TOISET VALTIOPÄIVÄT

1917

PÖYTÄKIRJAT

I

ISTUNNOT 1—48

VALTIOPÄIVIEN ALUSTA TAMMIKUUN 25:PÄVÄÄN

HELSINGISSÄ 1918
VALTIONEUVOSTON KIRJAPAINO

Toiset Valtiopäivät 1917.

Pöytäkirjat.

Torstaina 1 päivänä marraskuuta 1917 kokoontui edellisen 1 ja 2 päivänä lokakuuta valittu Suomen eduskunta varsinaisille valtiopäiville maan pääkaupunkiin Helsinkiin. Samana päivänä esittivät eduskunnan jäsenet valtakirjansa tarkastamista varten senaattori Frans Oskar Liliukselle.

Suomen eduskuntana ovat seuraavat kansan valitsemat edustajat eri vaalipiirittäin lueteltuina:

Uudenmaan läänin vaalipiiri.

Erkko, Eero, sanomalehdentoimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1860.
Furuhjelm, Annie, fröken, Helsingfors. F. 1859.
Furuhjelm, Ragnar, filosofiedoktor, Helsingfors. F. 1879.
Hornborg, Eirik Mikael, rektor, Helsingfors. F. 1879.
Hurmevaara, Herman, muurari, Helsingin kaupungista. S. 1886.
Hänninen, Edvard Walpas, sanomalehdentoimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1873.
Johansson, Georg Viktor, målare, Helsingfors. F. 1877.
Kaila, Erkki, jumaluusopintohtori, Helsingin kaupungista. S. 1867.
Kaitila, Teuvo, maanviljelijä, Orimattilan pitäjästä. S. 1873.
Kiiskinen, Aura, ompelijatar, Helsingin kaupungista. S. 1878.
Kujala, Juho, työmies, Tuusulan pitäjästä. S. 1878.
Kuusinen, Otto Wilhelm, sanomalehdentoimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1881.
Lehtosaari, Juho Arndt, asemamies, Valkealan pitäjästä. S. 1889.
Louhivuori, Oskari Wilho, filosofiantohtori. Helsingin kaupungista. S. 1884.
Manner, Kullervo Akilles, sanomalehdentoimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1880.
Palmgren, Axel, direktör, Helsingfors. F. 1867.
von Rettig, Eric, bankdirektör, Helsingfors. F. 1867.
Rosenqvist, Georg Gustaf Alexander, professor, Helsingfors. F. 1855.
Sirén, Aatto, kirvesmies, Orimattilan pitäjästä. S. 1873.
Sirola, Yrjö Elias, sanomalehdentoimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1876.
Usenius, Arthur Fredrik, maskinist, Helsingfors. F. 1888.
Walkama, Wäinö, kansakoulunopettaja, Iitin pitäjän Kuusankoskelta. S. 1877.
Watanen, Juho, työmies, Helsingin kaupungista. S. 1875.
Wrede, Rabbe Axel, friherre, senator, Anjala socken. F. 1851.
Åkesson, Otto, vicehäradshöfding, Helsingfors. F. 1872.

Turun läänin eteläinen vaalipiiri.

Annala, Walentin, ratavartija, Maarian pitäjästä. S. 1859.
Bergroth, Fredrik Waldemar, kirkkoherra, rovasti, Vehmaan pitäjästä. S. 1852.

Colliander, Rafael, redaktör, Åbo. F. 1878.
Eloranta, Evert, piirisihteeri, Turun kaupungista. S. 1879.
Heikkilä, Seth, sanomalehdentoimittaja, Turun kaupungista. S. 1863.
Härmä, Erkki, muurari, Turun kaupungista. S. 1890.
Latvala, J. W., kansakoulunopettaja, Perniön pitäjästä. S. 1866.
Mikkola, Antti, lakitiedettenkandidaatti, Turun kaupungista. S. 1869.
Nevanlinna, Ernst Fredrik, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1873.
Rantasalo, Onni, maanviljelijä, Yläneen pitäjästä. S. 1883.
Roos, Samuel Vilhelm, prost. Helsingfors. F. 1858.
Schybergson, Ernst Emil, bankdirektör, Helsingfors. F. 1856.
Sundblom, Julius, redaktör, Mariehamn. F. 1865.
Wihersalo, Elviira, rouva, Kaarinan pitäjästä. S. 1871.
Wiik, Karl Harald, filosofiemagister, Helsingfors. F. 1883.
Yrjö-Koskinen, Iida, rouva, Tampereen kaupungista. S. 1857.

Turun läänin pohjoinen vaalipiiri.

Alanen, Ivar, maanviljelijä, Parkanon pitäjästä. S. 1863.
Aromaa, Emanuel, jalkinetyöntekijä, Mouhijärven pitäjästä. S. 1873.
Aronen, Juho Nestor, työmies, Ulvilan pitäjästä. S. 1876.
Forstén, Aino Aleksandra, postiljooninvaimo, Porin kaupungista. S. 1885.
Gylling, Edvard Otto Wilhelm, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1881.
Haataja, Kyösti, esittelijäsihteeri, Helsingin kaupungista. S. 1881.
Hakkinen, Johan Willehart, seppä, Kiukaisten pitäjästä. S. 1872.
Ingman, Lauri Johannes, professori, Helsingin kaupungista. S. 1868. (Ensimäinen varapuhemies).
Lautasalo, Johan, palstatilallinen, Ikaalisten pitäjästä. S. 1862.
Puumala, Jussi, maanviljelijä, Noormarkun pitäjästä. S. 1878.
Raitanen, K. A., luennoitsija, Hinnerjoen pitäjästä. S. 1886.
Rantanen, Frans Vihtori, kirvesmies, Kokemäen pitäjästä. S. 1874.
Salin, Johan Edvard, pienviljelijä, Yläjärven pitäjästä. S. 1866.
Setälä, Emil Nestor, senaattori, Helsingin kaupungista. S. 1864.
Sjöstedt-Jussila, Oskari Anshelm, maanviljelijä, Alastaron pitäjästä. S. 1869.

Hämeen läänin eteläinen vaalipiiri.

Airola, Matti Aleksanteri, asianajaja, Lahden kaupungista. S. 1882.
Alavirta, Toivo V., sanomalehdentoimittaja, Forssasta. S. 1890.
Holsti, Eino Rudolf, filosofiantohtori, senaattori, Helsingin kaupungista. S. 1881.
Jalava, Oskari, peltiseppä, Helsingin kaupungista. S. 1877.
Jokinen, Alma, rouva. Turun kaupungista. S. 1882.
Jokinen, Wäinö, sanomalehdentoimittaja, Turun kaupungista. S. 1879.
Kairamo, A. Osw., ent. senaattori, Hattulan pitäjästä. S. 1858.
Retulainen, Alfred, maanviljelijä, Urjalan pitäjästä. S. 1860.
Salmi, Hulda, opettajatar, Hollolan pitäjästä. S. 1879.
Virkkunen, Artturi H., ylitarkastaja, Helsingin kaupungista. S. 1864.
Välisalmi, Heikki, poliisimestari, Hämeenlinnan kaupungista. S. 1886.

Hämeen läänin pohjoinen vaalipiiri.

Arajärvi, Juhani, pankinjohtaja, Tampereen kaupungista. S. 1867.
Huotari, Anni, rouva, Tampereen kaupungista. S. 1874.
Huotari, Anton, sanomalehdentoimittaja, Tampereen kaupungista. S. 1881.
Häkkinen, K. R., agronoomi, Ruoveden pitäjästä. S. 1878.
Lehmus, Juho, jalkinetyöntekijä, Orihveden pitäjästä. S. 1856.
Lepola, Kalle, torpanpoika, Korpilahden pitäjästä. S. 1888.
Linna, Kustaa Eemeli, maanviljelijä, Messukylän pitäjästä. S. 1876.
Murto, Emil, sorvaaja, Tampereen kaupungista. S. 1874.
Paronen, Juho Emil, torppari, Ruoveden pitäjästä. S. 1879.

Saarinen, Emil, piirisihteeri, Tampereen kaupungista. S. 1880.
Tavastähti, Elli, opettajatar, Helsingin kaupungista. S. 1883.

Wiipurin läänin läntinen vaalipiiri.

Hultin, Tekla, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1864.
Huttunen, Evert, sanomalehdentoimittaja, Wiipurin kaupungista. S. 1884.
Joukahainen, Vilkku, kansakoulunopettaja, Haminan kaupungista. S. 1879.
Juutilainen, Antti, sanomalehdentoimittaja, Wiipurin pitäjästä. S. 1882.
Kellosalmi, Feliks Emil, kirjapainonjohtaja, Kotkan kaupungista. S. 1877.
Kirves, Juho, viilaaja, Wiipurin pitäjästä. S. 1868.
Leppänen, Paavo, sanomalehdentoimittaja, Wiipurin kaupungista. S. 1876.
Lundson, Johannes, pankinjohtaja, pormestari, Wiipurin kaupungista. S. 1867. (Puhemies).
Paasivuori, Matti, puoluetoimitsija, Helsingin kaupungista. S. 1866.
Pärssinen, Hilja Amanda, kansakoulunopettajatar, Helsingin kaupungista. S. 1876.
Sinkko, Elias, agronoomi, Lappeenrannan kaupungista. S. 1871.
Särkkä, Wille Kustaa, maanviljelijä, Suomenniemen pitäjästä. S. 1877.
Tukia, Elias, maanviljelijä, Lappeen pitäjästä. S. 1877.
Typpö, Taneli, maanviljelijä, Viipurin pitäjästä. S. 1878.
Wanhala, Tuomas, maanviljelijä, Kymin pitäjästä. S. 1872.
Vuorimaa, Arthur Oliver, rovasti, Kymin pitäjästä. S. 1854.
Vuoristo, Juho, puutyömies, Wiipurin pitäjästä. S. 1880.

Wiipurin läänin itäinen vaalipiiri.

Arokallio, Gustaf, rovasti, Kurkijoen pitäjästä. S. 1854.
Hälvä, Pekka Juho, kansakoulunopettaja, Kirvun pitäjästä. S. 1876.
Kokko, Juho Pekka, kansakoulunopettaja, Raukun pitäjästä. S. 1865.
Lehokas, Vilho, verhoilija, Helsingin pitäjästä. S. 1876.
Leinonen, Mikko, maanviljelijä, Jaakkiman pitäjästä. S. 1874.
Manner, Albin, maanviljelijä, Joutsenon pitäjästä. S. 1888.
Nissinen, Oskar, maanviljelijä, filosofianmaisteri, Sortavalan kaupungista. S. 1864.
Niukkanen, Juho, maanviljelijä, Kirvun pitäjästä. S. 1888.
Nurminen, Julius Iivar, sanomalehdentoimittaja, Sortavalan kaupungista. S. 1887.
Paavolainen, Pekka, varatuomari, Kivennavan pitäjästä. S. 1868.
Pullinen, Erkki, maanviljelysneuvos, Antrean pitäjästä. S. 1871.
Pykälä, Bertta, maanviljelijä, Vuokselan pitäjästä. S. 1891.
Relander, Lauri Kristian, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1883.
Rikkonen, Juho, työmies, Ruokolahden pitäjästä. S. 1874.
Salovaara, Aleksis, maanviljelijä, Sortavalan pitäjästä. S. 1866.
Tuomikoski, Juho Arvid, maalari, Nurmon pitäjästä. S. 1884.
Virkki, Mikko, huvilanomistaja, Terijoen pitäjästä. S. 1870.

Mikkelin läänin vaalipiiri.

Alopeus, Erik, pormestari, Savonlinnan kaupungista. S. 1883.
Eronen, Oliver, torppari, Joroisten pitäjästä. S. 1865.
Hakala, Kalle, sanomalehdentoimittaja, Mikkelin kaupungista. S. 1880.
Heimonen, Taavetti, torppari, Säämingin pitäjästä. S. 1870.
Huttunen, Pekka, työmies, Rantasalmen pitäjästä. S. 1871.
Lankila, J. A., luennoitsija, Mikkelin kaupungista. S. 1881.
Orasmaa, Oskari, sanomalehdentoimittaja, Kouvolasta. S. 1870.
Peurakoski, Juhana Oskari, metsänvartijakoulun johtaja, Pieksämäen pitäjästä. S. 1869.
Savolainen, Anni, ompelijatar, Varpaisjärven pitäjästä. S. 1875.
Tanttu, August, maanviljelijä, Hirvensalmen pitäjästä. S. 1859.
Waljakka, Albin, kirjaltaja, Mikkelin kaupungista. S. 1877.
Virkkunen, Paavo Emil, jumaluusopintohtori, Helsingin kaupungista. S. 1874.
Wuokoski, K. W., maanviljelijä, Mikkelin pitäjästä. S. 1880.

Kuopion läänin läntinen vaalipiiri.

Hahl, Eero, agronoomi, Iisalmen kaupungista. S. 1872.
Kohonen, Hanna, rouva. Kuopion kaupungista. S. 1885.
Kohonen, Jalo, sanomalehdentoimittaja, Kuopion kaupungista. S. 1884.
Lapveteläinen, Taavetti, kirvesmies, Kuopion kaupungista. S. 1860.
Löthman, Tilda, opettajatar, Pieksämäen pitäjästä. S. 1874.
Mäkelin, Antti, asioitsija, Kuopion kaupungista. S. 1871.
Paasonen, Armas, vaihdemies, Iisalmen kaupungista. S. 1885.
Pehkonen, Eero Yrjö, agronoomi, Kuopion kaupungista. S. 1882.
Päivänsalo, B. H., jumaluusopintohtori, Kuopion kaupungista. S. 1875.
Saarikivi, Santeri, piirisihteeri, Kuopion kaupungista. S. 1877.
Salo, Aaro, maalari, Iisalmen kaupungista. S. 1874.
Snellman, Juho, maanviljelijä, Karttulan pitäjästä. S. 1866.

Kuopion läänin itäinen vaalipiiri.

Jalonen, Heikki, piirisihteeri, Joensuun kaupungista. S. 1865.
Koponen, Albin, levyseppä, Pielisjärven pitäjästä. S. 1881.
Kurkinen, Severi, muurari, Kontiolahden pitäjästä. S. 1879.
Laine, Augusta, emäntä, Joensuun kaupungista. S. 1867.
Lonkainen, Matti, pienviljelijä, Värtsilän pitäjästä. S. 1874.
Pennanen, Pekka, maanviljelijä, Kesälahden pitäjästä. S. 1872.
Saarelainen, Pekka, maanviljelijä, Pielisjärven pitäjästä. S. 1868.
Talas, Onni, lakitiedettentohtori, Helsingin kaupungista. S. 1877.
Tanskanen, Pekka, maanviljelijä, Juuan pitäjästä. S. 1866.
Tirkkonen, Jussi, räätäli, Joensuun kaupungista. S. 1883.

Vaasan läänin itäinen vaalipiiri.

Häkkinen, Samuel, kansakoulunopettaja, Viitasaaren pitäjästä. S. 1857.
Koivisto, Aleksanteri, maanviljelijä, Kuortaneen pitäjästä. S. 1863.
Luopajärvi, Mikko, maanviljelijä, Jalasjärven pitäjästä. S. 1871.
Mäkelä, Santeri, pientilallinen, Vimpelin pitäjästä. S. 1870.
Mänty, Kaarle, vahtimestari, Jyväskylän kaupungista. S. 1865.
Pohjaväre, Emanuel, leipuri, Mäntästä. S. 1875.
Rentola, Antti, pastori, Kuhmoisten pitäjästä. S. 1881.
Suutala, Oskari, sanomalehdentoimittaja, Jyväskylän kaupungista. S. 1887.
Tuomi, Onni Aleksanteri, sanomalehdentoimittaja. Jyväskylän kaupungista. S. 1875.
Wekara, Emil, agronoomi, Karstulan pitäjästä. S. 1874.

Vaasan läänin eteläinen vaalipiiri.

Ala-Kulju, Eveliina, talonemäntä, Kuortaneen pitäjästä. S. 1867.
Alkio, Santeri, kirjailija, Laihian pitäjästä. S. 1862. (Toinen varapuhemies).
Antila, Juho Erkki, maanviljelijä, Ilmajoen pitäjästä. S. 1856.
Estlander, Ernst, professor, Helsingfors, F. 1870.
Gädda, Gustaf, landtbrukare, Mustasaari socken. F. 1871.
Harjula, A., työmies, Vaasan kaupungista. S. 1880.
Hedberg, Aug. Reinhold, kapellan, Mustasaari socken. F. 1862.
Lanne, Kaarlo, maanviljelijä, Ilmajoen pitäjästä. S. 1860.
Mäki, Jaakko, palstatilallinen, Ilmajoen pitäjästä. S. 1878.
Ottelin, Karl, kronofogde, Vasa. F. 1865.
Saari, Kaarlo, kansakoulunopettaja, Kurikan pitäjästä. S. 1857.
Tåg, August, landtbrukare, Närpes socken. F. 1871.

Vaasan läänin pohjoinen vaalipiiri.

Björk, Matts Viktor, häradshöfding, Kittilä socken. F. 1867.
Bäck, Alfred Johannes, kyrkoherde, Vörå socken. F. 1872.
Hästbacka, J. E., direktör, Teerijärvi socken. F. 1872.

Inborr, Johan, nämndeman, Pedersöre socken. F. 1867.
Komu, Juho Alfred, piirisihteeri, Pietarsaaren kaupungista. S. 1877.
Kotila, Matti M., maanviljelijä, Toholammen pitäjästä. S. 1887.
Lahdensuo, Oskari, maanviljelijä, Lapuan pitäjästä. S. 1864.
Malmivaara, Wilhelm, rovasti, Lapuan pitäjästä. S. 1854.
Saari, Ernst, maanviljelijä, Lapuan pitäjästä. S. 1882.
Tokoi, Oskari, senaattori, Helsingin kaupungista. S. 1873.

Oulun läänin eteläinen vaalipiiri.

Ahmala, Kustaa, varastonhoitaja, Oulun kaupungista. S. 1867.
Arffman, Kusti, työmies, Sotkamon pitäjästä. S. 1885.
Haapanen, Santeri, sanomalehdentoimittaja, Kuopion kaupungista. S. 1877.
Heikkinen, J. A., maanviljelijä, Hyrynsalmen pitäjästä. S. 1863.
Hoikka, Matti Viktor, seppä, Oulujoelta. S. 1859.
Kallio, Kyösti, senaattori, maanviljelijä, Nivalan pitäjästä. S. 1873.
Korhonen, Kaarlo, maanviljelijä, Säräisniemen pitäjästä. S. 1878.
Lagerlöf, Arthur, vuorineuvos, Raahen kaupungista. S. 1860.
Lantto, Iivar Fredrik, talonomistaja, Oulun kaupungista. S. 1862.
Linna, Hugo I., agronoomi, Kajaanin kaupungista. S. 1873.
Mäkelin, Yrjö Esaias, sanomalehdentoimittaja, Oulun kaupungista. S. 1875.
Ståhlberg, Kaarlo Juho, professori, Helsingin kaupungista. S. 1865.
Typpö, Leonard, maanviljelijä, Rantion pitäjästä. S. 1868.

Oulun läänin pohjoinen vaalipiiri.

Ahmavaara, Pekka, maanviljelijä, Iin pitäjästä. S. 1862.
Herrala, Hilda, ompelija, Kemin kaupungista. S. 1881.
Laakkonen, Adam, piirisihteeri, Kemin kaupungista. S. 1883.
Lohi, Kalle, maanviljelijä, Ranuan pitäjästä. S. 1872.
Nurmela, Kalle, maanmittari, Ylikiimingin pitäjästä. S. 1882.
Runtti, Juuso, maanviljelijä, Kiimingin pitäjästä. S. 1854.
Takkula, Edvard, maanviljelijä, Kempeleen pitäjästä. S. 1884.

Lapinmaan vaalipiiri.

Kiviniemi, Wille, maanviljelijä, Kittilän pitäjästä. S. 1877.

Näistä edustajista olivat, kuten senaattori Liliuksen antamasta luettelosta havaittiin, muut tulleet saapuville ja näyttäneet olevansa oikein valtuutetut, paitsi ed. Salin ja Hänninen-Valpas.

1. Perjantaina 2 p. marraskuuta

k:lo 10 a. p.

Päiväjärjestys.

	Siv.
1) Puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaali	7
2) Neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan	„

Ikäpuhemies.

Puhemiehen paikalle astuttuaan ed., vapaaherra Rabbe Axel Wrede lausuu:

Arvoisat kansanedustajat!

Valtiopäiväjärjestyksen 23 §:n mukaan tulee minun ikävuosiltani vanhimpana johtaa puhetta, kunnes eduskunta on valinnut puhemiehen sekä kaksi varapuhemiestä ja kunnes valitut ovat kukin vuorostaan antaneet säädetyn juhlallisen vakuutuksen. Saan ilmoittaa, että olen pyytänyt hovioikeudennotari Iivar Ahavan pitämään pöytäkirjaa tässä tilaisuudessa. Edustajain valtakirjain tarkastaja on eduskunnalle antanut luettelon niistä edustajista, joiden valtakirjat on tarkastettu ja oikeiksi havaittu. Pyydän hovioikeudennotari Ahavan toimittamaan nimenhuudon.

Nimenhuuto,

sen jälkeen toimitetaan sen luettelon mukaan, jonka senaattori F. O. Lilius on eduskunnalle antanut, ja merkitään saapuvilla oleviksi muut luettelossa mainitut edustajat paitsi ed. Kuusinen ja Virkki.

Ed. K. Mannerin pyydettyä puheenvuoroa, lausuu

Ikäpuhemies: Ennenkuin annan puheenvuoroa herra Mannerille pyydän kysyä, aikooko herra Manner lausua mitään itse vaaleista, sillä ainoastaan siinä tapauksessa minä voin antaa puheenvuoron.

Ed. Manner: Minä aijoin, valtiopäiväjärjestyksen 48 §:ään viitaten, jossa pykälässä lausutaan, että edustajalla on oikeus vapaasti puhua ja lausua mielipiteensä kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu, lausua mielipiteeni herra ikäpuhemiehen valtakirjain tarkastusta koskevan ilmoituksen johdosta ja herra sihteerin toimittaman nimenhuudon johdosta.

Ikäpuhemies: Minun täytyy sen johdosta, että minulla ei ole muuta tehtävää, kuin toimia puheenjohtajana puhemiesten vaalissa, huomauttaa, että jos on muistutuksia tehtävä valtakirjain tarkastukseen nähden tahi muuten, ne on tehtävä sen jälkeen, kun puhemiesvaalit ovat tapahtuneet. Muuten minun täytyy ilmoittaa, että paitsi niitä edustajia, jotka löytyvät sihteerin julkilukemassa luettelossa, sanomalehdentoimittaja Edvard Valpas-Hänninen on jättänyt eduskunnalle valtakirjan, jota kumminkaan ei ole tarkastettu ja hyväksytty. Näin ollen sitä ei voida ottaa tässä tilaisuudessa huomioon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Puhemiehen ja varapuhemiehen vaalit.

Ikäpuhemies: Nyt toimitetaan ensin puhemiehen vaali umpilipuilla.

Kun vaali on toimitettu, ilmoitetaan, että vaalissa ovat ääniä saaneet ed. Lundson 67, ed. Arajärvi 29, ed. Ståhlberg 6 sekä ed. Arokallio ja Ingman kumpikin 1.

Ikäpuhemies: Vaalilippuja, joissa on nimi kirjoitettu, on annettu 104. Koska siis ed. Lundson on saanut enemmän kuin puolet näistä, on hänellä ehdoton enemmistö ja on siis ed. Lundson valittu eduskunnan puhemieheksi. Sitä paitsi on vaalissa annettu 44

tyhjää lippua. Tämän seikan johdosta saan mainita, että minun käsitykseni mukaan sellainen äänestämistapa ei ole sopusoinnussa valtiopäiväjärjestyksen kanssa, vaan koska sitä on ennen käytetty eikä ole keinoa, jolla sitä voisi estää, minä ainoastaan voin tästä huomauttaa pöytäkirjaan.

Ensimäisen varapuhemiehen vaali toimitetaan samassa järjestyksessä kuin puhemiehen vaali; ja ilmoitetaan sen tapahduttua, että äänestyksessä ovat saaneet ääniä ed. Ingman 69, ed. Alkio 37 ja ed. Arajärvi 1.

Ikäpuhemies: Koska ed. Ingman on saanut ehdottoman enemmistön, on ed. Ingman valittu ensimäiseksi varapuhemieheksi.

Toinen varapuhemies valitaan samassa järjestyksessä kuin edelliset; ja ilmoitetaan vaalin tulokseksi, että ääniä ovat saaneet ed. Alkio 101 ja ed. Pehkonen 2 sekä ed. Kokko, Ståhlberg ja Ingman kukin 1.

Ikäpuhemies: Koska ed. Alkio siis on saanut ehdottoman enemmistön, niin on ed. Alkio valittu toiseksi varapuhemieheksi.

Ikäpuhemies: Saan pyytää, että valitut puhemies ja varapuhemiehet antavat eduskunnan edessä valtiopäiväjärjestyksen 23 §:ssä säädetyn juhlallisen vakuutuksen.

Paikallaan lausuu tämän jälkeen

Ed. Airola: Ellei herra puheenjohtaja valtiopäiväjärjestyksen vastaisesti tahdo riistää minulta puheoikeutta, niin minä tahdon lausua mieleni sen toimenpiteen laillisuudesta, johon nyt äsken valitut henkilöt varustautuvat ryhtymään.

Ikäpuhemies: Minun täytyy pyytää, että ed. Airola, sittenkun puhemies on astunut tänne puhemiessijalle, lausuu mitä hänellä on lausuttavaa.

Ed. Airola: Se on myöhäistä sitten. Silloin on tapahtunut se mikä on tapahtunut.

Ikäpuhemies: Minä en voi antaa puheenvuoroa.

Ed. Airola: Minä katson, että valtiopäiväjärjestyksen mukaan edustajalla on oikeus lausua mielensä sen laillisuudesta mitä täällä tapahtuu.

Ikäpuhemies: Siitä saa puhua jälestäpäin, ei nyt.

Puhujalavalta lausuvat tämän jälkeen:

Puhemies Lundson: Minä Johannes Lundson vakuutan, että minä puhemiestoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa eduskunnan ja Suomen kansan oikeutta perustuslakien mukaan.

Ensimäinen varapuhemies Ingman: Minä Lauri Johannes Ingman vakuutan, että minä puhemiestoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa sekä laillisen hallitsevan valtiovallan että eduskunnan ja Suomen kansan oikeutta perustuslakien mukaan. (Vasemmalta: Mikä vala tuo on! Alas!)

Toinen varapuhemies Alkio: Minä Santeri Alkio vakuutan, että minä puhemiestoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa eduskunnan ja Suomen kansan oikeutta perustuslakien mukaan.

Ikäpuhemies: Minun tehtäväni on päättynyt. Saan pyytää, että valittu puhemies astuu puhemiessijallensa.

Puhemiehen tervehdyspuhe.

Puhemiehen paikalta puhemies Lundson lausuu:

Arvoisat edustajat! Valitessanne minut eduskunnan puhemieheksi olette osoittaneet suurta luottamusta, josta minun suotanee lausua teille kunnioittavimmat kiitokseni. Olen tottumaton sellaisiin tehtäviin, kuin eduskunnan puhemiehen tehtävä on. Ja kun tähän tulee lisäksi, että useat niistä asioista, jotka joutuvat eduskunnan käsiteltäviksi, ovat erinomaisen tärkeät ja laajakantoiset, on selvää, että minun edustajain puolelta on saatava kannatusta. Toivon sen vuoksi, että saisin nauttia edustajain mahdollisimman suurta suopeutta.

Kohtalokkaat ovat ne ajat, joissa eduskunta kokoontuu tällä hetkellä. Nälkä uhkaa kansaamme, yhteiskuntajärjestys horjuu ja on joutumassa pois oikealta tolaltaan. Vuosimääriä kestänyt verinen sota leimuaa edelleenkin, jättämättä Suomen kansaakaan osattomaksi siitä johtuvista tuhoista. Mutta toiselta puolen niin hyvin kotoiset onnettomuutemme kuin myöskin maailmanhistorialliset tapahtumat ovat kehittäneet meidän tuntoisuuttamme siitä, että Suomen kansan erikoisen sivis-

tyksensä ja erikoisen yhteiskuntajärjestyksensä perusteella on itse saatava ohjata kohtaloitaan.

Viimeisten vaalien kautta on Suomen kansa kutsuttu antamaan vastausta kysymykseen, onko todella niin, että Suomen kansa tahtoo ottaa sisäisten asiainsa hoidon omiin käsiinsä. Ja vastaus on saatu. Se kuuluu niin taholta kuin toiseltakin: Suomi riippumattomaksi!

Kun me nyt näissä merkeissä alotamme työmme, on muistettava, että meiltä vaaditaan paljon, mutta toiselta puolen, etteivät mitkään uhraukset ole silloin liian suuret, kun on kysymys kansamme elinehdoista, jopa sen olemassaolostakin. Meiltä vaaditaan mielenmalttia, mutta samalla myöskin sitkeyttä ja ennen kaikkea vaaditaan meiltä mahdollisimman suurta yksimielisyyttä.

Puheenvuoron saatuansa lausuu

Ed. A i r o l a: Nojaten valtiopäiväjärjestykseen, jonka mukaan jokaisella edustajalla on oikeus lausua mielensä kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu, tahdon minä käyttää tätä oikeutta lausuakseni mieleni sen vakuutuksen johdosta, jonka täällä esitti herra Ingman. Kuten huomattiin, se poikkesi siitä vakuutuksesta, jonka esitti puhemieheksi valittu herra Lundson ja toiseksi varapuhemieheksi valittu henkilö. Näitten kahden toisenkin esittämä vakuutus poikkeaa siitä, mitä valtiopäiväjärjestyksen 23 §:ssä sanotaan, mutta herrojen Lundsonin ja toisen varapuhemiehen vakuutus poikkeaa ainoastaan sikäli valtiopäiväjärjestyksestä, että siinä on jätetty pois sanat „sekä keisarin ja suuriruhtinaan". On itsestään selvää, että kun keisari ja suuriruhtinas itse on poissa, niin voidaan myöskin nämä sanat poistaa, silloinkun vakuutus täällä eduskunnan edessä esitetään. Mutta toinen asia on, että puhemieheksi tai varapuhemieheksi valitulla henkilöllä ei ole oikeutta vakuutukseen sisällyttää sellaisia sanoja, joita valtiopäiväjärjestyksessä ei ole. Toisin sanoen herra Ingmanilla ei ole oikeutta käydä muuttamaan tai laatimaan uutta valtiopäiväjärjestystä, vaan se on Suomen kansan eduskunnan asia. Kun hän kuitenkin nyt, niinkuin viime valtiopäivilläkin, lisäsi vakuutukseensa sanoja, joita valtiopäiväjärjestyksessä ei ole, ja joilla sanoilla hän tahtoo vakuuttaa uskollisuuttaan Venäjän ministereille, niin minä en voi olla panematta vastalausettani tällaista menettelyä vastaan.

Jo se seikka, että hän viime valtiopäivillä antoi tällaisen epäpätevän vakuutuksen, lienee johtanut siihen, että hän muun muassa on laiminlyönyt varapuhemiehenä hänelle kuuluvan tehtävän allekirjoittaa eduskuntapäätöksen. Jos hän nyt edelleen saa toimia ensimäisenä varapuhemiehenä, ilman että hän on antanut kelvollista valtiopäiväjärjestyksen mukaista juhlallista vakuutusta, niin saattaa hän näilläkin valtiopäivillä tulla tekemään yhtä ja toista, mikä ei ole oikein. Siitä syystä minä ehdotan, että hänet velvoitettaisiin antamaan valtiopäiväjärjestyksen mukainen juhlallinen vakuutus.

Ed. K. M a n n e r: Yhtyen ed. Airolan lausuntoon minä pyydän kannattaa hänen tekemäänsä ehdotusta.

Ed. J u u t i l a i n e n: Se, että ensimäinen varapuhemies vannoi valansa sillä tapaa kuin hän vannoi, on suureksi osaksi sosialistien syy. Ne edustajat, jotka tahtoivat saada puhemiehistön sellaiseksi, ettei sellaisia valoja siellä tehtäisi, kuin herra Ingman teki, eivät voineet estää herra Ingmania tulemasta puhemieheksi. Sen sijaan sosialidemokraatit olisivat voineet estää sen ottamalla tämän paikan itsellensä. Myöskin ruotsalainen puolue on nähtävästi katsonut kantansa mukaiseksi vaikuttaa siihen, että tämäntapainen vala, mikä nyt on täällä annettu, annettaisiin.

Ed. W r e d e: I anledning af de afgifna yttrandena får jag anmäla, att enligt min tanke första vicetalmannen, ldgm. Ingman, vid afgifvandet af sin försäkran förfarit fullkomligt riktigt, då han i stället för kejsaren och storfursten, hvars makt upphört, nämnt den lagliga regeringsmakten. Jag får därför motsätta mig det förslag, som gjordes af ldgm. Airola.

Ed. A n t o n H u o t a r i: Huolimatta edellisen arvoisan valtio-oppineen lausunnosta minun nähdäkseni edustaja Ingmanin antama vala ei ole valtiopäiväjärjestyksen mukainen ja senvuoksi minä yhdyn edustaja Airolan ehdotukseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Edustaja Airola on ehdottanut, että ensimäinen varapuhemies Ingman velvoitettaisiin tekemään uusi vala.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Minun ymmärrykseni mukaan ei valtiopäiväjärjestys sisällä mitään sellaista, jonka mukaan ed. Ingman voitaisiin velvoittaa tekemään uusi vala, ja sen johdosta ehdotus rauennee?

Ed. Airola: Minä en voi hyväksyä puhemiehen tulkintaa ja pyydän ehdottaa, että puhemiehen menettely lähetettäisiin perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

Ed. K. Manner: Minä pyydän yhtyä ed. Airolan tekemään vaatimukseen.

Puhemies: Kun perustuslakivaliokuntaa ei ole asetettu, ei asiaa kernaasti voitane sinne lähettää, mutta otetaan asia uudestaan esille, sittenkun perustuslakivaliokunta on asetettu.

Ed. Airola: Minä pyysin puheenvuoroa ennenkuin puhemiehen nuija oli lyöty pöytään. Minun mielestäni, kun valtiopäiväjärjestyksen mukaan perustuslakivaliokunta — — —

Puhemies: Herra Airola, minä olin jo lopettanut.

Ed. Airola: Minä juuri huomautin, että minä pyysin puheenvuoroa, ennenkuin nuija sattui pöytään, ja entinen menettely on ollut, että, vaikkapa puhemies ei ole sattunut pyyntöä huomaamaan, puhevuoro on myönnetty.

Puheenvuoron saatuaan jatkaa

Ed. Airola: Kun valtiopäiväjärjestyksen mukaan perustuslakivaliokunta on joka tapauksessa asetettava ja asian lähettäminen tähän valiokuntaan, silloin kun eduskunta ei hyväksy puhemiehen menettelyä, on ainoa keino, jolla voidaan kontrolleerata sitä, että puhemies toimessaan käyttää valtiopäiväjärjestystä ja eduskunnan työjärjestystä oikein, niin minun täytyy katsoa, että asia voidaan lähettää perustuslakivaliokuntaan, joka käsittelee sen sitten, kun sellainen valiokunta on valittu.

Puhemies: Tätä asiaa ei tässä tämän enempää käsitellä.

2) Neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan.

Puhemies: Työjärjestyksen 3 §:n mukaan on eduskunnan ensimäisessä istunnossa valittava kansliatoimikunta, johon kuuluu puhemies ja varapuhemiehet sekä neljä edustajaa.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat vuoroonsa

Ed. Arajärvi: Minä ehdotan, että kansliatoimikuntaan valittaisiin ed. Haataja.

Ed. Alkio: Minä pyydän ehdottaa kansliatoimikuntaan ed. Relanderin.

Ed. Estlander: Jag ber att få föreslå till medlem af kanslikommissionen ldgm. Björk.

Ed. Erkko: Minä ehdotan, että valittaisiin kansliatoimikuntaan ed. Talas.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ehdotettu on kansliatoimikuntaan ed. Haataja, Relander, Björk ja Talas.

Ehdotukset hyväksytään.

Puhemies: Seuraavasta istunnosta ilmoitetaan sanomalehdissä ja julkipanon kautta.

Täysi-istunto päättyy kello 12,5 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

2. Torstaina 8 p. marraskuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

	Siv.
1) Sihteerin vaali	14
2) Ilmoituksia	„

Puhemies: Nimenhuuto voitanee nyt jo toimittaa aakkosellisessa järjestyksessä?

Hyväksytään.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Gylling, Kujala, Kuusinen, K. Manner ja Mäkelä.

Ilmoitusasiat:

Puhemies: Eduskunnalle on ilmoitettava, että pienviljelijä Johan Edvard Salin on puhemiehelle näyttänyt asianmukaisesti tarkastetun ja hyväksytyn valtakirjan ja siis valtiopäiväjärjestyksen 21 §:n mukaan oikeutettu asettumaan paikallensa.

Samoin on ilmoitettava, että sanomalehdentoimittaja Edvard Valpas-Hänninen on puhemiehelle jättämässään kirjelmässä pyytänyt, että hänen edustajavaltakirjansa ja eräs kirjelmä, jonka hän on puhemiehelle jättänyt, esitettäisiin eduskunnalle, jotta eduskunta saisi tilaisuuden päättää hänen edustajaoikeudestaan.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Suuriruhtinaan ollessa vielä Suomen valtaistuimella oli Suomen Eduskuntaan valittujen tuotava eduskunnan kokoontumispäivänä valtakirjansa sen tai niiden nähtäväksi, joille Suuriruhtinas oli uskonut valtakirjojen tarkastuksen. Noita tarkastajia asettaessaan toimi Suuriruhtinas Suomen hallitsijana ja Suomen oikeutta käyttäen. Venäjän hallituksen siihen sekaantuminen olisi ollut oikeuden loukkaamista. Vallankumouksen suistettua pois Suomen Suuriruhtinaan, samalla kun se suisti pois Venäjän hallitsijan, ei Suomen oikeuteen kuuluva valtakirjain tarkastamisoikeus saattanut muuttua Venäjän ministerihallituksen oikeudeksi, vaan jäi edelleen suomalaiseksi oikeudeksi. Venäjän väliaikaiselle hallitukselle ei siis tullut vallankumouksessa oikeutta asettaa Suomen eduskunnan jäsenten valtakirjojen tarkastajia. Kun tuo hallitus kuitenkin on tehnyt sen asettamalla sellaiseksi tarkastajaksi erään herra Liliuksen, niin on tämä tarkastaja pidettävä laittomasti asetettuna. Tänä vuotena pidettyjen valtiopäivien tekemä päätös edellyttääkin, että eduskunta määrää itse eduskunnan valtakirjojen tarkastamisesta. Ollen siinä luulossa, että tämän vuoden lokakuun 1 ja 2 päivänä valittujen edustajien muodostama Eduskunta tulisi toimimaan Suomen oikeuden mukaan, en ole esittänyt Uudenmaan läänin vaalipiirin Keskuslautakunnan minulle lokakuun 15 päivänä 1917 antamaa edustajavaltakirjaa Venäjän ministerihallituksen asettamalle tarkastajalle vaan vein sen tämän kuun 2 päivänä ennen eduskunnan kokoontumista jätettäväksi sille edustajalle, joka oli ijältään vanhimpana aluksi johtava puhetta tuossa istunnossa ja jonka siis oli myöskin pidettävä huolta, että se osa istuntoa, minkä hän johti, sujuisi täysin laillisesti. Tuo puhetta johtava edustaja, professori Wrede, mainitsikin, että minun valtakirjani oli annettu ja katseli sitä, mutta ilmoitti, että sitä ei oltu otettu huomioon, eikä esittänyt tätä asiata eduskunnan tutkittavaksi, eipä edes sallinut eduskunnan ottaa käsiteltäväksi esitetyn edustajaluettelon vaillinaisuutta, vaikka sen käsiteltäväksi ottamista oli vaadittu ennen toimitettavia puhemiehen ja varapuhemiesten vaaleja. Puhetta johtaneen edustaja Wreden moinen menettely ehkäisi minut käyttämästä siinä istunnossa oikeutta, mikä minulla on mainitun valtakirjan nojalla. Tuo valtakirja palautettiin minulle heti istunnon kestäessä merkityttämättä minua edustajien luet-

teloon ja arvatenkin tahtoen pakottaa minut, jos tahtoisin edustajaoikeutta käyttää, esittämään valtakirjani usein mainitun, Venäjän ministerihallituksen asettaman herran tarkastettavaksi.

Edustajan valtakirjan esittäminen ilman Eduskunnan päätöstä niin asetetulle tarkastajalle ja eduskuntaan pääsemisoikeuden alistaminen riippuvaksi siitä, hyväksyykö hän valtakirjan, voitaisiin tulkita myönnytykseksi, että Suomen autonomian oikeuspiiriin kuuluneet Suuriruhtinaan oikeudet muka olisivat yleensä siirtyneet Venäjän ministerihallitukselle. Kun pienenkin aiheen antaminen tuolle Suomen oikeuden vastaiselle tulkinnalle voi olla oikeustaistelussamme vahingollinen ja kun Eduskunnan jäsenen on koetettava mahdollisimman tarkasti säilyttää maamme perustuslaillisia oikeuksia, koetan edelleen välttää valtakirjani esittämistä Venäjän ministerihallituksen asettamalle tarkastajalle ja esitän sen tämän kirjelmän ohella Eduskunnalle pyytäen,

että minä saan täten esittämäni valtakirjan nojalla olla edustajana nykyisillä valtiopäivillä.

Helsingissä marraskuun 3 päivänä 1917.

Edvard Valpas-Hänninen.

Edustajanvaalissa, joka 1 ja 2 päivänä lokakuuta 1917 toimitettiin Uudenmaan läänin vaalipiirissä, on Sanomalehdentoimittaja Edvard Valpas-Hänninen, asuva Helsingin kaupungissa, valittu olemaan edustajana Suomen Suuriruhtinaanmaan valtiopäivillä, tästä päivästä alkaen kunnes tämän jälkeiset edustajanvaalit on suoritettu, ja olkoon tämä todistus edustajan valtakirjana.

Helsingissä, 15 p:nä lokakuuta 1917.

Uudenmaan läänin vaalipiirin
Keskuslautakunnan puolesta:

Onni Hallstén.
(Sinetti.)

Auli Markkula.

P u h e m i e s: Puhemiehistö on ollut sitä mieltä että, koska eduskunta valtiopäiväjärjestyksen 22 §:n nojalla voisi sallia sanomalehdentoimittaja Valpas-Hännisen olla edustajana näillä valtiopäivillä siinäkin tapauksessa, ettei tätä nyt esitettyä valtakirjaa V. J. 21 §:ssä säädetyssä valtakirjain tarkastuksessa olisi hyväksytty, eduskunta, vaikkakaan valtakirjaa ei ole mainitulla tavalla kelpaamattomaksi julistettu, on esteetön ottamaan sen pätevyyden asiallisen tutkinnon alaiseksi; ja koska valtakirja on asianomaisen viranomaisen antama ja säädettyyn muotoon tehty, niin puhemiehistö on päättänyt ehdottaa, että eduskunta V. J:n 22 §:n nojalla päättäisi oikeuttaa sanomalehdentoimittajan Valpas-Hännisen olemaan edustajana näillä valtiopäivillä.

Keskustelu:

Ed. E s t l a n d e r: Jag vill icke uttala mig om, huru under nu rådande förhållanden landtdagen kan och bör förfara i förevarande sak, men då uti presidiets utlåtande åberopats en tolkning af 22 § L. O., som enligt min tanke är oriktig, ber jag att få framhålla, att förutsättningen enligt L. O. för 22 paragrafens tillämpning är den, att fullmakt tidigare varit underkastad granskning på sätt 21 § vidhandengifver. L. O. står nämligen på den ståndpunkten, att landtdagsmännens fullmakter skola underkastas granskning af en representant för den första statsmakten, som jämväl utskrifvit val och på hvars kallelse landtdagen sammankommit. Min tanke är därför den, att också nu ifrågavarande fullmakt hade bordt och kunnat då inlämnas och granskas.

Ed. M ä k i: Jo alunpitäen oli sosialidemokraattisen ryhmän toistenkin jäsenten keskuudessa sama käsitys kuin se, jonka ed. Valpas-Hänninen tuossa nyt luetussa kirjelmässään esittää, mutta käytännöllisistä syistä, saadaksemme olla mukana tämän eduskunnan istunnoissa heti alusta alkaen, päätimme jättää valtakirjamme tuossa kirjelmässä mainitun herran tarkastettaviksi, kuitenkin samalla esittäen näin kuuluvan vastalauseen: „Koska Suomen eduskunnan viime heinäkuun 18 päivänä säätämä ja voimaanpäättämä laki Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä ei myönnä Venäjän hallitukselle sekaantumisoikeutta maamme sisäisiin asioihin, panemme vastalauseen Venäjän väliaikaisen hallituksen toimenpidettä vastaan, jonka kautta se on määrännyt lokakuun 1 ja 2 päivänä toimitetuissa vaaleissa valittujen edustajien valtakirjain tarkastajan, minkä teon kautta tuo hallitus on yhä jatkanut niitten laittomuuksien sarjaa, joihin se Suomen kansan laillista eduskuntaa vastaan on ryhtynyt. Emme siis tunnusta tuota tarkastusta lailliseksi eikä mainittua senaattoria lailliseksi valtakirjain tarkastajaksi senkään kautta, että nyt näytämme valtakirjamme, vaan teemme tämän ainoastaan sen vuoksi, ettei meiltä millään verukkeella voitaisi nyt riis-

tää sananvaltaa edellämainituissa vaaleissa valitussa eduskunnassa, jonka toimintaan aiomme sosialidemokraattisen puolueen puolueneuvoston ja eduskuntaryhmän hyväksymillä perusteilla osaaottaa. Helsingissä, 1 päivänä marraskuuta 1917." Ja sitte alla oli sosialidemokraattisten jäsenten nimikirjoitukset.

Kun meillä, mitä sitten tulee tähän käsilläolevaan asiaan, ei ole mitään syytä epäillä, ettei ed. Valpas-Hännisen valtakirja olisi oikea ja hän siis oikeutettu ottamaan osaa tämän eduskunnan istunnoihin, niin minäkin yhdyn puhemiehistön käsitykseen, että hänet voidaan tänne täysin oikeutettuna edustajana hyväksyä.

Ed. Rosenqvist: Jag ber att få ansluta mig till den uppfattning, som uttalats af herr Estlander.

Ed. Salin: Kun minun valtakirjani ei ollut silloin vielä saapunut tänne Helsinkiin, kun sosialidemokraattinen ryhmä päätti vastalauseestaan, niin jäi nimeni vastalausepaperista pois. Jättäessäni valtakirjani senaattori Liliukselle tarkastettavaksi, ilmoitin yhtyväni sosialidemokraattien vastalauseeseen, mutta senaattori Lilius vastasi, ettei tarkastuspöytäkirja ole hänellä eikä niin ollen vastalauseeni siis voinut joutua siihen. Pyydän tässä yhteydessä pöytäkirjaan merkittäväksi, että yhdyn edelläluettuun sosialidemokraattien vastalauseeseen, samalla kun kannatan puhemiehistön ehdotusta ed. Valppaan valtakirjan hyväksymiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun mitään muuta ehdotusta ei ole tehty, hyväksyttänee puhemiehistön asiassa tekemä ehdotus.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään.

Istumajärjestys.

Puhemies: Kansliatoimikunta, jonka työjärjestyksen 3 §:n mukaan on annettava lausunto edustajain istumajärjestyksestä, on päättänyt ehdottaa, että edustajat asettuisivat istumaan puolueryhmittäin, kuten ennenkin on ollut tavallista. Edustajain nähtäväksi on asetettu taulukoita, jotka osoittavat, miten edustajain ryhmittyminen puolueittain kansliatoimikunnan mielestä sopivimmin voi tapahtua.

Ehdotus hyväksytään.

Nimenhuuto äänestyksessä ja vaaleissa.

Puhemies: Työjärjestyksen 32 §:n mukaan voi eduskunta määrätä, että nimenhuuto äänestyksessä ja vaaleissa voi tapahtua yhtaikaa kahdessa paikassa istuntosalia. Kansliatoimikunta ehdottaa, että eduskunta päättäisi nimenhuudon tapahtuvaksi kahdessa paikassa siten, että sosialidemokraattiseen puolueeseen lukeutuvat ja maalaisliittoon kuuluvat edustajat äänestävät vasemmalla ja muut edustajat oikealla puolella.

Ehdotus hyväksytään.

Kansliavirkailijat.

Puhemies: Kansliatoimikunnan puolesta saan ilmoittaa, että kansliatoimikunta on julistanut haettaviksi ja hakuajan loppuunkuluttua täyttänyt seuraavat työjärjestyksen 3 §:ssä mainitut kansliavirat, nimittäin: eduskunnan kanslistinviran, johon toimeen on otettu tulevien valtiopäivien alkuun asti eduskunnan entinen kanslisti, neiti Bärtta Rainio, notarintoimen, johon näiden valtiopäivien ajaksi on otettu varatuomari Eino A. Lundson, ruotsalaisen kansliaosaston päälliköntoimen, johon on otettu samoin näiden valtiopäivän ajaksi viran haltija aikaisemmilla valtiopäivillä, maisteri John Grönlund, sekä ruotsalaisen kanslian notarinviran, johon on valittu rautatienvirkamies Arvid Nordström, samoin näiden valtiopäivien ajaksi.

Vielä on kansliatoimikunta päättänyt ehdottaa että näilläkin valtiopäivillä asetettaisiin kaksi tulkkia, yleistulkki tulkitsemaan ruotsinkielisten lausuntojen ponnet suomeksi ja tarvittaessa puhemiehen tiedonannot ja äänestysesitykset ruotsiksi ja, toinen yksityistulkki, ruotsinkieltä puhuvia kansanmiehiä varten, jonka tulkin on tarpeen mukaan avustettava sanottuja kansanmiehiä myös valiokunnissa, jos kansliatoimikunta hänelle sellaisen tehtävän määrää. Sen ohessa kansliatoimikunta ehdottaa, että asetettaisiin painatustöiden valvoja ja otettaisiin hänelle apulainen. Sen varalta, että eduskunta hyväksyy nämät kansliatoimikunnan ehdotukset, on kansliatoimikunta päättänyt ehdottaa, että eduskunta antaisi kansliatoimikunnan tehtäväksi näitten virkojen täyttämisen.

Ehdotukset hyväksytään.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Allekirjoittaneen toimiessa pöytäkirjanpitäjänä käsitellään päiväjärjestyksen ensimäinen asia

1) Sihteerin vaali.

Puhemies: Myöskin sihteerinvirka on ollut haettavaksi julistettuna. Hakuajan kuluessa on tätä tointa hakenut ainoastaan eduskunnan entinen sihteeri, hovioikeudennotari Iivar Ahava, Kansliatoimikunta, jonka tulee antaa lausunto viran hakijoista, on mielihyvällä päättänyt puoltaa hänen ottamistaan edelleen eduskunnan sihteeriksi. Eduskunta päättänee ottaa herra Ahavan eduskunnan sihteeriksi työjärjestyksen 4 §:ssä edellytetyksi ajaksi.

Keskustelu:

Ed. Airola: Kun tätä tointa on hakenut yksi ainoa henkilö, josta tiedetään, että hän on sihteerintointa aikaisemmin hoitaessaan laiminlyönyt tehtävänsä siihen määrään, ettei hän viime valtiopäiväin viimeiseen istuntoon suvainnut ollenkaan saapua, vaan mielenosoituksellisesti ilmoitti, ettei hän halua siihen istuntoon tulla, tästä syystä ja kun on mahdollista että, jos toimi uudelleen julistetaan avoimeksi, ilmaantuu sopivampia hakijoita, niin minä rohkenen ehdottaa, että eduskunta, hyläten kansliatoimikunnan lausunnon, päättäisi julistaa paikan uudelleen haettavaksi. Toiset hakijat nähtävästi eivät ole hakemuksiansa jättäneet sisään, kun ovat luulleet, että tämä toimi tulisi olemaan sellainen perinnöllinen toimi, johon edelleen jatkuvasti nimitetään henkilö, olkoon hän täyttänyt tehtävänsä paremmin tai huonommin.

Ed. Hurmevaara: Minä pyydän kannattaa ed. Airolan tekemää ehdotusta.

Ed. Arajärvi: Ed. Airolan tekemä ehdotus ei olisi ansainnut vastaiselta puolen mielestäni minkäänlaista lausuntoa, mutta koska se kannatetuksi tuli, niin pöytäkirjaan tulkoon merkityksi, että sen verran kuin minä puolestani tunnen mielipiteitä eduskunnassa ja entisen sihteerin, tuomari Iivar Ahavan toimintaa, niin epäilemättä ainakin se ryhmä, johon minulla on kunnia kuulua, yhtyy siihen lausuntoon, jonka kansliatoimikunta hakijasta antoi, nimittäin että hän mielihyvällä on valittava eduskunnan sihteeriksi edelleen.

Ed. Alkio: Sen verran kuin minulla on kunnia tuntea eduskunnan entisen sihteerin, varatuomari Iivar Ahavan työtä eduskunnan palveluksessa, pyydän minä mielihyvällä kannattaa tässä eduskunnassakin tällä kertaa hänet valittavaksi eduskunnan sihteeriksi.

Ed. Ståhlberg: Myöskin minä kannatan kaikin puolin kansliatoimikunnan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Airola on ehdottanut, että eduskunta, hyläten kansliatoimikunnan ehdotuksen sihteerinviran täyttämisestä, päättäisi julistaa viran uudelleen haettavaksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka kannattaa kansliatoimikunnan ehdotusta, vastaa „jaa"; jos „ei" voittaa, on eduskunta päättänyt hyväksyä ed. Airolan ehdotuksen.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Eduskunta on siis päättänyt, hyväksyen kansliatoimikunnan ehdotuksen, ottaa herra Ahavan eduskunnan sihteeriksi.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Mäki: Sosialidemokraattisen ryhmän puolesta ilmoitan, että meidän taholtamme ei ole otettu osaa sihteerin valitsemiseen.

Ed. Alkio: Minun käsittääkseni ed. Mäen ilmoitus oli erehdys, sillä sosialidemokraattisen puolueen taholta tehtiin ehdotus, josta tässä on juuri äänestetty, ja juuri sosialidemokraattien puolella huudettiin tämän ehdotuksen puolesta.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

K. V. Puuska.

Allekirjoittaneen eduskunnan sihteerin jälleen ryhdyttyä pöytäkirjanpitoon, otetaan käsiteltäväksi seuraava ilmoitusasia eli

2) Kysymys valtionhoitajakunnan asettamisesta.

Puhemies: Sen mukaan kuin Puhemiehistö on saanut tietää on se Venäjän Väliaikainen Hallitus, joka keisarivallan kukistuttua on tosiasialli-

sesti käyttänyt Keisarille ja Suuriruhtinaalle kuulunutta valtaa, lakannut toimimasta. Kun siis sellaista valtioelintä, joka käyttäisi keisarin ja suuriruhtinaan valtaa, ei ole olemassa, on Puhemiehistön mielestä syntynyt olotila, joka on verrattava 1772 vuoden Hallitusmuodon 38 §:ssä edellytettyyn.

Tämän vuoksi Puhemiehistö ehdottaa Eduskunnan päätettäväksi,

että Keisarin ja Suuriruhtinaan käyttämä valta on toistaiseksi uskottava tarkoitusta varten asetetulle valtionhoitajakunnalle;

että valtionhoitajakuntaan kuuluu kolme jäsentä, jotka Eduskunta valitsee sillä tavoin, kuin on säädetty puhemiesten vaalista, ellei Eduskunta voi yhtyä sen jäsenistä.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Jag tror mig uttala den svenska landtdagsgruppens måhända enhälliga mening, då jag framhåller, att denna grupp ansluter sig till det af presidiet nu framlagda förslaget, anseende Finlands landtdags rätt vara att under förhandenvarande förhållanden enligt regeringsform och grundlag öfvertaga och bestämma om utöfningen af högsta regeringsmakten i landet och anseende att denna landtdagens rätt är ovädersäglig. Det är därjämte en folkrepresentationens skyldighet att för tillvaratagande af landets bästa oförtöfvadt skrida till de mått och steg, som saklägets ovanliga beskaffenhet och allvar kräfva.

Ed. Mäki: Tässä yhteydessä lienee tarpeellista selostaa meidän sosialidemokraattien suhtautumista tähän eduskuntaan, ja kun se paraiten selviää julistuksesta: „Me vaadimme", niin minä pyydän saada sen lukea.

„Me sosialidemokraattisen puolueen puolueneuvosto ja valitut sosialidemokraattisen työväen edustajat tahdomme täten lausua julki käsityksemme nykyisen aseman vakavuudesta maassa, sekä esittää varmat vaatimukset, joiden toteuttaminen nyt ensi sijassa on välttämätöntä.

Suomen porvaristo harjoittaa nyt syyntakeetonta politiikkaa. Se on rikastumisesta tullut hillittömän ahneeksi ja kansanvallan pelosta väkivallan ja laittomuuden himoiseksi. Sitä ei näytä arveluttavan työväenluokan äärimmäinenkään hätä. Se ei ole politiikassaan koko tänä kumousaikana tehnyt työväelle ainoatakaan rehellistä myönnytystä, aivan kuin olisi se tyyten kadottanut kyvyn käsittää, että ellei ajoissa anna myöten, niin kiristetty jousi katkee. Päinvastoin johtava porvaristo on hankkiutunut ryöstämään takaisin nekin saavutukset, jotka sosialidemokraatit viime valtiopäivien aikana voittivat, kuten kunnallislait ja 8-tuntisen työpäivälain sekä Suomen kansanvaltaisen vapauden turvaksi säädetyn perustuslain maan korkeimman valtiovallan käyttämisestä.

Hakien itselleen liittolaista venäläisistä sortajista, Suomen herraspuolueet viime kesänä astuivat järjestelmällisen laittomuuden tielle, vieläpä maamme eduskunnan laittoman hajoittamisen kannattajiksi. Kun Venäjän hallitus ryhtyi pistimillä estämään laillisen eduskuntamme kokoontumista, olivat suomalaisetkin sortohenget niiden pistimien takana. Sitten toimitettiin laittomasti määrätyt vaalit, joita varten herraspuolueilla oli varattuna, paitsi rahanvoimaa ja liittoutumista, monia muitakin etuja, kuten omat vaaliluettelojen tekijät ja otteiden antajat ja omat häikäilemättömät viralliset vaalineuvojat sekä useissa vaalilautakunnissa täydellinen vapaus syrjäytettyjen sosialidemokratien valvonnasta. Tosin vaalien tulos sittenkin osotti meidän äänimäärämme suuresti kohonneen entisestään, mutta porvaripuolueiden saaneen sentään enemmän ääniä ja voittaneen siis enemmistön edustajapaikoista.

Näiden laittomien vaalien kautta valittu edustajisto kokoontuu nyt valtiopäiville, vaikka viime vuonna valittu eduskunta ei ole laillisesti oikeuksiaan menettänyt. Me sosialidemokratit katsomme parhaiten täyttävämme velvollisuutemme valitsijoitamme kohtaan ottamalla toistaiseksi osaa myös vastavalitun eduskunnan toimintaan, jotta porvaripuolueet eivät voisi sitä mielinmäärin väärinkäyttää. Ja vaadimme tätä eduskuntaa ja kaikkia porvariston vallassa olevia laitoksia viipymättä myöntämään työväenluokan pelastuksen elinehdot: leipää ja oikeutta!

Tällä uhkaavalla hetkellä on mielestämme välttämätöntä heittää syrjään turhat muodollisuudet ja nousta täydellä tarmolla toteuttamaan ennenkaikkea seuraavia vaatimuksia:

Elintarvekurjuuden vastustamiseksi on välttämätöntä heti tehdä loppu nykyisestä kaksinaamaisesta elintarvepolitiikasta, jolla senaatti ja muu virkavalta avustaa suuria nylkyreitä miltei tappamaan köyhälistön nälkään ja viluun. Valtion on takavarikoitava kaikki elintarvevarastot ja otettava muittenkin välttämättömäin kulutustavarain tuotanto ja kauppa ankaran valvonnan alaiseksi; ne on koetettava saada jaetuksi niin tasapuolisesti ja kohtuhinnoilla, että jos jostain niistä puute tulee, se ei tule työmiehelle yhtään aikaisemmin kuin suuremmillekaan herroille ja keinottelijoille. Minkä suuntaisilla toimenpiteillä tämä aikaansaadaan, on osotettu järjesty-

neen työväen ja viimeksi Suomen Ammattijärjestön valtuuston esittämissä vaatimuksissa vallassaolijoille. Rikolliset lain määräysten vastustajat ovat viipymättä tuomittavat ja ankarasti rangaistavat eikä, niinkuin nykyään tapahtuu, että tuomioistuimet rohkaisevat heitä uusiin rikoksiin.

Työttömyyden torjuminen. Valtion ja kuntain on kerrassaan luovuttava jarrutuksestaan uhkaavan joukkotyöttömyyden torjumisessa, niiden on tarmokkain toimin koetettava järjestää työttömille näiden työtaitoa ja kykyä vastaavaa työtä, elintarpeiden kalleutta vastaavilla palkoilla, ja pitäen silmällä, ettei työväkeä saateta tukalaan asemaan matkojen pituuden, asuntojen puutteellisuuden tai muiden hankaluuksien takia. Kiireellisempään hätään on työttömille annettava kohtuullista raha-avustusta, etenkin vanhoille ja muille avuttomammille. Kapitalistit on estettävä väärinkäyttämästä taloudellista valtaansa työttömyyden lisäämiseksi.

Kunnallisen sortovallan poistaminen. Kauempaa ei enää voida kuntain hartioilla sietää rahakoplain valtuutettuja, jotka suojelevat keinottelijain rikastumista työmiesten nälällä ja nälkäisten kurittamiseksi hommaavat lahtarikaarteja. Eduskunnan säätämät ja vahvistamat kunnallislait ovat siis heti julaistavat ja niiden mukaisesti kunnallisvaalit viivyttelemättä toimitettavat.

Virkavaltaisuuden kukistaminen. Virkakunnat ja tuomioistuimet ovat heti puhdistettavat kansansortajista ja pantava tarmolla käyntiin niiden muuttaminen kansanvaltaisiksi laitoksiksi. Nykyinen senaatti heti erotettava.

Ne aseelliset järjestöt, lahtarikaartit, jotka ovat perustetut työväkeä vastaan, ovat heti hajotettavat, ja aseet otettava niiltä pois.

8 tunnin työpäivälaki. Eduskunnan säätämä ja vahvistama laki 8 tunnin työajasta on viivyttelemättä julkaistava ja pantava voimaan.

Samoin ovat voimaan saatettavat eduskunnan vahvistamat lait Venäjän kansalaisten kunnallisista ja elinkeino-oikeuksista Suomessa, sekä laki hallituksen jäsenten vastuunalaisuudesta.

Torpparivapautuksen alkuunpano. Torpparit ja mäkitupalaiset ovat heti julistettavat isännistään täysin riippumattomiksi asumiensa maiden haltijoiksi, kunnes lainsäädännöllä ratkaistaan kysymys torpparien omistusoikeudesta ja järjestetään heidän metsän saantinsa ynnä muut alustalaisvapautuksen yksityiskohdat, pitäen ohjeena pääasiassa torpparien ja mäkitupalaisten omia vaatimuksia.

Vanhuusvakuutus. On kiireellisesti teetettävä valmistustyöt oikeudenmukaisen yhdistetyn vanhuus-, työkyvyttömyys- ja sairausvakuutuksen säätämistä varten. Mutta vakuutuslakien valmistumista odottamatta on jo nyt perustettava suuri vakuutusrahasto, josta voidaan kipeimmin tarvitseville ruveta jo ensi vuoden aikana jakamaan avustuksia ja eläkkeitä.

Verotus. Yleinen verotusuudistus on mitä nopeimmin toteutettava ja jo ennen sitä on kiireellisesti toimeenpantava tuntuvan korkeampi suurten tulojen ja etenkin sotavoittojen verotus, koska välttämättömät yhteiskunnalliset tarpeet vaativat melkoisia varoja.

Suomen kansanvaltaisen vapauden perustuslaki. Eduskunnan viime heinäkuun 18 päivänä säätämä laki Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä on viipymättä julkaistava noudatettavaksi. Sen mukaiselle laillisuuden kannalle on oikaistava maan asiain hoito, jotta tulisi loppu nykyään vallitsevasta laittomuusjärjestelmästä, joka on syntynyt yhtyneen venäläis-suomalaisen taantumuksen juonista ja kaappauksista.

Suomen ja Venäjän suhde. Kunnes kysymys Suomen itsenäisestä valtiollisesta asemasta tulee koko laajuudessaan ratkaistavaksi ja sosialidemokraattisen puolueen viime valtiopäivillä esitetty kanta toteutettavaksi, on väliaikaisena vähimpänä toimenpiteenä vaadittava Suomen sisäisen vapauden turvaamista Suomen ja Venäjän välisellä sopimuksella, sellaisen ehdotuksen pohjalla kuin sosialidemokraattisen Puoluetoimikunnan puolelta on ennemmin Venäjän sosialidemokraateille esitetty.

Näiden vaatimusten päättäväinen toteuttaminen nyt aivan lähimpänä aikana on välttämätön Suomen köyhälistön pelastamiseksi. Varoitamme ankarasti porvaristoa näitä vaatimuksia syrjäyttämästä ja jarruttamasta. Pian nähdään, auttaako tämäkään varotuksemme. Meillä ei ole suuria toiveita, että vasta valitun eduskunnan kautta voitaisiin saada onnelliseen päätökseen edes nämä lähimpäin viikkojen ja kuukausien välttämättömät tehtävät. Tavaton pakko täytyisi olla painamassa Suomen porvaristoa, ennenkuin tätä varten riittävä osa sen edustajista taipuisi todellisiin myönnytyksiin. Ja jos pitemmän päälle jäätäisiin tämän eduskunnan varaan niin näyttää varmalta, että monet kaivatut perus-uudistukset jäisivät loppuun suorittamatta; uusien kansanvaltaisten perustuslakien, torpparivapautuksen ja verotusuudistuksen täydellinen läpiajaminen tyydyttävässä muodossa ovat tehtäviä, jotka mustin porvarilli-

nen vähemmistökin voisi valtiopäiväjärjestyksen jarrutuspykälien avulla lykätä aivan epämääräiseen tulevaisuuteen. Kun valtiollinen äänioikeuskin on yhä kielletty nuorilta kansalaisilta ja supistettu muilla rajoituksilla, joiden nojalla porvarit voivat riistää äänioikeuden monen monelta työläiseltä, niin ei tällä rajoitetulla äänioikeudella voida uusissakaan vaaleissa toivoa saatavan eduskuntaan niin valtavaa kansanvaltaista enemmistöä, että noiden suurten uudistusten toteuttaminen olisi turvattu.

Mutta se on nyt turvattava. Kansanvaltaisen edistyksen tulevaisuutta ei voida jättää tuuliajolle. Siksi on välttämätöntä, että viimeistään niin pian kuin ylempänä esitetyt kiireellisimmät tehtävät ovat suoritetut, on Suomen kansalle annettava tilaisuus valita k a n s a l l i s k o k o u s säätämään uusia perustuslakeja ja muita perustavia uudistuksia. Kansalliskokouksella olkoon korkein ja rajoittamaton valta kaikissa maan asioissa. Siinä ratkaistakoon asiat yksinkertaisella äänten enemmistöllä.

Kansalliskokouksen vaaleissa olkoon äänioikeus yhtälailla ja rajoituksetta k a i k i l l a 2 0 v u o t t a t ä y t t ä n e i l l ä k a n s a l a i s i l l a; jokaisessa vaalilautakunnassa täytyy silloin olla riittävä määrä järjestyneen työväen edustajia valvomassa, ettei vaalitoimituksessa vääryyttä tehdä.

Näin vaatien me samalla ilmoitamme yhtyvämme niihin vaatimuksiin, joissa työväen kansainvälisen veljeyden kannalla olevat eri maiden sosialidemokraattiset luokkataistelupuolueet ovat kohottaneet äänensä kansojen rauhan puolesta, nykyisen hirvittävän ryöstösodan lopettamiseksi. Erityisesti lausumme tervehdyksemme Venäjän horjumattomille luokkataistelutovereille, jotka sankarillisesti vievät eteenpäin Venäjän vallankumouksen asiaa ja sen kautta sorrettujen kansojen ja kaikkien maiden työväen vapautuksen asiaa. Olkoot suurten maiden työläiset vakuutetut, että myöskin Suomen työväki on kohdaltaan täyttävä velvollisuutensa yhteisen kansainvälisen vapausliikkeemme nykyisissä kamppailuissa."

Mitä tulee siihen ehdotukseen, jonka puhemies tässä äsken esitti, pyydän minä sosialidemokraattisen ryhmän puolesta ilmoittaa, että me tulemme sitä jyrkästi vastustamaan. Päinvastoin pyydän saada ehdottaa seuraavaa, äskeiseen viitaten: päättäen antaa Suomen kansalle selityksen, jota koskevan ehdotuksen valmistaminen annetaan erityisesti valittavalle toimikunnalle toimeksi, määrää eduskunta, että mainitun selityksen tulee sisältää, että kiireimmiten ovat toteutettavat seuraavat vaatimukset:

E l i n t a r v e k u r j u u d e n v a s t u s t a m i s e k s i on välttämätöntä heti tehdä loppu nykyisestä kaksinaamaisesta elintarvepolitiikasta, jolla senaatti ja muu virkavalta avustaa suurnylkyreitä miltei tappamaan köyhälistöä nälkään ja viluun. Valtion on takavarikoitava kaikki elintarvevarastot ja otettava muittenkin välttämättömäin kulutustavarain tuotanto ja kauppa ankaran valvonnan alaiseksi; ne on koetettava saada jaetuksi niin tasapuolisesti ja kohtuhinnoilla, että jos jostain niistä puute tulee, se ei tule työmiehelle yhtään aikaisemmin kuin suurimmillekaan herroille ja keinottelijoille. Minkä suuntaisilla toimenpiteillä tämä aikaansaadaan, on osoitettu järjestyneen työväen ja viimeksi Suomen Ammattijärjestön valtuuston esittämissä vaatimuksissa vallassaolijoille. Rikolliset lainmääräysten vastustajat ovat viipymättä tuomittavat ja ankarasti rangaistavat, eikä, niin kuin nykyään tapahtuu, että tuomioistuimet rohkaisevat heitä uusiin rikoksiin.

T y ö t t ö m y y d e n t o r j u m i n e n. Valtion ja kuntain on kerrassaan luovuttava jarrutuksestaan uhkaavan joukkotyöttömyyden torjumisessa. Niiden on tarmokkain toimin koetettava järjestää työttömille näiden työtaitoa ja kykyä vastaavaa työtä, elintarpeiden kalleutta vastaavilla palkoilla, ja pitäen silmällä, ettei työväkeä saateta tukalaan asemaan matkojen pituuden, asuntojen puutteellisuuden tai muiden hankaluuksien takia. Kiireellisimpään hätään on työttömille annettava kohtuullista raha-avustusta, etenkin vanhoille ja muille avuttomammille. Kapitalistit on estettävä väärinkäyttämästä taloudellista valtaansa työttömyyden lisäämiseksi.

K u n n a l l i s e n s o r t o v a l l a n p o i s t a m i n e n. Kauempaa ei enää voida kuntain hartioilla sietää rahakoplain valtuutettuja, jotka suojelevat keinottelijain rikastumista työmiesten nälällä ja nälkäisten kurittamiseksi hommaavat lahtarikaarteja. Eduskunnan säätämät ja vahvistamat kunnallislait ovat siis heti julaistavat ja niiden mukaisesti kunnallisvaalit viipymättä toimitettavat.

V i r k a v a l t a i s u u d e n k u k i s t a m i n e n. Virkakunnat ja tuomioistuimet ovat heti puhdistettavat kansansortajista ja pantava tarmolla käyntiin niiden muuttaminen kansanvaltaisiksi laitoksiksi. Nykyinen senaatti on heti erotettava.

Ne aseelliset järjestöt, lahtarikaartit, jotka ovat perustetut työväkeä vastaan, ovat heti hajoitettavat ja aseet otettavat niiltä pois.

K a h d e k s a n t u n n i n t y ö p ä i v ä l a k i. Eduskunnan säätämä ja vahvistama laki 8 tunnin työajasta on viivyttelemättä julkaistava ja pantava voimaan. Samoin ovat voimaan saatettavat eduskunnan vahvistamat lait Venäjän kansa-

laisten kunnallisista ja elinkeino-oikeuksista Suomessa sekä laki hallituksen jäsenten vastuunalaisuudesta.

Torpparivapautuksen alkuunpano. Torpparit ja mäkitupalaiset ovat heti julistettavat isännistään täysin riippumattomiksi asumiensa maiden haltijoiksi, kunnes lainsäädännöllä ratkaistaan kysymys torpparien omistusoikeudesta ja järjestetään heidän metsänsaantinsa ynnä muut alustalaisvapautuksen yksityiskohdat, pitäen ohjeena pääasiassa torpparien ja mäkitupalaisten omia vaatimuksia.

Vanhuusvakuutus. On kiireellisesti teetettävä valmistustyöt oikeudenmukaisen yhdistetyn vanhuus-, työkyvyttömyys- ja sairausvakuutuksen säätämistä varten. Mutta vakuutuslain valmistumista odottamatta on jo nyt perustettava suuri vakuutusrahasto, josta voidaan kipeimmin tarvitseville ruveta jo ensi vuoden aikana jakamaan avustuksia ja eläkkeitä.

Verotus. Yleinen verotusuudistus on mitä nopeimmin toteutettava ja jo ennen sitä on kiireellisesti toimeenpantava tuntuvan korkea suurten tulojen ja etenkin sotavoittojen verotus, koska välttämättömät yhteiskunnalliset tarpeet vaativat melkoisia varoja.

Suomen kansanvaltaisen vapauden perustuslaki. Eduskunnan viime heinäkuun 18 päivänä säätämä laki Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä on viipymättä julaistava noudatettavaksi. Sen mukaiselle laillisuuden kannalle on oikaistava maan asiain hoito, jotta tulisi loppu nykyään vallitsevasta laittomuusjärjestelmästä, joka on syntynyt yhtyneen venäläis-suomalaisen taantumuksen juonista ja kaappauksista.

Suomen ja Venäjän suhde. Kunnes kysymys Suomen itsenäisestä valtiollisesta asemasta tulee koko laajuudessaan ratkaistavaksi ja sosialidemokraattisen puolueen viime edustajakokouksen asiassa esittämä kanta toteutettavaksi, on väliaikaisena lähimpänä toimenpiteenä vaadittava Suomen sisäisen vapauden turvaamista Suomen ja Venäjän välisellä sopimuksella, sellaisen ehdotuksen pohjalla kuin sosialidemokraattisen ryhmän julkaisemassa tiedonannossa työväelle 7 päivältä tätä kuuta on ehdotettu.

Pyydän saada tässä yhteydessä ilmoittaa tuon sopimusluonnoksen sisällön, vaikka se ei tähän ehdotukseeni sisälly. Se olisi näin kuuluva:

„1 §. Venäjä tunnustaa Suomelle ne oikeudet, jotka sisältyvät eduskunnan säätämään lakiin Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä 18 (5) päivältä heinäkuuta 1917.

2 §. Kunnes kysymys Suomen kansainvälisestä asemasta tulee ratkaistuksi, kuuluu ulkopolitiikka Suomenkin osalta Venäjälle; mutta mikäli sopimus, jonka Venäjä tekee vieraan vallan kanssa, sisältää Suomea koskevia toimenpiteitä, tarvitaan siihen siltä osalta Suomenkin suostumus. Venäjä on salliva ja esittävä, että tulevassa rauhanneuvottelussa Suomikin saa kohdaltaan olla edustettuna.

3 §. Venäjä on oikeutettu pitämään varustuksia ja sotajoukkojaan Suomessa niin kauvan kuin nykyistä sotaa kestää, mutta ei enää sen jälkeen.

4 §. Niin kauvan kuin Venäjän ja Suomen kesken ei toisin sovita, Suomi ei rajoita Venäjän oikeutta pitää Suomessa nykyään olevaa sähkölennätinlaitostaan, valtakunnan pankin konttoreita ja raha-asiainministerien konttoreita Venäjän valtion rahansuorituksia varten sekä nykyisiä Venäjän valtiolle kuuluvia kouluja, eikä Suomessa toimivan kreikkalais-katolisen kirkon oikeutta olla hengellisissä asioissa oman hengellisen hallintonsa alaisena. Suomi ei myöskään poikkeussäännöksillä rajoita maassa olevien Venäjän kansalaisten oikeuksia.

Suomen ei tarvitse suorittaa kustannuksia Venäjälle kuuluvia laitoksia varten.

Venäjä ei myöskään ilman Suomen suostumusta rajoita Venäjällä nykyään olevien Suomen valtiolaitosten oikeuksia.

5 §. Venäjä pitää Suomessa ja Suomi Venäjällä valtiolliset edustajansa. Suomen kenraalikuvernöörinvirka lakkautetaan.

Venäjän ja Suomen välisiä taloudellisia sopimuksia sekä molemmissa maissa olevia toisen maan laitoksia ja kansalaisia koskevia, tarpeellisiksi havaittavia sopimuksia valmistelemaan ja ehdottamaan asetetaan yhteinen neuvottelukunta, johon kuuluu yhtä monta Venäjän ja Suomen valtuutettua."

Ja edelleen ehdotukseni jatko on seuraava: kansanvaltaisen edistyksen tulevaisuuden turvaamiseksi on välttämätöntä, että viimeistään niin pian kuin ylempänä esitetyt kiireelliset tehtävät on suoritettu, on Suomen kansalle annettava tilaisuus valita kansalliskokous säätämään uusia perustuslakeja ja muita perustavia uudistuksia. Kansalliskokouksella olkoon korkein ja rajoittamaton valta kaikissa maan asioissa. Siinä ratkaistakoon asiat yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Kansalliskokouksen vaaleissa olkoon äänioikeus yhtä lailla ja rajoituksitta kaikilla 20 vuotta täyttäneillä kansalaisilla. Jokaisessa vaalilautakunnassa täytyy silloin olla riittävä määrä järjestyneen työväen edustajia valvomassa, ettei vaalitoimituksissa vääryyttä tehdä.

Tämän minä siis esitän vastaehdotukseksi puhemiehistön esitykselle.

Ed. Estlander: I anledning af det yrkande, som här framställts, anser jag mig kunna uttala, det svenska landtdagsgruppen säkerligen skall finnas beredd att medverka till hvarje sådant förslag, men endast till ett sådant förslag, som tillkommit på ett lagligt och för alla bindande sätt och på samma gång är ägnadt att trygga vårt samhälles bestånd och bevarande af det mått af självständighet, som vi genom det af presidiet föreslagna beslutet göra anspråk på, och som skall möjliggöra för framtiden vinnande af det mål, hvilket väl alla här i landet äro ense om, nämligen full oafhängighet.

Ed. Tokoi: Herra puhemiehen ilmoituksessa tiedoitettiin eduskunnalle, että Venäjän väliaikainen hallitus on lakannut hoitamasta virkaansa. Tämä tiedonanto tulee sangen luotettavalta taholta, eduskunnan puhemiehistön puolelta, ja sen vuoksi se antaa aihetta mielipiteiden vaihtoon. Samalla myös puhemiehistö katsoo asiaksensa tehdä ehdotuksen siitä, että nyt, kun Venäjän väliaikainen hallitus on luopunut virastaan tai poistunut, eduskunta ottaisi perustuslain mukaisen vallan käsiinsä ja julistautuisi Suomen korkeimman hallitusvallan haltijaksi ja sitten puolestaan siirtäisi tämän vallan puhemiehistön ehdottamalle valtioneuvoskunnalle, johon ehdotetaan valittavaksi kolme jäsentä. Tämä ehdotus tulee aivan odottamatta. Minulla ei ole ollut tilaisuutta ennen kuulla koko ehdotusta ja senvuoksi on tietysti näin yhtäkkiä sangen vaikea lausua käsitystä ehdotuksen kaikista eri kohdista, niistä mahdollisuuksista, mihin se saattaa johtaa. Mutta yhtä asiaa minä pyytäisin tässä jo saada esittää.

Eduskunnan arvoisa herra puhemies, joka on nyt ensi kertaa tässä yksikamarisessa eduskunnassa eikä ollut siinä eduskunnassa, jonka tämä virastaan poistunut Venäjän väliaikainen hallitus laittomasti viime kesänä hajoitti, ei tietenkään tiedä, että täällä eduskunnassa jo viime heinäkuun 18 päivänä tehtiin päätös, jolla päätöksellä eduskunta julisti itsensä Suomen korkeimman hallintovallan haltijaksi. Toisin sanoen eduskunta on ottanut jo sen vallan käsiinsä, jota arvoisa puhemies tässä ehdotuksessa nyt vasta ehdottaa täällä toteutettavaksi. (Vasemmalta: Oikein!) Niillä arvoisilla edustajilla, jotka olivat täällä saapuvilla 18 päivänä heinäkuuta, on epäilemättä muistossa vielä se ilta, jolloin eduskunta julisti itsensä, Suomen kansan tahtoa noudattaen, uskollisena niille periaatteille, jotka olivat elähyttäneet edustajia koko tänä vallankumousaikana ja ennenkin, uskollisena niille mielipiteille, joita Suomen kansa oli sille kaikista eri osista maata esittänyt, se noudattaen Suomen kansan yksimielistä tahtoa — minä sanon yksimielistä, sillä ei silloin hajaääniä, ainakaan sanottavasti, kuulunut — eduskunta julisti itsensä täyden valtiovallan haltijaksi. Se tapahtui silloin täysin perustuslain mukaisessa järjestyksessä. Se ehdotus, joka silloin hyväksyttiin, käsiteltiin valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaisessa järjestyksessä. Se kävi kaikki ne asteet, mitkä perustuslain säätämisestä on säädetty, kävi valiokunnissa ja sai täällä eduskunnassa sen kiireelliseksi julistamisen puolesta enempi kuin $^5/_6$ äänen enemmistön ja lopullisessa hyväksymisessä enemmän kuin $^2/_3$ äänen enemmistön. Toisin sanoen se oli syntynyt täysin perustuslain mukaisella tavalla. Ja tämän päätöksen on, sekä silloin että sittemmin, Suomen kansa, kuten sanoin, jotenkin yksimielisesti hyväksynyt, se tunnusti sen Suomen perustuslaiksi, jota on kaikilta osilta noudatettava. (Vasemmatla: Oikein!) Nyt herra puhemies ehdottaa toimenpidettä, että eduskunta noin vain ohimennen, arvattavasti vain yksinkertaisella ääntenenemmistöllä päättäisi näin tärkeän perustuslakikysymyksen, joka on vastoin eduskunnan ennen tekemää päätöstä ja on mielestäni sellainen, että eduskunnan herra puhemiehen ei olisi pitänyt sitä eduskunnalle esittää. (Vasemmalta: Oikein!) Eduskunnan herra puhemies ei ilmoittanut tässä tiedonannossa sitä, mitkä syyt ovat vaikuttaneet sen, että Venäjän väliaikainen hallitus on nyt luopunut siitä vallasta, lakannut harjoittamasta sitä politiikkaa, jonka uhriksi Suomen eduskunta viime kesänä joutui. Me olemme kuulleet, että se on luopunut vallasta vallankumouksellisen Venäjän kansan tahdosta. Minulla on ollut kunnia tältä paikalta jo ennemmin käsityksenäni ilmoittaa, että vallankumous jatkuu, että vallankumous ei ole vielä päättynyt. Ja että se vallankumous todella jatkuu, siitä on kouraantuntuvimpana todistuksena tämä eduskunnan herra puhemiehen ilmoitus, että vallankumous jatkuu, jonka vaikutuksesta Venäjän väliaikainen hallitus on lakannut toimesta ja että siellä tällä kertaa on mahdollisesti toinen hallitus, joka seisoo aivan toisella kannalla, kuin se väliaikainen hallitus, jonka me viime kesänä niin hyvin tulimme tuntemaan. Niin tosiaan, vallankumous jatkuu. Ja sen minä pyytäisin arvoisat herrat ja naiset edustajat painamaan mieliinne tällä historiallisella hetkellä. Me elämme keskellä vallankumouksen pyörteitä ja senvuoksi vallankumouksen aikana on tarkemmin kuin muulloin kallistettava korvansa kansan äänelle, on visummin kuin

muulloin otettava huomioon ne mielipiteet, ne vaatimukset, jotka kansa asettaa eduskunnalle ja ennenkaikkea hallitukselle, sillä vallassaolevat laitokset istuvat nykyään hyvin löyhässä. (Vasemmalta: Oikein!) Muuten minun käsitykseni on, että tämä eduskunta täyttää kaikkein paraiten tehtävänsä, täyttää kaikkein paraiten Suomen kansan tahdon siten, että se ilman mutkittelematta, poikkeamatta puoleen tai toiseen puolestaan tunnustaa heinäkuun 18 päivän lain ja kaikessa asettuu sen kannalle. (Oikein-huutoja ja kättentaputuksia vasemmalta.) Vain sillä teolla, sillä toimenpiteellä me jatkamme tai toisin sanoen asetumme uudestaan sille lailliselle kannalle, sille lujalle perustukselle, jolle eduskunta 18 päivänä heinäkuuta asettui. Siltä perustukselta luopuminen on onnettomuus, siltä perustukselta poikkeaminen puoleen tai toiseen vie meidät arvaamattomiin ristiriitoihin, se vie meidät arvaamattomiin selkkauksiin ja sisälliseen onnettomuuteen ja minä sanon suoraan, se vie meidät sellaisiin sisäisiin ristiriitoihin, joitenka seurauksia on tällä hetkellä mahdoton kuvitella. Minä pyytäisin huomauttaa, että eduskunta puolestaan koettaisi säästää Suomen kansaa kärsimyksistä ja asettuisi tälle ehdottamalleni kannalle. Silloin ei tule kysymykseen tämä ehdotus, joka nyt puhemiehen ehdotuksena on täällä esitetty. Jos tämä eduskunta asettuu 18 päivän lain kannalle niinkuin sen tulee asettua, siitä seuraa minun käsittääkseni tuo vanha tunnettu periaate, että laillinen pysyköön, laiton purkautukoon. Kaikki, mitä sen jälkeen on tapahtunut, joka on poikkeusta heinäkuun 18 päivän laista, on nulliteetti, laiton toimenpide, joka on katsottava purkautuneeksi, ja on palattava sille samalle kannalle, jolla oltiin 18 päivänä heinäkuuta, ja lähdettävä sitä kehittämään johdonmukaisesti. Se sisältää myöskin sen, että silloin on katsottava sen eduskunnan, joka silloin oli Suomen kansan laillinen eduskunta, myöhemmätkin päätökset olevan laillisia ja siitä seuraa, että on ilman muuta mutkittelematta, mutisematta julistettava ne lait, jotka eduskunta eräässä myöhemmässä istunnossaan on 18 päivän lain perustuksella vahvistanut. (Vasemmalta: Se on oikein!)

Muuten epäilemättä tällä hetkellä johtuu mieleen kaikki se, mitä heinäkuun 18 päivän jälkeen on tapahtunut. Ennenkaikkea on hyvin raskaan vaikutuksen tehnyt jokaiseen sellaiseen ihmiseen, jolle Suomen kansan ja etenkin työtätekevän luokan menestys ja elämä on tärkeä ja rakas, se, että heinäkuun 18 päivän jälkeen, siitä huolimatta, että tuo laki silloin tunnustettiin yksimielisesti Suomen kansan tahdon ilmaukseksi, on koetettu kaikin keinoin kaivaa maaperää tämän lain alta pois. On koetettu heikentää tämän lain vaikutusta ja siten kylvää eripuraisuutta Suomen kansan keskuuteen. Nyt tänä hetkenä, jolloin seisomme uuden vallankumouksen kynnyksellä, tai oikeimmin sanoen jatkuvan vallankumouksen uudessa käänteessä, jolloin todella se hallitusvalta Venäjällä, johon on tahdottu luottaa ja jonka päätökset on pidetty laillisina ja pyhinä, on kadonnut näyttämöltä. Kun seisomme mykkinä ja toivottomina, kysyen, mitä nyt on tehtävä, kun vastapelaaja on kadonnut näyttämöltä, meidän ei ole, niinkuin olen sanonut, tehtävä mitään sivukäännöksiä, vaan otettava varma askel ja lähdettävä siltä oikealta perustukselta, jonka heinäkuun 18 päivän laki on asettanut. Samalla kun on lähdettävä tältä perustukselta on myös viipymättä lähdettävä toteuttamaan niitä taloudellisia uudistuksia, jotka esitetään ed. Mäen tekemässä julistuksessa. Kuulkaa, hyvät herrat, Suomen kansa, sen työtätekevä väestö elää tällä hetkellä sellaisissa oloissa, että minä uskon, että teidän monen on vaikea käsittää sitä mielialaa, sitä mielenlaatua, mikä työväen keskuudessa nyt tällä hetkellä elää, mikä sitä nyt tällä hetkellä vielä pitää pystyssä. Vallankumous on Venäjällä uudestaan kuohahtanut. Toivommeko me, että se vyöryy tänne, peittää, hukuttaa mahdollisesti meidät? Ei! Jos me tahdomme todella saada jatkaa työtämme rauhallisissa oloissa, jos me todella tahdomme saada Suomen kansan ja maan pelastetuksi vallankumouksen kaikista mullistavista seurauksista, niin on viipymättä ryhdyttävä toteuttamaan tätä yhteiskunnallista uudistusta, muuten meidät hukka perii.

Tästä syystä tänä historiallisena ajanhetkenä minä toivoisin, että eduskunnalla olisi nyt ymmärtämystä palata sille oikealle tielle, palata heinäkuun 18 päivän lain kannalle ja ryhtyä toteuttamaan sitä uudistusta, joka ed. Mäen tekemässä ehdotuksessa esitetään. (Hyvä-huutoja ja kättentaputuksia vasemmalta ja lehtereiltä.)

Ed. Schybergson: Jag vill icke ingå i något vidlyftigt bemötande af den senaste ärade talarens andragande. Jag vill endast påminna honom och hans meningsfränder om att de själfva togo afsteg från 18-juli-lagen eller åtminstone icke fullföljde den. Jag för min del gjorde dem uppmärksamma på att de, om de hade varit konsekventa, omedelbart bordt uppdraga åt den dåvarande senaten att öfvertaga regeringsmakten.

De hade vidare, då påbudet om upplösning inträdde, haft anledning att stanna kvar och fortsätta med landtdagsarbetet. Men omständigheterna voro sådana, att de funno sig manade att

åtskiljas för att återvända först då konjunkturerna åter voro för dem förmånliga. Så också nu. Herr Tokoi och hans meningsfränder ha anledning att också vid förevarande tillfälle påminna sig detta.

Ed. Lohi: Kun se ehdotus, jonka ed. Mäki teki puhemiehistön ehdotusta vastaan, oli niin tavattoman pitkä ja sisälsi monta asiaa, jotka minun nähdäkseni eivät ole mitenkään välittömästi yhteydessä tämän puhemiehen tekemän ehdotuksen kanssa, ehdottaisin minä, että istunto keskeytettäisiin tunnin ajaksi.

Puhemies: On tehty ehdotus, joka vaatii erikoisen päätöksen. Pyydän senvuoksi puhujia keskittämään keskustelun tähän.

Ed. Hänninen-Walpas: Kannatan ed. Lohen tekemää ehdotusta.

Ed. Luopajärvi: Pyysin puheenvuoroa kannattaakseni ed. Lohen tekemää ehdotusta, mutta koska sitä jo kannatettiin, ei tarvitse minun sitä nyt uudistaa.

Keskustelu ed. Lohen tekemästä ehdotuksesta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ehdotusta ei ole vastustettu. Hyväksyttänee?

Ehdotus hyväksytään.

Täysi-istunto keskeytetään tunniksi k:lo 7,43 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 9 i. p.

Ed. Ingman: Kuinka Venäjä tulee selviämään siitä tilasta, johon se nyt on joutunut, sitä emme tiedä, eikä onneksi ole meidän asiamme huolehtia siitä. Mutta Suomen eduskunnan velvollisuus on ponnistaa kaikki voimansa turvatakseen tässä asemassa Suomen kansan oikeutta ja vapautta. Ellei eduskunta sitä tee, ei sitä tee kukaan. Ja se on tämä, joka mielestäni tekee asemamme tällä kertaa niin erinomaisen vastuunalaiseksi. Mielestäni ei voi ajatella mitään pysyväistä asiain järjestämistä nykyhetkellä, vaan on lähinnä huolehdittava vain siitä, kuinka me pääsemme lähipäivien ja lähiviikkojen yli. Sellaista väliaikaista järjestelyä tarkoittaa se ehdotus, jonka puhemiehistö on tehnyt. Tämän ehdotuksen mukaan tulisi sen vallan käyttö, joka on ollut hallitsijan käytettävänä, kuulumaan eduskunnan luottamusmiehille. Eduskunta asettaisi kolme henkilöä tätä valtaa käyttämään. Eri virtaukset saattaisivat tulla valtionhoitajakunnassa edustetuiksi. Puhemiehistön ehdotus ei siis ole mikään luokka- tai puolue-ehdotus. (Vasemmalta: Porvarillinen diktatuuri!) On selvää mielestäni, että meidän, valmistaaksemme kansallemme pääsyn nykyisistä vaikeuksista, täytyy koettaa kulkea sovittelujen tietä, ja sovittelevaksi ehdotukseksi on puhemiehistön ehdotus tarkoitettu. Korkein valta tulee sen mukaan toistaiseksi siirtymään eduskunnalle, joka antaa tämän vallan luottamusmiestensä käytettäväksi. Tätä ehdotusta vastaan ei myöskään mielestäni pitäisi Venäjän demokratialla olla mitään muistuttamista. Sehän on aivan selvää, että ilman korkeinta hallitusvaltaa maamme ei voi tulla toimeen vajoamatta anarkian tilaan. Meidän täytyy siis toistaiseksi ottaa kohtalomme omiin käsiimme. Me teemme tämän noudattaen niitä periaatteita, jotka valtiosääntömme sisältää. Jos me täten onnistumme säilyttämään rauhallisen menon maassamme läpi nykyisten vaikeiden aikojen, niin on se seikka, jota Venäjän demokratia toivottavasti pitää arvossa ja josta se on oleva meille kiitollinen. Minä näin ollen edelleen asetun puhemiehistön ehdotuksen kannalle.

Mitä ed. Mäen ehdotukseen tulee, niin olen käsittänyt sen siten, että se tarkoittaa julistuksen antamista Suomen kansalle, ja tämän julistuksen valmistamista varten olisi asetettava toimikunta taikka valiokunta. Ed. Mäen ehdotus sisältää myöskin erinäisiä ohjeita siitä, mitä tuon julistuksen tulisi sisältää, ja siinä mainitaan useita tärkeita asioita, sellaisia asioita, joiden suuresta merkityksestä tässä eduskunnassa tuskin on muuta kuin yksi mielipide. Onko se ratkaisu, jota ed. Mäki siinä suunnittelee, kaikin puolin onnellinen, se on asia, jota ei tässä tilaisuudessa ole tarvis käydä arvostelemaan. Mutta pääasia minulle on se, että siitä asemasta, mikä nykyään vallitsee, emme pääse julistuksella ja kaikkein vähimmin sillä, että asetamme toimikunnan, joka joskus saa julistuksen valmiiksi. Nyt tarvitaan tekoja eikä sanoja, ja sellaiseksi teoksi on puhemiehistön ehdotus tarkoitettu.

Ed. Alkio: Minäkin olen puhemiehistössä ollut kannattamassa sitä ehdotusta, joka täällä esiintyy puhemiehistön ehdotuksena. Mutta tänään kuultuani sen vastaehdotuksen, joka sosialidemokraattien puolelta on tehty, katson, että

täällä ei ole mahdollisuuksia saada läpiajetuksi sitä ehdotusta, jonka puhemiehistö on tehnyt. Senvuoksi pyydän kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että maalaisliittolaiset ovat alkuperäisesti olleet myöskin valtalain kannalla ja ovat sitä edelleen. Me olemme luopuneet valtalaista ainoastaan siitä syystä, ettei näyttänyt olevan edellytyksiä valtalain voimaansaattamiseen tavallisessa järjestyksessä. Nykyisessä tilanteessa, joka on syntynyt sen johdosta, että keisarin ja suuriruhtinaan valtuudet ovat joutuneet nyt Suomen eduskunnan käytettäviksi, on muodostunut asema sellaiseksi, että minun vakaumukseni mukaan, ja kaikkien meidän maalaisliittolaisten vakaumuksen mukaan, valtalaki ei ole enää tämän päivän kehityksen tasalla. Valtalaissa edelleen pidätetään Venäjän vallan käytettäväksi Suomen sotilasasiat sekä myöskin ulkopolitiikka. Puhemiehistön ehdotuksella oli koetettu päästä siihen, että myöskin nämä asiat nyt jo selitettäisiin Suomen omiksi asioiksi. Kun kuitenkin se politiikka, jota sosialidemokraattinen puolue tässä asiassa edustaa, näyttää tähtäävän eräisiin toisiin pyrkimysperiin, on ilmeisesti selvää, että sosialidemokraattien taholta ei tällä kertaa tälle eduskunnan radikaalisemmalle ehdotukselle saada varsinaista kannatusta. Tästä syystä on mielestäni asia sellainen, että joka tapauksessa on kuitenkin saatava päätös, joka nykyisellä hetkellä jossakin määrin tyydyttää Suomen sosialidemokraattista puoluetta. Sellaisena ajattelen tehdä tässä ehdotuksen siitä, että valtalaki nyt saatettaisiin voimaan. (Vasemmalta: Se on jo saatettu voimaan.) Asian tällä asteella ollessa pyydän kuitenkin muuten vielä kiinnittää sosialidemokraattienkin huomiota siihen, että huolimatta siitä, että me täällä keskenämme taistelemme yhteiskunnallisista ja taloudellisista pyrkimysperistä, me olemme mielestäni tällä hetkellä sellaisessa tilanteessa tässä maassa, jolloin suomalaisten on ennenkaikkea löydettävä toisensa ja jätettävä toiseksi päiväksi ne taistelut, jotka meillä ovat keskinäisiä. Tämä on minun sanottava myöskin porvaristolle, sillä luokkataistelun vyöryt ovat joutuneet tämän nälkävuoden yhteydessä, joka katovuosi on aiheutunut syistä, jotka eivät ole suomalaisten, — ne ovat joutuneet nähtävästi sellaisiksi, jotka nykyisellä hetkellä uhkaavat meitä kansallisella hajaannuksella, joka kansallinen hajaannus toiselta puolen saattaa myöskin merkitä kansallista ja valtiollista perikatoa. Tällaisissa tilanteissa täytyy niiden, jotka koettavat löytää yhtymäkohtia oikeiston ja vasemmiston välillä, etsiä yhdistäviä ehdotuksia äärimmäisyyksien väliltä, ja sellaiset eivät aina ole heti alussa yhtä selviä kuin niiden, jotka oikealla tai vasemmalla saattavat säännöllisesti asettua järkkymättömän ultimaattumin kannalle. Keskustan suuri velvollisuus on siinä, että sen täytyy koettaa keksiä yhtymäkohtia oikeiston ja vasemmiston kesken. Onko tässä asiassa meillä löydettävissä sellainen yhtymäkohta, en tiedä. Minun vakaumukseni on kuitenkin se, että me kaikin vilpittömällä mielellä pyrimme siihen, että Suomen eduskunta tällä suurella tärkeällä hetkellä voisi esiintyä jotakuinkin yksimielisenä. Toivomme, että niitä suuria päätöksiä, joita me näinä tunteina teemme, ettei niitä tulisi kentiesi sisällinen eripuraisuuden kyykäärme jo ennakolta myrkyttämään, siten synnyttäen entistä leimuavamman luokkataistelun. Minun käsitykseni on sellainen, että Suomen sosialidemokraateilla on epäilemättä oikeus asettaa niitä vaatimuksia, joita he äsken ed. Mäen ehdotuksen kautta esittivät oikeistolle. Näitä vaatimuksia on oikeus asettaa silloin, kun eletään vallankumoustilanteessa, ja oikeistolla on epäilemättä velvollisuuksia ottaa näitä ehdotuksia huomioonsa, mutta ed. Mäen täytyy itsensäkin tunnustaa ja samoin myöskin koko vasemmiston, että nämä ehdotukset ovat sellaisia, joita mikään eduskunta ei vain muutaman tunnin harkinnan kautta voi kunniansakaan vuoksi hyväksyä. Sillä niihin sisältyy laajaperäisiä lakiehdotuksia, asioita, joita täytyy lainsäätämisen kautta järjestellä, eikä ole siis mitään oikeutta vaatia niiltä, jotka eivät ole ehdottomasti asettuneet näitten vaatimusten taakse, niinkuin ponsien taakse asetutaan, että he ilman muuta umpimähkään vaan ryhtyvät tunnustamaan sellaisia periaatteita, joita he kenties sitten, kun lakia ruvetaan niistä säätämään, ovat pakoitetut kieltämään.

Tältä kannalta katsoen on minun mielipiteeni se, että jos sosialidemokraatit tällä kertaa tahtovat asettua ennenkaikkea s u o m a l a i s t e n kannalle, heidän velvollisuutensa on myöskin ymmärtää oikeistoa, ymmärtää Suomen porvaristoa ja ennenkaikea ymmärtää S u o m e n k a n s a n nykyisen hetken vaatimuksia. Minäkin tunnen jonkun verran Suomen kansan psykologiaa. Tiedän varmaan, että Suomen kansa olisi saattanut yhtenä miehenä hyväksyä myöskin sen ehdotuksen, jonka puhemiehistö on täällä ehdottanut, sillä se ehdotus sisältää kaiken sen, mihin valtalain kauttakin pyritään. Mutta on eräitä muita seikkoja, jotka tällä kertaa tekevät sen, että eduskunnassa ei näitten ponsiehdotusten taakse nähtävästi saada niitä edustajia, jotka minun mielestäni ennen muita pitäisi siellä olla, nimittäin sosialidemokraatteja. Mutta nämä edustajat, nimittäin sosialidemokraatit, edustaen Suo-

men syviä rivejä, tämän maan työtätekevää kansaa, ovat myöskin velvolliset tällä hetkellä asettumaan kansallisen omantuntonsa eteen vastaamaan siitä, onko heidän aikomansa teko ehdottomasti juuri tällä hetkellä toteutettava, Suomen porvaristo niin nöyryytettävä, että heidän täytyy lakiasäätävistä periaatteistansa luopua ja hyväksyä ennakkoponsia, joiden kantavuus on rajaton. On tilanteita kaikkien maitten ja kansojen elämässä, jolloin kysytään kansan edustajilta enemmän itsehillintöä, enemmän arvostelukykyä, enemmän yhteisymmärrystä kuin muina aikoina. Nyt on meillä sellainen. Me olemme täällä eduskunnassa olleet ennenkin tilaisuudessa riitelemään ja kehittämään omia sisäisiä taistelykysymyksiämme aina äärimäisten taisteluasteiden huipuille. Joskus ovat nämä taistelut olleet katkeria, toisinaan vähemmin katkeria. Yleinen selviö meidän kansallemme on siitä, että me emme ole täällä riittävässä määrässä aina uhranneet itsekkäisyyttämme pyrkiessämme keskinäiseen yhteisymmärrykseen. Tämä kaikki on saattanut olla sallittua silloin, kun asiat eivät ole koskeneet muita kuin meitä itseämme, silloin, kun ulkomaalaiset, venäläisetkin, ovat vain saattaneet seisoa syrjästä katsojina, välittämättä siitä, miten meidän riitamme kehittyy. Mutta kun me tulemme sellaiseen tilanteeseen kuin nyt, jota Suomen kansa on vuosisatoja odottanut, jolloin Suomen kansan on ratkaistava, onko se k a n s a vai onko se vielä vain joukko heimokuntia, vai onko se nyt muodostunut vain joukoksi luokkataisteluryhmiä, joilla ei ole aavistustakaan sen suuren yhteiskuntaelämän pyrkimyksistä, joka muodostaa kansakunnan. Me näemme tuolla naapurimaassamme Venäjällä, jossa yhteiskunnalliset olot ovat vielä kehittymättömämmät kuin meillä, näemme, mitenkä siellä taistelun laineet vyöryvät yli maan ja pyrkivät hävittämään mahtavan kansan. Mahtavan kansan, sanon minä. Jokainen tiedämme, että parikymmentä vuotta takaperin Venäjä oli maailman mahtavin kansa, eikä tältä kansalta puutu fyysillisiä voimia eikä siltä puutu leipää, mutta siltä puuttuu kansallistuntoa. Siellä ei ole päästy niin pitkälle, että kansallistunto olisi päässyt kasvamaan sellaiseen kukkaansa, että se olisi nykyisten koettelemusten kiirastulessa kestänyt. Senvuoksi tämä mahtava kansa nyt vapisee olemassaolon taistelussa. Suomi on pieni kansa. Meitä on seitsemänsataa vuotta vieras valta hallinnut. Emme ole vielä koskaan saaneet pistää jalkojamme oman pöytämme alle. Olemme aina olleet torpparikansa. Meille ei ole koskaan vielä annettu sellaista kontrahtia, joka takaisi meille vapauden. Olimme Ruotsin vallan alla tahi Venäjän, aina on meitä hallittu periaatteitten mukaan, jotka eivät ole tarkoittaneet meidän onneamme.

Nyt olemme joutuneet sellaiseen tilanteeseen, että me edellytämme Suomen kohtalojen tulevan ratkaistuiksi niiden taistelujen yhteydessä, jotka käyvät Euroopan mantereen yli. Muutamat luulevat, että tämä tapahtuu ilman, että me itsekohdastamme yhteisvoimin vaikutamme näiden taistelujen onnellisen loppupäätöksen valmistamiseen. Minä varoitan myöskin vasemmistoa: Älkää luottako liian paljon niihin voimiin, jotka lupaavat nykyisellä hetkellä panna toimeen Suomessakin uuden yhteiskuntajärjestyksen! Jos emme sitä kykene panemaan s u o m a l a i s i l l a voimilla toimeen, on aina uhkaamassa onnettomuus. (Vasemmalta: Ei pane vielä!) Ei meidän ole turvauduttava mihinkään muihinkaan voimiin. Ei mitään kansaa auta kutkaan muut kuin kansa itse.

Me olemme tulleet siihen historialliseen ajankohtaan, jolloin on kysymyksessä, onko Suomen kansa olemassa. Meitä on täällä kaksisataa. Lukemattomia kertoja on lausuttu ilmi se ajatus, että Suomen eduskunta sellaisenaan kuvastaa Suomen kansaa, myöskin eripuraisuuksissaan, pienoiskoossa. Eiköhän ole tullut jo aika, että me alamme selvittää itsellemme, mikä on meidän vakava tehtävämme tässä historiallisessa käännekohdassa? Eiköhän ole syytä, että niin vasemmalla kuin oikeallakin hetkiseksi heitetään nuo tavalliset p o l i i t t i s e t periaatteet ja koetetaan pyrkiä yhteen? Muutama päivä, muutama viikko, ei se kauaksi lykkää esimerkiksi niitä työväen ja köyhälistön aseman parantamista tarkoittavia pyrkimyksiä, joitten takana sosialidemokratia on. Me olemme täällä jaksaneet nyt jo taistella kymmenen vuotta hedelmätöntä taistelua. Mutta minä sanon, jos me huonosti käytämme tämän n y k y i s e n hetken, meillä voi olla monta vuosikymmentä, ennenkuin ne uudistukset ovat toteutetut, joita esimerkiksi nykyään tämän eduskunnan keskusta ja osa oikeistosta ovat valmiit toteuttamaan, kun vallankumouksen merkeissä kuljetaan. Mutta jos vasemmisto jättää tämän hetken käyttämättä, jos se itsekkäästi pyrkii nykyään toteuttamaan vain kumousperiaatteita, minä epäilen, että voi tulla hetki, jolloin tämäkin itsekkäisyys kantaa oman hedelmänsä kirouksena. Siitä voi olla seurauksena luokkavoiton sijasta kansallinen onnettomuus.

Sen vuoksi, kun meidän on tällä hetkellä ratkaistava kysymys siitä, millä tapaa järjestämme väliaikaisesti korkeimman valtiovallan käyttämisen maassa, pyydän puolestani ehdottaa seuraavan ponnen: „Sittenkun Keisarin ja Suuriruhti-

naan valta on kukistunut, katsoo eduskunta, että Suuriruhtinaan valta on siirtynyt Suomen Eduskunnalle." Sen jälkeen pyydän erillisenä ehdotuksena esittää seuraavan ponnen: „Eduskunta päättää julistaa lain heinäkuun 18 päivältä 1917 korkeimman valtiovallan käyttämisestä Suomessa tänään voimaan astuvaksi ja noudatettavaksi." (Vasemmalta: Tehty jo on!) Mitä tulee lakiin heinäkuun 18 päivältä, olen sitä mieltä kuin alussa jo mainitsin, että se on jo hieman myöhästynyt, mutta olosuhteitten kehittyessä sille kannalle, kuin ne nykyään ovat, olen katsonut olevani velvollinen, saavuttaaksemme jonkunlaista suurempaa yhteistä yhtymystä tähän päätökseen, tekemään tämän ehdotuksen.

Ed. Sirola: Ryhmätoverini, äsken täällä esiintynyt ed. Tokoi selitti, että tämä on historiallinen hetki. Siihen asti, kun hän sen sanoi, ei sitä olisi voinut täällä huomata ainakaan katsoen eduskunnan oikeiston penkeille. Nähdäkseni ovat herrat varsin nolon näköisiä ja se suurenmoinen ehdotus, jota he sanovat täällä esittäneensä, ei näy herättäneen heissä minkäänlaista edes onttoa kaunopuheliaisuutta sen tulkitsemiseksi Suomen kansalle. Ymmärrän hyvin tämän nolouden. Me elämme vallankumouksellisessa tilanteessa ja vallankumous on aina eräille yhteiskuntapiireille ikävä tosiasia, perin vastenmielinen yllätys. Varsinkin tämän kokouksen porvarilliselle enemmistölle täytyy tämä päivä olla sangen ikävä yllätys, se kun on keskeyttänyt eräät jo valmistumassa olleet tai ehkä valmiiksi saadut kaupanhieromiset, joista ed. Alkio nyt koettaa vetäytyä pois.

Kun tämä on historiallinen hetki, ei sitä voida sivuuttaa muutoin kuin menemällä hiukan historian aloille. Tälle sukupolvelle on annettu Suomessa jo kolmas vallankumous, tapahtuma, joka on yhtä mones varoitus tämän maan vallassaoleville luokille. Ensimäinen oli suurlakon yhteydessä 1905, toinen viime keväänä ja nyt olemme taasen tässä. 1905 suurlakon aikana olivat Suomen yläluokkalaiset sangen pehmeinä. He olivat sitä niin kauvan kun ei ollut tietoa siitä, oliko se heidän „laillinen hallitusvaltansa" Pietarissa paikoillaan, vai eikö. He olivat vähän jälkeenkin pehmeinä, olivat niin kauvan kun kansanliikkeiden jälkimainingit kävivät jonkun verran korkeina. Mutta sen jälkeen, kun tähän maahan oli tuotu heille turvaksi joukko pistimiä ja lisäksi kotimaassa hiottu sapeleita, uskalsivat he syödä sanansa, juhlalliset lupauksensa rikkoa. — Onko torpparikysymys järjestetty 12 vuoden kuluessa niiden vahvojen lupaustenkaan perusteella, joita silloin annettiin? Ei. — Silloin vannoivat porvarillisten puolueitten puhujat maaseudulla, että kunnallinen äänioikeusuudistus toteutetaan muutaman viikon tai kuukauden kuluessa. On kulunut 12 vuotta! Työväen suojeluslakeja tarjottiin ja tyrkytettiin siltä taholta silloin, mutta kuluipa aikaa ennenkuin vähäistäkään tulosta alkoi tulla. Me muistamme kieltolakikysymyksen ja niin monen monta muuta. — Nämät ovat kaikki taustana nykyiselle tilanteelle. Sodanaikainen olotila tässä maassa oli kaiken sen edellä käyneen porvarillisen politiikan tulos, kukka ja kruunu, ja että se aika oli tämän kansan elämässä suurimman häpeän aika, sitä ei kukaan nykyaikanakaan kieltäne, saatikka sitten historia. En tiedä, täytyykö sitä tässä kokouksessa hiukan kerrata muistin virkistämiseksi. Mutta tarvitseehan mainita ainoastaan elintarvekurjuuden ja kaiken, mikä sen yhteydessä on tapahtunut. Niin vanhoillista maata ei ole tällä eikä tuolla puolen Atlantin, että niiden kunnallishallinnot eivät olisi ryhtyneet joihinkin toimenpiteisiin elintarveasiain järjestämiseksi. Suomessa saatiin sitä odottaa. Meiden kunnallisherrat kaupungeissa ja manttaalimiehet maaseudulla selittivät, että he ovat „vapaan kaupan" kannalla, eivätkä puutu koko kysymykseen, eivät välitä, jos täällä oleva virallinen hallitus joitakin rajahintoja tai muuta yrittääkin säädellä. Vetäytyen tuon tekosyyn taakse laiminlyötiin niinkin yksinkertaisten asiain järjestelyt kuin olisi ollut muutamien lippujen jakelu suurkaupunkien asukkaille, josta hävittömästä laiminlyönnistä on ollut jonottamiseen pakotetuille seurauksena suunnaton määrä sairautta, työpäiväin tuhlauksia, kurjuutta ja kuolemantapauksiakin. — Ja koko sen ajan ilkkuivat kunnallista valtaa pitävät sille tilalle, johon he yhdessä maailmantilanteen yhteydessä olevien seikkain kanssa olivat onnistuneet kytkemään tämän maan köyhälistön, rajoittaen sen toimintatilaisuudet, estäen sitä kylissä, kunnissa ja muissa pienemmissä piireissä käyttämästä edes kainoakaan itsemääräämisoikeutta. Kun oltiin vailla kansan valtaa pienessä, oltiin niissä oloissa vailla kaikkea. Se oli tämän kansan häpeä, suunnaton häpeä.

Mutta tulipa sitten keväinen vallankumous ja taasen vavahtivat herrat. Punaiset rusetit ilmestyivät rintaan ja kauniit sanat huulille. Mutta mielessä oli se, mitä ed. Ingman täällä vähän toisessa merkityksessä, mutta kuitenkin sattuvasti sanoi: että kunhan tästä päästäisiin muutaman viikon ylitse. (Vasemmalta naurua.) Mutta sitä herrojen epävarmuutta ei kestänyt kovin kauvan, sillä tavallisella suomalaisella hyvänahkaisuudella otti sosialidemokraattinen puolue pitääkseen järjestystä maassa ja herrat rauhoittuivat varsin

pian ja arvelivat, että ehkä tästä nyt päästäänkin eteenpäin, varsinkin kun heille mieluisat vallat vahvistuivat Pietarissa. Olin tässä salissa sivullisena puolen vuotta sitten ja kuulin silloisen hallitusmiehen, toverini Tokoin puheen ja katselin sen vaikutusta. Sitä imarreltiin ja kiitettiin, varsinkin oikeistossa. Siinä oli kyllä sanottu yläluokalle vakava velvoitus, että nyt on ymmärrettävä, että on myönnytysten aika. Mutta sellaisia kauniita puheita voivat herrat itsekin omilta puhujalavoiltaan joskus pitää. — Minä odotin erästä asiaa, odotin sitä, mitä olemme koettaneet tänä iltana saada aikaan, odotin keskustelua hetken ohjelman perusteista. Mutta se jäi tulematta. — Nyt ainakin ymmärrämme, että olisi ollut tarpeen. Eräs seikka oli tosin silloin omiaan jonkun verran korvaamaan sitä keskustelua. Tokoi hallitusmiehenä selitti näet, että silloisen hallituksen politiikka on eduskunnan politiikkaa ja tässä istui tuolirivin täydeltä henkilöitä, jotka vaieten ainakin hyväksyivät tämän ilmoituksen. (Vasemmalta: Se oli kasku.) Suuri osa näistä henkilöistä joko silloin jesuiittamaisesti vaikeni tai myöhemmin rikkoi silloin vaieten antamansa lupauksen.

Sen jälkeen minä en ole ollut täällä, mutta olen ollut tilaisuudessa katselemaan tämän maan asioita hiukan sivultapäin ja eräs seikka on ollut erityisen huomattava, se että pitkin kesää on täältä maasta lähetetty ulkomaille yhä hälyyttävämpiä sähkösanomia, joitten tarkoituksena oli alentaa tämän kansan arvoa ulkomaitten silmissä. Ja „anarkia Suomessa" tuli pysyväiseksi uutisotsikoksi ulkomaisissa lehdissä. Jokainen kylätappelu silloin antoi aihetta tuollaiseen sähkösanomaan. En olisi muuten välittänyt tässä näitä juttuja mainita, mutta teen sen, kun niitten yhteydessä sattui eräälle Ruotsin porvarilliselle lehdelle sellainen neronvälähdys, että se rupesi Ruotsin sanomalehdille opettamaan yhteiskunnallisen käsityksen alkeita. Se sanoi, että mitä te rähisette siitä anarkiasta Suomessa, oletteko ottaneet selvää, mitä se on: — Kunnallinen riitakysymys Tampereella, kunnallislakko Raumalla, kunnallislakko Turussa, kunnallislakot siellä ja täällä ympäri maan. Ettekö ymmärrä, että Suomessa ei ole minkäänlaista kunnallista kansanvaltaa, eikä suurilla joukoilla minkäänlaista osaa kunnallishallinnossa! Onko ihme, että tyytymättömyys purkautuu esille jollain tavalla! — Ruotsissa oli silloin myös kunnallinen äänioikeusagitatsiooni käynnissä ja vasemmistolainen liberalilehti tällä tavalla kokosi itselleen kannatusta tätä uudistusta tahtovien joukosta. Mutta sillä ruotsalaisella porvarilehdellä oli tosiaankin sen verran järkeä, mitä suomalaisilta porvarilehdiltä turhaan saa hakea. Sen sijaan, että täällä olisi tehty, mitä olisi voitu, sisäisen uudistustoiminnan aikaansaamiseksi, on täällä taasen odotettu „muutaman viikon" menoa ja hiottu sapeleita ja odotettu apua ulkoapäin eikä ainoastaan yhdeltä taholta.

Ed. Alkio puhui komeita sanoja siitä, että meidän pitäisi löytää toisemme. — Suomen yläluokka ja Suomen työväestö ovat aina tällaisten kumouskausien jälkeen „löytäneet toisensa" — luokkataistelussa jyrkästi vastakkain. Sitä toistensa löytämistä tarjoo ed. Alkio meille taas nyt. Ed. Ingmanilla oli — miten minä sanoisin — „malttia" lausua tyyni „arvonantonsa" niitä suuria kysymyksiä, — vaikka ei niitten ratkaisua — kohtaan, jotka tässä meidän ohjelmassamme ovat esitetyt, mutta ed. Alkio selitti, että niihin yhtyminen olisi „periaatteista luopumista", että sellaisen vaatiminenkin on „itsekkyyttä" ja ettei täällä muka ruveta tyydyttämään sosialistisen puolueen „äärimäisiä" vaatimuksia ja „ultimaattumia". Mutta hyvät herrat, nämä meidän vaatimuksemmehan ovat tavattoman kainot. Tässä lausunnossamme puhutaan esimerkiksi elintarvekurjuuden vastustamisesta ja sanotaan, ettei täällä maassa pitäisi tulla puutteen työmiehelle yhtään aikaisemmin kuin suurimmillekaan herroille ja keinottelijoille. Mutta hyvänen aika: jos tässä maassa on leipää vähän, niin ensi sijassa se kai kuuluu sen tuottajille, työläisille. Kysymys siitä, onko siitä mitään jääpä keinottelijoille, on myöhäisempi murhe. Kainossa ehdotuksessamme pyritään siihen, että työläiset saisivat omia tuottamiaan leipiä rinnan niiden kanssa, jotka eivät ole niitä tuottamassa olleet. — Työttömyyden torjumisvaatimuksemme on niitä mitä kainoimpia porvarillisia uudistuksia, joita missä maassa tahansa tavallisinakin aikoina esitellään ja välttämättömäksi tunnustetaan. Kunnallisen uudistuksen välttämättömyydestä tänä, sanoisinko silmänräpäyksenä, olen jo edellä puhunut. Se on keskeisimpiä mitä tässä vaatimuksessa on. Virkavaltaisuuden kukistaminen on kiireellisen välttämätön. Tämä maa on niin nopeasti kuin voidaan rakennettava demokratian, kansanvallan kannalle: kylästä, kunnasta, kihlakunnasta, piiristä koko maata käsittävään järjestelyyn asti. Ja samallaisia yksinkertaisia, porvarillisillekin lukijoille helppotajuisia ovat nämä vaatimukset. Niiden lievyyttä vastaan voisi tehdä huomautuksia. Mutta ne ovat vain minimivaatimukset eikä niiden luulisi porvariakaan tämmöisenä hetkenä arveluttavan.

Kysymys on siitä, ymmärtääkö tämä eri ryhmistä kokoonpantu edustajakokous tämän hetken merkityksen. Minä olen sitä mieltä, että vain joku poliittinen julkilausuma, jonka aika oli jo aikai-

semmin ja joka silloin lausuttiin, ei tällä hetkellä riitä, vaan on sanottava, että tämä maa tarvitsee perinpohjaisen kansanvaltaistuttamisen viipymättä ja suorimpia keinoja käyttäen. — Eikähän tämä tule yllätyksenä niille, joilla on sen verran poliittista hereilläoloa, että lukisivat vastustajainkin sanomalehtiä. Tämä on ollut toista viikkoa sitten Työmiehessä julaistuna, ja minä suosittelisin sen lehden lukemista joskus porvarillisillekin; siitä saattaisi jotain oppia.

Eikä tämä meidän ehdotuksemme ja vaatimuksemme ole syntynyt eilisestä tähän päivään siirryttäessä. Ei se ole „tilanteella keinottelemista" eikä muuta sellaista, mistä täällä on varotettu. Se on johdonmukainen tulos kaikesta siitä kehityksestä, mikä tässä maassa on tapahtunut, ja jota nälkä ja uhkaava kurjuus ovat viime päivinä yhä nopeammaksi kiihdyttäneet. Me vain sanomme sen julki ja olemme sen sanoneet toista viikkoa sitten tässä samassa muodossa. Me olemme sen esittäneet Kerenskin hallituksen ollessa vallassa ja jos joku kornilovilainen tulee muutaman päivän kuluttua, niin se ei muuta tätä meidän vaatimustamme. (Vasemmalta: Oikein!). — Että me olemme tarjonneet venäläiselle todelliselle demokratialle rehellistä sopimusta vapaiden sopimuskumppanien kesken, sitä ei voitane täällä toiseksi tulkita.

Asema on todellakin vakava ja eräänlainen suurikin häpeä saattaa kohdata niitä, jotka eivät sitä nyt käsitä. Parlamenttaarisen puhetavan puitteisiin ei tahdo mahtua kaikki se, mitä on tällä hetkellä mielessä. Vuosisatojen vääryydet torpparimaailmassa, lukuisat luokkatuomiot, virkavaltainen röyhkeys, joka ei suinkaan ole vielä masennettu, varattomien anomusten pilkoilla hylkääminen niin monesti — ed. Alkio, niitä kärsineet voivat sanoa paremmin kuin tämän maan hallitsevat luokat, että „meitä on aina hallittu", sorrettu ja riistetty — kaikki tämä keskittyneenä hetken vaatimuksiin nyt huutaa, vaatii ratkaisua. Jos emme yrittäisi sitä täällä edes heikosti tulkita, niin puhuisi kuitenkin kadun parlamentti tuhataänistä kieltänsä. (Vasemmalta: Se rupee puhumaan.)

Voidaan herättää kysymys siitä, mikä osa tällä eduskunnalla saattaisi olla tässä uudistustyössä. Kaikesta päättäen ei siltä voida odottaa mitään. (Vasemmalta: Oikein!) Me olemmekin ehdottaneet ainoastaan, että se selittäisi sen itse ja samalla kumartaisi näille kainoille uudistusvaatimuksille. Mutta me tiedämme, että tapausten kehittyessä syntyvät ne valtioelimet, jotka nämä uudistukset läpivievät. Meidän täytyy saada riidattomasti kokoonpantu kansalliskokous mahdollisimman nopeasti järjestelemään niitä tämän maan asioita, joiden järjestelemisestä, nopeasta ratkaisemisesta käsitykset nopeasti tässä maassa kypsyvät nyt juuri, näiden päivien tapausten ruoskan iskujen kirveltäessä. Että nämä ajat, lähipäivät ja -viikot saattavat tulla tälle kansalle kalliiksi, että ne saattavat kysyä raskaita uhrauksia, ja johtaa, me emme tiedä, minkälaisiin tilanteisiin, sillä me olemme suurten historiallisten voimien vallassa, sen me tiedämme, mutta me tiedämme myöskin, että ed. Alkion tapaisilla puheenparsilla ei tällaisia kysymyksiä ratkaista. Nyt on ratkaistava, että juuri näiden päivien kuluessa se ja se uudistus toteutetaan viipymättä, tai ei sitä toteuteta. Puheenparsien ja pelkkien poliittisten julistusten varaan ei voida nyt enää jäädä. Täytyy saada niin positiivisia uudistuksia kuin mahdollista. Meillekin ovat lähimmät viikot kalliit ja mitkään uhraukset eivät ole kyllin suuret, jos niiden avulla voidaan näistä viikoista tehdä aika, mitä tämä kansa saattaa joskus kunnioittaa uudestisyntymisensä kultaisena aikana, tai sitten kirota sitä, kuten ed. Alkio jo uhkasi, mutta se kirous ei satu tänne vasemmistoon.

Minä pyydän kannattaa ed. Mäen tekemää ehdotusta. (Kättentaputusta vasemmalta.)

Ed. Hornborg: Det kan fastslås, att trots alla de meningsolikheter, som här redan i afton framträdt och som kanske under fortsättningen af diskussionen komma att framträda än skarpare, nu en viss enighet dock gör sig gällande. Nu är den stund inne, då Finlands landtdag utan meningsskiljaktighet anser ögonblicket vara kommet, då landtdagen måste, såvidt i dess makt står, taga landets öde i sina händer och fatta beslut om landets regering. Om denna enighet kunde taga sig uttryck i landtdagens beslut i kväll, så vore det, synes det mig, lyckligt. Den kamp, som sedan skulle följa rörande den form, i hvilken landtdagen vill kläda landets styrelse, skulle då blifva mindre motbjudande. Jag hälsar därför med tillfredsställelse första delen af ldgm. Alkios förslag. Den första af de två klämmar, som han framställde, borde väl, i fall det behandlades som ett fristående förslag, kunna allmänt omfattas. Jag hade själf haft för afsikt att komma fram med ett liknande. Visserligen kan jag icke fullt godkänna den stilisering ldgm. Alkio gaf den första af sina klämmar, men det gäller ju icke här formuleringsfrågor, utan det gäller sakens kärna. För egen del hade jag tänkt föreslå, att landtdagen skulle uttala, att enär intet organ för första statsmakten i Finland för närvarande exi-

sterar, ankommer det på Finlands landtdag att i enlighet med landets författning och grundlag fatta beslut om sättet för första statsmaktens utöfning.

Men såsom den andra frågan står frågan om formerna, och där bryta sig meningarna skarpt mot hvarandra. Ingen tänkbar utväg kan under nu rådande förhållanden betecknas såsom lycklig och tillfredsställande. Af hela det vidt omfattande förslag, som från socialdemokratisk sida i dag har framlagts, är det endast en enda punkt, som har sammanhang med den fråga, som det nu gäller för landtdagen att afgöra, och det är det socialdemokratiska partiets fordran på 18-juli-lagens erkännande såsom grundlag. Det är naturligtvis onödigt och opåkalladt att nu återupptaga diskussionen om denna lag. För egen del har jag icke sedan den 18 juli haft någon anledning att ändra den uppfattning, som jag i somras gaf uttryck åt. Nu som då är jag af den uppfattningen, att 18-juli-lagen upphäfver en grundprincip i vår författning, principen om statsmaktens delning, och att den sålunda rubbar grunden för vårt statsskick. Den kommer, om den verkligen blir erkänd såsom gällande grundlag, att utgöra ett svårt hinder för vår kommande nya regeringsform. Det är nämligen fåfängt att tro, att 18-juli-lagen skall betraktas såsom provisorisk, såsom interimistisk, och utan vidare få gifva vika för den nya regeringsformen. Det finnes ingen objektiv grund för en sådan tro, men många mot en sådan.

Det har sagts af flere talare, att landet nu upplefver en historisk stund. Det synes sannolikt, att 18-juli-lagen nu går mot sitt definitiva erkännande, och det är verkligen en historisk stund. Det innebär helt enkelt, att en del af vårt folks gamla rätts- och kulturarf nu kastas öfver bord och att vi länka in på opröfvade vägar. Enligt den mening, som jag företräder, betyder detta ett steg tillbaka, om också — det få vi naturligtvis hoppas och förutsätta — ett tillfälligt steg. För öfrigt är det ju klart — och det har mången gång sagts— att den ryktbara lagen af den 18 juli binder oss vid Ryssland på ett sätt, som icke för närvarande kan vara önskligt. Det skulle icke förvåna mig personligen, om denna lag också i detta hänseende skulle komma att visa sig vara ett svårt hinder för den framtida regleringen af vårt lands ställning såsom en oafhängig stat. Nu har från socialdemokratiskt håll med mycket eftertryck gjorts gällande, att ifrågavarande lag i själfva verket varit i kraft alltsedan den 18 juli. Denna med pondus framförda uppfattning ter sig i icke ringa grad komisk i belysning af den hållning, som landtdagens starkaste parti tidigare vid olika tillfällen intagit. Denna omständighet har här tidigare af ldgm. Schybergson framhållits. Den högljudda och eftertryckliga yrkan på att 18-juli-lagen skall betraktas såsom en lag, som varit i kraft redan i flere månader, hvilken i kväll har framförts af ldgm. Tokoi, verkar egendomlig som kontrast mot den snöppliga tystnad, med hvilken i tiden påbudet om landtdagens upplösning till min och mångas förvåning mottogs af det socialdemokratiska partiet. Sedan dess hafva vi gått till nya val, sedan dess hafva vi i månader låtsat som om 18-juli-lagen icke hade funnits till, och nu skall den plötsligt utan vidare kallas till lif igen.

Ur rent formell synpunkt är lagen af den 18 juli själffallet icke grundlag. Enligt den grundlag, som angifver, huru grundlag stiftas i Finland, kan sådan icke stiftas utan att den af första statsmaktens organ stadfästes. En sådan stadfästelse har ju icke ägt rum. Häremot kan naturligtvis invändas, att den första statsmakten har saknat ett organ i Finland. Men under sådana förhållanden ligger det väl i sakens natur och borde särskildt vara själffallet för det parti, som alltid för på tungan talet om folkets rätt, om folkets suveränitet, att man skulle beträffande en lag af sådan genomgripande betydelse för vårt statsskick vädja till nya val och att lagen skulle anses gälla först om en landtdag, framgången ur nya val, också antager den. Nya val hafva nu ägt rum, och ldgm. Tokoi har med kraft uppmanat oss att lyssna till folkets röst, att aflyssna folkets mening, folkets vilja. Om jag gör detta, om jag tager hänsyn till mina valmäns uppfattning, så är jag icke blott berättigad, men direkt skyldig att rösta emot lagen af den 18 juli. Det folkelement, som jag representerar, har åtminstone icke ställt sig på den ståndpunkt, som enligt ldgm. Tokoi representerar det finska folkets enhälliga uppfattning.

De sociala reformkraf, som beröras i socialdemokratiska landtdagsgruppens stora deklaration, äro en sak för sig, eller egentligen många saker, och ha icke något sammanhang med den fråga det nu gäller att afgöra. Det tjänar därför till ingenting att nu uttala sig om dem. Emellertid måste jag tillbakavisa en beskyllning, som ingår i den nämnda deklarationen. Där säges, att de borgerliga partigrupperna söka beröfva Finlands folk de vinningar, som den senaste landtdagens verksamhet bragt detsamma, och i detta sammanhang nämnas där kommunallagarna och lagen om 8 timmars arbetsdag. Detta påstående är obefogadt. Den socialdemokratiska landtdagsgruppen vet

mycket väl, att om det nu gällde att ånyo behandla frågan om kommunallagarna och lagen om 8 timmars arbetsdag, skulle majoritet för dessa lagars antagande fås i landtdagen.

Hvad lifsmedelsfrågan beträffar, vill jag framhålla, att denna fråga är minst lika bekymmersam för den del af landets befolkning jag representerar, som för öfriga delar af vårt folk, kanske mera bekymmersam, ty af det svenska folkelementet utgöres en vida större procentsats af stadsbor än hvad fallet är med den öfriga delen af nationen. Om denna fråga kan på tillfredsställande sätt ordnas, torde vi väl alla finna det synnerligen lyckligt. Det kan hända, att just i detta afseende socialdemokraterna kunde göra hela vårt folk en stor tjänst. De kunde måhända utnyttja sina förbindelser med den ryska demokratien i syfte att möjliggöra lifsmedelsimport från Ryssland. Detta vore en för hela vårt folk nyttig användning af de socialdemokratiska relationerna till Ryssland.

Egendomligt förefaller det af flere socialdemokratiska talare framförda bestämda yrkandet på en folkförsamling, en konstituerande nationalförsamling. Det förefaller särskildt egendomligt nu omedelbart efter dessa val, som återigen ha samlat i hufvudstaden en den mest demokratiska samling representanter, som världen öfver hufvud taget har att uppvisa. Om någon representation på jorden kan betecknas såsom en nationalförsamling, så är det vår. Nu vill man emellertid sänka valmännens ålder till 20 år och göra ett försök. Misslyckas detta försök, d. v. s. gifver det icke en socialdemokratisk majoritet, vill man troligen sänka åldern till 18 år och göra ett nytt försök.

Ldgm. Sirola har firat denna historiska stund med några historiska betraktelser. Mot historiska betraktelser är ju i en diskussion sådan som den för närvarande pågående egentligen knappast skick att rikta anmärkningar. Jag vill dock säga, att det förefaller mig något förvånande att från socialdemokratiskt håll höra en mot de borgerliga riktad förebråelse, gående ut på, att dessa skulle hafva sökt stöd hos Rysslands militärmakt.

Ed. Ahmavaara: Nuorsuomalainen eduskuntaryhmä kannattaa puhemiehistön ehdotusta siitäkin syystä, koska nykyisissä oloissa ei ole tarvis tehdä niitä rajoituksia itsemääräämisoikeuksiimme, joita valtalaissa säädetään. Kannatan siis puhemiehistön ehdotusta.

Ed. Wrede: Det är icke min afsikt att yttra mig angående hr Mäkis förslag, men då ldgm. Alkio framställt ett förslag, hvilket motiverats med en, såvidt jag kan förstå, uppriktig önskan att åstadkomma samstämmighet i den viktiga fråga, som nu föreligger, ber jag att därom få yttra några ord.

Efter det andragande, som här nyss hölls af hr Hornborg och om hvilket jag kan helt och hållet förena mig, behöfver jag icke vara mångordig. Hr Alkios förslag är utan tvifvel välment, men har det mot sig att det går utom ramen för vår konstitution. Hr Alkio föreslår först och främst ett uttalande af innehåll att, sedan kejsaren och storfurstens makt upphört, landtdagen förklarar, att denna makt har öfvergått på landtdagen, och vidare att landtdagen skulle besluta kungöra lagen af den 18 juli 1917 att från denna dag träda i kraft. Det förslag, som talmanskonferensen här framställt, stöder sig på 38 § i R. F., och, såvidt jag förstår stadgandena i denna paragraf, gifver den landtdagen under en sådan situation som den närvarande rätt att bestämma angående högsta maktens utöfning. Men dessa stadganden gifva icke landtdagen rätt att härvid tillägga sig själf utöfningen af denna makt. Beträffande hr Alkios första kläm kan jag därför såtillvida förena mig med hr Hornborg, att i den formulering hr Hornborg framställde, nämligen att det ankommer på landtdagen att besluta om sättet för högsta maktens utöfning, den vore fullkomligt riktig, men såsom hr Alkio formulerade densamma, är den, ehuru svåfvande, sådan, att den icke kan godkännas. Hvad beträffar hr Alkios andra kläm, så innebär den, att den af landtdagen antagna lagen skulle enligt landtdagens beslut kungöras eller promulgeras till efterrättelse utan att förut hafva blifvit stadfäst af den s. k. första statsmakten. Detta är ju nu, såsom enhvar i denna församling bör veta, icke öfverensstämmande med vår statsförfattning och knappast med någon statsförfattning alls. För att en lag skall kunna promulgeras till efterlefnad måste den först vara stadfäst. Denna kläm är därför enligt min tanke sådan, att någon proposition angående densamma icke torde kunna uppställas, enär den går ut på något, hvarom landtdagen enligt landtdagsordningen icke kan besluta. Men äfven om klämmen vore annorlunda redigerad, äfven om den innebure ett förslag, att landtdagen bör besluta att själf stadfästa lagen, så ginge den äfven i detta fall utom ramen för vår statsförfattning, ty en af grundprinciperna i denna är att det icke är samma statsorgan, som den folkrepresentation, hvilken antagit en lag, utan ett annat statsorgan, som stadfäster lagen.

På grund häraf är det, äfven om talmannen skulle anse sig kunna uppställa proposition angående hr Alkios förslag, alldeles omöjligt för den, som vill hålla sig till vår grundlag att förena sig om detsamma.

Det har visserligen sagts, att det nu råder ett revolutionstillstånd, att revolutionen fortsättes, men det är att märka, att det varit revolution i Ryssland, icke i Finland, och frågan är, huruvida vi nu skola äfven här etablera revolution eller icke. Jag vill icke neka, att fall kunna tänkas, då grundlagens stadganden icke kunna stricte följas, men ett sådant fall föreligger i denna situation icke, och då landtdagen har möjlighet att inom grundlagens råmärken bestämma angående högsta maktens utöfvande under nuvarande situation, så finnes ingen anledning, ja, vore det icke rätt och kunde på intet sätt försvaras, om landtdagen skulle gå utom grundlagen och handla lagstridigt, ty vår uppgift är ju icke att nedrifva den statsförfattning vi hafva utan att upprätthålla densamma och vidare utveckla den. Jag ber därför att få förorda talmanskonferensens förslag.

Ed. Schybergson: Då 18-juli-lagen var före vid senaste landtdag och hr Tokoi, senatens viceordförande, efter att endast några dagar tidigare ha varit en entusiastisk ifrare för den s. k. lex Tulenheimo, plötsligt kastade om och blef en lika stor ifrare för en lag af motsatt innehåll, då hade jag anledning att upplysa hr Tokoi om att hela hans förutsättning för denna omkantring i åsikterna i själfva verket icke förelåg. Han stödde sig nämligen helt och hållet på att interimsregeringen var störtad. Jag delgaf ett telegram, som visade, att så icke var fallet och telegrammet visade sig sedan vara riktigt.

Nu är ju förhållandet ett annat. Skulle vi hafva hr Tokoi fortfarande i senaten, hade vi väl af honom fått meddelandet att interimsregeringen nu slutligen ändå var störtad. Vi hafva i stället fått meddelandet på en mera tillförlitlig väg, genom talmannen. Men det är icke desto mindre min plikt att upplysa landtdagen om att den äfven nu bör taga emot meddelandet med en viss försiktighet. Jag vill icke säga, att det icke skulle hafva sin riktighet, att interimsregeringen så när som på dess främsta man är häktad och sålunda försatt ur verksamhet, men dess främsta man, diktatorn, är det icke. Till upplysning kan tjäna ett uttalande, som ingår i dagens nummer af arbetar- och soldatrådens verkställande kommittés organ i Petersburg. Där säges, att detta blad, „rådets meddelanden", som det kallas, hvilket dagen förut förklarat bolschevikuppploppet för ett oförnuftigt äfventyr, nu, då det rönt obestridlig framgång i Petersburg, dock icke ändrat sin mening. „Vi upprepa", säger bladet, „att detta äfventyr icke innebure ett öfverförande af makten till arbetar- och soldatråden utan ett enda partis, bolschevikernas, tillskansande af makt. „I går", fortsätter bladet vidare „sade vi, att detta var ett omintetgörande af revolutionens största vinning, den konstituerande församlingen. Nu måste vi tillägga ännu det, att det tillika är ett tillintetgörande af arbetar- och soldatrådens kongress och måhända af hela arbetar- och soldatrådsorganisationen. Alla öfriga partier utom bolschevikerna hafva under de gifna förhållandena funnit det omöjligt att deltaga i arbetar- och soldatrådskongressen, som just nu skulle vidtaga med sitt arbete. Efter alla dessa gruppers afgång från kongressen så återstå endast bolscheviker. De må nu kallas hurusom hälst, så är det ett faktum, att endast de tagit del i uppploppet." Alla andra socialdemokratiska och demokratiska partier protestera däremot. I slutet af sin artikel säger bladet: „Bolschevikerna hafva visserligen tagit Petersburg, men icke hela Ryssland."

Detta har jag, som sagdt, ansett för min plikt att delgifva de närvarande till den kraft och verkan det hafva kan.

Då frågan om det af presidiet planerade förslaget var före i den svenska gruppen och därvid af några medlemmar af gruppen ifrågasattes, huruvida det icke vore riktigt att uppskjuta detta plenum åtminstone till i morgon, då man kunde veta mera än man vet nu, höll jag på den motsatta åsikten. Jag fann det alldeles uppenbart, att landtdagen, en gång församlad, icke en enda dag fick uppskjuta den åtgärd, som enligt grundlag i en sådan situation ålåg landtdagen. Vi äro skyldiga att provisoriskt sörja för maktutöfningen i landet.

Men därifrån är steget långt till en statskupp sådan hr Alkio föreslagit. Ty en statskupp är det. Herrar agrarer medgåfvo detta, då 18-juli-lagen förevar vid senaste landtdag och de bestämdt påyrkade, att från interimsregeringens sida ett godkännande skulle föreligga, innan lagen kom till tillämpning. Jag vet icke, om de hafva anledning att afvika från den ståndpunkten. Det är deras sak. Men vi, som icke vilja inlåta oss på politiska äfventyr, innan vi på något sätt hafva makt att föra dem igenom, vi måste fortfarande hålla oss inom lagens råmärken. Det är med denna hållning vi hittills under tjugu bekymmersamma år hafva kunnat hålla detta land upprätt och det är därtill vi fortfarande måste lita. En åtgärd, sådan som den af talmannen och presidium föreslagna, kunna vi godt försvara. Det har senast hr Wrede ådagalagt. Men att omfatta hr Alkios förslag det kunna vi icke försvara gentemot vårt land och vårt folk, som i detta sista

val tydligt har utsagt, att det vill hafva självständighet, men icke någon äfventyrspolitik.

Ed. Arajärvi: Puhemiehistö on tehnyt ehdotuksensa, herra Alkio omansa ja ed. Mäki, mikäli saatoin havaita, ei omaansa vaan koko ryhmän puolesta ehdotuksen. Ennenkuin äänestykseen käydään, pitänee edustajain saada selvyyttä siitä, mitä ehdotukset todellisuudessa tietävät. Puhemiehistön ehdotus ymmärtääkseni on täysin selvä ja sisältää huomatakseni tällä kertaa välttämättömästi tehtävän hyödyllisen valtioteon. Ed. Alkion ehdotukseen nähden täytynee asettua — niin hyvässä tarkoituksessa kuin se lieneekin tehty — ehdottomasti sille kannalle kuin ed. vapaaherra Wrede äsken lausui. Mutta mitä ed. Mäen esittämään sosialidemokraattien ehdotukseen tulee, niin siihen nähden en minä puolestani ole täysin selvillä, mitä se sisältää. Kun minä koetan muistella kaikkea sitä moninaista, mitä ehdotuksessa lausuttiin, sen valossa, mitä ed. Tokoi ja Sirola, jotka molemmat sanoivat kannattavansa sanottua ehdotusta, ilmi toivat, niin minä pelkään, että täytyy tulla siihen tulokseen, että vasemmiston tekemä ehdotus liikkuu toisella tasolla kuin se, minkä puhemiehistö on tehnyt. Ne eivät käsittele itse asiassa samaa asiaa, niistä on siis puhuttava oikeastansa eri kerralla, ne eivät ratkaise samaa kysymystä. Ja huomatakseni katselee ed. Mäki niiden kanssa, jotka hänen takanaan ovat, koko tätä eduskuntaa vallan toisilla silmillä kuin me muut, jotka olemme toisen taikka toisen ehdotuksen kannalla. Minun täytyy tässä tilaisuudessa, ennenkuin äänestykseen käydään, pyytää ed. Mäkeä, minun täytyy niin sanoakseni virallisesti täällä edustajana myöskin puhujalavalta tiedustella ed. Mäeltä, onko hän sitä mieltä, niinkuin ed. Tokoin ja Sirolan lausunnoista kävi selville ja hänen omastakin lausunnostaan välähteli se käsitys, että samalla, kun hyväksytään heidän tekemänsä ehdotus, julistetaan tyhjäksi, nulliteetiksi koko tämä eduskunta ja palataan takaisin siihen eduskuntaan, joka on vasemmiston hyväksymän valtalain esittänyt ja myöskin julistanut Suomen kansan noudatettavaksi laiksi. Minulla on syy vaatia ed. Mäeltä aivan täyttä selvyyttä edustajien läsnäollessa tästä asiasta.

Myöskin ed. Sirola lausunnossaan vältti huomatakseni hyvin tarkkaan puhumasta muusta kuin eri poliittisista ryhmistä muodostuneesta kokouksesta, jonka olisi julaistava sen luontoinen esitys Suomen kansalle, jonka ed. Mäki ryhmänsä puolesta esitti. Minulla on syy luulla, että vasemmistossa on edustajia, jotka eivät ole täysin selvillä siitä, mitä tämä minun tiedusteluni oikeastaan tietää. Sillä on käytännöllinen merkitys, ennenkuin äänestykseen käydään, ja sillä on käytännöllinen merkitys myöskin Suomen kansaan nähden, joka ulkopuolella odottaa eduskunnaltansa tässä suhteessa selviä päätöksiä ja selviä tekoja.

Kuten sanottu, minulla on syy pyytää ed. Mäeltä, ennenkuin äänestykseen käydään, ryhmänsä puolesta täyttä selvyyttä siitä, millä silmällä he todella katsovat tätä eduskuntaa, kun he ehdottavat, että Suomen kansalle tämän „kokouksen" nimessä, niinkuin ed. Mäki sanoi, sellainen julistus annettaisiin, jota hän on ehdottanut ja jota ehdotusta kannattaessansa ed. Tokoi lausui, että kaikki se, mikä niin sanotun valtalain hyväksymisen jälkeen on tehty, on nulliteetiksi leimattava.

Ed. Luopajärvi: Sen jälestä, kun ed. Alkio täällä teki ehdotuksensa, on eräissä lausunnoissa selvitetty, että nuo ehdotukset eivät olisi valtiopäiväjärjestyksen mukaisia ja että niitä senvuoksi ei saattaisi mahdollisesti ottaa äänestyksen alaisiksi. Minä kuitenkin tästä huolimatta katson voivani kannattaa ed. Alkion tekemiä ehdotuksia, koska vastustavat lausunnot pidän ainoastaan yksityisten edustajain mielipiteinä.

Muuten minusta tuntuu omituiselta, että tätä kysymystä käsitellään nyt miltei suunnilleen samanlaisissa olosuhteissa, kuin „valtalakia" käsiteltiin viime heinäkuussa. Kun minä palautan mieleeni varsinkin sen lausunnon, jonka ed. Tokoi silloin senaatin varapuheenjohtajana lausui ja jossa lausunnossa hän voitonvarmana sanoi, että „väliaikaista hallitusta ei enää ole", ja palautan mieleeni, mitenkä ed. Tokoi kuitenkin yhdessä edustajatoveriensa kanssa muutaman päivän perästä joutui — voisipa sanoa — ryömimään saman väliaikaisen hallituksen jalkojen juuressa sillä adressilla, jonka loppusanoissa sanottiin: „syvästi luottaen Venäjän oikeudentuntoiseen demokratiaan Suomen eduskunta toivoo, että väliaikainenhallitus katsoo voivansa Venäjän puolesta tunnustaa" j. n. e. (Vasemmalta: Onko se ryömimistä?) — Jos ei se ole ryömimistä, niin se on vähintäänkin syvä kumarrus — niin minä voin rinnastaa, että nyt ed. Tokoi täällä taas antoi lausunnon, jonka suhteen saattaa samoin historian Nemesis olla vartomassa ja saattaa siis käydä, että olosuhteet muodostuvat sellaisiksi, että nytkin annetun lausunnon loisto jälestäpäin tulee suuressa määrässä himmenemään.

Kun minä puolestani olen joutunut tähän kysymykseen suhtautumaan aivan toiselta pohjalta

ja kun minun käsittääkseni koko se eduskuntaryhmä, johon minulla on kunnia kuulua, on tätä kysymystä käsitellyt aivan toiselta pohjalta kuin se, mihin tässä ed. Tokoin lausuntoja koskettamalla viittasin, siis asiaa sellaisenaan eikä hetken tilanteen mukaan, niin minun täytyy lausua, minkävuoksi se eduskuntaryhmä, johon kuulun, on johdonmukaisesti tahtonut olla uskollinen sille „valtalaille", joka heinäkuun 18 päivänä hyväksyttiin. Kun eduskunta nyt kokoontui ja kun eri ryhmien kesken ryhdyttiin neuvottelemaan siitä, mille pohjalle eduskunta työnsä rakentaa, olivat maalaisliiton edustajat sillä kannalla, että koska väliaikainen hallitus on nimenomaan jättänyt Suomen kansan vastattavaksi, miten se suhtautuu heinäkuun 18 päivänä hyväksyttyyn lakiin Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä, niin edustajain on nyt, Suomen kansan vastaus mukanansa, kantansa siinä suhteessa määrättävä. Tältä kannalta lähtien maalaisliiton eduskuntaryhmä, tämän lain periaatteen omaksuen, asettui niissä neuvotteluissa, joita näinä päivinä on pidetty, sille kannalle että tämä kyseenalainen laki olisi alistettava Venäjän väliaikaisen hallituksen hyväksyttäväksi, että se tulisi voimaan saatetuksi ja julistetuksi. Maalaisliiton eduskuntaryhmästä oikealla olevat ryhmät asettuivat kuitenkin siinä määrin tätä ajatuskantaa vastustamaan, että maalaisliiton taholta katsottiin oltavan pakoitetut kääntymään myöskin eräiden sosialidemokraatteja edustavien edustajain puoleen saadakseen suoran vastauksen siitä, millä kannalla sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä tässä kysymyksessä on. Se salaperäisyyden verho, johon sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä peittäytyi, on vaikuttanut sen, että maalaisliiton edustajat edes jonkinlaisen yhtenäisyyden saavuttamiseksi ovat katsoneet olevansa pakoitetut menemään porvarillisten ryhmien yhteisten ehdotusten taakse. Siitä on peräisin osaltansa myöskin se ehdotus, jonka tänä päivänä puhemiehistö on täällä eduskunnalle esittänyt. Maalaisliiton eduskuntaryhmällä on tähän menettelyyn ollut mielestänsä sitä suurempi syy, koska asiain kehitys on johtanut siihen, ettei ole voitu saada mitään vastausta sille esitykselle, joka porvarillisten ryhmien puolesta sosialistien poisvetäytymisen vuoksi oli Venäjän väliaikaiselle hallitukselle hyväksyttäväksi ehdotettu.

Kun nyt kuulee täällä niitä lausuntoja, joita sosialistisien edustajain taholta on annettu, ja kuulee mitenkä niissä muun muassa kiivaasti käydään vaatimaan yhteiskunnallisia uudistuksia ja varsinkin kun näitä vaatimuksia tehdään sillä tavalla kuin on tapahtunut, niin on syytä vähän tarkistaa sitä, millä tavalla sosialidemokraatit itse tämän edellisillä valtiopäivillä ovat näihin uudistuksiin suhtautuneet, on syytä myös tarkistaa millä tavalla sosialistit suhtautuivat eräisiin näistä kysymyksistä e n n e n viime valtiopäiviä. Ensinnäkin tahtoisin kiinnittää muutamalla sanalla huomiota tuohon päivänpolttavaksi käyneeseen elintarvekysymykseen. Meidän on muistettava, millaisella kyynillisyydellä koko sosialidemokraattinen johto, sosialidemokraattinen sanomalehdistö nimenomaan ja myöskin eräät muut julkaisut, joita sillä taholla on esitetty, ovat käyneet tämän maan pääelinkeinon, maanviljelyksen kimppuun. Maanviljelys on selitetty aivan toisarvoiseksi tekijäksi tässä maassa. Ylimielisesti on tahdottu selittää, että maanviljelys ei täällä kannata, että maanviljelyksen päivät Suomessa ovat luetut. Tämän väitteeni todistamiseksi palautan mieleen muun muuassa niitä ajatuksia, joita ed. Tokoi kirjasessaan „Piirteitä maatalouskysymyksestämme" vuonna 1912 esiintoi, lisäksi viittaan niihin sanomalehtiartikkeleihin, joita vuosien kuluessa yhtämyötään on esitetty. Ei ole siis kummaa, kun maanviljelys sosialistien taholta on saanut tällaisen kohtelun, että elintarpeitten määrä on vähentynyt, että elintarvetuotannon harjoittajat ovat tunteneet itsensä lapsipuolen asemaan joutuneiksi tässä maassa. Toisella puolen oikeistoon nojautuvat suurteollisuus ja sen ihannoiminen, toisella puolella teollisuustyöväestöön nojautuva sosialidemokratia, jotka kummatkin ovat ikäänkuin maanviljelijäaineksen päiden ylitse kurottaneet kättä toisillensa yhtyäksensä maanviljelysammattia vastaan. (Vasemmalta: Todistuksia!) Viimeksi tällainen yhtyminen tapahtui — jos tässä todistuksia vaaditaan — valtiovarainvaliokunnassa kesällä vuonna 1917, kun oli kysymyksessä suurten tulojen verotus. Yhdessä silloin molemmat edustajaryhmät kieltäytyivät veroasteikkoa kehittämästä miljoonatuloihin ulottuvaksi. Ja muita samallaisia ilmiöitä. Yhdessä molemmat suhtaudutte samalla tavalla suosiollisesti tukkiyhtiöihin, niiden maanhankintaan. Ja nimenomaan, jos tässä vielä lisätodistuksia tarvitaan, kai ne viime eduskunnassa olivat — jos oikein muistan — sosialidemokraatteja, jotka kielsivät Suomen Osuuskassojen Keskuslainarahasto-osakeyhtiön lainan jatkamisen pienviljelijäin hyväksi. Kun tällainen tausta on teidän esiintymisellänne nyt, niin meidän täytyy huomauttaa, että se puhe, mitä täällä nyt kuuluu teidän taholtanne elintarvekysymyksen ratkaisemiseksi, se tuntuu lievemmin sanoen ontolta. Varsinkin tuntuu siltä kun muistaa ne sanat, jotka ed. Sirola tässä toiselta puhujalavalta äsken lausui, että „elintarpeiden saantioikeus kuuluu en-

nen kaikkea niitten tuottajille". Nämät sanat kaiketi pikemmin ovat sopusoinnussa sen kanssa, mitä meidän taholta on kaiken aikaa ajettu. Ei jaksa tehdä työtä elintarpeiden tuottamiseksi, jos ei saa syödä. Mutta mitä teidän taholtanne on tehty tuottajain hyväksi, mitä on tehty viime kesänä niitten lakkojen torjumiseksi, joita toimeenpantiin juuri siihen aikaan, kun elintarpeiden tuotannon lisäämisestä oli kysymys. Minä en tahdo syyttää, tahdon ainoastaan torjua sitä voimakasta syytöstulvaa, joka kaikissa teidän lausunnoissanne tänä iltana tähän asti on ollut muuta yhteiskunta-ainesta vastaan.

Otan toisen kysymyksen, johon olette tavattoman voimakkaasti koskeneet, torpparikysymyksen. Te olette vaatineet Suomen torppareille oikeuksia ollessanne aikaisemmin vähemmistönä eduskunnassa. Teillä oli eduskunnassa ja hallituksessa enemmistö viime kesänä. Missä ovat ne alotteet, joilla olette osoittaneet Suomen torppareille suojelevanne niitten oikeuksia, silloin kun teillä oli valta? Niitä ei ole olemassa. Sen vuoksi tuntuu siltä, että mitä uhkaavampina te nyt uudestaan vähemmistöksi joutuneina helistelette sanojanne Suomen torpparien vapauttamiseksi, on se vain teidän viimekesäisten tekojenne peittämistä. Te tahdotte sekoittaa Suomen torpparit unohtamaan sen, mitä te olette laiminlyöneet, silloin kun teillä oli valta.

Minun ei tarvitse mielestäni jatkaa enempää, sillä nämä riittävät todistamaan sen, että te ette ole tässä eduskunnassa yksin syyttäjiä. Teidän täytyy olla myös niitä tekijöitä, jotka koettavat rakentaa yhdessä toisten kanssa. Ja kun näin on laita, niin silloin — jos minä käytän samaa sanaa kuin täällä on käytetty — tällä historiallisella hetkellä, jolloin Suomen kohtaloa ratkaistaan taas kerran täällä eduskunnassa, tällä historiallisella hetkellä, sellainen äänensävy, sellainen esiintymistapa, johon te nyt olette antautuneet, se ei ole paikallansa. Teidän esiintymisenne on muutenkin omituista. Te tunnustitte eduskuntavaalit. Te lähditte varustautumaan vaaleihin ennenkun muut ehtivätkään. Ennenkun kukaan muu oli ryhtynyt mihinkään toimenpiteeseen, silloin teillä oli vaalien järjestämiseksi työt täydessä käynnissä. Mutta kun te jouduitte kärsimään tappion vaaleissa, niin nyt te ette tahtoisi tunnustaa valittua eduskuntaa.

Niin pienen kansan, kuin Suomen kansa on, oikeuksia täytyy puolustaa laillisilla keinoilla. Niin pienen kansan oikeuksien puolustamisessa täytyy turvautua vain siihen, mikä on oikein. Sen vuoksi sekä ulospäin että sisäänpäin täytyy ennen kaikkea kyetä esittämään tosiasioita, kyetä esittämään niitä syitä, joita voi peruuttamattomasti puolustaa. Kun näin on laita, niin minä rohkenen lopussa lausua sen toivomuksen, että te vasemmistossa ja samoin myös oikeistossa tässä eduskunnassa tänä iltana tuntisitte sen voimakkaan yhteenkuuluvaisuuden tunteen, joka välttämättömästi tarvitaan, että jaksetaan kantaa se edesvastuu, mikä meidän teoistamme tällä hetkellä saattaa olla seurauksena, ja yhtyisitte siihen ehdotukseen, mikä keskustassa, maalaisliiton taholta, on tehty. Suomen kansan kohtalo saattaa olla tällä hetkellä — minä en väitä, että se ehdottomasti niin on, mutta se saattaa olla sellaisessa etsikkokohdassa, että tämän illan teoista tulee olemaan hyvin pitkälle ulottuvat seuraukset. Minä vakuutan, että se ryhmä, johon minä kuulun, tulee puolestaan tekemään voitavansa rehellisen, kansanvaltaisen uudistustyön tekemiseksi eduskunnassa ja sillä nojalla minä katson oltavan sen ryhmän taholta oikeutettuja tässä kysymyksessä yhteisen pohjan etsimisessä kehoittamaan eduskuntaa kokonaisuudessaan astumaan yhteen rintamaan siinä tietoisuudessa, että jota ehjempinä me kykenemme tämän rintaman muodostamaan, sitä lujempia me myös olemme sekä sisään että ulospäin. Sitä lujempia me olemme sisäänpäin sen anarkian uhan edessä, johon täällä on viitattu, ja sitä lujempia me olemme ulospäin seisoessamme niitten oikeutettujen vaatimusten takana, joitten vaatimuksien lopullisena tunnussanana on Suomen itsenäisyys.

Ed. Estlander: I likhet med friherre Wrede nödgas jag upptaga till skärskådande frågan, huruvida de förslag, som under diskussionens lopp här framställts gentemot presidiets förslag, äro sådana, att de kunna komma under omröstning. Jag nödgas sålunda till först hemställa, huruvida herr Mäkis förslag är sådant. Ty tvifvelsmål ligga här nära till hands, huruvida icke detta förslag innehåller dels sådant, som är oförenligt med landtdagens uppgift enligt landtdagsordningen, dels jämväl står i strid med syftet och andan i 38 § R. F., som ju, såsom friherre Wrede också här har utvecklat, förutsätter att landtdagen träffar anordningar rörande handhafvandet af högsta makten. Men härutöfver är förslaget också sådant, att det i hvarje fall icke kan upptagas i sammanhang med nu förevarande ärende, vid afgörandet af talmännens förslag, hvarmed det icke har något verkligt sammanhang, och håller jag före, att redan på grund häraf detsamma icke kan ställas emot talmännens förslag.

Lika litet, synes det mig, kan förslaget om den s. k. 18-juli-lagens stadfästelse upptagas.

Stadfästandet af ett lagförslag ankommer icke å landtdagen, åtminstone icke tillsvidare, och äfven om så vore, så borde då detta lagförslag hafva upptagits till behandling i enlighet med landtdagsordningen.

Kanske skall någon undra på att dylika formella omständigheter, som dem jag här uppehållit mig vid, nu upptagas till skärskådande under denna debatt. Må det tillåtas mig att erinra om att under iakttagandet af rättsliga former, under iakttagandet af vår egen rättsordning, försvara vi vår framtid såsom ett folk, det där kan styra sig själft och förty kan göra anspråk på en rätt att få vara sig själft. Det har också i kväll liksom för ett halft år sedan och mången gång dessemellan vädjats till revolution. Vår väg behöfver icke vara revolutionens. Och må det vara vår fullmakt till frihet, att vi nu afvisa denna väg såsom icke anstående oss.

Ed. Rosenqvist: Äfven jag hör till dem, som icke kunna förstå, huru proposition kunde uppställas beträffande herr Alkios förslag, hvilket förslag uppenbart, synes det mig, faller utom gränserna för våra grundlagar. Jag skall icke upprepa hvad här af friherre Wrede, herr Estlander och andra i detta afseende framhållits, jag skall endast uppställa ett enkelt antingen — eller och därur draga några konsekvenser.

18-juli-lagen är antingen lag eller är den icke lag. Socialisterna anse, att den är lag och att den blef lag redan i och med beslutet den 18 juli. Om detta är riktigt, så är, såsom också herr Mäki framhöll, senaste landtdagsval olagligt, denna landtdag är en olaglig landtdag och allt, som vidtagits i strid med 18-juli-lagen, är, såsom han sade, en nullitet. Ställer man sig nu på den ståndpunkten, förstår jag icke, huru man vill, att en lag, som redan är lag, skall promulgeras eller erkännas af en lantdag, som är olaglig, som är en nullitet. Är åter 18-juli-lagen icke en lag, utan behöfver den ännu promulgation eller godkännande från denna landtdags sida, så kan den icke enligt landtdagsordningen blifva lag blott genom ett enkelt beslut här i afton af en landtdag, som ännu icke har ens högtidligen öppnats. Den kan således icke blifva lag på detta sätt. I hvartdera fallet innebär således herr Alkios förslag — utom att det strider mot grundlag — någonting irrationellt. Herr Alkio gjorde sitt förslag i syfte att vinna enighet. Emellertid uppställer han ett förslag, som genom att det strider mot grundlag måste drifva bort alla dem, som hålla på grundlag. Enighet vinnes således icke på denna väg.

Hvad åter herr Mäkis förslag beträffar, så har jag icke riktigt uppfattat detsamma. Jag vet icke hvad allt det innehåller. Jag kan således icke med bestämdhet uttala mig om det. Ett synes mig dock klart, att det innehåller alltför mycket och att dess innehåll är af sådan art, att det icke kan ställas som motsats mot det af presidiet uppställda förslaget.

Ed. Åkesson: Enligt § 38 i R. F. tillkommer det onekligen Finlands landtdag att i en situation sådan som den nuvarande vidtaga åtgärder för att skydda folkets rätt och frihet. Att för denna rätt och denna plikt uppdraga så snäfva gränser, som friherre Wrede och herr Estlander hafva velat göra, kan jag icke anse vara berättigadt. Jag anser landtdagen äga rätt och likaledes plikt att söka på bästa sätt lösa den situation, som nu inträdt. Det af ldgm. Mäki framställda förslaget synes mig, såsom icke på något sätt motsvarande situationen, nu icke kunna komma under öfvervägande. Såsom här redan tidigare har framhållits, kräfver situationen handling, icke proklamationer. En handling sådan som nu skulle erfordras föreslås af presidiet och en annan åtgärd af samma innebörd af ldgm. Alkio. Ty man må säga hvad man vill, så innebär lagen af den 18 juli ingenting annat än ett förfogande om huru högsta statsmakten skall utöfvas i Finland, och samma innebörd har också det förslag, som föreslås af landtdagens presidium. Gäller det att välja mellan dessa två förslag, så synes mig således endast praktiska synpunkter böra göra sig gällande. För min del känner jag mig mera tilltalad af herr Alkios förslag, och jag ber därför att få understöda detsamma.

Ed. Alkio: Sen johdosta, että täällä on tehty muutamia muistutuksia minun ehdotukseni johdosta, pyydän sanoa, että minun käsitykseni mukaan heinäkuun 18 päivän laki ei ole ollut voimaan saatettuna ennen, koska eduskunnalla ei ole ollut tilaisuutta siitä ennen päättää. Tänä päivänä, jos eduskunta päättää ottaa itsellensä entiset hallitsijan valtuudet, on eduskunnalla oikeus päättää myöskin siitä, että se julistaa heinäkuun 18 päivän lain voimaansaatettavaksi. Ja senvuoksi minä olen sitä mieltä, että tulkinta, joka tälle eduskunnan toimenpiteelle on ennen tässä suhteessa täällä annettu, ei ole ollut oikea.

Ed. Mäki: Kun edustaja Arajärvi on kysynyt, minkä arvon me sosialidemokraatit annamme tälle eduskunnalle ja millä silmin me sitä katselemme, täytynee hänelle hiukan vielä tuota asiaa

selvittää. Täällä minun ryhmätoverini, ed. Sirola jo huomautti herroille, että heille olisi hyödyllistä, jos lukisivat Työmiestä. Edustaja Arajärvelle olisi kovin hyödyllistä, jos hän olisi ennen jo lukenut Työmiestä, koska hän ei ole päässyt selvyyteen siitä, mikä arvo on sosialidemokraattien mielestä tällä eduskunnalla, osittain kahteen kertaan täällä jo luin, ja se on ollut Työmiehessä painettua, siis julkisuudessa; „Me vaadimme"-julistuksen, siitä se käy täydellisesti selville. Minä kehoitan ed. Arajärveä lukemaan sen julistuksen, silloin ei minun tarvitse kuluttaa tämän kokouksen aikaa herra Arajärven valistamisessa siinä suhteessa.

Myöskin herra jumaluusopintohtori, professori Rosenqvist kysyi, miten voidaan 18 päivän laki tässä laittomassa eduskunnassa laillisesti vahvistaa. Herra Rosenqvist! Siitä ei olekaan kysymys. Ei tämän eduskunnan tarvitse sitä vahvistaa, sillä meidän sosialidemokraattien käsityksen mukaan, ja jos tutkitaan eduskunnan pöytäkirjoja, niin huomaamme, se on jo vahvistettu. Kysymys on ainoastaan siitä, että se julaistaisiin asetuskokoelmassa, ja siinä suhteessa voisi tämäkin kokous eli eduskunta, mikähän tämä lienee, kiirehtiä niitä elimiä, joidenka tehtävänä on yleensä lakien julkaiseminen. (Vasemmalta: Laiskaa senaattia.)

Ed. Luopajärvelle täytynee myöskin hieman vastata. Hän koetti päästä pois syytettyjen penkiltä sillä tempulla, että rupesi itse syyttäjäksi. Hän kysyi, että mitä me olemme tehneet esimerkiksi torppariasiassa, kun olimme enemmistönä eduskunnassa. Eikö herra Luopajärvi muista, että se oli nyt viimeksi koossa olleessa eduskunnassa, jossa hyväksyttiin torppareita suojaava takautuva laki, sen jälkeen kun se oli yli vaalien äänestettynä ettekä te maalaisliittolaiset yhdessä toisten herraspuolueiden kanssa enää voineet estää sen laiksi tulemista. Te ette voineet enää sitä lykätä yli vaalien, kun olitte sen jo kerran lykänneet. Siitä on kysymys, herra Luopajärvi. Porvarilliset puolueet lykkäsivät tämän takautuvan asetuksen yli vaalien. (Eduskunnasta: Ei maalaisliitto!) Maalaisliitto ei voi siitä itseään mitenkään puhdistaa. Te olette olleet mukana äänestämässä sitä yli vaalien. (Eduskunnasta: Pöytäkirjasta sen näkee.) Me taas viime kerrallakin koetimme tehdä voitavamme siinä suhteessa että torppareita suojaava takautuva laki olisi saatu laiksi. Ja se oli mahdollista yksistään senvuoksi, kuten jo sanoin, etteivät herraspuolueet enää voineet sitä yli vaalien lykätä ettekä te saaneet sitä sillä äänimäärällänne, mikä teillä oli, hylätyksi. Myöskin säädettiin viimeksi koossaolleessa eduskunnassa lainselitys siinä suhteessa, että takautuva asetus myöskin koskee elinkautisia vuokrasopimuksia. Siis viimeisessä eduskunnassa tehtiin jotain torpparien aseman parantamiseksi ainakin siinä suhteessa, etteivät maalaisliittolaiset eikä muutkaan manttaalipösöt saa ajaa viimeisiä niistä maantielle. Saatiin sellainen pieni suojaava laki teidän harmiksenne, ettette voineet kaikkia torppareita häätää, ja siitä huolimatta on kaikenlaisilla tekosyillä yritetty saada edes osa torppareista häädetyksi, missä siihen suinkin vain on ollut tilaisuus. Viimeiset ajat ovat olleet siitä todistuksena. Olettehan nähneet, että näin on, ainakin sanomalehdistä, jos ette muuten ole asioita seuranneet. Sitten ed. Luopajärvi sanoi, että kun mekin läksimme näihin vaaleihin, menimme niihin edellä muita. Ei, herra Luopajärvi; se oli samoina päivinä, kun käytiin vaaleissa, aivan samoina päivinä sekaisin sinne menivät maalaisliittolaiset ja sosialistit. (Asiaan!) Minä vastaan siihen kysymykseen, jonka ed. Luopajärvi on tehnyt. Jos ei se ole asiaa, niin kysymys ei ole ollut asiaa. Ed. Luopajärvi selosti sitten, että me tahtoisimme sentakia väittää tämän eduskunnan olevan laittoman, kun me jouduimme vähemmistöön. Mutta minusta on tuntunut siltä, ettei porvaristo ole pitänyt tätä eduskuntaa oikein laillisena eduskuntana, sillä heti eduskunnan kokoonnuttua eduskunnan ikäpuhemies julisti, että puheenjohtaja on valittu. Kokoukselle tavataan valita puheenjohtaja ja sitte kun tämän eduskunnan arvoisa puhemies, joka valittiin kyllä puhemiehen tehtäväänsä, ensimäisen eduskunnan istunnon päätti, niin hän ilmoitti, että kokous on päättynyt. Minuun jäi semmoinen käsitys, että porvarillisten taholta ei tahdota antaa oikein laillista tunnustusta tälle eduskunnalle.

Tahtoisin vielä hiukan mainita siitä, millä tavalla te herrat, maalaisliittolaisista äärimäiseen oikeistoon saakka, saitte enemmistön tänne eduskuntaan, minkälaisten valheiden ja parjausten, minkälaisten yhteenliittymisten tuloksena te täällä olette. Minä esimerkiksi satuin kulkemaan samoilla laitumilla kuin kirjailija ja edustaja, herra Santeri Alkio, nykyisen tämän eduskunnan puheenjohtajia yksi. Hän muun muassa oli kertonut Vähässäkyrössä, että me sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä viimeisillä valtiopäivillä myönsimme ilman, että edes toisille eduskuntaryhmille mitään ilmoitimme, Venäjälle 125 miljoonan markan valuuttalainan. Sitten hän oli kertonut erään toisen jutun, että me sosialidemokraattinen ryhmä maksoimme 60 miljoonaa markkaa etumaksuna Venäjän valtiolle viljan ostossa. Monia muita tämän suuntaisia valheita voisi paljastaa. Jos otettaisiin sitten vielä esille kaikki se kulissientakainen peli, mitä harjoitettiin yleensä vaaleissa, saa-

taisiin tavattoman suuri rikosten sarja vielä kaunistamaan teidän porvarillisten voiton kruunua. Silloin, kun minä puhujamatkallani ollessani Vähässäkyrössä tiedustelin tuota seikkaa, jolla ed. Alkio oli itseään ja kirjailijamainettaan kaunistanut, niin minä tiukkasin kivenkovaan, että se pitää olla varmaa, että hän on niin puhunut, ja he sanoivat, että siellä on todistajia vaikka kuinka paljon, että hän niin puhui. Ehkä ed. Alkio selittää tämän eduskunnan edessä sen jutun, mitenkä me olemme voineet, me sosialidemokraattinen ryhmä, jolla ei ole mitään muita rahavaroja kuin ne pienet rahavarat, mitkä jäsenmaksuista saamme, myöntää 125 miljoonan valuuttalainan Venäjälle; mitenkä me olemme myöntäneet 60 miljoonan etumaksun viljan ostossa Venäjälle! Eiköhän ed. Alkion täytyne tunnustaa, että tuli puhutuksi vähän vasenkätistä.

Sitten ed. Luopajärvi kysyi vielä, mitä me sosialidemokraatit teimme silloin, kun oli niitä lakkoja viime keväänä. Eikö ed. Luopajärvi sitä tiedä? Me koetimme rauhoittaa noita lakkolaisia, koetimme saada sovintoa aikaan ja saimmekin, mutta kun sinne lähetettiin porvarillisia, niin silloin ei tullut sovintoa. Muun muassa maalaisliittolaisten edustaja, senaattori Kallio, oli muutamalla sovintoretkellä eikä hän saanut sovintoa, mutta kun me sosialidemokraatit, jotka muka kiihotimme lakkolaisia, tulimme sinne, saimme useimmiten sovinnon aikaan. Nyt herrat voivat, jos tahtovat, jos tulee vielä samantapaista, koettaa, oletteko parempia rauhoittajia. Silloin kun minä esitin viime valtiopäivillä käsityksen, että tätä kansaa olisi rauhoitettava sillä tavalla, että saatettaisiin mitä pikimmin voimaan uudet kunnallislait, kun esitin, että tätä kansaa rauhoitettaisiin sillä tavalla, että säädettäisiin torppareita suojaavia lakeja y. m., niin ed. Alkio muistutti silloin, että minä esiinnyn ultimatumeilla ja herra Ingman esitti samaan tapaan, kun olimme senaatissa, että minä esiinnyn ultimatumeilla ja että tahdoin herra Ingmanin ynnä muita kirjoittamaan sellaisen vekselin kunnallislaissa, jota ei oltu heille edes näytetty. Kyllä kai herra Ingman sen muistaa, vaikka hän vähän silmiään nyt siristelee. Nyt ne olisivat olleet hyvät olemassa maksettuna nuo vekselit, nytkin niiden lunastamiseen olisi tilaisuus ja minä toivon, että te ne viimeisellä hetkellä lunastatte, ennenkuin ne menevät protestiin. Ne voivat tulla hyvin kalliiksi teille ettekä te pelastu sillä, että te koetatte määrätä tuon keskustan syyttämään sosialidemokraatteja, vaan sillä te siitä pelastutte, että toteutetaan ne vaatimukset, jotka täällä äsken esittämässäni ehdotuksessa esitetään. Silloin tahdotaan tämän maan kansalaisia rauhoittaa ja silloin meillä on sellainen pohja, jolta voidaan lähteä ehkä sovinnolliseen yhteistyöhön.

Ed. A l k i o: Ed. Mäen äsken tekemiin syytöksiin, jotka eivät sellaisina, kuin hän ne esitti, ole tosia, pyydän esittää seuraavaa.

Viime valtiopäivien aikana esitin tässä eduskunnassa heinäkuulla — minä en nyt rupea tästä pöytäkirjasta hakemaan, ed. Mäki ja ne, jotka ovat epäilyksessä, että asia ei ole tosi, voi itse sen tehdä, minä vain kerron tosiasian — viime heinäkuulla eräässä istunnossa tässä eduskunnassa tein sosialidemokraattiselle ryhmälle välikysymyksen sen johdosta, että sanomalehdissä kerrottiin, miten venäläisen väliaikaisen hallituksen lähettiläät olivat täällä Suomessa käyneet neuvottelemassa eduskuntaryhmien kanssa valuuttalainan järjestämisestä. Sanomalehtiuutinen kertoi, että neuvottelut olivat johtaneet onnellisiin tuloksiin ja että siten oli saatu 125 miljoonan markan valuuttalaina lupaan. Kun muut, nimittäin porvarilliset eduskuntaryhmät eivät tietäneet tästä mitään ja kun täällä julkisena salaisuutena kerrottiin, että neuvotteluissa oli ollut sosialidemokraattisen ryhmän joitakuita valioedustajia, niin tein välikysymyksen täällä, olisiko sellaisia neuvotteluja ollut olemassa. Välikysymyksen johdosta syntyneen keskustelun yhteydessä selvisi, että näitä neuvotteluja oli käyty ja että sosialidemokraattisen ryhmän valioedustajat olivat niihin osaaottaneet. Minä saatoin todeta viimeisessä lausunnossa, että se, mitä sanomalehtiuutiset olivat kertoneet, — uutinen julkaistiin myöskin Työmiehessä, — olivat tosia, että sosialidemokraattiset valioedustajat olivat tehneet Venäjän väliaikaisen hallituksen lähettiläiden kanssa eduskuntaa kuulematta sopimuksen siitä, että täältä lähtisi 125 miljoonaa markkaa rahaa. (Vasemmalta: Lähtikö kanssa?) Kun valuuttalainakysymystä lopullisesti tässä eduskunnassa käsiteltiin, olisin minä puolestani ollut valmis tekemään ehdotuksen siitä, että näitä valuuttalainoja ei missään muodossa myönnettäisi, mutta tuntien ja myös tietäen sen, mitä esimerkiksi ed. Valpas täällä sitä ennen oli lausunut, ilmoitin, etten uskalla sellaista ehdotusta tehdä, koska tiedän, että sosialidemokraattinen ryhmä ei sitä kannata. Eikä siltä puolelta ilmoitettu tätä minun käsitystäni vastaan vastalausetta. Sosialidemokraattinen ryhmä yksimielisenä äänesti puheenaolevaan mietintöön kuuluvaa ehdotusta. Maalaisliittolaiset pyrkivät sitä edes supistamaan, mutta sosialidemokraatit eivät kannattaneet. Ja minä saatoin todeta, että sosialidemokraattien kädet olivat sitä ennen jo sidotut valuuttalainan myöntämiseen.

Tässä on yksi puoli asiasta. (Ed. Valpas-Hänninen: Minä vastustin ainakin.) Viime heinäkuun loppupuolella teki Suomen senaatti Venäjän väliaikaisen hallituksen kanssa kaupan viljan saamisesta tänne. Tästä kaupasta mainittiin jo silloin samassa uutisessa, josta tässä olen puhunut, että 60 miljoonaa — vai oliko se 68, en nyt tarkkaan muista — oli jo täällä suostuttu maksamaan etukäteen sitä varten, että Venäjältä tulee heinäkuulla, elokuulla ja syyskuulla tämän summan edestä tänne viljaa. Silloin oli sosialidemokraattinen enemmistö hallituksessa, joka hallitus ilmeisesti oli saanut määräyksen sosialidemokraattiselta ryhmältä tehdä tämän hyvän kaupan. Mikäli on kuulunut, tästä kaupasta on ollut seurauksena, että näihin saakka lienee sen kaupan perusteella tullut yksi vaunulasti viljaa tähän maahan.

Ed. Juutilainen: Siinä sosialidemokraattisen ryhmän julistuksessa, jonka ed. Mäki täällä esitti ja jota hän suositteli eduskunnan päätökseksi, on eräs kohta, jota ei voi vastalauseetta sivuuttaa. Siinä nimittäin vaaditaan, että suojeluskunnat ovat viipymättä lakkautettavat ja riisuttavat. Sosialidemokraattinen sanomalehdistö on jo koko tämän syksyn ajan leimannut nämä suojeluskunnat lahtarikaarteiksi. Tuon saman nimityksen toi ed. Mäki tänne eduskunnan asiakirjoihin. Pyydän saada kysyä, millä perusteella nämä suojeluskunnat on leimattu lahtarikaarteiksi? Niiden perustamiseen on ollut aivan täysi syy meidän maassamme. Totta kaiketi näiden perustamista voi myös puolustaa sillä, että vallankumous täällä jatkuu. Ja vallankumous kuohuttaa aina intohimoja ja saattaa aikaan turvattomuutta eikä Suomessa ole tällä hetkellä mitään muuta turvaa, ei enemmän sosialistin kuin porvarin henkeen ja omaisuuteen nähden, kuin Suomen kansa itse ja sen suojeluskunnat. Eikö ole tunnettu veljeskansamme Viron maapäivien Suomen eduskunnalle lähettämä hätähuuto, jossa he suoranaisesti kehoittavat tätä kansaa valmistumaan sillä tavoin, että se voi suojella henkensä ja omaisuutensa kaiken varalta. Myöskin on nähty, että niitten rikoksellisten ainesten, joita tietysti kaikissakin sotajoukoissa on, taltuttamiseksi täällä Suomessa ei ole ollut enempää venäläisillä neuvostoilla kuin hallituksellakaan mitään voimaa.

Eikä edes sosialistien johtajien keskenkään pidetä perustettuja suojeluskuntia lahtarikaarteina. Siitä on teillä tuores todistus „Savon Työmiehen" nykyisen päätoimittajan Taavi Tainion kirjoitus, jossa hän asettuu jyrkästi puolustamaan sitä, että tämän kansan on varustauduttava turvaamaan henkensä ja omaisuutensa omien suojeluskuntiensa ja kaartiensa avulla. Luulen, että sosialidemokraattien johtajat eivät kykene kantaansa puolustamaan ja lahtarikaarti-nimitystänsä puolustamaan tämän kansan silmien edessä. Sillä tämän kansan omaisuus on yhteistä niin sosialisteille kuin porvareillekin ja kyllä kai sosialidemokraattien kodeissa samoin kuin porvarienkin kodeissa kaivataan tällä hetkellä ennen kaikkea turvaa. Sitäpaitsi on näkynyt esimerkkejä, että nämä porvarilliset suojeluskunnat ja työväen kaartit ovat näinä päivinä pyrkineet yhteistoimintaan. Vieläkö tämänkin jälkeen virallisen sosialidemokratian johdon taholta voidaan leimata porvarillisissa piireissä toimeenpannut suojeluskunnat lahtarikaarteiksi? Miksei meillä voi olla suojeluskuntia kullakin luokalla. Mutta niillä on tällä hetkellä, tunnustettakoon tai ei, suuri, yhteinen tehtävä ja yhteinen päämäärä: turvallisuuden luominen tähän maahan. (Vasemmistosta: Köyhälistön tappamiseksi.) Pyydän vakuuttaa, että maalaispitäjiin perustetuilla suojeluskunnilla ei ole paljon riisumisen varaa eikä niillä mahdollisilla aseilla, mitä niillä löytyisi, voida aseistaa työväen kaarteja, joka vaatimus on näkynyt sosialidemokraattisissa sanomalehdissä. En muista, oliko ed. Mäen kilometrin pituisissa ponsissa se vaatimus sisällytettynä vai ei. Luulen, että niitä suojeluskuntia, jotka tämän maan paras nuoriso maalaispitäjissäkin on perustanut, ei voida tämän eduskunnankaan päätöksellä, jos sellainen tulisi, riisua. Eikä Suomen eduskunta käsittääkseni voi tehdä sellaista päätöstä tällä hetkellä, että maalaispitäjissä olevat suojeluskunnat ovat hajoitettavat, sillä silloin tämä eduskunta riistäisi Suomen kansalta ja sen kodeilta ainoan turvan, mikä niillä tällä hetkellä on, ja sitä se ei voi missään tapauksessa tehdä. (Keskustusta ja oikeistosta: Hyvä!).

Täällä esitettyihin sosialidemokraattisten edustajain lausuntoihin olisi tehtävä muitakin huomautuksia, mutta myöhäisen ajan vuoksi en niihin kajoa. Huomautan vain, etten puolestani voi hyväksyä sitä Suomen ja Venäjän välistä sopimusehdotusta, josta sosialidemokraattiset edustajat ovat useasti lausuneet ja joka täällä myös luettiin. Myöskään en voi täydellisesti omaksua sitä kantaa, minkä valtalaki osaltaan sisältää, kun se jättää tällä hetkellä ulkopolitiikan ja sotilashallinnon epämääräisiin käsiin. Kaikessa tapauksessa kuitenkin tulen äänestämään ed. Alkion ehdotuksen puolesta, mutta sillä lisäyksellä, että ulkopolitiikka ja sotilashallintokysymys ovat viipymättä otettavat myöskin esille tässä eduskunnassa heti sen jälkeen.

Ed. Sirola ivasi kovasti sitä, että maan porvaristo on muka hakenut ulkoapäin voimaa milloin mistäkin. Mielestäni ei ed. Sirolan olisi pitänyt erityisesti ivata, sillä kyllä sitä voimaa on ulkoa

päin haettu nimenomaan juuri vasemmiston puolelta. (Vasemmalta: Ojaa! Haetaan vastakin!)

Ed. Luopajärvi: Ed. Mäen äskeisen lausunnon johdosta ei minulla ole monta sanaa vastattavaa. Lausunto laskeutui niin kovin alhaiselle tasolle, että se menetti sillä arvonsa. Ed. Mäki teki vääristeltyjä esityksiä minun lausunnostani ja lähti sitten sitä vastaan väittelemään. Eihän maksa vaivaa sellaiseen vastata. Siihen kohtaan kuitenkin tahdon vähän kiinnittää huomiota, jolla hän kosketti torpparikysymystä. Ed. Mäen ei pidä sanoa väärää todistusta eduskunnan pöytäkirjaan sitä vastaan, mitä me maalaisliittolaiset olemme tehneet. Olemme 1914 valtiopäivillä olleet mukana äänestämässä torpparilain takautumisen jatkumisen puolesta ja ed. Mäki on sen tuntenut ja tunnustanut monta kertaa, vaikka hän nyt katsoo arvonsa mukaiseksi sen kieltää. Kun tämä kysymys oli käsiteltävänä viime eduskunnassa, ed. Mäki muistaa, että se hyväksyttiin aivan yksimielisesti. Mutta minä tarkoitinkin äskeisellä lausunnollani sitä suurta torpparivapautuskysymystä, jonka takana te 1916 vaaleissa niin suuriliikkeisesti esiinnyitte ja jonka kysymyksen pohjalla te pääsitte eduskunnassa enemmistöksi 1917, mutta jonka kysymyksen petettyänne te nyt olette eduskunnan vähemmistönä.

Ed. Kullervo Manner: Kun tämä seura kokoontui ensi kerran, niin pyysin puheenvuoroa lausuakseni mieleni eräästä asiasta, johon tässäkin keskustelussa on kosketeltu. Silloin en ollut sitä tilaisuudessa tekemään, sentakia, että puheenjohtajan paikalla istuva vapaaherra Wrede kielsi minun mieltäni lausumasta. (Vasemmalta: Eihän kokouksessa valtiopäiväjärjestystä noudateta.) Väkivaltaa minä en voinut käyttää. (Vasemmalta, ed. Mäki: Vanha mies.) Ed. Arajärvi täällä erikoisesti sen tarkoittamani kysymyksen otti esille. Olisin heti jo siinä ensimäisessä kokouksessa halunnut mielipiteeni ilmaista, että tämä kokous ei ole laillinen Suomen eduskunta. Venäjän väliaikaisen hallituksen manifèstilla tosin käskettiin 1916 valittu laillinen eduskunta hajaantumaan. Mutta se eduskunta oli sitä ennen jo useat kerrat lausunut, ettei Venäjän väliaikaisella hallituksella eikä Venäjän hallituksilla yleensä ole laillista valtaa Suomen sisäisissä asioissa. Erikoisesti oli eduskunta heinäkuun 18 päivänä hyväksymässään „Laissa Suomen Korkeimman Valtiovallan Käyttämisestä" ilmaissut tahtonsa niin selvästi, että siitä oli vedettävä johtopäätökseksi äsken esittämäni mielipide sellaisessakin tapauksessa, kuin se, että Venäjän väliaikainen hallitus määräsi eduskunnan hajallemenemään.

Kun siis tämä on käsitykseni Venäjän väliaikaisen hallituksen tarkoitetusta manifestista ja sen merkityksestä 1916 valittuun lailliseen eduskuntaan nähden, niin siitä johtuu, että myöskään ne vaalit, jotka tuon puheenaolevan manifestin mukaan ovat pidetyt, eivät ole lailliset. Siitäkin huolimatta, että herrat setälät ovat sen manifestin promulgeeranneet. Ei se promulgatsiooni, julkaiseminen tee sitä manifestia ja sen määräämiä vaaleja laillisiksi; sen paremmin laillisiksi eivät voi tulla muutkaan Suomen hallituksien aikaisemmin ja myöhemmin toimittamat laittomien asiakirjain julkaisemiset.

En viivy enää kauvemmin tässä asiassa. Johtopäätös on selvä: tämä eduskunta minun mielestäni ei ole laillinen Suomen eduskunta. Ja laillisella Suomen eduskunnalla taas ei ole ollut niitä todellisia mahdollisuuksia, jotka välttämättömiä ovat, näihin asti säännöllisesti tehdä työtänsä. (Vasemmalta: Käskee kasaan! Puhuja: Ehdotus on hyvä; otetaan huomioon.)

Mutta minusta ei myöskään ole asiallista syytä tätä eduskuntaa, jossa nyt ollaan, kannattaa ja tukea. Siinä julistuksessa, jonka toverini Mäki on täällä lukenut, on lyhyin, mutta selvin piirtein lausuttu, mitä me sosialidemokraatit tältä eduskunnalta odotamme. Se ei ole paljon. Minulla on se usko, että tältä eduskunnalta ei ole odotettavissa niitä suuria ja tärkeitä päätöksiä, joita olisi tehtävä, jotta tämän maan työväenluokalle tulisi apua ja turvaa hädässään, jotta se saisi leipää ja oikeutta. Kun ei uskoa löydy siihen, että tämä kokous pystyisi suorittamaan tuon tehtävän, ja kun sillä mielestäni ei myöskään ole laillista pätevyyttä, niin mitään syytä minulla ja niillä, jotka ovat samalla kannalla, ei ole silloin koettaa tätä pönkittää, pystyssä pitää ja kunnioittaa. Tästäkin on helppo vetää johtopäätös: minusta tällä eduskunnalla ei ole enää muuta kuin yksi tehtävä, ja sen tehtävän on ed. Mäki, lukemalla sosialidemokraattisen ryhmän ehdotuksen, tälle kokoukselle osoittanut, Me sosialidemokraatit olemme tahtoneet tarjota teille, hyvät herrat ja naiset porvaristossa, tilaisuuden näyttää, että tämäkin kokous voi tehdä sentään hyvän julistuksen. Tehkää se! Silloin olette tehneet parhaimman, mitä te täällä voitte tehdä.

Tässä tilaisuudessa ja tälle kokoukselle ei tarvitse tehdä selvää siitä, mitä sitten seuraa, jos tuollainen julistus on täällä päätetty laittaa. Se on huomisen päivän ja ylihuomisen päivän asia, toisten voimain asia kuin teidän. Ja sen takia minä en tahdokaan siihen kajota. Mahdollisuutena mainitsen vain sen, mitä ed. Valpas tässä välillä huomautti: käski kutsumaan kokoon sen

n. s. Mannerin eduskunnan. Voisihan senkin kutsua kokoon. Uskon sillä olevan tärkeitäkin tehtäviä. Mutta emme me siitä vielä ole päättäneet; älkää sitä pelätkö.

Tässä jo onkin se, minkä johdosta puheenvuoron pyysin, kun en ollut tilaisuudessa siinä mainitsemassani ensimäisessä kokouksessa tätä mielipidettäni ilmaisemaan. Mutta kun täällä on eräitä muita kuin jo koskettelemiani ehdotuksia tehty, niin saaneen muutaman minuutin vaivata kuulijakuntaa vielä sillä, että niistäkin lausun mielipiteeni. Puhemiehistö on laatinut ja esittänyt ehdotuksen, josta täällä on pitkin ja poikin puhuttu. Siltä kannalta katsoen, jolla minä seison, tuo puhemiehistön ehdotus ei ole edes tämmöisenkään kokouksen hyväksyttäväksi l a i l l i n e n ja lain mukainen. Sillä jokainen kunniallinen, mies ja nainen, joka tahtoo kunnioittaa laillisen eduskunnan päätöstä, ei minun ymmärtääkseni voisi antaa ääntään sellaiselle ehdotukselle sentakia, että sen ehdotuksen hyväksyminen sotisi sen laillisen eduskunnan 18 päivänä heinäkuuta hyväksymän ja syyskuun 28 päivänä voimaanastuneeksi ja julaistavaksi määräämän lain sisältöä ja määräyksiä vastaan. Tämänkin vuoksi siis puhemiehistön ehdotukseksi sanottu ehdotus mielestäni on sellainen, jota minä en voi äänestää. Ja vaikkapa pistäisi taskuunsa tuon laillisuuspuolen, niin a s i a l l i s i a k a a n s y i t ä e i o l e sellaisen ehdotuksen puolesta äänestämiseen ainakaan niillä, jotka eivät harvainvaltaa kannata, vaan jotka pitävät kansanvallasta kiinni. Siinähän, sikäli kuin minä sitä muistan, ehdotetaan keisarille ja suuriruhtinaalle ennen kuulunut valta annettavaksi muutamille miehille, henkilöille, jotka tämä kokous valitsee. (Vasemmalta: Kolmiyhteinen Romanov.) Olemme päässeet keisarivallasta. Ei ole syytä pyrkiä takaisin yhden taikka useamman miehen valtaan. Me, sosialistit, tiedämme, että keisarin ja suuriruhtinaan valta on ollut melkoisen suuri, niin suuri, että siitä on ollut sanomattoman paljon haittaa ja vahinkoa tässä maassa kansanvaltaisille pyrkimyksille, pienimmillekin uudistuksille, ylipäänsä kansan syvien kerrosten pyrkimyksille. Tämä valta nyt tahdotaan antaa kolmen, teidän porvarien määräämälle joukolle. Meillä sosialidemokraateilla, työväenluokalla yleensä ei ole syytä kannattaa tällaista puuhaa, vaan meillä on syytä ponnistaa kaikki voimamme viimeistä miestä myöten, jotta semmoinen ei tässä maassa koskaan tule käytäntöön. Asialliset syyt siis tekevät sen, että me sosialidemokraatit emme sellaista ehdotusta voi kannattaa.

Olen oikeuskäsitykseni mukaisesti selittänyt tämän eduskunnan laittomaksi ja eräitä täällä tehtyjä ehdotuksia sellaisiksi, että ne sotivat laillisen eduskunnan laillisia päätöksiä vastaan. Herrat voivat kysyä: minkä takia te sitten täällä olette, miksi ette pysy kadulla ja Siltasaarella? Tällaisen kysymyksen voi yksinkertainen kyllä tehdä. Mutta minulla puolestani on vakava syy siihen, että olen tänne tullut. Ed. Mäki on täällä lukenut julistuksen ja tehnyt ehdotuksen, josta käy selville, minkätähden me, ja siis minäkin, olemme tänne tulleet. Siinä julistuksessa lausuttiin, että me sosialidemokraatit t o i s t a i s e k s i aiomme ottaa osaa tämän kokouksen töihin, koska luulemme sillä lailla paraiten valvovamme valitsijaimme tahtoa ja vaatimuksia. Me olemme siis tänne tulleet ja olemme tässäkin tilaisuudessa nyt mukana tuodaksemme esiin täällä — ei omia persoonallisia mielipiteitämme, omia yksilöllisiä vaatimuksiamme — vaan esittääksemme täällä Suomen työväestön sankkojen joukkojen tahtoa ja vaatimuksia. Sen takia olemme tänne tulleet ja sen takia olemme tätä paikkaa tänä iltana hyväksämme käyttäneet. Meidän vallassamme ei nyt ole, tulevatko esitetyt Suomen työväen vaatimukset edes siinä vaatimattomassa muodossa hyväksytyiksi ja sillä vaatimattomalla tavalla päätökseksi, kuin olemme esittäneet. Se on teidän käsissänne, hyvät herrat ja naiset porvaristossa. Tehkää, minkä luulette itsellenne paraan olevan! Muuta neuvoa minä en voi antaa.

Ed. M ä k i: Minä myönnän, että tämän asian yhteydessä käsittely luisuu ehkä toisaallekin, kuin olisi tarvis, mutta täytyy tässä vielä hiukan muutamalla sanalla koskettaa ed. Alkion vastinetta. Ensiksikin tahtoisin häneltä vielä kysyä, minkä rahaston tilillä se 125 miljoonaa on, jonka hän sanoi meidän myöntäneen. Totta kai se on jo viety jonnekin kirjoihin, ja minä vakuutan, että meidän ryhmällämme ei ole ollut varoja tuota lainaa myöntää. Jos se on valtiorahaston tilillä, kai se sinne on jo viety. Herra Alkio on hyvä ja peruuttaa vain yksinkertaisesti, että hän tuli akitatsionissa vähän vasenkätistä laskeneeksi. Tuliko hän sanomalehtitietojen perusteella, kuten hän sanoo, harhaan johdetuksi, siitäkö se yksinkertaisesti johtui.

Herra Juutilainen, te kysyitte minkätähden ja millä perusteilla me nimitämme suojeluskuntia lahtarikaarteiksi. Se on meidän mielestämme sille asianmukainen nimi, aivan samoin kuin sille on teidän mielestänne asianmukainen nimi suojeluskunta. Me voisimme siis yhtä hyvin kysyä teiltä, minkätähden te olette lahtarikaartille antaneet nimen suojeluskunta? Siis siitä yksinkertaisesta

syystä ja käsityskannasta riippuen, että se on sovelias nimi kummallakin tavalla niille.

Ed. W a l k a m a: Tältä paikalta on tänään lausuttu, että tämä eduskunta on pienoiskuva koko Suomen kansasta. Kun on tätä keskustelua kuunnellut, niin todella on saanut sellaisen käsityksen, että jos Suomen kansa todella on näin rikkinäinen ja näin riitainen, kuin tämän eduskunnan istunto nyt on, niin silloin Suomen kansan on ehkä asetuttava sellaisten kansojen joukkoon, joille kenties ei mahdollisimman suuria oikeuksia itsenäisyyden pohjalla saata ajatella. Me olemme monta historiallista hetkeä meidän kansamme keskuudessa viime vuosina laiminlyöneet. Sellainen historiallinen hetki laiminlyötiin esimerkiksi viime keväänä Suomen kansan rikkinäisyyden ja ennen kaikkea Suomen kansan eduskunnan riitaisuuden ja rikkinäisyyden vuoksi. Me olemme täällä, vasemmiston taholta, kuulleet uhmailua ja uhkailua tätä Suomen kansan nyt koossa olevaa, laillista eduskuntaa kohtaan. Mutta on mielestäni pantava epäilyksen alaiseksi, mitenkä meidän eduskuntamme toimisi silloin, jos se entisessä muodossaan kokoontuisi, sillä ei ainakaan entisen eduskunnan puhemies täällä äskeisellä esiintymisellään suinkaan kohottanut viimeksi hajoitetun eduskunnan arvoa. Me olemme antaneet tällekin eduskunnan istunnolle täydellisen luokkataistelun ja luokkapyyteiden leiman, ja se ei suinkaan ole luettava meidän kansallemme onneksi. Minä vain huomautan siitä, että meiltä saattavat nämä historialliset hetket, joita juuri nyt elämme, hyvin pian luistaa ohitse, sillä jos niissä tiedoissa, mitä viimeksi idästä on tullut, on perää, niin ei suinkaan voi muuta kuin asettaa epäilyksiä siitä, että meidän täydellinen itsenäisyytemme kenties lykkääntyy vieläkin eteenpäin. Minä toivoisin, että me jotain nyt saisimme aikaan tässä kansamme elinkysymyksessä, että edes muutamiakin vuorokausia voisimme elää Suomen kansan täydellisessä itsenäisyydessä. Minun mielestäni täällä nyt puhutaan vain ainoastaan pelkässä agitatoorisessa tarkoituksessa. Ainakin useammat puhujat ovat niin tehneet. Onhan täällä kiitollista kuulijakuntaa niin runsaasti ja on luonnollista, että agitatiooni on silloin sangen edullista niiden kannalta katsoen, jotka sen edulliseksi tälläkin kertaa katsovat. Me emme kuitenkaan ole tulleet tänne agiteeraamaan eikä meitä ole agitationia varten tänne lähetetty, vaan meidät on tänne lähetetty tekemään positiivista työtä Suomen kansan menestykseksi ja suorittamaan sitä suurtaa edistystehtävää, joka meillä on keskeneräinen. Täällä on koetettu vasemmiston taholta alentaa Suomen kansan nyt käsitykseni mukaan laillista eduskuntaa, mutta kun kansa lukee niitä lausuntoja, mitä täällä on vasemmiston taholta annettu, lausuntoja, joilla on tahdottu halventaa tämän eduskunnan merkitystä, niin kansan enemmistö ei suinkaan sitä hyvillä silmillä katsele ja tuskin siitä kansasta kannatusta tulee niille, jotka tällä teolla luulevat kansalta saavansa tunnustusta sille uhmalle, mitä täällä on lausuttu. Minä katson, koska on hyvin vähän toiveita siitä, että vasemmisto antaisi kannatusta sille ehdotukselle, mikä maalaisliiton taholta on tehty, ja varsinkin koska laillisemmaksi muodoksi osoittautuu se, mitä puhemiehistön taholta on tämän suurvaltiollisen kysymyksen järjestelyssä ehdotettu, että on syytä kannattaa puhemiehistön ehdotusta.

Ed. K e l l o s a l m i: Luulin, että tämä eduskunta, kun se nyt tänä iltana vihdoinkin oli kutsuttu kokoon, olisi luopunut siitä kuninkaan hausta, jonka ympärillä se niin ahkeraan hääräili kokonaisen viikon, sillä tapaukset, jotka nyt sattuivat ja tämän lähinnä aiheuttivat, olisi todella luullut kokonaan vievän heiltä pois kaiken tämän halun. Mutta kuultuani tuon puhemiehistön ehdotuksen, sisälsi se edelleen sitä samaa, mutta tietysti varovammassa muodossa. Tämän jälkeen esitettiin täällä ryhmätovereitteni taholta ehdotus, joka tämän eduskunnan toteuttamana todellakin vastaisi lähinnä tilannetta ja niitä tehtäviä, jotka tämän eduskunnan olisi mitä pikimmin toteutettava. Odotin siis, että eduskunnan enemmistö, te porvarit, olisitte käsittäneet aseman tällaisena ja ottaneet vasemmiston taholta tulleen ehdotuksen vastaan siinä mielessä ja sillä vakavuudella, kuin minun käsittääkseni tämä hetki todellakin teiltä vaatii. Mutta mitä pitemmälle keskustelu on tänä iltana jatkunut, on oikeistosta esiintynyt puhuja toisensa jälkeen, joka on koettanut lohduttaa ja terästyttää käsitystämme siitä, että todellakaan vielä ei tämä teidän kuninkaitten hakunne ole loppuun kulunut ajatus, historiallinen asiakirja, vaan että edelleenkin olisi vielä pidettävä siitä kiinni ja sen pohjalla koetettava voittaa aikaa. Edustaja Ingman sattuvasti huomautti, niinkuin täällä meidän taholta jo on esitetty, siitä, miten jotenkuten päästäisiin päivä tai jokunen viikko eteenpäin. Edustaja Schybergson lohdutti teitä sillä, että se tilanne, ne voimasuhteet, jotka meidänkin maassamme ovat vieneet asiat tähän suuntaan, olisivat muka ohimenevää laatua ja että muka niitten takana ei seisoisi niin ja niin suuret joukot Venäjän demokratiasta j. n. e. Vielä voisi näitä lohduttavia tietoja jatkaa lukemalla tuossa äsken ilmestyneen Suomettaren lisälehden N:o 3. Siinä-

hän ilmoitetaan, että suurehkoja sotilasjoukkoja on Pietariin matkalla tukemaan väliaikaista hallitusta. Mutta eiköhän tämä kaikki, joka näille rakentaa, ole jossain määrin itsensä pettämistä. Jos tahdotte avosilmäisesti katsoa asiain kulkua, niin todellakin teidän olisi tehtävä, mikä tehtävissä on. Ja teistähän se riippuu. Täällä on meidän taholta tuotu esille selvä, joskin laajanpuoleinen ehdotus niistä vähimmistä tehtävistä ja uudistuksista — jotka hetimiten olisi saatava kärsimättömän ja nyt jo kukkuroilleen saakka kärsineen kansan mielen rauhoittamiseksi — voimaan ja vaikutukseen. Ja sikäli, mikäli niistä ei kaikki ole heti toteutettavissa, että niitä ilman vitkastelematta käytäisiin tositeossa toteuttamaan. Mutta kaikki viittaa siihen, että mitä enemmän tässä tätä iltaa on kulunut, sitä haluttomammaksi eduskunnan valtaenemmistö näkyy täällä muuttuvan ja lopulta johtavan keskustelun tästä suurkysymyksestä verrattain pieniin, yksityiskohtaisiin panetteluihin ja parjauksiin siitä tai tästä tehtävästä. Jos todellakin asema käsitetään näin köykäisesti, niin kyllä silloin ne sanat, jotka meidän julistuksessamme „Me vaadimme" oli mainittu teidän menettelytavastanne, että te ette käsitä koskaan asemaa, pitävät täydelleen paikkansa. Tämän tahdon vain merkitä kantani puolesta, sen vuoksi, että olin odottanut viimeiseen saakka, että tämä eduskunta kykenee kulkemaan tapausten tasalla ja olemaan siinä asemassa, joka sen tehtäviin tällaisina ajan hetkinä kuuluu, mutta luottamukseni on siitä kokonaan horjunut.

Sitten minun täytyy mennä myöskin niille pikkuseikoille, joita tässä on jo kokonainen sarja ollut esillä. Edustaja Juutilainen lausui, ettei hän voi vastalauseetta sivuuttaa sitä meidän vaatimuksemme kohtaa, jonka pohjalla suojeluskunnat — niinkuin me sanomme: lahtarikaartit — olisivat lakkautettavat, s. o. riisuttavat aseista. Mutta kyllä, herra Juutilainen, asia on todellakin peittelemättä sillä tavalla, että tämä teidän mainitsemanne peruste, jolla te olette naamioineet nämä suojeluskuntanne muka vierasmaalaisten väkivallantekojen estämistä varten, on valhemantteli niille todellisille tarkoitusperille, mitä varten ne alkuaan ovat kokoonpannut. Teidän omat piirinne ja ei varsin kaukana Viipurista — Sakkolan pitäjässä — maalaisliittolaisten vahvimpia pesäpaikkoja tässä maassa — on muodostanut myös keskuuteensa yhden näistä parhaimmista suojeluskunnista. Siellä työläiset vähemmistönä ollen ovat yrittäneet kokoontua työväenjärjestökaartin ympärille, mutta te olette uhanneet voimakeinoilla ehkäistä kaikki semmoiset pyrkimykset. Ja mitä! Todistettavasti on vielä sanottu, että kun sosialistit tulevat meiltä pyytämään leipää, niin tässä on niille leipää, näytetty kuulia ja kivääreiä, ja tästä me tulemme sitä antamaan. Nämä ovat teidän omaan ryhmäänne kuuluvien manttaalimiesten esilleloihtimia lausuntoja. Kun asia on sellainen, tunnustakaa hyvät herrat, että todellisuudessa ja perimäisenä tarkoituksena teidän tällä joukkojenne aseistamisella on ollut taistelun alottaminen työväkeä vastaan. Tehän alotitte sen jo keväällä. Eduskunnan hajoitus ja kaikki sen jälkeiset toimenpiteet ovat olleet yhtämittaista ja yhtäjaksoista yritystä kaikilla mahdollisilla keinoilla koettaa taistella, niinkuin te sanotte, sosialistien pakkovaltaa vastaan. Olette siinä suhteessa verrattain kovaäänisesti esiintyneet vaaleissa, puhumassa voimakkaan ja kovan järjestysvallan puolesta sitä anarkiaa vastaan, joka muka tässä maassa vallitsee. Mutta olosuhteisiin nähden täytyy myöntää, että tässä maassa on vallinnut paljon suurempi rauhallisuus, kuin mitä olisi voinut odottaakaan kaiken sen kiihoituksen jälkeen, millä porvariston keskuudessa on liehdottu luokkavihaa sosialisteja vastaan. Ja jos tilanne todellakin edelleen pysyisi sellaisena, niin asiat olisivat olleet hyvin, mutta teidän järjestelmällinen aseistautumisenne juuri niissä merkeissä, että te aseistaudutte työväenluokkaa vastaan, se on kärjistänyt tilannetta paljon enemmän. En tahdo puhua niistä viimeisistä näytteistä näitten lahtarikaartien toiminnassa, jotka ovat vielä verrattain verekselliset, ovatko nekään täysin sen ohjelman takana tapahtuneita, mitä te olette maininneet, niitä en tässä tilanteessa erikoisemmin tahdo lähteä arvostelemaan, mutta minusta ainakin näyttää, että ne eivät kaikissa suhteissa tule pitämään kutiansa, kun ne otetaan tarkemman tutkistelun alaisiksi.

Näin ollen minä odottaisin vieläkin, että te, jotka olette nyt vallassa, joidenka asiana on tehdä Suomen kansan ja sen työtä tekevän luokan hyväksi edes se, mitä olemme vaatineet, sen tekisitte. Jos ei, en näe, että köyhälistön asia siinä suhteessa mitään kärsii, päinvastoin voi voittaakin, että te todellakin näin jäykkäpäisesti asemaa käsittämättä edelleen tahdotte olla kaikille uudistuksille vastustushaluisia, varsinkin sellaisille uudistuksille, jotka todellakin vaatisivat jotakin uhrauksia teidän taholtanne.

Ed. Arajärvi: Ed. Mäki vastasi minulle kierrellen ja kehoitti lukemaan Työmiestä. Sitäkin joskus teen, mutta en ole koskaan luullut, että se kaikenlainen, mitä Työmiehessä kirjoitetaan, olisi samaa, mitä edustajat tai eduskuntaryhmät valtiopäivillä ehdottavat tai päättävät. Se siitä.

Minä olen kiitollinen ed. Mannerille, että hän suorasukaisesti ja selvästi lausui sen, mitä minä aavistin ed. Mäen tarkoittavan. Sosialidemokraattinen ryhmä siis kieltää tältä eduskunnalta laillisen oikeuden käsitellä asioita ja kun se ehdottaa sitä, mitä ed. Mäki ehdottaa tälle „kokoukselle", niin se on likipitäen samaa kuin mille muulle kokoukselle tahansa, joka ottaisi valmistaaksensa jonkunmoisen adressin Suomen kansalle, jonka sitten joskus Suomen kansan eduskunta tai kansalliskokous pitelisi semmoisena asiapaperina, kuin sitä tai tätä Työmiehen numeroa. Mutta minä arvelen, että täällä ei ole sentään enemmistö sillä kannalla, kuin ed. Mäki, vaan katsoo tätä eduskuntaa todella Suomen laillisekси eduskunnaksi, joka voi tehdä laillisia päätöksiä. Tätä onnetonta keskustelua on katsottava jonkunlaiseksi evästyskeskusteluksi ed. Mäen tekemän ehdotuksen johdosta, ei keskusteluksi puhemiehistön tekemän ehdotuksen johdosta. Ja koska minäkin pidän ed. Mäen ehdotusta sen arvoisena, että se voidaan lähettää valiokuntaan ja tämä käsittely olisi jonkunmoisena evästyskeskusteluna, niin olkoon menneeksi, kun se aika tulee, että valiokunta täällä asetetaan. Toimikuntaa herra Mäki itse ehdotti, mutta minä ehdotan valiokuntaa. Minä siis saatan kannattaa sitä, että ed. Mäen tekemä ehdotus aikanaan lähetetään johonkin valiokuntaan ja siitä päätetään erillään puhemiesneuvoston tänään tekemästä ehdotuksesta.

Ed. Päivänsalo: Pyydän vain saada lausua valitteluni sen johdosta, että on käytetty puheenvuoroja kaikenlaisissa asioissa, jotka eivät ole liittyneet asiaan, ja että vapaasti on saanut puhua mielin määrin. Pyydän siitä saada lausua valitteluni, sillä minusta tuntuu, että kulutetaan kallista aikaa hukkaan. On puhuttu, silloin kun on herätetty kysymys korkeimmasta vallasta, kaikista asioista, mitä suinkin saattaa ajatella, ja sellaista käsittelyn sekoitusta vastaan, että sillä tavalla puhutaan, tahtoisin panna vastalauseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun aika on jo pitkälle kulunut, lienee äänestys jätettävä huomiseen täysi-istuntoon, joka on ilmoitettu alkavaksi k:lo 12 päivällä.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Kuusinen: Teen ehdotuksen, että istuntoa jatkettaisiin, kunnes äänestys asiassa on suoritettu.

Ed. Airola: Kannatan ed. Kuusisen tekemää ehdotusta.

Ed. Johansson: Jag ber att få understöda representanten Kuusinens förslag.

Ed. Relander: Pyydän saada kannattaa puhemiehen tekemää ehdotusta.

Keskustelu täysi-istunnon lopettamisesta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ehdotustani vastaan, että äänestys asiasta siirrettäisiin täysi-istuntoon, joka on määrätty pidettäväksi huomispäivänä k:lo 12 päivällä, on ed. Kuusinen puolestaan ehdottanut, että jatkettaisiin istuntoa, kunnes äänestys on suoritettu. Tätä ehdotusta on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kuusisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 89 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt lopettaa tämän täysi-istunnon ja on toinen istunto määrätty pidettäväksi tänä päivänä perjantaina k:lo 12 päivällä.

Ed. Mäki: Sosialidemokraattisen ryhmän puolesta panen minä vastalauseen tätä päätöstä vastaan.

Puhemies: Täysi-istunto on päättynyt.

Täysi-istunto päättyy k:lo 12,50 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

---

3. Perjantaina 9 p. marraskuuta

k:lo 12 p.

Nimenhuudossa merkitään poissaolevaksi ed. K. R. Häkkinen.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Puhemiehistön ehdotus valtionhoitajakunnan asettamisesta.

Puhemies: Tässä täysi-istunnossa tulee vain jatkettavaksi sen asian käsittelyä, joka viime täysi-istunnossa jäi kesken. Keskustelu puhemiehistön ehdotuksesta julistettiin jo viime täysi-istunnossa päättyneeksi.

Keskustelun kuluessa tehtiin puhemiehistön ehdotusta vastaan, mikäli olen huomannut, kaksi muutosehdotusta, joita kumpaakin on kannatettu.

Edustaja Mäki ed. Sirolan kannattamana on ehdottanut, että eduskunta, päättäen antaa Suomen kansalle selityksen, jota koskevan ehdotuksen valmistaminen annetaan erityiselle valmistavalle toimikunnalle toimeksi, määrää, että mainitun selityksen tulee sisältää, että kiireimmiten ovat toteutettavat erinäiset vaatimukset, jotka hän luetteli, nimittäin elintarvekurjuuden vastustamiseksi ja mitä siinä suhteessa oli tehtävä, työttömyyden torjumiseksi, virkavaltaisuuden kukistamiseksi; 8 tunnin työpäivälain aikaansaamiseksi; torpparivapautuksen alkuunpanemiseksi; vanhuusvakuutuksen ja veroituksen uudistamiseksi; Suomen kansanvaltaisen vapauden perustuslain säätämiseksi (ja muitten perustavien uudistusten alkuunpanemiseksi); sopimuksen Suomen ja Venäjän välisten suhteitten järjestämisestä ja vihdoin että kansanvaltaisen edistyksen turvaamiseksi on välttämätöntä, että viimeistään niin pian kuin ylempänä esitetyt kiireelliset tehtävät ovat suoritetut on Suomen kansalle annettava tilaisuus valita kansalliskokous, säätämään uusia perustuslakeja ja muita perustavia uudistuksia. Kansalliskokouksella olkoon korkein ja rajoittamaton valta kaikissa maan asioissa. Siinä ratkaistakoon asiat yksinkertaisella äänten enemmistöllä, jolloin kaikilla 20 vuotta täyttäneillä kansalaisilla olkoon äänioikeus. Jokaisessa vaalilautakunnassa täytyy silloin olla riittävä määrä edustajia valvomassa, ettei vääryyttä vaalitoimituksessa tehdä. — Nimitän tätä ehdotusta ed. Mäen ehdotukseksi.

Ed. Alkio on ed. Luopajärven kannattamana ehdottanut eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat ponnet: Sittenkun keisarin ja suuriruhtinaan valta on kukistunut, katsoo eduskunta, että suuriruhtinaan valta on siirtynyt Suomen eduskunnalle. Eduskunta päättää julaista lain heinäkuun 18 päivältä 1917 korkeimman valtiovallan käyttämisestä Suomessa tänään voimaan astuvaksi ja noudatettavaksi. — Näitä ponsia kutsun ed. Alkion ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan äänestyksessä tulee, niin käsittääkseni ovat tehdyt ehdotukset kaikki keskenänsä vastakkaisia ja olisi siis mielestäni haettava niistä vastaehdotus puhemiehistön ehdotukselle äänestämällä ensin ed. Alkion ja ed. Mäen ehdotusten välillä ja se niistä, joka voittaa, asetettava puhemiehistön ehdotusta vastaan. Hyväksytäänkö tällainen menettely?

Keskustelu:

Ed. Hänninen-Walpas: Kun viime valtiopäivillä käsiteltiin niin sanottua valtalakia, niin oli eduskunnassa pitkä selvittely ja ankara riita, olisiko se käsiteltävä siinä järjestyksessä, kuin perustuslain kumoamisesta, muuttamisesta ja selittämisestä on säädetty. Pitkän keskustelun jälkeen tultiin tulokseen, että se oli perustuslain luontoinen ja oli siinä järjestyksessä käsiteltävä. Nyt esitetty puhemiehistön päätösehdotus sisältää samanlaisia perustuslain selityksiä, kuin oli osaksi siinä valtalaissa. Tämä

ehdotus on yhtä suuressa määrässä perustuslain luontoinen, kuin se valtalaki, ja vaikkakin ehdotuksessa on käytetty pelkkien ponsien muotoa, niin on tämä päätettävä siinä järjestyksessä, kuin perustuslaissa on säädetty. Herra puhemiehen tekemä äänestysehdotus on siis väärä, herra puhemies ei saisi laskea puhemiehistön ehdotusta äänestettäväksi siten kuin on esittänyt.

Ed. Rosenqvist: Mig förefalla de af talmannen uppställda propositionerna minst sagdt besynnerliga. Ldgsm. Mäkis förslag bildar, såvidt jag kan finna, alldeles icke någon motsats till presidiets förslag. De hänföra sig hvardera till alldeles skilda saker. Hvad åter ldgm. Alkios förslag beträffar, så synes det mig, såsom jag redan i går framhöll och äfven andra framhöllo, att dess uppställande såsom proposition innebär ett öfverskridande af landtdagsordningen. Enligt min uppfattning hade vi bort rösta antingen godkännande eller förkastande af presidiets förslag. En annan fråga för sig är den af ldgm. Mäki väckta, som hade kunnat behandlas skildt för sig. Ldgm. Alkios förslag åter faller enligt min uppfattning utanför gränserna för landtdagsordningen.

Ed. Airola: Jos tässä kokouksessa tahdotaan noudattaa valtiopäiväjärjestystä, niin minusta on aivan selvä, että ed. Valppaan kanta on oikea ja herra puhemiehen kanta aivan väärä. Mutta siitä syystä voisikin olla tässä tärkeätä, ennenkuin asiasta äänestetään, ratkaista se seikka lopultakin, noudatetaanko tässä kokouksessa valtiopäiväjärjestystä vai ei. Niissä kokouksissa, joita tähän asti on ollut, sekä ikäpresidentti että eduskunnan puhemies eivät ole eräissä asioissa noudattaneet valtiopäiväjärjestystä ja tässä taas aikoo puhemies syrjäyttää valtiopäiväjärjestyksen. Totta kai meille edustajille tai tämän kokouksen jäsenille on tärkeä tietää, noudatetaanko tässä kokouksessa valtiopäiväjärjestystä vai käytetäänkö täällä niinkuin jossakin kansalaiskokouksessa joitakin muita ohjeita, vai onko tarkoitus, että tämä julistautuu perustuslakia säätäväksi kokoukseksi, joka päättää yksinkertaisella äänten enemmistöllä, riippumatta mistään ohjeista tai säännöksistä, vapaan harkinnan mukaan. Ehkä herra puhemies antaa tähän kysymykseen vastauksen ennen äänestystä.

Ed. Ingman: Mielestäni herrojen Hännisen ja Airolan lausunnot osoittavat, että ne eivät ole käsittäneet puhemiehistön ehdotusta. Puhemiehistön ehdotus ei tarkoita mitään lainsäädäntötoimenpidettä ollenkaan, vaan tarkoittaa erääseen toimenpiteeseen ryhtymistä, joka edellytetään hallitusmuodon 38 §:ssä. Siinä nimittäin on säännös siitä, kuinka on meneteltävä siinä tapauksessa, että hallitsijahuonetta ei ole. Tällaisen toimenpiteen suorittaminen siinä järjestyksessä kuin perustuslain muuttamisesta on säädetty ei voine tulla kysymykseenkään.

Ed. Ståhlberg: Samaten kuin edellinen puhuja olen minäkin sitä mieltä, että siihen toimenpiteeseen, jonka puhemiehistö on ehdottanut, voidaan ryhtyä valtiopäiväjärjestystä loukkaamatta, sovelluttaen niitä periaatteita, joita on hallitusmuodon 38 §:ssä.

Ed. Airola: Jumaluusopin professori Ingman on ruvennut täällä selittämään lakia hyvin merkillisellä tavalla. Hänen mukaansa tarvitsee noudattaa valtiopäiväjärjestystä, jos lakia laaditaan niin, että se tehdään pykälien muotoon, mutta kun se tehdään ponsien muotoon, niinkuin hän täällä eduskunnan puhemiehen kanssa on ryhtynyt lakia säätämään, silloin ei tarvitse noudattaa valtiopäiväjärjestystä. Mutta hänen ammattikuntansa onkin läheistä sukua jesuiitoille.

Ed. Ingman: Puhemiehistö ei ole ehdottanut laadittavaksi minkäänlaista lakia. Ne ponnet, jotka olemme ehdottaneet, eivät sisällä lakimääräyksiä, vaan ne sisältävät hallitusmuodon soveltamista. Siitä tosiasiasta ei päästä sillä, että yritetään sukkeluuksia laskea, jotka lisäksi ovat — niinkuin herra Airolan yleensä — epäonnistuneita.

Ed. Wrede: Jämte det jag förenar mig om den uppfattning, som uttalats af herrar Ingman och Ståhlberg, vill jag helt kort gifva tillkänna, att jag, beträffande omröstningen, hyser samma uppfattning som herr Rosenqvist, men att jag icke vill göra något yrkande gentemot talmannens förslag, då frågan beror på hans afgörande.

Ed. Airola: Hallitusmuotoa jos olisi lähdetty aikaisemmin soveltamaan, niin olisi täytynyt herra Ingmanin ajatusmeiningin mukaan myöntää myös eduskunnalla olevan oikeuden yksinkertaisella enemmistöllä päättää korkeimman vallan siirtäminen olemattomaksi käyneeltä suuriruhtinaalta eduskunnalle. Sitä ei ole katsottu hallitusmuodon soveltamiseksi ja katsottiin, että siihen tarvitaan määräenemmistö ja että siinä on noudatettava valtiopäiväjärjestystä. Mutta kun nyt on kyseessä korkeimman vallan siirtäminen kolmelle henkilölle, jotka täällä olevat porvaril-

liset edustajat valitsisivat ja joka siis poikkeaa paljoa enemmän siitä, mitä tässä maassa ennen on voimassa ollut, niin se ei hänen mielestään ole muuta kuin hallitusmuodon soveltamista. Jatkamalla sillä tavalla hallitusmuodon soveltamista voidaan olot tässä maassa myllertää aivan kokonaan tällaisten ponsien avulla. Asiallisesti se on lainsäädäntöä.

Ed. Ingman: Minun täytyy lausua ihmettelyni, ettei niin etevä lainoppinut kuin ed. Airola huomaa eroa valtalain ja nyt ehdotetun toimenpiteen välillä. Valtalakihan sisältää lukuisia nimenomaisia muutoksia valtiopäiväjärjestykseen, niin että siitä ei voinut olla epäilyksiä, että se oli käsiteltävä niinkuin valtiopäiväjärjestyksen ja ylipäänsä perustuslain muuttamisesta on säädetty. Siinä oli muun muassa määräyksiä eduskunnan kokoontumisesta ja hajaantumisesta ja muistakin seikoista, joista on määräyksiä valtiopäiväjärjestyksessä. Tässä sitä vastoin ehdotetaan toimenpidettä, joka ei ole missään kohden ristiriidassa valtiopäiväjärjestyksen eikä muidenkaan Suomen perustuslakien kanssa, vaan ainoastaan sisältää perustuslain soveltamista niissä oloissa, jotka nyt ovat syntyneet.

Ed. Kuusinen: Kyllä minä luulen, että herrojen juridiikka ontuu niin hirveän pahasti, että heidän on vaikea selvitä siitä myöhemmin. Te olette itse niin monta kertaa selittäneet, että Suomen ja Venäjän oikeussuhde on sellainen, että sen mukaan kuuluu Suomen korkeimman vallan omistaminen Venäjän monarkille, ja tämän suhteen te olette myöskin selittäneet semmoiseksi, että sitä ei voida muuttaa noin vain eduskunnan yksinkertaisella päätöksellä ja yksinkertaisen enemmistön päätöksellä. Ja nythän te sen muuttaisitte täällä niin, että laillisesti tuo korkein valta siirtyisi kolmimiehiselle yhtiölle. Kun tarkastatte vain esimerkiksi niitä omia lausuntojanne, mitä te viime valtiopäivillä vastalauseena perustuslakivaliokunnan lausuntoihin esititte, ette voi selittää, että olisitte koskaan tunnustaneet Suomen ja Venäjän suhdetta tässä suhteessa olevan muutettavissa niin yksinkertaisella tempulla kuin nyt. Uskokaa pois, että teidän omien sanojenne perusteella teidät voidaan solmita niin, että te olette tehneet valtiokaappauksen, siis rikoksen.

Ed. Ståhlberg: Ed. Kuusiselta jäi huomaamatta, että silloin, kun käsiteltiin valtalakia, oli olemassa hallitus, jonka käytettävänä keisari suuriruhtinaan hallitusvalta oli. Nyt sellaista ei ole, ja sentähden on nyt sellainen olotila, joka on verrattava Hallitusmuodon 38 §:ssä mainittuun.

Ed. Hänninen-Walpas: Keisarivallan suistuttua muodostui myös sellainen tila, jolloin ei ollut Suomen suuriruhtinasta olemassa. Jos silloin olisi tahdottu tunnustaa suuriruhtinaan valtaa suomalaisille, niin olisi se käynyt päinsä perustuslain määräämässä järjestyksessä. Vaikka se tila oli olemassa, niin ette te herrat silloin suostuneet tekemään niin. Minkä takia? Sen takia, että te luulitte saavanne Venäjän silloisesta hallituksesta eduskunnan toiminnalle lujan vastapainon, sellaisen laitoksen, joka olisi kieltäytynyt hyväksymästä eduskunnan hyväksymiä kansanvaltaisia lakeja. Mutta kun nyt uskotte, että Venäjällä tulee valtaan työväen hallitus, joka suosisi täällä hyväksyttyjä kansanvaltaisia lakeja ja mahdollisesti auttaisi meitä, niin silloin ei kelpaa herroille mikään. Se ei ole oikeutettu olemaan mikään hallitus, vaan kyllä kapitalistinen hallitus. Vielä on kuvaavaa, että kun tulee kysymys suuriruhtinaan vallan tunnustamisesta eduskunnalle, silloin te porvarit otatte kaikki ne esteet, mitkä perustuslain muuttamiselle on valtiopäiväjärjestyksessä, aseiksi, estääksenne sitä vallan muutosta. Mutta kun nyt on kysymys tuon saman vallan siirtämisestä kolmelle porvarisherralle, jotka herrat voivat käyttää sitä luokkansa tarkoituksiin, niin ei valtiopäiväjärjestys merkitse kerrassaan mitään. Jos olisi kysymys saman vallan siirtämisestä suomettarelaiselle eduskuntaryhmälle, niin silloin ei valtiopäiväjärjestys myöskään merkitse mitään; tai jos pelkästään ruotsalaiselle eduskuntaryhmälle j. n. e. Mutta kun valtaa tahdotaan koko kansan eduskunnalle, niin silloin te asetutte vastaan. Teidän valtiopäiväjärjestyksen tulkitsemisenne on teidän luokkaetujenne mukaista: te vääristelette sitä silloin, kun se on luokkaeduillenne edullista, ja noudatatte sitä, kun se on teidän luokkaeduillenne edullista. Siinä se selitys herra Ingmanin ja kumppalien menettelylle.

Ed. Ingman: Ei ed. Valppaan selitys ole kuitenkaan oikea. Meillä oli päinvastoin viime keväänä se ajatus, että silloinen väliaikainen hallitus hyväksyisi ne lait, jotka eduskunta sääsi, ja se nimenomaan ilmoitti tänne, että jos kunnallislait ja 8-tuntista työpäivää koskeva laki lähetetään sinne saamaan vahvistusta, niin ne vahvistetaan. Sen voi ed. Tokoi varmaankin ilmoittaa ed. Valppaalle. Nyt sitävastoin, mikäli on ilmoitettu, ei ole Venäjällä mitään hallitusta

(Vasemmalta: On, on!), eikä tiedetä koska se saadaan aikaan. Olotila on aivan toisenlainen. Myöskin se on väärin, että me vaatisimme, että Valtionhoitajakunnassa pitäisi olla kolme porvaria. Kyllä sinne voivat sosialidemokraatit varmasti valita herra Valppaan, jos herra Valpas vain sinne menee.

Ed. Airola: Mitä valtaan tulee, niin jos vertaa sitä olotilaa, joka oli silloin, kun valtalaki säädettiin, ja sitä, joka nyt on, niin kyllä tällä hetkellä Venäjällä lienee yhtä hyvin hallitusvalta olemassa kuin silloinkin. Silloin oli sikäläinen hallitus aika-ajoittain vangittuna ja sen hallitusasema siis faktillisesti ellei olematon, niin ainakin hyvin kieppuva ja horjuva. Sen sijaan ne miehet, jotka nyt pitävät siellä valtaa, eivät ole vielä tähän päivään mennessä olleet vangittuina siitä hetkestä lähtien, kun he vallan käsiinsä saivat. Täytyy siis sanoa, että siellä tällä hetkellä ainakin on yhtä luja hallitusvalta kuin oli sinä päivänä, kun valtalaki täällä eduskunnassa hyväksyttiin. Mitä muuten asiaan tulee, niin ei sitä hallitusvaltaa, joka silloin oli, Suomen valtiopäiväjärjestys ja perustuslait tunne yhtään paremmin kuin sitäkään, joka nykyään on. Sanallakaan ei meidän valtiopäiväjärjestyksemme ole maininnut Kerenskin hallituksesta tai Lvovin hallituksesta tai jostain muusta sellaisesta.

Ed. Hurmevaara: Yhtyen ed. Valppaan käsitykseen minä ehdotan, että käsiteltävänä oleva asia käsiteltäisiin siten, kuin valtiopäiväjärjestys säätää perustuslain muuttamisesta.

Ed. Kuusinen: Kannatan ed. Hurmevaaran ehdotusta.

Keskustelu menettelytavasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Hänninen-Valpas lausunut käsityksensä puhemiehen esittämää menettelyä vastaan, mutta ei ole tehnyt mitään ehdotusta. Ed. Rosenqvist on niinikään lausunut mielipiteensä tehdystä ehdotuksesta. Ed. Hurmevaara ed. Kuusisen kannattamana on ehdottanut, että kysymyksessä oleva asia olisi käsiteltävä siinä järjestyksessä kuin valtiopäiväjärjestyksessä on perustuslain muutoksesta säädetty.

Onko selonteko oikea?

Puheenvuoron saatuaan lausuvat tämän selonteon johdosta:

Ed. K. H. Wiik: Af ldgm. Hurmevaaras yttrande framgick, att han icke afsåg hela ärendet vara af den art, att det borde behandlas såsom angående grundlag är stadgadt, utan hans yrkande därutinnan afsåg; såvidt jag förstod, endast det af presidiet framställda förslaget.

Ed. Hurmevaara: On aivan selvää, että näin asia oli. Siitähän Valpaskin puhui. Ehdotukseni tarkoitti aivan sitä, kuin ed. Wiik sanoi.

Ed. Ingman: En voi käsittää tätä ehdotusta muulla tavoin, kuin että ed. Hurmevaaran ajatus on, että puhemiehistön ehdotusta ei saa panna äänestyksen alaiseksi. Sitä se kai tarkoittaa? Eihän missään muussa mielessä voi tässä yhteydessä tulla kysymykseen se järjestys, joka on perustuslain säätämisestä määrätty. Ehdotus kai tarkoittaa sitä, että puhemiehistön ehdotus sisältää muutoksen perustuslakiin, ja että sitä sen takia ei saa panna äänestyksen alaiseksi.

Puhemies: Minä olen ainakin tänne merkinnyt ehdotetun, että asia olisi käsiteltävä siinä järjestyksessä kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty, mikä muuten on luonnollista, kun kysymyksessä on koko asia.

Myönnetäänkö selonteko oikeaksi?

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä ed. Hurmevaaran ehdotukseen tulee, niin katson, että asia ei perustuslain mukaan ole sellainen, jollaiseksi herra Hurmevaara on tahtonut sen selittää. En sitä sen vuoksi alista äänestyksen alaiseksi. Näin ollen eduskunta hyväksynee puhemiehen ehdotuksen menettelyksi, jota on noudatettava äänestyksessä?

Ehdotus hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Ken vastaesitykseksi puhemiehistön ehdotusta vastaan hyväksyy ed. Alkion ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on vastaesitykseksi hyväksytty ed. Mäen ehdotus.

Äänestyksessä annetaan 58 jaa- ja 135 ei-ääntä.

Puhemies: Siis on ed. Mäen ehdotus hyväksytty vastaehdotukseksi puhemiehistön ehdotukselle.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Alkio: Tämän äänestyksen tuloksen johdosta pyydän saada eduskunnan pöytäkirjaan merkitä jyrkän vastalauseen.

Ed. Luopajärvi: Minä pyydän yhtyä ed. Alkion vastalauseeseen.

Ed. Juutilainen: Oikeisto jännittää jousta mielestäni liiaksi. Pyydän yhtyä vastalauseeseen.

Ed. Hänninen-Walpas: Maalaisliitto huomaa nyt, kuinka epärehellisiä sen liittolaiset ovat. (Naurua vasemmalta.)

Ed. Hahl: Minä myöskin käsitän tämän äänestyksen tuloksen johtuvan siitä, että oikeisto tosiaan ei halua ryhtyä minkäänlaisiin myönnytyksiin kansanvaltaiseen suuntaan ja sen vuoksi minäkin paheksun syvästi tällaista menettelytapaa. Emme koskaan voi luottaa siihen, että lähdettäisiin keskitietä kulkemaan, vaan aina täytyy se oma minä ja omat edut tulla ratkaiseviksi tällaisellakin hetkellä. Minä omasta puolestani syvästi paheksun tällaista taktiikkaa ja olen vakuutettu siitä, että kaikki (Puhemies koputtaa.) ryhmääni kuuluvat edustajat siihen yhtyvät.

Puhemies: Vastalauseen saa panna pöytäkirjaan, vaan ei keskustelua aiheuttaa. Eduskunta on päättänyt ryhtyä äänestykseen ja keskustelu ei näin ollen voi tulla kysymykseen. (Vasemmalta: Puhevuoroja on annettava, kun on pyydetty!)

Saatuaan puheenvuoron lausuvat vielä

Ed. Airola: En minä pyytänyt, mutta ed. Huotari pyysi ja herra puhemies huomasi sen, ja hänen pitäisi saada puheenvuoro.

Ed. Antom Huotari: Puhemiehen äskeisen ilmoituksen johdosta ed. Hahlille pyydän vain huomauttaa, että puhemiehen menettely ei ollut valtiopäiväjärjestyksen mukainen. Edustaja saa vastalauseensa perustella eikä puhemies saa sitä keskeyttää. (Vasemmalta: Oikein!)

Ed. Kirves: Maalaisliittolaisten vastalauseen johdosta pyytäisin huomauttaa, että he oikeiston äänestyksen parhaiten korjaavat äänestämällä meidän ehdotuksemme puolesta.

Ed. Lohi: Samalla kuin yhdyn ed. Alkion ilmoittamaan vastalauseeseen, pyydän huomauttaa, että oikealla oleva porvaristo kantaa kaiken edesvastuun, mikä on seurauksena tästä äänestyksen tuloksesta. (Vasemmalta: Hyvä!)

Vastalauseiden ilmoittamisen tähän loputtua toimitetaan sitten seuraava

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehistön ehdotukset, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Mäen ehdotus hyväksytty.

Ed. Usenius: Jag ville framhålla, att till de många oegentligheter, som från talmannens sida i dag begåtts, icke skulle läggas en till genom underlåtande att framställa proposition på svenska.

Äänestyksessä annetaan 106 jaa- ja 90 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä puhemiehistön ehdotuksen. (Vasemmalta: Ei se ole päätetty, se on laiton päätös.)

Pyydettyään ja saatuaan puheenvuoron lausuvat

Ed Mäki: Sosialidemokraattisen ryhmän puolesta tahdon minä ilmoittaa tätä päätöstä vastaan jyrkän vastalauseen ja ennen kaikkea todeta, että myöskin maalaisliitto on vastuunalainen tästä päätöksestä eikä siitä nyt pääse enää sillä, että lentää aidanseipäästä toiseen niinkuin te tähänasti tavallisesti olette tehneet.

Ed. Arokallio: Minä pyydän saada ilmoittaa vastalauseeni sitä epälojaalista menettelyä vastaan, jota oikeiston taholta on osoitettu äänestettäessä vastaehdotusta puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan, toisin sanoen äänestettäessä ed. Mäen ja ed. Alkion ehdotusten välillä.

Ed. Lantto: Minä yhdyn ed. Arokallion vastalauseeseen.

Ed. Alkio: Ed. Mäen lausunnon johdosta pyydän vain huomauttaa siitä, että sosialidemokraatit kytkemällä valtalain pitkään sarjaan ponsia ovat itse asiassa ilmaisseet siten, että he eivät ole tahtoneet valtalakia voimaan saattaa ja sen kautta tehneet meille mahdottomaksi näiden ponsien puolesta äänestämisen ja molemmat, sekä vasemmisto että oikeisto, ovat tässä asiassa yhtymällä ajaneet sellaiseen tilanteeseen, jossa

me olimme pakotetut näin menettelemään. (Vasemmalta: Porvariliitto!)

Ed. Ståhlberg: Minä pyydän ehdottaa, että istunto keskeytettäisiin kello 4:ään, jolloinka päätetty vaali, valtionhoitajien vaali olisi toimitettava.

Ed. Arajärvi: Yhdyn kannattamaan ed. Ståhlbergin ehdotusta.

Ed. Luopajärvi: Yhtymällä siihen, mitä ed. Alkio täällä ed. Mäen lausunnon johdosta vastasi, tahdon sitäpaitsi lisätä nimenomaan että suurimpana syynä, minkä vuoksi maalaisliiton taholta ei voitu mennä sen ehdotuksen taakse, jonka ed. Mäki esitti, oli se, että ed. Mäen ehdotukseen oli kytketty eräitä epämääräisia suunnitteluja Suomen ja Venäjän välien ratkaisemiseksi, jotka suunnittelut ovat Suomen itsenäisyydelle vastaisia.

Puhemies: Täysi-istunto keskeytetään nyt kello 4:ään.

Täysi-istunto keskeytetään kello 1,55 päivällä.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 4,25.

Puhemies: Erityisten edustajain pyynnöstä on puhemiehistö päättänyt siirtää täysistunnon jatkamisen kello ½ 9 tänä iltana.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 4,30 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello ½ 9.

Vapautusta eduskuntatyöstä saa ed. Kurkinen sairauden vuoksi täksi ja huomispäiväksi.

Jäsenten vaali valtionhoitajakuntaan.

Puhemies: Sen päätöksen mukaisesti, minkä eduskunta aikaisemmin tänään on tehnyt, on nyt toimitettava kolmen jäsenen vaali valtionhoitajakuntaan. Eduskunta on päättänyt, että ellei jäsenistä voida yhtyä, vaali on toimitettava, niinkuin eduskunnan puhemiehen vaalista on säädetty. Pyydän sen selville saamiseksi, voidaanko jäsenistä sopia vai eikö, tekemään ehdotuksia siitä, ketä on jäseniksi valittava. Jos ehdokkaita ilmestyy enemmän kuin kolme, on vaali toimitettava mainitulla tavalla.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Minä pyydän ehdottaa valtionhoitajakunnan jäseniksi prokuraattori Pehr Evind Svinhufvudin, pankinjohtaja Juho Kusti Paasikiven ja valtioneuvos Alexis Gripenbergin.

Ed. Tokoi: Kun minä en ole selvillä siitä, voiko tämä vaali todella tapahtua sillä tavoin, kuin puhemiehistö on ehdottanut, vai eikö, mahdollisesti, koska puhemiehistön alkuperäisessä ehdotuksessa on viitattu vanhoihin Ruotsin perustuslakeihin, tässä tapauksessa olisi noudatettava vanhoissa Ruotsin perustuslaeissa säädettyä määräystä kuninkaanvaaleista. Kun nämä seikat eivät ole minulle selvillä ja kun sille päätökselle, minkä eduskunta aamupäivällä pidetyssä istunnossa teki, ei voida löytää ainakaan suoranaista tukea perustuslain säännöksistä ja kun se ei ole syntynyt perustuslain syntymisestä säädetyssä järjestyksessä ja kun minä pidän välttämättömänä, ennenkuin eduskunta tehdyn päätöksen perustuksella suorittaa sanotun vaalin, saada esittää perustellun lausunnon asiassa, pyydän, että asian käsittely pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon. Erityisen tarpeellista olisi myös mielestäni, että saataisiin keskustella, neuvotella tämän asian johdosta ja saataisiin selko niistä mielipiteistä, jotka tästä kysymyksestä Suomen kansan keskuudessa, etenkin työväenpiireissä, joita edustan, liikkuvat, ja voidakseni esittää myös asiassa niitten mielipiteen, pyydän ehdottaa asiaa pöydälle.

Ed. Jalonen: Pyydän kannattaa ed. Tokoin tekemää ehdotusta.

Ed. Alkio: Minä pyydän vain maalaisliittoryhmän puolesta ilmoittaa, että me emme ole ottaneet osaa tähän ehdokkaiden asetteluun.

Ed. Ståhlberg: Kun asialla helposti käsitettävistä syistä on kiire, jotta saataisiin tämä hallituskysymys ja siitä johtuva senaattikysymys järjestetyksi, niin minä puolestani vastustaisin asian pöydällepanoa.

Ed. Ingman: Minä pyydän yhtyä ed. Ståhlbergiin.

Ed. Tokoi: Pyydän täydentää ehdotustani siten, että seuraavaan istuntoon, joka pidettäisiin huomen illalla.

Ed. Jalonen: Minä kannatan ed. Tokoin tekemää täydennystä ehdotukseensa.

Ed. Hänninen-Walpas: Täällä esitettiin ehdokkaita, joilla oli aivan tuntemattomia nimiä. Siitä huolimatta vaativat samalla taholla olevat herrasmiehet, että vaali pitäisi toimitettaman heti. Kuinka se voi olla mahdollista, kun ehkä ensi kerran kuullaan täällä erästä nimeä, joka oli ehdokkaiden joukossa. Jos tahdottaisiin olla hiukankaan lojaalisia, pitäisi antaa edustajille tilaisuutta ottaa selvää, minkälaisia kuninkaanehdokkaat ovat.

Ed. Lehokas: Minä pyydän yhtyä siihen käsitykseen, jonka ed. Walpas-Hänninen täällä äsken lausui. Kun täällä eduskunnassa on pieniä, vähäpätöisimpiäkin mietintöjä esitetty eduskunnalle, niin ei porvaristo ole suinkaan niihin katsonut voivansa syventyä ilman, että he ovat pyytäneet aikaa niiden sisällön tutkimiseen, niihin perehtyäkseen. Nyt kun on näin suurista ja tärkeistä asioista kysymys, kuin koko maan korkeimman hallintoelimen valitsemisesta, johon, kuten edellinen puhuja täällä mainitsi, asetetaan henkilöitä, joita ei eduskunnan enemmistö mahdollisesti tunne kuin vaan nimeltään, nyt, kun tällainen suuri kysymys on tekeillä, niin pitäisi eduskunnan olla valmis sellaisiin yhtymään ja siitä päätöksensä tekemään, jopa äänestyksessä ratkaisemaan ilman miettimisen aikaa. Kaikkeen tähän katsoen minä pidän enemmän kuin kohtuullisena, että tällaisessa asiassa varataan riittävä aika tämmöisiin kysymyksiin, vieläpä erikoisesti ehdotettuihin henkilöihin perehtymiseen.

Ed. Salin: Kannatan ed. Walppaan ehdotusta vielä sitäkin suuremmalla syyllä, koska maalaisliitto on ilmoittanut, ettei se ole ollenkaan tähän vaaliin valmistunut ja minä kun pidän tähän aikaan kuninkaan tai keisarin vaalissa varsin välttämättömänä, että uudet cesarit voivat laittaa kansalle leipää, jos on ollut riittävästi huvitusta, niin minä toivoisin, että maalaisliiton taholta asetettaisiin myöskin ehdokas, jota paitsi meidän ryhmämme tarvitsee tässä suhteessa aikaa tarkistaakseen menettelytapansa, koska nyt vasta olemme kuulleet maalaisliiton taholta tämän ilmoituksen.

Ed. Estlander: Svenska landtdagsgruppen finner nödvändigt tillkännagifva, att den vid detta val icke röstar på någon af de tre nämnda kandidaterna såsom dess egen kandidat.

Ed. Airola: Samalla kuin myöskin minä kannatan asian pöydällepanoa, niin minä toivoisin, että eduskunnan herra puhemies toimittaisi näille ehdokkaille tiedon, että he saapuisivat ennen vaalitilaisuutta tänne, jotta voitaisiin nähdä edes, että he ovat olemassa ja sitten toisivat myöskin jotakin selvitystä siitä, mitä he ovat miehiään ja mitä he aikovat tehdä, sillä ei sitä vain jotakin herra Gripenbergiä, josta Suomen kansan enemmistö ei tiedä yhtään mitään, ole valmis asettamaan toimeen, josta kyllä sanotaan, että se on väliaikainen, mutta jota voitaisiin ruveta yrittämään saattaa pysyväksi, eikä tahdo asettaa herra Nikolai Romanoffin sijalle hänen aikoinaan käyttämäänsä valtaa käyttelemään. Kun tässä ei ole voitu yksimielisesti yhtyä asiasta, niin on vallan selvää, että asia täytyy lykätä.

Ed. Ahmavaara: Kun täällä on sosialidemokraattien puolelta ilmoitettu, että eräs valtionhoitajan ehdokas, herra Gripenberg, on tuntematon ja että senvuoksi ei häntä voi äänestää, niin sehän olisi ollut helposti korjattavissa sillä, että sosialidemokraatit olisivat valinneet myös ehdokkaansa. Heille on tarjottu tilaisuus valita valtionhoitajaksi yksi ja jos siltä taholta ehdotetaan se, niin minä olen vakuutettu, että herra Gripenbergistä luovutaan ja yhdytään siihen, minkä sosialidemokraatit ehdottavat. Silloin katoaa syy vaalin lykkäämiseen. Kannatan vaalin toimittamista nyt.

Ed. Malmivaara: Minä aioin huomauttaa samasta asiasta, mistä edellinen puhuja jo mainitsi. Minun tietääkseni on tarjottu vasemmistolle tilaisuus asettaa oma ehdokkaansa ja senhän se voi vieläkin tehdä.

Muuten pyytäisin kysyä, onko tämä asia niin halpa-arvoinen ja niin pintapuolisesti Suomen kansan tulevaisuuteen koskeva, että on todellakin arvokasta ivata ja nauraa siitä keskusteltaessa.

Ed. Salin: Minä kuulin viime viikolla eräältä ylhäiseltä henkilöltä — ihan kreivi sanoi olevansa — että yhdeksi valtionhoitajaksi tultaisiin nimittämään mikä valtiotieteen tohtori tai professori Erich, jonka hän sanoi sitten, kun saksalaiset maihin nousevat, antavan meille sosialidemokraateille selkään. Ja kun mainittiin tämmöinen viisas nimi, josta jotakin muutakin tiedetään kuin paljas nimi, niin minä ajattelin, että tuleehan siihen valtionhoitajaksi sitten ta-

vallaan kunnon miehiä, vaikkapa antavatkin meitä selkään. Mutta kun nyt mainitaan aivan päinvastakkaisia miehiä, niin emmehän me voineet olla tietoisia siitä, kuinka suhtaudumme tällaiseen kysymykseen. Mahdollisesti, kun tulee jokin Gripenberg kysymykseen, mekin voisimme ottaa osaa vaaliin ja asettaa ehdokkaaksi vaikkapa tämän Walppaan, jolle illalla tarjottiin oikeiston taholta tätä kuninkaanpaikkaa. Kenties asettaisimme hänet ennenkuin sellaisen Gripenbergin.

Ed. Airola: Oikeiston taholta on täällä sanottu, että jos herra Gripenbergiä ei tunneta, asia on autettavissa sillä, että hänen tilalleen asetettaisiin joku toinen ehdokas. Näissä ehdokkaissa on muutakin vikaa kuin ettei tunneta kaikkia. Eräs niistä tunnetaan taas erittäin hyvin, herra Paasikivi. Tiedetään, että hän on Suomen kansan sortamiseen ottanut sangen tehokkaalla tavalla osaa, ottanut sangen tehokkaalla tavalla osaa tämän maan lakien polkemiseen. Oikeistossa on korkeasti oppinut lakitieteen professori Estlander, joka aikoinaan on ollut tämän eduskunnan valiokunnassa antamassa lausuntoa siitä, miten herra Paasikivi on Suomen kansan lakeja polkenut. Ja tällaista herraa te sitten asettaisitte käyttelemään keisarinvaltaa, joka keisarin apuna ollessaan osasi sitä niin mainiosti käyttää Suomen kansan oikeuksien, Suomen lakien polkemiseen, Suomen kansan sortamiseen, Suomen miljoonien saattamiseen Venäjän sotalaitoksen tukemiseksi. (Vasemmalta: Porvarit saavat hävetä!) Hävetkää!

Ed. Hurmevaara: Kun ed. Malmivaara kysyi, pitävätkö sosialistit tätä asiaa niin halpahintaisena Suomen kansalle, että he sille asialle nauravat, niin minä pyytäisin kysyä tältä ristiisältäni, pitävätkö porvarit tätä asiaa sitten Suomen kansalle niin halpa-arvoisena, että he tällaisia miehiä siihen toimeen ehdottavat ja etteivät he edes anna päivän lykkäystä vaalin toimittamiseen?

Ed. Kullervo Manner: En minä käytä puheenvuoroa, kun en saanut sitä aikaisemmin, silloin kun pyysin.

Ed. Hänninen-Walpas: Minä valitan, että asia on saanut hiukan leikillisen luonteen. Minun mielestäni on sillä kyllä vakava puolensa. Kun minäkin kuulin pankinjohtaja Paasikiven nimen, niin teki se minuun ainakin sangen epämieluisan vaikutuksen. Hän on kyllä taitava raha-asiain mies, ehkä suurtakin luottamusta siinä suhteessa nauttiva porvariston taholta, mutta meidän keskuudessamme myös tunnetaan, millekä suunnalle hän pyrkii maan raha-asioita kallistamaan. Mikäli hän on ollut tekemisissä Suomen finanssioikeuden kanssa, mikäli hän on siitä asiasta mielipiteitään täällä eduskunnassa lausunut, niin on hän melkein aina koettanut supistaa eduskunnan valtaa raha-asioissa mahdollisimman vähäksi, mennyt siinä pitemmälle kuin Suomen perustuslakien kannalta kukaan oikeamielinen ihminen voisi mennä. Se tapahtui keisarivallan aikana. Hän siis tahtoi selittää Suomen finanssioikeutta laajemmaksi antaakseen Nikolai Romanoville enemmän valtaa niissä asioissa kuin perustuslait sallivat. Kun yksi esitetyistä ehdokkaista on sellainen ja kun täytyy olettaa, että tuossa kolmen miehen liitossa koetetaan saada jonkun verran yhdenmukaisuutta aikaan, ja kun herra Gripenberg ei ole meille tunnettu, niin pitäisi meille sentään suoda aikaa ottaa vähän selvää, onko hänkin esimerkiksi näissä asioissa samalla kannalla kuin Paasikivi, ehkä myös ottaa selville, mille kannalle hän asettuu muissa perustuslakikysymyksissä. Jos kaksikin tuossa kolmen miehen liitossa tulee polkemaan maan perustuslakeja ja tulee tekemään kaiken voitavansa vähentääkseen Suomen eduskunnan liian vähiä oikeuksia, niin silloin luisutaan huonolle tolalle. Silloin ei ole asia enää yksinomaan porvarillisten, vaan silloin täytyy myös vasemmistolla olla jonkun verran sananvaltaa asiassa. Siis varsin vakavat syyt vaativat, että lykkäys myönnetään. (Vasemmalta: Oikein!)

Keskustelu asian pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Tokoi ed. Jalosen kannattamana on pyytänyt asian pöydälle. Tätä ehdotusta on ed. Ståhlberg ed. Ingmanin kannattamana vastustanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestysesitykseksi hyväksytään huutoäänestystä varten seuraava:

Ken tahtoo jatkaa asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on edusmies Tokoin ehdotus hyväksytty.

Sen johdosta puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. Airola: Minä luulen, että edusmies Tokoi ei ole mitään ehdotusta tehnyt, vaan edustaja Tokoi.

Äänestyksessä ilmoittaa puhemies jaa-äänien olevan voitolla.

Lippuäänestystä vaaditaan ja hyväksytään seuraava

Äänestysehdotus:

Ken tahtoo jatkaa asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on edustaja Tokoin ehdotus hyväksytty.

Päätös:

Äänestyksessä annetaan 94 jaa- ja 94 ei-ääntä. Erilleen pantu lippu on „ei".

Eduskunta on siis päättänyt panna asian pöydälle seuraavaan istuntoon.

Puhemies: Seuraava täysi-istunto pidetään huomenna lauantaina k:lo 9 a.-p. Siinä tulee käsiteltäväksi valtiopäiväin avajaisissa pidettävä puhe; k:lo 12 päivällä tulevat nimittäin valtiopäiväin avajaiset tapahtumaan ja sitä varten tulee istunto keskeytettäväksi viimeistään vähän ennen k:lo 12. Avajaisten tapahduttua jatketaan istuntoa puoli tuntia sen jälkeen kuin juhlamenot ovat päättyneet.

Saatuaan tämän jälkeen puheenvuoron lausuu

Ed. Tokoi: Minä pyydän huomauttaa, että se päätös, joka äsken tuli arvan kautta hyväksytyksi, sisälsi, että tämä kysymys, jonka minä pyysin pöydälle, pannaan pöydälle minun tekemäni ehdotuksen mukaan seuraavaan istuntoon, joka pidetään huomenillalla.

Ed. Ingman: Minä käsitän, että tämä toteutuu siten, että sitä täysi-istuntoa, joka alkaa huomenna kello 9, täytyy jatkaa huomenna illalla ed. Tokoin ehdotuksen käsittelyä varten. Ed. Tokoin ehdotus ei voi tulla käsittelyn alaiseksi eduskunnan päätöksen mukaan ennenkuin illalla, mutta arvatenkaan ei ed. Tokoin ehdotus sisällä, ettei eduskunta voisi toista tarkoitusta varten täysi-istuntoa alkaa aikaisemmin.

Täysi-istunto päättyy k:lo 9,45 i.-p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

4. Lauvantaina 10 p. marraskuuta

k:lo 9 a. p.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Bergroth, Gylling, Hultin, Hänninen-Walpas, Kurkinen, Kuusinen, Latvala, Lehtosaari, Mikkola ja Nevanlinna.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta tämän päivän istunnosta saa yksityisasiain takia ed. Latvala.

P u h e m i e s: Tämän täysi-istunnon päiväjärjestykseen oli aiottu otettavaksi ensiksi sen puheen tarkastus, joka puhemiehen on pidettävä valtiopäiväin avajaisissa. Kun avajaiset on siirretty tuonnemmaksi, siirretään myös mainitun puheen tarkastus. Istunto keskeytetään nyt k:lo 6:een illalla.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. S i r o l a: Puhemiehen ilmoituksen johdosta ja sen johdosta mitä puhemies eilisiltana täällä lausui eduskunnan avajaisista, pyydän minä kysyä, mikä on se Keisarin ja Suuriruhtinaan tilalla oleva valtiovalta, joka on aikonut nämä avajaiset pitää, ja mikä on me nyt siirretyksi ilmoittanut?

P u h e m i e s: Oli tarkoitus, että se valtionhoitajakunta, joka oli päätetty täällä asetettavaksi, myös avaisi valtiopäivät, mutta kun sellaista ei vielä ole asetettu, ei myöskään vielä voitane avata valtiopäiviä.

Täysi-istunto keskeytetään kello 9,40 a. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 6 i. p.

Vapautus edustajantoimesta.

P u h e m i e s: Vapautusta edustajantoimestaan pyytää ed. Severi Kurkinen sairauden nojalla. Lääkärintodistus on näin kuuluva: „Kansanedustaja Herra Severi Kurkinen sairastaa sydäntautia. Sitäpaitsi on hänellä kilpirauhais (struma) tauti, joka heikontaa hänen voimiaan, jonka kaiken tähden hän on hoidossani ja saa laitoksellani kylpyjä. Kaiken ylläolevan todistan kunniani ja omantuntoni kautta. Helsingissä, 9 päivänä marraskuuta 1917.

Johannes Weikkola.
Lääkäri.

Jäljennöksen yhtäpitäväksi alkuperäisen kanssa todistavat: Helsingissä 10 päivänä marraskuuta 1917. H. Halme. K. Kivi."

Ed. Kurkisen vapautuksenpyyntö hyväksytään.

Jäsenten vaali valtionhoitajakuntaan.

P u h e m i e s: Nyt jatketaan sen asian käsittelyä, jonka eduskunta eilen päätti panna pöydälle tähän istuntoon ja joka koskee jäsenten vaalia valtionhoitajakuntaan.

Keskustelu:

Ed. I n g m a n: Pyydän peruuttaa eilen tekemäni ehdotuksen, mikäli se koskee pankinjohtaja Paasikiven ehdokkuutta.

Ed. T o k o i: Kun minä eilen illalla pyysin tämän asian pöydälle saadakseni lähemmin miettiä niitä perusteita, joilla tämä vaali aiotaan toimittaa, niin olen velvollinen tänä iltana esittämään sen käsityksen, mihinkä minä asian johdosta olen tullut.

Jo aikaisemmin antamassani lausunnossa olen esittänyt, että viime heinäkuun 18 päivänä eduskunnan päättämä laki Suomen korkeimmasta hallitusvallasta on syntynyt perustuslainmukaisessa järjestyksessä ja että se on myös katsottava Suomen perustuslaiksi. Tästä laista on minun ym-

märtääkseni tämän eduskunnan pidettävä kiinni. (Vasemmalta: Oikein!) Tämä eduskunta ei mielestäni ole oikeutettu tekemään mitään päätöstä, joka poikkeaa tästä laista. Minä myöskin olen vakavasti sitä mieltä, että koska eduskunta 1 ja 2 päivänä viime elokuuta hajoitettiin laittomalla käskykirjeellä, jonka käskykirjeen laittomuuden muun muassa Suomen korkein oikeudenhoitaja, prokuraattori Svinhufvud on tunnustanut, ovat myöskin sen käskykirjeen perustuksellä toimitetut vaalit laittomat ja näin ollen tällä eduskunnalla ei ole laillista pohjaa tehdä päätöksiä, jotka ovat Suomen kansaa sitovat. Sen vuoksi ymmärtääkseni se päätös, jonka eduskunta on tässä asiassa tehnyt, on alusta loppuun laiton ja myöskin nyt aiotut vaalit ovat siis aivan täysin laittomat. Minulla ei ole siis oikeutta myötävaikuttaa laittomiin vaaleihin ja olen sitä mieltä, että eduskunnan ei pitäisi ryhtyä näihin vaaleihin, vaan yksinkertaisesti viimeinkin tulla järkiinsä ja selittää 18 päivänä heinäkuuta päätetty laki lailliseksi perustuslaiksi eli toisin sanoen jättää tämä paikkansa sille lailliselle eduskunnalle, jolla on oikeus perustuslain mukaan edustaa Suomen kansaa. (Vasemmalta: Oikein!) Mutta paitsi sitä, että tältä eduskunnalta puuttuu laillinen pohja tehdä tällaisia päätöksiä, jotka ovat Suomen kansaa näin syvästi koskevia, minun mielestäni tämä ehdotettu toimenpide on toisestakin syystä vaarallinen. Se on tarkoitukseltaan väärä. Se, että se on tarkoitukseltaan väärä, siihen antaa aihetta ennen kaikkea se, että kaikkialla ja kautta koko maailman käyvät nykyään läpi kansanvaltaiset tuulahdukset. Kaikkialla kautta koko sivistyneen maailman on käsitys se, että harvainvaltaa on pyrittävä rajoittamaan ja valta keskitettävä kansan käsiin. Nyt tässä on mielestäni tekeillä teko, joka kulkee päinvastaiseen suuntaan, nimittäin harvainvallan uudestaan palauttaminen, toisin sanoen tsarismin uudestaan palauttaminen uudessa muodossa tähän maahan. Jos tämä eduskunta tekee tämän päätöksen ja valitsee tämän direktoorion, niin se on suorastaan isku Suomen kansaa kasvoihin, se on isku niitä käsityksiä vastaan, jotka tällä hetkellä ovat Suomen kansassa elävät. Se on siis tarkoitukseltaan aivan väärä, väärään suuntaan käypä ja sen vuoksi on siis myös luovuttava tästä alotteesta ja pyrkimyksestä, johon eduskunta nyt on aikonut käydä.

Minä pyytäisin herroja edustajia kallistamaan korvansa niille vallankumouksen kelloille, jotka nykyään soivat laajalla alueella Euroopassa, niille vallankumouksen kelloille, jotka soivat Venäjällä ja joiden kellojen soitto epäilemättä tulee kaikumaan kautta koko tunnetun maailman ja joiden kellojen soiton johdosta Suomen työväestö on heräävä, eikä ole mahdollisesti kaukana se päivä, jos eduskunta tällä tavalla kohtelee niitä mielipiteitä, jotka Suomen kansaa elähyttävät, jolloin se itse tarttuu ohjaksiin, itse määrää kohtalonsa, huolimatta sitä, mitä eduskunta päättää. Kun asia on näin vakavaa laatua, niin kaiken kaikkiaan tällä lyhyellä perustelulla minä rohkenen tulla siihen johtopäätökseen, että tämä eduskunta tekisi oikeimmin, jos se selittäisi luopuvansa siitä kannasta, jonka se toissailtana päätti, ja selittäisi tämän 18 päivänä heinäkuuta eduskunnan hyväksymän lain ainoaksi oikeaksi perustuslaiksi ja palaisi tälle lailliselle kannalle ja luopuisi niistä vaaleista, joita täällä on ehdotettu. (Vasemmalta hyvä-huutoja; lehteriltä suosionosotuksia.)

Ed. Schybergson: Det förvånar mig att herr Tokoi, som ju ändå har varit landtdagens talman och skött klubban med den äran, icke insett, att det han nu anförde hade bort sägas redan innan landtdagen fattade det beslut, på grund hvaraf vi nu skola skrida till val. Då herr talmannen emellertid tillåtit herr Tokoi att yttra sig om en sak, som redan är afgjord, så må det tillåtas mig att säga om också endast några ord om hans andragande.

Det tremannadirektorium, som vi i dag skola välja, kommer icke att hafva bestånd vidare än några veckor, kanske endast några dagar. Dess uppgift är fylld i och med detsamma vi hafva en ny regeringsform, och det är därtill vi böra skrida, till antagandet af en ny regeringsform, hvartill ett förslag redan föreligger så demokratiskt som ett sådant förslag kan vara, och hvilket naturligtvis kan göras än mera demokratiskt. Tillsättandet af ett direktorium är blott en öfvergångsform för att komma till detta stadium. Om man vill kalla detta direktorium, såsom det till vänster härom dagen gjordes — de talade om konungaval o. s. v. — så blir det endast en konung på en dag eller på några dagar.

Jag hade varit färdig att till detta direktorium välja en socialist och en agrar, och hvad detta hade velat säga, är ju tämligen klart. Det hade velat säga detsamma som att detta direktorium hade fastställt 18-juli-lagen, om det icke hade funnit det nödigt att riktigt föredraga att drifva igenom en regeringsform. Hela talet om att detta förslag skulle gå i riktning mot ett blifvande tsarvälde vittnar antingen om dumhet eller om bristande god vilja.

Hvad förslagslistan beträffar, så hade jag, som sagdt, gärna sett, att en agrar och en socialist hade funnits på den. Och hvad den förslagslista,

som i går framställdes af herr Ingman, vidkommer, så torde det böra utsägas ännu tydligare än detta skedde uti herr Estlanders anförande, att det namn, som kunde anses vara representativt för Svenska folkpartiet, ingalunda uppbäres inom denna grupp. Det hade tillkommit helt och hållet utan att gruppen därom hade en aning och, enligt hvad jag hörde, också utan att andra grupper kände till det, uteslutande på ett privat initiativ, som ju måste betecknas såsom oförklarligt. Det har redan i tidningspressen omnämnts, hvems initiativet är: det är herr Svinhufvuds, och då han ställer upp det som ett villkor för sitt inträde i detta direktorium, så äro vi naturligtvis skyldiga att foga oss däri. Jag tror, att det har varit riktigt att till landtdagens protokoll få detta antecknadt.

Ed. Kuusinen: Mielestäni eduskunnan enemmistön olisi estettävä tämän vaalin tapahtuminen. Minulla on elävä tunto siitä, että sen kautta tulisi estetyksi suuri onnettomuus. Olen siinä vakaumuksessa, että nyt on ensi kerran aika tullut, jolloin olisi käytännössä mahdollista saada toteutetuksi Suomen itsenäisyys, mutta että se teko, jota nyt on täällä valmisteltu, on varmin keino tekemään tämän mahdollisuuden tyhjäksi. Ei täällä hankita Suomen itsenäisyyttä porvariston taholta, täällä hankitaan nyt jotain toista tekoa. Nyt täällä on kysymys kokonaan toinen.

Mitä täällä nyt tahtovat porvarit ja sosialistit? Asema on siinä suhteessa selvä. Porvarit tahtovat, että Suomen korkein valtiovalta tulisi kuulumaan kolmelle miehelle; sosialistit tahtovat, että se tulisi kuulumaan Suomen kansan eduskunnalle. Porvarit tahtovat, että tämä heidän tarkoituksensa tulisi toteutetuksi laitonta tietä, ei ainoastaan siinä suhteessa laitonta, että se tulisi tämän eduskunnan kautta toteutetuksi, vaan myös siinä suhteessa, että se tehtäisiin yksinkertaisella enemmistön päätöksellä, vaikka perustuslain mukaan pitäisi laillisenkin eduskunnan tämmöisessä asiassa tehdä päätöksensä perustuslain muuttamisesta voimassaolevassa järjestyksessä. Sosialistit eivät tahdo täällä muuta kuin laillisuutta. Entäs ero päämäärissä? Porvarilliset tahtovat päästä mahdollisimman vähillä uudistuksilla tämän ajan ohi. Mitä sosialistit tahtovat? Ne uudistukset toteutetuiksi ja ne edut, mitkä on julistuksessamme lausuttu, jotka täällä tehtyyn ehdotukseemme sisältyvät. Ovatko ne isoja uudistuksia? Eivätkö ne ole kansanvaltaisia, porvarillisen yhteiskunnan puitteissa liikkuvia uudistuksia joka ainoa, jotka mikä radikaalisin porvaripuolue tahansa, jos sellaista täällä olisi, voisi aivan hyvin toteuttaa ja ohjelmaansa ottaa. Ne ovat hyviä uudistuksia, ne ovat tarpeellisia ja työväelle välttämättömiä uudistuksia tässä maassa, mutta sen enempää ne eivät ole. Ne eivät ole mitään sosialistisia vielä.

Leipää tahtoo työväki täällä, sillä se on leivän puutteessa. Ja oikeutta se tahtoo, sillä se on oikeudenkin puutteessa. Leipää ja työtä ensi kädessä, sitä minun käsittääkseni Suomen työväeltä puuttuu ja sentakia se on epätoivossa. Eikö niitä voida hankkia, eikö leipää voida hankkia? Kenties ei siinä määrässä, kuin tavallisena aikana. Mutta työväki vaatii, että pitäisi koettaa hankkia sitä niin paljon kuin suinkin vain voimia on. Mutta voiko tulla koetetuksi tätä tietä, jota te nyt tahdotte käytettäväksi. Ei siihen voi työväki luottaa. Kunnallishallintojen kansanvaltaistuttamista me vaadimme sen lain mukaan, joka viime kesänä hyväksyttiin. Onko se pitkälle menevä uudistus? Vaaditaan 8 tunnin työpäivää ammatti- ja teollisuusaloille. Onko se liikaa? Minä katson, että tänä aikana juuri sodan johdosta on mahdollista saada helpoimmin tämmöinenkin uudistus toteutetuksi. Sodan jälkeen välittömästi ei ole pelättävissä siinä määrässä ulkomaalaista kilpailua, kuin mitä säännöllisinä aikoina olisi ollut pelättävissä. Suuret vientimaat ovat niin kiinni oman maan tarpeen tyydyttämisessä, ettei niistä ole pelkoa. Siis uudistus on nyt mahdollinen ja helppo toteuttaa. Virkavaltaisuuden kukistamista myös vaaditaan, virkakoneiston muuttamista kansanvaltaiseksi. Sellainen on jo olemassa useissa maissa nykyisin, toisissa suuremmaksi, toisissa pienemmäksi osaksi, esimerkiksi Yhdysvalloissa, Sweitsissä. Viime valtiopäivillä teistä oli niin mahdottoman hirveätä se, kun vaadimme täällä, että korkeimman oikeuslaitoksen jäseniä nimitettäessä olisi eduskunnan saatava antaa lausuntonsa sen jäsenistä, se oli teistä mullistavan kansanvaltaista. Hyvät herrat, Sweitsissä eduskunta suorastaan valitsee korkeimman oikeuden jäsenet ja on pitkän aikaa tehnyt niin, eikä se ole mikään mullistava laitos siellä. Verotus, suurten tulojen verotus — eikö ole mitä kohtuullisin vaatimus, että niitä, jotka ovat nyt sotatuloista rikastuneet tavattomasti tässä maassa, verotetaan kansan välttämättömiä tarpeita ja suuria yhteiskunnallisia uudistuksia varten. Ennen kaikkea vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta varten. Vieläkö herrat nytkin, kun rahan arvo on niin kovasti muuttunut, pitävät suurta ääntä niistä 350 markan eläkkeistä, onko se iso summa eläkkeeksi nyt? Muistan elävästi viime valtiopäivillä, mitenkä teistä oli pieni summa se 350 miljoonaa markkaa, mikä piti an-

taa silloiselle venäläiselle hallitukselle, tosin muodollisesti lainaksi, mutta semmoiseksi lainaksi, jota ei olisi tarvinnut takaisin odottaa.

Torpparivapautus on kai teidän mielestänne kaikista meidän vaatimuksistamme hirvein, kaikkein vallankumouksellisin. Mutta se on hyvin porvarillinen vaatimus sekin. Ed. Kairamon muistan tässä joku vuosi sitten esittäneen eräässä kirjoituksessaan laskelman, että, jos valittaisiin 400 Suomen maan sellaista suurinta maanomistajaa, joilla on enimmän torppareita, ja niiden torpparien suhteen torpparikysymys ratkaistaisiin, silloin tulisi ratkaistuksi muistaakseni $^3/_4$ osalta koko torpparikysymys. Vain neljäsataa sellaista maanomistajaa! Niitä maanomistajia, joilla ei ole torppareita ollenkaan, lienee noin 10,000. Siis vajaa kymmenesosa kaikista Suomen itsenäisistä maanomistajista. Se on siis pikkuinen ryhmä tämän maan maanomistajista, joiden etu tässä on kysymyksessä ja jotka jotain menettäisivät, ja ne ovat juuri niitä, jotka ovat tavattomasti rikastuneet tässä sota-aikana. Eikö joka ainoa niistä ole maan arvon kohoamisen vuoksi, ilman omaa ansiota saanut tänä sota-aikana monta vertaa enemmän omaisuutta, kuin koko niiden torppien arvo oli ennen sotaa. Ja toiseksi, eikö tämä meidän vapautusvaatimuksemme siinäkin tapauksessa, että se toteutetaan niin, että torpparit saavat aivan ilmaiseksi nämä maat, ole aivan porvarillinen vaatimus. Kai niistä torppareista tai suuresta osasta niitä tulisi jonkun ajan perästä suomettarelaisia, kumminkin maalaisliittolaisia. Kun siis äsken sanoin, että nämä meidän lähimmät vaatimuksemme liikkuvat hyvin tämän porvarillisen luokkayhteiskunnan puitteiden piirissä, niin huomaatte, kuinka suuressa määrässä vaatimuksemme todella sitä ovat.

Entä Suomen itsenäisyys? Siitähän sanotte olevanne kaikki samaa mieltä. Viime istunnossa kyllä selitti ed. Luopajärvi, että hän joutui äänestämään direktoorion puolesta sen takia, kun sosialistien ehdotukseen oli kytketty sopimusehdotus Venäjän kanssa, jota hän ei hyväksynyt ja joka hänen väitteensä mukaan olisi Suomen itsenäisyysvaatimuksen kanssa ristiriidassa. Jos ed. Luopajärvi tosiaan niin sanoi, jota en varmaan muista, täytyy minun sanoa, että hän ainakin tällä kertaa puhui vastoin parempaa tietoaan. Se sopimusehdotus ei yhdessä ainoassa kohdassakaan ole Suomen itsenäisyysvaatimuksen kanssa ristiriidassa, vaan se on joka ainoassa kohdassa suuri askel sitä kohti; se on asiallisesti joka kohdassa samaa kuin Suomen itsenäisyys, vaikka se ei sitä muodollisesti ole. Minusta voidaan se sopimuskin nyt, kun on tullut toisenlainen mahdollisuus Suomen itsenäisyyden toteuttamiseen, vaikkapa jättää syrjään ja esittää täyden riippumattomuuden vaatimus, jos vain sillä saataisiin tässä syntymään yksimielisyys tai edes semmoinen enemmistö eduskunnassa, joka tässä suhteessa on yksimielinen.

Mutta ehkä herrat epäilevät, että nämä vaatimukset, jotka sosialistien julistuksessa on esitetty, eivät ole meidän ainoat, vaan että niiden takana voi olla toisia pitemmälle meneviä, jotka koskisivat vielä enemmän porvarien etuihin, olisivat niille turmiollisempia. Minä luulen, että teissä on niitäkin, jotka nyt pelkäävät sosialistista yhteiskuntaa, pelkäävät, että sosialistit yrittäisivät sitä toteuttaa. Onko se se punainen kummitus, joka panee teidät tuota kolmen miehen diktatuuria ajamaan? Hyvät herrat! Täytyy sanoa, että me puolestamme — meissä on ainakin monta niitä — sydämestämme toivomme sosialistista yhteiskuntaa, jotka toivomme myös Euroopan proletaarista vallankumousta. Mutta eihän sitä kysymystä ratkaista Suomessa, se ratkaistaan Euroopassa. Ei sitä ratkaista yksin Venäjälläkään, vaan Venäjällä, Saksassa, Ranskassa, Englannissa, kaikissa niissä yhteisesti ja luultavasti jokseenkin yhtaikaa. Jollei siellä tule proletaarista vallankumousta, ei silloin tule Suomessakaan. Täällä voisi olla vallassa vaikka kuinka hurjia sosialistia, vielä paljon hurjempia kuin minä tovereineni, eivät ne voi säilyttää valtaa eivätkä tehdä sosialistista yhteiskuntaa täällä, jollei muissa maissa, joista Suomi on riippuvainen, ole proletaarinen vallankumous onnistunut. Onnistuuko se siellä, siitä me emme tiedä mitään. Minun täytyy puolestani sanoa, etten jaksa uskoa sitä. Minä kyllä puolestani luulen, että Ranskassa tulee vallankumous tämän sodan jälkiseurauksena. Ranskan hallitus on luvannut niin paljon sotavoittoja, sellaisia sotavoittoja, joiden suhteen se ei kykene lupauksiaan lunastamaan, että se tulee kaatumaan. Epäilemättä siellä täytyy tulla jonkinlainen vallankumous, mutta tuskin mikään pysyväinen proletaarinen vallankumous. Tuskin Englannissakaan. Miten käy Saksassa, se on vielä täydellinen suuri kysymysmerkki niin teille kuin meillekin. Toiset tässä huoneessa voivat sitä mielessään pelätä, kirota ja vihata, toiset voivat siunata ja toivoa sitä, mutta meidän toivomuksistamme tai kirouksistamme se ei tule yhtään lähemmäksi tai kauvemmaksi tuo historiallinen tapaus. Jos se tulee muualla, se tulee meilläkin. Jos teillä on vaikka kuinka vankka direktoorio tai diktatuuri, ei se silloin pysy täällä pystyssä. Jos se ei tule, niin silloin, kuten sanoin, vaikka sosialistit olisivat välillä olleet vallassa,

illoin ne täällä pienessä Euroopan kolkassa ei-
rät voi pysyvästi valtaa säilyttää.

Noissa vaatimuksissa, jotka täällä olemme eh-
lottaneet, on nyt meidän lähimmät päämäärämme.
Työväki pyrkii niihin ja millä tavalla se pyrkii?
Ei ainoastaan laillista tietä, vaan myöskin —
a siinä on toinen eroitus meidän ja teidän tienne
rälillä — työväki pyrkii niihin myöskin ilman
räkivaltaa ja ilman verta. Oletteko te valmiit
rastaamaan samoin? Tai jos te pyrittekin ilman
räkivaltaa ja verta, oletteko te valmiit sanomaan,
ttä te myös p ä ä s e t t e tuohon päämääräänne
illä tavalla?

Otaksutaan nyt se erinomainen tapaus, että tä-
nä kolmimiehinen hallitus tulee täällä tänä iltana
alittua, että se paperilla saa vallan käsiinsä, on-
o se ensiksikään luja hallitusvalta? Onko se edes
ähän eduskuntaan nähden luja hallitus? Onko
illä ihan varma enemmistö täällä eduskunnassa?
Ääniä: Ei ole!) Se riippuu maalaisliitosta ja kun
e riippuu maalaisliitosta, niin se riippuu hyvin
eikossa. Herra Schybergson sanoi, että se halli-
usvalta tulee olemaan vain ehkä kolme neljä viik-
oa. No, minä olen itse asiassa samaa mieltä, ettei
e kauvemmin voikaan olla, tuskin niinkään kau-
an. (Naurua.) Mutta ei tarvitse uskoa, että tämä
irektoorio ilman muuta tyytyy katselemaan, kun
ämän eduskunnan enemmistö mahdollisesti huo-
nenna tai ylihuomenna tai sitä seuraavana päivä-
iä tulisi antamaan sille epäluottamuslauseen. En
iedä, kuulin päivällä, että laillisen eduskunnan
uhemiehelle Mannerille oli joku henkilö soitta-
ut, että herra Setälän kabinetissa senaatissa oli-
i neuvoteltu tänään direktoorion vastaisesta toi-
ninnasta ja myös mahdollisesta tämänkin edus-
unnan — hajoittamisesta. Herra Setälä puistaa
äätään. Toivon, että hän julkisesti tulee tämän
iedon kumoamaan; voi olla, että se on perätön,
nutta minä toivon, että hän kumoo sen siinäkin
apauksessa, ettei se olisi perätön — edes maalais-
iittolaisten rauhoittamiseksi. — Kolme vanhoil-
ista herraa tulisi nyt sitten keisarivallan
äyttäjiksi täällä Suomessa. Millainen niiden
allinto tulisi olemaan? Luuletteko, että se voi
allita täällä ilman hirmuhallintoa, ilman dikta-
uuria? Ei, se olisi heikko ja sentähden se tulisi
lemaan väkivaltainen, terroristinen. Pelko on
aiken terrorin synnyttäjä ja äiti. Tämä kolmen
niehen hallinto voisi siis johtaa kolmen miehen
räkivaltaiseen diktatuuriin. Ja siihen epäilemättä
uisi olemaan silloin myös syytä, näennäistä, eh-
äpä todellistakin. Tiedättekö, millä mielellä työ-
äki nykyään on täällä Helsingissä ja muuallakin
naassa? Minä luulen, että teistä eivät ole kaikki
ähneet työmiestä viime aikoina, nimittäin oi-
kein likeltä. Työmies on hyvin epätoivoinen nyt.
Hän ei ole saanut tarpeeksi ruokaa. Niitten lap-
set ovat kituneet nälässä ja vilussa. Olettehan
nähneet kumminkin niitten vaatteita, ryysyjä
päällä ja kenkiä, millaiset ne ovat. Te ette ole
kyllä nähneet, mitä ne syövät siellä kotona, sitä
jauhovelliä. Ette ole nähneet sitä, että toisten
on heikkoudesta jo vaikea edes seistä. Ette ole
kuulleet niiden epätoivoisia puheita. En minä-
kään ole paljon kuullut. En minä ole työmiesten
kanssa joka päivä tekemisissä. (Vasemmalta: Niil-
le tuodaan jäkälää.) Mutta minä olen kuullut sen
verran, että semmoista epätoivoa, semmoista synk-
kää epätoivoa, vimmaista epätoivoa ei ole vielä
ikinä ollut tämän maan työväestön keskuudessa,
kuin nykyään on. Luuletteko te, että se tulee
tyytymään teidän kolmen miehen hallintoonne ja
niihin toimiin, mitä tuo kolmen miehen hallinto
tulee täällä tekemään? Ei, hyvät herrat! Te voit-
te sen työväestön tappaa joko nälkään tai tappaa
kadulla, mutta saattaa se tyytyväiseksi, niin
että se tyytyisi tuohon hallintoon, että se olisi
edes yhden viikon tyytyväisenä teidän komen-
tonne alaisena, siihen ette voi sitä viedä. (Vasem-
malta: Oikein!) Meidät sosialistiedustajat voi-
daan syrjäyttää ja samoin keskustoimikuntain jä-
senet. Se on niin helppoa. Ei siihen tarvita edes
voimaa. Kenties me joudumme vapaaehtoisestikin
astumaan syrjään tai työväki meidät syr-
jäyttää tai te, hyvät herrat. Onhan teillä sen
verran voimaa eikä siinä tarvita voimaakaan, sii-
hen riittää, jos tässä asema kärjistyy kovin pit-
källe, vaikkapa salamurhaajat; luetteloja taitaa
jo jossain puolella olla valmiina, en minä tahdo
sanoa, että eduskunnan jäsenten taskussa. Joku
teistä voi ajatella: aseita on; ette te pelkää. Epäi-
lemättä niitä on. Niitä on teillä tarpeeksi, jotta
verta voi vuotaa, mutta ei niitä ole tarpeeksi, jotta
voitte säilyttää vallan tässä maassa. Se on tämä
tie, johon minä puolestani näen tämän direktoo-
rio-ehdotuksen johtavan, tietoisesti tai tietämät-
tä — sehän on ihan samantekevää, kun se johtaa
samaan tulokseen —, ja tätä me olemme tarkoit-
taneet, kun julistuksessa olemme sanoneet, että te
pelaatte nyt syyntakeettoman politiikkaa. Ja
tämmöisellä hetkellä sitten, jolloin todella, niin-
kuin alussa sanoin, minun nähdäkseni voisi olla
Suomen itsenäisyys saavutettavissa, Suomen täy-
dellinen riippumattomuus. Ensi kerran on Ve-
näjällä vallassa sellainen hallitus, joka todella on
kansain täyden itsemääräämisoikeuden kannalla.
Senhän te tiedätte. Ei teidän tarvitse tietysti
odottaa, että se ilman muuta työntää tänne itse-
näisyyden, jollei sillä ole mitään takeita siitä,
ettei itsenäinen Suomi heti seuraavana päivänä

lahjan saatuaan iske puukolla Venäjän vallankumouksen selkään. Siitä sillä täytyy olla takeet ja täydet takeet. Jos tulee aselepo, jota Venäjän nykyinen hallitus tahtoo ja jota se on ehdottanut, selventää se asemaa tässä koko joukon. Mutta ellei sitä tule, niin luulisin, että olisi kaikkien tai ison osan ainakin tässä maassa nyt syytä vähän tarkistaa kantaansa eräässä asiassa, mennä sydämeensä ja kysyä, että onko nytkin vielä, kun Venäjällä on vallassa hallitus, joka on Suomen riippumattomuuden kannalla, onko nytkin vielä syytä ja isänmaallinen velvollisuus täällä siinä tapauksessa, että saksalaisen maihinnousu tapahtuisi, avustaa saksalaisia. Tuskin. Ei. Nyt voi Suomen kansan itsenäisyyden toivo tulla toisellakin tavalla täytetyksi ja varmemmin. Mutta, kuten sanoin, niin täytyisi sen vallan, jolla Suomessa on korkein valtiovalta, voida antaa myös Venäjän hallitukselle takeita siitä, että Suomi ei suinkaan pelaa epärehellistä peliä.

Tehän kaikkien enimmin oikeistossa olevat ehkä lohdutatte itseänne sillä, että vaikka bolshevikeilla nyt on valta käsissä, se ei pysy niillä kauan, se luisuu pois niitten käsistä piankin, kuten herra Schybergson on nyt täällä lohduttanut. Me emme sitä tiedä. Jos niin kävisi, että se jonkun ajan perästä joutuisi pois bolshevikien käsistä, eikö olisi sitä suurempi syy nyt juuri saada täällä jonkunlainen tulos aikaan, saada käytännössä voimaan se, että päästäisiin täällä itsenäisesti toimimaan. Me emme voi taata sitä, että nykyinen hallitus Venäjällä voi kauvan pysyä pystyssä. Me toivomme sitä. Minä luulen vasemmalla kaikkien toivovan sitä. Me ihailemme Venäjän bolshevikkeja, ne ovat sankarillisesti ajaneet Venäjän vallankumouksen asiaa, eikä vain Venäjän, vaan koko Euroopan vallankumouksen asiaa. Me toivomme, että se punainen kokko leviäisi sieltä myöskin Saksaan, että tulisi yleinen Euroopan palo, mutta me emme voi siihen vaikuttaa. Ehkei siten käy. Mutta jos täällä sillä aikaa, kun bolshevikit ovat Venäjällä vallalla, syntyy se tila, jota sanotaan anarkiaksi, niin mitä sitten on edessä? Anarkia! Tiedättekö mitä se on? Se olisi sitä, että täällä tapetaan ihmisiä, vaikka jokainen ihmishenki on liian kallis, jotta se uhrattaisiin minkään keinottelutarkoituksen hyväksi; maalla palaisi kartanoita pian. Epätoivo sellaista synnyttää ja hallitseva terrori semmoista voi synnyttää, ei siihen tarvita sosialistien kiihoitusta yhtään. Mutta jos täällä semmoinen tila syntyy, ja nämä viikot siinä tilassa menevät, niin sitten, jos sitten nousee Venäjällä jokin kasakka-atamani, luuletteko te, että se silloin säästää edes sitä teidän 3-miehistä joukkoanne, jos se silloin täällä vallassa on. Kun kesällä kuultiin Venäjältä, että siellä kansanvallan edustajakokous, työmies- ja sotamiesneuvostojen edustajakokous oli hyväksynyt Suomen riippumattomuutta periaatteessa tunnustavan lausunnon, me eräälle porvarisedustajalle edustaja Arajärvelle, sitä kehastiin — hän oli puhunut täällä täysi-istunnossa, kuinka perustuslakivaliokunta suutaroi asioita, kun siellä oli suutari puheenjohtajana, — niin me kehastiin, että taisi tulla toinen saapas jo valmiiksi, niin sano edustaja Arajärvi. Mutta mitä sanoo se Karaulov kasakka-atamani. Säälitti sellainen. Mutta Karauloveja siellä voi nousta. Se olisi onnettomin tapaus Venäjän kansalle joksikin aikaa, mutta kyllä se olisi myöskin onnetonta täällä. Kyllä se kuristaisi myös kapitalisteja täällä. Ette tekään pesisi käsiänne semmoisen vallan silmissä. Mahdollisesti te pääsisitte vähemmällä siinä, mutta ottakaa huomioon, että Venäjän imperialistien edut ovat semmoisia, että niiden t ä y t y y syödä Suomen kapitalistienkin edut suuhunsa, muutoin ne eivät menesty.

On raskaalla sydämellä, kun tämmöisessä asiassa täytyy olla kahden vaiheilla siitä, mikä tulos eduskunnassa tulee. Minä luulen, että sosialistien puolelta täytyy tehdä täällä jokin vastaehdotus, sellainen väliehdotus, joka saisi aikaan että direktoorion vaali peruutettaisiin ja pantaisiin valtalaki vihdoinkin voimaan. Mutta jos semmoinen ehdotus ei nytkään viime hetkellä menisi läpi, jos täällä ei löydy eduskunnan enemmistöä joka sitä kannattaisi, tai sitä ei päästettäisi äänestykseen, niin huutakaa sitten taivaasta vettä jotta pesisitte kätenne siitä, mitä sitten seuraa. (Suosionosoituksia lehtereiltä.)

Senaattori S e t ä l ä: On luonnollista, että senaatin jäsenten kesken, niinkuin edustajainkin kesken, on näinä päivinä ollut puhetta siitä, millä tavalla semmoinen direktoorio, jonka eduskunta on päättänyt asettaa, tulisi toimimaan. Mutta sen minä saatan vakuuttaa, että senaatti ei ole tätä asiaa käsitellyt eikä sillä ole ollut syytä sitä käsitellä, kun asia ei ole lopullisessa päätöksessä. Ja sen minä edelleen voin vakuuttaa, että ei ole edes yksityisesti ollut puhetta — ainakaan minä en ole kuullut siitä ainoatakaan sanaa — eduskunnan hajoittamisesta.

Kun minulla on puheenvuoro tätä tiedonantoa varten, pyydän sitä käyttää erään toisen tiedon oikaisemiseksi. Prokuraattori Svinhufvud siinä lausunnossaan, jonka hän antoi eduskunnan hajoitusmanifestista, ei lausunut itse hajoitusta laittomaksi, vaan hän ei pitänyt niitä perusteluja, joita tämän manifestin alkupuolella esitet

tiin, lain mukaisina ja katsoi, että näiden perustelujen vuoksi ei olisi pitänyt itse asiakirjaa myöskään julkaista. Näistä perusteluista olivat useat senaatinkin jäsenet samaa mieltä, että ne eivät olleet asianmukaisia. Erimielisyyttä oli vain siitä, oliko näiden perustelujen vuoksi, jotka eivät ketään sitoneet, itse asiakirja jätettävä julkaisematta vai eikö.

Ed. Talas: Edustaja Kuusisen lausunto saattaa antaa aihetta siihen käsitykseen, että porvarilliset ryhmät eivät olisi koettaneet päästä yhteisymmärrykseen sosialidemokraattisen ryhmän kanssa, jotta tässä meidän tärkeimmässä kysymyksessämme eduskunta olisi voinut esiintyä yksimielisenä. Kun tämä käsitys on väärä, niin katson velvollisuudekseni mainita, että porvarillisten puolelta on tehty useampiakin ehdotuksia nyt puheenaolevan vaikean kysymyksen ratkaisemiseksi. Itse puolestani olen tehnyt yhden ehdotuksen sosialidemokraattiselle ryhmälle, ehdotuksen, joka nojasi täydellisesti valtalakiin. Tämä minun ehdotukseni sisällys, minä tahdon sen saada pöytäkirjaan merkityksi, tämä minun ehdotukseni sisällys oli siinä, että eduskunta olisi päättänyt, että korkein hallitusvalta kuuluu eduskunnalle, mutta samalla myöskin olisi päättänyt, että toimeenpaneva valta toistaiseksi kuuluu senaatin talousosastolle, jonka ohessa tuomiovalta edelleenkin olisi tuomioistuimilla. Tämä ehdotus olisi, kuten sanottu, toteuttanut valtalain periaatteet, mutta mielestäni tämä ehdotus olisi ollut sikäli meille parempi kuin valtalaki, että siinä ei olisi ollut niitä rajoituksia itsenäisyyteemme, mitkä valtalaki on määrännyt ja jotka nykyisessä valtiollisessa tilanteessa mielestäni ovat vanhentuneet. Tätä ehdotusta en ole kumminkaan voinut eduskunnassa tehdä, koska en saanut sille kannatusta sosialidemokraattiselta puolelta ja niinmuodoin tämä ehdotus ei olisi eduskunnassa saavuttanut enemmistöä. Minä olen vakuutettu siitä, että jos tämä minun ehdotukseni olisi tullut hyväksytyksi, niin ei myöskään olisi kohdannut minkäänlaisia vaikeuksia saada ne yhteiskunnalliset uudistukset, joista sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä erityisesti pitää kiinni, toteutetuiksi. Minä luulen, että tämän kautta olisi voitu saada aikaan se, että eduskunnassa, en tahdo sanoa, kaksisataa miestä, mutta kumminkin niin suuri enemmistö, että myöskin perustuslait olisi tämän enemmistön kautta voitu saada muutetuiksi, olisi toiminut yhdessä. Että näin ei ole käynyt, että eduskunta tällaisena hetkenä esiintyy täysin rikkinäisenä, se on sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän syy, se on sen eduskuntaryhmän syy, joka, ennenkuin ratkaisu tapahtui täällä eduskunnassa, ei tuonut muille eduskuntaryhmille mitään positiivista ehdotusta tämän pulan ratkaisemiseksi.

Edustaja Kuusisen lausunnossa kuulsi läpi uhkauksia meitä porvarillisia vastaan. Minä tahdon sanoa, että juuri se seikka, että me olemme koettaneet kaikkia mahdollisia teitä yhteisymmärryksen saavuttamiseksi, juuri se seikka tekee, että me rohkeasti uskallamme mennä kaikkia niitä koettelemuksia vastaan, jotka ehkä meitä uhkaavat. Ja sen minä tahdon vielä saada sanottua, että jos tässä maassa syntyy anarkia ja vaikkapa tämän anarkian toimeenpanisi vieras sotaväki, niin te, sosialidemokraatit, ette koskaan voi vapautua edesvastuusta tästä anarkiasta.

Ed. Ingman: Minä voin monessa suhteessa yhtyä siihen lausuntoon, jonka ed. Kuusinen antoi. Varsinkin minä yhdyn siihen hänen käsitykseensä, että asema laajoille työväestön piireille nykyään epäilemättä on erinomaisen raskas. Minä en tietysti omasta kokemuksesta tunne sitä asiaa siinäkään määrin kuin ed. Kuusinen, mutta ymmärrän hyvin, että täytyy olla sillä lailla. Sillä sehän on tunnettua, että parempiosaistenkin, niidenkin, joilla olisi rahaa käytettävänään, on nykyään vaikea saada eräitä toimeentuloon välttämättömiä tarpeita. Silloinhan ymmärtää jokainen, että niille, joilla on varoja käytettävinään ainoastaan hyvin rajoitetussa määrässä, täytyy olla olot aivan erinomaisen raskaat. Minä luulen, että meidän kyllä on syytä jokaisen täällä pitää mielessämme tämä tosiasia. Myöskin olen ed. Kuusisen kanssa samaa mieltä siitä, että tarvitaan yhteiskunnallisia uudistuksia. Ja ne alat, joita ed. Kuusinen mainitsi, ovat niitä, joilla näitä uudistuksia ehkä kaikkein kipeimmin tarvitaan. Se on kyllä luultavaa, että me emme ed. Kuusisen kanssa ole aivan yksimielisiä siitä, kuinka pitkälle menevät uudistukset todella osoittautuvat kansalle terveellisiksi. Mutta siitä voimme olla yhtä mieltä, että varsin pitkälle meneviä uudistuksia nykyoloissa tarvitaan. Minä olen vielä siinäkin suhteessa yhtä mieltä ed. Kuusisen kanssa, että meidän ei pidä luottaa liiaksi Venäjään. Me näemme, kuinka mielipiteet siinä vaihtuvat, milloin on mikin suunta siellä vallalla. Paras on, että koetamme tehdä itsemme niin vähän riippuviksi kuin mahdollista näistä eri suunnista. Paras on, että koetamme mikäli mahdollista täällä omassa keskuudessamme järjestää omat asiamme omin voimin ja omien tarpeittemme mukaan. Mutta minä olen sitä mieltä, että voidaksemme päästä yli nykyisten vaikeuksien, me tar-

vitsemme jotakin hallitusvaltaa. Me emme pääse mihinkään siitä paikasta, millä me seisomme, emme vähäksikään aikaa, ilman sitä. Ja sellaiseksi väliaikaiseksi asiain järjestämiseksi oli tarkoitettu se toimenpide, jonka eduskunta hyväksyi.

Täällä ovat useat puhujat, varsinkin senaattori Tokoi, käsitelleet asiaa siten, kuin täällä olisi kysymys uuden pysyväisen hallitusmuodon luomisesta Suomelle. Silloin minäkin myöntäisin, että tämä olisi erinomaisen onnistumaton. Mutta eihän siitä ole kysymys. Siitä vain on kysymys, että me sillä vanhalla pohjalla, millä me nyt vielä seisomme, koettaisimme päästä eteenpäin, niin että me saisimme tuon uuden pohjan luoduksi jota varten jo on olemassa runsaasti esityötä ja jonka käsittelyyn toivottavasti eduskunta voisi aivan heti ryhtyä. Ei ole siis kohtuullinen eikä oikeutettu se esitys, että tässä olisi kysymyksessä jokin vallankaappausyritys tai jotakin sellaista. Tässä on kysymys vain välimuodosta vanhan ja uuden välillä. Ja tämä ehdotus on tehty sovinnollisessa hengessä. Sitä on koetettu toteuttaa siten, että eduskunnan eri ryhmät olisivat tässä väliaikaisessa hallituksessamme tai hallituskunnassamme edustettuina. Tätä ei ole voitu toteuttaa, ja se on mielestäni erinomaisen ikävä seikka. Mutta minä kuitenkin toivon, että, eräissä tapauksissa, jonkun verran yksipuolisestikin kokoonpantu hallituskunta voi saavuttaa sangen laajaa kannatusta näinä lähimpinä viikkoina, nimittäin siinä tapauksessa, että se onnistuu todella saamaan aikaan jotakin kansan hyväksi. Erittäinkin tärkeänä pitäisin, että se onnistuisi hankkimaan kansallemme leipää. Minä en epäile, että se tulee siinä suhteessa ponnistamaan kaikki voimansa. Enempäähän ei voida vaatia. Mutta jos se sen rehellisesti tekee ja mikäli se siinä onnistuu, niin epäilemättä Suomen työtätekevä kansa tulee olemaan sille siitä kiitollinen. Ja samoin, mikäli se valmistelee uudistuksia ja vahvistaa ja voimaan saattaa kansalle hyödyllisiä lakeja, lakeja, joista kansa tuntee, että nämä ovat todella edistyslakeja, niin minä luulen, että se tulee saavuttamaan aivan laajojen kansankerrosten kannatuksen ja että se siis, niin äärettömän heikko kuin se tulee olemaan, ellei se tätä kannatusta saa, kumminkin tällaisen kannatuksen varassa voi tosiaankin tehdä jotakin Suomen kansan hyväksi. Minä toivoisin, että tässä olisi olemassa hyvää tahtoa ja paljon hyvää tahtoa, sillä ellei sitä ole, niin silloin vaikeudet varmasti käyvät meille aivan ylivoimaisiksi.

Ed. Wuorimaa: Sen johdosta, että muutamat puhujat ovat lausuneet mielipiteensä olevan, että tämän edellinen eduskunta olisi laillinen, mutta tämä eduskunta laiton, pyydän, kun en ole samaa mielipidettä, lausua muutamia sanoja.

Nikolai II käskystä Suomen kansan valitseman eduskunnan, joka 1916 valittiin ja joka sittemmin väliaikaisen hallituksen käskystä kokoontui viime talvena, olisi pitänyt, jos se olisi noudattanut oikeita vallankumouksellisia periaatteita, ensi työkseen julistaa, että, koska se on ensiksikin poistuneen itsevaltiaan käskystä valittu ja toiseksi, koska sen on kokoonkutsunut hallitus, jolle ei ole siirtynyt suuriruhtinaan valta, se ei enää voi toimia vallankumouksellisena aikana, vaan julistaa uudet vaalit, joissa vedotaan kansaan, että kansa asettaa vallankumouksellisten periaatteiden mukaan uuden eduskunnan, joka laatii perustuslait Suomen kansalle näissä uusissa oloissa. Tämä eduskunta ei kuitenkaan sitä tehnyt, vaan se alkoi työnsä ja otti vastaan ehdotuksia väliaikaiselta hallitukselta tekemättä alussa minkäänlaista vastaanväitettä ja alentui siis tavallansa tunnustamaan tämän mahdin. Vieläpä se lähetti sille muutamia lakeja vahvistettaviksi. Tämä mielestäni jo asettaa hajoitetun eduskunnan siihen asemaan, että sillä ei ollut Suomen kansan mandaattia toimia vallankumouksen aikana. Uusi eduskunta on sitävastoin valittu vallankumouksen merkeissä. Kansa on valinnut sen sitä varten, että tämä eduskunta tekisi Suomen kansalle uusissa oloissa tarvittavat uudet perustuslait ja ennen kaikkea valtiomuodon. Tämän eduskunnan on siis Suomen kansa tunnustanut lailliseksi. Sitä paitsi se puolue, jonka puhujat täällä ovat väittäneet tätä eduskuntaa laittomaksi, ovat omassa vaalijulistuksessaan tunnustaneet ja julistaneet sen lailliseksi ja kehoittaneet valitsijoitansa ryhtymään voimalla ja väellä valitsemaan Suomelle vallankumouksellista eduskuntaa. Tämä on siis täydellisesti laillinen eduskunta ja se eduskunta, joka oli tämän edellä, oli laiton melkein koko ajan kun se toimi. Mitä nyt tähän asiaan tulee, joka nyt on esillä, niin maalaisliitto on ollut sillä kannalla, että tästä asiasta ei selvitä muulla tavoin kuin että niin sanottu valtalaki lähetetään julaistavaksi ja tulee lakivoimaiseksi maassamme. Sen ehdotuksen maalaisliitto täällä myöskin on tehnyt. Mutta sekä oikeisto että vasemmisto ovat sen äänestyksellä hyljänneet. (Vasemmalta: Eivät ne ole hyljänneet.) Ne ovat hyljänneet sen.

Oikeisto on koettanut täällä saivartelemalla lakipykäliä selittää, että valtalain voimaan astuminen ei olisi perustuslain mukainen, mutta se on unohtanut että kaikki eduskunnan toimet aina viime talvesta asti, sekä vanhan että nykyisen eduskunnan, eivät ole perustuslain mukaisia, sillä jo-

kaisessa perustuslain pykälässä ja vielä valtiopäiväjärjestyksen useimmissä pykälissä puhutaan aina ja edellytetään aina suuriruhtinaasta, jota ei enää ole. Siis eduskunta on ollut semmoisessa tilanteessa, että sen on täytynyt, jos se on tahtonut koossa olla ja jotakin toimia, joka päivä sivuuttaa ja syrjäyttää joitakuita perustuslain pykäliä. Jos valtalain voimaansaattamisessa syrjäytetään joitakuita pykäliä, kun niitä saivarrellaan, niin se tehdään myöskin siinä ehdotuksessa, jonka oikeisto epälojaalisella äänestystavallansa saattoi päätökseen. Sillä sekin on sellainen asia, joka olisi pitänyt käsitellä samalla tavalla kuin muutkin perustuslailliset asiat ja siis jättää perustuslakivaliokuntaan ja eduskunnassa lainmääräämällä enemmistöllä lopullisesti hyväksyä. Nyt se on koetettu saada aikaan yksinkertaisella äänestyksellä. Niinkuin maalaisliitto jo on ilmoittanut, ei se seiso sillä kannalla, eikä ole seisonut sillä kannalla, että asetettaisiin mitään valtionhoitajakuntaa maahan. Se on seisonut valtalain julistamisen pohjalla ja seisoo edelleenkin, mutta se ei voi uudestaan ehdotusta siinä suhteessa tehdä. Jos vasemmiston puolesta tehdään se ehdotus, on maalaisliitto valmis sitä kannattamaan.

Ed. Schybergson: Då jag korrigerade mitt senaste andragande, fann jag, att jag hade glömt att utsäga det, som var min mening att säga, nämligen att en plats uti detta föreslagna direktorium i dag erbjudits åt socialisterna, en annan åt agrarerna. Dessa grupper hade sålunda tillsammans kunnat få majoritet i detta direktorium, och följaktligen hade det också stått i deras makt att, om de ansett det önskvärdt, promulgera 18-juli-lagen. Är det då vårt fel, om en anarki uppstår? (Lisää tulkitsemisen jälkeen = Tillägger efter tolkningen). Jag ber att få tillägga att denna möjlighet ännu återstår för de nämnda grupperna.

Ed. Hänninen-Walpas: Ed. Ingman tahtoi kiittää ehdotetun kolmimiehisen kuningasvallan maailman mainioimmaksi. Ed. Ingmanin lausunnon mukaan olisi voinut tulla siihen johtopäätökseen, että tämä kolmimiehinen kopla voisi tehdä vaikka kivestä leipää ja ravita sillä köyhälistöä. Minun mielestäni ed. Ingmanin kehumiset olivat tahallisesti liioiteltuja, ja se aiheuttaa minut käyttämään tämän johdosta pari sanaa. Se seikka, että sosialisteille on tarjottu kolmesta paikasta yksi, ei suinkaan tee ehdotettua laitosta sosialisteille mitenkään mieluisaksi eikä kannatettavaksi. Onhan yksinkertainen laskutapa, että kaksi henkilöä voi äänestää yhden nurin niissä asioissa, joissa äänestys tulee. Kapitalisteille tulisi siinä laitoksessa varma enemmistö, sosialisteille vain pieni vähemmistö. Mutta toiseksi sosialistit tuskin voisivat hyväksyä tuota laitosta, vaikka saisivat yksin käsiinsä, syystä siitä, että se lepää harvainvaltaisilla perusteilla.

Harvainvaltaisuudesta olemme, jumala paratkoon, saaneet kärsiä tässä maassa jo liian paljon. Sehän oli olemassa jo säätyeduskunnan aikana. Ja minkälainen tulos tuli säätyeduskunnan harvainvaltaisuudesta, jossa oli ainoastaan määrättyjen luokkien edustajia. Tulos oli, että varsinaiset syvät rivit eivät saaneet mitään parannuksia oloihinsa. He saivat kärsiä ääretöntä puutetta ja hätää, äärettömän pitkää työpäivää. Heitä rääkättiin ja nyljettiin ihan viimeiseen asti. Sitten kun noita kidutettuja kansanjoukkoja kerääntyi kapitalistisen järjestelmän vaikutuksesta isommat määrät teollisuuskeskuksiin ja kaupunkeihin, niin syntyi ilmeisiä levottomuuksia, ilmeisiä anarkiankin oireita. Syntyi myös laajoja valtavia liikkeitä, jotka tahtoivat kukistaa millä hinnalla hyvänsä harvainvallan. Siihen kukistamiseen tuli tilaisuus Venäjän vallankumousliikkeen yhteydessä. Tämä Suomen kansan eduskunta on sen toiminnan tuote. Jo silloin, kun tuo muutos pantiin toimeen, osoitettiin työväen taholta, että muutos on ainoastaan puolinainen. Saatiin ainoastaan laaja äänestysjärjestelmä ja sen avulla eduskunta, mutta ei saatu eduskunnalle paljon mitään valtaa. Kun muutos oli pantu toimeen, kuului sen jälkeen ääniä varsinkin ruotsalaisten leiristä, jotka tulkitsivat yleensä kapitalistiluokkien mieltä, että ei mitään hätää, onhan meillä keisari. He asettivat silloin keisarin vallan eduskunnan valtaa vastaan. Saattoihan keisari estää mitkä eduskunnan päätökset hyvänsä, mitkä lakiehdotukset hyvänsä laiksi tulemasta. Ja sitten kun alettiin mennä tämän kansanvaltaisen eduskuntalaitoksen kanssa eteenkäsin, oltiin ensi aluksi hiukan olevinaan n. s. parlamentaarisia. Oli muutamia ministeristöjä, jotka koettivat suhteessa tai toisessa tekeytyä, asettautua sille kannalle, millä eduskunta oli. Mutta itse asiassa tuo oli vain näennäistä peliä. Niissä asioissa, joissa porvarillisten luokkaedut tulivat enemmän vaaraan, rupesivat kaikki porvarilliset hallitukset, olivatpa ne sitten suomettarelaisia, nuorsuomalaisia tahi ruotsalaisia, todella hakemaan tukea eduskuntaa vastaan venäläiseltä taholta. Siitä tultiin tuohon kurjaan järjestelmään, että suurin osa eduskunnan laatimista laeista, mitkä olivat vähänkin syville riveille edullisia, joko tuhottiin

tahi pantiin lepäämään hallituksen paperilaatikoihin, niin että eivät voineet tulla vahvistetuiksi. Kun sitten venäläinen kapitalistiluokka edelleen pyrki kajoamaan tämän maan etuihin ja oikeuksiin, oli kyllä ristiriitaa venäläisten kapitalistien ja meidän porvarillisten välillä. Tuli n. s. sapelisenaatteja, jotka koettivat ajaa Venäjän kapitalistien etuja. Vaikka näin oli laita, niin olivatko porvarit sittenkään käyttämättä näitä hallituksia edukseen? Eivät suinkaan. Porvarilliset pelasivat kaksimielistä peliä. He koettivat kyllä käyttää työväkeä Venäjän anastajaluokkien tänne asettamaa hallitusta vastaan. He koettivat sitä heikontaa työväen avulla, mutta samalla aikaa olivat kaikki porvarispuolueet yhdessä tahi toisessa suhteessa tekemisissä niiden venäläismielisten sapelisenaattien kanssa ja koettivat tukahuttaa niiden avulla edelleen työväen vaatimuksia. Kulissien takaa tuli julkiseksi salaisuudeksi tietoja, mitkä sapelisenaattorit olivat nuorsuomalaisten käytettävissä erikoisesti, mitkä ruotsalaisten, mitkä suomettarelaisten j. n. e. Yhteys venäläisten sapelisenaattorien kanssa tapahtui tietenkin pääasiassa kulissien takana, mutta siitä huolimatta tuli yhtä ja toista julki. Ja tulokseksi meidän porvarillisten pelistä siellä tuli se, että eduskunnan työväelle edullisia lakeja ei saatu läpi, että ei saatu muuten hoidetuksi tämän maan asioita niinkuin työväen edut olisivat vaatineet ja että kuristukset työväkeä vastaan tulivat varsin sietämättömiksi.

Työväellä oli sen johdosta alituisena toivona, jotta kun Venäjällä tapahtuisi vallankumous, kun siellä yksivaltainen hallitsijajärjestelmä kukistettaisiin, sitten saataisiin täällä jonkunverran paremmat olot. Ehkä sitten saataisiin tällä täydennetyksi kansanvaltainen eduskunta siten, että eduskunnalle saataisiin kansanvaltainen valta. Tämä toivo on elähyttänyt Suomen työväkeä kokonaista 10 vuotta, se on odottanut niinkuin päivännousua tuota tilaisuutta, ja se toivo on luultavasti vaikuttanut, että tässä maassa on saatu niissäkin kurjissa oloissa, mitä työväellä on ollut, pysytetyksi jonkunverran järjestystä. Tämä maa on näihin asti oikeastaan välttänyt veriset vallankumoukset, jollaisia murroskausina on ollut melkein kaikissa maissa. Ja etupäässä tuo toivo, jota varsinkin sosialistisen agitatioonin taholta on pidetty mahdollisimman elävänä ja virkeänä, on vaikuttanut tähän. Nyt kun maaliskuussa suoritettiin äkkiä vallankumous Venäjällä, alettiin työväen taholla odottaa, että vihdoinkin päästäisiin toivottuun tulokseen, jotta vihdoinkin saataisiin sellainen tila, ettei olisi ainoastaan näennäinen leikittelevä parlamentti, jonka työn tulokset porvarispuolueet saisivat tehdä tyhjiksi, vaan että tulisi vakava kansanvaltainen parlamentti, jonka tahto olisi vallitsevana maassa ja joka saisi työväelle edullisia muutoksia aikaan. Sitä odotettiin vuonna 1916 laillisesti valitulta eduskunnalta. Ja työväen edustajat siinä eduskunnassa tekivät — vaikka minä en tehnyt — erittäin ahkeraa ja tunnollista työtä. He saivat aikaan arvokkaampia ja parempia lakeja kuin minään istuntokautena sitä ennen oli saatu. He tekivät myös sen lain, jolla määrättiin hallitsijalle kuulunut valta siirrettäväksi eduskunnan käytettäväksi. Sillä lailla oli toteutuva tuo toivo, jota työväki niin kauvan ja kärsivällisesti verisiä mellakoita toimeenpanematta oli odottanut. Mutta kun sen lain täytäntöön paneminen olisi ehkä tullut jonkun verran haitalliseksi porvarien luokkavallalle, kohtasi se silloin jo tehtäessä tavatonta vastarintaa. Kun laki oli valmis, mitenkä porvarien taholta siihen suhtauduttiin? Silloin sitä alettiin haukkua ihan joka puolelta. Otettiin haukkumisen näennäiseksi verhoksi se, että se ei tahdokaan Suomelle täyttä itsenäisyyttä, vaan jättää ne ja ne luetellut asiat ratkaisematta, taikka valheteltiin vielä, että se jättää ne ja ne asiat semmoiseen tilaan, että Suomen oikeus sentähden oikeastaan vähenee. Itsenäisyysmiehet olivat hyvin innokkaita käymään siltä kantilta lain kimppuun. Toiselta puolelta taas sanottiin, että se vaatii liian paljon ryssiltä, että se on niin uhkarohkeasti, niin yltiöpäisesti tehty, ettei sillä saada mitään tuloksia. Sen tekijöitä syytettiin silloin maailman taitamattomimmiksi politikoitsijoiksi, jotka tyhmyydellään ja yltiöpäisyydellään panivat koko maan edun vaaraan. Nuo ristiriitaiset haukkumiset olivat vain näennäisiä temppuja. Pahin siinä laissa oli tosiasiallisesti porvarien mielestä juuri sen kansanvaltainen luonne. Porvarien taholta pidettiin kauheana rikoksena sitä, että tämän maan itsevaltainen virkakoneisto olisi kaikkine osineen mahdollisesti joutunut eduskunnan lähemmän tarkastuksen alaiseksi. Eihän oltu tarkoitettu, että eduskunta itse rupeisi käyttämään niitä virastoja, vaan että se saisi lähemmin tarkastaa ja määrätä niiden käyttämisestä. Kun sama eduskunta vielä oli hyväksynyt useita muita lakeja, kuten ed. Kuusinen jo luetteli, jotka myös kajoovat porvariluokkien etuihin, niin tuli porvarien kesken välttämättömäksi vaatimukseksi saada tuhotuksi vuonna 1916 valitun laillisen eduskunnan ensimäisen istuntokauden työt, tuhotuksi niin tyystin, ettei niistä jäisi riekalettakaan jälelle, ettei mikään niistä tulisi hyödyttämään Suomen kansaa. Se oli porvarien vaatimus. Eduskunnan hajoittaminen on väitetty

pääasiallisesti sosialistien syyksi eikä ole otettu huomioon sitä tehdessä, mitä porvariluokka oli voittava sen kautta, että se tahtoi tuhota kaikki ne suuret ja arvokkaat työt, mitä eduskunta oli tehnyt.

Meillä ei ole tänä päivänä tiedossa, mitä kaikkia keinoja porvarillinen harvainvalta on käyttänyt saadakseen hajoituksen aikaan. Mutta sen verran ollaan jo jäljillä, että porvarillisten keskuudessa on toiminut pimeitä voimia, pimeitä roplia, jotka ovat olleet yhteydessä varsinkin tenraalikuvernöörin apulaisen Korffin kanssa. Ja samassa tarkoituksessa on porvariluokalla ollut viseenkantajana Pietarissa suurkapitalistien edustaja, nykyinen ministerivaltiosihteeri. Sillä porvaristolla on ollut enemmän tahi vähemmän salaisia tai julkisia yksityisiä lähettiläitä siellä kaikkamassa kuoppaa viimeisen eduskunnan istuntokauden töitten hävittämiseksi. Sellaista peliä porvarillinen harvainvalta on harjoittanut. Sillä on ollut tietysti liittolaisia myös Venäjän porvarillisten luokkien joukossa, sillä Kerenskin hallitus oli selvästi kapitalistiluokkien hallitus. Meidän porvarit ja Venäjän porvarit ovat lyöneet siinä etunsa yhteen ja he ovat yhteisesti, salaisesti ensin vehkeiltyään, hajoittaneet sen eduskunnan tuhotakseen sen työt.

Kun sillä eduskunnalla oli valmista työtä, valmiita arvokkaita lakeja, niin ei kai mene kenenkään järkevän ihmisen päähän, että yhdellä tuolaisella hajoitustempulla saisi tehdä nuo lait mitättömiksi. Sellainen menettelyhän olisi mitä tyhmintä politiikkaa jo itse siihen nähden, että edustajat istuivat kauvan ja käyttivät runsaan määrän Suomen kansan varoja eduskuntatyöhön. Sellainen politiikka olisi mitä tyhmintä leikkiä, stua kuukausimääriä, tuhlata varoja ja sittenkun se olisi saanut paljon arvokasta työtä valmiiksi, jälleen tuhota työt. Suomen kansan pyhä velvollisuus olisi ollut ruveta valvomaan ja vaatimaan, että niitä töitä ei olisi julistettava mitättömiksi. Mutta mitä teki meidän porvaristomme? He panivat koko lehtikoneistonsa soittamaan siihen ääneen, että se eduskunta muka ei saanut nitään valmiiksi, kaikki sen tekemät työt ovat nenneet myttyyn ja syy on muka sosialistien, — vaikka kaikki edut olisivat tulleet kapitalisteille. Ja vielä porvarilehdet luokkansa etujen vaatimuksesta menivät pitemmälle. Kun eduskunta oli yrittänyt kokoontua, niin estettiin sen kokoontuminen mitä häpeämättömimmällä tavalla. Laittoihan Venäjän väliaikainen hallitus laittomasti sinne pistinmiehiä estämään edustajia menemästä sisälle. Sillä ei ollut mitään laillista oikeutta tehdä niin. Porvarillinen lehdistö ensinnäkin hyväksyi sen teon. Se ilkkui vahingoniloisesti. Sillä ei ollut edes sen verran kansallistuntoa, että sitä olisi hävettänyt loukkaus, mikä Suomen kansalle oli tehty. Sillä ei ollut sen verran kansanvaltaista tuntoa, että se demokratisen tuntonsa takia olisi hävennyt sitä. Sellaisia tekoja ei tapahdu kovin monasti historiassa. Persiasta kerrotaan, että kun keisarivallan aikana Venäjän virkavalta pani toimeen siellä samallaisen teon, siellä silloin eduskunta asettui yksimielisesti tuomitsemaan sitä tekoa. Edustajat asettuivat vastarintaan, vaikka ne tiesivät ennakolta, että useat menettävät henkensä, ja he tekivät uljaasti. He puolustivat kansallista kunniaa ja eduskunnan arvoa. Mutta meillä otettiin hävyttömällä vahingonilolla vastaan sellainen törkeä rikos, sentakia kun tuollakin teolla edistettiin porvarillisten luokkapyyteitä, jotka ovat vahingollisia Suomen kansalle.

Siinä esimerkkejä harvainvallan käytöstä ja harvainvallalla saavutetuista tuloksista tässä maassa. Nyt kyseessäoleva valtioteko, jota aiotaan viedä päätökseen tässä istunnossa, ei ole muuta kuin suoranaista jatkoa niille teoille. (Vasemmalta: Oikein!) Kun Kerenskin hallitus oli kapitalistinen ja kun sen kanssa oltiin sellaisissa suhteissa, kuin minä mainitsin, niin tiedettiin saatavan siltä apua Suomen kansanvaltaista eduskuntaa vastaan, Suomen demokratiaa vastaan. Sen takia ei luultu tässä maassa tarvittavan paljon muita jarruja. Mutta kun tuo kapitalistinen hallitus nyt on ehkä kukistunut Venäjällä, kun sinne on tullut työväen hallitus, jonka ei luultaisi vastustavan edes niiden viime vuoden eduskunnan lakien täytäntöönpanoa, niin silloin on meidän porvareilla hätä ja ne hakevat toista jarrutuslaitosta, toista sellaista laitosta, joka koettaisi tuhota kansanvaltaisen eduskunnan päätökset, ainakin hirttäisi ne syville riveille edulliset lait, jotka viime istuntokautena hyväksyttiin, jos jotkut voimat koettaisivat saada niitä täytäntöön. Tämähän on tässä hommassa pääytimenä. Ja tämän takia käydään sotaa — eikä 3-miehisellä koplalla ole sellaisia kauniita ihanteellisia tarkoituksia, kuin ed. Ingman on valheellisesti esittänyt.

Eikä myöskään tämän johtokoplan asettamisella ole mitään isänmaallisia tarkoituksia, sillä tilanne nykyään on sellainen, että ehdotettu 3-miehinen hallitus ei suinkaan voisi edistää meidän isänmaamme asioita. Minä luulen, että se päinvastoin voisi olla mitä suurimmaksi vahingoksi nykyään. Jos se aikoisi ajaa Suomen kansan itsenäisyysasiaa, niin tulisi kysymykseen ensinnä, mihin voimiin se aikoisi luottaa, mitä voi-

mia se aikoisi käyttää apunaan. Eihän siinä riitä pelkkäin porvarillisten yksityiset voimat, olkoot he kuinka hyvin syötettyjä tahansa. Eivät he lähtisi tukemaan itsenäisyysaatteita, jos niitä voimakeinoilla ruvettaisiin ajamaan läpi. Olisi kai ajateltavissa, että tämä 3-miehinen hallitus nojautuisi niihin lahtarikaarteihin, joita on perustettu, mahdollisesti asettuisi niitten päälliköksi. Mutta nyt lahtarikaastit nähtävästi ovat suututtaneet menettelyllään venäläisen sotaväen, siinä määrin suututtaneet, että mitkään Suomelle edulliset neuvottelut lahtarikaartien päällikköjen kanssa eivät sillä taholla voisi tulla kysymykseen. Eikä lahtarikaarti suinkaan ole niin suuri, että se uskaltaisi lähteä sotaan venäläistä sotaväkeä vastaan yksinään. Ei myöskään ole luultavaa, että 3-miehen hallitus tulisi nojautumaan siihen ehdotukseen, mikä Ruotsissa on tehty myöskin vapaamieliseltä taholta, siihen että Ruotsi sotaväellä miehittäisi Suomen ja siten rupeaisi pelastamaan meitä pistimillä muka nälänhädästä, sillä ei kai ole luultavaa, että tuollaisten ehdotusten toteutuminen Ruotsissa tulisi mahdolliseksi, koska Ruotsin työväestö luultavasti tulisi täydellä tarmolla asettumaan kaikkia moisia yrityksiä vastaan. Minä en tiedä, missä määrin olisi mahdollinen oletus, että 3-miehen hallitus tulisi odottamaan Saksan maihinnousua täällä ja perustaisi politiikkansa sitten niitten asevoimien varaan, joita saksalaiset mahdollisesti tulisivat tuomaan.

Jos se hallitus aikoisi sen nojassa ruveta toimimaan, niin eiköhän se tulisi liian aikaisiin asetetuksi, sillä nykyään ei kai vielä ole mitään julkista tietoa siitä, että Saksa toisikaan joukkojaan tänne. Kun on ollut puhe, että direktoorio tulisi toimimaan ehkä vain pari viikkoa eikä ole luultavaa, että sieltä parin viikon kuluessa joutuisi niin suuri joukko, että mitään poliittista suunnitelmaa voisi rakentaa sen varaan — minä oletan, että oikeistosta joku nousee ja selittää, ettei mitään tuollaista ole tekeillä eikä mitään tuollaista ajateltukaan —, niin nykyhetkellä täytyy kaiketi Suomen itsenäisyyskysymystä ajaa, jos sitä ajaa tahdotaan, niiden voimien kanssa, jotka Venäjällä ovat apuna. Tällä hetkellä ei kai voi sanoa, mikä ryhmä siellä vallan perii. Ne tiedot, mitä näihin asti on saatu, näyttävät, että n. s. bolshevikit mahdollisesti tulisivat saamaan koko valtakunnassa vallan, mikä niillä Pietarissa jo onkin olemassa, mutta niiden vastustus ei ole vielä kokonaan kuitenkaan kukistunut. Siis ei tiedetä varmasti tulevatko he vallalle, vai saako Kerenski vielä vallan käsiinsä ja Kerenskin mukana ne kapitalistiryhmät, jotka ovat hänen takanaan. Jos Kerenski ja kumppanit saisivat vallan käsiinsä, niin silloin teillä porvareilla tietenkin olisi tilaisuus jatkaa sitä politiikka, jota kenraalikuvernööri Nekrasoffin avulla harjoititte ja joka oli jo koko pitkällä. Te tulisitte saamaan tuloksia, jotka jossain määrin tulisivat tyydyttämään teidän itsenäisyysvaatimuksianne, ja tuloksia, jotka täyttäisivät etupäässä teidän luokkavaatimuksianne. Mutta kun näyttää siltä, että toistaiseksi se sivusta joutuu häviölle Venäjällä, niin mitä teidän sitten maksaa vaivaa asettaa hallitusta, jonka tulisi neuvotella venäläisten kanssa näistä itsenäisyysasioista. Teidän hallituksenne tulisi edustamaan sellaisia ryhmiä Suomessa, jotka edustavat niitä oikeistoryhmiä Venäjällä, jotka vallankumous kukisti. Teidän hallituksenne tulisi siis edustamaan Suomen taantumusryhmiä tai vastavallankumousryhmiä, niinkuin sanotaan. Minä oletan edeltäkäsin, että teidän neuvottelijanne eivät tulisi sen takia bolshevikiryhmien keskuudessa saamaan niinkään suurta menestystä aikaan. Välittäjinä täytyisi olla toisenlaisia voimia. Niin ikävältä kuin se ehkä teistä tuntuneekin, niin olisivat ne voimat täältä vasemmistosta haettavina. Ed. Kuusinen tulisi olemaan sen välityksen kenraalina. Se ei olisi tietysti teille mieluista, ette te antaisi koko direktooriota ed. Kuusiselle ettekä vasemmistolle, eikä sitä otettaisi vastaankaan, sillä jos vasemmisto pannaan neuvottelemaan, silloin halutaan käyttää toisenlaisia keinoja. Minä en tiedä, minkälaisia ne tulevat olemaan. Mutta yksi mahdollisuus olisi se, mitä on käytetty yksityisiin henkilöihin nähden ennenvanhaan Suomessa. Kun bobrikoffilaisvuosina erotettiin laittomalla tavalla virkamiehiä ja pantiin toisia niiden tilalle, niin oli tilalle tulevien joukossa, sittenkun lailliset olot palasivat, eräitä sellaisia, jotka vapaaehtoisesti luopuivat virastaan, jonka he olivat laittomalla tavalla saaneet, ja sanoivat entisille laittomasti eroitetuille: tulkaa te meidän tilallemme. Sellaiset virkamiehet herättivät yleistä kunnioitusta Suomessa. Jos eduskuntaan nähden käytettäisiin samaa keinoa, niin tultaisiin ehkä suotuisaan tulokseen. Tämä eduskunta on Kerenskin eduskunta, se on saatu laittomilla vaaleilla ja laillinen eduskunta laittomalla toimenpiteellä hajoitettu. Tämän eduskunnan pitäisi siis tehdä päätös, että lopetetaan toiminta, ja pyytää laillisen eduskunnan puhemiestä käskemään se kokoon ja antamaan sen asettua isänmaan asioiden johtoon edelleenkin. Tämä olisi paras sillä edellytyksellä, että bolshevikit pääsisivät valtaan Venäjällä ja voisivat muodostaa hallituksen. Suomen laillisessa eduskunnassa, jota ei ole lopetettu laillisilla keinoilla, olisi sosialidemokraattinen enem-

mistö, vaikka varsin niukka ja horjuva. Se voisi asettua neuvotteluihin Venäjän vasemmistohallituksen kanssa. Luulen, että sitä tietä tultaisiin ehkä verraten hyviin tuloksiin, ehkä parempiin tuloksiin kuin mitenkään muuten. Ja jos viimeinen eduskunta pidettäisiin laillisena, niinkuin se minun mielestäni on, niin se voisi myös Suomen puolesta tehdä laillisia sopimuksia ja laillisia sitoumuksia sittenkun bolshevikinen hallitus olisi kohonnut sille asteelle, että sen sitoumuksia voitaisiin pitää Venäjätä sitovina. Jos porvarilliset asettaisivat isänmaan edut omien luokkaetujen yläpuolelle, niin he löytäisivät tässä laillisen keinon isänmaan asian ajamiseen. Mutta elleivät he näin tee, vaan koettavat edelleen, ajaa läpi tätä kolmimiehistä kuningaskoplaansa, saada edelleen siitä Suomen hallituksen, niin voivat tulokset tulla hyvin ikäviä. Sillä työväen keskuudessa ja ehkä koko sosialidemokraattisen väestön keskuudessa tullaan tätä toimenpidettä ehdottomasti pitämään laittomana vallankaappauksena. Kun sitä sellaisena pidetään ja käsitys siitä leviää yli Suomen, niin kuka takaa, ettei täälläkin muodostu sitten vallankumousliikkeitä? Jos sellaisia muodostuu, niin kaikilla tahoilla huomio kääntyy niihin, ei saada mitään yhtenäistä kyllin laajaa rintamaa aikaan, ja silloin voivat ehkä hyvät tilaisuudet mennä sivu suun ja me voimme jäädä ehkä jokseenkin vähälle siinä tapauksessa, että vasemmistohallitus Venäjällä, mikä ehkä muodostuu, ei tulisikaan olemaan ehkä pitkäaikainen. Menettelystä, minkä edellä mainitsin, olisi se tulos, että tuo niin sanottu valtalaki astuisi voimaan. Se ei suinkaan tarvitsisi merkitä sitä, että siinä valtalaissa olevat epämääräiset kohdat jäisivät iäti ratkaisematta, jäisivät sellaisiksi kuin ne nyt ovat. Minä tarkoitan varsinkin sotalaitosta ja ulkomaapolitiikkaa. Huolimatta siitä, että vaikka niistä on viittauksia valtalaissa, niin on kuitenkin toiminnan mahdollisuus niissä asioissa. Sitä paitsi, jos venäläisten taholta myönnettäisiin täydellinen itsenäisyys, niin kaikki puolueet, ainakin valtava enemmistö viime eduskunnassa tulisi hyväksymään sen itsenäisyyden ja vastaavat muutokset voitaisiin ehkä silloin eduskunnan yksimielisellä päätöksellä saada perustuslakiin, ne muutokset, jotka itsenäistymisestä aiheutuvat. Valtalain hyväksyminen ei ole suinkaan Suomen kansan enemmistöä vastaan. Oikeiston taholta ovat monet puhujat tehneet päinvastaisen väitteen. He viittaavat siihen äänestykseen, mikä tämän asian yhteydessä toimitettiin ja missä tuli hylätyksi maalaisliiton ehdotus, ja he voivat viitata myös siihen äänestykseen, missä tämä valtalain toteuttamista vastaan tähdätty kolmimiehinen hallitus tuli hyväksytyksi eduskunnan enemmistön äänillä. Mutta tämä äänestys ei suinkaan tulkitse mitenkään viime vaaleissa ilmennyttä valitsijain tahtoa. Viime vaaleissa oli sosialistien ohjelmana valtalain julkaiseminen ja voimaan saattaminen. Se oli myös maalaisliiton ohjelmana. Ainakin maalaisliiton agitaattorit selittivät ympäri maaseudun, ympäri Suomen, että heidän liittonsa on sillä kannalla. Nämät kaksi ryhmää yksinään muodostavat jo tämän eduskunnan enemmistön, näiden valitsijat Suomen kansan enemmistön. Jos maalaisliittolaiset tahtovat äänestää tässä eduskunnassa toisin, niin he tulevat törkeästi pettäneeksi valitsijoitaan. Minä en tiedä, oliko se tulos, joka edellisissä äänestyksissä tehtiin, oliko se diplomaattista peliä, jolla tahdottiin näyttää, että maalaisliittolaiset ovat sekä valtalain kannalla että sitä vastaan. Tuloksista voi tehdä sellaisen johtopäätöksen. Oliko se porvarien kesken ennakolta sovittua diplomaattista peliä vai ei? Mutta jos ei se sitä ollut, jos se asian käsittelyjärjestys ja se äänestystemppu, jonka porvarillinen oikeisto täällä teki, johti tulokseen, mikä näyttää väärältä, niin se olisi mielestäni korjattava uudella äänestyksellä. Siis tässä istunnossa voitaisiin tehdä selvä ehdotus näiden henkilöiden valitsemisen välillä ja valtalain täytäntöönpanemisen välillä, ja silloin maalaisliitto tulisi pakoitetuksi näyttämään, oliko se rehellisesti valtalain kannalla vai oliko se pettänyt valitsijansa ja jo siirtynyt toiselle kannalle. Jos saataisiin tämäkin eduskunta vaatimaan, että valtalaki on pantava täytäntöön, niin luultavasti silloin oikeiston vastarinta murtuisi, sillä eihän luulisi, että he sitten enää kehtaisivat lähteä keksimään keinoja ja konnankoukkuja, joilla yrittäisivät ehkäistä sen täytäntöönpanoa. Kun se olisi saatu täytäntöön pannuksi, niin sen perusteella voitaisiin ruveta järjestämään valtaa ja järjestämään hallitusta, joka ehkä voisi ryhtyä paremmin neuvottelemaan ehkä tulevan venäläisen vasemmistohallituksen kanssa kuin ehdotettu kopla. Voitaisiin ehkä saada semmoinen hallitus, jonka kanssa me vasemmistolaisetkin voisimme olla suhteissa ja ehkä välittää neuvotteluja bolshevikien kanssa. Mutta tästä kolmimiehisestä tulee sellainen, jonka kanssa emme mekään voi olla suhteissa muuten kuin koettaen kukistaa se mahdollisimman pian, koska se tähtää yleensä Suomen kansanvaltaa vastaan. (Kättentaputusta vasemmalta ja lehtereiltä.)

Senaattori Kallio: Olemme saapuneet tänne puhemiehen kutsusta valitsemaan sitä kolmimiehistä valtionhoitajakuntaa, jonka eduskunta on

päättänyt täällä äänestyksen jälkeen asettaa, mutta keskustelu on täällä sukeutunut sangen laajalle ja suoranaisia ehdotuksia tämän tarkoitusperän saavuttamiseksi ei ole vielä tehty tässä istunnossa laisinkaan. Täällä edellinen puhuja muun muassa pelkäsi harvainvaltaa ja sen takia sanoi olevan mahdottoman tätä ehdotusta kannattaa. Hän myöskin täällä puhui valtalain hyväksymisen puolesta. Maalaisliittolaiset ovat siinä suhteessa tässä eduskunnassa tehneet avonaisen ehdotuksen ja pitäneet myöskin siitä kiinni, että valtalaki tulisi tämän eduskunnan päätöksen kautta hyväksytyksi, mutta se ehdotus on täällä kaadettu sen kautta, että sosialidemokraattinen puolue ei äänestänyt sen ehdotuksen puolesta ja oikeisto äänesti ennemmin sitä sekamelskaista ehdotusta, jonka sosialidemokraattinen puolue täällä silloin teki ja joka sisälsi kaikellaisia asioita, joista minun mielestäni ei olisi voinut edes puhemies alistaa sellaisenaan päätettäväksi. Edellinen puhuja lausui myöskin, vaikka tavallaan salaviittauksen kautta, kyseenalaiseksi sen, että meillä olisi jonkinlaista temppuilua, jotta me emme tahtoisikaan saada valtalakia hyväksytyksi. Me avonaisesti tunnustamme, että valtalaki ei ole enää ajan tasalla. Siinä on epämääräisiä kohtia, joista jo huomautettiin silloin, kun se laadittiin, ja sittemmin olemme niin paljon ajassa kulkeneet eteenpäin, että tällä hetkellä siinä on vieläkin suuremmassa määrässä epämääräisiä kohtia. Kuitenkin siitä syystä, että me tiedämme ja olemme vakuutetut siitä, että kansan enemmistö on sillä kannalla, että valtalaki on vahvistettava, niin maalaisliittolaiset ovat tehneet täällä avonaisen ehdotuksen siitä, että tämä eduskunta vahvistaisi sen voimaan. Se ehdotus on täällä julkisesti hylätty. Minä en pidä sitä äänestystä, mikä täällä eduskunnassa tapahtui, lojaalisena. Se on moitittava. Mutta tehtyä emme tekemättömäksi voi saada. On siis asetuttava tapahtumien tasalle.

Tässä tilaisuudessa minä voin mainita, että sosialidemokraateilla on mahdollisuus päästä vielä tänä iltana samaan tulokseen. Minä voin ryhmäni puolesta ilmoittaa, että jos te asetatte tähän kolmimiehiseen valiokuntaan ehdokkaan, tulevat maalaisliittolaiset siinä tapauksessa myös asettamaan oman ehdokkaan ja toivottavasti oikeisto myös ehdokkaan ja silloin on tällä kolmimiehisellä valiokunnalla mahdolisuus ensi töikseen ottaa käsiteltäväksi juuri valtalain hyväksyminen, ja miksei myös kunnallislain ja 8 tunnin työpäivän lain hyväksyminen, joista niin paljon vasemmiston taholla on puhuttu, ja niin pian kun tämä kolmimiehinen valiokunta olisi hyväksynyt valtalain, se olisi menettänyt valtansa. Meidän ei tarvitsisi siis pelätä silloin hetkeäkään harvainvaltaa. Valta siirtyy valtalain vahvistamisella Suomen eduskunnalle, niinkuin on ollut tarkoituskin. Tämä on avonaisesti sanottu ratkaisevalla hetkellä ja teillä on mahdollisuus tämän tiedonannon jälestä ehdottaa jäsen valtionhoitajakuntaan ja me tulemme sen jälkeen myös tekemään samoin. Mutta meillä ei ole syytä tehdä tätä ehdotusta ennakolta siitä syystä, että meistä on välttämätöntä, että tällaisen ehdotuksen ja menettelyn takana on todellisesti eduskunnan enemmistö, ja se on saatavissa tämän kautta. Me voimme teille tämän lisäksi taata sen, että se ehdokas, jonka maalaisliittolaiset tulevat tässä tapauksessa esittämään, tulee olemaan uskollinen valtalain hyväksymiselle. Te agiteeraatte ja puhutte korskeita sanoja aivan hukkaan tässä asiassa. Astukaa tositekojen tasalle ja toteutetaan se, mitä te ja me haluamme tässä asiassa. Se on mahdollinen pikemmin kuin luulettekaan, jos vain te tahdotte sen todella tehdä. (Hyvä-huutoja ja kättentaputuksia.)

Ed. Nissinen: Karjalan pikkuviljelijät ovat pyytäneet minua lähtemään tänne siinä toivossa, että minä jossain pienessäkin määrässä voisin saada jotakin sovintoa aikaan. Minä katson siitä syystä velvollisuudekseni tässä nyt eräitä minuutteja kuluttaa tätä kallista aikaa.

Me olemme täällä Suomenmaassa olleet hirmusorron alla jo lähemmäs 20 vuotta. Kun me nyt lopulla saimme tämän kauniin vallankumouksen, niin meillä joka suomalaisella sykki sydän lämpimästi, kun me kuulimme, että me voimme päästä itsenäisiksi. Nyt kun meillä on tämä saavutettavissa, niin me näemme, että me olemme pirstautuneina ja pirstautuneina niin, ettemme tahdo päästä millään lailla yhteen. Pyydän sekä vasemmistoa että oikeistoa koettamaan saada sovintoa aikaan, lyödä sovinnon kättä. Me emme saa morkata toinen toistamme, mitä toinen on tehnyt, mitä on jättänyt tekemättä. Elämme näinä päivinä sellaista hetkeä, että koko meidän rakas isänmaa vahvisten seuraa, mitä teemme täällä ja voimmeko saada sovintoa ja tulla yksimielisyyteen. Meidän on päästävä yksimielisyyteen, emme saa tänä iltana lähteä pois täältä ennenkun olemme hieroneet toistemme ajatuksia siinä määrin, että voimme yhtyä ja siinä on koko meidän isänmaalle mitä suurin onni. Meidän on saatava omat asiat täällä välttämättömästi ihan piakkoin järjestetyiksi, muuten tulee nälkä meitä suuressa määrin kohtaamaan. Meidän on välttämättömästi saatava mitä pikimmin uusi kunnallislaki. Minä, joka jo

kolmattakymmentä vuotta olen ollut kaikenlaisissa kunnallisissa toimissa, kyllä tiedän, miten siellä maaseudulla ikävästi kaipaamme saada siinä pikainen uudistus. Meidän on myöskin saatava 8 tunnin työpäivä mitä sukkelimmin. Torpparikysymys on meidän heti ratkaistava ja se on jotensakin helppo ja yksinkertainen tehdä. Ja sitten meidän on saatava maanviljelys sellaiselle kannalle, että maassamme tulee kasvamaan oma leipä, ettemme toista kertaa joudu sellaiseen hirveään ahdinkotilaan kuin nyt. Meidän on saatava mitä pikimmin rahaa, meidän on verotettava ne suuret tulot, joita maamme nyt on synnyttänyt. Olen kuullut ed. Kuusiselta, että hänellä on uusi ehdotus, pyydän, että hän on hyvä ja koettaa sen esittää. Myös lämpimästi kannatan senaattori Kallion äsken tekemää ehdotusta. Sen kautta olemme tilaisuudessa jo aivan lähimpinä tunteina saamaan aikaan sen, minkä tahdomme. Pyydän, että koetamme tänä iltana päästä yksimielisyyteen, niin että me saamme ruveta eheää Suomea uudelleen rakentamaan.

Ed. Kujala: Viime vaaleihin mentäessä antoi porvaristo ainakin eräissä osissa maatamme kansalle erään vekselin, nim. lupasi leipää ja särvintä, jos saavat enemmistön eduskunnassa, syyttäen sosialidemokraatteja siitä, että ovat elintarvekurjuuden aikaansaaneet. Kiihkeällä odotuksella, kuumeisella kiihkolla on kansa tähän päivään saakka odottanut sen vekselin lunastamista. Ja toissailtana tässä eduskunnan istunnossa teki ed. Mäki ehdotuksen, johonka sisältyy vaatimus kiireellisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä elintarvekurjuuden vastustamiseksi. Jos porvaristo olisi tuon ehdotuksen hyväksynyt eilen klo 12 alkaneessa istunnossa, olisi silloin tuo vekseli tullut lunastetuksi osittain eikä mennyt protestiin. Mutta kun niin ei käynyt, on vekseli mennyt protestiin. Leipää ja särvintä ei ole luvattu, ei ole siis tahdottu antaa. Onko tämän vekselin protestiinmenon aiheuttanut köyhyys siitä aineesta, millä tämä vekseli olisi lunastettavissa. Ei ainakaan tällä hetkellä vielä. Johan vaalien aikana eräissä paikoin porvarit näyttivät käytännössä, että kyllä heillä on varoja lunastaa se vekseli. Missä tapettiin sika ja sen lihanpalaset annettiin työväelle ehdolla, että äänestävät porvaria. Missä taas omavaraistalous järjestettiin niille, jotka äänestävät porvareja eduskuntaan, mutta jotka eivät äänestäneet, niille leipävarras niin korkealle, ettei siitä ulottunut millään kiinni. Kun näin oli laita, oli hyvä syy siitä huolimatta, vaikka nälkä kuurni vatsaa, odottaa vielä viimeiseen saakka, että eduskunnan porvaristo lunastaisi sen vekselin. Mutta eilinen päivä on osoittanut, että sen sijaan, että vekseli olisi lunastettu, että leipää ja särvintä annettu, sen sijaan on meille tarjottu kuningaskolmikko, siis lisää leivänsyöjiä. Onhan tunnettua, että hovit ovat siksi suuria leivänkuluttajia, ettei ainakaan korttiannoksella tulla toimeen. Siis tuon kuningaskolmikon tahi hovin ylläpito veisi viimeisetkin leivänjätteet kansan suusta pois. Ettei puutetta ole ainakaan tällä hetkellä, osoittaa se, että vaikka on perheitä, jotka ovat useita viikkoja jo olleet ilman leipää, samaan aikaan kuulee joka päivä melkein tuolla mailla maanomistajain kehuvan, että viljaa on, kun maksetaan kolme-neljäsataa markkaa hehdosta, ja toisin paikoin vielä kehutaan, että ennemmin haudataan maahan viljavarat, kuin annetaan elintarvelautakuntien käytettäviksi. Eräissä osissa maatamme on myöskin luvattu kirvespohjaa ja lyijyä antaa niille, jotka tulevat tarkastamaan elintarvevarastoja. Elintarpeita on täällä salakuljetustietä viety ulkomaille, viimeksi yritettiin Pohjanmaan kautta Ruotsiin kuljettaa elintarpeita. Onpa yritetty muuallekin. Samaan aikaan kuin esimerkiksi voita ei ole pitkään aikaan nähty ei kaupunkilais- eikä maalaistyöläisten perheissä, sitä on ulkomaille viety salakuljetusteitä ja ties minne sitä on joutunut. Voidaan kyllä väittää, ettei sitä niin paljon tule tänä vuonna, kuin muina vuosina, mutta koska muulloin on ulkomaille viety yli oman tarpeen, ei niin suurta vähenemistä ole voinut tapahtua. Samaan aikaan kun täällä Helsingissä ja samoin maaseudulla ainakin teollisuuskeskuksissa köyhälistön sairaat, vanhukset ja lapset nääntyvät ravinnon puutteeseen, etupäässä sairaille ja lapsille sopivan maidon puutteeseen, kun esimerkiksi perheen äiti kysyy minkänäköistä maito on, kun hän ei ole sitä puoleen kuukauteen nähnyt, samaan aikaan sitä voidaan syöttää sioille ja eräiden varmoista lähteistä annettujen tietojen mukaan lahtarikaartilaisille täälläkin kuuluu riittävän kaksi litraa päivässä samaan aikaan, kun työläiset eivät tahdo saada sitä edes lääkärin antamalla sairasmaitokortilla. Sianlihaa ei saa, mutta sitä viedään saippuatehtaisiin, kun on joutunut mätänemään kätköissä, ja kai sen vuoksi saippuakin on kallista.

Nämä esimerkit ovat tarpeeksi hyviä todistamaan, millä tavalla porvaristo lunastaa vekseleitään ja tästä porvarien asettamasta kuningaskolmikosta ei ole toiveita saada yhtään parempaa vekselien lunastajaa, kuin nykyinen senaattikaan, tuskinpa sen parempaa, kuin äskettäin eronnut elintarvekurjuuspäällikkö Åkerman, tuskinpa parempaa saataisiin näistä yhdestäkään, joita

porvaristo on ehdottanut direktoorioon. Vielä on mainittava eräs kohta ed. Ingmanin lausunnosta. Hän sanoi, että työväenluokka tulisi tuntemaan kiitollisuutta vielä sellaista kuningaskolmikkoa kohtaan. Mistä hyvästä? Siitäkö hyvästä esimerkiksi torpparit, jotka myös kuuluvat työväenluokkaan, tulisivat tuntemaan kiitollisuutta, että heille tarjotaan kuningaskolmikossa pahin torpparioikeuksien vastustaja Paasikivi. Tulisikohan myöskin nälkäänäkevä väestö maalla ja kaupungissa tuntemaan kiitollisuutta, jos saisi kuningaskolmikon yhdeksi jäseneksi herra Svinhufvudin, joka tällä hetkellä on maamme lakien ylin valvoja. Häneltä ei ole riittänyt pienintäkään huolta siihen seikkaan, että elintarvelakia on häikäilemättömästi rikottu ei ainoastaan siviilikansan puolelta vaan myöskin ja etupäässä porvarillisten tuomioistuinten taholta. Vieläpä tuomioistuimet ovat oikeastaan tavallaan kehoittaneet uusiin rikoksiin. Onhan hyvin kuvaavaa ajallemme ja aikamme lainkäytölle, että samaan aikaan kuin markan viidenkymmenen pennin arvoisten puiden varkaudesta joutuu kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen, niin elintarvelain törkeä rikkoja voidaan tuomita korkeintaan viidenkymmenen tahi sadan markan sakkoon. Tavalliset rangaistukset ovat 3 markkaa sakkoa, toisinaan vapautetaan syytetty kokonaan. Kun prokuraattori, korkein lainvalvoja asiassa, ei tähän seikkaan kiinnitä huomiota, niin ei elintarvelain noudattamisesta ole yhtään parempia toiveita, jos kuningaskolmikossa mukana on myös herra Svinhufvud. Tässä suhteessa tulisi käymään niinkuin monessa muussakin suhteessa maassamme. Kaiken, lopuksi kun nyt alussa mainitsemani vekseli on joutunut protestiin ja kansa, joka viime päivinä odotuksissaan on nähnyt, että nyt ei enää odottamisen aikaa ole, sillä jokainen hetki odotusta lisää kurjuutta, lisää turmiota ja lisää anarkiaa maahan, niin silloin emme enää voi myöskään vastata siitä, jos kansa ryhtyy tämän leipää ja särvintä nimisen vekselin suhteen eräänlaisiin ulosottotoimiin, ellei enää mihinkään pelastustoimenpiteisiin ryhdytä heti!

Ed. Paasivuori: Minä pyydän ehdottaa, että eduskunta päättäisi hylätä kolmimiehisen valtionhoitokunnan valitsemisen ja määräisi Suomen senaatin viipymättä julkaisemaan eduskunnan heinäkuun 18 päivänä säätämän lain korkeimman vallan käyttämisestä Suomessa.

Ed. Gylling: Minäkin olen varmasti vakuutettu siitä, että eduskunnan eilen tekemä päätös direktoorion asettamisesta, jos se toteutetaan, tulee viemään mitä onnettomimpiin seurauksiin. Me täällä vasemmistossa ja suurin osa Suomen kansasta tulee varmaan myös näkemään siinä ainoastaan loppukohdan siinä taantumuksellisessa pelissä, jonka avulla porvaristo viime heinäkuusta lähtien on koettanut tehdä tyhjäksi kaikki ne saavutukset, joita viime eduskunnassa onnistuttiin saamaan. Tämä on rumaa peliä ja vielä rumempaa on se tapa, jolla eilisessä eduskunnan istunnossa direktoorio tuli päätettyä. Sillä tiettyä on, että ainakin niiden ehdotusten nojalla päättäen, joita siinä istunnossa tehtiin, eduskunnan enemmistö oli direktoorion asettamista vastaan, mutta vähemmistö epärehellisellä äänestyspelillä ajoi päätöksen tällaisessa tärkeässä asiassa lävitse. Olen kuitenkin varma siitä, että tuollaisella epärehellisellä äänestystempulla ei ratkaista onnellisella tavalla kansan elinkysymyksiä, eikä sellaisilla päätöksillä ja sellaisella tavalla lopullisesti ratkaista suuria päätöksiä suurissa, ratkaisevissa yhteiskuntakysymyksissä.

Minä sentakia tahdon tehdä samaan suuntaan käyvän ehdotuksen kuin ed. Paasivuori juuri äsken teki, mikä ehdotus tarkoittaisi, että päätöstä valtionhoitajakunnan valitsemisesta ei saatettaisi täytäntöön. Se ehdotus, joka eilen eduskunnassa hyväksyttiin, sisälsi myös, että koko laitos olisi ainoastaan toistaiseksi olemassa. Se siis voidaan peruuttaa vaikka tänä päivänä, jos nimenomaan sellainen alote olisi tehty, siis jo ennenkun se on valittukaan. Mutta tämä jatkoistunto on nyt olemassa ainoastaan vaalia varten. Mielestäni ei siis voi tulla kysymykseen nyt tässä, että nimenomaan peruutettaisiin koko päätös, muutettaisiin päätös kokonaisuudessaan valtionhoitajakunnan asettamisesta. Mutta sensijaan voi vallan hyvin käydä päinsä se, että eduskunnan päätös nyt, ennenkun vaaleihin ryhdytään, muutetaan sikäli, että päätetään, että valtionhoitajakunnan vaalia ei toimiteta.

Samalla kun tämä päätös tehdään, on lausuttava, ettei olla niiden pimeitten tarkoitusperien takana, joita tuolla valtionhoitajakunnalla on tahdottu ajaa, ja se tehdään sillä tavoin, että samassa yhteydessä päätetään kiireellisesti julaistavaksi ei ainoastaan valtalaki vaan myöskin ne viime eduskunnan päättämät lait, jotka olivat valtalain kanssa yhdessä selvimpänä osoituksena viime eduskunnan reformityöstä. Ehdotan senvuoksi että eduskunta päättäisi seuraavaa:

Selittäen, että eduskunnan tämän vuoden heinäkuun 18 päivänä päättämä laki Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä laillisesti on voimassa, eduskunta, muuttamalla eilen tekemäänsä päätöstä, päättää, että valtionhoitajakunnan vaalia ei suoriteta,

sekä tämän yhteydessä päättää, että tämän vuoden heinäkuun 18 päivänä säädetty laki Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä ja sen perusteella vahvistetut maalaiskuntain kunnallislaki, kaupunkikuntain kunnallislaki, laki kansanäänestyksestä ja kunnallinen vaalilaki, laki 8 tunnin työajasta, laki eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten virkatointen lainmukaisuutta, laki Suomessa asuvain Venäjän kansalaisten kunnallisista oikeuksista sekä laki Venäjän kansalaisten oikeudesta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa ovat viipymättä julkaistavat.

Ed. Arajärvi: Eduskunnan aikaisemmassa istunnossa on minun tiedusteluuni vasemmistosta selvästi vastattu, että tämä eduskunta on laiton. Ed. Tokoi tässä istunnossa erityisesti korosti samaa asiaa. Minun tiedossani on myöskin, että maaseudulla tänään on levitetty siltä taholta painettua sanaa, jossa ilmoitetaan, että tämä laiton eduskunta poistetaan ja ensi tiistaina kokoontuu laillinen eduskunta. Tästä huolimatta minä olen — en yksityisenä, vaan ryhmäni ja porvarillisten ryhmien puolesta — ollut liikkeellä tänäkin päivänä voidaksemme saada aikaan sen, jotta tämä eduskunnan aikaisemmin tekemä päätös valtionhoitajakunnan asettamisesta tulisi niin hoidettua, jotta se saattaisi tapahtua, mistä ed. Kallio tässä äskeisessä lausunnossaan ehdotti. Ja tämä, mikäli minä saatan käsittää, on ainoa laillinen tie, jolla voidaan niiden mielestä, jotka tämän eduskunnan lailliseksi tunnustavat ja laillisia muotoja tahtovat noudattaa, asia yksimielisesti kuljettaa onnelliseen loppuun. Minä puolestani en ainakaan tällä haavaa näe mitään muuta keinoa, kuin sen, että ne täällä yhtyvät ed. Kallion tekemään ehdotukseen, jos asia tahdotaan hoitaa sillä tapaa kuin nyt useat näyttävät ajattelevan. Mitä mielipidettä minä persoonallisesti olen siitä tai tästä vahvistettavaksi vaaditusta lakiehdotuksesta tai se tai tämä edustaja on, se on kokonaan eri asia, mutta mainittu tie on se, jota käyttää voidaan ja joka vie lailliseen lopputulokseen.

Kantani on muuten sama, minkä ed. Schybergson täällä aikaisemmin esitti. Tuleeko se sitten eduskunnan päätökseksi tai ei, on toinen asia. Saatan minä vielä senkin mainita ja minun on ehkä velvollisuuskin mainita, että sitä voi kannattaa kyllä keskustassa se ryhmä huomattavalta osaltaan, ehkä kokonaisuudessaan, johon minä kuulun.

Ed. Pehkonen: Kun täällä useampaan kertaan on viitattu tämän eduskunnan laillisuuteen ja samalla niihin päätöksiin ja niitten laillisuuteen, joita aikaisempi eduskunta teki hajoituksen jälkeen, pyydän lyhyesti saada merkitä käsitykseni tähän nähden.

Siitä, mikä oikeus väliaikaisella hallituksella oli hajoittamiseen ja mitä Suomen kansan kannalta on sanottava siihen menettelytapaan, jolla se pakoitti eduskunnan hajaantumaan sen yrittäessä kokoontua elokuulla, lausuttiin ajatukset siinä ryhmäinvälisessä kokouksessa, joka silloin pidettiin. Se ei näin ollen käsitykseni mukaan kaipaa tässä sen enempää käsittelyä.

Mitä siihen tulee, mikä merkitys niille vaaleille on annettava, joitten perusteella olemme täällä koolla, on minun käsittääkseni otettava siinä huomioon se, mille kannalle aikaisempi eduskunta asiaan nähden asettui ja mille kannalle Suomen kansa kokonaisuudessaan on siihen nähden asettunut. Kun eduskunta yhtyi yhteisesti käymään uusiin vaaleihin, kun se tunnusti tämän vaalitoiminnan, tunnusti se samalla oman käsityksensä siitä, että Suomen kansalle on yhtenäisyyteen pääsemistä varten annettava tilaisuus laillisesti valita nykyistä tilannetta vastaava uusi eduskunta, joka saapi uuden tehtävän jatkamisen suorittaakseen. Ja kun Suomen kansa yhtyneenä kävi näihin vaaleihin, tunnusti se käsitykseni mukaan itse käyvänsä, riippumatta siitä, mikä voima entisen eduskunnan oli hajoittanut, vaaleihin täysin laillisissa merkeissä, antaen tuon laillisuuden niille vaaleille ennen kaikkea sillä, että kansa itse ne tunnusti. Mutta myöskin sama käsityskanta näkyy vallinneen siihen aikaan sen ryhmän keskuudessa, jonka taholta tällä kertaa on tahdottu tuoda esille ajatuksia, ettei tämä eduskunta olisi täysin laillinen. Minä pyydän saada esittää muutamia lauseita ed. Airolan pitämästä puheesta sosialistisen eduskuntaryhmän kokoontuessa Helsingissä syyskuun lopulla. Samalla kun hän asettuu käsittääkseni pääasiassa samalle kannalle, kuin mitä olen esittänyt eduskunnan hajoitukseen ja uusiin vaaleihin käymiseen nähden, hän jatkaa: „Kun eduskunnan hajoitusyritys on ollut laiton, niin tietenkin siltä kannalta, ellei muuta siihen lisää, uudet vaalitkin olisivat laittomat ja ne olisivat laittomat, jos tämä eduskunta ne sellaisiksi selittäisi. Mutta mikään ei estä tätä eduskuntaa suostumasta, taipumasta siihen, että tässä maassa toimitetaan nyt lähipäivinä eduskuntavaalit, eikä hyväksymisen kieltämiseen eduskunnan puolelta ole aihettakaan, koska nykyisessä eduskunnassa on runsaasti Suomen kansan suuren enemmistön pyrkimysten vannoutuneita vastustajia, minkävuoksi on aivan paikallaan, että näitten Suomen kansan pyrkimysten van-

noutuneitten vastustajain vähentämiseen annetaan uusien vaalien kautta tilaisuus Suomen kansalle. Vaikka näin valitaankin uusi eduskunta, ei tarvitse tulla siihen tulokseen, että olisi olemassa kaksi eduskuntaa, vaan uusi valittu eduskunta ryhtyy toimeensa kansan vaaleissa sille antaman valtuuden nojalla ja tämä eduskunta, kun on tehtävänsä suorittanut ja uusi eduskunta on valittu, katsoo silloin valtuutensa päättyneen, aivan niinkuin valtiopäiväjärjestyksen 3 § edellyttää ja niinkuin meidän kaikkien edustajavaltakirjoissa on sanottukin." Ja lopuksi: „Siihen saakka, kunnes uusi eduskunta on valittu, on tämän eduskunnan tehtävä varjella Suomen kansan ja Suomenmaan etua ja oikeutta." Minun käsittääkseni tässä lausunnossa, ryhmän siihen yhtyessä siinä tilaisuudessa, kuten uutisesta on käynyt selville, on sillä taholla myöskin näitten vaalien laillisuus täysin tunnustettu sillä perusteella, että Suomen kansa itse on tehnyt määränsä ne vaalit toimitettaviksi ja antanut niille vaaleille laillisuuden leiman.

Mitä siihen tulee, miltä kannalta aikaisemmin täällä äänestettävänä olleita esityksiä, ehdotuksia, on otettava, tahdon vielä käsityksenäni lausua, että jos ne uudistukset, joita ed. Mäen ehdotus sisälsi, olisivat olleet yksityisesti itsekukin ehdotus erikseen käsiteltävänä, olisimme silloin niitten suhteen saaneet nähdä, mitenkä pitkälle mikin ryhmä niissä uudistuksissa tahtoo mennä. Mutta kun ne uudistukset eivät kuulu käsiteltävänä olevaan asiaan ja kun niissä ei ollut sellaista valmistusta eikä niihin ollut tilaisuus sillä tavalla tutustua, että edustajavelvollisuutensa tuntien olisi voinut mennä niistä päättämään, ei niitä sillä hetkellä voinut suinkaan hyväksyä eikä umpimähkään päätettäviksi ottaa. Kun saamme tämän asian valmiiksi, me pääsemme eduskuntatyöhön käsiksi ja saamme silloin nähdä mitenkä pitkälle näihin uudistuksiin nähden itsekukin ryhmä menee. Minä puolestani toivon, että se kokoonpano, mikä tässä eduskunnassa on, tulee takaamaan verraten pitkälle menevät taloudelliset uudistukset, samoin kuin muutkin kansanvaltaiset pyrkimykset, joita täällä on tahdottu valtalain yhteydessä esiin ottaa ja vaatia niistä äänestämään.

Ed. Kullervo Manner: Ed. Pehkonen luki täällä kohtia eräästä ed. Airolan lausunnosta. Väitti tämän lausunnon annetun sosialidemokraattisen ryhmän kokouksessa. Mikäli minä muistan, niin se lausunto on annettu Suomen eduskunnan istunnossa. Tästä lausunnosta voin muuten mainita, että se kokonansa kuuluu ed. Airolan omalle tilille. Mutta ei siitä silti voi vetää niitä johtopäätöksiä, joita ed. Pehkonen nyt veti. Ed. Pehkonen lukekoon uudestaan sen, niin havainnee, niinkuin minä nyt äsken kuulemallani, että ed. Airolan kerrotussa lausunnossa edellytetään, että Suomen laillinen eduskunta antaisi suostumuksensa niihin Kerenskin hallituksen määräämiin vaaleihin. Sellaista suostumusta se ei ole antanut eikä tulle koskaan antamaan. Se eduskunta ei ole kruunannut laillisiksi niitä vaaleja. Siitä ei ed. Pehkonen pääse yli eikä ympäri. Jos ed. Airola olisikin ne laillisiksi julistanut tai ollut julistamatta, niin siitä ei tosiasia miksikään muutu. Herrat pelkäävät kovasti sitä vanhaa eduskuntaaa ja ymmärrän siihen olevan syytäkin. Ed. Valpas on perusteellisesti täällä jo esittänyt syyt siihen. Mutta ei teidän niin paljon tarvitsisi pelätä kuin ed. Arajärvi näkyy pelkäävän, että se ensi tiistaina kokoontuisi. Minä olen sen puhemies, — saan esitellä — enkä ole sitä vielä kokoonkutsunut, enkä ole vielä päättänyt, koska se kokoontuu. Istukaa siis rauhassa ja tehkää päätöksiänne sen puolesta.

Viime istunnossa sanoin olevani näissä istunnoissa esittääkseni työväen mielipiteitä. Minä pyydän nytkin täyttää sen tehtävän, minkä sanoin itselläni olevan. On tullut pari sähkösanomaa, jotka mielestäni kuvaavat erinomaisen hyvin työväen mielialaa tällä hetkellä, ja juuri niistä asioista, joista täällä nyt puhe on.

Viipurista sähkötetään näin: „Viipurin kaupungin sosialidemokraattinen kunnallisjärjestö vaatii, että eduskunnan porvarillisen enemmistön on viipymättä peruutettava tekemänsä päätös kolmihenkisen direktoorion valitsemisesta Suomen korkeimman valtiovallan käyttäjäksi ja katsoo, että nykyisen eduskunnan, laittomien vaalien kautta kokoonkutsuttuna, on hajaannuttava ja että vuonna 1916 valittu ja tänä vuonna laittomasti hajoitettu eduskunta voi esteettömästi ryhtyä jatkamaan väkivaltaisesti keskeytettyä työtä. Kunnallisjärjestön kokous."

Turusta sähkötetään: „Turun sosialidemokraattinen kunnallisjärjestö kokouksessaan hyväksyy sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän menettelyn täydellisesti nykypäivien tapahtumista, ilmoittaen mielipiteenään, ettei tuumaakaan saa peräänantaa vaatimuksista. Olemme takananne. Turun sosialidemokraattinen kunnallisjärjestö."

Hyvät herrat! Nämä sähkösanomat eivät ole tilattuja. Ne eivät ole sellaisia papereita, joita joskus näkyy Suomettaren yleisön osastossa — tilauksesta. Minä olin tänä päivänä Helsingin työväen tuhatlukuisessa kokouksessa ja kuulin siellä samoja mielipiteitä. Te tiedätte ja teidän

täytyy siis tietää, mimmoiset työväen mielipiteet nyt ovat.

Eräs arvoisa porvarillinen puhuja lausui liikuttettuna ja minusta kauniisti, että me emme saa mennä pois täältä ennenkun olemme — hieroneet toisemme. Niin, se tuntui koomilliselta, se lausunto, mutta minusta hän antoi erinomaisen hyvän neuvon. Koetetaan täällä hieroa toisemme niin, että tekisimme niin hyvän päätöksen, ettei työväki tule ja hiero meitä kaikkia. Se hieominen, hyvät herrat, ei ole makeaa. Minä olen ollut muutamia vuosia työväenliikkeessa mukana. Siellä ei pidellä vallan pehmoisin kourin edes omia miehiä ja vielä kovemmin kourin ne taitavat pidellä vierasta väkeä.

Suomettaressa sanottiin sen jälkeen, kun minä täällä olin ensi kerran nyt tätä tovia mielipiteeni lausunut, että minä uhkasin. Se oli törkeää valetta. En minä nytkään uhkaa, minä vaan kerron, mitä olen nähnyt, kuullut ja tunnen. Minä olen teille kohtelias, olen ehkä liiankin kohtelias, sillä työväki ei ole minua käskenyt edes varoittamaan teitä, mutta minä teen sen omalla luvallani.

Kuulkaapa maalaisliittolaiset! Te olette yksityisesti, muun muassa minullekin muutamat teistä, sanoneet, että te tässä direktooriojutussa ja valtalainkin asiassa olette meidän sosialidemokraattien kanssa yhtä mieltä. Hyvä! Otetaan ne puheet täydestä! Mutta se, mitä senaattori Kallio esittää, ei ole olemista asiassa yhtä mieltä meidän kanssa. Te olette tienneet ja te saakaa tietää nytkin, että me emme tunniksikaan välitse direktooriota, ei minuutiksikaan. Siitä lähtekää, arvoisat maalaisliittolaiset! Mutta jos te siitä olette meidän kanssamme yksimielisiä, että valtalain on tultava julaistuksi ja tässä maassa käytäntöön pantavaksi, jos te olette myöskin sitä mielipidettä, että kolmimiehistä direktooriota tässä maassa ei tarvita, vaan että se voi tunnin päästä lakata olemasta, niin minkä takia te vaaditte sitä yhdeksikään tunniksi? Eduskunta voi päätöksensä peruuttaa. Se päätös, joka tehtiin eilen, sisälsi, että t o i s t a i s e k s i eduskunta päättää sen asettaa. Jos herrat ovat voineet tämän asian käsitellä yksinkertaisella äänten enemmistöllä, niin minusta ei pitäisi löytyä mitään estettä, ei laillisia eikä maalaisliittolaisten kannalta asiallisia esteitä sellaiseen ehdotukseen, kuin meidän puolelta on tehty. Arvoisat maalaisliittolaiset! Silloin kun tästä jutusta tehtiin ensimäinen päätös, niin te olitte suuttuneita, te puitte nyrkkiä tuonne oikeistolle, ja minusta te teitte oikein, sillä teitä oli potkaistu hiton hävyttömästi. Potkaiskaa te nyt takaisin, antakaa talonpojan potku, antakaa se herroille niin, että tuntuu! Kuulkaa maalaisliittolaiset! Ette te pikkutalonpojat koskaan tässä maassa eteenpäin pääse herrojen kanssa. Jos te tahdotte omaakin asiaanne auttaa, niin työmiehen rinnalla teidän pitää olla, luokkataistelussa semmoisena aikana kuin tämä on, j o l l o i n o n k y s y m y k s e s s ä k a n s a n v a l t a tai h e r r a i n v a l t a. Kun te kerran sanotte olevanne meidän kanssa a s i a s s a yhtä mieltä, älkää silloin riidelkö siitä, pitääkö sen direktoorion olla tunnin virassa vai eikö yhtään tuntia. Jos te vaaditte sen tunniksi, niin te teette silloin kohteliaan kumarruksen oikeiston herroille ja asia on selvä. Jos te taas olette sitä mieltä, että te ette koko-hökötyksestä ollenkaan välitä, niin peruutetaan päätös. Jos te olette asiallisesti meidän kanssa valtalaista samaa mieltä ja direktooriosta samaa mieltä, niin silloin minusta maalaisliittolaiset eivät voi hyvällä omallatunnolla äänestää senaattori Kallion ehdotusta. Ottakaa huomioon, te talonpojat, että senaattori Kallion ehdotusta kannatti suomettarelainen Arajärvi. Hän edustaa finanssikapitaalia. Herra Arajärvi edustaa suomettarelaisten keskeisiä pyrkimyksiä. Ei hän lähde maalaisliittolaisten tämmöistä ehdotusta kannattamaan sen takia, että se on oikeistolle, suomettarelaisille vahingollinen, vaan sen takia, että se on edullinen. Tahdotteko te palkita sen potkun, jonka saitte, tarjoomalla taaskin herra Arajärven joukolle apuanne? Ei luulisi pohjalaisten talonpoikien, ja mistä maanääristä te lienettekin, olevan niin pitkämielisiä ja hyväsydämisiä, että vielä nytkin suutelette niitä korkoja, joita nuo herrat teille näyttävät.

Senaattori K a l l i o: Keskustelun aikana täällä on sosialidemokraattiselta taholta koetettu osoittaa tämän eduskunnan laittomuutta. Täällä ed. Pehkonen luki ed. Airolan lausunnon. Sen oikeamielisyys riippuu siitä, että se oli annettu ennen vaaleja, jolloin sosialistit varmasti uskoivat saavansa enemmistön tähänkin eduskuntaan, ja jos niin olisi tapahtunut, ei yksikään sosialidemokraatti moittisi tämän eduskunnan epälaillisuutta. Sen tähden minusta tuollainen todistelu on temppuilua ja ed. Airolan silloinen lausunto on sitä, minkä jokainen sosialisti sydämessään oikeaksi tunnustaa.

Täällä entisen eduskunnan puhemies ed. Manner äskeisessä lausunnossaan kutsui maalaisliittolaisia kannattamaan heidän ehdotustaan. Minä jo äskeisessä lausunnossani olen osottanut tien, kuinka sosialidemokraattisella puolueella on mahdollisuus saada hyväksytyksi valtalaki, josta tässä lähinnä on kysymys. Ja olen osoittanut senkin, ettei ole niin vaarallista, jos harvoillakin

on valtaa, jos se vaan tekee hyvää. Ja kun sen valta ei vielä kestä, niinkuin ed. Mannerkin on maininnut, kuin yhden tunnin, niin ei sen pitäisi olla peloittavaa sosialidemokraattiseltakaan kannalta katsoen. Te, ed. Manner, osoititte meille, että meitä on potkaistu ja meidän on kostettava. Minä pyydän sanoa teille: te yhä pyydätte meiltä palveluksia vain, ja potkitte ja odotatte maalaisliittolaisilta kumarruksia vasemmalle. Me olemme osoittaneet tien, jota voi koko eduskunta kunnialla kulkea ja me emme sillä palvele oikeistoa eikä vasemmistoa, vaan me palvelemme sillä isänmaan asiaa (Hyvä! oikein!) ja sen pitäisi olla suurin tekijä tässä asiassa. Sellaiset melkeinpä provokatooriset lausunnot, joita meille täällä suositellaan, ne eivät meihin pysty. Me olemme kutsuneet teitä palvelemaan isänmaan suurta kysymystä ja minä vieläkin vakuutan, että siihen on teillä tilaisuus. Älkää silloin temppuilko ja sokaisko ihmisten silmiä ehdotuksilla, joita ei mahdollisesti eduskunnan puhemies alista edes äänestettäväksi, sillä minä pelkään, että hän ed. Gyllingin ehdotuksesta voi tulla lakimiehenä siihen tulokseen. Mutta jos teette sen, mitä minä olen suosittanut, silloin myöskin Suomen kansa saa sen, mitä se odottaa. (Keskustasta: Hyvä, hyvä! — Vasemmalta: Se saa sen muutenkin.)

Ed. Vuokoski: Ed. Kuusisen ynnä toistenkin vasemmistolaisten lausunnoista on voinut saada sen käsityksen, että kaikki porvarilliset eduskuntaryhmät olisivat vastaan kaikkia niitä kipeästi kaivattavia uudistuksia, jotka aivan lähiaikoina ovat tässä maassa toteutettavat. Minä yksityisenä mielipiteenäni maalaisedustajana pyytäisin saada lausua tämän johdosta sanasen.

Maaseudulla pienviljelijästä suurviljelijään asti on ymmärretty varsinkin näinä aikoina — ja minä uskallan olettaa, että saman asian ymmärtävät tätä nykyä myöskin kaupunkilaiset —, että tätä maata, tätä kansaa ei pelasta perikadosta muut kuin Suomen pienviljelijät, sen talonpoikaisväki, sen uurastava maatyömies. Ja me olemme ymmärtäneet myöskin, että siinä suhteessa on uudistuksia välttämättömästi toimeenpantava, että maata saadaan niin usealle kuin mahdollista. Sen takia tuntuu meistä maalaisedustajista verrattain masentavalle kuulla alituisia vetoamisia kansaan. Vastikään saimme kuulla sähkösanomat Viipurista ja Turusta. Ne ovat meidän suurimmista liikekeskuksistamme, kaupungeista. Meidän hiljainen, vakava maalaisväkemme ei ole tottunut sähköttämään eikä heillä ole myöskään lähellä sähkölennätinlaitoksia. Mutta minä uskallan vakuuttaa, että sielläkin toimivat sähkölaitokset, vaikka ne eivät tule tänne kirjoitettuina. Vasemmisto tuntuu olevan varma, että, ellei heidän tavattomia vaatimuksiaan Suomen eduskunta ole yksimielisesti valmis heti hyväksymään, silloin vastatkaa seurauksista; sieltä kuuluu pahoja ääniä. Me maalaisedustajat emme sano sitä, mutta me sanomme, että jos tämän Suomen kansan täytyy verivihkimisen kautta toisensa löytää, niin on se mitä surullisin asiantila, ja minä pyydän, että sellaisen asiantilan estämiseksi koetetaan tehdä voitavamme tässä kansan eduskunnassa eikä alinomaan lietsota näkyville niitä voimia, joitten arvoa emme tarkoin tunne.

Ed. Arokallio: Sen jälkeen, kun eduskunta eilen päätti valtionhoitajakunnan asettamisen, lienee nyt käsiteltävänä oleva asia ratkaistavissa vasemmiston ja niiden tyydytykseksi, jotka ovat valtalain kannalla, ainoastaan ja paraiten siten, että valtionhoitajakuntaan valitaan yksi sosialidemokraatti, yksi maalaisliittolainen ja yksi oikeistoon kuuluva edustaja, joka on valtalain kannalla. Näin kokoonpantu valtionhoitajakunta voi ja on tilaisuudessa heti panemaan käytäntöön valtalain sekä kaikki ne lait, jotka ed. Gylling vasta tässä luetteli. Näin valittu valtionhoitajakunta voi heti luopua toimestaan ja tehtävistään. Eduskunta ei silloin ole pakotettu purkamaan eilistä päätöstään ja on tullut kuitenkin samaan tulokseen, johon vasemmiston puolelta on toivottu päästävän.

Ed. Härmä: Samalla kun ilmoitan yhtyväni ed. Gyllingin tekemään ehdotukseen tai yhtyväni kannattamaan sitä, samalla tahdon myös lukea erään sähkösanoman, joka aivan äskettäin saapui Hämeenlinnasta ja joka on seuraava: „Hämeenlinnan sosialidemokraattinen kunnallisjärjestö järkähtämättä julistuksen „Me vaadimme" kannalla." Koska minä käsitän, että tämä hetki on historiallinen hetki, että tämän illan päätöksistä riippuu, syntyykö tähän maahan se anarkia, jonka seurauksia ed. Kuusinen täällä sattuvasti kertoili, minäkin tahtoisin, jos sillä mahdollisesti olisi tämän eduskunnan päätökseen edes minkäännäköistä merkitystä, edes jonkinlaista vaikutusta Suomen järjestyneen sosialidemokraattisen työläisnuorison puolesta, joka järjestynyt työläisnuoriso edustaa yli 20,000 jäsentä, tämän järjestön puolesta tahtoisin tälle eduskunnalle ilmoittaa, että tämä järjestynyt työläisnuoriso ei missään tapauksessa tule hyväksymään tähän maahan sellaista direk-

tooriota, sellaista harvainvaltaa, jota oikeiston puolelta sille tahdotaan täällä antaa. Ja minä tulen vakuuttamaan teille, että tämä yli 20,000 jäsentä käsittävä järjestynyt sosialidemokraattinen työläisnuoriso tulee tekemään voitavansa vastustaakseen ja estääkseen tällaisen ilettävän aikeen toteutumista. Jos tämä oikeistosta tehty ehdotus, direktoorion muodostaminen, tulisi tänä iltana täällä päätökseksi, niin se mielestäni osoittaisi, ettei porvaristo ole aikansa tasolla. Se osoittaisi, ettei se ensinkään käsitä nykyhetkeä, sitä mielialaa, niitä virtauksia, joita työväestön piireissä liikkuu, eikä ensinkään käsitä sitä, että, ellei työväestölle tällä hetkellä niitä uudistuksia anneta, joita se kipeästi kaipaa, se tulee ne ottamaan. Historia kylläkin tukee porvariston käsityksiä. Historia on opettanut porvaristolle, että kaikissa tällaisissa suurtapauksissa vallankumouskausina kaikki ne etuudet ja saavutukset, mitä porvaristo on kullakin kertaa pakotettu työväelle antamaan, on voitu aikaa voittaen takaisin ottaa ja tämä takaisinotto on ollut mahdollista sen takia, että on uudelleen harvainvalta tullut käytäntöön, että on uudelleen saatu yksihenkinen tai kaksihenkinen direktoorio valtaan, jonka avulla on saatu saavutukset työläisiltä takaisin riistetyiksi, joita se mahdollisesti voimakeinojenkin avulla on saanut itselleen hankituksi. Jos tarkastetaan historiaa, niin tämä porvariston käsitys saa tukea. Ranskan vallankumouksen aikana ne saavutukset, mitkä työväestö luokkansa hyväksi sai, porvaristo on ne saanut takaisin työväestöltä riistetyksi. Vuoden 1905 kansanliikkeessä, jonka Venäjän ja Suomen työväestö yhdessä pani toimeen, Suomen työläistö sai jonkun verran etuisuuksia, mutta ei ehtinyt kulua pitkiä aikoja ennenkuin porvaristo harvainvaltansa tukemana voi ne etuisuudet työväestöltä riistää. Jälkeen maaliskuun vallankumouksen, kun saatiin tietää eduskunnan kokoontumisesta ja tiedettiin että eduskunnassa oli sosialidemokraattinen enmmistö, alkoi työväestö toivoa, että mahdollisesti jotakin saadaan aikaan. Ja kuten on osoitettu, tämä eduskunta ehti kokolailla päättää huomattavia uudistuksia, joista työväestölle olisi ollut jonkunverran hyötyä, jos ne olisi voitu vahvistuttaa ja voimaan saattaa tässä maassa. Mutta porvariston häikäilemättömän menettelyn avulla, jonka kautta Venäjän taantumuksen turvissa tämä eduskunta saatiin hajalle ja estettiin eduskunnan hyväksymät lait tähän maahan laiksi tulemasta, aiotaan työväestöltä nämäkin saavutukset taas riistää. Mutta minä tahdon sanoa tässä tilaisuudessa, koska minä käsitän, että tämä ilta ja ne päätökset, jotka tänä iltana tässä eduskunnassa tehdään, koska käsitän, että ne ovat erikoisen ratkaisevia tämän kansan kohtalolle ja koska käsitän, että jos oikeistosta tehty ehdotus direktoorion vaalin tapahtumisesta tässä istunnossa tulee päätökseen, koska minä käsitän, että siitä koituu tavattoman suuri onnettomuus koko Suomen kansalle, niin minä sentakia, yhtyen ed. Gyllingin ehdotukseen, toivon, että sellaista päätöstä ei tänä iltana tässä eduskunnassa tehtäisi, vaan että eduskunta, ainakin suurin osa siitä, yhtyisi kannattamaan tätä ed. Gyllingin tekemää ehdotusta, koska minä käsitän, että ainoastaan se hyväksymällä voidaan väistää ne onnettomuudet, voidaan väistää se mahdollinen anarkia, mikä syntyy, jos oikeiston ehdotus tulisi päätökseksi. (Käsientaputuksia lehteriltä.)

P u h e m i e s: Täysi-istunto keskeytetään puoleksi tunniksi.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 9,25 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 10,45.

P u h e m i e s: Ennenkuin annan puheenvuoron seuraavalle puhujalle, tahdon sen ehdotuksen johdosta, jonka ed. Gylling teki ja jota ed. Härmä kannatti, ilmoittaa, että, koska ed. Gyllingin ehdotus mielestäni on vastoin eduskunnan ennen tekemää päätöstä, valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n nojalla en katso voivani tehdä siitä äänestysehdotusta.

Ed. S i r o l a: Kun täällä erinäiset puhujat oikeiston penkeiltä äsken esiintyivät, niin näytti siltä kuin ainakin muutamille heistä olisi alkanut selvitä se, mitä eräs arvoisa maalaisedustaja täällä lausui, että nimittäin tämä kansa elää hirveässä ahdinkotilassa, josta olisi etsittävä poispääsyä. Ja että silloin ei pitäisi mennä muodollisuuksien taa, jotka voivat kompastuttaa mitä tärkeimpiä selvittämisehdotuksia, sitä olisi voinut odottaa. Herra puhemiehen äskeinen ilmoitus näitä toiveita sangen suuressa määrässä sammuttaa. — Tällaisesta ahdinkotilasta pääsemiseksi tarvittaisiin niiden puolelta, joilla on ratkaisuvalta, hitunen valtiotaitoa. Huhuna kulkee, että se korkea entinen virkaherra, jonka kanssa tämän eduskunnan porvarilliset ryhmät viime viikolla niin ahkerasti neuvottelivat, on lausunut ihmettelynsä

siitä valtiotaidon ja valtiomiesten puutteesta, joka Suomen porvarillisissa puolueissa on niin ilmeinen. Lisäksi oli hän kuulemma lausunut oudoksumisensa siitä, mitä maalaisliittolaiset oikeastaan mahtanevat esityksillään tarkoittaa. Ja joka tänä iltana on kuunnellut heidän edustajainsa esityksiä, sen täytyy myöntää tuon arvostelun osuneen varsin oikeaan. Siltä taholta on jo sangen monta esiintynyt ja yhä sotkuisemmaksi on niiden kanta käynyt. Aluksi sieltä ilmoitettiin, että jos vasemmiston taholta esiintyy ehdotus, joka tarkoittaa valtalain voimaansaattamista, ollaan sitä siellä valmiita kannattamaan. Sellaisen ehdotuksen teki ed. Paasivuori, mutta sitä kannatusta ei ole vielä kuulunut.

Sitten täällä ne oikeiston puhujat, jotka ovat esiintyneet jonkinlaisina sovittelijoina, ovat tehneet valtiomiehinä sangen nolon vaikutuksen. Koettavat leikkiä naiivia. Ed. Talas pesee kätensä ikäänkuin se tässä mitään merkitsisi, kuinka monia keksintöjä hän on tämän eduskunnan ulkopuolella tehnyt ja kelle hän niitä on tarjonnut. Täällä sitä on joko yksityisten edustajain tai ryhmien esitettävä selviä ehdotuksia ratkaisuksi tälle kysymykselle. — Ed. Ingmanin lausunto oli täynnä lupailuja, mitä se direktoorio tulee tekemään, jota hän oli ehdottanut, mutta josta hän jo oli ehdokkaansa ottanut pois. Ja ne lupailut olivat sitä kaikkein ylimalkaisinta lajia, eikä meille annettu ilmoitusta siitä, olivatko nämä lupaukset suoranaisia terveisiä noilta ehdokkailta, eikä siitä, missä kiinteässä muodossa noita lupauksia ja takeita on annettu ja mitä uudistuksia todella tarkoitetaan. Nämä naiivisuudet vielä voisi ymmärtää, mutta kun siihen samaan ryhmään yhtyy ed. Schybergsonkin, silloin minä olen vähän ymmällä. Onhan hän sentään sangen usein ollut selvillä siitä mitä tahtoo ja mitä ei hän tahdo eikä ole moisia hapuillut.

Ymmärretäänhän kaikki mistä oli kysymys toissailtana. Oli kysymys sen hallitusvallan säilyttämisestä edelleen, joka oli Kustaa III valtiokaappauksen sisältö ja jota venäläinen keisarivalta sitten vielä on vahvistanut. Se oli se periaate, tuollaisen hallitusvallan eheänä pitäminen. Eivätkä oikeiston vanhoillisimmat suinkaan ole sitä salanneet, että se oli heidän tarkoituksensa. Eräät lienevät ajatelleet, että käyttäköön sitä toistaiseksi kuka tahansa, kunhan se vain saadaan säilymään sellaisena hallitusvaltana ja voi sitten tulla siirretyksi edelleen, kunnes tulee sopiva hetki vahvistaa se uudelleen sellaiseksi keskitetyksi hallitusvallaksi, joka se on. Ja tätä hallitusvaltaa olisi sitten ollut aikomus yhdessä eduskunnan $^2/_3$ enemmistön kanssa käyttää estämään sellaisetkin uudistukset, joita esimerkiksi me olisimme maalaisliittolaisten kanssa yhdessä voineet koettaa täällä lävitse.

Minulla ei ole suuria käsityksiä nykyaikaisen maanviljelijäluokan kansanvaltaisista pyrkimyksistä. Ne eivät ole enää talonpoikia, ne ovat uudenaikaisia maanviljelijöitä, ne ovat päässeet rahatalouden makuun ja ne ovat joutuneet osaksi riippuvaisiksi porvarillisesta taloudesta ja sen laeista ja silloin niistä on se vanha talonpoikaisuus lähtenyt. Kuitenkin on niissä jonkun verran vanhaa traditsioonia jälellä ja se traditsiooni puhuu väliin täältä puhujalavalta, mutta niitten äänestykset ja teot vaikuttavat jo tuonne oikealle päin. Mutta myönnettäköön kuitenkin, että eräillä pienemmillä maanviljelijöillä on selviä etuja äänestää muutamissa kohdin kansanvaltaisemmin kuin nämä suurporvarit ja siltä kannalta yksistään minä arvelen, että me olisimme mahdollisesti voineet yhdessä saada jotain sellaista lävitse eduskunnassa. Mutta tuollaisen keskitetyn hallitusvallan edelleen säilyminen olisi ollut siinä alituisena kompastuskivenä. Siksi se hallitusvalta, jonka eduskunnan heinäkuun päätös pois pyyhkäisi, se ei saa meidän käsityksemme mukaan enää kummitella tuntiakaan; se olkoon kuollut älköönkä nousko enää ylös. — Siitä on kysymys ja se on periaatteellinen kysymys.

Meille selitellään nyt täällä, kuin olisi riita enää muodollisuuksista, ikäänkuin asiallisesti oltaisiin tultu joihinkin tuloksiin, uskotellaan myös, että sieltä on annettu myöten niin ja niin paljon. Mutta nämä ovat yksityisten edustajain löysiä puheita, ja jos ne jotkut puhuvatkin ryhmiensä nimessä, niin sekin sisältää hyvin vähän takauksia.

Toissailtana siis oli täällä riidattoman ilmeisenä tuollaisen valtiovallan säilyttämispyrkimys ja sen säilyttäjiksi ajatelluille asetettiin jo tyhjiksi kolme tuolia. Mutta sen jälkeen parin vuorokauden kuluessa on nähtävästi jo monille porvarillisille edustajille selvinnyt, että niille tuoleille on kuuma istua ja sentähden kulkevat he täällä ja kaupittelevat niitä tuoleja ikäänkuin markkinoilla: ottakaa te ja ottakaa te ja täyttäkää ne. Sehän juuri tekee tässä niin nolon vaikutuksen. Sehän se osoittaa, kuinka hapuilevaa teidän politiikkanne nyt on, kun te huomaatte, että te sittenkin olette ajaneet kantoon. Eikö ole niillä, jotka sen huomaavat, rohkeutta sen verran, että he sanovat, että nyt on tullut virhe? Ja että se olisi korjattava selvällä ehdotuksella. Meidän puolesta on jo tehty suuria tinkimisiä ja myönnytyksiä. Me olimme tänne esittäneet tämän eduskunnan ensimäiseksi tehtäväksi laajan ohjelman esittämisen Suomen kansalle. Tänä il-

tana me tyydymme ehdottamaan vain, että tämä eduskunta nyt puolestaan tunnustaisi määrätyt lait heti voimaan saatettaviksi. Tämä meidän ehdotuksemme on puhemiehen tulkinnalla pyyhkäisty pois. Siis kaiken edesvastuun ovat porvarilliset ryhmät nyt ottaneet itsellensä. Tätä sanaa on täällä paljon käytetty. Sitä on tuolta puolen käytetty väärin. On selitetty, että tällainen edesvastuu lankee muka meille, koska me emme ymmärrä antaa myöten. Te itse, useat teistä, jotka tulette äänestämään, olette väittäneet, että teillä enää on vain muodollisuuksia tiellä. Ettekö ole valmiit astumaan niitten muodollisuuksien ylitse asialliselle pohjalle? Onko teillä siitä ehdotuksia ja saadaanko niitä kuulla? Vai aiotteko te edelleen ajaa tuota epäselvyyttä ja hukata tämän hetken, joka voisi olla merkityksellinen Suomen kansalle! Mutta — tälle eduskunnalle ja sen porvarillisille ryhmille siitä enää tuskin pelastusta olisi.

Ed. Luopajärvi: Niissä keskusteluissa, joita nyt esillä olevan kysymyksen yhteydessä on sekä täällä eduskunnassa että myös osaksi ryhmäneuvotteluissa käyty, on ollut eräs omituinen piirre. Se piirre on ollut niin sanottu laillisuussaivartelu. Minä olen ollut tilaisuudessa maalaisliiton edustajana kuulemaan tätä laillisuussaivartelua niissä ryhmäneuvotteluissa, joita on ollut näiden kuluneiden päivien kuluessa siitä, mihinkä tuloksiin päästäisiin onnellisen ja tuloksellisen työn alkamiseksi ja jatkamiseksi tässä eduskunnassa ja joihin neuvotteluihin muiden muassa minä olin tilaisuudessa viittaamaan siinä lausunnossa, jonka esitin pari päivää takaperin. Minä olen ollut tilaisuudessa kuulemaan tätä laillisuussaivartelua samalta taholta, nimittäin eduskunnan oikeistosta, myöskin istunnoissa, näissä istunnoissa, joissa tätä kysymystä on käsitelty. Minä olen tottunut tuollaiseen saivarteluun jo aikaisemmin siltä taholta. Minä olen tottunut siihen kaiken aikaa, minkä olemme olleet tilaisuudessa ottamaan osaa eduskuntatöihin; erityisesti minä olen joutunut tämän toteaman niin sanotun valtalakikysymyksen yhteydessä, sekä viime valtiopäivillä, kun tätä kysymystä käsiteltiin, että nyt kaiken aikaa, kun tämä kysymys eri vaiheidensa läpi on kehittynyt nykyiseen kohtaansa. Me emme sitä siis ihmettele. Me olemme päinvastoin nyt tilaisuudessa toteamaan, että tämä laillisuuden esiintuominen, tavattomaan tarkka muka kiinnipitäminen siitä on vain verho sellaisille pyyteille, joiden takana on jyrkkä, tinkimätön, lopullinen kiinnipitäminen niistä etuoikeuksista, joita on saavutettu, täydellinen vastustaminen kaikkien niiden uudistuslupausten toteuttamiseen, joita on Suomen kansalle ja valitsijoille annettu. (Vasemmalta: Oikein!)

Mutta omituista on, että olemme tulleet tämän laillisuussaivartelun kanssa kosketuksiin nyt juuri muutamissa edellisissä eduskunnan istunnoissa eduskunnan vasemmiston taholta. Kun me palautamme mieliin niitä monasti sangen kiivaasti lausuttuja, katkerasti lausuttuja arvosteluja, joita vasemmiston tuoleilta on singahutettu oikeistoa vastaan laillisuussaivartelun johdosta, niitä uhkauksiakin, joita siinä suhteessa on tehty, niin meidän täytyy sanoa, että me hämmästymme nyt sitä, että vasemmisto itse, jouduttuaan epäedulliseen asemaan, käyttää aivan samoja aseita hyväksensä.

Erään kysymyksen yhteydessä, jota käsiteltiin viime valtiopäivillä, oltiin meidän ryhmän taholta tilaisuudessa huomauttamaan, että, kun oikeiston taholta ja yleensä ei ainoastaan meikäläisen oikeiston mutta yleensä parlamenttioikeistojen taholta ollaan valmiita nojautumaan pistimiin, siihen on jo totuttu, mutta että myöskin Suomen sosialidemokraatit joutuessaan enemmistöksi eduskunnassa, ovat valmiit myöskin käyttämään samoja aseita pyyteittensä tueksi. (Vasemmalta: Ei meillä ole pistimiä; minulla on teräskynä.) Niihin välihuudahduksiin, joita te katsotte arvollenne sopiviksi, voin vastata yksinkertaisesti, etteivät ne lainkaan vaikuta hermostuttavasti enkä minä senvuoksi tule niihin sen suurempaa huomiota kiinnittämään. Jätän senvuoksi eduskunnan puhemiehelle vapauden antaa teidän käyttää niitä niin paljon kuin haluatte. (Vasemmalta: Ei ole tarkoitus hermostuttaa.)

Sitten se asia, jota varten te, vasemmisto, olette tätä laillisuussaivartelua käyttäneet, on hyvin omituinen. Te olette vedonneet kansanvaltaan, te olette moittineet harvainvaltaa, olette selittäneet lailliseksi sen eduskunnan, joka oli valittu vuonna 1916 ja joka lopetti tehtävänsä ennen tämän eduskunnan vaalia. On kyllä totuttu siihen, että teidän taholtanne saatetaan muuttaa kantaa hyvin useasti (Vasemmalta: Vaikka 20 kertaa!), saatetaan tehdä ehdotuksia, jotka ovat eriluonteisia ja toisillensa vastakkaisia eri tilanteiden mukaan, mutta niin suurta kokokäännöstä ei olisi saattanut ajatella teidänkään tekevän varsinkin kun te tahdotte esiintyä kansanvallan nimessä ja sen ajajina, että te olisitte ryhtyneet väittämään tätä eduskuntaa laittomaksi sen jälkeen, kun huomasitte joutuneenne vaaleissa tappiolle. (Vasemmalta: Vaalijulistuksessa sen jo sanoimme.) Kun tähän puoleen on meidän taholtamme jo useammassakin lausunnossa viitattu ja todistettu teidän

menettelynne ristiriitaisuus, niin minun ei ole tarvis siitä jatkaa. Tahdon ainoastaan todeta sen, että näihin eduskuntavaaleihin sekä te että myöskin muut puolueet, varsinkin se puolue, jonka eduskuntaryhmään minä kuulun, kävivät vedoten kansaan, että kansa antaisi vastauksensa niihin kysymyksiin, joita sille esitettiin. Ja kansa antoi vastauksensa paljon runsaslukuisempana, kuin se oli antanut vastauksensa valitsijoina edellisissä eduskuntavaaleissa. Lähes 200,000 enempi oli äänestäjiä nyt eduskuntavaaleissa kuin oli vuosi takaperin. Kun ottaa huomioon tämän, kun ottaa huomioon sen, että te nimenomaan vaaditte vaaleissa kansalaisilta vielä sitä oikeutta, että tämä eduskunta voisi julistautua kansalliskokoukseksi, vetositte siihen, että te tahdotte noudattaa äärimäistä kansanvaltaa sen ihanteen mukaan, mikä on kansanvallan äärimäinen huippu, ja nyt tahdotte palautua siihen eduskuntaan, josta nimenomaan kerran viime valtiopäivien aikana selititte, kuinka laittomasti se on kokoonkutsuttu, kuinka laiton Venäjän väliaikainen hallitus on ollut kutsumaan sitä kokoon ja niin edespäin, te ette voi puolustautua tämän väitteen kanssa valitsijain edessä. Jos muut puolueet tähän suostuisivat, jos esimerkiksi me suostuisimme tähän, me suorastaan pettäisimme valitsijamme. He ovat lähettäneet meidät tähän eduskuntaan tekemään työtä, ja me tahdomme tehdä työtä. Me tahdomme tehdä voitavamme niiden kansanvaltaisten uudistusten toteuttamiseksi, jotka, kuten on huomautettu jo näissäkin keskusteluissa, teiltä jäi tekemättä, kun olitte eduskunnan enemmistönä, ja joita tekemään Suomen valitsijain enemmistö ei teitä enää uskonut. (Vasemmalta: Eikä teitä.) Suomen valitsijain enemmistö ei ole ollut koskaan meidän takanamme, mutta Suomen valitsijain luku on lisääntynyt maalaisliiton taakse siksi paljon, että se kykenee myös teitä hämmästyttämään. (Vasemmalta: Petoksella saatu.) Se on saatu petoksella, sanotte te, mutta se on saatu rehellisen taistelun kautta, sanomme me, ja me seisomme sen sanan takana. (Vasemmalta: Missä on valtalaki?) Missä on valtalaki, kysytte te. Näyttää siltä, että valtalaki tulee haudatuksi teidän juonittelunne takia. Te ette tahdo valtalakia hyväksyä sitä varten, että tämä eduskunta rupeaisi valtalakia noudattamaan ja tekemään sitä työtä, jota valitsijat ovat valtalain pohjalla valinneet tämän eduskunnan tekemään. Teidän valitsijanne eivät ole suinkaan valinneet teitä vanhaan eduskuntaan, kun olette vedonneet valtalain pohjalla lähtevänne uuteen. Minä kuulin täällä äsken eräiden edellisten puhujain lukevan sähkösanomia valitsijoilta. Minä panin merkille näiden sähkösanomien lähtökohdan. Jokainen näistä sähkösanomista oli lähtenyt kaupungista. Ne olivat lähteneet teidän valitsijoiltanne. Minä olen tottunut siihen ajatukseen, että sosialidemokraattiset valitsijat kaupungeissa ovat itsetietoista ja kansanvaltaista väkeä. Olen saanut tämän käsityksen sosialidemokraattien omista julkaisuista, teidän kokouksienne pöytäkirjoista, niissä annetuista todisteluista, kuinka esimerkiksi teollisuustyömies on paljon korkeammalla kehityskannalla ja paljon suurempien kehitysmahdollisuuksien omistaja kuin miksi maatyömies, torppari ja pienviljelijä koskaan voi kohota. Mutta nyt näistä julistuksista, näistä sähkösanomista minun on pakko huomauttaa, että teidän valitsijanne kaupungeissa, ainakin ne valitsijat, jotka ovat näiden sähkösanomien takana, ne kannattavat harvainvaltaa. Ne vaativat heille kuuluvia uudistuksia pakkokeinoilla uhan edessä. Kuinka soveltuu kansanvaltaan sellainen menettely? Suomen valitsijat ovat vastanneet ja kun meidän valitsijamme ovat maaseudulla — meillä on hyvin vähän valitsijoita kaupungeissa, me emme ole sinne pyrkineet, sillä me rehellisesti työskentelemme sen periaatteen mukaan, että mitään etuoikeuksia enempää erityisille kansanluokille kuin erityisille asuinpaikkojensa perusteella sijoittuneille kansalaisryhmille ei ole annettava, — niin meidän täytyy kuulla myös meidän valitsijoitamme ja näillä valitsijoilla on myös sanottavaa. Eräs puhuja teistä, ed. Manner, vetosi äsken Suomen talonpoikiin. Ed. Manner vetosi nimenomaan maalaisliittolaisiin edustajiin. (Vasemmalta: Se oli turhaan.) Myös ed. Sirola katsoi olevan syytä siihen vedota, vieläpä, jos oikein muistan, ed. Kuusinenkin. Minä voin vakuuttaa, että jos te vetoatte maalaisliiton edustajiin, jos te vetoatte tämän eduskunnan talonpoikaisiin edustajiin yleensä siinä rehellisessä mielessä, että ilman juonitteluja tehdään rehellistä uudistustyötä, saatetaan voimaan lakiehdotuksia ja lakeja, niin teidän vetoamisenne ei kaiu kuuroille korville. Varmasti tulemme vastaamaan niihin teoilla, mutta niitten tekojen ehtona on se, että te luovutte sellaisesta laillisuussaivartelusta, jonka taakse te nyt olette yrittäneet lymytä. Silloin me päinvastoin tulemme tekemään sen, että me paljastamme teidät Suomen maaseudun valitsijain edessä. (Naurua vasemmalta.) Ja seuraus on siitä, että teidän edustajalukunne vähenee samassa suhteessa kuin se väheni viime vaaleissa ja meidän kasvaa. (Vasemmalta: Köyhyys lisääntyy.)

Pohjalainen talonpoika ja pohjalainen torppari, pohjalainen maatyömies on tottunut ottamaan leipänsä siksi lujasta maakamarasta, on tottunut

kärsimään niin monta hallaa, niin monta vauriota taloudessaan, että heitä ei petetä monta kertaa. Täällä huomautti ed. Manner, että pohjalaisten talonpoikien on näytettävä oikeistolle, että he vastaavat potkulla siihen potkuun, jonka oikeisto antoi meille äskettäin. (Vasemmalta: Maalaisliittolaiset eivät uskalla.) Minä voin vakuuttaa, että pohjalaiset talonpojat ovat kyllä sellaista väkeä, että ne voivat tuollaisen potkun antaa, silloin kun niitä loukataan, mutta ne ovat potkua antaessaankin hillittyjä, oikeudentuntoisia ja että ne voivat antaa potkun oikealle, jos niitä petetään siellä, mutta ne voivat myös antaa potkun vasemmalle, jos niitä yritetään pettää siellä.

Elintarvekysymys on kärjistynyt paljon siitä, mitä se oli viime keväänä, jolloin tämän edellinen eduskunta kokoontui. Kun se eduskunta kokoontui, me muistamme kuinka monissa lausunnoissa valitettiin, että eduskunnan kallista aikaa joutui kuluttamaan tavattoman pitkälti, elintarvepula paheni, kurjuus lisääntyi, elintarvetuotannon lisäämismahdollisuudet vähenivät joka päivä, mikä viivytettiin eduskuntatöiden tehokasta jatkamista. Nyt on elintarvekurjuus paljon suurempi, paljon uhkaavampi, kuin se oli silloin. Täällä on kaunopuheisesti kuvattu sitä tilaa, mikä on nykyänsä työmiehellä, ja minä olen valmis yhtymään siihen kuvaukseen, sillä minä tiedän, että asianlaita on niin. Minä olen siksi lähellä työmiestä, niin läheisessä kosketuksessa työmiehen kanssa, joskaan ei niin läheisessä kaupunkilaisen kuin maalaistyömiehen kanssa, että minä sen tavattoman hyvin tunnen. Mutta vaikka minä en ole niin läheisessä kosketuksessa kaupunkilaistyömiehen kanssa, niin minä olen huomannut ei ainoastaan näinä päivinä vaan jo aikaisemmin ne repaleet, jotka ovat verhoamassa täällä kaduilla kuljeskelevia, erilaatuista ansiota harjoittavia poikasia, ja minä säälin heitä. Minä tiedän, että Suomen yhteiskunnalla on velkaa näille nälkäisille pojille ja tytöille. (Vasemmalta: Maksakaa se velka! Puhemies koputtaa.) Se velka täytyy Suomen kansan maksaa. Mutta sen velan maksussa on otettava huomioon, että sitä ei maksateta yksistään talonpojalla eikä maatyömiehillä, eikä torpparilla, sen velan maksamiseen täytyy ottaa osaa Suomen kansa kokonaisuudessaan. Te tiedätte, että me olemme olleet niin sanotun valtalain takana. Te tiedätte, että me olemme tällä hetkellä sen takana, jos te rehellisesti tahdotte saattaa sen voimaan nyt. Te tiedätte lisäksi, mitä tulee kunnallislakiin ja 8 tunnin työpäivälakiin, että me olemme myös niiden takana, jos te tahdotte saattaa ne rehellisesti voimaan.

Me emme koskaan ole pettäneet teitä. (Vasemmalta: Aina!) Te ette kykene tuomaan siinä suhteessa yhtään todistusta. (Vasemmalta: Tänä iltana heti!) Väitteet, fraasien laskettelemiset eivät siinä suhteessa merkitse mitään. Siinä suhteessa merkitsee ainoastaan se, että voidaan osoittaa, missä olemme vetäytyneet sanamme taakse. (Vasemmalta: Tänä iltana teette sen!) Ja me olemme valmiit tekemään uudistavaa työtä edelleen. Minä en tahdo syyttää teitä enkä uudistaa sitä, mitä minä lausuin jo pari päivää takaperin niiden syytöksien johdosta, joita teidän taholtanne niin paljon lasketeltiin siitä muka, että me emme olisi uudistusten takana. Mutta silloin jo osoitin, että me viemme uudistuksia eteenpäin, joiden takaa te vetäydytte pois. Me viemme uudistuksia eteenpäin, me vaadimme verojärjestelmää tehokkaammaksi, kuin te olette sitä vaatineet. Me käymme suurkapitalismiin käsiksi tässä maassa teossa eikä ainoastaan sanoissa, siitä on teillä siellä penkillä henkilöt, jotka voivat todistaa ja joiden täytyy se todistaa, jos eivät vapaaehtoisesti sitä tee. Kun näin on laita, niin minä uskallan vedota siihen, että sellaisen tilanteen edessä, kuin isänmaalla on nyt ja tällä kansalla on nyt, ei enempää oikealla kuin vasemmalla vetäydyttäisi lainopillisen saivartelun turvassa pois, yritettäisi vyöryttää edesvastuuta toisten niskoille. Suomen kansalla, Suomen eduskunnan valitsijoilla, niin kaupunkityömiehellä kuin maatyömiehellä, niin torpparilla kuin pikkuviljelijällä on oikeus vaatia uudistuksia, on oikeus vaatia, että leipä tasataan tässä maassa ja että leivänsaantimahdollisuudet rajojen takaa myöskin avataan sellaisiksi, kuin mitä sieltä suinkin on saatavissa, ja että siinä suhteessa lähdetään rehelliseen positiiviseen työhön sen sijaan, että täällä kulutetaan aikaa koettelemalla saada toista taikka toista salpaa työnnetyksi rehellisen edistyksen, uudistuksiin pyrkivän, leipää lisäämään pyrkivän työn estämiseksi.

Maalaisliiton eduskuntaryhmä, uskallan sen vakuuttaa, on rehellisesti sillä kannalla, että jos oikeisto taikka vasemmisto tulette tarjoamaan meille rehellisesti kättä uudistusten tekemisessä, jos te tulette tarjoamaan meille rehellisesti kättä, että valtalaki saatetaan voimaan heti, että kunnallislait saatetaan voimaan heti ja että laki 8 tunnin työpäivästä saatetaan voimaan heti, me vakuutamme, että me tulemme mukaan, me vakuutamme, että me tulemme mukaan tekemään kaikkemme elintarvekysymyksen järjestelyssä, te tiedätte, että meillä on oikeus tällä hetkellä sanoa, että me tulemme tekemään voitavamme torpparikysymyksen järjestämiseksi, ja kutsumme teitä mukaan siinä suhteessa. Me olemme valmiit luovuttamaan Suomen talonpoikain oikeuksia torppareille, mutta meillä on silloin myöskin oikeus

vaatia, että Suomen talonpoikain asemaa kohotetaan, ettei teidän tarvitse enää kirjoittaa siitä sillä tavalla kuin te olette tähän asti tehneet, että Suomen talonpoika ja pikkuviljelijä raataa hullummin kuin työmies koskaan ja kuitenkin ansaitsee huonommin kuin työmies. Näillä rehellisillä ehdoilla maalaisliitto tahtoo käydä käsiksi työhön tässä eduskunnassa ja jatkaa sitä työtä, ja minä olen vakuutettu, että jos niitä periaatteita eduskunnan työssä noudatetaan, jotka me olemme tunnustaneet ja jotka me olemme valmiit myöskin teoiksi saattamaan ja jossa suhteessa me teemme voitavamme niiden teoiksi saattamiseksi, niin Suomen kansalle koittaa varmasti parempia päiviä. Luokkataistelut höllittyvät, luokkarajat vähenevät ja Suomen kansa sosialiseeraantuu aivan rauhallista tietä, niin että mitkään vallankumouksen myrskyt eivät tarvitse tulla sitä sosialiseerausta enempää kiirehtimään kuin hidastuttamaankaan. Mutta jos intohimoja vain lietsotaan yksipuolisesti, jos eduskunnassa asetetaan telkeitä positiiviselle lainsäädäntötyölle ja ulkopuolella liehdotaan vihaa kansalaisryhmien kesken, oikealla asettamalla jarruja, vasemmalla vastaamalla niihin juonittelulla, niin saattaa olla seurauksena, että tässä maassa anarkia yltyy, että punainen kukko tulee myöskin Suomessa esiintymään. Varmana seurauksena siitä kuitenkin on, että kansa kokonaisuudessaan siitä kärsii, ja minä valitan, että kapitalistisen suurpääomaa omaavan yhteiskunnan ylimmillä asteilla eläväin kansalaisten ja kansalaisryhmien ohella siitä tulee kärsimään talonpoika ja siitä tulee kärsimään työmies kaikkein enimmin, siitä tulee kärsimään tämän maan köyhälistö. (Vasemmalta: Oliko se muuten vain puhuttu!)

Ed. Kellosalmi: Olen koko ajan huomannut keskustan puheista, että täällä todellakaan teidän taholtanne ei tahdota saada onnelliseen ratkaisuun sitä kysymystä, mitä vasemmiston taholta täällä koetetaan kansan suuren enemmistön eduksi saada ratkaistuksi. Te kyllä voitte pitää kauniita puheita, mutta sittenkin joka paikassa, milloin tulee kysymykseen vähänkään puheista tekoihin siirtyminen, siinä löytyy aina joku salaportti, jonka taakse vetäydytte, ja ehdottomasti esiinnytte tässä kysymyksessä loppuun saakka sillä kannalla. Sosielidemokraattinen eduskuntaryhmä ei missään tapauksessa voi käydä kannattamaan tätä teidän valtionhoitajakunnan asettamisehdotustanne. Sillä minä uskon, että teistä ei kukaan ole valitsijoiltanne saanut valtuuksia tähän tekoon ja niin ollen täytyy siitä kiinnipitäminen olla suorastaan härkäpäistä ja kevytmielistä kansanvallan sortoa, kun katsoo vähän syvemmälle. Luulen myöskin tuntevani talonpoikain ajatusmeiningin tässä kysymyksessä. Ne eivät ole varsin herkät antamaan valtaa sellaisilla perusteilla harvoille, kun te tahdotte, nimittäin nykyaikaiselle kuninkuusjärjestelmälle. Maalaisliitto hosuu kyllä erikoisesti tämän kysymyksen puolesta, mutta minä kysyn, millä valtuuksilla? Jos te kysytte valitsijoiltanne, niin luulen, että saatte kokonaan toisenlaisen vastauksen. Teidät on lähetetty korkeintaan tänne valtalakikysymyksen pohjalla ja saatatte sen avulla saada tämän kansan tulevaisuuden onnelliseen ratkaisuun. Mutta jokainen ehdotus, joka siihen tähtää, sitä te vastustatte ja pysytte kiinni siinä oikeistossa, jonka kanssa täällä olette tehneet liiton ja joka liitto näyttää olevan horjumaton tässä eduskunnassa. Siitä huolimatta, että asema on tällainen, me emme todellakaan odota teiltä rehellistä tulosta tämän asian onnelliseksi ratkaisemiseksi. Vielä viimeisenä keinona siihen, että me emme todellakaan ole vastuussa kaikesta siitä, mitä tässä tulemassa on, ja joka ei ole Suomen kansalle onneksi. Kun te todella itsepäisesti viette tämän asian siihen, mihin se nyt on menossa, luulen olevani velvollinen, valitsijoitteni mielentilan tuntien, tekemään ehdotuksen — älkää luulko, että siinä on mitään sarvia, sivutarkoituksia tai häntiä, — ja on alastoman lyhyt ja selvä.

Ehdotan, että eduskunta ei valitsisi nyt kolmimiehistä valtionhoitajakuntaa, vaan määräisi Suomen senaatin viipymättä julistamaan eduskunnan heinäkuun 18 päivänä säätämän lain korkeimman vallan käyttämisestä Suomessa.

Tähän mahdollisesti senaattori Kallio löytää taasen vastasyyn, sellaisen, jonka avulla hän koettaa käyttää ehkä eduskunnan puhemiestä välikappaleena tämänkin ehdotuksen nujertamiseksi. Mutta, niinkuin sanoin, minä sittenkin vähän toivon siitä tulosta, mutta se on kuitenkin yritys ja selvä yritys sille, että asia saisi onnellisen ratkaisun. Ellei se saa kannatusta teiltä, niin turhaa on teidän puhua mistään muusta kuin siitä, että te olette vastoin valitsijoittenne mieltä, vähintäkään niiltä kysymättä, lähteneet hakemaan itsellenne kuninkaita, niitä, jotka eivät ennen menestyneet pohjanmaalla.

Ed. Jalava: Kannatan ed. Paasivuoren täällä tekemää ehdotusta.

Ed. Ahmavaara: Suomen eduskunnan itsensä vahvistamassa työjärjestyksessä kuuluu 25 §: „Kunkin puhujan velvollisuus on tarkoin

pysyä käsiteltävässä asiassa. Jos hän siitä poikkee, tulee puhemiehen muistuttaa häntä asiassa pysymään." Tämä laki on Suomen eduskunnan hyväksymä, niinkuin sanoin, mutta kun on kuullut tämän illan keskustelua, on jokaisen täytynyt tulla huomaamaan, että tätä ei ole vähimmässäkään määrässä seurattu täällä. Minua säälittää kuulijoita, sillä heillä on varmaankin aivan väärä käsitys siitä, mistä on nyt kysymys. Täällä on koko ilta puhuttu valtionhoitajain asettamisesta ja hyväksytäänkö niitä vai ei ja tehty uusia ehdotuksia. Mutta kysymyksessä on nyt kuitenkin ainoastaan valita valtionhoitajat. Minä toivon, että edustajat eivät ole unohtaneet, että me jo viime torstaina teimme päätöksen tästä asiasta ja tänä iltana ei ole meillä muuta tehtävää kuin valita nämä hoitajat. Tämän keskustelun minä kuitenkin käsitän yhdellä tavalla. Useat puhujat varsinkin vasemmistosta ovat nyt nähtävästi huomanneet, että tässä vakavassa asiassa on tullut erehdys. Ed. Sirola ehdotti, että kun erehdys on tapahtunut, se pitäisi oikaista tunnustamatta että se juuri heillä on tapahtunut, ja niinhän se olisi tehtävä. Mutta että vasemmistosta tuntuu, että erehdys on tapahtunut, siitä on osoituksena se, että heidän puoleltaan on nyt vasta liian myöhään tehty ehdotuksia joko toisella tavalla asian järjestämisestä tai kokonaan puhemiehistön ehdotusta vastaan. Mutta niinkuin puhemieheltä jo on kuultu, on tämä niin paljon ulkopuolella käsiteltävää asiaa, ettei voi tulla edes kysymykseenkään tästä enää äänestäminen. Jos olisi nyt päätettävänä tuo, minkä me päätimme viime torstaina, niin minulla olisi hyviä toiveita, että päätös tulisi toinen, sillä minä olen ollut huomaavinani vasemmiston lausunnoista, että he ovat nyt toisella kannalla. He eivät itsekään enää voi puolustaa sitä mahdotonta kaikkien asiain yhteensotkemista, mitä silloisessa esityksessä oli, ja joilla ei ollut mitään yhteyttä tämän asian kanssa. Nyt minä olen ilokseni huomannut, että siltä puolelta on ehdotettu korjausta heidän viime kerralla tekemäänsä erehdykseen, mutta se on nyt valitettavasti kerta kaikkiaan myöhäistä (Useita välihuutoja; puhemies koputtaa). Ei eduskunta voi toisena päivänä purkaa mitä se toisena päivänä päättää, sillä se on vasten valtiopäiväjärjestystä, ja silloin sillä eduskunnalla ei olisi todellakaan paljon kenenkään luottamusta, jos se toisena päivänä päättää, toisena purkaa.

Minä toivoisin, että nyt jo jätettäisiin tämän asian asiallinen puoli, joka ei nyt ole käsiteltävänä, ja mentäisiin nyt itse asiaan, nimittäin vaaliin. Täällä ei ole tänä iltana vielä mainittu yhtään ainoata nimeä eikä vaalista ole kukaan hiiskunut mitään. Minä kehoitan eduskuntaa nyt tähän. Olen vakuutettu siitä, että jokainen kyllä tunnustaa tämän asiasta poikkeamisen hiljaisuudessa, vaikkei täällä julkisesti tahdota sitä tunnustaa, mutta tehdään nyt kerta kaikkiaan parannus ja mennään asiaan.

P u h e m i e s: Ennenkuin annan puheenvuoron seuraavalle puhujalle, tahdon sen ehdotuksen johdosta, jonka ed. Paasivuori on täällä tehnyt ja jota ed. Jalava on kannattanut, ilmoittaa mielipiteenäni, että se sotii valtiopäiväjärjestyksen 69 §:ää vastaan ja että sitä senvuoksi en voi alistaa äänestettäväksi.

Ed. L a n k i l a: Minä olen niitä miehiä, joka melkein kaikki asiat käsitän sillä tapaa — joko tyhmyydessäni tai yksinkertaisuudessani — kuin mitä kunkin asian esityksellä tarkoitetaan. Tietysti siihen on myös olemassa johtavia seikkoja, joihinka tällainen käsite nojautuu. Minä nimittäin olen aivan vakavasti sitä mieltä ollut koko ajan, että tässä sittenkin on kysymyksessä kuningas- tai keisarikysymys, vaikka sitä käsitystä tunnutaan pitävän oikeiston taholla huonona käsityksenä ja hyljättävänä. Siihen on saanut minut vakuutetuksi suuressa määrässä sanomalehdistö. Sanomalehdistö minun mielestäni edustaa itsekunkin ryhmän mielipidettä tai sitä mielipidettä, mikä tuolla tapaa tulee vaikuttamaan tietystikin lainsäädäntölaitoksen edustajiin politiikassa, myös siihen kantaan, mitä edustajat siellä esittävät.

Kun minä katselin eilistä Uuden Päivän numeroa, niin siellä samassa yhteydessä kuin tätä valtakysymystä käsiteltiin, puhuttiin myöskin eräästä vanhasta perustuslakipykälästä, johonka sisältyy juuri tämä asiain tila, missä valtakysymys meidän maassamme nykyään on olemassa. Ja siinä annettiin oivaltaa ei enempää eikä vähempää kuin että uusi hallitsijasuku mahdollisesti on nyt perustettavissa tähän maahan. Se aivan täydellisesti käy selville siitä johtavasta kirjoituksesta, sillä se pykälä kai edellyttää jotakin sentapaista ja siinä sanottiin, että se on ollut tähän saakka vanhentunut, mutta nyt on sellaiset olosuhteet esille tulleet, että se pykälä ja sen henki on tullut jokseenkin uudeksi, joka tapauksessa siitä kuultaa läpi se henki, että mahdollisesti, melkeinpä varmasti sopivan olotilan vallitessa jostakin noista kolmesta miehestä tulee laskettavaksi perustus uudelle kuningassuvulle, ellei siinä yhteydessä vielä monia muita seikkoja

pidetä silmällä. Jos se pysyisi tuollaisena kolmihenkisenä monarkiana, niin sen saisi aikaan ainoastaan jotkut ulkopuoliset virtaukset. Jos se sellaisena monarkiana joutuisi luovuttamaan valtansa jollekulle muulle, että se tulisi olemaan vain muutaman tunnin direktoorio, niin siihenkin vaikuttaisivat jotkut asiat, mutta jos asiat otollisella tavalla kehittyisivät — tietysti tullaan tarkastamaan, mihin suuntaan ne kehittyvät — niin ei olisi mikään ihme, jos vaikka yhden miespolven ajalla noista kolmesta kerkiäisi muodostua sellainen pää, johonka tuollainen mööpeli voitaisiin laskea, jota nimitetään kruunuksi. Siihen on monenlaisia syitä olettaa tätä asiaa jokseenkin tällä tavalla. Vaikkapa asia ei olisi niinkään paha, niin kuitenkin, niinkuin on monta kertaa huomautettu, pyritään väkisinkin tasavallasta monarkiaan. Meidän maamme kansaa on ulkomailla totuttu ihailemaan erityisesti siinä merkityksessä, että me olemme pyrkineet irtautumaan niistä hallitsijoista tai niistä kruunupäistä, joitten hallituksen alaisena me olemme aina olleet milloin yhdeltä puolelta, milloin toiselta. Ja sitä sitkeää taistelutapaa, mitä viime aikoina olletikin on käyty irtaantumiseksi Venäjän monarkian alta, sitähän ovat ihailleet toisissa maissa radikaaliset porvaritkin, ja yleensä kaikissa maissa eräs osa porvaristoakin on sitä mieltä, että monarkian alta olisi poispyrittävä. Mutta mihin valoon tämä kansa sen jälkeen joutuisi, jos olisi tilaisuudessa toteutumaan tämän harvainvallan pyrkimys, mikä täällä on esille tullut. Mahtaisiko tuo ulkomaillakin vielä kannattaa erityistä kiitosta se sitkeä taistelu, mitä se muuten on osakseen saanut. Muuten porvaristo ei näytä, ainakaan tähän asti, oppineen kehitykseltä kerrassaan mitään. Niillä näyttää olevan piintyneenä, poislähtemättömänä se käsitys, että mikään kansakunta ei ole onnellinen, jollei sillä ole joku tekaistu persoona, jota se voi palveluttaa kansalla, rahvaalla. Sillä täytyy tuo epäjumala olla. Kun sellaisen epäjumalan hallituksen vaikutuspiirissä päästään erilleen, niin ensimäinen tehtävä on ruveta hankkimaan sitä uudelleen niin pian kuin mahdollista. Tämäkin toimenpide osoittaa jokseenkin samallaista pyrkimystä. Siitä, että se ei tule toteutumaan, voidaan tietystikin olla aivan rauhallisia. Vaikka on tahdottu olettaa, että ne, jotka ovat tämän asian vastustamiseksi puheita pitäneet tänä iltana, olisivat hermostuneet pelosta tai jostakin muusta, niin ei se sitä ole. Kyllä vasemmistolaiset ensinnäkin ovat selvillä kehityksen laista ja kehityksen lain ne tietävät aina poikkeuksettomaksi ja ne luottavat siihen, että tällainen pyrkimys ei koskaan tule toteutumaan ainakaan pysyväisesti, niin että siitä porvaristolle voisi olla pysyväistä hyötyä eikä vasemmistolle kovin pitkäaikaista painostusta tai häviötä. Me tiedämme nimittäin, että kehitys kulkee siihen suuntaan, joka tulee olemaan kansainväliselle proletariaatille edullinen joka merkityksessä. Ei se ed. Luopajärven puhe pidä paikkaansa, että vasemmiston edustajat tässä parlamentissa tulevat koskaan vähenemään. Se seikka, että tällä kertaa on aiheutunut syy sellaista olettaa, ei ollenkaan ole pysyväinen. Ei voin rajahintain ylittämis- ja kohottamispolitiikka aina ole lisäämässä maalaisliiton edustajia. Se politiikka häviää pian, sillä sen suuntaisia virtauksia on olemassa. Ja kun sellainen syy keskustan lisäämiseen katoaa, niin mahdollisesti ei enää ole samallaista syytä käsillä olemassa. Mutta ne syyt, joihin me luotamme, jotka vasemmistolaisia tulevat lisäämään, ne syyt eivät ole hävinneet eikä vähenneet eivätkä tule koskaan häviämään eikä vähenemään. Se on taloudellinen kehitys, joka takaa, että vasemmistossa tulevat edustajat lisääntymään ja ennen pitkää mahdollisesti myös ed. Luopajärven jälkeläisistä, jos ei hänestä itsestään.

Ed. Hänninen-Walpas: Porvarilliset valitsivat tämän eduskunnan puheenjohtajaksi ehkä siihen ammattiin taitavimman miehensä, mikä oli saatavissa. Hän on näyttänytkin olevan erittäin kiltti, ei ole vielä ruvennut ennakkosensoriksi eikä tehnyt erinomaisia ilkitöitä. Täällä oli ennen puheenjohtajana Svinhufvud, ja kun hän koetti kohdella sosialisteja ihmisiksi, niin porvaritaholta nousikin opettajia, jotka vaativat puhemies Svinhufvudia erikoisiin toimenpiteisiin, tukkimaan sosialidemokraattien suut. Nyt alkaa tässä eduskunnassa käydä aivan samalla tavalla. Ed. Kallio ryhtyi provoseeraamaan puhemiestä, että puhemies ottaisi tavakseen julistaa sosialidemokraattien ehdotukset valtiopäiväjärjestyksen vastaisiksi, joita ei ole laskettava äänestettäviksi. Ed. Ahmavaaran erikoisala on ollut monilla entisillä valtiopäivillä pitää puhemiehelle esitelmiä siitä, että puhemies mahdollisimman paljon kuristaisi vasemmistolaisten puhevapautta. Täällä oli väliaika. Ehkä sinä väliaikana annettiin puhemiehelle ohjeita, ettei saisi tehdä välihuutoja. Näillä porvariedustajilla on se ihmeellinen käsitys, että pieniä välihuudahduksia ei saisi päästää eduskunnassa, vaikka semmoisen välihuudon lausumalla välttyy kokonaisesta pitkästä puhevuorosta ja eduskuntatyö vähenee. Tuollainen välihuutojen esittäminen on monissa maissa aivan yleinen tapa. Ranskassa kun parlamenttikeskusteluja vähän vilkaisee, niin siellä esiintyy väli-

huutoja usein. Samoin Saksan eduskunnan pöytäkirjoissa. Jos Itävallan eduskunnan pöytäkirjoja vilkaisee, niin huomaa pitkiä vuorokeskusteluja sillä tavalla syntyneen, että edustaja lausuu mielipiteitä, joita toinen vastustaa, ja lausuu paikaltaan pitkiä vuorosanoja ja toinen taas vastaa. Nuo vuoropuheet ovat oikeastaan kosteikkoja, hauskoja välikohtauksia kuivassa, ikävässä parlamentaarisessa keskustelussa. Olisi toivottavaa että puhemies, joka oli alussa niin kiltti, ei ottaisi kuuluviinsa noita painoasiamieskandidaattien kuiskutuksia ja ehdotuksia, joita he epäilemättä edelleenkin tulevat tekemään.

Samalla kun tuli tänne tultua, pyydän minä vielä kosketella ed. Luopajärven erääseen väitteeseen. Sen jälkeen kun ed. Sirola oli esittänyt periaatteellisen selvittelyn niiden eri kantojen välillä, jotka tänään on tuotu esiin, tuli ed. Luopajärvi tänne esittämään, että se kanta, jonka vasemmisto on esittänyt, on harvainvaltainen ja tietenkin se, mitä oikeiston taholta on esitetty, on aivan kansanvaltainen. Eikö ed. Luopajärvi ole saanut selvää asian oikeasta laidasta, vai puhuuko hän vasten parempaa tietoaan? Kun edellytän, että ed. Luopajärvi on rehellinen eikä ole saanut selvää asiasta ja mahdollisesti on muitakin edustajia, jotka eivät ole asiasta selvillä, pyydän vielä keskustelun lopulla kysymystä koskettella.

Kysymys on Suomen valtiosäännöstä, nykyisestä ja tulevasta. Kaikkihan me tiedämme, että Suomen valtiomuoto oli rajoitettu monarkia, jonka mukaan oli oleva yksi hallitsija, jolla oli eduskunnan valtaan nähden tavattoman suuri valta. Täällä on selvitetty, miten Venäjän keisari, ollessaan monarkkina, käytti tätä valtaa maalle vahingollisella tavalla. Kun vallankumous kukisti hänet valtaistuimelta, niin silloin me käsitimme, että monarkkinen hallitusmuoto oli myös Suomesta hävinnyt, ja me asetimme ohjelmamme sen mukaan. Mutta silloin, kun tuo kukistuminen tapahtui, ei porvarien taholtakaan huomautettu edes hallitusmuodon 38 §:stä, ei väitetty, että hallitsijasuku oli loppunut sukupuuttoon ja muodostunut sellainen välitila, jolloin on katsottava joitakin sijaishallitsijoita. Porvarilliset vain selittivät, että hallitsijavalta oli ilman sijaishallitsijaa siirtynyt Venäjän väliaikaiselle hallitukselle. Siis sen mukaan olisi suuriruhtinaan sijaan tullut useampi suuriruhtinas, olisi tullut ruhtinas Lvov, joka oli Venäjän ensimäisen hallituksen päämies, Pavel Miljukow, Nekrasow ynnä muut, siis koko liuta „suuriruhtinaita." Nämä henkilöt, ja vaikka niitä oli niin monta, olisivat muodostaneet jonkinlaisen abstraktisen käsitteen „Suomen suuriruhtinas" ja sille oli tuleva suuriruhtinaalla ennen olleet oikeudet. Vielä hassummaksi oli asia tullut, kun hallitukseen tuli Kerenski apulaisineen, joita oli toistakymmentä ja joille muka olisi tapahtunut tuo vallan siirto; siis toistakymmentä sellaista henkilöä, jotka yhdistyneinä muka muodostivat käsitteen „Suomen suuriruhtinas" ja jotka muka olivat oikeutettuja käyttämään Suomen hallitsijan oikeuksia. Tuo yhdistelmä on paljon kummallisempi kuin uskonnollinen kolminaisuus.

Porvarilliset siirtyivät tuohon harvainvallan muotoon eivätkä käyttäneet sanottua hallitusmuodon pykälää. Mutta vaikka vallankumous tapahtui maaliskuulla, niin vasta marraskuulla huomasivat porvarilliset yllämainitun hallitusmuodon pykälän ja että sitä sopii käyttää. Mutta sitä käyttäessään pysyivät he yhä edelleen sillä kannalla, että Suomen hallitusmuoto on rajoitettu monarkia ja että monarkin oikeudet ovat edelleen olemassa. Ja kun he asettavat nyt direktooriota, tätä kolmihenkistä koplaa, niin he tahtovat siirtää monarkin oikeudet ja tehtävät näille kolmelle henkilölle säilyttääkseen yhä sitä käsitystä, että tuo vanhanaikainen valtiomuoto ei ole vallankumouksessa muuttunut, vaan on yhä edelleen olemassa. Kolmihenkiselle koplalle sen mukaan annetaan kauhean laaja valta, mikä hallitusmuodon mukaan kuului Suomen suuriruhtinaalle. Se valta koskee myös eduskuntaa. Saahan tuo kolmiehenkinen kopla hajoittaa eduskunnan aivan samaan tapaan kuin ennen keisarit. Esimerkiksi eduskunnan kurkulle asetetaan ikäänkuin puukko, että se voidaan murhata, määrätäkseen taas uudet vaalit. Täten ikäänkuin asetetaan nuora kaulaan, jolla sitä kiristetään ja voidaan hirttää. Kun koplalle tulee niin suuri valta, ei ole mitään takeita, että se saadaan helposti lakkautetuksi. Ja se ei ole suinkaan päätetty asettaa ilman tarkoitusta, vaan sillä on selvä tarkoitus, että jos eduskunta tekee joitakin sellaisia päätöksiä, jotka ovat meidän porvarillisille vanhoillisille vastenmielisiä, niin tuo koplakunta voi estää niiden täytäntöönpanon. Se saa myös mielin määrin hallita Suomen raha-asioita miissä verraten väljissä rajoissa, joita eduskunta sille panee. Se voi sulloa rahaa suosikeilleen, ilman että eduskunnalla on valtaa pitää sitä kurissa. Tullipolitiikalla se voi pitää niinkuin tähänkin asti liian korkeita hintoja, se voi tehdä yksin maan isännille haittaa säilyttämällä korkeita tulleja, jotka korottavat juuri maanviljelyskoneiden ja muiden sellaisten kapineiden hintaa, joita maanviljelijät ovat pakoitetut käyttämään. Se voi laittaa santarmikuntia pystyyn nimellä tai toisella, tuhlata niihin

valtiovaroja, se voi pistää pystyyn urkkijakuntia, jos se tahtoo hallitsijan hallinnollista valtaa käyttää, ja niin edespäin. Voisi luetella vielä ilkitöitä, mitä tuo harvainvallan koplakunta voisi tehdä. Eikä se ole ajateltu ainoastaan sitä varten, että se hetkellisesti voisi vähän aikaa tehdä ilkitöitä. Ilmoitus, että tuo harvainvalta tulisi säilymään vain vähän aikaa, ei ole muuta kuin pieni petosyritys, jolla koetetaan narrata ihmisiä uskomaan, että kun se on nyt ainoastaan sen ja sen aikaa voimassa, niin antakaa sen nyt alussa mennä lävitse. Ja ehkä se alussa ei tekisikään kovin pahoja tekoja, vaan yrittäisi olla siedettävä. Voisipa se alussa tehdä jonkun suuren ihmetyön tai useampia pienempiä näyttääkseen ihmisille, että hyvähän minä olenkin. Mutta samalla se kokoisi epäilemättä valtaa käsiinsä mahdollisimman paljon. Minulle näytettiin juuri erästä lehteä, jossa selitettiin, että tämmöinen koplakunta ei merkitsekään mitään, jollei sillä ole sotaväkeä käytettävänään. Siis suunnitelmaan, niinkuin on ymmärrettävää, liittyy myöskin tarkoitus hankkia ehkä suurikin oma kotimainen sotaväki tuon harvainvallan tueksi. Ja kun se saa myös käytettäväkseen lahtarikaartilaisia, saa myöskin käytettäväkseen maan poliisilaitokset, niin tulee se tosiaan hankkimaan itselleen aseellista voimaa niin paljon, että se voi siirtyä melkein yksinvaltaiseen järjestelmään, ruveta pitelemään eduskuntaa melkein samalla tavalla tai vaikkapa ei ihan samalla tavalla kuin Nikolai Verinen on sitä pidellyt. Ja sitten se kolmipäinen muoto, joka sille aiotaan antaa, ei suinkaan tarvitse olla viimeinen, mitä porvarisluokka hautoo mielessään. Luulenkin, ettei se ole viimeinen. Jos oletettaisiin esimerkiksi, että saksalainen asevoima — minä en mielelläni kajoisi näihin arkoihin asioihin, mutta asia vaatii — nousisi täällä maihin ja tekisi meidät itsenäisiksi, niin eiköhän olisi luultavaa, että Saksan militarismi, joka vihaa kansanvaltaa, tulisi juuri rakentamaan tälle perusteelle, mitä tämän eduskunnan oikeisto täällä pystyttää, tulisi tukemaan asevoimilla näitä oikeiston pyrkimyksiä. Näiden kolmen henkilön tilalle voitaisiin silloin tosiaankin hankkia joltakin maailman taholta jokin sapeliprinssi, antaa sille sitten kuninkaan nimi ja niin olisi mukavasti menty monarkistiseen hallitusjärjestelmään. Minä olen ihan varma siitä, että meillä Suomessa on nyt, niinkuin on ainakin ollut, oikeiston taholla juuri monarkian kannattajia suuri ja vaikutusvaltainen joukko. He pelaavat epäilemättä mukana. He tahtovat johtaa monarkistiseen järjestelmään, vaikka eivät julkea sitä suorastaan tuoda esille, vaan esiintyvät kansan edessä jonkinlaisen kauniin naamarin varjossa. Tai jollei se yksinvaltias, jolle valta noilta kolmelta siirrettäisiin, olisi kuninkaan-nimellinen, niin voisi se ehkä olla esimerkiksi presidentti, jokin porvarillisille mieluisalla tavalla valittu otus, joka tulisi käyttämään valtaa, mikä yhtä hyvin saattaisi kuulua kuninkaalle. Tällainen harvainvaltainen suunnitelma ja tarkoitus täytyy olla esitetyn ehdotuksen takana, siitä ei päästä mihinkään. Ja se suunnitelma tulee toteutettuna kohdistumaan juuri demokratiaa, kansanvaltaa, vastaan ja kansanvaltaista eduskuntaa vastaan. Tullaan siihen tulokseen, että se tulee ehkäisemään eduskunnan päätöksiä ja niitä kansanvaltaisia uudistuksia, mitä eduskunnassa on ajateltu. Sellaisia ehkäisykeinojahan on useissa maissa, joissa on olemassa laajalla äänioikeudella valittu eduskunta. Englannissa sitä harjoittaa, paitsi kuningasvaltaa, myös ylähuone. Alahuoneen jäsenet, jotka ovat laajalla äänioikeudella valitut, voivat Englannissakin tehdä syville riveille edullisia päätöksiä, jopa lakeja, siinä varmassa tiedossa, että ylähuone ei laske niitä läpi, että se hylkää ne. Sillä tavalla saadaan siellä jarrutetuksi syville riveille edullisia uudistuksia. Siitä johtuu, että itse Englannissa, jonka parlamentarismia porvarilliselta taholta on meillä kehuttu maasta taivaaseen, tapahtuu tuon tuostakin järkyttäviä yhteiskunnallisia tapauksia. Minä pyydän vain mainita esimerkkinä erään. Siellä oli kaivostyömiesten vaatimuksena muistaakseni 1912, että piti saada palkat korotetuiksi, ja vaatimus kehittyi sellaiseksi, että oli saatava voimaan laki, jonka avulla voitiin määrätä alimmat palkat niin riittäviksi kuin työmiehet katsoivat tarpeelliseksi. Sitä lakia vastustettiin porvarien taholta tavattomasti. Mutta sitten muodostui mahtava lakkoliike. Työläiset, joita se pääasiassa koski, olivat hyvin järjestyneitä. Ne seisauttivat hiilien hankinnan ja siitä oli seuraus, jotta seisaus tapahtui myös liikenteessä laivojen kulussa, rautateillä, tehtaissa. Alkoi tulla lakon takia Englannissa kallis aika. Elintarpeiden hinnat rupesivat kohoamaan huimaavasti, siis aivan samalla tapaa kuin sodan aikana. Vasta sellaisilla keinoilla, eduskunnallisen toiminnan ulkopuolisilla keinoilla, pakotettiin porvarilliset hyväksymään työmiesten vaatima laki edes vähän tyydyttävässä muodossa, ja silloin oli niin kiire, että se meni noin kymmenkunta päivässä kaikki mahdolliset asteet läpi ja tuli valmiiksi.

Kun porvarillisen toiminnan tukkeeksi aiotaan rakentaa sellaisia esteitä, kuin nytkin aiotaan rakentaa, niin silloin samalla julistetaan, jotta syville riveille edulliset muutokset ovat pantavat toimeen eduskunnan ulkopuolisen toiminnan

avulla, että ne on pantava toimeen suorastaan vallankumouksellisen toiminnan avulla. Minun mielestäni tämä nyt esitetty ehdotus on Suomen työväestölle ja Suomen kansalle senlainen sodanjulistus (Vasemmalta: Oikein!), se on harvainvallan sodanjulistus demokratiaa vastaan. Tämä on sen oikea sisältö.

Se lähtee kokonaan toiselta pohjalta kuin lähtee valtalaki, joka hyväksyttiin heinäkuussa viime eduskunnassa. Valtalaki lähtee siltä pohjalta, minkä venäläinen vallankumouskin loi. Kun vallankumous siellä oli suoritettu, niin selitettiin Venäjällä, että hallitsijan venäläiset oikeudet silloin olivat kokonaan lakanneet olemasta, että Venäjän kansa oli saanut ne oikeudet ja että ne oikeudet oli tuleva venäläiselle kansalliskokoukselle. Se oli tietysti oikea selitys. Me olemme vasemmistossa lähteneet myöskin siltä pohjalta: kun Suomen suuriruhtinas kukistettiin vallankumouksella, hänen suomalaiset oikeutensa täytyvät tulla Suomen kansalle, ja kun eduskunta edustaa Suomen kansaa, niin täytyvät ne oikeudet tulla eduskunnan määrättäviksi. Tämä on kansanvaltainen käsitys eikä harvainvaltainen, niinkuin ed. Luopajärvi kehtasi väittää. Ja kun maalaisliitto nyt turhien temppujen varassa yrittää siirtyä pois tuolta kansanvaltaiselta pohjalta, niin siirtyy se kannattamaan sitä järjestelmää, joka itse asiassa tulee olemaan monarkkinen, olkoonpa sen otsikkona ja naamarina mikä tahansa.

Mutta tämä asia ei suinkaan ratkea tässä eduskunnassa eikä tänä iltana. Meni päätös minne suuntaan tahansa, tulevat samat pyrkimykset edelleen ilmenemään ja taistelemaan vastakkain. Tällä keskustelulla on ollut se hyvä puoli, niinkuin eduskunnan keskustelulla tulee olla, että tämän kautta saadaan selväksi Suomen kansalle ja valitsijoille, mistä oikeastaan on kysymys, selväksi, että monarkistisen ja kansanvaltaisen suunnan välillä jatkuu selvä taistelu edelleen. Myöskin saatanee kaikista huolimatta selville, että suuri osa maalaisliittoa menee monarkistisen suunnan puolelle. (Vasemmalta: Koko maalaisliitto! Lehtereiltä kättentaputuksia.)

Senaattori Kallio: Ed. Kellosalmi mainitsi, että maalaisliittolaiset ovat vaaleissa toimineet valtalain pohjalla, mutta ettemme muka täällä sitä kannattaisi. Minä pyydän todeta sen, että meillä oli selvä ja suora ehdotus siitä, mutta se on kaadettu täällä. Jos sellainen ehdotus sosialidemokraattien puolelta olisi silloin tehty, kuin nyt ed. Kellosalmi on tehnyt, niin porvarilliset eivät olisi päässeet temppuilemaan sillä tavalla, kuin ovat tehneet. Silloin olisi tullut Kellosalmen tai Alkion ehdotus hyväksytyksi ja molemmissa tapauksissa valtalaki olisi tullut voimaan. Te tulette nyt paremmalla ja järkevämmällä ehdotuksella kuin silloin ed. Mäen ehdotus, joka oli aivan mahdoton, ja teidän täytyy nyt kaikesta temppuilusta — jos minäkin sitä sanaa käytän — ottaa vastuu tässä asiassa. Täällä mainittiin, että minä olisin eduskunnan puhemiestä ohjannut hylkäämään ed. Gyllingin ehdotuksen. Sellaista minä en ole tehnyt, vaan pidin luonnollisena, että hän lakimiehenä mahdollisesti tulee asettumaan sellaiselle kannalle, niinkuin on sittemmin asettunutkin. Meidän menettelymme on ollut avonainen ja suora. Se on ollut sitä edellisissä istunnoissa ja on tässäkin istunnossa. Minä olen teille sanonut, millä ehdolla maalaisliitto tässä tulee pelastamaan aseman vielä tänäkin päivänä. Te ette ole siihen vastanneet ettekä ole asettaneet ehdokasta ja niin ollen mekään emme tule asettamaan ehdokasta tässä vaalissa.

Ed. Vuoristo: Kun täällä maalaisliittolaisten taholta varsinkin ed. Luopajärvi on siitä vaikeasta tilasta pelastuakseen, johon maalaisliitto epärehellisellä menettelyllään uhkaa tämän kansan asian saattaa, koettanut asiaa vääristelemällä kehua maalaisliiton reilua, rehellistä kantaa ja lykätä syy vieläkin epärehellisesti vasemmiston niskoille, niin on täällä syytä hieman yksityiskohtaisemmin tarkastaa, minkälaista se reilu talonpojan kanta ed. Luopajärvellä ja hänen puolueellaan on. Kun me saavuimme tänne eduskunnan työtä alkamaan, niin ennenkuin me olimme julkisesti tässä huoneistossa ja eri puolueitten kanssa kosketuksiin joutuneet, meidän erinäiset vasemmistossa olevat edustajamme kertoivat, mitenkä he olivat joutuneet maalaisliiton edustajain kanssa kosketuksiin ja miten nämä olivat kehuneet olevansa jyrkästi valtalain kannalla sekä samalla valmiit myöskin asioita edesauttamaan siten että 8 tunnin työpäivälaki ja ne muut viime eduskunnassa hyväksytyt lait saataisiin vahvistetuiksi. Tämä oli koko lailla hyvä uutinen ja me arvelimme, että tässä Suomen kansan eduskunnassa saattaa löytyä sellainen enemmistö, joka nämä kansan kipeästi vaatimat uudistukset sekä valtalain voimaansaattaa. Me, ikävä kyllä, emme tätä pelitoveria tarpeeksi silloin vielä tunteneet. Kun sitten oli kulunut parisen päivää, niin ihmeeksemme luimme tämän kaupungin porvarillisissa sanomalehdissä ja kai se kierteli maalaisliitonkin sanomalehdissä, miten nämä maalaisliittolaiset olivat menneet noiden mustimpien oikeistolaisten kanssa kenraalikuvernöörin luo sopimaan siellä valtionhoitajan asettamisesta tälle

kansalle. Ja kenraalikuvernööri lähti Pietariin, kuten kerrottiin, porvaripuolueitten ja maalaisliitonkin kannatuksella, että tuollainen valtionhoitaja asetettaisiin. (Keskustasta: Ei ole perää!) Kun sitten kului parisen päivää ja Venäjän vallankumous oli tärisyttänyt maata hiukan, niin ne reilut talonpoikien edustajat täällä hieman pelästyivät ja he ihmeeksemme eduskunnan täysi-istunnossa esittivät kysymyksen, että valtalaki vahvistettaisiin, mutta pian taaskin saimme nähdä, ettei se ollut todellisessa mielessä. Samassa istunnossa me myöskin esitimme ehdotuksen, joka sisälsi valtalain vahvistamisen, sekä ne muut uudistuslait, joita maalaisliitto oli luvannut kannattaa. Sen lisäksi siinä oli eräitä kainoja porvarillisia uudistusreformeja ja erikoisesti eräs Suomen torppariluokalle tärkeä ehdotus. Me ehdotimme ainoastaan että tästä asiasta olisi annettu kaino julistus, ainoastaan ja että asia olisi mennyt johonkin toimikuntaan lähemmin valmistettavaksi ja toimeenpantavaksi. Äänestyksessä sitten oikeisto sangen moraalittomasti saattoi asiat, pettäen maalaisliittolaisia, siihen, että niiden ehdotus hävisi ja me näimme taaskin, että maalaisliittolaiset olivat valmiit ottamaan valtionhoitajan — silloin ei ollut kysymys siitä, että se asetettaisiin tunniksi tai pariksi, — silloin oli tarkoitus, että se asetettaisiin pitkäksi ajaksi, — ne olivat valmiit ennen ottamaan valtionhoitajan kuin hyväksymään tämän valtalain ja ne muutamat vaatimattomat uudistukset, joita Suomen kansa sangen kipeästi olisi odottanut. Maalaisliitto kätkeytyi silloin sellaisen väitteen taa, että meidän ehdotuksemme sisälsi liian paljo hyvää tälle kansalle ja että se oli liian pitkä. Sen jälkeen sitten taas kului vähän aikaa. Me silloin tietäessämme sen epätoivoisen aseman, mihin työväestö tässä maassa oli joutunut toivossa, että tässä maassa ehkä voitaisiin rauhallisesti asioissa selvitä, koetimme puolentaa ehdotustamme, pienentäen sitä aika tavalla. Me teimme nyt ehdotuksen, johon ei jäänyt muuta kuin ne lait, minkä takana maalaisliitto oli sanonut olleensa, ja valtalaki. Ed. Gylling esitti sen täällä sangen lyhyessä ja selvässä ehdotuksessa. Me tahdoimme asettaa teidän vastattavaksenne vieläkin kerran, oletteko te sen takana. Tätä oli myöskin yksityisten maalaisliittolaisten taholta sangen paljon lupailtu. Me olemme taas tänä iltana uuden kerran nähneet, että te olette vikuroineet pois sen ehdotuksen takaa. Te olette taas asettuneet valtionhoitajan asettamisen taakse ja nyt kaikkein viimeisenä temppuna tahdotte, että meidän täytyy teidän kanssanne lähteä tuohon valtionhoitamiskoneistoon. Tällaisten epäluotettavien puoluemiesten kanssa ei voi lähteä yhdeksikään tunniksi tuollaiseen diktaattoritoimeen. Te, jotka olette valmiit myötäänsä muuttamaan mielipidettänne, te olisitte valmiit oikeiston houkutuksesta tekemään mitä tahansa. Ja tässä sitä nyt ollaan. Loppujen lopuksi on puhemies ryhmänsä luottamusmiehenä tehnyt, mitä he ovat häneltä vaatineet. Ja siitä huolimatta, että sen päätöksen jälkeen, mihin hän nyt vetoaa, on tämä asia annettu ottaa keskustelun alaiseksi, siitä on koko ilta keskusteltu, niin keskustelun kuluessa tehtyjä ehdotuksia ei oteta päätöksen alaisiksi. Se on jatkoa siihen temppuilemiseen, jonka avulla tahdotaan päästä hyväksymästä itse näitä asioita ja saada tämä kuningasvalta voimaan. Työväestö, joka oli tältä eduskunnalta odottanut todellakin leipää ja oikeutta, työväestö, joka koko sodan ajan on kärsinyt enemmän kuin mitkään muut yhteiskuntaluokat tässä maassa, työläisäidit, jotka värjöttävät kello 4:stä ja 5:stä saakka aamulla jonoissa hankkiakseen ravintoa perheelleen, jättäen lapsensa yksinään nukkumaan, niin tästä huolimatta eivät saa edes perheen elättäjälle, joka uutteraan tekee päivänsä työtä, ei saa lapsilleen tämänkään jälkeen riittävää ravintoa. Ne, jotka tältä eduskunnalta odottivat jotain, ne ovat surkeasti pettyneet. Sen sijaan, että tämä eduskunta kiireellisesti olisi ryhtynyt tällaiseen työhön, täällä olevat valtaluokat ryhtyivät neuvottelemaan kuninkaasta, ryhtyivät vieraan vallan, vieraan sortajan kanssa neuvottelemaan luokkavaltansa vahvistamisesta, ja sitä peliä on jatkunut nyt kohta kaksi viikkoa. Ja me emme ole voineet tätä asiain tilaa auttaa. Me olemme nähneet, että porvaristo tällä teolla pyrkii siihen, että niiden ei koskaan tarvitsisi todenteolla ryhtyä tätä työväestön hätää lieventämään eikä työväestölle tarpeellisia uudistuksia hankkimaan. Ne ovat koettaneet saada tästä kuningasvallasta sellaisen muurin, jonka taakse olisivat piiloutuneet, ettei olisi tarvinnut niitä rehellisesti koskaan antaa. Senvuoksi on meidänkin täytynyt tähän saakka uhrata työmme tämän aikeen vastustamiseksi, tämän työväestölle sangen turmiollisen aikeen. Ei ihme, että työläisjoukot tuolla ulkopuolella käyvät kärsimättömiksi. Ei ihme, että meille joka päivä tämäntästä tulee epätoivoisia kehoituksia luopua tästä turhasta paraatista, lähteä pois täältä. Työväestön luottamus parlamentaariseen toimintaan häviää ja työväestö nähtävästi ryhtyy muihin keinoihin kun toivottomuus tämän kaiken jälkeen sen nähtävästi valtaa. Me olemme tähän saakka koettaneet työväestöä kaikilla keinoin estää, mutta tästä lähin tuskin sitä voimme ja tuskinpa meidän asiammekaan on sitä estää. Tekisimmekin täten rikoksen,

tulisimme tämän porvarisluokan narreiksi ja talutettaviksi ehken pitkäksi ajaksi. Työväestön nähtävästi on pakko kaiken tämän jälkeen itse tarttua ohjiin, itse auttaa itseänsä. Ja siinä se kai tekee oikein. (Kättentaputuksia vasemmalta ja lehteriltä.)

Ed. Lohi: Täällä ovat monet sosialidemokraattiset puhujat tahtoneet antaa sen leiman, että maalaisliittolaiset eivät rehellisesti tahtoisi olla tämän valtalain takana. Mutta se ei ole totta. Maalailiittolaiset ovat rehellisesti sen takana, mutta, niinkuin sosialistit sen tietävät, meidän oikeistomme epärehellisellä äänestysmenettelyllään saattoi asian sellaiseen umpikujaan, että se on vaikea selvittää. Täällä on eduskunnan puhemies selittänyt niistä ehdotuksista, joita on tehty, ettei niitä voi laskea äänestyksen alaisiksi, koska nämä ehdotukset hänen käsityksensä mukaan sotivat eduskunnan ennen tekemää päätöstä vastaan, niinkuin valtiopäiväjärjestys siitä määrää. Minä ajattelen, että tästä umpikujasta pääsisi — ajattelimme ensin ja minäkin olin sitä mieltä, ettei siitä pääsisi muulla keinoin, vaan täytyisi valita tuo hoitajakunta vaikka tunnin ajaksi. — Mutta minun käsittääkseni eduskunta ei ole tehnyt päätöstä vielä siitä, milloin tämä hallinnonhoitajakunta valitaan ja sentakia minä ehdotan nyt seuraavaa: että eduskunta ei valitsisi nyt kolmimiehistä valtionhoitajakuntaa, vaan määräisi eduskunnan heinäkuun 18 päivänä säätämän lain Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä heti voimaan astuvaksi. (Hyvä-huutoja ja kättentaputuksia.)

Ed. Hurmevaara: Tästä porvariston vastavallankumouksellisesta yrityksestä, direktooriohankkeesta, on kansa eri paikoissa jo ennättänyt lausua mielipiteensä. Äsken täällä luetut sähkösanomat kertoivat siitä. Täällä Helsingissä toimeenpani työväki eilisiltana, lauvantai-iltana suuria kokouksia eri paikoilla kaupunkia. Kokouksiin otti osaa yhteensä 8,000 henkeä ja hyväksyttiin näissä kokouksissa seuraava päätös, jonka tahdon tässä lukea:

„Me Helsingin työläiset vaadimme jyrkästi, että se vallankaappaushanke, joka porvaristolla eduskunnassa on nykyään tekeillä, ei saa tapahtua. Samalla me ilmoitamme, että jos porvaristo kaikesta huolimatta tuon vallankaappaushankkeensa toteuttaa, tulemme me ponnistamaan kaikki voimamme tehdäksemme tyhjäksi tämän porvariston vallankaappauksen ja viedäksemme koko Suomen työväenluokan yhteisellä vallankumouksellisella taistelulla voittoon ne vaatimukset, jotka ovat esitetyt sosialidemokraattisen puolueneuvoston ja sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän julistuksessa 'Me vaadimme'." Tätä kieltä porvarit ehkä alkavat ymmärtää. (Oikealta: Ei.)

Puhemies: Ennenkuin annan seuraavalle puhujalle puheenvuoron, pyydän ilmoittaa, että minun käsitykseni mukaan ed. Lohen ehdotus on vastoin eduskunnan ennen tekemää päätöstä eikä sitä siis voida asettaa äänestyksen alaiseksi.

Ed. Tokoi: Nämä eduskunnan herra puhemiehen ja varapuhemiehen tekemät ilmoitukset, että täällä tehtyjä ehdotuksia eivät puhemiehet voi ottaa äänestyksen alaisiksi, pakottaa minut, nojautuen valtiopäiväjärjestyksen 69 §:ään, ilmoittamaan, että minä ehdotan, että eduskunta ei tyytyisi näihin puhemiehen tekemiin ilmoituksiin, vaan puolestaan päättäisi panna nämä ilmoitukset pöydälle siksi kunnes eduskunta on valinnut perustuslakivaliokunnan, jonka käsittelyn alaiseksi puhemiehen menettely valtiopäiväjärjestyksen mukaan lähetetään.

Puhemies: Ed. Tokoi on hyvä ja tekee ehdotuksensa kirjallisesti.

Ed. Takkula: Minä tahtoisin ilmoittaa, että olen ed. Lohen kannalla tämän ehdotuksen takana.

Ed. Lehokas: Samalla kun minä pyydän kannattaa ed. Tokoin äsken tekemää ehdotusta, pyydän sen perusteluksi sanoa muutaman sanan. Ne useat eri ehdotukset, jotka vasemmiston puolelta tänä iltana on eduskunnassa esitetty ja jotka tarkoittavat niin tavattoman hyvää, jopa liiankin hyvää halua tinkiä siitä alkuperäisestä ehdotuksesta, mikä täällä on tehty, ovat osoittautuneet turhiksi siitä syystä, että puhemiehistön puolelta on aina esitetty ne mahdottomiksi ottaa äänestyksen alaisiksi. Tästä syystä, kun asia on tällaisen diktatuuri-esteen saanut, on täällä mahdotonta enää mitään ehdotuksia asian puolelta tehdä muita kuin minkä ed. Tokoi esitti.

Tässä samassa yhteydessä minun täytyy myös maalaisliittolaisille sanoa, että heidän puoleltaan on aivan turhaa jatkaa sitä vakuuttelua, jota viimeksi ed. Lohi mutta vallankin aikaisemmin ed. Luopajärvi on eduskunnalle kehdannut tehdä, nimittäin vakuutuksia siitä, kuinka he rehellisessä mielessä, jos myös heille rehellisessä mielessä ehdotus tehdään, tulevat kannattamaan valtalakia ynnä muitakin täällä esitettyjä Suomen kansan enemmistön toivomuksia. Ed. Luopajärven pitäisi itse eduskunnan edessä hävetä tällaisia va-

kuutuksiaan siitä syystä, että hän on täällä juuri koettanut luikerrella tämän valtalain hyväksymisestä pääsemiseksi monella tavalla. Eilen kuulimme, kuinka tämä sama herra esitti, että hän kyllä olisi sitä kannattanut, mutta kun meidän ehdotuksessamme oli muka eräitä ristiriitaisia kohtia valtalakiin nähden. Kun tänä päivänä toveri Kuusinen vakuuttavasti ja asiantuntevasti selitti, että siinä ehdotuksessa ei mikään sotinut valtalakia vastaan, ei herra Luopajärvellä ollut enää otsaa tulla väittämään täällä sen verukkeen nojalla valtalakia vastustavansa, että se muka oli ristiriidassa meidän ennen tekemämme ehdotuksen kanssa. Sentähden täytyi ed. Luopajärven — luultavasti ryhmänsä enemmistön kehoittamana — tai ehkä omastakin älystänsä keksiä joitakin muita seikkoja taas. Ei ole kauvan aikaa siitä kun hän tältä samalta paikalta, joka on vasemmistolle pyhitetty paikka, vakuutti, että tällä kertaa hän ei voi valtalakia puolustaa siitä syystä, että me sosialistit emme tunnusta tätä eduskuntaa lailliseksi eduskunnaksi. Ikäänkuin tämän meidän mielipiteemme ed. Luopajärvi olisi muka ensi kerran vasta tänään kuullut. Tämän saman ohella hän vielä kehtasi väittää, että me sosialistit olemme nyt, kun olemme vähemmistöön eduskunnassa joutuneet, vasta keksineet sen, että tämä eduskunta ei olekaan se laillinen eduskunta. Me olemme tällä samalla kannalla olleet siitä hetkestä saakka, jolloin ensi kerran tulimme tietämään, että se laillinen eduskunta sai hajoituskäskyn. Siitä hetkestä saakka me olemme sanoneet, että hajoituskäsky oli laiton, ja kun se oli laiton, niin ei sen hajoituskäskyn jälkeen kokoontuva uusi eduskuntakaan voinut olla laillinen. Samaan aikaan, kun ed. Luopajärvi tämän väitteen teki, huudettiin vasemmistosta — toveri Salin sen sanoi — että meidän vaalijulistuksessamme jo vakuutetaan samaa, että tämä eduskunta ei voi kantaa laillisuuden nimeä, koska se kerran ei ole laillisen vallan kokoon kutsuma eikä laillinen valta ole entistä eduskuntaa hajoittanut. Nämä tosiseikat tässä silmien edessä osottavat nyt teille maalaisliittolaiset, että tässä eduskunnassa on muitakin henkilöitä kuin niitä, jotka uskovat vain teidän paljaita sanojanne ja vakuutuksianne. Täällä voi kuka porvari tahansa tulla ja sanoa, että rehellisessä mielessä me tulemme kannattamaan kaikkia niitä esityksiä, mitä meille rehellisessä mielessä tehdään. Tämmöisiä vakuutuksia on Suomen kansa jo tottunut kuulemaan koko sen ajan, kuin tässä maassa on tämä kansanvaltaisempi eduskunta ollut olemassa, ja se on alkanut jo kyllästyä näihin ja onkin jo kyllästynyt näihin vakuutuksiin. Kun nyt täällä on kolmas ehdotus tehty, nimittäin ehdotus yksinomaan valtalain hyväksymisestä, niin silloin tulee nyt ed. Luopajärvelle uusi kysymys, minkä hän nyt mahtaa tuoda puolustukseksensa siihen, ettei hän nytkään uskalla eikä tahdo valtalakia hyväksyä. Minä sanon teille, että tämmöiseen luikertelemiseen porvariston puolelta on jo saatu liian kauvan tottua, mutta se tulee teille liian kalliiksi. Tämä päätös, minkä eduskunta tulee tekemään, on niin moneen kertaan todistettu olevan vallankaappausta siltä kansanvaltaiselta pohjalta, mihinkä sosialidemokraatit viime heinäkuun 18 päivän lailla sen johtivat. Jos te tässä päätöksessä onnistutte, ette onnistu siinä pitkälle. Te ette onnistu siinä pitkälle sentähden, että, mikäli tämän eduskunnan vasemmisto tuntee tämän maan työväestön, siis tämän maan kansan enemmistön mielipiteen, se ei salli teidän leikittelevän kanssansa kovin pitkälle. Tämä päätös, jos se tulee olemaan työväen käsityksen, työväen oikeuksien ja kansanvallan vastainen, se tulee huutamaan Suomen työväestön asialliseen toimintaan, sellaiseen toimintaan, joka pakottaa — siitä saatatte olla varmoja; se on pakottanut ennenkin — teitä tekemään myönnytyksiä. Se päätös tulee pakottamaan työväestön sellaiseen työhön, jolla se tulee ottamaan ne oikeudet, jotka sille tässä maassa täytyy kuulua ja olisi täytynyt jo aikaisemmin kuulua. Se tulee ne ottamaan senkin vuoksi, että tämä luokka ei ole ainoastaan enemmistö tässä maassa, vaan myös kansan parhaimman, hyödyllisimmän työn suorittaja. Tällä joukolla täytyy olla kansan enemmistönä ja kansan hyödyllisimpänä osana yhtä suuret oikeudet tässä maassa kuin jollakin muulla henkilöllä tai luokalla. Kun ei tämä luokka koskaan tahdo muuta kuin oikeutta itselleen ja sitä valtaa, mikä kansan enemmistölle kuuluu, niin silloin on tällä luokalla myös oikeus tämä valta ottaa niillä keinoilla ja sillä vallalla ja voimalla, mikä sillä on, koska kerran ei porvaristo älyä sitä hyvällä antaa. (Kätten taputuksia vasemmalta ja lehtereiltä.)

Ensimäinen varapuhemies: Ed. Tokoi on ed. Lehokkaan kannattamana tehnyt ehdotuksen, joka minun käsitykseni mukaan on sen laatuinen, että jos se hyväksytään, keskeytyy asiallinen käsittely. Pyydän sen vuoksi seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa tähän ehdotukseen.

Ed. Jalonen: Pyysin puheenvuoroa kannattaakseni ed. Tokoin ehdotusta.

Ed. Lohi: Minä pyysin puheenvuoroa viimeistä edellisen puhujan lausunnon johdosta, että

on aivan merkillistä, että yhä vieläkin on otsaa väittää, että maalaisliitto ei ole valtalain takana, vaikka se niin selvästi on osoitettu.

Ensimäinen varapuhemies: Onko keskustelu puhemiehen menettelystä päättynyt?

Ed. Kuusinen: Minä kun en kuullut ed. Tokoin ehdotuksen sisältöä tarkemmin, niin olen pakotettu tässä lukemaan ehdotuksen, joka mahdollisesti on aivan samansisältöinen kuin se. Siinä tapauksessa, että se on saman sisältöinen, niin sehän ei luonnollisesti eri ehdotuksena tule kysymykseen, mutta jos se on erisisältöinen, niin pyydän sen huomioon otettavaksi. Kun puhemies on kieltäytynyt asettamasta äänestyksen alaiseksi myös ed. Lohen tekemän ehdotuksen, niin ehdotan, että eduskunta tyytymättä puhemiehen menettelyyn lähettää asian valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n mukaisesti perustuslakivaliokuntaan, keskeyttäen esilläolevan asian asiallisen käsittelyn siihen saakka, kun perustuslakivaliokunta on lausuntonsa antanut.

Ed. Hurmevaara: Kannatan ed. Kuusisen nyt tekemää ehdotusta.

Ed. Talas: Minä puolestani olen sitä mieltä, että puhemiehen käsitys on oikea. Mutta niillekin, jotka ovat toista mieltä, pyytäisin saada huomauttaa, että käytännöllisistä syistä heidän pitäisi joka tapauksessa tyytyä puhemiehen käsitykseen, sillä jos eduskunta nyt ei tyydy puhemiehen ratkaisuun, niin se tärkeä kysymys, joka meillä on käsiteltävänä, sen kysymyksen ratkaisu viipyy useita viikkoja eteenpäin ja meidän kai kaikkien täytyy myöntää, että kysymyksen laatu on sellainen, että se vaatii aivan nopeata ratkaisua. Minä pyydän ehdottaa, että edustajat tyytyisivät puhemiehen ratkaisuun.

Ed. Lehokas: Koska minun puheeni jälkeen ed. Kuusinen on tehnyt samansuuntaisen ehdotuksen kuin aikaisemmin ed. Tokoi, jota ehdotusta minä kannatin, mutta kun tämä ehdotus on jonkunverran yksityiskohtaisempi, tarkempi, niin pyydän saada luopua kannattamasta ed. Tokoin ehdotusta ja yhdyn kannattamaan ed. Kuusisen ehdotusta, koska sen sisältö on, kuten sanottu, sama, mutta yksityiskohtaisempi ja tarkempi.

Ed. Pärssinen: On suorastaan kummastuttavaa, että ed. Talas pitää kiinni tästä kuolleena syntyneestä ehdotuksesta valtionhoitajain valitsemisesta. Kun asiasta tehtiin päätös, niin se ei sisältänyt vähääkään, tulevatko nuo tehtävät elinkautisiksi. Vasta tänä päivänä on täällä höpisty, että ne tulisivat kestämään tunnin vain. Mutta enenkuin asiasta tehtiin päätös, ei siitä ollut mitään puhetta. Sitäpaitsi ei Suomen kansa ole kellekään vielä semmoista evästystä antanut, että noita virkoja olisi perustettava. Jos nyt eduskunta rohkenisi näin suuren teon tehdä, se olisi suorastaan vastuunalaisuuden puutetta. Muuksi minä en voi sitä ymmärtää.

Toiseksi on suorastaan kummastuttavaa, että puhemies antoi tapahtua pitkän keskustelun, ja yksikään ehdotus, joka keskustelun aikana on tehty, ei saisi muka, paitsi ehkä tuo viimeinen, tulla äänestyksen alaiseksi. Tuo on suorastaan kummastuttavaa. Ensin saadaan keskustella enemmän kun neljännes vuorokautta ja sitten ei saisi ehdotuksista äänestää. Semmoinen menettely ei enää ole rehellistä.

Ed. Wuorimaa: Kun ed. Tokoin ehdotus, että puhemiehen päätös menisi perustuslakivaliokuntaan, viivyttäisi valtalain julkaisemista monta viikkoa ja kuitenkin on tärkeätä, että se tulisi pian vahvistetuksi, niin minun puolestani täytyy vastustaa perustuslakivaliokuntaan lähettämistä, koska on toiveita, että muulla tavalla voidaan saada pikemmin toimeen.

Ed. Kuusinen: Rovasti Wuorimaa! Ei tämä selitys pidä paikkaansa, jonka te nyt annoitte. Valtalain voimaanjulistaminen voi tapahtua jo ennenkuin perustuslakivaliokunnan lausunto tulee. Siitä voi tehdä eri alotteen. Sen voi tehdä jo maanantai-aamuna k:lo 8, jos edustajat pääsevät täysi-istuntoon niin aikaiseen. Ei tämä viivytä yhtään tuntia, sen voi tehdä seuraavassa istunnossa, vaikka se pidettäisiin huomenna. Sen kohtaloa ei kysymys puhemiehen äänestyskiellosta voi viivyttää. Tämä voi viivyttää vain valtionhoitajan vaalia jonkun verran. Mutta sekö olisi nyt teidän mielestänne kiireellisempi, kuin valtalain vahvistaminen? Siitä on nyt tässä kysymys.

Ed. Ståhlberg: Ehdotus valtalain vahvistamisesta tulisi, aivan riippumatta siitä, onko tällaisen vahvistuksen antaminen eduskunnalle yleensäkään mahdollinen, tekemään tyhjäksi sen päätöksen, jonka eduskunta on tehnyt siitä, että valtionhoitaja on valittava. Sentähden sellainen ehdotus olisi vastoin ennen tehtyä päätöstä eikä sitä käsittääkseni voitaisi maanantaina enemmän kuin nytkään ottaa äänestyksen alaiseksi, joten puhemiehen menettely on aivan valtiopäiväjärjestyksen mukainen.

Ed. Kuusinen: Valtalain vahvistaminen on teidän mielestänne kyllä vastoin tuota entistä päätöstä, mutta maalaisliittolaiset ovat sanoneet kannattavansa valtalain vahvistamista. Minä puhuin äsken maalaisliitolle eikä herra Ståhlbergille. Jos maalaisliittolaiset siis tahtovat, niin maanantaina on mahdollista valtalain voimaanjulkaiseminen.

Ed. Salin: Minuakin on joskus mainittu tässä maassa puhujaksi, mutta kun tiedän, että tässä eduskunnassa on aivan hyödytöntä puhuminen, niin en ole viitsinyt täällä vaivata edustajia tai oikeastaan vaivata itseäni. Mutta nyt kun tässä on tämä keskustelu jo aivan loppumaisillaan enkä minä nähtävästi enää provoseeraa toisiakaan täällä turhaan suukopuun ja ajanhukkaan, niin sanon vain sen verran teille herrat porvarit ja juristit, että „nyt on näin tehtävä", sanoi Bismarck, joka oli yksi Europan kuuluisimpia valtiomiehiä. „Selittäkää sitte te juristit se myöhemmin lailliseksi." Minä sanon tämän teille viimeisenä varoituksena, että nyt on näin tehtävä. Lailliset saivartelut seuraavat perästäpäin. Te sanotte, herra Ståhlberg ja muut, ettei valtalakia niistä ja niistä muodollisista syistä nyt voi saattaa voimaan. Mutta minä sanon teille, että sen voimaanastumisessa ei kulu monta päivää ja sitten saatte te perästäpäin selittää sen lailliseksi. (Kättentaputuksia lehtereiltä ja vasemmalta.)

Keskustelu puhemiehen menettelystä julistetaan päättyneeksi.

Ensimäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tokoi tehnyt seuraavan ehdotuksen: „Koska en voi hyväksyä eduskunnan herrojen puhemiesten tekemää ilmoitusta, ettei täällä tehtyjä ehdotuksia oteta äänestyksen alaisiksi, nojautuen V. J:n 69 §:ään, ehdotan, että eduskunta päättäisi, ettei eduskunta tyydy puhemiehen menettelyyn, vaan päättää asian panna pöydälle siksi, kun eduskunta on valinnut perustuslakivaliokunnan, jonka ratkaistavaksi puhemiehen menettely lähetetään." Tätä ehdotusta nyttemmin ei ole enää kannatettu. Ed. Kuusinen on tehnyt seuraavan ehdotuksen: „Kun puhemies on kieltäytynyt asettamasta äänestettäväksi myöskin ed. Lohen tekemää ehdotusta, niin ehdotan, että eduskunta tyytymättä puhemiehen toimenpiteeseen lähettäisi asian V. J:n 69 §:n mukaisesti perustuslakivaliokuntaan, keskeyttäen esilläolevan asian asiallisen käsittelyn siihen saakka, kun perustuslakivaliokunta on lausuntonsa antanut." Tätä ehdotusta on ed. Hurmevaara kannattanut. Kutsun tätä ed. Kuusisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen toimenpiteen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kuusisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 81 jaa- ja 109 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ed. Kuusisen ehdotuksen.

Seuraavasta täysi-istunnosta ilmoitetaan sanomalehdissä.

Täysi-istunto päättyy k:lo 1,20 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

5. Maanantaina 12 p. marraskuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Harjula, E. Huttunen, Hälvä, Koponen, Latvala, K. E. Linna, Lonkainen, Pullinen, Relander, Runtti, Sinkka, Sirola ja Vanhala.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisasiain vuoksi tästä istunnosta alkaen ensi torstai-aamuun asti ed. Lonkainen ja Koponen.

Puhemies: Kun valtiopäiväjärjestyksen 24 §:n määräyksiä valtiopäiväin avaamisesta voidaan nykyään ainoastaan osittain toteuttaa, ehdottaa puhemiehistö eduskunnan päätettäväksi, että valtiopäivät avataan huomenna, tiistaina tämän kuun 13 päivänä seuraavan ohjelman mukaan: 1:ksi pidetään valtiopäiväjärjestyksen 24 §:ssä määrätty jumalanpalvelus; ja 2:ksi puhemies täysi-istunnossa toteaa, että valtiopäiväin avajaispäivänä on pidettävä tiistai marraskuun 13 päivä.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Hänninen-Walpas: Esitetty ehdotus on heinäkuun 18 päivänä hyväksytyn valtalain käytäntöön sovelluttamista. Minä mielihyvällä hyväksyn ehdotuksen.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Seuraava täysi-istunto pidetään huomenna, tiistaina kello 11,30 a. p., minkä jälkeen ja sittekun jumalanpalvelus on toimitettu, täysi-istuntoa jatketaan kello 1,30.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kellosalmi: Tahtoisin lausua mieleni siitä, että olen tänään eduskunnan herra Puhemiehelle osoittanut kuusi eri kirjelmää. Alkuosaltaan kuuluvat ne kaikki siten, että niissä pyydän saada tilaisuuden Eduskunnan istunnossa maanantaina tämän kuun 12 päivänä esittää Eduskunnan päätettäväksi ehdotuksia, joista ensimäinen koskee sitä,

että Eduskunta kiirehtisi Suomen senaattia viipymättä julkaisemaan tämän vuoden valtiopäiväin hyväksymän valtalain ja lain Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä; ja toisen

että Eduskunta kiirehtisi Suomen senaattia viipymättä julkaisemaan tämän vuoden valtiopäiväin säätämän lain Suomen Eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten virkatointen laillisuutta; kolmas

kunnallislakien voimaansaattamista; ja neljäs, joka koskee

8-tunnin työpäivälakia; viides

Venäjän kansalaisten elinkeino-oikeutta; sekä kuudes

venäläisten kunnallista äänioikeutta.

Samalla pyysin, että nämä kysymykset tulisivat tämän päivän esityslistalle, mutta kaikesta huolimatta — joskin puhemies yksityisesti ilmoitti, ettei hän voi niitä esittää — minun täytyy tuoda esiin ne täten, jotta ryhmäni ei syyttäisi minua siitä, että olen jättänyt saamani tehtävän täyttämättä, koska näyttää kaikesta siltä, ettei niitä tahdottaisi täällä esittää.

Erinäisten vireillepantujen asiain ottamisesta käsittelynalaiseksi tässä istunnossa

viriää seuraavaa

Keskustelu:

P u h e m i e s: Tahdon vain mainita, että päiväjärjestys tämän päivän istuntoa varten oli jo laadittu silloin, kun minä nämä kirjelmät sain, ja kun ne ovat sitä laatua, että ne tarvitsevat tarkastelua, missä määrin ne ovat eduskunnalle esitettävät, niin minä katsoin, etten niitä voinut tässä istunnossa esittää.

Ed. A n t o n H u o t a r i: Minä ainakaan en ole kuullut esitettävän tämän istunnon päiväjärjestystä, enkä näe kenenkään pulpetilla tavanmukaista päiväjärjestyslistaa. Siihen nähden minä pyydän esittää, että esityksissä tarkoitetut asiat otetaan tänä iltana käsiteltäviksi.

Ed. K u l l e r v o M a n n e r: Herra puhemiehen ilmoituksen johdosta, että seuraava täysi-istunto on aiottu pitää huomenna, ja toisen ilmoituksen johdosta, että hän ei ole katsonut voivansa vielä eduskunnalle esitellä ed. Kellosalmen y. m. tekemiä ehdotuksia sen takia, että ei ole ehtinyt niihin perehtyä, niin että olisi voinut kantansa ratkaista, pyytäisin minä puolestani esittää, että on oikein ja kohtuullista, että herra puhemiehelle ja muillekin puhemiehistön jäsenille annetaan aikaa tutustua näihin itsestään kyllä perin tuttuihin asioihin, ja minä senvuoksi pyytäisin ehdottaa eduskunnalle, että seuraava istunto pidettäisiin tänään k:lo 9.

Ed. J. K o h o n e n: Minä pyydän kannattaa ed. Mannerin tekemää ehdotusta täysi-istunnon pitämisestä tänä iltana k:lo 9.

Ed. A r a j ä r v i: Niin paljon kuin minä ymmärsin, niin herra puhemies ilmoitti, että seuraava täysi-istunto on huomenna määrätyllä tunnilla ja ymmärtääkseni, jos eduskunta puhemiestänsä ja omaa toimintaansa kunnioittaa, niin ei tässä ole varaa mihinkään muuhun. Puhemiehellä on minun ymmärtääkseni valta määrätä istunto ja se on nyt jo määrätty.

Ed. M ä k i: Minä luulisin, että herra Arajärven pitäisi tietää, että ennen eduskunnassa on käytetty semmoista tapaa, että on päätetty seuraavasta istunnosta, milloin se pidettäisiin, jo niinkuin nytkin on ehdotettu. Sen ei pitäisi olla herra Arajärvelle aivan outo asia. Monen monta kertaa on tehty, sen jälkeen kun puhemies on ehdottanut, että seuraava istunto pidettäisiin esimerkiksi seuraavana iltana, että se on pidetty jo päivällä. Samoin on tehty ehdotuksia jo samana päivänä myöhemmin pidettävistä istunnoista eduskunnan istunnossa. Mutta jos tässä eduskuntakokouksessa aiotaan noudattaa uutta herra Arajärven ja puhemiehen suosittelemaa tapaa, niin se on sitten uutta käytäntöä, mutta minusta ei mikään estä, ja vanha käytäntö on jo sen puolella, että istunto voidaan pitää tänä iltana näiden kyseessä olevien asioiden käsittelyä varten juuri tuona ehdotettuna aikana.

Ed. K e l l o s a l m i: Pyysin puheenvuoroa vastatakseni ed. Arajärvelle samaan tapaan kuin tässä jo edellä edustaja Mäki huomautti. Minunkin nähdäkseni ei puhemies ollut vielä vahvistanut tätä puhemiehistön ehdotusta, että se olisi ollut eduskunnan päätös, joten tässä suhteessa asia oli mielestäni avonainen ja voidaan siis asia käsitellä siten kuten ed. Manner on ehdottanut, että eduskunta kokoontuu vielä tänä iltana uudelleen.

Ed. A r a j ä r v i: Mikäli minä jaksan muistaa niiltä vuosilta kun minä olen ollut eduskunnassa, niin ei vastaavaa tapausta ole ainoatakaan. Puhemiehelle on eduskunta aina suonut sen ajan, minkä hän on halunnut valmistuaksensa asiaan, ja kun hän on määrännyt, että seuraava täysi-istunto on silloin ja silloin, niin siihen on aina suostuttu, ja ei ole koskaan minun tietääkseni vastoin puhemiestä otettu ainoatakaan asiaa esille, jos hän on pidättänyt itsellensä aikaa sitä harkita. (Vasemmalta: Monta kertaa! Vääriä perusteita!)

Ed. R o s e n q v i s t: Äfven jag har suttit i enkammaren allt sedan dess början, men icke heller jag erinrar mig, att det skulle inträffat, att sedan talmannen en gång har bestämt följande plenum och vi sålunda kunnat aflägsna oss på grund af denna bestämning, talmannens beslut skulle hafva upprifvits.

Ed. K u l l e r v o M a n n e r: Minäkin ajattelin huomauttaa siitä mistä ed. Kellosalmi, että herra puhemies ei nuijan lyönnillä ollut vielä vahvistanut sitä ilmoitustansa seuraavasta istunnosta ja sen vuoksi minä rohkenin pyytää puheenvuoroa tehdäkseni puhemihen ilmoituksesta poikkeavan ehdotuksen. En voi katsoa minkäänlaiseksi epäkunnioitukseksi herra puhemiestä kohtaan ehdotustani, sillä sehän päinvastoin osoittaa, että me täällä vasemmistossa olemme siitä vakuutettuja, että herra

puhemies kyllä ehtii kahdessa tunnissa selvittämään tämän „pulmallisen" kysymyksen. Minä uskonkin, että herra puhemies ei tarvitse sitä viivytystä huomiseen päivään, vaan ehkä paremmin herra Arajärvi ja hänen kumppaninsa.

Ed. Gylling: Ed. Kellosalmen puhemiehelle kirjelmässä jättämä esitys tarkoitti, että kyseessä olevat asiat otettaisiin esille maanantain istunnossa tämän kuun 12 päivänä. Jos istuntoa tänä päivänä nyt ei pidetä ja asioita ei oteta esille, tulevat kaikki ed. Kellosalmen ehdotukset hylätyiksi ja minusta ei ole kohtuullista, että eduskunnalle niitä esittämättä saatetaan asiat tällaiseen asemaan puhemiehen yksipuolisen kieltäytymisen kautta. Minusta on näiden asiain eduskunnassa esille tuloa tällaisilla tehdyillä keinoilla jo liiaksi paljon viivytelty ja toivoisin, että ei nykyisessä asiain tilassa tällaisia keinoja liian pitkälle käytettäisi.

Ed. Airola: Minä pidän yleensä sopimattomana, että puhemies antautuu eduskunnan vähemmistön tarkoitusperiä ajamaan vastoin eduskunnan enemmistön tahtoa siihen määrään, että vastoin eduskunnan enemmistön tahtoa rupeaa järjestelemään eduskunnan istuntoa sillä tavoin kuin oikeistossa suvaitaan määrätä ja sihteeri antaa lappuja puhemiehelle.

Ed. Arajärvi: Ed. Mannerin ja Airolan lausuntojen johdosta pyydän minä pöytäkirjaan mainita, että ei ainakaan minulla, ennenkuin ed. Kellosalmi lausuntonsa täällä antoi, ollut hiiskaustakaan tietoa tällaisen asian esille tulemisesta.

Ed. Estlander: Jag ber att få uttala min skarpa protest mot det otillständiga och för landtdagens värdighet kränkande uttalande, som här gjorts mot talmannen.

I sak ber jag att få uttala, att det enligt L. O. ankommer å talmannen att bestämma, hvilka ärenden vid hvarje plenum föredragas.

Ed. Kullervo Manner: Ed. Estlanderin lausunnon ja protestin johdosta pyydän vain huomauttaa, että valtiopäiväjärjestys määrää, että puhemiehen tulee antaa kutsumus täysistuntoihin ja niissä esitellä asiat. Se ei nähdäkseni ollenkaan edellytä sitä, ettei eduskunta saisi puolestansa päättää, minkä aikana istunto pidetään. Mitä tulee siihen herra Estlanderin huomautukseen, että puhemies päättäköön mitkä asiat esitellään, niin sekin pitää sikäli paikkansa, että puhemies voi kieltäytyä esittämästä jotakin asiaa. Hänellä siis istunnossa on tilaisuus kieltäytyä esittelemästä nämä ed. Kellosalmen ehdotukset ja sillä hyvä. Sitä oikeutta me emme tahdo puhemieheltä ollenkaan kieltää, emmekä sitä voikaan. — Tässä äsken päätettiin huomenna pidettäväksi eduskunnan avajaiset, päätettiin mennä kirkkoon ja sitten täällä puhemies julistaa valtiopäivät avatuksi, — niinkuin Valpas sanoi: „valtalakia sovelluttamalla". Herroilla epäilemättä on hyvin paljon syntiä jo tältä istuntokaudelta niskassansa, niin että kyllä teidän kannattaa kirkkoon mennäkin, kirkkoon otettaviksi. Mutta pyydän: älkää lisätkö enää sitä syntikuormaa sillä, ettette anna näiden asiain tulla tänä päivänä esille.

Ed. Hahl: Minusta näyttää siltä, että nämä ed. Kellosalmen esitykset ovat jätetyt kovin myöhään, etteivät ne ole voineet tulla päiväjärjestykseen. Sitä huolimatta, vaikka vaaditaan, että ne ovat tänä päivänä esiteltävät, katson aivan kohtuulliseksi, ettei eduskunnan puhemiestä pakoiteta näitä esittelemään silloin, kun hän kerran on lausunut, että hän tarvitsee aikaa perehtyäkseen näihin ja esitelläkseen ne vasta huomenna. Tähän tulokseen minä tulen siitä, että ensi kädessä eduskunnan puhemies vastaa siitä, että kaikki tapahtuu laillisessa järjestyksessä. Minä pidän siitä syystä kohtuuttomana tämän vaatimuksen, että eduskunnan puhemies pakoitettaisiin tänä iltana vielä näitä asioita esittelemään, silloin kun hän itse katsoo sen tällä kertaa mahdottomaksi.

Ed. Hurmevaara: Eduskunnan työjärjestyksen 20 §:n toisessa momentissa sanotaan: „jos edustaja tahtoo jonkun muun asian (siis muun asian kuin eduskuntaesityksen tai anomusehdotuksen) esille otettavaksi täysi-istunnossa, tulee hänen siitä hyvissä ajoin ennen istuntoa tehdä puhemiehelle kirjallinen esitys, jossa lyhyesti mainitaan asia ja mitä edustaja vaatii". Eikö nyt ed. Kellosalmen esitys ole tämän mukaisesti jätetty hyvissä ajoin. Se on jätetty eduskunnan kansliaan k:lo puoli kolmen aikana tänä päivänä. Siis olisi ollut aikaa tutustua siihen, voiko näitä asioita eduskunnalle tässä istunnossa esitellä. Mainitun työjärjestyksen kolmas momentti kuuluu: „Ainoastaan poikkeustapauksissa sallittakoon asian esilleottamista ilman edellämainitulla

tavalla tehtyä ilmoitusta siitä". Työjärjestys siis edellyttää että ilman sellaista edeltäpäin tehtyä kirjallista ilmoitustakin voisi siis asian ottaa esille täysi-istunnossa. Tästäkin siis näkyy, että jos näitä ed. Kellosalmen y. m. allekirjoittamia asioita ei esitellä tässä istunnossa, on se pelkkää kiusantekoa. Puhemies määräsi huomisesta istunnosta. Eduskunnalla ei puolestaan liene mitään sitä vastaan, että huomenna istunto pidetään silloin, kun puhemies on ilmoittanut. Mutta tottakai eduskunnan huomattavalla osalla on oikeus siihen, että määrätään tämän illan istunnosta täällä.

Ed. Hänninen-Walpas: Tämä eduskunta on ollut koolla jo 12 päivää. Mitä täällä on saatu aikaan? Äsken vasta kuulimme, että huomena on avajaiset, siis huomena vasta alkamispäivä. Tämä pitkä aika, mikä jo on oltu koolla, on oltu melkein toimettomina, ei ole tehty paljon mitään. Tällaista tapahtuu aikana, jolloin maamme rajojen ulkopuolella käydään ankaraa veristä valtataistelua, sellaista taistelua, jonka ratkaisu epäilemättä tulee vaikuttamaan meidänkin maan kohtaloon ehkä enempi kuin voidaan vielä tällä hetkellä otaksua tai luulla. Taistelu siellä voi johtaa jonkinlaiseen ratkaisuun ehkä hyvin pian, ja sillä hetkellä meidän täytyisi olla valmiit korjaamaan satoa itsellemme, jos sitä olisi saatavissa. Meillä täytyisi olla myöskin jokin laitos, joka kunniakkaalla ja arvokkaalla tavalla voisi edustaa niissä tilaisuuksissa maatamme, jotka voivat tulla. Mutta onko meillä tällä hetkellä sellaista laitosta edes olemassa? Voisi ehkä ajatella, että neuvottelut tulisivat nykyiselle senaatille. Mutta nykyisen senaatin laittomuuskanta on tunnettu. Maa ei luota siihen eivätkä siihen mahdollisesti luota ne ulkopuolella olevat voimat, jotka ehkä tulisivat määräämään myöskin meidän maamme kohtalosta. Meidän ensimäinen velvollisuutemme olisi järjestää niin pian kuin mahdollista sellainen hallitus, joka ehkä voisi edustaa maatamme niissä neuvotteluissa. Sitä emme voi ennenkuin tämä eduskunta, jos se tahtoo olla mukana järjestämässä, tunnustaa Suomessa olevan voimassa valtalain ja sen perustuksella ottaen järjestääkseen hallituksen. Ei mielestäni olisi aikaa yhtään odottaa, vaan täytyisi tehdä ratkaisu tästä asiasta, tahtooko tämä eduskunta ryhtyäkään järjestämään maamme suurta kysymystä tälle pohjalle. Kansa odottaa ratkaisua jo kärsimättömänä. Jollei tämä eduskunta ole kykenevä siihen, niin täytyy Suomen kansan löytää itselleen toinen laitos, joka näin tärkeällä hetkellä kykenee valvomaan maamme etuja ja oikeuksia ja viemään maamme kohtalo mahdollisimman onnelliseen tulokseen. Tämän takia on asia otettava mahdollisimman pian esille. Sellaisten pikkuseikkojen, joita täällä on tehty ehdotusta vastaan, ei tarvitse painaa isänmaan kohtalon ollessa kysymyksessä mitään. Minua hävettää, että edustajat kehtaavat pikkusyillä ratsastaa silloin, kun koko isänmaan kohtalo on kysymyksessä.

Ed. Airola: Puhemiehen tehtävä on asiain käsittelyn johtaminen, mutta ei suinkaan se, että puhemies asettuu jarruttamaan eduskunnan toimintaa ja asettuu estämään eduskunnan enemmistöä tekemästä sellaisia päätöksiä kuin se kulloinkin haluaa. Tällä kertaa esitetyt asiat ovat siksi tärkeät, että niiden esilleottamiseen täytyisi ja täytyykin olla tilaisuus vieläpä muotojakin rikkoen. Nyt ne on esitetty kaikkia lainmuotoja noudattaen, mutta puhemies oikeiston vaatimuksesta asettuu niitä vastustamaan. Se on sellaista väärinkäyttöä, joka täytyy estää estämällä. Jollei puhemies hyvällä taivu, täytyy siihen löytyä joku keino, jolla pakoitetaan herra Lundson tottelemaan eduskunnan ja Suomen kansan tahtoa, että nämä asiat tulevat esille. Puhemies ei tarvitse aikaa ja istunnon lykkäämistä huomiseen siitä syystä, että hänen tarvitsisi perehtyä näihin asioihin. Kyllä hän on perehtynyt niihin siinä määrin, että hän on ehtinyt perehtyä myös niihin juoniin, joilla voitaisiin estää nämä asiat esille tulemasta ja niissä päätöksiä syntymästä. Hän tarvitsee lykkäystä ainoastaan sen takia, että saisi nämä esitykset joillain konstilla estetyiksi tulemasta eduskunnan päätöksiksi, ja minä olen sitä mieltä, että ellei tämän eduskunnan puhemies, jonka kyvyttömyys on niin selvästi ja monta kertaa todistettu, kykene tai tahdo näitten asiain käsittelyä johtaa, niin annettakoon toisen astua hänen tilalleen, mutta ei näitä asioita vain ole käytävä lykkäämään, vaan käsiteltävä tänä iltana.

Ed. Vuoristo: Ed. Arajärven lausunnon johdosta minä pyydän pöytäkirjan kautta Suomen kansan arvosteltavaksi jättää, vaatiiko minkäänlainen hyvä tapa Suomen kansan eduskunnalta niin suurta kunnioitusta puheenjohtajaansa kohtaan, ettei saa esittää eduskunnan ratkaistavaksi mahdollisimman

nopeasti ja jokaisessa sopivassa tilaisuudessa Suomen kansalle niin tärkeitä asioita, kuin ovat nämä ed. Kellosalmen esittämät päätösehdotukset, ja eikö oikeammin ole niin, että hyvät tavat vaativat puheenjohtajalta niin paljon kunnioitusta Suomen kansan eduskunnan kenties enemmistöä tai sen jäsenten suurta osaa ja Suomen kansaa kohtaan, että kun niin tärkeät asiat ovat kysymyksessä, kuin tässä on esitetty, ne edes käsiteltäviksi otetaan silloin, kun edustajat niitä pyytävät, eikä väkipakolla ruveta tukkeamaan Suomen kansan edustajien suuta näitten asiain käsittelyn tähden, kun Suomen kansa tahtoo saada näitä asioita käsiteltäviksi. Se minun mielestäni on paljon enemmän kunnioituksen puutetta Suomen kansaa ja tätä eduskuntaa kohtaan ja osoittaa sangen huonoa tapaa.

Ed. Salin: Jos oikeiston taholta olisi vastustettu näitten ed. Kellosalmen esitysten esilleottamista sen perusteella, etteihän tässä vielä ole käyty kirkossakaan eikä valtiopäiviä vielä ole saatu auki — sillä onhan tunnettua, että Suomen kansa, varsinkin yläluokka, on „kirkonkipeitä ja jumalansanan vaivaisia" — niin olisi ymmärtänyt, että täytyyhän toki ensin kirkossa käydä, ennenkuin päästään oikein töihin. Mutta kun ed. Kellosalmen esityksiä on vastustettu sillä perusteella, ettei niitä muka tunneta, että puhemies ei ole niihin kerinnyt perehtyä, niin vaikkakin puhemiehen perehtyväisyyden kanssa nyt lienee niin ja näin, sillä hän ehkä yksilöllisesti tarvitseekin aikaa verrattain paljon asioihin perehtyäkseen, on se kuitenkin eduskuntaan nähden kokonaisuudessaan vain veruke. Nämä asiat, mitä ed. Kellosalmen esitykset sisältävät, pitäisi olla varsin tuttuja, niin ettei eduskunta enää tarvitse aikaa niitten perehtymiseen, sillä tarjotaanhan niitä jo kolmas kerta tällekin eduskunnalle. Ja nämä asiathan ovat jo entisen eduskunnan hyväksymiä lakeja. Siitä asti, kun ne on hyväksytty, on niistä sanomalehdistö pitänyt mahdollisimman paljon ääntä, niin puolelta kuin toiselta, ja täytyyhän olettaa, että tämänkin eduskunnan jäsenet sentään lukevat sanomalehtiä ja ovat niin muodoin muodostaneet itselleen jo käsityksen näistä laeista. Sitäpaitsi täällä on sanottu varsinkin maalaisliittolaisten taholta näistä asioista silloin, kun ne ensimäisen kerran esitettiin siinä suuressa sosialidemokraattien julistuksessa „Me vaadimme" vain yhdessä kimpussa, että jos ne olisi esitetty täällä kukin erikseen, niin niistä suurin osa, ainakin valtalaki, on sanottu, olisi mennyt lävitse. Lauvantai-iltana me tarjoisimme niitä kahdessakin muodossa. Ed. Gylling tarjosi niitä useamman kerrallaan. Ed. Paasivuori tarjosi ainoastaan yhden. Silloin taas oli tilaisuus näihin tärkeihin asioihin tutustua ja taas keskusteltiin niistä varsin paljon. Tämä on hirveän paksupäistä tämä edustajajoukko, paljon paksupäisempää kuin ne kansalaiset, joille minä olen neljännesvuosisadan valistuskokouksia pitänyt, kun ei vieläkään näin yksinkertaisia asioita tajua, vaan vaatii vieläkin päivän ja yön aikaa tutustua. Sen täytyy olla keinotekoista. Minä en usko sentään porvaristostakaan, että se niin tyhmää on, mutta kyllä siinä on muuta temppuilemista ja piruilemista, mutta siihen temppuilemiseen ja piruilemiseen ei enää olisi aikaa. Jo lauvantaina ja perjantaina kirjoittivat porvarilehdet, että me istumme tulivuoren juurella. Siinä saattaa olla paljon perää. Minustakin tuntuu siltä, että me istumme tulivuoren juurella, ja jos se tulivuori alkaa syöstä sisältöään tuon vitkastelun ja temppuilemisen johdosta, niin vaikka porvaristo istuukin yhteiskunnan huipulla, niin voihan siinä pirskahtaa sinne huippuun ensin laavaa, ennenkuin se alkaa valua alas. Siis se tulivuoren purkaus voi tuottaa vahinkoa sekä yhteiskunnan huipulla että laaksossa oleville. Menetelkää niin, että tulivuori ei pääse purkautumaan! Käykää sitten kirkossa, kuin siihen on aikaa! (Kättentaputusta lehteriltä ja vasemmalta.)

Ed. Kellosalmi: Jätin eduskunnan sihteerille eduskunnan kansliassa jo mainitun ehdotuksen kello ½ 3 aikaan iltapäivällä. Tästä saa itsekukin ratkaista, oliko puhemiehellä aikaa harkita, esittääkö hän nämä asiat käsiteltäviksi vai ei.

Kyllä olisi syytä vielä tänä iltana täällä tehdyn ehdotuksen mukaan pitää uusi istunto klo 9, johon mennessä eduskunan puhemiehistölle jää tilaisuus ratkaista kantansa, miten suhtautua tähän asiaan.

Ed. Ahmavaara: Minua ilahuttaa, että edustaja Valpas Hänninen ja muutamat muutkin vasemmistolaiset ovat nyt huomanneet, mihin onnettomuuteen maa on saatettu sillä, ettei sillä ole hallitusta eikä hallituksen päämiestä, joka sitä edustaisi näinä vaikeina aikoina. Mutta kuka on syynä, ettei sillä ole hallitusta. (Vasemmalta: No, te siihen olette syynä.) Täällä oli viime torstaina käsiteltävänä ja perjantaina äänestettävänä siitä tavasta, millä

olisi asetettava hallituksen hoitajat. Sen on vasemmisto saanut aikaan, ettei vaalia ole saatu toimeen, vaikka päätös sen toimittamisesta tehtiin. On hyvä, että ihminen herää, mutta paha, että se tapahtuu näin myöhään. Olen tämän kuitenkin tahtonut pöytäkirjaan saada merkityksi, että kaikki edusvastuu siitä lankeaa vasemmistolle. Muuten en voi olla panematta vakavaa vastalausetta sitä sopimatonta ja raakaa esiintymistä vastaan, jolla edustaja Airola tämän eduskunnan puhemiestä solvasi. Kaikissa sivistysmaissa ja parlamentaarisissa maissa pidetään eduskunnan loukkauksena, kun sen puhemiestä loukataan, ja sitä se on meilläkin. Tällainen menettely osoittaa, ettei vasemmistolla ole aavistustakaan mistään arvokkaasta parlamentaarisesta puhetavasta.

Ed. K u j a l a: Äärimäisen laillisuuden kannalta on hyvä ottaa huomioon eduskunnan työjärjestyken 18 §:n ensimäisen momentin loppuosa, joka kuuluu näin: „Tiedoksipano tulee mikäli mahdollista tapahtua viimeistään kello 6 illalla ennen sitä päivää, joksi täysistunto on ilmoitettu." Siis tavallisena aikana eduskunnan puhemiehen täksi illaksi kutsuma istunto ei olisi ollut velvoittava. Mutta voidaan väittää, että tilanne vaatii siitä poikkeamaan. Mutta sama tilanne vaatii myös poikkeamaan siitä mitä eduskunnan työjärjestyksen 8 §:n 2 momentti sanoo, kuten siitä edustaja Hurmevaara huomautti. Siis ei ole mitään estettä olemassa pitää istunto tänä iltana, jos asiat niin vaativát ja kun sitä on ehdotettu. Jos tätä edustaja Kellosalmen ehdotusta ei oteta huomioon, niin silloin työväenluokka tietää, ettei tältä eduskunnalta ole mitään odotettavissa, vaan on silloin käytettävä toisia keinoja.

Ed. K e l l o s a l m i: Sihteeriltä saamani tiedon mukaan — kun en katsonut kelloani, jättäessäni paperit sisään — kellon piti olla 3 iltapäivällä, kun ne jätettiin kansliaan. Eduskunnalla on nyt varma tieto siitä milloin se tapahtui.

Ed. I n g m a n: Niissä alotteissa, joista tässä on ollut puhe, ehdotetaan, että eduskunta kehoittaisi .senaattia kiireesti julkaisemaan eräitä lakiehdotuksia. On tunnettua, että eduskunnassa vallitsee mitä suurin erimielisyys siitä, ovatko nämä lakiehdotukset vahvistetut. Vasemmisto on sitä mieltä, että ne ovat vahvistetut jossakin herra Mannerin johtaman eduskunnan kokouksessa 28 p:nä syyskuuta, ja että ne siis kaipaavat nyt ainoastaan julkaisemista. Kaikki muut ryhmät oikealle äärimäisestä vasemmistosta lienevät sitä mieltä, että ne eivät ole laillisesti vahvistettuja ja kaikki muut ryhmät, paitsi sosialidemokraattinen, asettunevat sille kannalle, että tämä eduskunta on laillinen eduskunta ja ettei siis se kokous, joka kokoontui tänne 28 päivänä syyskuuta, ollut Suomen laillinen eduskuntakokous eivätkä ne päätökset, jotka siinä tehtiin, Suomen eduskunnan päätöksiä. Tällaiset kysymykset nousevat näiden alotteiden johdosta ja sitä paitsi alotteet muodoltaan ovat sellaisia, joita valtiopäiväjärjestys ei tunne. Ne eivät ole anomuksia, eivät adressiehdotuksia eivätkä eduskuntaesityksiä, vaan ovat muodoltaan valtiopäiväjärjestyksen puitteiden ulkopuolella. Eduskunnan herra puhemies on tahtonut aikaa vähän enemmän kuin kolme tuntia miettiäkseen, voidaanko alotteita, joiden johdosta tällaiset suuret periaatteelliset erimielisyydet ovat tulleet ilmi, eduskunnalle esittää. Kun tämän johdosta on nostettu sellainen, täytyy sanoa, meteli kuin se, mikä nyt on syntynyt, niin mielestäni ed. Valpas Hännisellä on täysi syy puhua siitä, että Suomen eduskunnan asia olisi kunniakkaasti edustaa Suomen kansaa. (Oikein! Hyvä!)

Ed. A r a j ä r v i: Sen johdosta, että erinäiset puhujat vasemmistosta ovat antaneet lausunnoistaan ymmärtää, niinkuin minulla ja eräillä muilla minun kannallani olevilla edustajilla olisi henkilökohtaisesti ollut tarvis aikaa perehtyäksemme tähän asiaan, jotta se esille voisi meidän puoleltamme tulla, täytyy minun huomauttaa, etten ole puolestani tässä suhteessa lausunut halkaistua sanaa. Minulla ei ole voinut olla edes mitään halua tähän, koska minä en ole tietänyt tällaisen asian esille tulostakaan. On aivan eri asia tarvitsenko minä aikaa vai enkö tarvitse, vaan minä olen puhunut siitä, että eduskunnan tulee kunnioittaa puheenjohtajaansa sen verran, että se suo hänelle sen ajan, minkä hän katsoo tarvitsevansa. Kuinka perusteltu puheenjohtajan tarvis on pyydettyyn aikaan nähden, sitä ei ole ollut minun mahdollista edes ollenkaan arvostella niistä syistä, joihin tässä viittasin, mutta edellinen arvoisa puhuja lyhyessä lausunnossaan toi esille huomattavia näkökohtia, jotka todella saattavat olla hyvinkin vakavan harkinnan arvoisia.

Ed. Jalonen: Ed. Ingmannin lausunnon johdosta minä pyydän huomauttaa, että samana päivänä, nimittäin 28 päivänä elokuuta, jolloin venäläiset husaarit olivat täällä eduskuntatalolla asustelemassa, oli eri ryhmien edustajia säätytalolla yhteisessä kokouksessa ja useimmat porvarillisiin ryhmiin kuuluvat edustajat lausuivat silloin väliaikaisen hallituksen menettelyn laittomaksi. Minä sain siis sen käsityksen, etteivät ainakaan kaikki porvarilliset olleet silloin yksimielisiä siitä, että Venäjän väliaikainen hallitus oli menetellyt laillisesti hajoittamalla eduskunnan ja väkivaltaisesti käymällä sen kimppuun. Minä katson aivan täysin lailliseksi sen menettelyn, joka tapahtui täällä 28 päivänä syyskuuta, jotta sen pohjalla voitaisiin kyllä mielestäni käydä näiden lakien lopulliseeen julkaisemiseen.

Ed. Lehokas: Vaikka ed. Airola onkin henkilö, joka itse voisi puhua ja vastata sanoistaan, en kuitenkaan voi jättää sitä huomautusta, jonka ed. Ahmavaara äsken ed. Airolan puheen johdosta teki, ilman vastausta. Ed. Ahmavaara nimittäin mainitsi, että ed. Airola oli loukannut eduskunnan puhemiestä persoonallisesti. Se ei ole persoonallista loukkausta, vaan se on eduskunnan puhemiehen toiminnan arvostelua. Minä tahdon tämän sanoa, ennenkuin ed. Airola ehtii, tai jos hän ollenkaan vastaakaan, sentähden, että oikeisto tietäisi, että me täällä vasemmistossa ajatellaan aivan samoin kokonansa, että eduskunnan puhemies tänä päivänä taas ja varsinkin lauantain istunnossa ja aikaisemminkin on osoittanut niin tavattoman suurta ja puhemiehelle sopimatonta edustajatoimen loukkaamista tulkitessaan valtiopäiväjärjestystä ei vain ahtaasti, liian ahtaasti ja varsinkin tämmöisenä aikana ahtaasti, vaan jopa väärin, niin väärin, että se täällä vasemmistossa samoin kun koko työväen keskuudessakin, jos se nimittäin tullaan tuntemaan työväen keskuudessa laajemmin, todellakin pidetään sellaisena kykenemättömyytenä ja haluttomuutena ymmärtämään työväen tarpeita, ettei sitä todellakaan voi jättää täällä vasemmistossa huomauttamatta.

Ed. Mäki: Kun ed. Ahmavaara lausui ihailunsa siitä, että täällä vasemmistossakin herätään ja tunnetaan hallituksen tarvetta ja että me olemme estäneet, ettei sitä kysymystä ole voitu järjestää, nimittäin hallituskysymystä, niin siinä suhteessa tahdon lausua eriävän mielipiteeni ed. Ahmavaaran käsitykseen nähden. Jos meidän sosialidemokraattisten edustajain kanta olisi ollut määräävänä, niin silloin olisi hallituskysymys voitu jo aikoja sitten järjestää. Ja jos olisi tunnustettu valtalaki myöskin porvarillisten puolelta, niin sen perusteella olisi ollut mahdollista järjestää hallituskysymys. Onko ed. Ahmavaara nukkunut? Eikö hän vieläkään herää? Nukkuuko hän yhä vieläkin, ettei hän ymmärrä, että tämän mainitsemani lain perusteella olisi eduskunnalla ollut mahdollisuus järjestää hallituskysymys paljon aikaisemmin kuin nyt. Nyt kun te olette olleet kuninkaan haussa lähes kaksi viikkoa ettekä ole sitä löytäneet, vaan ne yhä edelleen ovat maanpaossa, niin silloin te ryhdytte syyttelemään, että me sosialidemokraatit estämme hallituskysymyksen järjestelyn.

Mitä sitten tulee siihen, ettei esimerkiksi n. k. valtalakia voitaisi ilman muuta tunnustaa, eikä määrätä julaistavaksi heti, kysyn mitä syitä teillä on oikeistossakaan sitä vastaan? Ettekö te ole täysin tietoisia siitä, että valtalaissa, tuossa „Laissa Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä", joka heinäkuun 18 päivänä vahvistettiin, sanottiin näin: „Täten säädetään: kun hallitsijan oikeudet ovat lakanneet, olkoon Suomen eduskunnan päätöksen mukaisesti voimassa seuraavaa:" ja sitten tuli itse laki. Siis „voimassa", hyvät herrat. Eikö eduskunnan porvarillistenkin puolelta silloin tunnustettu, että tuo heinäkuun 18 päivänä perustuslakien mukaisessa järjestyksessä käsitelty n. s. valtalaki astunut voimaan sinä päivänä? Julkaisemisesta on ainoastaan kysymys ja tarvitsetteko te vieläkin aikaa siinä suhteessa, että te voisitte ratkaista kantanne, onko se julkaistava vai ei? Ette suinkaan te ole epätietoisia sen lain sisällöstä? Luuletteko te sillä, että te yhä jarrutatte, voivanne estää sen lain julkaisemisen? Siihen teidän käsityksenne ehkä perustuu, mutta ei ainakaan tämän lain suhteen voi olla teillä mitään oikeudellisesti pätevää väitettä, ettei se olisi eduskunnassa perustuslain mukaisessa järjestyksessä käsitelty ja sitten heinäkuun 18 päivänä, lain sanamuodon mukaan, voimaan astunut. Kun te siis esitätte vastaväitteitä, ettei kysymystä sen julkaisemisesta vieläkään oteta esille, ovat ne vain vääriä verukkeita, joista minun käsitykseni mukaan teidän olisi mitä pikimmin luovuttava.

Ed. Kullervo Manner: Koska ed. Ahmavaara nuorsuomalaisen puolueen yhtenä johtajana on vieläkin koettanut saada ihmisiä

uskomaan, että ehdotus istunnon pitämisestä tänä iltana olisi persoonallinen epäkunnioituksen osoitus herra puhemiestä kohtaan, niin katson tarpeelliseksi omasta puolestani esittää, että minun ehdotukseni ei ole sellaisista motiiveista ollenkaan lähtenyt. Uskon, että herra puhemies sivistyneenä miehenä tämän myöskin ymmärtää. Niin pitkälle en usko kannattavan herra Ahmavaaran sivistyneisyyden.

Ed. Schybergson: Jag ber endast att få anmäla, att jag icke kan gå in i sakligt bemötande af de andraganden, som här hafva hållits från vänsterns sida, emedan jag anser en diskussion af denna art, en diskussion om någonting annat än om tiden för nästa plenum, vara olaglig.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Minun käsitykseni mukaan puhemiehellä on oikeus päättää, onko istunto pidettävä, ja myöskin oikeus antaa eduskunnan siitä päättää. Kun minä puolestani katson, että minä edistän asiain käsittelyä eduskunnassa paremmin sen kautta, että siirrän puheenaolleiden asiain käsittelyn huomiseksi, kuin sen kautta, että minä tänä päivänä esitän ne aivan valmistumattomana, niin täytyy minun pysyä ilmoittamassani päätöksessä.

Puhemies: Täysi-istunto on päättynyt.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7,40 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

6. Tiistaina 13 p. marraskuuta

k:lo 11,30 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Valtiopäiväin avajaisten jälkeen:

Ilmoituksia:

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Colliander, Hultin, Hänninen-Walpas, Jalonen, Kallio, Koponen, Lonkainen, Puumala, Salin, Setälä, Talas ja Tokoi.

Ilmoitusasiat:

Puhemies: Kuten aikaisemmin ilmoitettiin, toimitetaan tänään kello 12 jumalanpalvelus, jonne eduskunta nyt lähtee. Jumalanpalveluksen jälkeen jatketaan täysi-istuntoa kello ½2 j. p. p.

Täysi-istunto keskeytetään kello 11,50.

Valtiopäiväin avajaiset.

Valtiopäiväjumalanpalvelus Nikolainkirkossa.

Urkujen soidessa saapuivat kirkkoon ja asettuivat paikoillensa eduskunnan puhemies, varapuhemiehet ja jäsenet niin myös senaatin talous- ja oikeusosaston jäsenet ynnä ministerivaltiosihteeri.

Suomen Laulun esittämän valtiopäivävirren jälkeen alkoi alttaripalvelus, jonka toimittivat pastorit Hannes Leiviskä ja Anselmi Mikkonen.

Alttaritoimituksen päätyttyä veisattiin virsi „Jumala ompi linnamme". Sen jälkeen edustaja, jumaluusopintohtori B. H. Päivänsalo piti saarnan ensiksi suomeksi Paavalin Efesolaiskirjeen 5 luvun 15 ja 16 värssyn johdolla, jotka ovat näin kuuluvat: Niin katsokaat, että te visusti vaellatte, ei niinkuin tyhmät, vaan niinkuin viisaat, ja hankkikaat teitänne ajallansa; sillä aika on paha.

Seurasi sitten saarna ruotsinkielellä ja alttarijumalanpalvelus. Juhlamenot päättyivät maisteri H. Klemetin mukaelemaan kuoroon J. S. Bachin säveltämästä kantaatista „Nouskaa jo", jonka Suomen Laulu esitti Helsingin kaupunginorkesterin ja herra O. Merikannon avustamana.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 2 i. p.

Puhemies: Eduskunnan eilen tekemän päätöksen mukaisesti on minun ilmoitettava, että valtiopäiväin avajaispäivänä on pidettävä tiistai marraskuun 13 päivä.

Valitsijamiesten lukumäärä.

Puhemies: Puhemiehistö, jonka tulee eduskunnan työjärjestyksen 5 §:n mukaan ehdottaa valitsijamiesten lukumäärä, on päättänyt ehdottaa, että eduskunta määräisi tämän luvun 45:ksi eli samaksi määräksi, kuin kaikilla edellisillä yksikamarisilla valtiopäivillä.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään.

Valiokuntien jäsenten lukumäärä.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 35 §:n 1 kohdassa mainittujen valiokuntain jäsenten lukumäärä on puhemiehistön niinikään ehdotettava. Puhemiehistö ehdottaa, että jäsenluku tulisi olemaan sama kuin viime val-

tiopäivillä eli valtiovarainvaliokunnassa 21, pankkivaliokunnassa 13 ja muissa eli perustuslakivaliokunnassa, lakivaliokunnassa ja talousvaliokunnassa jokaisessa 17 jäsentä.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään.

Puhemiehen kieltäytyminen esittelemästä erästä kirjelmää.

P u h e m i e s: Eilen k:lo 3 päivällä jätettiin eduskunnan kansliaan ed. Kellosalmen y. m. allekirjoittama kirjoitus, jossa pyydetään tilaisuutta eduskunnan eilisessä istunnossa esittää ehdotus, että eduskunta kiirehtisi Suomen Senaattia viipymättä julkaisemaan kirjelmässä mainitun lain Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä. Syystä, jonka jo eilisessä täysi-istunnossa ilmoitin, en katsonut voivani asiata vielä eilen esitellä. Nyt tahdon eduskunnalle tehdä seuraavan ilmoituksen: Kun kirjelmässä tehty ehdotus tarkoittaa sellaista toimenpidettä, johon asian nykyisessä tilassa ollen ei ole laillisia edellytyksiä, en katso voivani esittää kysymyksessä olevaa kirjelmää eduskunnalle.

Ilmoituksen johdosta viriää seuraava

Keskustelu:

Ed. V u o r i s t o: Herra puhemiehen tekemän ilmoituksen johdosta minä pyydän käsityksenäni ilmaista, että minusta herra puhemiehen menettely ei ole oikea muodollisesti ja vielä vähemmän asiallisesti. Sellaisessa vakavassa tilanteessa, kuin maamme tällä hetkellä on, jossa koko kansamme onni ja sen tulevaisuus on kysymyksessä, puhemiehistöltä ja porvarillisilta ryhmiltä, jotka nähtävästi ovat asettuneet tämän puhemiehen menettelyn taakse, ei olisi tällaista menettelyä odottanut, joka tukkeaa, ja sillä on nähtävästi tahallisesti tahdottukin tukita tie kaikelta rauhalliselta ratkaisulta tässä vaikeassa tilanteessa. Minä merkitsen tämän sellaiseksi teoksi, jolla oikeisto tahtoo haastaa voimainkamppailua, kenties suuriin onnettomuuksiin syökseväa taistelua, veristä veljestaistelua tämän kansan keskuudessa. Osoittaakseni, miten vakava asema todellakin tällä kertaa on, minä pyydän eduskunnalle esittää seuraavaa. Näinä päivinä on täällä koossa ollut Suomen ammatillisesti järjestyneen työväestön kongressi, jossa on edustajia 450 maamme kaikilta eri kulmilta, edustaen maamme työtätekevää kansaa etelästä pohjoiseen, idästä länteen. Tämä kongressi edustaa 170,000 ammatillisesti järjestynyttä työläistä ja sen tekemän päätöksen taakse nähtävästi yhtyy myös Suomen valtiollisesti järjestynyt työväestö, joten tämän julkaisun, tämän päätöslauselman takana on noin 250,000 maamme työtätekevää kansalaista. Sen kongressin päätös kuuluu seuraavasti:

„Suomen järjestyneelle työväelle.

Koolla oleva Ammattijärjestön edustajakokous on, käsiteltyään työväkeä uhkaavan nälänhädän ja kurjuuden torjumista, päättänyt yhtyä siihen vaatimukseen, joka Ammattijärjestön valtuuston puolesta jätettiin lokakuun 20 päivänä uhkavaatimuksena Suomen Senaatille ja jonka vaatimuksen maamme työväestö on omaksunut. Senaatin määräaikana antama vastaus vaatimukseen ei kokousta tyydytä. Siinä tosin tehtiin erinäisiä lupauksia, mutta hallitus ei edes näitä omia lupauksiaan ole todenteolla yrittänyt käytännössä toteuttaa.

Työväki on tässä hädässä odottanut turvaa maamme eduskunnalta. Mutta sen porvarillinen enemmistö on temppuillut siten, että eduskunta lähes kahden viikon koossaolonaikansa on joutunut kuluttamaan toimettomuudessa. Niin hyvin poliittiselle kuin taloudellisellekin toiminnalle otollisia ja välttämättömiä hetkiä on näin hukattu. Sen vuoksi Ammattijärjestön edustajakokous vaatii, että eduskunnan on nyt heti jo tänä päivänä osoitettava, haluaako ja kykeneekö se työväestöä tässä hädässä auttamaan.

Maamme työväestön nälkäkuolemasta pelastamisen ja sen elämis- ja kehittymismahdollisuuksien ehtona on, että maamme lainsäädäntö kuin myöskin hallintovaltä järjestetään viipymättä kansanvaltaisille perusteille. Tämän vuoksi vaatii ammattijärjestön edustajakokous, yhtyen sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ja Puolueneuvoston „Me vaadimme" julistukseen, että eduskunnan on tänään k:lo 1,30 iltapäivällä alkavassa istunnossaan käskettävä senaatin heti julkaisemaan eduskunnan 18 päivänä viime heinäkuuta hyväksymä ja syyskuun 28 päivänä julaistavaksi määräämä laki Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä, laki 8 tunnin työajasta, kunnallislait sekä laki Suomen eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen ja sen virkatointen laillisuutta ynnä muut mainitun valta-

lain nojalla eduskunnan vahvistamat ja voimaanpantavaksi määräämät lait.

Ellei eduskunta nyt tässä esitetyllä tavalla ala toteuttamaan työväestön jo kauvan odottamia ja monasti vaatimia uudistuksia lainsäädännöllisellä tiellä, on tämä pidettävä merkkinä siitä, että Suomen porvaristo ei aiokkaan ryhtyä tehokkaasti työväen elinehtojen parantamiseen, kuten elintarvekurjuuden poistamiseen, työttömyyden torjumiseen ynnä muiden hetken huutavien epäkohtien korjaamiseen vaan tunnottomasti jättää työväestön oikeudettomana alttiiksi nälälle ja kurjuudelle.

Ja näin ollen kokous ei näe muuta mahdollisuutta työväestön hädänalaisen aseman pelastamiseksi kuin että koko Suomen järjestyneen työväen on heti ryhdyttävä tehokkaaseen ja voimakkaaseen taisteluun porvaristoa vastaan oikeuksiensa ja leipänsä puolesta. Tätä varten käskee edustajakokous Ammattijärjestöön yhtyneen työväestön olemaan valmiina ja määräyksen saatuaan alkamaan yleisen, koon yksinomaan porvarien kannettavaksi."

Edesvastuu näistä toimenpiteistä langetkoon yksinomaan porvarien kannettavaksi.

Minun ei tarvinne tähän montakaan sanaa lisätä. Tämä julistus itsestään puhuu sangen vakavaa kieltä. Se kuvaa kaiken sen epätoivon, johon työväestö tällä hetkellä maassamme sitä koko sodan aikana kalvaneen kurjuuden vuoksi on syösty, samalla kun muut yhteiskuntaluokat, tehtailijat, kauppiaat, maanomistajat ovat ylenmäärin tämän hädän kustannuksella rikastuneet.

Me olemme täällä nyt kaksi viikkoa lähes joka päivä, jopa niin usein, että meitä on syytetty temppuilusta, kun me jokaista hetkeä hyväksi käyttäen olemme tahtoneet nämä työväestön vaatimukset esittää. Me olemme tahtoneet nämä esittää sen vuoksi, että olisi rauhallisella parlamentaarisella eduskuntatyöllä tästä tilanteessa selviydytty, että olisi voitu työväen hätää lieventää edes sen verran, että se olisi voinut toistaiseksi työtänsä rauhassa jatkaa, olisi luotu edes sellaiset, siksi kansanvaltaiset yhteiskunnalliset olomuodot kunnallisessa sekä valtiollisessa elämässä tähän maahan, että työväestö olisi saanut vakuuden, että rehellisesti ryhdytään tätä sen hätää lieventämään. Te olette kuitenkin sen kylmästi hylänneet, hylänneet päivästä päivään ja tänään meillä on tilaisuus esittää nämä vaatimukset teidän ratkaistavaksenne viimeisen kerran.

Minä rohkeneisin toivoa, että sekä puhemiehistö että oikeisto tällä viimeisellä hetkellä ottaa vieläkin kerran kantansa tarkisteltavaksi, ottaa tarkastaakseen, tahtooko se syöstä kansamme tähän onnettomuuteen. Meidän vallassamme tämän jälkeen, kun suuret kansanjoukot, sellaiset kuin tässä olen maininnut, ovat lakinsa meille lukeneet, ei ole enää asiain johtaminen eikä niistä määrääminen. Minä pyydän jättää aseman teidän arvosteltavaksenne ja toimimaan sen mukaan. Historia ja eduskunnan pöytäkirjat tulevat kai todistamaan, että tältä puolelta on yritetty rauhallista ratkaisua. Te olette sen päivästä päivään hylänneet — hylännettekö vielä viimeisellä hetkellä tällaiset näin pienet vaatimukset, joita te myöskin olette joka päivä sanoneet kannattavanne, mutta ette sittenkään niitä toteuta. Syöksettekö tällaisten pienten vaatimusten tähden kansamme kenties onnettomuuteen? (Vasemmalta: Hyvä!)

Ed. Hänninen-Walpas: Tämän asian ollessa keskusteltavana eilisessä istunnossa kävi selville, että maalaisliiton taholta melkoinen osa maalaisliittolaisia tai koko ryhmä kannattaisi ainakin sitä, että nämä asiat olisi otettava eduskunnassa ratkaistaviksi. Jos maalaisliittolaiset vielä tänään olisivat sillä kannalla, olisi siis eduskunnan melkoinen enemmistö vaatimassa, että eduskunta saisi tehdä näistä asioista päätöksiä. Kun näin on laita, niin on päätöksien tekemistä estämässä tällä kertaa ainoastaan eduskunnan vähemmistö ja se luultavasti herra puhemiehen esittämän menettelyn takana. Tämä järjestely olisi siis epäparlamentaarista. Eihän eduskunta voi antaa vähemistölle valtaa estää asiaa tulemasta esille ja eduskuntaa päättämästä siitä. Eduskunnalla täytyisi olla keinoja, joilla tuollainen vähemmistö-valta syrjäytettäisiin siinä määrässä, että eduskunta edes pääsisi käsittelemään asioita. Jos eduskunnan herra puhemies tahtoisi edes hituisenkaan noudattaa parlamentaarisia tapoja, niin olisi eduskunnan puhemiehen velvollisuus, ellei hän katso voivansa laskea asiaa eduskunnan päätettäväksi, ottaa ero (Vasemmalta: Oikein!), antaa eduskunnan enemmistölle tilaisuus valita, jos se niin tahtoisi, sellaisen puhemiehen, joka suostuisi täyttämään enemmistön tahdon. (Vasemmalta: Hyvä.) Minä pyytäisin lausua eduskunnan puhemiehelle sen toivomuksen, että hän aseman kärjistyessä näin kriitilliseksi ottaisi eronsa. (Vasemmalta: Hyvä!)

Ed. Ingman: Eduskunnan sosialidemokraattinen vähemmistö näyttää päättäneen hellittämätöntä sotaa tätä eduskuntaa koh-

taan ja siinä taistelussa se ei valitse aseita. Sanomalehdet ovat eilen ja tänään tietäneet kertoa, että viime lauvantaina olisi ollut hyväksyttäviksi esitettynä laajat suunnitelmat, joilla eduskunta saataisiin pois toimimasta venäläisiltä lainattujen pistimien avulla. Minä soisin hartaasti, että joku arvoisa vasemmiston edustaja, esimerkiksi ed. Tokoi, joka viime perjantaina pyysi valtionhoitajakunnan vaalia koskevan asian pöydälle lauvantaiksi, kävisi ilmoittamassa, että nämä kertomukset eivät pidä paikkaansa. Olisi varmaan Suomen kansalle suuri helpoitus kuulla, että ne eivät ole totuudenmukaisia. (Vasemmalta: Entäs lahtarikaarti.) Eilen ja tänään koetetaan taas nyt puheenalaisten alotteitten kautta päästä tämän eduskunnan kimppuun muka laillisella tiellä. Niitten esitysten lähtökohta, joista nyt on puhe, on se, että tämä on laiton eduskunta ja että n. s. Mannerin eduskunta on laillinen eduskunta. Nämä esitykset nojautuvat kokonaan siihen käsitykseen, että se vahvistaminen, joka muka tapahtui 28 päivänä syyskuuta, on ollut laillinen vahvistaminen, ja ettei siis nyt tarvita muuta, kuin että mainitut lait julaistaan. Tahdotaan siis vaatia, että tämä eduskunta julistaisi itsensä laittomaksi, jotta n. s. herra Mannerin eduskunta pääsisi sen tilalle. Ellei tälle kannalle asetuta, jolle sosialidemokraatit asettuvat, niin on tietysti kehoitus senaatille julaista lait, jotka siinä tapauksessa ovat vahvistamattomat, laiton, niinkuin se onkin laiton ja niinkuin puhemiehellä on täysi syy kieltäytyä esittämästä ehdotuksia, joissa vaaditaan toimenpidettä, jota tämän eduskunnan enemmistö ei voi tunnustaa lailliseksi.

Minun täytyy tässä vielä lisätä, että se vaatimus, että nykyisen eduskunnan pitäisi väistyä vanhan eduskunnan tieltä, on mielestäni korvapuusti kaikelle kansanvaltaisuudelle. Sillä on huomattava, että vaaleihin mentäessä 1916 ei ollut ollenkaan vallalla se asema, ne kysymykset, jotka nyt ovat käyneet päivänpolttaviksi. Sentähden osanotto vaaleihin silloin oli erinomaisen laimea. Oikeinta olisi ollut, että kun asema viime kevään kokonaan muuttui, eduskunta itse olisi tarjonnut Suomen kansalle tilaisuuden lausua mielipiteensä silloin syntyneen aseman johdosta. Silloin sitä ei annettu. Mutta tänä syksynä Suomen kansa sai siihen tilaisuuden ja se käytti tätä tilaisuutta sillä tavalla, että lähes 1 milj. Suomen kansalaisista siinä lausui asemasta mielipiteensä. Niiden valitsijain joukosso olivat sosialidemokraatit edustetut runsaammin kuin koskaan ennen. Entiset sosialidemokraattiset edustajat — herra Manneria myöten — olivat antaneet suostumuksensa siihen, että heidät asetettiin vaaleissa ehdokkaiksi. Sosialidemokraatit — herra Kellosalmea myöten — olivat jäseninä vaalilautakunnissa, jopa niiden puheenjohtajinakin. Mutta kun Suomen kansa oli lukuisammin kuin koskaan ennen antanut kuulla äänensä nykyisen aseman johdosta, vaan kun tulos ei ole ollut vasemmistolle niin suotuisa kuin se olisi halunnut, nyt selitetään, ettei tämä kaikki merkitse mitään. Hyvät herrat, onko tämä kansanvaltaisuutta? Minä kysyn, mitä sanottaisiin, jos asema olisi päinvastainen, jos herra Mannerin eduskunnassa olisivat porvarit olleet enemmistönä ja vaaleissa olisi tullut sosialidemokraattinen enemmistö. Mikä nauru, mikä ilveily olisikaan vasemmiston taholta kuultu, jos oikeisto olisi tehnyt itsensä syypääksi sellaiseen yritykseen, jota herrat vasemmistolaiset nyt yrittävät. Minä ennustan että jos tätä jatkuu, vasemmisto tämän kautta tosiaan tulee naurunalaiseksi. Älkää, hyvät herrat, liiaksi katselko Pietarin ilmapuntaria, älkää liiaksi toimiko sen mukaan, mitä se näyttää. Meidän ei pitäisi kenenkään sitä tehdä, meidän on muistettava, ettei Pietari ole Venäjä, ja ennen kaikkea on muistettava, etteivät Pietari eikä Venäjä ole Suomen kansa. Me olemme täällä edustamassa Suomen kansaa. Suomen kansan onnen ja menestyksen tähden annan sen kehoituksen teille, herrat sosialidemokraatit, lopettakaa hyvät herrat, lopettakaa.

Ed. Alkio: Minä pyydän ensinnäkin ilmoittaa yhtyväni siihen selitykseen vaalien menosta, jonka edellinen puhuja tässä on esittänyt. Sen lisäksi pyydän vielä kiinnittää huomiota siihen, että jos tässä puhutaan kansanvaltaisuudesta, niin on merkille pantava, että viime vaaleihin otti osaa ainakin noin 25 % enemmän Suomen valitsijoita kuin edellisiin, jonka johdosta siis näitä vaaleja täytyy pitää sangen ratkaisevina niihin edellisiin vaaleihin nähden. Toiseksi on pantava merkille, että edelliset vaalit käytiin Nikolai Verisen täydellisen, horjumattoman vallan merkeissä. Nykyiset vaalit käytiin Suomen kansan itsenäisyyden merkeissä. Edelliset valtakirjat oli annettu, niinkuin koko vasemmisto tietää, Nikolai Verisen ollessa valtaistuimella. Nykyiset valtakirjat on annettu aikana jolloin

vallankumous on pyyhkinyt tuon entisen itsevaltiaan ja jolloin kaikki Suomessa ovat ajatelleet, että nyt on valta Suomessa.

Silloin kun edellinen eduskunta hajosi, asettuivat sosialidemokraatit sille kannalle, että päättäminen eduskunnan hajoittamisesta oli lykättävä toistaiseksi. Kun edustajat täältä hajosivat, oltiin sitä mieltä, että päättäminen oli tapahtuva noin viikon, korkeintaan puolentoista kuluessa siitä kun hajaannuttiin. Silloin jäi silloisen puhemiehen, nykyisen edustaja Mannerin tehtäväksi kutsua eduskunta pian kokoon ottamaan vastaan virallinen tieto tästä hajoitusmanifestista sekä myöskin itse päättämään vaaleihin menosta. Maalaisliittolaiset odottivat ilmoitusta, eivät julkaisseet vaalijulistustaan, päästäkseen siihen tilaisuuteen, että voitaisiin eduskunnassa päättää, mennäänkö vaaleihin vai ei. Mutta eduskunnan silloinen puhemies, herra Manner ei katsonut sopivaksi hyvissä ajoin kutsua tätä eduskuntaa kokoon. Minä tiedän, mikä syy siihen oli. Joka tapauksessa sosialidemokraattinen puolue ensimäisenä kaikista puolueista julkaisi vaalijulistuksensa ja lähti vaaleihin. Eduskunta kutsuttiin kokoon niin myöhään, etteivät minkäänlaiset päätökset tässä asiassa olisi tulleet kysymykseen, eivätkä saattaneetkaan sen kautta tulla kysymykseen, että eduskunta estettiin asevoimin kokoontumasta. Kun sosialidemokraatit ryhtyivät siis yhdessä muiden kanssa aivan samoilla perusteilla vaaleihin, täytynee kai pitää ratkaistuna se asia, josta edellinen puhuja huomautti, että sosialidemokraatit merkitsevät nämä uudet vaalit laittomiksi nimenomaan siitä syystä, että he ovat itse joutuneet näissä vaaleissa tappiolle.

Mitä sitten tulee ed. Vuoriston täällä äsken tekemiin tiedonantoihin, ne ovat jatkoina niihin tiedonantoihin, joita eilisissä sanomalehdissä jo saatiin lukea siitä, millä tavalla täällä viime lauvantaita vasten yöllä jo ja koko lauvantaipäivä oli suunniteltu eduskuntaa kohtaan vallankumousta. Minun käsitykseni on sellainen, että nämä vallankumoussuunnitelmat ovat kotoisin sosialidemokraattisesta puolueneuvostosta ja sosialidemokraattisesta eduskuntaryhmästä. Nämä vallankumoussuunnitelmat eivät ole kotoisin ulkopuolelta eduskuntaa, mutta ne, jotka niitä suunnittelevat, ovat tänne tilattuja. Ja sosialidemokraattinen puolue saa vastata tulevaisuuden ja myös valitsijainsa edessä siitä, että he ovat ryhtyneet juonittelemaan sillä tavalla, että esimerkiksi viime valtiopäiväin päätöstä ei ole nyt jo saatu toimeen.

Me maalaisliittolaiset olemme täällä useammankin kerran antaneet tiedoksi, että me olemme valmiit hyväksymään valtalain. Olemme myöskin antaneet tiedoksi, että meillä ei ole mitään sitä vastaan, että esimerkiksi kunnallislait ja 8-tuntinen teollisuustyöpäivälaki tulevat vahvistetuiksi. Ja minulla on lupa nyt ilmoittaa, että maalaisliittolaisilla ei ole mitään tätä vastaan. Mutta sosialidemokraattien toiminta näillä valtiopäivillä on estänyt sen, ettei ole päästy järjestettyyn työhön, kun oikeiston ja vasemmiston välillä on ollut taistelu siitä, millä tavalla asema järjestettäisiin. Ne alotteet ja anomusehdotukset, jotka nyt on jätetty eduskunnan puhemiehelle ja joita puhemies ei ole voinut täällä esittää, perustuvat, niinkuin edellinen puhuja jo huomautti, siihen ajatukseen, että syyskuun 28 päivänä sosialidemokraattien täällä pitämä istunto olisi ne jo asiallisesti vahvistanut; että tämän eduskunnan tehtäväksi yksinomaan jäisi vain tiedoittaa tai määrätä senaatti julkaisemaan nämä lait voimaan. Me maalaisliittolaiset olemme järkähtämättömästi sitä vastaan. Me emme missään tapauksessa tunnusta sitä, että edellinen eduskunta olisi koottava, vaikka meidät ajettaisiin täältä asevoimin. Me emme koskaan tule tunnustamaan edellistä eduskuntaa l a i l l i s e k s i sen jälkeen, kun tämä eduskunta on kokoontunut. Tämä on myöskin otettava huomioon. Ja minäkin viittaan siihen, että vaikka meillä ei ole aseita takanamme, meillä on koko paljon kanssaa takanamme. (Vasemmalta: Ja saksalaisia!) Ei ole saksalaisia m e i d ä n takanamme, me emme ole koskaan turvautuneet muihin kuin suomalaisiin voimiin. (Oikealta ja keskustasta: Hyvä!) Millä tavalla asema tässä selviää, ei nähtävästi enää ole keskustan ratkaistavissa. Olemme tehneet ehdotuksia sekä oikealle että vasemmalle, ja aina on tulokseksi saatu, ettei mitään ole mahdollinen toteuttaa. Joka tapauksessa on meidän puoleltamme ajateltu vielä tehdä ehdotus, jonka kautta eduskunta ottaisi itse sen korkeimman valtiovallan käsiinsä, joka tällä kertaa on tuuliajolla. Minä en tässä vielä sitä ehdotusta tee siitä syystä, että sen tekeminen tämän asian yhteydessä ei sovellu. Mutta minä ilmoitan, että tällainen on kysymyksessä ja kun liitän tämän siihen, että meidän puolelta edelleenkin ajetaan valtalain voimaanastumista, merkitsee tämä uusi tiedon-

antoni sen, että samat periaatteet tulevat tämänkin kautta toteutetuiksi. (Vasemmalta: Millä tavalla te ajatte sitä?) Minun täytyy sanoa, että se valtiovalta, joka nykyään on Suomen eduskunnan käsissä todellisuudessa, vaikka ei vielä siitä ole saatu päätöstä, ei näytä olevan niin helposti järjestettävissä. Onko sitten asema paremmin järjestettävissä, jos sosialidemokraatit ottavat käyttääkseen sitä valtaa, joka suurlakon kautta tulee heidän haltuunsa? Luullakseni on sosialidemokraattien valitsijoilla, samoin kuin meidän muidenkin valitsijoilla, vaimot, lapset, kodit yhtä tärkeitä ja rakkaita kuin kaikille muillekin. Kun te vaaditte näiden lakien voimaanastumista sitä varten, että se järjestäni täällä leipäkysymyksen, täytyy minun sanoa, että näiden lakien vahvistamisen kautta leipäkysymys ei mitenkään tule ratkaistuksi. Leipäkysymys on järjestettävissä yksinomaan sillä tavalla, että eduskunta tässä suhteessa koettaisi päästä järjestettyyn työhön uusien toimenpiteiden toimeen panemiseksi. Tällaista järjestelytyötä ei saada aikaan niin kauvan kun tämä taistelu vallasta kestää. (Vasemmalta: Aivan oikein!). Kun toiselta puolen taistelu vallasta on ilmeisesti muodostunut sellaiseksi, että siinä ei saada aikaan tulosta ilman, ettei eduskunta ota valtaa käsiinsä siten, kuin täällä on edellä mainittu, olen sitä mieltä, että eduskunnan oikeistonkin on lopulta suostuminen siihen, että eduskunnan on otettava valta tuuliajolta käsiinsä. Millä tavalla eduskunta tulee tätä hallitusvaltaa käyttämään, se ei ole eikä kuulu tämän puheen piiriin. Mutta olen syvästi vakuutettu siitä, että jos pääsisimme jotenkin yhteiselle pohjalle siten, että koettaisimme järjestää maan hallituskysymyksen ja leipäkysymyksen, s yhdistäisi meidän kansamme. Luulen, että luokkataistelu näissä oloissa on erehdys. Sosialidemokraatit ovat siinä suhteessa nykyaikana epäilemättä ampuneet yli maalin. Jos sosialidemokraatit saavat täällä toimeen, eikä se ole mahdotonta, suurlakon tällaisena vaikeana aikana, minä valitan sitä. Luulen, että tämä suurlakko on vältettävissä, jos sosialidemokraatit tässä eduskunnassa asettuvat sellaiseen yhteistoimintaan tämän eduskunnan radikaalisen aineksen kanssa, että saamme jotakin järjestettyä yhteistyötä asian selvittämiseksi aikaan. Sosialidemokraatit ovat tähän saakka järjestelmällisesti kieltäytyneet kaikista neuvotteluista. Minä sen vuoksi ilmoitan, että tämä kieltäytyminen on yhdeltä osalta nähtävästi johtunut siitä, että sosialidemokraatit eivät ole katsoneet, että heidän agitatooriselta kannalta sopii asettua neuvotteluihin, koska n. s. bolsheviki-periaate kieltää tällaisesta. Minä en halveksi bolshevikeja. Minäkin olen valmis tunnustamaan, että heidän taistelunsa Venäjän vapauttamiseksi on ollut hyvin suuresta merkityksestä. Johtaako se tuloksiin ilman että he yhtyvät Venäjän muiden kansanvaltaisten ainesten kanssa, se ei ole minun ratkaistavissani. Mutta se, mitä nykyään kuuluu Venäjältä, näyttää siltä, ettei se ole sitä tietä ratkaistavissa. Kun asianlaita on Venäjällä näin, niin minkätähden Suomessa siis täytyy itsepintaisesti ja järjestelmällisesti meidän vasemmistomme aina asettua sille kannalle, että he koettavat omalta puhujalavaltaan selittää porvarien tarkoitukset pahemmiksi kuin mitä ne todellisuudessa ovat. Minäkin käsitän täällä puhuvani kansani nimessä. Sen ryhmän takana, jota me maalaisliittolaiset edustamme, ei ole niin paljon kansaa, kuin sosialidemokraattien takana, mutta ei ole sanottu, että se kansantahto, joka sen ryhmän takana on olemassa ja joka tähtää maamme syvien rivien ja työtätekevien luokkien olojen järjestämiseksi, että se ajatus silti on väärä. Päinvastoin siihen ajatukseen sisältyy se kansallinen tahto, kansallinen kokemus, joka tässä maassa on saatu vuosisatojen kuluessa ja myös viimeisten vuosikymmenien kuluessa taloudellisesta elämästä. Sosialidemokraattien takana taas on useissa tapauksissa ulkomailta saadut periatteet eikä aina yhtä selvä kokemus omasta maasta. Sosialidemokraatit sellaisinaan siis edustavat toiselta puolen kauvas tähtääviä periaatteita, joiden arvosteluun en tässä tahdo ryhtyä, mutta toiselta puolen ne edustavat myöskin sellaisia käytännöllisiä toimenpiteitä, joiden toteuttamisen meidän maassamme nykyoloissa saattaa asettaa hyvinkin epäilyksenalaiseksi. Kun sanon tätä, sanon sen nimenomaan siksi, että esimerkiksi vallankumouspyrkimys maassamme, jossa mitään vallankumoustoiveita ei ole olemassa, muuta kuin kenties taloudellisesti, joittenkin pikku pankkien tai tämän eduskunnan kumoaminen eli muuta sellaista, ei ole nykyhetkellä Suomen kansan onnen mukaista. Vaan Suomen kansan onnen mukaista pitäisi olla pyrkimys koettaa yksissä voimin järjestää nämä olot niin pitkälle kuin suinkin mahdollista. Vakaumukseni on se, että jos vasemmisto koettaa hiukan luopua noista jyrkistä luokkaperiaatteista, ja oikeisto myöskin koettaa huomattavassa määrässä luopua niistä periaatteista, joiden perusteelle he rakentavat sen ajatuk-

sen, ettei ole mitään pelättäyää, olen vakuutettu siitä, että jonkunlainen sovinto täällä löydetään. Kun siis olen tämän käsityksen kannalla, luulen, että eduskunnalla ei ole tällä kertaa syytä ryveta tätä taistelua jatkamaan, vaan tyydytään tällä kertaa puhemiehen ehdotukseen tästä asiasta. Joka tapauksessa, jos täällä yritetään saada aloteta toimeen, jonka kautta nämä lait todella tulevat voimaan, sekä että tämä eduskunta ne samalla vahvistaa ja myös määrää julkaistaviksi, sellainen alote on toimeen saatavissa.

Ed. Wrede: Då herr talmannens på lag grundade förfarande att vägra upptaga ldmg. Kellosalmis initiativ till afgörande har rönt motsägelse och ogillande, ber jag att få yttra några ord angående detta initiativ och de öfriga förslag, som i samband därmed ha blifvit inlämnade. De äro i sanning af egendomlig beskaffenhet. Det är fråga om att uppmana regeringen till en viss åtgärd, nämligen till att skyndsamt promulgera till efterrättelse 18-juli-lagen och särskilda andra af den senaste sommar upplösta landtdagen antagna lagar. I sig självt vore ett sådant beslut af landtdagen icke omöjligt eller olagligt, om blott initiativet vore framställdt i riktig form samt de lagliga förutsättningarna för den åtgärd, landtdagen påyrkar, vore för handen. Men intetdera är här fallet.

Hvad först beträffar formen för dylika initiativ, så känner L. O. formen af petition och likaså af adress, hvilka hvardera förutsätta sakens behandling i utskott. Därjämte finnes ännu en tredje utväg, hvilken måhända i detta fall låge närmast till hands, nämligen den af en interpellation till någon medlem af senaten. Men den ärade förslagsställaren har icke behagat begagna någon af de utvägar L. O. anvisar, utan har valt en form, som L. O. icke känner och därför icke heller kan leda till målet. Redan på denna grund kunna dessa initiativ här icke upptagas.

Hvad sedan beträffar förutsättningarna för den åtgärd af senaten, som här påyrkas, så finnas icke heller dessa förutsättningar. Det borde ju vara enhvar på detta rum bekant, att för att en af landtdagen antagen lag skall komma till stånd, fordras ytterligare tvänne akter, nämligen lagens stadfästande och dess promulgering. Båda dessa akter ankomma på regeringen, icke på landtdagen. Här begäres nu, att regeringen skall promulgera lagar, som icke blifvit i laglig ordning fastställda. Jag förbiser härvid icke att den s. k. maktlagen eller 18-juli-lagen, hvilken här närmast är ifråga, antogs i en sådan form, som hade den blifvit stadfäst af landtdagen själf. I sig själf är det icke omöjligt att en sådan ordning för lagstiftningen i ett land kommer till stånd, att folkrepresentationen icke blott antager lagen utan också stadfäster den, så att endast promulgationen återstår för regeringen. Men för att en sådan ordning skall komma till stånd, så måste detta ske i den ordning, som förut är gällande; det är icke möjligt, att samma lag, som fastställer den nya ordningen, tillkommer i den ordning, utan den måste tillkomma i den förut gällande ordningen, i annat fall anteciperar man den ordning, som man vill grundlägga. Den af landtdagen den 18 juli antagna s. k. maktlagen har därför icke blifvit i laga ordning stadfäst och kan således icke heller af regeringen promulgeras. Härtill kommer ännu ytterligare en omständighet: frågan om att landtdagen skulle besluta uppmana regeringen att promulgera denna lag har blifvit remitterad till grundlagsutskottet på grund af talmannens vägran att upptaga ett yrkande därom till afgörande, emedan detta yrkande stred mot landtdagens förut fattade beslut angående högsta maktens utöfning. Äfven på denna grund kan frågan icke nu upptagas.

Hvad beträffar de öfriga utaf ldgm. Kellosalmi framställda initiativen, så skall jag icke nu ingå på dem, då de icke af talmannen föredragits.

Den åtgärd, som hänför sig till lagen af den 18 juli, är, såsom af det anförda framgår, i flere afseenden rättsligt omöjlig och olaglig. Om genom dylika åtgärder af landtdagen denna lag dock skulle komma till stånd, så skulle därmed inträda ett förhållande, snarlikt det, som under ofärdstiden egde rum med lagar, som hade utfärdats af kejsarmakten, eller ock stiftats af Rysslands lagstiftande församlingar och monarken gemensamt och hvilka icke i Finland kunde erkännas hafva kraft och giltighet af lag. Talmannens åtgärd att icke upptaga detta initiativ till behandling är därför i allo öfverensstämmande med lag.

Herr Alkio, till hvars uttalande jag i flere afseenden kan ansluta mig, har däri äfven antydt, att landtdagen borde taga initiativ till en sådan reglering af frågan om utöfningen af högsta makten i Finland, att landtdagen själf skulle taga denna makt i sina egna händer. Herr Alkio har fullkomligt rätt däruti, att det är af yttersta vikt att frågan om utöfningen af högsta makten så snart som möjligt här vinner sin lösning, men den utväg

han föreslagit kan icke förordas. Först och främst är dess laglighet minst sagdt tvifvelaktig, ja, enligt min tanke är den icke öfverensstämmande med lag, ty regeringsformen förutsätter, att landtdagen i ett sådant fall som detta kommer tillsammans, men för att utse en bärare af regeringsmakten, icke för att själf behålla denna makt i sina händer. Och vidare, i sakligt hänseende, om vi tänka på att landtdagen skulle taga också verkställande makten i sina händer och fortfara att utöfva den, så skulle detta snart visa sig vara en alldeles omöjlig anordning. Landtdagen är icke ett sådant organ, som kan med framgång utöfva den verkställande makten, och vår statsförfattning förutsätter därför också, att det är ett annat organ än landtdagen, åt hvilket denna uppgift är anförtrodd. (Vasemmalta: Storfurste skall det vara.)

Jag kan, då jag nu har ordet, icke underlåta att ännu tillägga några ord i anledning af de senaste dagarnas händelser i landtdagen. För första gången i sin historia har Finlands folk haft tillfälle att genom sin representation bestämma om utöfningen af högsta makten i Finland. Det hade gällt att utöfva en högst dyrbar och betydelsefull rättighet, och det hade varit en stor handling, om landtdagen verkligen utöfvat den. Och äfven om den anordning, som var föreslagen, såsom sannolikt är, endast en mycket kort tid haft bestånd, så hade redan det faktum, att landtdagen vidtagit en sådan åtgärd, varit af stor betydelse. Men hvad gjorde landtdagen? I stället för att begagna sig af denna dyrbara rätt visade landtdagens pluralitet den ifrån sig, och det på ett sådant sätt, att den sannolikt icke mera skall kunna af landtdagen utöfvas. Och hvarför? Jo, för att få till stånd den beryktade maktlagen af den 18 juli, en lag, som vare sig man betraktar den från synpunkten af Finlands yttre självständighet eller från synpunkten af dess verkan med afseende å våra inre förhållanden, är lika olycksdiger och skadlig för landet.

Det kan ju vara förklarligt, att den socialdemokratiska landtdagsgruppen, hvilken vid senaste landtdag genomdref denna lag, visserligen med tillhjälp af krafter från de öfriga landtdagsgrupperna, är angelägen om att bringa den i tillämpning. Men att man också på annat håll vill genomföra denna lag är svårt att förstå. Äfven de, som senaste sommar ansågo den innebära ett stort steg på Finlands väg till självständighet, borde ju, med afseende å de nu alldeles förändrade förhållandena, inse att, om man nu bringar denna lag till stånd, den icke vidare har en sådan betydelse, utan tvärtom, i följd af dessa förändrade förhållanden, måste verka i alldeles motsatt riktning. Om man åter hoppas att därigenom komma till samarbete med den sosialdemokratiska gruppen, så far man högeligen vilse, ty denna grupp har ju själf förklarat att dess program sträcker sig vida längre. Den har uppställt hela detta „me vaadimme"-program, hvilket går ut på en omstörtning af våra inre förhållanden. Det är ju, såsom herr Alkio här nämnde, möjligt, ja sannolikt, att denna lag skall under landtdagens lopp genomföras och att den har landtdagens pluralitet bakom sig, men äfven om så vore, så befriar denna omständighet icke dem, hvilka af öfvertygelse äro mot densamma, att fortfarande motsätta sig dess bringande till stånd, och i all synnerhet är detta en förpliktelse, då det sätt, hvarpå lagen skulle bringas till giltighet, är stridande mot grundlag: ty landtdagens hvarje landtdagsmans främsta uppgift är att efter sin förmåga värna landets grundlagar, dess statsskick.

Den diskussion, som ägt rum med anledning af denna fråga, är i sanning nedslående för enhvar, som vill i största möjliga grad trygga Finlands självständighet.

En annan omständighet, som inger bekymmer, särskildt i fråga om möjligheten för vårt folk att uppnå en friare ställning än hittills, är den ringaktning man visar mot lag och rätt. Å ena sidan drager man sig inte för hotelser om rena våldsåtgärder, å en annan sida åter, där man motsätter sig detta, anser man dock, att i ett läge, sådant som det närvarande, det icke är nödigt att så noga följa grundlagens bud. Hvad nu det första beträffar, så är jag fortfarande af samma mening som under ofärdstiden, då vår konstitution hotades u t i f r å n, nämligen att det är bättre, om vår rättsordning skall gå under, att den gör det genom våld än genom undfallenhet mot laglösheten från deras sida, hvilkas plikt det är att värna rättsordningen. Jag är af samma åsikt äfven med afseende å de hotelser, som nu göras mot denna rättsordning från egna medborgares sida, och kommer alltid att stå på denna ståndpunkt. (Oikealta: Bra!) Man borde dock betänka, att den frihet, som icke står på rättens grund, icke är någon verklig frihet, utan för till anarki och att anarki alltid leder till det största mått af ofrihet.

Då man sätter sig öfver grundlagens bud, så åberopar man ofta det rådande revolutio-

nära tillståndet. Hvad nu beträffar en revolution i Finland, så innebure en sådan, såvidt jag kan begripa, ingenting annat än revolution mot vår egen konstitution. För att en sådan revolution skall hafva någon mening, förutsätter den, att grundlagen vore sådan, att den icke beredde möjlighet för folkviljan att komma till uttryck. Men såsom enhvar vet, är det icke fallet; tvärtom är vårt statsskick till den grad demokratiskt, att landtdagen kan anses utgöra en spegelbild af folket också i dess nedersta och vidaste lager. Under sådana förhållanden finnes det ju ingen anledning att icke begagna de lagliga utvägarna för att gestalta samhällsskicket sådant man vill hafva det, utan vädja till olagliga utvägar, dem vår konstitution icke känner.

De omständigheter jag senaste berört, det uppträdande som landtdagens största parti visat i dessa landets lifsfrågor, göra, att man knappast kan med förtröstan se på det mål, landtdagen har sig förelagdt. Utsikterna synas i sanning vara mindre för frihet, lag och ordning i landet än för oordning och ofrihet. För min del har jag icke kunnat utan sorg och blygsel åhöra en stor del andraganden, som under de senaste dagarna afgifvits här i landtdagen, andraganden, där talarna handlat tvärtemot stadgarna i 48 § landtdagsordningen, som påbjuder ett värdigt uppträdande, och för en diskussion, som delvis icke bort af talmannen alls tillåtas. I ett sådant ögonblick som detta, då landet är besjäladt af önskan att utvidga och trygga landets frihet, vore det af vikt att landtdagens uppträdande vore sådant, att den kunde förvärfva aktning för sig själf och Finlands folk, men det har tvärtom varit sådant, att det dragit skam och vanära både öfver landtdagen och därmed också öfver folket (Eduskunnasta: Bra! — Vasemmalta: Hyi!)

Ed. Tokoi: Ed. Ingmanin täällä tekemän kysymyksen johdosta pyydän vain lyhyesti ilmoittaa, että olemme vaikuttaneet sen, ettei edes rauhallisen mielenosoituksen tukemaa painostusta tätä eduskuntaa vastaan ole harjoitettu, jotta tämä eduskunta saisi tilaisuuden ja aikaa vapaan harkintansa perustuksella ryhtyä niihin toimenpiteisiin, joita ajankohta vaatii. Me olemme sille kuvanneet tilanteen ja lausuneet käsityksemme tämän tilanteen selvityksestä. Jos kaikki meidän yrityksemme kylmästi torjutaan, ovat keinomme täällä silloin loppuneet. Meidän politiikkamme on aina avonaista eikä työväkeä johda mitkään pienemmät koplakunnat. Ammattijärjestöjen edustajakokous kutsuttiin koolle jo keväällä, ennenkuin tästä tilanteesta tiedettiin. Edustajavaalit on toimitettu 1 ½ kuukautta takaperin. Niitä edustajia ei ole tänne tilattu, mutta ne ovat tänne tulleet niitten kymmenien-satojentuhansien työntekijäin evästäminä, joiden kasvoista kuvastuu epätoivo. He ovat itse oman vapaan harkintansa perustuksella nyt vasta tänä päivänä ilman meidän tekemäämme ehdotusta, ihan omasta vapaasta alotteestaan, tehneet päätöksen ja tämän päätöksensä ammattijärjestöjen edustajakokouksen puheenjohtajan ja tämän eduskunnan jäsenen, ed. Vuoriston kautta saattaneet eduskunnan tietoon hyvissä ajoin. Se on rehellisesti ja kauniisti tehty. Ja minä olen vakuutettu siitä, että tämä työväki myöskin on tiennyt, mitä se on päättynyt, ja että se seisoo päätöstensä takana.

Ed. Kellosalmi: Eilisiltaisessa istunnossa jo lyhyesti mainitsin niiden esitysten sisällön, mitkä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta jätin eduskunnan herra puhemiehelle. Niistä ainoastaan yksi on nyt lopullisessa sanamuodossansa esitetty eduskunnan tietoon. Kun uskon, että herra puhemiehen tälle yhdelle kysymykselle antama selitys eduskunnan enemmistön voimalla tulee eduskunnan päätökseksi ja sen jälkeen ei kai pitemmälti enää näistä kysymyksistä ainakaan toistaiseksi tässä eduskunnassa tule puhe, tahdon ne kaikki tässä mainita, että ne eivät jäisi eduskunnan pöytäkirjoista pois. Ja että ne sanallisesti sinne tulisivat todisteiksi siitäkin, että tämä ei ole mitään temppuilua vaan todellisia vaatimuksia, joita kansa vaatii ja joista se ei siläkään uhalla aio luopua, että ne eduskunnassa kohtaavat vastustusta ja tulevat lopulta nurin ajetuiksi.

Sen lisäksi, mitä nyt on ilmoitettu korkeimman valtiovallan käyttämisestä, olen myöskin jättänyt ehdotuksen,

että eduskunta kiirehtisi Suomen senaattia viipymättä julkaisemaan seuraavat tämän vuoden valtiopäivillä säädetyt lait: maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain, lain kansanäänestyksestä ja kunnallisen vaalilain;

kolmantena esityksenä,

että eduskunta kiirehtii Suomen senaattia viipymättä julkaisemaan tämän vuoden valtiopäivillä säädetyn lain 8 tunnin työajasta;

neljäntenä ehdotuksena oli,

että eduskunta kiirehtii Suomen senaattia viipymättä julkaisemaan tämän vuoden val-

tiopäivillä säädetyn lain Suomen eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten virkatointen lainmukaisuutta;

viides oli,

että eduskunta kiirehtii Suomen senaattia viipymättä julkaisemaan tämän vuoden valtiopäivillä säädetyn lain Suomessa asuvain Venäjän kansalaisten kunnallisista oikeuksista;

ja kuudentena ehdotuksena oli,

että eduskunta kiirehtisi Suomen senaattia viipymättä julkaisemaan tämän vuoden valtiopäivillä säädetyn lain Venäjän kansalaisten oikeudesta elinkeinonharjoittamiseen Suomessa.

Tärkein näistä, nimittäin korkeimman vallan käyttö, on nyt esillä ja puhemies on ilmoittanut, että sitä ehdotustani ei oteta tässä eduskunnassa ratkaistavaksi. Sen jälkeen, niin useasti kun meiltä on tämä ehdotus täällä viritettykin, on yhdistynyt porvaristo kahden viikon aikana selittänyt, että osa siitä, maalaisliittolaiset etupäässä, olisivat myöskin näiden vaatimusten takana. Mutta mitään käytännöllisiä, siinä tarkoituksessa totta tarkoittavia ehdotuksia heidän puoleltaan ei kuitenkaan ole tehty. Mutta sen sijaan joka kerta, kun oikeistossa on tehty ehdotuksia näiden vaatimusten tappamiseksi ja näillä pohjilla lepäävän kansanvallan käyttämiseksi, he ovat lopullisesti aina kallistuneet tukemaan kansanvaltaa heikentäviä ehdotuksia. Sellaisina ei siis ole heidän esiintymistään merkittävä miksikään muuksi, kuin kauniiksi puheiksi, joita luonnollisestikaan tekojen kysymykseen tullessa ei ole haluttu toteuttaa. Kaiken sen jälkeen, kun näistä kysymyksistä on niin paljon jo täällä keskusteltu ja meidän taholta hellittämättömästi koetettu ratkaisuun saattaa, selviää se tosiasia, että eduskunta tahtoo hellittämättömästi tappaa kaikki ne uudistusvaatimukset, jotka Suomen kansan suurten työläisjoukkojen mielessä tällä hetkellä niin voimakkaina liikkuvat. Se on tässä merkittävä. Ja silloin on selvää, että tämä eduskunta ei luonnollisestikaan ole silloin elämisen arvoinen, jonka mahdollisesti työväestökin sille sallisi, jos se näkisi, että se todellakin tahtoisi näitä uudistuksia toteuttaa. Onhan selvää, ettei täällä näin suuren ja vakavan hetken aikana saa tulla kysymykseen temppuilemiset eikä muotoseikoista kiinnipitämiset. Ainoastaan käytännölliset tulokset vasta ovat ne, joita kansa ymmärtää ja joille se tahtoo antaa arvoa. Mutta, niinkuin sanottu, tämä yhdistynyt porvaristo on tällä hetkellä niin luja ja asiastaan voitonvarma, käydessään taisteluun kansaa vastaan, että se ei tahdo yhdellekään näistä meidän vaatimuksistamme antaa sitä arvoa ja tunnustusta, että ne tulisivat tältä eduskunnalta hyväksytyiksi.

Vielä tänään on täällä maalaisliiton taholta vakuutettu, että he tulisivat näissä kysymyksissä tekemään ehdotuksia. Etteivät ne jäisi nytkään vain sanoiksi, puheissa esiintyviksi vakuutteluiksi, kuten tähän saakka, haluaisin herra Alkiolta kysyä seuraavaa: Ensiksi tarkoittanevatko maalaisliittolaiset totta, vai onko niiden aikomuksena edelleenkin voittaa oikeiston porvareille aikaa uusien kenkkuilujen keksimiseen näiden kansalle välttämättömien uudistusten lopulliseksi tappamiseksi.

Toiseksi, milloin on valmis lopullisessa muodossaan heidän ehdotuksensa; milloin he esittävät sen; ja mitä takeita heillä on siitä, että eduskunnan herra puhemies tulee sallimaan sen eduskunnassa esilleotettavaksi.

Tähän kaikkeen, viisaasti kyllä, ed. Alkio jätti kokonaan vastaamatta, voidakseen siis vain kevytmielisesti koettaa siirtää vastuunalaisuutensa vasemmistolle seurauksista, jotka mahdollisesti tällä teidän yhteenliittymisellänne tulevat koko kansalle olemaan.

Vielä huomautan siitä, että meidän menettelytapamme ei suinkaan ole meidän itsemme määrättävissä, vaan meidän täytyy toteuttaa niiden joukkojen tahtoa, jotka meidät ovat tänne lähettäneet. Ja ne eivät suinkaan riitele niinkään suuresti muodoista eikä senmukaisista, toisarvoisista seikoista. Ne tahtovat ratkaisua ja odottavat hetimittäin ratkaisua niille pääasioille, jotka todellakin takaavat niille tuloksen niistä uudistuksista, joita ne niin hellittämättömästi ovat pitkin kesää odottaneet Suomen kansan Eduskunnalta. Ja näiden tulosten saavuttamisesta vasta seuraa, minkä arvon se antaa tämänkin eduskunnan työlle, seuraa se, miten pitkään tämäkin eduskunta voi jatkaa työtänsä. Tämän eduskunnan työn menestyminen riippuu siis yksinomaan siitä, että se vähimmittäkin kenkuiluitta toteuttaa Suomen kansan työtätekevän luokan tahdon näihin uudistusvaatimuksiin nähden, jotka täällä ovat meidän taholtamme esitetyt. Jos ette sitä tee, niin silloin ehdottomasti itse ja yksin vastaatte niistä seurauksista, jotka siitä mahdollisesti koituvat.

Ed. Schybergson: Jag begärde ordet i anledning af ldgm. Valpas' hänvisning till tal-

mannen och uppmaning till honom att afträda från talmansplatsen.

Om majoritet i landtdagen skulle förefinnas för hr Valpas' uppfattning, om sålunda också agrarerna skulle förena sig därom, så är det väl icke tvifvel om att talmannen skulle följa denna uppmaning. Men såvidt jag kunnat fatta ldgm. Alkios andragande, så äro tvärtom agrarerna denna gång med på den uppfattningen, att proposition i förevarande fall måste vägras. Ldgm. Valpas' förslag har sålunda ingen grund för sig, och allt ordande om talmannens tillvägagående i detta fall är sålunda öfverflödigt.

Jag förstår för öfrigt icke fullt, hvarför vänstern lägger så mycket vikt på ldgm. Kellosalmis förevarande initiativ. Hvadför ökad betydelse får den senaste landtdagens beslut därigenom att d e n n a landtdag, som af vänstern betraktas såsom olaglig, anhåller om dess promulgering hos en regering, en senat, som vänstern betraktar såsom om möjligt, ännu olagligare. Jag kan icke finna, att man i fråga om giltigheten af „valtalaki" skulle vinna någonting därmed.

Jag hör icke till dem, som gärna förebrå andra deras ord och åthäfvor, och jag vill icke heller klandra vänstern för deras uppträdande under de sista dagarna. De ha varit pinsamma — det vill jag medgifva — men de hafva varit sådana som de under tider som dessa pläga vara, sådana som de enligt historiens vittnesbörd alltid visat sig vara, när revolutionen gått öfver ett land. Man behöfver icke gå ens så långt som till den franska revolutionen, man kan hålla sig till de senare revolutionerna, och därvid funnit samma uppträdande, samma starka uttryck, samma upphetsning och samma — appläder. Det är ingen nyhet alls; utan — jag vore nästan frestad att säga — såsom det skall vara. Detta gör att jag för min del vore benägen att i likhet med ldgm. Alkio tänka mig att en kompromiss, en öfverenskommelse dock skall vara möjlig. Ldgm. Alkio har sagt, att icke ens en sammankomst egt rum med vänstern, att sålunda icke ens någon möjlighet till öfverenskommelse förefunnits. Jag förstår icke annat än att, när landtdagen nu börjar sitt ordinarie arbete, och tillsätter sina utskott, så måste ur dessas arbete kunna utgå en kompromiss, ett förslag därtill, som kan antagas. Måhända leder också storstrejken därtill — det ligger utom möjligheten för den enskilda landtdagsmannen att inverka på vare sig dess utbrott eller upphörande —, men jag befarar dock, att när man går till öfverdrifter åt ett håll, detta ledes till öfverdrifter åt det andra. Pendeln, som går för mycket åt vänster, svänger sedan för mycket till höger. Det är en ofrånkomlig mekanisk lag.

Jag vill sluta med att säga, att jämte det jag i allo godkänner talmannens förfarande, vi nu borde, när det ordinarie landtdagsarbetet börjar, allvarligen försöka få en öfverenskommelse till stånd. Det är så mycket som förenar oss i realiteterna, mycket mer än man tror, och här finnes icke blott inom agrarerna, utan också inom de öfriga borgerliga grupperna så många, som luta till en förlikning. Hvarför skall man då icke allvarligen försöka att få en sådan till stånd?

Ed. V u o r i s t o: Sen ed. Alkion täällä tekemän väitteen johdosta, että se kokous, jonka vaatimukset esitin, olisi tilattu, pyydän minäkin torjua, samalla kun se on loukkaus koko Suomen järjestynyttä työväkeä vastaan. Meidän ja teidän edustamat kansanluokat, meidän ja jeidän puoleet eroavat juuri siinä sangen paljon toisistaan, että teillä on johtajia aina kuninkaihin ja keisareihin saakka. Te vaaditte uskoa auktoriteettiin ja joukkojenne sokeaa alistumista siihen, te vaaditte, ja teidän joukkonne tekevät sen mukaan. Meidän asemamme tässä suhteessa on toinen. Me olemme ainoastaan joukkojen luottamusmiehiä, jotka olemme tähän saakka niiden ääntä kuunnelleet, joka päivä niiden kanssa yhteydessä ollen esittäneet ainoastaan niitä vaatimuksia, joita ne ovat esittäneet, ja joita hätä on pakottanut heitä esittämään. Tämäkin kyseessä oleva kokous on niiden joukkojen mielipiteen ilmaisija ilman edelläkäypää valmistusta, kuten täällä ed. Tokoi sanoi. Ja juuri sen vuoksi, ettemme me ole saaneet mitään aikaan, on tullut edustajia tänne kaikilta maamme ääriltä ja he itse ovat tehneet päätöksensä.

Ed. Alkio kysyi: Mihin suurlakolla pyritään? Te ette ole ehkä ensi kertaa lakkojen kanssa tekemisissä. Työväestö tässä maassa aina, kun se on tehnyt lakon, on asettanut vaatimuksia ja asian vaatiessa pakolla on ajanut näitä vaatimuksia lävitse. Suurlakko perustuu samaan. Työväestö on esittänyt teille varmat vaatimukset. Niissä ei ole mainittu mitään eduskunnan hajoittamisesta, jota nyt tahdotte päästäksenne esitettyjä vaatimuksia toteuttamasta tässä valttina käyttää. Siinä on esitetty ainoastaan ne vaatimukset, joita te olette sanoneet kannattavanne, ja teidän ratkaistavaksenne on jätetty, tahdotteko niitä

toteuttaa. Ellette niitä toteuta, on joukkojen pakko tälläkin kerralla sillä voimatoimenpiteellä, minkä työväestö omaa käsivarsissaan, ryhtyä näitä vaatimuksia lävitse ajamaan. Ed. Alkio sanoo, että siinä työtätekevät luokatkin tulevat näkemään nälkää. Minä pyydän saada korjauksena sanoa, etteivät ne vasta nyt rupea nälkää näkemään; ne ovat kärsineet nälkää ja puutetta jo kolme vuotta ja sen vuoksi he nyt ovat päättäneet valita yhä jatkuvan hädän ja kurjuuden, taikka epätoivoisen taistelun välillä. Ja he ovat valinneet viimemainitun. Ed. Alkio on sanonut, että me emme ole tahtoneet tätä asiaa muutoin ratkaista. Minä jo mainitsin, että pöytäkirjat todistavat meidän tätä useita kertoja yrittäneen ja tänään viimeiseksi. Ja se miksi me olemme sitä tehneet, johtuu juuri työväestön hädästä. Ja jos niin on, kuten ed. Alkio edellytti, että suurlakko tuo porvaristonkin koteihin kenties hätää, niin minä uskon, että teidänkin mielialanne sen jälkeen ehkä on sovinnollisempi kuin tänään. Herra Alkio — missä tarkoituksessa, kenties siirtääkseen vastuun vasemmiston niskoille — kehui, että he ovat vieläkin samalla kannalla ja että he tulevat tällaisia ehdotuksia tekemään. Mutta minkälaisia ja milloin, se jätettiin taaskin sanomatta. Jos olisi rehellinen mieli ja halu, niin kai senkin voisi sanoa heti. Me olemme esittäneet vaatimuksemme aina tässä, sanoisinko, kansan edessä, joka on tässä huoneessa ja tämän huoneen ulkopuolella, vaatimuksemme rehellisesti ja avoimesti. Te ette uskalla sitä tehdä tänään ettekä ole tehneet ennen, te vain haluatte aina salaisia, kulissientakaisia neuvotteluja, ja se kaikkein paraiten kuvaa, ettei teillä ole rehellisiä aikeita.

Ed. Luopajärvi: Sosialistisen eduskuntaryhmän taholta on asetettu yhä uudestaan ja uudestaan kysymyksiä maalaisliittolaisten vastattaviksi siitä, tahtovatko maalaisliiton edustajat olla n. s. valtalain, kunnallislain ja 8 tunnin työpäivälain hyväksymisen kannalla. Maalaisliiton edustajain taholta on tässä suhteessa jo useaan kertaan annettu selvä ja suora vastaus, että tahdomme. Kun kuitenkin yhä edelleen tällaisia kysymyksiä tulee ja varsinkin kun tahdotaan asettaa asiat sille kannalle, sellaiseen valaistukseen, kuin viimeksi ed. Vuoriston lausunnosta kävi ilmi, niin minä pyydän palauttaa mieliin, että maalaisliiton taholta on tehty rehellinen esitys siitä, että laki korkeimman valtiovallan käyttämisestä 18 päivältä heinäkuuta eduskunnassa vahvistettaisiin ja julistettaisiin voimaansaatetuksi, mutta se ehdotus on kaatunut sosialistien ja porvarien yhteisellä äänestyksellä. Sen jälkeen vielä on maalaisliiton taholta tehty uusi ehdotus samassa tarkoituksessa. Teidän taholtanne on juuri ehdotettu, kun puhemies kieltäytyi asettamasta tätä ehdotusta äänestyksen alaiseksi, se ehdotus lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan ja se on maalaisliittolaisten avulla sinne mennyt. Meidän ehdotuksemme ovat siis kohdanneet vastuksen, johon emme voineet mitään. Minä puolestani nyt pyydän tehdä teille myös selvästi vastattavan kysymyksen ja se kysymys kuuluu: Tunnustaako sosialidemokraattien edustajisto nämä valtiopäivät laillisiksi, jos laki Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä 18 päivältä heinäkuuta tänä vuonna julistetaan voimaanastuvaksi siitä päivästä, kun tämä eduskunta sen vahvistaa. Tämän vastauksen minä toivoisin saatavan sen vuoksi, että kaikissa niissä ehdotuksissa, joita teidän taholtanne on tehty, ja viimeksi ed. Kellosalmen ehdotuksessa on epämääräinen sävy, kun me olemme puolestamme selvästi lausuneet kaiken aikaa sen, että me pidämme tämän eduskunnan laillisena ja me pidämme tälle eduskunnalle kunnia-asiana hyväksyä valtalaki, sen jälkeen, kun edellinen eduskunta on sen laatinut. Minä toivoisin, että tulisitte siinä rehellisesti meidän kanssamme samalle kannalle, koska ne vaatimukset, jotka ed. Kellosalmen ehdotukseen tärkeimpinä liittyvät, tulevat rauhallista tietä eduskunnan kautta saatetuiksi voimaan. Teillä on nyt valittavana, tahdotteko te n. s. valtalain, kunnallislain ja lain 8 tunnin työpäivästä teollisuudessa saatetuksi voimaan ehdottomasti väkivaltaista tietä, vai tyydyttekö ne saattamaan voimaan rauhallista tietä laillisessa järjestyksessä tämän eduskunnan kautta. Olen vakuutettu siitä, että Suomen kansan hyvin suuri enemmistö hartaasti toivoo teidän valitsevan tämän jälkimäisen, rauhallisen tien. (Keskustasta: Oikein!)

Ed. Mäkelä: Koko sen laajan keskustelun aikana, mitä täällä on valtalakikysymyksessä käyty, ja siihen liittyvissä asianhaaroissa on sekä oikeiston että keskustan taholta syytetty sosialidemokraattista puoluetta siitä, että se ei ole oikealla tavalla osannut menetellä tässä asiassa, että sen menettelytavoissa oikeastaan on ollut vika, että nämä asiat kyllä olisivat tulleet onnelliseen loppuun menemään. Minustakin on joskus tuntunut siltä, että mahdollisesti näissä väitteissä on ollut ehkä osaksi perää,

Me sosialidemokraatit olemme ihmisiä ja tekomme tietysti ovat inhimillisiä tekoja ja inhimillisissä teoissahan aina on mahdollisuus myös erehdyksen tekoon, on monta kertaa tuntunut siltä, että kenties toisenlainen menettelytapa sosialidemokraattien puolelta tämän vallankumouksen aikana olisi ollut tarpeellinen. Kenties jos sosialidemokraattinen puolue maaliskuunpäivinä, silloin kun Venäjän suuri vallankumous puhkesi, kun yhteiskunnan pohja tässä maassa murtui, kun porvariluokka tässä maassa joutui voimattomaksi, kun se vapisevin käsin oli kiinnittänyt vallankumouksen punaisia ruusuja rintaansa, kenties, jos sosialidemokraattinen puolue silloin, käyttäen hyväkseen tilannetta, käyttäen hyväkseen historian sille tuottamia mahdollisuuksia olisi ottanut vallan käsiinsä tässä maassa vähän kovakouraisemmasti kuin se teki, niin kuka tietää, vaikka tämä olisi ollut parempi menettelytapa. Toisin sanoen, jos me sosialidemokraatit olisimme soittaneet viulua tässä maassa ja pakottaneet porvarit tanssimaan ja tanssimaan juuri niinkuin me soitimme. Minä tarkoitan sanoa, että olisimme tehneet tässä maassa vallankumouksen, panneet työväen diktatuurin voimaan ja sen kautta koettaneet luoda järjestystä tässä maassa, mutta me emme sitä tehneet. Sen sijaan, että olisimme pyrkineet valtaan, me koetimme ryhtyä tässä maassa tekemään järjestystyötä, pitämään järjestystä yllä, rauhoittamaan, hallitsemaan sitä vallankumouksellista voimaa, joka pyrki syvistä riveistä kohoamaan ylös. Me tyydyimme selittämään työväestölle, että työväestön on pysyttävä rauhallisena ja julistimme tuhansilta puhujalavoilta lukemattomissa eri julistuksissa sanomalehdistömme kautta, kaikilla mahdollisilla keinoilla teroitimme työtätekevälle kansanluokalle, että jokaisen on pysyttävä koneiden ääressä, jokaisen on tehtävä tehtävänsä, ennen kaikkea työväen oltava edesvastuussa omasta järjestyksestään j. n. e. Tämähän oli yleensä koko sosialidemokraattisen puolueen, ammatillisesti järjestyneen työväen, koko Suomen työväenluokan katsantokanta vallankumouksen alkupäivinä. Ja minkätähden me sosialidemokraatit selitimme, julistimme työtätekevälle kansanluokalle tässä maassa tällaista oppia? Me uskoimme tämän maan porvaristoon. Me uskoimme, että tämän maan porvaristo on tämän vallankumouksen kautta voinut jotain oppia. Meillä oli muutamia vaikuttavia aseitakin kädessä, jotka näyttivät takaavan meille mahdollisuuden voittaa työtätekevälle kansanluokalle tämän vallankumouksen kautta jotain. Olihan meillä enemmistö tämän maan kansanvaltaisessa eduskunnassa, me lähetimme myös omia miehiä senaattiin, pyrimme siis sovittelun tietä eteenpäin niin pitkälle kuin se oli mahdollista, mutta samalla kun me tähän pyrimme, samalla kertaa kun me koetimme positiiviseen tulokseen päästä, suorittaa tässä maassa rauhallinen, veretön vallankumous, suorittaa yhteiskunnallista uudistustyötä niin paljon kuin se niissä oloissa oli mahdollista, samalla kertaa me emme unohtaneet niinä päivinä teroittamasta Suomen työtätekevän luokan mieliin niitä mahdollisuuksia, joita tulevaisuudessa saattaa Suomen työtätekevän luokan ratkaistaviksi vielä tulla, ennenkuin vallankumous tässä maassa ja Venäjällä on päättynyt. Me teroitimme silloin työtätekevän luokan mieliin, että porvaristo, vaikkakin se nyt kantaa vallankumouksen punaista merkkiä rinnassansa, aina ja kaikkina aikoina on suhtautunut kaksinaisesti kaikkiin vallankumouksellisiin liikkeisiin; että porvaristo ei ole ajanut, eikä tule ajamaan tässä maassa vallankumouksellista liikettä, viemään vallankumouksellista liikettä eteenpäin, sitä tietä, jota vallankumouksellinen liike Euroopassa on näinä historiallisina aikoina kulkenut välttämättömyyden pakosta. Teroitimme työtätekevälle luokalle, että porvariston täytyy suhtautua vallankumoukselliseen liikkeeseen kaksinaisesti sentähden, että se toiselta puolen saattaa kyllä olla vallankumouksellista, sillä onhan sillä vallankumouksen kautta jotain voitettavissakin, mutta sillä on myös vallankumouksen kautta jotain menetettävissä ja sentähden on meidän maamme porvariston, niinkuin muiden maiden porvariston, täytynyt olla vallankumouksessa kahdenvaihella, niinkuin koira aidan päällä, kummalleko puolelle astua, mennäkö vallankumouksellista tietä eteenpäin, yhä korkeampaa ja korkeampaa kansanvaltaa kohden, vai asettua vastavallankumouksen puolelle. Tätä me teroitimme Suomen työtätekevälle kansanluokalle. Nyt me olemme nähneet jo, mihinkä kehitys on vienyt. Me olemme tänä päivänä tekemisissä vastanvallankumouksen kanssa. Meillä on tänä iltana ratkaistavana, ehkä jo tässä istunnossa se tie, onko tässä maassa vastavallankumous voittava, vai onko työväenluokka kykenevä asettumaan vallankumouksen etunenään ja viemään osaltansa sitä suurta vallankumousta eteenpäin, jonka ensimäiset kellonsoitot järkyttävät eurooppalaista maailmaa. Ei asia ole, hyvät herrat, älkää väittäkö sitä, meille pelkkä taktiikkakysymys, josta

syystä te vastustatte niitä uudistusvaatimuksia, joita sosialidemokraattinen puolue on teidän ratkaistavaksenne esittänyt. Kyllä me olemme tässä eduskunnassa, tässä maassa tottuneet näkemään sen tosiasian, että lainmuodoilla, lainvarjon kautta ja näennäisesti laillisilla keinoilla on aina kansan vapaudenasiaa koetettu tukahuttaa ja hävittää ja meillä on perustuslaillisuus näytellyt aina sellaista osaa, että toiselta puolen tätä perustuslakia on käytetty kilpenä ulkoa uhkaavaa venäläistä vaaraa vastaan silloin, kun Suomen porvariston luokkaedut ovat olleet uhatut, mutta samalla kertaa on maan sisäisessä elämässä koko tämän eduskunnan olemassaolonaikana käytetty tätä samaa laillisuutta, tätä samaa perustuslaillisuutta kansan uudistusvaatimusten tukahuttamiseksi. Onhan tässä eduskunnassa totuttu näkemään ei yhtä kertaa vaan kymmeniä kertoja, että kun joku lakiehdotus, mikä hyvänsä, joka tarkoittaa kansan syvien rivien elämänehtoja, joka yleisessä mielipiteessä ja koko yhteiskunnassa on saavuttanut sellaisen tunnustuksen, ettei enää löydä yhtään niin rohkeaa porvaria, joka uskaltaisi väittää, että tämä vaatimus olisi sinänsä väärä, onhan totuttu näkemään, että silloin, kun tällainen ehdotus milloin hyvänsä tehdään, niin silloin on ehkä kymmenen lainoppinutta pyytänyt tässä eduskunnassa puheenvuoroa ja alkaneet selitää, että kyllähän tuo asia on oikein, kyllähän siinä on kieltämättä parannus tehtävä, kyllähän siinä on olemassa yhteiskunnallinen epäkohta ja niin poispäin, mutta sanotaan, että nyt on laki muutettava laillisella tavalla, nyt löytyy perustuslaki, nyt löytyy perustuslain takana yhtä ja toista säännöstä, ja nämä säännökset, nämä kuolleet kirjaimet, nämä paperipalaset, ne ovat niitä tekijöitä, joiden tähden tämän kansan täytyy kuolla nälkään, joiden tähden kansan elämän täytyy tukahtua, joiden tähden kansan vapauden täytyy hävitä tässä maassa. Tämä ei siis ole mitään outoa. Koko tämän asian käsittelyn aikana olemme yhä uudelleen ja uudelleen kuulleet uudistuvan tämän asian: nyt on laki meidän tiellämme. Ei ole sosialistit muka osanneet käyttää sellaisia lain ulkonaisia muotoja, että olisivat saavuttaneet ne uudistusvaatimuksensa, mitä he vaativat, saavuttaneet kansan vapauden, valtalain voimaan ja sen valtalain yhteydessä myös muutamia muita uudistusvaatimuksia. Täällä on väitetty, että me käytämme vääriä menettelytapoja, vääriä ja vääjäämättömiä keinoja hankkiaksemme itsellemme yhteiskunnallisia oikeuksia. Muun muassa on väitetty sitäkin, että me emme ole häikäilleet turvautua vieraisiin pistimiin, niinkin raakoihin pakkokeinoihin, ajaaksemme omaa tahtoamme läpi. Mitä tähän asiaan tulee, niin minä tahtoisin ystävällisesti huomauttaa, että Suomen porvaristolla on sittenkin syytä kiittää sosialidemokraattista puoluetta siitä, että ne pistimet eivät ole tässä maassa olleet sen vaarallisempia kuin ne ovat olleet. Minulla on jonkunverran käytännöllisiäkin kokemuksia tässä asiassa. Me sosialidemokraatit milloin hyvänsä maaliskuunpäivinä joutuessamme venäläisen sotaväen kanssa kosketuksiin saimme yhtä mittaa taistella niitä käsityksiä vastaan, jotka tässä maassa vanhan keisarivallan hallitusaikana olivat kiteytyneet venäläiseen sotaväkeen, niitä käsityksiä vastaan, joita tällä sotaväellä oli olemassa Suomen porvaristosta. Ensimäisiä kysymyksiä, milloin ikinä me tulimme niihin kosketuksiin, oli: minkälainen on teidän suhteenne Suomen porvaristoon; eikös tämä Suomen porvaristo ole kukistettava; eikös se ole vaarallista; eikös se ole liitossa saksalaisten kanssa; eikös se toimita aseita tähän maahan j. n. e.? Meille tehtiin lukemattomia tällaisia vakavia ja sangen vaarallisia kysymyksiä. Ja minä sanon teille, hyvät herrat, että minä omasta puolestani ja varmasti sadat ja tuhannet minun tovereitani, sosialidemokraatit, ovat tehneet voitavansa hämmentääkseen, hävittääkseen venäläisestä sotaväestä näitä käsityksiä. Me olemme koettaneet osoittaa heille, että meidän ja Suomen porvariston välit voidaan ratkaista rauhallisella tavalla, että se taistelu, mitä tässä maassa on käyty porvariston ja työväestön välillä, voidaan ratkaista siveellisillä keinoilla. Olemme osoittaneet, että meillä on heikko porvaristo silloin, kun työväestö on liittynyt yhteen. Silloin, kun työväestö asettaa vakavat vaatimuksensa esille, niin tällaisena historiallisena hetkenä tuskin Suomen porvaristo kykenee ja uskaltaa käyttää aktiivisia keinoja tukahuttaakseen ja tehdäkseen mitättömäksi työväestön vaatimuksia. Tähän suuntaan ja monella eri tavalla on sosialidemokraattinen puolue tehnyt voitavansa säilyttääksensä rauhaa, pitääksensä yllä rauhaa tässä maassa ja estääkseen vierasten voimien, venäläisten aseiden sekaantumista meidän asioihimme. Jossain tapauksessa sitä ei ole voitu estää, mutta sosialidemokraattista puoluetta on tässä taistelussa tähän päivään asti elähyttänyt se ajatus, että meidän on tultava tässä taistelussa omine voiminemme toimeen ja että me tu-

lemme omine voiminemme toimeen. Ne syytökset, jotka tässä kysymyksessä on heitetty, ovat kokonansa väärät ja aiheettomat.

Minä tahtoisin sanoa tässä asiassa vielä vähän enemmän. Minä tahtoisin sanoa, että jos me sosialidemokraatit olisimme tosiaankin olleet väkeä sellaista, joiksi esimerkiksi viime vaalien aikana porvaristo koetti sosialidemokraatteja kuvata, että nimittäin me emme olisikaan tässä maassa pyrkineet mihinkään muuhun kuin vallattomuuteen, että me emme olisikaan pyrkineet mihinkään muuhun kuin anarkiaa, laittomuutta, levottomuuksia ja yhteiskunnallisia häiriöitä aikaansaamaan, jos me todella olisimme olleet sellaista väkeä, miksi porvaristo meidät lähettäessään vaalijulistuksia, vaalikirjoituksia vaunulastittain tahtoi kuvata, niin minä tahdon sanoa, hyvät ystävät, teille vakavasti, että moni teistä ei kantaisi enää päätänsä sillä paikalla, millä se nykyänsä seisoo, sillä sosialidemokraateilla, Suomen järjestyneellä työväestöllä, olisi kyllä ollut mahtikeinoja käytettävänä tänä vallankumouksen aikana.

Tänä iltana me myöskin olemme tarjonneet rauhallista tietä kaikkien näiden asiain ratkaisemista varten. Monta kertaa on puolelta ja toiselta riittävästi todistettu, että ne vaatimattomat ehdotukset, mitä tässä on esitetty, eivät olisi mahdottomia tämän eduskunnan hyväksyä, ei olisi mahdotonta hyväksyä antaa kehotusta senaatille julkaisemaan niitä lakeja, joita edellinen eduskunta on hyväksynyt j. n. e. Mutta näyttää siltä, että porvaristo ei tahdo ottaa tarjottua kättä vastaan, se ei tahdo tehdä välirauhaa, se ei tahdo saada näitä asioita rauhallista tietä ratkaisuun. Ja kun se ei sitä tahdo, niin silloin jää ainoaksi mahdolliseksi tieksi työväenluokalle käyttää toisia keinoja, joita se täällä on esille tuonut, käyttää suurlakkoa, ja sen perästä sitten kuka tietää, minkälaisiin tuloksiin se on johtava, mitä muita keinoja työväenluokka on pakotettu silloin käyttämään. Tämä on olojen välttämättömyys, olojen pakko. Köyhälistö ei voi enää kauvemman aikaa tyytyä. Se on antanut jo kyllin paljon uhreja. Se on hallinnut ja koettanut hallita, kuten sanottu, kuusi kuukautta sitä vaikeaa asemaa, missä tässä maassa on eletty. Ne joukot, jotka tänne ovat tulleet, eivät ole tilatut. Ne joukot, jotka ryhtyvät suurlakkoa tukemaan, eivät ole kiihoitettuja, sillä kyllä meillä niin on asianlaita ollut, että työväen johtajat ovat olleet vaikeassa asemassa näinä päivinä. Lakkaamatta ympäri maata tulvii vaatimuksia vaatimusten perästä jokaiselle yksityiselle edustajalle, erinäisille orgaaneille ja järjestöille, joissa yhä jyrkemmällä ja jyrkemmällä tavalla vaaditaan, että nämä lait täytyy saattaa voimaan, muuten työväen täytyy ryhtyä toisenlaisiin keinoihin. Ei siis mihinkään päästä siitä asiasta, että porvariston on tässä valittava, tahtooko se tänä iltana äänestää tässä maassa levottomuutta, rauhattomuutta, kenties kapinaa, vai tahtooko se uudelleen lähteä meidän kanssamme kulkemaan eteenpäin rauhallisen uudistuksen tietä, viemään yhteiskunnallista kehitystä eteenpäin.

Ed. Leppänen: Täällä ei tietenkään maksa vaivaa käyttää puheenvuoroa siinä tarkoituksessa, että voisi enää asiain menoon millään tavoin saada aikaan muutoksia, mutta oikeistolaisten lausunnoissa oli muutamia semmoisia kohtia, joihin minä omasta puolestani olen katsonut olevan syytä hieman kajota.

Ed. Ingman puhemiehistön menettelyä puolustaessaan mainitsi hylkäämisen syyksi m. m. sen, että näiden ehdotusten lähtökohta olisi väärä, että olisi lähdetty siitä edellytyksestä, että ne kaikki lait ovat jo vahvistetut, joten ei siis nyt olisi kysymyksessä enää muu kuin niiden julkaiseminen. Ja kun he oikeistolaiset eivät tahdo tunnustaa näitä lakeja jo vahvistetuiksi, eivät he ole katsoneet voivansa puoltaa myöskään eduskunnassa näiden anomusten käsittelyä. Mutta vaikkapa nyt niinkin olisi, että ed. Ingmanin käsitys olisi tässä suhteessa oikea, niin ei minun käsittääkseni vielä sittenkään olisi syytä hylätä näiden ehdotusten käsittelyä sen vuoksi, että johan yksin Kerenskin antama asetus, jolla senaatin valtaa väliaikaisesti laajennettiin, olisi oikeuttanut senaatin julkaisemaan nämä lait, vaikkapa eduskunta ei niitä omasta puolestaan olisikaan vahvistanut. Jo yksin senkin vuoksi eduskunnalla siis olisi oikeus kiirehtiä senaattia tässä asiassa. Meidän on myös otettava huomioon, että tämän tilanteen vallitessa, jolloin minkäänlaista korkeimman vallan käyttöä ei ole olemassa, eduskunnan velvollisuus olisi olla ei ainoastaan lakiasäätävänä laitoksena, vaan myöskin tarpeen vaatiessa puuttua vaikka toimeenpanevaankin puoleen. Vaikka ei mitään muita edellytyksiä olisikaan olemassa, niin jo tämän hetken vuoksi olisi eduskunnalla, jos se tehtävänsä oikein ymmärtää, velvollisuus antaa senaatille määräys näiden lakien julkaisemisesta, sanokoot valtiopäiväjärjestykset sitä vastaan mitä tahansa. Mutta ed. Wrede ei ole väittänytkään, ettei

näitä ehdotuksia olisi sen vuoksi voitu käsitellä, mutta suurin vika on muka se, että ne olivat valtiopäiväjärjestystä vastaan senvuoksi, että ne eivät olleet valtiopäiväjärjestyksessä mainittujen alotteiden mukaisia, eivät siis ollet esityksiä, anomuksia, enempää kuin adresseja. Tämäkin on oikeastaan perin muotoseikkoihin takertumista. Jos todellakin tämmöisten tärkeitten asiain käsittely eduskunnassa tällä lailla muotoseikoilla estetään, kyllä silloin todellakin olemme omien lakiemme orjia ja sen seuraukset saattavat tulla perin tuhoisiksi.

Ed. Ingman, Alkio y. m. koettivat varsin laajasti puolustella nykyisen eduskunnan oikeuksia muka meidän hyökkäyksiämme vastaan. Näiden asiain yhteydessä, joista nyt on kysymys, ei olisi minun käsittääkseni millään tavalla ollut syytä puuttua niihin seikkoihin, sillä eihän näissä alotteissa ole lainkaan tahdottu nykyistä eduskuntaa syrjäyttää enempää kuin sen laillisuuttakaan kieltää, joten siis keskustelun siirtäminen sille alalle oli kokonaan ulkopuolella oleva asia, jolla tahdotaan sotkea asiallisten asiain käsittely. Vieläpä täällä on menty paljon pitemmällekin. Muun muassa ed. Luopajärvi on tahtonut selvää vastausta siihen, tunnustaako Suomen sosialidemokraattinen puolue tämän eduskunnan lailliseksi. Vaikka minä en olekaan millään tavoin oikeutettu puhumaan koko sosialidemokraattisen puolueen puolesta, enkä edes sosialidemokraattisen ryhmänkään puolesta, niin siitä huolimatta katson kuitenkin voivani lausua oman käsitykseni asiasta. Tämän eduskunnan laillisuus tai oikeastaan sen olemassaolo riippuu tästä eduskunnasta itsestään. Jos se todellakin kykenee olemaan tehtävänsä tasalla, niin ei mikään sen olemassaoloa uhkaa. Mutta jos se osoittautuu yhtä mahdottomaksi, yhtä aikaansaamattomaksi kuin mitä se tähän saakka on ollut, niin on aivan mieletöntä, että Suomen kansa antaisi tämäntapaisen eduskunnan olla olemassa. Tämä ei todellakaan ymmärrä hetken vaatimuksia, eikä kykene panemaan kansan tahtoa toimeen.

Täällä teki ed. Alkio toivehikkailta näyttäviä viittauksia niistä ehdotuksista, joita maalaisliittolaisten puolelta tultaisiin aivan lähimmässä tulevaisuudessa tekemään. Saattaa olla mahdollista, että maalaisliittolaisilla on tässä suhteessa sangen hyviä tai ainakin hyvää tarkoittavia ajatuksia. Mutta täytyy valittaa, että ne alotteet tulevat liian myöhään esille. Kuka takaa, etteikö meillä tämä istunto olisi viimeinen Jos niin olisi, olisi ollut toki välttämätöntä, että ainakin tässä istunnossa olisivat ne ehdotukset tulleet esilletuoduiksi, että niistä olisi voitu päätellä, onko niissä jotain huomioonotettavan arvoista vai ei, löytyykö niiden pohjalla todellakin ratkaisemismahdollisuuksia.

Täällä ovat monet muutkin edustajat, esimerkiksi Schybergson, koettaneet uskotella, että nyt, kun eduskunta pääsee varsinaiseen työn alkuun, löydetään eri puolueitten kesken joku sovinnollinen ratkaisutapa, jolla päästään tästä tilanteesta ohi. Nähdäkseni nämä ovat liian hyväuskoisia oletuksia. Meidän puolelta on tämä tilaisuus käsitetty viimeiseksi, jolloinka todellakin jonkunmoinen sovinto olisi voitu saada aikaan. Mutta kun se muotoseikkojen perusteella hylättiin, niin kyllä nyt tulevaisuus tässä suhteessa näyttää aivan toivottomalta.

Ed. Arajärvi: Ed. Vuoristo luki täällä ammattiliittojen tekemän päätöksen. En tahdo kieltää merkitystä tuonluontoiselta päätökseltä. Sillä epäilemättä saattaa olla varsin huomattava vaikutus asiain menoon tässä maassa. Mutta kuulun niihin, jotka ovat auttamatta toisella kannalla kuin ed. Vuoristo siihen nähden, että niiden toimenpiteitten kautta, joihin hän sanoi ammattiliittojen järjestön liiton tulleen äskeisessä kokouksessaan, saavutettaisiin se tulos, jota hän tarkoittaa ja jota he tarkoittavat. Suurlakko vallan varmaan ei lisää jokapäiväistä leipää, joka on yhteinen sekä vasemmistolle että oikeistolle. Mutta vasemmisto ja oikeisto tarvitsee ei ainoastaan leipää ja juomaa ja sitä, millä he joka päivä itsensä verhoittavat, vaan ed. Sirolan K. G. Sirenin poikana pitäisi tietää varsin hyvin, että jokapäiväiseen leipään kuuluu myöskin jotain muuta, siihen kuuluu hyvä hallituksen meno, terveellinen ilma, rauha, terveys, hyvät tavat ja muuta senkaltaista. Ja tämä kaikki on yhteistä porvaristolle ja myöskin vasemmistolle (Vasemmalta: Porvaristo pitää ne yksin.)

Mutta tämä ei ole varsinaisesti se, jota minä oikeastaan tahtoisin tässä tilaisuudessa lausua. Minun tapani ei ole ollut käyttää eduskunnan aikaa puheluihin, minä olen tyytynyt tekemään kohdaltani ilmoituksia, oikosia ehdotuksia, ja sillä hyvä. Mutta minusta tilanne on tällä kertaa semmoinen, että minäkin uskallan muutamaan seikkaan tässä koskettaa, koska ne mielestäni ovat senlaatuisia, että niitä tulee ottaa varteen sekä oikeiston että vasemmiston. Ja ne ovat sellaisia, että ne ovat tähän päivään saakka liiaksi unohdetut

Suomen kansan eduskunnassa. Suomen kansan eduskunta, sekä oikeisto että vasemmisto, on tehnyt muutamia virheitä aina ja sitä tekoa jatkuu vielä tässäkin istunnossa.

Suomen kansan eduskunnassa ajetaan takajälkiä. Valtiopäivillä on edustajien silmät taaksepäin olleet koko sen ajan, kuin minä olen ollut eduskunnassa. Kolmen valtiomiehen ja heidän kannallaan olleitten teoista on Suomen kansan eduskunnassa keskustelu käynyt. Yrjö-Koskisen ohjelma, Mechelinin ohjelma ja Tokoin ohjelma, ne ne ovat jatkuvasti olleet poliittisen keskustelun alaisina. Ja tätä suoritettaessa on yleensä aina katseltu taaksepäin. Eduskunnan vasemmisto, joka luulee olevansa käytännöllisen politiikan tekijä, ja ehkä sitä on joskus ollutkin, on vallan varmaan näillä valtiopäivillä eritoten eksynyt siihen samaan virheeseen, johon Suomen eduskunta yleensä on eksynyt. Nyt ei tahdo sosialidemokraatti enempää kuin varhemmin muut tunnustaa poliittisia virheitään. Valtiomies Tokoi miehineen on tehnyt auttamattoman poliittisen virheen. Tämä on tunnustettava. Ellei sitä tunnusteta työssä ja toimessa — sanoilla ei sitä sovi vaatiakaan ketään tunnustamaan, se olisi poliittinen virhe — ellei sitä, sanon minä, tunnusteta työssä ja toimessa nyt, niin tulevaisuus on sen tunnustava. Sitä, mitä jäi tekemättä hajoitetussa eduskunnassa — hajoitettiinko se laillisesti vai laittomasti, on samantekevä — sitä ei saa enää tehdyksi, se pysyy tekemättä, ajan pyörää ei voi vasemmistokaan edes suurlakon avulla kääntää takaisinpäin. (Vasemmalta: Eteenpäin on tarkoitus.) Se saattaa kyllä panna toimintansa käyntiin sen aikaansaamiseksi, mikä on herra Tokoin politiikassa ollut pääasia, vähäväkisten auttaminen, mutta herra Tokoin poliittisia virheitä se ei voi korjata, sillä ne ovat takanapäin. Tämä on tunnustettava, ei sanoissa, mutta sillä tavalla, että vastainen toiminta ohjataan sen mukaan. Suomen kansaa ei saada varsinaisesti suurlakkoon ajaakseen oikeuteensa sitä, mitä ei voi enää oikeuteensa ajaa: poliittisten erehdysten, laskuvirheiden olemattomiksi tekemistä. Jotain toista on ehdottomasti tavoiteltava, jos mielitään onnelliseen tulokseen tulla, auttaa ja edistää Suomen kansaa. Tunnustetaan pois, kuulummeko sitten vasemmistoon tai oikeistoon, että eräät yleiset näkökannat ovat sellaiset, jotka pitävät paikkansa kaikkien edellämainitsemieni poliittisten henkilöiden ohjelmassa: Suomen kansan eduskunnan ei tule rakentaa — siihen on jo viitattu täällä — ei venäläisvihaan eikä saksalaisrakkauteen, vaan se on suomalainen kansallinen pohja aina oleva, jolta on katseltava ja järjestettävä asioita sekä vasemmiston että oikeiston, jos täällä tahdotaan onnelliseen tulokseen päästä. Ja kyllä ennen kaikkea vasemmiston on pidettävä huolta siitä myöskin, että niin paljon kuin tehdä taidetaan, laillisuus aina ja joka paikassa tulee noudatetuksi, sillä vähäväkisellä — se on vallan varma — ei löydy sen parempaa turvaa, kuin laki. Eduskunnan ei pidä pienimmässäkään käydä yli sen, mikä on laillisena pidettävä ja mikä on eduskunnassa aina laillisena pidetty. Kolmanneksi kyllä pitää myös paikkansa se, että vähäväkisten asemata on ehdottomasti korjattava. Mutta mitä tulee niihin lakiehdotuksiin, joita täällä nyt tahdotaan väkivallalla laiksi saada, niin siinähän se poliittinen virhe juuri on vasemmistolla, että se ei niitä aikanaan laillisella tavalla ajanut laiksi. Vasemmistohan ajoi laiksi eräitä muita, jotka nyt ovat tulleetkin vahvistetuiksi säännöllisessä järjestyksessä, mutta nämä se jätti sivuun, se ei tehnyt sitä, mitä sen kannaltansa — omalta kannaltansa, sanon minä, — olisi pitänyt tehdä, ja kun se tätä ei tehnyt, niin se ei sitä nyt enää myöskään tehdyksi saa. Tämä on minun käsittäkseni aivan selvä asia, vasemmiston ei tule yrittääkään aikomuksiaan sillä tavalla toteuttaa kuin se nyt yrittää. (Siis romukasaan.) Ei ollenkaan siitä ole kysymys: täällä on kyllä esitetty keinoja, millä tavalla edistys kyllä saataisiin käymään ja ed. Hänninen-Valpas eilen illalla, merkillistä kyllä, jo lausui mielihyvänsä siitä, että eduskunta nyt on lähtenyt käymään sellaista tietä, joka lupaa aukaista mahdollisuuden hedelmälliselle työlle. (Jatkoa vaan.) Jatkoa odotetaan huomenna. Jos eduskunta voi, niinkuin odotamme, toimittaa asianomaiset valiokunnat j. n. e., niin tulee työ käymään säännöllisessä järjestyksessä. Minä olen puolestani vasemmiston kanssa, esimerkiksi mitä niihin lakeihin tulee, joita täällä ehdotetaan laittomalla tavalla voimaansaatettaviksi, jo viime eduskunnassa ollut valmis — valtalakia lukuunottamatta — suostumaan, mutta ei ole minun asiani ollut eikä sen ryhmän, johon minä kuulun, toimittaa niitä sitä tietä voimaan, jota silloisen eduskunnan enemmistö tahtoi. Minä puolestani uskon, että jos osa Suomen kansaa yhdessä ammattiliittojen järjestön kanssa aikoo suurlakon avulla, niinkuin se on päättänyt, tänään tai huomenna toteuttaa nämä vaatimuksensa, niin jokapäiväinen leipä ei varmaankaan tästä leviä Suomen kansalle. Mutta jos se järjestää

asiansa niin, että se ryhtyy toimenpiteisiin, että eduskunta saa laillisen ajan ja laillisen tilaisuuden suorittaa sen, minkä se nyt tahtoo suorittaa, niin silloin on asia minun ymmärtääkseni kokonaan toinen.

Ed. Lohi: Täällä ovat monet sosialidemokraattiseen ryhmään kuuluvat puhujat tahtoneet kaikesta huolimatta saada leimatuksi myöskin maalaisliiton osalliseksi siihen, että n. s. valtalakia tai valtaa eduskunnan käsiin ei ole saatu aikaan. Täällä jo ed. Luopajärvi teki siitä muistutuksia, mitä me olemme tässä asiassa koettaneet. Tahdon vielä pikkusen kerrata mitä olemme tehneet.

Muistatte kai miten ensi kerran äänestettäessä te asetitte valtalain yhteyteen ohjelmajulistuksen. Meidän käsityksemme mukaan eduskunta ei ole mikään ohjelman laatija, täällä tehdään lakeja, vahvistetaan lakeja (nimittäin jos valtalaki hyväksytään). Me emme voineet yhtyä teidän ehdotukseenne. Porvarit ehdottivat asetettavaksi direktoorion, jolle korkein valta siirrettäisiin. Me emme yhtyneet siihen, me asetuimme sille kannalle, että eduskunta selittäisi itsellään olevan korkeimman vallan ja päättäisi vahvistaa sen viime eduskunnan heinäkuun 18 päivänä säätämän lain korkeimman vallan käyttämisestä. Te tiedätte, että oikeiston epärehellisen äänestysmenettelyn kautta tämä ehdotus ei tullut eduskunnan päätökseksi sekä siitä syystä, että te olitte kytkeneet tähän yhteyteen vaikka mitä asioita, nimittäin teidän ohjelmajulistukseenne.

Sitten oli kysymys tämän direktoorion vaalista. Me teimme vielä siinä tilaisuudessa ehdotuksen, että tämä direktoorion vaali lykättäisiin, mutta sen sijaan päätettäisiin vahvistaa nyt voimaanastuvaksi tämä heinäkuun 18-päivän laki. Eduskunnan herra puhemies ei laskenut tätä ehdotusta äänestyksen alaiseksi. (Vasemmalta: Ajetaan pois se puhemies!) Valtiopäiväjärjestyksen mukaan me tuskin voisimme sitä tehdä. (Vasemmalta: Jos tarvitaan, niin kyllä voimme tehdä.) No niin, pääasiallinen periaatteellinen ero on siis meillä valtalain suhteen siinä: että te selitätte, että valtalaki on voimassaoleva laki, me katsomme, ettei se ole vielä voimassa, koska Suomen kansaan on vedottu ja Suomen kansa on vaaleissa tahtonut antaa vastauksensa ja Suomen kansa on näillä edellytyksillä vaaleihin lähtenyt ja se on lähtenyt niissä merkeissä, että nyt on se vahvistettava, jos enemmistö eduskunnassa on sen puolella. Me lähdemme siitä ja sanomme, että tämä eduskunta on laillinen. Ed. Kellosalmen ehdotukset ja se ehdotus, josta puhemies kieltäytyi nyt äänestämästä, lähtee myös siitä periaatteesta, että valtalaki on jo voimassa oleva laki, mutta että eduskunnan on kiirehdittävä senaattia se julkaisemaan. Me emme saata asettua tälle kannalle.

No niin, me olemme jo kaksi kertaa täällä yrittäneet saada valtalain voimaan, mutta se ei ole onnistunut. Nyt ollaan semmoisessa umpikujassa, että tämän valtalain kysymys on nyt perustuslakivaliokunnassa ja lienee turha uudistaa enää kysymystä samassa muodossa, ennenkuin perustuslakivaliokunta on lausuntonsa tästä antanut.

Täällä on tehty monta kysymystä siitä, kun ed. Alkio lausunnossaan antoi viittauksia siihen, että meidän taholta on ajateltu vielä yhtä keinoa tästä umpikujasta päästäksemme, ja on kysytty, minkälaista on ajateltu. (Vasemmalta: Puhemiehen selän taa taas menty.) Ja minä pyydän nyt tässä ilmoittaa: Me olemme ajatelleet sensuuntaista ratkaisua, että tekisimme sensuuntaisen ehdotuksen, että koska sitä valtionhoitajakuntaa, jolle eduskunta on päättänyt antaa Suomen korkeimman valtiovallan käytön, ei vielä ole voitu valita, päättää eduskunta toistaiseksi itse käyttää sitä valtaa, joka voimassa olevien säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle. Minä en tiedä, jos tämmöinen ehdotus tehdään, laskeeko herra puhemies tätäkään ehdotusta äänestyksen alaiseksi. (Vasemmalta: Sentähden teettekin, kun tiedätte, ettei.) Minä ajattelen, että hän ei sitä nyt laskisi, vaan se lykkääntyy sen takia, että nyt meillä on käsiteltävänä kysymys siitä, hyväksyykö eduskunta puhemiehen menettelyn ed. Kellosalmen ehdotuksesta vai ei. Ja kun tätä meidän ehdotustamme ei ole ehditty sitä tietä, mitä ed. Kellosalmi on ehdotukseensa tehnyt, ajaa perille, niin sentakia en katso tällä kertaa tarpeelliseksi tätä ehdotusta tehdä, koska minä otaksun, että puhemies selittää tämän sillä lailla. Saatte uskoa, hyvät vasemmistolaiset, että me olemme aivan vakavasti sitä mieltä ja tämmöisen käsityksen takana seisomme, että tästä umpikujasta täytyy päästä siihen, että eduskunta saa vallan, ja me olemme vielä yhtä mieltä siitä, että ne lakiehdotukset tai ainakin useimmat ja tärkeimmät niistä, mitkä sisältyvät ed. Kellosalmen ehdotukseen, saadaan eduskunnassa voimaan saatetuiksi, sillä me tulemme vilpittömästi useimpia niitä kannattamaan, ainakin näitä tärkeämpiä, nimittäin valtalakia, kunnallislakia, 8-tunnin lakia j. n. e. Tämä on tällä hetkellä

meidän suunnitelmamme. Johtaako se mihinkään tulokseen, sen tulevaisuus näyttäköön.

Ed. Wiik: Friherre Wredes stora tal, som föranledde mig att begära ordet, bragte mig i minnet det gamla ordstäfvet „Fiat justitia, pereat mundus", det är uttydt i ett fall som detta: Må världen förgås, blott juristeriet triumferar. Det juristeri, som med förbundna ögon trampar sin vanda stig utan att veta eller vilja veta att ett jordskred inträffat, som gör att stigen icke längre kan beträdas. Friherre Wrede utgick från den förutsättningen, att lagen af den 18 juli är ogiltig, emedan en lag, som afser att ändra en tidigare bestående, bör stiftas i den ordning den tidigare lagen stadgar. Lagen af den 18 juli skulle alltså självfallet ha bort stadfästas af kejsaren och storfursten. Men friherre Wrede lämnade oss i fullständig ovetenhet därom, huru detta skulle kunnat ske, då en kejsare och storfurste icke existerar. På denna underlåtenhet från friherre Wredes sida faller hela det resonemang, som han på sin princip uppbyggde, ett resonemang, som utan tvifvel från hans sida var ärligt menadt och som mottogs med bra-rop af den klick reaktionärer, som för att skyla sin råa klassegoism behöfver få sig af hederligt och lagfaret folk anvisade en del paragrafer och en del vackra talesätt om lag och rätt.

Landtdagens talman har själf stått till tjänst med ett sådant talesätt, då han motiverade sin vägran att föredraga ldgm Kellosalmis förslag därmed, att de lagliga förutsättningarna för deras föredragande icke funnos. Det har händt en gång förut, att man här i landet sökt lägga hinder för en framstormande folkrörelse med denna motivering: de lagliga förutsättningarna föreligga icke. Det var 1905, när folket kräfde lika och allmän rösträtt. Finlands dåvarande ståndslandtdag ansåg, att de lagliga förutsättningarna för ett landtdagsarbete alls icke förefunnos och att rösträttsfrågan därför icke kunde upptagas. Samma år på hösten tvang folket genom storstrejken igenom detta kraf utan att fråga efter, huruvida „lagliga förutsättningar" funnos.

Det synes mig otroligt, att herr talmannen på eget bevåg skulle ha fattat sitt beslut i denna fråga. Jag kan icke tro, att en människa skulle taga på sitt ansvar att kasta landet i storstrejk, måhända i inbördes krig. Jag måste antaga, att bakom talmannens beslut stå borgerliga grupper, måhända hela den borgerliga landtdagsmajoriteten. Denna kan heller icke vara okunnig om situationens allvar.

Det har gått dagar, det har gått veckor, sedan dessa frågor började behandlas. Genom arbetarpressen, genom en mängd mötesresolutioner, genom hela den svallning, som råder inom arbetareklassen och som kastat så många stänk in i denna församling, ha säkerligen de borgerliga kunnat komma till den uppfattning, att böljegången ute bland folket verkligen är stark, ja, att den kanske blir stark nog, att slå ihop öfver de maktägande klassernas hufvuden. Men då vi sagt detta, har man beskyllt oss för att utslunga hot. Detta påstående beror tydligen på en missuppfattning. Man föreställer sig, att storstrejken eller medborgarkriget är någonting, som vi sosialdemokrater längtade efter. Tvärtom, dessa frågors behandling i landtdagen har nogsamt visat, att vi för vår del söka i det längsta undvika denna ytterligare skärpning af klasskampen. Dag efter dag och vecka efter vecka ha vi framställt det ena förslaget efter det andra. Gång på gång ha vi tagit saken under förnyad ompröfning inom vår egen krets. Och det synes mig, som om vi icke kunde fortsätta på detta sätt utan att uppoffra arbetarklassens intressen och dess värdighet.

Landtdagsman Schybergson sporde, hvarför vi tillägga ldgm. Kellosalmis förslag så mycken betydelse. Jo, det är just därför, att det är ett försök och, såvidt jag kan förstå, det sista försöket att komma till en fredlig uppgörelse. Man kunde möjligen ur ldgm. Schybergsons yttrande utläsa den tanken, att eftersom, såsom han påpekade, vi dock icke anse lagen af den 18 juli vinna i ökad laglighet genom att yttermera bekräftas af denna landtdag, vi icke borde göra något förslag därom, utan tilläfventyrs sätta denna lag i kraft med de maktmedel, som stå till vårt förfogande. Om detta var landtdagsman Schybergsons mening, så vill jag erkänna att det finnes en del förnuft däri. Men på borgerligt håll tror man synbarligen icke, att vi ha kraft att sätta bakom de yrkanden vi framställa. Det skola vi icke tvista om. Det få de närmaste dagarna visa. Min uppfattning är emellertid den, att Finlands arbetarklass har stålsatts i så pass många strider, att minnet af storstrejken för 12 år tillbaka är så pass lefvande, och att den revolutionära stämningen tillräckligt uppfriskats under intrycket af den jäsning, som Europa rundt äger rum och som i mer än ett land bragt marken att vackla under de härskandes fötter, för att man skall kunna tro Finlands arbetarklass bestå den kamp, som de borgerliga synbarligen ha beslutit att påtvinga den.

Men det individualistiska betraktelsesätt, som i allmänhet utmärker borgarklassen, och med den grofva sociala okunnighet, som utmärker v å r t lands borgarklass, tror man att ett beslut, sådant som storstrejksbeslutet, är hopfunderadt i en partibyrå och dekreteradt till efterrättelse af någon allerhögsta partiinstans. Främmande som man i allmänhet på borgerligt håll är för tänkesätten inom arbetarklassen, föreställer man sig synbarligen saken på detta sätt. Att det är en missuppfattning, det skall man sannolikt snart få erfara. Det är de djupa leden, de allra djupaste, som ha beslutit kämpa denna kamp ut. Vi, deras representanter i landtdagen, ha gjort vad i vår ringa förmåga stått för att bringa denna kamp framåt med fredliga medel. Såvidt jag kan inse, återstår oss nu ingenting annat än att öfverlämna ordet åt dem därute, som skola veta föra ett kraftigare språk och kanske kunna tala mer öfvertygande till Finlands öfverklass.

Ed. I n g m a n: Tein tämän keskustelun alkupuolella herra Tokoille erään kysymyksen salahankkeista eduskunnan tuhoamiseksi, joista sanomalehdet ovat kertoneet. Tein sen kysymyksen herra Tokoille siitä syystä, että herra Tokoi viime perjantaina pyysi kysymyksen valtionhoitajan vaalista pöydälle. Herra Tokoi on vastannut minulle näin: „Edustaja Ingmanin minulle täällä tekemän kysymyksen johdosta pyydän vain lyhyesti ilmoittaa, että olemme vaikuttaneet sen, ettei edes rauhallisen mielenosoituksen tuomaa painostusta tätä eduskuntaa vastaan ole harjoitettu, jotta tämä eduskunta saisi tilaisuuden ja aikaa vapaan harkintansa perustuksella ryhtyä niihin toimenpiteisiin, joita ajankohta vaatii". Tämä vastaus on tosiaankin diplomaattinen. Se antaa tosiaankin tukea herra Valppaan aikaisemmin käyttämään mainesanaan herra Tokoista: „Porvarien nuorin ja taitavin diplomaatti".

Mutta osaa tämän kuitenkin lukea. Ja kun sen osaa lukea, niin se sisältää myönnytyksen siihen, että sellainen salahanke on ollut olemassa. Tämän salahankkeen on, sanomalehtikertomuksen mukaan, valmistanut 25-miehinen toimeenpaneva komitea, jossa on 22 Helsingin työväestön järjestöjen eduskunnan ja kolme vallankumouksen varalta aikaisemmin perustettujen järjestyskaartien hallinnon valitsemaa jäsentä. Nämä järjestyskaartit ovat virallisen selostuksen mukaan perustettuja tukemaan työväestönluokkaa, lausunto-, paino- ja kokousvapautta. Selostuksen mukaan näyttää tarkoitus olleen toinen. Ehdotus on sisältänyt, että nykyisen koollaolevan eduskunnan toiminta on katkaistava järjestyskaartien avulla ja vallan ottaa käsiinsä sosialistinen vallankumouskomitea. Vallankumouskomitean toiminnalle laajempaa kantavuutta antamaan ryhtyy viime valtiopäivien sosialistinen eduskuntaryhmä, joka esiintyy eduskunnan nimellä. Herra Tokoin lausunnon jälkeen saanen todeta, että hän ei ole sanallakaan kieltänyt tämän sanomalehdissä olleen selostuksen todenperäisyyttä. Täällä ovat useat puhujat kehuneet sosialistien „avointa ja rehellistä" esiintymisestä. Mutta tosiasia on, että porvarillisissa piireissä tuskin kukaan ennen viime sunnuntaita tiesi mitään näistä sunnitelmista. Olisi mielestäni sosialistien menettely paremmin ansainnut mainesanan „avointa" ja „rehellistä", jos edustaja Tokoi perjantai-iltana olisi maininnut, että tällaista suunniteltiin, eikä olisi puhunut siitä, että oli tutkittava vanhojen Ruotsin lakien säännöksiä siitä, mitenkä kuninkaanvaali olisi toimitettava.

On syytä kysyä, miksi tämä hanke silloin meni myttyyn. Herra Tokoi luki rauhallisuuden säilymisen vastauksessaan kokonaan sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ansioksi. „Me olemme vaikuttaneet sen" j. n. e., lausui herra Tokoi. Se sanomalehtiselostus, johon olen viitannut, sanoo siitä näin: „Mutta lauvantai-iltana, kun Pietarista pitkin päivää saapui arveluttavia uutisia, ei komitean taholta enää ehdotettukaan työväenkokouksille suunnitelmaa, vaan kehoitettiin odottamaan, ei päiviä, ei viikkoja, vaan hetkiä. Ja varsinkin järjestyskaarti oli määrätty olemaan valmiina minä hetkenä tahansa. Odotettaessa tehtiin uhkaus eduskunnalle, että jollei se tottele sosialistien tahtoa, tullaan se poistamaan". Niinkuin näkyy, menevät selostukset hyvin eri suuntiin. On tämän kaiken johdosta siis todettava, että Helsingin sosialidemokraattiset järjestöt ovat suunnitelleet venäläisen sotaväen turvissa sellaista toimenpidettä, jolla olisi tuhottava tämä Suomen eduskunta, jonka on valinnut lähes miljoona Suomen äänestäjää. Tätä tosiasiaa eivät paranna mitkään suurisanaiset uhkaukset. (Hyvä! Hyvä!)

Ed. A r o k a l l i o: Aikomukseni oli tehdä jotenkin samallainen ehdotus kuin ed. Lohen äskeisestä lausunnosta astuu esiin. Mutta kun tällaista ehdotusta tässä yhteydessä ei voida käsitellä, rajoitun ainoastaan lausumaan olevani pääasiallisesti samalla kannalla

kuin ed. Lohi. Voin sitä suuremmalla syyllä rajoittua tähän, kun kysymyksen tuonnemmassa käsittelyssä olen tilaisuudessa lähemmin perustelemaan kantani.

Ed. Tokoi: Ed. Ingmanin viimeisen lausunnon johdosta minun täytyy sanoa, että hänen koko lausuntonsa oli alusta loppuun pelkkää lorua. Mistään sentapaisesta asiasta, kuin hän tässä esitti, minä en edes mitään tiedä. Vaikka muuten ei tietäisikään, niin jo tästä lausunnosta käy selville, että hänessä yhtyy kaksi persoonaa, pappi ja diplomaatti. Se seikka, että työväestölle on kasvanut huono käsitys tästä eduskunnasta, se ei perustu yksinomaan siihen, että tämä eduskunta heidän käsityksensä mukaan on laittomilla vaaleilla pantu kokoon, vaan vielä enemmän se perustuu siihen, että se tältä eduskunnalta ei ole yhtään mitään saanut, eikä sillä ole minkäänlaista toivoakaan tässä eduskunnasta mitään työväestöä todella auttavia uudistuksia saada läpi. Se ei ole siis ihme, jos tyytymättömyys tätä eduskuntaa vastaan on kasvanut työväen keskuudessa, silloin kun eduskunnan menettely on alusta loppuun tähän mennessä ollut sitä kuin se on ollut. Mutta minkäänlaisia salahankkeita eduskuntaa vastaan ei työväen keskuudessa ole ollut. Se on esitetty, mitä on esitetty; se on esitetty täysin julkisesti eikä suinkaan missään salaisessa kokouksessa. Niistä en minä ainakaan tiedä mitään. Jos edustaja Ingman jostakin sellaisesta kokouksesta tietää, niin minä ne voin merkitä hänen omaan laskuunsa ja tiliinsä. Se on pelkkää provokatioonia, mitä hän esitti, eikä mitään muuta.

Ed. Ingman: Minä pyydän herra Tokoille ilmoittaa, että se selostus, minkä minä luin, on ollut jo eilen sanomalehdissä ja on tänään. On outoa, että herra Tokoi siitä ei edes sanomalehtien kautta mitään tiedä. Sitä, mitä minä olen sanonut, ei tee paremmaksi eikä pahemmaksi ne mainesanat, mitkä herra Tokoi suvaitsee minusta henkilökohtaisesti esittää.

Ed. Tokoi: Kylläpä siinä joutuisi oraalle, jos lähtisi kumoamaan kaikkien porvarilehtien esittämiä vääristeltyjä ja provokatoorisia tietoja. Sillä ne ovat joka ainoa lehti alusta loppuun niitä täynnä. Kerta kaikkiaan täytyy merkitä, että porvarilehtien sekä sävy että kirjoitustapa ja tapausten kertominen näinä raskaina aikoina on ollut sellaista, ettei se ole mitään muuta kuin pelkkää provokatioonia, ja heidän lausuntonsa täällä eduskunnassa vain lisäävät sitä provokatoorista toimintaa, jota siellä on harjoitettu.

Ed. Ingman: Ei asiallisia esityksiä kumota sillä „provokaattori"- tai „provokatsioni"-sanalla, johon herra Tokoi turvautuu, kun hänellä ei ole asiallisia perusteita esitettävinä.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa ei ole tehty mitään ehdotusta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Samoin on minun ilmoitettava, että edustaja Kellosalmi samalla kertaa, kuin mainittu aikaisempi kirjelmä jätettiin, on jättänyt toisen kirjelmän, jossa pyydetään samanlaista toimenpidettä kirjelmässä mainittuun, Suomessa asuvien Venäjän kansalaisten kunnallisia oikeuksia koskevaan lakiin nähden. Samoinkuin edellisessäkin asiassa tahdon tässäkin lausua käsitykseni olevan seuraavan: Kun kirjelmässä tehty ehdotus tarkoittaa sellaista toimenpidettä, johon asian nykyisessä tilassa ollen ei ole laillisia edellytyksiä, en katso voivani esittää kysymyksessä olevaa kirjelmää eduskunnalle.

Sama on käsitykseni siitä ed. Kellosalmen jättämästä kirjelmästä, joka koskee toimenpiteitä Venäjän kansalaisten elinkeino-oikeuteen nähden Suomessa.

Edelleen on ed. Kellosalmi samalla kertaa kuin kaksi edellistä kirjettä jättänyt kirjelmän, jossa ehdotetaan samanlaista toimenpidettä, kuin aikaisemmin on mainittu, koskeva lakia Suomen eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten virkatointen lainmukaisuutta.

Tämän johdosta saan ilmoittaa mielipiteeni olevan saman kuin kahden edellisen kirjelmän johdosta.

Niinikään on ed. Kellosalmi jättänyt eduskunnan kansliaan kirjelmän yhtäläistä toimenpidettä varten lakiin nähden, joka koskee kahdeksantunnin työpäivää.

Minun mielipiteeni siitä on sama, kuin noista edellisistäkin kirjelmistä.

Vihdoin viimein on ed. Kellosalmi jättänyt kirjelmän yhtäläistä toimenpidettä varten lakiin nähden, joka koskee maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain, lain kansan äänestyksestä ja kunnallisen vaalilain julkaisemisen kiirehtimistä.

Tähänkin nähden ilmoitan mielipiteeni olevan saman kuin kaikkiin edellisiin.

P u h e m i e s: Seuraava täysi-istunto on torstaina tämän kuun 15 päivänä k:lo 12 päivällä, jolloin toimitetaan valitsijamiesten vaali. Ehdokaslistat vaalia varten ovat annettavat eduskunnan sihteerille viimeistään k:lo 12 päivällä huomenna keskiviikkona. Kuitenkin tämä kaikki sillä edellytyksellä, ettei syytä ilmesty täysi-istunnon sitä aikaisemmin pitämiseen.

Ed. M ä k i: Sosialidemokraattisen ryhmän puolesta ilmoitan minä jyrkän vastalauseen puhemiehen käsitystä vastaan, kun hän kieltäytyi äänestyttämästä ed. Kellosalmen tekemistä ehdotuksista, kieltäytyi esittelemästä niitä. (Vasemmalta: Toinen puhemies!)

Täysi-istunto päättyy k:lo 5,10 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

7. Torstaina 15 p. marraskuuta

k:lo 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

	Siv.
1) Valitsijamiesten vaali	118
2) Ilmoituksia	„

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Koponen ja Nissinen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Valitsijamiesten vaali.

P u h e m i e s: Valitsijamiesten vaalia varten on oikeassa järjestyksessä jätetty 5 ehdokaslistaa. Ne on vaalilipuiksi yhdistetty ja tämä on edustajille jaettu. Asiantuntijaksi vaalitoimitukseen on pyydetty professori Ernst Lindelöf. Sen ohessa saan pyytää niitä edustajia, jotka ovat asiamiehinä toimineet eri ehdokaslistojen sisäänjättämisessä, siinä avustamaan. Sittenkun vaaliliput ovat uurnasta otetut, avatut ja lasketut, keskeytetään täysi-istunto, mutta jatketaan sitä k:lo 2 päivällä, jolloin vaalin tulos julistetaan.

Samalla pyydän huomauttaa, että valitsijamiesten on sitten kokoonnuttava vielä tänä iltana valitakseen puheenjohtajan, jotta huomispäivänä voitaisiin toimittaa valiokuntavaalit.

Nyt ryhdytään vaaleihin.

Istunto keskeytetään k:lo 1 p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 2 päivällä.

Ehdotus korkeimman valtiovallan käyttämisestä.

P u h e m i e s: Eduskunta on tämän kuun 9 päivänä päättänyt, että keisarin ja suuriruhtinaan valta on toistaiseksi uskottava tarkoitusta varten asetettavalle valtionhoitajakunnalle ja että valtionhoitajakuntaan kuuluu kolme jäsentä, jotka eduskunta valitsee sillä tavoin kuin on säädetty puhemiesten vaalista, ellei eduskunta voi yhtyä sen jäsenistä.

Kun kuitenkin valtionhoitajakunnan vaalia eduskunnan tämän kuun 10 päivänä tekemän päätöksen johdosta ei vielä voida toimittaa, mutta on välttämätöntä, että kysymys korkeimman vallan käyttämisestä saadaan hetimiten väliaikaisesti järjestetyksi, varsinkin jotta saataisiin ratkaistuksi kysymys senaatin talousosaston uudesta kokoonpanosta, saa puhemiehistö äänestyksen jälkeen kunnioittaen eduskunnalle ehdottaa,

> että kunnes eduskunnan päätös valtionhoitajakunnan asettamisesta toteutetaan tai eduskunta muuten toisin päättää, keisarin ja suuriruhtinaan vallan käyttäminen annetaan Suomen senaatin talousosastolle.

Puheenvuoron saatuaan lausuu vielä

Senaattori S e t ä l ä: Kunnioitettu herra puhemies! Arvoisa eduskunta! Kun eduskunta nyt valtiopäivien avaamispäivän jälkeen pitää ensimäistä täysi-istuntoaan, pyydän saada senaatin puolesta tehdä seuraavan ilmoituksen, jonka jo heti valtiopäivien kokoonnuttua olemme tehneet ryhmienväliselle valtuuskunnalle.

Tämä senaatti, joka useitten hallituksen jäsenten erottua on pitänyt velvollisuutenaan valtiopäivien avaamiseen asti hoitaa maan asioita, katsoo nyt sille käyvän mahdottomaksi pitemmälti jatkaa tehtävätään.

Hallitustehtävien edelleen hoitaminen on senaatille suorastaan mahdotonta jo yksistään sen vähäisen lukumäärän vuoksi, erittäinkin sen jälkeen, kun yksi sen jäsenistä, senaattori Serlachius, tämän kuun 5 päivästä alkaen sairauden vuoksi on ollut virasta vapaana ja elintarvepäällikkö samaan aikaan sai eron virastaan. Maan hallituksen ylläpitäminen käy senaatille mahdot-

tomaksi myös maan rahavarojen tilan vuoksi. Senaatti on valtiopäivien kokoontumiseen asti maan rahavarojen hoidossa voinut tulla toimeen tilapäisellä luotolla, mutta nyt on valtion kassareservi muutaman päivän kuluttua tyhjä, ja valtiopäivien avaamisen jälkeen on eduskunnan asiana huolehtia valtiovarojen riittävyydestä. Paitsi valtiovarojen järjestelyä vaativat edelleen elintarveasiat yhä jatkuvaa hoitoa ja mitä kiireellisintä uudestaanjärjestelyä.

Senaatin jäsenet pyytävät tämän vuoksi minun kauttani mitä vakavimmin eduskuntaa ryhtymään mitä pikaisimpiin toimiin uuden hallituksen aikaansaamiseksi.

Keskustelu:

Ed. Alkio: Sen kiusallisen aseman johdosta, johon on jouduttu sen johdosta, että toistaiseksi ei ole voitu määrätä, kuka tässä maassa käyttäisi korkeinta hallitusvaltaa, on maalaisliiton eduskuntaryhmä täällä, kuten tunnettu, koettanut saada sovitteluja aikaan oikeiston ja vasemmiston välillä. Kun asema oli eilen kärjistynyt huippuunsa, päätti maalaisliiton eduskuntaryhmä kääntyä kirjelmällä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puoleen, pyytäen heiltä vastausta eräisiin asiaa selvittäviin kysymyksiinsä. Tähän katsottiin oltavan pakotetut sen vuoksi, että maan tila nykyään on sellainen, että meidän ymmärtääksemme asema ei ole järjestettävissä ilman, ellei vasemmistoa myöskin saada mukaan sitä järjestämään. Ne kysymykset, jotka sisältyivät kirjeeseemme sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle, olivat seuraavat:

„1) Koska maalaisliiton eduskuntaryhmä on ehdottomasti sillä kannalla, että valtalain julkaiseminen nyt merkitsee sitä, että se astuu voimaan ja vaikutukseen vasta julkaisupäivästä, kysytään, suostuuko sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä yhtymään tähän selitykseen, jos valtalaki tulee voimaansaatetuksi?

2) Maalaisliiton eduskuntaryhmä on edelleen kokonaisuudessaan sitä mieltä, että valtalaki olisi voimaansaatettava. Mutta koska oikeiston taholta on ilmoitettu, ettei sieltä haluta sen jälkeen olla mukana hallituksen muodostamisessa, kysytään: suostuuko sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä heti olemaan mukana maalaisliittolaisten ja mahdollisesti radikaalisten itsenäisyysmiesten kanssa muodostamassa hallitusta valtalain periaatteiden mukaan?

Jos sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän vastaus on kielteinen tahi jos sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän vastaus tähän kirjelmään ei saavu tänään — nimittäin eilen — kello 4:ään mennessä päivällä, katsomme, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on täten asiallisesti luopunut valtalain voimaansaattamisesta."

Tänä aamuna saimme sosialidemokraattiselta eduskuntaryhmältä seuraavan vastauksen:

„1) Jos maalaisliittolaisen eduskuntaryhmän puolesta tehdään eduskunnassa ehdotuksia, jotka tarkoittavat hallitsijalle ennen kuuluneen vallan siirtämistä eduskunnalle, tulemme äänestämään sellaisten ehdotusten puolesta.

2) Hallituksen muodostamiskysymyksestä emme katso voivamme vielä tällä kertaa päättää."

Tämän kirjevaihdon olemme saattaneet heti sen jälkeen, kun se oli päättynyt, myöskin porvarillisten eduskuntaryhmien tiedoksi, kehoittaen heitä yhtymään siihen, kun täällä nyt uudistetaan tai tehdään maalaisliiton puolesta sellainen ehdotus, joka oli sosialidemokraateille myöskin tunnettu, ehdotus, jonka kautta hallitusvalta siirrettäisiin eduskunnalle. Tämä ehdotus on samalla tehty tunnetuksi sekä sosialidemokraateille että myöskin porvarillisille eduskuntaryhmille.

Kun asema nyt on kärjistynyt sellaiseksi kuin se on, käsitämme edelleen, että koko eduskunnan yhtyminen jollakin tavalla järjestämään tätä vaikeaa tilannetta on mahdollinen juuri tämän ehdotuksen pohjalla. Rohkenen siis tehdä tämän ehdotuksen sillä edellytyksellä, että se tulee saamaan eduskunnassa näin valmisteltuna yksimielisen hyväksymisen. Ehdotus on tällainen:

Koska sitä valtionhoitajakuntaa, jolle eduskunta on päättänyt antaa Suomen korkeimman hallitusvallan käytön, ei vielä ole voitu valita, päättää eduskunta toistaiseksi itse käyttää sitä valtaa, joka voimassa olleitten säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle.

Ed. Ingman: Siitä asti, kun herra Tokoi ja muut sosialidemokraattiset senaattorit syksyn alussa jättivät senaatin, on ollut selvää, että eduskunnan ensimäisiä tehtäviä tulisi olemaan koettaa saada aikaan uusi kotimainen hallitus. Porvarilliset senaattorit tosin eivät seuranneet sosialidemokraattisten senaattorien esimerkkiä. He käsittivät velvollisuutensa maata ja kansaa kohtaan toisella tavalla. Kunnia heille siitä. Mutta he eivät yksin voi ajanpitkään hoitaa maan asioita, ja oli kohtuutonta vaatiakaan, että he sen tekisivät. Jo ennenkuin eduskunta virallisesti kokoontui, ryhdyttiin valmistaviin toimiin tämän asian järjestämiseksi. Mutta silloin oli asema sellainen, että ensiksi täytyi saada järjestetyksi kysymys korkeimman vallan käyttämisestä maassa. Olot

olivat kehittyneet sellaisiksi, että ensi kerran kansamme historiassa näytti olevan tilaisuus saada korkein valta erittäin laajassa määrässä suomalaisten itsensä käytettäväksi. Olisi luullut, että kaikki olisivat yhtyneet tätä tarkoittaviin pyrkimyksiin, unhottaen kaikki puolueriidat ja puoluepyyteet. Valitettavasti täytyy meidän nyt, enemmän kuin kahden viikon kuluttua, todeta, ettei ole niin käynyt, vaan että olemme jotenkin yhtä pitkällä kuin alussakin olimme.

Minä olen käsittänyt, että ryhmät oikealle maalaisliitosta — minä tietysti en puhu niiden puolesta, vaan puhun ainoastaan itseni puolesta, kuten minä olen asiat käsittänyt — olen käsittänyt sen siten, että nämä ryhmät ovat tämän asian järjestelyssä koettaneet noudattaa seuraavia periaatteita. Ensinnäkin on pyritty siihen, että korkein valta niin paljon kuin suinkin mahdollista saataisiin suomalaisten käsiin. Siinä suhteessa oli jo heti valtiopäiväin alussa suuria mahdollisuuksia. Venäläiseltä taholta tehtiin rajoituksia ainoastaan kolmeen asiaryhmään nähden: ulkoasioihin, sotilasasioihin ja venäläisten oikeuksia ja laitoksia koskevaan lainsäädäntöön nähden. Se manifestiehdotus, joka on ollut julkisuudessakin mainittuna, oli rakennettu sille pohjalle, että korkein valta muissa asioissa, paitsi näissä, olisi tuleva suomalaisille. Ja näistäkin asioista jäisivät ainoastaan ulkoasiat entiseen tilaan, kun sitävastoin kysymykset, jotka koskevat sotilaslainsäädäntöä ja venäläisten kansalaisten ja laitosten oikeuksia, järjestettäisiin siten, että ne ratkaistaisiin Suomessa, mutta ratkaisu vaatisi Venäjän hallituksen suostumuksen tullakseen pätevāksi. Sittemmin kasvoivat vielä mahdollisuudet. Näiden laajentuneiden mahdollisuuksien pohjalle laadittiin ehdotus valtionhoitajakunnasta. Sen mukaan olisi koko se valta, minkä keisari ja suuriruhtinas on käyttänyt Suomen lainsäädännön ja hallinnon järjestyksessä, tullut kotimaisten miesten käsiin. — Toinen periaate, jota olen käsittänyt mainitsemieni ryhmien koettaneen noudattaa, on ollut se, että järjestely on tapahtuva nykyisen valtiomuotomme pohjalla. Toisin sanoin: että kysymystä korkeimman vallan käyttämisestä ei ole kytkettävä kiinni kysymykseen kansamme sisäisten valtakysymysten ratkaisusta. Tämä ei ole tapahtunut siksi, ettemme olisi valmiit uudistuksiin — minulla on ollut jo ennen tilaisuus tästä paikasta lausua se vakaumukseni, että me kaipaamme suuria sisäisiä uudistuksia, ja varsinkin kaipaa myöskin valtiosääntömme, hallitusmuotomme sellaisia. Sehän on tunnettua, että on valmistettu laajalle menevä ehdotus uudeksi kansanvaltaiseksi hallitusmuodoksi. (Vasemmalta: Harvainvallaksi!) Mutta olemme käsittäneet asian siten, että tämä seikka vaatii aikaa ja nyt, tässä kiireessä, sitä ei saa loppuunsuoritetuksi. Sentähden olisi koetettava järjestää kysymys korkeimmasta vallasta riippumatta muutoksista hallitusmuotoon. Myöskin on mainitsemallani taholla pidetty tärkeänä, että muodollisestikin ne päätökset ja ratkaisut, jotka nyt tehdään, tapahtuvat täysin voimassaolevan valtiosääntömme puitteissa, sen periaatteiden mukaan.

Mikäli olen käsittänyt, ovat vasemmiston periaatteet tässä asiassa olleet aivan toisenlaisia. Vasemmisto on ollut sidottu niiden sopimusten kautta, jotka vasemmisto viime kesänä teki venäläisten työ- ja sotamiesneuvostojen kongressin kanssa, ja sentähden on nytkin, vaikka on auennut paljon suurempia mahdollisuuksia vapauden saavuttamiseksi kansallemme, kuin silloin oli, sosialistien vastaus kansamme suureen kysymykseen kuulunut: valtalaki. Valtalaki oli minun ja monen muun käsityksen mukaan jo viime kesänä epätyydyttävä, myöskin mikäli se koski Suomen ja Venäjän välien järjestelyä, varsinkin siinä, että se jätti sotilasasiat kokonaan entiselleen. Mutta siitä huolimatta se on uusissakin oloissa yhä kelvannut vasemmistolle. Ja vasemmisto on sentähden asettunut poikkiteloin sekä manifestipyrkimyksiin että myös pyrkimykseen järjestää tämä asia valtionhoitajakuntaperusteella. Toiseksi on vasemmisto tahtonut kytkeä kansamme suuren kysymyksen ratkaisun yhteen omiin luokkaharrastuksiinsa. Mikäli olen voinut arvostella niitä ehdotuksia, joita vasemmistolta päin asian selvittämiseksi on tehty, ovat ne olleet rakennetut kahteen pääperusteeseen. Toinen on ollut se, että n. s. valtalaissa oleva hallitusmuoto — en voi sanoa muuta kuin tekele, sillä niin epätäydellinen se on — on hyväksyttävä. Toinen peruste on se, että niinsanottu herra Mannerin eduskunta on herätettävä henkiin valtalain perusteella hallitsemaan maata. Vasemmisto on ollut sillä kannalla, että ellei näitä pääperusteita hyväksytä, se ei ole suostunut mihinkään järjestelyyn, joka tarkoittaisi maamme vapauden ja oikeuden turvaamista. Minun täytyy valittaa, että vasemmisto on asettunut tällaiselle kannalle, sillä vasemmistonkin taholta kuuli kuitenkin keväällä lausuttavan sen käsityksen, että ensin turvaamme kansamme ja maamme oikeudet ja vapaudet ja sitten me riitelemme keskenämme sisäisistä asioistamme. Jos tätä periaatetta olisi noudatettu, niin me olisimme totisesti nyt jo kansamme oikeuksien ja vapauksien turvaamisessa sangen pitkällä.

Entä maalaisliitto? Minun täytyy suoraan tunnustaa, että minä turhaan olen hakenut varmaa,

määrättyä ohjelmaa, jota maalaisliitto olisi johdonmukaisesti noudattanut. Niiden neuvottelujen alussa, jotka ovat tapahtuneet, maalaisliitto näytti pyrkivän valtalakiin, mutta sitten tuli maalaisliitto vakuutetuksi siitä, että valtalaki silloisissa oloissa — niissä oloissa, jotka vallitsivat toista viikkoa sitten — ei mennyt. Silloin maalaisliitto suostui manifestiehdotukseen, mutta huomattava on, että silloin kun maalaisliitto suostui manifestiehdotukseen, oli manifestitie jo mennyt tukkoon. Kun herra Nekrasow tuli manifestin kanssa Pietariin, ei enää ollut allekirjoittajaa. Niitä viivyttelyjä, jotka aiheutuivat maalaisliiton epävarmuudesta, saamme kiittää siitä, että tämä pyrkimys kansamme vapauden turvaamiseksi ja laajentamiseksi meni kokonaan myttyyn. (Vasemmalta: Kunnia maalaisliitolle.)

Alettiin sitten muuttuneissa oloissa toisesta päästä. Tehtiin valtionhoitajakunta-ehdotus. Maalaisliitto yhtyi tähän. Herra Alkio itse oli yhtenä puhemiehenä mukana eduskunnalle esittämässä valtionhoitajakunta-ehdotuksen. Mutta jo samana päivänä hän siitä luopui ja peräytyi taasen valtalain kannalla. Herra Alkion siitä tekemä ehdotus, joka sisälsi, että eduskunta „päättäisi julistaa lain heinäkuun 18 päivältä 1917 korkeimman valtiovallan käyttämisestä Suomessa tänään voimaanastuvaksi ja noudatettavaksi", tuli eduskunnassa hylätyksi. Täällä on mainittu useita kertoja, että se olisi tullut hylätyksi epärehellisen äänestyksen kautta. (Vasemmalta: Niin se tulikin.) Minä pyydän jyrkästi torjua tämän väitteen. (Hälinää.) Eduskunnassa lainoppineelta taholta selvästi todistettiin, että herra Alkion ehdotus oli perustuslain vastainen. Sitä ei voinut äänestää se, joka oli tällä kannalla. Sillä kannalla olin muun muassa minä. Ja jos sama äänestys tulisi tehtäväksi uudestaan tänään, en katsoisi voivani äänestää tätä ehdotusta. Sitten kun ehdotus oli hylätty, yhtyi maalaisliitto jälleen kannattamaan valtionhoitajakunnan asettamista. Mutta kun vaalin piti tapahtua, niin maalaisliitto jälleen keikahti valtalakiin. Silloin ed. Lohi ehdotti, että eduskunta ei nyt valitsisi kolmimiehistä valtionhoitajakuntaa, vaan määräisi heti heinäkuun 18-päivän lain voimaanastuvaksi. Koko asia hautaantui silloin perustuslakivaliokuntaan. Ja niin oli toinen yritys — maalaisliiton aluksi kannattama yritys — saada tämä asia järjestetyksi saman maalaisliiton epävarmuuden ja haparoimisen kautta jälleen mennyt myttyyn.

Nyt näyttää siltä, kuin „työväen vallankumouksellinen keskusneuvosto", joka ilmaantui näyttämölle tiistai-iltana, — aivan välittämättä siitä, että herra Tokoi oli minulle julistanut, että puheeni siitä oli paljasta lorua — hankkiutuisi ottamaan vallan käsiinsä. Maalaisliitto tekee yhä kauppoja ja esittää yhä sovitteluehdotuksia. Se ehdotus, joka tänään on esitetty, vie arvatenkin taas valtalakiin. Ainakaan ei valtalaki ole sen kautta millään tavoin syrjäytetty. Mahdollisesti se vie myös herra Mannerin eduskuntaan, sillä herra Mannerin eduskunta ei tämän ehdotuksen kautta ole vähimmässäkään määrässä syrjäytetty. Ja ainakin se vie siihen, että jos Venäjällä taas nousee luja hallitusvalta — oli se sitten herra Kerenskin tai Kaledinin tai Leninin hallitus — niin täällä ei ole mitään erityistä orgaania olemassa, jolla olisi Suomen korkein hallitusvalta käytettävänä. Eduskunta on sen vain ikäänkuin pitänyt tallessa toistaiseksi. Minä en voi, niin mielelläni kuin tietysti näkisin, että täällä syntyisi yksimielisyys, yhtyä ehdotukseen, joka nähdäkseni ei vie meitä yhtä pikkuistakaan askelta eteenpäin siitä paikasta, missä nyt olemme seisoneet jo kolmatta viikkoa, joka ei ratkaise yhtä ainoata niistä kysymyksistä, joiden ratkaisussa olemme täällä kamppailleet koko tämän ajan.

Meiltä on monasti kysytty, miksi emme mene valtalakiin: Silloinhan olisi kaikki valmista. Minä pyydän lyhyesti vastata, että me emme mene siihen syystä — minä en ainakaan mene — siitä syystä, että se minun mielestäni on huono, vahingollinen ja turmiollinen laki. (Vasemmalta hälinää.) Se on huono Venäjälle päin. Se ei järjestä suhdettamme Venäjään päin nykyisten olojen ja mahdollisuuksien pohjalle. Se jättää meidät tänne venäläisen sotaväen hallittaviksi, ja se saattaa myös meidän oman sotilaskysymyksemme venäläisten ratkaistavaksi. Se ehdotus, minkä perustuslakikomitea on tässä suhteessa tehnyt, tarjoo meille paljon enemmän, verrattomasti enemmän kuin koskaan valtalaki. Valtalaki on mielestäni heikko myöskin sisäänpäin. Se hävittää eron lainsäädäntö- ja hallitusvallan välillä sellaisella tavalla, joka ei takaa minkäänlaista pysyväisyyttä valtioelämässä. Tänään hallitsee tällainen eduskunta maata, huomenna hallitsee toisin kokoonpantu, aivan toisten periaatteiden mukaan kokoonpantu eduskunta maata. Kuinka silloin voi syntyä valtiossa sitä vakaisuutta, joka on välttämätön valtiotoiminnan menestymiselle. Se tekee lisäksi vakaumukseni mukaan puoluetaistelun ja puoluekaupittelun — jota herrat vasemmalla tavallisesti kutsuvat lehmäkaupoiksi — pysyväiseksi ilmiöksi meidän valtiollisessa toiminnassamme. Se tekee valtiollisen elämän suorastaan sietämättömäksi. Sanalla sanoen se turmelee koko meidän julkisen elämämme. Se tekee meille myös mahdottomaksi säännöllistä tietä

päästä tästä pois. Se tekee meille mahdottomaksi saada siedettävää hallitusmuotoa toimeen. Tähän me emme mene. Me menemme, niinkuin olen sanonut, asiallisiin uudistuksiin. Me pidämme niitä välttämättöminä. Me pidämme, että niistä uudistuksista, jotka esitetään ohjelmassa „Me vaadimme", on lukuisia sellaisia, jotka ovat kansallemme aivan välttämättömiä, vaikka olemmekin eri mieltä siitä, miten asiat on yksityiskohdissa järjestettävä. Me olemme myös sitä mieltä, että on tarmokkaasti toimittava leivän hankkimiseksi kansallemme. Mutta sellaisiin toimenpiteisiin, joitten me arvelemme tuottavan kansallemme pysyväistä turmiota, me emme mene. Me pyydämme olla sellaisesta toiminnasta tykkänään vapaita, tykkänään erillämme. Muut olkoot kansan ja jälkimaailman edessä vastuunalaisia niistä, jos luulevat jaksavansa sen edesvastuun kantaa.

Minä olen siis yhä sitä mieltä, että kansamme vapaus on toteutettava ja turvattava mahdollisimman laajassa mitassa. Minä olen myös sitä mieltä, että valtiosääntöämme ei pidä turmella eikä hallitusmuotomme muutoksia kytkeä yhteen pyrkimykseen turvata kansamme oikeutta ja vapautta. Paras, väliaikainen ratkaisu olisi mielestäni yhä valtiohoitajakunnan vaali. Sitä ei nyt voida toteuttaa ja sentähden on puhemiehistö, äänestyksen jälkeen, tehnyt sen ehdotuksen, että kunnes eduskunnan päätös valtionhoitajakunnan asettamisesta toteutetaan tai eduskunta muuten toisin päättää, keisarin ja suuriruhtinaan vallan käyttäminen annetaan Suomen senaatin Talousosastolle. Hyväksymällä tällainen järjestely päästään luullakseni siltä paikalta, jolla nyt ollaan. Tällä pohjalla voidaan luullakseni saada aikaan hallitus, joka nauttii verrattain laajaa kannatusta ja joka kykenee maata hallitsemaan; tällä pohjalla voidaan myöskin heti päästä valmistamaan uutta hallitusmuotoa, ja saamme kansamme oikeuden ja vapauden turvatuksi. Ne, jotka eivät tähän tahdo mennä, kantakoot menettelystään edesvastuun. Minä aavistan, että se tulee kansan ja jälkimaailman edessä olemaan raskas. (Keskustasta: Ei! Oikeistosta: Hyvä!)

Ed. Juutilainen: Minä pyydän saada kannattaa ed. Alkion tekemää ehdotusta.

Ed. Alkio: Siinä lausunnossa, jonka ed. Ingman täällä esitti, hän erityisesti koetti myös leimata sen sovittelupolitiikan, jota maalaisliitto on yrittänyt noudattaa koettaaksensa löytää yhtymäkohtaa oikeiston ja vasemmiston välillä. Lausunnon johdosta pyytäisin tässä esittää muutaman sanan sen oikaisuksi ja selvitykseksi.

Ed. Ingman sanoi, että hän tahtoisi asian järjestettäväksi siten, että korkeimman valtiovallan sijoittaminen käy voimassaolevien lakien mukaan. Mitä ensinnäkin tähän kohtaan lausunnossa tulee, täytyy minun sanoa, että valtiovallan käyttämisen järjestäminen, jos se tapahtuu silläkin tavalla, kuin puhemiehistön enemmistön ehdotus tänään sisältää, ei ole voimassaolevien lakien kirjaimen mukainen. Tiedämme jokainen, että aseman järjestelyyn on pyritty sovelluttamalla ja henkiinherättämällä jo kuolleeksi ennen selitetty Hallitusmuodon 38 §. Tämä § ei kumminkaan säädä mitään siitä, että eduskunta tällä tavalla voisi siirtää suuriruhtinaan vallan senaatille. Minä myönnän, että tähän on oikeus ja siihen mahdollisesti tullaan, mutta väitän, että tämä ei voi olla sen enemmän lainmukainen menettely kuin sekään menettely, jota maalaisliiton puolesta siinä ponnessa, jonka täällä esitin, on ehdotettu.

Oikeiston herrojen puolelta on näiden keskustelujen aikana usein huomautettu siitä, että Suomen Hallitusmuoto edellyttää kaksi valtiovaltaa, hallitsevan ja lakiasäätävän. On selitetty, että jos eduskunta ottaa itsellensä hallitusvallan, se merkitsee vallankaappausta. Mutta samalla on näiden herrojen puolelta sekä jo ennen tämän eduskunnan koossaoloa, että usein tämän eduskunnan neuvottelujen aikana, huomautettu, että jos eduskunta, ottamalla tämän vallan käsiinsä, käyttää itse sitä valtaa, se sillä kertaa on tehnyt sellaisen vallankaappauksen, jota heidän lainopillinen omatuntonsa ei voi sallia. Nämä samat herrat ovat kuitenkin olleet valmiit tunnustamaan sen vallankaappauksen, minkä Venäjän väliaikainen hallitus viime maaliskuulla teki, sillä lain mukaan ei myöskään Hallitusmuodon 38 §:n mukaan ollut minkäänlaista l a i l l i s t a oikeutta jättää Suomen hallitusvaltaa käytettäväksi sille väliaikaiselle hallitukselle, minkä Venäjän vallankumous oli luonut.

Ed. Ingman lausui täällä, että hän on turhaan etsinyt mitään määrättyä ohjelmaa siitä menettelytavasta, jota maalaisliittolaiset ovat tässä asiassa noudattaneet. Sen jälkeen mainitsi hän muutamia kohtia siitä, miten me olisimme menetelleet suostumalla tällöin yhteen, silloin toiseen ehdotukseen. Tässä esityksessään hän kuitenkin huomattavalla tavalla esitti asiat toisin kuin miten ne ovat kehittyneet. Mitä ensinnäkin tulee siihen manifesti-ehdotukseen, joka porvarillisten ryhmien puolelta oli täällä tekeillä, maalaisliittolaiset eivät kertaakaan olleet siihen yhtyneet, koska sen perusteella olisi edelleen, sellaisena kuin se alkuperäisenä oli, Suomi jätetty riippuvaksi yhteyteen Venäjän kanssa. Kun keskustelut sittem-

min kehittyivät sille asteelle, että oli ratkaistava „joko — tahi", esitti ed. Talas neuvottelevan toimikunnan kokouksessa uuden ehdotuksen, joka pääasiallisesti sisälsi samaa manifestin sisältöön nähden kuin mitä nyt täällä maalaisliiton puolelta esitetty ponsilauselma. Kun tämä ehdotus oli sitten käsiteltävänä erityisten porvarillisten ryhmien neuvotteluissa, ei yksikään porvarillisista ryhmistä suostunut tunnustamaan tätä. Maalaisliittolaiset, ollen ohjelmallensa uskollisia, lupasivat tunnustaa sen sillä edellytyksellä, että myöskin porvarilliset ryhmät sen tekisivät ja jos se oli ainoa ratkaisukeino, jolla tilanteesta silloin päästiin. Kun oltiin kenraalikuvernöörin kanssa neuvottelemassa, tuotiin maalaisliiton puolelta esille se ajatus, että me edelleenkin olemme valtalain kannalla, mutta emme tahdo vastustaa, jos tällainen manifesti tulee, minkälaiseksi se edustaja Talaan suunnittelemana nyt oli tullut. Kenraalikuvernööri asetti silloin kysymyksen kaikkien toisten porvarillisten ryhmien edustajille: mille kannalle heidän ryhmänsä asettuvat jos valtalaki tulisi hyväksytyksi? Silloin ruotsalaisen ryhmän puolelta vapaaherra Wrede ilmoitti, että ryhmä vastustaa valtalakia, tulee lojaalisesti alistumaan, vaikka hän, muistaakseni, omasta puolestaan pani vastalauseen valtalakia vastaan. Nuorsuomalaisen puolueen taholta ilmoitti ed. Talas, että äänestyksen kautta oli tultu siihen, että 13 11 vastaan vastusti valtalakia sellaisenaan, mutta että ryhmä kokonaisuudessaan lupaa asettua lojaaliseksi, jos valtalaki tulee vahvistetuksi. Suomalaisen puolueen taholta ed. Ingman ilmoitti, että ryhmä pitää valtalakia vahingollisena ja vaarallisena maalle, mutta jos se tulee voimaanastumaan, ryhmä kuitenkin asettuu lojaalisesti noudattamaan sitä. Tällainen oli siis tulos. Näiden paperien kanssa sai herra Nekrasow lähteä Pietariin. Sitä ennen hän kuitenkin kääntyi sosialidemokraattisen ryhmän puoleen, pyytäen heidän lausuntoaan siitä, mille kannalle he asiassa asettuvat. Sosialidemokraattinen ryhmä lienee jonkunlaisen vastauksen antanutkin; en tarkemmin tiedä minkälaisen. Maalaisliiton eduskuntaryhmä, sen jälkeen, kun vallankumousvyöryt alkoivat uudestaan sekoittaa näitä asioita, on koettanut löytää uutta sovittelutapaa, jolla voitaisiin löytää sellainen ratkaisu, jonka alle eduskunnan enemmistö voisi yhtyä. Tässä pyrkimyksessä ei meitä ole johtanut horjuvaisuus siinä merkityksessä, josta ed. Ingman puhui ja josta muuten sillä taholla on hyvinkin suurta puhetta pidetty, vaan meidän pyrkimyksiämme on johtanut tässä asiassa vilpitön halu saada järjestetyksi Suomen kansan hallitusasema sillä tavalla, että se vastaisi nykyhetken suurta tarvetta. Me olemme pyrkineet siis siihen silläkin uhalla, että meidän on täytynyt tehdä useita eri ehdotuksia. Mutta me jyrkästi väitämme, että meidän menettelytapamme, mitä päämäärään tulee, on ollut asemaan nähden ehdottomasti lojaalinen ja selvä.

Mitä vihdoin siihen äänestykseen tulee, johon ed. Ingman myöskin viittasi, siihen, jolloin ed. Ingman ynnä useat muut äänestivät sosialidemokraattien vastaehdotusta maalaisliittolaisten ehdotusta vastaan, siitäkin pari sanaa. Menettelyyn syyksi hän ilmoittaa, että hän ja hänen puoluetoverinsa eivät voineet äänestää maalaisliittolaisten ehdotusta sentähden, että hän piti sitä perustuslain vastaisena, mutta sosialistien ehdotusta perustuslain mukaisena. Sosialidemokraattien ehdotus sisältää ensinnäkin kansalliskokouksen kokoonkutsumisvaatimuksen, ja se on vallankumousvaatimus, ed. Ingman! Jokainen, joka on äänestänyt täällä sellaisen ehdotuksen puolesta, on siveellisesti sitonut itsensä tähän lupaukseen, silloin, kun tässä eduskunnassa kenties tulee esiin kysymys: kansalliskokous, vaiko eduskunnan työn jatkaminen. Tämä sama julistus vaatii, että tässä maassa on torpparivapautus julistettava heti siitä päivästä, jolloin tämä julistus hyväksytään, ilman mitään ehtoja. Kun me maalaisliittolaiset emme voi hyväksyä tällaista, emme voi äänestää myöskään sellaisen ehdotuksen puolesta. Me ajamme torpparivapautuksen asiaa, mutta eri ehdoilla, kuin mitä tässä sosialidemokraattien esityksessä oli vaadittu. Ja jos täällä tulee sellainen vaatimus esiin, käsitän minä, että kaikki ne, jotka ovat äänestäneet sosialidemokraattien ehdotuksen puolesta, ovat siveellisesti sitoutuneet siihen, että kaikki vuokramaat Suomessa on siitä päivästä alkaen, kun tämä julistus on tullut tunnustetuksi, julistettava vapaiksi ilman korvausta. (Eduskunnasta: Hyvä!) Onko tämä sitten perustuslain mukaista tekoa, minä en tällä kertaa tahdo sitä ratkaista. Mutta minä epäilen, että puheenaoleva äänestys tapahtui siinä tarkoituksessa, että vain saataisiin maalaisliittolaisten välitysehdotus kaadetuksi. Mitä sitten seuraa sen jälkeen, ei liene tarkoitettu toteuttaa. Ei tarkoitettu siis toteuttaa eikä vakavasti ottaa sitä ehdotusta, jota oli äänestetty sosialidemokraattien ehdotuksena. Tällaista menettelyä minä en tunnusta perustuslailliseksi. Minä väitän, että se on epärehellistä menettelyä. (Eduskunnasta: Hyvä!)

Ed. Ingman edelleen viittasi siihen, että maalaisliittolaisten nyt esittämä ehdotus on jonkinlaisessa kaukaisessa yhteydessä — ei hänkään väittänyt, että se on aivan läheisessä — sen vallankumouspyrkimyksen kanssa, jota sosialidemo-

kraatit nykyään ajavat. Minä kumminkin pyydän sanoa, että se on aivan nimenomaan tähdätty tätä vallankumouspyrkimystä vastaan. Maalaisliittolaisten ehdotuksella on tarkoitettu pysäyttää vallankumous, saada laillisella tavalla järjestetyksi se, mikä tulee nähtävästi laittomasti järjestetyksi, jos ed. Ingmanin periaatteet voittavat. (Eduskunnasta: Oikein!)

Ed. Ingman on lausunut, että se mahdollisesti myöskin veisi takaisin Mannerin eduskuntaan. Siinä lausunnossa, jonka yhteydessä äsken ehdotukseni tein, oli myöskin kohta, jossa nimenomaan jo sosialidemokraattiselle ryhmälle mainittiin esitetyksi, että maalaisliittolaiset eivät missään tapauksessa tule tunnustamaan enää Mannerin eduskuntaa, eikä siis siltä puolelta olla oikeutettuja millään asteella asian kehitystä seuratessa maalaisliittolaisia vaatimaan siihen. Jos siis maalaisliittolaisilla tässä suhteessa, kun eduskunnassa ryhdytään äänestämään, on oikeiston lojaalinen kannatus, tulemme siihen, että Mannerin eduskuntaa ei ainakaan enemmistöllä tässä eduskunnassa päätetä. Toinen asia on sitten, jos oikeisto tälläkin kerralla asettuu kannattamaan sosialidemokraattien ehdotusta. (Naurua!)

Ed. Ingman vielä kerran huomautti siitä, että tämä valtalaki on huono. Melkein joka kerta, kun olen tältä paikalta puhunut valtalaista, olen minä sanonut samaa. Mutta tässä ehdotuksessa, joka nyt on kysymyksessä, ei ole valtalaista kysymys. Ryhtymättä tällä kertaa erityisesti väittelemään valtalain puolesta, pyydän vain saada todeta sen, että valtalain huonouden on sanottu johtuvan siitä, että siinä sotilasasiat ja ulkopolitiikka jäävät vielä venäläisten huostaan. Venäläiset kuitenkin täällä, ainakin kenraalikuvernööri venäläisen väliaikaisen hallituksen edustajana, useita kertoja on huomauttanut, että valtalain mukaan hänen mielestään heti, kun se voimaan tulee, voidaan nämä asiat täällä muuttaa. Ja minä olen katsonut, että niin voidaankin tehdä varsinkin, jos kehitys tapahtuu sitä suuntaa, kuin nykyään on tapahtumassa. Mutta tällä kertaa tämän äänestyksen kautta, joka nyt on kysymyksessä, ei ole äänestys valtalaista vaan yksinkertaisesti siitä, että sen hallitusvallan, mikä tällä kertaa on tuuliajolla, Suomen eduskunta korjaisi omiin käsiinsä. Me maalaisliittolaiset olemme sitä mieltä, että kun me sen korjaisimme eduskunnan huostaan, se olisi kokolailla hyvissä käsissä. (Vasemmalta ja keskustasta: Oikein!)

Edelleen ed. Ingman kosketteli sitä, millä tavalla asema nyt järjestettäisiin, jos puhemiehistön enemmistön ehdotus tulisi voimaan. Olemmekohan me todella niin kykenemättömiä, ettei asiasta sitten voi päästä mihinkään, jos tämä äsken tekemäni ehdotus tulee hyväksytyksi, jos eduskunta päättää ottaa hallitusvallan omiin käsiinsä? Eikö eduskunta verrattain yksinkertaista tietä — tietysti riitelemisen perästä — voi päästä siihen, että se järjestää tälle maalle hallituksen, joka hoitaa tämän maan asioita eduskunnan antamien ohjeiden mukaan? Minä uskoisin, että siihen on mahdollisuutta, ja pidän edelleen, että tämä järjestely on se, joka lopulta pakottaa tämän vasemmistonkin alistumaan laillisen järjestyksen alle eikä pyrkimään vallankumoukseen. Se voi olla, että erehdyn, ja minä otaksunkin, että meidän ehdotuksemme tulee täällä kumotuksi. Mutta minulla on se varma usko, että jos se tulee voimaan, meillä on silloin parempi asema kuin silloin, jolloin hallitusvaltamme oli Venäjän väliaikaisen hallituksen, taikka Venäjän keisarin, taikka Ruotsin kuninkaan kädessä. (Eduskunnasta: Oikein!)

Ed. Ingman edelleen sälytti taasen edesvastuun niiden selkään, jotka tässä asiassa eivät ole alistuneet niihin ehdotuksiin, joita oikeiston puolelta on tehty. Minä en sälytä täällä edesvastuuta siitä, mikä on seuraus, jos se ehdotus voittaa, joka oikeiston puolelta on tehty, en kenenkään selkään. Sillä minulla on sellainen lojaalisuus tämän eduskunnan päätöksiä kohtaan, että mikä täällä tulee päätökseksi, siihen on alistuttava. Tämä alistumisen velvollisuus on Suomen kansalla nykyhetkellä niin suuri, ettei ainakaan eduskunnan johtavain miesten pitäisi tulla tälle paikalle julistamaan, että jos se tai tämä ehdotus tulee päätökseksi, he eivät alistu. Nykyään on kansa liikkeellä, joka ei myöskään ilmoita lojaalisesti alistuvansa eduskunnan päätöksiin. Jos me emme täällä alistu päätöksiimme, kansa ulkopuolella ei alistu meidän päätöksiimme, eikö tämä ole anarkiaa? (Vasemmalta: Sitä herrat tahtovat.) Me maalaisliittolaiset olemme koettaneet saada täällä luokkapuolueita sovitetuiksi, me olemme olleet jonkunlaisena kompromissioikeutena niiden välillä. Emme ole onnistuneet tätä sovittelua saamaan aikaan. Mutta minä pyydän selittää, hyvät herrat ja naiset, että me olemme johdonmukaisesti pyrkineet yhteen ainoaan tarkoitusperään, ja se on tämä: Saamaan eduskunnassa sellainen järjestely nykyisen tilanteen selvittämiseksi, että ainakin eduskunnan huomattava enemmistö voisi olla sen takana.

Ed. Ståhlberg: Hallituskysymys olisi välttämättä ja viipymättä saatava ainakin väliaikaisesti järjestetyksi. Sitä vaativat pakottavasti elintarveasiat, valtion raha-asiat, valtiopäi-

väasiat ja yleiset hallitusasiat. Sitä vaatii kansamme tarve ja tahto. Mainittu tarkoitus olisi jo pari viikkoa sitten ollut saavutettavissa, jos eduskunta tai sen koko enemmistö olisi ajoissa yhtynyt siihen, että hallitusvalta julistuskirjalla ja eduskunnan suostumuksella toistaiseksi uskottaisiin senaatin talousosastolle. Se olisi viime viikolla ollut saavutettavissa, jos olisi toimitettu päätetyn valtionhoitajakunnan vaali eikä sitä äänestetty perustuslakivaliokunnan lausunnosta riippuvaksi. Sama tarkoitus, suomalaisen elimen asettama täysilukuinen, riittävällä toimivallalla varustettu senaatti on vihdoin nytkin saavutettavissa, jos hyväksytään puhemiehistön ehdotus, että keisarille ja suuriruhtinaalle kuulunut valta toistaiseksi uskotaan senaatin talousosastolle.

Sellaisella asiain järjestelyllä on tukea Suomen perustuslain säännöksissä ja se on sopusoinnussa Suomen valtiosäännön yleisen kannan kanssa. Siinä asiaintilassa, joka nykyhetkellä on olemassa, voi eduskunta Hallitusmuodon 38 §:n periaatteitten nojalla väliaikaisesti järjestää hallitusvallan käyttämisen ja, kun Suomen valtiosäännön yleinen kanta on se, että hallitusvalta on lainsäätäjävallasta erillään, niin on sen mukaista, että eduskunta määrää väliaikaisen hallitusvallan käyttäjän, vaan ei itse ryhdy hallitusvaltaa käyttämään, joka yleisemmin sovellettuna tuskin olisi käytännöllisesti mahdollistakaan.

Ilman hallitusvaltaa ei nykyaikainen valtio voi tulla toimeen, ei lyhyempääkään aikaa. Perustuslaillista tietä voidaan, niinkuin sanottu, hallituskysymys nyt saada väliaikaisesti järjestetyksi sitovalla tavalla, antautumatta niihin ristiriitoihin ja epätietoisuuksiin, joita perustuslakia sivuuttavasta vallankumouksellisesta menettelystä välttämättä aiheutuisi. Jos puhemiehistön ehdotus hyväksytään, voidaan viipymättä saada muodostetuksi uusi senaatti, jolle pitäisi saada kannattajaksi enemmistö tässä eduskunnassa ja josta voisi tulla työkykyinen ja hallituskykyinen, ja tälle hallitukselle voitaisiin saada viipymättä valtakirjat annetuiksi. Silloin saataisiin myöskin säännöllinen valtiopäivätyö ja lainsäädäntötyö sekä uuden hallitusmuodon aikaansaamiseksi että sisäisten uudistusten alalla käyntiin. Asetetun uuden hallituksen olisi myöskin harkittava, voidaanko viime valtiopäivillä päätettyjä lakeja, joita ei silloin nimenomaan vahvistettaviksi lähetetty, nyt vahvistaa sellaisinaan vaiko vasta uuden eduskuntakäsittelyn jälkeen. (Vasemmalta: Vasta uuden tietysti!) Mutta hallituksen järjestämistä ei alkuaan ed. Lohen tekemä, nyt uudistettu ehdotus auttaisi eteenpäin, vaan jatkaisi vain nykyistä sietämätöntä, järjestämätöntä asiaintilaa ja uhkaisi hallitusolojen saattamista entistään pahempaan sekasortoon.

Kannatan sentähden puhemiehistön ehdotusta.

Ed. Kellosalmi: Ed. Alkio, ensimäisessä tänään täällä käyttämässään puheenvuorossa, selosti sitä kirjevaihtoa, joka maalaisliiton alotteesta kulki eilen ja tänä päivänä sosialidemokraattisen ryhmän välillä. Tämä kirjevaihto lyhykäisesti totesi sen, että maalaisliitto ei ollut vieläkään lopullisesti määritellyt kantaansa tämän kysymyksen ratkaisemiseksi. Ehdotus sen kysymyksen ratkaisemiseksi eilen oli heillä kokonaan toinen kuin tänään, sidottuna kylläkin yhteen aivan erillään nyt esillä olevasta kysymyksestä. Näin ollen, kun heidän ehdotuksensa meni tuollaiseksi, ei sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä katsonut voivansa mitenkään kannattaa sitä, mitä tämänpäiväinen maalaisliittolaisten tekemä ehdotus sisältää. Näin ollen sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta esitän seuraavaa:

että sitä valtaa, joka voimassa olleiden säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, käyttää eduskunta Suomen eduskunnan heinäkuun 18 päivänä 1917 Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä hyväksymän lain perusteella ja mukaan.

Ed. Wrede: Efter de yttranden här afgifvits af herrar Ingman och Ståhlberg har jag icke mycket att tillägga. (Vasemmalta: Det är bra!) Det borde ju för enhvar i denna församling vara klart att frågan om regeringsmaktens ordnande är så trängande, att den icke vidare kan uppskjutas, och det är därför som ett förslag till dess lösning framställts af landtdagens presidium, ett förslag, hvilket, såvidt jag förstår, är snart sagdt det enda, som nu skulle leda till en lösning. Jag ber därför att få i allo understöda presidiets förslag.

Det förslag, som nyss framställdes af hr Kellosalmi och hvilket går ut på att landtdagen skulle själf utöfva den kejsaren och storfursten förut tillkommande högsta makten i enlighet med 18-juli-lagen, detta förslag, hvilket således förutsätter, att denna lag redan vore i kraft, bygger på en förutsättning, som icke har stöd i lag, och är således lagstridigt. Det kan därför enligt min tanke icke här komma under omröstning.

Hvad beträffar det af hr Alkio framställda förslaget, så vill jag, innan jag ingår därpå, först uttala att jag är öfvertygad om att hr Alkio och hans meningsfränder i kammaren vid framställningen af sitt förslag utgått från en uppriktig önskan att åstadkomma en sådan bas för frågans

reglering, på hvilken alla de olika grupperna i landtdagen kunde ställa sig, både de, som stå till höger om agrargruppen, och de, som äro till vänster om densamma. Men jämte det jag oförbehållsamt erkänner detta, måste jag tillika fastslå, att den utväg, som hr Alkio och hans meningsfränder valt, äfven denna gång icke är egnad att föra till målet.

Såsom jag förstår vår gällande Regeringsforms stadganden i dess 38 §, kan meningen med dessa stadganden ingalunda vara den, att landtdagen eller, såsom det då var, riksdagen genom dem skulle erhållit rätt att ensidigt ändra statsförfattningen. De åtgärder, till hvilka riksdagen, numera landtdagen, kan skrida, måste för den skull vara begränsade till sådana, hvilka inom statsförfattningens ram kunna vidtagas. Grundtanken i dessa stadganden är att under sådana utomordentliga förhållanden, då någon bärare af högsta makten icke finnes, det står folkrepresentationen fritt och till och med är dess plikt att skaffa ett organ för statsmakten. Men om representationen besluter göra detta på det sätt, att den tager utöfningen af denna makt i sina egna händer, skulle ju detta innebära en grundväsentlig ändring af konstitutionen och kan därför icke öfverensstämma med dessa stadganden eller inrymmas inom deras ram. Det ankommer ju på landtdagens herr talman att afgöra, huruvida detta förslag är af den beskaffenhet, att det kan komma under omröstning. Jag ber dock, med all respekt för det beslut herr talmannen kommer att fatta, att få såsom min menig uttala, att förslaget såsom stridande mot grundlag icke borde komma under omröstning.

Hvad sedan beträffar innehållet af detta förslag, så behöfver jag efter de yttranden, som här afgifvits, icke närmare ingå därpå. Jag kan förena mig om hvad här sagts därom att detta förslag, om det blir landtdagens beslut, icke alls för oss närmare målet. Det är nämligen icke tänkbart, att landtdagen faktiskt skulle kunna själf utöfva regeringsmakten. Det måste finnas ett så beskaffadt organ, som kan göra detta, och då förslaget icke går ut på att öfverlämna den högsta makten åt ett sådant organ, så skulle vi efter förslagets antagande stå på samma punkt som hittills. Vi vinna därigenom icke någonting i sak. Det enda, som vi åstadkomma, är förvirring och oreda, ty ett sådant system, enligt hvilket landtdagen skulle utöfva regeringsmakten, kan icke leda till annat. Det måste enligt min tanke rent af leda till anarki. Hr Alkios förhoppning att därigenom ordningen i samhället skulle återställas, kan således icke genom dess antagande realiseras.

Då hr Alkio här antört delar af ett samtal, som de borgerliga gruppernas delegerade haft med generalguvernören, vill jag göra därtill ett litet tillägg. Det har sin riktighet, att jag på generalguvernörens fråga, huru den svenska gruppen skulle förhålla sig, om 18-juli-lagen bragtes i gällande kraft, afgaf det svaret, att jag är öfvertygad därom att denna grupp med afseende å såväl denna lag som alla lagar, hvilka i laglig ordning tillkomma, kommer att förhålla sig lojalt och underkasta sig dem, men jag tillade ytterligare, att detta sagts under förutsättning, att lagen verkligen tillkommer i laglig ordning, och uttalade för egen del, att jag för närvarande icke är i stånd att inse, på hvad sätt den i laglig ordning kan bringas till stånd. Den beskyllning, att de, hvilka vid en omröstning om kontraproposition röstade på socialisternas förslag och icke på agrarernas och till hvilka äfven jag hörde, skulle hafva handlat illojalt, har redan hr Ingman bemött. Hvad mig personligen beträffar, hade jag från denna plats förklarat, att det från agrarhåll framställda förslaget enligt min tanke föll utom konstitutionen och att jag icke under något förhållande kunde rösta därpå.

Jag ber att få understöda presidiets förslag och ytterligare betona, att, såvidt jag inser, antagandet af detta förslag för närvarande är det enda medlet att komma ur den svåra situation, i hvilken vi råkat, och att få till stånd en regeringsmakt, som kan rekonstruera senaten och kan handla så att landets intressen tillvaratagas.

Ed. T a l a s: Sen johdosta, että täällä on lausuttu se käsitys, että ed. Alkion ehdotus sotisi perustuslakeja vastaan, ja että siis puhemies ei voisi esittää tätä ehdotusta äänestettäväksi, katson asiakseni ensinnä tarkastaa ed. Alkion ehdotusta tältä kannalta, siirtyäkseni sitten asiallisesti käsittelemään puhemiehistön ja ed. Alkion ehdotuksia. Minun mielestäni ei voi valtiossa, joka ei ole anarkian vallassa, syntyä sellainen tilanne, ettei olisi mitään elintä, joka käyttäisi korkeinta hallitusvaltaa. Kun Suomessa ei nyt ole hallitusta, niin johtuu mielestäni sekä yleisistä periaatteellisista että myöskin nimenomaan Hallitusmuodon 38 §:n määräyksistä, että korkein hallitusvalta kuuluu Suomen eduskunnalle. Suomen valtiosääntö on kyllä rakennettu sille periaatteelle, että hallitusvalta ja lainsäädäntövalta kuuluvat eri valtioelimille ja tästä johtuu, että kun se valtioelin, jolle korkein hallitusvalta on kuulunut, on kukistunut, on eduskunta velvollinen huolehtimaan siitä, että saadaan valtioelin hallitusvaltaa varten. Tätä valtiosääntömme periaatetta onkin eduskunta yrittänyt toteuttaa päätöksellään valtionhoitaja-

kunnan asettamisesta ja samaa tarkoittaa myös puhemiehistön nyt tekemä ehdotus, että korkein hallitusvalta luovutettaisiin senaatin talousosastolle. Kumpikin ehdotus on kumminkin tarkoittanut vain väliaikaista järjestelyä. Lopullisen ratkaisun saapi kysymys vasta silloin, kun maallemme voidaan vahvistaa uusi hallitusmuoto. Jos nyt eduskunta kumminkin katsoo, että korkeimman hallitusvallan väliaikainen säilyttäminen eduskunnalla paremmin edistää maan onnea ja menestystä kuin sanotun vallan luovuttaminen senaatin talousosastolle, niin sitä tarkoittava päätös ei sodi perustuslakejamme vastaan. Tällainen päätös sotii sitäkin vähemmän perustuslakejamme vastaan, koska Hallitusmuodon 38 §:ssä jätetään eduskunnan velvollisuudeksi „varjella ja puolustaa valtakunnan vapautta", milloin valtakunnassa ei ole eri valtioelintä hallitusvaltaa varten. Eduskunnan itsensä ratkaistavaksi täytyy jäädä, varjeleeko ja puolustaako se valtakunnan vapautta paraiten siten, että se väliaikaisesti itse käyttää hallitusvaltaa, vaiko siten, että se väliaikaisesti luovuttaa tämän hallitusvallan erityiselle valtioelimelle. Näistä syistä minä puolestani en saata tulla muuhun tulokseen, kuin että ed. Alkion ehdotus ei sodi perustuslakejamme vastaan ja uskaltaisin minä puolestani siis lausua sen toivomuksen, että eduskunnan herra puhemies katsoisi mahdolliseksi esittää tämän ehdotuksen äänestettäväksi.

Mutta kun minun sitten tulee asiallisesti tarkastaa päitä kahta ehdotusta, niin minä puolestani asetan niistä etusijalle sen ehdotuksen, joka tarkoittaa korkeimman hallitusvallan siirtämistä senaatin talousosastolle. Käytännöllisistä syistä täytynee eduskunnan kumminkin, vaikkakin ed. Alkion ehdotus tulisi hyväksytyksi, aivan ensi tilassa, muodossa tai toisessa luovuttaa ainakin osa niistä oikeuksista, jotka kuuluvat korkeimmalle hallitusvallalle, senaatin talousosastolle. Minä puolestani en ainakaan saata käsittää, miten eduskunta käytännössä voisi itse käyttää muita oikeuksia kuin ehkä oikeutta vahvistaa lakeja, päättää eduskunnan kokoonkutsumisesta ja hajoittamisesta sekä senaatin asettamisesta. Mutta näittenkään oikeuksien väliaikainen luovuttaminen senaatin talousosastolle ei pitäisi kansanvaltaisimmallekaan katsantokannalle näyttää vaaralliselta. Mitä nimittäin ensinnä tulee lakien vahvistamiseen, niin se tosiasiallinen valta, mikä eduskunnalla nykyään on, tekee mahdottomaksi millekään senaatille estää eduskunnan päätösten voimaansaattamista. Ei meidän myöskään tarvitse pelätä, että mikään senaatti sillä väliajalla, joka kuluu, kunnes maalle saadaan uusi hallitusmuoto, voisi ryhtyä eduskuntaa hajoittamaan. Tämäkin oikeus voi siis huoletta jäädä senaatin talousosastolle. Se ei kumminkaan voi sitä käyttää vastoin eduskunnan tahtoa. (Vasemmalta: Miks'ei?) Samasta syystä voi senaatille myös jäädä oikeus eduskunnan kokoonkutsumiseen. Ja mitä vihdoin tulee oikeuteen senaatin asettamiseen, niin ei tarvinne pelätä, että mikään senaatti erotessaan kykenisi tai edes haluaisikaan aikaansaada senaattia, joka ei nojautuisi eduskunnan enemmistöön. Minusta näyttää kysymys sellaiselta, että asiallisesti saavutetaan aivan sama valta eduskunnalle, jos eduskunta luovuttaa korkeimman hallitusvallan senaatin talousosastolle, kuin jos se pidättää eräitä oikeuksia itselleen. Mutta käytännössä sitävastoin on hyvinkin suuri ero. Jos ed. Alkion ehdotus tulee hyväksytyksi, niin on eduskunta varmaankin aivan erinomaisen suurten vaikeuksien edessä, vaikeuksien, joitten selvittäminen viepi aikaa, jota nyt olisi paremmin käytettävä.

Minä tahdon huomauttaa myös siitä, että valtiollisen itsenäisyytemme kannalta katsoen ei ole mitään periaatteellista eroa kummankaan ehdotuksen välillä. Kumpikin ehdotus siirtää korkeimman hallitusvallan Suomeen. Kumpikin ehdotus on siis itsenäisyyskannalta katsottuna yhtä hyvä. On mielihyvällä todettava, että jos eduskunta hyväksyy minkä ehdotuksen tahansa näistä kahdesta, niin ei enää voida itsenäisyyskysymyksessämme palata sille puolitielle, jota valtalaki aikoinaan tarkoitti. Valtalaki on, tuli mikä ehdotus tahansa eduskunnan päätökseksi, lopullisesti rauennut. Valtalailla on ollut suuri merkitys meidän pyrkimyksessämme täyttä itsenäisyyttä kohti. Se vaikutti epäilemättä herättävästi kansaamme ja aikaansai sen, että itsenäisyysvaatimuksemme viime vaaleissa tuli niin selvästi esille. Mutta aika on mennyt valtalain ohi. Se on, vaikkakaan se ei koskaan voimaanastunut, ollut maallemme siunausta tuottava. Mutta nyt sen aika on mennyt. Valtiollinen tilanne tekee meille mahdolliseksi, jopa velvoittaa meidät asettumaan valtiollisessa suhteessa toiselle kannalle. Minä sentähden en myöskään saata kannattaa ed. Kellosalmen tekemää ehdotusta, joka vielä, sikäli kuin saatan ehdotusta käsittää, koettaisi palata valtalain kannalle.

Eräs kohta ed. Alkion lausunnossa pakottaa minut vielä käyttämään puheenvuoroa. Ed. Alkio lausui, että se manifestiluonnos, joka minun tekemäni ehdotuksen pohjalla esitettiin porvarillisten ryhmien puolelta silloiselle kenraalikuvernöörille, että tämä ehdotus asiallisesti olisi sama kuin se, jonka ed. Alkio nyt täällä teki.

Minun täytyy sanoa, että minä en saata yhtyä tähän käsitykseen. Täydellisesti ei se ehdotus, joka tuossa manifestissa tehtiin, vastaa kumpaakaan nyt esillä olevista ehdotuksista, mutta jos tarkastaa, mikä ehdotus on lähempänä sitä ehdotusta, joka oli manifestissa, niin se epäilemättä on puhemiehistön ehdotus. Manifestissahan ehdotettiin, että Venäjän hallitus luopuisi hallitusvallastaan Suomessa pidättämällä Venäjän hallitusvallalle eräitä oikeuksia. Mutta tähän manifestiehdotukseen liittyi oleellisesti myöskin se osa puhemiehen puheesta, joka samalla kertaa jätettiin kenraalikuvernöörille ja joka aijottiin aikaansaada nimenomaisen eduskuntapäätöksen kautta. Ja tässä puhemiehen puheessa puhemies olisi ilmoittanut eduskunnan päätöksen mukaan, että korkein hallitusvalta siirretään senaatin talousosastolle; siis aivan samaa kuin puhemiehistö nyt ehdottaa. Minun täytyy siis sanoa, että tämä manifestiehdotus lepäsi samalla pohjalla, kuin puhemiehistön nyt tekemä ehdotus, ja juuri sentähden, että minun ehdotukseni oli manifestiehdotuksen pohjana, minun on sitä helpompi nyt yhtyä kannattamaan puhemiehistön tekemää ehdotusta.

Ed. Arokallio: Niinkuin viimeisessä täysi-istunnossa jo mainitsin, olen samalla kannalla kuin nyt tehty ed. Alkion ehdotus on. On valitettavaa, että näin tärkeänä ajankohtana, kuin nykyinen on, viikkomääriä on tuhlattu sellaisiin neuvotteluihin joista jo alunpitäen on voinut tietää, etteivät ne eduskunnan nykyisessä kokoonpanossa voi viedä mihinkään positiivisiin tuloksiin oikeiston toivomassa mielessä. Nyt ei ole aika mihinkään teoretikoimiseen, vaan asioita on tosiolojen kannalta arvosteltava. Tällöin on heti muistettava, että viime eduskunta 5/6 äänten enemmistöllä julisti niin sanotussa valtalaissa esitetyn asian ratkaisemisen kiireelliseksi. Ei kukaan voine väittää, etteikö asian ratkaiseminen olisi nykyään monin kerroin kiireellisempi. Viime eduskunta hyväksyi perustuslain määräämässä järjestyksessä 2/3 äänten enemmistöllä valtalain. Päätöksen johdosta hajoitti Venäjän väliaikainen hallitus eduskunnan. Suomen kansan suuri enemmistö, joka ei tunnustanut eikä tunnusta Venäjän väliaikaiselle hallitukselle laillista oikeutta olla Suomen hallituksena, käsitti hajoituksen laittomaksi, mutta ulkonaisten syiden takia noudattivat kaikki puolueet määräystä uusien vaalien suorittamisesta. Tämän kautta Suomen kansa laillistutti vaalit, joten tämä eduskunta on Suomen kansan ainoa laillinen eduskunta. Tämän Suomen eduskunnan tulee Suomen kansan puolesta ja nimessä antaa vastaus siihen, hyväksyykö se viime eduskunnan päättämän valtalain periaatteen. Kieltämättä on nykyisessäkin eduskunnassa suuri enemmistö valtalain periaatteiden takana. Varmasti 2/3 eduskuntaa hyväksyy valtalain periaatteet. Ettei tämä eduskunta jo ole antanut vahvistustaan valtalaissa ilmituodulle periaatteelle, johtuu ilmeisesti siitä epälojaalisesta äänestyksestä, johonka osa eduskunnasta teki itsensä syypääksi. Tämä menettely ei tuota kunniaa eikä se anna voittoa niille, jotka sitä harjoittivat, ja tuollainen menettely osoittaa huonoa kykyä arvostella tosiasioita. Ilmeistä on myös, että eduskunta aikaisemmin tai myöhemmin tulee tunnustamaan valtalain periaatteet. Huolimatta siitä, että maamme etevimmät lakimiehet kaiken suuren auktoriteettinsa nojalla ovat koettaneet maan tasalle painaa tätä lakia, ja huolimatta siitä, että tämän lain huonoja puolia alituisesti on oikeistolaislehdissä esitetty, pysyy kuitenkin yleisenä mielipiteenä tässä maassa, ainakin tämän maan suomenkielisessä väestössä, se, että valtalaissa on julkilausuttu oikea periaate, se periaate, että kaikki valta on peräisin kansalta. Tämä kansanvaltaisuuden periaatehan meidän aikanamme tulee tunnustetuksi yhä useammassa maassa.

Ruotsalais-suomalaisen valtiojärjestyksen syvimpänä pohjana on tämä ajatus ja lopulta tämä ajatus aina on päässyt tunnustetuksi, joskin sitä usein on koetettu milloin milläkin keinolla syrjäyttää. Niinpä Ruotsissa 1809 tätä periaatetta noudattaen eduskunta yksin sääsi ja vahvisti uuden hallitusmuodon. Aivan samalla tapaa on valtalakikin ja se tapa, jolla se tahdotaan säätää, ilmaus samasta periaatteesta.

Valtalain periaatteen tunnustaminen ja vahvistaminen on mielestäni ainoa keino, millä eduskunta voi nyt päästä työhön ja millä maamme olot saadaan järjestetyiksi. Tämä pitäisi ainakin jo nyt niittenkin edustajien huomata, jotka tähän saakka ovat turhaan voimiansa ponnistaneet päästäksensä ilman valtalakia liikkeelle. Tällä hetkellä seisovat he yhä samalla kuolleella pisteellä, jolla olivat tänne tullessaan, eivätkä he löydä mitään keinoa päästäkseen umpikujasta, johon nyt ovat joutuneet. Muuta keinoa menestykselliseen eduskuntatyöhön ei nyt ole olemassa kuin valtalain periaatteen käytäntöön ottaminen. Ja vastoin useain oikeistolaisten mieltä olen minä puolestani vakuutettu siitä, että jos eduskunta lojaalisesti asettuu valtalain periaatteen kannalle, sosialidemokraatit tulevat osaltaan jouduttamaan asiain käsittelyä eduskunnassa Suomen uuden hallitusmuodon aikaansaamiseksi. (Vasemmalta: Oikein!)

Valtalain periaatteen hyväksymisen kautta avataan tie Suomen kansan itsenäisyysvaatimusten toteuttamiselle. En sano, että se on saavutettu, vaan sanon, että sen kautta avataan tie siihen. Itsenäisyys on meille välttämätön. Se on kansan ainoa pelastus siitä sekasorrosta, johon maailmansota venäläisen anarkian muodossa on meidät syöksemäisillään. Ei tarvitse esittää mitään todistuksia siitä, miten vallattomuus, yhä enemmän veljestellen venäläisen kurittoman sotaväen kanssa ja yhä enemmän itsetietoisesti mojautuen sen huonompiin aineksiin, alkaa maassa rehennellä. Ei tarvitse muuta kuin viitata Mommilan ryöstöretkeen ja muistaa, miten ilkityöntekijät eivät edes vetäytyneet ryöstämästä ruumiita. Jos maamme pääsee villityksen jalkoihin, jos isänmaallista mieltä voidaan niin sokaista, että voidaan samassa hengenvedossa puhua maamme itsenäisyysvaatimuksesta ja venäläisen sotaväen käyttämisestä alkeellisen järjestyksen järjestelmälliseksi rikkomiseksi, niin olemme hukassa.

Mahdollisuus saavuttaa itsenäisyytemme ei ainoastaan astu meitä suurin askelin lähemmäksi, vaan kaikki viittaa siihen, että lopullisen teon suorittaminen käy meille välttämättömäksi ehkä piankin. Niin paljon kuin suinkin mahdollista on, täytyy sentähden eripuraisuuden aiheet keskuudestamme saada syrjäytetyiksi, jotta oikean hetken tultua emme olisi täysin kykenemättömiä sitä hyväksemme käyttämään. Minun mielestäni käy yhä selvemmäksi, että Suomen julistautuminen itsenäiseksi ja nykyisessä sodassa puolueettomaksi tarjoo meille ainoan keinon välttää nälänhätä, työttömyys ja rahataloudellinen pula. Saamalla rajamme avatuiksi vapaalle kaupankäynnille niin itään kuin länteen ja etelään voimme nuo vaarat torjua.

Kansanvallan, järjestyksen, kotiemme pelastuksen ja Suomen kansan sisimmän toiveen: Suomen täydellisen itsenäisyyden nimessä rohkenen kehoittaa eduskuntaa mahdollisimman kokonaisena hyväksymään ed. Alkion ehdotuksen. (Eduskunnasta: Hyvä!)

Ed. Estlander: Jag ber att få understöda det af presidiet framlagda förslaget. I afseende därå ansluter jag mig i allt väsentligt till det, som här har uttalats af friherre Wrede och jämväl andra talare.

Beträffande de nu föreliggande öfriga förslagen måste jag tillstå, att jag icke kan se någon större skillnad mellan det från socialdemokratiskt håll framförda förslaget och det af agrarerna framlagda. Det finnes nämligen i hvartdera en gemensam punkt, om man nämligen får på det af agrarerna framlagda förslaget anlägga en sträng måttstock. I hvartdera inneligger nämligen, såvidt jag kan finna, ett erkännande af att den s. k. 18-juli-lagen allaredan har kraft af lag. Det heter nämligen i agrarernas förslag, att landtdagen „skulle besluta att tillsvidare själf utöfva den makt, som enligt tidigare i kraft varande stadganden ankommit å kejsaren och storfursten". Om detta skall vara annat än en felformulering, så innebär detta, att de stadganden i vår grundlag, som bestämma kejsaren och storfurstens makt och myndighet, vore upphäfda, och detta skulle väl då hafva skett genom den s. k. 18-juli-lagen. Skulle nu detta verkligen vara förslagsställarnas mening, så måste jag återkomma till det, att då är verkligen i denna väsentliga punkt agrarernas förslag på samma bas som det socialdemokratiska. Denna omständighet, om jag har tolkat förslaget rätt, synes också utgöra ett af de många skäl, som enligt min mening torde förhindra landtdagens högt ärade talman att till omröstning föredraga detta förslag. Att det socialdemokratiska förslaget icke torde kunna föredragas, därom behöfves väl icke yttermera ordas.

Då jag kommit att beröra denna s. k. 18-juli-lag, vill jag i anledning af den senaste ärade talarens, hr Arokallios, yttrande endast erinra om, att skall denna lag anses härröra ur den demokratiska statsuppfattningens idé, så utgör den i alla fall ett oäkta barn af denna idé. Landtdagen innehar ju nu den högsta makten, beroende på att det för närvarande icke finnes någon utöfvare af densamma, men enligt denna statsförfattning är det en skyldighet för landtdagen att öfverlåta densamma å ett eget statsorgan. Det är sålunda som, enligt 38 § R. F., „Riksens Ständer", d. v. s. folkrepresentationen, ha att skydda och försvara landets frihet, det är genom att utse ett nytt organ för uppbärande af högsta statsmakten. Härvid synes det mig icke vara öfverensstämmande med vår regeringsforms anda, att landtdagen skulle förbehålla sig fortfarande utöfning af vissa befogenheter, medan den högsta makten i öfrigt skulle öfverlåtas å ett särskildt organ. För en sådan anordning, som icke är öfverensstämmande med vår statsförfattning, fordras nödvändigtvis grundlagsändring. En sådan har icke lagligen kommit till stånd, hvarken i dessa eller andra här ifrågakommande afseenden.

Att landtdagen skulle behålla och utöfva högsta makten, det är det, som agrarernas förslag åsyftar. Under nuvarande omständigheter tror jag, att det icke är för mycket sagdt, att detta

skulle blott ytterligare gifva näring åt stridigheterna inom samhället och inom landtdagen, dessa stridigheter, hvilka frammanat de dåraktiga och brottsliga förehafvanden, som, länge förberedda, under dessa dagar framträdt och som, då de en gång fått i full låga uppflamma, icke längre skola kunna ens af deras tillskyndare och upphofsmän åter släckas.

Ed. Ingman: Minä olen velvollinen vastaamaan muutamia sanoja herra Alkiolle. Minä en ole hetkeäkään epäillyt, ettei maalaisliitto olisi täysin rehellisesti koettanut löytää jotakin sovitteluehdotusta, jonka ympärille puolueet sen vasemmalla ja oikealla puolella voisivat yhtyä. Mutta minun on ollut pakko todeta, kuinka häilyväinen maalaisliiton kanta tässä on ollut, kuinka se on siirtynyt ehdotuksesta toiseen ja kuinka sen välittäjätehtävä sentähden on tullut epäonnistuneesti suoritetuksi. Ed. Alkio teki kiivaan hyökkäyksen niitä vastaan, jotka ovat tunnustaneet väliaikaisen hallituksen. Sellaisia on, niinkuin tunnettua, ollut sekä vasemmistossa että oikeistossa. Minulla on tähän hetkeen asti ollut se käsitys, että niitä on ollut myöskin maalaisliitossa ja että varsinkin sillä kannalla on ollut ed. Alkio. Minä en perusta tätä käsitystäni yksinomaan siihen, että herra Alkio oli viime kevännä hankkimassa kansallemme väliaikaiselta hallitukselta maaliskuun-manifestin, joka mielestäni oli hyvä teko. Mutta minulla on edessäni eräs paperi, jossa sanotaan näin: „Näin ollen ja sen yhdistyksen johdosta, missä Suomi vuodesta 1809 lähtien on ollut Venäjän kanssa, on myöskin se hallitusvalta Suomen asioissa, joka tämän maan lakien mukaan kuuluu hallitsijalle, tunnustettava tätä nykyä olevan mainitun väliaikaisen hallituksen käytettävänä, vaikka hallitusmuodon muutos Venäjällä tekeekin tarpeelliseksi Suomen ja Venäjän välien uudestaan järjestämisen Suomen eduskunnan myötävaikutuksella". Tämän paperin alla on nimi Santeri Alkio ja myöskin Kalle Nurmela; siinä on myöskin esimerkiksi allekirjoittaneen nimi. Tästä minä teen sen johtopäätöksen, että me tässä asiassa herra Alkion kanssa olemme olleet samalla kannalla, ja minun mielestäni ei pitäisi niin jyrkästi hylätä entistä kantaansa, vaikka onkin tullut toiselle kannalle.

Sitten minun täytyy myöskin vielä, niin ikävää kuin se onkin, hiukan puhua äänestyksistä, kun äänestetään vastaesityksistä. Herra Alkio näkyy olevan sillä kannalla, että kun äänestetään vastaesityksistä, niin sitoo itsensä kannattamaan kaikkia niitä esityksiä, joita äänestää jotakin toista vastaan. On kuitenkin enimmäkseen, kun vastaesityksistä äänestetään, siten, että on valittava kahden huonon välillä, jotka kummatkin hylkää. Ja näin oli asianlaita myöskin silloin, kun äänestettiin herra Mäen ja herra Alkion ehdotuksen välillä. Kummankin me hylkäsimme. Emme ole sitoutuneet, herra Alkio, ollenkaan, ei siveellisesti eikä muutenkaan, kannattamaan herra Mäen ehdotusta. Mutta minä olin ja olen yhä edelleen sitä mieltä, että herra Mäen ehdotus oli valtiosäännön puitteitten sisäpuolella. Se oli sitä siitä syystä, että siinä ainoastaan anottiin toimikunnan tai — niinkuin minä täsmällisemmin tahtoisin sanoa — valiokunnan asettamista erään julistuksen laatimista varten. Minä en ollenkaan hyväksynyt sen julistuksen sisältöä, mutta valiokunnan asettaminen sellaisen julistuksen laatimista varten ei ollut mikään toimenpide, joka olisi mennyt valtiosääntömme ulkopuolelle. Minä pyydän herra Alkiolle ilmoittaa, mitä minä katsoisin epärehelliseksi äänestykseksi. Minä katsoisin siksi, jos silloin, kun asetetaan herra Kellosalmen ja herra Alkion ehdotukset tänään vastatusten — jos ne joutuvat vastatusten —, ne, jotka ovat presidion kannalla, silloin äänestäisivät ed. Kellosalmen ehdotusta. Se olisi minun mielestäni epärehellistä äänestystä. Minä toivon, että oikeistossa silloin ei ole tuleva ainoatakaan ääntä ed. Kellosalmen ehdotukselle. Jos herra Alkio siitä huolimatta yhä pysyy väitteessään meidän epärehellisyydestämme ja herra Arokallio siinä häntä säestää, niin se riippuu seikoista, joille minä en mitään mahda.

Ed. Rikkonen: Yhdyn asiallisesti ed. Kellosalmen lausuntoon siinä, että maalaisliiton eduskuntaryhmän puolesta täällä äsken herra Alkion tekemä ehdotus ei sisältänyt aivan samaa, kuin se kirjelmä, joka sosialidemokraattiselle ryhmälle maalaisliiton puolesta eilen oli jätetty. Sen vuoksi yhdyn kannattamaan ed. Kellosalmen täällä äsken tekemää päätöslauselmaehdotusta.

Samalla pyytäisin ehdottaa vielä, että ennenkuin tästä asiasta lopullisesti päätetään ja ruvetaan äänestämään, otettaisiin päivällisloma ja sen jälkeen kokoonnuttaisiin uudestaan.

Puhemies: Ed. Kellosalmi ed. Rikkosen kannattamana on ehdottanut seuraavaa: Sitä valtaa, joka voimassa olleiden säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, käyttää eduskunta Suomen eduskunnan heinäkuun 18 päivänä 1917 Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä hyväksymän lain perusteella ja mu-

kaan. Kun, kuten sanoin, ed. Kellosalmen ehdotusta on kannatettu, pyydän ilmoittaa käsityksenäni, että koska laki 18 päivältä heinäkuuta 1917 Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä ei ole säädetyssä järjestyksessä vahvistettu, sen vuoksi ja kun eduskunta sen perusteella siis ei voi käyttää korkeinta hallitusvaltaa Suomessa, on ed. Kellosalmen ehdotus lainvastainen, enkä siitä senvuoksi voi sallia äänestettävän.

Ed. Haataja: Minä puolestani olen yleensä suhtautunut eduskuntatyöhön siten, että olen eduskunnan täysi-istunnon aikana ryhtynyt käyttämään puheenvuoroa ainoastaan sellaisissa kysymyksissä, jotka ryhmäni nimenomaan on minun hoitaakseni antanut. Nyt esillä oleva kysymys on kuitenkin minusta sellainen, joka velvoittaa täällä olevan lakimiehen lausuntonsa siitä antamaan, sillä onhan tämän kysymyksen pohjana ja ytimenä varsinaisesti kysymys erilaisesta laintulkinnasta. Nimittäin sikäli kuin käsitän tilannetta, on perussyynä siihen pulmaan, jossa nyt ollaan, varsinaisesti eri ryhmien ja eri henkilöiden erilainen suhtautuminen valtalakiin, joka erilainen suhtautuminen taas riippuu oikeudellisesta erimielisyydestä. Puolestani ensiksikin katsoisin, että on juridisesti kiistämätöntä, että valtalaki, tullaksensa laiksi, tarvitsee vielä sekä vahvistuksen että julkaisemisen. Tämän kannan on myös selvästi eduskunnan enemmistö lausunut julki, ja tämän kannan on nähdäkseni myös selvästi valitsijain enemmistö ympäri maata omaksunut vaalien tuloksen kautta. (Vasemmalta: Ei ole!) Ne, jotka taistelevat tätä kantaa vastaan, ovat nähdäkseni ensinnäkin juridisesti väärässä, mutta lisäksi ne taistelevat vastoin sitä käsitystä, jonka kansan enemmistö on selvästi omaksunut. Toiseksi lähtisin siitä, että valtalain voi vahvistaa ainoastaan se, jolla keisarille ja suuriruhtinaalle aikaisemmin kuulunut valta on hallussaan. Täällä on varsinkin viime eduskunnan aikana lausuttu usein se ajatus, että tämä valta on ilman muuta Venäjän vallankumouksen kautta siirtynyt Suomen eduskunnalle. Jos näin olisi laita, niin eihän silloin olisi tarvittu valtalakia tuota valtaa enää siirtämään. Minun nähdäkseni ne, jotka ovat tuota väittäneet ja kuitenkin samalla puuhanneet tämän vallan siirtämistä eduskunnalle valtalain kautta, ovat toimineet täysin ristiriitaisesti. Mielestäni vasta valtalaki, jos se voitaisiin saattaa voimaan, voi siirtää eduskunnalle tämän korkeimman vallan. Tämä johtuu jo siitä, mitä täällä jo usein on esille tuotu, nimittäin, että meidän perustuslakimme, valtiopäiväjärjestyksemme ja hallitusmuotomme nimenomaan edellyttävät, että on erityinen lainsäädäntövalta ja erityinen korkein hallitusvalta, ja tämän perusteen muuttaminen voi tapahtua ainoastaan lainsäädäntötietä, perustuslain säätämässä järjestyksessä. Mutta lisäksi v. 1772 Hallitusmuodon 38 § on ainoa pykälä, joka minun nähdäkseni sisältää määräyksiä analoogisesta tapauksesta sen tapauksen kanssa, joka meillä nyt on edessä, ja myös tämä pykälä antaa minun nähdäkseni eduskunnalle vain oikeuden valita uusi kuningassuku, uusi korkeimman vallan käyttäjä entisen sijaan. Mutta sitävastoin se ei anna eduskunnalle oikeutta itse ottaa tuota korkeinta hallitusvaltaa haltuunsa.

Täällä on ed. Talas vedonnut muutamiin sanoihin tässä pykälässä, mutta minun nähdäkseni hänen vetoomisensa niihin ei voi pitää paikkaansa, sillä näistä sanoista minun nähdäkseni ei voi johtaa eduskunnalle oikeutta itse ottaa tuota korkeinta valtaa haltuunsa. Eduskunta voi niiden sanojen perusteella ryhtyä erinäisiin toimenpiteisiin lainsäädännön rajoissa, mutta korkeimman vallan haltuunsa ottaminen ei ole niiden sanojen perusteella mahdollinen. Niin ollen ei eduskunta myöskään voi vahvistaa valtalakia sillä tavalla kuin ed. Arokallio täällä puheessaan lausui, vaan tietäisi eduskunnan toimenpide, jos se tällaiseen toimenpiteeseen ryhtyisi, selvästi lainvastaista tekoa eduskunnan taholta. Sen sijaan eduskunta voi määrätä täysin pätevällä tavalla, kenen on korkeinta valtaa käytettävä sen sijasta, joka sitä on aikaisemmin käyttänyt (Vasemmalta: Haataja keisariksi), sen mukaan kuin 1772 Hallitusmuodon 38 §:ssä säädetään. Tämä tällainen määrääminen ei suinkaan ole mikään lainsäädäntötoimenpide, kuten on väitetty, vaan se on ainoastaan voimassaolevan lain perusteella tapahtuva valitsemistoimenpide, johon riittää eduskunnan yksinkertainen äänten enemmistö. Sen mukaan eduskunta myös voi yksinkertaisella äänten enemmistöllä määrätä, että korkeinta valtaa on senaatin talousosaston käytettävä. Se seikka, että eduskunta on aikaisemmin päättänyt, että korkein valta on siirrettävä valtionhoitajakunnalle, mutta tämän asettaminen on toistaiseksi lykkääntynyt, ei estä eduskuntaa täysin laillisella tavalla päättämästä, että joku tai jotkut eduskunnan ulkopuolelta tuota valtaa saavat hoitaa siihen saakka, kunnes tällainen valtionhoitajakunta on asetettu. Näin ollen minun nähdäkseni se ehdotus, joka täällä on tehty korkeimman vallan antamisesta senaatin talousosastolle, on ainoa mahdollinen, johon tässä voidaan lain puitteissa tulla. Ja minun on huomautettava, että on pidettävä tarkoin huolta, että ratkaisu tälle kysymykselle todellakin saadaan lain puitteissa aikaan, ja tavalla, joka yleensä lakimiespiireissä voidaan lailliseksi

tunnustaa. Sillä jos asia järjestetään muulla tavalla, on odotettavissa ja epäiltävissä, että ainakin suuri osa kansaa ja todennäköisesti suurin osa virkamiehistöä, ehkä kaikkikin, eivät tule tuollaista menettelytapaa lailliseksi tunnustamaan eivätkä tule siihen alistumaan ja maassa tulee täydellinen oikeudellinen anarkia aikaan.

Täällä on lisäksi ollut kysymys siitä, voidaanko asettaa äänestyksen alaiseksi ed. Alkion ehdotus. Minun nähdäkseni ed. Alkion ehdotus, joka tietää sitä, että eduskunta itse ottaisi korkeimman vallan käsiinsä, on perustuslain vastainen eikä siis sellaisena voi tulla asetetuksi äänestyksen alaiseksi valtiopäiväjärjestyksen mukaan. Täällä on maalaisliiton taholta aikaisemmin mainittu ja väitetty, että täällä juristien taholta harjoitetaan juridista saivartelua. Minä puolestani tahdon väittää ja lausua sen, että olen kaiken aikaa juristina toimiessani yleensä taistellut juridista saivartelua vastaan kaikissa niissä erikoisissa kysymyksissä, joiden kanssa olen välittömästi tekemisissä ollut, ja että minulla yleensä ei ole mitään halua juridiseen saivarteluun. Mutta tämä kysymys, joka tässä on esillä, on niin selvä, että lakimiesten keskuudessa ei siitä nähdäkseni voi olla eri mieliä eikä edustamaani kantaa voi sanoa juridiseksi saivarteluksi. Sen minä kyllä hyvin ymmärrän, että maallikko voi katsoa yhtä lakipykälää koko lailla toisin katsein kuin lakimies, mutta mihinkään muuhun tulokseen ei minun mielestäni lakimiespiireissä ainakaan yleisemmin voitane tässä kysymyksessä tulla.

Ed. Vuorimaa: Se taistelu, jota täällä niin suurella kiivaudella on käyty kaksi viikkoa Suomen itsenäisyysasiassa, on sentähden niin häikäilemätöntä, että taistelua käydään kahden suuren periaatteen ja eri maailmankatsomuksen välillä, nimittäin nykyisyyden ja menneisyyden, kansanvaltaisuuden ja byrokratis-monarkististen periaatteiden välillä. Oikeisto on mitä sitkeimmillä keinoilla koettanut puolustaa vanhaa byrokraattista asemaansa ja se on tarttunut sitä varten lopuksi oljenkorteen, Hallitusmuodon 38 §:ään, joka sisältää hallitushuoneen vallan perimysjärjestyksen. Ensin on meidän siinä suhteessa muistettava, että Porvoon valtiopäivät päätöksellään kumosivat tämän vallanperimyslain, silloin kun ne Aleksanteri ensimäisen kanssa sopivat siitä, että Venäjän keisari on samassa Suomen suuriruhtinas, ja luopuivat kokonaan määräämästä vallanperimyksestä ja siis hylkäsivät tämän perustuslain pykälän. Saivartelemisella on oikeisto vetänyt esille tämän vanhan kumotun pykälän. Mutta vaikka tämä vielä tunnustettaisiinkin olevan voimassa, niin voimme samallaisella saivartelulla päästä saman pykälän mukaan siihen tulokseen, että meidän pitäisi pitää jotakuta Venäjän entisen hallitsijahuoneen jäsentä nykyään meidän suuriruhtinaanamme, sillä siinä määrätään: mutta jos valtaistuin jäisi avoimeksi miespuolisen kuningasheimon miespuolisen sukupuuton kautta, niin ainoastaan siinä tapauksessa eduskunnalla on oikeus, josta oikeisto on tehnyt itsellensä lain ja tahtoo käyttää sitä estääksensä eduskunnan päätöksiä Suomen itsenäisyyden asiassa. Jos me olettaisimme, että entinen suuriruhtinas Nikolai II olisikin kuollut, niin löytyy hänen huonekuntansa jäseniä useita jälellä. Niiden siis oikeiston mielipiteen mukaan täytyisi olla Suomen suuriruhtinaita. Mutta sitä ei voi Suomen kansa tunnustaa eikä Suomen valtiopäiväjärjestys siihen pienintäkään oikeutta anna. Kun siis ei ole minkäänlaista korkeinta hallitusvaltaa nykyään, niin on luonnollista, että se hallitusvalta, joka ennen on kuulunut Venäjän hallitsijalle, nyt on siirtynyt Suomen eduskunnalle. Oikeisto on myös puolustanut sitä menettelytapaa, että valittaisiin valtionhoitajakunta tai että siksi asetettaisiin Suomen senaatin talousosasto. Ei tämäkään ole perustuslain mukaista, sillä ei missään perustuslaissa puhuta valtionhoitajakunnasta. Ei sellaista löydetä Hallitusmuodostakaan. Se on keksitty Ruotsin eduskunnan toimenpiteestä, silloin kun sen kuningas Kustaa IV syöstiin valtaistuimelta ja Ruotsin eduskunta teki silloin selvästi valtiokaappauksen. Se antoi vallan semmoiselle hallituskunnalle, josta eivät perustuslait puhuneet mitään. Ed. Wrede ynnä muut juristit ovat esittäneet, kuinka meidän täytyy seisoa perustuslain kannalla ja ottavat esimerkin Ruotsin valtiokaappauksesta, jossa ei sen eduskunta ole seisonut perustuslakinsa kannalla. Tämä on ristiriita heidän menettelyssään.

Mitä sitten tulee valtalakiin, jonka kannalle maalaisliitto on asettunut alkuperäisesti, niin se sisältää sen tilanteen, mikä nykyään vallitsee maassamme. Ei löydy minkäänlaista muuta korkeinta hallitusvaltaa kuin Suomen eduskunta. Siitä ei päästä mihinkään. Valtalakia on monella tavalla moitittu, mutta ne moitteet, mitkä sitä vastaan ovat tehdyt, ovat ainoastaan osaksi oikeutettuja. Toista osaa kohtaan ne eivät ole oikeutettuja. Ed. Wrede sanoi, ja myös ed. Talas epäröiden häntä kannatti, että jos Suomen eduskunta ottaisi korkeimman hallitusvallan käsiinsä, niin syntyisi siitä anarkia tai suuria vaikeuksia. Onpa lausuttu, että eduskunnan täytyisi silloin määrätä ja nimittää nimismiehetkin maassa. Mutta valtalain viimeisessä pykälässä nimenomaan

määrätään, että tällaiset juoksevat, hallinnolliset asiat, jäävät toistaiseksi Suomen senaatin talousosastolle. Tätä ei oikeisto tahdo ottaa kuuleviin korviin. Mutta nyt ei olekaan valtalaista semmoisenaan kysymys, vaan nyt on kysymys siitä ehdotuksesta, joka seisoo täydellisesti valtalain pohjalla ja jonka ed. Alkio on tehnyt, että kaikki valta on siirtyvä Suomen eduskunnalle. Jos se siirtyy Suomen eduskunnalle, niin siitä ei suinkaan synny anarkiaa. Jos tämä ehdotus hyväksytään, niin on samalla tämä eduskunta eikä mikään muu tästälähin omistanut korkeimman hallitusvallan ja oikeutettu muun muassa vahvistamaan kunnallislait, mitkä viime eduskunta hyväksyi, ja samaten 8 tunnin työpäivälain tehdas- ja kaupunkilais- y. m. töissä. Samoin se on oikeutettu asettamaan toimivan hallinnollisen hallituksen, senaatin, joka, niinkuin täällä jo ed. Alkio huomautti, tulee toimimaan eduskunnan valtuudella ja eduskunnan nimessä siksi, kunnes on saatu toimeen uusi valtiomuoto, joka lopullisesti muodostaa nämät asiat. Se puolustus, jolla ed. Ingman koetti viimeksi puolustaa jyrkimmän oikeiston menettelyä siinä äänestyksessä, jolla ensi kerran hylättiin maalaisliiton ehdotus, on peräti kaksimielinen. Se ehkä juuri kuvaa sitä käytöstapaa ja moraalista henkeä, joka vallitsee siinä puolueessa, johon ed. Ingman kuuluu. Minä sentähden puolestani kannatan sitä ehdotusta, minkä ed. Alkio teki, ja toivon, että lopuksi saadaan loppu tälle surkealle taistelulle Suomen eduskunnassa Suomen itsenäisyysasiassa ja päästään järjestämään asioita niin, että Suomen kansa tulee täydelliseen itsenäisyyteen ja voi astua toisten vapaiden kansojen kanssa täyttämään sitä historiallista tehtävää, mikä sille kuuluu.

P u h e m i e s: Lienee syytä nyt keskeyttää tämän asian käsittely ja ottaa päivällislomaa k:lo ½ 7:ään. Voitanee kumminkin julistaa nyt valitsijamiesten vaalin tulos.

Valitsijamiesten vaalin tulos.

Sihteeri lukee:

Valitsijamiesten vaalissa 15 p:nä marraskuuta 1917, jota varten oli sisään jätetty viisi eri ehdokaslistaa, on kunkin listan hyväksi äänestänyt:

Listan n:o	1	26 äänestäjää
„ „	2	90 „
„ „	3	22 „
„ „	4	37 „
„ „	5	21 „

yhteensä 196 äänestäjää.

Listan n:o 2 hyväksi annetuista vaalilipuista ovat kuitenkin puhemiehet julistaneet yhden mitättömäksi.

Tämän mukaan on eri listojen ehdokkaista valittava:

Listasta n:o	1	6	varsinaista jäsentä
„ „	2	21	„ „
„ „	3	5	„ „
„ „	4	8	„ „
„ „	5	5	„ „

yhteensä 45 varsinaista jäsentä.

Vaalijärjestyksen 11 §:n mukaan on siis valittava:

Listasta n:o	1	2	varajäsentä
„ „	2	6	„
„ „	3	2	„
„ „	4	3	„
„ „	5	2	„

yhteensä 15 varajäsentä.

V a l i t u i k s i o v a t t u l l e e t:

Listasta n:o 1

j ä s e n i k s i: Ed. Lohi, Haapanen, Juutilainen, Joukahainen, Arffman ja Kokko;
v a r a j ä s e n i k s i: Leinonen ja Rentola.

Listasta n:o 2

j ä s e n i k s i: Alavirta, Aromaa, Eloranta, Hakkinen, Hoikka, Anton Huotari, Hurmevaara, Alma Jokinen, Kiiskinen, Hanna Kohonen, Komu, Laakkonen, Leppänen, Mäki, Mänty, Orasmaa, Saarinen, Savolainen, Tuomi, Usenius ja Virkki;
v a r a j ä s e n i k s i: Härmä, Koponen, Lehokas, Murto, Paasonen ja Raitanen.

Listasta n:o 3

j ä s e n i k s i: Pennanen, Hälvä, K. E. Linna, Snellman ja Laine;
v a r a j ä s e n i k s i: H. I. Linna ja Kaitila.

Listasta n:o 4

j ä s e n i k s i: Ala-Kulju, Louhivuori, Peurakoski, Puumala, Retulainen, E. Saari, Sjöstedt-Jussila ja Tavastähti;
v a r a j ä s e n i k s i: P. Virkkunen, Heimonen ja Rantasalo.

Listasta n:o 5

jäseniksi: R. Furuhjelm, G. Gädda, J. Inborr, J. Sundblom ja E. Hornborg;
varajäseniksi: R. Colliander ja S. V. Roos.

Vakuudeksi:

Ernst Lindelöf.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Hoikka: Pyydän, että valitsijamiehet jäävät tänne valitsemaan puheenjohtajan nyt heti.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 4,45 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 6,30 i. p.

Puhemies: Jatketaan keskustelua puhemiehistön ehdotuksen johdosta, joka koskee

Korkeimman hallitusvallan käyttöä Suomessa.

Ed. Alkio: Ed. Ingman äskeisessä lausunnossaan koetti osoittaa epäjohdonmukaisuutta minun suhtautumisessani väliaikaiseen hallitukseen. Sen johdosta pyydän selittää seuraavaa. Väliaikaisen hallituksen ilmestyttyä näyttämölle, Suomen eduskunnan kokoonnuttua, nykyisen Suomen hallituksen asetuttua väliaikaisen hallituksen nimittämänä tehtäviänsä hoitamaan, oltiin maassa yleensä sen tunteen valtaamina, että oli olemassa vallankumouksellinen tilanne, jolloin ei niin tarkoin lasketa, onko tämä tilanne syntynyt perustuslakien mukaan. Kun sen jälkeen eduskunnassa tuli kysymykseen, millä tavalla eduskunta suhtautuu väliaikaiseen hallitukseen, lausuin minä puolestani useamman kerran sen käsityksen, että Venäjän väliaikainen hallitus ei ole laillinen hallitus, vaan että se on vallankumouksen luoma ja siis vallankumoushallitus. Sellaisena olen minä puolestani aina suhtautunut väliaikaiseen hallitukseen. Toisin on ollut niitten laita, joitten puolesta ed. Ingman äsken puhui. Ne ovat, varsinkin myöhemmin, selittäneet, että väliaikainen hallitus on täällä laillinen hallitus. Mielipiteitten välillä on siis jyrkkä ero olemassa. Kun se vastalause, josta ed. Ingman äsken täällä luki kappaleen, ilmestyi perustuslakivaliokunnan mietintöön, kirjoitin minä sen vastalauseen alle nimenomaan siinä tarkoituksessa, että tässä vastalauseessa ei ollut nimitetty Venäjän väliaikaista hallitusta „lailliseksi" hallitukseksi. Mutta tilanne on sen jälkeen muuttunut. Venäjän väliaikainen hallitus on tämän jälkeen kaatunut, mikäli tänne tulleet tiedot kertovat. Se vallankumouksen tilanne, joka oli saattanut tämän väliaikaisen hallituksen sellaiseen valtaan, jolla se piti silloista Suomea vallassaan, on siis kaatunut. Me olemme nyt uudessa vallankumoustilanteessa. Tämän vallankumouksen tilanteen yhteydessä on näyttänyt tarjoutuvan tilaisuus siihen, että Suomenkin puolelta voidaan tehdä sellainen vallankumousjärjestely, että Suomi ottaa sen vallan nyt käsiinsä, joka tuuliajolle joutuneena on tällä hetkellä meidän otettavissamme.

Kun siis olen nyt asettunut sille kannalle, että tässä ei tapahdu mitään vallankumousta laillista hallitusta vastaan, olen sitä mieltä, että se menettelytapa, jota olen joutunut noudattamaan, on oikea. Jos ed. Ingmanin menettelytapaa noudatettaisiin, tultaisiin siihen, että meille huomenna mahdollisesti ilmoitetaan, että Pietarissa on syntynyt uusi vallankumouksellinen väliaikainen hallitus, ja silloin joudutaan uudestaan ratkaisemaan, tunnustammeko me tämän Pietarissa syntyneen uuden väliaikaisen hallituksen lailliseksi hallitukseksi Suomessa mieluummin kuin tunnustamme Suomen eduskunnan laillisesti oikeutetuksi käyttämään Suomen hallitsijavaltaa. Tästä on kysymys ja siitä on tänä päivänä ratkaistava.

Muihin ed. Ingmanin väitteisiin en tahdo enää vastata. Ne olivat sitä laatua, että ne eivät vastatodisteluja kaipaa, jos joku niitä tahtoo tarkastaa edellisen lausuntoni valossa.

Ed. Kellosalmi äskeisessä lausunnossaan selitti, että se ehdotus, jonka äsken esitin, oli toinen, kuin mitä maalaisliiton puolelta oli ennen ilmoitettu. Tämä ei ole tosi. Se on sanasta sanaan sama ehdotus, jonka toispäiväisessä istunnossa täällä ed. Lohi esitti.

Ed. Haataja kiinnitti huomiota siihen, että jos asema järjestyy sillä tavalla, kuin minun ehdotukseni edellyttää, syntyy maassa sellainen anarkian tila, jolloin virkamiehet ja suuri osa kansaa eivät alistu noudattamaan sitä hallitusauktoriteettia, jota eduskunta näin tulisi pitämään kädessään. Onkohan tämä ed. Haatajan lausunto kansallisesti viisas ja ennakolta oikein harkittu? Minä kysyn vain. (Vasemmalta: Kiinaan Haataja!) Sillä jolleivät Suomen virkamiehet alistu noudattamaan laillisesti valitun eduskuntansa määräyksiä silloin, kun tämä eduskunta, halli-

tusvallan ensi kerran jouduttua suomalaisiin käsiin, päättää käyttää tätä hallitusvaltaa laillisen järjestyksen aikaansaamiseksi maassa, jollei Suomen virkamiehistö silloin alistu tätä valtaa noudattamaan, minä jätän arvoisien edustajien itse harkittavaksi, minkälaisessa valossa tämä virkamiehistö silloin esiintyy kansansa ja tulevan historian edessä. (Vasemmalta: Suomettarelaisena, bobrikoffilaisena.)

Mitä vihdoin tulee kansaan, on minulla Suomen kansasta se käsitys, että se kyllä tulee alistumaan, jos vain eduskunta pääsee sellaisiin päätöksiin, joilla on edellytyksiä saavuttaa kansan kunnioitus. Kun minulla on se vakuutus, että se ehdotus, jonka olen täällä tehnyt, on sellainen, jota viime vaaleissa Suomen kansa sydämellä ja järjellä tarkoitti täällä toteutettavaksi, on minun syvä uskoni, että Suomen kansa kyllä lojaalisesti tulee asettumaan tämän päätöksen alle ja noudattaa sitä. (Eduskunnasta: Se iloitsee.)

Vielä on minun kiinnitettävä huomiota erääseen tämän asian yhteydessä olevaan seikkaan. Se hallitusvalta, jonka käyttämisestä tänään tulemme määräämään, tulee suorittamaan sangen edesvastuullisen tehtävän. Se on uutta luova tehtävä Suomen valtion historiassa. Se on vallankumouksen luontoinen. Voimmeko uskoa silloin näin tärkeän tehtävän eduskunnan käsistä hallituksille, jotka kenties tulevat vaihtumaan joka viikko? Täällä on esitetty, että hallitus tullaan muodostamaan aivan kohta ja että se hallitus tulisi käyttelemään keisarin-suuriruhtinaan valtuuksia. Kun nämä vallat tälle hallitukselle annettaisiin, tulisi se usein oikeutetuksi niitä käyttämään ilman, kuulematta eduskunnan mielipidettä. Voi olla, että me saamme nyt aluksi hyvän hallituksen, jos näinkin päätetään, miehistä, joihin esimerkiksi itsenäisyysasiassa voimme luottaa. Se voi olla mahdollista. Mutta voi myös olla mahdollista, että tämä ensimäinen hallitus on vain muutaman päivän ikäinen. Mikä tulee silloin olemaan eduskunnan tehtävänä? kysyn minä. Muodostaako taasen uuden hallitsijan itsellensä, hallitsijan, jolle ennakolta täytyy antaa ratkaisuvalta sangen tärkeissä, Suomen itsenäisyyttäkin koskevissa kysymyksissä? Sellaisissa tapauksissa tulee kysymykseen miehiltä, jotka asetetaan sellaiseen tehtävään, selvät periaatteet ja luja selkäranka. Mutta me tunnemme, että sellaisessa taistelussa, johon Suomi joutuu itsenäisyytensä vuoksi vielä, ennenkuin suhteet Venäjän kanssa ovat selvitetyt, sellaisessa taistelussa kysytään kenties enemmän selkärankaa kuin mitä muutamilla, yhden viikon hallitusmiehillä saattaa olla. Minä otaksun, että eduskunnan selkäranka on siinä tapauksessa lujempi ja senvuoksi olen asettunut sille kannalle, että jos me Suomen itsenäisyyttä nykyhetkellä vakavasti tarkoitamme, vastatkoon eduskunta siitä, millä tavalla tämä asia järjestetään.

Ed. Kellosalmi: Minulla ei ollut heti tilaisuutta pyytää puheenvuoroa kuultuani puhemiehen selostuksen tekemästäni ehdotuksesta, mutta olen kuitenkin sitä mieltä, että tässä suhteessa puhemiehen menettely ei ollut minun eikä eduskunnan suuren enemmistönkään mielipiteitten mukainen. Ja siksi tahtoisin siinä suhteessa alistaa asian vasta valittavan perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

Sen lisäksi pyytäisin ed. Alkiolle huomauttaa, että hänen lukiessaan puhujalavalta tänään sen kirjelmän sisältöä, jonka maalaisliitto lähetti sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle, sisälsi se sen, että siinä tahdottiin kiinteästi pitää kiinni — ja ilmoitettiin maalaisliiton kiinteästi pitävän kiinni — valtalain voimaansaattamisesta. Mutta se ehdotus, jonka maalaisliitto on täällä tänään esittänyt, on kokolailla asiallisesti poikkeava siitä. Siinähän ehdotetaan ainoastaan ehdolliseksi — väliaikaiseksi — toimenpiteeksi se seikka, joka, maalaisliiton ehdotuksen mukaan, väliaikaisesti järjestäisi asian. Se ei ollenkaan anna takeita siitä, että maalaisliitto olisi luopunut kuninkaitten hakukysymyksestä, ja joka suomalaisen puolueen taholta tänäänkin niin selvän selvästi paljastettiin. Siitä on kyllä visusti vaietu tämän ehdotuksen yhteydessä. Mutta nämä kaksi esitystä ovat niin suuresti ristiriitaiset toistensa kanssa, etteivät ne — eilinen ja tämänpäiväinen — mitenkään ole sama ehdotus.

Senaattori Kallio: Kun minun mielestäni puhemiehen menettely on lainmukainen ja oikea, niin mielestäni ei ole mitään syytä eduskunnan kannattaa ed. Kellosalmen ehdotusta, että puhemiehen menettely alistettaisiin perustuslakivaliokunnan ratkaistavaksi, vaan vastustan tehtyä ehdotusta.

Ed. Rikkonen: Minun käsittääkseni ei myöskään puhemiehen menettely ollut oikea hänen selittäessään, että tämä valtalaki ei ole laillinen tietysti sillä perusteella, että se eduskunta on hajoitettu väliaikaisen hallituksen toimenpiteestä, joka tämän lain on tehnyt. Mutta minun nähdäkseni se hallitus, joka sen eduskunnan on hajoittanut, siis Venäjän väliaikainen hallitus, ei ollut laillisesti oikeutettu hajoittamaan sitä eduskuntaa. Ei myöskään sillä hallituksella ollut

oikeutta ottaa tätä suuriruhtinaan valtaa Suomen kansalta, vaikka se on sen ottanut meidän oikeistoporvariston myötävaikutuksella, ainakin hiljaisella myötävaikutuksella. Nyt puhemies kuitenkin selittää, että nyt on tällä eduskunnalla oikeus päättää Suomen kansan suuriruhtinaalle kuuluvista oikeuksista. Mistä se johtuu? Onko tämä eduskunta paremmin laillinen Suomen kansan eduskunta siitä kysymyksestä päättämään? Minä epäilen sitä ja senvuoksi pyydän yhtyä ed. Kellosalmen lausuntoon.

Keskustelu puhemiehen äänestyskiellosta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Puhemiehen lausuman mielipiteen johdosta, ettei ed. Kellosalmen ehdotusta voitaisi alistaa äänestyksen alaiseksi, joka ehdotus oli seuraavansisältöinen: „Sitä valtaa, joka voimassaolleitten säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, käyttää eduskunta Suomen eduskunnan heinäkuun 18 päivänä 1917 Suomen korkeimman hallitusvallan käyttämisestä hyväksymän lain perusteella ja mukaan", on ed. Kellosalmi esittänyt, ettei eduskunta tyytyisi puhemiehen toimenpiteeseen, vaan että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Tätä ehdotusta on ed. Rikkonen kannattanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen toimenpiteen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kellosalmen myöhäisempi ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 98 „jaa" ja 90 „ei"-ääntä; eduskunta on siis hyväksynyt puhemiehen toimenpiteen.

Ed. H ä n n i n e n - W a l p a s: Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen toimenpiteen, jolla on ainoa laillinen äänestysesitys estetty eduskunnassa tulemasta äänestyksen alaiseksi. Minä pyydän merkitä vastalauseen tätä lainrikosta vastaan.

P u h e m i e s: Jatketaan keskustelua pääasiasta, se on, puhemiehistön ehdotuksesta.

Ed. L o h i: Puhemiehistön ehdotus sisältää sen, että kaikki se valta, mikä ennen on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, siirrettäisiin senaatin talousosastolle. On huomattava, että tässä on täydellinen monarkkinen periaate silloin täydelleen toteutettuna, jos eduskunta tämän ehdotuksen hyväksyy. Tämän istunnon alkupäässä kuulimme senaatin puheenjohtajan ilmoituksen, jossa hän ilmoitti, kuinka vaikeassa asemassa nykyinen senaatti on, ja kehoitti eduskuntaa kiireellisiin toimenpiteisiin hallituksen järjestämiseksi. Puhemiehistön ehdotus sisältää aivan päinvastaista. Eduskunnalla sen mukaan ei olisi minkäänlaista sananvaltaa uuden senaatin muodostamisessa. Siis tämä keisarin ja suuriruhtinaan valta siirrettäisiin nyt tälle senaatille. Meillä ei ole vielä olemassa voimassa se laki, joka koskee hallituksen jäsenten vastuunalaisuutta. Tästä seuraisi johdonmukaisesti, että nykyinen senaatti olisi keisarin sijalla, se saisi jäädä itsevaltiaana täydentämään itseään tai asettaa toisen senaatin olienkaan eduskunnan mieltä kuulematta. (Vasemmalta: Oikein! Harvainvaltaa!) Minun käsittääkseni tällainen ehdotus tällä hetkellä ei ole mahdollinen. Minusta tämä puhemiehistön ehdotus on tavallaan epäselvä ja epämääräinen. Kuka tälle senaatille antaisi valtakirjat? Keisaria ylempää ei ole, se on itse keisari, eduskunnan valtuutusta se ei tarvitsisi. Jos asia tulisi siksi, että nykyinen senaatti katsoisi olevansa pakotettu poistumaan, luonnollisesti täytyisi nykyisen senaatin antaa valtakirja sille seuraavalle senaatille. Mutta mitään oikeutta ei eduskunnalla olisi vaikuttaa sen senaatin kokoonpanoon. Täällä ovat muutamat juristit tahtoneet yhä edelleen väittää, että myöskin se ehdotus, jonka ed. Alkio on täällä tehnyt, on sellainen, että puhemiehen ei tulisi sitäkään laskea äänestyksen alaiseksi. Me maallikot emme tietysti kykene väittelemään lakimiesten ja oikeusoppineitten kanssa, mutta jonkun verran kai me kuitenkin ymmärrämme selvää kirjoitettua sanaa, nimittäin meidän hallitusmuotoamme, johon heidän käsityksensä perustuu. Siinähän nimenomaan sanotaan, että jos kuningas kuolee, koko suku häviää, josta Jumala meitä varjelkoon, niin silloin kokoontuvat säädyt valitsemaan kuningasta. Meitä on Jumala varjellut, ettei se ole kuollut tahi koko suku hävinnyt. Siis jos kirjaimellisesti tahdotaan seurata tätä 38 §:ää, niin ei kai sitä voida tässä tapauksessa noudattaa, kun vallankumous on vallasta kukistanut keisarin. Meidän käsityksemme mukaan on asema seuraava: Meidän valtiomuotomme ei tunne muuta kuin kaksi valtiomahtia, nimittäin keisarin ja toisella puolella kansan eduskunnan. Nyt on vallankumous sen toisen mahdin kaatanut. Meidän käsityksemme mukaan siitä on aivan yksinkertaisesti johdonmukainen seuraus, että se valta, mikä oli hallitsijalla, on tullut kansalle ja siis kansan eduskunnalle. Ja juuri sitä silmällä pitäen on tämä

ehdotus tehty, jonka ed. Alkio on täällä tehnyt. Tämä ehdotus on muodollisesti sellainen, että koska sitä valtionhoitajakuntaa, jonka eduskunta on päättänyt asettaa, ei ole vielä voitu valita, niin eduskunta päättää nyt itse käyttää sitä valtaa, mikä on kuuluput keisarille ja suuriruhtinaalle. Tämä muoto on täytynyt tehdä sentakia, että, kuten tunnemme, meillä on eduskuntapäätös, että tuollainen direktoorio valitaan. Meidän ehdotuksemme sanamuoto on sellainen, että jos tämä hyväksytään, se ei sisällä muodollisesti sellaista, mikä olisi vastoin eduskunnan ennen tekemää päätöstä. Mutta se sisältää periaatteessa sen, että tähän sisältyy valtalaki kokonaisuudessaan. Tässä avautuu tie eduskunnalle hyväksyä ja vahvistaa vaikka kaikki ne lait, mitä viimeinen eduskunta on päättänyt.

Me maalaisliittolaiset olemme sitä käsitystä, että se direktoorion vaali, joka on lykätty toistaiseksi — kyllä kai se aika mahtaa olla ehkä sata vuotta, jolloin se vaali toimitetaan. Sentähden minun mielestäni niille edustajille, jotka n. s. valtalain periaatteen tahtovat hyväksyä ja saada se käytännössä toteutetuksi rauhallista tietä, on tämä meidän ehdotuksemme ainoa, jolla siihen päästään. (Ei se nyt ainoa ole.) Nyt, niinkuin huomautin, tässä otetaan se suuriruhtinaan valta käytettäväksi eduskunnalle. Tämän nojalla on meillä tilaisuus vaikka huomenna tai milloin tahansa vahvistaa kaikki ne lait, mitä viimeinen eduskunta sääsi. (Vasemmalta: Eikös tänään?) Niin, ehkä tänään. Ja sentakia minä toivoisin, että kansan rauhan, onnen ja menestyksen tähden eduskunta voisi yhtyä tähän ehdotukseen. Tästä umpikujasta pääsemiseksi, mihin eduskunta nyt on joutunut, missä se on viikkokausia ollut, ei minun nähdäkseni ole enää mitään muuta tietä tällä hetkellä, nimittäin laillista tietä.

Ed. K u j a l a: Arvoisat oikeiston edustajat, kaikki yhteisesti! Lähtien syvistä riveistä, olen minä katsellessani tätä valtiollista sopankeittoa, mitä oikeisto on täällä harjoittanut pari viikkoa, tullut siihen käsitykseen, että teidän taistelunne valtalain voimaansaattamista vastaan on järjestelmällistä taistelua t o d e l l i s t a kansanvaltaa vastaan. Laillisuus y. m. muotoseikat, millä on koetettu hämmentää ja verhota sen taistelun todellista luonnetta, eivät merkitse mitään, niillä on vain tarkoitettu edelleen pettää niitä kansanaineksia, joita keljutempuilla viime kerralla on saatu porvaristoa äänestämään tänne enemmistöksi. On tarkoituksena salata todellinen tarkoitusperä, poliittinen ja taloudellinen luokkataistelu köyhälistön kansanvaltaa vastaan. Siinä todellinen tarkoitusperä. Laillisuudesta ei täällä yleensä sen jälkeen kannata enää paljon puhua, kun eduskunnan porvaristo itse on laillisuuden heittänyt syrjään päättämällä yksinkertaisella äänten enemmistöllä niin syvälle käyvän kysymyksen kuin valtionhoitajakunnan asettaminen, joka on perustuslaillinen kysymys. Kansanvalta on jotakin „turmiollista", „järjetöntä", ja mitä se liekään nyt porvariston silmissä. Se tahtoo sanoa ikäänkuin ei tässä maassa ja koko maailmassa ennen olisi ollut kansanvaltaa. Sitä on ollut ennenkin Ruotsissa ja ruotsalaisessa Suomessa 12- ja 13-vuosisadan aikana, jolloin talonpoikaisväestö oli tämän maan kansa pääasiassa. Maakuntakäräjät päättivät lakeja, ja kansa niitä noudatti. Se oli silloisissa tuotanto-oloissa sille perusteelle soveltuva lainsäädäntötapa ja valtioelämä. Kristofferin laissa vielä, jossa maakuntalait yhdistettiin, oli jossain määrin kansanvaltaista perustusta, ja sen jälkeen kun virkamiehistöstä, jotka olivat saaneet maatiloja palkakseen, oli kehittynyt valtava, mahtava aatelistoluokka ja sen rinnalle pappisvalta, niin silloin syntyi siitä luokkamahti, joka hävitti viimeisetkin kansanvaltaiset jätteet Ruotsin ja Suomen valtiolainsäädännöstä. Se oli mahti, jonka alla huokaili sortajaluokan riistämä torppari- ja maalaisköyhälistöjoukko. Silloisissa oloissa ei turmiolliseksi nimitetty sitä kansanvaltaa, josta alussa mainitsin. Kun sitten säädyt kerran ottivat 1718 vallan käsiinsä, niin oli se myös tavallaan silloisiin oloihin soveltuvaa kansanvaltaa. (Vasemmalta: Ei ollut.) Ei ollut sellaista kansanvaltaa, mitä me kansanvallalla käsitämme. Mutta ottakaamme huomioon, että aatelisto, riistäjäluokka silloin sanoi esittävänsä kansaa ulospäin. (Vasemmalta: Se oli luokkavaltaa.) Niin, se oli luokkavaltaa todellisuudessa, mutta kansanvaltaa porvarillisessa mielessä. Miks'ei se ollut turmiollista? Se ei ollut sentähden turmiollista, että pohjakerroksilla ei ollut minkäänlaista vaikutusvaltaa silloisiin valtiopäiviin enempää kuin sillä oli 1907 asti Suomen valtiopäiviin minkäänlaista vaikutusvaltaa. Ei myöskään turmiolliseksi eräs porvarillinen kirjoittaja merkitse sitä eduskuntavaltaa, joka esiintyy sen jälkeen kun Kustaa IV oli pakotettu luopumaan kruunusta ja se muodollisesti oli vahvistettu ja säädyt esittivät hallitusmuodon ja sen vahvistivat ja sen perusteella tarjosivat kruunun Kaarle-herttualle, joka sen otti vastaan Ei siis koskaan kansanvalta ole ollut turmiollista ja järjetöntä silloin, kun porvaristo on voinut sitä käyttää luokkapyyteittensä tueksi, kun se on esiintynyt luokkavaltana todellisuudessa. Mutta nyt tällä kertaa kansanvalta on turmiollista herra Ingmanin ja muitten suometarlaisten

mielestä, kun köyhälistö on päässyt edes jossain määrin osaaottamaan valtioelämään eduskunnan kautta ja siis jossain määrin vaikuttamaan tämän maan lainsäädäntöön. Herra puhemies esittäessään, ettei hän voi esittää eduskunnalle niitä ehdotuksia, mitä sosialidemokraattisen ryhmän taholta on tehty, ei suinkaan ole tässä niin kiinteästi pitänyt lain pykälästä kiinni, vaan hän on totellut sitä oikeistolaisten käskyvaltaa, joka tässä eduskunnassa tällä kertaa määrää, niihin mukaan luettuina maalaisliittolaiset. Siis jatkoa sekin vain sille järjestelmälliselle taistelulle kansanvaltaa vastaan eikä siis mitään ihmeteltävää. Maalaisliitto tässä eduskunnassa on näytellyt kaikkein viheliäisintä poliittista osaa, mitä näytellä saattaa. Maalaisliiton paikka olisi tosiaan toisaalla kuin eduskunnassa, sillä tosiaankin hiukan sentään puolelle tai toiselle johdonmukaisuutta luulisi voivansa odottaa 26 edustajalta, jotka tänne ovat valitut. Viime eduskunnassa 1917, siinä tunnetussa „Mannerin eduskunnassa", ed. Alkio sanoi, aivan kuten maalaisliiton lehdetkin kirjoittivat siihen aikaan, että eduskunnan valta on jotain järjettömyyttä. Nyt täällä ed. Alkion puolue lähtee ehdottamaan valtaa siirrettäväksi eduskunnalle. Mutta missä tarkoituksessa? Ed. Lohen täällä viimeksi tekemä muoto tosiaankaan ei ole oikea. Miksi hän jätti erään sanan siitä pois? Luuleeko ed. Lohi, ettemme muista sitä enää? Se sana on: „Toistaiseksi". Mitä sillä „toistaiseksi" tarkoitetaan? Kun otetaan huomioon se, että myös maalaisliiton ryhmä äsken hyväksyi puhemiehen menettelyn, siis jatkoi sitä asiallista valtalakiperiaatteen tappamista, jota täällä on ennen alettu, niin tällä „toistaiseksi"-sanalla on tarkoitettu, että, jos edellytetään nimittäin, että tämä eduskunta tässä muodossa jatkaa töitään, niin kunnes nämä asiat perustuslakivaliokunnan lausuntona tulevat uudelleen esiin, ja taas päästään siihen rakkaaseen direktooriovaaliin, niin silloin se „toistaiseksi" on loppunut ja silloin voi hyvällä syyllä maalaisliitolta odottaa, että se porvarillisen luokkayhteiskunnan periaatteille uskollisena yhtyy direktoorion valitsemiseen. Älkää maalaisliittolaiset luulko pettävänne meitä tämmöisillä ehdotuksilla. Te olette niin monta onkea heittäneet ja niin monta syöttiä meidän keskuuteemme tänne vasemmalle päin, mutta ette koskaan ole vielä voineet niin syötillä koukkua peittää, ettei se olisi pistänyt tämmöisen tavallisen kuolevaisen hyppysiin ja siis olemassaoloansa ilmoittanut.

Eduskunnan oikeisto kokonaisuudessaan pelkää niitä vaatimuksia, mitkä yhdistyvät siihen vaatimukseen, minkä Suomen työväestö on nyt esittänyt viimeisenä vaatimuksena tällä hetkellä. En tiedä, tokko se enää tälläkään hetkellä on vallan viimeinen, mutta siihen asti, mitä minä tiedän. Ne vaatimukset eivät ole mitään kumouksellisiakaan edes. Nehän ovat vallan porvarilliseen yhteiskuntaan soveltuvia. Nehän sisältävät vain erään osan niiden ohjelmalupausten täyttämistä, millä porvarit lähtivät 1907 vuoden vaaleihin. Silloinhan luvattiin kaikkia näitä, mitä me nyt olemme vaatineet. Luvattiin kunnallisen elämän kansanvaltaistuttamista, luvattiin virkavaltaisen hengen poistamista virkalaitoksista, sehän tietää virkakoneiston uudistusta, luvattiin vanhuusvakuutusta, luvattiin torppareille 50 vuoden vuokra-aikaa ja eläkkeitä, luvattiin yhtä jos toistakin. Siis ne kirjalliset lupaukset, mitkä silloin annettiin, nehän nyt vain tässä täytettäisiin. Vanhoja vekseleitä siis vain maksettaisiin, jos nämä vaatimukset täytettäisiin, mitä työväestö nyt on esittänyt. Mutta täältä on jo useamman kerran sanottu ja tuskin on tarpeellista enää toistaa, että työväenluokka tämän eduskunnan enemmistöltä ei mitään saa eikä mitään tarvitse odottaa eikä myöskään Suomi saa vapauden perustuslakia tältä eduskunnalta. On hyvin kuvaavaa, että suomettarelaiset ja muut porvarit yhtä kiihkeästi kuin he nyt ajavat muka vallan siirtämistä suomalaisiin käsiin, yhtä kiihkeästi olivat sitä työntämässä viime eduskunnassa Venäjälle, Venäjän silloiselle väliaikaiselle hallitukselle, joka edusti Venäjällä anastajapiirejä. Sieltä silloin etsittiin turvaa, kun ei enää muualta turvaa löytynyt, ja lausuttiinpa tuolla maalla epävirallisesti maanomistajain taholta sellainenkin ajatus, että jos Venäjä osoittautuu heikoksi turvaamaan Suomen porvaristoluokan etuja, niin tulkoon niitä vaikka Hindenburgilainen valta turvaamaan. Se on jo kovin kuvaava osoitus porvariston isänmaallisuudesta. Kun sitten nyt viime hetket ovat osoittaneet, että se valta Venäjällä ei enää vallan puhtaasti ole Venäjän suuranastajapiirejä edustavilla aineksilla, niin nyt siellä ei enää ole teille turvaa. Nyt te koetatte täällä keskittää valtaa, ei toki tällä hetkellä direktooriolle, sille kolmikolle, mutta senaatille, jonka te tietysti valitsisitte sen mukaisen, kuin se on teille sovelias. Kuka sen senaatin sitten nimittäisi? Teidänhän periaatteenne mukaan sen pitää nimittää Venäjän väliaikainen hallitus. Sehän on johdonmukaista, että te edelleen Venäjän väliaikaisen hallituksen tunnustatte Suomen korkeimman vallan hoitajaksi, siis myöskin, vaikka se olisi bolshevikkihallitus. Entä jos se bolshevikkihallitus ei hyväksyisi niin kurjia suunnitelmia Suomen valtiollisen elämän „turvaamiseksi", taikka oikeammin tuhoamiseksi, kuin mitä te olette harjoittaneet, niin silloin tietysti

teidän täytyisi luopua siitä periaatteesta ja asettua sille kannalle, että täällä on valta otettava omiin käsiin. No niin, te olette jo siirtyneet sille periaatteelle, te olette muuttaneet periaatetta, mutta ette nyt antaisi valtaa eduskunnalle, kun pelkäätte eduskunnan kautta joutuvanne menettämään eräitä tärkeitä etuja. Tämän eduskunnan enemmistö on varmasti teille taattu. Taloudelliset uudistukset kyllä löytävät siinä sulkunsa. Te voisitte valtalainkin perustuksella harjoittaa täällä köyhälistöluokalle tärkeiden uudistusten jarruttamista, mutta te pelkäätte ehkä niitä voimia, jotka nyt ovat muualla toimessa, ulkopuolella eduskuntaa, niitä voimia, joiden keskuudessa vaaditaan jo enempikin eikä tyydytä enää yksinomaan tähän. (Vasemmalta: Eihän ne pelkää, kun antavat vallan senaatille.) Kyllä ne pelkäävät. (Vasemmalta: Ei yhtään.) Niin no! Ketä Herra rangaista tahtoo, hän on sen ensinnä lyönyt sokeudella, siltä se tosiaan näyttää. Oivalliseksi osoitukseksi teidän isänmaallisuudestanne mainittakoon vielä eräs seikka. Ed. Ingman lausui täällä kunniaa nykyisen senaatin jäännöksille, mitä siellä on jälellä. Siihen kunniaan voivat kaikki porvarilliset gulashit yhtyä tosiaankin, sillä se hallitus on ajanut elintarvepolitiikan sille kannalle, että se on saanut kansan pohjakerrokset, syvät rivit äärimäisyyteen saakka kiihdyksiin. Se on ollut todellakin gulashinen hallitus, jonka isänmaallisuutena on esiintynyt, samoin kuin koko Suomen porvariston isänmaallisuutena, se, että vaikka tämän kansan suussa ei olisi leipäpalaa, niin kaikki elintarpeet kiikutetaan ulkomaille, kun siellä saa niistä enemmän rahaa, ja juuri r a h a k u k k a r o-pohjalla on se isänmaallisuus, olkoon se isänmaallisuus maalaisliittolaista, perustuslaillista, suomettarelaista tai mitä hyvänsä. Minä olen lopulta päässyt näin työväenriveistä lähteneenä siihen tulokseen kuin kaikki todelliset kansan pohjakerroksista lähteneet edustajat ovat päässeet, että ainoastaan työväenluokan voitto, joka on historiallinen välttämättömyys ja joka kerran toteutuu, se vasta tulee Suomellekin takaamaan todellisen vapauden ja onnen.

Ed. L u o p a j ä r v i: (Vasemmalta: Haukkumaanko taas?) Maalaisliitto on taas tänä iltana saanut atestinsa. Raskainta tykistöä on huomatakseni oikeistossa hoitanut professori Ingman ja vasemmistossa ed. Kujala. En minä nyt sen enempää tähän kohtaan kuitenkaan aio kajota. Minä aion puhua asiasta.

Mitä tulee asiaan, niin minä katson olevani pakotettu toteamaan, että jota pitemmälle tämän vallanjärjestelykysymyksen käsittely kehittyy, sitä ilmeisemmäksi käy, että eduskunnan oikeiston taholta tähän kysymykseen suhtaudutaan ainoastaan yhtä näkökohtaa silmällä pitäen, nimittäin viimeiseen asti kaikin keinoin tahdotaan pitää kiinni siitä, että valta säilyisi harvoista henkilöistä muodostuneen oikeistohallituksen käsissä. Siihen on käytetty ja käytetään kaikkia keinoja. Minä olen jo aikaisemmin yhdessä useiden muiden kanssa ollut tilaisuudessa viittaamaan siihen laillisuussaivarteluun, jota täällä on eri istunnoissa harjoitettu, etten katso tarpeelliseksi siihen sen pitemmältä puuttua. Mutta kun ed. Ingman täällä tänä iltana katsoi kunnia-asiaksensa saada eduskunnan pöytäkirjoihin ikuistuttaa maalaisliiton tavattoman horjuvaisuuden niitten kysymysten käsittelyssä, jotka meillä ovat olleet esillä, katson sen johdosta minäkin olevan syytä torjua eräiltä osilta ed. Ingmanin väitteitä.

Siinä suhteessa minä ensiksikin kiinnitän huomiota siihen, kuinka monella kannalla ed. Ingman tietääkseni on tämän kysymyksen eri vaiheissa ollut. Jos minä oikein tiedän, on ed. Ingman yhdessä muun oikeiston kanssa ensin ajanut kiinteästi n. s. laajempaa manifestia, koettanut kaikin keinoin saada sitä kenraalikuvernööri Nekrasowin luona läpiajetuksi. Kun maalaisliiton taholta ei suostuttu tähän kaikesta painostuksesta huolimatta, vaan tahdottiin kiinteästi pysyä n. s. valtalain kannalla, silloin tuli yhteensovituksen tuloksena n. s. lyhempi manifesti, joka kenraalikuvernöörille esitettiin. Ja maalaisliitto joutui tähän tulokseen sentähden, että maalaisliitto — käyttääkseni ed. Ingmanin äsken omia horjumisiaan selittäessään käyttämiä sanoja — oli pakotettu valitsemaan kahdesta pahasta vähemmän pahan. En tahdo väittää, kuka tukki tien valtalain läpimenolle kenraalikuvernöörissä, mutta omituisen käänteen se sai sen jälkeen, mitä sieltä oli jo ennemmin tietoja annettu.

Mitä tulee sitten n. s. direktoorioon, minun mielestäni ed. Ingmanin olisi ollut syytä olla puhumutta koko direktooriokysymyksestä. Ed. Ingman tietää sen, kuinka voimakkaasti oikeiston taholta yritettiin painostaa maalaisliittolaisia silloin, kun Venäjän väliaikaisen hallituksen suhteet katkesivat, painostaa maalaisliittolaisia direktoorioon ainoana mahdollisena ja laillisena keinona, niinkuin oli tämän kysymyksen ensi vaiheissa väitetty manifestissa. Kun maalaisliittolaiset eivät tähän suostuneet, silloin yritettiin uhkauksia, vaadittiin yhä tinkimättömämmin, että maalaisliittolaiset lähtisivät mukaan tuohon direktoorioon. Maalaisliiton taholta silloin esitettiin, että koska kysymys on mennyt siihen oikeiston epärehelli-

sen äänestyspolitiikan vuoksi ja koska näyttää siltä, että oikeisto ei voi päästä siitä umpikujasta, johon se on asian täten johtanut, niin maalaisliiton taholta ollaan taipuvaiset menemään valtalakiin sitä tietä, jonka oikeisto silloin selitti lailliseksi keinoksi, että direktoorio valitaan niin kauaksi, että se voi hyväksyä valtalain, kunnallislait ja 8 tunnin työpäivälain, ja sitten luovuttaa valtansa eduskunnalle. Siihen loppui oikeiston taholta puhe direktoorioon tulemisesta. Minkäänlaista sanaa ei annettu siitä, että direktoorio luovuttaisi valtansa eduskunnalle. Päinvastoin tuli meikäläisissä varmistumaan se käsitys, että oikeiston taholla silloin, kun tulee kysymys lopulliseen vaiheeseensa, ei ajatellakaan luovuttaa valtaa direktooriolta pois, ja siitä johtui asiain myöhempi vaihe.

Minä olen katsonut olevani pakotettu tämän selittämään sen johdosta, että ed. Ingman katsoi olevan syytä tähän kohtaan viitata selitellessään maalaisliittolaisten horjuvaisuutta. Ja kun minä tämän olen selittänyt, niin minä lisäksi tahdon todeta, että maalaisliiton taholta myös silloin käännyttiin eräiden sosialistiedustajain puoleen kysymyksellä, tahtoisivatko he lähteä mukaan nimenomaan tällä ehdolla valtalakiin päästäksemme. Sosialistit siitä kieltäytyivät ja oikeisto kieltäytyi ja silloin myös maalaisliitto jyrkästi kieltäytyi myötävaikuttamasta direktoorion aikaansaamiseen tässä maassa. Siitä johtui se ehdotus, joka maalaisliittolaisten taholta tehtiin, ja joka sittemmin äänestettiin perustuslakivaliokuntaan.

Maalaisliiton taholla on siis järkähtämättömästi johdonmukaisesti pidetty kiinni yhdestä ainoasta päämäärästä, nimittäin siitä, että valta saataisiin johdetuksi eduskunnalle. Ja tähän on nimenomaan tahdottu päästä siitä syystä, että saataisiin aikaan yksimielisyys. Minä pidän enemmän kuin sopimattomana ed. Ingmanilta sitä kohtaa hänen lausunnostaan, kun hän tästä pitkästä, moniviikkoisesta viivytyksestä tahtoi yrittää vyöryttää edesvastuun maalaisliittolaisten niskoille sen johdosta, että maalaisliittolaiset eivät ole olleet niin notkeaselkäisiä oikeiston edessä, kuin oikeisto olisi vaatinut. En tahdo syyttää oikeistoa enemmän, mutta oikeiston pitää tietää, ja minä olen vakuutettu siitä, että eduskunnan pöytäkirjat ovat riittävän hyvä todistuskappale siinä suhteessa vastaisesti, kuka ja millä taholla on suurin syy viivytykseen tässä eduskunnassa ollut.

Minä muutamalla sanalla viittaan niihin käytännöllisiin vaikeuksiin, joita ed. Ingman mainitsi eduskunnan hallintovallan harjoittamisesta. Hän erityisellä lämmöllä tahtoi tässä koskettaa n. s. elintarvekysymystä, selitti, että sekin on nopeasti järjestettävä ja siihen ei pysty sellainen hallitus, jonka eduskunta, vallan itselleen otettuaan, voisi aikaansaada. Minä tässä suhteessa viittaan vain siihen, olisiko siihen järjestelyyn sitten pystynyt se keskushallituslaitos, se virasto, joka oltiin aikomuksessa muodostaa, n. s. elintarvevirasto, joka oli senaatin vallan alainen. Silloin oltiin sitä mieltä, että tällainen virasto voi paljon paremmin käytännössä järjestää elintarvekysymyksen kuin senaatti. Tämän ajatuksen takana, elintarvevirastoajatuksen takana, oli juuri porvaristo, oikeisto ainoastaan, oikeiston huomatuimpia miehiä. Minun mielestäni tämä kykenee riittävästi todistamaan, että elintarvekysymyksen nopea järjestely ei vaadi direktooriota eikä se vaadi vallansiirtoa senaatin talousosastolle. Asia on yksinkertaisesti sillä tavalla, että oikeisto on pitänyt tinkimättömästi kiinni siitä päämäärästä, johon se pyrkii, ja siinä suhteessa horjunut oikealle ja vasemmalle tai yhdelle ja toiselle puolelle, vieläpä mennyt äärimäisen vasemmiston puolelle mukana äänestämään silloin, kun äärimäinen hätä on tullut, voidakseen pitää tästä yhdestä ainoasta päämäärästä kiinni ja sitä johdonmukaisesti viedä eteenpäin. Maalaisliitto on tinkimättömästi pitänyt kiinni siitä päämäärästä, johon se on pyrkinyt, ja siinä sen on täytynyt äänestysmenettelyssä menetellä sillä tavalla, että sen, kuten ed. Ingman selitti, on täytynyt kahdesta pahasta valita vähempi paha. Millä oikeudella silloin ed. Ingman selittää tätä maalaisliiton menettelyä tässä horjumiseksi, varsinkin jos hän joutuu vertaamaan sitä oikeiston menettelyyn? Minä päinvastoin olen sitä mieltä, että maalaisliiton verrattain pieni eduskuntaryhmä on siinä taistelussa, joka täällä näinä viikkoina on suoritettu, suoriutunut sillä tavalla, että maalaisliitto voi hyvällä luottamuksella jättää tekonsa siinä tulevaisuuden ja historian arvosteltavaksi. Mutta minä epäilen, mitä historia tulee sanomaan niistä laintulkitsemisista, joita ed. Ingman ja Estlander täällä selittivät sen ponnen johdosta, joka täällä tänä päivänä on maalaisliiton taholta esitetty. Kyllä se oli minun ymmärtääkseni siksi kouraantuntuvaa laintulkintaa oman mielipiteensä mukaan ja minä en käsitäkään, että se oli oman mielipiteensä mukaan, vaan että se oli tarkoitettu säikäyttämään joitakin edustajia mielipiteissään.

Sen johdosta, että ed. Kellosalmi täällä teki vastaehdotuksen ed. Alkion tekemää ehdotusta vastaan ja selitti tämän vastaehdotuksensa syyksi sen, että maalaisliiton taholta nyt tehty ehdotus

ei ollut sen mukainen kuin mitä maalaisliitto esitti siinä kirjelmässä, joka eilen lähetettiin sosialidemokraattiselle puolueryhmälle, pyydän vain vastata ja selittää, että maalaisliiton taholta täällä tänä iltana tehty ehdotus, johtui siitä vastauksesta, jonka maalaisliiton eduskuntaryhmä sai sosialidemokraattiselta eduskuntaryhmältä. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei vastannut niihin kysymyksiin, joita maalaisliitto kirjelmässään teki, sellaisenaan suorana vastauksena. Maalaisliiton taholta oli kysytty: „Koska maalaisliiton eduskuntaryhmä on ehdottomasti sillä kannalla, että valtalain julkaiseminen nyt merkitsee sitä, että se astuu voimaan ja vaikutukseen vasta julkaisupäivästä, kysytään, suostuuko sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä tähän ehdotukseen, jos valtalaki tulee voimaan saatetuksi?" Tähän kysymykseen jätti sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä vastaamatta samoin kuin myös toiseen kysymykseen, joka koski sitä, onko sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä taipuvainen lähtemään mukaan hallitukseen siinä tapauksessa, että valtalaki hyväksytään, kun porvarillinen oikeisto' on selittänyt jyrkästi kieltäytyvänsä sellaiseen hallitukseen mukaan lähtemästä. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän vastauskirjelmä kuului näin: „Kirjelmässänne esitettyyn kysymykseen päätti sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antaa seuraavat vastaukset: 1) Jos maalaisliittolaisen eduskuntaryhmän puolelta tehdään eduskunnassa ehdotuksia, jotka tarkoittavat hallitsijalle ennen kuuluneen vallan siirtämistä eduskunnalle, tulemme äänestämään sellaisten ehdoten puolesta".

Kun vastaus oli annettu tällä tavalla ja kun maalaisliiton taholta oli jo lauvantainistunnossa ilmoitettu, että ollaan valmiita tekemään ehdotus taikka seisomaan tällaisen ehdotuksen takana, joka kuuluu: Koska sitä valtionhoitajakuntaa, jolle eduskunta on päättänyt antaa Suomen korkeimman hallitusvallan käytön, ei vielä ole voitu valita, päättää eduskunta toistaiseksi itse käyttää sitä valtaa, joka voimassa olleiden säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle. Maalaisliiton eduskuntaryhmä käsitti, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä vastauksessaan tarkoitti tätä pontta ja sen vuoksi maalaisliiton eduskuntaryhmä päätti silloin tällaisen ponnen esittää, ilmoitti siitä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän edustajille, jotka sosialidemokraattien vastauksen toivat, ja myöskin ilmoitti siitä kirjelmällä toisille ryhmille. Tällainen oli maalaisliittolaisten menettely. Ja minä luulen, että tämän selityksen jälkeen on täysin tullut selvitetyksi se, minkä vuoksi maalaisliittolaisten tekemä ehdotus tänä iltana oli sellainen, kuin se on, ja minkä vuoksi se ei ole valtalain hyväksymisehdotus sellaisenaan. Se on johtunut, kuten sanottu, siitä, että sosialidemokraatit itse ovat tällaiselle ehdotukselle etukäteen luvanneet kannatuksensa. Minä sen vuoksi toivon, että eduskunnan enemmistö tällä kertaa saadaan tämän ponsiehdotuksen taakse, että siitä ikävästä umpikujasta, johonka eduskunta on ollut saatettuna jo pitkän aikaa ja jossa eduskunta nykyänsä on, päästäisiin ja voitaisiin se epämääräinen, jopa uhkaavaksi käynyt tilanne, joka maassa nykyänsä on, saada lopetetuksi ja päästäisiin säännölliseen eduskunnan kautta harjoitettavaan työhön niiden kiireellisten ja välttämättömien yhteiskuntauudistusten tekemiseksi, jotka eduskuntatyötä ovat odottamassa.

Ed. Hänninen-Walpas: Valtiopäiväjärjestyksessä ei ole missään määrätty, että hallitsijalle kuulunut valta voitaisiin siirtää yksinkertaisella enemmistöllä täällä eduskunnassa senaatille. Puhemiehistön ehdotus, joka tarkoittaa, että eduskunta tekisi yksinkertaisella äänestyksellä päätöksen, on siis perustuslain vastainen. Minä pyytäisin puhemiestä harkitsemaan, voiko sellaista ehdotusta ottaa äänestettäväksi, sillä jos se otetaan äänestettäväksi ja tulee eduskunnan päätökseksi, niin päätös on lainrikos.

Ed. Åkesson: Då landtdagen beslöt att öfverlåta högsta makten åt ett direktorium, bestående af tre personer, innebar detta beslut, att landtdagen ville se denna högsta makt i händerna på personer, hvilka den själf utsett och för hvilka den kunde hafva förtroende. Det förslag, som nu af presidiet framställts, utgår emellertid från andra förutsättningar. Det afser att uppdraga högsta makten åt senatens ekonomiedepartement, hvars ledamöter icke utsetts af landtdagen och beträffande hvilka det tillsvidare åtminstone är osäkert, huruvida de åtnjuta landtdagens förtroende. Presidiets förslag innebär sålunda onekligen en tillämpning af principer, som stå i strid med dem, hvilka af landtdagen tidigare häfdats och hvilka den ej har någon som hälst anledning att nu frångå. Här har af hr Estlander tidigare påpekats, att då direktorium ej fåtts till stånd, högsta makten fortfarande innehafves af landtdagen. Att nu öfverlåta den åt senatens ekonomiedepartement, innan detta undergått en rekonstruktion och besatts med personer, som utsetts af landtdagen och innehar densammas förtroende, vore onekligen förhastadt. Hr Alkios förslag afser just att förekomma detta förhastade steg, som äfven måste förekommas. Det anstår icke landt-

dagen att gång efter annan fatta beslut, som ej kunna förverkligas eller som den måste ångra och återtaga. Jag kan icke inse annat än att landtdagen, om den vill vara konsekvent, måste godkänna hr Alkios förslag.

Det har uttalats, att den politiska självständighet, som så godt som alla numera berömma sig af att eftersträfva, kunde säkrare erhållas genom att godkänna presidiets förslag än ifall hr Alkios motförslag vunne majoritet. Jag kan icke inse, att ett ämbetsverk, hvars medlemmar utsetts af den nu störtade ryska interimsregeringen, vore mera ägnadt att i detta afseende bevaka landets intressen än den folkvalda landtdagen. Att densamma blir tvungen att framdeles uppdraga åtminstone verkställande makten åt exempelvis senatens ekonomiedepartement har redan af en föregående talare påpekats, men ekonomiedepartementet blir då sammansatt af medlemmar, som landtdagen själf utsett, och icke af personer, utnämnda af ett för vårt statslif främmande organ.

Här har från lagkunnigt håll uttalats att hr Alkios förslag stode i strid med våra grundlagar, hvilka under alla förhållanden skulle kräfva, att regeringsmakten omhänderhafves af ett annat organ än folkrepresentationen. Detta påstående har blifvit alltför uttömmande och alltför skickligt bemött för att jag skulle upptaga tiden med att försöka ytterligare vederlägga detsamma.

Hvad jag dock ännu ville framhålla, är blott det, att om landtdagen låter så snärja sig af ensidiga juridiska konstruktioner och spetsfundiga lagtolkningar, att den ej kan finna någon utväg för afhjälpande af de behof, som dag för dag, timme efter timme blifva alltmera trängande, då har den illa lönat det förtroende, som landets valmän visat densamma.

Ed. Paavolainen: Sen johdosta, että minä olen yksi niitä oikeistoon lukeutuvia edustajia, joka viime heinäkuun 18 päivänä äänestin valtalain hyväksi, en voi vaikenemalla sivuuttaa tämän illan istuntoa. Sitä seikkaa, että olin valtalain hyväksyjien joukossa, en ole jälkeenkäänpäin voinut katua, päinvastoin, sillä olen samaa mieltä kuin ed. Talas, että valtalain hyväksyminen viime eduskunnassa on antanut suurta virikettä itsenäisyyskysymykselle. Ilman sitä ei olisi itsenäisyyskysymystämme yhtä suurella innolla sanomalehdissä käsitelty, ilman sitä ei itsenäisyyskysymystämme olisi samanlaisella kuumeella vaaliaikana pohdittu.

Nyt kumminkin on valtiollinen tilanne siksi paljon muuttunut, että valtalaki on jo siksi vanhentunut, ettei se enää tyydytä nykyisiä vaatimuksia. Se on kaikkialla tunnustettu ja kaikkein enimmän eduskunnan jäsenten kesken.

Tästä onkin ollut muun muassa seurauksena, että puhemiehistö ehdotti kolmimiehistä valtionhoitajakuntaa. Tämä ehdotus on mielestäni paras, mitä tällä eduskunnan kaksiviikkoisella istuntokaudella on tehty. Ei voi siis pitää muuna kuin suuresti valitettavana seikkana, ettei eduskunta päässyt vaalia toimittamaan. Mutta kun tätä ikävää asiaa ei voi enää auttaa, niin jokaisen edustajan omantuntonsa mukaisesti on ratkaistava, kumpi tänä päivänä tehdyistä ehdotuksista on parempi, puhemiehistön vai ed. Alkion. Mitä minuun tulee, lukeudun niihin, jotka kannattavat puhemiehistön ehdotusta. Kannatan sitä ei ainoastaan siitä syystä, että se on mielestäni paras ratkaisu korkeimman vallan järjestämiselle, vaan myös siitä syystä, ettei sitä voida miltään puolelta väittää perustuslainvastaiseksi. Puhemiehistön ehdotus on myös siitä syystä parempi, että siten tulee lainsäädäntövalta sekä toimeenpaneva valta ja tuomiovalta erotetuiksi eikä yhdistetyiksi yksiin käsiin.

Kannatan siis puhemiehistön ehdotusta sentakia, että pidän sitä parempana ed. Alkion ehdotusta. Tällä en kumminkaan tahdo antaa hyväksymistäni niille esityksille ja puheille, jotka ovat koettaneet kokonaan mustata sen kannan, jolle keskusta on asettunut. Minä en voi pitää ed. Alkion ehdotusta niin perustuslainvastaisena, ettei sellainenkin voisi tulla eduskunnassa hyväksytyksi. En myös voi pitää sitä niin vaarallisena tulevaisuuteen nähden kuin muutamien puolelta on koetettu todistaa.

Ed. Kuusinen: Ed. Ingman ensimäisessä lausunnossaan esitti muutamia tosiasioita aivan väärin. Siitä mainitsen vain yhden esimerkin ja oikaisun. Hän sanoi, että valtalaki voisi sitoa eduskuntaa Suomen ja Venäjän välisten suhteitten järjestämisessä, etupäässä ulkopolitiikan ja varsinkin sotilaslainsäädännön alalla. Valtalaki ei koske ollenkaan näitä asioita. Se ei senvuoksi voi ollenkaan sitoa meitä näissä suhteissa. Silloin kun se on voimassa, voi aivan hyvin käydä päinsä, jos tahdottaisiin, esimerkiksi sellainenkin järjestely kuin perustuslakikomitea on ehdottanut. Minä en sellaista järjestelyä kannata; se olisi kovin huono järjestely. Mutta valtalaki ei sitäkään estäisi. Se ei estä Venäjän ja Suomen suhteitten järjestämistä laillisesti niin hyvin kuin suinkin mahdollista. Ed. Ingmanhan tietää, ettei valtalaki koske ollenkaan sotilaslainsäädäntöä eikä ulkopolitiikkaa. Hänhän oli itse perustuslakivaliokunnassa silloin, kun se siellä valmistettiin, eikä myöskään

voi otaksua, että hän on unohtanut tämän seikan. Siis hänen on täytynyt tahallaan esittää tämäkin seikka vallan väärin. (Vasemmalta: Narraa vain.)

Ed. Ingman: Se on aivan oikein, mitä ed. Kuusinen sanoo, että sotilaslainsäädäntö jää valtalain ulkopuolelle. Selitettiin nimenomaan, jos muistan oikein, myös adressissa tämän merkitsevän sitä, että sotilaslainsäädäntöön nähden jäisi voimaan ne säännökset, jotka tähän asti ovat olleet siitä voimassa, että toisin sanoin Suomen sotilaslainsäädäntöön nähden jäisi Venäjän korkeimmalle hallitusvallalle se oikeus, mikä sillä tähän asti on ollut. En minä käsitä sitä, ettemme sen kautta joutuisi sidotuiksi.

Kun minulla on puheenvuoro, niin minun kai on vastattava joku sana myös ed. Luopajärvelle. Riittää, kun huomautan, että minä en ollenkaan juriidiselta kannalta arvostellut herra Alkion pontta, vaan yksinomaan käytännölliseltä kannalta. Minä en sentähden käsitä, miksi ed. Luopajärvi on niin tyytymätön minun „juriidiseen" esitykseeni ed. Alkion ponnesta.

Ed. Schybergson: Endast några ord i anledning af hr Åkessons yttrande. Hr Åkesson, som beskyller andra för teoretiskt betraktelsesätt, förföll själf däri, ty det är ju alldeles klart, att den nuvarande senaten, då den på landtdagens uppdrag skrider till bildande af en ny senat, tillser, att denna senat får majoritetens i landtdagen förtroende. Eljes blir den icke många dagar, många veckor gammal, utan måste ersättas med en annan. Om därför agrargruppen förenar sig med socialisterna, blir denna senat sådan, som de vilja hafva den. Förenar sig åter agrargruppen med de borgerliga, blir den sammansatt därefter. Det är självklart, att senaten under nuvarande förhållanden handlar såsom sådan lojalt, såsom majoriteten inom landtdagen, om en sådan kan fås till stånd, det önskar.

Ed. Hultin: Minä pyydän lyhyesti ilmoittaa, että tulen äänelläni kannattamaan keskustassa tehtyä ehdotusta. Se on mielestäni ainoa, jolla on mahdollisuus tulla toteutetuksi tällä hetkellä. Se vastaa mielestäni poliitillista tilannettamme ja se on sitäpaitsi yhtä hyvin perustuslainmukainen kuin se, jonka puhemiehistö on ehdottanut.

Ed. Hänninen-Walpas: Ed. Schybergson tahtoi vielä tämän keskustelun rauetessa osoittaa, että muka puhemiehistön ehdotuksen mukaan ei senaatti voisi väärinkäyttää valtaa, mikä sillä tulisi olemaan. Sellaiset ed. Schybergsonin väitteet ovat vastoin parempaa tietoa tehtyjä, sillä ne senaattorithan tulisivat olemaan kaikki suuriruhtinaita, jotka yhteensä tulisivat käyttämään Suomen suuriruhtinaan valtaa. Toiset niistä, enemmistö, voisivat esimerkiksi eroittaa jäseniä pois ja itse täydentää senaattia ja muokata omat olonsa niin hyvin kuin mahdollista. Senaatti saisi myös vallan pitää eduskuntaa kurissa. Jos esimerkiksi vallankumoukselliset työläiset kuristaisivat tämän eduskunnan tekemään itselleen edullisen päätöksen, niin senaatti voisi kieltäytyä vahvistamasta ja panemasta käytäntöön eduskunnan päätöstä, eduskunnan päätöksestä tulisi aivan nolla. Nuo uudet suuriruhtinaat saisivat myös hajoittaa tämän eduskunnan ja säätää uudet vaalit sekä siten viivyttää asiain käsittelyä toiseen aikaan, jolloin porvariston lahtarikaarti mahdollisesti olisi niin voimakas, että senaatti voisi sen avulla hallita. Se voisi hävittää melkein kokonaan eduskunnallisen toiminnan tässä maassa.

Ed. Kuusinen: Ed. Ingmanin selitys ei parantanut hänen asiaansa yhtään. Valtalaki ei koske sotilaslainsäädäntöä ja on ihan oikein, että adressissa selitetään, ettei se sillä alalla muuta vallitsevaa oikeustilaa ensinkään. Sen vuoksi ed. Ingman olisi ollut oikeassa, jos hän olisi niin sanonut puheessaan. Mutta kun hän sanoi, että tämä laki sitoo eduskuntaa, siis estää lainsäädännön kehittymistä tällä alalla, niin se oli säälimätöntä tosiasiain käsittelyä. Tämä laki, joka ei koske sotilaslainsäädäntöä, ei ole parantanut nykyistä sotilaslainsäädäntöä, enempää kuin mikään muu laki, joka ei siihen ensinkään koske. Ed. Ingman aivan hyvin tämänkin eroituksen ymmärtää, mutta hän on tahtonut tuolla tavalla tässä aivan vääriä tietoja antamalla niille edustajille, jotka eivät asiaa tunne, koettaa ajaa huonoa asiaa.

Ed. Ingman: Minulla valitettavasti ei ole täällä ed. Kuusisen tarkoittamaa lausuntoani, mutta äsken minä sen luin, eikä siinä mitään sellaista ole, että valtalaki estäisi kehitystä sotilaslainsäädännön alalla. Sehän olisi ollut vallan väärä tieto.

Ed. Kuusinen: Minä sanoin, niinkuin ed. Ingmankin sanoi, että valtalaki sitoo meitä siinä asiassa, ja jos ei ed. Ingman ole pikakirjoituspöytäkirjasta korjannut tätä sanaa, niin kyllä se sieltä löytyy.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Otetaan puolen tunnin loma. (Eduskunnasta: Ei oteta! Mitä sillä tehdään?)

Täysi-istunto keskeytetään puolen tunnin ajaksi k:lo 8,35 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 9,15 i. p.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Alkio vastaehdotuksena puhemiehistön ehdotukselle esittänyt seuraavan ehdotuksen: „Koska sitä valtionhoitajakuntaa, jolle eduskunta on päättänyt antaa Suomen korkeimman hallitusvallan käytön, ei vielä ole voitu valita, päättää eduskunta toistaiseksi itse käyttää sitä valtaa, joka voimassaolleiden säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle". Tätä ehdotusta on ed. Juutilainen kannattanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehistön ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 68 jaa- ja 127 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ed. Alkion ehdotuksen. (Kättentaputuksia ja hyvä-huutoja eduskunnasta ja lehtereiltä.)

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. M i k k o l a: Minä panen vastalauseen päätöstä vastaan korkeimman vallan siirtämisestä eduskunnalle (Eduskunnasta: Alas vastalause. Kovaa melua. Puhemies koputtaa.)

1) koska päätös sisältää väliaikaisenakin vallankumouksellisen teon, joka on vastoin perustuslakiemme henkeä ja tarkoitusta;

2) koska päätöksellä on eduskunnasta tehty hallitseva eduskunta, joka historiallisen kokemuksen mukaan on hallitusmuodoista huonoin ja omiansa edistämään kansan ja yksityisten vapauden sortoa;

3) koska eduskunta korkeimman vallan haltijana todennäköisesti tulee olemaan haluton vastedeskään luovuttamaan sitä käsistään, ja tästä on oleva seurauksena, että lainsäädäntövalta, toimeenpanovalta ja tuomiovalta voivat yhteen käteen koottuina tunkeutua toistensa aloille ja joutua epäitsenäisiksi sekä synnyttää häiriötä ja epävakaisuutta niitten toiminnassa;

4) koska päätös voi olla esteenä Suomen täyden itsenäisyyden ja uuden hallitusmuodon saavuttamiselle;

5) koska päätös vaikeuttaa voimakkaan toimeenpanovaltaa käyttävän orgaanin aikaansaamista, joka nykyisissä oloissa olisi välttämättömän tärkeä;

6) koska päätöksen lähimpänä tarkoituksena lienee valtalain 18 päivältä viime heinäkuuta voimaansaattaminen ja tämä sekä muodoltaan että sisällöltään epäkypsä tekele on ilmeinen taka-askel kaikesta siitä, mitä nykyisin maamme itsenäisyyden ja olojemme lailliselle ja järjestyneelle kannalle saattamiseksi olisi saavutettavissa;

7) koska päätös ei ole vakavan eduskuntatyön ja kypsyneen koko kansan parasta tarkoittavan harkinnan, vaan sosialidemokraattisen puolueen temppuilun ja luokkapyyteitten ynnä tämän ja maalaisliittolaisten horjuvan kannan ja „lehmäkaupan" tulos, jonka maalle turmiollisista seurauksista näiden liittoutuneiden yksin on vastattava.

Ed. W r e d e: Jag ber att få nedlägga min reservation mot det nyss fattade beslutet, genom hvilket landtdagen ställt sig utom konstitutionen.

Ed. E s t l a n d e r: Mot det nyss fattade beslutet ber äfven jag att få nedlägga reservation. Huruvida det tillstånd, som därmed har uppkommit, skall anses lagligt, därom torde det ännu vara för tidigt att yttra sista ordet.

Ed. S c h y b e r g s o n: Också jag inlägger min reservation mot beslutet, men därjämte ber jag att få hemställa om, att plenum skall afbrytas, då inblandningen från läktarpubliken blir mer än outhärdlig.

Ed. R o s e n q v i s t: Af samma skäl som friherre Wrede ber äfven jag att få reservera mig mot beslutet.

Ed. H e d b e r g: Jag ber att få förena mig om landtdagsmannen, friherre Wredes reservation och tillika hänvisa till 27 § i arbetsordningen att „larmande yttringar af bifall eller ogillande må vid landtdagens plena icke tillåtas".

Ehdotus täysi-istunnon pitämisestä tänä yönä kello 1.

Ed. Hänninen-Walpas: Edustajilla on tietysti täysi oikeus esittää perusteltujakin vastalauseita pöytäkirjaan, joskin tällä kertaa esitetyt vastalauseet ovat suututtaneet eräitä edustajia ja lehteriyleisöäkin panemaan toimeen hiukan mielenosoituksia. Eivät ne mielenosotukset minun mielestäni ole olleet siinä määrässä häiritseviä, että istunto täytyisi keskeyttää. Kun täältä vasemmiston taholta ilmoitetaan, että tältä eduskunnalta odotetaan vielä tämän yön kuluessa hyvin tärkeitä päätöksiä, niin häiritseviä mielenosoituksia ei tule jatkumaan vasemmistosta eikä lehtereiltä.

Ed. Tokoi: Yhtyen ed. Walpas-Hännisen lausuntoon samalla pyydän, että minun kirjallisesti tekemäni ehdotuksen mukaisesti ja siinä tarkoituksessa, kuin siinä mainitaan, seuraava istunto pidettäisiin tänä yönä k:lo 1.

Ed. Ahmavaara: Pyydän saada asiallisesti yhtyä kaikkeen siihen, mitä ed. Mikkola vastalauseessaan lausui, ja samalla minun täytyy panna vastalause sitä vastaan, että täällä koetetaan estää toisinajattelevilta puheenvuoron käyttämistä, niinkuin ed. Mikkolaa koetettiin rähinällä ja pahalla elämällä estää puhumasta, ja myös siihen, että lehterit ottavat täällä osaa asiain käsittelyyn.

Ed. Gylling: Pyydän kannattaa ed. Tokoin tekemää ehdotusta, joka on kirjallisesti jätetty puhemiehelle.

Puhemies: Täällä on ed. Tokoi jättänyt tällaisen kirjelmän: „Ehdotan, että seuraava istunto pidetään k:lo 1 yöllä ja että siinä istunnossa otetaan käsiteltäväksi kunnallislain, 8-tuntisen työpäivälain, lain eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten vastuunalaisuudesta virkatointensa lainmukaisuudesta vahvistaminen".

Ed. Ahmavaara: Vaikka eduskunta nyt onkin julistanut itsensä hallitsijaksi, niin toivon ettei oteta majesteetinrikokseksi, jos minä rohkenen vastustaa ed. Tokoin ehdotusta. (Vasemmalta: Ei oteta!) Minusta on sentään kaiken kohtuuden ulkopuolella, että laajoihin lakiehdotuksiin vaaditaan kahdessa kolmessa yötunnissa perehtymään meitä, jotka emme viime valtiopäivillä olleet, niin että voisimme niistä päättää. Niille, jotka viime valtiopäivillä ovat olleet mukana, nämät lait ovat tuttuja ja ne voivat niistä heti päättää, mutta minusta alkeellisin kohtuus ja asian järjellinen käsittely vaatii toki sen verran, että siirrämme edes huomiseen päivään nämä asiat. Ja tällä siirtämisellä minun mielestäni ei ole mitään hävitty. En tahdo tässä tällä kertaa ruveta puhumaan mitään siitä, miten voidaan näitä lakeja vahvistaa, jotka on selitetty täällä jo viime vuonna vahvistetun. Mutta minä pyydän kaiken kohtuuden nimessä, että annetaan sen verran aikaa, että ehdimme edes hätäisesti mennä läpi ja perehtyä siihen, mitä nuo lait sisältävät.

Ed. Colliander: Har vänstern verkligen känt marken bränna så hett under sina fötter, att den på några timmar måste få alla dessa viktiga lagförslag afgjorda, så borde den dock kunna betänka, att det för oss, som nu första gången sitta i landtdagen eller icke voro med om den senaste landtdagens arbete, icke blir möjligt att här utan vidare afgöra dessa lagförslag, om hvilkas innehåll vi endast hafva ofullständig kännedom. Man skulle ändå kunna fordra så mycket af herrarna i vänstern, att de skulle kunna behärska sin lust att genomdrifva dessa lagförslag åtminstone några dagar. Jag för min del anser, att det är alldeles otillständigt att nu genom ett nattplenum söka genomdrifva dem och motsätter mig detta förslag.

Ed. Roos: Äfven jag önskar framhålla det oberättigade i att man från vänsterhåll vill tvinga de landtdagens representanter, hvilka icke hafva deltagit i utarbetandet af de ifrågasatta lagförslagen, att fatta beslut om deras godkännande utan att de varit i tillfälle att göra sig förtrogna med dessa lagförslag.

Ed. Talas: En ole myötävaikuttanut siihen päätökseen, jonka eduskunta äskettäin teki. Mutta vaikka minä en ole sitä tehnyt, tahtoisin minä kumminkin lausua sen toivomuksen, että tämä päätös toteutettaisiin käytännössä siten, että sen kautta maamme onnea ja menestystä edistettäisiin. Luulen, että se enemmistö, joka nyt tämän päätöksen sai läpi ajetuksi, että se ei ole vielä tehnyt itselleen selväksi, mitä suunnattomia vaikeuksia tulee kohtaamaan tätä päätöstä täytäntöön pantaessa. Onhan nyt kysymys siitä, että on luotava aivan uudet muodot korkeimman hallitusvallan käyttämisestä. Minä tahtoisin toivoa, että tämän tehtävän vuoksi enemmistö asettuisi sille kannalle, että se tahtoisi luoda sellaisia muotoja, jotka tekisivät mahdolliseksi noudattaa eduskunnan äsken tekemää päätöstä järjellisesti. Minun

täytyy sanoa, että se ehdotus, joka täällä äskettäin tehtiin, jos se toteutetaan, antaisi hyvin vähän toiveita siitä, että tämä minun toivomukseni toteutuisi. Onhan nyt ensinnäkin selvää, että kun eduskunta ryhtyy vahvistamaan päätöksiä, jotka se on aikaisemmilla valtiopäivillä tehnyt, sen täytyy jättää ainakin niille edustajille, jotka eivät aikaisemmin ole olleet eduskunnassa tilaisuudessa tutustua näihin päätöksiin, aikaa tutustua niihin lakiehdotuksiin, jotta he voisivat täyden vakaumuksensa mukaan päättää, ovatko nämä lakiehdotukset vahvistettavat vaiko ei. Ja siitä varten on välttämätöntä, että nämä lakiehdotukset edes jaetaan kaikille edustajille, ja että heille myönnetään sen verran aikaa, että he ehtivät näihin lakeihin perehtyä. Mutta sitäpaitsi on ollut jo vanha käytäntö, että mitään lakeja ei ole vahvistettu ennenkuin senaatti on niistä antanut lausuntonsa. Minä toivoisin että nytkin, kun eduskunta ryhtyy tätä vahvistamisoikeutta käyttämään, säilytettäisiin tämä vanha käytäntö. Sillä ainoastaan jos eduskunta noudattaa tällaisia muotoja, voisi eduskunta olla vakuutettu siitä, että sekin käyttäessään korkeinta hallitusvaltaa voisi käyttää sitä niin, ettei se joudu naurunalaiseksi.

Ed. Pärssinen: Kun tänne saapui Suomen työväen edustajia ammattikongressiin, niin tiedättekö, herrat, minkälaisia tietoja ne maaseudulta toivat? Ne toivat niin kauhistuttavia tietoja, että minä luulen teidän kalpenevan niitä kuullessanne. On seutuja, missä ihmisiä on kuollut nälkään, nimittäin lapsia, tämä on tosiasia. Minä en puhu tätä sentähden, että minä luulisin porvareilla olevan sydäntä (Vasemmalta: Niillä ei ole!), en ollenkaan. Minä olen ollut täällä niin kauvan, että tiedän sen vallan hyvin, mutta minä puhun sentähden, että nyt on kuitenkin tultu hetkeen, jolloin ei eduskunta saa mennä nukkumaan. Te olette loihtineet hereille jättiläisen ja se jättiläinen nyt tekee työtään. Teidän täytyy nyt toimia, että tuo jättiläinen rauhoittuu.

Oikein kuuluu surkuteltavalta, että ed. Ahmavaara puhuu kohteliaisuuksista, joita pitäisi osoittaa tällaisina hetkinä muka edustajille. Ed. Talas puhuu siitä, että tulisi jakaa lakeja edustajille, että he voisivat muka niihin perehtyä, ennenkuin voivat hyväksyä. Mitä sanovat ne joukot, jotka nyt ovat lähteneet liikkeelle, tällaisesta puheesta? On nyt paras, että lopetatte kaikki ne lorut, joita olette puhuneet täällä monta päivää. Minä luulen, että työväki ajattelee sillä tavalla, että herrat ovat nukkuneet, ne ovat nukkuneet kylliksensä ja työväki on raatanut. Nyt on tullut se hetki, jolloin ne eivät anna herrojen nukkua. Eduskunta tekee viisaimmin, kun se yhtyy ed. Tokoin ehdotukseen. Tehdään me nyt vain työtä, yhtämittaista työtä niin, että Suomen kansa saa sen, mitä se tahtoo, ja sitten vasta mennään nukkumaan.

Ed. Sirola: Ed. Ahmavaara on antanut täällä hämmästyttävän tunnustuksen valtiollisesta valveutuneisuudestaan, kun hän on ilmoittanut, että hän ei ole seurannut viimeaikaista lainsäädäntötointa maassa niin paljon, että tuntisi viimekesänä säädettyjä uusia kunnallislakeja, joista kuitenkin on käyty tässä maassa sellaista väittelymetakkaa, että ne eivät ole tuntemattomat missään maan kulmalla.

Ed. Estlander: Jag tillåter mig en vädjan till herr talmannen, att han i och för upprätthållande af skick och ordning måtte med den makt, som L. O. gifver honom i handen, själf bestämma, hvilka ärenden, som föredragas och när plenum kommer att hållas.

Ed. Salin: Ne oikeiston edustajat, jotka vastustavat istunnon jatkamista kello 1 yöllä sen perusteella, etteivät ole kyseessäoleviin lakeihin vielä tutustuneet, ne eivät ole edustajatehtävänsä tasalla. (Vasemmalta: Totta!) Täällä vasemmistossakin on uusia edustajia, minäkin olen yksi, mutta kyllä me käsitämme velvollisuutemme nyt olevan hyväksyä nämä lait, sillä ne ovat siksi tuttuja meille. On tunnotonta, että te täällä ilmaisette sen käsityksenne noin törkeästi, että te olette tulleet tänne vastustamaan vain umpimähkään sosialidemokratian vaatimuksia; verukkeenne ovat sen mukaisia. Te olette tulleet herra Wreden ohjelman mukaisesti tänne kääntämään rintaman sosialidemokraatteja vastaan ja siksi sosialidemokratia sen ymmärtää, vaikka ette sitä noin sanoisikaan. Ette ole tehtävänne tasalla, kun ilmaisette, ettette tunne näitä lakeja. Ette ole tilanteen tasalla, sanon minä, kun vieläkin rohkenette vastustaa näiden lakien vahvistamista. Nyt on Ranskan suuren vallankumouksen elokuun 4:nen päivän veroinen yö meillä. Nyt on oikeiston pakosta luovuttava oikeuksistaan taikka se tulee myöhäiseksi. (Vasemmalta: Hyvä!) Kannatan siis ed. Tokoin ehdotusta.

Ed. Tokoi: Koska tämä äsken tekemämme päätös on epätäydellinen, ellei sitä täydennetä, se kun ei määrää siitä, kuka käyttää toimeenpanevaa valtaa tässä maassa, niin pyydän täydentää äsken tekemääni ehdotusta siten, että ehdottamassani eduskunnan istunnossa eduskunta päättäisi myöskin vahvistaa eduskunnan 18 päivänä heinäkuuta

päättämän lain Suomen korkeimman hallitusvallan käytöstä.

Ed. Rikkonen: Minäkin pyysin puheenvuoroa juuri ed. Ahmavaaran käyttämän lausunnon johdosta, mutta kun täällä siitä on jo mainittu, tahdon vain merkitä, että meillä Suomessa työtä tekevä kansa on seisauttanut jokapäiväisen arkityönsä. Mitä varten se on sen tehnyt? Ei suinkaan se ole seisauttanut arkityötään käydäkseen kuuntelemaan niitä juhlapuheita, joita eduskunnassa pidetään. Ei suinkaan. Eikä suinkaan odottamaan oikeiston kuninkaita. Eikä suinkaan odottamaan myöskään, että korkein valta siirrettäisiin senaatille, vaan se on käynyt odottamaan korkeimman vallan siirtoa eduskunnalle ja sen perusteella, että tämä eduskunta ryhtyisi toteuttamaan niitä kansan tärkeimpiä ja oikeutettuja vaatimuksia, joita miltei jokainen puolue muodossa tai toisessa on tälle Suomen kansalle luvannut vaaleihin lähtiessään. Siksi se on seisauttanut työnsä ja odottaa nyt, koska tämä eduskunta ei ole vielä kahden viikon ajan kuluttua kyennyt toimeenpanemaan yhtään uudistusta, joita kansa siltä odottaa. Mutta se ei kuuntele kauvan. Minä epäilen, että se ei kuuntele kauvan rauhallisesti, jollei rupea tulemaan uudistuksia, joita kansa odottaa. Ei se myöskään tyydy siihen yksistään, että tämä korkein valta on siirtynyt eduskunnalle ja että sillä olisi kaikki tehty. Se vaatii, että ne kunnalliset lait, 8 tunnin työpäivälaki y. m., joita ed. Tokoi täällä ehdotti hyväksyttäviksi, nyt viipymättä myös julistettaisiin käytäntöön. Muuten yhdyn kannattamaan ed. Tokoin viimeksi tekemää lisäehdotusta.

Ed. Kullervo Manner: Herra Estlander on diktaattoripolitiikan miehiä. Joku aika sitten hän tappeli täällä sen puolesta, että senaatista tehtäisiin hallitsija Suomeen. Vielä aikaisemmin hän tahtoi, että tänne pantaisiin kolme hallitusvallan pitäjää. Nyt hän tahtoo opettaa puhemiestä käyttämään diktaattorivaltaa eduskunnan enemmistöä kohtaan (Vasemmalta: Se on opetettu.), vedoten siihen, että valtiopäiväjärjestys muka antaisi puhemiehelle sellaisen oikeuden. Minä puolestani olen sitä mielipidettä, että ed. Estlander tulkitsee väärin valtiopäiväjärjestystä ja työjärjestystä niissä kohdin, joihin hän vetoo. Tahtoisin vielä uskoa ja toivoa, että herra puhemies ei kuuntelisi sellaisia miehiä kuin ed. Estlander ja hänen kaltaisensa tänä iltana, vaan kallistaisi korvansa tämän eduskunnan enemmistön vaatimuksille. Se vaatimus ei ole nyt ainoastaan meidän vaatimuksemme; sen vaatimuksen takana seisoo ulkona paljon kansaa. (Vasemmalta: Oikein!)

Ed. Pärssinen: Kannatan ed. Tokoin täydennysehdotusta.

Ed. Schybergson: Det, som nu har följt efter landtdagens beslut angående högsta makten, öfverraskar mig icke alls. Jag har väntat denna fortsättning af programmet. Men hvad jag dock icke väntat, är att herr Tokoi skulle glömma bort sin „valtalaki" ända därhän, att han nödgades komplettera sitt förslag. Han hade alldeles uraktlåtit att taga själfva „valtalaki" med och kom sedan efteråt att påminna sig, att en sådan lag ändå fanns. Det kan vara oriktigt att, då så allvarliga beslut förestå, taga saken från annan sida, men jag måste säga, att herr Tokois uppträdande denna gång — eljes alltid högtidligt och storslaget — har tett sig för mig nästan komiskt. Glömde han verkligen bort lagen af den 18 juli eller fann han först nu det vara lämpligare att också taga 18-juli-lagen med?

Hvad de andra lagarna beträffar, så har jag en någon annan uppfattning än många af mina partivänner. Beträffande särskildt 8-timmarslagen, så ådrog jag mig nyligen en ganska sträng anmärkning inom min grupp därför att jag var nog lättsinnig att säga, att jag gärna skulle unna den lagen åt vänstern. Den är nämligen så omöjlig att genomföra i det verkliga lifvet, att någon större motgång än den lagens antagande icke gärna kan tänkas för socialismen i vårt land. Jag tror — har åtminstone hört uppgifvas — att röster icke hafva saknats äfven inom vänstern, som hafva framhållit detta. När det efter krigets slut gäller att bota alla de skador, som kriget förorsakat, så lär man väl i andra länder komma att arbeta mer än 8 timmar, icke blott 10, utan 12, i Tyskland kanske 14. Det blir en ekonomisk nödvändighet, såvida man icke vill gå tillbaka i utveckling.

Detta om 8-timmarslagen. Hvad kommunallagen beträffar, tror jag fullt och fast, att om socialismen kommer till majoriteten i en kommun och om däraf följer vanstyre, så blir resultatet, såsom jag redan vid frågans behandling i senaste landtdag framhöll, att krediten upphör. De ekonomiska möjligheterna för den kommun, där detta vanstyre äger rum, aftaga, och valet faller på andra. Men ehuru jag icke anser dessa lagar vara fullt så skadliga, som de flesta andra på borgerligt håll och ehuru jag varit öfvertygad om, att de skulle blifva de följande på pro-

grammet och det icke ens varit en öfverraskning, att de kommit fram redan denna natt, så vill jag ändå hemställa om att de, som nu representera majoriteten i landtdagen, först tillsätta sin senat, sin regering — det bör ju kunna ske under morgondagens lopp — och så i vanlig ordning gå vidare uti sin broderliga frammarsch — agrarer och socialister — hand i hand.

Det är också någonting märkvärdigt under denna debatt, att man från vänstern har vänt sig mot högern, liksom högern skulle hafva makten. Det är herrar socialister och agrarer, som skola sörja för barnena, det är ni, som nu skola vaka och vi däremot få lägga oss. Detta i anledning af Hilja Pärssinens yttrande. Varen så goda och tagen konsekvenserna af edert beslut. Jag förstår, lika litet som herr Colliander, hvarför ni ären så heta på gröten. Ni kunnen fastställa dessa lagar hvilken dag som helst, och om nu storstrejken räcker någon tid ännu, så är det väl icke det värsta. Den har nu en gång vidtagit och kan ju fortgå ännu några dagar. Man vänjer sig vid allt här i världen. Jag tillåter mig därför, med all vördnad för det nya majestätet, som socialister och agrarer tillsammans representera, hemställa om att det iakttager den värdighet, som majestätet anstår, och tager saken med lugn, med öfvertygelse om att det förmår behålla makten.

Ed. Louhivuori: Täällä ed. Pärssinen viittasi siihen, mikä tällä hetkellä on tärkeintä, nimittäin toimittaa kansalle leipää ja ravintoaineita, koska, niinkuin hän sanoi, lapset kuolevat nälkään ja nälkä lienee vähän aikuisillakin siellä täällä. Mutta minä luulen, että niitä lapsia ei estä nälkään kuolemasta se, että me hyväksymme tänä yönä kunnallislain tai 8 tunnin työpäivälain tai valtalain. Ei niistä lähde leipää huomenna, jos ne lait tänä yönä hyväksytään. Jos tahdotaan tätä todellista hetken tarvetta tyydyttää, niin asettakoot nyt ne, jotka ovat majesteetin vallan itselleen ottaneet, hallituksen, joka ryhtyy tätä leipää kohta hankkimaan. Siinä on ens mäinen tämän uuden majesteetin tehtävä, jos se tahtoo todella täyttää velvollisuutensa maata kohtaan. Yhtaikaa tämän hallituksen asettamisen kanssa on kai ryhdyttävä laatimaan säännöksiä siitä, kuinka valtaa täällä käytetään, millä tavoin lakien vahvistaminen tapahtuu, sillä joku järjestys kai siinäkin pitää olla. Saattaahan kyllä ajatella, että se tehdään vain summamutikassa ja nuijitaan tusina tai enemmänkin lakeja yhtäpäätä jonakin yösydännä, miten enemmistö milloinkin suvaitsee ehdottaa. Mutta kyllä minun täytyy yhtyä ed. Schybergsoniin siinä, että majesteetti ei silloin käytä valtaansa sillä arvokkaisuudella, mitä tämän vallan käytäntöön tavallisesti katsotaan kuuluvan.

Ed. Päivänsalo: Minä olen oppinut tuntemaan Suomen työmiestä vakavaksi ja hienotunteiseksi ihmiseksi. Vaikka vuosittain olen tullut tekemisiin monen tuhannen työmiehen kanssa, ei ole kertaakaan tapahtunut, että yksikään olisi tahtonut loukata sitä, mikä ihmisessä on pyhintä ja kalleinta. Sentähden on minun tehnyt ikävän vaikutuksen että niiden kansanedustajain joukossa, jotka kansa on lähettänyt tänne, on sellaisia, jotka nyrkki sojossa ja nyrkkiä takoen pulpettia vastaan tahtovat pakettaa toista edustajaa orjamaisesti ja ehdottomasti seuraamaan juuri sitä, mitä he itse tahtovat. Ja kysymyksessä on lakeja, joita minä en ainakaan ole ollut tilaisuudessa näkemään muuten kuin sanomalehdistön kautta, sillä virallisesti ei ole ainoatakaan näistä laeista toimitettu niille edustajille, joilla nyt on kunnia ensi kerran olla saapuvilla täällä eduskunnassa, ja eihän voi sanomalehtiuutisiin tai sanomalehtiselostuksiin nojautua asioissa, joissa ratkaistaan ehkä vuosikymmenien ja vuosisatain kehitys, joissa käsitellään arkaluontoisia Suomen kansan kysymyksiä. Pitäähän siinä olla alkuperäisiä asiakirjoja. Siinähän on monta pykälää, joitten yksityiskohtainen sanamuoto saattaa olla ratkaiseva, jotka täytyy saada nähdä, ennenkuin vaatimalla vaaditaan, että yöllä on ne summamutikassa hyväksyttävä. Miten Suomen kansa voisi kunnioittaa edustajaa, joka on tullut tänne ainoastaan nähtyään sanomalehdissä, että eduskunta on kesällä tai ennen käsitellyt moniaita lakeja, ja jolle täällä esitetään kolme-neljä lakia ja sanotaan: kirjoita alle, sinun täytyy, ja lyödään pulpettiin. Silläkö tavalla Suomen kansan yksityisen edustajan sielua kohdellaan! Hyvät herrat ja naiset! Ihmisen sielulla on se ominaisuus, että kuta enemmän sitä painostetaan ulkoa, sitä enemmän se sulkeutuu. Väkisin ei voi mitään ihmissielua saada suostumaan, ja ainoastaan sellaista päätöstä, joka kasvaa sisäisestä vakaumuksesta, Suomen kansa voi kunnioittaa. Minä vielä uskon edustavani sellaista kansaa, joka ei ole lähettänyt miehiä minua ahdistamaan kivääri tai revolveri kädessä, jonka pakotuksesta minun täytyisi hyväksyä asiakirjoja, sillä minä en ole tottunut alistumaan en revolverin enkä pyssynpiipun edessä, vaan minä aion suostua vain siihen, jonka minun omatuntoni hyväksyy siitä huolimatta, vaikka te

iskisitte nyrkkiä pulpettiin joka minuutti, 200 edustajaa yhtaikaa.

Ed. Wiik (ei ollut saapuvilla, kun puheenvuoro annettiin.)

Ed. Kúusinen: Minulla ei ole monta sanaa sanottavana, mutta sanon täältä lavalta, että paremmin kuuluisi. Edellinen puhuja oli oikein innostunut, niinkuin hyvässäkin asiassa. Eivätköhän herrat nyt voisi tässä sentään antaa sen verran perään, että te, jotka vastustatte asian käsittelyä tällä kertaa, äänestäisitte kiltisti edes vastaan, sillä tehän vastustatte käsittelyä nyt tänä yönä sentähden, että te ylipäänsä vastustatte näitä lakeja. Kyllähän teille asia on sen verran selvä. Jos olisi aikaa, niin miksi ei voitaisi lykätä vielä pari päivää, vaikka ette sinä aikana edes katsoisi noiden vanhojen mietintöjen sisään. Mutta minulla on nyt se vakaumus — ja sitä tahdoin tulla tänne sanomaan — että olisi onnellisempaa, jos nyt syntyisi näissä asioissa päätös. En suinkaan tahdo lausua minkäänlaisia uhkauksia, mutta minusta ei olisi edellisen puhujan pitänyt puhua sentään niin ylimielisesti kuin hän puhui, eikä myöskään ed. Schybergsonin tehdä asiaa pilkanalaiseksi. Minulla on näet se käsitys, että voi tapahtua levottomuuksia huomenna, jollemme me, jotka tahtoisimme työväkeä rauhoittaa, saa nyt jonkinlaisia todellisia tuloksia tältä eduskunnalta. Jos oikeistossa on joitakuita, jotka katsovat, että levottomuuksista olisi heille etua, niin heidän vastustuksensa vielä voisi ymmärtää, mutta luulen, että kun hekin harkitsevat, niin tokkopa voivat olla niin vakuutettuja, että he niistä levottomuuksista jotakin voittavat. Me ainakin katsoisimme, että olisi eduksi, jos pääsisimme rauhallisesti tämän kriitillisen ajan ohi. Senvuoksi minä vetoaisin nyt erityisesti maalaisliiton edustajiin, että he suostuisivat tässä asiassa horjumattomasti kannattamaan ehdotusta, että jo tänä yönä näitten lakien vahvistaminen toimitetaan.

Ed. Bäck: Ifall landtdagen godkänner det af herr Tokoi framställda tilläggsförslaget, kringskär densamma i själfva verket den maktfullkomlighet landtdagen genom sitt beslut tagit sig. Endast detta ville jag konstatera.

Ed. Talas: Joskin minä vielä saatan käsittää, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä pitää tarpeellisena, että kunnallislait ja laki 8-tuntisesta työpäivästä vahvistetaan mahdollisimman pian — vaikka minä en tosin voi käsittää, että muutaman päivän viivytys vahingoittaisi asiata — niin minulle on kumminkin aivan käsittämätöntä, minkätähden pidetään välttämättömänä, että laki Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä vahvistettaisiin. Vielä vähemmän käsitän, että valtalain vahvistaminen olisi niin kiireellinen. Tämä valtalakihan suopi eduskunnalle osittain saman vallan, jonka eduskunta nyt tekemällään päätöksellä on itselleen ottanut. Siinä suhteessa kai ei ainakaan tarvita ollenkaan tätä valtalakia eikä mitään kiireellistä vahvistamista sille. Eduskunnallahan on jo nyt tekemänsä päätöksen kautta korkein hallitusvalta käsissään, sen ei tarvitse enää vahvistaa mitään valtalakia saadaksensa tämän vallan. Mutta tämä laki korkeimman valtiovallan käyttämisestä rajoittaa toiselta puolen sitä valtaa, jonka eduskunta juuri tekemällään päätöksellä on itselleen ottanut, sillä valtalain 1 §:n toisessa momentissahan säädetään, että valtalaki „ei koske ulkopolitiikan asioita, ei myöskään sotilaslainsäädäntöä ja sotilashallintoa". Vielä vähemmän minä ymmärrän, minkätähden olisi tarpeellista nyt heti tuon päätöksen jälkeen ryhtyä rajoittamaan eduskunnan valtaa. Jos eduskunta kerran on katsonut olevan syytä itselleen ottaa korkein hallitusvalta kokonaisuudessaan, niin ei suinkaan sillä liene syytä istunnossa, joka pidettäisiin pari tuntia myöhemmin, luopua osittain tästä hallitusvallasta.

Kun minulla kerran on puheenvuoro, tahtoisin samassa lausua myöskin eräästä toisesta asiasta. Vasemmiston taholta eräs arvoisa puhuja vakuutti, että siellä kyllä kunnallislait tunnetaan niin hyvin, että ne ollaan valmiit vahvistamaan vielä tänä yönä. Sen johdosta minä pyytäisin saada kysyä, muistaako se arvoisa edustaja, joka tämän vakuutti, että kunnallislaeissa määrätään, että kunnalliset vaalit ovat toimitettavat joulukuun ensimäisinä päivinä. Luuleeko tämä arvoisa edustaja, että jos laki nyt vahvistetaan sellaisenaan, käypi mahdolliseksi kahden viikon sisällä saada ne uudet vaaliluettelot, jotka ovat vaaleja varten välttämättömät, toimeen ja yleensä ryhtyä kaikkiin niihin käytännöllisiin järjestelyihin, mitkä tämän uuden lain voimaanastuminen vaatii. Tämän seikan vuoksi ei ole välttämätöntä lykätä kunnallislain voimaanastumista kokonaista vuotta eteenpäin. Tästä pulmasta voidaan päästä esimerkiksi siten, että samalla säädetään erityinen kunnallislain toimeenpanoasetus, jossa tämän vuoden vaalit määrätään toimitettaviksi jonkun verran myöhempään, jotta ehditään suorittaa kaikki nämä käytännölliset toimenpiteet.

Ed. Hänninen-Walpas: Minä myönnän, että ehdotettu toimenpide on tavallisuudesta poikkeava, enkä olisi itse puolestani halunnut siihen yhtyä, jollei olisi ollut pakottavia syitä. Eihän ole mukavata, että vaaditaan ottamaan asia esille, ilman että siitä on edustajille jaettu edes asiakirjoja. Kuitenkin on toiselta puolen huomattava, että asiakirjat, jotka tulevat esitettäviksi, ovat sangen lyhyet ja että ne ovat oikeastaan jo luetut täällä yhteen kertaan. Niistä pakottavista syistä, jotka tähän asiaan vaikuttavat, pyydän vain lyhyesti viitata.

Laajoissa keskusteluissa, joita ennen on pidetty, on huomautettu, jotta kun eduskunnan päätöksiä ei ole saatu täytäntöön, se on synnyttänyt työväen keskuudessa laajoissa piireissä käsityksiä, jotta parlamentaarisella toiminnalla ei päästä tässä maassa eteenpäin. Siitä käsityksestä on ollut luonnollinen seuraus, että työläiset ovat alkaneet hapuilla muita keinoja, siis eduskunnallisen toiminnan ulkopuolella olevia keinoja. Me sosialidemokraatit olemme aina koettaneet kiinnittää huomiota juuri parlamentaariseen toimintaan ja sitä tietä saavuttaa tuloksia. Että nuo mielipiteet ovat puhjenneet juuri meidän vaikutuksen ulkopuolella, siitä on ollut todistuksia runsaasti viime kesänä täällä Helsingissä. Minä muistutan niistä kokouksista, joita on ollut senaatintorilla. Niissä kokouksissa melkoiset määrät kansalaisia yhtyivät n. s. boldtilaiseen anarkismiin. Sen päämääränä oli jonkunlainen epämääräinen kommunistinen yhteiskunta, joka piti saavutettaman siten, että isompi määrä ihmisiä ryhtyisi kannattamaan sen toimeensaamista ja sitten väkivallalla ryhtyisi toimeenpanemaan sitä. Semmoisia virtauksia oli puolueemme ulkopuolella. Oli myös tolstoilaista anarkismia, joka päättyi siihen, että kirjailija Järnefeltin mukana meni joukko kansalaisia toimeenpanemaan kirkoissa rettelöitä. Myös on ennen näitä vaaleja ilmennyt työväen keskuudessa agitatsionia, jotta työväen ei pitäisi ollenkaan ottaa osaa vaaliin, koska eduskunnallinen toiminta ei voi johtaa mihinkään tulokseen. Ja nämä epäparlamentaariset virtaukset työväen keskuudessa ovat saaneet yhä enemmän ja enemmän jalansijaa. Se ei ole mikään ainoanlaatuinen ilmiö Suomessa, vaan on yleinen ilmiö niissä maissa, joissa on porvarisluokka niin tiukalla myönnytysten jarruttamiskannalla kuin täälläkin. Esimerkiksi Saksassa on tuollaisia virtauksia ilmennyt, m. m. anarkososialismin nimellä. Eri maissa käytetään eri nimiä merkitäkseen samaa. Kun varsinkin viime valtiopäiväin työt on aiottu kokonaan tuhota tässä maassa, on eduskunnan ulkopuolinen toiminta saanut niin huomattavan suurta kannatusta työväenkin keskuudessa, että se on muodostunut meillä suoraan sanoen vallankumoukselliseksi liikkeeksi. Sehän esiintyy nykyään suurlakon yhteydessä rehellisesti vallankumouksellisena liikkeenä. Se nimittää neuvostoaan vallankumoukselliseksi neuvostoksi j. n. e. Tuolla vallankumousliikkeellä on tähän asti onneksi ollut ainoastaan suurlakon muoto. Työväenjärjestöjen toimihenkilöiden taholta on luonnollisesti koetettu säilyttääkin sitä muotoa. Jos siis olisi kysymys pelkästä tästä muodosta, niin minä luulen, että ei olisi mahdottomia vaikeuksia viivyttää, antaa herroille odotusaikaa, vaikkapa vielä viikkokauden viivyttää näiden asiain käsittelyä, sillä kyllä kai työläiset jaksaisivat pitää lakkoa sen ajan ja vielä pitemmälle. Suomen kansa ehkä kestäisi tuon lakon, vaikkakin se tuottaa aineellista tappiota muutaman miljoonan markkaa vuorokautta kohti. Herroille oikeiston edustajille on tietysti vähäpätöinen asia, jos meidän maamme tällaisen lakkoliikkeen takia menettää muutaman miljoonan markkaa vuorokaudessa. Eivät kai herrat suostuisi yhtä yötä valvomaan sen takia, että saisivat tuon lakon loppumaan yhden vuorokauden aikaisemmin. He tahtovat nauttia mukavuuksia ja mieluummin loikoa sängyssä silloin, kun toiset kamppailevat nälän kanssa vuorokauden vuorokauden jälkeen. Jos me olisimme vakuutetut siitä, että tuleva taistelu pysyisi suurlakon luontoisena, en tahtoisi esittää, että mainitut asiat otettaisiin jo tänä yönä esille. Minä vähän aikaa sitten olin sillä kannalla, että pidettäisiin huomenna kello 10 istunto ja siinä käsiteltäisiin. Mutta minä tunnustan avomielisesti, minun mielipiteeni muutti eräs tieto. Minulle ilmoitettiin, että lakon johto ei luule voivansa hallita kaikkia lakossa olevia aineksia, vaan että osa niistä aineksista arvelee, että eduskunnan porvarilliset nytkin, niinkuin 10 vuoden kuluessa lukemattomia kertoja, aikovat pettää vain eivätkä anna mitään todellisia tuloksia. Ja osa sellaisia aineksia aikoo lähteä ehkä huomenaamuna — en tiedä aikaa enkä hetkeä — mutta mahdollisesti aikoo lähteä liikkeelle ja se liike voisi johtaa, kun tiedämme, että porvareilla on lahtarikaarteja olemassa, hyvin valitettaviin selkkauksiin, jotka kärjistäisivät aseman ihan äärimmilleen. Mahdollisesti ne tekisivät rauhallisen selvittelyn mahdottomaksi tällä kertaa ja sitäpaitsi poistaisivat ulkomaidenkin silmissä sitä verhoa, joka suuressa määrässä onkin valeverho, että tämä maamme on niin sivistynyt, tässä maassa on niin sivistynyt väestö, tässä maassa on niin viisas ja järkevä yläluokkakin, jotta se voi välttää kaikki levottomuu-

det, varsinkin kaikki veriset melskeet. Kun sain mainitsemiani tietoja, niin katsoin minäkin niinkuin kaikki sosialistiset edustajat täällä, välttämättömäksi koettaa saada asioita suotuisiin päätöksiin jo tänä yönä. Siis meidän täytyisi tehdä se uhraus, että valvottaisiin vaikka aamuun asti ja koetettaisiin saada valmista. Uhraus meille olisi verrattain pieni, jos me sillä uhrauksella tosiaankin voisimme vaikuttaa, että tuollaista liikehtimistä, mihin viittasin, ei syntyisi. Minä luulen, että isänmaan maineestakin huoltapitävät henkilöt ja ne, jotka tahtovat antaa laajoille kerroksille uskoa, että parlamentaarisella toiminnalla edes jotakin saavutetaan, mielellään suostuvat tekemään tuon uhrauksen, kuuluivatpa he sitten vaikka porvarillisiin piireihin, ja myös mielellään suostuvat sivuuttamaan ne muodollisuudet, mitä täytyy sivuuttaa, jotta tämä työ ja tämä toiminta voitaisiin järjestää.

August Bebel on sanonut Englannin porvareista, että ne ovat maailman viisaimpia siinä suhteessa, että ne osaavat antaa perään hetkellä, jolloin välttämättä täytyy antaa perään. Minä toivoisin, että ainakin osa tekisi sillä tavalla, että heihin voitaisiin sovelluttaa Bebelin historiallista lausuntoa.

Ed. A l k i o: Minä en pelkää henkilökohtaisesti niitä uhkauksia, joita eduskuntaa vastaan on tehty. Mutta minun täytyy sanoa, että minä vakavasti pelkään k a n s a l a i s s o t a a. Jos täällä kansalaissota syttyy, olkoon se mistä syystä tahansa, niin minun käsitykseni mukaan on eduskunnan silloin valvottava yksi yö, jos voidaan se sillä estää. Voi tulla sellainenkin tilanne, että täytyy valvoa useampia öitä, ja jos me voimme yhdenkin ihmishengen pelastaa sillä, että valvomme tämän yön, on meidän se tehtävä. Ne lait, joista tässä on kysymys, eivät ole pitkiä. Minun luullakseni niitä on riittävä määrä painettuina ja ne voidaan täällä jakaa eduskunnalle ja eduskunnan jäsenet voivat niihin asiallisesti tutustua. (Oikeistosta: Tänä yönä?) Minä olisin toivonut, että tämä asia olisi voinut siirtyä huomiseen, sillä kunnioitus jokaisen edustajan oikeutta kohtaan saada tutustua niihin asioihin, joista hänen pitää päättää, vaatisi sen. Mutta minun vallassani ei ole hallita niitä voimia, jotka tänään määräävät. Ja kun minun on valittava tässä suhteessa edustajan vapauden ja kansalaissodan välillä, niin minun on ehdottomasti pitäminen kansalaissodan välttämistä tärkeämpänä kuin edustajain tätä tarkoittavaa vapautta.

Mitä tulee näihin lakiehdotuksiin, on minulla ollut kunnia jo tätä ennen ilmoittaa tältä samalta paikalta, että maalaisliiton eduskuntaryhmä on valmis hyväksymään sekä teollisuustyöpäivän lain että kunnallislait. Me olemme pitäneet huolta siitä, että näihin lakeihin ovat kaikki edustajat tutustuneet. Sillä me olemme pitäneet ajankohtaa niin kriitillisenä, että edustajan pitää olla joka hetki valmiina kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joita eduskunnassa saattaa esille tulla. Minä muuten käsitän, että nämä ovat ne tärkeimmät lait, joita tällä kertaa levottomuuksien uhalla vaaditaan voimaanastuviksi. Olemme tehneet päätöksemme näiden lakien voimaanastumisesta jo ennenkuin mitään tällaista uhkaa on ollut olemassa, joten siis, samoinkuin viimeksi koossa olleilla valtiopäivillä, maalaisliiton eduskuntaryhmä näilläkin valtiopäivillä tulee päättämään tästä asiasta vapaasti, ilman että meidän välillämme on sosialidemokraattien kanssa minkäänlaista lehmäkauppaa. (Oikein!) Minä nimittäin vakuutan vakavasti, että me emme ole sosialidemokraateille luvanneet mitään, mikä ei ole tässä eduskunnan puhujalavalla julkituotu. (Vasemmalta: Oikein!) Me emme ole pyytäneet heiltä mitään sitä vastaan, mitä me olemme olleet valmiit tekemään, sillä me emme tee lehmäkauppoja, jos ne ovat vastoin meidän vakaumuksiamme.

Mitä tulee lakiin heinäkuun 18 päivältä, on eduskunta äsken tehnyt päätöksen, jonka kautta tämän lain vaatimus ei saata olla niin kiireellinen, että sen tarvitsee nyt tulla esiin. Eduskunta on eräässä edellisessä istunnossa juuri nimenomaan ed. Tokoin ehdotuksesta lykännyt tätä asiaa koskevan esityksen perustuslakivaliokuntaan. Meillä ei ole mitään syytä tässä suhteessa rikkoa perustuslakia, koska, niinkuin sanoin, äskeinen päätös minun käsitykseni mukaan on täysin sen vaatimuksen tasalla, joka Suomen kansalla saattaa olla hallitusvallan sijoittamiseen nähden omaan maahan.

Mitä tulee hallituksen edesvastuulakiin, ei sekään ole niin kiireellinen, että sen tarvitsee tänä yön tulla vahvistetuksi. Olen vakuutettu siitä, että jos järkevillä kansanedustajilla, joilla on auktoriteettivaikutusvaltaa niihin joukkoihin, jotka tällä kertaa ovat levottomia eduskunnan päätöksen suhteen, jos heillä on vietävä näille kansalaisille se tieto, että eduskunta on tänä yönä päättänyt ottaa omaan haltuunsa sen korkeimman valtiovallan, joka tähän saakka on ollut viikkokausia tuuliajolla, on ymmärtääkseni siinä suhteessa kansan vaatimukset nyt täytetty.

Mitä tulee 8-tuntiseen työpäivälakiin, sama asia. Kun tämä kansa, joka nyt liikehtii, saa tie-

tää, että eduskunta on päättänyt julistaa voimaan 8-tuntisen teollisuustyöpäivälain, on se silloin saanut tärkeimmän, mitä se tällä hetkellä tältä eduskunnalta odottaa. Minä olen ollut tilaisuudessa, silloin kun tätä lakia säädettiin, tuomaan esiin useita sangen vakavia muistutuksia sitä vastaan. Minulla on siitä sama käsitys, minkä ed. Schybergson täällä esitti äsken, mutta minä en silti pelkää tällä hetkellä auttaa tätä lakia voimaan. Minulla on se käsitys, että Suomen kansa huomattuaan, että tämä laki on kelvoton, on valmis sen muuttamaan niitten tarpeitten mukaan, jotka ovat Suomen kansalle silloin edullisia. Miksi me sitten taistelemme sitä vastaan? Astukoon se voimaan. Kansa saa itse koettelemalla nauttia tahtonsa hedelmiä. Eduskunta ei ole silloin enää siitä edesvastuussa, jos laki on huono.

Mitä tulee kunnallislakeihin, ovat kaikki, ainakin useimmat, eduskunnassa, mikäli minä olen ollut keskusteluissa, lausuneet sen ajatuksen, että kunnallislait ovat sellaiset, että niitä vastaan on eräitä muistutuksia, mutta yleensä on oltu sitä mielipidettä samoin kuin viime eduskunnassakin, että nämä lait voidaan saattaa voimaan. Minä olen kuullut, että on eräissä muissakin eduskuntaryhmissä näitä asioita jo käsitelty ja tultu siihen käsitykseen, että niitten voimaantulemista voidaan kannattaa. Jos asianlaita on ollut sillä tavalla, miksi emme nyt sitten toteuttaisi tätä kansan jokseenkin laajojen kerrosten vaatimusta.

Mitä sitten tulee siihen suurlakkoliikkeeseen, joka nyt aaltoilee maassa, minä pidän sitä kansallisena onnettomuutena. Minä pelkään, että siitä johtuu kansallinen vaara. Jos voin jollakin tavalla sitä vaaraa kansaltani estää, minä estän sen. Jos minua syytetään silloin siitä, että olen edustajavaltakirjaani käyttänyt väärin, kansa voi sen ottaa minulta pois ja asettaa tänne sellaisen miehen, joka käyttää valtakirjaa valitsijain tahdon mukaan. Minä käsitän, että meillä on tällä kertaa velvollisuus valvoa tänä yönä näitten asiain vuoksi, enkä käsitä, että tämä pakko tulee näitten sosialidemokraattisten e d u s t a j a i n puolelta niin voimakkaana, että meidän tulisi sen alle taipua. Pakko on paljon yleisempi. Me olemme täällä monta kertaa istuneet kokonaisia öitä. Lasken edustajien sydämelle, eikö'hän meidän ole tässäkin asiassa hieman syrjäytettävä muotoja ja koetettava pyrkiä siihen, että se asiain tila, joka maassa nyt niin uhkaavana vallitsee, saataisiin järjestetyksi ilman, että uhkauksista tulisi tositekoja?

Ed. P ä i v ä n s a l o: Ed. Kuusisen viittauksen johdosta siihen, että ne, jotka eivät tänä yönä katsoisi olevansa valmiita hyväksymään kyseessä olevia lakeja, tahtoisivat käyttää tätä pientä lykkäystä vain verukkeena, koska eivät muka ollenkaan tahtoisi näitä lakeja hyväksyä, pyydän lausua, että niin ei ainakaan ole minun laitani, sillä sen mukaan kuin tunnen 8 tunnin työpäivälakia ja kunnallislakeja, niin olen niitä kohtaan hyvin myötätuntoinen, mutta ymmärrättehän hyvät edustajat, että ennenkuin on edes nähnyt noita lakeja virallisessa muodossa, ei voi yhtäkkiä vain huutaa niistä jaa tai ei. Ehdottaisin, että edes jaettaisiin edustajille lakiehdotukset nyt kohta, että niin pian kuin mahdollista saataisiin niihin tutustua. Ja minä uskon, että 8 tunnin työpäivälailla ja kunnallislaeilla on jotakuinkin yleinen kannatus eduskunnassa, ja minä uskon myös, että Suomen kansa ottaisi tällä hetkellä hyvänä lahjana vastaan 8 tunnin työpäivälain ja kunnallislait. Mutta muihin ehdotettuihin lakeihin nähden en luule, että voitaisiin saada yksimielistä hyväksymistä tässä eduskunnassa.

Ed. S a a r i k i v i: Tämä eduskunta on ollut koolla jo parin viikon ajan saamatta kerrassaan mitään aikaan. Se seikka, että puoli kuukautta on täällä osoitettu melkein täydellistä työkyvyttömyyttä, on vaikuttanut, että työkansa on saatettu kaduille toisilla keinoilla hakemaan leipää ja oikeutta. Tällä työkansalla on nyt kerta kaikkiaan sellainen käsitys, ettei tältä eduskunnalta ole mitään hyvää toivottavana, aivan niinkuin se käsitys „Me vaadimme" julistuksessa sanotaan. Sillä on myöskin sellainen mielipide, että koska Suomen kansalla on tällä kertaa kaksi eduskuntaa ja entisestä eduskunnasta, joka väkivalloin hajoitettiin, on sillä se kokemus, että se jotain sai aikaan, siksipä kysymys n. s. Mannerin eduskunnan kokoonpanosta on myöskin yksi niitä vaatimuksia, joita työväki nykyään esittää. Mutta minä huomasin keskustasta ja oikeistosta, että tämä on sangen kipeä kysymys heille. He koettivat etukäteen selittää, että jos täältä nimittäin sosialistien taholta luovuttaisiin siitä ajatuksesta, ettei Mannerin eduskuntaa kutsuttaisi koolle, niin sitten he jotakin vastalahjaksi antaisivat. Heillä, keskustalla, on tänä yönä tilaisuus osoittaa, kykeneekö tämä eduskunta todellakin sille kansanosalle, joka nyt leipää ja oikeutta vaatii, jotain antamaan, jotain sellaista, joka herättäisi luottamusta siinä kansan osassa tähän eduskuntaan, ja minä luulen, että jos keskusta todella-

kin nyt kannattaa käytännössä sitä, mitä se on puheissaan ja osaksi jo teoissakin osoittanut, niin voidaan tänä yönä saada sangen paljon aikaan. Siksi toivoisin, että todellakin istuttaisiin tämä yö ja tehtäisiin sitä työtä, jota työkansa nyt odottaa. Silloin saisi varmaan keskustakin olla levollisempi sen suhteen, että kansa ei ehkä sitten Mannerin eduskuntaa enää koolle vaatisi. Teillä on nyt valta, osoittakaa, että tämä eduskunta vihdoinkin saapi jotain hyvää aikaan.

Ed. Wiik: Förslaget om frågans uppskjutande på några dagar är orimligt redan för den skull att af allt att döma landtdagen, i händelse den skulle besluta en sådan bordläggning, icke vidare skulle blifva i tillfälle att behandla vare sig denna eller några andra frågor.

För öfrigt vill jag tacka herrarna inom landtdagens höger för det att de ännu denna gång visat sig i sin rätta gestalt. Det kan ju alltid vara upplysande för den del af den svenska arbetande klassen, som tilläfventyrs icke har varit underkunnig därom.

Ed. Palmgren: Äfven om landtdagen i afton med agrarernas och vänsterns röster har proklamerat sig såsom innehafvare af högsta makten, så har den dock icke med det kunnat fritaga landtdagen och de enskilda landtdagsmännen från det ansvar, som med folkrepresentantens värf är förenadt. Vi folkrepresentanter hafva att svara icke blott för den valmanskår, som vänstern nu har åberopat, utan vi hafva också för våra åtgärder att svara för den stora del af vårt folk, som hör till den samhällsbevarande delen och hvilken vid senaste val visade sig vara i majoriteten. Jag kan för min del icke vara med om att skrida till handläggning af så stora och viktiga lagförslag, som det nu varit fråga om att man efter midnatt skulle taga under behandling, men jag ber att få framhålla, att Arbetsordningen för Finlands landtdag i 30 § stadgar: „Plenum må ej fortgå efter kl. 11 på aftonen, såvida icke talmannen anser särskild anledning därtill föreligga eller landtdagen så besluter". Då landtdagen i dag suttit så godt som med ens från kl. 12, anser jag det icke finnas några särskilda skäl för att utöfver ett dagsarbete ännu hafva ett nattarbete och ett nattarbete, hvilket antagligen skulle blifva mycket dåligt, ty människan är icke så kvalificerad, att man efter en hel dags arbete på natten ännu kan prestera någonting dugligt.

Det uttalande, som en af representanterna gjorde angående oroligheter, som skulle hota, för den händelse att man icke nu skrider till det, som har påyrkats, skrämmer åtminstone icke det ringaste mig. Vi hafva under dessa dagar så ofta fått höra alla möjliga hotelser, och jag tror vi skulle göra klokast i att icke låta locka oss af dem. Jag antager, att vänstern, som tillsammans med agrarerna nu är den, som närmast har att svara för högsta makten, också skall kunna klara sig för det hot, som möjligen kan göra sig gällande. Jag tror icke på det. Jag yrkar därför bestämdt på, att med handläggningen af de frågor, som här varit tal om, må anstå till ett sådant tillfälle framdeles, att hvar och en har tillfälle att noggrannt sätta sig in i dem. Det skulle enligt min mening vara ett narrspel, om man skulle taga upp alla dessa frågor i natt kl. 1. Det kan åtminstone jag icke svara för inför mina valmän.

Ed. Tokoi: Kun tein viimeisen ehdotukseni n. s. valtalain vahvistamisesta tai toisin sanoen ehdotuksen siitä, että istunto pidettäisiin k:lo 1, jolloin eduskunta ottaisi käsiteltäväkseen tämän vahvistamisen, se johtui siitä, että kun eduskunta nyt äsken tekemällään päätöksellä on päättänyt asiallisesti asettua samalle kannalle, mille valtalaki on asettunut, nimittäin, että eduskunta on ottanut koko valtiovallan käsiinsä, eduskunta tällä päätöksellä ei vielä ole järjestänyt niitä käytännöllisiä toimenpiteitä, jotka sisältyvät valtalain 3 §:ään, nimittäin, että „eduskunta määrää Suomen toimeenpanevan vallan. Ylintä toimeenpanovaltaa käyttäköön toistaiseksi Suomen senaatin talousosasto, jonka jäsenet eduskunta asettaa ja erottaa". Kun nyt tiedetään, että maassa vallitsee tavaton elintarvekurjuus ja tällaisen toimeenpanovallan puute olisi äärettömän suuri aukko meidän elämässämme, niin sen vuoksi on mielestäni vallan välttämätöntä, että tämä puoli asiasta tulee nyt valtalain hyväksymisellä myös järjestetyksi ja päästään käytännöllisen toiminnan alkuun.

Ed. Tavastähti: Ensikertalaiseen tässä kamarissa eivät ne monet uhkaukset, joita näitten viime viikkojen aikana on vasemmiston puolelta lausuttu — joita tosin toiset puhujat ovat kutsuneet varoituksiksi — ole voineet olla tekemättä hämmästyttävää ja masentavaa vaikutusta. Varsinkin hämmästyttää minua se seikka, että vasemmistolaiset eivät vihdoinkaan ole oppineet, että täällä uhkaileminen on eduskunnan oikeistoon nähden hukkaanmennyttä kaunopuheisuutta, sillä jos niin olisi, että meihin voisi uhkauksilla vaikuttaa, niin me tuskin olisimme tähän eduskuntaan tulleetkaan. Me katsomme olevan valtio-

päiväjärjestyksen kanssa ristiriidassa ottaa huomioon uhkauksia, kun maan asioista on puhetta. (Vasemmalta: Ei me ole uhattu.) Varsinkin tuntuu hämmästyttävältä, että sen jälkeen, kun vasemmisto täällä maalaisliittolaisten kanssa oli saanut voiton äänestyksessä, seuraavat kolme puhujaa siltä puolen kohta tämän voiton jälkeen käyttivät uhkauksia vähemmistöä kohtaan. Ed. Walpas tosin sanoi, että nämä uhkaukset ovat varoitusta, että ne seikat, joihin niissä viitattiin, eivät riipu vasemmistoedustajista ja että he pelkäävät, etteivät voi joukkoja tuolla ulkona hallita. Minä uskon, että tämä on liiallista vaatimattomuutta. Minä olen nimittäin aivan vakuutettu siitä, että kun työväki on tänne lähettänyt 92 edustajaa, se on lähettänyt tänne sellaisia henkilöitä, jotka nauttivat sen luottamusta ja jotka myöskin voivat vaikuttaa siihen. (Vasemmalta: Ei ne meitä evästäneet!) Meillä on varsinkin nyt hyvin vähän syytä enää uskoa, etteivät vasemmiston luottohenkilöt voisi joukkojaan hillitä, kun he täällä tänä päivänä ovat saaneet korkeimman vallan. Ed. Alkio taas kehoitti kansalaissodan välttämiseksi ja rauhan saamiseksi kuulemaan näitä uhkauksia. Luuleeko ed. Alkio, että uhkaukset tähän loppuisivat? Minusta ainakin tuntuu näitten viikkojen kokemusten jälkeen, ettei niin ole asianlaita.

Ed. Pärssinen vetosi oikeiston parempiin tunteisiin (Ed. Pärssinen: Eikö mitä!) ja puhui siitä hädästä, mikä maassa vallitsee. Oli tietysti aivan oikein muistuttaa meitä tällaisesta asiasta, koetamme sen itsekin pitää muistossamme (Ed. Pärssinen: Mutta se ei pysy muistossa!), mutta emme todellakaan voi käsittää, missä yhteydessä se on valtalain, 8-tuntisen työpäivälain j. n. e. kanssa.

Koska täällä nyt on tällä tavalla jotakin mieltäliikuttavaa kerrottu, ehkä sallitaan minunkin kertoa eräs esimerkki. Tänä päivänä kaksi köyhää ompelijatarta kyynelsilmin pyysi, että he saisivat jatkaa jokapäiväisen leipänsä ansaitsemista ompelukoneittensa ääressä pienessä rihkamakaupassa. Punaisilla nauhoilla ja pistimillä varustetut miehet ajoivat heidät sieltä pois ompelukoneitten äärestä. Ja minä luulen, että tämä tapaus ei ollut ainoa. Minä toivoisin, että tänä yönä vielä eduskunnan enemmistö koettaisi miettiä keinoja, joilla saataisiin tämänkaltaiset „kansan rauhoittamiset" lopetetuiksi. (Vasemmalta: Lakko loppumaan! Niitähän on ehdotettu!)

Täällä on myöskin vedottu meidän parempiin tunteisiimme siinä suhteessa, että me emme nyt tahtoisi nukkua, vaan tahtoisimme tehdä työtä, vaikkei niistä, jotka ovat ehdottaneet, että päätökset lakien vahvistamisesta siirrettäisiin johonkin muuhun istuntoon eikä vielä tänä yönä toimeenpantaisi, kukaan ole puhunut nukkumisesta, vaan kaikki ovat puhuneet siitä, että näin tärkeään toimeen mennessä olisi syytä asiaa vielä miettiä ja tutustua siihen, ja koska minäkään en ole mikään asiantuntija kaikilla aloilla, niin pyytäisin saada asioihin tarkemmin tutustua. (Vasemmalta: Sellaisetko ne oppineet edustajat ovatkin, herrojen edustajat!)

Ed. Ahmavaara: Täällä on sanottu, että ne edustajat, jotka eivät voi näkemättä hyväksyä lakiehdotuksia, eivät ole tehtävänsä tasalla. Minä en nyt tiedä, kummatko ovat tehtävänsä tasalla, nekö edustajat, jotka jonkun epävarman sanomalehtiselostuksen nojalla ovat valmiit näin tärkeässä asiassa tekemään päätöksensä ja vakaumuksensa lausumaan, vai ne, jotka tahtovat asioista ottaa selvää. Sen jätän arvoisan eduskunnan arvosteltavaksi, kummatko ovat paremmin tehtävänsä tasalla. Edustaja Hänninen-Walpas oikeastaan myönsi, että on kohtuutonta vaatia eduskuntaa näin lyhyessä ajassa hyväksymään näitä lakeja ja sanoi olevansa sitä mieltä, että huomenna kello 10 olisi kokoonnuttava, mutta hänellä ei ollut uskoa, että Suomen kansa olisi malttanut tätä 8—9 tuntia odottaa. Minä tunnen myöskin Suomen kansan työväkeä ja minä en voi uskoa, ettei niillä olisi sen vertaa malttia. Kyllä niillä on malttia, kun vaan te ette niitä kiihoita liiaksi; kyllä ne ymmärtävät, että asioita pitää harkita, eivät ne tahdo, että eduskunta menee tekemään päätöksiä, joista se ei edes itse tiedä mitä ne sisältävät. Mitä siihen tulee, josta ed. Hänninen-Walpas sanoi, että täällä syrjäkaupungilla on joitakin tuollaisia maltittomia, niin tyrkyttäkää niille järkeä; maaseutuväestö ei kaipaa tällaista neuvontaa, sillä se ei kannata tämmöistä kiireellisyyttä. Mutta minä olen vakuutettu siitä, että tässä on toinen asia kysymyksessä. En tahdo väittää, koska vasemmiston taholta on kielletty, että he olisivat lakon takana, mutta minä väitän, että niillä, jotka tämän ajattelemattoman lakon vastoin Suomen kansan enemmistöä ovat saaneet toimeen, on syytä olla huolissaan ja hakea tällaisia keinoja, joilla siitä päästään. En usko, että sillä perusteella, josko me tänä yönä tahi huomenna hyväksymme nämä lait, kukaan olisi ruvennut lakkoon, mutta se kyllä saattaa pelastaa nuo ajattelemattomat kiihoittajat. (Vasemmalta: Edustaja Ahmavaaran se pelastaa.) Mitä sitten ed. Alkio sanoi, että hän pelkää kansalaissotaa ja muuta semmoista, niin hyvähän se on olla varova, mutta edustaja ei saa kadottaa kaikkea arvostelukykyään luulottelujensa takia. Kyllä hänen täytyy

toimia sen mukaan, minkä tietää vakaumuksestaan tulevan kansan hyväksi. En ole ollut sen päätöksen, joka nyt hyväksyttiin, takana, mutta siitä huolimatta minä olen siksi lojaalinen sitä päätöstä kohtaan, että minä en soisi, että eduskunta tunnin kuluttua sen jälkeen, kun se on itselleen ottanut tämän vallan, käyttäisi sitä niin huonosti, että koko maa näkisi, ettei siitä ole sen käyttäjäksi. Ja onhan se huonosti käytettyä, jos suurelta osalta eduskuntaa kiellettäisiin tutustuminen lakiin. Täällä on puhuttu, että nämä lait ovat sangen lyhyitä. Minä olen nyt nähnyt tämän kunnallislakiehdotuksen, ja siinä on toistasataa sivua. Minä en voi niin nopeasti lukea näitä ehdotuksia. (Vasemmalta: Lukekaa hätäisesti.) Minä pyydän, että maltatte. Se tekee huonon asian vaikutuksen, kun ei malta olla hiljaa. Minä olen sitä mieltä, että paljo paremman palveluksen näille laeille tekevät ne, jotka tahtovat, että järjen ja kohtuuden mukaan menetellään. Olen vakuutettu, että Suomen kansa malttaa, kun ne vain malttavat, jotka sitä edustavat, ja jotka tietävät, että eduskunnalla on nyt korkein valta ja tietävät, että sillä on varma enemmistö takanaan. Minä tulen mainittuja lakeja luultavasti myöskin äänestämään, kun näen ne. Näin tehdään parempi palvelus asialle. Muistakaa, hyvät herrat, että tulevaisuuteen annetaan tässä äärettömön huono esimerkki. Täällä on vasemmiston puolelta useilla valtiopäivillä — minä muistan sen ja pöytäkirjat sen esittävät — kieltäydytty käsittelemästä asiaa, syystä, ettei mietintö ollut jaettu. (Vasemmalta: Ei ollut suurlakkoa.) Niin, se on suurlakko, joka on mennyt päähän. Minä olen vakuutettu, että kun sanomme, että huomenna, tahi toisena päivänä hyväksymme nämä lait, niin se suurlakkoon vaikuttaa kaikki, mitä on toivottu. Minä nyt, niinkuin sanoin, vastaisuudenkin varalta toivoisin, että eduskunta arvokkaasti menettelisi tässä asiassa, ettei olisi syytä pilkkaajille sanoa: Huonosti eduskunta menetteli heti, kun otti vallan käsiinsä.

Ed. Louhivuori: Vasemmiston taholta on tahdottu viitata siihen, että me emme olisi valmiit täällä yölläkin työtä tekemään, vaan levolle päästäksemme välttäisimme ehdotettua istuntoa. Siinä ei ole perää, ja minusta tuntuu siltä, että kun eduskunta on äskettäin tehnyt sellaisen päätöksen kuin se teki, on myös kiireellisesti täydennettävä sitä päätöstä. Mutta sen päätöksen täydentämiseksi ei ole välttämätöntä, että ehdotetut lait otetaan juuri tänä yönä käsiteltäviksi, mutta on välttämätöntä, että hetimiten päätetään siitä, mitenkä toimeenpanevaa valtaa käytetään ja miten hallitus valitaan. Minä ehdotan 1), että puhemiehistö valmistaa ehdotuksen siitä, miten toimeenpanevaa valtaa käytetään, ja 2), että täysistunto pidetään tänä yönä kello 1, jossa puhemiehistön ehdotus tulee käsiteltäväksi. Minä myönnän, ettei minkäänlaista laajaa ja valmista ehdotusta kenties voida niin yhtäkkiä saada, mutta päätöshän on tehty toistaiseksi, ja niitä päätöksiä, mitä tässä suhteessa tänä yönä kenties tullaan tekemään, voidaan muuttaa.

Ed. Johansson: I likhet med herr Wiik anser jag det vara till stor nytta och lärdom för den svenska underklassen i landet att få taga kännedom och del af de yttranden, som representanterna för svenska folkpartiet i kväll och äfven under tidigare enkammarlandtdagar afgifvit. Denna underklass, som tyvärr låtit locka sig af de lögner och intrigspel, som svenska folkpartiet under senaste val utöfvat och som nog äfven har fått sin dom på svenskt borgerligt håll.

Herr Colliander ville, att plenum icke skulle hållas i natt för att han skulle få taga kännedom om dessa lagar. Det var endast fraser från hans sida. Jag är öfvertygad om, att han känner dessa lagar. Orsaken är endast den, att han själf icke vill, att dessa lagar skola blifva godkända.

Hvad herr Palmgrens yttrande vidkommer, framkom han med ett förslag om att talmannen skulle hafva rätt att afbryta plenum kl. 11. Jag vill framhålla, att vid tidigare landtdagar talmannen alltid vädjat till landtdagens eget afgörande, om plenum skall afslutas kl. 11. Talmannen har icke själf afgjort det. Herr Palmgren framhöll, att det icke finnes något skäl att fortsätta detta plenum. Jag vill icke uppehålla mig vid detta yttrande. Det kommer att stå i protokollet, och den svenska arbetande klassen har tillräckligt bevis på, att man från svenska folkpartiets håll under ögonblick, som detta, har framhållit, att det icke är skäl att fortsätta detta plenum, där ändå så viktiga saker stå inför sitt afgörande.

Ed. Talas: Kun ed. Tokoi teki ehdotuksen, että myöskin valtalaki vahvistettaisiin, niin, niinkuin minä jo ensimäisessä lausunnossani sanoin, oli minulle käsittämätöntä, mitä hän oikeastaan sillä tarkoitti. Ed. Tokoin viimeinen lausunto selvitti minulle kumminkin asian aivan täydellisesti. Ed. Tokoi ei nimittäin näy tietävän, mitä eduskunta juuri äskettäin on päättänyt. Hän lausui, että eduskunta on päättänyt ottaa haltuunsa koko valtiovallan — niin olivat hänen omat sanansa — ja jos eduskunta todellakin olisi tehnyt

päätöksen ottaa haltuunsa koko valtiovallan, niin minä kyllä ymmärtäisin, että heti sen jälkeen myöskin täytyisi toisilla päätöksillä rajoittaa tuota valtaa, jonka eduskunta on ottanut. Sillä jos me todellakin olisimme ottaneet koko valtiovallan haltuumme, niin ehkä sitten meille kuuluisi myöskin tuo nimismiehen nimittäminen, josta niin paljon on puhuttu. (Vasemmalta: Se on puhuttu kymmenen kertaa.) Mutta asianlaita on kuitenkin se, että tekemämme päätöksen mukaan on eduskunta päättänyt toistaiseksi itse käyttää sitä valtaa, joka voimassaolevien säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle. Tämän päätöksen johdosta ei siis ole tarpeellista vahvistaa valtalakia, vielä vähemmän säätää mitään sellaista, joka valtalain 3 §:ssä on säädetty. Senaatti on tämän päätöksen estämättä oikeutettu ja velvollinen käyttämään sitä valtaa, joka sillä ohjesääntönsä mukaan on. Valtalain vahvistaminen merkitsisi kyllä asiallisesti rajoitusten tekemistä siihen päätökseen, jonka eduskunta juuri on tehnyt, mutta rajoitusten tekemistä, jotka eivät ole tällä haavaa tarpeellisia. Sitävastoin tulee luultavasti lähipäivinä osoittautumaan välttämättömäksi siirtää senaatille kyllä vielä muittenkin asioitten lopullinen käsittely, kuin mihin senaatilla nyt on oikeus. Mutta siinä suhteessa ei valtalaki meitä hyödytä, ei vähintäkään. Ja niinikään tulee olemaan välttämätöntä laatia sellaisia määräyksiä, joista ed. Louhivuori puhui. Mutta minun täytyy sanoa, että vaikka täydellisesti kunnioitan ed. Louhivuoren osoittamaa hyvää tahtoa, niin minä en usko, että mikään puhemiehistö saisi ehdotusta valmiiksi täksi yöksi kello yhteen.

Ed. Lohi: Minun ei tarvitse jatkaa sen jälkeen, kun ed. Talas on käyttänyt puheenvuoroa. Minä ajattelin juuri samaa huomauttaa ed. Tokoin lausunnon johdosta, että eduskunnan päätöksen mukaan jää se valta senaatille, mikä voimassaolevien ohjesääntöjen mukaan sillä ennestään on ollut. Eduskunnalle tuli se valta, jota keisari ja suuriruhtinas on tähän asti käyttänyt ja se valta sisältää sen, että eduskunta tulee asettamaan senaatin. Mitä tulee siihen ehdotukseen, jonka ed. Louhivuori teki, on kyllä välttämätöntä se asia heti saada järjestetyksi. Mutta en tiedä, onko se mahdollista niin pian kuin ed. Louhivuori esitti.

Ed. Gylling: Oikeiston taholta on vedottu puhemieheen tässä asiassa ja kehoitettu häntä sillä tapaa hoitamaan asiaa, ettei tänä yönä voitaisi nyt kyseessä olevien lakien vahvistamista saada aikaan. Useat puhujat täältä vasemmistosta ovat mielestäni aivan selvään osoittaneet, ettei ole mitään kohtuutonta pakkoa siinä tehty kellekään edustajalle, jos nämä nyt jo puolen vuoden aikana valmiina olleet lait todellakin vahvistettaviksi otetaan. Mielestäni sentakia ei oikeiston taholta tehdyt huomautukset ansaitse tulla huomioon otetuiksi. Mutta jos kuitenkin puhemies tällaisessa tapauksessa katsoisi jossain määrin olevan tuollaisilla huomautuksilla aihetta, niin minusta ei hän menettelisi oikein, jos hän itse ottaisi asian ratkaistavaksensa, vaan, niinkuin eduskunnassa aina ennen on ollut tapana, alistaisi asian eduskunnan päätettäväksi. Tämä olisi minusta sitäkin tärkeämpää, kun nyt on todellakin sellainen hetki, jolloin ei olisi syytä näin tärkeitä asioita tuolla tapaa jättää riippumaan. Pyydän viitata siihen, että eduskunnan entiset puhemiehet ovat tätä menettelytapaa aina säännöllisesti käyttäneet. Nimenomaan eduskunnan monikertainen puhemies Svinhufvud alisti aina tällaiseessa tapauksessa asian eduskunnan päätettäväksi.

Ed. Rosenqvist: För att rättfärdiga det mest hänsynslösa tvång gentemot landtdagsmans rätt att få nödig tid att samvetsgrannt sätta sig in i de frågor, beträffande hvilka han har att afgöra, har man här åter och åter kommit med den ena fruktansvärda hotelsen efter den andra. Härtill kommer att de faror, med hvilka man hotar, af de hotande själfva frambesvurits (Vasemmalta: Det var lögn!) och torde de hafva makt att söka hindra desamma. En folkrepresentation, som böjde sig för dylika hotelser, har emellertid beträdt själfförnedringens väg. Då det alltså gäller att skydda landtdagsmans enligt L. O. honom tillkommande rätt och då det gäller att upprätthålla landtdagens värdighet, så må man väl hafva skäl att vädja till herr talmannen.

Ed. Eloranta: Eduskuntatyössä joutuu usein, vallankin istuntokauden loppupuolella hyvin lyhyessä ajassa tutustumaan suuriin mietintöihin. Edustajat muistavat, että istuntokauden lopussa jaetaan usein 3—4 suurta mietintöä päivässä ja niihin on tutustuttava kahdessa, jopa yhdessä vuorokaudessa monien muitten tehtävien ohella, ja sen tutustumisen perusteella täytyy edustajain sitten ratkaista kantansa esillä oleviin asioihin nähden, vaikka ne näkeekin paperilla vasta ensi kerran silloin. Nyt on jo aikaa noin viikko siitä, kun täällä eduskunnassa sosialidemokraattien taholta tarjottiin näitä lakeja hyväksyttäviksi, joista tällä kertaa on kysymys, ja siitä lähtien edustajilla, niin vanhoilla kuin uusillakin on ollut aikaa tutustua niitten sisältöön. Täällä

on ollut eduskunnassa niistä mietinnöt nähtävinä ja saatavina, joten jokaisella on ollut täysi mahdollisuus niitten sisältöön tutustua. Sitäpaitsi vaaliaikana herrat ja naiset oikeistossa aika rivakasti haukkuivat näitä lakeja käydessään vaalitaistelua puhutun ja painetun sanan avulla. Jos te olette näitä haukkumatöitä suorittaneet lakeja tuntematta, niin se on sangen omituinen juttu. Jos te olette ne tunteneet, niin nyt te väitätte vastoin parempaa tietoanne, ettette tunne niitä. Minusta tuntuu, että herroilla, puhuessaan tästä asiasta niin tavattoman paljon, on ollut tarkoitus puhua ed. Tokoin ehdotus täällä kuoliaaksi ja sillä tavalla päästä siitä kiusallisesta asemasta, missä nyt olette, ja siirtää asian ratkaisu tuonnemmaksi, ehkä liian myöhäiseksi.

Sitten ed. Tavastähti täällä on huomauttanut, että meidän, sosialidemokraattien, taholta on varoitettu heitä liian monta kertaa, ja minä puolestani myönnän, että kylläkai on taidettukin liian monta kertaa varoittaa. Jos herrat ja naiset välttämättä haluavat lyödä päänsä seinään, niin ei sen pitäisi olla meidän asia, riittäisi kun varoittaisi kerran tai kaksi tekemästä onnettomuutta. Mutta näitten asiain yhteydessä ei ole kysymys yksinään teitä koskevasta onnettomuudesta, vaan koko Suomen kansaa koskevasta onnettomuudesta ja se on siitä syystä, kun me olemme varoittaneet niin monta kertaa. Eri asia on, osaatteko ottaa varoituksia ajoissa huomioon.

Ed. R e n t o l a: Tulen äänestämään kunnallislain ja 8-tuntisen työpäivälain vahvistamisen puolesta silloin, kun äänestysesitys tehdään tässä eduskunnassa siitä. (Vasemmalta: Muuta ei tarvitakaan.) Luulin, että se äänestysehdotus voitaisiin minunkin tahtoni mukaisesti tehdä jo tässä istunnossa, mutta mitä pitemmälle istunto on kulunut, sitä enemmän olen tullut ajatelleeksi, että luultavasti minunkin on vastustaminen näitten asioitten loppuunkäsittelemistä tässä istunnossa syystä, että täysi-istuntomme meno ei arvokkuudessa ole ollut näiden suurten asiain arvon mukainen. Minä en näet ole oikeutettu, en omalta kohdaltani enkä siltä vähältä osuudelta, minkä eduskunnan kokoonpanosta yleensä vastaan, antautumaan aiheutettujen syytösten alaiseksi siitä, että eduskunta on kerrassaan arvoton käyttämään korkeinta valtaa. Sillä siitä saa olla vakuutettu, että oikeistossa löytyy monta ääntä ja monta kynää todistamaan sitä, että eduskunta on korkeimman vallan käyttöön aivan kyvytön, jos heille annetaan tilaisuus viitata edelleen sellaisiin tapauksiin, joihin olemme tehneet täällä itsemme syypäiksi ja joihin nytkin, tämän puheen aikana, jotkut näkevät sekä itsensä että eduskunnan arvolle sopivaksi tehdä itsensä syypäiksi, ja mikä kevytmielinen suuriin asioihin suhtautuminen on herättänyt minussakin vastenmielisyyden hätäistä asiain päättämistä kohtaan. Sen vaikutuksen olen näet tosiaan saanut tästä eduskunnasta, että kunnioitusta sille ei osoiteta, koskapa voidaan antautua häiritseviin vuorokeskusteluihin, jopa puhujan vapauden rajoittamiseen silloin, kun joku vakaumuksesta puhuu asian puolesta tai sitä vastaan. Tuon kompastuskiven uhkailun, malttamattomuuden, joka on tuiki arvotonta, toivoisin olevan poissa minunkin tieltäni, että saisin jakamattoman ilon valvoa täällä tänä yönä niin kauvan, että on julistettu vahvistetuiksi laeiksi kunnallislaki ja laki 8-tuntisesta työpäivästä teollisuudessa. Että siis minunkin onnistuisi päästä siihen, että ne tulevat äänilläni vahvistetuiksi, niin minä odotan, että eduskunta kuitenkin loppuajan käyttäytyy arvokkaasti ja on sen päätöksen tasalla, mikä äsken korkeimman vallan käytöstä tehtiin — ja joka on ihana, historiallinen päätös. Ja koska eivät vain maalaisliitto ynnä sosialidemokraatit vaan moni oikeistolainenkin äänesti sen puolesta, on se sitäkin sitovampi ja siveellisesti velvoittavampi.

Pyyntöni on se, ettei päätöstä nyt esillä olevassa asiassa missään tapauksessa ennen tehdä, vaikka tässä vuorokausi valvottakoon, ennenkuin jokainen edustaja on saanut asiapaperit silmäinsä eteen ja voi siis päästä siitä pintehestä, joka muutamia edustajia ehkä vaivaa, että he vain sanomalehtiuutisista, hämärästi enää muistavat nuo lakiehdotukset ja viime kesänä päätetyt lait. Ennenkuin kukin on saanut silmätä niitä niin paljon, kuin katsoo tarpeelliseksi voidakseen kantansa määrätä, ennen älköön päätöstä tehtäkö. Toivon kuitenkin, että jaksettaisiin valvoa siihen saakka. (Vasemmalta: Kestää sitten kaksi viikkoa.)

Ed. H ä s t b a c k a: Då jag såsom ny medlem af landtdagen icke varit i tillfälle att närmare genomgå de af herr Tokoi nämnda lagförslagen, får jag på samma grunder som herr Palmgren redan uttalat motsätta mig lagförslagens behandling på sätt herr Tokoi föreslagit. Jag ansluter mig därför till dem, som anhållit, att frågornas behandling skulle uppskjutas på några dagar framåt.

Ed. T o k o i: Vaikka onkin jotenkin toivotonta ryhtyä väittelyihin ed. Talaan kanssa, niin pyytäisin kuitenkin viitata pariin seikkaan, nimittäin siihen, että tähän mennessä ei ole ollut, ainakaan tunnustettu olevan, muuta valtaa kuin eduskunta,

lainsäädäntövaltana, ja hallitsija taas hallitsevana valtana, jonka neuvonantajalaitoksena Suomen senaatti on ollut. Senaatilla tosin on ohjesääntö, jonka mukaan se neuvonantajalaitos toimii, mutta nyt, sikäli kuin saatoin oikein käsittää ed. Setälän täällä tekemän ilmoituksen, senaatin jäsenet, jotka ovat olleet, ilmoittivat tänään eduskunnalle, että he ovat jättäneet myöskin tämän neuvonantajatoimensa eduskunnan käytettäväksi. Siis ei ole mitään muuta valtaa kuin eduskunnalla ja eduskunnan on siis nyt tämä valta tässä yhteydessä järjestettävä mielestäni sillä kansanvaltaisella tavalla, kuin tämän valtalain 3 §:ssä säädetään. Siinähän on eräs tärkeä peruste, nimittäin se, millä tavalla hallituksen tai senaatin jäsenet asetetaan, ja että ne asettaa ja eroittaa eduskunta. Tälle tärkeälle periaatteelle ja sen tunnustamiselle on nykyinen ajankohta mielestäni erittäin sopiva.

Ed. W u o r i m a a: Sen päätöksen mukaan, jonka eduskunta tässä äsken teki, on se valta, mikä kuului suuriruhtinaalle, siirtynyt eduskunnalle. Suuriruhtinaan valtaan kuului, että hän asetti ja eroitti senaatin. Siis tämän päätöksen kautta on myöskin ilman minkäänlaisia muita uusia samanlaisia päätöksiä eduskunnalla oikeus asettaa senaatti ja taas mielensä mukaan eroittaa se. Siihen ei tarvitse enää valtalain 3 §:n vahvistamista uudestaan; se sisältyy jo siihen päätökseen, minkä eduskunta täällä tänä päivänä teki. Senaatin asettaminen kuuluu siis eduskunnalle. Mutta siinä täytyy tietysti käydä keskustelu ryhmien välillä sopivista henkilöistä, ja kutka siihen ehdotetaan, ja sitten vasta esittää sopivat henkilöt eduskunnalle, jos eduskunta hyväksyy ne tai hylkää. Ei sitä kädenkäänteessä tehdä, eikä tänä yönä voi saada senaattia kokoon. Muuten minä yhdyn ehdotukseen, että istunto siirretään k:lo 1:teen yöllä, mutta ehdotan, että silloin vahvistetaan maalaiskuntien kunnallislaki, kaupunkien kunnallislaki, laki kansanäänestyksestä, kunnallinen vaalilaki ja 8 tunnin työpäivälaki.

Ed. J u u t i l a i n e n: Pyydän kannattaa ed. Vuorimaan tekemää ehdotusta. Samalla saan maalaisliiton ryhmän puolesta ilmoittaa, että ryhmämme on jo ennemmin kuin tänä päivänä puolestaan päättänyt, että kunnallislait ja laki 8 tunnin työajasta ovat voimaan ja käytäntöön viipymättä saatettavat.

Ed. T a l a s: Ed. Wuorimaa on jo aivan oikein huomauttanut ed. Tokoille, että keisarille ja suuriruhtinaalle kuului oikeus asettaa ja eroittaa senaattorit. Minä kyllä voin ymmärtää, että entinen senaattori Tokoi ei muistanut tätä, koska hänen valtakirjansa oli väliaikaisen hallituksen antama. (Ed. Tokoi: En minä ole mitään valtakirjaa saanutkaan.) Myöskään minä en ole käsittänyt ed. Setälän ilmoitusta niin, että he jättäisivät senaattoripaikkojansa tyhjiksi. He eivät ilmeisesti tahdo noudattaa kyllä kerran annettua esimerkkiä.

Ed. K a i r a m o: Olen epäillyt, pitäisikö minun tässä istunnossa ja näissä kysymyksissä käyttää puheenvuoroa. Asiankäsittely on muodostunut niin poikkeukselliseksi, että yhtaikaa puhutaan ainakin neljästä lakiehdotuksesta, jolloin vielä täytyy lukea kaikki niin kutsutut kunnallislait yhdeksi ainoaksi lakiehdotukseksi. Koska kuitenkin on sallittu, että näin menetellään, saanen minäkin lausua muutaman sanan. Samoin kuin ed. Ahmavaara ja useat muut, kuulun minäkin niihin edustajiin, jotka eivät ole olleet mukana silloin, kun eduskunta käsitteli ja puolestansa hyväksyi lain 8-tuntisesta työpäivästä ja kunnallislait. Minä olen kuitenkin katsonut asiakseni tutustua näihin lakiehdotuksiin ja vaikka se ei ole tapahtunut virallisten asiakirjain nojalla, vaan ainoastaan sanomalehtiuutisten mukaan, ei minulla ole mitään syytä otaksua, että se käsitys, jonka olen tällä tavalla saanut, olisi todellisuudesta poikkeava. Olen saanut näistä laeista saman käsityksen kuin se, jonka ed. Schybergson esitti. Kunnallislaki on ehkä välttävässä muodossa. Laki 8-tuntisesta työpäivästä sitävastoin ymmärtääkseni senlaatuinen, että se on suorastaan työväen omia etuja suuressa määrässä loukkaava. (Vasemmalta: Pötyä se on!) Olen kuitenkin tätä asiaa ajatellessani tullut siihen käsitykseen, että meillä on vain kaksi tietä, joitten mukaan näitä lakiehdotuksia on käsiteltävä. Ne ovat joko sinänsä hyväksyttävät tahi asetettavat asiallisen käsittelyn alaisiksi: lykättävät valiokuntiin, mahdollisesti myöskin hallitukseen lausunnon antamista varten. Siinä tapauksessa ei ole yksi tai kaksi päivää tähän tarkoitukseen riittävä, vaan täytyy ajatella useampia viikkoja, ennenkuin mitään päätöstä voidaan tehdä. Olen tullut siihen vakaumukseen, että tätä tietä emme voi käyttää, vaan niinkuin asiat tällä hetkellä ovat ja koska eduskunta on nämä lait hyväksynyt, huolimatta niiden suurista puutteellisuuksista, niin minä ainakin olen valmis aksepteeraamaan entisen eduskunnan päätöksen, mikäli se koskee näitä lakeja.

Kun kerran asetun tälle kannalle, niin minusta on pienestä merkityksestä, tehdäänkö päätös niiden suhteen jo tänä yönä vai huomenna, vai ylihuomenna. Minun täytyy kuitenkin sanoa, että ne uhkaukset, joita vasemmiston puolelta tänä yönä

on niin suuressa määrin heitetty toisin ajattelevia vastaan, tekevät minulle erinomaisen vastenmieliseksi ryhtyä näitä lakiehdotuksia tällä hetkellä lopullisesti käsittelemään. En kuitenkaan tahdo tehdä mitään varsinaista ehdotusta siinä suhteessa. Minä arvaan, että eduskunnan nykyinen enemmistö pitää siitä asiasta huolen. Joka tapauksessa olisi eduskunnan arvoa enemmän vastaavaa, ellei kiellettäisi edustajilta, jotka ilmoittavat tarvitsevansa aikaa asiaan perehtyäksensä, oikeutta siihen.

Mitä niin kutsuttuun valtalakiin tulee, pyydän saada yhtyä siihen, mitä ed. Talas on esittänyt. Minusta sen hyväksyminen on kerrassaan tarpeeton sen jälkeen, kun eduskunta on jo ottanut itselleen vallan täydellisyyden sellaisenaan.

Ed. Tokoin ehdotus koskee vielä neljättä lakiehdotusta, lakia hallituksen jäsenten edesvastuunalaisuudesta eduskunnalle. Tämä lakiehdotus on epäilemättä senlaatuinen, että sitä ei millään tavalla voida pitää kiireellisenä. On ilmoitettu, että tähänastinen hallitus ei mitään paremmin pyydä, kuin että se saisi jättää edesvastuunalaisen asemansa toisten käytettäväksi. Siis ei ole mitään aihetta eduskunnan puolelta ryhtyä nykyisten senaatin jäsenten toimintaa erityisesti arvostelemaan tällä hetkellä. Ja vielä vähemmän lienee syytä kiirehtiä sen hallituksen toimenpiteitten arvostelemista, jota ei vielä ole asetettukaan. Sitäpaitsi tuntuu siltä, kuin sellainen erityinen laki hallituksen jäsenten vastuunalaisuudesta olisi jotakuinkin tarpeeton, sillä he ovat aina olleet vastuunalaisia hallitsijalle ja sikäli kun hallitsijan valta on siirtynyt eduskunnalle ovat hallituksen jäsenet tietysti ilman erityistä lakiakin edesvastuunalaiset eduskunnalle. En siis voi huomata, että viimeksi mainittu lakiehdotus kaipaisi kiireellistä käsittelyä.

Ed. Komu: Tästä kysymyksestä on keskusteltu jo pari tuntia. Minun mielestäni herrat oikeistossa, jotka vastustavat ehdotusta uuden istunnon kello yhdeltä pitämistä, olisivat nämä pari tuntia käyttäneet paljon paremmin, jos olisivat koettaneet tutustua mietintöihin, hankkineet ne käsiinsä, kun niin outoja muka ovat olleet. Olisi kai riittänyt sekin, että olisivat muistelleet vanhoja vaaliesityksiään, sillä silloin asioihin oli tutustuttu. Minulla on näet se käsitys, että oikeistossa olisi vieläkin pienempiä ryhmiä, jos ei juuri kyseessä olevat asiat olisi pengottu ja vääristelty jo aikaisemmin. Jälellä on ainoastaan tuntikausi siihen, jolloin eduskunnan istunnon pitäisi edustaja Tokoin ehdotuksen mukaisesti taasen alkaa. Kun nyt keskustelua jatketaan tällä tavalla, en voi käsittää muuta, kuin että koetetaan saada vielä tämä tuntikausi kulumaan keskustelussa, joten saataisiin siten raukeamaan itsestään edustaja Tokoin ehdotus. Edustajalla on tietysti vapaus käyttää puheenvuoroja, mutta minä kuitenkin niille, jotka ovat edustaja Tokoin ehdotuksen kannalla, lausun omasta puolestani toivomuksena, etteivät tällä kertaa antaisi houkutella itseään pitempään keskusteluun, joka johtaisi vain huonoon tulokseen.

Ed. Walkama: Minä en olisi tahtonut tässä asiassa lausua mitään, enkä siis viivyttää eduskunnan aikaa, mutta kun minä olen tänne valittu koko suurelta osalta työväen äänillä, niin katson, että minulla on oikeus tässä asiassa merkitä kantani.

Mitä tulee 8-tuntiseen työpäivälakiin, niin siihen nähden minä täydellisesti tulen kannattamaan tämän lain hyväksymistä, samoin myöskin kunnallislakia, niin maalais- kuin kaupunkikuntienkin, vaikkakin minulla on tähän lakiin nähden epäilyksiä, mikäli se koskee muuatta seikkaa, josta tahdon mainita. Se on se, että tämän lain mukaan ovat oikeutetut saamaan äänivaltaa kaikki nekin kuntalaiset, jotka eivät ota osaa verojen suorittamiseen, eivätkä siis täytä niitä velvollisuuksia, joita heillä tässä suhteessa pitäisi olla. Siitä huolimatta, koska tämä koskee lain hyväksymistä, eikä enää sen korjausta, tulen minä kannattamaan näittenkin lakien vahvistamista.

Mitä sitten tulee aikaan näitten lakien hyväksymiseen nähden, niin aika lähestyy kokolailla siihen määrään, joka täällä on ehdotettu, ja sentähden ei liene syytä hyväksymistä lykätä, vaikka tuntuu luonnollisesti oudolta niistä, jotka eivät tätä lakia tunne, hyväksyä laki, joka on heille tuntematon. Kylläkai se nyt otettu kuninkaanarvo sentään vaatisi, että he lukisivat edes sen paperin, jonka he vahvistavat. Goottien kuningas Vitiges lausui, kun hänet pakotettiin eräs asiakirja allekirjoittamaan, että talonpoika ei koskaan allekirjoita paperia, ennenkuin hän sen lukee. Ja meistä maalaisista ainakin tuntuu, että olisi ollut suotavaa, että nämä lait olisi jaettu painettuina edustajille ja että olisi hyväksytty edes jonkunverran aikaa, jotta olisi ehditty tutustua niihin. Mutta koska sitä ei ole tapahtunut, niin olkoon menneeksi, ja päätettäköön jo tänä yönä nämä lait hyväksyttäviksi. Minä puolestani mainitsen, että tulen näiden lakien hyväksymistä kannattamaan. En tee tätä pakotuksella, vaan vakaumuksesta.

Senaattori Kallio: Pyydän pöytäkirjaan merkitä, että pidän kohtuuttomana sellaista vaati-

musta, että kun edustajille ei ole edes jaettu kyseessä olevia mietintöjä, heidät pakotetaan niistä päättämään. Tämä koskee niitä uusia edustajia, jotka eivät edellisillä valtiopäivillä ole olleet tässä eduskunnassa. Niitä vastaan minä pidän tämän väkivallantekona ja muutenkin hätiköimisenä, kun heille ei anneta tilaisuutta siihen, että voisivat omasta kädestään nähdä sen kappaleen, josta päätöstä heitä vaaditaan tekemään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Ed. Tokoi on tehnyt ehdotuksen, jota hän sittemmin on täydentänyt ja joka sisältää, että eduskunta päättäisi, että seuraava täysi-istunto pidettäisiin klo 1 yöllä ja että siinä istunnossa otetaan vahvistamista varten käsiteltäviksi seuraavat lait: kunnallislait, laki 8-tuntisesta työpäivästä, laki eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten virkatointen lainmukaisuutta sekä eduskunnan 18 päivänä heinäkuuta 1917 päättämä laki Suomen korkeimman hallitusvallan käyttämisestä.

Ed. Wuorimaa on ehdottanut, niinkuin hänen kirjallisesta ehdotuksestaan näkyy, että eduskunnan istunnossa tänä yönä kello 1 esitetään viime valtiopäivillä hyväksytyt kunnallislait ja laki 8 tunnin työajasta teollisuusalalla eduskunnalle vahvistettavaksi ja julkaistavaksi. Näitä endotuksia on kannatettu, mutta on myös vastustettu. Sitä paitsi on täällä olemassa ed. Louhivuoren ehdotus, jota kuitenkaan ei ole kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Mitä sitten menettelytapaan äänestyksessä tulee, ehdotan, että ensin asetetaan vastakkain ed. Tokoin ja ed. Wuorimaan ehdotukset, ja että se niistä, joka voittaa, asetetaan hylkäävää ehdotusta vastaan.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Wuorimaan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on tässä äänestyksessä hyväksytty ed. Tokoin ehdotus.

Äänestyksessä annetaan 105 „jaa"-ääntä ja 89 „ei"-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt vastaehdotukseksi hylkäävälle ehdotukselle hyväksyä ed. Wuorimaan ehdotuksen.

2) Ken hyväksyy ed. Wuorimaan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 147 „jaa"- ja 47 „ei"-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Wuorimaan ehdotuksen. Sen mukaan eduskunta kokoontuu täysi-istuntoon tänä yönä klo 1.

Äänestyksen tuloksen johdosta lausuu:

Ed. W r e d e: Jag ber att få nedlägga min reservation mot det senast fattade beslutet, hvilket enligt min tanke innebär ett oerhördt tvång emot enskilda landtdagsmäns öfvertygelse.

Ed. v. R e t t i g: Jag ber att få inlägga min reservation mot det nu gjorda beslutet och tillika uttala en protest mot att jag blifvit berövad min rätt att sätta mig in i saker, som jag här blir tvungen att besluta om.

Ed. P a l m g r e n: Jag ber att i alla afseenden få förena mig om det uttalande, som hr v. Rettig gjort.

Valitsijamiesten puheenjohtaja.

Valitsijamiehiltä on saapunut seuraava kirjelmä, jonka sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet saattavat täten kunnioittaen eduskunnan tietoon, että tänään pidetyssä kokouksessa on valitsijamiesten puheenjohtajaksi valittu allekirjoittanut edustaja Peurakoski.

Helsingissä, marraskuun 15 päivänä 1917.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

J. Oskari Peurakoski.

Anton Huotari.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. P e u r a k o s k i: Sen johdosta, että on mahdotonta sanomalehti-ilmoituksien kautta saattaa tietoon valitsijamiesten kokousta, pyydän täten valitsijamiesten tietoon ilmoittaa, että eduskunnan valitsijamiehet kokoontuvat tänään k:lo 2 päivällä Säätytalolla suuren valiokunnan huoneistoon toimittamaan V. J:n 35 §:ssä mainittuihin valiokuntiin jäsenten vaalia.

Täysi-istunto päättyy k:lo 12,40 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

8. Perjantaina 16 p. marraskuuta

k:lo 1,40 yöllä.

P u h e m i e s: Poissaoleviksi tästä istunnosta saatanee kai merkitä ne, jotka olivat poissa edellisestä istunnosta?

Hyväksytään.

P u h e m i e s: Eduskunta on viime täysi-istunnossa päätänyt, että tässä täysi-istunnossa on esiteltävä eduskunnalle vahvistettavaksi ja julkaistavaksi kaksi asiaa, nimittäin viime valtiopäivillä hyväksytyt kunnallislait ja laki 8 tunnin työajasta teollisuusaloilla. Esitän siis eduskunnan vahvistettavaksi ja julkaistavaksi ensiksi

Viime valtiopäivillä hyväksytyt ehdotukset maalaiskuntain kunnallislaiksi, kaupunkien kunnallislaiksi, laiksi kansanäänestyksestä sekä kunnalliseksi vaalilaiksi.

Keskustelu:

Ed. C o l l i a n d e r: Kl. 20 minuter före 1 afslöts plenum för att fortsättas kl. 1. Jag tänker det är genom talmannens särskilda omsorg om oss, som icke förut varit i tillfälle att lägga oss in i nu föreliggande lagförslag, som plenum börjat precis en timme sedan förra plenum afslöts. Under denna timme har det för mig varit möjligt att, sedan jag sent omsider fått detta lagförslag, skära upp detsamma, och det är med denna förberedelse som Finlands landtdag i en stund, som från herr Tokois och andras sida har kallats historisk, tvingar mig att på grund af denna utomordentliga förberedelse här utan vidare godkänna eller förkasta föreliggande lagförslag. Jag måste säga, att det dock för Finlands landtdag är en skam att på detta sätt tvinga en person att på det sättet fatta position för eller emot ett lagförslag af den betydelse, som det här föreliggande. Det naturligaste vore väl, att jag under hänvisning till detta uppenbara tvång skulle vägra att deltaga i omröstningen, men då denna metod icke synes mig tilltalande, måste jag för landtdagen anmäla, att jag blir tvingad att rösta mot detta lagförslag, då man har beröfvat mig möjlighet att lägga mig in i föreliggande fråga.

Ed. W r e d e: Då jag icke kan erkänna det beslut angående högsta maktens utöfning landtdagen vid senaste plenum fattat såsom lagligt, kan jag ej heller tillerkänna landtdagen rätt att stadfästa de lagar, om hvilka vid detta plenum är fråga. Jag kan redan på denna grund icke med min röst bifalla till det gjorda förslaget. Men härtill kommer ännu sättet för frågans behandling, hvarom ju redan andra talare yttrat sig. Jag vill icke uppehålla mig därvid, att ingen form härvid iakttages, och dock är det ju fallet, att också den enväldigaste själfhärskare vid pröfning af honom förelagda frågor är bunden af vissa former, som afse frågans förberedelse och andra garantier för det beslut, som skall fattas. Endast despoterna i barbariska och halfbarbariska stater fatta sina beslut och utföra regeringshandlingar obundna af alla former. Men såsom den senasta ärade talaren anförde, så har det icke varit någon möjlighet för dem, som icke varit med om frågans föregående behandling, att taga kännedom om de lagförslag, om hvilka här är fråga. De hafva icke ens blifvit utdelade utom i några få exemplar, men icke på långt när till alla de landtdagsmän, som icke förut haft del af dem, men väl har det icke sparats på hotelser för den händelse frågorna icke skulle under denna natt behandlas. Under sådana förhållanden kan jag icke annat än rösta emot lagförslaget.

Ed. T o k o i: Yhdyn herra puhemiehen ehdotukseen siitä, että eduskunta päättäisi nämä lait vahvistaa, mutta ettei jäisi mitään epäselvyyttä, kun itse laissa ei ole määräystä siitä, milloin ne astuisivat voimaan, niin ehdo-

tan, että eduskunta samalla päättäisi, että maalaiskuntien kunnallislaki, kaupunkien kunnallislaki ja laki kansanäänestyksestä on voimaanastuva 1 päivänä tammikuuta 1918, mutta kunnallinen vaalilaki heti. Minä kyllä käsitän, että voi logiikalla vetää sen johtopäätöksen, että ne astuvat voimaan heti kaikki, mutta, niinkuin sanottu, etteivät jälestäpäin juristit voisi ruveta saivartelemaan siitä, ettei voimaanastumispäivää ole määrätty, niin minä ehdotan tämän lisäyksen.

Ed. Mikkola: Kun minäkään en ollut jäsenenä viimeksi koossa olleessa eduskunnassa eikä minulla ole ollut tilaisuutta ennen saada nähdäkseni esilläolevia lakiehdotuksia, niin minä tästä syystä ja siitäkin syystä, etten tunnusta eduskunnalle tätä oikeutta, en voi ottaa osaa asian käsittelyyn ja päätökseen.

Ed. Roos: Då mig icke förunnats tillfälle att genomgå och granska föreliggande lagförslag, kan jag icke godkänna detsamma, och nödgas jag därför rösta mot detsamma. Jag är skyldig att göra detta af aktning mot mina valmän och mot mig själf.

Ed. Björk: Af skäl, som här redan hafva antydts af ldgm. Colliander, anser jag mig icke kunna deltaga i omröstningen i detta ärende. Jag ber att få detta till protokollet antecknadt.

Ed. Hurmevaara: Minä pyydän kannattaa ed. Tokoin asiassa tekemää ehdotusta.

Ed. Setälä: Kun eduskunta nyt on tehnyt päätöksen ryhtyä itse käyttämään korkeinta valtaa, niin olisi tietysti samalla luotava muodot sen käyttämiseen ja tietysti varottava, että ei, kun tämä tapahtuu näin yhtäkkiä, tällä tavalla tulisi huonoja muotoja luoduksi. Kiinnitin huomioni erittäin siihen, että tämä laki ehdotetaan ei ainoastaan vahvistettavaksi, vaan myöskin julkaistavaksi. Ei milloinkaan tähän asti hallitsija, majesteetti, ole itse julkaissut asetuksia, vaan ainoastaan ne vahvistanut; julkaisemisen hän on jättänyt hallituksensa tehtäväksi. Minä tahtoisin sen vuoksi panna kysymykseen, olisiko nytkään tarpeellista tässä kohdin poiketa vanhasta tavasta. Eikö eduskunta saattaisi, niinkuin hallitsija on tehnyt, tyytyä ainoastaan lakien vahvistamiseen?

Ed. Hästbacka: Jag ber att få ansluta mig till det uttalande, som gjordes af herr Colliander.

Ed. Hedberg: Då äfven jag befinner mig i samma läge som herr Colliander, ber jag att få förena mig om det uttalande, som han gjorde.

Ed. Ingman: Minä pyysin puheenvuoroa vain todetakseni, että eduskunnalla tässä tilaisuudessa ei ole käytettävänään ainoatakaan kappaletta sitä toimitus- ja tarkastusvaliokuntain kirjelmää, joka sisältää puheenalaisen ehdotuksen ja siis viime valtiopäiväin lopullisen päätöksen. Näitä kirjelmiä ei ole tässä eduskunnassa nähnyt kukaan muu kuin ne eduskunnan jäsenet, jotka ovat olleet viime valtiopäiväin toimitus- ja tarkastusvaliokuntain jäseninä. Minä voin kuitenkin eduskunnan jäsenille ilmoittaa, että siinä toimituskirjavihossa, joka niistä meni senaattiin, oli kirjelmä, kahden viime valtiopäiväin puhemiehen allekirjoittama, jossa ilmoitettiin, että nämä lait olivat vahvistetut 28 päivänä syyskuuta tätä vuotta.

Ed. Wrede: Då jag icke vet, om jag klart uttalade det yrkande, hvartill jag ville komma, bör jag nämna, att det gick ut på, att förslaget måtte förkastas, och så fattade jag också herr Collianders yttrande.

Ed. Colliander: För den händelse talmannen möjligen annorlunda uppfattade mitt yttrande, vill jag säga, att det gick ut på det friherre Wrede senast anförde, att förslaget måtte förkastas.

Ed. Kuusinen: Hra Setälälle vain piti huomauttaa, että tokkohan täällä on ehdotettukaan, että eduskunta julkaisee lait. On ehdotettu vain, että eduskunta määrää ne julkaistavaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Eduskunnan vasta tekemän päätöksen mukaan on puhemies tehnyt sellaisen ehdotuksen, jonka luin. Sitä vastaan on ed. Tokoi tehnyt samallaisen ehdotuksen seuraavalla lisäyksellä: että näistä — nimittäin laeista — maalaiskuntain kunnallislaki, kaupunkien kunnallislaki ja laki kansanäänestyksestä ovat voimaan astuvat 1 päivänä tammikuuta 1918, mutta kunnallinen vaalilaki heti. Sen lisäksi on näitä ehdotuksia vastustettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan äänestyksessä tulee, lienee asetettava vastakkain ensin puhemiehen ehdotus ja ed. Tokoin ehdotus ja sitten se niistä, joka voittaa, ehdotuksen hylkäämistä vastaan.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken tässä äänestyksessä hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää „jaa", jos „ei" voittaa, on tässä äänestyksessä hyväksytty ed. Tokoin ehdotus.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

2) Ken hyväksyy ed. Tokoin tekemän ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 147 jaa- ja 45 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ed. Tokoin ehdotuksen.

Puhemies: Seuraa järjestyksessä toisena asiana vahvistettavaksi ja julkaistavaksi viime valtiopäivillä hyväksytty

Laki kahdeksan tunnin työajasta.

Keskustelu:

Ed. Colliander: Af samma orsaker, som jag vid senaste lagförslags föredragande nämnde, nödgas jag också nu rösta mot förslagets antagande och ber därför att få föreslå förslagets förkastande.

Ed. Wrede: Äfven jag ber, under hänvisning till mitt vid nästföregående frågas behandling afgifva yttrande, att få föreslå förkastandet af detta förslag.

Ed. Roos: Af samma orsak som i fråga om det förra lagförslaget nödgas jag också nu rösta för detta lagförslags förkastande och vill endast inför protokollet konstatera, att lagförslaget om 8 timmars arbetsdag icke ens blifvit åt mig öfverlämnadt.

Ed. Mikkola: Minulle on tämän istunnon alkaessa jaettu suuren valiokunnan mietintö n:o 11 a eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi 8 tunnin työajasta. Tässä on neljä ensimäistä pykälää sekä 13 pykälä. Sitten siinä on eräitä suuren valiokunnan ehdottamia muutoksia sekä lopuksi suuren valiokunnan lausunto, „että Eduskunta hyväksyisi Eduskunnan myötävaikutuksella määrättävällä tavalla vahvistettavaksi ja voimaansaatettavaksi seuraavan lakiehdotuksen:". Tässä on sitten kaksi ensimäistä pykälää, kolmannesta ja neljännestä sanotaan, että ne ovat eduskunnan päätöksen mukaisesti, 6—11 §§ ja 13 § samoin eduskunnan päätöksen mukaisesti. Kun minun on mahdoton tietää, kun en ollut täällä viime eduskunnassa, mitä eduskunta on täällä päättänyt, en edes sitä, onko eduskunta kolmannessa käsittelyssä asian lopullisesti ratkaissut, niin minä ilmoitan, etten voi ottaa osaa tämän asian lopulliseen ratkaisuun ja käsittelyyn.

Ed. Hästbacka: Jag ber att få ansluta mig till det uttalande, som gjorts af herr Mikkola.

Ed. Palmgren: När hafven åter blifva fria för den mellanfolkliga handeln, vidtager självfallet igen importen till vårt land af de varor, utan hvilka vi icke kunna komma till rätta. Betalningen för dem skall erläggas af våra exportindustrier. Dessa äro emellertid icke i det gynnsamma läge, att det skulle ankomma på dem allena att fastställa sina pris, och de hafva fastmer att utstå konkurrens med motsvarande tillverkningar från land, där åtminstone kol och en del råvaror erhållas på gynnsammare villkor än hos oss samt där större arbetsintensitet och yrkesskicklighet hos arbetarna äro ägnade att nedbringa produktionskostnaderna. När en i detta afseende så viktig faktor som arbetsdagens längd skall fastställas, måste därför, om vi ej vilja äfventyra industrins rentabilitet, den största hänsyn tagas till förhållandena i de länder, med hvilka vi främst hafva att konkurrera. Det hade därför varit min afsikt att när förevarande lagförslag skulle förekomma till behandling framställa en jämförande utredning af, huru arbetarförhållandena i Skandinavien och andra länder äro ordnade vid de industrigrenar, med hvilka vår exportindustri har att konkurrera. Därvid skulle jag hafva påvisat, att införandet af 8 timmars arbetsdag vid åtminstone en del af vår industri vore liktydig med att försätta oss i ett så mycket sämre läge än våra utländska konkurrenter, att detta skulle blifva

rent ödesdigert för oss. Ett motsvarande förhållande gäller också de industrier, hvilka för inhemsk konsumtion tillverka sådana varor, som hafva att kämpa med konkurrens af utländsk import.

Äfven skulle jag hafva påvisat, huru olika arbetena i de skilda industrierna taga sina utöfvares krafter i anspråk. I en del fall kan 8 timmars arbetsdag vara mycket mera betungande än 10 timmas dag vid andra arbetsplatser. Då emellertid hadläggningen af föreliggande lagförslag oförberedt upptagits redan denna natt, har mig beröfvats tillfälle att framställa den erforderliga utredningen och att påvisa ohållbarheten hos åtminstone en del af lagförslaget. Jag måste därför med djup grämelse inskränka mig till att anmäla, det jag för min del icke kan godkänna lagförslaget. Så lönlöst det än numera synes, vill jag emellertid bevekligen anhålla, det enkammaren måtte afböja lagen om 8 timmars arbetsdag vid industrin. Om den det oaktadt godkännes, är en sådan åtgärd liktydig med att, såsom ordstäfvet lyder, kasta bort barnet med badvattnet.

Ed. Hedberg: Någon har sagt, att man borde rösta för lagen om 8 timmars arbetsdag, till straff och varnagel för dess upphofsmän och vänner. — Betänkandet har ännu icke blifvit utdeladt till mig, och jag känner följaktligen icke till dess innehåll såsom lag. I alla fall har man vunnit någon erfarenhet om tillämpningen af 8-timmarsarbetsdagen, och de erfarenheter man vunnit, äro nog icke till lagens fördel. Redan har hörts hot om strejk på grund däraf, att man förbjudits arbeta mera än 8 timmar. Det kommer påtagligen att visa sig, att olägenheterna blifva stora och lagen omöjlig i tillämpningen. Det är därför en känsla af medlidande med arbetarna, som gör mig tvungen få anmäla, att jag röstar mot lagens antagande.

Ed. Björk: Då jag icke blivit satt i tillfälle att taga någon som helst kännedom om det lagförslag, hvarom nu är fråga, får jag anmäla att jag icke anser mig kunna deltaga i omröstningen, och ber jag att få detta till protokollet antecknadt.

Ed. Hänninen-Walpas: Sahateollisuuden työnantajaliiton sihteeri, edustaja Palmgren on tehnyt joukon huomautuksia lakiehdotusta vastaan. Minä pyydän kuitenkin mainita, että viime valtiopäivillä oli asiasta seikkaperäiset keskustelut ja niissä esiteltiin kaikki ne näkökohdat, jotka edustaja Palmgren esitti täällä, ja siitä huolimatta tämä laki hyväksyttiin yksimielisesti viime valtiopäivillä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on tehty ehdotus, että puhemiehen ehdotus lain vahvistamisesta ja julkaisemisesta hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: On siis äänestettävä puhemiehen ehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen; äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 149 jaa- ja 42 ei-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä puhemiehen ehdotuksen. (Kättentaputuksia.)

Ed. Schybergson: Jag ber att få fråga, huruvida vi ha att befara något nytt plenum ännu i natt eller kunna gå hem och lägga oss?

Seuraava istunto on tänään perjantaina kello 6 illalla.

Täysi-istunto päättyy kello 2,45 a. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar **Ahava.**

9. Perjantaina 16 p. marraskuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Kellosalmi, Koponen, Nissinen, Tokoi ja Yrjö-Koskinen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta ed. Yrjö-Koskinen ja Tokoi, edellinen perheessä sattuneen sairauden vuoksi ja ed. Tokoi yksityisten asiain vuoksi.

Erinäisten valiokuntien jäsenten ja varajäsenten vaalien tulos.

Puhemies: Eduskunnan valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet saavat täten kunnioittaen lähettää pöytäkirjan tänään pitämästään kokouksesta, josta pöytäkirjasta näkyy, kutka ovat tulleet valituiksi jäseniksi ja kutka varajäseniksi perustuslakivaliokuntaan, lakivaliokuntaan, talousvaliokuntaan, valtiovarainvaliokuntaan ja pankkivaliokuntaan.

Helsingissä, marraskuun 16 päivänä 1917.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

J. Oskari Peurakoski.

Anton Huotari.

Pöytäkirja, tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa perjantaina marraskuun 16 päivänä 1917. Saapuvilla olivat kaikki vakinaiset valitsijamiehet, paitsi Hanna Kohonen ja Louhivuori, joiden sijalla olivat varamiehet Paasonen ja Heimonen.

Vaalin tulokset laskettuna havaittiin valituiksi

Perustuslakivaliokuntaan

jäseniksi:

Ståhlberg	listalta	n:o	1
Hultin	„	„	„
Ingman	„	„	2
Louhivuori	„	„	„
Nevanlinna	„	„	„
Alkio	„	„	4
Juutilainen	„	„	„
Kuusinen	„	„	5
Wiik	„	„	„
K. A. Manner	„	„	„
Y. Mäkelin	„	„	„
Salin	„	„	„
Rantanen	„	„	„
Tuomi	„	„	„
Kujala	„	„	„
Wrede	„	„	6
Estlander	„	„	„

varajäseniksi:

Pennanen	listalta	n:o	1
Runtti	„	„	2

Bergroth	listalta	n:o	2
Kokko	„	„	4
Salo	„	„	5
Vatanen	„	„	„
Sirola	„	„	„
Rosenqvist	„	„	6

Lakivaliokuntaan

jäseniksi:

Mikkola	listalta	n:o	1
Alopaeus	„	„	„
Kaila	„	„	2
L. Typpö	„	„	„
Yrjö-Koskinen	„	„	„
Saarelainen	„	„	4
A. Manner	„	„	„
Sirola	„	„	5
Airola	„	„	„
Aronen	„	„	„
Hakala	„	„	„
Anni Huotari	„	„	„
Alma Jokinen	„	„	„
Lapveteläinen	„	„	„
Nurminen	„	„	„
Åkesson	„	„	6
Roos	„	„	„

varajäseniksi:

Särkkä	listalta	n:o	1
Lagerlöf	„	„	2
Alanen	„	„	„
Lantto	„	„	4
Korhonen	„	„	5
Forstén	„	„	„
Tuomikoski	„	„	„
Annie Furuhjelm	„	„	6

Talousvaliokuntaan

jäseniksi:

Sinkko	listalta	n:o	1
Laine	„	„	„
Antila	„	„	2
Peurakoski	„	„	„
Tanttu	„	„	„
Lohi	„	„	4
Leinonen	„	„	„
Aromaa	„	„	5
Kiviniemi	„	„	„
Mäkelä	„	„	„
Heikkilä	„	„	„
Savolainen	listalta	n:o	5
T. Typpö	„	„	„
K. Saari	„	„	„
Koponen	„	„	„
Inborr	„	„	6
Hedberg	„	„	„

varajäseniksi:

Kaitila	listalta	n:o	1
Tavastähti	„	„	2
Heimonen	„	„	„
Tanskanen	„	„	4
Lehmus	„	„	5
Rikkonen	„	„	„
Lankila	„	„	„
Sundblom	„	„	6

Valtiovarainvaliokuntaan

jäseniksi:

Talas	listalta	n:o	1
Ahmavaara	„	„	„
Arajärvi	„	„	2
Kairamo	„	„	„
K. R. Häkkinen	„	„	„
Puumala	„	„	„
Luopajärvi	„	„	4
Lahdensuo	„	„	„
Haapanen	„	„	„
Gylling	„	„	5
E. Huttunen	„	„	„
Kirves	„	„	„
Komu	„	„	„
Paasonen	„	„	„
Lehokas	„	„	„
Saarikivi	„	„	„
J. Kohonen	„	„	„
Hurmevaara	„	„	„
Raitanen	„	„	„
Björk	„	„	6
R. Furuhjelm	„	„	„

varajäseniksi:

Paavolainen	listalta	n:o	1
Kotila	„	„	2
Wuokoski	„	„	„
Rentola	„	„	4
Arffman	„	„	„
Salmi	„	„	5
S. Häkkinen	„	„	„
Suutala	„	„	„
Jalonen	„	„	„
Ottelin	„	„	6

Pankkivaliokuntaan

jäseniksi:

Arokallio	listalta	n:o	3
Lagerlöf	„	„	„
Malmivaara	„	„	„
Kaitila	„	„	„
Lantto	„	„	4
Leinonen	„	„	„
Kellosalmi	„	„	5
Välisalmi	„	„	„
Lonkainen	„	„	„
Waljakka	„	„	„
Mänty	„	„	„
Forsten	„	„	„
Schybergson	„	„	6

varajäseniksi:

Nevanlinna	listalta	n:o	3
Särkkä	„	„	„
Vuorimaa	„	„	4
Leppänen	„	„	5
Korhonen	„	„	„
Orasmaa	„	„	„
von Rettig	„	„	6

Tämän pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin edustajat Lohi, E. Saari, Hälvä ja R. Furuhjelm.

Vakuudeksi:

Anton Huotari.

Tarkastettu ja hyväksytty. Helsinki 16 päivänä marraskuuta 1917.

K. A. Lohi. Ragnar Furuhjelm.
Pekka Hälvä. E. Saari.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Wrede: Nyt luetun kirjelmän johdosta saan perustuslakivaliokunnan vanhimpana jäsenenä kehoittaa perustuslakivaliokunnan jäseniä kokoontumaan huomenna lauvantaina säätytalolle kello 1 päivällä puheenjohtajan vaalia varten.

Ed. Kairamo: Valtiovarainvaliokunnan jäsenet ja varajäsenet suvaitkoot kokoontua säätytalolle huomenna k:lo 11 puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalia toimittamaan.

Ed. Roos: Saapuvilla olevana vanhimpana jäsenenä lakivaliokunnassa saan kunnioittaen ehdottaa ja kehoittaa lakivaliokunnan arvoisia jäseniä kokoontumaan säätytalolle huomenna lauvantaina k:lo 11 päivällä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalia varten.

Ed. Malmivaara: Vanhimpana pankkivaliokunnan jäsenenä pyydän pankkivaliokunnan jäseniä kokoontumaan huomenna k:lo 10 säätytalolle konstitueeraamista varten.

Senaatin jäsenten eronpyynnöt ja puhemiehistön ehdotus erityisen hallitusasiainvaliokunnan asettamisesta.

Puhemies: Senaattorit Setälä, Holsti, Kallio, Tulenheimo ja Ehnrooth ovat eduskunnalle jättäneet seuraavat kirjelmät, jotka luetaan:

Suomen Eduskunnalle.

Niiden syiden perustuksella, jotka eilen Eduskunnalle ilmoitin, ja kun eduskunnalla on tilaisuus viipymättä asettaa uusi senaatti, saan täten kunnioittaen pyytää heti eron toimestani senaattorina sekä senaatin v. t. varapuheenjohtajana ja sen kirkollis- ja opetustoimituskunnan päällikkönä.

Helsingissä, 16 p. marraskuuta 1917.

E. N. Setälä.

Suomen Eduskunnalle.

Niillä syillä, jotka Senaatin Talousosaston v. t. varapuheenjohtaja Senaatin puolesta eilen ilmoitti Eduskunnalle, ja kun Eduskunnalla on tilaisuus viipymättä asettaa uusi senaatti, saan täten kunnioittavimmin anoa heti eroa senaattorin toimesta sekä sosialitoimituskunnan v. t. päällikkyydestä ja maataloustoimituskunnan apulaispäällikkyydestä.

Helsingissä, marraskuun 16 päivänä 1917.

Rudolf Holsti.

Suomen Eduskunnalle.

Niillä syillä, jotka Senaatin Talousosaston v. t. varapuheenjohta eilen Eduskunnalle ilmoitti, ja kun Eduskunnalla on nyt tilaisuus viipymättä asettaa uusi senaatti, saan täten

kunnoittaen pyytää heti eroa toimestani Maataloustoimituskunnan ja sen Elintarveosaston päällikkönä.

Helsingissä, 16 päivänä marraskuuta 1917.

Kyösti Kallio.

Suomen Eduskunnalle.

Eronsaamista varten Suomen Senaatin jäsenyydestä ja oikeus-, sisäasiain- sekä kulkulaitosten ja yleisten töiden toimituskuntien päällikkyydestä, saan, kun Eduskunnalla nyt on tilaisuus viipymättä järjestää maan hallituksen hoito, kunnoittaen Eduskunnalle täten ilmoittaa, etten niiden syiden perusteella, joista Senaatin Talousosaston v. t. varapuheenjohtaja eilen Eduskunnalle suullisesti teki selkoa, tästä päivästä alkaen voi sanottuja toimia hoitaa.

Helsingissä, marraskuun 16 päivänä 1917.

Antti Tulenheimo.

Till Finlands Landtdag.

Hänvisande till det muntliga meddelande, som av Senatens t. f. viceordförande i går å Senatens vägnar gjordes vid Lantdagens plenum, får jag, enär Lantdagen numera är i tillfälle att utan vidare dröjsmål tillsätta en ny senat, härmed äran meddela, att jag i dag fränträtt mitt ämbete såsom senator och chef för Handels- och Industriexpeditionen samt tillförordnad chef för Finansexpeditionen.

Helsingfors, den 16 november 1917.

Leo Ehrnrooth.

Puhemies: Edellä esitetyn sekä sen ilmoituksen johdosta, jonka senaattori Setälä teki eduskunnan eilisessä istunnossa, puhemiehistö esittää, että eduskunta päättäisi asettaa hallitusasiainvaliokunnan tekemään niitä ehdotuksia, joihin mainittu ilmoitus voi antaa aihetta, ja että hallitusasiainvaliokunnan jäsenluku määrättäisiin 7:ksi.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Landtdagen står ju fritt att tillsätta hvilka utskott som hälst för hvilka ärenden som landtdagen anser kunna förefalla. Huruvida det emellertid kan vara öfverensstämmande med lag, att landtdagen själf skrider till tillsättande af senat, det blir sedan en annan fråga.

Ed. Gylling: Puhemiehistön ehdotus tuntuu näin ensi kuulemalta hyvin epäkäytännölliseltä, sillä valiokuntakäsittelyllä luulisi tällaisen kysymyksen hyvin vaikeasti olevan ratkaistavissa. Eiköhän olisi paljon mukavampaa, että eduskunta päättäisi jättää tämän asian ryhmien yksityisten neuvottelujen varaan ja niitten tekemästä ehdotuksesta yksinkertaisesti päättää asettaa hallituksen, jos syntyy semmoinen, ja sitä varten määräisi istunnon esimerkiksi huomiseksi.

Ed. Lehokas: Pyytäisin kannattaa ed. Gyllingin tekemää ehdotusta.

Ed. Salin: Kun hallitus on ilmoittanut kokonaan eroavansa ja kun tilanne on semmoinen maassa, niinkuin jokainen tietää, ettei sen toteamista enää käsitettäne uhkailuksi, niinkuin tähän asti, niin hallitus pitäisi välttämättömän pian saada muodostetuksi. Minusta tuntuu puhemiehistön ehdotus sellaiselta, että se vie liian paljon aikaa, vaikka ei sitä vastaan muuten mitään muistuttamista olisi. Ja minä toivoisin, että eduskunta hyväksyisi ed. Gyllingin ehdotuksen tällä kertaa.

Ed. Alkio: Olen sitä mieltä, että vaikkakin ryhmien kesken vapaasti neuvoteltaisiin hallitustoimen järjestämisestä eilisen päätöksen pohjalla, kumminkin olisi syytä asettaa tällainen valiokunta, jolle asia virallisesti kuuluisi. Minun mielestäni tämä valiokunta voisi saada jonkinlaisen ehdotuksen aikaan mahdollisesti huomenna pidettävään istuntoon ja sen vuoksi minä puolestani kannattaisin tätä puhemiehistön ehdotusta.

Samalla kun käytän tätä puheenvuoroa, pyydän maalaisliiton eduskuntaryhmän puolesta, että senaatin tähänastiset jäsenet hoitaisivat, mikäli se heille nykyisessä tilassa on mahdollista, senaattoritoimiaan siihen saakka, kunnes eduskunta on ehtinyt tämän asian järjestää. (Vasemmalta: Ei ollenkaan!)

Ed. Schybergson: Utan att vilja taga del i diskussionen om tillsättande af senat från landtdagens sida ber jag dock att i anledning af det senaste yttrandet få upplysa om att strejkkomitén i dag torde hafva ålagt senaten att upphöra med sitt arbete, och detta går icke väl ihop med herr Alkios förslag.

Senaattori Kallio: Minä en tietysti tahdo tehdä mitään esitystä siitä, millä tavalla eduskunta tahtoo tätä asiaa valvoa eteenpäin, mutta katson velvollisuudekseni kumminkin huomauttaa, että elintarveasiain hoito on lakon takia sillä kannalla, että tässä täytyy mielestäni eduskunnan ryhtyä toimenpiteisiin, jos mieli saada vähänkään tällä alalla järjestystä aikaan. Elintarveosaston toiminta on joutunut nyt syntyneen lakon kautta kokonaan lamaan sen kautta, että telefoonijohtokin maaseudulle on lakkojärjestön taholta katkaistu ja tämänluontoiset asiat luonnollisesti vaativat äärettömän nopeaa toimintaa, jos mieli avun joutua oikeaan paikkaan ja oikeaan aikaan. Elintarveosaston toiminta riippuu luonnollisesti tällaisista tekijöistä kuin telefoonista ja postista, ja myöskin liikehäiriöt estävät toimintaa, ettei niitäkään vähiä viljavarastoja, joita on jaettavina, voida toimittaa niihin paikkoihin, missä niitä välttämättömästi tarvitaan. On tullut huolestuttavia sähkösanomia aivan äskettäin, joissa pyydetään apua, mutta postin, telefoonijohdon ja liikehäiriöiden takia ei voida tässä asiassa saada mitään aikaan. Minä olen tänään saanut Tuontikunnalta, joka senaatin puolesta on viljanjakelua tässä maassa hoitanut, kirjelmän, jossa he muun muassa sanovat: „Kun marraskuun 14 päivänä 1917 alkanut suurlakko on miltei kokonaan estänyt kaiken tavaran kuljetuksen rautateitse, maitse ja vesitse kuormaus- ja purkaustöineen sekä tiedonannot postitse, puhelimitse ja sähköteitse, ja kun pienimmätkin häiriöt tässä suhteessa vaikeasti vahingoittavat ja estävät työtämme, vapautamme itsemme kaikesta edesvastuusta niihin seurauksiin nähden, jotka sanotusta suurlakosta voivat johtua, nälänhädän alkamiseen eri paikkakunnilla, elintarvelähetyksien katoamiseen ja turmeltumiseen, elintarpeiden hankintaan Venäjältä sekä muihin seikkoihin nähden. Kun toimintamme ensimäisenä edellytyksenä täytyy olla yhteiskunnallisen rauhan säilyminen ja säännöllisen liikenteen ja virastojen työskentely, joita edellytyksiä nyt ei ole olemassa, ja kun suurlakon seuraukset todennäköisesti tulevat vahingollisesti vaikuttamaan elitarveasiain käytännölliseen työhön vastaisuudessakin, varsinkin kun päivänkin keskeytys elintarpeiden hankinnassa ja jaossa järkyttää järjestömme toimintaa siihen määrään, että asiain saaminen siedettävälle kannalle vaatii ainakin useamman viikon häiritsemätöntä työtä, jos se yleensä ollenkaan enää käy mahdolliseksi, pidätämme itsellemme tässä suhteessa täyden päättämisvallan toimintamme jatkamiseen nähden."

Olen tahtonut tämän Tuontikunnan kirjelmän osan tässä esittää, koska se antaa vakavan kuvan siitä, mitenkä tällä alalla on jo nyt tämä vähäinen aika saanut häiriötä aikaan. Ja samoinkuin viljankuljetus, käy myöskin muiden elintarpeiden kuljetus mahdottomaksi. Lihakauppa-järjestön puolelta on ilmoitettu, että paitsi lähetysvaikeuksia ja epävarmuutta tekee posti- ja pankkiliikkeen seisahtuminen heillekin siinä määrässä haittaa, että he eivät voi tyydyttävästi tällä alalla toimia.

Samoin myöskin on vaara siinä, että maidon kuljetus kokonaan seisahtuu. Näin ollen on ilmeistä, ettei senaatin elintarveosastolle ole mahdollista edes entisessäkään määrässä huolehtia elintarpeitten hankinnasta eikä elintarveosasto voi ottaa edesvastuulleen niitä tehtäviä, mitkä sen tulisi toimittaa. Tästä syystä on erittäin tärkeätä, että saataisiin tällä alalla tarmokas toiminta aikaan, sillä sen asiain hoito, jos mikään, vaatii säännöllisiä oloja.

Ed. Alkio: Niinkuin edellisen puhujan lausunnosta kävi selville, on elintarpeiden saanti Helsinkiin suuressa määrässä vaikeutunut sen suurlakon vuoksi, joka täällä on järjestetty. Eduskunta eilisessä istunnossaan teki suurlakkovaatimukselle kaikki ne tärkeimmät myönnytykset, mitkä meikäläisen kannalta katsoen olivat täältä tehtävissä. Tila maassa elintarpeiden puutteeseen nähden on vaikea. Kun sellainen liikeseisahdus, mitä suurlakko tietää, on saatu aikaan, merkitsee se sitä, että jos suurlakkoa jatketaan, tulee niiden kansalaisten kärsimykset, jotka suurlakosta joutuvat nälkää kärsimään, kenties sen melskeissä lopulta henkensäkin menettämään, — nämä seuraukset ne koituvat niiden hartioille, joiden kädessä nyt on järjestää asia niin, että liike pääsee jälleen täyteen järjestykseensä ja asema rauhoittuu. Minä tahdon tämän vain painolla sanoa niille, jotka voivat vaikuttaa siihen, että suurlakko lopetetaan. Täällä on tänä päivänä kerrottu yhtä ja toista jo maassa tapahtuneista levottomuuksista, jotka eivät ole aiheutuneet niiden olojen vaikutuksesta, jotka yhteiskunnassa ovat vallitsevina silloin, kun siellä on järjestys vallalla, vaan jotka ovat johtuneet siitä, että suurlakko on järjestetty sellaisena aikana kuin nyt, jolloin kansalla olisi kyllin tekemistä muutenkin kuin tällaisiin asioihin aikaansa uhrata. Minä en tahdo protesteerata suurlakkoa vastaan sellai-

senaan. Olen tältä puhujalavalta jo myöntänyt, että niillä kansankerroksilla, jotka odottavat eduskunnalta ja tältä yhteiskunnalta olojensa parannusta, on toisinaan välttämätöntä ryhtyä toimenpiteisiin, jotka eivät kuulu laillisen järjestyksen piiriin. Mutta kun minä sanon tämän, samalla on minun vakavasti huomautettava siitä velvollisuudesta, joka sen jälkeen seuraa, kun tärkeimmät vaatimukset ovat tyydytetyt. Minä sanoin, että eduskunta eilisellä päätöksellään tyydytti ne tärkeimmät vaatimukset, jotka suurlakolla ovat olleet. Senvuoksi käytän nyt tätä tilaisuutta asettaakseni velvoituksen vasemmistolle, nyt on vasemmiston vuoro näyttää, mitä se ja mihin se pystyy järjestääkseen tilannetta sellaiseksi, etteivät suurlakon hedelmät koidu tälle kansalle kovin raskaiksi.

Ed. Nevanlinna: Uuden hallituksen muodostaminen on luonnollisesti niiden asia, jotka eduskunnan eilisiltaisessa istunnossa muodostivat enemmistön. Niin ollen on myöskin luonnollista, että nämä vapaasti keskenänsä sopivat niin hyvin siitä tavasta, jolla he tahtovat hallituksen muodostaa, kuin myöskin hallituksen kokoonpanosta. Puolestani olen käsittänyt puhemiehistön ehdotuksen niin, että se ei koskekaan näihin puoliin asiasta, vaan tarkoittaa joidenkin muotojen harkitsemista, joita asian virallisessa ratkaisussa olisi noudatettava. Tässä mielessä minäkin voin yhtyä puhemiehistön ehdotukseen, mutta olen tahtonut antaa tämän lausunnon tuodakseni esiin sen käsitykseni, ettei puhemiehistön ehdotuksella ole mitään tekemistä hallituksen asiallisen muodostamisen kanssa.

Ed. Lehokas: Kun ed. Kallion täällä äsken käyttämä puheenvuoro liian paljon mielestäni viittasi siihen, kuin olisi hänellä ja eräillä kait hänen joukkoonsa kuuluvilla halu siirtää elintarveasioiden kurja hoito ja se tila, mihin koko elintarvekysymys on johdettu, työväen toimeenpaneman suurlakon syyksi, pyysin puheenvuoroa sanoakseni muutaman sanan. Elintarvekysymys ja sen hoito nyt kuluvana syksynä on ollut niin kurja, että koko tämä kysymys on joutunut sille kannalle, että minkäänlaiset muutaman päivän toiminnan seisahdukset eivät ole sitä voineet enää sen hullummalle kannalle johtaa. Ja sitäpaitsi minun tietääkseni — olkoon sekin sanottu — on lakkokomitea, vaikka minulla ei ole mitään valtuuksia puhua sen puolesta, nimenomaan ilmoittanut, että kaikki elintarvekysymystä tarkoittavat liikkeet ja toiminnat ovat aivan luvallisia ja sallittuja. Näin ollen siis, vaikka vaikeuksia, kuten sanottu, epäilemättä on lakon aikana ollut enemmän kuin muulloin, on kuitenkin toiminta ollut, jos sitä olisi tahdottu säännöllisesti ja oikeassa tarkoituksessa ja halussa edelleen jatkaa, mahdollista. Mutta minä olen kuullut myöskin eräältä lakkolaiselta, joka näitä asioita paremmin tuntee, että on nimenomaan huomattavissa jonkinmoista boikotteeraamista elintarvetuottajien puolelta Helsinkiin elintarpeiden lähettämisessä. Ja minä luulen, jos oikein porvariston ymmärrän ja niitten suhtautumisen tällaiseen suurlakkoon ja vallankumousliikkeeseen, kyllä he tekevät kaikkensa vaikeuttaakseen Helsingissä työväenluokan elämisehtoja, koska heillä itsellänsä on kuitenkin enemmän tai vähemmän elintarpeita takanansa, joilla voivat useampia viikkoja elää.

Mutta vielä kolmanneksi pyysin puheenvuoroa edustaja Alkion puheenvuoron johdosta, koska hän nimenomaan vetosi siihen, että vasemmiston velvollisuus muka olisi koettaa tehdä tehtävänsä lakon lopettamiseksi. Tietysti vasemmisto tekee kaiken, mitä voi, saadakseen asian kunnolliseen päätökseen, mutta me olemme nimenomaan täältä vasemmiston puolelta moneen kertaan varoittaneet oikeistoa ja keskustaa, ennenkun mihinkään lakkoliikkeeseen jouduttiin. Mutta nämä varoitukset on otettu pilkalla ja milloin mitenkin vastaan, ja nyt kun ollaan toden edessä, ruvetaan syyttämään vasemmistoa. Sitä paitsi on vasemmiston puolelta sanottu nimenomaan, että koko suurlakkoon johtavain asiain johto siirtyy nyt sosialistien taholta toisiin käsiin, joka lausunto siis osoitti, että vastuunalaisuus ei suinkaan ole eduskunnassa olevalle sosialistiryhmälle kuuluva eikä lakon johto eikä sen jatkaminen ja lopettaminen ole meidän asiamme (Vasemmalta: Ei ole ollutkaan) eikä se ole ollutkaan.

Ed. Airola: Edellinen puhuja erehtyi hiukan lausunnossaan, sillä asianlaita on sillä tavalla, että sosialidemokraattisella eduskuntaryhmällä ei ole aikaisemminkaan ollut lakon johtoon nähden määräysvaltaa eikä sillä myöskään ole tällä kertaa määräysvaltaa eikä nähtävästi tästä edelleenkään, joten se asia ei riipu meistä. Se, mitä me voimme tehdä, on se, että me vaikutamme puolestamme siihen, että eduskunta antaa Suomen alaluokalle jotakin

semmoista, mikä herättää siinä uskoa parlamentaariseen toimintaan ja sillä tavoin rauhoittaa sitä ja aikaansaa suopean mielialan, joka aiheuttaa lakon lopettamisen.

Mitä sitten tulee siihen asiaan, josta puhemies teki ehdotuksen, niin, jos puhemiehistön ehdotus ei sisällä mitään muuta kuin mitä edustaja Nevalinna arveli sen sisältävän, minusta tuskin tarvitsisi sitä vastustaa, sillä kyllähän siinä asiassa on yhtä ja toista sellaista, joka voisi kaivata valiokuntakäsittelyä, mutta tuskin se sittenkään tarpeellista on, sillä perustusvaliokunta on jo asetettu ja se voi nämä tehtävät suorittaa ja asia saa siten nopeamman ratkaisun, kuin jos valittaisiin uusi valiokunta sitä tehtävää varten. Minäkin siis voin yhtyä edus[illegible]ja Gyllingin lausuntoon.

Senaattori Kallio: Vaikka tämän asian yhteydessä ei ole tarpeellista täällä ryhtyä elintarvepolitiikkaa selvittämään, niin kumminkin minusta edustaja Lehokkaan lausunto oli sitä laatua, että se ansaitsee vastaukseksi muutaman sanan.

Minä mielelläni tunnustan sen, että senaatin elintarvepolitiikka ei ole ollut niin yhtenäistä eikä niin tarmokasta kuin sen täytyisi olla varsinkin tällaisessa maassa, jossa ei elintarpeitten säännöstely, vaan melkeinpä saa sanoa nälän säännöstely on paremmin kysymyksessä. Sillä tunnettuahan on, että meillä ei ole monia elintarpeita kylliksi tässä maassa. Me olemme aina olleet riippuvaisia ulkoapäin tulevasta tuotannosta ja meillä ei ole maanviljelyksen hyväksi tehty sitä, mitä olisi voitu, eikä kiinnitetty siihen niin paljon huomiota edellisinä aikoina, jolloin olosuhteet ovat olleet suotuisampia ja viljantuotanto maahan on ollut esteetöntä. Ja siitä syystä nyt, kun täytyy tulla omillaan toimeen, tämä olotila tekee tilanteen aivan sietämättömäksi.

Täällä ed. Lehokas lausui, että senaatin elintarvepolitiikka on ollut kurjaa. Sen johto on ollut valitettavasti monien vaihtelujen alaisena ja sellainen on valitettavaa. Mutta minä voin kumminkin niihin hyökkäyksiin mainita, että pääasiassa se ohjelma, mitä elintarvekysymyksissä on noudatettu, on juuri vasemmiston parhaimpien miesten suunnitelma, nimittäin senaattorien Vuolijoen ja Tannerin, jospa osittain välillä on siinä ollut häilähtämistä pois siitä kiinteästä hintapolitiikasta, jota ehdottomasti vaatii menestyksellinen toiminta tällä ajalla. Mutta pääasiassa se järjestelmä, mitä on noudatettu, on juuri näitten mainittujen senaattorien suunnittelema ja itse järjestelmää ei mielestäni voi huonoksi sanoa, vaikka se elintarpeitten puutteen takia ei ole onnistunut siinä määrässä kuin olisi ollut suotavaa. Tunnettuahan on, että se henkilö, joka tätä järjestelmää oli luomassa, nimittäin senaattori Vuolijoki, teki suunnitelmia eteenpäin pulakautta varten tämän kysymyksen ratkaisuksi, mutta ulkoa tulevat voimat saivat tässä häiriötä aikaan ja vaativat hänen poistumistaan siltä paikalta ja sittemmin elintarvekysymyksen hoito on ollut aivan, sanoakseni, väliaikaista, niin että minun jo neljättä kertaa näiden seitsemän kuukaudenaikana on täytynyt olosuhteiden pakosta olla sen johdossa. Senaatilla oli tarkoituksena luoda elintarvehallitus, joka olisi niin paljon kuin mahdollista riippumaton senaatista, joka voisi koko työnsä ja tarmonsa uhrata tämän suuren kysymyksen hoitoon. Mutta me emme ole onnistuneet saamaan siihen sellaisia henkilöitä, joiden varaan voisi jättää tämän kysymyksen. Meillä oli syytä toivoa sen onnellista ratkaisua, mutta neuvottelut raukesivat, ja näin ollen meidän täytyy tämäkin osasto jättää sangen epätyydyttävässä kunnossa sille tulevalle senaatille, jonka nyt eduskunta tulee asettamaan. Mutta minä vieläkin sanon sen, että oloissa, jolloin elintarpeista on tavaton puute, ei sen hoito täysin tyydyttävästi onnistu millekään hallitukselle.

Ed. Kirves: Täällä ovat pari viikkoa herrat saivarrelleet perustuslakipykälistä ja niistä määräyksistä, mitä siellä löytyy, ja tulkinneet niitä, kuten täällä välihuudahdus kuului, „niinkuin piru raamattua". Tämän takia minä tahtoisin nyt huomauttaa, että ne perustuslait, joista täällä kiisteltiin, olivat vallankumouksen tuotteita, ja sen jälkeiset perustuslait ovat olleet vallankumouksen tuotteita, ja tällaista tuotetta meillä jatkuu. Meillä säädetään nyt taas perustuslakia. Nyt näitä peruslain pykäliä tulkitsevat ne voimat, jotka herrat ovat perustuslain tulkinnallaan saaneet liikkeelle. Kysymys on ainoastaan siitä, voivatko herrat tulkita perustuslakia toisella tavalla kuin tähän asti ovat tulkinneet. Voivatko ne tulkita perustuslakia sillä tavalla, että tämä joukko, joka on lähtenyt liikkeelle, saadaan seisahtumaan. Se riippuu teistä. Tulkitkaa nyt perustuslakia sillä tavalla, että saatte tämän liikkeen seisahtumaan, jota vasemmisto ei ole voinut tehdä. Täällä huomautettiin, että suurlakko, joka nyt on alkanut, toisin sanoen se työväenluokka, joka lähti perustuslakia luomaan, on saattanut elin-

tarveasiat häiriöön ja on saattanut muka hunningolle koko tämän maan asiat. Lienee sentähden syytä tässä huomauttaa, mitä tämä perustuslakitaisteluun lähtenyt työväestö julistuksessaan lausuu ja mitä sen perustuslakia säätävän joukon perustuslakikomitea lausuu. Se lausuu taisteluun lähteneelle työväestölle ensimmäisessä tiedonannossaan: „Sen täytyi tulla, voimain mittelyn. Porvaristo tahtoi sitä. Alastoman nälän, ryysyisen ja viluisen kurjuuden kansaa kiduttaessa herrat yhä kieltäytyvät järjestämästä elintarvekysymystä niin, että puutetta kärsivät tuntisivat kaikkien saavan vajaista varastoista yhtäläisen osan. Kaikki ne lainsäädännölliset uudistukset, jotka viime eduskunnassa saatiin läpiviedyiksi ja joista työväenluokalle sekä kansanvaltaiselle kehitykselle olisi huomattavaa hyötyä, yritti porvaristo tehdä tyhjiksi. Eduskunnan porvarillinen enemmistö on sen jo ennättänyt osoittaa. Työväen edustajain ehdotukset se useita kertoja hylkäsi. Kyllästyneenä odotukseen, nälän ja puutteen katkeroittamana lähti työväestö kadulle. Sille ei jäänyt muuta keinoa, jos sen mieli edes jotain saavutuksistaan säilyttää sekä uusia myönnytyksiä voittaa. Lakko on nyt laajennut tärkeimmät työalat käsittäväksi. Työväki on osoittanut, että se tarkoittaa totta, että se ei leikin aio luopua kesäisistä voitoista eikä edes jotain hyötymättä nääntyä puutteeseen. Kai se aikoo jatkaa lakkoa, nälänkin uhalla, kunnes tuloksia näkyy. Eri osista maata tulee tietoja lakon tehokkaasta toimeenpanosta. Rohkaisevia kehoituksia saapuu. Järjestynyt työväestö ja siihen yhtyneet suuret kansanjoukot ilmoittavat yhtyvänsä Suomen ammattijärjestön ja työväen keskusneuvoston päätöksiin ja vaatimuksiin. Toiminta järjestyy tilanteen vaatimusten mukaan. Samoin kuin keskusneuvostossa, on piirineuvostoissa ja paikallisissa kunnallisneuvostoissa tai komiteoissa järjestetty erikoisia osastoja teollisuus- ja kauppa-, liikenne-, elintarve-, tiedonanto- y. m. aloja varten sekä jakauduttu vuoroihin keskeymätöntä toimintaa varten. Työväelle selostetaan suurissa kokouksissa asemaa ja esitetään sen käsiteltäväksi lakkokysymyksiä. Seurattakoon tarkoin tilanteen kehitystä. Jokainen työtä tekevä olkoon mukana viemässä voittoon kansan vallan ja oikeuden asiaa. Ilman taistelua ja uhrauksia ei voittoja saavuteta.

Lakko-ohjeita.

Kauppa- ja teollisuusosaston ehdotuksesta on Keskusneuvosto päättänyt, että lakkoon julistetuksi katsotaan: Kaikki teollisuus, kauppa ja käsityöt; pankit, rahalaitokset, konttorit, asioimistot ja muut näihin verrattavat yritykset; teatterit, elävätkuvat ja muut näihin verrattavat huvittelulaitokset alempana mainituin poikkeuksin.

Lakosta vapaina ovat: leipomot, myllyt, sokeritehtaat, teurastimot, makkara- ja kaljatehtaat ja muut sellaiset laitokset, joissa välittömästi valmistetaan elintarpeita; leipä- ja maitomyymälät, liha- ja kalakaupat sekä muut sellaiset liikkeet, joissa myydään yksinomaan taikka pääasiallisesti elintarpeita, sekä elintarvelautakuntain alaiset laitokset ja kansliat. — Samoin vankilat.

Milloin sotilastöiden joko kokonaan taikka osittain lakkotilasta vapauttaminen tulee kysymykseen, on sitä paikallisen Työväenvallankumouksellisen neuvoston kussakin eri tapauksessa neuvoteltava paikallisen taikka maata käsittävän sotilaskomitean kanssa ja vasta sen jälkeen päätettävä, onko työt lakosta vapautettavat" j. n. e.

Kun senaattori Kallio täällä lausui, että rautatieliikenne on näissä suhteissa seisahtunut, ei se pidä tämän julistuksen mukaan paikkaansa. Jos rautatieliikenne on seisahtunut, ei se ole lakkolaisten syy, vaan se on niitten herrain syy, jotka perustuslaki-köyttä ovat vetäneet ja joiden käskyt ovat rautatielaitoksista määräämässä. Täällä nimittäin sanotaan:

„T o i m e n p i t e e t r a u t a t i e l l ä. Vallankumouksellisen keskusneuvoston toimesta asetettiin kolmi-henkinen liikenneosasto, jonka huolena oli valmistaa väliaikainen aikataulu. Tämän mukaan on matkustajaliikenne kokonaan keskeytetty. Ainoastaan sotilaita ja työväen vallankumouksellisen keskusneuvoston valtuuttamia kuljetetaan junissa, jotka lähtevät Helsingistä Pietariin klo 10,20 a. p., klo 1 päivällä, klo 3,10 ja 5,55 i. p. Muilla junilla kuljetetaan yksinomaan elintarpeita. Uusi aikataulu astuu voimaan toistaiseksi marraskuun 14 ja 15 välisenä yönä klo 12.

Rautatiehallituksen ylipäällikkö, insinööri B. Wuolle on ilmoittanut, että virkamiehet eivät tulisi vastustamaan väliaikaisen aikataulun voimaansaattamista.

Maaseudulla huolehtivat liikenteen järjestämisestä paikalliset Rautatieläisliiton piirit sekä kuljettaja- ja lämmittäjäyhdistykset."

Tässä siis minun mielestäni aivan päinvastoin kuin senaattori Kallio ja senaatin suosima Suomen Tuontikunta-urakoitsija, „nylkyri-urakoitsija", niinkuin sitä kansan keskuudessa sanotaan, on väittänyt. Tästä käy myös

selville, että kaupunkien porvaristo on ollut lakon suhteen sillä kannalla, millä se on ollut muihinkin työväen vaatimuksiin nähden. On nimittäin nähtävästi ilmennyt, että herrat ovat vieneet ruokatavaroita pois kaupungista, koska elintarveasiain yhteydessä ilmoitetaan, että

„Kun Komitean tietoon oli tullut, että kaupungista yön aikana viedään elintarpeita, on komitea päättänyt, että kaikenlaisten kuormien kuljettaminen ja varastojen siirtäminen yön aikana on ehdottomasti kiellettyä."

Ja sanotaan vielä:

„Kaartin esikunnalle on annettu määräys, että elintarpeiden jaossa on toistaiseksi noudatettava Helsingin kaupungin Elintarvelautakunan antamia määräyksiä. Kaikellainen yksityisten omavaltaisuus elintarpeiden jakelussa on koetettava estää."

Minä luulen, että tämä todistaa aivan päinvastaista kuin mitä senaattori Kallio täällä tahtoi väittää. Lakkolaisten puolesta on pidetty huolta siitä, että kaupunkeihin tulee elintarpeita, että näkäiset seudut saavat elintarpeita riittämiin asti, sikäli kuin niitä on saatavissa, ja myös muuten laivaliikenne ja rautatielaitos ovat lakkokomitean päätöksen mukaan vapaat tällaisiin tarkoituksiin käytettäviksi. Mutta, kuten viimeksi lukemastani ponnesta selvisi, on täällä ryhdytty aivan toisellaisiin toimenpiteisiin, siis sellaisiin, joita senaattori Kallio tarkoitti, ja nämä toimenpiteet, että ruokatavaroita kuljetetaan salaa pois yöaikaan, on nähtävästi selitetty lakkolaisten syyksi. Kun tällainen selitys on torjuttava, tahdoin sen takia käyttää tätä paikkaa torjuakseni ne syytökset, joita lakkolaisia vastaan on tehty.

Voinen myös mainita, että mitä lakon pitkittämiseen ja muuhun tulee, niin sille ei tietysti vasemmisto voi mitään. Minä sentähden kehoitan herroja oikeistolaisia perustuslakitaisteluun lähteneitä kääntymään lakkokomitean puoleen. Silloin te löydätte sen asianomaisen neuvottelijan, jonka kanssa te voitte näistä perustuslakikysymyksistä kiistellä ja kehittää niitä siihen suuntaan, että lakko saadaan loppumaan.

Ed. Lehokas: Tahdon täydentää edellistä lausuntoani sillä, että minä luonnollisesti olen tarkoittanut sitä toimintaa, mikä sosialidemokraattisella ryhmällä oli niitten kysymysten suhteen, joidenka vuoksi suurlakko syntyi, ennen suurlakkoa. Ja että tämä minun lausuntoni tässä suhteessa täytyy olla oikea, todistaa jo sekin, että tämän ryhmän puolelta oli jo ennen lakon alkamista sanottu, että nyt siirtyy asiain johto toisiin käsiin eikä se ole enää meillä.

Mitä sitten tulee senaattori Kallion vastineeseen, jonka hän äsken minun puheeni johdosta esitti, että he ovat elintarvekysymyksen järjestelyssä tehneet, mitä ovat voineet, mutta esimerkiksi sellaisia mahdottomuuksia kuin viljantuontia ulkomailta ei ole voitu, niin tahtoisin vain mainita, että sellaisetkin elintarvekysymykseen tavattoman paljon vaikuttavat seikat kuin keinottelun vastustaminen ja elintarvelain noudattamisen valvominen ynnä monet muut ovat niitä tehtäviä, joita senaatti olisi voinut paljon paremmin täyttää, jos siihen olisi halua ollut.

Senaattori Kallio: Ed. Kirveen lausunnon johdosta pyydän ainoastaan huomauttaa, että suhteen, joiden vuoksi suurlakko syntyi, enkun kerran ei voi telefonilla ja postitse antaa määräyksiä, ei silloin myöskään voi järjestää toimintaa. Sentähden minä näistä häiriöistä olen tahtonut tämän yhteydessä mainita. En ole sanonut, että vaikeus yksistään lakosta johtuisi, mutta jos toiminta kerran on vajanaista ja tällaisia häiriöitä syntyy, niin se tekee olot aivan mahdottomiksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on puhemiehistön ehdotusta vastustettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehistön ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 80 jaa- ja 107 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hylätä puhemiehistön ehdotuksen.

Puhemiehistön ehdotus elintarveasiainvaliokunnan asettamisesta.

Puhemies: Sen ohessa puhemiehistö on katsonut olevan syytä jo nyt ehdottaa, että

asetettaisiin elintarveasiainvaliokunta. Jos eduskunta tämän ehdotuksen hyväksyy, ehdottaa puhemiehistö eduskunnan päätettäväksi, että siihen valitaan 17 jäsentä.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s: Suuren valiokunnan vaali toimitetaan täysi-istunnossa ensi tiistaina k:lo 12 päivällä. Ehdotuslistat on siis annettava eduskunnan sihteerille viimeistään ennen k:lo 12 päivällä ensi maanantaina.

Seuraava täysi-istunto on huomenna k:lo 2 päivällä.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. P e u r a k o s k i: Minä pyytäisin valitsijamiehiä jäämään tänne täysi-istunnon päätyttyä.

Ed. A n t i l a: Minä pyytäisin talousvaliokunnan jäseniä kokoontumaan huomenna k:lo 11 säätytalolla talousvaliokunnan huoneessa valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7,45 i .p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

10. Keskiviikkona 21 p. marraskuuta

k:lo 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

Siv.
Suuren valiokunnan vaali 177

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Hakkinen, Kellosalmi, Koponen, Malmivaara, Nissinen, Nurmela ja Schybergson.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Suuren valiokunnan vaali.

P u h e m i e s: Suuren valiokunnan vaalia varten on määrätyn ajan kuluessa ja muutenkin oikeassa järjestyksessä jätetty viisi ehdokaslistaa, joista kokoompantu painettu vaalilippu on edustajille jaettu. Asiantuntijana vaalissa tulee olemaan professori Ernst Lindelöf. Niitä asiamiehiä, jotka ovat jättäneet ehdokaslistat, kehoitetaan avustamaan vaalilippuja avattaessa. Sen jälkeen kun vaaliliput ovat avatut ja lasketut, lopetetaan istunto.

Nyt ryhdytään vaaliin. Vaalin tulos ilmoitetaan myöhemmin.

Täysi-istunto lopetetaan k:lo 12,47 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

11. Lauvantaina 24 p. marraskuuta

k:lo 10 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.
1) Hallituskysymys 179

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Lehmus, Nurmela, Saarikivi ja Waljakka.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa yhden viikon ajaksi sairauden vuoksi ed. Waljakka sekä yksityisasiain vuoksi ed. Saarikivi tästä istunnosta sekä ed. Hedberg ja ed. Ottelin ensi keskiviikkoon saakka.

Valiokuntain puheenjohtajia ja varapuheenjohtajia.

Puhemies: Eduskunnalle on ilmoitettava, että valiokuntien puheenjohtajiksi ja varapuheenjohtajiksi on valittu:

Perustusvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Ståhlberg, varapuheenjohtajaksi ed. Y. Mäkelin.

Valtiovarainvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Gylling, varapuheenjohtajaksi ed. Arajärvi.

Lakivaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Mikkola, varapuheenjohtajaksi ed. Airola.

Talousvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Peurakoski, varapuheenjohtajaksi ed. Sinkko.

Pankkivaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Schybergson, varapuheenjohtajaksi ed. Kellosalmi.

Suuren valiokunnan vaalin tulos.

Sihteeri lukee:

Suuren valiokunnan jäsenten vaalissa 21 päivänä marraskuuta 1917 on sisäänjätetty 5 eri ehdokaslistaa ja on kunkin listan hyväksi äänestänyt

Listan	N:o	1	25 äänestäjää
„	„	2	20 „
„	„	3	36 „
„	„	4	88 „
„	„	5	22 „

Yhteensä 191 äänestäjää.

Sitäpaitsi on jätetty yksi vaalilippu, jossa mitään ehdokaslistaa ei oltu viivalla merkitty.

Tämän mukaan on eri listojen ehdokkaista valittava:

Listasta	N:o	1	8 ehdokasta
„	„	2	6 „
„	„	3	11 „
„	„	4	28 „
„	„	5	7 „

Yhteensä 60 ehdokasta.

Valituiksi ovat tulleet:

Listasta n:o 1: Lohi, Juutilainen, Hahl, Joukahainen, Niukkanen, Rentola, Vuorimaa, Salovaara.

Listasta n:o 2: Rosenqvist, Gädda, Hornborg, A. Furuhjelm, Palmgren, Hästbacka.

Listasta n:o 3: Alanen, Bergroth, Haataja, Kaila, Koivisto, Lagerlöf, Peurakoski, Rantasalo, Tavastähti, Vanhala, Retulainen.

Listasta n:o 4: K. A. Manner, Tuomi, Lehokas, S. Häkkinen, Hakala, Nurminen, Mäkelä, Savolainen, Kellosalmi, Waljakka, Usenius, A. Mäkelin, Eloranta, Lepola, Leppänen, Murto, Johansson, Herrala, Vuoristo, Härmä, Korhonen, Lankila, Lehmus, Rikkonen, Tirkkonen, Tuomikoski, Ahmala, Hänninen.

Listasta n:o 5: Ståhlberg, Mikkola, Pennanen, K. E. Linna, Erkko, Alopaeus, Vekara.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Bergroth: Suuren valiokunnan arvoisat jäsenet suvainnevat jäädä tähän eduskunnan is-

tuntohuoneeseen tänä päivänä heti sen jälkeen, kun tämä täysi-istunto keskeytetään, valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Elintarveasiainvaliokunnan jäsenet.

Puhemies: Luetaan tulos elintarveasiainvaliokunnan jäsenten vaalista.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle. Eduskunnan valitsijamiehet ilmoittavat täten kunnioittaen, että tänään pidetyssä valitsijamiesten kokouksessa on Eduskunnan päättämään elintarveasiainvaliokuntaan valittu jäseniksi: 1) Tokoi, 2) Harjula, 3) Hanna Kohonen, 4) Vatanen, 5) A. Mäkelin, 6) Hakkinen, 7) Usenius, 8) Ahmala, 9) Runtti, 10) E. Saari, 11) A. H. Virkkunen, 12) Kallio, 13) Salovaara, 14) H. E. Linna, 15) H. I. Linna, 16) von Rettig, 17) Hästbacka sekä varajäseniksi: kahdeksan ensinmainitun tilalle: Tirkkonen, Aromaa ja Anni Huotari, yhdeksännen, kymmenennen ja yhdennentoista tilalle Sjöstedt-Jussila ja Rantasalo, kahdennentoista ja kolmannentoista tilalle Takkula, neljännentoista ja viidennentoista tilalle Vekara ja kuudennentoista ja seitsemännentoista tilalle Tåg. Helsingissä, marraskuun 23 päivänä 1917.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

J. Oskari Peurakoski.

Anton Huotari.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Runtti: Elintarveasiainvaliokunnan vanhimpana jäsenenä saan kutsua arvoisia valiokunnan jäseniä tämän istunnon päätyttyä jäämään tähän eduskuntataloon valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Puhemies: Istunto keskeytetään nyt tunnin ajaksi puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalia varten suureen valiokuntaan ja elintarveasiainvaliokuntaan.

Istunto keskeytetään kello 10,55 a. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 12 p.

Valiokuntain puheenjohtajia ja varapuheenjohtajia.

Puhemies: Eduskunnalle on ilmoitettava, että on valittu suuren valiokunnan puheenjohtajaksi ed. K. A. Manner ja varapuheenjohtajaksi ed. Erkko, elintaveasiainvaliokunnan puheenjohtajaksi ed. Tokoi ja varapuheenjohtajaksi ed. Kallio.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Hallituskysymys.

Täysi-istunnossa torstaina kuluvan marraskuun 15 päivänä teki senaattori Setälä senaatin puolesta eduskunnalle ilmoituksen, että senaatti katsoo sille käyvän mahdottomaksi pitemmältä jatkaa tehtävätään ja pyysi eduskuntaa ryhtymään toimenpiteisiin uuden hallituksen aikaansaamiseksi. Seuraavana päivänä pidetyssä täysi-istunnossa esiteltiin eduskunnalle viisi kirjelmää, joissa senaattorit Setälä, Holsti ja Kallio pyysivät eroa senaattorinviroistaan ja niihin kuuluvista tehtävistään, ja senaattorit Tulenheimo ja Ehrnrooth ilmoittivat luopuneensa senaattorinviroistaan ja muista toimistaan senaatissa. Kuten tiedetään, on myöskin senaattori Serlachius luopunut senaattorinviran toimittamisesta. Ehdotuksen, jonka puhemiehistö tämän johdosta teki ja joka tarkoitti erityisen hallitusasiainvaliokunnan asettamista tekemään niitä ehdotuksia, joihin mainittu ilmoitus voi antaa aihetta, eduskunta hylkäsi. Sen jälkeen ovat ed. Mäki y. m. antaneet puhemiehelle kirjelmän, joka painettuna on edustajille jaettu ja joka luetaan julki. Vielä on eduskunnan puhemiehelle jätetty ed. Antilan y. m. allekirjoittama kirjelmä, joka myöskin siihen liitettyine asiakirjoineen luetaan.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Pyydämme Teitä sallimaan tilaisuuden Eduskunnalle esittää seuraavaa:

Kun Eduskunta on päättänyt itse käyttää Suomen korkeinta valtiovaltaa, mutta jättänyt valitsematta jäseniä Senaatin talousosastoon, jonka jäsenet ovat ilmoittaneet eroavansa, saamme täten ehdottaa.

että Eduskunta päättäisi nimittää Senaatin talousosaston jäseniksi ja eri toimituskuntien päälliköiksi seuraavat henkilöt:

Senaatin talousosaston puheenjohtajaksi ja maataloustoimituskunnan päälliköksi senaattori Antti Oskari Tokoi;

oikeustoimituskunnan päälliköksi hovioikeudenauskultantti Juho Oskari Arjanne;

sisäasiaintoimituskunnan v. t. päälliköksi sanomalehdentoimittaja Yrjö Esaias Mäkelin ja apulaispäälliköksi poliisimestari Johan Henrik Välisalmi;

valtiovaraintoimituskunnan päälliköksi filosofiantohtori, yliopiston dosentti Edvard Gylling;

kirkollis- ja opetustoimituskunnan päälliköksi sanomalehdentoimittaja Väinö Jokinen;

kulkulaitosten ja yleisten töiden toimituskunnan päälliköksi filosofianmaisteri Sulo Vuolijoki ja apulaispäälliköksi veturinkuljettaja Konstantin Lindkvist;

kauppa- ja teollisuustoimituskunnan päälliköksi sanomalehdentoimittaja Yrjö Elias Sirola;

sosiaalitoimituskunnan päälliköksi Ammattijärjestön puheenjohtaja Juho Heikki Lumivuokko; ja

salkuttomaksi jäseneksi pienviljelijä Johan Edvard Salin;

että Eduskunta päättäisi Senaatin talousosaston lähimmäksi toimintaohjelmaksi hyväksyä seuraavaa:

1) Senaatin talousosaston on viipymättä ryhdyttävä huolehtimaan siitä, että voimassaolevaa elintarvelakia ehdottomasti noudatetaan työväen taholta esitettyjen vaatimusten mukaan ja että elintarvekysymys tulee järjestetyksi siten, että vähävarainen kansanaines ei joudu poikkeuksellisesti kärsimään elintarpeiden vähyydestä;

2) Senaatin talousosaston tulee ryhtyä toimenpiteisiin Suomen valtiollisen riippumattomuuden turvaamiseksi siten, että heinäkuun 18 päivänä tänä vuonna Eduskunnan hyväksymä laki Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä saatetaan voimaan ja täydennetään Suomen ulkopolitiikkaa ja sotilasasioita koskevilla lain säännöksillä;

3) työttömyyden torjumiseksi Senaatin talousosaston on ryhdyttävä tarmokkaisiin toimiin;

4) Senaatin talousosaston on tehokkaan vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen aikaansaamiseksi viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin huomattavan rahamäärän asettamiseksi vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen pohjavaroiksi;

5) Senaatin talousosaston on valmistettava Eduskunnalle ehdotus sotavoittojen sekä sota-aikana kertyneitten muitten suurten tulojen tehokkaan verotuksen aikaansaamiseksi;

6) Senaatin talousosaston tehtävänä on ryhtyä pikaisiin toimenpiteisiin oikeudenmukaisen torpparivapautuksen aikaansaamiseksi;

7) Senaatin talousosaston on viipymättä valmistettava ehdotus voimassaolevan Valtiopäiväjärjestyksen muuttamiseksi niin, että äänioikeusikäraja alennetaan 24 vuodesta 21 vuodeksi ja että räikeimmät äänioikeuden rajoitukset poistetaan;

8) on ryhdyttävä viipymättä toimenpiteisiin virkamieskoneiston kansanvaltaistuttamiseksi;

9) Senaatin talousosaston tehtävänä on laatia Eduskunnalle ehdotus niin hyvin yleisen armahduksen myöntämisestä niille henkilöille, jotka suurlakkoliikettä edistäessään järjestöpäätösten toimeenpanijoina ovat joutuneet rikkomaan lakia, kuin myös suurlakkoon osaaottaneiden vainon ja boikottauksen kiellosta; sekä

että Senaatin talousosasto valtuutetaan käyttämään sitä toimivaltaa, mikä on määrätty 13 päivänä syyskuuta 1892 annetussa asetuksessa sisältävä ohjesäännön Suomen Senaatille sekä sitä muuttavissa asetuksissa heinäkuun 23 päivältä 1896 ja marraskuun 8 päivältä 1917.

Helsingissä, 20 päivänä marraskuuta 1917.

Jaakko Mäki.	H. Hurmevaara.
P. Huttunen.	E. Huttunen.
Seth Heikkilä.	J. A. Lankila.
E. Aromaa.	Oskari Orasmaa.
E. Eloranta.	Juho Rikkonen.
Anton Huotari.	A. Laakkonen.

Suomen Eduskunnalle.

Allekirjoittaneet pyytävät Suomen Eduskuntaa ryhtymään sellaisiin toimiin, että maan hallituk-

seen asetettaisiin ne henkilöt, joiden nimet mainitaan mukana seuraavassa luettelossa.

Helsingissä 24 p. marraskuuta 1917.

J. E. Antila. P. J. Hälvä.
K. A. Lohi. Erkki Pullinen.
G. G. Rosenqvist.

Hallituksen jäsenet:

Puheenjohtaja Prokuraattori P. E. Svinhufvud.

Oikeustoimituskunnan päällikkö Lakit. tohtori Onni Talas.

Sisäasiaintoimituskunnan päällikkö Oikeuspormestari Arthur Castrén;

apulaispäällikkö Lakit. tohtori Alexander Frey.

Valtiovaraintoimituskunnan päällikkö Pankinjohtaja Juhani Arajärvi.

Kirkollis- ja opetustoimituskunnan päällikkö Professori E. N. Setälä.

Maataloustoimituskunnan päällikkö Maanviljelijä Kyösti Kallio;

apulaispäällikkö Agronomi E. Y. Pehkonen.

Kulkulaitosten ja yleisten töiden toimituskunnan päällikkö Yli-intendentti, Professori Jalmar Castrén.

Kauppa- ja teollisuustoimituskunnan päällikkö Lakit. tohtori Heikki Renvall.

Sosiaalitoimituskunnan päällikkö Filosofian lisensiaatti O. W. Louhivuori.

Eduskunnan porvarillisten ryhmäin puolesta on käännytty allekirjoittaneen puoleen pyynnöllä, että ottaisin Senaatin Talousosaston eli Hallituksen muodostamisen tehtäväkseni. Suuresti epäillen olen toimeen ryhtynyt. Maamme asema on kauvan aikaa ollut tukala ja vaaranalainen. Viimeiset kauhunpäivät ovat lisäksi syösseet meidät anarkian partaalle. Hallituksen muodostaminen tällaisissa oloissa näyttää miltei toivottomalta. Olen kuitenkin katsonut velvollisuudekseni ryhtyä asiaan ja liitän tähän listan, johon on merkitty niitten henkilöitten nimet, jotka ovat suostuneet rupeamaan Hallituksen jäseniksi.

Päätöksensä kautta marraskuun 15 päivältä on Suomen Eduskunta päättänyt toistaiseksi itse käyttää Suomen Suuriruhtinaalle kuulunutta valtaa. Käsitykseni mukaan ei Eduskunta kuitenkaan tällä päätöksellään ole tarkoittanut ryhtyä itse välittömästi hallitusvaltaa käyttämään, mikä jo käytännöllisistä syistäkin olisi mahdotonta. Edellytän sen vuoksi, että Eduskunta jättää Senaatin käytettäviksi ne oikeudet, jotka ovat välttämättömät, jotta Senaatin Talousosasto voisi täyttää maan hallituksen tehtävät. Niinpä muun muassa pidän selvänä, että Senaatin Talousosaston tulee Eduskunnalle valmistaa ja antaa esityksiä tarpeellisiksi havaittujen uusien lakien aikaansaamiseksi. Samoin edellytän, että Senaatin Oikeusosaston jäsenet, Senaatin prokuraattori sekä ne muut korkeimmat virkamiehet, joitten nimittäminen on kuulunut Keisarille ja Suuriruhtinaalle, tästä lähin ovat Senaatin Talousosaston nimitettävät.

Se ohjelma, jota uuden hallituksen olisi koetettava toteuttaa ja josta olen listalla mainittujen henkilöiden kanssa neuvotellut ja sopinut, on seuraava.

Tärkein tehtävä, joka odottaa ensimäistä Suomen Eduskunnan asettamaa senaattia, on Suomen valtiollisen itsenäisyyden turvaaminen. Venäjän hallitus on menettänyt oikeuden pitää Suomea liitettynä Venäjän valtakuntaan. Sillä Venäjän keisarihallitus on loukannut Venäjän hallitsijain takaamaa Suomen oikeutta ja pyrkinyt tuhoamaan Suomen oikeusjärjestystä; vallankumouksen jälkeinen hallitus Venäjällä on taas osoittautunut kykenemättömäksi ylläpitämään sellaista pysyväistä valtiovaltaa, joka on kaiken yhteiskuntaelämän ehtona.

Suomen kansa on sentähden sekä oikeutettu että velvollinen ottamaan kohtalonsa omiin käsiinsä. Sen täytyy toivoa, että Venäjän kansa, jonka nimessä useampia kertoja on tunnustettu pienten kansain oikeus itsenäiseen valtiolliseen elämään, ei tule vaikeuttamaan Suomen kansan pyrkimystä omien olojensa järjestämiseen täyden itsemääräämisoikeuden pohjalla.

Suomen muuttunut valtiollinen asema edellyttää suuria ja perinpohjaisia muutoksia maamme julkisen oikeuden alalla. 1772 vuoden Hallitusmuoto ja 1789 vuoden Yhdistys- ja Vakuuskirja ei ole myöntänyt Eduskunnalle lähimainkaan kaikkia niitä oikeuksia, jotka kansanvaltaisten periaatteitten mukaan kansaneduskunnalle kuuluvat. Hallituksen tärkeimpänä tehtävänä sisäpoliittisella alalla on sentähden valmistaa ja Eduskunnalle antaa ehdotus uudeksi kansanvaltaisuuden perusteille rakentuvaksi hallitusmuodoksi maallemme. Siltä varalta, että hallitusmuodon säätäminen vieläkin viivästyisi, lienee välttämätöntä Eduskunnalle esittää erinäisiä hallitusmuodon alaan kuuluvia lakiehdotuksia, joiden ratkaisu on erittäin kiireellinen.

Edellytyksenä kaikelle valtiolliselle ja yhteiskunnalliselle toiminnalle nykyisenä hetkenä on,

että yleistä oikeuskäsitystä selvennetään ja järjestysvaltaa lujitetaan, niin että säännöllinen elämä pääsee jatkumaan. Samalla on sisäisellä uudistustyöllä pyrittävä luomaan elämälle sellainen pohja, että jokainen kansalainen käsittää ei ainoastaan velvollisuutensa vaan myös etunsa vaativan tämän pohjan turvaamista ja säilyttämistä.

Kaikista kipein nykyajan kysymyksistä on uhkaava ja jo osittain vallitseva elintarvepula. Hallituksen on työskenneltävä mitä tarmokkaimmin elintarpeiden hankkimiseksi ja kulutuksen järjestämiseksi. Elintarvelain tarkkaa noudattamista on ankarasti vaadittava sekä ensi tilassa otettava harkittavaksi, mitä lisäyksiä tähän lakiin voidaan tarvita. Kun kotimainen elintarvetuotanto ei voi nykyään kulutusta tyydyttää, tulee Hallituksen kohdistaa kaikki voimansa elintarpeiden hankkimiseksi maan rajojen ulkopuolelta.

Nykyinen sota on sekä elintarpeiden että muilla aloilla osoittanut, kuinka tärkeä jokaiselle maalle on, että se kykenee itse tuottamaan välttämättömimmät tarpeensa. Tähän suuntaan on maassamme elinkeinoelämää kehitettävä ja nyt jo, kun valmistaudutaan siirtymään sodanaikaisesta taloudesta rauhanaikaiseen elinkeinoelämään, tämä päämäärä selvästi silmien eteen asetettava.

Niinpä on työskenneltävä maanviljelyksen ja sen sivuelinkeinojen sekä yleensä maataloustuotannon kohottamiseksi ja itsenäisen viljelyksen lisäämiseksi siinä toivossa, että Eduskunta näihin tarkoituksiin myöntää varoja. Sekä näiden päämäärien toteuttamiseksi että myös kipeiden sosiaalisten epäkohtien korjaamiseksi on mitä kiireimmiten ryhdyttävä toimiin valtion mailla ja yksityisten tiloilla olevien torppien itsenäistyttämiseksi samoinkuin maan hankkimiseksi tilattomalle väestölle.

Samaa suuntaa silmällä pitäen on ryhdyttävä toimenpiteisiin maan teollisuuden kehittämiseksi ja sitä varten tarpeellisten raaka-aineiden hankkimiseksi entistä suuremmassa määrässä myös omasta maasta. Maan kaupan elvyttämistä on silmällä pidettävä sekä jo sodan aikana elintarvepulan ja työttömyyden lieventämiseksi että erittäin rauhan palattua. Erikoisesti on tulliolojen järjestäminen maamme kansantalouden etujen mukaisesti laajakantoinen tehtävä ja yksityiskohtaista valmistelua vaativa, jotta kansamme voisi rauhan tultua saada kauppavälinsä järjestetyiksi maallemme niin edullisiksi kuin suinkin.

Yksinään jo työttömyyden torjumiseksi on viipymättä toimeenpantava sekä kulkulaitoksia että erittäinkin maanviljelystä edistäviä ynnä muita yleisiä töitä. Kulkulaitoksia on kehitettävä ja varsinkin on maanteiden rakennus- ja kunnossapito saatettava ajanmukaisemmalle kannalle ja siitä johtuvat rasitukset suurempiakin valtion varoja kysyvien toimenpiteiden ja järjestelyjen kautta tasattava kaikkien kansalaisten kesken. Kyytitoimi on otettava valtion kustannettavaksi.

Sosiaalivakuutuksen kehittäminen vaatii Hallituksen erikoista huolenpitoa. Köyhäinhoitolainsäädäntö on jo kauvan kaivannut uudistamista. Viime toukokuun 29 päivänä annetut asetukset alkoholipitoisten aineiden valmistamisesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta edellyttävät nykyisissä oloissa erinäisiä kiireellisiä väliaikaisia toimenpiteitä.

Kirkollis- ja opetusasiain alalla on kiireellisimpiä asioita uskonnonvapauslain säätäminen. Myöskin oppivelvollisuuslain säätäminen on katsottava kiireelliseksi, jos mieli kansamme vaatia itselleen sijaa sivistyskansojen joukossa; mikäli maan rahaasiain tila ei salli oppivelvollisuuden välitöntä toteuttamista koko sen laajuudessa, olisi toteuttamisaikaa tarpeen mukaan pidennettävä, mutta itse lain säätämistä ei olisi viivyteltävä. Niitä toimenpiteitä, joihin on ryhdytty ehdotuksen valmistamista varten maan koko opetuslaitoksen uudestijärjestämiseksi, olisi tarmokkaasti jatkettava. Niinikään olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin sekä jatkettava osittain jo vireillä olevia toimenpiteitä maan yliopisto- ja koululainsäädännön uudistamiseksi.

Kaikkien näiden toimien menestyminen edellyttää kuitenkin, että Hallitus saa käytettäväkseen riittävät rahavarat. Yleinen tilanne asettaa jo tyhjäksi käyneelle valtion rahastolle sellaisia vaatimuksia, että kaikki mahdolliset tulolähteet ovat käytettävät, etenkin on valtion tulojen lisäämiseksi välttämätöntä suurten tulojen ja sodanaikaisten voittojen tuntuva verottaminen. Myöskin huomattavan suuret valtiolainat etenkin elintarvepulan lieventämistä, maakysymysten ratkaisua, uusia rautateitä ja muita yleisiä töitä varten ovat välttämättömät. Sekä valtion että kunnallisen verotuksen alalla on perinpohjaiseen uudistustyöhön nopeasti ryhdyttävä.

Vielä tärkeämpi kuin raha on kaikkien näiden edistystehtävien suorittamiseksi kuitenkin järjestyksen ja rauhan palaaminen maahamme. Tämän aikaansaamiseksi tarvitaan sekä Eduskunnan että Hallituksen yhteisiä ponnistuksia luottavaisessa yhteistyössä. Helsingissä, 23 p:nä marraskuuta 1917.

P. E. Svinhufvud.

Keskustelu:

Ed. A n t i l a: Eduskunnalle jätetyn kirjelmän allekirjoittaja prokuraattori Svinhufvud on pyy-

tänyt minua ilmoittamaan, että hän on kuullut eräillä tahoilla valmistettavan sellaisen kokoomushallituksen aikaansaamista, johon kuuluisi henkilöitä porvarillisista puolueista ja erinäisistä piireistä sosialidemokraatteja. Tämän johdosta prokuraattori Svinhufvud lausuu, ettei hän tahdo millään tavalla vaikeuttaa tuollaisen kokoomushallituksen muodostamista ja on hän valmis väistymään syrjään, jos semmoinen saadaan aikaan.

Ed. Kairamo: Viime päivien tapahtumat ovat aikaansaaneet sen onnettomuuden, että hallituksen muodostamista vaikeuttavat miltei voittamattomat esteet, ajateltakoon se tapahtuvaksi melkein millä tavalla tahansa. Ennen kaikkea on todettava, ettei eduskunnassa ole sellaista lujaa ja horjumatonta enemmistöä, joka muodostettavalle hallitukselle tarjoisi varman pohjan ja riittävät takeet sen toiminnan tehoon. Sen lisäksi ovat hallituselimet suureksi osaksi lamassa. Valtion rahaasiat ovat pahasti sotkeutuneet, nälänhätä uhkaa, epäjärjestys ja anarkia ovat laajalti levinneet kautta maan. Ei ole ihme, että on tarvittu aikaa runsaasti, ennenkun tällaisissa olosuhteissa on saatu aikaan porvarillisten ryhmäin yhteinen ehdotus eduskunnalle esitettäväksi. Se tehtävä, joka nyt on hallituksen ensimäinen, kotirauhan ja yleisen turvallisuuden palauttaminen maahan, tuntuu miltei ylivoimaiselta ja sen onnistumiseen antaa toivoa ainoastaan tietoisuus siitä, että hallituksen puolella sittenkin on maan laki ja kansan valtavan enemmistön oikeudentunne.

Vasemmisto on kyllä nopeammin suorittanut saman tehtävän ja ed. Mäen y. m. esittämä lista edustaa epäilemättä mahtavaa voimaa. Tällä listalla on kumminkin se paha vika, että sen takana on vain eduskunnan ja siis Suomen kansan v ä h e m m i s t ö, eikä siis parlamentaarisen katsantokannan mukaan se pitäisi tulla kysymykseen. Voidaan mahdollisesti viitata siihen kosketukseen, joka epäilemättä on olemassa vasemmiston ja keskustan välillä ja josta esimerkiksi eräät valiokunnan puheenjohtajan vaalit näinä päivinä ovat antaneet epäämättömän todistuksen. Mutta kun on kysymys hallituksen muodostamisesta, täytyy todeta, ettei ainoakaan maalaisliiton jäsen vielä ole yhtynyt vasemmiston venäläisystävyyttä kannattamaan. Ja tunnettua on, että maalaisliitto myöskin jyrkästi vastustaa vasemmiston „Me vaadimme"-ohjelmaa. Se tuki, jota vasemmisto kenties voi keskustalta itselleen odottaa, näyttää siis kaikin puolin riittämättömältä.

Ed. Mäen y. m. ehdotus esiintyy ennen kaikkea suurlakon merkeissä ja on sellaisena arvosteltava. On sanottu, että lakolla ei ole ollut mitään tarkoitusta, että sillä ei ole saatu mitään aikaan. Totta on, että laki 8-tuntisesta työpäivästä ynnä kunnallislait vahvistettiin ennen lakon puhkeamista ja että lakko lopetettiin, vaikka n. s. valtalaki ja laki hallituksen jäsenten vastuunalaisuudesta jäivätkin vahvistusta vaille. Eikä muutenkaan ole „Me vaadimme"-ohjelmasta mitään lakon kautta saatu lähemmäksi ratkaisuaan. Vielä vähemmin on leipäpula, joka sekin huudettiin lakon syyksi, pienimmässäkään määrässä lievennetty, mitä tietysti olikin mieletöntä odottaa. Mutta oliko sen vuoksi lakko itsekin tarkoitusta vailla? Eikö sillä todellakaan ole mitään saavutettu? Joka niin luulee, katsoo varmaan asiaa liian pinnalta. Se, mikä pantiin lakon kyltiksi, se jäi kyllä saavuttamatta, mutta tulos ei silti ole vähäinen. Päinvastoin. Ja me teemme viisaasti, jos me emme sivuuta lakkoviikon tapahtumia vain halveksien ja inhoten. En nyt tahdo puhua niistä pöyristyttävistä rikoksista, kotirauhan häiritsemisistä ja kansalaisten turvallisuuden loukkaamisista, joista sanomalehdet ovat tulvillaan. (Vasemmalta: Puhuu juuri.) Niiden selvitys muodostaa luvun itsekseen ja minä voin sen puolestani tässä yhteydessä sivuuttaa. On kyllä luonnollista että yleisön huomio välittömästi ja ensi kädessä kääntyy juuri noihin kaameisiin tekoihin, mutta me emme silti saa unohtaa erästä lakon päämomenttia, jonka vaikutus ehkä tulee olemaan sekä suurempi että pysyväisempi kuin nuo ilkityöt.

Meidän tulee olla selvillä siitä, että lakon aikana ja lakon kautta on t a i s t e l u S u o m e n i t s e n ä i s y y d e s t ä s a a t e t t u u u t e e n m i e l e s t ä n i k o h t a l o k k a a s e e n k ä ä n n e k o h t a a n. Aina maaliskuun vallankumouksesta alkaen on venäläinen vaikutus Suomessa lakkaamatta ja ripeästi alentunut. Vähitellen oli käynyt selväksi, että venäläiset valtioelimet eivät enää pystyneet ylläpitämään minkäänlaista järjestystä maassa, että heidän auktoriteettinsa oli lopussa ja että he siten olivat faktillisesti laiminlyöneet alkeellisimmatkin velvollisuudet, jotka täytyy maan korkeimmalle hallitukselle asettaa. Se hetki näkyi olevan käsissä, jolloin Suomen kansa kerrankin, — ensimäisen kerran tuhannessa vuodessa — oli suorastaan pakotettu ottamaan kohtalonsa omiin käsiinsä, järjestämään asiansa ainakin toistaiseksi oman tarpeensa ja tahtonsa mukaan, tarvitsematta kumartaa vieraan vallanpitäjän edessä. Venäjän virkavallan, vanhan pyhän Byrokratiuksen päivät olivat päättyneet eikä taivaan rannalla näkynyt ketään, joka olisi pyrkinyt hänen perilliseksensä, käyttämään hänen käyt-

tämää sensuuria, santarmeja, ohranaa, pakkoluovutuksia ja muita mielivallantekoja.

Tällaiselta asema näytti vielä kolme viikkoa sitten, mutta se ainoastaan näytti siltä. Todellisuudessa asia oli toisin. Venäläinen vaikutus ja venäläinen valta on lakon kautta suunnattomasti lujittunut Suomessa. Samalla hetkellä kun Suomen eduskunta kruunautti itsensä keisarivallan ontolla nimellä, samalla hetkellä on Suomen järjestynyt työväki katsonut hetken tulleeksi, jolloin oli solmittava läheinen veriveljeys Pietarin vallanpitäjien kanssa. Venäjän sosialistitkin ovat inholla sanoutuneet irti bolsheviki-liikkeestä, mutta Suomen sosialisteille se kelpaa ihailtavaksi. Ulkomaan lähettiläät eivät nykyistä bolshevikihallitusta tunnusta, mutta Suomen eduskunnassa on sille taputettu käsiä. Ja vielä enemmän: Suomen järjestyneeseen työväkeen lukeutuvat joukot ovat yhdessä näiden inhoittavien liittolaisten kanssa vuodattaneet verta — omaa verta ja vastustajain verta. Tosin se ei ole tapahtunut suurissa kunniakkaissa taisteluissa, mutta yhdentekevää, verellä on ja sillä on aina ollut ihmeellinen voima yhdistää taistelevia samassa rintamassa, juoksipa se sitten minkälaisissa urotöissä tahansa.

Suomen sosialistit ovat lakossa ratkaisevasti kääntäneet kasvonsa Pietariin päin, jonne heidän silmänsä jo niin kauvan ovat viiruilleet. Venäläiset voivat nyt olla varmat siitä, että tuli, mitä tuli, heillä on Suomessa ainakin yksi luotettava ystävä, Siltasaaren puoluehallitus monihaaraisine järjestöineen. Ja tämä ystävä tietää sekin taas puolestaan, että niin kauvan kuin bolshevikien valta on pystyssä, sen luokkapyyteillä ei tarvitse olla rajoja. Jos äänestyslippu onkin osoittautunut riittämättömäksi, on sillä nyt käytettävänään toisia aseita, jotka tästä lähtien aina ovat vireillä ja joiden rinnalla maan laki ja kansan perimystavat eivät heille suuria merkitse. Tätä tosiasiaa meidän, jotka emme tahdo olla pelissä mukana, ei pidä unohtaa eikä myöskään ylenkatsoa. Suomen itsenäisyysliike on tämän kautta saanut ankaran iskun takaapäin, sillä Siltasaaren takana seisoo tätä nykyä varmasti suuri osa Suomen kansasta. Tosin on meidän mahdotonta uskoa, että vasemmiston valitsijat, kun vallankumouksen huumaus on haihtunut, todellakin tahtoisivat hyväksyä tämän luonnottoman liiton, sen veriset jäljet ja mielettömän sortovallan. Se on kuitenkin siksi jyrkästi ristiriidassa kansamme perityn katsantokannan kanssa, se sotii siksi selvästi meidän tapojamme, meidän etujamme ja meidän kansallistuntoamme vastaan, että se ei voi olla pitkäaikainen, ja tuskinpa todellakin tehokas. Siinä hädässä, jonka maailmansota ja leivänpuute ovat saaneet aikaan isänmaassa, saattaa yhtä ja toista näyttää lupaavalta ja saavutettavalta, jota muuten ei voisi ajatellakaan. Mutta kokemus on kuitenkin aina osoittanut, että pajunetteihin voi kyllä nojautua, mutta niitten päällä ei voi istua, eivätkä bolshevikien pajunetit tee poikkeusta tästä kokemuksesta. Yksin nojautuminenkin niihin ei liene ajanpitkään mukavaa Suomessa. Hallitusta, joka ulospäin tahtoo tehdä meidät edelleen riippuviksi Pietarin valtiollisen elämän arvaamattomista mullistuksista ja joka kotimaassa nostaa „Me vaadimme"-ohjelmaa, sellaista hallitusta täytyy olla isänmaan ystävälle mahdoton kannattaa.

Suurlakkoa voidaan lyhyesti sanoa sosialidemokraattisen puolueen taisteluhansikkaaksi, jolla se vaatii yhteiskuntaa nykyisissäkin perin tukalissa oloissa todistamaan voimansa ja oikeutensa jatkuvaan kehitykseen lainalaisen vapauden pohjalla. (Vasemmalta: Ruoska kouraanne!) Herra Svinhufvudin yritys on tällä hetkellä ainoa, joka voi tämän suuren tarkoitusperän ympärille koota yhteiskuntaa suojelevat ainekset. Minä rohkenen esittää prokuraattori Svinhufvudin listaa eduskunnan hyväksyttäväksi.

Ed. Estlander: Tidigare har från svenska landtdagsgruppens sida uttalats, att landtdagen borde omedelbart å annat statsorgan öfverlåta utöfningen af högsta makten, och därmed skulle också följa, att jämväl utnämningen af senat icke skulle utföras af landtdagen. Landtdagens majoritet har emellertid beslutit annorlunda, och genom att senaten nu faktiskt blifvit satt ur verksamhet har det blifvit omöjligt för det närvarande att så förfara. Landtdagen nödgas därför nu omedelbart själf skrida till att konstituera en regering, och det återstår under förhandenvarande förhållanden äfver för dem, hvilka ansett ett annat förfarande riktigare, endast att söka åt valet gifva en utgång, som såvidt möjligt skyddar land och samhälle mot yttre och inre våld. Dock är det alltjämt min öfvertygelse, att landtdagen bör med det första åt annat statsorgan afstå regeringsmyndigheten, så att styrelsen må erhålla självständighet och kraft vid handhafvandet af sin uppgift. Endast sålunda iakttages också vår författnings grundsats om maktens fördelning och blir det möjligt att upprätthålla vårt statsskick och våra grundlagar. Jag ber att få uttala,

att jag understöder det af lgdm Antila m. fl. framställda förslaget och den däri framlagda listan å ledamöter i ekonomidepartementet. Jag kan också i dess allmänhet godkänna det program, som här har framlagts af prokurator Svinhufvud.

Ed. Antila: Kun elintarveasian järjestely epäilemättä on nyt luotavan hallituksen yksi tärkeimmistä tehtävistä, niin lienee paikallaan hiukan arvostella niitä oloja, jotka ovat ehkäisevästi vaikuttaneet elintarvetuotannon kehitykseen maassamme ja osittain olleet vaikuttamassa nykyaikaiseen elintarvepulaan, joka on nykyään suurimpana onnettomuuden uhkana kansalle.

Kun 18:nnen sataluvun 7:nnellä vuosikymmenellä kansamme oli sivuuttanut silloin vallinneen ankaran hätätilan, pidettiin pellontuotteet kansan kesken sangen suuressa arvossa. Tästä johtui ahkera, innokas uudismaitten viljamaiksi raivaus. Yleensä luultiin silloin viljankasvattamisen lisäyksellä kaikiksi ajoiksi voitavan tyydyttävästi ratkaista kansamme elintarvetuotantoon kohdistuvat vaatimukset, mutta siinä kuitenkin petyttiin. Silloiset olot olivat sitä laatua, että karjanhoidon täytyi jäädä kehittymättä, karjantuotteet nimittäin olivat siksi halpa-arvoisia, ettei siihen puoleen maataloutta voitu kiinnittää huomiota. Täten tuli vilja seuraavina vuosikymmeninä tärkeimmäksi maataloustuotteeksi ja siitä syystä sitä kasvatettiinkin runsaasti ja kasvatettiin siinä määrin, kun lantaa ei ollut riittävästi, että viljelysmaat, joita pelkästään viljalla viljeltiin, menettivät joko kokonaan tai suureksi osaksi tuottokuntoisuutensa. Niin kauvan kun oli uutisviljelyksiin tilaisuutta, saatiin tuotanto hädin tuskin pysymään suhteellisena väestön lisääntymiseen, maan tarvetta se tuskin koskaan on vastannut, jonka vuoksi hyvinäkin vuosina on oltu pakotettu tuottamaan ulkomaalta viljaa. Tämä seikka on vaikuttanut sen, että meidän kuluttajaväestömme on tottunut käyttämään ulkomaista viljaa, joskaan ei aina laadultaan parempaa, niin parempaan käyttökuntoon valmistettua. Kotimainen vilja joutui siten vähitellen kuluttajakunnan taholta halveksemisen alaiseksi. Sitä ei vuoden 1868 lähinnä seuraavina vuosina eikä myöhemminkään pidetty arvossa. Kuluttajakunnan mielipide kotimaisesta viljasta selvenee paraiten sotavuosien edellisinä aikoina siinä lausunnossa ja niissä sanoissa, jotka usein kuultiin työväestön suusta, että nimittäin talonpojan leipä on mitätöntä ja mustaa, siis kelvotonta, joka erittäinkin työväen piirissä on usein kuultu vedettävän esiin. Kuvaava esimerkki tulkoon tässä mainituksi, nimittäin erään työläisvaimon arvostelu kotimaisesta viljasta. Hän ei katsonut kauraryynejä kelvolliseksi ihmisten ravinnoksi, ainoastaan hädin tuskin eläimille, niinkuin hän sanoi. (Vasemmalta: Kaskuja!) Kotimaisen viljatuotannon halveksiminen, se tulkoon totuuden nimessä tässä sanotuksi, ei kuitenkaan kaikkien kansanluokkien keskuudessa kuluttajakunnan tahollakaan ole ollut yhtä huomattavaa kuin työväen keskuudessa. Mutta sittenkin on kuluttajakunnan mielipiteen paino mainittuun suuntaan jo pari vuosikymmentä ennen sotavuosia ollut kylliksi suuri ehkäisemään kotimaisen viljatuotannon välttämätöntä lisääntymistä. Kun kuluttajakunnan tarve on pääasiassa tyydytetty ulkomailta tuodulla viljalla, ei hyleksityllä kotimaisella ole ollut kysyntää. Ja kun tuotantokustannuksia ei peittänyt saavutettu hinta, joka oli rukiista noin 12—15 markkaa, ohrasta 8—10 markkaa, kaurasta 6—7 markkaa hehtolitralta, niin nämä seikat vaikuttivat sen, ettei viljantuotantoa yritettykään lisätä. Harrastuksen ja innon tukahuttivat edelläkerrotun laatuiset olot, ja niin viljelijät järjestivät taloutensa siten, että se tuotti pääasiallisesti vain oman talouden tarpeen. Näinä aikoina, kun maassa paraillaan vielä uudisviljelyksiä raivattiin, olisi viljelijäin, voidakseen pitää peltonsa täydessä kunnossa, tullut viljelyksien laajentuessa lisätä karjaa. Mutta kun karjantuotteet, niinkuin edellä sanoin, olivat ylen halvat, ei siihen ollut halua, ja niin ollen, kuten jo huomautettu, maat laihtuivat perin mitättömiksi. Vasta kun meijerit myöhemmin alkoivat toimintansa ja niiden tuotteilla ulkomailleviennin kautta oli arvoa, alkoi karjanhoito elpyä. Sitä kuitenkin hidastuttivat ulkomailta saadut niukanpuoleiset hinnat, jotka heikonpuoleisesti vastasivat karjanhoitoon pantuja kuluja. Ja nämä olot puolestaan ehkäisivät voimakkaan innostuksen nousun maanviljelijäin keskuudessa. Tämä oli tosin kaikille voittamaton haitta. Mutta sitäpaitsi esiintyi toinenkin, ja se oli taasenkin työväenluokan vastarinta meijeriliikettä vastaan. Näin ollen ja näistä syistä ei karjatalouden tuotanto enemmän kuin viljantuotantokaan ollut sotavuosien alkaessa läheskään niin suuri kuin se toisenlaisten olojen vallitessa olisi voinut ja pitänyt olla. Kun sitten tuli sota-aika ja kysyttiin, tulemmeko omillamme toimeen, huomattiin, ettei oma tuotantomme riittänyt ja niinollen olisi kotimaisten hallitusmiesten ja niiden mukana kuluttajakunnan, jos he olisivat pystyneet harjoittamaan kansan etujen mukaista, viisasta politiikkaa, pitänyt heti kiireesti ryhtyä vaikuttaviin toimiin kiihoittaakseen sanoin ja teoin elintarpeiden tuottajia ponnistuksiin, joiden tuloksena varmaan olisi ollut voimakas ja jatkuvasti kestävä tuotannon nousu. Maataloustuotan-

non voimaperäisyyden kohottaminen tosin vaatii vuosikymmeniä, se ei ole kädenkäänteessä tehty. Mutta jos olot olisivat sota-ajan tullen olleet suotuisampia kuin ne olivat, olisivat tuottajat kuitenkin voineet jonkun verran hetikin lisätä tuotantoa. Mutta olot, niinkuin edellä olen kuvannut, eivät olleet siihen soveliaasti kehoittavia, josta syystä kotimaisten valtiollisten toimihenkilöiden ja isänmaanystävien harrastukset asian hyväksi suureksi osaksi raukesivat tyhjiin. Maamme silloiset hallitusmiehet olivat vieraita, eivät siis tunteneet oloja eivätkä pystyneet oikein arvostelemaan asemaa, joten heitä oli helppo johdattaa noudattamaan erheellistä politiikkaa. Tähän näitä vieraita harrastuksia omaavia hallitusmiehiä johti kuluttajakunta ja erittäinkin taas työväenluokan vaatimukset. Määräiltiin yksipuolisesti rajahintoja, harjoitettiin väkivaltaista painostusta tuottajakuntaa kohtaan ja siten tukahutettiin innostusta, jota olisi pitänyt kehoittaen sytyttää. Saapui sitten aika, jolloin tapahtui Venäjällä vallankumous ja jolloin meillä Suomessa luultiin koittaneen kansan suuri ja toivottu vapauden hetki. Mutta miten kävi? Vaikea sanoa, kävi niin, että orjuus muutti ainoastaan muotoaan. Ennen vallankumousta suljettiin Suomen jaloimpia miehiä joukottain vankiloihin ja väkivalloin kuljetettiin Siperian kolkkoihin karkoituspaikkoihin, mutta vallankumouksen jälkeen estettiin elintarvetuottajia väkivalloin ja usein hengen menettämisen uhalla kylvämästä ja ruokkimasta karjaa, siis täyttämästä velvollisuuttaan elintarvetuottajina kansalle, jota uhkaa kurjuus kiduttavan nälän muodossa. Asianmukaista jatkoa muodostuneelle olotilalle on ainakin tähän asti jatkettu. Minä en tahdo siihen enemmän koskea. En tahdo tulevaisuudenkaan tuloksia arvailla, mutta sen tahdon sanoa, että niinkuin historia yleensäkin, niin se myös meidän aikamme tapahtumista tulee antamaan jäävittömän tuomionsa. Tämä olisi kaikkienkin, mutta erittäinkin niiden, jotka toiminnallaan johtavat veritöihin, väkivallantöihin, ja estävät kansalaisia täyttämästä velvollisuuksiaan, otettava lukuun.

En tahdo sanoa, etteikö olisi välttämätöntä tämmöisenä aikana elintarveasiaa säännöstellä rajahinnoilla ja muilla säännöksillä, mutta se vaatii tasapuolista oikeudenmukaisuutta ja maltillista kehoittavaa toimintaa hallituksen ja kuluttajakunnankin puolelta. Muulla tavoin menetelleen johdetaan asia väärälle tielle, joka johtaa onnettomuuteen, niinkuin, sen pahempi, nyt voidaan käytännöstä nähdä.

Siis elintarvetuottajana ja siihen luokkaan kuuluvana en voi, niinkuin edellisestä ajatusjuoksustani näkyy, kannattaa sitä listaa hallituksen jäseniksi, joka sosialidemokraattiselta taholta on täällä esitetty, vaan pysyn siinä, että tulen äänestämään prokuraattori Svinhufvudin eduskunnalle jättämää listaa.

Ed. Salin: Ed. Kairamo tässä johdatti mieleen tämän kansan yhtä pahempaa helmasyntiä. Sitä ovat myös viime päivien porvarilliset sanomalehdet aivan työkseen pitäneet esillä, nimittäin sitä, että meillä on tuo paha ja minun mielestäni halveksittava taipumus aina luottaa vieraisiin voimiin, jopa asevoimiinkin. Se on ollut tämän Suomen kaikkien yhteiskuntaluokkien historiallinen synti, pahe. (Eduskunnasta: Sosialistien myös!) Niin ehkä! Että se on historiallinen synti ja pahe ja että sitä oli jo aateliston aikana silloin, kun aatelisto tässä maassa hoiti sekä ulko- että sisäpolitiikkaa, siitä pyydän tässä todisteeksi kertoa erään otteen M. G. Schybergsonin Suomen historiasta.

Hän kertoo, että 1742 ja 1743 säätykokouksessa Ruotsissa, kun oli kyseessä kruununperijän valitseminen sairaloisen kuningas Fredrikin seuraajaksi, suosittelivat ritaristossa istuvat Wrede-veljekset, silloiset hattupuolueen johtajat, Ruotsin ja Suomen kuningaskruunua Venäjän keisarinnan Elisabetin suosikille, Lybeckin ruhtinaspiispalle Adolf Fredrikille. Myssyjen ehdokkaana oli Tanskan kruununprinssi Fredrik. Tässä väittelyssä, jota asian johdosta silloin käytiin, lausui Fabian Wrede, että Suomi eroaa Ruotsista, jos se tulisi tanskalaiseksi, ja Henrik Wrede huudahti: „Me suomalaiset vapaina kansalaisina antaudumme ennen venäläisille kuin tanskalaisten ikeeseen". Herra Wrede, tehän olette oikeusoppinut ja valtiomies! Teidän sukunne teki silloin aivan samaan syntiin itsensä vikapääksi, josta te nyt syytätte Suomen sosialisteja. Historioitsija kertoo: „Ja kun Tanskan kruununperillistä puolustava taalalaisten aseellinen vastarinta 22 päivänä kesäkuuta tuli murretuksi, saivat Wrede-veljekset taivutettua kaikki neljä säätyä valitsemaan 23 päivänä kesäkuuta Venäjän hallituksen ehdokkaan Ruotsin kruununperilliseksi. Tästä sanoo Schybergson: Ei ollut ainoastaan nöyryyttävää vaan vaarallista siten noudattaa vihollisen neuvoa hallitsijan valinnassa.

No, entäs sitten porvaristo? Onko se ollut isänmaallisempaa, onka se ollut vieraisiin voimiin turvautumatta? Suomen viime vuosien, viime vuosikymmenien historia on siitä niin tuoreessa muistissa, että sitä ei tarvinne tälle eduskunnalle eikä sen lehtereillekään tässä ruveta kertaamaan. Routavuodet, suomettarelaisten venäläisiin voimiin turvautuminen on häpeällisin aika Suomen

historiassa. Manttaalimiehet, suomettarelaisen puolueen suuri selkäranka, se on nöyrästi taipunut päin itään silloin, kun se on sieltä luullut luokkapyyteillensä apua tulevan. No entäs sitten tämä isänmaallinen aika, josta tässä ed. Kairamo nyt muistutti, jolloin meillä olisi niin hyvä tilaisuus Suomen itsenäisyyttä varmentaa — onko tämä aika sitten Suomen yläluokkien taholta vieraista vaikutuksista vapaa? Ei! Eilispäivän Uusi Päivä, joka nyt tänään jo on vanha, syytää likaista lokaa Suomen sosialistien päälle muka siitä, että se on venäläisen ohraanan palveluksessa ja liittolaisena, jota kai ed. Kairamokin tarkoitti nimeämällä, että sosialistit toimivat yhdessä noiden inhoittavien liittolaisten kanssa tämän maan itsenäisyyden tuhoamiseksi. Niin, eilispäivän Uusi Päivä väittää, aivan niinkuin Kairamokin, että sosialistit ovat siihen syypäät. Uusi Päivä kertoo, että täällä levitettiin huhuja sosialistien taholta saksalaisten maihin noususta siinä mielessä, että saataisiin venäläiset sotilaat kiihdytetyiksi punakaartilaisten kanssa hyökkäämään suojeluskuntalaisten ja Suomen isänmaan ystävien kimppuun. Mutta mitähän herrat oikeistolaiset sanoisivat, jos minä kutsuisin tässä herra puhemiehen ja ed. Airolan todistajiksi rohvessori Homénin iloiselle huudahdukselle suurlakon päivinä: Herra puhemies, minulla on iloinen uutinen. — Mikä se on? — Saksalaiset ovat jo Rääveliss ä! Mitä sanotte tästä? Ja Hufvudstadsbladetissa pari kolme päivää sitten olleesta kirjoituksesta: Itämerellä liehuvat liput, jotka tulevat meidän pelastajiksemme. Taikka erään korkean yläluokkalaisen pari viikkoa sitten minulle antamaansa tunnustukseen, johonka minä kerta jo täällä viittasin, että kun saksalaiset nousevat maihin, silloin me valitsemme valtionhoitajaksi professori Erichin ja silloin te sosialidemokraatit saatte selkäänne, silloin ... Mitä tämä on muuta kuin luottamista vieraisiin voimiin, asevoimiin. Minä en ole sodanhaluinen enkä luota todellakaan pistimiin enemmän kuin ed. Kairamo, joka kertasi tässä Tailleyrandin lauseen, että pistimien päällä ei voi istua. Mutta tämän verran hän myönsi: niillä voi tehdä mitä muuta tahansa. Lassallen mukaan — minä nimittäin olen hiukan lukenut Lassallea, ettei ihan syyttä sanota „Porin Lassalleksi" — Lassallen mukaan ovat pistimet perustuslain päätekijät. Ja kun tässä nyt meillä on perustuslaillinen riita, kun tässä nyt viimeinen yhteiskuntaluokka nousee valtaan ja kun tämän luokan käsissä nyt on aseita, luokkatietoisissa käsissä, niin minä en ihmettele, jos sekin niitä käyttää tarkoitusperiensä saavuttamiseksi — perustuslaillisten pyrkimystensä tueksi — koska kerran kaikki muut historialliset luokat ovat niin menetelleet ja yhä menettelevät, sikäli kun se on heille mahdollista. (Oikeistosta: Omia kansalaisia vastaan.)

Te sanotte: mitä perustuslaillisia pyrkimyksiä sosialidemokraateilla sitten on? Nehän ovat vain anarkisteja. Sosialidemokraatit, hyvät herrat, eivät ole anarkisteja. Anarkiaa kyllä on ilmassa, sitä en kiellä, mutta minä ja useimmat minun sosialidemokraattisista tovereistani olemme tehneet kaiken voitavamme anarkian ehkäisemiseksi tässä maassa ja tulemme edelleen niin tekemään. Me olemme teille kauvan, kauvan aikaa huomauttaneet, että ellette te myönny köyhälistöluokan välttämättömiin ja oikeutettuihin vaatimuksiin, niin Suomen työväenluokka saattaa hylätä parlamentaariset taistelutavat ja siirtyä anarkian teille, ryhtyä luottamaan anarkistisiin menettelytapoihin.

Tässä minä silmäilin eduskunnan pöytäkirjoja, vuodelta 1908:ko se oli, kun täällä oli kunnallislait esillä. Silloin muutamat porvarisedustajat, Stenbäck, Wikman, Gebhard y. m., toivoivat, että silloin kyseessäoleva kunnallislaki jätettäisiin „hallitukselta odotettavan määräyksen varaan". Tämän venäläisen vaikutusvallan alaisen hallituksen tiedettiin olevan myötätuntoisen näille porvariston pyrkimyksille. Sitä varten porvarilliset ehdottivat täällä eduskunnassa, että siirrettäisiin ne tämänlaiselta hallitukselta odotettavan määräyksen varaan. Sekin oli vieraisiin voimiin luottamista, venäläisiin voimiin luottamista. Silloin meikäläiset kansanedustajat, m. m. tämä „Tokoi verinen", niinkuin porvaristo häntä nimittää, lausuivat näin tässä eduskunnassa:

„Tuskin yksikään tässä huoneessa on enää epätietoinen siitä, että ne puheet, mitä oikeiston ja keskustan taholta on tässä kysymyksessä pidetty tänä iltana — nimittäin huhtik. 29 päivänä 1908 — ovat olleet hautauspuheita kunnallisille kysymyksille, kunnalliselle äänioikeudelle. Mutta minä tahdon sanoa myös sen, että pitäkää te hautauspuheita äänioikeuskysymykselle, pitäkää te hautauspuheita, saattueita ja juhlapuheita kaikelle kansanvaltaisuuden harrastusten ehkäisemiselle, mutta olkaa tietoisia siitä, että te ette hautaa kansanvaltaisuuden harrastuksia ettekä kunnallista äänioikeutta ainiaaksi. Olkaa tietoisia siitä, että se kerran vielä nousee ja se nousee sellaisella voimalla, jotta taantumuksen kahleet eivät voi sitä enää kytkeä".

Ed. Matti Turkia, nykyinen sosialidemokraattisen puolueen sihteeri, lausui lokakuun 2 päivän istunnossa samaa kysymystä käsiteltäessä: „Kun porvaristo, niinkuin näyttää jotenkin varmaa olevan, tulee hylkäämään tämän kunnallislain uudis-

tuksen, niin tehkää se tietäen, että te samalla yhä edelleen kasvatatte sitä joukkoa, joka ei luota rauhalliseen kehitykseen". Katsokaa, silloin 9 vuotta sitten jo sanottiin teille, että te kasvatatte anarkiaa, kasvatatte sitä joukkoa, joka ei luota rauhalliseen kehitykseen, kasvatatte sitä joukkoa, joka nyt viime vaaleissa tuotti meille sosialidemokraateille vaalitappion, näin ilmaisemalla mielensä: Kun minä olin Turun ja Porin läänin pohjoisen piirin keskuslautakunnan jäsenenä ja avasin liput, oli siinä eräs Vähän-Rauman äänestysalueen äänestäjä vetänyt kaikkien listojen yli näin pitkän viivan ja kirjoittanut alle: „Minä teitä perkeleitä en enää elätä". (Keskustasta: Oliko se vetänyt sosialidemokraattisenkin listan yli?) Oli, oli. Minähän sanoin, se tuotti meille vaalitappion.

Me tiedämme sitäpaitsi, että Porissa, Tampereella, Turussa, missä liikuin, oli paljon ihmisiä, jotka sanoivat: „Ei maksa vaivaa mennä äänestämään, sieltä ei tipu mitään. Tässä täytyy ryhtyä erikoisiin toimenpiteisiin, ei parlamentaarisiin toimenpiteisiin". Sentähden, kuulkaas, minä varoittelin teitä tässä edellisellä viikolla, mutta te käsititte sen niin, että minä kiihoitin näitä joukkoja anarkistisiin tekoihin — jaa, saakos täällä, Tokoi, sanoa — pirullisuuteen? Niin se onkin. Mutta se sellainen kostaa teille nyt.

Täällä neiti Tavastähti viimeisessä istunnossa sanoi, että mitä se Salin aina hirvittelee niillä tulivuorilla ja anarkistisilla kummituksillansa, eiväthän ne peloita. Mutta porvarillinen sanomalehdistö näyttää ja oikeiston puhujalavalta kuulostaa, niinkuin ne hiukan pelottaisivat. Mutta eihän tässä vielä ole niin kummaa tapahtunut. Saattaa tapahtua kummempaakin. Minua pelottaa, pelottaa, koska meidän vaatimuksiamme kohdellaan yhä samalla kylmäkiskoisuudella, kuin tähänkin asti, niin että joukoilta menee yhä enemmän luottamus tähän eduskuntatyöhön. Yhä enemmän muuttuvat ne epäparlamentaarisiksi, yhä enemmän ilmenee anarkistisia ilmiöitä maassa. Mutta minunhan piti kertoa siitä Turkia-jutusta edelleen, että te yhä edelleen kasvatatte sitä joukkoa, joka ei luota rauhalliseen kehitykseen, vaan uskoo ainoastaan vallankumoukseen. Tietäkää, että te samalla annatte vallankumouksellisille aseita. Tietäkää, että te koetatte saada aikaan sekasortoa tässä maassa, sillä teidän kaikkien pitäisi tietää, että jos niin tarpeellista uudistusta, kuin kunnallislain uudistus on, ei saada aikaan hyvällä, niin kansa ottaa sen pahalla sopivan hetken tullessa. Te ette usko, että kansalle tulee mitään sopivaa hetkeä milloinkaan. Tehän istutte niin vankasti satulassa ryssäläisten pistimien turvissa! Mutta nyt ne pistimet heilahtivat teidän takapuolenne alta pois, kun ei niillä ole niin varma istua, aivan niinkuin ed. Kairamo täällä sanoi. Nyt ne näkyvät tulleen työväenluokan taakse, niinkuin te kerrotte. Minä en usko ollenkaan, että työväenluokka niillä liioin voi istua, enkä edes toivo sitä. Minä toivon aivan päinvastaista. Minä toivon, että nuo venäläiset pistimet siirtyisivät mahdollisimman pian täältä Rajajoen taakse. Mutta en minä liioin salli teidän uhkailevan meitä sosialidemokraatteja saksalaisten pistimillä, niinkuin teidän luokkaanne on tehnyt (Oikealta: Ilmiantaja!) ja niinkuin tuon tuostakin huudatte tässä maassa. Minä olen länsi-Suomesta kotoisin ja olen kuullut koko sodan ajan, kun Ruotsissa uhataan, että tänä kesänä se räjähtää. Tänä kesänä se tulee Saksa. Niin puhuvat suomalaiset isänmaalliset itse. Eihän ihme sitten, jos tulee aikaan tuollainen sekasotku. Se sopiva hetki työväenluokalle oli tullut ja se sai nyt kunnallislain toisen kerran lävitse. Mutta teillä näkyy olevan vielä temppuiluja ja mahdollisuuksia ehkäistä ne sittenkin. Lykätään ne toistaiseksi, ja sitä varten te tässä esitätte sellaista hallituslistaa, että ne taas voidaan jättää, niinkuin Gebhard silloin sanoi: hallitukselta odotettavan määräyksen varaan. Sen vuoksi te tässä kammoksutte punaista hallitusta, että se mahdollisesti voisi julkaista nuo kunnallislait ja 8 tunnin lain. Sehän teidän tarkoituksenne on.

Turkia sanoi silloin vielä: „Sosialidemokraattinen puolue ei silloin enää kykene hillitsemään niitä voimia, joilta olette kaiken luottamuksen rauhalliseen kehitykseen riistäneet". Ja kun me nyt väitämme täällä ja kun tekin jo näette sen, että me emme kykene hillitsemään niitä voimia, joilta te olette luottamuksen rauhalliseen kehitykseen riistäneet, niin te sanotte, että me sillä vain puolustelemme huonoa menettelyämme ja sitä, ettemme ole aikaisemmin muka ruvenneet hillitsemään näitä joukkoja. Katsokaas, näin aikaiseen me olemme jo sitä hillitsemistyötä alkaneet tehdä, mutta te olette yhä ja vain yhä ärsyttäneet näitä epäparlamentaarisia joukkoja tähän taisteluun itse eduskuntaa vastaan. Ja sitten te syytätte siitä sosialidemokraattien johtavia henkilöitä. Te olette kyynillistä ja häpeämätöntä väkeä. (Vasemmalta: Oikein!) Silloin oli äänessä Tainiokin, joka on tämän maan yksi tunnetuimpia, vanhimpia sosialidemokraatteja. Hän lausui lyhyimmiten sanoen, että sitä ennen, kun te olette hirttäneet sosialidemokraatit Stolypinin hirttonuoraan, josta hän edellä puhui, tapahtuu sellaisia ihmeitä, että keskustan pitäisi säikähtyä.

Niin, te puhutte tosiaankin taas hirttonuorista kuiskuttelemalla. Ette te täällä sitä puhu, mutta teidän luokkanne puhuu kautta maan, että kyllä

te vielä hirtätte sosialidemokraatit. Siihen Tainio silloin viittasi, mutta sitä ennen, ennenkuin se tapahtuu, ennenkuin hirttäminen tapahtuu, tapahtuu sellaista, että keskustan, maalaisliiton pitäisi säikähtyä. Te ette kukaan hirtä niitä vapauden ja oikeuden vaatimuksia, jotka joka päivä tunkeutuvat julkisuuteen aliluokista yläkerroksiin. Mutta ne oikeuden ja vapauden vaatimukset, ne vielä kerran hirttävät teidät. Sellaisia varoituksen ääniä annettiin porvaristolle jo silloin. Mutta se ei ole yhtään viisastunut, päinvastoin tuhmistunut. Luokkataistelua on kiristetty siltä puolelta äärimmilleen siinä mielessä, että „kaiketi me joskus ja jollakin keinolla onnistumme työväenluokan nujertamaan, sen vaatimukset vaimentamaan, sen johtajien suut tukkeamaan". Mutta katsokaas, kun se on historiallinen valtava liike, kapitalistisen yhteiskunnan omasta olemuksesta johtuva, niin ette te sitä voi tukkia. Ette te tätä liikettä voi vaimentaa; ei kapitalistiluokka, ei porvaristoluokka voi ehkäistä sosialidemokratian eteenpäin kulkua. Sillä taloudellinen ja historiallinen kehitys nostattaa yhä uusia ja uusia joukkoja sosialidemokratian riveihin. Jos meidän suumme tukitaan, on tuhansia, jotka tulevat meidän jälkeemme puhumaan. Aina vain kasvaa niiden luku. Me saimme viime vaaleissa pikkuisen vaalitappion, vähemmän edustajia tänne, mutta tehän näitte, että meille oli 70,000 äänestäjää kaikesta huolimatta tullut lisää. Niin äänestäjien luku, sosialidemokraattisten äänestäjien luku lisääntyi meidän maassamme, yhä lisääntyy kautta maailman. Sillä kapitalismin tilinteon päivät ovat nyt lähestyneet. Tämä maailmansota, joka nyt on neljättä vuotta kestänyt, on johtanut kapitalismin viimeiselle tilille. Siitä nyt ei päästä yli eikä ympäri. Me nupisemme tässä keskenämme ja napisemme ja riitelemme ja taistelemmekin jo emmekä huomaa, mitkä mahtavat voimat me täten loihdimme vastakkain. Tämä on luokkien välistä taistelua, tämä on todellakin sitä viimeistä taistelua, mistä työväen laulussa „Internationaalissa" puhutaan, mutta tämä on vasta alkua. Älkää luulko, hyvät herrat oikeistolaiset ja keskustalaiset, että te saatte tämän taistelun tukehtumaan sillä, että te asetatte senaatin pääksi parhaimman miehenne, prokuraattorin, jonka ensimäisenä ja tärkeimpänä tehtävänä, kuten te ilmaisette, tulee olemaan epäjärjestyksen tukahuttaminen, rauhan palauttaminen tähän maahan. Sillä te tahdotte sanoa: jonka tärkeimpänä tehtävänä tulee olemaan kapitalistisen järjestelmän pönkittäminen tässä maassa. Jossakin määrässä se saattaa onnistua, jossakin määrässä on se toivottavaa. Minä en ole anarkisti enkä suosi anarkistisia ilmiöitä, mutta itse sosialidemokraattinen joukkoliikekin paisuu sellaiseksi, että te nimitätte sitä epäjärjestykseksi senvuoksi, että se jäytää kapitalistien yhteiskunnan perusteita. Kaikki se, mikä loukkaa pyhää omistusoikeutta, on teidän mielestänne anarkiaa, ja tehän tiedätte, tehän myönnätte, että sosialidemokraattien pyhimpänä päämääränä on juuri pyhän yksityisen omistusoikeuden kukistaminen. Siitä on kysymys tässä. Ne taistelutavat ja keinot, mitä tänä päivänä, eilen tai toissapäivänä tai huomenna käytetään, ne ovat sivuasioita. Mutta eteenpäin sillä tiellä mennään, se on rautaisen logiikan laki, jota me, vaikka tahtoisimmekin, emme voi välttää, ette te enempää kuin me.

Meidän täällä eduskunnassa pitäisi olla uutta Suomea rakentamassa. Meidän täällä pitäisi löytää jonkunlaisen muka sovinnollisen sanan, sovinnollisen menettelytavan. Mutta tämän luokkien vastakohtaisuuden vuoksi, tämän luokkataistelun äärimmilleen kiihtyneisyyden vuoksi se näyttää olevan meille mahdotonta. Meillä suomalaisilla sen pahan synnin, helmasynnin ohessa, että me aina luotamme vieraisiin voimiin, asevoimiinkin, on myös toinen pahe, nimittäin se, että me myötämäessä aina riitelemme. Jo Snellman aikanansa valitteli sitä, sanoen, että kyllä suomalaiset jotakuinkin vastamäessä, vaikeissa tilanteissa pysyvät yksimielisinä, mutta annas kun veljet pääsevät myötämäkeen, kyllä ne silloin ovat toistensa tukassa. Niin surkeasti on taaskin laita. On todellakin sellainen tilanne, sellainen hetki nyt, niinkuin oikeiston puhujalavaltakin on sanottu, että nyt, jos milloinkaan, olisi aika turvata Suomen itsenäisyys. Mutta me vain syyttelemme toinen toistamme epäisänmaallisuudesta, emme pyrikään yhteisymmärrykseen. Nämä viimeiset päivät ovat siitä niin selvänä todistuksena. Jo on kuulemma tullut tavaksi — minun korviini on kerrottu — että kansan edustajien, sosialidemokraattien ja porvarien ei ole enää luvallista sanoa päivää toisilleen. Käytin sentähden tässä tilaisuutta katsoakseni teitä vasten naamaa. Jos olisin sanonut teille jotakin mieleenpantavaa, niin olisi vaivani palkittu.

Ed. Rentola: En voi kannattaa ed. Mäen y. m. ehdottamaa senaattorilistaa enkä sen ohjelmaa seuraavista syistä: 1:ksi koska sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ja puoluejohto ei ole käynyt tuomitsemaan sitä anarkiaa ja terrorismia, joka viikko sitten raivosi maassamme ja joka ei vieläkään ole tauonnut; 2:ksi koskei parlamentaarinen, kansanvaltainen hallitusjärjestelmä salli, että eduskunnan vähemmistö muodostaa hallituksen; 3:ksi koska kykeneväisyys siinä listassa

ei esiinny sellaisena, että se vastaisi hallituksen jäsenille nyt lankeavia äärettömän raskaita velvollisuuksia ja tehtäviä; ja 4:ksi ennen kaikkea koska senaattori Tokoin ohjelma eräissä suhteissa ei tyydytä isänmaan ystävää. Suomen itsenäisyys näet ei ole siinä saanut kyllin selvää tunnustusta, sitä nimittäin, että Suomi on nyt oman eduskuntansa päätöksen mukaan vapaa, suvereeninen valtio, jonka asioita ei enää sallita vieraan vallan määrätä, ja koska siinä nälän torjumisehdotus on ylen heikko; siinähän sivuutetaan kokonaan maan pääelinkeino, maanviljelys, ja se mitä on tehtävä leivän lisäämiseksi maassamme. Ja jos tämä viimeksi mainittu asia jätetään laskuista pois, niin silloin me olemme liiaksi unohtaneet „materialismin", joka on tällaisena aikana myös oikeutettu sen verran saamaan huomiota osakseen, että katsemme, mitenkä sitä „materiaa" voisimme lisätä, jota kukin tarvitsee voidaksensa sitten henkistä taistelua taistella kansanvallan puolesta ja minkä puolesta mikin sitä taistella tahtoo. Minä tahdon sitä taistella kansanvallan puolesta ja olisin toivonut sosialistis-radikaalista hallitusta, mutta sitä ei nyt saada, ja kun parasta ei saada, niin täytyy mahdollisista huonoista ottaa vähemmän huono. Olen kuitenkin sitä mieltä, että nyt on hallitus muodostettava ja tulen äänestämään prokuraattori Svinhufvudin listaa.

Ed. Rosenqvist: Jag ber först att få säga, att jag ansluter mig till det uttalande, som tidigare gjorts af hr Estlander. Jag har emellertid icke begärt ordet för att få detta utsagdt. Jag har icke heller begärt ordet för att göra något uttalande med anledning af senatorskandidaten Eetu Salins uppträdande. Han har framträdt i en roll, som alltid bland människors barn ansetts som neslig, nämligen såsom angifvare och det af namngifna personer. Han har därjämte sagt åtskilligt, hvilket jag måste anse att en stor del af hans egna partikamrater måste ogilla och för hvilket de måste blygas. Jag har begärt ordet endast för att med några ord få antecknadt till protokollet, hvarför jag icke kan omfatta den af socialdemokratiska partiet uppställda senatorslistan. Jag har förenat mig med dem, som föreslagit en annan lista, nämligen den, där prokurator Svinhufvud är första man.

Jag kan icke omfatta den af det socialdemokratiska partiet uppställda senatorslistan, emedan detta parti och de män det vill insätta i regeringen icke tagit ett bestämdt afstånd från de senaste dagarnas våldsdåd och från de röfvar- och plundrarehopar, hvilka med ryska vapen och stödda af en främmande odisciplinerad soldatesk rest sig mot det egna landets rättsordning och dess fredliga vapenlösa befolkning. Jag vet knappast någon större skam, som kunde träffa vårt land och folk, än den, att landets egen lagliga representation skulle tillsätta en regering af män, hvilka mer eller mindre uppenbart gjort sig solidariska med den råa terror, som dessa dagar rasat i vårt land, åtminstone icke öppet och bestämdt tagit afstånd från densamma. Senatorskandidaten Salin har här senast tydligen visat, att han äfven gillar detta uppträdande och icke bestämdt förkastar det. Till myndighet i människovärlden och icke minst till regeringsmyndighet hör icke endast det yttre maktförfogandet, utan äfven auktoritet inför rättänkande och sunda människor. Men de senatorskandidater, som hafva här uppställts af socialdemokraterna, de hafva efter de senaste dagarnas händelser och på grund af den ställning de intagit till desamma förlorat de sista resterna af en dylik auktoritet. De hafva medverkat till att draga skam och nesa öfver land och folk och öfver landtdagen. De hafva äfven dragit skam öfver sitt eget parti och Finlands socialism. Man må tänka om socialismen såsom ett teoretiskt recept att lösa de sociala frågorna, hvad man vill, men till sin etiska halt är socialismen en aktningsvärd, fullt i många afseenden motiverad rörelse, men den socialism, som stått bakom det, som dessa dagar timat i vårt land, den är icke den verkliga socialismen, den, som utan vanära bär detta namn.

Ed. Bäck: Jag begärde ordet med anledning af hr Salins uttalande. Nämnda representant ansåg det vara sin värdighet likmätigt att här uppträda som angifvare af namngifna personer. Något sådant har, såvidt jag komer ihåg, aldrig förr händt i denna landtdag. Jag måste öppet erkänna, att jag känner äckel, då jag berör detta ämne, men min plikt manar mig att inlägga en skarp protest mot hr Salins beteende. För öfrigt ber jag att få fullkomligt instämma i det, som här uttalats af hrr Estlander och Rosenqvist.

Ed. Laine: Sata vuotta on meillä eletty aseettomuuden ja rauhan merkeissä. Tänä aikana on saatu rauhassa tehdä työtä niin henkisen kuin taloudellisen elämän alalla. Sanomatta on selvää, että jos semmoinen pieni kansa kuin meidän kansamme tahtoo elää, pysyä pystyssä ja kehittyä, ei se voi turvautua asevoimaan, vaan on sen perustettava elämisensä mahdollisuudet siveellisiin arvoihin. Sentähden on sitäkin turmiollisempaa, että nyt on käytetty aseita ja vielä vieraita aseita omia kansalaisia vastaan ja vieläkin on kuultu

lausuttavan sen johdosta hyväksymistä, ihailua ja uusia uhkauksia, sen sijaan, että olisi pitänyt kuulua rauhoittavia ääniä. Äänettömyydellä en ole voinut sivuuttaa viimeaikaisia tapahtumia, vaan on minun niiden johdosta sekä omasta että valitsijaini puolesta lausuttava julki syvä suruni ja vakava vastalauseeni. Vihankylvö ei hyödytä ketään, se vain hidastuttaa ja häiritsee kaikkea kehitystä ja työtä. Sanomattakin on selvää, että kannatan prokuraattori Svinhufvudin listaa.

Ed. A. Furuhjelm: Äfven jag har inte såsom kvinna tyckt att jag kan tiga i denna stund. Här har i denna landtdag från vänsterhåll ständigt framhållits, att en revolution är nödvändig och då frågar jag mig, är det verkligen sant, att i ett land, där man har allmän och lika rösträtt, föreningsfrihet, pressfrihet och all möjlighet att parlamentariskt vinna sina mål, komma fram med att en revolution är nödvändig. Frågan är, om denna revolution någonsin skulle egt rum om man icke här haft öfvertygelsen att man kan stöda sig på främmande bajonetter. Men jag ber att få fråga, kan nu Finlands folks lidanden jämföras med det ryska folkets? Att där en revolution skulle bryta ut, det var nödvändigt och att förutse. Det socialdemokratiska partiet stöder sin politik på den Leninska gruppen, den som icke ens vänstersocialisterna i Ryssland vilja erkänna. Socialdemokraterna, det veta vi, äro goda taktiker, men det förvånar mig att de hafva ett så kort minne. Det räckte icke länge förrän de efter den 18 juli fingo göra en reträtt. Kanske de få göra det en gång till.

Dessutom måste jag rikta mig till den socialdemokratiska gruppens kvinnliga representanter i landtdagen. För några år sedan, då jag talade med en af dem, sade hon, att hon icke gillade våldsdåd, ty hon trodde icke, så sade hon då, att arbetarrörelsens mål kunde vinnas på denna väg. Jag skulle önska att hon nu ville komma ihåg dessa ord. Här sitta socialdemokratiska kvinnor bredvid sina män i lugn och ro. Besinna hvad det betyder, då beväpnade hopar inträngа i hemmen och skjuta ned mannen framför hustruns ögon. Det är ett nedrigt dåd, det är ett fegt dåd, det visar icke något mod att komma och skjuta en försvarslös man. Då jag talar till den socialdemokratiska gruppens kvinnor, vill jag icke komma med beskyllningar, men jag vill uppmana er att inom edert parti verka mot våldspolitiken. Under dessa bloddränkta år i Europa är det endast kvinnorna, som haft mod att sammanträda för att öfverlägga, huru denna blodsutgjutelse skulle kunna hejdas. Det skedde i mars 1915 i Haag. Låt vara att det var en alltför stor idealism och att det var för tidigt att tro på folkens förbrödring, men i alla fall ha kvinnorna gjort detta försök. Jag vill ännu till slut än en gång rikta till eder socialdemokratiska kvinnor en varm vädjan att ni inom edert parti skulle göra hvad ni kan för att motverka våldsdåd, ty jag tror icke, att man på den vägen kan vinna något, som består, ty allt det som har värde för utvecklingen mognar långsamt. Det enda för oss är enligt min tanke att gå den konstitutionella, den parlamentariska vägen.

Ed. Juutilainen: Minua ei kylläkään tyydytä prokuraattori Svinhufvudin lista kaikkiin henkilöihinsä nähden, mutta kun maan asema vaatii viipymättä hallituksen kokoonpanoa ja kun nyt esitetynkin listan kokoonpano on ollut tiettävästi kovin vaivaloista, pyydän saada ilmoittaa kannattavani hallituksen muodostamista esitetyn prokuraattori Svinhufvudin listan mukaisesti. Huomautan kuitenkin suomettarelaisten edustajalle Kairamolle, ettei maalaisliitto ole suomettarelaisten enempää kuin muittenkaan oikeistolaisten komennettavissa enempi valiokuntien puheenjohtajien vaaleihin kuin hallituksen muodostamiseenkaan nähden. Maalaisliitto menettelee kussakin asiassa oman harkintansa mukaan, uhattakoon sitä, imarreltakoon sitä tai vaikkapa sitä provoseerattaisiin toisin tekemään, jota keinoa oikeisto harjoittaa niin eduskunnassa kuin sen ulkopuolella. Maalaisliitto joka tapauksessa menettelee niinkuin se oikeaksi harkitsee. Ed. Kairamon lausunto, mikäli se koski maalaisliittoa, ei ole omiaan oikeistohallitukselle lujittamaan pohjaa, jota se kuitenkin ed. Kairamon, niinkuin minunkin mielestäni, ehdottomasti kaipaa.

Täällä esitetyn sosialistien senaattorilistan ehdokas ed. Salin piti äskettäin vaalipuheensa. Siinä hän laajasti todisteli historian esimerkeillä, kuinka kukin valtaan pyrkinyt luokka on käyttänyt likaisia ja aseellisia keinoja hyväkseen, ja ilmoitti puhuja avoimesti, että heidän ryhmänsä myös omaksuu historiasta nuo kaikkein häpeällisimmät ja likaisimmat keinot aatteensa ajamiseksi. Tämä on minusta sosialidemokratian ihanteiden ja periaatteiden törkeintä pettämistä. Vielä sisältyi siihen eräs laji häpeällisiä keinoja, nimittäin valtiollinen ilmianto, mutta sen minä hautaan hiljaisuudella; se on minun mielestä siksi häpeällistä. Kun ei ole tiedossa vielä tänäkään päivänä, ketkä sosialidemokraattisesta ryhmästä ovat kuuluneet siihen n. s. vallankumoukselliseen komiteaan, johon useita heistä on tiettävästi kuulunut ja joka komitea on toimeenpannut sellaisen hirmuvallan, jota ei koskaan ennen Suomi ole vielä nähnyt, joka

vallankumouskomitea apureineen on pannut toimeen verilöylyjä, lähettänyt rankaisuretkikuntia, aivan niinkuin Stolypin-vainaja aikoinaan lähetti Itämerenmaakuntia rauhoittamaan, ja kun ei ole tiedossa vielä sekään, ken on lainannut ne venäläiset kiväärit, joilla verikaarti on Suomen yhteiskunnan terrorisoinut, niin minä en voi osaltani sallia, että se toinen senaattorilista, joka kantaa Tokoin listan nimeä, tulee itsenäisen Suomen ensimäiseksi hallitukseksi. Minä osaltani tahdon varjella ja säästää Suomen kansaa sellaisesta hallituksesta.

Ed. Päivänsalo: Tahtoisin alleviivata senaattoriehdokas Salinin lausunnosta, että sosialidemokratian päätarkoitus on poistaa yksityinen omaisuus. Hän lausui, että keinot, mitä sitä varten käytetään tänään tai huomenna, ne ovat sivuasioita, kun vain päätarkoitus saavutetaan. Jos sellaiset miehet muodostavat hallituksen Suomessa, niin Suomen kodit eivät ole turvattuja, ja siitä minä olen varma, että Suomen köyhimmänkään kodin omistaja ei suostu siihen, että yksityisomaisuus, vieläpä keinoilla millä tahansa, hävitetään. (Vasemmalta: Ei ole tarkoituskaan.) Jos sen lisäksi, ettei koko tarkoituskaan ole oikea, vielä tulee se, etteivät edes aseet, keinot ole puhtaita, ja ne eivät ole sitä olleet viimeisinä viikkoina, silloin minä olen varma siitä, että Suomen kansa syvästi paheksuu sellaista ohjelmaa ja sellaisia taistelukeinoja. Joskin me voisimme käyttää tahratuita aseita, niin ne jättävät tahran meidän sieluumme, ne jättävät veriteon tekijän omaantuntoon tahran, jota hän ei voi milloinkaan pestä pois. Ja minä olen varma siitä, ettei sellaisella ohjelmalla eikä sellaisilla keinoilla voida Suomessa tätä nykyä hallitusta muodostaa.

Ed. Mäki: Kun prokuraattori Svinhufvudin lista hallituksen jäseniksi ohjelmineen nyt vasta saatettiin eduskunnan jäsenten tietoon, joten siihen ei ole ollut mahdollisuutta tutustua, pyytäisin minä, että hallituskysymyksen ratkaiseminen siirrettäisiin maanantaina pidettävään istuntoon.

Ed. Kellosalmi: Pyydän yhtyä ed. Mäen tekemään ehdotukseen.

Puhemies: Asia on ehdotettu pantavaksi pöydälle ja tätä ehdotusta on kannatettu. Pyydän senvuoksi seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa kysymykseen pöydällepanosta.

Ed. Alkio: Minun mielestäni hallituksen järjestämiskysymys on nyt sillä asteella, että sen lykkääminen ei enää ole mahdollinen. Kun se asiakirja, joka sisältää prokuraattori Svinhufvudin senaattoriehdokkaitten listan ynnä ehdotuksen senaatin toimintaohjelmaksi, ei ole pitkä, on minun mielestäni hyvää aikaa, jos määräämme seuraavan istunnon k:lo ½ 4:ään. Tällä välin siihen ovat tilaisuudessa ne tutustua, jotka eivät ole sitä ennen tehneet. Kun tämän ehdotuksen teen, huomautan siitä, että eräässä tärkeässä istunnossa tätä ennen täällä myöskin yhden tunnin loma-ajalla velvoitettiin toiset edustajat tutustumaan sangen laajoihin asiakirjoihin ja päättämään niitten mukaan. Minä siis ehdotan, että seuraava istunto pidetään k:lo ½ 4 ja että siinä otetaan lopullisesti ratkaistavaksi hallituskysymys.

Ed. Wrede: Det är ytterst svårt att motsätta sig bordläggning, då den begäres i syfte att göra sig mera bekant med saken, men i detta fall är förhållandet verkligen så som ldgm. Alkio nämnde, att regeringsfrågans lösning är ytterst trängande. Landet är utan regering och kan icke länge förblifva det. Utom andra omständigheter är också lifsmedelsfrågans behöriga handhafvande en sådan angelägenhet, som icke tål uppskof. Det exempel, som ldgm. Alkio anförde från ett plenum för icke länge sedan, skulle jag ändå icke anse vara efterföljansvärdt, men jag ville hemställa, huruvida icke kammaren kunde finna skäl att utsätta plenum till i dag eftermiddagen kl. 6 eller 7, t. ex. kl. 6 e. m. Då det aktstycke, som det denna gång gäller att taga kännedom om, är kort, så att dess genomläsande icke tager mer än fem minuter i anspråk, borde väl denna tid vara tillräcklig för att göra sig därmed bekant.

Ed. Wuorimaa: Minä kannatan ed. Alkion ehdotusta, että tuleva istunto pidetään k:lo ½ 4.

Ed. Mäki: Tahdon vain huomauttaa ed. Alkion lausunnon sen osan johdosta, jossa hän muistutti siitä, että täällä ennen on pitänyt tunnissa tutustua laajoihin asiakirjoihin ja vetosi sen perusteella siihen, että nyt pitäisi voida hänen ehdottamassaan ajassa tähän myöskin tutustua, että ne asiakirjat, joita ed. Alkio tarkoitti, ovat olleet olemassa ja niihin on ollut mahdollisuus tutustua, mutta, sikäli kun minä tiedän, tätä asiakirjaa, joka nyt luettiin, ei ole ollut olemassa, ei ainakaan meidän sosialidemokraattien tiedossa ja olisi kai kohtuullista, että se

monistettaisiin, että näkisi, mitä se ehdotus sisältää. Ed. Alkion se vertaus ei siis sovi.

Ed. Hänninen-Walpas: Meidän taholta on aikaisemmin esitetty, että hallituskysymys olisi mahdollisimman pian ratkaistava, varsinkin kun Suomen valtiollinen asema sitä edellyttäisi. Mutta porvarilliset puolueet ovat viivytelleet asian esilleottamista yli kolme viikkoa. Ne ovat rakennelleet asiakirjoja kulissien takana ja siellä valmisteltu työ lyödään yhtäkkiä nyt esille, se ainoastaan luetaan täällä meille vasemmiston edustajille. Luettu ehdotus sisältää kaiketi pitkäaikaisen ohjelmaehdotuksen, jonka mukaan uusi hallitus tulisi hallitsemaan maata ehkä kuinkakin kauvan. Onko oikein ja lojaalista, että tuollaista asiakirjaehdotusta ei anneta painettuna edustajille, ennenkuin sen perusteella lähdetään edes keskustelemaan? Vielä väärempää on, jos asia aiotaan ratkaista, ilman että ohjelmaehdotus painettuna esitetään edustajille. Se ei ole ensinkään lojaalista eikä oikeudenmukaista, vaan se on sitä menettelyä, josta eräs porvarillinen edustaja kuuluu jossain tilaisuudessa sanoneen: asiat ratkaistaan porvareitten keskuudessa, sosialistit saavat tyytyä siihen, mitä niille tarjotaan. Se on: kulissien takana ratkaistaan asia eikä anneta sosialisteille tilaisuutta arvostella asiaa. Se asiakirja on kai niin heikko, ettei sitä voida arvosteltavaksi esittää, ohjelmaehdotus on niin huono. Sosialisteilla tulee olemaan puoluekokous huomenna ja sen takia olisi tarpeellista, että hallituskysymystä saataisiin sielläkin keskustella, ennenkuin lopullisesti kanta täällä määrätään. Tämä parin päivän viivytys ei suinkaan kaataisi Suomea, koska porvarien taholla on viivytelty yli kolme viikkoa ja turhasti jarrutettu asiaa.

Ed. Alkion ehdotus, että ½4 otettaisiin asia esille, on oikeastaan pilkantekoa. Kuinka ed. Alkio kehtaa tuollaista ehdotusta tehdä.

Ed. Colliander: Jag skulle vilja till ldgm. Walpas säga, att icke är det borgarna, som ha fördröjt denna sak i tre veckor, utan socialdemokraterna; om de bara ville, så skulle de komma ihåg, att det är just de, som dragit ut på tiden gång efter annan. Då herrarna redan inlåtit sig i diskussion om detta program, som ni efteråt vilja läsa igenom, förvånar det mig, att herrarna först diskutera programmet och ha långa uttalanden, börjande med ldgm. Eetu Salin, och sedermera begära att få läsa igenom det. Icke är det så, att herrarna äro så noga om att läsa programmet och se namnen i tryck, utan nog är det, såsom den senaste ärade talaren sade, för att partikongressen skall få sitta öfver saken, men enligt min mening är det Finlands landtdag, som skall göra det och icke partiernas möten.

Ed. Hänninen-Walpas: Pyydän huomauttaa ed. Collianderille, että vasemmiston taholta ei ole käytetty yhtään puhevuoroa herra Svinhufvudin tämän ohjelman perusteella eikä ole voitu tietystikään käyttää, kun ei sitä ohjelmaa ole nähty, vaan ainoastaan kerran kuultu hiljaa luettavan.

Ed. Aronen: Ed. Collianderille pitää huomauttaa, että hän tahallaan valehteli eduskunnalle. Me olemme toista viikkoa sitten jättäneet sosialidemokraattisen ryhmän puolesta vaatimuksia, että eduskunta kutsuttaisiin koolle järjestämään hallituskysymystä, ei siis ole kysymys siitä, että me olisimme sitä viivyttäneet. Muuten minä huomautan, että puhemiehistö on tässäkin asiassa menetellyt verrattain puolueellisesti, m. m. kun täältä meidän taholta eräs meidän edustajamme jätti ehdotuksen puhemiehistölle, ei siihen keritty tutustua, vaan se piti jättää seuraavaan istuntoon. Tänään on puhemiehistölle jätetty ehdotus sisään sen kokouksen loppupäässä ja nyt puhemiehistö on ehtinyt kyllä siihen tutustua.

Tahdon tämän vain merkittäväksi pöytäkirjaan, millä tavalla kohdellaan vasemmiston edustajia.

Ed. Colliander: Det är öfverflödigt att fortsätta detta replikskifte, men jag skulle be att få påpeka, att det icke är högern och centern, som hafva omöjliggjort ett normalt landtdagsarbete i detta nu, utan nog är det herrar sosialdemokrater i landtdagen, som jämte meningsfränder omöjliggjort ett normalt arbete genom att ställa till den revolt, som nu pågår.

Ed. Talas: Kun minä puolestani pidän kohtuullisena, että tässä tärkeässä asiassa jätetään kaikille ryhmille riittävästi miettimisaikaa, niin pyydän saada kannattaa ehdotusta, että asia jätetään pöydälle maanantaiksi.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Mäki on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle istuntoon, joka pidettäisiin ensi maanantaina. Tätä ehdotusta on ed. Kel-

losalmi kannattanut. Ed. Alkio on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle tänä päivänä pidettävään k:lo ½ 4 alkavaan istuntoon. Tätä ehdotusta on ed. Wuorimaa kannattanut. Ed. Wrede on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle k:lo 6 pidettävään istuntoon, vaan sitä ei ole kannatettu, joten se raukee.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Pyydän tehdä ehdotuksen menettelystä äänestyksessä. Ensin olisi mielestäni äänestettävä ed. Alkion ja ed. Mäen ehdotusten välillä ja sitten se näistä, joka voittaa, asetettava vastaehdotukseksi ehdotukselle asian käsittelyn jatkamisesta.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken vastaesitykseksi asian käsittelyn jatkamista vastaan hyväksyy ed. Alkion ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on vastaesitykseksi hyväksytty ed. Mäen ehdotus.

Äänestyksessä annetaan 92 jaa- ja 100 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Mäen ehdotuksen vastaehdotukseksi asian edelleen käsittelemiselle.

2) Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Mäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 95 jaa- ja 95 ei-ääntä. Erilleen pantu lippu on „ei".

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt panna tämän asian pöydälle ensi maanantaina pidettävään täysi-istuntoon. Täysi-istunto pidetään maanantaina k:lo 2.

Täysi-istunto päättyy k:lo 2,55 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

12. Maanantaina 26 p. marraskuuta

k:lo 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Hallituskysymys 197

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Hänninen, Nurmela, Pehkonen, Salin, Salo ja Waljakka.

Ilmoitusasiat:

Toimitus- ja tarkastusvaliokuntain varajäsenten luku.

Puhemies: Puhemiesneuvoston tulee ehdottaa eduskunnan päätettäväksi, montako varajäsentä on valittava toimitus- ja tarkastusvaliokuntaan. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että kumpaankin valiokuntaan valitaan 18 jäsentä.

Ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Hallituskysymys.

Puhemies: Viime täysi-istunnossa eduskunta päätti panna pöydälle tähän istuntoon asian, joka koskee toimenpiteisiin ryhtymistä uuden hallituksen aikaansaamiseksi. Käsittelyn alaisena on, kuten muistetaan, kaksi ehdotusta, nimittäin ed. Mäen y. m. ehdotus ja ed. Antilan y. m. ehdotus, jotka ovat julkiluetut ja edustajille painettuina jaetut.

Keskustelu:

Ed. Tokoi: Luulen, että on erittäin tarpeellista vaihtaa vielä hiukan mielipiteitä niistä päivänkysymyksistä, jotka tällä hetkellä kiinnittävät kaikkien kansalaisten mieliä. Täällä kyllä viime istunnossa jo niihin aluksi kosketeltiin. Mutta sallittakoon minun sanoa, että se kosketus tuntui aivan pintapuoliselta, tuntui siltä niinkuin olisi tahdottu syrjäyttää tai päästä käsittelemästä näiden kysymysten todellisuutta, tahdottu vain viittaamalla nykypäivien tapauksiin vetää resultaatit, johtopäätökset, jotka esitetään yleisön nähtäviksi, koskettelematta ollenkaan niitä syitä, joihinka nämä johtopäätelmät perustuvat. Tunnustakaamme suoraan, että nykypäivien ilma on täynnä myrkkyä, se on pohjiaan myöten myrkkyyntynyt. Kansanluokat seisovat toinen toistaan vastaan, se on tosiasia, jota ei voi toiseksi muuttaa. Mikä on kiihoittanut eri kansanluokat tällä hetkellä toinen toistaan vastaan taisteluun, jossa taistelussa on jo käytetty aseita? Minä tahtoisin hiukan kosketella tämän kysymyksen perusteita. Minä täällä jo kerran eräässä lausunnossani aikaisemmin viittasin niihin tapauksiin, jotka kehittyivät suurlakon jälkeen; mitenkä suurlakon jälkeen, nimittäin 1905 suurlakon jälkeen, syntyi ohjelmia, jotka tarkoittivat tämän kansan pohjakerrosten aineellisen ja henkisen aseman parantamista; miten silloin äärettömän pian, aivan tavattoman pian pääsi valtaan taantumus, joka taantumus oli kenties vielä pahempi kuin ennen suurlakkoa vallinnut niin sanottu Bobrikoffin aika; miten työväestö tämän taantumuksen kourissa sai katkerasti kärsiä; miten se katkerasti sai kokea tämän taantumuksen kaikki seuraukset. Viittasin jo tässä mainitsemassani puheessa siihen, että tämän maan työväki ei aio toista kertaa vapaehtoisesti tällaisen taantumuksen valtaan joutua. Nyt tapahtuneen vallankumouksen jälkeen olivat myöskin mielet toivorikkaat; hetkeksi pyrittiin unohtamaan ja unohdettiinkin ne eri mielet, ne katkeruudet, jotka vuosien kuluessa olivat syöpyneet ihmisten mieliin. Toivottiin, että uusi aika loisi todella sellaisen tulevaisuuden, joka tarjoaisi kaikille kansankerroksille samanlaiset elämisen mahdollisuudet. Mutta todellisuus on osoit-

tanut, että taaskin ollaan luisumassaa aivan tavattoman pian taantumusta kohti. Anarkia, joka näinä päivinä on päässyt valtaan, ei ole lähtöisin työväen keskuudesta. Minä pyydän sen tässä julkisesti lausua. (Eduskunnasta: On, on!) Ei ole! Hyvät herrat, minä todistan väitteeni. Kun eduskunta sääsi elintarvelain viime kevännä, lain, joka säädettiin perustuslain mukaisessa järjestyksessä ja jolle siis oli tunnustettava se lain pyhyys, joka perustuslaille tässä maassa aina on tunnustettu, jokaisen kansalaisen vilpitön velvollisuus oli noudattaa tätä lakia, sen kaikkia eri säännöksiä yksityiskohtia myöten. Onko sitä tehty? Ei ole tehty. Heti paikalla, kun tämä laki eduskunnassa säädettiin, porvarillisissa sanomalehdissä alettiin julkisesti kiihoittaa omistavaa luokkaa vastustamaan tätä lakia. (Vasemmalta: Oikein!) Anarkistisiin tekoihin yllytettiin omistavaa luokkaa. Minä pyydän herroja vilkaisemaan sen ajan sanomalehtiä. Eikö silloin kiihoitettu ase kädessä vastustamaan tätä lakia? Eikö silloin sanottu, että on kirves kädessä puolustettava omaisuutta pakkoluovuttajia vastaan, jos he tulevat toimeenpanemaan tätä lakia? (Eduskunnasta huutoja: Todistakaa! Valetta!) Sen jälkeen julkisesti tiedettiin, että omistavien luokkien puolelta kierrettiin, rikottiin lakia. Suuria elintarvevarastoja salattiin. Niitä ei annettu julki. Työväki kärsi nälkää ja puutetta. (Oikealta: Och vi mer än andra.) Olkaa hyvä, puhukaa suomea! (Puhemies koputtaa.) Työväki kärsi siitä huolimatta, että se tiesi, että toisella taholla kierrettiin ja rikottiin lakia. Se kiihdytti nälkäisen työväen mieltä. Samoin myöskin se ääretön sorto, mikä kaikesta huolimatta rehoitti taloudellisen elämän alalla; se kiihdytti työväen mieliä, syntyi levottomuuksia jo pitkin kesää. Minä ja minun toverini koetimme kulkea rauhoitusretkillä, koetimme selittää työväelle, että heidän on koetettava tyytyä, koetettava odottaa. Mutta ihmisiä ei iankaiken rauhoiteta. Kun minkäänlaisia parannuksen mahdollisuuksiakaan ei näyttänyt tulevan, puute ja kurjuus lisääntyi, kärsimykset lisääntyivät, niin seuraukset, tyytymättömyys, kävi päivä päivältä yhä suuremmaksi ja suuremmaksi. Mitkään rauhoituskeinot eivät enää voineet auttaa. Lisäksi samalla kertaa, kun omistavien luokkien puolelta tällä tavalla koetettiin kiertää ja rikkoa sitä lakia, jonka eduskunta oli säätänyt, samalla kertaa salaperäisellä tavalla järjestettiin täällä Helsingin kaupungissa ja ympäristöillä asestettuja joukkoja, joiden oli tarkoitus valloittaa Helsingin miliisilaitos. Tiedettiin jo päiväkin, milloin se mahdollisesti tullaan tekemään. (Oikealta: Punakaarti!) Ei se ollut punakaarti. Odotettiin ja selvästi nähtiin, että oltiin menossa samalle tolalle, samalle uomalle, samalle radalle, johonka suurlakon jälkeen niin pian jouduttiin: pamppuvaltaan, piiskavaltaan. (Vasemmalta: Pistinvaltaan!) Itsesäilytysvaisto on ihmisissä kaikista vaistoista suurin, se ei tahdo tähän alistua vapaaehtoisesti. Jos olisi edes julkisuudessa esitetty tämä, esitetty koko suunnitelma, niin tulokset olisivat olleet mahdollisesti paljon huokeammat. Silloin vielä, kun minä olin hallituksessa, minä koetin varoittaa, ettei pitäisi mennä tälle tielle, pitäisi pysyä sillä kannalla, jolle asetuttiin maaliskuun vallankumouksen jälkeen, nimittäin, että poliisilaitokset pidettäisiin järjestyslautakuntien käsissä, niitä ei pitäisikään muuttaa n. s. lailliselle poliisikannalle, ennenkuin eduskunta on asian lopullisesti päättänyt. Ne varoitukset eivät auttaneet ja — tulokset ovat semmoiset kuin ne ovat, ne ovat kauhistuttavat.

Työväenjärjestöt pitkin kesää ilmoittivat, etteivät ne puolestaan hyväksy, eivät anna kannatustaan niille levottomuuksille ja mellakoille, joita kaikista meidän varoituksistamme, kaikista meidän rauhoituskeinoistamme huolimatta pantiin toimeen. Käytettiin taas samaa keinoa niiden vastustamiseksi kuin 1905-vuoden suurlakon jälkeen, nimittäin kostotoimia, kostotuomioita. Me uskoimme ja olimme puolestamme vakuutetut siitä, että jos koetettaisiin ymmärtämyksellä saada asioita järjestetyksi, jos jätettäisiin sen varaan, että työväestö ja sen järjestyneet joukot paheksuvat näitä tekoja, koettavat ojentaa oikealle tielle, olisivat tulokset mahdollisesti paremmat kuin mitä ne nyt ovat. Sitä ei otettu huomioon. Lähdettiin koston teille. Kosto loihtii esiin aina toisia vastavaistoja, jotka pyrkivät myös panemaan vastalauseen kostoa vastaan. Asema oli kehittynyt niin tavattoman kriitilliseksi jo tässä useita viikkoja takaperin. Kun eduskunta kokoontui, luotettiin siihen, toivottiin, että eduskunta jotakin saisi aikaan. Turha toivo. Ei vieläkään kuukauden kuluttua ole eduskunta pannut tikkua ristiin asian auttamiseksi. Me koetimme vielä viimeiseen saakka rauhoittaa, mutta se kävi aikaa voittaen mahdottomaksi, suurlakon täytyi puhjeta, se puhkesi sisäisen voiman pakotuksesta, se puhkesi sen tyytymättömyyden pakotuksesta, jonka viime kesä, viime talvi ja koko viimekulunut vuosi oli työväen keskuudessa, sen riveissä synnyttänyt. Suurlakon alkaessa me annoimme julistuksen työväelle, jossa me nimenomaan teroitimme työväen mieliin, miten sen on suhtauduttava toisiin kansankerroksiin. Me sanoimme: Tarpeetonta ärsytystä väestöryhmien kesken on vältettävä, taistelu ei ole yksilöiden eikä pikkuryhmien, vaan luokkien taistelua, se ratkaistaan

puolueiden ja valtiolaitosten kesken. Hajayritykset ja sivuasiain esilleottaminen vain häiritsee suurta asiaa, sitä varten on erityisten palkkavaatimusten esittäminen kielletty. Suorastaan rikollista ja kumoukselle turmiollista olisi, jos yksityisiä kostotekoja ja epäjärjestyksiä alkaisi ilmetä. Kaikkinainen ilkivalta on siksi jyrkästi kielletty. Suurlakon aikana on järjestys ja kuri pidettävä moiteettomana, on muistettava, että vallankumous ei ole samaa kuin ilkivalta ja anarkia. Työväen järjestetylle joukkotoiminnalle ovat epäjärjestykset vahingoksi. Ryöstöihin ja varkauksiin tai ilkitöihin osallisia tullaan pitämään työväenasiain vihollisina ja kohtelemaan sen mukaan.

Tällä kannalla ovat työväenjärjestöt ja heidän johtajansa, joiksi tietysti te minutkin luette, aina ja kaikissa oloissa seisoneet. Minä olen joka tilaisuudessa vointini mukaan kieltänyt ja varoittanut ryhtymästä mihinkään anarkistisiin tekoihin. (Keskustasta: Kuka kiväärit lainasi venäläisiltä?) En ole lainannut enkä pyytänyt ketään lainaamaan, minulla ei ole mitään sen asian kanssa tekemistä, ja jos herrat tahtovat syyttää minua siitä, niin ilmoittakaa, aiotteko syyttää, ja valtiopäiväjärjestyksen 12 § on siinä teidän käytettävänänne. Minä olen valmis vastaamaan julkisen oikeuden edessä kaikista teoistani. Tämä tyytymättömyys ei ole johtajien lietsoma. Ei, sen syyt ovat paljon syvemmällä. (Ääniä eduskunnassa: Ovat.) Kuka on lietsonut vihaa ja tyytymättömyyttä esimerkiksi Sveitsin rauhallisen työväen keskuudessa, jossa kansanvaltaiset traditsioonit ovat paljon pitemmällä kuin meillä täällä Suomessa, jossa hallintojärjestelmä on paljon kansanvaltaisempi kuin meillä, jossa olot kaikin puolin ovat paljon kansanvaltaisempia kuin meillä? Siitä huolimatta sähkösanomat tietävät kertoa, että Zürichin kaduilla on viikko takaperin taisteltu barrikaaditaisteluja, joissa on surmansa saaneita ja haavoittuneita. On vaadittu valtaa työväelle. Manner vai Tokoiko sen on kiihoittanut vai ehkä tuo suurisuinen Salin? Ei! Täällä sanotaan: Levottomuuksien sanotaan syntyneen kalliinajan ja elintarvepulan johdosta. Siinä ovat syyt, jotka ovat kiihoittaneet väestöä, ja niin kauvan kun näitä syitä ei poisteta, mieliä ei rauhoiteta.

Kun te lähdette arvostelemaan, niin minä pyydän, että herrat kurkistavat pikkusen syvemmälle. Mutta asiahan on nyt niin kuin ennenkin ja aina porvarillisessa yhteiskunnassa, niinkuin ranskalainen kirjailija Anatole France sanoo: „Tietämisen saa heittää, mutta tuomitsemista ei käy heittäminen. Ne, jotka tahtovat, että oikeuden päätökset perustuisivat tosiasiain tutkimiseen, ovat vaarallisia sofisteja sekä porvarillisen ja sotilaallisen oikeuden kavalia vihollisia". Siinä on yksi porvarillisen oikeus- ja moraalikäsitteen perus- ja lähtökohta. Tietämisen te kyllä saatte heittää, mutta jos te tuomitsemisen heitätte, silloin koko porvarillisen yhteiskuntajärjestyksen perustus horjuu.

Minä tiedän, että te pysytte uskollisina näille periaatteille, sillä siitähän on teidän pakko pitää kiinni. Mutta me elämme sellaista aikaa, jolloin vallankumoukselliset virrat vievät epäilemättä paljon vanhoja traditsiooneja mukanaan. Olen kerran ennen jo lausunut ajatukseni, että tämä suuri vallankumous, joka maaliskuussa alkoi, ei ole vielä päättynyt. Minä olen vakuutettu siitä, että se kestää vielä kauvan. Me saamme kenties nähdä vielä monta kovaa. Me saamme kenties vielä olla monien kauheiden asioitten todistajina. Se on yhteiskunnallisen ja taloudellisen elämän laki. Me emme pääse siitä sillä, että me pyrimme vain kosketteleman nykypäivien tapauksia ja katselemaan nykyisiä tapauksia tämänpäiväisten silmälasien läpi.

Täällä viimeisessä istunnossa ed. Kairamo lausunnossaan mainitsi, että vaikka tällä suurlakolla ei olisi mitän muuta voitettu, niin on sillä ainakin se saavutettu, että meidän itsenäisyysasiallemme on sillä tehty huono palvelus, karhunpalvelus. Samalla täällä on tahdottu syyttää sosialidemokraatteja siitä, että me olemme turvautuneet muka vieraaseen apuun, vieraan vallan apuun. (Oikealta: Oikein!) Täällä ed. Salin myös viime istunnossa todisteli, mielestäni aivan liian vanhoilla historiallisilla väitteillä, miten porvaristo aina on turvautunut vieraan vallan apuun. Meillä on paljon nykyaikaisempiakin todistuksia. Kun eduskunta viime elokuussa hajoitettiin, kenenkä apuun porvaristo silloin turvautui? Suomen kansaanko se silloin nojautui? (Oikealta: Vaaleihin.) Ei! Vieraan vallan apuun. (Oikealta: Valetta! Todistakaa! Huutoa ja melua.) Kun eduskunta yritti kokoontua sen jälkeen, vieraan vallan pistimet estivät sen kokoontumasta. (Oikealta: Mitä porvareilla oli tekemistä sen kanssa!) Mitä te sanoitte? Te tunnustitte, että vieraalla vallalla oli oikeus estää eduskuntaa kokoontumasta. (Vasemmalta: Oikein!) Kun eduskunta vielä 29 päivänä, kun ei näitä vieraan vallan pistimiä enää ollut käytettävissä, kokoontui (Oikealta: Ei ollut eduskunta!), kun eduskunta kutsuttiin kokoon, sinne ei suvainnut saapua porvarilliset edustajat. (Vasemmalta: He tunnustivat hajoituksen.) Silloin tämän talon ovet lukittiin vieraan vallan sinetillä. Ja Helsingin Sanomat kirjoittivat muun muassa näin: „Vieraan maan mies oli asettanut sinettinsä Suomen eduskunnan ovelle, luottaen Suomen kan-

san kunniantuntoon" j. n. e. (Vasemmalta: Hyi!) Juuri niin — vieraan maan mies on meidän oviamme sulkenut ja sen sinetin sosialidemokraatit mursivat. Sosialidemokraatit eivät tunnustaneet vieraan maan miehen sinettiä, he tahtoivat, että he, Suomen kansan edustajat, olisivat itse oikeutetut kulkemaan oman talonsa sisälle, ilman että vieraan maan mies saa siihen sinettiä panna. Te olette vaatineet prokuraattoria nostamaan syytteen niitä vastaan, ja ne arvoisat edustajat, jotka vieraan maan miehen sinetin poistivat, ovat valmiit vastaamaan tästä teostansa. Minä sanoin, että minä en ole koskaan enkä näinä päivinä luottanut vieraaseen apuun, en myöskään ole ollut mukana hankkimassa aseita vieraan maan miehiltä. Keltä ovat hankitut ne aseet, joilla porvarit ovat asestetut? Ovatko ne kotitekoista laatua (Naurua?) Kotitekoisiako ne ovat ne pommit, helvetinkoneet ja uudenaikaiset kiväärit, joilla porvaristo on asestettu? Meillä ei ole ollut omia aseita toistakymmeneen vuoteen. (Oikealta: Nyt on venäläisiä!)

Täällä sanottiin muiden muassa myöskin se, että herroja ei tyydytä sosialidemokraattien ohjelma siltä kohdalta, jossa puhutaan valtalain voimaansaattamisesta. Siinä sanotaan, että „täydennettynä ulkopolitiikkaa ja sotalaitosta koskevilta osilta". Millä tavalla me tahdomme sen täydentää? Juu, me tahdomme sen täydentää niin, että se kohta muutetaan ulkopolitiikan ja sotalaitoksen suhteen siten, että Suomi julistetaan ulkonaisestikin itsenäiseksi, riippumattomaksi valtioksi, jolla on oikeus asettaa omat ulkomaiset asiamiehensä ja konsulinsa, ja että Suomen ja Venäjän väliset suhteet järjestetään sellaisilla sopimuksilla — nimittäin kauppasuhteet ja muut suhteet, joita aina valtioitten kesken tulee olla, jonka kummankin maan edustuslaitokset tasa-arvoisina hyväksyvät, Samoin sotilaslainsäädäntö on kokonaan siirrettävä Suomen sisäiseksi asiaksi, että venäläinen sotaväki heti rauhan tultua poistetaan pois maasta. (Oikealta: Heti!) — Vaikka heti, olkaa hyvä (Naurua), sekä että Suomi saa lähettää edustajansa myöskin rauhanneuvotteluihin. Sillä tavalla me tahdomme sen täydentää. (Oikealta: Hyvä!)

Minusta tuntuu niinkuin täällä ainakin eräitten puhujain lausunnoista kuvastuisi se käsitys niinkuin Venäjää ei enää tarvitsisi laskea ollenkaan lukuun, niinkuin Venäjä olisi kadonnut maanpallon päältä, niinkuin Venäjän kansaa ei olisi ollenkaan olemassa. Täällä edustaja Kairamo suvaitsi antaa heistä mainesanan „halveksittu" ja „inhoittava". Kuulkaa, hyvät ystävät, minä tahtoisin olla tässä asiassa vakava. Yli 100-miljoonainen kansa ei voi kadota maan päältä. (Oikealta: Bolshevikejä ei ole niin paljon.) Venäjän kansa jää olemaan ja me tulemme aina vastakin olemaan sen kanssa läheisessä kosketuksessa. Sen vuoksi me emme saa halveksia sitä kansaa milloinkaan, ei silloinkaan, kun se taistelee kuolinkamppailua olemassaolonsa puolesta. (Vasemmalta: Oikein! Hyvä!)

Täällä sanottiin, että se koskee bolshevikejä. Ketä ovat bolshevikit, mikä on heidän tarkoituksensa? Bolshevikithan ovat julistaneet taistelevansa kaikin keinoin, kaikin käytettävissä olevin keinoin rauhan palauttamiseksi maahan. Onko se häpeällinen teko koettaa saada maahan rauhaa, koettaa saada sodan kauhut loppumaan, jotka ovat herättäneet kauhua koko maan päällä jo yli kolme vuotta, joka uhkaa saattaa koko ihmiskunnan onnettomuuteen. He ovat päättäneet henkensä ja kunniansa uhalla saattaa maahan rauhan ja Venäjän sotajoukot näyttävät liittyvän tässä jalossa pyrkimyksessä heihin. Saksan sosialidemokraatit — sekä oikeisto- että vasemmistososialidemokraatit — ovat ilmoittaneet aktiivisesti kannattavansa Venäjän työväkeä tässä jalossa pyrkimyksessä saada rauha aikaan mahdollisimman pian. Itävallan sosialidemokraatit ovat myöskin pitäneet Wienissä suuren kokouksen, jossa on ollut yli 50,000 Itävallan työläistä ja jossa he myöskin ovat päättäneet asettua samalle kannalle, kaikin keinoin kannattamaan niitä rauhan pyrkimyksiä, joita Venäjän työväki ja etupäässä juuri bolshevikit ovat kaikin keinoin koettaneet ajaa. On suorastaan surkuteltavaa, että juuri siitä kansanaineksesta, jonka tarkoituksen, jonka taistelun pitäisi olla meille kaikille niin läheisen, — — sillä kansat ja niiden joukossa myöskin me kaipaamme ennen kaikkea rauhaa, sillä ennenkuin rauha saadaan aikaan, on meidän mahdoton järjestää omia sisäisiäkään asioitamme, se on kaiken a ja o — — tästä suvaitsee ed. Kairamo käyttää mainesanaa „halveksittava ja inhoittava". Minä pyytäisin, että käytettäisiin hiukan toista äänilajia silloin, kun on kysymys joka tapauksessa vieraasta kansasta ja silloin, kun on kysymys sen kansanluokan pyrkimyksistä, jotka ovat, sanokaamme suoraan, niin oikeat, että kukaan ei voi niitä vääriksi väärtää. Meidän maamme asema, niinkuin sanoin, jo on myöskin sellainen, että se kaipaa mitä pikimmin rauhaa, ulkonaista rauhaa, jonka seurauksena vasta voi olla myöskin sisäisten olojemme rauhoittuminen. Kun sosialidemokraatit ovat myös päättäneet asettaa oman ehdokaslistansa Suomen hallituksen jäseniksi, ovat he tehneet sen täysin tietoisina kaikista niistä vaikeuksista, kaikista niistä suunnattomista vaikeuksista, mitä sillä hallituk-

sella tulee olemaan edessään. Mehän tiedämme, että koko porvaristo tulee käyttämään kaiken vaikutusvaltansa tämän hallituksen tekojen jarruttamiseksi, virkamiehistö uhkaa lakolla, työnantajat uhkaavat työsululla ja kapitalistit tietysti aikovat kieltää varansa. Mutta kaiken senkin uhalla ovat he päättäneet ottaa itsellensä vastuunalaisuuden koettaaksensa saada maamme asiat järjestetyiksi niin, että me pääsisimme mahdollisimman vähillä kärsimyksillä. Onko se huono tarkoitus? Jos teidän tarkoituksenne on sama, ja jos te teoissa osoitatte, että te siihen kykenette, me toivotamme onnea. Mutta muistakaa, että tätä kansaa on syötetty jo niin kauvan lupauksilla, nyt täytyy seurata tekoja. (Vasemmalta: Oikein!) Ellei tekoja seuraa, niin tätä kansaa ei enää rauhoiteta lupauksilla, se on mahdotonta. Eikä sitä rauhoiteta piiskalla eikä sitä rauhoiteta tuomioistuimilla. Täytyy omata ymmärtämystä, täytyy omata poliittista laajakatseisuutta, täytyy omata asioiden pikkuisen syvemmälle tuntemusta, kuin mitä viime päivien puhujat, ainakin porvariston puolelta, ovat osoittaneet. Minä olen tämän tahtonut saada sanotuksi selostukseksi siitä, millä katseella, millä silmillä me asioita tällä hetkellä katselemme ja arvostelemme. Ei meitä vaivaa kunnianhimo, ei, kaukana siitä. Se on vastuunalaisuuden tunne, tämän kansan pelastamisen halu, joka on meidät pannut ryhtymään tähän äärimäiseen toimintaan. Me tiedämme, että isänmaan pelastus on aina hyvin epäkiitollista työtä. Sehän oli muistaakseni ed. Nevanlinna, joka kerran sanoi, ettei hän toista kertaa lähde pelastamaan tätä kansaa vastoin sen tahtoa. Vastoin sen tahtoa ei sitä kukaan voikaan pelastaa. Ja senvuoksi ne porvarilliset edustajat, jotka mahdollisesti astuvat nyt hallitukseen, tietäköötkin, että heidän on pelastaessaan tätä maata noudatettava samalla myöskin tämän kansan tahtoa. (Vasemmalta kättentaputuksin: Oikein! Hyvä! Puhemies koputtaa.)

Ed. Kallio: Koska edellinen puhuja, ed. Tokoi tahtoi tehdä kaikki ne levottomuudet ja vallattomuudet, joita viime päivinä on täällä tapahtunut, sen syyksi, että tässä maassa on elintarvevarastoja suuremmassa määrässä salattu ja siten saatettu täällä elintarvekurjuus valtaan, niin pyytäisin minä esittää tosiasioita, jotka osoittavat, että ne luullut suuret varastot ovat pelkkää mielikuvitusta, ja syyt elintarvepuutteeseen ovat luonnolliset ja paljon syvemmällä, kuin luullaankaan.

Edellinen puhuja tahtoi johtaa näiden melskeiden syyt 1905 suurlakon vaiheista alkaen ja huomautti siitä, että se nopea taantumus, kuten hän sanoi, joka suurlakon jälestä tapahtui, rakensi pohjaa sille katastroofille, johonka nyt on jouduttu. On kumminkin muistettava, että vaikkakin taantumus ohjelmiin nähden on tapahtunut tosin tässä maassa, niin kyllä täällä on sentään kuljettu koko lailla eteenpäin kansanvaltaiseen suuntaan. Sillä onhan meillä maailman kansanvaltaisin eduskunta, nelisäätyisen tilalla, ja se on jo väkevä ase myöskin vasemmistopyrkimyksille. Kyllä mekin keskusta olemme tunteneet taantumusta, ei meidän toiveitamme ole tämä eduskunta tyydyttänyt. Ja vasemmisto on juuri suuressa määrässä ne toiveet ehkäissyt. Mutta me emme voi silti syyttää sitä, ettei tässä maassa olisi kumminkin eteenpäin pyritty.

Nykyajan kipein kysymys on elintarvekysymys. Useimmissa maissa on heti maailmansodan alusta rakennettu ankara säännöstely elintarpeiden hankinnan ja kulutuksen suhteen. Meillä toimenpiteet ovat olleet koko sodan ajan puolinaisia, ja kun Borovitinoffin senaatin toimenpiteet nojautuivat laittomaan, vuonna 1909 annettuun sotatilaa koskevaan julistukseen, niin kansa ei aluksikaan tunnustanut annettuja määräyksiä itseään velvoittaviksi ja siten ei tämä ohjelma nojautunut kansaan. Viime kevännä koetettiin tuo puute korjata ja eduskunta antoi hallitukselle oikeuden ryhtyä säännöttelemään elintarpeitten kulutusta ja kauppaa antamansa lain nojalla. Mutta kun toiminta täytyi rakentua ennestään turmellulle pohjalle, niin on käytäntö osoittanut, ettei tämän lain käyttö ja elintarpeitten säännöttely ole onnistunut, kuten olisi ollut suotavaa. Minä avonaisesti tunnustan, että tätä lakia on rikottu, on rikottu liian paljon ja sitä ovat rikkoneet kaikki kansanluokat tässä maassa. Yksi välttämätön edellytys elintarvekysymyksen onnistumiselle on, että onnistutaan saamaan kaikki yhteiskunnalliset voimat mukaan. Tätä pitikin viimekeväinen hallitus silmämääränä toiminnalleen. Se muodosti tuekseen elintarvekeskuskomitean, johon se kutsui yhtä monta tuottajien kuin kuluttajienkin edustajaa. Kun hallitus samoin oli kokoonpantu ja vielä lisäksi sosialidemokraattinen elintarvepäällikkö, niin olisi ainakin kuluttajien luullut luottamuksella hallituksen toimiin suhtautuvan. (Vasemmalta: Se oli porvari.) Mitä taas tuottajiin tulee, niin hekin luottivat hallitukseen antaessaan eduskunnassa melkein yksimielisesti kannatustaan sille laille, jolla annettiin valta hallitukselle säännötellä tätä kysymystä.

Ensimäinen kulutuskausi oli lyhyt, ja varastot niukat, mutta onnistuttiin kumminkin pääsemään suuremmitta häiriöittä uutiseen. Täällä edellinen puhuja huomautti siitä, että porvarilli-

nen sanomalehdistö yllytti kansaa rikkomaan tätä lakia. Minä en voi kieltää sitä, ettei joku vastuuton henkilö olisi ehkä jollakin kulmalla noin ajattelematonta puhunut, vaan minä torjun sen syytteen itse kansaa vastaan, sillä kaikkialla oli pyrkimys päästä tässä asiassa säännöllisempiin oloihin. Syyt sen rikkomiseen ovat toiset ja ne suureksi osaksi johtuvat niistä teoista, joihinka täällä suurissa kulutuskeskuksissa myöhemmin ryhdyttiin, joihinka tulen palaamaan. Mutta meillä oli jo kesällä selvillä hallituksessa se pulakausi elintarveasioissa, joka oli syksyllä tuleva. Sentähden ryhdyimme kesäkuumista ilmoista huolimatta varaamaan varastoja tulevien pulien varalta. Silloin kumminkin osoittautui, että harkitsemattomat joukot eivät ymmärtäneet hallituksen hyvää tarkoitusta, vaan vastuuttomat kiihoittajat aluksi saivat joukot liikkeelle ja ryöstivät valtion voivarastot, johon tekoon suhtautui sosialidemokraattinen järjestö myös siten, että täällä syntyi kunnallinen lakko. Työväen kokoukset antoivat epäluottamuksen omalle luottamusmiehelleen, joka suurella ymmärryksellä yritti hoitaa tätä vaikeaa tehtävää. (Vasemmalta: Työväki ei ollut asettanut sitä.) Näin joutui pois johdosta edellisen hallituksen elintarvepäällikkö ja sittemmin tämän tärkeän tehtävän johto on ollut kolmen eri henkilön hoidossa ja nyt viimeksi viikon ajan oman onnensa nojassa.

Te sanotte, ettei sitä sosialidemokraattista elintarvepäällikköä asettaneet sosialidemokraatit. Kylläkai hän tunnustettavasti luetaan heidän joukkoonsa ja kyllä me olimme yksimielisiä hallituksessa, niin hyvin sosialidemokraatit kuin porvaritkin, hänen sopivaisuudestaan johtamaan tätä vaikeaa tehtävää.

Kun tällaiset ulkoapäin tulevat toimenpiteet, kuin suurlakko, tapahtuivat ajalla, jolloin nopeaa ja tarmokasta toimintaa tarvittiin, ja sittemmin elintarvekysymyksen johto on ollut hajanaista, niin on pelättävää, että tämän viimeisenkin lakon seuraukset puutteen ohessa ovat sangen tuntuvat. Koska yleensä ei uskota, kuinka vakava tilanne tällä alalla on, niin pyydän saada muutamilla numeroilla osoittaa asemaa maassamme leipäviljaan nähden. Todellisia laskelmia ei viime kesän sadosta ole aivan tarkoin saatu, vaan jos otetaan keskimäärä viiden viime vuoden sadosta, jota ylemmäs satoa hallojen, kuivuuden ja raesateiden takia tuskin voi laskea, niin voimme sadon arvioida seuraaviin määriin:

Ruista 259 miljoonaa, ohraa 98 miljoonaa kiloa, yhteensä 357 miljoonaa kiloa. Kun näistä määristä vähennetään siemen ensi vuotta varten, ruista noin 43,7 miljoonaa, ohraa 29,3 miljoonaa kiloa ja otetaan lukuun käytössä tapahtuva painon vähennys rukiista 5 prosenttia, ohrasta 23 prosenttia, niin ei jää syötäväksi kuin 257 ½ miljoonaa kiloa. Tähän on laskettava lisäksi tosin vehnäsato ja sekavilja, joita käytetään normaalisissakin oloissa leipäviljana, mutta kun tämän vuoden satoa olemme jo kuluttaneet viime kulutuskaudella, siis ennen 15 päivää syyskuuta, niin emme voi niistä tulevaa satoa ottaa laskelmissa huomioon, sillä päinvastoin niistä tullut sato on epäilemättä vähempi kuin se kulutus, jonka viime kulutuskaudella olemme käyttäneet jo tämän vuoden satoa. Ulkomaalta taas syyskuun 15 päivän ja marraskuun 19 päivän välillä ei ole saatu kuin 4,300,000 kiloa. Kun nyt vertaamme tätä varastoamme kulutukseen ja otamme lisäksi huomioon, ettemme nykyään saa ulkoa mitään, niin asemamme on suorastaan synkkä. Sikäli kun elintarvelautakuntien tiedonannoista voi laskea, on syyskuun 16 päivän jälkeen omavaraistalouksissa jäseniä kaupungeissa 18,600, kulutuskeskuksissa 93,294 ja maaseudulla 1,616,366 henkeä eli yhteensä omavaraistalouksissa 1,728,260 henkeä. Korttitalouksissa taas kaupungeissa 478,233, muissa kulutuskeskuksissa 200,374 ja maaseudulla 728,761 henkeä, eli yhteensä 1,407,368 eli koko kuluttajain luku 3,135,628 henkeä. Kun laskemme edellisille asetuksen myöntämän määrän à 120 kiloa, niin tarvitsevat ne 207,391,200 kiloa, jos taas korttitalouksille otetaan à 110 kiloa, niin tarvitsevat he 154,810,480 kiloa eli yhteensä 362,201,680 kiloa. Tämä on kumminkin n. s. teoreettinen laskelma, mutta todellisuudessa on kulutus suurempi, sillä elintarvelautakunnat kaikkialla pyrkivät antamaan lisäleipäkortteja enemmän kuin olisi toivottavaa. Ja sitä paitsi väkilukumme lienee myöskin huomattavasti suurempi kuin mainitsemani 3,135,000 henkeä, josta määrästä on saapunut tuontikunnalle tietoja tätä korttitaloutta järjestettäessä, joten todellinen tarve on noin 400 miljoonaa kiloa. Senaatissa oleva neuvottelukunta laski sen 402½ miljoonaksi, jossa laskelmassa nähtävästi kumminkin omavaraistalouksien jäsenluku on otettu liian suureksi. Vajaus on näin ollen noin 140 miljoonaa kiloa. Kun tilasto on näin synkkä, täytyy kaura takavarikoida, mutta kun elintarvelaki sallii maanviljelijöille jättää siemenen ja mitä se tuotannon jatkamiseen ehdottomasti tarvitsee, niin täytyi jättää karjalle 100 kiloa lehmää kohden, jotteivät maitotuotteet kokonaan markkinoilta häviäisi, ja myös 240 kiloa hevosta kohden. Näin ei jäänyt sadosta, kun ottaa huomioon, että länsi- ja itä-Suomessa vielä kuivuus aiheutti hyvin huonon sadon, kuin korkeintaan tuohon vajaukseen las-

kettu summa. Mutta kun nyt vielä otetaan huomioon, että kaurasta vähenee 50 prosenttia käytettäessä valmistettaessa ne ryyneiksi ja jauhoiksi, niin on meillä näin ollen vajaus todellisesti 60—70 miljoonaa kiloa.

Se on synkkä tosiasia, jos kulutamme viljaa kuten nykyään, emmekä vaan saa ulkoa apua. Aseman tekee vakavaksi juuri se, kun tuonti on nyt pysähtynyt kokonaan. Kuvaavana esimerkkinä voin mainita, että vuonna 1912 oli viljantuonti tänne 331 miljoonaa kiloa, vuonna 1913 301,300,000, mutta tänä vuonna tähän saakka on tuotu tähän maahan ainoastaan 25,743,000 kiloa. Siis yli 300 miljoonaa kiloa vähempi on tuotu maahamme leipäviljaa kuin tavallisissa oloissa. Tämä osoittaa, ettei niitä suuria luultuja varastoja, joista edellinen puhuja täällä mainitsi, löydy missään. Kun tuonti on noin äärettömästi vähentynyt, sillä merkitseehän se jo meidän keskuudessamme äärettömän paljon, kun tuonti on yli 300 miljoonaa kiloa vähempi kuin ennen. Se lisä merkitsisi paljon, kun näiden säännöstelyjen mukaan, joihin viittasin, koko tarve lasketaan 400 miljoonaksi kiloksi. Nämä numerot velvoittavat jokaista kansalaista vakavasti harkitsemaan tätä kysymystä. Ei tässä yllytys auta; tässä on tosi edessä ja sen pohjalle täytyy tässä myöskin olevat olot järjestää.

Mutta mikä on sitten keinona kansallamme päästä uutiseen? Sillä varminta on näissä oloissa turvata vain itseensä; muu kaikki voi pettää. Tietysti täytyy koettaa kaikilla keinoilla saada viljaa ulkomailta ja kyllä sitä on edellinen hallituskin parhaansa mukaan koettanut, niinkuin edellinen puhuja hyvin tietää, vaan esteet ovat olleet voittamattomat ja sentähden emme voi ulkoapäin tulevaan apuun luottaa. Näin ollen ei ole yhteiskunnalla muuta keinoa kuin kääntyä uudelleen oman maan tuottajien puoleen, pyytää apua loukatulta talonpojalta ja torpparilta ja kehoittaa häntä vähentämään leipäannoksensa pienemmäksi, jotta voitaisiin antaa niille, joilta muuten tulee loppumaan kokonaan leipä. Minä ymmärrän, että maanviljelijän puoleen kääntyminen tällaisten tapausten ja hirmutekojen jälkeen on vaikeata. Viljelijän on tosin vaikea ymmärtää, että hänellä, joka ahertaa pellollaan ja tekee raskasta työtä pitemmän työpäivän kuin kukaan muu tässä maassa, ei ole oikeutta oman työnsä tuotteisiin edes niin paljon, että saisi syödäkseen tarpeellisen määrän kasvattamaansa leipää. Hänen on psykologisesti sangen vaikea sitä käsittää. Minusta tuntuu, että jokaisen hallituksen on vaikea astua esille tällä vaatimuksella, mutta muuta keinoa ei ole. Hänen, viljelijän, puoleen on mentävä luottamuksella, huomauttaen, että on äärimäinen hätä. Jos Suomen talonpojalla on luottamusta hallitukseen, niin se sen tekee, jakaa leipänsä veljensä kanssa, mutta sillä on silloin oikeus vaatia yhteiskunnalta, että se takaa sille kodin rauhan ja että yhteiskunta ottaa hartioilleen kannettavakseen myös ne erikoisrasitukset, joita hän on yksin saanut vuosisatoja tässä yhteiskunnassa kantaa. Meidän täytyy hädässämme toivoa, että Saarijärven Paavon uhrautuvaa veljesverta liikkuu vielä Suomen kansan suonissa, mutta kuluttajan pitää myöskin silloin muistaa, ettei se vaadi selvää leipää itselleen, jos viljanviljelijän täytyy lisäkkeitä myös käyttää äärimäisessä tapauksessa. Maanviljelysväen leivänkulutus on aina ollut ruuan yksipuolisuuden takia tavallista suurempi ja sentähden on ollut oikein, että hänen annoksensa myöskin suunnitelmia tehdessä otettiin vähän runsaammiksi, 10 kiloa kuukautta kohti, kun muille kuluttajille, joille annettiin 6—12 kiloa kuukautta kohti. Mutta jos nyt on pienennettävä näitä annoksia, niin uudessakin järjestelyssä täytyy ottaa huomioon raskaan maantyön tekijän tarve, mutta sen sijaan lapsien ja kevyemmän työn tekijän annos täytyy huomattavasti supistaa ja laskelmissa aluksi sovittaa tätä 6—12 kilon annosmäärää. Mutta kun tämä tuottajiin nähden toteutetaan, niin silloin myös oikeudella voi odottaa, että yhteiskunta suhtautuu maanviljelykseen ja sen kohottamiseen, kuin veli veljeen ja että myöskin kulutuskeskuksissa supistetaan viljan käyttöä. Mutta tämän tehtyään maata viljelevällä väestöllä on syytä vielä toivoa, että kaupungit ja tehdasseudut, joille se nyt oman leipänsä jakaa, eivät lähetä taas kevään tullen vastapalvelukseksi agitaattoreita järjestämään lakkoja toukoaikana, jotka ovat tänäkin vuonna vaikuttaneet sadon pienenemiseen. Tässä minun täytyy sanoa työtoverilleni, edelliselle puhujalle, senaattori Tokoille, että me emme tehneet tässä asiassa kaikkea, mitä meidän olisi pitänyt tehdä. (Keskustasta: Oikein!)

Äsken tapahtuneisiin lakkoilmiöihin, niin kamalia kuin ne ovatkin, minä en halua koskea, sillä minua suomalaisena hävettää kansani puolesta, että historiassamme on semmoinen lehti. Mutta sen verran minä katson kumminkin olevani velvollinen sanomaan, että minä en tunne niitä helvetinkoneita ja pommijuttuja, mistä edellinen puhuja täällä puhui. Minä toivon, ettei yhteisymmärrys kumminkaan olisi kansastamme katkennut, vaan että me yrittäisimme taas uudelleen eteen- ja ylöspäin, unhoittaen ja oppien.

Osoittaakseni vielä, kuinka tukala asema nykyään on, pyydän esittää muutamia numeroita,

jotka puhuvat vakavaa kieltä edellisen lisäksi. Syyskuun 16 päivästä alkaen tarvitsivat korttien haltijat viikossa yhteensä 2,297,810 kiloa. Syyskuun 16 päivästä alkaen marraskuun 25 päivään voi Tuontikunta toimittaa keskimäärin viikossa vain 622,168 kiloa, josta tuontitavarana 93 prosenttia ja kotimaista ainoastaan 7 prosenttia. Siitä määrästä, minkä kortinhaltijat järjestelmän mukaan olisivat oikeutetut saamaan, ovat nyt saaneet kaupungeissa vain 49 prosenttia, kulutuskeskuksissa 51 prosenttia ja maaseudulla 10 prosenttia, joten siis todellista puutetta on olemassa. Kotimainen viljantarjonta on ollut heikko. Keskimäärin on viikossa saatu vain 53,000 kiloa. Marraskuun alussa näytti saanti nopeasti kasvavan, jolloin marraskuun 4—10 päivän välillä tuli 172,000 kiloa, vaan sitten lakon takia laskeutui seuraavalla viikolla vajaaseen 13,000 kiloa, joten tämän jälkeen ei ed. Kirveskään voine väittää, ettei lakko ole elintarvetuotantoon vaikuttanut, kuten hän eräässä istunnossa täällä yritti todistamaan. Lakon vaikutuksesta voisi myös mainita synkkiä esimerkkejä muunkin elintarvetuotannon alalla, mutta tarpeetontahan on niitä täällä luetella. Voin kuitenkin mainita, että esimerkiksi lihaa jaettiin tässä muutama päivä takaperin Helsingissä vain 200 kiloa korttitalouksille. (Vasemmalta: Paljonko ilman korttia?) Yhteiskuluttajille 2,100 kg. tietääkseni samana päivänä, niin ettei se ollut mikään huomattava summa, josta vielä valitettavasti sotilaat veivät suurimman osan. (Vasemmalta: Entäs salakauppiaat?) Sen lihajärjestelmän puolesta ei salakauppiaille annettu kiloakaan. (Vasemmalta: Niillä oli eri kauppiaat.) Lihan ja kalan saannin puolesta ei asema jatkuvastikaan näytä vallan synkältä, mutta sen sijaan kylläkin viljakauppaan nähden. Kuten jo huomautin, Venäjältä tuonti on nyt kokonaan pysähtynyt. Venäjällä vallitseva anarkia vaikutti nykyiseen hankintaan niin, että ne varastot, jotka sieltä olivat tänne tulossa, ovat järjestelmällisesti ryöstetyt, eikä ole suurta toivoa, vaikka lastausta muutamin paikoin viime aikoina on säännöllisesti toimitettu, että niistä lasteista tänne lopultakaan, jos olot siellä pysyvät sellaisina kuin ne nyt ovat, saapuu laisinkaan. Tämän lisäksi voin vielä mainita, että sieltä oli tulemassa myös rehukakkuja huomattavat määrät, joilla olisi meidän karjatalouteemme niin suunnaton merkitys, neljättä miljoonaa kiloa, mutta nekin ovat ryöstetyt, ryöstetyt seuduilla, joissa eivät kuluttajat niitä edes tarvitse. Amerikkalainen vilja on takavarikoitu, muutamia lasteja oli jo lastattu, nekin on estetty tänne tulemasta, niin että asema on epäilemättä synkkä. Asema vaatii yhteisymmärrystä, hyvää tahtoa ja mielenmuutosta niinhyvin tuottajissa kuin kuluttajissakin. Ei meidän tarvitse puhua suurista varastoista, vaan pikemmin nälän säännöstelystä, ja senvuoksi se tehtävä, elintarvekysymyksen järjestely tässä maassa, on jokaiselle hallitukselle, kuten minä huomasin sanomalehdissä edellisen puhujan eräässä työväenkokouksessa sanoneen, aivan ylivoimainen tehtävä.

Sanoin jo äsken, että jokaisen hallituksen on vaikea viljankasvattajain puoleen kääntyä sillä vaatimuksella, että annos on pienennettävä. Mutta minulla on niin hyvä käsitys ammattitovereistani, että he hädän hetkellä siihen suostuvat, jos sen hallitus luottamuksella tekee, ja eduskunta tarkoitusperän hyväksyy, ja lupaa sille samasta hinnasta viljaa takaisin, jos nimittäin onnistutaan tähän maahan ulkoa saamaan viljaa.

Mitä sitten elintarvekysymyksen käytännölliseen hoitoon tulee, niin lienee se paras tulevaisuudessa eroittaa senaatin välittömästä johdosta, tulkoonpa hallitukseen mikä puoluesuunta tahansa. Silloin vältetään se, että hallituksen vaihdoksissa, joita mahdollisesti tulee useinkin tapahtumaan, tämä kysymys ei joudu kokonaan tuuliajolle, kuten nyt. Prokuraattori Svinhufvudin listalla ei ole varsinaista elintarveasiain tuntijaa. Sillä listalla on se puute, mutta meillä on syytä toivoa, jos eduskunta hallituksen siinä oleville henkilöille tahtoo uskoa, että onnistutaan saamaan mainitun hallituksen johtoon tarmokas asiantuntija ja hänelle avuksi tuottajia ja kuluttajia, joiden avulla on toivoa voida hoitaa tämäkin vaikea tehtävä, sikäli kun se nykyoloissa on mahdollista. Mutta kaikkien kansanluokkien yhteistoimintaa ja kannatusta se tarvitsee. Hoito olisi saatava niin järjestetyksi, että sen toiminta nojautuisi yhteiskuntaan ja että keskinäisellä luottamuksella, tarkalla lain noudattamisella ja nopealla toiminnalla onnistuisimme saamaan mielenmuutoksen kansassa, sanon vielä niinhyvin tuottajissa kuin kuluttajissakin, jotta nousisimme vielä kansana siitä lakiapolkevasta alennustilasta, johon kieltämättä on jouduttu tämän lain noudattamiseen nähden. Ja tästä on noustava. Tämä kysymys vaatii myös valistustyötä sekä lain ankaruutta, missä ylimielisesti se aiotaan sivuuttaa. Luottavaa suhdetta kaikkien kansankerrosten välillä, auttavaa kättä, nopeaa toimintaa ja ehdotonta lain noudattamista vaatii tämän kysymyksen menestyksellinen hoito, olkoonpa se sitten minkä aatesuunnan käsissä tässä maassa hyvänsä. Syyt puutteeseen ovat siis toiset kuin edellinen puhuja täällä sanoi. Ei kätketyt varastot, vaan olemattomat varastot ne aiheuttavat puutetta, ja sen takia meillä ei ole oikeutta tässä kiihoittaa eri luokkia toisiaan vas-

taan, vaan käydä kaikki yhdessä tässä kysymyksessä tietoisina siitä, että meille ei ole kenellekään elintarpeita kylliksi. Kaikkien meidän täytyy tyytyä annoksien pienentämiseen. Se on ainoa keino, millä elintarvekysymystä tässä maassa kyetään hoitamaan. (Hyvä, hyvä!)

Ed. Kairamo: Pitkässä puheessaan on ed. Tokoi heittänyt joukon syytöksiä, kohdistaen ne omistavia luokkia ja niin kutsutuita porvareita vastaan. Näissä syytöksissä oli yksi, joka oli täysin oikeutettu. On valitettava tosiasia, että elintarvelakia vastaan on yleisesti rikottu. Mutta kun ed. Tokoi lähetti tämän syytöksensä porvariston osoitteella, niin se oli väärä osoite. Jokainen, joka tuntee näitä asioita ja on voinut niiden kehitystä seurata, tietää, että elintarvelakia vastaan rikotaan yhtä yleisesti työväen kuin omistavien luokkien keskuudessa. Siinä valitettavasti ei ole mitään eroa.

Muut ed. Tokoin syytökset, mikäli minä ne näin ensi kuulemalla voin muistaa, olivat enimmäkseen mitä räikeintä laatua. Kun pyydettiin ed. Tokoita antamaan todistuksia siitä, mitä hän lausui, niin hän vaikeni, hän ei voinut minkäänlaisia todistuksia esittää, ja perusteeksi näille syytöksille jäi siis yksinomaan herra Tokoin oma sana. Ed. Tokoin täytyy kuitenkin tietää, että varsinkin sen vuoropuhelun jälkeen, joka täällä tapahtui tämän kuun 13 päivänä hänen ja ed. Ingmanin välillä, ed. Tokoin sanalla ei ole mitään vakuuttavaa voimaa ainakaan oikeiston keskuudessa. (Hyvä!)

Mielihyvällä huomasin, että ed. Tokoi erityisesti kohdisti sanansa siihen, mitä minä lauvantain istunnossa lausuin. Minä huomaan siitä, että sanani sattuivat oikeaan paikkaan. Valitettavasti ed. Tokoin esitys ei kuitenkaan ollut oikea. Se oli väärä ja on sitä omituisempaa, että sellainen vääristely voi tapahtua, vaikka minun sanani ovat olleet sanomalehdistössä sellaisinaan luettavissa. Minä pyydän, koska asia on tärkeä ja väärinkäsitykset voivat tuoda mukanansa aavistamattomia seurauksia, nimenomaan sanoa, että Venäjän kansasta en ole koskaan puhunut halveksien enkä inhoten, niinkuin ed. Tokoi tahtoi väittää. Minun tarkoitukseni oli sanoa, että vaikka yleisön keskuudessa inho ja halveksiminen suurlakon suhteen on niin yleinen, meidän ei pidä siihen seisahtua, meidän täytyy myös ottaa huomioon se tosiseikka, joka minusta on nykyisessä asemassa kaikkein tärkein, että suurlakon kautta Suomen itsenäisyyspyrinnöt ovat astuneet huomattavan askeleen taaksepäin. Inhoten ja halveksuen en ole puhunut edes bolshevikeistä. Bolshevikit eivät ole sama kuin Venäjän kansa. Mutta tosiasia on, että myöskin Venäjän sosialistit ovat ilmoittaneet eroavansa bolshevikiliikkeestä, eivät ole ainakaan aluksi tahtoneet yhtyä yhteistoimintaan heidän kanssaan. Tähän minä viittasin. Ja kaikkein vähimmin olen tahtonut bolshevikiliikettä syyttää siitä, että se nyt pyrkii rauhaa tekemään. Siitä saattaa olla eri mieltä, milloin on ollut mahdollista Venäjän johtajien piireissä ryhtyä rauhanneuvotteluihin. Mutta se on asia, joka ei tässä yhteydessä tarvitse tulla arvostelun alaiseksi. Ja kun ed. Tokoi tahtoo myöskin rauhankaipuuseen nähden vetää jyrkän rajan vasemmiston ja muun eduskunnan välille (Vasemmalta: Enhän minä ole vetänyt sitä.) — ainakin hänen sanansa olivat asetetut sillä tavalla, ikäänkuin hänen mielestänsä rauhankaipuu olisi voimakkaampi ja tuntuvampi vasemmistossa kuin muualla — niin on kuitenkin syytä huomauttaa, että, Jumalan kiitos, ei ainakaan tässä suhteessa ole minkäänlaista eroa eri kansanluokkien välillä. Rauhankaipuu porvariston keskuudessa on yhtä voimakas, ainakin yhtä voimakas kuin konsanaan vasemmistossa (Vasemmalta: Ei tule kultaa niin paljon!).

Ed. Paavo Virkkunen: Ed. Tokoi on epäilemättä oikeassa siinä, että meidän yhteiskunnallinen ilmapiirimme on tätä nykyä myrkytetty. Minä jätän sanomatta, lisäsikö vai vähensikö hän kiihoittavalla puheellaan tätä myrkytystä. Me, jotka olemme taistelun helteessä, emme voi olla esittämättä syytöksiä ja vastasyytöksiä. En minäkään voi olla näin tekemättä. Mutta luulen, että mitä minulla täällä on sanottavana, sillä on sentään parempi ja tosiasiallisempi perustus, kuin mille ed. Tokoi täällä syytöksensä rakensi. Myönnän senkin, että me emme voi tällaisessa keskustelussa olla koskettelematta niitä tosiasioita, joita ed. Tokoikin käsitteli, mutta kuitenkin täytyy minun sanoa, että pääasiaa ed. Tokoi, hallituksen päämiehen ehdokkaana, ei ollenkaan käsitellyt. Pääasia minusta on se, että hallituskysymystä eduskunnan jäsenet käsittelevät tällä kertaa ja ensi kerran kaksinaisessa asemassaan. Ensinnäkin tulee heidän kansan edustajina korottaa äänensä parlamentaaristen vaatimusten puolesta maan hallituksen asettamisessa, sen puolesta siis, että asetettava hallitus todella nauttii eduskunnan enemmistön ja samalla kansan enemmistön luottamusta. Mutta tämän lisäksi on jokainen edustaja, ollen osallisena siitä korkeimman vallan täydellisyydestä, jonka eduskunta itse on itsellensä omistanut, nyt tilaisuudessa omalla äänellään myötävaikuttaa siihen, että terve parla-

mentarismi todella tulee sovellutetuksi. Jo tämä tosiasia, joka mielestäni on perustava tämän kysymyksen käsittelemisessä, on omiansa johtamaan meitä oikeaan, kun kanta on määrättävä niiden kahden hallituslistan suhteen, joitten välillä vaali nyt on tapahtuva.

Pyydän ensiksi esittää erään yleisen nähkökohdan, jolla tässä asiassa mielestäni on oleellinen merkitys, mutta johonka ed. Tokoi edustamansa tulevan hallituksen päämiehenä ei ensinkään kajonnut; ja tästä näkökohdasta haluan vetää eräitä johtopäätöksiä. Siihen on kyllä viime lauvantain keskustelussa jo viitattu, mutta tuskin tarpeellisella painolla.

Ed. Tokoin listaa on asianomaisten omalla taholla ja nähtävästi jollakin ylvästelyllä mainittu „punaiseksi senaatiksi". Tähän nimitykseen saattaa sisällyttää paljonkin. Sen esittäjien taholla tahdottanee tällä nimellä alleviivata sitä — niin olen minä ainakin ymmärtänyt —, että lista on oleva täällä toimeenpannun työväen vallankumouksellisen suurlakon eräs tulos tahi voitto. Ja ilmeistä onkin, että se tavallisissa rauhallisissa oloissa ei milloinkaan olisi nähnyt päivänvaloa. Ed. Tokoi listallaan tahtoo olla ei ainoastaan solidaarinen vallankumouksen kanssa, vaan hän on valmis ryhtymään vallankumouksen suoranaiseksi palvelijaksi. „Suurlakko on päättynyt, mutta vallankumous jatkuu" — näin kuulimme julistettavan muutamia päiviä sitten. Jatkuminen tarkoittanee sitä, että juuri tämän „punaisen senaatin" tulisi keltaisesta talosta jatkaa vallankumousta, kun sen nyörit edellisinä päivinä on Siltasaarelta hoidettu. Herra Tokoi on valmis uudelleen menemään senaattiin, mutta tällä kertaa yhdessä täällä virka-avajaispuheensa jo pitäneen ed. Salinin y. m. tovereittensa kanssa, valmis menemään jatkamaan sitä vallankumousta, jonka he tässä maassa ovat aloittaneet ilmiöin ja seurauksin, jotka me kaikki tunnemme. Jollemme muustakaan tietäisi, että ed. Tokoi on läheisessä yhteydessä sosialistien harjoittaman terrorin kanssa, niin on tämän listan esittäminen siitä avonainen todistus.

Kuten kaikki tietävät, on maassamme harjoitettu sosialistinen hirmuvalta ollut tähdätty suorastaan tätä eduskuntaa vastaan. Iskuna suoraan eduskunnan kasvoihin, sen ed. Vuoristo täällä julisti. Ed. Tokoi ehdokastovereineen on halukas tätä taistelua eduskuntaa vastaan jatkamaan. Hän välittää vähän parlamentarismista, sillä eihän hänelle saata olla tietämätöntä, että hänen punainen senaattinsa ei omista eduskunnan enemmistön, vaan korkeintaan sen vähemmistön luottamusta. Punainen senaatti ei edusta mitään kansanvaltaa, vaan vähemmistövaltaa. Täällä toimeenpantu vallankumous on siitä vallan merkillinen, että siinä ei ole noussut, niinkuin historiallisissa vallankumouksissa yleensä, oikeuksissaan poljettu kansan enemmistö vähemmistön sortovaltaa vastaan, vaan siinä kapinoi, tilapäisten voimakeinojen käyttäjänä, kansan enemmistöä vastaan vähemmistö, joka kaikkein pätevimmällä tavalla ja aivan hiljakkoin on vähemmistöksi tässä maassa todistettu. Sosialidemokraateilla, joiden johtajana ed. Tokoi eduskunnalle tarjoo punaisen senaattinsa, on vähemmistöasema nykyisessä eduskunnassa, samoin Helsingissä, samoin koko Suomen maassa. Mutta vähemmistönä he ovat pääkaupungissa ja muualla maassa mellastaneet tavalla, joka on saattanut maan koko elämän täydelliseen häiriötilaan.

Tämän perustuksella on oikeutettu sanomaan, että ed. Tokoi ei ole ylen kaino, kun hän samalta eduskunnalta, jota vastaan hänen puolueensa kapinoi ja hän itse on valmis maan hallituksessa, jos hän sinne tulee, edelleen kapinoimaan, pyytää aikeilleen luottamuslausetta. Parlamentarismin ja kansanvallan periaatteet hän on heittänyt kauvas selkänsä taakse. Ed. Tokoi on kyllä osoittanut olevansa taitava kannan ja aseman muutoksissa aina sen mukaan, kuin tarve kulloinkin on vaatinut. Mutta punaisen senaatin esittäminen ja vahvistuksen pyytäminen sille tältä eduskunnalta, se on hänellekin sentään ennätys.

Parlamentarismin ja kansanvallan periaatteet hylänneenä tällä punaisella senaatilla tietysti täytyy olla olemassa-olonsa tukena jokin toinen valta, kuin kansan enemmistön luottamus. Suomen kansalla on jo riittävästi kokemusta, mikä tämä tuki on oleva. Se on suoranainen väkivalta, se on vieraiden pistimien ja kiväärien voima. Jos punainen senaatti tulee valtaan, niin siihen sen ovat nostaneet vieraat pistimet Suomen miesten käsiin lainattuina. Kun tämän punaisen senaatin elämisen ehto on tämä, niin silloin se ei ole hylännyt ainoastaan kansanvaltaisuuden, vaan myöskin, minun täytyy se sanoa, kansallisuuden suorat ja ylevät linjat. Sillä muuksi kuin epäkansalliseksi minä en voi leimata sellaista valtaa, joka, vaikkapa olisikin suomalaisten miesten harjoittamaa, tarkoitustensa hyväksi käyttää venäläisiä pistimiä. Tässäkin kohdassa on olemassa yhtä läheinen kuin surkuteltava yhteys aiotun punaisen senaatin ja täällä harjoitetun hirmuvallan välillä. Tämä yhteys on enemmän kuin periaatteellinen, jolla minä tarkoitan sitä, että kumpainenkin yhtä vähän välittää todellisesta kansanvallasta. Täytyy totuuden nimessä

sanoa, tämä yhteys on myöskin käytännöllinen. Ja tämän asian puolen selvittämiseksi minun on huomauttaminen vielä seuraavista tosiseikoista.

Minulle ei ole varsin selvää, mitä mahdollisesti suuriakin voittoja hirmuvallan toimeenpanijat kuvittelevat ja julistavat saavuttavansa kapinallisella liikkeellään. Mutta yhdestä tuloksesta voimme kuitenkin olla kaikki, sekä vasemmisto että oikeisto, yksimieliset: tähän maahan on tämä hirmuvalta kaikilla aloilla tuottanut täydellisen sekasorron, jonka vaurioita jokaisen uuden hallituksen, tuli se olemaan millainen tahansa, on oleva vaikeata korjata. Minä en voi hyväksyä ed. Tokoin lausetta, että anarkia, jota täällä on harjoitettu, ei olisi lähtenyt työväen piiristä. Se olisi mieluinen tosiasia, jos niin olisi laita, mutta niin ei ole laita. Minulla on se käsitys ja minä voinen sen todistaa, että punainen senaatti on lähtöisin kansanliikkeestä, joka on aseettomia kansalaisia satamäärin raastanut vankeuteen, ihmisiä sairasvuoteelta ojennetuin revolverein pakottanut kulkemaan vankilaan, kotien rauhaa hävittänyt sisäänmurroin ja monilla muilla väkivaltaisuuksilla, virkamiehiä kiväärein ja pistimin uhannut ja heitä estänyt rauhallista työtään yhteiskunnan hyväksi harjoittamasta.

Eikä tässä vielä kyllä. Edessämme on vielä tuo surullinen lehti edellisten päivien historiaa, joka on Suomen aikakirjoissa säilyvä kaikkein mustimpana. Työväen vallankumouksellinen keskusneuvosto, joksi se on virallisesti nimittänyt itsensä, on ottanut pistimiä ja kivääreiä lainaksi, niitä se on pannut tuhansien sosialistien käsiin, ja kun se näin on tehnyt, niin eihän ole voinut olla toisin, kuin että niitä on myöskin käytetty. (Ed. Tokoi: Se ei ole niitä ottanut.) [Minä tulen vielä, ed. Tokoi, tähän asiaan myöhemmin; olette hyvä ja odotatte.] Työväen vallankumouksellisen keskusneuvoston lähetit ja palvelijat ovat kansalaisten verellä tahranneet maan ja tahranneet omat kätensä. Yksityistapauksiin ei ole halua kajota minunkaan, niin surullisen runsas kuin tämä ainehisto olisikin. Mutta yksi kuva on näiden kauheuksien, tämän rietttaan toiminnan yhteydessä jäänyt lähtemättömästi minun mieleeni ja minä olen kysynyt itseltäni, enkö väistäisi velvollisuuttani, jollen sitä tältä paikalta koskettelisi. Tässä yhteiskunnassa on eräs äiti, leski, joka kuluneina kauhun päivinä on menettänyt kaksi vanhinta poikaansa, köyhän kotinsa tuet. Tämä on tapahtunut oloissa, joita lienee mahdotonta täysin vastaavasti sanoin kuvata. Riittää, kun mainitsen, että kymmeniä käsittävä työväen vallankumouksellisen keskusneuvoston palvelijajoukko heidät sananmukaisesti teurasti. Siinä oli toiminnassa se ainoa todellinen lahtarikaarti. Korvissani soivat vieläkin tämän äidin epätoivoiset valitukset, sillä minä olen ne kuullut. Raastetun, lastensa verellä tahratun epätoivoisen kodin äiti kysyi minun kuullen, onko enää mitään oikeutta ja vanhurskautta maan päällä olemassa, vai saavatko ihmispedot teurastaa nuorta lupaavaa elämää, ilman että lain ja oikeuden käsi heihin ulottuu. Ja hän esitti minulle kysymyksen, kutka ovat vastuunalaisia hänen kotinsa ja elämänonnensa tuhoamisesta.

Luulen, että tämän tuntemattoman maahan murjotun äidin nyyhkyttävä ääni on kaikessa heikkoudessaan kyllin voimakas kaikuakseen yli laajan Suomenmaan. Maa ja kansa kysyy, kutka ovat vastuussa siitä, mitä on tapahtunut. Ja tämä kysymys on selvitettävä, sillä se määrää kantamme myös punaiseen senaattiin nähden. (Vasemmalta: Ei se määrää, muut syyt.) Vastuusta tosin minä en tahdo puhua liioittelemalla enkä umpimähkään. Kun on sattunut tapauksia, joiden laajuus on niin suuri, että niitä täytyy pitää suorastaan kansallisena onnettomuutena, niin on vastuukin niistä kyllä laaja. Ei se rajoitu yhteen eikä yksiin. Syytä saattaa kyllä olla itse kussakin. Mutta jos minä tämän avonaisesti tunnustan, niin minä en toisaalta saa yksityisten syyllisyyttä ollenkaan heikentää. Juuri tänä hetkenä meidän täytyy siveellisyyden vaatimukset selvinä esittää, tosin aina ensi sijassa itseemme mutta myöskin toisiin ja yhteiselämäämme nähden.

Minulla on tämä mieli, kun käyn koskettamaan tätä asian puolta. Minä en voi olla kohdistamatta syytöksiä, niinkuin minä alussa huomautin, mutta minä olen ne tarkasti perustava. Ensiksi nousee kysymys työväenliikkeen johdon, tässä tapauksessa lähinnä työväen vallankumouksellisen keskusneuvoston, suhtautumisesta näihin rikoksiin. Olen katsonut voivani nimittää näitä murhamiehiä ja ihmisteurastajia työväen vallankumouksellisen keskusneuvoston, tämän virallisen tribunaalin, palvelijoiksi. Minulla on siihen oikeus seuraavista syistä. Tiedossamme on ainakin osa niistä ohjeista, joita keskusneuvosto on antanut niille, jotka se lähetti ase kädessä yhteiskuntaa terrorisoimaan. Näiden ihmisten esiintymistä ja tekoja on ohjannut heille annettu oikeus olla nimiään ilmaisematta. Punanauhaiset katusankarit eivät ole uskaltaneet ja he ovat suoraan sanoneet, ettei heidän tarvitse nimiään mainita, kun niitä heiltä on kysytty. Tämä tietää ennakolta annettua varmuutta siitä, ettei tarvitse tihutöistään vastata mieskohtaisesti. Saa vetäytyä joukon ja järjestön ja vallankumouksen taakse ja

miitten turvin aivan edesvastuuttomasti kapinallista hirmuvaltaa harjoittaa.

Tästä minulla on omaakin kokemusta. Virkamiehenä katsoin minäkin olevani pakotettu etusijassa sen nuorison tähden, jonka turvallisuudesta koulutalossa minun on vastaaminen, alistumaan sellaisen hirmuvallan edessä. Mutta kun minä samalla osoitin sen rajan, missä alistumiseni päättyy ja minut sen johdosta, että kieltäydyin tottelemasta minuun itseeni kohdistettua käskyä asestettujen miesten keskellä, huolimatta siitä, että tiedettiin minun olevan kansanedustajan, kuljetettiin kaupungin katuja pitkin kahteen vartiopaikkaan, silloin viilsi häpeäntunne sydäntäni kahdesta syystä. Ensiksi siitä, että Suomen miehet, jotka nimittävät itseänsä vapaiksi ja sanovat olevansa kansanvaltaisia, ovat alentuneet kantamaan vierailta kansamme sortajilta saamiaan pistimiä ja niillä uhmaten häristelevät omien kansalaisten, jopa kansanedustajan edessä. Toiseksi siitä, että raukkamaisuus näissä miehissä oli niin suuri, etteivät uskaltaneet nimiään ilmaista ja suorastaan vetosivat heille annettuihin oikeuksiin mellastella nimittämättöminä. Työväen vallankumouksellinen keskusneuvosto on heille siihen antanut aivan avoimen valtakirjan.

Keskusneuvoston palvelijat ovat myöskin saaneet ohjeen esiintyä jäykästi ja kovasti. Tämä nimenomaan ilmoitettiin minulle vallankumouksellisen tutkijakunnan edessä, jonne minut kuljetettiin, samalla kun pahoiteltiin kohtelua, jonka alaiseksi minä olin joutunut. Tahdottiin tehdä se ymmärrettäväksi näitten ohjeitten valossa. Todella saadaan tällaisten ohjeitten lupapiiriin mahtumaan kaikki, mitä tässä maassa on viimeisinä päivinä tapahtunut. Kuinka syvälle vallankumouksellinen keskusneuvosto itse on tällä luisuvalla pinnalla vajonnut, näkyy siitä, että julkaisu, joka virallisesti ja kaiketikin oikeutuksella nimittää itseään „Työväen vallankumouksellisen keskusneuvoston tiedonantolehdeksi", kun se kertoo täkäläisestä vankilasta vapautetun joukon henkilöitä, joitten seassa tiedämme olleen ainakin yhden murhamiehen, se suurimmalla mielihyvällä saattaa tiedoksi, että heidät työväentalossa otettiin vastaan raikuvin eläköönhuudoin. Tällaiset pahantekijät ottaa työväen vallankumouksellinen keskusneuvosto oikein virallisesti turviinsa. Ja kun tämä neuvosto näillä ohjeilla ja tällaisilla määräyksillä panee aseet tuhansien palvelijoittensa käsiin, joitten itsensä ei tarvitse vastata teoista, niin olisihan suorastaan ihme, jollei kansalaisten verta vuodatettaisi. Vastuu siitä, mitä tässä maassa on tapahtunut, on nykyään ja historian edessä työväen vallankumouksellisen keskusneuvoston.

Mikä on nyt herra Tokoin punaisen senaatin asema kaikkeen tähän? Vastauksen antaa sen ohjelmassa oleva yleisen amnestian ehdotus. Tapansa mukaan ovat sosialidemokraattisen puolueen johtomiehet kirjoittaneet tämänkin lausuntonsa niin oraakelimaisesti, että sitä ehkä voidaan eri tavalla tulkita. Mutta minun täytyy asettaa kysymyksenalaiseksi, voidaanko sitä lausetta ensinkään selittää niin, että murhaajat ja ihmisteurastajat sentään on aikomus jättää amnestian ulkopuolelle. (Vasemmalta: Voidaan!) Sitävastoin voidaan sanamuoto varsin hyvin ymmärtää niin, että tarkoitus on antaa näillekin heidän teoistaan yleinen anteeksianto. Jos näin on, niin silloin punainen nimi tälle aiotulle senaatille ei merkitse poliittista ja yhteiskunnallista radikalismia, jota minä sellaisenaan en ollenkaan pelkää, vaan se viittaa siihen, että punainen väri on veren väri.

Mutta joskaan herra Tokoilla ja hänen ehdokastovereillaan ei ole tarkoitus vetää tätä äärimäistä johtopäätöstä heidän esittämänsä amnestian sanamuodosta, niin jää heidän osallisuutensa työväen vallankumouksellisen keskusneuvoston toimintaan ja siihen, mitä sen johdolla on rikoksia tehty, läheiseksi, aivan liian läheiseksi, jotta minun käsitykseni mukaan voisi olla puhettakaan siitä, että Suomen kansa onnellistutettaisiin heidän muodostamallaan hallituksella.

Me tulemme tässä näet uuteen kysymykseen, koko sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän osallisuuteen viimeisiin tapahtumiin, ryhmän, joka esittää punaisen senaatin ja on valmis äänestämään sen valtaan. Merkittävä on, että jo näitten mullistusten riehuessa esiintyi sosialidemokraattisen ryhmän keskuudessa ilmeinen pyrkimys päästä vapaaksi kaikesta vastuunalaisuudesta siihen, mitä ympärillämme tapahtui. Ed. Valpas-Hänninen tiesi kertoa eräässä istunnossa, että lakon johto ei enää luule voivansa hallita lakossa olevia aineksia. Ed. Lehokas ilmoitti eräässä seuraavassa istunnossa, että vastuunalaisuus siihen, mitä tapahtunut on, ei suinkaan ole eduskunnassa olevalla sosialistiryhmäliä, eikä lakon johto eikä sen jatkaminen ja lopettaminen ole meidän asiamme, hän lausui. Tätä lausuntoa piti erehdyttävänä ed. Airola, jonka mielestä sosialidemokraattisella eduskuntaryhmällä ei ole aikaisemminkaan ollut mitään lakon johdon kanssa tekemistä eikä sillä ole määräysvaltaa siinä asemassaan. Tähän on vain sanottava, että nämä väitteet eivät ole totta. Kuinka voi ed. Airola puhua tällaista, kun virallisesti ilmoite-

taan aivan toista? Onhan täällä mainitsemassani virallisessa tiedonantolehdessä suoraan ilmoitettu, että muiden edustavien sosialidemokraattijärjestöjen kanssa on sosialidemokraattinenkin eduskuntaryhmä työväen vallankumouksellisen keskusneuvostoon valinnut jäseniä, viimemainittu muistaakseni kolme. Nimet ovat verhotut salaperäisyyteen tavallisen taktiikan mukaan, mutta jotakin nimistäkin tiedetään. Minä en luule erehtyväni, kun lausun, että punaisen senaatin ehdokkaissakin on juuri näitä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän edustajia työväen vallankumouksellisessa keskusneuvostossa, mutta ed. Tokoi tietysti tietää sen asian paremmin ja voi siitä tehdä täällä ilmoituksen.

Niiden tosiseikkojen nojalla, joita olen maininnut, ja sen nojalla, miten sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on suhtautunut työväen vallankumoukselliseen keskusneuvostoon, sen täydellisen vaikenemisen nojalla, jota se näinä päivinä on noudattanut ja valitettavasti edelleenkin näkyy noudattavan tapahtuneiden hirmutekojen tuomitsemiseen nähden, on sanottu ja voidaan sanoa, että sen kädet ovat veljien verellä tahratut. Minä puolestani en haluaisi tällä tavalla sanoa. Minä asetun mielelläni odottavalle kannalle. Minä en voi ajatella muuta, kuin että sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässäkin on, kuten niitä on varmasti paljon sosialidemokraattisessa puolueessa, niitä, jotka sydämensä inholla ja kauhulla loittonevat niistä eläimellisistä teoista, joita työväen vallankumouksellisen keskusneuvoston vastuulla tässä maassa on harjoitettu. Minun on mahdotonta edellyttää, että vasemmisto tässä kamarissa tositeossa tahtoisi asettua hyväksymään tehtyjä kauheuksia. Mutta minä valitan sitä, että mitään voimakasta ja vapauttavaa sanaa ei koko tämän suurilukuisen vasemmiston taholta tähän saakka ole kuulunut. Onko niin, että puolueruoska on niin iskevä, ettei kukaan täällä uskalla esiintyä niin, että he vapauttaisivat sielunsa ja voisivat itsensä tuntea vapaiksi ja itsenäisiksi ihmisiksi? Maan ja kansan ovat viime päivien tapahtumat tehneet hyvin herkkäkuuloiseksi; sen korvat ovat kääntyneet erittäin sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puoleen. (Vasemmalta: Joko vihdoinkin?) Surkeata on, jos ei se vieläkään saa yhtään selvää ja vapauttavaa sanaa kuulla. (Vasemmalta: Ne on sanottu jo ennen näitä tapahtumia.) Minä olen lukenut ed. Valpas-Hännisen äänenkannattajaa uskollisesti näinä päivinä, mutta en ole huomannut siinä mitään siihen suuntaan lausutun, ja sitä minä valitan. Jos tässä erehdyn, jos ed. Valpas-Hänninen voi osoittaa, että olen erehtynyt, niin ei kukaan siitä iloitse enemmän kuin minä.

Kaiken sen perustuksella, mitä minä olen lausunut, on minun kantani ed. Tokoin punaiseen senaattiin nähden selvä. Eduskuntavaalien tulos saattaa eräissä suhteissa olla epäselvä, mutta ainakin yhdessä se on vallan selvä. Suomen kansan enemmistö on lokakuun 1 ja 2 päivinä ilmilausunut tahtonsa: se ei tahdo sosialistista hallintoa. Se on lähettänyt tänne enemmän kuin 100 edustajaa siinä tarkoituksessa, että he pitäisivät huolen siitä, että maa ja kansa saisi toisellaisen hallituksen kuin sen, minkä ed. Tokoi sille tarjoaa. Ja tämä lähes kaksi kuukautta sitten julkilausuttu kansan tahto ei suinkaan ole muuttunut siitä, mitä sosialidemokraattinen puolue ja työväen vallankumouksellinen keskusneuvosto on toimeenpannut tässä maassa viimeisinä päivinä. Kansan enemmistölle olisi punainen senaatti kauhistus. Kansa tahtoo toisellaista hallitusvaltaa. Ed. Tokoin mielilause, jota hän yhäti vatkuttaa täällä eduskunnassa, on se, että „vallankumous jatkuu". Sehän on hyvin mahdollista. Sehän on varsin mahdollista, että me saamme vielä paljon kovempia kokea, mutta joskin niin on — ed. Tokoi tietää sen paraiten — niin eivät mitkään uhkaukset voi kansan enemmistölle suositella hänen punaista senaattiansa.

Omasta puolestani minä olisin mielelläni nähnyt vielä laajemman kokoomushallituksen syntyvän, kuin minkä porvarilliset ovat saaneet aikaan, sellaisen kokoomuksen, jossa olisi edustettuina sosialidemokraateistakin niitä, jotka viime päivien hirmutekoihin ovat joka suhteessa osattomat ja niistä selvästi sanoutuneet irti. Mutta kun tämä ei näytä olleen ainakaan tällä hetkellä mahdollista, niin minä tervehdin jotenkin jakamattomalla tyytyväisyydellä herra Svinhufvudin listaa ja aivan eheällä tyytyväisyydellä hänen esittämäänsä ohjelmaa. Hyvin käsittäen sen erinomaisen vaikean aseman, jossa tämä hallitus, jos se valtaan asetetaan, tulee toimimaan, ja alttiisti tunnustaen, että ne miehet, jotka nykyisissä oloissa ottavat hallitustaakan kantaakseen, tekevät suuren isänmaallisen uhrauksen, minä toivotan heille heidän vastuunalaisessa työssään maan ja kansan hyväksi parhainta menestystä, kestäväisyyttä ja siunausta. (Keskustasta ja oikealta raikuvia kättentaputuksia. Lehteriltä ääni: Tämä puhe olisi joka osassaan saatava Suomen kansan luettavaksi! — Puhemies koputtaa.)

Istunto keskeytetään k:lo ½ 7:ään.

Täysi-istunto päättyy kello 4,20 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo ½ 7 i. p.

Ed. Ahmavaara: Ed. Paavo Virkkusen tyhjentävä ja erinomaisen sisältörikas lausunto vapauttaa minut pitemmästä lausunnosta. Minä kaikin puolin pyydän yhtyä siihen lausuntoon, minkä ed. Virkkunen täällä äskettäin antoi. Sen lisäksi pyydän kosketella ainoastaan muutamiin kohtiin.

Ed. Salin lauvantain istunnossa ja ed. Tokoi tänä päivänä ovat koettaneet puhdistella vasemmistoa siitä tahrasta, minkä se viime päivinä on päällensä vetänyt. Ja totta puhuen, se sietää puhdistusta. Mutta minä pelkään, että tämä puhdistus, ei ainakaan sellainen, kuin se tähän asti on näiden kahden edustajan lausunnossa tapahtunut, ei voi tätä tahraa puhdistaa. Ja mikä ikävintä, niin historia tulee, niinkuin täällä on sanottu, pimeimpinä lehtinään kertomaan kaikesta siitä, mitä täällä viime aikoina on tapahtunut. (Vasemmalta: Ahmavaarako sen kirjoittaa?)

Ed. Tokoi sanoi, että työväen johdon taholta on kaikella tavalla koetettu rauhoittaa työväkeä. Katsellaan nyt pikkuisen, minkälaista se rauhoitus on ollut. Pitkin syyskesää ja syksyä on „Työmies"-lehti toistaan kiihkeämmissä kirjoituksissa koettanut työväestöä yllyttää niihin tekoihin, jotka nyt viime aikoina ovat puhjenneet ilmi. Se on uskotellut, että porvarit muka tässä maassa ovat perustaneet heidän kielellään niin sanottuja lahtarikaarteja työväkeä vastaan. (Vasemmalta: Niinhän ne ovat tehneet.) Jokainen rehellinen kansalainen tässä maassa tietää, että tämä on kokonaan keksittyä. Mutta sellaisille joukoille, jotka asiasta eivät ole selvillä ja jotka eivät lue muuta kuin „Työmiestä", niille se menee täydestä, siitä meillä on surullisia todistuksia. Nämä suojeluskaartit ovat perustetut yksinomaan ihmisten hengen ja omaisuuden turvaksi rosvoutta vastaan. On kyllä myönnettävä, että sellaisia rosvokaarteja vastaan — sillä tämä nimi on täysin ansaittu — kuin viime viikkoina ovat punakaartilaiset esiintyneet, sellaisia vastaan on kyllä olemassa tämmöinen suojeluskaarti ja olisi ollut suotavampi, että se olisi ollut paljon voimakkaampi, mutta työväkeä vastaan se ei ole tähdätty. Sillä minä olen vakuutettu ja olen kuullut näinä päivinä lukuisien työmiesten, paraitten työmiesten lausuvan paheksumisensa kaikesta tästä kansalaisveren vuodatuksesta, mitä nyt on tapahtunut. Ja te herrat vasemmistossa saatte olla vakuutetut, että yhä enemmän tullaan lausumaan juuri työväen puolelta tuomioita menettelystänne. Me emme usko Suomen työväkeä kaiken kiihoituksenkaan jälestä niin kehnoksi, että se voisi tällaista hyväksyä, meillä on paljon korkeammat käsitykset Suomen todellisesta työväestöstä. Yhdessä suhteessahan tämä on ollut hyvä, vaikka se on ollut liian kalliisti ostettu emmekä suinkaan olisi suoneet, että se kansalaisverellä olisi ostettu, nimittäin nämä viime viikkojen tapahtumat ovat avanneet Suomen kansan silmiä, ne ovat avanneet näkemään, minkälaista politiikkaa vasemmisto tässä maassa harjoittaa. Se on tullut huomaamaan, että kaikista korulauseista huolimatta vasemmisto ei enää kulje siveellisillä keinoilla päämääräänsä kohti, vaan että se on tarttunut tämmöisiin hirmutekoihin, ja sillä tiellä, minä olen vakuutettu, ei Suomen kansan työväestö pitkälle teitä seuraa.

Täällä ed. Tokoi lausui kuinka suurlakon jälkeen vuonna 1904 luvattiin kauniita ohjelmia toteuttaa, mutta että tuli sitten synkkä taantumus ja kuinka nyt taas on taantumus yhä enemmän pistänyt esiin. Se on aivan totta, mutta juuri tällaiset veriteot ne taantumusta lietsovat väkisinkin esiin ja voi käydä niin, että meidän niin sanottujen porvarien, joita te kuvaatte kaiken edistyksen vastustajiksi, täytyy taistella todellisen edistyksen puolesta. Se aika on jo nyt käsissä. Sillä kyllähän te tiedettä, mitä ihmiskunnan aikakauskirjat puhuvat aina tällaisten julmien tekojen perästä. Taantumus tulee, mutta siihen taantumukseen ovat syynä ne, jotka harjoittavat tämmöistä hirmuvaltaa. Kun täällä viime kevännä puhuttiin niin paljon vapaudesta ja me kaikin uskoimme, että täällä tulee todella vapauden aika, jolloin täällä vapaus ja kansanvalta pääsevät vallitsemaan, niin tämä kaikkein meidän sydäntämme lämmitti, mutta täytyy valittaa, että meidän kansamme seassa on niin paljon löytynyt aineksia, jotka polkevat kaiken kansanvallan, kaikki vapauden ihanteet jalkainsa alle ja ryhtyvät terrorismiin ja veljesmurhaan. Juuri vapauden, juuri kansanvallan nimessä täytyy panna tällaista menettelyä vastaan vakava vastalause. Mutta ikävä on, ettei vakavimmallakaan vastalauseella voida saada virvoitetuksi niitä rauhallisia vanhuksia ja muita viattomia kansalaisia, jotka ovat tuon teurastusjoukon uhreiksi joutuneet. Antakoon tämä, minä toivoisin sitä, vasemmistollekin tulevaisuuteen edes jotakin ohjauksia. Toivon, että hekin sisimmässään jo tunnustavat, vaikka eivät sitä julkisesti tahdo tehdä, että on ammuttu pahasti harhaan ja on lietsottu voimia liikkeelle, joita kenties ei ole aina voitu hillitäkään. Mutta kun minä tämän lisäksi muistan, että jo Oulusta lähtiessäni tänne kuulin

eräältä puhtaalta sosialidemokraatilta, jonka oikeaoppisuutta ei siellä kukaan epäile, kaiken tämän, joka nyt on tapahtunut — hän sanoi, että tässä tulee pian verilöyly, jota ei voida estää (Vasemmalta: Sanottiinhan se täältä jo monta vuotta takaperin) — ja kun hän sen tiesi jo viikkoja ennen sanoa, ennenkuin oli mitkään kunnallislait tai muut esillä, niin kyllä täytyy tulla siihen tulokseen, että se oli jo pitemmän aikaa harkittu. Kun tulin eduskuntaan ja kuulin, mitä vasemmiston taholta lausuttiin ja että näitä lausuntoja pulpetin kansilla vahvistettiin, tulin huomaamaan, että tuo oululainen sosialisti oli puhunut aivan oikein, tulin huomaamaan, että on säännöllisesti, järjestelmällisesti, harkitusti tämä julma teko saatu toimeen ja viimeiset voitelut tälle kaikelle oli arvoisain vasemmistoedustajain täällä antamat uhkaavat vaatimukset. Sen vuoksi olin jo silloin vakuutettu, että mitkään hetkelliset parannukset, kunnallislait tai muut, eivät voisi estää tätä terrorismia, tätä vallattomuutta, mikä nyt oli tulossa. (Vasemmalta: Entä se todellinen edistysmielisyys?) Minä puhun myös siitä.

Täällä ed. Tokoi lausui muun muassa, että elintarvelakia ei ole kukaan tässä maassa tai etupäässä — niinkuin hän sanoi — porvarit noudattaneet. Ja hän meni niin pitkälle, että hän väitti porvarien kehoittaneen julkiseen taisteluun ase kädessä tätä lakia vastaan. Me pyysimme silloin jo ed. Tokoilta edes yhden esimerkin, mutta ainoatakaan ei hän voinut tuoda, ja niin kauvan kun ei herra Tokoi voi tuoda tästä esimerkkiä, on hänen puheensa paljaita Tokoin tuulesta temmattuja mielikuvia eikä totta. (Vasemmalta: Lukekaa porvarilehtiä!) Olen minä niitä lukenut enkä ole huomannut niissä mitään sellaista. Sellaiset väärennykset kuin täällä äsken eräästä sanomalehdestä luettiin, kun siepattiin lause sieltä, toinen täältä, eivät kelpaa todistukseksi. Kyllä te itse ymmärrätte, ettei niissä semmoiseen kehoiteta. Mutta myöntää täytyy, niinkuin täällä on myönnetty, että elintarvelakia ei ole seurattu enempää työväestön kuin muittenkaan puolelta, mutta tähänkin ovat luonnolliset syynsä. Minä en puhu nyt siitä, että tämä laki itsessään menee sille alalle, jolla on tavallisina aikoina yksityinen luonne, persoonalliseen omaisuuteen, jopa sellaiseen, mitä kukin välttämättömästi tarvitsee, ja tästä jo saa selvityksen, että kansa ei voi näin äkkiä ymmärtää, että on pakko tällaiseen mennä. Mutta tämä ei ole pääasia. Alussa, kun tämä laki ilmestyi, noudatettiin sitä, mutta kun alettiin sitten tehdä noita surullisen kuuluisia kylvölakkoja, kyntölakkoja, jotka menivät niin pitkälle, ettei riittänyt vain se, että kiihotettiin työväestöä pois työstään silloin, kun tuo työväki itse tahtoi jatkaa työtä, — minä tunnen tiloja, joissa työväki karvain mielin lähti pois, — mutta kaupunkilaiset punakaartilaiset ajoivat heitä pois, ja kun mentiin niin pitkälle, että kun maanviljelijä itse aikoi tehdä työtä pellollaan, hänet ajettiin sieltä aseella pois, kun tätä tehtiin silloin, kun koko kansaa uhkasi nälänhätä, estettiin kylvöstä, estettiin siitä, mistä olisi kansalle saatu leipää, niin ei ole kumma, jos on vastenmielisyyttä antaa niukoista leipävaroistaan tuollaisille sankareille, jotka koettavat tuhota koko kansan toimeentulon ja elämän. Pyydän kysyä silloisilta herroilta vasemmistosenaattoreilta, kun he kävivät tarkastamassa näitä lakkoja, eivätkö he itsekin, niinkuin on kuultu heidän lausunnoistaan, monasti tulleet siihen tulokseen, että lakko oli aiheeton. Ja vielä sitten, kun oli tyydytetty kaikki oikeutetut vaatimukset, vielä sittenkin tahdottiin jatkaa tuota lakkoa sillä tiedolla, että nyt on hyvä keino kurittaa porvareita, nyt he eivät saa kylvää ja heille tulee nälkä. Ei kai huomattu, että ensin tulisi tuollaisille lakkolaisille nälkä. Minä en tahdo kehottaa tällä suinkaan siihen, ettei elintarvelakia olisi seurattava; meidän täytyy nyt koettaa astua uudelle uralle ja koettaa saada sitä noudatetuksi ja siihen päin on jo tehty paljon työtäkin, mutta olen tämän tahtonut lausua, jotta ymmärrettäisiin, miksi niin vastenmieliseltä elintarvelain seuraaminen on monessa kohden tuntunut. Ja niinkuin on myönnetty, että hallituksenkin taholta monessa kohden on lakia poljettu ja rikottu, niin on käsitettävää, että kansankin taholta sitä on rikottu.

Täällä on puhuttu päiväistunnossa, että työväki kärsii nälkää ja sehän on totta. Mutta sitä ei kärsi vain työväki, sitä kärsii koko kansa. Kyllä siitä on meillä jokaisella jonkunlaisia kokemuksia. Jos täällä helsinkiläisten varakkaittenkin vieraissa on ja vertaa sen ruokapöytää edellisiin aikoihin, niin huomaa, että puute on, ja suokoon Korkein, ettei tämä puute mene pitemmälle. Vielä se on jaksettu kantaa, mutta jos tätä vallattomuutta, mitä viime viikoilla oli, jatkuu, niin tulee nälkäkuolemia, siitä ei pääse mihinkään. Ja tämä olisi myöskin vasemmiston sydämelleen laskettava.

Ed. Tokoi sanoi, että eduskunta ei ole vieläkään saanut mitään toimeen, ja se on totta. Mutta kenen on syy tähän? (Vasemmalta: Porvarien.) Tietysti, se vastaus on meille jo niin tuttu, sen minä otaksuinkin, mutta todellisuus puhuu toista. Teidän rosvokaartinne ovat menneet niin pitkälle, että ovat valloittaneet säätytalon ja estäneet eduskunnan valiokuntia kokoontumasta sinne, ja kun

jokainoassa edellisessä istunnossa oli tilattu tänne suuret lehterit täyteen vissiä yleisöä, joka otti osaa eduskunnan päätöksiin ja keskusteluun mielenosoituksillaan, oli luonnollista, että eduskunta näissä oloissa, kun sitä tahdottiin pistinpakotuksella saada tekemään toisin, kuin vakaumus vaatii, ei voinut kokoontua. Mutta kun me vielä luomme silmämme edelliseen eduskuntaan, jossa teillä herrat oli enemmistö ja hallituksessa enemmistö ja kysymme, mitä se sai aikaan, niin tämän rinnalla teidän puheenne eduskunnan aikaansaamattomuudesta ovat aivan tuulen pieksämistä. Teillä oli viime eduskunnassa enemmistö ja hallituksessa enemmistö, ettekä te saaneet yhtään ainoata lakia, josta kansalle olisi ollut hyötyä, loppuun ajetuksi, lukuunottamatta kenties alkoholilainsäädäntöä. (Eduskunnasta melua. Puhemies koputtaa.) Siinä selvitys, miksi koetatte vierittää syyn tämän eduskunnan päälle saamattomuudesta. Mutta se on teidän omaa saamattomuuttanne, joka tässä esiintyy.

Täällä puhuttiin vasemmalta jotakin edistysharrastuksesta. Minä pyydän siihen lyhyesti kajota. Minä olen vakuutettu, että ne porvarit, joita te aina maalaatte mustiksi, tulevat osoittamaan, kun vain annatte rauhassa työskennellä, että tässä maassa tahdotaan ja tehdään vakavaa edistystyötä, edistystyötä, josta todella kansalle on tuleva hedelmiä. Ei sitä kaduilla, pistimillä ja uhkauksilla tätä edistystyötä tehdä, mutta sitä tehdään juuri tässä huoneessa rauhallisella lainsäädännöllä. Hallituksen ohjelma, jonka kokoonpanemisesta meillä nyt on puhe, osoittaa, että aika pitkälle siellä tahdotaan jo hallituksenkin puolelta mennä. Meillä on kenties tilaisuus mennä täällä vielä pitemmälle. Samoin herra Tokoi sanoi, että nyt on aika, jolloin vaaditaan työtä, ei vain lupauksia. Aivan niin, nyt meidän täytyy tehdä työtä. Ja minä toivoisin, että vasemmisto heittäisi pilventakaiset lupauksensa pois ja tekisi sellaista työtä, josta tulevaisuudessa on kansalle hyötyä. Paljon on meidän maassammee työtä tällä edistysalalla tehtävä, sillä monessa kohdassa olemme paljon jälessä. Siihen ovat suurimpana syynä olleet meidän ulkonaiset onnettomat olomme eivätkä mitkään omat kansalaiset.

Täällä ed. Tokoi ja ed. Salin edellisessä istunnossa eivät ole voineet kieltää sitä, varsinkin herra Salin ei kieltänyt, ettei sosialistinen eduskuntaryhmä ole jollakin tavalla takana, jopa tuntuvassa määrässä sen vallattomuuden takana, mitä viime päivinä on tapahtunut. Ja osittain ed. Tokoikin sen tunnusti, vaikka koetti toisella kädellä vähän kieltää. Puolustus tähän kurjaan menettelyyn oli se, että porvaritkin ovat turvautuneet vieraaseen valtaan. No, onko tämäkin puolustus? Jos nyt porvarit ovat kehnosti menetelleet, ette suinkaan semmoista esimerkkiä te saa seurata. Ettehän te muuallakaan porvarien esimerkin mukaan tanssi, ette suinkaan te tässä huonossa asiassa sitten mene mukaan? Tällaiset puolustukset ovat sangen heikkoja, ja ne tekevät sellaisen vaikutuksen, että puhujalla on niin huono asia puolustettavana, ettei löydä sille parempaa puolustusta. Mutta vielä ontommaksi käyvät tämmöiset puolustukset, kun ne ovat perättömiä. Kumpikaan edustaja ei ole tuonut yhtään ainoata esimerkkiä, joka vähääkään pitäisi paikkansa. Vaikka ed. Salin lietsoi vuosisatoja taaksepäin, ei hän sieltäkään löytänyt yhtään esimerkkiä, joka tähän asiaan olisi sopinut todistajaksi, ja silti kuului täällä yleensä naurua herra Salinin historian selvitykselle. Mutta ed. Tokoi myönsi, että ed. Salin on mennyt liian kauvas. Hän otti vereksemmän esimerkin ja se esimerkki oli, että tämän maan porvarit ovat saaneet venäläisen hallituksen hajoittamaan eduskunnan ja puolustaneet kaikkea sitä miekkavaltaa, mitä sen hajoitukseksi käytettiin. Tässä olisi pätevä syy, jos se olisi totta. Mutta siinä ei ole hituistakaan totta. Te ette ole voineet todistaa yhdenkään porvarillisen henkilön, vielä vähemmän porvarillisten laajempain ryhmäin, toimineen tähän suuntaan. En ihmettelisi, jos voitaisiin jonkun yksityisen porvarin tai sosialistin esimerkkiin vedota, mutta kun ei ole voitu mitään tuoda esille, niin se todistaa parhaiten, kuinka keksitty ja perätön tämä syytös on. Tuokaa, hyvät herrat, edes pikkuisen syytöksille perustuksia, sillä muuten teidän omat kuulijanne tulevat teihin ajanpitkään tyytymättömiksi, kun näin huonosti puolustatte asiata. Vakuutan, mikäli minä tiedän ja mikäli on tullut selville, että Suomen porvaristo ei ole sekaantunut eduskunnan hajoitukseen millään muulla tavalla, kuin että porvarilliset sanomalehdet valittivat sitä, että käytettiin aseita. Siten he ovat sekaantuneet asiaan, ei mitään muuta. Tämän olen lukenut Helsingin Sanomista, Suomettaresta ja monista muista lehdistä. Hajoitustapaa vastaan on lausuttu vastalauseita. Mutta sehän on aivan toista, kuin puolustaa tuota tekoa.

Minun ei tarvitse käydä koskettelemaan herra Tokoin lausuntoa siinä suhteessa, että täällä olisi muka Venäjän kansasta lausuttu halveksumista ja ettei sitä otettaisi lukuun. Kyllä se otetaan oikeistossa lukuun paljon enemmän kuin vasemmistossa, vaikka me emme pidä Venäjän kansan edustajina niitä, joilta vasemmisto on lainannut aseita, joilla on tehty murhia. Siinä suhteessa lausumme paheksumisemme. Mutta ne ovat olleet Venäjän

kansan huonoimpia aineksia, eikä parhaita. (Vasemmalta: Mustasotnia teidän mielestänne on paras.) Mutta minä lupasin olla lyhytsanainen, jätän siis monta kohtaa, joita olin aikonut koskettaa, koska tohtori Virkkunen on niihin jo koskenut. Lopuksi käännyn päivän tekstiin, nimittäin kysymykseen hallituksen asettamisesta.

Ensinnäkin viittaan punaisen senaatin ehdokaslistaan eli sen senaatin, jonka sosialistit ovat ehdottaneet. Sitä minä en voi hyväksyä niistä syistä, mitä täällä ennen on tuotu esille, ja vielä lisäksi pyydän mainita muutamia. Suomen eduskunta on julistautunut yksimielisesti korkeimman vallan haltijaksi tässä maassa. (Vasemmalta: Ei ole!) Se on aivan yksimielisesti periaatteessa. Ja tämä oli sangen suuri päätös tämä. Eri mieliä saattaa olla siitä, voiko eduskunta sitä käyttää, mutta pääasia on, että suomalaiset ovat ottaneet omiin käsiinsä vallan. Se on tässä tärkeätä, minä jätän kaikki sivuseikat nyt pois. Ja mitenkä näin ollen, kun meidän pitää astua puolustamaan tätä itsenäisyyttä, mitenkä voisimme uskoa hallituksen niiden miesten käsiin, jotka ovat täällä viime viikolla turvautuneet vieraan vallan pistimiin omia kansalaisiamme vastaan? Ja mehän tiedämme jo edeltäpäin, että mistään kansamme itsenäisyydestä ei voi olla kysymystäkään, kun vihollisten aseisiin tartutaan ja niillä ruvetaan kaikkea itsenäisyyttä ehkäisemään Tämä on pääasia, miksi minä en voi millään muotoa puolustaa tuota punaista senaattia, ja minä olen vakuutettu siitä, että Suomen kansan suuri enemmistö on samalla kannalla.

Te olette, hyvät herrat, viime viikolla turmelleet kaiken sen itsenäisyyspyrkimyksen, mikä keskuudessanne ehkä ilmeni viime eduskunnassa. Kun sen lisäksi ei ole vielä ainakaan meillä selvillä se, eikö jotkut tuossa listassa olevat henkilöt ole edesvastuussa siitä veljesmurhan verestä, jota viime viikolla on vuodatettu, niin tämä on myös niin vakava asia, että me emme voi sellaista senaattia mennä äänestämään. Ainakin muutamat sen jäsenistä ovat kuuluneet tuohon vallankumoukselliseen neuvostoon, sillä ed. Tokoin kielloista huolimatta on tuo vallankumouksellinen ilmoituslehti — tai miksi sitä sanotaan — ilmoittanut, että ainakin kolme sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän jäsenistä kuului tuohon neuvostoon. Ja kun minä olen saanut tietää, että ainakin erään siltä taholta lähetetyn virallisen kirjeen alla, joka on lähetetty maamme prokuraattorille ja jossa on tehty selvää, eli julistettu, että oikeudet ovat lakanneet toimimasta, että tämän kirjelmän alla on ollut muun muassa ed. Sirolan nimi, niin ennenkuin hän on tämän tyydyttävästi selittänyt, en voi herra Sirolaa äänestää mihinkään luottamustoimeen, kaikkein vähimmän hallitukseen. Ja siellä on muitakin, joita en tahdo nimitellä, itse tiedätte paremmin keitä on kuulunut tuohon kauniiseen hallitukseen.

Minä voinkin lopettaa. Ed. Tokoi täällä kehoitti eduskuntaa tosi työllä eikä vain lupauksilla osoittamaan tahtonsa ja kun hän sen ohessa sanoi, että hän on kaikin mokomin koettanut rauhoittaa kansanjoukkoja, niin minä toivon, että herra Tokoi edes tästä illasta lähtien seuraa niitä periaatteita, joita hän tässä ilmoitti seuraavansa, ja olen vakuutettu, että jos vasemmisto ylipäänsä astuu tälle siveelliselle perustalle, luopuen anarkiasta, on tulos hyvä lopuksi.

Ed. A i r o l a: Pitkällinen ja perin vaivaloinen on tälle kokoukselle, jota myös on tahdottu nimittää Suomen kansan eduskunnaksi, ollut sen lapsen synnyttäminen, jota ennen sen syntymistä on kutsuttu Svinhufvudin hallitukseksi, mutta jolle kansan keskuudessa, jos tästä lapsesta jotakin tulee ja se elämään jääpi, tullaan antamaan vielä paljon rumempi nimitys. Mutta ei se erityinen ihme ole, että tämä synnytys on niin vaivaloinen ja tulos niin epäilyttävä, kun jo ennen synnytystä puhutaan miltei pelkästään murhista ja muista inhoittavista hirmutöistä, kuten jumaluusopin tohtori Virkkunen ennen päivällistä suvaitsi sanoa. Mitä on synnytyksellä ja murhilla tekemistä keskenään? Ed. Ahmavaarakin huomasi päästyään puheensa loppuun, että oikeastaanhan tässä on kyseessä hallituksen muodostaminen. Ja toisetkin havaitsivat silloin, että siitähän tässä on kysymys, eikä mistään niistä väkivallanteoista ja murhista, joita on tapahtunut siellä täällä yli maan niin tänä vuonna ja tässä marraskuussa, kuin kaikkina muinakin vuosina ja muinakin kuukausina (Oikealta: Valetta; ei koskaan!)

Minä en tahdo näistä murhista ja niihin verrattavista teoista puhua siitä yksinkertaisesta syystä, että minä en sellaisia hyväksy teossa enkä muuten. Viime kesänä tältä paikalta minä lämpimästi puolustin sitä, että Suomen rikoslaista poistettaisiin kaikista paikoista, missä kuolemanrangaistus on säädetty, lain sallima kuolemanrangaistus. Yhtä vähän kuin minä hyväksyn sitä, että lain mukaan saadaan tuomita ihmisiä kuolemaan, yhtä vähän minä hyväksyn sitä, että lakia sivuuttaen, yksityisiä tarkoitusperiä, kostopyyteitä ja muuta sellaista tavoitellen, ihmisiä tapetaan, olkoot sitten tappajat tai tapettavat keitä tahansa. Tämä ei tapahdu mistään hentomielisyydestä. Kyllä maailmassa voi, ja niin kauvan kun kapi-

talistinen yhteiskunta on olemassa, täytyykin usein väkivaltaan turvautua sellaisenkin, joka ei sitä sellaisenaan hyväksy. Mutta minusta on asia sillä tavoin, niinkuin täällä eräänä päivänä pankinjohtaja ja senaattorikandidaatti Arajärvi sanoi minulle keskustellessamme näistä asioista, että jos tapetaan, niin on mieluisampaa, että tappaminen tapahtuu „järjestyksessä". Minustakin voi väkivalta tulla kysymykseen silloin, kun luokkavastakohdat kärjistyvät, kun sorrettujen ja sortajain välit käyvät sellaisiksi, että sorretut eivät löydä itselleen mitään muuta pääsyä, kuin epätoivoisesti tarttua aseelliseenkin voimaan, mutta silloinkin on pidettävä kiinni siitä, että väkivaltaa ei saa käyttää muuta kuin väkivaltaa vastaan, ei silloinkaan saa aseettomia ja niitä vastaan, jotka eivät väkivaltaan turvaudu, käyttää väkivaltaa, eikä väkivaltaakaan vastaan sen suurempaa väkivaltaa, kuin on tarvis väkivallan murtamiseksi. Siitä syystä, jos kymmeneskään osa siitä, mitä viime päivinä porvarilliset sanomalehdet ja myös sosialistiset ovat kertoneet tässä maassa tapahtuneen murhia ja muita niihin verrattavia tekoja, on totta, niin minä olen valmis jyrkästi tuomitsemaan kaikki sellaiset teot ja uskon, että siihen yhtyvät myös ne kansalaiset Suomessa, jotka lukeutuvat siihen ryhmään kuin minäkin.

En sen pitemmälti tahdo näihin tekoihin kajota, varsinkaan, kun ei ole mitään objektiivista olemassa siitä, mitä todellakin on tapahtunut. Sanomalehtiuutiset nojautuvat väkivallan esineeksi joutuneitten puolisoitten, lähimpien omaisten ja muitten sellaisten henkilöitten kiihtyneessä mielentilassa antamiin kertomuksiin. Toistaiseksi ei mitään luotettavaa selvitystä ole siitä, mitä kaikkea on tapahtunut porvarillisia henkilöitä vastaan. Vielä vähemmän on tietoa siitä, mitä porvarillisten taholta on tehty työväenluokkaa vastaan. Niistä eivät porvarilliset lehdet ole maininneet riviäkään. Onko herra Erkon lehdessä tai herra Virkkusen lehdessä kerrottu mitään siitä, kun esimerkiksi Lahden seudun suojeluskaartilaisten, porvarillisten kaartilaisten johtaja, huolimatta siitä, että hän oli antanut kirjallisen sitoumuksen, ettei hän enää ryhdy taisteluun, ratsastaen hevosen kuoliaaksi, ottaen uuden, riensi johtamaan joukkoja ampumaan junaa, joka pimeässä kulki ohi ja josta ei tiennyt, mitä kaikkea siellä sisällä oli. En riviäkään ole huomannut siitä mainitun enemmän Suomettaressa kuin muissakaan tämän kaupungin porvarillisissa lehdissä.

Kun tässä tuli puhe porvarillisten kaarteista ja niitten aseistakin, ja kun täällä ed. Juutilainen ja moni muu on väittänyt, että ne ovat yksistään olemassa varkaita ja muita sellaisia vastaan ja kotien suojelemiseksi ja kun esimerkiksi senaattorikandidaatti ja entinen Suomen eduskuntaa vastaan noussut senaattori Kallio ei sano edes tietävänsä mitään näistä aseista, niin ehkä joku sana siitäkin. Jos herra Kallio ei sieltä Pohjanmaalta, jossa on kovasti pikakiväärejä ja muita sellaisia, jopa kuularuiskuja tavattu porvarillisten kaarteilta, tiedä näistä yhtään mitään, niin voisi siirtyä vähän etelämmäksi, varsinkin kun minä olen etelämpää. Kun Pyhtäällä joku aika takaperin punaisen kaartin toimesta takavarikoitiin melkoisen suuri aselähetys, joka kuljettajien ilmoituksen mukaan oli suojeluskaarteille, porvarillisille suojeluskaarteille aiottu, ja näistä kuljettajista tunnettiinkin eräitä paikkakunnan prokuristeiksi ja sen sellaisiksi, kun tässä asevarastossa, jossa on kymmenin tuhansin patruuneja, colt-pistooleita, browning-pistooleita y. m. s., joukossa melkoinen määrä heittopommeja ja sytytyspommeja, niin jollei ed. Kallio tiedä niistäkään mitään, niin minä, joskaan minulla taskussa ei niitä ole, kun minä mielelläni en sellaisiin vehkeisiin koske — minua ne hiukan arastuttavat enkä minä välitä sellaisiin asioihin sekaantua — mutta jos ed. Kallio haluaa tutustua, niin, kun minä laskeudun täältä alas, voin viedä hänet katsomaan, minkälaisia ne ovat, ja ed. Juutilainen voi tulla mukaan. Voidaan silloin tutkia, ovatko ne sellaisia, että niitä tarvitaan varkaita vastaan. Minulla on pieni mökki. Jos sinne tulee varas, niin jos johonkin aseeseen turvaudun, ei se ainakaan ole sellainen heittopommi tai sytytyspommi, joita on suuri määrä takavarikoitu suojeluskaarteilta, ne sytyttäisivät sekä asunnot että varastopaikat, mutta ei niillä varkaita vastusteta. Juttua on, että suojeluskaartit olisivat varkaita vastaan, ne ovat työväkeä vastaan. Kyllä niillä on toinenkin tarkoitus, mutta se on tarkoitus, josta en tahdo tässä tilaisuudessa sanoa sitä enkä tätä, sillä toivon, ettei minua syytettäisi ilmiannosta, vaikken käy yksityiskohtia mainitsemaan. On selvää, että ne ovat työväkeä vastaan, koska niitä on käytetty työväkeä vastaan ja koska esimerkiksi esittelijäsihteeri Listo on kirjoittanut Suomettareen siihen tapaan, että jos tässä maassa olisi kelvollinen hallitus, sen olisi pitänyt valjastaa ylimääräinen juna veturin eteen, viedä suojeluskaarti Tampereelle, ampua ja tuhota punakaartilaiset, jotka elintarpeiden puutteessa selittivät, että ellei niitä saada, niin heidän niitä on hankittava — siis mentävä etsimään, ei ryöstämään — ja tällöin kirjoitti sellainen porvarillinen luottamushenkilö kuin esittelijäsihteeri ja monivuotinen edustaja, Suomettaren läheisyyteen

kuuluva herra Listo, että sinne täytyisi viedä suojeluskaarti aseista antamaan leipää.

Se kaarteista. Minä pyysin puheenvuoroa ed. Kallion numeroiden johdosta, joita hän esitti toistamiseen samalla sävyllä, samallaisilla sanoilla ja minusta näytti, että muistiinpanoliuskatkin olivat samat kuin silloin 10 päivää takaperin, jolloin hän esitti vaalipuheensa päästäkseen uudelleen senaattiin ja ehkä päästäkseen uudestaan hajoittamaan tätä eduskuntaa. Nämä numerot, vaikka hän nähtävästi piti niitä erittäin asiaan vaikuttavina, koska hän rupesi näin lyhyen ajan kuluessa toistamiseen vaivaamaan meitä niiden esittämisellä, eivät tee minuun mitään vakuuttavaa vaikutusta. Hän itse sanoi, että ne ovat arveluita, laskelmia, jotka nojautuvat otaksumisiin ja nojautuvat osaksi elintarpeita salaavien, elintarpeilla keinottelevien manttaalimiesten ilmoituksiin, joten niihin ei ole paljon luottamista. Tiedetään, että ne ensiksikin eivät ole tahtoneet niitä antaa. Esimerkiksi Nurmon elintarvelautakunnan sihteeri on ilmoittanut, että niitä tietoja, jotka piti syyskuun puoliväliin antaa viime kesän sadosta, ei vielä viime marraskuun 2 päivänä ollut antanut yksikään maanviljelijä tässä kunnassa, josta rovasti Malmivaara heränneenä tietää vakuuttaa, että ne ovat erittäin uskonnollista väkeä ja että niiden siis pitäisi olla lainkuuliaista ja erittäinkin perustuslakia kunnioittavaa väkeä. Mitä sitten syntisemmissä kunnissa, kun tuoreessakin puussa tapahtuu tällaista.

Herra Kallio vakuutti, että puutteeseen ovat syynä ei piilotetut varastot, vaan olemattomat varastot. Olen valmis myöntämään, etteivät piilotetut varastot ole yksin syynä siihen, eivätkä edes suurimmaksi osaksi. Olemattomat varastot ovat pääasiallisesti syynä puutteeseen, mutta yhtä varma on myös, että piilotettuja varastoja ja melko suuria piilotettuja varastoja on olemassa ja että niitä voitaisiin saada selville ja herra Kallio, hoitaessaan näitä asioita, olisi saanut niitä selville, jos hän olisi pannut viranomaiset pontevampaan toimintaan, jos hän olisi antanut niille vähänkin suurempaa tukistusta velttoudestaan, niin niitä olisi löytynyt. Viime päivät ovat sen osoittaneet. Kun esimerkiksi Kymin kunnassa, joka ei liene niitä suurimpia varastopaikkoja, koska se ei kai ole maan suurimpia vilja-aittoja yleensäkään, ja koska sen lähellä on sellainen elintarpeita kuluttava, mutta ei tuottava paikkakunta, kuin esimerkiksi Kotkan kaupunki, sentään on ilmennyt niitä koko lailla. Viime viikon maanantaina lähtivät siellä punakaartilaiset elintarvelautakunnan jäsenten kanssa katsomaan, onko perää herra Kallion vakuutuksessa, että piilovarastoja ei ole. Tutkittiin, haettiin ainoastaan niitä varastoja, joita ei oltu ilmoitettu senaatin päätöksen mukaisesti, ja kyllä niitä löytyi. Senaattori Kallio väitti, ettei niitä ole. Mutta sieltä löytyi ensimäiseen otteeseen tästä yhdestä ainoasta kunnasta 40,000 kiloa, joukossa vanhojakin varastoja. Ja he jatkoivat päivä päivältä sitä etsimistä, aikoivatpa siirtyä Elimäenkin kuntaan. Ehkä, jos he siirtyvät sieltä suuremmille viljaalueille, ehkä niitä löytyy paljon suurempiakin varastoja. En tahdo sanoa, että nämät varastot mahdittomiin nousisivat, tai että niillä voitaisiin Suomen kansaa yli talven ja seuraavaan satoon asti pelastaa nälältä, mutta sen minä sanon, että ainakin niillä nälkää voitaisiin hiukan lykätä myöhemmäksi. Ja ne liikekeskukset, sellaiset kuin Tampere, joissa heti, kun sato oli korjattu, jolloin maassa siis piti olla viljaa ainakin moneksi kuukaudeksi, kohta oli viljan puute, siihen määrään, että esimerkiksi Lahdessa, pikku kaupungissa, jota ympäröivät suuret, viljavat pitäjät, heti viljan korjuun ja puimisen jälkeen oli sellainen jauhon puute, ettei kahteen viikkoon ollut ruisjauhoja ollenkaan saatavissa eikä olisi saatukaan, elleivät siellä työläiset nälkiintyneinä olisi uhanneet käydä hakemassa itse. Silloin täältä Helsingistä ilmoitettiin, että sieltä ja sieltä saa ottaa niin ja niin paljon. Ainakin tällaisten paikkakuntien nälänhätää voitaisiin siirtää edes hiukan tuonnemmaksi, ja ainakin yksi puoli saavutettaisiin, jos nämä elintarvevarastot haettaisiin. — Jaa, ensiksi ei ole ainoastaan viljan laita näin. Muitakin elintarpeita on salassa olemassa. Äsken kun me vuoropuheluna ed. Kallion kanssa keskustelimme, minä tuolta ja hän täältä, sanoi hän, että korteilla jaettiin niin ja niin paljon. Minä sanoin: Entä ilman kortteja? „Yleisille laitoksille jaetaan niin paljon." Minä tiedustelin: „Entäs salakaupassa?" „Ei yhtään." Minä en usko sitä eikä sitä usko kukaan muukaan. Voita, lihaa ja muuta sellaista löytyy epävirallisessa kaupassa hyvin paljon. Yleensä on niin, että rikkailla ja siellä, missä rikkaat syövät ja juovat, siellä on yllin kyllin. Helsingissä jos lähtee professori Gebhardista alkaen, joka on tämän kuristuspolitiikan, työväen nälkiinnyttäjäin pääpomoja, mihin varakkaaseen perheeseen tahansa, niin sieltä löytyy voidritteleitä, yksin Lahden kautta kuljetettuja ja hänen nimelleen osoitettuja, j. n. e. Ja jos mennään sellaiseen ruokapaikkaan, missä herrat käyvät, ei siellä ole puute, ei leivästä, ei lihasta, ei voista, eikä muusta. Minä jo vähän arvelin, kun ed. Kallio vakuutti, ettei sellaisia varastoja ole, että olisivatko ne jo tänään loppuneet. Mutta kun puhemies ilmoitti, että

tulee päivällisloma, riensin erääseen ruokapaikkaan, missä työläiset eivät käy. Voita tuli pöytään ilman tilaamista. Kysyttiin, saataisiinko voita lisää. „Juu, mitenkä paljo pitää." Kyllä sieltä voita saa kuinka paljon tahansa. Ei ne ole saaneet sitä korteilla eikä sinne ole annettu sitä voita, jota annetaan yleisille laitoksille, mutta sitä on kuitenkin riittävästi. Ja kuitenkaan eivät työläiset ole viikkoihin eikä kuukausiin nähneet vieraankaan leivällä voita, puhumattakaan, että omalle leivälleen olisivat sitä saaneet. Kun näin on kaikkien elintarpeitten laita, on varastoja, olkoon, että ne eivät ole kyllin suuria, vaan valitettavan pieniä, niin herättää ääretöntä katkeruutta se, että alaluokka näyttyy, että työläisten vaimot, lapset kuihtuvat, sairastuvat elintarpeiden vähyyden ja puutteellisuuden takia, tulevatpa jonoissa mielipuoliksi ja tietävät, kuulevat ja saavat itsekin vähän vihiä, että varakkailta ei puutu ei ruokaa, ei juomaa, ei voita, ei läskiä. Jos nämä varastot haetaan esille, niin poistuu tällaisen katkeruuden aihe. Työläiset ja yleensä köyhät eivät katkeroidu siitä, että elintarpeita on vähän. Minkä sille tekee, kun enempää ei ole, mutta ne katkeroittuvat siitä, että toisilla on, toisilla ei. Ne tahtovat, että hallitusvalta, joka tässä maassa asetetaan, noudattaisi sitä politiikkaa elintarvekysymykseen nähden, että yhden ei, vaikka hän olisi köyhäkin, tarvitsisi kärsiä puutetta elintarpeista, eikä nälkää nähdä ennen kuin toisenkaan. Tämän auttamiseksi on sosialistien taholta koko tämänkin eduskunnan aikana koetettu jotakin tehdä. Esimerkiksi silloin, kun alkoi tapahtua murhia — jokunen oli jo tapahtunut — kun näin väkijoukon kiihtyvän, minä ed. Mannerin kanssa jätin kaksi kirjallista alotetta, joista toisessa ehdotettiin, että eduskunta kiireellisesti jo samana päivänä ryhtyisi toimenpiteisiin muun muassa elintarveasiassa. Minä jätin ne herra puhemiehelle hänen kansliassaan. Häntä huvitti paljon enemmän herra Homénin kertomukset saksalaisten armeijan edistymisaskeleista kuin se, että olisi käyty tutkistelemaan, missä määrin edistyvät pyrkimykset Suomen kansan nälänhädän torjumiseksi. Siitä on kymmenkunta päivää kulunut, kun jätettiin nämä alotteet, joissa pyydetään, että ne esitettäisiin saman päivän istunnossa, ja ellei sinä päivänä puhemies suvaitsisi istuntoa pitää, joka oli jo ennemmin ilmoitettu, vaan tahtoisi edelleen jarruttaa työväen pyrkimyksiä, että hän ne esittelisi edes seuraavassa istunnossa. Hän sanoi, ettei hän turhan muodollinen tahtonut olla, että vaikka kirjelmässä on 17 päivä marraskuuta, niin ei se asiaan vaikuta, vaan ne voivat tulla esille silloin, kun istunto on. Nyt on ollut istuntoja, mutta ei ne ole tulleet vielä tähänkään istuntoon. Ja minun täytyy todeta, että eduskunnan porvaristo, puhemiehestä aina edustaja Retulaiseen asti, ei tahdo tehdä Suomen kansan alaluokan nälän helpottamiseksi yhtään mitään. (Käsien taputusta vasemmalta ja lehteriltä.)

Ed. Vuoristo: Pyydän ensiksi lausua tunnustuksen edustaja ja pappi Virkkuselle siitä ruokottomasta tavasta, jolla hän osasi koettaa vierittää eräitä tekoja vasemmiston niskoille ja mustata työväen järjestöjä ja joitakin määrättyjä henkilöitä. Se oli todellakin pappismiehelle jotakin aivan erinomaista. Hän sanoi myös todistavansa nämä väitteensä. Odotin sitä. Kuulitteko te jotain todistuksia? Minä kuulin kaksi. Toinen niistä oli sellainen, että jotkut punakaartilaiset eivät olleet hänelle ilmoittaneet nimeänsä, ja toinen oli sellainen, että eräät punakaartilaiset olivat sanoneet, että heidän on käsketty kohdella ihmisiä „jäykästi". En ainakaan muita todistuksia kuullut enkä luule, että pöytäkirjat voivat niitä muita osoittaa. Kun pappismies tällaisten todistusten varjolla vetää sellaisen johtopäätöksen, että eräät työväenjärjestöt ovat kehottaneet joitakin henkilöitä murhiin, varkauksiin ja ryöstöihin, niin minun nähdäkseni se on niin jesuiittamaista, että sellaista harvoin tapaa. Että pappismies viitsii ryhtyä tällaiseen! (Vasemmalta: Sehän on pappien tehtävä.)

Viimeisiä kohtia siellä puheessa oli muun muuassa, että hän on ahkeraan lukenut Valppaan „Työmiestä" koko tämän ja viimeisen viikon ja ettei siellä ole ollut sanaakaan näistä viime aikoina tapahtuneista murhenäytelmistä, ei paheksumisen sanaa. Minulla on tässä sattumalta kädessäni viime torstainen „Työmies" ja tässä on muun muassa seuraava kappale: „Huligaaniteot on sosialidemokraattinen puolue aina tuominnut ja taistellut niitä vastaan. Raa'at kostomurhien tekijät eivät saa meistä asianajajaa, vaikkapa heitä yhteiskunnallisen kaaostilan vallitessa meidänkin liepeillemme lyöttäytyy. Niistä selvää tehtäessä ei tietoisten sosialidemokraattien joukossa ole muuta kuin yksi mieli". Luulen, että tähän lausuntoon yleensä voitanee vasemmistossa yhtyä. On aina yhdytty tällaisiin lausuntoihin. Näitä siis on ollut „Työmiehessäkin", mutta te tahdotte, pappi Virkkunen ,tässä asiassa, niinkuin muissakin, tahallisesti vääristellä ja valehdella.

Tässä eduskunnassa on tänä päivänä vasemmiston sekä oikeiston taholta vakuutettu rauhan rakkautta. Kun minäkin olen itse mielestäni rauhaa rakastava ihminen, pyysin tämän puheenvuo-

ron lausuakseni, että minun mielestäni kuitenkin juuri tältä pohjalta lähtien se, minkä pappi Virkkunen piti ed. Tokoin senaattoriohjelmassa virheenä, nimittäin suurlakkoamnestian, se minun nähdäkseni senaattorikokelas. Svinhufvudin listassa on suuri heikkous, ettei siinä sellaista ole. Sen jälkeen, kun porvarilliset lehdet, kirjailijat ja ed. Virkkunen juuri tästä amnestia-asiasta ovat niin paljon lokaa työntäneet, tuntuu kenties uhkarohkealta tähän asiaan puuttua, mutta tyytymättä nyt kerta kaikkiaan kirjanoppineiden vääristelyyn tässä asiassa, minä pyytäisin tältä paikalta myöskin esittää, mitä tavallisen rahvaan miehen oikeustajunnalla tästä asiasta voidaan löytää ja miten sitä voidaan käsittää. Minun mielestäni tämä kohta, suurlakkoamnestia, on yksi niitä kulmakiviä, jolle uudistuksien ohella voidaan tuleva rauha tässä maassa rakentaa. Se voi muodostua siksi kulmakiveksi, jonka avulla ainoastaan eri luokkien välillä sopu tässä maassa voi syntyä. Siitä voi muodostua kenties herrasluokan amnestia työväestölle, mutta siitä samalla voisi muodostua työväestöluokan amnestia herrasluokille. Ja ainoastaan tällaisen sovinnollisuuden, mahdollisimman hyvän sovinnollisuuden — täydellistä sitä ei kaiketi koskaan eri luokkien välille saa — ainoastaan sellaisen vallitessa voitaisiin Suomen itsenäisyyttä ja tämän maan onnea rakentaa. Minun nähdäkseni tällä kertaa tämän maan yläluokat, tämän maan porvaristo, te, jotka istutte siellä oikeistossa, te olette yhtä paljon amnestian tarpeessa kuin työväestö — tai on ehkä väärin sanoa yhtä paljon, on pikemmin sanottava: te olette monta vertaa suuremman amnestian tarpeessa, kuin työväestö.

Vieläkin kajotakseni porvarilehtien ja -kirjailijain tavattomaan kauhuun tätä amnestiaa kohtaan, niin johtuu pakostakin itseltään kysymään, mistä se sellainen oikeusvimma, sellainen kammo kaikkia ihmisuhria ja kuolemaa kohtaan tällä kertaa johtuu. Teidän edustamienne luokkien ja ehkä teidänkin tehtaissanne, työpaikoilla kunnottomien suojeluslaitteiden vuoksi, ahneuden vuoksi, kun ei kunnollisia suojeluslaitteita viitsitä rakentaa, vuosittain tuhoutuu kymmeniä ja satoja työläisiä, murskaantuu koneisiin ja työvaaroihin huonon suojeluksen vuoksi. Te ette suostu tarpeellisia suojelusvälineitä hommaamaan, useasti valtion virallisten ammattitarkastajain velvoituksista huolimatta. Te olette vuosikausia tässä maassa ylläpitäneet viinavirtoja, joiden avulla on tuhansittain ihmisiä sortunut vankilaan, tuhansittain on ihmisiä kaduilla tappanut toinen toisensa, ja kun teille on tästä huomautettu, olette te kylmästi sivuuttaneet tämän epäkohdan, teidän luokkaetunne ovat vaatineet, että sitä on ollut edelleen ylläpidettävä. Tämän kauhean maailmansodan aikana teidän sanomalehtenne ovat innostavasti, iloiten kertoneet suurista tappeluista, kohottaneet, koettaneet nostattaa tämänkin maan nuorisossa ja asukkaissa mieltymystä ja ihastusta suuriin tappeluihin ja tappoihin. Kouluissa, joissa te opetatte tämän maan ihmisiä, historiat ovat kokonaan rakennetut siinä hengessä, että siellä ihannoidaan ihmistappoa, sotia, ja te kasvatatte edelleen ihmisiä siihen henkeen. Mistä nyt on tällainen rauhan rakkaus, tällainen ihmisuhrien ja ihmisvainojen kammo teidän mieleenne äkkiä tullut? Jospa se olisi totta, jos te todellakin tämän suurlakon kautta olisitte tulleet sille mielelle, että te jokaista yksityistä ihmisuhria, jokaista kärsimystä rupeaisitte tuolla tavoin kohtelemaan, kuin näinä päivinä on näkynyt teidän sanomalehdissänne, niin tämä suurlakko ei olisi mennyt hukkaan, niin murheellisia, niin kauheita, kuin nämä päivät kenties ovat olleetkin. Mutta minä pelkään, että se on tekopyhyyttä. Näitten murheitten alla, mitä teidän lehdissänne näkyy, vilkkuu kostoa himoitseva henki, ne tietävät taistelun jatkamista ja kostoa.

Että todellakin asianlaita niin on, että porvaristo tässä maassa on suuremman amnestian tarpessa kuin työväestö, tätä todistaakseni minä pyydän ajassa siirtyä hiukan taaksepäin.

Vuonna 1914, kun tämä maailmansota syttyi, mitä silloin muuta tapahtui sen ohella? Tuskin oli sodanjulistus ehditty julaista, kun samassa silmänräpäyksessä, siitä huolimatta, että maassa oli ollut hyvä vuosi, ruokatarpeita, kaikkia elämän välineitä oli kyllälti maassa, oli tullivapaasti tuotettua viljaa, kaikesta tästä huolimatta elintarpeitten hinnat äkkiä kohosivat tässä maassa tavattomasti. Niitä alettiin heti piilotella ja niitten hinnat kohosivat. Ne kohosivat niin huikeasti, että Viipurin läänissä esimerkiksi kuvernöörin täytyi ruveta antamaan pakkomääräyksiä näitten hintojen kohoamisten estämiseksi. Ja siihen täytyi ryhtyä „vieraan maan miehen", jota sanaa täällä on tänä päivänä käytetty, täytyi ryhtyä vieraan maan miehen estämään tämän maan yläluokkaa nylkemästä alaluokkaa, jotta se pääsisi päivästä toiseen. Hänellä oli enemmän sydäntä, kuin tämän maan yläluokalla. Samaan aikaan työnantajat kautta maan pienensivät työpalkkoja. Työläisten palkkoja vähennettiin, samalla kun elintarpeet kohosivat. Ja ettei työväestö yhteistoiminnallaankaan voisi näitä palkkoja korottaa, niin sen esteeksi työnantajat liimailivat tehtaitten seinille innostuksella Seynin virkavallan ja venäläisen armeijan komentajain julistuksia, joissa työväestöä ankarien rangaistusten uhalla kiellettiin

ryhtymästä puolustamaan palkkaetujaan. Te turvauduitte siis silloinkin tällaisiin vieraisiin voimiin. Katkeralta, kyynilliseltä ivalta tuntuu tällaisen asiaintilan vallitessa ed. Kairamon huomautus, että onpahan työväestökin rikkonut elintarvelakia.

Maanviljelijät ovat piilottaneet elintarpeita, eivät anna niitä kuin moninkertaisesti ylitetystä hinnasta ja työväestöllä on näinollen valittavana joko nälkäkuolema tai ryhtyä siihen työhön, mistä te nyt sitä moititte, ottamaan pakolla. Työväestö ei ole voinut rauhallisesti panna päätään vuoteelle ja kuolla nälkään, sen on täytynyt teidän pakottamana ryhtyä lainrikkojaksi. Teidän ahneutenne pakottamana lainrikkomus Suomessa on kasvanut niin suureksi, että on tuskin yhtään lainrikkomatonta kansalaista tässä maassa, ja sen jälkeen kyynillisesti ne, jotka ovat tässä maassa tämän kaiken saaneet aikaan, sanovat: onpahan täytynyt kansan alempienkin kerrosten rikkoa lakia. Se hakee vertaistaan. Tätä kurjistumista elintarpeitten korkeilla hinnoilla ja pienillä työpalkoilla on sitten kestänyt 3 pitkää vuotta. Kolme pitkää vuotta on työväestö kärsinyt ja mikä on ollut sen seurauksena? Olen nähnyt Viipurin esikaupungissa rivittäin ruumisarkkuja yhtenä ainoana päivänä, kun ruumiita on laskettu hautaan. On kuollut yhtenä kesänä satamäärittäin punataudin vuoksi ja porvarilliset lääkärit ovat sanoneet, että se punatauti on johtunut kehnosta ravinnosta, riittämättömästä ravinnosta ja puutteellisesta elämästä. Te olette nähneet kai täällä Helsingissä pitkiä jonoja työläislapsia ja -äitejä jo kello 4:stäkin saakka yöllä hirmuisessa talvipakkasessa jonottamassa hengenpitimikseen ruokaa. Tiedättekö te, kuinka monta näistä jonottajista on kylmyyden ja ravinnon puutteessa sairastunut ja kuollut. Tämä on kaikki tapahtunut sen vuoksi, että koko porvarisluokka yhtenä, virkamiehistö, maanomistajat ja kauppiaat, kaikki ne käsi kädessä ovat kieltäneet maassa olevat elintarpeet laillisesti säädetyillä ehdoilla, ja antaneet niitä ainoastaan gulashien kautta hirmuisilla hinnoilla, täten näännyttäen työväestön. Tiedättekö te, kuinka monta tämän maan kasvavasta polvesta jo heti synnyttyään ja sen jälkeisinä vuosina näinä kolmena sotavuonna on kuihtunut maidon ja välttämättömän ravinnon puutteessa. Tiedättekö, kuinka monta niistä on kuihtunut rujoksi ja heikoksi ihmistaimeksi, joka on ainoastaan vastuksena itselleen, yhteiskunnalle ja koko Suomen kansalle? Kuinka paljon on tullut tällaisia vaivaisia? Ja nämät ovat tulleet senvuoksi, että te olette mieluummin vieneet maitonne, voinne ja juustonne vieraan maan miehille, Pietariin, saadaksenne venäläiseltä yläluokalta korkeammat hinnat. Te olette mieluummin antaneet kotimaan lapset ja vaimot nääntyä, ja voiton sokaisemina vieneet elintarpeet sinne. Olen työskennellyt suurissa työpaikoissa rinnakkain työläisten kanssa, jotka ovat elinkautisesta tehdastyöstä heikontuneet niin, että ainoastaan riittävä ruumiillinen ravinto on niitä pitänyt pystyssä. Ja kun tänä aikana sitä ei ole ollut saatavissa, niin olen nähnyt useitten niistä kuihtuvan, ollen tänä päivänä haudanpartaalla ja useat heistä ovat jo hautaan painuneet. Te ja teidän luokkanne olette kaikkeen tähän syyllisiä. Te olette harjoittaneet kolme vuotta järjestelmällisestä vakaumuksesta ja aikomuksesta harjoitettuja murhia, ja ne ovat olleet ryöstömurhia saalistamisen vuoksi, runsaampien rahasäästöjen ja rikkauksien keräämiseksi. Tämä siitä huolimatta, että te toisten hädällä olette omaisuutta sangen paljon jo ennemmin keränneet ja teidän kontollanne on senvuoksi ihmishenkiä ja ihmiskärsimyksiä moninkymmenin kerroin enemmän, kuin tänä suurlakkoviikkona on tullut.

Ken tänä kolmena vuotena on liikkunut työväen keskuudessa, ken on nähnyt tämän hädän, ken on kuullut ne kiroukset, mitä siunauksen asemasta syömään ruvetessa usean perheen isä on suustaan päästänyt nähdessänsä joukkojensa kärsimyksen, sen epätoivon, mikä työläiskodeissa on vallinnut, sen on myös täytynyt nähdä ilman, että mitään aikomusta olisi ollut, mikä siitä lopuksi on tuleva. Epätoivoon syösty ihminen, jolla ei ole valittavana muuta kuin joko kuolla kiduttamalla tahi kuolla taistellen parempain elinehtojen puolesta, hän, ollessaan järjellinen, nähtävästi valitsee viimemainitun. Me olemme vasemmistossa tämän nähneet. Me olemme teitä varoittaneet, meidän koko työskentelymme tässä eduskunnassa on kohdistunut siihen, että tämä, mikä tapahtunut on, saataisiin estetyksi. Te olette kylmästi nämä yritykset luotanne torjuneet. Me voimme hyvällä omallatunnolla sanoa, että olemme tehneet parhaamme. Me olemme keränneet työväen joukkovoimat suuriin kokouksiin, suuriin yhtymiin ja niiden avulla koettaneet teille huomauttaa siitä vakavasta vaarasta, olemme koettaneet koota niin paljon tätä kärsimyshuutoa yhteen, että teidän sydämenne heltyisi ja te jotakin ryhtyisitte tekemään. Viimeisen kerran suurlakon edellisenä päivänä minä täällä esitin sangen laajojen työläisjoukkojen toivomuksia, ja minä esitin ne siinä hyvässä uskossa — kun te olitte tämän kaiken ennemmin luvanneet hyväksyä — että tämä hetki olisi voitu välttää. Mutta niin ei tapahtunut, ja minä sanon, että olin sen jälkeen sangen suuren epätoivon ja murheen vallassa. Kun täten kaikki

yritykset, jotka tarkoittivat tämän hetken syrjäyttämistä, teidän puoleltanne torjuttiin, niin on tapahtunut se, mikä on tapahtunut. Ja se on viimeinen rikos siinä mitassa, joka teidän puoleltanne on tehty. Te että voi vapautua syytöksistä näihin tapahtumiin.

Miten sitten työväestö toimi, kun se toimimaan läksi. Siinäkin minusta te olette viitoittaneet sille tien. Te olette osoittaneet sille laittomuuden ja väkivallan tien. Te olette osoittaneet sille myöskin tien turvautua vieraaseen apuun, ja niin ikävää kuin se onkin, että työväki on samaa tietä kulkenut, niin ihmiset sentään aina ovat ympäristönsä ja olosuhteiden vaikutuksen alaisia, ja he ovat tämän teiltä oppineet. Viimeisen eduskunnan, jossa työväestöllä oli enemmistö, te venäläisen väkivallan avulla laittomasti hajoititte. Kuusi Suomen porvaria ja yksi Venäjän porvarien edustaja, siis yhteensä seitsemän Venäjän ja Suomen porvaria yhdessä, kuutta sosialidemokraattia vastaan Kerenskin lakeijana ja tensikkana teki sen. (Oikealta: Kerenski on sosialisti.) Hän on vieraan maan mies, josta te olette niin paljon melua pitäneet. Siitä ei mihinkään pääse, että te ryssäläisen Stahovitshin kanssa hajoititte suomalaisen eduskunnan. Sen jälkeen, kun tämä eduskunta yritti kokoontua ja se venäläisillä pistimillä estettiin, niin teidän sanomalehtenne siitä ilakoiden ja hyväksyen kirjoittivat, kirjoittivat siihen määrin paksusti, etteivät kaikki porvarilliset sanomalehdetkään jaksaneet sitä hyväksyä ja niinpä Viipurissa ilmestyvä „Karjala"-lehti julkisesti paheksui, että suomalaiset lehdet niin kirjoittivat. Te voitte vieläkin nähdä siitä omien lehtienne paheksumisen. Te siis taas turvauduitte vieraisiin ja kumouksellisiin voimiin. Kokoonnuttiin sitten tähän eduskuntaan. Mikä oli teidän ensimäinen työnne? Lähdittekö lieventämään kansan hätää elintarveasiassa, lähdittekö hommaamaan uudistuksia? Ei, te lähditte taas venäläisen virkavallan edustajan kanssa neuvottelemaan vallankaappauksesta. Sen sijaan, että Suomen kansan laillinen eduskunta oli hyväksynyt valtalain, jonka lain nojalla korkein valta oli siirtynyt eduskunnalle, te vastoin tämän lain päätöstä lähditte venäläisen virkavallan edustajain kanssa neuvottelemaan manifestista, joka olisi annettu sillä ehdolla, että samalla lähetettiin Pietariin hyväksyttäväksi puhemiehen vastaus, joka sisälsi sen, että tämä korkein valta siirrettäisiin joko senaatille tai valtionhoitajakunnalle, jollekin pienelle koplalle, ja taaskin vieraan vallan avulla. Ja kun nuo vieraat miehet, joihin te turvauduitte, sitten uudessa vallankumouksessa kukistuivat, kun teiltä meni turva pois, niin te sen jälkeen ryhdyitte tässä eduskunnassa vallankaappausta jatkamaan. Te hyväksyitte yksinkertaisella äänten enemmistöllä korkeimman valtiovallan siirron kolmimiehiselle direktooriolle, johon teillä ei ollut oikeutta vastoin eduskunnan ennen tekemää päätöstä — siis taaskin vallankaappaus ja vallankumouksen tie.

Onko näin ollen ihme, jos työväestö, kun se läksi taisteluun, oli ollut hyvä oppilas ja lähti kulkemaan samaa tietä? Työväestö päätti vastata näihin moninkertaisiin vallankaappausyrityksiin myöskin vallankumousyrityksellä. Te olette itse sen sille tielle opettaneet.

Kun näin on asianlaita, niin minun nähdäkseni, jos rauha tahdotaan saada, tulee tämä amnestia ottaa siltä kannalta, että tämä on kahden luokan välillä käydyn luokkasodan yksi rauhanehto. Se ei ole amnestia sanan tavallisessa merkityksessä, Suomessa on ollut ensimäinen luokkasota ja tämä on yksi luokkasodan rauhanehdoista. Ellette te tätä hyväksy, jos katsotte, että taistelua tarvitsee jatkaa, jos luulette voittavanne työläiset ja tahdotte kostaa, niin silloin tietysti ei teidän puolellanne rauhanehtoja oteta huomioon, ei edes niistä neuvotella. Mutta jos te haluatte rauhaa, niin ensimäinen ehto rauhan saamiseen on se, että rauhanehdoista neuvotellaan, ja että niitä huomioon otetaan.

Osa tämän maan nuoria yläluokkalaisia, yliopistonuorisoa, näkyy käsittävän aseman paremmin kuin vanhat. Näkyy pitävän paikkansa se, että muna on visaampi kuin kana. Heissä näkyy asuvan rauhan rakkautta, ja jos tämän maan porvareissa edes sen verran olisi todellista sovinnon halua, kuin sen nuorisossa, niin tässä maassa ehkä asioista olisi voitu sopia jo ennemmin ja voitaisiin vastedeskin sopia ilman verisiä taisteluita. Mutta teistä on vaikea sitä uskoa.

Kohtuutonta on vaatia, kuten täällä tänä päivänä on kuulunut, että toisen puolen on laskettava aseensa, sen on tottelevaisesti painettava päänsä tulevan koston ikeen alle. Teillä on ainoastaan oikeus taistella, toisen puolen on hiljaa kuunneltava ja otettava vastaan iskuja. Te ymmärtänette kai, että luonnonlain välttämättömyydellä tämä on mahdotonta. Kosto synnyttää kostoa, viha synnyttää vihaa ja jos sitä tietä mennään, niin eittämättä rauhaa ei saavuteta. Jos te tälle tielle lähdette, niin minun täytyy taaskin sanoa kaiken sen perästä, minkä tässä olen esittänyt, että te itse haluatte mellakoita, te itse manaatte niitä esiin. Ja jos te itse manaatte niitä, niin saattaahan ottaa huomioon silloin myös sen, mitä olette tässä nyt koko tämänkin päivän esittäneet, että meidän vasemmistossa olevien, työväenjärjestöjen ja niiden edustajain pitää pysyä nyt vastaisuudessa näistä

mellakoista erillään. Me tahdomme nähdä, onko teidän silloin parempi niistä selviytyä. Kansanjoukoissa on paljon miehiä, joita te olette itse Suomen entisessä sotalaitoksessa ja senkin jälkeen opettaneet veritekoihin, järjestettyyn tappamiseen, kuten ed. Airola sanoi. Me olemmekin siinä suhteessa sangen heikkoja, me olemme tälläkin kertaa ehkä olleet vain jarruina. Jos te tahdotte sellaista järjestymätöntä taistelua, johon me emme puutu, jos te luulette sellaisen olevan paremman, niin me voinemme koetteeksi vetäytyä syrjään. Mutta minun nähdäkseni se on pahempi teille kuin meille.

Ed. Sirola: Ed. Virkkunen on nyt eduskunnan puhujalavalta laskenut liikkeelle sen syytösten lokavirran, joka porvarissanomalehdistössä Työväen Vallankumouksellista Keskusneuvostoa ja työväenjärjestöjä vastaan nyt niin vuolaana virtaa. Teeskennellen siellä ja täällä vaaditaan „nimiä esiin". Niinkuin tässä olisi mitään salaisuuksia! Sosialidemokraattinen puoluetoimikunta ja Ammattijärjestön toimikunta ja muut työväenjärjestöt eivät ole mitään salajärjestöjä tässä maassa eikä kellekään teistä, ennen ed. Ahmavaaran puheenvuoroakaan, ollut tuntematonta, että esimerkiksi minä olen ollut jonkun aikaa toimihenkilönäkin tässä keskusneuvostossa. Ed. Ahmavaara vain hätäisenä poisti sen salaperäisyyden verhon, johon porvarilliset lehdet ovat koettaneet meidän toimintamme verhota omien tarkoitustensa saavuttamiseksi. Niin, me olemme vastuunalaisia teoistamme ja laiminlyönneistämme. Mutta, hyvät herrat, me emme ole t e i l l e vastuussa mistään. Me olemme vastuussa t y ö v ä e l l e, toimeenantajillemme, ja eilen ja tänään on koossa ollut ja on edelleen koossa Suomen järjestyneen työväen edustajakokous, joka meidän tekojamme arvostelee ja tuomitsee.

Teidän edessänne täällä me esiinnymme ainoastaan s y y t t ä j i n ä. Tämän kansan ja ulkomaitten silmäin edessä me naulaamme teidät häpeäpaaluun, syyttäen teitä siitä, että te kuulumattoman kevytmielisesti olette laskeneet tässä maassa irti avoimen luokkataistelun, luokkasodan, ja olette vastuussa myös kaikista sen sivuilmiöistä. Te tiedätte, että sodan sivuilmiöt ovat alkeellisen raakuuden, yksilöllisten kostotekojen ja muiden sellaisten ilmiöiden irtipääseminen. Ja joka sodan irti laskee, se laskee irti nämäkin.

Eräs äärimmäisen oikeiston puhuja lauvantaina kysyi täällä, mahdollisesti rehellisessä yksinkertaisuudessa, että onko sitten tarpeellinen vallankumous maassa, jossa on yleinen äänioikeus! — Tarpeellinen tai ei, sen jälkeen, kun sellainen ilmiö jo on näyttäytynyt, on se tosiasia. Tosiasioista keskustellaan, koettaen arvioida, mitä ne ovat olleet laatuaan, mutta ei silloin enää kysytä, pitääkö sen tulla. Edeltäpäin se kysymys voidaan tehdä ja silloin koetetaan sitä arvioida. — Se sama ryhmä, josta tämä kysymys tuli, oikeistomme kysyi hiukan toistakymmentä vuotta sitten ja koko bobrikoffilaisena aikana, että onko tarpeen tässä maassa mitään suuria kansanliikkeitä, kun täällä on niin „hyvät lait" ja niin „erinomainen virkamiehistö" ja niin „valistuneet säädyt", jotka tämän maan asioita hoitelevat. Tarvittiin suurlakon päivät ja 1905—1906 vuoden levoton talvi kaikkine kauhutekoinensa, ennenkuin täällä saatiin aikaan edes tämä eduskunta. Mutta eipä tuo äärimäinen oikeisto silloinkaan sen tarpeellisuutta myöntänyt. Eikä tähän päivään asti tämä maa ole ollut yleisen äänioikeuden maa, ei ole ollut sitä siinä merkityksessä, kuin kansanvaltaiset maat ovat, sillä eihän tämän eduskunnan päätöksiä ole laskettu voimaan. Ainoastaan jos niitä olisi päässyt täällä säännöllisesti voimaan ja jos ne olisivat olleet todellisia, pitemmälle meneviä uudistuksia, kuin ne ovat olleet, ainoastaan silloin voisimme todennäköisyydellä arvioida, että ainoastaan harvinaisemmissa tapauksissa kansanliike pääsisi täällä kumousliikkeeksi ryöpsähtämään, niinkuin se kyllä ryöpsähtää sellaisissakin yleisen äänioikeuden maissa kuin, kuten toverini Tokoi huomautti, ovat Sveitsi ja jotkut toiset.

Ed. Ahmavaara ominaisella tavallaan täällä koetti meille uskotella, että tämä eduskunta on „yksimielisesti" ottanut käsiinsä täällä valtiovallan. Vai niin? Eikö täällä ollut kaksi päivää suurlakkoa, ennenkuin tämä eduskunta saatiin se päätös tekemään? Juuri siitähän täällä riideltiin kaikki nämä alkupäivät. Silloin, kun valtalain säätämisen jälkeen edellisessä eduskunnassa, vielä täällä koetettiin pystyttää uudelleeen keisarin ja suuriruhtinaan hallitusvaltaa ja sijoittaa se kelle tahansa väliaikaisesti, että se vain säilyisi jollekin tulevalle presidentille tai monarkille, tai kelle tahansa yläluokan eduksi, kun se tehtiin, silloin koskettiin tämän kansan arimpaan! Siitä levisi tieto ympäri maan, yhtyen siihen tyytymättömyyteen, joka elintarvekysymyksessä oli, ja nämä molemmat yhdessä tekivät tämän törmäyksen kiertämättömäksi. Kutka porvareista tietoisesti laskivat tähän, saadakseen sitten ed. Ahmavaaran lailla sanoa, että olihan tässä uhrauksia, mutta taisi

olla hyvä, että saatiin vähän aseita sosialidemokraatteja vastaan, sitä en tiedä. Minä luulen kuitenkin, että osa täällä olevista edustajista ja osa keskiluokkalaisista ympäri maan eivät ymmärtäneet kuinka vakava asema oli. Minun täytyy tämän valaistukseksi kertoa pieni kertomus.

Tultuani ulkomailta vähää ennen tämän istuntokauden alkua, tapasin erään entisen ylioppilastoverini. Syntyi keskustelu. Hän tuntui aavistelevan niinkuin olisi jotakin käryä ilmassa ja sanoi: kuule, mitä nyt on tulossa.

Minä sanoin, että tulen muualta, mutta ehkä sinä, joka olet täällä ollut, voit tietää ja näyt jotain aavistavankin.

— Kuule, tuleeko täällä tappelu?

— En tiedä, mutta, mikäli olen kuullut, on siihen joitakin edellytyksiä.

— Meidänkö kesken? Hän tarkoitti luokkia ja ryhmiä, joihin kuulumme.

Minä sanoin: se riippuu vielä eräistä seikoista; eduskunta kokoontuu ja sen taidosta ensimäisinä päivinä saattaa tämä asia riippua.

— No, mitä siinä sitten tarvittaisiin?

Heitin ensimäisenä esille hallitusvaltakysymyksen ja toiseksi kunnallisasian ja sanoin jo kauan tietäneeni, että jollei tämän maan joka kunnassa nopeasti kansanvaltaistuttamista suoriteta, ei mikään voi estää sellaisia räjähdyksiä, joita nyt on ollut.

Hän sanoi: mutta ne viime eduskunnan säätämät kunnallislaithan ovat aivan mahdottomat!

Minä sanoin: tuo vastaus ilmaisee, että sinä olet aivan mahdoton, ja minä voin ilmoittaa lisäksi, että se kunnallislakien hyväksyminen on ainoastaan pienenpieni osa siitä, mitä nyt pitäisi hyväksyä. Toinen on 8 tunnin laki.

— Mutta sehän on ihan yhtä hullu.

— Sinä hullu olet, kun noin puhut.

Noin jatkui vähän aikaa keskustelu. Minä jouduin hänelle, koettaakseni asian tehdä havainnolliseksi, kertomaan vertauksen; sanoin, että me olemme kuin räjähtämässä olevan höyrypannun vieressä ja koetamme avata varaventtiilin hanaa, mutta joku mielipuoli koettaa sitä estää, syntyy tappelu meidän ja mielipuolen välillä. Ja minä sanoin: sinä ja sinun luokkasi olette se mielipuoli, jolta meidän täytyy väännää pois se hana, että saisimme auki edes jonkun verran varaventtiiliä ja estää se räjähdys, joka meidät molemmat tuhoo.

Hän kohautti olkapäitään ja sanoi: te kiihoitatte niitä joukkojanne, hillitsisitte!

Minä sanoin: teitä täytyy hillitä joka askeleella tekemästä niin suuria tuhmuuksia, ettei mikään maailmassa voi enää niitä korjata.

— Me erosimme ymmärtämättä toisiamme. Totesin, että puhuimme eri kieltä ja näin, että hän oli näissä asioissa syyntakeeton. Kuinka monta tällaista kulkee tämän kaupungin kaduilla, sitä minun on vaikea sanoa, mutta että niiden edustajia on tässä eduskunnassa, se on nyt nähty.

Kansanliikkeiden kieli on kuitenkin kansainvälistä ja sitä näytään jonkun verran ymmärrettävän. Ed. Schybergson koetti ennen näitä päiviä laskea vähän leikkiä. Hän sanoi, että niinhän tämä on kuin muulloinkin vallankumouksessa: samat hälytykset, samat eduskuntapuheet, kansankokoukset j. n. e. Kaikki on „melkein niinkuin ollakin tulee". Minä tahtoisin kysyä, onko ed. Schybergson vielä valmis kaiken tapahtuneen jälkeen sanomaan, että kaikki, mitä on tapahtunut, on ollut niinkuin sen vallankumouksessa ollakin tulee?

Täällä edellinen puhuja proletaarisellä selvyydellä selitti, mistä kaikista lähteistä nousee sellaisia tekoja, joita me kaikki nyt kauhistumme. Minä käväisin joku päivä sitten Pietarissa ja näin sen asemalla suomalaisia työmiehiä. Ne olivat kamalan laihat ja kuihtuneet ja olivat hirveissä ryysyissä. Eräs joukosta sanoi: tuolla on värväjä, lähdetäänkö uudelleen Venäjälle päin. — Miksi Venäjälle päin, kysyn teiltä, miksi siihen kurjuuteen, joka heidät jo oli sellaisiksi tehnyt? — Siksi, ettei heitä kutsuttu kotimaahan, siksi, ettei heille ole valmistettu tilaisuutta elää täällä ihmisinä. Kun sellaista näkee ja muuta sen tapaista, silloin „näkee punaista", niinkuin sanoo englantilainen.

Muistaen herra Schybergsonin puheet siitä, mitä vallankumouksessa saattaa tapahtua, johtui mieleeni kertomus Ranskan vallankumouksen ajalta. Elintarvekeinottelijain päitä keikkui piikkien nenissä. Katuvierellä seisoi eräs meidän liikkeemme jaloja edelläkävijöitä, porvariston sitten kuolemaan tuomitsema Grachus Babeuf, joka sanoi: „Minä näin kansan kostossaan ja minä kauhistuin. Ymmärrän heillä olevan syytä kostaa, mutta miksi olla julmia? — Mutta sellaisiksi ovat heidän herransa heidät tehneet!"

Teistä voivat jotkut sanoa, että me tämän eduskunnan alkupäivinä olimme turhan maltittomia, emme jaksaneet odottaa, kunnes olisi täytetty ne lailliset muodot, joilla näitä asioita olisi voitu käsitellä. Mutta muistakaa, että te itse hätiköitte ja jo ensimäisinä päivinä tahdoitte lyödä hallituskysymyksen sellaiseen lukkoon, mistä ei sitä olisi voitu avata. Ja muuten kysymys tästä „laillisuudesta". Te muistatte, kuinka vakavasti meidän puolelta puhuttiin. Suomen työväen ammatillisten järjestöjen edustajakokous ilmoitti, että suurlakon uhalla täytyy tänä päivänä saada vastaus muuta-

miin pääkysymyksiin. Herra puhemies edustamiensa ryhmien edustajana esti tämän tulemasta äänestyksen alaiseksi. Minun mieleeni muistui silloin kertomus siitä hoviväestä, joka näki kuningattarensa putoavan satulasta ja jäävän jalastaan kiinni kannustimeen, mutta ei uskaltanut irroittaa sitä jalkaa, koska se hoviherra ei ollut läsnä, jolla ainoastaan oli se oikeus! Silloin, kun on kysymyksessä hengenvaara kansalle, silloin muodollisuuksiin takertuminen on sekä naurettavaa että korkeimman traagillista.

Me ennustimme myrskyn tulevan ja käskimme pienentämään purjeita ja ottamaan sen myrskyn suunta huomioon. Te nauroitte, kohottelitte olkapäitä ja piditte sitä tarpeettomana. Päihtyneiden merimiesten lailla kohotitte lisää purjeita ja sanoitte, että „antaa mennä". Mutta kun myrsky tuli, niin te piilouduitte. Täällä jauhetaan sitä juttua säätytalon valtaamisesta. Kun eräs punakaartiosasto, jolle ei oltu huomattu hankkia kortteeria, oli jonkun hetken säätytalolla, niin se muka esti Suomen kansan eduskuntaa hoitamasta tämän maan asioita! Piiloon te menitte silloin. Olihan tämä talo vapaana. Teille sanottiin, että voitte tulla kokoon. Ette uskaltaneet. Se on, te otitte tekosyyksi tämän saadaksenne olla päättämättä sellaista, mikä olisi ollut välttämätöntä aseman selvittämiseksi. (Vasemmalta: Oikein!)

Ja nyt kun myrsky on ohitse, te tulette esille piilostanne ja tahdotte lyödä kappaleiksi ilmapuntarin. Sosialidemokratia oli se ilmapuntari, joka näytti myrskyn, ja te kohdistitte raivonne siihen. Mutta vielä enemmän. Te tahdoitte päästä käsiksi niihin, jotka tämän myrskyn soutivat. Te tiedätte itse, että oli voimia liikkeellä ja on yhä vielä, sellaisia voimia, joiden järjestämisessä ja hallitsemisessa tarvitaan taitoa ja ponnistuksia. Ja niitä vastaan, jotka parhaansa tällaisissa oloissa tekivät, te hiotte koston miekkaa. Te uhkailette ja uhatkaa vaan. Me olemme katsoneet silmiin joukkoja, jotka ovat olleet raivoissaan siitä, että he eivät saaneet tehdä vähän enemmän puhdasta, kun kerran liikkeelle lähdettiin. (Vasemmalta: Oikein!)

Kun tämä liike, jonka me arvelimme vielä voivan pysyä rauhallisen suurlakon puitteissa, paisui sen yli, niin olisi sen luullut osoittavan teillekin, että tilanne oli vakavampi, kuin edes mekään ymmärsimme. Me rukoilimme silloin lapsellisen liikuttavasti teitä ottamaan joitakin seikkoja huomioon. Te ette ottaneet. Ja sen takia, miten te täällä menettelitte tämän eduskunnan ensimäisinä päivinä? Tämä eduskunta oli tuon kansanliikkeen laineilla lastuna vain ettekä te kyenneet hoitamaan sen peräsintä eikä airoja. Nyt me tuomme tämän eduskunnan teille takaisin ja sanomme: tässä se on — ei teidän tähtenne vaan Suomen kansan tähden. Se on pelastettu tämän pienen myrskyn kuohuista, ja me kysymme: Osaatteko nyt tätä pidellä paremmin; haluatteko nyt tehdä tästä eduskunnasta jotain, jotain sellaista, josta olisi hyötyä Suomen kansalle, vai provoseeraatteko te esille toisen kansanliikkeen ja edellistä suuremman? Jos voisi teidän lehtienne mukaan asiaa arvioida, niin toiveet olisivat sangen huonot. Niiden provokatoorinen puhetapa on sellainen, että on todellinen ihme, että vielä rauha säilyy.

Sanoisin kernaasti, kuten ed. Ahmavaara, että tämäntapaiset purkaukset taitaisivat olla eräässä suhteessa hyviä, ne selvittäisivät vähän meidän sisällisiä asioitamme. Mutta minä tiedän, että meidän maamme ulkonainen asema on sellainen, että mitä suurin varovaisuus on tarpeen. Teidänkin, hyvät herrat, täytyy muistaa, että Suomen itsenäisyys ja itsemääräämisoikeus on mahdollinen a i n o a s t a a n k a n s a n v a l t a i s e n a. Se on mahdollinen ainoastaan mitä laajimman kansanvaltaistuttamisen pohjalla. Me olemme alkaneet ylimmästä valtiovallasta siten, että olemme estäneet teidät uudelleen tekemästä siitä keisarivaltaa. Me olemme teille selittäneet, että valtalaki perustuslakina on saatettava voimaan, ja me olemme ottaneet pois sen tekosyyn, jolla toiset teistä sitä vastustavat, että muka ulkomaan asioita ja sotilaskysymystä koskevat kohdat sitä häiritsisivät. Me olemme tarjoutuneet vaikka päivässä ne kohdat korjaamaan, kun te myöntäisitte, että se on saatava voimaan perustuslaillisena takeena siitä, että se suuri hallitsijavalta tästä maasta on iäksipäiviksi hävitetty. — Kunnallinen kansanvalta on näiden päivien kuluessa saatettava voimaan, jos mielitään miten kuten tämän talven yli päästä. Se on elintarvekysymyksen yhteydessä sangen tärkeä seikka ja muutenkin. — Virastojen kansanvaltaistuttaminen on välttämätön. Kertokaa te vain ulkomaille, että kansanjoukot tämän maan eri osissa työnsivät virasta tai pistivät kiinni tämän maan virkamiehiä! Olisivatko ne tehneet sitä, jos ne olisivat itse nämä virkamiehet valinneet ja itse näille toimintaohjelman sanelleet? Eivät! Siis ainoastaan kansanvaltaistuttaminen voi tässäkin asiassa jotakin tehdä.

Ja sitten ne tuomioistuimet. Ed. Ahmavaara sanoi, että minä olen keskusneuvoston puolesta ilmoittanut, että tuomioistuimet ovat lakanneet toimimasta. Jos minulla se valta olisi, niin minä sen tekisin, sillä kyllä nämä meidän luokkaoikeudet niin vihattuja ovat, että olisi paras ne pyyhkiä pois ja saada parempia tilalle. Nyt on kuitenkin tapahtunut vain varsin pieni seikka. Niille on ilmoitettu, että niiden on paras olla lakkopäivinä myöskin lakossa. Ja se o l i niille parasta. Meille

ilmoitettiin esimerkiksi, että Vihdin käräjillä tulee näinä päivinä käsiteltäväksi juttu torppareita vastaan, joita, vastoin tehtyä sopimusta, syytetään eräästä lakkorettelöstä. Olisiko teidän mielestänne ollut sopiva näitten käräjien silloin istua? Kyllä oli turvallisinta, että ne olivat lakossa, ja ne olivat. Kun te tiedätte, minkälaisia oikeusjuttuja viime aikoina tämän maan oikeuslaitoksissa on käyty, niin te tiedätte, että sellaisten käräjien käyminen lakkopäivinä olisi ollut puhdasta provokatsioonia. Silloin olisivat kansanjoukot, ehkäpä vielä jotkut sivulliset, tulleet sanomaan, että me emme suvaitse ainakaan tällaisina päivinä kyläläisten istua tuomitsemassa nälkäisiä.

Tulemme sitten hallituskysymykseen. Täytynee hiukan kertoa, miten syntyi tämä meidän lista. Olivat ne päivät, jolloin tässä maassa ei ollut hallitusta ja jolloin tämän maan eduskunta kieltäytyi toimimasta. Meidän työväen toimihenkilöiden joukossa oli silloin joitakin, jotka sanoivat, että koska niin on, niin eiköhän ole syytä, että me annamme tälle maalle hallituksen! Koska sen hallitus ei ole kyennyt pysymään pystyssä ja koska sen eduskunta kieltäytyy kokoontumasta, niin täytyyhän olla jokin järjestävä valta. Meitä oli muutamia, jotka lupauduimme tällaiseen hommaan. Mutta meillä oli maltillisia tovereita, jotka sanoivat: ei ole tullut sen aika. Tämän maan aseman ja eräiden sisäisten seikkain takia on paras, että me kuljemme tyynempää tietä. Työväenjoukoille selitettiin, että jos ei muu voisi tämän maan sekaantuneita asioita selvittää, niin sosialistien täytyisi ottaa raskas edesvastuu ja tarjoutua valittaviksi tälle eduskunnalle ja sanoa, että jos äänestätte meitä ja meille vissin ohjelman, niin me koetamme hoidella näitä asioita, joita te ette ole kyenneet hoitelemaan. Niin sanottiin joukoille. Sanottiin vielä, ettei se niin helppo ole, mutta voisi asia tulla hiukan verran yksinkertaisemmaksi — taaskin silmälläpitäen maamme ulkonaista asemaa — jos me koettaisimme saada jonkinlaisen sopimuksen aikaan maalaisliittolaisten, ehkä joidenkin toisten kanssa. Silloin olisi meillä sopimus elintarvekysymyksestä, raha-asioista, sekä joistakin muista ohjelman kohdista ja eivätköhän senkin kautta tämän maan asiat kansanvaltaiselle pohjalle saatettuina alkaisi selvitä. Asianlaita on nyt niin, että meidän joukot pelkäävät jumalattomasti kompromissia. Niillä on siitä varsin surullisia kokemuksia. Mutta ne sanoivat nyt, että olkoon menneeksi; tuollaisen rehellisen lehmäkaupan voisitte tehdä — varsinkin jos siitä heruisi hiukan maitoa ja voita sairaille ja lapsille.

Tällainen on meidän puolelta ollut hallituskysymyksen valmistelu. Nyt en tiedä, millä asteella se porvarien kesken on, mutta yleensäkin ne täällä kannattavat oikeiston esittämää hallituslistaa ja sen ohjelmaa. — Mitä on tämä ohjelma? — Ylimalkaisuuksia, sellaisia, joita aina kirjoitetaan silloin, kun on hädän hetki, mutta ei vielä uskota tarvittavan tehdä kirjaimellisesti sitovia uudistuslupauksia. Tässä ohjelmassa sanotaan, että edellytyksenä on, että „järjestysvaltaa lujitetaan". Siis: „Ensin rauhoitus, sitten uudistukset". Ja niistä puheista päättäen, mitä täällä on pidetty ja mitä porvarillinen sanomalehdistö nyt puhuu, niistä päättäen voitaisiin arvioida tästä hallituksesta tarkoitetun tulevan sen koston hallituksen, jonka miekan herra Virkkunen täällä jo siunasi.

Huomautan, niinkuin täällä edellinenkin puhuja, että tilanne, mikä maassa vallitsee, on luokkasodan välirauha, välirauha, jonka ehdot vielä ovat samelematta. Minä huomautan vielä, että olojen pakosta tämä välirauha on ja tulee olemaan aseellinen välirauha. Omistavien luokkien puolesta on täällä jo ennen selitetty, että niiden keskuudessa tapahtuvalla asestautumisella on samallaiset syyt kuin mistä on puhunut Viron maaneuvoston tänne lähetetty tiedonanto. Ja me tiedämme, että aseita niillä on — ei pidä niitä liioitella, mutta ei myöskään väheksyä. Tiedämme, että se luokka nyt kätkee aseensa ja pitää ne varalla. Mutta asestettu omistava luokka on vaara maan työväenluokalle, sanokoon se asestautumisensa tarkoitukseksi minkä tahansa. Välttämättömyydellä se vastatoimenpiteeksi ja itsepuolustukseksi kutsuu esille vasta-asestuksen. Jos tämä aseellinen välirauha aiotaan saada rauhallisena pysyväksi, täytyy se vahvistaa eräillä ehdoilla. Niistä täällä on jo mainittu: amnestiakysymys. Toinen on yhteiskunnan läpikäyvä kansanvaltaistuttaminen ja elintarvekysymyksen rehellinen järjestäminen. Työläiset eivät usko, että tässä maassa on kovin liikoja varastoja, mutta ne katsovat, että kaksinkertaien rikos on, jos yläluokalla on hankittuja tai salakaupalla hankittavia varastoja, joita ei ole ilmoitettu. Niin monet työläiset sanovat, me tahdomme ainoastaan täysin luotettavan elintarvepolitiikan, me tahdomme ainoastaan oman kontrollin sekä takeita ja tiedon siitä, että kaikki todella tasan jaetaan. Onko tämä kohtuuton vaatimus?

Porvarillisten puolueitten hallitusasiassa taitavat olla kaupat tehty. Minä vain pyydän huomauttaa, että jos se kauppa on tehty työväen selkänahan kustannuksella, niin on sentään vähän varottava, kun sitä tullaan parkitsemaan. (Vasemmalta kättentaputuksia. — Puhemies koputtaa.)

Ed. Alkio: Tällä kansalla olisi syytä nyt pukeutua säkkiin ja tuhkaan. Suursota on saapunut Suomeen. Ei tänne ole saapunut mikään ulko-

nainen vihollinen vaan kotoinen. Suursota on tuonut Suomeen nälän ja nälän hedelmänä kansalaissodan, mutta se on tuonut tänne jotakin muutakin. Suursota on valmistanut meille tilaisuuden ensi kerran Suomen kansan historiassa asettaa itsellemme oma hallitus. Mutta me emme pysty asettamaan sellaista hallitusta, jonka alle edes tämän eduskunnan kaikki jäsenet alistuisivat lojaalisesti. Tämä ilta on ollut siitä riittävänä todistuksena. Jos olisi venäläinen hallitus, joka miekkaa uhaten nyt astuisi meidän eteemme, yhtä varmasti alistuisi vasemmisto kuin oikeisto. (Vasemmalta: Keskusta kyllä, mutta ei vasemmisto.) Aseman surullisuus on siinä, että luokkataistelu on astunut tänne sellaisena tekijänä, joka nykyisellä hetkellä uhkaa Suomen tulevaisuutta paljon enemmän kuin koskaan Ruotsin valta ja Venäjän valta. Me olemme nykyään siinä tilassa, että samalla kun Eurooppa valmistautuu tämän suursodan jälkeen rauhaa tekemään, me alamme käydä keskenämme sotaa siitä, mikä luokka täällä saisi hallita. Ja sillä aikaa, kun me tätä sotaa alamme käydä ja käymme, voi hyvinkin välirauha eurooppalaisista taisteluista syntyä. Kärsiikö Eurooppa silloin, että täällä on olemassa eräs pieni kolkka, jossa anarkia raivoaa samalla tavalla kuin tässä suuressa itäisessä naapurimaassa? Ei koskaan. Me saanemme nähdä välirauhan ensimäisenä tuloksena, että meille kenties tarjotaan joku valtionhoitaja, joku eurooppalainen prinssi kuninkaaksi. Ja kansainvälinen rauhanneuvottelukunta antaa meidän sosialidemokraateillemme lahjaksi silloin kansainvälisen sotajoukon, joka jaksaa pitää kurissa heidänkin punaiset armeijansa. Kaikki tällaiset mahdollisuudet ovat hyvinkin lähellä. Annammeko asiain siis mennä siihen? (Vasemmalta: Ruoskahallitus.) Onko meillä mahdollisuutta täällä päästä sellaiseen keskinäiseen yhteisymmärrykseen, että voimme järjestää tälle maalle edes siksi aikaa hallituksen, että tämä maa ehtii julistautua itsenäiseksi? Vai onko meidän jäätävä odottamaan vielä muutamiksi viikoiksi, siksi, kunnes ulkoa tuleva vieras pakko pakottaa laskemaan punakaartilaisten aseet, joita nykyään mikään muu mahti ei näytä voivan laskea, päättäen edellisen puhujan uhkauksista? (Vasemmalta: Me nousemme kaikki punakaartilaisten puolesta.) Ne syyt, jotka tämän katkeran tilanteen ovat aikaansaaneet, eivät ole niitä, joita vasemmisto on tänään esittänyt. Minä tiedän, että yhtenä tärkeänä syynä on se, että kansalla ei ole leipää. Mutta tämä leivänpuute nykyisellä hetkellä ei ole keskustan eikä oikeiston syy kokonaisuudessaan, vaan siinä on hyvin tärkeänä tekijänä ollut se politiikka, jota vasemmisto on harjoittanut viime keväästä saakka. Kyllähän me sen muistamme, millä tavalla viime keväänä vasemmisto elintarvepolitiikkaa hoiti. Kun porvaristo asettui lojaaliseksi parlamentaarisia periaatteita kohtaan, suostui se asettamaan hallituksen, jossa oli sosialidemokraattinen enemmistö. Tämän hallituksen tärkeänä tehtävänä tuli olla järjestää maan oloja niin, että tämä vuosi tulisi olemaan leivän puolesta turvattu kotimaisen tuotannon avulla. Mutta vasemmiston toimenpiteet kohdistuivat silloinkin etupäässä luokkataisteluun, kun olisi maahan ollut kylvettävä sitä viljaa, josta syksyllä piti sato korjattaman maan ja kansan leiväntarpeen tyydyttämiseksi. Aivan samalla tavoin kansan leiväntarpeesta huolta pidettiin silloin, kun vasemmisto järjesti nämä hirmupäivät silläkin uhalla, että vieras valta tulee ja masentaa teidän nykyisen luokkataistelunne. Kylvölakoista on täällä kenties monia kymmeniä kertoja puhuttu. Ne eivät johtuneet siitä, että maanviljelijät olisivat halunneet lakkoja tehdä, vaan ne johtuivat siitä luokkataisteluperiaatteesta, että oli edullisemmat edellytykset siihen, että lakkotaistelu johtaisi toivottuihin tuloksiin. Mutta se ei johtanut niihin tuloksiin, joita lakkolaiset ajattelivat, vaan se johti juuri niihin tuloksiin, joita silloin porvariston puolelta jo osattiin ennustaa. Leiväntuotanto maassa väheni. Siihen ei vaikuttanut yksistään kuivuus eikä muut epäedulliset kasvusuhteet. Siihen vaikutti hyvin tärkeältä osalta se lakkotaistelu, johon vasemmiston puolelta oli siihen aikaan joukkoja kiihoitettu. Täällä on tänäkin päivänä vielä hyvin korkealla äänellä puhuttu siitä, että tässä maassa on suuriakin viljavarastoja, joiden takavarikoiminen jossakin määrässä voisi helpottaa sitä leiväntarvetta, joka meillä on kaikilla nyt edessämme. Mutta mikäli minä olen tilanteesta voinut selvää ottaa, on käsitykseni se, että otaksutut varastot ovat hyvin niukat. Mikäli on nyt näiden punakaartilaisten tutkimuksien perusteella saatu selvää, ovat ne hyvin pieniä varastoja, kun kansan elättäminen on kysymyksessä. (Vasemmalta: Vähän on vasta tutkittu. Oikealta: Punakaarti ryöstää nekin.) Kun asianlaita on tällainen, ei maksa vaivaa puhua enää tässä maassa tässä suhteessa kovinkaan paljon pakkotoimenpiteistä. Pakkotoimenpiteisiin voidaan ryhtyä, mutta ne eivät tuota leipää.

Meillä oli sosialidemokraattinen hallitus koko viime kevään, jolloin vielä olisi ollut mahdollisuutta saada tähän maahan viljaa (Vasemmalta: Porvarillinen se oli), mutta tämä hallitus löi silloin laimin velvollisuutensa, ja minä tiedän, mikä oli laiminlyömisen perussyynä. Syynä oli se optimistinen usko, että kyllä sitä viljaa sentään Ve-

näjältä saadaan, kunhan siellä kansanvaltaiset voimat pääsevät vaikuttamaan ja johtamaan hallitusta. Tällä edellytyksellä, esimerkiksi heinäkuulla, ostettiin Venäjältä huomattavampi määrä viljaa. Ja sosialidemokraatit rauhoittuivat siitä levottomuudesta, mihinkä he olivat jo joutuneet sen vuoksi, että keväällä oli lyöty laimin valvominen, ettei maassa tullut kaikki kylvetyksi, mitä olisi voinut ja pitänyt kylvää. Nämä heinäkuulla ostetut viljat ovat vielä saamatta ja Venäjällä on nyt ollut jo bolshevikihallituskin. Me olemme saaneet sen surullisen kokemuksen, että ne voimat, jotka Venäjällä nykyään hallitsevat, ovat meitä ruokkimaan vielä huonommat kuin ne voimat, jotka Nikolai II:n aikana siellä valtion ohjaksista kiinni pitivät. (Vasemmalta: Eläköön Nikolai II! Niinkö?) En minä vielä koskaan ole Nikolai II:lle huutanut eläköötä, mutta minä tahdon vain tämän yhteydessä sanoa, että jos täällä luullaan, että Suomen tasavallan toteuttaminen, Suomen itsenäisyyden turvaaminen tulee toteutetuksi sellaisten hallitusperiaatteiden mukaan, kuin herra Tokoin senaatti sitä harjoitti niinä kuukausina, jolloin se oli ohjaksissa, niin minä en luota siihen, että sellainen senaatti kykenisi nykyisenä hetkenä täyttämään sitä, mitä Suomen kansa sille velvollisuudeksi asettaa. (Vasemmalta: Huono senaatti se oli — parempaa ette saa.)

Täällä on yritetty näiden viikkojen kuluessa saada aikaan senaattia, joka nojautuisi kaikkiin eduskunnassa edustettuina olleisiin puolueisiin. Keskustelut raukesivat heti siihen, kun sosialidemokraattien taholta asetuttiin epäparlamentaariselle kannalle. Sosialidemokraatit asettivat tälle hallitukselle ensimäiseksi ehdoksi, että siellä pitäisi olla 8 sosialidemokraattia ja 4 porvarillisiin puolueisiin lukeutuvaa senaattoria. Kun viime kevännä muodostettiin täällä hallitusta, asettuivat Suomen porvarit empimättä parlamentaariselle kannalle, sallien sosialidemokraateille ehdottoman enemmistön hallituksessa. Nyt on sosialistien taholla muutettu mielipidettä. Siellä tahdotaan hallitukseen nyt vain muutamia porvareita siksi, että ne olisivat jonkinlaisena parlamentaarisuuden sylttinä. (Vasemmalta: Antakaa tulla puhdasta.) Sellainen ei käy laatuun, sillä ei se ole mikään parlamentaarinen hallitus, jossa eduskunnan huomattava vähemmistö on $^2/_3$ enemmistönä. (Vasemmalta: Hyvin tavallista.) Mutta sen kokemuksen perusteella, mikä näinä viikkoinakin on saatu sosialidemokraattien politiikasta, on täytynyt tulla siihen käsitykseen, että jos tälle maalle todellakin tahdotaan jotakin vakavaa hallitusta saada aikaan, sitä on koetettava porvarilliselta taholta pystyyn panna, kävi muuten miten kävi. Ja minulla puolestani ovat siihen seuraavat syyt, tämän maan asioiden järjestäminen siten, että se itsenäinen asema, jonka me olemme nyt itsellemme ottaneet, tulee hallituksen toimenpiteestä siten järjestetyksi, ettei siinä jää laiminlyömisten ja kykenemättömyyssyitten vuoksi toteuttamatta tärkeät tehtävät, jotka Suomen itsenäisyyden takaamiseksi nyt ovat aikaansaatavat. Se hallitus, mikä „punaisen" nimellä on esitetty eduskunnalle, ei ole sellaisilla edellytyksillä kokoonpantu ja senvuoksi minä en tästä syystä saata kannattaa sitä hallitusta.

Toinen syy: tämän maan raha-asiat ovat kurjalla kannalla. Siihen on ollut tärkeänä syynä se, että täällä on monta vuotta hallinnut vieras valta, venäläinen hallitus, jolle eivät Suomen valtiotaloudelliset oikeusperiaatteet ole olleet mistään arvosta. Kun me viime kevännä saimme uuden kotimaisen hallituksen, sai tämä hallitus onnettoman perinnön hoitaaksensa edeltäjähallitukselta. Tämän hallituksen, tämän sosialidemokraattisen hallituksen sosialidemokraattisena periaatteena oli ensimäisenä koettaa tyydytellä virkamiehistön kohonneita elintarvevaatimuksia, josta johtui, että valtion rahastot ovat huimaavassa määrässä tyhjentyneet juuri virkamiehistön ja valtion palveluksessa olevien palkankorotusten vuoksi. Minun asiani ei ole tässä ruveta laskemaan sitä, missä määrin näihin on ollut pakottavia syitä. Minun on vain todettava, että yhtenä syynä siihen, miksi asiat ovat näin, on se, että eduskunta viime kevännä ja kesänä teki niin pitkälle turhaa työtä. Työn turhaksi raukeaminen johtui siitä, että sosialidemokraattinen politiikka teki kaiken päättämisen mahdottomaksi. Nyt on saatava tämän maan rahatalouteen jotakin järjestystä. Minä en luota siinä suhteessa sosialidemokraattien politiikkaan ja senvuoksi minun kannatukseni on sillä hallituksella, jonka prokuraattori Svinhufvud on aikonut muodostaa.

Ja kolmas syy: tässä maassa on nälkä. Täällä ei saa kansaa uskotella sillä valheella, että jotenkuten tullaan toimeen viljalla, jota saadaan omasta maasta. Se on valhe se. Täällä tarvitaan nyt hallitus, joka kykenee laittamaan maahan viljaa ulkomailta. Minä en tiedä, kykeneekö se hallitus, jota me aiomme tänä iltana pystyttää, kykeneekö se siihen, mutta minulla on sellaiset edellytykset, että se kykenee siihen p a r e m m i n kuin se punainen senaatti, jota vasemmiston taholta on tarjottu. (Vasemmalta: Siinähän oli ed. Kallio myös.) Minä käsitän, että tällä senaatilla tulee olemaan suunnattoman vaikeita tehtäviä, jopa ylivoimaisia. Mutta jos vasemmisto tulee vain p e r i a a t t e e l l i s i s t a syistä vaikeutta-

maan tämän hallituksen toimenpiteitä, ei se silloin valvo niitten etua, jotka tässä maassa ensimäisinä nälkää näkevät.

Tältä pohjalta lähtien minä siis vakavasti tulen kannattamaan prokuraattori Svinhufvudin senaattia siihen saakka, kunnes se puolestansa näyttää, ettei se kykene sitä tehtävää täyttämään, johon Suomen eduskunnan enemmistö nyt aikoo sen asettaa.

Äsken ed. Airola erityisellä paatoksella pani merkille, ettei hän pane mitään huomiota niille numeroille, joita ed. Kallio oli täällä esittänyt elintarveasiassa. Onko ed. Airola siis joskus muulloin pannut jotain arvoa tosiasioihin perustuville väitteille? (Ed. Airola: Kyllä, mutta ei Kallion numeroille!) Ed. Airola on asianajaja, jonka täytyy siltä kannalta ottaa myös parlamentaariset väitteensä. Mutta kun ed. Kallio osoitti, että vuoden tuonti on vähentynyt 300 miljoonalla kilolla ja kaiken todennäköisyyden mukaan, olivatpa maan satotiedot kuinka epätasaisia tahansa, sato oli pienempi kuin edellisenä vuonna, pitäisi ed. Airolankin tajuta, että 300 miljoonan viljakilon vaillinki vuodessa on jo sellainen määrä, joka synnyttää täällä luonnonlain välttämättömyydellä nälkää.

Ed. Airola nuhteli puhemiestä siitä, ettei puhemies ollut ottanut esitelläksensä eduskunnalle erästä hänen ja ed. Mannerin esittämää kirjelmää, jossa elintarveasiaa pyydettiin käsiteltäväksi ottamaan. Mutta ei tämä ole johtunut siitä, ettei puhemies olisi tahtonut tehdä sitä. Tässä kirjelmässä kaiken matkaa esitettiin vaatimuksia senaatille eikä eduskunnalle (Vasemmalta: Eduskunnalle tehtiin ehdotuksia.) ja senaattia ei ollut olemassa. Tämän esittely ei siis olisi asiaa kiiruhtanut. (Ed. Airola: Tuo on vääristelyä. Esitettiin, että eduskunta päättäisi.) Minulla on kirjelmä tässä käsissäni. (Vasemmalta: Lukee pois.) „Elintarvepulan helpottamiseksi ja kulutuksen järjestämiseksi ehdotamme, että eduskunta käskee senaattia heti toimituttamaan elintarvevarastojen tarkan etsinnän ja tarkastuksen; että eduskunta käskee senaattia soveltamaan elintarvelakia j. n. e." Kaikissa kohdissa samalla tavalla. Kun siis senaattia ei ole ollut olemassa, on tällaisen kirjelmän käsittely eduskunnassa ollut leivänsaantiin nähden jokseenkin hyödytön. (Ed. Airola: Tässä voi antaa määräyksiä, jotta heti tietää, kun toimeen astuu.)

Minua ei huvita tämän asian yhteydessä laskea pitemmälle joutavaa leikkiä ed. Airolan kanssa. Pidän, että asema on Suomen kansalle niin vakava, että meidän on tällä hetkellä ratkaistava voimmeko jollakin tavalla palvella Suomen itsenäisyyttä. Voimmeko saada tälle kansalle jollain tavalla leipää? Voimmeko järjestää tämän kansan raha-asiat niin, ettei meillä ole valtion konkurssi heti edessä? Ne ovat vakavia asioita, joitten edessä kansanedustajalla ei ole oikeutta hymyillä.

Minä uudestaan tämän yhteydessä muistutan, että eurooppalaiset rauhanäänet ovat jo alkaneet kuulua, ensimäiset rauhan kevätlinnut alkaneet laulaa. Odotammeko me tätä rauhaa levossa ja riemulla silloin, kun meillä on sisällinen anarkia yksin eduskunnassakin? Eikö meillä ole, yhtä hyvin vasemmalla kuin oikeallakin, syytä pukeutua tällä kertaa säkkiin ja tuhkaan ja jossain määrin soveltuttaa itseemme kukin sitä edesvastuuta, joka koko eduskunnalla on kansamme edessä?

Ei meidän kansamme ole tällä kertaa sosialidemokraatteja eikä porvareita. Kansamme on silloin, kun se nälkää näkee, ennen kaikkea suomalaista nälkää näkevää kansaa, joka nälkää nähdessään ja itsenäisyyttään perustaessaan ei niin paljon laske periaatteita kuin sitä, mistä se saa itsellensä avun. Meidän tulee tällä kertaa varoa sitä, ettei historian valvova Nemesis tule meille kerran huutamaan, niinkuin Jumala paratiisista karkoitetulle Kainille: Kain, missä on veljesi Aabel? Sillä meille huutaa veljiemme veren ääni kostoa maasta. Voi olla, että ellemme aikanamme tämän veren ääntä oikealla tavalla ymmärrä, se voi viedä sosialidemokratialtakin mahdollisuuden siihen maalliseen, yhteiskunnalliseen Paratiisiin, jota he nykyisen maailmanmyrskyn yhteydessä yrittävät yhtäkkiä luoda. Se vie senkin mahdollisuuden samalla, kun se voi viedä porvarillisilta mahdollisuuden saada tässä isänmaassaan harjoittaa elinkeinojaan ja elää onnellista elämää. Se voi tehdä meistä kaikista kulkureita ja pakenijoita, joita jälkeemme tulevat polvet kiroavat.

Ed. Rikkonen: En ole pyytänyt tätä puheenvuoroa sitä varten, että minä kykenisin oikeistoa täällä agiteeraamaan, enemmän kuin keskustaakaan, vaan eräät senaattori Kallion päivällä antamat lausunnot antoivat minulle erinomaisen aiheen ottaa puheenvuoron. Kun senaattori Kallio minun käsittääkseni tahtoi lausunnollaan osoittaa, että nykyisin tässä maassa vallitsevaa anarkiaa ei ole synnyttäneet yhteiskunnalliset ja taloudelliset olot, sitä vähemmän maanviljelijäin esiintyminen työväkeä vastaan, vaan vasemmiston kiihotus, ja sen jälkeen on täällä eräs toinen puhuja tahtonut nimenomaan joitakin todistuksia, niin minun täytyy eräs sellainen todistus esittää, joka ei liene anarkiaa synnyttämättä työläispiirien keskuudessa. Siellä kunnassa, mistä olen, oli viime kevännä ja viime talvena isonlaiset

viljavarastot, olivat nimittäin nämä varastot parin ison osuuskaupan varastoissa ja nämä osuuskaupat ovat työväestön hoidettavia ja ne varastot siis työväestön käytettävissä. Sen lisäksi oli siellä isonlaisia viljavarastoja tehdasyhtiöiden hoidossa, nimittäin kolmella tehtaalla. Työläiset osuuskuntiensa viljavaroja käyttivät säästäen jo koko viime talven ajan, jo ennen joulua säännöstelivät niin, että näitä viljavaroja myytiin jäsenille ainoastaan 10 kiloa kuukautta kohti. Siis ei ollut enää mielivaltaista tai mahamääräistä syömistä ja kuluttamista viime talvena siellä, vaan säännösteltyä. Ja siihen olivat työläiset tyytyväisiä. Nyt keväällä, kun tuli tämä n. s. elintarvelaki voimaan siinäkin kunnassa, sitten suostui kunnan porvarillinen hallinto valitsemaan n. s. elintarvelautakunnan, suostuipa vielä sillä kerralla valitsemaan sen elintarvelain määräämissä puitteissa. No niin. Alettiin yhteistyö työväen valitsemien edustajain ja maanviljelijäin edustajain kanssa yhteisessä elintarvelautakunnassa järjestämään elintarvekysymystä niin, että se muka tyydyttäisi koko sen palkkakunnan väestön tarpeita. Keväällä ennen uutisen tuloa koko kevätkesä oli talollisille ja maanviljelijöille jaettava yhtäläisesti noista työläisten varastoista viljaa kuin työläisille itselleen ja työläiset taipuivat jakamaan sen aivan nurisematta, luottaen siihen, että onhan Suomen talonpoika ehkä jossain määrin rehellinen ja kun se pääsee uutiseen ja siltä liikenee viljavaroja, niin se maksaa velkansa. Niin tehtiin. Miten kävi? Näitä viljavaroja jaettiin sillä tavalla talollisille, jotka olivat maanviljelijöitä, noin 6,000 kg viikossa. Väkiluku pitäjässä jakaantuu maanviljelijäin ja palkkatyöläisten kesken lähes kahtia; ja työläisille jaettiin noin 4,500 kg viikossa. Tuli uutinen. Nämä työläisten ja tehtaiden viljavarat alkoivat käydä vähäisemmiksi. Siis nämä kunnan maanviljelysväkeen kuuluvat talonisännät näkivät, että nyt eivät enää he tarvitse näitä työläisten viljavarastoja avukseen tällä kertaa. Silloin joutivat työläiset elintarvelautakunnasta saamaan potkun ja se tehtiin ei suinkaan lain määräämällä tavalla eikä lain määräämässä järjestyksessä, vaan kunnallislautakunta piti kokouksensa ja siinä samassa kokouksessa annettiin potku sellaisille, jotka edustivat työväkeä, vieläpä osuustoimintaväkeäkin. Niiden mukana vielä eräs tehtaan, sanon Tornatorin edustaja, insinööri Wolff, oli mukana; oli senverran tässä porvarismiehessäkin rehellisyyttä, että puolusti myöskin työmiesten oikeuksia. Ja samassa kokouksessa valittiin uusi elintarvelautakunta ja se valittiin ei suinkaan enää tasapuolisesti, vaan niin, että siihen ei enää kelvannut työläisiä. Yksi sinne nähtävästi joutui aivan kuin leikin vuoksi. Asiasta minun täytyi valittaa Viipurin läänin kuvernööriin. Se on nyt ollut siellä kuntakokouksessa rähkimöitävänä; millä tavalla lienee mennyt, en tiedä. Siis elintarvelain vastaisesti kunnan virkailijat tekivät tämän eroittamisen. Riittivätkö nämä toimenpiteet työläisiä vastaan? Samalla kertaa, kun elintarvelautakunnan työläisjäsenet erotettiin elintarvelautakunnasta, samoihin aikoihin valittiin kuntaan n. s. suojeluskaarti. Näiden suojeluskaartilaisten piti muka sitten suojella kunnan isien, näiden talollisten, maanviljelijäin vilja-aittoja, että nämä työläiset eivät saisi mennä muka rosvoamaan talollisten viljoja. Täällä Kallio samassa puheessaan lausui, että hän luulee, että ehkä talolliset maanviljelijät olisivat taipuvaisia heillä mahdollisesti olevista viljavaroistaan lainaamaan kulutuskeskuksiin viljaa, jos olisi vähänkin takeita, että niitä saataisiin takaisin. Minä pyytäisin kysyä sen. Kalliolta, koska hän maanviljelijöitä edustaa, eikö nämä maanviljelijät olisi taipuvaisia maksamaan ennen ottamiaan lainoja kulutuskeskuksille, joita viime kevännä jo kuluttivat kulutuskeskuksien varastoista.

Sittenkun ed. Tokoi mainitsi, että elintarvelakia ei ole noudatettu, ei koko kesänä minkään porvarillisen ryhmän taholta, että on käytetty vastaagitatsioonia, on suorastaan kielletty noudattamasta elintarvelakia, siihen Kallio vastasi, että ne ehkä lienee yksityisiä tekoja, jotka ovat edesvastuuttomia. Minä kuulin, kun täällä eduskunnassa keskusteltiin elintarvelakikysymystä, silloin kun sitä lakia tehtiin, silloin kun maalaisliittolaisten taholta vaadittiin työläisiä myöskin mobilisoitavaksi aivan kuin viljaa, huolimatta siitä, että meidän sosialidemokraattien taholta selitettiin, että työtätekevä kansanluokka on aina mobilisoitu työnsä ääreen, selitettiin, että sillä on paljon voimakkaampi mobilisoija kuin mikään sellainen laki voi olla, ja se on nälkä, sillä ilman työtä ei työtätekevä luokka voi montakaan päivää olla, sen nälkä pakottaa ja sen täytyy hakea työtä. Jos maanviljelijöillä on työtä annettavaksi työntekijöille sellaista palkkiota vastaan, että se siitä työstään elää, niin kyllä se työntekijöitä aina saa ilman lain määräämistä. Se oli jo alku yllyketti anarkiaan, kun maalaisliittolaiset ja niiden sanomalehdet toitottivat tätä, ettei elintarvelakia ole noudatettava, kun sosialistit eivät taivu muka alistamaan työntekijöitä myöskin elintarvelain alaisiksi. Kierrellessäni nyt tässä vaalien edellä piirillä, minä siellä satuin kulkemaan hyvin usein maalaisliittolaisten sekä myös porvaripuolueitten, varsinkin kansanpuolueen edustajain jälillä ja poikkeuksetta nämä olivat kiihoittaneet maanvil-

jelijöitä olemaan noudattamatta elintarvelakia. Voin vielä mainita erään lähinaapurikunnan elintarvelautakunnan puheenjohtajan lausunnon. Hän lausui tästä joku aika takaperin ennen tämän eduskunnan kokoontumista tai oltiinko jo täällä — siitä on myös todisteita — kun pyydettiin työläisten taholta hankkimaan kuntaan viljaa, hän ilmoitti, että syököötkin työläiset nyt sammaleita ja kun ne nyt koko talven syövät sammaleita, niin on niitä keväällä paljon helpompi tappaa. Tämä on myöskin todistettavissa, jos herrat sitä kaipaavat. Ja se ei suinkaan ole sosialisti. Se on maanviljelijä, varakkaan talon isäntä, jolla myöskin on viljaa yli oman tarpeen.

Voisin luetella paljonkin sellaisia lausuntoja, huomattujen henkilöitten lausumia, mutta en katso tarpeelliseksi. Sen vain voin sanoa, että Karjalassa päin on viljaa, koska esimerkiksi sellaisessa kunnassa kuin Salmin kunta, joka on siksi syrjäinen, saa leipää vaikka kuinka paljon eikä kukaan kysy korttia, mutta se maksaa 8 markkaa kilo. Kuka työläinen kykenee ostamaan nykyisillä työläispalkoilla tätä leipää? Eikö tämäkin kiihoita anarkiaan, eikö se synnytä anarkiaa?

Sitte se lausunto, kuin Kallio mainitsi, että on edesvastuuttomia henkilöitä. Mainitsin jo yhden, että hänen lausuntonsa antaa myös aihetta sellaisilla seuduilla, kuin esimerkiksi mainitsin sen kunnan, mistä minä olen, niitten työläisten kiihtymykseen, kun hän sanoi, että annetaanhan teille lainaksi, jos voitte taata, että meille maksetaan takaisin, kun ne työläiset, jotka siinä kunnassa ovat, joilla on ollut viljavaroja hoidettavina, ne ovat rehellisesti antaneet tasan kaikille, ja kun heille sanotaan, että saattehan te, jos te takaatte, että te kykenette maksamaan tuon lainan takaisin, luuleeko joku, että se ei synnytä anarkistista henkeä? En tiedä, onko sitten senaattori Kalliokin niin edesvastuuton henkilö lausumaan tältä eduskunnan puhujalavalta sellaista. Edelleen tiedän — esimerkiksi mainittakoon yksi tapaus, mutta tiedän useampia — että Karjalassa on kuollut lapsia nälkään, suorastaan nälkään sentähden, että eivät ole saaneet leipää. Mainitsen yhden sellaisen Perkjärven asemalta, jonka lääkäri todisti nälkään kuolleeksi ja sentähden, että oli täytynyt leivän puutteessa syöttää pienelle lapselle liian paljon perunaa. Nämä eivät suinkaan herrojen mielestä kiihoita anarkiaan, kun tiedetään samalla kertaa, että toisilla on viljaa, tiedetään samalla kertaa, että samassa Muolaan kunnassa talolliset myyvät viljaa viinankeittoa varten, kun saavat kolme ja puolisataa markkaa hehtoolitralta rukiista — voidaan todistaa tapauksia sellaisia — mutta ne eivät myy työläisille. Ne sanovat, että syököötjäkälää, että on keväällä helpompi tappaa.

Joku sana vielä tästä itse asiasta, hallituskysymyksestä. Tässä on kaksi senaattorilistaa, hallituslistaa. Tämän toisen syntyä, jossa olen yhtenä allekirjoittajana, oli ajatukseni selittää, mutta siitä minut pelasti ed. Sirola edellisessä lausunnossa, jota minä en enää tahdo käydä kertaamaan. Sitten on tässä tämä porvarillinen senaattorilista, Svinhufvudin senaattorilista. Tämä on pitkä liuska. Tässä on paljon kirjoitusta, mutta mitä tämä sisältää? Sirola aivan oikein sanoi, täällä on ylimalkaisia lausuntoja, ellen sanoisi vain oikeastaan, että täällä on vain ylimalkaisia fraaseja, korulauseita, joita ei ole nähtävästi aikomuskaan toteuttaa. Jos niitä olisi aikomus toteuttaa, niin näin ylimalkaiseen ja pyöreään muotoon missään tapauksessa sellainen henkilö kuin tämän tekijä ei olisi voinut sitä tehdä. Tärkeänä täällä on hallituksen raha-asiat. Mainitaan, että kaikkien näiden toimien menestyminen edellyttää kuitenkin, että hallitus saa käytettäväkseen riittävät rahavarat. Ed. Alkio on viimeksi valitellut, että valtion rahavarat ovat tyhjät, ja sen minäkin olen kuullut ennenkin täältä. Se oli jo senaattori Setälä, kun sen täällä eduskunnassa mainitsi. Nämä sosialistitkohan sen neljän kuukauden aikana, jonka ne olivat hallituksessa, tyhjensivät tämän maan valtiorahaston? Täällä ed. Alkio sanoi, että tätä maata on hallinnut vieras valta, minä tiedän, että se on täällä ollut sormineen pelissä osallisena, mutta minä samalla tiedän, että tämän maan porvari on ollut mitä suosiollisin tarjoamaan vieraan maan hallituksen sormille tilaa tämän maan hallitusasioissa. Samalla kun tiedetään nyt, että valtion rahavarat ovat tyhjiä, tiedetään, että Suomen kapitalistien rahalaitokset ovat äärimäisen kukkuroillaan rahaa ja niiltä täytyy valtion lähteä lainaksi pyytämään. Mistä tämä johtuu? Ei se kai johdu siitä, että oli 4 kuukautta kuusi miestä sosialistisia senaattoreja hallituksessa. Se kai johtunee siitä näkökannasta, jota yhä edelleenkin täällä eduskunnassa meidän porvaristomme on tahtonut ajaa, että kapitalistien edut ovat ennen kaikkea valvottavat tarkoin, ettei penniäkään niistä hukkaantuisi nälkäiseenkään suuhun, eikä valtion kassoiksi muuta kuin se, minkä porvarit tarvitsevat asemansa tukemiseen.

Sitten täällä sanotaan lopussa, että vielä tärkeämpi kuin raha on kaikkien näitten edistysten suorittamiseksi kuitenkin järjestyksen ja rauhan palauttaminen maahan j. n. e. Siis vaikka tämä on viimeinen, on se nähtävästi tarkoitettu ensimäiseksi, koska tässä tämän edellisessä kappaleessa rahakysymystä käsitellään tuollaisena tärkeänä asiana, tärkeämpänä kuin nämä edelliset, mutta viimeinen vielä sitäkin tärkeämpänä. Se on siis kaikkein tärkein.

Tässä muistui minulle mieleen eräs politiikka, nimittäin tuo niin sanottu stolypinilainen politiikka jolle myöskin kuului hallitusohjelmaan, että ensin rauhoitus ja sitten uudistus. Mutta kun minä katsoin tänne alle ja näin kuka tämän on tehnyt, en minä sitä ihmettele, että tällä hallitusohjelmalla on niin äärettömän paljon yhtäläisyyttä. Onhan tämä mies käynyt Stolypinin kurssilla siellä Venäjällä kai oppimassa juuri tätä politiikkaa. Kun kerran meillä hallituskysymystä järjestettäessä tänä yönä on asema tällainen, ja hallitusohjelma tällainen, joka nähtävästi tulee hyväksytyksi, uskallan olla epäilijä, että tuskinpa tämän maan asiat palautuvat rauhalliselle tolalle, tuskinpa tämän maan työtä tekevä kansanluokka, joka on näinä viimeisinä sotavuosina mitä suurimmassa määrässä nähnyt nälkää ja kurjuutta, tuskinpa se paljonkaan tämän hallituksen ohjelmasta tulee kostumaan.

Ed. Paasivuori: En aikonut ensinkään pyytää puheenvuoroa koko kysymyksessä, mutta täällä edustaja Ahmavaara minut siihen pakotti. Olinhan minä siinä hallituksessa jäsenenä, joka viime kevännä asetettiin, ja edustaja Ahmavaara pyysi vastausta niistä työlakoista — etupäässä maanviljelystyöväen lakoista — joita viime kesänä oli. Hän nimittäin väitti, että näihin lakkoihin ei ollut mitään aihetta ja että työläiset olivat syypäät näihin lakkoihin ja että sosialidemokraatit muka kiihoittivat. Minä koetan olla mahdollisimman tasapuolinen ja sanoa, että selostukset näistä lakoista — sillä minä olin niissä useimmissa, mikäli senaattoreja oli matkalla, niitä sovittamassa — eivät ole oikeistolle eivätkä vasemmistollekaan aivan mieluisia. Minun täytyy myöntää, että näissä lakoissa käytettiin väkivaltaisia keinoja eräissä tapauksissa ja niitä täytyy paheksua, että niin tehtiin, mutta vallankumouksellisen kuohunnan aikana ei aina valita keinoja, ovatko ne oikeita vai vääriä. Mutta useimmissa tapauksissa näissä lakoissa ei käytetty väkivaltaisia keinoja, vaan olivat ne aivan rauhallisia lakkoja, ja useimmista niistä täytyy sanoa, että maanomistajat olivat itse suurimpana syynä. Kun maanomistajille esitettiin vaatimus 8-tuntisesta työpäivästä, pitivät he koko maakuntia käsittäviä edustajakokouksia ja tekivät semmoisia päätöksiä, ettei kukaan kokouksen osanottajista saa suostua työntekijäin vaatimuksiin, vaan työpäivä kesällä on välttämättä pidettävä 10-tuntisena. (Keskustasta: Se on valhe!) Tämä on tosiasia, että näin tehtiin ja näin itse maanomistajat selittivät, toiset vihoissaan, kun joutuivat sitten lakkojen kanssa tekemisiin ja ne jatkuivat ja tuottivat heille suuria tappioita. Olin senaattori Kallion kanssa Somerolla. Siellä työntekijät olivat esittäneet erittäin lievät vaatimukset Lahden kartanon omistajalle. Ne vaativat kyllä nimellisesti, sisälsivät vaatimuksia 8-tuntisesta työpäivästä, mutta semmoisen, että se olisi ollut kesällä 9-tuntinen, talvella 7-tuntinen, niin että keskimäärin olisi tullut heidän laskujensa mukaan 8 tuntia työaikaa ympäri vuoden. Työläiset olisivat suostuneet tekemään ylityötä rajattoman määrän, jos siitä maksetaan 50 % korotettu palkka. Mutta isäntä, kun ei ollut koskaan työlakkojen kanssa tekemisissä, kun työntekijät esittivät nuo vaatimuksensa, sanoi, että 10 tuntia on tehtävä. Työläiset eivät suostuneet siihen, jolloin hän sanoi, että joka ei siihen suostu, tulkoon konttoriin ja saa lopputilin. Seuraus oli lakko. Kukaan ei mennyt työhön eikä kukaan mennyt lopputilille, ja herra itse ei kyennyt ratkaisemaan tätä lakkoa. Rouva sanoi, että hän on itkenyt koko viikon tätä surkeutta. Kun me sitten Kallion kanssa menimme sovittamaan tätä lakkoa, niin huomenna oli alkava toisessakin suurkartanossa lakko. Nyt täytyi suostua jyrkempiin vaatimuksiin tämän Lahden kartanon omistajan, silloin työläiset eivät enää suostuneet siihen, vaan ottivat jyrkemmän kannan. Ja saatiin täällä sovinto aikaan. Jos sinne olisi Kallio mennyt yksin, niin tuskin hän olisi saanut sovintoa aikaan. Enkä minä kerskaa, että olisin yksin saanut, ellei paikkakunnalla oleva eräs puuseppä tullut sovittelukuntaan, johon työläiset luottivat. Mutta miten oli työnantajain laita? He vastustivat, ettei saa ketään muita valita sovittelukuntaan, kuin omia työläisiä. Tästä he kuitenkin luopuivat, kun selitin heille, että onhan samantekevää, kenelle työläiset uskovat asiansa ajamisen, onko se kartanon työläisiä vai ei, kunhan työläiset siihen luottavat. Ja tämän nuoren puusepän avulla saatiin sovinto aikaan. Satakunnassa olin Ulvilassa, Nakkilassa ja Keikylässä lakkoja sovittamassa. Täällä oli pari sosialistista edustajaa mukana. Näistä eräät lakot olivat hyvinkin väkivaltaisia, niinkuin Suuniemellä. Se ei enää muodostunut miksikään sovitteluksi, vaan ultimatumien antamiseksi. Mutta kuitenkin päästiin siellä sovintoon, ja isännät joka paikassa olivat hyvinkin tyytyväisiä näiden sovittelujen tuloksiin. Satakunnan maanviljelysseuran esimies Törnberg ilmoitti, en muista lukua, että satojatuhansia hehtaaria maa-alaa tulee enemmän kylvöön, kun nämä sopimukset oli aikaansaatu, sillä ne sopimukset koskivat noin 150 tilaa. Kyllä senaatin puolelta oltiin sovittelemassa, ja sosialistien tehtäväksi se juuri annettiin. Herra Kallion asiahan olisi ollut Satakuntaankin matkustaa, ja minä pakotin hänet matkustamaan

aina Riihimäelle asti mukana, jolloin annoin hänelle vapauden kääntyä takaisin ja matkustin toisten sosialistien kanssa sinne sovittelemaan näitä riitoja. Muutamissa paikoin, niinkuin esimerkiksi Toijalassa, minun täytyy sanoa, isännät olivat kerrassaan tuhmia. Työntekijät esittivät niin lievät vaatimukset, että niissä oli ainoastaan periaate 8-tuntinen työpäivä, mutta suostuivat tekemään ylityötä rajattoman määrän, suostuivat tekemään kesällä 4 kuukautta 9 tuntia, lopun kesää 8 tuntia ja talvella 7 tuntia ja rajattoman määrän ylityötä, josta 50 prosentin palkankorotus oli maksettava, mutta työnantajat eivät osanneet näihin suostua. Nämä työnantajat olisivat tahtoneet sellaista sovittajaa senaatista, joka ajaisi työntekijät työhön, ja että heille ei myönnettäisi mitään parannuksia ollenkaan. Kukaan sosialisti sellaiseen ei voinut mennä. Minun käsitykseni näistä työnantajista oli se, että he olisivat tarvinneet hyvästi selkäänsä. Mutta tätä minä en iljennyt heille sanoa silloin, kun olin neuvotteluissa, joissa työntekijäin edustajat olivat läsnä, vaan kun minun ehdotuksestani jakaannuttiin, että työntekijäin edustajat tulivat erilleen ja työnantajain edustajat erilleen, niin silloin minä sanoin, että selkäänne tarvitsisitte. Ja he myönsivät, että ne vaatimukset ovat lieviä verrattuina siihen, mitä monessa muussa paikassa oli esitetty ja mihin monessa muussa paikassa oli suostuttu. Ja nämäkin isännät asiaa harkittuaan tekivät sovinnon. Mutta olihan sellaisiakin tapauksia, kuin Vihdissä, joista minun täytyy sanoa, etten hyväksynyt sellaisia sovitteluja, että isännät piiritettiin johonkin rakennukseen, josta ei luvattu päästää ulos, ennenkuin kirjoittivat kaikkien vaatimuksien alle, olivatpa ne hyviä tai pahoja. Semmoista sovittelua minä puolestani en hyväksy.

Sitten tästä hallituskysymyksestä minun täytyy mielipiteenäni myöskin sanoa, että nämä listat, mitä täällä on esitetty, eivät kumpikaan minua tyydytä. Minä olen aina ollut sitä mieltä, että ainoa mahdollinen hallitus, joka meillä kykenee jotain hallitsemaan ja olemaan hallituksessa useamman kuin yhden kuukauden, on kokoomushallitus. Vasemmisto ei ole hyväksynyt ennen kokoomushallitusta eikä oikeistollekaan ollut se hallitus, mikä viime kevännä asetettiin, mieluinen. Minä muistan, että sitä usein oikeiston taholta sanottiin, että se on luokkahallitus, se on sosialidemokraattisen puolueen luokkahallitus, mutta minä olen kuullut vielä tänäkin päivänä vasemmalta sanottavan, että se oli porvarillinen hallitus. (Vasemmalta: Minä sanoin.) Kyllä siellä oli toisiakin, jotka sanoivat samaa. Mutta vaikka minä olen ollut sen hallituksen jäsen, niin ilkeän sanoa, että se sittenkin oli paras, mikä meillä niissä oloissa oli mahdollinen aikaansaada ja mitä tällä hetkellä on mahdollista aikaansaada samoin kokoonpantu. Se osoittaa, että se kulki keskitietä, se ei ajanut vasemmiston eli köyhälistön selvää luokkapolitiikkaa, mutta se ei myöskään ajanut oikeiston politiikkaa eikä keskustan politiikkaa. Se koetti olla mahdollisimman tasapuolinen.

Sanotaan, että se tuhlasi valtion varoja. Minä kuulin sitä jo senaatissakin porvarisenaattorien suusta välistä, että ajetaan näissä raha-asioissa pelkkää työväenluokan luokkapolitiikkaa. Saattaa olla, että valtion rahakukkaro pidettiin köyhälistölle enemmän avoinna kuin mitä ennemmin on ollut tapana. (Millä tavoin?) Sillä tapaa, että myönnettiin palkankorotuksia valtion palveluksessa oleville ilman lakkoa. Minä olen vakuutettu siitä, että heti kun tuo senaatti asetettiin, olisi porvarilliselle hallitukselle ollut mahdotonta ratkaista Viipurin rautatiekonepajalla ollutta rettelöä. Ja tämän rettelön ratkaiseminen oli kuitenkin koko liikenteelle erittäin tärkeä asia. Viipurin varikossa oli silloin jo rikkinäisiä vetureita 50 ja suuri määrä rikkinäisiä rautatievaunuja. Ja jos siinä olisi noudatettu porvariston politiikkaa eikä suostuttu niihin työväen vaatimuksiin, nimittäin kahden insinöörin ja yhden työnjohtajan erottamiseen, niin varma on, että siellä olisi syntynyt lakko ja noiden rikkinäisten vetureitten luku olisi Viipurin varikossa lisääntynyt 50:stä hyvin pian 100:aan. Ja samoin vaunujen luku. Ja te voitte käsittää, jotka olette liikemiehiä, mitä merkitsee, että sellaisessa liikennesolmussa syntyy semmoinen paniikki. Noita insinöörejä ja työnjohtajia ei tehty leivättömiksi, ne siirrettiin toiseen toimeen, ne saivat edelleen palkkaa ja leipää. Rautatien konepajoissa olisivat porvarit laittaneet heti lakon, nimittäin koko maan rautatiekonepajoissa silloin, kun tuli kysymykseen 8-tuntisen työpäivän käytäntöönottaminen. Minä muistan sen keskustelun, mikä senaatissa tapahtui. Sanottiin, että se vaikuttaa yksityisiin liikkeisiin esimerkillään pahasti, ja jos ei olisi suostuttu, olisiko sitten ollut parempi suostua, kun ensin olisi ollut lakko ja sitten hallitus nöyrtyy työläisjoukon edessä ja myöntää saman, mitä ennen lakkoa ei myönnetty, Samanlaiset asiat ovat olleet monella muulla alalla, rautatierakennuksilla, rautatiekorjauspajoissa, että alemman palvelijakunnan palkkoja parannettiin. Tietysti siihen tarvittiin rahaa ja ne aiheuttivat suuria menoja. On myönnettävä, että niin on, mutta ei olisi ollut sen parempi antaa mennä lakkoon ja sitten kuitenkin taipua ja myöntyä. Se olisi vain hallitukselle häpeäksi, että sen sitten täytyy myöntyä.

Minua ei tyydytä tämä Tokoinkaan senaattorialista siitä syystä, että tässä eduskunnassa ei ole enemmistöä sille hallitukselle, jonka Tokoi muodostaisi. Se ei voi olla parlamentarinen eikä pysyä pystyssä. Porvarit ilkeydessään voisivat kyllä tämän listan laskea lävitse. Minä olen vakuutettu, että se hallitus kukistuisi kuukauden kuluessa. Mutta ei minua miellytä myöskään porvarien taholta esitetty lista. Minun vakaumukseni on se, että niin hyviä miehiä kuin siinä onkin, se ei pysty tätä maata rauhoittamaan eikä hallitsemaan muuten kuin sotaväen avulla ja asestetuin poliisilaumoin. (Vasemmalta: Ei siinä ole hyviä miehiä.) Tässä maassa ei ole koskaan ollut sellaista senaattia kuin viime kevännä asetettu, joka on hallinnut tätä maata viisi kuukautta ilman sotaväkeä ja ilman poliisia. Sanokaa, milloin on teillä ollut semmoinen hallitus. Ei milloinkaan teillä ole ollut sellaista hallitusta. Niillä on ollut aina joko vieras sotaväki tai kotimainen ja asestettuja poliisilaumoja. Niin oli Mechelinin hallitus ja kaikki muut sitä ennen ja jälkeen. Meillä ei ollut poliisilaumoja, meillä oli ainoastaan julistukset ja miehet, jotka kävivät puhumassa. (Vasemmalta: On ollut miliisinkin lakko.)

Kuinka kykeneviä nämä herrat sitten mahtavat ollakaan, joita niin kovasti kiitetään? Minä mainitsen esimerkkeinä eräitä heidän kyvyistään. Te muistatte, että Turussa oli viime kesänä kunnallislakko, jossa vaadittiin tuon kaupungin kunnallishallintoa kansanvaltaiseksi. Nämä herrat lähtivät sinne rauhoittamaan ja sovittamaan. Sinne menivät Svinhufvud ja Serlachius, Tokoi ja Ailio. Kuka siellä sai rauhan aikaan? Minä muistan, mitä senaattori Serlachius ja prokuraattori Svinhufvud tullessaan kertoivat. Serlachius sanoi, että varapuheenjohtaja on hänen silmissään jo ennenkin ollut suuri mies, mutta tällä retkellä hän kasvoi päätään pitemmäksi hänen silmissään. Eikö niin sanonut? Senaattori Setälä kai muistaa. (Vasemmalta: Se ilmarteli.) Hän sanoi, että Tokoi lopetti lakon ja vapautti Turun valtuuston herrat vankilasta. Hän ja Svinhufvud eivät saaneet mitään aikaan, ei kerrassaan mitään. Ja Serlachius sanoi, että sitten, kun rauha oli palautettu, niin Turun herrat laittoivat päivälliset, joihin kutsuttiin hän ja Svinhufvud, mutta ei Tokoita. Täällä pidettiin puheita, juotiin maljoja ja lausuttiin kiitoksia niille, jotka olivat rauhan palauttaneet ja vangit vapauttaneet. Serlachius sanoi, että häntä hävetti. Hän sanoi, että hän suuttui ja pyysi puheenvuoroa ja sanoi: Hyvät herrat, kyllä se on varapuheenjohtaja, joka teidät vapautti, joka rauhan palautti ja meillä ei ole mitään ansiota. (Vasemmalta: Mitäs työväki sanoi?) Te ette ole kutsuneet varapuheenjohtajaa tänne. Teillä ei ole vierasvaraisuutta osoittaa hänelle eikä kiitoksen sanaa sanottavana. Näin erinomaisia ovat ne teidän hyvät miehenne. Meidän huonot miehemme voivat saada semmoisia sovintoja aikaan.

Täällä on keskustelun kuluessa puhuttu paljon porvariston ja sosialistien synneistä, puhuttu vieraista pistimistä. Jos minäkin koskettelen vähän. Koetan verestää muistianne. Muistattehan työväen suojeluslait, asetuksen teollisuusammattityöstä, ammatintarkastuksesta ja ammattivaaralta suojelemisesta. Muistatte, mitenkä suurella riidalla täällä 1909 hyväksyttiin nämä asetukset. Mitä sanoi porvaristo sitten, kun nämä tulivat täällä hyväksytyiksi? Muistatteko, mitä he sanoivat? Sanottiin, että olkoon hallitus mikä tahansa, niin sen pitää estää nämä lait käytäntöön tulemasta. (Vasemmalta: Ahaa!) Meillä oli ryssäläinen senaatti, ryssäläinen hallitus, jonka takana oli ryssäläiset pistimet, ja silloin sanottiin: Olkoon hallitus mikä tahansa, niin sen pitää estää nämä käytäntöön tulemasta. (Vasemmalta: Se oli Hufvudstadsbladet.) Ja Suomen työnantajaliitto, mitä se sanoi, muistatteko? Minä olen sen kerran jo ennen teille sanonut. Se uhkasi panna yleisen työsulun toimeen, jos nämä lait toteutetaan, ja teillä ei ollut moitteen sanaa. Eikö se ollut anarkiaa vai mitä, ainakin anarkia-uhkausta. (Vasemmalta: Herrojen parlamentarismia.) Ja viime kevännä vielä se kiitetty uudistushalu, kun oltiin Pietarissa lehmäkauppoja hieromassa. En minä niitä hieronut. Tämä Kuusinenhan oli päämestari. Mitä sanoi Kalmari, kun oli puhe työväen suojeluslaeista, ja että hallituksen pitäisi ne vahvistuttaa? Juu, hän sanoi aivan kauhuissaan, ja tohtori Ehrnrooth sanoi, että ne ovat aivan mahdottomat käytännössä toteuttaa. Ne olivat mahdottomat, mutta ne tulivat mahdollisiksi muutamassa päivässä ja tohtori Ehrnrooth, kun luki uudestaan ne, niin hän sanoi, eivät ne niin pahat olekaan, kyllä ne voidaan vahvistaa. (Ed. Walpas-Hänninen: Sen teki vallankumous.) Kunnalliset suurlakot Tampereella, Raumalla, Turussa. Eivätkö ne olleet porvariston oman menettelyn seurauksia. Ainakin monet teistä yksityiskeskusteluissa sen myöntävät. 1908, niinkuin muistatte, säädettiin tässä eduskunnassa uudet kunnallislait. Mutta tehän estitte ne silloin käytäntöön tulemasta tuon ryssäläisen senaatin avulla. (Vasemmalta: Vieraan vallan avulla.) Ja sen seurauksena olivat viime kesänä ne kunnalliset lakot Tampereella, Raumalla ja Turussa ja minä tiedän, että monet teistä myöntävät, että porvariston politiikka, mikäli on sisällisistä uudistuksista kysymys, on ollut tyhmää. Se on ollut sokeaa kaikkien uudistusten vastustamista aina

siihen asti, että tulee vallankumous, jolloin ne tulevat kaikki yhtaikaa. Ja semmoisesta politiikasta te olette saaneet kärsiä harmia. Minun ei olisi tarvinnut tulla tänne syyttämään teitä eikä puolustamaan ollenkaan tänne puhujalavalle, sillä minulla ei ole ollut mitään tekemistä punakaartin kanssa enempää kuin suurlakon kanssa enkä minä hyväksy niitä tekoja, mitä sen yhteydessä on tapahtunut. (Keskustasta ja oikeistosta: Hyvä!) Mutta minä sanon, että teillä oikeiston jäsenillä on suurempi syy tähän suurlakon syntyyn kuin minulla. (Vasemmalta: Oikein!) Täällä oli kysymys silloin, kun oli kysymys valtionhoitajan vaalista, se sosialidemokraattien puolelta tehty vastaehdotus „Me vaadimme". Täällä tekivät maalaisliittolaiset väliehdotuksen ja meidän ryhmä, ainakin minä ja minun tietääkseni monet muut, olisivat äänestäneet toisessa äänestyksessä maalaisliittolaisten ehdotuksen puolesta, joka sisälsi sen, että valtalaki, 8 tunnin työpäivälaki ja kunnallislaki vahvistettaisiin. Mutta miten menetteli oikeisto? Juuri petollisen äänestysmenettelyn kautta ensin tapettiin tuo väliehdotus, jotta sitten voitiin tappaa sosialistien ehdotus. Minä tiedän, että sellaista menettelyä käytetään joskus valiokunnissakin, mutta se ei ole rehellistä (Vasemmalta: Se on roistomaista), se on semmoista menettelyä, että kahdesta pahasta valitaan suurempi paha ja kyllä kai sosialistien ehdotus oli suurempi paha. (Oikealta: Ei ollut.) Se oli ainoastaan keino päästä näistä molemmista. Ja sillä teolla te minun käsittääkseni provoseerasitte suurlakon, joka muuten minun käsittääkseni ei olisi syntynyt. (Ed. Ahmavaara: Suurlakko oli päätetty jo viikkoa ennen.) Täällä oikeiston taholta sanottiin keskustan oikeistolle, että te vastatte seurauksista. Mutta nyt, kun seuraukset ovat näkyvissä ja niistä olisi vastattava, nyt te sanotte, että teillä ei ole mitään edesvastuuta siinä, sanotte: syy on yksin vasemmiston. Mutta kyllä te olette hyvät avustajat suurlakon syntyyn. (Vasemmalta: Päätekijät.) Te olette niin vähän olleet lakoissa mukana, ettette tiedä, miten vaikeata on lakkoa lopettaa, kun se kerran aletaan. Paraatkin sosialistit on lakkokokouksissa huudettu alas. Meidän erinomainen puhujamme, ed. Tokoi on minun tietääkseni huudettu monta kertaa lakkokokouksissa alas. Vuonna 1912 Kymi-yhtiön lakoissa huudettiin Kuusankoskella työväentalolla hänet ja monet muut työväen johtomiehet uljaasti alas, jotka vastustivat lakkoa. Luuletteko te, että silloin, kun lakkoon mennään, se on niin helposti sitten lopetettavissa. Lakon alkaminen on paljon helpompi kuin sen lopettaminen. Ja kyllä te olette syyllisiä siihen, että tämä suurlakko syntyi ja sen seurauksiin myös.

Ed. Mäkelä: Ed. Virkkunen lausui täällä päivällä pitämässään suuressa puheessaan, että Suomen kansa kysyy tällä hetkellä, kuka on syyllinen kaikkeen siihen, mitä tässä maassa näinä päivinä on tapahtunut. Tähän kysymykseen on jo kyllä vastattu sekä oikealta että vasemmalta, mutta tahtoisin minäkin lausua ajatukseni asiassa.

Kun tämä maailmansota syttyi, oli sen ensimäisiä ilmiöitä, kuten niin usein on huomattu, sotateollisuuden nopea elpyminen ja sen mukana halvan rahan tulviminen maahan. Nämä sotakonjunktuurit eivät vaikuttaneet mullistavasti ainoastaan teollisuuteen, vaan ne mullistivat tavattoman nopeasti myös olot maatoloudessa. Meillä, missä maatalous eli vielä kapitalistisen kehityksen alkuasteilla, missä hitaasti oltiin siirtymässä luonnontaloudesta rahatalouteen, missä torpparikysymys vielä oli ratkaisematta, maaorjuuden kahleet vielä katkomatta, missä talonpoikaisluokka vielä monin paikoin eleli esi-isien tapaan rukin ja veistopölkyn ääressä, missä muonarenki- ja taksvärkkipirttijärjestelmä vielä kukoistivat kaikessa loistossaan, missä sanalla sanoen elettiin miltei neitseellisen patriarkaalisissa oloissa, tällaisissa oloissa tapasi maailmansota Suomen maatalouden talonpoikineen, joiden kapitalistiset vaistot jo tosin ovat heräämässä, mutta joissa vielä elävät voimakkaina vanhat, patriarkaaliset perinnäiskäsitykset. Vielä ei ollut kokonaan unohtunut aika, jolloin meidän esi-isämme kävivät naapuriensa kanssa aittaansa laar'ensa pohjat lakaisemassa ja jakoivat viimeisetkin jyvänsä veljellisesti, uskoen, että suurin rikos, minkä ihminen voi tehdä, on käyttää naapurinsa hädänalaista tilaa hyväkseen, hankkiakseen itselleen aineellista hyötyä. Vielä luki kansakoulutyttö hartaalla äänellä Maamme-kirjasta takkavalkean ääressä: Sitä ei Herra hylkää, joka hädässä lähimäistään auttaa, pane leipään puoleksi petäjäistä, veihän vilu naapurin viljan; ja vielä tämä ajatus löytää vastakaikua monessa mielessä. Tällaisissa oloissa iski meihin sodan salama. Meitä ei tosin pommitettu saksalaisilla shrapnelleilla, meitä pommitettiin paperikuulilla, halvoilla venäläisillä ruplilla, ja nämä kuulat, tämä halpa raha ja sen kintereillä kulkeva häikäilemätön sotarosvous se on ollut se tekijä, joka on vienyt tämän maan siihen onnettomaan tilaan, missä me nyt elämme. Olkoon tämän ajan ilmiöt mitkä tahansa, olkoon se kansallissota, anarkia, kostomurhat tai ryöstöt, niin kaikkien niiden syvimpänä syntysyynä on ennen kaikkea se sotarosvous, mitä tässä maassa on niin häikäilemättömästi neljän vuoden aikana harjoitettu. Jokainen kansanedustaja, politikoitsija, puhuja, sanomalehtimies, kauppias, gulashi, tehtailija, pankkiiri, maanviljelijä, jokainen, joka on tavalla tai toisella ollut osalli-

sena sotarosvoudessa, jokainen, joka on tahtonut leikata kuponkeja sotakonjunktuureista, on osaltaan syypää siihen veljesvereen, mikä näinä päivinä on tässä maassa vuotanut. Tämän eduskunnan oikeisto ja koko porvarillinen maailma on koettanut tapansa mukaan päästä syyntakeettomaksi vierittämällä syyn sosialidemokraattien hartioille, ja eri porvariryhmien edustajat ovat kääntyneet lähetystöjen ja viralliston kirjelmien kautta sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puoleen ja kysyneet: „Mitä te aiotte tehdä laillisen järjestyksen palauttamiseksi, anarkian lopettamiseksi j. n. e." Me vastaamme tähän selittämällä, mitä te herrat siellä oikealla ja mitä kapitalistiluokka yleensä on tehnyt tämän tilanteen aikaansaamiseksi, ja se vastaus, mikä täällä on tänä päivänä annettu ja tullaan antamaan, on riittävästi osoittava, että syytettyjen penkit eivät ole vasemmalla vaan oikealla ja keskustassa. Mitä on esimerkiksi porvarillinen sanomalehdistö tehnyt tämän sodan aikana maan köyhimmän väestön elintarvepulan lieventämiseksi? Eikö se ole kaikella tarmollaan taistellut vapaakaupan, vapaan kilpailun puolesta? Eikö se ole kaikin käytettävissä olevin keinoin pyrkinyt poistamaan niitä hallinnollisia rajoituksia, joiden tarkoituksena on ollut sotarosvouden hillitseminen? Eikö tämä sanomalehdistö ole järjestelmällisesti myrkyttänyt yleistä mielipidettä, kylvänyt luokkavihan siemeniä ennen kaikkea talonpoikaisluokan keskuuteen selittämällä, että rajahintojen kautta tehdään maanviljelijöille vääryyttä? Eikö se ole kasvattanut talonpoikaisluokassa vihaa ja vastenmielisyyttä elintarvelakeja ja kaikenlaisia pakkomääräyksiä kohtaan? Eikö se ole voitinsa mukaan edistänyt kaikellaista keinottelua, vähääkään välittämättä kestääkö tämän kansan enemmistö, köyhälistö tätä kaikkea, vai sortuuko se sotarosvouden jalkoihin? Näin ei ole tehnyt ainoastaan sanomalehdistö. Jokaisessa isäntäyhdistyksen kokouksessa, jokaisessa maanviljelijäin osuuskunnan ja meijeriyhtiön kokouksessa on tärkeimpänä kysymyksenä ollut, miten voidaan elintarpeiden hintoja kohottaa, miten voidaan saada elintarpeita tuottava luokka mahdollisimman suuressa määrässä sotarosvoudesta osalliseksi. Siveellisenä tukena tälle rosvoudelle on esitetty, että maanviljelijät yleensä tässä maassa ovat saaneet olla lapsipuolen asemassa, että maanviljelystä ei ole hallituksen taholta tuettu niin voimakkaasti kuin olisi pitänyt, että kaupunkien ja teollisuuskeskuksien työväestö on paljon paremmassa taloudellisessa asemassa kuin maanviljelijät, että porvarit ja sosialistit ovat liittoutuneet maanviljelijöitä vastaan j. n. e. Alati kuuluvana sotahuutona erittäinkin maalaisliittolaisessa sanomalehdistössä ja kiihoituskirjallisuudessa on ollut: „sosialistien kaupungeista se kaikki paha tulee; varustautukaa kaupunkilaisvaaraa vastaan j. n. e." Talonpojalle on alituiseen teroitettu: varustaudu, pidä huolta viljavaroistasi, etteivät ne joudu vääriin käsiin; ryöväri vaanii peltosi aidan takana; hanki aseita, että voit pitää puoliasi! Näin on saatu syntymään täydellinen anarkia elintarvetuotannon alalla. Lainkuuliaisesta talonpojasta on tullut uhmaileva anarkisti, ihanteellisesta, patriarkaalisesta talonpojasta on tullut keinottelija ja sotarosvo. Minä olen talonpoika, olen elänyt ja elän talonpoikaisluokan keskuudessa ja tunnen tarkoin, mitä siellä mailla puhutaan ja ajatellaan. Olen puhutellut kymmenien pitäjien elintarvelautakuntien jäseniä, porvarillisia jäseniä, ja kaikki ne ovat valittaneet, että tämänsyksyinen viljavarojen inventeeraus ei merkitse yhtään mitään, että talonpojat säännöllisesti salaavat viljavaransa ja myyvät melkein elintarvelautakunnan nokan edessä, että viljavaroja löytyy paljon enemmän kuin numerot osoittavat, että kunniasana ei merkitse mitään, että mikään tavara ei ole niin halpaa kuin rehellisyys ja että tällaisen asiaintilan täytyy johtaa onnettomiin seurauksiin. Tällaisia tunnustuksia ovat antaneet kymmenien eri pitäjien porvarillisten elintarvelautakuntien jäsenet. Tähän onnettomaan asiaintilaan tulee vielä lisäksi porvariluokan aseellinen järjestäytyminen, joka, puhuttakoon siitä mitä tahansa, on ollut etupäässä suunnattu nälkäisiä työläisjoukkoja vastaan. Näin on meillä kypsynyt maaperä valmiiksi kansalaissodalle. Minä tiedän, että herrat ovat lukeneet historiaa, mutta se tapa, millä porvarillinen sanomalehdistö selostaa viime päivien levottomuuksia, on saanut minut ajattelemaan, että herrat ovat unohtaneet erään tärkeän historian opetuksen, erään järkähtämättömän historian lain, jota ei mikään maa, ei mikään kansa ole voinut eikä milloinkaan voi kiertää. Se laki on se, että milloin jossakin maassa joudutaan sellaiseen yhteiskunnalliseen tilaan, että leivän hinta kohoaa kalliimmaksi kuin ihmisveri, silloin täytyy yhteiskunnallisen katastroofin tapahtua. Silloin täytyy tapahtua, että oikeudettomaksi joutunut, nälkiintynyt ja kuoleman partaalle syösty kansanluokka nousee viimeiseen epätoivoiseen ponnistukseen ja voittaa tai kaatuu. Vallankumous ei välitä, mitä ajatellaan valtaistuinsaleissa, parlamenteissä tai sanomalehtien pyötien ääressä. Silloin, kun historia luo itseään, silloin, kun uuden maailman synnytystuska värjyttää yhteiskuntaruumista, saavat oppineet kernaasti riidellä siitä, onko kansa lakina, ovatko ne tapahtumat, joita suoritetaan meidän silmäimme edessä, vallanku-

mousta, huliganisuutta tai nälkämellakoita. Vallankumous ei siitä välitä. Se laulaa omaa lauluaan. Se särkee ja luo, se hävittää ja rakentaa nopeassa tahdissa. Se ei ymmärrä meitä. Meidän täytyy ymmärtää sitä. Jos emme sitä voi, on se pyyhkäisevä meidät pois näyttämöltä.

Ed. Schybergson: Hr Paasivuori uttalade en tanke, som också är min, den nämligen, att en koalitionssenat under de gifna förhållanden vore den bästa. Redan då den Tokoiska senaten bildades, anslöt jag mig till dem, som ansågo, att den hade företräde framom en rent borgerlig senat, och till en början kunde den räkna på ett betydande stöd, icke minst hos centern och högern i landtdagen, kanske mer än hos vänstern, ehuru man ju dock måste erkänna, att viceordföranden Tokois anda gjorde sig där gällande och att den sålunda var till en början något så när enhetlig senat, med en viss socialistisk lutning. Det var först då hr Tokoi, efter hr Huttunens besök i Petersburg, nästan täflade med de rödaste om att hafva ett litet försprång framom dem, det var först då man förlorade förtroendet för hr Tokoi.

Som sagdt, äfven nu vore en koalitionsregering enligt min tanke den riktiga och den vore det äfven därför, att den något mer skulle kunna motsvara enkammarens sammansättning än en vare sig borgerlig eller rent socialistisk senat. Men det är en annan omständighet, som skulle tala för en sådan koalitionssenat. Redan då beslutet fattades af landtdagen att själf utöfva regeringsmakten, tillät jag mig framhålla, att det nu ankom på de 127, som hade fattat beslutet, att sköta om regeringen. De öfriga voro i sin rätt att draga sig tillbaka, tills en ny regeringsform hade fåtts till stånd och grundvalarna för vår styrelse hade kommit på en bas, som af dem kunde erkännas vara laglig. Också från den synpunkten hade det sålunda varit af vikt, att dessa 127 hade fullgjort sin oafvisliga plikt att bilda regering. De sista veckornas händelser ha emellertid föranledt en omgruppering af partierna vid landtdagen. Jag kan icke förtänka agrarerna och självständighetsmännen, att de efter allt som händt tagit afstånd från socialismen, och jag förstår också att de öfriga borgerliga vid sådant förhållande och då landet eljes skulle blifva utan regering, se sig tvungna att deltaga i valet af senat. Fullt konsekvent är detta förfarande icke, men man måste erkänna det såsom motiveradt af förhållandena. Efter många betänkligheter har äfven jag beslutit mig att följa flertalets exempel och deltaga uti detta val.

Såsom sakerna gestaltat sig, hafva vi icke att välja mellan andra listor än den borgerliga och den socialistiska, och då är valet för mig klart. Det kan visst sägas nu, såsom i våras, att en socialistisk senat bättre borde kunna behärska situationen. Den har makt i en annan mening än en borgerlig senat. Den kan förfoga öfver de röda gardenas bajonetter och i någon mån äfven öfver de ryska. Men jag måste säga, att jag har förlorat förtroendet äfven i detta afseende till hr Tokoi. Redan innan ententen med de ryska bajonetterna blivit så varm som den numera är, visade det sig, att hr Tokoi icke kunde behärska socialismen. Han kallade ordförandena i landtdagens utskott till ett sammanträde i senaten för att få hjälp i fråga om alla dessa strejker eller öfvervåld, såsom han då kallade dem. Det var alldeles uppenbart, att han icke rådde med dem. Det var synbarligen därför han sedan helt och hållet slog om, förklarade dem ligga i sakens natur, förklarade allt vara såsom sig bör. Jag undrar, om icke allt skulle gå på samma sätt nu, om vi skulle få en senat Tokoi. Han skulle från första dagen nödgas gifva vika, nu icke för milisen, såsom han fick göra det i somras, men för de röda gardena. Hans senat skulle antagligen från första början vara fullkomligt vanmäktig. Hade jag hyst någon tvekan i detta afseende förut, så hyser jag det icke mera efter det tal, med hvilket hr Tokoi inledde denna debatt. Det var säkert ett af de svagaste af hans på senare tider så svaga tal. Det var icke statsmannen, som där framträdde utan agitatorn, som han under många år varit först i borgerlig tjänst, sedan i socialistisk.

Huru mycket sanning låg det i hans tal om landtdagens upplösning? Om eventualiteten af en upplösning diskuterade hr Walpas och jag under senaste landtdag och kommo öfverens om att en upplösning under de gifna förhållandena var motiverad. Hr Walpas trodde, att han skulle kunna föra nya, talrikare skaror hit tillbaka. Jag invände, att vi, om så blefve förhållandet, finge foga oss i det finska folkets vilja. Men att de borgerliga skulle haft någonting med själfva upplösningen att skaffa är icke öfverensstämmande med sanningen. Icke ens ministerstatssekreteraren visste detta förrän dekretet därom var färdigt.

Hvad sedan beträffar förhindrandet med militär af den Mannerska landtdagens sammanträdande, så kan jag betyga, att den dåvarande generalguvernören från borgerligt håll fick rådet att låta denna landtdag komma till detta rum utan hinder, emedan den då skulle hafva blifvit en ännu större pannkaka än den sedan blef. Hr Tokois skildring i dessa afseenden är fullkomligt oriktig.

Hvad sedan beträffar sigillhistorien, så hade de borgerliga haft ingenting med den saken att göra. Det var både från den dåvarande general-

guvernörens sida och från hr Manners en löjlig fars, vid hvilket intet afseende kan fästas af den, som ser allvarligt på saker och ting.

Hr Tokoi försökte urskulda de senaste dagarnas händelser med alla de underlåtenhetssynder, som vi borgerliga ända från storstrejkens tid 1905 låtit komma oss till last. Vore han mera statsman än han är och förmögen af att se sakerna litet mera i stort, så skulle han socialismen till försvar hafva framhållit kriget, revolutionen i Ryssland och den omständigheten, att tack vare amnestin ett stort antal förbrytare fingo portarna öppnade för sig och togos mot med öppna armar af proletariatet. Där hade han fått förklaring och nästan ursäkt för de sista tidernas händelser i mycket högre grad än då han nu skylde på de bristande reformerna.

Hvad hr Tokoi sade om lifsmedelsfrågan, det har blifvit berördt af så många andra, men jag tror mig böra taga åtminstone den trakt af landet, där jag är bosatt, i försvar. Det är icke fallet, att lifsmedelslagen skulle hafva öfverträdts öfverallt i vårt land. Uti den socken i Nyland, där jag har min egendom, uppgaf man sina tillgångar fullt korrekt, och man gaf från sig spannmålen så noga, att man, när det sedan gällde att få utsäde och sådant till följd af frostens härjningar icke erhållits från egna åkrar, nödgades köpa utsäde för mångdubbelt högre pris än det man hade fått för hvad man afstått. Och såsom saken nu gestaltat sig i sagda trakt, där frosten hade förorsakat så stora härjningar, nödgas man i självhushållen åtnöjas med en mindre kvantitet än 10 kilo i månaden. Åtminstone i det självhushåll, där jag är medlem, nöjer sig mången med endast 7 ½ kg, däraf hälften hafre och den andra hälften råg, och denna råg hafva vi anskaffat från Estland till rent af enorma pris. Vi hafva därvid icke brutit mot lifsmedelslagen, ty man får erlägga högre pris än maximipriserna, då varan hemtas från utlandet. För att vårt självhushåll skulle kunna gifva ens 7 ½ kilo i månaden hafva vi fått lof att betala ända till 250 mark för hl. Detta är de stora lager, som hr Tokoi och hans röda garde tro sig hitta i dessa trakter, där de under den sista veckan gått från gård till gård.

Ännu några ord därom att hr Tokoi tog det socialistiska partiet i försvar för att det begagnat sig af ryska bajonetter och antydde att de borgerliga skyddskårerna också begagnat sig af främmande vapen. Men han bör märka, att dessa skyddskårer icke i ett enda fall hafva gått till angrepp. De hafva endast användts till försvar, och det är väl dock skillnad mellan våra förtryckares vapen och vapen, som dessa skyddskårer hafva köpt uti den allmänna marknaden till någon del från Sverige, till någon del kanske också från de röda gardisterna, som därpå antagligen förtjänat en god penning.

Som sagdt, om jag eljes hade varit osäker om hvilketdera för oss vore lyckligare, en Tokoisk senat eller en Svinhufvudsk, så har hr Tokois tal befriat mig från all tvekan. Jag röstar på den Svinhufvudska listan. Jag förstår mycket väl, såsom flera föregående talare, att uppgiften blir för honom svår, och, jag upprepar det, det hade varit lyckligare, om vi skulle hafva kommit till en koalitionssenat. En sådan senat hade antagligen kunnat lefva längre och antagligen åtnjutit en större auktoritet än någondera af de föreslagna, men i valet mellan Tokoi och Svinhufvud råder för mig ingen tvekan.

Ed. **Mikkola**: Ehdotetun „punaisen senaatin" ensimäisen miehen, ed. Tokoin lausunto on antanut minulle aiheen muutamissa suhteissa sitä oikaista ja korjata. Tämä koskee ensikseenkin hänen lausuntoaan sanomalehdistöstä, niin hyvin porvarillisesta kuin sosialidemokraattisesta. Hän väitti, että porvarillinen sanomalehdistö on ylyttänyt suojeluskaartia, vieläpä käyttämään aseita työväestöä vastaan. Minä olen ollut tilaisuudessa viime aikoina, viime kesän ja syksyn kuluessa ja edelleenkin seuraamaan verrattain laajaa osaa Suomen porvarillista sanomalehdistöä, mutta minun täytyy sanoa, että mitään sellaista minä en ole nähnyt. Ja kun herra Tokoita vaadittiin mainitsemaan yhdenkin sellaisen porvarillisen sanomalehden nimi, joka tällä tavalla olisi kirjoittanut, niin hän ei voinut antaa tähän vaatimukseen mitään nimeä eikä siis mitään todistusta väitteelleen. Mitä taas sosialidemokraattiseen sanomalehdistöön tulee, niin on se, joka aina etsii helpoimpia ja halpahintaisimpia kiihoitusaineita helpoimmin syttyvien kansanjoukkojen keskuudessa, se on niitä näiden pulien ja epäsäännöllisten aikojen vallitessa varsin runsaasti ollut tilaisuudessa löytämään ja se on myöskin varsin runsaasti ja vähääkään epäröimättä näitä kiihoitusaineita käyttänyt hyväkseen ja ennen kaikkea se on käyttänyt juuri elintarvepulaa silloinkin, kun todellista elintarvepulaa ei ole ollut olemassa, ainoastaan kiihoitustarkoituksessa. Ja se on käyttänyt sitä jatkuvasti, siksi kunnes vähitellen ja vähitellen on saatu mielet työväenpiireissä kiihdyksiin, höyry siellä nousemaan, ja valmistettu suoraan ja avonaisesti sitä, mitä nyt on tapahtunut, suurlakkoa ja aseellista veljesveren vuodatusta. Herra Sirola lausui miehevästi ja rehellisesti kyllä, että koko sosialidemokraattinen puolue-

järjestö on vastuunalaisena siitä, mitä on tapahtunut, ja siitä me epäilemättä olemme kiitollisia. Mutta silloin on käsittämätöntä, kuinka tämän suurlakon takana toimineet henkilöt kaikessa toiminnassaan ovat näyttäytyneet tahtovansa vetäytyä tuntemattomuuden ja nimettömyyden varjoon. Siitä on täällä jo huomautettu. (Vasemmalta: Puhukaa hallituskysymyksestä!) Tämä kuuluu hallituskysymykseen, sillä minä arvostelen aiotun punaisen hallituksen ensimäisen miehen valheellisia lausuntoja. Sosialidemokraattinen sanomalehdistö pääasiassa ja tietystikin sosialistien järjestöjen suostumuksella ja toimeksiannosta on, kuten sanoin, kaiken kesää, kaiken syksyn järjestelmällisesti koettanut lietsoa sitä tulta, jonka tuloksena oli suurlakko ja sen seuraukset. Ja kun kuitenkin samassa yhteydessä, samassa hengenvedossa, kun tämä ainakin ed. Sirolan suusta myönnetään, että tämä on tulos sanomalehdistön ja sen puoluejärjestön toiminnasta, samalla kertaa kuitenkin tahdotaan myös uuden hallituksen ohjelmaksi panna amnestia, anteeksianto kaikista niistä teoista, jotka nyt ovat kypsinä hedelminä olleet seurauksena kaikesta sanomalehdissä tapahtuneesta ja puolueen lukemattomain agitaattorien harjoittamasta kiihoituksesta, niin esiintyy se sangen omituisessa valossa varsinkin rikosteknillisesti. Sillä rikostekniikan ensimäinen sääntö on juuri se, että rikoksia tapahtuu sitä enemmän, jota suurempi rikoksen tekijällä on luottamus siihen, että hän pääsee rangaistuksesta, ennen kaikkea, jos hän luulee, ettei tule ensinkään ilmi, ja toiseksi, jos hänellä on tieto päästä tavalla tai toisella kokonaan rangaistuksesta vapaaksi. Nyt on tämä nimettömyyden varjoon peittäytyminen yksi sellainen keino, joka mitä suurimmassa määrin on tietysti ollut yllyttimenä kaikille niille, joille sosialidemokraattinen puolue on työntänyt venäläiset pistimet käsiin, yllyttimenä niille käyttämään ilman edesvastuuta näitä aseita. Ja me tiedämme, millä seurauksella niitä on käytetty. Ja toiseksi me tiedämme, kun punaisen hallituksen ohjelmassa jo suoraan, jota luultavasti näiltä joukoilta ja punaiselta kaartilta ei ole salattu, on täydellinen anteeksianto kaikista rikoksista, niin mitä enempää kiihoittimia voi näille rikoksellisille olla rikoksien toimeenpanemiseen, joskaan se ei olisi ollut suorastaan sosialidemokraattisen puolueen tahto ja tarkoitus. Ed. Sirola mainitsi, että he ovat olleet jonkunlaisia lämpömittareita, jotka ovat olleet näyttämässä, miten korkealle lämpö nousee. Mutta minä tahtoisin väittää, että he ovat lämmittäneet, tulen padan alle sytyttäneet, ja lietsoneet tulta niin kauvan, että tuli on kuumentanut sen hanan, jonka heidän piti aukaista, eivätkä kyenneet sitten enää asemaa hallitsemaan. Sitten ed. Tokoi aivan väärin tulkitsi myöskin suojeluskaartien ja punakaartien suhdetta toisiinsa. Sen pitäisi olla sosialidemokraattiselle puolueelle myös tunnettua, että suojeluskunnat eivät ole syntyneet eikä niitä ole käytetty hyökkäystarkoituksiin. Ne ovat perustetut ja niitä on tarkoitettu käyttää ainoastaan puolustustarkoituksiin. Minkä puolustukseen? Kaikkein alkeellisimpain kansalaisoikeuksien ja kansalaisvapauden puolustamiseen, kaikkien niiden oikeushyvien puolustamiseen, joita järjestetyssä yhteiskunnassa valtion pitäisi puolustaa, mutta joita se on näyttäytynyt, sen jälkeen kun sosialidemokraattinen hallitus tähän maahan tuli, olevansa voimaton puolustamaan. Ruumiillisen koskemattomuuden suojelemista, persoonallisen loukkaamattomuuden suojelemista, omaisuuden, kotirauhan suojelemistahan suojeluskaarteilla on tarkoitettu. Ja sosialidemokraatit tai punakaartit eivät voi näyttää ainoatakaan tapausta, jolloin suojeluskaartit olisivat tästä tehtävästään siirtyneet hyökkäävälle kannalle. Ainoa, mitä suojeluskunnat ovat, sikäli kun ne ovat toimineet, tehneet, on se, että ovat olleet suojana, että tuomioistuimet saisivat rauhassa käsitellä juttuja. (Vasemmalta: Kostaa.) Täällä lausui myös ed. Sirola, ettei hän ole vastuussa, vaikka hän ottaa vastuun suurlakosta ja sen seurauksista, kenellekään muille, kuin sosialidemokraattiselle puolueelle. Mutta minä luulen, että hänen pitäisi olla vastuussa koko Suomen kansalle ja ennen kaikkea on hän vastuussa Suomen lain edessä. Sillä jos meillä jotakin yhteiskuntajärjestystä tahdotaan ylläpitää, niin täytyy meidän kaikkien päittemme yli käydä lain. Ed. Sirola on ehdokkaana kauppa- ja teollisuusministeriksi tässä uudessa senaatissa. Mutta luuleeko ed. Sirola todellakin, että jos oikeudet, jos tuomioistuimet, oikeudenhoito ja oikeuslaitos pyyhkäistään tästä maasta pois, niinkuin hän sanoo voitavan huoleti tehdä, kauppa ja teollisuus silloin tässä maassa menestyy? Venäjällä on jo aikaisempina aikoina ennen kaikkea oikeudettomuus, oikeusturvan puute ollut se, joka on estänyt tuon luonnonrikkauksista kuuluisan maan kehittymästä kaupan ja teollisuuden alalla. Ja se on varmaa: mikä maa tahansa ei tule näillä aloilla menestymään, ellei siinä löydy laillista järjestystä eikä lain turvaa niin työnantajilla, niin liikemiehillä kuin työläisillä. (Vasemmalta: Ei meillä ole oikeusturvaa työmiehillä tässä maassa.) Täällä mainitsi herra Vuoristo, että ne ovat porvarit,

jotka tässä ovat gulashanneet. Minä voin hänelle ilmoittaa, että ainakin minun kotiseudullani on suurin elintarpeitten gulashi ei ainoastaan sosialisti vaan nykyisen punakaartiliikkeen pääjohtaja. (Kuka?) Minä en tule täällä vasemmiston tavoin ilmiantamaan yksityisiä henkilöitä, minä vain mainitsin tosiasian, että herrat ovat tilaisuudessa ottamaan itse siitä selvää. Täällä mainittiin keväisistä lakoista ja sanottiin, että sosialidemokraatit eivät ole suinkaan niiden syntymiseen syypäitä, vaan he ovat kaiken voitavansa tehneet niiden lopettamiseksi. Minä tahtoisin todeta ainoastaan sen tosiasian että Lounais-Suomessa, jota minä edustan, oli aivan jyrkkä raja, missä lakkoja syntyi ja missä ei syntynyt, se raja, jonka yli sosialidemokraattiset agitaattorit eivät päässeet, nim. joka oli niin sanottu kielletty alue sotilaallisista syistä. Aivan sitä rajaa myöten syntyi lakkoja, mutta toisella puolella ei yhtään, enkä minä voi muuta johtopäätöstä tehdä kuin että, kun sinne eivät agitaattorit päässeet, ei siellä lakkojakaan syntynyt.

Sosialidemokraattisen puolueen ohjelmassa ja myös luultavasti vallankumouksen ohjelmassa ovat nuo Ranskan vallankumouksesta peruisin olevat kolme kaunista sanaa: vapaus, veljeys ja yhdenvertaisuus. Kuinka on tämän vapauden laita ollut nyt, kun sosialidemokraattien johtama punakaarti on hallinnut? Missä on meillä ollut painovapaus, missä kokoontumisvapaus, missä on ollut persoonallinen vapaus? Koskemattomuus? Tänä päivänä vielä istuu lukemattomia syyttömiä kansalaisia laittomasti vangittuina; m. m. Turun läänin kuvernööri ja poliisimestari istuvat telkien takana ilman vähintäkään syytä, ilman vähintäkään tutkimusta ja tuomiota. Tsaarin sortovalta tahtoi saada ainakin jonkinlaista tekosyytä vangitsemisen ja vangittunapitämisen tueksi. Punainen sortovalta ei katso tarvitsevansa edes niitä, kun se luulee omaavansa riittävästi pistimiä! Ja veljeys, sen jokainen tietää, miten sitä sosialidemokratian kannalta ymmärretään ja täytetään, se on luokkaveljeyttä omassa piirissä, mutta se ei ulotu muihin saman kansan lapsiin, porvareihin asti. Ja samoin yhdenvertaisuus. Ja mikä on kaikkein kummallisinta, näitä yleviä aatteita näytään voitavan ostaa rahasta. Turussa ostettiin näitä hyveitä puolella miljoonalla markalla, Nyt on Loimaalla ostettu viidellätoista tuhannella, Alastarolla viidellätuhannella j. n. e. Näitä kansalaisvapauden ensimäisiä alkeita täytyy siis sosialidemokraattien johtamalta punakaartilta ostaa rahalla. Sellainen vapaus, sellainen yhdenvertaisuus on meillä tätä nykyä. Ja minä luulen, että jos punainen senaatti, jonka takana ja jonka tukena on punaiset kaartit, tulee hallitukseen, niin on kansalaisoikeuksien ja vapauksien laita niin ja näin. Jos niitä saa rahalla, on se hyvä, mutta luultavasti ei porvareillakaan tule olemaan riittävästi rahaa näiden kaikkein alkeellisimpien kansalaisoikeuksien lunastamiseksi.

Näin ollen minä en katso voivani millään ehdolla kannattaa ehdotettua punaista senaattia, vaan minun täytyy yhtyä kannattamaan Svinhufvudin ehdokaslistaa.

Ed. Lohi: Vaikka tässä hallituskysymyksessä on tämän päivän ja tämän yön kuluessa jo hyvin paljon puhuttu, niin koska olen yksi niistä allekirjoittajista, jotka ovat ehdottaneet tätä senaattorilistaa, jonka etupäässä on prokuraattori Svinhufvud, pyydän minäkin muutaman sanan lausua.

Täällä kaikkein ensimäisen puheenvuoron käytti ed. Kairamo. Hän huomautti siinä lausunnossaan siitä, että tällä senaattorilistalla on se heikkous, että sen takana ei ole vakavaa enemmistöä tässä eduskunnassa. Täällä on jo ed. Alkio ja monet muut puhujat osoittaneet ne syyt, minkä takia me emme ole voineet yhtyä kannattamaan punaista senaattorilistaa. Minäkin olin alkuaan sitä mieltä, että näissä oloissa olisi onnellisinta, jos saataisiin sellainen kokoomushallitus, jossa kaikki eduskunnassa esiintyvät puolueet olisivat voimasuhteittensa mukaan edustettuina, ja epäilemättä on totta, että sellainen senaatti olisi kaikkein voimakkain ja kaikkein paraiten nauttisi koko kansan luottamusta. Mutta kun asema kulkeusi sellaiseksi, miksi se kulkeusi tämän suurlakon yhteydessä, niin jouduimme mekin keskusta siihen asemaan, että me emme voineet olla yhteistyössä sen ryhmän kanssa, joka oli osallinen niissä kauheissa veritöissä — en tiedä missä määrin osallinen, mutta kumminkaan ei ole sanottu siltä taholta selvästi, että ne olisivat siitä erossa. (Vasemmalta: Kaskua taas.) Mitä siihen enemmistöön tulee, joka tulee olemaan tämän prokuraattori Svinhufvudin listan takana, minä uskon, että enemmistö tulee tämän takana pysymään, jos tämä senaatti uskollisesti noudattaa sitä ohjelmaa, jonka se on esittänyt. (Vasemmalta: Ei se ole mikään ohjelma; hajanainen ohjelma.) Tässä ohjelmassa sanotaan muun muassa, että on sisäisellä uudistustyöllä pyrittävä luomaan elämälle sellainen pohja, että jokainen kansalainen käsittää ei ainoastaan etunsa vaan myös velvollisuutensa vaativan tämän pohjan turvaamista ja säilyttämistä. Jos tämä

senaatti tulee lojaalisesti toimimaan tämän eduskunnan enemmistön kanssa, niin minä käsitän, että sillä on elämisen mahdollisuutta. Mutta jos tämä senaatti tulee menettelemään toisin, asettumaan siihen asemaan, että se tahtoo määrätä tämän eduskunnan toiminnan, niin kyllä minä käsitän, että silloin ei se kykene pitkälle elämään. Minä sanon tämän senvuoksi, kun otan huomioon sen sävyn, mikä on porvarillisessa sanomalehdistössä esiintynyt tämän eduskunnan keskustaa vastaan viime aikoina ja varsinkin sen jälkeen, kun oltiin tässä kriitillisessä kysymyksessä, luovutaanko niistä monarkisista periaatteista, joille meidän vanha valtiojärjestyksemme on rakennettu. Täällä ed. Ahmavaara sanoi muun muassa, että on yksimielisesti hyväksytty valta siirrettäväksi eduskunnalle. Tässä ovat jo monet puhujat muistuttaneet mieliin, kuinka yksimielistä tämä oli, joten sitä ei tarvitse kerrata. Me keskustassa olemme alun pitäen siitä asti, kun tämä eduskunta kokoontui, koettaneet kaiken voimamme kohdistaa siihen, että saataisiin yhteisymmärrystä oikeiston ja vasemmiston välillä. Meitä on molemmilta puolilta häväisty, tuomittu, ilkuttu, sanottu heiluvaisiksi ja vaikka miksi, mutta me olemme asettaneet aina silmämääräksi ennen kaikkea isänmaan edun. Ja minä ajattelen, että porvarillisessa maailmassa löytyy sellaisia kansanvaltaisia, radikaalisia aineksia, niitä löytyy jonkun verran täällä eduskunnassa ulkona maalaisliiton ryhmästä, jotka ovat käsittäneet, että se vakava hetki, ne vakavat päivät ja viikot, jotka meillä nyt ovat olleet kuljettavina, ovat ehdottomasti vaatineet sitä menettelyä, jota maalaisliitto on ajanut näitten kriitillisten kysymysten yhteydessä. Mehän kaikki tiedämme sen sekasorron, sen sekamelskan, mikä on suuressa naapurimaassa. Missähän oltaisiin tässä maassa, jos tuo direktoorio olisi saatu toimeen, jos valta olisi siirretty senaatille?

Täällä on tältä puhujalavalta lausuttu monia jyrkkiä tuomioita tänne vasemmalle, ja ne tuomiot ovat olleet oikeutettuja niihin veritekoihin, siihen väkivaltaan nähden, mitä on viime päivinä harjoitettu. On huomautettu, että tätä luokkavihaa on kiihoitettu äärimmilleen. Niin on kyllä tehty, se on sanottu oikein. Mutta minun käsitykseni on se, että jolleivät olevat olot ole sellaiset, että kiihoituksella on pohjaa, niin ei saada kiihoitetuksi kansanjoukkoja. (Vasemmalta: Oikein!) Minun täytyy lausua käsityksenäni, että monet puhujat tältä lavalta eivät ole vielä sillä tasolla, että he ymmärtäisivät sen kansan psykologiaa, joka nälkäkuoleman partaalla on, joka on aivan epätoivon partaalla. Tämmöisen kansan keskuudessa kun toiselta puolen sitten kiihoitusta harjoitetaan, niin siinä pian syntyy anarkia. Minä huomautin jo tässä, että porvarillisessa sanomalehdistössä on meitä keskustan edustajia tahdottu panna kanssaveljiksi eli osallisiksi (ehkäpä vielä vähän peitetyin sanoin), kenties kaikkeen siihen, mitä viime aikoina on tapahtunut. Suomalaisen puolueen taholta on annettu pitkä juhlallinen julistus valitsijoille, jossa esitetään heidän valtioviisauttaan, jota he ovat ajaneet täällä eduskunnassa. Historia olkoon tuomitsijana, olisiko tämä valtioviisaus vienyt perille. Me, keskustan miehet, olemme yhä vakuutettuja siitä, että se valtioviisaus olisi vienyt onnettomuuteen.

Jos tämä tuleva senaatti tulee toiminnassaan kuulemaan yksin niitä ääniä, joita täältä oikealta porvaristosta sille esitetään, niin kyllä minä pelkään, ettei se tule silloin menestymään. Ensimäinen ehto on se, että se asettuu lojaaliseksi tämän eduskunnan kanssa. (Vasemmalta: Oikeistosenaattiko? Turha toivo!)

Täällä on elintarvekurjuudesta puhuttu jo paljon ja siinä on kyllä puhumisen syitä. Täällä on vasemmiston taholta tahdottu osoittaa, että kaikki syy tähän elintarvekurjuuteen on porvarillisten; muutamat lausunnot ovat käyneet siihen suuntaan ja on annettu se väritys, että tässä maassa voi olla jos kuinka paljon varastoja samalla kertaa kun toiset nälkään kuolevat. Minä olen sitä mieltä, että tämä on harhakäsitys. Ne numerot, jotka ed. Kallio toi esiin, puhuvat lahjomatonta kieltä, että meillä on elintarpeita hyvin vähän; nyt ollaan sen ajan kynnyksellä, että nälkä on vieraana. Mutta mitä on tämän nälän uhatessa yritettävä tehdä? Minun käsitykseni on se, että tuon harhaluulon poistamiseksi, että varastoja on, on välttämätöntä, että puolueeton tarkastus toimitetaan joka paikassa tässä maassa, jokaisen talouden kotona. Jos silloin varastoja löytyy, niin minä olisin hyvilläni, että niitä löytyisi; ne, jotka tahallisesti ovat keinottelutarkoituksessa elintarvevarastoja salanneet, on luonnollisesti saatava rangaistukseen. (Vasemmalta: Kolmen markan sakko!) Mutta että koko talonpoikainluokka sellaisenaan olisi tämmöistä, miksi se vasemmiston taholta on kuvattu, siihen täytyy minun panna vakava vastalause. Täällä on tämän eduskunnan lehterillä parastaikaa lähetystö siitä vaalipiiristä, jota minulla on kunnia edustaa. Heidän kotikunnassaan on myös nälänhätä aivan käsissä, mutta mitä ovat tuottajat siellä tehneet. Siellä ovat tuottajat jo vapaaehtoisesti alentaneet oman osuutensa samaan, mikä

on korttiannoksella, nimittäin 7 ½ kiloon henkilöä ja kuukautta kohti. Siellä ovat tuottajat jo ilman mitään lain pakkoa lyhentäneet omavaraisia talouksia yhden kuukauden, kun ovat nähneet, että toiset kuluttajat ovat nälkään näänty mässä. Ja minä olen vakuutettu, että Suomen talonpoikaiskansassa löytyy hyvin paljon ja ehkä suurin osa sellaisia, jotka, vaikka ei lakikaan pakottaisi, jakavat viimeisenkin leipäpalasen sen veljen kanssa, joka on nälkäkuoleman partaalla. Tällä en tahdo sanoa sitä, että eikö meidän maassamme löydy keinottelijoita, tunnottomia, sydämettömiä, ja niiden takia tarvitaankin ankaraa järjestystä elintarvekysymyksen alalla, että ne viimeiset evät, joita on käytettävissä, tulisivat, mikäli mahdollista, tasapuolisesti jaetuiksi.

Kun minä edellytän ja otaksun, että tämä niin sanottu Svinhufvudin senaatti tulee näitä kansanvaltaisia ja ajanvaatimia toimenpiteitä toiminnassaan täyttämään, niin minä olen rohjennut kirjoittaa tämän ehdokaslistan alle ja tulen sen puolesta äänestämään.

Ed. Komu: Kaikissa lausunnoissa on täällä enemmän tai vähemmän kosketeltu ilmenneitä rauhattomuuksia. Niitä pidetään siis niin läheisesti hallituskysymykseen liittyvinä. Haluaisin puolestani tarkastella niitä eräältä kannalta, jolta niitä huomatakseni ei ole kosketeltu. Nähdäkseni on vallankumousaikaisiin järjestyshäiriöihin ollut yhtenä tekijänä se politiikka, joka hallituksessa on ollut järjestysasioissa noudatettavana, se on ollut siinä määrin taantumuksellista eli, niinkuin asianomainen kai selittäisi, laillista, että se on suorastaan johtanut levottomuuksiin jo aikaisemmin ja ollut osaltaan omiaan antamaan virikettä nykypäivien tapahtumille. Viimeisten tunnettujen päivien edellä sairastumaan sattunut poliisiministeri on näyttänyt sulkeneen silmänsä kokonaan vallankumouksen järjestysoloihin tuomilta muutoksilta ja vaatimuksilta.

Jos poliisiministeri, herra Serlachius esimerkiksi olisi ottanut ohjeeksi vallankumousajan alkupuolella senaatin asettaman niin sanotun pienemmän poliisikomitean suunnitelman, joka tarkoitti poliisijärjestyksen väliaikaista järjestelyä ja joka ikäänkuin itsestään oli tullut tai pyrki käytäntöön, olisi epäilemättä järjestysolot menneet rauhallisempaa latua. Ja jos hän samalla olisi toiminut, että niin sanotun isomman poliisikomitean mietinnön pohjalla olisi annettu aikanaan alote poliisilaitosten uudestaan järjestämisestä eduskunnalle, niin todennäköisesti järjestysolot olisivat paljon varmemmalle kannalle ehditty viime istuntokaudellakin järjestää kuin mitä ne nyt ovat. Aikaa alotteen antamiseen eduskunnalle oli kyllä, sillä komitean mietintö valmistui jo toukokuulla. Mutta herra Serlachius ei ole tahtonut kumpaakaan. Hän on tahtonut vain yhtä: saada vallankumouksen alussa poistettu poliisi sellaisenaan paikoilleen. Siihen on koko hänen toimintansa kohdistunut. Sikäli kun poikkeuksia on havaittavissa, ovat ne johtuneet auttamattomasta pakosta. Haluttomuus pysyvämpään uudistamiseen ilmeni osittain siinä vastauksessakin, jonka hän antoi Helsingin järjestysmiesten lakon johdosta tehtyyn välikysymykseen heinäkuun 19 päivänä eduskunnassa. Selvisi silloin muun muassa, että mainittua komitean mietintöä, joka oli ollut valmis jo noin kaksi kuukautta, ei edes senaatissa oltu esitetty, ei edes painettukaan sillä syyllä, että „elintarvejuttu otti kaikki voimat senaatin kirjapainossa", kuten herra senaattori suvaitsi uskottavaksi selittää. Mitä taasen tämän väliaikaista järjestelyä tarkoittavan komitean mietintöön tulee, selitti senaattori huomauttaneensa heti alussa, että senaatin oli mahdotonta tehdä mitään päätöstä asiassa, koska senaatin vallassa ei ole määrätä kuvernööreja eikä poliisimestareja enemmän kuin esimerkiksi sitäkään, mitkä miehet kuvernöörit ja poliisimestarit ottavat poliisin palvelukseen. Noin selvitti senaattori oman suhteensa ehdotuksiin, joita kaksikin komiteaa oli hänen pöydälleen valmistanut. Ylempään poliisipäällystöön hän tuntui olevan vallan vieras, „niiden määrääminen kun on kenraalikuvernöörin asia". Se ei kuitenkaan estänyt häntä kuvernöörin nimityksistä vakuuttamasta, että kenraalikuvernööri ei kanna niistä mitään edesvastuuta, „sillä hän ei kertaakaan poikennut siitä, mitä senaatti on ehdottanut". Seynin aikaisten poliisiherrain rettelöiminen ja säilyttäminen siis on johtunut siitä, että siviilipäällikkö on niitä erikoisesti suosinut, koettamattakaan muutoksia aikaan saada. Kun kuitenkaan järkisyillä ei ollut sijaa ja kun ajatuskin saada poliisilaitos väkipakolla, aseellisella voimalla tässä maassa järjestetyksi oli mahdoton, niin ei ollut muuta neuvoa kuin kehittää juuri miliisistä poliisivoima, selitti korkealentoisesti poliisiministeri. Ja hän teki yhteenvedon: „Tämä on ollut minun ohjelmani; tahdoin kehittää miliisistä yhteiskunnan luottamusta nauttivan poliisimiehistön". Tuo herra poliisiministerin toinen tahtomus, johon hän avomielisesti ilmoitti tulleensa ainoastaan olojen pakosta, on sekin käytännössä ilmennyt omituisessa muodossa.

Kuvaava tälle tahtomukselle on kai se tunnettu ukaasi, jolla hän määräsi, että miliisi on heti „lopetettava" — lienee kuitenkin tarkoittanut lakkauttamista — ja poliisin esiinnyttävä entisissä englantilaismallisissa puvuissaan; määräys, joka oli pian peruutettava. Miten sovittelutietä käytännössä toteutettiin, osoitan yhdellä enemmän selkkaperäisellä esimerkillä.

Vallankumouksen alkupäivinä oli myös Pietarsaaressa seyniläisen poliisilaitoksen kukistuttava. Santarmiston ja yleensä taantumuksen uskollisena palvelijana ollut laitos pysähtyi melkein kuin itsestään. Niin mestari kuin sihteeri osasivat ilman erikoista vastustamista jättää paikkansa. Järjestyneen työväen, kaupunginvaltuuston ja kaupunkiin sijoitettujen sotilaiden edustajain yhteisessä kokouksessa päätettiin järjestyksestä huolehtimaan asettaa miliisi, jolle valtuusto oli myöntänyt varat. Järjestystoimikuntaan tuli 3 työväen ja kaksi valtuuston edustajaa. Miliisiin otettiin noin $^1/_3$ poistetusta poliisilaitoksesta ja uusissa oli sekä järjestöihin kuuluvia että kuulumattomia henkilöitä. Miliisikuntaa ei suinkaan sovi sanoa puoluemiehistöksi. Yleinen käsitys oli, että niin poliisimestari kuin sihteerikin olivat ymmärtäneet lähteä enemmän enää virkojansa tavoittelematta ja ettei poliisilaitosta edes yritetä sellaisenaan pystyttämään. Mutta miten olla? Ennen pitkää selvisi, että poliisiherrat, joilta muodollinen ero oli jäänyt otattamatta, pitivät silmällä entisiä paikkojaan. He yksinkertaisesti olivat vain oman mukavuutensa takia kuohuntaajaksi vetäytyneet syrjään. Selvisi, että he kaikesta tapahtuneesta huolimatta olivat ylemmän poliisijohdon erikoisessa suosiossa. Heille, samoinkuin koko heidän laitoksensa miehistölle, maksettiin kuukaudesta kuukauteen täysi palkka vieläpä kalliinajan korotuksella lisättynä, vaikka hyvin tiedettiin, ettei heillä järjestyksen ylläpidon kanssa ollut yhtään mitään tekemistä. Lääninhallituksessa oltiin alun alkaen muutoksesta tietoisia, ja mikä siellä tiedettiin, täytyy kai katsoa olleen ja tulleen myös siviilitoimituskunnan tiedoksi, sillä ellei niin ole tapahtunut, niin eihän edes vasen käsi ole tiennyt, mitä oikea tekee. Pian eri yhteyksissä selvisi miliisi- eli järjestyslaitosta sieltä päin katsottavan pahaksi, josta olisi mitä pikimmin päästävä. Kerta toisensa perästä koetettiin järjestystoimikunnan taholta vaikuttaa juuri sitä, mitä herra Serlachius nimitti omaksi ohjelmakseen. Useamman kuin yhden kerran koetti m. m. järjestystoimikunnan puheenjohtaja, kaupungin pormestari, saada aikaan, että kuvernööri saapuisi laitosta järjestämään vakinaiselle kannalle. Tämä senkin takia, että kaupunki vapautuisi miliisilaitoksen tuottamista kuluista. Mutta turhaan. Ja kun hän kaupungin valtuuston lähetystön käytyä Helsingissä herra Serlachiuksen luona vihdoin kaupungissa käväsi, niin oli se poikkeaminen aivan muodollista lajia, jolla ei ollut sovittelun merkitystä eikä tarkoitusta.

Hallitusherrojen ohjelma oli: ei sovitella, ei miliisin kanssa millekään, vaan vallankumouksessa poistunut poliisi paikalleen, täsmällisesti entisenä. Se todellinen ohjelma tuli selvimmin näkyviin rahakysymyksessä. Järjestystoimikunnan taholta tehtiin toistamiseen huomautus, että vain osa entisistä poliiseista kuuluu järjestyslaitokseen, joten ainakin niille tuleva palkka pitäisi tulla miliisin menojen lyhennykseksi. Jätettiin harkittavaksi, eikö koko poliisilaitoksen määräraha voitaisi luovuttaa toimessa olevalle laitokselle, vanhaa laitosta kun ei ollut muualla kuin herrojen Serlachiuksen ja Torpan papereissa. Mutta vastaukseksi annettiin ymmärtää ensiksi epäselvemmin, sitten aivan selvään, että rahain käytössä ei tapahdu muutosta, ellei vanhan laitoksen herrat saa ensin astua paikkoihinsa. Ylemmät herrat eivät suostuneet siihen, että järjestystoimikunta sanoisi irti edes entistä miehistöä eikä siihen, että he itse sen sanoisivat.

Tuollainen menettely tietenkin herätti yleistä suuttumusta, mutta hallitusherrat halusivat saada ilmimyrskyn. Jo kerran aikaisemmin lähettivät he erossa olevan poliisimestarinsa, erään herra Raitasen, entiseen tehtäväänsä Pietarsaareen. Järjestystoimikunta ei kuitenkaan katsonut hänen kanssaan voivansa ryhtyä edes neuvotteluihin ja se yritys raukesi. Mutta kesäkuun päättyessä, jolloin kaupungin kannatuksen piti miliisiltä lopullisesti lakata, olivat he päättäneet uudelleen yrittää ja nyt aivan aktiivisella tavalla. Mutta miliisi ei poistunut. Sosialidemokraattinen kunnallisjärjestö oli puolestaan, tuntien työväen mielialan ja tahtoen välttää todennäköisiä rauhattomuuksia, jos Seynin-aikainen joukko ilmestyi paikoilleen, päättänyt, että miliisin on vielä toistaiseksi pidettävä järjestyksenpito huolenaan kaupungissa. Jo varain puutteen takia ei sitä voitu ajatellakaan sellaisena pitkäaikaiseksi. Määrättiin viikon aika, jolla ajalla vielä oli herroilla tilaisuus järjestää asiat sovittelun tietä, jos tahtoivat, tietä, jota juuri herra Serlachius sanoo omakseen. Herra Raitasen käskijät eivät kuitenkaan pitäneet vieläkään tarpeellisena mitään sovittelua. Tuolla syrjäisessä pienessä kaupungissa kai katsottiin sopivaksi hyvillä tuloksilla menetellä vielä röyhkeämmin kuin muualla. Yritettyään toistamiseen, se oli heinäkuun 3 päivää vasten yöllä, asettumaan miliisin hallussa olevalle järjestyslai-

tokselle ja siinä nytkin epäonnistuttuaan, avasi vanha virkakunta oman liikkeensä erääseen lähellä sijaitsevaan yksityisen taloon.

Oli siis tultu siihen, että kaupungissa oli samaan aikaan kaksi järjestyslaitosta, jos nyt vanhaa laitosta voi siksi nimittää, miliisi ja seyniläinen poliisi. Jälkimäiseen tosin ei kuulunut montakaan miestä, sillä eräät entisistä poliiseista olivat sillä kertaa poissa paikkakunnalta ja miliisiin liittyneet eivät houkutuksista huolimatta menneet entiseen leiriinsä. Siitä välittämättä alkoi liike julkisen toimintansa, ilmoittaen siitä m. m. paikkakunnalla ilmestyvässä ruotsinkielisessä äänenkannattajassaan „Pedersöre"-lehdessä.

Tuollaista ei ymmärrettävästi voinut jatkua pitkään. Toisen tai toisen laitoksen oli lakattava. Ja kun Serlachiuksen poliisi oli kuuro ja sokea kaikelle järjelle ja järjestykselle, ei miliisille jäänyt muuta kuin käydä lakkoon. Sen puolelta vastattiin niin kainosti uhmaan ja ylimielisyyteen. Kukaan ei siinä asemassa olisi voinut vähempää tehdä.

Mihin tuo vanhan kurssin puskeminen johti, tuli pian näkyviin. Poliisi oli ollut monia kuukausia toimetonna ja tunsi kaksinkertaista intoa totuttuun tehtäväänsä. Jo toimintapäivänsä ensi iltana eräs konstaapeli, kuten kerrotaan, uuden poliisitalon ulkopuolella vastasi yleisön taholta hänelle tehtyyn vähemmän kunnioittavaan huomautukseen kepiniskulla. Muuta ei tarvittu väen kokoontumiseksi. Poliisi aikoi sen estää ja kokoontuneet hajoittaa ampumalla. Joku poikanen haavoittui ja poliisin provoseeraama mellakka oli täydessä käynnissä.

Serlachiuksen tapainen „säännöllisiin oloihin palaaminen" olisi päättynyt arvaten vielä surullisempaan loppuun, elleivät venäläiset sotilaat olisi juttuun sekaantuneet. Ampumisen, ikkunain särkemisen ja muun metelin paikalle kutsuma pienempi komennuskunta otti herra Raitasen seurueensa sen osan kanssa, joka ei ollut ehtinyt pakoon, suojelukseensa, toimittaen heidät jo seuraavana päivänä omainsa luokse Vaasaan. Kuka tässä tapauksessa kehoitti sotilaita sisäisiin asioihimme sekaantumaan tai käskikö kukaan, en tiedä. Uskottavalle tuntuu vain se sedostus, jonka he omille tutkijoilleen lienevät antaneet ja joka kuului, että he eivät voi sallia sellaisia mellakoita sotatilan alaisilla leiripaikoillaan ja että kun mellakat ilmeisesti aiheutti vanha poliisi, toimittivat he sen toiselle paikkakunnalle.

Hallitusviranomaisten vastavallankumouksellinen pyrkimys on jatkunut edelleen. Suhtautuminen Pietarsaaren järjestysoloihin myöhemminkin antaa siitä erinomaisen näytteen. Kun siviilipäällikkö apulaisensa kanssa vihdoin viisi tai kuusi viikkoa mellakoiden jälkeen saapui kaupunkiin, saatiinkin etupäässä apulaispäällikön ansiosta sovinto miliisikunnan, kunnallisjärjestön ja hallituksen välillä aikaan, tehtiin sopimus, jonka allekirjoituksissa on myöskin nimi: „Allan Serlachius, siviilipäällikkö". Sopimuksen kuudes kohta kuuluu: „Järjestysmiehille myönnetään palkkiona heinäkuun ajalta menosäännön mukaan poliisikonstaapelien palkkaa vastaava määrä". Sopimus syntyi elokuun 10 päivänä. Miliisi kävi tehtäviinsä ja senaattori läksi Helsinkiin.

Mutta heinäkuun palkkaa ei senaattorien nimillään ja titteleillään vahvistamasta sopimuksesta huolimatta maksettukaan. Asiaa valaisee siviilitoimituskunnan kirjelmä n:o 4932 syyskuun 12 päivältä Vaasan läänin v. t. kuvernöörille. Kirjelmästä näkyy, että myös kuvernöörinvirasto, jossa oltiin sopimuksesta tietoisia, oli järjestyslaitoksen palkkatilausta heinäkuulta puoltanut, joskin vaihteessa lähetti sen senaattoreille. Itse Torpan hallitus, jolta ei ole puuttunut halua herra Serlachiuksen tarkoitusperien ajamisessa, vieläpä väliin pitemmälle kuin mainittu päällikkö itse, katsoi kuitenkin senaattorien kirjallisen vakuutuksen sen verran velvoittavaksi, ettei ole julennut palkkatilausta hylätä, tai esittää hylättäväksi, vaan päinvastoin puolsi sitä. Mutta miten menetteli itse senaattori, sopimuksen tekijä? Kirjelmän loppuosa kuuluu näin:

„Asiaa tänään esiteltäessä on Suomen Senaatti siihen nähden, että kyseessä olevat poliisimiehet ovat Senaattiin saapuneen ilmoituksen mukaan olleet suurimman osan heinäkuuta toimintalakossa, katsonut oikeaksi hylätä anomuksen, minkä Siviilitoimituskunta Senaatin päätöksen mukaan saa teille tiedoksi ja asianomaisten tietoon saatettavaksi täten ilmoittaa.

Allan Serlachius."

Pietarsaaressa tehdyn sopimuksen ja siviilitoimituskunnan kirjelmän luettua jää kysymään: Mitä tämä on? Onko olemassa kaksi Allan Serlachiusta, ja molemmat siviilitoimituskunnan päälliköitä, joista toinen lupaa ja toinen samassa asiassa kieltää? Tiettävästi ei kuitenkaan ole ollut kuin yksi, rikosoikeuden professori. Tämä sama herra on siis sekä tehnyt sopimuksen että rikkonut sen. Hänen menettelyään ei ollenkaan kaunista se, että hän sopimuksensa rikkoessaan vetäytyy muitten senaattorien selän taakse. Jos palkanmaksukysymystä olisi edes tarpeellinen esittää senaatille, niin olisi se pitänyt tehdä ennenkuin senaattorisopimuksen meni tekemään. Mutta herra Serlachius ei ole syyskuun 12 päivänä enää tie-

tävinään elokuun 10 päivänä laatimastaan sopimuksesta. Koko Pietarsaaren tapauksetkin, joita hän oli ollut sovittelemassa, tuntuvat hänelle olevan outoja. Hän lausuu kuin olisi kuullut asioista vain vähän laitaa ja ensi kerran, että kyseessä olevat poliisimiehet ovat, senaattiin saapuneen ilmoituksen mukaan, olleet suurimman osan heinäkuuta toimintalakossa.

Noin tietämätön asioista, joista hän mieskohtaisesti on kuukausi sitten käynyt selvää ottamassa, hän ei ole voinut olla. Ja noin muistamaton hän sopimuksesta, joka syntyi vaikeuksien ja neuvottelujen jälkeen ja jonka alle hän omakätisesti kirjoitti nimensä sekä virka-arvonsa, ei myöskään ole ollut. Täytyy merkitä, että hän kummassakin tapauksessa on menetellyt täysin tietoisesti, vaikka aivan vastakkaisesti. Jos tavallinen kansalainen noin menettelisi, sanottaisiin kai menettelyä kunniattomaksi, mutta tässä tapauksessa lienee se ollut vain rikosoikeuden korkeaoppisinta tulkintaa käytännössä.

Järjestysoloissa ei taantumus näytä aina edes pysyneen niissä rajoissa, joita siviilipäällikkö ehkä joskus on itse pitänyt suotavina. Ryhtiä häneltä näyttää puuttuneen sille taholle, jolle sitä olisi pitänyt osoittaa. Pietarsaaren tapahtumista, sikäli kuin tunnetaan, näyttää herra Serlachius lopulta saaneen tarpeensa siihen määrään, ettei liene aikonut rettelöiden näkyvintä aihetta, poliisimestaria, yrittää enää sopimuksen synnyttyä toimeensa. Hän lienee osoittanut, että lääninhallitus tyydyttäisi mainittua mestaria järjestämällä hänelle jonkun toisen toimen jossakin, jossa hän olisi paremmin siedetty. Asianomaisen toimituskunnan esittelijäsihteeri on puolestaan aivan äskettäin kuvernöörinvirastolle ehdottanut, että herra Torppa toimittaisi Raitasen johonkin nimismieheksi, esimerkiksi johonkin Savon sydämeen, kuten esittelijäsihteeri on itse esityksestään ilmoittanut. Lääninhallitus ei ole kuitenkaan ylempiensä ohjeille korvaansa kallistanut. Sama herra on virallisesti edelleen Pietarsaaren poliisimestari. Paitsi kahta mainittua yritystään, ei hän maaliskuun jälkeen ole Pietarsaaren poliisilaitoksessa ollut eikä kaiken todennäköisyyden mukaan heti tule olemaankaan. Mutta aivan näennäistä lajia ei tuo virallisuus kuitenkaan ole. Edellä selvitin jo, että entinen virkakunta, mestari niiden mukana, on saanut kantaa monia kuukausia palkkansa. Senaattorin ja esittelijäsihteerin toivomuksista huolimatta on viimemainittu vielä sopimuksenteon jälkeen saanut kantaa $^2/_3$ palkkaa tähän saakka. Se henkilö, joka sopimuksenteossa nimitettiin v. t. poliisimestariksi, on saanut ainoastaan $^1/_3$ ja senkin epäsäännöllisesti, vieläpä joskus lääninhallituksesta selityksellä, ettei oikein tiedetä, mitenkä olisi meneteltävä senkin kolmanneksen kanssa. Hyvät kaverit, joita lääninhallitukseen Seynin aikaan on kerääntynyt ja jotka vallankumouksen alkuaikoina säilyivät aivan ihmeellisessä varjeluksessa, eivät liene ajatelleetkaan ystävänsä lähettämistä Savon sydämeen. Tuollaisesta jatkuvasta tottelemattomuudesta ja varojen tuhlauksesta ei herra Serlachiuksella ole ollut mitään päättävää sanottavaa.

Herrat Jääskeläinen, Ropponen ja mitä kaikkea siellä Torpan nimessä ja kumppaneina halliinneekaan, näyttävät tähdänneen vielä pitkälle. Näyttää olleen aie lähettää herra Raitanen vieläkin Pietarsaareen entiselle paikalleen mellakoita aiheuttamaan. Siihen johtopäätökseen tietysti aiheuttaa se, ettei ole tehty yritystäkään hänen eroittamisekseen tai toisen toimen hankkimiseksi. Aikaisemmissa virkamääräyksissä — ne ovat esitetyn sopimuksen teon jälkeen annetut 6 viikon ajaksi — on vapaus myönnetty yksinkertaisesti ilman mitään perusteluita. Sellaisia määräyksiä on hyvin voinut ymmärtää palkan kantamisen ja toisen toimen hankkimisen takia annetuiksi. Viimeisessä, marraskuun 3 päivänä annetussa, herra Torppa lausuu myöntävänsä jatkettua vapautta sairauden takia. Siinä siis sanotaan syy ja sellainen, joka antaa ymmärtää, että asianomainen tulee virkaansa, kun terveys antaa myöten. — Taantumuksen nähtävästi on uskottu jo istuvan varmasti satulassa. Kuinkahan käynee sen kolmannen yrityksen kanssa ja ketä syytetään seurauksista?

Onnetonta on hallituksen pyrkimys järjestysoloissa ollut kokonaankin. Olen jo ottanut esimerkkejä suhtautumisesta Pietarsaaren järjestysasioihin, jotka lähinnä tunnen. Kaikkialla on ollut havaittavissa vastavallankumouksellinen pyrkimys saada poliisilaitokset samanlaisiksi, jollaisina ne mustina vuosina tekivät itsensä vihatuiksi. En malta olla vielä koskettelematta erästä kuvaavaa asian ja tapahtumain puolta. Vastatessaan välikysymykseen heinäkuun 13 päivänä siviilipäällikkö kertoili muun ohella, miten hänelle on esitetty porvarikaartien muodostamista milloin milläkin nimellä, sekä palkattua miliisijoukkoa, joka olisi vastannut kotimaista sotaväkeä, jonkinmoista ratsastavaa kolonnaa. „Minä puolestani hylkäsin molemmat ehdotukset", lisäsi hän rintoihinsa lyöden. Muiden perustelujen ohella lausui hän, että minun mielestäni olisi vapaaehtoinen porvarikaarti ollut kerrassaan pahasta ja että ratsastavaa kolonnaa hänen ei tehnyt mieli yrittääkään. Puhe tuntui niin vakuuttavalta, että senaattori vieläpä silloisessa eduskunnassa sai parin äännen enemmistöllä luottamuslausunnon. Herra

senaattorin politiikasta ei käytännössä vielä silloin oltu täysin selvillä ja selittihän hän, joskin pakosta syntyneeksi ohjelmakseen, tahdon kehittää miliisistä yhteiskunnan luottamusta nauttivan poliisimiehistön. Kun nyt muutamia kuukausia jälemmin tarkastelee tapauksia ympärillään silloisen siviilipäällikön selitys edessään, joutuu samanlaiseen tilanteeseen, jossa oli pitäessään toisessa kädessään hänen Pietarsaaressa tekemäänsä sopimusta, toisessa sitä kirjelmää, jonka hän lähetti sopimuksessa päätetyn miliisimiehistön palkan johdosta. Sillä missä muodossa on ilmennyt herra siviilipäälikön syvä inho sittemmin porvarikaarteja, suojeluskuntia kohtaan. Jokainen tietää, että niitä on perustettu aivan erikoisella kuumeella suojeluskuntain, palokuntain ja milloin milläkin nimellä. Herra siviilipäälliköltä ei ole kyllä näkynyt julkista määräystä niiden perustamiseen, mutta ei hän myös ole mitään tehnyt niitä estääkseen. Ei hänellä ole ollut varottavaa sanaa edes poliiseille ja nimismiehille, jotka ovat niitä puuhanneet, ei kuvernööreille, jotka ovat perustamiseen antaneet julkisia kehoituksia. Ja miten on sen ratsastavan kolonnan, jonka perustamista ei senaattorin tehnyt mieli yrittääkään? Todennäköisesti oli senaattorilla tuon farisealaisen puheen pitäessään jo silloin kolonnan suunnitelmat taskussaan. Selvisihän lokakuulla, eduskuntavaalien ohimentyä, että sellainen kolonna oli värvätty ja että sitä harjoitettiin Saksanmaan kartanossa Porvoon lähistöllä. Tämä kolonna ei ollut yksityisten muodostama, vaan hallituksen järjestämä ja kustantama. Tietoa tuosta ei ole yritettykään peruuttaa, vaan päinvastoin kaikki myöhemmät tiedot ovat ensimäistä tukeneet. Siis taasen täydellinen sanojen ja toimenpiteiden jyrkkä vastakkaisuus. Sellainen ylimmän järjestysasiain hoitajan menettely on ollut omiaan synnyttämään sekaannusta, rauhattomuutta ja meteleitä. Ja niin on käynytkin, hedelmät ovat kypsyneet. Ikävä vain, että sairaus sattui herra siviilipäällikön ylättämään juuri silloin, kun hänen edistämänsä politiikka oli ensimäisissä suurissa saavutuksissaan.

Edelläolevalla en tietenkään ole tahtonut sanoa, että järjestyspäällikkö olisi yksinomainen kumousajan vallattomuuksien aiheuttaja. Nälkä, vilu ja työttömyys, alttius kaikelle sorrolle ja kiskomiselle ja oikeudeton asema, jossa ihmiset ovat, ovat kaikki tekijöitä. Mutta sen käsityksen tahdon lausua, että jos siviilipäällikkö olisi todellisuudessa enemmän mukautunut niihin oloihin, joita ohjailemaan hän astui ja asetettiin, olisi usea selkkaus ja meteli tullut vältetyksi. Onko suhtautuminen johtunut tahallisesta luokkaetujen määräämästä tarkoituksesta, kuten puolestani luulen, tai muista syistä, ei muuta asiaa. Tulokset ovat tulleet toiminnan mukaisia.

Kun se ehdotus, jonka ed. Mäki y. m. ovat esittäneet senaatin talousosaston muodostamista varten, lupaa muutoksen parempaan päin järjestysoloissa vallinneen johdon suhteen, yhdyn kannattamaan sanottua ehdotusta.

Ed. Palmgren: Under de senaste veckorna hafva socialdemokrater i ledande ställning vid särskilda tillfällen gjort gällande, att arbetsgifvare i allmänhet och industriidkare i synnerhet i stor utsträckning skulle hafva anskaffat vapen och ammunition i afsikt att använda dem mot sina egna inhemska arbetare. Denna infama beskyllning har dessa dagar ytterligare framkommit i den socialdemokratiska tidningspressen samt ännu i afton vid detta plenum upprepats af ldgsm. Airola. Beskyllningen har sålunda vunnit sådan offentlighet och spridning, att en underlåtenhet att i detta sammanhang gifva den nödig belysning måhända efteråt skulle misstydas. Det är därför nödvändigt att nu beröra också denna sida af dagens diskussion, ehuru den visserligen icke har mycket att göra med frågan om bildandet af regering.

Då den verksamhet jag under ett och ett halft decennium utöfvat och ännu har, beredt mig tillfälle till lifliga förbindelser med de flesta grenarna af landets industri samt jag särskildt fått kännedom om relationerna mellan arbetsgifvare och arbetare, är det min oafvisliga plikt att från denna plats offentligen uttala hvad beträffande berörda beskyllning är mig bekant.

I detta afseende kan jag försäkra, att påståendet, att arbetsgifvarena skulle hafva ernat bruka vapen mot sina arbetare, saknar hvarje spår af berättigande. Beskyllningen är ju för öfrigt så vanvettig, att hvarje normal och rättänkande människa i detta land möter den med löje. Knappast kunna angifvarena ens själfva tro den. Det är för öfrigt uppenbart, att denna perfida beskyllning tillkommit i agitationssyfte, tidigare för att uppvigla arbetarena mot deras husbönder och numera till försvar för de socialdemokratiska ledarenas djupt beklagliga och brottsliga tilltag att försöka genomdrifva sitt partis sträfvanden, icke genom fredligt lagstiftningsarbete, utan genom groft våld med tillhjälp af den i landet för andra ändamål stationerade ryska militären. Genom denna falska beskyllning har emellertid, såsom erfarenheten visat, åstadkommits att fredliga arbetare blifvit ända därhän uppretade och bragta ur jämvikt, att de mottagit ryska gevär samt med dem hotat sina arbetsgifvare och dessas med-

hjälpare. Ännu i går hafva representanter för organiserade arbetare förklarat direktörerna för två industriella inrättningar häktade för det de icke omedelbart godkänt arbetarenas orimliga yrkanden. Finska arbetare vaktade sedan med ryska gevär de båda direktörerna.

De senaste veckornas beklagliga företeelser hafva af hr Virkkunen och andra utförligt belysts. Jag kan därför inskränka mig till att försäkra, det förhållandena i vårt land mellan arbetsgifvare och arbetare icke varit sådana, att de hade betingat det våld och hot om våld, som arbetare på så många håll tyvärr besinningslöst dessa tider utöfvat mot sina principaler. I rättvisans intresse må här också framhållas, att arbetsgifvare, isynnerhet de större bland dem, i stor utsträckning gått i författning om anskaffande af lifsmedel åt sina arbetare. På många af vårt lands industriorter skulle arbetarbefolkningen till följd af den felslagna skörden och uteblifven import af lifsmedel hafva formligen svultit ihjäl, om icke arbetsgifvarena med sina större resurser och bättre organisationsförmåga hade kommit emellan samt anskaffat och för moderata pris tillhandahållit sina arbetare det som för dem hörde till lifvets nödtorft. Många af dessa förråd, hvilka för lång tid hade räckt för de fredliga arbetarena, hafva nu plundrats af huliganer och andra våldsverkare, hvilka sannolikt falskeligen gifvit sig ut för representanter för organiserade arbetare. På flere håll hafva arbetarena, när de med våld inträngt till arbetsgifvare eller deras funktionärer samt bemäktigat sig dem tillhörig egendom, förklarat, att de icke gjort det gärna eller af eget initiativ, utan att det skedde på sträng befallning från ledarenas sida. När de röfvade föremålen efteråt återställts, hafva också arbetare i flere fall på sätt eller annat gjort ursäkter samt upprepat, att det varit andra som kommenderat dem till de brottsliga tilltagen.

I sammanhang härmed kan jag icke underlåta att framhålla, det jag icke kan fästa minsta afseende vid herr Paasivuoris påstående, att storstrejken skulle hafva föranledts af högerns inom landtdagen förfarande vid det af herr Paasivuori uppgifna tillfället. Den myten har nog redan förut blifvit tillräckligt belyst och reducerad till sitt verkliga värde, d. v. s. intet. Det har ju redan blifvit till fullo utredt, att ledningen för det socialdemokratiska partiet, innan den af herr Paasivuori antydda frågan varit behandlad, i förskott vidtagit en mängd åtgärder för strejken. Bland annat hade transporten af ryska vapen då redan försiggått. Det var således icke landtdags-hållningen som föranledt detta.

Trots allt som skett vågar jag ännu hysa den förhoppning, att de verkliga industriarbetarena skola vända åter från den oriktiga väg, på hvilken de blifvit narrade af falska profeter. Jag vågar också hoppas, att minoriteten i landtdagen lojalt skall foga sig däri, att landtdagens majoritet, som vet att den faktiskt också representerar befolkningens flertal, bildar regering enligt sådana grunder, som under förhandenvarande omständighet bäst motsvara förhållandenas kraf.

På de af herr Schybergson så mästerligt framhållna skälen hyser icke heller jag någon som hälst tvekan vid valet mellan herr Tokois röda senat och den, som föreslagits med herr Svinhufvud såsom ordförande. Jag röstar på den senare.

Ed. P. Virkkunen: Ed. Vuoriston lausunto, mikäli se kohdistui minuun, oli tosin koko joukon väkevöity, mutta en minä sitä ollenkaan pidä pahana. Että ed. Vuoriston sanoilla oli niin suuttunut sävy, sen minä hyvin käsitän. Tänä hetkenä hän tuskin voikaan muulla tavalla reagoida sitä vastaan, mitä olen sanonut. Ed. Vuoriston esiintyminen on minun silmissäni todistus, ei minun lausuntoni oikeutusta vastaan vaan sen oikeutuksen puolesta. Mutta kun ed. Vuoristo kuuli minun esittävän väitteitteni tueksi vain kaksi todistusta, niin minun täytyy sanoa, että hänellä on huonot korvat. Esitykseni pääkohtia ja päätarkoituksia oli todistaa, että punaisen senaatin esittäminen vasemmiston taholta oli luopumista kansanvaltaisuuden ja parlamentarismin vaatimuksista. Mielihyvällä voin todeta, ettei tätä todisteluani ole yhdelläkään sanalla yritetty kumota, ei ed. Sirolakaan, joka lausunnossaan puhui punaisesta senaatista. Samoin ei ole todisteluani sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän suoranaisesta osallisuudesta työväen vallankumouksellisen keskusneuvostoon kukaan vasemmiston puhuja kieltänyt, ei ed. Airola, jonka lausunnon perättömyyden minä osoitin, yhtä vähän kuin kukaan toinenkaan.

„Työmiehessä" ollutta lausuntoa, jonka ed. Vuoristo luki julki, minä en todella ole huomannut. Se ei olekaan mikään toimituksen lausuma, vaan se näkyy olevan erään „Neekerin" pakinan yhteydessä lausuttu. Minä olen siitäkin, tästä pienestä tunnustuksesta sille käsitykselle, jonka ilmaisua olen vasemmiston taholta kaivannut, sangen iloinen (Vasemmalta: Jesuiittamaista), niinkuin minä jo äskeisessä lausunnossani viittasin, ja ed. Walpas-Hänninen kuuli sen sangen hyvin. Valitettavaa vain on, että vallankumouspäivien tiedonantolehti, jota minä pidän naamioituna „Työmiehenä", yhtyi eläköön-huutoihin vankilasta vapau-

tetun murhamiehen kunnioittamiseksi. Näin ontuvat ovat sillä taholla mielenilmaukset. Minä iloitsen siitä, että ed. Airola vihdoinkin on täällä julkisesti tuominnut murhat ja väkivallanteot. Hyvä, että se kuitenkin nyt lausuttiin, vaikkapa mietintöajankin jälkeen. Jos minun lausuntoni on jotakin vaikuttanut siihen, että ainakin ed. Airola on katkaissut tuskastuttavan vaitiolon, niin minä olen hyvilläni. (Vasemmalta: Ilettävä mies! Suuri ilo yhdestä syntisestä. Puhemies koputtaa.)

Ed. Vuoristo puhui painolla amnestian välttämättömyydestä. Minä vastaan hänelle, tietysti vain omasta puolestani. Jälkilaskuja ei pidä käsitellä muodollisen kirjaimellisesti eikä pikkumaisesti. Mutta siitä ei ole tässä kysymys. Minä olen kysynyt, onko ed. Tokoin ehdottaman amnestian sanamuoto käsitettävä niin, kuin se voidaan käsittää, että amnestiaan sisältyvät myös ihmistapot, rosvoukset y. m. tämänkaltaiset kauheudet. Ed. Vuoristo ei lausunut, mikä käsitys hänellä on tästä amnestian kohdasta. Mutta hänen pitäisi lausua juuri tämä suoraan julki, sillä siitä riippuu, voiko syntyä sitä sovintoa, josta hän, varmaankin vakaumuksesta, puhui ja jota minäkin vilpittömästi harrastan. Sovinnon kulmakivenä täytyy olla siveellinen pohja; siveelliset linjat täytyy pitää auki, kun amnestiasta on kysymys. Ainoastaan jos ed. Vuoristo on tässä kohdassa minun kanssani yhtä mieltä, silloin, luulen minä, me voimme asiallisesti ja sovinnonkin mahdollisuuksilla keskustella amnestiasta.

Ed. Sirola kerskaili, ettei hän ja hänen sosialistiset johtajatoverinsa ole vastuussa kenenkään muun kuin oman puolueensa edessä. Lieneekö ed. Sirola y. m. sosialistijohtajat tunteneet tämänkään vastuunsa aivan köykäiseksi eilen ja tänä päivänä, sitä en tiedä — hän tietää sen itse paremmin. Mutta ed. Sirolan komealta kalskahtava lause oli ontto, sillä se oli väärä. Ed. Sirola ja muut sosialistijohtajat ovat vastuussa koko kansan edessä; he ovat sitä, vaikkeivät sitä tunnustaisikaan. (Vasemmalta: Entäs oikeisto!) Ja vielä enemmän he ovat vastuussa historiankin edessä. (Vasemmalta: Te vielä enemmän!) Siitä vastuusta ei kukaan julkisuudessa toimiva henkilö pääse. Vasemmisto on mielellään puhunut historiallisista hetkistä, mutta tietäähän tämä puhe vastuuta historian edessä. Jos meillä olisi enemmän tämän vastuun tunnetta, niin me enemmän punnitsisimme sanojamme ja tekojamme. Minun aikaisempi lausuntoni oli annettu tämänkin vastuun tunnossa.

Ed. Pärssinen: Olin ajatellut, että myöhäisen yön vuoksi en käyttäisi puheenvuoroa, vaan luopuisin ja pyytäisin toisiakin niin tekemään, että pääsisimme täällä nopeammin työssämme eteenpäin. Mutta edellinen puhuja pakotti minut käyttämään puheenvuoroni. Koko ajan, kun näitä keskusteluja on ollut, on minun mielessäni liikkunut kysymys, millä oikeudella tämän eduskunnan oikeisto on avannut suunsa latelemaan meille syytöksiä, syytöksiä niistä surullisista tapahtumista, jotka ovat viimeaikoina tapahtuneet. Millä oikeudella ed. Virkkunen tulee ja sanoo, että vasemmiston edustajain kädet ovat verellä tahratut? (Ed. Virkkunen: Minä en ole sitä sanonut.) Minä luulen, että Helsingissä ja muuallakin on paljon kansalaisia, jotka ovat sattuneet kuulemaan ed. Virkkusen toimittavan kirkkotoimituksia ja siellä rukoilevan aseitten puolesta. Kuka on kuullut meidän milloinkaan levittävän sellaista käsitystä ja katsomusta, että aseitten käyttämisen tulee olla pysyväistä, kuka on kuullut meidän milloinkaan siunaavan aseita, rukoilevan niitten puolesta? Omituinen puoli porvarien puheissa, kun he puhuvat näitä hirmutekoja vastaan, on se lähtökohta, että pahinta tässä on vain se, että ne olivat veljesmurhia, että ne olivat saman kansan jäsenten, kansalaisten kätten tekoja toista oman kansan jäsentä vastaan. Se on sangen kuvaavaa siitä, mihin rajoittuu teidän käsityksenne ihmishengen suojelemisesta. Se rajoittuu siihen, että tulee suojella vain omia kansalaisia ja niistäkin vain omaan luokkaan kuuluvia, vain yläluokkaan kuuluvia. Teidän mielestänne saavat toiset asestautua, muodostaa suojeluskaarteja tarkoituksella toiselta puolen hyökätä toiseen kansaan kuuluvia, toiselta puolen alaluokkalaisia vastaan. Missä ovat edustajat Furuhjelm ja Virkkunen olleet silloin vastalauseineen, kun perustettiin Suomenmaahan lahtarikaarteja? Pankaa käsi sydämelle, nostitteko te äänenne ja sanoitte: joka miekkaan tarttuu, miten silloin käy. Missä oli teidän äänenne silloin? Täällä on koetettu uskotella, että sosialidemokraattien puolelta muka ei olisi lausuttu paheksumista ihmishenkien hukkaamisesta. Ei ole pitkä aika siitä kun ennen vallankumouspäiviä edustaja Kuusinen piti tältä lavalta puheen ja monet muut pitivät samaan suuntaan käyviä puheita, mutta hän piti yhden ja erittäin terotti siinä puheessaan mieliin, että jokainen ihmishenki on niin kallis, ettei siihen tule koskea. Hän terotti mieliin, että ihmishenkeä täytyy suojella, hän terotti teidän mieliinne, että te noudattaisitte sellaista politiikkaa tässä maassa, ettei ihmishenkiä joudu hukutetuksi vereen. Ja tämä on tosiasia. Meidän puhujamme ovat kyllin selvään osoittaneet, mitenkä, jos siitä puhutaan, yläluokan omillatunnoilla on ihmishenkiä. (Vasemmalta: Ei

niillä omaatuntoa ole.) Ei niillä olekaan, mutta kyllä minä sentään väitteeni toistan. Suuri kirjailija Jac London sanoo: yläluokkalaiset, teidän kotinne räystäät tippuvat työläisten kyyneleitä ja verta. En tahdo laajentaa puhettani, käydäkseni toistamaan niitä väitteitä, joita meidän puolelta on lausuttu, ja niitä oikeutettuja syytöksiä siitä, että te kannatatte järjestelmää, joka järjestelmä harjoittaa työläisten joukkomurhaa monessa muodossa, kiduttamalla työläisiä, kiduttamalla niitä pitkillä työpäivillä, surkeissa olosuhteissa niin, että läpeensä työntekijät ennen aikojaan kuolevat. Te olette, edustaja Furuhjelm ja monet muut, puolustaneet alkoholiliikettä. Missä oli teidän lämmin sydämenne silloin, kun me sanoimme teille, että teidän puolueenne suosimain myrkkyjen vaikutuksesta on moni onneton surmannut vaimolta puolison, äidiltä pojan, missä oli teidän omatuntonne silloin, missä teidän sydämenne silloin? Missä on teidän sydämenne ollut silloin, kun me vaadimme työläisäideille suojelusta, että he voivat hoitaa lapsiaan, kun työläisäidit lähtevät pitkiksi päiviksi tehtaaseen ja niiden lapset jäävät hoidotta ja kuolevat kadulla ehkä automobiilin alle. (Vasemmalta: rahalaatikossa.) Missä oli teidän sydämenne silloin, kun oli kysymys näiden lasten suojelemisesta? Me täällä eduskunnassa olemme vaatineet kaikenlaisen kidutuksen poistamista, me olemme vaatineet kuolemanrangaistuksen poistamista. Eikö se ollut keskustan penkeiltä, kun pidettiin tarpeellisena esimerkiksi kuolemanrangaistusta; muistelkaapa, hyvät herrat! (Oikeistosta: Sitä on harjoitettu viime viikolla käytännössä.) Me olemme aina saarnanneet, että vallankumouksen tulee tapahtua aivoissa, vallankumouksen tulee lähteä aivoista. Me olemme tehneet valistustyötä, valistustyötä, joka valmistaa vallankumousta, valmistaa uutta järjestelmää, inhimillistä järjestelmää. Me olemme aina tuominneet anarkian, tietäneet vielä sen, että yltiöpäiset kiihoittajat, jotka ilmestyvät työväenjärjestöihin, kiihoittaen työntekijöitä anarkistisiin tekoihin, ovat usein suorastaan vastustajien lähettämiä tarkoituksella saattaa työväenliikkeen puhdas lippu sellaiseksi, että sen ympäriltä karkottuivat rauhallisuutta rakastavat työntekijät. Suomen työväki on vuosikymmeniä sitkeästi taistellut oikeuksiensa puolesta. Sadat työntekijät ovat menettäneet työpaikkansa, joutuneet työnantajain mitä julkeimman koston esineeksi ja nämä sadat, jopa tuhannet työntekijät ovat hillinneet kätensä tarttumasta yksilöllisiin kostotoimenpiteisiin. Nämä sadattuhannet työntekijät, joiden oikeuksia työnantajat ovat loukanneet, ne ovat juuri sosialidemokratian valistuksen vuoksi hallinneet kätensä tarttumasta yksilöllisiin kostotoimenpiteisiin. Ne ovat turvautuneet luokan taisteluun luokkaa vastaan, ne ovat uskoneet siihen ja uskovat vielä tänä päivänä, että työväenluokan taistelulla luokkaa vastaan loppuu kerran luokkasorto. Taistelulla järjestelmää vastaan luodaan kerran uusi inhimillinen järjestelmä. Mutta tästä te ette mitään ymmärrä. Tiedättekö, hyvät herrat, mitä olisi ilman sosialidemokratiaa tässä maassa tapahtunut viime vuosina sodan aikana? Teidän ei olisi ollut hyvä olla. Tiedättekö, hyvät herrat, mitä olisi ilman sosialidemokratiaa saattanut tapahtua näinä viimeisinäkin vallankumouspäivinä? Minä sanon vielä kerran: ne tapahtumat, jotka ovat tapahtuneet, ne tapahtumat, nimittäin ihmishengen hukat, ne ovat surullisia, ne ovat surullisia ja ne ovat valitettavia, mutta sosialidemokratian kunnia on, että ne ovat rajoittuneet niin typpeään muotoon. (Vasemmalta: Oikein! Ed. Ahmavaara: Kuka on vaatinut pistimiä? Ed. Salin: Herrat nauravat kaameata naurua!) Minun täytyy vielä ed. Virkkuselle huomauttaa, että kun hän lähtee siveellisyyden pohjalla, moraalin pohjalla puhumaan asioista ja tulee lopulta siihen, että porvarillinen hallitus on paras maailmassa, niin silloin todellakin hänen ajatuksensa tekee sellaisen kiertokulun, että jokainen huomaa, mikä hänen tarkoitukseensa on kätketty. Ed. Virkkunen saarnaa siveellisyyttä ja huippukohta hänen puheessaan on, että me saamme hyvän porvarillisen hallituksen, jolle hän toivoo siunausta. Se on sangen huvittava siveellisyyssaarna. Siveellisyyssaarna, joka lähtee tuosta ja päättyy tähän, ei tarkoita kansan siveellisyyden kohottamista, vaan se tarkoittaa kerta kaikkiaan suojella sen luokan etuja, jonka luokan mieleistä hallitusta nyt porvaristo täällä luo, hallitusta, joka tulee sen etuja suojelemaan. Ed. Virkkunen vielä puhui, että me olemme vastuussa jälkipolville viime ajan tapahtumista. (Keskustasta: Luonnollisesti!) Olemme jo osoittaneet, että vastuu näiden päivien tapahtumista ei lankea tälle puolelle. Minä pyydän kysyä, kenelle lankee vastuu sellaisista saarnoista, joiden tarkoitus supistuu sosialidemokratian mustaamiseen, sen hyvien, kauniiden, oikeudenmukaisten tarkoitusperien ja köyhälistön oikeuksien kohottamisen vastustamiseen ja porvarien etujen puoltamiseen. Kenelle tällaisesta lankee vastuu ja kenelle lankee vastuu tästä juuri jälkipolvien silmäin edessä?

Ed. Aronen: Kun viime lauvantain istunnossa esitettiin tämä käsillä oleva kysymys, kysymys hallituksen muodostamisesta ja ed. Kairamo sekä useat muut oikeiston edustajat sen jäl-

keen ovat syytäneet lokatulvan meidän sosialidemokraattien päälle, ikäänkuin unohtaen kokonaan sen kysymyksen, joka tässä on käsiteltävänä, niin minä ajattelin, että mikä on oikeastaan tarkoituksena tällaisella lokatulvan syytämisellä, jota oikeiston taholta meidän vasemmiston päälle syöstään. Ja minä en ole voinut tulla muuhun tulokseen kuin siihen, että se on porvariston pahan omantunnon peitteeksi, kun näitä tällaisia syytöspuheita anarkiasta ynnä muusta sellaisesta vasemmiston päälle heitetään. Porvaristo tietää varsin hyvin, samalla tavalla kuin mekin, että se anarkia, mikä viime aikoina on vallankumousliikkeen yhteydessä ollut huomattavissa, se on porvariston häikäilemättömän menettelyn tulosta. On väärin, hyvät herrat, että te syytätte meitä sellaisista tapauksista, joita valitettavasti lienee tapahtunut ja joita me kukaan vasemmistolainen, ei edes punakaartilaisetkaan, hyväksy, mikäli ne ovat sellaisia yksityisiä kostotoimiksi väitettyjä tekoja. Rehellisen vallankumoustaistelun ja siinä tulleet uhrit ne me hyväksymme, minä tahdon tämän nimenomaan huomauttaa, mutta sellaisia tapauksia, jotka, kuten sanoin, eivät ole vallankumouksen kanssa missään muussa yhteydessä kuin, että ne ovat vallankumouksen hyökylaineiden ikäviä, välttämättömiä seurauksia, niitä emme hyväksy. Te väitätte meidän kiihoittaneen joukkoja taisteluun. Ei, kyllä se kiihoitus, mikä näissä joukoissa on, on teidän aiheuttamaa. Vallankumousliike on syntynyt työläisten vatsasta, hyvät herrat, ja se on syntynyt välttämättömyyden pakosta. Ne anarkistiset ilmiöt, mitä eräiden työläisten menettelyssä mahdollisesti on ollut huomattavissa, ne ovat teiltä kotoisin. Sallikaa minun muutamalla sanalla perustella, mikä on ollut omiaan hämmentämään työväestönkin oikeustajuntaa. Te tiedätte, että siitä asti, kun te olette olleet vallassa, jo teidän säätyeduskuntanne ajoilta asti on teidän laatimianne lakeja kunnioitettu työväestön taholta. Me sosialidemokraattiset puhujat ja sosialidemokraattiset, kuten te sanotte, johtajat olemme aina koettaneet joukoillemme selvittää, että lakeja on kunnioitettava siksi, kunnes ne saadaan laillisella tavalla muutetuiksi. (Vasemmalta: Ei huonoja!) Huonojakin lakeja on noudatettu huolimatta siitä, että ne ovat olleet porvarien laatimia. Mutta viime kesänä, kuten muistanette, oli sosialidemokraattien enemmistö tässä eduskunnassa, tosin vain satunnaisesti. Ne lait, mitä siellä laadittiin, tulivat pikkuisen, vain hyvin pikkuisen, hyvät herrat, teidän luokkaetujanne loukkaaviksi. Millä tapaa suhtauduitte te eduskunnan laatimiin lakeihin? Muistakaapa — minun ei tarvinne enää lähteä yksityiskohtaisemmin selostamaan tätä kohtaa — se ankara raivo, mikä ilmeni teidän puolueittenne, ilman eroitusta, keskustan ja oikeiston sanomalehdissä, jolla koetettiin mustata niitä lakeja, joita työväen edustajain pieni enemmistö oli saanut työväen etuja vähäisen enemmin puoltaviksi, kuin mitä siihen asti oli ollut. Te nousitte sotajalalle niitä vastaan, eikä riittänyt se, että te ryhdyitte näitä eduskunnan laillisia lakeja mustaamaan, vaan kuten täällä jo meidän taholtamme on selvitetty, te avustitte vierasta sortajaa hajoittamaan sitä eduskuntaa, joka teille oli epämieluinen. Tällaiset teot, hyvät herrat, ne ovat olleet omiaan höllentämään kansan oikeuskäsitystä ja samaten kaikki ne tapaukset, joita viime kesänä on ollut havaittavissa, ne ovat kaikki olleet ikäänkuin alkusoittoa sille, mitä nyt on tapahtunut viimeisinä viikkoina. Kun maalaistyöväestö viime kesänä teki lakkoja useilla paikkakunnilla, teki lakkoja sen vuoksi, että sen täytyi ryhtyä olojensa korjaamaan, sen taloudellinen asema kun oli käynyt niin huonoksi, että sen oli nyt ryhdyttävä taloudelliseen taisteluun asemansa parantamiseksi. Monet työnantajat teidän puoluelaisistanne eivät pitäneet työväestön vaatimuksia kohtuuttomina, mutta teidän puolueittenne pääkortteereista annettiin määräys, että työväestön vaatimuksiin ei saanut suostua, vieläpä niin, että sieltä länsi-Suomesta maalaisisäntien eli maalaistuottajain liitto, kun se oli pakotettu suostumaan työväestön vaatimukseen 8 tunnin työpäivästä ynnä muista uudistuksista, sen täytyi lähettää anteeksipyyntö tänne teille pääkortteeriin ja sanoa, että „meidän oli pakko suostua, emme me olisi suostuneet, mutta emme voineet mitään muuta".

Tällä tavalla te olette suhtautuneet työväestön oikeutettuihin vaatimuksiin. Ja kun nämä työväen vaatimukset näyttäytyivät sellaisiksi, että niihin oli teidän suostuttava, mikä oli teidän toimenpiteenne sen jälkeen? Teidän toimenpiteenne, hyvät herrat, oli lähteä muodostelemaan lahtarikaarteja, niinkuin täällä on useamman kerran sanottu. Te olette kyllä väittäneet, että nämä lahtarikaartit eivät ole perustetut työväestöä vastaan, vaan että niillä oli sellaista kaunista tarkoitusta, jonka jokainen ihminen voisi hyväksyä. Minulla on verrattain selvä tietoisuus siitä, mitä varten niitä on perustettu. Minä olen joutunut useamman näiden suojeluskuntalaisen kanssa keskusteluihin, jopa väittelyihinkin ja ne ovat peittelemättömästi sanoneet, että kun he saavat nämä suojeluskaartit kuntoon, niin sosialistit eivät teekään lakkoja joka päivä, eivätkä sulje meijereitä j. n. e. Mikä on suojeluskaartien tarkoitus silloin,

kun niitä perustetaan estämään työläisten lakkovapautta? Ne ovat työläisiä vastaan perustettuja! Silloin, kun näitä suojeluskaarteja lähetetään käräjäpaikoille, missä syytetään rauhallisia lakkolaisia siitä, että ne ovat tehneet lakkoja ja näitten lakkojen yhteydessä mahdollisesti jotain sellaista, jota hyvin ahtaan tulkinnan mukaan voitaisiin katsoa — sanoisinko — rikoslain piiriin kuuluvaksi, kun rauhallisia työläisiä laahataan oikeuspaikalle syytettäviksi ja sinne kuljetetaan myös pari- jopa kolmekinsataa tällaista suojeluskaartilaista täysissä aseissa, niin, hyvät herrat, eikö tällaisesta ilmene näiden kaartien todellinen tarkoitus. Kun työläiset eri paikkakunnilla sopivat isäntiensä tai työnantajiensa kanssa siitä, että lakon aikana tapahtunut mahdollinen vahingonteko tai muu laiton teko jätetään unohduksiin, ettei niistä riidellä kummaltakaan puolelta, niin nähtävästi teidän pääkortteerienne taholta annettujen määräyksien johdosta nimismiehet ja yleiset syyttäjät lähtivät syyttelemään näitä työläisiä sittenkin, vaikka ne olivat jo sulassa sovinnossa työnantajainsa, entisten riitaveljiensä kanssa. Minkälaista katkeruutta eikö tämä ollut omiaan synnyttämään tällaisten kovia kokeneitten työläisten keskuudessa. Teidän täytyy se tietää ja minä uskon, että se, mitä tänä iltana täällä olette puhuneet, onkin vain sellaista farisealaisuutta. Te tiedätte nämä seikat yhtä hyvin kuin me tiedämme. Te tiedätte myöskin sen, että näitä teidän omien luokkienne jäseniä, jotka mahdollisesti viime kesän tapauksien aikana tekivät joitakin sellaisia tekoja, joita voitaisiin myöskin pitää rikoslain alaan kuuluvina, niitä ei ole edes asetettu syytteeseen. Sellaisia teidän puolueenne suojeluskuntalaisia ynnä muita teidän etujenne valvojia, jotka esimerkiksi ampuivat työläisiä, murhasivat niitä, heitä ei ole asetettu syytteeseen tai jos on syytteeseen asetettu, on ne vapautettu syytteestä. On ollut tapauksia, m. m. siellä minun kotiseudullani, siinä vaalipiirissä, mistä minä olen, että työläiset ovat olleet rauhallisesti mielenosoituskulkueessa, menneet taloon, jonka isäntä on tunnettu mitä häikäilemättömimmäksi työväen sortajaksi, ja tästä talosta talon omat pojat ovat ryhtyneet ampumaan työläisiä. On tosin täytynyt yleisen mielipiteen pakosta vangita tämä ampuja, mutta ensimäisessä oikeudessa hän päästettiin vapaaksi. Työläisiä, jotka ovat olleet rauhallisessa mielenosoituskulkueessa, niitä vangitaan ja pidetään vangittuina kuukausimääriä. (Ed. Walpas-Hänninen: Hyi!) Mitä luulette tällaisen vaikuttavan kovia kokeneen työläisen mielessä? Se painaa sen mieleensä ja se muistaa sen silloin, kun on siihen tilaisuudessa. Pitäkää te, hyvät herrat, huolta siitä, että hän saa tilaisuuden muistaa tällaisia tapauksia ja että hän saa korkoineen maksaa, mitä itse on saanut kärsiä. Tulkaa sitten vasta syyttämään meitä, kun ensin olette itse täyttäneet velvollisuutenne tässä kohden.

On tahdottu väittää täällä, että meidän sosialidemokraattien taholta olisi järjestetty tuollaisia hirmutekoja, mitä tämän rauhalliseksi aiotun suurlakon yhteydessä ja sitä seuranneen vallankumousliikkeen yhteydessä on tapahtunut. Minä jo sanoin, että syy tähän, hyvät herrat, on teidän. Ensimäisen kiven olette heittäneet te. Minun ei tarvitse muuta kuin viitata vain sellaisiin tapauksiin, mitä tapahtui m. m. Ypäjällä, Huittisissa ja muualla, missä herrat, teidän puolueenne jäsenet, ampuivat viittä, kuutta työläistä, niin että he kaatuivat maahan. Näitä herroja ei ole edes syytetty, jotavastoin teidän taholtanne vaaditaan, että nuo ammutut pitää tuoda linnaan jo ennenkuin ne kunnolla sairaalasta pois pääsevät. Tällaista on teidän tasapuolisuutenne, tällainen on teidän yrityksenne säilyttää yhteiskunnallista rauhaa. Teillä ei ole oikeutta syyttää meitä. Te olette väittäneet m. m., että täällä sosialidemokraattisen keskusjohdon taholta olisi kehoitettu työläisiä tekemään joitakin sellaisia rikoksia, mitä on viime aikoina mahdollisesti tapahtunut. Täällä ed. Virkkunen m. m. huomautti, että hän on lukenut „Työmiestä" viimeisinä viikkoina eikä ole huomannut hiukkaakaan, että siellä olisi kielletty tekemästä tällaisia tekoja. Sallinette minun lukea yhden otteen „Työmiehestä", jos ei muitten niin ed. Virkkusen vuoksi, osoittaakseni mikä on järjestyneen työväestön kanta tässä suhteessa.

„Työmiehessä" julaistiin 10 päivänä marraskuuta eli vähän ennen, kun lakko alkoi, tällainen julistus:

Ilkitöitä vastaan:

„Vallankumouksellinen köyhälistö on liikehtimisen tilassa. Elämme suurten tapausten hetkiä. Tänä vakavana ajankohtana on välttämätöntä, että järjestys ja kuri säilytetään moitteettomana. Niitä päätöksiä, joita järjestynyt työväestö yhteisissä kokouksissaan tekee ja niitä määräyksiä, jotka me järjestyneen työväen valtuuttamina annamme, on ehdottomasti noudatettava. Kellään yksityisellä, eikä yksityisillä ryhmilläkään, ole oikeutta ryhtyä mihinkään tekoihin, jotka ovat järjestyneen työväen päätöksien ja menettelytavan vastaisia. Jokaisen on omasta kohdastaan vältettävä sopimattomia tekoja ja lisäksi on jo-

kaisen järjestyneen työläisen velvollisuus tehdä voitavansa järjestyksen ja levollisuuden säilyttämiseksi. On muistettava, että vallankumous ei ole samaa kuin ilkivalta ja anarkia. Se on työväenluokan järjestettyä joukkotoimintaa, se on järjestettyä taistelua työväenluokan yhteisten vaatimusten toteuttamiseksi. Me varoitamme kaikenlaisista ilkitöistä ja huomautamme, että jos ryöstöjä, varkauksia ja kaikenlaisia muita ilkitöitä kaikesta huolimatta tulee tapahtumaan, niin niihin tekoihin osallisia tullaan pitämään vallankumouksen vihollisina ja heitä tullaan kohtelemaan sen mukaan. Helsingin Työväen Toimeenpaneva Komitea."

Tässä on selvä julistus siitä, mikä on meidän kantamme. Se on jotakin muuta kuin se, mitä te, hyvät herrat, olette väittäneet. Minä myönnän, että tästä huolimatta lienee tapahtunut joitakin sellaisia tekoja, joita ei voi hyväksyä, mutta kun otetaan huomioon, mistä vaikuttimista ne ovat lähteneet — ajatelkaapa työläisiä, jotka kärsivät nälkää ja vilua, jotka näkevät lapsensa ja vaimojensa näkevän äärimäistä puutetta ja kurjuutta — ja tiedetään, että on yhteiskuntaluokka, yhteiskunnan ylisille päässeet eläjät, jotka tekevät kaikkensa pysyttääkseen tuon kärsivän yhteiskuntaluokan sellaisessa asemassa, onko ihme, että se tällaisena tunteitten riehumisen aikana tekee jotain sellaista, mitä hän ei itsekään jälkeenpäin hyväksy. Mutta syy siitä lankeaa teille, jotka olette olot tähän vieneet, eikä niille, jotka ovat tällaisiin tekoihin mahdollisesti harhautuneet. Jos te ryhdytte, niinkuin sanomalehdistönne on viime aikoina uhannut ja teidän puheistanne tänä iltana saa päättää, kostotoimenpiteisiin sellaisia henkilöitä vastaan, jotka ovat tavallaan joutuneet järjestelmän uhreiksi hekin, niin siinä te erehdytte, sillä te kasaatte yhä enemmän näitä levottomia aineksia vastaisen varalta. Minä olen ollut tilaisuudessa näkemään, mitä vaikuttaa työläiseen, joka ei pidä rikoksena sellaista tekoa, joka on tapahtunut luokkataistelutarkoituksessa, kun porvarillinen luokkaoikeus tuomitsee hänet kuukaudeksi tai pariksi linnaan. Kun porvarillinen oikeus, parin sadan lahtarikaartilaisen suojassa, tuomitsee työläisen sen vuoksi, että hän on uskaltanut tehdä lakon tai käännyttää manttaalimiehen hevosen maantiellä kotiin päin, jota hän ei pidä rikoksena, joskin täytyy myöntää, että laki pitää sen rikoksena; kun tuollainen työläinen tuomitaan esimerkiksi kuukaudeksi linnaan, niin minä toivoisin, että olisitte silloin näkemässä sellaisen työläisen mielentilaa. Sen silmistä leimahtaa kostontuli ja se kostontuli on sellainen, että se polttaa tilaisuuden tullen. Minä olen ollut tilaisuudessa sen näkemään. Minä olen nähnyt tapauksen, jolloin 9 lakkolaista oli syytettynä ja tuomari ymmärsi tilanteen vaatimuksen. Hän ymmärsi, että nämä syytetyt olojen pakosta olivat tulleet tekemään rikoksen ja tuomari antoi vapauttavan päätöksen. Oli ilahduttavaa nähdä, minkä vaikutuksen tämä teki työläisiin. He, jotka tulivat oikeuspaikalle synkkinä ja kostonhimoisina, nyt, kuultuaan vapauttavan päätöksen, muuttuivat iloisiksi ja luottaviksi. Ja minä uskon, että yhteiskunnalle tehdään suurempi palvelus antamalla anteeksi heille, kuin jos tuomitaan kuukausia linnavankeutta. Te syyttelette sosialidemokratiaa ja työväenluokkaa silloin, kun teidän pitäisi syyttää itseänne. Minä en ryhdy todistelemaan teidän menettelynne onnettomuutta, vaan annan erään teidän oman puolueenne miehen puhua. Sallinette minun esittää hänen lausuntonsa tästä, te ehkä uskotte siihen enemmän kuin minuun. Eräs teidän kuuluisa kirjailijanne, suomettarelaisille varsin tuttu, mutta ehkä nykyään toisillekin, käyttävä nimimerkkiä Irmari Rantamala, kirjoittaa nyt lakkotapausten jälkeen näistä asioista, muun muuassa lahtarikaarteista, joita te väitätte perustetun niin viattomassa tarkoituksessa; hän puhuu ensin, minkätähden olosuhteet ovat kehittyneet tällaisiksi, ja hän jatkaa näin: „Se suojeluskunta perustettiin onnettomissa merkeissä. Ne olivat päiviä, jolloin uhkaavia pilviä nousi, jolloin epätoivo tarttui työläisiin rautaisin kourin. Sen edessä häämöitti työttömyyden ja nälän kauhut. Tiedätte mitä ymmärtää se, kun epätoivo vallitsee kansan, joka ei ole elämässään itse kovia kokenut, sen on nyt vaiettava". On ilahuttavaa, että teidän joukossanne on edes yksi rehellinen henkilö, joka uskaltaa sanoa suorat sanat, mitä teidän tulisi ajatella. Ja hän jatkaa: „Niinä päivinä perustettiin suojeluskaarti, ne olivat pahat merkit. Tiedättekö, mitä se tiesi epätoivoisen kansan vaistoille. Eikä siinä kyllin. Olen porvarillisista lehdistä leikannut kuvauksia, millä riemuitsevalla ilkunnalla niissä ylistetään patukan kaikkivoipaa tehoa ja valtaa. Tässä eräs semmoinen. Hufvudstadsbladet kirjoittaa riemuiten, että Suomen kansa näkyy pystyvän istumaan satulassa, kunhan se siihen pääsee".

Aivan oikein. Niin oli tähän asti ja senvuoksi, herrat, teidän on vaikeata tottua siihen ajatukseen, että teidän olisi väistyttävä siitä satulasta. Nyt on toinen tekijä, joka pyrkii satulaan, ja teidän on väistyttävä. Sentähden se on katkeraa.

Rantamala kirjoittaa edelleen: „Ja Hufvudstadsbladet ylistää niitä, jotka kansan epätoivon lääkkeeksi riennättivät patukan. Ja sen jälkeisinä

päivinä muodostui suojeluskunta virallisesti. Tiedättekö, mitkä tunteet hiipivät työläisten mieleen ja vereen. Tajutessaan, ettei kyseessä ollut ainoastaan oma elämä, vaan perhe, vaimo ja lapset, omaiset ja koko oma luokka, asettukoon kukin semmoisen työläisen asemaan ja vastatkoon käsi povella. Valtiomiehellä täytyy olla herkät vaistot kansan psykologiaa ymmärtämään. Silloin turvauduttiin patukkaan. „Joka miekkaan tarttuu, se miekkaan hukkuu." Piti kallistaa korvaa kansan hädälle, piti nähdä yksityisten tekojen takavaikuttimia ja piti ymmärtää, että kaikkea purkaa pakottava voima, epätoivo niin vaistomainen ja voimakas kuin vulkaani. Piti olla kauvasnäkevä silmä, joka kykenee näkemään epätoivon hetkien suurta taustaa vastaan kokonaisuudessaan, takertumatta pikkuseikkoihin ja yksityiskohtiin. Mutta sitä kaikkea puuttui kokonaan herrasluokalta, puuttui laaja katse ja sydän, joka ymmärtää, turvauduttiin patukkaan ja riemuittiin, että kyllä Suomen kansa on sellainen, että se istuu satulassa, kun se on siihen päässyt. „Voi sokeita", jatkaa tämä kirjailija, „patukka osoittautui olevan huono lääke. Mutta kukin antaa sitä, mitä hänellä on. Kuinka ennusti tuhoa tulivuori ja kokosi voimiaan. Elämänsä säilyttämisvaisto on vaistoista voimakkain. Perheensä pelastus nälkäkuolemasta ajaa isän epätoivoisimpiin tekoihin. Niin on tapahtunut. Elämän suurta kulkua ei voida vaimentaa patukoilla, sillä se on ijäinen. Pesköön nyt kätensä se, joka luulee olevansa syytön, tehneensä kaiken, mitä tehdä voidaan. Tapausten syvin tragiikka nähdään vasta tulevien aikojen valossa".

Tämä on kaunista kieltä, se on sitä totuutta, jota mekin väitämme. On ilahduttavaa, että on edes yksi teidän joukossanne, joka rohkenee sanoa sen, mikä on totuus. Ja hän jatkaa: „Mutta tapaukset vyöryvät edelleen vinhaa, voimakasta vauhtia. Mikä ärsyttävä ilkunta sen johdosta, että eduskunnan voimasuhteet vaaleissa muuttuivat numeraalisesti epäedullisiksi työväestölle. Sanon numeraalisesti, sillä itse asiassa jäi vaalien tuloksen kautta valta työväestölle, koska sen puolella oli ajan raskaan painostuksen koko voima. Jo ennenkuin vaalien tuloksista oli mitään tietoa, kirjoitin eräälle tämän lehden toimittajalle, että vaalin tuloksista huolimatta tulee eduskunnan vallan faktillinen teho olemaan työväen käsissä ulkopuolisen, ajan yleisen painostuksen voimalla, ja niin on käynytkin ja yhä tulee jatkumaan. Se työväestö oli vain estetty itse ohjaamasta niitä perusvoimia kulkemaan rauhallisia uomia ja siten oli riistetty elämältä se rauhoittava teho, jonka sille olisi voinut antaa työväkeä ja kansaa edustava eduskuntaenemmistö. Siinä on porvarillisen vaalivoiton koko tragiikka, syvä, lohduton, maalle turmiollinen tragiikka. Voi sokeita, jotka lyövät riemurumpua kuilunsa partaalla, voi näkemättömiä, jotka iloitsevat harhanäkyjensä edessä.

Mutta aika kiitää, tässä maassa ei ole ainoatakaan rehellisesti ajattelevaa, joka ei myöntäisi, että porvarillinen enemmistö teki kuolemansynnin asettuessaan vielä näissä oloissa tallaamaan heinäkuun 18 päivän lakia, oman maan eduskunnan laillista päätöstä. Se oli eduskuntaelämän itsemurhaa, maan asiain uudistettua kavallusta. Ei ole myöskään ketään, joka ei näkisi, että kyseessä silloin oli vain porvarillisten puoluepäälliköiden auktoriteetin pelastaminen kansan asian kustannuksella. Kannattiko siitä se hinta maksaa, siihen vastatkoon kukin hiljaisuudessa". Näin kirjoittaa yksi teikäläinen. Jos te, hyvät herrat, olisitte tunteneet etsikkoaikaanne, eivät olosuhteet olisi kehittyneet sellaisiksi kuin ne nyt ovat kehittyneet. Ne ovat kehittyneet sellaisiksi kuin ne nyt ovat kaikista meidän yrityksistämme huolimatta ja seuraukset olemme nähneet ja niistä vastaatte te. Jos aiotte jatkaa sillä tavalla kuin m. m. lauvantaina ja tänä päivänä teidän puheestanne ja sanomalehtienne kirjoituksista voi päättää, niin me saamme varustautua mahdollisesti uusiin paljon kauheampiin tapahtumiin, kuin mitä olemme eläneet viimeisinä päivinä. Mutta kenenkä on syy? Kansa kaipaa uudistuksia joka hetki. Ei uhkauksilla, ei pelotuksilla, ei lakipykälillä eikä lain ankarilla rangaistuksilla ravita nälkäistä kansaa. Se on valmis kuolemaan kadulle ennenkuin se kuolee nälkään. Tästä on yllinkyllin kokemuksia muista maista ja osaksi jo omasta maastammekin.

Täällä on teidän taholtanne esitetty tällä kertaa hallituslista vastapainoksi sille hallituksen ehdokaslistalle, minkä me olemme esittäneet. Me olemme esittäneet punaisen senaattilistan tällä kertaa, vaikka olemme olleet täysin tietoisia siitä, että ne vaikeudet, jotka sen edessä ovat, olisivat suunnattomat, mutta sittenkin olemme päättäneet koettaa tehdä voitavamme pelastaaksemme tämän maan ja kansan ja etenkin sen työväenluokan sitä uhkaavasta turmiosta. Minä myönnän, että tässä teidän taholtanne jätetyssä ehdokaslistassa on sangen paljon kunnianarvoisia nimiä, mutta nimiä, joidenka omistajat eivät ainakaan meissä, työväenluokassa, herätä pienintäkään luottamusta. Ohjelma on samanmukainen. Täällä on kaksi sellaista nimeä, että minun täytyy hävetä, että sellaisia on tähän listaan otettu. Herra senaattori

Setälä älköön loukkaantuko, mutta minun täytyy sanoa, että vaikka te olette sangen kunnia-arvoisa, niin se teko, jonka teitte viime kesänä julaistessanne senaattori Kallion y. m. kanssa Venäjän väliaikaisen hallituksen lähettämän laittoman hajoitusmanifestin, jolla Suomen kansan laillinen eduskunta hajoitettiin, on ollut häpeällinen teko. Se oli sellainen teko, että jälkimaailma tulee pitämään sitä yhtä häpeällisenä kuin sitäkin tekoa, josta Runeberg laulaa, nimittäin Viaporin entisen komentajan tekoa, kun hän kavalsi Viaporin ilman miekaniskua vihollisille. Näin ajattelemme me Suomen köyhälistö tästä listasta ja kun sellaisia nimiä on tällä listalla, niin vaikka toiset tämän listan ehdokkaat olisivat enkeleitä, emme voisi sittenkään tälle listalle kannatustamme antaa. Ohjelma tässä teidän ehdokaslistassanne on aivan samallainen. Heti täällä aluksi sanotaan, että tämän senaatin tehtävänä tulisi olemaan „esittää tarpeellisiksi havaittuja uusia lakiehdotuksia" — siis t a r p e e l l i s i k s i h a v a i t t u j a. Saamme kai edellyttää, että mitä senaatti katsoo tarpeelliseksi, sellaisia se tulee esittämään ja se todellaankaan ei ole paljon, kun tuntee näiden henkilöiden entisyyttä, joita teidän taholtanne nyt ehdotetaan. Minä en lähde yksityiskohtaisemmin tarkastelemaan tätä teidän ohjelmaanne, koskettelen vain muutamia kohtia. Täällä sanotaan muun muassa, että „edellytyksenä kaikelle valtiolliselle ja yhteiskunnalliselle toiminnalle nykyisinä hetkinä on, että yleistä oikeuskäsitystä selvennetään ja järjestysvaltaa lujitetaan, niin että säännöllinen elämä pääsee jatkumaan. Samalla on sisäisellä uudistustyöllä pyrittävä luomaan elämälle sellainen pohja, että jokainen kansalainen käsittää ei ainoastaan velvollisuutensa, vaan myös etunsa vaativan tämän pohjan turvaamista ja säilyttämistä". Siis ensimäisenä tehtävänä on, kuten äskettäin eronneen senaattori Serlachiuksen ohjelmakin oli, luoda luja järjestysvalta eli toisin sanoen sellainen aseellinen joukko, joka kykenee pitämään työväenluokan aisoissa.

Minä saanen esittää täällä eilispäivän Suomettaresta yhden lyhyen otteen, joka minun käsittääkseni selventää tätä, mikä senaatin ohjelmana tässä suhteessa tulee olemaan. Artikkelissa, joka on varustettu päällekirjoituksella „Hetken kipein tarve" — sanotaan muun muassa:

„Suurlakon ilkityöt ovat kai nyt avanneet jokaisen silmät näkemään, että ilman vahvaa ja puolueetonta järjestysvaltaa emme voi tulla toimeen. Roistojoukot eivät herkiä, ennenkuin niiden on pakko se tehdä. Eduskunnan kiireellisimpänä huolenpitona näyttää siis olevan päättää hallitukselle valtuutus ja velvollisuus viipymättä ryhtyä kokoomaan riittävän vahva, sotilaallisesti järjestetty ja asestettu, hallituksen käskynalainen järjestysvalta. Tätä varten on hallituksen käytettäväksi osoitettava riittävät varat."

Jos me olisimme odottaneet, niinkuin me odotimme, että viime päivien tapaukset olisivat opettaneet teitä pikkuisen, opettaneet, ettei poliisilla eikä sotilaallisella järjestysvallalla työväkeä ruokita, vaan että se tarvitsee leipää, niin olisi teidän pitänyt e n s i m ä i s e n ä k i p e i m p ä n ä t a r p e e n a julistaa, että ryhdytään toimenpiteisiin kansalle leivän hankkimiseksi, silloin olisi voinut teitä käsittää. Mutta te puhutte vain sotilaallisesta järjestysvallasta kaikkein ensimäisenä. Voisin lukea vielä toisen kohdan, joka parhaiten kuvastaa, mikä on tarkoitus tällä järjestysvallalla. Tässä samassa kirjoituksessa sanotaan: „Lisäksi on huomautettava, että on pakko pelätä uusia epäjärjestyksiä niin pian kuin nälkä alkaa meitä pahemmin ahdistaa". Aivan niin. „Ellemme silloin kykene asettamaan voimakeinoja väkivaltaisuuksien ehkäisemiseksi, syntyy niistä epäilemättä uusia, häpeällisiä hirmutekoja, joissa vuotaa syytöntä verta, kansamme parasta verta, tehdään paljon muitakin rikoksia ja vieläpä ehkä hävitetään siemeneksi vastaiselle elämisellemme varatut elintarpeet." „Hetken polttavin kysymys, jonka joutuisaa ratkaisua eduskunnalta odotetaan, on siis vahva järjestysvallan luominen hallituksen tueksi ja yhteiskunnan suojelukseksi. Meidän kansamme ei enää voi sietää sitä nöyryyttävää tietoa, että sen täytyy elää roistojoukkojen mielivallan alaisena. Tästä täytyy tulla loppu." Näin Uusi Suometar.

Ei, hyvät herrat, ne eivät ole mitään roistojoukkoja, ne ovat nälkäisiä työläisiä, jotka ovat täysin rauhallisia, kun saavat välttämättömät elämistarpeensa, saavat ruokaa. On väärin syyttää niitä roistoiksi. Tässä uuden, teidän ehdottamanne senaatin tärkein ohjelma. Toinen ohjelmakohta, jossa minun nähdäkseni ei sanota juuri muuta kuin muutamia sanoja, kuuluu näin: „Nykyinen sota on sekä elintarpeiden että muilla aloilla osottanut, kuinka tärkeä jokaiselle maalle on, että se itse kykenee tuottamaan välttämättömimmät tarpeensa. Tähän suuntaan on maassamme elinkeinoelämää kehitettävä ja nyt jo, kun valmistaudutaan siirtymään sodanaikaisesta taloudesta rauhanaikaiseen elinkeinoelämään, tämä päämäärä selväksi s i l m i e n e t e e n a s e t e t t a v a". Mitä tässä lupaa uusi senaatti? Että tämä päämäärä on asetettava s i l m i e n e t e e n, siis ehkä parin kolmen penikulman päähän ja kiikaroitava sitten sinne. Kyllä minä olisin toivonut, että kun tällaisissa oloissa muodostetaan hallitus, se läh-

tisi vähän varmemmalla ohjelmalla tässäkin suhteessa, kuin että se vain asettaa „silmien eteen" tällaisen päämäärän. Se ei velvoita mihinkään. Sitä saa silmien edessä pitää vaikka tuhat vuotta. Samaten täällä sanotaan ohjelmakohdassa: „Niinpä on työskenneltävä maanviljelyksen ja sen sivuelinkeinojen sekä yleensä maataloustuotannon kohottamiseksi ja itsenäisen viljelyksen lisäämiseksi siinä toivossa, että eduskunta näihin tarkoituksiin myöntää varoja. Sekä näiden päämäärien toteuttamiseksi, että myös kipeiden sosialisten epäkohtien korjaamiseksi on mitä kiireimmiten ryhdyttävä toimiin valtion mailla ja yksityisten tiloilla olevien torppien itsenäistyttämiseksi samoinkuin maan hankkimiseksi tilattomalle väestölle". Siis tarkoituksena on tässäkin tämän uuden senaatin ryhtyä toteuttamaan sitä iänikuista porvarien hommaa tehdä torppareista velkaisäntiä, ostaa maanviljelijöiltä heidän putipuhtaaksi riistetyt velkaiset tilansa, joilla ei ole enää mitään merkitystä nykyisille maanviljelijöille. Mutta kun torpparit saataisiin ottamaan nämä velkaiset tilat itselleen, siitä olisi seuraus, että muodostuu uusi suuri työntekijäluokka, joka olisi kaikissa oloissa riippuvainen työnantajista, joista nämä tilanomistajat, maanviljelijät saisivat halpaa työvoimaa itselleen. Siis tämäkään ohjelmakohta ei tosiaankaan houkuttele meitä työläisiä. Samaten täällä sanotaan, että maan kaupan elvyttämistä on s i l m ä l l ä p i d e t t ä v ä. Aivan, mitä lupauksia tai mitä positiivisia ehdotuksia tästä voi löytää. En ainakaan minä. Jos te, hyvät herrat, kykenette tästä löytämään mitään sellaista, joka työläisiä ravitsisi tai toisi parannusta asemassamme, sitten olisi ihme. Sitten täällä huomautetaan, että erikoisesti on tulliolojen järjestäminen maamme kansantalouden etujen mukaisesti laajakantoinen tehtävä ja yksityiskohtaista järjestelyä vaativa. No, niinhän mekin olemme väittäneet. Kyllä tämä tiedetään, että se on suuritöinen, mutta senaatin olisi pitänyt sanoa, että se lähtee joitakin korjauksia tällä alalla tekemään, eikä todeta se, mikä on jokaiselle koulupojallekin tuttu asia. Samaten täällä on ohjelmakohta, että työttömyyden torjumiseksi on viipymättä toimeenpantava sekä kulkulaitoksia että erittäinkin maanviljelystä edistäviä ynnä muita yleisiä töitä. Kulkulaitoksia on kehitettävä ja varsinkin on maanteiden rakennus ja kunnossapito saatettava ajanmukaisemmalle kannalle ja siitä johtuvat rasitukset suurempiakin valtionvaroja kysyvien toimenpiteiden ja järjestelyjen kautta t a s a t t a v a k a i k k i e n k a n s a l a i s t e n k e s k e n. Siis senaatin ohjelmassa peittelemättömästi sanotaan, että maanteiden teko ja kyytirasitukset tasataan kaikille. Meillä köyhillä ei kai ole rasituksia tarpeeksi vielä teidän ja teidän senaattinne mielestä, niitä pitää vielä tasata. Ei, me emme ainakaan tule ottamaan hyvällä näitä rasituksia kantaaksemme. Sitten täällä sanotaan, että „sosialivakuutuksen kehittäminen vaatii hallituksen erikoista huolenpitoa. Köyhäinhoitolainsäädäntö on jo kauvan kaivannut uudistamista". Aivan. Se on totta, mutta ei hallitus lupaa tässäkään mitään. Se voi sanoa perästäpäin, ettemme me ole mitään luvanneet, me olemme vain sanoneet, että niinhän se on. Mutta hallitus, joka lähtee tällaisella ohjelmalla liikkeelle, ei ansaitse köyhälistön kannatusta. On tuhmaa, että te pyydätte meidän työtätekevien luokkien kannatusta tällaiselle hallitukselle. Muodostakaa hallituksenne, jos tahdotte. Me emme ainakaan tule sille kannatusta antamaan.

Jos tarkastamme meidän hallituksemme ohjelmaa, sen hallituksen, jonka ehdokkaat olette niin hävyttömästi haukkuneet täällä lauvantaina ja tänä päivänä, niin se on tosin lyhyt, mutta se on selvä. Se on sellainen ohjelma, joka toteutettuna tulee hyödyttämään työtätekeviä luokkia. Meidän ehdokaslistallamme ei ole kyllä mitään korkeita persoonia, ei mitään huomiota herättäviä nimiä, mutta kaikissa tapauksissa ne ovat nimiä sellaisia, joitten omistajat nauttivat meidän luottamustamme, ja entisinä hyvinä päivinä, hyvät herrat, miltei kaikki nämä henkilöt, jotka meidän senaattorilistallamme ovat, ovat teidän mielestänne olleet täysin kykeneviä. Minä viittaan ed. Tokoihin, Mäkeliniin, Sirolaan, Gyllingiin, Jokiseen, Saliniin y. m. Entisenä aikana, silloin kun luokkataistelun aallot eivät kuohuneet niin korkeina kuin tällä kertaa, silloin ne olivat kykeneviä henkilöitä teidänkin mielestänne. Eikö niin? Tällä kertaa ne eivät kykene mihinkään. No, meille se on samantekevää, kelpaavatko he teille, vai ei. Minunkin mielestäni on tosin sillä lailla, että he ovat liian hyviä miehiä panna hallitukseen, pitämään pystyssä tätä yhteiskuntajärjestelmää. Mutta kun olosuhteet ovat käyneet sellaisiksi, että meidän on täytynyt koettaa tehdä jotain tämän yhteiskunnan säilyttämiseksi toistaiseksi tässä kunnossa, niin olemme tällaisenkin uhrin antaneet. Te tunnette meidän senaattoriehdokkaamme, ed. Tokoin, hänet, joka jo yhden kerran muodosti senaatin ja joka senaatti, siitä huolimatta, että ed. Walpas äsken sanoi, että se oli porvarillinen senaatti, sittenkin oli kaikkein paras senaatti, mitä Suomenmaassa koskaan on ollut, ei niinkään paljon senvuoksi, että siellä oli muutamia porvareita, vaan senvuoksi, että siellä oli sosialisteja, jotka tekivät parhaansa ja jota por-

varienkin täytyy kiittää niistä ansioista, mitä se olemassaoloaikanaan sai aikaan.

Jos tarkastamme sitä ohjelmaa, mikä meidän senaatillamme on, ja jota se tulisi toteuttamaan, niin huomaa, että se on ohjelma, joka kestää arvostelun. Tässä ensimäisessä kohdassa heti sanotaan, että „elintarvekysymys on otettava vakavan harkinnan ja järjestelyn alaiseksi siinä muodossa kuin mitä ammattijärjestöjen valtuuskunta esitti senaatille joku aika takaperin". Te kai myöntänette, että se on kysymys, joka pitäisi mitä pikimmin ratkaista. Samaten kysymys Suomen itsenäisyydestä. Meillä on joka ainoalla siksi paljon kokemusta vieraan vallan sorrosta, että joka ainoan Suomen kansalaisen, niin porvarin kuin sosialistinkin, ensimäisenä velvollisuutena pitäisi olla koettaa turvata Suomen itsenäisyys eikä lähteä, niinkuin te olette lähteneet, heikontamaan sitä koettamalla mustata sitä lakia, minkä eduskunta Suomen itsenäisyyden turvaksi laati. Te ette olisi pelänneet Suomen itsenäisyyttä muun tähden, kuin senvuoksi, että pelkäsitte vallan siirtyvän Suomen kansalle ja että eduskunta kun saisi vallan käsiinsä, tulee vahvistamaan lait, jotka täällä on laadittu, eikä teille ole mahdollista vieraan vallan suojassa keinotella niitä lakeja kumoon. Me olemme työskennelleet alun toistakymmentä vuotta täällä eduskunnassa ja verraten pieniä ovat ne saavutukset, mitä on saavutettu. Ja etupäässä senvuoksi on köyhälistölle mitä tärkeintä saada tunnustetuksi tuo heinäkuun 18-päivän laki; siitä se ei tule luopumaan, siitä saatte olla vakuutetut.

Ohjelman kolmannessa kohdassa puhutaan työttömyyden torjumisesta. Minun ei tarvinne lähteä selostelemaan, kuinka välttämätöntä on se, että työttömyys koetetaan poistaa, mikäli se poistettavissa on kapitalistisessa yhteiskunnassa. Sen ohjelman taakse on jok'ainoa työläinen valmis liittymään. Sitten meidän ohjelmassamme vaaditaan vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta järjestämään ja meidän ehdottamamme senaatti on ryhtyvä, jos se valtaan pääsee, tarmokkaasti toimeen tässä suhteessa. Me, jokainen köyhälistön luokan jäsen, tiedämme, kuinka tärkeätä olisi saada vanhuudenvakuutus. Niin kauvan kun olemme nuoret ja voimakkaat, me tulemme juuri toimeen senvuoksi, että meidän työvoimamme kelpaa teille, työnantajille. Mutta sen jälkeen, kun voimamme vähenevät, ei ole enää muuta mahdollisuutta kuin ottaa pussi selkään ja keppi käteen ja lähteä mieroa taivaltamaan tai parempiosaisten muurille loikomaan tai meidän varoillamme rakennetuissa vaivaiskartanoissa vanhuudenpäiviämme viettämään. Me pyrimme samanlaiseen huolettomaan vanhuudenpäivien tulevaisuuteen kuin teilläkin on, ja siihen meillä on täysi oikeus. Senvuoksi se on meidän senaattimme yhtenä ohjelman kohtana. Samoin kaipaa mitä pikaisinta uudistusta torpparikysymyksen järjestäminen. Mutta minun ei tarvitse lähteä tässä uudelleen yksityiskohtaisemmin tämän järjestelmän tarpeellisuutta esittämään. Mainitsen vain yhden viime päivien tapauksen, joka on yhtenä esimerkkinä siitä, mihin ollaan menossa. Tämän päivän Helsingin Sanomissa kerrotaan muiden muassa, että Laukossa ovat ne kymmenkunta vuotta takaperin häädetyt torpparit ryhtyneet vaatimaan torppiaan takaisin. Asia on herättänyt paikkakunnalla suurta huomiota, vieläpä niin, että eduskunnan puhemiehelle on saapunut seuraavansisältöinen sähkösanoma: „Helsinki, Eduskunnan Puhemies. Laukon alueella alkanut torpparikapina. Aikaisemmin häädetyt vuokramiehet vaativat torppaansa takaisin. Häätävät rikkuritorpparit. Lähes parikymmentä jo häädetty. Elukat ja ihmiset taivasalla. Ottakaa asia eduskunnassa esille. Ellei eduskunta heti toimita Laukon alustalaisille oikeutta ja julista torppareita riippumattomaksi, on pelättävissä vakavia selkkauksia ympäri maata. Hämeenkyrössä eivät torpparit enää maksa veroa isännille. Suomen Maanvuokraajainliitto. Evä. Harvala". Tällainen sähkösanoma on saapunut eduskunnalle. Tämä on vain yksi todistus siitä mihin ollaan kulkemassa, jos sellaista edesvastuutonta ja sokeaa politiikkaa yhä eteenpäin harjoitetaan, mitä meidän porvaristomme on harjoittanut. Minä voin sivuuttaa muut kohdat. Minä vain koskettelen lyhyesti tuota, joka näyttää porvaristolle olevan pahin loukkauskivi, amnestiaa, anteeksiantamusta niistä rikoksista, joita viime vallankumousviikkoina on tapahtunut ja jotka ovat johtuneet järjestöpäätösten täytäntöönpanosta. Minä käsitän varsin hyvin, ettei teille amnestia ole mistään merkityksestä, huolimatta siitä, vaikka teidän tahollanne olisi amnestia yhtä tarpeellinen kuin köyhälistöllekin. Kyllä minä voin vakuuttaa, että useita murhia teikäläisten toimesta on tapahtunut. Useita punakaartilaisia on kaatunut viime ajan taisteluissa, mutta te olette vakuutettuja siitä, että teidän puolellanne olevat luokka-oikeudet ne tulevat pitämään huolen siitä, etteivät ne, jotka ovat syypäät niihin rikoksiin, tule rangaistuksi tai jos niitä rangaistaankin, niiden rangaistukset ovat mahdollisimman lievät. Siitä johtuu se, että te ette sano missään tapauksessa hyväksyvänne amnestiaa. No niin, jatkakaa siihen suuntaan, hyvät herrat, mutta älkää syyttäkö silloin meitä, jos joskus jälestäpäin tulette huomaamaan, mihin tällainen politiikka on johtanut. Kyllä asia on sillä tavalla,

hyvät herrat, että työväenluokka enää ihannoitse Saarijärven Paavoa, kuten ed. Kallio huomautti äsken, kuinka Saarijärven Paavo huokaili, että „vaikka kokee eipä hylkää Herra". Me voimme paljon ennemmin ihannoida Ilkkaa, joka sanoi: „Ei oikeutta maassa saa, ken itse sit' ei hanki". Siinä on paljon enemmän ihailtavaa kuin Saarijärven Paavossa.

Kun ed. Virkkunen väitti, että viimeaikaiset tapaukset ovat kotoisin Siltasaarelta, että sieltä on suunniteltu ne murhateot, lakot ja muut, mitä on tapahtunut, niin se oli pelkkää pötyä, ja sallittanee minun lukea mitä teidän oma miehenne tästäkin tapauksesta sanoo. Ei teidän ehkä sovi epäillä sitä, minua te ehkä epäilisitte. Hän, Irmari Rantamala, sanoo puhuessaan m. m. teidän viimeaikaisista väitteistänne: „Eihän voi kieltää sitäkään, että porvarilliset päälliköt ovat ahkerasti etsineet nykyisen yhteiskunnallisen taudin syitä, hyvinkin ahkerasti. Mutta ihme kyllä, he ovat tutkimuksessaan tulleet vallan ihmeellisiin tuloksiin: Nykyisen taudin syyt eivät ole heidän mielestään elämässä itsessään vaan — Siltasaarella". Näin sanoo teidän oma miehenne. „Onko koskaan inhimillinen järki jaksanut päästä huomattavampiin tuloksiin? Muualla maailmassa löydetään taudin syyt elämästä itsestään, ei lähdetä esimerkiksi Indiassa raivoavaa ruttoa parantamaan Kiinassa, vaan tehdään indialainen elimistö terveeksi, että tauti lakkaisi, mutta suomalainen porvarillinen valtiomiesjärki kääntää kaikki katseensa — Siltasaarelle. Miten mukavaa sille, joka ei ole tottunut itseään ajatuksilla vaivaamaan. Kun oman kovuuden ja nälistymisen johdosta sairaaksi käynyt lapsi, epätoivoon saatettu kansa, kiemurtelee tuskissansa, kun se huutaa epätoivosta, niin kutsutaan sitä viihdyttämään lapsentyttö Siltasaarelta ja sysätään omasta kovuudesta johtunut sairaan tuska ja epätoivonteot lapsentytön syyksi. Huonompaa konkurssihakemusta ei liene vielä kukaan maailmassa jättänyt ja on maan onni, jos porvarillisen isän henkinen kyvyttömyysperintö ei ole siirtynyt isältä pojalle. Ja kuitenkin minä uskon, sanoo kirjoittaja edelleen, että apua tulee Siltasaarelta, jopa ainoastaan sieltä. Turhaa on kuitenkaan luulla, että sieltä saadaan millään keinoin lapsentyttöjä, jotka pitkillä kehtolauluilla ja houkutteluilla kokevat saada sairaan rauhoitetuksi. Ei! Ei koskaan! Siltasaarella ei ole ketään yksityistä. Siellä on koko työläisjoukko itse. Siellä tunnetaan sairaus omassa elimistössä, tunnetaan se syvälti kaikella tuskalla ja avuntoivolla. Siellä liikehtivät joukot elävät epätoivon partaalla, edessä kuolema ja nälkä. Siellä tunnetaan koko tämä kansan syvin tuska. Siellä sykkii kärsivin sydän ja siellä tajutaan yötä ja päivää se vihlova hätähuuto, joka tulvii lukemattomista työläisperheistä. Siellä on jo osoitettu ne lääkkeet, jotka auttavat: leipää ja oikeutta. Oikeutta saada tasainen osamme niukoista varastoista. Kenen sydän voi sanoa, että siinä on pyydetty liikaa". Ed. Wirkkunen, pyydän kysyä, onko pyydetty liikaa, kun työväestö pyytää leipää ja oikeutta, olkoon, että se pyytäjä on Siltasaarelta tai muusta maailman kolkasta, se on yhdentekevää. Ja hän jatkaa: „Eihän tässä matoisessa maailmassa kaiken järjen nimessä voida enää pyytää sen vähempää kuin leipää ja oikeutta. Onko maailmasta hävinnyt kaikki oikeudentunto, ovatko kaikki tunteet tyyten sammuneet ja kivettyneet, kun näidenkin vaatimusten jälkeen porvarillisten isien kivinen kynä yhtenään kirjoittaa, että sosialistien mahdottomiin vaatimuksiin ei voida suostua". Ja hän sanoo, että „poistakaa sorron syyt, niin huomispäivänä kansat ovat veljet keskenään, niin kansa on tyytyväinen. Siinä on ohje, erehtymätön ohje. Älkää siis lähtekö Siltasaarelta hakemaan taudin syitä, vaan puhdistakaa omien tupienne nurkat. Elkää oikeuden ja vanhurskauden tekoja jättäkö jumalienne huoleksi, vaan toteuttakaa ne itse. Elkää jättäkö tekemisienne ja jättämisienne seurauksia siltasaarelaisten vastattaviksi, vaan vastatkaa niistä itse miehen kaikella suoruudella, miehekkyydellä ja rohkeudella. Ellette tällä hetkellä niin tee, eivät kaikkien merien vedet riitä pesemään puhtaaksi käsiänne". Näin suoraan ja koruttomasti kirjoittaa yksi teidän oman luokkanne etevä kirjailija. Ja minä toivon, että ottaisitte tästä oppiaksenne.

Minä en tahdo jatkaa sen enempää. Minä ehdotan, että ed. Mäen ehdottama senaattorilista hyväksyttäisiin tällaisenaan. Ja samalla ehdotan toisena ehdotuksena, että tälle senaatille hyväksyttäisiin ohjelmaksi se ohjelma, joka tässä ed. Mäen y. m. edustajain sisäänjättämässä ohjelmaehdotuksessa on. Jos me nämä hyväksymme, silloin ja yksin silloin me voimme saada rauhan säilymään meidän maassamme ja voimme välttyä niiltä mahdollisilta, katkeriltakin seurauksilta, mitkä meitä muussa tapauksessa ehkä odottavat. Minä toivon, että, te porvarilliset, mietitte näitä asioita vakavasti, ja jos te niitä vakavasti mietitte, niin silloin te tulette yhtymään minun ehdotukseeni.

Ed. Walkama: En tahdo kuulijoita väsyttää kauvan, mutta kuitenkin muutama sana. Kun pidän ala-arvoisena sitä tapaa, että eduskunnassa saatetaan antaa tapahtumista vääris-

teltyjä lausuntoja, katson velvollisuudekseni oikalaisia ja kukaan heistä ei tiedä suojeluskaarti-Airola on maininnut siitä Kotkan punakaartilaisten tekemästä ryöstöretkestä Lahteen, jolla matkalla punakaartilaisia muka olisi suojeluskaartilaisten taholta ammuttu Mankalan asemalla.

Matkustin sieltä tänä aamuna ja tapasin mankalaisia ja kukaan heistä ei tiedä suojeluskaarttilaisia ensinkään liikuskelleenkaan niillä tienoilla. Se vaunu, jossa punakaartilaisia matkusti, on nyttemmin Kouvolassa tarkastettu pätevien henkilöitten taholta, henkilöitten, joita tapasin. Tähän tarkastustilaisuuteen oli myöskin kutsuttu punakaartilaisiakin saapumaan. Tarkastuksessa on todettu, että kuulat vaunun seinissä ovat ammutut vaunun sisältäpäin. Sitä todistavat ulkoseinässä olevat sälöt ja seinään jääneet kuulat. Paikkakuntalaiset muuten selittävät asian sillä tavalla, että punakaarti nautti kotimatkalla niitä juomia, mitä se Lahdesta ryösti, ja näitten viinaksien vaikutuksesta sitten he rupesivat toistensakin pahaa verta koettelemaan, ehkä harjoituksen vuoksi.

Täällä on vasemmiston taholta usein lausuttu, että suojakaartit ovat perustetut työväkeä vastaan. Tämä lauselma ja nämä väitteet ovat kuitenkin aivan epäjohdonmukaisia jo siitäkin syystä, että tietysti jokainen porvari, olkoon sitten — vasemmiston sanoja käyttääkseni — kuinka pimeä tahansa, tietää, että tässä maassa myös työväkeä tarvitaan. Tässä maassa tarvitaan rehellisiä työntekijöitä, aivan niinkuin tässä maassa tarvitaan yhteisyyden tunnetta omaavia porvareita. Molemmat ovat tämän maan ja tämän kansan sangen tärkeitä tekijöitä. Ei siis ensinkään tule ajatella niin, eikä se ole ensinkään todenmukaista, että täällä rupeaisivat porvarit surmaamaan työläisiä. Mikäli minä tunnen porvareita, ne ovat sangen hyväntahtoista väkeä (Naurua). Se käsitys on yleistä ja senhän ovat myöskin monet työläiset saaneet erityisesti kokea. Mitenkä nämä porvarit sitten ryhtyisivät työläisiä surmaamaan. Se on vain juttua, jota saattavat ainoastaan ne puhua, jotka tahtovat toimio kiihoituksen aikaansaamiseksi. Ei näitä suojeluskaarteja ole rauhallisia kansalaisia vastaan perustettu, vaan murhamiehiä ja ryöväreitä vastaan ja myös muutakin tarkoitusta varten, jota minä en katso olevan syytä lausua. Eivät myöskään porvarit teille, sosialistien johtajat, tuskin tahtoisi mitään pahaa. En minä sitä usko. Katsokaa vain, te sosialistijohtajat, ettei se paha teitä kohtaa ihan toisaalta päin, jos te yhä sitä „kenkkuilemista" — kuten teidän omat sananne kuuluvat — käytätte.

Minä vähäsen poikkean elintarvekysymykseen. On väitetty, että punakaartilaiset ovat löytäneet suuria elintarvevarastoja, mutta kumminkin on todettu esimerkiksi Kymenlaaksossa, että näissä elintarvevarastoissa, mitä he ovat löytäneet toimittamissaan kotitarkastuksissa, on ollut omavaraistalousvarastoja, joista näiden omistajat ovat, kuten tiedämme, luvanneet elintarpeita ympäristöväestölle, myös työväestöllekin.

Mitä vielä elintarvekysymykseen tulee, niin mainitsen tässä ja myönnän, että tällä kysymyksellä kyllä saattoi vallankumous-lakkoasiassa olla sangen syväkin psykoloogginen merkitys. Kymintehtailla, josta minä olen, on lakko mennyt, ilahuttavaa kyllä, sangen rauhallisesti, seudulla, jossa ennen lakot ovat olleet usein sangen rajuja, ja minä olen ajatellut, että siihen ollee tällä kertaa sellainen psykoloogginen syy, että Kymi-yhtiö on työläisilleen jakanut elintarpeita rajahinnoista, joka on ollut mahdollista sellaiselle voimakkaalle yhtiölle. Muualla kai ei tällaista mahdollisuutta ole ollut ja siitä syystä kiihoittajilla on ollut äärettömän kiitollinen työala saavuttaakseen niitä tarkoitusperiä, mihin kiihoittajat ovat pyrkineet.

Minä ihmettelen muuten tämän illan puheista erikoisesti virkatoverini, rouva Pärssisen puhetta tästä toiselta lavalta. Jos minä en olisi nähnyt, että se on rouva Pärssinen, jos minä olisin ainoastaan hänen lausuntonsa lukenut enkä sitä itse kuullut, en uskoisi, että tuolta puhujapaikalta näin puhui ihanteellinen runoilija Hilja Liinamaa. Kun hänen tuotantoaan katselee, ainakin aikaisemmalta ajalta, ja vertailee sitä hänen puheeseensa tuossa äsken, niin kyllä täytyy sanoa, että se myrkky, mitä on kylvetty, on myös mustannut rouva Pärssisenkin sydämen sangen pimeäksi. Sellaisen käsityksen minä ainakin sain hänen esiintymisestään.

Mitä enemmän minä olen tänä iltana kuullut vasemmiston lausuntoja, muutamia harvoja lausuntoja lukuunottamatta, niin on minulle aina yhä selvemmäksi tullut se, että näitten kauhutapaustenkaan johdosta ei vasemmisto ole mitään oppinut eikä mitään unohtanut, ja siitä syystä minusta myöskin tuntuu yhä mahdottomammalta se „punainen senaatti".

Minä olisin toivonut ja katsonut sen onnekkaammaksi, että olisi saatu kokoomussenaatti, mutta kun siihen ei mahdollisuuksia ole, niin minä luotan siihen toiseen listaan ja tulen myöskin sitä äänelläni kannattamaan.

Senaattori Setälä: Myöhäisen ajan vuoksi minä luovun puheenvuorostani. Minä katson siihen olevani sitä enemmän oikeutettu, kun viimei-

sen edellinen puhuja teki minua kohtaan persoonallisen hyökkäyksen, joka vapauttaa minut puheenvuoroa käyttämästä.

Se puhetulva, jota tänä iltana on harjoitettu, on todella katsottava synnilliseksi, jos meillä on aikomus kerrankaan saada hallitus aikaan. Kun asema on sellainen, että valtion kassa ei ole ainoastaan tyhjä, vaan siinä on tällä hetkellä lähes ½ miljoonan vajaus, ja kun elintarveasiat ovat niin kiireellisiä, että meillä on kolme päivää ollut odottamassa eräs kiireellinen sähkösanoma Amerikasta, joka koskee elintarpeitten ostoa, niin silloin ei ole aika enää pitää puheita, vaan silloin on aika toimia. Minä toivoisin senvuoksi, että tämä keskustelu voisi loppua ja eduskunta päästä johonkin päätökseen, jotta voitaisiin todella puheista myöskin päästä toimiin ja näyttää, että suomalainen on myöskin toimen eikä vain puheen mies.

Ed. Kairamo: Eräs vasemmiston puhuja on moittinut herra puhemiestä siitä, että hän ei kutsunut eduskuntaa kokoon silloin, kun verisen lakon kuohunta oli korkeimmillaan. Koska tämä tapaus on laadultaan ainoa toistaiseksi, lienee syytä eduskunnan pöytäkirjaan merkitä, mikä oli lähin aihe siihen, että eduskunnan täysi-istunto marraskuun 17 päivänä peruutettiin.

Minä olin valtiovarainvaliokunnan vanhimpana jäsenenä kehoittanut valiokunnan jäseniä kokoontumaan säätytalolle kello 11 päivällä. Kun minä lyönnilleen kello 11 saavuin sinne, oli minua vastassa joukko asestettuja miehiä bajonetit pystyssä, jotka ilmoittivat, että säätytaloon ei päästetä muita kuin työväkeä. Minä ilmoitin, että olen kansanedustaja ja että minulla on tärkeä toimitus suoritettava valtiopäivätöitten vuoksi. Tähän vastattiin, että se ei mitään merkitse ja eräs näistä asestetuista miehistä suvaitsi vielä neuvoa minua lähtemään eduskuntataloon, missä muka on riittävästi tilaa. Kysyttiin: „Ketkä nämä herrat ovat?" ja toinen vastasi: „Me olemme Helsingin työväenjärjestön määräämiä". Mutta eräs toinen oikaisi tämän ja sanoi: „Me olemme Suomen ammattijärjestön lähettämiä". Kun kysyttiin, kumpiko näistä on lähettäjä, vastattiin: „Kysykää korkeampia orkaaneja". Kysyttiin: „Missä nämä ovat?" Vastattiin: „Emme sitä tiedä". Minä kysyin vielä, onko näillä herroilla mitään valtakirjaa menetellä niinkuin he nyt tekevät. Vastattiin, että sitä ei tarvita. Edelleen kysyin, milloinka säätytalo taas luovutetaan eduskunnan käytettäväksi ja vastattiin siihen töykeästi: „Luultavasti ei koskaan". Tämän jälkeen minä yhdessä muutamien muitten valtiopäivämiesten kanssa, jotka olivat saapuneet, poistuin ja ilmoitin herra puhemiehelle siitä törkeästä loukkauksesta, joka oli tehty eduskuntaa vastaan, samoin myöskin maan herra prokuraattorille, joka sattumalta oli täällä eduskunnan talossa saapuvilla. Ed. Sirola on täällä ilmoittanut olevansa sitä mieltä, että eduskunnan olisi pitänyt näissäkin oloissa jatkaa työtänsä aivan niinkuin kaikki olisi ollut juuri niinkuin olla piti. Ei liene liikaa, jos ed. Sirola olisi maininnut edes yhden ainoan parlamentin eli eduskunnan, joka suostuisi välinpitämättömänä jatkamaan työtänsä silloinkin, kun piikkimiehet häiritsevät sen toimintaa ja kun kukaan ei suojele sitä katuyleisön väkivaltaa ja mielivaltaa vastaan. Ellei hän siihen pysty, niin ei hänen mielipiteensä ole muuta kuin hänen omia mielitekojansa, eikä kukaan voi kohtuudella vaatia, että Suomen eduskunnan puhemies noudattaa yksityisten edustajain mielitekoja.

Ed. Hultin: En olisi tahtonut sanallakaan kosketella viime viikkojen kauheita tapahtumia, jottei niiden synnyttämä katkeruus pääsisi vaikuttamaan. Mutta katson yhden syyn pakottavan niihin täällä kajoamaan. Niiden henkilöiden joukossa, jotka ovat joutuneet väkivallan ja hirmutekojen uhreiksi, on lukuisia ulkovaltojen alamaisia. Kaikissa maissa, joissa edes jonkunmoinen oikeusjärjestys vallitsee, katsotaan vieraiden maiden kansalaisten loukkaamattomuuden suojeleminen valtion ehdottomaksi velvollisuudeksi. Milloin sellainen loukkaus on tapahtunut, on se valtion puolesta rangaistava ja jos mahdollista hyvitettävä. Onhan tapahtunut, että maissa, joissa tällaista oikeusturvaa ja hyvitystä ei ole kyetty antamaan, ulkovallat ovat loukattujen alamaistensa puolesta ryhtyneet itse rankaisutoimenpiteisiin koko maata kohtaan. Semmoisiin toimiin eräät Euroopan vallat esimerkiksi ryhtyivät Kiinassa n. s. boksarikapinan aikana. On nöyryyttävää tunnustaa, että Suomi hirmulakon kautta on saatettu samallaiseen asemaan kuin Kiina. Itsestään selvää on, että mikä hallitus tahansa tässä maassa tulleekin asetetuksi, sen tehtävä on tässä asiassa täyttää kaikki, mitä kansainvälinen oikeus voi Suomen valtiolta vaatia. Siihen mennessä on kuitenkin välttämätöntä, että Suomen eduskunnassa lausutaan syvä valittelu, että semmoisia törkeitä oikeudenloukkauksia on voinut tässä maassa ulkomaalaisia kohtaan tapahtua. Minä olin odottanut, että edes tämä valittelu olisi lausuttu

vasemmalta, mutta kun se ei ole tapahtunut, olen tahtonut esittää sen tässä.

Ed. Kujala: Täällä eduskunnassa olemme saaneet kuulla sekä pohjattomaan alennustilaan joutumisesta että porvarillisesta sanomalehdistöstä olemme saaneet lukea tavattoman suuria murhia ja ryövärihistorioita, jotka ovat porvarillisen luokkavihan myrkyllisellä hiivalla tavattoman suuriksi nostatettuja. Minä yhdyn niihin, jotka ovat tuominneet sellaisia anarkistisia tekoja, joiden tekijät voidaan leimata työväenasian ja vallankumouksen vihollisiksi. Ja se on jo tarpeeksi raskas tuomio. Kun näitä tekoja arvostellaan, tahtoisin minä asettaa taustaksi ne veriset keinot, joilla vallanpitäjät kaikkina aikoina aina Rooman orjataisteluista näihin päiviin saakka ovat tukahuttaneet sorrettujen köyhälistöjoukkojen joukkoliikkeitä. Ne ovat siksi pöyristyttäviä keinoja, että niiden valossa, siltä taustalta arvostellessa viime päivien tapauksia, kutistuvat ne vallan paljaalle silmälle näkymättömiksi tomuhiukkasiksi. Täällä on useampaan kertaan toistettu tuo syytös meidän muka yhteistyöstämme venäläisten kanssa. Sanottakoon siitä suoraan, että me olemme kansainvälisen sosialidemokratian kanssa yhteistoiminnassa kansainvälisen köyhälistön kohottamiseksi, sen lopulliseksi vapauttamiseksi. Niinhän meitä vastassa on myös internatsionalinen työnantajain luokka, käyttäen kaikkia keinoja kansainvälisesti sekä meitä että kaikkien maiden köyhälistöä vastaan. Mutta teidän yhteistyönne, herrat porvarit, venäläisen taantumuksen kanssa on siksi tunnettua ja selvää, ettei siitä tarvitse monta esimerkkiä luetella. Koko tämän maan omistavain luokkain valta-asema ja luokkavalta on pysynytkin pystyssä vieraan vallan pistimien avulla. Vuoteen 1809 saakka sitä piti pystyssä ruotsalainen pistinvalta, jota käytettiin muun muassa, mainitakseni yhden esimerkin räikeimmistä, Elimäellä tämän maan raivaajia, sen pitäjän talonpoikia, ajettaessa pois tiloiltaan, jotta eräs liiviläinen rosvoparooni pääsisi tilalle, käytettiin ruotsalaisia pistimiä. Vuodesta 1809 on tämän maan anastajaluokan valta riippunut venäläisen byrokratian pistimien turvissa aina Kerenskin hallituksen viimeisiin päiviin saakka. Mustimpina aikoina, sellaisina kuin Bobrikowin aikana, käytiin vielä Suomen herrain taholta kiittämässä ja tyytyväisyyttä ilmaisemassa Suomen kansan nimessä Nikolai Veriselle silloisesta politiikasta. Ne herrat — kolme herraa — ovat tunnettuja, jotka siellä kävivät. Heillä ei ollut Suomen kansan valtuutta, he käyttivät omaa valtuuttaan. Tämä ei ole lakannut näihin päiviin saakka ja sodan aikana on se mennyt niin pitkälle, että yksin maalaisnimismiesten kabineteista on löydetty tutkimuksia toimeenpantaessa suuria pinkkoja venäläisen santarmiston yhteyttä ja läheistä vuorovaikutusta todistavia asiapapereita. Nämä todistukset ovat siksi murhaavia, ettei kannattaisi enää ottaa suulleen puhetta meidän yhteistyöstämme venäläisten kanssa.

Täällä ed. Virkkunen sanoi lämpimin sydämin kannattavansa ja äänestävänsä Svinhufvudin senaattorilistaa. Minä onnittelen sekä ed. Virkkusta että sitä puoluetta siitä, sillä muistuu mieleeni taas tuo Bobrikowin aika, jolloin herrojen kesken oli kotiriitoja. Ja näissä kotiriidoissa se puolue, johon herra Svinhufvud ynnä eräät muut porvarillisen senaattorilistan ehdokkaat kuuluivat, hyväksyi murhankin keinoksi tarkoitusten saavuttamiseksi, ja herra ed. Virkkusen puolue silloin sitä vastaan polemisoi. Mistä nyt tämä ihmeellinen mielenmuutos? Herra Svinhufvudillahan on hyvin läheinen yhteys niidenkin asioiden kanssa eräissä suhteissa. Tämä täytyy vain ymmärtää niin, että kun nyt on yhteinen vihollinen, työväenluokka, mikä nousee oikeuksia vaatimaan, niin Pilatus ja Herodes ovat tulleet ystäviksi.

Täällä ed. Alkio lausui, että luokkataistelu on turmiollisempi Suomen tulevaisuuteen nähden kuin vieras valta. Se tunnustus on vakavampi kuin moni on saattanut ajatellakaan. Se lähti sydämen pohjasta, se kuvasti koko porvarillisen maailman syvimmän ajatuksen. Ennen tässä maassa hallitkoon vieras valta ja, viitaten ed. Alkion lausunnon loppuosaan, hävitköön vaikka tämä kansa kansakuntien joukosta mieluummin, kuin että tässä maassa saadaan aikaan sellainen kansanvaltainen järjestys, että tämän maan köyhätkin kansalaiset tuntevat olevansa turvattuja ja tuntevat nauttivansa sen suomia yhteisiä etuja.

Mitä sitten lopuksi tulee itse tähän senaattorilistaan, minkä herrat ovat täällä esittäneet, niin sen ohjelmasta täällä ed. Aronen jo teki selvää. Minä tässä vain esitän taustan tämän ohjelman torppariasiaa koskevalle kohdalle, lukemalla erään teidän puolueenne huomattavan miehen Heikki Ritavuoren edistysmielisten klubissa pitämästä esitelmästä erään kohdan, missä hän tuomitsee teidän politiikkanne sekä torppariasiassa että myös kunnallislakiasiassa. Siis kuulkaa tämä oman koiranne purema. Se kuuluu näin:

„Me tiedämme kaikki torpparikysymyksen vaiheet, kuinka kauvan sitä on viivytelty ratkai-

sematta, kuinka itsepintaisesti siinä on pidetty kiinni vallitsevista oloista, jotka kuitenkin maassamme ovat rä.keämmät kuin missään muussa maassa. Vain mitätön prosentti maalaiskuntien perheistä omistaa omaa maata. Valtavin osa on torppareita tai tilattomia. Myönnytyksiin on oltu valmiita vain silloin, kun ulkonaiset olosuhteet ovat suoranaisesti pakottaneet myönnytyksiin, kuten edellisen suurlakon jälkeen. 1914 vuoden valtiopäivillä, jolloin porvarit olivat enemmistönä, ei saatu aikaan edes viideksi vuodeksi eteenpäin kohdistuvaa väliaikaista lakia. Tämä saatiin aikaan vasta seuraavilla valtiopäivillä, jolloin sosialistit olivat enemmistönä, ja kuitenkin täytyy kaikkien tunnustaa, että tämä laki oli aivan välttämätön."

Tässä annetaan teidän vihaamanne Mannerin eduskunnan yhdestä saavutuksesta tunnustus. Kunnallislaista hän sanoo näin:

„Kunnallislaki hyväksyttiin aikanaan eduskunnassa; mutta aivan yleisesti lienee porvarillisissa piireissä toivottu, ettei se tulisi vahvistetuksi. Ja nämä toivomukset kai vaikuttivatkin sen, ettei sitä vahvistettukaan. Tämä johti siihen, että eduskunta viime valtiopäivillä — vallankumouksen jälkeen, jolloin porvareihin nähden oli jonkunlainen pakkotila olemassa — joutui hyväksymään vielä entistä paljon radikaalisemman kunnallislain. Sen jälkeen valtiopäivät hajoitettiin ja heti ryhdyttiin puuhaamaan rajoittavia muutoksia sekä tähän kunnallislakiin että samoilla valtiopäivillä säädettyyn lakiin 8 tunnin työpäivästä."

Mitä tästä sanovat arvoisat oikeistolaiset? Hän ei ole edes mikään luopio, mutta tämän jälkeen hän luopioksi kai joutuu teidän sakissanne. Kun tältä taustalta katselee sekä porvarillisen senaatin torppariohjelmaa että muitakin sen ohjelman kohtia, niin täytyy tulla tulokseen, että kiveä tässäkin leivän asemasta meille taas tarjotaan. Ed. Ahmavaara sanoi, ettei hän voi äänestää punaista senaattorilistaa muun muassa senkin vuoksi, että siinä on ed. Sirola, niin kenties ed. Ahmavaara sitä äänestäisi silloin, jos siinä ed. Sirolan sijassa olisi joku sellainen jauhokeinottelija, joka sanomalehtien kertomusten mukaan samaan aikaan keinotteli Iin kunnassa jauhoilla, kun ed Ahmavaarakin sielläpäin oli, ja tuntee hän kai lähemmin tämän asian. En tiedä lähemmin, ehkä ed. Ahmavaara antaa siihen selityksen.

Minä ehdotan lopuksi tämän porvarien taholta ehdotetun niin sanotun Svinhufvudin senaattoriehdokaslistan hylättäväksi.

Ed. A. Manner: Tämän hallituskysymyksen yhteydessä lausui ed. Rikkonen täällä taannoin, että maalaisväestö hänen kotipaikkakunnallaan olisi eroittanut elintarvelautakunnan muka senvuoksi, että se luovutti maanviljelijöille sen hallussa olevia viljavaroja. Tämän johdosta pyydän huomauttaa, että tuon elintarvelautakunnan tilit olivat pidetyt sillä tavalla, että varastossa tilien mukaan oli paljon enemmän viljaa kuin todellisuudessa ja että sitä Ruokolahden kunnalta näitten tilien perusteella velottiin tuontikunnalle enemmän, kuin mitä todellisuudessa oli. Sikäli kun minulle on kerrottu, syntyi tästä siellä sellainen sekamelska, että siitä aiheutui elintarvelautakunnan ero.

Ed. Paavolainen: Sen johdosta, että täällä on sosialidemokraattisten edustajan puolelta useissa puheissa koetettu todistella, ettei heidän ryhmänsä johtomiehillä tai heidän puolueensa eturivin miehillä ole ollut mitään tekemistä maassa viime päivinä tapahtuneitten hirmutöitten kanssa, oli aikomukseni esittää muutamia viimeaikaisia tapahtumia Viipurin seuduilla ja Karjalan kannaksella. Kun kumminkin on aika kulunut näin myöhäiseksi, että kohta on puoliyön aika ja täällä on puhuttu noin 12 tuntia, joten arvoisat edustajat eivät jaksane kuunnella pitempiä puheita, niin rajoitun ainoastaan muutamaan kysymykseen. Tämän teen sitä suuremmalla syyllä, kun Viipurin läänissä mellastaneet huligaanijoukot ovat nyt alkaneet kadehtia niitä laakereita, joita heidän toverinsa ovat saavuttaneet muualla maassa, ja ovat vielä sen jälkeen, kun lakko julistettiin päättyneeksi, ryhtyneet eri kunnissa raivoamaan.

Sanomalehtiä seuraamalla olemme saaneet tapahtumista Viipurissa lakon ensi viikolla sen käsityksen, että siellä tapahtui samanlaisia tapauksia kuin täällä Helsingissä, aseitten riisumista, kansalaisten vangitsemisia, kotietsintöjä j. n. e. Mutta vasta seuraava sunnuntai muuttui kauhunpäiväksi. Syynä tähän ovat ainakin osaksi sosialidemokraattiset johtomiehet. He nimittäin toimittivat 300-miehisen huligaanijoukon Kotkasta Viipuriin ja sieltä Karjalaan terrorisoimaan ja murhatöitä tekemään. Kuinka muuten on käsitettävissä se, että tätä ryöväri-joukkoa, joka oli raadellut ja hävittänyt Viipurin kaupunkia kuin pahimmat vandaalit, oli saattamassa, paitsi punakaartia, sikäläiset sosialistien johtomiehet sotaväen soittokunta mukanaan. Mitä muuta tämä ystävällinen suhde kotkalaisen anastajajoukon ja sosialistien viipurilaisten johtomiesten välillä todistaa, kuin että sosialistien johto oli väkivaltaisuuksien takana. Eikö tätä samaa todista myös se, että näitten kotkalaisten väkivallantekijäin päällikkönä oli eräs sikäläisen työväenliikkeen johtohenkilöistä,

erään sosialistisen lehden toimittaja ja henkilö, josta sosialidemokraatit vallankumouksen alkaessa halusivat tehdä erään suurimpien kaupunkiemme poliisimestarin, siis ylimmän järjestyksenvalvojan.

Tuo kotkalainen soitolla juhlittu mellastajajoukkue ei kokonaan kääntynyt takaisin Kotkaan, vaan jatkoi osa matkaansa ryöstöretkelle Karjalaan antamaan siellä vieraita näytäntöjä väkivaltaisuuksissa ja teurastuksissa Hiitolan, Käkisalmen, Pyhäjärven, Parikkalan, Sakkolan ja Raudun kunnissa. Kuinka paljon murhia ja ryöstöjä noissa pitäjissä on tehty, niistä ovat sanomalehdet kertoneet, joten ne voi sivuuttaa. En olisi koko tästä ryöväysmatkastakaan maininnut, jollei tähän kaikkeen olisi suurena syynä sosialidemokratian johtomiehet sielläpäin. He kutsuivat, kuten sanottu, tuon huligaanijoukon ensin Viipuriin ja lähettivät sieltä torvien raikuessa askareissaan levossa ja rauhassa työskentelevän kannaksen maamiestä raastamaan ja ryöstämään. Sosialidemokraattisen lehden toimituksessa annettiin määräyksiä, miten oli meneteltävä vangittujen kanssa j. n. e. Sosialidemokraattien johtomiehet ovat koko ajan olleet „remmissä" ja ovat vieläkin.

Näille verikaarteille ei tyydytty hankkimaan apua enää Suomessa majailevalta venäläiseltä sotaväeltä, vaan koetettiin saada avuksi sotaväkeä rajan toiselta puolelta, Pietarista. Uskooko kukaan, ettei tällaiseen hommaan tarvita johtavampaa järkeä kuin raakaa eläimellistä voimaa! Ja eiköhän jokainen ajatteleva ihminen aavista, mistä tämä johtavampi järki on kotoisin. Nyt täytyy jokaisen pelätä ei ainoastaan omaisuuttaan vaan henkeään, kun tuhansille huligaaneille kaupungeissa ja maalla on jaettu aseita ja ampumatarpeita. Esimerkiksi Parikkalassa on Simpeleen huligaanijoukko varustettu sotilaskivääreillä. Kun tällä paikkakunnalla ei ole lainkaan sotilaita, on selvää, miltä taholta nämä aseet on hankittu. Sosialidemokraattiselta taholta ei ole, kuten täällä jo on huomautettu, tähän asti kuulunut ainoatakaan paheksumislausuntoa eikä varoittavaa sanaa. Tällä taholla ei olla tietääkseenkään veritöistä tai on ainakin koetettu niitä selitellä. Ei edes niin sanotulla punaisella senaattorilistalla olevilla ehdokkailla ole ollut mitään vastaansanottavaa, vaan mieluummin päinvastoin. Asian näinollen ei siis isänmaan ja kansan parasta huolehtiva edustaja voi kannattaa sosialidemokraattisen ryhmän senaattoriehdokaslistaa. Sitä ei voida edes samana päivänä verrata tähän toiseen ehdokaslistaan, jota tulen nyt äänelläni kannattamaan. Teen sen toivossa, että uusi senaatti saa ensi töikseen järjestyksen maassa palautetuksi ja muutenkin onnistuu toteuttamaan ohjelmansa Suomen kansan onneksi ja menestykseksi.

Ed. Takkula: En tahdo pitemmälti jatkaa tätä keskustelua. Minun mielestäni on jo asia tullut täysin selvitetyksi. Samalla kun kannatan prokuraattori Svinhufvudin listaa, on minun eduskunnan tietoon saatava seuraava sähkösanoma:

Kuultuamme Svinhufvudin Senaatin, sitä kannatamme.

Oulun Itsenäisyysklubi.

Ed. Paasivuori: Ed. Palmgren täällä mainitsi, mikäli tulkin puheesta sain tietoa, että hän ei anna mitään arvoa minun puheelleni, mikäli se koskee oikeiston syyllisyyttä suurlakon syntymiseen. Minä en lausunut mitään muuta kuin mitä itse tiesin ja uskoin todeksi, siinä ei ollut yhtään enempää eikä vähempää. Sitä syytöstä, minkä minä teitä vastaan tein, en tehnyt umpimähkään. Minä urkin lakon johtajia, minä kysyin, olisiko suurlakko syntynyt, jos maalaisliiton ehdotus olisi hyväksytty siinä äänestyksessä, jonka mainitsin, ja minulle ilmoitettiin, että luultavasti ei. Jos ed. Palmgren ja hänen toverinsa eivät tahdo uskoa minun vakuutustani, että näin on asian laita, niin sille en mitään mahda. Teidän onkin vaikea uskoa, sillä jos te uskoisitte, niin teidän omatuntonne rupeaisi teitä soimaamaan. Sen vuoksi teidän täytyy kieltää kaikki pätevyys siltä, mitä minä sanoin.

Ed. Rikkonen: Kun täällä ed. Manner suvaitsi lähteä oikomaan minun äskeistä lausuntoani, että Ruokolahden elintarvelautakunnalla oli kirjanpito sekaisin ja että siellä ei ollut viljavarastoja niin paljon kuin piti olla, johtui se juuri talollisille tapahtuneesta viljan jaosta. Muuten tulkoon vielä mainituksi, että nämä kirjanpitäjät eivät ole työmiehiä, vaan ovat juuri porvareihin lukeutuvia.

Eikä valtuuston pöytäkirjasta käy selville, minkätähden juuri työläiset on eroitettu. Sitten täällä ed. Paavolainen äskeisessä lausunnossaan reposteli tai oikeastaan syytti sosialidemokraatteja Karjalassa tapahtuneista mellakoista, jätti mainitsematta kuka todellisesti siellä päin alkoi aseellisen esiintymisen. Eikö se juuri ollut porvarien lahtarikaarti, joka siellä esiintyi, sillä siellä ei työläisillä ollut ainoatakaan asetta, ei Antreassa eikä Parikkalassa, ei liioin Hiitolassa eikä Käkisalmessa, ei myöskään Pyhäjärvellä, joihin työläiset olivat pyytäneet Viipurista apua

ja josta nämä viipurilaiset olivat paluumatkalla, ei ollut siellä tehty mitään ryöstöjä, kun lahtarikaartilaiset alkoivat ampua sitä junaa, missä ne kulkivat. En tahdo pitemmälti niitä retkeilyjä siellä selitellä. Ed. Paavolaisen olisi ollut syytä kysyä joltakulta lähemmältä, miten lahtarikaarti on siellä ollut järjestettynä, jos nimittäin ed. Paavolainen ei minua usko, kysyä esimerkiksi nimismies Seitolalta tai eräältä kansakoulunopettajalta, jolta on myös löydetty käsipommeja ja kivääreja isompi määrä. Nämä eivät kuulu työväenlikkeeseen eikä järjestöihin. Muuten yhdyn kannattamaan täällä ennen ed. Arosen tekemää ehdotusta, että ed. Mäen tekemä hallituslista hyväksyttäisiin erikseen ja ohjelma erikseen. Kannatan ed. Kujalan tekemää ehdotusta, että prokuraattori Svinhufvudin lista hylättäisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Käsiteltävänä olevan hallituskysymyksen ratkaisemiseksi on olemassa kaksi ehdotusta: toinen ed. Mäen y. m. ehdotus ja toinen ed. Antilan y. m. ehdotus. Muita ehdotuksia ei ole tehty, paitsi ed. Arosen, joka on juuri se, minkä herra Mäki on tehnyt.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Mäen y. m. ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Antilan y. m. ehdotus hyväksytty.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Setälä: Minä pyytäisin saada ilmoittaa, että ne henkilöt, jotka ovat prokuraattori Svinhufvudin listalla, eivät aio ottaa osaa tähän äänestykseen.

Äänestyksessä annetaan 80 jaa- ja 100 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ed. Antilan y. m. ehdotuksen.

Puhemies: Koska tarkastusvaliokuntaa ei vielä ole asetettu, lienee syytä eduskunnan itsensä tarkistaa se kirjelmä, joka koskee hallituksen, asettamista, samoin kuin nekin, jotka koskevat kunnallislakeja ja 8 tunnin työaikaa koskevan lain vahvistamista ja julkaisemista.

Hallituksen asettamista koskevan kirjelmän tarkistus.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan kirjelmä koskeva maan hallituksen asettamista.

Täysi-istunnossa kuluvan marraskuun 15 päivänä päätettyänsä toistaiseksi itse käyttää sitä valtaa, joka voimassa olleiden säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, on Eduskunta tänään tekemällänsä päätöksellä määrännyt, että maan hallitukseen asetetaan ne henkilöt, jotka mainitaan mukana seuraavassa luettelossa.

puhemies.

varapuhemies. varapuhemies.

Helsingissä, 27 p:nä marraskuuta 1917.

Hallituksen jäsenet:

Puheenjohtaja Prokuraattori P. E Svinhufvud.
Oikeustoimituskunnan päällikkö Lakit. tohtori Onni Talas.
Sisäasiaintoimituskunnan päällikkö Oikeuspormestari Arthur Castrén.
Apulaispäällikkö Lakit. tohtori Alexander Frey.
Valtiovaraintoimituskunnan päällikkö Pankinjohtaja Juhani Arajärvi.
Kirkollis- ja opetustoimituskunnan päällikkö Professori E. N. Setälä.
Maataloustoimituskunnan päällikkö Maanviljelijä Kyösti Kallio.
Apulaispäällikkö Agronoomi E. Y. Pehkonen.
Kulkulaitosten ja yleisten töiden toimituskunnan päällikkö Yli-intendentti, Professori Jalmar Castrén.
Kauppa- ja Teollisuustoimituskunnan päällikkö Lakit. tohtori Heikki Renvall.
Sosialitoimituskunnan päällikkö Filosofian lisensiaatti O. W. Louhivuori.

Finlands Lantdags skrivelse angående tillsättande av regering för landet.

Sedan Lantdagen vid plenum den 15 innevarande november beslutit tillsvidare själv utöva den makt, som jämlikt gällande stadganden tillkommit kejsaren och storfursten, har Lantdagen genom i dag fattat beslut förordnat, att i landets regering insättas de personer, vilka upptagas i medföljande förteckning.

talman.

vicetalman. vicetalman.

Helsingfors, den 27 november 1917.

Kirjelmät ja luettelo hyväksytään.

Kunnallislakien vahvistamista koskevan kirjelmän tarkistus.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan kirjelmä, joka koskee maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain, kansanäänestystä tarkoittavan lain sekä kunnallisen vaalilain vahvistamista.

Täysi-istunnossa kuluvan marraskuun 15 päivänä päätettyänsä toistaiseksi itse käyttää sitä valtaa, joka voimassa olleiden säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, on Eduskunta tänään vahvistanut ja julkaistavaksi määrännyt viime valtiopäivillä hyväksytyt ehdotukset maalaiskuntain kunnallislaiksi, kaupunkien kunnallislaiksi, laiksi kansanäänestyksestä sekä kunnalliseksi vaalilaiksi, joista kolme ensiksimainittua ovat voimaanastuvat 1 päivänä tammikuuta 1918, mutta kunnallinen vaalilaki heti.

Suomen Eduskunnan puolesta:

puhemies.

varapuhemies. varapuhemies.

Helsingissä, 16 päivänä marraskuuta 1917.

Finlands Lantdags skrivelse angående stadfästande av kommunallag för landskommunerna, kommunallag för städerna, lag om folkomröstning samt kommunal vallag.

Sedan Lantdagen vid plenum den 15 innevarande november beslutit tillsvidare själv utöva den makt, som jämlikt gällande stadganden tillkommit kejsaren och storfursten, har Lantdagen denna dag stadfäst och till offentliggörande förordnat de vid senaste lantdag antagna förslagen till kommunallag för landskommunerna, kommunallag för städerna, lag om folkomröstning samt kommunal vallag, av vilka de trenne förstnämnda skola träda i kraft den 1 januari 1918, men den kommunala vallagen omedelbart.

På Finlands Lantdags vägnar:

talman.

vicetalman. vicetalman.

Helsingfors, den 16 november 1917.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. A i r o l a: Minulla ei ole mitään sitä vastaan, että nämä hyväksytään, minä totean vain, että se liike, josta on sanottu, että se ei ole yhtään mitään porvaristoon vaikuttanut, näyttää sentään ainakin tässä asiassa jotakin vaikuttaneen ja minä toivon, että herra puhemies, joka on viivyttänyt minun puhemiehen kautta eduskunnalle esitettäväksi jättämääni kahta kirjelmää, nyt, kun puhemies lyö nuijansa pöytään, sen jälkeen vetää esille ne kaksi kirjelmää ja esittää ne myöskin eduskunnalle, sillä nyt ei ole olemassa sitä syytä, josta ed. Alkio sanoi, ettei ole olemassa senaattia. Nyt teillä on senaatti, ryhtykää nyt sitten toimeen heti!

Ed. A l k i o: Edellisen johdosta pyydän huomauttaa, että ilman suurlakkoa olisivat nämä lait jo olleet muutama päivä sitten voimaanjulistettuina.

Kirjelmät hyväksytään.

Kahdeksan tunnin työaikaa koskevan kirjelmän tarkistus.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan kirjelmä, joka koskee kahdeksan tunnin työaikaa tarkoittavan lain vahvistamista.

Täysi-istunnossa kuluvan marraskuun 15 päivänä päätettyänsä toistaiseksi itse käyttää sitä valtaa, joka voimassa olleiden säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle,

on Eduskunta tänään tekemällään päätöksellä vahvistanut ja julkaistavaksi määrännyt viime valtiopäivillä hyväksytyn ehdotuksen laiksi kahdeksan tunnin työajasta.

Suomen Eduskunnan puolesta:

puhemies.

varapuhemies. varapuhemies.

Helsingissä, 16 päivänä marraskuuta 1917.

Finlands Lantdags skrivelse angående stadfästande av lag om åtta timmars arbetstid.

Sedan Lantdagen vid plenum den 15 innevarande november beslutit tillsvidare själv utöva den makt, som jämlikt gällande stadganden tillkommit kejsaren och storfursten, har Lantdagen genom denna dag fattat beslut stadfäst och till offentliggörande förordnat det vid senaste lantdag godkända förslaget till lag om åtta timmars arbetstid.

På Finlands Lantdags vägnar:

talman.

vicetalman. vicetalman.

Helsingfors, den 16 november 1917.

Kirjelmät hyväksytään.

P u h e m i e s: Seuraava täysi-istunto pidetään ensi keskiviikkona kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 2,30 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

13. Keskiviikkona 28 p. marraskuuta

k:lo 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Pöydällepanoa varten esitellään:

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1 lyhytaikaisen valtiolainan ottamisesta valtiovaraston tarpeen tyydyttämiseksi 264

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Ahmavaara, Ala-Kulju, Kallio, Koivisto, Komu, Kuusinen, Ottelin, Päivänsalo, von Rettig, Snellman, Talas, Waljakka ja Virkki.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat yksityisten asiain vuoksi ed. Ahmavaara ensi joulukuun 5 päivään; ed. Snellman, Ottelin ja Komu tämän viikon ajaksi; ed. Päivänsalo ensi perjantai-iltaan; ed. von Rettig ensi torstaihin; ed. A. Mäkelin ja Paasonen tämän päivän illasta ensi tiistaiaamuun; ed. Runtti huomisillasta viikon ajaksi; ed. Koivisto tämän ja huomispäivän ajaksi; ed. Ala-Kulju täksi ja huomispäiväksi; ed. L. Typpö ensi perjantaiillasta joulukuun 6 päivään.

Ilmoitus virkailijain ottamisesta.

Puhemies: Eduskunnalle on ilmoitettava, että kansliatoimikunta on ottanut yleistulkiksi toimitusjohtaja K. V. Puuskan, yksityistulkiksi ruotsalaisia kansanmiehiä varten sanomalehdentoimittaja Einar Ottelinin, painatustöiden valvojaksi prokuristi Paavo Raittisen ja hänen apulaisekseen sanomalehdentoimittaja H. Stadiuksen.

Uusien jäsenten vaali erinäisiin valiokuntiin.

Puhemies: Niistä edustajista, jotka viime täysi-istunnossa tehdyn päätöksen mukaan ovat tulleet maan hallituksen jäseniksi, on valittu ed. Louhivuori jäseneksi perustuslakivaliokuntaan, ed. Arajärvi ja Talas jäseniksi valtiovarainvaliokuntaan ja ed. Kallio jäseneksi elintarveasiainvaliokuntaan. Koska valtiopäiväjärjestyksen 38 §:n mukaan senaatin jäsenen ei ole sallittu olla jäsenenä valiokunnassa, ehdottaa puhemiesneuvosto, että valitsijamiesten tehtäväksi annettaisiin valita uudet jäsenet mainittuihin valiokuntiin senaattorien Louhivuoren, Arajärven, Talaan ja Kallion sijaan.

Ehdotus hyväksytään.

Vapautus kansliatoimikunnan jäsenyydestä.

Puhemies: Ed. Talas, joka eduskunnan viime täysi-istunnossa tehdyn päätöksen nojalla on tullut maan hallituksen jäseneksi, pyytää, että hänet vapautettaisiin kansliatoimikunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa tätä pyyntöä.

Ed. Talaan pyyntöön eduskunta suostuu.

Puhemies: Uuden jäsenen vaali voitanee toimittaa vastedes.

Erinäisten valiokuntain asettaminen.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto on, otettuaan selkoa niistä alotteista, joita edustajat ovat tehneet, katsonut olevan syytä ehdottaa, että asetettaisiin seuraavat erikoisvaliokunnat, nimittäin laki- ja talousvaliokunta, sivistysvaliokunta, maatalousvaliokunta ja työväenasiainvaliokunta, joihin jokaiseen olisi valittava 17 jäsentä.

Ehdotus hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. P e u r a k o s k i: Eduskunnan valitsijamiehiä pyydetään jäämään tänne heti täysistunnon päätyttyä toimittamaan jäsenten vaalin toimitus- ja tarkastusvaliokuntaan sekä sopimaan nyt päätettyjen valiokuntain jäsenten vaaleista.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Lyhytaikaisen valtiolainan ottamisesta valtiovaraston kassatarpeen tyydyttämiseksi

koskeva valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle seuraavaan istuntoon.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. K. M a n n e r: Minä pyytäisin suuren valiokunnan jäseniä jäämään tähän istuntohuoneeseen heti tämän istunnon päätyttyä.

P u h e m i e s: Seuraava täysi-istunto pidetään tänään k:lo 4 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 2,40 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

14. Keskiviikkona 28 p. marraskuuta

k:lo 4 i. p.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Ensimäinen käsittely:

Ehdotus valtiolainan ottamisesta..... 266

Asiakirja: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Puhemies: Nimenhuudon sijasta voitanee merkitä läsnäoleviksi kaikki ne, jotka olivat viime istunnossa saapuvilla.

Hyväksytään.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä yksityisasiain vuoksi saavat ed. Mäkelä tästä illasta ensi tiistaihin saakka, ed. Mänty ensi perjantai-illasta seuraavan viikon tiistaiaamuun, ed. Salo tämän viikon ajaksi, ed. Suutala tästä illasta ensi tiistaihin, ed. Pennanen huomis-illasta ensi tiistai-aamuun saakka, ed. Tåg ensi maanantaihin saakka, ed. Inborr ensi torstaista päivällä ensi tiistaihin, ed. Hästbacka tämän kuun 29 päivästä seuraavan joulukuun 4 päivään, ed. Annala tästä illasta ensi perjantai-iltaan.

Toimitus- ja tarkastusvaliokunnat.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet lähettävät täten kunnioittaen eduskunnalle tänään pitämänsä kokouksen pöytäkirjan, josta näkyy, kutka ovat tulleet valituiksi jäseniksi ja kutka varajäseniksi toimitusvaliokuntaan ja tarkastusvaliokuntaan.

Helsingissä, marraskuun 28 päivänä 1917.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

J. Oskari Peurakoski.

Anton Huotari.

Pöytäkirja, tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa marraskuun 28 päivänä 1917. Saapuvilla olivat kaikki vakinaiset valitsijamiehet, paitsi Ala-Kulju, Komu, Louhivuori ja Snellman, joiden tilalla olivat varamiehet Murto, P. Virkkunen, Rantasalo ja H. J. Linna.

3 §.

Vaalien tulokset laskettua havaittiin valituiksi:

Toimitusvaliokuntaan

jäseniksi:

listalta n:o 1 Haataja, Holsti ja Kaila;
„ „ 2 Kuusinen, Pohjaväre, Herrala ja Aronen;
„ „ 3 Estlander; ja
„ „ 4 Lantto; sekä

varajäseniksi:

listalta n:o 1 P. Virkkunen, Valkamo, Arokallio, Hultin, Nevanlinna ja Tavastähti;
„ „ 2 Johansson, Pärssinen, Kiiskinen, Lehokas, Tokoi, Gylling, Sirén ja Leppänen;
„ „ 3 Palmgren ja Bäck; ja
„ „ 4 Salovaara ja Pykälä.

Tarkastusvaliokuntaan

jäseniksi:

listalta n:o 1 Kairamo, Erkko ja A. H. Virkkunen;
„ „ 2 Wiik, Jalava, Vihersalo ja P. Huttunen;
„ „ 3 Roos; ja
„ „ 4 Kokko; sekä

varajäseniksi:

listalta n:o 1 Retulainen, Yrjö-Koskinen, Hälvä, Kaitila, Peurakoski ja K. R. Häkkinen;
„ „ 2 Usenius, K. A. Manner, Hurmevaara, Hänninen, Lehtosaari, Forstén, Vatanen ja Salmi;
„ „ 3 Åkesson ja A. Furuhjelm; ja
„ „ 4 Juutilainen ja Haapanen.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Valtiolainan ottamista valtiovaraston kassatarpeen tyydyttämiseksi

koskeva valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Gylling: Se valtion rahapula, joka on aiheuttanut tämän valiokunnan mietinnön, on välitön seuraus viimeisen eduskunnan hajoittamisesta, johon porvarillinen puolisko entistä senaattia oli myötävaikuttamassa. Samalla kun valiokunnan on täytynyt ryhtyä toimenpiteisiin tämän rahapulan auttamiseksi, on sen myös täytynyt todeta, että senaattiin edelleen jääneet henkilöt ovat sinä väliaikana, jolloin eduskuntaa ei ole ollut koossa, valtion luottoa käyttäneet Eduskuntaa kuulematta. Kaksi tämän hallituksen, senaatin, jäsenistä on nyt eduskunnan valitsemasa uudessa hallituksessa. Totean vain tämän asian. Samalla puolestani evästykseksi suurelle valiokunnalle pyydän lausua, että minun mielestäni sen valtiolainan tarpeen, joka on tyydytettävä, ei tarvitsisi nousta niin isoon summaan, kuin valiokunta on ehdottanut, vaan voisi se olla pienempi. Kyseessä näet on ainoastaan järjestely lyhyeksi ajaksi, hätätoimenpide ja vakinaisen budjetin järjestelyyn olisi mielestäni jätettävä tämä asia niin suureksi osaksi kuin mahdollista on. Vakinainen budjetin järjestely voidaan kai, jos kiirettä pidetään, saada joulukuun puoliväliin valmiiksi ja silloin ei koko joulukuun ajaksi, niinkuin valiokunta ehdottaa, tarvitse varata kassavaroja. Summa olisi siis saatava pienemmäksi. Valiokunnassa tein tästä ehdotuksen, mutta katsoin tarpeettomaksi tehdä varsinaista vastalausetta. Lausun vain nyt evästykseksi tämän suurelle valiokunnalle.

Ed. Nevanlinna: Edellinen puhuja voi olla oikeassa siinä, että nykyinen rahantarve on seuraus viime valtiopäivien hajoitamisesta. Mutta kuka siihen taas on syypää, siitä voi olla toista mieltä kuin ed. Gylling. Eduskunnan hajoittaminen oli Venäjän väliaikaisen hallituksen teko ja, niinkuin täällä on monta kertaa oikeiston puolelta huomautettu, ei Suomen hallituksella enempää kuin muilla Suomen miehillä ole ollut mitään osallisuutta tähän hajoittamiseen. (Vasemmalta: Ohoh!) Sen sijaan voi sanoa varmaan, että hajoittamista ei olisi tullut, ellei vasemmisto olisi määrännyt politiikkaa viime valtiopäivien suurvaltiollisessa kysymyksessä. Näin ollen voi olla yhtä hyvin ja minun nähdäkseni paremmalla syyllä sitä mieltä, että vasemmiston politiikka on syypää nykyiseen rahapulaan.

Ed. Kuusinen: En tahtoisi ruveta riitelemään siitä, kuka oli syypää valtiopäivien hajoittamiseen tai missä määrässä porvarilliset ryhmät siihen olivat syypäät. Se asia on selvä. Tahtoisin vain muistuttaa, että onhan nykyisessä hallituksessakin miehiä, jotka nimenomaan tekivät avustuksellaan Venäjän hallitukselle mahdolliseksi Suomen eduskunnan hajoittamisen. Mutta aivan siitä riippumatta täytyy sanoa, että paitsi lainasumman suuruutta, joka epäilytti ed. Gyllingiä, minua jonkun verran epäilyttää muutenkin tämä laina-

homma kokonaan. Tähän on alotteen tehnyt valtiovarainvaliokunta eikä nykyinen senaatti.

Voi olla puoltaankin sillä, että näin tapahtuu, mutta oikeastaan olisi jonkun verran odottanut tietoa myös senaatin mielipiteestä siitä, tarvitseeko se varoja. Myöskin minusta tällainen avonainen varojen myöntäminen, niinkuin valtiovarainvaliokunta ehdottaa, hyvin huonosti voi käydä päinsä, vaan olisi ehkä jonkun verran määriteltävä niitä tarkoituksia, joihin varoja saisi käyttää. Lisäksi olen kuullut, että eduskunnan jäsenten keskuudessa, eikä ainoastaan sosialistien vaan myös porvarien keskuudessa, vielä jonkun verran harkitaan ylipäänsä suhtautumista tähän lainahommaan. Senvuoksi minun mielestäni on tarpeellista pyytää tätä asiaa vielä pöydälle. Mutta asiaa ei nähtävästi pitäisi viivyttää, ja senvuoksi ei kai pitäisi panna sitä pöydälle pitemmäksi aikaa kuin ensi istuntoon. Ja jos asia katsotaan erittäin kiireelliseksi, voisi seuraavan istunnon pitää hyvin pian.

Ed. Alkio: Minä katson, että asiain tila maassa on sellainen, että tämän mietinnön ponsi olisi sellaisenaan hyväksyttävä. En sekaannu mietinnön perusteluihin, koska oletan, että ne aiheuttaisivat tästä pitkäaikaisen keskustelun. Mutta arvelen, että yhtä hyvin vasemmistolle kuin oikeistolle on tärkeätä, että hallintoasiat myös rahataloudellisessa suhteessa pääsevät juoksevalle kannalle, ja senvuoksi ehdotan, että istuntoa jatketaan ja tämä asia käsitellään loppuun.

Senaattori Arajärvi: Silloin kun minulla oli vielä mahdollisuus valtiovarainvaliokunnassa ottaa tämän asian käsittelyyn osaa sen ensimäisessä vaiheessa, ei valtiovarainvaliokunnassa ollut ainoatakaan jäsentä, kuuluivatpa he mihin puolueeseen tahansa, jotka eivät olisi olleet yksimieliset siitä, että rahan tarve on olemassa ja että tämä tie, jota käymään nyt on täytynyt lähteä, on se, jota on kuljettava, jotta voitaisiin välttää aivan oudostuttavat ikävyydet valtion työmailla ja valtion palkanmaksuissa, jotka ovat suoritettavat nyt ensi kuun alussa. Tämän jälkeen ei minulla ole ollut tilaisuutta ottaa osaa valtiovarainvaliokunnan töihin, mutta sen verran minä olen ennättänyt nähdä ja tarkastaa niitä papereita, joita valtiovarainvaliokunta on saanut tätä mietintöä valmistaessaan, että ne eivät ole voineet antaa ainoallekaan valtiovarainvaliokunnan jäsenelle epäilystä siitä, että juuri siihen tapaan on meneteltävä, kuin valtiovarainvaliokunta nyt ehdottaa. Mitä summan suuruuteen tulee, niin minä puolestani varon, että se tulee osoittautumaan pikemmin liian pieneksi kuin suureksi. Mutta olipa tämän asian laita nyt miten tahansa, niin en minä voi täysin käsittää, kuinka valtion tulo- ja menoarviojärjestelyllä, vaikkapa se voitaisiinkin suorittaa niin nopeasti, kuin ed. Gylling viittasi, voisi tämä asia vielä tulla hoidetuksi.

Ed. Kairamo: Valtiovarainvaliokunta on tehnyt ehdotuksensa niitten numerojen nojalla, jotka ovat sille annetut virallisesti tai ainakin puolivirallisesti, ja valiokunnan enemmistö on ollut sitä mieltä, että tätä tilapäistä luottoa määritellessä ei pitäisi vetää marginaalia liian ahtaaksi. Onhan luonnollista, että hallitus ei tule tätä luottoa käyttämään suuremmassa määrässä, kuin on välttämätöntä, mutta siinä tapauksessa, että eduskunta tulisi noudattamaan sitä neuvoa, jonka valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja äsken antoi, saattaa helposti tapahtua, että valiokunta jo jonkun viikon jälkeen on pakotettu esittämään uusi samallainen esitys, kuin nyt on eduskunnalle jaettu. Minä toivon senvuoksi, että suuri valiokunta tulee kaikin puolin tukemaan valtiovarainvaliokunnan ehdotusta, josta muuten sen jäsenet vielä eilen illalla olivat yksimielisiä. Vasta tänä aamuna on ruvennut kuulumaan toisia ääniä.

Ed. Eloranta: Minä saan kannattaa ed. Kuusisen tekemää ehdotusta siitä, että mietintö pantaisiin pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt asiaa pöydälle, on asia pantava pöydälle. Pyydän seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa kysymykseen, mihin istuntoon asia on pöydälle pantava.

Ed. Gylling: Minä aioin vain ed. Arajärvelle vastata, etten minä vastustanut tätä toimenpidettä sinänsä, vaan yksin summan suuruudesta oli kysymys.

Ed. Ståhlberg: Niinkuin pöydällepanon pyytäjät viittasivat, voidaan asia pitää kiireellisenä. Sentähden minä ehdottaisin, että seuraava istunto pidettäisiin vielä tänä iltana k:l 7.

Ed. Ingman: Minä pyydän kannattaa ed. Ståhlbergin ehdotusta.

Ed. Hänninen-Walpas: Tätä asiaa on pyydetty pöydälle sen takia, että se ehdittäisiin käsitellä ryhmässä. Iso ryhmä ei tietysti voi käsitellä näin laajaa asiaa niin vähässä ajassa kuin ed. Ståhlberg on ehdottanut. Minä ehdotan, että seuraava istunto pidettäisiin huomenna.

Ed. Jalonen: Minä kannatan ed. Valpas-Hännisen tekemää ehdotusta.

Ed. Arajärvi: Tätä asiaa ei mielellään voitane panna pöydälle huomiseksi, sillä jos se pannaan pöydälle huomiseksi, niin se voidaan panna miltei mihin istuntoon tahansa myöhemmin, sillä lauvantaina on ensimäinen päivä kuussa ja sitä ennen täytyy tämä asia olla loppuunsuoritettu, jos mielitään täällä saada se käytännöllinen tulos aikaan, josta kysymys on. Valtion on suoritettava erinäisillä suurilla työmailla maksuja, ja se taas ei voi tapahtua määräaikana, jos tämä asia käsitellään istunnossa vasta huomenna.

Ed. Juutilainen: Minä kannatan ed. Ståhlbergin tekemää ehdotusta, että seuraava istunto pidetään tänään k:lo 7.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kaikki ovat olleet sitä mieltä, että asia on pantava pöydälle seuraavaan istuntoon. Ehdotan sen vuoksi, että se päätettäisiin panna pöydälle seuraavaan istuntoon ja että erikseen päätettäisiin siitä, milloin seuraava istunto on pidettävä.

Ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Ed. Ståhlberg ed. Ingmanin kannattamana on ehdottanut, että tuleva istunto pidettäisiin tänä iltana k:lo 7.

Ed. Valpas-Hänninen ed. Jalosen kannattamana on ehdottanut, että seuraava istunto pidettäisiin huomenna.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Ståhlbergin ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Valpas-Hännisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat „jaa"-äänet voitolla; eduskunta on siis päättänyt pitää seuraavan istunnon tänään k:lo 7.

Seuraava täysi-istunto pidetään tänään k:lo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 4,50 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

15. Keskiviikkona 28 p. marraskuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Ensimäinen käsittely:

Ehdotus valtiolainan ottamisesta..... 269

Asiakirja: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Puhemies: Nimenhuudon sijasta merkitään läsnäoleviksi ne edustajat, jotka olivat saapuvilla viime täysi-istunnossa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä yksityisten asiain vuoksi saavat ed. Pullinen ensi perjantaiksi ja lauvantaiksi, ed. Heimonen tämän viikon ajaksi.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Valtiolainan ottamista valtiovaraston kassatarpeen tyydyttämiseksi

koskeva valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime istunnossa uudelleen pantiin pöydälle, esitellään asian ensimäistä käsittelyä varten.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Asian ensimäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaisesti lähetetään asia suureen valiokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. K. Manner: Suuren valiokunnan jäsenille pyydän ilmoittaa, että suuri valiokunta kokoontuu täällä 1/4 8.

Seuraava istunto pidetään tänä iltana k:lo 10.

Täysi-istunto päättyy kello 7,25 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

16. Keskiviikkona 28 p. marraskuuta

k:lo 10 i. p.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

Ehdotus valtiolainan ottamisesta. 271

Asiakirjat: Suuren Valiokunnan mietintö n:o 1 ja valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Puhemies: Nimenhuudon sijasta merkittänee läsnäoleviksi ne edustajat, jotka olivat saapuvilla viime istunnossa?

Hyväksytään.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa perheessä sattuneen sairauden vuoksi ensi perjantaiksi ja lauvantaiksi ed. Kirves.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Ehdotus valtiolainan ottamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty ehdotus, joka koskee lyhytaikaisen valtiolainan ottamista valtion kassatarpeen tyydyttämiseksi.

Keskustelu:

Ed. Tokoi: Suomen Ammattijärjestöjen toimikunnalle on saapunut lukuisia kirjelmiä, joissa Suomen valtion eri ylihallitusten alaisissa töissä työskentelevät työläiset valittelevat, että he joutuvat vainon ja boikottauksen alaisiksi. Eilen on Suomen valtionrautateitten ylihallituksen kanssa, jonka alaisilla laitoksilla työskentelee noin $^3/_4$ kaikista Suomen valtion laitoksissa työskentelevistä työläisistä, saatu aikaan seuraava sopimus, nim. näin kuuluva vakuutus: „Suurlakon ja siitä johtuneina jälkiseurauksina Suomen rautatieläisten liiton Viipurin piirin ja rautatievirkamiesyhdistyksen itäisen haaraosaston välisen asian näin päättyessä, niinkuin siitä tehty sopimus osoittaa, vakuuttaa Rautatiehallitus, ettei se eivätkä sen alaiset virastot tai virkamiehet tule missään muodossa rankaisemaan tai boikottamaan ketään niitä Suomen valtion rautateitten palveluksessa olevia henkilöitä, jotka suurlakkoon osaaottamalla tai järjestön päätöksiä toimeenpanemalla ovat tehneet itsensä syyllisiksi sellaisiin rikkomuksiin, mitkä ovat Rautatiehallituksen kurinpidollisen rankaisuvallan alaisina". Tässä Suomen valtionrautateitten hallituksessa, niinkuin huomaatte, on valistuneempi mielipide nykyään vallalla, jota vastoin useimmissa muissa, varsinkin metsähallituksen alaisissa, laitoksissa on päinvastainen käsitys. Ettei katkeruutta tai rauhattomuutta tarpeettomasti lietsottaisi, niin tuntuu kohtuulliselta, että tämän mietinnön perusteluihin, ponnen edellä olevan lauseen: Kaiken ylläesitetyn johdosta valiokunta kunnioittaen ehdottaa j. n. e., edelle tulisi näin kuuluva kappale: Kun tässä esitetty valtiolaina on tarkoitettu etupäässä valtion alaisissa laitoksissa palvelevien virkamiesten ja työntekijäin palkkojen maksamiseksi ja kun säännöllisten ja rauhallisten olojen palauttaminen kaikkiin valtion alaisiin laitoksiin on erittäin tärkeä, saa eduskunta mielipiteenään lausua, että hallituksen on huolehdittava siitä, ettei vainoa eikä boikottausta valtion laitoksissa ja keskusvirastojen alaisissa töissä harjoiteta suurlakkoon osaaottamisen eikä muidenkaan valtiollisten syiden vuoksi.

Tämä, niikuin herrat kuulevat, ei tietenkään edellytä mitään sellaisia rikkomuksia, joista rikoslain mukaan saattaa tulla syytteitä, vaan

ainoastaan yksinomaan boikottauksen ja vainon kiellon. Tämä mielestäni on yksi niitä kohtuullisimpia ehtoja, joista täällä saattaa olla puhe, ja sen vuoksi minä suosittelen tätä otettavaksi mietintöön sillä edellytyksellä, että laina tulee täällä hyväksytyksi.

Ed. Kellosalmi: Asian ollessa esillä tänään suuressa valiokunnassa tein vastaehdotuksen tähän rahamäärään nähden. Se kyllä äänestettiin siellä nurin, mutta samalla ilmoitin siihen vastalauseen ja tahdon edelleen pitää kiinni ehdotuksestani. Siksi pyydän tässä yhteydessä esittää sen uudelleen. Ehdotan siis, että eduskunta päättäisi, että valtionrautateiden, metsähallituksen, tie- ja vesirakennusten ylihallituksen sekä muiden valtiolaitosten töissä olevien työläisten palkkojen ynnä eduskunnan menojen suorittamista sekä valtiolainojen korkojen ja kuoletusten maksamista varten valtuutetaan senaatti ottamaan 15 miljoonan markan lyhytaikainen kotimainen laina.

Ed. Murto: Minä suuressa valiokunnassa yhdyin myöskin ed. Kellosalmen tekemään vastalauseeseen ja pyydän kannattaa hänen ehdotustaan, että se tulisi täällä huomioonotetuksi. Samalla yhdyn kannattamaan ed. Tokoin tekemää ehdotusta lisäykseksi mietinnön perusteluihin.

Ed. Gylling: Niillä perusteilla, kuin lähetekeskustelussa jo mainitsin, on minusta tämä summa oleva pienempi kuin valiokunta ehdottaa. Jos edellytetään, että valtiopäivätyö jatkuu tavaillisella voimalla, niin säännöllinen budjetin järjestely saattaa olla joulukuun puolivälissä valmiina ja siis ainoastaan siihen mentäessä on nyt varoja varattava. Niiden tietojen mukaan, joita valtiovarainvaliokuntaan on saatu eri virastoista, olisi siinä tapauksessa valtiovaraston kassa vahvistettava vain noin 20 miljoonalla markalla, ja se minusta olisi myöskin pantava nyt korkeimmaksi summaksi, jota valtio saisi lyhytaikaisella lainalla tätä tarkoitusta varten ottaa. Ehdotan senvuoksi eduskunnan päätettäväksi, että eduskunta päättäisi valtuuttaa Suomen senaatin ottamaan valtiovaraston kassatarpeen tyydyttämistä varten 20 miljoonan markan suuruisen lyhytaikaisen valtiolainan.

Senaattori Arajärvi: Edellisessä istunnossa minä ed. Gyllingin vastaavan lausunnon johdosta lausuin käsityksenäni, että vaikka budjetti valmistuisikin sillä tavoin, kuin hän esittää, niin eihän budjetti rahaa tuo. Se on vain numeroita paperilla ja rahat tulevat aikanaan myöhemmin, niin että ei ymmärtääkseni budjetilla ole heti vielä autettu rahapula ja sen järjestely. Kyllä käytännölliset seikat luullakseni puhuvat siihen suuntaan — minä sanon „luullakseni", sillä eihän se ole todettavissa — että tämä esitetty 25 miljoonan markan tilapäinen laina on pikemmin liian pieni kuin liian suuri.

Ed. Paavolainen: Kun tämä asia oli esillä valtiovarainvaliokunnassa toissa iltana, niin silloin tehtyjen laskelmien mukaan olivat kaikki valiokunnan jäsenet yksimielisiä siitä, että 25 miljoonaa markkaa ei olisi liikaa. Sitten yönaikana näkyy vasemmiston mieli muuttuneen, sillä tänä aamuna, kun 8 aikana oli valiokunnan istunto, alettiin tästä tinkiä. Kumminkin jo eilen illalla eräs vasemmiston jäsen ehdotti 30 miljoonaa markkaa.

Mitä minun mielipiteeseeni tulee, niin minä en ollenkaan katso 25 miljoonaa markkaa liian paljoksi, sentähden, että 20 miljoonaa laskettiin menevän joulukuun ensimäisinä päivinä välttämättömiin menoihin, mutta jo ennen joulukuun puoliväliä tarvitaan yhdenverran rahaa lisää. Jos siis ainoastaan myönnetään 20 miljoonaa, tulee välttämättömäksi viikon perästä tehdä taas uusi ehdotus eduskunnalle lainan ottamisesta. Tähän nähden sekä siihen, mitä ed. Arajärvi viittasi, ettei budjetti ole rahaa, katson välttämättömäksi, että vähintäin 25 miljoonaa olisi myönnettävä. Olin jo valiokunnassa sitä mieltä, että olisi yli 25 miljoonaa tällä kertaa pyydettävä.

Ed. Kuusinen: Eräiden muiden maiden parlamenteissa on tapana, kun on kysymyksessä varojen myöntäminen hallitukselle, puhua hallituksen yleisestä politiikasta samalla kertaa. Minä en pyydä pitää nyt mitään budjettipuhetta, mutta muutamalla sanalla tahtoisin kumminkin kajota vastasyntyneen hallituksen yleiseen politiikkaan. Sitä ennen tahdon kuitenkin lausua iloni eduskunnalle pöytäkirjaan siitä, että eduskunta on nyt ruvennut ahkerasti työskentelemään. Tänä päivänä meillä on jo neljäs täysi-istunto. Ja se on hyvä, sillä tässä joku aika sitten me odottelimme päiväkausia eduskunnan istuntoja niinkuin päivännousua, mutta turhaan, vaikka meilläkin oli ehdotettavana asioita, jotka olivat, jollei juuri 25 miljoonan arvoisia, niin kumminkin lähipitäen. Pyytäisin samalla myöskin

lausua iloni siitä, että vaikka on jo neljäs istunto tänä päivänä, ei tänään ole vielä pidetty täällä yhtään häväistyspuhetta sosialidemokraatteja vastaan. Myöskin olen iloinen, jos ei kukaan eduskunnan porvarillisista jäsenistä nyt anna puhemiehelle sitä neuvoa, ettei sosialidemokraattien tekemistä ehdotuksista saisi äänestää täällä, ettei, niinkuin herra puhemies sanoi puolitoista viikkoa sitten eräiden meidän ehdotusten johdosta, olisi „laillisia edellytyksiä" ottaa niitä käsiteltäviksi — aivan samoin kuin 1905 vuoden säätyvaltiopäivät keväällä lausuivat äänioikeusuudistusehdotuksesta. — Herra Virkkunen piti pari päivää sitten täällä suuren puheen Suomen sosialidemokraateista. Ajattelin sitä kuullessani, että tuo mies mahtaa olla tavattoman varakas, sillä kyllä maar hän sitten myöskin ilman sosialidemokraattien avustusta hoitaa tämän uuden hallituksen raha-asiat. Jos hän ei siihen pystyisi, niin ehkä hän ottaa avukseen herra Kairamon. (Vasemmalta: Kyllä Kairamolla on.) Vai olisivatko asiat niin, että näissä raha-asioissa eivät sosialidemokraatit olisikaan niin suuria roistoja, kuin herra Virkkusen häväistyspuheen mukaan näyttivät hänen mielestään olevan; vai olisiko niin, kuin nykyinen rahaministeri kerran muistaakseni lausui, että näissä raha-asioissa ovat kaikki ihmiset kunniallisia suomettarelaisia; tai ovatko suomettarelaiset näissä asioissa aivan samallaisia kuin sosialidemokraatit muissa asioissa.

Vielä on oikeastaan ilahuttava seikka sekin, että eduskunta tässä asiassa on ryhtynyt tavallaan hallitsemaan, koska valtiovarainvaliokunta on ryhtynyt asiaan, ilman että on minkäänlaista hallituksen alotetta olemassa. Sehän on tavallaan jo periaatteen voitto, sehän jonkunverran jo tekee tämän eduskunnan siksi „hallitsevaksi synoodiksi", jolla nimellä yksi tämän eduskunnan teologisista jäsenistä on kunnioittanut Suomen eduskuntaa.

Mutta yksi seikka on epäilyttävä. Varat pitäisi myöntää hallitukselle, joka on lähtenyt toimeensa vähän huonoilla edellytyksillä. Ainakin sen puheenjohtajan ohjelmalausunnossa on pari edellytystä, jotka ovat eduskunnan heinäkuun 18 päivänä säätämän lain vastaisia. Herra Svinhufvud edellyttää sanotussa lausunnossaan, että nykyinen senaatti, jota hän sanoo hallitukseksi, saisi oikeuden ei ainoastaan valmistaa esityksiä eduskunnalle, vaan myöskin antaa niitä, siis käyttää keisarilla ennen ollutta valtaa esitysten antamiseen, joka valta nyt kuuluu Suomen eduskunnalle. Ja hän edellyttää myös, että nykyinen senaatti saisi ne keisarilla ennen olleet oikeudet, jotka koskevat maan korkeimpien virkamiesten nimityksiä. Toivoisin puolestani vakavasti, että hallituksen puheenjohtaja ei pitäisi erittäin tiukasti kiinni näistä edellytyksistä, vaan antaisi myöten, jos eduskunta tulisi siihen päätökseen, että heinäkuun 18 päivänä säädetty valtalaki tulee voimaan saatetuksi. Sillä se on saatettava voimaan. Niin kauvan kun sosialidemokraatit eivät saa täältä eduskunnasta mitään muuta kuin häväistyksiä silmilleen, eivät saa työväelle minkäänlaisia parannuksia, niin kauvan, hyvät herrat, teidän täytyisi ajatella, eikö se „sosialistien hirmuvalta", josta olette puhuneet viime päivinä, voisi mahdollisesti ilmetä semmoisessakin muodossa, että sosialidemokraatit eivät myöntäisi hallitukselle muita varoja, kuin mitä työmiesten palkkaukseen tarvitaan. (Keskustasta: Eikö kunnallislait ja 8 tunnin laki ole mitään?) On ne mitään. Niille on annettava oikea arvonsa, sanoi sosialidemokraattinen puoluekokous äskettäin. Mutta maalaisliittolaiset, muistakaa te valtalakia, jonka te olette ennen viime vaaleja luvanneet kaikille valitsijoillenne. (Hälinää keskustasta: Me annamme enemmän!) Te ette anna enempää. Teidän on annettava se, jos tahdotte olla rehellisiä miehiä. Lisää tullaan kyllä ehdottamaan Suomen itsenäisyyden turvaamiseksi, ja toivotaan myös, että nykyinen hallitus tekee siinä suhteessa voitavansa eikä vain jää makailemaan sen tyhjän lupauksen päälle, mikä sen puheenjohtajan kirjoittamassa ohjelmassa on.

Muuten epäilyttää valtion raha-asioissa tällaisen vippaustalouden jatkaminen, jota nyt tässä esitetään, epäilyttää erityisesti sen takia, kun tähänastinen senaatti on aivan räikeästi käyttänyt lainvastaista luottoa ainakin 75 miljoonaa markkaa. Toivoisi melkein, että hallitus siihen asti, kunnes saataisiin varoja kokoon toisella tavalla kuin tällaisella vippauksella, että hallitus siihen asti vaikkapa turvautuisi rikkaisiin tuttaviinsa. Sillä tässä maassa on rikkaita porvareita, sehän tiedetään. Tässä maassa on syntynyt näinä viime vuosina, varsinkin sotavoittojen kautta monimiljonäärejä ja varsinkin miljonäärejä tavaton joukko. Mutta Suomen Pankki on mitä arveluttavimmassa asemassa. Ja kansa, työväki, on täällä nälänhädässä. Mitä te olette tälle kansalle tehneet, tulee kysyneeksi tällaisen tilan johdosta, ja varsinkin, millä aiotte nyt tämän kansan pelastaa? (Vasemmalta: Virkkusen puheella?) Sanoillako, pelkillä sanoilla, niin-

kuin hallituksen puheenjohtajan ohjelma sisältää? Vaiko vain herjauksilla ja aseilla ja nälällä ja harvainvallalla? Olihan nykyisen hallituksen puheenjohtajakin ehdokkaana kolmen kuninkaan hallitukseen, ja sitäkään päätöstänne ette ole vielä täällä peruuttaneet. Eikö olisi vakavasti osoitettava, ei ainoastaan sanoilla vaan teoilla, että tahdotaan kansa pelastaa uudistuksilla ja kansanvallalla. Minun toivoni olisi, että hallituksen kannattajat aivan lähipäivinä ja, mikäli mahdollista, jo ennenkuin tämä laina-asia lopullisesti ratkaistaan, osottaisivat teoilla, että tosiaankin heidän puoleltaan tahdotaan tehdä myönnytyksiä uudistusten ja kansanvallan suuntaan.

Ed. Lehokas: Pyysin puheenvuoroa sen johdosta, että ed. Paavolainen täällä mainitsi ikäänkuin jonkinmoisena perusteluna sen, että valiokunnassa eivät sosialistit asian ollessa esillä ensimäistä kertaa minkäänlaista ehdotusta tämän summan pienentämiseksi tehneet. Minä ymmärrän kyllä, että eduskunnan kaikki jäsenet ovat tietoisia siitä, että valiokunnassa niinkuin täysi-istunnossakin voidaan mielipiteitä muuttaa tai ehdotuksia lisätä tai vähentää, kuinka vaan, toisessa lukemisessa, vieläpä muuttaa niin paljon, että kolmannessa lukemisessa voi ehdotuksen kokonaan hylätä. Mielestäni sellaiset selitykset, että joku puolueryhmä valiokunnassa ei ensimäisessä käsittelyssä jo lausu lopullista mielipidettä asiassa, osoittavat paraiten, että itse asian puolustamiseksi ei löydy rehellisiä selityksiä, vaan käytetään tällaisia verukkeita selitykseksi. Me olemme jo suuressa valiokunnassa, samoin kuin valtiovarainvaliokunnassakin, selittäneet, että me olemme aivan vakavasti sitä mieltä, että tämä 25 miljoonaa markkaa tämmöiseksi lyhytaikaiseksi lainaksi on liian suuri. Ymmärrän kyllä, että hallitus voisi käyttää enemmänkin, mutta varmaa on, että jos ei hallitukselle myönnetä suurempaa summaa lyhytaikaisena lainana, kuin se välttämättömästi tarvitsee, niin toki hallituksella silloin on suurempi halu pyrkiä säännöllisen rahasäännön pohjalle. Minä muuten pyytäisin kannattaa, kuten suuressa valiokunnassakin, sitä mielipidettä, joka esiintyy ed. Kellosalmen täällä tekemässä ehdotuksessa.

Ed. Palmgren: När det utskottsbetänkande, som nu är föremål för behandling, utdelades, var det icke med ringa tillfredsställelse man konstaterade, att bakom detsamma stod hela utskottet. Åtminstone framgår intet annat af detsama. Tidens ondska och de starka meningsdivergenser, hvilka de senaste tiderna tyvärr kastat en tung slagskugga öfver landtdagens arbete, hade icke utöfvat inflytande på statsutskottet. Med en samstämmighet, som redan syntes varsla om något godt för framtiden, har statsutskottet och dess ordförande, herr Gylling uttalat, att behofvet af kassamedel med november månads utgång samt under nästkommande december månad i rundt tal uppgår till 25 miljoner mark, att det icke är möjligt att uppskjuta frågan om anskaffande af dessa medel till behandling i sammanhang med det betänkande, som skall afgifvas angående statsverkets tillgångar och behof, samt att behofvet af kontanta medel är uppenbart och med det snaraste bör tillgodoses.

På dessa tungt vägande skäl har utskottet hemställt om upptagande af lånet i fråga. När statsutskottet har gjort denna enhälliga framställning, har därmed icke afsetts anhållan om en nådegåfva vare sig för utskottet eller den senat, som dessa dagar skridit till sitt ansvarsfulla värf. Saken skall fastmer förstås så, att utskottet erinrar landtdagen om dess oafvisliga plikt att anvisa de medel, hvilka enligt den utredning utskottet förebragt behöfvas för att hålla statsmaskineriet i gång. Statsutskottet har gjort sin plikt. Nu gäller det för landtdagen att fullgöra hvad på den ankommer. Det är självfallet, att det ansvar, som i detta afseende hvilar på landtdagen, är så mycket större sedan den å sig öfvertagit ökade befogenheter.

Det vore högst beklagligt, om landtdagen i denna lånefråga skulle intaga en sådan position, att statens ämbets- och tjänstemän samt pensionstagare icke skulle få hvad dem enligt lag tillkommer. Af dessa är visserligen ett mindretal i det läge, att de kunde utan olägenhet möta en sådan rubbning i deras ekonomi. Flertalet är emellertid i den ställning, att ett sådant uteblifvande af den dem tillkommande aflöningen skulle vålla märkligt obehag. För dem skulle osökt framträda den rätta halten i de yrkanden, hvilka gå ut på att skaffa bröd åt proletariatet, men att lämna utan lön den samhällsklass, som vida tyngre än kroppsarbetarna drabbats af dyrtiden.

Det vore ju stridande mot all rimlighet, att, såsom här också föreslagits, sammanknippa möjligheten att utbetala löner åt oförvitliga tjänstemän med det villkor, att lagbrytare icke skulle få drabbas af påföljderna af deras förfarande under tiden för storstrejken. Jag understöder statsutskottets förslag samt motsät-

ter mig på det allra bestämdaste intagande af sådana villkor, som herr Tokoi föreslagit. Landtdagen har ingen rätt att bestämma, huru befälet vid statens verk skall förfara med sådana dem underlydande funktionärer, som under storstrejken icke gjort sin plikt.

Ed. Gylling: Minulla oli vain tarkoituksena senaattori Arajärvelle huomauttaa, että joskaan budjetti itse ei tuota rahoja, niin budjetin yhteydessä on papereita, jotka tuottavat rahoja ja heti rahoja, ja se on niitten paperien puute, joka on aiheuttanut koko tämän mietinnön. Ed. Palmgrenille huomautan, että ne ehdot, jotka ed. Tokoin ehdotus sisälsi, ovat eduskunnan määrättävissä ja eduskunta voi sellaisia ehtoja antaa virkamiehille niin paljon kuin se tahtoo ja niitä virkamiehiä, jotka eivät niitä noudata, voidaan asianomaisesti syyttää ja eroittaa.

Ed. Schybergson: Jag har som kändt det felet att tycka om alla slags människor och intressera mig för dem, t. o. m. för socialisterna, men hr Kuusinen kan jag icke med, och hans sista andragande ökade icke mina sympatier eller min förtjusning. (Ed. Hänninen Walpas: Det kunde man gissa!) Ja, hr Walpas tycker jag mycket mera om. Men det var icke för att säga dessa grannlåter åt hr Kuusinen som jag begärde ordet, utan för att yttra mig i sak, hvilket han icke gjorde.

Hr Kuusinens yttrande påminte mig om en diskussion under senaste landtdag i fråga om den nya kommunallagen. Jag var då kättare, en af de få bland de borgerliga, som icke önskade uti kommunala angelägenheter införa kvalificerad majoritet för sådana angelägenheter, som anslag och upptagande af lån. Jag sade, att om vi borgerliga äro i minoriteten, så äro vi lojala. Vi göra icke obstruktion, vi bromsa icke, vi hafva ingen fördel af en sådan bestämning. Men om socialisterna stannade i minoriteten såsom jag för min del antog vara sannoligt — om icke till början, så åtminstone efter något års vanstyre — så skulle de i högsta grad begagna sig af möjligheten till obstruktion. Det är nu detta hr Kuusinen i all synnerhet, men också hr Tokoi och de öfriga vänstertalarena i dag tyckas åsyfta. Det är nästan tidigt att två dagar efter det regeringen bildats tala om dess politik och tala om nödtvånget att vägra anslag åt den. Det är framför allt alldeles för tidigt i den ställning, hvari vi nu befinna oss, då beviljandet af kredit helt enkelt är ovillkorligen nödvändigt. Om minoriteten tager på sitt ansvar att försöka bromsa i denna fråga, så lär väl svaret från landet blifva så klart, att denna minoritet skall finna marken vika under fötterna för sig. Man kan, och detta med rätta, vägra kredit och vägra anslag åt en misshaglig regering, om man är i majoritet i representationen, men är man minoritet, så skall man använda denna möjlighet sparsamt, såvida man vill behålla något inflytande på landets öden.

Jag motsätter mig alla de förslag. som gjorts gentemot statsutskottets betänkande och icke minst min speciella vän, hr Tokois. Jag skall säga honom, att om vänstern på basen af hans förslag får beviljandet af detta lån förhindradt, så förlora icke endast de, för hvilka han önskade genomföra ett visst slags amnesti, sin aflöning, utan äfven alla de andra, och jag undrar, huru han kan bära ansvaret härför. Jag tillstyrker statsutskottets förslag oförändradt.

Ed. Lohi: Tämä valtiovarainvaliokunnan mietintö on hyvin lyhkäinen, mutta tämä sisältää minun mielestäni sellaisia numeroita, joista voi aivan hyvin päättää, että se ehdotus, mikä tämän mietinnön lopussa on, tämä määräraha, mikä myönnettäisiin hallitukselle lainan kautta hankittavaksi, ei ole liika suuri. Täällä ed. Kuusinen puhui jo tämän hallituksen politiikasta. Saatan yhtyä ed. Schybergsoniin siinä, etteihän nyt vielä tiedetä tämän hallituksen politiikasta mitään kahden päivän kuluttua. Jos tämä hallitus rupeaa noudattamaan toista politiikkaa, kuin eduskunta tahtoo, niin kyllä kai meillä on keinoja, ettei se politiikka pitkälle vetele. Jos nämä 25 miljoonaa myönnettäisiin lainana, niin ei suinkaan, vaikka olisi kuninkaan valta, hallitus sillä pitkälle kykene. Olemme ed. Kuusisen kanssa olleet yhtä mieltä, ettemme ole antaneet sille kuninkaan valtaa, ja uskon, että pysymme yksimielisinä siinä, ettei sille kuninkaan valtaa anneta. Sentähden ei minusta ole mitään vaaraa pelättävissä, jos tämä 25 miljoonan suuruinen laina annetaan, että hallitus voisi sitä väärin käyttää. Ed. Kellosalmen tekemä ehdotus on minun käsittääkseni mahdoton. Siinä nimenomaan määritellään vain muutamia menoja, mitä saisi lainalla täyttää, toiset, kenties yhtä tärkeät, jäisivät ilman, mutta se on merkillistä, että tähän ed. Kellosalmen ehdotukseen on otettu edustajat. Voihan olla toisia tärkeämpiä tarpeita. Olemmehan me kansanedustajat niin arvokkaassa asemassa, että voisimme saada vähän

aikaa luottoakin, ettei siihen tarvittaisi valtiolainaa, mutta voi olla monta muuta tärkeämpää tarvetta senaatilla, joihin rahoja tarvitaan. Minä, puolestani kannatan valiokunnan ehdotusta.

Ed. Hänninen-Walpas: Suomen eduskunta ei ole oikeastaan koskaan saanut tilaisuutta kunnolleen määrätä, mitenkä valtion varoja olisi käytettävä, eikä, jos se on määräyksiä antanut, hallitusta tottelemaan; venäläiset sapelisenaattorit rikkoivat säännöllisesti eduskunnan hyväksymiä menoarvioita, tuhlailivat valtion varoja mielin määrin. Se porvarillinen senaatti, jota sanottiin sosialistiseksi senaatiksi, ei myöskään esittänyt eduskunnan hyväksyttäväksi tulo- ja menoarviota, vaan jatkoi täydellä vauhdilla sitä byrokraattista järjestelmää, mikä oli vallalla. Sen senaatin jälkeen tullut Setälän senaatti teki samalla tavalla. Pitkiin aikoihin ei eduskunnalla ole ollut tilaisuutta edes kunnolleen tarkastaa, mitenkä maan varoja on käytetty. Yksityisiä huhuja on silloin tällöin tullut ilmi kulissien takaa, että suuriakin väärinkäytöksiä olisi tapahtunut. Niinpä on Setälän senaatistakin kaikellaisia juttuja, että se olisi tuhlannut maan varoja maalle vahingollisiin tarkoituksiin. Me emme tänäkään päivänä tiedä, mihinkä valtion vakituiset tulot ovat menneet, mutta tästäkin mietinnöstä näkee sangen selvästi, että on harjoitettu hyvin huonoa talouspolitiikkaa. On tuhlattu valtionvaroja enemmän kuin on ollut käytettävinä. Niinpä tässä mietinnössä mainitaan, että 14 päivänä syyskuuta on otettu vekseliluottoa 25 miljoonaa. Se on saatu menemään hyvin äkkiä, koska taas 13 päivänä lokakuuta on siepattu 10 miljoonaa markkaa. Se on mennyt ikäänkuin saunanlöyly kuumille kiville, koska jo lokakuun 26 päivänä on taas siepattu 10 miljoonaa markkaa. Tällaiset numerot saattavat kerrassaan hämmästymään. Ne saattavat sekä edustajia että varsinkin ulkopuolella olevia tiedustelemaan, mihinkä näitä suuria summia on saatu menemään. Vastausta ei kuitenkaan kuulu. Vielä käy valiokunnan mietinnöstä selville, että Setälän hallitus on ottanut valtionlainoja rikkomalla Suomen eduskunnan oikeutta, mikä on valtiopäiväjärjestyksessä säädettynä. Tämä tekee asian vielä paljon pahemmaksi. Kun nykyisessä hallituksessa on ainakin kaksi jäsentä, jotka ovat ottaneet osaa myös tuohon lainrikokseen, niin joutuu epäilemättä kysymään, olisivatko kaikki tämän nykyisen hallituksen jäsenet samanlaisia, sellaisia henkilöitä, jotka Setälän ja Kallion hyvässä seurassa lähtisivät rikokselliselle tielle tuottaakseen maalle arvaamattomia vahinkoja. Tämmöiset ilmiöt saattavat ainakin minut epäilemään, tokko tälle hallitukselle ensinkään voisi uskoa maan varoja käytettäväksi, sillä eihän tiedä, milloin sen päähän pälkähtää rikkoa niitä päätöksiä, joita eduskunta rahojen myönnytykselle panisi ehdoiksi.

Sitten se tapa, millä nyt esitettyä lainaa tahdotaan, on omiansa vahvistamaan epäluuloa. Porvarilliset edustajat yhteensä ovat määränneet tietääkseni sen tavan. Eduskunta on ollut niin kauvan jo koolla. Sitä ei ole käsketty käsittelemään valtion raha-asioita, vaikka siihen olisi ollut hyväkin tilaisuus. Ei ole aikanaan käsketty asettamaan hallitusta, vaikka sen asettaminen olisi voitu suorittaa jo paljon aikaisemmin. Sitten yht'äkkiä lyödään esille valtiovarainvaliokunnan mietintö, jossa ilmoitetaan, että 25 miljoonaa markkaa tarvittaisiin, ja samalla ilmoitetaan, että jollei sitä ihan näinä päivinä hyväksytä, maa joutuu mitä tukalimpaan tilaan. Meidän on täytynyt tämän kireän ehdon takia käsitellä asia tänä päivänä ensimäisessä lukemisessa, sitten käyttää se suuressa valiokunnassa, ja nyt jo on asia esillä toisessa lukemisessa. Kun suuressa valiokunnassa oli puhe tästä asiasta, niin esitettiin kummallisia keinoja. Ed. Haataja selitteli, että jollei vasemmisto myönnä nyt näitä 25 miljoonaa markkaa, niin ne ja ne valtion palveluksessa olevat ryhmät ja ne ja ne työläisryhmät tulevat piakkoin jäämään ilman palkkaa, ja jos sosialistit kieltävät tämän lainan myöntämisen, täytyy kaiketi niille ryhmille, jotka tulevat jäämään ilman palkkaa, lähettää ote suuren valiokunnan keskustelusta tai tämän eduskunnan keskustelusta ja ilmoittaa, että sosialistit ovat syynä siihen, että ne eivät tule saamaan palkkaa. Minun mielestäni tämä on sellainen kiristyskeino, joka ainakin tangeeraa rikoslakia. Jollei nyt myönnetä riittävästi varoja, niin syyt siitä nälästä, mikä ehkä johtuisi palkkain viivyttämisestä, koetettaisiin osoittaa sosialistien niskoille, vaikka itse asiassa syypäitä ovat, niinkuin minun esitykseni alkupäästä kävi ilmi, täällä olevat porvarilliset edustajat ja vielä enemmän Setälän hallitus ja ne hallitukset, jotka ovat olleet Setälän edellä, jotka ovat johtaneet maan raha-asiat kurjaan tilaan, niinkuin ne nyt väitetään olevan. Minä en tiedä, onko sen kurjan tilan kuvaus, mikä meille on annettu, lähimainkaan totuuden kanssa yhtäpitävä, vai on-

ko sekin kuvaus vain laitettu kiristääkseen meitä suostumaan tähän valtiolainaan. Minä luulen, että tämä kiristämisyritys ehkä on hiukan yhteydessä myöskin verotusasiain kanssa. On mainittu, että porvarien taholla olisi viime eduskunnan hajoittamiseen yhtenä syynä sekin, että se eduskunta aikoi hyväksyä suurien tulojen verottamisen. Heidän gulashiparooniensa etu vaati, että se eduskunta oli ajettava pois, ennenkuin se kykeni hyväksymään lopullisesti suurten tulojen verolain.

Nyt tahdotaan suostumusta suureen valtiolainaan ehkä siitä syystä, että päästäisiin taas menemään jonkun aikaa eteenkäsin eikä tämänkään eduskunnan tarvitsisi säätää uusia verolakeja. Voihan olla sekin mahdollisuus olemassa, että porvarit päättävät hajoittaa tämän eduskunnan, ennenkuin tehokkaampi verotuslaki saadaan aikaan, ja lainojen avulla vain renkutellaan ja renkutellaan päivästä toiseen, siksi kun saadaan eduskunta hyväksymään kaikenlaisilla kiristyskeinoilla niin paljon valtiolainoja, että porvarillinen eduskunta taas pääsee yhden vaaliajan ylitse. Toiseksi voi näiden lainojen hankkimisella olla pankkiherroille ja gulashiparooneille mieluinen ehto kysymyksessä. Nykyäänhän tiedetään pankeilla ja gulashiparooneilla olevan niin paljon rahoja, että ne eivät tiedä, mihinkä niitä oikein sijoittaisi. Sellaisen aseman tullessa kapitalistien keskuudessa, kehoittavat kapitalistit kaikissa maissa valtioita ja kuntia ottamaan mahdollisimman suuria lainoja, jotta suurkapitalistit voisivat mahdollisimman turvallisella tavalla sijoittaa pääomansa kasvamaan korkoa, siis nylkeäkseen pääomien avulla kansoilta lisää korkoa. Luulen, että näiden nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on myöskin se näkökohta määräävänä. Kiristyshanke on epäilemättä tällä kertaa niin taitavasti, niin viisaasti punottu, jotta se ainakin jossain määrin tuottaa tuloksia. Kuultuani ed. Haatajan lausunnon, tulin minä vakuutetuksi, jotta täytyy taipua sen kiristyksen edessä, mutta ainoastaan mahdollisimman vähässä määrässä. Kun sosialistien taholta on selitetty, jotta 15 miljoonalla läpäistäisiin ainakin toistaiseksi, niin täytyy minun yhtyä kannattamaan sitä ehdotusta, vaikkakin minä yksityisesti olen sitä mieltä, ettei olisi penniäkään luovutettava, kun Suomen valtiorahaston tila on eduskunnalle vielä toistaiseksi selvittämätön. Mutta jos tällä kertaa tähän suostuttaisiin, niin täytyisi kai lausua evästys, että älköön tultako enää tällaisten ehdotusten kanssa tänne toista kertaa. Jos halutaan toisen kerran tulla vaatimaan valtiolainoja, niin täytyy eduskunnalle esittää täydellinen selvitys siitä, mitenkä Suomen valtiovaroja on käytetty, onko niitä käytetty suorastaan rikoksellisella tavalla, niinkuin viime eduskunnassa havaittiin käytetyn Suomen Pankin varoja, onko niitä käytetty maalle perin turmiollisiin tarkoituksiin, niinkuin huhutaan niitä käytetyn. Jos tässä maassa halutaan pysyä hiukankin parlamentaarisella kannalla, niin tällaista selvitystä täytyy vaatia. Jos me olisimme ankarasti parlamentaarisella kannalla, niin me emme ottaisi käsiteltäviksi tällä tavalla tehtyjä valtiolainojen anomusehdotuksia.

Ed. Saarikivi: Minä pyytäisin saada kannattaa ed. Gyllingin tekemää ehdotusta. samalla kannatan myöskin ed. Tokoin ehdotusta perusteluihin nähden.

Ed. Kuusinen: Olisipa se kummallinen asema vähemmistöllä eduskunnassa, että vaikka kaikki sen puolelta tehdyt ehdotukset tulevat julkeasti hylätyiksi, niinkuin herra Schybergson täällä uhkasi, niin kerta toisensa perästä pitäisi vain katsella päältä ja tehdä itsensä osalliseksi kaikkeen siihen rahapolitiikkaan, mitä hallituksen kannattajat tahtovat ehdottaa, myöntää kaikki ne summat, mitkä siltä taholta ehdotetaan. Ei minusta mikään vähemmistö voi antautua semmoiseen asemaan, ja kaikkein vähemmin silloin, kun on kysymyksessä enemmistön puolelta myös sellaisen lain polkeminen ja sen voimaanastumisen ehkäiseminen, kuin mitä valtalaki on, jonka puolesta paraikaa vielä nytkin maalaisliittolaisten lehdissä puhutaan pitkin maaseutua. Minä ajattelisin, että jos sattuisi niin käymään, että sosialistien puolelta tehdyt ehdotukset tulisivat täällä nyt hylätyiksi ja sitten jäisi toisessa lukemisessa päätökseksi tuo 25 miljoonan markan laina, ja jos sattuisi vielä niinkin käymään, että se kolmannessa lukemisessa ei saisi tarpeellista määrää enemmistöön, niin saattaisi, koska asia on vähän kiireellistä laatua, kenties siltä varalta jo tässä jonakin päivänä ennakolta tehdä uuden alotteen — sosialistit voisivat tehdä sen alotteen — 15 miljoonan markan myöntämisestä määrättyihin tarkoituksiin, erityisesti työmiesten palkkoihin.

Ed. Haataja: Koska ed. Hänninen-Walpas on katsonut tarpeelliseksi tässä mainita siitä lausunnosta, jonka minä annoin suuressa

valiokunnassa tätä asiaa käsiteltäessä, katson tarpeelliseksi sen johdosta mainita muutaman sanan. Ed. Kellosalmen ehdotus lähti siitä, että nyt olisi varattava hallitukselle varoja varsinaisesti ruumiillista työtä tekeväin luokkain palkkain maksamiseen. Kuitenkin tämä ehdotus ei sellaisenaan voi tätä tarkoitusta toteuttaa, nimittäin jos tämä ehdotus menee semmoisenaan läpi, on kuitenkin hyvinkin laajoja työtätekeväin luokkain piirejä, jotka jäävät varmasti ilman palkkaa, ja se on sellainen toimenpide, joka eduskunnan taholta ja ennen kaikkea vasemmiston taholta on kaikkea muuta kuin suotava. Olen katsonut asiakseni tästä erityisesti huomauttaa.

Ed. Luopajärvi: Kun minä olen ollut mukana tätä esillä olevaa mietintöä valtiovarainvaliokunnassa käsiteltäessä, niin katson velvollisuudekseni puolestani lausua, että olen tullut siihen käsitykseen, että se määräraha, joka tässä mietinnössä ehdotetaan, ei ole liian korkea. Päinvastoin niissä keskusteluissa, joita valtiovarainvaliokunnassa tapahtui, selveni minusta, että määräraha on pikemmin liian pieni, ja varsinkin se lausunto, tai useammat lausunnot vasemmiston taholta valiokunnassa, joilla lausunnoilla todistettiin tämän määrärahan pienuutta, tuntuvat minusta asiantuntemuksen pohjalla annetuiksi. Senvuoksi tulin ainakin täydellisesti vakuutetuksi siitä valiokunnassa, ja olen yhä edelleen, että tähän on kaiken kohtuuden mukaan myönnyttävä eduskunnassa ja että, jos mieli yleensä päästä alkamaan jotakin säännöllistä työtä maan asioiden hoidossa, tähän myöntyminen on välttämätöntä. Voin tässä yhteydessä muuten koskettaa erästä kohtaa ed. Kuusisen lausunnossa, kun hän vetosi siihen, että hallitus on tähän asti antanut puolestaan vain sanoja, mutta hallitukselta on vaadittava tekoja. Minun käsittääkseni tässä hallituksessa, tahdottaisiin juuri käydä käsiksi tekoihin, päästäksensä ohjelmaansa toteuttamaan, jos ne teot estetään, niin silloin samalla tehdään hallituksen ohjelman toteuttaminen mahdottomaksi. Minun käsittääkseni vasta sitten, jos hallitus on väärin käyttänyt näitä varoja, on eduskunta oikeutettu ja myös tilaisuudessa hallituksen menettelyä arvostelemaan ja jos eduskunta katsoo hallituksen väärin menetelleen, myöskin hallituksen kaataminen tulee kysymykseen. Minä olisin muuten sitä mieltä, että koska ne varat, jotka tällä kertaa otetaan, toisella tavalla tulevat valtion varastoon hankittaviksi, esim. suurten tulojen verojen muodossa, joiden verojen perustavaan käsittelyyn valtiovarainvaliokunnassa on aivan kohta aikomus kääntyä, ja koska ne suuret tulot pääasiassa, mikäli minä ainakin saatan käsittää, ovat lähtöisin ja hankittavat etupäässä niin sanotuista porvarillisista piireistä, ei pitäisi minun mielestäni olla sen mieluisempaa tehtävää vasemmistolle, kuin käydä käsiksi sellaiseen työhön, että se antaa lupauksensa siihen, että porvarit saavat osoittaa varoja hallitukselle, joiden varojen lopullisesti maksamisesta myöskin porvarien on pidettävä huolta. Ja minä itse niihin luettuina, koska en kuulu siihen tulojen nauttijain piiriin, jotka siinä suurten tulojen mietinnössä olivat alimmaksi verotettavaksi määräksi esitetty, me saamme vain silloin olla määräämässä varoja toisten kukkaroista yhteiseksi hyväksi maksettavaksi.

Ed. Arajärvi: Minä rohkenen arvoiselle edustajille huomauttaa, että kello lähenee kahtatoista, johon mennessä tämä asia olisi saatava päätökseen, jos sillä pitää olla se käytännöllinen merkitys, jota valtiovarainvaliokunta on ehdotuksellaan tarkoittanut.

Ed. Paavolainen: Minä vain lyhyesti pyydän saada sanoa, että ed. Walppaan puheista voi saada sen käsityksen, että nykyinen hallitus olisi pyytänyt varoja, mutta se on erehdys, sillä valtiovarainvaliokunta saatuaan valtiokonttorista tietoja, että tarvitaan välttämättömiin menoihin 25 miljoonaa markkaa joulukuun ensi päivinä, otti kysymyksen esille. Jo ennenkuin tämä tieto oli tullut valtiokonttorista, ehdotti osa valiokunnan jäseniä lainanottoa edustajain palkkoihin y. m., mutta ei saanut kannatusta, koska katsottiin ennemmin tarvittavan rahoja hätäaputöihin ja valtionrautateiden halonhakkuuseen kuin edustajille ja jäätiin sentähden odottamaan tietoja valtiokonttorista.

Ed. Orasmaa: Kannatan ed. Tokoin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Suuren valiokunnan mietinnössä olevaa ehdotusta vastaan, joka on sama kuin valtiovarainvaliokunnan ehdotus, on tehty seuraavat muutosehdotukset.

Ed. Tokoi on ehdottanut, että perusteluihin lisättäisiin sen kappaleen edelle, joka alkaa sanoilla: „Kaiken ylläesitetyn" j. n. e., näin kuuluva kappale: „Kun tässä esitetty valtiolaina

on tarkoitettu etupäässä valtion alaisissa laitoksissa palvelevien virkamiesten ja työntekijäin palkkojen maksamiseksi ja kun säännöllisten ja rauhallisten olojen palauttaminen kaikkiin valtion alaisiin laitoksiin on erittäin tärkeä, saa eduskunta mielipiteenään lausua, että hallituksen on huolehdittava siitä, ettei vainoa eikä boikottausta valtion laitoksissa ja sen keskusvirastojen alaisissa töissä harjoiteta suurlakkoon osaaottamisen eikä muidenkaan valtiollisten syiden vuoksi."

Ed. Kellosalmi on ehdottanut eduskunnan päätettäväksi, että valtionrautateiden, metsähallituksen, tie- ja vesirakennusten ylihallituksen sekä muiden valtiolaitosten töissä olevien työläisten palkkojen ynnä eduskunnan menojen suorittamista sekä valtiolainojen korkojen ja kuoletusten maksamista varten valtuutetaan senaatti ottamaan 15 miljoonan markan lyhytaikainen kotimainen laina.

Ed. Murto on kannattanut näitä molempia ehdotuksia.

Ed. Gylling on ehdottanut hyväksyttäväksi suuren valiokunnan mietinnön siten muutettuna, että ponnessa oleva summa 25 miljoonaa on oleva 20 miljoonaa. Tätä ehdotusta on ed. Saarikivi kannattanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Näistä ehdotuksista näyttää ed. Tokoin ehdotus koskevan ainoastaan perusteluja, joten siitä lienee äänestettävä erikseen valiokunnan mietinnössä olevia perusteluja vastaan. Sitävastoin ovat ed. Kellosalmen ja ed. Gyllingin ehdotukset vastakkaiset suuren valiokunnan ehdotukselle ja toisilleen. Olisi siis mielestäni meneteltävä siten, että ensin äänestetään ed. Gyllingin ja Kellosalmen ehdotusten välillä ja sitten suuren valiokunnan ehdotuksen ja sen ehdotuksen välillä, joka näistä edellisessä äänestyksessä voittaa. Sitten äänestettäisiin erikseen mietinnössä olevien perustelujen ja ed. Tokoin ehdotettamien perustelujen välillä. Hyväksytäänkö tällainen menettely?

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. S t å h l b e r g: Valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n mukaan on valtiolainan ottamista koskevassa kysymyksessä noudatettava, mitä 57 §:ssä on lainsäädäntöasioissa säädetty. 57 §:ää tietääkseni on aina noudatettu siten, että toisessa käsittelyssä päätetään ainoastaan itse ehdotuksesta eikä perusteluista. Kaikki muutosehdotukset perusteluihin tulevat esille vasta kolmannessa käsittelyssä. Tämän mukaisesti, kun ed. Tokoin ehdotus koskee ainoastaan perusteluja, se olisi käsittääkseni otettava päätettäväksi vasta kolmannessa käsittelyssä.

Ed. L o h i: Minä kannatan ed. Ståhlbergin ehdotusta. Sitä menettelyä on, mikäli olen ollut tässä eduskunnassa mukana, aina ennenkin noudatettu.

Ed. K u u s i n e n: Eihän voi väittääkään, että valtiopäiväjärjestys estäisi toisessa lukemisessa esittelemästä myöskin ehdotuksia, jotka koskevat perusteluja. Eihän ed. Ståhlbergkaan sitä voine väittää. Ja kun nyt ehdotus kerran on tehty, on puhemiehen mahdoton kieltäytyä sitä ottamasta äänestyksen alaiseksi.

Ed. S t å h l b e r g: Varsin usein on lainsäädäntöasioita käsiteltäessä tehty muutosehdotuksia perusteluihin ja silloin on selitetty, että niistä tullaan kolmannessa käsittelyssä päättämään.

Ed. T o k o i: Valtiolainaa koskeva kysymys on kuitenkin luonteeltaan jonkunverran toisenlainen kuin lainsäädäntökysymys. Lainsäädäntökysymyksessä kyllä ymmärrettävistä syistä kolmannessa käsittelyssä saattaa tehdä perusteluihin muutoksia, jotka eivät ole ristiriidassa itse lakitekstin ja sisällön kanssa, mutta valtiolainan ottamisessa on mietintö ehjä kokonaisuus eikä laki ja siinä ovat myös perustelut elimellisessä yhteydessä koko tämän kysymyksen kanssa. Tavallisesti onkin kolmannessa käsittelyssä, silloin kun on esitetty valtiolainaa koskeva kysymys, esitetty koko valtiolainaa koskeva kysymys semmoisenaan hyväksyttäväksi määräenemmistöllä äänestettäväksi, josko se hyväksytään vai ei. Tämä ei siis täydellisesti ole verrattavissa lain käsittelyyn, joten minäkin olen sitä mieltä, että perustelut tässä yhteydessä voidaan asettaa äänestyksen alaisiksi, koska valtiopäiväjärjestys ei ainakaan minkäänlaista estettä pane. Mielestäni on välttämätöntäkin, että perustelut käsitellään jo toisessa lukemisessa, koska muuten saattaa olla mahdollista, että kolmannessa lukemisessa ei enää perusteluihin muutoksia olisi mahdollinen tehdäkään, koska ponnesta äänestetään ensin ja sitten vasta perusteluista.

Keskustelu äänestysmenettelystä julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Ed. Ståhlberg on, vastoin puhemiehen ehdotusta, ehdottanut, ettei ed. Tokoin ehdotusta perusteluista tässä toisessa käsittelyssä olisi otettava ollenkaan äänestyksen alaiseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Pyydän senvuoksi ehdottaa hyväksyttäväksi seuraavan äänestysesityksen:

Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää „ja"; jos „ei" voittaa, on ed. Ståhlbergin ehdotus hyväksytty.

Ed. T o k o i: Minä en huomannut, että ed. Ståhlbergin ehdotusta olisi kannatettu.

P u h e m i e s: Kyllä ed. Lohi sitä kannatti.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa on ed. Ståhlbergin ehdotus hyväksytty.
Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla, puhemiehen ehdotus siis on hyväksytty.
Sen ehdotuksen mukaisesti siis toimitetaan seuraavat

Äänestykset ja päätös:

1) Ken vastaesitykseksi suuren valiokunnan ehdotusta vastaan hyväksyy ed. Gyllingin ehdotuksen, äänestää „ja"; jos „ei" voittaa, on vastaesitykseksi hyväksytty ed. Kellosalmen ehdotus.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. K u u s i n e n: Ainoastaan ajan vähyyden tähden täytyy luopua pyytämästä lippuäänestystä.

Vastaesitykseksi on siis hyväksytty ed. Gyllingin ehdotus.

2) Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „ja"; jos „ei" voittaa, on ed. Gyllingin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 97 jaa- ja 78 ei-ääntä; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ponnen.

3) Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen perusteluiksi, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Tokoin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 95 jaa- ja 80 ei-ääntä; eduskunta on siis toisessa käsittelyssä päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen.

P u h e m i e s: Koska suuren valiokunnan ehdotus on hyväksytty, on asian toinen käsittely päättynyt.

Ehdotus, joka tarkoittaa elintarvepulan helpoittamista.

Esitellään ed. Airolan puhemiehelle jättämä kirjelmä, jonka

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan Puhemiehelle.

Pyydämme, että Eduskunnan tämänpäiväisessä täysi-istunnossa käsiteltäväksi esitetään seuraavat ehdotuksemme:
Elintarvepulan helpottamiseksi ja kulutuksen järjestämiseksi ehdotamme:
että Eduskunta käskee senaattia heti toimituttamaan elintarvevarastojen tarkan etsinnän ja tarkastuksen;
että Eduskunta käskee senaattia soveltamaan elintarvelakia entistä tehokkaammin ja tarkoituksenmukaisemmin liiallisten hintain rajoittamiseksi ja puutteen lieventämiseksi sekä valvomaan muidenkin välttämättömien kulutustavarain tuotantoa ja kauppaa;
että elintarvelakia ja sen nojalla säädettyjä rajahintoja ja muita määräyksiä on tarkoin noudatettava sekä että senaatti käsketään tässä tarkoituksessa velvoittamaan viranomaiset ankarasti ehkäisemään sanotun lain rikkomisia ja saattamaan rikkojat syytteeseen; sekä
että Eduskunta käskee senaatin kiireellisesti valmistamaan Eduskunnan käsiteltäväksi ehdotuksen sellaisiksi muutoksiksi ja lisäyksiksi elintarvelakiin, että elintarvelautakuntain toimivaltaa laajennetaan sanotun lain valvontaan ja elintarvevarastojen tarkastukseen nähden sekä että elintarvelain rikkomusten käsittely siirretään erikoisten tuomioistuinten tehtäväksi.
Helsinki, 17 p. marraskuuta 1917.

M. A. Airola. Kullervo Manner.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa että asia lähetettäisiin elintarveasiainvaliokuntaan.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. R o o s: Tarkastusvaliokunnan vanhimpana jäsenenä saan kunnoittavimmin kehoittaa valiokunnan jäseniä kokoontumaan k:lo 11 tänä päivänä säätytalolle valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Ed. L a n t t o: Toimitusvaliokunnan arvoisia jäseniä pyydän kokoontumaan tänä päivänä torstaina k:lo 1/2 11 päivällä säätytalolle valitsemaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Seuraava täysi-istunto on ensi perjantaina k:lo 11 a. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 12,10 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

17. Perjantaina 30 p. marraskuuta

k:lo 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

Siv.

1) Ehdotuksen laiksi osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta sisältävä, viime valtiopäivillä lepäämään jätetty, edusk. esit. n:o 1 291

2) Ehdotuksen laiksi osuustoimintalakiin otettavasta uudesta pykälästä sisältävä ed. Leppäsen y. m. edusk. esit. n:o 14 ..... „

3) Ehdotuksen laiksi, jolla kumotaan Rikoslain 11 luvun 1 ja 2 §:n 1 momentti ja 13 luku kokonaan sekä muutetaan erinäisiä Rikoslain keisaria ja suuriruhtinasta koskevia pykäliä sisältävä ed. Arosen edusk. esit. n:o 13 ..... „

4) Ehdotuksen laiksi kuolemanrangaistuksen poistamisesta sisältävä ed. Hakalan y. m. edusk. esit. n:o 15 ..... „

5) Ehdotuksen laiksi järjestyksenpidosta kaupungeissa sisältävä ed. Airolan edusk. esit. n:o 16 ..... „

6) Ehdotuksen laiksi, joka sisältää erinäisiä määräyksiä suomalaisten obligationien maksamiseksi ulkomaan rahalla, sisältävä ed. Palmgrenin edusk. esit. n:o 17 ..... „

7) Ehdotuksen laiksi teoslainakiinnityksestä sisältävä ed. Lagerlöfin edusk. esit. n:o 18 ..... „

8) Virkamiesolojen uudistamista koskeva ed. Kokon y. m. anom. ehd. n:o 2 ..... „

9) Vahvan, ainoastaan laillisista viranomaisista riippuvan järjestysvallan muodostamista tarkoittava ed. Wreden y. m. anom. ehd. n:o 3 292

10) Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamiseksi koskeva ed. Mikkolan y. m. anom. ehd. n:o 4 293

Siv.

11) Valtion vastuunalaisuutta sen kaikkien virkamiesten virassa ottamasta yksityisestä omaisuudesta koskeva ed. Ottelinin y. m. anom. ehd. n:o 5 294

12) Valvotun testamentin osanantoa koskevien säännösten muuttamista koskeva ed. Ottelinin y. m. anom. ehd. n:o 6 ..... „

13) Haasteen osanantoa koskevien säännösten muuttamista tarkoittava ed. Ottelinin y. m. anom. ehd. n:o 7 ..... „

14) Rautateitä koskevain lainsäännösten uudistamista koskeva ed. Tokoin y. m. anom. ehd. n:o 8 ..... „

15) Vankeinhoitoa ja -kuljetusta koskevien olojen tutkituttamista tarkoittava ed. Retulaisen y. m. anom. ehd. n:o 9 ..... „

16) Ehdotuksen laiksi, joka sisältää väliaikaisia säännöksiä alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta sisältävä ed. Savolaisen y. m. edusk. esit. n:o 19 ..... „

17) Ehdotuksen laiksi, joka sisältää väliaikaisia säännöksiä alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta, sisältävä ed. Alkion y. m. edusk. esit. n:o 20 „

18) Ehdotuksen laiksi kätilöistä ja kätilötoimen järjestämisestä maassa sisältävä ed. Pärssisen y. m. edusk. esit. n:o 21 ..... „

19) Määrärahan myöntämistä maalaiskuntain kätilöjen ja kiertävien sairaanhoitajien palkkaamiseksi koskeva ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 12 295

20) Ehdotuksen asetukseksi rohdoskaupasta, joka käsittää lääketarpeisiin käytettäviä aineita, sisältävä ed. Palmgrenin y. m. edusk. esit. n:o 22 ..... „

21) Määrärahan myöntämistä keuhkotautiparantolan rakentamista varten Satakuntaan koskeva ed. Arosen y. m. anom. ehd. n:o 10 ..... „

Siv.

22) Mielisairashoidon edistämistä tarkoittava ed. Kotilan y. m. anom. ehd. n:o 11 .. 295

23) Puutavarayhtiöiden lainvastaisen kiinteistöjen hankinnan ehkäisemistä koskeva ed. Juutilaisen y. m. anom. ehd. n:o 13 „

24) Ehdotuksen laiksi teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla sisältävä ed. Pennasen y. m. edusk. esit. n:o 2 ..... „

25) Ehdotuksen asetukseksi a) teiden tekemisestä ja kunnossa pidosta maalla ja b) tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä sisältävä ed. E. Saaren y.m. edusk. esit. n:o 4 ..... „

26) Ehdotuksen laiksi teitten tekemisestä ja kunnossapidosta maalla sisältävä ed. Luopajärven y. m. edusk. esit. n:o 5 296

27) Tientekorasitusta koskevan tutkimuksen toimittamista koko laajuudessaan tarkoittava ed. Gäddan y. m. anom. ehd. n:o 14 „

28) Tilusteiden rakentamista ja kunnossapitoa koskevan lainsäädännön aikaansaamista tarkoittava ed. Ottelinin y. m. anom. ehd. n:o 15 ..... „

29) Määrärahan myöntämistä enimmin rasitettujen tientekolohkojen avustamiseksi koskeva ed. E. Saaren y. m. anom. ehd. n:o 16 ..... „

30) Ehdotuksen laiksi kyytilaitoksista, niiden perustamisesta ja voimassapitämisestä sisältävä ed. Pennasen y. m. edusk. esit. n:o 3 ..... „

31) Ehdotuksen kyytiasetukseksi sisältävä ed. Saarelaisen y. m. edusk. esit. n:o 6 .. „

32) Ehdotuksen kyytiasetukseksi sisältävä ed. Gäddan y. m. edusk. esit. n:o 7 .. „

33) Ehdotuksen kyytiasetukseksi sisältävä ed. Pullisen y. m. edusk. esit. n:o 8 .. „

34) Toimenpiteitä kalliinajan aiheuttamien kyydinpitokustannusten korvaamiseksi koskeva ed. Hälvän y. m. anom. ehd. n:o 17 ..... „

35) Majoitusrasituksen selvittämistä ja korvaamista valtion varoilla tarkoittava ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 18 ..... „

36) Majoitusrasituksen oikeudenmukaista jakoa tarkoittava ed. Sundblomin y. m. anom. ehd. n:o 19 ..... „

37) Ehdotuksen tilusrauhoitusasetukseksi sisältävä ed. Saarelaisen y. m. edusk. esit. n:o 28 ..... „

38) Maanomistajain vapauttamista rautateiden aitain rakentamisesta ja kunnossapidosta koskeva ed. Lahdensuon y. m. anom. ehd. n:o 20 ..... „

Siv.

39) Määrärahan myöntämistä kuoletuslainojen antamista varten virkataloista muodostettavien viljelmien rakennuslainoiksi koskeva ed. Sjöstedt-Jussilan y. m. anom. ehd. n:o 21 297

40) Virkatalojen käyttöä koskevan asetuksen muuttamista koskeva ed. S. Häkkisen y. m. anom. ehd. n:o 22 ..... „

41) Valtion virkatalojen luovuttamista niiden viljelijöiden omiksi koskeva ed. Antilan y. m. anom. ehd. n:o 23 ..... „

42) Maalla olevien papinvirkatalojen lakkauttamista koskeva ed. Hästbackan y. m. anom. ehd. n:o 24 ..... „

43) Toimenpiteitä, joilla entisen lahjoitusmaan tilallisille helpoitettaisiin kruununpuistoiksi julistettujen metsämaittensa lunastaminen yhteismetsiksi, koskeva ed. Arokallion anom. ehd. n:o 25 ..... „

44) Tutkijakunnan asettamista Suojärven lahjoitusmaalla asuvien lampuotien olojen tutkimista varten koskeva ed. Arokallion anom. ehd. n:o 26 ..... „

45) Ehdotuksen asetukseksi, joka sisältää lisäyksen 8 §:ään heinäk. 23 p:nä 1902 annetussa asetuksessa siitä, mitä vesioikeuslakia heinäk. 23 p:ltä 1902 käytettäessä on noudatettava, sisältävä ed. Tanskasen y. m. edusk. esit. n:o 9 ..... „

46) Vesivoimalaitosten voimamäärän jakamista paikkakunnan yleistä tarvetta varten tarkoittava ed. Kokon y. m. anom. ehd. n:o 27 ..... „

47) Kuoletuslainojen myöntämistä pienteollisuuden y. m. voimatarpeita tyydyttäville sähkölaitoksille koskeva ed. Kokon y. m. anom. ehd. n:o 28 298

48) Määrärahan myöntämistä koskivoimien tutkimista varten koskeva ed. Kokon y. m. anom. ehd. n:o 29 ..... „

49) Ehdotuksen laiksi kunnallisverotuksessa verovelvollisten velvollisuudesta tulojensa ilmoittamiseen taksoitusviranomaisille sisältävä ed. Gyllingin y. m. edusk. esit. n:o 10 ..... „

50) Ehdotuksen laiksi oppivelvollisuudesta ja asetukseksi kansakoululaitoksen kustannuksista sisältävä ed. Sundblomin y. m. edusk. esit. n:o 25 ..... „

51) Ehdotuksen laiksi a) oppivelvollisuudesta ja b) kansakoululaitoksen kustannuksista sisältävä ed. Salmen y. m. edusk. esit. n:o 26 ..... „

Siv.

52) Ehdotuksen laiksi kinematografikuvien julkisen näyttämisen ehdoista sisältävä ed. Rentolan y. m. edusk. esit. n:o 27 .. 298

53) Aistiviallisten hoidon ja kasvatuksen järjestämistä lainsäädäntötoimenpiteen kautta koskeva ed. Pärssisen y. m. anom. ehd. n:o 30 ..... „

54) Määrärahan myöntämistä yliopistolle matka-apurahoiksi nuorille tutkijoille koskeva ed. Kailan anom. ehd. n:o 31 ..... „

55) Maanviljelyslyseoista päässeiden ylioppilaiden opintojen jatkamista tarkoittava ed. Relanderin y. m. anom. ehd. n:o 32 299

56) Maarianhaminassa olevan keskikoulun ottamista valtion haltuun ja sen muodostamista täydelliseksi 8 luokkaiseksi oppilaitokseksi tarkoittava ed. Sundblomin y. m. anom. ehd. n:o 33 ..... „

57) Määrärahan myöntämistä kansanopistojen kannattamista varten tarkoittava ed. Löthmanin y. m. anom. ehd. n:o 34 ..... „

58) Määrärahan myöntämistä kunnallisopistojen järjestämiseksi koskeva ed. Rentolan y. m. anom. ehd. n:o 35 ..... „

59) Määrärahan myöntämistä ruuanlaiton ja kotitalouden opetusta varten maaseudulla koskeva ed. Hahlin y. m. anom. ehd. n:o 36 „

60) Kotitalousopetuksen avustamista varten myönnetyn määrärahan korottamista tarkoittava ed. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 37 ..... „

61) Määrärahan myöntämistä kasvitarhaviljelyksen neuvontatyötä varten koskeva ed. Laineen y. m. anom. ehd. n:o 38 ..... „

62) Määrärahan myöntämistä tilapäiseksi avustukseksi kunnan ja seurakunnan alkukoulujen opettajille tarkoittava ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 39 ..... „

63) Palkka-avustusta kirkollisille alkukoulunopettajille koskeva ed. Walkaman y. m. anom. ehd. n:o 40 ..... „

64) Palkanlisäyksen myöntämistä kunnan ja yksityisten pientenlastenkoulujen opettajille ja opettajattarille tarkoittava ed. Hedbergin y. m. anom. ehd. n:o 41 ..... „

65) Kansakoulujen ja seminaarien opetusohjelman uudistamista koskeva ed. Kokon y. m. anom. ehd. n:o 42 ..... „

66) Määrärahan myöntämistä maalaiskansakoulujen rakentamista varten koskeva ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 43 .... „

67) Määrärahan myöntämistä köyhien kansakoulunoppilaiden ruoka- ja vaatetusavuksi koskeva ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 44 299

68) Määrärahan myöntämistä maalaiskansakoulujen köyhäin lasten ruoka- ja vaatetusavuksi tarkoittava ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 45 300

69) Kunnasta kansakoulunopettajille suoritettavan palkan järjestämistä koskeva ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 46 ..... „

70) Maalaiskansakoulujen opettajain palkkojen ja eläkkeiden korottamista koskeva ed. Wuokosken y. m. anom. ehd. n:o 47 ..... „

71) Maalaiskansakoulujen opettajain kalliinajan palkanlisäystä koskeva ed. Päivänsalon y. m. anom. ehd. n:o 48 ..... „

72) Eläkkeellä olevien kansakoulunopettajain eläkkeiden korottamista koskeva ed. Tantun y. m. anom. ehd. n:o 49 ..... „

73) Kirjastonhoitajan asettamista kuntiin sekä niiden palkkausta koskeva ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 50 ..... „

74) Suomen kirjastovaltuuskunnan ja keskuskirjaston perustamista koskeva ed. Wihersalon y. m. anom. ehd. n:o 51 ..... „

75) Määrärahan myöntämistä yleisten kirjastojen perustamiseen ja ylläpitämiseen koskeva ed. Paavo Virkkusen y. m. anom. ehd. n:o 52 ..... „

76) Määrärahan myöntämistä yleisten kirjastojen perustamiseen ja ylläpitämiseen tarkoittava ed. Wihersalon y. m. anom. ehd. n:o 53 ..... „

77) Kirjastonhoitajain ammatillista kehittämistä koskeva ed. Lanteen y. m. anom. ehd. n:o 54 ..... „

78) Määrärahan myöntämistä vuonna 1918 pidettäviä kansantajuisia luennoita varten koskeva ed. Johanssonin y. m. anom. ehd. n:o 55 ..... „

79) Määrärahan myöntämistä yhdistyksille ja kunnille suojeluskotien perustamista ja ylläpitoa varten siveellisyystyön edistämiseksi tarkoittava ed. Annie Furuhjelmin y. m. anom. ehd. n:o 56 ..... „

80) Määrärahan myöntämistä liikuntoharjoitusten edistämiseksi tarkoittava ed. K. E. Linnan y. m. anom. ehd. n:o 57 ..... „

81) Määrärahan myöntämistä liikuntoharjoitusten edistämiseksi koskeva ed. Alavirran y. m. anom. ehd. n:o 58 ..... „

82) Ehdotuksen asetukseksi säästöpankeista sisältävä ed. Tantun y. m. edusk. esit. n:o 23 301

Siv.

83) Osuuskassojen Keskuslainarahasto osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen muuttamista koskeva ed. Rantasalon y. m. anom. ehd. n:o 87 301

84) Ehdotuksen asetukseksi palkkiolainojen myöntämisestä maanviljelystuotannon edistämiseksi pienemmillä viljelyksillä sisältävä ed. Wuorimaan y. m. edusk. esit. n:o 29 ..... „

85) Ehdotuksen asetukseksi palkkiolainojen myöntämisestä maanviljelystyöväen asunto-olojen parantamiseksi sisältävä ed. Wuorimaan y. m. edusk. esit. n:o 30 .... „

86) Ehdotuksen laiksi pakollisista sovinto-oikeuksista maanviljelystöitä koskevissa työriitaisuuksissa sisältävä ed. Puumalan y. m. edusk. esit. n:o 31 ..... „

87) Ehdotuksen asetukseksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrasta 12 p:nä maaliskuuta 1909 annetun asetuksen 26 §:n kumoamisesta ja asetuksen erinäisten muitten pykälien muuttamisesta toisin kuuluviksi sisältävä ed. Hakkisen y. m. edusk. esit. n:o 32 ..... „

88) Ehdotuksen laiksi työajasta maa- ja kotitaloudessa sisältävä ed. Lanton y. m. edusk. esit. n:o 33 ..... „

89) Ehdotuksen laiksi työajasta maa- ja kotitaloudessa sisältävä ed. Leppäsen y. m. edusk. esit. n:o 34 ..... „

90) Torpparikysymyksen ratkaisemista koskeva ed. K. E. Linnan y. m. anom. ehd. n:o 59 ..... „

91) Maanvuokraajain vapauttamista tarkoittava ed. Wuorimaan y. m. anom. ehd. n:o 60 ..... „

92) Maalaistyöväen elinehtojen järjestämistä koskeva ed. Puumalan y. m. anom. ehd. n:o 61 ..... „

93) Toimenpiteitä varojen hankkimiseksi kuntien maanhankinnan edistämiseksi tarkoittava ed. Luopajärven y. m. anom. ehd. n:o 62 ..... „

94) Kruunun metsätorpparien aseman parantamista koskeva ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 63 ..... „

95) Valtion takuun myöntämistä vuokra-alueiden lunastamiseen tarvittaville obligationeille koskeva ed. Haatajan y. m. anom. ehd. n:o 64 302

96) Maanviljelystuotannon tehokkaampaa lisäämistä koskeva ed. Kairamon anom. ehd. n:o 65 ..... „

Siv.

97) Apulantojen maahantuonnin aikaansaamista koskeva ed. Kairamon anom. ehd. n:o 66 302

98) Korottoman lainan hankkimista olkiväkirehutehtaiden perustamista varten koskeva ed. Kairamon anom. ehd. n:o 67 .... „

99) Uudisviljelyslainoiksi käytettävien valtion varojen lisäämistä koskeva ed. Sinkon y. m. anom. ehd. n:o 68 ..... „

100) Määrärahan myöntämistä yleistä maanviljelysnäyttelyä varten tarkoittava ed. Niukkasen y. m. anom. ehd. n:o 69 ..... „

101) Määrärahan myöntämistä pienviljelijäin opintoretkeilyjen ja esitelmätilaisuuksien toimeenpanemista varten koskeva ed. Niukkasen y. m. anom. ehd. n:o 70 ..... „

102) Määrärahan myöntämistä pienviljelijäin ja maataloustyöväen opintoretkeilyjen toimeenpanemista varten tarkoittava ed. Wuokosken y. m. anom. ehd. n:o 71 ..... „

103) Määrärahan myöntämistä kiertävän maatalouskurssin toimeenpanemiseksi Viipurin läänissä koskeva ed. Albin Mannerin y. m. anom. ehd. n:o 72 ..... „

104) Määrärahan myöntämistä maataloustutkimuksia ja tiedemiesten kehittämistä varten tarkoittava ed. Relanderin y. m. anom. ehd. n:o 73 ..... „

105) Määrärahan myöntämistä kiertävien maamieskurssien perustamiseksi koskeva ed. Albin Mannerin y. m. anom. ehd. n:o 74 .. „

106) Määrärahan myöntämistä maatalousneuvojain palkkaamiseksi koskeva ed. Hahlin y. m. anom. ehd. n:o 75 ..... „

107) Maanviljelys- ja talousseurain määrärahojen korottamista tarkoittava ed. Tukian y. m. anom. ehd. n:o 76 ..... „

108) Määrärahan myöntämistä siemenviljelyksen edistämiseksi koskeva ed. Relanderin y. m. anom. ehd. n:o 77 ..... „

109) Maataloudellisten piirikoeasemain perustamista koskeva ed. Relanderin y. m. anom. ehd. n:o 78 303

110) Maatalouskoneiden ja työaseiden tarkastuslaitoksen perustamista koskeva ed. Relanderin y. m. anom. ehd. n:o 79 ..... „

111) Määrärahan myöntämistä koulun perustamiseksi kananhoidon opettajain ja neuvojain valmistamista varten tarkoittava ed. Hahlin y. m. anom. ehd. n:o 80 ..... „

112) Ehdotuksen laiksi erinäisten vuokra-alueiden pysyttämisestä erinäisinä viljelminä sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 39 ..... „

Siv.

113) Ehdotuksen eräiden torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrauksesta 12 p:nä maaliskuuta 1909 annetun asetuksen pykälien muuttamisesta sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 40 303

114) Ehdotuksen laiksi 23 p:nä syyskuuta 1917 annetun, määräyksiä erinäisistä maaliskuun 13 p:nä 1916 voimassa olleista torppaa, lampuotitilaa ja mäkitupa-aluetta koskevista vuokrasopimuksista sisältävän asetuksen selittämisestä käsittävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 41 ..... „

115) Ehdotuksen laiksi erinäisten pykälien muuttamiseksi 15 päivänä tammikuuta 1915 annetussa asetuksessa, joka koskee rajoituksia eräänlaatuisten yhtiöiden ja yhdistysten oikeuteen kiinteistön hankintaan maalla, sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 42 ..... „

116) Ehdotuksen laiksi rajoituksista yksityisten oikeuteen kiinteistön hankintaan maalla sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 43 ..... „

117) Ehdotuksen laiksi viljelyksien ja rakennuksien kunnossapidosta erinäisillä tiloilla sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 44 ..... „

118) Ehdotuksen laiksi etuosto-oikeudesta eräissä tapauksissa kiinteistöjä myytäessä sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 45 ..... „

119) Ehdotuksen laiksi maan luovuttamisesta uusien viljelmien perustamista varten tilattomalle väestölle sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 46 ..... „

120) Ehdotuksen laiksi suurten maaomaisuuksien verottamisesta sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 47 ..... „

121) Ehdotuksen laiksi asutuslautakunnista sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 48 ..... „

122) Ehdotuksen laiksi manttaaliin pantua maata ja laitoksia koskevien asiain käsittelystä sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 49 304

123) Ehdotuksen laiksi työsopimuksesta sisältävä ed. Tokoin ja Watasen edusk. esit. n:o 35 ..... „

124) Ehdotuksen laiksi työsopimuksesta sisältävä ed. Hahlin y. m. edusk. esit. n:o 36 „

125) Ehdotuksen asetukseksi työstä kauppa- ja konttoriliikkeissä sisältävä ed. Pärssisen y. m. edusk. esit. n:o 37 ..... „

Siv.

126) Ehdotuksen asetukseksi sairasvakuutuksesta Suomessa sisältävä ed. Annie Furuhjelmin y. m. edusk. esit. n:o 38 304

127) Työväen asunto-olojen parantamista tarkoittava ed. Walkaman y. m. anom. ehd. n:o 81 ..... „

128) Tilastollisen tutkimuksen toimittamista maan metsä- ja uittotyöläisten olojen parantamiseksi tarkoittava ed. Kiviniemen ja Laakkosen anom. ehd. n:o 82 ..... „

129) Vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen toteuttamista koskeva ed. Gyllingin y. m. anom. ehd. n:o 83 ..... „

130) Työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen toteuttamista tarkoittava ed. Kokon y. m. anom. ehd. n:o 84 ..... „

131) Toimenpiteitä nuorisotutkimuksen aikaansaamiseksi tarkoittava ed. Forsténin y. m. anom. ehd. n:o 85 ..... „

132) Komitean asettamista tukkityöläisten olojen järjestämistä varten koskeva ed. Takkulan y. m. anom. ehd. n:o 86 305

133) Ehdotuksen laiksi eräiden pykälien muuttamisesta laissa, joka koskee eräänlaisen omaisuuden käyttöä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa, sisältävä ed. Tokoin ja Watasen edusk. esit. n:o 24 ..... „

134) Ehdotuksen asetukseksi erinäisten 20 p:nä heinäkuuta 1906 annetun Vaalilain kohtain muuttamisesta sisältävä ed. Rentolan edusk. esit. n:o 12 ..... „

135) Yleisen armahduksen myöntämistä suurlakon johdosta tehdyistä rikoksista tarkoittava ed. Korhosen y. m. anom. ehd. n:o 1 ..... „

136) Ehdotuksen laiksi suurten maaomaisuuksien verottamisesta sisältävä ed. Juutilaisen y. m. edusk. esit. n:o 11 ..... „

137) Kiinteistöjä rasittavien välittömien verojen poistamista koskeva ed. Inborrin y. m. anom. ehd. n:o 88 ..... „

138) Maan arvon ansiotonta kohoamista koskevan verotuksen aikaansaamista tarkoittava ed. Luopajärven y. m. anom. ehd. n:o 89 ..... „

139) Verotusolojen järjestämistä koskeva ed. S. Haapasen y. m. anom. ehd. n:o 90 .. „

140) Valtion tupakkamonopolin toteuttamista koskeva ed. S. Haapasen y. m. anom. ehd. n:o 91 ..... „

141) Sotatilan aiheuttamien rasitusten korvaamista koskeva ed. Sinkon y. m. anom. ehd. n:o 92 ..... „

Siv.

142) Sotaväen yksityisille ja kunnille aiheuttaman vahingon korvaamista koskeva ed. von Rettingin y. m. anom. ehd. n:o 93 .. 305

143) Korvauksen myöntämistä luotsi- ja majakkalaitoksen henkilökunnalle vahingoista, joita sille on aiheutunut laitoksen alistamisesta meriministeriön alaiseksi, koskeva ed. Sundblomin y. m. anom. ehd. n:o 94 ..... „

144) Kruununmetsätorpparien y. m. vapauttamista suorittamasta valtiolle vuosilta 1917 ja 1918 maksettavaa vuokraa koskeva ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 95 ..... „

145) Apurahan myöntämistä Helsingin Palvelijataryhdistykselle koskeva ed. Anni Huotarin y. m. anom. ehd. n:o 96 306

146) Kyminjoen perkaamista valtion kustannuksella tarkoittava ed. Wuorimaan y. m. anom. ehd. n:o 97 ..... „

147) Vuoksen vesistön laskemista koskeva ed. Pullisen anom. ehd. n:o 98 ..... „

148) Ylä-Kivijärven tulvaveden pinnan alentamista tarkoittava ed. Sinkon y. m. anom. ehd. n:o 99 ..... „

149) Määrärahan myöntämistä Pelson suon asuttamiseksi tarkoittava ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 100 ..... „

150) Määrärahan myöntämistä soiden ja rämeiden viljelyskelpoiseen kuntoon saattamista varten tarkoittava ed. Tanskasen y. m. anom. ehd. n:o 101 ..... „

151) Erään Mikkelin läänissä olevan suojakson tutkimista viljelystarkoituksia varten koskeva ed. Wuokosken y. m. anom. ehd. n:o 102 ..... „

152) Maalaispostinkuljettajien ja kirjeenkantajien palkkasuhteiden järjestämistä koskeva ed. Joukahaisen y. m. anom. ehd. n:o 103 ..... „

153) Säännöllisen höyrylaivaliikenteen järjestämistä linjalle Kotka—Ulkosaaret—Viipuri koskeva ed. Joukahaisen y. m. anom. ehd. n:o 104 ..... „

154) Ahvenanmaan ja Turun saariston välisen liikennekysymyksen ratkaisemista koskeva ed. Sundblomin anom. ehd. n:o 105 „

155) Töiden alottamista Ylivieskan—Iisalmen radalla koskeva ed. Hahlin y. m. anom. ehd. n:o 106 ..... „

156) Rautatien rakentamista Joensuusta Alapitkän asemalle Savon radalla koskeva ed. Laineen y. m. anom. ehd. n:o 107 .... „

157) Normaaliraiteisen radan rakentamista Porista Haapamäen asemalle tarkoittava ed. Puumalan y. m. anom. ehd. n:o 108 307

158) Rautatien rakentamista Porin kaupungista Haapamäen asemalle koskeva ed. Arosen y. m. anom. ehd. n:o 109 ..... „

159) Koneellisen ja taloudellisen tutkimuksen toimittamista rautatietä varten Risteen asemalta Loimaan asemalle koskeva ed. Sjöstedt-Jussilan y. m. anom. ehd. n:o 110 „

160) Rautatien rakentamista Tobyn asemalta Woltin asemalle ja rautatielinjan Woltti—Savon rata tutkimista koskeva ed. Ottelinin y. m. anom. ehd. n:o 111 ..... „

161) Oulun—Kuusamon ratasuunnan tutkimista tarkoittava ed. Takkulan y. m. anom. ehd. n:o 112 ..... „

162) Radan rakentamista Oulusta Vaalaan Oulunjoen eteläpuolitse koskeva ed. J. A. Heikkisen y. m. anom. ehd. n:o 113 .... „

163) Rautatien rakentamista Kajaanista Ristijärven ja Hyrynsalmen kautta Kiantojärvelle koskeva ed. S. Haapasen y. m. anom. ehd. n:o 114 ..... „

164) Nurmeksen—Vaalan ratalinjan tutkimista koskeva ed. Arffmanin y. m. anom. ehd. n:o 115 ..... „

165) Viipurin—Koiviston radan taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimittamista koskeva ed. Juutilaisen y. m. anom. ehd. n:o 116 ..... „

166) Rautatien rakentamista Karjalan radan Koljolan asemalta Hiitolan—Raasulin radalle koskeva ed. Arokallion anom. ehd. n:o 117 308

167) Valtion rautateiden rakennuskustannusten alentamista tarkoittava ed. Arokallion anom. ehd. n:o 118 ..... „

168) Komitean asettamista rautatieverkon laajentamisen tutkimiseksi tarkoittava ed. Lahdensuon y. m. anom. ehd. n:o 119 .... „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Ahmavaara, Ala-Kulju, Annala, Arajärvi, Björk, Colliander, Gädda, Harjula, Heimonen, Hästbacka, Inborr, Kallio, Kirves, Koivisto, Komu, Lankila, A. Mäkelin, Mäkelä, Ottelin, Pehkonen, Pennanen, Pullinen, Päivänsalo, Rosenqvist, Runtti, Salo, Setälä, Sinkko, Snellman, Suutala, Särkkä, Talas, Tåg, Vuokoski ja Välisalmi.

Ilmoitusasiat:

Uusi edustaja.

Puhemies: Ilmoitetaan, että sittenkun edustajasija muurari Severi Kurkisen jälkeen on tullut avoimeksi, on mylläri Santeri Louhelainen näyttänyt Kuopion läänin itäisen vaalipiirin keskuslautakunnan hänelle antaman valtakirjan. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta valtiopäiväjärjestyksen 22 §:n nojalla sallii Santeri Louhelaisen olla edustajana valtiopäivillä.

Ehdotus hyväksytään.

Vapautusta eduskuntatyöstä yksityisten asiain vuoksi saavat ed. Lankila ensi maanantai-iltaan, ed. Sinkko tästä päivästä tiistai-iltaan, ed. Gädda tästä päivästä joulukuun 3 päivään, ed. Alkio tämän päivän illasta ensi tiistaiaamuun, ed. Vuokoski täksi ja huomispäiväksi, ed. Pennanen tästä päivästä ensi tiistaiaamuun, ed. Lehmus ensi lauvantaiaamusta ensi maanantai-iltaan, ed. H. I. Linna tästä illasta yhden viikon ajaksi, ed. Harjula tästä päivästä ensi maanantaihin, ed. Särkkä tästä päivästä joulukuun 3 päivään, ed. K. Saari tästä illasta ensi tiistaiaamuun, ed:t Hedberg ja Colliander tästä päivästä 3 päivään joulukuuta, ed. Rosenqvist tämän päivän istunnosta, ed. Paavolainen tämän päivän illasta ensi maanantai-iltaan, ed. Takkulan tästä päivästä tiistaiaamuun.

Valiokuntien puheenjohtajat.

Puhemies: Eduskunnalle on ilmoitettava, että on valittu toimitusvaliokunnan puheenjohtajaksi ed. Holsti, varapuheenjohtajaksi ed. Kaila, tarkastusvaliokunnan puheenjohtajaksi ed. Roos, varapuheenjohtajaksi ed. A. H. Virkkunen ja elintarveasiainvaliokuntaan varapuheenjohtajaksi Senaattori Kallion sijaan ed. E. Saari.

Vapautus valiokunnan jäsenyydestä.

Puhemies: Ed. Leinonen, joka ilmoittaa, että hänet on valittu jäseneksi sekä pankki- että talousvaliokuntaan, pyytää, että hänet vapautettaisiin talousvaliokunnan jäsenyydestä. Puhemiehistö puoltaa ed. Leinosen pyyntöä.

Ed. Leinosen pyyntö hyväksytään.

Laki- ja talousvaliokunnan, sivistysvaliokunnan, maatalousvaliokunnan ja työväenasiainvaliokunnan jäsenet ja varajäsenet.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, joka luetaan.

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet lähettävät täten kunnioittaen Eduskunnalle tänään pitämänsä kokouksen pöytäkirjan, josta näkyy laki- ja talousvaliokunnan, sivistysvaliokunnan, maatalousvaliokunnan ja työväenasiainvaliokunnan jäsenten ja varajäsenten vaalien tulokset sekä senaattori Louhivuoren sijalle perustuslakivaliokuntaan, senaattorien Talaan ja Arajärven sijalle valtiovarainvaliokuntaan ja senaattori Kallion sijalle elintarveasiainvaliokuntaan valitut jäsenet.

Helsingissä, marraskuun 29 päivänä 1917.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

J. Oskari Peurakoski.

Anton Huotari.

Pöytäkirja, tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa marraskuun 29 päivänä 1917.

1 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

2 §.

— — — — — — — — — — — — — — —

Sen jälkeen valittiin

Laki- ja talousvaliokuntaan

jäseniksi:

ed. Vuoristo, Anton Huotari, Salo, Virkki, Saarinen, Härmä, Hoikka, Paronen, Koivisto,

Lanne, E. Saari, Nurmela, Tanskanen, Pennanan, Alopaeus, Bäck ja Gädda; sekä

varajäseniksi:

kahdeksan ensinmanitun tilalle ed. Lonkainen, Lehmus ja Hanna Kohonen;
edustajain Koiviston, Lanteen ja E. Saaren tilalle ed. Rantasalo ja Vanhala;
edustajain Nurmelan ja Tanskasen tilalle ed. Pykälä;
edustajain Pennasen ja Alopaeus'en tilalle ed. Snellman; ja
edustajain Bäckin ja Gäddan tilalle ed. Roos.

Sivistysvaliokuntaan

jäseniksi:

ed. V. Jokinen, Johansson, Orasmaa, Herrala, Alavirta, Vihersalo, Annala, Latvala, Ala-Kulju, Tukia, P. Virkkunen, Kokko, Joukahainen, Hälvä, Löthman, Hornborg ja Sundblom; sekä

varajäseniksi:

kahdeksan ensinmainitun tilalle ed. Tuomikoski, Tirkkonen ja Salmi;
edustajain Ala-Kuljun, Tukian ja P. Virkkusen tilalle ed. Bergroth ja Tavastähti.
edustajain Kokon ja Joukahaisen tilalle ed. Pykälä;
edustajain Hälvän ja Löthmanin tilalle ed. Laine; ja
edustajain Hornborgin ja Sundblomin tilalle ed. Annie Furuhjelm.

Maatalousvaliokuntaan

jäseniksi:

ed. Mäki, Sirén, Eloranta, Lehtosaari, P. Huttunen, Eronen, Lepola, Lautasalo, Haataja, Sjöstedt-Jussila, Pullinen, Hahl, Vuorimaa, K. E. Linna, H. I. Linna, von Rettig ja Tåg; sekä

varajäseniksi:

kahdeksan ensinmainitun tilalle ed. Tokoi Hakkinen ja Mäkelä;
edustajain Haatajan, Sjöstedt-Jussilan ja Pullisen tilalle ed. Runtti ja Retulainen;
edustajain Hahlin ja Vuorimaan tillalle ed. Salovaara;
edustajain K. E. Linnan ja H. I. Linnan tilalle ed. Nissinen; ja
edustajain von Rettigin ja Tågin tilalle ed. Inborr.

Työväenasiainvaliokuntaan

jäseniksi:

ed. Paasivuori, Kiiskinen, Pärssinen, Leppänen, Laakkonen, Murto, Jalava, Pohjaväre, Päivänsalo, Retulainen, Valkama, Relander, Niukkanen, Erkko, Särkkä, Colliander ja Palmgren; sekä

varajäseniksi:

kahdeksan ensinmainitun tilalle ed. Hänninen, Lankila ja Rikkonen;
edustajain Päivänsalon, Retulaisen ja Valkaman tilalle ed. E. Saari ja Vanhala;
edustajain Relanderin ja Niukkasen tilalle ed. Arffman;
edustajain Erkon ja Särkän tilalle ed. K. E. Linna; ja
edustajain Collianderin ja Palmgrenin tilalle ed. Hästbacka.

3 §.

Sen johdosta, että edustajat Louhivuori, Talas, Arajärvi ja Kallio olivat tulleet nimitetyiksi Suomen Senaatin jäseniksi, oli heidän tilalleen valittava uudet jäsenet asianomaisiin valiokuntiin. Valitsijamiehet valitsivat yksimielisesti perustuslakivaliokuntaan senaattori Louhivuoren sijaan jäseneksi edustajain Antilan, valtiovarainvaliokuntaan senaattori Talaan sijaan jäseneksi ed. Holstin ja senaattori Arajärven sijaan jäseneksi ed. Nevanlinnan sekä elintarveasiainvaliokuntaan senaattori Kallion sijaan jäseneksi ed. Heikkisen.

4 §.

Tämän pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin ed. Murto ja Haapanen.

Vakuudeksi:

Anton Huotari.

Tarkastettu ja oikeaksi havaittu:

Santeri Haapanen. Emil Murto.

Ed. Hoikka: Laki- ja talousvaliokunnan jäsenet pyydän kokoontumaan tämän istunnon ensimäisellä väliajalla tässä talossa valiokuntahuoneeseen valitsemaan itselleen puheenjohtajaa.

Ed. Sundblom: Kulturutskottets medlemmar behagade sammanträda i afton kl. 6 å Ständerhuset för val af ordförande och viceordförande.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat.

1) Ehdotuksen laiksi osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta

sisältävä viime valtiopäivillä lepämään jätetty edusk. esitys n:o 1 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

2) Ehdotuksen laiksi osuustoimintalakiin otettavasta uudesta pykälästä

sisältävä ed. Leppäsen y. m. edusk. esitys n:o 14 esitellään ja lähetetään ed. Leppäsen ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

3) Ehdotuksen laiksi, jolla kumotaan rikoslain 11 luvun 1 ja 2 §:n 1 momentti ja 13 luku kokonaan sekä muutetaan erinäisiä rikoslain keisaria ja suuriruhtinasta koskevia pykäliä,

sisältävä ed. Arosen edusk. esit. n:o 13 esitellään ja lähetetään ed. Arosen ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

4) Ehdotuksen laiksi kuolemanrangaistuksen poistamisesta

sisältävä ed. Hakalan y. m. edusk. esit. n:o 15 esitellään ja lähetetään ed. Hakalan ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

5) Ehdotuksen laiksi järjestyksen pidosta kaupungeissa

sisältävä ed. Airolan eduskuntaesitys n:o 16 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä lakivaliokuntaan.

Ed. Airola: Minäkin kannatan, että asia lähetetään lakivaliokuntaan ja toivon, että nyttemmin myös herrat Serlachius y. m. ovat oppineet ymmärtämään, että maassa tarvitaan muutakin järjestysvaltaa kuin sitä, mitä he ovat halunneet.

Asia lähetetään lakivaliokuntaan.

6) Ehdotuksen laiksi, joka sisältää erinäisiä määräyksiä suomalaisten obligationien maksamiseksi ulkomaan rahalla,

sisältävä ed. Palmgrenin eduskuntaesitys n:o 17 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

7) Ehdotuksen laiksi teoslainakiinnityksestä

sisältävä ed. Lagerlöfin eduskuntaesitys n:o 18 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

8) Virkamiesolojen uudistamista

koskeva ed. Kokon y. m. anomusehdotus n:o 2 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kokko: Meidän virkamiesolomme ovat niin vanhanaikaisella kannalla, että ne kaipaisivat perinpohjaisia uudistuksia. Tämä on asia, joka oli esillä jo vuoden 1910 valtiopäivillä. Siitä lähtien on pyydetty aina komiteaa, joka valmistaisi uudistussuunnitelmia virkamiesoloja varten, mutta sitä komiteaa ei ole vieläkään saatu sellaiseen kuntoon, että se olisi voinut valmistaa työnsä eduskunnassa käsiteltäväksi. Meidän virkamiesolomme, niinkuin mainitsin, ovat hyvin vanhanaikaiset, ja kun niitä on korjattu ohjesäännöillä ja muutetuilla ohjesäännöillä, ovat ne tulleet niin monimutkaisiksi, että monta kertaa tärkeät asiat viipyvät niin kauvan virastoissa, että tulevat vanhoiksi.

Samalla kun yhdyn puhemiesneuvoston ehdotukseen, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan, pyydän ehdottaa, että tämä otettaisiin perustuslakivaliokunnan ensimäisten ja tärkeimpien asioiden joukkoon, että kerrankin päästäisiin tästä epäkohdasta ja

virkamiesolot saataisiin ajan vaatimalle kannalle.

Ed. Sirola: Ehdotan, että tämä eduskuntaesitys pannaan pöydälle ensi viikon tiistaiksi.

Ed. Alavirta: Pyydän kannattaa ed. Sirolan ehdotusta.

Puhemies: Asiaa on pyydetty pöydälle ja sitä ehdotusta on kannatettu. Kun pöydällelepano keskeyttää asian asiallisen käsittelyn, pyydän seuraavia edustajia kohdistamaan lausuntonsa pöydällepanoon.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan en ed. Sirola ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon, ja sitä ehdotusta on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Sirolan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei- äänet voitolla. Asia on siis pantu pöydälle ensi tiistain istuntoon.

9) Vahvan, ainoastaan laillisista viranomaisista riippuvan järjestysvallan muodostamista

tarkoittava ed. Wreden y. m. anomusehdotus n:o 3 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Wrede: Förevarande petition, som är undertecknad af landtdagsmännen Colliander, Estlander, Gädda, Hornborg och mig, går ut på, att landtdagen „ville, med tillämpning af landtdagsordningens stadganden angående petitioners behandling, i en skrifvelse fästa senatens uppmärksamhet vid det oafvisliga behofvet af en stark, endast af lagliga myndigheter beroende, ordningsmakt samt uppmana senaten att vidtaga energiska åtgärder för upprättande, så snart som möjligt, af en sådan ordningsmakt, äfvensom att Landtdagen måtte bevilja de för ändamålet nödiga anslagen". Beträffande remissen ber jag att få biträda talmanskonferensens förslag.

Ed. Airola: Jotta edustajat saisivat tilaisuuden perehtyä tämän ehdotuksen sisältöön, niin pyydän, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Ed. Aronen: Minä pyydän saada kannattaa ed. Airolan tekemää ehdotusta.

Ed. Wrede: Jag vill icke motsätta mig yrkandet på bordläggning, men hemställer, att ärendet måtte bordläggas till nästa tisdags plenum. Frågan är af den beskaffenhet, att något tvifvel angående åtgärdens nödvändighet icke borde kunna förekomma, såvida man över hufvud önskar bibehålla i Finland ett lagbundet samhälle, och petitionen är icke heller af den omfattning, att den skulle kräfva en så vidlyftig förberedelsetid, som en hel vecka.

Ed. Kairamo: Pyydän kannattaa ed. Wreden ehdotusta pöydällepanoon nähden.

Ed. Estlander: Jag ber att få instämma i frih. Wredes uttalande.

Ed. Airola: Järjestystä ei aikaansaada anomuksilla. Ja vallankin kun samasta asiasta on jo lakiehdotus lähetetty valiokuntaan, niin anomuksella ei ole mitään kiirettä.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan on ed. Airola pyytänyt asiaa pöydälle ensi perjantaiksi. Tätä ehdotusta on kannatettu. Ed. Wrede ei ole tahtonut vastustaa pöydällepanoa, vaan on pyytänyt pöydällepanoa ensi tiistaiksi. Tätä ehdotusta on myös kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelyyn äänestyksessä tulee, olisi ensin vastaesitykseksi ed. Airolan ehdotusta vastaan asetettava ed. Wreden ehdotus. Se näistä, joka voittaa, asetetaan sitten vastaehdotuksena asian käsittelyn jatkamista vastaan. Hyväksytäänkö tällainen menettely?

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Aronen: Minun käsittääkseni ei puhemiehen ehdotus ole oikea. Viittaamalla valtiopäiväjärjestyksen 55 §:ään, jossa sanotaan, että ellei sitä yksimielisesti lähetetä valiokuntaan, niin sen pitää olla pöydällä seuraavaan istuntoon. Näin ollen ei voi tulla kysymykseen, etteikö asiaa saisi pöydälle, vaan ainoastaan, kumpaan istuntoon se pannaan pöydälle.

Puhemies: Minun ymmärtääkseni valtiopäiväjärjestyksen 55 § koskee vain esityksiä ja eduskuntaesityksiä eikä anomusehdotuksia.

Puhemiehen ehdottama menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken vastaehdotukseksi asian käsittelyn jatkamista vastaan hyväksyy ed. Wreden ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on vastaesitykseksi hyväksytty ed. Airolan ehdotus.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; siis ed. Wreden ehdotus on hyväksytty vastaehdotukseksi asian käsittelylle.

2) Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Wreden ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: On siis hyväksytty ed. Wreden ehdotus, jonka mukaan asia menee pöydälle ensi tiistain istuntoon.

10) Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamiseksi

koskeva ed. Mikkolan y. m. anomusehdotus n:o 4 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Mikkola: Minä pyydän yhtyä puhemiesneuvoston ehdotukseen asian lähettämisestä perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Härmä: Jotta voitaisiin tähän asiaan tutustua, niin pyytäisin, että asia jätettäisiin pöydälle ensi tiistaiksi.

Ed. Anton Huotari: Tässä on kysymyksessä siksi laajakantoinen asia, että edustajilla täytyy olla aikaa tutustua siihen perinpohjin, ja koska näyttää siltä, että ensi tiistain istuntoon tulee muita tärkeitä asioita, jotka myöskin ottavat paljon aikaa, katson asianmukaiseksi ehdottaa, että asia pannaan pöydälle ensi perjantain täysi-istuntoon.

Ed. Johansson: Jag ber att få understöda herr Huotaris förslag.

Ed. Alavirta: Minä pyytäisin kannattaa ed. Huotarin ehdotusta.

Ed. Mikkola: Minä pyytäisin huomauttaa ainoastaan, että mikäli anomusehdotusta koskee, sen perustelut eivät ole pitkät eikä se tutustumista varten pitkää aikaa vaatine, joten minun mielestäni olisi aivan riittävä aika edustajille tutustua kysymykseen, jos asia lykätään ensi tiistain istuntoon.

Ed. Airola: Vaikkakin voisi olla paikallaan kansan varustaminen vihollista vastaan, niin tämä alote pyrkii tavoittelemaan sellaisia tarkoitusperiä, joita ei voi hyväksyä. Siitä syystä minä ehdotan, että tämä ehdotus valiokuntaan lähettämättä hylättäisiin.

Ed. Hänninen-Walpas: Suomi ei tarvitse mitään sotalaitosta. Minä kannatan ed. Airolan ehdotusta.

Ed. Jalonen: Minä kannatan ed. Airolan tekemää ehdotusta.

Ed. Saarikivi: Minä pyydän kannattaa ed. Airolan ehdotusta.

Ed. Niukkanen: Minusta ed. Airola tahtoo menetellä kovin umpimähkäisesti, kun ei tahdo edes tutustua tähän asiaan. Sanomalehdissä on ollut uutisia, että punakaartilaisilta otettiin pois pyssyt. Eihän ed. Airola, eikä me muut, voi näin ilman asiaan tutustumatta tietää, jos tässä on kysymyksessä hankkia juuri punakaartille uudet pyssyt. (Eduskunnasta naurua.)

Ed. Airola: Minä luulen, että tällä ehdotuksella ei ole tarkoitettu punakaartin asestamista, mutta jos olisikin, niin minä siitä huolimatta vastustaisin ehdotusta. Jos maassa tarvitaan järjestyksen ylläpitämistä, niin sitä varten järjestettäköön varsinainen järjestys-

valta. Minä olen siitä asiasta tehnyt ehdotuksen, ja toivon, että ne, jotka harrastavat, että tässä maassa järjestys säilyy, kannattavat minun ehdotustani, mutta hylkäävät tämän ehdotuksen, joka ei tarkoita järjestyksen ylläpitämistä maassa.

Ed. Pärssinen: Oikeiston puolelta on tullut tavaksi välistä eräitten asiain yhteydessä vedota sosialidemokraattisiin naisedustajiin. Minäkin vetoan tällä kertaa porvarillisiin naisedustajiin ja toivon, ettei siellä olisi yhtään, joka antaa äänensä murhalaitoksen puolesta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan on ed. Anton Huotari ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon. Tätä ehdotusta on kannatettu. Sitä paitsi on ed. Härmä ehdottanut asian pöydällepanoa tiistaiksi, mutta sitä ei ole kannatettu, joten se raukeaa.
Onko selonteko oikea?

Ed. Airola: Jos puhemiehen tarkoitus on, että puhemies ei aio selostaa minun ehdotustani, niin silloin minun täytyy vastustaa tätä selostusta.

Puhemies: Ensin päätetään pöydällepanosta.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Anton Huotarin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Anton Huotarin ehdotuksen, jonka mukaan asia pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

11) Valtion vastuunalaisuutta sen kaikkien virkamiesten virassa ottamasta yksityisestä omaisuudesta

koskeva ed. Ottelinin y. m. anomusehdotus n:o 5 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Hedbergin ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

12) Valvotun testamentin osanantoa koskevien säännösten muuttamista

koskeva ed. Ottelinin y. m. anom. ehd. n:o 6 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Hedbergin yhtäpitävän ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

13) Haasteen osanantoa koskevien säännösten muuttamista

tarkoittava ed. Ottelinin y. m. anom. ehd. n:o 7 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Hedbergin ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

14) Rautateitä koskevain lainsäännösten uudistamista

koskeva ed. Tokoin y. m. anomusehdotus n:o 8 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Tokoin ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

15) Vankeinhoitoa ja -kuljetusta koskevien olojen tutkituttamista

tarkoittava ed. Retulaisen y. m. anom. ehd. n:o 9 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Retulaisen ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

16) Ehdotuksen laiksi, joka sisältää väliaikaisia säännöksiä alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossa pidosta,

sisältävä ed. Savolaisen y. m. edusk. esit. n:o 19 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Savolaisen ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

17) Ehdotuksen laiksi, joka sisältää väliaikaisia säännöksiä alkoholipitoisten aineiden vaimistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta,

sisältävä ed. Alkion y. m. edusk. esit. n:o 20 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Alkion ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

18) Ehdotuksen laiksi kätilöistä ja kätilötoimen järjestämisestä maassa

sisältävä ed. Pärssisen y. m. edusk. esit. n:o 21 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston

sekä ed. Pärssisen ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

19) Määrärahan myöntämistä maalaiskuntain kätilöjen ja sairaanhoitajien palkkamiseksi

koskeva ed. Hultinin y. m. anomusehdotus n:o 12 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa anomusehdotuksen lähetettäväksi talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Hultin: Tässä anomusehdotuksessa ei ole puhe uusista määrärahoista, vaan aikaisemmin menosääntöön otettujen määrärahojen korottamisesta ja niiden ottamisesta tämän vuoden menosääntöön. Tämän vuoksi rohkenen ehdottaa, että anomus lähetettäisiin suoraan valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Yrjö-Koskinen: Pyydän kannattaa ed. Hultinin tekemää ehdotusta.

Puhemies: Vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta on ed. Hultin ehdottanut asian lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan ja tätä ehdotusta on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Hultinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Eduskunta on siis päättänyt lähettää asian valtiovarainvaliokuntaan.

20) Ehdotuksen asetukseksi rohdoskaupasta, joka käsittää lääketarpeisiin käytettäviä aineita,

sisältävä ed. Palmgrenin y. m. eduskuntaesitys n:o 22 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Palmgrenin ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

21) Määrärahan myöntämistä keuhkotautiparantolan rakentamista varten Satakuntaan

koskeva ed. Arosen y. m. anomusehdotus n:o 10 esitellään ja ilmoittaa puhemies puhemiesneuvoston ehdottavan sen lähettämistä talousvaliokuntaan.

Anomusehdotusta esitellessään lausuu

Ed. Aronen: Samalla kun ilmoitan yhtyväni puhemiesneuvoston ehdotukseen, pyydän huomauttaa, että tämä alote on sama, mikä tehtiin tämän vuoden ensimäisillä valtiopäivillä, mutta valiokunta, niinkuin eduskuntakin, antoi anomusehdotuksen raueta vain senvuoksi, kun oli toivossa, että hallitus myöntää anotun rahasumman, jottei eduskunnan tarvitse siitä päättää. Mutta kun näkyy, ettei ole saatukaan anottua määrää rahaa, vaikka lääkintöhallituskin oli antanut puoltavan lausunnon siitä, niin on täytynyt uudistaa tämä anomusehdotus näillä valtiopäivillä. Toivon, että valiokunta antaa siitä puoltavan lausunnon.

Asia lähetetään talousvaliokuntaan.

22) Mielisairashoidon edistämistä

tarkoittava ed. Kotilan y. m. anom. ehd. n:o 11 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Kotilan ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

23) Puutavarayhtiöiden lainvastaisen kiinteistöjenhankinnan ehkäisemistä

koskeva ed. Juutilaisen y. m. anom. ehd. n:o 13 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Juutilaisen ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

24) Ehdotuksen laiksi teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla

sisältävä ed. Pennasen y. m. eduskuntaesitys n:o 2 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Nissisen ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

25) Ehdotuksen asetukseksi a) teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla ja b) tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä

sisältävä ed. E. Saaren y. m. eduskuntaesitys n:o 4 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. E. Saaren ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

26) Ehdotuksen laiksi teittén tekemisestä ja kunnossapidosta maalla

sisältävä ed. Luopajärven y. m. eduskuntaesitys n:o 5 esitellään ja ilmoittaa puhemies puhemiesneuvoson ehdottavan asian lähettämistä laki- ja talousvaliokuntaan.

Ed. Luopajärvi: Samalla kun yhdyn puhemiesneuvoston ehdotukseen, että asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan, pyydän valiokunnalle evästykseksi lausua toivomuksen, että asian käsittelyä valiokunnassa kiirehdittäisiin. Erittäin toivon valiokunnan kiinnittävän huomiota niihin asutustaloudellisiin näkökohtiin, joihin esityksen perusteluissa viitataan.

Asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

27) Tientekorasitusta koskevan tutkimuksen toimittamista koko laajuudessaan

tarkoittava ed. Gäddan y. m. anomusehdotus n:o 14 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksesta laki- ja talousvaliokuntaan.

28) Tilusteiden rakentamista ja kunnossapitoa koskevan lainsäädännön aikaansaamista

tarkoittava ed. Ottelinin y. m. anomusehdotus n:o 15 esitellään ja ilmoittaa puhemies puhemiesneuvoston ehdottavan sen lähettämistä laki- ja talousvaliokuntaan.

Ed. Hedberg: På samma gång jag ber att få förena mig om motionsförslaget, ber jag att få understöda talmanskonferensens förslag.

29) Määrärahan myöntämistä enimmin rasitettujen tientekolahkojen avustamiseksi

koskeva ed. E. Saaren y. m. anom. ehd. n:o 16 esitellään ja lähetetään ed. Saaren ehdotuksen mukaan laki- ja talousvaliokuntaan.

30) Ehdotuksen laiksi kyytilaitoksista, niiden perustamisesta ja voimassapitämisestä

sisältävä ed. Pennasen y. m. edusk. esit. n:o 3 esitellään ja lähetetään ed. Nissisen ehdotuksesta laki- ja talousvaliokuntaan.

31) Ehdotuksen kyytiasetukseksi

sisältävä ed. Saarelaisen y. m. edusk. esit. n:o 6 esitellään ja lähetetään ed. Saarelaisen ehdotuksen mukaan laki- ja talousvaliokuntaan.

32) Ehdotuksen kyytiasetukseksi

sisältävä ed. Gäddan y. m. edusk. esit. n:o 7 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan laki- ja talousvaliokuntaan.

33) Ehdotuksen kyytiasetukseksi

sisältävä ed. Pullisen y. m. edusk. esit. n:o 8 esitellään ja lähetetään ed. Puumalan ehdotuksen mukaan laki- ja talousvaliokuntaan.

34) Toimenpiteitä kalliinajan aiheuttamien kyydinpitokustannusten korvaamiseksi

koskeva ed. Hälvän y. m. anom. ehd. n:o 17 esitellään ja lähetetään ed. Hälvän ehdotuksen mukaan laki- ja talousvaliokuntaan.

35) Majoitusrasituksen selvittämistä ja korvaamista valtion varoilla

tarkoittava ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 18 esitellään ja lähetetään ed. Puumalan ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

36) Majoitusrasituksen oikeudenmukaista jakoa

tarkoittava ed. Sundblomin y. m. anom. ehd. n:o 19 esitellään ja lähetetään ed. Sundblomin ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

37) Ehdotuksen tilusrauhoitusasetukseksi

sisältävä ed. Saarelaisen y. m. eduskuntaesitys n:o 28 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Saarelaisen ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

38) Maanomistajain vapauttamista rautateiden aitain rakentamisesta ja kunnossapidosta

koskeva ed. Lahdensuon y. m. anomusehdotus n:o 20 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ja ed. Lahdensuon ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

39) Määrärahan myöntämistä kuoletuslainojen antamista varten virkataloista muodostettavien viljelmien rakennuslainoiksi

koskeva ed. Sjöstedt-Jussilan y. m. anomusehdotus n:o 21 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Sjöstedt-Jussilan ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

40) Virkatalojen käyttöä koskevan asetuksen muuttamista

koskeva ed. S. Häkkisen y. m. anomusehdotus n:o 22 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan.

Ed. S. Häkkinen: Samalla kun kannatan puhemiesneuvoston ehdotusta, lausun evästykseksi valiokunnalle, että kun juuri parastaikaa järjestetään virkatalojen asutusta uudelleen ja siinä on huomattu epäkohtia, joista juuri anomus johtuu, niin toivoisin, että valiokunta käsittelisi tämän asian kiireellisesti.

Asia lähetetään maatalousvaliokuntaan.

41) Valtion virkatalojen luovuttamista niiden viljelijöiden omiksi

koskeva ed. Antilan y. m. anomusehdotus n:o 23 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Antilan ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

42) Maalla olevien papinvirkatalojen lakkauttamista

koskeva ed. Hästbackan y. m. anomusehdotus n:o 24 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan jonka on pyydettävä lausunto perustuslakivaliokunnalta.

43) Toimenpiteitä, joilla entisen lahjoitusmaan tilallisille helpotettaisiin kruunuupuistoiksi julistettujen metsämaittensa lunastaminen yhteismetsiksi,

koskeva ed. Arokallion anomusehdotus n:o 25 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

44) Tutkijakunnan asettamista Suojärven lahjoitusmaalla asuvien lampuotien olojen tutkimista varten

koskeva ed. Arokallion anomusehdotus n:o 26 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

45) Ehdotuksen asetukseksi, joka sisältää lisäyksen 8 §:n 23 päivänä heinäkuuta 1902 annetussa asetuksessa siitä, mitä vesioikeuslakia heinäkuun 23 päivältä 1902 käytettäessä on noudatettava

sisältävä ed. Tanskasen y. m. edusk. esit. n:o 9 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Tanskasen yhtäpitävän ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

46) Vesivoimalaitosten voimamäärän jakamista paikkakunnan yleistä tarvetta varten

tarkoittava ed. Kokon y. m. anomusehdotus n:o 27 esitellään.

Keskustelu:

Ed. Kokko: Samalla kun yhdyn puhemiesneuvoston ehdotukseen kyseessäolevassa asiassa, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan, samalla kannatan, että seuraavat anomusehdotukset n:ot 47 ja 48 lähetettäisiin samaan valiokuntaan, sillä ne kuuluvat niin likeisesti yhteen, että tarvitsevat olla samassa valiokunnassa.

Puhemies: Nyt ei ole kysymys muusta kuin tästä asiasta, joka tässä nyt esiteltiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja anomusehdotus lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

47) Kuoletuslainojen myöntämistä pienteollisuuden y. m. voimatarpeita tyydyttäville sähkölaitoksille

koskeva ed. Kokon y. m. anomusehdotus n:o 28 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Kokon yhtäpitävän ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

48) Määrärahan myöntämistä koskivoimien tutkimista varten

koskeva ed. Kokon y. m. anomusehdotus n:o 29 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Kokon yhtäpitävän ehdotuksen mukaan talousvaliokuntaan.

49) Ehdotuksen laiksi kunnallisverotuksessa verovelvollisten velvollisuudesta tulojensa ilmoittamiseen taksoitusviranomaisille

sisältävä ed. Gyllingin y. m. eduskuntaesitys n:o 10 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Gyllingin yhtäpitävän ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

Puhemies: Ed. Gylling on jättänyt kirjelmän, jossa hän pyytää saada asian julistetuksi kiirrelliseksi.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Pyydän täten kunnioittaen, että eduskuntaesitys n:o 10 laiksi kunnallisveroituksessa verovelvollisten velvollisuudesta tulojensa ilmoittamiseen taksoitusviranomaisille siinä valiokunnassa, johon se valmistelevaa käsittelyä varten lähetetään, käsiteltäisiin kiireellisenä.

Helsingissä, marraskuun 29 päivänä 1917.

Edvard Gylling.

Puhemies: Puhemiesneuvosto puoltaa ehdotusta.

Ehdotus hyväksytään, joten asia on käsiteltävä valiokunnassa kiireellisenä.

50) Ehdotuksen laiksi oppivelvollisuudesta ja asetukseksi kansakoululaitoksen kustannuksista

sisältävä ed. Sundblomin y. m. edusk. esit. n:o 25 esitellään ja ilmoittaa puhemies, että puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Sundblom: Jag ber att få understöda talmanskonferensens förslag, att föreliggande motion remitteras till kulturutskottet, men tillåter mig samtidigt föreslå, att remiss äfven till statsutskottet beslutes, således både kulturutskottet och statsutskottet.

Ed. Bäck: Jag ber att få understöda ldgm. Sundbloms förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asia on näin ollen pantava pöydälle. Se pantanee pöydälle seuraavaan istuntoon?

Asia pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

51) Ehdotuksen laiksi a) oppivelvollisuudesta ja b) kansakoululaitoksen kustannuksista

sisältävä ed. Salmen y. m. edusk. esit. n:o 26 esitellään ja lähetetään ed. Salmen ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

52) Ehdotuksen laiksi kinematografikuvien julkisen näyttämisen ehdoista

sisältävä ed. Rentolan y. m. edusk. esit. n:o 27 esitellään ja lähetetään ed. Rentolan ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

53) Aistiviallisten hoidon ja kasvatuksen järjestämistä lainsäädäntötoimenpiteen kautta

koskeva ed. Pärssisen y. m. anom. ehd. n:o 30 esitellään ja lähetetään ed. Pärssisen ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

54) Määrärahan myöntämistä Yliopistolle matka-apurahoiksi nuorille tutkijoille

koskeva ed. Kailan anom. ehd. n:o 31 esitellään ja lähetetään ed. Kailan ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

55) Maanviljelyslyseoista päässeiden ylioppilaiden opintojen jatkamista

tarkoittava ed. Relanderin y. m. anom. ehd. n:o 32 esitellään ja lähetetään ed. Relanderin ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

56) Maarianhaminassa olevan keskikoulun ottamista valtion haltuun ja sen muodostamista täydelliseksi kahdeksanluokkaiseksi oppilaitokseksi

tarkoittava ed. Sundblomin y. m. anom. ehd. n:o 33 esitellään ja lähetetään ed. Sundblomin ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

57) Määrärahan myöntämistä kansanopistojen kannattamista varten

tarkoittava ed. Löthmanin y. m. anom. ehd. n:o 34 esitellään ja lähetetään ed. Löthmanin ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

58) Määrärahan myöntämistä kunnallisopistojen järjestämiseksi

koskeva ed. Rentolan y. m. anom. ehd. n:o 35 esitellään ja lähetetään ed. Rentolan ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

59) Määrärahan myöntämistä ruuanlaiton ja kotitalouden opetusta varten maaseudulla

koskeva ed. Hahlin y. m. anomusehdotus n:o 36 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Hahlin ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

60) Kotitalousopetuksen avustamista varten myönnetyn määrärahan korottamista

tarkoittava ed. Yrjö-Koskisen y. m. anomusehdotus n:o 37 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Yrjö-Koskisen ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

61) Määrärahan myöntämistä kasvitarhaviljelyksen neuvontatyötä varten

koskeva ed. Laineen y. m. anomusehdotus n:o 38 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Laineen ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

62) Määrärahan myöntämistä tilapäiseksi avustukseksi kunnan ja seurakunnan alkukoulujen opettajille

tarkoittava ed. Alkion y. m. anomusehdotus n:o 39 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Alkion ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

63) Palkka-avustusta kirkollisille alkukoulunopettajille

koskeva ed. Walkaman y. m. anomusehdotus n:o 40 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Walkaman ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

64) Palkanlisäyksen myöntämistä kunnan ja yksityisten pientenlasten koulujen opettajille ja opettajattarille

tarkoittava ed. Hedbergin y. m. anomusehdotus n:o 41 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa anomusehdotuksen lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan.

Ed. Hedberg: På samma gång jag ber att få meddela, att petitionsförslaget angår äfven anslag till ambulatoriska församlingsskolor, ber jag att få förena mig om talmanskonferensens förslag.

Anamusehdotus lähetetään sivistysvaliokuntaan.

65) Kansakoulujen ja seminaarien opetusohjelman uudistamista

koskeva ed. Kokon y. m. anomusehdotus n:o 42 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Luopajärven ehdotuksen mukaan sivistysvaliokuntaan.

66) Määrärahan myöntämistä maalaiskansakoulujen rakentamista varten

koskeva ed. Lanton y. m. anomusehdotus n:o 43 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Lanton ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

67) Määrärahan myöntämistä köyhien kansakoulunoppilaiden ruoka- ja vaatetusavuksi

koskeva ed. Latvalan y. m. anomusehdotus n:o 44 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston

ja ed. Latvalan ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

68) Määrärahan myöntämistä maalaiskansakoulujen köyhäin lasten ruoka- ja vaatetusavuksi

tarkoittava ed. Lanton y. m. anomusehdotus n:o 45 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Lanton ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

69) Kunnasta kansakoulunopettajille suoritettavan palkan järjestämistä

koskeva ed. Lanton y. m. anomusehdotus n:o 46 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Lanton ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

70) Maalaiskansakoulujen opettajain palkkojen ja eläkkeiden korottamista

koskeva ed. Wuokosken y. m. anom. ehd. n:o 47 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Wuokosken ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

71) Maalaiskansakoulujen opettajain kalliinajan palkanlisäystä

koskeva ed. Päivänsalon y. m. anom. ehd. n:o 48 esitellään ja lähetetään ed. Sjöstedt-Jussilan ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

72) Eläkkeellä olevien kansakoulunopettajain eläkkeiden korottamista

koskeva ed. Tantun y. m. anom. ehd. n:o 49 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Tantun ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

73) Kirjastonhoitajan asettamista kuntiin sekä niiden palkkausta

koskeva ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 50 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Alkion ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

74) Suomen kirjastovaltuuskunnan ja keskuskirjaston perustamista

koskeva ed. Wihersalon y. m. anom. ehd. n:o 51 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Wihersalon ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

75) Määrärahan myöntämistä yleisten kirjastojen perustamiseen ja ylläpitämiseen

koskeva ed. Paavo Virkkusen y. m. anom. ehd. n:o 52 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Paavo Virkkusen ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

76) Määrärahan myöntämistä yleisten kirjastojen perustamiseen ja ylläpitämiseen

tarkoittava ed. Wihersalon y. m. anom. ehd. n:o 53 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Wihersalon ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

77) Kirjastonhoitajain ammatillista kehittämistä

koskeva ed. Lanteen y. m. anom. ehd. n:o 54 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Lanteen ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

78) Määrärahan myöntämistä vuonna 1918 pidettäviä kansantajuisia luentoja varten

koskeva ed. Johanssonin y. m. anom. ehd. n:o 55 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Johanssonin ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

79) Määrärahan myöntämistä yhdistyksille ja kunnille suojeluskuntien perustamista ja ylläpitoa varten siveellisyystyön edistämiseksi

tarkoittava ed. Annie Furuhjelmin y. m. anomus. ehd. n:o 56 esitellään ja lähetetään ed. Annie Furuhjelmin ehdotuksen mukaisesti sivistyvaliokuntaan.

80) Määrärahan myöntämistä liikuntoharjoitusten edistämiseksi

tarkoittava ed. K. E. Linnan y. m. anom. ehd. n:o 57 esitellään ja lähetetään ed. Linnan ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

81) Määrärahan myöntämistä liikuntoharjoitusten edistämiseksi

koskeva ed. Alavirran y. m. anom. ehd. n:o 58 esitellään ja lähetetään ed. Alavirran ehdo-

tuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

82) Ehdotuksen asetukseksi säästöpankeista

sisältävä ed. Tantun y. m. edusk. esit. n:o 23 esitellään ja lähetetään ed. Tantun ehdotuksen mukaisesti pankkivaliokuntaan.

83) Osuuskassojen Keskuslainarahasto Osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen muuttamista

koskeva ed. Rantasalon y. m. anom. ehd. n:o 87 esitellään ja lähetetään ed. Rantasalon ehdotuksen mukaisesti pankkivaliokuntaan.

84) Ehdotuksen asetukseksi palkkiolainojen myöntämisestä maanviljelystuotannon edistämiseksi pienemmillä viljelyksillä

sisältävä ed. Wuorimaan y. m. edusk. esit. n:o 29 esitellään ja lähetetään ed. Juutilaisen ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

85) Ehdotuksen asetukseksi palkkiolainojen myöntämisestä maanviljelystyöväen asunto-olojen parantamiseksi

sisältävä ed. Wuorimaan y. m. edusk. esit. n:o 30 esitellään ja lähetetään ed. Juutilaisen ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

86) Ehdotuksen laiksi pakollisista sovinto-oikeuksista maanviljelystöitä koskevissa työriitaisuuksissa

sisältävä ed. Pennasen y. m. edusk. esit. n:o 31 esitellään ja lähetetään ed. Puumalan ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

87) Ehdotuksen asetukseksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrasta 12 p:nä maaliskuuta 1909 annetun asetuksen 26 §:n kumoamisesta ja asetuksen erinäisten muitten pykälien muuttamisesta toisin kuuluviksi

sisältävä ed. Hakkisen y. m. edusk. esit. n:o 32 esitellään ja lähetetään ed. Hakkisen ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

88) Ehdotuksen laiksi työajasta maa- ja kotitaloudessa

sisältävä ed. Lanton y. m. edusk. esit. n:o 33 esitellään ja lähetetään ed. Lanton ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan, jonka on hankittava lausunto maatalousvaliokunnalta.

89) Ehdotuksen laiksi työajasta maa- ja kotitaloudessa

sisältävä ed. Leppäsen y. m. edusk. esit. n:o 34 esitellään ja lähetetään ed. Leppäsen ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

90) Torpparikysymyksen ratkaisemista

koskeva ed. K. E. Linnan y. m. anom. ehd. n:o 59 esitellään ja lähetetään ed. K. E. Linnan ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

91) Maanvuokraajain vapauttamista

tarkoittava ed. Wuorimaan y. m. anom. ehd. n:o 60 esitellään ja lähetetään ed. Juutilaisen ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

92) Maalaistyöväen elinehtojen järjestämistä

koskeva ed. Puumalan y. m. anom. ehd. n:o 61 esitellään ja lähetetään ed. Puumalan ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

93) Toimenpiteitä varojen hankkimiseksi kuntien maanhankinnan edistämiseksi

tarkoittava ed. Luopajärven y. m. anom. ehd. n:o 62 esitellään ja lähetetään ed. Luopajärven ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

94) Kruunun metsätorpparien aseman parantamista

koskeva ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 63 esitellään ja lähetetään ed. Juutilaisen ehdotuksesta maatalousvaliokuntaan.

95) Valtion takuun myöntämistä vuokra-alueiden lunastamiseen tarvittaville obligationeille

koskeva ed. Haatajan y. m. anom. ehd. n:o 64 esitellään ja lähetetään ed. Haatajan ehdotuksesta maatalousvaliokuntaan.

96) Maanviljelystuotannon tehokkaampaa lisäämistä

koskeva ed. Kairamon anom. ehd. n:o 65 esitellään ja lähetetään ed. Haatajan ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

97) Apulantojen maahan tuonnin aikaansaamista

koskeva ed. Kairamon anom. ehd. n:o 66 esitellään ja lähetetään ed. Haatajan ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

98) Korottoman lainan hankkimista olkiväkirehutehtaiden perustamista varten

koskeva ed. Kairamon anom. ehd. n:o 67 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Haatajan ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

99) Uudisviljelyslainoiksi käytettävien valtion varojen lisäämistä

koskeva ed. Sinkon y. m. anom. ehd. n:o 68 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Sinkon ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

100) Määrärahan myöntämistä yleistä maanviljelysnäyttelyä varten

tarkoittava ed. Niukkasen y. m. anom. ehd. n:o 69 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Niukkasen ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

101) Määrärahan myöntämistä pienviljelijäin opintoretkeilyjen ja esitelmätilaisuuksien toimeenpanemista varten

koskeva ed. Niukkasen y. m. anom. ehd. n:o 70 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Niukkasen ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

102) Määrärahan myöntämistä pienviljelijäin ja maataloustyöväen opintoretkeilyjen toimeenpanemista varten

tarkoittava ed. Wuokosken y. m. anom. ehd. n:o 71 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Tantun ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

103) Määrärahan myöntämistä kiertävän maatalouskurssin toimeenpanemiseksi Viipurin läänissä

koskeva ed. Albin Mannerin y. m. anom. ehd. n:o 72 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Albin Mannerin ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

104) Määrärahan myöntämistä maataloustutkimuksia ja tiedemiesten kehittämistä varten

tarkoittava ed. Relanderin y. m. anom. ehd. n:o 73 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Relanderin ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

105) Määrärahan myöntämistä kiertävien maamieskurssien perustamiseksi

koskeva ed. Albin Mannerin y. m. anom. ehd. n:o 74 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Albin Mannerin ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

106) Määrärahan myöntämistä maatalousneuvojain palkkaamiseksi

koskeva ed. Hahlin y. m. anom. ehd. n:o 75 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Hahlin ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

107) Maanviljelys- ja talousseurojen määrärahojen korottamista

tarkoittava ed. Tukian y. m. anomusehdotus n:o 76 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Tukian ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

108) Määrärahan myöntämistä siemenviljelyksen edistämiseksi

koskeva ed. Relanderin y. m. anomusehdotus n:o 77 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Relanderin ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

109) Maataloudellisten piirikoeasemien perustamista

koskeva ed. Relanderin y. m. anomusehdotus n:o 78 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Relanderin ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

110) Maatalouskoneiden ja työaseiden tarkastuslaitoksen perustamista

koskeva ed. Relanderin y. m. anom. ehd. n:o 79 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Relanderin ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

111) Määrärahan myöntämistä koulun perustamiseksi kananhoidonopettajain ja -neuvojain valmistamista varten

tarkoittava ed. Hahlin y. m. anom. ehd. n:o 80 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Hahlin ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

112) Ehdotuksen laiksi erinäisten vuokra-alueiden pysyttämisestä erinäisinä viljelminä

sisältävä ed. Haatajan y. m. eduskuntaesitys n:o 39 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Haatajan ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

113) Ehdotuksen eräiden torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrauksesta 12 päivänä maaliskuuta 1909 annetun asetuksen pykälien muuttamisesta

sisältävä ed. Haatajan y. m. eduskuntaesitys n:o 40 eistellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Haatajan ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

114) Ehdotuksen laiksi 23 päivänä syyskuuta 1917 annetun, määräyksiä erinäisistä maaliskuun 13 päivänä 1916 voimassaolleista torppaa, lampuotitilaa ja mäkitupa-aluetta koskevista vuokrasopimuksista sisältävän asetuksen selittämisestä

käsittävä ed. Haatajan y. m. eduskuntaesitys n:o 41 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Haatajan ehdotuksen mukaisesti sesti maatalousvaliokuntaan.

115) Ehdotuksen laiksi erinäisten pykälien muuttamiseksi 15 päivänä tammikuuta 1915 annetussa asetuksessa, joka koskee rajoituksia eräänlaatuisten yhtiöiden ja yhdistysten oikeuteen kiinteistöjen hankkintaan maalla,

sisältävä ed. Haatajan y. m. eduskuntaesitys n:o 42 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Haatajan ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

116) Ehdotuksen laiksi rajoituksista yksityisten oikeuteen kiinteistön hankintaan maalla

sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 43 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Haatajan ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

117) Ehdotuksen laiksi viljelyksien ja rakennuksien kunnossapidosta erinäisillä tiloilla

sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 44 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Haatajan ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

118) Ehdotuksen laiksi etuosto-oikeudesta eräissä tapauksissa kiinteistöjä myytäessä

sisältävä d .Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 45 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Haatajan ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

119) Ehdotuksen laiksi maan luovuttamisesta uusien viljelmien perustamista varten tilattomalle väestölle

sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 46 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Haatajan ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

120) Ehdotuksen laiksi suurten maaomaisuuksien verottamisesta

sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 47 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Haatajan ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on hankittava lausunto talousvaliokunnalta.

121) Ehdotuksen laiksi asutuslautakunnista

sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 48 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan.

Ed. Haataja: Tämä asia on aivan läheisessä yhteydessä listalla olevien asiain 115—119 kanssa. Kun nämä asiat on lähetetty talousvaliokuntaan, on aivan luonnollista, että myös tämä asia n:o 121 lähetetään talousvaliokuntaan. Tähän olisi sitä suurempi syy, kun tämä sama asia oli viime valtiopäivillä myöskin talousvaliokunnassa ja sitä käsittelivät suureksi osaksi samat henkilöt, jotka nykyään ovat talousvaliokunnassa. Kun kuitenkin istunnossa on tällä kertaa kovin vähän väkeä, pyytäisin, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon, jotta kysymys valiokuntaan lähettämisestä saataisiin ratkaistuksi.

Ed. Lohi: Minä kannatan ed. Haatajan tekemää ehdotusta.

Puhemies: Tämän johdosta asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

122) Ehdotuksen laiksi manttaaliin pantua maata ja laitoksia koskevien asiain käsittelystä

sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 49 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Haatajan ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

123) Ehdotuksen laiksi työsopimuksesta

sisältävä ed. Tokoin ja Watasen edusk. esit. n:o 35 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Watasen ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

124) Ehdotuksen laiksi työsopimuksesta

sisältävä ed. Hahlin y. m. edusk. esit. n:o 36 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Hahlin ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

125) Ehdotuksen asetukseksi työstä kauppa- ja konttoriliikkeissä

sisältävä ed. Pärssisen y. m. edusk. esit. n:o 37 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Pärssisen ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

126) Ehdotuksen asetukseksi sairausvakuutuksesta Suomessa

sisältävä ed. Annie Furuhjelmin y. m. edusk. esit. n:o 38 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Annie Furuhjelmin ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

127) Työväen asunto-olojen parantamista

tarkoittava ed. Walkaman y. m. anom. ehd. n:o 81 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston sekä ed. Walkaman ehdotuksen mukaan työväenasiainvaliokuntaan.

128) Tilastollisen tutkimuksen toimittamista maan metsä- ja uittotyöläisten olojen parantamiseksi

tarkoittava ed. Kiviniemen ja Laakkosen anom. ehd. n:o 82 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Kiviniemen ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

129) Vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen toteuttamista

koskeva ed. Gyllingin y. m. anom. ehd. n:o 83 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Korhosen ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

130) Työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen toteuttamista

tarkoittava ed. Kokon y. m. anom. ehd. n:o 84 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

131) Toimenpiteitä nuorisotutkimuksen aikaansaamiseksi

tarkoittava ed. Forsténin y. m. anomusehdotus n:o 85 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi työväenasiainvaliokuntaan.

Ed. Forstén: Yhdyn puhemiesneuvoston ehdotukseen, että asia lähetettäisiin työväenasiainvaliokuntaan. Samalla kuitenkin toivon, että valiokunta käsittelisi asian kiireellisenä.

Anomusehdotus lähetetään työväenasiainvaliokuntaan.

132) Komitean asettamista tukkityöläisten olojen järjestämistä varten

koskeva ed. Takkulan y. m. anom. ehd. n:o 86 esitellään ja lähetetään ed. Takkulan ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan työväenasiainvaliokuntaan.

133) Ehdotuksen laiksi eräiden pykälien muuttamisesta laissa, joka koskee eräänlaisen omaisuuden käyttöä, sodan aiheuttamissa poikkeuksellaisissa oloissa,

sisältävä ed. Tokoin ja Watasen edusk. esit. n:o 24 esitellään ja lähetetään ed. Watasen ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan elintarveasiainvaliokuntaan.

134) Ehdotuksen asetukseksi erinäisten 20 p:nä heinäkuuta 1906 annetun Vaalilain kohtain muuttamisesta

sisältävä ed. Rentolan edusk. esit. n:o 12 esitellään ja lähetetään ed. Rentolan ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan.

135) Yleisen armahduksen myöntämistä suurlakon johdosta tehdyistä rikoksista

tarkoittava ed. Korhosen y. m. anom. ehd. n:o 1 esitellään ja lähetetään ed. Korhosen ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan lakivaliokuntaan.

136) Ehdotuksen laiksi suurten maaomaisuuksien verottamisesta

sisältävä ed. Juutilaisen y. m. edusk. esit. n:o 11 esitellään ja lähetetään ed. Juutilaisen ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausuntoa talousvaliokunnalta.

137) Kiinteistöjä rasittavien välittömien verojen poistamista

koskeva ed. Inborrin y. m. anom. ehd. n:o 88 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

138) Maan arvon ansiotonta kohoamista koskevan verotuksen aikaansaamista

tarkoittava ed. Luopajärven y. m. anom. ehd. n:o 89 esitellään ja lähetetään ed. Luopajärven ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

139) Verotusolojen järjestämistä

koskeva ed. Haapasen y. m. anom. ehd. n:o 90 esitellään ja lähetetään ed. Haapasen ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

140) Valtion tupakkamonopolin toteuttamista

koskeva ed. Haapasen y. m. anom. ehd. n:o 91 esitellään ja lähetetään ed. Haapasen ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

141) Sotatilan aiheuttamien rasitusten korvaamista

koskeva ed. Sinkon y. m. anom. ehd. n:o 92 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

142) Sotaväen yksityisille ja kunnille aiheuttaman vahingon korvaamista

koskeva ed. von Rettigin y. m. anom. ehd. n:o 93 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

143) Korvauksen myöntämistä luotsi- ja majakkalaitoksen henkilökunnalle vahingoista, joita sille on aiheutunut laitoksen alistamisesta meriministeriön alaiseksi,

koskeva ed. Sundblomin y. m. anom. ehd. n:o 94 esitellään ja lähetetään ed. Sundblomin ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

144) Kruununmetsätorpparien y. m. vapauttamista suorittamasta valtiolle vuosilta 1917 ja 1918 maksettavaa vuokraa

koskeva ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 95 esitellään ja lähetetään ed. Lohen ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

145) Apurahan myöntämistä Helsingin Palvelijatar-yhdistykselle

koskeva Anni Huotarin y. m. anom. ehd. n:o 96 esitellään ja lähetetään ed. Anni Huotarin ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

146) Kymijoen perkaamista valtion kustannuksella

tarkoittava ed. Wuorimaan y. m. anom. ehd. n:o 97 esitellään ja lähetetään ed. Juutilaisen ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

147) Vuoksen vesistön laskemista

koskeva ed. Pullisen anom. ehd. n:o 98 esitellään ja lähetetään ed. Puumalan ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

148) Ylä-Kivijärven tulvaveden pinnan alentamista

tarkoittava ed. Sinkon y. m. anom. ehd. n:o 99 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

149) Määrärahan myöntämistä Pelson suon asuttamiseksi

tarkoittava ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 100 esitellään ja lähetetään ed. Lanton ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan maatalousvaliokuntaan.

150) Määrärahan myöntämistä soiden ja rämeiden viljelyskelpoiseen kuntoon saattamista varten

tarkoittava ed. Tanskasen y. m. anom. ehd. n:o 101 esitellään ja lähetetään ed. Tanskasen ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan maatalousvaliokuntaan.

151) Erään Mikkelin läänissä olevan suojakson tutkimista viljelystarkoituksia varten

koskeva ed. Vuokosken y. m. anom. ehd. n:o 102 esitellään ja lähetetään ed. Puumalan ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan maatalousvaliokuntaan.

152) Maalaispostinkuljettajien ja kirjeenkantajien palkkaussuhteiden järjestämistä

koskeva ed. Joukahaisen y. m. anom. ehd. n:o 103 esitellään ja lähetetään ed. Joukahaisen ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

153) Säännöllisen höyrylaivaliikenteen järjestämistä linjalle Kotka—Ulkosaaret—Viipuri

koskeva ed. Joukahaisen y. m. anom. ehd. n:o 104 esitellään ja lähetetään ed. Joukahaisen ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

154) Ahvenanmaan ja Turun saariston välisen liikennekysymyksen ratkaisemista

koskeva ed. Sundblomin anom. ehd. n:o 105 esitellään ja lähetetään ed. Sundblomin ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

155) Töiden alottamista Ylivieskan—Iisalmen radalla

koskeva ed. Hahlin y. m. anom. ehd. n:o 106 esitellään.

Keskustelu:

Ed. Hahl: Samalla kun minä yhdyn puhemiesneuvoston ehdotukseen, pyydän minä valtiovarainvaliokunnalle huomauttaa, että tälle rataosalle on jo kokoontunut lukuisa joukko työläisiä odottamaan työn alkamista. Samalla tiedetään, että tutkimus- ja valmistelutyöt tällä rataosalla ovat jo niin pitkälle valmistuneet, että työ heti voitaisiin alottaa; puuttuu ainoastaan varoja. Tätä pyydän valtiovarainvaliokunnalle huomauttaa, että se ensi sijassa ottaisi tämän asian käsitelläkseen, myöntämällä varoja ja siten valmistamalla työntilaisuutta niille työttömille, joita on kokoontunut näille seuduille.

Asia lähetetään ed. Hahlin ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

156) Rautatien rakentamista Joensuusta Alapitkän asemalle Savon radalla

koskeva ed. Laineen y. m. anom. ehd. n:o 107 esitellään ja lähetetään ed. Laineen ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

157) Normaaliraiteisen radan rakentamista Porista Haapamäen asemalle

tarkoittava ed. Puumalan y. m. anom. ehd. n:o 108 esitellään ja lähetetään ed. Puumalan ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

158) Rautatien rakentamista Porin kaupungista Haapamäen asemalle

koskeva ed. Arosen y. m. anom. ehd. n:o 109 esitellään ja lähetetään ed. Arosen ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

159) Koneellisen ja taloudellisen tutkimuksen toimittamista rautatietä varten Risteen asemalta Loimaan asemalle

koskeva ed. Sjöstedt-Jussilan y. m. anom. ehd. n:o 110 esitellään ja lähetetään ed. Sjöstedt-Jussilan ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

160) Rautatien rakentamista Tobyn asemalta Voltin asemalle ja rautatielinjan Voltti—Savon rata tutkimista

koskeva ed. Ottelinin y. m. anom. ehd. n:o 111 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

161) Oulun—Kuusamon ratasuunnan tutkimista

tarkoittava ed. Takkulan y. m. anom. ehd. n:o 112 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Takkulan ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

162) Radan rakentamista Oulusta Vaalaan Oulunjoen eteläpuolitse

koskeva ed. J. A. Heikkisen y. m. anom. ehd. n:o 113 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. J. A. Heikkisen ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

163) Rautatien rakentamista Kajaanista Ristijärven ja Hyrynsalmen kautta Kiantojärvelle

koskeva ed. S. Haapasen y. m. anom. ehd. n:o 114 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. S. Haapanen: Samalla kun kannatan puhemiesneuvoston ehdotusta, pyydän huomauttaa, että tämän radan tekeille asettaminen antaisi sopivaa hätäaputyötä Oulujärven pohjoispuolella asuvalle väestölle. Ansiotyön tarve tulee mainitulla seudulla ensi vuoden aikana ehkä hyvin suureksi sen vuoksi, että siellä tavallisesti talviaikoina tehtävät metsätyöt samoinkuin kesällä uittotyöt tulevat olemaan entistä vähäisemmät. Kun Kajaanin—Suomussalmen ratasuunta on Kainuun radoista ainoa, jolla on jo toimitettu rakentamiseen tarvittava tutkimus, sopii tämä rata senkin vuoksi mitä pikimmin rakennettavaksi.

Anomusehdotus lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

164) Nurmeksen—Vaalan ratalinjan tutkimista

koskeva ed. Arffmanin y. m. anom. ehd. n:o 115 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Arffmanin ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

165) Viipurin—Koiviston radan taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen

toimittamista koskeva ed. Juutilaisen y. m. anom. ehd. n:o 116 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Juutilainen: Anomuksessa mainittu rautatie on päätetty rakennettavaksi jo vuoden 1909 toisilla valtiopäivillä ja sisältyy päätökseen, että rakennustöihin on käytävä heti, kun työvoimaa vapautuu yhdysradoilta. Viipurin ympäristö on joutunut nyt varsin tukalaan asemaan. Siellä on tiettävästi hommailtu viime vuosina patteritöissä laajakantoisemmin kuin missään muualla ja ylimääräistä työväkeä on sinne nyt näinä vuosina virrannut monia tuhansia ympäri maata ja ne ovat nyt sijoittuneet Viipurin kaupunkiin, Viipurin maalaiskuntaan, Johanneksen ja Koiviston kuntiin. Siellä on nyt todella aivan huutava hätä työttömäin keskuudessa Useat kunnat, kuten Johanneksen, Koiviston, Viipurin maalaiskunta ja Viipurin kaupunki, ovat kääntyneet lähetystöjen kautta hallituk-

sen puoleen, että hätäaputöinä ryhdyttäisiin rakentamaan anomuksessa esitettyä Viipurin —Koiviston rautatietä. Mutta kun mainitulla radalla ei ole toimitettu edes taloudellista eikä koneellista tutkimusta, ei töitä voitane nyt panna alkuun, ennenkuin mainitut tutkimukset on toimitettu. Sen vuoksi olen rohjennut tehdä tämän anomuksen, että valtiovarainvaliokunta ottaisi riittävän määrärahan tulevan vuoden menoarvioon, että viimeistään heti keväällä voitaisiin toimittaa taloudellinen sekä koneellinen tutkimus mainitulla rataosalla ja heti alottaa rakennustyöt, sillä työttömiä tulee Viipurin ympäristöllä aina olemaan, mutta erikoisesti niitä on nyt ja myös ensi kesänä. Suosittelen sen vuoksi tätä anomusta valtiovarainvaliokunnan huomioon, jonne sen lähettämistä kannatan.

Anomusehdotus lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

166) Rautatien rakentamista Karjalan radan Koljolan asemalta Hiitolan—Raasulin radalle

koskeva ed. Arokallion anom. ehd. n:o 117 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

167) Valtionrautateiden rakennuskustannusten alentamista

tarkoittava ed. Arokallion anom. ehd. n:o 118 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

168) Komitean asettamista rautatieverkon laajentamisen tutkimiseksi

tarkoittava ed. Lahdensuon y. m. anom. ehd. n:o 119 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Lahdensuon ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Seuraava täysi-istunto pidetään ensi tiistaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 2,45 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

18. Tiistaina 4 p. joulukuuta

k:lo 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Siv

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus lyhytaikaisen valtiolainan ottamisesta valtiovaraston kassatarpeen tyydyttämiseksi 309

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 1; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Esitellään:

2) Virkamiesolojen uudistamista koskeva ed. Kokon y. m. anom. ehd. n:o 2 329

3) Vahvan, ainoastaan laillisista viranomaisista riippuvan järjestysvallan muodostamista tarkoittava ed. Wreden y. m. anom. ehd. n:o 3 332

4) Ehdotuksen laiksi oppivelvollisuudesta ja asetukseksi kansakoululaitoksen kustannuksista sisältävä ed. Sundblomin y. m. edusk. esit. n:o 25 337

5) Ehdotuksen laiksi asutuslautakunnista sisältävä ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 48 338

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Salovaara ja Mäkelä.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä sairauden takia saa ed. Salovaara yhden viikon ajaksi.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Wuorimaa: Kun lukuisten lomalupien takia ei ole maatalousvaliokuntaa saatu kokoon tähän asti, niin saan pyytää, että valiokunnan jäsenet kokoontuvat ensimäisenä väliaikana, tai kun vaaliliput on jätetty, alikertaan Hallituskadun puoleiseen huoneeseen valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat.

Puhemies: Eduskunnalle ilmoitetaan, että on valittu laki- ja talousvaliokunnan puheenjohtajaksi ed. Alopaeus ja varapuheenjohtajaksi ed. Lanne, sivistysvaliokunnan puheenjohtajaksi ed. Kokko, varapuheenjohtajaksi ed. Latvala, työväenasiainvaliokunnan puheenjohtajaksi ed. Erkko, varapuheenjohtajaksi ed. Relander.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Lyhytaikaisen valtiolainan ottamista valtiovaraston kassatarpeen tyydyttämiseksi

koskeva ehdotus, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 1, esitellään mainitun kysymyksen kolmatta käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Lagerlöf: Olen katsonut asiakseni pyytää puheenvuoroa tehdäkseni erään huomautuksen sitä käsitystä vastaan tämän asian oikeudellisesta puolesta, joka eduskunnassa on tuotu esille. Se toimenpide, jonka valtiovarainvaliokunta on ehdottanut, ei ole mikään valtiolainan ottaminen siinä mielessä, kuin tätä

sanaa käytetään valtiopäiväjärjestyksessä. Nimitys valtiolaina tarkoittaa pysyvämpää lainaa, pitemmällä maksuajalla, joka otetaan semmoisiin tarpeisiin, joita ei voida tyydyttää veroilla ja muilla vuotuisilla tuloilla, jotka ovat valtion käytettävissä. Ehdotettu toimenpide ei tarkoita mitään tämmöistä. Se tarkoittaa ainoastaan tilapäisen luoton myöntämistä hallitukselle, joka sattuneesta syystä on rahapulassa. Tämmöisen luoton tarve on jokapäiväinen ilmiö kaikissa maissa normaaliaikoinakin. Se seuraa siitä, että valtion tulot eivät tule sisään juuri samalla ajalla ja samassa tahdissa, kuin menot ovat suoritettavat. Jos tämmöiseen tilapäisluonteiseen lyhytaikaiseen luotto-operatsioniin ruvetaan sovelluttamaan niitä säädöksiä, joita valtiopäiväjärjestyksessä on valtiolainan ottamisesta, menetellään minun käsitykseni mukaan ei ainoastaan vastoin kaikkea järkeä, vaan myöskin vastoin valtiopäiväjärjestystä. On kokonaan luvatonta ruveta semmoisen luoton myöntämiseen vaatimaan V. J:n 61 §:ssä valtiolainan ottamista varten säädettyä määräenemmistöä.

Minun lienee tähän lisättävä se huomautus, että V. J:n säännös määräenemmistöstä valtiolainan ottamisessa ei ollenkaan tarkoita mitään eduskunnan oikeuden suojelemista. Se on pantu lakiin yksinkertaisesti sen vuoksi, että sillä on tahdottu rajoittaa eduskunnan valtaa mielensä mukaan käyttämällä luottoa vapauttaa maata veroilla suorittamasta semmoisia menoja, jotka ovat verojen kautta suoritettavat. On tahdottu suojella maata siitä, että eduskunta pysyväisiä lainoja liiaksi ottamalla siirtäisi tulevien sukupolvien kannettavaksi semmoisia taakkoja, jotka ovat nykyajan kannettavat.

Olen katsonut velvollisuudekseni tehdä tämä huomautus; mitään ehdotusta en tahdo siihen liittää.

Ed. Schybergson: Jag ber endast att i allo få förena mig med den föregående talaren. Det är icke fråga om ett varaktigt statslån, utan den förevarande frågan är uteslutande en kassafråga. För hvar och en, som haft med räkenskaper att göra, är den föregående talarens utläggning klar.

Puhemies: Keskeytetään asian käsittely vähäksi aikaa. Senaatin puheenjohtaja on tahtonut esittää erään asian.

Hallituksen esityksiä tuodaan.

Eduskunnan istuntosaliin astuvat hallituksen puheenjohtaja ja jäsenet ja lausuu heistä puheenjohtaja Svinhufvud: Kunnioitettava herra puhemies, arvoisa eduskunta. Hallituksen puolesta on minulla kunnia eduskunnan käsiteltäväksi antaa seuraavat esitykset:

n:o 1. Esitys Suomen Hallitusmuodoksi;

n:o 2. Laiksi Suomen Hallitusmuodon perusteista;

n:o 3. Eduskunnan esitysoikeuden laajentamisesta;

n:o 4. Laiksi Suomen valtiotalouden oikeusperusteista;

n:o 5. 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Valtiopäiväjärjestyksen 26, 27, 43, 61 ja 63 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi;

n:o 6. Eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja prokuraattorin virkatointen lainmukaisuutta;

n:o 7. 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi;

n:o 8. Edustajapalkkioista vuoden 1917 ensimäisillä ja toisilla valtiopäivillä;

n:o 9. 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätöitä koskevain säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä sekä samana päivänä annetun Vaalilain 37 §:n muuttamisesta;

n:o 10. Korkeimmasta Oikeudesta;

n:o 11. Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta;

n:o 12. Mooseksenuskolaisista Suomessa;

n:o 13. Suurten tulojen verosta;

n:o 14. Leimasuostunnan suorittamisesta 1918 vuoden loppuun;

n:o 15. Pääoma- ja kuponkisuostunnan suorittamisesta 1918 vuoden loppuun;

n:o 16. Kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1917.

Hallituksen puheenjohtajan lausunto Suomen valtiollisen itsenäisyyden toteuttamisesta.

Kun näiden esitysten joukossa on erinomaisen tärkeitä ehdotuksia perustuslakien muutoksiksi, muun muassa ehdotus uudeksi hallitusmuodoksi Suomelle, pyydän tässä yhteydessä Suomen senaatin puolesta lausua seuraavaa:

Suomen eduskunta on 15 päivänä viime marraskuuta, nojaten maan Hallitusmuodon 38 §:ään, julistautunut korkeimman valtiovallan haltijaksi sekä sittemmin asettanut maalle hallituksen, joka tärkeimmäksi tehtäväkseen on ottanut Suomen valtiollisen itsenäisyyden toteuttamisen ja turvaamisen. Tämän kautta on Suomen kansa ottanut kohtalonsa omiin käsiinsä, ja nykyiset olot sekä oikeuttavat että velvoittavat sen siihen. Suomen kansa tuntee syvästi, ettei se voi täyttää kansal-

lista ja yleisinhimillistä tehtäväänsä muuten kuin täysin vapaana. Vuosisatainen vapauden kaipuumme on nyt toteutettava; Suomen kansan on astuttava muiden maailman kansojen rinnalle itsenäisenä kansakuntana.

Tämän päämäärän saavuttamiseksi tarvitaan lähinnä eräitä toimenpiteitä eduskunnan puolelta. Suomen voimassa oleva Hallitusmuoto, joka on nykyisiin oloihin soveltumaton, vaatii täydellistä uusimista, ja siitä syystä hallitus nyt on eduskunnan käsiteltäväksi antanut ehdotuksen Suomen Hallitusmuodoksi, ehdotuksen, joka on rakennettu sille perusteelle, että Suomi on oleva riippumaton tasavalta. Katsoen siihen, että uuden Hallitusmuodon pääperusteet on saatava viipymättä voimaan, on hallitus samalla antanut esityksen perustuslainsäännöksiksi tästä asiasta sekä eräitä muitakin lakiehdotuksia, jotka tarkoittavat tyydyttää kipeimmät uudistustarpeet ennen uuden Hallitusmuodon aikaansaamista.

Sama päämäärä vaatii myös toimenpiteitä hallituksen puolelta. Hallitus on kääntyvä toisten valtojen puoleen saadakseen maamme valtiollisen itsenäisyyden kansainvälisesti tunnustetuksi. Tämä on erityisesti nykyhetkellä sitä välttämättömämpää, kun maan täydellisestä eristäytymisestä aiheutunut vakava asema: nälänhätä ja työttömyys, pakottavat hallituksen asettumaan suoranaisiin väleihin ulkovaltojen kanssa, joiden kiireellinen apu elintarpeiden ja teollisuutta varten välttämättömien tavarain maahan tuomiseksi on meidän ainoa pelastajamme uhkaavasta nälänhädästä ja teollisuuden pysähtymisestä.

Venäjän kansa on, kukistettuansa tsaarivallan, useampia kertoja ilmoittanut aikovansa suoda Suomen kansalle sen vuosisataiseen sivistyskehitykseen perustuvan oikeuden omien kohtaloittensa määräämiseen. Ja laajalti yli sodan kaikkien kauhujen on kaikunut ääni, että yhtenä nykyisen maailmansodan tärkeimmistä päämääristä on oleva, ettei yhtäkään kansaa ole vastoin tahtoansa pakotettava olemaan toisesta riippuvaisena. Suomen kansa uskoo, ettei vapaa Venäjän kansa ja sen perustava kansalliskokous tahdo estää Suomen pyrkimistä astua vapaiden ja riippumattomien kansojen joukkoon. Ja Suomen kansa rohkenee samalla toivoa maailman muiden kansojen tunnustavan, että Suomen kansa riippumattomana ja vapaana parhaiten voi työskennellä sen tehtävän toteuttamiseksi, jonka suorittamisella se toivoo ansaitsevansa itsenäisen sijan maailman sivistyskansojen joukossa.

Vastaten tähän lausuu:

P u h e m i e s: Kunnioitettu herra Senaattori! Suomen kansan hartain toivo nykyisenä maailmanhistoriallisten tapausten aikana on päästä jokaisen itsetietoon kohonneen kansakunnan valtiollisten pyrkimysten päämäärään: täysin itsenäiseksi kansaksi. Välittömällä tyydytyksellä on Teidän nyt tekemästänne ilmoituksesta voitu havaita, että Hallitus on ryhtynyt ja edelleen tulee ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin Suomen itsenäisyyden toteuttamiseksi.

Puheenvuoron saatuaan lausuu senaatin puheenjohtajan ja jäsenten poistuttua

Ed. K. M a n n e r: Sen johdosta, mitä äsken tapahtui, katson nyt tarpeelliseksi esittää muutamia ajatuksiani.

Eduskunta on hiljattain päättänyt ottaa käsiinsä ja käyttää sitä valtaa, joka keisarille ja suuriruhtinaalle on ennen kuulunut. Eduskunta ei kuitenkaan tähän mennessä ole vielä päättänyt, miten se sitä valtaa käytännössä tulee käyttämään. Siitä eduskunnan päätöksestä, että sille on kuuluva keisarin ja suuriruhtinaan valta, johtuu ymmärtääkseni, että kukaan muu, kuin eduskunta, ei sitä ole oikeutettu käyttämään, ellei eduskunta ole toisenlaista päätöstä tehnyt. Senvuoksi minusta näyttää myöskin mahdottomalta, että kukaan muu, kuin eduskunta itse, voisi päättää sellaisten esitysten eduskunnalle antamisesta, joita ennen on antanut lain mukaan keisari ja suuriruhtinas. Senaatin herra puheenjohtaja äsken jättäessään joukon ehdotuksia eduskunnan puhemiehelle ilmoitti, sikäli kuin minä kuulin, niiden olevan e s i t y k s i ä. Tämän johdosta pyydän mielipiteenäni merkitä, että ne ehdotukset, jotka puhemiehelle jätettiin, eivät voi olla niitä esityksiä, joista Valtiopäiväjärjestyksen 26 §:ssä mainitaan. Sen 4 momentissa näet lausutaan: „Keisarin ja suuriruhtinaan kirjelmät ja esitykset, jotka annetaan valtiopäiväin avaamisen jälkeen, tuo eduskunnalle joku senaatin jäsen". Kun eduskunta ei ole antanut senaatille oikeutta käyttää suuriruhtinaan valtaa, niin nähdäkseni ne ehdotukset, jotka ovat puhemiehelle äsken annetut, eivät ole, eivätkä voi olla sellaisia esityksiä, joista äsken lukemassani pykälässä mainitaan. Ne voivat olla korkeintaan senaatin ehdotuksia. Siitä juhlallisesta kohtauksesta, joka juuri suoritettiin, sain minä tiedon puhemiesneuvostossa pari tuntia sitten. Esitin siellä jo tämän mielipiteeni, jonka nytkin olen julkituonut, ja ehdotin puhemiesneuvostolle, että se sillä perusteella, kuin tässä olen esittänyt, lausuisi mielipiteenään senaatille, että sen ei pitäisi tulla

tänne in corpore eikä yksityisesti tuomaan ehdotuksia eduskunnalle, vaan lähettäisi ne kirjeellisesti puhemiehelle, jotta puhemiehistö voisi niitä ehdotuksia tarkastaa ja tarkastelunsa perusteella tehdä eduskunnalle ne ehdotukset, jotka se asianhaarojen katsoo vaativan. Tein tämän ehdotukseni senvuoksi, ettei tällä juhlallisella kohtaukselle ja senaatin puheenjohtajan toimenpiteelle annettaisi edes sitä ulkonaista varjoa, että senaatti olisi oikeutettu käyttämään keisarin ja suuriruhtinaan valtaa. (Vasemmalta: Oikein!) Minä siis pyydän mielipiteenäni nytkin merkitä, etten katso niitä ehdotuksia, jotka puhemiehelle ovat jätetyt, sellaisiksi esityksiksi, joita ennen keisari ja suuriruhtinas Suomen lain mukaan on ollut oikeutettu antamaan, ja että eduskunnalla niiden käsittelemiseksi ottamisenkin suhteen on täysi ja vapaa päätäntövalta.

Ed. Airola: Yhtyen kaikin puolin siihen, mitä ed. Manner täällä lausui, tahdon lisäksi huomauttaa siitä seikasta, että niiden ehdotusten tai esitysten joukossa, joita herra Svinhufvud täällä luetteli, löytyy eräitä sellaisia, joista jo on olemassa eduskunnan laillisesti hyväksymä lakiehdotus ja jotka eduskunnan puolelta kaipaavat ainoastaan vahvistamista ja Asetuskokoelmassa julkaisemista. Ja siis, kun niistä asioista kuitenkin nyt aiotaan tehdä esitys, vieläpä antaa esitykselle se muoto ja varjo, kuin ne olisivat Valtiopäiväjärjestyksen mukaisia ehdotuksia, tietää tämä toimenpide sitä, että Svinhufvudin hallitus aikoo hyökätä kansan eduskuntaa vastaan, julistaa mitättömiksi laillisessa järjestyksessä hyväksyttyjä lakiehdotuksia. Erityisesti sitä puolta vastaan tahdon minä panna vastalauseen.

Ed. Kuusinen: Edellytän kyllä, ettei puhemies käsitä tätä keskustelua evästyskeskusteluksi niistä „esityksistä" tai ehdotuksista, mitkä tänne jätettiin. Jos niin olisi asianlaita, niin tahtoisin tehdä ehdotuksen, että nämä ehdotukset pantaisiin pöydälle siksi kunnes eduskunta on saanut tilaisuuden lähemmin päättää, otetaanko ne käsittelyn alaisiksi vai eikö. Mutta koska edellytän, että tulee erityinen evästyskeskustelu näistä asioista, niin voin tehdä silloin sellaisen ehdotuksen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Siirrytään käsittelemään päiväjärjestyksessä olevaa ehdotusta, joka koskee

Lyhytaikaista valtiolainaa.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Nevanlinna: Koska se asia, jota ed. Lagerlöf kosketteli, on tullut eduskunnassa puheeksi, pyydän minäkin saada mielipiteenäni lausua, että nähdäkseni on ilmeistä, että kun Valtiopäiväjärjestys puhuu valtiolainan ottamisesta, se ei tarkoita semmoista toimenpidettä, joka nyt on käsiteltävänä. Valtiopäiväjärjestys selvästi tarkoittaa varojen hankkimista sellaisiin yrityksiin tai menoihin, jotka laillisesti voidaan sekä päättää suoritettaviksi että yhtä laillisesti jättää suorittamatta. Ja Valtiopäiväjärjestyksen säännös $^2/_3$ enemmistön tarpeellisuudesta valtiolainan ottamiseen tarkoittaa, niinkuin ed. Lagerlöf jo huomautti, selvästi kansakunnan suojelemista päätöksiä vastaan, joilla tahdottaisiin velvoittaa veronmaksajat suuriin suorituksiin yritysten toimeenpanemiseksi, joiden suotavuudesta ei ole tarpeeksi vakaantunutta mielipidettä.

Tällä kertaa on kysymys varojen hankkimisesta, ei suinkaan yrityksiin, jotka laillisesti voidaan jättää myöskin toteuttamatta, vaan menoihin, joiden suorittaminen yksinkertaisesti on valtion velvollisuus. On kysymys varojen hankkimisesta kruunun riidattomien sitoumusten täyttämiseen. Tällaisia sitoumuksia ei mikään valtiovalta ole oikeutettu jättämään täyttämättä. Oikeutta varojen kieltämiseen tällaiseen tarkoitukseen ei minkään maan oikeus minun tietääkseni tunnusta, ei myöskään kansaneduskunnalle. Näin ollen on nähdäkseni ed. Lagerlöfillä ollut täysi syy huomauttaa sitä erilaisuutta, mikä on olemassa nyt esillä olevan niin sanotun valtiolainan ja sellaisen valtiolainan välillä, josta valtiopäiväjärjestys puhuu säätäessään $^2/_3$ enemmistön välttämättömäksi sellaisen toimenpiteen päättämiseen.

Senaattori Arajärvi: Hedelmätöntä on virittää keskustelua siitä, kenen on syy ja mitkä asianhaarat ovat aiheuttaneet nykyisen tilanteen valtion kassassa. Todettava sen sijaan on, että eduskunnan kokoontuessa olivat rahavarat lopussa ja nykyisen hallituksen toimeensa astuessa valtion pano- ja ottotilillä Suomen Pankissa noin miljoonan markan vajaus. Tilanteen vakavuuden ymmärsi valtiovarainvaliokunta. Se kiirehti ottamaan alotteen asiassa ja valmisti mietintönsä n:o 1, yksimielisesti osoittaen tarvittavan lähiaikoina menojen peittämiseksi 25 miljoonaa markkaa, jotka valiokunta ehdotti hankittaviksi lyhytaikaisella lainalla. Tätä ehdotusta oli minulla

kunnia hallituksen nimessä ja puolesta kannattaa ja samalla käsityksenäni lausua, että puheenalainen määrä on osoittautuva pikemmin liian pieneksi kuin liian suureksi. Eduskunnassa on valtiovarainvaliokunnan mietintö tullut toisessa lukemisessa hyväksyttyä ja kolmas — „toden sanova" — on nyt esillä. Sen johdosta, että myöhemmin on eduskuntapiireissä esiintynyt mielipiteitä, jotka arvelevat, että tämä nyt pyydetty ja esitetty lyhytaikainen laina olisi liian suuri ja erinäisiltä osiltaan muka epäoikeutettukin, saan minä esitettävistä tarpeista vielä tässä tilaisuudessa tehdä seuraavan yhteenvedon.

Aivan näinä päivinä ja ensimäisinä viikkoina tarvitaan lainojen korkoihin tasaluvuin 1,400,000 markkaa; ulkomaan lainojen vuotuismaksuihin 3,100,000 markkaa. Metsähallitus on ilmoittanut tarvitsevansa 2,750,000 markkaa, rautatiehallitus 8 miljoonaa markkaa, tie- ja vesirakennusten ylihallitus 2,100,000 markkaa, muut virastot eläkkeiden, hätäaputöiden ja palkkojen maksamiseen 5 miljoonaa markkaa. Valtiopäivämenojen peittämiseksi tarvitaan näinä lähiaikoina vähintään 600,000 markkaa, yhteensä 22,950,000 markkaa. Kassavajaus saattanee olla, niinkuin valtiovarainvaliokunnalle aikanaan ilmoitettiin, jopa 1,500,000 markkaa, yhteensä 24,450,000 markkaa. Ja ulkopuolella kaiken tämän on vielä elintarveasiain hoito, joka sitoo myös aivan näinä päivinä varoja, jotka tänään saamieni tietojen mukaan nousevat 8,225,000 markkaan. Yhteensä siis 32,675,000 markaa olisi hallituksella tarpeita aivan lähiaikana.

Että esittämäni laskelma ei ole rohkea, näkyy siitäkin, että ed. Manner ynnä muut ovat tehneet aloitteen myöskin valtiovarojen tarpeista, joka aloite täällä myöhemmin tänä päivänä tulee käsiteltäväksi ja siinä aloitteessa ilmoitetaan olevan tarpeen 20 miljoonaa markkaa valtionrautateiden, metsähallituksen, tie- ja vesirakennusten ylihallituksen sekä muiden valtiolaitosten töissä olevien työläisten palkkojen suorittamiseksi sekä työttömyyden lievittämistä varten tarpeellisten kiireellisimpien uusien töiden alkamiseen. Oletan, että tämä tarve on olemassa sekä samalla totean, että aloitteentekijät ovat jättäneet lukuunottamatta äsken mainitut lainojen korot ja ulkomaisten lainojen vuotuismaksut, yhteensä 4,500,000 markkaa, ja valtiopäivämenot 600,000 markkaa, niinikään kassavajauksen, joka myöskin lienee maksettava, ja jättäneet kokonaan huomioonottamatta myöskin elintarveasiain hoidon, joka ymmärrettävistä syistä välttämättä sitoo varoja. Näin ollen tältäkin taholta pitäisi hyvin havaittaman ja tunnettaman sen tarpeen välttämättömyys, jonka valtiovarainvaliokunta on esittänyt ja hallitus katsonut voivansa puoltaa. Hallitus on myöhemmin antava kyllä esitykset: tilapäisestä lainasta, jolla nyt kyseessä oleva laina tulee peitettäväksi aikanaan, tulo- ja menoarvion valmistuttua täksi vuodeksi, lainasta elintarpeita varten, niinkuin eduskunta jo on päättänytkin tässä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 esitetyn ehdotuksen mukaisesti, lainasta kulkulaitosrahaston vahvistamiseksi ja erillään näistä vielä lainasta Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi. Nyt hallitus odottaa, että eduskunta tänään kolmannessa lukemisessa lopullisesti hyväksyy valtiovarainvaliokunnan tekemän ehdotuksen, ja jos, ja kun tämä tapahtuu, hallitus puolestaan on toivottavasti jo huomenna tilaisuudessa järjestämään asiat sille kannalle, että valtio voi heti suorittaa jo maksettaviksi eräytyneet menoerät ja valtion töissä olevan työväestön, palvelijakunnan ja virkamiesten palkat.

Ed. Gylling: Ed. Lagerlöf ja monet muut oikeistolaiset hänen mukanansa ovat koettaneet väittää, ettei tässä olisi kyseessä sellaisen valtiolainan ottaminen, josta valtiopäiväjärjestys puhuu. Selvä kuitenkin on valtiopäiväjärjestyksen sanamuoto, ei siinä tehdä mitään eroa lyhytaikaisen valtiolainan ja pitkäaikaisen valtiolainan välillä. Ja jos asianlaita olisikin sellainen kuin nuo herrat sanovat, niin asiallisesti johtaa tämä lyhytaikainen valtiolaina, niinkuin ne monet muut, jotka senaatti on ottanut laittomasti, niinkuin valtiovarainvaliokunta on sanonut, pitkäaikaiseen lainaan. Sillä valtion säännöllisillä tuloilla valtio ei kykene suorittamaan näitä lainoja. Siis asiallisestikin heidän selvityksensä on aivan väärä. Se on myöskin väärä siinä, kun he väittävät, että tuo valtiopäiväjärjestyksen kyseessäolevan pykälän määräys olisi tarkoitettu turvaamaan sitä, etteivät valtiopäivät saisi ottaa valtiolainaa ja siirtää valtiomenoja tulevien sukupolvien maksettavaksi muuta kuin määräenemmistöllä, mutta heidän käsityksensä mukaan senaatti voisi ilman valtiopäiviä kuulematta rajattomasti näin menetellä. Siinä ei tarvittaisi minkäänlaista turvaa tässä suhteessa. Sekin jo näyttää heidän selvityksensä onttouden. Turhaa on heidän väitteensä siitä, ettei tarvitsisi käsitellä tätä asiaa valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti senkin vuoksi, koska eduskunta on tämän menettelyn jo hyväksynyt, ryhtyessään sitä käsittelemään siinä järjestyksessä, kuin valtiopäiväjärjestyksessä määrätään, nimittäin kolmessa lukemisessa, josta kolmas on nyt esillä. Itse asiassa heidän taholtaan tehty ehdotus, että tässä ei olisi valtiolainan ottamista koskevaa pykälää sovellutettava, ei ole mikään muu kuin valtiokaappausyritys, samanlainen, kuin tehtiin toiselta — senaatin — taholta äsken.

Ed. Kuusinen: Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä jätti viime viikolla jo ajoissa tänne kaksi ehdotusta, jotka ovat tämän asian yhteydessä. Niitä ei ole vielä täällä kumpaakaan esitelty. Huomautan tästä sen vuoksi, että tämän kautta minusta eduskunnassa enemmistön suostumuksella luodaan prejudikaatti, jonka en luulisi olevan ajanpitkään porvarillisillekaan mieliksi; voisihan käydä joskus maailmassa, että sosialidemokraatit olisivat enemmistönä. On sopimatonta viivytellä edustajain tekemiä ehdotuksia, ilman että annetaan eduskunnalle tilaisuutta niistä päättää. — Toinen sosialidemokraattisen ryhmän ehdotuksista oli sellainen, jonka senaattori Arajärvi mainitsi, se tarkoitti 20 milj. markan suuruiseen valtiolainaan valtuuden antamista senaatille valtiolaitosten työväenpalkkoja ja työttömyyden lieventämistä varten. Mutta minkätähden herra senaattori vaikeni kokonaan toisesta ehdotuksesta? Sosialidemokraattien taholta on tehty myös toinen ehdotus, joka sisälsi kehoituksen senaatille esittää, minkä verran tarvitaan varoja muihin välttämättömiin valtiontarpeisiin. Herrat esittävät sosialidemokraattien kannan tässä niinkuin sosialidemokrattinen ryhmä olisi tahtonut kieltää varat eräiltä välttämättömiltä valtiontarpeilta. Niinhän ei ole asianlaita. Niin ei ole sosialidemokraattinen ryhmä kumminkaan päättänyt. Sen päätös sisältää, että jos enemmistön ja hallituksen puolelta jatketaan yhä edelleen eduskunnan heinäkuun 18 p:nä päättämän valtalain jarrutusta, ei sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä voi myöntää hallitukselle varoja avonaisella valtuudella, mutta se on kyllä valmis käsittelemään rahanmyöntämisehdotuksia, sikäli kuin niihin sidotaan määrätyt tarkoitukset. Tästä olisi hallituksen pitänyt tehdä jo ajoissa eduskunnalle ehdotus meidän ryhmämme taholta tehdyn ehdotuksen mukaisesti. — Pyydän tässä yhteydessä huomauttaa, että sama porvarien väärinselitys näkyy esiintyvän myös erityisesti suomettarelaisessa sanomalehdistössä. Ehkä ed. Virkkunen tekee hyvin ja vie terveiset Suomettaren päätoimittajalle (Vasemmalta: Hän on itse se!) ja samoin valtioneuvos Danielson-Kalmarille, ettei pidä selittää asioita suorastaan totuudenvastaisesti.

Ed. Schybergson: Jag afstår.

Ed. Alkio: Minun mielestäni senaattori Arajärven selostus siitä, mihin niitä 25 miljoonaa tarvittaisiin, joitten päättämisestä tässä on kysymys, on niin selvä, että se on riittävänä selityksenä myös siihen, mitä ed. Kuusinen äskeisessä lausunnossansa tarkoitti, joten minun mielestäni eduskunnalla ei ole muuta päätettävää kuin yksinkertaisesti tämän 25 miljoonan myöntämisestä.

Ed. Kuusinen: On se vähän eri asia, jos herra senaattori täällä sanoo, että rahoja tarvitaan niihin ja niihin tarpeisiin, tai jos eduskunta, myöntäessään varat, sanoo, ettei niitä saa käyttää muihin kuin näihin ja näihin tarpeisiin. Hallitus on toisessa tapauksessa sidottu, toisessa se ei ole sidottu. Mutta jos näin avoimella valtuudella varoja myönnetään, voi senaatti käyttää rahoja vaikka mihin muihin tarkoituksiin.

Ed. Arajärvi: Sen johdosta, että ed. Kuusinen mainitsi minun sivuuttaneen ed. Mannerin aloitteen jälkimäisen osan, niin olkoon sanottu, että minä en sitä sivuuttanut, vaikka minä en katsonut olevan käytännöllistä siitä mainita sillä tavalla, että siitä olisi täällä viritetty keskustelu. Minä nimittäin mainitsin, että hallitus on tekevä esityksen tilapäisen lainan ottamisesta silloin, kun se tulo- ja menoarviota käsitellessään pääsee selvyyteen siitä, kuinka suuri se laina tarvitaan, jolla myös peitetään tällä kertaa tarvittava laina ja moniaita muita menoja. Jos eduskunta myöhemmin asian esille tullessa tahtoo hyväksyä tämän mainitun kohdan, niin ei sekään toimenpide, jota siinä esitetään, voine tapahtua missään muussa yhteydessä kuin siinä yhteydessä, jossa tutkitaan todella kaikki valtion tarpeet tätä vuotta varten ja jonka tutkimuksen tuloksena on 1917 tulo- ja menoarvion hyväksyminen. Jos minä olen väärin ymmärtänyt ed. Mannerin tekemän ehdotuksen tässä suhteessa, sille minä en mitään mahda, mutta siitä saadaan myöhemmin kuulla, mikä sen aloitteen takana lienee.

Ed. Wuorimaa: Ydinkysymys tässä minun mielestäni on se, että valtio on velkaa ja että on kysymys velan maksusta. Valtio on velkaa rautateiden palveluskunnalle ja rautatievirkamiehille ja kaikille niille liikkeille, joilta rautatie on ottanut tarpeita sen oman ilmoituksen mukaan 8 miljoonaa markkaa. Se on velkaa virkamiehille virastoissa vissin summan, se on velkaa ulkomaille ja niille, jotka ovat antaneet lainaa Suomen valtiolle vissin summan. Se on lisäksi velkaa niille, jotka ovat oikeutetut saamaan eläkkeitä, ja velkaa valtion työmiehille. Nämä kaikki perustuvat semmoisiin päätöksiin, jotka ovat ennen päätetyt ja lainvoiman saaneet. Tässä on kysymys vain velan maksusta ja tämän velan maksuksi on ehdotettu, että otettaisiin laina. Voitaisiin ajatella, että valtiopäivät muulla tavalla

hankkisivat rahoja. Sentähden minä olen samaa mieltä, kuin ed. Lagerlöf, että tässä ei ole kysymys oikeastaan varsinaisen semmoisen lainan ottamisesta, jota valtiopäiväjärjestys edellyttää, vaan yksinkertaisesti velan maksusta.

Ed. Ståhlberg: Jo valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä ja ainakin valtiovaraintoimituskunnan päällikön lausunnosta on käynyt selväksi, että se luotto, joka nyt on ehdotettu hyväksyttäväksi, on tarpeen välttämättömiin valtion menoihin, menoihin, jotka suureksi osaksi ovat jo maksettaviksi langenneet tämän kuun 1 päivänä ja joita valtiovarojen puutteessa ei ole voitu suorittaa. Sosialidemokraattien ehdotuksen mukaan tulisi mahdolliseksi heti suorittaa ainoastaan kaksi menoerää: valtion palveluksessa olevien työläisten palkat ja hätäapumenot. Mutta ilmeistähän on, ettei valtio voi tulla toimeen vain tämänlaatuisilla menoilla; sillä on jo suorastaan maksettaviksi langenneita velkoja, korkoja valtiolainoista, maksettavia tuhansille eläkkeensaajille ja virkamiehille ja kymmenilletuhansille palvelusmiehille. Ja sen lisäksi tulevat monet muut menot, joita alituiseen valtion toiminnassa ilmestyy. Tällaisten menojen suorittaminen on valtion velvollisuus, ja sekä hallituksen että eduskunnan velvollisuus toimia niin, että valtio voi tämän velvollisuutensa täyttää. Sellaisena aikana, jolloin Suomen kansa pyrkii itsenäiseksi ja jolloinka sen eduskunnankin pitäisi näyttää, että tämä kansa on kykenevä kannattamaan itsenäistä valtioelämää, ei eduskunta voine alentaa Suomen valtiota ja valtiotaloutta sellaiseen alennustilaan, jollaisessa se ei ole ollut pahimpina sortoaikoinakaan. Otaksun, että eduskunta katsoo välttämättömäksi kolmannessa lukemisessa hyväksyä puheenaolevan valtiolainan ottamisen.

Ed. Nevanlinna: On tietysti aivan turhaa puhua siihen suuntaan, että muka hallitus, jos nyt esillä oleva laina myönnetään, voisi käyttää näitä varoja ehkä mielivaltaisesti tarkoituksiin, joita eduskunta ei hyväksyisi. Ne tarpeet, jotka valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ilmoitetaan ja joista raha-asiainpäällikkö on tehnyt tarkemmin selkoa, ovat kaikki välttämättömiä. Mikään hallitus ei voi jättää mitään niistä suorittamatta, ja toiselta puolen nämä tarpeet myöskin vievät koko tämän summan, siitä ei jää sen lisäksi mitään. Hallituksella ei aivan yksinkertaisesti ole mitään mahdollisuutta käyttää näitä varoja tarkoituksiin, jotka olisivat eduskunnalle tuntemattomia.

Muuten herrat vasemmistossa eivät ole nähtävästi käsittäneet minun aikaisempaa lausuntoani. Olen tahtonut siinä ainoastaan alleviivata sitä seikkaa, että nyt on kysymyksessä varojen hankkiminen tarkoituksiin, joiden suorittamatta jättäminen ei voi laillisesti tapahtua. Jokainen teko, joka estää valtiota suorittamasta nyt kysymyksessä olevia menoja, on lainvastainen teko.

Ed. Hänninen-Walpas: Nyt käsiteltävänä olevan asian ollessa viime kerralla esillä osoitettiin meidän taholta, että ne eri hallitukset, joita Suomessa oli ollut, olivat mielivaltaisesti, eduskuntaa kuulematta hoitaneet maan raha-asioita ja että sen hoidon tuloksena oli nykyinen tukala tila. Niinkuin tässäkin istunnossa on käynyt selville, tulevat sen kurjan hoidon takia ehkä suuret joukot Suomen kansalaisia kärsimään todellista nälänhätää. Kun porvarilliset hallitukset itse ovat syypäitä tähän tilaan, kuinka siis ed. Ståhlberg kehtaa nousta väittämään, että tämä tila on eduskunnan luoma. Eihän eduskunta ole luonut sitä ainakaan viime valtiopäivillä; viime valtiopäivillä, jolloin oli sosialidemokraattinen enemmistö, koetettiin päinvastoin pelastaa maa moisesta tilasta. Siellähän aiottiin säätää laki suurten tulojen verottamisesta, ja jos se laki olisi saatu valmiiksi ja käytäntöön, olisi epäilemättä valtio saanut niin paljon varoja, ettei tällaista pulaa, kuin nyt, olisi tullut. Viime kerralla myös mainittiin, että porvarilliset valtiomiehet olivat toimittaneet viimeisen eduskunnan hajalle myös sentähden, että tuo laki saataisiin estetyksi voimaan tulemasta. Minun ymmärtääkseni on sama peli nykyään käymässä. Koetetaan valtiolainalla pelastaa asema, päästä siitä toistaiseksi. Mutta samaan aikaan uhataan porvarillisissa lehdissä, että tämäkin eduskunta hajoitettaisiin; ehkä hajoitus tulisi tehtäväksi ennenkuin tulisi lopullisesti hyväksytyksi laki suurten tulojen verottamisesta, joka olisi oikeistolle epämieluinen. Ehkä maalaisliittolaiset saataisiin jollakin tempulla yhtymään oikeistoon, että tämä eduskunta on hajoitettava. — Minä pyytäisin lausua hallituksen täällä olevalle edustajalle terveiset, että hänen tulisi esittää riittävät uudet veroesitykset eduskunnalle eikä uuden valtiolainan ottamista. Jos pelkillä valtiolainoilla ratsastetaan, niin Suomi tulee pantatuksi suurkapitalistisille lainanantajille, kun sen sijaan järkevä raha-asiain hoito vaatisi, että suurkapitalisteilta otettaisiin varoja valtiolle ja vältettäisiin valtiolainaa.

Ed. Alkio: Tietysti ei tämä asia jatketulla keskustelulla parane. Mutta minun on vain viimeisen puhujan lausunnon johdosta huomautettava siitä, että Suomen valtion raha-asioita ei ole

saatu porvarillisen politiikan vuoksi siihen tilaan, missä ne nykyään ovat. Suureksi osaksi on siihen ollut syynä sosialidemokraattinen liike, joka on aiheuttanut Suomen valtiolle sellaisia menoja, että nyt ollaan tällaisessa pulassa. Se ryhmä, jota minulla on kunnia täällä edustaa, ei ensimäisenä tarvitse valtion varoja ja se siis tulee viikon, pari, useampiakin viikkoja toimeen ilman sitä, jos ei tätä valtiolainaa myönnetäkään. Mutta me asetumme sille kannalle, että jokaisen on maksettava velkansa, varsinkin sellainen velka, joka jo on langennut maksettavaksi. Jos Suomen valtio nyt, kun se valmistuu itsenäiseksi, ensimäisenä täällä sen korkeimmassa hallintopaikassa, eduskunnassa, päättää, että se ei maksa velkojansa, jos tämä on sen ensimäinen teko, olen vakuutettu siitä, että sosialidemokraatit, jotka tämän jälkeen saavat hallituksen vastuulleen tässä maassa, sen jälkeen, kun nykyinen hallitus on kaadettu, eivät kykene siitä asemasta vastaamaan. Sen vuoksi ehdotan, että ilman keskustelua jatkamatta, yksimielisesti päätetään tämä laina myönnettäväksi.

Ed. Kuusinen: Tulen äänestämään tämän lainan myöntämistä vastaan. Pyydän huomauttaa, onko nyt herroille tarpeen ihan loppuun asti ylläpitää tuota väärää selitystä, että sosialidemokraattinen ryhmä tahtoisi kieltää nämä varat valtiovelkain maksulta ja muilta välttämättömiltä tarpeilta. Jos asema semmoiseksi kerran tulee, se on eri asia, mutta nyt ei ole semmoista ehdotettu. Herra Ståhlberg ja herra Alkio yhä vielä vaan jamaavat sitä samaa, vaikka on huomautettu heille, että meidän puolelta on tehty ehdotus, joka sisältää, että tehköön hallitus vielä uudenkin pyynnön sen 20 miljoonan markan lisäksi, vielä uudenkin valtiolainan ottamisesta noihin aivan välttämättömiin tarpeisiin, ei se ole kyllä hyvää politiikkaa, mutta jotta pästään tämän hetken yli. Miksi ei hallitus tahdo sitä tehdä? Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä näyttää olevan valmis sen hyväksymään, kun vain siinä mainitaan täsmällisesti ne tarkoitukset, mihin sitä käytetään, niin että hallitus ei saa sitä käyttää kansalle vahingollisiin tarkoituksiin. Nythän te voitte jättää tästä näihin välttämättömiin tarpeisiin käyttämättä ja käyttää sitä vaikka jonkunlaisten, ties minkälaisten, järjestyskaartienne ylläpitämiseksi, joiden ylläpitäminen on teidän ohjelmassanne ensimäisenä numerona. Teidän pitää sitoa tuo varain käyttö kansalle hyödyllisiin tarkoituksiin. Semmoisia varoja ei kai eduskunta tule hallitukselta kieltämään, sillä ei tässä ole kysymys tämän hallituksen kukistamisesta, vaan on kysymys, että se ei saa väärin käyttää valtion varoja.

Senaattori Kallio: Tässä jo senaattori Arajärvi nimenomaan luetteli aivan seikkaperäisesti 24,450,000 markan määrään sellaisia menoja, jotka valtion pitää lähimmässä tulevaisuudessa maksaa. Niiden joukossa on muun muassa 4 ½ miljoonaa markkaa lainojen vuotuismaksuja ja korkoja. Suurin osa tästä summasta menee kuitenkin työpalkkoihin. Tähän laskelmaan eivät kumminkaan sisältyneet ne runsaat menot, joita täytyy käyttää saadakseen elintarvekysymyksen onnelliseen ratkaisuun, jos mieli saada elintarpeita tähän maahan. Nekin ovat nopeasti tehtäviä kauppoja, milloin tavaraa tarjolla on. On ollut jo näinä päivinä tapauksia, että on muun muassa kieltäydytty laittamasta suurta määrää riisiä tähän maahan, ellei hallitus olisi hankkinut maksua eräästä toisesta kaupasta, joka oli jo varemmin tehty. Täällä on myös mainittu siitä, että hallitus ei ole antanut esityksiä uusien verojen kantamisesta. Niiden esitysten joukossa, joita äsken kuusitoista eduskunnalle jätettiin, oli muun muassa kolme sellaista esitystä, ja niiden joukossa puhujan mainitsema suurten tulojen vero. Minun nähdäkseni senaattori Arajärvi on verrattain tarkasti ja seikkaperäisesti osoittanut ne menot, mihin tämä luotto tarvitaan, vieläpä osoittanut, että edes näillä 25 miljoonalla markalla ei hallitus menestyksellisesti voi selviytyä lähimmistä tarpeista.

Ed. Ingman: Sen selvityksen jälkeen, minkä on antanut ensin valtiovarainvaliokunta ja sitten valtiovaraintoimituskunnan päällikkö, ei mielestäni voida puhua varojen myöntämisestä hallitukselle avoimella valtuudella. Annetusta selvityksestä käy ilmi sekä mihin tarkoituksiin varat tarvitaan, että myöskin, niinkuin on huomautettu, että ne tarvitaan niin tarkkaan näihin tarkoituksiin, ettei jää yli vapaasti käytettäväksi yhtään mitään. (Vasemmalta: Oletteko varmat?) Varat tulevat tosiasiallisesti myönnetyksi määrättyihin tarkoituksiin ja vasemmisto tietää, mitkä ne tarkoitukset ovat. (Vasemmalta: Mitkä ne ovat?) Siitä huolimatta näyttää siltä, että vasemmisto aikoo kieltää nämä varat. Syyn siihen on vasemmisto myös ilmoittanut selvästi, ei tässä istunnossa, mutta kirjelmässä, joka on lähetetty eduskuntaryhmille ja joka on ollut myös julaistuna „Työmies"-lehdessä. Vasemmisto aikoo tällä tavoin koettaa kiristää itselleen valtalain vahvistamisen. Mainitsemassani kirjelmässä, joka on julkaistu viime perjantain „Työmiehessä", sanotaan nimenomaan näin: „Niinkauan kuin tätä ei ole tapahtunut — edellä puhutaan valtalain vahvistamisesta — ja niin kauan kuin siis on syytä pelätä, että edellämainittua perustuslakia syrjäyt-

tämällä — eikä sitä laillisessa järjestyksessä muuttamalla — tahdotaan luovuttaa jollekin valtionhoitajakunnalle tahi senaatille niitä oikeuksia, jotka mainitun lain mukaan kuuluvat eduskunnalle, ei sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä katso voivansa luottaa nykyiseen senaattiin eikä sitä kannattavain porvarillisten eduskuntaryhmien politiikkaan siinä määrin, että saattaisi myöntää senaatin käytettäväksi varoja avoimella valtuudella, se tahtoo sanoa ilman, että samalla joka kerta erikseen tarkoin harkitaan ja määrätään, mihin tarkoituksiin on välttämätöntä valtion varoja käyttää ja minkä verran kuhunkin. Tämä koskee myöskin siihen valtiolainapäätökseen suostumista, joka nyt on toisessa lukemisessa tullut hyväksytyksi: ennen niinsanotun valtalain suotuisaa ratkaisua emme voi tähän valtiolainapäätökseen suostumustamme antaa." Se on siis ehto; tarkoitus on saada enemmistö hyväksymään valtalaki. Vasemmistolla näkyy olevan se käsitys, että porvaristolla on sellainen hätä, että se saadakseen hallitukselle rahoja menee mihin tahansa. Mutta minä luulen, että vasemmisto siinä erehtyy. Minulla on se käsitys, että porvarit kestävät tämän rahapulan aivan yhtä hyvin kuin ne, joiden puolesta vasemmistolaiset puhuvat. Siitä, jos nyt kielletään varoja, tulevat kärsimään kaikkein pahimmin vähäväkiset, ne tuhannet vähävaraiset, jotka ovat valtion palveluksessa, jotka ovat jo jääneet ja yhä jäävät palkkaansa vaille; rautatien lukuisa palveluskunta, virastojen palveluskunta, pikku eläkkeennauttijat ja muut sellaiset. Heillä ei ole mitään säästövaroja; heille merkitsee muutaman päivän tai jonkun viikon viivytys paljon. Heille se jotakin merkitsee, jos, niinkuin nyt olen kuullut, esimerkiksi sairaalain täytyy lopettaa toimintansa; olen myöskin kuullut, että esimerkiksi senaatin kirjapainon työväki tekee lakon, kun se ei saa maksua töistään.

Mielestäni näyttää siltä, kuin vasemmisto itse olisi tuntenut, kuinka se astuu omien valitsijainsa varpaille tällä menettelyllä. On täytynyt heidän harhaanjohtamisekseen laatia jonkunlaista silmäruokaa. Muuksi minä en voi käsittää sitä esitystä, jonka ed. Manner on tehnyt ja joka myöhemmin tulee käsiteltäväksi, jossa ehdotetaan 20 miljoonan markan myöntämistä erinäisten työläisten palkkojen suorittamiseen sekä työttömyyden lieventämistä varten tarpeellisten kiireellisimpien uusien töiden alkamiseen. Onhan nimittäin selvää, että yksinomaan tällaisiin tarkoituksiin, jos valtion muut suoritukset jäävät maksamatta, ei voida varoja myöntää. Sen ymmärtävät kyllä nekin, jotka joutuvat tästä varojen kieltämisestä pahimmin kärsimään. Minä en voi päästä siitä käsityksestä, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä nyt leikkii suurta politiikka vähäväkisten kustannuksella, nälkäisten, sairaiden, vanhusten, lasten kustannuksella. Ne ne ovat, jotka tästä politiikasta joutuvat kärsimään. (Vasemmalta: Ingmanin politiikasta.)

Mutta asialla on toinenkin puolensa. Täällä kielletään myöskin tällä kertaa varoja valtion velkojen korkoihin ja vähennyksiin. Täytyy kysyä, mihin tämä johtaa. Vasemmiston taholta on kuultu sanottavan, että porvarit tulisivat vaikeuttamaan heidän hallituksensa — silloin oli kysymys „punaisen hallituksen" asettamisesta — yritystä saada maan raha-asiat järjestetyksi. Mutta luuleeko joku, että tällaisella menettelyllä, kun tehdään valtiolle mahdottomaksi suorittaa lailliset ja riidattomat menonsa, herätetään luottamusta rahamaailmassa! Tänne taitaa tulla pian esityksiä uusista suurista lainoista. Minä olen kuullut, että elintarveasiain järjestämistä varten tarvittaisiin laina, joka menee toiselle sadalle miljoonalle. Suomen Pankin aseman vahvistamista varten otettavasta suuresta lainasta olen myöskin kuullut puhuttavan. Kulkulaitosrahaston vahvistamiseksi tarvittavasta lainasta on mainittu j. n. e. Sillälaillako eduskunta aikoo valmistaa rahamaailmaa suotuisasti antamaan näitä lainoja, että eduskunta ei anna varoja lainojen korkoihin ja muihin suorituksiin, jotka ovat ehdottomasti maksettavat?

Se tie, jolle eduskunnan vähemmistö, joka muodostaa enemmän kuin kolmannen osan eduskunnasta ja jonka hallussa siis tämä asia on, nyt aikoo kulkea, on minun nähdäkseni selvä laittomuuden tie. Jos kielletään varoja valtion välttämättömiin menoihin, niin sillä asetutaan lain ulkopuolelle. On tosiaan surullista, jos pitää todeta, että lainsäätäjä asettuu itse lain ulkopuolelle. Luulen, että tällainen menettely ei käy kauvan, vaan että vasemmistö itse tulee jotenkin pian huomaamaan sen aivan mahdottomaksi. Sentähden antaisin vasemmistolle sen neuvon — vaikka minä kyllä tiedän, että sille ei siellä suurta arvoa anneta — että olisi paras nyt jo astua ainoalle oikealle tielle, nimittäin antaa varoja niihin välttämättömiin menoihin, mitkä valtiolla nykyään on. Valtion täytyy täyttää lailliset sitoumuksensa. Valtion täytyy raskaana aikana huolehtia varsinkin niistä vähäväkisistä, jotka ovat valtiosta ja valtionvaroista riippuvia. Valtion velvollisuus on myöskin pitää avoinna mahdollisuus saada vastaisuudessa luottoa. Kun otan tämän kaiken huomioon, niin mielestäni ei voi olla epäilystäkään siitä, että on äänestettävä tämän valtiolainan myöntämisen puolesta.

Ed. Ståhlberg: On aivan oikein, että valtiotaloutta ei voida rakentaa yksistään valtiolainoihin. Sen lisäksi tarvitaan ehdottomasti myös tehokasta verotusta. Mutta vero on ensin säädettävä, sitten se on kannettava, ennenkuin siitä saadaan varoja menojen suorittamiseen. Mutta ei vero yksistään riitä, nykyään tarvitaan sen ohella valtioluottoa, valtiolainain ottamista. Mutta sillä ehdotuksella, joka sosialidemokraattiselta taholta on tehty valtiolainasta, ei myöskään nykyhetken tarvetta saada tyydytetyksi. Senkin asian täytyy ensin mennä senaattiin, siellä on valmistettava esitys, sitten se on eduskunnassa valiokunnassa käsiteltävä ja eduskunnassa käsiteltävä kolmessa lukemisessa. Mutta nyt on jo muutamia päiviä Suomen valtio ollut todellisesti vararikkotilassa, kun se ei ole kyennyt suorittamaan maksettaviksi langenneita juoksevia menojansa. Jokainen päivä, joka edelleen tätä tilaa jatketaan, on vältettävä, eikä tästä tilasta voida nyt tällä hetkellä päästä muuten kuin siten, että hyväksytään se valtiolaina, joka nyt on valmis päätettäväksi.

Ed. K. Manner: Valtiovarainvaliokunnan mietintö osoittaa, että Suomen valtion raha-asiat ovat rappiotilassa. Senaattori Arajärven lausunto on täydentänyt sitä kuvaa. Se rappiotila ei ole peräisin viime viikoilta eikä vallan viime kuukausiltakaan. Se johtuu siitä tavasta, jolla valtion raha-asioita on hoidettu koko sodan aikana. Se senaatti, jossa jäseninä oli venäläisiä amiraaleja ja kenraaleja ja muun muassa suomettarelaisia isänmaallisia miehiä, se hoiteli valtion raha-asioita omin päinsä ja majesteetti Nikolai II:sen avulla vapaasti. Ei kutsuttu valtiopäiviä moniin vuosiin kokoon. Eduskunta ei ollut tilaisuudessa antamaan sitä apuansa niiden asioiden korjaamiselle, jonka se olisi voinut antaa ja jonka sen olisi tullut antaa sekä estää hallitusta hoitelemasta niitä asioita niinkuin konkurssiin menevä mies hoitelee omiansa. Sitten vihdoin eduskunta kokoontui viime kevännä. Se ei saanut kuitenkaan tehdä niin kauvan työtänsä valtion raha-asioiden korjaamiseksi, kuin sen eduskunnan enemmistö olisi tahtonut ja Suomen kansan valtavat joukot olisivat toivoneet. Se estettiin siitä työstänsä juuri silloin, kun se olisi voinut valtion raha-asioiden turvaamiseksi ja rappiotilan korjaamiseksi jotain tehdä. Porvaristo Suomessa suurella mielihyvällä katsoi ja näki, että sille eduskunnalle niin tapahtui. Ne eivät silloin osanneet aavistaa, että heidän mielihyvänsä sitä eduskuntaa vastaan tapahtuneiden hyökkäysten johdosta tulisi heille itsellensä aikaa myöten sangen raskaaksi ja katkeraksi. Nyt näette, missä ollaan. Ed. Arajärvi sanoi, että valtion rahasto on jotakuinkin tyhjä, luetteli monenmonituisia tarpeita, joihin tarvitaan miljoonia. Ed. Alkio ja senaattori Kallio todistelivat perässä, että niin on asia. Minäkin olen valmis uskomaan, että senaattorien Kallion ja Arajärven luettelemat tarpeet ovat sellaisia, jotka tarvitsisi tyydyttää, useimmat niistä hyvin pikaisesti. Me tarjosimme teille viime istunnossa tilaisuutta lainan saantiin nyt tämän ehdotuksen perusteella, kuitenkin niin, että varat osoitettaisiin määrättyihin tarkoituksiin. Te hylkäsitte sen ehdotuksen. Sen hylkääminen ei merkitse mitään muuta, kuin että te tahdotte avonaisella valtuudella rahat. Siihen me emme tällä kertaa tahdo suostua — taikka olisimme taipuvaiset vastoin mielipidettämme sellaiseenkin nyt tällä kerralla suostumaan, jos te herrat tahtoisitte toiselta puolen osoittaa myöskin haluavanne käydä vastaan. Me olemme ilmoittaneet teille ehtona siihen, että saisitte tämän lainan avonaisella valtuudella, sen, että te tahdotte myötävaikuttaa kansanvallan turvaamiseksi tässä maassa. Teille on annettu aikaa miettiäksenne sitä vastausta. Te ette ole antaneet vielä ainakaan myönteistä. Se kansanvallan perustuslain voimaansaattamista koskeva esitys, jonka hyväksyminen asian tällä kertaa voisi teidän toivomallenne uralle viedä, ei ole tullut tässä istunnossa vielä esitellyksi. Tuleeko se myöhemminkään, en tiedä.

Useat porvarillisista puhujista ovat lausuneet, että ei ole mitään syytä pelätä sitä, että näitä nyt pyydettyjä 25 miljoonaa käytettäisiin muihin tarkoituksiin, kuin juuri niihin, joista senaattori Arajärvi ja eräät muut ovat puhuneet. Minkäänlaista vakuutta siinä suhteessa ei ole. Päinvastoin on syytä pelätä, että niin tehtäisiin. Herra Setälän senaatti, joka tässä loppukesän oli toimessa, sehän menetteli raha-asioissa, kuten on sanottu, laittoman omavaltaisesti. Teidän keskuudessanne näyttää olevan se tendenssi, että pitääkin niin menetellä. Tämänpäiväisessä Suomettaressa kirjoittaa professori Danielson-Kalmari, että maan hallituksen ja eduskunnan porvarillisen enemmistön tulee menetellä valtion raha-asioita hoitaessaan välittämättä ollenkaan eduskunnan vähemmistöstä, se tahtoo sanoa, menetellä niin, ettei valtiopäiväjärjestyksen tällaisissa tapauksissa säätämää määräenemmistöä tarvitsisi noudattaa. Tähän samaan tähtää minun mielestäni myös ed. Lagerlöfin lausunto. Nämä seikat, herrojen Danielson-Kalmarin ja Lagerlöfin mielipiteet, viittaavat siihen, että porvarillisella taholla ollaan valmiita selittämään lakia, vääristelemään sitä niinkuin heille itselleen parhaaksi näyttää. Käykää sille tielle, niin te joudutte liukkaalle polulle, niin liukkaalle,

että pelkään teidän kaatuvan siihen ja lyövän otsanne säpäleiksi.

Minäkin puolestani olen sillä kannalla, että tätä nyt pyydettyä lainaa ei ole myönnettävä. Tulen äänestämään sen myöntämistä vastaan. Syyt ovat ensiksikin se, että lainaa ei ole määritelty silloin, kun tilaisuus olisi ollut, määrättyihin tarkoituksiin, toiseksi se, että te porvarilliset ette ole tahtoneet „ostaa" tätä avointa lainaa itsellenne sillä, millä te sen voisitte ostaa.

Senaattori Arajärvi: Ed. Mannerin lausunto ei anna vähintäkään mahdollisuutta olla epätietoinen, kuinka hän tahtoisi ja soisi asiain tässä maassa kulkevan. Mutta mitä tulee ensinnä siihen, mitä hän sanoi, että täällä on pyydetty avoimella valtakirjalla rahoja hallituksen käytettäväksi, niin sehän ei pidä paikkaansa. Kysymys on täällä asetusten ja lakien mukaisten menojen peittämisestä ja erääntyneitten maksujen suorittamisesta ja sen jälkeen on kysymyksessä täällä hätäaputöiden suorittaminen. Missä ne suoritetaan, minkänimiselle henkilölle ne suoritetaan ja kuinka suurissa erissä ne suoritetaan, sitä luullakseni ei ed. Manner enempää kuin kukaan muukaan kuolevainen osaa määritellä eikä hänenkään alotteensa siitä mitään tiedä. Eikä liioin hänen alotteensa tiedä mitään siitä, kuinka monella miljoonalla markalla on elintarpeita ostettava, mitä on ostettava, onko ostettava huomenna vai onko ostettava ylihuomenna. Tällaisissa tapauksissa on kauppa tehtävä silloin, kun se voidaan, mutta sen luontoisia kauppoja, kuin ed. Manner arvelee täällä pitävän tehdä sosialistien ja porvarien välillä, ei ainakaan ole Suomen nykyinen hallitus välittämässä. Suomen nykyinen hallitus pyytää hoitaa kansakunnan yhteisiä raha-asioita, ei hoitaa enempää ed. Mannerin ryhmäkunnan raha-asioita ja niiden raha-asioita, joita heidän takanaan on, eikä liioin porvarien raha-asioita, vaan päästää Suomen kansakunnan ja Suomen valtion siitä tilanteesta, jossa se nyt on. Ja niinkuin minä puolestani jo olen huomauttanut, minä en pidä ollenkaan hedelmällisenä keskustelua siitä, kuinka tähän tilanteeseen on jouduttu, josta ed. Manner haluaisi keskustelun käyvän. Nyt pitää olla keskustelu siitä, kuinka tästä tilanteesta päästään ulos, ja se on yhteinen asia ed. Mannerille miehineen ja porvareille ja Suomen hallitukselle myöskin.

Ed. Nevanlinna: Pyysin puheenvuoroa huomauttaakseni jokseenkin samaa kuin ed. Ståhlberg viimeisessä lausunnossaan. Vasemmistolaisten taholta tuodaan esiin, kuinka he muka ovat valmiit myöntämään rahat, kunhan vaan hallitus tekee esityksen, jossa se tarkoin ilmoittaa, mihin tarkoitukseen ne tarvitaan. Täällähän on jo lakkaamatta huomautettu, että nämä tarkoitukset ovat jo ilmoitetut ja tunnetut. Valtiovarainvaliokuntakin on yksimielisessä mietinnössään ollut selvillä siitä, että tarkoitukset tällä kertaa ovat tunnetut. Mutta kyllä kai hallitus olisi hyvin valmis antamaan vaaditun esityksen, olisi kai ollut valmis alunpitäen viemään asiat sillä tapaa. Mutta asiahan on nyt niin, että nyt ei ole tilaisuutta uhrata sitä viikkokautta, joka vähintään on tarpeen, ennenkuin rahoja sillä tavalla saadaan. Nyt tarvitaan rahat heti, muuten tekevät herrojen sosialidemokraattien edustettavat taas uusia lakkoja.

Ed. Schybergson: Det är icke första gången herr Manner serverar oss med uttrycket: Nikolaj II:s och amiralernas regering. Han tyckes icke hafva alltför riklig tillgång på uttryck och han får därför lof att upprepa sig då och då. Herr Manner anser att herr Setäläs regering var en omedelbar fortsättning af amiralsregeringen, men han glömmer alldeles att däremellan fanns en regering, som vi kallade herr Tokois. Jag skyller alls icke den Tokoiska regeringen för finansernas dåliga tillstånd, ty, såsom jag i annat sammanhang framhållit, är det kriget och sist och slutligen revolutionen i Ryssland, som fört allt detta elände med sig. Skulle kriget hafva slutat för ett år sedan, hade vi icke kommit i sådana svårigheter som nu. Hvarken herr Tokoi eller herr Manner eller någon annan kan skyllas därför. Den Tokoiska regeringen ansåg sig kunna taga krediter på många tiotalmiljoner i anspråk utan att alls meddela sig med landtdagen, oaktadt landtdagen då pågick, och jag vill icke förtänka den att den så gjorde. Öfver hufvud taget är denna fråga om de tillfälliga krediterna en helt och hållet ny fråga i vårt land, ty allt sedan slutet af 1860-talet ha landets finanser varit i det goda skick, att det aldrig varit fråga om att icke nödig kassatillgång skulle hafva funnits. Sådana tillfälliga krediter ha öfver hufvud taget alls icke kommit i fråga, och därför förstår jag mycket väl, att hela begreppet är något oklart. De tillfälliga krediterna kommo i fråga för 50 år sedan, då vi också hade nöd i landet och då Johan Wilhelm Snellman å finansexpeditionens vägnar skref på växlar såsom den nuvarande regeringen gjort det. Men sedan dess har sådant icke behöft komma i fråga förrän nu. Då uppstår spörsmålet: äro sådana tillfälliga krediter för ändamål, som redan äro afgjorda eller ound-

vikliga, öfver hufvud taget af den art, att regeringen icke kan taga dem i anspråk utan att alls därom inhämta landtdagens begifvande? Tokois regering var af den meningen, att det icke behöfdes. Nu då landtdagen har öfvertagit regeringsmakten, får senaten väl lof att träda i ett annat förhållande till den, ungefär som då senaten i tiden hos monarken hemställde om att få taga upp en tillfällig kredit. Jag för min del håller alldeles bestämdt på att, liksom man i privata affärer gör skillnad mellan tillfälliga krediter och stående lån, så tänker man sig alltid, då man talar om ett statslån, att det är upptaget åtminstone för ett år eller två och icke såsom ifrågavarande kredit skall regleras redan genom första budget. En tillfällig kredit af denna art, som sålunda icke rätteligen bör benämnas statslån, prejudicerar ingen. Landtdagen har vid anslagens beviljande och vid budgetens uppgörande fullt fria händer. Den får i skatteväg hopbringa så stor del af det erforderliga beloppet som den finner nödigt, och är i tillfälle att likaledes begränsa de verkliga statslånen, till hvilka belopp den finner lämpligt. Jag förstår, att man i fråga om den juridiska tolkningen af landtdagsordningen i denna del kan vara tveksam, medgifver att icke heller jag till en början hade kommit att tänka på att här i själfva verket icke föreligger fråga om ett statslån i den mening landtdagsordningen förutsätter, utan om en sådan kredit, som regeringen alltid förut tagit i anspråk utan att därom höra landtdagen, om också beloppen till följd af tidsförhållandena nu hafva ökats i en grad, som man förr icke kunde tänka sig.

Ed. Pennanen: Ihmetellen joutuu maaseutuedustaja kuuntelemaan tuollaista keskustelua, joka tänä iltana on tapahtunut. Tietääkseni on Suomen kansan keskuudessa vielä se nähtävästi jo vanhentunut käsitys, että jokaisen on pidettävä sanansa ja, mikäli mahdollista, maksettava velkansa. Se on yksityisessä elämässä sillä tavalla ja tottakai valtion täytyy noudattaa samaa periaatetta. Mielestäni on vallan turhaa väitellä tässä yhteydessä siitä, kuka on syyllinen siihen, että Suomen valtio on rahapulassa. Mahdollisesti onkin asia sillä tavalla, että pula on enemmän tilapäistä laatua. Minä en ainakaan tiedä, että Suomen valtion ráha-asiat olisivat todella perikadon ja rappion partaalla. Mutta tosiasia on se, että tilapäinen rahapula on olemassa. Mistä se on aiheutunut, se ei tässä yhteydessä, niinkuin sanoin, ratkaise asiaa. Ratkaisevana on ja pysyy se, että on olemassa määrättyjä menoja, joita valtion on ehdottomasti suoritettava ellei se tahdo käydä huonosta maksajasta, niin huonosta, että se kyllä voisi, mutta ei tahdo maksaa mitä sen tulee. Suomen kansan enemmistö, ja varmaan vasemmistonkin valitsijat eivät pidä siitä, että eduskunta, otettuaan käytettäväkseen korkeimman vallan, johtaa Suomen valtion sellaiseen alennustilaan. Turhaa on myöskin tässä puhua avoimesta valtuudesta. Sellaista ei itse asiassa ole. Vasemmiston taholta on myöskin sanottu, että hallituksen olisi ollut jätettävä eduskunnalle asiasta esitys. Äsken jätti hallitus joukon esityksiä eduskunnalle ja vasemmisto protesteerasi. Nyt on eduskunnan valtiovarainvaliokunta ottanut aloitteen ja nyt vasemmiston taholta sanotaan, että senaatin olisi ollut jätettävä esitys. Mielestäni on, vaikkakin tällä kertaa on kysymys verrattain pienestä erästä, asia periaatteellisesti tärkeä. Kehoittaisin eduskuntaa varomaan lähtemästä sille tielle, että itsenäinen Suomen valtio joutuisi semmoiseen asemaan, ettei kukaan voisi uskoa sille luottoa silloin, kun se sellaista tarvitsee.

Ed. Wrede: Man har blifvit van att höra åtskilligt från vänsterhåll, men någonting så oblygt som herr Manners förslag har jag ändå icke ännu hört. Ty hvad innebär detta förslag? Jo, det innebär, att landtdagens största parti skulle sälja sin medverkan till en laglig och nödvändig åtgärd för en förmån för partiet. Efter de förklaringar, som här afgifvits af finanschefen i senaten, är det uppenbart för hvar och en, att de ändamål, för hvilka nu ifrågavarande kredit begäres, alla äro fullt legitima, att dessa utgifter hvar och en äro nödvändiga utgifter, som det är statens skyldighet att utreda, och vid sådant förhållande är det också landtdagens oafvisliga skyldighet att bevilja dessa medel. Ingen representation är berättigad att under någon förevändning vägra sin medverkan till sådana utgifter som betalning af annuiteter på statens skuld o. s. v. Här sättes emellertid i fråga att en hel landtdagsgrupp såsom pris för sin medverkan för uppfyllande af en klar skyldighet uppställer vissa villkor. Jag är öfvertygad om att det bland öfriga grupper i lantddagen icke skall finnas en enda medlem, som går in på ett dylikt otillständigt köpslående. (Hyvä! Bra!) Det måste sägas klart ut, att något sådant får icke komma i fråga vid landtdagen.

Ed. K. Manner: Ed. Schybergson lausui, että niin sanottu Tokoin senaatti olisi menetellyt raha-asioita hoitaessansa omavaltaisesti. Mutta ed. Schybergson ei moittinut sitä siitä — hän sanoi nimenomaan, ettei hän tahdo moittia. Minä

en ollut viime valtiopäivillä valtiovarainvaliokunnassa enkä ole nykyäänkän, enkä tunne muutenkaan sen hallituksen rahapolitiikan yksityiskohtia. Eikä se vielä ole joutunut eduskunnan kaikinpuolisen käsittelyn alaiseksikaan, niin että minä puolestani en tahdo sanoa, onko ed. Schybergsonin väitteessä, että se on omavaltaisesti menetellyt, perää vai eikö. Mutta jos pitää paikkansa väite, että Tokoin hallitus on menetellyt raha-asioissa omavaltaisesti, niinkin omavaltaisesti kuin senaattori Setälän loppukesän hallitus, niin minä olen ensimäinen mies moittimaan sitä, enkä säästä ruoskaa, niinkuin ed. Schybergson.

Ed. Pennanen sanoi, että Suomen kansalla on semmoinen vanha tapa, että se maksaa velkansa ja että valtion asioissakin olisi noudatettava sitä periaatetta. Minä persoonallisesti kannatan tätä periaatetta, olen ylipäänsä pyrkinyt velkani maksamaan ja kehoittaisin muitakin tekemään samoin. Mutta porvaristo ylipäänsä ei ole juuri ollut sillä kannalla. Ei se ole nykyisten porvarillisten valtioitten eikä varakkaitten porvarien tapa. Tavallisesti, kun he tahtovat päästä veloistansa, niin tekevät — konkurssin. Ehkä tässä sentään ei tahdota konkurssiin pyrkiä.

Ed. Schybergson ymmärtääkseni tahtoi lausunnossaan tulla siihen, että eduskunta nyt käsittelee tätä asiaa keisarin ja suuriruhtinaan vallan käyttäjänä eikä eduskuntana. Sitä tietä ed. Schybergson, yhtymällä ed. Lagerlöfiin, tahtonee joutua siihen, että eduskunta voi hallitsijan valtaa käyttämällä päättää yksinkertaisella enemmistöllä tämän lainajutun. Se olisi kai sitä omavaltaista asiain hoitoa, johon ed. Schybergson väitti Tokoin hallituksen langenneen. Mutta koko se käsittelytapa, jonka alaisena asia on täällä jo ollut, osoittaa selvästi, että eduskunta on käsitellyt sitä Suomen kansan edustuslaitoksena eikä hallitsijan vallan käyttäjänä. Asia on ollut kahdessa käsittelyssä ennen, nyt kolmannessa käsittelyssä, ja valiokuntakäsittelyn alaisena ensin. Tämä osoittaa ihan riidattomasti, että niin kauvan kun teillä oli toivo, että asia menisi teidän toivomaanne suuntaan, te tahdoitte käsitellä sitä Suomen kansan eduskuntana, mutta kun teistä näyttää, että tie ehkä menee tukkoon, niin te vedätte hallitsijan kärpännahkaisen kaarun päällenne ja sanotte, että: päätetään tässä keisarina ja suuriruhtinaana. Se on rumaa muodon vaihdosta, vahingollista ja väärää. Mutta ehkäpä te enemmistönä semmoisenkin ruman teon voitte tehdä.

Ja lopuksi vielä sananen. Ed. Wrede nousi oikein korkeille siveellisyyden puujaloille, pani vastalauseensa ja moittien lausui, ettei hän ole koskaan niin huonoa ja alhaista mielipidettä kuullut, kuin sen, minkä minä äsken esitin, kun sanoin, että miks'ette tahdo „ostaa" tätä tavitsemaanne vapaata lainaa myöntämällä Suomen kansalle sen tunnetun kansanvallan perustuslain. No, kuinka nyt asioita katselee. Ed. Wreden mielestä minun ajatukseni oli ruma ja inhoittava. Mutta se verran kuin minä ymmärrän, niin ei esitykseni poikennut missään suhteessa parlamentaarisessa elämässä vuosikausia tässä maassa ja joka muussa maassa käytännössä olleista konikaupoista. Minä mielelläni en ylipäänsä kyllä konikauppoihin tahtoisi suostua. Mutta joskus näyttää siltä, että niihin on mukauduttava. Nyt teillä on hiton suuri hätä ja minäkin tahtoisin sitä auttaa. Mutta kuitenkin tahtoisin teidän tekemään sen vastapalveluksen, että annatte Suomen kansalle sen, mitä se tarvitsee, nimittäin julkiselle elämälle kansanvaltaiset perusteet. Jos se on teidän mielestänne rumaa, inhoittavaa ja liikaa, niin — olkoon menneeksi. Itsepä tiedätte, mitä teette.

Kun ed. Wrede lausui inhonsa siitä minun esittämästäni parlamentaarisesta konikaupasta, niin eräs sosialidemokraattinen edustaja kuului sanovan, että „ette te muuta ymmärrä". Ja taitaa siinä olla perääkin. Mutta, hyvät herrat, ei tämä tämmöinen parlamentaarinen etujen ostaminen toisella edulla, vastapalveluksen tekeminen vastapalvelusta vastaan, ei se teillekään niin vierasta ole. Koko parlamentaarisen elämänne aikana te olette keskenänne ja vasemmiston kanssa menetelleet samalla lailla ja niin teidän täytyy loppuun asti menetellä. Ette te siitä pääse. Ja, herra Wrede, ettekö te tiedä Suomen uusimmasta historiasta erästä kauppaa, jota minä sanon inhoittavaksi? Tiedättekö, millä lailla ostettiin aikanaan marraskuun manifesti? Myöntämälläkö sotilasmiljoonat? Keitä teistä oli mukana?

Ed. Hänninen-Walpas: Sosialistit ovat suostuneet myöntämään 20 miljoonaa markkaa määrättyihin tarkoituksiin. Porvarit tahtovat 25 miljoonaa. Sosialistit antaisivat nuo 25 miljoonaa, jos saisivat valtalain. Sosialistit aikovat siis 5 miljoonalla ostaa valtalain. Kun tiedetään, että porvarit ovat kansanvallan vihollisia, niin eivät ne tietysti niin helposta myy lakia, joka turvaisi kansanvallan tässä maassa perustuslaillisella lainsäännöksellä. Eivät edes maalaisliittolaiset myy sitä niin halvalla. Kauppaehdotus on hiukan pikkumainen sen takia, että hinta on jätetty niin pieneksi. Jos olisi kysymys monta kertaa suuremmasta hinnasta, niin olisi mahdollista, että por-

varit, jotka yleensä ovat kauppasaksoja, sen myisivät. Maalaisliitto on minun mielestäni myynyt tänä istuntokautena halvalla erään oikeuden. Se on suostunut menemään liittoon oikeistolaisten kanssa. Hintana oli kyytirasitusten ja maantierasitusten tasoittaminen.

Ed. Schybergson huomautti, että Tokoin hallitus oli tehnyt samanlaisia temppuja kuin porvarit nyt aikovat tehdä. Se on tosi. Mutta ed. Schybergson jätti mainitsematta, että silloin, kun Tokoin hallituksen jäsenet niitä tekivät, joutuivat he vasemmiston taholta ankaran arvostelun alaisiksi. Heitä moitittiin julkisessa istunnossa. Tokoin hallituksen synnit eivät vielä ole selvitetyt, vaan tulevat ne myöhemmin selvitetyiksi sosialidemokraattien keskuudessa.

Ed. Schybergson esitti vielä, että puheenalainen 25 miljoonaa tulisi olemaan vain tilapäinen pikkulaina. Niin suuri rahamies, kuin ed. Schybergson on, käsittelee 25 miljoonaa markkaa samaan tapaan kuin me 25 pennisiä. Mutta nämä 25 miljoonaa markkaa ovat jatkoa edellisille samanlaisille lainoille. Niitähän mainittiin valiokunnan mietinnössä 75 miljoonaa. Siis tulisi kaikkiaan olemaan 100 miljoonaa. Eihän silloin enää ole kysymys pikkusummista. Nehän ovat ehkä puolet Suomen koko vuotuisesta nettotulosta. Eikä suinkaan porvaristaholla ole tarkoitus pysähtyä tällä kertaa edes tähän 100 miljoonaan. Jotkut edustajat ovat maininneet, että Suomen Pankin tukemiseksi tultaisiin tarvitsemaan 200 miljoonan laina ja vielä ehkä lainoja muihin menoihin. Ehkä tulisi tarvittavaksi noin 500 miljoonaa valtiolainaa. Siis on kysymys oikeastaan suurista, varsin suurista suunnitelmista. Minä olen usein huomauttanut, että päätarkoituksena näyttää olevan se, että valtiolainoilla koetetaan päästä eteenpäin päivästä toiseen sen takia, ettei tarvitsisi hyväksyä eikä saattaa käytäntöön veroja, jotka tulisivat rasittamaan ehkä tämän maan varakkaita luokkia. Meidän vasemmistolaisten on siis pakko jarruttaa valtiolainapolitiikkaa sen takia, että me pakottaisimme tällä jarruttamisella oikeiston hyväksymään verolain. Jos te hyväksytte riittävän suurten tulojen verottamisen, joka tulee tuottamaan muutamia satoja miljoonia veroja, niin pian kun se laki on hyväksytty ja käynyt kaikki asteet läpitse, niin ettette voi millään metkuilla sitä peruuttaa ettekä estää sitä tulemasta käytäntöön, niin voidaan hyväksyä pieniä valtiolainoja, jotka tulisivat maksettaviksi noilla verotuloilla, sitten kun ne voidaan kantaa.

Ed. Yrjö-Koskinen: Edustaja Ingman jo täällä huomautti niistä eri piireistä, jotka joutuvat mitä tukalimpaan asemaan, jos laina kielletään. Sen lisäksi pyydän mainita, että maamme monet kymmenet talouskoulut joutuvat semmoiseen asemaan, että niiden täytyy lopettaa toimintansa. Ja kaikki me tiedämme, että niiden toiminta tämmöisenä vaikeana aikana on mitä tärkein. Sitä paitsi pyytäisin vielä huomauttaa, että maan monet sadat kansakoulut odottavat apua koulukeittiöitään varten. Kylmä aika on käsissä ja lapset tulevat pitkät matkat kouluun. Kuinka tarpeellista eikö heille olisi lämmin keitto. Jos me nyt kiellämme tämän lainan tai siitä riitelemme viikkoja, niin tämä vaikeuttaa heidän asemaansa mitä suurimmassa määrässä. Minä pyytäisin, että vasemmiston jäsenet eivät nyt huolisi seurata taktiikan vaatimuksia, vaan antaisivat humaanisuuden vaikuttaa siihen, että tämä asia järjestettäisiin niin, ettei se aiheuttaisi vaikeuksia ja kärsimisiä laajoihin piireihin.

Ed. Schybergson: Sedan jag begärde ordet, har herr Walpas-Hänninen uttalat en tanke, som jag för min del skulle vilja understöda. Han säger nämligen: låt oss först taga skatten på de stora inkomsterna och sedan kan ni få detta 25-miljoners lån, att återbetalas i den mån skatt inflyter. Det är just detta, som är meningen. Vi skola, vill jag hoppas, inom några veckor hafva antagit en beskattning sådan som den Mannerska lantdagen fann nödig — åtminstone är jag med därom —, men till dess penningarna hinna inflyta behöfves ett sådant tillfälligt lån. Herr Walpas-Hänninen tyckes i det hela hafva finansfrågorna rätt klara för sig, och han skulle icke alls behöfva göra sig så anspråkslös och säga att, när Schybergson talar om 25 miljoner är det som om herr Walpas skulle tala om 25 penni. Han har synbarligen handskats med mycket större summor än så, och synes mig vara på god väg att blifva om icke borgare, så åtminstone kapitalist.

Herr Manner hade rätt i sin anmärkning, att detta ärende behandlats efter samma grunder som skattefrågor och lånefrågor i den mening L. O. tänker sig dem. Det är litet svårt för oss i lantdagen att så där urplötsligt komma in i rollen af majestät. Vi hafva icke vant oss därvid ännu, vi hafva svårt att dela oss i två delar, å ena sidan den lagstiftande korporationen, å andra sidan den verkställande. Det är icke så lätt att kläda sig i den nya skruden, såsom herr Manner riktigt anmärkte.

Hvad sedan beträffar köpslåendet skall väl friherre Wrede, som har ordet efter mig, gifva herr Manner svar på tal i denna fråga, men jag skulle ändå vilja gifva herr Manner rätt. Jag gifver

herr Manner rätt däri, att ett köpslående följer parlamentarismen åt, och det är det som gör den så motbjudande för dem, hvilka, för att begagna ett uttryck, som herr Manner så gärna använder, vilja vara redbara, „rehellisiä ihmisiä". Men om och när ett sådant köpslående äger rum, må det vara någon proportion mellan hvad som bjudes och hvad som fordras. Herr Walpas hade rätt, då han satte skatten på stora inkomster såsom motvärde till beviljandet af 25-miljonerslånet. Men att be oss antaga „valtalaki", 18-juli-lagen, och för alltid med grundlagshelgd hänga oss fast vid den ryska militären och de ryska utrikesärendena, det är dock att begära nog mycket för socialisternas medverkan i förevarande fråga.

Ed. Juutilainen: Kun palkkatilit ovat viime kuukausien vaihteessa jääneet maksamatta jo useilla valtion työmailla, mikä johtuu siitä, ettei ole saatu laina-asiaa järjestetyksi, niin näyttää maa rupeavan polttamaan sosialidemokraattisten edustajain jalkojen alla, ja sen vuoksi heistä ed. Kuusinen on koettanut moneen kertaan selittää, etteivät he muka tahdo ollenkaan saattaa hallitusta rahapulaan. Tosi asiahan on, että tämä laina-asia on viivästynyt yksinomaan sosialidemokraattien turhanpäiväisen temppuilemisen takia. Meidän sosialidemokratiamme on Venäjältä ottanut hyvin paljon vanhoja venäläisiä tapoja käytäntöön ja niitä on sovitettu meidän oloihimme viime viikkoina erinomaisesti. Mutta ei olisi uskonut, että kokonainen eduskuntaryhmä ottaa käytäntöön nyt oikein suuremmoisen valtiollisen gulasheeraamisen, jollaista ed. Manner esitti heidän taholtaan suositeltavan. Eduskunta on nimittäin päätöksellään 9 päivänä marraskuuta ottanut käsiinsä myöskin Suomen ulkopolitiikan ja sotilashallinnon. Se on ottanut siis paljon enemmän valtaa, kuin mitä valtalaki loppuosassaan tietää. Nyt näyttää siltä kuin ed. Manner esiintyisi jonkunlaisena välittäjänä. Hän tahtoo, että eduskunnan pitäisi mennä taaksepäin tuohon valtalakiin ja siten esillä olevan 25 miljoonan markan lainan panttina myöntää ulkopolitiikka Suomeen nähden ja samoin myöskin sotilaslainsäädäntö ja hallinto takaisin Venäjälle. (Vasemmalta: Valhetta!) Tämä on jo kerrassaan liikamoinen vaatimus tältä eduskunnalta ja tuntuu kummalliselta, että tuollaiseen tekoon eduskuntaa koetetaan pakottaa. Onko se entisen kaupan voimassapitoa vaiko uuden lehmäkaupan tekoa venäläisten kanssa, sitä en voi mennä sanomaan. Joka tapauksessa minä sen semmoiseksi käsitän enkä voi sitä siis hyväksyä.

Mitä suurten tulojen verotukseen tulee, niin jos me emme olisi täällä turhanpäiten aikaa kuluttaneet — muun muassa tämän lainakysymyksenkin suhteen — olisi päästy jo suurten tulojen verolakia laatimaan ja se olisi tullut ehdottomasti täällä hyväksytyksi aivan viivyttelemättä.

Ed. Wrede: I anledning af herr Manners sista yttrande vill jag endast meddela, att vid utverkande af novembermanifestet något köpslående i den riktning han antydde icke förekom.

Emot herr Schybergson ber jag att få nämna, att ett sådant köpslående, som han nämnde och som jag ville kalla kompromissande, väl förekommer, nämligen sålunda att man genom ömsesidiga eftergifter söker komma till ett gemensamt resultat. Då är det fråga om åtgärder, som kunna vidtagas eller underlåtas, om beslut som kunna fattas eller icke fattas, men det var icke någonting sådant jag afsåg, utan hvad jag afsåg var att man köpslår om uppfyllande af en klar och odisputabel skyldighet, och i fråga därom vidhåller jag, att detta är otillständigt.

Ed. Pennanen: Hänninen-Walpas arveli itsekin, että heidän tarjoamansa hinta olisi ehkä liika huokea. Siitä kaupasta ei tule tällä kertaa eikä jälkeenkään mitään. Suomen kansalle maksaa sen itsemääräämisoikeus ulkopolitiikassa ja myös sotilasasioissa niin paljon, että herrat sieltä eivät voi tarjota hintaa, joka tältä puolelta voitaisiin hyväksyä.

Ed. K. Manner: Ed. Wrede sanoi, että marraskuun-manifestista ei ole tarvinnut maksaa mitään eikä siis myöskään niitä sotilasmiljoonia. Minä en ole marraskuun-manifestia ollut hankkimassa enkä missään tekemisissä sen kanssa. Herra Wrede tuntenee sen asian paremmin, ja kun hän kerran sanoo, että siitä ei ole tarvinnut mitään maksaa, niin uskotaan sitä. Mutta jos te sitten annoitte ne sotilasmiljoonat aivan ilmaiseksi, niin sitä pahempi asia.

Sitten huomautti joku, että tästä valtalaista tarjoamme liian halvan hinnan. Ed. Schybergson sanoi, että on vallan mahdotonta heidän vuosikausiksi laittaa semmoinen perustuslainvoimainen laki, jolla pannaan koko juttu lukkoon. Mutta minusta on tämä 25 miljoonan siitä tarjoaminen aika hyvä hinta. Kun Suomen laillinen eduskunta on julistanut sen kiireelliseksi $^5/_6$ enemmistöllä ja $^2/_3$ enemmistöllä hyväksynyt sen, niin ei se sitten vallan ilmassa riipu sekään juttu enää.

Ed. Juutilaisen jutut, että me tahtoisimme uudestaan sitoa eduskunnan ja Suomen kansan venäläisiin sotilaihin ja ulkopolitiikassa Venäjän valtakunnan kahleisiin, on paljasta pötyä. Sillä ed. Juutilainen varmaan tietää hyvin, että me olemme

olleet valmiit korjaamaan valtalakia siinä suhteessa tarpeellisesti. (Vasemmalta: Ei Juutilainen ymmärrä.) Oliin tilaisuudessa viime viikolla perjantaina keskustelemaan teidän luottamusmiestenne, senaattorien Renvallin ja Talaan kanssa tästä asiasta. Heidän kutsumuksestaan menin senaattiin. He ilmoittivat heillänsä olevan tekeillä uuden hallitusmuotoehdotuksen, joka muodostettaisiin lyhyeksi ja eräitä tärkeimpiä määräyksiä sisältäväksi. He kysyivät minun mielipidettäni siitä. Minä, sen verran kuin ehdotusta kuulin, tein eräitä muistutuksia sitä vastaan ja huomautin — sen voinee senaattori Talas todistaa —, että ettekö tekin voisi hyväksyä valtalakia. Lisäsin, että ennenkuin se hyväksyttäisiin, me olisimme valmiit teidän kanssanne sopimaan, millä lailla sen 1 §:n 2 momentti, jossa puhutaan sotilaslainsäädäntöä ja ulkopolitiikkaa koskevista asioista, olisi muutettava. Ja jos kerran siitä sovitaan ja me sanamme annamme, me myöskin siinä pysymme. Pyytäisin, että senaattori Talas ystävällisesti tahtoisi todistaa tämän minun puheeni Juutilaisellekin tiedoksi.

Ed. Kuusinen: Sen lisäksi, mitä ed. Manner huomautti valtalain suhteesta sotilaslainsäädäntöön ja ulkopolitiikkaan. tahdon huomauttaa vielä, että kun eduskunta kerran teki täällä päätöksen, jonka kautta se ryhtyi käyttämään ylipäänsä keisarille ja suuriruhtinaalle kuuluvaa valtaa, siis myöskin sitä valtaa, mikä hänelle kuului sotilasasioissa ja ulkopolitiikan asioissa Suomen osalta, se valta ei tule eduskunnalta pois otetuksi millään tavalla valtalain vahvistamisen kautta. Tämä pitäisi käsittää jokaisen edusmiehen järjen, myöskin edustajain Juutilaisen, Schybergsonin ja Pennasen järjen. Ei pidä selittää tätä asiaa väärin. Valtalaki ei koske kyllä ollenkaan sotilaslainsäädäntöä eikä ulkopolitiikkaa, mutta mitä valtaa eduskunnalla ennestään näissä asioissa on, sitä ei saa tuumankaan vertaa eduskunnalta enää pois ottaa. Sen vahvistamisesta tulee ainoastaan se muutos, että muissa asioissa, paitsi näissä asioissa, tulee eduskunnan korkein valta perustuslain voimaiseksi. Muissa asioissa jää yhä edelleen se yksinkertaisen enemmistön päätöksen varaan. Minä pyydän, ettei herrojen puolelta enää tätä valtalain kohtaa tulla tietoisesti väärin selittämään.

Ed. Juutilainen: Minun ei tarvitse enää kuin todeta se, mitä ed. Manner mainitsi, että valtalakia pitäisi korjailla, ennenkuin siitä jotakin tulee. Hän siis tunnustaa, ja sen ovat sosialistit ennenkin ilmaisseet, ettei se enää vastaa tämän ajan vaatimuksia. (Huutoja vasemmalta.)

Ed. Wuorimaa: Kun vasemmiston puolelta täällä ehtimiseen tehdään kauppoja valtalain kanssa, niin näyttää siltä, että vasemmisto on katsonut itsensä sokeaksi valtalakiin. Sillä mitä sisältää valtalaki oikeastaan? Valtalaki sisältää, että Suomen eduskunta on ottanut itsellensä vallan kotimaisissa asioissa, mutta edeskinpäin jättää sotilasvallan vieraille sotilaille ja sotilasvallalle ja myöskin jää riippuvaiseksi ulkoasioissa vieraasta vallasta. Sen sisältää valtalaki selvästi kaikista edustaja Kuusisen selityksistä huolimatta. Siitä ei mihinkään päästä. Nyt on eduskunta kuitenkin täällä tehnyt päätöksen, jonka kautta se on ottanut kaiken keisarille ja suuriruhtinaalle kuuluneen vallan omiin käsiinsä, siis myös sota-asiat ja ulkoasiat. Jos nyt hyväksyttäisiin valtalaki, niin luonnollisesti palattaisiin takaisin riippuvaisuuteen Venäjän sotilasvallasta ja Venäjän hallituksesta. Jos eduskunta tekisi tämmöisen päätöksen, niin se suorastaan tekisi isänmaanpetoksen ja kavaltaisi maansa takaisin sille vallalle, jonka riippuvaisuudesta se on saanut niin paljon kärsiä ja joka on saattanut epäkuntoon Suomen valtion taloudelliset olot, niin että ne ovat siinä kunnossa, missä ne nykyään ovat.

Ed. Airola: Minusta valtalaki ei suinkaan ole päämäärä, johon olisi pyrittävä, eikä minusta olisi edes tärkeätäkään, että valtalaki julistettaisiin. Se on minun mielestäni ainoastaan varokeino, jolla on turvattava vallan kuuluminen eduskunnalle ja siis kansalle eikä harvoille, ja vielä, että tämä kansanvallan turvaaminen tapahtuu nimenomaan valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti hyväksytyllä perustuslailla. Nythän on asianlaita sellainen, ettei ole olemassa muuta kuin laittomassa järjestyksessä, yksinkertaisella äänten enemmistöllä tapahtunut korkeimman vallan käytön järjestäminen, ja vielä järjestely sellainen, että kolmelle herralle on päätetty myöntää se laaja keisarin ja suuriruhtinaan valta, jollaista ei liene missään sivistysmaassa kansaneduskunnan yläpuolella olemassa. Ainoastaan toistaiseksi eli siis siihen saakka, kunnes porvarit uskaltaisivat tehdä vallankaappauksen ja siirtää vallan jollekin valtionhoitajalle, presidentille tai kuninkaalle, on valta olemassa eduskunnan käytettävänä. Se on nimenomaisesti otettu ainoastaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä ja voidaan siis myöskin siepata milloin tahansa yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Siis tarvitaan joku perustuslaki, joka turvaa vallan kansalle eli sen valitsemalle kansaneduskunnalle. Tältä kannalta on valtalaki tärkeä, koska se on perustus-

laillisessa järjestyksessä syntynyt ja hyväksytty perustuslaki. Se on kyllä minusta puutteellinen ja epätyydyttävä siinä suhteessa, että siinä on se poikkeus, joka kylläkään ei sisällä sitä, kuin mitä ed. Wuorimaa on sanonut, vaan sen, mitä ed. Kuusinen on sanonut, ja siitä syystä, että asia olisi yksinkertaisempi, olisikin minusta voitu menetellä siten, että porvaristo ja eduskunta yleensä olisi kiireellisesti hyväksynyt pari kolme pykälää sisältävän perustuslain, joka olisi siirtänyt kaiken vallan eduskunnalle. Tällaista kun ei ole tehty eikä luultavasti tahdottanekaan tehdä, niin täytyy pitää kiinni valtalaista, koska muuten jäämme aivan tuuliajolle, jäämme ilman perustuslakia, joka turvaisi vallan kansalle ja eduskunnalle. Tältä kannalta täytyy pitää valtalaista kiinni, vaikkakaan ei pidä valtalakia päämääränä, vaan päämääränä on pidettävä sitä, että on olemassa valta kansalla eikä harvoilla ja että tämä on turvattu perustuslailla. Jos porvaristo vielä pitää valtalakia niin vastenmielisenä — ja niin se tehnee — niin se voisi päästä tästä valtalain hyväksymisestä — tämä ei ole ryhmäni ajatus, vaan yksityinen — sillä tavoin ja myös samalla saada rahatarpeensa tyydytetyksi, että se nopeasti panisi asian alulle, tekisi asiasta alotteen, että hyväksytään pari kolme pykälää perustuslakiin, jolla vakuutetaan korkeimman vallan kuuluminen Suomen kansan eduskunnan käytettäväksi, ja tämä yhtä nopeasti, kuin millä porvaristo tahtoi käsitellä tätä lainan ottamista, tai vielä nopeammin. Sen voisi neljässä, viidessä päivässä saada aikaan. Silloinhan olisi täällä kansanvaltainen perustuslaki olemassa ja silloin olen minä, ja minä luulen hyvin monet, elleivät kaikki minun toverini, valmiit luopumaan valtalaista, mutta niin kauvan kun ei ole turvattu hallitusvalta kansalle nimenomaan perustuslain avulla, niin kauvan emme luovu valtalaista, vaikkei se olisikaan tyydyttävä, vaan me olemme valmiit sitä kaikilla keinoilla puolustamaan teidän vallankaappaustanne vastaan. Uskaltakaa te yrittää sen vallan toimittamista joillekin valtionhoitajille tai Svinhufvudin hallitukselle, niin me estämme sen keinoilla millä tahansa.

Ed. Mäki: Minun täytyy avomielisesti tunnustaa, etten ole mikään perustuslakien erikoistuntija, mutta minun yksinkertaisen käsitykseni mukaan on asia kuitenkin sellainen, että jos viimeinen eli niin sanottu Mannerin eduskunta on päätöksellään, joka perustuslainmukaisessa järjestyksessä on syntynyt, hyväksynyt, että ne ja ne alat kuuluvat nyt eduskunnan käyteltäviksi, ja joita oikeuksia hallitsija ennen on käyttänyt, niin luulisin, että jokaisen pitäisi tuon yksinkertaisesti myös ymmärtää, että ne asiat on viime eduskunta ottanut käytettävikseen. Silloin ei eduskunta vielä tahtonut ulkopolitiikkaa ja sotilasasioita ottaa huostaansa siitä yksinkertaisesta syystä, ettei silloin katsottu sitä voitavan tehdä. Ja te herrat oikeistolaiset muistatte kai, että teidän katsantokantanne mukaan me sosialidemokraatit vaadimme liian paljon. Tehän olisitte tyytyneet paljon vähempään. Te ette olisi tahtoneet eduskunnalle mitään valtaa, ei oikeastaan siis ollenkaan eduskunnan vallan laajennusta. (Vasemmalta: Eivät nytkään tahdo.) Senaatille te olisitte sallineet jonkun osan siitä vallasta tulevan, jota ennen oli käyttänyt keisari ja suuriruhtinas, mutta suurimman osan olisitte antaneet Venäjän ministerineuvoston hoidettavaksi. Täten on asiain tila. Jos sitten niin sanottu Mannerin eduskunta on tehnyt sellaisen päätöksen tässä suhteessa, jonka laillisuutta ette pysty täällä horjuttamaan väitteillä, ettei se muka ole lainmukainen, jos se eduskunta silloin on ottanut määrätyt alat hallitsijalle kuuluneesta vallasta käytettävikseen, mikä estää nyt tämän eduskunnan ottamasta lisää? Onko tämä eduskunta mahdollinen julistautumaan keisarin ja suuriruhtinaan vallan käyttäjäksi vasta siinä tapauksessa, että otetaan kaikki se valta, mikä ennen on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle? Eikö siis tämä eduskunta voisi ottaa osaa eli sen osan, mikä vielä on jälellä? Minun käsitykseni mukaan se käy aivan hyvin päinsä eikä silloin tarvitse tämän eduskunnan asettua sille kannalle, että se halveksii viime eduskunnan laillisessa järjestyksessä tekemiä päätöksiä, ei myöskään tarvitse porvarillisen hallituksen tulla tuomaan tänne esityksiä, jotka jo on eduskunnassa laillisesti käsitelty aivan loppuun ja ovat vailla ainoastaan vahvistusta ja julkaisua. Kysyn, minkätähden niitä täytyy taas uusina esityksinä tuoda tänne — hallituksen esityksinä, joka hallitus ei edes siihen ole saanut vielä valtuuksia?

Ed. Juutilaiselta, jonka valistaminen on toivotonta — hän on siinä suhteessa niin juutilainen, ettei häntä saa valistetuksi — tahtoisin ainoastaan kysyä, millä tavalla nyt olisi voitu suurten tulojen verotusta koskevaa lakia käsitellä, jos nimittäin tämä laina olisi hyväksytty. Minä pyytäisin ed. Juutilaista valistamaan minua. Siihen ei ole ollut mitään mahdollisuutta, te olette olleet piilosilla ja estäneet tuon suurten tulojen verotuksen käsittelemistä. Me sosialidemokraatit olemme kerran toisensa jälkeen vaatineet, että eduskunnan olisi otettava asia käsiteltäväkseen, ja jos te olisitte niin menetelleet, silloin olisi ehkä

mahdollista, että olisi jo suurten tulojen verotusta koskeva lakiesitys ehditty käsitellä.

Senaattori Setälä: Suomen eduskunnalla on nyt, aikaisemmin tekemänsä päätöksen mukaan, kaikki se valta, minkä valtalaki olisi sille taannut, ja vielä koko joukko lisäksi, nimittäin sotilasasiat ja ulkoasiat. Tänä päivänä on hallituksen puolesta eduskunnalle tuotu esitys, joka sisältää ehdotuksen laiksi Suomen hallitusmuodon perusteista. Se tosin sisältää 10 pykälää eikä 3 pykälää, mutta siihen lakiin on eduskunnalla tilaisuus panna juuri se sisällys, jonka se haluaa. Jos se luulee siitä olevan poistettava 7 pykälää, niin se tietysti käy laatuun. Joka tapauksessa on eduskunnalla aivan täysi tilaisuus tämän esityksen johdosta muodostaa semmoinen laki, joka nykyistä tilannetta vastaa ja joka ei tarvitse niitä korjauksia, joita valtalain on myönnetty ehdottomasti kaipaavan.

Ed. Lohi: Olen tässä eduskunnassa jo tällä istuntokaudella puhunut monta kertaa niin sanotun valtalain puolesta. Olen tätä valtalakia puolustanut juuri sillä perusteella, että se valta oikeastaan kuuluu Suomen kansalle ja Suomen eduskunnalle, joka ennen oli keisarilla ja suuriruhtinaalla sen jälkeen, kun keisari ja suuriruhtinas oli kukistunut. Mutta minä olen tämän valtalain aina käsittänyt tuollaiseksi väliaikaiseksi laiksi, niinkuin tässä valtalaissa nimenomaan siihen viitaten. Sanotaan muun muassa: kunnes Suomen uusi hallitusmuoto on säädetty, käyttää senaatti toimeenpanevaa valtaa. Kun nyt eduskunta on jo päätöksellään hyväksynyt sen periaatteen, mikä sisältyy valtalakiin, mutta vielä enemmänkin, ja vielä tämän jälkeen sosialidemokraatit pitävät niin jyrkästi kiinni tästä valtalaista, niin tämä johtaa siihen käsitykseen, että sosialidemokraattien tarkoituksena on tästä valtalaista luoda ikuinen perustuslaki. He ovat ennen tunnustaneet sen, että tämä niin sanottu valtalaki sellaisenaan käytännössä ei ole sopiva noudattaa, että eduskunta itse käyttää välittömästi kaikkea sitä korkeinta valtaa, mikä keisarilla ja suuriruhtinaalla on ollut. He ovat sen tunnustaneet ja minä olen uskonut, että he ovat valmiit siitä luopumaan, kun on saatu uusi kansanvaltaisille perusteille laadittu hallitusmuoto säädetyksi, mutta kun he yhä jyrkästi pitävät nyt kiinni valtalaista, se johtaa siihen, etteivät sosialidemokraatit tule mitään muuta hallitusmuotoa enää tähän maahan hyväksymään, kuin sen niin kutsutun valtalain, joka on niin heikko ja epämääräinen. Tämä panee vakavasti epäilemään, onko enää oikeus palata tähän valtalakiin, kun meillä oikeastaan on eduskunnalla käytettävänä kaikki se, mikä siinä säädetään, mutta vielä enemmän. Tänä päivänä on hallituksen puolesta jätetty eduskunnalle esityksiä, jotka tarkoittavat Suomen uutta hallitusmuotoa. Mikä on nyt oikeastaan sitten tarkoitus, kun tällä välin, ennenkuin ne ovat saadut käsitellyiksi, pitää vielä tämä valtalaki saada voimaan? Tämä panee meidät epäilemään, että te sosialidemokraatit olette kenties siellä kulissien takana Suomen itsenäisyyden myyneet venäläisille bolshevikeille. Ja minä ajattelen, että tässä eduskunnassa on monta, jotka tällä kertaa pelkäävät mennä valtalakiin.

Ed. Juutilainen: Aikaisemmassa lausunnossani huomautinkin, että yleensä täällä kulutettiin aikaa turhaan valtiopäiväin alkuviikkoina ja sillä tavoin ei päästy työhön valiokunnissa eikä saatu muodostetuksi hallitusta, joka olisi suurten tulojen verottamisesityksen antanut. Mutta osaltaan on valtiopäivätyötä hidastuttanut sosialidemokraattisen puolueen punainen santarmikunta, joka pistimillä esti valtiopäivämiehet tekemästä työtänsä, ja sen vuoksi yksi viikko hukkui kallista aikaa sen teidän järjestämänne suurlakon vuoksi. Sen vuoksi ei voitu eduskunnassakaan työskennellä, kun ei ollut siihen edellytyksiä olemassa.

Ed. Airola: Ed. Juutilaisen viimeinen selitys oli aivan joutava. Jos kerran ne punaisten pistimet olivat esteenä eduskunnan työskentelemiselle, niin ei voitaisi täällä tänäänkään istua, sillä niitä on vielä olemassa; porvarilehdissä on ollut valitteluja, että niitä nykyisin olisi vielä enemmän. Jos siis ne olisivat esteenä, niin se este on edelleen olemassa. Mutta asian laita ei ollutkaan sillä tavalla, että nämä pistimet olisivat olleet esteenä, vaan maalaisliitolla ja oikeistolla oli avioliitonsolmimishankkeita, josta sitten muodostui Svinhufvudin senaatti. Piti saada aikaa sopia siitä, mitä vastiketta saataisiin kyytilaille ynnä muuta sellaista. Siinä hierottiin konikauppoja ja lehmäkauppoja ja jotta sosialistit eivät pääsisi niitä häiritsemään, niin täytyi tehdä eduskuntalakko. Siitä se johtui eikä mistään pistimistä. Ja jos tulee hetki, jolloin taas tarvitsee hieroa sovintoa, peräytyäkö siitä tilanteesta, mikä nyt on, nimittäin, että valta on eduskunnan käsissä, siihen mitä oikeisto tahtoo, että valta olisi yksityisillä, silloin olisi maalaisliitto ja oikeisto valmis tekemään eduskuntalakon, jotta he rauhassa saisivat toimittaa tämän vallankaappausta koskevan kaupanhierontansa.

Se, mitä senaattori Setälä selitti, että valtalakia ei tarvittaisi, koska on olemassa hallitusmuodosta esitys, on silmänkääntäjätemppu. Herra Setälä, joka on suuri eduskunnan ja kansanvallan vihollinen, joka on yhdessä ryssien kanssa hajoittanut laillisesti valitun eduskunnan, vielä sen jälkeen, kun se oli ottanut tämän, nimittäin eduskunnan hajoittamisoikeuden itselleen, tietää vallan hyvin, että valtalaki on panttina kansanvaltaisesta hallitusmuodosta. Jos valtalaista olisi luovuttu ja se saatu hylätyksi, niin silloin — sen tietää ed. Setälä vallan hyvin — ei mitään kansanvaltaista hallitusmuotoa tähän maahan tule, ei tule, vaikka eduskunnassa olisi melkoinen enemmistö sellaisen kansanvaltaisen hallitusmuodon kannattajia. Sillä oikeistossa on professori Estlander ja joukko muita, joista muistaakseni ed. Schybergson sanoi, että hän on yksi niitä mustia, jotka tulisivat äänestämään yli vaalien sellaisen kansanvaltaisen hallitusmuodon, ja siihen ei tarvita kuin $^1/_6$ eduskunnasta, eikä sen hylkäämiseenkään tarvita kuin $^1/_3$, ja niin paljon on täällä kyllä sitä mustinta joukkoa. Siis, jollei jo ole olemassa perustuslailla turvattua kansanvallan perustuslakia, niin mitään kansanvaltaista hallitusmuotoa ei saada, vaan joudutaan siihen, että laaditaan hallitusmuoto, jolla valta siirretään pois eduskunnalta, ja joka ei sisällä kansanvallan takeita vaan harvainvallan takeita. Siitä syystä se valtalaki kansanvallan vakuutena ja panttina on oikeistolle niin vastenmielinen ja maalaisliitto joko ei tahdo ymmärtää tätä oikeiston metkua tai tahtoo olla sitä edistämässä.

Ed. Alkio: Kun näihin viimeisiin vaaleihin käytiin, otti sosialidemokraattinen puolue ohjelmaansa lupauksen valitsijoilta, että he voivat julistaa tämän eduskunnan kansalliskokoukseksi, jos siihen näyttää kansanvallan tarve vaativan. Kun vaalit menivät siihen suuntaan, että sosialidemokraatit joutuivat vähemmistöön, ei täällä ole puhuttu hiiskahdustakaan siitä, että eduskunta julistettaisiin kansalliskokoukseksi. Mutta tämän sosialidemokraattien ottaman valtuuden nojalla voi kenties jonakuna päivänä täällä tulla kysymykseen se, että tämä eduskunta julistettaisiin kansalliskokoukseksi. (Vasemmalta: Ei teillä ole sitä valtaa.) Teidän ei tarvitse laskea sitä, mikä valtuus meillä on, mutta teillä ei ole oikeutta vastustaa, jos tämä eduskunta julistautuu kansalliskokoukseksi. (Vasemmalta: On!) Jos täällä puhutaan siis kansanvallan puolesta, silloin kun puhutaan valtalaista, täytyy sosialidemokraattien ehdottomasti alistua siihen, että he eivät aja tässä kansanvallan asiaa, koska he tahtovat lehmäkauppojen kautta saada vähemmistön vaatimukseen enemmistön alistumaan.

Valtalain vaatiminen voimaanastuvaksi yhteydessä tämän, nyt esilläolevan valtiolainakysymyksen kanssa on vähemmistö-terrorismia, jonka puolesta vasemmisto on tänä iltana niin voimakkaasti puhunut. Siinä komiteassa, joka on laatinut niitä lakiehdotuksia, joista tänään on ilmoitettu myöskin yksi esitettäväksi eduskunnalle, nimittäin hallitusmuoto, siinä komiteassa sosialidemokraattien puolesta nimenomaan monta kertaa lausuttiin se ajatus, että mitään kvalifiseerattua tai määräenemmistöön perustuvaa perustuslakisäännöstä ei enää pitäisi kansanvallan nimessä saattaa täällä voimaan. Sosialidemokraatit siellä, ja, mikäli minä tiedän, myöskin nämä herrat, jotka ovat täällä edustajina, ovat periaatteessa vielä viime istuntokauden aikana olleet sitä mieltä, että mitään määräenemmistöön perustuvaa perustuslakisäädöstä, joka vaatisi perustuslain muutoksen riippumaan siitä, että saadaan määräenemmistö, ei saisi olla. Kun siis nyt sosialidemokraatit, jou duttuansa vähemmistöön, pyrkivät täällä muka kansanvallan nimessä jarruttamaan tämän valtiolainan myöntämistä, se nimenomaan merkitsee oikuttelua, jossa ei ole hajuakaan kansanvallasta mukana.

Tässä on paljo puhuttu joutaviakin tämän keskustelun yhteydessä. Valtalakikysymystä ei saa enää päiväjärjestykseen nostetuksi vain sillä perustuksella, että se takaisi kansanvallan Suomessa. (Vasemmalta: Ooja!) Seen päätöksen perusteella, jonka eduskunta jo on tehnyt, kun se on päättänyt ottaa itsellensä hallitsijavaltuudet, sen päätöksen perusteella on tämän eduskunnan enemmistöllä valta olemassa. Kun siis valtalakia nyt vielä tyrkytetään, nousee kysymys niissä, joiden mieli tekisi säätää tälle maalle nopeasti kunnollinen hallitusmuoto, niissä nousee kysymys, mitä tämä vähemmistö tällä oikeastaan tarkoittaa? Ensiksikin se, että he tahtovat viedä Suomen valtiolta luoton, osoittaa, että jos he ensi vaaleissa joutuvat taasen enemmistöön, he tulevat silloin kaikin voimin toimimaan siihen suuntaan, että Suomen valtio ei maksa velkojansa. Millä tavalla he sitten hoitavat tämän valtion asioita, se on ainakin meikäläiselle aivan käsittämätöntä. Tullaanko silloin harjoittamaan terrorismia siinä merkityksessä, kuin punakaarti sitä on täällä viime viikkoina harjoittanut? Punakaarti on vaatinut Turun valtuustolta 500,000 markkaa omien tarkoitusperiensä toteuttamiseksi. Helsingin valtuusto on äskettäin saanut miljoonan markan vaatimuksen, jolla ei tarkoiteta Helsingin nälkäisten ravitsemista vaan yksin-

kertaisesti punakaartilaisten hyvinvoinnin turvaamista. Tätäkö te tarkoitatte? Onko tämä sitä kansanvaltaa, jota te ajatte? Ei, hyvät herrat ja naiset! Te ette aja täällä enää kansanvaltaa vaan erästä valtaa, jolle ei ole vielä varsinaista uutta nimeä keksitty, mutta jota te äsken harvainvallan nimellä yrititte kumota. Asia on sillä tavalla, että Suomen kansa on nyt siinä tilassa, että meidän on ratkaistava nopeasti, miten voimme järjestää valtioasiamme niin, ettei täällä tule pakolliseksi asettaa sellaista hallitusta, joka kukistaa sekä teidät että meidät. Sellainen hallitus on mahdollinen tulemaan, jos täällä hiukankin vielä vitkastellaan. Olen jo ennen täältä puhujalavalta huomauttanut, että meillä on uhkaava tila, jos meillä vallitsee tämmöinen sekasotku silloin, kun Euroopan nykyisistä oloista ruvetaan lopullista järjestystä saamaan. (Vasemmalta: Selittäkää, mitä te oikein tarkoitatte?) Ei tarvitse selittää. Herra Mäki sen varsin hyvin ymmärtää, mikäli hänellä lienee kykyä tällaisia asioita ymmärtää. Yksityisesti hän voi tulla perästäpäin minulta saamaan siitä tietoja. (Vasemmalta: Minä en ymmärrä, sanokaa pois!) Sen voin minä sanoa. Näinä päivinä ovat sanomalehdet kertoneet, että venäläinen sotaväki on täällä takavarikoinut sekä Terijoella että Pohjanlahden rannikoilla elintarvevaroja; useista eri kunnista on tullut tietoja, että venäläiset sotilaat, huolimatta siitä järjestyksestä, mikä heillä muka pitäisi oleman, ovat ottaneet kuntien viljavaroja, tyydyttääkseen tietysti omat tarpeensa. Sosialidemokraatit ovat tämän venäläisen sotaväen kanssa olleet järjestelmällisessä kulissientakaisessa yhteistoiminnassa. Toistaiseksi minä en ole nähnyt edes sosialidemokraattisessa sanomalehdistössä, saatikka sosialidemokraattisen johdon puolelta, mitään mielenilmaisua siitä, onko yhteistoimintaa tässäkin takavarikoimisasiassa olemassa vai ei. Tässä on yksi kohta. (Vasemmalta: Sekö se olikin.)

Mitä hallitusta sosialidemokraatit silloin tarkoittavat, jos heillä on jatkuvaa yhteistyötä venäläisen sotaväen kanssa silloin, kun me muut pyrimme Suomea niistä tyhjentämään, sen te itse paraiten tiedätte. En tahdo tätä lausuntoa pitemmälle jatkaa, painan vain sosialidemokraattien mieleen sen, että heidän on tällä kertaa myöskin harkittava tarkoin, tahtovatko he kärjistämällä tämän maan valtiollisen aseman sellaiseksi, ettei sitä enää kukaan voi tässä maassa hallita, siten uhitella isänmaansa menestyksen uhalla vai ei. Tässä täytyy puoluepolitiikan tällä kertaa hieman syrjäytyä, siitä ei kukaan pääse mihinkään. Minä uudestaan vetoan siihen, johon tämän istuntokauden aikana olen jo monta kertaa vedonnut, että täällä täytyy löytää yhtymäkohtia oikeiston ja vasemmiston kesken. Ne perusteet, joilla tällä kertaa on vastustettu tämän valtiolainan myöntämistä, ne eivät ole sellaisia, joiden pohjalla sosialidemokratia voi oikeistoa vastaan puolustautua.

Ed. Wuorimaa: Ed. Airola viimeisen edellisessä puheessaan tunnusti, että valtalaissa oli vikoja ja että se olisi korjattava sillä, että hyväksyttäisiin perustuslaillisesti muutamia pykäliä, joista olisi poistettu kaikki se, mikä on viallista valtalaissa, niin että eduskunnalle säilyisi valta, ja sanoi, että tämän saavuttaminen kestäisi vain muutamia päiviä. Mutta eiköhän ole paljon yksinkertaisempaa, että hyväksytään valtiomuoto siinä hengessä, mitä nykyinen eduskunnan päättämä valta sisältää. Silloin päästäisiin, jos se nopeaan hyväksytään, samalle asemalle, ilman että mennään kahden lain kautta siihen.

Ed. Kairamo: Sen jälkeen, kun useimmat puhujat ovat ryhtyneet puhumaan valtalaista, sen heikkouksista ja sen tarpeellisuudesta, saattaa tuntua melkein oudolta, jos vielä sanoo sanan siitä asiasta, joka nyt on esillä. Rohkenen kuitenkin oikaista erään väärinkäsityksen, joka on tuotu esille vasemmiston taholta. Tarkoitan ed. Mannerin suurella rohkeudella lausumaa väitettä, että Suomen valtion raha-asiat olisivat rappiolla, jota paitsi hän vielä suvaitsi puhua valtion mahdollisesta lähellä olevasta vararikosta. Pyydän tämän johdosta huomauttaa, että, mikäli voidaan nyt asioita arvostella, asiat eivät suinkaan ole näin huonosti. Ainakaan valtiovarainvaliokunnassa ei luullakseni kukaan ole tullut tähän johtopäätökseen. Se, joka, niinkuin ed. Manner, puhuu kaikista asioista yhtaikaa, saattaa helposti eksyä sellaiseen käsitykseen, että tilapäinen kassavarojen puute myöskin tietäisi varsinaista rappiotilaa. Raha-asiat ovat kyllä sotkeutuneet, ne ovat epäjärjestyksessä sen vuoksi, ettei ajoissa ole voitu suostuntaveroista ja budgettijärjestelystä päättää, mutta tästä on vielä pitkä matka siihen, mitä ed. Manner lausui, ja lienee paikallaan, että tällainen väärä ilmoitus ja väärinkäsitys ei jää ilman oikaisua.

Ed. Hänninen-Walpas: Ed. Alkio tahtoi uskottaa, että kansanvalta ilmenisi siinä, miten täällä eduskunnassa äänestetään. Se ei suinkaan pidä kaikissa tapauksissa paikkaansa, sillä parlamentaarisesta elämästä yleensä tiedetään, että melkoinen osa porvarillisia edustajia aina

pettää valitsijainsa tahdon. Valtalakiin nähden on sama tulos havaittavissa. Täällä on ennen osoitettu, että vaaliagitatsiooniaikana maalaisliittolaiset yleensä olivat vaaleissa sen ohjelman perusteella, että valtalaki on saatettava voimaan. Sosialidemokraatit vaativat myöskin sitä voimaan. Siis valitsijain enemmistön määräys on, että valtalaki on pantava voimaan; se on siis kansan enemmistön tahto. Kansan enemmistön tahto ei tule sen takia toteutetuksi, että maalaisliittolaiset pettävät valitsijansa.

Mitä ed. Kairamo täällä esitti valtiovarain rappiotilaan saattamisesta, niin eihän se väite ollut alkuaan vasemmiston taholta; aikaisemmin se esitettiin oikeiston taholta jo tätä edellisessä istunnossa.

Ed. Alkio: Ed. Hänninen-Walpas ei nähtävästi ole lukenut maalaisliittolaisten vaalijulistusta eikä vaaliohjelmaa. Maalaisliittolaiset ovat luvanneet lujasti ajaa perille Suomen itsenäisyysvaatimusta. Siinä suhteessa olemme nyt jo menneet ohi valtalain ja siinä suhteessa me täydellisesti vastaamme valitsijoillemme, vieläpä sosialidemokraattisillekin valitsijoille, että me tulemme täyttämään tehtävämme uskollisesti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 5,30 i p. k:lo ½ 8:ksi.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 8,5 i. p.

Valiokuntain puheenjohtajat.

Puhemies: On ilmoitettava, että maatalousvaliokunnan puheenjohtajaksi on valittu ed. Mäki ja varapuheenjohtajaksi ed. Pullinen. Niinikään ilmoitetaan, että valtiovarainvaliokunnan varapuheenjohtajaksi senaattori Arajärven tilalle on valittu ed. Luopajärvi.

Puhemies: Jatketaan asian käsittelyä, joka koskee suuren valiokunnan mietinnössä n:o 1 ja valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 käsiteltyä 25 miljoonan markan valtiolainan ottamista tarkoittavaa ehdotusta ja jossa keskustelu on julistettu päättyneeksi. Luetaan äänestysesitys. Kun asian ratkaisuun vaaditaan määräenemmistö, on äänestys toimitettava suljetuilla lipuilla.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puheenaolevan ehdotuksen valtiolainan ottamisesta sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa"; ken ei sitä tee, äänestää „ei"; jos vähintään $^2/_3$ annetuista äänistä kannattaa ehdotusta, on se hyväksytty, mutta muussa tapauksessa on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 107 jaa- ja 19 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ehdotuksen sellaisena, kuin se hyväksyttiin toisessa käsittelyssä.

Päätöksen johdosta lausuu:

Ed. Airola: Valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n mukaan ilmoitan, etten ole yhtynyt tehtyyn päätökseen. Tämän olen tehnyt sen takia, että sain sen käsityksen, että todellakin tässä eduskunnassa osa on tämän asian käsittelyssä harjoittanut temppuilua. (Hilpeyttä eduskunnassa.)

2) Virkamiesolojen uudistamista

koskeva ed. Kokon y. m. anom. ehd. n:o 2, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitellään.

Puhemies: Viime istunnossa ilmoitettiin, että puhemiesneuvosto ehdottaa tämän anomusehdotuksen lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Lehtosaari: Ennen valiokuntaan lähettämistä lienee esilläolevasta kysymyksestä sanottava joku sana. Sillä jos mikään, niin tämä kysymys on myös yksi niitä kiireellisimpiä tämän eduskunnan ratkaistavia kysymyksiä. Onhan virkamieskoneiston kansanvaltaistuttaminen ja muutenkin uudenaikaiseksi luominen tehtävä sellainen, joka on paras suorittaa kumouksellisena ajankohtana. Keskitetty, vanha virkakoneisto on vain jarruna uudistustoiminnalle, alati valmis palvelemaan mitä taantumuspyrkimyksiä tahansa. Näemmehän paraikaa Venäjällä, kuinka virkakoneisto itsepintaisesti sabotaasia har-

joittaen koettaa estää työläisten ja talonpoikain hallituksen rauhanpyrkimyksiä, maakysymyksen ratkaisua ja koko kumouksellista puhdistustyötä. Eikä ihme, sillä täydellisimmän puhdistuksen tarpeessa on juuri tuo samainen virkakoneisto.

Meillä on myöskin virkamieskysymyksemme. Mitä onkaan tämän kansan työtätekevä väestö, s. o. maalaisköyhälistö, pienet talonpojat ja torpparit sekä viime vuosikymmeninä muodostunut uusiaikainen palkkatyöväenluokka saaneet kärsiä virkavallan kynsissä. Vanha ruotsalaissyntyinen ja ruotsinkielinen byrokratia väistyi kyllä osaksi suomea puhuvan kotimaisen virkamiehistön sekä venäläisen väkivaltahallituksen tieltä, mutta olot eivät tietenkään parantuneet. Se julkeus, millä bobrikoffilainen järjestelmä täällä esiintyi, synnytti herrasluokassakin reformipyrkimyksiä, niin että 1905 suurlakon jälkeen sekä uuden eduskunnan kokoontuessa lupailivat porvarispuolueetkin panna toimeen suursiivouksen, mutta tietysti se osoittautui vain sanahelinäksi, jota ei ollut aikomuskaan käytännössä toteuttaa. Ja kuitenkin on minulla se vakaumus ja luulen, että porvariston puoleltakin se nyt hyvin käsitetään, että viimeiset vuodet olisivat olleet Suomen kansalle paljon helpompia, jos nämä lupaukset olisi silloin edes sellaisina kiireellisesti toteutettu. Mutta kun niin ei tapahtunut, siirtyi virkakoneistomme koskemattomana sen taantumuksen käytettäväksi, joka täällä tämän vuoden alkupuoliin asti rehenteli. Hyvin pian se palautti vanhat bobrikoffilaiset virkoihinsa ja uusbobrikoffilaisiakin löytyi riittävästi virkamiehistön keskuudesta. Bobrikoffin, Seynin ja amiraalien laittomia käskyjä virkamiehistömme kyllä enimmäkseen kiltisti totteli, mutta kun viime kevännä eduskunta laati elintarvelain, on se useissa kohdissa kieltäytynyt sen noudattamista valvomasta. Viimeaikaiset tapahtumat oikeastaan ovatkin heijastusta viime vuosina vallinneista oloista. Sillä joka tuntee sen röyhkeyden ja häikäilemättömyyden, jolla järjestysviranomaiset, nimismiehet ja muut sellaiset esiintyivät vallankin työväkeä ja työväenjärjestöjä kohtaan sodan aikana ja lähivuosina sitä ennen, käsittää myöskin tänä vuonna tapahtuneet kansan välittömän vihan ilmaukset näitä virkamiehiä kohtaan. Niin ei olisi kohdeltu kansanvaltaisesti asetettuja virkamiehiä. Monien muiden ohella lankeaa niistäkin syy uudistusvihollliselle porvaristolle, joka ei täällä eduskunnassa ole pyrkinyt toteuttamaan edes omia ohjelmiaan tässäkään kysymyksessä.

Tosin tämän eduskunnan työläis- ja talonpoikaisedustajat kyllästyneinä herraskaisten jarrutukseen vuonna 1910 täällä eduskunnassa asettivat erikoisen virkamiesvaliokunnan ja hyväksyivät sen laatiman ehdotuksen anomukseksi. Olen silmäillyt sen ehdotuksen johdosta eduskunnassa käytyä keskustelua ja havainnut porvariston taholta käydyn sen kimppuun raivoisasti. Eikä ihmekään. Osoitettiinhan siinä valiokunnan mietinnössä koko virkalaitoksemme nurinkurisuus, huomautettiin, että, paitsi vanhentuneita työtapoja, jopa kokonaan vanhentunutta virkakoneistoa sekä ylempien virkamiesten suurpalkkaisuutta, haittaa tuota koneistoa monta perusvikaa: Ovathan virat vain etuoikeutetun oppineen säädyn privilegiona, joka sääty oppikouluissaan ja yliopistossaan leipoo nuorisoansa yläluokkain ja niiden hallitusten uskollisiksi palvelijoiksi. Eikä oppineesta luokastakaan kaikilla ole pääsyä varsinkaan ylempiin, määrääviin virkoihin. Naiset ovat niistä poissuletut, hankitusta pätevyydestä huolimatta. Köyhien opiskelijain opintie katkeaa myös helposti varain puutteesta. Eikä suosikki- ja tuttavuusjärjestelmäkään ole meillä vieras.

Eduskunta silloin vaatikin, että olisi ryhdyttävä kansanvaltaisiin uudistuksiin, toteutettava valittavuusperiaatetta mahdollisimman paljon sekä saatettava keskusvirastojen toiminta muun muassa hallituksen parlamentaarisen vastuunalaisuuden kautta eduskunnan lähemmän kontrollin alaiseksi. Vielä lausuttiin sellainen periaate, että virastojen alempain toimitsijain, niin sanotun palvelijakunnan, asema olisi turvattava ylempien virkamiesten mielivaltaa vastaan ja heille, samoin kuin kansalaisille yleensä, valmistettava tilaisuus päästä virkoja hoitamaan järjestämällä kursseja pätevyyden hankkimista varten sekä poistamalla luokkaetuoikeuden asettamia esteitä.

Tuo anomusehdotus otettiin eduskunnan oikeiston ja koko yläluokan taholta silloin vastaan ivalla ja pilkalla, mikä vain huonosti peitti sitä suuttumusta minkä ehdotus synnytti. Porvarilliset edustajat väittivät myös, että aika tuon asian esille ottamiseen oli sopimaton, arvostelemalla omaa virkamiehistöä muka annettaisiin venäläisille vallanpitäjille aihetta käydä meidän kotimaisen virkamiehistömme kimppuun. Sosialistien taholta osoitettiin tuon väitteen perättömyys, nimenomaan teroitettiin sitä, että uudistusvaatimukset ovat kansanvaltaisia eikä niitä voi muuksi selittää. Lisäksi sopii sanoa, että tuo Suomen työväen ja talonpoikain mielenilmaisu oli tarkoitettu virkamiehistölle varoitukseksi, että todella pyrkisivät palvelemaan kansan asiaa sekä tämän kansan kanssa yhdessä vastustamaan vierasta sortovaltaa.

Tietenkään ei silloinen sortovalta suostunut eduskunnan anomukseen, että asetettaisiin eri kansanluokkain edustajista kokoonpantu komitea virkamiesolojen uudistusta suunnittelemaan. Mutta vaikka eduskunnan anomuksella ei silloin voinut ollakaan välitöntä vaikutusta, oli sillä silti merkityksensä. Se oli kuitenkin eduskunnassa sanottu sana, Suomen kansan hyväksytty ohjelma, jota tilaisuuden tullen oli käytävä korjaamaan.

Ja tilaisuus tulikin. Venäjän vallankumous kukisti tsaarivallan. Meillä se tapaus puhdisti pois ylimmät sortovaltiaat. Uusittiin myös keskusvirastojen johtoherroja, asetettiin uusia kuvernöörejä ja kyyditsihän kansa itse pois eräitä vihatuimpia sortovallan kätyrejä. Ja taisipa se aika taivutella paikoilleen jääneitä byrokraatteja kin hiukan kohteliaammiksi kansalle — toistaiseksi.

Mutta koneisto jäi ennalleen. Se taistelu, johon täällä jouduttiin Venäjän väliaikaista hallitusta ja kansanvaltaa vastustavaa yläluokkaa vastaan, osaltaan viivytti ja esti hallituskoneiston kimppuun käymistä. Pitihän ensin saada selväksi valtiorakenteen yleiset kansanvaltaiset perusteet.

Jotain tehtiin kuitenkin. Se kunnallisuudistus, joka nyt on laiksi tullut, vaikkei sitä vieläkään näytä voimaan kiirehdittävän, se on sillä tiellä tuntuva askel. Kansa, joka pääsee käyttelemään yleistä kunnallista äänioikeutta, saa tietenkin ennen pitkää yleisen halun raivata pois tieltään muitakin esteitä. Ei se tietenkään tule kärsimään mitä nimismiehiä tahansa, vaan vaatii oikeuden v a l i t a sellaiset lähimmät virkailijat. Kerrotaanhan historiassa, että ennen vanhaankin oli pitäjissä tämäntapainen talonpoikain valitsema toimitsija, vaikka sitten hallitus tunki heille oman miehensä, joka suurherrain eduksi pamppua ja miekkaa käytteli.

Tietenkin ruvetaan koko maassa vaatimaan ja käyttelemään kansanvaltaisia menettelytapoja veronkantajain, lääkärien, opettajain, järjestysmiesten y. m. virkailijain valinnassa. Vaaditaan myös oikeudenhoitoon pikaista uudistusta. Ja sitten ruvetaan lääninhallitusten nurkkia puhdistelemaan. Tämä viimeinen suurlakko osoitti selvästi, että uudistettavat ne ovat nekin hallitukset ja kiireesti, jos mieli niille vaatia yleisempää kannatusta. Muistutan tässä, että viime eduskunta käsitteli läänien itsehallintokysymystä ja osoitti, millaisille perusteille se olisi rakennettava. Eduskunnan päätökset korkeimmasta oikeudesta, hallinnollisesta tuomioistuimesta ja hallituksen juriidisesta sekä parlamentaarisesta vastuunalaisuudesta olivat myös edistysaskeleita virkamiesolojen uudistusasiassa.

Mutta kyllä siinä suhteessa vielä työtä riittää. Tämän eduskunnan käsiteltäväksi tulee tämänluontoisia asioita muun muassa järjestyslaitoksen luominen poliisin tilalle ja rautateitä koskevien lainsäännösten uudistaminen. Tietysti voidaan vielä välikysymystietä vetää hallitusta tilille, mikäli maan eri osista tulee edustajille tietoja tapahtumista, jotka sellaiseen aihetta antavat. Pääasia on, että virkamiesuudistukseen käsiksi käyntiä ei nyt enää lykätä.

Viime aikain tapahtumat osoittavat, kuinka heikko on liitoksistaan tämä Suomen vanhoillisporvarillinen yhteiskunta. Pienenkin myrskyn sitä järkyttäessä se uhkaa mennä hajalle. Eikä sitä uhkaa voidakaan luokkayhteiskunnasta poistaa. Missä vallitsee toisella puolen helppo rikastuminen ja toisella työtätekeväin nälkä siellä ei yhteiskunnallista rauhaa voida keinotekoisesti luoda. Mutta sille välttämättömälle luokkataistelulle voidaan luoda uusia puitteita. Yksi sellainen on demokratia, kansanvalta. Minä myönnän, että silläkin on vikansa. Antaahan se riistäjille, laiskoille loisolioille samat oikeudet kuin työtä tekeville, antaa elämän tuhoojille saman muodollisen oikeuden kuin elämän ylläpitäjillekin. Eräs kuuluisa porvarillinen kirjailija antaakin erään kuvailemansa viisaan lausua sellaisen mietelmän, ettei rikkaille pitäisi lainkaan antaa äänioikeutta, kun ne muutenkin saavat tahtonsa täytäntöön aivan liian laajassa mittakaavassa.

En nyt kuitenkaan välitä lähteä filosofeeraamaan siitä, kutka työtä tekemättömät pitäisi jättää yhteiskunnallisen päätösvallan ulkopuolelle. Kunhan tästä pääsemme kehittelemään sellaista yhteiskuntatilaa, jossa työtä tekemättömillä työkykyisillä ei ole olemisen oikeutta, niin järjestyy sekin kysymys itsestään. Nyt on pyrittävä kuitenkin kaikella voimalla kansanvaltaan, täydelliseen demokratiaan. Kaikki pyrkimykset sen kehityksen estämiseksi on leimattava taantumuksellisiksi, vastavallankumouksellisiksi.

Kun on pelättävissä, että tämä alote perustuslakivaliokunnassa joutuisi tärkeimpäin taa, ehdotan, että se lähetettäisiin lakivaliokuntaan. Toivoisin samalla, että se valiokunta kiireellisesti laatisi ehdotuksen asiasta, niin että eduskunta voisi mahdollisimman pian ryhtyä toimenpiteisiin. Valiokunnan harkittavaksi jätän, olisiko vielä vaadittava hallitusta asettamaan pientä komiteaa kysymystä valmistamaan, vai voisiko ehkä eduskunta korkeimman vallan halti-

jana tuollaisen komitean asettaa, jos se tarkoituksenmukaiseksi havaitaan.

Ed. Kokko: Puhemiesneuvosto ehdottaa kyllä tätä asiaa perustuslakivaliokuntaan, mutta kun olen tarkastellut työesityslistaa ja tullut huomaamaan, että perustuslakivaliokuntaan tulee niin paljon asioita, pelkään minäkin puolestani, että tämä asia siellä hautaantuu ja tämä ei joutaisi enää hautaantumaan. Todistuksena tämän kysymyksen tärkeydestä on se, että jo vuonna 1910 eduskunta on päättänyt, että pitäisi asettaa virkamieskomitea, joka ehdottaisi ja suunnittelisi ajan vaatimia parannuksia virkamieskysymyksessä. Tällainen komitea lienee jo kyllä tänä kesänä asetettu. Mutta 1910 vuoden valtiopäiväin päätöstä ei vielä hetikään voida toteuttaa. Toinen ponsi kuuluu: että uudistusehdotukset armollisena esityksenä annetaan eduskunnan tutkittavaksi ja päätettäväksi. Siis 7 vuotta on jo asia ollut eduskunnassa päätettynä ja nyt vasta on asetettu komitea. Milloinka joutuukaan se esitys, jota mainitussa ponnessa tarkoitetaan. Toivoisin, että tämä kysymys lähetettäisiin lakivaliokuntaan ja siellä nopeasti käsiteltäväksi.

Ed. Saarelainen: Uudistuskysymysten joukossa, jotka lähinnä kuluneen ajan kansanvaltainen virtaus on tuonut esiin, on virkamiesasialla tärkeä sija. Kieltämätöntä on, että virkamiesolot meidän valtiollisessa, taloudellisessa ja kansanvaltaisessa suhteessa niin erikoisesti historiallisen kehityksen vaikutuksesta ovat muodostuneet erittäin yksipuolisiksi ja on niissä aikojen kuluessa päässyt vallalle useita suuriakin epäkohtia. Vaikka onkin myönnettävä, että aikaisemmin yleisesti ilmennyt ylimielinen virkavaltaisuus jo osaksi on väistynyt kansamme valveutumisen vaikutuksesta, vallitsee tällä alalla vieläkin asiantila, joka on soveltumaton kansamme nykyiseen kehitysasteeseen, kansanvaltaan nähden. Hyvin usein ilmenee etuoikeutetuksi luokaksi muodostuneessa virkamiehistössä aivan vanhentuneita käsityksiä sen asemasta yhteiskunnassa ja siten virastojen toiminta antaa monenlaista aihetta oikeutettuun tyytymättömyyteen. Näin ollen ja kun yleisen asianharrastuksen ja kansanvaltaisten katsantotapojen kehittyessä ne vaatimukset, joita täydellä oikeudella julkisiin laitoksiin nähden asetetaan, käyvät suuremmiksi, on enemmän voittanut alaa kansamme keskuudessa se vakaumus, että virkamiesoloissakin on perinpohjaisia uudistuksia suoritettava. En aio nyt puhua niistä lukemattomista yksityiskohtaisista epäkohdista, joita muun muassa ilmenee alempien ja ylempien virkamiesten palkkaussuhteissa niiden epätasaisuuteen nähden, eläkemaksuista, lakkautuspalkkioista ja muista lahjapalkkioista, virastojen virkavaltaisuudesta, niiden hitaisesta toiminnasta y. m. lukemattomista epäkohdista. Toivon vain puolestani, että eduskunta kiinnittää suurempaa huomiota tähän asiaan, kuin tähän asti on tapahtunut, ja ryhtyy toimenpiteisiin virkamiesoloissa olevien epäkohtien poistamiseksi. Sillä nyt on jo vihdoinkin aika tässäkin asiassa ryhtyä tositoimiin. Kannatan kysymyksessäolevan anomusehdotuksen lähettämistä lakivaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kuten sanoin, on puhemiesneuvosto ehdottanut käsiteltävänä olevan anomusehdotuksen lähettämistä perustuslakivaliokuntaan. Sitä vastoin on ed. Lehtosaari ed. Kokon kannattamana ehdottanut, että anomusehdotus lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Lehtosaaren ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt lähettää asian lakivaliokuntaan.

3) Vahvan, ainoastaan laillisista viranomaisista riippuvan järjestysvallan muodostamista

tarkoittava ed. Wreden y. m. anomusehdotus n:o 3, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään.

Puhemies: Viime istunnossa ilmoitettiin jo että puhemiesneuvosto ehdottaa tämän anomusehdotuksen lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Airola: Kun asiasta on jo tehty lakiehdotus, eduskuntaesitys, niin anomusehdotuksen tekeminen samasta asiasta on silloin vähintään tarpeeton, ja kun muutenkaan tämä alote

ei ole tunnettu ja toiseksi tästä esittelystä päättäen näyttää hanke hyvin epäilyttävältä, niin ehdotan, että alote valiokuntaan lähettämättä hylättäisiin.

Ed. Kujala: Minä kannatan ed. Airolan tekemää ehdotusta.

Ed. Lohi: Minun mielestäni ei ole oikea se tapa, että alotteita, joita edustajat eivät lähemmin vielä tunne, hylättäisiin ilman valiokuntaan lähettämättä, jossa on tilaisuus niihin perehtyä. Vaikkapa tästä järjestysvaltakysymyksestä on tehty lakiehdotuskin ja ehkäpä eduskunta voi lakiehdotuksen hyväksyäkin, niin voipihan olla mahdollista, että anomusehdotuksessa on sellaisia periaatteita, joita valiokunta voi hyvällä syyllä ottaa huomioon lakiehdotusta käsitellessään. Sen vuoksi minä yhdyn puhemiesneuvoston ehdotukseen, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Ed. Hultin: Ed. Airola on kahdesti huomauttanut, että ed. Wreden alote on tarpeeton sen vuoksi, että hän on esittänyt ehdotuksen laiksi järjestyksen pidosta. Minä en tunne lähemmin ed. Airolan ehdotusta, mutta näen viime istunnon päiväjärjestyksestä, että se koskee järjestyksenpitoa kaupungeissa, siis ei ensinkään maaseudulla. Kyllä kai maallakin tarvitaan järjestyksenpitoa. Kannatan sen vuoksi puhemiesneuvoston ehdotusta.

Ed. Airola: Ei järjestystä maassa pidetä eduskunnan anomuksilla, varsinkin kun eduskunta on maassa kaikkivaltias. Jos eduskunnalla on jotain huomauttamista järjestysasioissa, niin se voi tehdä sen käsitellessään sitä lakiehdotusta, jonka minä olen eduskunnalle esittänyt, eikä siihen tarvita mitään anomista eikä rukoilemista.

Ed. Juutilainen: Minulla on tässä käsissä ed. Airolan esittämä lakiehdotus, jonka hän viime eduskunnalle esitti, ja koskee se yksinomaan vain järjestyksenpitoa kaupungeissa. Tässä hänen lakiehdotuksessaan, jonka hän on käsittääkseni nyt sellaisenaan uusinut, kuuluu 3 § näin: „Järjestyksenpitoa varten on kuhunkin kaupunkikuntaan asetettava järjestyslautakunta, johon kuuluu vähintäin 5 kaupungin valtuuston valitsemaa jäsentä, joista enemmistön tulee olla kaupungin järjestyneen työväen kokouksen esittämiä." Tämäntapainen järjestyslautakunta ei voi tulla kysymykseenkään, sillä ei voida lailla laillistuttaa järjestynyttä työväkeä erikoiseksi valtioksi valtiossa, vaan järjestyksenpidon tulee kuulua yleisesti koko kaupunkikunnalle.

Ed. Airola: Ensiksikin eduskunta voi kyllä laillistuttaa semmoisen vaalin, josta tässä on puhuttu, varsinkin kun se on tehnyt sen perustuslainluontoisessa elintarvelaissakin. Ja sitten toisekseen asianlaita on siten, että minun esittämässäni eduskuntaesityksessä ei ole sellaista määräystä, jonka ed. Juutilainen luki, sillä hän luki joitain vanhoja papereita, joilla ei ole mitään tekemistä sen eduskuntaesityksen kanssa, jonka minä olen tehnyt.

Ed. Juutilainen: Tässä kuuluu alussa: Eduskuntaesitys n:o 16, ed. Airola, M. A.: Ehdotus järjestyksen pidoksi kaupungeissa, ja alla on: Helsingissä 16 päivänä heinäkuuta 1917. M. A. Airola. Olen tullut ed. Airolan lausunnoista siihen käsitykseen, että hän on nyt uusinut esityksensä sellaisenaan.

Ed. Wrede: Vi veta ju alla, att lifvet är fullt af motsägelser, men sällan träda motsägelserna i lifvet så oförmedladt mot hvarandra som hos oss i det närvarande ögonblicket. I samma ögonblick som Finlands folk med full rätt går att taga sitt öde i egna händer, i ett ögonblick således, då hvarje finsk medborgares bröst borde svälla af stolthet och glädje, i samma ögonblick råder i landet ett tillstånd, på hvilket man icke kan tänka utan blygsel, ja icke utan en känsla af djupaste förnedring. Enhvar vet hvad jag åsyftar; hurutledes landet terroriseras af främmande soldathopar och inhemska banditligor.

I själfva verket kan man säga, att Finlands landtdag icke förut har sammanträdt under förhållanden så brydsamma som de närvarande. Då landets ständer 1809 kallades till landtdag i Borgå, var visserligen landet ockuperadt af en främmande krigsmakt, men i denna krigsmakt upprätthölls, åtminstone inom vissa gränser, krigstukt, och hvad landets egna innevånare beträffar så besjälades de utan undantag af en endräktig och fosterländsk anda. Nu däremot behärskas landet af en militär, som är stadd i upplösning, hos hvilken alla disciplinens band lossnat och hvilken därför företager sig det ena ingreppet efter det andra i våra inre angelägenheter, ingrepp, som förr icke hafva förekommit, och dessutom gör sig skyldig till våldsdåd af mångahanda slag.

Det är bittert att tänka att landet skall vara utsatt för denna soldatesks mandater, men ännu vida bittrare är att tänka, att allt det ofog den föröfvat varit framkalladt af egna medborgare, af medborgare, som påkallat dess hjälp i kampen mot andra medborgare och mot samhället. Genom att göra detta hafva de bragt landet i det tillstånd

af förnedring, hvari det nu befinner sig. De hafva gjort, att hos Finlands folk, förut bekant för sin laglydnad, nu råder en nära nog fullständig anarki, att hela samhället terroriseras af bandithopar, beväpnade med ryska militärgevär.

Angående de närmare orsakerna till detta förhållande och särskildt till de senaste våldsdåden, som man behedrat med namnet revolution, hvilket namn de alls icke äro värda, har redan vid ett föregående plenum så mycket sagts, att jag därom icke vidare vill uttala mig.

Jag vill blott göra en anmärkning, som för denna gång riktar sig till de borgerliga, icke till socialisterna. Ty också de borgerliga partierna hafva skuld i detta förhållande. Väl ingalunda sålunda, som här påståtts från vänsterhåll, att de nämligen skulle hafva påkallat främmande hjälp mot egna medborgare. Icke heller kan jag erkänna eller måste åtminstone lämna därhän, huruvida den beskyllningen har grund, att de skulle hafva motsatt sig berättigade sociala reformer. Jag vet åtminstone flere fall, då lagar i social riktning antagits och godkänts också af de borgerliga med sådan brådska, att man icke gifvit sig tid att rätta ens de mest uppenbara brister. Men felet består denna gång också under de förra ofärdstiderna i undfallenhet för laglösheten, däri, att man utan nödtvång gifvit efter för anspråk, som framställts med hot om strejk eller hot om våldsdåd, och att man underlåtit att beifra brott, som bort beifras. Det är detta som jag måste tillräkna de borgerliga som fel. Det är dock ett fel, som har berott på svaghet och underlåtenhet, medan det anarkiska tillståndet direkte framkallats af socialdemokraterna och de af dem ledda arbetarorganisationerna.

Det närvarande tillståndet visar verkligen så farliga tendenser, ett sådant djup af depravation, en sådan förvirring i rättsbegreppen, att man alldeles kunde misströsta om vårt folks framtid, om man icke vågade hoppas att, oaktadt allt, folkets kärna dock är sund och i sinom tid skall reagera mot det, som har skett och nu sker. Såsom ytterst betänkligt måste jag beteckna det urskuldande, som från vänsterhåll har framställts för de begångna brotten. Såsom bevis härpå ber jag endast att få hänvisa till att vid senaste plenum bland de petitionsmemorial, som remitterades till utskott, var äfven ett memorial, som gick ut på straffrihet för våldsverkarna.

Också det motstånd, som nu rests mot den förevarande petitionen, hvilkens berättigande väl icke torde kunna jäfvas, måste enligt min tanke hänföras till samma anarkiska tendens, ty om man under förhållanden sådana, som jag nyss nämnt, motsätter sig upprättande af en verklig ordningsmakt, innebär detta, att man vill, att våldet och brotten skola fortfara, att man vill utlämna samhället åt banditer att af dem terroriseras. Den, som så gör, den ställer sig utom samhället, gör sig solidarisk med brottslingarna. Om man säger, såsom på vänsterhåll ofta säges, att ordningsmakten är riktad mot folket, är det ju uppenbart, att detta är alldeles oriktigt, att det är osanning. Man kan icke säga så, om man icke anser, att folket är detsamma som brottslingar. Ty ordningsmakten är ju till för att skydda laglydiga medborgare och riktar sig endast mot dem, som begå brott. Lika oriktigt är det att upprätthållande af lag och ordning vore något som endast är till förmån för de borgerliga partierna eller de besittande klasserna. Upprätthållandet af lag och ordning är nödvändigt för samhället i dess helhet, lika mycket för arbetare som arbetsgifvare, lika mycket för fattiga som för rika. Utan lag och laglig ordning kan ett samhälle icke existera. Om den nu rådande anarkin icke stäfjas, går Finland ofelbart under. Vi förlora icke blott det yttre oberoende, hvartill vi nu sträfva, vi förlora också den begränsade frihet vi under kejsardömet tidigare åtnjutit, och vi förlora den rättsordning och den kultur vi hafva och som har gjort oss värda att lefva ett eget nationellt lif.

Jag vet väl att, såsom ldgm. Airola sade, ingalunda allt afhjälpes genom en petition, om den också leder till åsyftade åtgärder. Ordningsmakten verkar det visserligen icke allena. Det onda sitter mycket djupare än att det skulle kunna afhjälpas därigenom, att samhället får en stark ordningsmakt. Men med erkännande af detta, måste dock sägas, att en dylik ordningsmakt i hvarje fall är nödvändig. Jag ber att få förorda petitionens remiss till lagutskottet.

Ed. K u j a l a: Ed. Wreden lausunnon johdosta täytynee tässä lausua jokunen sana. Ed. Wreden anomusehdotus on jatkoa sille pyrkimykselle, mikä tässä maassa koko viime vuoden näihin asti on vallinnut, nimittäin saada maamme poliisilaitos niin sanotulle lailliselle kannalle. Ei ed. Wrede enemmän kuin muutkaan porvarit ole esittäneet mitään syytä, minkätähden nykyinen järjestysvalta maassa ja nykyinen järjestyksenpitotapa olisi niin vaarallinen ja yhteiskuntaa uhkaava, tai sellainen, että se pikaista muutosta vaatisi. Mitä oikeastaan tarkoitetaan järjestysvallan palauttamisella lailliselle kannalle siinä käsityksessä, mikä ilmenee sekä ed. Wreden anomuksessa, että myöskin edellisen senaatin ja erittäinkin sen siviilipäällikön, senaattori Serlachiuksen

hommista, siihen saa vastauksen, kun ottaa huomioon, miten järjestysvalta maassa yleensä, sekä meillä että muualla, suhtautuu eri yhteiskuntaluokkiin. Järjestysvalta on vanhempina aikoina ollut kyläkuntien yhteisenä asiana. Vielä 1865 vuoden maalaiskuntien kunnallislain mukaan on se ollut kuntien asiana pääasiassa ja on kunnissa tehtykin useita erilaisia päätöksiä järjestyksen pitoon nähden kuntain alueella. Järjestyksenpito on katsottu kuuluvan lähinnä sille yhdyskunnalle, minkä piirissä järjestystä tarvitaan valvoa, nimittäin kaupungeissa kaupunkikunnalle ja maaseudulla maalaiskunnalle. Se virtaus, mikä sittemmin on saanut jalansijaa, nimittäin järjestysvallan keskittäminen keskusvallan eli hallituksen käsiin, on johtunut yhteiskunnallisten olojen kehityksestä. Sitä mukaan kuin kapitalistinen tuotantotapa ja sen mukana myöskin luokkavastakohdat yhteiskunnassa ovat kehittyneet, on järjestysvalta yhä enemmän pyritty alistamaan omistavain luokkain etujen palvelukseen, siis myöskin omistavain luokkain tahtoa täyttävän valiokunnan eli hallituksen määrättäväksi, ja siten on järjestyksenpito aste asteelta siirtynyt pois kuntien vaikutuspiiristä ja tullut hallituksen määrättäväksi. Meilläkin Suomessa on pääasiassa hallinnollisilla määräyksillä säännöstelty järjestyksen valvontaa sekä kaupungeissa että maalla. Tuon järjestysvallan tehtäviin on kaikissa kapitalistisissa luokkavaltioissa, niin myöskin meillä, katsottu kuuluvan paljon muuta ja pääasiassa muuta, kuin mitä yleensä järjestyksenpitoon kuuluu. Poliisilaitokselle on katsottu kuuluvan valvoa esimerkiksi sitä, mitä kansa puhuu, kirjoittaa, esittää tai painattaa. Sanalla sanoen henkiset harrastukset ja sivistyspyrkimykset on tehty poliisivallasta riippuviksi ja sen määrättäviksi. Meilläkään ei puutu siitä esimerkkejä. Meilläkin on käytetty poliisivaltaa vieraan hallituksen, nimittäin keväisessä vallankumouksessa kaatuneen venäläisen tsaarihallituksen, palvelukseen. Sen määräyksiä on täällä pakotettu poliisivalta tottelemaan, sen määräyksiähän ovat ne mielellään kin totelleet. Siitähän on lukematon sarja esimerkkejä, mitenkä maamme poliisit kaupungeissa ja maalla ovat alistuneet tottelemaan kaikkia laittomia määräyksiä, olivatpa ne miten törkeitä ja miten äärimäisyyksiin saakka maamme kansalaisten laissa turvattua vapautta vastaan kohdistettuja hyvänsä. Eihän siitä niin kovin pitkä aika ole, kun on saatu nähdä tässä maassa kotimaisten poliisien raastavan puhujia puhujalavalta, vievän venäläisen virkavallan käskystä vankityrmiin kansanvapauden asiaa puoltavia henkilöitä. Eihän siitä ole kuin muutama päivä vasta, kun tutkimuksissa on saatu selville, mitenkä maamme nimismiehet ja poliisit, ei yksin kaupungeissa vaan myöskin maaseudulla, ovat kiltisti alistuneet tottelemaan venäläisen santarmiston määräyksiä ja olleet läheisessä vuorovaikutuksessa sen laitoksen kanssa. Tuntuu hyvin kuvaavalta, että porvarit aina ja viimeksi ed. Wrede alituisesti vatkuttavat tuota muka Suomen työväestön yhteistoimintaa venäläisten kanssa, mikä yhteistoiminta rajoittuu korkeintaan siihen, mitä yleensä sosialidemokratian ohjelma tässä suhteessa määrää, nimittäin henkiseen vuorovaikutukseen. Tahdotaan unohtaa se tosiseikka, että venäläisen mustimman taantumuksen aikakausina on Suomen virkamiehistö ylimmästä alimpaan saakka, poikkeuksia lukuunottamatta, ollut valmis tottelemaan empimättä, vastalausetta panematta niitä määräyksiä, eikä ainoastaan tottelemaan, vaan vieläpä niiden voimaansaattamiseksi täällä myötävaikuttamaankin. Onpa sellaistakin nähty, että tässä maassa ovat omat kansalaiset virkamiesasemassaan oman maansa kansalaisia venäläisen virkavallan käskystä maanpakoon ajaneet. Se tapahtui Bobrikoffin aikana, sinä mustana aikana, jolloin nähtiin paljon muutakin, jolloin nähtiin se yleinen piirre, että poikkeuslakeja, jotka osa porvaristoakin silloin tuomitsi Suomen lakien vastaisiksi, käytettiin silloin, kun niitä soveltui käyttää Suomen työväkeä vastaan. Ei meiltä puutu esimerkkejä siitäkään, että venäläisten militarismia on käytetty työlakoissa Suomen työläisiä vastaan, 1899 muistaakseni Hyvinkään tehtaalla.

Tällä tavalla on järjestysvalta tässä maassa menetellyt. Näin siis poliisilaitoksella eli järjestyslaitoksella yleiseen on ollut ja tulee edelleen olemaan niin kauvan, kun kapitalistista yhteiskuntaa on, poliittisia tehtäviä, luokkatehtäviä, anastajaluokan etujen turvaajana militarismin rinnalla. Siis poliisimilitarismi suoranaisen militarismin yhtenä osana palvelee samaa tarkoitusperää. Työlakoissa ja työtaisteluissa on myöskin poliisivaltaa tiuhaan käytetty työnantajaetujen puolesta työläisiä vastaan. Tässä maassakaan ei siitä esimerkkejä puutu. Tuskin on ainoatakaan huomattavampaa työtaistelua tässä maassa ollut, jolloin ei poliisivaltaa olisi käytetty työläisiä vastaan, siis käytetty muuhun tarkoitukseen, kuin mitä minun käsittääkseni kuuluu yleisen järjestyksen pitoon. Onpa nähty semmoistakin, että järjestyksenpitäjät, laillisen järjestyksen vallitessa muka, laillisella pohjalla olevan järjestyslaitoksen palvelijat, ovat sen sijaan, että ne olisivat varkaita ja huligaaneja vanginneet, santarmilaitoksen urkkijoina täyttäneet paremmin teh-

tävänsä, sen sijaan, että esimerkiksi salaviinankauppiaita ja trokareja olisivat kiinni ottaneet, ovat alistuneet huvipaikan nurkan takana kallistamaan trokarin viinapullosta suuhunsa ja sillä kuitanneet koko asian. Tämmöistä on ollut meidän järjestysvaltamme. Nämä esimerkit ovat vain mitättömän pieni osa siitä sarjasta mätäpaiseita, mitä meidän järjestyslaitoksemme kerta kaikkiaan sisältää, lukuunottamatta sitä virkavaltaista ja röyhkeää henkeä, mikä niissä aina esiintyy silloin kun ne tulevat tekemisiin työläisten kanssa, yksinpä poliisikonstaapeleihin saakka, puhumattakaan ylemmistä, joiden arvo mielestään tietysti aste asteelta kohoaa, sikäli kuin he katsovat olevansa korkeammalla muita ihmisiä.

No niin, Tämä tulos johtuu siitä järjestelmästä, missä elämme, missä jokaisena hetkenä kasvatetaan juuri, ei suinkaan kansalaistasa-arvonperiaatetta vaan luokkaperiaatetta. Kaikkiin pieniin lapsiinkin pikkulasten koulusta alkaen „tottele ylempää" on kaikkia määräävin periaate. Virkamies alemmassa asteessa, poliisikonstaapeli y. m. ei saa arvostella, mitä häntä tekemään käsketään, onko se teko oikea vai väärä, vaan hänen on empimättä se toteutettava. Siitäpä johtuu, että leipätaistelu heidät pakoittaa alistumaan kaikkiin mustimpiin tekoihin, huolimatta siitä, onko se tämän maan kansalle vahingoksi vai hyödyksi. Minkälaista järjestysvaltaa tahtoisi herra Wrede ja hänen kumppaninsa? Sellaistako laillista poliisivaltaa, joka esimerkiksi 1907 kunnostautui sillä tavalla, että siitä tuli mainituksi myös eduskunnan pöytäkirjoissa erään asian yhteydessä? Ed. Orasmaan esitys eduskunnan pöytäkirjoissa 1907 sisältää sen, että ratsupoliisit Eläintarhan tiellä ajoivat aseettomaan väkijoukkoon, huitoen sapeleilla ja millä aseilla hyvänsä, mitä heillä käsillä oli, väkijoukkoon, jossa m. m. oli useita kansaneduskunnan jäseniä mukana. Tämmöistäkö poliisivaltaa tahdottaisiin, semmoistako poliisivaltaa, joka jonkun suuren Wreden tapaisen suurparoonin käskystä saataisi torppareita häätämään ja torppia maan tasalle hajoittamaan. Meitä on syytetty muka omaisuuden hävityksestä ja anarkiasta. Mikä on anarkiaa, ellei se, että varta vasten virkapukuisia miehiä lähetetään hävittämään valmista ihmistyötä, murtamaan maan tasalle ihmisasunnoiksi käytettyjä rakennuksia vain sentähden, että tahdotaan saada joidenkin herrojen oikkujen tähden vanha torppariraataja tiehensä. Sellaiseen meidän poliisivaltiomme on tarpeeksi innokas, sellaiseen on valmis päällikköineen piiskaa vinkuttamaan, vieläpä käyttämään hyvinkin raakaa kieltäkin näitä työnraataja vastaan, kuten eduskunnan pöytäkirjat vuodelta 1907 tietävät Laukon lakkojutun yhteydessä. Voidaan väittää, ettei tämä ole totta. Onhan olemassa asetuksia, joiden pykälissä selvästi määrätään poliisilaitoksen tehtävät. Viimeinen sellainen, joka on vielä voimassa ja jonka perusteille tahdottaisiin asettaa ainakin kaupungeissa poliisilaitos, on 1903 vuoden Bobrikoffin antama laiton asetus poliisilaitoksen järjestämisestä, jonka 17 § määrittelee poliisilaitoksen tehtäviksi kansan henkisten harrastusten santarmiurkinnat ja valvonnan. Sitä vastaan ei tarvitse väitellä, se on selvänä lakipykälänä nähtävissä. Kun vallankumouksessa poliisilaitos keväällä ja aina ennenkin, kun kansa on yrittänyt sanoa sanottavansa voimakkaammin niin maalla kuin kaupungeissa, joutui yleisen kansalaisten vihan esineeksi ja tahdottiin ainakin suurimmaksi osaksi siitä päästä, ei ole ollenkaan ihme sen perusteella, mitä olen esiintuonut, että kansa ei voinut sietää sellaisia virkamiehiä, joille järjestys oli sivuasia, mutta kansalaisten valtiolliset mielipiteet ja lakiin perustuvat kansalaisoikeudet ja niiden vainoominen, puristaminen ja supistaminen ja niiden käyttämisen ehkäiseminen pääasia. Se miliisilaitos, joka nyt on keväällisestä vallankumouksesta saakka tämän maan kaupungeissa pitänyt järjestystä, on osoittautunut järjestyksenpitoon kykeneväksi. Tässä maassa on vallinnut siksi hyvä järjestys, että jos ei tämä porvarillinen mätä yhteiskunta sellaista kuonaa synnyttäisi, joka esiintyy niin sanottuna huligaanijoukkona, tässä maassa ei kenenkään henki ja omaisuus olisi ollut vaaranalaisena. Se vain kiukuttaa porvareita, että tämä miliisilaitos ja miliisi, mikäli olen päässyt kokemuksiin, ei menettele sillä tavalla kuin kapitalistisen yhteiskunnan poliisin pitäisi menetellä, nimittäin että, jos herra räyhää kadulla juovuksissa ja kiljuu, viedä hiljakseen vosikan rekeen ja käskee ajaa kortteeriinsa, mutta työläisen, vaikkei hän olisikaan juovuksissa, täytyy raahata putkaan saadakseen sen 10 markkaa, jonkalaisen palkkion ennen vallankumousta aina tiedettiin maksetun jokaisesta nupista, minkä sai putkaan raahatuksi. Se ero on, että miliisi on vienyt herrasketkunkin putkaan. Sellaista ei saisi tapahtua, se on „anarkiaa ja epäjärjestystä" silloin. Olen kuullut omin korvin herraskaisten keskenään kehuskelevan: „Kyllä on hyvä, että miliisi — seurasi hyvin rivo sana — on poissa, saa vapaasti metastaa; kun se tulee virkaan, vie taas putkaan. Ei ole ennen tapahtunut, että herroja putkaan viedään. Tämähän on skandaalia!" Kun tämmöinen käsitys järjestyksestä on vallalla, niin hyvin ymmärtää, minkätähden nyt on äärimäinen kiire sen sille

kannalle saattamiseksi, ettei edes jouduta, ei ehditä odottaa, kunnes eduskunta käsittelisi tätä asiaa koskevaa lakia, joka jo on valiokuntaan käsittelyä varten lähetetty. Kerran tässä maassa kumminkin täytyy kansanvaltaisuuden päästä voitolle, kerran täytyy järjestysvallankin kuitenkin kokoonpanoltaan rakentua sille periaatteelle, että sen tehtävänä on todellakin yleisen järjestyksen valvominen eikä luokkaetujen ja luokkaintressien palveleminen, kuten järjestyslaitoksella on ollut siitä saakka, kun se on kapitalistisen luokkavaltion hallituksen määräyksistä riippuvaksi tehty ja sille ohjeet ja määräykset annettu, sivuuttamalla kansaneduskunta, hallinnollisessa järjestyksessä. Minä siis edelleenkin kannatan ed. Airolan ehdotusta, koska katson tarpeettomaksi sen alotteen, sentähden, koska asiassa on lakiehdotus jo työnalaisena olemassa ja tulee se piakkoin eduskunnan käsiteltäväksi.

Ed. Aronen: Vaikka olen tottunut tuntemaan ed. Wreden mustimmaksi taantumukselliseksi, mitä täällä eduskunnassa on, niin minulle oli yllätys ed. Wreden äskeinen lausunto. Minä muuten lausun vilpittömän kiitollisuuteni siitä, että hän paljasti sen häikäilemättömän kannan, mikä hänellä tässä järjestyskysymyksessä on. Me kyllä tiedämme, mitä porvariston „puolueeton" ja „luja" järjestyskunta merkitsee. Meillä on siitä siksi paljon kokemusta entisajoilta, ettei tarvitse siitä pitemmälle puhua. Muuten huomauttaisin ed. Wredelle, että on viisainta, ettei tällä lujalla järjestysvallalla ruvettaisi viimeaikaisten tapausten johdosta saattamaan edesvastuuseen niitä, jotka ovat tavallaan tehneet itsensä niihin syyllisiksi. Se on, hyvät herrat, teidän ja teidän järjestyskaartienne ansio, että sellaisia tapauksia on sattunut, ja jos tahdotte, että yhteiskunnassa rauha säilyy, niin on parasta, että jätätte sellaisen järjestyskunnan unelmoimisen, kuin ed. Wrede ehdottaa. Minäkin yhdyn ed. Airolan esitykseen, että tämä anomusehdotus hylättäisiin kokonaisuudessaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kuten ilmoitettiin, on puhemiesneuvosto ehdottanut, että anomusehdotus lähetettäisiin lakivaliokuntaan. Ed. Airola taas ed. Kujalan kannattamana on ehdottanut sen hylkäämistä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Airolan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä puhemiesneuvoston ehdotuksen, ja asia menee lakivaliokuntaan.

4) Ehdotuksen laiksi oppivelvollisuudesta ja asetukseksi kansakoululaitoksen kustannuksista

sisältävä ed. Sundblomin y. m. edusk. esit. n:o 25, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitellään.

Puhemies: Viime täysi-istunnossa tätä asiaa ei voitu lähettää valiokuntaan sen vuoksi, että puhemiesneuvosto ehdotti sen lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan, mutta ed. Sundblom ed. Bäckin kannattamana ehdotti, että asia lähetettäisiin sekä sivistys- että valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Väinö Jokinen: Eduskunnan viime istunnossa oli esillä aivan samaa asiaa koskeva ed. Salmen y. m. eduskuntaesitys. Se lähetettiin sivistysvaliokuntaan. Kun olisi takaperoista valmistella samaa asiaa kahdella eri tavalla, olisi johdonmukaisuuden vuoksi hyväksyttävä puhemiesneuvoston ehdotus, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Ed. Sundblom: Då jag gjorde mitt förslag, gående ut på, att motionen skulle remitteras såväl till kulturutskottet som till statsutskottet, gjorde jag det i full öfverensstämmelse med det tillvägagående, som landtdagen senaste gång omfattade.

Ed. Aronen: Kyllä sivistysvaliokunta voi hankkia, jos se katsoo tarpeelliseksi, valtiovarainvaliokunnan lausunnon asiasta, jotta sitä ei sen vuoksi tarvitse lähettää kahteen valiokuntaan. Minäkin kannatan puhemiesneuvoston ehdotusta, että asia lähetetään yksinomaan sivistysvaliokuntaan.

Ed. Sundblom: Med anledning af den senaste talarens utsago ber jag få anmärka, att just det förfarande, som han antydde, förordades af mig vid 1917 års tidigare landtdag gentemot tal-

manskonferensens förslag, som då gick ut på, att ärendet omedelbart skulle remitteras såväl till kultur- som till statsutskottet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Kuten ilmoitettiin, on puhemiesneuvosto ehdottanut asian lähettämistä sivistysvaliokuntaan. Ed. Sundblom ed. Bäckin kannattamana on ehdottanut, että asia lähetettäisiin sekä sivistys- että valtiovarainvaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Sundblomin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; eduskunta on siis puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti päättänyt lähettää asian s i v i s t y s v a l i o k u n t a a n.

5) Ehdotuksen laiksi asutuslautakunnista

sisältävä ed. Haatajan y. m. eduskuntaesitys n:o 48, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitellään.

P u h e m i e s: Tämän asian ehdottaa puhemiesneuvosto lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan. Ed. Haataja ed. Lohen kannattamana on ehdottanut asian lähettämistä talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. H a a t a j a: Tämä alote asutuslautakuntien perustamisesta, joka tässä on esillä, liittyy läheisesti tässä eduskunnassa tehtyihin alotteisiin, jotka tarkoittavat maan hankkimista tilattomalle väestölle sekä yhtiöiden ja erinäisten yksityisten maanhankinnan rajoittamista sekä myöskin kuntien etuosto-oikeutta eräissä tapauksissa maaomaisuuksia myytäessä. Näissä viimeksi mainituissa alotteissa annetaan kaikissa asutuslautakunnille erinäisiä tehtäviä ja erityisesti maan hankinta tilattomalle väestölle on suunniteltu tapahtuvaksi asutuslautakuntien toimesta ja asutushallituksen johdolla. Kun nämä itse asiallista puolta järjestävät asetukset ovat kaikki lähetetyt talousvaliokuntaan, seuraa minun nähdäkseni asiain luonnosta, että myöskin tämä lakiehdotus, joka tarkoittaa näiden asetusten edellyttämien orgaanien luomista, lähetetään samaan valiokuntaan kuin itse asiallista puolta koskevat alotteet on lähetetty.

Tähän on tällä hetkellä sitä suurempi syy, kun viime valtiopäivillä talousvaliokunta käsitteli kysymystä samantapaisen alotteen perusteella ja kun sitä käsittelemässä olivat ainakin suureksi osaksi samat jäsenet, jotka nyt tällä hetkellä istuvat talousvaliokunnassa. Sikäli kuin olen voinut havaita, ei maatalousvaliokuntaan tule mitään sellaisia asioita käsiteltäviksi, jotka nimenomaan koskisivat asutuslautakuntien toimintaa. Kun talousvaliokuntaan tulee sellaisia asioita käsiteltäviksi, on minun nähdäkseni aivan luonnollista, että tämä asia lähetetään talousvaliokuntaan eikä maatalousvaliokuntaan. En voi ymmärtää, että puhemiesneuvoston ehdotus on johtunut muusta kuin siitä, ettei ole tunnettu oikein näiden lakiehdotusten sisältöä. Pyydän siis uudistaa ehdotukseni, että asia menisi talousvaliokuntaan eikä maatalousvaliokuntaan.

Ed. N u r m e l a: Minäkin yhdyn ed. Haatajan ehdotukseen, että tämä asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Kuten sanottiin, on puhemiesneuvosto ehdottanut asian lähettämistä maatalousvaliokuntaan. Ed. Haataja ed. Lohen y. m. kannattamana on ehdottanut asian lähettämistä talousvaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Haatajan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla; eduskunta on siis päättänyt ed. Haatajan ehdotuksen mukaan lähettää asian t a l o u s v a l i o k u n t a a n.

Ehdotuksia erinäisten lakien vahvistamisesta.

P u h e m i e s: Eduskuntaesityksiä ja anomusehdotuksia koskeva valtiopäiväjärjestyksen 30 §:n säännös, että erilaatuisia asioita älköön pantako yhteen kirjoitukseen, on epäilemättä sovellutettava muihinkin alotteisiin. Vaikka ed. Airolan ja Arosen antamissa kirjoituksissa pyydetään eduskuntaa vahvistamaan lakeja ja asetuksia, jotka eivät ole toisistaan riippuvaisia, vaan koskevat hyvinkin erilaatuisia asioita, katson kuitenkin voivani eduskunnalle esitellä mainitut kirjoituk-

set, kuitenkin siten, että eri lakeja ja asetuksia koskevat ehdotukset pidetään eri asioina.

Kirjelmät luetaan:

Suomen eduskunnan puhemiehelle.

Pyydämme, että eduskunnan tämänpäiväisessä täysistunnossa käsiteltäväksi esitetään seuraavat ehdotuksemme,

että Suomen eduskunta vahvistaisi ja julkaistavaksi määräisi tämän vuoden valtiopäivillä hyväksytyn lain Korkeimmasta oikeudesta, sekä päättäisi, että tämä laki astuu voimaan 1 päivänä tammikuuta 1918;

että Suomen eduskunta vahvistaisi ja julkaistavaksi määräisi tämän vuoden valtiopäivillä hyväksytyn lain Korkeimmasta hallinto-oikeudesta sekä sen yhteydessä hyväksytyt seuraavat lait: laki 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Vaalilain 13 ja 16 §:n muuttamisesta ja laki 2 päivänä huhtikuuta 1883 irtolaisista ja niiden kanssa menettelemisestä annetun asetuksen 9 §:n muuttamisesta sekä päättäisi, että nämä kolme lakia astuvat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1918; sekä

että Suomen eduskunta vahvistaisi ja julkaistavaksi määräisi tämän vuoden valtiopäivillä hyväksytyn lain Suomen eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksenjäsenten virkatointen lainmukaisuutta.

Helsingissä 17 päivänä marraskuuta 1917.

M. A. Airola. Kullervo Manner.

Suomen eduskunnalle.

Kun eduskunta on päättänyt itse käyttää sitä korkeinta valtiovaltaa, joka ennen on kuulunut Keisarille ja Suuriruhtinaalle ja siis lakien hyväksymis- ja voimaanjulistamisoikeus on eduskunnalla, niin saamme täten kunnioittaen ehdottaa,

että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuviksi määrätä seuraavat, tämän vuoden ensimäisten valtiopäivien hyväksymät lakiehdotukset:

1) Laki kihlakunnankäräjiä koskevien määräysten muuttamisesta;

2) Laki Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2, 3 ja 9 §:n muuttamisesta;

3) Laki Rikoslain 10 luvun 1 §:n kumoamisesta sekä 2, 3 ja 4 §:n muuttamisesta;

4) a) Laki Ulosottolain 4 luvun 5, 6, 7 ja 8 §:n muuttamisesta;

b) Laki Uuden ulosottolain voimaanpanemisesta ja siitä mitä sen johdosta on vaarinotettava 3 päivänä joulukuuta 1895 annetun asetuksen 27 §:n muuttamisesta;

c) Laki marraskuun 9 päivänä 1868 annetun Konkurssisäännön 85 ja 90 §:n muuttamisesta;

5) Laki rangaistusten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun asetuksen 4 luvun 2 §:n muuttamisesta.

Samalla ehdotamme, että eduskunta määräisi Senaatin Talousosaston julkaisemaan yllä mainitut Lait Suomen Asetuskokoelmassa ensi tilassa, 1 päivästä tammikuuta 1918 voimaanastuviksi.

Helsingissä 27 p:nä marraskuuta 1917.

Nestor Aronen.	K. Hakala.
Santeri Mäkelä.	Kaarle Mänty.
E. Aromaa.	Albert Raitanen.
Anton Huotari.	Kalle Lepola.
Oskari Jalava.	Jaakko Mäki.
A. Salo.	Kaarlo Saari.
Armas Paasonen.	Jalo Kohonen.
S. Häkkinen.	J. Kujala.
Elviira Vihersalo.	J. I. Nurminen.

Puhemies: Jotta edustajille olisi tilaisuus tutustua puheenaoleviin lakiehdotuksiin, on ne jaettu edustajille. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että nämä asiat, jokainen, pantaisiin pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Laki korkeimmasta oikeudesta.

Esitän siis ensiksi asian, jossa ehdotetaan: että Suomen eduskunta vahvistaisi ja julkaistavaksi määräisi tämän vuoden valtiopäivillä hyväksytyn lain korkeimmasta oikeudesta sekä päättäisi, että tämä laki astuu voimaan 1 päivänä tammikuuta 1918.

Keskustelu:

Ed. K. Manner: Puhemiesneuvostossa ehdotin, että tämä nyt esiteltyjen lakien vahvistusta koskeva ehdotus samaten kuin kaikki ne muutkin, jotka äsken luettiin, otettaisiin eduskunnassa käsiteltäviksi seuraavassa täysi-istunnossa, vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta, joka sisälsi, että ne otettaisiin käsiteltäviksi ensi viikon ensi istunnossa. Tein tämän ehdotukseni edellyttämällä, että tähän mennessä ovat nekin eduskunnan jäsenet, jot-

ka eivät viime valtiopäivillä olleet, asianharrastuksesta ottaneet tutustuakseen viime eduskunnan päätöksiin, jos eivät sitä ennen olleet tehneet. Kun nyt on jaettukin edustajille edellisen eduskunnan päätökset, niin katsoisin riittävän ajan olevan tämän ja seuraavan istunnon välillä. Pyytäisin siis uudistaa puhemiesneuvostossa tekemäni ehdotuksen, että tämä nyt esillä oleva asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Ed. A i r o l a: V. J:n 30 §:ssä puhutaan yksinomaan eduskuntaesityksistä tai anomusehdotuksista. Sentähden myöskin sen viimeinen kohta, jossa sanotaan: „Älköön erilaatuisia asioita pantako yhteen kirjoitukseen", ei voi koskea sellaista kirjelmää, jonka minä olen herra puhemiehelle jättänyt. Mutta kun asia on kuitenkin esitelty eikä minua ollenkaan liikuta se, käsitelläänkö nämä yhtenä asiana vai kolmena eri asiana, niin en tahdo siitä sanoa sen enempää, kuin että senlaatuinen kirjelmä, jonka olen jättänyt, voi sisältää myöskin kolmen lain vahvistamisehdotuksen, koskapa työjärjestyksen 20 §:n mukaan sellaisen alotteen tekemiseen ei tarvittaisi edes kirjelmääkään, vaan se voisi tapahtua pelkästään suullisella ilmoituksella eduskunnan puhemiehelle.

Toiseksi tahdon huomauttaa siitä, että tämä kirjelmä on jätetty eduskunnan puhemiehelle jo viime kuun 17 päivänä. Asiasta on siis kulunut jo viikkokausia. Kirjelmässä on pyydetty, että se esiteltäisiin eduskunnassa saman päivän istunnossa. Suullisesti lisäsin, että jos eduskunnan puhemies ei tahtoisi sinä päivänä istuntoa pitää, vaikka se oli ilmoitettu, hän esittelisi asian edes seuraavassa istunnossa. Sen jälkeen on asiasta eduskunnassa huomautettu, mutta kuitenkaan herra puhemies ei ole suvainnut sitä aikaisemmin esittää. Nyt kun asia esitetään, ehdotetaan vielä pöydällepanoa ja vielä niin pitkäksi ajaksi. Minun täytyy toistaa, että kyllä tällainen menettely on moitittavaa asian viivyttelyä. Tahdotaan estää eduskuntaa tekemästä päätöstä edustajien tekemistä ehdotuksista estämällä asian eduskunnassa esilletulo. Kannatan ed. Mannerin tekemää ehdotusta asian pöydällepanosta läheisempään istuntoon, kuin mitä puhemiesneuvosto on ehdottanut. Asiaan on ollut tilaisuutta perehtyä myöskin niillä, jotka eivät ole olleet valtiopäivillä viime kesänä, siitä syystä, että asiaa koskevat asiakirjat ovat jaetut edustajille jo aikoja sitten ja ne lait, joista kysymys on, ovat perin lyhyitä.

Ed. L o h i: Tämä laki korkeimmasta oikeudesta, joka nyt on ensimäisenä esitetty näistä ed. Airolan ehdotuksista, on kyllä viime eduskunnan jo hyväksymä laki. Mutta valtiopäiväjärjestyksessä ei luonnollisesti voi olla suoranaisia säännöksiä siitä, missä järjestyksessä eduskunta lakia vahvistaa, sillä valtiopäiväjärjestyshän ei edellytä mitään sellaista. Nyt kuitenkin eduskunta on päättänyt toistaiseksi käyttää tuota korkeinta valtaa, nimittäin lainvahvistamisvaltaa. Eduskunta on kyllä jo kaksi viime valtiopäivien hyväksymää lakia tällä lailla yksinkertaisesti vahvistanut. Mutta se tapa, millä tämä vahvistus silloin toimitettiin, ei minunkaan mielestäni ole tyydyttävä. Täällä jo useat edustajat, jotka eivät olleet jäsenenä viimeisessä eduskunnassa, huomauttivat siitä, ja aivan oikeutetulla syyllä, että heille olisi varattava tilaisuutta perehtyä niihin lakiehdotuksiin, joiden vahvistaminen on kysymyksessä. Minusta tuntuu, että tämä vaatimus on aivan kohtuullinen. Nyt tästä kysymyksestä, korkeimmasta oikeudesta, on meille äsken senaatin taholta jätetty myös esitysehdotus, jonka luultavasti, kun se tulee esille, eduskunta tulee lähettämään valiokuntaan. Minusta tuntuisi luonnollisimmalta, että eduskunta pyytäisi samalta valiokunnalta lausuntoa myöskin tästä viime eduskunnan tekemästä lakiehdotuksesta, ennenkuin se tekee tästä lakiehdotuksesta lopullisen päätöksensä.

Ed. I n g m a n: Jos olisi kysymys vain tästä ehdotuksesta tai niistä, jotka mainitaan siinä kirjelmässä, joka luettiin, niin voisi kyllä panna ne pöydälle ensi istuntoon. Mutta tietääkseni on kirjelmissä, jotka kohta tulevat luettaviksi, vielä joku tusina lakiehdotuksia, joiden vahvistamista anotaan, ja mielestäni olisi syytä, että ne kaikki pantaisiin pöydälle samaan istuntoon. On kohtuutonta vaatia, että edustajat ehkä huomenna pidettävään istuntoon tutustuvat semmoiseen määrään lakiehdotuksia. Minä sentähden puollan puhemiesneuvoston ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Kuten sanottu, ehdottaa puhemiesneuvosto asian pöydällepantavaksi ensi viikon ensi istuntoon. Ed. Manner ed. Airolan kannattamana on ehdottanut, että asiat pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Mannerin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 105 jaa- ja 88 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan päättänyt panna asian pöydälle ensi viikon ensimäiseen istuntoon.

Laki korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

P u h e m i e s: Esitän edelleen ehdotuksen, että Suomen eduskunta vahvistaisi ja julkaistavaksi määräisi tämän vuoden valtiopäivillä hyväksytyn lain korkeimmasta hallinto-oikeudesta sekä sen yhteydessä hyväksytyt seuraavat lait: Laki 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun vaalilain 13 ja 16 §:n muuttamisesta ja laki 2 päivänä huhtikuuta 1883 irtolaisista ja niiden kanssa menettelemisestä annetun asetuksen 9 §:n muuttamisesta, sekä päättäisi, että nämä kolme lakia astuvat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1918.

Tämänkin asian ehdottaa puhemiesneuvosto pöydällepantavaksi ensi viikon ensimäiseen istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Laki eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten virkatointen lainmukaisuutta.

P u h e m i e s: Esitän edelleen ehdotuksen, että Suomen eduskunta vahvistaisi ja julkaistavaksi määräisi tämän vuoden valtiopäivillä hyväksytyn lain Suomen eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksenjäsenten virkatointen lainmukaisuutta.

Tämänkin ehdottaa puhemiesneuvosto pantavaksi pöydälle ensi viikon ensimäiseen istuntoon.

Ehdotus hyväksytään.

Laki kihlakunnankäräjiä koskevien määräysten muuttamisesta.

P u h e m i e s: Ehdotetaan edelleen, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaanastuvaksi määrätä lain kihlakunnankäräjiä koskevien määräysten muuttamisesta.

Tämäkin asia ehdotetaan pantavaksi pöydälle ensi viikon ensimäiseen istuntoon.

P u h e m i e s: Vielä esitellään

Laki Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2, 3 ja 9 §:n muuttamisesta.

Myöskin ehdotetaan tämän pöydällepanoa ensi viikon ensimäiseen istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s: Edelleen esitellään

Laki Rikoslain 10 luvun 1 §:n kumoamisesta sekä 2, 3 ja 4 §:n muuttamisesta.

Tämäkin asia ehdotetaan pantavaksi pöydälle ensi viikon ensimäiseen istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s: Esitellään vielä

Laki Ulosottolain 4 luvun 5, 6, 7 ja 8 §:n muuttamisesta.

Ehdotetaan pöydällepantavaksi ensi viikon ensimäiseen istuntoon.

Ehdotus hyväksytään.

Laki uuden ulosottolain voimaanpanemisesta ja siitä mitä sen johdosta on vaarinotettava 3 päivänä joulukuuta 1895 annetun asetuksen 27 §:n muuttamisesta;

sekä

Laki marraskuun 9 päivänä 1868 annetun konkurssisäännön 85 ja 90 §:n muuttamisesta;

ja

Laki rangaistusten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun asetuksen 4 luvun 2 §:n muuttamisesta.

Nämä ehdotetaan pantaviksi pöydälle ensi viikon ensimäiseen istuntoon.

Ehdotus hyväksytään.

Ehdotus uuden hallitusmuodon valmistamisesta.

P u h e m i e s: Esitellään ed. K. Mannerin y. m. allekirjoittama kirjelmä.

Sihteeri lukee kirjelmän.

Eduskunnan puhemiehelle.

Pyydämme kunnioittaen varaamaan meille tilaisuuden eduskunnan marrask. 30 päivänä pidettävässä täysi-istunnossa eduskunnan hyväksyttäväksi esittää seuraava ehdotuksemme:

että eduskunta kehottaa Senaattia mahdollisimman pian valmistamaan eduskunnan käsiteltäväksi Suomen täydellisen itsemääräämisoikeuden mukaisen ehdotuksen maan uudeksi hallitusmuodoksi.

Helsingissä, marraskuun 29 p:nä 1917.

Kullervo Manner. Toivo V. Alavirta.
H. Hurmevaara. Jalo Kohonen.
F. E. Kellosalmi.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Sen jälkeen kun hallitus jo on täyttänyt sen pyynnön, minkä kirjelmä sisältää, ehdotan, että kirjelmä ei antaisi aihetta toimenpiteisiin eduskunnan puolelta.

Ed. Lohi: Yhdyn edelliseen ehdotukseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiassa on kaksi ehdotusta, ed. Mannerin ja ed. Ingmanin, joka tietää sitä, että asia saisi eduskunnan puolelta raueta. Tätä ehdotusta on ed. Lohi kannattanut. Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Mannerin ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt ed. Ingmanin ehdotuksen mukaisesti, ettei asia eduskunnan puolelta anna aihetta mihinkään toimenpiteeseen.

Ehdotus valtionhoitajakuntaa koskevan eduskunnan päätöksen peruuttamisesta ja Suomen korkeimman valtiovallan käyttämistä koskevan lain vahvistamisesta.

Esitellään ed. Mannerin y. m. allekirjoittama toinen kirjelmä.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan Puhemiehelle.

Pyydämme kunnioittaen varaamaan meille tilaisuuden marrask. 30 p:nä pidettävässä täysistunnossa esittää eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat ehdotuksemme:

1) että Eduskunta peruuttaa marrask. 9 p:nä tekemänsä päätöksen, että keisarin ja suuriruhtinaan käyttämä valta on toistaiseksi uskottava tarkoitusta varten asetetulle valtionhoitajakunnalle,

2) että Eduskunta päättää vahvistaa viime heinäkuun 18 p:nä päätetyn lain Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä, sekä määrää sen heti julkaistavaksi ja voimaan astuvaksi.

Helsingissä, marraskuun 29 p:nä 1917.

Kullervo Manner. Jalo Kohonen.
H. Hurmevaara. F. E. Kellosalmi.
Toivo V. Alavirta.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että nämä asiat lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Minusta tämä asia on kypsä ratkaistavaksi ilman enempää valmistelua. Pyydän ehdottaa eduskunnan päätettäväksi, että lakia Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä ei vahvisteta.

Ed. K. Manner: Minäkin olen sitä mieltä, että tämä asia ei kaipaa sellaista valmistelua, jonka puhemiesneuvosto sille on ehdottanut, nimittäin valiokuntaan lähettämistä. Esitin tämän mielipiteeni jo puhemiesneuvostossa. Jos ei aika olisi niin pitkälle kulunut, kuin se nyt on, niin ehdottaisin asian otettavaksi käsiteltäväksi tässä istunnossa. Mutta kun kello kohta rupee olemaan 11, niin pyydän ehdottaa, ettei asiaa lähetettäisi valiokuntaan, vaan että eduskunta päättäisi ottaa sen käsiteltäväksi seuraavassa istunnossa.

Ed. Ahmavaara: Minä pyydän saada kannattaa ed. Ingmanin tekemää ehdotusta.

Ed. J. Kohonen: Pyydän kannattaa ed. Mannerin tekemää ehdotusta.

Ed. Anton Huotari: Minunkin mielestäni tämä asia on jo valmiiksi käsitelty, niin ettei valiokuntakäsittelyä tässä tarvita. Yhdyn ed. Mannerin ehdotukseen, että asia otetaan seuraavassa istunnossa esille.

Puhemies: Kun asiaa on ehdotettu pöydälle pantavaksi, katkaisee tämäkin ehdotus asian

asiallisen käsittelyn. Täällä on pyydetty pöydällepanoa seuraavaan istuntoon.

Ed. Ingman: Pyydän vastustaa pöydällepanoehdotusta. Minusta siihen ei ole minkäänlaista syytä.

Ed. Kuusinen: Herra Ingman ei ehdotustaan ensinkään perustellut. Se on merkillisimpiä ehdotuksia, mitä täällä eduskunnassa on tehty, ja herra Ingmanin mielestä eduskunnan jäsenet eivät saisi sitä ehdotusta harkita edes yhtä vuorokautta. Se ehdotus on myös läheisessä yhteydessä niiden ehdotusten kanssa, mitä senaatti puolestaan on tehnyt sekä hallitusmuodosta, että myöskin valtiosäännön perusteista. Ne tulevat huomenna täällä esille. Eiköhän sopisi silloin yhtä aikaa tarkastella molempiakin ehdotuksia, eduskunnan ennen säätämää valtalakia ja senaatin nyt esittämää valtalakia. Minusta siis tämä pöydällepanoehdotus on mitä kohtuullisin ja pyydän sitä kannattaa.

Ed. Ingman: Olen puolestani useissa lausunnoissa aikaisemmin perustellut käsitystäni, ettei tätä lakia olisi vahvistettava. Syitä siihen ei mielestäni ole tarvis täällä uudestaan käydä esittämään. Mutta minun täytyy lausua ihmettelyni siitä, että ne, jotka ovat esittäneet tämän lakiehdotuksen vahvistamista, nyt kaipaavat vielä miettimisaikaa huomiseen. Eikö asia herroista ole selvä?

Ed. Lohi: Tämän valtalakiasian käsittelyä minun mielestäni voipi ehkä muuttaa tämä senaatin ehdotus valtiomuodon perusteista. Jos tämä nyt lykätään pöydälle, kenties tällä välin vasemmisto tulee siihen tulokseen, ettei se vaadikaan valtalakia vahvistettavaksi. Eikä minun mielestäni ole syytä vastustaa sitä, että tämä tulee pöydälle samaan istuntoon, jossa tulee hallituksen esitys käsiteltäväksi. Mitä sitten tulee siihen ensimäiseen osaan tätä ehdotusta, että eduskunta päättäisi peruuttaa valtionhoitajakunnan vaalin, siitä olisin kyllä valmis nyt jo päättämään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiassa on olemassa puhemiesneuvoston ehdotus, joka tietää asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan. Ed. Manner on ehdottanut pöydällepanoa seuraavaan istuntoon. Ed. Ingman on ehdottanut, että eduskunta päättäisi, että lakia Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä ei vahvisteta. Tätä ehdotusta on kannatettu. Samoin on myös ed. Mannerin ehdotusta kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksessä olisi ehkä meneteltävä seuraavalla tavalla: Ensiksi asetetaan puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan ed. Mannerin ehdotus. Sen jälkeen, kun on ratkaistu pannaanko asia pöydälle vai lähetetäänkö se valiokuntaan, ratkaistaisiin äänestyksellä jatketaanko asiallista käsittelyä vai hyväksytäänkö se ehdotus, joka on edellisessä äänestyksessä voittanut. Jos olisi päätetty jatkaa asian käsittelyä, äänestettäisiin hyväksytäänkö ed. Mannerin kirjallinen ehdotus vaiko ed. Ingmanin ehdotus.

Ed. K. Manner: Minun täytyy myöntää, etten tarkalla kuuntelemisellakaan päässyt täyteen selvyyteen herra puhemiehen ehdotuksesta, mutta minusta tuntui siltä, että herra puhemies tahtoi nyt jo kytkeä yhteen äänestyssarjaan kysymyksen asian valiokuntaan lähettämisestä ja pöydällepanosta sekä myöskin asian asiallisesta päättämisestä, koska herra puhemies ehdotti viimeiseksi tulevan äänestettäväksi ed. Ingmanin ja minun kirjelmässäni tekemäni ehdotuksen välillä. Minusta näyttää kuitenkin siltä, että ehdotus äänestämisestä ed. Ingmanin ehdotuksen ja minun kirjelmässäni tekemäni asiallisen ehdotuksen välillä ei voisi tällä asteella edes tulla äänestettäväksi eikä siis kysymykseen, koska eduskunta ei ole päättänyt, ryhtyykö se tänään asiallisesti asiaa käsittelemään vai eikö, ja siinä tapauksessa, että eduskunta päättäisi hyväksyä minun ehdotukseni pöydällepanosta, silloinhan asiallisen päättämisen täytyisi lykkäytyä tuonnemmaksi.

Puhemies: Sitä se tarkoittaakin. Sekä puhemiesneuvoston että ed. Mannerin tekemä pöydällepanoaehdotus keskeyttävät asian asiallisen käsittelyn. Ja minä lisäsinkin, että jos tultaisiin siihen päätökseen, että asian käsittelyä jatkettaisiin, sitten vasta tulisi seuraamaan äänestys ed. Mannerin alkuperäisen ehdotuksen ja ed. Ingmanin hylkäävän ehdotuksen välillä.

Ed. Kuusinen: Luulen, että tässä on jokin erehdys. Asiallista käsittelyä tarkoitti myös puhemiesneuvoston ehdotus, mutta kun sitä käsiteltäessä ed. Manner teki ehdotuksen asian pöydällepanemisesta huomiseen, selitti puhemies aivan oikein, että tämä keskeytti asiallisen käsittelyn, ja niin sen täytyi tehdäkin valtiopäiväjärjestyksen mukaan. Minun mielestäni on siis nyt

äänestettävä siitä, pannaanko asia pöydälle vai ei. Sen jälkeen, jos ei se tulisi pannuksi pöydälle huomiseen, aion pyytää puheenvuoroa puhuakseni puhemiesneuvoston ehdotuksesta, jonka asiallista käsittelyä täällä sen jälkeen jatketaan. Luulen, että puhemies hyväntahtoisesti voisi suostua tähän kaiketi jokaisen mielestä asianmukaiseen menettelyyn.

Ed. Ahmavaara: Minulla on tästä äänestyksestä sama käsitys, kuin ed. Kuusisella. Pitäisi mielestäni ensin äänestää siitä, jatketaanko asian asiallista käsittelyä vai ei.

Puhemies: Minulla ei ole mitään sitä vastaan. Kyllä se menee niinkin ihmeen hyvin. Minulla ei ole mitään sitä vastaan, että ensin päätetään, pannaanko asia pöydälle vai jatketaanko asian käsittelyä ja että sitten äänestetään erikseen, jatketaanko asian asiallista käsittelyä vai lähetetäänkö asia perustuslakivaliokuntaan, ja lopuksi vasta ed. Mannerin ehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä ed. Ingmanin ehdottamalla tavalla.

Menettely hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Mannerin pöydällepanoehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 90 jaa- ja 102 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on päättänyt siis ed. Mannerin ehdotuksen mukaan panna asian pöydälle ensi istuntoon.

Ehdotus valtiovarainvaliokunnalle annettavasta tehtävästä valmistaa ehdotus 20 miljoonan markan valtiolainan ottamisesta.

Puhemies: Esitellään ed. K. Mannerin y. m. allekirjoittama kirjelmä.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan puhemiehelle.

Pyydämme kunnioittaen varaamaan meille tilaisuuden marraskuun 30' päivänä pidettävässä täysi-istunnossa eduskunnan hyväksyttäväksi esittää seuraavat ehdotuksemme:

1) että valtiovarainvaliokunnan tehtäväksi annetaan valmistaa ehdotus eduskunnan päätökseksi, jolla senaatti valtuutetaan ottamaan 20 miljoonan markan suuruinen lyhytaikainen kotimainen valtiolaina, käytettäväksi lähimpänä aikana valtionrautateiden, metsähallituksen, tie- ja vesirakennusten ylihallituksen sekä muiden valtiolaitosten töissä olevien työläisten palkkojen suorittamiseen, sekä työttömyyden lieventämistä varten tarpeellisten kiireellisimpäin uusien töiden alkamiseen;

2) että senaattia kehoitetaan kiireellisesti valmistamaan eduskunnalle uuden lyhytaikaisen valtiolainan ottamista tarkoittava ehdotus, missä on selvästi ja tarkasti osotettu, mihin tarpeisiin ja minkä verran on lähimpänä aikana välttämätöntä varoja käyttää.

Helsingissä, marraskuun 29 päivänä 1917.

Kullervo Manner. H. Hurmevaara.
Toivo Alavirta. F. E. Kellosalmi.
Jalo Kohonen.

Ed. K. Manner: Minä pyydän ehdotuksestani peruuttaa sen, mikä koskee sitä, että senaattia kehoitetaan kiireesti valmistamaan eduskunnalle lyhytaikaista 20 miljoonan markan lainaa koskeva ehdotus. Perustelen tätä peruutustani sillä, että eduskunta tänään on päättänyt, kuten tiedetään, erään toisen valtiolainan.

Ed. Ingman: Minusta ei ole syytä eroittaa valtion tarpeita ensimäisessä ponnessa mainittuihin eri tarkoituksiin muista valtion välttämättömistä tarpeista ja varojen hankkimisesta niihin. Pyydän sentähden, kun arvelen, että valtiovarain tarve kokonaisuudessaan tulee valtiovarainvaliokunnassa harkittavaksi muutenkin, ehdottaa, että myöskin tämä ensimäinen ponsi hylättäisiin.

Ed. Takkula: Minä kannatan ed. Ingmanin ehdotusta.

Ed. Kuusinen: En puolestani tahtoisi tyrkyttää hallitukselle varoja. Mutta ed. Mannerin ehdotuksessa on yksi puoli, jota valtiovarainvaliokunnan sietäisi harkita. Se on määräraha työttömyyden lieventämistä tarkoittaviin uusiin töihin. Herrat puhuivat äsken valtiolainakysymyksen yhteydessä paljon työttömäinkin avustamisesta, mutta on aivan selvää, että siitä 25 miljoonasta markasta ei ole toivoakaan, että teidän senaattinne

antaisi mitään uusiin töihin, mitkä työttömyyden lieventämistä varten ovat tarpeen. Kun kuitenkin tähän tarkoitukseen aivan kiireellisesti tarvitaan varoja, sillä työttömyys käy maassa aivan tavattomaksi, niin sietäisi eduskunnan juuri osoittamalla tämä ehdotus valtiovarainvaliokunnan harkittavaksi, puolestaan kiirehtiä työttömyyden lieventämistä.

Ed. Ingman: Olen aivan samaa mieltä, kuin ed. Kuusinen, että siihen tarkoitukseen, jonka hän mainitsi, tarvitaan kiireellisesti varoja. Ehdotukseni olen tehnyt siinä varmassa vakaumuksessa, että valtiovarainvaliokunta tämän käsittää ilman erityistä muistutusta eduskunnan puolelta. Minusta ei voi olettaakaan, ettei valtiovarainvaliokunta tätä tarvetta huomaisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Manner on luopunut ehdotuksensa toisesta kohdasta. Mitä ensimäiseen kohtaan tulee, niin on hänen ehdotustaan vastaan ed. Ingman ed. Takkulan kannattamana ehdottanut, että kirjelmässä tehty ehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Mannerin ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 89 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ed. Mannerin siten muutetun ehdotuksen, kuin edellä on mainittu.

Seuraava täysi-istunto pidetään huomenna kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 11,15 illalla.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

19. Keskiviikkona 5 p. joulukuuta

k:lo 3 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 1 Suomen hallitusmuodoksi 348
2) Hallituksen esitys n:o 2 laiksi Suomen hallitusmuodon perusteista 355
3) Hallituksen esitys n:o 3 laiksi eduskunnan esitysoikeuden laajentamisesta .... „
4) Hallituksen esitys n:o 4 laiksi Suomen valtiotalouden oikeusperusteista ..... „
5) Hallituksen esitys n:o 5 laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 26, 27, 43, 61 ja 63 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi 356
6) Hallituksen esitys n:o 6 laiksi eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja prokuraattorin virkatointen lainmukaisuutta ..... „
7) Hallituksen esitys n:o 7 laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi 357
8) Hallituksen esitys n:o 8 laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1917 ensimäisillä ja toisilla valtiopäivillä ..... „
9) Hallituksen esitys n:o 9 laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätöitä koskevain säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä sekä samana päivänä annetun vaalilain 37 §:n muuttamisesta ..... „
10) Hallituksen esitys n:o 10 laiksi Korkeimmasta Oikeudesta ..... „
11) Hallituksen esitys n:o 11 laiksi Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta ..... „
12) Hallituksen esitys n:o 12 laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa ..... „
13) Hallituksen esitys n:o 13 suurten tulojen verosta ..... „

Siv.

14) Hallituksen esitys n:o 14 leimasuostunnan suorittamisesta 1918 vuoden loppuun 358
15) Hallituksen esitys n:o 15 pääoma- ja kuponkisuostunnan suorittamisesta 1918 vuoden loppuun ..... „
16) Hallituksen esitys n:o 16 kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1917 ..... „

Esitellään:

17) Ed. Kullervo Mannerin y. m. kirjoitus, joka tarkoittaa valtionhoitajakunnan asettamisesta tehdyn päätöksen peruuttamista ja Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä hyväksytyn lain vahvistamista ..... „

Nimenhuudossa merkitään poissa olevaksi ed. Salovaara.

Ilmoitusasiat:

Vapautuksia valiokuntien jäsenyydestä.

Puhemies: Puhemiehelle antamassaan kirjelmässä pyytää ed. Nevanlinna vapautusta perustuslakivaliokunnan jäsenyydestä, koska hänet on valittu senaattori Arajärven sijaan valtiovarainvaliokuntaan.

Pyyntöön suostutaan.

Puhemies: Niinikään on ed. Antila kirjelmässä pyytänyt, että hänet vapautettaisiin talousvaliokunnan jäsenyydestä, koska hänet on valittu jäseneksi perustuslakivaliokuntaan senaattori Louhivuoren sijaan.

Pyyntöön suostutaan.

Puhemies: Vielä on ed. Alopaeus pyytänyt, että hänet vapautettaisiin lakivaliokunnan jäsenyydestä, koska hän on jäsenenä paitsi suuressa valiokunnassa myös laki- ja talousvaliokunnassa ja viimeksi mainitun valiokunnan puheenjohtaja.

Pyyntöön suostutaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Suomen hallitusmuotoa

koskeva hallituksen esitys n:o 1 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Keskustelu:

Ed. Kuusinen: Ei ole mitään sitä vastaan, että senaatin ehdotus käsitellään niinkuin esityksiä käsitellään, kun eduskunta vain tekee siitä nimenomaisen päätöksen, niinkuin nyt puhemiesneuvosto on ehdottanut, ja kun myöskin edustajain tekemät, perustuslakia koskevat ehdotukset saadaan täällä käsittelyn alaisiksi samassa järjestyksessä. Mutta sisällöltään on tämä senaatin ehdotus joka tapauksessa niin merkillinen, että minun täytyy pyytää kiinnittää siihen jonkun verran eduskunnan jäsenten huomiota. Sillä olen ehdottomasti sitä mieltä, että se on kaikissa pääkohdissaan mahdoton hyväksyä epäkansanvaltaisuutensa takia.

Tämä esitysehdotus, samoin kuin seuraava, joka sisältää siitä pääkohdat 10 pykälässä, on nykyisen senaatin hallitusmuotoehdotus; lyhempää voisi nimittää myös senaatin „valtalakiehdotukseksi". Eduskunnalla taas, toistaiseksi kumminkin sen vasemmiston kannattamana, on olemassa toisenlainen hallitusmuoto eli valtalaki, joka täällä hyvin tunnetaan ja jonka eduskunta viime heinäkuun 18 päivänä on hyväksynyt. Tänä päivänä tulee päiväjärjestyksen mukaan esille myös tämä toinen asia. Mikäli on kuultu, ehdottaa puhemiesneuvosto, että sekin, kuten tämä senaatin hallitusmuotoehdotus, lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Luulen, että tarkoitus on, että tämä hallituksen valtalakiehdotus söisi siellä suuhunsa eduskunnan valtalain, niin että kun jonkun ajan päästä kohotettaisiin kantta ja katsottaisiin, onko siellä enää jompaakumpaa jälellä, sieltä olisi hävinnyt meidän kannattama valtalaki.

Kumminkin tahtoisin tätä senaatin ehdotusta vastaan yhäti puolustaa sitä hallitusmuotojärjestelmää, jota edustaa eduskunnan ennen päättämä laki. Sillä kysymyksessä on kaksi eri hallitusmuotojärjestelmää, toinen eduskunnallisen kansanvallan järjestelmä ja toinen kansan hallitsemisjärjestelmä harvainvallan kautta.

Ei liene liiaksi poikkeamista asiasta, jos huomautan ensiksi niistä parista muistutuksesta, joita on tehty meidän kannattamaamme hallitusmuotolakia vastaan.

Sen 1 pykälän 2 momentista on sanottu, että se jättää Venäjän hallitukselle valtaa Suomen asioissa. Sitähän se ei tee. Pyydän tässä puolestani ilmoittaa ja luulen, että vasemmisto on yksimielinen siinä käsityksessä, että heti, kun valtalaki tulee eduskunnassa vahvistetuksi, voidaan täällä säätää uusi perustuslakisäännös, jonka kautta valtalaista sen 1 §:n 2 momentti kokonaan poistetaan, joten siinä laissa säädetty eduskunnan valta tulee ulotetuksi myös ulkopolitiikkaan ja sotilaslainsäädäntöön. Meidän ryhmämme on alunpitäen ollut Suomen itsenäisyyden kannalla ja siinä suhteessa on senaatinkin hallitusmuotoehdotus samalla kannalla. Myöskin senaatin jäsenet täällä eilen esittämässään lausunnossa lausuivat tämän ajatuksen selvästi julki, ja se minusta oli senaatin esityksessä hyvä puoli. Pyydän tässä ilolla todeta, että senaatti on ainakin tällä kertaa selvästi Suomen täydellisen itsenäisyyden kannalla, ja nähtävästi myöskin suurin osa, ehkä kaikki senaatin kannattajat. Joku päivä sitten täällä ed. Kairamokin piti puheen, jossa hän tosin haukkui sosialistit pataluhiksi, mutta kumminkin — kannatti Suomen itsenäisyyttä. Me ajateltiin silloin, että haukkukoon, kunhan kannattaa hyvää asiaa. Tervetuloa, senaattori Kairamo, yhteiseen isänmaalliseen rintamaan! Taivaassa on ilo yhdestä syntisestä suurempi kuin 10 vanhurskaasta. Entinen senaattori Danielson-Kalmari on myös hiljattain haukkuessaan sosialisteja kirjoittanut Suomen täydellisen itsenäisyyden puolesta. Erittäin ilahuttavaa sekin. Kun ajattelee, miten esimerkiksi viime kevännä perustuslakikomiteassa me sosialistit saatiin riidellä hänen kanssaan tästä samasta asiasta, niin totisesti tässä on tapahtunut iso ja ilahduttava edistysaskel. Maailma menee eteenpäin. Viime kevännä hän perustuslakikomiteassa selitti, että

vaikka millaiseksi ajateltaisiin Suomen ja Venäjän tulevaa suhdetta, ainakin se on myönnettävä Venäjälle, että se saa vapaasti täällä pitää sotaväkeä ja sotavarustuksia. Meidän puolelta taas sanottiin, että meidän käsityksemme mukaan, vaikka millaiseksi jäisi Suomen ja Venäjän suhde, ainakin se oikeus on Venäjältä pois vaadittava, että se saisi vapaasti pitää täällä sotaväkeä. Siinä ydinkohdassa oli meillä siis aivan päinvastainen käsitys, sillä me käsitimme, että Venäjän oikeus pitää Suomessa sotaväkeä sisältää imperialistisen sorron mahdollisuuden Suomen suhteen, ja sitä ei Suomen eduskunta voine vapaaehtoisesti Venäjälle myöntää. — Ed. Schybergson ja pari maalaisliittolaista — niin kirjavat miehet siis — viime istunnossa täällä huomauttivat, että eivätköhän sosialistit aio vain valtalain kautta luovuttaa jotain Suomen oikeuksia Venäjälle. Tietysti he eivät itsekään usko, että tuommoista mahdollisuutta on olemassa, mutta että he noin sanovat, se todistaa sitä, että he pitävät sitä häpeällisenä; ja silloinhan vasta voimme ollakin varmat porvariston kannasta itsenäisyysasiassa, kun nähdään, että he ovat alkaneet päinvastaista kantaa pitää häpeäll senä, kun he syyttävät päinvastaisesta sosialisteja. Minä luulen, että tästä lähtien Suomen porvaristo on tässä asiassa, pitkän taistelun jälkeen tosin, tullut selle kannalle, että se tulee täyttämään historiallisen velvollisuutensa, ja se on hyvä.

Toinen muistutus, mikä on kohdistettu valtalakia vastaan, on se, etteihän eduskunta voi käyttää hallitusvaltaa: 200-henkinen kokous, kuinka se voisi hoitaa hallitusasioita? Ei se kaikkea sitä teknillistä puolta voikaan hoitaa, eikä valtalaissakaan sitä ole edellytetty. Varsinaisissa toimeenpanovallan tehtävissä on paljon pikkuisia yksityisseikkoja, joitten käsitteleminen edellyttää, että se tapahtuu pienemmän joukon kautta. Mutta niin on valtalaissa edellytettykin, että on olemassa erityinen toimeenpaneva valtioelin, vieläpä on edellytetty, että toistaiseksi tämä tehtävä on Suomen senaatin talousosaston käsissä. Ne tehtävät, jotka valtalain mukaan kuuluvat eduskunnalle itselleen ja mitkä ennen kuuluivat hallitsijalle yksinään, ne kyllä eduskunta voi hoitaa. Tuskinpa täällä voi olla ainoatakaan miestä, joka väittäisi sellaista, ettei eduskunta voi hoitaa nuo korkeimman vallan tehtävät paremmin, kuin Nikolai II aikanaan, esimerkiksi muutamat virkanimitykset ja lakien vahvistamiset. Viimemainittu tehtävä on tähän saakka sujunut täällä erinomaisesti. Toivottavasti se sujuu samalla tavalla tästä eteenkinpäin. Jos niissä tehtävissä vielä jotain on, joka vaatisi ehdottomasti pienemmän joukon käsiin jättämistä, se työnjako voidaan järjestellä. Laitetaan hallitusasiain hoito teknillisesti niin hyvälle kannalle kuin mahdollista, paljon paremmalle kannalle kuin se tähän asti on ollut. Sitä me emme suinkaan vastusta, mutta me vastustamme ehdottomasti sitä, että toimeenpanevasta valtioelimestä tehtäisiin h a l l i t s e v a valtioelin, sellainen, jonka „alamaisia" muitten ihmisten tässä maassa pitäisi olla.

Eduskuntaa ei ole missään maassa voitu enää kokonaan syrjäyttää. Mutta kysymys on siitä, hyväksytäänkö sellainen järjestelmä, että eduskunnalle ylipäänsä tulee kuulumaan korkein valtiovalta, niin ettei sen rinnalla saa olla mitään valtioelintä, jolla olisi itsenäinen valta vastustaa eduskunnan tahtoa, vaan että toimeenpaneva valtioelin olisi sellainen, jonka tulee noudattaa eduskunnan tahtoa ja sen antamia ohjeita; vai tuleeko sellainen hallitusjärjestelmä, jossa on valta jaettu, jossa osa vallasta kuuluu eduskunnalle ja osa kuuluu hallitukselle, niin että hallitus sen valtansa nojalla voi todella hallita maata ja vieläpä hallita itse asiassa myös — eduskuntaa. Onko kansan sallittava käyttää eduskuntansa kautta itsehallintoa, vai onko kansa jätettävä harvainvallan alamaiseksi?

Senaatin hallitusmuotoehdotuksessa on nyt pääpiirteenä kaikkein yksinkertaisin muoto harvainvaltaa. Suuri osa valtiovaltaa on jätetty yhden ainoan miehen käsiin, jolla on nimenä p r e s i d e n t t i. Onko se kansanvaltaista? Pyydän ajattelemaan jonkun verran, miltä tuntuisi eduskunnan valiokunnassa, jos siellä jollekin valiokunnan jäsenelle annettaisiin 2 tai 3 ääntä. Toiset kai pitäisivät sitä epäkansanvaltaisena. Jos annettaisiin hänelle 17 ääntä, sitä pidettäisiin jo räikeästi epäkansanvaltaisena, sillä silloin yksi ainoa mies voisi äänestää nurin koko muun valiokunnan. Mutta se ei olisi vielä kovin paljon, sillä valiokunta tekee vasta ehdotuksia. Jos yksi ainoa mies saisi kumota eduskunnan päätöksiä tai ainakin lykätä niitä toistaiseksi, se olisi jo todellista presidentinvaltaa. Luulen, että te pidätte epäkansanvaltaisena jo sitä, että edes kolmasosa eduskunnan jäsenistä saa ryhtyä kumoamaan tai lykkäämään toistaiseksi tavallisia eduskunnan päätöksiä. Mutta jos yksi ainoa mies saa niin tehdä, se on räikeästi epäkansanvaltaista.

Herra Ståhlbergin komitean ehdotus on tässä suhteessa niin vanhoillinen, että olisi väärin sanoa, että sen mukainen tasavalta olisi maailman yksinvaltaisin t a s a v a l t a, sillä se voittaa

yksinvaltaisuudessa epäilemättä hyvin monta nykyään voimassaolevaa monarkiaa. Ei voi kukaan väittää, että Englannissa kuninkaan valta olisi tosiasiallisesti, poliittisesti läheskään niin laaja, kuin mitä ed. Ståhlbergin komitean ehdotuksen mukaan ja myöskin senaatin nykyisen esityksen mukaan on presidentin valta. Nimeltään tasavalta, mutta tosiasiassa monarkia, nimellisesti siinä on presidentti, mutta tosiasiassa monarkki, vieläpä hyvin arveluttavasti Nikolai II:n näköinen, vaikka kotimaista tekoa. Oikeastaan epäilen, onko se edes kotimaista tekoa. Se näyttää pikemmin olevan amerikkalaista tekoa. Amerikan Yhdysvalloissa, kuten tiedetään, presidentti valitaan yleisillä vaaleilla. Sieltä on löydetty tämä esimerkki, jota ed. Ståhlbergin komitea ehdottaa. Sitä on sanottu ja täydellä syyllä vaalimonarkiaksi. Ei synny ensinkään oleellista eroa monarkian ja tasavallan välillä sen kautta, että tasavallassa valtion päämies valitaan kansanäänestyksellä. Amerikkalaisestakin tasavallasta sanoo tunnettu valtio-oikeuden tutkija Jellinek, että „Amerikan presidentti on tietoisesti luotu Englannin kuninkaan esikuvan mukaan". Hän huomauttaa myös, että Ranskassakin toisen tasavallan presidenttiys luotiin saman esikuvan mukaan, mutta sitten kovasta kokemuksesta siitä luovuttiin ja myöhemmin sitä muokatessa siihen muotoon, missä se nyt on, otettiin esikuvaksi „nykyajan parlamentaarisesti hallitun Englannin kuninkuus". Sama valtio-oppinut lausuu vielä tämän johdosta: „Kuinka syvästi nykyajan maailma on kiintynyt monarkian aatteeseen, käy varsinkin ilmi siitä, että huomattavin ja enimmän levinnyt muoto nykyajan demokratiaa — (nimittäin porvarien demokratiaa) — presidenttiys-tasavalta, on poliittiselta puoleltaan perustettu heikonnetun monarkkisen aatteen pohjalle."

Siis muulle kuin monarkkiselle pohjalle ei ole perustettu Amerikan Yhdysvaltain eikä Ranskankaan presidenttiystasavaltaa, ja vielä vähemmän se tasavalta, jota ed. Ståhlberg ehdottaa. Että presidentti valitaan, se ei yhtään estä sitä, että presidentillä voi olla tosiasiassa suurempi valta kuin hallitsijalla. Ei se myöskään estä sitä monarkkisen hallitustavan piirrettä, että presidentin taakse kerääntyy edesvastuuttomia „piirejä", jotka hallitsevat, vaikuttavat presidenttiin ja johtavat siten edesvastuuttomalla tavalla maan hallitusta. Ei niiden tarvitse olla juuri raspuuttinilaisia piirejä, mutta yhtä edesvastuuttomia joka tapauksessa. Presidentin vaaleissa — sehän tunnetaan Yhdysvalloista, jos mistään — on omansa pääsemään valtaan mitä suurin valtiollinen turmelus. Täytyyhän jokaisen myöntää, että Yhdysvalloissa se on pääasiassa raha, joka presidentin valitsee, kilisevä raha.

Ranskassa on tapahtunut pariin kertaankin, että siellä on kansan valitsemasta valtion päämiehestä tullut keisari. Sellainen valtiomuoto on siis suorastaan vaarallinen tasavallan olemassaololle. Ranskassa Ludvig Bonaparte ja hänen takanaan olevat oikeusoppineet puolustelivat hänen vallananastustaan sellaisella selittelyllä, että kun jokainen yksityinen edustaja on saanut vaaleissa ainoastaan niin ja niin monta ääntä, mutta presidentti on saanut sata ja kaksisataa kertaa niin paljon ääniä, niin mitä merkitsee edustajain tahto tämän „kansan valitun", presidentin tahdon rinnalla. Presidentti Bonaparte katsoi olevansa oikeutettu kansalta saamansa valtakirjan nojalla ajamaan edustajat sinne, missä pippuri kasvaa, ja hän ajoi ja hänestä tuli keisari joksikin aikaa, siksi kunnes kansa ajoi hänet vuorostaan siltä paikalta pois.

Vaikka hankittaisiin kuinka suuret takeet, ettei noin pääsisi meillä tapahtumaan, vaikka vähennettäisiin kuinkakin paljon sitä tavatonta monarkin valtaa, mikä senaatin hallitusmuotoehdotuksessa on presidentille koetettu säilyttää, oleellisesti ei asia siitäkään muuttuisi. Ranskan ja Englannin porvarillisparlamentaarinen hallitustapa osoittaa, ettei kansanvaltaisuus riipu vielä pelkästään siitäkään, onko valtion päämiehellä valtiomuodon mukaan isompi tai pienempi määrä valtaa. Jos vielä on semmoiset olot kuin täällä Suomessa, jossa on odotettavissa suuri puolueitten hajaannus — täällähän on nyt jo koko monta puoluetta, ja jos vielä sosialistit hajaantuisivat ja oikeisto pirstautuisi moneen osaan, on sitäkin vähemmän toivoa, että muodostuisi suuri enemmistöpuolue, joka kykenisi pitämään eduskunnassa valtaa siten, että se voisi olla todellisena vastapainona presidentin ja senaatin vallalle, — tämmöinen puoluehajaannus on omansa vielä käytännössä lisäämään suuresti presidentin ja hallituksen valtaa. Olen ehdottomasti sitä mieltä, että ehdotetaan missä muodossa tahansa tälle maalle presidenttiä, jolla olisi itsenäistä toimivaltaa, semmoinen ehdotus on aivan arvelematta pantava paperikoriin. Sillä se on kaiken kansanvaltaisen järjestelmän vastainen.

Pyydän muutamalla sanalla viitata semmoisten valtioiden oloihin, missä presidentillä — tai olkoonpa hän vaikka kuningas, niinkuin Englannissa — ei ole mainittavaa tosiasiallista valtaa, vaan hallitsemassa on niin sanottu „eduskunnan luottamusta nauttiva hallitus". Minkälaista kansanvaltaisuutta se on?

Tuon niin sanotun parlamentaarisen hallitustavan päämerkkinä on se, että hallituksen käsiin

jätetään mahdollisimman suuri valta, vaikka se onkin sille luottamuksella uskottu vain toistaiseksi. Eduskunta luopuu mahdollisimman vähiin oman valtansa käytöstä. Eduskunnan asiaksi oikeastaan jää vain siunata hallituksen teot ja varsinkin hallituksen laiminlyömiset. Hallitus johtaa ja itse asiassa hallitsee eduskuntaa. Eduskunta korkeintaan sitten jonkun ajan päästä, kun aika on täytetty, kaataa sen hallituksen, ja sitten — alkaa taas sama peli alusta uuden hallituksen kanssa. Tämä on erinomaisen edullinen hallitusjärjestelmä silloin, kun on kysymyksessä yhteiskunnallisten uudistusten jarruttaminen ja estäminen. Uusi hallitus esittää aina alussa ohjelmansa. Se ohjelma voi olla verrattain hyvännäköinen, mutta useimmista sen ohjelman kohdista tulee säännöllisesti pannukakku. Näyttää niinkuin oltaisiin hommassa tuon ohjelman toteuttamiseksi, mutta siitä ei kumminkaan tule mitään valmista. Vaaliluvauksista on täten niin erinomaisen helppo päästä vapaaksi. On kysymyksessä hallituksen kannattaminen. Enemmistöpuolue tai enemmistöliitto, joka on hallituksen takana, se ei hevillä lähde hallitustaan kaatamaan, vaikka tämä hallitus ei ohjelmaansa ryhdykään tarmokkaasti toteuttamaan, sillä kysymyksessä on koko sen enemmistöliiton ainakin tilapäisen vallan säilyttäminen. Kun „omat miehet" ovat hallituksessa, niin emme luonnollisesti lähde antamaan sille hallitukselle epäluottamuslausetta ainakaan vähäisistä syistä. Ja jos hallitus taas yrittää niitä lupaamiaan uudistuksia toimeenpanna, silloin sen asema rupeaa horjumaan. Sitä kannattava enemmistö on tavallisesti siksi pieni, että jos hallitus tarmokkaasti ryhtyy toimimaan, silloin voi syntyä taas hallituspula, eikä ohjelman toteuttamisessa päästä puusta pakoon. Varsinkin käy huonosti, jos on laita, niinkuin epäilemättä meillä tulee olemaan, että eduskunta on suurimman osan vuotta lomalla, jolloin sitten hallitus joutuisi aivan itsenäisesti ja omin päin maata hallitsemaan. Eduskunnalla ei olisi tehokasta vaikutusvaltaa semmoiseen hallitukseen ensinkään. Ja parhaimmassakin tapauksessa, jos eduskunta saisi tehokasta vaikutusvaltaa hallitukseen, niin mitä siitä olisi seurauksena? Siitä on seurauksena vain se, että hallitukset vaihtuvat sitä useammin, mutta ei siitä suinkaan ole seurauksena uudistusten eteenpäin pääseminen. Alituiset hallitusten vaihdokset ovat luonteenomaisia Ranskassa ja Italiassa ja johtuvat juuri niin sanotusta „parlamentaarisesta hallitustavasta", vaikkakin Ranskassa esimerkiksi on olemassa verrattain iso enemmistöpuolue.

Monet porvarilliset valtio-oppineet, myöskin semmoinen kuin Hermann Rehm, joka on monarkisti, ovat myös selittäneet sitä puolta, miten tämmöinen parlamentaarinen hallitustapa on omansa antamaan käytännössä vallan yksityisten puoluepäällikköjen käsiin. Rehm nähtävästi pitää erityisesti silmällä Englannin oloja. Pyydän eduskunnan jäseniä huomauttaa hänen kuvauksestaan, joka on lukemisen arvoinen, jota ei kumminkaan tässä nyt ole tilaisuutta lähemmin selostella. Se on kumminkin tosiasia, että myös parlamentaariset kukkotappelut käyvät päivän ilmiöksi semmoisen hallitusjärjestelmän aikana, mikä nyt tahdotaan tänne ehdottaa ja mikä on Englannissa ja Ranskassa olemassa. Ja vielä huonommin ovat asiat, jos hallitusvalta joutuisi, niinkuin täällä Suomessa epäilemättä tulisi tapahtumaan, säännöllisesti olemaan kokoomushallituksen ja kokoomusliiton käsissä. Sellainen hallitus on kaikkein heikoin ja se on myös kaikkein vanhoillisin. Se ei pääse puusta pakoon, sitä vetävät toiset sarvista, toiset hännästä, eikä se liiku paikaltaan mihinkään. Tulimme siitä jo hyvään kokemukseen tänä vuonna viiden kuukauden aikana.

Pyydän huomauttaa eduskunnan jäsenille siitä hallitusjärjestelmästä, joka nykyään Europassa voimassaolevista on mielestäni lähinnä esikuvaksi otettava Suomen oloja järjestettäessä, nimittäin Sveitsin hallitusjärjestelmästä. Lyhyesti sanoen siellä eduskunta valitsee hallitukselimen, liittoneuvoston, kolmeksi vuodeksi kerrallaan, nimittäin sen varsinaiset jäsenet, mutta sen puheenjohtajan, jota siellä sanotaan presidentiksi, — hänellä ei ole muuta virka-asemaa kuin olla liittoneuvoston puheenjohtajana — sen valitsee eduskunta ainoastaan yhdeksi vuodeksi. Vieläpä on niin kansanvaltaisella tavalla järjestetty tämä puoli, että ei samaa miestä saa kahta kertaa peräkkäin presidentiksi valita, siis joka vuosi hän muuttuu. Siellä on nyt oikeusoppineiden kesken kiista siitä, ovatko nämä hallituksen jäsenet vain virkamiehiä, eduskunnan alaisia virkamiehiä, vai ovatko he jonkun verran hallitusmiehiäkin. Siihen riitaan ei tässä tarvitse puuttua. Pyydän vain huomauttaa seuraavaa: juuri sentähden, ettei Sveitsissä ole voimassa sellainen parlamentaarinen hallitusjärjestelmä kuin Ranskassa ja Englannissa ja ettei siellä hallitus ole kollektiivisesti, yhteisesti vastuunalainen, juuri sen takia siellä hallitus on luonteeltaan suuresti pysyväinen, muuttumaton. Sveitsin hallituksen jäsenet ovat eduskunnan luottamusmiehiä, mutta ei niitä silti vaihdella usein. Eduskunta ne muodollisesti valitsee joka kolmen vuoden päästä, mutta on aivan

säännöllistä, että valitaan samat miehet joka kerta uudelleen. Kun he tietävät, että heidän on noudatettava eduskunnan tahtoa, niin he noudattavat sitä, tekevät hyvin tehtävänsä, oppivat hallitustehtäviinsä, heistä tulee oikeita hallitusammattimiehiä. Heissä on myös eri puolueitten miehiä — ei nyt aivan äärimäiseltä oikealta eikä myöskään äärimäiseltä vasemmalta mutta siitä keskeltä. On siellä sosialistejakin, semmoisia oikeanpuolisia sosialisteja; he menestyvät siellä joukossa mielestään erinomaisen hyvin, ja heidätkin valitaan yhä uudelleen samaan virkaan. Kun he eivät ole varsinaisia hallitusmiehiä — heillä on kyllä myös aloteoikeus, oikeus tehdä ehdotuksia eduskunnalle, — niin suhde eduskunnan ja toimeenpanevan laitoksen välillä näyttää selviävän ikäänkuin itsestään. Hallituksen jäsenet tietävät, että he eivät saa olla vallananastajia, vaan eduskunnan luottamusmiehiä.

No, en puolestani suinkaan tahdo väittää, että Sveitsin hallitusjärjestelmä olisi mikään ideaalinen, kaikkein paras maailmassa edes nykyään olevista. Puolestani tahtoisin lausua tässä sen mielipiteen, että ainakin yhdessä Euroopan maassa on mielestäni toistaiseksi jonkun verran parempikin valtiojärjestelmä olemassa, kuin mitä Sveitsissä on, ja se maa on — Suomi. Minkälainen valtiojärjestelmä? Ei ole epäilystäkään siitä, ettei Suomessa ole nyt tasavalta nen hallitusjärjestelmä. Ei ole epäilystäkään, kuka täällä toimeenpanevan valtioelimen valitsee. Sen tekee eduskunta ihan niinkuin Sveitsissä. Ei ole myöskään epäilystä siitä, ettei senaatin jäsenet olisi täällä velvollisia noudattamaan eduskunnan tahtoa, eduskunnan antama ohjeita. He ovat, ei ainoastaan poliittillisesti siihen velvolliset, vaan he ovat Suomen juristien selitysten mukaan oikeudellisestikin siihen velvolliset. Menivätpä suomettarelaiset juristit takavuosina niin pitkälle, että väittivät senaatin jäsenten olevan velvollisia noudattamaan valtion päämiehen tahtoa, vaikkapa tämä käskisi niitä laittomuuksiinkin. No, eduskunta ei tahdo ylläpitää tuommoista pakkoa, mutta laillisia käskyjä on Suomen senaatin noudatettava; eduskunta ei kai tahtone laittomia käskyjä sille antaakaan.

Tämä on sveitsiläistä systeemiä vähän parannetussa muodossa. Hallituksen jäsenet ovat täällä myös määräajaksi nimitetyt. Heidät määrätään senaatin ohjesäännön mukaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan, niin myös senaatin talousosaston puheenjohtaja. Tarvitsisiko meidän antaa hänelle presidentin nimi. Se on tarpeetonta, sillä „puheenjohtaja" on hyvin kansanvaltainen nimitys. Jos se käännetään vieraalle kielelle, niin siitä tulee „presidentti". Sen kummempaa presidenttiä ei minun nähdäkseni tarvitakaan. Kun kukin hallituksen jäsen tuntee olevansa riippuvainen eduskunnasta ja vastaavansa omista toimistaan eduskunnalle, ja kun keh ttyy sellainen tapa, ettei eduskunta välttämättä käytä määräämisvaltaansa niin ankarasti, että yhdellä kertaa panisi aina kaikki hallituksen jäsenet viralta pois, vaan niitä, jotka eivät ole kunnollisia eivätkä oikein täytä tehtäväänsä, erotellaan ja pannaan vähän parempia tilalle, niin tästä tulee vallan mukiinmenevä kansanvaltainen järjestelmä, suvereenisen eduskunnallisen kansanvallan järjestelmä.

Nykyisessä hallituksessa on tietysti muuttamisen varaa. Siellä on nyt niinkin vanhoillisia miehiä kuin herra Setälä ja sellaisia kiivaita puoluemiehiä kuin senaattori Arajärvi. Semmoiset olisi mielestäni poistettava siltä, sillä tämän eduskunnan luottamusta nauttivan hallituksen pitäisi olla edistysmielisen, ei kovin oikealta, jos ei kovin vasemmaltakaan. Kyllähän nyt sosialisteissakin olisi rahaministeriksi joku vähän sopivampikin mies kuin ed. Arajärvi.

En tahdo väittää, etteikö ylipäänsä Suomen nykyisessä hallitusmuotojärjestelmässä ole kehittämisen ja korjaamisen varaa yhä. Tätä järjestelmää vastaan epäilemättä huomautetaan, ettei sen vallitessa ole riittäviä takeita siitä, ettei eduskunta tule tekemään harkitsemattomia päätöksiä, ja kun ei ole itsenäistä hallitusvaltaa eduskunnan vastapainona, niin mitä turvaa olisi kansalla niitä vastaan. Mutta ottakaa huomioon, että jos eduskunta joskus tekee harkitsemattomia päätöksiä, niin ainakin yhtä usein voi senaatti tai ehdotettu valtioneuvosto ja presidentti tehdä harkitsemattomia päätöksiä. Eivät ne ole sen harkitsevampia eivätkä niinkään harkitsevaisia kuin eduskunta on. Eduskunnan päätöksistä on minulla se käsitys, että ne ylipäänsä porvarillisessa yhteiskunnassa tulevat olemaan kompromissipäätöksiä. Ne eivät tule pääsuunnaltaan olemaan äärimäisten mustain eikä äärimäisten punaisten ehdottamia vaan siitä väliltä, mieluummin minun mielestäni enemmän vasemmalle kallistuvia kuin oikealle. Hallituksen pitäisi ylipäänsä olla samansuuntainen. Eduskunnan töiden valmistelu on kyllä saatava huolellisemmaksi kuin tähän asti. Valtion komiteajärjestelmä voi olla verraten hyvä, kun se pannaan järjestelmällisesti käytäntöön. Valtiopäivien valiokunnista ei tarvitse minun nähdäkseni muiden kuin valtiovarainvaliokunnan istua enimmän osan vuotta. Säästytään

paljoilta kustannuksilta, jos eduskunnan ei tarvitse istua muuta kuin 4, korkeintaan 5 kuukautta. Valtiopäiville pitäisi valmistella huolellisesti lakiehdotukset juuri valtion komiteoissa ja niissä pitäisi, mikäli mahdollista, olla suhteellinen edustus, jotta ehdotukset jo niissä tulisivat kaikkien niiden näkökantain mukaan harkituiksi, kuin ne tulevat eduskunnassa. Silloin eduskunta voi lyhyessäkin ajassa tehdä huolellisesti valmisteltuja päätöksiä ja tulee hyvin työkykyiseksi. Ja siitä on juuri kysymys, eduskunnan työkyvyn kohottamisesta, ja se on kiireellinen tehtävä, johon kaikkien edistysmielisten ainesten pitäisi myötävaikuttaa.

Kahdessa suhteessa erityisesti olisi nykyistä hallitusjärjestelmää kehitettävä. Ensiksikin siinä suhteessa, että äänioikeus laajennettaisiin ja toiseksi siinä suhteessa, että äänestys tehdään täällä eduskunnassa julkiseksi, niin ettei mitään salalipuilla äänestämistä enää tapahdu. Kun eduskunta käyttää korkeinta valtiovaltaa, silloin pitää myös kansan saada kansanvaltaisesti valvoa jokasen edustajan menettelyä ja laiminlyöntejä eduskunnassa. Muuten voisi eduskunnankin valta turmeltua. Ainoastaan terveen kansanvallan kontrollin alaisena eduskunta varmasti voi kunnolla tehtävänsä täyttää.

Sanalla sanoen, minun nähdäkseni asia alkaa olla „kypsä", niinkuin ed. Ingman eilen illalla täällä sanoi valtalaista. Myönnän, että käsitin häntä jonkun verran väärin. Arvelin, että ehkä ed. Ingman, joka on teräväpäinen mies, oli tullut samaan tulokseen kuin minäkin, ettei välttämättä tarvita valtalain vahvistamista, koska senmukainen järjestys itse asiassa on jo voimassa. Erehdyin tässä kohden hänen suhteensa, mutta tosiasia on se, että meillä o n n y t o l e m a s s a hallitusmuoto ja valtiosääntö. Siitä on meillä paperitkin.

Kaikilla kansoilla ei ole valtiosääntöä paperilla ja tulevat kuitenkin hyvin toimeen, esimerkiksi Englanti ja Unkari, siis sellainen suurvaltakin kuin Englanti. Meillä on kolmekin ryhmää valtiollisia asiakirjoja nykyään voimassa olevasta hallitusmuodostamme. Nimittäin ensinnäkin vanhat perustuslakimme, sikäli kuin niitä ei ole muutettu tai kumottu tai jotkut kohdat niistä eivät ole menettäneet voimaansa sen kautta, ettei enää ole hallitsijaa. Toiseksi on heinäkuun 18 päivänä säädetty valtalaki, jolla on vain se heikko puoli, että sitä toistaiseksi eivät ole tunnustaneet voimassa olevaksi laiksi muut kuin sosialistit, vaikka toivon, että se tulee vielä yleisestikin tunnustetuksi, jollei muuten, niin käytännön kautta. Ja kolmanneksi meillä on herra Alkion ehdottama päätös viime marraskuun 15 päivältä, jonka mukaan eduskunta käyttää kaikkea sitä valtaa, mikä ennen on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle. Se oli hyvä päätös, ja omasta puolestani tahtoisin lisätä käsityksenäni, että suurlakko ei olisi ihan silloin loppunut kuin se loppui, ellei tätä päätöstä olisi eduskunnassa saatu aikaan. Historian jumala käyttää toisinaan meitä heikkoja ihmisiä välikappaleinaan suurissa asioissa, ja niin tässäkin tapauksessa. Voidaan arvostella tätä päätöstä, voidaan esimerkiksi huomauttaa, että sen mukaan eduskunta käyttää korkeinta valtaa ainoastaan „toistaiseksi". Mutta toistaiseksi ovat kaikki hallitusmuodot maailmassa olemassa. Meillä sanottiin ennen juhlallisesti jokaisen perustuslain perässä, että tämä olkoon voimassa „peruuttamattomana perustuslakina". Mutta se oli väärin sanottu, sillä ei mikään perustuslaki ole peruuttamaton, vaan niitä voidaan peruuttaa, ja varsinkin tällaisina vallankumousaikoina niitä peruutetaan ihmeen joutu sasti. Missään maassa ei voida nyt sanoa, että nykyinen hallitusmuoto on voimassa muuta kuin toistaiseksi. En löisi kymmentä markkaa vetoa maailman mahtavimmankaan keisarin kruunusta kolmen kuukauden päähän.

Totta kyllä, puheenaoleva eduskunnan päätös on tehty vain yksinkertaisella enemmistöllä, ja se on siinä heikko puoli. Mutta ei se ihan niin heikko ole, kuin miltä se näyttää. On kyllä totta, niinkuin olen ennenkin sanonut, että tämän päätöksen voisi eduskunnan enemmistö myös peruuttaa yksinkertaisella enemmistöllä, ja semmoinen hallitusmuoto ei nyt ole oikein hyvä, joka on noin vain joka päivä muuteltavissa. Mutta vaikka eduskunnan enemmistö peruuttaisi tämän päätöksen uudella yksinkertaisella päätöksellä, niin mitä pantaisiin sijaan, kenelle sitten annettaisiin se keisarille ja suuriruhtinaalle kuulunut valta? E i h ä n s i t ä v o i k e l l e k ä ä n m u u l l e s i i r t ä ä y k s i n k e r t a i s e l l a p ä ä t ö k s e l l ä, sillä sellainen olisi vanhain perustuslakien muuttamista. Muuttaminen tarvitsee käydä perustuslain mukaisessa järjestyksessä, se on aivan selvää. Sen on jo tunnustanut hallitus itsekin esittäessään tämän oman valtalakiehdotuksensa; ei ole epäilystäkään, ettei se ole tarkoitettu säädettäväksi sillä määräenemmistöllä, mikä perustuslain säätämisestä Suomessa voimassa on. Tosin täällä kerran eduskunnan enemmistö tai oikeastaan vähemmistö yritti Suomen kansalle langennutta hallitsijavaltaa siirtää erityiselle valtionhoitajakunnalle, direktooriolle, yksinkertai-

sen enemmistön päätöksellä, mutta luulen, että herrat eivät halua siitä tempusta enää paljon puhuakaan. Luulen, että eduskunta on nyt jo kypsä peruuttamaan siitä syntyneen tilapäisen päätöksen. Ehkä sosialistien puolesta sopinee kannattaa erikseen ed. Mannerin ehdotuksen ensimäistä kohtaa, joka tarkoittaa tuon vanhan direktooriopäätöksen purkamista, jotta se ei enää kummittelisi. Sillä se päätös oli perustuslain vastainen, se perustui väärään hallitusmuodon 38 §:n tulkintaan, eikä eduskunta saa nimellisestikään enää kauvempaa ylläpitää semmoista päätöstä, sillä se olisi eduskunnalle häpeäksi.

Olin puolestani jo viime kesänä taipuvainen sille kannalle, että myöskin valtalaki olisi voitu päättää eduskunnassa yksinkertaisella enemmistöllä, mutta en saanut ryhmässäni riittävästi kannatusta tälle mielipiteelle. Toiset katsoivat, etteivät sitä porvarit tunnustaisi, jos se niin yksinkertaisesti päätettäisiin. Olin silloin tullut sille kannalle, että Suomen korkein valtiovalta oli langennut Suomen kansalle ja että olisi voinut käydä päinsä sen määrääminen yksinkertaisesti eduskunnalle. Nyt se on tullut yksinkertaisen enemmistön päätöksellä otettua eduskunnalle ja nyt se pysyy, toivottavasti, niinkuin ed. Lohen tapana on sanoa, „ainakin 100 vuotta", ja kauvemmin ei tarviskaan.

Nyt voivat sosialistit olla tässä asiassa vaikkapa niin sanoaksemme „vanhoillisella" kannalla. Niiden ei tarvitse yrittää kumota valtiojärjestystä, ne voivat pyrkiä sitä kaikin voimin säilyttämään, jos porvarit yrittävät sitä kumota. Ilman sosialidemokraattien tai, sanoisin, ilman demokraattien apua, ilman niiden suostumusta, ei nähdäkseni voida laillisella tavalla, valtiokaappausta tekemättä, muuttaa Suomen nykyistä hallitusmuotoa epäkansanvaltaisemmaksi. Porvarien täytyisi, jos sosialidemokraatit kannallaan pysyvät, vaikkapa kaikki maalaisliittolaiset asettuisivat muiden porvarien kanssa hallitusmuodon epäkansanvaltaistuttamista vaatimaan, toimittaa ei vain yhdet uudet vaalit vaan kahdet vaalit peräkkäin, jotta se saataisiin läpi. Mutta teissä ei liene niin suuria utopisteja, että uskoisitte kaksissa vaaleissa peräkkäin lyövänne sosialistit ja vielä niin, ettei niille jäisi kolmatta osaa edustajapaikoista.

Suhde valtalakiin on nyt selvä. Me sosialidemokraatit emme ole, niinkuin teidän puoleltanne on väitetty, katsoneet silmiämme sokeiksi valtalakiin. Olemme kyllä nähneet senkin, mitä on tapahtunut valtalain ulkopuolella. Mutta me vaadimme silti vahvistusta valtalaille. Se on tarpeen, sillä se vahvistaa sitä valtiojärjestelmää, joka yleisen tunnustuksen mukaan nyt on Suomessa laillisesti voimassa. Kun se tunnustetaan postitiivisella perustuslainsäännöksellä vielä nimenomaan kiinnilyödyksi, niin silloin se on vielä lujemmin voimassa, ja se on omansa silloin ehkäisemään kaikki ne kaappausyritykset, mitä mahdollisesti tullaan äärimäisestä oikeistosta tätä järjestelmää vastaan tekemään. Kenties on jo sovittu maalaisliittolaisten ja oikeistolaisten kesken, että valtalaki tänä iltana lähetetään perustuslakivaliokuntaan tarkoituksella haudata se sinne. Lähettäkää, jos se teitä huvittaa. Ei se sinne kuole. Me ehdotamme äänestettäväksi valtalain vahvistamisen. Sillä äänestämisellä on se päämerkitys, että nähdään, äänestävätkö maalaisliittolaiset sitä vastaan. Ei ole kauvan aikaa siitä — se oli tässä suurlakkoviikolla — kun maalaisliittolaisten puolelta täällä sanottiin, että jos sosialistit eivät tee sillä ja sillä tavalla, niin he katsovat, että sosialistit ovat luopuneet valtalain kannattamisesta. Me vähän nauroimme tuolle. Nyt ovat maalaisliittolaiset jo — eivätkä monet heistä sitä salaakaan — hyvin halukkaat luopumaan valtalain kannattamisesta. Eilen selitti täällä jo herra Alkio, että emmehän me ole oikeastaan luvattukaan valtalakia vaalien edellä. (Vasemmalta: Se valehteli!) Valtalakiparka voi sanoa herra Alkiolle, että ennenkuin kukko kahdesti laulaa, sinä minut kolmasti kiellät. Mutta siitä on hyvä, ettei maailmanmeno sentään vielä riipu ihan kokonaan herra Alkiosta eikä muistakaan maalaisliittolaisista.

On kyllä totta, että t a i s t e l t a v a vielä on uuden kansanvaltaisen eduskunnallisen järjestelmän puolesta. Ja on kyllä totta, että maalaisliittolaiset epäilemättä tulevat puolestaan oikeistoa avustamaan tässä taistelussa nykyisen kansanvaltaisen järjestelmän muuttamiseksi epäkansanvaltaisemmaksi. Herra Alkio tulee perustuslakivaliokunnassa avustamaan mustia porvareita ja herra Juutilainen tulee siellä avustamaan herra Alkiota... Maalaisliittolaisten valitsijat ovat kansanvaltaista väkeä, mutta maalaisliittolaisten luokkatoverit täällä eduskunnassa ovat epäkansanvaltaista väkeä, ja sen vuoksi maalaisliittolaiset horjuvat tässä kahden kannan välillä. Senaatti yrittää joka päivä, ellen nyt sano kaapata korkeimman vallan oikeuksia, niin ainakin n ä p i s t e l l ä niitä käsiinsä. Ja maalaisliittolaiset tahtovat, että eduskunta luovuttaisi niitä sen verran, ettei se tosin näyttäisi ihan räikeältä kaappaukselta, mutta kumminkin tulisi annetuksi senaattoreille hallitsijanoikeudet. Mutta maalaisliittolaiset ei-

vät uskalla, siitä olen vakuutettu, mennä niin pitkälle tässä avustuksessaan, että vallankaappaus kävisi täysin selväksi. Sillä jos he niin pitkälle menevät, niin he lyövät päänsä seinään.

Jos porvariston taholta hyökätään selvästi vallankaappaustielle, kyllä kai työväki silloin nousee lakia ja oikeutta puolustamaan. Suometar tänään puhuessaan sos alisteja vastaan puhui „lain herruudesta". Oikein. Eläköön lain herruus! Me voimme nyt olla täällä eduskunnassa oikeita „Estlandereja" lain herruuden puolesta.

Porvaristolla on tässä kahden hallitusmuodon välisessä kamppailussa apuna liittolainen, josta jo ennen olen täällä sanonut, että me sosialidemokraatit sitä pelkäämme. Se on anarkia. Meidän mielestämme pitäisi järjestää olot maassa sille kannalle, ettei mikään anarkia pääsisi leviämään. Jos anarkia pääsee leviämään, on siinä vaara koko valtiolle. Ei ole turhaa kuvittelua se, että silloin voi tulla se kolmas mies ja kaapata itselleen ne toiveet, mitkä meillä tällä hetkellä on Suomen kansan itsenäisyydestä ja riippumattomuudesta. Jos se ei peloita eduskunnan kaikkein oikeimmalla olevia porvareita, sen pitäisi kuitenkin peloittaa keskustassa olevia. Eduskunnan täytyisi osoittaa politiikan muutosta edistykselliseen kansanvaltaiseen suuntaan, niin että työväkikin rupeaisi uskomaan, että jonkunlaista apua asemaansa se voi tämän eduskunnan kautta saada. Luulen, että sosialidemokraatit ovat tässä suhteessa tähän asti tehneet voitavansa. Mutta porvarillisten taholta ei näillä valtiopäivillä alusta loppuun asti ole tehty muuta kuin jarrutettu kunnollisten uudistusten aikaansaantia. Tästä lähtien, jos tahdotaan, ettei jouduta kerrassaan anarkian tielle, on suunnanmuutos tarpeen. Silloin, luulen ma, on myös jonkinlainen hallituksen korjaus sitä varten tarpeen.

On kysymys siitä, tahdotaanko täällä ylläpitää järjestelmää, joka takaa ylipäänsä tämän vapaan kansan kansanvaltaisen itsehallinnon ja uudistusten säännöllisen eteenpäinmenemisen; vai pelätäänkö tätä tietä, tätä eduskunnallisen itsehallinnon ja uudistusten tietä, tätä „tasaisen kehityksen tietä", niinkuin sitä myös voisi nimittää, koska me sosialidemokraatit olemme jo nähtävästi sille asteelle tulleet. Ketkä sitä pelkäävät, ne luonnollisesti tulevat olemaan mukana senaatin tällaisten hallitusmuotoehdotusten hommailemisessa ja myöskin senaatin yrityksissä kaapata korkeinta valtaa omiin käsiinsä. Mutta ketkä eivät pelkää kansan itsehallintoa eikä eduskunnan tehokasta uudistuslainsäädäntötyötä, ne tulevat täällä taistelemaan eduskunnallisen kansanvallan puolesta, sitä lujittamaan ja myöskin sitä edelleen kehittämään. Uskon ja sanon, niinkuin jo alussa sanoin, että maailma menee eteenpäin. Vähitellen.

Puhemies: Istunto keskeytetään k:lo 8:aan, jolloin tämän asian käsittelyä jatketaan.

Istunto keskeytetään k:lo 4,25 i.-p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 8 i. p.

Puhemies: Jatketaan keskeytynyttä asian käsittelyä, joka koskee hallituksen esitystä n:o 1

Suomen hallitusmuodoksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

2) Suomen hallitusmuodon perusteita

koskeva hallituksen esitys n:o 2 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esillä olevan esityksen sillä tavoin kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

3) Ehdotuksen laiksi eduskunnan esitysoikeuden laajentamisesta

sisältävä hallituksen ehdotus n:o 3 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäen käsitellä esillä olevan esityksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

4) Ehdotuksen laiksi Suomen valtiotalouden oikeusperusteista

sisältävä hallituksen esitys n:o 4 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esillä olevan esityksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

5) Ehdotus laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 26, 27, 43, 61 ja 63 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 5 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esillä olevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

6) Ehdotuksen laiksi eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja prokuraattorin virkatointen lainmukaisuutta

sisältävä hallituksen esitys n:o 6 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esillä olevan kysymyksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Keskustelu:

Ed. Airola: Tästä asiasta on olemassa eduskunnan laillisessa järjestyksessä hyväksymä valmis lakiehdotus, josta puuttuu ainoastaan eduskunnan puolelta tuleva vahvistaminen ja Asetuskokoelmassa julkaiseminen. Kyseenalaisen lain vahvistamiskysymyksen on eduskunta päättänyt panna pöydälle ensi viikon ensimäiseen istuntoon. Siis toistaiseksi on vielä avoinna se se kka, hyväksyykö tämäkin eduskunta asiasta jo valmiina olevan lakiehdotuksen ja määrää sen julkaistavaksi vai hylkääkö se viime kesänä eduskunnan laillisessa järjestyksessä tekemän päätöksen ja hyväksymän lakiehdotuksen ja ryhtyy asiaa uudelleen käsittelemään. Niin kauvan kun eduskunta ei ole vielä tässä suhteessa kantaansa ratkaissut, on kerrassaan moitittavaa se, että hallitus kuulematta eduskunnan mieltä tekee asiassa aloitteen, joka sisältää eduskunnan aikaisemmin hyväksymän lain hylkäämisen. Siitä syystä ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle niin kauvaksi, kunnes nähdään, mille kannalle tämä eduskunta asettuu viime kesänä eduskunnan hyväksymään lakiin nähden, jonka nimenä on „laki Suomen eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten virkatointen lainmukaisuutta". Minä ehdotan, että asia pannaan pöydälle ensi viikon toiseen istuntoon.

Ed. Jalonen: Minä kannatan ed. Airolan tekemää ehdotusta.

Puhemies: Asiaa on pyydetty pöydälle ja sitä on kannatettu. Se pyyntö keskeyttää asiallisen keskustelun. Pyydän seuraavia edustajia kohdistamaan lausuntonsa tähän puoleen kysymystä.

Ed. Wrede: Enligt min tanke kan behandlingen af förevarande proposition icke lämnas beroende af den fråga, som ldgm. Airola anförde. Regeringen har varit i sin fulla rätt, då den uppgjort proposit.on beträffande detta ämne. Det af landtdagen antagna lagförslaget har ju icke ens insändts till stadfästelse och kan således icke utgöra något hinder för propositionens behandling. Jag ber att få biträda talmanskonferensens förslag om bordläggning till nästa plenum.

Ed. Airola: Hallituksella ei ole mitään oikeutta tehdä lakiesityksiä eduskunnalle, paitsi silloin, kun eduskunta sille sellaisen oikeuden myöntää. Missään laissa ei löydy määräystä siitä, että Suomen senaatti saisi tehdä eduskunnalle lakiesityksiä. Se, että täällä on joitakin esityksiä lähetetty valiokuntaan, ei ole tapahtunut sen vuoksi, että senaatilla ilman muuta olisi sellainen oikeus, vaan sen takia, että eduskunta suvaitsee sellaisenkin esityksen harkittavakseen ottaa. Jos tämä nyt esilläoleva asia viivyttelemättä käsiteltäväksi otetta siin, niin voisi käydä sillä tavoin, että tulee hyväksyttyä muutettuna tai muuttamatta senaatin esityksen mukainen laki ja ennestään on olemassa jo eduskunnan lopullisesti hyväksymä laki. Samasta asiasta tulisi kaksi eri lakia, jotka osaksi kävisivät yhteen, osaksi ristiin. Tällaisen ristiriidan välttämiseksi on mielestäni välttämätöntä panna asia pöydälle sillä tavoin kuin olen ehdottanut.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvosto on, kuten sanottu, ehdottanut asian pöydällepanemista seuraavaan istuntoon, ed. Airola ed. Jalosen kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon toiseen istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa", jos „ei" voittaa, on ed. Airolan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 101 jaa- ja 94 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti panna asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

7) Ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 7 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

8) Ehdotuksen laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1917 ensimäisillä ja toisilla valtiopäivillä

sisältävä hallituksen esitys n:o 8 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

9) Ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätöitä koskevain säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä sekä samana päivänä annetun vaalilain 37 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 9 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

10) Ehdotuksen laiksi korkeimmasta oikeudesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 10 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

11) Ehdotuksen laiksi korkeimmasta hallinto-oikeudesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 11 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

12) Ehdotuksen laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa

sisältävä hallituksen esitys n:o 12 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

13) Suurten tulojen veroa

koskeva hallituksen esitys n:o 13 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan

ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

14) Leimasuostunnan suorittamista 1918 vuoden loppuun

koskeva hallituksen esitys n:o 14 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

15) Pääoma- ja kuponkisuostunnan suorittamista 1918 vuoden loppuun

koskeva hallituksen esitys n:o 15 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

16) Kulkulaitosrahastoa vuodeksi 1917

koskeva hallituksen esitys n:o 16 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

17) Ed. Kullervo Mannerin y. m. kirjoitus, joka tarkoittaa

Valtionhoitajakunnan asettamisesta tehdyn päätöksen peruuttamista ja Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä hyväksytyn lain vahvistamista

esitellään.

Puhemies: Ennenkuin asia eilen päätettiin panna pöydälle, oli olemassa puhemiesneuvoston ehdotus, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Oli myös vastustettu valiokuntaan lähettämistä ja ehdotettu asiallisen käsittelyn jatkamista siten, että lopullisesti hyväksyttäisiin kirjelmässä oleva ed. Mannerin y. m. ehdotus, ja toiseksi, että ed. Ingmanin ehdotuksen mukaisesti päätettäisiin, että lakia Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä ei vahvisteta.

Puhemies: Haluaako kukaan vielä puheenvuoroa puhemiesneuvoston ehdotuksesta vai voidaanko heti ryhtyä äänestämään siitä, jatketaanko asian asiallista käsittelyä vai lähetetäänkö asia perustuslakivaliokuntaan?

Ed. Airola: Yhtenä syynä siihen, että vasemmiston taholta on niin sitkeästi pidetty kiinni niin sanotusta valtalaista, on ollut se, että on olemassa eduskunnan päätös siitä, että koko se laaja valta, joka aikaisemmin on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, olisi siirrettävä erityiselle valtionhoitajakunnalle. Tällaisen eduskunnan päätöksen olemassaolo tekee mahdolliseksi oikeistolle alituiseen yrittää valtiokaappausta, yrittää riistää eduskunnan käsistä valta joillekin yksityisille, jotka koroitettaisiin eduskunnan yläpuolelle hallitsemaan ei ainoastaan maata vaas myöskin eduskuntaa. Sentähden minusta on ennen kaikkea tärkeätä, että tämä päätös saadaan peruutetuksi, ja siitä syystä pyydän erityisesti kannattaa ed. Mannerin ehdotusta sikäli, kuin se sisältyy hänen kirjelmänsä ensimäiseen ponteen. Kannatan siis ehdotuksen ensimäistä pontta, mikä sisältää ehdotuksen, että eduskunnan aikaisemmin tekemä päätös, jolla on päätetty siirtää keisarin ja suuriruhtinaan käyttämä valta erityiselle valtionhoitajakunnalle, peruutettaisiin.

Puhemies: Minä tahtoisin vain huomauttaa, että nyt keskustellaan puhemiesneuvoston ehdotuksen johdosta asian lähettämisestä perustuslakivaliokuntaan. Pyydän siis seuraavia puhujia kohdistamaan puheenvuoronsa siihen.

Ed. Jalava: Kannatan ed. Airolan tekemää ehdotusta.

Puhemies: Minä sanoin, että nyt ei ole vielä puhe siitä.

Ed. K. Manner: Kun eilen ehdotin tämän asian pantavaksi pöydälle tähän istuntoon, mai-

nitsin, että minusta tämä asia ei enää kaipaa valiokunnan valmistelua. Olen vieläkin samaa mielipidettä. Mitä tulee ehdotukseni ensimäiseen ponteen, niin se asia, jota se koskee, ei ole ollut varsinaisen valiokuntakäsittelyn ja valmistelun alaisena silloinkaan, kun se eduskunnalle ensi kerran tuotiin. Mitä taas tulee lakiin 18 päivältä heinäkuuta, niin senkin sisällön tuntevat edustajat, uudet niin hyvin kuin vanhatkin, varsin hyvin ja ylipäänsä kaikki ne seikat, jotka voivat olla vaikuttamassa sen hyväksymiseen tai hyväksymättä jättämiseen. Sen takia minusta näyttää tarpeettomalta ja ajan ja työn hukalta, jos asia valiokuntaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lähetettäisiin. Toivoisin, että eduskunnan jäsenet olisivat valmiit asiasta nyt päättämään ja tahtoisivat hylätä puhemiesneuvoston ehdotuksen asian valiokuntaan lähettämisestä.

Ed. Airola: Ehdotukseeni luonnollisesti sisältyy myöskin se, että asia valiokuntaan lähettämättä nyt päätettäisiin. Aivan niinkuin puhemies on ottanut varteen ed. Ingmanin ehdotuksen, joka sisältää sen, että toinen ponsi valiokuntaan jättämättä hylättäisiin, yhtä hyvin voidaan ottaa lukuun minun ehdotukseni, että ensimäinen ponsi valiokuntaan jättämättä hyväksyttäisiin.

Keskustelu puhemiesneuvoston ehdotuksen johdosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ensiksi on äänestettävä siitä, onko asian asiallista käsittelyä jatkettava, vai onko asia lähetettävä valiokuntaan.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 159 jaa- ja 36 ei-ääntä; eduskunta on siis, hyläten puhemiesneuvoston ehdotuksen, päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Keskustelu:

Ed. Airola: Sen selityksen johdosta, jonka puhemies äsken minun ehdotukseni johdosta esitti, pyydän varmuuden vuoksi uudistaa silloin tekemäni ehdotuksen.

Ed. Jalava: Yhdyn siihen, mitä edellinen puhuja huomautti. Uudistan hänen ehdotuksensa kannattamisen.

Ed. Jalonen: Kannatan sitä ehdotusta, että toinen ponsi, joka koskee valtalain vahvistamista, otetaan erikseen äänestyksen alaiseksi.

Ed. Lohi: Päätös valtionhoitajakunnan asettamisesta syntyi ilmeisesti vastoin eduskunnan enemmistön tahtoa ja siis minun käsittääkseni se joutaa nyt jo pois päiväjärjestyksestä.

Ed. Eloranta: Kannatan ed. Jalosen tekemää ehdotusta.

Ed. Wrede: Jag afstår.

Ed. Niukkanen: Minäkin olen sitä mieltä, että molemmat, niin valtalaki kuin direktoorio, ovat nyt jo kypsät tapettaviksi ja että ne molemmat joutavat pois kummittelemasta. Mielestäni olisi erittäin kiireellistä saada edes jonkunlaisia ohjeita ja jonkunlaista valtiomuotoa laadituksi Suomen itsenäiselle tasavallalle. Vaan kun nämä, toiselta puolen valtalaki ja toiselta puolen direktoorio, yhä täällä kummittelevat, voivat ne hidastuttaa aikalailla tämän asian käsittelyä. Senkin tähden olisi hyvä, että nämä molemmat jo tässä istunnossa tapettaisiin.

Ed. Hurmevaara: Koska tämän asian asiallista käsittelyä vielä jatkuu, niin pyydän ehdottaa, että käsiteltävänä olevassa ed. Mannerin y. m. kirjelmässä toisena pontena oleva ehdotus, se nimittäin, että eduskunta päättää vahvistaa viime heinäkuun 18 päivänä päätetyn lain Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä sekä määrää sen heti julkaistavaksi ja voimaanastuvaksi, lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaa.

Ed. Ståhlberg: Koska eduskunnalle on annettu esitys uudesta hallitusmuodosta ja uuden hallitusmuodon perusteista, joista jälkimäinen toivottavasti tulee sangen pian käsiteltäväksi, on nähdäkseni käynyt mahdolliseksi valtionhoitajakuntaa koskevan päätöksen peruuttaminen. Päätöksellään marraskuun 10 päivältä on eduskunta tosin päättänyt, että valtionhoitajakunnan vaalia koskevan asian käsittely on keskeytettävä, kunnes perustuslakivaliokunta olisi antanut lausuntonsa ensimäisen varapuhemiehen äänestyskiellosta. Perustuslakivaliokunta on loppuun käsitellyt tämän asian ja tullut siihen tulokseen, että ed. Lohen silloin pu-

heenaolevan ehdotuksen esittäminen olisi ollut vastoin eduskunnan ennen tekemää päätöstä. Mietintöä tästä valiokunnan päätöksestä ei tosin vielä ole voitu saada eduskunnassa jaetuksi, mutta siitä huolimatta nähdäkseni voitaisiin asia nyt ottaa ratkaistavaksi.

Ed. K. Manner: Mielihyvällä kuulen ed. Lohen ja Niukkasen lausunnoista, että he ovat valmiit nyt peruuttamaan päätöksen valtionhoitajakunnan asettamisesta; eikä korville pahaa tee sekään, että kuulee ed. Ståhlbergin suusta samanlaisen ajatuksen. Mutta ed. Niukkasen lausunnossa oli toinen osa, se nimittäin, että hänen mielestään myös valtalaki olisi valmis tapettavaksi. Valitan sitä, ettei ed. Kuusisen aikaisemmin täällä pitämä varsin valaiseva ja opettava esitelmä ole voinut ed. Niukkasta valistaa riittävässä määrässä. Mutta asia kai lienee niin, että ed. Niukkanen ja ne, jotka hänen kannallansa keskustassa ovat, ovat p kkuporvarillisia aineksia, jotka toisella jalallaan tahtovat seistä demokratian puolella, toisella taantumuksen puolella. Ja mitäpä ihmiset luonnollensa voivat?

Ed. Alkio: Viimeisen puhujan lausunnon johdosta, koska hän sillä epäilemättä tarkoittaa, että valtalaki tulisi vielä voimaansaatetuksi, pyydän lausua pari sanaa. Valtalaki, viime kesänä kun se säädettiin, säädettiin silloin nimenomaan siinä tarkoituksessa, että sen kautta saataisiin Suomelle itsenäisyys. Silloin edellinen puhuja oli Suomen eduskunnan puhemiehenä. Kun valtalaki oli säädetty, esitti hän eläköön-huudon vapaalle Suomelle. Sen jälkeen ovat olosuhteet kuitenkin osoittaneet, että tämä eläköön-huuto oli sillä kertaa vielä liian aikainen. Mutta me olimme silloin vakuutetut siitä, että se eläköön-huuto johtaa siihen tosiasiaan, että Suomi kerran, ennen pitkää, tulee itsenäiseksi. Kun Suomi nyt on, muun muassa sen ehdotuksen kautta, joka on keskustan, se on maalaisliiton, kautta tehty, että Suomen eduskunta otti Suomen tuuliajolla olevan hallitusvallan omiin käsiinsä, tullut itsenäiseksi valtioksi, merkitsee se sitä, että jos valtalaki näiden olosuhteiden vallitessa vielä kerran hyväksyttäisiin, olisi se takaaskel siihen asemaan, missä oltiin viime heinäkuulla. Kun me siis valtalakia emme tällä hetkellä katso tarpeelliseksi, pidämme, että menettelemme johdonmukaisesti, kun jätämme sen voimaansaattamatta.

Täällä on nykyisen hallituksen puolesta esitetty uusia hallitusmuodon ehdotuksia, joiden kautta ne tarkoitusperät, joihinka valtalain kautta pyrittiin, ovat saavutettavissa. On epäilemätöntä, että siinä suhteessa tulee olemaan erilaisia mielipiteitä siitä, minkälainen hallitusmuoto Suomelle nyt tulee laatia, mutta pääperiaatteet ovat näissä hallituksen esityksissä ilmilausutut. Ja ne periaatteet ovat sellaiset, että vakaumukseni mukaan ei pitäisi olla vasemmistollakaan oikeutta väittää, että jos valtalaki haudataan, on menty takaperin. Sen nojalla väitän, että edellisen puhujan lausumat moitteet siitä, että keskusta olisi tässä suhteessa jollain tavalla luopunut periaatteistaan, eivät ole oikeat.

Ed. Niukkanen: Ed. Mannerin lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että sain ed. Kuusisen esitelmästä sen käsityksen, että hänkin oli sitä mieltä, että nyt on jo saavutettu se eduskunnallinen kansanvalta, minkä valtalaki edellyttää meidän sisäisissä asioissamme ja muuten enempi kuin mitä valtalaki on. Minäkin olen sitä mieltä kuin useat keskustan puhujat, että valtalaki olisi taka-askel näissä oloissa, että se jättäisi sotilasasiat aivan rempalleen. Epäilen sen lisäksi, jos valtalaki hyväksyttäisiin, että täällä ei niinkään pian saataisi sotilasasioita koskevaa kohtaa täydennetyksi, meidän sosialistit tahtoisivat kaikilla keinoilla sitä jarruttaa ja pitää sotilasasiat toveri Rahjan ja Siltasaaren esikunnan käsissä mahdollisimman kauvan. Senvuoksi en voi valtalakia näissä oloissa hyväksyä.

Ed. Airola: Kuten ed. Alkion lausunnosta näkyy, niin ed. Mannerin esittämä ilo siitä, että ed. Lohi ja Niukkanen alkaisivat siirtyä sille kannalle, että valtionhoitajakuntaa koskeva päätös olisi peruutettava ja luovuttava kuninkaitten tai keisarien teosta, on liioiteltu. Ed. Alkion lausunnosta näkyy, että maalaisliitto luopuu valtionhoitajakunnan asettamisesta ainoastaan siitä syystä, että nyt on eduskunnalle jätetty kaksi ehdotusta, nimittäin hallituksen esitys Suomen hallitusmuodoksi ja hallituksen esitys Suomen hallitusmuodon perusteista, jotka sisältävät keisarinteon. Kun ei onnistuttu siirtämään keisarin valtaa kolmelle miehelle, niin nyt näillä esityksillä tahdotaan siirtää melkoinen osa tästä keisarin ja suuriruhtinaan vallasta yhdelle miehelle, presidentille. He siis yhä edelleen ovat keisarin haussa. Kun eivät saaneet täysivaltaista keisaria, niin tyytyvät keisariin, jolla on edes jonkun verran valtaa. Kunhan se edes jonkun verran voi estää kansanvallan pyrkimyksiä tässä maassa, pitää tätä eduskuntaa kurissa, niin se on heille parempi kuin että valta

kokonaan olisi eduskunnan käsissä. Siitä syystä he ovat valmiit luopumaan valtionhoitajakunnan asettamisesta, kun näkevät, ettei se käy päinsä, mutta ovat valmiit myöskin tappamaan valtalain, jota ennen ovat kannattaneet saadakseen edes osan keisarin vallasta siirretyksi presidentille.

Ed. Kuusinen: Jos maalaisliittolaiset ovat kaikki samaa mieltä kuin ed. Alkio, että nyt on hyväksyttävä sellainen hallitusmuoto, kuin senaatti on ehdottanut, ja luovuttava kokonaan siltä periaatteelliselta pohjalta, millä valtalaki seisoo, niin silloin on asema heidän kantansa puolesta selvä. En kuitenkaan usko, että he tulevat noin epäkansanvaltaisella kannalla loppuun asti pysymään. Mutta jos he yrittävät edes läheskään sillä kannalla pysyä, niin kyllä luulen voivani vakuuttaa, ettei sellaisesta hallitusmuodosta mitään tule. Kyllä kai eduskunnassa on sen verran kansanvaltaisia aineksia, ettei päästetä tuommoista mustaa tekelettä perustusla ksi. Älkää siis vedotko tässä asiassa siihen hallitusmuotoehdotukseen, jonka senaatti on esittänyt. Kyllä se täytyy perinpohjin muuttaa sen järjestelmän mukaiseksi, jolla valtalaki seisoo, jotta se voisi tulla perustuslaiksi. Valtalaki ei olisi taka-askel. Se ei ota mitään valtaa pois siitä, mitä eduskunnalla ennestään on. Tosin nyt ei sekään ole oikeudellisesti paikkaansa pitävää, mitä ed. Alkio sanoi, että Suomi olisi jo nyt itsenäinen, sillä ei Suomi ole päässyt eroon Venäjästä. Siihen tarvitaan vielä erityisiä toimenpiteitä. Mielestäni olisi kyllä terveellistä, että maalaisliittolaiset saisivat tässä istunnossa näyttää luopuvansa siltä kannalta, millä ovat julkisesti tähän asti sanoneet seisovansa, mutta tahtoisin puolestani antaa heille armonaikaa vielä toistaiseksi. — Kun äsken oli äänestettävä, lähetetäänkö molemmat ed. Mannerin kirjelmässä olevat ehdotukset perustuslakivaliokuntaan, en voinut sitä kannattaa, sillä minustakin edellinen ehdotus on heti ratkaistava, s. o. direktooriopäätös heti peruutettava, mutta sen sijaan minä kyllä, vaikkakin olen valtalain vahvistamisen kannalla, kannatan ed. Hurmevaaran ehdotusta, että tämä jälkimäinen osa ed. Mannerin kirjelmästä lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Minä nimittäin toivon, että se tällä tavoin menetellen ei tule hylätyksi, vaan lopulta vahvistetuksi. Muuten pyydän huomauttaa, että minun nähdäkseni ei täällä ainakaan toistaiseksi ole tehty ehdotusta valtalain hylkäämisestä. On tehty ehdotus, että valtalakia ei vahvisteta. Jos se voittaisi, niin olen siinä käsityksessä, että se voidaan esimerkiksi esittää vielä myöhemmin vahvistettavaksi. Kyllä maar ed. Ingman tietää, mitä hän on ehdottanut, ja hänen ehdotuksensa sanamuodostahan tässä on pidettävä kiinni. Juuri se sanamuoto ynnä se seikka, että ed. Ingman samoi ehdotuksensa niin synkän näköisenä, sai minut eilen erehtymään, että hänenkään mielestään tällä asialla ei olisi mitään vaikutusta valtalain voimassaoloon. Mutta aivan väärin ed. Niukkanen tulkitsi minun lausuntoani, ettei muka valtalain vahvistamisella olisi mitään merkitystä. Tottakai sillä on suuri ja tärkeä merkitys. Sen kautta tulee yleisesti tunnustetulla, positiivisella lainsäädännöllä vahvistetuksi se eduskunnan valta, joka nyt on eduskunnan yksinkertaisen enemmistön päätöksen varassa.

Puhemies: Täällä on tehty ehdotus asian lähettämisestä, mikäli se koskee toista pontta, perustuslakivaliokuntaan, ja sitä ehdotusta on kannatettu. Pyydän senvuoksi seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa tähän osaan.

Ed. Ingman: Mitä tähän asiaan tulee, niin nähdäkseni sillä, että on hylätty ehdotus, että molemmat ponnet lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan, on myös hylätty se, että toinen niistä lähetettäisiin sinne.

Ed. Wrede: Jag hade för afsikt att säga detsamma som herr Ingman och är ense om hans uppfattning.

Ed. Kuusinen: Jos tässä on jotain muodottomuutta, niin se on johtunut ainoastaan siitä, että äsken ei voitu saada äänestyksen alaiseksi täällä tällaista ehdotusta, vaikka sitä kyllä tarkoitettiin äskeisen äänestyksen edellä. Kun äsken otettiin äänestyksen alaiseksi koko asia, siis molempien ehdotusten lähettäminen valiokuntaan, niin tottakai täytyy nyt olla edustajilla vapaus tehdä myös tällainen ehdotus. Minusta puhemies siinä, että hän on keskeyttänyt asian asiallisen käsittelyn, kun on tällainen ehdotus tullut tehdyksi, on menetellyt aivan oikein, ja niin ollen siitä tietysti tulee äänestettäväksi.

Ed. Alkio: Ed. Kuusisen viimeistä edellisessä lausunnossa oli eräs kohta, joka täytyy erityisesti tulla alleviivatuksi tämän istunnon pöytäkirjaan. Se kohta oli se, jossa ed. Kuusinen nimenomaan tahtoo vielä merkitä, että Suomi on edelleen riippuvainen Venäjästä. (Vasemmalta: Nyt on kysymys valiokuntaan lähettämisestä!) Se koskee sitä. — Tämän asian yhtey-

dessä on kysymys siitä, missä merkityksessä ed. Kuusinen edelleen tahtoo valtalain voimaansaattamista sellaisena, kuin se nyt on, että Suomen sota- ja ulkoasiat ovat edelleen Venäjän hoidettavat. Ed. Kuusinen on ennen täällä ilmoittanut, että näissä suhteissa hän ja hänen ryhmänsä ovat valmiit luopumaan siitä, että Suomen sota- ja ulkoasioita Venäjältä päin hoidetaan. Mutta minä en tiedä minkään maan parlamentista sellaista esimerkkiä, että parlamentti olisi hyväksynyt lain, jo ennakolta tietäen, että siinä on heti niin tavattoman suuria muutoksia tehtävänä kuin tässä. Valtalaki merkitsisi sellaisenaan nykyhetkellä, niinkuin äskeisessä lausunnossani osoitin, taantumusaskelta takaisin siihen aikaan, jolloin Suomi tunnusti olevansa riippuvassa asemassa Venäjästä. Valtalaki sisältää myös sellaisia asioita, joissa tämä eittämättömästi ja realisesti tunnustetaan. Jos me siis tällä kertaa hyväksyisimme valtalain, niin se merkitsisi uudelleen Suomen sitomista Venäjään sotilas- ja ulkoasioissa. Asema on siis sellainen, että ed. Kuusinen tässä aivan ilmeisesti ajaa Venäjän eikä Suomen asioita. (Vasemmalta: Valtalaissa ei ole yhtään sanaa Venäjästä!) Senvuoksi siis, kun täällä on sanottu, ettei valtalakia ole ehdotettu tapettavaksi, teen ehdotuksen, että valtalaki kerrassaan tapetaan.

Ed. Ingman: Tahtoisin palata kysymykseen valiokuntaan lähettämisestä, josta nyt oikeastaan pitäisi keskusteltaman. Silloin, kun oli puhe perustuslakivaliokuntaan lähettämisestä, olisi tietysti ollut tilaisuus tehdä sellainen ehdotus, että ainoastaan toinen ed. Mannerin ehdotuksista menee perustuslakivaliokuntaan. Sellaista ei tehty, vaan oli ehdotus, että molemmat ponnet sinne menisivät, mutta se hylättiin, ja sen jälkeen ei nähdäkseni voida tehdä ehdotusta, että toinen sinne lähetettäisiin. Niin vasemmistokin sen käsitti, koska ed. Hurmevaaran ehdotus semmoisella yleisellä hymyilyllä otettiin vastaan. Ed. Kuusinen on sittemmin kumminkin ottanut ehdotuksen vakavasti.

Ed. Wuorimaa: Vasemmiston valtalaki on ihmeellinen laki. Se on jo monta kertaa haudattu ja yhäkin se karkaa vain haudastaan pois ja on nyt taas täällä. Mitä se valtalaki oikeastaan sisältää? Se sisältää sen, niinkuin täällä monta kertaa on sanottu, että Suomi edelleen jäisi Venäjän sotilasvallan alaiseksi ja siis venäläiset sotilaat saisivat täällä toimia niinkuin he tahtovat. Silloin ei Suomella olisi minkäänlaista itsenäisyyttä. Samaten ulkovaltojen suhteen. (Vasemmalta: Valetta! Puhemies koputtaa.) Ei olisi mitään oikeutta ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin ulkoasioissa. Me astuisimme monta askelta takaperin siitä, mihinkä jo olemme tulleet. Valtalaki sisältää vielä kotimaisissa asioissa sen, että se on vain väliaikainen, että se on siksi, kun saadaan valtiomuoto valmistetuksi. Valtalaki on siis väliaikainen, niinkuin sekin laki, jonka kautta tämä eduskunta otti kaiken sen vallan omaan huostaansa, mikä ennen on kuulunut Suomen suuriruhtinaalle. Nyt meillä on tilaisuus tehdä semmoinen valtiomuoto, joka tyydyttää meidän itsenäisyyspyrkimystämme, meidän sisällistä ja ulkonaista suvereeniteettiamme ja tyydyttää meidän kansanvaltaisuuttamme. Hallitus on antanut meille ehdotuksen; ei se ole vielä laki, me saamme itse tehdä ja muodostaa sen semmoiseksi, kuin tahdomme. Pitäköön vasemmisto huolta, kun se muodostetaan, että se tulee mieleiseksi, mutta annetaan semmoisen lain mennä, joka sitoo meidät orjuuteen siihen valtaan, jonka alla olemme saaneet niin paljon kärsiä. Kannatan sentähden ed. Alkion ehdotusta, että tämä laki nyt lopuksi tapetaan kummittelemasta joka ainoa viikko.

Ed. Airola: Edustaja Ingman lausui, että silloin, kun oli kyseessä molempien ponsien lähettäminen perustuslakivaliokuntaan, sen keskustelun aikana olisi täytynyt tehdä se ehdotus, jonka edustaja Hurmevaara myöhemmin teki. Asiallisesti sellainen ehdotus oli tehty ja oikeastaan puhemiehen olisi silloin täytynyt äänestyttää erikseen kumpaisenkin ponnen lähettämisestä valiokuntaan tai niiden asiallisen käsittelyn jatkamisesta, sillä sen jälkeen, kun oli ehdotettu, että molemmat ponnet lähetettäisiin valiokuntaan, ehdotin, että ensimäistä pontta ei lähetettäisi, vaan se käsiteltäisiin kohta ja hyväksyttäisiin. Sehän tietysti sisälsi sen, että ensimäisen ponnen valiokuntaan lähettäminen erotetaan toisen kohtalosta, ja olisi oikeastaan silloin pitänyt äänestää niistä erikseen, mutta kun ei sitä tehty, niin tietysti täytyy olla tilaisuus sellaisen ehdotuksen tekemiseen myöhemmin.

Mitä sitten tulee siihen Suomen riippumattomuuteen, Suomen itsenäisyyteen, niin jos Suomi olisi tullut itsenäiseksi sillä päätöksellä, joka täällä tuonnoltain tehtiin maalaisliittolaisten ehdotuksesta, kun eduskunta päätti toistaiseksi ottaa korkeimman vallan omiin käsiinsä, niin kyllä silloin itsenäisyys on jo toteutettu viime kesänä, silloin, kun eduskunta valtalain hyväksymisellä päätti ottaa korkeimman vallan käytön omiin käsiinsä. Mutta minusta faktillisesti,

tosiasiallisesti asia yhä edelleen on sillä tavalla, ettei ole vielä muuta kuin sanoissa itsenäisyyttä ja vielä tarvitaan hyvin paljon tosityötä, myös eduskunnan päätöksiä ja yhtä ja toista muuta, ennenkuin itsenäisyys meillä on. Sitä mieltä herrat ovat itsekin. Minkätähden te pidätte yhä edelleen Suomen asiain esittelijäviranomaista Pietarissa? Mitä varten ministerivaltiosihteeri Enckell edelleen toimii koko virastoineen Pietarissa? Jos Suomi on itsenäinen, ei ole missään yhteydessä Venäjän kanssa, mitä varten siellä on se virasto, joka esittää Suomen asioita Venäjän hallituksen hyväksyttäväksi tai hylättäväksi? Vai onko niin, kuin näyttää, että nämä herrat ovat siellä vehkeilemässä Suomen kansanvaltaisia pyrkimyksiä vastaan, hakemassa liittolaisia niiltä Miljukowin ja Rodsjankon ryhmiltä? Muuten ed. Alkio äsken puheessaan lausui, että hän luopuu valiokuntaan lähettämisestä, mutta kun hän esitti valtalain tapettavaksi, niin se kai ei koskenut valiokuntaan lähettämistä.

Ed. Väinö Jokinen: Olen parin viime viikon aikana ihmetellyt, puhuvatko maalaisliittolaiset tässä valtalakiasiassa vastoin parempaa tietoansa, vai ovatko he todella niin yksinkertaisia, että heihin on mennyt valtalaista puhuttaessa kaikki se, mitä oikeiston taholta on heille syötetty. Se vakavanaamaisuus, jolla pari viimeistä maalaisliittolaisten puhujaa on tässä asiassa esiintynyt, on saattanut minut ajattelemaan, että viimeinen vaihtoehto pitää paikkansa. Maalaisliittolaiset pitävät nykyistä asiaintilaa hyvänä siitä syystä, että eduskunnan tekemällä päätöksellä, jolla keisarin ja suuriruhtinaan entinen valta siirrettiin eduskunnalle, eduskunnalle siirtyi valta myös ulkopolitiikan asioita ja sotilaislainsäädäntöä koskevissa asioissa. Nyt he väittävät, että valtalaki vie nurin tämän päätöksen Tämä ei pidä paikkaansa; valtalain 1 §:n 2 momenttihan kuuluu: „Mitä tässä laissa säädetään, ei koske ulkopolitiikan asioita, ei myöskään sotilaslainsäädäntöä ja sotilashallintoa." Nimenomaan siis selitetään, että koko laki ei koske noita asioita. Niistä asioista jää siis valtalain voimassa ollen kyllä voimaan tämä maalaisliittolaisten niin erinomaisen hyvänä pitämä eduskunnan päätös; valtalaki ei siinä suhteessa muutosta aiheuta.

Ed. Schybergson: Herr Kuusinen sade på förmiddagen i sitt långa andragande, att landtdagen, då den direkt utöfvade högsta makten, nog skulle sköta sig åtminstone lika bra som Nikolaj II. Hans anspråk voro sålunda icke synnerligen stora, men i själfva verket synas yrkandena af herr Kuusinen själf och andra jämte honom visa, att det icke komme att bli mycket bättre. Vi veta om Nikolaj II att det kunde hända, att han fattade två och till och med tre beslut i samma sak, beroende på hvem som var föredragande, och hans majestät landtdagen synes nu, om vi följa socialisternas anvisning, bete sig på samma sätt och fatta olika beslut i samma sak.

I anledning af ldgm. Airolas anmärkning ber jag få meddela, att såvidt jag har mig bekant, ministerstatssekreteraren icke vidare fungerat, icke ens vistats i Petersburg allt sedan landtdagen beslutit om öfvertagandet af högsta makten.

Ed. Alkio: Ed. Jokisen tulkinta valtalain sota-asioita ja ulkopolitiikkaa koskevasta kohdasta ei ole oikea, sillä valtalain voimaanastuttua näissä suhteissa jää voimaan se, mitä ennen on säädetty. On siis uusi lainsäädäntö silloin tarpeellinen. Jos valtalaki hyväksyttäisiin, tarvittaisiin tällaista uutta lainsäädäntöä, mutta jos valtalakia ei hyväksytä, jos eduskunta jää sen päätöksen nojaan, minkä se on tehnyt sen ehdotuksen pohjalla, jonka aikanaan eduskunnalle tässä asiassa tein, ei ole tässä suhteessa uutta lainsäädäntöä tällä hetkellä tarpeen. Suomen itsenäisyys tekee sen tarpeettomaksi.

Ed. Jalonen: Sikäli kuin olen käsittänyt, niin oikeisto haluaisi tällä kertaa ottaa käytäntöön 1877 vuoden asevelvollisuuslain. Tämän lain eräs määräys sisältää sen, että Suomen sotaväki tulisi olemaan Venäjän sotaministeriön alainen. Siis kyllä kai teidän on siitäkin luovuttava ja laadittava silloin uusi asevelvollisuuslaki, ennenkuin te tulette pääsemään sille pohjalle, että oltaisiin riippumattomia Venäjästä. Minusta tuntuu myöskin, että oikeisto ja keskusta on tässä alkanut nylkeä karhua, ennenkuin se on kaadettu, sillä saatta tulla vielä hetkiä, jolloin täytyy ryhtyä muuhunkin kuin korkealentoiseen puhetapaan, että tämä Suomen kansa pääsee itsenäiseksi.

Ed. Alma Jokinen: Toivoisin, että oikeisto ja keskusta nyt kerrankin rehellisesti myöntäisivät, että kysymys tässä on siitä, että valtalaki on liian kansanvaltainen. Se antaa teidän mielestänne liiaksi valtaa tälle eduskunnalle ja sentähden te tahdotte sen tappaa. Ja siitä samasta syystä te toivotte, kun te säädätte uuden hallitusmuodon Suomen eduskunnalle.

kun te olette täällä enemmistönä, saavanne tuon hallitusmuodon sellaiseksi, että se puolestaan takaisi enemmän valtaa senaatille ja erinäisille harvainvallan ryhmille kuin Suomen eduskunnalle. Kaiken aikaa, kun täällä on tätä potkupalloa potkittu, joksi potkupallon potkimiseksi tämä valtalakitaistelu on muodostunut, on minua inhoittanut syvästi se, että syydellään kaikennäköisiä solvauksia meidän vasemmiston silmille, mutta ei tahdota myöntää sitä tosiasiaa, mikä kumminkin selvästi kaiken lävitse näkyy, että te pelkäätte sitä kansanvaltaa, jonka valtalaki antaa Suomen eduskunnalle. Te pelkäätte, että joskus tulisi Suomen eduskuntaan sosialistinen enemmistö, ja te pelkäätte niitä uudistuksia, joita silloin tämä eduskunta säätäisi Suomen kansalle, ja sentähden te tahdotte valtalain tappaa. Siinä on se todellinen syy, sanottakoon se kerta suoraan. (Vaseemmalta: Oikein!)

Ed. Kuusinen: Ehkä minun sallitaan tässä käsiteltävän kysymyksen yhteydessä huomautta vastaukseksi herra Alkiolle, että hänen ehdotuksensa valtalain hylkäämisestä on mielestäni perustuslain vastainen. Eduskunta on heinäkuun 18 päivänä päättänyt valtalain voimassa olemaan, ja kun se on voimassa, niin sen kumoaminen vaatii perustuslain mukaisen käsittelyn. Ed. Alkio on ollut mukana mainittua päätöstä tekemässä ja nyt ehdottaa laitonta kumoamista. — Suomen itsenäisyys ei valitettavasti ole vielä sen päätöksen nojalla tullut toteutetuksi, mikä täällä on tehty; sitä luullakseni täällä tuskin väittävätkään muut juristit, kuin ed. Alkio. Venäjän oikeus pitää Suomessa sotaväkeä ja Venäjän oikeus Suomen ulkopolitiikan suhteen eivät ole edes vielä julistettukaan Suomelle langenneiksi, vaan ainoastaan julistettu eduskunnalle keisarinvalta Suomen asioissa, ja siinä on iso ero. Toivon, että ensinmainituissakin asioissa mahdollisimman pian saadaan Suomelle täysi vapaus. Mutta vielä ei siitä ole tehty vakavaa yritystäkään.

Keskustelu asian valiokuntaan lähettämisestä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Hurmevaara on ed. Kuusisen kannattamana ehdottanut, että asia, mikäli se koske toista pontta, lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Kun tämä ehdotus mielestäni ei ole sama, kuin se puhemiesneuvoston ehdotus, josta aikaisemmin päätettiin, katson pitäväni alistaa tämän ehdotuksen äänestyksen alaiseksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa", jos „ei" voittaa, on ed. Hurmevaaran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 101 jaa- ja 92 ei-ääntä. Hyläten ed. Hurmevaaran ehdotuksen, on siis eduskunta päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Puhemies: Haluaako kukaan puheenvuoroa asiassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi asiassa.

Puhemies: Ed. K. Mannerin y. m. kirjoituksessa on kaksi ehdotusta, toinen, että eduskunta peruuttaa marraskuun 9 päivänä tekemänsä päätöksen, että keisarin ja suuriruhtinaan käyttämä valta on toistaiseksi uskottava tarkoitusta varten asetetulle valtionhoitajakunnalle. Tätä ehdotusta on kannatettu, mutta ei, mikäli minä muistan, ole vastustettu. Toinen ehdotus siinä on, että eduskunta päättää vahvistaa viime heinäkuun 18 päivänä päätetyn lain Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä sekä määrää sen heti julkaistavaksi ja voimaanastuvaksi. Tätä vastaan on ed. Ingman ehdottanut, että eduskunta päättäisi, ettei lakia Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä vahvisteta. Tätä ehdotusta on kannatettu. Ed. Alkion ehdotusta, joka tietää tämän lain hylkäämistä, en katso voivani asettaa äänestyksen alaiseksi (Oikealta: Mistä syystä?) siitä syystä, että se on minun mielestäni lainvastainen. (Oikealta: Minkä lain?)

Senaattori Setälä: Minä pyytäisin, että puhemies tarkemmin perustelisi ja ilmoittaisi, mitä lakia vastaan ed. Alkion ehdotus sotii.

Puhemies: Minä puolestani katsoisin, että se on kumottava samassa järjestyksessä, kuin se on säädetty.

Ed. Ingman: Nähdäkseni ed. Alkion ehdotus on sama kuin minunkin ehdotukseni, niin että on tarpeetonta äänestyttää sitä erikseen. Mutta en voi olla lausumatta eriävää käsitystäni herra puhemiehen käsityksestä siitä, että tämä olisi säädetty laki, niin kauvan kun se ei ole vahvistettu. Eihän se voi olla muuta kuin lakiehdotus siksi kun se on vahvistettu.

Ed. Mikkola: Kun on kysymys siitä, että eduskunta hallitsijan valtaa käyttäen käsittelee tätä valtalakia, niin on eduskunnalla silloin oi-

keus joko hylätä tai hyväksyä tämä laki. Sentähden minäkin ilmoitan eriävän käsitykseni siitä, mitä puhemies on esittänyt.

Ed. Wrede: Äfven jag anser att herr Ingmans förslag innebär detsamma som herr Alkios förslag. Här är fråga om fastställelse, och om fastställelse vägras, har lagen icke blifvit fastställd och således icke kommit till. Men då talmannens yttrande, att lagen skulle erfordra upphäfvande i den ordning, hvari den tillkommit, synes mig innebära, att den så kallade 18-julilagen vore en verklig lag, ehuru den icke blifvit fastställd, måste jag uttala min gensaga mot en sådan uppfattning.

Senaattori Setälä: Minäkin yhdyn siihen käsitykseen, että ed. Ingmanin ehdotus on sama kuin ed. Alkion. Tässä on kysymys siitä, että eduskunta käyttäisi hallitsijan lakienvahvistamisvaltaa. Jos hallitsija ei vahvista jotakin lakia, niin hän hylkää sen. Sitävastoin minä en millään tavalla voi hyväksyä herra puhemiehen selitystä.

Ed. Kuusinen: Pyydän huomauttaa, että samalla kannalla, kuin millä puhemies on nyt lausunut olevansa, on ollut myös Suomen eduskunta, joka adressissaan viime heinäkuun 25 päivältä on lausunut, että se on tämän lain „päättänyt ja säätänyt". Meidän käsityksemme lain voimassaolosta on aivan sama, mutta siltä on selvää, ettei vahvistaminenkaan olisi lainvastaista. Meidän käsityksemme mukaan se ei kaipaa vahvistusta ollakseen oikeusvoimainen, mutta se olisi sille poliittinen tunnustus. On aivan selvää, että jokaisen, joka tahtoo tässä asiassa kunnioittaa eduskunnan selvästi lausumaa oikeuskäsitystä, täytyy olla samalla kannalla, jonka puhemies nyt on ilmaissut. Olen iloinen siitä, että ed. Alkiokin on saanut näin terveellisen läksytyksen tänä iltana.

Ed. Ahmavaara: Yhtyen niihin, jotka eivät voi hyväksyä puhemiehen käsitystä, saan ilmoittaa, että katson asian olevan siksi vakavaa laatua, että olisin pakotettu pyytämään perustuslakivaliokunnan lausuntoa tästä puhemiehen kieltäytymisestä. Mutta kun minun käsitykseni mukaan ed. Ingmanin ehdotus on asiallisesti aivan sama, en tahdo viivyttää asian lopullista päättämistä ja siitä syystä luovun tästä vaatimuksesta. Jos se pitäisi paikkansa, mitä ed. Kuusinen täällä lausui, en ymmärrä mitä varten tästä täällä keskustellaan. Sehän on hänen lausuntonsa mukaan jo säädetty ja vahvistettu laki.

Ed. Alkio: Minäkin olen sitä mielipidettä, että herra puhemies kyllä olisi voinut alistaa äänestettäväksi minun ehdotukseni, mutta koska ed. Ingmanin ehdotus vie oikeastaan samaan tulokseen, niin luovun ehdotuksestani ja yhdyn siihen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kuten sanottu, on kannatettu ensimäistä pontta, että eduskunta peruuttaa marraskuun 9 päivänä tekemänsä päätöksen, että keisarin ja suuriruhtinaan käyttämä valta on toistaiseksi uskottava tarkoitusta varten asetetulle valtionhoitajakunnalle. Ehdotusta ei ole vastustettu. Kenties eduskunta hyväksyy sen ehdotuksen?

Ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Mitä toiseen ponteen tulee, pyydän siihen nähden tehdä seuraavan äänestysehdotuksen:

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Mannerin y. m. kirjelmässä olevan toisen ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 91 jaa- ja 103 ei-ääntä; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ed. Ingmanin ehdotuksen, että eduskunta päättäisi, että lakia Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä ei vahvisteta.

Vapautusta eduskuntatyöstä saa perheessä sattuneen sairauden takia viikon ajaksi ed. Arokallio.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Peurakoski: Eduskunnan valitsijamiehiä pyydetään jäämään kokoukseen tähän huoneeseen heti täysi-istunnon päätyttyä.

Seuraava täysi-istunto on huomenna kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 11,20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

20. Torstaina 6 p. joulukuuta

k:lo 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 1 Suomen hallitusmuodoksi 367
2) Hallituksen esitys n:o 2 laiksi Suomen hallitusmuodon perusteista 371
3) Hallituksen esitys n:o 3 laiksi eduskunnan esitysoikeuden laajentamisesta „
4) Hallituksen esitys n:o 4 laiksi Suomen valtiotalouden oikeusperusteita .. „
5) Hallituksen esitys n:o 5 laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 26, 27, 43, 61 ja 63 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi 372
6) Hallituksen esitys n:o 6 laiksi eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja prokuraattorin virkatoiten lainmukaisuutta ..... „
7) Hallituksen esitys n:o 7 laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi 373
8) Hallituksen esitys n:o 8 laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1917 ensimäisillä ja toisilla valtiopäivillä ..... „
9) Hallituksen esitys n:o 9 laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätöitä koskevain säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä sekä samana päivänä annetun vaalilain 37 §:n muuttamisesta „
10) Hallituksen esitys n:o 10 laiksi Korkeimmasta Oikeudesta ..... „
11) Hallituksen esitys n:o 11 laiksi Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta ..... „
12) Hallituksen esitys n:o 12 laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa ..... „
13) Hallituksen esitys n:o 13 suurten tulojen verosta ..... „

Siv.

14) Hallituksen esitys n:o 14 leimasuostunnan suorittamisesta 1918 vuoden loppuun 373
15) Hallituksen esitys n:o 15 pääoma- ja kuponkisuostunnan suorittamisesta 1918 vuoden loppuun ..... „
16) Hallituksen esitys n:o 16 kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1917 ..... „
17) Ehdotuksen laiksi 20 p:nä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 5 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä ed. Kullervo Mannerin y. m. edusk. esit. n:o 50 ..... „
18) Ehdotuksen laiksi torppari- ja mäkitupa-alueitten julistamisesta päätiloistaan riippumattomiksi sisältävä ed. Mäkelän y. m. edusk. esit. n:o 51 ..... —
19) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 eduskunnan ensimäisen varapuhemiehen kieltäytymisestä ottamasta äänestyksen alaiseksi erästä edustaja Lohen ehdotusta, jonka varapuhemies on katsonut olevan vastoin eduskunnan ennen tekemää päätöstä ..... —

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi: ed. Eloranta, Holsti, E. Huttunen, Hänninen-Walpas, Kuusinen, Louhivuori, Raitanen, Rantasalo, Salovaara, Vihersalo, P. Virkkunen ja Wrede.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä tästä istunnosta saa ed. Wrede sairauden takia.

Uusia jäseniä valiokuntiin.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle eduskunnan valitsijamiehet ilmoittavat täten kunnioittaen, että sittenkuin eduskunta on myöntänyt vapautuksen ed. Nevanlinnalle perustuslakivaliokunnan jäsenyydestä, ed. Alopaeukselle vapautuksen lakivaliokunnan jäsenyydestä, sekä ed. Leinoselle ja Antilalle vapautuksen talousvaliokunnan jäsenyydestä, ovat valitsijamiehet tänään pidetyssä kokouksessa valinneet perustuslakivaliokunnan jäseneksi ed. Nevanlinnan sijaan ed. Rantasalon, lakivaliokunnan jäseneksi ed. Alopaeuksen sijaan ed. Snellmanin, talousvaliokunnan jäseneksi ed. Leinosen sijaan ed. Takkulan ja ed. Antilan sijaan ed. Tavastähden.

Sen johdosta, että talousvaliokunnan varajäsen, ed. Tavastähti on tullut valituksi mainitun valiokunnan varsinaiseksi jäseneksi, on hänen sijaansa talousvaliokunnan varajäseneksi valittu ed. Haataja.

Helsingissä, 5 päivänä joulukuuta 1917.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

J. Oskari Peurakoski.

Anton Huotari.

Suomen itsenäisyyden tunnetuksi saattaminen.

Puhemies: Eduskunnan puhemiehelle on jätetty näin kuuluva kirjelmä:

Pyydämme tilaisuuden saada tämänpäiväisessä täysi-istunnossa esittää Eduskunnan päätettäväksi: Sen johdosta, että hallitus on tehnyt Eduskunnalle esityksen uudeksi hallitusmuodoksi, joka on rakennettu sille pohjalle, että Suomi on riippumaton tasavalta, Eduskunta korkeimman valtiovallan haltijana päättää puolestaan hyväksyä tämän periaatteen ja hyväksyä myös, että hallitus, saattaakseen Suomen valtiollisen itsenäisyyden tunnustetuksi, ryhtyy niihin toimenpiteisiin, jotka hallitus on sitä varten tarpeelliseksi ilmoittanut.

Helsingissä, 6 päivänä joulukuuta 1917.

Santeri Alkio. Pekka Ahmavaara.
Ernst Estlander. Kyösti Haataja.
Erkki Pullinen.

Keskustelu:

Ed. K. Manner: Puhemiehen äsken lukemaa alotetta ehdotukseksi minä puolestani en voisi kannattaa useastakaan syystä. En kuitenkaan tällä kertaa ainakaan vielä tahdo mielipidettäni laajemmin selostella. Luetun ehdotuksen sijasta ehdottaisin eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavaa:

„Suomen korkeimman valiovallan haltijana lausuu Suomen eduskunta periaatteen, että Suomi on oleva riippumaton tasavalta. Tämä riippumattomuus on koettava toteuttaa sovinnollista tietä Venäjän kanssa aikaansaatavalla sopimuksella. Siitä ehdotusta tekemään olisi asetettava yhteinen neuvottelukunta, jossa olisi yhtä monta Suomen ja Venäjän edustajaa. Neuvottelukunnan tulisi tehdä myös muita ehdotuksia Suomen ja Venäjän suhteiden järjestämiseksi. Nuo ehdotukset olisivat alistettavat molempien valtioiden täysivaltaisten valtioelinten lopullisesti hyväksyttäviksi. Suomen olisi koetettava saada myös muut valtiot tunnustamaan Suomen riippumaton tasavalta ja tekemään sen kanssa sopimuksia suhteiden järjestämisestä.

Edellämainituita asioita valmistelemaan sekä tekemään niistä ehdotuksia eduskunnan hyväksyttäviksi päättää eduskunta asettaa 17-henkisen valiokunnan".

Ed. Jalonen: Kannatan ed. Mannerin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiassa on olemassa kaksi ehdotusta. Ed. Alkion y. m., joka täällä luettiin ja jota kutsun siis ed. Alkion ehdotukseksi, ja toinen ed. Mannerin ehdotus, joka täällä niinikään on luettu ja jota on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Alkion ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Mannerin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 100 jaa- ja 88 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt näistä ehdotuksista hyväksyä ed. Alkion ehdotuksen.

Päätöksen johdosta lausuvat:

Ed. Salin: Tahdon pöytäkirjaan merkittäväksi vastalauseeni porvariston tällaisesta edesvastuuttomasta politiikasta, että näin tärkeissä kysymyksissä esitetään asiapaperi tuollaisena yllätyksenä, ettei siihen eduskunnan suurella enemmistöllä ole ollut edes ennakolta tilaisuutta tutustua, ja että se sitten samanlaisena yllätyksenä naulataan kiinni ilman perusteluja, noin vain yhdellä vasaraniskulla. Pelkään sellaisesta politiikasta Suomen kansalle koituvan tulevaisuudessa aivan raskaita ja vaikeita seurauksia ja vieritän sen vuoksi edesvastuun tästä tämän syyntakeettoman ja edesvastuuttoman porvariston ja sen muodostaman hallituksen niskoille.

Ed. Hänninen-Walpas: Pyydän merkittäväksi, etten ole yhtynyt eduskunnan päätökseen.

Ed. Häkkinen: Pyydän myös merkittäväksi pöytäkirjaan, etten ole hyväksynyt eduskunnan päätöstä.

Ed. Juutilainen: Pyydän oikaista ed. Salinin väitteen.

Puhemies: Ed. Juutilainen, pyytäisin huomauttaa, että ollaan oikeutettuja panemaan vastalause, mutta keskustelua ei sen johdosta sallita.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Suomen hallitusmuotoa

koskeva hallituksen esitys n:o 1, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Senaattori Talas: Kun hallitus on ollut tilaisuudessa jo muutamia päiviä sen jälkeen, kun se on toimeensa astunut, antamaan eduskunnalle 16 osittain varsin laajaa esitystä, niin on heti sanottava, että tämä on ollut mahdollista vain sen kautta, että edellinen hallitus oli nämä esitykset jo laatinut. Mitä erittäinkin tulee hallituksen 12 ensimäiseen esitykseen, jotka ovat esitetyt senaatissa sen toimituskunnan puolesta, jonka päällikkönä minulla on kunnia olla, tahdon mainita, että useimmat näistä esityksistä on alkuaan laatinut senaatin viime kevännä asettama perustuslakikomitea.

Minulla on mieluinen velvollisuus lausua tästä paikasta syvin tunnustukseni perustuslakikomitean herra puheenjohtajalle ja sen arvoisille jäsenille siitä harvinaisen etevästä ja tunnollisesta työstä, jonka he ovat komiteassa suorittaneet. Huolimatta siitä rajoitetusta ajasta, joka oli komitean käytettävänä, on sen onnistunut laatia ehdotuksia julkisen oikeutemme kehittämiseksi, joiden arvo ei riipu yksistään siitä, voiko aina asiallisesti asettua samalle kannalle kuin komitea. Niillekin, jotka useissa tärkeissä kohdin asettuvat toiselle pohjalle kuin komitea, on mahdollista komitean ehdotuksen puitteissa saada omat ehdotuksensa esille. Mitä erittäinkin hallitusmuotoehdotukseen tulee, niin valtiollisten tapahtumain nopeus oli ehtinyt saattaa komitean ehdotuksen eräässä suhteessa vanhentuneeksi jo ennenkuin sen pohjalla oli ehditty eduskunnalle jättää hallituksen esitys. Komitean ehdotus oli rakennettu sille edellytykselle että Suomi edelleenkin jäisi Venäjän valtakunnan yhteyteen. Nykyisen hallituksen tehtäväksi jäi sentähden tehdä ehdotukseen ne muutokset, jotka Suomen itsenäinen valtiollinen asema edellyttää. Sitä vastoin ei hallitus katsonut voivansa viivyttää tämän esityksen jättämistä eduskunnalle niin paljon kuin esityksen täydellinen asiallinen tarkastus olisi vaatinut. Siten ei ole ollut vältettävissä, että on eräitä ristiriitaisuuksia olemassa esityksen n:o 2 ja n:o 1 välillä, samoin kuin myös esityksen n:o 2 ja säännösten välillä hallituksen seuraavissa esityksissä.

Kun Suomen nuorelle tasavallalle on laadittava hallitusmuoto, on vallan luonnollista, että katse suuntautuu ulkomaille etsiäkseen sieltä sopivia malleja. Niin tärkeätä kuin onkin etsiä uusia ajatuksia, uusia valtiotoiminnan muotoja muualta, ei kuitenkaan saa unohtaa, että julkisessa oikeudessa historiallisen kehityksen katkaiseminen useimmiten osottautuu vieläkin turmiollisemmaksi kuin yksityisoikeudessa. On sitäpaitsi muistettava se yleisesti tunnustettu totuus, että mitään ihannevaltiomuotoa ei ole olemassa. Missä määrin valtiomuoto pystyy tarjoamaan kansalle paraimmat edellytykset onnelliselle kehitykselle, se ei riipu yksistään valtiomuodon laadusta, vaan siitä, missä määrin valtiomuodossa toteutetut periaatteet ovat sopusoinnussa kansan oikeustajunnan kanssa. Kun minä puolestani katson, että Suomen tuleva valtiosääntö on ra-

kennetava mitä kansanvaltaisimmille periaatteille, niin minä en siis nojaa tätä käsitystäni siihen, että kansanvaltaiset periaatteet Sveitsissä ovat osoittautuneet kansalle siunausta tuottavaksi tai siihen, että parlamenttarismi Englannissa on toiminut vallan mallikelpoisesti, ei, vaan minä nojaan käsitykseni siihen, että Suomen kansa on koko olemukseltaan kansanvaltainen. Ainoastaan täysin kansanvaltaista valtiosääntöä voi Suomen kansa tunnustaa omakseen. (Vasemmalta: Eihän se ole sellainen!)

Jos olisi ennen, kun Venäjältä päin tapahtunut sorto tässä maassa alkoi, ryhdytty valtiosääntöämme uudistamaan, niin en usko, että kansanvaltaisuudessa olisi voitu mennä vallan pitkälle. Olen puolestani varma siitä, että siinäkin suurin osa kansaa olisi silloin asettanut monarkisen valtiomuodon tasavaltaisen edelle. Mutta venäläinen sortovalta kaivoi meidänkin maassamme, samoin kuin omassa maassaan, perustuksen pois kaiken hallitusvallan alta, joka ei nojaa kansaan. Ne ääret-tömät kärsimykset, mitkä hallitukset parina viimeisenä vuosikymmenenä, lyhyitä valoisia aikoja lukuunottamatta, kansallemme tuottivat, ne kylvivät kansaamme syvän epäluulon kaikkea hallitusvaltaa vastaan, joka ei ole kansasta kotoisin. Suomen hallitusmuodon johtavana periaatteena tulee sentähden mielestäni olla, että valtiovallan käyttämiselle on määrättävä sellaiset muodot, että kansan tahto mahdollisimman välittömästi pääsee sen käyttämiseen vaikuttamaan.

Mutta merkitseekö tämä, että koko valtiovalta olisi jätettävä eduskunnan käsiin? Eipä suinkaan. Rohkenen nimittäin väittää, että eduskunta ei aina tuo esille kansan todellista tahtoa. Unohdetaan usein, että eduskunta ei ole sittenkään sama kuin kansa. Kuinka kansanvaltainen valtiollinen äänioikeus onkin ja kuinka monipuolisesti eduskunta onkin kokoonpantu, ei eduskunta sittenkään joka hetki anna oikeata kuvaa kansasta.

Sekä esitys Suomen hallitusmuodoksi että esitys hallitusmuodon perusteista nojaavat kumpikin siihen ajatukseen, että terve valtiollinen elämä edellyttää, että valtiovallan kolme ilmaisumuotoa eli, kuten tavallisesti sanotaan, kolme valtiovaltaa kuuluu eri valtioelimille: Lainsäädäntövalta eduskunnalle, toimeenpaneva valta presidentille ja valtioneuvostolle ja tuomiovalta tuomioistuimille. Tällainen jako on jo käytännöllisistä syistä välttämätön. Missä määrin hallitusmuodossa on kansanvaltaisuuden vaatimuksia toteutettu, se riippuu siitä, missä suhteessa nämä kolme valtiovaltaa ovat toisiinsa. Lähinnä tässä on kysymys lainsäädäntövallan ja toimeenpanovallan suhteesta toisiinsa. Valtiopäiväjärjestyksen ja vaalilain kautta sai Suomen kansa mitä laajimman mahdollisuuden saada sellainen eduskunta, joka vastaa kansan toivomuksia, mutta silti ei voi sanoa, ellemme ota huomioon aivan viimeisiä viikkoja, että lainsäädäntövalta olisi Suomessa ollut kansanvaltaisten periaatteiden mukaan järjestetty. Eduskunta oli kyllä kokoonpantu Suomen kansan toivomusten mukaan, mutta eduskunnan valta oli hyvinkin pieni. Ei edes puhtaasti lainsäädännöllisissä kysymyksissä eduskunnalla ollut valtaa saada tahtoansa toteutetuksi saatikka sitten finanssikysymyksissä. Paras todistus tästähän on se pysähdystila, johon koko lainsäädäntötyömme joutui, kun eduskunta ei taipunut hallitsijan tahdon mukaan luopumaan Suomen oikeuksista. Että Suomen kansa ei tämän katkeran kokemuksen jälkeen halua jättää eduskunnan päätösten voimaantulemista riippuvaksi minkäänlaisen itsenäisen hallituksen vahvistuksesta, se on mielestäni aivan helposti ymmärrettävää. Hallituksen esitys n:o 2 asettuukin sentähden sille kannalle, että eduskunnan hyväksymät lakiehdotukset ovat presidentille esiteltävät julkaistaviksi.

Mutta koska, kuten äskettäin lausuin, ei ole varmaa, että eduskunta aina vastaisi kansan todellista tahtoa, niin vaatii juuri kansanvaltaisuuden periaate, että kansa itse epäiltävissä tapauksissa saapi ratkaista, onko eduskunta kyennyt oikein tulkitsemaan kansan toiveita. (Vasemmalta: Ei se ole tarpeen.) Luonnollisinta olisi, että tämä vaatimus tyydytettäisiin yleisen kansanäänestyksen, referendumin kautta. Referendumia vastaan voidaan kumminkin, kun se ulotetaan valtion koko alueelle, tehdä varsin vakavia muistutuksia. Sen toimeenpano on varsin vaikea ja se ei aina, varsinkin kun on kysymys isommista laeista ja ennen kaikkea laeista, joiden vaikutus ei tunnu jokapäiväiseen elämään, anna oikeita tuloksia. Jälellä on silloin vain mahdollisuus antaa presidentille joko veto-oikeus tai hajoittaa eduskunta. Puolestani katsoisin, että jälkimäinen oikeus oli kansanvaltaisuuden kannalta paremmin puolustettavissa kuin edellinen. Hajoitusoikeuttaan käyttäessään jättää presidentti suoranaisen ratkaisuoikeuden kansalle. Kansanvaltaisuuden periaatteiden kannalta ei siis voida hajoitusoikeutta vastaan esittää mitään päteviä muistutuksia. Mutta käsitän

hyvin, että tämän hajoitusoikeuden syvän kansanvaltaisen merkityksen on Suomen kansalta kätkenyt se hajoitusoikeuden väärinkäyttö, jojon Venäjän hallitus viime vuosikymmenenä teki itsensä syypääksi. Kun hajoitusoikeutta kerta toisensa perästä ja viimeksi viime kesänä käytettiin ei kansan todellisen tahdon selvillesaamiseksi vaan poliittisena aseena eduskuntaa vastaan, niin ei ole ihmeteltävää, että koko hajoitusoikeus on Suomen kansan silmissä kadottanut oikeutuksensa. On sentähden mahdollista, että veto-oikeus paremmin vastaa Suomen kansan toiveita. (Vasemmalta: Ei vastaa ollenkaan.) Veto-oikeutensa kautta, niinkuin se on järjestetty hallituksen esityksessä n:o 2, ei presidentti voi tehdä eduskunnan työtä tyhjäksi. Hän voi ainoastaan estää sellaisten lakien voimaantulemisen, jotka eivät vastaa kansan oikeustajuntaa. (Vasemmalta: Mistä sen tietää?) Jos presidentti on erehtynyt ja kansa todella on eduskunnan hyväksymän lain puolella, niin tuo laki tulee uusien vaalien jälkeen voimaan. Ainoastaan ne, jotka uskovat, että kansa aina hyväksyy mitä eduskunta päättää, ainoastaan ne voivat väittää, että presidentin veto-oikeus tai hajoitusoikeus olisivat kansanvaltaisuuden periaatteita vastaan.

Kun minä puolestani olen vakuutettu siitä, että kansan enemmistö ei aina hyväksy kaikkia niitä lakeja, jotka eduskunta 3-vuotiskautenaan säätää, niin minä pitäisin tarpeellisena, että kansa tämän 3-vuotiskauden kestäessäkin voisi ilmoittaa tahtonsa. Se on minun mielestäni ja minun vakaumukseni mukaan kansanvaltaista, jota vastoin eduskunnan rajaton valta saattaa muuttua todelliseksi harvainvallaksi. (Vasemmalta: Lörpöttelyä!)

Esityksen n:o 2 mukaan kuuluu lainsäädäntövalta yksinomaan eduskunnalle. Kumminkin on esityksen 8 §:ssä myönnetty presidentille oikeus säätää niin kutsutuita taloudellisia asetuksia. Tämän presidentin oikeuden ei kumminkaan pitäisi peloittaa ketään. Kun näet hallituksen esityksessä eduskunnan esitysoikeuden laajentamisesta eduskunta saapi täyden aloteoikeuden myöskin taloudellisen lainsäädännön alalla, niin eduskunnalla on tilaisuus ottaa eduskuntalainsäädännön piiriin kaikki ne tähän saakka taloudelliseen lainsäädäntöön kuuluneet lakikysymykset, joissa eduskunta tahtoo itselleen pidättää ratkaisuoikeuden. Varmana voitanee pitää, ettei eduskunta halua taloudellista lainsäädäntöä kokonaisuudessaan. Taloudellinen lainsäädäntö on siksi laaja ja vaatii alituisesti muutoksia ja nopeita muutoksia, joten eduskunnalle kävisi aivan mahdottomaksi sitä hallita. Yrityskin jo siihen suuntaan riistäisi eduskunnalta mahdollisuuden huolehtia varsinaisesta lainsäädännöstä.

Luulen osoittaneeni, että hallituksen esityksessä n:o 2 lainsäädäntövallan käyttäminen on järjestetty niin kansanvaltaisesti kuin suinkin. Samaa on myöskin sanottava hallitusvallan muodostamisesta saman esityksen mukaan. Kansanvaltaisempaa tapaa presidentin vaalia varten, kuin se, jota hallituksen esityksessä esitetään, ei voitane keksiä. Presidentti nojaa yhtä täydellisesti kansaan kuin edustajat — minä sanoisin: presidentti nojaa täydellisemminkin, sillä onhan tunnettua, että meillä edustajavaaleissa noudatetun suhteellisen vaalitavan johdosta edustajaksi saattaa tulla valituksi henkilö, jota ainoastaan pieni osa valitsijoista kannattaa. Ei ole sen vuoksi myöskään mitään kansanvaltaisia periaatteita vastaan sotivaa siinä, että presidentti määrää valtioneuvoston, kun kerran valtioneuvoston jäsenten tulee olla sellaisia, jotka nauttivat eduskunnan luottamusta. (Vasemmalta: Se on hassua!) Käytännössäkin käynee hyvin vaikeaksi ajan pitkään järjestää hallituskysymys niin, että eduskunta valitsee hallituksen jäsenet. Hallituksen esityksen mukaan on kahdenkertaiset takeet siitä, että valtioneuvoston täytyy nojata kansaan. Sanon: kahdenkertaiset, koska valtioneuvoston asettamiseen myötävaikuttavat kansan välittömillä vaaleilla valitsema presidentti ja eduskunta. Pidän erityisen tärkeänä, että valtioneuvosto täten aivan täydellisesti nojaa kansaan. Olen kyllä lujan hallitusvallan kannattaja, mutta olen vakuutettu siitä, että vain hallitus, joka nojaa kansaan, voipi ajan pitkään olla luja. Ja ainoastaan sellaisella hallituksella on siveellinen oikeus olla luja. Hallitus, joka ei nojaa kansaan, on pakotettu tukemaan asemaansa keinoilla, jotka ennemmin tai myöhemmin tekevät hallituksen aseman mahdottomaksi, kuten viime aikain esimerkki kylläkin on osoittanut.

Olen osoittanut, että hallituksen esitys n:o 2 on mitä täydellisimmin rakennettu kansanvaltaisille perusteille. (Vasemmalta: Ei ensinkään!) Uskonkin, että tässä eduskunnassa on sellaisia, jotka tulevat juuri tämän vuoksi, juuri esityksen kansanvaltaisuuden vuoksi sitä vastustamaan. Heille minä tahdon kumminkin sanoa, että me epäilemättä seisomme julkisessa oikeudessa uuden kehityskauden kynnyksellä. Venäjällä tapahtuneen vallankumouksen vaikutus tulee tuntumaan muissakin valtioissa, ehkä selvimmin vasta rauhan tultua. Soi-

sin, että meidän maamme, ottamalla uudessa valtiosäännössä täyden askeleen kansanvaltaiseen suuntaan, voisi välttää onnettomat taistelut kansalaisten kesken vallan käyttämisestä.

Minä uskallan toivoa, että eduskunta niiden esitysten pohjalla, jotka hallitus on eduskunnalle jättänyt, voipi löytää mahdollisuuden hallitusmuodon ja siihen kuuluvien muitten lakien säätämiseen. Suomen tasavalta tarvitsee uutta hallitusmuotoa. Se ei voi ajan pitkään tulla toimeen eduskunnan päätöksellä marraskuun 15 päivältä. Suomen eduskunnalla on edessään suuri tehtävä. Osoittakoon eduskunta, että se on tämän tehtävänsä tasalla. Tämä ei ole mahdollista, jos jokainen ryhmä pitää tinkimättä kiinni omasta ohjelmastaan. Muistettakoon, ettei yksikään puolue tai ryhmä yksin edusta Suomen kansaa. Sen tekevät vasta kaikki yhdessä. Eduskunnan lopullisen päätöksen tulee sentähden olla yhteensovitus eri ryhmäin mielipiteiden välillä.

Suomen kansa, jonka nimessä jokainen puolue niin mielellään tahtoo esiintyä, ei vaadi että sen tai sen puolueen valtiollinen ohjelma toteutetaan hallitusmuodossa, mutta se vaatii ja on oikeutettu vaatimaan, että sen eduskunta tällaisena kohtalokkaana aikana voi yhtyä hallitusmuodosta. Tämän eduskunnan on annettava maalle hallitusmuoto, muuten se ei ole tehtävänsä tasalla.

Rohkenen vedota eduskuntaan: antakaa Suomen nuorelle tasavallalle sellainen runko, että se kestää niissä myrskyissä, jotka sitä varmaankin odottavat, että se jaksaa puolustaa vielä tuskin saavuttamaansa vapautta, antakaa Suomelle hallitusmuoto!

Ed. Ståhlberg: Ed. Kuusinen on eilen asiallisessa ja mieleenpantaviakin huomautuksia sisältävässä lausunnossaan arvostellut sitä uutta hallitusmuotoa, jonka perustuslakikomitea ja, joillakin muutoksilla, senaatti on ehdottanut, ja sen vastakohtana suosittanut suunnittelemaansa eduskunnallista kansanvaltaa. Tätä viimemainittua ei hän kuitenkaan ole löytänyt todellisesta elämästä, nykyaikaisten valtioiden joukosta, muualta kuin likipitäen Sveitsistä ja tyydyttävästi toteutettuna vain nykyisestä vallankumousajan, suurlakkojen ja punakaartien ajan Suomesta.

Nykyäänhän valtiot, myöskin vapaat kansanvaltaiset valtiot, ovat katsoneet tehtäväänsä varten tarvittavan lakiasäätävän kansaneduskunnan ohella myöskin enemmän tai vähemmän tehokkaan hallitusvallan ja riippumattomat tuomioistuimet, mikä ei estä hallituksen sekä lainkäytön olemasta lainlaisia ja siten lainsäätäjällä olemasta johtavan aseman valtioelämässä. Sille pohjalle on rakennettu myöskin hallituksen esitys uudeksi riippumattoman Suomen tasavallan hallitusmuodoksi ja siinä on voitu nojautua omien yhteiskuntaolojemme historialliseen kehitykseen, vaikka onkin luoto valtioelämälle uusia, täydellisempiä, vapaampia ja kansanvaltaisempia muotoja ja vaikka erityisesti hallituksen valtaa on entisestään suuresti rajoitettu ja eduskunnan valtaa laajennettu. Tämä ei kuitenkaan ed. Kuusista ensinkään tyydytä. Kun eivät sellaisetkaan maat, kuin Pohjois-Amerikan Yhdysvallat ja Ranska ed. Kuusisen mielestä oikeastaan olekaan tasavaltoja, niin hallituksen esitys ei luonnollisesti voi tyydyttää ed. Kuusisen tasavaltaisuuden vaatimuksia. Mutta varsinainen vika esityksessä hänen mielestään onkin liian luja ja itsenäinen hallitusvalta.

Siihen käsitykseen voikin kyllä tulla, jos lähtee siitä, että kaikki hallitusvalta on pahasta, hallituksettomuus, anarkia on ihanneyhteiskunta, jota lähellä tulee pysyä niin paljon kuin mahdollista. (Vasemmalta: Lorna!) Myönnettävähän on, että murrosaikoina saattaa kansojen elämässä sattua hetkiä, jolloin on tarpeen ohimenevästi keskittää myöskin hallitusvalta kansaneduskunnan käsiin ja järjestettäväksi. Mutta pitkän päälle eivät, sen mukaan kuin kokemus on osoittanut, valtiot voi tulla kunnollisesti toimeen ilman erityistä hallitusvaltaa. Tästä ei voi olla poikkeuksena myöskään meidän kansamme, joka ei entisyydessään eikä nykyisyydessään ensinkään omaa samoja edellytyksiä, joihin Sveitsin tasavallan poikkeukselliset olot perustuvat. Eihän erityinen hallitusmuoto tosin yksin ole kansan menestykselle ratkaiseva, ei edes pääasia, vaan se on se henki, joka muodon täyttää, se taito, jolla sitä kansa osaa käyttää hyväkseen. Mutta epäilemättä valtion muodollinen rakennekin voi edistää, jos vaikeuttaakin kansan pyrkimyksiä. Suomen kansan on nyt käytävä sekä täyttämään tehtäväänsä sisäänpäin että, toivottavasti, myöskin pitämään puoliansa ulospäin. Mutta sitä varten tarvitaan meillä, niinkuin yleensä muuallakin, ei ainoastaan tehtävänsä tasalla oleva lakiasäätävä ja valtiotaloutta järjestävä eduskunta vaan myöskin lainalainen mutta luja ja tehokas hallitusvalta.

Siihen väitteeseen, että esityksessä ehdotettu hallitusmuoto saattaisi kansanvallan vaaranalaiseksi, ei ole pätevää syytä. Ei kai kukaan voi tosissaan puhuakaan siitä, että Suomen kansan valitsema presidentti saattaisi, nou-

dattaen entisten ranskalaisten virkaveljiensä esimerkkiä, tekeytyä keisariksi. Eikä muutenkaan ole pelättävissä kansanvaltaisuuden syrjäyttämistä, kun ottaa huomioon, että presidentti olisi kansan itsensä valittava yleisellä ja yhtäläisellä äänioikeudella, asetettaisiin määräajaksi, olisi toiminnassaan riippuvainen kansanvaltaiselle yksikamariselle eduskunnalle vastuunalaisesta valtioneuvostosta eikä lakien säätämiseenkään nähden saisi muuta valtaa, kuin että voisi alistaa lainsäädäntöasian uusien vaalien kautta kansan itsensä ratkaistavaksi. Yksityiskohdista voi tietenkin olla eri mieltä, ja niiden harkitsemiseen on lähinnä tilaisuus perustuslakivaliokunnassa, johon ed. Kuusinenkin kuuluu. Mutta kuitenkin kaikitenkin, jos Suomen uusi hallitusmuoto järjestettäisiin pääasiallisesti esityksen mukaisesti, niin tämä maa varmaankin kaikkialla, edistyneemmissäkin maissa vallitsevan käsityksen mukaan olisi kansanvaltainen tasavalta.

Ed. Sirola: Edellinen puhuja lausui ajatuksen, että Suomesta tulisi kansanvaltainen tasavalta. Mutta että niin todella tapahtuisi, olisi selvästi tässä perustuslaissa, jota säätämään lähdetään, jo alussa sanottava, että Suomessa on valta kansalla ja että kansa käyttää sitä valtaa kunnallis-, piiri- ja valtiollisissa vaaleissa, jotka kaikki taataan perustuslain säännöksellä. Myös on sanottava, että kansa käyttää tätä valtaa virkamiehiinkin nähden siten, että ne ovat mahdollisimmassa määrin valittavat, että niiden asettamisessa on otettava huomioon määräaikaisuus ja että valitut virkamiehet, myös tuomarit, ovat takaisinkutsun alaisia. Jollei näitä periaatteita jo nyt säädettäväksi aiotussa lyhyemmässäkin perustuslaissa kiinnilyödä, ei voida sanoa, että Suomi on kansanvaltainen tasavalta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

2) Ehdotuksen laiksi Suomen hallitusmuodon perusteista

sisältävä hallituksen esitys n:o 2, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan.

Asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

3) Ehdotuksen laiksi eduskunnan esitysoikeuden laajentamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 3, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Gylling: Pyytäisin tämän asian pöydälle ensi viikon ensimäiseen istuntoon.

Ed. Hurmevaara: Luovun.

Ed. J. Kohonen: Luovun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Gyllingin ehdotusta ei ole kannatettu, joten se raukeaa.

Asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

4) Ehdotuksen laiksi Suomen valtiotalouden oikeusperusteista

sisältävä hallituksen esitys n:o 4, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Gylling: Tämä asia koskee erinomaisen läheisesti niitä asioita, jotka kuuluvat valtiovarainvaliokunnan käsiteltäviin, ja pyytäisin sen vuoksi ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan yhteisesti valmistettavaksi, että ne saisivat antaa asiasta, niinkuin työjärjestyksen 11 §:ssä mainitaan, yhteisen mietinnön.

Ed. Ståhlberg: Muuten kyllä kannattaisin ed. Gyllingin ehdotusta, mutta nyt sisältyvät uuden hallitusmuodon ehdotukseen samat säännökset kuin tähänkin. Niin ollen luulen olevan oikeinta, että tämäkin esitys menisi varsinaisesti perustuslakivaliokuntaan, mutta perustuslakivaliokunta siitä hankkisi valtiovarainvaliokunnan lausunnon.

Ed. Estlander: Jag ber att få understöda hr Ståhlbergs förslag.

Ed. Eloranta: Pyydän kannattaa ed. Gyllingin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiassa on olemassa seuraavat ehdotukset. Puhemiesneuvosto ehdottaa sen lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan. Ed. Gylling on ehdottanut, että asia lähetettäisiin perustusvaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan yhteisesti käsiteltäväksi. Tätä ehdotusta on kannatettu. Ed. Ståhlberg on ehdottanut, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan, jonka tulee hankkia lausunto valtiovarainvaliokunnalta. Tätäkin ehdotusta on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ehdotan äänestämistä varten seuraavan menettelyn. Olisi ensin äänestettävä ed. Gyllingin ja ed. Ståhlbergin ehdotusten välillä. Kumpi niistä voittaa, asetetaan vastaehdotukseksi puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken vastaehdotukseksi puhemiesneuvoston ehdotukselle hyväksyy ed. Ståhlbergin ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on vastaesitykseksi hyväksytty ed. Gyllingin ehdotus.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt vastaehdotukseksi puhemiesneuvoston ehdotukselle hyväksyä ed. Ståhlbergin ehdotuksen.

2) Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Ståhlbergin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt ed. Ståhlbergin ehdotuksen mukaisesti lähettää asian perustuslakivaliokuntaan, jonka on hankittava valtiovarainvaliokunnan lausunto.

5) Ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 26, 27, 43, 61 ja 63 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 5, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan.

Esitys lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

6) Ehdotuksen laiksi eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja prokuraattorin virkatointen lainmukaisuutta

sisältävä hallituksen esitys n:o 6, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään.

Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kuusinen: Ehdotan, että tämä asia, josta on jo eduskunnan valmiiksi päättämä laki, pantaisiin pöydälle ensi viikon toiseen istuntoon.

Ed. Gylling: Pyydän kannattaa ed. Kuusisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Eduskunta on päättänyt käsitellä tämän asian sillä tavoin kuin esityksistä on säädetty ja kun esitys oltuaan kerran pöydällä on lähetettävä ilman muuta valiokuntaan, en voi alistaa ed. Kuusisen täällä kannatettua ehdotusta äänestyksen alaiseksi.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kuusinen: Pyytäisin puhemiehen ilmoituksen johdosta huomauttaa, että se on kyllä totta, että tämän ehdotuksen on eduskunta päättänyt käsitellä esityksenä, mutta se päätös tehtiin vasta eilen. Nyt vasta ensi kerran tämä esitellään esityksenä, nyt se on siis pantava pöydälle, ja minä olen ehdottanut mihinkä istuntoon se pantaisiin pöydälle.

Puhemies: Eilen tehty pöytäkirja osoittaa, että eduskunta, päättäen miten asia on käsiteltävä, on samalla päätänyt panna sen

pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon. Asia siis on ollut pöydälle yhden kerran.

Asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

7) Ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 7, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään.

Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan.

Asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

8) Ehdotuksen laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1917 ensimäisillä ja toisilla valtiopäivillä

sisältävä hallituksen esitys n:o 8, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan.

9) Ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätöitä koskevain säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä sekä samana päivänä annetun vaalilain 37 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 9, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan.

10) Ehdotuksen laiksi Korkeimmasta Oikeudesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 10, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan lakivaliokuntaan.

11) Ehdotuksen laiksi Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 11, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan lakivaliokuntaan.

12) Ehdotuksen laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa

sisältävä hallituksen esitys n:o 12, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan.

13) Suurten tulojen veroa

koskeva hallituksen esitys n:o 13, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

14) Leimasuostunnan suorittamista 1918 vuoden loppuun

koskeva hallituksen esitys n:o 14, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

15) Pääoma- ja kuponkisuostunnan suorittamista 1918 vuoden loppuun

koskeva hallituksen esitys n:o 15, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

16) Kulkulaitosrahastoa vuodeksi 1917

koskeva hallituksen esitys n:o 16, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

17) Ehdotus laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 5 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi.

Ed. Kullervo Mannerin y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 50 johdosta lausuu:

Puhemies: Tässä alotteessa, sittenkun on perustelut esitetty, lausutaan kirjelmän ponsissa: Edelläesitettyyn viitaten saamme kunnioittaen ehdottaa, että eduskunta päättäisi näin kuuluvan lain: Laki 20 päivältä heinäkuuta 1906, annettu Valtiopäiväjärjestyksen 5 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi. Suomen eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 60 §:ssä määrätyllä

tavalla säädetään täten, että sanotun valtiopäiväjärjestyksen 5 § muutetaan näin kuuluvaksi. Ja sitten seuraa ehdotus.

Valtiopäiväjärjestyksen 29 §:n mukaan ei eduskuntaesityksen tekeminen perustuslaeissa ole sallittu. Päätettyään toistaiseksi itse käyttää keisarille ja suuriruhtinaalle kuulunutta valtaa, saattaa eduskunta kuitenkin päättää, että esilläoleva ehdotus on käsiteltävä sillä tavoin kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä.

Jos sellainen päätös tehdään, olen valmis esittelemään asian sellaista käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Herra Mannerin y. m. ehdotus, joka tarkoittaa perustuslain muutosta, on tehty, mikäli huomaan, eduskuntaesityksenä. Eduskuntaesityksenä sitä ei kuitenkaan voida esitellä, koska valtiopäiväjärjestyksen 29 § nimenomaan määrää, että eduskuntaesitystä ei saa tehdä perustuslaeista. Mutta puhemies on alistanut eduskunnan päätettäväksi, olisiko tätä ehdotusta käsiteltävä keisarin ja suuriruhtinaan esityksenä.

Eduskunnan asiana on päättää, mitenkä keisarille ja suuriruhtinaalle kuulunutta esitysoikeutta on käytettävä. Eduskunta voi tietysti asettaa yksityisen edustajan tässä suhteessa keisarin ja suuriruhtinaan asemaan, vieläpä vaikka hän ei ole sitä itse pyytänytkään. Minä en kuitenkaan voi pitää tällaista ratkaisua onnellisena. Ne tärkeät lainsäädäntöasiat, joissa hallitsija aikaisemmin on tehnyt esityksiä, vaativat toisenlaista, perusteellisempaa valmistelua kuin mitä yleensä yksityisten tai yksityisten edustajain taholta niille voi tulla. Se käytäntö, joka on muodostumassa, nimittäin, että eduskunta ottaa hallitukselta esityksiä, jotka eduskunta käsittelee niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä on säädetty, takaa mielestäni paraiten, että puheenalaiset asiat saavat riittävän huolellisen valmistelun. Toisaalta eduskunnalla näin menetellen on tilaisuus, milloin eduskunta tahtoo, saada tätä laatua olevia alotteita, koska eduskunta milloin tahansa voi antaa hallitukselle tehtäväksi valmistaa sellaisia. Pyydän näin ollen ehdottaa eduskunnan päätettäväksi, että ed. Mannerin y. m. esittämää lakiehdotusta ei ole käsiteltävä niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksestä valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty.

Ed. Estlander: Då 29 § L. O. ännu icke har undergått förändring, utan är gällande, då landtdagen vid detta plenum har till utskott remitterat regeringens proposition angående bl. a. ändring särskildt i denna paragraf, anser jag för min del, att landtdagen är förhindrad att så förfara, som af herr talmannen antyddes, och får jag för min del föreslå, att ifrågavarande motion icke måtte upptagas till åtgärd.

Ed. K. Manner: Tuon esiin ensiksi mielihyväni siitä, että eduskunnan herra puhemies on muun muassa minun allekirjoittamani ehdotuksen suhteen ottanut sen kannan, mikä äsken ilmeni hänen ilmoituksestaan. Mutta toisaalta ei yhtään herätä ihmettelyä se, että oikeistolaiset herrat Ingman ja Estlander koettavat ajaa vallan päinvastaista kantaa, kantaa, joka ei nähdäkseni ole ollenkaan sopusoinnussa sen asiaintilan kanssa, missä nyt ollaan, eikä myöskään sopusoinnussa sen päätöksen kanssa, jolla eduskunta on päättänyt käyttää keisarin ja suuriruhtinaan valtaa. Eduskuntahan on päättänyt, kuten sanoin, käyttää keisarin ja suuriruhtinaan valtaa toistaiseksi. Siitä johtuu, että eduskunnassa täytyy pakostakin tulla esille asioita, joiden käsitteleminen edellyttää tuon mainitsemani vallan käyttämistä. Ellei alotteita sellaisiin tee yksilö, niin ei eduskunta nähdäkseni voisi ollenkaan käyttää keisarin ja suuriruhtinaan valtaa.

Mutta eduskunta on nähdäkseni jo useamman kerran tätä valtaansa käyttänyt. Vieläpä yksityisten alotteesta. Eduskuntahan päätti itse avauttaa valtiopäivät. V. J:n 24 § sanoo, että keisari ja suuriruhtinas taikka se, jonka hän on sijaansa määrännyt, julistaa valtiopäivät avatuiksi. Valtiopäivät julisti avatuiksi kuitenkin eduskunnan herra puhemies eduskunnan päätöksen nojalla. Alote tähän eduskunnan herra puhemiehen toimenpiteeseen lähti tietääkseni puhemiesneuvostosta. Asian oli siellä täytynyt vireille panna yksityisen edustajan. Tässä tapauksessa siis yksityisen alotteesta lähteneen toimenpiteen kautta eduskunta puhemiehensä välityksellä käytti keisarin ja suuriruhtinaan valtaa. Myöskin eräiden lakien vahvistamiseen nähden on eduskunta jo muutaman kerran sitä valtaansa käyttänyt. V. J:n 75 § määrää, että eduskunnan päättämät lakiehdotukset toimitetaan eduskunnan kirjelmällä keisarin ja suuriruhtinaan tutkittaviksi vahvistamista ja lakina antamista varten. Tällä istuntokaudella on eduskunta kuitenkin ilman sellaista jo vahvistanut kaksi lakia, nimittäin kunettä sillä on kannattajia ei ainoastaan työläis-

nallislait ja 8 tunnin työpäivälain. Poikettiin siinä suhteessa V. J:n 75 §:stä, että alotetta asiassa ei tehnyt keisarin ja suuriruhtinaan neuvonantaja, vaan yksityiset keisarin ja suuriruhtinaan osat, eduskunnan jäsenet. Eduskunta suuriruhtinaan vallan käyttäjänä tutki tehdyt ehdotukset ja päätti vahvistaa nuo lait. Tässäkin tapauksessa siis eduskunta suuriruhtinaan vallan omistajana yksityisestä aloitteesta otti sitä valtaa eräässä tapauksessa käyttääkseen. Edellisistä esimerkeistäni jonkun verran poikkeava on kyllä se, kun eduskunta päätti käsitellä senaatin valmistamia ja eduskunnalle annettuja eräitä ehdotuksia, niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä on määrätty. Mutta siinäkin tapauksessa eduskunta erikoisella päätöksellä niitä sillä tavalla päätti käsitellä.

Nämä esimerkit osoittavat, että jo monenkertainen käytäntö on olojen pakosta vienyt siihen, jota edustajat Ingman ja Estlander tässä esillä olevassa tapauksessa nyt tahtovat välttää. Sen vuoksi en ymmärräkään muuta, kuin että herroilla Estlanderilla ja Ingmanilla sekä niillä, jotka ovat heidän kannallansa, täytyy olla eräitä asiallisia syitä vastustaessaan sitä, että ehdotus valtiopäiväjärjestyksen äänioikeuspykälän muuttamiseksi joutuisi valtiokuntakäsittelyn alaiseksi. Ed. Ingman mainitsi, että hallitus voi asiallisemmin ja perinpohjaisemmin valmistella tämmöisen kysymyksen ja että ehdotus vain sitä tietä voi tulla kypsyneempänä ja kelvollisempana eduskunnalle. En tahdo väittää, että tämä meidän ehdotuksemme olisi valmisteltu kaikella sillä hitaudella, laiskuudella y. m., mikä on kuulunut hallituksen komiteojen tapoihin. Mutta uskon, että sitä on sentään valmisteltu niin, että sen pohjalla ja avulla edustajat Ingman ja Estlanderkin voivat perustuslakivaliokunnassa asiaa aivan hyvin käsitellä. Minusta näyttääkin, että niillä eduskunnan oikeiston jäsenillä, joilla on halu tästä ehdotuksesta nyt tässä asteessa päästä irti, on halua ennen kaikkea vastustaa sitä tärkeätä uudistusta, joka tähän ehdotukseen sisältyy. Sentähden pidänkin tarpeellisena kosketella hiukkasen ehdotusta asialliseltakin puolelta.

Ehdotukseni eräänä tärkeänä piirteenä on se, että siinä pyydetään eduskunnan myötävaikutusta siihen, että äänioikeusikäraja Suomessa valtiollisissa vaaleissa alennettaisiin 24 vuodesta 21 vuoteen. Tämä vaatimus on saavuttanut hyvin paljon kannatusta Suomen nuoren väen keskuudessa. Uskon, nuorisossa vaan myöskin keskiluokkien ja ehkäpä yläluokankin nuorisossa. Tämä vaatimus ei ole myöskään tämän ajan ja aivan viime vuosienkaan vaatimus. Se esiintyi jo silloin, kun valmisteltiin tälle eduskunnalle valtiopäiväjärjestystä ja Suomen vaalilakia. Se eduskuntauudistuskomitea, joka valmisti ehdotuksen valtiopäiväjärjestykseksi, joutui ratkaisemaan kantansa kysymykseen: 21 vaiko 24 vuoden ikäraja. Ja eduskuntauudistuskomitean enemmistö asettui sille kannalle, että äänioikeusikäraja olisi oleva 21 vuotta. Sen komitean jäseninä ei ollut yksistänsä työväen edustajia. Siellä oli suuri enemmistö porvarillisia, sellaisiakin, jotka nykyisessäkin eduskunnassa ovat jäseninä. Eduskuntauudistuskomitea esitti, että jo säätyeduskunnan porvaris- ja talonpoikaissäädyssä oli 21 vuoden ikäraja ollut käytännössä ja lisäsi, että kokemus ei ollut osoittanut, että ikärajan tässä olemisesta olisi ollut haittaa noiden säätyjen kokoonpanolle ja toiminnalle. Komitea nimenomaan lausui: „Missään tapauksessa ei komitean enemmistö ole arvellut tarvitsevan varoa mitään haitallisia seurauksia koituvan eduskunnan kokoonpanolle siitä, että vaalioikeus alkaa jo 21 vuoden ijässä, vaan on katsonut, että sanotussa ijässä sen ohessa että harrastus yleisiin asioihin ja ihanteellinen käsitys valtiollisista ja yhteiskunnallisista oloista on virkeimmillään, kuitenkin jo on olemassa tarpeellista kypsyyttä vaalioikeuden käyttämiseen". Sitä väitettä vastaan, että nuoret kovin runsaslukuisesti ottaisivat osaa vaaleihin, mutta sen sijaan vanhempi väki ehkä pysyttäytyisi niistä poissa, huomautettiin eduskuntauudistuskomitean mietinnössä, että ikäluokat 21—24 muodostaisivat vain noin 170,000 henkeä. Olen kysynyt eräältä tilastotieteilijältä, että paljoko nykyään voisi laskea olevan näitä ikäluokkia, ja hän arveli, että niitten henkilömäärä ei olisi voinut kohota 180—185,000 korkeammaksi. Kun vertaa tätä lukua esimerkiksi viime vaaleissa äänioikeuttaan käyttäneiden 24 vuotta vanhempien lukuun, niin havaitsee, että vaikkapa nuo kaikki 180,000 21—24-vuotista olisivat olleet vaaleissa mukana, niin eivät ne olisi voineet vaikuttaa semmoisia tuhoja, että sen kautta niitä olisi pidätettävä tästä oikeudesta. Että eduskuntauudistuskomitean mielipide asiassa ei kuitenkaan lopultakaan tullut laiksi, johtui siitä, että tämän ehdotuksen ja mielipiteen vastustajat onnistuivat saamaan hallituksen esityksen muutetuksi sellaiseksi, että 24 vuoden ikäraja siihen tuli määrätyksi ja että säätyeduskunnassa sittemmin samanmie-

liset ainekset ponnistivat voimansa ja siten pitivät huolta siitä, että Suomen nuori väki näiden 10 vuoden aikana on pidätetty ulkopuolella vaalioikeutta.

Ne, jotka eivät tahtoneet antaa tätä kansalaisen ensimäistä valtiollista oikeutta 21-vuotiaille, viittasivat erikoisesti siihen, että 21-vuotias mies ja nainen ei vielä ole muka täysin kypsynyt. Eduskuntauudistuskomiteassa professori Hermanson koetti jäävätä naisetkin vallan epäkypsiksi koko elinkaudeksensa. Kuinkahan tuon 21-vuotiaiden epäkypsyyden laita lienee? Sikäli kuin voin omasta kokemuksestani ja näkemyksistäni asiaa käsittää, niin eivät nykyaikana 21-vuotiaat enää ole kansalaisina niin epäkypsiä, etteivät ylipäänsä voisi menestyksellä sekä kansan onneksi ja hyödyksi käyttää valtiollista äänioikeutta.

Työväen nuoreth an jo joutuvat hyvin varhain palkkatöihin. Lapsina heitä sinne raastetaan. Useat heistä ovat pakotetut jo 12:sta ikävuodestaan asti ansaitsemaan melkein kokonaan, jopa vallan kokonaan leipänsä, tai ainakin paljon auttamaan vanhempiaan toimeentulon hankkimisessa perheelle. Jo 18-vuotiaina ei monasti enää tapaakaan sellaista työläisnuorukaista ja -neitosta, joka ei jo kokonaan pitäisi huolta itsestänsä. Niille, jotka noin varhain joutuvat pitämään huolta itsestänsä ja huolehtimaan omaistensa kanssa perheiden toimeentulosta, niille kasvaa ja kehittyy jo varhain välttämättömyyden pakosta semmoista kypsyyttä, jota elämässä tarvitaan. 21-vuotinen työläismies ja työläisnainen on täysi ihminen kaikin puolin. Koska se sitten olisi sitä, jollei silloin olisi! Kun hän tulee 10—15 vuotta vanhemmaksi, niin silloin hän ei enää olekaan kapitalistien mielestä täysi ihminen; hänet potkitaan usein pois työmarkkinoilta, tehtaista senvuoksi, että hän ei henkisesti eikä ruumillisesti enää vastaa niitä vaatimuksia, jotka työnantaja asettaa työjuhdallensa. Ja taloudellinen kehitys vie jatkuvasti siihen, että yhä suuremmat joukot kansan nuoresta väestä joutuvat oloihin, jolloin he kypsyvät varhain täysiksi ihmisiksi, kehittyvät henkisesti sellaisiksi, että he pystyvät käsittelemään ja mielipiteensä lausumaan kansan yhteisistä asioista. Väärin olisi minusta väittää sitäkään, että talonpoikaisnuoriso 21 vuoden iässä olisi yhtään epäkypsempi kuin esimerkiksi työläisnuoriso. Olen syntynyt ja kasvanut talonpoikaisnuorison keskellä. Siltä ajalta, kun olen sen piirissä ollut, olen oppinut havaitsemaan, että myöskin talonpoikaisnuoriso jo varhain joutuu ottamaan osaa taloudellisiin tehtäviin kodissansa, niissä tehtävissä varttuvat miehiksi ja naisiksi ollessansa vielä alle 20. Useasti nähdään, kuinka 21-vuotias nuori mies astuu hoitamaan isänsä jälkeen taloa. 21-vuotiaina otettiin aikoinaan sotaväkeen Suomen nuoria miehiä, talonpoikia, kuten muitakin. 21vuotiaana siis talonpoikaisnuorisokin jo täyttää miehen ja naisen tehtävät niin yhdessä kuin toisessakin suhteessa.

Työläisluokka ja talonpojat muodostavat tässä maassa vankan joukon, enemmistön kansasta. Jos niitten nuorisoa voidaan 21 vuoden iässä katsoa kypsäksi täyttämään taloudellisessa elämässä tehtävänsä miehinä ja naisina, niin tuskinpa syyllä voi välttää sitäkään, etteivät ne poliitillisessa elämässä pystyisi täyttämään tehtäviänsä, niinkuin kuka muu meistä hyvänsä.

Pikkuporvarillisten piirien ja muitten väliluokkien nuoriso ei minusta myöskään ole niin kehittymätöntä 21 vuoden iässä kuin tahtonevat väittää ne, jotka eivät sen ikäisille äänioikeutta haluaisi antaa. He joutuvat jo nuorina useat esimerkiksi koululuralle. Pikkuporvarillisissa ryhmissä ei taloudellinen varallisuus kuitenkaan ole niin suuri, että sen luokan nuoriso, jouduttuaan jatkamaan opintojaan esimerkiksi yliopistossa, saisi kotoaan varoja riittävästi. He joutuvat useimmiten tekemään velkaa jo oppikoulussa ollessaan ja jatkamaan velkaantumistaan yliopistossa. Velka kokemukseni mukaan useasti kasvattaa nuorta ihmistä mieheksi ja naiseksi. Tosin se useasti myös vie nuoren ihmisen hunningolle ja tekee hänestä hulttion.

Mutta jos epäkypsyydestä voidaan puhua nuorisossa, joka on 21 vuoden ikäinen, niin sellaisiin epäkypsiin voitaisiin eräissä tapauksissa ehkä laskea ihan yhteiskunnan huipuista peräisin oleva nuoriso. Se nuoriso on semmoista, jota lapsesta alkaen on kannettu käsillä. Varhaisemmalla nuorukaisiällä ovat vanhemmat ja omaiset sitä talutelleet. Vartuttuaan 20 ikään ei sen vielä ole tarvinnut panna kortta ristiin oman toimeentulonsa hyväksi. Niille rikkaat vanhemmat ja varakas suku ovat voineet taata kaikki ne mahdollisuudet, mitä sen piirin nuorukainen ja neitonen tarvitsee. Ei olisi ihme, jos sellaisissa oloissa kasvanut ja kehittynyt nuorukainen ei vielä olisi myöskään päässyt sille henkisen kehityksen asteelle, joka olisi toivottava ja tarpeellinen, ja jonka työläisnuorukainen ja talonpoikaisnuorukainen sekä useissa tapauksissa myös pikkuporvarillisten ryhmien nuoru-

kainen ja neitonen jo on elämän kovassa koulussa saavuttanut.

Mutta vaikkapa niinkin olisi, että löytyisi yhteiskuntaryhmiä, joiden nuoriso ei 21 vuoden iässä vielä ole saavuttanut sellaista kypsyyttä, joka sanotaan olevan tarpeellinen valtiollista äänioikeutta käytettäessä, niin väärin olisi tuon takia, koska se vain voi koskea verrattain vähälukuista osaa nuorisoa, kieltää valtiollisen äänioikeuden käyttäminen monin kerroin suuremmilta jo siihen täysin kypsiltä aineksilta.

Kun on nuorison kypsyydestä tämä käsitys, niin silloin näyttää naurettavalta se väite, että nuoriso päästessänsä 21 vuoden iässä käyttämään valtiollista äänioikeutta muka voisi saattaa yhteiskunnan vaaraan. Vuoden 1905—1906 säätyvaltiopäivillä tästä yhteiskuntaa uhkaavasta vaarasta, jos nuoriso päässisi vaalioikeutta käyttämään, oli myös puhetta. Perustuslakivaliokunnan enemmistö ei tahtonut laskea ihanteellismielistä ja toimintahaluista Suomen nuorisoa mukaan valtiolliseen elämään silloin juuri siitä syystä muka. Perustuslakivaliokunnassa oli toki pari jäsentä, joilla oli vastakkainen mielipide. Juho Torppa ja Yrjö Mäkelin olivat perustuslakivaliokunnan mietintöön laatineet vastalauseen, jossa he molemmat lämpimästi puolsivat sitä, että 21 vuoden ikäisillä olisi oleva äänioikeus. Torppa talonpoikana ja talonpoikaiselämän tuntijana oli sillä kannalla, Mäkelin taas työläispiirien elämän tuntijana. Vastalauseessaan nämä kirjoittivat muun muassa näin: „Vertailun vuoksi mainittakoon tässä yhteydessä että alempi, 21 vuoden ikäraja on käytännössä Englannissa, Ranskassa, Portugalissa, Italiassa, Kreikassa, Yhdysvalloissa, eräissä Balkanin maissa, muutamissa Saksan yksityisvaltioissa y. m. Sveitsissä on se 20 vuotta, jopa muutamissa Sveitsin kanttooneissa 19—18—17 vuotta. Missään näissä maissa enemmän kuin meilläkään tähän asti ei ole huomattu, että tuo alempi ikäraja vaikuttaisi haitallisesti vaalien tulokseen ja vielä vähemmän, että yhteiskunta olisi näitten nuorten ainestensa tähden joutunut vähimmässäkään määrässä vaaranalaiseen asemaan". Tuskinpa olisi mitään vaaraa ollut Suomenkaan yhteiskuntaelämälle, jos jo silloin, kun nykyään voimassaoleva valtiopäiväjärjestys säädettiin, nuorelle väellekin olisi äänioikeus annettu. Päinvastoin luulisin siitä olleen monipuolista hyötyä. Nykyiset Suomen yhteiskuntaryhmät, olkoot ne mitä tahansa, eivät itsekään näytä tosiasiassa olevan sitä mielipidettä, että nuorison poliitillisesta toiminnasta olisi isänmaalle ja yhteiskunnalle vaaraa ja vahinkoa. Päinvastoin. Ne monet vaalit, jotka tässä maassa on jo käyty, osoittavat sitä. Parhaipina vaalitoimitsijoina, yllyttäjinä ja apulaisina taistelussa on käytetty juuri nuorisoa. Esimerkiksi porvarilliset ovat aina innokkaasti kehoittaneet ylioppilasnuorisoansa tekemään kaikkensa porvarillisten puolueitten asian edistämiseksi. Niillä matkoilla marssii lyhyissä hameissa 16-vuotisia ylioppilastyttöjä ja 20-vuotisia ylioppilaspoikia. Kuinka hyvää työtä he ovat tehneet, en voi sanoa, mutta ainakaan he eivät liene teidän asianne vallan pahasti vahingoittaneet. Me sosialistit olemme myöskin käyttäneet vaaliyllytystyössämme nuorisoa, nuorisoliittolaisiamme, jotka mielellään ovat tämän tehtävän täyttäneet sen takia, että ovat tahtoneet kantaa kortensa yhteiskunnan hyväksi tällä lailla, kun heillä ei ole ollut tilaisuutta punaisen viivan vedolla sitä tehdä. Te herrat ja me sosialistit emme varmaankaan käyttäisi nuoriamme näissä vaalitouhuissa, ellemme olisi vakuutettuja siitä, että he ovat sekä kypsiä että kykeneviä tekemään sitä työtä. Vaaliyllytystyöhön ei muuten ruukata lähettää kaikkein tyhmimpiä ja epäkypsimpiä, sillä jos sellaisia käytettäisiin, he silloin ajaisivat asiat hukkaan tai jollei vallan hukkaan, niin ainakin vahingoittaisivat.

Taloudellinen kehitys ylipäänsä johtaa siihen, että yhä suuremmat ihmisjoukot joutuvat enemmän taikka vähemmän elämään oman työnsä varassa. Toisin sanoen: pikkuporvarillisista ja muista väliluokista työntyy aineksia enemmän köyhälistöluokkaan. Siitä seuraa, että yhä enemmän tulee niitä, jotka jo verrattain varhaisella ikäasteella ovat kaikin puolin kypsiä valtiolliseenkin elämään. Jos nuoria ihmisiä, olkoot he sitten köyhälistön, pikkuporvariston taikka yläluokan nuorisoa, pidetään erossa valtiollisesta toiminnasta ja parlamentaarisesta elämästä, niin siitä on vaaraakin yhteiskuntaelämälle. Nuorisohan on herkästi innostuvaa, se ryhtyy tehtäviinsä aina ripeästi. Nuoriso tarvitsisi työaloja, sille tarvitsisi varata tehtäviä. Ellei niin tapahtu, niin siitä kärsii nuoriso ja ajan pitkään myöskin kansa. Tunnen työläisnuorisoa jonkun verran. Heillä on huonot kotiolot. He eivät siellä voi viihtyä, eivät voi saada sitä hupia ja monenmoista hyödyllistä, jonka sivistynyt, valistunut ja varakas koti voi nuorellensa tarjota. He ikävystyvät ikävään kotiin ja menevät kadulle. Niistä tulee monas-

ti huligaaneja, sakilaisia monista ja siten vähitellen aineksia, jotka ovat kaikelle yhteiskuntaelämälle vaarallisia. Nuoriansa työväki koettaa estää kehittymästä kadunsankareiksi vetämällä niitä nuoriso-osastoihin. Mutta tahtoisimme heille myöskin jo heti miesikään tullessansa tarjota täyden valtiollisenkin toiminnan mahdollisuudet. Elleivät he sitä saa, niin he voivat joutua vallan yhteiskuntaa vahingoittaville urille. Palkkatyö, kapitalismin kuristus synnyttää tyytymättömyyttä kaikissa niissä, jotka sen alle joutuvat, mutta varsinkin se synnyttää sitä nuorissa herkkämielisissä ihmisissä. Työläisluokan nuoriso tahtoisi monta kertaa kaikin voiminsa korjata olojansa. Se työskentelee ammattiosastoissansa ja valtiollisissa yhdistyksissänsä. Mutta sen täytyy myös monta kertaa nähdä, että edistys ei mene eteenpäin niin ripeästi kuin he toivoisivat, varsinkin kun eivät itse pääse mukaan kaikkeen työhön. Näin voi pian kasvaa syndikalistisen anarkismin ajatuksia työläisluokan nuorisossa. Jos ne ajatukset saavat jalansijaa, niin siitä on varmasti vahinkoa. Kun yhteiskunta ei tarjoa ikäluokille 21—24 vuoden välillä mahdollisuutta valtiolliseen toimintaan samassa määrässä, kuin jo 24 vuotta täyttäneille, syntyy helposti näissä syrjäytetyissä aineksissa se mieli, että parasta ehkä on pyrkiä käyttämään niin sanotun suoran toiminnan menettelytapoja. Järjestetty työväenliike koettaa kyllä kaikin voiminsa, kaikin kasvatuskeinoinsa ehkäistä tällaisten ajatustapojen syvemmälle ja laajemmalle juurtumista. Mutta ei se aina onnistu. Tällaisina melskeisinä ja mieliä kuohuttavina aikoina, jommoisissa nyt elämme, se on vieläkin vaikeampaa kuin tavallisesti. Eikä voidakaan pidättää toimintahaluisia aineksia aina. Mutta tämä sama vaara, tämä sivuteille joutumisen vaara, on myöskin uhkaamassa sekä pikkuporvarillisten että myöskin yläluokan nuorisoa, ellei niille tarjota tilaisuutta valtiolliseen työskentelyyn siinä iässä, jolloin ne jo voisivat menestyksellä siihen osaa ottaa. Eihän ole harvinaista, että näinä vuosina porvarillisissa lehdissä on valiteltu sitä, ettei heidän nuorisonsa näytä välittävän mistään muusta kuin flaneeraamisesta, kuljeskelemisesta Espiksellä. Samalla on moitittu sitä harrastusten puutteesta. On sanottu, että porvarillinen nuoriso pyrkii kirjallisellakin alalla semmoisille suunnille, jotka ovat sille vahingollisia. Individualistiseen, yksilölliseen maailmankatsomukseen vajoamisesta on sitä moitittu j. n. e. Näissä moitteissa on epäilemättä paljon perää. Se, joka on ollut tilaisuudessa edes hiukkasenkaan liikkumaan viimeisen 10 vuoden aikana ylioppilasnuorison keskuudessa, on epäilemättä voinut panna merkille näitä tällaisia virtauksia siellä. Mutta uskokaa, hyvät herrat, jos te esimerkiksi ylioppilasnuorisollenne tahtoisitte tarjota täydet poliittiset kansalaisoikeudet, niin niiltä unohtuisivat ja haistuisivat tuollaiset kovin vahingolliset individualisliset harrastuksensa ainakin jonkun verran, ja he ryhtyisivät niihin tehtäviin ja töihin, joita valtiollinen elämä osanottajiltansa vaatii, innolla.

Nähdäkseni siis nuorisolle valtiollisten oikeuksien antaminen jo 21 vuoden iässä takaa vain paljasta hyvää eikä mielestäni ollenkaan vahinkoa isänmaalle. Esittämäni seikat ovatkin minuun vaikuttaneet niin, että olen pitänyt tarpeellisena ehdotukseeni ottaa sen, että ikäraja valtiollisissa vaaleissa alennettaisiin 24 vuodesta 21:een.

Mutta siinä lain määräyksessä, joka vaalioikeutta koskee, on vielä joukko muitakin kohtia, jotka ovat hyvin vahingollisia ja jotka siis olisivat poistettavat. (Oikealta: Asiaan, asiaan!) Kun näihin kosketteleminen on mielestäni tarpeellista, niin teen sen. Herrat käskevät menemään asiaan. Tämä on juuri vakavinta asiaa. (Vasemmalta: Oikein!) Perustellakseni, minkä takia olen pitänyt tarpeellisena pyytää eduskunnalta, että se käsittelisi tätä ehdotusta niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä on määrätty, on minun tuotava asiallisia seikkoja esiin, jotta ette voisi sanoa, ettette tietäneet, mistä oli kysymys. (Oikealta: Asiaan!)

V. J:n 5 § sisältää muun muassa sen määräyksen, että vaalioikeutta vailla on se, joka 3 viimeksikuluneena vuonna ei ole ollut tässä maassa hengille pantuna. Ehdotuksestani on tämä kohta jätetty pois sentakia, että tuo kohta jo sellaisenansa on paha. Sitä on vielä lisäksi väärin tulkittu ja väärin käytetty. Viranomaiset ovat selittäneet monta kertaa, että sillä tarkoitetaan sitä, että jos yhtenäkin vuonna on ollut poissa, niin voidaan äänioikeus riistää. Tämä tulkinta on kuitenkin ilmeisesti väärä. Se tulkinta on ollut hirveän vahingollinen ainakin työväelle. Sillä työväki, joka on pakotettu useasti muuttamaan, ansiotuloja saadaksensa siirtymään työpaikasta toiseen, paikkakunnalta toiseen, jopa kokonaan toisiin maihinkin, on joutunut useasti sen väärän tulkinnan uhriksi, jota viranomaiset näin ovat käyttäneet. Vieläpä suurissa kau-

pungeissa, taloissa, missä asuu satoja työläisiä, ovat työläiset joutuneet talon isäntien menettelynkin takia viidennen pykälän tämän kohdan johdosta äänioikeudettomiksi. Isäntä on joskus unohtanut tai ehkä tahallansa jättänyt henkikirjoittajalle ilmoittamatta talonsa asukkaat. Siten nämä eivät ole tulleetkaan hengille pannuiksi; ja viranomaiset ovat selittäneet, että jos ei yhtenä vuonna ole tullut hengille pannuksi, niin on äänioikeutensa menetetty. Pykälän kohta, joka itsessään ensiksi on väärä ja jota lisäksi noin väärin tulkitaan ja käytetään, on poistettava.

Edelleen samassa 5 §:ssä määrätään, että joka muun syyn kuin kunnallishallituksen todistuksella näytetyn varattomuuden tähden on jättänyt suorittamatta hänen maksettavakseen pannut kahden lähinnä edellisen vuoden kruununverot, on myöskin äänioikeutta vailla. Tämäkin määräys on sellainen, joka kipeimmin koskee työväkeä ja jonka määräyksen vuoksi työläiset joutuvat äänioikeudettomiksi. Köyhät köyhyydestään siten joutuvat rangaistuiksi. Epäilemättä joissakin tapauksissa ihmiset jättävät huolimattomuudestakin kruununveronsa suorittamatta. Mutta työläiset, jotka ovat pakotetut siirtymään paikasta toiseen, jotka useasti eivät tule edes hengille kirjoitetuiksi, joutuvat useasti asemaan, ettei heille edes tarjotakaan tilaisuutta kruununverojensa suorittamiseen. Mitä itse tuohon kruununveroon tulee, niin se on itsessään sellainen vero, jonka maksamattomuudesta tai maksamisesta ei nähdäkseni saisi panna riippumaan valtiollista äänioikeutta. Sehän on epäoikeutettu vero siitä huolimatta, että se määrältänsä on pikkuinen: henkilövero, joka on yhtä suuri varakkaille kuin köyhillekin. Varmaa on, että löytyy niinkin varattomia ihmisiä, joille kruununveron suorittaminen joillakin hetkillä, varsinkin semmoisina aikoina, jolloin sitä veroa peritään, on vaikea ja raskas, joskuspa mahdotonkin. Siis jo senkin vuoksi, että tuo vero itsessään on epäoikeutettu, on minusta epäoikeutettua panna sen maksamisesta riippumaan valtiollinen äänioikeus.

Mutta kaikin julmin määräys valtiopäiväjärjestyksen äänioikeuspykälässä kuitenkin on se, joka varsinaisesti jo sananmuodoltaankin on kohdistettu köyhiä vastaan, se nimittäin, joka sisältää, että se, joka itsellensä saa vaivaishoidolta apua, jollei apu ole ainoastaan satunnaista. Nykyinen yhteiskuntatila on pääasiallisena syynä siihen, että köyhyyttä on ja köyhiä ihmisiä, semmoisia jotka ovat pakoitetut turvautumaan yhteiskunnan apuun. Eikä tarvitse luullakaan, että tätä yhteiskuntaa saadaan äkkiä niin muutetuksi, että köyhyys kokonaan poistuu. Jos ihmiset joutuvat ilman omaa syytään, niinkuin hyvin useasti tapahtuu, käyttämään yhteiskunnan apua joko itse toimeentullaksensa, tai turvataksensa perheensä ja omaistensa toimeentuloa edes jonkun verran, mutta samalla leimataan myöskin semmoisiksi, joilla ei ole valtiollista äänioikeutta, niin on rangaistus kaksinkertainen. Köyhyys jo sellaisenaan, välttämättömyys turvautua yhteiskunnan apuun on useimmille siihen tilaan joutuneille niin kova kohtalo, että siitä mieluimmin tahtoisivat päästä. Ja lisäksi kyllä asia myöskin niin on, etteivät ne ihmiset, jotka apua yhteiskunnalta ovat pakotetut pyytämään ja vastaanottamaan, sentään kai liene sen tyhmempiä, kypsymättömämpiä ja kehittymättömämpiä käyttämään valtiollista äänioikeutta kuin ylipäänsä muutkaan täysijärkiset ihmiset.

Näistä seikoista, varsinkin niitä koskevasta laajentavasta tulkinnasta, josta olen maininnut, on kyllä viranomaisten keskuudessa ollut eri mieliä. Prokuraattori esimerkiksi vuoden 1909 toisille valtiopäiville jättämässään kertomuksessa lausui mielenänsä, että kruununverojen suorittamattomuuden vuoksi ei voisi jättää äänioikeudettomaksi sitä, joka vain yhtenä vuonna on jättänyt ne suorittamatta. Eduskunnan lakivaliokunta mietinnössään yhtyi tähän käsitykseen. Samallaisia muitakin edistysmielisiä tulkintoja on valtiopäivillä annettu. Mutta virkaintoiset, epäkansanvaltaiset viranomaiset ovat olleet halukkaita kaikesta huolimatta tulkitsemaan valtiopäiväjärjestyksen noita kohtia sillä lailla, että ne ovat käyneet yhä raskaammiksi ja vahingollisemmiksi työväelle. Olisi siis välttämätöntä saada poistetuksi valtiopäiväjärjestyksestä sellaiset määräykset, joita voidaan noin väärin tulkita ja jotka, vaikka niitä oikeinkin tulkitaan, estävät suuret kansalaisryhmät ottamasta osaa valtiolliseen elämään ja siten vaikuttamasta isänmaan kohtaloihin. Siitä syystä on tämä ehdotus eduskunnalle jätetty. Näistä asiallisista syistä on tahdottu pyytää eduskuntaa myötävaikuttamaan siihen, että se vääryys, joka V. J:n 5 §:n eräisiin määräyksiin sisältyy, tulisi vihdoinkin korjatuksi. Se korjaaminen merkitsisi vääryyden poistamista, mutta se merkitsisi myöskin kansanvallan perustuksen lujittamista. Se merkitsisi yhä laajempien kansanjoukkojen vetämistä valtiolliseen elämään ja toimintaan.

Ja minun ymmärtääksenihän siitä ei voi olla mitään muuta kuin hyvää, että Suomen kansan kaikki osat niin laajassa mitassa kuin suinkin ottaisivat osaa sen valtiolliseen elämään. Kun näyttää aukeavan mahdollisuuksia hedelmällisempään valtiolliseen toimintaan ja elämään kuin takavuosina, nyt pitäisi valmistaa tilaisuutta niillekin aineksille, joilla on varmasti halua ja innostusta siihen elämään osaa ottaa ja myös edellytyksiä hyviä jälkiä jättää, mutta nyt ovat pakosta syrjässä. Nyt pitäisi kutsua kaikki joukot työhön. Se työ epäilemättä on oleva taistelua, niinkuin yhteiskuntaelämä ylipäänsä on ja valtiollinen elämä erikoisesti. Mutta vahinkoa en luule olevan siitä, että nuoret ihmiset ja köyhät, jotka varmasti omaavat edellytyksiä ottaa osaa valtiolliseen elämään yhtä hyvin kuin muutkin, siihen pääsevät. Päinvastoin luulen sen olevan hyödyksi.

Näillä asiallisilla sekä niillä muodollisilla syillä, jotka aluksi esitin, pyydän ehdottaa, että eduskunta päättäisi ehdotuksen käsiteltäväksi niin, kuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä on määrätty. Toivoisin, että eduskunnan porvarillisissa aineksissa olisi hyvin vähän niitä, jotka yhtyisivät kannattamaan edustajain Ingmanin ja Estlanderin ehdotusta, joka ehdotus tähtää epäkansanvaltaisuuteen ja jonka ehdotuksen tarkoituksena on estää Suomen kansan mielipiteiden kaikinpuolinen ja laaja ilmituleminen.

Ed. A l k i o: Pyydän ainoastaan itse asiasta sanoa, nimittäin esittelystä, sen, että eduskunnalla on keisarin ja suuriruhtinaan valtuudet, mutta ei yksityisillä eduskunnan jäsenillä. Ennen tämän asian perusteellista selvittelyä en katsoisi suotavaksi, että eduskunta ottaisi tätä asiaa käsiteltäväksi niinkuin varsinaisia hallituksen esityksiä. Sitä ennen olisi eduskunnan tehtävä tässä asiassa selvittely. Minä en kumminkaan tee tässä asiassa mitään ehdotusta, vaan katson, että se ehdotus, jonka ed. Ingman on tehnyt, on sellainen, johon saatan asian käytännöllisessä puolessa yhtyä.

Mitä sitten tulee itse asiaan, josta ed. Manner on antanut lausunnon, siinä suhteessa en tahdo tällä kertaa asiaan kajota, sillä siinä saattaa olla paljon huomioon otettavaa.

Ed. A l a v i r t a: Se alote, josta nyt on kysymys, on alkuperäisesti oikeastaan lähtenyt Suomen sosialidemokraattisen nuorisoliiton taholta. Alkuperäisesti tuo nuorisoliiton ehdotus on eräissä suhteissa ollut vähän toisenlainen, kuin se alote, joka eduskunnalle nyt on esitetty. Sen sijaan, että tässä alotteessa ikäraja on ehdotettu 21 vuodeksi, oli se nuorisoliiton laatimassa ehdotuksessa 20 vuotta. Samoilla syillä, kuin voidaan puolustaa 21-vuotiaille äänioikeutta, voidaan puolustaa sitä vuotta nuoremmillekin. Ja onhan nyt kunnallinenkin äänioikeus 20 vuotta täyttäneillä. 20 vuotta täyttäneiden täytyy katsoa olevan kypsyneitä valtiollista äänioikeutta käyttämään. Suomen sosialidemokraattisen nuorisoliiton ohjelmassa on vaatimus, että valtiollinen äänioikeus pitää olla 20 vuotiailla. Tähän liittoon kuuluu yli 20,000 järjestynyttä työläisnuorta ja on tämä suurilukuinen joukko tuon ohjelmavaatimuksensa kannalla ja työskentelee sen toteuttamiseksi. Suomen valtiollisesti ja ammatillisesti järjestynyt työväki ja sen mukana suuret järjestymättömät työväenjoukot ovat omaksuneet tämän vaatimuksen ja taistelleet sen puolesta viimeisessä suurlakossa. Mielestäni siis sillä vaatimukella, että äänioikeusikärajan tulee olla 20 vuotta, on niin suuri kannatus kansassa, ettei sitä voi olla huomioon ottamatta. Samalla kun ilmoitan olevani samaa mieltä kuin ed. Manner, että nyt käsilläoleva esitys on esiteltävä valiokuntaan lähettämistä varten ja siis kannatan hänen ehdotustaan, olen tahtonut lausua mielipiteeni itse asiasta. Kannatan myöskin kaikissa muissa kohdin ed. Mannerin alotetta, paitsi että toivon, että perustuslakivaliokunta asiaa käsitellessään muuttaisi ikärajan 20:ksi vuodeksi.

Ed. R o s e n q v i s t: Landtdagens beslut att taga kejsarens och storfurstens makt i egna händer innebär enligt min mening ännu icke någon ändrig af L. O:ns bestämmelse angående motionsrätt i grundlagsfrågor, innebär ännu icke, att sistnämnda rätt genom det föregående beslutet utan vidare skulle vara öfverlämnadt åt den enskilda landtdagsmannen. Här föreligger icke heller ett sådant fall att på grund af förändrade historiska förhållanden bestämningar i L. O. icke skulle äga sin tillämpning. Jag måste därför förena mig om de uttalanden, som gjorts af herrar Estlander, Ingman och Alkio, och understöder herr Ingmans förslag.

Hvad det sakliga innehållet i föreliggande motion beträffar, har jag ingen anledning att nu ingå på ett bedömande af detsamma. Jag anser mig icke ens hafva rätt därtill, om också talmannen gifvit åt herr Manner rätt att timtal tala om denna sak. Hvilket innehåll än denna motion må äga, inverkar det alls icke på

den fråga, som talmannen nyss öfverlämnade åt oss till afgörande.

Ed. K a i r a m o: Luovun.

Ed. S c h y b e r g s o n: Det kan hafva sin riktighet som herr Rosenqvist framhöll, att någon diskussion i själfva saken här icke bör komma i fråga, men då herr Manner fått hålla sitt långa föredrag, torde det ändå tillåtas mig att försöka få fram pudelns kärna, och i det afseendet ber jag att få nämna, att en af Manners partikamrater, som satt i representationsreformkommittén, där helt öppenhjärtligt yttrade att sosialisterna, om åldersgränsen blefve högre, riskerade att arbetaren hunnit lägga eget bo och få en allvarlig uppfattning af lifvet samt icke mera vore lika entusiastisk eller lika färdig för hvilka reformer som helst. Det var därför han yrkade på en låg åldersgräns.

För min del uttalade jag i kommittén en annan uppfattning, nämligen den, att den nya landtdagen, om en så låg åldersgräns infördes, skulle blifva snarlikt ett samskolekonvent. Trots herr Manners utläggning håller jag ännu på den uppfattningen.

Ed. I n g m a n: Ed. Manner on käyttänyt pitkän puheenvuoron todistaakseen, että hänen alotteensa on niin hyvä kuin keisarin ja suuriruhtinaan alote, ja että se tämän hyvyyden perusteella on käsiteltävä keisarin ja suuriruhtinaan alotteena. Minusta tämä on jotenkin tarpeetonta. Ei sitä ole kukaan epäillyt, etteikö se mahdollisesti olisi erinomaisen hyvä. Vaikea edustajain on sitä arvostella, kun alotetta ei ole edustajille jaettu. Mutta minun nähdäkseni kysymys tämän alotteen paremmuudesta tai huonommuudesta ei vaikuta siihen asiaan, joka täällä on ratkaistava, nimittäin kysymykseen, kuinka eduskunta aikoo käyttää keisarin ja suuriruhtinaan esitysoikeutta. Ja mitä siihen tulee, niin pysyn siinä mielipiteessä, jonka esitin ensimäisessä lausunnossani, nimittäin, että sitä olisi parhaiten käytettävä niin, että hallitus antaa esityksiä eduskunnalle ja että se menettelytapa, jota herra Manner koettaa saada käytäntöön, ei takaa ylipäänsä — mahdollisesti tässä on loistava poikkeus, mutta ei ylipäänsä takaa — että asiat ovat riittävästi valmistetut. Minä en myös voi huomata, että ed. Mannerin ehdottama menettely olisi erityisesti kansanvaltainen. Nähdäkseni on aivan yhtä kansanvaltaista, jos eduskunta esimerkiksi edustajien tekemien anomusehdotusten johdosta antaa hallitukselle toimeksi valmistaa esityksiä tämänkaltaisissa asioissa. Ed. Mannerillekin on tarjottu tilaisuus tätä tietä saada tämä asia vireille. Hän on sen hylännyt, hän ehdottomasti vaatii että hänen lakiehdotustaan on käsiteltävä keisarin ja suuriruhtinaan esityksenä.

En huomaa, ettei eduskunta muodollisesti voisi suostua tähän. Eduskunta voi suostua myös esimerkiksi siihen, että antaa ed. Mannerille oikeuden vahvistaa eduskunnan päätöksiä, joita keisari ja suuriruhtinas ennen on vahvistanut. Mutta ei tämä minun nähdäkseni ole kansanvaltaista.

Oli vielä eräs kohta ed. Mannerin lausunnossa, johon kiinnitin huomiota. Hän sanoi, että hänen alotettaan ei ole valmistettu sillä laiskuudella, joka on yleinen valtion komiteoissa. Minä en tiedä, minkä verran ed. Manner on ollut niissä jäsenenä ja tuntee sitä laiskuutta, josta puhuu. Mutta hyvä olisi, sen voin vakuuttaa, että ed. Manner teroittaisi puoluetovereilleen, että valtion komiteoissa ei pitäisi toimia laiskasti, siihen on syytä.

Ed. P e n n a n e n: Minä luovun.

Ed. K. M a n n e r: Kun herra puhemies tai sihteeri ei tullut lukeneeksi koko ehdotustani, niin pyydän sen lukea. Se kuuluu:

„L a k i 20 p ä i v ä n ä h e i n ä k u u t a 1 9 0 6 a n n e t t u v a l t i o p ä i v ä j ä r j e s t y k s e n 5 §:n m u u t t a m i s e s t a t o i s i n k u u l u v a k s i.

Suomen eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Valtiopäiväjärjestyksen 60 §:ssä määrätyllä tavalla, säädetään täten, että sanottu Valtiopäiväjärjestyksen 5 § muutetaan näin kuuluvaksi:

5 §.

Oikeutettu valitsemaan edustajaa on jokainen Suomen kansalainen, sekä mies että nainen, joka ennen vaalivuotta on täyttänyt 21 vuotta.

Vaalioikeutta vailla on kuitenkin:

1) se, joka lain voiman voittaneen oikeuden päätöksen kautta on holhouksen alaisena;

2) se, joka laillisen tuomion nojalla on katsottava olevan hyvää mainetta vailla tai on kelpaamaton maan palvelukseen tai toisen asiaa ajamaan; ja

3) se, joka on todistettu syypääksi siihen, että hän kansanedustajanvaalissa on ostanut tai myynyt ääniä tai äänestänyt useammassa kuin yhdessä paikassa, aina kuudennen kalenterivuoden loppuun siitä lukien kun lopullinen tuomio asiasta annettiin."

Asialliselta sisällykseltään — kuten havaitaan — tämä on jotenkin samanlainen, kuin kunnallislaissa on.

Unohdin äsken ehdotukseni tehdessäni esittää, että eduskunta hyväksymällä nyt ehdotukseni päättäisi lähettää asian perustuslakivaliokuntaan. Pyydän nyt sen tehdä.

Mutta vielä muutama sana. Herrat ovat moittineet omaa luottamusmiestään, herra puhemiestä siitä, että hän on antanut minun asiasta puhua niin pitkälle ja asiallisesti. Minusta tuohon moitteeseen kuitenkaan ei ole rahtuakaan syytä. En ole tätä ehdotustani esittänyt keisarina ja suuriruhtinaana, niin kuin professori Ingman välttämättömästi tahtoo saada sanotuksi. Päinvastoin olen yksityisenä edustajana esittänyt ehdotukseni keisari ja suuriruhtinas-Eduskunnalle, johonka herra Ingmankin kuuluu, ja pyytänyt nöyrästi, että keisari ja suuriruhtinas-Eduskunta suvaitsisi päättää, että tätä asiaa käsitellään niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä on määrätty. Se on vallan toista kuin se mitä ed. Ingman puhuu. Hän tahtoo nähtävästi peloitella joitakuita puheellansa saadakseen ne yhtymään omaan ehdotukseensa.

Mitä sitten tulee siihen kansanvaltaisuuteen, josta ed. Ingman lausunnostani otti aiheen mainita, niin ensimäisessä lausunnossani sanoissani, että ed. Ingman tähtää epäkansanvaltaisuuteen, tarkoitin sitä, että sillä ehdotuksella, jonka ed. Ingman on tehnyt, on tarkoituksena estää tämän asian nyt käsiteltäväksi joutuminen. Jos se taas anomustietä käsiteltäisiin, niin se hautaantuisi ehkä perustuslakivaliokuntaan kaikkien viimeisten joukkoon eikä joutaisi ollenkaan käsiteltäväksi siinä muodossa, kuin se nyt on esitetty. Jos eduskunta taas hyväksyisi minun ehdotukseni, niin olisi ehkä toiveita, että se joutuisi asiallisesti lopullisesti käsitellyksi ja siitä siis olisi etua. Professori Ingmanilla ja minulla on kummallakin oma näkökantamme: minä tahtoisin saada asian käsitellyksi ja onnelliseen lopputulokseen, prof. Ingman ei pidä sillä väliä ainakaan kiireellisesti.

Ed. Kuusinen: Mistä tässä asiallisesti on nyt kysymys? Siitä, sallitaanko tämä alote vai ei, saako perustuslakivaliokunta valmistelevasti käsitellä asiaa ja tehdä sellaisen ehdotuksen, johon katsoo sen aihetta antavan. Tahdotaan panna kuonokoppa nyt tälle asialle, niin ettei sitä saisi edelleen käsitellä. Ei tässä kelpaa syyksi sellainen epäilys, että alote olisi ehkä huonosti valmisteltu. Jos se on huonosti valmisteltu, niin hylätkää toki, ehdottakaa valiokunnassa, että se hylätään, tai hylätkää täysi-istunnossa. Mutta eihän ole ollut tapana tähän asti, että olisi ilman muuta tutkimatta hylätty. edustajan tekemä lakiehdotus. Tässä on kyllä se muotoseikka, jonka taakse ed. Ingman koettaa kiemurrella, että perustuslakiasioista ei yksityinen edustaja saa tehdä alotetta; sentähden täytyykin eduskunnalta pyytää siihen lupaa, niinkuin tässä nyt tapahtuu. Itse asia on muuten ihan yksinkertainen. Yhdestä ainoasta valtiopäiväjärjestyksen pykälästä on kysymys, oikeastaan vain osasta sitäkin pykälää. Ei voi olla kysymystäkään siitä, että sen muuttamishomma tarvitsisi vuosikautisen valmistelun valtion komiteassa. Puolestani tahtoisin tässä jo lausua, koska edellytän, että kumminkin tullaan saamaan eduskunnalta lupa tämän alotteen tekemiseen, evästykseksi, että äänioikeuden ikäraja pitäisi minusta olla niinkuin Sveitsissäkin 20 vuotta eikä 21.

Ed Ingman: En minä, ed. Kuusinen, kuitenkaan usko, että tuo teidän selityksenne kehenkään tässä menee. Kyllä kaikki tässä ymmärtävät, että nyt ei ole kysymys siitä, onko ed. Mannerin alote parempi vai huonompi, onko se tärkeämpi vai vähemmän tärkeä, onko se kiireellinen vai vähemmän kiireellinen. Kysymys on siitä, kuinka eduskunta aikoo ruveta käyttämään keisarille ja suuriruhtinaalle kuulunutta esitysoikeutta. Siitä on kysymys ja siitä ratkaisusta, joka siinä suhteessa tehdään, riippuu ei ainoastaan tämän ehdotuksen kohtalo, vaan voi riippua monen muunkin. On aivan väärin yrittää esittää, että tämä ehdotus on käsiteltävä niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esitystä sillä perusteella, että se on muka niin erinomaisen hyvä. En ole kieltänyt, ettei se sitä voi olla. En minä sitä riittävästi tunnekaan.

Ed. Mäki: Kannatan ed. Mannerin tekemää ehdotusta, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Minun mielestäni herroilla Ingmanilla y. m. on tarkoitus vain saada estetyksi eduskunnassa tulemasta esille senluontoiset asiat, joista keisarilla ja suuriruhtinaalla on ollut aloteoikeus. En luule vää-

rin käsittäväni prof. Ingmania, jos arvelen että hänen käsityksensä mukaan joutuisi tämä sellaiseen valtion komiteaan, kuin on ollut raamatunkäännöskomitea.

P u h e m i e s: Täällä on ed. Manner ehdottanut, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan, ja sitä ehdotusta on kannatettu. Tämän johdosta minä tahdon huomauttaa, että nyt on kysymys ensiksi, päättäkö eduskunta käsitellä asian sillä tavoin, kuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä on säädetty, vaiko ei. Ja ennenkuin tästä on päätetty, ei tietysti voi tulla käsittelyn alaiseksi, lähetetäänkö se valiokuntaan.

Ed. L o h i: Käsitykseni mukaan herra puhemiehen käsitys on ollut aivan oikea, että eduskunta keisarin ja suuriruhtinaan vallan käyttäjänä voipi yksityisen tekemän alotteen julistaa sellaiseksi alotteeksi, joka valtiopäiväjärjestyksen mukaan pitää olla keisarin ja suuriruhtinaan alote. Onko sitten pyrittävä siihen, että yksityiselle edustajalle annettaisiin oikeus tehdä alotteita perustuslakeja koskevista kysymyksistä? Täällä ovat muutamat puhujat viitanneet siihen, että sellainen ei olisi suotavaa, että alotteet eivät tule tarpeellista valmistelua saamaan. Me olemme tänä päivänä lähettäneet valiokuntaan muun muassa hallituksen esityksen, jossa tarkoitetaan valtiopäiväjärjestyksen 29 §:n muuttamista sellaiseksi, että yksityisellä edustajalla tulisi olemaan oikeus perustuslainmuutosehdotusten tekemiseen. Nähdäkseni ei ole mitään laillista syytä estää tätä asiaa esilletulemasta. Mitä sitten tämän asian asialliseen puoleen tulee, siihen minun mielestäni on liian aikaista vielä kosketella, onko tällainen lainmuutos tarpeellinen vaiko ei, jota ed. Mannerin ehdotus tarkoittaa.

Ed. V ä i n ö J o k i n e n: Ensimäisessä puheenvuorossaan ed. Ingman perusteli kielteistä kantaansa sillä, ettei yksityiselle edustajalle voi myöntää tällaisissa asioissa aloteoikeutta, koska silloin ei olisi taattua, että alotteet tulevat hyvin valmistelluiksi. Myöhemmin hän on jo kahdessakin puheenvuorossa esittänyt, että ed. Mannerin esitys voi olla kuinka hyvä tahansa, mutta että se ei vaikuta asiaan. Tällaiseen keikaukseen hänellä on syytäkin. Olemmehan tänään saaneet kuulla, että eduskunnalle nyt jätetyt hallituksen esitykset ovat monissa suhteissa niin huonosti ja hutiloiden valmisteltuja, että hallituksen edustajan on täytynyt käydä täällä niitä anteeksi pyytelemässä.

Tosiasiallisena syynä siihen, että täällä ajetaan ed. Mannerin ehdotukseen nähden kielteistä kantaa, on käsittääkseni se, että ei haluta päästää eduskuntaa tosiasiassa käyttämään sitä keisarin ja suuriruhtinaan valtaa, jonka se on päättänyt ottaa käytettäväkseen, vaan halutaan keinolla millä tahansa päästä siihen, että tätä valtaa käyttää yksinomaan jokin „hallitus", tällä kertaa senaatti. Tässä on siis taaskin kysymys sellaisesta hiljaisesta ja vähittäin tapahtuvasta keisarin ja suuriruhtinaan vallan näpistelemisestä eduskunnalta, josta ed. Kuusinen eilen huomautti.

Ed. K u u s i n e n: Ed. Lohen lausunto jo sisälsi oikeastaan sen vastauksen ed. Ingmanille, jonka aioin sanoa. Nyt on selvinnyt lopulta, että ed. Ingmanin mielestä tässä on asiallisesti kysymys vain siitä, sallitaanko yksityisen edustajan tehdä alotteita perustuslakiasioissa ja muissa asioissa, joissa aloteoikeus ennen on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, siis antaako eduskunta nyt luvan siihen. Minä en olisi luullut, että täällä olisi ainoatakaan miestä, joka olisi tätä vastaan. Siinä istuu ed. Ingmanin likellä ed. Ståhlberg, joka perustuslakikomiteassa on hänkin ollut sitä mieltä, että edustajille pitäisi myöntää aloteoikeus perustuslakiasioissa. Kaikkein vanhoillisimmatkin herrat — eikö lie ollut vapaaherra Wredekin — olivat komiteassa samaa mieltä, vieläpä, että olisi saatava aloteoikeus hallitsijan taloudellisenkin lainsäädännön alalla jokaiselle yksityiselle edustajalle. Ed. Ingman yksinään ottaa sen kunniakseen, että tahtoisi tämän edustajilta kieltää.

Ed. V u o r i s t o: Ed. Ingmanin viimeisessä puheenvuorossa kävi selville, että tässä onkin kysymys jostain aika suuresta asiasta. Ed. Ingman nimittäin sanoi, että kysymys ei ole vain tästä asiasta, vaan päätös tarkoittaa vastaisuuttakin, yleensä sitä, salliiko eduskunta alotteitaan tällä tavoin eduskuntaesityksinä tehtävän, ja siis on tarkoitus pitkiksi ajoiksi kytkeä eduskunnan päätösvaltaa tässä asiassa ja antaa tämä aloteoikeus yksinomaan senaatin ja porvariston muodostaman hallituksen käsiin. Ed. Ingman tietysti aivan oikein laskee, että oikeisto saa tätä tietä aina haluamansa asiat esiin. Mutta vasemmistolla, ja vieläpä se tulee koskemaan keskustaakin, luultavasti ei tule hallituksessa aina olemaan niin paljon vaikutusvaltaa eikä ole hallitus

sen pyrkimyksille siinä määrin suopea, että se tätä tietä saisi haluamansa asiat esille, ja tämä olisi oikeistolle aika suuri voitto. Tässä kuitenkaan ei ole kysymys, kuten on tahdottu väittää, että ed. Mannerille myönnettäisiin hallitsijaoikeuksia. Tässä on kysymys siitä, että eduskunta käyttäisi näitä oikeuksia ja päättäisi, tahtooko se ottaa tämän asian käsiteltäväkseen ja lähettää johonkin valiokuntaan vaiko ei, ja niinhän kai hallitsijakin kun hän näitä asioita käsitteli, menetteli, että joku yksityinen asian alulle pani ja hallitsija päätti, onko se esitettävä vai ei. Nyt ei ole eduskunta toistaiseksi päättänyt mitenkä se tätä oikeutta käyttää ja tilanne on siis väliaikainen. Senaatti on sitä käyttänyt ilman eduskunnan päätöstä ja antanut esityksiä, ja eduskunta on ne hyväksynyt. Yhtä hyvin eduskunta voi myöntää tämän oikeuden edustaja Mannerille, varsinkin kun tilanne on väliaikainen, niin kauvan kun siitä on lainsäädäntötoimenpiteellä päätökseen päästy. Minun nähdäkseni tämä tulkinta, joka on oikeistossa ilmennyt, on aivan erikoista laadultaan, että senaatilla on nämä hallitsijan oikeudet ilman eduskunnan tekemää päätöstä. Mutta eduskunta nyt ei saa sitä käyttää senvuoksi, että eräs sen eduskunnan jäsenistä on tehnyt tästä alotteen. Eduskunta ei siis saa käyttää hallitsijan oikeutta, mutta senaatti saa käyttää ilman eduskunnan päätöstä. Se on todellakin eduskunnan itselleen ottamain hallitsijaoikeuksien vähä kerrassaan eduskunnaita poisottamista, kuten täällä jo on sanottu, ja antamista senaatille ilman eduskunnan päätöstä edes.

Ed. Ingman: Pyydän edustaja Kuusiselle vain huomauttaa, että tässä ei ole ollenkaan kysymys siitä, että ed. Mannerin alotetta olisi käsiteltävä eduskuntaesityksenä. Siitä on puhemies lausunut käsityksensä, että sitä ei voida, vaan että se käsiteltäisiin keisarin ja suuriruhtinaan esityksenä ja että sillä siis olisi etuoikeus kaikkien eduskuntaesitysten edellä. (Vasemmalta: Perustuslakiasioista ei olekaan eduskuntaesitystä.)

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Päivällisloman takia siirretään tämän ja seuraavien asiain käsittely huomispäivän istuntoon, joka pidetään k:lo 6 illalla.

Täysi-istunto päättyy k:lo 5,25 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

21. Perjantaina 7 p. joulukuuta

k:o 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Esitellään:

1) Ehdotuksen laiksi 20 p:nä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 5 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä ed. Kullervo Mannerin y. m. edusk. esit. n:o 50 385

2) Ehdotuksen laiksi torppari- ja mäkitupa-alueitten julistamisesta päätiloistaan riippumattomiksi sisältävä ed. Mäkelän y. m. edusk. esit. n:o 51 ..... „

3) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 Eduskunnan ensimäisen varapuhemiehen kieltäytymisestä ottamasta äänestyksen alaiseksi erästä edustaja Lohen ehdotusta, jonka varapuhemies on katsonut olevan vastoin eduskunnan ennen tekemää päätöstä 404

4) Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamiseksi koskeva ed. Mikkolan y. m. anom. ehd. n:o 4 ..... „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Ahmavaara, Arokallio, Holsti, Salovaara ja Takkula.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä tästä illasta alkaen ensi tiistaihin sairauden takia saa ed. Sirén.

Maatalousvaliokunnan jakautuminen kahteen osastoon.

Puhemies: Maatalousvaliokunnasta on saapunut kirjelmä, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

Eduskunnalle.

Valtiopäiväjärjestyksen 35 §:n mukaisesti on maatalousvaliokunta päättänyt jakautua kahteen osastoon ja saa valiokunta tästä kunnioittaen eduskunnalle ilmoittaa sekä samalla anoa eduskunnan toimenpidettä siihen, että valiokuntaan valittaisiin 9 lisäjäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä.

Helsingissä 6 p. joulukuuta 1917.

Maatalousvaliokunnan puolesta:

Jaakko Mäki.

Puhemies: Puhemiesneuvosto on päättänyt puoltaa ehdotusta.

Kirjelmässä oleva ehdotus hyväksytään.

Kysymys maanvuokra-asetuksen selityksen vahvistamisesta.

Puhemies: Ed. Lepola y. m. ovat jättäneet kirjelmän, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

Suomen eduskunnalle.

Pyydämme täten eduskunnan päätettäväksi esittää seuraavan ehdotuksen,

että eduskunta vahvistaisi tämän vuoden ensimäisillä valtiopäivillä hyväksytyn lakiehdotuksen „Laki sisältävä seli-

tyksen asetukseen 12 päivältä maaliskuuta 1909 samana päivänä annetun torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrausta koskevan asetuksen soveltamisesta aikaisemmin syntyneisiin vuokrasuhteisiin", sekä samalla päättäisi mainitun lain heti voimaan astuvaksi ja julkaistavaksi.

Helsingissä, 7 päivänä joulukuuta 1917.

Kalle Lepola. Juho Lautasalo.
K. Hakala Jaakko Mäki.
Evert Eloranta. Mikko Virkki.
Emil Saarinen.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon ensimäiseen istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 5 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä ed. Kullervo Mannerin y. m. eduskuntaesitys n:o 50, jonka käsittely viime istunnossa siirtyi tähän istuntoon.

P u h e m i e s: Kun eilen käsiteltiin kysymystä, päättääkö eduskunta käsitellä sillä tavoin kuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä on säädetty, nyt mainitun ed. Mannerin eduskuntaesityksen n:o 50 vaiko ei, teki ed. Manner täällä ehdotuksen, että eduskunta päättää ehdotuksen käsiteltäväksi niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä on säädetty. Sitä ehdotusta on kannatettu. Ed. Ingman ehdotti eduskunnan päätettäväksi, että ed. Mannerin y. m. esittämää lakiehdotusta ei ole käsiteltävä niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Mannerin ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 95 jaa- ja 99 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis päättänyt ed. Ingmanin ehdotuksen mukaisesti, että ed. Mannerin y. m. esittämää lakiehdotusta ei ole käsiteltävä niin, kuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty.

Päätöksen johdosta lausuu

Ed. K. M a n n e r: Pyydän merkitä vastalauseeni tehtyä päätöstä vastaan. Soisin kuitenkin, ettei tämä päätös merkitsisi sitä, että on oleva tässä eduskunnassa nyt sääntönä tämmöinen menettely.

Ed. A r o n e n: Pyydän myöskin saada merkitä vastalauseeni pöytäkirjaan tämän päätöksen johdosta sen suurilukuisen nuorukaisjoukon puolesta, jolta on riistetty äänioikeus valtiollisissa vaaleissa. Muuten huomautan porvaristolle, että tämä on liian huono teko, jolla te nyt olette lähteneet uutta Suomea rakentamaan.

Ed. K u j a l a: Pyydän yhtyä ed. Mannerin vastalauseeseen.

Ed. A i r o l a: Minusta paljon tärkeämpi kuin se seikka, että nuoriso jäi ilman äänioikeutta tämän päätöksen takia, on se seikka, että tällä päätöksellä kaapattiin suuri osa sitä valtaa, joka eduskunnalle kuuluu, eduskunnan ulkopuolelle. Tämä on sen jo haudatun ja tapetun valtiohoitajakunnan henkiin herättämistä edes pienoiskoossa.

2) Ehdotuksen laiksi torppari- ja mäkitupa-alueitten julistamisesta päätiloistaan riippumattomiksi

sisältävä ed. Mäkelän y. m. edusk. esit. n:o 51.

P u h e m i e s: Valtiopäiväjärjestyksen 29 §:n mukaan ei eduskuntaesityksen tekeminen perustuslaista ole sallittu. Päätettyään toistaiseksi itse käyttää keisarille ja suuriruhtinaalle kuulunutta valtaa, saattaa eduskunta kuitenkin päättää, että esilläoleva ehdotus on käsiteltävä sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksestä. Jos sellainen päätös tehdään, olen valmis esittelemään asian sellaista käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Pyydän ehdottaa, että eduskunta tässä asiassa tekisi saman päätöksen, kuin edellisessä, siis, että ed. Mäkelän y. m. ehdotusta ei ole käsiteltävä niinkuin keisarisuuriruhtinaan esityksestä valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty. (Vasemmalta: Hyi! Puhemies koputtaa.)

Ed. Gylling: Pyytäisin ehdottaa, että eduskunta päinvastoin kuin ed. Ingman tässä yritti tehdä, päättäisi, että eduskunta päättää käsitellä ed. Mäkelän y. m. alotteen niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä valtiopäiväjärjestyksessä säädetään.

Ed. Eloranta: Kannatan ed. Gyllingin tekemää ehdotusta ja lisäksi ehdotan asian lähettämistä maatalousvaliokuntaan.

Ed. Mäkelä: Pyydän kannattaa ed. Elorannan tekemää ehdotusta.

Ed. Estlander: Då enligt min tanke det beslut, som landtdagen fattade under näst föregående ärende, var af principiell natur och icke hänförde sig till det då ifrågavarande ärendets sakliga innebörd, kan jag icke annat fatta än att landtdagen också nu torde komma att afböja detta ärendes upptagande, och får jag förty understöda herr Ingmans förslag.

Puhemies: Kun nyt on keskustelunalaisena kysymys siitä, käsitelläänkö esilläoleva ehdotus sillä tavoin, kuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä on säädetty vaiko ei, en katso voivani vielä ottaa ed. Elorannan tekemää ehdotusta huomioon.

Ed. Kuusinen: Tahdon vain sitä varten, että ennen äänestystä olisi selvää mistä tässä on kysymys, huomauttaa, että nyt on herra Ingmanin ja hänen luokkatoveriensa tarkoituksena täällä yhdellä äänestyksellä saada estetyksi koko torpparien vapautuksen säätäminen. Sitähän se tietäisi, ellei edustaja saisi tehdä alotetta koko tästä asiasta. Jäisi aivan epävarmaksi, tulisiko minkäänlaista alotetta näillä valtiopäivillä tästä asiasta käsiteltäväksi. Asia jäisi toistaiseksi senaatin varaan ja myöskin saman eduskunnan enemmistön varaan, joka ehkä tämän alotteen nyt kieltää esittämästä. On aivan epävarmaa, tuleeko senaatti tekemään minkäänlaista alotetta tästä asiasta, eikä ole varmaa, jos se tekisikin tai jos joku toinen senaatti sen tekisi, antaisiko herra Ingman silloinkaan luvan tehdä alotetta tästä asiasta. Senkin täytyisi pyytää lupa häneltä. Tämä uudistuskysymys on nyt kumminkin sen luontoinen, että jos näin häikäilemätön enemmistövallan käyttäminen, kuin mitä tapahtui äskeisessä asiassa, uudistuisi tässä, sillä voisi olla kauvaksi kantavat seuraukset. Olen kuullut, että on jo 6 kuntaa Suomessa, joissa on paraikaa torpparilakko olemassa. Luulevatko herrat, että siihen liikkeeseen tulee vaikuttamaan rauhoittavasti, jos torpparit kuulevat, että eduskunnassa ei ole sallittu edes ehdotusta tehdä heidän asiastaan. Luulen, että eduskunnan enemmistöön kuuluvain edustajain on syytä miettiä päänsä ympäri, ennenkuin ainakaan tässä asiassa kieltävät edustajalta ehdotuksenteko-oikeuden. (Vasemmalta: He luottavat lahtarikaarteihin! — Puhemies koputtaa.)

Ed. Mäki: Minäkin toivoisin, että porvarilliset edustajat miettisivät hiukan, ennenkuin asettuvat kannattamaan herra Ingmanin ehdotusta. (Vasemmalta: Turha toivo!) Kun muistamme agitatsioonipuheita viime vaalien aikana, kun muistamme sanomalehtikirjoituksia, mitenkä porvarillistenkin puolella on vakuutettu, että torpparikysymystä tullaan lähitulevaisuudessa järjestelemään sekä torpparien vapaus säätämään, niin kaiken järjen ja kohtuuden nimessä luulisi ainakin porvaristossakin löytyvän niin paljon edustajia, että tämä asia voitaisiin lähettää valiokuntaan ja että se siellä tulisi käsitellyksi sillä tavalla, kuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksiä ennen on käsitelty. Muistatte myöskin varmasti jokainen vielä, että on tavattomasti tahdottu pitää ääntä myös siitä, ettei meidän sosialidemokraattien taholta viime kerralla asiassa tehty alotetta. Nyt kun me taas teemme alotteen, niin jos se tapetaan, niin mitähän tämä tulee osoittamaan maassamme olevalle torppariväestölle? Luulen, että he saavat täydellisen käsityksen siitä, että porvaristolla ei ole tarkoituksena minkäänlaista torpparien vapauslakia aikaansaada tässä maassa, ja se myöskin — olen varma siitä—tulee synnyttämään suuttumuksen myrskyn torppariväestön ja yleensä koko työläisluokan keskuudessa. Tätä puolta asiassa minä kehoitan teitä vakavasti miettimään. Toivon siis, että tämä asia käsiteltäisiin sillä tavoin kuin täällä on ehdotettu, nimittäin niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esitykset, ja että se myöskin lähetettäisiin valiokuntaan, ja että

se tulisi loppuun käsitellyksi. Viime kerralla, kun eduskunta oli koossa, oli tästä asiasta luvattu hallituksen taholta antaa esitys ja senvuoksi ei alotetta sosialidemokraattisen ryhmän taholta viime kerralla tehty. Nyt kun ei ole tietoa eikä toivoa siitä, että hallitus antaa esityksen, tehtiin meidän taholtamme alote. Jos te sen tapatte, niin silloin myöskin edesvastuu lankee siitä teidän kannettavaksenne.

Ed. Ingman: Olen sitä mieltä, että se asia, jota tämä alote koskee, on sisäisistä kysymyksistämme kaikista tärkein (Vasemmalta: Jesuiittamaisuutta!) ja että siis on erinomaisen tärkeää, että siitä saadaan tarpeellinen lainsäädäntö aikaan. Asiasta on jo maatalousvaliokunnassa erinäisiä alotteita, ja minulla on se vakaumus, että senaatti kiiruimman kautta tulee valmistamaan esityksen eduskunnalle tästä tärkeästä asiasta (Vasemmalta: Millä oikeudella?). Siitä ei siis ollenkaan ole kysymys, onko tässä asiassa tarpeen toimenpiteitä; ei tässä eduskunnassa ole siitä muuta kuin yksi ainoa mielipide. Vaan siitä on kysymys, onko tämä ed. Mäkelän y. m. ehdotus menevä kaikkien muitten edellä maatalousvaliokunnassa. Ne, jotka ovat tämän alotteen tehneet, ovat sitä tahtoneet, koska he eivät ole suostuneet anomuksen muodossa asiaa esittämään. Minä en voi siihen yhtyä, että tämän alotteen pitäisi mennä kaikkien muitten samasa asiassa tehtyjen alotteitten edellä. Pitäköön ed. Mäki maatalousvaliokunnan puheenjohtajana vain huolen siitä, että valiokunta käsittelee, mitä se saa tässä asiassa käsiteltäväkseen, niin kyllä sitten asiat menevät hyvin. Olen kuullut, että maatalousvaliokunnan tuotanto ei ainakaan viime istuntokaudella ollut kehuttava.

Ed. Wuorimaa: Luulen, että ne edustajat, jotka täällä ovat niin paljon puhuneet siitä, ettei torppariasia maatalousvaliokunnassa tulisi otettavaksi perusteellisemman käsittelyn alaiseksi, ovat liioitelleet. Täällä on neljä eri ehdotusta ja yksi esitysehdotus, joka koskee sekä perintötilojen torppareita että kruununpuustellien torppareita ja kruunun metsätorppareita, joiden kaikkien tarkoitus on maanvuokraajien vapauttaminen. Ja maatalousvaliokunta on juuri sentähden, että se ennättäisi hyvin nopeaan käsitellä näitä, jakautunut kahteen osastoon, joista yksi osasto käsittelee yksinomaan juuri näitä maanvuokraajien vapautusasioita, ja me voimme olla vakuutettuja siitä, että ainakin näillä valtiopäivillä tulee tämä asia johdetuksi ratkaisuun.

Ed. Lepola: Tämä nyt esilläoleva alote on verrattain kaino vaatimus. Täällä äskeisen asian yhteydessä ed. Manner huomautti, että mahdollisesti sitä asiaa porvaristo vihaa sen kansanvaltaisuuden vuoksi. Tässä kysymyksessä ei oikeastaan tulisi sekään kysymykseen, jos ei esimerkiksi ed. Ingmanin äskeinen lause olisi tarpeetonta teeskentelyä. Sillä hän sanoi olevan tästä asiasta ainoastaan yhden mielipiteen, ja jos kerta yksimielisiä ollaan tämän asian tärkeydestä, niin meillä on tällä kertaa käsittääkseni tilaisuus julistaa asia kiireelliseksi siten, että käsittelemme ed. Mäkelän esitysehdotuksen ed. Gyllingin ehdottamalla tavalla. Tämä ed. Mäkelän ehdotus tarkoittaa torppariväestön vapauttamista, tarkoittaa niiden saattamista täysin maanomistajista riippumattomiksi. Pyydän tässä lukea tämän asetusehdotuksen:

„Laki torpparien ja mäkitupalaisten julistamisesta päätiloistaan riippumattomiksi.

Suomen eduskunnalla olevan vallan nojalla säädetään täten perustuslain voimalla seuraavaa:

1 §. Kaikki ne torppari- ja mäkitupa-alueet, joita koskee asetuksen maaliskuun 12 päivänä 1909 annetun torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrausta koskevan asetuksen soveltamisesta aikaisemmin syntyneisiin vuokrasuhteisiin määräykset, tai jotka ovat niihin vuokra-alueisiin verrattavia, julistetaan täten päätiloistaan rippumattomiksi, säilyen vuokramiehillä edelleen kaikki ne edut ja oikeudet, jotka heille vuokrasopimustensa mukaan kuuluvat.

Edellisen momentin määräykset ovat voimassa siksi, kunnes maanvuokraajain alustalaisasemastaan vapauttaminen on erikoisella lainsäädännöllä saatettu lopulliseen ratkaisuunsa.

Mitä edellä tässä pykälässä sanotaan, koskee myös niitä vuokra-alueita, joiden vuokramiehet ovat vuoden 1914 maaliskuun 16 päivän jälkeen joko tuomioistuimen päätöksellä tai muulla tavalla vuokra-alueiltansa häädetyt, tai joita vastaan häätökanne on vireillä.

2 §. Tämä laki astuu voimaan heti, kun se on julkaistu".

Niinkuin äsken huomautin, on tämä verrattain kaino esitys; vähään tyytyneiden ja yhäkin vähään tyytyvän torppariväestön oma vaatimus Tähän asti olen puolestani, tosin vähässä määrässä, uskonut, etteivät äärimäi-

setkään oikeistolaiset ryhtyisi tätä perin kainoa vaatimusta kovin julmasti kohtelemaan. Olette luvannut, te herrat, pitää erikoisen hellää huolta torppareista, olette viime vaalien edellä luvanneet kaikin keinoin jouduttaa torpparikysymyksen pikaista ja onnellista ratkaisua. Ovatpa jotkut teistä jo uskaltaneet ennen vaaleja kerskailla vaalivoiton saavuttamiseksi torppariväestön avulla. Olette mahdollisesti siinä onnistuneet. Ellette nyt ryhdy enää vikuroimaan näistä vakavin naamoin annetuista lupauksistanne, niin ryhtykää yksissä neuvoin vasemmiston kanssa työskentelemään niin, että tämä lakiehdotus saadaan mahdollisimman pian voimaan. Se on suorin tie torpparikysymyksen onnelliseen ratkaisuun. Jos tämä kaipaa joko teknillisiä tai asiallisia parannuksia, niin asianomainen valiokunta on siihen tilaisuudessa, mutta tämän esityksen pohjalta ei saisi pois poiketa.

Tässä yhteydessä sopii huomauttaa, että ne anomusehdotukset, joita porvariston taholta on maatalousvaliokuntaan lähetetty, ovat a n o m u k s i a ja sellaisina ei ole lainkaan tietoa siitä, milloinka ne tulevat täällä lakiesityksinä käsiteltäviksi. Niin ollen sietäisi asiaa joka tapauksessa jouduttaa ja se jouduttaminen käy parhaiten siten, että tämä asia julaistaan kiireelliseksi, hyväksymällä täällä ed. Gyllingin tekemä ehdotus. Tässä yhteydessä voisin mainita, että työtätekevästä luokasta juuri torpparit ovat sitä väkeä, jotka suurimmalla luottamuksella ovat suhtautuneet tähän asti eduskunnalliseen toimintaan, vaikka eduskunnan entiset päätökset ovatkin torppareille olleet monessa suhteessa epäedullisia ja hyvät antimet täältäpäin ovat olleet verrattain niukkoja. Tässä on nyt mielestäni kysymys, tahdotaanko edelleen tätä torppariväestön luottamusta eduskuntaan säilyttää vai ryhdytäänkö sitä horjuttamaan. Täällä ed. Kuusinen mainitsi jo erinäisistä siihen suuntaan käyvistä esimerkeistä, että torppariväestönkin usko eduskunnalliseen toimintaan alkaa horjua. Tällaisia yksityisiä kirjeitä sekä joukkokokousten päätöksiä on sosialidemokraattiselle ryhmälle ja edustajille saapunut, joissa kiirehditään torppariasian ajamista ja uhataan, ei ainoastaan kuntia ja maakuntia koskevilla veronmaksulakoilla, vaan uhataanpa ryhtyä toimenpiteisiin koko maata käsittävän veronmaksulakon aikaansaamiseksi. Yksi työväenjärjestön toimitsija kirjoittaa Keski-Suomesta, että hänellä on täysi työ estää paikkakunnan torppareita nyt jo kieltäytymästä tämän vuoden veroja maksamasta, mutta ei ole sanottu, etteivätkö nämä toimenpiteet torppariväestön keskuudessa ala laajeta ja käydä hyvinkin ikäviksi maanomistajillekin ja koko yhteiskunnalle. Entisistä laiminlyönneistä ovat Laukon tapahtumat suurlakkoajalta y. m. seurauksena. Tässä tapauksessa ei pitäisi näitä tämäntapaisia seurauksia ryhtyä lisäämään laiminlyönneillä. Sillä jos tämä nyt tulee tapettua, kuten äskeinenkin asia, niin tämä on sellainen isku torppareille vasten naamaa, jota ne eivät voi rauhallisina sietää. Pyydän huomauttaa, etten halua uhkailla torpparien kumouksellisuudella; jos oikeistolaiset käsittävät tämän siksi, kyllä minä tiedän, että sen luokan tähänastisella kumouksellisuudella ei yleensä voi uhata, mutta mainitsen niistä virtauksista, mitä siellä nyt on havaittavissa, todisteeksi siitä, että sielläkin alkaa kuohua, sielläkin alkaa olla levotonta ja siinä suhteessa olisi tehtävä voitavamme, ettei se tulisi vyörymään meille epäedullisessa muodossa. Jos joka puolelta alkaa nousta tällaisia hyökylaineita, niin meillä ei ole tässä oikeastaan muuta kuin aina rauhoittamista ja taas rauhoittamista. Nyt voi ainakin tämänlaatuisen torppariväestöstä kohoavan vyöryn estää siten, että tämä asia otetaan kiireellisenä käsittelyn alaiseksi.

Kannatan ed. Gyllingin ehdotusta.

Ed. H a a t a j a: Täällä ovat useammat eduskunnan sosialidemokraattiset edustajat puhuneet heidän ja heidän tovereittensa halusta hoitaa torppariasiaa ja saada siinä jotain tuloksia aikaan, ja he ovat tahtoneet väittää ja osoittaa, että sellaista halua ei oikeistossa ole, vaan se on yksinomaan heidän patenttinsa. Tästä ovat puhuneet täällä ed. Kuusinen ja muiden muassa viimeksi ed. Lepola. Minä olen kaiken sen aikaa, kuin olen eduskunnassa ollut, vakavasti seurannut tätä vasemmiston halua todellakin hoitaa tätä ja erinäisiä muita sen suuntaisia asioita, mutta olen vähitellen tullut siihen vakaumukseen, että se osa eduskuntaa, jolta puuttuu todellakin vakava halu tämän asian hoitamiseen, se on juuri vasemmiston johtajat. Sitä vastoin oikeistossa tiedän tähän asiaan olevan erinomaisen suurta ja vilpitöntä halua. Nimenomaan huomautan, että puhun vasemmiston johtajista, sillä minä eroitan kokonaan tämän johdon vasemmistoaineksista semmoisena, kuin se ympäri maata yleensä ilmenee. Ne ovat kaksi eri asiaa. Ed. Lepola puhui tässä vakavasti torppariasian hoitamisesta. Kuitenkin hän viime valtiopäivillä maatalousvaliokunnan is-

tunnoissa koetti vakavasti todistaa, kuinka pienviljelys ei kannata ja kuinka suurviljelys on edullisempi kuin pienviljelys. Minä haluaisin kysyä, kuinka tuollainen henkilö, joka sille kannalle asettuu ja sitä tarmokkaasti ajaa, sikäli kuin ed. Lepola yleensä voi jotain asiaa tarmokkaasti ajaa, kuinka sellainen henkilö todellakin voisi vilpittömästi ajaa torppariasiaa ja torppien muodostamista pientiloiksi. Sellaisen asian vilpitön ajaminen on sellaiselle henkilölle mahdoton. (Vasemmalta: Saivartelua.) Samalla pyydän huomauttaa, että vasemmisto on ottanut ohjelmaansa sellaisen kohdan, jossa sanotaan, että se ei aja pienviljelyksen asiaa eikä kehoita ketään pienviljelijäksi rupeamaan. Kuinka voi odottaa sellaiselta johdolta, joka tuollaisen ohjelman omistaa, todellakin vilpitöntä tämän asian ajamista. (Vasemmalta: Tekevätpä vain ehdotuksia. Puhemies koputtaa.) Täällä on vasemmistolla ja vasemmiston edustajilla samanlainen tilaisuus, kuin oikeiston edustajilla, ryhtyä alotteeseen tässä asiassa sitä tietä, joka yksityisille edustajille tässä asiassa myönnetään. Täällä ovat yksityiset edustajat maalaisliiton, nuorsuomalaisten ja suomalaisen puolueen taholta laittaneet alotteita samassa asiassa sitä tietä, joka yksityisille edustajille myönnetään, pyrkimättä ollenkaan koroittamaan itseään tämän tavallisen edusmiesaseman yläpuolelle. Nyt on ed. Mäkelä täällä pyrkinyt edustamaan keisaria ja antamaan eduskunnalle alotteen, jota eduskunnan pitäisi käsitellä keisarin ja suuriruhtinaan alotteena. Minusta tämä on sellainen katsantokanta, joka ei sovi ollenkaan niihin lausuntoihin, joita viime aikoina on vasemmiston taholta annettu keisarivallasta ja heidän suhtautumisestaan siihen. Jos vasemmisto olisi tässä todellakin vakavasti halunnut ajaa torppariasiaa, niin se olisi varmasti, ennenkuin se alotteen tässä muodossa esittämiseen ryhtyi, vakavasti harkinnut, eikö alotteen tällä tavalla tekeminen ole ainakin ennen kaikkea epävarmaa. Ja kun se olisi asian semmoiseksi huomannut, niin se olisi ainakin varmuuden vuoksi tehnyt anomusehdotuksen tässä asiassa. Mutta tahdon huomauttaa, että vasemmiston taholta ei ole tehty tällaista anomusta, sikäli kuin minä olen anomuksia lukiessani voinut havaita. Tämä myöskin osoittaa, miltä kannalta vasemmisto tämän asian ottaa, nimittäin agitatsioonin kannalta, jota käsitystä muuten ne puheet, joita on vasemmiston puolelta tänä iltana pidetty, erinomaisella tavalla vahvistavat. Jos ed. Lepola olisi vilpittömästi harrastanut torppariasian hoitamista, olisi hän muiden muassa koettanut vaikuttaa maatalousvaliokunnassa siihen suuntaan, että maatalousvaliokunnan työ olisi tässä asiassa todellakin tullut mahdollisimman tehokkaksi ja ennen kaikkea kannattanut sitä, että maatalousvaliokunta on jaettava kahteen osastoon, joista toinen yksinomaan saapi tämän laajan kysymyksen käsiteltäväkseen. Mutta ne, jotka tätä ajatusta maatalousvaliokunnassa vastustivat, olivat juuri ed. Lepola ynnä hänen toverinsa. Vasemmisto on kaiken aikaa, kun tämä kysymys on ollut esillä valtiopäivillä ja julkisuudessa, puhunut siitä paljon. Mutta mitään muuta se ei ole tehnyt, eikä sille vasemmistojohdolle, joka täällä on, ole edullista mitään muuta sille tehdä, kuin siitä puhua. Niin kauvan kun torppariluokka on tyytymätön, se tietää, että se voi pitää sitä johdettavanaan ja pysyä sen hartioilla. Mutta jos torppariluokka saatetaan toiseen asemaan, tältä johdolta menee se pohja, joka sillä nykyään on. Se seikka tässä on kipeä kohta ja se on seikka, joka aletaan myöskin torpparipiireissä vähitellen ymmärtää ja se ymmärtäminen tulee varmasti laajenemaan sangen tuntuvassa määrässä, siitä ovat viime ajat osoituksena.

Muuten olen, samoin kuin ed. Ingman, vakuutettu siitä, että senaatti tulee mahdollisimman pian antaman esityksen tästä asiasta eduskunnalle, esityksen, joka viime senaatilta jäi antamatta. En tahdo sitä siitä moittia, sillä siihen oli luonnolliset syynsä. Kun tämä hallituksen esitys saadaan, silloin saadaan asia sille pohjalle, jolla sen tuleekin kulkea.

Muuten huomautan, että jos mikään, niin tämä asia on erinomaisen monimutkainen ja vaikeasti selvitettävä sekä vaatii monipuolista harkintaa ja laajakantoista valmistelua. Jos sitä täällä ruvetaan käsittelemään yksityisten henkilöiden alotteiden pohjalla, joilla ei ole tuollaista valmistusta takanaan, tulee asia huonolle pohjalle. Yhdyn muuten siihen, mitä ed. Ingman tämän asian käsittelystä lausui.

Ed. Airola: Kun edellisessä istunnossa oli käsiteltävänä ed. Mannerin eduskuntaesitys, niin näytti silloin siltä, että eduskunta sallisi tämän asian lähetettäväksi valiokuntaan ja että se käsiteltäisiin niinkuin armollisista esityksistä on säädetty. Tämä näytti niin varmalta, että täällä eräs paikalla ollut porvarillinen virkamies tarjoutui lyömään vetoa mistä summasta tahansa, vakuuttaen, ettei porva-

ristossa löydy niin paljon sellaisia, jotka uskaltaisivat kieltää äänioikeuden nuorisolta, ja vakuutti, ettei porvaristossa löytyisi tarpeeksi monta, jotka uskaltaisivat käydä rajoittamaan eduskunnan aloteoikeutta. Tämän havaitsi myös eduskunnan arvoisa herra puhemies ja keskeytti istunnon, ennenkuin äänestys tapahtui, koska hän näki, että jos äänestys silloin olisi toimitettu, olisi tulos ollut toinen kuin nyt tuli. Tämä vuorokauden aika, joka nyt on kulunut, on käytetty maalaisliiton pehmittämiseen ja se on pehminnyt ja mennyt oikeiston mukaan. Ja pysyköön. Jos tällä kertaa äänestetään, tulee tulos sama, kuin äsken. Asiaa ei lähetetä valiokuntaan, vaan rajoitetaan edustajien esitysoikeutta. Maalaisliitto tekee sellaisen synnin, jota se tulee katumaan pitkän aikaa. Sen vuoksi tahtoisin heitä auttaa, ettei näin tapahtuisi, ja ehdotan, että asiasta äänestettäisiin seuraavassa istunnossa, toisin sanoen, että maalaisliitto ehtisi asiaa tuumia ja että vaikka heillä onkin anturanahkainen omatunto, se ehtisi sillä välin pehmetä.

Ed. Gylling: Oikeiston taholta pidetyt äskeiset puheenvuorot pakottavat minua tässä käyttämään muutaman sanan. Kymmenkunta vuotta on nyt eduskuntauudistuksen jälkeen torpparikysymyksen pohtimiseen kulutettu aikaa. Meidän taholtamme on tehty mitä suinkin on voitu asian edelleen auttamiseksi, mutta minkäänlaista ratkaisua ei ole saatu. Se kai täytyy ed. Haatajankin todeta, että asia ei ole tullut ratkaisuun. On hommattu kaikenlaisia väliaikaisia järjestelytoimenpiteitä, mutta vältetty kokonaan lopullista ratkaisua. Nyt olemme me puolestamme vihdoinkin tulleet ja luulen ajankin tulleen siihen, että tämän ratkaisun täytyy tapahtua. Siinä mielessä on tehty se alote, josta nyt on kysymys ja joka tarkoittaa juuri torpparikysymyksen lopullisen järjestelyn toimeenpanemista ja toimeenpanemista tavalla, joka tekee aivan selväksi, että kysymyksen lopullinen ratkaisu ei viivy enää. Sen pitäisi paremmin kuin minkään muun kumota ed. Haatajan—tietysti vastoin parempaa tietoa — tekemän väitteen, ettemme muka me tässä kysymyksessä ratkaisua tahtoisi. Ed. Haataja ja ed. Ingman jo häntä ennen ja ed. Wuorimaa maalaisliiton taholta, jonne hän on nykyään siirtynyt, väitti, että vaikka ei tätä alotetta lähetettäisi maatalousvaliokuntaan, onhan siellä paljon muita, joiden pohjalla sopii torpparikysymystä käsitellä ja torpparikysymyksen ratkaisuun vaikuttaa. Huomauttivat, että meidänkin taholta olisi pitänyt tehdä sellaisia alotteita, kuin heidän taholtaan tässä suhteessa oli tehty. Mitä ovat sitten nuo alotteet, joita herrat ovat maatalousvaliokuntaan tässä suhteessa lähettäneet? Siellä on ed. Linnan anomusehdotus torpparikysymyksen ratkaisemiseksi; se on anomus. Siellä on ed. Lohen anomusehdotus kruunun metsätorppareista, ja ed. Wuorimaan anomus oikein torpparien vapauttamisesta. Sen verran on ed. Wuorimaakin siirtynyt tässä kysymyksessä radikaaliselle kannalle, että hän puhuu vapauttamisesta; se on ollut tähän saakka yksinomaan vasemmiston etuoikeus tuo „vapauttamis" sana; mutta anomushan se on hännelläkin. Sitten on vielä ed. Haatajan anomus, joka tarkoittaa valtiotakuun myöntämistä valtio-obligatsiooneille, joilla avustettaisiin maanvuokraajia, torppareita ostamaan tilansa vapaiksi. Näitä lukuunottamatta on vielä kolme eduskuntaesitystä, jotka tarkoittavat torpparilain eräiden pykälien muuttamista ja selventämistä. Kaksi niistä on ed. Haatajan tekemää, yksi niistä tarkoittaa 1909 vuoden torpparilain eräiden pykälien muuttamista ja yksi tänä vuonna vahvistetun taannehtivan torpparilain eräiden pykälien selventämistä. Yksi on ed. Hakkisen 1909 vuoden torpparilain 26 §:n muuttamisesta. Nämä ovat ne alotteet, joita maatalousvaliokunnassa on asiasta. Tarkoittaako näistä nyt mikään torpparikysymyksen välitöntä ratkaisua? Ei suinkaan. Muutamat anomukset tarkoittavat eräiden vuokralain pykälien muuttamista sekä toiset eräiden pykälien selventämistä. Ainoa alote, joka tässä eduskunnassa on tehty ja joka välittömästi ja suoranaisesti tarkoittaa torpparikysymyksen ratkaisua, sen toteuttamista nyt nykyhetkellä, on juuri ed. Mäkelän alote, josta nyt on kysymys ja jonka tappamista porvarit nyt yksimielisesti hommaavat. Tämä jo selvästi osoittaa heidän mustan tarkoituksensa. Toiselta puolen on kyllä ymmärrettävää, minkätähden näin tahdotaan tehdä, minkätähden on syydetty maatalousvaliokuntaan suuri joukko tuollaisia anomusehdotuksia ja eduskuntaesityksiäkin torpparikysymyksestä, jotka koskettelevat asiaa, mutta eivät tarkoita sen välitöntä ratkaisua. Tarkoitushan on lykätä tämän kysymyksen ratkaisu yli tämän vaarallisen vallankumousajan. Ja porvarit tietävät yleensä kokemuksesta, että sellaiset kysymykset kuin torpparikysymys ovat vaaralliset ottaa vallankumousaikana esille. Historia opettaa meille selvästi, että alustalaisvapautukset ovat aina vallan-

kumousajan hedelmiä. Ne ovat vallankumouksen kautta melkein kaikkialla läpiajetut ja toteutetut. Vallankumouksen kautta on porvaristo pakotettu vastoin omaa tahtoaan sellaisiin toimenpiteisiin; ei se niihin vapaaehtoisesti ole myöntynyt. Tämän ymmärtävät ed. Ingman, ed. Haataja ja Wuorimaakin erinomaisen hyvin ja sentähden he tahtovat nyt pitää maatalousvaliokuntaa kovassa höyryssä työskentelemässä sellaisten kysymysten kanssa, joiden kautta maatalousvaliokunta muka uskottelisi torppareillekin, että heidän asiaansa täällä ajetaan, ja tällä tavalla siirtäisi tämän kysymyksen ratkaisun polttopisteensä ohi. Ne ovat torpparien pettämistä nuo teidän puheenne myöskin täällä. Minä kumminkin olen varma siitä, että torpparit tämän teidän tarkoituksenne aivan selvään ymmärtävät. Että ne sen ymmärtävät, siihen viittaa myös se tiedonanto, jonka ed. Kuusinen täällä antoi, että he ovat alkaneet torpparivapautustansa toteuttaa lopettamalla veronmaksun. Ja minusta näyttää jokseenkin todennäköiseltä, että jollei eduskunta lainsäädännöllistä tietä osoita jonkinlaista varmaa tahtoa nyt käydä torpparikysymyksen ratkaisuun, se rupeaa ratkeamaan tätä tietä. Onko se teille mieluisampaa? Me puolestamme olemme tahtoneet vielä tehdä vakavan yrityksen torpparikysymyksen ratkaisemiseksi laillista tietä ja laillisessa muodossa ja sitä varten on ed. Mäkelän alote tehty. Tahdotteko te sen nyt kieltää esille tulemasta? Silloin te varmaan itse laskette torpparikysymyksen ratkaisulle toisen pohjan, ajatte torpparit hakemaan sille toista tietä. Ja sen tien ne silloin myös varmaan löytävät.

Senaattori Kallio: En kuulu niihin, joka epäilisi tässä niin hyvin vasemmiston kuin oikeistonkin hyvän tahdon puutetta käydä tähän asiaan käsiksi, sillä jokaisen, joka kerran yhteiskunnallisia oloja seuraa tässä maassa, täytyy ymmärtää, että tämä kysymys on mitä pikimmin ratkaistava. En usko, että kukaan pyrkii lykkäämään tätä myöskään vallankumouksen ajan ohi. Sen täytyy tulla omalla painollaan esille, se on siksi tärkeä kysymys. Ja minä voin hallituksen jäsenenä ilmoittaa, että tämä asia on hallituksessa valmistelun alaisena ja tullaan tästä antamaan esitys, vaikka sitä ei ole vielä näinä päivinä jaksettu saada valmiiksi. Kysymys on siksi vaikea ja monipuolinen, että sen valmistelu vie vielä hetken aikaa, mutta on se käsittelyn alaisena. Tätä kysymystä on valmistettu hallituksessa jo myöskin niin sanotun „Tokoi-senaatin" aikana, mutta silloinkaan ei saatu tilaisuutta siihen käyttää työvoimia siinä määrässä, kuin se olisi tarvinnut, mutta on toivoa, että siitä verrattain pian voidaan saada esitys.

Ed. Anton Huotàri: Minusta tuntui kerrassaan koomilliselta ed. Haatajan lausunto, kun hän kehui, kuinka siellä oikeiston taholla tätä asiaa vilpittömästi harrastetaan ja kuinka vasemmisto sitä ajaa epärehellisesti. Ja mikä oli tulos hänen esityksestään? Se, että meidänkin olisi pitänyt tehdä anomusehdotus asiasta, tyytyä samaan, mikä on heidän taholtaan tehty. Mihinkä tällaisella anomusehdotuksella päästäisiin? Ei muuta kuin tapettaisiin aikaa joutavassa työssä siinä tarkoituksessa, että näyttäisi tosiaankin jotain tehtävän ja, aivan niinkuin ed. Gylling täällä mainitsi, päästäisiin pahimman ajan ohi. Sillä ei päästäisi mihinkään asialliseen tulokseen. Sen sijaan sen ehdotuksen kautta, joka tänne on vasemmiston taholta esitetty, päästäisiin eteenpäin ja sen kautta on mahdollisuus päästä tulloksiin. Ei ole mitään syytä odottaa hallituksen esitystä. Kun eduskunta on julistautunut korkeimman vallan haltijaksi, niin silloin edustajilla täytyy olla myös oikeus tehdä suoranaisia lakiehdotuksia myös perustuslakiasiassa. Edustajilla täytyy olla ainakin yhtä suuri oikeus kuin hallituksella, jolle millään laillisella päätöksellä ei ole sitä oikeutta luovutettu, mutta jolle porvaristo tahtoo salakuljettaa korkeinta valtaa.

Ed. Ingman kertasi taas itseään, kun hän sanoi, että hän pitää tätä asiaa erittäin „tärkeänä". Suurlakkoviikolla, kun täällä oli esillä „Me vaadimme"-julistus, silloin hän sanoi, että hän „kunnioittaa" niitä kauniita asioita, joita siinä julistuksessa on. Nyt hän taas samaan tapaan sanoi, että hän pitää tätä asiaa tärkeänä, mutta sitä ratkaisemaan ei suinkaan pitäisi ruveta, ainoastaan „kunnioittaa" ja pitää „tärkeänä". Ed. Wuorimaa myös kehui, että on olemassa toisia alotteita, joiden kautta tämä kysymys tulee käsittelyn ja ratkaisun alaiseksi. Ed. Gylling on niiden alotteiden laadun täydellisesti täällä selvittänyt, osoittanut, että niiden kautta ei päästäisi siihen tulokseen, johon päästään tämän meidän ehdotuksemme kautta.

Lisäksi tahdon minäkin viitata niihin merkkeihin, mitkä maaseudulla torpparimaailmassa nykyisin näkyvät. Muistettakoon juuri niitä tapahtumia, joita äskettäin on taaskin sattunut kuuluisilla Laukon mailla. 10 vuotta takaperin siellä häädettiin torppareita asunnoistaan. Nyt on 10 vuoden jälkeen tapahtu-

nut päinvastaisia häätöjä. Silloiset häädetyt ovat olleet häätäjinä. Tämä osoittaa, että jos torpparikysymyksessä edelleen tällaista vastahakoisuutta osoitetaan eduskunnan puolelta, torpparimaailman kärsivällisyys loppuu. Heiltä loppuu luottamus parlamentaariseen toimintaan. Heistä tulee niin sanotun suoran toiminnan kannattajia, ja epäilen, ettei se omistavalle luokalle ole suinkaan edullisempaa. Siitä saattaa tulla teille hyvinkin raskaita seurauksia. Sen vuoksi minäkin kehoitan teitä vielä ajattelemaan päänne ympäri, ennenkuin te lähdette, niinkuin ed .Alkio eräässä toisessa asiassa mainitsi, „tappamaan" tätä eduskuntaesitystä joka meidän taholtamme on tehty.

Ed. Mäki: Ed. Haatajalle tahdon huomauttaa hänen lausuntonsa muutamasta kohdasta. Hän on aivan vaatimaton, vaikka hänen päänsä odottaa aivan kuninkaan kruunua. Hän siitä huolimatta selittää, että Mäkelä pyrkii tässä käyttämään keisari-suuriruhtinaan oikeutta. Ei hän edes kuunnellut sitä selitystä, jonka puhemies esitti, että eduskunta voi päättää tällaisesta asiasta, onko asia sillä ja sillä tavalla käsiteltävä kuin tätä alotetta on ehdotettu käsiteltäväksi. Mutta herra Haataja yritti vain tällaisella silmänkääntötempulla saada pääasiassa yleensä käännetyksi katseet muualle ja sillä tavalla jesuiittamaisesti, kuten hänen tapansa aina on, käyttämällä vääriä verukkeita saada asia toisenlaiselta näyttämään, kuin mitä se on. Sitten hän selitti myös lausunnossaan, että me sosialidemokraatit pelkäämme torpparikysymyksen ratkaisua. Herra Haataja ryhtyköön meidän kanssamme säätämään torpparien vapautusta, että ne tulisivat äänestämään ed. Haataja vastaisuudessa eduskuntaan ja ed. Haatajan tovereita. Sillä tapaa te saatte, jos ed. Haatajan väite pitää paikkansa, meitä sosialidemokraatteja vähemmän, jos ed. Haatajan väitteessä on siinä kohden perää, että jos torppariluokka vapautetaan, tämä tyytymättömäin joukko vähenee. Miksi te ette siis tahdo, että torppariluokka vapautetaan, tulisivathan ne äänestämään teitä Haatajia eduskuntaan ja sitten voitte tulla suurena enemmistönä eduskuntaan. Tai miks'ette Haatajat silloin, kun meitä sosialidemokraatteja ei ollut vastuksena lainsäädäntötyössä, laittaneet torpparien asemaa paremmaksi. Olittehan te suomettarelainen puolue silloin, kun yksikamarisen eduskunnan ensimäisiin vaaleihin oli lähdetty, selittäneet, että torpparikysymystä on huonosti hoidettu, vaikka te olette olleet, te porvaristo, sitä yksin hoitamassa. Teidän on täytynyt se itse tunnustaa ja kun sillä tavalla, kuin ed. Haataja täällä tänä iltana taas on esittänyt, kehdataan esiintyä, tuntuu se minusta hyvin hävyttömältä. Ed. Ingmanille, joka tahtoi epäillä minun työkykyäni, jossa kyllä saattaa olla epäiltävää, en näet siinä suhteessa ollenkaan tahdo väittää, että minun takkini sisällä olisi niin paljon materiaa ja tietoa kuin ed. Ingmanin, se on tietysti minun arvostelukykyni ulkopuolella. Pyydän kuitenkin huomauttaa, että kun olin viime kerralla maatalousvaliokunnassa puheenjohtajana, esitin aina valiokunnan päätettäväksi, tahdotaanko ottaa niitä ja niitä asioita esille ja on siis valiokunnan omasta päätöksestä riippunut, minkä verran siellä on työtä tehty. Sen sijaan työn joutumista voisi ed. Ingman kysyä ed. Haatajalta, kun hän on eräässä jaostossa puheenjohtajana ja asettui siellä lakkotuulelle. Hän nimittäin jätti minulle viime kerralla kirjallisen ilmoituksen, ettei hän tahdo toimia siinä jaostossa, kun ei saanut härkäpäisesti esittämiään mielipiteitä läpi. Hän erosi puheenjohtajantoimesta eikä tahtonut olla jaoston jäsenenä. Se todistaa sitä, että ed. Haatajan vaikutuksesta ehkä johtuvat ed. Ingmanin tiedot, vaikka hänellä saattaa olla jumalallisia tietoja muuten. Luulen, että se on ed. Haatajan kynästä lähtenyt tai hänen vaikutuksestaan lähtenyt, että minua on koetettu mustata siitä, että maatalousvaliokunnassa ei sen enempää ole saatu aikaan kuin viime kerralla saatiin. Kiitän vain ed. Haatajaa tästä, häntä, joka on niin kaino näissä aloteasioissa, vaikka hänen päänsä kruunua odottaa. Hän olisikin voitu, jos porvarilliset olisivat tahtoneet, valita maatalousvaliokunnan puheenjohtajaksi, jotta sillä olisi voitu korjata se laiminlyönti, joka siellä viime kerralla on ollut.

Ed. Kuusinen: Minun piti huomauttaa anomusjutusta, että miten herrat voivat anomusten teosta enää puhuakaan. Ennen tehtiin ja valtiopäiväjärjestyksen mukaan oli tehtävä anomuksia keisarille. Nyt ei ole keisaria enää olemassa, entinen keisarinvalta on nyt eduskunnalla. Eduskunnanko siis pitäisi tehdä anomuksia itselleen? Ei suinkaan siitä ainakaan asia mitään paranisi. Mutta kellekään muulle ei eduskunta voi anomuksia tehdä (Vasemmalta: Ingmannille, Haatajalle.) Esitystä taas ette antaisi tästä asiasta tehdä. Tätä ennen on valtiopäivillä annettu tehdä

alotteita sentään sikäli, että ne ovat saadut valiokuntaan lähetetyiksi. Mitättömimmätkin anomusehdotukset ovat lähetetyt sinne lähemmin tutkittaviksi. On ollut vain tapana, että kun porvarit ovat tahtoneet siellä tappaa tai haudata hienolla tavalla, on ne pantu valiokunnan työjärjestyksessä loppupäähän, jotta ne eivät ole tulleet käsittelyn alaisiksi. Nyt ei tässä tärkeässä asiassa, joka todella on kaikkien mielestä tärkeä, sallita sosialistien eduskuntaesitystä esittää valiokuntaan edes tutkittavaksi ja käsiteltäväksi. Kyllä minä, kuten sanoin, uskon, että oikeistolaisetkin pitävät tätä asiaa hyvin tärkeänä, vielä enemmän, ne pitävät sitä suorastaan kipeänä. Kyllä kai heidänkin puoleltaan jotakin oltaisiin taipuvaisia tässä asiassa tekemään, jollei muuta, niin ryöstämään torppareilta entisiäkin oikeuksia pois. (Vasemmalta: Oikein!) Meissä on kyllä moni sitä mieltä, kuin ed. Haataja viittasi, että pienviljelijän asema on raskas. Pienviljelijä tulee tässä maassa huonosti toimeen. Mutta torppari on jo entuudestaan pienviljelijä. On vain kysymys, annetaanko maanomistajain ryöstää torpparien omaisuus itselleen (Vasemmalta: Oikein!) vai korjataanko se pitkäaikainen vääryys, jolla on torppariluokan omaisuutta koetettu ryöstää maanomistajain käsiin. Tästä on kysymys. Jos te porvarit teette jonkinlaisia ehdotuksia tässä asiassa, ette te tekisi suinkaan torpparien vapautusehdotusta. Te olette kyllä senkin suuntaista luvanneet. Suomettarelaisten ja muitten suurten porvaripuolueitten yhteisessä vaalijulistuksessa julistettiin, että torpparit ovat autettavat nykyisin asumiensa maitten omistajiksi. Senaattori Kallio äsken ei uskaltanut sanoa niin paljoa, hän antoi aivan epämääräisen lupauksen, että jonkinlainen ehdotus ehkä kohta tulee senaatilta. Hän on ollut jo viime huhtikuussa asti senaatissa sitä muka valmistamassa, mutta sanoo, ettei ole ollut „tarpeeksi työvoimaa" siellä. Minä en oikein usko, että se esitys aivan pian tulee vieläkään, mutta jos se tulee, ollaan varmat siitä, ettei se tule ihan sen mukainen, kuin suomettarelaisten ja muitten porvarillisten vaalijulistuksessa oli sanottu, niin että sen mukaan torpparit ehdottomasti pääsisivät nykyisten maittensa omistajiksi. Sitä sen sijaan tarkoittaa sosialistien ehdotus. Ja vaikka porvarilliset ehdottaisivat niinkin paljon, eivät he suinkaan ehdota, että torpparit saisivat muuten maitaan omikseen kuin hirveän kalliilla hinnoilla ostamalla, ja siinä on suuri ero. Torppareilla on näihin viljelyksiinsä alkuperäinen oikeus, jota niiden meidän mielestämme ei tarvitsisi enää ollenkaan ostaa. — Tällainen lakiehdotusten tappaminen näin vaan summassa ja näin tärkeitten ehdotusten tappaminen on suurten porvaripuolueitten puolelta sitä kaikkein kurjinta politiikkaa, joka osoittaa, että ne todellakaan eivät ole vielä mitään oppineet. Ne kuvittelevat, että kun viimeiseen asti, mikäli mahdollista, tapetaan kaikki ehdotuksen tällaisissa asioissa, niin ehkä sillä tavalla lopulta pelastuisivat pulasta. Ei sillä tavalla pelastuta pulasta näin suurissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä, vaan mullistus tulee sitä suurempi, mitä härkäpäisemmin te vastustatte lainsäädännöllisiä korjauksia.

Ed. Jalava: Jos heinäkuun 18 päivänä hyväksytty valtalaki olisi tämän eduskunnan puolelta tunnustettu ja saatettu voimaan, olisi silloin kieltämättä joka edustajalla ollut oikeus tehdä alotteita kaikilla sisäisen lainsäädännön aloilla. Kun meidän puoleltamme on vaadittu valtalakia vahvistettavaksi, ovat maalaisliittolaiset vakuuttaneet muiden muassa ed. Alkion suun kautta, että eduskunta on ottanut itselleen enemmän valtaa kuin valtalaki sisälsi. Mutta tässä se nyt nähdään. Kun on kysymys siitä, että hyväksyttäisiin tästä asiasta eduskuntaesitys eduskunnalle, niin nyt maalaisliittolaiset muitten porvarillisten kanssa vetävät esiin väitteen, ettei edustajilla ole tätä oikeutta. Pyytäisin kysyä, kenellä tämä oikeus sitten on? (Vasemmalta: Hyvä!) Eihän eduskunta ole sellaista oikeutta Suomen senaatille myöntänyt, ei senaatilla siis ole oikeutta jättää eduskunnalle lakiesityksiä, sillä semmoista päätöstä eduskunta ei ole tehnyt, että se olisi sellaisen vallan senaatille myöntänyt, että se saa käyttää keisarin ja suuriruhtinaan valtaa. Se on siis vallankaappaus, jos senaatilla sellainen valta on, ja jos eduskunnan enemmistö sellaisen tunnustaa sillä olevan. Samoin on törkeää vallankaappausta se, että edellisessä asiassa on eduskunnan jäseniä estetty eduskunnassa tekemästä alotetta, mikä koskee valtiopäiväjärjestyksen 5 §:n muuttamista. Maalaisliittolainen Lohi vakuutteli kerran, että kyllä me pidämme huolta siitä, että kaikki valta pysyy eduskunnalla, ettei sitä tule eduskunta pois luovuttamaan. Vieläkö ed. Lohi sitä nytkin vakuuttaa? (Vasemmalta: Hän vaikenee!) Porvarilliset lupasivat vaalipuheissaan, niinkuin täällä on jo moneen kertaan huomautettu, yhtä ja toista; muiden muassa he lupasivat työrauhaa. Tosin he jättivät kyllä mainitsematta, minkä-

laisen työrauhan he takaisivat, kun pääsevät enemmistöksi eduskuntaan. He tietysti tarkoittivat sellaista työrauhaa, että he aseellisilla joukoilla pitävät työläiset, siis myöskin torpparit, kurissa. Mutta kyllä te siinä erehdytte. Tänä päivänä minä ja monet muut ryhmätoverini tulimme erinomaisen hyvin kokemaan, minkälaisia ovat ne vaalilupaukset, joita porvarit työväelle ovat luvanneet, ja minkälaisia ovat ne rauhoituskeinot, joilla on koetettu rauhoittaa työväkeä. Se on semmoista, että esimerkiksi työväenasiainvaliokunnassa, missä käsitellään maatyöväen työaikalakia ehdotettiin jopa 70 tunnin viikkotyötäkin, kuten ed. Retulainen suvaitsi ehdottaa, maalaistyöväen viikon työajan pituudeksi. Silläkö tavalla te luulette rauhoittavanne tämän maan työväkeä?

Ed. Airola teki täällä ehdotuksen, että asiasta ei nyt äänestettäisi, vaan pantaisiin se pöydälle huomispäivän istuntoon. Hän teki sen siinä toivossa, että saisi, niinkuin hän sanoi, hieroa maalaisliittolaisten selkänahkaa saadakseen ne taipumaan kannattamaan tätä lakia. Se on turha toivo. Kyllähän niiden luokkavaisto vetää niitä sinne, mihin he kuuluvat, anastajaluokan riveihin. Minun mielestäni maalaisliitto oikeastaan, jos oikein sanon ajatukseni, on sellainen yleinen kaatopaikka, mihin kaikista puolueista vanhoillisimmat, rutivanhoillisimmat ainekset pakenevat, niin on ainakin sosialisissa kysymyksissä laita. Siihen on hyviä esimerkkejä. Kyllä voisin niitä luetella, jos tahtoisin, mutta minä jätän sen tekemättä. Mitä sitten tulee yleensä siihen maanvapautukseen, jota omistavat luokat ovat ajaneet, on se vapautus ollut sellaista, että se on antanut ja antaa kai yhä edelleen oikeuden maanomistajalle ajaa torpparinsa maantielle ja riistää niiden työn tulokset. Olen jonkun verran myös tutkinut torpparien historiaa ja olen tehnyt sen havainnon, että ennen, kun ei ollut minkäänlaista torpparilakia olemassa, ei torppareita voitu häätää. Kun torppari vain suoritti sen veron, mistä välipuhe oli vuokramiehen ja vuokranantajan välillä, niin maanomistaja ei saanut häntä pois häädetyksi. Mutta se ei ollut maanomistajan etujen mukaista, ja niinpä säätyvaltiopäivillä, missä manttaaliluokka oli hyvästi edustettuna, torppariluokka ei ollenkaan, alettiin säätää lakeja, joille annettiin aivan väärä nimi, nimittäin „torpparilait", mutta itse asiassa ne lait olivat sellaiset, että niissä säännösteltiin maanomistajille sellaiset oikeudet, että he, niinkuin sanoin, saivat oikeuden toimeenpanna häätöjä. Siinä se vapaus, mitä yleensä maanomistajaluokka on vuokramiehille tässä maassa suvainnut antaa. Ja samanlaiset ne vapaudet, siitä olen vakuutettu, tulevat olemaan edelleenkin niin kauvan, kunnes itse maanvuokraajaväestö panee tuollaiselle toiminnalle jyrkän esteen.

Ed. Haataja: Täällä on ed. Gylling halveksivasti puhunut oikeiston taholta asiassa tehdyistä alotteista, huomauttaen, että nämä ovat vain anomusehdotuksia, ja lausunut, että ne ovat tehdyt vain siinä mielessä, jotta asia saataisiin viivytetyksi ja lykätyksi. Tämän johdosta pyydän huomauttaa, että meidän taholtamme olisi oltu hyvin halukkaita tekemään jotain muutakin kuin anomusehdotuksia, mutta kun perustuslaki ei meille yksityisille edustajille myönnä mitään muuta oikeutta, niin meillä ei ole ollut siihen mahdollisuutta ja täällä tämän on myöskin eduskunnan äskeinen päätös osoittanut eduskunnan enemmistön käsityksen mukaiseksi, niin että mitään muuta mahdollisuutta meillä siis ei ole ollut.

Muuten huomautan, että nämä alotteet ovat tehdyt sillä edellytyksellä, että todellakin valtiopäivien aikana saadaan vielä asiassa hallituksen esitys ja että nyt jo näiden anomusehdotusten perusteella päästään asioita heti valtiopäivien alussa yksityiskohtaisesti käsittelemään. Siinä tarkoituksessa muiden muassa siihen anomusehdotukseen, joka minun puoleltani on saanut alkunsa ja joka aloteluettelossa on nähtävästi erehdyksestä tullut merkityksi eduskuntaesitykseksi, ja jonka ed. Gylling kokonaan sivuutti, nimittäin anomusehdotus n:o 39 erinäisten vuokra-alueiden pysyttämisestä erinäisinä viljelminä, — siinä tarkoituksessa tähän alotteeseen on liitetty yksityiskohtainen, pykäläkohtainen asetus, josta muuten tahdon mainita, että sitä on valmisteltu aina vuodesta 1912. Se on ollut valmistelun alaisena, siihen on tehty paljon työtä ja tarkoitus oli saada se viime valtiopäivillä hallituksen esityksenä tänne, mutta siihen niin sanotussa Tokoin senaatissa ei ollut mitään tilaisuutta. Nyt on vasta tällä hetkellä tullut tilaisuus sen eduskuntaan jättämiseen anomusehdotuksena, ja toivottavasti saadaan asiassa vielä propositioni, joka tulee saattamaan asian sille kannalle, että saadaan lopullinen päätös tämän eduskunnan ajalla aikaan.

Ed. Eloranta: Suomen torppariväestö on ollut jo useampia kertoja sangen pahassa asemassa syystä, ettei niille ole riittävän ajoissa

suojalakeja saatu. Nyt se uhkaa taas uudelleen joutua samaan asemaan siksi, että tahdotaan sitä koskevaa lainsäädäntöä aina vaan vuodesta vuoteen lykätä tuonnemmaksi. Täällä ed. Ingman, Haataja ja senaattori Kallio vakuuttivat, että piakkoin olisi tulossa lakiesitys hallitukselta. Samaa vakuutteli kesällä senaattori Tulenheimo, jonka toimituskunnan alaan kuului juuri tämänkin alotteen valmistaminen. Hän vakuutti useampaan kertaan, että sellainen laki tulee aivan pian eduskuntaan. Nyt vakuutellaan samaa ja sitä voidaan vakuutella vielä ensi vuonnakin, mutta ei ole mitään varmuutta, että siltä taholta tulisi kovinkaan pian tässä asiassa alote eduskuntaan. Ja sitä paitsi meidän ei ole pakko odottaa siltä taholta alotetta, koska kerran tässä on olemassa nyt esillä selvä alote, jonka pohjalla päästään kysymystä asiallisesti ja tehokkaasti käsittelemään ja ratkaisemaan.

Sitten täällä ed. Haataja huomautti, että kun muka sosialistit vastustavat pienviljelystä, niin kuinka he voivat tällaista alotetta ajaa eteenpäin. Me emme luota erikoisesti pienviljelyksen menestykseen, mutta me emme myöskään tule sallimaan, jos vaan voimme sen estää, että porvariryhmät yksissä voimin tulevat yrittämään antaa maanomistajille tilaisuuden riistää torpparien omaisuuden ilmaiseksi huostaansa. Me tulemme tässäkin asiassa suojaamaan pienviljelijäin omaisuutta suuromistajien rosvousta vastaan ja siitä tässä on kysymys. Teidän taholtanne yritetään jättää tämä asia anomuksien varaan, jotta ehtisitte sitä ennen järjestää luottolaitoksenne ja yksityisten torppien ostamisen riittävän laajasti käytäntöön ja sillä tapaa tehdä tarpeettomaksi tai viivyttämällä sitä mahdottomaksi koko tämän alotteen käsittelyn tai saadaksenne aihetta lopullisesti tämän tappaa.

Te ette halua kovinkaan pitkälle mennä uudistuksissa, tässä enemmän kuin muissakaan asioissa. Ja sitä osoitaa se, että te olette maatalousvaliokuntaan työntäneet tukuttain asioita, joiden tarkoituksena on pitää silmällä kapitalistiluokan liike-etuja. Ja näiden tieltä te tahdotte nyt syrjäyttää torpparivapautuksen yrittämällä saada tämän esillä olevan alotteen anomuksena menemään. Sellainen menettely on jo lievimmin sanoen julkeaa. Sodan aikana on sotarosvous ja sotarosvot, joita te täällä edustatte, menestyneet mainiosti ja te tahdotte edelleen sallia järjestettyä ja laillista rosvousta mahdollisimman pitkälle ja päästää maanomistajat, lain estämättä, torpparien omaisuutta rosvoamaan. Siitä tässä on kysymys, ja siitä syystä te tahdotte tälläkin kertaa tappaa tämän alotteen ja siirtää sen ratkaisun tuonnemmaksi. Torppariluokka tietysti tulee näkemään, mistä tässä on kysymys ja menettelemään sen mukaan, mutta älkää sitten taas syyttäkö meitä siitä, että torppariluokka lähtee omia polkujaan kulkemaan.

Ed. H a a t a j a: Kun ed. Eloranta tässä vetoaa niin sanotun Tokoin senaatin toimiin tässä asiassa, niin tahdon käydä Tokoin senaatin toimia tässä puolustamaan. Ed. Eloranta tietää vallan hyvin, että koko viime valtiopäivien ajan oli Tokoin senaatissa vireillä kysymys saada erikoinen valiokunta tai pieni komitea torppariprepositioonia laatimaan ja muodostamaan siihen muotoon, että se tyydyttäisi eri ryhmiä, ja tähän komiteaan tai valiokuntaan oli ajateltu myös ed. Elorantaa, niinkuin ed. Eloranta hyvin tietää. Mutta ed. Eloranta liikkui kesällä ympäri maata sovittelemassa lakkoja valtion palkalla. Häntä ei voitu saada tuollaiseen valiokuntaan, sillä hän oli osaksi matkoilla sekä osaksi kiinni eduskuntatyössä. Tuollaisen komitean ja valiokunnan saanti senaatissa osoittautui mahdottomaksi. Tällainen työ olisi myös vaatinut useamman viikon ajan, ennenkuin siinä olisi voitu saada mitään tulosta aikaan. Siitä syystä Tokoin senaatin työ tässä kävi tuloksettomaksi. Tämä on minun totuuden nimessä Tokoin senaatin puolesta sanottava.

Ed. W u o r i m a a: Olen alusta asti, jo silloin, kun 1908 vuoden valtiopäivillä torpparilakia alettiin muokata ja järjestää, ollut sitä mielipidettä, että torpparijärjestelmä on elänyt aikansa ja ettei enää millään tavalla voida sovitella niitä sosiaalisia epäkohtia, jotka ovat maanomistajan ja hänen torpparinsa välillä, ja että ainoa keino tämän asian selvittämiseksi on se, että torpparit tehdään itsenäisiksi. Sitä minä jo ehdotin silloin, mutta jäin aivan yksinäni siinä ryhmässä, missä minä silloin olin, niinkuin muistettanee. Nyt on kuitenkin asia kypsynyt jo muissakin sille kannalle, että torpparit ovat saatettavat itsenäisiksi, samaten kuin mäkitupalaisetkin. Siinä tarkoituksessa on myös maalaisliiton puolesta valmistettu ehdotus, joka tarkoittaa maanvuokraajain vapauttamista. Ja kun nyt on muitakin ehdotuksia, jotka koskevat torpparien vapauttamista, niin ei mikään estä valiokuntaa näitten esitysten ja anomusten johdosta ja käyttämällä hyväkseen myös sosialidemokraattisen

puolueen esitystä valmistamasta täydellistä lakiehdotusta maanvuokraajain vapauttamisesta, kun on odotettavissa hallituksen esitys. Olen myös sitä mielipidettä, että kun eduskunta on julistanut itsensä korkeimman vallan pitäjäksi, niin se voi esitysehdotuksia hyväksyä, mutta ei yksityinen edustaja, joka ainoastaan voi esittää niitä eduskunnalle, joka päättää, hyväksytäänkö ne vai ei. (Vasemmalta: Siitä on nyt kysymys.) Mutta ellei tässä ole minkäänlaista rajoitusta, miten tämmöisiä jätetään, tulee vallitsemaan vallattomuus, että annetaan pitkin valtiopäivien aikaa sisään esityksiä, joita valiokunnissa on puoliksi valmiina tai valmistettuina. Miksi ei sen vuoksi järjestyksen vuoksi sosialidemokraattinen puolue ole antanut niitä siihen aikaan, kun asetuksessa on määrätty. (Vasemmalta: Se on annettu. Puhemies koputtaa.) Minun tietääkseni ei tätä ole tehty. (Vasemmalta: Kysykää puhemieheltä.) Ja sentähden olen sillä kannalla, että kaikki semmoiset esitykset, joita jätetään muussa järjestyksessä, kuin valtiopäiväjärjestys määrää, niitä ei pidä ottaa käsittelyn alaisiksi. Sentähden nytkin tulen äänestämään sitä vastaan, että tämä esitysehdotus hyväksyttäisiin.

Ed. Luopajärvi: Tahtomatta pitemmälti jatkaa tätä keskustelua katson olevan syytä tehdä ainoastaan muutamia huomautuksia niiden lausuntojen johdosta, joita täällä on annettu. Ensinnä kiinnitän huomiota siihen tiedonantoon, jonka ed. Jalava teki. Tapansa mukaan hän taas kerran antoi maalaisliittolaisille erään atestin. Hän nimittäin sanoi, että maalaisliitto on jonkinlainen kaatopaikka. Tiedän, että ed. Jalava koettaa siinä suhteessa paraansa tehdä. Mutta minä tahdon tämän johdosta vain sanoa, että ed. Jalavan pitäisi nyt jo tulla huomaamaan se, että jollei maalaisliitolla ole muuta ominaisuutta, niin on sillä se ominaisuus ainakin, että se kasvaa, niinkuin sellainen paikka kasvaa, joka on voimakkaasti höystetty (hilpeyttä; puhemies koputtaa.) Sen kokemuksesta tietävät sekä vasemmisto että oikeisto. Ja se kasvaa myös varmasti tämän kysymyksen yhteydessä. Maalaisliitto ei ole koskaan tahtonut esiintyä, eikä se ole voinutkaan esiintyä niin suurisuuntaisesti kuin sekä oikealla että vasemmalla on laita. Mutta kaikessa vaatimattomuudessaan se kuitenkin on koettanut tehdä paraansa muiden muassa tämän torpparikysymyksen onnelliseksi ratkaisemiseksi. (Vasemmalta: Mitä?) Vuoden 1916 vaalien edellä maalaisliiton taholla laadittiin yksityiskohtainen ohjelma torpparikysymyksen ratkaisemiseksi ja kun valtiopäivät keväällä 1917 kokoontuivat, oltiin osaltansa valmiit käymään käsiksi tämän kysymyksen ratkaisemiseen sanotun ohjelman pohjalla. Kun kokoontuneessa eduskunnassa, 1916 vaalien perusteella oli sosialidemokraattinen enemmistö, tiedusteltiin maalaisliittolaisten taholta, tulevatko sosialistit tekemään torppariasiassa alotetta ja tuleeko se hallitus, jossa oli sosialistinen enemmistö, asiassa antamaan esityksen. Molemmilta tahoilta saatiin myönteinen vastaus. Sosialidemokraattisen ryhmän taholta lisäksi selitettiin, ettei ole tarpeellista eduskunnassa tehdä alotetta, koska hallitus kuitenkin tulee sen antamaan. Siitä johtui, ettei myöskään maalailiiton taholta tehty omaa alotetta, me olimme siinä hurskaassa uskossa, että hallituksen esitys tullaan mahdollisimman pian saamaan. Me kuitenkin jouduimme kaikkien muiden porvarillisten edustajien kanssa pettymään. Hallitukselta ei tullut esitystä. En tahdo lähteä tutkimaan, mikä oli syynä, ettei tätä esitystä tullut. Ainoastaan totean sen, että hallituksen päänä oli silloin sosialidemokraattisen puolueen johtomies Tokoi, sama henkilö, jonka nimi oli mainittu sen torpparilakiehdotuksen yhteydessä, jonka sosialistit vuonna 1916 vaalien edellä maan torpparien keskuuteen levittivät. Ja niin kävi, että 1917 ensimäisillä valtiopäivillä ei torpparikysymykseen nähden tehty yhtään mitään. Olen muuten jo tähän seikkaan ennen kajonnut. Silloin, jos oikein muistan, ed. Mäki teki välihuudahduksen, että onhan takautuvaa lakia jatkettu. Se oli jos mikään köyhyydentodistus, omatunto soimasi siitä, että sosialistien taholta ei oltu silloin kun oli siihen tilaisuus, tätä tilaisuutta hyväkseen käytetty. En tahdo väittää sitä, että se oli ehdottomasti tahdon pahuutta, mutta se oli lievimmin sanoen välinpitämättömyyttä torppareja kohtaan. (Vasemmalta: Se ei ole totta.) Kun nyt eduskunta kokoontui, ei maalaisliiton taholta enää luotettu siihen, että asia menisi ilman omaa alotetta. Maalaisliiton taholla tahdottiin johdonmukaisesti saada tämä kysymys sellaiseen ratkaisuun, että se Suomen torppareita tulee tyydyttämään, ja että mikäli Suomen torpparien ja maanomistajien välisistä suhteista riippuu, yhteiskunnallinen rauha saadaan maahan palaamaan. Kun näin oli laita, ja kun maalaisliiton taholla oltiin selvillä siitä, että tällaista ratkaisua ei voida tehdä niissä puitteissa, kuin edus-

tajain esitysehdotusten teko-oikeus valtiopäivillä sisältää, koska maalaisliiton edustajain mielestä tätä ratkaistaessa täytyy tulla perustuslain muutos tapahtumaan, perustuslainluontoisiin maanomistajien oikeuksiin koskea, niin siitä syystä, ollakseen varmoja, että asia saadaan suotuisaan tulokseen, tehtiin anomusalote, jossa määriteltiin ne perusteet, jotka tätä kysymystä ratkaistaessa tahdotaan läpiajaa. Ja tätä tietä mennessä maalaisliiton taholta oltiin varmoja siitä, että eduskunta, koska sen käsityksen mukaan mikä maalaisliittolaisilla eduskunnan kokoonpanosta oli, käsittelemällä nopeasti anomusehdotuksen maatalousvaliokunnassa, voi ilman pitempiä viivyttelyjä saada hallituksen valmistamaan asiassa esityksen sille pohjalle, kuin valiokunta sen tahtoo tehtäväksi, jos ei hallituksen taholta sen omasta alotteesta siihen mennessä esitystä anneta. Ja tämä käsitys on maalaisliittolaisilla yhä edelleen olemassa. Sitä lisää se, että maatalousvaliokunta sitä silmälläpitäen, että ne kysymykset, jotka ovat maatalousvaliokuntaan lähetetyt, tulisivat mahdollisimman nopeasti ratkaistuiksi, on jaettu kahteen itsenäisesti toimivaan osastoon. Tässä keskustelussa on kyllä, yhtyen, viitattu siihen syytökseen, joka porvarillisissa sanomalehdissä on ollut maalaisliittolaisia vastaan, että he ovat välillisesti myötävaikuttaneet siihen, että maatalousvaliokunnan puheenjohtajaksi tuli valituksi sosialidemokraatti Mäki, ja jossa syytöksessä tahdottiin väittää, että tämä maalaisliittolaisten teko tietää sitä, että maatalousasioiden ja nimenomaan tilattoman väestön asutusasioiden ja torpparikysymyksen jäjestämistä tullaan silloin jarruttamaan tässä valiokunnassa, syytettiinpä vielä, että kun sosialistit tätä jarrutusta hoitavat, maalaisliittolaiset ovat myötävaikuttamassa. Ed. Mäki on jo sitä syytöstä vastaan esiintynyt ja tahtonut torjua osaltansa syytöksen. Minun mielestäni ed. Mäki maatalousvaliokunnan puheenjohtajana ollen voi teossa näyttää, että tuossa syytöksessä ei ole perää, ja siis ed. Mäellä ja muilla sosialistisilla edustajilla maatalousvaliokunnassa on tilaisuus, jos niin saan sanoa, maalaisliittolaisten myötävaikutuksella annettu tilaisuus, ajaa tätä kysymystä niin tehokkaasti kuin suinkin tahtovat. Kun asia on kehittynyt näin pitkälle suotuisaan suuntaan, niin minun mielestäni ei ole syytä niihin vihanpurkauksiin, joita täällä sosialistien taholta eräissä lausunnoissa on tahdottu vyöryttää porvarillisia vastaan ja nimenomaan myös maalaisliittolaisia vastaan. Ed. Lepola täällä muun muassa selitti, että torpparit eivät jaksa enää odottaa, että kuohunta torpparien keskuudessa alkaa olla siksi suuri, luottamus parlamentaariseen toimintaan alkaa siihen määrään horjua, ettei ole ihmeellistä, jos he tästä lähin rupeavat käyttämään omia keinojansa. Tämän ed. Lepolan lausunnon osan johdosta tahtoisin asettaa kysymyksen: Eivätkö ed. Lepola ja muut sosialistiedustajat pelänneet torppariluokan keskuudessa tällaista kuohuntaa, kun viime valtiopäivillä, enemmistönä ollen, eivät tehneet tässä asiassa sitä, mitä olisi pitänyt tehdä, ja mihin tekemiseen he olisivat olleet tilaisuudessa? Ja minkä vuoksi nyt, kun sosialistit ovat vähemmistönä eduskunnassa, minkä vuoksi nyt pelätään niitä levottomuuksia, silloin kun on ainoastaan muutamien viikkojen viivytys kysymyksessä? Täällä on jo huomautettu siitä, että sosialistien taholta olisi voitu myös tehdä toisenlainen alote tässä asiassa, jos olisi tahdottu olla varmoja siitä, että kysymys ehdottomasti tulee onnelliseen loppuun ajetuksi. En tahdo nyt lähteä riitelemään siitä, onko ed. Mäkelän y. m. alote tarkoituksella tehty siinä muodossa ja tahdotaanko sitä ajaa siinä muodossa, että se tulisi kohtaamaan tiellä kompastuksen, saamaan haaksirikon, jotta sitten sosialistit voisivat pestä kätensä Suomen torpparien edessä ja sanoa, että te näette, miten me olemme parhaimpamme koettaneet, me olemme tahtoneet teidät julistaa itsenäisiksi, mutta Suomen eduskunnan porvarillinen enemmistö ei ole sitä sallinut. En tahdo väittää, että tätä olisi tarkoitettu, mutta tahdon vain saada todetuksi sen, että hyvin helposti saattaa asiasta myöskin sellaisen johtopäätöksen vetää, varsinkin jos tämän jälkeen maatalousvaliokunnassa sosialidemokraattisten taholta ei myötävaikuteta torpparikysymyksen eteenpäinviemiseksi sillä teholla, kuin on välttämätöntä.

Ed. Eloranta lausunnossaan sanoi muun muassa: me tulemme suojaamaan pienviljelijäin omaisuutta suuromistajain ryöstöä vastaan. Tällä väitteellä ed. Eloranta tahtoi todistaa sitä, että sosialistien toiminta ei muka olisi tähdätty pienviljelystä vastaan. Pyydän ed. Elorannan mieleen palauttamaan sitä, minkä vuoksi te ette esimerkiksi viime valtiopäivillä suojanneet pienviljelijöitä tukkiyhtiöitä ja tukkiyhtiöitten riistämishalua vastaan, silloin kun toisilla tahoilla tahdottiin panna sulku tukkiyhtiöiden maanhimon tukahuttamiseksi ja seisauttamiseksi. Te tiedätte yhtä hyvin kuin muutkin, kuinka nopeassa vauh-

dissa jättiläismäisten, yhä suuremmiksi paisuvien, yhä enemmän trustiutuvain tukkiyhtiöiden maanomistus ja maannälkä kasvaa. Te tiedätte yhtä hyvin kuin muutkin, mihinkä Suomen maanviljelys joutuu, jos kehitys menee tätä tietä, mihinkä joutuu varsinainen pienviljelys ja mihinkä joutuu myöskin vähitellen suurviljelys. Tukkiyhtiöiden omistajat ovat avonaisesti sitä mieltä, että tässä maassa metsänviljelys kannattaa paremmin kuin maanviljelys. Mutta enempää tukkiyhtiöiden omistajat kuin kutkaan muutkaan eivät ole kyenneet ainakaan tähän mennessä teossa näyttämään oireitakaan siitä, että he voivat sijoittaa tämän maan työttömien joukon, tämän maan yhä kasvavan tilattomien joukon työhön, siedettäviin taloudellisiin etuihin, sillä tavalla, ettei täällä ole yhä paisuva ja yhä uhkaavammaksi käyvä rauhattomuus yhteiskuntaa uhkaamassa. On liian paljon syytetty niitä nuoria kuohuvia voimia, jotka ovat saattaneet epäjärjestyksiä aikaan eri tahoilla maassa. Minun asiani ei suinkaan ole asettua näiden ritariksi. Minäkin olen aivan samalla kannalla kuin muut siinä, että jokainen teko, joka sillä tavalla tehdään, on rikos ja tuomittava rikos. Mutta minä olen toiselta puolen myös ehdottomasti sitä mieltä, että yhteiskunnassa on jotakin mätää, joka on korjattava ja parannettava. Ja sitä mätää ei paranneta sillä yhteispyrkimyksellä, joka on ilmennyt sekä vasemmistossa että oikeistossa, että tämän maan pienviljelystä ja yleensä tämän maan maanviljelystä vastustetaan. Jota pitemmälle kehitys menee siihen suuntaan, ainakin niissä oloissa, mitkä meillä nyt on näköpiirissä, ainakin meidän teollisuutemme ollessa sillä tasolla, kuin se nykyään on, sitä suuremmaksi paisuu tilattomain joukko, sitä yleisemmäksi, sitä kiinteämmäksi tulee työttömyys. Se tulee suorastaan yhteiskunnan kroonilliseksi viaksi, joka ei koskaan lakkaa olemasta. Ne ovat nämä syyt, joita me olisimme tahtoneet poistaa osaksi sillä toimenpiteellä, johon minä viittasin tukkiyhtiöiden maanhankinnasta. Pyydän kysyä ed. Elorannalta, miksei hän silloin noussut pienviljelystä suojaamaan suuromistajain riistämistä vastaan yhdessä meidän mukanamme.

Mitä lopuksi tulee siihen, mille pohjalle maalaisliitto tahtoo tämän torpparikysymyksen järjestää, niin on ehdotus laadittu sille pohjalle, että torpparien oikeudet tulevat turvatuiksi kiinteänä omistuksena. Maanarvon noususta tulee torppari saamaan osansa, torpparin työnarvo tulee arvioitavaksi täydestä arvostansa ja maanomistajan oikeudet tulevat otettaviksi huomioon vain sikäli, kuin tasapuolinen oikeuksien jakaminen saattaa sitä sallia. Lopuksi tahtoisin muutamalla sanalla todeta, että ed. Mäkelän alote yksinkertaisesti julistaa torpparit itsenäisiksi tilallisiksi, vapauttaa veronmaksuvelvollisuudesta ilman mitään korvausta maanomistajille, jos oikein olin sitä tilaisuudessa yhdellä kuulemalla käsittämään. En tahdo sanoa, missä määrin tällainen on kohtuutonta. Olen ensimäinen myöntämään Suomen torpparien vaatimusten oikeutusta. Mutta tahtoisin sanoa sitä, että kun yhteiskunnallisia uudistuksia käydään tekemään, täytyy niitä tehdä eri aloilla samassa suhteessa. Olen ollut tilaisuudessa eräiden toisten kysymysten yhteydessä kokemaan sitä, että esimerkiksi suurteollisuuteen sosialistien taholta ei ole suhtauduttu yhtä kovakouraisesti eikä sinnepäinkään kovakouraisesti kuin torpparikysymystä ratkaistaessa nyt tahdotaan suhtautua maanomistajiin. Kun on ollut kysymyksessä suurten tulojen vero, niin eräät teistä tietävät näiltä valtiopäiviltä ja kaikki teistä tietävät viime valtiopäiviltä, että te vasemmistolaiset sosialistit yhdessä äärimäisen oikeiston kanssa, nimenomaan huomauttaen sitä, että teollisuutta ei saa painaa niin paljon, ettei se kannata, te äänestitte suurten yhtiöitten omistajille 5 %:n koron yhtiöpääomalle verosta vapaana nautittavaksi. Te yhdessä äänestitte veroasteikon pysähtymään jo 300,000 markan tulojen kohdalle, vaikka tiedettiin suurimpien vuositulojen nousevan jopa eräällä yhtiöllä aina 25 miljoonaan markkaan. (Vasemmalta: Antakaa selkään niille sosialisteille.) Näin tehdessänne te nimenomaan tahdotte näitä suuryhtiöitä puolustaa. Jos te sen sijaan kävisitte samalla tavalla suurteollisuuden kimppuun ja tukkiyhtiöiden kimppuun, jotka viimeksimainitut tällä kertaa oikeastaan ovat suurimmat maanomistajat, silloin saattaisi käsittää teidän menettelynne johdonmukaiseksi, mutta kun niin ei ole laita, silloin meidän täytyy todeta ja surulla todeta se, että teidän torpparivapautuksen ajamisenne saattaa olla ainakin osaksi sellaista näyttelemistä, jollaiseksi sitä on tahdottu leimata ja josta teitä on tahdottu siinä suhteessa syyttää. Olen sitä mieltä, että torpparikysymystä ratkaistaessa on otettava huomioon myöskin se, että yhteiskunnallinen rauha saadaan silläkin tavalla palautumaan, että katkeraa juopaa ei vedetä maataomistavien ja nykyisten maata vuokraavien kansanluokkien väliin. Me maalaisliittolaiset tiedämme kyllä,

että eräissä osissa tätä maata maanomistajat ovat menetelleet torpparikysymykseen nähden ja torppareihinsa nähden vuosikymmenien kuluessa sillä tavalla, että torppareilla ei ole ollut oikeuksia. Mutta me tiedämme myöskin, että on toisia osia tässä maassa, joissa torparikysymystä on järjestetty jo pitemmälti. Ja me saatamme tyydytyksellä merkitä sen tosiasian, että siellä, missä pienviljelys jo tätä ennen on kehittynyt, siellä myöskin yhteiskunnallinen rauha on säilynyt näinä levottomina aikoina kaikkein parhaiten. Kun tämän tiedämme, niin tiedämme myöskin sen, että tulemme tekemään kaiken voitavamme myöskin niissä osissa tätä maata, joissa suurviljelys toiselta puolen ja torpparijärjestelmä kaikessa vanhanaikaisessa muodossaan toiselta puolen ovat vastakkain olemassa, että niissä osissa maata tullaan olot järjestämään sillä tavalla, että siellä yhteiskunnallisen rauhan mahdollisuudet saadaan rakennetuiksi. Ja se tietää, että silloin tulemme torpparikysymyksen ratkaisuun suhtautumaan niin, että torpparien vapautus tulee toteutetuksi.

P u h e m i e s: Ennenkuin annan puheenvuoron seuraaville puhujille, tahdon mielipiteenäni lausua, että useimmat puhujat melkeinpä pääasiallisesti ovat kohdistaneet lausuntonsa yksinomaan esilläolevan alotteen asialliseen puoleen vaikka nykyisin on keskustelunalaisena ainoastaan se, onko alote käsiteltävä niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä on säädetty. Kun kuitenkin säännöllinen ja joutuisa valtiopäivätyö edellyttää, että keskustellaan yksistään siitä kysymyksestä, joka kulloinkin alistetaan käsittelyn alaiseksi, olen nyt pitänyt velvollisuutenani tästä huomauttaa (Eduskunnasta: Hyvä, hyvä.)

Ed. M ä k i: Pyytäisin edustaja Wuorimaan lausunnossa oikaista muutamia kohtia, koska se minun mielestäni kuuluu asiaan. Samoin selittää sitä, minkä takia tästä pitäisi saada keisarin ja suuriruhtinaan entisellä vallalla tehty alote aikaan, josta nyt on kysymys. Edustaja Wuorimaa selitti, että kun maalaisliittolaiset ovat tehneet anomuksen, niin sen perusteella voidaan ryhtyä valmistelemaan asiasta lakiehdotusta, jos oikein käsitin. Mutta siihen ei ole mitään mahdollisuutta, jos ei ole alotteena eli pohjana lakiesitys. Siis on aivan välttämätöntä, jos mielitään saada laki tästä asiasta valiokunnassa syntymään, että sinne olisi eduskunnan päätöksen perusteella tämä esitysalote lähetettävä.

Mitä sitten tulee siihen ed. Wuorimaan huomautukseen, ettei tätä alotetta olisi aloteajan kuluessa jätetty sisään, niin se oli erehdys. Kyllä tämä on jätetty valtiopäiväjärjestyksessä määrätyn ajan kuluessa eduskunnan kansliaan. Se on eduskunnan herra puhemies, joka tietää mistä syystä se on viipynyt ja nyt vasta esitetään. Se on siis hänen vikansa, jos se tulee näin myöhään, että rovasti Wuorimaakin luulee, että se on tullut sen ajan jälkeen, jolloin se olisi ollut jätettävä. Hänen perusteensa siis, jossa hän selitti, minkä vuoksi hän ei äänestä tämän ehdotuksen puolesta, olen repinyt pois ja tietysti hän siis tulee äänestämään tämän meidän ehdotuksemme puolesta, sillä niitä syitä ei ole, joita hän syyksi esitti.

Edustaja Haatajan selitys siitä, miksi tätä asiaa valmistelevaa komiteaa viime valtiopäivien aikana ei saatu kokoon, ei ollut oikea. Jos edustaja Haataja on totuudenmukainen, niin hän tietää, että se oli senaattori Tulenheimo, joka sanoi, että hän halusi olla alunpitäen mukana tässä komiteassa, kun se ryhtyy asiaa valmistamaan, eikä hän kokoonkutsunut tuota komiteaa, ennenkuin hän olisi saanut tilaisuuden olla mukana. Tämä selitys on oikea ja senaattori Tulenheimo tulee todistamaan sen edustaja Haatajalle, mutta minä luulen, että edustaja Haataja sen tietää muutenkin, hän vain koettaa tapansa mukaan selittää, että se on Elorannan syy, kun hän oli rauhoitusretkellä.

Minun mielestäni on siis aivan välttämätöntä, että tästä asiasta tämän alotteen pohjalla päästään työhön käsiksi ja sentähden eivät sellaiset perusteet, joilla on tätä alotetta vastustettu, pidä paikkaansa ja toivoisin vielä viimeiseen saakka, että asia todellakin tulisi ratkaistuksi niin, että se tulisi nyt valiokuntaan lähetetyksi.

Ed. E l o r a n t a: Samalla kun edelleen pidän aivan välttämättömänä, että tämä asia lähetetään valiokuntaan siinä järjestyksessä, kuin täällä vasemmiston taholta on ehdotettu, on välttämätöntä vielä huomauttaa tämän asian aikaisemmista vaiheista ja erittäinkin ed. Haatajan huomautuksesta, että minä olisin tässä ollut syypää siihen, että lakiesitys tästä ei viime kesänä valmistunut. Ed. Haataja tietää, sillä hänen piti tulla samaan komiteaan kun minunkin, että minä ja ryhmätoverini Mäki olimme ainakin yhden kerran, mutta muistaakseni kaksikin kertaa, senaatissa tiedustelemassa, koska se komitea-

työ alotetaan. Kun saatiin tietää, niin kävimme kahdesti senaatissa tämän komitean töitä varten. Toisen kerran me istuimme siellä pitkän ajan ja varroimme Tulenheimoa ja Haatajaa, mutta kumpaakaan emme saaneet tavata. Kysyimme, missä Haataja on, ja vahtimestari sanoi, että se sieppasi laukun kainaloonsa ja läksi aika kyytiä — kai pakoon. Ja tämän perästä ei meitä kumpaakaan kutsuttu koolle, vaikka puhelimessa tiedustelin, niin että minun syyni se ei ole, vaan pikemminkin ed. Haatajan.

Sitten ed. Luopajärvi väitti, että tämän alotteen valiokuntaan lähettäminen ei merkitsisi niin paljon tämän asian edistämistä, kuin mitä me tahdomme väittää. Siitä asiasta ei kannata keskustella. Hän väitti, että me emme pystyneet suojaamaan pieneläjiä tukkiyhtiöitä vastaan; sillä ei ole mitään yhteyttä tämän asian kanssa. Mutta, edustaja Luopajärvi, te annatte tukkiyhtiöille täyden vapauden ryöstää torpparien omaisuutta ilmaiseksi sillä, että te yritätte estää tämän alotteen esille tulemista. Sen sijaan ne talolliset, jotka maansa tukkiyhtiöille myyvät, saavat maastansa niin korkean hinnan kuin ne ilkeävät pyytää. Jos herra Luopajärvi on mukana, niin minä olen valmis vaatimaan pakkoluovutettavaksi tukkiyhtiöiden maanomaisuutta yhteiskunnan huostaan, tulkaa silloin mukaan. Siinä eivät ole pienviljelijät vaarassa, mutta tässä ne ovat vaarassa, tässä te sorratte niitä. — Kun te seuraavalla kerralla lähdette vaalipuheitanne täällä pitämään ja sosialisteja solvaamaan, niin käyttäkää muitakin argumentteja kuin suurta kitaa.

Ed. Suutala: Täällä porvarillisten edustajain taholta on tehty ehdotus tämän kysymyksen hylkäämiseksi. Näyttää, ettei siihen ole syynä pelkästään asian muodollinen puoli, vaan tässä kysymyksessä rynnistää vastakkain köyhälistöluokan ja omistavan luokan maailmankatsomus. Täällä ed. Haataja on koettanut todistella, että tämän eduskunnan vasemmiston taholta ei ole ajettu torpparien asiaa näinä 10 vuotena, vaikka siihen on ollut tilaisuus. Sitä väitettä ei kuitenkaan kyetä siltä taholta todistamaan. Kaikissa tilaisuuksissa on torppariväestö luottanut ja luottaa edelleenkin siihen, että sosialidemokraattinen puolue yksinomaan kykenee ja tahtoo ajaa torppariväestön etuja ja auttaa torpparit oikeuksiinsa. Porvarillisten puolueitten taholta on luonnollisesti vaaliaikoina aina tehty paljon lupauksia torpparien auttamiseksi. Niinpä esimerkiksi se puolue, johon ed. Haataja lukeutuu, lupasi muistaakseni vuonna 1907 vaalien edellä ottaa kaikki torpparit taloihin eläkkeelle. Sitten myöhemmin on sitä ohjelmaa muodosteltu monella eri tyylillä, kunnes lopulta ei siitä ole enää jälellä kuin se ed. Ingmanin tekemä ehdotus, että tämä kysymys koetetaan estää kaikilla mahdollisilla keinoilla esille tulemasta.

Kun ed. Luopajärvi maalaisliiton edustajana on — mahdollisesti ryhmänsä puolesta — ilmoittanut, miten he tulevat menettelemään tämän kysymyksn kanssa ja on sen yhteydessä myöntänyt, että torpparikysymys osoittaa yhteiskunnassa olevan paljon mätää, niin toivoisin, että maalaisliittolaiset nyt tämän yhteydessä ymmärtäisivät tämän asian, kävisivät korjaamaan tätä mätää, eivät tekisi niinkuin toverini Mäkelä heistä kerran vitsaili: että maalaisliittolaiset kyllä näkevät, että kipua on, mutta hierovat polvea silloin, kun pitäisi hieroa päätä. Kun ed. Luopajärvi tämän asian yhteydessä koetti saada esille sellaisen käsityksen, että sosialidemokraatit vastustavat pienviljelysten syntymistä tässä maassa ja että heillä ei ole vilpitöntä halua torpparikysymystä ajaa onnellisesti perille, niin on täällä sosialidemokraattisten edustajain taholta jo selvitetty, että me emme vastusta pienviljelyksen syntyä. Tämä esillä oleva ehdotus juuri puhuu pienviljelyksen puolesta. Täällä meidän maassamme nykyään kääntää koko torppariväestö katseensa eduskunnan puoleen ja toivoo, — kun torppariväestön asema tällä hetkellä on niin vakava, — että tämä eduskunta kykenisi heidän asemaansa parantamaan. Monelle meistä edustajista saapuu kirjeitä, pöytäkirjanotteita salokyliltä, joissa vaaditaan edustajia toimimaan siihen suuntaan, että torpparien vapautuslaki saataisiin tässä eduskunnassa hyväksytyksi. Siis ainakin osa torppariväestöä — sanoisinko ehkä suurin osa — vielä luottaa tällä hetkellä siihen, että sillä on parlamentaarisen tien kautta toivoa saada olojansa parannetuksi. Mahdollista on, että jos eduskunta hylkää tämän esityksen, silloin suuri osa torppariväestöä tulee kääntämään parlamentaariselle tielle selkänsä. Yhdyn siis täällä tehtyihin ehdotuksiin, että tämä kysymys hyväksyttäisiin lähetettäväksi maatalousvaliokunnan harkittavaksi.

Ed. Hänninen-Walpas: Edustajain esitysoikeuden supistaminen on oikeastaan peräisin yksinvallan ajoilta. Kun yksinvaltius tässä maassa on kukistettu, pitäisi edustajain yleensä ruveta mahdollisimman laajassa mää-

rässä suomaan toisille edustajille ja muille ihmisille esitysoikeutta. Onhan aivan luonnollista että maan hallituksella, Suomen senaatilla täytyy olla esitysoikeus myös perustuslakiasioissa. Jollei vielä päätöstä ole siinä suhteessa tehty, täytyy se tehdä. Yhtä luonnollista on myöskin, että eduskunta yksityisillä edustajilla tai verrattain pienellä edustajamäärällä täytyy myöskin olla sellainen esitysoikeus. Jos asia katsotaan tarpeelliseksi, niin pitää sitä oikeutta tälläkin kertaa käytettämän hyvin vapaamielisesti. Puheenaoleva lakiehdotus voitaisiin hylätä ainoastaan siinä tapauksessa, ettei sitä pidettäisi ensinkään tarpeellisena tai että sen pohjalla ei katsottaisi voitavan saada valiokuntatietä kunnollista tekelettä. Mutta kun useimmat puhujat ovat olleet sitä mieltä, että asia on erittäin tärkeä, ja myös sitä mieltä, että tämän alotteen pohjalla kumminkin voidaan valiokunnassa jotakin tehdä, niin täytyyhän Herran tähden sen antaa mennä sinne. Ei pidä asettua keisari Nikolain kannalle, jota porvarit ennen käyttivät estääkseen tarpeellisia lakiehdotuksia syntymästä, jos ne koskivat perustuslakia. Sellaiset edustajat, kuin Ingman ja Estlander, jotka joka tilaisuudessa ottavat oikeudekseen rajoittaa edustajain valtaa tässä asiassa, ne edustajat minun mielestäni voisivat siirtyä sinne, missä on Nikolai Romanow nykyään. Hänen luonaan olisi heidän oikea paikkansa. (Vasemmalta: Oikein!)

Ed. Gylling: Ed. Luopajärvi mainitsi, että hän mahdollisesti äänestäisi tässä asiassa sosialistien mukana, jos sosialistit eräässä toisessa kysymyksessä, joka koskee suurten tulojen veroa, asettuisivat siinä heidän kannalleen, että se asetettaisiin raskaammaksi suurituloisemmille. Koska näin on asian laita, niin voin ed. Luopajärvelle ilmoittaa sen lohdullisen tiedonannon, että me olemme vasemmistossa todella päättäneet ja huomenna aiomme esittää, kun suurten tulojen vero tulee valtiovarainvaliokunnassa toiseen lukemiseen, suurille tuloille nostettavaksi tätä veroa siitä, kuin se oli valiokunnan ehdotuksessa viime kesänä, kun vain ed. Luopajärvi sitten pitää huolta siitä, että hän tässä asiassa äänestää meidän mukanamme.

Ed. Haataja: Pyydän ensinnä ed. Eloranalle huomauttaa, etten minä, sikäli kun voin muistaa, ole saanut kutsua mihinkään sellaiseen kokoukseen, josta ed. Eloranta mainitsi, vielä vähemmän minä olen sellaista kutsumusta antanut. Mutta muuten tässä asiassa on kysymys varsinaisesti vain siitä, onko yksityisillä edustajilla oikeus tehdä tällainen alote, kuin tässä on kysymys, vai ei. Laki ei myönnä yksityisille edustajille mitään muuta oikeutta alotteen tekoon, kuin anomusehdotuksen teon. Ed. Hänninen sanoo, että nyt pitäisi olla tällainen oikeus, kun keisarivaltaa ei ole. Se on mahdollista, että moni ajattelee, että olisi suotava sellainen oikeus, mutta sellaista ei ole, ennenkuin valtiopäiväjärjestys muutetaan. Kun sitä ei ole tehty, ei voida mennä valtiopäiväjärjestyksen ulkopuolelle. Näin ollen ed. Ingmanin ja Estlanderin kanta asian oikeudellisesta puolesta on aivan oikea ja sitä on eduskunnan seurattava.

Ed. Hänninen-Walpas: Eduskunnan puhemiehen esittämä käsittelyjärjestys on ainoa oikea.

Ed. Sirola: Ed. Haatajalle pyytäisin huomauttaa, että eduskunnalla on korkeimman vallan haltijana oikeus kuulla yksityisen edustajan esittämä ehdotus ja käskeä sitä jonkun valiokunnan valmistaa. Jollei se sitä tahdo tehdä, osoittaa se „eduskunta"-majesteetin puolelta ainoastaan pahaa tahtoa.

Ed. Kirves: Minun mielestäni tässä herrat Ingman ja kumppanit, ed. Haataja siihen luettuna, luulevat vielä elävänsä Nikolai Romanowin aikaa, mutta asianlaita on niin, että Nikolai Romanow on siiretty muille markkinoille ilman Suomen perustuslain myöntämää lupaa, ja minusta näyttää niinkuin nämä mainitut edustajat olisivat todella Nikolai Romanowin arvoisia tässä asiassa ja vielä vähän enemmän, kun he väittävät, ettei eduskunnalla ole oikeutta ottaa yksityisen esittämää asiaa käsiteltäväksi ja lähettää valiokuntaan, tämä osoittaa, että he ovat Nikolai Romanowin hallituksen aikana niin paatuneet, etteivät he tahdo Suomen kansan oikeudesta välittää mitään, vaan luulevat edelleen olevansa samallaisen herran palveluksessa, kuin Nikolai Romanow oli.

Ed. Ingman: Ed. Walpas oli sitä mieltä, että ne edustajat, jotka käsittävät perustuslain määräykset toisin kuin hän, olisivat toimitettavat Siperiaan. Pyydän alleviivata, että tämä on ed. Walppaan käsitys edustajan oikeudesta.

Ed. Vuokoski: Jotkut puhujat ovat täällä väittäneet, että nykyisellä hallituksella ei olisi oikeutta tehdä eduskunnalle esityksiä. Tämän johdosta pyytäisin mainita, että silloin, kun eduskunta, käyttäen suuriruhtinaan valtaa asetti nykyisen hallituksen, sen hallituslistan perässä heti seurasi hallituksen ohjelma ja sen ohjelman ensimäisen kappaleen loppupuolella kuuluvat sanat: „Edellytän sen vuoksi, että eduskunta jättää senaatin käytettäviksi ne oikeudet, jotka ovat välttämättömät, jotta senaatin talousosasto voisi täyttää maan hallituksen tehtävät. Niinpä muun muassa pidän selvänä, että senaatin talousosaston tulee edellä sanotun nojalla eduskunnalle valmistaa ja antaa esityksiä tarpeellisiksi havaittujen uusien lakien aikaansaamiseksi". Mielestäni tämä välipuhe on sitova ja oikeuttaa se hallituksen antamaan eduskunnalle esityksiä.

Ed. Hurmevaara: Kun ed. Haataja jankuttaa vähän päästä sitä, että yksityisillä edustajilla ei ole oikeutta tehdä esityksiä perustuslakiasioissa, tuntuu se minusta kerrassaan härkäpäiseltä. Eihän siitä tässä ole kysymyskään. Kysymys on siitä, että eduskunta päättäisi sallia siitä tehtäväksi eduskuntaesityksen, aivan niinkuin eduskunta päätti sallia senaatin tehdä perustuslakikysymyksestä esityksiä. Eihän senaatillakaan sitä oikeutta muuten ollut, kuin että jokaisesta senaatin esitysehdotuksesta erikseen päätettiin, että ne käsitellään kuten keisarin ja suuriruhtinaan tekemistä esityksistä on säädetty. Se oikeus edustajille tulee siitä, että herrat porvarit sallivat sen oikeuden edustajilla olla. Se riippuu ainoastaan siitä. Ei ed. Haatajan tarvitse syytellä ketään siitä, ettei eduskunnan enemmistö salli edustajain perustuslakikysymyksistä esityksiä eduskunnalle tehdä. Ei tarvitse syyttää ketään muita, kuin porvareja, itseään suomettarelaisia ja muita porvareita, siis ed. Haatajan hengenheimolaisia. Toivoisin, että koko Suomen kansa olisi katselemassa sitä, kun nämä anastajien kätyrit täällä hurskain naamoin selittävät olevansa kansalle tärkeiden uudistusten puolella, samalla kun he koettavat niitä kaikin keinoin tappaa. Ed. Ingman sanoi, että hän alleviivasi erikoisesti sen, miten ed. Walpas käsittää edustajaoikeuden. Sanon ed. Ingmanille, että minä käsitän ed. Ingmanin menettelyn tässä ei edustajien oikeuksien valvomiseksi, vaan edustajien oikeuksien kuristamiseksi. Ja siinä yhdyn täydellisesti ed. Walpas-Hänniseen, että Siperiaan moiset harvainvaltiaat joutaisivat.

Ed. Hänninen-Walpas: Lausuin ed. Ingmanista ja Estlanderista ilkeän sukkeluuden, johon heidän menettelynsä antoi aihetta. Kansalaiset ymmärsivät sen, koska nauroivat sille, mutta se minun täytyy tässä alleviivata, että ed. Ingman ei ymmärrä leikkiä.

Ed. Ingman: Huomaan ed. Hurmevaaran lausunnosta, että vasemmistossa on niitä, jotka eivät ymmärrä leikkiä. Sen vuoksi niin leikkisän miehen kuin ed. Walpas-Hänninen pitäisi olla varovainen leikkiä laskiessaan.

Ed. Hurmevaara: Uudistan vielä, että ne, jotka tahtovat edustajien oikeutta kuristaa, niiden oikea paikka on Siperiassa.

Ed. Kujala: Ed. Vuokoski selitti hallituksella olean oikeuden tehdä tästä asiasta esitys eduskunnalle. Oikeus kyllä on mutta ei ole sama, onko se velvollinen siihen, tästä on kysymys. Porvaristo tietää, ettei nykyinen hallitus ole halukas tekemään esityksiä tässä asiassa, silloin myöskään esitysoikeus ei sille anna halua siihen. Muuten pyydän huomauttaa, että vuoden 1907 vaaleista alkaen ovat herrat maanomistajat ja heidän palkkaorjansa työläisiksi pukeutuneinakin käyneet torpparilääneissä krokodiilin kyyneleitä itkemässä torpparien kurjasta asemasta, ja tätä peliä on jatkunut 12 vuotta. Nyt tällä hetkellä ovat maanomistajat todellisuudessa ed. Ingmanin kautta todellisen kantansa paljastaneet, nimittäin, että heidän torppariystävyytensä on korkeintaan törkeä vaalipetos. Sen nyt koko torpparimaailma saakoon tietää.

Ed. Pärssinen: Täällä on sanottu, että Siperia olisi luotettava paikka kansanvallan vastustajille. Mutta minä huomautan, että Siperia itsenäistyy ja siellä nousee pian demokratia valtaan, jotenka tulee aika, jolloin kansanvallan vastustajilla ei ole mitään paikkaa maan päällä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Gylling ed. Elorannan kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi käsitellä ed. Mäkelän y. m. alotteen niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä valtiopäiväjärjestyksessä säädetään. Ed. Ingman taasen ed. Est-

landerin kannattamana on ehdottanut eduskunnan päätettäväksi, että ed. Mäkelän y. m. ehdotusta ei ole käsiteltävä niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Gyllingin ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 96 jaa- ja 98 ei-ääntä; eduskunta on siis ed. Ingmanin ehdotuksen mukaisesti päättänyt, että ed. Mäkelän y. m. ehdotusta ei ole käsiteltävä niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty.

3) Eduskunnan ensimäisen varapuhemiehen kieltäytymistä ottamasta äänestyksen alaiseksi erästä ed. Lohen ehdotusta, jonka varapuhemies on katsonut olevan vastoin eduskunnan ennen tekemää päätöstä,

koskeva perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään.

P u h e m i e s: Tämä mietintö, jossa olevaa lausuntoa V. J. 69 §:n mukaan on noudatettava, esitellään eduskunnalle tiedoksi. Perustuslakivaliokunta lausuu: „Perustuslakivaliokunta saa sentähden siinä tarkoituksessaan, kuin V. J:n 69 §:ssä säädetään, lausua, että äänestysesityksen tekeminen edustaja Lohen yllämainitusta ehdotuksesta olisi ollut vastoin eduskunnan ennen tekemää päätöstä".

P u h e m i e s: Kun eduskunta 5 päivänä tätä kuuta antamallaan päätöksellä on peruuttanut 9 päivänä viime marraskuuta tekemänsä päätöksen valtionhoitajakunnan asettamisesta, on myöskin valtionhoitajakunnan vaali rauennut, joka viimeisen tiedonannon johdosta on todettava.

4) Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamiseksi

koskeva ed. Mikkolan y. m. anomusehdotus n:o 4 esitellään.

P u h e m i e s: Kun asia viimeksi oli esillä, ilmoitettiin, että puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan. Keskustelun aikana, joka silloin oli käynnissä asian pöydällepanosta, ed. Airola ed. Walpas-Hännisen y. m. kannattamana ehdotti, että anomusehdotus hylättäisiin. Kun työjärjestyksen 28 §:n mukaan asiallisia ehdotuksia ei ole sallittu tehdä silloin, kun on kysymys vain pöydällepanosta, pyydän huomauttaa, että silloin tehtyä hylkäämisehdotusta ei voida ottaa huomioon. Nyt kun asiallista käsittelyä jatketaan, on tilaisuus sen ehdotuksen tekemiseen.

Keskustelu:

Ed. M i k k o l a: Suomi on julistautunut itsenäiseksi. Suomen kansa on ilmoittanut haluavansa olla täysivaltainen kansa muiden kansakuntien joukossa. Mutta itsenäiseksi julistautuminen ei yksinään riitä. Ei riitä yksin sekään, että muut kansat tuon täysivaltaisuuden tunnustavat ja hyväksyvät. Tarvitaan myös tekoja, tarvitaan toimenpiteitä, jotka ovat itsenäiseksi julistautumisen välttämättömiä seurauksia. Suomen kansan on oltava valmiina kaikin tarjonaolevin keinoin puolustamaan uutta asemaansa riippumattomana maana. Välittömänä seurauksena — ja, jos niin tahdotaan välttämättömänä pahana — uudesta asemasta on kansallisen puolustuslaitoksen luominen. Muut kansat ovat hankkineet itsenäisyytensä luomansa asevoiman avulla. Meille on onnellinen sattuma tuonut tilaisuuden ainakin julistautua itsenäiseksi ilman omaa asevoimaa. Mutta meidän ei kannata kuvitellakaan, että me voimme tämän asemamme säilyttää, ellemme ole valmiit sitä omin voimin ja äärimmäisiin uhrauksiin asti puolustamaan. Sen opetuksen antaa meille kaikkien aikain ja kaikkien kansain historia. (Vasemmalta: Ne ovat vanhat!) Sen todentaa menneisyys ja nykyisyys.

Yleinen ja mieskohtainen aseidenkantovelvollisuus on kaikissa maissa ollut sotapalveluksen alkuperäisin muoto. Jokainen vapaa kansalainen on ollut velvollinen kantamaan aseita isänmaansa puolustukseksi. Jo vanhanajan Ateenassa oli asevelvollinen jokainen vapaa mies 18—40 vuoteen, Spartassa 20—60 vuoteen ja Roomassa 17—45 vuoteen. Ja myöhempinä aikoina, muuten vaihtelevien valtiollisten ja yhteiskunnallisten olojen vallitessa, on kansojen ja valtioiden tärkeimpänä huolenpidon esineenä ollut aseellisen puolustus-

voiman luominen ja ylläpitäminen. Milloin uusia valtioita on luotu tai vanhassa mullistuksia tapahtunut, on ensimäinen ja päähuomio aina kohdistunut sotalaitokseen. Kun Ranskassa 1789 syntyi vallankumous, ryhdyttiin heti asettamaan kansalliskaarteja ympäri maan. 1791 pantiin kansalaisoikeuden ehdoksi, että tuli olla kirjoitettuna kansalliskaartin nimiluetteloihin. 1793 velvoitettiin kaikki Ranskan kansalaiset 18—40 ikävuoden välillä milloin tahansa kutsusta saapumaan lippujen alle. Kun Norjassa 1814 alkoi uuden valtiollisen kehityksen aika, oli sen perustuslakien tärkeimpiä määräyksiä, että jokainen kansalainen on yleensä velvollinen määrätyn ajan suojelemaan isänmaataan syntyperään tai kykyyn katsomatta. Myöhemmin järjestettiin kansanpuolustus tässä maassa miliisijärjestelmän pohjalle. Sveitsissä, kun valaliittokunta 1848 uudelleen muodostettiin, pantiin samalla toimeen yleinen asevelvollisuus miliisijärjestelmän perusteella. Samaten, kun Tanskassa samana vuonna yksinvaltius kukistettiin, pantiin myös toimeen yleiseen asevelvollisuuteen perustuva sotalaitos. Samaten on käynyt eri aikoina eri maissa ja vihdoin on nykyisen maailmansodan aikana sellaisissakin maissa kuin Englannissa ja Amerikan Yhdysvalloissa, joissa vastenmielisyys yleistä asevelvollisuutta vastaan on ollut suuri, kuitenkin katsottu välttämättömäksi tällainen sotalaitos panna toimeen. (Vasemmalta: Se on porvarit!) Ruotsissa samaten kuin muissakin germaanisissa yhteiskunnissa on sotapalvelus kautta aikain ollut jokaisen asekuntoisen miehen sekä oikeus että velvollisuus. Kun vaara uhkasi tai kuningas kutsui, tarttui jokainen vapaa mies aseisiin. Vain siten on Ruotsin kansa kautta aikain säilyttänyt vapautensa mitä uhkaavimmissakin ja vaaranalaisimmissa tilanteissa.

Myöskin Suomessa ovat jo vanhimpina aikoina kaikki asekuntoiset miehet yleisesti ja kukin kohdastaan olleet velvolliset sotapalvelukseen. Suomen heimojen jouduttua Ruotsin vallan yhteyteen, on maamme ottanut osaa tämän valtakunnan lukemattomiin sotiin ja niissä ylläpitänyt suhteellisesti kansan lukumäärään verraten hämmästyttävän suuria sotavoimia. Jo Juhana III:n aikana 1618, jolloin maan asukasluku nousi tuskin puoleen miljoonaan henkeen, oli maassa ratsu- ja jalkaväkeä 5,000 miestä. Kustaa II Aadolfin ja 30-vuotisen sodan aikoina nousi Suomen sotaväki 18,000 mieheen ja Kaarle X:nnen sotaretkiin otti osaa 14,000 mieheen nouseva suomalainen armeija. Kun Venäjän ja Ruotsin välinen sota 1808 alkoi, oli Suomen asukasluku noin 624,000 henkeä, mutta maan sotavoima pestattua ja ruotujakoista väkeä teki 22,197 miestä. Näiden aseellisten miesten urhouden ansioksi, vaikka niiden vihdoin olikin sortuminen ylivoiman alle, on katsottu olevan luettava maamme valtiomuodon ja kansallisen olemuksen säilyminen näihin asti, joita ilman tähänastinen kehityksemme ei ole ollut mahdollinen, eikä täyttä itsenäisyyttä nytkään todennäköisesti olisi meillä saavutettavissa. Venäjän vallanalaisuuden aikana on maamme sotalaitos ollut monien vaihtelujen ja kokeilujen alaisena, kunnes 1878 asevelvollisuuslailla saimme oman yleiseen asevelvollisuuteen perustuvan sotalaitoksen. Tämän sotalaitoksen myöhemmät vaiheet ovat kaikille tunnetut ja huomattava ainoastaan on, että kun tsaarivalta oli päättänyt hävittää Suomen sisäisen itsenäisyyden ja venäläistyttää kansamme, se ensimäiseksi tehtäväkseen ryhtyi hävittämään kansallisen sotaväkemme ja esti kansamme aseharjoitukset kaikissa muodoissa. Oman sotalaitoksemme perusteiden hävittäminen, kiitos kansan voimakkaan vastarinnan, ei tosin onnistunut. Mutta meidät pakotettiin maksamaan rahalla vieraan sotaväen tehtäväksi annetun turvallisuutemme suojeleminen. Sodan sytyttyä olemme nähneet ja näemme vielä edelleenkin päivittäin, minkälaista turvaa tuo vieras väki meille tuo. Ja kautta maamme ei ole olemassa muuta, kuin yksi ajatus ja yksi mitä hartain toive, nimittäin se, että me niin pian kuin mahdollista vapautuisimme tuosta vieraasta turvasta. Mutta ilman aseellista suojaa ei mikään kansa voi olla tavallisenakaan aikana, vielä vähemmän näin turvattomana aikana, kuin nykyinen, keskellä mailmansotaa ja yleistä kuohuntaa. Mikä aseistettu ryövärijoukkue tahansa voi sekä ulkoa että sisältä hyökätä aseettomien rauhallisten kansalaisten kimppuun sekä hävittää kaiken, mitä meillä hävitettävää on. Seurauksena tästä turvattomuuden tilasta, joka on syntynyt, ja siitä uhasta, joka vielä suurempana on häämöittänyt kansalaisten silmissä, on ollut se, että kansalaiset eri tahoilla ovat katsoneet olevansa pakotetut koettamaan asestautua itse puolustaakseen edes jokaista yksityistä lähinnä olevaa henkeä, kotia ja omaisuutta. Mutta kansalaisryhmien seisoessa toisiansa vastaan on niiden yksityisestä asestaumisesta seurauksena yleinen verilöyly ja kansalaissota. Sellaisen onnettomuuden estämiseksi, puhumattakaan pitemmälle tähtäävistä suo-

jelustoimenpiteistä, yhteiskunta- ja valtiojärjestyksen sekä kansanvapauden säilyttämisestä on ainoastaan laillisen valtiovallan käytettävissä ja käskettävissä olevan mahdollisimman lujan ja harjaantuneen asestetun voiman, sotavoiman, aikaansaaminen huutava välttämättömyys. (Vasemmalta: Ei ole!) Se on pakko, jonka edessä kaikkien tunnesyiden, kaikkien teoriojen ja arvelujen on väistyminen. Kysymys on sitten, miten Suomen kansa varmimmin, nopeimmin ja tehokkaimmalla tavalla saa luoduksi itselleen riittävän aseellisen turvan. Käsittääkseni ei se nykyoloissa ole mahdollista muulla tavoin, kuin viipymättä panemalla voimaan ne kansallista sotalaitostamme koskevat lait ja laitokset, jotka vasten tahtoamme ovat lakkautetut, 1878 vuoden asevelvollisuuslakiin perustuva sotalaitoksemme. Olen ensimäinen myöntämään, että tällä tavoin ei saavuteta sitä, mihin lopullisesti on pyrittävä ja myöhemmin voidaan ja tulee pyrkiä, mutta väliaikaisena toimenpiteenä päästään sen avulla melkoisen pitkälle. Voidaan ilman ajanhukkaa heti ryhtyä valmistaviin toimenpiteisiin ja saadaan aikaan ainakin riittävä kantajoukko ylä- ja alapäällystöä sekä vapaaehtoisesti palvelukseen tarjoutuvaa miehistöä, jonka avulla ainakin sisästäpäin uhkaavan anarkian vaarat toivottavasti saadaan torjutuiksi ja kansalaissota estetyksi, riisumalla aseista niinhyvin punaiset kuin valkoiset kaartit. Tällaisen kansanjoukon aikaansaaminen on välttämätön puolustuslaitoksen edelleen kehittämiseksi kansanmiliisin pohjalla. Se lopullinen muoto, johon kansanpuolustuksemme järjestämisessä ymmärtääkseni on pyrittävä, on näet miliisijärjestelmä järjestettynä lähimain samaan suuntaan, kuin miliisilaitos puolueettomassa Sveitsissä, jossa se sekä sodan että rauhan aikana on osoittanut olevan riittävänä takeena maan puolueettomuuden suojaamiseksi ulospäin ja rauhan sekä järjestyksen ylläpitämiseksi maassa. Tässä ei ole tilaisuutta lähemmin tehdä selkoa tämän järjestelmän sisällöstä, eikä se ole tarpeenkaan. (Vasemmalta: Ei ole!) Mutta ainoastaan mainitsen, että alkumääräykset Sveitsin vaaliliiton sotilaslaissa 12 päivältä huhtikuuta 1907, joka kansanäänestyksellä on hyväksytty 3 päivänä marraskuuta 1907, sisältävät, että: „Jokainen sveitsiläinen on asevelvollinen. Asevelvollisuus sisältää henkilökohtaisen sotapalvelusvelvollisuuden ja velvollisuuden maksaa korvausta sotilaskorvausverona". Sotapalvelusvelvollisuus alkaa 20:nestä ikävuodesta ja loppuu 48 ikävuoteen. Jokainen, joka ei itse suorita sotapalvelusta, on velvollinen maksamaan sotilasveroa. Tämä vero lakkaa 40:ntenä ikävuotena ja sen määrän järjestää muuten liittolaki.

Toivon, että se vaatimaton, ilman pitempiä perusteluita oleva anomusehdotus, joka nyt on esillä, tulisi lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan siellä mahdollisimman kiireellisesti käsiteltäväksi, jotta hallitus olisi tilaisuudessa eduskunnan tahtoa noudattaen ryhtymään tässä tärkeässä asiassa kaikkiin tarpeen vaatimiin kiireellisiin toimenpiteisiin.

Ed. Johansson: Bland de olagligheter den ryska tsarregeringen företog mot vårt land under de s. k. våldsåren var äfven upplösningen af den finska militären. Jag tror dock att bland de ryska olaglighetsukaser den dåvarande ryska regeringen så rikligt strödde omkring sig med i detta land ukasen om den finska militärens upplösning icke mottogs med alltför stor sorg, åtminstone icke af underklassen, bland arbetarna såväl i stad som på landsbygd. Att så varit förhållandet kan hvar och en öfvertyga sig om, som haft tillfälle att närvara vid något uppbåd. Den tanke, som besjälade största delen af de uppbådade, var nog förhoppningen, att de blefve kasserade vid synförrättningen. Den glädje, som lyste ur ögonen på dem, som hade lyckan att blifva kasserade, samt den sorg och bedröfvelse, som förmärktes bland dem, som icke hade förmånen att blifva det, har hvar och en kunnat konstatera, som någon gång närvarit vid en dylik förrättning. På borgerligt håll har man sett på saken annorlunda. Det är därför icke att förvåna sig öfver att deras käraste önskningsmål gått ut på att få en återuppståndelse af den finska militären. De första åren efter upplösningen höll man nog denna tanke i skymundan, men allt efter som åren gått, har denna deras förhoppning tagit allt fastare form, och nu har denna tanke på borgerligt håll mognat, så att de ansett tiden nu vara inne att på ett mera effektivt sätt få denna sin älsklingstanke förverkligad. Det nu inlämnade petitionsförslaget är ett bevis därpå. Bland den arbetande klassen har man dock en annan åsikt än de borgerliga. Allt efter som åren hafva gått hafva arbetarna insett obehöfligheten af en militärinstitution i detta land. Motståndet mot all militär har vuxit starkare och starkare. Antimilitarismen har utbredt sig öfverallt i bygderna bland de lägre klasserna, som med rätta insett skadligheten däraf och äfven fått ögonen öppna för att inse,

att militarismen endast länder till skada för dem själfva.

Man motiverar behofvet af en egen militär med att den skulle vara till för att försvara oss mot såväl yttre som inre fiender. Hvad försvaret mot yttre fiender beträffar tror jag att man knappast kan taga detta på fullt allvar. Den militärstyrka vårt land kan uppställa i en kamp mot yttre fiender blefve så minimal i förhållande till de stora ländernas resurser, att något effektivt försvar icke kan talas om. Då därtill behöfvas de mest olika slag af moderna mordredskap, hvilkas anskaffande och underhåll skulle undergräfva hela vår ekonomiska existens, så inser man ohållbarheten i borgarnas åskådning, åtminstone hvad yttre fiender beträffar. Vi hafva för resten haft tillräckligt sorglig erfarenhet de senaste tiderna om huru små stater med större militärstyrka än vi kunna uppställa och med modernt krigsmateriel ändå varit tvungna att, då större makter ansett det med sin strategi, sin krigsföring förenligt, underkasta sig dessa och blifvit förintade. Vi hafva ju exempel från olika småstater i Europa, att så är förhållandet.

Men så komma vi till den sak, som jag anser i alla fall vara den mest betydelsefulla, åtminstone hvad borgarnas åsikt vidkommer, och det är nog deras påstående, att detta är för försvar mot inre fiender man vill ha militär, och det är just där skon klämmer. Hvilka äro dessa inre fiender? Jo, arbetarklassen och särskildt de, som organiserat sig inom det sosialistiska partier. Det är de, som äro borgarnas fiender. Det gäller för borgarklassen att få en militärinstitution, som utan att blinka är färdig att underkufva hvarje försök af arbetarna att göra strejk o. s. v. för att förbättra sina ekonomiska och politiska lifsvillkor. Vi hafva ju från andra länder otaliga exempel på att så är förhållandet. Vi behöfva icke vända våra blickar endast till Ryssland, där vi under senaste årtionden sett, huru den ryska regeringen vid hvarje tillfälle, när arbetarna försökt förbättra sina ekonomiska villkor, kommenderat ut militär för att underkufva dem. Vi kunna vända våra blickar mot västern, de s. k. kulturländerna, och vi skola finna samma exempel. Vi må gå till Tyskland, Frankrike, England, ja, till det s. k. fria Amerika, och vi skola se, huru kapitalisterna, när det har varit förenligt med deras åsikter och deras intressen, användt militär för att krossa arbetarna i deras kamp för bättre lifsvillkor. Vi hafva i dessa dagar läst i tidningspressen om huru t. o. m. i Schweiz med dessa milisinstitution denna har blifvit utkommenderad för att tukta arbetarklassen, som vågat resa sig mot den orättvisa lifsmedelspolitik, som där, liksom annorstädes, bedrifvits af de borgerliga. Tror man verkligen på borgerligt håll, att man kan få arbetarnas representanter i landtdagen att gå med på upprättande af militär i det här landet. (Oikealta: Nej!) Det är jag öfvertygad om att man icke heller kan få. Jag vet, att den åsikt jag här har framfört gillas af alla mina valmän, och jag skulle bedraga dem, om jag handlade annorlunda. Jag ber därför att få föreslå, att detta petitionsförslag måtte förkastas. Jag gör det redan på den grund, att dess skadlighet och obehöfligheten däraf äro så klara, att någon utredning icke behöfves.

Ed. Härmä: Tämä kysymys oman sotalaitoksen jälleen kuntoon saattamisesta tässä maassa ei suinkaan tule odottamatta tai yllättävänä tämän eduskunnan käsiteltäväksi. Sillä jälkeen vallankumouksen on porvarien sanomalehdissä tavan takaa ollut kirjoituksia jotka ovat viitanneet siihen, että jotakin tämän tapaista olisi odotettavissa, missä nyt on eduskunnalle esitys tehty. Kuitenkin tuntuu jonkun verran yllättävältä, että juuri tällä hetkellä, jolloin koko Eurooppa on sortumassa sotakirouksen takia, jolloin miljoonien syyttömien ihmisten veri vuotaa niiden rikosten takia, joita kapitalismi on ihmiskuntaa vastaan tehnyt, jolloin tuhannet kaupungit ja kylät ovat tuhotut ja yhä tuhotaan, jolloin 20:nen vuosisadan kulttuuri ja sivistys uhrataan sodan Moolokille, että juuri tällä hetkellä on porvaristo katsonut ajan sopivaksi saattaakseen tämän kapitalistisen järjestelmän kirouksen uudelleen voimaan tässä maassa. Eikö ne kokemukset, joita parhaillaan käytävästä maailmansodasta saadaan, ole kyllin voimakkaat todistamaan tämän maan porvaristolle mihin onnettomuuteen ne aikovat tämän maan syöstä. Ainakin työväestölle ne puhuvat riittävän selvää ja vakavaa kieltä siitä, ettei tällaisiin kansalle mitä suurinta onnettomuutta tuottaviin tekoihin ole ryhdyttävä. Tai luuleeko Suomen porvaristo, että se tämän sotalaitoksen avulla voisi kukistaa, tai voisi hävittää sosialidemokratian tässä maassa? Kyllä se on turha toivo, sillä kokemus on kaikissa maissa osoittanut, että sotalaitoksen avulla ei voida sosialidemokratiaa hävittää ja myös on kokemus sodan aikana osoittanut, että huolimatta niistä tavattoman vaikeista olosuh-

teista, joiden alaisena sosialidemokratia on sodan aikana ollut pakoitettu eri maissa toimimaan, on se kuitenkin kaikissa maissa noussut entistä jyrkempään ja voimakkaampaan luokkataisteluun omistavia luokkia vastaan. Ei sosialidemokratiaa sotalaitoksen eikä sotajoukkojen avulla voida kukistaa, sillä se johtaa elämänsä visseistä kapitalistisen kehityksen luomista taloudellisista oloista, eikä sitä siis voida kukistaa.

Tarvitseeko Suomi sitten sotaväkeä? Tähän kysymykseen löytyy ainoastaan yksi vastaus ja se on kielteinen. Suomen kansa ei tarvitse sotaväkeä missään muodossa. Sikäli kuin olen ollut tilaisuudessa sanomalehdistä tutustumaan tähän alotteeseen ja sikäli kuin ed. Mikkolan puheenvuorosta kävi ilmi, niin väitetään sillä taholla, että Suomi tarvitsee sotaväkeä itsenäisyytensä suojaksi. Mutta kyllä tämä on tietoista, törkeätä itsensä pettämistä, jos sillä varjolla asiaa ajetaan, jos siihen syyhyn nojaten ottaisimme vastataksemme kaikki ne onnettomuudet, joita sotalaitos maallemme mukanaan toisi. Olisi järjetöntä ajatella että Suomen kolmemiljoonainen kansa, vaikka se uhraisi viimeiset roponsa sotalaitoksen kuntoon saattamiseksi — josta te, hyvät herrat, silloin kun maksun aika tulee, kyllä kartatte itsenne — voisi luoda armeijan, joka pystyisi suojelemaan Suomen itsenäisyyttä ja varjelemaan sen riippumattomuutta. Kokemus on muista maista sodan aikana kyllin selvästi osoittanut, että pienten kansojen sotajoukot, olkootpa ne kuinka hyvin muodostettuja, kuinka hyvin harjoitettuja tahansa, eivät kuitenkaan voi suojella maan itsenäisyyttä ja varjella sen koskemattomuutta hyökkääviä suurvaltoja vastaan. Meidän tarvitsee vain luoda silmäys nykyisen sodan jalkoihin hautaantuneihin Belgiaan, Serbiaan, Romaniaan ja Montenegroon ja me havaitsemme, että näitten maitten sankarilliset, hyvin harjoitetut ja varustetut armeijat eivät kuitenkaan ole voineet puolustaa maata ja suojella sen koskemattomuutta. Mitä oli esimerkiksi Belgialla hyötyä siitä, että se kansainvälisillä sopimuksilla pakotettiin ylläpitämään aseellista joukkoa puolueettomuutensa suojaksi? Ei mitään. Päinvastoin vahinkoa, sillä Belgian hyvin varustettu armeija ei voinut suojella maata päällekarkaavaa vihollista vastaan. Päinvastoin oli Belgialla sen olemassaolosta vahinkoa, sillä ellei Belgialla olisi ollut asestettua sotajoukkoa, niin olisi ollut todennäköistä, ettei Belgian kohtalo olisi muodostunut niin onnettomaksi, niin traagilliseksi, kuin miksi se muodostui. Tulevassa rauhanneuvottelussa, jossa kansojen kohtalot ja valtakuntien rajat määrätään ja jossa Suomenkin pitäisi olla edustettuna, emme missään tapauksessa voi hyväksyä tällaisilla ehdoilla itsenäisyyttä, kuin esimerkiksi Belgia Lontoon konferensissa 1831 pakotettiin, nimittäin ylläpitämään aseellista joukkoa itsenäisyytensä suojaksi. Sillä nykyinen sota on osoittanut, että kansoilla on ainoastaan onnettomuutta tällaisista seisovista sotajoukoista, mutta meidän suomalaisten täytyy vaatia itsenäisyytemme tunnustamista ja suurvaltojen suojelusta sellaisilla ehdoilla, jotka eivät ole ristiriidassa sosialidemokratian kanssa, sillä ainoastaan sellaiseen itsenäisyyteen nojautuen voi Suomen kansa, sen työtätekevä luokka menestyksen toivolla katsoa kohti tulevaisuutta, niin mustalta kuin aika ehkä tällä kertaa sille näyttääkin.

Samanlaiseksi, kuin Belgian, muodostui myös Serbian, Montenegron ja Romanian kohtalo. Niittenkään sankarilliset armeijat eivät voineet puolustaa maata päällekarkaavaa vihollista vastaan, ja mikä oli tuloksena siitä, että nämä kansat olivat asestetut! Tuloksena oli, että hallitukset ovat ajetut maanpakoon, maan paras nuoriso murhattu, laajat alueet peltoja ja metsiä hävitetty, kulttuurielämä lamassa, naiset raiskattu, lapset ilman isää ja äitiä kurjuudessa ja nälässä. Tällainen on se opetus, jota nykyinen maailmansota antaa, ja tällainen se sankarikruunu, jolla te, herra Mikkola, samoin kuin koko oikeisto, tahdotte Suomen kansaa kruunata. Voisi ajatella sellaistakin mahdollisuutta, että te, saatuanne tämän sotajoukon, provoseeraamalla Suomen sotaan naapurikansan kanssa ja murhauttamalla siten parhaan osan Suomen kansan nuorisosta voisitte joksikin aika tukahuttaa sosialidemokratian levenemistä tässä maassa. Mutta kyllä sekin toivo on niin pieni, ettei sen takia kannata tällaisiin puuhiin ryhtyä.

Sotalaitoksen perusominaisuuksiin kapitalistisen järjestyksen yhteydessä kuuluu, että omistavat luokat sen avulla hankkivat itselleen toisilta kansoilta uusia markkinapaikkoja, kun oman maan rajat käyvät liian ahtaiksi lisääntyvälle tuotannolle, ja toiselta puolen näitten avulla puolustetaan jo aikaisemmin anastettuja siirtomaita muitten maitten kapitalistien anastuspyrkimyksiä vastaan. Onko Suomella tällaisia siirtomaita puolustettavina? Ei, tekisi mieli sanoa, Jumalan kiitos! Voiko Suomi hankkia tällaisia alusmaita aseellisen hyökkäyksen avulla? Sitäkään ei se voisi

pienenä, köyhänä ja vähälukuisena kansana tehdä. Ja olisiko Suomella hyötyä näistä alusmaista? Onko nykyisen sivistyksen, kulttuurin ja aatteiden mukaista, että aseet kädessä käydään pienempien, heikompien maiden kimppuun ja anastetaan niitten maita, ja onko se onnellista itse emämaalle, varsinkin tällaisena aikana, kun vapauden virtaukset käyvät kautta maailman, kun pienimmätkin kansat pyrkivät itse määräämään omasta kohtalostaan. Tähän ainakaan meidän, jotka vuosisatoja olemme saaneet elää vieraitten sorrettavina ja joille ensimäisen kerran hämärästi vapauden airut siintää, tähän kysymykseen meidän täytyy vastata kieltävästi.

Olisiko Suomen kansalla sitten muuta hyötyä tästä sotalaitoksesta, koska edellä mainitsemiani edellytyksiä ei ole? On sanottu, että se synnyttäisi uusia teollisuusaloja, joissa siis syntyisi työnsaantimahdollisuuksia työtätekevälle väestölle, ja näin ollen tästä koituisi hyötyä työväestöllekin. Porvaristo kyllä olisi silloin tilaisuudessa ansaitsemaan miljoonia, mutta työväestölle ja Suomen kansalle olisi siitä ainoastaan vahinkoa. Me olemme olleet tilaisuudessa, vaikka Suomi ei suoranaisesti ole ollut sodan jaloissa, tämän sodan aikana havaitsemaan, mihin tällainen sotatarveteollisuus johtaa. Jos olisi ne varat ja työvoimat, jotka nyt kolmena vuotena on uhrattu sodan Molokille Suomessa, jos ne varat ja työvoimat olisi uhrattu tuottavaan työhön, soitten ja viljelemättömien maitten muokkaamiseen ja hyödylliseen teollisuustyöhön, niin paljon kauempana olisi nälkä Suomen kansasta, kuin se nyt on. Mutta porvaristo on rikastumisessa päässyt sille asteelle, jolloin ruokahalu kasvaa syödessä, ja koska nykyinen sota ja sotatarvetilaukset ovat lopussa, täytyisi Suomen porvariston saada kiireellisesti uusia saalistamismahdollisuuksia. Kerta kaikkiaan Suomen kansa on liian köyhä ottaakseen kannettavakseen tällaisen rasituksen, mikä sille sotalaitoksesta koituisi, ja ne tuhannet miehet, jotka toimettomina tulisivat kasarmeissa virumaan, tarvitaan Suomessa hyödylliseen, tuottavaan työhön. Mutta sotalaitoksella on toinenkin tarkoitus kuin tämä ulospäin tähtäävä, josta mainitsin, ja se on taistelu kotimaista sisäistä vihollista vastaan. Kaikkien kapitalististen maitten historiat osoittavat, että sotalaitosta on voitu käyttää ja käytetty menestyksellisesti oman maan kansalaisia, työläisiä vastaan, silloin kun nämä lakkojen tai muiden keinojen avulla pyrkivät parantamaan työpalkkojaan ja elämismahdollisuuksiaan, ja tähän tarkoitukseen ovat kaikkien pienten maittenkin sotalaitokset olleet riittävän voimakkaat. Belgian, Ruotsin y. m. maiden historiat osoittavat, että näiden maiden omisavat luokat sotalaitoksen turvissa ovat voineet käydä tehoisaa, hävittävää taistelua työväkeä vastaan.

Tahtoisin erääseen seikkaan lyhyesti koskettella. Tiedän ja olen vakuutettu siitä, että nämä porvariston puuhat tulevat työväestötaholta kohtaamaan ankaraa vastarintaa. Täällä viime kesänä pidetty sosialidemokraattisen puolueen kokous päätti muiden muassa yhtyä Zimmerwald Internationaleen. Tämän Internationalen julistus, joka on meitä velvoittava, lausuu sen vaatimuksen sosialidemokraattisille edustajille eduskunnissa, että heidän on heti luovuttava omistavien luokkien sotaa kannattavasta politiikasta ja se vaatii sosialidemokraattisia edustajia äänestämään kaikkia sotilasmäärärahoja vastaan. Tämä ei koske ainoastaan puolueettomia maita, vaan se koskee kaikkia. Sosialidemokraattiset edustajat tässä eduskunnassa eivät tule myöntämään penniäkään sotilastarkoitusten edistämiseksi, olkoon se missä muodossa tahansa. Myöskin on sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle tullut kirjeitä ja sähkösanomia eri paikoista maata, joissa kaikissa mitä jyrkimmin tuomitaan porvarien puuhat sotilaskysymyksen alalla ja velvoitetaan sosialidemokraattista ryhmää tekemään voitavansa tämän kysymyksen hautaamiseksi. Tampereella viime kesänä pidetty Sosialidemokraattisen Nuorisoliiton kokous tuomitsi myös nämä sotilaspuuhat ja vannoutui taistelemaan kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla militarismia vastaan. Tämän liittokokouksen päätöksessä sanotaan muiden muassa: siihen katsoen, että hallituksen tai kotimaisten porvarien taholta mahdollisesti tehdään yrityksiä suomalaisen sotalaitoksen aikaansaamiseksi, päättää kokous, että Suomen sosialidemokraattinen nuorisoliitto tulee kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla, niihin luettuina asevelvollisuuslakko, vastustamaan jokaista tällaista aietta palauttaa militarismi maahamme, katsomatta lainkaan sen ilmenemismuotoon. Kun tällä tavalla se nuoriso, jota asia koskee, jo edeltäpäin tuomitsee tällaiset puuhat kansalle turmiollisina, niin eikö hän olisi paras, että te, herrat oikeistolaiset luopuisitte tästä puuhasta. Tässä on minulla eräs julistus asevelvollisuutta vastaan, se on Viipurin rauhanliiton kehoitus Suomen kansalle ja eduskunnalle, jossa muiden muassa sa-

notaan: samalla vetoamme Suomen kansan puoleen kehoituksella, että se heti toimeenpanisi eri paikkakunnilla ympäri Suomea kokouksia asevelvollisuuden voimaansaattamista vastaan ja saattaisi niiden päätöksen eduskunnan tietoon, jolla tässä tärkeässä kysymyksessä ei ole varmuutta kansan mielipiteestä. Maamme äänivaltaiset jäsenet ja kansan eduskunta ovat tulevan nuorison edessä vastuunalaisia siitä, miten sotilaskysymys nyt ratkaistaan. Tässä julistuksessa viitataan siihen, että yhdelläkään porvaripuolueella enemmän kuin sosialidemokraattisella puolueella ei vaalilupauksissa ollut sellaista kohtaa, jossa ne olisivat luvanneet saattaa asevelvollisuuden uudelleen tähän maahan, ja niin ollen koska kansa tästä kysymyksestä ei ole ollut tilaisuudessa lausumaan mielipidettään, sentakia velvoittaa tämä Viipurin Rauhan Liitto kansalaisia ympäri maan toimeenpanemaan kokouksia tätä porvariston puuhaamaa asevelvollisuutta vastaan. Tässä julistuksessa osoitetaan myöskin, että porvaripuolueilla ei ole oikeutta, koska he eivät ole valitsijoiltaan sitä oikeutta saaneet, ei ole oikeutta ryhtyä tällaisiin puuhiin. Tässä myöskin asetetaan maamme äänivaltaiset jäsenet ja kansan eduskunta vastuunalaisiksi siitä ratkaisusta, mitenkä tämä sotilaskysymys eduskunnassamme ratkeaa. Minun mielestäni eivät Suomen äänivaltaiset jäsenet ole vastuussa tästä päätöksestä, sillä katsoen, että tämä puuha on porvariedustajien, valitsijain lupaa saamatta, alkuunpanema puuha eivätkä Suomen äänivaltaiset jäsenet ole tästä vastuussa, mutta eduskunta on minun mielestäni vastuussa Suomen kansalle. Jos se tekee sellaisen päätöksen, että sotalaitos saatetaan tässä maassa voimaan, on se myöskin vetänyt ikuisiksi ajoiksi päällensä Suomen kansan, ainakin sen työtätekevän väestön kirouksen. Näin tämäniltaisessa porvarilehdessä, että Suomen senaatti oli valinnut jonkun toimikunnan, jonka tehtäväksi oli annettu laatia Suomelle sotalippu. Mihinkä, hyvät herrat, tällä oikeastaan pyritään? Kaikki sellaiset uudistukset, jotka tähtäävät kansan parasta ja joilla voitaisiin vaimentaa se anarkian tila, joka maassa vallitsee, kaikki sellaiset esitykset ja puuhat te tapatte ja hautaatte, mutta tällaisilla kansaa syvästi vahingoittavilla ja kansalle suurta onnettomuutta tuottavilla puuhilla niillä te askartelette. Herrat pelaavat korkeata peliä, mutta voi olla, että sitä kohtaa myös rangaistus. Ilmoitan yhtyväni ed. Johanssonin siihen lausuntoon, jossa hän ehdotti, että tämä kysymys valiokuntaan lähettämättä hylättäisiin.

Ed. Pärssinen: Kun lähdettiin viime vaaleihin, ei Suomen kansan valitsijoille ollut tunnettua, että täällä tultaisiin tekemään sellainen alote, kuin kysessäoleva on. Rohkenen väittää, että jos valitsijat olisivat sen tunteneet, ei missään tapauksessa tänne eduskuntaan olisi tullut sellainen enemmistö, että tämä ed. Mikkolan ja hänen kumppaniensa hanke olisi onnistunut. Tulee muistaa, että meillä on yleinen äänioikeus, johon sisältyy myöskin naisten äänioikeus. Olen aivan vakuutettu, että porvarillisissakin piireissä on paljon äitejä, joilla on sukua säilyttävä ja suojeleva naisen vaisto, ja he eivät olisi missään tapauksessa antaneet ääntänsä sellaisille, joiden olisivat luulleet tällaista hanketta kannattavan. Niin pian kuin eduskunnassa tämä kysymys nousi, syntyi heti kansassamme vireitä pyrkimyksiä, jotka tahtovat saada tämän yrityksen raukenemaan alkuunsa. Niinpä on perustettu Viipurin Rauhan Liitto, johon kuuluu jäseniä luullakseni enimmäkseen niin sanotuista porvarillisista piireistä. Edellinen puhuja luki loppukohdan tämän Rauhan Liiton julistuksesta. Se julistus on niin hyvä kokonaisuudessaan, että minulla on halu lukea se eduskunnalle, jättäen kuitenkin lopusta pois sen, mitä edellinen puhuja luki. Se kuuluu näin:

„Asevelvollisuutta vastaan! Kehoitus Suomen kansalle ja eduskunnalle! Nykyinen julma yleismaailmallinen sota puhuu selvää kieltä siitä, mihin asiain ratkaisu kansainvälisissä kysymyksissä vie, kun niitä ryhdytään ratkaisemaan asevoimilla. Se kurjuus, nälänhätä, kaiken taiteen ja kehitystulosten hävitys, moraalisten käsitteiden höltyminen, elinvoimaisten miesten sodassa tappaminen, lasten ja naisten tuskankyyneleet, kaikki on elävänä todistuksena sotaa ja kansojen asestautumista vastaan. Myöskin näyttää kokemus, kuinka pienet kansat eivät nykyisen sodan aikana ole kyenneet asevoimin valvomaan oikeuksiaan. Belgian, Romanian ja Serbian hävitys on siitä surkeana tuloksena.

Koska nykyisin on Suomen eduskunnassa tehty ehdotus yleisen asevelvollisuuden järjestämisestä maahamme, niin vetoamalla tämän sodan tuomiin vakaviin kokemuksiin ja surkeihin seurauksiin, sekä siihen, että sodat kaikissa muodoissa ovat kristinopin rakkauskäskyjen vastaisia ja sivistyneen ihmisen sisäisen elämän ja ihmiskunnan yleisen veljeyden kannalta rikoksia, elämän lakeja vastaan, lausuu Viipurin Rauhan Liitto omana vakavana mielipiteenään Suomen eduskunnalle sen pyynnön, ettei se enää päättäisi saattaa Suomessa voimaan yleiseen asevelvollisuuteen

perustuvaa sotalaitosta. Köyhän kansamme varat tarvitaan paljon suuremmalla syyllä sosiaalisiin ja taloudellisiin uudistuksiin sekä sivistystyöhön."

Ed. Mikkola selosteli täällä sotalaitosten vaiheita eri aikoina ja puhui myöskin kansoista, joilla oli ollut sotalaitoksia. Mutta kun hän juuri tahtoo osoittaa, että näiden sotalaitosten turvissa muka kansat elävät, hän ei huomaa, että jotkut näistä kansoista, huolimatta siitä, että niillä on ollut sotalaitokset, ovat kadonneet historian näyttämöltä. Me emme usko siihen, että kansojen elämä suojataan sotalaitoksella. Kaikista vastustuksista huolimatta leviää uusi maailmankatsomus, joka julistaa, että kansojen elämä on rakennettava toisille perustuksille, ei raakaan voimaan eikä pistimiin, vaan kansojen sisäiseen ja terveeseen sivistykseen sekä siihen, että kansojen keskuudessa ei ole kansanluokkia, jotka tuntevat itsensä sorretuiksi ja tuntevat oikeutensa poljetuiksi. En muista tällä kertaa, kuka suomalainen suurkirjailija se nyt oli, vaan kaikessa tapauksessa oli se joku porvarillinen kirjailija, joka lausui, että jos Suomen kansa on elänyt rauhanasian puolesta, niin se kansa ei ole turhaan elänyt. Nyt juuri on Suomen kansalla tässä käänteessä, missä koko ihmiskunta elää, tilaisuus osoittaa, että se on rauhanasian tienraivaaja. Olkaamme sitä!

Ed. Sirola: Maailmansodan mielettömäin teurastusten keskeltä kuuluu yhä voimakkaampana näännytettyjen kansojen tuskanhuuto: Alas militarismi! Tulkoon rauha ja kansojen sovinto! — Samaan aikaan suuri joukko Suomen eduskunnan jäseniä heittää esille ehdotuksen, jonka lyhyt sisältö on: militarismi voimaan meillä! Noin merkillistä pyrkimystä sietää hieman lähemmin valaista.

Alotteentekijät perustelevat ehdotusta näin: „Suomen kansan valtiollista ja kansallista olemassaoloa ja vapautta ulkoa ja sisältä uhkaavan välittömän vaaran torjumiseksi olisi mielestämme kiireellisesti ryhdyttävä tehokkaisiin toimenpiteisiin". Tuohan kuulostaa varsin kauniilta. Mutta kauniit puheenparret ovat tämän sodan aikana joutuneet huonoon huutoon. Yhtä kauniita, ehkä vielä kauniimpia lauseita ovat osanneet sepustaa edustamiensa riistoluokkain anastus- ja sortopyyteiden peitteeksi nekin valtiomiehet, jotka tämän kansojen itsemurhaisen suurteurastuksen ovat irtilaskeneet. „Kansoja vapauttamaanhan" lähti liikkeelle Venäjän tsaarihallitus, „kotien turvaksi" paljasti miekkansa Saksan imperialismi, „pienten kansain oikeutta" turvatakseen kutsui Britannia poikansa ja kaikenväriset alustalaisensa aseisiin, „kulttuuria" kertovat Ranskan rahapääoman puhetorvet sieltäkäsin suojattavan j. n. e. Ja kun Euroopan kansain sotaan väsymys uhkasi teurastukset väkisinkin lopettaa, lähti Setä Samuli liikkeelle korulauseiden mukaan „demokraattista rauhaa" rakentamaan. Jo alun alkaen oli tietoisille sosialisteille — kuten myös näitten fraasien ylhäisille latelijoille itselleenkin — selvillä, mitä valtaus- ja riistopyyteitä yritettiin noilla kauniilla sanoilla peittää. Vähitellen onkin se käynyt yhä selvemmäksi maailmankansoille ja niiden niillekin ryhmille, joita noilla sanoilla alussa hämättiin. Venäjän kansan komisarioiden neuvoston julkaisemat salaiset sopimukset ovat nuo jo ennenkin julkisiksi salaisuuksiksi paljastunut pyyteet lopultakin asettaneet oikeaan paikkaansa: maailmanhistorian häpeäpaaluun.

Sikäli kuin militarististen pyyteitten viheliäisyys kansoille paljastui, kasvoi myös niiden luku, jotka kussakin maassa ryhtyivät yhä aktiivisempaan taisteluun sotahulluja vastaan. Kansainvälisen kantavuuden sai tämä taistelu työväen Internatsionaalen vasemmiston niin kutsutun Zimmerwald-liikkeen kautta, jonka tunnussana: kansojen taistelu omia imperialistisia hallitusluokkia vastaan, — se ja vain se, on ennustanut tuhoa militarismille.

Tuota samaa taistelua on siis ryhdyttävä käymään siinä pienoisessa maailmankulmassakin, jota nyt ylväästi nimitetään „Suomen riippumattomaksi tasavallaksi". Sen „olemassaoloa ja vapautta" sekä ulkonaisia että sisäisiä vihollisia vastaan sanoo ed. Mikkola kumppaneineen tahtovansa turvata. Minulla on myöskin sama pyrkimys. Mutta kun meidän pyrkimyksemme johtavat aivan eri poluille, täytyy asiaa selvitellä.

Ensiksikin sanottakoon, että onhan maamme olemassaoloa ja vapautta pitkät ajat, niin kauvas kuin tietomme ulettuu, uhanneet vaarat, ja olisi niitä ollut ryhdyttävä tarkoituksenmukaisesti torjumaan jo aikoja sitten. Virittämättä pitempää keskustelua, huomautan vain lyhyesti, että kansanvaltaistuttamisen sekä torpparivapautuksen y. m. uudistusten lykkääämiset ovat olleet yhtä monta naulaa tämän kansan vapaalle olemassaololle tarkoitetussa ruumisarkussa. Että kansamme ei vielä siinä ruumisarkussa ole, se vain todistaa sen elin-

voimaa. Ja ne naulat on iskenyt tämän maan suurin sisällinen vihollinen, sen yläluokka.

Ulkonaisia vihollisia on tällä kansalla ollut myös, ja varsin mahtavia. Niitä on vallanhaltijana edustanut usein mainittu Nikolai Romanow. Häntä ja hänen edustamiaan piirejä vastaan olisi pitänyt Suomen puolelta harjoittaa „ulkopolitiikkaa", kuten vihollista vastaan ainakin. Mutta sen sijaan tämän maan omistavat luokat tunnustivat hänet, ei vain asiallisesti vaan moraalisestikin, „lailliseksi hallitusvallaksi", jolta kävivät hakemassa apua tämän kansan vapaata olemassaoloa vastaan. Nyt ei kuitenkaan kukaan tässä maassa voi enää väittää, etteikö tällä maalla täytyisi olla oma ulkopolitiikkansa. Ennen kaikkea täytyy Suomen eduskunnan se tietää ja siitä asiasta keskustella. Tässä käsillä olevaa asiaa on myöskin katsottava Suomen ulkopolitiikan valossa.

Millainen on siis oleva tämän kansan ulkopolitiikka? Kaksi tietä on valittavina: suvereenisten valtioiden kesken yleiseen käytännössä ollut salainen diplomatia julkeine valheineen ja keskinäisine ryöstösopimuksineen sekä näiden kaikkien välikappaleena „sisäistä ja ulnaista vihollista" vastaan: militarismi. Toinen ulkopolitiikan tie on demokraattinen ulkopolitiikka: ei mitään salaista diplomatiaa, ei kansaa vastaan punottuja juonia! Jos tälle tielle kansat yhä enemmän lähtevät, silloin myöskin väistyy militarismi. Sen lopettaa demokratia kansojen sisäisissä asioissa ja demokraattinen ulkopolitiikka sen sekä tekee tarpeettomaksi että hävittää.

Suomen eduskunnan ensimäinen valtioteko ulkopolitiikan alalla oli sen eilinen päätös. Se ehdotus, joka meidän taholtamme esitettiin, viittasi sen ulkopolitiikan suunnan, jota sosialidemokraatit suosittelevat tälle kansalle. Siinä tahdottiin nimenomaan lausuttavaksi, että pyritään toteuttamaan Suomen riippumattomuus sovinnollisilla neuvotteluilla Venäjän demokratian kanssa. Tämä ehdotus hylättiin. Minulla ei ole oikeutta väittää, että tämä hylkääminen ja porvarillisten ehdotuksen hyväksyminen itsessään olisi vielä merkinnyt sodanjulistusta Venäjän demokratiaa vastaan. Mutta kyllä meidän ehdotuksemme hylkääminen merkitsi kylmähköä tekoa siinä suhteessa. Kuitenkin tiedämme, että se „sattuma", niinkuin ed. Mikkola sanoi, todellisuudessa historiallinen ilmiö, että Suomen eduskunta rauhallisella tavalla voi ilmoittaa kansamme nyt toimivan itsenäisesti, se oli kuitenkin mahdollinen ainoastaan Venäjän demokratian taistelujen ja voittojen ja viime kädessä täällä julkisesti häväistyjen Venäjän bolshevikien rohkean taistelun kautta. (Vasemmalta: Oikein!) Venäjän demokratia on lukuisissa lausunnoissa ilmoittanut sovinnolla kannattavansa Suomen itsemääräämisoikeutta ja sen eräiden piirien pienistä epäjohdonmukaisuuksista huolimatta, on se demokratia kulkenut yhä eteenpäin kansojen vapauden tunnustamisen tiellä. Viimeksi on äskettäin Helsingissä käynyt Kansankomisarioiden Neuvostojen kansallisuuksien komisario lausunut: „Vapaamielinen, rehellinen liitto Suomen ja Venäjän kansojen kesken. Ei mitään holhousta, ei mitään silmälläpitoa ylhäältä Suomen kansaan nähden. Tällaiset ovat Kansankomisarioiden Neuvoston politiikan johtavat perusteet". Ja tältä samalta perustalta lähti se neuvottelutarjous, jota me eilen kehotimme Suomen eduskuntaa tekemään Venäjän demokratialle. Ne, jotka sitä sanomalehdissä tai muualla yrittävät väärentää, selittäen, että sillä tarkoitetaan jättää Suomen asian ratkaisu Venäjän Perustavan Kokouksen käsiin, ne tietoisesti valehtelevat. Se ehdotus lähti siltä perustalta, että nämä sovinnolliset neuvottelut tapahtuisivat tasa-arvoisten neuvottelukumppanien kesken, niinkuin jo kesällä lausuttiin puolueemme hyväksymässä päätöksessä, joka oli ensimäisiä huomattavia tekoja pyrittäessä Suomen demokraattiseen itsemääräämisoikeuteen.

Se meidän ehdottamamme ulkopolitiikka, joka tällä tavalla suunniteltiin alettavaksi ja johonka myöskin kuului samanlainen sovinnollinen tunnustuksen pyyntö muilta Euroopan kansoilta, tämä ulkopolitiikka tähtää sellaiseen Euroopan ja maailman kansojen tilaan, jossa ne olisivat liittyneet vapaaseen liittoon. Muutoin, jollei meillä sellaisen toivoa olisi, olisi tämä meidän itsenäisyyspuuhamme lapsellista seikkailua. Täällä toverini Härmä jo kuvaili, minkälaisiin kohtaloihin joutuu pieni kansa, jos se lähtee leikkimään itsenäisyyttä suurvaltojen keskellä, perustaen pyrkimyksensä niitä matkivaan militarismiin. Olen esimerkiksi kuullut Balkanin pienten kansojen edustajilta, että sellainen militaristinen itsenäisyys, jonka ne joskus ovat suurvaltojen armosta, itse vähän tapeltuaan, saaneet, se on johtanut ne suoranaisiin onnettomuuksiin. Pienikin rajanveto, joka ei noudata kansallisuuksien tarkkaa rajaa, tai mikä muu tekosyy tahansa aiheuttaa näitten kansojen kesken niiden valtaluokkain provokatsioonin perusteella

verisiä taisteluita, joissa ne tuhoavat itseänsä ja toisiansa. Balkanin demokratian pyrkimyksenä onkin itsenäisten Balkanin tasavaltain liitto, joka ei kenenkään niiden itsenäisyyttä rajoittaisi, vaan sitä turvaisi, ja vapauttaisi ne kansat pitämästä yllä vakinaisia sotalaitoksia itsensä ja toistensa tuhoksi.

Ed. Mikkolan alotteessa on eräs vaatimus, joka tässä yhteydessä näyttää olevan käsiteltävä. Siinä sanotaan, että „vieras sotaväki on maastamme viipymättä poistettava". Suomen sosialidemokraattinen puolue lausui kesäkuulla pitämässänsä kokouksessa: „Omaa seisovaa sotaväkeä ei Suomen kansa itsenäisenäkään tarvitse. Mutta ei ole oikein sekään, että Venäjän vallassaolijat saavat rauhan aikana pitää sotajoukkoja ja varustuksia Suomessa anastajapyyteittensä tukemiseksi". Suomen sosialidemokratia on ensimäisenä esittänyt vaatimuksen, ettei Suomessa olisi pidettävä vierasta sotaväkeä. Mutta kun tämä vaatimus toimeenpantavaksi esitetään, täytyy se myöskin olla riittävästi perusteltu. Tällä hetkellä on jo rauhanaavistuksia, jotka sen rauhallisesta perillesaattamisesta antavat hyviä toiveita. Mutta jos nämä rauhanpyrkimykset pettävät, jos vielä leimahtaa sodan palo, niin on eräs seikka meidän suomalaisten muistettava. Se on se, että toistaiseksi suojelevat Venäjän täällä olevat sotilaat vallankumouksellista Pietaria sitä mahdollisesti uhkaavia vaaroja vastaan, ja niin kauvan kun niitä varoja on, en minä ainakaan halua olla mukana politiikassa, joka voisi johtaa siihen, että avattaisiin ehkä jonkun imperialistisen hallituksen sotaväelle tietä vallankumouksen pääkaupunkiin. Sillä jos Venäjän vallankumouksen pää katkaistaan, silloin ei myöskään ole Suomen itsenäisyydestä paljon takeita, huolimatta ed. Mikkolasta ja hänen sotajoukoistaan. (Vasemmalta: Oikein!)

Toinen seikka on vielä se, millä tavalla aiotte te, porvarit ja aikoo teidän hallituksenne ryhtyä tätä sotaväkeä täältä poishommaamaan? Onko teillä annettavissa niille takeita siitä, että täältä käsin ei vaara uhkaa Venäjän demokraattista vallankumousta? Ja voitteko antaa niille myöskin takeita siitä, ettette käytä niiden poistamispyrkimystä tekosyynä saadaksenne täällä käydä asevoimilla Suomen demokratian kimppuun? Olen esimerkiksi saanut kirjeitä, joissa nimenomaan sitä uhataan.

Vielä eräs näkökohta. Tänne tulleissa Ruotsin lehdissä viittaillaan, että siellä jotkut voimat puuhaavat retkikuntaa, sotilaallista kävelyretkeä Suomeen, ollen tämän tarkoituksena auttaa vieraan sotaväen poistamista ja sisäisen rauhan palautusta Suomeen. En voi väittää, että Suomen vastuunalaiset poliitikot saattaisivat olla aiheuttamassa tällaisia lausuntoja, mutta en uskalla myöskään väittää, etteikö ketään suomalaisia sellaisissa puuhissa mukana olisi. Mutta jo sellaisten puuhien ilmeneminen ja niistä sanomalehdissä keskusteleminen on provokatsioonia, joka saattaa tulla tämän maan kodeille kalliiksi. Siitä täytyy siis vakavasti varoittaa. On tiedossamme, että Ruotsin tietoinen työväki koettaa tehdä voitavansa, etteivät sen maan vallanpitäjät lähtisi sellaiselle seikkailupolulle muka Suomen „auttamiseksi", polulle, joka tuottaisi tälle kansalle pelkkää onnettomuutta.

Ed. Mikkola puhuu siitä, kuinka olisi tarpeen saada tänne sotalaitos „sisäisiä vihollisia vastaan". Myönnän, että tällä kansalla on sisäisiä vihollisia, hirvittävän vaarallisia. Niitä mainitsin jo Suomen yläluokan ja sen kauvan harjoittaman politiikan. Tämän omistavan luokan puolelta uhkaava vaara on ilmennyt viime aikoina täällä jo usein mainitussa asestautumispyrkimyksessä. Viime aikana se on saanut yhä arveluttavampia muotoja. Olemme lukeneet sanomalehdissä, että jotkut kunnat, se on niiden harvainvaltaiset vallanpitäjät, vielä viime teokseen ennen kansanvaltaisia vaaleja myöntävät suuria rahasummia omistavien luokkien järjestetyn asestautumisen hyväksi. Näin ollen on selvää, että Suomen työväestö ei myöskään voi luopua siitä kansalaisoikeudestaan että se, mikäli sillä on tilaisuutta, turvaksensa asestautuu. Luen tässä puoluekokouksemme päätöksen siitä, millä perusteella ainoastaan tämä asestautuminen puolueemme luvalla saa tapahtua. Päätöksessämme sanotaan:

„Sosialidemokratia pyrkii toteuttamaan suuret historilliset tehtävänsä kaikilla kansan oikeudentuntoa vastaavilla keinoilla. Se vaatii työväellekin oikeuden, kun muu ei auta, myös ase kädessä puolustaa itseänsä asestettuja vihollisia vastaan. Mutta silloin, kun työväki on pakotettu esiintymään ase kädessä, on pideitävä kiinni siitä, että väkivaltaa ei käytetä muuten kuin väkivaltaa vastaan eikä missään tapauksessa enempää kuin mitä on tarpeen työväkeä vastaan esiintyvän väkivallan murtamiseksi. Tästä yleisestä säännöstä poikkeavaa väkivaltaista toimintaa ei puoluekokous hyväksy. Murhat, ryöstöt ja kaikenlaiset muut anarkistiset ilkityöt sosialidemokratia tuomitsee".

Mitä tahansa lieneekin tapahtunut ja kenen toimesta tahansa tästä poikkeavaa, se on täällä jo osoitettu ja leimattu sen anarkian ilmiöksi, jota maailmansodan vaikutukset yleensä sekä Suomen porvariston politiikka erityisesti ovat lietsoneet.

Olen täällä jo ennen huomauttanut, että kansalaisasestautuminen tässä maassa väkistenkin vie siihen, että syntyy pyrkimyksiä solmita väliaikainen kansalaisrauha. Meidän viime päivien yritykset nopeitten reformien aikaansaamiseksi ovat osoittaneet, mille perustalle tämä kansalaisvälirauha voisi rakentua. Se tapa, millä niitä on kohdeltu, osoittaa, että sitä välirauhaa ei Suomen omistava luokka vielä tunne tarvitsevansa. Ja se, että täällä ehdotetaan militaristisen sotalaitoksen perustamista, on näiden provokatooristen tekojen huippu, kaikkein suurin provokatsiooni, mitä tälle kansalle nyt voitaisiin esittää (Vasemmalta: Oikein!).

Se sotalaitos, joka tänne muka laillisena uudelleen tahdotaan pystyttää, se kyllä Suomessa tunnetaan. Se on 1870-luvun venäläisen ja suomalaisen militarismin kompromissin tulos, täysi kopio venäläisestä militarismista ja sen malleista. Ja että se oli maassa vihattu, siitä on täällä jo huomautettu. Voisin omasta kokemuksestani kertoa, millä mielin talonpoikaispojat ja työläiset silloin kruununtakkia kantoivat. Mutta siihen on turha mennä. Se on ilmankin selvä. Ja sen ajan jälkeen on tämän kansan keskuudessa tietoinen antimilitaristinen liike jo siksi paljon käsitteitä selventänyt, että sitä sotalaitosta ei enää millään puheenparsilla voida kauniiksi maalata. Se oli kallis, ylimysvaltainen laitos. Sen upseeristo muodosti suletun, eristetyn kastin ja eräät sen jäsenet odottanevat jälleen tuon ulkokullatun kurjuuden palautumista päästäksensä Suomen kansan kustannuksella viettämään typerää tyhjäntoimittajaelämäänsä. Pyytäisin myöskin kysyä, ovatkohan kaikki tämän eduskunnan ne jäsenet, joilla saattaa olla aikomus tällaisen ehdotuksen puolesta äänestää, ovatko he tosiaankin vakuutettuja siitä, että heidän valitsijansa tällöin ovat heidän takanaan?

Ed. Mikkola kyllä koetti peittää tätä militaristista pyrkimystään samassa hengenvedossa puhumalla „miliisistä". Mikä on miliisi? Se juontaa alkunsa, niinkuin ed. Mikkolakin kertoili, pikkuporvariston vallankumousliikkeistä m. m. v:lta 1848, s. o. niitten aikojen tapahtumista, jolloin talonpoikainen ja pikkuporvarillinen kansa lähti kivääri käsissä kukistamaan sortovaltaa ja jolloin se tätä kivääriä kotonaan säilyttäen piti sitä oikeutensa parhaana tukena. Räikeän militaristisia sotalaitoksia vastaan ovat eräitten maitten työväenpuolueetkin hyväksyneet ohjelmaansa jonkunlaisen miliisilaitoksen tai kansan asestuksen, koska ei ole silloin vielä näyttänyt olevan riittäviä toiveita täydelliseen aseista riisumiseen pääsemiseksi. Mutta niissä kapitalistisissa maissa, joissa tuollainen miliisi on jäänyt entisten pikkuporvarillisten vallankumousten perinnöksi, on siitä enää jälellä tuskin muuta kuin nimi. Esimerkiksi Sveitsin mallista miliisiä kannattaa tosiaan porvariston eräissä suhteissa suosittaa. Mutta Sveitsin työväestö tuomitsee sen. Se on näet osoittanut kelpaavansa sellaiseksi suurporvariston pyrkimysten aseeksi, että on osoittautunut vaaralliseksi työväenluokalle. Sitä vastaan onkin noussut siellä voimakas liike. Muittenkin maitten työväenliikkeissä on myös kasvanut yhä voimakkaampi pyrkimys pyyhkiä pois miliisivaatimus ohjelmasta, missä se vielä on. Pohjoismaitten työläisten keskuudessa on tämä pyrkimys varsinkin yleinen. Suomen työväestö haluaa siihen pyrkimykseen liittyä.

Porvarilliset alotteentekijät yrittävät uskotella, että he pitäisivät tätä militaristista sotalaitostansa voimassa ainoastaan „siksi, kunnes maan puolustusta varten ehditään luoda yleiseen asevelvollisuuteen nojautuva kansan miliisi". Se on kovin läpikuultava pyrkimys. Ensin on muistettava, että tuon vanhan asevelvollisuuslain voimaan saattaminen olisi kaappaus, kuolleen herättäminen. Toiseksi, jos tämän eduskunnan oikeisto siihen uskaltaa mennä, niin voimaan julistettuna tulisi 1878 asevelvollisuuslaki osalta olemaan voimassa perustuslakina. Ja tokkohan tämän eduskunnan militarismia varmasti pelkäävät maalaisainekset uskovat, että porvarit sitten suostuvat sitä militarismia mitenkään lieventämään edes miliisinnimiseksi, jos heillä olisi kaikki perustuslain muutokseen tarvittavat takeet puolellansa. Suomen talonpoika saisi tämän leikin jälkeen monasti raapaista korvallistaan maksaessaan niitä veroja, joita tälle tielle lähteminen sen ja Suomen työtätekevän kansan niskoille vyöryttäisi. Ja porvarillisten puolueitten ulkopolitiikka, jos se osoittautuu niin edesvastuuttomaksi, kuin on ollut porvarillisten valtaryhmien politiikka muissa maissa ja ja jommoiseksi tämäkin helposti saattaa muuttua, se veisi tuota verotaakkaa yhä korkeammalle.

No, en minä väitä, etteikö porvarillis-militaristien unelmoima sotalaitos voisi täällä saada miliisinkin nimeä. Se olisi heille hyvin help-

pohintainen kompromissi, sillä eihän sen nimen mukana tarvitsisi sisältö muuttua. Heidän täällä esittämässään perustuslakiluonnoksessakin mainitaan, että presidentti on miliisin ylin päällikkö ja voi kutsua sen liikekannalle ja sitten kutsua eduskunnan myöntämään sille varat. Siihen tapaanhan se syttyi tämä sotakin. Ensin kutsuttiin sotajoukot liikekannalle, jopa lähetettiin rajankin yli, ja sitten kutsuttiin eduskunnat jo tapahtuneen tosiasian yllättäminä myöntämään varoja jo aletun seikkailun viulujen maksamiseksi. Epäilemättä on porvarien pyrkimyksenä sen „miliisinkin" komennuspaikoilla säilyttää etuoikeutettu upseerikasti, joka erityisten lakisäännösten perusteella harjoittaisi holhousta ja komentovaltaa sellaista, mikä muissa maissa vapaitten kansalaisten puolelta herättää vastarintaa ja vastalauseita, josta sitten rangaistaan kuukausien ja vuosien vankeudella, jollei pahemmalla.

Mainitsin niistä aseittenriisumispyrkimyksistä, jotka ovat yhä enemmän ja enemmän tämän sodan aikana levinneet työväen keskuudessa. Mutta ne eivät ole levinneet ainoastaan työläisten keskuudessa, vaan myös on periaatteellisia rauhan ystäviä yhä enemmän ja enemmän ilmennyt pikkuporvarillisissa piireissä, joita tämä sota myös on hirvittävästi ruhjonut. Erityinen kristillisellä pohjalla toimiva rauhanliike on myös joltinenkin maailmassa. Tämä kekustelu tulee osoittamaan, onko tämän eduskunnan kristillisissä, papeissa tai maallikoissa, ketään sellaista, joka haluaisi puoluetovereilleen muistuttaa mestarin varoitusta sille, joka miekkaan tarttuu.

Puolestani tunnustan kyllä, etten kannata tolstoilaista ehdottoman alistumisen oppia. Olen jo maininnut pitäväni kansalaisten oikeutena persoonallisesti asestautua sekä sillä tavalla asestettuina järjestäytyä, milloin se on kansalaisten hengen ja kansanvaltaisten oikeuksien turvaksi välttämätöntä. Tiedän olevan maita, joissa on voimassa sellainen kansalaisen oikeus ja velvollisuus, että hänen on lähdettävä taisteluun omaakin hallitusta vastaan, jos se uhkaa maan perustuslaissa taattua kansanvaltaista vapautta. Tunnustan vielä senkin, että tämä kansalaisten asestautuminen saattaa joissakin tapauksissa olla tarpeen myös ulkopuolelta uhkaavia taantumuspyrkimyksiä vastaan. Saattaisihan käydä niin, että esimerkiksi Venäjältä käsin jokin diktaattori, itsevaltias tai imperialistinen hallitusryhmä yrittäisi tuhota Suomen työväen saavuttamia oikeuksia ja vapauksia. Eräissä tapauksissa saattaisi, jopa täytyisikin sellaista vastaan käydä vaikka ase kädessä. Myönnän, että Suomen työväenluokka ei yksin voisi sellaiseen yritykseen käydä, mutta saattaisi tulla tilanne, jolloin sen olisi kaiken uhalla liityttävä joihinkin muihin liikkeisiin, jotka tuollaista itsevaltiuspyrkimystä koettavat torjua ja sen tyhjäksi tehdä. Myönnänpä senkin, että tällöin olisi tervetullutta, jos Suomen talonpoikien, ehkä muidenkin ryhmien puolelta voitaisiin tällaiseen liikkeeseen yhtyä. (Välihuuto: Ensin punakaarti pois!) Minä sanon, että vain sen kanssa olisi sellaiseen taisteluun lähdettävä. Mutta silloin täytyisi täällä myös olla toteutettuna todellista demokratiaa, todellisia kansalaisvapauksia ja todellisia arvokkaita uudistuksia niin paljon, että niiden puolesta olisi kaiken uhalla käytävä taisteluun.

Kun sellaisia uudistuksia olisi täällä saatu, ne laillisiksi julistettu ja niihin jotenkin yleisesti taivuttu, silloin olisin valmis kutsumaan niitä omistavien luokkien suojeluskaartejakin näitä vapauksia suojelemaan — eikä puhuttaisi silloin „lahtarikaarteista". — Mutta sitä minä pelkään, että meidän porvarillisissa semmoisissa tapauksissa saattaisi löytyä ryhmiä, jotka kaarteineen vain odottavat tilaisuutta voidaksensa yhtyä niihin, jotka tämän kansan vapauksia uhkaavat. Kyllä niitä on, joilla sellaiseen sisua riittäisi. Historiallisia esimerkkejä heillä kyllä olisi noudatettavinaan. Huomautan, että Pariisin työväestö on useaan kertaan tarjoutunut heittämään vihollisen pois kaupunkinsa porteilta ja työntämään sen maan rajojen ulkopuolelle, mutta porvarisluokka mieluummin kuin se tämän kumouksellisen työväen asesti otti viholliset vastaan pääkaupunkiinsa.

No nämä näköalat nyt eivät ole tällä hetkellä ihan uhkaavat ja polttavat. Onhan juuri lyhyt aselepo solmittu ja se saattaa johtaa yleiseenkin rauhaan. Venäjällä on vallassa meille suopea demokratia, joka toivottavasti ei proletaarisena välitä loukkaantua siitä ynseydestä, jolla sitä Suomen taantumuspuolella saatetaan kohdella. Ja tokkopa minkään muunkaan maan työväestö haluaisi militaristiensa johdolla lähteä Suomeen mitään „rauhoitusretkiä" toimeenpanemaan. Tahdoin vain lausua julki periaatteen, millä ehdoilla ja edellytyksillä saattaisi sosialidemokraattikin ase kädessä lähteä puoltamaan Suomen vapautta.

Täällä on jo ilmoitettu Suomen sosialidemokraattisen nuorison puolesta, että ollaan val-

miit mitä tehokkaimmilla keinoilla torjumaan militarismin tänne uudelleen pystyttämistä. Suomen opiskelevan nuorison eräiden ryhmien puolelta on myöskin samanlainen ilmoitus tehty. Suomen tietoinen nuoriso ei halua uhrata aikaansa, terveyttään ja henkeään porvarien sotavoittojen ja niiden harvainvallan tukemiseksi. Eikä se myöskään pidä velvollisuutenaan panna nahkaansa pyykkiin porvarin ulkopolitiikan puolesta, jos sitä aiotaan lähteä ajamaan seikkailujen sekä salaisen diplomatian tiellä ilman kiinteää yhteistoimintaa eduskunnan kanssa täällä ja maailman kansojen demokratian kanssa muualla.

Siis, ei mitään militarismia, ei edes miliisiniimistä! Ja toivokaamme, että Euroopan maiden työtätekevät kansat pian kukistavat militaristisen harvainvallan ja rakentavat edes tähän maanosaan vapaiden kansojen liiton, sellaisen, jonka ensimäisenä tunnussanana on: Pois sortovalta hävitysaseineen! (Kätten taputusta.)

Ed. Salin: Sen jälkeen, kun ryhmätoverini ed. Härmä ja Sirola ovat niin perinpohjaisesti, jopa tyhjentävästi, käsitelleet tätä kysymystä, en tahdo kuluttaa eduskunnan myöhäistä aikaa, toistamalla niitä ajatuksia, joita he jo ovat lausuneet. Mutta käytän kuitenkin pyytämääni puhevuoroa todetakseni eräitä tosiseikkoja oman kokemukseni perustuksella (Vasemmalta: Puhukaa tuonne oikealle päin. Puhuja: Ei siellä ketään ole!) siitä, mitä aikanaan oli se kehuttu, toivottu, porvariston toivoma Suomen asevelvollisuus. Me muistamme kai kaikki, ainakin vanhemmat, asevelvollisuuslain 1 §:n, että jokainen Suomen kansalainen on asevelvollinen sekä ulkonaista että sisällistä vihollista vastaan. Muistamme kai senkin, että ulkonaista vihollista vastaan nämä Suomen asevelvolliset eivät vielä koskaan joutuneet velvollisuuttaan täyttämään. Mutta harva muistanee, harva porvareista edes tienneekään siitä, että sisällistä vihollista vastaan niitä todellakin käytettiin. Aivan viimeisinä vuosinaan ne tekivät tässä maassa ainoan sankariteon, ja koska minä olen täällä eduskunnassa tämän teon ainoa elävä todistaja (Vasemmalta: Minä myös!), jassoo, siellä on toinenkin — niin pyydän kertoa tämän Suomen asevelvollisten suuren historiallisen teon. Se tapahtui helmikuulla 1900. Silloin oli 23 asteen pakkanen, ajatelkaa. Hämeenlinnan pataljoonasta tuli parikymmentä miestä kivääreien kanssa, aivan niinkuin nämä „kirotut punakaartilaiset" nyt, ja heittelivät Hausjärvellä olevasta Hyvinkään tehtaan asunnoista työläiset, vaimot ja lapset ulos tuohon 23 asteen pakkaseen. (Oikealta: Aivan niinkuin punakaartilaiset.) Silloin tuli eräs työläisvaimo minun asuntooni Nurmijärvellä noin kilometrin matkan päässä Hyvinkään tehtaalta ja itki kovin katkerasti, itki ja sanoi, että hän toivoisi herroille käyvän yhtä pahasti kuin työväelle. Silloin minäkin menin kamariini ja itkin. (Oikealta: Onko se totta?) On ja kun minä itken, niin myös silloin kiroan. (Puhuja lyö nyrkillään pöytään; puhemies koputtaa.) Ja kuulkaa, silloin meni minun sydämeeni se ajatus, että jos saisi pois Suomesta tuollaiset pyövelit, jotka tekevät niin julmaa työtä, että heittelevät viattomia ihmisiä, syyttömiä ihmisiä asunnottomiksi 23 asteen pakkasessa. Silloin työskentelivät ne Suomen asevelvolliset sisäistä vihollista vastaan. No mitä sitten nämä sisäiset viholliset olivat? Ehkä ne olivat tehneet jotain hirveätä pahaa, nämä Hyvinkään tehtaan työläiset, vaimot ja lapset. Juu, kyllä ne olivat kapitalistien mielestä tehneet pahaa. Kun tämä Hyvinkään villakehruutehdas yritti alentaa työläisten palkkaa — ne saivat tällöin 1: 90 — 1: 50 palkkaa päivältä, — niin nämät työläiset, kun olivat sitä mieltä, että sitä pienemmällä palkalla ei voi tulla toimeen, lähtivät tehtaalta pois, eivät suostuneet tekemään työtä. Mutta he eivät päässeet yhtäkkiä mihinkään muualle muuttamaan. Tämän vuoksi olivat tehtaan porhot pyytäneet sotaväkeä Hämeenlinnasta heittämään näiden työläisten vaimot ja lapset tuohon 23 asteen pakkaseen (Vasemmalta: Isänmaallista), sillä sitä vartenhan sotayäki oli perustettu, sitä varten asevelvollisuuslaki laadittu, että jos työläiset eivät tottele kapitalismin määräyksiä, niin ne ovat kapitalismin vihollisia, ja isänmaallisuutta on kapitalismin mielestä vain kapitalismin edut. Ja siinä mielessä aivan oikein ed. Mikkola äsken sanoi asevelvollisuutta nytkin tarvittavan. Ja nyt kai entistä kipeämmin, koska työläiset jo ovat ruvenneet vaatimaan lisää palkkoihinsa eikä ainoastaan puolustamaan ennen olleita työehtojansa. Ed. Härmän lausunnossa täällä oli pieni virhe. Hän sanoi: jos työläiset pyytävät parannusta palkkoihin, niin silloin kapitalistit käyttävät sotaväkeä. Totean tässä, ettei tarvitse edes parannus olla kysymyksessä, vaan jos pyrkii vain estämään alennusta työpalkoissa, niin jo silloinkin käytetään ja on käytetty sotaväkeä. Ja se on tärkeästi merkille pantava seikka, kun tässä nyt sotaväen pe-

rustamisesta on puhe. Tämä tosiasia sietää ottaa tarkasti huomioon. Tulivat sitten vuodet 1902 ja 1903, jolloin Suomen oma sotaväki lakkautettiin ryssäpolitiikan vuoksi ja meidän asevelvollisuus iässä olevia poikiamme alettiin vaatia Venäjälle asevelvollisiksi. Silloin herrat tiesivät, että minulla on työläispiireissä koko lailla luottamusta, että ne työläiset uskovat minua paremmin kuin pappia, niin tulivatpa porvarit pokkailemaan, että eikös Salin olisi niin hyvä, kun on työväen piireissä tuttavia, ja menisi puhumaan, etteivät menisi sotaväkeen. Eihän ne siellä saa muuta kuin kaalia, ne hajoitetaan sinne ja tänne j. n. p., ne tulevat epäisänmaallisiksi j. n. p. Silloin käytin tilaisuutta päästäkseni ihan herrojen suulla puhumaan militarismia vastaan, ja puhuin kerrankin Porissa niin hyvin, että itse herrasnappulat sanoivat, että kun tuollaista puhetta kestäisi kolme tuntia. Käytin situatsioonia hyväkseni ja niin teki myös tämä toveri Mäkelin, joka kertoi tässä olleensa todistajana Hyvinkään tapauksessa. Ja moni muu työläisagitaattori. Kymmenittäin niitä oli silloin porvarien palveluksessa. Porvarilliset puuhasivat itsekin samaan suuntaan. Niin onnistuimme siinä, että saimme Suomesta sotaväen pois, että meillä nyt ei ole ollut puoleentoista vuosikymmeneen sotaväkeä. Ja tästäkös olen ollut ylpeä meidän maamme puolesta. Täällä on moni ylpeillyt sillä, kun Kolehmainen hyppää tuolla New Yorkissa hyvin. Moni pitää sitä merkillisenä kansalliskunniana, kun Aino Ackté laulaa Pariisissa koreasti. Mikä on huomauttanut sitä, että tämähän on maa, jossa on kieltolaki, tämä on maa, missä on kansanvaltaisin eduskunta, missä on naisillakin äänioikeus, ja sen sellaista, että me olemme oikein semmoinen maailman huomiota herättävä erikoiskansa. Mutta tämä kaikki on minusta ollut verrattain vähäpätöistä siihen verraten, että meillä ei ole ollut omaa sotaväkeä. Maailmansodan vallitessakin me olemme pelastuneet ilman sotaväkeä. Ja jo ajattelin ihan ruveta ylpeilemään siitä, että me pelastumme ihan maailmansodan pauhuistakin ilman omaa sotaväkeä. Mutta eivätkö meidän omat porvarit tässä häpäisseet kansallisuuttamme. Ne ovat niin sokeita, niin taantumuksen vimmaamia, että ne eivät huomaa, minkä historiallisen häpeän ne meidän kansamme päälle tällä teolla saattavat.

Nyt kun koko muu maailma, niinkuin tässä on todistettu, pyrkii pois militarismin kauhistuksesta, nähtyään, mihinkä militarismi on ihmiskunnan todellisuudessa vienyt, nyt kun porvaritkin jo ovat monasti lausuneet, että nyt me vasta ymmärrämme, mitä merkitsee sosialistien ohjelmassa se pykälä, jossa vaaditaan pois seisova sotaväki, tähän asti me emme ole sitä huomanneet, niin ainakin Porissa ovat minulle useat sanoneet, niin, nyt vasta tämä turkulainen tuomari ja mitä kaikkia hänen takanaan lienee kehtaavat tulla esittämään tänne eduskunnalle, että pantakoon meidän asevelvollisuuslaki uudestaan voimaan ja perustettakoon sotaväki sisäistä vihollista vastaan. Kyllä se on harkitsematonta, hyvät herrat se. Eikä tule milloinkaan onnistumaan. Ei sentähden, että me pelkäisimme sitä sotaväkeä, että se enää tulisi heittämään meitä asunnoistamme ulos. En minä silloinkaan sentähden kironnut ja itkenyt, etten olisi mitään voinut sille sotaväelle. Kirosin vain ja itkin omaa inhimillisyyttäni. Minä nimittäin vain taistelin itseni kanssa siitä, menenkö kiihoittamaan kerran työväkeä, kun porvaristo aina siitä syyttää. Olin tietoinen siitä, että jos vain kaksi tahi kolme minuuttia olisin kiihoittanut, niin aivan varmasti ne parikymmentä sotamiestä olisivat olleet heti nuuskana. Niin kiihoittunut oli väki. Sen totesivat minulle äsken mainitsemani työläisvaimon katkerat sanat: „että herroille kävisi yhtä hullusti kuin työläisille". Mutta minä ryhdyin eräisiin toisiin toimenpiteisiin ja herrat saivat kiireen toimittaa sotaväkensä pois Hyvinkäältä. Kyllähän me jo tästä lähin suoriudumme oman sotaväkemme kanssa tässä maassa, aivan niinkuin venäläinen köyhälistö suoriutuu sotaväkensä kanssa oman maansa kapitalisteja vastaan. Olkaa varmat siitä, hyvät herrat kapitalistit, että mitä enemmän te kasaatte kapitaalia yksiin käsiin, mitä enemmän teollisuus ja tekniikka kehittyy, sitä enemmän kasvaa myös proletariaattia tähän maahan ja sitä voimakkaammaksi, sitä suuremmaksi tulee työläisten osa tässä teidän asevelvollisuusarmeijassanne, sitä enemmän pistimiä tulee tietoisten köyhälistöläisten käsiin. Te ette nimittäin enää onnistu, vaikka kuinka kasvattaisitte upseerikouluissanne ihmisiä, jotka, niinkuin eräs kapteeni Gulin aikoinaan, terottaisivat, että sotamiehellä ei saa olla mitään periaatteita, pimittämään työläissotilaitten järkiä siinä määrin, että ne lähtisivät teurastamaan luokkatovereitaan, sillä me sosialidemokraatit pidämme myös huolen siitä, että työläisten päähän isketään periaatteita. Ne pistimet, mitä te annatte asevelvollisten käsiin, ne voivat yhtä hyvin mennä teidän ta-

kapuolestanne sisään, kuten Talleyrand sanoo.

Minä vastustan asevelvolisuutta sen vuoksi, että se, niinkuin edeliset puhujat ovat sanoneet, tulee tälle köyhälle kansalle liian kalliiksi, se maksaa meille muutamia kymmeniä miljoonia markkoja vuodessa. Se pitää meiltä 20—30,000 miestä työstä poissa ja se tekee vielä useampia miljoonia. Ja jos niillä miljoonilla, joita tämä asevelvollisuuslaitos tulisi maksamaan, ostettaisiin mannaryynejä — niinkuin Kaapro Jääskeläinen sanoi, kun oli kyseessä hyönteisprofessorin palkkaaminen — ja ne 20—30,000 miestä, jotka ovat joutilaina sotaväessä, tuottaisivat muita elatustarpeita, niin tämä kansa tulisi saamaan kaiken sen, mitä Lutherus „jokapäiväisessä leivässään" esittää. Silloin meillä olisi rauha, hyvät tavat, uskolliset ystävät, hyvät kyläänmiehet y. m. sen kaltaista ja mahdollisesti myös vähemmän riitaa täällä eduskunnassa. Tämän kaiken vuoksi vastustan asevelvollisuutta ja tulen tekemään edelleen kaiken voitavani, ettei tähän maahan vakinaista sotaväkeä muodosteta.

Ed. K. H. Wiik: Petitionärerna ha i sitt petitionsmemorial yttrat en önskan, som borgarklassen här i landet länge hyst och som på senare tider på mångfaldigt sätt har tagit sig uttryck. I själfva verket är militarismen en af de yppersta af de härligheter, som utmärka bourgeoisisamhället, och då man nu velat begåfva oss med en stark regeringsmakt och därjämte sträfvar för ett starkt arbetsgifvardöme i städerna och ett starkt godsegarvälde på landsbygden, hvarför skulle man icke till stöd för denna treenighet yttermera ha en stark militarism? Denna har därjämte egenskapen att tilltala den nationella fåfängan. Den kan, i händelse den sköter sig med en viss elegans, göra sig t. o. m. populär inom de samhällslager, som lefva i en föråldrad fosterländsk idévärld.

Jag kom att tänka på detta, när jag hörde ldgm. Mikkolas yttrande nyss. Det var ju en hel patriotisk idyll, som han upprullade för oss med sin skildring af våra fäders hjältedater. Det var nästan så man kunnat tro, att Karl XII:s ande sväfvade genom rummet.

Det finnes människor, hvilkas fosterländskhet har behof af en del pompösa dekorationer. Somliga af dem syssla med att rita projekt till egen nationalflagga, icke blott att sättas i julgranarna, utan också för att svaja öfver Sveaborg. Andra syssla med att rita frimärken o. s. v. Allt det där kan vara nätta leksaker, och också militarismen har en viss betydelse såsom leksak, men den har nackdelen att vara en rasande farlig sådan. Ty hvilken är dess uppgift? Ute i de stora länderna, som bestämma värdspolitiken, har militarismen sin betydelse som det främsta medlet för den maktägande klassens imperialistiska politik. Nu är man naturligtvis redo att här försäkra, att den finska militärmakt man vill upprätta ingalunda har som syfte att göra några eröfringar, och det vill jag gärna tro. Den skulle icke användas för eröfringspolitik af det enkla skäl, att något tillfälle till sådan politik sannolikt icke kommer att gifvas. Och så gör man som vanligt en dygd af nödvändigheten. Visserligen finnes det ju patriotiska kretsar, där man kastar lystna blickar på ryska Karelen och ställer krafvet på dess införlifvande med Finland ungefär lika högt som krafvet på Finlands själfständighet. Men som sagdt: jag vill gärna tro, att denna militärmakts syfte hufvudsakligen vore att tjäna landets försvar.

Då uppställer sig frågan, huruvida den verkligen skulle rå med en sådan uppgift. Den senare tidens erfarenheter från andra små länder är ju i sådant afseende icke uppmuntrande. Här har redan flere gånger blifvit nämndt fallet Belgien, som verkligen är i mer än ett afseende lärorikt. Det visar, att ett litet land, som lefver i skyddet af internationella traktater, i själfva verket icke är alldeles tryggt, bland annat icke när det har att göra med Tyskland, i hvars släptåg dock en betydlig del af vår borgarklass vill bringa också vårt land att gå. Fallet Belgien är lärorikt ännu i det afseende, att det visar, huru föga ett litet lands krigshär förmår i kampen mot en stormakt. Jämför man Belgiens öde med dess grannes, det vapenlösa Luxemburgs, så är kontrasten verkligen slående, och jag tror att man med det för ögonen icke skall kunna råda någon att följa Belgiens exempel, såframt man icke som stöd använder en helt och hållet utsliten ideologi, som saknar reell grund.

För resten är det ingalunda heller säkert, att ett litet lands militärmakt icke under några omständigheter komme att tjäna eröfringspolitiken. Det är nu en gång så, att när man har en militär, så yppar sig lätt frestelsen att också använda den, t. o. m. i oträngdt mål. Beaktas må också att militarismen utvecklar sig till en makt i samhället, som icke endast går uti kapitalistklassens ledband och tjänar dess intressen, utan som också gör sina egna yrkanden gällande, och det kan därför lätt in-

träffa, att de ledande militära kretsarna själfva frambesvärja ett krig under omständigheter, då icke ens hela öfverklassen vore med om detsamma.

Nu må ju medgifvas fall, då det yppar sig en särskildt gynnsam politisk konstellation, en sådan, som tillåter ett litet land att draga fördel af ett krig genom att sluta sig till den part, som har de större utsikterna att segra i kriget. Men också härutinnan företer det pågående världskriget exempel, som icke äro af uppmuntrande natur. Ett litet lands deltagande i ett krig mellan stormakter väger ju fjäderlätt på händelsernas våg. Det afgör näppeligen krigets utgång, men det kan på ett högst betänkligt sätt bli afgörande för det lilla landets egna öden. Det kan nämligen hända, att man missräknar sig vid sina spekulationer. Ett exempel härpå är Rumänien. Bland massan af upprörande krigstelegram påminner jag mig ett, som skildrade förhållandena i Rumänien vid den tid, då tyska och österrikiska armeer höllo på att tåga in, då rumänerna voro på full flykt, regeringen drog sig från Bukarest österut och en stor del af befolkningen följde med. Där stod att längs landsvägarna, som ledde österut från Bukarest, lågo i dikena en stor mängd lik, isynnerhet lik af barn. Ty man hade icke hunnit begrafva dem. Detta kastar liksom ett blixtljus öfver en sida af krigspolitiken. Ett litet land, hvars befolknings och hvars parlaments öfvervägande flertal hade velat stå utanför kriget, snarare t. o. m. hyste sympati för centralmakterna, kastades af en samvetslös regering in i krig på ententemakternas sida därför, att denna regering trodde sig ha räknat ut, att det var där som segern skulle stanna. Några veckor efter krigsförklaringen är landet till större delen eröfradt, och dess innevånare draga bort längs landsvägarna, där hundrade och tusendetal af dem bli liggande som lik vid vägen.

Exempel som dessa visa, att militarismen är en leksak, som verkligen är farlig att leka med. Fördelarna däraf äro ytterst osäkra, men nackdelarna desto säkrare. Den nackdel, som militarismen regelbundet har med sig, är att framkalla och främja en inre reaktion. I alla krigförande land har under världskriget vidtagits de mest långtgående inskränkningar uti de medborgerliga fri- och rättigheterna; en hänsynslös kamp har förts mot dem, som försökt göra opposition mot krigspolitiken, och icke blott i de krigförande länderna. Också till de neutrala länderna, såsom t. ex. Sverige, ha reaktionens verkningar sträckt sig. Och huru är det under fredstid? I Tyskland, det land, som framom andra nu är föremål för vår borgarklass, beundran, huru har icke där statsmakten med militarismen vid sin sida slagit den medborgerliga friheten och den fria tanken i bojor! Militarismen riktar sig i våra dagar också mot den inre fienden, och denna företeelse blir med tiden mer och mer framträdande. Det framgår också af petitionsmemorialet, att petitionärerna nogsamt tagit denna synpunkt i betraktande, ty redan i memorialets första mening nämnes som ändamålet med den föreslagna militären, att bekämpa de faror, som hota såväl utifrån som i n i f r å n.

Men då vill jag fråga mig, huruvida den militär man nu vill upprätta vore bättre egnad att tjäna detta andra syftemål? Det är tvifvel underkastadt, huruvida detta förslag fås igenom vid landtdagen. Åtminstone fås det icke igenom i denna landtdag, före nyval, och man kunde vid sådant förhållande, då förslagets antagande är så osäkert, fråga sig i hvilket syfte det framställts. Allra minst kan man vänta sig, att förslaget skall bli populärt ute på landet och gifva åt framställarna något vapen i händerna mot socialdemokratin. Men låtom oss antaga att detta förslag, som ju möjligt är, dock i en framtid går igenom och att det alltså utlyses uppbåd här i landet. Tror man verkligen, att deltagandet i dessa uppbåd komme att bli lifligt? Jag påminner mig uppbådsstrejken 1902, till hvilken också jag hade äran att i någon ringa mån medverka. Jag tror mig veta, att icke alla ynglingar, som då uteblefvo från uppbådet, lifvades endast af patriotisk hänförelse. För somliga spelade därjämte den antimilitaristiska synpunkten en roll, och det var på en tid, då socialdemokratin knappast alls hade hunnit utföra något upplysningsarbete här i landet. När 1906 tanken på en inhemsk militär kom upp på nytt, hörde jag arbetarynglingar yttra sig därhän, att om de maktägande verkligen försökte sätta detta förslag igenom, så nog måste vi ha en ny värnepliktsstrejk. Sedan dess har socialdemokratien verkat yttermera i många år. Dess ungdomsförbund hör till de förhållandevis starkaste i världen och har på sin kongress beslutit att använda, om så behöfves, uppbådsstrejken som vapen mot militarismen. Alltså, utsikterna för ett lifligt deltagande i uppbådet synas vara ganska små, och utsikterna att få en stark militär till stånd äro således också rätt små.

Men låtom oss antaga, att en sådan militär dock kommer till stånd, änskönt den vore far-

lig att ha och skulle ställa sig ganska dyr — ty stora summor måste därtill naturligtvis användas, om det skall vara något förnuft med att hafva den. Jag inser icke alls logiken i det resonnemang, som en del fredsvänner i andra små länder använda, att man visserligen bör ha en militär, men att man icke skall använda mycket penningar till dess underhåll. Ett litet lands militär har i alla fall ett tvivelaktigt värde. som är synnerligen prekärt. Skall man dock ha en militär, så måste man göra den så stark som möjligt, det vill säga använda för densamma alla penningar man möjligen kan få lös från andra ändamål. Annars är det icke något förnuft med att alls ha någon militär. Man har här i landet tänkt sig en utgift af 10 mark per individ, alltså 30 à 40 miljoner årligen. Också detta är ju en ansenlig summa. Det är bra mycket mera än de militärmiljoner, som härintills transporterats till Ryssland, och också de ha väckt rätt mycket missnöje och inneburit för oss en kännbar förlust.

Men låt oss frånse detta; låt oss spörja oss, huruvida den föreslagna militären komme att bereda motsvarande gagn. Jag tänker närmast på dess andra syftemål, dess kamp mot den inre fienden. För att denna fråga skulle kunna besvaras jakande, så måste ju framför allt disciplin råda inom armén, och det synes mig som om ldgm. Mikkola, som beskyllde de motståndare han visste sig ha här för att syssla med ofruktbart teoretiserande, själf icke skulle ha tagit hänsyn till verkligheten. Han ordade om, huru det var vid franska revolutionen, huru folket då enhälligt väpnade sig och med hänförelse drog ut i kamp mot en yttre fiende. Ja, det kunde det godt göra, för att det hade ett gemensamt intresse att kämpa för. Herr Mikkola, som i andan om knäböjde för de dammiga troféerna från Sveriges stormaktstid, bör veta att det, som vi socialdemokrater beundra hos Sverige, det är fram om annat den hänförda, självuppoffrande och uthålliga kamp, som Sveriges arbetare och särskildt dess arbetarungdom trots all förföljelse nu kämpar mot militarismen, den militarism, som gjort Sverige till hvad man betecknande kallat ett befästadt fattighus.

Ha vi i Finland de för öfver- och underklass gemensamma intressen, som kunde drifva en finsk krigshär till hänförd gemensam kamp? Erfarenheterna från senaste tid äro icke alldeles lofvande i det afseendet. Hälften af folket står i harnesk mot den andra hälften. Att döma däraf måtte den krigshär man vill upprätta komma att förete ett plus och ett minus, som ungefär taga ut hvarandra, och då ha de 30 miljonerna varit tämligen bortkastade. Nej, skall man vara säker på att ha en krigshär, sammanhållen af en disciplin, som verkligen båtar, så nog skall det vara ett land som Tyskland, som haft militär sedan århundraden tillbaka och militarismen aldrig har släppt sitt järngrepp. Men i Finland, där militarismen aldrig på långt när varit förhållandevis lika vördnadsbjudande och där vi haft lyckan att undvara den åtskilliga år och där vi sedan upplefvat ett par revolutioner, är det nog hopplöst att söka insnärja folkets tankar i ett betraktelsesätt, som skulle erbjuda en gynnsam jordmån för återupprättandet af militarismen.

Det är ändå hvad man nu tyckes ämna göra, och man skall förstås till officerare i den nya armén utse dessa herrar, som under den tid de nödtvunget måst vara borta från sitt eget verksamhetsfält ha fungerat som fabriksdisponenter och också i den befattningen visat sig lifvade af den rätta militära andan.

Det finnes verkligen alls ingen utsikt för att Finlands arbetarungdom skulle liknöjdt och lydigt underordna sig det regemente, som herr Mikkola m. fl. velat bereda för den. Hvilket enande intresse är det, som man velat framställa för den, som man velat ge den att kämpa för? Månntro det skulle vara „ryska faran", som hädanefter skulle sammanbinda Finlands folk och drifva det till gemensam kamp? Ja, det förefaller nästan som om petitionärerna skulle tänkt sig någonting dylikt, ty de ha i sitt memorial jämväl berört en sida af det ryska problemet, då de yrkat den ryska militärens omedelbara bortsändande från Finland. Petitionärerna ha visserligen underlåtit att nämna, huru detta skall ske. Månne också detta skall ske allenast genom att regeringen, liksom här om dagen, får en fullmakt in blanco att vidtaga alla nödiga åtgärder, utan att landtdagen är nog ogrannlaga att fråga af hvad slag dessa åtgärder skola bli? På borgerligt håll tyckes man på senare tid ha blifvit synnerligen obenägen att bedrifva något slags underhandlingar med dem, som hafva makten i Ryssland. Man gjorde det mer än tillräckligt under gamla tsarismens tid, och man hade ingenting emot att göra det under furst Lwoffs eller häradshöfding Kerenskis tid, men när det nu råkar vara en Lenins regering, är all lust att ha något att göra med Ryssland som bortblåst. Och dock skulle just nu finnas möjlighet att få Finlands rätt till självbe-

stämning erkänd af ryska regeringen. Man måtte alltså på borgerligt håll ha någon annan trumf att slå fram, fastän man granneligen håller den fördold. Det är nu det stora X, det obekanta, hvars lösning vi väl skola få se inom den närmaste framtiden. Vi socialdemokrater ha icke fått en aning om hvad det kan innebära, men vi frukta storligen, att ekvationens lösning icke skall ge något positivt värde på detta X. Mig åtminstone förefaller det, som om här vore fråga om ett sabelskrammel, som näppeligen är ägnadt att verka imponerande.

Men låt oss nu antaga, att petitionärerna finge sin vilja igenom och den ryska militären omedelbart aflägsnades från Finland! Den finska militären kan dock icke omedelbart återupprättas, ty därtill åtgår åtminstone några veckor eller sannolikt några månader — jag har ingen insikt i krigsvetenskap, men sunda förståndet säger, att en tid åtgår till nödiga förberedelser. Är det då petitionärernas afsikt, att landet skall vara fullkomligt utan militärt försvar under tiden? Är detta meningen, hoppas jag vi få veta det. Jag anser som sagdt ingalunda att en finsk militär, om den upprättades, skulle spela någon nämnvärd roll i kamp mot en stormakts armé, men petitionärerna själfva måtte väl anse, att denna militär skulle göra det, ty annars vore det intet syfte med deras petition. Alltså: är det afsikten, att Finland skall vara utan militärt försvar under pågående världskrig? Och i så fall i hvems intresse? Ingalunda i Finlands?

Jag tror nu inte, att herr Mikkolas m. fl:s petition kommer att under krigstiden ha någon praktisk betydelse, ty hvilket dess öde än blir under denna landtdag, så hinna väl några praktiska resultat af densamma icke under krigstiden träda i dagen. Men för framtiden, huru skola sakerna gestalta sig? Har herrarna tänkt sig, att det framdeles kunde yppa sig ett gemensamt mål, som skulle hänföra hela Finlands folk till den grad, att det hängåfve sig åt ett krigiskt uppträdande? Jag tror inte, att Finlands folk läte sig äggas till kamp mot Ryssland, — den enda makt, mot hvilken en kamp kunde komma i fråga — ens om hela den fosterländska apparaten från Sveriges stormaktstid skulle sättas i gång en gång till och med större talang än den herr Mikkola i sådant afseende presterade. Jag tror att vårt folk icke hädanefter skall fås att tro, att Ryssland är vår „arffiende", ty det proletariska inslaget i Rysslands nuvarande lif är dock så starkt och utvecklingen till demokrati så bestämd, att en kamp mot Ryssland härefter komme att te sig som en kamp icke såsom hittills mot reaktionen, utan mot folkfriheten. Tror ni verkligen, att Finlands arbetare skulle gå med på en sådan kamp? Varen öfvertygade om, att det icke skall ske! Oaktadt den skandalösa kampanj, som från den finländska borgarklassens sida på senare tider bedrifvits gentemot de nuvarande maktägande i Ryssland, trots den lika skandalösa kampanj, som bedrifvits mot den revolutionära ryska militären i Finland — ity att man med hänsynslöst förakt för sanningen generaliserat de våldsdåd, som enskilda medlemmar eller enskilda afdelningar af denna militär begått, — trots allt detta och oberoende af, huruvida ett statligt samband mellan Finland och Ryssland kommer att äga rum eller icke, så är jag öfvertygad därom, att Finlands och Rysslands arbetande klasser komma att allt framgent befinna sig i ett orubbligt brödraförbund. Oikealta: Lycka till!) Ja ni kan verkligen säga „lycka till" åt oss, men det blir icke till någon lycka för er, mina herrar!

När vi socialdemokrater sålunda motsätta oss ett upprättande af finsk militär, göra vi det förvisso icke därför, att socialdemokratien under alla förhållanden vore motståndare till väpnadt våld. Vi äro inga tolstojaner, och den proklamation, som af fredsföreningen i Wiborg blifvit utsänd, röner förvisso icke anklang inom stora delar af vårt parti. Vår ståndpunkt i denna fråga är helt enkelt följande: det väpnade våldet som ett kampmedel i proletariatets händer kan under vissa omständigheter ha sitt berättigande, men proletariatet kan icke understödja ett väpnadt våld, som riktadt mot detsamma själft, mot dess intressen. (Från högern: En vacker bekännelse!) Det ha vi aldrigt gjort någon hemlighet af och komma aldrig att göra det. Jag tror hela världens klassmedvetna proletärer skola instämma i det lösenord, som afgafs för icke länge sedan af den amerikanske socialisten Eugen Debbs, som sade: „Det finnes ett krig, som jag gärna skall vara med om, men också endast e t t, och det är proletariatets krig mot dess förtryckare". (Oikealta: Fy skäms!)

P u h e m i e s: Aika on kulunut myöhäiseksi. Sen takia keskeytetään tämän asian käsittely. Seuraavasta istunnosta ilmoitetaan myöhemmin.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Peurakoski: Vaikka aika onkin myöhäinen, niin pyydän kuitenkin eduskunnan valitsijamiehiä jäämään tänne täysi-istunnon päätyttyä.

Täysi-istunto päättyy k:lo 12,06 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

22. Tiistaina 11 p. joulukuuta

k:lo 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Esitellään:

1) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuvaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki kihlakunnankäräjiä koskevien määräysten muuttamisesta 425

2) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuvaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2, 3 ja 9 §:n muuttamisesta 428

3) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuvaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki Rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta sekä 3 ja 4 §:n muuttamisesta 429

4) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuvaksi määrätä seuraavat lakiehdotukset:

a) Laki Ulosottolain 4 luvun 5, 6, 7 ja 8 §:n muuttamisesta;

b) Laki uuden Ulosottolain voimaan panemisesta ja siitä mitä sen johdosta on vaarinotettava 3 päivänä joulukuuta 1895 annetun asetuksen 27 §:n muuttamisesta sekä

c) Laki marraskuun 19 päivänä 1868 annetun Konkurssisäännön 85 ja 90 §:n muuttamisesta 431

5) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuvaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki rangaistusten täytäntöönpanosta 9 päivänä joulukuuta 1889 annetun asetuksen 4 luvun 2 §:n muuttamisesta 432

6) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määräisi seuraavan lakiehdotuksen: Laki Korkeimmasta Oikeudesta ..... „

Siv.

7) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määräisi seuraavat lakiehdotukset:

a) Laki Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta;

b) Laki 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Vaalilain 13 ja 16 §:n muuttamisesta sekä

c) Laki 2 päivänä huhtikuuta 1883 irtolaisista ja niiden kanssa menettelemisestä annetun asetuksen 9 §:n muuttamisesta 435

8) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki Suomen eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten virkatointen lainmukaisuutta 436

9) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa sekä voimaan astuvaksi ja julkaistavaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki sisältävä selityksen asetukseen 12 päivältä maaliskuuta 1909 samana päivänä annetun, torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrausta koskevan asetuksen soveltamisesta aikaisemmin syntyneisiin vuokrasuhteisiin 437

10) Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamisesta koskeva ed. Mikkolan y. m. anom. ehd. n:o 4 438

Pöydälle panoa varten esitellään

11) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 suurten tulojen veroa koskevan esityksen johdosta 454

12) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n: 3 esityksen johdosta, joka koskee pääoma- ja kuponkisuostunnan suorittamista 1918 vuoden loppuun ..... „

13) Lakivaliokunnan mietintö n:o 1 lepäämään jätetyn lakiehdotuksen johdos-

Siv.
ta, joka koskee osuustoimintalain 19 §:n muuttamista 454
14) Lakivaliokunnan mietintö n:o 2 eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi osuustoimintalakiin otettavasta uudesta pykälästä .... „
14) Lakivaliokunnan mietintö n:o 2 tintö n:o 1 edustajain M. A. Airolan ja Kullervo Mannerin eduskunnalle jättämän kirjelmän johdosta, joka koskee erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymyksen järjestämiseksi ..... „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arajärvi, Eloranta, Hänninen-Walpas, Kallio, Pehkonen, Savolainen, Setälä, Sirén, Tanskanen ja Tuomikoski.

Ilmoitusasiat:

P u h e m i e s: Edustajille ei ole voitu vielä jakaa tämän päivän päiväjärjestystä painossa tapahtuneen viivytyksen takia, mutta voitanee se ennen pitkää tehdä.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: ed. Tanskanen sairauden takia 10 päivän ajaksi, luettuna tästä päivästä, lääkärintodistuksen nojalla ja ed. Sirén sairauden takia tästä päivästä ensi perjantaihin, sekä yksityisten asiain takia ed. Usenius tästä päivästä ensi torstain loppuun, ed. Roos tämän päivän istunnon alkuosasta, ed. Tuomikoski tämän ja huomispäivän istunnoista ja ed. Wiik ensi keskiviikon ja torstain istunnoista.

Maatalousvaliokunnan lisäjäsenet.

P u h e m i e s: Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet ilmoittavat täten kunnioittaen, että sittenkuin Eduskunta kuluvan joulukuun 7 päivänä pitämässään istunnossa on hyväksynyt maatalousvaliokunnan ehdotuksen mainitun valiokunnan jakaantumisesta kahteen osastoon ja sen johdosta määrännyt valiokuntaan valittavaksi entisten lisäksi 9 vakinaista jäsentä ja tarpeellisen määrän varajäseniä, on valitsijamiesten kokouksessa tänään valittu m a a t a l o u s v a l i o k u n n a n

j ä s e n i k s i: edustajat Tokoi, Mäkelä, Hakkinen, Louhelainen, Heimonen, Wanhala, Vekara, Leinonen ja Ottelin; sekä

v a r a j ä s e n i k s i: neljän ensinmainitun tilalle edustajat Korhonen ja Aronen;

edustajain Heinosen, Wanhalan ja Vekaran tilalle edustajat Kotila ja Sinkko;

edustaja Leinosen tilalle edustaja Relander; ja edustaja Ottelinin tilalle edustaja Hedberg.

Sen johdosta, että maatalousvaliokunnan entiset varajäsenet Tokoi, Mäkelä ja Hakkinen edellätapahtuneessa vaalissa siirtyvät valiokunnan vakinaisiksi jäseniksi, on heidän sijaansa maatalousvaliokunnan varajäseniksi valittu edustajat T. Typpö, Paronen ja Wirkki.

Helsingissä, joulukuun 8 päivänä 1917.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

J. Oskari Peurakoski.

Anton Huotari.

Maatalousvaliokunnan puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat.

P u h e m i e s: Maatalousvaliokunnan jakauduttua kahteen osastoon on valittu ensimäisen osaston puheenjohtajaksi ed. P u l l i n e n ja varapuheenjohtajaksi ed. M ä k i ja toisen osaston puheenjohtajaksi ed. H a h l ja varapuheenjohtajaksi ed. H. J. L i n n a.

Muutos valiokunnan jäsenyydessä.

P u h e m i e s: Ed. Vanhala pyytää vapautusta t y ö v ä e n a s i a i n v a l i o k u n n a n varajäsenyydestä, koska hänet on valittu jäseneksi maatalousvaliokuntaaan ja hän sen lisäksi on suuren valiokunnan jäsen ja laki- ja talousvaliokunnan varajäsen.

Pyyntöön suostutaan.

Ehdotus adressin lähettämisestä Venäjän kansalliskokoukselle.

P u h e m i e s: Eduskunnalle on saapunut näin kuuluva kirjelmä:

Katsoen siihen, että Venäjän Perustava Kansalliskokous piakkoin alottaa toimintansa, allekirjoittaneet kunnioittaen ehdottavat,

että Eduskunta päättäisi lähettää Venäjän Perustavalle Kansalliskokoukselle adressin, jossa esiintuotaisiin Suomen kansan onnentoivotus sekä ilmoitettaisiin, mitä Eduskunta on tehnyt Suomen riippumattomuuden toteuttamiseksi, ja lausuttaisiin eduskunnan luottamus siihen, että Venäjän kansa on antava tunnustuksensa Suomen itsenäisyydelle; ja

että Eduskunta päättäisi antaa perustuslakivaliokunnalle tehtäväksi laatia ehdotuksen adressiksi asiassa.

Helsingissä, 10 päivänä joulukuuta 1917.

P. Ahmavaara. Santeri Alkio.
Ernst Estlander. Kyösti Haataja.
Erkki Pullinen.

Puhemies: Haluaako kukaan puheenvuoroa? Kun ei puheenvuoroa ole pyydetty, lähetettänee asia perustuslakivaliokuntaan?

Asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Esitellään ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuvaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen:

Laki kihlakunnankäräjiä koskevien määräysten muuttamisesta.

Puhemies: Ehdotukseen on liitetty myös ehdotus, että eduskunta määräisi senaatin talousosaston julkaisemaan yllämainitun lain Suomen Asetuskokoelmassa ensi tilassa 1 päivästä tammikuuta 1918 voimaanastuvaksi.

Keskustelu:

Ed. Alkio: Pyydän ehdottaa, että kysymyksessäoleva laki lähetetään lakivaliokuntaan lausunnon saamista varten. Minä olen nimittäin sitä mieltä, että sellaisessa tapauksessa, jolloin toisten valtiopäivien säätämä laki tulee toisten valtiopäivien vahvistettavaksi, siitä on saatava sellainen käytäntö, että näiden valtiopäivien valiokunta antaa laista lausuntonsa.

Ed. Relander: Pyydän kannattaa ed. Alkion tekemää ehdotusta.

Ed. Aronen: Minä puolestani pyytäisin vastustaa ed. Alkion tekemää ehdotusta. Mikäli muistan, hyväksyi eduskunta yksimielisesti tämän lakiehdotuksen viime istuntokaudella, niin maalaisliittolaiset kuin oikeistolaisetkin, ja on minun nähdäkseni vain turhanpäiväistä työn lisäämistä lakivaliokunnalle, jos asia sinne uudestaan lähetetään. Katson, että eduskunta voi valiokuntaan lähettämättä hyväksyä esityksen tekijäin ehdotuksen. Katson siis, että eduskunta ilman muuta päättäisi vahvistaa tämän lain.

Ed. Airola: Jos olisi kulunut pitempi aika siitä, kun valiokunta tästä asiasta on lausunnon antanut, voisi olla jotakin puolta sillä, mitä ed. Alkio tässä esitti. Mutta kun vasta on kulunut niin lyhyt aika siitä, kun eduskunnan lakivaliokunta yksimielisesti päätti puoltaa tätä lakia ja eduskunta myöskin yksimielisesti on sen hyväksynyt, ei ole pienintäkään aihetta siihen luuloon, ettei eduskunta enää olisi tämän lain kannalla, tämän lain, joka ei ole millään tavalla sosialististen harrastusten mukainen, vaan jota kaipaavat juuri erityisesti porvarilliset. Minä olen samaa mieltä, kuin ed. Aronen.

Puhemies: Kun on ehdotettu asian lähettämistä valiokuntaan ja siitä on ratkaistava, ennenkuin pääasiasta voidaan ryhtyä keskustelemaan, niin on ensin päätettävä siitä, onko asian käsittelyä jatkettava vai onko lähetettävä asia lakivaliokuntaan.

Ed. Ståhlberg: Samaten kuin lepäämään jätetyt asetusehdotukset lähetetään valiokunnan valmisteltaviksi, samaten on asianmukaista, että myös edellisillä valtiopäivillä hyväksyttyjen lakiehdotusten vahvistamiskysymyksestä ainakin, milloin asia ei ole sekä aivan selvä että erityisesti kiireellinen, hankitaan asianomaisen valiokunnan lausunto. Kannatan sen vuoksi ed. Alkion ehdotusta.

Ed. Kuusinen: Minusta siinäkin tapauksessa, ettei lakiehdotus ole yksimielisesti hyväksytty edellisillä valtiopäivillä, vaan että siitä on ehkä ollut paljonkin eri mieltä, vaatii lojaalisuus kansaneduskunnan päätöstä kohtaan seuraavalta eduskunnalta lain vahvistamista. Seuraavalla eduskunnlla on oikeus laillisessa järjestyksessä muuttaa lakia, mutta ei ole sopivaa ilman muuta hylätä äskettäin päätetty laki. Jos tahdotaan lähettää vahvistamisehdotus vielä tutkittavaksi valiokuntaan, en voi käsittää sitä muuksi, kuin että silloin on mielessä painavia syitä, joitten nojalla

tahdottaisiin saada vahvistamisehdotus hylätyksi. Ainoastaan siinä mielessä voisi tulla kysymykseen asian lähettäminen valiokuntaan tutkittavaksi. Silloin kun vahvistamisehdotusta tutkitaan, ei siinä ole muuta tutkimista, kuin vahvistetaanko lakiehdotus vai hylätäänkö se. Ei keisarillakaan vahvistamisjutussa muuta tutkimista ollut. Kenellä on tässä suhteessa mielestään perusteita, jotka voisivat puhua hylkäämisen puolesta, hän voisi ehdottaa tutkimista valiokunnassa jatkettavaksi, mutta ei sellainen, jolla ei ole tällaisia perusteita mielessä, jolla siis ei ole epäilyksiä siitä, onko vahvistus annettava vai ei.

Ed. Anton Huotari: Ed. Alkion ehdotus huomatakseni ei ollut mikään pöydällepanoehdotus. Se oli ehdotus asian asiallista käsittelyä varten. Niin ollen tässä keskustelussa täytyy olla tilaisuus tehdä kaikkia niitä ehdotuksia, mihin asia antaa aihetta. Minäkin olen samaa mieltä, kuin edellinen puhuja, että nimittäin tämä asia ei kaipaa valiokuntaan lähettämistä. Vielä vähemmän tarvitsee se sitä siitä syystä, koska se on yksimielisesti hyväksytty edellisessä eduskunnassa. Nähdäkseni ne, jotka kannattavat valiokuntaan lähettämistä, tahtovat nykyisenkin majesteetin tehdä samanlaiseksi, kuin se entinen oli. Sen aikana haudattiin kaikki eduskunnan hyväksymät lakiehdotukset ministerineuvoston vihreän veran alle. Nyt tahdottaisiin keksiä joku uusi paikka, jonne voitaisiin eduskunnan päätöksiä haudata. Näin ollen minä en voi sitä kannattaa, vaan kannatan sen sijaan edustajain Arosen ja Kuusisen ehdotusta.

Ed. Wrede: Såsom jag vid ett föregående tillfälle anfört, finner jag det icke blott strida mot våra grundlagars anda, utan också vara i sig självt i hög grad oegentligt, att landtdagen stadfäster lagförslag. Så vidt jag vet, förekommer någonting dylikt icke heller annorstädes, ty i de länder, där någon stadfästelse från regeringens sida af lag, som representationen antagit, icke äger rum, där förekommer icke heller någon stadfästelse från representationens sida, utan lagen blir gällande genom att den helt enkelt antagits af representationen. Det är i hög grad oegentligt att, sedan representationen en gång behandlat en lag och godkänt densamma, den ånyo skall behandla lagen för stadfästelse. I synnerhet framträder oegentligheten häraf bjärt, då fråga är om lagar, som icke antagits af samma landtdag, utan af en föregående, ty i sådant fall borde landtdagen antingen utan någon förberedelse fastställa den af en föregående landtdag antagna lagen, hvilket förefaller hartnär orimligt, eller också borde en ny förberedelse äga rum, så att landtdagen på grund af utskotts utlåtande skulle besluta i saken. Detta är emellertid en omgång, som icke mycket skiljer sig från att ett nytt initiativ tages, och genom hvilken man således icke mycket vinner. I hvarje fall finner jag det alldeles omöjligt, att landtdagen skulle fastställa ett lagförslag af den omfattning och stora betydelse, som detta, utan den ringaste förberedelse af ärendet. Ehuru jag för egen del principiellt står på den ståndpunkten, att landtdagen alls icke borde upptaga sådana förslag som detta, anser jag mig nu böra förorda förslaget om dess remiss till lagutskottet för inhämtande af utlåtande.

Ed. Aronen: Ed. Wreden lausunnon johdosta voin huomauttaa, että silloin, kun hallitsija oli olemassa, oli luonnollista, että kun hän oli lakien vahvistaja, hänelle lähetettiin asiakirjat tutkittaviksi ja vahvistettaviksi, mutta kun eduskunta on itse lain hyväksynyt, ei se kaipaa enempää tutkimista. Muuten huomautan, että kun tämä asia viimeksi oli eduskunnassa esillä, huomautettiin porvarillisten puolelta, että tämän lain korjaus oli tarpeellinen. Muiden muassa ed. Lilius sanoi, että Suomalainen Lakimiesyhdistys oli käsitellyt asiaa ja huomannut että se oli tarpeellinen, joten ed. Wreden ei tarvitse käsittääkseni pelätä, että tässä olisi kysymyksessä hyväksyä mitään mahdotonta, vaikkakin ed. Wrede on asettunut tässä eduskunnassa kaiken edistyksen jarruttajaksi.

Ed. Kuusinen: Minäkin aioin huomauttaa, että ed. Wrede taitaa olla hyvin yksinään tässä eduskunnassa sen väitteen takana, että kun eduskunta käyttää keisarin ja suuriruhtinaan valtaa, se tapahtuisi lainvastaisesti. Jos hänen ryhmässänsä lieneekin joitakuita, jotka kenties ovat samaa mieltä, ja kenties jossain muussakin ryhmässä, niin kyllä kai ne sentään ovat hyvin yksinäisiä ne miehet, jotka sellaista väittävät. Sen vuoksi katsoisin, että heidän on turhaa sitä väitettään kovin usein uudistaa, sillä se väite nyt kerta kaikkiaan ei pidä paikkaansa. Mutta sen nyt vielä käsittäisi, jos ed. Wrede vain tämän väitteen esittäisi, mutta kun hän samassa hengenvedossa kannattaa ed. Alkion ehdotusta, täytyy sanoa, että hän kannattaa omalta kannaltaan laitonta ehdotusta; kyllä ed. Alkion ehdotus sisältää myös vahvistuksen mahdollisuuden, siis herra Wreden mielestä laittoman ehdotuksen. Tässä voi olla joko ed. Wreden kannalla, tai ed. Alkion,

mutta ei molempien, varsinkaan samassa hengenvedossa.

Muuten tahtoisin lisätä valiokuntaan lähettämiseen nähden, että jos semmoinen tapa tulisi käytäntöön, jota ed. Alkion ehdotus tietää, johtaisi se siihen kummallisuuteen, että kun yksi eduskunta on saanut lakeja säädetyksi koko joukon, mutta osa niistä ei ole ennättänyt tulla vielä voimaan tai vahvistetuksi, niin seuraava eduskunta, jos siihen on sattunut tulemaan toisenlainen enemmistö, ottaisi edellisten valtiopäiväin päättämät käsiteltäväkseen, hylkäisi ne tai muokkaisi ne kerrassaan uudestaan. Siitä tulisi täydellinen lainsäädännöllinen sekamelska, jollaista ei kaiketi ole missään maassa.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään, kun eräs senaatin jäsen on ilmoittanut tuovansa eduskunnalle asiakirjoja.

Uusia hallituksen esityksiä.

Eduskunnan eteen saavuttuansa lausuu

Senaattori Frey: Kunnioitettava herra puhemies, arvoisa eduskunta! Suomen senaatin määräyksen mukaan on minulla kunnia Suomen eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset, nimittäin n:o 17 Esitys varojen osoittamisesta kansanopetusta varten vuodeksi 1917, n:o 18 Esitys tuulaakimaksun laskemisen perusteista, n:o 19 esitys laiksi postisäästöpankista Suomessa 24 päivänä toukokuuta 1886 annetun asetuksen 2 §:n muuttamisesta, n:o 20 esitys välittävistä säännöksistä maalaiskuntien kunnallislain, kaupunkien kunnallislain, kansan äänestystä tarkoittavan lain ja kunnallisen vaalilain käytäntöön saattamista varten ja n:o 21 erinäisistä muutoksista Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle 6 päivänä joulukuuta 1869 annettuun kirkkolakiin.

Puhemies: Tehdyt ehdotukset tulen esittelemään eduskunnan käsiteltäviksi.

Sen jälkeen jatketaan

Kihlakunnankäräjiä koskevien määräysten muuttamisesta

hyväksytyn lain vahvistamista koskevaa

Keskustelua:

Ed. Hultin: Tämän vuoden aikaisemmilla valtiopäivillä oli minulla kunnia tehdä yksi niistä eduskuntaesityksistä, joille tämän päivän päiväjärjestyksessä pyydetään eduskunnan vahvistamista. Esitys koski 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rangaistusten täytäntöön panoa koskevan asetuksen muuttamista siihen suuntaan, että myöskin vankeusrangaistukseen tuomituita voitaisiin, samoin kuin kuritushuonevankeja, käyttää töihin ulkoilmassa, s. o. pääasiassa n. s. vankilasiirtoloissa. Lakivaliokunnan yksimielistä esitystä puollettua eduskunta viime kesänä sen hyväksyi. Minä luonnollisesti toivon, että eduskunta nykyisessäkin kokoonpanossaan tämän lain hyväksyy ja vahvistaa, mutta toiselta puolen en voi kummeksia, että tämä eduskunta, jossa on useita jäseniä, jotka eivät viime kesänä ole ottaneet osaa asian käsittelyyn, haluaa tehdä päätöksensä valiokuntansa lausunnon nojalla. Lojaalisuus nykyistä eduskuntaa kohtaan pakottaa minua kannattamaan ed. Alkion ehdotusta.

Ed. Salin: Minä ymmärrän kyllä, miksi porvarilliset edustajat tahtovat estää näiden lakien vahvistamisen näin vain suoraa päätä, sillä hehän väittivät vaaliagitatsioonissa, että sosialistinen eduskunta, Mannerin eduskunta, ei saanut mitään muuta aikaan kuin edustajapalkkion määrätyksi 30 markaksi ja vapaapiletit edustajille rautatiellä. Nyt jo on tosin kaksi, tärkeätäkin, viime eduskunnan hyväksymää lakia vahvistettu, nimittäin kunnallislaki ja laki 8 tunnin työpäivästä, joka tämän porvarillisten valheen toteaa, jos vielä tänä päivänä nämä yhdeksän lakia vahvistettaisiin, niin porvarit osoittautuisivat silloin aika valhettelijoiksi. Täytyyhän silloin ymmärtää, miten porvarit tahtovat jollakin tavoin saada edellisen sosialistisen eduskunnan työn, tämän eduskunnan ansioluetteloon, joka minullekin olisi kyllä mieluista, koska minä myös olen tämän eduskunnan jäsen, mutta kun se tuntuu varastamiselta niin vaikka olenkin asikkalalainen, jossa varkaus on hyvin tavallista, niin en kuitenkaan saata tulla noiden porvarien mukaan, vaan yhdyn sosialisteihin, sillä se on ansaitsematonta kunniaa ja arvonnousua minulle. Minä siis kannatan ed. Arosen ehdotusta.

Keskustelu asian lakivaliokuntaan lähettämisestä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian asiallisen käsittelyn jatkamista vastaan on ed. Alkio ed. Relanderin ja

muiden kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin lausunnon saamista varten lakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 88 jaa- ja 105 ei-ääntä; eduskunta on siis ed. Alkion ehdotuksen mukaisesti päättänyt lähettää asian lakivaliokuntaan lausunnon saamista varten.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Mäki: Pyydän ryhmäni puolesta merkitä vastalauseen tällaista asiain jarruttamista vastaan.

2) Esitellään ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuvaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen:

Laki Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2, 3 ja 9 §:n muuttamisesta.

Puhemies. Tähän liittyy vielä ehdotus, että eduskunta määräisi senaatin talousosaston julkaisemaan yllämainitun lain Suomen Asetuskokoelmassa ensi tilassa 1 päivästä tammikuuta 1918 voimaanastuvaksi.

Keskustelu:

Ed. Alkio: Samasta syystä, kuin edellisessäkin tapauksessa, ehdotan, että tämäkin asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Ed. Relander: Kannatan ed. Alkion ehdotusta.

Ed. Anni Huotari: Minä pyytäisin ehdottaa, että eduskunta vahvistaisi tämän lakiehdotuksen, sillä me emme lakivaliokunnassa saa muuten mitään valmista. Suurimman osan viime istuntokautta menetti lakivaliokunta nyt esilläolevain kahdeksan lain kanssa. Jos nyt nämä taas menevät sinne takaisin, menee taas aikaa niissä ja uutta ei saada mitään. Seuraavana istuntokautena lähetetään taas tämän eduskunnan asiat sinne ja taas ei saada mitään valmista. Ei tällaisesta mitään tule! Minä pyydän ehdottaa, että ne ilman muuta nyt vahvistetaan.

Ed. Aronen: Minä vastustan ed. Alkion tekemää ehdotusta ja yhdyn kannattamaan ed. Anni Huotarin ehdotusta, että laki nyt vahvistettaisiin ja määrättäisiin astumaan voimaan tammikuun 1 p:stä 1918.

Puhemies: Tahdon huomauttaa, että samoin kuin edellisessä, niin tässäkin on ensin päätettävä siitä, jatketaanko asian asiallista käsittelyä vai lähetetäänkö asia lakivaliokuntaan.

Ed. Mäki: Minä kannatan ed. Anni Huotarin tekemää ehdotusta, että laki ilman muuta nyt vahvistettaisiin, enkä muuten ymmärrä, mistä syystä toisenlainen ehdotus on tehty. Sen täytyy perustua siihen, että tahdotaan ilmeisesti saada tästä eduskunnasta lakiasäätävänä laitoksena ikiliikkuja. Sitä ei ole vielä onnistuttu Suomessa eikä muuallakaan keksimään. Ed. Alkio tahtoo Suomen eduskunnasta tehdä ikiliikkujan. Se on siis mitä surullisimpana tosiasiana merkittävä. Toivoisin, että ed. Alkio peruuttaisi tuon ehdotuksensa, ettei hän saisi tuollaista nimitystä: ikiliikkujan keksijä.

Keskustelu asian valiokuntaan lähettämisestä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian asiallisen käsittelyn jatkamista vastaan on ed. Alkio ehdottanut, että asia lausunnon saamista varten lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 87 jaa- ja 103 ei-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt ed. Alkion ehdotuksen mukaisesti lähettää asian lakivaliokuntaan lausunnon saamista varten.

Puheenvuoroon saatuaan lausuu.

Ed. Salin: Tahdon tämän päätöksen johdosta pöytäkirjaan merkittäväksi, että maalaisliitto on näillä kahdella äänestyksellä osoittanut asettu-

neensa tässä maassa lainsäädännöllisen edistystyön pahimmaksi jarruttajaksi. Sillä nämä kaksi äänestystä toteavat, että kaikki seuraavatkin päiväjärjestyksessä olevat lakiehdotukset tulevat hylätyiksi, ja se merkitsee sellaista asiain tilaa, että minusta näyttää kuin maalaisliitto ja siitä oikeammalle menevät porvariedustajat katsoisivat asemaa liian rauhalliseksi nykyään maassa, että he tahtoisivat vaihteeksi taas vähän vahvempaa toimintaa. Muuten en saata käsittää tällaista lainsäädännöllisen työn jarrutusta. Porvaristo kai nähtävästi on lännestäpäin saanut lupauksia niistä tulossa olevista asevoimista, joita sieltäpäin sanomalehdistö näkyy kehuvan tulossa olevan. Se tahtoo provoseerata tässä maassa kapinallisen tilanteen, ja siinä mielessä se ehkäisee tarpeellisten lakien vahvistamista.

3) Esitellään ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaanastuvaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen:

Laki Rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta sekä 3 ja 4 §:n muuttamisesta.

P u h e m i e s: Tähän ehdotukseen liittyy vielä edelleen ehdotus, että eduskunta määräisi senaatin talousosaston julkaisemaan yllämainitun lain Suomen Asetuskokoelmassa ensi tilassa 1 päivästä tammikuuta 1918 voimaanastuvaksi.

Keskustelu:

Ed. A l k i o: Samoilla perusteilla kuin edellisissäkin tapauksissa ehdotan, että asia lähetetään lakivaliokuntaan lausunnon saamista varten.

Ed. R e l a n d e r: Kannatan ed. Alkion ehdotusta.

Ed. A r o n e n: Kun tämä asia oli viime istuntokaudella esillä, yrittivät oikeistolaiset pappismiehet saada asian tapetuksi. Ed. Ingman ehdotti sen kokonaan hylättäväksi, mutta eduskunta 96 äänellä 76 vastaan hylkäsi ed. Ingmanin ehdotuksen. Ed. Malmivaara ehdotti asian jätettäväksi yli vaalien lepäämään, mutta tämäkin hylättiin 113 äänellä 60 vastaan ja muun muassa ed. Lilius lausui tästä lakiehdotuksesta silloin, että vaikka hän vastustikin ehdotuksen muodostelua sellaiseksi kuin se oli hyväksytty toisessa lukemisessa, hän puolestaan ei tahtonut myötävaikuttaa lakiehdotuksen jättämiseksi lepäämään, sillä ne säännökset, mitkä voimassaolevassa laissa tässä suhteessa ovat, ovat keskiaikaisia ja vanhentuneita, ettei hän puolestaan voinut myötävaikuttaa niiden yhä edelleen voimassa pysyttämiseksi. Sen vuoksi minua ihmetyttää, että ed. Alkio esittää tässä sellaista hirtehishuumoria, kuten kahdessa edellisessäkin asiassa, että tahtoo saada eduskunnan entiset päätökset tapetuiksi. Minä vastustan ed. Alkion tekemää ehdotusta ja ehdotan, että tämä laki hyväksyttäisiin siten kuin esityksentekijät kirjelmässään ehdottavat.

Ed. L o h i: Minä pyydän huomauttaa edellisen puhujan lausunnon johdosta, että se, että näitä lakiehdotuksia lähetetään valiokuntaan lausunnon saamista varten, ei sisällä näiden asioiden tappamista. (Vasemmalta: Mitä se sisältää?) On huomattava, että ennen, kun meillä oli keisari ja suuriruhtinas, joka lakeja vahvisti (Huutoja. — Puhemies koputtaa.) se vaati myös neuvonantajiltaan lausuntoja, joka neuvonantaja oli lähinnä Suomen senaatti. Eduskunnan lähimpänä neuvonantajana on minun käsittääkseni asianomainen valiokunta, joka on pantu kokoon juuri siinä mielessä, että se sen luontoisia asioita käsittelisi. Minun mielestäni on aivan oikein se menettelytapa, että pyydetään lausuntoa valiokunnalta. On huomattava vielä, että kun meillä on ollut uudet vaalit, on tullut suuri joukko uusia edustajia. Heillä ei ole mahdollisuutta muuten perehtyä näihin lakiehdotuksiin, jotta voisivat nimenomaan kantansa määrätä. (Vasemmalta: Te ette saakaan määrätä kantaanne! — Puhemies koputtaa.) Eduskunta on tosin jo kyllä kaksi lakia vahvistanut ilman, että lausuntoa olisi vaadittu valiokunnalta, mutta tällainen menettely minun käsittääkseni ei ole puolustettavissa. Edustajat, jotka eivät asiaa lähemmin tunne, pakotetaan määräämään kantansa ilman valiokunnan lausuntoa ja sen takia minun mielestäni on aivan oikein se menettely, että pyydetään valiokunnan lausunto. Tämä ei merkitse sitä, että lakia ei silti voitaisi vahvistaa, mutta se merkitsee sitä, että tämän valiokunnan lausunnon perusteella voisi sitten eduskunta kantansa määrätä kysymyksessä olevaan asiaan nähden. Minä olen kyllä sitä mieltä, että eduskunta korkeimman vallan haltijana voi vahvistaa entisen eduskunnan päättämiä lakeja, niinkuin se on sitä oikeutta jo käyttänyt, mutta meillä ei ole mitään ohjesääntöä, millä tavalla tuota vahvistamisoikeutta käytetään, ja minun mielestäni tämä menettelytapa, jota niihin lakeihin nähden, jotka tänä iltana ovat esillä, eduskunta on ruvennut käyttämään, on aivan oikea.

Ed. M ä k i: Minä lausun ihmettelyni siitä, kuinka ed. Lohi voi puhua niinkuin tyhmät neit-

seet puhuvat. Ei ole ollenkaan ymmärrykseni mukaista, että sillä tavalla, kuin nyt on ehdotettu, voisi kaikki eduskunnan uudet jäsenet päästä tutustumaan esillä oleviin asioihin, sillä minun tietääkseni eivät kaikki uudet jäsenet ole lakivaliokunnassa. Niiden täytyy siis lukea joko tuo lausunto, jonka lakivaliokunta antaa, tai tutustua niihin asioihin, jotka kulloinkin ovat kysymyksessä, niistä papereista, joita niistä asioista on olemassa. Minun mielestäni ed. Lohen pitäisi siis ymmärtää, etteivät uudet jäsenet sillä tutustu tähän asiaan, että tämä lähetetään johonkin asianomaiseen valiokuntaan. Ne tutustuvat siihen vain niiden paperien perustuksella, joita asiasta on olemassa eduskuntapäätöksen perusteella, ja sentähden sellaiset lausunnot, joita esimerkiksi ed. Lohi täällä antoi, ovat kaikkea merkitystä vailla. Kysymyksessä on asian jarruttaminen, mistään muusta ei ole kysymys. Sanokaa se suoraan, olkaa niin paljon rehellisiä, että ilmoitatte, mistä on kysymys. Sitten tietää kansa sen mukaisesti antaa teille arvostelunsa. Vaadittaisiin siis mielestäni rehellisyyttä kaikilta edustajilta sen verran, että sanotaan, missä mielessä jarrutetaan eduskunta-asiain käsittelyä.

Ed. Antom Huotari: Ed. Lohen selitys, että tämän eduskunnan jäsenillä ei ole ollut tilaisuutta tutustua näihin lakiehdotuksiin, ei ole totuudenmukainen. Jo viikko sitten nämä lakiehdotukset ovat jaetut kaikille eduskunnan jäsenille ja jätetty aikaa tutustua niihin. Edustajilla siten on ollut tilaisuus niihin tutustua tarvitsematta enää odottaa lakivaliokunnan lausuntoa. Minä kannatan tämän lakiehdotuksen vahvistamista.

Puhemies: Tässä, samoin kuin kahdessa edellisessä, on ensin ratkaistava, jatketaanko asian asiallista käsittelyä vai lähetetäänkö se valiokuntaan.

Ed. Aronen: Ed. Lohen lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että ed. Lohen väite on niin lapsellinen, ettei hän usko sitä itsekään. Eihän ed. Lohilla ole tilaisuutta perehtyä tähän asiaan sen enempää, jos se tulee lakivaliokuntaan, kuin tähänkään asti on ollut. Viikko aikaa on hänellä ollut jo asiaan perehtyä ja ed. Lohi ei kuulu lakivaliokuntaan, joten hän ei siellä tähän voi perehtyä. Muuten huomautan, että silloin, kun eduskunnassa oli kahdeksan tunnin työpäivän laki ja kunnallislaki vahvistettavana, selitettiin porvariston taholta, ettei heihin vaikuta mikään ulkopuolelta tuleva painostus, vaan vahvistavat he sanotut lait niiden tärkeyden vuoksi, nyt tuntuu kuitenkin siltä, että tälläkin kertaa tarvittaisiin „ulkopuolista painostusta", joka pakottaisi porvariston menettelemään inhimillisemmin, kuin muuten tällä kertaa menettelisivät.

Ed. Kellosalmi: Pyydän yhtenä uutena edustajana ilmoittaa vastalauseeni siihen, etten puolestani ole antanut maalaisliittolaisille mitään valtakirjaa suojella meidän uusien edustajien mukavuuksia, ja siihen, että he näitä lakeja, jotka ovat viime eduskunnan valmistamat, jos ei vielä vahvistetut, vastustavat nyt laeiksi tulemasta. Ja varsinkin kun sama maalaisliitto tunnetusti vastustaa sellaisten vanhojenkin lakien uusimista, jotka mielestäni olisivat mitä pikaisimman uudistuksen tarpeessa. Näiden nyt esillä olevien lakien nopeaa vahvistusta ei suinkaan maalaisliiton taholta jouduteta nyt omaksumallaan tavalla, vaan pidän heidän nyt käyttämäänsä tapaa metkuilemisena, jolla jarruttavat esillä olevien lakien valmistumista ja tarpeellisten uudistusten estämistä.

Ed. Vuoristo: Samalla kun minä kannatan asian asiallista käsittelyä, pyytäisin ed. Lohen lausunnon johdosta huomauttaa, että hänen esityksensä on muodollista lain tulkintaa, joka lopulta tappaa teidät. Ja jos oikeiston puolelta on ed. Lohea ja hänen puoluettaan uskoteltu tällaisilla selityksillä, että nämä lait valiokuntaan lähetetään vain muodollisista syistä — niin turha on ed. Lohen sitä muille uskotella. Nämä asiat on ehdotettu lähetettäväksi valiokuntaan, jotta ne siellä viipyisivät mahdollisimman kauvan, siellä muutettaisiin ja lopuksi sinne haudattaisiin. Jo ennen vaaleja ja vaalien jälkeen käytiin oikeistolaisten sanomalehdissä kiivasta väittelyä näitä vastaan ja julkisesti kehoitettiin, että näitä lakeja ei pitäisi saattaa voimaan, vaan ne olisi otettava uudestaan tarkastelun alaisiksi ja muodosteltaviksi. Ja tähän pyritään täällä edelleen ja maalaisliitto on otettu auttajaksi. Ennen vaaleja vielä ja vaalien jälkeenkin maalaisliittolaiset ja niiden äänenkannattajat olivat toista mieltä. He kehuivat, että heidän avullaan on nämä lait aikaan saatu ja ne ovat hyviä lakeja, mutta vaalien jälkeen ne ovat liittoutuneet oikeistolaisten kanssa ja aikovat syödä valitsijoilleen antaman lupauksensa ja ovat ryhtyneet hommaan lakien tappamiseksi tätä tietä.

Aikaisemmin he ovat syöneet sanansa valtalaista. Nyt aiotaan jatkaa samaa peliä ja täällä muutamassa puolessa tunnissa tappaa yhdeksän eduskunnan ennen säätämää lakia. Täällä on monta kertaa sanottu, että tässä eduskunnassa on

historiallisia hetkiä, ja tämä on yksi sellainen, jonka vertaista tuskin voidaan löytää minkään maan parlamentaarisessa elämässä. Ei ole ihme, kun Suomen porvaristo täten menettelee työväkeä ja kansaa kohtaan, että työväestö ja kansan pohjakerrokset kadottavat luottamuksensa parlamentaariseen toimintaan ja eduskuntaan sekä keksivät muita keinoja asiansa ajamiseksi. Ainoastaan kaksi viime eduskunnan säätämää lakia on vahvistettu, nimittäin 8 tunnin työpäivälaki ja kunnallislait, ja ne vahvistettiin vain sen takia, että silloin oli suurlakko. Silloin eduskunta osoitti lähtevänsä oikealle tielle, mutta nyt, kun kansan pohjakerrosten suurin pakko on poistunut, alkaa tämä eduskunta taas pettää maan työväestöä ja sen alempia kansankerroksia.

Ed. A. Mäkelin: Minä sain kotipuoleni valitsijoilta tänä päivänä kirjeen, jossa mainittiin, että olisi parhainta lähteä pois täältä eduskunnasta. Sanottiin, että eduskunta tässä kokoonpanossaan ei näy saavan mitään aikaan. Sen vuoksi olisi parhainta tulla kotiin ja turvautua pyssyihin. He puhuvat selvää kieltä. Luuletteko te, hyvät herrat, että tämmöisillä toimenpiteillä, joita taas tänä iltana yritetään, rauhoitetaan kansaa? Tällä päinvastoin koetetaan kiihoittaa, että toisetkin rupeisivat ajattelemaan samaan suuntaan, jotka nyt vielä luottavat parlamentaarisiin keinoihin. Minäkin yhdyn niihin, jotka vaativat, että nämä lait vahvistetaan.

Keskustelu asian valiokuntaan lähettämisestä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin asian asiallisen käsittelyn jatkamista on ed. Alkio ehdottanut, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan lausunnon saamista varten.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt ed. Alkion ehdotuksen mukaisesti lähettää asian lakivaliokuntaan lausunnon saamista varten.

4) Esitellään ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuvaksi määrätä seuraavat lakiehdotukset:

a) **Laki Ulosottolain 4 luvun 5, 6, 7 ja 8 §:n muuttamisesta;**

b) **Laki uuden Ulosottolain voimaanpanemisesta ja siitä mitä sen johdosta on vaarinotettava 3 päivänä joulukuuta 1895 annetun asetuksen 27 §:n muuttamisesta**

sekä

c) **Laki marraskuun 19 päivänä 1868 annetun Konkurssisäännön 85 ja 90 §:n muuttamisesta.**

Puhemies: Tähän ehdotukseen lisäksi liittyy ehdotus, että eduskunta määräisi senaatin talousosaston julkaisemaan yllämainitut lait Suomen Asetuskokoelmassa ensi tilassa 1 päivästä tammikuuta 1918 voimaan astuviksi.

Keskustelu:

Ed. Alkio: Samoilla perusteilla, kuin edellisissäkin tapauksissa, ehdotan, että nämäkin asiat lähetetään lakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Niitten asiattomien hyökkäysten johdosta, mitä edellisiä kysymyksiä käsiteltäessä on vasemmiston puolelta tehty, pyydän kiinnittää huomiota siihen, että meidän on tässäkin eduskunnassa luotava itsellemme joitakin muotoja, joitten perusteella asiat käsitellään. (Melua vasemmalta.) Sellaisten teidän lausumainne väitteiden johdosta, että tässä olisi kysymyksessä vain pelkkä jarrutus ja näitten lakien hylkäämisen tarkoitus, minä ilmoitan, että sellaista ei tässä ole alkuaankaan ollut.

Ed. Relander: Kannatan ed. Alkion ehdotusta.

Ed. Hänninen-Walpas: Suomen kansa on lähettänyt tänne edustajia tekemään rakentavaa työtä eikä hävittävää työtä. Eduskunta on näin kauvan ollut koossa eikä ole saanut vielä paljon mitään valmista. Sen sijaan nyt aiotaan tukkukaupalla hävittää niitä valmiita lakeja, jotka viime eduskunta hyväksyi. Tämä menettely on samanlaista kuin hunnilais-sotajoukkojen ennen, jotka kulkivat maakuntain läpi ja hävittivät viljelystä ja rakennuksia, joita ihmiset olivat luoneet. Se on kerrassaan anarkistista menettelyä. Ed. Alkio esiintyy täällä pääpyövelinä, lakien murhamiehenä. Toisessa tilaisuudessa hän on

valmis syyttämään toisia anarkismista. Pyydän saada panna vastalauseen tuota hävittämistyötä vastaan.

Ed. Schybergson: Nu öfverträffade herr Walpas nästan sig själf, men jag förvånar mig ändå öfver att han anser kunallislaki och 8-timmarslagen icke vara någonting. Dem hafva vi godkänt, och vi hafva hunnit förklara oss självständiga och mycket annat till, och dessutom hört på herr Walpas och hans partivänner under långa timmar, och det kan vara alldeles nog för den tid, som hittills gått.

Keskustelu asian valiokuntaan lähettämisestä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Alkio on ehdottanut asian lähettämistä lakivaliokuntaan ja sitä on vastustettu.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa;" jos „ei" voittaa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla; eduskunta on siis päättänyt ed. Alkion ehdotuksen mukaisesti lähettää asian lakivaliokuntaan lausunnon saamista varten.

5) Esitellään ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaanastuvaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen:

Laki rangaistusten täytäntöön panosta 9 päivänä joulukuuta 1889 annetun asetuksen 4 luvun 2 §:n muuttamisesta.

Puhemies: Tähän ehdotukseen on liitetty edelleen ehdotus, että eduskunta määräisi senaatin talousosaston julkaisemaan yllämainitun lain Suomen Asetuskokoelmassa ensi tilassa 1 päivästä tammikuuta 1918 voimaanastuvaksi.

Keskustelu:

Ed. Alkio: Samoilla perusteilla, kuin edellisessä tapauksessa, ehdotetaan, että asia lähetetään lausunnon saamista varten lakivaliokuntaan. (Vasemmalta: Murhamies!)

Ed. Relander: Kannatan ed. Alkion ehdotusta.

Keskustelu asian valiokuntaan lähettämisestä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun asian lähettämistä valiokuntaan ei ole vastustettu, oletan, että eduskunta, hyväksyen ed. Alkion ehdotuksen, lähettää asian lakivaliokuntaan lausunnon saamista varten.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kuusinen: Ei se tahdo käydä päinsä, kun on kerran olemassa ehdotus, joka tarkoittaa vahvistamista. Kai ed. Alkion ehdotuksesta on äänestettävä.

Puhemies: On vastustettu sitä, että ed. Alkion ehdotus asian lähettämisestä valiokuntaan tapahtuisi äänestyksettä.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt ed. Alkion ehdotuksen mukaisesti lähettää asian lakivaliokuntaan lausunnon saamista varten.

6) Esitellään ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määräisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki Korkeimmasta oikeudesta.

Keskustelu:

Ed. Airola: Ne viisi asiaa, jotka tässä on lähetetty valiokuntaan, eivät oikeastaan ole niitä, joita on tahdottu tappaa. Maalaisliitto, joka näissä asioissa on esiintynyt vain suuna, silloin kun säkki on enemmän oikealla, ei enempää kuin oikeistokaan vastusta niitä asioita, jotka tähän asti on valiokuntaan lähetetty. Nyt tuli esille se asia, jota varten, samoin kuin sitä seuraavia asioita varten, tämä jarruttamis- ja tappamissuunnitelma on keksitty. Eräät näistä viidestä asiasta ovat niin joutavanpäiväisiä, että oikeastaan on turhaa, että eduskuntaa vaivataan edes yhtäkään kertaa, puhumattakaan, että kahdet valtiopäivät pannaan peräkkäin liikkeelle sellaisten asiain takia. Jos kohta näissä laeissa on sellaisia, jotka eivät eräitä

porvareita miellytä, ei kuitenkaan eduskunnan enemmistö lopullisesti vastusta niitä, eikä tahtone lopullisesti niitä tappaa. Ja jos ne tulevat tapetuiksi, niin se johtuu siitä, että se on välttämätöntä johdonmukaisuuden takia, koska porvareista on välttämätöntä tappaa seuraavat lait, yhdellä menolla tappaa edellisetkin, jotka voisivat selittää, että se tappamishalu ei johdu yksistään siitä, että niitä vastustetaan asiallisesti, vaan että menettely johtuisi siitä, että ne ovat viime valtiopäivien hyväksymiä lakeja.

Tämä tällainen menettely, että viime valtiopäivien hyväksymiä lakeja ei ilman muuta hyväksytä julkaistaviksi ja sillä tavoin voimaan, voi loppujen lopulta koitua niille, jotka ovat tämän suunnitelman keksineet, itselleen vahingoksi paljon enemmän kuin meille vasemmistolaisille. Ajatelkaa, että tammikuun lopulla, jos tämä eduskunta johonkin lainsäädäntötyöhön kykenee, on useita lakeja tullut silloin valmiiksi, niitä ei ehkä tammikuun lopulla ehditä Asetuskokoelmassa julaista. Uudet valtiopäivät kokoontuvat helmikuussa; jos silloin porvariston oikeiston hyväksymät lait ovat vielä Asetuskokoelmassa julkaisematta, niin silloin on aivan sama juttu kuin nyt, on uudet valtiopäivät alkaneet ja edellisten valtiopäiväin hyväksymät lait täytyy ottaa uudelleen peukaloitaviksi, lähettää valiokuntaan ja siellä ne saattavat levätä kenties kuinka kauvan. Näin tulee käymään silloinkin, kun tulee uusien vaalien edellä viimeiset valtiopäivät. Voi käydä, että vaaleissa muuttuvat voimasuhteet vasemmistolle edullisiksi. Silloin joudutte siihen, että vasemmisto taas saa tilaisuuden tappaa vastapalvelukseksi ne lait, jotka teidän mielestänne ovat tärkeitä, ja jo nyt näillä valtiopäivillä tulee mahdollisesti käymään sillä tavalla. Tämä esilläoleva asia, lakiehdotus korkeimmasta oikeudesta, samoin kuin 7:s ja 8:s asia ovat sellaisia, että niissä hyvin mahdollisesti tulee käymään niin, että kun porvarillinen enemmistö tässä eduskunnassa hylkää viime valtiopäivien hyväksymät lakiehdotukset, niin mitään uutta lakia ei tämä eduskunta kykene laatimaan ja silloin joudutaan siihen olotilaan, että mitään uudistusta korkeimmasta oikeudesta, korkeimmasta hallinto-oikeudesta ja ehkä muistakin asioista, joista jo on olemassa valmiit lakiehdotukset, ei saada.

Kun te tahdotte tappaa ne lait, jotka eduskunta viime valtiopäivillä hyväksyi, niin se johtuu siitä, että te tahdotte tehdä niihin sellaisia muutoksia, joita vasemmisto puolestaan taas ei voi hyväksyä. Te tahdotte, että ne muutettaisiin sellaisiksi, että korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus olisivat luokkasorron välikappaleina porvarillisten johtomiesten käsissä, että teidän hallituskoplanne määräisi näiden tuomioistuinten kokoonpanon ja sitten ne pitäisivät huolen siitä, että alemmassa tuomarikunnassa ei saa päästä mitkään muut tuulahdukset esille kuin ne, jotka ovat sopusoinnussa herrojen Estlanderin, Ståhlbergin ja muiden sellaisten kanssa. (Vasemmalta: Ja Alkion.) — Alkion mielipidettä ei siellä suuresti tulla kuulemaan. — Me emme sellaiseen halua suostua ja silloin meillä on oikeus äänestää niitä lakeja vastaan ja kun vielä porvaristo viime valtiopäivillä asettui yksimielisesti sille kannalle, että ne on käsiteltävä niin, kuin perustuslain muuttamisesta on säädetty. Sellaisenhan vastalauseen alla ovat koko perustuslakivaliokunnan porvarillisten jäsenten nimet: Ståhlberg, Ingman, Pennanen, Alkio, Repo, Nurmela, jopa Retulainen ja Estlander, jotka ovat ruvenneet kumppaneiksi viime aikoina. Kun asia tulee nyt esille, niin tietysti nämä samat herrat johdonmukaisesti selittävät, että se edelleen on käsiteltävä siinä järjestyksessä kuin perustuslain muuttamisesta on säädetty, sillä minä en tahdo ajatella heistä niin pahaa, että jonkun asian perustuslaillisuus riippuisi vain siitä, onko asian käsittelyssä mahdollisesti mennyt porvarillisten ehdotus läpi vai ei, vaan että te sentään huolimatta siitä, miten te käyttelette lakia, kuitenkin tässä asiassa ette, kun entinen menettelynne on niin tuoreena, tahtoisi nyt selittää, että ne eivät koskekaan perustuslakeja, sillä jos ne viime kesänä vielä koskivat perustuslakeja, niin kyllä kai ne teidän mielipiteenne mukaan täytyy yhä edelleenkin sitä tehdä. Silloin on asia käsiteltävä määräenemmistöillä, $^1/_6$ voi estää niiden kiireellisen käsittelyn, $^1/_3$ voi saada ne hylätyiksikin, ja kun te niiden sisällön teette sellaiseksi, että vasemmisto ei voi niitä hyväksyä, silloin nähtävästi tulee käymään niin, että vasemmisto estää näiden uusien lakien hyväksymisen. Te tapatte sitä ennen jo entiset lait. Silloin ei näistä asioista tule mitään. Ja kuitenkin, eiköhän asianlaita liene niin, että uudistukset näillä aloilla ovat oikeistolle tärkeämpiä tai ainakin yhtä tärkeät kuin vasemmistolle. Täytyisi sitä puolue- ja luokkaitsekkäisyyttä vähän hillitä, sen verran edes, että voisi saada jonkun lain asiasta syntymään, ettei oltaisi siinä asemassa, kuin oltiin ennen keisarivallan aikana, että eduskunta laati kyllä lakeja, oli ahkerassa touhussa, sai joukon lakeja valmiiksikin, mutta sitten aina porvarillinen hallitus, oli siellä sitten ryssät tai suomalaiset, keisarin turvissa aina toimitti lait ensin vuosikausiksi lepäämään ja sitten, mikäli ei siinä onnistuttu, hylättäviksi. Täytyisihän sitä nyt, kun kerran on keisarivalta kumottu, ja paljon muutakin kumottu, niin tässä

maassa kuin muissakin, kumota myös se menettely, että kaikilla mahdollisilla aloilla lainsäädäntöä viivytetään vuosikausia pelkästään jarruttamistarkoituksissa.

Ed. Kuusinen: Edellinen puhuja arveli, ettei tässä asiasta ehkä synny mitään lainsäädäntöä näillä valtiopäivillä, jollei tule vahvistetuksi se laki, jota tässä ehdotetaan vahvistettavaksi. Se on hyvin mahdollista, mutta tahdon puolestani lausua sen epäilykseni, etten ole varma, olisiko siitä oikeastaan enemmän hyötyä vai vahinkoa. Nykyään on korkeimpien tuomarien, senaatin oikeusosaston jäsenten, valitseminen eduskunnan asiana. Viime kesänä ei ollut vielä sillä tavalla asianlaita. Viime kesänä tuntui jonkinlaiselta edistysaskeleelta jo se, että eduskunta saisi antaa lausuntonsa, kun nimitetään korkeimman oikeuden jäseniä. Voisi tämän johdosta nyt hyvällä syyllä kysyä, eikö olisi jonkinlainen taka-askel, jos tuo viime kesänä hyväksytty laki tulisi nyt voimaan. Katsoisin kuitenkin, että vakavuus tällä alalla asian hoidossa on tärkeä seikka, jonka takia jo voisi sallia kysymyksessäolevan lain voimaanastumisen. Toisekseen, kuten äsken mainitsin, lojaalisuus entisen eduskunnan päätöstä kohtaan velvoittaa, että sen päättämä laki vahvistetaan ja sitten, jos tarpeelliseksi nähdään — ja epäilemättä se on tarpeellista tällä alalla —, muutetaan ja kehitetään laillisessa järjestyksessä. „Hallituksen esitys", jonka nimisen senaatti on jättänyt näille valtiopäiville, on kokonaan toisella pohjalla kuin eduskunnan viime kesänä päättämä laki. Siinä ehdotetaan korkeimman oikeuden jäsenten nimittäminen hallituksen asiaksi, myöskin ilman, että hallituksen edes tarvitsisi kysyä ehdokkaista eduskunnan lausuntoa, ja ilman, että jäseniä nimitettäisiin määräajaksi, 5 vuodeksi, niinkuin eduskunta on ehdottanut, vaan että nimitetyt korkeimmat tuomarit tulisivat olemaan erottamattomia. Tässä on siis kysymys kahdesta vastakkaisesta periaatteesta, korkeimman tuomiovirkavallan riippumattomuudesta, onko se oleva riippumaton kansaneduskunnasta kokonaan vai eikö. Tähän liittyy sitten myös kysymys, onko ylipäänsä muunkaan virkavallan oltava täydellisesti riippumaton kastilaitos, niinkuin se itse asiassa on tähän asti ollut ja jollaisena se tahdotaan tästä edeskinpäin pitää, vai tuleeko se olemaan kansanvaltaisen kontrollin alaisena, tuleeko kansalla eduskuntansa ja muiden itsehallintolaitostensa kautta olemaan siihen vaikutusvaltaa? Meidän mielestämme olisi kehitettävä tuomiovirkavallan riippuvaisuutta kansaneduskunnasta vielä paljon pitemmälle, kuin mitä eduskunnan viimekesäisen lakiehdotuksen mukaan laita on.

Jonkinlaisesta erehdyksestä satuimme me sosialistit saamaan puheenvuoron ennen herra Alkiota, joka on saanut suomettarelaisilta herroilta urakakseen ehdottaa kaikki nämä viime vuonna päätetyt lait lähetettäviksi valiokuntaan. Hän äsken mainitsi, ettei se suinkaan tapahdu missään jarrutustarkoituksessa. Se tapahtuu hänen väitteensä mukaan kai jossain aivan viattomassa tarkoituksessa. Pyytäisin eduskunnan jäseniä muistamaan tuon hänen vakuutuksensa silloin, kun tämä asia tulee seuraavan kerran esille, kun se palaa valiokunnasta. Siellä on valiokunnassa nyt olemassa eduskunnalle lähetettynä senaatin uusi esitys tästä samasta asiasta. Minä epäilen, kuinka kauvan herra Alkion uskottelema uskollisuus eduskunnan viime kesänä päättämää lakia kohtaan kestää, kun se tulee valiokunnassa verrattavaksi tähän nykyisen senaatin taantumukselliseen ehdotukseen. Luulenpa, että eduskunta saa vielä nähdä sen näytelmän, että herra Alkio, joka vaalien edellä esiintyi kaikkea virkavaltaisuutta vastustavana henkilönä, silloin tulee puolustamaan eduskunnan ennen päättämän vaatimattomankin lakiehdotuksen kumoamista sellaisen virkavaltaisen järjestelmän hyväksi, jota nykyinen musta senaatti ehdottaa.

Ed. Anni Huotari: Viime istuntokaudella pidettiin tätä käsilläolevaa lakiehdotusta porvarien puolelta niin tärkeänä, että lakivaliokunnassa sitä käsiteltiin jo ennen, kuin hallituksen esitys sinne lähetettiin. Mutta kun valiokunnassa saatiin siihen muutamia parannuksia kansanvaltaisempaan suuntaan, kävivät porvarit tätä lakiehdotusta vastustamaan ja sitä samaa ne ovat tehneet täälläkin. Minä pyytäisin ehdottaa, että eduskunta päättäisi vahvistaa tämän lain valiokuntaan lähettämättä.

Ed. Alkio: Samoilla perusteilla, kuin edellisissäkin tapauksissa, pyydän ehdottaa, että tämä asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan lausunnon saamista varten.

Ed. Relander: Kannatan ed. Alkion ehdotusta.

Ed. Wrede: Om det var skäl att begära utlåtande från utskottet beträffande de här förut ifrågakomna lagförslagen, emedan det gällde att skapa en form för behandlingen af lagförslag i afseende å stadfästelse, då någon sådan form förut icke funnits, så är det vida mera skäl härtill beträffande förevarande lagförslag, då en proposition i samma ämne redan föreligger till behandling i lagutskottet. Jag förutser väl möjligheten

att, såsom herrar Airola och Kuusinen anförde, denna lagstiftningsåtgärd kanske icke leder till något resultat. Men detta är bättre än att den leder till ett sådant resultat, som det nu föreliggande lagförslaget. Öfverallt, där man sätter värde på medborgerlig frihet, har man funnit, att ett nödvändigt värn för denna frihet ligger i tillvaron af oberoende domstolar. Det är därför som önskan att äfven vår högsta domstolsinstans måtte intaga en oberoende ställning varit lefvande hos oss allt sedan 1860-talet, då landtdagarna började sin verksamhet. Det föreliggande lagförslaget skulle icke göra denna instans oberoende, utan i ännu högre grad beroende än den varit förut. Det innebär således icke ett framsteg, utan tvärtom ett baksteg, om man betraktar frågan från synpunkten af den medborgerliga frihetens tryggande. Jag förenar mig om ldgm. Alkios förslag.

Ed. Kuusinen: En varmaan kuullut, mutta jos tulkki sanoi oikein, niin ed. Wrede väitti, että kaikkialla pidetään välttämättömänä, että oikeuslaitos, semminkin korkein oikeus, on riippumaton. Tämä väite ei pidä ihan paikkaansa. Sveitsissä se on eduskunta, joka valitsee korkeimman oikeuden jäsenet, ja on muitakin maita, joissa toki hallituksen päämiehen on nimityksestä kysyttävä ainakin toisen edustajakamarin lausuntoa. Ja silti ovat kansalaisvapaudet niissä maissa ainakin sen verran turvatut kuin täällä Suomessa, Sveitsissä ne ovat turvatut paljon paremminkin.

Puhemies: Olenko ymmärtänyt ed. Alkion ehdotuksen oikein siinä kohden, että edustaja ehdotti sen lähetettäväksi lakivaliokuntaan?

Ed. Alkio: Aivan niin.

Keskustelu asian valiokuntaan lähettämisestä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian asiallisen käsittelyn jatkamista vastaan on ed. Alkio ed. Relanderin y. m. kannattamana ehdottanut, että asia lausunnon saamista varten lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 85 jaa- ja 101 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt ed. Alkion ehdotuksen mukaisesti lähettää asian lakivaliokuntaan lausunnon saamista varten.

Puhemies: Päivällisloman vuoksi keskeytetään istunto k:lo 7:ään.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 4,50 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 7 i. p.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisasiain vuoksi ed. Holsti tämän illan istunnon loppupuolelta ensi perjantaiaamuun, ed. Alkio tämän illan loppupuolesta alkaen ensi perjantaiaamuun ja ed. Annie Furuhjelm tästä illasta ensi perjantaihin.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

7) Esitellään ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määräisi seuraavat lakiehdotukset:

a) **Laki Korkeimmasta hallinto-oikeudesta;**

b) **Laki 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun vaalilain 13 ja 16 §:n muuttamisesta**

sekä

c) **Laki 2 päivänä huhtikuuta 1883 irtolaisista ja niiden kanssa menettelemisestä annetun asetuksen 9 §:n muuttamisesta.**

Keskustelu:

Ed. Alkio: Samoilla perusteilla, kuin edellisissäkin tapauksissa, pyydän ehdottaa, että nämä lait lähetetään lausunnon saamista varten lakivaliokuntaan.

Ed. Wuorimaa: Minä kannatan ed. Alkion ehdotusta.

Keskustelu asian valiokuntaan lähettämisestä julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Asian asiallisen käsittelyn jatkamista vastaan on ed. Alkio ed. Wuorimaan kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan lausunnon saamista varten.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Eduskunta on siis päättänyt ed. Alkion ehdotuksen mukaisesti lähettää asian l a k i v a l i o k u n t a a n lausunnon saamista varten.

8) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen:

Laki Suomen Eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten virkatointen lainmukaisuutta.

Keskustelu:

Ed. A l k i o: Samoilla perusteilla, kuin edellisissäkin tapauksissa, pyydän ehdottaa, että tämä laki lähetetään lausunnon saamista varten perustuslakivaliokuntaan.

Ed. W u o r i m a a: Minä kannatan ed. Alkion ehdotusta.

Ed. K u j a l a: Tämän vahvistettavaksi ja voimaanpantavaksi määrätyn lakiehdotuksen yhteydessä tulee mieleen eräitä seikkoja. Suomen kansan keskuudessa, ei ainoastaan työväestön vaan muittenkin kansanainesten keskuudessa, on ollut yleisenä sananpartena, että Suomi on virkavallan „luvattu maa". Sillä on ollut syynsä. Virkavalta on siihen määrin edesvastuuttomasti toiminut tässä maassa, että se on saanut — voi sanoa — kansan enemmistön epäluulon. Se epäluulo on niin pitkälle kansan vereen syöpynyt, että kun säätyvaltiopäivät kokoontuivat, niin tavallisesti sanottiin, että virkamiehistö kokoontuu herrainpäiville olojansa ja palkkaetujansa järjestämään. Tämä johtui siitä, että virkamiehistön vaikutus säätyeduskunnassa oli siihen määrin voimakas ja taas toiselta puolen virkamiehistön menettely hallituksesta aina alimpaan maalaispoliisiin asti oli siihen määrin tylyä ja ylimielistä kansaa kohtaan, että kansasta katosi lopulta viimeinenkin luottamus virkamiehistöön yleensä. 1905 vuoden vallankumouksen eli suurlakon jälkeen käsittivät porvaripuolueetkin, että virkamiesasiassakin piti jotain kansalle luvata ja sentähden suomettarelaisten 1906 hyväksymässä ohjelmassa oli myös luvattu poistaa sitä virkavaltaista henkeä, mikä maamme virkamiehistössä on vallitsemassa, ja maalaisliiton ohjelmassakin luvattiin oikein tukevasti tapella virkavaltaa vastaan. Tämän lakiehdotuksen hyväksyminen tietäisi jossain määrin pyrkimystä, edes alkuaskelta siihen suuntaan. Mutta kun täällä jo ed. Alkio ehdotti senkin samaa tietä haudattavaksi, kuin edelliset, niin voi varmuudella sanoa, että sen kohtalo tulee olemaan sama. Tuo maalaisliittolaisten suhtautuminen tänä iltana esitettyihin kysymyksiin johtaa mieleen erään vanhan jutun. Ei se niin kovin vanha ole, tuskin se on paria kolmea vuotta vanha. Eräissä vaaleissa kertoi eräs suomettarelaisten entinen edustaja Tulikoura ed. Arajärven sanoneen sillä tavalla, että „talonpoikaisedustaja on semmoinen loiskasvi, joka on syöpynyt porvaripuolueitten kupeeseen", ja kaiken lopuksi Arajärven sanotaan antaneen semmoisen atestin talonpoikaisedustajille, että „talonpoikaisedustaja on vain kyytipoika eikä mikään lainsäätäjä". Tämä johtuu sentähden mieleen, että maalaisliiton tämäniltainen menettely on todennut, että Arajärvi oli silloin oikeassa. Maalaisliitto on osoittautunut olevansa ei ainoastaan hyvä kyytipoika vaan myös hyvä laintappaja ja myös vielä parempi kuormaajuri, sillä se tänä iltana kärrää kokonaisen kuorman lakeja hautausmaalle. Valiokuntaan ne virallisesti kyllä sanotaan ehdotettavan, mutta tänä iltana edustajille jaettu lakivaliokunnan mietintö koskeva osuustoimintalain 19 §:n muuttamista on todistuksena siitä, että valiokuntakäsittely muodostuu näitten lakien hautausmaaksi. Kaikesta siitä huolimatta ja toivoen, että maalaisliitto ehkä vielä yhdennellätoista hetkellä tekee parannuksen ja luopuu kyytipojan asemasta (Vasemmalta: Turhaa!) — niin, täällä huomautetaan, että toivo on turhaa — mutta siitä huolimatta minä vielä sentään uskallan ehdottaa, että eduskunta päättää vahvistaa ja voimaanpantavaksi määrätä lain eduskunnan jäsenten oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten toimien lainmukaisuutta. Minun oma yksityinen mielipiteeni kyllä on se, että koko näiden lakien uudestaan käsitteleminen on laiton, sillä eduskuntahan on jo kerran nämä lait vahvistanut ja määrännyt voimaanpantaviksi ja ju-

laistaviksi. Mutta kun nyt kerran on otettu nämä lait uudelleen käsiteltäviksi, niin vahvempaa kai tulisi, jos ne kaksi kertaa vahvistetaan. Minä siis ehdotan, että kyseessäoleva laki vahvistetaan ja määrätään voimaanpantavaksi.

Keskustelu asian valiokuntaan lähettämisestä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ehdotuksen asiallisen käsittelyn jatkamista vastaan on ed. Alkio ed. Wuorimaan kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan lausunnon saamista varten.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Eduskunta on siis ed. Alkion ehdotuksen mukaisesti päättänyt lähettää asian perustuslakivaliokuntaan lausunnon saamista varten.

9) Esitellään ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa sekä voimaanastuvaksi ja julkaistavaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen:

Laki sisältävä selityksen asetukseen 12 päivältä maaliskuuta 1909 samana päivänä annetun torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrausta koskevan asetuksen soveltamisesta aikaisemmin syntyneisiin vuokrasuhteisiin.

Keskustelu:

Ed. Mäki: Toivoisin, että eduskunta tehdyn ehdotuksen mukaisesti vahvistaa nyt tämän lain selityksen. Sillä minun ymmärtääkseni jos tämä lykätään valiokuntaan, sillä ei tule olemaan juuri mitään merkitystä, ja kun minä nyt huomaan, että näiden vahvistusasiain pyöveli, ed. Alkio on matkustanut pois paikaltaan, niin ehkä täällä ei ole ketään, jos ei rovasti Wuorimaa ota hänen valtuuksiaan, sellaista, joka ehdottaisi tämän asian valiokuntaan, vaan että tämä nyt toivoni mukaan vahvistettaisiin. Herra Alkio näkyy kyllä nyt tulleen paikalleen — minä en tiedä tuliko hän sitä varten nyt jo, että saa tehdä sen esityksen, että tämäkin asia haudattaisiin jonnekin valiokuntaan, että maanomistajille tulisi tilaisuus jatkaa sitä häätöjen sarjaa, joka jo on kyllin suuri täsä maassa. Nytkin odottaa hovioikeuksissa suuri määrä tuomioita. Minä toivoisin, että ed. Haataja kin astuisi nyt puolustamaan sitä, että tämä lainselitys ilman muuta vahvistettaisiin, sillä viime kerralla, kun tätä lainselitystä laadittiin, hänkin oli valmis tunnustamaan, että tämä oli kiireellisesti ratkaistava. Kaikki edellytykset on siis olemassa, jos ei vaan ed. Alkio käytä puheenvuoroa, tämän lain vahvistamista vastaan.

Ed. Wuorimaa: Minä pyydän kannattaa sitä ehdotusta, että tämä lakiehdotus hyväksyttäisiin ja vahvistettaisiin.

Ed. Luopajärvi: Ed. Mäki täällä mainitsi sen syyn, minkä vuoksi tämä ehdotus voitaisiin hyväksyä. Minä olen aivan samalla kannalla siitä syystä, että tässä on kysymyksessä lainselitys, joka on eduskunnan puolelta aina ollut tunnustettuna, ja vain sen vuoksi, että eräät hovioikeudet ovat jälestäpäin ryhtyneet lakia toisin tulkitsemaan, on se tullut uudestaan esille selvityksen antamista varten. Minä muuten luulen, että ed. Mäellä ja minulla on erikoinen syy kannattaa tämän lain hyväksymistä nyt, koska me kumpikin olemme maanomistajia, ettei tultaisi siihen käsitykseen, että me omien etujemme vuoksi „jarrutamme" tätä asiaa.

Ed. Haataja: Minä voin puolestani yhtyä ed. Mäen ehdotukseen siitä syystä, että tämä laki käsiteltiin viime valtiopäivillä hallituksen esityksen perusteella, joka hallituksen esitys tuli sanasta sanaan aivan sellaisenaan eduskunnan hyväksymäksi melkein kaikilla eduskunnan äänillä, lukuunottamatta ehkä paria. Niin ollen minun käsittääkseni ei voi olla mitään erimielisyyttä siitä, että tämä laki sekä muodollisesti että asiallisesti on laadittu sillä tavoin, kuin tässä asiassa lain tulee tulla laadituksi.

Ed. Airola: Tämä uusi keikaus, jonka maalaisliitto nyt teki, osoittaa todeksi kaiken sen, mitä meidän taholta sanottiin päiväistunnossa, sanottiin, että tässä on kyseessä tämän 6:nen, 7:nen ja 8:nen asian tappaminen eikä kyseessä mitkään muodot, joita olisi noudatettava lakien vahvistamisessa. Silloin kun nämä vaaralliset asiat olivat valiokuntaan tai, niinkuin ed. Kujala lausui, hautausmaalle lähettämättä, niin kauvan selitettiin, että kyseessä on vain pelkkä muodollisuus, että

täytyy noudattaa sitä muotoa, että eduskunta ei umpimähkään vahvista lakeja ja määrää voimaanjulkaistavaksi, mutta että ei olisi kyseessä niiden tappaminen, ja toisekseen, että tarvittaisiin lähettää ne valiokuntaan sentähden, että uudet edustajat saisivat tilaisuuden perehtyä näihin asioihin. Nyt kaikki tämä hylätään. Tähän asiaan uusien edustajien ei tarvitse perehtyä. Tässä asiassa ei tarvitse noudattaa sitä muotoa, jonka maalaisliitto aikaisemmin valitsi. Näemme, että kaikki heidän juttunsa ovat vain joutavaa kieroilua, joilla koetetaan salata, että he tahtovat käydä viime valtiopäivien tärkeimpien lakiehdotusten kimppuun ja saada ne tässä eduskunnassa tapetuksi. Sen me sanoimme aikaisemmin ja sen on nyt heidän menettelynsä osoittanut. Tästä huolimatta minä kannatan tämänkin lain vahvistamista ja julkaisemista, niinkuin olen kannattanut näitä edellisiäkin. Tahdoin ainoastaan näyttää, millaisia keinoja täällä keskustakin käyttää silloin, kun se tekee palveluksia oikeistolle.

Keskustelu asiasta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Kun mitään muita ehdotuksia ei ole tehty, tahtonee eduskunta hyväksyä asiasta tehdyn ehdotuksen.

Eduskunta on siis päättänyt vahvistaa ja julkaistavaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki sisältävä selityksen asetukseen 12 päivältä maaliskuuta 1909 samana päivänä annetun, torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrausta koskevan asetuksen soveltamisesta aikaisemmin syntyneisiin vuokrasuhteisiin.

10) Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamisesta

koskeva ed. Mikkolan y. m. anom. ehd. n:o 4, jonka käsittely viime istunnossa jäi kesken, esitellään.

P u h e m i e s: Silloin kun asia esiteltiin, ilmoitettiin, että puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan. Ed. Johansson ed. Härmän kannattamana on ehdottanut anomusehdotuksen hylättäväksi.

Pyydän niitä edustajia, jotka olivat pyytäneet puheenvuoroa viime istunnossa, uudelleen pyytämään puheenvuoroa, jos tahtovat sitä käyttää.

Keskustelu:

Ed. A n n i H u o t a r i: Minut ovat työläisnaiset valtuuttaneet panemaan vastalauseen tätä nyt esillä olevaa esitystä vastaan. On merkillistä, niinkuin täällä jo ensimäisessä keskustelussa huomautettiin, että meidän hallituksemme ja meidän porvaristomme ovat ruvenneet sotalaitosta nyt täällä pystyttämään, juuri kun maailman sotakauhut ovat silmäimme edessä. Tuhannet kodit ovat raunioina, tuhannet perheet kulkevat mierontietä, ja siitä huolimatta samoja sotalaitoksia täällä ruvetaan kannattamaan. Työläisäidit, jotka suurella vaivalla ovat saaneet poikansa aikamiehiksi, ne saavat nyt monasti raajarikkoina, jalattomina, kädettöminä, lapsensa takaisin sotarintamalta. Puolisot ja miehet jäävät sille tielle. Suuret joukot niistä kaatuvat sinne. Toiset ovat vihollismaan vankina. Vieläpä osa unohtaa isän- ja puolisonvelvollisuudet vieraassa maassa ja jättävät perheensä oman onnensa nojaan. Lapsia on tuhansittain kodittomina. Ne kulkevat armopaloja saamassa, eivät milloinkaan saa tietoja vanhemmistaan. Tällaisia kauhuja on tuo sota meille opettanut ja olisi luullut, että ne, jos mitkään, puhuisivat sotalaitosta vastaan. Vuosikymmeniä saamme tehdä työtä niiden vaurioiden ja sen henkisen turmeluksen poistamiseksi, mitä sota on jälkeensä jättänyt. Kaikissa maissa ovat naiset nousseet sotalaitosta vastaan, sillä ne siitä enimmän saavat kärsiä, etenkin työläisnaiset, sillä varakkaat miehet useammin ostavat lapsensa vapaiksi sotapalveluksesta, paitsi ne, jotka toivovat pojillensa upseerinpaikkoja ja tyttärilleen kannuksissa heliseviä komeapukuisia sulhasia ja komeita tanssiaisia niille. On nytkin sodan aikana nähty, miten muissa maissa porvarisnaisetkin nousevat sotalaitosta vastaan. Meillä ei ole vielä yhtään ääntä kuulunut siihen suuntaan eduskunnassa. Ovat sentään porvarisnaisetkin meillä jo sanomalehtitietojen mukaan siitä vähän keskustelleet.

Ne varat — täällä jo viime keskustelussa mainittiin, 30—40 miljoonaa —, jota tämä sotalaitos meille tulisi vuosittain maksamaan, ne tarvitaan tällä kertaa paljon parempiin tarkoituksiin. Kansa huokaa leivän puutteessa. On tullut tietoja, että lapsia on jo meillä kuollut nälkään. Meillä on työläisvaimoja tullut mielipuoliksi, kun ovat saaneet leipävaroja odotella ja jonotella. Meillä on kurjuus kaikilla aloilla ja varoja suunnitellaan siitä huolimatta tällaiseen joutavaan menetettäväksi. Ne varat, mitkä nyt aiotaan tuhlata tähän, olisi minusta ennen uhrattava kansanvalistuksen, lasten opetuksen ja nuorison kasvatuksen hyväksi. Meillä on nähty, miten varattomista lapsista suurimman osan täytyy jättää koulunkäymisensä kesken. Eivät puolet kansakouluoppilaista voi käydä kouluansa läpi sen

vuoksi, että niillä ei ole varoja käydä, vaan niiden täytyy lähteä ansiotyöhön, puhumattakaan niistä monista sadoista lahjakkaista työläislapsista, joille luonto on antanut hyvät lahjat, mutta jotka varojen puutteessa eivät voi oppikouluja käydä, sillä ne ovat liian kalliit ja niissä maksut liian suuret. Tällaisiin olisi varoja pantava eikä teurastusaseisiin.

Niinkuin sanoin, olisi kansanvalistusta ja tietomäärää kohotettava eikä raaistettava, sillä sotalaitos ja sota raaistuttaa mielet. Olemme nähneet tämänkin sodan vaikutuksena, minkälaista anarkiaa se synnyttää monessa maassa. Porvaristomme tietysti uneksii, että kun saadaan sotalaitos tänne maahan, niistä saadaan semmoisia työväen piiskureita, jotka, kun työriitaisuuksia ja muita sellaisia tulee, silloin lähtevät pieksämään työläisiä. Mutta meidän maassamme on jo työläisjoukoissa sosialidemokraattinen vaikutus siksi suuri, että minä uskon, että te siinä petytte.

Tampereen työläisnaiset olivat viime pyhänä kokoontuneina suurilukuisina kokoukseen ja siellä he yksimielisesti päättivät esittää eduskunnalle seuraavat ponnet: „Vastustamme sotalaitosta: 1) koska sota yleensä ja sen perustana seisova sotaväki sotii sosialistista maailmankatsomusta ja veljeyden aatetta vastaan; 2) koska kaikissa maissa on seisovaa sotajoukkoa käytetty työväenluokkaa vastaan ja otaksumme täälläkin tulevan niin käymään, joten se tulisi työväenluokalle turmioksi; 3) koska Suomi pienenä syrjäisenä maana ei puolustustarkoituksessakaan voi omine voimineen seisoa suurvaltoja vastaan, eikä siis sotajoukkoja tarvitse; 4) Suomen paras työvoima tarvitaan työssä maan hyväksi, jotta siitä voitaisiin kaikissa sekä mahdollisissa että mahdottomissa tilanteissa pusertaa kansallemme kaikkein välttämättömimmät elintarpeet, joten sen työvoima ei vuosikausiksi jouda kasarmeissa vetelehtimään; 5) koska me Suomen naisina tarvitsemme miehemme, veljemme ja poikamme kotiemme hoitajiksi ja turvaksi, emme siis salli, että heidät sullotaan kasarmien siveellisesti turmelevaan ilmapiiriin. Kaikkien edellä olevien syitten perusteella me vaadimme, että eduskunta tätä asiaa käsitellessään tekee voitavansa, jotta tulisi hylätyksi oman sotaväen ja yleisen asevelvollisuuden voimaansaattamista koskeva ehdotus. Samalla kokous laskee tämän kaikkien naisedustajien, porvarillistenkin, naisten sydämille".

He siis toivovat vielä, että porvarisnaisemmekin nousisivat tätä laitosta vastaan, mutta on kaikista nähty täällä, että on ihan turha sinnepäin vedota, kun on heidän luokalleen etua, ja minä sen vuoksi uskon, että siinäkään naiset eivät eroa omista puolueistaan. Minä uskon, että maalaisedustajain ei ole hyvä mennä kotiinsa, siellä ei avosylin ota naiset ja vaimot teitä vastaan, jos te menette ja sanotte, että me perustimme siellä sotalaitoksen, että äitien pojat viedään tapettaviksi — tai jos ei niitä tapeta, niin niitä raaistetaan kumminkin. Meillä on muistossa, miten monet maalaispojat, juuri talollisten pojat, miten he sotaväkeen ottoa pelkäsivät, miten he iskivät väliin sormiinsa, väliin jalkoihinsa haavan, ettei heitä vaan sinne huolittaisi.

En ole valtioviisas, että voisin sanoa sanani niistä tärkeistä asioista, mitä täällä on monet päivät jauhettu, mutta olen seurannut vähän politiikkaa muissa maissa, lukenut nimittäin lehdistä, mitä muualla tapahtuu. Siellä jos on joitakin tärkeitä kysymyksiä, niinkuin meillä itsenäisyyskysymys tai muu koko maata koskeva kysymys käsillä, silloin ne koettavat työväelle ja kansalle välttämättömiä uudistuksia myöntää, että kansa saadaan yhtenä miehenä taistelemaan oman kansan ja itsenäisyyden puolesta. Meidän porvaristomme on kuin kylmä, jäinen muuri edessä: Eivät mitkään uudistukset, eivät mitkään parannukset voi tulla kysymykseen, he turvaavat ainoastaan sota-aseisiin, että he sillä voisivat „itsenäisyyttään" puolustaa alaluokkaa vastaan ja sillä tavalla he luulevat tässä asiassa voittavansa. Mutta viisain keino minusta olisi, että myönnyttäisiin työläisten tärkeimpiin vaatimuksiin, että saataisiin koko Suomen joukko siinä yhtenä seisomaan. On juuri huvittavaa, että tällaisena tärkeänä aikana, kun kansa uudistusta kaipaa, mielet ovat rauhattomia kaikkialla, anarkia leviää, tällaisia esitetään ja hallituksen aika menee sotalippupiirustuksia ja muita sellaisia hankkiessa, uudistukset saavat jäädä toteuttamatta. Olisin muuten toivonut, että hengen miehet täällä, jotka sanovat rakkauden apostoleina kulkevansa, erittäin papit ja erittäin pastori Virkkunen, että he olisivat pitäneet nyt sellaisia lämpimiä puheita sotalaitosta vastaan, kuin ed. Virkkunen muutamia päiviä takaperin täällä piti.

Ed. **R e n t o l a**: Kun on niin tärkeä asia esillä, kuin tällä kerralla on, nimittäin maailman nuorimman tasavallan turvaamishanke — ajattelen, että tätä anomusehdotusta on sellaiseksi tarkoitettu — ja kun tuo maailman nuorin tasavalta koskee meidän omaa kansaamme, niin onhan selvää, että täytyy uhrata aikaa tämän kysymyksen käsittelyyn. En niin ollen, vähän viivähtäessäni tämän anomusehdotuksen tarkastelussa, katso itseäni syypääksi siihen, mihin mielestäni täällä

kyllä edustajat ovat usein itsensä syypäiksi tehneet, nimittäin turhien asiain perinpohjaiseen käsittelyyn, vaikka tulos jo edeltäpäin on selvä. Tässä asiassa kun sitäpaitsi ei tuloskaan ole vielä edeltäpäin tiedossa, niin katson sitäkin suuremmalla syyllä olevani velvoitettu merkitsemään kantani, koska se voi olla tavallaan poikkeuksellinen.

Ne valtiot, joita tähän saakka on ollut maailmassa, ovat olleet murhavaltioita eikä oikeusvaltioita, sillä sota s. o. „murha" on ollut niiden perustus. Tyypillisin niistä valtioista, nimittäin vanha Rooman valtio, vahvisti ja edusauttoi maailman persoonallisen „Totuuden" tappamisen. Kun lähden käsittelemään tätä asiaa, muistuu mieleeni, että se valtio, josta juontavat alkunsa ja josta hakevat lakinorminsa nykyiset valtiot, oli „sudenpoikain" valtio; Romulus ja Remo olivat „sudenpoikia" tarujen mukaan ja se sudenpoikain verinen valtio tappoi maailman persoonallisen totuuden, tappoi ihmiskunnan inhimillisimmän olennon. Tuo näky on mielessäni, kun nyt ajattelen, onko maailman nuorin tasavalta perustettava myös tälle pohjalle, vai eikö se voi hakea olemassaololleen oikeutta mistään inhimillisemmästä lähteestä kuin miekasta. — Se anomusehdotus, jonka ed. Mikkola on tehnyt ja jota varmaan kannatetaan paljon maassamme, näyttää toteavan sen, että mekin, kun olemme tuhatvuotisten tuskiemme jälkeen päässeet siihen tilanteeseen, jolloin kansallista olemustamme on käytävä täysin voimin toteuttamaan, mekin olemme vielä roomalaisten ja veristen germaanien kiroissa sillä tavalla, että meidänkin pitäisi polkea samaa latua, vaikka on silmiemme edessä vyörynyt neljättä vuotta monimiljoonainen teurastus, josta tiliä voi tehdä vasta seuraava, raittiimpi ihmispolvi, kuin mitä nykyinen on. Me olemme näet niin turrutetut sen suuruutta, sen kauhistusta tuntemaan, että me tietysti emme voi oikealla tavalla arvioida sitä suunnatonta kulttuurin murskaa, mikä nyt on tapahtunut, ennenkuin tästä murhahumalasta ihmissuku on jollain tavalla selvinnyt. Vaikka tämä on silmäimme edessä, niin meillä kuitenkin täällä luullaan voitavan rakentaa valtioitten olemassaolo edelleenkin tuolle vanhalle pohjalle ja tätä minä valitan syvästi. Valitan, että suomalaiset eivät ole vielä niin omaa kansallisuuttaan tuntemaan heränneet, etteivät voi eroittaa, että koko meidän historiamme ajaa meitä järjestämään yhteiskuntaelämämme peräti toiselle tolalle, kuin ovat roomalaiset ja germaanit järjestäneet, jotka ovat järjestäneet sen miekan varaan. Me emme ole miekan kansa, jotain muuta me olemme, ja siitä, mitä muuta me olemme, en nyt tietysti tahdo aiheettomana sivuhyppynä lähteä mitään puhumaan. Väitetään tähän, että „etkö sinä, puhuja, ollenkaan muista niitä viime viikkojen tapauksia, mitä on maassamme ollut, kuinka militaristinen henki meidän kansamme pohjakerroksilla on, kuinka sodan raaistuttama mieli tykkänään on vallannut sen liikkeen, joka meidän maassamme enimmäkseen on pyytänyt rauhanlippua kohottaa". Kyllä minä sen tunnustan, että sellainen tämän „roomalaisen oikeuden" matkiminen on sosialidemokraattisessakin ryhmässä olemassa. Ja sitä valitan vielä syvällisemmin, kuin että oikeisto olisi langennut ja on langennut militaristiselle polulle, sillä oikeistolta ei voi juuri muuta odottaakaan. Mutta sitäpä vastaan, että vasemmiston taholla on pyydetty puhua rauhan asiasta sillä tavalla, kuin siitä on puhuttu, kun tämä keskustelu ensin virisi, sitä vastaan minä pyydän rauhan ystävänä panna vastalauseen. Veriset kädet ovat olleet niillä vasemmistolaisilla, jotka kiihkeimpiä syytöksiä ovat esittäneet oikeistoa vastaan militarismin elvyttämisestä tähän maahan. Ja kun niin tapahtuu, niin tuo on rauhanaatteen tahraamista. (Vasemmalta: Oikein!) Mutta huolimatta siitä, että vasemmistossa on sellainen menetelmä ollut rauhanasiassa, kuin on ollut, ja kuin tänäkin päivänä on täältä kuultu, että eräs vasemmiston edustaja uhkaili maaseudulta tulleiden ilmoitusten johdosta taasen uusilla levottomuuksilla, ehkäpä veritöihin saakka —, huolimatta siitä, että vasemmiston taholla on rauhan asiassa näin arvoton menetelmä ollut vallalla, kannatan kuitenkin sitä ehdotusta, mikä siltä taholta on tehty, että ed. Mikkolan y. m. anomusehdotus hylättäisiin sinänsä ilman valiokuntaan lähettämistä. — „Ei sitä ole ajateltu militarismin elvyttämiseksi meidän maassamme", sanotaan oikeiston taholta. „On tarkoitus vain turvata kunkin kansalaisen alkeellisinkin elämisoikeus, kansalaisvapaus ja rauha" ja sitä varten tarvitaan, — se on historian kokemus, — vissi laji väkivaltaa, se an jotakin sotalaitoksen tapaista. Sen myönnän minäkin, että tarvitaan vissiä lajia väkivaltaa yhteiskunnassa. Ei pidä kenenkään luulla, että olisin sellainen sininen idealisti, joka en tuota seikkaa varteen ottaisi. Näkeehän sen välttämättömäksi perhe-elämän, siis pienoisyhteiskunnan, alalla, pienten lasten parissa, että vissiä lajia väkivaltaa tarvitaan jokaisessa yhteiskunnassa niin kauvan kun se on alhaisella kehitysasteella. Mutta ed. Mikkolan anomusehdotus yhteiskunnassa tarpeellisen pakon hankkimiseksi on kerrassaan epäonnistunut. Sehän pyytää haudasta nostaa entisen sotalaitoksen, jonka Jumalan johdatuksen mukaan meidän vihol-

lisemme on kuolemalle kulettanut. Mutta siitä vanhasta sotalaitoksestamme ei ole hyvät kokemukset, puhuttakoon sen kasvattavasta merkityksestä ruumiilliseen kehitykseen, kuriin ja järjestykseen nähden mitä tahansa. Se tuotti turmelusta, semminkin kansamme pohjakerroksille, ja paljon sivistyksen mukana seuraavia paheita. Ja siksi se on monesta muustakin syystä, ei vain tarkoituksensa tähden, aiheutettu olemaan ainiaaksi siinä haudassa, mihin se on saatettu. — Toisenlaisia keinoja olisi keksittävä yhteiskunnallisen rauhan turvaamiseksi. Ja niitä tarvitaan nyt kyllä, tarvitaan siitäkin syystä, että kun me tulemme pyytämään ulkovalloilta tunnustusta tälle maailman nuorimmalle tasavallallemme, niin meidän täytyy ehdottamasti voida turvata ulkomaalaisten henkilökohtainen koskemattomuus meidän maassamme. Valitettavasti tapahtui tuon taitamattomasti johdetun surullisen suurlakon, joka tänä syksynä riehui, aikana, että monet ulkovaltain alamaiset kärsivät henkilökohtaiseen koskemattomuuteensa nähden loukkausta. Tuollaiset täytyy ehdottomasti tulla estetyksi. Samoin kuin meidän koululaisemme, meidän leskemme, olkoot ne porvareita tai sosialidemokraatteja, täytyy saada kodin rauhassa elää, ilman että mikään verikaarti, lähti se sitten oikeiston tai vasemmiston taholta, tulee heitä hengiltä ottamaan, niinkuin, hirvittävää kyllä, tänä syksynä on tapahtunut. Ja sitä varten tarvitaan kyllä järjestysvalta, mutta se järjestysvalta ei tarvitse kuularuiskuja, ei linnoituksia, korkeintaan vain revolverin, mikäli mahdollista, peloittimeksi pampun y. m. sellaisen lisäksi. Ja viimemainitulla tavalla asestetun järjestysvallan asettamiseksi on kyllä keinoja, ilman että sanaakaan puhutaan sotalaitoksesta. On jo olemassa laitoksia, joita voidaan parannettuina käyttää. Tarkoitan järjestyslaitosta, miliisin, poliisin tai suojeluskuntien muodossa. Ja niihin nähden olen sitä mieltä, että eduskunnalla täytyy olla ylin päättämisvalta sellaisissakin asioissa. Kansamme pohjakerrokset, eduskunnan vasemmistoryhmän johtamina, eivät luota pelkkiin hallinnollisiin toimenpiteisiin. Ja kun niin on laita, niin katson, että on vähemmän onnistunutta sekin, että annettaisiin sinänsä nykyiselle senaatille koko järjestyskysymyksen ratkaisu. Edullisempaa olisi asettaa eduskunnassa esimerkiksi joku 17-miehinen turvallisuusvaliokunta, joka koko maahan, kaupunkeihin ja maalaiskuntiin nähden ottaisi selvittääkseen ne perusteet, joille järjestysvalta rakentuisi. Sillä vaikkapa kuinka oikeita normeja noudatettaisiin hallituksen menettelyssä tähän järjestyskysymykseen nähden, niin puoluetaktilliset syyt vaativat sosialidemokraatteja saattamaan hallituksen toimenpiteet tässä militarismin laskuun ja hallituksen järjestämät joukot leimataan lahtarikaarteiksi j. n. e. Pidän sentähden tämän kysymyksen onnelliselle ratkaisulle välttämättömänä, että eduskunta ryhtyisi toimenpiteisiin järjestyksen saattamiseksi maahan, mutta että se tapahtuisi perin toisella pohjalla kuin tässä kyseessäolevassa anomusehdotuksessa esitetään. Nyt ei ole aika puhua ensinkään sotalaitoksesta eikä ole vanhoja muotoja tyrkytettävä tälle ajalle. Aikamme särkee vanhat muodot. Ellei se voi niitä murtaa rauhallisesti, parlamentaarisesti, niin se katkoo ne väkivaltaisesti. Pyytäisin teroittaa, ettei tässä käytettäisi muuta kuin realipolitiikkaa, ettei oltaisi liian ihanteellisia, liian optimisteja. Minun käsittääkseni jos luullaan, että Suomessa edelleen saataisiin sotalaitos pystyyn, niinkuin se ennen oli, ollaan kaikkea muuta kuin realipoliitiikkoja. Jos bobrikoffilaisia yrityksiä vastaan suurin osa Suomen nuorisosta pani jyrkän vastalauseen ja jäi pois kutsunnasta, niin luullaanko, että nyt ovat porvariston ja sosialidemokraattien välit sen paremmat meidän maassa kuin oli kansamme suhde vieraisiin sortajiin toistakymmentä vuotta takaperin? Me olemme nähneet, että meidän vasemmistomme ei ole vääjännyt käyttää terroria, jopa murhakeinoja murtaakseen oikeiston vallan. Eikö se sitä tule käyttämään, jos sotalaitos esimerkiksi eduskunnan enemmistön päätöksen kautta maassamme pantaisiin voimaan? Minä näen ehdottomasti tuloksena siitä sen, että lähemmäs puolet asevelvollisuusikäisistä nuorukaisista jäisi pois kutsunnasta. (Vasemmalta: Enemmän!) Voi olla, että enemmistökin jää pois kutsunnasta ja että yhä lisää vaunuja vierii jonkun kommissarion tai jonkun muun sellaisen epämääräisen henkilön lähettäminä tänne Venäjältä ja ne vaunut sisältävät kuularuiskuja, ampumaaseita j. n. e. Meidän vasemmistomme — siihen käsitykseen olen heistä tullut — pelaavat sellaista politiikkaa, että jos sotalaitos maassa pannaan pystyyn, niin se merkitsee ehdoin tahdoin syöksymistä kansalaissotaan. Minä pidän taktillisesti kevytmielisenä menettelynä ruveta muka perustuslain nojalla sotalaitosta haudasta vääntämään ylös. Jollakin muulla tavalla olot ovat maassamme järjestettävät, vanhanaikaiset pakkokeinot eivät enää auta.

Minä kyllä tiedän että niin erikoisen kannan, kuin tämä kanta kai oikeiston keskuudessa on, merkitseminen ja sen puolesta puhuminen ei ylimalkaan paljon auta. Minä olen jo tällä lyhyellä eduskuntakaudella ollut kerran — tosin ei eduskunnan istunnossa mutta muussa jonkun verran

edustavassa kokouksessa, jossa oli eri puolueiden jäseniä läsnä — ollut tilaisuudessa sanomaan, että „meidän porvarimme eivät opi eivätkä ymmärrä ajan merkkejä ennenkuin ne veressä kylpee". Suurlakosta ei ollut silloin tietoa mitään ja se tuli tuo suurlakko noin viikon päästä ja porvaristo kylpi veressä. Minä en näe siinä ainoastaan sellaista menetelmää, miksi porvariston taholla sitä on leimattu, vaan minä näen siinä myöskin historian kostottaren ja siihen nähden minä pyydän, että kysymystä asevelvollisuuden järjestämisestä maahan harkittaisiin nykyisen tilanteen vaatimusten mukaan. Ja jos niin tehdään, niin luulen, että lauhtuisi paljonkin meistä se isänmaallinen innostus omaan sotalaitokseen, omiin linnoituksiin, omaan armeijaan j. n. e., mitä kyllä on puhtaasti isänmaallisessa, mutta ymmärtämättömässä mielessä paljonkin vallalla.

Ehdotukseni on siis, että ed. Mikkolan y. m. anomusehdotus valiokuntaan lähettämättä hylättäisiin, ja pidätän itselleni vapauden, ellei hallituksen taholta tule turvallisuuskysymyksen järjestelyksi eduskunnalle sellaisia esityksiä, jotka tuottaisivat toivotun tuloksen, toiste ehkä tehdä sen esityksen, mihin edellä viittasin, että nimittäin eduskunta valitsisi keskuudestaan turvallisuusvaliokunnan, jonka asiaksi annettaisiin keinojen keksiminen yleisen kansalaisrauhan saavuttamiseksi maassamme. Pyydän, että militarismin polulta luovuttaisiin ja maailman nuorin tasavalta perustettaisin rauhan merkeissä. (Hyvähuutoja.)

Ed. Lankila: Minä tahdon vain huomauttaa siitä tavasta, millä porvaristo, etenkin äärimäinen oikeisto, kohtelee erästä osaa Suomen kansalaisia, 21-vuotista nuorisoa, tässä maassa. Kun viime istunnossa oli esillä kysymys 21 vuotta täyttäneille valtiollisten oikeuksien, äänioikeuden myöntäminen, niin oikeistolaisporvaristo piti tätä osaa aivan epäpätevänä omistamaan näitä oikeuksia, saamaan äänioikeuden itselleen. Muutamia tunteja myöhemmin kuitenkin sama porvaristo oli valmis esittämään 21 vuotta täyttäneitten selkään sälytettäväksi niin mahdottoman raskaita valtiollisia velvollisuuksia kuin asevelvollisuus. Porvariston mielestä siis 21 vuotta täyttänyt nuoriso oli epäkypsä saamaan oikeuksia, mutta kyllin kypsä kantamaan raskaita velvollisuuksia.

Äärimäisen oikeiston menettelyn tässä suhteessa voi jokseenkin hyvin ymmärtää. Täällä on jo sanottu, että mikäli koskee äänioikeuden myöntämistä 21 vuotta täyttäneille, niin ne syyt, joilla sitä vastustettiin, saattavat olla paikallaan niihin nähden, jotka ovat kohonneet oikeistolaisten piiristä. Niitten kypsyys äänioikeuden käyttämiseen onkin varsin kyseenalainen. Mutta heille taas tietääkin nyt esilläoleva kysymys enemmän etuja kuin toisille. Ne velvollisuudet, joista tässä on kysymys, koskevat tätä osaa nuorisoa, nimittäin oikeistolaisnuorisoa, aivan eri tavalla kuin muita. Sisältäähän asevelvollisuuslaki juuri oikeistolaispojille, jotka ovat voineet hankkia itselleen koulusivistystä, erinäisiä jopa hyvinkin pitkälle meneviä erikoisoikeuksia, jotka pelastavat heidät kantamasta tätä militarismin taakkaa niin raskaana, kuin se sellaisten nuorten päällä lepää, joilla ei ole mitään erikoisoikeuksia pelastuksenaan. Niitä eivät koulutiedot pelasta täysiaikaisesta palveluksesta, yhtä vähän kuin se pelastaa heitä suoranaisesta raskaasta sotamiehen palveluksesta, josta koulunuoriso melkein aina on ollut pelastettu. En tahdo tässä mainita niistä muista eduista, mistä täällä on jo mainittu, nimittäin siitä hyödystä, mitä tottelevainen sotaväki tuo porvaristolle. Mutta tahdon mainita tässä eräästä toisesta edusta, jota kai äärimäiset oikeistolaiset jonkun verran myöskin pitävät silmällä tätä asiaa ajaessaan. Kun nimittäin tämän asevelvollisuuslain henkiinherättäminen on kysymyksessä, olisi siitä muitakin seurauksia, sellaisia seurauksia, joista erityisesti oikeistolaisille, heidän pojilleen olisi melkoista etua olemassa. Katsokaa, sen jälkeen, kun Suomi on julistautunut itsenäiseksi, edellyttäisi tämä laki myös itsenäisten upseerikoulujen perustamista. Mikä olisikaan heistä mieluisampaa, kuin että he näkisivät poikansa upseerikoulussa oppimassa kantamaan kiiltonappisia formuja ja sen jälkeen olemaan komentavassa asemassa. Lisäksi he saisivat itselleen hyvinkin huomattavia valtiollisia eläkkeitä yhteiskunnan kassasta. Sehän on etukysymys joka tapauksessa ja on mahdollinen tulemaan ainoastaan äärimäisten oikeistolaisten osalle, ei kenenkään muitten.

Jos nyt sattuisi sillä tavalla, että asevelvollisuuslaki tällä kertaa tulisi eduskunnassa hyväksytyksi, niin kuitenkin on pantava se visusti mieleen, ettei ole yhtä helppoa tämän lain käytännössä toteuttaminen meidän maassa nykyään kuin sen lain julistaminen on Asetuskokoelmassa. Edellinen puhuja, ed. Rentola, mainitsi jo niistä vaikeuksista, jotka saattavat tulla eteen, ja olen varma, että ne vaikeudet saatetaan arvata vieläkin suuremmiksi, kuin mitä ed. Rentola mainitsi.

Ed. Hästbacka: Vid fredagens plenum fästes min uppmärksamhet vid ett par synpunkter uti ldgm. Wiiks yttrande, hvilka torde tarfva en närmare belysning.

Ldgm. Wiik yttrade att vårt folk står deladt i tvänne motsatta läger utan gemensam fördel och

intresse, hvarför en ordningsmakt sammansatt af en sådan ungdom skulle bli ett plus och ett minus, som utjämnade hvarandra, och således en ordningsmakt utan positiv betydelse;

att revolutionen för alltid medfört en förbrödring mellan den ryska och finska socialdemokratin och att militären därför vore onödig.

Vidare betonade han med en viss pondus och en ljusning i blicken, att han för den socialdemokratiska klasskampens berättigande kunde vädja till en amerikansk socialdemokrats yttrande att krig är berättigadt men endast ett krig: „Proletariatet mot bourgeoisin".

Jag vet icke hvad den amerikanska socialdemokraten må hafva afsett med sitt uttalande; antagligen tänkte han på en kamp med fredliga och lagliga medel, eller om han verkligen åsyftade ett krig med vapen i hand, en våldsam omstörtning, en hänsynslös maktusurpering, kan man dock antaga för gifvet, att det var oskyldiga fantasier af en man, bosatt i ett land, där alla dylika möjligheter ligga i ett dunkelt fjärran, där det verkliga lifvet obevekligen kräfver arbete, duglighet, energi och belönar endast dem, som genom dessa positiva egenskaper gagnat det allmänna. I vårt land är förhållandet annorlunda; här tror sig socialismen redan kunna genomföra sina afsikter; den har i själfva verket gjort våldsamma ansatser därtill med de resultat vi känna, alltför sorgliga, ömkliga och upprörande för att man skulle känna sig frestad att än en gång dröja vid dem. Krig ha vi sålunda haft, socialt krig i en form, som djupt ogillas af hela den västerländska socialismen, utom möjligen någon del af dess mest förvirrade och obalanserade element; det har varit ett krig med vapen i hand, ett krig, hvars fortsättning man synbarligen ännu tänker på, att döma af den fortgående importen af ryska gevär och kulsprutor. Man ser, att hänsynslösheten icke lämnar något öfrigt att önska, när våra socialdemokrater fullfölja kampen för sina klassfördelar, men om den härvid skulle lita till egna krafter, kunde man möjligen skänka dem en viss aktning, betrakta dem som jämbördiga motståndare. Emellertid är detta ju icke fallet: våra socialisters stöd, deras yttersta kraftreserv, som ensam möjliggjort deras uppträdande under de senaste månaderna, är ju den ryska militären, denna militär, som först placerats här af tsarväldet och sedan efter förmåga upprätthållit deras sämsta traditioner. Visserligen äro dess ingrepp i landets lif och självstyrelse mindre farliga än den gamla tsarismens, men detta beror endast på den osammanhängande och hufvudlösa beskaffenheten af dessa ingrepp, ty hvad deras oförsynthet vidkommer, har den nu som kändt otaliga gånger redan slagit alla tsarväldets rekord. Att vår socialdemokrati slutit förbund med denna soldatesk för att omintetgöra det inflytande, som enligt vårt samhällsskick, det mest demokratiska i världen, tillkommer öfriga folkelement, är något så oerhördt, att ordet landsförräderi såsom beteckning däraf verkar svagt.

Vi se alltså, att herr Wiik och hans meningsfränder nog tycka om militär, t. o. m. främmande, tygellös militär i vårt land, om den blott är villig att tjäna deras blinda klasshat. Herr Wiik torde ju vara ledande själ i tidningen Arbetet, som ju för en tid sedan med ofördold tillfredsställelse omtalade det fall, då ryska matroser i Åbo utöfvade våld mot sittande rätt. Man får väl anse, att herr Wiiks egen uppfattning här kom till synes. Men i så fall är det antagligt, att hans förtjusning icke skulle känna några gränser, om några hundra soldater och matroser skulle omringa detta hus och häkta de borgerliga representanterna, särskildt om hans skämtlynne tillika skulle få sitt lilla lystmäte genom några „oskyldiga humoresker" i form af arkebuseringar och kittlingar med bajonettspetsarna.

Har jag aflägsnat mig från ämnet? Nej, ingalunda, ty jag har blott velat visa, att våra socialdemokrater äro under vissa omständigheter synnerligen förtjusta i militär. De äro så måna om att få behålla den ryska soldatesken i landet, att de som motiv för dess kvarstannande vilja godkänna den imperialistiska teorin om den strategiska nödvändigheten af att Finland hålles besatt med ryska trupper för Petersburgs säkerhets skull.

Men blir det fråga om en militär, som skall tjäna hela landet, icke en enskild klass, då förändras med ens socialisternas hållning. Då förvandlas de blodtörstiga vargarna i ett slag till milda fredsdufvor, som skrämmas af den s. k. militarismen.

Hvarför? Jo, militären i det fria Finland skulle gifva samhällsordningen en stadga, den personliga säkerheten en trygghet, hvar mans rätt en oantastlighet, som icke är socialisterna till behag. Det skulle icke mera komma i fråga att fiska i grumligt vatten, att låta våld, plundringar och mord försiggå landet rundt för att herrar socialister, här i landtdagen och annanstädes, må med större eftertryck kunna säga sitt: „Vi fordra". Här ligger hela sjukan, och det är fullkomligt onödigt att försöka bortförklara saken.

Herr Wiik anser, att vårt folk står deladt på tvenne läger utan gemensam fördel och intresse, men däri misstager han sig naturligtvis grundligt. Enhvar vet ju t. ex. att industrins blomstring är till gemensam fördel för fabriksägarna och arbe-

tarna, jordbrukets blomstring för producenter och konsumenter. Men en annan sak är, att våra socialister icke för egen del vilja taga någon hänsyn till dessa gemensamma intressen, de taga afstånd från att arbeta, hvilket afser det gemensamma fosterlandets bästa. Vi borgare må gärna ha vår egoism — detta är mänskligt och oundvikligt — men fosterlandet vilja vi dock ställa främst och vi äro direkta arftagare af det fosterländska arbete, som landets bästa söner utfört i gången tid. På borgerligt håll har man som kändt under alla dessa krigsår äfven tänkt på folkbeväpning, men aldrig har man föreställt sig annat än att vapnen skulle riktas mot landets främmande förtryckare och tjäna befrielsens sak. Aldrig har man tänkt sig annat än att detta skulle blifva en gemensam uppgift för hela folket, för herrar, bönder och arbetare; för att tjäna detta syfte trotsade våra unga män alla faror och svårigheter och begåfvo sig utom landet för att skaffa sig nödig utbildning.

Det är ju på samma fosterländska linje det borgerliga Finland fortfarande arbetar. Att man senare äfven måst tänka på att skydda lif och egendom mot öfvervåld från egna förvildade landsmän, har varit oss en smärtsam öfverraskning, men dock vilja vi fortfarande ställa fosterlandets yttre beroende i främsta rummet, och när våra socialisttidningar skrika om att borgarena väpna sig mot arbetarna, är detta en lögn, alltför grof för att kunna vara omedveten.

När vi nu yrka på upprättande af en inhemsk militär, är det för att trygga landets frihet och utvecklingsmöjligheter. Jag är ingen vän af militarismen, jag vill gärna medgifva, att militarismen är ett ondt, men jag vill påstå, att den är ett nödvändigt ondt, som behöfves för att sammanhålla vårt samhälle och gifva de lagliga formerna i stats- och samhällslifvet behörig rättskraft. Jag ber därför få understöda petitionen.

Ed. Pennanen: On ensinnäkin pantava merkille, että kaikki ne vasemmistopuhujat, jotka ovat esiintyneet kysymyksessäolevaa anomusta vastaan, sekä edellisessä että tässä istunnossa, ovat vastustuksensa perustaneet johonkin muuhun eikä suinkaan rauhanajatukseen. Olen koettanut kuuntelemalla kuunnella, enkä ole kuullut edes vasemmiston naispuhujainkaan taholta lausuttavan niin halaistua sanaa yleisen, kaikkia koskevan aseiden riisumisen puolesta. Päinvastoin, varsinkin edellisessä istunnossa, esiintyi vasemmisto jotenkin sotaisena. Ed Wiikin lausunnosta on täällä jo huomautettu, että sen loppuosa ainakin, mikäli sitä käsitin, oli suoranaisen väkivaltaisuuden puolustamista, tietysti periaatteelliselta kannalta. (Vasemmalta: Sirolasta nyt!) Ja ed. Sirola, hän oivalsi kai itsekin, miltä rauhanpalmu hänen kädessään näyttäisi, eikä yrittänytkään sitä nostaa. Siitä ovat vasemmistopuhujat olleet yhtä mieltä, että kansanvaltaan nojaavan valtiovallan ja maan lakien alainen aseellinen voima on pahasta. Sitä vastoin ovat useat puhujat nimenomaan huomauttaneet, että aseellinen väkivalta, sen käyttämisoikeus, kuuluu heille, tai mitenkä sanoisin, heidän puolueelleen, porvaristoa vastaan. Tämä tunnustus on sellainen, jonka Suomen kansa on viime aikoina voinut enemmän kuin riittävästi todeta. Ovathan sosialidemokratian lippujen alla toimineet aseistetut joukot. Ne ovat käyttäneet tuota muka „oikeuttaan" sillä tavalla, ettei se jätä vääriinkäsityksille tilaa. Kaukana siitä on rauhanrakkaus, ja tilanne maassa käy yhä jatkuvasti väkivaltaisemmaksi. Samalla kun ties kenenkä toimesta pidätetään rajalla maahamme aiottuja ruokavaroja, tulvii maahan uusia suuria aselähetyksiä Venäjältä käsin, levitäkseen työväentalojen kautta nähtävästi kaikenkarvaisten joukkojen käytettäviksi, joukkojen, joiden edesvastuuttomuus on tullut sananparreksi kansan keskuudessa. Väkivaltaisuudet yksityisiä kansalaisia, virkamiehiä ja yhteiskuntalaitoksia kohtaan jatkuvat yhä edelleen, ja juuri noiden aseistettujen, monasti suorastaan rosvoliigoiksi muodostuneiden joukkojen toimesta tai tukemina. Tällainen on nyt asiaintila maassamme. Ja sieltä vasemmistosta on kysytty, millä oikeudella tällaista alotetta, kuin ed. Mikkolan y. m. anomus, on voitu esittää. Pyytäisin, kysykää Suomen kansalta, kysykää myöskin omien valitsijainne parhaimmistolta, kumpiko heidän mielestään on kahdesta pahasta parempi: sekö, että suurlakon nimellä alettu, vallankumouksen nimellä jatkettu ja mielettömään rikollisuuteen johtunut aseellinen anarkia edelleen saisi raivota maassamme; vai sekö, että saataisiin kansallinen puolustuslaitos, jonka avulla voisimme saada järjestyksen ja turvallisuuden palautetuksi ja ylläpidetyksi. Kansan enemmistön vastaus lienee varma niin kauvan kun kolmatta vaihtoehtoa ei ole. (Vasemmalta: Ei se ole varma.) On! Täällä on jo saatu aivan tarpeeksi teidän pistinniekoistanne! Te olette huomauttaneet, anarkiasta puhuttaessa, „antakaa uudistuksia". Mutta tämä teidän anarkianne se juuri tuhoaa meidät uudistuksinemme, itsenäisyyksinemme, kotinemme ja kaikkinemme. (Vasemmalta: Ei se ole meidän.) Sen takaa näkyy selvästi taantumuksen pukinjalka, sen takaa ilkkuvat pimeät voimat, sen takaa irvistää nälkä. Kaikkea tätä surkeutta ei toki sentään tarvitse panna omien kansalaisten tilille

ja laskuun. Me tiedämme jokainen, että maassamme oleskelevan venäläisen sotaväen huonoimmalla aineksella on tärkeä osansa täällä esiintyviin anarkistisiin ilmiöihin, ja sanomattakin on selvää, että itsenäisyytemme laita on niin ja näin niin kauvan, kun venäläinen sotaväki hyvineen ja huonoineen on täältä kokonaan poistumatta.

Erään vasemmiston puhujan, ed. Sirolan, viime istunnossa antamasta lausunnosta voisi tulla siihen käsitykseen, ettei hän vielä raskisi erota rakkaista tovereistaan, sotilaista ja matruuseista. Hän arvelee niitä täällä tarvittavan suojelemassa Pietaria ja sen valtataisteluja. Ellen ole erehtynyt herra Sirolan suhteen, on hän erehtynyt vallan pahasti Suomen kansan suhteen. Suomen kansan enemmistö varmaankin antaa ennemmin hyvästit herra Sirolallekin kuin hetkeäkään kestittelee tänne hänen sinellipukuisia hengenheimolaisiaan. Meidän arvosteltavanamme ei ole, mitä merkitystä mahtanee Pietarin vapaudelle ja turvallisuudelle olla täällä kuljeskelevasta venäläisestä sotaväestä, mutta meille kenellekään ei liene tuntematonta, että *meidän vapautemme* ja *meidän turvallisuutemme* ovat nuo joukot saattaneet sangen vaaranalaisiksi. Se on siitä syystä eikä mistään muusta, kuin Suomen kansa haluaa noista vieraista kiireimmän kaupalla päästä. Sen ovat nämä vieraat nähtävästi viimeisistä viesteistä päättäen itsekin oivaltaneet.

Tämä nyt esillä oleva alote ei ole tarvinnut johtua mistään aseellisen voiman ihailusta, mutta, kuten sekä meillä että muualla näkyy, asestetuista emme näy pääsevän, ei ainakaan vielä tällä aikakaudella; emme pääse niin kauvan, kun asetta meillä kantaa vieras, edesvastuuton vieras, ja kun sitä myöskin kantaa lain ulkopuolelle astunut oman maan mies. En siis voi muuta kuin kannattaa ehdotusta oman kansallisen puolustuslaitoksen perustamisesta. Nimestä ei huoli kiistellä, sanottakoon sitä sotalaitokseksi tai miliisiksi, ei myöskään muodoista. Jollei sitä, jota alotteessa on viitattu, myönnetä, keksittäköön joku toinen parempi muoto. (Vasemmalta: Asiasta on kiista.) Suomenkin kansa on oikeutettu siihen, mihin kaikki muutkin kansat, nimittäin puolustamaan kotiensa rauhaa, uhattiinpa sitä sitten ulkoa tai sisältä. Aseen, kun kerta ollakseen, on oltava sellaisen järjestön käsissä, että sen käyttämisestä on vastuussa maamme hallitus ja eduskuntakin. Silloinhan se voidaan laskea heti, jos, tahi kun maailman kansat — meidänkin kansamme niihin luettuna — kypsynevät tulemaan toimeen aseettomina. Mutta ennenkuin tämä voi tapahtua, on myös lausuttava ja tulee lausutuksi lopullinen tuomio anarkistisista ilmiöistä.

Ed. *Kiviniemi*: Se suuri maailmanpalo ja teurastus ja kaikki ne kauheat seuraukset, mitä tämän neljättä vuoden aikana maailman kansat ovat saaneet kärsiä, josta myös me suomalaisetkin, varsinkin työtätekevä luokka, olemme saaneet enemmän kuin tarpeeksi kokea, olisi luullut kutakin opettavan, ettei enää yksikään suomalainen tässä eduskunnassa olisi noussut puhumaan tämän hirvittävän teurastuksen jatkamisen puolesta. Että puheenaoleva ehdotus on täällä esille otettu, todistaa, että raskaimmatkaan kokemukset eivät voi saada poistumaan sitä verenhimoa, mikä on periytynyt raakalaisajan esivanhemmilta. En voi hyväksyä murhia missään muodossa ja siksi yhdyn niihin, jotka ovat ehdottaneet tämän esilläolevan ehdotuksen hylättäväksi.

Ed. *Latvala*: Se vuoden 1878 asevelvollisuuslaki, jonka käytäntöönottamista ed. Mikkola nyt suosittelee, on laadittu, kuten jokainen tietää, säätyvaltiopäivillä, jotka sananmukaisesti olivat „herrainpäiviä", niinkuin niitä on nimitettykin. Olihan niillä herrainpäivillä ainakin $^3/_4$ jäsenistä puhdasrotuisia herroja ja $^1/_4$, n. s. talonpoikaissääty, joka oli edustavinaan varsinaista kansaa, oli muodostunut manttaalimiesten, suurtilallisten valituista, jotka useimmissa tapauksissa sangen vähän välittivät laajojen työläisjoukkojen, siis kansan pohjakerrosten mielipiteistä ja toivomuksista. Varsinaisella kansalla siis, kuten tiedetään, ei ollut paljoakaan henkilökohtaista määräämisvaltaa noilla edesmenneillä säätyvaltiopäivillä. Siitäpä johtui, että näiden laatimat lait yhdessä Venäjän imperialistisen hallitusvallan kanssa olivat useimmissa tapauksissa kaikkea muuta, vaan eivät kansan tahdon mukaisia. Sellainen oli puheenaoleva asevelvollisuuslakikin. Pelkoa ja tyytymättömyyden nurinaa se synnytti vallankin rauhallisen maalaisväestön keskuudessa, vaikkakin saattaa myöntää sen silloisissa oloissa olleen jonkun verran enemmän tarpeenvaatiman. Kyllä siitä oli monen poikalapsen äiti huolissaan jo lapsen kehtoiästä alkaen. Aina on Suomen kansa, nimittäin sen työtätekevä luokka, tuntenut vastenmielisyyttä pakollista sotapalvelusta vastaan. Ja kukapa rauhallista kotielämää rakastava kansalainen ei sitä tuntisi! Tiedetäänhän entisinä aikoina, jolloin usein toimeenpantiin sotamiesten ottoja, satojen nuorukaisten piilottautuneen metsiin ja erämaihin välttyäkseen joutumasta ruunun takkiin. Tämä, jos mikään, osoittaa, miten vastenmielinen ja peloittava kansallemme oli sotapalvelus, vaikkakin sitten kyllä niiden, jotka siihen vastoin tahtoaan joutuivat, täytyi olosuhteiden pakosta mukautua toimeensa ja asemaansa ja tähän totuttuansa saattoivat suo-

ritaa niitä monia urotöitäkin, joista sitten jälkimaailma, nimittäin porvarillinen jälkimaailma, on heitä kiitellyt, mutta joiden palkaksi asianomaiset itse useimmissa tapauksissa, jos nimittäin eläviná saivat palata kotipaikoilleen, saivat raajarikkoisina elää kituuttaa vanhuudenpäivänsä puutteenalaisina ja armopalojen varassa.

Kuten sanottu, vastenmielinen oli suurimmalle osalle kansasta myöskin 1878 vuoden asevelvollisuuslaki, vaikkakin tämä oli olevinaan jonkun verran ajanmukaisempi kuin entisaikain sotamiesotot. Vastenmielisyys ilmeni usein asevelvollisuusikään joutuneiden nuorukaisten kutsuntatarkastuksissa. Moni näistä — eikä ainoastaan työläisnuorukaiset, vaan myöskin herrasnuorukaiset — koetti vapautua tuosta vaaditusta asevelvollisuudesta, tekeytyen mikä milläkin tavalla sairaaksi tai muuten kykenemättömäksi. Voidaan kyllä vedota velvollisuudentuntoon ja syyttää velvollisuudentunnottomiksi niitä, jotka tällaisissa tapauksissa tahtovat vetäytyä syrjään jättämällä tehtävänsä yksinomaan toisten kannettavaksi. Mutta jos velvollisuudentuntemattomuus jotakin asiaa kohtaan ilmenee verrattain yleisenä, niin alkaa itse asia, objekti, tässä tapauksessa nyt kotimainen sotalaitos, olla sitä laatua, että sitä kohtaan kansalaisilta vaadittu velvollisuudentunto käypi yhä enemmän väkinäiseksi ja keinotekoiseksi. Varmaa on, että jos puheenaoleva, jo runsaasti puolitoista vuosikymmenta rauhassa nukkunut asevelvollisuuslaki, vaikkapa vain väliaikaisesti ja vaikka parannetussa ja nykyaikaistetummassa muodossa nyt jälleen käytäntöön saatettaisiin, se tulisi laajoissa kansalaispiireissä, ennen kaikkea työväenluokassa ja varsinkin maalaisväestön keskuudessa, herättämään suurta tyytymättömyyttä ja oikeutettua suuttumusta sysistä, joihin täällä jo on edellisissä puheenvuoroissa viitattu, ja sitäkin suuremmalla syyllä, kun jo sivistyskansojen keskuudessa käy yhä voimakkaammaksi vaatimus aseitten riisumisesta. Käytäntöön saatettuna varmaan tulisi jälleen tapahtumaan ainakin samantapaisia häilyvästä ja epämääräisestä velvollisuudentunnosta johtuvia lainrikkomisia tai lainkiertämisiä kutsuntatarkastuksissa, joista vastikään jo mainitsin, ja tuskinpa vastustus rajoittuisi yksin näihin.

Täällä on myöskin jo viitattu siihen tosiasiaan, että meidän valitsijamme eivät ole meitä tänne lähettäneet laatimaan asevelvollisuuslakia ja järjestämään kotimaista sotalaitosta. Se ei suinkaan ole ollut porvarillistenkaan valitsijain, ei ainakaan suurimman osan heistä, tarkoitus, jonka tähden ne edustajat, jotka tulisivat kannattamaan ed. Mikkolan anomusehdotusta, pettäisivät valitsijoitaan.

Puheenaolevan, jo rauhassa nukkuneen, vuoden 1878 asevelvollisuuslain 1 § kuului tähän tapaan: „Valtaistuimen ja isänmaan puolustamista varten jokainen miespuolinen Suomen kansalainen on asevelvollinen". Me emme tarvitse asevelvollisuutta enää valtaistuimen puolustukseksi, koska valtaistuin entisessä ja silloisessa merkityksessä on jo meillä kukistettu eikä uusi valtaistuimemme, eduskunta, tarvitse henkivartijoita ympärillään, sillä sitä suojelee koko kansa sellaisenaan, sikäli kuin se koko kansan valitsemana toimii kansan tahdon mukaisesti. Jos taas eduskunta menettelee kansan tahdon vastaisesti, on turhaa sen yrittää minkään keinotekoisen suojeluskaartin avulla itseään pönkittää. Isänmaamme ja kansallisen olemuksemme puolustamiseen taasen täytyy meillä jo 20:nnellä vuosisadalla toki olla jalommat välineet kuin murha-aseet ja vartavasten järjestetty ja harjoitettu murhaajalaitos. Korkeammalle kehitettävä kulttuuri, kaikkien maamme asukasten valistaminen itsetietoisiksi kansalaisiksi, yhtäläisten elinehtojen ja elämän oikeuksien lainsäädännöllä turvaaminen joka ainoalle maamme asukkaalle, kaikkien luokkaetujen ja erikoisten ansaitsemattomien etuoikeuksien poistaminen, siinä paras varustus ja parhaat takeet sisäisen rauhan ja turvallisuuden saavuttamiseksi. Käytettäköön näiden toteuttamiseksi nekin arviolta parikymmentä miljoonaa markkaa, mitkä ed. Mikkolan suunnittelema sotalaitos vuosittain saattaisi tulla maksamaan. Sisäisiä anarkistisia levottomuuksia enempää kuin paikallisia huligaani-ilmiöitäkään seisova sotalaitos olemassaolollaan tuskin voisi ehkäistä. Eivät ainakaan esimerkit muualla sitä todista. Ja mitäs, jos tuo oma sotaväkemme, johon tietysti pakosta tulisi myös kuulumaan — ja suurimmalta osalta — työläisnuorukaisia, jos se muuttuisikin vallankumouksellisekseksi, joka kukistaisi vanhan porvarillisen järjestelmän ja panisi käytäntöön kaiken sen, mitä me sosialidemokraatit vaadimme? Mitäs te porvarit silloin sanoisitte? Sellaista on tapahtunut viime kuukausien aikana Venäjällä ja tulee todennäköisesti tapahtumaan ennen pitkää muissakin maissa, ennen kaikkea suurvalloissa. Vallankumousta, milloin sen mahdollisuudet ja edellytykset ovat kypsät, ei estä sotalaitos, ja jos meillä nyt todella olisi olemassa ed. Mikkolan ynnä muiden ihailema sotaväki, niin kyllä siinä arveluttavasti vaara pyörisi, että tuosta omasta sotaväestä saattaisi olla juuri porvareille itselleen suurempaa harmia kuin noista tilapäisistä punakaarteista.

Entäs sitten maamme suojeleminen ulkonaisilta vihollisilta? Jos sellaista olisi vielä pelättävissä, olisi niitä pelättävissä suurvaltojen puolelta, joilla on käytettävänään miesluvultaan mil-

joonien suuruiset joukot ja näillä asestukset sen mukaan. Sellaisia ylivoimia vastaan meidän pieni sotavoimamme missään tapauksessa, olisipa se miten hyvästi tahansa harjoitettu ja varustettu, ei kykenisi kauvan puolustautumaan. Pienet sortuvat suurten jalkoihin, se on kyllä nähty nykyisen maailmansodan aikana. Turhaa on kuvitella meidän suomalaisten kehuttua urhoollisuutta, että muka yksi suomalainen jaksaa pitää puoliaan kymmentä tai kahtakymmentä vierasheimolaista vastaan. Se on haaveilua, joka ei todellisuudessa suuria merkitse, joten jos joku suurvalta katsoisi arvolleen sopivaksi hyökätä asevoimin kimppuumme — pienet eivät sitä missään tapauksessa tee — me emme sitä aseillakaan kuitenkaan kykenisi estämään. Sitä paitsi minä en usko, että mikään suurvalta nyt enää tästä lähtien asevoimin karkaa päällemme meitä syyttä suotta kurittamaan tai tuhoamaan. En luule niin, vaikka meidän porvarimme tässä tapauksessa vielä niitä kutsuisivatkin ehkä kurittamaan Suomen työläisiä. Nykyinen sota on vihdoinkin herättänyt suurvaltojen laajat kansankerrokset vaatimaan rauhaa verenvuodatuksen lopettamiseksi. Rauhanaate edistyy päivä päivältä. Jos imperialistiset hallitukset vielä tahtoisivat jatkaa verileikkiä omien tottumuksellisten luokkapyyteittensä mukaisesti, niin laajat sotilas- ja työläisjoukot, jotka ovat saaneet kokea kaikkea sodasta johtuvaa kurjuutta ja kärsimyksiä, nousevat yhä laajemmin vastaan, vaatien aseiden riisumista, veljestymistä keskuudessaan ja myös kansainvälisestikin. Veljestyminen voittaa nyt siinä määrässä alaa koko sivistyneessä maailmassa, että saamme, minun nähdäkseni, huoleti jättää pois laskuista muiden kansojen hyökkäysmahdollisuuden meidän maahamme. Tämä seikka on yhteydessä sen vastustamattoman tosiasian kanssa, että työtätekevän väestön laajat joukot kaikkialla nykyään tavoittelevat valtaa omiin käsiinsä ja tulevat siinä onnistumaan luonnonlain pakosta, ja kaikkialla vaatimaan siis seisovien sotajoukkojen hajallelaskemista ja koko sotalaitoksen hävittämistä, jonka tähden Suomenkin kansan velvollisuus on kulkea tämän yleisen kansainvälisen kehityssuunnan mukaan eikä enää missään merkityksessä edes väliaikaisena suosia eikä kannattaa laitosta, jota 20 vuosisadan nouseva kulttuuri yhä äänekkäämmin vaatii kaikkialla poistettavaksi. Tämän vuoksi tuntuu ed. Mikkolan ehdotus melkoiselta taka-askeleelta yleisessä kansainvälisessä kulttuurikehityksessä. Sitäkin hämmästyttävämmän vaikutuksen tekee, kun hän ehdotuksensa tueksi esittelee muinaisaikaisia oloja, esimerkiksi Rooman ja Kreikan sotalaitoksista alkaen, ikäänkuin nämä muinaisaikaiset olosuhteet enempää kuin nykyistenkään porvarillisten imperialististen hallitusten sota- ja varustushulluttelut kelpaisivat vielä noudatettaviksi esimerkeiksi yleisen humanismin kehityskulussa. Mutta herra Mikkola kai suuresti ihailee meillä taannoin käytännössä vallinnutta asevelvollisuutta ja sotalaitostamme, joka pienoiskoossa tahtoi esittää sitä, mitä samallainen laitos oli muualla. Olikohan tuosta tyhjäntoimittajalaitoksesta meidän kansallemme siltä 20 vuoden ajalta, jonka se oli käytännössä, mitään todellista hyötyä kaikkien niiden kustannusten, työajan ja työvoiman hukan vastineeksi, joita tuo laitos käytännössä vaati, puhumattakaan siitä vastenmielisyydestä, joka kansassa vallitsi ja johon alussa viittasin. Vähäistä oli se todellinen hyöty, jota siitä oli edes persoonallisesti noille asevelvollisille. Opittiinhan tosin tekemään melkoinen joukko kaikenlaisia ase- ynnä muita temppuja, jotka ehkä jonkun verran kehittivät miesten tarkkaavaisuutta ja ajatustoimintaa, mutta jotka hyödyttöminä ja joutavina aivan pian unohtuivat. Minäkin olen ollut tilaisuudessa näitä temppuja tekemään, mutta en enää muista niistä tuskin yhtään ainoata. Opittiinhan tarkoin tuntemaan ja toisistaan eroittamaan upseeriston eri arvoasteet, jotta noita upseereita osattaisiin oikein puhutella ja tehdä heille kuuluvia kunniantekotemppuja oikealla tavalla. Sotamiestä neuvottiin hoitelemaan kivääriään yhtä suurella huolella ja hellyydellä, kuin omaa vaimoansa. Mielenkiintoisimpana on mieleen jäänyt muun muassa harjoitus pistimen käyttämisessä olkipatjaa vastaan, ehkäpä juuri koomillisuutensa ja inhottavaisuutensa takia, sen kun piti tapahtua ruman huudon ja karjunnan säestyksellä; puhumatta monista muista turhanpäiväisyyksistä harjoituskomennossa sekä raakamaisuuksistakin, joihin harjoitusten kestäessä päällikkökunta usein teki itsensä syypääksi. Tällaisia ynnä muita yhtä kasvattavia seikkoja on jäänyt mieleeni siitä ylösrakentavaisesta ja herra Mikkolan mielestä kansamme tulevaisuudessa niin välttämättömän tarpeellisesta laitoksesta, jota hän vielä tuntuu ihailevan. Ja olihan ehkä monen mielestä hauskaa katsella ja ihailla komeissa vormuissa rehenteleviä upseereja, jotka tyhjäntoimittajina astuskelivat kaupungin kaduilla kalisevine sapeleineen ja kilisevine kannuksineen ja joita lähestyessään sotamiehen piti neljän askeleen päässä seisahtua käsi ohimoillaan kunnioittamaan. Tämähän tietysti oli omiansa siihen aikaan lumoamaan ja huikaisemaan vähemmin arvostelukykyisiä ihmisiä, ehkäpä joitakuita työläisiäkin. Ehkä herra Mikkola ja hänen kannattajansa ihaillen muistelevat näitä aikoja ja ehkä monet näistä entisistä vielä elä-

vistä upseereista haluaisivat vielä päästä tuohon entiseen loistavaan tyhjäntoimittajan asemaansa, noihin entisiin tamineihinsa. Mutta Suomen kansa ei moisia koristuksia enää tarvitse.

Ilmoitusasia:

Kysymys 20,000,000 markan suuruisen Venäjän rahan vaihdon järjestämisestä.

P u h e m i e s: Senaatilta on eduskunnalle saapunut eräs kirjelmä ja kun siinä mainittu asia näyttää kiireelliseltä, keskeytetään nyt esilläolevan asian käsittely ja esitetään kirjelmä.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Kuluvan vuoden edellisillä valtiopäivillä antoi hallitus Suomen Eduskunnalle esityksen valtiolainan ottamisesta Venäjän ja Suomen välisen rahanvaihdon järjestelyä varten.

Eduskunnan puhemiehistön kirjelmän ohessa 27 päivältä heinäkuuta 1917 on Suomen Senaatille asianmukaista toimenpidettä varten lähetetty Eduskunnan vastaus mainittuun esitykseen. Tästä vastauksesta käy ilmi, että eduskunta ei ollut hyväksynyt hallituksen esitystä 350,000,000 markan suuruisen valtiolainan ottamisesta Venäjän ja Suomen välisen rahanvaihdon järjestelyä varten. Kuitenkin oli eduskunta, niiden vaikeuksien lieventämiseksi, jotka tästä päätöksestä aiheutuivat, katsonut tarpeelliseksi, että Suomen Pankki valtion laskuun järjestäisi Venäjän rahan vaihtoa Suomen rahaksi erinäisiin Venäjän hallituksen tarpeisiin ja korkeintaan 100,000,000 markan määrään asti, jolloin ruplan pakkokurssi luonnollisesti ei missään muodossa saisi tulla kysymykseen.

Nyttemmin on armeijan, laivaston ja työväen Suomen aluekomitea kääntynyt Senaatin puoleen kahdella kirjelmällä, joista toinen sisältää ilmoituksen, että ulkomailta Suomeen tuotavia elintarvelähetyksiä ei tulla takavarikoimaan Venäjän armeijan tarpeisiin, ja toinen tekee tiettäväksi, että alkaneen venäläisten sotajoukkojen Suomesta evakuoimisen yhteydessä tullaan tarvitsemaan suomalaista valuuttaa, minkä johdosta pyydetään Senaattia ryhtymään toimenpiteisiin, jotta komitea saisi valuuttaa päätöksen mukaisesti, jonka Senaatti tekisi 100,000,000 Suomen markan vaihtamisesta, minkä ohessa ilmoitetaan, että aivan lähimpänä aikana Helsingin finanssikonttori kiireellisten maksujen suorittamiseen tarvitsee 20,000,000 Suomen markkaa.

Tämän johdosta saa Senaatti Eduskunnalle esittää, edellyttäen, että edellämainittua Eduskunnan päätöstä 27 päivältä heinäkuuta 1917 rahojen käyttämiseen nähden noudatetaan ja armeijan, laivaston ja työväen Suomen aluekomitean nyttemmin antamat lupaukset evakuoimisesta täytetään sekä Suomeen tuotavien elintarpeitten ja raaka-aineitten lähetyksiä maan siviiliväestön tarpeeksi edistetään ja tähän asti pidätetyt tavaralähetykset maahan päästetään, päättäisi antaa Suomen Pankin hallinnolle toimeksi tällä kertaa järjestää 20,000,000 markan suuruisen Venäjän rahan vaihdon.

Helsingissä, 11 päivänä joulukuuta 1917.

Suomen Senaatin päätöksen mukaan

Valtiovaraintoimituskunnan päällikkö

Juhani Arajärvi.

J. Wartiovaara.

N:o 2301.

Senaattori A r a j ä r v i: Asian laatuun katsoen rohkenen minä kunnioittaen ehdottaa, että eduskunta päättäisi lähettää tämän kirjelmän valtiovarainvaliokuntaan ja pankkivaliokuntaan niiden yhteisesti käsiteltäväksi.

Ed. H a a t a j a: Minä pyydän kannattaa tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Tehdyn ehdotuksen mukaan tahtonee eduskunta päättää lähettää asian valtiovarainvaliokuntaan ja pankkivaliokuntaan niitten yhteisesti käsiteltäväksi.

Ehdotus hyväksytään.

Kysymys täysi-istunnon keskeyttämisestä.

P u h e m i e s: Kun asian käsittelyllä näyttää olevan erinomaisen kiire, lienee syytä, että täysistunto keskeytetään, jotta nämä valiokunnat tulisivat tilaisuuteen käsitellä asian ja antaa siitä lausuntonsa eduskunnalle. Kenties olisi syytä keskeyttää istunto parikst tunniksi.

Keskustelu:

Ed. E s t l a n d e r: För min del kan jag icke finna, att ett ärende, huru viktigt det än må vara,

skulle vara så brådskande, att det borde på ett sådant, som det synes mig, förhastadt sätt behandlas. Detta ärende har icke förut varit kändt för landtdagen. Det har icke ens nu från senaten framlagts uti svensk dräkt, är således tills vidare obekant för en stor del af landtdagens medlemmar. Det synes mig dock därför vara rimligt, att behandlingen i utskotten uppskjutes till i morgon.

Ed. Sundblom: Jag ber att få understöda det af ldgm. Estlander gjorda förslaget.

Ed. Arokallio: Pyydän kannattaa herra puhemiehen ehdotusta.

Ed. Kullervo Manner: Minäkin arvelen, että mahtaa olla kiire asialla, koska herra puhemies teki sellaisen ehdotuksen, että istunto keskeytetään. Arvelen, ettei ehdotusta ole syyttä tehty. Mutta siinä suhteessa minusta herra Estlanderilla on oikein, etteivät eduskunnan ruotsinkieliset jäsenet saaneet omalla kielellänsä kuulla ehdotusta. Sentähden pyytäisin esittää, että herra puhemies antaisi tulkin, ennenkuin tämä istunto keskeytetään, noin suoralta kädeltä selostaa ruotsinkielellä tämän kirjelmän sisällön.

Ed. Schybergson: Ett uppskof till i morgon vore betingadt af ärendets natur. Att så ögonblickligt gifva svar på en dylik fråga vittnar om en benägenhet att ställa de ryska myndigheterna tillfreds, som icke kan vara gynsam för sakernas utveckling. Vi skola gå lugnt till ärendets behandling, och de ryska kommittéerna må vänta tills i morgon.

Ed. Rosenqvist: Jag ber att få ansluta mig till herr Schybergsons uttalande.

Senaattori Arajärvi: Mitä siihen tulee, että senaatin kirjelmä on tullut vain suomenkielisessä asussa, johtuu se siitä, että se on saanut lopullisen muotonsa ja voinut saada sen vasta aivan viimeisillä minuuteilla, niin että on ollut mahdoton noudattaa oikeutettua vaatimusta tässä suhteessa. On kumminkin katsottu voitavan kirjelmä jättää ainoastaan suomenkielisenä, koska eduskuntaan on joskus tullut mietintöjäkin valiokunnista, ennenkuin on ennätetty saada toisenkielistä tekstiä. Asian laita on ollut sen luontoinen, ettemme ole tämän takia voineet sitä viivyttää.

Ed. Colliander: Då regeringen fordrar ett så omedelbart afgörande af frågan, finner jag för min del, att det vore en helt naturlig sak, om regeringens här närvarande representanter kunde gifva landtdagen åtminstone någon aning om orsaken till, att detta ärende nu måste på detta utomordentliga sätt behandlas. Då vi ha finanschefen här närvarande, skulle det ligga nära till hands, att han skulle gifva oss åtminstone någon förklaring i saken.

Ed. Airola: Ehkä olisi paikallaan, että hallitus ilmoittaa, minkä vuoksi tämä asia nyt on käynyt niin kiireelliseksi juuri näinä minuutteina. Tämä asia oli tunnettu sekä senaatille että Helsingissä jo viime viikolla. Jos asia on niin kiireellinen, että se riippuu minuuteista, niin miksei senaatti antanut asiasta kirjelmää jo useita päiviä takaperin. Se on seikka, johon voisi kyllä kin olla halukas jotain selvitystä saamaan.

Toinen on se, että eduskunnan puhemiehen taholta on usein aikaisemmin, kun on jätetty kirjelmiä eduskunnalle esiteltäviksi, viivytelty niitä, vaikka kirjelmät ovat koskeneet erittäin tärkeitä, jopa kiireellisiäkin asioita, kuten esimerkiksi se kirjelmä, jonka ed. Manner ja minä kerran jätimme ja joka koski elintarvekysymyksen pikaista järjestelyä. Kun niitä silloin on voitu viivytellä pari kolme viikkoa, niin on outoa, että kun venäläiseltä taholta esitetään vaatimus, niin silloin asia on niin kiireellinen, että juuri niillä minuuteilla se täytyy ratkaista, täytyy keskeyttää asian käsittely täysi-istunnossa, täytyy keskeyttää täysi-istunto j. n. e.

Tällä kaikella minä en ole tahtonut enemmän puolustaa kuin vastustaakaan istunnon keskeyttämistä. Olen tahtonut vain esittää, minkälaista johdonmukaisuutta täällä eduskunnassa käytetään ja myös miten hallituksella voi olla jostain asiasta hyvin kiire, vaikka ensin antaa sen levätä useita päiviä, ollenkaan sitä kiirehtimättä.

Ed. Bäck: Jag ber att få instämma i ldgm. Collianders anhållan.

Senaattori Arajärvi: Erinäisten täällä annettujen lausuntojen johdosta on minulla kunnia ilmoittaa, että vasta menneenä yönä, tosin edellä puolta yötä, ilmoitettiin tämän rahantarpeen olevan olemassa. Sitä aikaisemmin ei senaatille ole minkäänlaista ilmoitusta anojien puolelta rahantarpeesta tehty. (Ed. Airola: Viime viikolla jo siitä kuulin.) Tämän jälkeen senaatti otti heti asian esille. Kyllä minulle myös oli tunnettua se, että erinäiset eduskunnan jäsenet olivat saaneet yksityistä tietä kuulla että puheenalainen rahantarve lähimmässä tulevaisuudessa tulee esille, mutta ei pienintäkään virallista

viittausta aikaisemmin, kuin eilen illalla hyvin myöhään, tästä hallitukselle ole toista tai toista tietä saapunut. Samalla pyydettiin tietoa tänä päivänä, mitä tässä suhteessa tehdään. Hallitus, neuvoteltuaan asiasta anojien kanssa, ei voinut luvata mitään sen enempää kuin saattaa asian tänä iltana eduskunnan istuntoon eduskunnan ratkaistavaksi. Ja tämän lupauksen on hallitus nyt täyttänyt. Eduskunnan asia on päättää, tahtooko eduskunta sen ratkaista tänään vai tahtooko se sen lykätä tulevaisuuteen. Hallitus on siis puolestansa tehnyt sen, minkä se on luvannut tehdä ja katsonut olevansa velvollinen tekemään siihen nähden, että eduskunta on aikaisemmin tässä asiassa päätöksen tehnyt ja päätöksensä tarpeellisia toimenpiteitä varten hallitukselle lähettänyt ja jotka asiapaperit hallituksen toimenpiteiden kautta senaatista etsittiin heti sen jälkeen, kun tästä rahantarpeesta edellä mainittu ilmoitus ja pyyntö tehtiin.

Ed. Ahmavaara: Koska minustakaan eduskunnan arvolle ei ole sopivaa, että se noin syrjästä vieraalta taholta tulleen vaatimuksen mukaan poikkeaa kokonaan asioiden tavallisesta käsittelyjärjestyksestä, niin minäkin yhdyn siihen, että istuntoa ei keskeytetä, vaan valiokunnat kokoontuvat huomenna aamupäivällä, jonka jälkeen sitten voidaan pitää täysi-istunto ja päättää asia. Minä luulen, ettei tällä menettelyllä mitään „tapata", vaan voitetaan, kun tyynesti voitaisiin asiaa huomenna käsitellä.

Minä pyytäisin lausua toivomuksena ed. Airolalle, että hän kerrankin koettaisi antaa jonkun lausunnon ilman, ettei hän aina käy sisäiseen pyykinpesuun.

Ed. Colliander: Såvidt jag kunde förstå senator Arajärvis andragande — det yttrades visserligen åt ett annat håll och jag kunde icke helt följa med det — blef jag icke öfvertygad om, att ärendet vore af den brådskande natur, som man här har velat gifva detsamma. Jag hade väntat något mera af den förklaring, som afgafs. Där nämndes endast, att man i dag, om jag förstod rätt, gjort detta yrkande, men hvarför det var så brådskande, blef icke klart.

Till ldgm. Airola kunde man säga, då han skröt med att han redan sista veckan visste af saken, att den ryska rayonkommittén måste stå i mycket intim relation till ldgm. Airola, eftersom han har så noggrann kännedom om dess behof och eftersom den så tidigt underrättat honom om hvad som nu blifvit af så brådskande art, då det gäller Finlands regering.

Senaattori Arajärvi: Suomen hallituksella on tietysti hyvin vaikea, etten sanoisi mahdoton, tutkia, kuinka suuri Suomen rahan tarve anojilla todella on, mutta heidän taholtaan ilmoitettiin, että he tarvitsevat rahat voidaksensa suorittaa ne työt, jotka täällä on tehtävä, ja voidaksensa ainakin osalta suorittaa niitä velkoja, joita heillä on Suomen tehtaisiin, ja ilmoittivat myös, että jos he voivat saada eduskunnan tänään tekemästä päätöksestä tiedon, niin he myös antavat määräyksen Pietariin heti niiden tavaravaunujen Suomeen päästämisestä, jotka Valkeasaaren asemalla nyt ovat pidätetyt. Mitään tämän enempää tietoa näiden rahantarpeiden välttämättömyydestä ei senaatilla ole eikä arvattavasti ole mahdollinen saadakaan.

Ed. Salin: Meidän eduskunnalle esittämässä kirjelmässämme „Me vaadimme" oli turhat muodollisuudet poissa, ja koska nyt hallituksen ilmoituksen mukaan tässä on kysymys työpalkkojen maksamisesta ja elintarpeiden saamisesta maahan, ja koska tällä ed. Mikkolan sotalaitosjutulla ei ole niin kovin kiire, niin kyllä minä sallin mielelläni, vaikka siinä muodollisuuksia rikotaankin, keskeyttää tämän sotilaskysymyksen toistaiseksi ja ruveta käsittelemään elintarve- ja työttömyyskysymystä, koska se on meidän sisäinen kysymyksemme, vaikka en muutoin olisikaan niin halukas tätä porvarillista senaattia pulasta pelastamaan, mutta tämä rahakysymys koskee myös Suomen työväkeä koko läheltä ja on se siis ennen muita järjestettävä.

Ed. Colliander: Efter de senaste upplysningar, som finanschefen lämnade oss, är jag för min del icke emot att understöda det af talmannen gjorda förslaget, ehuru jag icke blef så alldeles öfvertygad om att ärendet så snabbt borde behandlas. Man kunde ju i alla fall visa regeringen det tillmötesgående den anhåller om, i fall det sker i den af ldgm. Manner föreslagna formen beträffande delgifvande också åt den grupp, hvilken jag tillhör.

Ed. Juutilainen: Vaikka en erikoisesti tahdo vastustaakaan sitä, että ryhdytään käsittelemään asiaa, jonka hallitus on esiintuonut, pyydän kumminkin huomauttaa, että ne viljavaunut, jotka seisovat Valkeasaaren asemalla, ovat jo kerran ennen maksetut, ja sen vuoksi pitäisi olla koko lailla vakuuksia siitä, että jos ne uudestaan vielä maksetaan, ne jo nyt lähtevät sieltä liikkeelle.

Ed. Wrede: Jag ber blott helt kort att få ansluta mig till den uppfattning, som uttalats af ldgm. Estlander och ldgm. Ahmavaara.

Keskustelu istunnon keskeyttämisestä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun ehdotustani siitä, että täysi-istunto nyt keskeytettäisiin, on vastustettu, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan

Äänestysesityksen:

Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen istunnon keskeyttämisestä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on keskeytysehdotus hylätty.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Colliander: Jag vet icke, om talmannen fäste något afseende vid det af ldgm. Manner gjorda och af mig understödda förslaget, som gick ut på att meddelandet först måtte göras i svensk drägt, innan öfver hufvud beslut fattades.

Puhemies: Tällaisia kirjelmiä, kuin mitä tänne on tänään saapunut, ei ole ennenkään valtiopäivillä käännetty suomesta ruotsinkielelle.

Ed. Kullervo Manner: Vaikka ei kirjelmäin kääntäminen ruotsiksi tapana ole ollutkaan, niin silti minusta puhemies olisi voinut ottaa minun esitykseni armolliseen huomioonsa, varsinkin kun eduskunta tulee tätä esitystä käsittelemään keisarin ja suuriruhtinaan vallan käyttäjänä eikä eduskuntana.

Ed. Colliander: Jag vet icke, om det af talmannen anförda — som jag icke betviflar att äger sin riktighet, då en gång talmannen gör detta uttalande — på något sätt hindrar, att ett förslag dock upptages, som här göres, ett förslag, som går ut på att ärendet, innan det nu behandlas, måtte uppläsas på svenska.

Ed. Alkio: Asian laatuun katsoen pitäisin kohtuullisena, että tämä kirjelmä käännettäisiin ruotsiksi ilman pitempää viivytystä.

Puhemies: Minun mielestäni kirje voidaan, koska kukaan ei ole sitä vastustanut, kääntää. Ehkä tulkki on hyvä ja kääntää.

Tulkki ruotsintaa kirjelmän.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen täysi-istunnon keskeyttämisestä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Eduskunta on siis päättänyt keskeyttää täysi-istunnon.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Schybergson: Pyytäisin, että pankkivaliokunnan jäsenet jäisivät tänne.

Ed. Gylling: Pyytäisin, että valtiovarainvaliokunnan jäsenet jäisivät tänne.

Puhemies: Täysi-istuntoa jatketaan k:lo 12 yöllä.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 9,55 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 12,30 yöllä.

Kysymys 20,000,000 markan suuruisen Venäjän rahan vaihdon järjestämisestä.

Puhemies: Esitellään yhdistetyn valtiovarainvaliokunnan ja pankkivaliokunnan kirjelmä, koskeva 20 miljoonan markan suuruisen Venäjän rahan vaihdon järjestämistä.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunta on kuluvan kuun 11 päivänä Valtiovarainvaliokuntaan ja Pankkivaliokuntaan valmistelevaa käsittelyä varten lähettänyt hallituksen Eduskunnalle lähettämän kirjelmän, jossa ehdotetaan, että Eduskunta päättäisi antaa Suomen Pankin hallinnolle toimeksi tällä kertaa järjestää 20,000,000 markan suuruisen Venäjän rahan vaihdon.

Valiokunnat ovat, Eduskunnan työjärjestyksen 11 §:n nojalla, valitsemiensa valtuutettujen kautta käsitelleet tämän niiden yhteisesti valmisteltavaksi lähetetyn asian.

Hallituksen kirjelmässä mainitaan, että Eduskunnan Puhemiehistön kirjelmän ohessa 27 päivältä heinäkuuta 1917 on Suomen Senaatille asianmukaista toimenpidettä varten lähetetty Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen 350,000,000 markan valtiolainan ottamisesta Venäjän ja Suomen välisen rahan vaihdon järjestelyä varten. Tästä vastauksesta kävi ilmi, että Edus-

kunta niiden vaikeuksien lieventämiseksi, jotka johtuivat siitä, että Eduskunta oli hylännyt hallituksen esityksen 350,000,000 markan valtiolainan ottamisesta Venäjän ja Suomen välisen rahan vaihdon järjestelyä varten, oli katsonut tarpeelliseksi, että Suomen Pankki valtion laskuun järjestäisi Venäjän rahan vaihtoa Suomen rahaksi erinäisiin Venäjän hallituksen tarpeisiin ja korkeintaan 100,000,000 markan määrään asti.

Nyttemmin on Armeijan, laivaston ja työväen Suomen aluekomitea kääntynyt Suomen Senaatin puoleen pyynnöllä, että Senaatti ryhtyisi toimenpiteisiin, jotta komitea saisi suomalaista valuuttaa 100,000,000 markan määrään sekä sanotusta summasta aivan lähimpänä aikana 20,000,000 markkaa.

Tämän johdosta Senaatti on lähettänyt asiasta kirjelmän Eduskunnalle, jossa, edellyttäen, että edellämainittua Eduskunnan päätöstä 27 päivältä heinäkuuta 1917 rahojen käyttämiseen nähden noudatetaan ja Armeijan, laivaston ja työväen Suomen aluekomitean nyttemmin antamat lupaukset sotaväen evakuoimisesta täytetään sekä Suomeen tuotavien elintarpeitten ja raaka-aineitten lähetyksiä maan siviiliväestön tarpeiksi edistetään ja tähän asti pidätetyt tavaralähetykset maahan päästetään, päättäisi antaa Suomen Pankin hallinnolle toimeksi tällä kertaa järjestää 20,000,000 markan suuruisen Venäjän rahan vaihdon.

Senaatin ehdottama toimenpide ja ne ehdot, joilla Suomen Pankki järjestäisi kyseessäolevan rahan vaihdon, samoinkuin se tarkoituskin, jota varten rahan vaihto toimitettaisiin, ei ole ristiriidassa edellämainitun Eduskunnan päätöksen kanssa viimekuluneen heinäkuun 27 päivältä. Valiokunta senvuoksi kunnioittaen ehdottaa Eduskunnan päätettäväksi:

> että Suomen Senaatti valtuutetaan sopimaan Suomen Pankin hallinnon kanssa Venäjän rahan vaihtamisesta Suomen rahaksi 20,000,000 markan suuruiseen määrään saakka Suomen valtion laskuun Senaatin kirjelmässä mainittuun tarkoitukseen ja siinä mainituilla ehdoilla ja edellytyksillä.

Helsingissä, 11 päivänä joulukuuta 1917.

Yhdistetyn Valtiovarain- ja Pankkivaliokunnan puolesta:

Edvard Gylling.

Sulo Wuolijoki.

Asian käsittelyyn ovat ottaneet osaa Valtiovarainvaliokunnan valtuuttamina puheenjohtaja Gylling sekä jäsenet Björk, Kirves, Luopajärvi ja Nevanlinna sekä Pankkivaliokunnan valtuuttamina jäsenet Arokallio, Kellosalmi, Lagerlöf, Lantto ja Schybergson.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Jag nödgas begära det nu förevarande betänkande på bordet till ett plenum i dag på aftonen. Saken tarfvar utan tvifvel öfvervägande. Såsom den för närvarande ter sig för mig, synes den icke endast tvifvelaktig, utan rent af tvetydig. Skulle genom landtdagens beslut jag nödgas att därförinnan fatta position i saken, måste jag yrka på afslag.

Ed Rosenqvist: Jag understöder herr Estlanders förslag och förenar mig om hans uttalande.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt pöydällepanoa asiassa, on kysymys tästä ensiksi ratkaistava.

Senaattori Arajärvi: Minä puolestani en oikein jaksa käsittää, kuinka asianmukaista on tähän pöydällepanoon suostua etenkin siihen nähden, että eduskunta jo on päättänyt tämän asian käsitellä sillä tavalla, kuin se käsitelty on.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Estlanderin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on päättänyt, hyläten ed. Estlanderin ehdotuksen, jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Ed. Tokoi: Tahtomatta kajota itse asiaan, pyydän vain lyhyesti todeta sen seikan, että tämä on nyt kaikki tulos siitä, että hallitus on ryhtynyt neuvottelemaan Venäjän bolshevikilaisen hallituksen ja sen tässä maassa olevien edustajain kanssa, joista pari kolme viikkoa sitten käytettiin mainesanaa „halveksittu ja inhoittava". Ed. Arajärvi on näistä neuvotteluista täällä tarpeettoman tietämätön, sillä jo viime lauvantaina senaatin nykyinen päämies ilmoitti, että jo silloin oli neuvotteluja näistä asioista käyty. (Ed. Airola: Arajärvi siis valehtelee!)

Ed. Rosenqvist: Jag beklagar den svindlande hast, hvarmed man velat, att representationen skall fatta beslut i en fråga af den bärvidd som nu föreliggande, och det må ursäktas, om till följd af den korta tid, som sålunda stått oss till buds för pröfning och öfverläggning, vi i något afseende skulle hafva uppfattat frågan mer eller mindre skeft eller icke fullt korrekt. Såsom den nu ter sig för mig, är här väsentligen fråga om ett utpressningsförsök i någon mån af samma slag som det, då beväpnade skaror af huliganer och andra söka tvinga institutioner och enskilda att ingå på deras fordringar. Då jag måste uppfatta saken på detta sätt, kan jag icke utan att denna uppfattning bevisas vara oriktig, villfara ifrågavarande förslag.

Senaattori Arajärvi: Ed. Tokoin lausunnon johdosta ja lisäten sen, että outo, eduskuntaa ja edustajia syvästi loukkaava ed. Airolan välihuudahdus sen ohessa kuului, on minulla syytä mainita, etten ainakaan minä, enkä luule kenenkään muunkaan hallituksen jäsenen tietävän mitään sellaisista neuvotteluista, joita herra Tokoi tuntee ja joista hän täällä eduskunnalle tietoa antoi.

Ed. Estlander: I likhet med herr Rosenqvist nödgas jag yrka afslag på utskottens ifrågavarande framställning. Jag vågar också uttala ett tvifvel därom, huruvida de, som yrkat på bordläggning, fått åtnjuta den rätt, som dem enligt 56 § L. O. bör tillkomma.

Ed. Päivänsalo: Kun katson voivani yhtyä valtiovarainvaliokunnan ja pankkivaliokunnan antamaan lausuntoon ja ehdotukseen, en tee sitä silmälläpitäen sellaista ajatusta, kuin ed. Rosenqvist esitti, että tässä olisi kysymys jostain uhasta tai kiristyksestä. Eihän eduskuntaa ole uhattu millään eikä meiltä ole myöskään kiristetty mitään. On kai nyt säädyllisessä muodossa kysytty, tahdommeko vaihtaa Suomen rahaa, ensin 20 miljoonaa markkaa. Ja kun tämä säädyllisellä tavalla on tehty ja valiokunnat ovat siihen yhtyneet, niin minä, huomaamatta siinä mitään uhkaa ja kiristystä, katson voivani yhtyä tuohon ehdotukseen. En siis voi hyväksyä ed. Rosenqvistin ajatustapaa.

Ed. Y. Mäkelin: Minun täytyy senaattori Arajärvelle sanoa, ettei ed. Tokoi täällä päättömiä ole puhunut tässä asiassa.

Ed. Rosenqvist: Man har, om jag rätt uppfattat saken, uppställt såsom villkor för att den säd, som vi hafva köpt och redan betalat och som vi behöfva, finge komma hit, att vi ingå på detta förslag. På samma sätt har man, om jag rätt uppfattar saken, gjort uppfyllandet af vår önskan att den ryska militären måtte dragas bort från landet beroende af att vi ingå på detta förslag. Detta måste jag betrakta såsom ett försök att tvinga oss till ifrågavarande beslut.

Jag ber att få tillägga, till undvikande af missförstånd, att jag icke menar, att detta tvång utgått från senaten. Detta är icke min mening.

Ed. Roos: På skäl, hvilka anfördes af ldgm. Rosenqvist och ldgm. Estlander, nödgas också jag motsätta mig utskottens förslag.

Ed. Arajärvi: Ed. Mäkelinin lausunnon johdosta minä pyydän ilmoittaa, että ainakin se, mitä minä olen tässä asiassa puhunut, pitää paikkansa. Tämän lisäksi minä saatan mainita, että pari sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän jäsentä on minulta kyllä tiedustellut, eikö tämänlaatuista rahantarvetta ole hallitukselle esitetty, mistä nyt on kysymys, ja minä olen heille vastannut, että siitä ei ole mitään virallista tietoa annettu ja ei ole oltu pienimmässäkään kosketuksessa anojien kanssa aikaisemmin, kuin eilen illalla.

Ed. K. Manner: Kun täällä muutamat ruotsalaiset edustajat ovat puhuneet kiristyksestä ja uhasta, niin pitäisin tarpeellisena, että senaatin asianomainen jäsen hiukan enemmän puolestansa antaisi tähän asiaan valaistusta, nimittäin siinä suhteessa, katsooko hän senaattia vastaan tai sen kautta välillisesti eduskuntaa vastaan harjoitetun mitään kiristystä?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin valtiokuntien tekemää ehdotusta on ed. Estlander ed. Rosenqvistin kannattamana ehdottanut, että eduskunta hylkäisi valiokunnan asiassa tekemän ehdotuksen.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy yhdistetyn valtiovarainvaliokunnan ja pankkivaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Estlanderin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 163 jaa- ja 21 ei-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä yhdistettyjen valiokuntien ehdotuksen.

P u h e m i e s: Myöhäiseksi kuluneen ajan takia lopetettanee täysi-istunto. Kuitenkin käsiteltänee pöydälle pantaviksi tarkoitetut asiat.

Pöydällepanot:

11) Suurten tulojen veroa

koskevan hallituksen esityksen n:o 13 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon.

12) Pääoma- ja kuponkisuostunnan suorittamista 1918 vuoden loppuun

koskevan hallituksen esityksen n:o 15 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

13) Lepäämään jätetyn lakiehdotuksen johdosta, joka koskee osuustoimintalain 19 §:n muuttamista,

laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

14) Ehdotuksen laiksi osuustoimintalakiin otettavasta uudesta pykälästä

sisältävän eduskuntaesityksen n:o 14 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

15) Edustajain M. A. Airolan ja Kullervo Mannerin eduskunnalle jättämän kirjelmän johdosta, joka koskee

Erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymyksen järjestämiseksi,

laadittu elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Varojen osoittamisesta kansanopetusta varten vuodeksi 1917

koskeva hallituksen esitys n:o 17 esitellään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Tuulaakimaksun laskemisen perusteita

koskeva hallituksen esitys n:o 18 esitellään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Ehdotus hyväksytään.

Ehdotuksen laiksi postisäästöpankista Suomessa 24 päivänä toukokuuta 1886 annetun asetuksen 2 §:n muuttamisesta

koskeva hallituksen esitys n:o 19 esitellään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Ehdotus hyväksytään.

Välittäviä säännöksiä maalaiskuntien kunnallislain, kaupunkien kunnallislain, kansanäänestystä tarkoittavan lain ja kunnallisen vaalilain käytäntöön saattamisesta

koskeva hallituksen esitys n:o 20 esitellään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Ehdotus hyväksytään.

Seuraava täysi-istunto pidetään tänään illalla k:lo 6.

Täysi-istunto päättyy k:lo 1,25 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

23. Keskiviikkona 12 p. joulukuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Esitellään:

1) Ehdotuksen varojen ottamisesta kansanopetusta varten vuodeksi 1917 sisältävä hallituksen esitys n:o 17 455

2) Ehdotuksen laiksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta sisältävä hallituksen esitys n:o 18 456

3) Ehdotuksen laiksi postisäästöpankista Suomessa 24 päivänä toukokuuta 1886 annetun asetuksen 2 §:n muuttamisesta sisältävä hallituksen esitys n:o 19 „

4) Ehdotuksen laiksi välittävistä säännöksistä maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain, kansanäänestystä tarkoittavan lain ja kunnallisen vaalilain käytäntöön saattamisesta sisältävä hallituksen esitys n:o 20 ..... „

Ensimäinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi suurten tulojen suostuntaverosta 460

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 13.

6) Ehdotus laiksi pääoma- ja kuponkisuostunnasta 474

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 15.

7) Lepäämään jätetty esitys osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 1; lepäämään jätetty edusk. esit. n:o 1.

8) Ehdotus laiksi osuustoimintalain 18 §:n muuttamisesta 475

Siv.

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Leppäsen y. m. edusk. esit. n:o 14.

Ainoa käsittely:

9) Erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymyksen järjestämiseksi 475

Asiakirjat: Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

Esitellään:

10) Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamisesta koskeva ed. Mikkolan y. m. anom. ehd. n:o 4 ..... —

Pöydällepanoa varten esitellään:

11) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2 Hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1917 ensimäisillä ja toisilla vältiopäivillä 492

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Alkio, Eloranta, A. Furuhjelm, Holsti, Latvala, Salin, Savolainen, Sirén, Talas, Tanskanen, Tokoi ja Usenius.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen varojen osoittamisesta kansanopetusta varten vuodeksi 1917

sisältävä hallituksen esitys n:o 17 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

2) Ehdotuksen laiksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 18 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti t a l o u s v a l i o k u n t a a n.

3) Ehdotuksen laiksi postisäästöpankista Suomessa 24 päivänä toukokuuta 1886 annetun asetuksen 2 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 19 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti p a n k k i v a l i o k u n t a a n.

4) Ehdotuksen laiksi välittävistä säännöksistä maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain, kansanäänestystä tarkoittavan lain ja kunnallisen vaalilain käytäntöön saattamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 20 esitellään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. V u o r i s t o: Hallituksen esitys nyt kyseessäolevassa asiassa herättää tavallista suurempaa huomiota senvuoksi, että se sisältää ilmeisen vasta äskettäin säädetyn lain rikkomisen, ja että sen avulla aiotaan edelleen sangen suuret joukot tämän maan alempia kansankerroksia sulkea pois vaaleihin osanotosta. Kun nämä kunnallislait tässä eduskunnassa suurlakon aikana jo toisen kerran hyväksyttiin, ja huomioonottamalla ne olot, missä ne hyväksyttiin, niin olisi luullut, että tämän maan yläluokat ja niiden muodostama hallitus tekisi kaikkensa, jotta nämä lait mahdollisimman pian saataisiin voimaan ja kunnallisten asiain hoito tässä maassa niiden mukaisesti järjestetyksi. Kun hallitus muodostui, niin näyttikin, kuin sillä olisi myös ollut tässä suhteessa tämä sama tarkoitus. Heti ensi töikseen se kyllä julkaisi nämä kunnallislait, mutta se pysähtyi siihen. Tässä kävi, kuten tavallisesti porvarillisten hommissa, että he tahtoivat vain ulospäin osoittaa, että he tekevät jotain, mutta todellisuudessa kuitenkaan ei tehty mitään. Kun lait oli julkaistu, niin seuraavana toimenpiteenä tietysti kaikkein yksinkertaisimmankin järjen mukaan olisi luullut olevan sen, että olisi käsketty henkikirjurit kiireesti, ehken lisätyillä työvoimilla, valmistamaan vaaliluettelot mahdollisimman pian. Tällaista uutista kuitenkin turhaan saatiin senaatin toimesta odottaa. Sen sijaan nähtiin porvariston sanomalehdissä uutisia, että senaatti oli lähtenyt tiedustelemaan henkikirjurien ja porvarillisten kunnanvaltuustojen mielipidettä, milloin mahdollisesti näitä lakeja voitaisiin ryhtyä käytännössä soveltamaan. Näitä lausuntoja on jo nyt julkisuudessa näkynytkin. Ne osoittavat, että porvaristo yhä edelleen mahdollisimman kauvan haluaisi kiinni pitää vallasta. Lausunnot ovat sen suuntaisia, että kenties vuoden puolivälissä, kesällä, voitaisiin näihin vaaleihin mennä. Näiden lausuntojen pyytämisellä lienee ollut tarkoituskin lykätä vaaleja mahdollisimman pitkäksi ajaksi. Olihan edeltäpäin tiedossa, että niiden, keltä lausuntoja lähdettiin pyytämään, myötätunto ei ollut tämän lain puolella ja että ne tällaisia lausuntoja siis tulisivat antamaan. Nyt kuitenkin näyttää siltä, vaikka porvaristo nähtävästi tällä toimenpiteellä, niinkuin monilla muillakin, on päättänyt toistaiseksi pitää sekä valtiollisen että kunnallisen vallan käsissään, että tässä asiassa olisi tapahtunut käännös. Mistä se sitten olisi johtunut? Valta kai tällä kertaa ei niin makea lienekään kuin ennen, varsinkaan kunnallisella alalla. Tällä viivyttelemisellä on yhä enemmän lisätty anarkiaa myöskin kunnallisella alalla. Porvaristo ei pystykään asioita hallitsemaan, ja nyt kun on maan asiat provoseerattu sellaiselle kannalle, kuin ne nyt ovat, niin nyt lykättäisiin ne pois. Nyt on tullut kiire vasta saattaa kunnallisten asiain hoito laajemmille kansankerroksille. Mutta ne lykättäisiin sellaisella tavalla, että siihen ei voi kukaan kunniallinen ihminen taipua. Se valta pitäisi ottaa nyt lakeja ilmeisesti rikkomalla, jättämällä yhä edelleen suuret kansanjoukot vaaleihin osanoton ulkopuolelle. Kun senaatti ehdottaa, että viimeisissä valtiopäivämiesvaaleissa käytettyjä vaaliluetteloja pidettäisiin vaaliluetteloina ja niiden nojalla kunnallisvaalit toimitettaisiin, sisältää se sen, että ensinnäkin kaikki 24 vuotta nuoremmat kansalaiset, joukossa sellaisiakin, joilla jo vanhojen kunnallislakien mukaan on ollut äänioikeus, nyt jäisivät ilman äänioikeutta, siis kokonaista neljä ikäluokkaa. Sitä paitsi on huomioon otettava, että nämä vaaliluettelot ovat jo lähes 3 vuotta vanhoja. Sellaisena aikana, kuin meidän maassamme viime aikoina on vallinnut, on ollut suuri työttömyys, linnoitustöitä erinäisissä seuduissa on teetetty sangen paljon ja työttömiä eri tahoilta maata on siis kokoontunut sinne. Tällaisten olojen vallitessa on syntynyt tilanne, että kaikissa vilkasliikkeisemmissä teollisuus- y. m. keskuksissa on suuri joukko kuntalaisia, jotka nyt tällä kertaa ovat luettelojen ulkopuolella. Paljon saattaa olla sellaisia, jotka ovat omasta kunnasta

siirtyneet muualle työansiolle, ja suuri joukko on muualta taas kuntiin muuttaneita. Kun lisäksi sitten ottaa huomioon nämä nuoret kansalaiset, jotka myös jäisivät vaalien ulkopuolelle, niin ei ole mikään ihme, jos joissakin äänestysalueissa vaalit näin toimittaen estettäisiin niihin osaaottamasta noin 25 jopa 35 prosenttia vaalioikeutetuista, ja sen vuoksi tällä tavalla vaaleihin menoon, niin kiire kuin herroilla tällä kertaa olisikin, ei voitane suostua. Siihen ei ole sitä paitsi pakkokaan. Meidän on kyllä lähteminen siltä näkökannalta, että vaalit on saatava mahdollisimman pian toimitettua, mutta niitä ei saa toimittaa täten laittomalla tavalla ja vastoin lakia valita valtuustoja ja kunnallislautakuntia. Jo viime kesänä kai senaatti on antanut henkikirjureille käskyn laatia uudet valtiolliset vaaliluettelot, jotka valtiopäiväjärjestyksen mukaan tulee laatia ja joiden pitäisi olla valmiina tammikuun kuluessa. Jos valtion virkamiehet eivät ole laiminlyöneet velvollisuuksiaan, jos he ovat täyttäneet tämän oman senaattinsa antamia käskyjä, niin niiden kai pitäisi olla valmiit nyt jo kohta. Kun nämä luettelot aikanaan tammikuussa joudutetaan ja niihin senaatti määrää pikaisesti laadittavaksi tarpeelliset lisäluettelot 24 vuotta nuoremmista, ei se saattane viedä kauvan aikaa, se on korkeintaan teknillinen kysymys, työvoimakysymys. Antamalla henkikirjureille lisää työvoimaa nämä luettelot eivät saa eivätkä voi viedä kovin suuria aikoja valmistuakseen. Sen lisäksi voitanee uuden kunnallislain säätämiä tarkastusaikoja koko joukon lyhentää, ja niitä tulee lyhentää. Tulee menetellä mahdollisimman joutuisasti, jotta vaaleihin päästään, mutta myöskään ei niitä saa nyt enää laittomasti toimittaa ja yhä edelleen kansalaisia oikeudettomasti sulkea vaalien toimittamisen ulkopuolelle. Näin menetellessä nähtävästi, ellei tahallisesti tahdota viivytellä yhä edelleen, päästäisiin vaaleihin jo maaliskuussa hyvissä ajoin. Minun nähdäkseni siis samalla kun asia valiokuntaan lähetetään, valiokunnan tulisi huomioonottaa, että tämä senaatin ehdotus tällaisenaan on mahdoton. Samalla kun asiaa joudutetaan, tulisi katsoa, että uutta kunnallislakia nyt vihdoinkin noudatetaan ja että kaikki, joille se suo äänioikeuden, myös saisivat sitä jo tulevissa kunnallisvaaleissa käyttää.

Senaattori Kallio: Edellinen puhuja, ed. Vuoristo on ankarasti arvostellut täällä hallituksen toimenpidettä siitä, että se on koettanut jouduttaa tässä välitilassa asiaa niin nopeasti, kuin suinkin mahdollista, siihen tulokseen, että voitaisiin kunnallisvaalit toimittaa kansanvaltaisemmilla perusteilla kuin tähän asti. Hän kysyi, onko tällä ehdotuksella viivytys tarkoituksena? Minä luulen, että puhujalla ei ole oikeutta hallituksen tarkoitusta tällä tavalla pyrkiä selittämään, sillä sen tarkoitus käy selville siitä lyhyestä esityksestä, minkä hallitus tässä on tehnyt. Sillä tämän esityksen pohjana ovat olleet käytännölliset näkökohdat ja asian jouduttaminen. Hallituksella on tiedossa, ettei niin pian, kuin puhuja sanoi, ole mahdollisuutta saada sen mukaisesti, kuin äsken vahvistettu kunnallisasetus säätää, vaaleja toimitetuksi jo maaliskuussa. Se on käytännöllinen mahdottomuus. (Vasemmalta: Eikä ole!) Niinkuin puhuja mainitsi, valmistavat henkikirjurit juuri uusia vaaliluetteloita ja näin ollen heillä on kyllin työtä niiden valmistamisessa, joten tällä kahden viikon ajalla, jonka tämä asetus on ollut vahvistettuna, ei ole itse asiassa menetetty aikaa hukkaan, kuten hän tahtoi uskottaa.

On myöskin huomattava, että tässä ei ole minkään kansanluokan sorrosta kysymys, sillä kyllä kai niin hyvin porvarillisia kuin sosialidemokraattisia kansalaisia on suhteellisesti yhtä paljon 21 ja 25 ikävuoden välillä ja kyllä tämä hallituksen esitys koskee suhteellisesti kaikkia. Äsken vahvistetun kunnallisasetuksen mukaan täytyy vaalilistat, jos noudatetaan niitä säännöksiä, mitä tämä laki edellyttää, olla syyskuun 4 päivästä lokakuun 5 päivään nähtävinä. Sitten on valitusajat ja vaali sen mukaan joulukuun alussa, ja näin ollen kolme kuukautta menee tämän lain perusteiden mukaan näissä valmistavissa toimituksissa. Ja onhan selvä, että vaikka henkikirjoittajille annettaisiinkin avustusta syrjästäpäin palkkaamalla heille apulaisia, niin aivan yhtäkkiä tällaisia listoja ei voida saada missään tapauksessa, varsinkaan suuremmissa kaupungeissa. Se kestää kaikissa tapauksissa kuukausia, joten se edellytys, että maaliskuussa jo voitaisiin vaalit toimittaa, on sula mahdottomuus. Hallituksella minun tietääkseni ei ole mitään sitä vastaan, jos eduskunta tahtoo lykätä nämä vaalit tuonnemmaksi ja käyttää juuri niitä perusteita, mitä laki edellyttää, sillä käytännölliset näkökohdat ovat johtaneet tähän esitykseen, joka nyt on sen puolesta annettu. Eduskunnalla on tämän kautta tilaisuus nyt sanoa kantansa ja antaa ohjeita, ja epäilemättä hallitus tulee mitä nopeimmin niitä noudattamaan.

Ed. K. R. Häkkinen: Tämä esitys on ensimäisenä näkyväisenä merkkinä siitä, että se päätös, jolla eduskunta vahvisti uudet kunnallislait, oli hätäisesti tehty, ja puolustaa sitä menettelyä, jota eduskunta eilen noudatti lähettäessään sille vahvistettaviksi jätetyt lakiehdotukset lausunnon saamista varten asianomaiseen valiokuntaan. Samallaisen valiokuntavalmistelun saatuaan olisi näiden kunnallislakien suhteen helposti huomattu,

että niiden voimaansaattamishetkeksi ehdotettu aika oli liian varhainen.

Esityksen perusteluissa on kerrottu siitä seisahdustilasta, johon kunnallisessa elämässä uhataan joutua, kun kunnissa ensi vuoden alussa ei olisi mitään näiden päättämisvaltaa harjoittavia elimiä. Myöskin ilmenee niistä, että asiasta ei muulla tavalla, kuin erityisellä lainsäädännöllä, päästä.

Helppo olisi ollut tilasta selviytyä, jos kaikissa kunnissa niinhyvin maalla kuin kaupungeissa olisi ollut kunnanvaltuustot. Niiden toiminta-aikaa olisi nimittäin voitu jatkaa ensi vuoden alussa tai tämän vuoden lopussa olevassa kokoonpanossaan. Mutta kun niin ei ole asianlaita eikä samanlainen jatkaminen raastuvankokousten muodossa monestakaan syystä näytä mahdolliselta, täytyy sen vuoksi senaatin ehdottamaa tapaa pitää hyvin keksittynä. Tosinhan sen mukaan äänioikeus puheenaolevissa ensimäisissä vaaleissa supistetaan ainoastaan 24 vuotta täyttäneisiin kuntalaisiin, mutta mitään asiallista haittaahan siitä ei voi olettaa olevan.

Ed. Vuoristo ei pitänyt senaatin ehdotusta hyvänä. Mitään parempaa tapaa hän ei kuitenkaan tiennyt ehdottaa, ja minä luulen, että sitä onkin vaikea ehdottaa, jos vaalit tahdotaan, kuten hän vaatii, nopeasti toimitettaviksi. Minä kannatan sitä, että asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

Ed. Pennanen: Ed. Vuoristo on täällä joutunut evästämään itseänsä. Hän on näet jäsenenä juuri siinä valiokunnassa, johon asia on ehdotettu lähetettäväksi ja jonne se varmastikin tulee lähetettäväksi. Minulla olisi yhtä ja toista sanottavana sekä tähän asiaan nähden, että myöskin herra Vuoriston lausunnon johdosta, mutta kun minäkin kuulun laki- ja talousvaliokuntaan, niin me voimme ed. Vuoriston kanssa siellä asiasta neuvotella. Sen verran sanottakoon kuitenkin tässä, että ed. Vuoriston puheet lainrikkomisesta eivät pidä vähintäkään paikkaansa. Jokainen lainmuutos olisi silloin käsitettävä lainrikkomiseksi. Kunnallislaki edellyttää välittäviä säännöksiä ja niistä tässä on kysymys. Herra Vuoristo on itse tehnyt itsensä syypääksi lainrikkomiseen hänen kannaltaan katsoen, kun hän ehdottaa muutettavaksi niitä määräaikoja, joiden kuluessa vaaliluettelojen pitäisi olla yleisön nähtävinä. Tämä jo osoittaa, kuinka vähän perusteltu hänen pääväitteensä on.

Ed. Airola: Viimeisen huomautuksen johdosta — ehkä minä alan sillä — on sanottava, että jos täytyy poiketa siitä, mitä uusissa kunnallislaeissa määrätään noudatettavaksi vaaliluettelojen laadinnassa ja vaalin toimittamisen aikaan nähden, on parempi poiketa siihen suuntaan, että äänioikeutta yleistetään, kuin että sitä rajoitetaan melkoisesti siitä, mitä uudet lait sallisivat. Uusien kunnallislakien tarkoitusperähän on oleellisesti siinä, että niillä tahdotaan saattaa osallisiksi ne kansankerrokset, joilla tähän saakka ei ole vaikutusvaltaa kunnan asioihin nähden ollut, ja siitä syystä, jos ei voitaisi jossain kohdin noudattaa uusien lakien määräyksiä, niin silloin olisi niissä poikettava, niinkuin sanoin, siihen suuntaan, että äänioikeus kävisi yleisemmäksi, kuin mitä se on kunnallislaeissa, eikä suppeammaksi. Siitä syystä minä olin ajatellut, että tätä hallituksen esitystä — tai oikeastaan se on senaatin ehdotus, sillä hallitusta meillä ei ole — olisi muutettava siihen suuntaan, että pohjana olisi pidettävä ei 1917 vuoden vaaleissa käytettyjä luetteloja vaan niitä luetteloja, jotka laaditaan ensi vuonna, ja että niitä täydennetään siten, että niihin otetaan jokainen Suomen kansalainen, joka on täyttänyt 20 vuotta, välittämättä mistään rajoituksista. Silloin luettelon laatiminen käy hyvinkin nopeasti; se on aivan lyhyen ajan työ. Silloin voi luetteloon tulla yksi ja toinen sellainen, joka istuu vankilassa, mutta hän ei pääse äänestämään. Voi tulla joku mielipuolikin. Siitäkään ei ole haittaa, koska vaalin toimittaja voi estää sellaisen äänestämästä. Voi tulla joku holhouksenalainen herrasmieskin, mutta siitäkään ei ole suurempaa haittaa, koska kansanjoukot äänestävät sellaiset henkilöt nurin vaaleissa. Toiselta puolen ne, jotka ovat nuorempia kuin eduskuntavaaliluetteloihin otettavien henkilöiden alhaisin ikäraja, tulisivat tällöin saamaan yleisemmän äänioikeuden, kuin mitä uusissa kunnallislaeissa on myönnetty. Mutta toiselta puolen, ellei käytäisi näitä luetteloja tarkastamaan vanhempiin ikäluokkiin nähden, niihin nähden taas olisi äänioikeus suppeampi, kuin uusissa kunnallislaeissa on säädetty. Tällöin tulisi toiselta puolen äänioikeus vähän laajennettua, toiselta puolen se jäisi kylläkin suppeammaksi, mutta kokonaistulos olisi kuitenkin se, että äänioikeutta ei yleensä rajoitettaisi lähestulkoonkaan niin suuresti, kuin mitä senaatti ehdottaa, ja tällä tavoin joka tapauksessa pääsisivät, kuten kunnallislakienkin tarkoitus on, laajat kansankerrokset, joilla tähän saakka ei ole ollut kunnallista äänivaltaa, vaikuttamaan asiain menoon. Myöskin voitaisiin määräaikoja lyhentää ja huomautan myös, että hallitus on jo paljon kuluttanut aikaa hukkaan.

Ed. Kullervo Manner: Ed. R. Häkkinen lausui senaatin ehdotuksen muka todistavan sitä,

että kunnallislakien vahvistamisessa hätäiltiin. Minusta senaatin ehdotus päinvastoin osoittaa, että kunnallislakijutussa on ylipäänsä vitkasteltu liikaa. Jos senaatti olisi julaissut ne lait silloin heti, kun ne lähetettiin eduskunnan toimitusvaliokunnasta senaatille, ja ryhtynyt toimiin luettelojen laittamiseksi, niin ei oltaisi siinä tilassa, missä nyt ollaan. Se että senaatti on tehnyt tämän ehdotuksensa nyt, osoittaa, että asiassa on vitkasteltu. Senaatin ehdotus epäilemättä johtunee osaksi siitä, että senaatissakin käsitetään, että kansassa mieliala nykyään on semmoinen, että mahdollisimman pian olisi saatava kunnalliselämässä kansanvaltainen järjestys nykyisen harvainvaltaisen järjestyksen tilalle voimaan. Ja kun ei senaatti ole nähnyt siinä muuta keinoa, niin se on turvautunut tähän. Mutta minäkään en puolestani pitäisi senaatin ehdottamaa menettelyä kaikkein parhaimpana. Pikemmin voisi suositella esimerkiksi luettelojen tarkastuksen määräaikojen, valitusmääräaikojen lyhentämistä. Niistä ei missään tapauksessa johtuisi niin paljon ikävyyttä, haittaa ja mielipahaa, kuin siitä, että kunnallislakien erästä oleellista puolta supistettaisiin, nimittäin äänioikeuden yleisyyttä. Senaattori Kallio lausui, ettei mitään kansanluokkaa kohtaan sortoa harjoitettaisi, jos senaatin ehdotus hyväksyttäisiin, ja lisäsi, että nuoremmat ikäluokat kummastakin yhteiskuntaryhmästä jotakuinkin tasaisessa määrässä joutuisivat ulkopuolelle. Minusta ei nuorten poisjääminen tilapäisesti olekaan tärkein puoli, vaan se että valtiollisen äänioikeuden mukaan — ja myös tässäkin tapauksessa — suuri joukko köyhiä ihmisiä joutuisi köyhyytensä vuoksi äänioikeudettomaksi; ja se minusta enemmän voi pahaa mieltä synnyttää. Sen takia pyytäisin valiokuntaa harkitsemaan, eikö olisi löydettävissä keinoa, jolla vaalit voitaisiin toimittaa ehkä pikemmin, kuten ed. Vuoristo arveli, ja kuitenkin niin, että äänioikeutta ei mitenkään supistettaisi.

Ed. Vuoristo: Minä pyytäisin ed. Pennaselle vain huomauttaa, että määräaikojen lyhennykset, joita minä ehdotin ja joita hän suvaitsi nimittää myös lainrikkomuksiksi, kuitenkin tarkoittavat kansanjoukoille oikeuksien lisäämistä, äänioikeuden myöntämisellä. Hänen puolustamansa senaatin ehdotus ja yleensä ne ehdotukset, joita oikeistossa koko tänä istuntokautena on tehty, tarkoittavat sen sijaan kansanjoukoilta oikeuksien poisottamista. Se on ero. Minä siis olen sitä mieltä, että mieluummin jotain muotoja hiukan muutetaan ja kansanjoukoille suodaan niille kuuluvat oikeudet, kuin että näitä oikeuksia yhä enemmän koetetaan lypsää ja vähentää.

Senaattori Arajärvi: Mikäli tästä evästyskeskustelusta saattaa päättää, ei vasemmistokaan, joka on ottanut arvostellakseen hallituksen esitystä, näy olevan täysin selvillä omassa keskuudessaan, mitenkä nämä välittävät säädökset olisi laadittava, jotta niin pian kuin suinkin mahdollista ja mitä edullisimmalla tavalla voitaisiin päästä uusien äsken vahvistettujen lakien noudattamiseen. Minulle puolestani ei ole ollut tuntematonta aikaisemminkaan, että vasemmistossa ei ole oltu tässä asiassa selvillä, ja hyvin ymmärrettävää on, että näin on asian laita. Vasemmiston taholta erityisesti tätä asiaa harrastavat edustajat ovat minultakin tiedustelleet, mille kannalle asiassa aiotaan asettua. Ja kun oli keskustelua siitä olemassa, niin minä sain ymmärtää, että myös vasemmiston keskuudessa oli ajateltu aivan samaa tapaa käytettäväksi, jota hallitus nyt on ehdottanut, mutta missä määrässä niitä edustajia sitten lopullisesti oli, oli sillä kertaa tuntematon asia. Myöhemmin on vasemmisto saattanut tulla tässä suhteessa selvemmälle kannalle, mutta se on minulle tuntematonta. Mutta mitä itse asiaan tulee, niin saatan senkin mainita, että hallituksen esittämä ratkaisukeino on vasemmistossa itse asiassa keksittykin. Se oli edustaja Tokoi, hallituksen ensimäisenä miehenä ollessaan, joka meille Tampereella eräänä kriitillisenä hetkenä esitti mahdolliseksi sen, että hallitus tulee säätämään tällaisen yksinkertaisen, oikosen lain ja aikaansaamaan kunnalliset vaalit toimitettaviksi juuri tällä tavalla. Ja se tapahtui aikana, jolloin vasemmistolla oli enemmistö Suomen eduskunnassa.

Ed. Niukkanen: Ed. Airola oli sitä mieltä, että jos kunnallislain äänioikeuspykälää ollaan pakoitettu muuttamaan jouduttaakseen lain voimaantuloa, on äänioikeutta ennemmin laajennettava, kuin supistettava. Minusta tämän kunnallislakimme äänioikeuspykälää ei voi muuten laajentaa, kuin antamalla äänioikeus kaikille syntyneille papinkirjan mukaan. Se on ennestään siksi laaja. Olisi ehkä kunnalliselle elämälle eduksi, että mentäisiin tähän näin kansanvaltaiseen äänioikeuteen ikäänkuin asteettain, niin että nyt toimitettaisiin vaalit valtiollisen äänioikeuden ja sitten ensi syksynä pidettävät uudet vaalit vasta kunnallislain edellyttämän äänioikeuden perusteella.

Ed. Airola: En tahdo äänioikeutta kaikille syntyneille papinkirjan mukaan, vaan asetin siinä saman rajan, joka löytyy jo hyväksytyssä ja vahvistetussa kunnallislaissa. Minä siis en tahtonut siltä puolelta mennä pitemmälle kuin mihin jo

vahvistettu laki menee, joten ed. Niukkasen juttu kaikkien syntyneiden äänioikeudesta saa jäädä omaan arvoonsa, kunnes hän pääsee mietelmissään ehkä niin pitkälle, että rupeaa antamaan myös syntymättömille äänioikeuden. Muuten hänen puheessaan on yksi asiallinen kohta, vaikka hänen puheensa yleensä oli joutavaa jaaritusta. Se oli se, että hän sanoi, että hallituksen esitys on tarpeen siitäkin syystä, että päästäisiin asteettain eteenpäin. Kun kunnallislait vahvistettiin, niin ed. Alkio sanoi sen muka tapahtuneen vapaaehtoisesti, ilman sitä kansanliikettä, joka silloin oli olemassa. Sitä ei usko monikaan tässä maassa, vaan tiedetään, että kunnallislakien vahvistaminen oli kansanliikkeen ansio. Nyt kun se liike on jonkun verran lauhtunut, tahtoo maalaisliitto poiketa jo vahvistetuista laeista, siirtyä poikkeuslain avulla taaksepäin ja lähteä yrittämään asteettaista siirtymistä siihen, johon jo kerran siirryttiin ottamalla täysi askel. Se vain paljastaa heidän kantansa, mikä on se, että kansanvalta ei saa mennä eteenpäin muuta kuin sikäli, kuin heidät voidaan pakottaa mukana seuraamaan.

Ed. Luopajärvi: Kun minä käsitän, että ne nuoret ainekset, jotka uusien kunnallislakien kautta pääsevät kunnalliseen elämään osaaottamaan, jonkunlaisella, ehkä suurellakin, malttamattomuudella odottavat näitä oikeuksiansa, niin lausun tätä kysymystä valiokuntaan lähetettäessä puolestani evästyksenä sen toivomuksen, että valiokunta koettaisi löytää sellaisen ratkaisun tälle asialle, että näiden nuorten ei tarvitsisi tuntea itseään syrjäytetyiksi. Minun mielestäni asia kyllä voitaisiin ratkaista silläkin tavalla, kuin hallituksen esitys sisältää, mutta kun tuntuu siltä, että sellaista ratkaisutapaa vastaan oltaisiin ainakin joissakin piireissä taipuvaisia esiintymään tarkoituksellisesti vastustaen, niin minun mielestäni sellainen on estettävä, koska kerran siten voidaan mielestäni tehdä, joskin siitä olisi seurauksena, että uusien lakien käytäntöön saanti siitä jonkun verran saattaisi viivästyä. Ed. Airolan viimeinen puheenvuoro minun mielestäni oli aiheeton, varsinkin sen selityksen jälkeen, minkä senaattori Arajärvi täällä antoi siitä, mistä on lähtöisin pohja hallituksen esitykseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun muita ehdotuksia ei ole tehty, lähetettänee asia puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan?

Asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

5) Suurten tulojen veroa

koskeva hallituksen esityksen n:o 13 johdosta valmistettu, viime täysi-istunnossa pöydällepantu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään mainitun kysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Kairamo: Kun on kysymys valtiovarastossa syntyneitten, sotatilan aiheuttamien suunnattomien tarpeiden tyydyttämisestä, on tietysti tarkoituksenmukaista ja samalla myös välttämätöntä, että tästä johtuva verotaakka ennen kaikkea joutuu niiden teollisuuslaitosten, yhtiöiden ja yksityisten kansalaisten kannettavaksi, jotka erityisesti ovat hyötyneet juuri sodan poikkeuksellisista oloista. Valtiovarainvaliokunta onkin ollut tästä yksimielinen ja yksimielinen hallituksen kanssa. Erimielisyyttä on ollut jossain määrin ainoastaan yksityiskohdista, varsinkin siitä, kuinka pitkälle verollepanossa voidaan mennä ilman, että näin tavattomat veromaksut haitallisesti tulisivat vaikuttamaan taloudellisen elämän vastaiseen kehitykseen maassa, aikaansaaden kenties pelkoa ja taantumusta sekä lopulta alentaen verovelvollisen toimintahalua sellaisissakin piireissä, joita vero ei välittömästi koskekaan.

Valiokunta on katsonut voivansa puoltaa menettelyä, joka on tuntuvasti rohkeampi kuin hallituksen esitys. Tässä valiokunta ei mielestäni ole kaikissa kohdin ollut kyllin varovainen. Mutta on otettava huomioon, että myöskin ensimäinen vastalause on asettunut kannalle, joka on melkoisessa määrässä ankarampi kuin hallituksen kanta. Se lähentelee nähdäkseni jo sitä rajaa, jonka toisella puolen vero meidän oloissamme ainakin todennäköisesti tulisi vaikuttamaan suorastaan vahingollisesti ei ainoastaan verovelvollisiin, vaan sen kautta myöskin valtion vastaaviin tulolähteisiin läheisessä tulevaisuudessa. Tämä koskee kenties etupäässä sitä lain kohtaa, jossa hallitus on ehdottanut, että metsänmyynnistä johtuva suuri tulo olisi verotettava ainoastaan puolella siitä määrästä, mitä muuten laissa säädetään. Kun tämä helpotus on lakiehdotuksesta valiokunnassa poistettu, täytyy pelätä, että metsänomistajat tulevat sen kautta ylenmääräisesti rasitetuiksi, sillä he eivät tätä nykyä ole sillä tavalla järjestäytyneet, että he pystyisivät aikaansaamaan kyseessäolevan veron maksamisen puutavaraliikkeitten kautta, vaan joutuu se epäilemättä välillisesti maanomistajain ja metsänomistajain suoritettavaksi. En puolestani tarvitse lä-

hemmin esittää niitä seikkoja, joissa valiokunnan mietintö ja myös ensimäinen vastalause poikkeavat hallituksen esityksestä. Minä pyydän ainoastaan, että suuressa valiokunnassa kiinnitettäisiin erityinen huomio siihen, että suurten tulojen vero tulee erittäin raskaana kohtaamaan verovelvollisia senkin kautta, että tämän veron kanto on siirtynyt näin myöhäiseksi ja että se tulee tapahtumaan suunnilleen samaan aikaan, jolloin 1918 vuoden kunnallisverot kannetaan, jotka nekin kaikesta päättäen tulevat olemaan tavallista suuremmat. Tähän tulee vielä, että tietysti suurten tulojen vero myös ensi vuonna havaitaan tarpeelliseksi, ja jos eduskunnan työ saa häiritsemättä jatkua, tulee vastaava suurten tulojen vero, joka on suoritettava kuluvan vuoden tuloista, kannettavaksi aikana, joka ei ole kaukana siitä, jolloin sitä edellisen vuoden vastaava vero kannetaan. Näin ollen tulevat verovelvolliset lyhyessä ajassa suorittamaan ennen tuntemattomia ja taloudelliseen elämään sangen tuntuvasti vaikuttavia veroja, jotka sentähden tulevat raskaammiksi ja käytännössä pahemmin vaikuttamaan kuin mitä muutoin tarvitsisi olla asianlaita.

Ennenkuin lopetan, pyydän huomauttaa eräästä lauseesta, joka löytyy valiokunnan mietinnön 2 sivulla ja jossa puhutaan niistä eduskunnan finanssioikeuksia loukkaavista rahaoperatsiooneista, joihin senaatti aiheutuneen rahanpuutteen vuoksi on ryhtynyt. Samoin kuin useat muut valiokunnan jäsenet, olen minäkin ollut sitä mieltä, että tämän lauseen ottamiseen valiokunnan mietintöön ei ole ollut aihetta. Se on ollut aiheeton jo sen vuoksi, että se on kokonaan ulkopuolella sitä kysymystä, josta nyt on puhe, ja siis jo sen vuoksi olisi mieluummin ollut jätettävä mietinnöstä pois. Mutta ennen kaikkea se on ollut mielestäni aiheeton sen vuoksi, että nähdäkseni eduskunnan oikeutta ei suinkaan ole loukattu niiden toimenpiteiden kautta, joihin tässä viitataan. Senaatti oli silloin, kun syyskuun ja lokakuun aikana tarvittiin kassavaroja juoksevien valtiomenojen peittämiseksi, ehdottomasti velvollinen pitämään huolta siitä, että riidattomasti erääntyneet valtion menot tulivat suoritetuiksi. Mitään eduskunnan oikeutta loukkaavaa on sitä vähemmin tapahtunut, kun eduskuntaa siihen aikaan, jolloin nämä rahat välttämättömästi tarvittiin, ei voitu laillisesti kokoonkutsua. Koska tämmöisiä viittauksia valtiovarainvaliokunnan mietinnössä jo toisen kerran esitetään, katson tarpeelliseksi ilmoittaa, että tämä lause on mietintöön otettu vasta äänestyksen jälkeen.

Ed. Lehokas: Päinvastoin, kuin edellinen puhuja, olen minä astunut tänne puhujalavalle puolustaakseni mietinnössä olevaa suurten tulojen veroa. Tämä ehdotus suurten tulojen verosta on nimittäin ensimäinen askel, ellei oteta huomioon sitä sota-aikana hallinnollista tietä määrättyä suurten tulojen verotusta, ensi askel korjaamaan sitä nurinkurista verotusjärjestelmää, jossa me tässä maassa vielä edelleen elämme. Kuten tunnettua on, on meidän maamme verotusolot vanhanaikaisemmat ja nurinkurisemmat kuin mitä sivistysmaissa missään tunnetaan. Ne perustuvat ensiksikin väärään verotusesineeseen, nimittäin verottamaan kulutusta, mutta ei tuloa, niinkuin sivistysmaissa valtion verot yleensä ovat. Maamme valtiolliset tulot perustuvat suurimmalta osaltaan tulli- ja väkijuomatuloihin, joita viimeksimainittuja ei enää tosin aivan nykyään saada. Mutta viimeisenä normaalivuotena 1913 tekivät mainitut tuloerät yhteensä 72 miljoonaa markkaa tasaisin luvuin, kun koko valtiotulot olivat samaan aikaan 126 miljoonaa Suomen markkaa. Tästäkin jo huomaa, että kulutukseen perustuvat verotulot muodostavat jä muodostivat viimeisenä normaaliaikanakin tämän maan valtiotulojen enemmistön. Muut tulot taas, mitä valtiolla on ollut, kuten esimerkiksi metsätulot, maaverot, henkiverot ja sen sellaiset, ovat laadultaan sellaisia, että ne paljon enemmän rasittavat köyhää, kuin varakasta luokkaa, ja vallankin mitä esimerkiksi metsänmyyntituloihin tulee, on varakas luokka tässä maassa niistä paljon hyötynyt välillisesti, nimittäin siten, että hallitus metsiä myymällä on antanut tilaisuuden tukkikeinottelijoille, tukkiyhtiöille saada aivan liian halvalla valtion metsistä puita. Ainoa vero, joka valtiolle tulevana verottaa suoranaisesti porvaristoa enemmän kuin köyhälistöä, eikä vallan köyhälistöä ensinkään, on perintövero, mutta sekin tuotti pääasiassa viimeisenä normaaliaikana vain miljoonan markan veron, jolla ei siis ole suurta merkitystä, kun on kysymys todellisesta verotaakasta, joka porvariston kannettavaksi pitäisi asettaa. Toiseksi ovat maamme verotulot muodoltaan, kokoonpanoltaan aivan vanhanaikaisia. Muutamat niistä ovat aivan keskiaikaisella kannalla, kuten esimerkiksi henkiverot ynnä eräät muut yhtä pienet. On siis luonnollista, että uudistuksen harrastajat, varsinkin köyhälistön etujen puoltajat, tervehtivät ilolla tätä nyt ensi kerran täällä eduskunnassa esiintyvää vähänkin oikeamielistä verotusta.

Kuten tässä lausutusta jo huomaa, on esilläoleva verotus jo parannus itse verotusperusteihin nähden. Tämä tahtoo verottaa ei kulutusta vaan tuloa. Tämä on siis tavallaan tulovero, vaikkakaan ei säännöllinen, normaaliaikojen tulovero, eikä niin laajalle ulottuva tulovero, kuin tuloveron pitäisi olla. Tälle tuloverotusperusteelle on lähes

kaikissa maissa Euroopassa jo jouduttu. Tässä ei ole tarvis tarkemmin perustella tuloveroperusteen oikeammuutta. Riittää, kun mainitsen, että luonnollisesti kukin on velvollinen maksamaan yhteiskunnan ylläpitoon sitä suuremmassa määrässä, mitä enemmän hän tämän yhteiskunnan avulla on saanut tilaisuuden tuloja itselleen kerätä. Tulovero perustuu tälle pohjalle ja on siis luonnollisesti oikeamielisempi verotusesine, kuin mitä muut verotusesineet yleensä ovat. Mutta nyt esilläoleva verotusehdotus on enemmän kuin tavallinen tulovero, tämä on suurten tulojen vero. Kenen köyhälistöön kuuluvan mieli ei läikähtäisi tyytyväisenä kuullessaan, että nyt vihdoinkin aiotaan tässä maassa eduskunnan avulla suuria tuloja kiskovia porvareita verottaa. Jos tässä olisi tilaisuus numeroilla osoittaa, miten paljon tässä köyhäksi huudetussa maassa rikkaudet ovat kerääntyneet harvojen käsiin, tulisi siitä sangen kuvaava esitys. Miljoonainomistajain luku on normaaliaikanakin tässä maassa säännöllisesti noussut. Tietysti tämä on kaikki täytynyt tapahtua köyhälistön puutteitten ja kärsimysten kustannuksella. Kun köyhälistöluokka, joka täten muodostuu porvariston riiston lähteeksi, ei voi toivoakaan saavansa oikeutta ja helpotusta itse porvariston puolelta, on yhteiskunnan ojennettava tälle joukolle auttava kätensä ja se käy paraiten yhteiskunnallisen uudistuksen avulla, johon taas ovat tarvittavat verot kohtuullisimmin saatavissa verottamalla suuria tuloja. Edelleen tällä ehdotuksella on tarkoitus verottaa lisätyllä ankaruudella sota-aikana kerättyjä suuria tuloja. Tästä tehtävästä ei luulisi tässä eduskunnassa olevan kuin yksi mieli. Siksi paljon ovat keinottelijat, niin sanotut gulashit vetäneet koko kuluttavan yleisön vastenmielisyyden päällensä, ainakin sen osan, nimittäin suuren osan tämän maan väestöstä, jonka tulot muutenkin ovat niin pienet, että ne eivät riitä muuta, kuin kädestä niukin naukin suuhun ja jota siis kaikenlainen riistäminen, puhumattakaan liiallisesta riistämisestä, mitä sota-aikana on tapahtunut, rasittaa sitä enemmän. En yritä ensinkään kuvata sitä tunnotonta kiskomista, jota porvaristo on sota-aikana harjoittanut. Mainitsen vain, että se alkoi heti samana päivänä, kun sodanjulistus tuli tietoon tässä maassa, ja on jatkunut aina tähän päivään saakka. Pieni seisahdus tälle kiskonnalle tuli joku päivä sitten, jolloin levisi tieto rauhankeskustelujen alkamisesta ja välirauhan solmiamisesta. Mätä alkoi heti vähän paljastua. Porvarilehdetkin horjahtivat paljastamaan, että ovat tienneet muun muassa kenkäkauppiaiden ottaneen sata markkaa kenkäparilta hintaa samaan aikaan kun tehtaasta niitä myytiin niille 50 markalla pari, ehkäpä vähän vähemmälläkin. Sitten taas, kun tämä rauhan solmiamishuhu oli ensi asteelta häipynyt, alkoi kiskonta uudelleen ja jatkuu tänä päivänä ja edelleen niin kauvan kuin on mahdollista. Tämä sodanaikainen porvariston mitä tunnottomin menettely lisäämällä kuormaa jo ennestään sodan rasitusten lisäksi vallankin köyhälistöluokan hartioille, on sitä laatua, että minä en vastoin täällä ed. Kairamon käsitystä löydä minkäänlaista sääliä verottaa näitä tunnottomia kiskureita siihen määrään saakka, kuin mahdollisuutta sellaiseen tekoon on. Mutta vaikka tämän verotuksen puolesta puhuvat niin selvät syyt ja ainakin koko työväenluokan tunteet, johon sitä paitsi täytyy yhdistyä osa pikkuporvaristoa, ei tämä mietintö silti ole päässyt, kuten jokainen, joka on siihen ehtinyt tutustua, huomaa, ilman vastalausetta. Paitsi sitä vastalausetta, jonka sosialistit ovat laatineet, nimittäin kolmatta vastalausetta, joka ei koske mietinnön verotuspuolta sellaisenaan, vaan koskee sitä asemaa, joka eduskunnalla pitäisi olla nykyään, kun valtalaki on eduskunnassa tullut hyväksytyksi, on mietinnön sisältöä vastaan asetettu kaksi vastalausetta. Ne tarkoittavat muodossa tai toisessa helpottaa rikkaille sota-aikana kiskoville porvarillisille asetettua verovelvollisuutta. Käsittelen näitä molempia vastalauseita tässä ylimalkaisesti ja yhdessä. Ensiksikin niissä pidetään sopimattomana, ensimäiseessä vastalauseessa nimittäin, että valiokunta on pitänyt tarpeellisena yrittää hankkia suurten tulojen verotuksella 10 miljoonaa markkaa enemmän kuin mitä viimekesällisessä mietinnössä oli, nimittäin kohottanut tämän veroarvion 75 miljoonasta 85 miljoonaan, vaikka vero jo sinänsä tuottaa muka tuntuvasti. Tästä ei tarvitse sanoa muuta, kuin sen, että nykyiset valtiomenot ovat jo ylimääräisiin menoihinkin nähden siksi suuret, että vaikka kysymyksessä olevia verotuloja olisi vielä kaksinkertaisesti saatavissa, ei siitä luulisi vastalauseessa kenenkään sanovan moitteen sanaa. Toinen asia, jota vastalauseen panijat eivät hyväksy ja joka sisältyy myös toiseen vastalauseeseen, on, että mietinnössä on asetuttu verottamaan täydellä määrällä niitä tuloja, joita metsäin myynnistä vuoden 1916 aikana on saatu. Senaatin ehdotuksessa yritetään helpottaa näin saatuja tuloja verotettaviksi vain puolet niistä tuloista, ja vastalauseessa painostetaan samaa. Ja millä perusteella sitten tätä epäoikeutettua ehdotusta vaaditaan? Joo, sillä, että ne tulot, jotka metsänmyynnistä vuonna 1916 saatiin, eivät olleet sen yhden vuoden metsänkasvusta, vaan useiden vuosien, ehkä vuosikymmenien metsänkasvua, jota ei siis muka voi eikä saa yhden vuoden, nimittäin

viime vuoden tuloina, kokonansa verottaa. Sosialistien puolelta on monien muiden tosiesimerkkien nojalla pääasiana huomautettu, että metsänomistajat ovat sota-aikana kiskoneet niin suuria, tunnottomia, aivan hävyttömiä hintoja, täytyy sanoa, puistansa, etupäässä juuri polttopuista, joita sota-aikana on pääasiassa myyty, että olisi kerrassaan väärin helpottaa heidän verottamistansa pienimmälläkään määrällä kaikesta siitä ankaruudesta, jota verotuslakiin voidaan sovelluttaa. Joku porvariedustaja on valiokunnassa yrittänyt väittää, etteivät metsänomistajat ole muka paljon saaneet näistä suunnattomista voitoista. Ne ovat olleet gulashit, välittäjät, jotka enemmän ovat kuulemma voittaneet. Kummatko näistä nylkyreistä, metsän myyjätkö vaiko gulashit, ovat enemmän voittaneet, ei tosiaankaan voida sanoa. Eikä tarvitsekaan sitä tietää, riittää, kun tiedämme varmasti, että joskin gulashit ovat keinottelulla pistäneet suunnattomat voitot taskuihinsa, eivät metsänomaistajatkaan ole olleet Pekkaa pahempia. Ja kukapa nyt tosissaan uskottelisikaan tilanomistajien metsäkaupoissaan osoittaneen kohtuullisiin voittoihin tyytymistä, kun tiedämme heidän muitten elintarpeitten myynnissä tunnottomasti kiskovan niin rahat kuin kukkarotkin. Metsänmyynnistä saatujen tulojen kokonaisena verottaminen on siis mielestämme kaikkeen kohtuuteen perustuva.

Vielä on vastalauseessa pari sellaista kohtaa, joihon täytyy tässä kajota. Ensiksikin pannaan vastalause siitä, että mietinnössä on senaatin ehdotusta vastaan otettu normaaliaikojen tulojen keskiarvoa määrättäessä huomioon vain vuoden 1913—1914 tulot eikä enää vuoden 1915, mikä useammille oli valiokunnan sosialistien mielestä jo sellainen ylimääräisten sodan johdosta suurentuneitten tulojen vuosi, ettei sitä enää voi normaalivuosituloksi katsoa. Ja niinhän se on ollutkin. Niinpä julaistiin Helsingin taksoitusluettelon yhteydessä vuodelta 1915, siis vuoden 1916 alussa, esimerkkejä niistä suurentuneista voitoista, joita jo vuonna 1915 oli saatu. Minä olen kopioinut tähän kuudentoista eri liikkeen, nimittäin 4 konepajan, 4 muun tehtaan, 4 kuljetusliikkeen ja 4 kauppaliikkeen, helsinkiläisten, tulot vuonna 1913 ja 1915. Ja tahtomatta tässä mainita niistä erikseen, vaikka ne tässä minulla ovat edessäni, mainitsen, että yhteensä näillä 16 liikkeellä oli tuloja vuonna 1913 pyöreissä luvuissa sanoen 2,415,000, mutta 1915 oli jo tuloja 16,589,000 siis erotus eli lisäys oli 14,174,000. Jos ei tämä jo osoita sitä, että vuonna 1915 oli sodan johdosta jo erikoisen suuret tulot olemassa keinottelijoilla, niin mikäs sitä sitten osoittaisi? Ja samaa osoittaa myöskin samana vuonna tilasto kauppa- ja säästöpankkiemme talletuksien ja voiton noususta.

Lisäksi minä vielä haluaisin viitata mietinnössä sivulla 5 oleviin perusteluihin, joissa myöskin tuodaan esiin, että Helsingissä oli 1,542 sellaisen verotetun, jotka omasivat 20,000 markan tai suuremmat tulot, tulot yhteensä vuonna 1913 pyöreissä luvuissa 65,000,000 markkaa, kun taas vuonna 1915 jo 94 tai lähemmäs 95 miljoonaa markkaa. Mainitut numerot siis osoittavat, että valiokunnan enemmistö on osannut oikeaan ottaessaan normaalitulojen perusteeksi vain vuosien 1913—1914 tulot, puhumattakaan siitä, mitenkä paljon tällä menettelyllä on suurten tulojen verotusehdotusta siirretty oikeamielisemmälle pohjalle edelleen ja täten myös lisätty verotustuloja.

Vastalauseessa huomautetaan vielä siitäkin, että valiokunnan mietinnössä on nyt korotettu se korkein verotusprosenttimäärä, jolla suurempiakin sotatuloja aiotaan verottaa, 35 prosentiksi, vaikka se kesällisessä mietinnössä oli vain 32 prosenttia. Tämä lisäys on todella tehty, mutta ei se suinkaan ole vielä liian korkea. Huomautettakoon tässä vain siitä, että eräissä muissa maissa, joissa vaikka on eduskunnassa porvarillinen enemmistö paljon vahvempi mitä meillä, on porvaristo itse suostunut nostamaan tämän samanluontoisen veron, kuten esimerkiksi Ruotsissakin 32 prosentiksi, siis hyvin vähän pienemmäksi kuin meillä, ja lehdissä olleiden uutisten mukaan Amerikassa 33 prosentiksi ja vielä samoista lähteistä saatujen tietojen mukaan Ranskassa paljon ylemmäksi, nimittäin 50 prosentiksi. Nämä maat tosin ovat suurempia kapitalimaita kuin meidän maamme, mutta näissä maissa on myös jo muu valtion yleinen verotus raskaampi kuin meidän maassamme, sillä meidän maamme on, mitä veroihin tulee, rikkaisiin porvareihin nähden ollut kuin mikäkin luvattu Kaanaanmaa. Minä en siis näin ollen katso, että meidän hieman korkeampi verotusprosenttimme olisi ollenkaan missään suhteessa liioiteltu.

Ja voidaanko nyt todenteolla ollenkaan rinnastaa tätä verotusprosenttia siihen voittoprosenttimäärään, jonka tiedämme sodan aikuisten keinottelijoiden yleensä viime vuosina saaneen? Korkein verotusprosentti on tässä nyt 35, kun taas ei se ole ollut gulashi eikä mikään, joka ei sodan aikana ole keinottelussaan saanut ainakin 100 prosenttia joka ainoassa kaupassa ja joka ainoasta tavarasta.

Eräitä muitakin kohtia löytyy vielä näissä vastalauseissa, mutta jätän ne tähän. Tämän suurten tulojen verottamista koskevan mietinnön kaikenpuoleisen oikeaan osumisen vuoksi toivon puoles-

tani, että eduskunta asettuu tässä ensimäisessä käsittelyssä sen kannalle, sillä lisäyksellä, kuin kolmannessa vastalauseessa edellytetään.

Ed. Gylling: Ed. Kairamolle ja toisen vastalauseen johdosta, jonka ed. Kairamo on allekirjoittanut, lienee syytä hiukan kohdistaa eduskunnan huomiota. Vastalause rakentuu kahdelle pääperusteelle, nimittäin siihen, että valiokunnan mietintö verottaa liian raskaasti ja varomattomasti tuloja. Valiokunta ei muka ole ottanut huomioon, mitenkä suuressa määrin tämä vero tulee rasittamaan maamme elinkeinoja. Vastalauseessa sanotaan jopa, että valiokunnan mietintö liian jyrkkien säännösten kautta voi aikaansaada odottamattomia häiriöitä maamme elämässä, siis varsin pitkälle menevä syytös. Ja toiseksi sanotaan, että valiokunta ei voi osoittaa edes mitään syytä, minkä vuoksi vaaditaan veroa, joka on hallituksen ehdottamaa veroa paljon suurempi, ainakin noin 10 miljoonaa suurempi, kuin se mitä hallitus vaatii eduskunnalta suostuntana. Minun nähdäkseni molemmatkin näistä vastalauseen pääväitteistä ovat väärät, aivan ilmeisesti väärät. Mitä ensinnäkin tulee veron jyrkkyyteen ja raskauteen, niin on otettava huomioon, että sodanaikaisissa oloissa tuskin löytynee maata, jossa on säädetty niin lievä sotavero, kuin tämä meidän. Kaikilla se on raskaampi. Meillä tämä valiokunnan mietintö syntyi pääasiassa sellaisena, kuin se on jo kesällä. Silloin oli sosialistinen enemmistö, mietinnön laati sosialistinen eduskunta ja nykyinen valiokunta on melkein täydelleen hyväksynyt kesäisen mietinnön. Tämä meidän sosialistien laatima lakiehdotus ei kumminkaan ole, niinkuin vastalauseessa yritetään väittää, ollenkaan mikään erinomaisen raskas, vaan se on vero, joka on nykyajan sotaveroista lievimpiä, jopa lievempi kuin neutraalisissa maissa, kuten Ruotsissa. Sotavoitoista otettu vero nousee siellä korkeintaan 32 %:iin, siis suurempaan määrään kuin meillä, eikä mitään ylintä rajaa tämän veron ja yleisen tuloveron yhteiselle määrälle ole olemassa. Vero on siis huomattavasti raskaampi kuin meillä. Varsinaiset sotaakäyvät maat ovat tässä suhteessa tietysti menneet paljon pitemmälle. Saksassa jo vuonna 1916 vastaava vero nousi 50 %:iin tulon lisäyksestä. Länsivalloissa, Ranskassa ja Englannissa, vero on noussut tuntuvasti suurempaan prosenttimäärään, Venäjällä niinikään. Niin ollen on aivan turhaa ja aivan väärää syyttää, että tämä vero liian jyrkkien määräystensä kautta voisi viedä mihinkään arvaamattomiin häiriöihin. Tiedetäänhän kokemuksesta, että raskaampiakin veroja on muualla kannettu helposti, Ruotsissa esimerkiksi erinomaisen helposti, ja se verotusesine, johonka nämä verot ovat kohdistuneet, kannattaa tämän veron vallan hyvin. Tältä kannalta vastaväite ei lainkaan pidä paikkaansa. Sitäpaitsi tämä vero itse asiassa on paljoa lievempi kuin miltä se näyttää, syystä, että se perustuu kunnalliseen tulojen taksoitukseen, joka kauttaaltansa on liian alhainen. Muutamissa tapauksissa taksoitus tosin perustuu verovelvollisten ilmoituksiin, mutta yleensä vain tulojen arvioimiseen. Liian iso taksoitus aina on valituksilla voitu saada korjatuksi, mutta sen sijaan yleensä liian alhainen taksoitus on sääntönä. Tämä jo riittää osoittamaan, että toinen vastalause on aivan väärä, vailla perustaa. Mutta se on myöskin aivan väärä siinä, ettei muka enemmän tuloja valtiolle tarvittaisi. Ed. Kairamo on vastalauseessa pariin kolmeen kertaan siitä seikasta huomauttanut, miksikä valiokunta muka tarjoaa hallitukselle enempi suostuntaa, kuin hallitus pyytää. Samasta seikasta nykyinen finanssipäällikkö valiokunnassa ollessansa kesällä vastalauseessaan myöskin mainitsi. Nyt hän ei ole puhunut, mutta oletin, että hän mahdollisesti puhuisi tästä asiasta ja sen takia en heti vastannutkaan ed. Kairamon puheenvuoroon, mutta koska herra Arajärvi ei ole käyttänyt puheenvuoroa, niin vastaan nyt ed. Kairamolle tämän asian johdosta. Tiedetäänhän nimittäin, ettei tämä ole ainoa rahanpyyntö, jonka hallitus on tänne eduskunnalle kärrännyt, tämä suurten tulojen vero. Se on rahanpyyntö, joka meidänkin mielestämme lepää oikeutetulla perusteella ja jossa otetaan tuloa valtiolle niiltä, joilta se on otettava, suurituloisilta, sotavoiton saajilta ja sellaisilta, jotka ovat käyttäneet nykyaikaa rikastuakseen. Sieltä veroa on otettava niin paljon, kuin tuloja tarvitaan, vaikka ed. Kairamo ja tietysti nykyinen finanssipäällikkö mukana ovat kai sitä mieltä, että tätä tulolähdettä ei ole käytettävä riittävästi. Finanssipäällikkö on kuitenkin viivyttänyt niitten esityksien tuloa, joissa hän pyytää uusia varoja, nimittäin lainaesityksiä. Sanomalehtien mukaan tiedetään kuitenkin, että esityksiä tulee annettavaksi lainojen ottamisesta noin 600 miljoonan markan määrään saakka. Siis rahanpuute on todellakin tavattoman suuri. Tämä meidän veromme ei lähestulkoonkaan vielä kykene tyydyttämään. On siis aivan turha sanoa, ettei muka valiokunta voi osoittaa mitään syytä, joka puhuisi sen puolesta, että rahoja tarvitaan. Itse olot sisänsä puhuvat niin selvää kieltä, että vaikka finanssipäällikkö vaikenisi, samoin kuin esityksetkin, sen tietää jokainen tässä eduskunnassa ilmankin, että rahoja tarvitaan niin paljon, kuin suinkin saada voidaan. Minusta asian-

laita onkin se, että hallitus tässä tyytyy vähempään, osoittaa vissiä puolta hallituksen finanssipolitiikassa. Hallitus tahtoo lievää verotusta, tahtoo säästää suurkapitalistejä, suurteollisuudenharjoittajia, kootakseen sitä enemmän lainoilla, saadakseen siten säästetyksi nykyisiä suurvoittoja ja saadakseen toiselta puolen suurkapitalisteille, joilla on hyvin paljon liikeneviä pääomia, hyvän tilaisuuden saada ne korkoa tuottaviksi valtiolainojen muodossa. Tältä kannalta tätä asiaa on katsottava ja tältä kannalta näkyy oikeassa valossaan se väite, ettei hallitus tarvitsisi varoja. Sen takana piilee toinen tuuma, se nimittäin, ettei hallitus halua yleensä verottaa tätä rahatarvetta varten sotavoittoja ja suuria tuloja, vaan hankkia rahat kapitalisteille mieluisemmassa muodossa. Se on kappale finanssipolitiikkaa, joka tässä pyrkii esiin, ja sitä olemme me sosialidemokraatit tahtoneet vastustaa. Me olisimme tahtoneet korottaa veroja vielä enemmän, enemmän kuin nyt on tapahtunut, ellei olisi asian laita niin, että kesällä syntynyt mietintö olisi jo edeltäpäin määrännyt, millaiseksi verotus oli tuleva. Silloin ei ollut rahantarve niin kipeä ja suuri, kun nyt. Verokaan ei olisi tarvinnut tulla niin raskaaksi, kuin se ehkä nyt olisi tullut, jos mietintö ja lakiehdotus olisi ollut uudestaan laadittava.

Selvää kuitenkin on, että tätä suurten tulojen veroa, joka itsessään merkitsee erinomaisen suurta edistysaskelta maamme verotuspolitiikassa ja joka on toivottavasti ensimäinen alku varsinaisen tuloveron voimaansaattamiseen meillä, täytyy seurata aivan lähitulevaisuudessa uusia siihen rakentuvia veroja. Sillä siten kuin hallitus ehdottaa suurilla lainoilla rahatarvetta tyydytettäväksi lähiaikoina, ei kai voitane sallia. Rahantarve on pääosaksi tyydytettävä veroilla eikä rahalainoilla, ja tätä varten tarvitsee tämä suurten tulojen vero aivan kohta useita seuralaisia. Ensi vuonna suurten tulojen vero tietysti kai on katsottava itsestään selväksi.

Mutta toinen vero, joka tavallansa myös on sukua tämän veron kanssa, koska se kohdistuu niihin voittoihin, niihin taloudellisiin etuihin, joita on sodan aikana saavutettu, on kai asetettava sen rinnalle, nimittäin verotus, joka kohdistuu maaomaisuuteen. On nimittäin otettava huomioon, että tämä nyt kyseessäoleva suurten tulojen vero, joka verottaa suuria tuloja ja sodan aikana tapahtunutta tulojen lisäystä, ei juuri lainkaan kohdistu maanviljelykseen eikä maanomistukseen. Maanomistajat kyllä ovat pitäneet eräästä tämän veron kohdasta hyvin pahaa ääntä, siitä nimittäin, joka koskee metsätulojen verottamista. Mutta silläkään ei ole suurta käytännöllistä merkitystä, ja sitäpaitsi se kohdistuu oikeaan veroesineeseen, pääasiassa niihin halkokauppoihin, jotka ovat olleet pahinta huijausta, jota tässä maassa sota-aikana on tapahtunut, ja joita sopii verottaa niin paljon, kuin suinkin voi. Mutta itse varsinaiseen maaomistukseen ja maanviljelijään tämä vero ei lainkaan koske. Ja maanviljelijät ja maanomistajat ovat kuitenkin olleet niitä, jotka teollisuuskapitalistien ja kauppaherrojen rinnalla ovat enimmän näinä aikoina hyötyneet ja mitä häikäilemättömimmällä tavalla käyttäneet nykyistä aikaa hyödykseen. Tiedämmehän, mitenkä hintain kiskonta elintarpeilla on tämän vuoden aikana rehoittanut enemmän kuin koskaan ennen. On aivan välttämätöntä, että tämän veron rinnalle ja lisäksi vastaisuudessa tulee toinen, joka saattaa ne voitot, jotka tässä ovat olleet kyseessä, myöskin kohtuullisen ja vieläpä ankaran verotuksen alaisiksi. Se on sitäkin välttämättömämpää, kun maanomistus ja maanomistajat ovat jo ilman mitään omaa tekemistään, ilman huijausta, saaneet tavattoman suuren omaisuuden lisääntymisen sen kautta, että heidän omaisuutensa maanarvon nousun kautta on moninkertaistunut. Se on tuo arvon lisäys, joka itsessään merkitsee mitä suurinta omaisuuden kasvamista koko maanomistajaluokalle, joka tarjoaa meille erinomaisen hyvän, kohtuullisen ja oikeutetun verolähteen ja johon toivottavasti uusi finanssipäällikkö tulee sikäli huomiota kiinnittämään, että hän tällaisen veron järjestämisestä tulee antamaan eduskunnalle esityksen samalla, kun pyytää meiltä monien satojen miljoonien lainaa. Sillä varma on, että lainaan suostumisen yhtenä ehtona on se, että verotussysteemiä myös kehitetään kohtuullisella ja oikeutetulla tavalla. Siitä ehdosta ei voida vasemmiston kannalta luopua.

Senaattori Arajärvi: Finanssipäällikkö puolestaan on sangen kiitollinen ed. Gyllingille hänen esittämästään ohjelmasta, jota hän epäilemättä olisi jo pannut käytäntöön, jos hän olisi finanssisalkun haltija, niinkuin hänen puoluelaisensa sitä toivoivat. Ed. Gylling tuntee varsin hyvin nykyisen hallituksen ohjelman tässä suhteessa, sillä se on lyhyesti mutta selvästi tullut lausutuksi silloin, kun se eduskunnalle esitettiin. Hallituksen mielestä on kaikki tulolähteet käytettävä, tarvitaan veroja, raskaita veroja, uusia veroja ja tarvitaan lainoja. Mitä erityisesti viimeksimainittuihin tulee, niin ed. Gylling on yksi, joka on 200 miljoonan markan lainaa pyytänyt finanssipäällikön esittämään Suomen eduskunnalle. Kun jokainen muu edustaja täällä 200 miljoonan markan lainoja esittää, niin kyllä niitä tulee tarpeeksi.

Mitä nyt erityisesti tulee siihen asiaan, josta kysymys on, niin minä olen kyllä sitä mieltä, että tämä vero on oikeutettu, ja olen aina sitä ollut, ja hallitus on esittänyt myöskin puheenalaisen veron ja katsoo, että se saisi olla korkeampikin kuin mitä esitetty on, mutta minä olen yhä edelleen samalla kannalla, kuin minä aikaisemmin olin valtiovarainvaliokunnassa, että on ikävä seikka se, että tämä vero on taantuva, siinä määrässä taantuva, että 1918 kannetaan veroa 1916 ansaituista tuloista, ja ed. Gyllingkään ei taitane voida esittää mitään maata sivistysmaiden joukossa, jossa verotus kävisi niin paljon jälkeenpäin sodankaan aikana. On myöskin asia se, ettei ole erityisen edullista kaikilta kohdilta katsottuna, että tämä vero perustuu kunnallisverotukseen, kun kunnallisverotus on meillä niin epätasainen erilaisissa kunnissa. Mutta tässä on syytä myöskin lausua eräs totuus julki, jonka ed. Gylling valtiovarainvaliokunnassa, kun me kesällä tästä asiasta neuvottelimme, päästi myös julkisuuteen. Kun siellä esitettiin tätä veroa nostettavaksi jopa 45 %:iin saakka, niin ed. Gylling katsoi semmoisen kohtuuttomaksi työväestön kannalta, ja eräät hänen toverinsa äänestivät myöskin sitä vastaan, sillä he huomasivat sen tosiasian, että jos veroa ylen raskaasti ja taitamattomasti asetetaan, niin se nostaa työväestön leipää korkealle. Tätä asiaa eivät valtiovarainvaliokunnassa silloin ja luultavasti eduskunnassa nytkään kaikki täysin käsitä. Jos vero tulee äkkiä odottamattoman raskaaksi, niin se painaa epäsuoralla, tavalla raskaasti työtätekevää väestöä maassa. Siihen tarvitaan keinoja ja taitoa, millä ne haitat saadaan poistettua, kun taitamaton verotus rupeaa painamaan kansan pohjakerroksia epäsuoralla tavalla. Kysymyshän on nyt vain tietysti siitä, missä on veroprosentin oikea raja. Joidenkuiden mielestä se olisi 45 prosenttia, ed. Gyllingin mielestä 32 prosentissa kesällä, jopa 30:kin % olisi saattanut mukiin mennä. Minä arvostelin sen silloin 25:ksi, juuri niistä syistä, joihin täällä aikaisemmin viittasin.

Vaikka se on nyt verrattain vähäpätöinen asia ja sivuseikka, niin ed. Lehokkaan lausunnon johdosta, koska hän tahtoi erityisesti vetää niin tavattoman jyrkän rajan tässäkin asiassa porvarin ja sosialistin välille, tulkoon lausutuksi, että meidän maassamme on jo sosialistejakin sellaisia 50,000:n, satojentuhansien, jopa miljoonankin omistajia, jotka joutuvat suoranaisestikin tämän veron alaisiksi. (Vasemmalta: Joutavat jo!) En minä tahdo sanoa, onko tämä ilmiö hyvä vai huono, vaan minä tahdon vain todeta tämän tosiasian, että ed. Lehokas y. m. varovaisemmin laususkelisivat vastaisuudessa sosialisteista ja porvareista ja tutkisivat elämää maassa.

Ed. Kairamo: Ed. Gylling on esittänyt lyhyen vertailun ulkomaan vastaavien ja nyt kyseessä olevien suurten tulojen verojen välillä. On ehkä virhe, että tähän puoleen asiasta ei ole lähemmin valtiovarainvaliokunnassa kosketeltu. Silloin olisi myöskin tullut valaistuksi vertailun toinen puoli, johon ed. Gylling ei ensinkään puheessaan kajonnut. Olisi siten tullut valaistuksi, missä määrin Suomen teollisuus tätä nykyä on varustautunut kestämään kilpailua ulkomaan teollisuuden ja kaupan kanssa. Olisi käynyt ilmi, että todellisuudessa Suomen teollisuus on epäilemättä paljon heikompi kestämään kilpailua ja maksamaan suuria veroja, kuin suurten sivistysmaiden teollisuus ennen sotaa ja vielä sodan aikana on ollut. Minä olen huomauttanut siitä, että valiokunta ei ole voinut esittää riittävästi syitä, minkätähden se tahtoo niin korkealle nostaa veron yli sen, mitä hallitus on vaatinut. Minä olen sillä tarkoittanut, että valiokunnan käytettävissä ei ole ollut niitä numeroita, jotka siihen olisivat olleet välttämättömän tarpeellisia. Sen jälkeen on valiokunnan jäsenille jaettu hallituksen budjettiesitys ja tästä käy, mikäli minä olen voinut näin lyhyessä ajassa siihen tutustua, selville, että itse asiassa budjettitila on edullisempi, kuin mitä yleensä ehkä on luultu. Kun vero nyt on nostettu 10 miljoonalla yli hallituksen pyytämän määrän, ja jos siihen lisätään se ylijäämä, joka näkyy löytyvän budjetissa, niin tullaan toiseen käsitykseen, kuin ed. Gylling, sillä totta kai ei ole tarkoitus sentään suostuntavaroilla tyydyttää sellaisia tarpeita, joita varten otetaan pysyväisiä varsinaisia valtiolainoja.

Ed. Kirves: Oikeastaan luulin, että maaliskuun vallankumouksen jälkeen ei meillä tarvittaisi niin sanottua laillisuuskysymystä ottaa enää esille varsinkaan raha-asioita käsiteltäessä, mutta tämä luulo on pettänyt minut, niinkuin niin monen muunkin. Ed. Kairamo täällä tahtoi nimenomaan huomauttaa, että valiokunta on vastoin tavallisuutta poikennut lausumaan sanansa hallituksen toimenpiteistä näiden raha-asiain johdosta, joissa se on loukannut eduskunnan finanssioikeuksia. Ed. Kairamo kai muistaa, niinkuin monet meistä, jotka olivat aikaisemmilla valtiopäivillä, että tämä kysymys on ollut sangen kiperä paikka varsinkin valtiovarainvaliokunnassa. Me olemme olleet kaikki silloin aikaisemmin yhtä mieltä tässä kysymyksessä ja onpa useasti Kairamokin ollut mukana tuomitsemassa silloista hallituspolitiikkaa, joka on menetellyt vastoin eduskunnan finanssioikeuden säännöksiä, kuten nytkin on asianlaita. Kun valtiovarainvaliokunta antoi nyt ulos ensimäisen mietintönsä, uudistui tämä sama väite,

mikä täällä on esiintynyt jo vuosikymmeniä, nimittäin se, että hallitus on aina koettanut rajoittaa ja loukata eduskunnan finanssioikeutta. Tässä mietinnössä se taaskin esiintyy ja onhan aivan luonnollista, että se tässäkin esiintyy, ja tulee esiintymään tietysti kautta kaikkien valtiovarainvaliokuntien mietintöjen, joissa tällaisia asioita kosketellaan silloin, kun asianlaita todellisuudessa näin on. Tämän suurten tulojen verotuksen kohtalo on tietysti ollut vaikeasti ratkaistavissa, kuten monella muullakin uudistusalalla meidän maassamme. Viime kesänä suurten verojen tuloveroa säädettäessä ilmeni jo sanomalehdissä tietoja ja vastalauseita tätä suurten tulojen veroa vastaan ja syrjäinen sai sen käsityksen, että tämä oli sangen vastenmielinen tekele porvaristolle. Mitä pitemmälle tätä verokysymyksen käsittelyä on jatkettu sitä vakuutetummaksi tässä asiassa olen tullut. Tiedettiinhän viime kesänä, että kun eduskunta hajoitettiin, jäi suurten tulojen vero silloin säätämättä ja nämä verot kantamatta, ja näin ollen hallitus jäi rahapulaan sekä menetettiin sangen hyvä ja suotuisa tilaisuus saada rahaa maamme kipeisiin rahatarpeisiin. Mutta nyt valitetaan täällä taas ed. Kairamon taholta, johon samaan asiaan nykyinen finanssiministerikin viittasi, että tämän veron säätäminen tulee sangen myöhään. Tästä tietysti he eivät voineet syyttää vasemmistoakaan, kuten heillä tapana usein on, mutta he vaikenivat siitä, kuka tällaiseen on ollut vikapää. Minun tehtäväkseni jää vain ilmoittaa, että tähän myöhästymiseen on totisesti vikapää eduskunnan oikeisto, joka keinotteli eduskunnan kesällä hajalle, jonka vuoksi eduskunnalla ei ollut silloin tilaisuutta tätä verotuslakia saada voimaan ja antaa sitä hallituksen käytettäväksi, niin kipeästi kuin sitä olisi tarvittukin. Tästä luonnollisena seurauksena on ollut se, että hallitus on laittomasti ottanut lainoja ja koettanut paikata rahapussia yhdestä ja toisesta sivusta, mutta viimein kuitenkin on sen täytynyt tulla pyytämään eduskunnalta rahaa saadakseen vihdoinkin noita vippiään suoritetuksi. Kun tämä asia nyt tulee esille, niin silloin esitetään vielä huomautuksia ja olettamuksia, että tällä ehkä ei saadakaan sitä toimeen, mitä tällä on tahdottu saada, ja koetetaan sen kautta saada vielä tätä myöhästynyttä aikaa hyväksi käytetyksi, että vieläkin menisi tilaisuus rahan saamiseen ja menetettäisiin näiden verotulojen saantimahdollisuus. Tässä tietysti ei voida käydä harkitsemaan, millä keinoin tämä olisi estettävissä. Mutta luultavasti se voidaan estää, jos kerran meidän nykyinen hallitus todella haluaa tätä veroa saada ja todella haluaa, että maamme raha-asiat pääsisivät siitä perikadosta oikealle tolalle, missä ne nyt ovat.

Mielelläni suosittelisin, että suuri valiokunta ottaisi huomioonsa kolmannessa vastalausessa olevan ponnen, mikäli se koskee tämän verolain vahvistamista ja esittäisi sen eduskunnan hyväksyttäväksi. Tämä on myöskin laillisuuskysymys, josta me olemme valiokunnassa olleet erimielisiä, kuten niin monta kertaa entisillä valtiopäivillä. Tulevaisuus on osoittava, jatkuuko tätä hallituksen rahapolitiikkaa samalla tavoin, kuin tähän asti, eduskunnan oikeuksia loukaten vai palautuvatko tässä asiassa säännölliset olot, jota olisi syytä toivoa.

Ed. Lantto: Suuret tulot ovat kieltämättä verotettavat, mutta mitä maamiehiin tulee, moititaan heitä liika paljon. Syytetään, että he nylkevät ja gulasheeraavat. Eivät he nylje eikä gulasheeraa. Gulashit kulkevat heiltä ostamassa tavaroita usein polkuhinnoilla ja gulasheeraavat sitten. He ostavat esimerkiksi metsiä halvalla hinnalla ja nylkevät sitten satakunnan markkaa ja ylikin halkosyleltä. Mitä metsäkauppoihin tulee, on nähtävästi syytä, että niissä otetaan joitakin seikkoja huomioon. Tunnen esimerkiksi, kuinka muuan mies osti maan 40,000 markalla, myi metsän 25,000 markalla ja sitten häntä taksoitettiin 25,000 markan metsätulosta. Myi maan pois 20,000 markalla, siis hän todellisesti hyötyi vain 5,000 markkaa. Sota-aikana kyllä keinotellaan ja voitetaan kaikilla aloilla äärettömän paljon. Ne tulot ovat verotettavat, mutta maamiehen suhteen on otettava monta seikkaa huomioon. Esimerkiksi valtio pakotti tuomaan hevosia ja lehmiä ostopaikoille. Hevosesta annettiin ensin 800 markkaa tai 1,000 markkaa Pohjanmaalla ja viivytettiin maksua pari kuukautta, kunnes hevoset nousivat 2,000 markkaan. Monet myivät sydänmailla hevosia enemmänkin kuin valtion tarpeeksi, luullen saavansa hyvän hinnan. Eivät tunteneet markkinain suuntia, menivät ostopaikoille ostamaan uusia ja huomasivat hävinneensä 1,000 markkaa. Mitä tulee voin ja leivän hintoihin, haukutaan maamiestä, että se nylkee viljalla. Ei se olisi viljalla oppinut nylkemään, jollei olisi tullut gulasheja. Hän olisi tuonut tavaransa myyntipaikoille kohtuhinnalla. Mutta gulashit ovat rehellisen talonpojan pilanneet. Ja nytkin talonpoika myypi viljaa markalla kilon. Kahvilassa saa maksaa markan kaksi tuumaa pitkästä voileivästä, eikä kukaan siitä hauku. Haukutaan vielä, että talonpoika nylkee voista 20 markkaa kilosta, vaikkei hän sitä saa, — gulashi sen saa. Kahvilassa kymmenen pennin rahan kokoinen voi maksaa 50 à 60 penniä, siis yli sata markkaa kilo, ja kukaan ei siitä tee muistutusta. Siis täällä harjoitetaan nylkemistä, mutta talonpoikaa vain hau-

kutaan, että se saa äärettömän paljon voittoa, se kiskoo, raataa ja repii köyhää kansaa. Jos menen kahvilaan, niin siellä on nuorta väkeä äärettömän paljo, jolla on kai liikaa rahaa, juovat kahvia, maksaen markan kupista ja markan voileivästä. Kun näin rikkaita ihmisiä on maailmassa, niin mitä he sitten murehtivat elämästä ollenkaan.

Ed. Luopajärvi: Kun yhdessä eräitten toisten valiokunnan jäsenten kanssa olen esilläolevaan mietintöön liittänyt vastalauseen sen vuoksi, että mietintöön sisältyvässä lakiehdotuksessa osakeyhtiöille on myönnetty oikeus verotettavasta tulosta vähentää 5 prosenttia ennen vuoden 1916 alkua maksettuna olleelle osakepääomalle, niin pyydän suuren valiokunnan huomiota kiinnittää niihin näkökohtiin, joiden perusteella vastalauseessa olemme tätä vähentämistä pitäneet epäoikeutettuna.

Samalla lausun toivomuksen, että suuri valiokunta omaksuen vastalauseessamme esitetyn kannan, poistaisi laista kysymyksenalaisen vähentämisoikeuden. Mitä tulee verottamiseen metsänmyyntituloista, johon vastalauseessamme myös viitataan, yhdyn siinä suhteessa ed. Kairamon täällä antamaan edelliseen lausuntoon ja hänen y. m. allekirjoittamansa ensimäisen vastalauseen sitä kohtaa koskeviin perusteluihin.

Lopuksi on minun syytä mainita, että lakiehdotuksessa olevat veronkohoamisasteikot eivät valiokunnassa ole minua tyydyttäneet sen vuoksi, että asteikot toiselta puolen liian kiivaasti kohoavat, mutta toiselta puolen pysähtyvät liian alhaiseen määrään, jättäen suurimpien tulojen nauttijat suhteellisesti edulliseen asemaan. Mutta kun asteikon muuttaminen olisi viivyttänyt asian käsittelyä ja kun sen sisältämä epäkohta jossain määrin korjaantui sen johdosta, että valiokunnan sosialistiset jäsenet, luopuen alkuperäisestä kannastaan, suostuivat korottamaan veroprosentin ylintä rajaa maalaisliiton edustajain vaatimaan määrään eli 35 prosenttiin, niin en ole katsonut asiakseni tässä suhteessa vastalausetta tehdä, pidätän ainoastaan vapauden mielipiteeni ilmaisuun silloin, kun tämä kysymys mahdollisesti myöhemmin näillä valtiopäivillä seuraavan vuoden veroasioita käsiteltäessä tulee esille.

Sen johdosta, että ed. Lehokas täällä äskeisessä lausunnossaan katsoi olevan syytä moittia myöskin toista vastalausetta ja että hän tämän moitteensa teki aivan väärillä perusteilla, minä katson asiakseni muutamalla sanalla tämän moitteen torjua. Ed. Lehokkaan, kun hän kerran on ollut viikkokausia mukana valiokunnassa näitä asioita käsiteltäessä, olisi pitänyt muistaa sen verran, että kun tulee valiokunnasta tänne täysi-istuntoon, asia pysyisi hänen mielessään samanlaisena, kuin se on valiokunnassa ollut. Ed. Lehokas tietää, että hän ei ole jaksanut tulla siihen, mihin me olemme pyrkineet ja mistä olemme vastalauseen tehneet, nimittäin, että suurten yhtiöiden veronvähentämisoikeus kiellettäisiin. Minä en tahdo tähän sen pitemmälti kajota. Katson vain olevan syytä, ettei ed. Lehokkaan lausunto jää väärään valaistukseen, tämän oikaisun häneen nähden tehdä.

Mitä tulee sitten ed. Kairamon ja senaattori Arajärven täällä lausumiin mielipiteisiin, niin on minun lausuttava myös se ajatus, että tämä vero joka nyt aiotaan laskea, on todella raskas, monin kerroin raskaampi kuin koskaan ennen varsinkin suurimpien tulojen nauttijoilla on ollut. Täällä on jo eräissä toisissa lausunnoissa viitattu siihen, että valtion tulot on tähän asti hankittu pääasiassa muulla tavalla ja että tulojen hankinnassa rasitus ei ole kohdannut kansalaisia missään suhteessa heidän veronmaksukykyynsä nähden, vaan että veroista suurin osa on ollut välillisenä tullin muodossa saatuna ja siitä syystä kohdannut ihmisiä sitä mukaa, kuin he ovat tavaroita kuluttajina joutuneet käyttämään, eikä tulojen suuruuden mukaan. Tämän vuoksi, kun nyt ryhdytään tällaista uutta verotustapaa noudattamaan valtiolle tulojen hankkimisessa ja kun tämä ensimäisen kerran tulee käytäntöön, se saattaa sattua hyvinkin kipeästi niihin, joita tämä verotus koskee. Mutta minä tahtoisin saada toiselta puolen sanotuksi, että kun vero ei tule lainkaan kohtaamaan sellaisia kansalaisia, joiden tulot ovat vähemmän kuin 20,000 markkaa vuodessa, ja että kun tämä vero raskaimpana tulee kohtaamaan kansalaisia, joiden tulot nousevat satoihintuhansiin jopa miljooniin markkoihin, niin he kyllä voivat kestää verotuksen synnyttämän rasituksen. Ed. Kairamo täällä huomautti siitä, että Suomen teollisuus nykyänsä järjestäytyy kestämään kilpailua ulkomaalaisten kanssa sodan jälkeen. Minunkin mielestäni tämä on sangen tärkeätä, mutta se ei saa tapahtua sillä edellytyksellä, että Suomen teollisuus pääsee nauttimaan suhteellisesti edullisempia ehtoja kuin muut elinkeinot tässä maassa. Täällä on jo eräässä lausunnossa viitattu lyhyesti siihen, miten maanviljelys maassamme tähän asti on ollut epäedullisemmassa asemassa kuin teollisuus. Minä puolestani yhdyn tähän ajatukseen, kuitenkin lisäten, etten puhu tästä nyt loppuun kulumassa olevasta vuodesta, sillä minä myönnän, että maanviljelijätkin osaksi ovat ikäänkuin tartunnan johdosta päässeet myös ansaitsemisen jopa keinottelun makuun ja että maanviljelijät ovat langenneet samaan syntiin syypäiksi, kuin mihin muut

kansalaisryhmät ja piirit ovat langenneet, nimittäin koettaneet saada ansaituksi niin paljon, kuin mahdollista, mutta minä kiinnitän myös huomiota siihen, että vielä vuonna 1916, jonka vuoden kuluessa saatuja tuloja tämä verotus koskee, maanviljelijät olivat sidottuja aivan toiseen asemaan ja vielä silloin oli esimerkiksi teollisuus aivan vapaine käsineen tilaisuudessa ansaitsemaan niitä suunnattomia miljoonavoittoja, joita valtiovarainvaliokunnassa esillä ollessa tilastossa on esiintynyt.

Olen siis loppujen lopuksi vakuutettu siitä, että se vero, joka nyt lasketaan — vaikka senaattori Arajärvi mainitsikin, että jos veroa taitamattomasti asetetaan kansalaisten hartioille, se saattaa talouselämään vaikuttaa vahingollisesti — ei mielestäni esimerkiksi maanviljelyksen ja teollisuuden välisiin suhteisiin eikä kansallistalouden terveeseen kehitykseen vaikuta vahingollisesti. On kiinnitettävä huomiota siihen, että maanviljelys on, kuten sanottu, aikaisemmin ollut lapsipuolen asemassa. Sinä aikana, kun teollisuutta kaikissa vaikutusvaltaisissa piireissä tässä maassa on koetettu keinotekoisesti viedä eteenpäin, on maanviljelys joutunut siihen alennustilaan, että maaseudulta työväestö on paennut teollisuuskeskuksiin ja kaupunkeihin etsimään parempia ansiomahdollisuuksia. Jos nyt teollisuus sen vuoksi, että se on päässyt niin paljon edullisempaan asemaan sekä aikaisemmin sitä kohtaan harjoitetun myötätunnon vuoksi, että myös nyt sodan aikana teollisuuteen ja maanviljelykseen eri tavalla kohdistuneen pakollisen säännöstelyn kautta, joutuu maksamaan veroa, niin teollisuus on velkaa sen tälle yhteiskunnalle. Niistä tuloista, mitkä teollisuudella on ollut yli sen, mitä maanviljelys on kyennyt ansaitsemaan, maksaa se nyt tällä kertaa valtiolle veron. Tämä vero on sittenkin ainoastaan pieni osamäärä siitä verosta, jonka alaisena maanviljelys vuosikymmenien kuluessa on maassamme ollut. Ja kun tästä eteenpäin lähdetään verotusta järjestämään, tulevat luonnollisesti sekä teollisuus että maanviljelys, samoin kuin muutkin tulomuodot, rinnan voimiensa mukaan verotaakkaa kantamaan. Minun mielestäni silloin ei ole syytä puhua siitä, että jollakin tavalla taitamattomasti veroa tahdottaisiin säätää jonkun elinkeinohaaran kannattamiseksi, koska tässä verossa ei ole millään tavalla tahdottu toisia keventää toisten kustannuksella. Ainoa kevennys, mikä tässä on tehty, sittenkin kohtaa pääasiassa teollisuutta sen vuoksi, että, mikäli yleisesti on tunnettu, teollisuuslaitokset ovat osakeyhtiöitä ja kun ne saavat vetää 5 prosenttia osakepääomalle verosta vapaana tulona voitostansa pois, niin se monessakin tapauksessa — varsinkin jos olot olisivat säännölliset ja voittoprosentit toisenlaiset — tietäisi suurimman osan tulojen vapautumista verosta, mutta nytkin se tietää siksi tuntuvan osan vapautumista, että jos tuo etuoikeus poistetaan, niin samalla verotusmäärä nousee useammilla miljoonilla markoilla.

Olen lausunut tämän evästykseksi suurelle valiokunnalle. Olisin rajoittanut lausuntoni ainoastaan lyhyeen viittaukseen siitä, millä perusteella olen yhdessä eräitten muitten valiokunnan jäsenten kanssa vastalauseen allekirjoittanut, mutta niiden lausuntojen johdosta, joita edelliset puhujat ovat antaneet, olen katsonut syytä olevan vähän laajemmin tähän kysymykseen kajota.

Ed. Lehokas: Ed. Luopajärvi täällä kyllä jo myönsi, että ovathan maanviljelijät vallankin näinä viimeisinä sotavuosina myös ottaneet suuria voittoja. Mutta ed. Lantto sen sijaan vielä äskeisessä puhevuorossaan sanoi, etteivät ne ole. Kyllä se on niin, että nykyaikana, näinä viimeisinä vuosina 1916 ja 1917 jo maanviljelijät osasivat kiskoa yhtä hyvin kuin gulashit. Minä myönnän kyllä, että ensimäisen sotavuoden 1914 lopussa ja vuoden 1915 alkupuolella kyllä oli enemmän gulashit, jotka pettivät maanviljelijöitä, kuin maanviljelijät gulasheja. Mutta hyvin pian maanviljelijät, nimittäin keskinkertaiset ja suurtilalliset, tähän oppivat. Pienviljelijöillä ei nimittäin ole ollut paljoakaan tilaisuutta tällaiseen. Ainakin sen mukaan, mitä maaseudulta on sanomalehdissä ollut kerrottuna, ovat ne, jotka ovat käyneet suorastaan tilallisilta ostamassa, sanoneet, että esimerkiksi Sipoossa tahtovat maanviljelijät voista 35 markkaa kilolta. Ne ovat sellaisia kauppoja, joissa ei olé ollut gulashi välittäjänä, ja ne osoittavat, että osaavat tilallisetkin kiskoa.

Mutta minä pyysin puheenvuoroa senaattori Arajärven puheen johdosta. Hän nimittäin valitti, että tämä esilläoleva vero on taannehtivaa laatua. Sitä se, ikävä kyllä, on, se on lievä paha asiassa, mutta se on yksinomaan porvariston syy, sillä jos eivät Arajärvi ja kumppani olisi keinotelleet eduskuntaa viime kesänä hajalle, niinkuin tässä on mainittu, niin tämä vero olisi jo tullut päätetyksi viime kesänä elokuun alkupäivinä ja silloin tullut jokseenkin ajallansa.

Sitäpaitsi täytyy huomauttaa, että liikehenkilöt nykyaikana vallankin suurliikkeissä seuraavat siksi paljon aikaansa, että ovat tietäneet, että tämä verotus on ollut tekeillä ja että he ainoastaan eduskunnan hajoituksen takia pelastuivat sen maksamisesta viime elokuussa, mutta että se velvollisuus tulisi kyllä olemaan edessä. Meillä

on esimerkkejä siitä, kun eräästäkin liikkeestä on ilmoitettu, että he kyllä ovat varanneet tätä veroa varten rahaa, ja tietenkin ovat toisetkin tehneet niin.

Sitten ed. Arajärvi mainitsi, että tämä korkeampi tulovero tulee lopullisesti rasittamaan työväestön elämiskustannuksia ja siinä on kyllä jonkun verran perää. Mutta se on ainoastaan silloin, kun veroa nostetaan liian korkealle ja kun on kysymys normaaliolojen verosta. Mutta nyt sodanaikuisten tulojen verottaminen ei tarvitse koskea työväestön elinehtoja uusilla kuormituksilla. Tällä verotetaan nimittäin niitä tuloja, joita ennen sotaa sekä sodan aikana perustetut liikkeet ovat sotatuloina keränneet pankkeihin kassaan. Niitä rahatuloja tässä verotetaan. Mutta ed. Arajärvi, joka muuten on jonkunmoinen pikku taktikko, meni vallan pussiin siinä, kun hän täällä vastasi minulle, että eräät sosialistitkin omistavat suuria tuloja ja me tällä tavalla tulemme astumaan niidenkin varpaille. Luonnollisesti, jos sosialistien joukossa on niitä, jotka tällä tavalla ovat kiskoneet, niin kyllä me verotamme niitä yhtä mielellämme kuin porvaristoa. Ei siinä mitään eroitusta ole.

Ed. A h m a v a a r a: Valiokunta on ollut aivan yksimielinen siitä, että sota-aikaisten suurten tulojen verotus on aivan oikeutettu jopa sangen raskaskin verotus. Pääasiaan nähden ei siis ole ollut erimielisyyttä olemassa. Ja kun tämän tiesin, luulin, että tämä asia menee paljon vähemmällä evästyksellä suureen valiokuntaan kuin nyt on tapahtunut. Mutta kun asiasta on keskustelu viritetty ja kun muutamille lausunnoille on annettu se väritys, että osa valiokunnan jäsenistä olisi asettunut vastustamaan suurten tulojen verotusta, niin minä pyydän huomauttaa, että tämä ei pidä ollenkaan paikkaansa, sillä niinkuin jo sanoin, tässä pääasiassa ei ole ollut eri mieliä. Mutta täytyyhän lainlaatijan aina ottaa huomioon se seikka, että vaikka olisi kuinka oikeutettu verottamaan, niin ei siinä saa ampua harhaan, ei saa mennä verottamaan kohtuuttomasti, mutta pitää pysyä kohtuuden rajoissa, sillä oikeus ennen kaikkea tulee olla ohjeena kaikkialla. Niinpä ed. Kairamon vastalause, johon minäkin olen yhtynyt, myös pääasiassa on valiokunnan kannalla. Ensimäinen ponsilause tässä vastalauseessa ehdottaa, että metsänmyynnissä saatua veroa ei suurten tulojen verotuksessa kokonaisuudessa verotettaisi, vaan ainoastaan puolella. Tahdon sen vuoksi selvittää lyhyesti tämän kannan perustelut. Emme me eikä kukaan väitä, ettei metsänmyynnillä saatuja tuloja myös olisi verotettava, ja ne verotetaankin kunnallistaksoituksessa aivan täydestä määrästä, siitä siis ei ole kysymys ollenkaan. Mutta kysymys tässä on siitä, onko oikeutettua, että silloin, kun sota-ajan konjunktuureista saatuja suuria tuloja verotetaan, siepataan tähän samaan yhteyteen maanomistajan metsistä, jotka hän on sattunut näinä aikoina myymään, samat tulot ja verotetaan yhtä ankarasti, kuin näitä muita n. s. gulashituloja. On kyllä totta, että metsänmyynnissä on myös keinoteltu, ja kyllä niitä keinottelijoita minäkin olisin yhtä valmis verottamaan yhtä raskaasti, kuin muitakin. Mutta tässä juuri minun käsittääkseni tulee veronalaiseksi pääasiallisesti maamies, joka on vuosikymmeniä säästänyt metsäänsä ja muuttanut tuon metsä-pääoman rahaksi, mutta syystä, että tuo muutos on sattunut tällä ajalla, saa hän tällaisen ylimääräisen veron, jota hän ei ole koskaan voinut ajatellakaan. Ei suinkaan se ole mikään keinottelu, että maamies myy metsänsä, kun hän vain tekee sen järkiperäisesti. Sen vuoksi meistä olisi ollut kohtuullisempaa, että maamiestä olisi verotettu näistä metsätuloista, nimittäin kun ne menevät yli 20,000 markan, tässä suurten tulojen verotuksessa ainoastaan puolella tuloista, koska se olisi tasoittanut sitä, mikä on muuten kohtuutonta.

Ed. Gylling kyllä mainitsi, ettei tämä verotus kohtaisikaan varsinaista maamiestä, jos minä oikein kuulin, vaan etupäässä noita keinottelijoita. Mutta minä en voi käsittää, miten voitaisiin selittää, ettei tämä kohtaisi maamiestä. Kyllä se kohtaa juuri ennen kaikkea maamiestä.

Tämän metsäverotuksen yhteydessä on kajottu myös ylipäänsä maanviljelijäin tuloihin ja sanottu kuinka he ovat elintarveaineilla tavattomasti nylkeneet. Se ei nyt kuulu tämä asia tähän esillä-olevaan, mutta kun siihen on kajottu, niin pyydän sanoa siitäkin muutaman sanan. On tietysti maamiehiä, jotka ovat suorastaan epäoikeutetustikin käyttäneet hyväkseen tätä aikaa, sitä minä en tahdo kieltää. Mutta yleisemmin minä en usko näin tapahtuneen. Jokainen luonnollisesti, olipa hän työläinen, liikemies tai maanviljelijä, pyrkii saamaan liikkeestään ja työstään niin suuret tulot, kuin mahdollista, ja se on aivan oikeutettua. Niinpä maanviljelijällekin. Hänellä on ollut suoraan pakko näinä aikoina asettua vaatimaan ne hinnat tuotteistaan, mitkä hän on voinut vaatia, sillä huomattava on, että rajahinnat ovat maamiestä estäneet menemästä vaatimuksissaan kovin korkealle silloin, kun nuo rajahinnat eivät olleet estämässä teollisuuslaitoksia nylkemästä mielin määrin. On kyllä myönnettävä, että rajahintoja on tälläkin taholla ylitetty, mutta ne ovat kuitenkin poikkeuksia. Mutta kun

työpalkat ovat ajanolojen vaatimuksesta kohonneet moninkertaisiksi entisestään, ja tiedämmehän, että kaikki maanviljelyskoneet ovat kohonneet tavattomasti monilla sadoilla prosenteilla, kaikki tuo kuollut ja elävä irtaimisto, esimerkiksi eläimet, ovat kohonneet tavattomasti, ja kun me laskemme näiden irtaimistojen hinnan ja niiden korot, niin kyllä maamies piankin joutuisi hunningolle, joutuisi maantielle, ellei hän seuraisi aikaansa ja korottaisi tuotteittensa hintoja. Se on luonnonlain ja olosuhteiden itsensä määräämä. Ja tällaisesta hintojen korottamisesta ei voida sanoa, että se on tunnotonta nylkemistä ja muuta sellaista. Se, että muutamat ovat nylkeneet, ei aiheuta koko Suomen maataviljelevälle väestölle heittämään tällaista raskasta syytöstä. Minä jo puhuin vastalauseen ensimäisestä ponsilauseesta. Toinen taas sisältää, että veroasteikko on meidän mielestämme hallituksen esityksessä kohtuullisempi kuin valiokunnan. Se koskee niin hyvin alinta kuin ylintäkin rajaa, ja tämähän on myöskin vain sivuasia, sen myönnämme, eikä tällä suinkaan tahdota lieventää eikä poistaa itse verotusta. Olemme vain koettaneet pyrkiä siihen, että verotus tulisi kohtuulliseksi, ettei voitaisi sanoa, että eduskunta menee kohtuuttomiin. Me olisimme tyytyneet myös hallituksen esittämään prosenttimäärään ylirajasta, mihin vero ja lisävero yhteensä on laskettava. Tässä ei ole kovin suuri kysymys eikä se minusta ole erittäin säälittävääkään, vaikkapa vero nousee valiokunnan ehdotuksen mukaankin, mutta tässäkin on sama periaate, jota olemme koettaneet seurata, nimittäin kohtuullisuus, ja yksistään sillä perusteella sekin on oikeutettu vaatimus. Sitten me myöskin vaadimme, että otettaisiin huomioon, kuten hallituksen esityksessäkin oli tehty, se seikka, että jos joku esimerkiksi nyt vuonna 1915 olisi saanut gulasheeraamalla suuria tuloja, mutta hän, niinkuin on paljon tapahtunut sellaistakin, on joko sen vuoden lopulla tai seuraavana vuonna menettänyt kaikki, mitä oli saanut jobbauksella, esimerkiksi tuon äärettömän vaihtelevan ruplakurssin takia, olisi meidän mielestämme kohtuullista, että otettaisiin huomioon tämäkin seikka. On kohtuutonta, että tuo henkilö, joka on kyllä kerran sattunut saamaan hyvät tulot, mutta ne jälleen menettänyt, että hän vuoden päästä saa maksaa siitä, mitä hän sai hetken aikaa pitää luonaan, mutta menetti sen myöskin. Tämäkin on aivan kohtuullinen vaatimus. Tahtoisin vielä huomauttaa ed. Luopajärven lausunnon johdosta, vaikka minun ei muuten olisi tarvis käydä toiseen vastalauseeseen, miksi minä en ole voinut siihen yhtyä. Minusta ei saa verotus perustua siihen, onko verotettava osakeyhtiö, yksityinen tai muu, vaan kaikki on tuloistaan samalla tavalla verotettava. Ja tämä vero, josta nyt on kysymys, ei ole mikään pääomavero, mutta minun käsittääkseni se muuttuisi pääomaveroksi, jos se pääoma, joka ennen sotavuosia oli yhtiöllä, täydeltä määrältään lyhentämättä verotettaisiin. Se olisi kohtuutonta, sillä se muuttuisi, kuten sanoin, silloin pääomaveroksi ja sellaista ei ole tässä tarkoitus verottaa. Minusta on kohtuullista, että 5 prosentin lyhennys osakepääomasta saa tapahtua. En tahdo pitemmälti tästä asiasta puhua. Tahdon lopuksi vain huomauttaa, että täällä on taas kaksi lausuntoa vasemmistosta uudistanut tuon sangen raskaan syytöksen, että tämän eduskunnan oikeisto on keinotellut, niinkuin sanottiin, viime eduskunnan hajalle. En tahdo tässä muuta ruveta väittelemään, kuin ainoastaan sanoa, että ennenkuin näin raskaita syytöksiä langetetaan, olisi tuotava todistuksia, se kai on oikeutettu vaatimus; ellei niitä tuoda, niin se väite lankeaa puhujan kontolle suurena miinuksena.

Ed. Gylling: Ed. Ahmavaara huomautti ja koetti todistaa viime lausunnossaan, että maanviljelijät eivät olisi hyötyneet sotavoitoista mitään, mutta että heitä kuitenkin verotetaan ankarasti. Molemmat väitteet ovat väärät. Tämä vero ei koske maanviljelijöitä, niinkuin sanoin, juuri lainkaan, ja kyllä maanviljelijät toiselta puolen ovat olleet pahimpia gulasheja ainakin tämän vuoden kuluessa. Sen voin Helsingin elintarvelautakunnan jäsenenä todistaa. Helsingin elintarvelautakunta ei ole saanut laillisella menettelytavallaan minkäänlaisia elintarpeita tulemaan tänne kaupunkiin. Esimerkiksi voita ei ole voitu saada millään tavalla kaupunkiin tulemaan, kun on tahdottu rajahinnoilla ostaa, mutta tiedetään, että gulashikauppaa on harjoitettu kuinka paljo hyvänsä esimerkiksi meijerivoilla, ja meijerit ovat myyneet kaikkialla yli maan ylihinnoista, mutta tänne ei ole yksikään meijeri suostunut myymään. Kyllä maanviljelijät ovat tehneet parhaansa siinä suhteessa ja ansaitsevat raskaan veron. Tätä veroa ei ole tässä vielä mukana, mutta ensi vuonna se on tehtävä ja niin, että tuntuu. Mitä ed. Arajärven ja Kairamon aikaisemmin tekemiin huomautuksiin tulee, niin lienee kai ensiksikin aivan väärin se, että tämä vero millään tavalla huonontaisi meidän teollisuutemme kilpailukykyä ulkomaan teollisuuden kanssa, jo siitä syystä, että tämä verottaa lievemmin kuin ulkomaalainen heidän teollisuuttaan. Päinvastoin voi sanoa, että meidän teollisuutemme pääsee nyt vielä paljon helpom-

malla ja täytyy silloin kyetä kilpailemaan ulkomaiden kanssa verrattain hyvin. Se seikka, että budjetissa, jonka hallitus tänne esittää, ei ole mitään verojen tarvetta, päinvastoin pieni ylijäämä, ei merkitse mitään, kun tiedetään, että hallitus kuitenkin ulkopuolella budjetin pyytää useita satoja miljoonia lainaa, jotka eivät sisälly budjetin rahatarpeisiin lainkaan. On silmänkääntötemppu vedota siihen, mitä budjetti tässä merkitsee. Mitä tulee siihen, että tämä vero on taantuva, niin on valitettava asia, että veron säätäminen on mennyt näin myöhään. Kesällä se ei olisi tullut myöhään ollenkaan. Esimerkiksi Ruotsissa on vastaava verotus annettu seuraavana vuonna kesällä. Meillä se nyt tulee kyllä puoli vuotta myöhemmin; mutta siihen on syynä ed. Kallio.

Ed. P a a s o n e n: Täällä on tänä iltana kuultu puhuttavan erikoisesti kyseessäolevan veron kohtuuttomuudesta. Kohtuuttomuudesta ovat puhuneet oikeiston edustajat, väittäen tätä veroa suurten pääomien omistajille kohtuuttomaksi. Mielestäni on tämä vero sentään kohtullisimpia veroja, mitä tässä eduskunnassa voidaan säätää. Tämä vero on ensinnäkin siinä suhteessa kohtuullinen, ettei se koske ollenkaan pienipalkkalaisiin, eikä yleensä maan vähäväkiseen väestöön. Se on siis kohtuullinen, kun se jättää ne vähäväkiset veron ulkopuolelle, jotka aikaisemmin aina ovat yksin joutuneet verotaakkaa harteillaan kantamaan. Kohtuullinen on se myöskin suurille pääomanomistajille siitä syystä, ettei vero vielä ollenkaan estä kapitalistista yritteliäisyyttä. Se ei mene niin pitkälle, että jossakin ylemmässä määrässä kaikki kapitalistisen liikkeen tuottama voitto tulisi verona valtiolle. Eräs Suomen suurimman teollisuusliikkeen johtaja onkin viime kesänä valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajalle yksityisesti ilmoittanut, että 30 prosentin lisävero on vielä täysin kohtuullinen ja että heidän liikkeensä kykenee sen ilman minkäänlaisia rasituksia suorittamaan. He ovat varanneet useita miljoonia markkoja veron suorittamista varten. Ei siis ole tässä suhteessa kysymys mistään kohtuuttomuudesta.

Eräät edustajat ovat pitäneet pahana, ettei veroasetuksessa ole myönnetty metsänmyynnistä vapautusta puolesta verosta. Valiokunnan enemmistö ei ole voinut suostua metsänmyynnistä ehdotettuun verovapautukseen puolesta tulosta. Ja ne, jotka olisivat tahtoneet metsänmyynnistä saadut tulot vapauttaa puolella veromaksusta, ovat puhuneet pienten metsänmyyjäin puolesta. Mutta tuskinpa tässä maassa sentään on monta pientä maanomistajaa, pientä metsänmyyjää, jotka joutuisivat ollenkaan tämän veron alaisiksi. Siis on pienien metsänmyyjien puolustusta käytetty ainoastaan keppihevosena, kun todellisena tarkoituksena on ollut puolustaa suurmaanviljelijöitä ja tukkiyhtiöitä, jotka suurimpia metsänmyyjiä ovat olleet. Ed. Ahmavaara lausui, että maamies, joka on vuosikymmeniä säästänyt metsäänsä ja nyt joutunut sitä myymään, joutuu kärsimään tästä verosta aivan aiheettomasti. Tähän pyytäisin saada lausua, että maamies, joka on vuosikymmeniä säästänyt metsäänsä ja nyt huomatessaan sotakonjunktuurien kautta saavansa metsästään monikymmenkertaisen voiton ja siitä syystä myynyt metsäänsä, on velvollinen myöskin luovuttamaan osan näin saamistaan sotavoitoista verona yhteiskunnan, valtion tarpeisiin.

Ed. Lantto täällä piti pienen ylistyspuheen maanomistajista, väittäen, että he eivät ole tänä aikana mitään hyötyneet, he eivät ole sotavoittoja saaneet ja että maamiehet ovat joskus joutuneet vastoin omaa tahtoansa myymään tavaroitaan gulasheille, jotka niistä ovat hyötyneet, muttei maamiehet. Ed. Lanton väitös ei pidä paikkaansa, sillä jokaiselle lienee tunnettua, että gulashit ovat olleet maanomistajain ja maamiehien parhaat ystävät ja että maamiehet ovat mieluummin myyneet gulasheille tuotteitaan, kuin tavallisille ihmisille. Tiedämmehän me yleisesti tunnettuna seikkana sen, että muut kuin gulashit eivät saa monistakaan maalaistaloista maantuotteita, vaikka heillä olisikin myydä. Valtion sahalaitoksen ostelija Iisalmen pitäjässä kertoi tavanneensa eräänkin talon, jossa oli useita tuhansia kiloja voita, mutta eivät myyneet, kun valtion ostelija ei voinut luvata korkeita gulashihintoja. Nykyään, kun gulashi tulee maalaistaloon, on se talon paras ystävä. Tästä maalaisväestön ja gulashien ystävyydestä johtuu myös se, että useitten tavaroitten hinnat ovat niin huiman korkeat. Minä luin juuri sanomalehdestä, että Suomen rehellisiksi ja kunniantuntoisiksi kehutut maamiehet ovat Juvalla myyneet viljaa viinankeittäjille, aikana, jolloin maata uhkaa nälänhätä ja jolloin valtio on takavarikoinut kaiken viljan. Nämä rehelliset ja kunniantuntoiset maanomistajat ovat salanneet viljoja ja myyneet niitä sitten viinankeittäjille, kun nämä maksavat 200—300 markkaa jyvähehdosta. Eikä siinä ole kysymyksessä niinkään pieniä määriä. Kerrotaan, että keskimäärin 25 hehtoa viikossa myydään viljaa viinankeittäjille mainitussa pitäjässä.

Samalla pyydän yhtyä siihen evästykseen, jonka ed. Kirves suurelle valiokunnalle teki lakiehdotuksen edellä olevasta ponnesta.

Ed. K. R. H ä k k i n e n: Ensimäisessä vastalauseessa on ehdotettu, että „p u o l e t v e r o-

velvollisille metsänmyynneistä pantujen tulojen määrästä olisi jätettävä verotuksen ulkopuolelle". Minä myönnän, että niillä perusteilla, joilla se on tehty, on arvonsa ja että niitten nojalla erinäisistä metsätuloista puolet olisi syytä jättää verotuksen ulkopuolelle. Siitä huolimatta minä en ole katsonut voivani vastalauseeseen tältä kohdaltaan yhtyä. Kun valiokunnan mietinnön perustelut koskettelivat tätä kohtaa, ehkä liian pintapuolisesti, pyydän tässä valiokunnan ehdotuksen tueksi esittää seuraavat näkökohdat, jotka minulle olivat määräävinä asiasta mielipidettä muodostaessani:

Kuten tunnettua, vaikuttivat kivihiilen tuonnin lakkaaminen ja halkojen vienti ulkomaille, että heti sodan alussa polttopuun ja muun pienemmän puutavaran hinnat nousivat ennen aavistamattomaan määrään. Tähän mennessä on tämä hinnannousu ollut jopa 600—700 prosenttia entisestään. Tämä nousu on suorastaan sodan aiheuttama. Kysymyksessäoleva verotus on suurten tulojen verotusta, mutta sen ohessa se on, ja ehkä ennen muita, juuri sodan aiheuttamien suurten tulojen verotusta. Tältä kannalta asiaa katsellessa on metsätulojenkin jouduttava tämän verotuksen alaisiksi.

Jos taas ajatellaan, kutka tätä verotusta joutuvat maksamaan, niin voitanee ne jakaa mielestäni etenkin seuraaviin maksuluokkiin: Ensiksikin suuria metsäaloja omistaviin yhtiöihin, toiseksi maatilakeinottelijoihin ja kolmanneksi muihin yksityisiin maa- ja metsätilojen omistajiin.

Sodan tuottaman puutavaran tavattoman hinnannousun takia on suurten metsäaloja omistavien yhtiöitten omaisuus niin suunnattomasti kasvanut, ettei voine pitää kohtuuttomana, vaikka ne joutuvatkin kysymyksessäolevalla tavalla sotaveroa maksamaan, maksamaan verotusvuonna mailtaan myymänsä puutavaran koko hinnasta. Useassa tapauksessa sitäpaitsi näitten yhtiöitten tulot jo muutenkin ovat siksi suuret, että verotettaessa niihin joka tapauksessa on sovellutettava asteikon korkeimpia prosenttimääriä.

Maatilakeinottelijoille taasen, jotka samana vuonnakin ovat välistä ennättäneet parturin tavoin keritä useammankin tilan metsän, on verotuksenalainen tulo usein kokonaan suoranaista liiketuloa, keinottelutuloa, gulashituloa, joka muussa muodossa jäisi kokonaan verottamatta. Nämä „isänmaan parturit", kuten heitä sattuvasti on sanottu, tekevät ainutlaatuisella „metsänhoidollaan" maallemme sellaisen kansantaloudellisen tappion, että toiselta puolen heidän verottamisensa yhteiskunnan hyväksi näin saaduista tuloista on aivan paikallaan.

Ne yksityisistä maa- ja metsätilojen omistajista taasenkin, jotka korkeitten hintojen houkuttelemina ovat johtuneet liikahakkauksiin metsissään, ovat ylipäänsä laskettavat edellämainittujen „isänmaan parturien" joukkoon eivätkä näin ollen ensinkään ole mitään sääliteltäviä veronmaksajia. Hekin sitäpaitsi joutuvat verotuksessa asteikon alhaisimmille rapuille.

Ainoat, joita saattaa kysymyksessäolevan verotuksen katsomilla perusteilla, jotka ensimäisessä vastalauseessa on esitetty, liika rohkeasti koskevan, ovat ne metsänomistajat, jotka kylläkin, käyttäen edullisia myyntikonjuktuureja hyväkseen, ovat metsänhoidollisesti poistaneet metsistään puutavaran ja sen verotusvuonna myyneet. Mutta heidän, jotka sitäpaitsi melkein aina joutuvat maksamaan veroasteikon alimpien prosenttien mukaan, asettaminen verotuksessa eri asemaan on käytännöllisistä syistä mahdotonta ja heidän takiansa edellä viitatun gulashiverotuksen alentaminen puoleen määräänsä tuntuisi verotuksenkin kannalta vähemmän suotavalta.

Puheena oleva poikkeus esityksestä vaikuttaa kyllä myöskin osaltaan siihen, että valiokunta on voinut arvioida suurten tulojen veron tuottavan noin 10 miljoonaa markkaa enemmän kuin senaatti oli arvioinut. Tämänkään seikan ei kuitenkaan ole tarvis panna epäilemään hyväksyttäessä mietintöä tältä osalta, kun varoja „maan hyväksi ja tarpeeksi" kerran enemmänkin tarvitaan.

Ed. Saarelainen: Pyysin puheenvuoroa ed. Gyllingin y. m. vasemmistolaisedustajain puheenvuorojen johdosta, kun he puheenvuoroissaan muun muassa painostivat sitä, että maanviljelijät teollisuuden ohella olisivat hyötyneet. En ollenkaan voi tätä vakuuttaa, vaan päinvastoin epäilen, onko niin käynyt, että maanviljelijät olisivat rikastuneet, sillä tuotantokustannukset ovat olleet kohonneiden työhintojen y. m. menojen suhteen erittäin korkeat. Pikemmin olen sitä mieltä, että elintarpeitten välittäjät, joista täällä on ollut puhe, niin sanotut gulashit, ovat hyötyneet tästä välittämistoimesta. Mutta jos niinkin olisi tapahtunut, että maanviljelijät olisivat hyötyneet, rikastuneet, niin ne koko yhteiskuntamme kantajoukkona silloin olisivat siinä asemassa, että ne kestäisivät ja silloin kun maanviljelijät kestävät, silloin kaikki kansanluokat kestävät. Hyvä olisi, jos nyt vihdoinkin maanviljelijät olisivat vaurastuneet ja kohonneet siitä raskaasta taloudellisesta ahdinkotilasta, jossa varsinkin pohjois-Karjalan maanvil-

jelijät ovat olleet. Sitä, että maanviljelijät ovat mainituilla seuduilla olleet tukalassa, taloudellisesti ahtaassa asemassa eikä suinkaan heidän asemansa ole ollut kadehdittava, todistaa se, että maatiloista on noin puolet joutunut n. s. tukkiyhtiöille. Kun tilojen tukkiyhtiöille joutuminen on yhteiskunnallinen vaara varsinkin siinä suhteessa, että se lisää äärettömästi irtolaiskansaa, niin jos tämä vaara olisi sota-ajan maanviljelijän rikastumisen kautta tullut poistetuksi, olisi sillä paljon voitettu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan on asia lähetettävä suureen valiokuntaan.

6) Pääoma- ja kuponkisuostunnan suorittamista 1918 vuoden loppuun

koskeva valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Paasonen: Pyytäisin saada ehdottaa suurelle valiokunnalle evästykseksi, että suuri valiokunta hyväksyisi tämän lakiehdotuksen edelläolevan ponnen vastalauseen mukaisesti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan on asia lähetettävä suureen valiokuntaan.

7) Osuustoimintalain 19 §:n muuttamista

koskevan, viime valtiopäivillä lepäämään jätetyn lakiehdotuksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Leppänen: Tämä pykälä synnytti viime istuntokaudella eduskunnassa tavattoman paljon riitaisuuksia. Tällä kertaa ainakin minä puolestani ehdottaisin tässä sovinnollista ratkaisua. Valiokunnan enemmistö ilman muuta ehdottaa lepäämään jätetyn lakiehdotuksen hylättäväksi ja valiokunnan vähemmistö vastalauseessaan sen semmoisenaan hyväksyttäväksi. Mielestäni ei näistä ehdotuksista kumpikaan ole aivan semmoisenaan hyväksyttävissä. Tosin on myönnettävä, että kun edellinen eduskunta niinkin suurella enemmistöllä, kuin viime kerralla, kannatti tätä lakiehdotusta, olisi se oikeutettu saamaan päätöksensä läpi vielä vaalien yli mentyäkin. Mutta kun tämä lakiehdotus muuttuneissa olosuhteissa ei enää vastaa tarkoitustaan, en puolestani tahdo pitää kiinni siitä vaatimuksesta. Tällä lakiehdotuksella viime kerralla nimenomaan tarkoitettiin varjella osuuskauppaliikettä silloin uhkaavalta hajaantumiselta. Mutta se on jo sen jälkeen porvarillisten edustajain myötävaikutuksella tapahtunut, eikä lakiehdotuksella sen vuoksi ole enää siinä suhteessa mitään merkitystä. Mutta kun on välttämätöntä, että keskusosuuskuntien kokouksissakin äänioikeusolojen uudistaminen tehdään ainakin mahdolliseksi ja kun nyt tällä istuntokaudella ei ole enää mahdollisuuksia tätä tarkoittavan uuden alotteen tekoon, on mielestäni ainoa keino tehdä tarpeen vaatimia muutoksia tähän lepäämään jätettyyn lakiehdotukseen. Siinä tarkoituksessa minä ehdotan lepäämään jätetyn osuustoimintalain 19 §:n ensimäisen momentin näin kuuluvaksi:

„Kokouksessa on kullakin jäsenellä yksi ääni. Holhouksenalaisen jäsenen äänioikeutta käyttää holhooja." Nämä kaksi ensimäistä lausetta ovat täsmälleen samat, kuin lepäämään jätetyssä lakiehdotuksessa. Mutta sitten seuraa eroavaisuus: „Kuitenkin olkoon osuuskuntien muodostaman osuuskunnan säännöissä lupa määrätä, että sellaisen keskusosuuskunnan kokouksessa jäsenosuuskunta voi äänestää useammallakin kuin yhdellä äänellä. Keskusosuuskunnan säännöissä on siinä tapauksessa määrättävä, käyttääkö jäsenosuuskunnan äänioikeutta yksi tai useampi edustaja ja, viimeksimainitussa tapauksessa, millä tavalla äänet edustajain kesken jaetaan. Samoin voi keskusosuuskunta ottaa sääntöihinsä säännöstelyn suhteellisen äänioikeuden käyttämisestä osuuskunnan kokouksessa."

Jos tämä ehdotus tulisi hyväksytyksi, niin silloin tässä lepäämään jätetyssä lakiehdotuksessa pykälän viimeinen momentti joutaisi tarpeettomana pois. Kun tässä muutoksessa ilmenevä periaate on sellainen, että sitä ei luulisi voivan porvaristonkaan vastustavan, niin minun luullakseni tämä ilman muuta voitaisiin hyväksyä Tämä muutos tämmöisenään ei minun luullakseni ole tähän asti toimineisiin keskusosuuskuntiin nähden laisinkaan tarpeen vaatima, sillä ei niisä min-

käänlaisia äänioikeusolojen uudistuksia haluta, mutta aivan äskettäin on perustettu uusi keskusosuuskunta, joka haluaisi äänioikeusolonsa järjestää kansanvaltaisemmalla tavalla, kuin mitä nykyisen osuustoimintalain mukaan on mahdollista. Siksi pidän tätä uudistusta välttämättömänä.

Ed. Jalo Kohonen: Pyytäisin kannattaa ed. Leppäsen tekemää ehdotusta. Kun hän teki tämän ehdotuksensa, käytti hän hyväkseen valtiopäiväjärjestyksen 58 §:n suomaa oikeutta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan on asia lähetettävä suureen valiokuntaan.

8) Ehdotuksen laiksi osuustoimintalakiin otettavasta uudesta pykälästä

sisältävän ed. Leppäsen y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 14 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Jalo Kohonen: Tämä lakivaliokunnan ehdotus on tervetullut uudistus osuustoimintaelämässä. Siinä toteutetaan kaksi tärkeätä periaatetta: edustajistokysymys ja suhteellinen vaalitapakysymys. Tämän jälkimäisen kysymyksen suhteen on kuitenkin olemassa epäselvyyttä, tarkoittaako sen käytäntöönottaminen myös samanlaisen vaalitavan käytön muissakin osuuskuntien elimissä, esimerkiksi hallintojen ja hallintoneuvostojen vaaleissa. Kun on tärkeätä, että tässäkin kohdassa saataisiin uudistus aikaan, eikä syntyisi epäselvyyttä suhteellisen vaalitavan laajuudesta osuuskuntien sisäisessä elämässä, lausuisin suurelle valiokunnalle, jonne kysymys nyt menee, sen toivomuksen, että se kysymyksessä olevan lain 18 §:n toiseksi momentiksi ottaisi esimerkiksi vaikka seuraavanlaatuisen säännöksen: „Suhteellisia vaaleja saa käyttää muissakin osuuskunnan säännöissä määrättyjen elinten vaaleissa. Säännöissä olkoon tarkempia määräyksiä vaalitavasta." Toivoisin, että suuri valiokunta kiinnittäisi huomionsa tähän.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymyksen järjestämiseksi

sisältävä ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoituksen johdosta laadittu elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelua mietinnöstä yleensä. Sen jälkeen käsitellään kukin kohta erikseen. Ehdotuksia, jotka tarkoittavat koko mietintöä, voidaan tehdä sekä yleisen keskustelun aikana että myöskin sen jälkeen, kun yksityiskohdat ovat käsitellyt.

Keskustelu:

Ed. Tokoi: Arvaan, että täällä kyllä tullaan käyttämään puheenvuoroja, joissa koetetaan valaista nykyistä n. s. elintarvekurjuutta puolelta ja toiselta. Sen vuoksi en halua kajota asian tähän puoleen, vaan lyhyesti tehdä muutamia, sanoisinko yleissilmäyksiä niistä toimenpiteistä, joihin mielestäni olisi elintarvekysymyksen järjestelyn suhteen ryhdyttävä.

Heti tämän mietinnön alussa kosketellaan erästä hyvin tärkeätä kohtaa, joka koskee elintarvevarastojen tarkkaa ja luotettavaa luetteloimista. Suurta tyytymättömyyttä on, niinkuin tiedetään, herättänyt se seikka, että niistä elintarvevarastoista, joita maassamme saattaa olla, ja vielä enemmän luullaan olevan, ei ole mitään tarkkaa luetteloimista toimitettu. Tosin aikanaan eräänlainen vapaaehtoiseen ilmoitukseen perustuva luetteloiminen toimitettiin, mutta sittemmin, niinkuin tässä mietinnössä sivulla 2 mainitaan, tämä luetteloiminen ei ollenkaan pidä paikkaansa sen vuoksi, että niillä tahdittomilla toimenpiteillä, jotka seurasivat tätä, oli tulos, että suurin osa, ainakin suuri osa niistä elintarpeista, jotka mahdollisesti joutuivat luetteloon, vapautui valtion takavarikosta ja yleisestä kontrollista, ja nyt ei ole mitään tarkkaa tietoa maassa olevien elintarpeitten suuruudesta.

Tarkka luetteloiminen on välttämätön ei ainoastaan sen vuoksi, että se muodostaa perustan eli lähtökohdan sille, millä tapaa ja miten laajassa mittakaavassa ja missä muodossa elintarpeitten jakelu olisi järjestettävä. Toiseksi se on välttämätön senkin vuoksi, että yleisessä mielipiteessä, niinkuin tiedetään, vallitsee se käsitys, että maassa saattaa olla suuriakin elintarvevarastoja jotka ovat kätkettyinä ja salassa ja joiden esillevetäminen olisi lähipäivien tärkein tehtävä. Niin kauvan kuin ei ole tarkkaan kontrolliin perustu-

vaa luetteloimista toimitettu, on näillä mielipiteillä ja niiden olemisella täysi syy. Ei voida millään tavalla osoittaa, että nämä mielipiteet ovat vääriä vaan päinvastoin aina silloin tällöin tilapäisesti löydetyt pienemmätkin elintarvevarastot kiihoittavat tätä yleistä mielipidettä ja se paisuu yhä suuremmaksi ja suuremmaksi ja voi saada mielikuvituksen lennokkuudessa sellaisenkin luonteen, että se muodostuu koko järkiperäiselle elintarvetoiminnalle vaaralliseksi. Sen vuoksi se luetteloiminen, joka tässä on ehdotettu toimeenpantavaksi, olisi mielestäni, ennenkuin sillä on tätä tarkoitettua vaikutusta, toimitettava huolellisesti ja suurella tarmolla siten, että yleinen mielipide voisi siihen täydellisesti luottaa.

Samalla myöskin tässä on huomautettu varsinkin sivulla 3, että kun tällainen tarkka luetteloiminen nyt, jos se pannaan toimeen ja todella käytäntöön, niinkuin tässä on ehdotettu, olisi välttämätöntä, että k a i k i s t a elintarvevarastoista, olkootpa mitä laatua tahansa, ja muistakin jokapäiväisessä elämässä tarvittavista tärkeimmistä kulutustarpeista toimitettaisiin samalla kertaa luettelo, koska se tämän koneiston käyntiin pantua tulisi yhteiskunnalle paljon halvemmaksi ja sillä tapaa yhdellä kertaa tämä luetteloiminen voitaisiin toteuttaa mahdollisimman laajassa mittakaavassa, niin ettei ainakaan kaikista elintarvevarastoista tarvitsisi lähitulevaisuudessa uutta luetteloa toimittaa. On kyllä elintarvevaliokunnassa puhuttu ja kuultu kerrottavan siitä, että elintarvehallituksessa olisi jo ryhdytty toimiin tällaisen kontrollilla varustetun luetteloimisen aikaansaamiseksi. Mitään virallista ilmoitusta me emme tosin ole saaneet, mutta luottaen niihin tietoihin, joita suullisesti olemme saaneet, on mietintöön kyllä otettu tällainen huomautus. Mutta siitä huolimatta ehdottaa valiokunta eduskunnan päätettäväksi, että eduskunta kehoittaisi senaattia heti toimituttamaan, mikäli sitä jo ei ole tehty, kaikkien elintarvevarastojen ja tärkeämpien kulutarpeiden tarkan luetteloimisen.

Siirryn erääseen toiseen asiaan, joka mielestäni on erikoisen tärkeä. Se koskee sitä kysymystä, joka on sen ponnen kohdalla, jossa puhutaan järkiperäisestä elintarvelain sovelluttamisesta ja rajahintain määräämisestä. Tämän rajahintapolitiikan, ollakseen tarkoitustaan vastaava, täytyy mielestäni olla sellainen, että rajahinnat ovat mahdollisimman pitkän ajan pysyviä. Jos rajahintoja muutellaan tuhkatiheään, synnyttää se vain epävarmuutta koko rajahintapolitiikassa ja silloin ei ollenkaan päästä siihen tulokseen, mihin rajahintapolitiikalla yleensä pyritään. Rajahinnoilla tahdotaan asettaa esteitä ylettömälle kiskomiselle ja tarjota sillä tavoin tilaisuutta kuluttajille saada elatustarpeita kohtuullisista hinnoista. Mutta jos rajahintoja tuhkatiheään muutellaan, niin se ei tarjoa ollenkaan sellaista vakavaa perustaa yhteiskunnalliselle elämälle, jota se joka tapauksessa kaipaa, varsinkin mikäli se koskee palkkatyöväkeä, jonka puolesta minulla etupäässä on tilaisuus täällä puhua. Tämän palkkatyöväen piireissä välttämättömänä vaatimuksena on se, että rajahinnat ovat pitemmän aikaa pysyviä. Se johtuu siitä, että palkkatyöväen, joka elää ansiotyöstä, ansiot aina silloin, jos rajahinnat kohoavat, jäävät alle niitten välttämättömien elinehtojen, joita työväki eläksensä tarvitsee. Siitä on seurauksena se, että työpalkat jäävät aina pienemmiksi kuin mitä elintarpeiden kustannukset päivittäin nousevat, ja se tietää silloin, ei ainoastaan suhteellista, vaan ehdotonta kurjistumista näitten työntekijäin oloissa. Siitä on seurauksena ei ainoastaan tämä kurjistuminen, vaan myöskin toinen yhtä vakava vaara. Silloin työntekijäin täytyy lähteä rajahintain uudestaan noustua koettamaan hankkia työpalkkoihinsa korotuksia niillä keinoilla, joita työväellä on käytettävinään. Siitä seuraa aina palkkaliikkeitä. Nämä palkkaliikkeet, niinkuin te tiedätte, ovat usein, varsinkin tällaisina aikoina, muodostuneet sangen kiusallisiksi ja hyvin vaikeasti ratkaistaviksi. Me joudumme kerran toisensa jälkeen uusiin palkkaliikkeisiin, työtaisteluihin ja työselkkauksiin, jotka suuresti vaikeuttavat säännöllisen elämän kulkua. Jos rajahinnat olisivat pitemmän aikaa pysyviä, silloin voitaisiin myös työehtosopimuksilla ja muilla työntekijäin ja työnantajain keskinäisillä sopimuksilla sopia työpalkoista ja nämä työpalkkaperusteet pysyisivät silloin muuttumattomina pitemmän aikaa, joten aihetta uusiin työriitoihin ei silloin olisi olemassa, vaan työrauha työntekijäin ja työnantajain välillä silloin paljon paremmin säilyisi. Minä luulen, että tässä asiassa ollaan yhtä mieltä ei ainoastaan työntekijäin vaan myöskin työnantajain puolella. Työnantajat tuntevat nahassaan yhtä hyvin kuin työntekijätkin tästä alituisesta rajahintain ja elintarpeiden hintain nousemisesta johtuvat raskaat seuraukset. Tässä ehdotetaan sivulla 5 muutamia sellaisia toimenpiteitä, joitten avulla näitä rajahintoja voitaisiin, niinkuin sanotaan, „regleerata" siten, että ne voisivat pitemmän aikaa pysyä muuttumattomina. Ensimäisenä tällaisena toimenpiteenä tässä ehdotetaan sivulla 5 ensimäisessä kappaleessa sitä keinoa, että myyntihinta vastaisi sisäänostohintoja, mutta kaikkein varattomimmille myönnetään alennuksia, jotka tehdään mahdollisiksi valtion tai kuntain myön-

tämien varojen avulla. Tätä järjestelmää on käytännössä jo muutamissa kulutuskeskuksissa, vaikka sangen pienessä mittakaavassa, toteutettu. Tätä järjestelmää epäilemättä voisi hyvin paljo laajentaa ja tehdä se puolestaan valtion ja kuntain avustuksella siksi tehokkaaksi, että työntekijöille ja vähävaraisille tarjoutuisi tilaisuus saada elintarpeita kohtuullisista hinnoista ja siten tarjota niille tilaisuus jokapäiväiseen elantoon. Mutta tässä lisäksi tarkoitetaan vielä toistakin menettelyä, joka on mainittuna 5 sivun viimeisessä kappaleessa, nimittäin sitä, että milloin todella, esimerkiksi varsinkin ulkomailta hankittaessa, elantokustannusten ja elintarpeiden hinnat nousevat, joita me emme ainakaan silloin, kun ulkomailta hankimme, voi määrätä, vaan ne ovat riippuvia ulkomaisista markkinoista ja jotka saattavat kaikista meidän ponnistuksistamme huolimatta nousta hyvinkin korkeiksi, valtion ymmärtääkseni pitäisi puolestaan maksaa joku osuus näistä tällä tavalla hankittujen elintarpeiden hinnoista, se osuus, joka nousee yli voimassaolevien rajahintojen, niin että rajahintoja ei tarvitsisi korottaa. Valtio tulisi silloin etumaksun muodossa kyllä suorittamaan osan elintarpeiden hinnoista, mutta rajahintoja ei tarvitsisi korottaa, joten rajahinnat voisi pysyttää ennallaan. Voisi olla mahdollista vielä silloinkin, jos todistettavasti tuotantokustannukset kotimaisille tuottajille ovat nousseet, että valtio silloinkin voisi tuottajille kohtuullisen korvauksen myöntää tuotantokustannuksista, maksamalla tällaisia etumaksuja, tarvitsematta korottaa rajahintoja. Tästä tietenkin, niinkuin mainitaan, johtuisi valtiolle kyllä kustannuksia, mutta valtio voisi hankkia tätä tarkoitusta varten itselleen varoja, käyttämällä etupäässä niitä varoja, joita tällä suurten tulojen verottamisella on sanottu kertyvän yli sen, mitä hallitus on tällä verotuksella itselleen toivonut. Minä olen varma siitä, että tästä elintarvepolitiikasta johtuu kyllä valtiolle menoja niin että nämä suurten tulojen ja sotavoittojen verot mahtuvat tähän toimintaan, jos sitä vaan tehokkaasti tahdotaan ajaa. Selvää tietenkin on, että rajahintamääräyksiä täytyy noudattaa ehdottomasti siten, että rajahintoja ei missään tapauksessa minkäänlaiset keinottelijat saa ylittää. Kaikki keinottelijat on mielestäni hallituksen ehdottomasti ja armottomasti karkoitettava markkinoilta ja jokainen, joka tavalla tai toisella on esteenä järkiperäiselle elintarvepolitiikalle, on heti yhteiskunnalle vaarallisena tehtävä myöskin vaarattomaksi, jos ei muu auta, niin pistettävä Suomen uuden tasavallan kanakoppiin vähäksi aikaa. Tällä tavalla jos hallitus tässä esitettyjä, tosin lyhyeen muotoon puettuja ehdotelmia lähtee toteuttamaan täydellä tarmolla ja ankaruudella, niin ymmärtääkseni voidaan elintarvekurjuutta koko lailla lieventää ja päästä tässä suhteessa sille oikealle pohjalle, mihin työväestö on kaiken aikaa koettanut pyrkiä ja on puolestaan siihen myöskin ohjeita aikanaan hallitukselleki koettanut antaa, mutta jotka toistaiseksi ovat kuitenkin jääneet toteutumatta. Minä en, niinkuin sanoin, tahdo pitemmälti tässä yhteydessä vaivata eduskuntaa. Olen tahtonut nämä huomautukset tässä tehdä siinä mielessä, että hallitus todella ottaisi tässä esitetyt ehdotukset varteen ja saattaisi ne ankaralla lujuudella täytäntöön.

Ed. E. Saari: En ole voinut olla tämän elintarvekysymyksen yhteydessä johdattamatta mieleeni erään kansallisen suurmiehemme tunnettua lausetta, että „toimettomuus ei ole mikään kanta, vaitiolo ei ole mikään ohjelma". Käsitykseni mukaan me olemme tämän kysymyksen järjestelyssä joutuneet sellaiseen hukkuvan asemaan, jolloin oljenkorteen tarttuminenkin on luvallista. Ja niinpä siis yleensä ne yritykset, joita tässä suhteessa on tekeillä ja joita nyt esilläolevassa mietinnössä mainitaan, ovat mielestäni siinäkin tapauksessa, että ne joko täydellisesti epäonnistuisivat, tai eivät tuottaisi niitä tuloksia, joita niiltä on odotettu, niitä yrityksiä on yleensä tätä tilannetta silmälläpitäen arvosteltava ja tuomittava.

Minun täytyy myöntää, että minun on ollut haettava juuri tämänkaltaisia perusteluita taakseni, kun minä olen saattanut yhtyä valiokunnan siihen esitykseen, mistä ensimäisessä ponnessa mainitaan, nimittäin yritykseen elintarpeiden luetteloimisesta. Minä kyllä puolestani myönnän niiden syiden olemassaolon, joista ed. Tokoi on täällä huomauttanut ja joista valiokunnan mietinnössäkin puhutaan. Mutta en ole toiselta puolen voinut olla ottamatta huomioon sitä seikkaa, että tämä pyrkimys kysyy melkoisen suuria kustannuksia, siihen joudutaan uhraamaan melkoisen suuria pääomia ja olen asettanut epäilyksen alaiseksi, tuleeko yrityksestä saatava hyöty vastaamaan niitä uhrauksia, joita siihen joudutaan kiinnittämään. Minä en ole saattanut yhtyä kannattamaan yleistä elintarpeiden luetteloimista sillä perustuksella, kuin tässä muutamia viikkoja aikaisemmin nimenomaan maalaisväestön kannalta katsoen sitä kannatettiin. Silloin huomautettiin nimittäin, että tällainen luetteloiminen on välttämätön jo senkin vuoksi, että sen avulla voidaan poistaa niitä epäluuloja ja käsityksiä, että suurempia elintarvekätköjä maataloustuottajilla olisi olemassa. Tällainen kontrolliin perustuva tarkis-

tettu luetteloiminen todellisuusdessa on nyt sellainen toimenpide, että senhän pitäisi kaikki epäluulot kätketyistä elintarvevarastoista poistaa. Mutta tuskinpa ne sellaiset parjaukset, epäluulot ja syytökset, jotka meidän maassamme varsinkin viime aikoina ovat olleet varsin tavallisia toisten kansanluokkien puolelta toisia vastaan, tuskinpa ne niin helposti poistuisivat. Minä en nyt kuitenkaan tahdo vastustaa luetteloimisen toimeenpanoa, mutta minä pitäisin joka tapauksessa sangen suurena erehdyksenä, jos luultaisiin, että luetteloimisen avulla saadaan käsiin tuntuvampia elintarve- ja viljavarastoja ja että niiden avulla voitaisiin lieventää nykyistä elintarvepulaa. Minä puolestani olen vakuutettu siitä, että niin ei tule tapahtumaan, ja tämä toimenpide on siis mielestäni sellainen, ettei siihen suinkaan pidä kiinnittää liian suuria toiveita.

Ne muutamat muut ehdotukset, joita valiokunta mietinnössään tuo esille, ne eivät ole niinkään paljon kiinnittäneet huomiotani, kuin se, josta nyt olen tässä puhunut. Tahtoisin kuitenkin mielelläni painostaa niitä mielipiteitä, joita on tuotu esiin valiokunnan mietinnön 7 sivulla. Meillä on elintarpeiden tuotantoon melkoisessa määrin vaikuttanut juuri se seikka, että aikanaan ei ollenkaan ole käyty rajahintojen eikä muidenkaan toimenpiteiden kautta säännöstelemään teollisuustuotantoa, joten sen vuoksi kohotettiin maataloustuotteiden tuotantokustannukset paljon korkeammalle, kuin mitä tarpeellista olisi ollut. Samoin lyötiin melkein täydellisesti laimin myöskin ne toimenpiteet, jotka olisivat olleet välttämättömiä nimenomaan suorastaan maanviljelyksen tuotannon edistämiseksi. Täytynee myöntää, että vallankumouksen jälkeen on melkoisen paljon tätä epäkohtaa yritetty korjata, mutta ei sittenkään mielestäni siinä määrässä kuin tarpeellista olisi ollut. Minä en ole valmis tässä yksityiskohtaisesti esittämään, mitä moitteita ja mitä kiitoksia minulla saattaisi olla omasta puolestani lausuttavana sen hallituksen elintarvepolitiikasta, joka meidän maassamme tätä kysymystä on johtanut vallankumouksen jälkeen, mutta minä joka tapauksessa olen pannut merkille erään sangen vakavan laiminlyönnin, johon mielestäni viimeinen hallitus osottautui syypääksi. Minä olin yhtenä tältä paikalta elintarvekysymyksen käsittelyssä viime kevännä vaatimassa, että hallituksen on ehdottomasti asetettava ja julaistava ne n. s. minimi- eli alhaisimmat rajahinnat, joiden tarkoituksena oli maanviljelystuotantoa viime kesän aikana edistää. Sitä ei meidän kotimainen hallituksemme pyynnöistä huolimatta tehnyt, ja minä luulen, että se seikka ei ollenkaan saattanut mennä jälkiä jättämättä, se ei voinut olla vaikuttamatta meidän viimekesäiseen viljan ja muutamien muiden elintarpeiden tuotantoon. Minä tahdon nimenomaan huomauttaa siitä, että jos meillä olisi ollut tiedossa viime kesänä sellaiset rajahinnat, kuin esimerkiksi ne rajahinnat olivat, joihin hallitus katsoi voivansa syksyn kuluessa mennä, olen vakuutettu siitä, että viljantuottajat ainakin niissä paikoin maatamme, missä ei olisi mitkään lakkorettelöt olleet estämässä, olisivat paljon suuremmalla tarmolla voineet tehdä työtä elintarpeiden tuotannon lisäämiseksi. Mutta kun tätä ei tehty, siitä epäilemättä seurasi jonkinlainen epävarmuus viljantuottajain puolelta ja se on luonnollisesti enemmän tai vähemmän saattanut vaikuttaa lamauttavasti heihin. Minä olen juuri sen vuoksi pitänyt tärkeänä valiokunnan mietinnössä 7 sivulla olevaa kappaletta, jossa ehdotetaan, että eduskunta kehoittaisi senaattia nojautumalla elintarvelakiin ryhtymään tarkastamaan ja järjestämään niissä teollisuuksissa tapahtuvaa tuotantoa ja jakelua, joitten tuotteet ovat jokaiselle välttämättömät. Tästä epäilemättä seuraa, että maataloustuotteiden kustannuksia saatetaan melkoisessa määrässä alentaa.

Mietintöön liitetyssä ensimäisessä vastalauseessa on ehdotettu, että eduskunnan puolelta herrojen M. A. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjelmän ei tulisi aiheuttaa mitään toimenpiteitä. Minun täytyy myöntää, että minä olen jossain määrin ollut saman käsityksen valtaamana. En minä tahtonut suinkaan yhtyä siihen ehdotukseen, että koko mietintö olisi hylättävä, mutta minä olen kuitenkin tahtonut antaa arvoa samalle seikalle, kuin ensimäisen vastalauseen allekirjoittajat, että nimittäin koko elintarvekysymyksen järjestely on meillä nyt hallituksen asia. Sitä varten on mielestäni valiokunnan mietinnössä ensimäisellä sivulla viivan alla oleva ensimäinen kappale ollut välttämätön, missä valiokunta on puolestaan tahtonut tehdä huomautuksen, että sekin katsoo käytännölliset toimenpiteet elintarvekysymyksen järjestelyssä kuuluvan hallitukselle. Toiselta puolen olisi mielestäni ollut eduskunnan ja asianomaisen valiokunnan puolelta jonkinlainen köyhyydenosoitus, ellei olisi uskallettu ja tahdottu mitään lausua elintarvekysymyksestä, kun kerran oli kirjelmä eduskunnalle lähetetty ja pyydetty jonkinlaisista toimenpiteistä eduskuntaa lausumaan mielipiteensä. Minä olen kuitenkin kysymyksessä olevassa ensimäisessä kappaleessa kiinnittänyt huomiota siihen, että sen kautta tulisi lausutuksi, että se, mitä valiokunta on tässä esittänyt, se on otettava huomioon elintarvekysymyksen järjestelyssä, mutta siinä suinkaan ei ole kaikki, mitä hal-

lituksen tulisi huomioon ottaa, ja siitä syystä olen erityisesti pannut painoa sanamuodolle, että valiokunta on käsittänyt tehtäväkseen esilletuoda yleisiä näkökohtia, joita tämän kysymyksen järjestelyssä olisi otettava huomioon. Minun nähdäkseni tämä lause viittaa juuri siihen, että monia muita, epäilemättä aivan yhtä tärkeitä seikkoja, aivan yhtä vaikuttavia mielipiteitä saatettaisiin edelleen tuoda esille, kuin mitä valiokunnan mietinnössä on esiintuotu. Sen vuoksi tämä kappale, jota toisen vastalauseen allekirjoittajat ovat ehdottaneet poistettavaksi, epäilemättä olisi mietinnössä pysytettävä.

Samalla kun minä olen käsittänyt, että elintarvekysymyksen käytännöllinen järjestely on hallituksen asia, samalla minä olisin ollut halukas siihen, että mietinnössä ei tahdottaisi vallan yksityiskohtaisesti määritellä, mitä hallituksen olisi kussakin tapauksessa tehtävä epäkohtien poistamiseksi. Siinä mielessä minä en ole päässyt hyväksymään valiokunnan mietinnön 8 sivulla olevaa 3 kappaletta, jossa valiokunta lausuu, että elintarvelain käytäntöön sovelluttaminen ja valvonta olisi saatava tehokkaammaksi sen kautta, että elintarvelautakuntien käytettäväksi asetettaisiin erityisiä asiamiehiä. Minä en nyt tahdo väittää, että nämä tällaiset asiamiehet olisivat ollenkaan vaarallisia enkä minä tahtoisi väittää, että ne olisivat edes tarpeettomia, mutta minä en tahtoisi lähteä hallitukselle antamaan yksityiskohtaisia neuvoja, millä tavalla sen on elintarvekysymystä tässäkin tapauksessa hoidettava. Tekemättä mitään vastalausetta mietintöä vastaan tässä suhteessa pyydän nyt tehdä ehdotuksen, että tämä kysymyksessä oleva kappale mietinnöstä poistettaisiin.

Valiokunnan puheenjohtaja, ed. Tokoi on huomauttanut siitä, että on ryhdyttävä toimenpiteisiin, että rajahintoja myöskin noudatettaisiin ja ryhdyttävä mitä tarmokkaimpiin toimenpiteisiin kaikenlaisen keinottelun ehkäisemiseksi ja estämiseksi ja ryhdyttävä toimenpiteisiin, että yleensä elintarvelakia ja sen nojalla annettuja asetuksia täydellisesti noudatetaan. Minä puolestani en saata muuta, kuin mitä täydellisimmin yhtyä siihen mielipiteeseen, jonka hän on tässä suhteessa esilletuonut. Mutta minun täytyy samassa yhteydessä huomauttaa, että tämä kaikki on toistaiseksi mahdotonta, ellei myös saada jonkinlaista järjestystä maassa aikaan. Minä en tahtoisi vetää tätä keskustelua aloille, jotka koskevat kaikkia niitä häiriöitä, joita elintarvekysymyksen suhteen on ollut näkyvissä viimeksikuluneen kesän ja syksyn aikana, mutta minä tahdon kuitenkin huomauttaa, että kysymyksen järjestely tästä alkaen on joka tapauksessa mahdoton, ainakin aivan täydellisesti säännöllinen järjestely, ellei jonkinlaista järjestysvaltaa meidän maassamme saada aikaan. Se seikka, että hallituksen toimenpiteet elintarpeitten kulutuksen järjestelemiseksi, niinkuin esimerkiksi viime syksynä voikaupan alalla, yhtenä kauniina päivänä menevät kaikki myttyyn, ja se seikka, että erinäisiä piirejä myöhemmin esiintyy juuri tällaisten rikosten tekijäin apulaisina, käyden ne vapauttamassa oikeudesta ja vapauttamassa vankeudesta, se seikka epäilemättä ei ole omiansa kehoittamaan tässä maassa elintarvelakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä täydellisesti noudattamaan. Sen vuoksi siis mielestäni samalla, kun annetaan velvollisuuksia maataloustuottajille ja yleensä niille, joilla elintarpeita meidän maassamme on olemassa, minun mielestäni on myöskin juuri tämän seikan vastapainoksi vedottava mitä lujimmin kaikkiin niihin, jotka voivat jotain tehdä järjestyksen aikaansaamiseksi meidän maassamme.

P u h e m i e s: Sen johdosta, että viimeinen puhuja täällä teki ehdotuksen, joka koski yksityistä kohtaa mietinnössä, pyydän, että sama ehdotus uudistettaisiin sitten, kun mietintöä käsitellään yksityiskohtaisesti.

Senaattori K a l l i o: Minä en ollenkaan ihmettele, jos näihin näkökohtiin perustuen, mitkä mietinnössä tulevat esille, on ryhdytty eduskunnassa tekemään alotteita tässä asiassa, sillä olevat olot ovat siihen kyllä aihetta antaneet. Minusta valiokunnan mietintö kauttaaltaan on asiallinen ja hallitus on jo ryhtynyt niihin toimenpiteisiin, mitkä tässä mietinnössä nyt esiintuodaan. Mutta vaikka hallitus on jo tehnyt suunnitelmansa, niin minusta kumminkin tämä mietintö on visseissä suhteissa erittäin hyvä, sillä tämä tukee hallituksen toimintaa ja antaa sille uskallusta käyttää myös varoja sellaisiin tehtäviin, joihin on ehdottomasti ryhdyttävä.

Jo mietinnön ensimäisillä sivuilla, joissa puhutaan yleisestä luetteloimisesta, on kohtia, jotka antavat tukea hallitukselle panna käytäntöön tätä toimintaa. Tässä aivan oikein huomautetaan siitä, että tällainen toiminta kysyy huomattavasti varoja, ja kun kunnat ovat alituisesti elintarvemääräysten johdosta kuluttaneet omia varojaan huomattavat määrät elintarvelautakuntien kustannuksiin, niin on aivan oikein, että valtion puolelta otetaan osaa näihin kustannuksiin ja korvataan kunnille ne menot, mitkä tästä uudesta luetteloimisesta aiheutuvat. Elintarvelaki on tässä suhteessa verrattain ahdas. Varsinaista inventee-

rauksen tarkastustahan ei elintarvelaki edellytä muuta, kuin niissä tapauksissa, jolloin elintarvelautakunnalla on syytä olettaa, että ilmoitusta ei ole oikein tehty tahi ilmoittaja niskoittelee. Mutta yleensä niin sanoakseni kansan parempi aines on jo nähnyt olosuhteiden olevan sellaisia, että epäluulojen poistamiseksi ja heidän omalta kannaltaan on sangen suotavaa, että tätä luetteloimista myös tarkistetaan siinä määrässä, että tyhjät epäilykset poistuisivat. Tämän eduskunnan maataviljelevän väestön edustajat muutamia viikkoja sitten lähettivät yleisen, sanomalehdissä julaistun kirjelmän valitsijoilleen, jossa he kehoittivat vapaaehtoisesti maanviljelijöitä ryhtymään tällaiseen toimenpiteeseen. Tiedän, että muutamin paikoin on siihen ryhdyttykin, mutta onhan seutuja, joissa tätä ei ole tehty, eikä siinä laajuudessa, kuin tässäkin on tarkoitettu ja olisi suotavaa. Sentähden on välttämätöntä, että tässä tehdään perinpohjaisempi luetteloiminen ja tehdään se sellaisella tavalla, että mielet tyyntyvät ja saadaan salat julki siellä, missä välttämätöntä myöskin on. Sillä onhan luonnotonta, jos yleisö on hankkinut varastoja taaksensa, että samat henkilöt vielä rasittavat yhteisiä varastoja ja korttien perusteella käyttävät hyväkseen niitä, ja näin ollen nämä henkilöt tulevat parempaan asemaan, ilman että heillä on omavaraistaloutta, kuin muut korttien varassa olevat kansalaiset. Hallitus on tänne järjestänyt tämän viikon torstaiksi ja perjantaiksi suuren kokouksen, johon se on kutsunut maanviljelysseurojen ja osuustoiminnallisten liikkeitten neuvojia ja konsulentteja, ja on niitä tarkoitus käyttää neuvontatyöhön tällä alalla. Myöskin on kutsuttu kuntien elintarvelautakuntien jäseniä, jotta heille voitaisiin aivan kädestäpitäen seikkaperäisesti selvittää, kuinka välttämätöntä on ruveta noudattamaan ankaraa säännöstelyä kaikkialla. Hätää voidaan lievittää vain johdonmukaisen säännöstelyn kautta.

Tässä on myöskin mietinnön toisessa kohdassa samoin tärkeä periaate, nimittäin varojen käyttö hintojen tasaukseen. Se on arkatuntoinen kysymys hallitukselle ja siitä syystä on sangen hyvä, että eduskunta tässäkin suhteessa antaa sysäyksiä hallitukselle ja valtuuksia toteuttaa näitä periaatteita, mitä tähänkin osaan mietintöä sisältyy. Se tietää yhteiskunnan varoja, mutta se tietää myöskin yhteiskunnan hädän lievittämistä, ja siihen kannattaa aina käyttää varoja. Sitä on jo käytetty, mutta verrattain vähässä määrässä, ja ne elintarveostot, joita hallituksen puolelta on tehty maan rajojen ulkoa, ovat olleet siksi korkeilla hinnoilla toimitetut, että ne kansanluokat, jotka joutuisivat käyttämään kulutuksessaan yksin näitä tavaroita, joutuisivat epäilemättä juuri niiden olosuhteiden alaisiksi, joista tässä valiokunnan puheenjohtaja mainitsi. Korkeat hinnat pakottaisivat työväkeä myöskin vaatimaan palkkojen korotusta, sillä esimerkiksi ne lihan ja perunain hinnat, joita on huomattavat määrät ostettu ulkoa, ovat huomattavasti maassa vallitsevia rajahintoja korkeammat ja nämäkin elintarpeet ovat siksi välttämättömät, että tällaiset korotukset vähempivaraisten taloudessa epäilemättä saavat häiriöitä aikaan. Valiokunnan puheenjohtajan lausunnosta pääsin minä siihen käsitykseen, että hän, kuten luonnollista onkin, pitää hyvin suotavana kaikkien tällaisten elintarpeitten hankinnan ulkopuoleltakin maan rajojen, vaikka nämä tulisivatkin maksamaan enemmän kuin täällä olevat rajahinnat. Ja se on kansantaloudellisesti aivan oikea ja järkevä periaate, sillä jos me täällä hävitämme esimerkiksi karjakannan mitättömän vähiin, niin silloin tulevina aikoina meillä ei taloudellinen elämä pääse tasautumaan pitkiin aikoihin ja me saamme kärsiä asiallisesti paljon enemmän kuin se hinnan korotus, jonka me nyt tällä kertaa näin hankituista elintarpeista menetämme. Hallitus tulee näinä päivinä eduskunnalle jättämään esityksen, jossa sen täytyy pyytää tilapäistä lainaa niiden maksujen suorittamiseen, mitä elintarpeitten hankkimista varten on täytynyt hallituksen tehdä jo keväällä, silloin, kun senaattori Tokoi oli hallituksessa, viljanostoihin Venäjältä ja viljan ostoihin Amerikasta. Sen jälkeen on hallitus myös tehnyt verrattain suuren lihan- ja perunainoston ja uusiin ostoihin tarvitaan myöskin varoja. Nämä varat tietysti eivät ole lopullisesti menettä pääomaa, mitä näin hankitaan, sillä näistähän saadaan myytäessä takaisin, vaan mahdollinen tappio näistä on vasta selvitettävissä myöhemmin. Näihin hallitus tarvitsee varoja, ettei tilapäisten lainojen varassa tarvitse hoitaa tällaisia asioita. Valiokunnan puheenjohtaja ed. Tokoi huomautti täällä, että suurten tulojen veroa voidaan käyttää sopivasti näiden vaillinkien korvaukseen, ja tietysti kaikki näin hankitut tulot tällaisten menojen peittämiseksi ovat kyllä suotavat. Minullakin on se käsitys, että jos eduskunta, kuten uskon, hyväksyy sen valtiovarainvaliokunnan mietinnön, joka on laadittu suurten tulojen verosta, niin se tuottaa ehkä pari-, kolmekymmentä miljoonaa enemmän, kuin miksi hallitus on tulon arvioinut, ja silloin tietysti voidaan käyttää niitä tällaiseenkin tarkoitukseen. Mutta siitä huolimatta me tulemme tarvitsemaan tilapäisen lainan näiden suoranaisten ostojen peittämiseen.

Mitä teollisuustuotteiden rajahintoihin tulee, niin tässä suhteessa antaa elintarvelaki kieltä-

mättä myös hallitukselle oikeuden määrätä rajahintoja teollisuustuotteille, ja tätä oikeutta ei ole hallitus käyttänyt. Moite siihen on kyllä ymmärrettävissä, mutta näiden rajahintojen määräily toiselta puolen on sangen vaikeaa jopa arkatuntoistakin varsinkin sellaisille teollisuustuotteille, joille pitää raaka-aineet tuoda ulkoa maan rajojen. Kustannukset raaka-aineiden hankkimiseen nykyään tulevat teollisuudenharjoittajille maksamaan äärettömän paljon niiden melkeinpä voittamattomien vaikeuksien takia, jotka nykyään tuontiin nähden vallitsevat. Ja jos teollisuustuotteita ruvettaisiin rajahinnoilla hyvin ankarasti ahdistamaan, niin voisi siitä olla seurauksena, että he eivät ryhtyisi niitä vaikeuksia voittamaan, mitkä näiden hankinnassa ovat, ja siitä aiheutuisi toiselta puolen työttömyyttä. Tämä on ollut suurena tekijänä, jonka takia juuri näihin teollisuustuotteiden rajahintoihin ei ole käyty siinä määrässä käsiksi, kuin yleisö olisi edellyttänyt ja laki myöskin oikeuttanut. Onhan tosin teollisuusaloja, joissa meillä on raaka-aineitakin ja voitot niissä voivat olla kohtuuttomat. Mutta senaatin harrastukset eivät tähän asti ole ulottuneet tämän vaikean kysymyksen hoidossa sinne asti, mutta voin sanoa, että nykyinen elintarvehallitus on ottanut myöskin tämän vakavan harkintansa alaiseksi ja toivottavasti myös vie tämä harkinta tulokseen.

Mitä sitten valvontaan tulee, niin se ei myöskään ole ollut niin tehokas, että se olisi voinut estää niitä väärinkäyttöjä, mitä tällä alalla on tapahtunut. Mutta kyllä tässäkin on hallituksen puolelta annettu kehoituksia viranomaisille, ja tiedän, että viime aikoina on esimerkiksi pidetty lukuisia välikäräjiä maaseudulla, joissa on joukottain syytetty juuri näiden säännöksien rikkomisesta, ja pyrkimys tässä suhteessa voimakkaaseen toimintaan on hallituksessa. Missä muodossa tämä sitten olisi paras toteuttaa, olisiko erikoisia tuomioistuimia tätä varten muodostettava ja eri syyttäjävirastoja, se on vähän vaikeata määritellä. Mutta pääpyrkimys minun mielestäni mietinnössä on oikea, että on perinpohjin harkittava, miten voimakkaampaa toimintaa tässäkin voitaisiin saada aikaan, niin että tuo gulashiliike, joka tällä alalla on elintarvelain säännöstelyn turmellut, saataisiin ehkäistyksi.

Mutta syyt tähän elintarvepuutteeseen ovat syvemmällä. Ne ovat siinä suunnassa, mille yhteiskunta on asettunut pitkien aikojen kuluessa maanviljelyksen suhteen tässä maassa. Maanviljelys ei ole saanut sitä huomiota ja kannatusta osakseen, minkä se olisi tarvinnut. Nyt äkkiä vaadittaisiin kumminkin siltä mahdottomia ja sen takia uhrausten tälläkin alalla täytyy tulla huomattaviksi, jotta voitaisiin ruokkia peltojamme keinotekoisesti, saadaksemme niistä huomattavamman sadon, ja tämä vaatii myöskin yhteiskunnalta uhrauksia. Minä luulen, että kaikille kansanluokille on alkanut selviytyä tämän kysymyksen vakavuus. On toivottava, että se liike, joka tässä pari viikkoa sitten intohimoisesti liekehti ympäri maata, tuli kumminkin havaitsemaan, että varastot, luullut varastot, eivät ole sellaiset, kuin oli otaksuttu. Ja nyt tyynemmän harkinnan perusteella voidaan arvostella kaikissa kansanluokissa tätä asiaa asiallisemmin. Näin ollen, kun uskon muutos niin hyvin kuluttajissa kuin tuottajissakin tässä asiassa tapahtuu ja kun teemme kaikki voitavamme saadaksemme elintarpeita myöskin ulkoa sikäli kuin se on mahdollista, niin minä uskon kumminkin, että me voimme kulkea eteenpäin yhteisymmärryksen avulla tässä asiassa.

Ed. Tåg: Då jag delvis har deltagit i behandlingen af denna fråga, men dock icke i den slutliga behandlingen, så att jag skulle hafva varit i tillfälle att reservera mig, vill jag anmäla min anslutning till första reservationen. Jag anser att regeringen utan landtdagens ingrepp mycket väl kan och vill ordna lifsmedelsfrågan, hvarför jag yrkar på att förslaget förkastas.

Ed. Estlander: Vid senaste landtdag uttalade jag mina farhågor beträffande antagandet af den s. k. lifsmedelslagen, bygd som denna ju är ensidigt på tvång och reglementering, och jag röstade också mot denna lag. Jag erinrade om, att vårt samhälle icke hade den självdisciplin och icke heller styrelsen den auktoritet, som oundgängligt kräfves för en fruktbringande tillämpning af ett sådant system. Händelserna hafva tyvärr sedan dess allaredan varit ägnade att bestyrka dessa mina farhågor, ja, jag måste säga, öfverträffat desamma. En ytterligare bekräftelse häraf synes mig ligga i detta initiativ med dess yrkande på en omåttlig utvidgning och skärpning af det en gång inslagna systemet, och i att detta initiativ nu tages från det håll, där under den gångna tiden allting har gjorts och allt ännu göres för att sönderbryta vårt samhälle och omöjliggöra till och med bekämpandet af den hotande nöden. Enligt min tanke borde landtdagen nu icke inblanda sig i lifsmedelsangelägenheterna; och kan jag i detta afseende omfatta reservationen n:o 1 och vill endast i några hänseenden tilllägga ett par ord.

Syftemålet med det initiativ, på hvars grund också betänkandet bygger, går otvifvelaktigt ut

öfver hvad den s. k. lifsmedelslagen medgifver och hvad som lagligen kan ske. Hvad som blifvit bekant om de inom senatens lifsmedelsstyrelse planlagda åtgärderna kvarlämnar beklagligtvis också intrycket, att man tänker sig i detta hänseende åtgärder, hvilka icke längre rätt sammangå med lag och laga former. Enligt min tanke kan det icke vara anledning att söka förmå myndigheterna till dylikt öfverskridande af sin befogenhet, utan vore för oss fastmer anledning erinra om att tillämpningen af lag borde noga öfvervakas, icke blott tillämpningen af lifsmedelslagen utan af den allmänna lagen och här syftar jag närmast på strafflagen; detta särskildt i fråga om s. k. husundersökningar i syfte att kontrollera förråd af lifsmedel. En dylik uppmaning synes vara nödvändig, då veterligen systematiskt af obehöriga personer med hot och våld samt med förgripande på hemfrid, egendom och jämväl person ostraffadt anställts och anställes s. k. undersökningar. Och den misstanke kan icke skjutas åt sidan att detta initiativ haft till syfte bl. a. att skapa ett slags ursäkt eller amnesti för och jämväl en sanktion beträffande framtiden af hvad som i detta afseende sker eller ännu kan komma att ske. Enligt lifsmedelslagen, dess 13 §, finnes, som kändt, blott ifall af trädska att till vederbörande myndighet eller lifsmedelsnämnd lämna uppgifter, rätt för dessa myndigheter att genom kronobetjänt skrida till omförmälda tvångsåtgärd.

Som sagdt, jag anser i likhet med reservanterna i reservationen n:o 1, att landtdagen borde afhålla sig från att göra uttalanden i den riktning, som jämväl betänkandet afser. Min mening är att myndigheterna böra med yttersta varsamhet förfara, ty det system, som i lifsmedelslagen har kommit till användning, har redan visat sin skadlighet och under nu rådande förhållanden kunna ännu allvarligare följder af dess fortsatta tillämpning inställa sig. En ny väg borde esligt min tanke med det första inslås, men jag yrkar icke därpå nu, då regeringens uppfattning tyckes vara fixerad. Jag anser nämligen, att regeringen bör få handhafva denna ömtåliga angelägenhet äfvensom att landtdagen icke nu borde taga ställning och att dess inblandning icke är önsklig i detta stadium.

Ed. Lehokas: Alkaa tuntua vähitellen väsyttävältä, kun täällä senaattori Kallio jok'ainoa kerta, kun elintarvekysymys on esillä eduskunnassa, pitää sen samansisältöisen puheensa, koettaen puolustella kaikilla keinoilla senaattia ja sen elintarvetoimintaa, johon hän minun käsitykseni mukaan on itse jokseenkin, sanon, suurin syyllinen. Sentähden, että elintarvekysymyksen johto on näinä päivinä joutunut aivan uusiin käsiin ja toivottavasti tällä kertaa vähän paremmalle kannalle kuitenkin, kuin mitä se on tähän saakka ollut, niin on ikäänkuin sille pienenä viittauksena työväenluokan taholta sopivata jotakin tästä asiasta sanoa. Minä pidin elintarvekysymyksen järjestelyn alalla käännekohtana viime syksyä monestakin syystä, siitäkin syystä ensin, että se oli, mitä elintarpeitten saantiin tulee, selainen „uutiseen" pääsyn aika, toiseksi sentähden, että sinä aikana olisi viimeistään täytynyt pontevasti ryhtyä edes jonkinlaisiin toimenpiteisiin, jotta seuraavana vuonna olisi tässä asiassa ollut meille vähemmän paremmat takeet kuin ennen. Tarkoitan uutisviljelyksen raivauksia ja sen sellaista, mitä asian eduksi olisi voinut tehdä. Ja kolmanneksi oli elintarvekysymyksen alalla käännekohta viime syksynä sen vuoksi, että silloin tuli, niinkuin tiedämme, asian johtoon se joukko, joka nyt tässä suurlakon aikana sitten senaatin jätti. Perusvirheitä, mitä viime syksynä senaattiin siirtynyt porvarillinen senaattorijoukko tässä asiassa teki, oli ensinnäkin se, että he eivät vähääkään katsoneet, keitä he tämän asian johtoon asettivat. Siinä on ollut, niinkuin ed. Kallion itsekin sanoi, hän pääasiassa, jos muistan oikein, jo neljä eri kertaa ja kuitenkin hän on elintarvetuottajana itse ja sen luokan edustajana, joka elintarpeita pääasiassa tässä maassa tuottaa, aivan sopimaton tällaiseen tehtävään. Sitten siihen otettiin joku ratsumestari, jota minäkin kannattaisin, jos olisi kysymys jostakin hevosten tanssimaan opettamisesta tai muusta sellaisesta, mutta jota minä viimeiseen saakka yksinkertaisena työläisenäkin ymmärrän vastustaa, kun on kysymys elintarvejärjestelystä ja vallankin ylipäällikkyydestä tällä alalla. Oli luonnollista, että kun ylin johto oli kokoonpantu tällaisista epäonnistuneista — minun täytyy sanoa — suorastaan kyvyttömistä henkilöistä, niin eivät tuloksetkaan voineet olla sen parempia kuin nyt ovat. Ensiksikin toimitetut takavarikoimiset, jos niitä on ollenkaan toimitettu, ovat olleet sitä laatua, että minä vakavasti kehoitan tätä uutta takavarikoimista ja tarkastusta toimitettavaksi toisella tavalla, sillä tavalla, että se tuo jonkinlaisia tuloksia, eikä niinkuin nyt on tapahtunut. Sanomalehdistä minä keräsin uutisia tältä alalta pitempää puhetta varten, ja voisin täällä esittää useita esimerkkejä, että itse elintarvelautakunnan jäseniltä on löydetty luvattomia varastoja ilmoittamattomista viljoista, joten voipi sanoa, että kun tämä tapahtuu tuoreessa puussa, niin mitä sitten kuivassa tapah-

tuu. Olisipa minulla tietoja, että eduskunnan jäsenenkin luota, sanomalehtiuutisten mukaan, on löydetty ilmoittamattomia elintarvevarastoja. Tarvitsematta pitemmälti ollenkaan puuttua siihen, missä muodossa elintarvetarkastus ja takavarikoiminen on toimitettu, — sen tietää jokainen, joka näitä asioita on pikkuisenkaan tahtonut seurata — täytyy sanoa, että niin kauvan kuin ei tässä toiminnassa tahdota onnistua eikä onnistuta, niin kauvan ei myöskään onnistuta vähääkään tyydyttämään työväenluokkaa ja köyhää kansanjoukkoa tässä maassa, olkoonpa niinkin, että varastoja ei löytyisi suuria, pieniä on kumminkin olemassa. Ja olkoonpa niin, ettei niillä pitkälle potkittaisi elintarveasiain järjestelyyn nähden. Nyt on kerta kaikkiaan niin, että ne varastot on saatava selville ja sitten vasta, kun ne on saatu selville ja takavarikoitu, on ne jaettava niin, jos tässä maassa puute tulee leivästä, kuten me „Me vaadimme"-julistuksessamme sanoimme, että puute ei saa tulla yhtään hetkeä aikaisemmin työläiselle, kuin rikkaimmallekaan keinottelijalle. Niin kauvan kuin elintarvekysymys ei ole tässä maassa täten tarkoin järjestetty, ei ole toiveita, että se tyydyttäisi köyhää kansaa.

Toinen seikka on keinottelijain suosiminen, suoranainen suosiminen. Mitenkä suunnattomassa määrässä tässä maassa on keinoteltu elintarpeiden alalla, on aivan mahdotonta sanoa. Mutta joka ainoa tässä huoneessa, niin lehtereillä kuin edustajatkin, tietävät, että se keinottelu on nostanut elintarpeiden hintoja ja tehnyt elintarpeiden saannin köyhälle väelle mahdottomaksi. Jos senaatti olisi sitä keinottelua koettanut jossain määrin rajoittaa, olisi elintarvekysymys paljon paremmalla pohjalla ja myös työväenluokalle elintarpeiden saanti paljon helpompaa. En ollenkaan yritäkään tuoda esimerkkejä näiden keinottelijain keinotteluista. Mutta en malta olla mainitsematta, että muutamia viikkoja takaperin oli Helsingin Sanomissa uutinen, jossa joku keinottelija kauppasi tuhatta kiloa voita à 23 markkaa kilolta sinä aikana kun Helsingin työväestö ei ollut voita saanut moneen viikkoon. Samaan aikaan oli ilmoitus 720 kilogrammasta sokeria ja aivan tämänpäiväisessä Helsingin Sanomien numerossa, vai liekö ollut eilisessä, joku kauppaa sataa kiloa voita à 21 markkaa. Ei olisi senaattori Kallion, elintarvepäällikkönä ollessaan, tarvinnut muuta, kuin tarttua telefoonin kampiin ja ilmoittaa miliisipäällikölle, että siellä Helsingin Sanomissa oli sellainen ilmoitus, olkaa hyvä, hakekaa se henkilö ylös, kyllä minä teen loppusuorituksen, jonka hän on ansainnut. Mutta mitään semmoista ei senaatin puolelta tehty, ei julkisuudessa ainakaan. (Senaattori Kallio: On kyllä tehty.) Onpa sanomalehdissä näkynyt valituksia siitäkin, että nimismiehet eivät ole tehneet elintarvelautakuntienkaan pyynnöstä maaseudulla tarkastuksia jonkun niskoittelevan henkilön luona, jolla on epäilty olevan elintarvevarastoja kätkössä. Yksi sellainen sattui Kouvolassa; uutisessa ilmoitettiin, että nimismiestä oli pyydetty keinottelijaa pidättämään, mutta hän oli vastannut, että on hänellä muutakin tehtävää.

Neljänneksi on tässä asiassa suorastaan autettu lainrikkojia tuomioistuimien taholta. Minä tarkoitan autettu, yllytetty siten, että ne pienet sakot, mihin tuomioistuimet ovat viitsineet langettaa eräitä keinottelijoita, ovat olleet enemmän yllykkeeksi kuin varoitukseksi. Tahtoisin mainita pari esimerkkiä. Täällä eräs helsinkiläinen torikauppias tuomittiin sanomalehtien uutisten mukaan 10 markan sakkoon sentähden, että hän oli perunoista ottanut 4 markkaa 50 penniä kapalta. Ja tätä tuomioistuin perusteli sillä, että hän oli maksanut itse, tuo miespoloinen, maanviljelijälle kovin paljon näistä perunoita. Sanomalehtiuutisessa myöskin kerrottiin, että joku aika takaperin yksi Helsingin suurimpia gulasheja — minä en tunne henkilöä tarkemmin, hänen nimensä lienee ollut Strömberg tai jotain siihen suuntaan — henkilö, joka oli jo toista kertaa samantapaisesta rikoksesta kiinni, ja hänet tuomitsi oikeus 500 markan sakkoon. Jos todellakin tämä henkilö, niinkuin mainittu, on suurimpia gulasheja, niin käsitän, että tämä 500 markan sakko on hänelle tuskin enempää kuin jos minulta nappi putoaisi takistani, niin että 500 markan sakolla en enemmän yllytetty tätä gulashia tekemään uusia rikoksia kuin estetty. Ja vieläkin kurjemmaksi on tämän asian hoito tullut tuomioistuinten ja yleensä syyttäjäin taholta, kun muutamat tuomioistuimet ovat eräissä räikeissäkin tapauksissa antaneet vapauttavia päätöksiä. Muistuu mieleeni esimerkiksi täkäläisen hotelli Astorian omistaja, josta oli pari viikkoa sitten sanomalehdissä selostus, että hän oli saanut oikein tuntuvan summan voita; noin 1,000 kiloa oli lähetetty perunalähetyksen yhteydessä, perunain keskellä jotenkin, yksityisessä vaunussa. Ja kun tämä voilähetys sitten ei päässyt onnellisesti perille, vaan jouduttiin kiinni, niin tuomioistuin antoi vapauttavan päätöksen tälle herralle ja selitti, ettei hän ole tiennyt, että hänelle oli joku hyväluontoinen lähettänyt voita perunalähetyksen yhteydessä, vaikka raastuvanoikeudessa oli todistettu, että tällaisen lähetyksen oli tämän henkilön pitänyt tietää hänelle tulleen. Enkä minä luule, että kukaan järkevä ihminen voi yhtyä sii-

hen käsitykseen, johon raastuvanoikeus oli tullut, ettei henkilö tiedä, kun joku lähettää hänelle 1,000 kiloa sisältävän lähetyksen voita. Nämä esimerkit näyttävät, miten kurjalla kannalla on elintarvekysymysten hoito ollut joka puolelta katsoen tässä maassa. Jos ne nyt tällä kertaa antaisivat toivoa vähän paremmalle järjestelylle, niin olisi kai jotakin vielä voitettavissa. Täällä eräs edustaja, joku porvaripuoluelaisista valitti, että tämä tarkastus, jota nyt aiotaan ryhtyä tekemään, tuottaa suuria kustannuksia, ja piti kai sitä siihen nähden tarpeettomana, ja niinhän ensimäisestä vastalauseestakin näkyy, että jotkut porvarit niin tahtoisivat. Mutta minun mielestäni tulkoot kustannukset kuinka suuriksi tahansa, tästä asiasta on kerran saatava selvä, on päästävä selville siitä, onko ja missä määrässä elintarpeita, ja kun on ne selville saatu, niin on käytettävä niitä tasapuolisesti kaikkien kesken. Senaattori Kallio älköön enää tulko, jos tämä asia kuinka monta kertaa tahansa tulee eduskunnassa esille, täällä selittelemään, niinkuin hän on tehnyt varsinkin viime kerralla, kun tästä puhuttiin, numeroilla sitä, miten paljon tähän maahan on täytynyt ulkomaalta tuoda viljaa. Kyllä me sen tiedämme ja olemme tienneet jo ennenkuin senaattori Kallio siitä on puhunutkaan, mutta nyt ei ole kysymys siitä, miten paljon viljaa tarvitaan tähän maahan ulkomaalta tullaksemme toimeen, sillä tiedämme, että olemme nyt puutteen varassa, mutta nyt on kysymys siitä, että se viljamäärä, joka on tässä maassa mahdollisesti olemassa, järjestetään niin, että joka ainoa tämän maan kansalainen köyhimmästä lähtien saapi siitä osansa eikä kukaan, rikkaimmatkaan, saa enemmän kuin köyhätkään.

Senaattori K a l l i o: Ed. Lehokkaan lausunnon johdosta minä pyytäisin lausua muutaman sanan. Minä en ole koskaan täällä esittänyt, että minä olisin ollut johtavasti elinterveasiain johdossa. Olen maininnut vain, että olen joutunut siinä olemaan neljä eri kertaa juuri sen takia, että tässä asiassa ei ollut yhtenäistä johtoa, vaan ovat miehet muutelleet siinä määrässä, että väliaikaisesti on täytynyt tietysti jonkun niitä hoitaa, ja ainoastaan tässä merkityksessä olen erään kerran maininnut itseni. Puhujaa tuntuu erityisesti suututtavan se asia, että olen tilastolla todistanut, että niitä luultuja varastoja ei ole siinä määrässä, kuin on sanottu, vaan puute riippuu siitä, ettei ole voitu tuoda maahan siinä määrässä, kuin ennen. Tälle puhujan käsitykselle minä en voi mitään. Minä luulen, että näissä asioissa ei ole moitittavaa se, että on sentään tuottajiakin tässä maassa, sillä puute muuten olisi ehdottomasti nykyistä suurempi. Puhujaa tuntuu erittäin suututtavan se seikka, että minä en ole asettunut vastakkaiselle kannalle mietintöön nähden, vaan pitänyt tarpeellisina niitä toimenpiteitä, mitä tässä on suunniteltu, ja toivottavasti minulla edustajana on oikeus tässä eduskunnassa myöskin tuoda mielipiteeni ilmi nyt ja vasta, niinkuin ed. Lehokkaallakin.

Ed. H a r j u l a: Tätä kysymystä on nimitetty syyllä tämän eduskunnan tärkeimmäksi kysymykseksi ja epäilemättä asianlaita niin onkin, jos sitä tahtoo vakavalta kannalta käsitellä. Onhan kyllä totta, että täällä eduskunnassa, niinkuin sen ulkopuolellakin, tämänkin kysymyksen suhteen on erittäin paljon Tuomaita, mutta pyytäisin näille kaikille muistuttaa Luukkaan evankeliumin sanoja, että hakisivat siinä suhteessa itselleen lohdutusta. Elintarvekysymyksen järjestely tämän eduskunnan taholta on epäilemättä kysymys, johon kiinnitetään huomiota enemmän kuin mihinkään muuhun kysymykseen täällä nyt esillä olleista. Saattaa kyllä olla niin, että oikeistoa jonkun verran hymyilyttää tuo kysymys, jos tuollaisen väitteen tekee, mutta kyllä asia on sillä tavalla ainakin köyhien ihmisten kannalta. Kun tämä elintarvekysymys on järjestättävissä, on välttämätöntä luoda sen aikaisempiin vaiheisiin hiukan silmäystä.

Kun vallankumouksen jälkeen tässä maassa muodostettiin hallitusta, oli silloin jo elintarvekysymyksen järjestelylle pantu erittäin suurta painoa ja koko ajan seurasi varsinkin vähävaraisen väestön osa sen hallituksen elintarvepolitiikkaa tavattoman suurella mielenkiinnolla ja siihen oli sillä täysi syynsä. Senpä vuoksi ei voikaan ihmetellä, että varsinkin niillä seuduilla kulutavan väestön keskuudessa, joka eli aivan huutavan uhan edessä, huutavan hädän alaisena, herättivät vakavia epäilyksentunteita ne ilmiöt, kun hallituksen erinäisten jäsenten taholta pyrittiin kiinnittämään huomiota elintarvepolitiikassa pääasiassa niihin suuntaviivoihin, joita tässä mietinnössä nyt on esilletuotu. Siitähän pääasiallisena seurauksena asiallisesti oli esimerkiksi sosialistisen senaattorien hallituksesta poissiirtyminen. Koskei hallitus voinut omaksua niitä periaatteita, silloin oli myös sosialistisen senaattorien hallituksessa olo tehty elintarvekysymyksen suhteen siltä osaltaan mahdottomaksi. Sen jälkeen tätä elintarvepolitiikkaa edelleen hallituksessa kun järjestettiin, tuli tunnetuksi elintarveasiain ylimpään johtoon asetetun surullisen kuuluisan Åkermanin nimityksen kautta tälle maalle historialli-

sesti todistetuksi koko se elintarvepolitiikan kurjuus, mikä siitä sitten oli seurauksena. Kun eri puolilta maata sen jälkeen saapui tänne Helsinkiin lähetystöjä, jotka olivat saaneet hädänalaisilla seuduilla tehtäväkseen kääntyä senaatin elintarveosaston päällikön puoleen erinäisillä hädänilmauksilla ja erinäisillä ehdotuksilla asian auttamiseksi, oli hyvin tavallista, että mainittu päällikkö ei edes suvainnut ottaa lähetystöjä vastaankaan. Tämä vain kuvaa sitä, millä tavalla hallituksessa siihen aikaan elintarvepolitiikkaa hoidettiin. Jos tätä epäillään tai tahdotaan sanoa, että se on perätöntä, niin voin omasta kohdastani ilmoittaa, että olin erään sellaisen lähetystön jäsenenä, joka ei onnistunut pääsemään puheille, ja ettei tuon lähetystön käynti ollut suinkaan aiheeton. Se oli Vaasan kaupungista lähetetty, seudulta, jossa jo oli viikkoja ollut tilanne sellainen, että oli sadottain perheitä ollut ilman leipää. Kun tässä kysymyksessä on tahdottu ikäänkuin sivuuttaa kaikki se lain kiertäminen ja kaikki se tietoinen anarkia, mikä on erittäinkin eräillä seuduilla maatamme järjestelmällisesti nostatettu elintarvelakia ja sen määräyksiä vastaan, niin minusta onkin vain johdonmukaisena seurauksena tähän mietintöön liitetty ensimäinen vastalause tuon politiikan harjoittamisesta, sillä onhan luonnollista, että tahdotaan saada yhä edelleen pohjaa sille anarkialle, mikä erittäin ilmeni Etelä-Pohjanmaan varsinkin ruotsalaisilla seuduilla, joissa kokonaiset seutukunnat pitivät yleisiä kokouksia, joissa oli ilmeinen sävy ja joissa kokonaiset kunnat tekivät päätöksiä elintarvelain määräysten tyhjäksitekemisen tarkoituksessa. Kun kuitenkin on tavattoman tärkeätä, että elintarvepolitiikka saa varmuutta ja että se tulee niin säännöstellyksi, että siihen saattaa yleensä kansa luottaa, on mitä tärkeintä, että elintarvepolitiikassa ryhdytään noudattamaan niitä näkökohtia, joita tässä esilläolevassa mietinnössä on hahmoiteltu. Ei kukaan tahtone katalasti kieltää, että kaikkiin niihin vakaviin ilmiöihin, kaikkiin niihin yhteiskunnallisiin häiriöihin, joita viime aikoina on ilmennyt, on pohjalla elintarvekysymys. Sanottakoon mitä tahansa, puhuttakoon mitä muuta tahansa, niin loppujen lopuksi kaikki lähtee elintarvekysymyksen pohjalta. Koko kysymys lepää siis sillä pohjalla, miten elintarvekysymys kyetään järjestämään, ja sen vuoksi ei voikaan kylliksi alleviivata sitä tarkoitusta, mihin tähtää ensimäinen vastalause, että eduskunta ei asiassa lausu yhtään mitään, vaan että eduskunta puolestaan jättäisi koko kysymyksen hallituksen huolenpidon varaan. Tässä mietinnössä niinikään on ensimäinen kappale ensimäisellä sivulla viivan alla, jonka tarkoitus on oleellisesti heikentää tämän mietinnön vaikutusta ja sen kautta pyrkiä saamaan pois pohja tältä mietinnöltä, mihinkä se asiallisesti tähtää. Sen vuoksi puolestani tuon mainitun kappaleen pidänkin kokonaan mietintöön kuulumattomana ja sellaisena siis poistettavana. Kun elintarvekysymyksen menestyksellinen järjestäminen tästedes epäilemättä kärsii paljon siitä, miten sitä on tähän saakka hoidettu, minkälaisen arvostelun se tulee vastaisten toimenpiteitten kautta saamaan, arvostellaan sitä osaltaan niiden toimenpiteitten valossa, joita aikaisemmin on elintarvepolitiikassa ilmennyt. Sen vuoksi on mitä vakavin syy alleviivata se tapa ja se holtittomuus, mikä varsinkin esiintyi viime syys- ja lokakuun aikana elintarvepolitiikan hoidossa tässä maassa. Ja kun vastaisuuteen nähden on pyrittävä menneisyyden arvostelulla suuntaviivoja tulevaisuudessa harjoitettavalle toiminnalle antamaan, on tärkeätä eduskunnan puolestaan samalla, kun se antaa hallitukselle riittävää tukea, riittävän selvästi sanottava, että hallituksen on, samoin kuin kaikkien muidenkin viranomaisten, ehdottomasti ja ankarasti noudatettava kaikkia niitä määräyksiä, jotka tarkoittavat elintarvekysymyksen järkiperäistä säännöstelyä. Täällä on myöskin ed. Saari nimenomaan kajonnut siihen kohtaan, mikä ilmenee täällä 8 sivulla kolmannessa kappaleessa, jossa on pyritty aikaansaamaan hiukan vaikutusvaltaa lääninkomiteain käsiin, joiden tehtävänä on osaltaan valvoa elintarvelain määräysten noudattamista alueellaan. Ja kun siltä tähän saakka on puuttunut kokonaan kaikkea sitä mahdollisuutta, jonka kautta se olisi voinut tehokkaammin ottaa osaa elintarvelain määräyksien valvomisessa, olisi tuon kappaleen säilyttäminen mietinnössä mitä tärkein. Voin mainita Vaasan läänin elintarvekomitean jäsenenä niistä kokemuksista, joita mainitussa komiteassa on siitä läänistä ollut havaittavissa. Ei ollut lainkaan harvinaista, kun elintarvelain mukaan toimitettuja luetteloja saapui lääninkomitealle, jonka tuli niistä muodostaa yhteenvetoja, että niissä ilmeni selvä tarkoituksenmukainen asetuksen vastustaminen. Ei ollut ollenkaan harvinaista, vaikka oli kuntia, joissa ilmoitettiin inventarion mukaan puuttuvan viljamääriä jopa useita satojatuhansia kiloja, siitä huolimatta oli loppuun liitetty kaksimielinen lause, jossa viitattiin, että kunta luulee tulevansa kuitenkin omillaan toimeen, vaikka huomattavia viljamääriä laittomasti pois sen jälkeen siirrettiin. Tätä ei saata muuten käsittää, kuin siten, että inventario eli luetteloiminen ei ollut toimitettu tarkoituksenmukaisesti, ei siis vastannut tarkoitustaan. Lääninkomitealta kuitenkin

kokonaan puuttui keinoja, millä se olisi voinut noin hämmästyttävien ilmoitusten todenperäisyyttä ryhtyä tarkastelemaan, mitenkä se olisi voinut ottaa selkoa, miten nuo ilmoitukset ovat tosiasiain kanssa yhtäpitäviä. Ja onhan ilmeistä, että keinojen puute teki osaltaan mahdottomaksi lainvalvomisen. Kun elintarvekysymyksen vastaista järjestelyä pyritään saamaan tehokkaammaksi, on myöskin kiinnitettävä huomiota vakavasti siihen puoleen, mitenkä lakia vastaan tehdyt rikokset saadaan mahdollisimman nopeasti ja mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla vireille pannuiksi ja niistä sellaiset toimenpiteet, että ne vastaavat kulloinkin tapahtumia. En tässä väitä, että tässä mietinnössä olisi tuohon puoleen vielä kylliksi kiinnitetty huomiota. Mutta eduskunnalle myöhemmin tarjoutuu kyllä tilaisuus elintarvelain niitä kohtia käsiteltäessä vaikuttaa, jos sillä tahtoa on, tämän vakavan kysymyksen järjestämiseksi, auttaa se puoli asiasta, että tuomioistuinten hitaus ja se vastustushalu, mikä niillä epäilemättä on ollut elintarverikkomuksia syytteeseen pantaessa, saataisiin rajoitetuksi. Kun olen sellaiselta seutukunnalta, jossa on jo useita kuukausia ollut leipäkysymys niin kireä, että eivät ole ihmiset voineet ravinnokseen saada kunnollista leipää, jotka ovat olleet n. s. elintarvelain säännöstelyn alaisia, jotka ovat joutuneet elintarpeensa hankkimaan sen järjestelmän puitteissa, minkä elintarvelaki on luonut, ja kun sillä seutukunnalla on sattunut todistettavia kuolemantapauksia jo, jotka ovat aiheutuneet siitä elintarvepolitiikan kehnoudesta, mihinkä se pääsi vaipumaan ja missä se yhä vielä edelleen on, niin on mitä tärkeintä, että siitä tehdään pikainen loppu. On kyllä viitattu, että on jo olemassa oleva elintarvekeskushallitus ryhtynyt erinäisiin toimenpiteisiin elintarpeiden luetteloimisen aikaansaamiseksi ja siten osaltaan varmuutta asian vastaiselle järjestelylle saadakseen. Mutta kun on vielä epävarmaa, mille kannalle lopullisesti eduskunta kysymyksessä asettuu, asettuuko esimerkiksi täällä ensimäisen vastalauseen kannalle vai hyväksyykö se edes osaksikaan ne käsitykset, mitkä tässä mietinnössä ovat esiintyneet, niin tekee tavattoman masentavan vaikutuksen, tuntuu siltä, niinkuin ei elintarvekysymystä tässä eduskunnassa vieläkään olisi toivoa saada tehokkaalla tavalla järjestetyksi. Kun elintarveasiain valiokunnassa oli tästä kysymyksestä käsittely, käsitin minä puolestani, että tämä syntynyt mietintö on niin tavattoman kaino, on niin erinomaisen vaatimaton ehdotus, on niin tasapuolisen ymmärtämyksellinen, joten kun sitä vastaan on täytynyt esittää sellainen vastalause, kuin ensimäinen vastalause on, ei ole toivoa paljon tässä eduskunnassa saada päätöstä, joka edes osaksi päästäisi helpotuksen huokauksen niiden odottavien rinnoista, jotka toivovat eduskunnan vakavaa toimenpidettä asiassa. Toisessa vastalauseessa on koetettu poistaa mietinnöstä ne kohdat, joissa ilmeisesti pyritään heikontamaan mietinnön tarkoitusta ja myöskin selventämään sitä kohtaa, jossa myöskin pyritään kohdistamaan hallitukseen nähden selvä, tinkimätön kehoitus selvän ja johdonmukaisen elintarvepolitiikan noudattamisesta. Ja se mielestäni on niin kaino ja kohtuullinen, että uskoisin, jos tämä eduskunta vähänkin tahtoo elintarvekysymystä järjestää, se voisi mietinnön ohella hyväksyä toisen vastalauseen mietinnön selventämiseksi.

Ed. v. Rettig: Utskottsbetänkandet bygger på den förutsättningen, att i landet skulle finnas några större spannmålsförråd. Denna förutsättning kan emellertid icke hålla streck. Hela Finlands produktion af lifsmedel är under normala år icke större än att hela produktionen konsumeras af den landtbrukande befolkningen. Den öfriga delen af befolkningen, som består af ungefär 1,100,000 personer, får sitt lifsmedelsbehof fylldt genom import utifrån. Då härtill ännu kommer att år 1917 skörden betydligt har reducerats genom frost, torka och strejker på våren, så är det alldeles klart, att något nämnvärdt öfverskott utöfver de behof, som den landtbrukande befolkningen behöfver, icke kan finnas. Själfva grunden för utskottets betänkande är sålunda icke riktig.

En annan viktig omständighet i utskottsbetänkandet är det klander, som uttalas mot myndigheterna för bristande kraft, och uppmaningen till dem att strängt beifra brott mot lifsmedelslagen. Också detta uttalande kan jag icke finna vara riktigt. Prokuratorn har gifvit domstolarna order att kraftigt beifra brott mot lifsmedelslagen och sådant beifrande har också skett, då det har gällt brott mot lifsmedelslagen. De stora brotten hafva däremot icke beifrats, men det har icke berott på myndigheterna, utan det har berott på att myndigheterna icke haft maktmedel till sin disposition för att kunna beifra dem. Jag vill påminna om, huru i våras smör i Helsingfors och Åbo exproprierades. Det var under den Tokoiska senatens tid. Jag vill icke tro, att det skedde med den Tokoiska senatens begifvande, utan det måste hafva skett på grund af att den Tokoiska senaten icke hade maktmedel till sin disposition att förhindra detta. Jag vill erinra om de expropriationer af spannmål, som skett bl. a. i Helsinge

socken, och om de laster af spannmål, som beslagtagits af diverse personer i östra Finland, hvilket bringat en icke ringa oreda åstad i våra lifsmedelsangelägenheter.

Jag vill ytterligare nämna, att jag anser, att det icke finnes någon möjlighet att öka lifsmedelstillgången för landets befolkning utaf egna lifsmedel annat än genom minskning af ransonerna i själfhushållen. Denna minskning, som senaten redan har beslutit, kan betyda en spannmålstillgång på ungefär 50 miljoner kilogram, teoretiskt; praktiskt taget blir det väl icke så mycket, ty denna tillgång har ju något minskats genom de redan omnämnda expropriationerna och också genom att det antagligen icke har funnits så mycket som man beräknat.

På grund af hvad jag har uttalat uti första reservationen och hvad jag här haft tillfälle att tillägga, ber jag att få förorda ett sådant beslut, att herrar Manners och Airolas förslag icke måtte föranleda till någon åtgärd från landtdagens sida.

Ed. Schybergson: Det är naturligt att enkammaren i synnerhet sedan den beklädt sig med högsta regeringsmakten vill hafva sitt ord med, då det gäller afgörandet af en sådan lifsfråga för vårt land som denna bokstafligen i närvarande ögonblick är. Men det borde då blifva ett vägande ord, antingen innebärande stöd för regeringen i dess åtgärder eller kritik af dem. Man kan förstå, att enkammare så sammansatt som denna egentligen icke är en sådan uppgift vuxen, liksom icke heller ett af denna kammare för frågans bedömande och bepröfvande tillsatt utskott. Men så klent som detta betänkande hade jag dock icke väntat mig det uttalande, som från landtdagens utskott skulle afgifvas. Det är endast allmänna synpunkter, ingenting nytt, ingenting sakligt, som man påträffar i betänkandet. Det, som väl skall vara hufvudsaken i detsamma, är yrkandet på en allmän inventering. Då tanken härpå först framkom på Broholmen, hade den ändå något skäl för sig. Då hade ännu icke dessa undersökningar med själftagen rätt i olika delar af landet ägt rum, som bland annat uti en stad som Åbo hafva visat att några förråd alls icke finnas, då hade hr Kallio ännu icke framställt sina upplysande siffror i detta afseende. Men nu finnes det väl ingen anledning att antaga att en sådan undersökning skall leda till något som helst resultat. Allt hvad som i afton har sagts bär vittne om motsatsen.

Ldgm. Tokoi har också träffat det riktiga, då han sade, att dessa undersökningar skola äga rum för att tillfredsställa de upprörda sinnena, för att de misstänksamma skola bli öfvertygade om att deras misstankar äro ogrundade. Men frågan är den, om man blott härför skall sätta i gång en apparat med tiotusen personer, om man blott härför skall störa hemfriden öfver hela landet. Hvad som gör åtgärden mest betänklig, är det, som, om jag icke missminner mig, en talare här har framhållit, att man ändå icke får dessa misstankar nedtystade, ty det är nu så med dem under en sådan tid som denna, att de, huru klart deras grundlöshet för tillfället kan anses vara ådagalagd, uppstå ånyo. Det är, som en fransk författare har sagt om anarkin i Frankrike före den franska revolutionen, att när hatet uppstiger från en hungrig mage till en sjuk hjärna, så hjälper där ingenting. Alltså, man sätter tiotusen personer i rörelse, man förorsakar hundratusental onödigt obehag, utsätter dem för orättvisa misstankar, man slösar miljoner af statens medel, som kunde hafva bättre användning, och med allt detta uträttar man alls ingenting. Denna del af utskottsbetänkandet är så mycket mindre värd, som i betänkandet säges, att regeringen eller lifsmedelsstyrelsen, tyvärr, såsom jag ville säga, redan står i beråd att vidtaga samma åtgärd. Sålunda ingenting nytt, som kammaren därmed skulle kunna tillföra frågans lösning.

Det vore lyckligast, om vi till alla våra tidigare misstag på ifrågavarande område icke ännu lägga detta.

Hr Rettig, som hade ordet före mig, antydde en annan utväg, som jag på det varmaste skulle tillstyrka, nämligen den att de två kilo per månad och person, med hvilka ransonen numera har reducerats, skulle affordras själfhushållen och därtill det belopp, som blir öfver, emedan ransoneringstiden förkortats. Jag kan icke vara fullt lika optimistisk som han och tro att det är 50 miljoner kilo som statsverket på det viset skulle kunna få till sitt förfogande, men redan 40 miljoner vore en afsevärd del af hvad som brister. Och om själfhushållen på någon ort icke afleverera öfverskottet, oaktadt ett sådant öfverskott finnes, och borde finnas, ja må man på de orterna använda inventeringen, undersökningen, men icke på andra. Jag ber att vid detaljbehandlingen af detta ärende få framställa ett förslag gående i denna riktning, beträffande sålunda första punkten i utskottsbetänkandet.

Hvad de öfriga delarne af betänkandet beträffar, så äro de om möjligt ännu sämre än den första. En föregående talare har redan nämnt att den nuvarande viceordföranden i senaten, då prokurator, vändt sig till domstolar och åklagare

med föreskrift att lifsmedelslagens bestämningar och på den grund utfärdade förordningar noggrannt skola iakttagas samt åtal väckas. Hvad mer står därvid att göra? Hvad beträffar maximiprisen och de olika alternativ, som utskottet i sitt betänkande framhållit, så är det ju frågor, hvilka hafva dryftats i tidningspressen och vid särskilda möten. Någonting nytt få vi icke heller i detta afseende uti betänkandet. Slutligen företager sig utskottet i denna eländiga kria, ty så måste jag kalla den, att utsträcka sin tankeverksamhet till allt vidare och vidare områden. Det nöjer sig icke blott med brödsäden, hvartill det rätteligen hade bort begränsa sig, det nöjer sig icke heller med att uttala sig om andra lifsmedel, utan sträcker sitt intresse äfven till en del industrialster och kommer därvid så långt att det icke vidare hittar botten. Jag anser att hrr Rettig och Hästbacka i sin reservation hafva alldeles riktigt i afseende å dessa tre senare klämmar. De äro verkligen icke förtjänta af att ens i en kammare med denna sammansättning understödas och hvad den första klämmen beträffar, bör den modifieras därhän, att själfhushållenas öfverskott skall dem affordras och där de undandraga sig och anledning till misstanken att deras uppgifter äro oriktiga, inventering äga rum, men förslaget om en allmän inventering öfver hela landet få förfalla.

Ed. Bäck: Jämte det jag anmäler min anslutning till den första reservationen, ber jag att få framhålla, att det vore högst intressant att från vänsterhåll erhålla utredning af det sorgliga faktum, att på Valkeasaari station kvarhållas tiotals vagnar lastade med lifsmedel. Törhända lifsmedelsutskottets herr ordförande kunde gifva en autentisk utredning.

Ed. Rikkonen: Tämä kysymys on yksi sellainen kysymys, josta on tässä eduskunnassa ja tämän eduskunnan ulkopuolella tässä maassa puhuttu kaikkein enimmän kuin mistään muusta. Mutta kun tästä asiasta on paljon puhuttu, kun siitä on kauniita sanoja käytetty äärettömän runsaasti kaikilta puolilta, sitä vähemmän on tämän kysymyksen kanssa tehty positiivista, tarkoituksenmukaista työtä. Täällä on jo meidän taholta useissa puheenvuoroissa huomautettu niistä epäkohdista, joita tämän elintarvelain käytäntöön soveltamisen laiminlyömisessä on tehty, etten niihin tarvitse kajota. Mutta nyt, kun tässä on taaskin yhden kerran asia esillä ja on uusi ehdotus eduskunnan puolelta ikäänkuin hallitukselle kehoituksena annettavissa, niin olisi luullut, että viimeaikaiset tapahtumat, se anarkia, jonka vallassa tämä maa on, olisi opettanut jo kaikki ryhmät tässä eduskunnassa. Ennen kaikkea maalaisliiton ryhmä olisi pitänyt jo ruveta käsittämään, että mikään muu ei tätä maata pelasta anarkian vallasta, kuin juuri järjestelmällinen toiminta.

Minulle erikoisesti antoi aihetta ed. Saaren lausunto, kun hän tämän kysymyksen yhteydessä tahtoi nimenomaan alleviivata, että tässä maassa järjestyksen palauttamiseksi olisi ainoa oikea menettely, että perustettaisiin sotalaitos tähän maahan. Samalla hän muistutti mieleen, että hän on silloin, kun elintarvelakia laadittiin, tahtonut elintarvelakiin otettavaksi määräyksen alimmista rajahinnoista, että maanviljelijät voisivat tuottaa tarpeitaan, mutta samalla jätti selostamatta, mistä johtuu, että maanviljelijäin taholta aina, kun on esitetty rajahintamääräykset, joita he vaativat alimpana rajahintana, ja kun on hallituksen puolelta korotettu rajahinnat siihen määrään, minkä pitäisi tyydyttää maanviljelystuottajia, silloin tuottajilla on ruokahalu kasvanut, rajahinnat eivät tyydytä. Pyytäisin kysyä ed. Saarelta, eikö silloin maanviljelystuottajain ruokahalu olisi kasvanut, jos tämä alin rajahinta olisi määrätty kiinteästi lakiin? Minä luulen, että se olisi yhtäläisesti ollut kasvamassa.

Sitten täällä senaattori Kallio esitti myöskin, että yhtenä syynä elintarvekurjuuteen on nyt, ettei ole valtion puolesta annettu riittävää avustusta aikaisemmin maanviljelystuotantoon. Myönnettävä lienee, että se osaltaan on oikein. Mutta samalla kertaa, kun tässä toinen mies vaatii, että on tähän maahan perustettava sotalaitos, niin minä en ymmärrä, mitä tarkoitusta varten tämä sotalaitos olisi perustettava maan elintarvekysymyksen yhteydessä. Ruvettaisiinko pistimillä kyntelemään maita? Ei kai se liene maanviljelijäin etujen mukaista, että sotalaitokseen ruvetaan uhraamaan varoja. Kai silloin täytyy olettaa myöskin, että valtionvarat eivät riittäne täysin määrin maanviljelyksen kehittämiseen, jos turhanpäiväisiin sotalaitoksiin uhrataan ne miljoonat, mitkä voitaisiin käyttää tämän maan kansantaloudellisen elämän kohottamiseksi. Minä kyllä tiedän, että maanviljelijäin taholta on eri kuntiin ympäri maata ja porvarisryhmäin kiihoituksen vaikutuksesta muodostettu aseellisia järjestöjä muka suojeluskuntien nimellä ja niihin on uhrattu kuntien varoja useita kymmeniä tuhansia markkoja ainakunnassa, mutta minä luulen, että jos ne kuntien varat olisi käytetty uusien töitten teettämiseen ja edelleen käytettäisiin uusien töitten teettämiseen kunnallisilla aloilla, joita on pistimiin

ja niitten suojeluskuntalaisten palkkaamiseen myönnetty, niin elintarveasia olisi paljon helpommasti tässä maassa järjestettävissä, toiselta puolen olisi sen takia, että ne varat olisivat tulleet käytettyä hyödyllisiin tarkoituksiin, tuottavaan työhön, toiselta puolen sen takia, että sillä ei olisi härnätty vähävaraista kuluttavaa kansanluokkaa siinä määrin, kuin näissä pistinhommissa on tehty.

Täällä on erittäin usein jo mainittu niistä muka punakaartien asestautumisista, että ne ovat vaarallisia, mutta samalla on porvarilliselta taholta aina jätetty mainitsematta, mitä varten heidän on täytynyt ryhtyä niitä lahtarikaarteja perustamaan. (Oikealta: Rosvoja vastaan. Asiaan!) Tämä on asia, silloin kun siitä on tehty tämän asian yhteydessä huomautus. Minä tiedän, että teille se on paha kysymys puhua siitä, joka on teidän lempikysymyksenne. Nyt kun edelleen tahdottaisiin, jos olisi hyvä halu järjestää elintarveasioita, niin en minä olisi toivonut, että ed. Saarenkaan olisi tarvinnut tehdä täällä tämän sivulla 4 olevan toisen kappaleen poistamisehdotusta, minkä hän teki. Sillä onhan myönnettävä, että tarkka valvonta antaa luottamusta kuluttajapiirien keskuudessa. Samoin täällä on vastustettu yleisen tarkastuksen toimeenpanemista. Täällä on jo meidän taholta huomautettu, että vaikkapa siitä ei olisikaan muuta hyötyä, niin ainakin saataisiin suuret kuluttajajoukot, työläisjoukot uskomaan, että todellakaan ei ole elintarpeita varastoissa. Mutta nyt tiedetään, että suuria niitä ei olekaan. Mutta suurlakkoaikana tapahtuneet tavaravarastojen etsinnät useilla paikkakunnilla ovat työläisiä sangen suuressa määrässä vakuuttaneet, että varastoja on olemassa enemmän kuin mitä varsinaisten omavaraistalouksien tarve vaatii, että niitä on ollut piiloitettuna useimmilla paikkakunnilla ja jollei tällaista yleistä tarkastusta panna toimeen, niin työläisjoukot, jotka nälkäisinä odottavat leipää, tulevat tietysti omavaltaisia tarkastuksia toimittamaan ja leipää etsimään. Tätäkö varten sitten tuo sotalaitos olisi perustettava? Eivätkö ne suojeluskunnat enää riitä? Siis minun mielestäni olisi nyt parhain keino ryhtyä mitä tarmokkaimmin toimimaan elintarvekurjuuden lieventämiseksi ja sen sijaan ne entisetkin suojelusvahdit väistyttävä aseineen aivan piiloon niin, puolelta kuin toiselta. Jos nimittäin omistavan luokan taholta ne pistinmiehet poistetaan tai otetaan pois ne asevarastot, joita maaseudulle on levitetty, ja ryhdytään elintarveasian kunnolliseen järjestämiseen ja valvomiseen, olen aivan varma siitä, että työläiset puolestaan ovat aina valmiit laskemaan aseensa, joista täällä on sangen usein työläisiä syytetty.

Ed. Juutilainen: Muuan sosialistinen puhuja — taisi olla ed. Lehokas — huomautti äskettäin, että käännekohta elintarvekysymyksessä oli viime syksynä. Se on hyvin suuri erehdys. Kyllä ed. Lehokkaan ainakin pitäisi tietää, että käännekohta elintarvekysymyksessä oli viime kevännä. Sen ensimäisiä käännekohtia oli se, että kun päästiin vapaaksi Borovitinowin senaatin laittomista määräyksistä ja niistä rajoituksista, joilla se sorti tämän maan tuottajaluokkaa, niin ne lailistutettiin sitten takaisin voimaan aivan lain mukaisesti. Silloin näet kokoontui eduskunta ja siinä oli sosialidemokraattinen enemmistö, joka myös muodosti hallituksen, mutta se ei ulottanut niitä vapauksia, mitä muut kansanluokat saivat, maanviljelijöihin. Nämä enemmistöt yrittivät edelleenkin järjestää elintarvetuotantoa venäläisten senaattorien vanhojen rajahintakonseptien mukaan. Se on yksi niitä perusvirheitä elintarvepolitiikassa. Toinen on se, että silloinen hallitus välillisesti onnettomilla julistuksillaan kiihoitti täällä maassa panemaan toimeen maatalouslakkoja, mistä johtui, että pellot jäivät muun muassa Satakunnassa, Hämeessä ja etelä-Suomessa monissa paikoin kyntämättä ja kylvämättä, ja sen vuoksi ei nyt ole tyhjissä laareissa mitään jaettavana, vaikka niissä pantaisiin kuinka monta tarkastusta toimeen. Siitä käännekohdasta ovat johtuneet ne myöhäisemmät selkkaukset, mitä sittemmin on ollut, ja se pula, missä me nyt olemme. Myöskin viime kevännä yleensä kaikki täällä eduskunnassa ja yleensäkin koko yhteiskunnassa otettiin elintarvekysymys leikin kannalta. Arveltiin, että kyllähän sitä nyt jostakin tulee syksyyn mennessä viljaa, oleillaan nyt vain entisellään, ehkäpä ne maanviljelijät, kun niitä tarpeeksi haukutaan, tuottavat elintarpeita riittävästi yksinpä lakkolaisillekin. Lyötiin myös laimin elintarpeitten hankkiminen ulkomailta silloin, kun siihen vielä olisi ollut monta kertaa suuremmat mahdollisuudet kuin myöhemmin.

Maamiehet viime kesänäkin ovat saaneet ääretömästi ponnistella saadakseen senkin sadon kylvetyksi ja kynnetyksi sekä korjatuksi, mitä nyt on. Jos heidän tuntimääriään, mitä ovat elintarpeita tuottaessaan saaneet tehdä, ruvettaisiin laskemaan, niin ne ovat, voi huoleti sanoa, kaksinkertaiset siihen nähden, kuin ne ovat tehneet, jotka nyt vaativat tarkastuksia ja mahdollista tasajakoa toimitettavaksi, omavaltaisestikin, niinkuin täällä ed. Rikkonen uhkaili. Mutta maanviljelijät, kaiken sen haukkumisen ja sortamisen perästä, mitä täällä sotavuosina on heitä kohtaan harjoitettu, näyttävät olevan valmiit vapaaehtoisesti jakamaan niukan leipänsä, vaikkapa se suureksi osaksi

onkin almun jakamista yhteiskunnan loiseläjille, laiskottelijoille ja lakkolaisille.

Eduskunnan puolesta pitäisi muuten kohdistaa kaikki se vaikutus, mitä sillä on, että maamme saataisiin vapautetuksi venäläisen militarismin rippeiden syleilystä ja että saataisiin tämän maan rajat auki, jotta voitaisiin lähettää elintarpeitten ostajia toisiin maihin ja valtioihin. Kun maamme saataisiin liikeyhteyteen muun maailman kanssa, niin mahdollisesti jostakin maasta löytyisi sen verran elintarpeita myytäväksi, mitä meidän pieni kansamme talven yli päästäkseen tarvitsee.

Ed. Kairamo: Mikäli olen voinut seurata elintarvesäännöstelyn kehitystä, olen tullut vakuutetuksi siitä, että se ei vie sellaisiin tuloksiin, joita sillä tarkoitetaan ja jotka kyllä olisivat suotavat, jopa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta välttämättömiä. Niin kauvan kuin punaiset järjestöt ja vieraan vallan sotilaat yhdessä mellastavat mielin määrin kaikkialla, on täydellinen erehdys uskoa, että jotain voitaisiin saada aikaan toimenpiteillä, joiden onnistuminen juuri riippuu siitä, että yhteiskunnassa vallitsee mallikelpoinen järjestys. Suomen oloja ei valitettavasti tällä hetkellä voi verrata Ruotsin oloihin. Viljavarastojen vähyyttä ja olemattomuutta, hallituksen voimattomuutta ei voida korjata sillä, että yhtäkkiä palkataan 10,000 uutta tehtäväänsä valmistumatonta virkailijaa. Sitä ei korvata myöskään neuvotteluilla, ei esitelmillä eikä minkäänlaisilla kansliatoimenpiteillä, olipa niitä johtamassa kuinka tehtäväänsä innostunut ja taitava matemaatikko tahansa. Teoria saatta kyllä olla hyvä, mutta katkera todellisuus ei muuttune sellaisten erittäin heikkojen ponsien kautta, joita valiokunta meille nyt suosittelee. Luotan puolestani siihen, että se vähä, mitä nyt nykyisissä onnettomissa oloissa voidaan tehdä, sen tekee hallitus, vaikka eduskunta ei nyt ylimalkaisilla ja huonosti harkituilla neuvoillansa pyri asiaan sekaantumaan. Mitä on tehtävä, se kuuluu ehdottomasti hallitukselle eikä lainsäätäjälle. Tämän ovat mielestäni ensimäisen vastalauseen tekijät hyvin oivaltaneet ja pyydän saada niihin yhtyä.

Ed. Yrjö-Koskinen: En aio käydä laajoihin selityksiin näin myöhäisellä tunnilla, mutta perheenemäntien puolesta pidän velvollisuutenani lausua jonkun sanasen. Tuo ehdotettu yleinen kotitarkastus on herättänyt mitä suurinta vastenmielisyyttä laajoissa perheenemäntien piireissä, niinkuin kyllä olette nähneet sanomalehtien selostuksista, vastenmielisyyttä ei sen vuoksi, että perheenemännillä olisi mitään salattavaa — minä luulen puolestani, että näissä kotietsinnöissä ei löydetä yhtään mitään. Ainakin kaupunkilaisemäntien varastopaikat ovat niin pienet, ettei niihin mitään mahdu, täällä ei olla edes tilaisuudessakaan tekemään kätköjä. Mutta tuo vastenmielisyys on syntynyt siitä, että tuntuu kovin epämiellyttävältä saada vieraita pöyhimään kotiansa. Meillä perheenemännillä on aivan sama käsitys, kuin mikä sisältyy englantilaiseen lauseeseen: „Minun kotini on minun linnani", ja minä en salli, että minun kotiini tulee outoja, kenties vihamielisiä henkilöitä sitä penkomaan. Sitä paitsi tuo ajateltu suuri tarkastaja-aparaatti tulee ylen kalliiksi — onhan laskettu sen maksavan noin 3 miljoonaa — että jo näiden varojen käyttäminen vähävaraisten avustamiseksi tuottaisi hyvin paljon huojennusta yleiseen pulaan. Onko sitäpaitsi takeita siitä, että saadaan kunnon ihmisiä tuommoiseen kotinuuskintatoimeen? Pelättävää nimittäin on, että kelpo henkilöt eivät ota tuota työtä tehdäkseen. Meillä on veressämme syvä vastenmielisyys kaikkea kotitarkastusta vastaan. Ja aivan varmasti tämmöinen yli koko maan toimeenpantu kotitarkastus mataluttaa meidän suomalaisten mieltä. Onko sitä paitsi sanottu, ettei tuommoista kotitarkastusta jonkun ajan perästä seuraa kotiryöstö? Sitähän on nähty asetarkastuksia toimitettaessa, että niitä usein on seurannut kotiryöstö. Mutta jos todellakin muutamilla tahoilla ei rauhoituta, ennenkuin on pöyhitty kaikki kodit nurin, niin olkoon menneeksi. Kuitenkin pitäisi niillä tahoilla, missä vaaditaan tuollaista kotitarkastusta, ihmisten olla jo rauhoitettuja niistä kokemuksista, mitä ovat saaneet ase-etsinnöissä. Niitähän on haettu kodeista, kirkoista ja sairashuoneista, ja aivan turhaan. Ainoastaan mielenrauhan antamiseksi levottomille henkilöille avannevat perheenäidit komeronsa; jos sen tekevät, en minä ole varma siitä. Paljon parempi olisi vasemmiston suunnata intonsa ja toimintatarmonsa liikojen suiden poissaamiseksi maastamme ja viljavaunujen liikkeelle saattamiseksi Valkeasaarelta. Silloin säästyisi syötävää sekä oikealle että vasemmalle. Kannatan ed. von Rettigin ehdotusta.

Ed. Gylling: Kaiken sen ylenmääräisen epäjärjestyksen ja ylenmääräisen huijauksen vuoksi, joka elintarvealalla on päässyt tunnetusti vallalle maassamme nälänhädän uhatessa, ei luulisi kenenkään tässä eduskunnassa, joka toivoo, että maa edes jollakin tavoin pääsisi tämän vaikean talven yli, vastustavan sellaisia toimenpiteitä, joita nyt elintarvevaliokunta ehdottaa. Niidenhän olisi pitänyt olla välttämättömiä ilman minkäänlaisia vaatimuksiakin. Mutta kun on

nähty, että meillä on ollut hallitus, joka on useiden kuukausien kuluessa mitä törkeimmällä tavalla rikkonut lakia, on välttämätöntä, että eduskunta selvin sanoin sanoo, millä tavoin asiaa on ajettava. Minä pyysin puheenvuoroa tässä asiassa erityisesti puolustaakseni sitä, mitä valiokunta viimeisessä ponnessaan sivulla 8 sanoo, „että eduskunta kehoittaisi senaattia huolehtimaan siitä, että elintarvelakia ja sen perusteella annettuja asetuksia ja rajahintamääräyksiä tarkkaan noudatetaan sekä että senaatti käskisi asianomaisia viranomaisia nopeasti ja ankarasti panemaan syytteeseen elintarvelakia vastaan tehdyt rikokset". Puolustan kyllä muitakin valiokunnan ehdotuksia, mutta erityisesti tämä on minusta välttämätöntä, sillä jos mitään, niin mainitsemassani ponnessa esitettyä vaatimusta on erinomaisen suuressa määrässä rikottu. Kokemuksesta sen tiedän Helsingin elintarvelautakunnan jäsenenä. Helsingin elintarvelautakunnalle, jonka on tullut huolehtia maan suurimman kulutuskeskuksen jäsenten elintarpeista tämän syksyn aikana, jos kellekään, on tärkeätä, että se systeemi elintarvejärjestelmän alalla, joka on pantu alulle, tulee toimeenpannuksi, sillä ainoastaan sellaisen järjestelmän varassa ja sen tarkan noudattamisen varassa on mitään mahdollisuutta saada näin suurelle kulutuskeskukselle elintarpeita. Mutta mitenkä nyt on käynyt? Helsingin elintarvelautakunta, tuntien sen, että tämän järjestelmän seuraaminen on kaupungin varustamiselle elintarpeilla aivan välttämätöntä, on tätä järjestelmää noudattanut johdonmukaisesti ja sen noudattamista koettanut saada aikaan myöskin muualla. Mutta millaiset ovat tulokset olleet? Kaikkialla maassamme on, kuten tunnettua, lakia viime aikana rikottu ja rikottu mitä törkeimmällä tavalla. Eivät sitä ole tehneet yksin huijarit ja yksin gulashit, jotka ovat ostelleet tavaroita yli rajahintain ja voineet sitä rankaisematta tehdä, vaan sitä on rikottu kaikkien taholta maassa yleensä. Sen ovat tehneet maaseudulla maanviljelijät, kaupungeissa suuri osa väestöä ja myös maan elintarvelautakunnat. Ja mikä on surkeinta, sen on tehnyt senaatti itse, joka viimesyksyisen politiikkansa välityksellä on koko elintarvelakiin perustuvaa järjestelmää useilla toimenpiteillä rikkonut, jopa suorastaan sen rikkomista edistänyt. Tämän elintarvelain rikkomista edistäviin toimenpiteisiin on liittynyt myös, kuten tunnettua, Helsingin kaupungin valtuusto, jäsenenä muun muassa ed. Schybergson, joka tässä suhteessa meni niin pitkälle, että valtuustossa tuomittiin rikollisiksi Helsingin elintarvelautakunnan jäsenet, jotka toiminnassaan tarkoin noudattivat elintarvelain määräyksiä ja tällä minun nähdäkseni ainoalla tavalla, jolla elintarvekysymys voidaan kulutuskeskuksissa ja maassamme yleensä järjestää, olivat koettaneet asiaa järjestetyksi saada. Ja tähän kaikkeen ovat vielä sitten liittyneet tuomioistuimet ja virastot, jotka samalla tavalla elintarvelakia syrjäyttämällä ja rikkomalla ja vastahakoisesti rikkomisista tuomioita antamalla ovat kaikkea epäjärjestystä lisänneet ja yllyttäneet. Kun Helsingin kaupungin elintarvelautakunnan taholta syksyn kuluessa koeteltiin yhä useammilla ja uudistetuilla toimenpiteillä saada jonkinlaista järjestystä aikaan, käännyttiin luonnollisesti senaatin puoleen. Useita kirjelmiä, joissa vaadittiin senaattia viipymättä ryhtymään kiireellisiin toimenpiteisiin elintarvelain toteuttamiseksi, sen järjestelmän noudattamiseksi, rikkomusta saattamiseksi syytteeseen, lähetettiin lautakunnasta senaattiin, mutta ilman mitään tulosta. Lähetystöjä kävi senaatissa vähän väliä elintarvelautakunnan taholta tästä asiasta puhumassa. Ei siitäkään ollut minkäänlaista seurausta. Lopulta käännyttiin maan prokuraattorin puoleen. Prokuraattori ei tietysti saattanut olla tietämätön siitä, mitä maassa tapahtui. Lehdethän tiesivät kertoa, että yksin viranomaiset esiintyivät huijareina, että tuomioistuimet eivät saattaneet rikoksellisia syytteeseen tai tuomitsivat mitättömiä sakkoja sellaisista rikoksista, joista vankeus olisi pitänyt olla välttämätön seuraus. Mutta mitään ei prokuraattori ensin tehnyt asian johdosta. Vasta sitten, kun Helsingin elintarvelautakunta esitti asian tilan ja vaatimalla vaati asiaan ryhdyttäväksi, silloin prokuraattori jonkun ajan kuluttua antoi tunnetun kiertokirjeensä tuomioistuimille, mutta mitään käytännöllistä tulosta ei siitäkään ollut.

Kun tällainen on asiain tila, kun nälänhädän uhatessa tällä tapaa hoidetaan maan yleisiä asioita, ei ole ihme silloin, jos anarkia pääsee elintarvealalla vallalle. Jos silloin tapahtuu väkivaltaisia kotitarkastuksia, joita ed. Yrjö-Koskinen tässä kammosi, jos silloin tapahtuu elintarvevarastojen ryöstöjä, syyttäkää silloin itse itseänne. Te olette toimeenpanneet sen järjestelyn, jota tänä syksynä on tässä maassa noudatettu, sen silmittömän huijauksen, joka on elintarvealalla esiintynyt (Oikealta: Voiryöstötkö myös?) ja ed. Kallio elintarvepäällikkönä mukana myös. (Oikealta: Voiryöstötkö myös?) Tällaisen asiantilan vallitessa on myös välttämätöntä mielestäni, että eduskunnan taholta lausutaan jyrkkä sana, että tästä on tehtävä loppu ja että elintarvelain edellyttämää politiikkaa elintarveasian järjestelyssä on nyt ainakin ruvettava horjumatta noudattamaan. Tällaista lausuntoa, joka vaatii laillisuuden noudat-

tamista, vastusti muun muassa ed. Estlander. Hän on koettanut mukamas esiintyä laillisuuden sankarina täällä eduskunnassakin, mutta hänen lausuntonsa, jos mikään, osoitti sitä valhelaillisuutta, joka hänen kannallansa on. Esiintyköön hän vielä kerran täällä laillisuuden sankarina, kyllä minä luulen, että hänen karvansa paljastuvat oikeassa valossansa.

En tahdo kuluttaa eduskunnan aikaa tässä kauvemmin. Tahdon vain huomauttaa, että minun nähdäkseni tämän mietinnön hyväksymisestä suuressa määrässä riippuu ei yksistään se, että elintarveasiain hoito saadaan kunnolliselle pohjalle, vaan myöskin se, että edes on edellytyksiä rauhallisten olojen säilymiselle maassa lähiaikana.

P u h e m i e s: Myöhäiseksi käyneen ajan takia lopetetaan istunto. Kuitenkin voitanee sitä ennen käsitellä pöydällepantaviksi aiotut asiat.

Pöydällepanot:

Ehdotuksen laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1917 ensimäisillä ja toisilla valtiopäivillä

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysi-istuntoon.

Erinäisiä muutoksia Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle 6 päivänä joulukuuta 1869 annettuun kirkkolakiin

koskeva hallituksen esitys n:o 21, joka eilen tuotiin ja tänään on jaettu eduskunnalle, esitellään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan esityksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksestä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Seuraava täysi-istunto pidetään ensi perjantaina kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 12,5 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

24. Perjantaina 14 p. joulukuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Esitellään:

1) Ehdotuksen erinäisistä muutoksista Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle 6 päivänä joulukuuta 1869 annettuun kirkkolakiin sisältävä hallituksen esitys n:o 21 495

Ensimäinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1917 ensimmäisillä ja toisilla valtiopäivillä ..... „

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 8.

Toinen käsittely:

3) Ehdotus laiksi suurten tulojen suostuntaverosta 499

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 2; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 13.

4) Ehdotus laiksi pääoma- ja kuponkisuostunnasta 510

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 3; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 15.

5) Lepäämään jätetty esitys osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta 511

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 4; lakivaliokunnan mietintö n:o 1; lepäämään jätetty edusk. esit. n:o 1.

6) Ehdotus laiksi osuustoimintalain 18 §:n muuttamisesta 513

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 5; lakivaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Leppäsen y. m. edusk. esit. n:o 14.

Siv.

Esitellään:

7) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuvaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki kihlakunnankäräjiä koskevien määräysten muuttamisesta 513

Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 4; ed. Arosen y. m. kirjoitus.

8) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuvaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2, 3, ja 9 §:n muuttamisesta 515

Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 5; ed. Arosen y. m. kirjoitus.

9) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuvaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki Rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta sekä 3 ja 4 §:n muuttamisesta 516

Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 6; ed. Arosen y. m. kirjoitus.

10) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuvaksi määrätä seuraavat lakiehdotukset:

a) Laki Ulosottolain 4 luvun 5, 6, 7 ja 8 §:n muuttamisesta;

b) Laki uuden Ulosottolain voimaan panemisesta ja siitä mitä sen johdosta on vaarinotettava 3 päivänä joulukuuta 1895 annetun asetuksen 27 §:n muuttamisesta; sekä

c) Laki marraskuun 9 päivänä 1868 annetun Konkurssisäännön 85 ja 90 §:n muuttamisesta ..... —

Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 7; ed. Arosen y. m. kirjoitus.

11) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuvaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki rangaistusten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun asetuksen 4 luvun 2 §:n muuttamisesta ..... —

Siv.

Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 8; ed. Aronen y. m. kirjoitus.

12) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määräisi seuraavan lakiehdotuksen: Laki Korkeimmasta Oikeudesta ..... —

Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 9; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

13) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määräisi seuraavat lakiehdotukset:

a) Laki Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta;

b) Laki 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Vaalilain 13 ja 16 §:n muuttamisesta sekä

c) Laki 2 päivänä huhtikuuta 1883 irtolaisista ja niiden kanssa menettelemisestä annetun asetuksen 9 §:n muuttamisesta —

Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 10; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

Ainoa käsittely:

14) Erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymyksen järjestämiseksi ..... —

Asiakirjat: Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

Esitellään:

15 Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamiseksi koskeva ed. Mikkolan y. m. anom. ehd. n:o 4 ..... —

Pöydällepanoa varten esitellään:

16) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 määrärahan myöntämistä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittavien anomusehdotusten johdosta 520

17) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 esityksen n:o 14 johdosta, joka koskee leimasuostunnan suorittamista 1918 vuoden loppuun ..... „

18) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta välittävistä säännöksistä maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain, kansanäänestystä tarkoittavan lain ja kunnallisen vaalilain käytäntöön saattamista varten 520

19) Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 koskeva erinäisiä muutoksia n. s. elintarvelakiin ..... „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arajärvi, Hänninen-Walpas, Louhivuori, Mänty, Pärssinen ja Tanskanen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Mänty perheessä sattuneen sairauden takia tästä illasta ensi tiistaiaamuun ja ed. Latvala yksityisasiain vuoksi huomispäivän istunnosta.

Uusi varajäsen työväenasiainvaliokuntaan.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet ilmoittavat täten Suomen Eduskunnalle kunnioittaen, että työväenasiainvaliokunnan varajäsenyydestä vapautetun ed. Vanhalan tilalle on valitsijamiesten kokouksessa tänään valittu työväenasiainvaliokunnan varajäseneksi ed. Ala-Kulju.

Helsingissä, joulukuun 12 päivänä 1917.

J. Oskari Peurakoski.

Anton Huotari.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kullervo Manner: Eduskunnan suuren valiokunnan jäsenille pyydän ilmoittaa, että suuri valiokunta kokoontuu tässä istuntosalissa huomenna heti aamupäiväistunnon päätyttyä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen erinäisistä muutoksista Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle 6 päivänä joulukuuta 1869 annettuun kirkkolakiin

sisältävä hallituksen esitys n:o 21 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

2) Ehdotuksen laiksi edustajapalkkioista vuoden 1917 ensimäisillä ja toisilla valtiopäivillä

sisältävän hallituksen esityksen n:o 8 johdosta valmistettu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Wrede: Då mitt namn icke finnes under reservationen n:o 1, ber jag härmed få anmäla, att jag ansluter mig till denna reservation. Om landtdagen, som senaste sommar beslöt att fördubbla det i L. O. stadgade arvodet, nu åter höjer detta, kommer en sådan åtgärd ingalunda att befordra landtdagens anseende, och i sak kan den icke heller verka gagneligt, utan tvärtom, enär ett så högt arvode är ägnadt att bidraga till uppkomsten af yrkespolitiker, som lefva af landtdagsarbetet.

Ed. Alkio: Pyydän saada suositella huomioonotettavaksi toista vastalausetta.

Ed. Juutilainen: Yhdyn ed. Alkion lausuntoon.

Ed. Kairamo: Niillä syillä, jotka ed. vapaaherra Wrede on esittänyt, pyydän minäkin saada kannattaa ensimäistä vastalausetta.

Ed. Snellman: Jo silloin viimeisillä säätyvaltiopäivillä, kun uutta valtiopäiväjärjestystä laadittiin, olin edustajain palkkioon nähden sitä mieltä, että edustajantoimi on oleva enempi luottamustoimen luontoinen palkkioonkin nähden, kuin varsinainen palkkatoimi tai elinkeinoammatti. Ja nytkin olen yhä samaa mieltä, että edustajantoimi on oleva palkkioonkin nähden enempi luottamustoimi, kuin varsinainen elinkeinotoimi, joten valiokunnan mietinnössä ehdotettua 40 markan päiväpalkkiota pidän liian korkeana ja puolustan 30 markan palkkiota päivälle sangen kohtuullisena, huolimatta siitä, joskin elantokustannukset ovat nyt korkeammat kuin viime valtiopäivillä. Näin ollen kannatan toista vastalausetta.

Ed. Hänninen-Walpas: Maalta tulleet ihan varattomat edustajat väittävät, että he eivät voi elättää itseänsä täällä kalliissa kaupungissa ja suurta perhettään maalla 30 markan päivätuloilla. Kun useat edustajat ovat niin väittäneet, niin täytyy minunkin uskoa, että heidän väitteessään on paljon perää. Minä puolestani sen takia suostun ehdotettuun kalliinajanlisäykseen. Mutta kun oikeiston taholta yhä edelleen vakuutetaan, etteivät edustajat tarvitse niin suuria palkkoja, ja kun oikeiston taholla on suuri osa edustajia, jotka ovat rikkaita, ja niissä vielä osa, jotka ovat vähintään miljonäärejä, niin pyydän minä lausua sen toivomuksen, että oikeiston edustajat eivät ota kerrassaan mitään palkkaa, vaan jättävät sen nostamatta, ja siten saadaan Suomen kansan varoista riittämään varattomille edustajille nyt ehdotettu palkkio.

Ed. Kullervo Manner: Ed. Wrede ja Kairamo ilmaisivat valiokunnan ehdotuksesta eriävän käsityksensä. Nämä kaksi arvoisaa edustajaa ovat kuitenkin sellaisia, joille heille erittäin onnelliset olosuhteet ovat laittaneet tilaisuuden olla suurten kartanoiden isäntinä. Isänmaan työläiset ovat heidän varallisuuttaan vielä lisänneet. Sen takia heillä on tilaisuus ja mahdollisuus palvella isänmaata valtiopäivillä vaikkapa ilman palkkaa. Suuri osa eduskunnan jäsenistä ei kuitenkaan ole syntynyt eikä elänyt niin onnellisissa olosuhteissa. Väärin on silloin näiltä ensiksimainitsemiltani pyrkiä ajamaankaan sellaista politiikkaa, joka tähtää siihen, että ne kansalaiset, jotka eivät ole heidän asemassansa, joutuisivat nälkiintymään täällä tehdessään isänmaan hyväksi työtä.

Ed. Schybergson: Jag vill icke säga, att icke ett arvode af 40 mark om dagen i närvarande tid är kanske mindre än de 15 à 20 mark, som betalades under ståndslandtdagarnas tid. Så dyrt, som det är, tänker jag att åtminstone representanterna från landsorten kunna hafva nog så svårt att komma till rätta med ett belopp af 30 mark om dagen, såsom regeringen i sin proposition föreslår, men icke desto mindre vore det önskvärdt, att landtdagens majoritet måtte hålla sig till det mindre beloppet, ty under valkampanjen sist fann jag, huru pinsamt det hade verkat på valmännen i landet att landtdagsmännen uppburit

30 mark om dagen, medan landtdagsordningen medger endast hälften, och jag tror, att intrycket också nu skulle blifva ytterst ogynnsamt både i fråga om landtdagen i dess helhet och i all synnerhet i afseende å de enskilda landtdagsmän, som rösta för ett så högt belopp.

Hvad „direktör" Walpas beträffar, så tänker jag, att, såsom det har gestaltat sig för honom på senare tid, han väl också hör till samma kategori, till hvilken han vill hänföra högern. I ingen händelse må han vidare efter det han voterat 40 mark åt sig, oaktadt han är bosatt här i Helsingfors, framdeles begagna sitt kära ord „anastaja" om andra. Han kan behålla det för sig själf.

Uusia lakiehdotuksia.

Puhemies: Senaatin jäsen on pyytänyt tilaisuutta jättää lakiehdotuksia.

Esittelijäsihteeri Albrechtin seuraamana saapuu ja lausuu

Senaattori Louhivuori: Kunnioitettava herra Puhemies! Arvoisa Suomen Eduskunta! Suomen hallituksen määräyksen mukaan on minulla kunnia Suomen Eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset, nimittäin:

n:o 22, esitys valtiolainan ottamisesta kulkulaitosrahaston tarpeisiin;

n:o 23, esitys laiksi selityksessä 23 päivänä syyskuuta 1917 annettuun asetukseen, joka sisältää määräyksiä erinäisistä 13 päivänä maaliskuuta 1916 voimassaolleista torppaa, lampuotitilaa ja mäkitupa-alueita koskevista vuokrasuhteista.

Puhemies: Nyt annetut lakiehdotukset tulen esittämään eduskunnan käsiteltäviksi.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Mikkola: Minä pyydän kannattaa ensimäistä vastalausetta. Teen sen siitä syystä, että se parhaiten on sopusoinnussa niitten tulojen kanssa, joita parhaiten palkatuillakin virka-aloilla nykyään yleensä nautitaan, ja runsaskin palkkio monille niille vasemmistoedustajille, jotka eivät muilla yhteiskunnallisilla toimialoilla ansaitsisi niinkään paljoa.

Ed. Salin: En muista varmaan, oliko se juuri professori Wrede, mutta niin mielestäni on olevinaan, joka parikymmentä vuotta sitten täällä Helsingissä laski julkisuuteen väitteen, että „sivistynyt ihminen tarvitsee Helsingissä 10,000 markkaa vuodessa eläkkeen". Silloin olivat elinkustannukset vähintään 10 kertaa alemmat kuin nyt. Ja jos sivistynyt ihminen Helsingissä jo silloin tarvitsi 10,000 markkaa eläkkeen, niin tarvitsee sen nyt vähintäänkin saada 100,000 markkaa vuodessa. Emmehän me nyt vasemmistossa liene vielä aivan yhtä sivistyneitä kuin senaikuiset yliopiston professorit mutta lähimain. Siis tuo 40 markan päiväpalkka varsinkin täällä satunnaisesti oleileville pitäisi olla mielestäni hyvinkin kohtuullinen. Eivätkä oikeistolaisedustajatkaan perustuslakivaliokunnassa ole kieltäneet, ettei tämä 40 markkaa olisi kohtuullinen. Onpa äärimäisen oikeiston edustajien taholta sanottu, että 60 markkaa ehkä lähimäin vastaisi entistä 15 markkaa. Siis itse asiassa tätä korotusta ei pidetä suurena. Mutta porvaristo kun viime vaaleissa huomasi, että tämä edustajapalkkiokysymys on erinomaisen hyvä vaaliratsu, niin he tahtovat nyt uudelleen nousta tämän keppihevosen selkään.

Ja ehkä lienee heillä vakavampikin tarkoitus, nimittäin sellainen, kuin Englannissa oli aivan tälle vuosisadalle saakka käytännössä, nimittäin se, että parlamentin jäsenet eivät saaneet mitään palkkaa. Tällä pyrittiin siihen, että köyhälistö ei voisi lähettää parlamenttiin ollenkaan edustajia. Kun sittemmin työväenjärjestöt rupesivat keräämään parlamenttiedustajilleen palkkioita, että hekin voisivat lähettää joitakin parlamenttiin, niin piti englantilainen kapitalistiluokka tätäkin lainrikoksena. (Puhemies: Pyydän edustajaa tulemaan puhujalavalle.) Jassoo, oikein ylös asti. — En muista miksikä tätä juttua nimitetään Englannin työväen historiassa, — oliko se joku Osborne-juttu? Pääasia oli, että siitä tuli oikein suuri yhteiskunnallinen kysymys Englannissa tästä parlamentin jäsenten palkkakysymyksestä. Noin kymmenkunta vuotta lienee vasta siitä, kun Englannissa tuli hyväksytyksi, että parlamentin jäsenille maksetaan palkkaa. Meidän porvaristomme on nyt tällä istuntokaudella huomattu pyrkivän kaikissa suhteissa menemään äärimäisimpään vanhoillisuuteen. Rohkenisinko olettaa, että he pyrkivät tässäkin kysymyksessä siihen, että saisivat vasemmistoedustajat täältä pois sillä, ettei maksettaisi mitään palkkaa. Jos sellainen olettamukseni olisi oikea, niin kyllä se olisi kaikkein julkein yritys, mitä täällä tähän asti on tehty.

Mutta itse asiaan. Minä puolestani en ole niin varattomassa asemassa, etten voisi tänne tulla, jospa täällä nyt suvaittaisiin maksaa 30 tai 40 markkaa. Se on minulle melkein samantekevä, kumpikaan ei riitä. Ette minua sillä pois saa, ettette maksa 40 markkaa, ja minä luulen, että usea edustajatovereistani on yhtä itsepäinen. Suomen köyhälistöluokka on toki niin paljon päässyt nostamaan päätänsä, ettei se parlamenttiedustuksesta silti luovu, ettette maksa eduskuntatyöntekijöille kunnollista palkkaa. Kun jokainen tietää, että tavallinen ruumiillisen työn tekijä jopa ihan tavallisissa ruumiillisissa töissä ansaitsee ja täytyykin ansaita tällaisia palkkoja voidakseen elää, niin on todellakin kohtuutonta ja epäinhimillistä, että te tahdotte nyt köyhälistön silmissä loistaa säästeliäisyydellä, te, jotka olette aina pyrkineet elämään yhteiskunnan kukkarolla ja pyrkineet valtion lihapatojen ääreen, ja se teidän pyrkimyksenne vielä nytkin on todellisuudessa, vaikka sen tahdotte tässä näin salata. Mutta kyllä se on liian yksinkertainen silmänkääntötemppu. Me emme pelkää ollenkaan työväkeä esiintyessämme julkisesti itsekohdastamme, samalla tavoin kuin kehoitamme työväkeä ja kaikkia, jotka elää tarvitsevat, vaatimaan työstänsä sellaisen palkkion, että sillä voi tulla toimeen, ja siinä mielessä minä tässä eduskunnassa, niinkuin valiokunnassakin, puolustan valiokunnan enemmistön mielipidettä.

Ed. Murto: En ihmettele ed. Schybergsonin kantaa tässä asiassa. Se on hyvin ymmärrettävä, vallankin minun on se helppo ymmärtää. Minä olen nimittäin työskennellyt tehtaassa, jossa ed. Schybergson on suurin osakas ja olen tehnyt 12—13-tuntisia päiviä 40 pennin päiväpalkalla. Näin ollen ei ole ihmeteltävää ed. Schybergsonin kanta, hänen, joka on tottunut moisia palkkoja maksamaan. Hän kyllä kävi kerran vuodessa tehtaalla nostamassa voitto-osinkoja. Siten onkin hän niin rikastunut, ettei tarvitse edustajanpalkkaa nostaa niin pientä summaa, kuin on kyseessä. Mutta sellainen, joka on tottunut elämään ja tekemään työtä 40 pennin päiväpalkasta, sellaisen sen kyllä kannattaa se nostaa.

Ed. Ala-Kulju: Käsiteltäessä edustajille maksettavan palkkion suuruutta, tuntuu valiokunnan mietinnössä ehdotettu määrä koko lailla korkealta, ja sen vuoksi olisin valmis yhtymään toisessa vastalauseessa ehdotettuun palkkion määrään. En tee tätä sitä varten, että 40 markkaa tänä kalliina aikana olisi entiseen palkkioon verrattuna liikaa, sillä jos säännöllisissä oloissa katsottiin 15 markan palkkio päivältä kohtuulliseksi, niin ei kukaan voi väittää, että nykyoloissa olisi 40 markkaa päivältä kohtuuttoman suuri, sillä ainakin täällä Helsingissä ovat elantokustannukset kohonneet enemmän kuin 200 prosentilla säännöllisistä oloista. Silloin sai asunnon 50 markasta kuukaudessa, nyt saa samanlaisesta asunnosta maksaa vähintään 150 markkaa kuukaudessa. Samoin on ravinnon laita. Ennen sai ruoka-aterian 2 markalla, mutta vaikka nyt maksaa 6 markkaa ruoka-ateriasta, ei vielä oikein kylläisenä lähde pöydän äärestä. En myöskään voi yhtyä toisessa vastalauseessa esitettyyn perusteluun, että maan vaikea taloudellinen asema vaatisi tyytymään pienempään edustajapalkkioon. Eivät rahatarpeet tule sillä tyydytetyiksi, että edustajien palkkiota vähennetään 10 markkaa ehdotetusta määrästä. Mutta yhdyn tähän sitä varten, ettei meillä ole mahdollisuutta korottaa muiden palkkaa nauttivien etuja niin, että he tulisivat saamaan edes 30 markkaa päivässä. Niitä on paljon pienen palkan nauttijoita, joiden täytyy ahertaa ja tehdä työtä vähemmällä päiväpalkalla ja sentähden tuntuu vaikealta korottaa palkkiota 40 markaksi päivältä. Ymmärrän kyllä, että ne, joilla on perhe kotona, joiden toimeentulosta on huolehdittava, ovat vaikeassa asemassa, mutta meidän on jokaisen kohdastamme kärsittävä tämän ahtaan ajan seurauksia, niin edustajain kuin eduskunnan ulkopuolellakin olevain, ja tällä perustuksella kannatan toista vastalausetta.

Ed. Jalava: Kun ed. Wrede täällä vastusti 40 markan palkkaa, muistui minun mieleeni, etten minäkään eikä kenties yksikään vasemmistosta katsoisi palkankorotusta tarpeelliseksi, jos meillä olisi 12—16,000 markan eläke ja vielä muut tulot sen lisäksi. En kuullut oikein ed. Mikkolan lausuntoa, sillä hän puhui hiljaa, mutta luulen hänen tulleen siihen tulokseen, ettei ole nyt sovelias aika korottaa edustajain palkkoja, etteivät valtion varat siihen riitä, ehkä kuulin väärin. Mutta jos ed. Mikkola mahdollisesti niin sanoi, ei se ainakaan oikein ollut sopusoinnussa hänen alotteensa kanssa, mikä koskee sotalaitoksen aikaansaamista tässä maassa, sillä se kaikessa tapauksessa tulee nielemään paljon varoja. Porvarit käyttivät viime vaaleissa agitatsiooniaseena sitä, että maksettiin 30 markan palkkoja. Missä määrässä he siinä onnistuivat vaikuttamaan vaalien tulokseen, sitä minä en tiedä, mutta minä ainakin voin omasta puolestani ilmoittaa, etten minä tässä asiassa porvarien agitatsiooniaseita pelkää. Minä olen omasta puolestani ollut 50

markan palkkian kannalla ja olen sitä edelleen, mutta en tahdo tässä eri ehdotusta tehdä. Käyttäkää tätä sitten, kun vaalit tulevat, aseena minua vastaan, jos tahdotte, en minä sitä pelkää. Täällä on jo ed. Salin jonkun verran kosketellut niitä aikoja, jolloin säätyeduskunta oli koolla, ja silloin säätyedustajat porvarissäädyssäkin saivat aina 20 markan päiväpalkkoja, olihan niitä tietysti pienempiäkin, mutta kyllä ne olivat ne palkat monta vertaa suuremmat, kuin mitä nyt ehdotetta 40 markan palkka on, kun huomioonotetaan senaikuiset elantokustannukset. Kun tässä on puhuttu valtiovarojen säästämisestä, niin minäkin voin vain lopuksi mainita, että hyvä olisi, jos te hyvät porvarit olisitte sitten meidän kanssamme säästämässä valtion varoja, kun sinne asti tullaan, olisitte meidän mukanamme poistamassa ne summattoman kohtuuttomat eläkkeet, sellaiset, joita ed. Wrede ja monet muut tämän eduskunnan oikeistolaisista nauttivat, ja alentamassa myöskin jonkun verran valtion virkamiesten kohtuuttoman korkeita palkkoja. Minä luulen, että te ette silloin ole meidän mukanamme, kun näistä asioista täällä päätetään. Se on niissä, kun voidaan säästää valtion varoja, mutta jos nyt muutamia kymmeniä markkoja säästetään edustajain palkoista, se ei minun käsittääkseni valtion taloudessa merkitse sitä eikä tätä.

Ed. Malmivaara: Kun en kuulu suureen valiokuntaan, pidän velvollisuutenani lausua tästä kysymyksestä ajatukseni. Kuunnellessa esimerkiksi herra Salinin puhetta tulisi kyllä kiusatuksi äänestämään perustuslakivaliokunnan ehdotusta vastaan, mutta minä en uskalla semmoisia vaikuttimia totella tätä kysymystä ratkaistaessa. Minun täytyy ajatella edustajia, joilla on kenties 10-henkinen perhe kotona elätettävänä, eikä mitään muuta ansiota, kuin minkä isä ansaitsee. Kun normaaliaikana sai täysihoidon Helsingissä 90, jopa 70 markalla, oli 15 markkaa palkkiona liian suuri. Nykyaikana, kun saa maksaa yksinpä huoneenvuokraa 200, jopa puolen kolmattasataa markkaa, ei 30 markkaa riitä. Siitä tarkasti eläessä jää korkeintaan 5 markkaa perheen ylläpidoksi. Silloin täytyy vaivaishoidon lisätä palkkaa, ja se on rumaa, että Suomen kansa elätyttää vaivaishoidolla edustajiensa perheitä. Minä en usko, että se synnyttää ammattipolitikoitsijoita, jos tällä istuntokaudella maksetaan 40 markkaa edustajain palkkioksi, kun ei sitä normaaliaikoihin uloteta. Ne, joiden mielestä 40 markkaa on liian korkea palkkio, ovat tilaisuudessa jättämään sen perimättä, mutta ei sovi rasittaa niitä, joille se on aivan välttämättömän tarpeellinen, vaan täytyy minun puolestani ehdottaa, että suuri valiokunta hyväksyisi perustuslakivaliokunnan ehdotuksen.

Ed. Sirola: Herra Wrede ja viimeksi viimeinen puhuja ovat lausuneet sanan „ammattipolitikoitsija" sellaisella halveksuvalla sävyllä, että täytyy kysyä, mistä sellainen johtuu. Onko siinä jotakin halveksuttavaa? Tällainen puhetapa on sitä kummallisempaa, kun ed. Wrede on pitkän ikänsä ollut „ammattipoliitikko" ja kuuluu sukuun ja luokkaan, joka on sitä samaa ollut niin kauvas, kuin meidän historiamme muistaa. Yläluokan lukeneet henkilöt, jotka valtion palvelukseen valmistuvat ja valtiota palkasta palvelevat, ovat ammattipolitikoitsijoita. Kapitalistiluokka kasvattaa itselleen ammattipolitikoitsijoita asianajajistaan ja antamalla muutamille jäsenillensä sellaisia toimia, joissa on vähän työtä, että ne ennättäisivät toimia politiikan alalla. Minä valitan sitä, että meidän maassamme politiikan alalla on ammattitaito huono, sitä että meillä on liian vähän ammattipolitikoitsijoita. Minulla itselläni, sen tunnustan, olisi vilpitön halu kehittää itseäni sellaiseksi, mutta nykyään ovat esimerkiksi kirjain hinnat niin hirvittävän korkeat, että näitä välttämättömiä ammattikehityksen työvälineitä ei juuri kannata hankkia. Jos Suomen kansan kannattaa elättää sellaista ammattipolitikoitsijain laumaa, kuin on sen virkamieskunta ja suuri osa sen kapitalistisista toimihenkilöistä, sen täytyy jaksaa elättää kansanedustajansa ja antaa niille välineitä kehittää itsestänsä ammattitaitoisia lainsäätäjiä. (Vasemmalta: Oikein!)

Ed. Kullervo Manner: Kun asiaa perustuslakivaliokunnassa käsiteltiin, lausuin mielipiteenäni, että tämä asia on semmoinen, jota ainakin minä omasta kohdastani vastenmielisesti käsittelen sen takia, että se koskee persoonallisesti käsittelijää myös. Esitin lisäksi sen ajatuksen, että ehkä voisi ottaa kysymykseen kahdenlaisen palkan maksamisen, nimittäin Helsingistä kotoisin oleville matalampi ja maaseudulta oleville edustajille korkeampi. Siihen olisi asiallinen peruste. Helsinkiläisen, joka on edustaja, ei tarvitse kestää eräitä lisäkustannuksia, vaikka onkin edustajana, sen sijaan kun maaseutulaiselle tulee niitä erikoisia. Saman käsityksen esitti myös eräs valiokunnan porvarillinen jäsen, mutta kumpikaan meistä ei kuitenkaan tehnyt valiokunnassa ehdotusta. Omalta kohdaltani jätin sensuuntaisen ehdotuksen tekemättä, koska valiokunnan kaikki muut jäsenet, niin maaseutulaiset kuin helsinkiläiset, niin porvarilliset kuin sosia-

listit esittivät varsin vakavia vastaväitteitä tämmöistä ajatusta vastaan. Nimenomaan huomautettiin, että kahdenlaisen palkan määrääminen voisi johtua myös jostain toisestakin jakoperusteesta, kuin siitä, että on helsinkiläinen tai ei-helsinkiläinen. Huomioonotettava ehkä olisi esimerkiksi virkamiehet, jotka edustaja-ajallansa joutuvat hankkimaan itselleen sijaisen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan lähetetään asia suureen valiokuntaan.

3) Suurten tulojen vero.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 13, joka sisältää ehdotuksen laiksi suurten tulojen suostuntaverosta.

Puhemies: Ensiksi sallitaan yleiskeskustelu mietinnön johdosta; sitten otetaan kukin eri kohta erikseen käsiteltäväksi.

Yleiskeskustelu:

Ed. Sundblom: I föreliggande beskattningsärende har jag icke tagit mig talan för att jäfva det riktiga uti en långtgående och kännbar beskattning af stora inkomster och s. k. krigsvinst. Också jag anser en sådan beskattning fullt berättigad. Dock kan jag icke omfatta statsutskottets betänkande, hvari föreslås, att ända upp till 35 procent af inkomsten skall utgå i skatt, utan ber jag att i stället få förorda regeringens proposition, som stannar vid 25 procent.

Bland de näringar, som hemfalla under denna beskattning, befinner sig också landets rederirörelse, och helt säkert är det mången i denna ärade församling, som utgår ifrån att rederirörelsen nu haft en utomordentligt gynnsam tid. Detta är delvis sant; delvis är uppfattningen dock oriktig. Sakförhållandet är nämligen det, att vår handelsflotta under krigsåren lidit oerhördt stora förluster, förluster, som näppeligen under närmaste framtid kunna ersättas, äfven om man förutsätter att landets regering omhuldar rederirörelsen och att den privata företagsamheten gör allt hvad göras kan för att bringa vår handelsflotta till samma storlek som före kriget.

Jag skall be att få meddela en del sifferuppgifter, sammanställda af styrelsen för Finlands sjöfartsförbund, som tydligt och klart ådagalägga riktigheten af det påstående jag nyss tillät mig göra.

Under krigsåren hafva bl. a. 19 ångfartyg, representerande 26,300 brutto registerton, gått under i följd af direkta krigshändelser, 11 af dessa ångare hafva gått under, då de såsom rekvirerade använts af ryska regeringen; endast för 2 af dessa ångare har ersättning af ryska kronan kunnat erhållas; för 9 har tills vidare ingen ersättning alls blifvit utbetalad, ehuru från redarkretsar gjorts de mest enträgna och energiska ansträngningar. Sekvestrerats hafva 5 ångare, representerande 5,256 registerton, och 4 ångare, representerande 4,500 ton, hafva öfvertagits af ryska regeringen enligt rekvisitionslagens bestämmelser och med däri stadgade ytterligt låga ersättningar. Nu kan ju invändas, att fartygsrederierna skulle kunnat säkerställa sig för förluster genom krigsriskförsäkring, hvilken har stått dem till buds. Men härvidlag bör bemärkas, att särskildt sedan undervattenbåtskriget tog skarpare och strängare former, premierna blifvit så oerhördt höga, att knappast en enda redare ansett sig kunna till fulla nuvarande handelsvärde försäkra något enda af sina fartyg. Skulle han så gjort, hade ingen vinst af rörelsen uppstått, krigsriskpremierna skulle slukat hela förtjänsten och något därtill. Följaktligen skulle i sådant fall fartygsredaren varit säkerställd för sin direkta förlust, men någon beskattning af stora inkomster och krigsvinst hade följaktligen då icke kunnat komma i fråga.

På grund av rekvisition af ryska regeringen gå fortfarande 9 ångare på utländskt farvatten, utsatta för alla de risker, som där möta. Fyra femtedelar af detta tonnage är engageradt af den engelska krigsledningen och engelska regeringen; tills vidare icke likviderad hyra för dessa ångare uppgår till cirka 200,000 pund. Bindande aftal och tydliga villkor hafva våra redare icke lyckats få till stånd med engelska regeringen.

Ångfartygsflottans fordringar hos ryska regeringen uppskattas till 400,000 pund för fartyg, som förlorats, medan de använts för ryska kronans räkning, 100,000 pund obetalad hyra för en del sålunda förlorade fartyg och 200,000 pund obetalad hyra för i kronans tjänst varande fartyg, som fortfarande trafikera utländskt farvatten. Genom sammanläggning når man det stora beloppet af 700,000 pund, hvilket efter ungefärlig kurs i rundt tal kan sägas utgöra 28,000,000 finska mark. Men härtill kommer ytterligare underbetalning för af kronan köpta fartyg, och stiger denna till icke mindre än 4,000,000 mark.

Hela summan blir sålunda 32,000,000 mark. Om man också inrymmer en viss prutmån, stannar likväl kvar ett skrämmande högt belopp, som t. v. måste skrifvas på redarnas förlustkonto.

Men det är icke endast Finlands ångbåtsflotta, som drabbats af mycket kännbara förluster under krigsåren. Icke mindre än 24 segelfartyg, representerande 31,000 registerton brutto och värda 15,000,000 mark, hafva gått under, och 40 fartyg, representerande 19,000 registerton och 7 ½ miljoner mark, hafva sekvestrerats i fiendeland.

Enhvar torde hafva sig bekant, att Åland bedrifver en mycket liflig sjöfart och har stora kapital nedlagda i handelsfartyg. Det är ingen öfverdrift, när jag säger, att Åland förlorat betydligt mera än hälften af sin handelsflotta under detta krig, och det är icke de sämre fartygen, som gått — några sådana äro sekvestrerade — utan är det landsdelens allra bästa järn- och stålskepp, som sålunda gått förlorade. Ålands handelsflotta har nämligen förlorat 17 fartyg, de flesta af järn och stål, representerande icke mindre än 23,000 ton, och dessutom ha sekvestrerats 16 fartyg, representerande 4,733 ton.

När man sammanräknar alla dessa belopp, kommer man till en summa af 59,500,000 mark, sålunda fördelad: förfallen fordran hos ryska regeringen 32,000,000, förlust å sekvestrerade ångfartyg 5,000,000, kapitalförlust å förlorade segelfartyg 15,000,000 och kapitalförlust å sekvestrerade segelfartyg 7.5 miljoner, inalles 59,500,000 finska mark.

När man står inför dessa oerhörda förluster, kan man icke annat än uttala den förvissning, att landets regering, med öppen blick för rederirörelsens stora betydelse, skall vidtaga åtgärder, afseende att möjliggöra en komplettering inom närmaste framtid af vår handelsflotta. Detta blir icke lätt; men det är ju ett rent statsintresse att i möjligaste mån med eget, icke med främmande tonnage kunna sköta vår export och import.

Jag vill icke upptaga kammarens tid med att redogöra för de åtgärder, som man utomlands i sjöfartidkande länder vidtagit för att efter kriget i hög grad gynna såväl skeppsbyggeri som rederirörelse. Hvarje land har redan för länge sedan tillsatt kommittéer, hvilka utarbetat dylika förslag, och man har i princip enats om att bevilja skeppsbyggeriet och rederirörelsen utomordentligt stora summor, icke blott i form af gynnsamma amorteringslån utan äfven i form af direkta understöd. Man frågar sig, hvad Finlands regering och landtdag kunna tillgöra för att upphjälpa vår rederirörelse. Utan tvifvel måste regering och landtdag inslå samma förfarande som utlandet, d. v. s. genom ekonomiskt understöd befrämja kompletteringen af handelsflottan och samtidigt härmed befordra den nu på många håll åter uppspirande varfsindustrin. Det har nämligen visat sig, att då det nu blir utomordentligt dyrt för att icke säga omöjligt att nu bygga fartyg af järn och stål, man med fördel och framgång kan bygga sådana af trä. Jag vågar förutsätta att regeringen till nästa landtdag öfverlämnar en proposition i detta afseende. Därjämte hoppas jag, att regeringen icke lämnar någon möda osparad för att våra rederier må komma till sin obestridliga rätt med afseende å ersättningar af ryska kronan och engelska regeringen. — Här i landet kan man icke blott genom direkta understöd och fördelaktiga amorteringslån upphjälpa rederirörelsen, utan kan man också på ett mycket kraftigt sätt befrämja vår varfsindustri genom att från kronoskogarna antingen gratis eller mot nedsatt betalning utlämna virke för skeppsbygget, och synes det mig, att där kommunikationsförhållandena göra sådant möjligt, man i hög grad borde anlita denna utväg för att hjälpa upp en näringsgren, af hvilken äfven staten i form af beskattning kan draga stor nytta. Rederirörelsens understödande är enligt min uppfattning en statsuppgift af främsta rang.

Ed. Saarikivi: Kun tästä asiasta suoritettiin lähetekeskustelu suureen valiokuntaan, vaativat useat maalaisliiton sekä muiden porvaripuolueiden edustajat, että puolet verovelvollisille metsänmyynnistä pantujen tulojen määrästä tuosta verosta vapautettaisiin — asettuivat siis siinä suhteessa valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetyn ensimäisen vastalauseen kannalle. Suuri valiokunta näyttää nyt ottaneen nämä vaatimukset huomioonsa ja on tehnyt mietinnön sen mukaisesti. Kun minua ei tämä suuren valiokunnan mietintö siinä suhteessa tyydytä, niin katson tarpeelliseksi vielä muutamalla sanalla kajota tähän kohtaan asiasta. Tätä metsäkauppojen verohelpotusta perustellaan sillä, että metsänmyynnistä saatu tulo on säästyneen metsäpääoman rahaksi muuttoa eikä sellainen tulo olisi näin ollen näiden sotavuosien aiheuttamaa tuloa vaan säästöä useammilta edellisiltä vuosilta, vaikkakin se nyt on satuttu saamaan sotavuoden aikana tapahtuneessa kaupassa. Mutta huolimatta niistä monista väitteistä, mitä metsäkauppojen verosta vapauttajien taholta on tehty, on minulla edelleen se käsitys, että jos mihin, niin juuri metsän arvonnousuun on sota-aika erikoisesti vaikuttanut. Se asiantuntija, joka viime eduskunnan valtiovarainvaliokunnalla oli käytettävänään — ja se lienee ollut pätevä, koska se

on metsähallituksen herroja — vakuutti puolestaan, että metsänarvot ovat todellakin suuresti kohonneet. Hän esitti numeroita, miten tämä nykyinen tila on vaikuttanut suorastaan metsän kantorahan nousuun. Hän mainitsi, että nämä kantorahat ovat useilla sadoilla prosenteilla nousseet. Hänen laskelmainsa mukaan ovat tukkipuiden kantorahat kohonneet eri osissa maata 75 ja toisin paikoin 100 prosentilla; kuusipuiden kantoraha on noussut 100 prosentilla ja muutamin paikoin 250 prosentilla; halkopuiden kantoraha 200 jopa paikoin 400 prosentilla. Tämä, jos mikään, osoittaa, että metsäkaupoilla ovat itse maanomistajatkin tavattomasti rikastuneet. Sota-ajan tarjoomista eduista ovat siis hekin hyötyneet eikä ainoastaan keinottelijat ja yhtiöt. kuten heidän edustajansa täällä viime kerralla asiasta keskustellessa väitti. Olisi sangen helppo todistella lukuisilla esimerkeillä, mitenkä metsäpalstojen hinnat ovat sotatilan vaikutuksesta kohonneet 10- jopa 100-kertaisesti. Ja ne siis ovat puhtaasti sotatilan aiheuttamia arvonnousuja, siis sellaisina käsitettävät ja sellaisina verotettavat. Jos suuren valiokunnan mietintö nyt tällaisenaan hyväksyttäisiin, tietäisi se sitä, että tämä epäoikeutettu verohelpotus annettaisiin ei ainoastaan itse metsän alkuperäiselle omistajalle vaan myöskin metsäkeinottelijoille, jobbareille ja yhtiöille, kaikki nämä tulisivat tuosta hyötymään, ja maalaisliittolaisetkin joutuisivat siis tässä suhteessa heidänkin etujansa valvomaan, vaikka ovat taistelevinaan niitä vastaan. Hyväksymällä suuren valiokunnan ehdotuksen tällaisenaan vapautettaisiin siis todellakin suuri osa keinottelijoista veronalaisuudesta ja siten valtiolle koituisi melkoinen vähennys verotuloissa, joita se kuitenkin niin kipeästi nykyään kaipaisi. Mutta paitsi näistä metsätuloista ovat tällaisesta sotatilan aiheuttamasta äkillisestä arvonnoususta saaneet maanomistajat nauttia monilla muillakin aloilla, nauttia esimerkiksi maan- ja karjantuotteista saamistaan hinnoista. Kun esimerkiksi hehto perunoita maksaa nykyään 30 jopa 40 markkaa suorastaan maanomistajalta ostettuna, on siis todellakin tässä yksi osa sota-ajan vaikuttamista tuloista, jotka lisäävät maanomistajan rikkautta. Voin ja maidon hinnat ovat nousseet huimaavasti ja samasta syystä. Kun tässä on kysymyksessä kuitenkin ei pikkukauppojen eikä pikkutulojen verottaminen vaan suurten, 20 tuhansien ja siitä suurempien, tulojen verotus, niin ei luulisi, että sitä täällä pikkuviljelijäinkään edustajain taholta olisi lähdetty vastustamaan. Kun tässä metsätulojen ohella olen maininnut myöskin maanomistajien muita tulolähteitä, niin olkoon vielä lopuksi mainittu eräs mielestäni hyvin likainen rikastumiskeino, jonka avulla ovat tavattomia tuloja edelleen maanomistajat keränneet. Minä tarkoitan sitä kiristämistä, kun useinkin nälkäisille kuluttajille myydään korkeasta hinnasta ala-arvoista tavaraa. Onhan koko sota-ajan ollut tunnettua, että tavallista maalaisvoita myydään meijerivoina ja siten siis rajahintoja ylitetty julkisessakin kaupassa, puhumattakaan nyt salakaupasta. Se maito, mitä liikekeskuksissa on sota-aikana jaettu, on usein kaikkea muuta vaan ei oikeaa tavaraa. Maidon kauppa on useissa paikoin muodostunut sellaiseksi, että tavallinen maito on melkein samanlaista, kuin kuorittu maito normaaliaikana. Halvempi kerma vastaa normaaliaikuista tavallista maitoa ja paraskin kerma vastaa tuskin normaaliajan tavallista kermaa. Kun tällaista tavaraa saadaan nykyään ei ainoastaan jakelupaikoissa vaan suoraan maanomistajiltakin ostettuna, niin ei ole ihme, jos maanomistajien tulot tässäkin suhteessa ja tällaisella pelillä tavattomasti nousevat. Yleensä voin siis sanoa, että maanomistajien tulot ovat sotatilan vaikutuksesta monella eri tavalla nousseet. Siitä parhaana todisteena on meijerien ja heidän tuotanto-osuuskuntiensa vaurastuminen. Kuntien säästöpankeista useat, joissa talonpojat metsävoittojaan säilyttelevät, ovat kohonneet näinä vuosina miljoonapankeiksi ja talollisten säästövarat ovat samalla aikaa siis huimaavasti kohonneet. Työläiset sen sijaan ovat huonontuneet taloudellisesti entisestään. Heidän näennäisesti korkeat palkkansa ovat luisuneet etupäässä talonpoikien kukkaroon, koska ne palkat täytyy vaihtaa etupäässä ravintoon ja polttopuihin. Täten siis on yleinen varojen siirtyminen työläisten ja yleensä kuluttajaluokan taholta tapahtunut maanomistajien hyväksi. Siitä huolimatta kehdataan täällä väittää, ettei ole muka sopiva verottaa heitä samalla tavalla, kuin muita riistäjiä. Vieläpä viime istunnossa ilkesi maalaisliiton johtomies Juutilainen väittää, että maalaiset ovat niin hyväntahtoisia, että he melkein ilmaiseksi jakavat tuotteitaan työläisille. On todellakin julkeaa sanoa sen jälkeen, kun kaikilla keinoilla voidaan äärettömiä tuloja koota, että on muka ilmaiseksi silloin tuotteet jaettu. Minusta tämä suuren valiokunnan ehdotus todellakin on taka-askel verotushommissa ja senpä vuoksi, kun tässä on niin suurten tulojen verottaminen kysymyksessä, rohkenen ehdottaa, että suuren valiokunnan mietinnön kolmannessa pykälässä poistetaan 4 momentti kokonaan pois.

Ed. Palmgren: Samtidigt som det storpolitiska genombrottet senaste vår ägde rum, var det redan för enhvar klart, att de exceptionella

tidsförhållandena på statskassan ställde större anspråk än någonsin tillförene i detta land. För att på bästa sätt möta dessa anspråk hade det varit nödigt att sammanbringa en möjligast fullständig utredning om det verkliga behofvet af statsmedel för den närmaste framtiden samt en genomtänkt plan, enligt hvilken medlen kunde hopbringas utan att vålla alltför kännbara rubbningar i de ekonomiska förhållandena och utan att påfallande orättvisor drabbade någon enskild grupp medborgare. Sådana beskattningsuppgifter äro emellertid af den art, att deras lösande kräfva lång tid och mycket sakkunnigt arbete. Det var den gången icke tid att tänka på en omläggning af hela beskattningssystemet. Man måste därför inskränka sig till att föreslå en bevillningsskatt, som omedelbart kunde utskrifvas och inbringade tillräckliga medel för att åtminstone temporärt hjälpa landet öfver de mest öfverhängande svårigheterna.

Efter mönster från utlandet kom man då osökt till att såsom skatteobjekt anlita s. k. krigstidsvinster. Det var ju allmänt kändt, att den ekonomiska konjunktur, som följde världskriget i spåren, beredt ett antal personer möjlighet att utan personliga uppoffringar eller öfverhängande risker på kort tid inhösta vinster, hvilka i många fall motsvarade belopp, som under andra förhållanden icke ens genom lifslångt målmedvetet arbete hade kunnat samlas. Många industriella företag, hvilka länge kämpat med öfverhängande konkurrens och andra ogynnsamma villkor, försattes också i sådant läge, att de med ens sågo till och med sina djärfvaste förhoppningar öfverträffade. Skatteåret 1916 hade i själfva verket på flere håll i vårt land lämnat ett utbyte, som därförinnan icke kunnat nås och som knappast åtminstone under öfverskådlig framtid skall upprepas.

När senaste vår den första propositionen om skatt på stora inkomster emanerade, var därför också den allmänna opinionen sådan, att den ansåg det vara rättvist, att de, hvilka skördat oförtjänt vinst af krigstiden, främst skulle bidraga till att likvidera de ökade utgifterna för det allmänna, hvilka också voro en följd af kriget, samt att den mängd löne- och pensionstagare, hvilka drabbats tungt af krigstiden, därigenom kunde befrias från deltagande i åtminstone en del af statsverkets utaf dyrtiden betingade merutgifter. Då man var ense därom, att skatten på stora inkomster var rättvis och af omständigheterna påkallad, brydde man sig den gången mindre därom, att det föreslagna systemet för skattens fixerande icke var rättvist och att det äfven annars lämnade mycket öfrigt att önska. Man antog, att de, hvilka främst drabbades af skatten, skulle kunna erlägga den utan allvarsam rubbning i deras ekonomi. De, hvilka innehade rubelvalutor, fingo dem växlade mot finskt mynt efter den tidens kurs. Under det halfår, som förflutit sedan den första propositionens i ämnet tillkomst, ha emellertid de ekonomiska förhållandena i landet undergått en försämring af så genomgripande art, att de icke kunna lämnas ur räkningen, när frågan nu skall ordnas. Af enskilda personer, som under 1916 genom spekulation kommo sig till stora vinster, hafva många under loppet af 1917 genom kurs- och andra differenser gjort förluster, hvilka starkt influerat på den ekonomiska ställning de innehade vid utgången af 1916. Detta inverkar direkt på frågan om graden för deras rättvisa beskattande. Af de industriella företag, hvilka uppvisat de största behållningarna för 1916, har flertalet gjort det på grund af leveranser till Ryssland. Exporten åt väster var ju redan 1916 starkt reducerad. I de för 1916 affattade industribokslut, hvilka uppvisade stora inkomster och uppgjorts på vårvintern 1917, ingå väl i de flesta fall betydliga utestående fordringar hos afnämare i Ryssland, värden för varor, som lagrats därstädes, samt till och med kontanta medel i ryska valutor. Då dessa tillgångar upptagits efter den vid början af 1917 gällande ryska kursen, men de ryska valutorna i regeln icke hunnit växlas till finskt mynt, innan kursen fallit, är det klart, att de varit alldeles för högt bokförda. Däraf följer, att 1916 års vinster i många fall, kanske de flesta, upptagits alldeles för höga samt att ett mycket starkt bakslag således inträffat under 1917. Äfven dessa omständigheter inverka direkt på möjligheten att bära en extra beskattning.

Då till allt detta kommer att dessa samma industrier under 1917 haft att kämpa med de kända svårigheterna af bristande transportmöjligheter, påräknade men uteblifna order m. m., så följer häraf att lagstiftaren nu icke mera har rätt att behandla det nu föreliggande förslaget till bevillningsskatt lika summariskt som man kanhända tidigare varit beredd att göra.

Många af de industriella företag, hvilka på våren med lätthet hade kunnat reglera skatten i fråga, äro nu i ett helt annat läge. De för 1916 intjänade vinsterna äro bundna i dyra råvaror, förbättringar i anläggningarna m. m. Ifall tillgodohafvanden i ryskt mynt föreligga, är det tvifvelaktigt, om de alls numera kunna växlas till finskt mynt. Åtminstone kan det ej ske annorlunda än till en mycket låg kurs. Må det

därför tillåtas att i detta sammanhang fästa uppmärksamheten vid en del af de mest påfallande svagheterna hos förslaget.

Jämlikt § 3 i förslaget lägges det vid den kommunala taxeringen tillkomna skattöretalet till grund för ifrågavarande beskattning. Då man vet, huru olika de kommunala taxeringsmyndigheterna på skilda orter gå till sina uppgifter och huru missvisande resultaten på den grund också ofta kunna blifva, kan man icke värja sig för tanken, att detta stadgande innebär en svaghet, som skulle mana till stor försiktighet vid fastställande af procentsatsen för skattens uträknande.

Vidare är det en brist att förslaget icke gör skillnad mellan sådana stora inkomster, som verkligen direkt bero af kriget samt därför kunde beskattas högre, och sådana stora inkomster, som bero på andra grunder. Då penningevärdet starkt nedgått och osäkert är, om det någonsin mera når samma nivå som förut, måste man taga med i räkningen, att industriella inrättningar för framtiden komma att vara i behof af relativt större rörelsekapital än förut samt att ett afstående af en del af detta rörelsekapital nu vore synnerligen olägligt.

Af hvad här antydts framgår, att man bör gå tillväga med mycken varsamhet, när grunder för utgörande af ifrågavarande skatt framställas. Det bör tagas under samvetsgrann ompröfning, huru stor del af innevarande tids stora statsutgifter skola påföras den nuvarande generationen och huru mycket däraf skäligen bör bestridas genom lån, hvilka infrias af en följande generation, som, det våga vi hoppas, också skall få njuta frukterna af den utvecklingsprocess vårt samhälle nu genomlefver.

Under denna brytningstid ha tyvärr framkommit allt för många sådana företeelser, hvilka äro ägnade att afskräcka från placerande af kapital i vårt land. När förhållandena åter lugnat sig, skall man helt visst erkänna, att lifvet, isynnerhet det ekonomiska, nu en gång gestaltat sig så, att man icke kan undvara anhopning af betydande kapital på få händer. Vårt land kan icke mera ekonomiskt komma tillrätta utan storindustrin. Detta erfar man hvarje dag. Ett eklatant uttryck härför är den artikel tidningen „Työmies" för några dagar sedan innehöll därom att arbetena icke skulle återupptagas vid en del af norra Österbottens sågar. I lifliga färger skildrar tidningen den nöd en sådan företeelse för med sig. Hvart skulle det då bära, om kapitalen droges ur landet och många sådana afbrott i den industriella verksamheten blefve följden? Ingen inbillar sig heller, att man kan drifva storindustri med kapital, som i små rater tillskjutas af ett flertal personer.

Af hvad nu anförts framgår, att jag i de fall, där regeringens proposition och statsutskottets förslag förete olikheter, ställer mig på samma principiella ståndpunkt som propositionen. Denna har i högre grad än utskottsbetänkandet fäst afseende vid det praktiska lifvets kraf.

Ed. Hästbacka: Vid genomgående af statsutskottets betänkande angående skatt å stora inkomster, finner man att utskottet sökt komma åt de stora inkomsterna i allmänhet, ehuru utskottet talar om inkomster, som härflutit från krigskonjunkturerna.

Mig synes dock, som om statsutskottet genom föreliggande lagförslag icke skulle träffat de eftersökta skatteobjekten, utan mera det produktiva kapitalet. Skulle de stora inkomsterna, som utgöra skatteobjektet, vara en direkt affärsvinst under åren 1913 och 1914—1916, så skulle jag vara färdig att godkänna skattetariffen. Men då jag har mig bekant, att en stor del af de stora inkomsterna, bl. a. trävarufirmors och pappersbruks inkomster härflutit från en under årtionden fonderad jordegendom och från trävarulager, som försålts till betäckande af skulderna, kan jag icke finna det vara rättvist att realisationsvärdet för en sådan fast egendom lägges till skatteobjekt både för kommunen och staten. Det afdrag den skattebetalande är berättigad göra enligt lagförslaget, står ju icke heller i någon proportion till affärens egendomsförminskning genom den höga skatten. Skattetariffen är således mest orättvis mot den, som under åren 1913 och 1914—1916 realiserat sin under årtionden fonderad fastegendom, ty de på så sätt influtna stora inkomsterna äro icke affärsvinster utan en nedsättning af den fasta egendomens värde.

Lägger man därtill att en stor del af de höga affärsvinsterna vid 1916 års bokslut bestod uti fordringar för levererade varor till Ryssland, och att dessa fordringar blifvit under detta år inbetalda under en betydligt lägre kurs än den vid bokslutet fastställda kursen eller fortfarande är oinbetald, så finner man det orätta uti, att en sådan fastslagen bokvinst, som är eller kan bli förlust, lägges till grund för beskattningen.

Af betänkandet och af en del vid senaste plenum gjorda uttalanden i samma fråga kan man äfven spåra, att den fatala uppfattningen råder på en del håll, att man tror sig vinna något på att genom beskattning söka hårdt betunga det produktiva kapitalet.

I detta afseende rikta de organiserade arbetarne och — vill jag säga — agrarerna sina anfall mot orätt mål.

Vid fastställande af penningen som skatteobjekt så måste vi äfven beakta att densamma äfven har en allmän betydelse och icke är uteslutande en individuell lycksartikel. Den användes för tre olika syften:

en del lägges i produktionen af nyttigheter, andliga och materiella;

en del konsumeras till medborgarenas lefnadskostnader, och af denna del afsevärdt till njutning och öfverflöd; och

en del användes till spekulationer, mer eller mindre goda, hvilka sistnämnda icke göra landet det ringaste gagn, utan blott afse att förflytta egendomen ur den enes ficka i den andres.

Det är detta slags affärer, som under krigsåren mest florerat, under det att en stor del af produktionsaffärerna lidit hårdt tryck; det är på sådana affärer, som de nya förmögenheterna bildats, bankerna fördubblat sina kapital, nya sådana inrättats och uppstått som svampar ur jorden, och det hela ger intryck af att vårt land vore rikt.

Mot dessa användningar af kapital anser jag det vara rättvist för samhället och staten att rikta sina anfall, men icke mot den kapitalanvändning, som arbetarna skola tjäna sitt uppehälle af, som hela landet skall lefva af, och med hvilken vi skola betala vår handelsbalans, som snart blott salderas medels export af råvaror.

Börjar staten på sätt föreliggande betänkande innehåller, äfven rikta sina anfall mot produktionen, kommer staten att göra sig skyldig till att kapitalet — flyktigt som eterolja — föredrager, framför det nationella arbetet med alla dess nuvarande tråkigheter, konstlade motigheter och osäkerhet, att placeras på annat håll; de försiktiga välja inteckningar, in- och utländska obligationer o. d.; de djärfvare välja spekulationer.

God ekonomisk politik bjuder därför att man icke genom beskattningen hindrar näringslifvets utveckling och möjlighet att ge sina arbetare en berättigad lön för åstadkommande af bättre utkomstmöjligheter. Men denna ekonomiska vishetsregel synes icke ha legat till grund vid uppgörandet af berörda skattetariff, utan mera en alltför långt gående utjämningspolitik.

Såväl arbetarna som sociala reformifrare böra komma bort från den falska föreställningen att de vinna något på att genom beskattning söka träffa kapitalet som sådant eller industriidkarnes inkomster från produktiv verksamhet. Dessa sträfvanden bero i allmänhet på ren tanklöshet. Man kan sålunda klaga öfver att allting fördyras, ehuru det ju är uppenbart, att skatter på produktiv verksamhet tendera att höja priset på produkterna och därigenom öfverflyttas på konsumenterna.

Skattereformernas etik bör därför innehålla, att hvarje samhällsmedlem bör erlägga skatt i förhållande efter sin förmåga att bära den, icke så att skatten blir en tryckande och hämmande börda på den produktiva företagsamheten, utan en rättfärdig tribut för hvad enhvar är skyldig sitt samhälle eller staten genom de tjänster han mottar från detsamma.

Att i en tid, som denna, då penningevärdet synes komma att sjunka med 40 à 50 procent ytterligare börja på ett så oerhördt högt sätt beskatta det produktiva kapitalet, är icke enligt min uppfattning välbetänkt hvarken ur socialpolitisk eller statsekonomisk synpunkt.

De af mig här antydda förhållandena komma, ifall ifrågavarande skattetariff fastställes, att förlama vår industri och på samma gång minska dess möjligheter att utstå konkurrens med utlandets industri och betala drägliga löner åt arbetarne. Och vi kunna lätt draga konsekvenserna af, hvad detta föranleder till.

För min del anser jag att det hade varit klokare, att under dessa abnorma tider i något högre grad än nu skett reglera statsbudgeten genom upptagande af lämpliga afbetalningslån.

Då någon förändring i den riktning icke numera kan förutsättas komma i fråga, ber jag få ansluta mig till ldgm. Palmgrens uttalande och understöda hans förslag.

Ed. Luopajärvi: Ed. Saarikivi äsken teki ehdotuksen, että suuren valiokunnan mietintö muutettaisiin ja palattaisiin takaisin valiokunnan mietinnön kannalle, mikäli koskee verotusta metsänmyyntituloista. Ehdotustaan ed. Saarikivi perusteli m. m. sillä, että maanomistajat nykyaikana yleensä ovat päässeet hyvin ansaitsemaan ja sitäpaitsi että metsäin arvot ovat erinomaisen paljon nousseet, jonka vuoksi metsätulot olisivat erityisesti verotuksenalaiset. Mitä ensinnäkin tulee maanomistajain ansaitsemiseen muilla tuotteilla, on huomioon otettava, että se vero, joka tämän lakiehdotuksen perusteella kannetaan, perustuu vuonna 1916 saatuihin tuloihin, ja silloin vielä maanomistajain tuloja tavattoman suuressa määrässä ahdistettiin alhaisilla rajahinnoilla, jotka vaikuttivat sen, että maanomistajain tulot olivat hyvinkin rajoitetut. Mitä taas tulee metsänmyyntituloihin, niin viittaan siinä suhteessa valiokunnassa käytetyn asiantuntijan lausuntoon,

joka laskelmiensa perusteella johtui siihen, että vaikkakin metsien arvot ovat nousseet sodan johdosta, niin sittenkin, koska metsän lisäkasvu vetää niin paljon aikaa, että metsä voidaan myydä uudestaan vasta monen vuosikymmenen takaa, jos myyntitulo jaetaan jokaiselle vuodelle tasan, sittenkin veromäärä tulee vielä olemaan siksi korkea, vaikka puolestakin myyntitulosta verotetaan, että se hyvinkin vastaa muita verotettavia tuloja, jotka tämän lain alaisiksi tulevat. On nimittäin otettava huomioon, että tässä ei suinkaan ole verrattava maanomistajan ja työläisen tuloja toisiinsa. Tässä on verrattava maanomistajan ja metsänmyyjän tuloja niihin tuloihin, jotka saadaan muulla tavalla, siis vastaavia samansuuruisia tuloja. Minä kyllä myönnän, että eräissä tapauksissa saattaa, mikäli koskee noita tukkimetsämyyntejä, olla asianlaita sillä tavalla, että voi tulla kyseeseen toisenlainen menettely, kuin tämä suuren valiokunnan mietintö sisältää, mutta ne jäävät kuitenkin poikkeuksiksi.

Mutta sen johdosta, että suuri valiokunta ei ole ottanut huomioonsa sitä ehdotusta, joka on tähän mietintöön liitetyssä toisessa vastalauseessa ja joka koskee osakeyhtiöitten verottamista, pyydän saada nyt eduskunnan päätettäväksi ehdottaa, että lakiehdotuksen 3 § muutettaisiin sillä tavalla, että osakeyhtiöitten veronvähentämisoikeus kielletään. Tämän mukaan tulisi siis tämän lakiehdotuksen 3 §:n viimeinen kohta muutettavaksi toisin kuuluvaksi. Ehdotan sen johdosta, että tämä kohta laissa muutetaan kuuluvaksi näin: „4:ksi verovelvollinen osuuskauppa sen määrän, joka vastaa 5 prosenttia ennen vuoden 1916 alkua osuuskuntaan suoritetuista osuusmaksuista".

Puhemies: Ennenkuin annan puheenvuoron seuraavalle puhujalle, katson pitäväni huomauttaa, että niin hyvin ed. Luopajärven kuin aikaisemmin ed. Saarikiven ehdotukset tarkoittivat yksityiskohtaisia muutosehdotuksia. Mutta kun nämä ovat tehtävät yksityiskohtaisessa käsittelyssä, ei niitä oteta huomioon nyt, kun on yleiskeskustelu.

Ed. Juutilainen: Luovun.

Ed. Tuomi: Luovun.

Ed. Gylling: Tämän suurten tulojen veron lopullinen päättäminen, niinkuin uusien verojen yleensäkin, voi mielestäni tulla kysymykseen vasta sitten, kun on tiedossa, mihin tarkoituksiin uusia veroja tarvitaan, ja kun siis on päätetty budjetista täksi vuodeksi. Oikeastaan näin ollen olisi tämän asian käsittely keskeytettävä ja asia pyydettävä pöydälle siihen saakka, kun esitys budjetista on eduskunnalle annettu. Mutta siihen nähden, että aika on verrattain täpärällä ja olisi koetettava saada raha-asiat ennen joulua eduskunnassa loppuunhoidetuiksi, en tätä ehdotusta nyt tällä kertaa tahdo tehdä. Mutta edellytän, että tämä vero, niinkuin muutkin uudet verot, ei tule kolmanteen käsittelyyn eduskunnassa ennenkuin budjetti on esillä. Sillä muussa tapauksessa luulen, että ainakin vasemmistosta on mahdotonta myötävaikuttaa sellaisten verojen myöntämiseen.

Kun minulla on puheenvuoro, tahdon vastata eräille edellisille puhujille, jotka ovat valiokunnan mietintöä moittineet tai tehneet huomautuksia sen johdosta. Ed. Palmgren ja myöskin ed. Hästbacka ovat ankarasti käyneet valiokunnan mietinnön kimppuun sen johdosta, että se on liian ankara, että se verottaa liian kovasti pääomaa, ja erikoisesti huomauttaneet, että joskin tämä vero olisi ollut kohtuullinen keväällä säädettäväksi, jolloin vielä edullisemmat konjunktuurit olivat vallalla, se on aivan kohtuuton nyt, kun olotila on huono. En tahdo väittää, etteikö tässä ole jonkun verran perää. Teollisuudella ei ilmeisesti ole niin hyvät edut ja olot kuin ennen. Mutta siihen, että veronkanto on lykkäytynyt näin pitkälle, ei ole vasemmisto syynä, vaan syy on haettava oikeistosta, joka koko viime kesän ja eduskunnan hajoituksen ajan vehkeili eduskuntaa vastaan ja saa siis itse vastata niistä seurauksista, että vero tulee myöhemmin ja siis jonkun verran raskaampana. Minä itse asiassa kuitenkin katson, että puhe siitä, että vero olisi kohtuuton nytkään, on suureksi osaksi tyhjää puhetta. On tosin sanottu, että monet liikkeet, joilla keväällä oli viime vuoden tulot kirjanpidon mukaan paremmat, nyt ovat huonommassa tilassa konjunktuurien alenemisen ja ennen kaikkea ruplan kurssin alenemisen johdosta. Tämäkin voi olla totta. Mutta se ei lainkaan muuta sitä tosiasiaa, että näillä liikkeillä on vuonna 1916, jonka vuoden tulojen verottamisesta on kysymys, ollut hyvät ja suuret tulot. Jos tappiota on syntynyt, on se syntynyt tänä vuonna ja luonnollisesti tulee otettavaksi verotuksessa huomioon, kun tältä vuodelta veroja kannetaan. Jos nyt annettaisiin verotuksessa vielä viime vuoden veroihin nähden alennusta, tulisi vähennys silloin kaksinkertainen, ja sellaista kohtuuttomuutta ei näiden suurten tulojen ja sotavoittojen saajille voitane myöntää.

Edelleen mainitut edustajat puhuivat siitä, että tämä verotus on tehty hyvin ylimalkaiseen malliin, että siinä kyllä koetetaan tähdätä sotavoittoa, mutta ei siihen päästä käsiksi, vaan pää-

asiassa verotetaan suuria tuloja ja tuottavaa pääomaa ja tämän kautta aiheutetaan maalle ja teollisuudelle ja sen kautta työväelle vahinkoa. Tämäkin luullakseni on vallan todistamaton väite. Ensiksikin pyydän huomauttaa, että tämä vero ei ole mikään erikoisen raskas. Niinkuin viime istunnossa, kun asia oli esillä, huomautin, se on lievimpiä veroja mitä on sota-aikana missään maassa säädetty. Meidän ympärillämme kaikissa naapurimaissa on se raskaampi. Ei ole siis siitä syystä mitään valittamisen aihetta. Siinä suhteessa ehkä on huomauttamisen varaa, että kaikkia sotavoittoja, gulashivoittoja, joita olisi verotettava, ei päästä tässä verottamaan, mutta siihen on ollut vallan voittamattomat esteet. Ei ole ollut mitään sellaista pohjaa ja perustaa, jolla olisi voitu saada nuo tulot verotetuiksi. On olluf pakko perustua kunnalliseen taksoitukseen ja kunnallinen taksoitus on puutteellisesti ja huonosti järjestetty. Siinä ei ole taksoitettu läheskään riittävästi juuri noita tilapäisiä sotavoittoja. Ensi vuoden kunnallinen verotus on siinä suhteessa saatava paremmaksi ja siitä syystä onkin vasemmiston taholta tehty tätä koskeva eduskunta-alote. Kun oikeisto myötävaikuttaa sen läpiajamiseen eduskunnassa, jo voidaan nekin voitot, joista ed. Palmgren ja Hästbacka puhuivat, saada paljon paremmin verotetuiksi.

Mutta että tässä verotuksessa erityisen raskaasti käytäisiin tuottavan pääoman kimppuun, se on turhaa puhetta. Ensiksikin 3 §:n 4:ssä momentissa annetaan tuottavalle pääomalle suuri helpotus, kun se saa vapautusta 5 prosenttia vastaavan määrän tuloista. Se ei ole mikään pieni vapautus, joka tässä on kyseessä. Ylimalkaisen arvion mukaan se merkitsee, että ainakin 50 miljoonaa v. 1916 saaduista tuloista vapautuu veroista ja tämä verohelpotus merkitsee 10 à 15 miljoonaa verojen tuotossa. Se on siis erinomaisen suuri helpotus, joka tässä annetaan. Toiseksi, eiköhän suureksi osaksi tuo puhe siitä, että tuottavaan pääomaan käydään käsiksi, ole vain turhaa koristelua, jolla tahdotaan yleensä veroa välttää? Sehän täytynee jokaisen myöntää, että tämä vero on kohtuullisempi, mitä olla voi, ja kohtaa sellaista veroesinettä, jota, jos mitään, voidaas verottaa.

Mainitut edustajat puhuvat myös siitä, että valtion finanssipolitiikka olisi suuremmassa määrässä järjestettävä sille kannalle, että turvauduttaisiin lainaamiseen eikä raskaaseen verottamiseen. Siinä suhteessa olen heidän kanssaan aivan eri mieltä. Ne suuret menot, jotka valtiolla nyt on ollut ja joihin tarvitaan tavattomia varoja, eivät ole sellaisia menoja ja ne tarkoitukset, joihin varoja tarvitaan, eivät ole sellaisia, joita voisi katsoa tuottaviksi, päinvastoin. Ne ovat ylipäänsä sellaisia, joista valtiolla ei ole mitään hyötyä tulevaisuudessa, ne ovat sodan aiheuttamia vaurioita ja kurssitappioita ja sellaisiin tarkoituksiin ei ole lainoja otettava, varsinkin jos suinkin on mahdollista, että verolla saadaan kokoon, mitä tarvitaan. Veroa on siis otettava mahdollisimman paljon ja otettava niiltä, jotka tunnetusti ovat hyötyneet. Yksi ryhmä siinä ovat nämä suurtuloiset sotavoittojen saajat. Toinen ryhmä on, niinkuin jo viime kerralla, kun asia oli esillä, sanoin, maanomistajat. Siihen ryhmään ei ole käyty käsiksi ja siinä on hyvä verotusesine. Minä olen vastaan sitä, että lainataan liian paljon, mutta olen mukana siinä, jos käydään maanomistajia ja ansiotonta maanarvon nousua aika tuntuvasti verottamaan ja siinä luulisin myös teollisuuden etujen, jos niitä tahdotaan ajaa, olevan mukana. Tämän luulisin asetettavaksi koetukselle tänä iltana. Täällä on suuren valiokunnan puolesta ja alkuaan maalaisliiton taholta ehdotettu, että metsätulot olisi verotettava niukasti. Tämä on itsessään varsin julkea ehdotus, sillä metsätulot näin sodanaikana ovat pahimman huijauksen kautta saatuja tuloja, mitä ajatella voi, ja sellaisia, mitkä ovat tuottaneet tälle maalle mitä suurinta vahinkoa nyt sodan aikana. Tässä ei ole kysymys minkäänlaisesta suuren tukkimetsän myynnistä, josta yleensä tätä asiaa puolustettaessa puhutaan, vaan pääasiassa halkokaupasta. Valtiovarainvaliokunnan asiantuntija, jota tässä asiassa käytettiin, Tapion sihteeri, nimenomaan tästä mainitsi. Ja halkokaupat ovat sitä tunnettua laatua, josta kaikki eduskunnassa tiedämme, ja metsää haloiksi myymällä ja metsää sitä varten raiskaamalla ovat maanomistajat voittaneet, ovat juuri saman asiantuntijan mukaan erikoisen paljon voittaneet. Tätä voittoa kannattaa hyvin verottaa ja sentähden minusta on kohtuutonta, että tällaista tuloa koetellaan päästää helpommalla verotuksella, kuten suuri valiokunta ja maalaisliitto ehdottavat. Minä sen takia vastustan tuota helpotusta, mutta en siitä syystä, että se käytännössä niin paljon merkitsisi, sillä suurin osa halkokaupoista jää joka tapauksessa tämän veron ulkopuolelle, sillä niistä ei yleensä muuta, kuin osa käsitä niin suuria summia, että ne tulisivat tämän veron piiriin. Mutta periaatteellisista syistä tuollaista poikkeusta on vastustettava. Jos se siihen jäisi, niin minä puolestani ottaisin vakavasti harkinnan alaiseksi, eikö siinä tapauksessa olisi vastapainoksi äänestettävä pois se etu, mikä tässä on osakeyhtiöille myönnetty 3 §:n 4:ssä momentissa, niinkuin ed. Luopajärvi ehdotti,

ja sillä tavalla korotettava veron tuottoa, saatava se isommaksi, jos sitä tahdotaan vähentää metsäkauppoja helpottamalla.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelun kuluessa ei ole tehty mitään sellaista muutosehdotusta, joka olisi otettava nyt vielä huomioon. Ryhdytään yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

§:t 1 ja 2 hyväksytään keskustelutta.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Luopajärvi: Pyydän saada uudistaa yleiskeskustelun aikana tekemäni ehdotuksen 3 §:n viimeisen kohdan muuttamisesta näin kuuluvaksi: „Verovelvollinen osuuskunta sen määrän, joka vastaa 5 prosenttia ennen vuoden 1916 alkua osuuskuntaan suoritetuista osuusmaksuista". Kuten tässä keskustelun aikana on selvinnyt, tietää tämä muutos sitä, että osakeyhtiöiden se 5 prosentin verovapautus, joka lakiehdotuksen mukaan sille myönnetään, jos tämä tulee hyväksytyksi, tulee poistetuksi.

Ed. Saarikivi: Pyydän saada ehdottaa, että lakiehdotuksen 3 §:stä 4 momentti poistetaan kokonaan.

Ed. Juutilainen: Minä kannatan ed. Luopajärven tekemää ehdotusta.

Ed. Tuomi: Kannatan ed. Saarikiven tekemää ehdotusta. Olen sitä mieltä, että metsänmyynnistä saadut tulot ovat verotettavat täydestä määrästä. Nykyisenä aikana ovat metsänhinnat kohonneet monin kerroin entisestään, joten tulee metsänomistajille jäämään vielä ansiotonta arvonnousua, vaikka verotetaan koko myyntisummasta.

Ed. Paasonen: Luovun.

Ed. Kairamo: Tällä lakiehdotuksella on luullakseni ennen kaikkea pidetty silmällä sellaista voittoa, joka on syntynyt niin sanotun keinottelun eli ehkä paremmin sanoen spekulation kautta. Mutta on tässä liiankin usein jätetty huomioonottamatta ja varsinkin on vastalauseen tekijöiltä jäänyt huomioonottamatta se tosiasia, että melkoisen osan niistä, joiden liike on tuottanut nyt veroitettavia suuria tuloja, muodostavat sellaiset yhtiöt, joiden vuosivoitto jakautuu lukuisille yksityisille. Nämä yksityiset eivät yleensä ole suurkapitalisteja, vaan päinvastoin korkeintaan keskikokoisten, tavallisesti pienten, hiellä ja vaivalla koottujen pääomasäästöjen omistajia. Olisi valaisevaa saada tästä laajempaa tilastoa, mutta sellaisen puutteessa sallittakoon minun esimerkkinä mainita, mitenkä osakepääoma jakautuu kolmessa Suomen suurimmassa yksityispankissa, Kansallis-Pankissa, Yhdyspankissa ja Pohjoismaiden Osakepankissa. Näiden pankkien hallitukset ovat minulle ilmoittaneet, että heidän osakastensa lukumäärä tätä nykyä suunnilleen nousee: Kansallis-Pankissa 4,900:aan, Yhdyspankissa 5,000:een ja Pohjoismaiden Osakepankissa 4,000:een, yhteensä siis noin 14,000 osakasta, mahdollisesti hiukan vähemmän. Jos näiden pankkien osakepääoma jaettaisiin tasan osakasten välille, tulisi keskimäärin osakasta kohti Kansallis-Pankissa 22 osaketta, Yhdyspankissa 72 ja Pohjoismaiden Osakepankissa 31 osaketta, eli, huomioonottaen päivän markkinahinnat, siis säästänyttä pääomaa osakasta kohti Kansallis-Pankissa noin 19,000, Yhdyspankissa 23,000 ja Pohjoismaiden pankissa 25,000 markkaa, siis oikeastaan varsin vaatimattomia summia. On kuitenkin mainittava, että pääoma suureksi osaksi on lainattua. On tunnettua, että ne uudet osakkeet, joita viime aikoina on niin runsaasti merkitty, on hyvin suureksi osaksi maksettu lainatuilla varoilla. — Se osinko, joka tänä vuonna jaettiin mainituissa pankeissa, nousisi samojen perusteiden mukaan, 5 prosentin kuponkivero poislaskettuna, Kansallis-Pankissa keskimäärin 556 markkaan, Yhdyspankissa 848 ja Pohjoismaiden pankissa 825 markkaan osakasta kohti. Jos tässä kuitenkin ottaa huomioon, että, niinkuin sanottu, melkoinen osa pääomasta on lainattua, että pankkiosakkeet ovat hypoteekkina lainoista, niin supistuu nettovuositulo paljon pienempiin summiin. Paljonko tässä on bruttotulosta vähennettävä, ei ole mahdollista tarkasti sanoa. Jos otaksuu, että ainakin $^1/_3$ on osakkaitten suoritettava korkoina lainoistaan, niin ei ainakaan liene liikaa otaksuttu. Suunnilleen voi siis sanoa, että mainituissa pankeissa osakkaat keskimäärin saavat vuosituloa noin $^1/_3$ tai $^1/_2$ siitä, mitä tavallinen edustaja kuukausittain nostaa palkkaa. Saattaa tähän huomauttaa, että sama henkilö monesti omistaa osakkeita eri rahalaitoksissa, jolloin tietysti nämä summat muuttuvat toisenlaisiksi. Mutta jokainen ymmärtää, että missään tapauksessa ei voi olla puhetta kovin suurista summista. Huomautetaan tietysti, että on myös suuria osakkaita, jotka kyllä sietävät tulla verotetuiksi.

Niin onkin asianlaita ja näistä suurista osakkaista onkin laki kyllä osannut pitää huolta, koska he tulevat samoista tuloista suorittamaan veroa ja runsaasti veroa 5 kertaa samana vuonna. Ensimäisen kerran se tapahtuu silloin, kun yhtiön vuosivoitto verotetaan kunnan puolelta; toisen kerran, kun suoritetaan valtiolle suurten tulojen vero; kolmas kerta, kun vuosiosingosta suoritetaan 5 prosentin kuponkivero; neljäs kerta, kun osakas verotetaan kunnan puolelta ja viides kerta, kun hän taas omasta puolestaan suorittaa suurten tulojen veroa valtiolle. On siis kyllä pidetty huolta siitä, että osakeyhtiöitten osakkaat suorittavat osansa siitä, mitä valtio tätä nykyä tarvitsee. Pelkään vain, että eduskunnassa löytyy paljon niitä, jotka eivät vielä ole oppineet, että kohtuuden tie on sittenkin aina paras tie, ja se on ehdottomasti paras tie silloinkin, kun on kysymys ankaran verotuksen toimeenpanemisesta.

Ed. Gylling: Ed. Kairamolle vain muutama sana. Hän tässä rupesi puhumaan köyhien osakkeenomistajien puolesta. Olisi ehkä siihen sopivammin voinut ruveta joku toinen edustaja, joka on itse siinä asemassa. Koko hänen todistuksensa lankee siihen tosiasiaan, että aivan tunnettu tapa on, ettei mikään viisas kapitalisti sijoitakaan yhteen liikkeeseen liian paljon pääomaa, vaan hän ottaa osakkeita yhdessä ja toisessa ja siten hänellä on monessa pankissa ja teollisuusyrityksessä osakkeita. Sentähden ne keskiluvut, joita ed. Kairamo luki, eivät todista kerrassaan mitään. Niillä ei ole mitään arvoa siinä suhteessa, kuin hän koetti todistaa. Ne ovat puhtaasti silmänkääntötemppu. Mitä tuli siihen seikkaan, josta hän puhui, että verotetaan sellaisia tuloja, jotka ovat suurten tulojen veron alaisia, moneen kertaan, niin se on totta. Mutta se on samaa kaikkialla muualla. Eivät meidän kapitalistit ole yhtään huonommassa asemassa. Ne ovat olleet siinä paremmassa asemassa, että tähän saakka niiltä ei ole otettu muuta kuin yksi ainoa vero, kunnanvero. Nyt vasta ruvetaan ottamaan valtiolle. Niin kauvan, kun he säätyvaltiopäivillä olivat vallassa, he tarkoin välttivät tulojensa verottamista. Nyt vasta on voitu päästä heidän suuriin tuloihinsa ja voittoihinsa käsiksi ja ettei tämä kohtuutonta ole, niinkuin ed. Kairamo väitti, vaikka se viisikertaisenakin otetaan, näkyy lopulta siitä, että kaikesta verotuksesta huolimatta osakkeiden kurssi ei ole huonontunut, vaan näihin päiviin asti ollut nousemassa.

Keskustelu 3 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Suuren valiokunnan ehdottamaan 3 §:ään on tehty seuraavat muutosehdotukset: ed. Saarikivi ed. Paasosen kannattamana on ehdottanut, että suuren valiokunnan mietinnön 3 §:stä neljäs momentti kokonaan poistetaan. Ed. Luopajärvi ed. Juutilaisen kannattamana on ehdottanut, että 3 §:n 5:s kohta tulisi näin kuuluvaksi: „5) Verovelvollinen osuuskunta sen määrän, joka vastaa viittä prosenttia ennen vuoden 1916 alkua osuuskuntaan suoritetuista osuusmaksuista".

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska ed. Saarikiven ja ed. Luopajärven ehdotukset ovat toisistaan riippumattomia, lienee niistä kumpaisestakin äänestettävä erikseen suuren valiokunnan ehdotusta vastaan.

Menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

3 §:n 4:s kohta.

1) Ken tässä kohden hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on tässä kohden hyväksytty ed. Saarikiven ehdotus.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 93 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen 3 §:n 4 momentiksi.

3 §:n 5:s kohta.

2) Ken tässä kohden hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on tässä kohden hyväksytty ed. Luopajärven ehdotus.

Äänestyksessä annetaan 77 jaa- ja 117 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä kohden hyväksynyt ed. Luopajärven ehdotuksen.

4 § hyväksytään keskustelutta sekä samoin järjestänsä 5—7 §:t.

8 §.

Keskustelu:

Ed. Kairamo: Pyydän ehdottaa, että 8 § hyväksyttäsiin sellaisena, kuin se on hallituksen esityksessä.

Ed. Ahmavaara: Kannatan ed. Kairamon ehdotusta.

Keskustelu 8 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Suuren valiokunnan ehdotusta vastaan 8 §:ksi on ed. Kairamo ehdottanut, että 8 § hyväksyttäisiin sellaisena, kuin se on hallituksen esityksessä. Tätä ehdotusta on ed. Ahmavaara kannattanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tässä kohden hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa on tässä kohden hyväksytty ed. Kairamon ehdotus.
Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla.

Puhemies: 8 § on siis hyväksytty sellaisena, kuin suuri valiokunta on sen ehdottanut.

9 §.

Keskustelu:

Ed. Kairamo: Ensimäisen vastalauseen mukaisesti pyytäisin ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi 9:nen pykälän ensimäisen kohdan näin kuuluvana: „Jos perusvero ja lisävero edellisten perusteiden mukaan laskettuna on enemmän kuin 30 prosenttia siitä tulomäärästä, josta perusveroa maksetaan, on verovelvollinen vapaa sen veromäärän maksamisesta, joka nousee yli sanotun prosenttimäärän." Edelleen pyytäisin, että toisena kohtana lisättäisiin sellainen määräys, joka löytyy hallituksen esityksessä ja on näin kuuluva: „Jos se, joka on velvollinen suorittamaan suurten tulojen perusveroa, esittää pätevän selvityksen, että hänelle tämän lain nojalla asetettava lisävero on hänen muuttuneen taloudellisen asemansa johdosta kohtuuton, vapautettakoon lisäverosta." Katsoisin, että tällainen lisäys on kohtuullinen, koska ei ole suotavaa, että liike joutuu konkurssitilaan siitä syystä, että sillä on ollut liian suuret tulot.

Ed. Ahmavaara: Kannatan ed. Kairamon ehdotusta.

Ed. Palmgren: I anslutning till hvad jag hade äran att under principdebatten anföra, skulle jag åt § 9 önska gifva sådan ordalydelse, som regeringens proposition innehåller. Då emellertid föga utsikt finnes att få det igenom, ber jag att få i alla afseenden understöda det förslag till ordalydelse för § 9, som framställts af herr Kairamo.

Ed. Saarikivi: Pyytäisin saada vastustaa ed. Kairamon toista ehdotusta, jota hän ehdotti pykälän toiseksi kohdaksi. Sen mukaan pitäisi olla oikeus verovelvollisella valittaa, jos hänen taloudellinen elämänsä on sattunut tänä aikana, nimittäin viime vuoden lopusta lähtien, muuttumaan ja jos hän katsoo itseään kohtuuttomasti verotetuksi. Jos tällainen ehdotus tuohon lakiin hyväksyttäisiin, tietäisi se sitä, että tässä avautuisi sangen hyvä takaportti kaikille sota-ajan gulasheille, jobbareille, sillä ne ovat tavallisesti alkaneet liikkeensä useinkin pienellä pääomalla, keinotelleet itselleen tavattomia rikkauksia sodan aikana, ja nyt, kun alkavat jo rauhan äänet kuulua, tietysti tällaiset sotarosvot koettavat nyt piiloutua niin piiloon, kuin mahdollista ja osoittamaan veron kantajille tyhjiä käsiään. Se seikka, että olosuhteet ovat kerinneet muuttua, on kyllä ikävää, mutta siihen on suurimpana syynä viime eduskunnan hajoittaminen. Mutta tämäntapaisilla verotettavilla on kuitenkin ollut koko sodan ajan, siis 3 vuoden ajan, mahdollisuus kiskoa äärettömiä voittoja, ja minun ei ole ollenkaan sääli, vaikka heitä verotettaisiin vaikkapa viimeistä omaisuutta myöten. Minusta ei tällaisille henkilöille tarvitse olla sen sääliväisempi, kuin mitä yleensä verotusoloissa ollaan. Onhan meillä nykyään kunnan ja kirkon veroista ryöstetty usein lesken ainoa lehmä tai köyhän miehen ainoa hevonen auran edestä, eikä silloin ole ollenkaan ollut säälintunnetta, eikä tällaisia helpotuksia heille ole sallittu. Sitä vähemmän olisi tällaisille sotarosvoille sitä suotava. Vastustan ed. Kairamon ehdotusta.

Ed. Ahmavaara: Ed. Saarikiven väite ei pidä ollenkaan paikkaansa, sillä ei se kelpaa veron huojennuksen perusteeksi, että verotettava väittää, että hänellä on ollut tappioita, mutta hänen pitää tämän lain mukaan myöskin se todistaa ja siinä on iso ero. Jos verotettu siis täydellisesti todistaa, että hänellä on ollut jälestäpäin tappioita ehkä enemmän kuin mitä on ensin voittanut, niin minusta on silloin kohtuullista, että hänet helpotetaan verosta.

Ed. Paasonen: Pyydän ehdottaa, että 9 §:n ensimäinen momentti tulisi kuulumaan seuraavasti: „Jos perusvero ja lisävero edellämainittujen perusteiden mukaan laskettuna yhteensä ovat

enemmän kuin 35 prosenttia siitä tulomäärästä, josta perusveroa maksetaan, on verovelvollinen, jonka tulot ovat alle 1,000,000 markan, vapaa sen veromäärän suorittamisesta, joka nousee yli sanotun prosenttimäärän. Jos verovelvollisen tulot ovat 1,000,000 markkaa tai enemmän, on hän vapaa sen veromäärän suorittamisesta, joka nousee yli 37 prosentin siitä tulosta, josta perusveroa maksetaan."

Ed. J. Kohonen: Pyydän kannattaa ed. Paasosen tekemää ehdotusta.

Ed. Hänninen-Walpas: Pyydän vain merkittäväksi pöytäkirjaan, että minä ehdotin suuressa valiokunnassa 9 §:n koko ensimäisen momentin pois, mutta kukaan ei kannattanut.

Keskustelu 9 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yhdeksänteen pykälään sellaisena, kuin se on suuren valiokunnan mietinnössä, on ed. Kairamo ed. Ahmavaaran kannattamana ehdottanut 1:ksi, että sanotun pykälän ensimäinen kohta muutettaisiin sillä tavalla, kuin se on valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimäisessä vastalauseessa ponnessa, joka on sivulla 19. Nimitän tätä ed. Kairamon ensimäiseksi ehdotukseksi.

Edelleen on ed. Kairamo, niinikään ed. Ahmavaaran kannattamana, ehdottanut, että saman pykälän toiseksi kohdaksi pantaisiin sellainen lisäys, kuin on valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimäisen vastalauseen ponnessa sivulla 20.

Ed. Paasonen ed. J. Kohosen kannattamana on ehdottanut, että puheenaolevan pykälän ensimäinen kohta tulisi näin kuulumaan:

„Jos perusvero ja lisävero edellämainittujen perusteiden mukaan laskettuna yhteensä ovat enemmän kuin kolmekymmentäviisi prosenttia siitä tulomäärästä, josta perusveroa maksetaan, on verovelvollinen, jonka tulot ovat alle 1,000,000 markan, vapaa sen veromäärän suorittamisesta, joka nousee yli sanotun prosenttimäärän. Jos verovelvollisen tulot ovat 1,000,000 markkaa tai enemmän, on hän vapaa sen veromäärän suorittamisesta, joka nousee yli kolmenkymmenenseitsemän prosentin siitä tulosta, josta perusveroa maksetaan."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksessä olisi meneteltävä seuraavasti: koska ed. Kairamon ensimäinen ehdotus ja ed. Paasosen ehdotus ovat vastakkaisia, olisi ensin äänestettävä ed. Kairamon ensimäisen ehdotuksen ja ed. Paasosen ehdotuksen välillä. Kumpi näistä voittaa, se asetettaisiin sitten valiokunnan ehdotusta vastaan, mikäli koskee 9 §:n ensimäistä kohtaa. Sen jälkeen olisi äänestettävä valiokunnan ehdotuksen ja ed. Kairamon toisen ehdotuksen välillä.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken vastaehdotukseksi tässä kohden hyväksyy ed. Kairamon ensimäisen ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on vastaehdotukseksi hyväksytty tässä kohden ed. Paasosen ehdotus.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla, vastaehdotukseksi siis on hyväksytty ed. Kairamon ensimäinen ehdotus.

2) Ken tässä kohden hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on tässä kohden hyväksytty ed. Kairamon ensimäinen muutosehdotus.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; siis on siinä kohden hyväksytty valiokunnan ehdotus.

3) Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kairamon toinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; siis on suuren valiokunnan ehdotus tässäkin kohden hyväksytty ja 9 § on kokonaisuudessaan hyväksytty suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisesti.

§§:t 10—18, alkulause ja otsake hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Puhemies: Kun lakiehdotusta ei ole muuttamatta hyväksytty, lähetetään asia takaisin suureen valiokuntaan ja asian toinen käsittely tulee jatkumaan.

4) Pääoma- ja kuponkisuostunta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 15, joka sisältää ehdotuksen laiksi pääoma- ja kuponkisuostunnasta.

Puhemies: Ensin sallitaan yleiskeskustelu ja sitten käsitellään mietintö kohta kohdalta.

Kun ei kukaan halua puheenvuoroa, julistetaan yleiskeskustelu päättyneeksi.

Ryhdytään kohta kohdalta käsittelemään lakiehdotusta ja hyväksytään 1—6 §:t järjestänsä keskustelutta.

Kun puhemies sen jälkeen vielä esittelee käsiteltäväksi 8 §:n, lausuu puheenvuoron saatuaan

Ed. Gylling: Herra puhemies ehdotti äsken päätettäväksi §:n 8, mutta lakiehdotuksessa on vain 6 pykälää.

Puhemies: Aivan oikein. Anteeksi. Se oli erehdys.

Alkulause ja otsake hyväksytään.

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Osuustoimintalain 19 §.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 4 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty tämän vuoden ensimäisillä valtiopäivillä lepäämään jätetty lakiehdotus, joka koskee osuustoimintalain 19 §:n muuttamista.

Keskustelu:

Ed. Vuoristo: Minä ehdottaisin, että hyväksyttäisiin mietintöön liittyvä vastalause.

Ed. Leppänen: Pyytäisin ehdottaa puolestani, että suuren valiokunnan mietintöön liittyvässä vastalauseessa ehdotettu 1 momentti tulisi hyväksytyksi ja viimeinen momentti poistettavaksi.

Puhemies: Kenties saan ehdotuksen kirjallisesti.

Ed. Leppänen: Minun ehdotukseni on vastalauseessa, joten siinä ei enää kirjallista ehdotusta tarvita.

Ed. Aronen: Ehdotan, että eduskunta päättäisi lakivaliokunnan mietintöön liittyvän vastalauseen mukaisesti hyväksyä tämän lakiehdotuksen sellaisena, kuin se viime valtiopäivillä hyväksyttiin, siis lepäämään jätetyn ehdotuksen kokonaisuudessaan.

Ed. Hakala: Pyydän kannattaa ed. Arosen tekemää ehdotusta.

Ed. Juutilainen: Minulla ei ole periaatteessa mitään sitä vastaan, että hyväksyttäisiin edustajien Leppäsen ja Vuoriston tekemä muutosehdotus osuustoimintalain 19 §:si sellaisena, kuin se on heidän vastalauseessaan. Mutta asia on kuitenkin jäänyt viimeiseen hetkeen ja kun heidän ehdotuksensa sanamuoto ei ole oikein täsmällinen, niinkuin lainpykälän tulisi olla, niin on vähän liikaa vaatia, että suuri valiokunta ryhtyisi sitä laatimaan sellaiseen muotoon, kuin sen pitäisi olla. Sitäkin suuremmalla syyllä voidaan jättää esitetty muutos nyt tekemättä, kun on tulossa esitys, joka tarkoittaa osuustoimintalain muuttamista useissa kohdin, ja se koskee tätäkin kohtaa. Kun esitys saa varmastikin perusteellisen valmistelun, ja kun mikään osuuskunta ei ehtisi muuttaa ennen esityksen tuloa sääntöjään, vaikkapa ed. Leppäsen ehdotus nyt hyväksyttäisiinkin, niin voidaan mielestäni aivan hyvin jättää nyt asia sellaiseksi, kuin se on.

Ed. Anton Huotari: Ed. Juutilaisen mainitsema esitys on kuitenkin tulematon eikä tiedetä, milloin se valmistuu. Sen sijaan tiedetään, että parhaillaan on muodostumassa uusi keskusosuuskunta, jolla olisi halu tehdä sääntönsä sellaisiksi, kuin tarkoitetaan tässä lepäämään jätetyssä ehdotuksessa. Mutta se on mahdotonta niin kauvan kun laki ei salli tuollaista suhteellista äänestys- ja edustustapaa noudatettavan. En luulisi olevan mitään vahinkoa niillekään, jotka ovat kiintyneet kannattamaan vanhaa järjestelmää, että ne osuuskunnat, jotka haluaisivat sellaisen uudistuksen toimeenpanna sääntöihinsä, oikeutettaisiin se tekemään. Vaikka tämä lepäämään jätetty ehdotus olisikin parempi, kuin se, mikä liittyy suuren valiokunnan ehdotuksessa olevaan vastalauseeseen, niin kuitenkin sen vuoksi, etteivät mekään, jotka vastustavat tällaista uudistusta kaikissa keskusosuuskunnissa, estäisi tätä uudistusta toimeenpanemasta niiden, jotka haluavat vapaaehtoisesti sen toimeenpanna, minäkin yhdyn kannattamaan ed. Leppäsen ehdotusta.

Puhemies: Ed. Aronen, minä pyytäisin saada ehdotuksenne kirjallisesti.

Ed. Mikkola: Lepäämään jätetyn lakiehdotuksen on lakivaliokunta valtiopäiväjärjestyksen mukaan käsitellyt sellaisena, kuin se viime eduskunnassa jäi lepäämään. Sitä ehdotusta, joka sisältyy vastalauseeseen, sitä vastoin lakivaliokunta ei ensinkään ole käsitellyt, sillä ed. Leppänen ja Vuoristo tekivät tämän ehdotuksen vasta

suuressa valiokunnassa. Suuri valiokunta ei myöskään ottanut sitä asialliseen käsittelyyn, vaan hyväksyi lakivaliokunnan ehdotuksen, että alkuperäisen lepäämään jätetyn lakiehdotuksen annettaisiin raueta. Näin ollen on vastalauseessa oleva ehdotus vailla kaikkea valmistelua ja asiallista käsittelyä. Pyydän sentähden ehdottaa, että suuren valiokunnan ehdotus hyväksyttäisiin.

Ed. Niukkanen: Täällä tehdyn ehdotuksen johdosta, että hyväksyttäisiin tämä lepäämään jätetty lakiehdotus sellaisenaan, huomautan, että se syy, jonka vuoksi sosialistien taholta viime eduskunnassa tämä muutos osuustoimintalakiin esitettiin, nimittäin keskusosuuskunnan valloittaminen, on poistunut ja tätä pakkoluovutuspykälää ei siis enää tarvita. Perustetulle uudelle sosialistiselle keskusliikkeelle ei sillekään kelpaa tällainen äänioikeus, kuin mitä lepäämään jätetyssä lakiehdotuksessa on esitetty. Joka tapauksessa käsitteet sosialistien keskuudessa tästä äänioikeusasiasta ovat vielä hyvin sekavat ja asia ei siis ole vielä kypsä. Minulla ei ole periaatteessa mitään ed. Leppäsen vastalauseessa ehdotettua korjausehdotusta vastaan, mutta ottaen huomioon sen, että tämä muodosteluyritys on koko lailla epäselvä — m. m. jäisi yhä edelleen epäselväksi se, voivatko paikalliset osuuskunnat käyttää suhteellista vaalitapaa edustajia valittaessa — niin täytyy minun yhtyä niihin lausuntoihin, että asian annettaisiin toistaiseksi raueta, varsinkin kun hallitukselta on tulossa koko osuustoimintalain uudistusesitys.

Ed. Aronen: Minun ehdotukseeni sisältyy lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 oleva vastalause, jossa ehdotetaan, että eduskunta päättäisi pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Ed. Vuoristo: Ed. Mikkolan väite, ettei tämä asia olisi vielä tarpeeksi valmisteltu, ei pidä paikkaansa. Tämä asia on ollut monta vuotta päiväjärjestyksessä. Osuuskauppaväen kongressit ovat usean kerran kysymystä käsitelleet sangen monipuolisen harkinnan jälkeen. Siitä on ollut komiteamietintöjä, joissa asiaa on valaistu sekä ulkomaalaisten olojen että kotimaisen tarpeen kannalta. Ja yleensä tällaisten päätösten tarve on tunnustettu. Riita viime valtiopäivillä oli ainoastaan siitä, onko tämä määräys oleva pakollinen vaiko vapaaehtoinen. Ja kun nyt tällä kertaa ei näytä olevan mitään toiveita, niin oikeudenmukaista kuin se olisikin, saada tätä määräystä pakollisena, kaikkiin keskuskuntiin kohdistuvana lävitse, niin on ollut täten olojen pakosta valittavana tämä vapaaehtoinen tie. Tämän eduskunnan oikeiston ja maalaisliittolaisten taholta viime valtiopäivillä puolustettiin tällaisen vapaaehtoisuuteen perustuvan määritelmän hyväksymistä. Heidän kantansa nyt merkitsisi tältäkin tieltä luopumista. Minun nähdäkseni tämän tällaisen määritelmän tarve on tunnustettu ja kysymystä on kyllin valmisteltu, niin että siitä kyllä voidaan päättää. Ed. Niukkasen lausunto on sangen omituinen siinä suhteessa, että hän tunnustaa tällaisen tarpeen olevan olemassa, vieläpä paikallisiin osuuskuntiin saakka, mutta silti vastustaa asian korjaamista. Tämä puoli asiassa oli suuressa valiokunnassa esillä ja muutoksen alaisena olevan 18 §:n yhteydessä ehdotettiin suhteellisuutta paikallisiin osuuskuntiin sekä hallinnon että edustajain vaaleihin koskevaksi. Tätä kuitenkin silloin ed. Niukkanen suuressa valiokunnassa vastusti ja se tuli hänen ynnä muiden maalaisliittolaisten avulla tapetuksi, ja kuitenkin hän nyt sitä kaipaa. Tämä on aivan poikkeavasti eduskuntatyössä esiintyvä menettely, että edustaja joitakin ehdotuksia täällä täysistunnossa pitää tarpeellisina ja hyvinä, mutta suuressa valiokunnassa tekee kaikkensa niiden tappamiseksi.

Ed. Ståhlberg: Se muutosehdotus osuustoimintalakiin, joka on ollut lepäämässä, on sellainen, että sitä ei mielestäni mitenkään voida hyväksyä, ja siihen nähden siis suuren valiokunnan ehdotus on aivan paikallaan. Sitävastoin se kanta, jolle suuren valiokunnan mietintöön liitetty vastalause on asettunut, hyvinkin kannattaa harkittavaksi ottamista ja olisi ainakin pääsuunnaltaan hyväksyttävä. Kun tästä ehdotuksesta ei kuitenkaan ole annettu mitään asianomaisen valiokunnan lausuntoa, niin minä ehdotan, että 57 §:n 4 momentin mukaan eduskunta nyt päättäisi vaatia asiasta uuden lausunnon lakivaliokunnalta.

Ed. Airola: Se syy, jonka lakivaliokunnan puheenjohtaja, herra Mikkola esitti ed. Leppäsen ja Vuoriston vastalauseen hyväksymistä vastaan, ei ole mikään syy. Sen mukaisestihan ei täällä täysi-istunnossa voitaisi hyväksyä mitään sellaista ehdotusta, jonka suuri valiokunta on hylännyt. Kun kuitenkin haluaisin, että sellainen ehdotus, joka sisältyy ed. Leppäsen ja Vuoriston vastalauseeseen, tulisi eduskunnan päätökseksi ja kun näyttää, ettei se tässä istunnossa voi hyväksytyksi tulla, kun ed. Mikkola, vaikka on asiaa valmistaneen valiokunnan puheenjohtaja, ei ole ehtinyt asiaan perehtyä, niin kannatan ed. Ståhlbergin ehdotusta, että asiasta laaditaan laki-

valiokunnan lausunto, jotta, kun asia siellä käsitellään, valiokunnan puheenjohtajakin ehtii perehtyä asiaan.

Puhemies: Kun asiassa on ehdotettu uuden lausunnon vaatimista lakivaliokunnalta ja sitä on kannatettu, niin pyydän seuraavia puhujia keskittämään lausuntonsa tähän kohtaan.

Keskustelu uuden lausunnon vaatimisesta julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Ståhlbergin ehdotus siitä, että asiassa vaadittaisiin lakivaliokunnalta uusi lausunto, hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Asiassa on siis ed. Ståhlbergin ehdotuksen mukaisesti päätetty vaatia lausunto lakivaliokunnalta.

6) Osuustoimintalain muutos.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty ed. Leppäsen y. m. eduskuntaesitys n:o 14, joka sisältää ehdotuksen laiksi osuustoimintalakiin otettavasta uudesta pykälästä.

Lakiehdotus hyväksytään keskustelutta sellaisena, kuin se on suuren valiokunnan mietinnössä, ja asian toinen käsittely julistetaan suoritetuksi.

7) Ehdotuksen, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaanastuvaksi määrätä lakiehdotuksen kihlakunnankäräjiä koskevien määräysten muuttamisesta,

sisältävä lakivaliokunnan kirjelmä n:o 4 esitellään.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Detta ärende liksom också flere af de följande har till landtdagen inkommit i form af skrifvelse från lagutskottet. Det synes mig emellertid, att det legat i sakens natur, att dessa ärenden hade bort behandlas i betänkanden, behandlas såsom öfver hufvud taget ärenden, då de af landtdagen remitteras till utskott för beredning, och att sålunda däröfver betänkanden bort afgifvas samt förty också dessa betänkanden enligt 56 § L. O. bordläggas, innan de till saklig behandling upptagas. Jag har visserligen låtit mig sägas, att detta nyinslagna förfarande skulle bero därpå, att landtdagen nu handlade i egenskap af innehafvare och utöfvare af högsta makten. Det synes mig emellertid att, då angående landtdagens funktioner intet annat finnes i lag föreskrifvet än hvad L. O. innehåller, landtdagen vid hvarje yttring af sin verksamhet borde ställa sig L. O. till efterrättelse.

Ed. Mikkola: Kun asiat valtiopäiväjärjestyksen mukaan lähetetään johonkin valiokuntaan, lähetetään ne sinne valmisteltaviksi. Kun eduskunta lähetti nyt kysymyksessä olevan asian ja tässä lähinnä seuraavat asiat lakivaliokuntaan, lähetettiin ne sinne lausunnon saamista varten ja näin ollen, kun valiokunta on ollut sitä mieltä, että lakiehdotus olisi vahvistettava, niin valiokunta ei ole katsonut asiakseen laatia pitempää perustelua eikä mietintöä asiassa. Niissä tapauksissa taas, jolloin valiokunta vastoin ennen tehtyä ehdotusta on katsonut lakiehdotuksen olevan hylättävän, on lakivaliokunta myöskin esittänyt perusteet tälle hylkäämiselle. Kun valtiopäiväjärjestyksessä ei ole minkäänlaista muotoa säädetty tämäntapaisia asioita varten, niin valiokunta on katsonut asiakseen noudattaa ainoastaan sellaista menettelytapaa, joka on käytännöllisin, ja silloin valiokunnan ratkaistavana tässä ominaisuudessaan on ollut ainoastaan kysymys ehdottaa joko hyväksyttäväksi tai hylättäväksi lakiehdotus.

Ed. Wrede: För min del ber jag i anslutning till hvad herr Estlander yttrade att få biträda hans förslag om bordläggning af förevarande betänkande.

Puhemies: Kun asiaa on pyydetty pöydälle ja sitä on kannatettu, pyydän seuraavia puhujia keskittämään puheenvuoronsa siihen.

Ed. Alkio: Minun mielestäni on valiokunta aivan oikealla tavalla menetellyt sen mukaan, mitä eduskunta oli antanut valiokunnalle tehtäväksi, joten minä puolestani katson, että pöydällepaneminen on tässä tapauksessa turha.

Ed. Airola: Eduskunta lähetti asian lakivaliokuntaan ei valmisteltavaksi, vaan lausunnon antamista varten. Valiokunnat ovat ennemmin aina antaneet lausuntonsa kirjelmän muodossa. Niin on tehty tässäkin ja olisi muodotonta ajatellakin, että valiokunta olisi laatinut mietinnön

asiasta, jossa se ei perustele eikä sen paremmin selitä, millä syyllä se siihen tulokseen on tullut, jonka se hyväksyttäväksi esittää. Eikä sellaiseen perusteluun voi olla mitään aihettakaan, koska viime valtiopäivien lakivaliokunta jo on asian perustellut. Siitä syystä minusta on valiokunta osunut muotoa valitessaan oikeaan ja kun muutenkin asia on aivan yksinkertaisen selvä myös asialliseen sisältöön nähden, niin minäkin vastustan pöydällepanoehdotusta.

Ed. Aronen: Minäkin puolestani vastustan pöydällepanemista sen vuoksi, että on kysymyksessä vain joko hyväksyä tai hylätä kysymyksessä oleva lakiehdotus. Minä uskon, että herrat Wrede ja Estlander ovat ehtineet siksi hyvin perehtyä asiaan, ettei tarvitse sen vuoksi esittää pöydällepanoa. Lakivaliokunta on osunut oikeaan, ja muuten huomautan, että lakivaliokunta tätä asiaa käsitellessään oli varsin yksimielinen päättäessään esitellä asian eduskunnalle kirjelmällä.

Ed. Estlander: Jag ber att få förfullständiga mitt uttalande därhän, att jag hemställer att detta ärende måtte bordläggas till första plenum i nästa vecka. Gentemot ordförandens i lagutskottet andragande vill jag endast framhålla, att här ju icke är fråga om hvad utskottet bort inrymma i sitt betänkande, utan om huru detta betänkande skall af landtdagen behandlas.

Ed. Hultin: En ymmärrä, mitä varten kirjelmää nyt pyydetään pöydälle, kun siinä yksinkertaisesti vain ilmoitetaan, että lakivaliokunta käsiteltyään asiaa yksimielisesti ehdottaa, että lakiehdotus vahvistettaisiin ja laki määrättäisiin astumaan voimaan. Tässä ei ole sen pitempiä perusteluita, joitten tutkimiseen tarvittaisiin enemmän aikaa. Perustelut tavataan viime valtiopäivien lakivaliokunnan mietinnössä ja siihen on edustajilla ollut runsaasti aikaa perehtyä jo tähän mennessä. Minä vastustan pöydällepanoa.

Ed. Airola: Minusta taas päinvastoin, kuin ed. Hultinista, tuntuu hyvin helposti ymmärrettävältä, minkä takia ed. Estlander ja Wrede tahtovat, että tästä asiasta olisi pitänyt laatia mietintö eikä kirjelmää. Ei se ole muoto, johon he asiallisesti tahtovat tarrautua, vaan kun he saisivat hyväksyttyä sen ehdotuksensa, että tässä olisi laadittava mietintö, niin sitten he myös esittäisivät sen vaatimuksen, että asia käsitellään kolmessa lukemisessa ja että asia kulkee myös suuren valiokunnan kautta, ja tämän he tekisivät siinä mielessä, että mahdollisimman paljon viime valtiopäivien hyväksymiä lakeja saataisiin tällä tavalla haudattua pitkällisen, monimutkaisen käsittelyn kautta. Samalla kun tällä tavoin haudattaisiin viime valtiopäivien hyväksymiä lakeja, samalla viivytettäisiin tämänkin eduskunnan työtä ja sillä tavalla saavutettaisiin se päämäärä, joka on heillä johtavana tähtenä eduskuntatyössä, nimittäin, että saavat jarruttaa lainsäädäntötyötä mahdollisimman paljon.

Ed. Kullervo Manner: Minä käsitän herroilla Wredellä ja Estlanderilla olevan toisenkin tähtäimen mielessänsä tehdessään tuon ehdotuksen. Ed. Estlanderin lausunto antoi siihen suuntaan viittauksia. He ehkä tahtoisivat eduskuntaa välttämään sitä, että näin käytännön kautta kehittyisi muotoja eduskunnan käyttämälle keisarin ja suuriruhtinaan vallalle. Tätä tietä niitä muotoja kehittyy, ja jos niitä kehittyy useassa tapauksessa tapahtuneen käytännön kautta, niin eivät herrat Estlander ja Wrede voi sitten myöhemmin väittää, ettei ole mitään vakiintuneita tapoja. Sen takiakin he tahtoisivat nähtävästi tässä ehdotuksensa saada hyväksytyksi. Ed. Estlander viittasi nimenomaan siihen, että asiaa pitäisi pidellä, niinkuin valtiopäiväjärjestyksen 56 §:ssä mietintöjen käsittelemisestä sanotaan; mutta tämähän on ihan ilmeisesti semmoinen asia, jota eduskunta käsittelee keisarin ja suuriruhtinaan vallankäyttäjänä, eikä tähän asiaan ole siis sovellutettava niitä sääntöjä, jotka valtiopäiväjärjestyksessä ovat eduskunnan tavallisesti lainpäättämistä koskevista toimista.

Ed. Wrede: I anledning af fröken Hultins yttrande ber jag att få framhålla, att i händelse denna skrifvelse af lagutskottet skulle bära namnet betänkande, så borde den i hvarje händelse bordläggas enligt landtdagsordningen. Den omständigheten, att den kallas skrifvelse, är icke af den betydelse att bordläggning därför borde afböjas. Här föreligger ju samma grund, nämligen att sådana saker icke skola behandlas och slutligt afgöras af landtdagen vid första tillfälle, då de föredragas, utan först efter bordläggning.

Ed. Kullervo Manner: Ed. Wrede minusta tässä tahtoo menetelmää, jota ei valtiopäiväjärjestys tunne. Lakivaliokunnan käyttämä menetelmä minusta on lähempänä valtiopäiväjärjestystä kuin konsanaan ed. Wreden, sillä valtiopäiväjärjestyksen 75 §:n mukaan eduskunnan päätökset saatetaan kirjelmällä keisarin ja suuriruhtinaan tietoon, joko niitten sisältämän pää-

töksen hyväksymistä tai epäämistä varten. Tässä tapauksessa on lakivaliokunta eduskunnan puolesta eduskunnalle esittänyt kirjelmällä tämän asian, niin että se minusta sittenkin on lähempänä valtiopäiväjärjestystä.

Ed. Hultin: Eduskunnassa on vakiintunut semmoinen tapa, että suuren valiokunnan mietinnöt käsitellään samassa istunnossa, jossa ne jaetaan. Monasti niissä saattaa olla useita pykäliä ja tärkeitä muutosehdotuksia, vieläpä vastalauseitakin, joihin täytyy perehtyä istunnon kuluessa, vaikka se voi olla hankalaa edustajille. Se kirjelmä, joka nyt on käsiteltävänä, on niin lyhyt, että siihen saattaa perehtyä parissa minuutissa. Sen pitempää aikaa ei lukeminen vaadi.

Ed. Aronen: Ed. Wreden luulisi tietävän sen, että kun aikoinaan lähetettiin hallitsijalle vahvistettavaksi niitä lakeja, joita eduskunta hyväksyi, niin hallitsija vaati lausunnon senaatilta ja senaatti lähetti kirjelmällä sen hallitsijalle. Samoin lakivaliokunta nyt antaa lausunnon kirjelmällä eduskunnalle ja se on selvä menettely eikä siinä pitäisi ed. Wredelläkään olla sen enempää sanottavaa.

Ed. Wrede: Jag har icke yttrat mig angående formen, om den bort vara betänkande eller skrifvelse. Jag har endast yttrat mig angående bordläggning, att det är riktigast att sådana skrifvelser bordläggas.

Ed. Kullervo Manner: Ettei vapaaherra Wrede näyttäisi syyttömästi joutuvan hyökkäysten uhriksi, pyydän huomauttaa, että käsitin hänen ensimäisestä lausunnostaan, jossa hän pyysi asiaa pöydälle, että hän ilmoitti sen tekevänsä „i anslutning till herr Estlanders yttrande", „herra Estlanderin lausuntoon yhtyen".

Ed. Airola: Tässä eduskunta toimii käyttäen keisarin valtaa. Keisari ei koskaan laatinut mietintöjä eikä myöskään käsitellyt niitä kolmessa lukemisessa eikä pannut myöskään niitä pöydälle. Minä ehdotan, että menetellään samoin.

Ed. Sirola: Minun käsittääkseni eduskunta harkintansa mukaan voi tämäntapaisen kirjelmän panna pöydälle tai käsitellä sen heti, riippuen siitä, mitenkä se harkitsee edustajain tarvitsevan aikaa tämmöiseen kysymykseen tutustumiseen. Tämä asia oli joku aika sitten täällä viikkokauden pöydällä, vahvasti riideltiin sen valiokuntaan lähettämisestä. Kun se nyt sieltä tulee, täytyy edustajilla olla näissä asioissa ratkaistuna kantansa puoleen tai toiseen. Tällä perusteella ainoastaan minä vastustan asian pöydälle panoa.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Estlander ed. Wreden kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Estlanderin pöydällepanoehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla.

Puhemies: Siis on päätetty jatkaa asian asiallista käsittelyä. Tahtooko kukaan puheenvuoroa itse asiassa?

Ed. Aronen: Minä ehdotan, että eduskunta päättäisi lakivaliokunnan kirjelmän mukaisesti vahvistaa esilläolevan lakiehdotuksen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakivaliokunnan ehdotus hyväksytään.

8) Ehdotuksen, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaanastuvaksi määrätä lakiehdotuksen oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2, 3 ja 9 §:n muuttamisesta,

sisältävä lakivaliokunnan kirjelmä esitellään.

Keskustelu:

Ed. Wrede: På de skäl, som finnas anförda i den till lagutskottets skrifvelse fogade reservationen, ber jag att få förorda reservationens förslag, att lagförslaget icke måtte stadfästas.

Ed. Mikkola: Kannatan ed. Wreden tekemää ehdotusta.

Ed. Roos: Jag ber att få understöda herr Wredes förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin lakivaliokunnan ehdotusta on ed. Wrede ed. Mikkolan ja Roosin kan-

nattamana ehdottanut kirjelmässä olevan vastalauseen mukaisesti, että lakiehdotus jätettäisiin vahvistamatta.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy lakivaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Wreden ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla.

Puhemies: Siis lakivaliokunnan ehdotus on hyväksytty.

9) Ehdotuksen, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaanastuvaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta ja 3 ja 4 §:n muuttamisesta,

sisältävä lakivaliokunnan kirjelmä esitellään.

Keskustelu:

Ed. Bergroth: Mitä tähän esilläolevaan lakiehdotukseen tulee, uskallan minä olla sitä mieltä, että jos eduskunta sen vahvistaa, tekee se tällä menettelyllä Suomen kansalle huonon palveluksen. Kysymyksessä on Rikoslain 10 luvun 1 ja 2 pykälän kumoaminen ja saman luvun 3 ja 4 §:n muuttaminen lieventämällä rangaistusmääräyksiä. Tästä jälkimäisestä tapauksesta en tahdo sanoa mitään, mutta vastustan sitä, että mainitut kaksi ensimäistä pykälää, joissa Jumala ja Hänen pyhän sanansa ja sakramenttien julkinen pilkkaaminen rangaistuksen uhalla kielletään, kokonaan kumotaan ja rikoslaista poistetaan. Tämän vastustamiseni perustan seuraaviin syihin:

1) Suomen kansan enemmistö ei vaadi eikä hyväksy tällaista toimenpidettä. Päinvastoin on tämä yritys kaikkialla kansamme vakavissa piireissä herättänyt levottomuutta ja paheksumista.

2) Että eduskunta tämän lakiehdotuksen vahvistamisen kautta julistaisi Jumalan ja Hänen sanansa ja sakramenttien julkisen pilkkaamisen luvalliseksi teoksi. Kun kaiken järjestetyn ja terveellisen yhteiskuntaelämän elinehtona on Jumalan ja pyhien asiain kunnioittaminen, kaadettaisiin tämän lakiehdotuksen vahvistamisella yksi valtiorakenteemme peruspylväistä. Tuskin mikään pahe vie kansaa siveellisessä suhteessa niin alas, kuin Jumalan ja pyhien asiain tahallinen pilkkaaminen. Se sammuttaa ihmisen jaloimpia tunteita, paaduttaa omiatuntoja, kuohuttaa esiin intohimoja ja ilettävää raakuutta. Pidän tämän paheen miltei suurimpana vaarana, mikä kansaamme uhkaa. Näinkö nuori Suomi osoittaisi kiitollisuuttansa Jumalalle, jolta se niin paljon hyvää on saanut ja jonka kädessä sen kohtalo on, että se eduskuntansa kautta laillistuttaisi tämmöisen paheen?

3) Säädökset rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:ssa puolustavat paikkaansa meidän rikoslaissamme yhtä hyvin kuin monen muun kulttuurikansan rikoslaissa. Näitä säädöksiä ei ole lakiin merkitty Jumalan itsensä tähden, sillä kyllä Jumala kunniaansa puoltaa, mutta ne ovat siellä meidän ihmisten tähden ehkäisemässä sitä raakuutta, jota Jumalan pilkkaaminen on, ja estämässä yhteiskunnan puolelta sitä vaaraa ja pahennusta, jota Jumalan ja Hänen pyhän sanansa julkinen häpäiseminen sille tuottaa.

Suomen kansa ei tarvitse eikä kaipaa tällaista lainmuutosta. Mielihyvällä yhdyn täydellisesti lakivaliokunnan lausuntoon liitettyyn vastalauseeseen, minkä useat lakivaliokunnan jäsenet ovat tehneet, ehdottaen, ettei eduskunta kyseessä olevaa lakiehdotusta vahvistaisi.

Ed. Roos: Jag anhöll om ordet för att hos landtdagen förorda till godkännande den till lagutskottets skrifvelse bifogade och af mig och särskilda andra lagutskottets medlemmar undertecknade reservationen. Då emellertid ldgm. Bergroth redan föreslagit, att landtdagen icke måtte stadfästa ifrågavarande lagförslag, kan jag förena mig om hans förslag.

Ed. Päivänsalo: (Vasemmalta: Turha vaiva!) Jos uskonto olisi mielipide tai vakaumus muiden mielipiteitten ja vakaumusten seassa, niin sen hoivaaminen tai hoivaamatta jättäminen ei vaatisi minkäänlaista lain turvaa. Mutta uskonto ei ole mikään mielipide mielipiteitten seassa. Sillä silloin kun kaikki mielipiteet ovat tuuleen hajonneet, silloin uskonto elämän perustuksena ja elämän syvimpänä sisällyksenä säilyy. Silloin kun ei ole kysymys sosialistisista tai porvarillisista mielipiteistä, silloin kun ei ole enää sosialisteja eikä porvareita, silloin seisoo vielä ihminen ja Jumala vastakkain ja silloinkin vielä on kysymyksessä se aarre, josta tässä on kysymys.

Sellainenkin rikos, joka silloin tehdään, kun joku ilkeämielisyydestä häpäisee Suomessa harjoitettua uskontoa, on jätettävä tämän ehdotuksen mukaan rankaisematta. Jos joku varastaa jonkun pienen esineen, jonka arvo on verrattain pieni, niin siitä joutuu varas, olipa kuinka nuori tahansa, jos hän vain on täyttänyt 15 vuotta, vankilaan, mutta joka ilkeämielisyydessä varastaa

Suomen kansalaisen rinnasta pyhimmän helmen, mitä hänellä on, tahtoo tukahuttaa sen ihanteen ja myrkyttää pyhintä, mitä on ihmisrinnassa, niin siihen ei saa lain käsi koskea. Silläkö lailla me tahdomme suojata meidän kansamme ihanteita, meidän kansamme pyhäkköä. En ymmärrä, minkälaista nuorisoa me aiomme kasvattaa, kun ajattelemme, että tämän esityksen mukaan kukin saisi vapaasti herjata tässä maassa, ilkeämielisyydestä herjata uskontoa missä tahansa ja kuinka paljon tahansa. Sitten on tahdottu muka säilyttää 3 §, jossa tahdotaan suojata meidän jumalanpalveluksia ja hartausharjoituksia. Jos kerran saa ilkeämielisyydestä vapaasti herjata uskonoppia Suomessa, silloin on turhaa koettaa suojata jumalanpalveluksia tai hartausharjoitustilaisuuksia, sillä myrkky on silloin istutettu meidän lapsiimme ja meidän nuorisoon ja kun myrkky on sinne kylvetty, ei silloin rikoslain pykälät yleensä auta mitään. Sentähden pitäisin tämän lain vahvistamista iskuna vastoin Suomen vakavimman kansanaineksen kasvoja vastaan. Ehdotan sentähden, että tätä lakiehdotusta ei vahvisteta, ja yhdyn lakivaliokunnan ehdotuksessa olevaan vastalauseeseen. (Vasemmalta: Ei se tehoo!)

Ed. Kaila: Jokaisen lain tulee esiintuoda kansan oikeuskäsitys. Niin tulee myöskin rikoslain ilmaista sitä, mitä kansa pitää vääränä ja rangaistavana. Kansojen oikeuskäsitykset vaihtelevat ja muuttuvat aikojen kuluessa. On ollut aika, ei kovinkaan kaukainen, jolloinka Jumalan pilkkaamista katsottiin sellaiseksi rikokseksi, että se oli rangaistava kuolemalla. Se aika on nyt kulunut. Kun meidän rikoslakimme nykyisessä muodossaan vahvistettiin muutamia kymmeniä vuosia sitten, otettiin siihen jotenkin ankaria määräyksiä myöskin tästä rikoksesta. Nykyään minun ja monen muun mielestä nämä rangaistusmäärät ovat liian ankaria eivätkä vastaa nykyajan katsantotapoja tässä suhteessa. Mutta puolestani olen siitä vakuutettu, että Suomen kansan enemmistö ei ole sillä kannalla, että se tahtoisi kaikki rangaistusmäärät tässä suhteessa poistaa, että se tahtoisi kokonaan pyyhkiä pois nämä pykälät rikoslaista. En tahdo väittää, että ne, jotka tahtovat pyyhkiä pois nämä pykälät rikoslaista, sillä tahtoisivat julistaa vapauden saada Jumalaa vapaasti pilkata. Mutta luulen, että se käsitettäisiin niin sangen laajoissa piireissä. Luulen, että se loukkaisi kansan oikeustajuntaa ja että raa'at yksilöt saisivat siitä yhä enemmän kehoitusta sopimattomaan ja loukkaavaan rienaamiseen. Eduskunnan vasemmiston puolelta varsinkin on vaadittu näiden pykälien poistamista. Vasemmiston puolelta usein teroitetaan ihmisarvoa ja ihmisyyttä korkeina ja tärkeinä asioina yhteiskunnassa. Kun vasemmiston sanomalehdissä tahdotaan sanoa jotakin vääräksi ja moitittavaksi, sanotaan, että se sotii ihmisyyttä ja ihmisarvoa vastaan. Tämä onkin oikein sanottu. Mutta huomattava on, että silloin käytetään näitä sanoja „ihmisyys" ja „ihmisarvo" varsin ylimalkaisessa ja epämääräisessä merkityksessä. On syystä sanottu että jos ihmisyydestä poistetaan jumalankuva, jos jumalankuva riisutaan pois ihmisestä, niin jää eläimellisyys jälelle. Se on minunkin vakaumukseni, että se on jumalankuvaisuus, jumalankuvan aate, joka antaa ihmisyydelle aateluutensa. Sentähden olen vakuutettu siitä, että se, joka sallii Jumalaa pilkattavan, hän samalla alentaa ihmisarvoa. Hän alentaa ihmisyysaatteen merkitystä. Mitä on jumaluus muuta, kuin kaikki se, mikä on korkeinta ja arvokkainta ihmishengelle. Jumaluus on kaikkien arvojen arvo, se korkein arvo, josta kaikki muut arvot johtuvat. Joka sentähden julkisesti rienaten käy tämän arvon kimppuun, hän käy itse ihmisyysaatteen kimppuun, hän alentaa itse ihmisarvon. Toivoisin, että vasemmistonkin puolelta ajateltaisiin tätä ja että käsitettäisiin, että ihmisyys ja ihmisarvo edellyttävät jotakin korkeampaa jumalallista sisältöä, jota ilman ne muuttuvat vain heliseviksi sanoiksi. Kun me nyt alamme rakentaa uutta Suomea, niin toivoisin, ettemme alkaisi sitä sillä tavalla, että loukkaamme kansamme vakavimman osan oikeustajuntaa. Rohkenen sentähden ehdottaa, että eduskunta vastalauseen mukaisesti olisi vahvistamatta kysymyksessäolevaa lakiehdotusta.

Ed. Runtti: Kuten tunnettua, on se tosiasia, että tästä asiasta jo viime eduskunnassa hyvin paljon taisteltiin. Tulos kumminkin oli se, että tämä hyväksyttiin viimeisessä käsittelyssä. Nythän on kysymyksessä tämän lain vahvistaminen, tämän laiksi tuleminen. Tahdon sen johdosta pöytäkirjaan merkitä minäkin kantani. Jo viime eduskunnassa kuuluin niihin, jotka vastustivat tämän lain hyväksymistä ja näitä muutoksia, joita tässä laissa esitetään, ei sen vuoksi, että luulen Jumalan tarvitsevan meidän kuolevaisten ihmisten lakipykäliä, sillä kyllä Jumala itse voi pitää huolen pilkkaajainsa rangaistuksesta ja kurituksesta, mutta me kuolevaiset ihmiset tarvitsemme pikemmin Hänen turvaansa kuin Hän meidän turvaamme. Mutta nyt kuitenkin sopii kysyä, mihinkä ollaan menossa silloin, jos kaikki nämä luvallisiksi tehdään. Minusta on se luisumista kovin kaltevalle pinnalle. Mitä todistavat

meidän aikamme kokemukset näistä asioista. Mitä puhuu viattoman veren virtaukset, mitä puhuu orpojen ja leskien kyyneleet. Eivätkö todista sitä, että kansamme on vaipumassa raakuuden valtaan. Jo tämän lain hyväksyminen eli näiden pykäläin poistaminen on omansa viemään kansaa yhä sinnepäin. Sentähden en voi muuta kuin hyväksy lakivaliokunnan kirjelmässä olevan vastalauseen, ja ehdotan hylättäväksi tämän lakiehdotuksen.

Ed. Wrede: Då flere redan hafva yttrat sig i denna fråga, ber jag utan vidare motivering att få förorda den till lagutskottets skrifvelse bifogade reservationen och i öfverensstämmelse därmed föreslå, att landtdagen icke måtte stadfästa ifrågavarande lagförslag. Jag tillägger endast, att frågan också enligt min tanke är af stor betydelse i sedligt hänseende.

Ed. Kullervo Manner: Ellen kuullut väärin, niin lausui rovasti Bergroth, että ne määräykset, jotka rikoslaissa vanhastaan ovat semmoisista asioista, joista nyt on puhe, hänen mielestänsä puolustavat paikkaansa. En kuitenkaan tahtoisi uskoa rovasti Bergrothin, jos hän vakavasti ajattelee, tosiaankaan haluavan väittää, että niin ankarat ja kovat rangaistukset, kuin tässä kysymyksessä olevassa suhteessa rikoslaissa on, puolustaisivat paikkaansa, sitäkin suuremmalla syyllä, kun varmastikin ihan useimmissa tapauksissa semmoinen esiintyminen, josta rikoslain 1, 2, 3 ja 4 pykälät säätävät rangaistuksia, tapahtuvat joko ajattelemattomuudesta tai ymmärtämättömyydestä. Minusta lainsäätäjä ja kasvattaja ei saa menetellä niin kovakouraisesti ymmärtämättömiä kohtaan eikä myöskään niin ankarasti ajattelemattomia kohtaan. Ne tarvitsevat pikemmin ohjausta, opastusta ja kasvatusta. Uskonkin, että monesta sellaisesta, joka ajattelemattomuudessa taikka ymmärtämättömyydessä olisi tullut tehneeksi teon, josta olisi saanut kantaaksensa nuo rikoslain määräämät rangaistukset, voisi paljon helpommin kehittyä tietoinen ja tahallinen niin rumasti esiintyjä kuin jos ensi kerralla häntä olisi suuremmalla ymmärtämyksellä ja lempeydellä kohdeltu.

Yksistään tämä seikka jo kehoittaa rikoslain noita määräyksiä paljon lieventämään — minun käsitykseni mukaan kokonansa poistamaan. Eihän sitä voi kyllä kieltää, että ihmisiä löytyy niitäkin, jotka noissa asioissa esiintyvät sopimattomasti, raa'asti, jopa ihan vihaakin herättävästi. Mutta asia lienee kuitenkin kai niin, että ihmisten esiintyminen niin yhdessä kuin toisessakin suhteessa on yleisen sivistystilan mukainen. Eikä ankarilla rangaistuksilla siinä suhteessa pystytä sulkuja panemaan eikä ihmisiä sivistyksessä korkeammalle kohottamaan. Muita keinoja on käytettävä.

Olen itse ollut tilaisuudessa vankilaelämään hiukkasen silmäämään. Sain sen käsityksen, että siellä ei kukaan juuri voi paremmaksi ihmiseksi kehittyä. Tuskinpa myöskään sellainen, joka joutuisi kärsimään ankaraa rangaistusta rikoslain 1 tai 2 pykälässä puhutusta rikoksesta.

Olen kyllä sitä mielipidettä, että jos ylipäänsä ihmisten vakaumuksia pitää pidellä hienotunteisesti, niin uskonnollisia vakaumuksia ennen kaikkea. Siihen on monta syytä. Uskonnollinen vakaumus on monelle ihmiselle persoonallisessa elämässänsä keskeinen asia, asia, joka on vaikuttamassa kaikkeen hänen toimintaansa. Sellaista vakavaa, vilpitöntä vakaumusta kun tapaa, niin sitä on kohdeltava ymmärtämyksellä. Mutta tiedämmehän, että uskonnollisia vakaumuksiakin on laadultansa niin monenlaisia. Ja minuun on joskus se vaikutus tullut, että useat niistä, jotka uskonnollisesta vakaumuksestansa kaikkein suurinta melua pitävät, ne myös kaikkein helpoimmin loukkaantuvat, jopa sellaisestakin, mikä ei ole heidän vakaumuksensa ja heidän jumalansa pilkkaamista ja häväisemistä. En tiedä, löytyisikö yhtään sellaista tapausta, että vakava, yksinkertainen kansanmies olisi vaatinut nostettavaksi syytettä jotakuta vastaan sen johdosta, että on havainnut tai luullut havaitsevansa jonkun esiintyvän Jumalaa pilkkaavasti tai häpäisevästi. Tämä kyllä ei tietysti vallan paljon merkitse, mutta on sillä sentään jonkun verran merkitystä. Sillä sen verran kuin olen ollut tilaisuudessa uskonnollismielisiä ihmisiä tapaamaan, niin olen yksinkertaisten kansanmiesten joukossa niistä löytänyt kaikkein sympaattisimmat ja miellyttävimmät. Tosiasia on taas toiselta puolelta, että virastot ja julkiset viranomaiset, joista monilla ei ole uskonnon kanssa minkäänlaista persoonallista tekemistä, jotka itse voivat olla mitä julkeimpia uskonnon rienaajia, mitä raaimpia uskonnollisten ihmisten tunteiden pilkkaajia, joilla itsellänsä ei ole minkäänlaista persoonallista jumalaa siinä mielessä, kuin kristinusko opettaa, useimmiten ovat päällekantajina näissä asioissa. Kun semmoiset esiintyvät joko viran puolesta pakotettuna tai mielellänsä syytteitten vireillepanijoina ja ajajina, niin ei voi vaikuttaa kasvattavasti niihin, jotka joutuvat joko syystä tai syyttä kärsimään rangaistusta. Enkä usko, että se voi kohottavasti ja mieltä ylentävästi vaikuttaa todella uskonnollismielisiinkään.

Näin ollen näyttää siltä, että kaikki järkevät syyt puhuvat sen puolesta, että tuollaisia ankaria rangaistusmääräyksiä rikoslaissa ei ollenkaan tar-

vita. Niitä ei tarvita senkään takia, että niillä rangaistuksilla ei meitä ihmisiä voida kasvattaa semmoisiksi kulttuuri-ihmisiksi, jotka osaisivat esiintyä siivosti ja siististi.

Asiassa minusta on vielä sekin seikka huomioon otettava, että ihmisillä on niistä asioista, jotka voidaan laskea kuuluvan uskonnon piiriin, erilaisia vakaumuksia. Vakaumus, jos se on vakava, jos se on saavutettu ajattelun, ehkä taistelun kautta, on semmoinen, jolleka pitää antaa arvonsa. Sanon, että arvo on annettava myös sen henkilön vakaumuksille, joka seisoo ihan päinvastaisella kannalla, kuin mitä esimerkiksi kristinusko sisältää. Ei sellaistakaan vakaumusta saisi pilkata tai pidellä ajattelemattomasti. Tuntuu niistä, joilla on toisellainen vakaumus niistä asioista, joitten pilkkaamisesta rikoslain 10 luvun pykälät määräävät rangaistuksia, kohtuuttomalta ja epäoikeutetulta, että erästä vakaumuksen lajia suojellaan varsin suurella huolella, olkoonpa nyt niinkin, että se vakaumus, nimittäin kristinuskon pohjalle rakennettu vakaumus, on ollut ylipäänsä historian aikana tuhansille ja miljoonille ihmisille suuriarvoinen ja että se vieläkin on niin monille. Viimeksimainitun seikan vuoksi ei tarvitsisi silti erästä vakaumuksen lajia julistaa erikoissuojelukseen, koskapa muita vakaumuksia ei niin suojella. Mikäli tiedän, niin eräissä paikoissa ulkomailla on tässä suhteessa olemassa tila semmoinen, että näissä uskontoasioissa ei ole säädetty rangaistuksia eikä siis myöskään rangaista. En ole ihan varma — mutta minusta näyttää, että niissä paikoissa ei ihmisten sivistystaso ja siis myöskään esiintyminen näissä asioissa olisi yhtään alhaisempi ja kehnompi kuin niissäkään, missä on drakooniset rangaistusmääräykset näistä. Jos kerran muualla sivistysmaailmassa voidaan hyvin tulla toimeen ilman moisia ankaria rangaistusmääräyksiä, niin eiköpähän täällä meilläkin voitaisi tulla toimeen. Sillä ainakin juhlallisemmissa tilaisuuksissa tahdomme kaikki väittää, että Suomen kansa on kulttuurikansa ja että se siinä kulttuurikehityksessänsä jatkuvasti, jopa pitkillä askeleilla, kulkee eteenpäin. Jos vielä nykyään voisi pelätä, että olisi niitäkin, jotka ymmärtämättömyydestä tai ajattelemattomuudesta esiintyisivät näissä asioissa sopimattomasti ja moitittavasti, niin varmoja saatanee olla siitä, että kohoava, lisääntyvä sivistys on opettava ihmisiä tässäkin suhteessa ja ettei tarvitse pelätä mitään erikoista raakuutta tässä suhteessa. Ymmärtääkseni rovasti Bergroth ei ollut oikeassa, kun hän sanoi, että jos lakiovaliokunnan nyt tekemä ehdotus hyväksytään ja siis rikoslain 10 luvun 1 ja 2 pykälät poistetaan, sekä 3 ja 4 pykäliin tehdään ne muutokset, jotka viime valtiopäivillä hyväksyttiin, sen kautta julistettaisiin jumalanpilkka luvalliseksi. Ellen väärin muista, niin vanhoissa tuomarinohjeissa jo sanotaan, ettei kaikki ole luvallista, mitä laki ei nimenomaan kiellä. Kansalaisten oikeuskäsitys ja moraalikäsitykset uskoakseni kyllä laativat ja ovat jo laatineet semmoisia kirjoittamattomia lakeja ja säädöksiä, jotka monta kertaa paremmin voivat pahankurisia ja ajattelemattomia pitää kurissa ja ymmärtämättömiä ohjata tässäkin asiassa oikealle tielle.

Toivoisin, että lakivaliokunnan ehdotus saavuttaisi eduskunnan hyväksymisen. Olen myös varma siitä, että niillä Suomen kansan jäsenillä, joita elähyttävät vakavat uskonnolliset tunteet ja vakaumukset, ei ole oleva syytä myöhemmin olla pahoillansa siitä.

Puhemies: Myöhäiseksi kuluneen ajan takia lopetetaan istunto. Kuitenkin voitanee esitellä eräs senaatista saapunut kirjelmä ja pöydällepantavat asiat.

Senaatin ilmoitus Venäjän sotilasviranomaisille tehdystä vaatimuksesta, että Suomessa oleva venäläinen sotaväki on viipymättä maasta poistettava.

Sihteeri lukee:

SUOMEN SENAATTI.

Helsingissä

joulukuun 14 p:nä 1917.

N:o 1289.

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan tietoon saa Hallitus kunnioittaen saattaa tänä päivänä päättäneensä kääntyä Venäjän sotilasviranomaisten puoleen vaatimuksella, että Suomessa oleva venäläinen sotaväki viipymättä poistetaan maasta.

Tätä vaatimusta on Hallitus perustellut pääasiassa seuraavilla syillä:

että Suomen miehittäminen venäläisillä sotajoukoilla on aikanaan katsottu sotilaallisista syistä tarpeelliseksi Venäjän luoteisen rajan ja valtakunnan pääkaupungin turvaamiseksi, mutta että, sen jälkeen kuin Suomi on julistautunut itsenäiseksi ja haluaa Venäjän samoin kuin muidenkin valtojen kanssa ylläpitää täysin puolueettomia, ystävällisiä suhteita, ei venäläisen sotaväen Suomessa olo enään ole sotilaallisten syiden vaatima;

että uhkaava elintarvepula, jonka kärjistymiseen täällä oleva varsin lukuisa sotaväki antaa lisää aihetta käyttämällä maan niukkoja varastoja, jopa suorastaan estämällä sellaisten maahan tuontia, välttämättömäksi tekee sotaväen pikaisen poistamisen maasta;

että Suomeen sijoitetuista venäläisistä joukoista sen ohella osa on, sekaantumalla maan sisäisiin asioihin, estänyt järjestyksen ylläpitämistä Suomessa vieläpä, lupauksistaan huolimatta, aseellisesti ottanut osaa maan levottomimpien kansanainesten toimeenpanemiin laittomiin tekoihin; sekä

että venäläisen sotaväen varustaminen Suomen valuutalla, johon tarvittaisiin useampia kymmeniä miljoonia markkoja kuukaudessa, kohta käy mahdottomaksi maan rahavaroilla tyydyttää.

Suomen Senaatin päätöksen mukaan

Senaatin Puheenjohtaja

P. E. Svinhufvud.

Hugo Rautapää.

P u h e m i e s: Merkitään pöytäkirjaan.

Pöydällepanot:

16) Määrärahan myöntämistä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi

tarkoittavien anomusehdotusten johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon ensimäiseen istuntoon.

17) Leimasuostunnan suorittamista 1918-vuoden loppuun

koskevan hallituksen esityksen n:o 14 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään ja pannan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

18) Välittäviä säännöksiä maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain, kansanäänestystä tarkoittavan lain ja kunnallisen vaalilain käytäntöön saattamista varten

koskevan hallituksen esityksen n:o 20 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

19) Erinäisiä muutoksia n. s. elintarvelakiin

koskevan ed. Tokoin ja Vatasen eduskuntaesityksen johdosta laadittu elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan pöydälle ensi täysi-istuntoon.

20) Valtiolainan ottamista kulkulaitosrahaston tarpeisiin

koskeva hallituksen esitys n:o 22 esitellään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa tämän hallituksen esityksen johdosta, että eduskunta päättäen käsitellä esillä olevan esityksen sillä tavoin kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

21) Ehdotuksen laiksi selityksestä 23 p:ltä syyskuuta 1917 annettuun asetukseen, joka sisältää määräyksiä erinäisistä 13 päivänä maaliskuuta 1916 voimassa olleesta torppaa, lampuotitilaa ja mäkitupa-aluetta koskevista vuokrasopimuksista

sisältävä hallituksen esitys n:o 23 esitellään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle ensi täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Seuraava täysi-istunto pidetään huomenna k:lo 11 a. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 11,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

25. Lauvantaina 15 p. joulukuuta

k:lo 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Esitellään:

1) Ehdotuksen valtiolainan ottamisesta kulkulaitosrahaston tarpeisiin sisältävä hallituksen esitys n:o 22 521

2) Ehdotuksen laiksi selityksestä 23 päivänä syyskuuta 1917 annettuun asetukseen, joka sisältää määräyksiä erinäisistä 13 päivänä maaliskuuta 1916 voimassa olleista torppaa, lampuotitilaa ja mäkitupa-aluetta koskevista vuokrasopimuksista sisältävä hallituksen esitys n:o 23 .. „

Ensimäinen käsittely:

3) Ehdotus laiksi leimasuostunnasta 522

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 14.

4) Ehdotus laiksi sisältävä välittävät säännökset maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain, kansanäänestystä koskevan lain ja kunnallisen vaalilain käytäntöön saattamisesta 523

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 20.

5) Ehdotus laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodanaiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa, 2 p:nä kesäkuuta 1917 annetun lain 14 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi 532

Asiakirjat: Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Tokoin ja Watasen edusk. esit. n:o 24.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arajärvi, Kallio, Kujala, Kuusinen, Louhivuori, Mänty, Pehkonen, Setälä, Tanskanen, Virkki ja Latvala.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa ed. Björk yksityisten asiain vuoksi tästä päivästä ensi tiistaihin, ed. Virkki yksityisasiain tähden tämän päivän istunnosta.

Muutos päiväjärjestykseen.

Puhemies: Päiväjärjestykseen on ilmoitettava sellainen muutos, että viimeistä asiaa ei esitellä ensimäiseen käsittelyyn, vaan sen sijaan esitellään elintarveasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 sivulla 3 olevassa ensimäisessä ponnessa oleva ehdotus.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen valtiolainan ottamisesta kulkulaitosrahaston tarpeisiin

sisältävä hallituksen esitys n:o 22 esitellään ja lähetetään keskustelutta puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

2) Ehdotuksen laiksi selityksestä 23 päivänä syyskuuta 1917 annettuun asetukseen, joka sisältää määräyksiä erinäisistä 13 päivänä maaliskuuta 1916 voimassaolleista torppaa, lampuotitilaa ja mäkitupa-aluetta koskevista vuokrasopimuksista,

sisältävä hallituksen esitys n:o 23 esitellään ja lähetetään keskustelutta puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

3) Leimasuostunnan suorittamista 1918 vuoden loppuun

koskevan hallituksen esityksen n:o 14 johdosta valmistettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun asian ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Kairamo: En tiedä, onko varsin tavatonta, että eduskunta saa vastaanottaa mietinnön, jossa kaikki valiokunnan jäsenet ovat tehneet vastalauseen. Harvinaista lienee joka tapauksessa — en tiedä, onko sitä ennen eduskunnassa tapahtunut —, että saman vastalauseen takana on asianomaisen valiokunnan enemmistö, niinkuin tässä on tapahtunut. Minun ei tarvitse lähemmin selittää tämän vastalauseen syntyä. Riittänee, jos merkitsee, että se on pidettävä yhtenä sen poikamaisuuden ilmaisuna, johon eräät ainekset vasemmistossa mielellään näkyvät antautuvan, kun siihen tilaisuutta tarjoutuu. Olen puolestani vakuutettu siitä, että suuri valiokunta osaa tehdä tarpeellisen muutoksen käsillä olevaan lakiin, huomioonottaen ensimäisen vastalauseen ehdotuksen.

Ed. Gylling: Ed. Kairamon lausunnon johdosta täytynee minun valiokunnan puheenjohtajana huomauttaa, että syy, miksi se kohta, jota vastaan ed. Kairamo on pannut vastalauseen, on muodostunut sellaiseksi, kuin se nyt on, on se, että asiasta toisessa lukemisessa lopuksi päätettäessä ei sensuuntaista ehdotusta tehty valiokunnassa, kuin hänen vastalauseensa sisältää. Se tehtiin vasta sen jälkeen, kun tämä pykälä oli toisessa lukemisessa loppuun käsitelty.

Ed. Kairamo: Siihen, mitä valiokunnan puheenjohtaja ilmoitti, on lisättävä, että puheenjohtaja oli täysin tietoinen siitä, että tällainen ehdotus tulisi esitettäväksi valiokunnassa. Hän kuitenkin siihen määrin kiiruhti päätöksen tekemistä, että en minä enempää kuin kukaan muukaan valiokunnan jäsenistä ehtinyt tehdä mitään ehdotusta, siitä huolimatta, että useat valiokunnan jäsenet, samoin kuin minä, ilmoittivat aikoneensa sen tehdä. Minä en siis voi vapauttaa valiokunnan puheenjohtajaa osallisuudesta tähän tulokseen.

Ed. Gylling: Puolestani tähän tahdon lisätä, että valiokunnassa senkin jälkeen, kun valiokunta oli toisessa lukemisessa käsitellyt tuon kohdan loppuun, esitin, koska tehtiin ed. Kairamon ja muiden edustajain taholta muutosehdotus, valiokunnalle, suostuuko valiokunta siihen, että se purkaa toisen lukemisen päätöksen ja yksimielisesti ottaa asian uuden käsittelyn alaiseksi. Valiokunta ei siihen kuitenkaan suostunut. Puheenjohtajana minä en silloin asiaan sen enempää voinut tehdä.

Ed. Kirves: Kun minäkin olen valiokunnassa vastustanut sitä menettelytapaa, jota ed. Kairamo on ehdottanut, nimittäin entisen päätöksen purkamista, niin nojautuu minun vastustamiseni siihen menettelytapaan, jota ennenkin valiokunnissa on noudatettu. Ja minä olen sitä mieltä, että tämä menettelytapa on Kairamonkin mielestä sitäkin oikeampi, koska tämä oli suomettarelaisen puolueen edustajan Liston tinkimätön menettely. Hänen menettelytapansa valiokunnassa oli vielä jyrkempi. Se oli siksi jyrkkä, että jos kuka toisessakin lukemisessa tahtoi muutoksia valiokunnan mietintöön, sen piti tapahtua aikanaan ja kirjallisesti. Nyt ed. Kairamo toisessa lukemisessa esitti asiansa, sillä päätös oli jo lyöty, siis liian myöhään, eikä sittenkään tehnyt kirjallista esitystä, jonka vuoksi minusta entisen menettelytavan mukaan ei ollut muuta keinoa kuin estää tällaista mietinnön jarruttamista ja saada mietintö eduskunnalle valmiiksi.

Ed. Hurmevaara: Ed. Kairamon syytökset valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajaa vastaan ovat aiheettomia, sillä puheenjohtajan menettely siinä tapauksessa, josta ed. Kairamo puhui, oli aivan yhdenmukainen sen menettelyn kanssa, mitä siinä valiokunnassa yleensä sellaisessa tapauksessa on noudatettu. Voin mainita, että samassa istunnossa puheenjohtaja esti ed. Saarikiven palaamasta jo päätettyyn asiaan. Puheenjohtajan menettely siinä oli aivan samanlainen, kuin ed. Kairamon tarkoittamassa tapauksessa. Ed. Saarikivi ei kuitenkaan nostanut siitä melua, huomasi olevansa väärässä. Ed. Kairamo ei tunnusta olevansa väärässä, mutta syyttelee puheenjohtajaa. Ed. Kairamo sanoo, että puheenjohtajalle olisi pitänyt olla selvää ilman muuta, että hän tulee vastustamaan sitä pykälää. Miten sellaista saattaa vaatia? Erittäinkään tässä tapauksessa. Sillä pykälän muoto oli syntynyt jaostossa. Porvarithan ovat jaostossakin enemmistönä, kuten itse valiokunnassa, mutta, kuten sanottu, jaostossa oli juuri syntynyt asianomaiselle pykälälle se muoto, joka sitten tuli valiokunnan päätökseksikin. Päinvastoin, jos rupeaisi otaksumaan jotakin, voisi otaksua, että porvarit olisivat olleet juuri pykälän muodon kannalla, koska jaos-

tossa olivat sen sellaiseksi päättäneet. Minä valiokunnan jäsenenä torjun ed. Kairamon valiokunnan puheenjohtajaa vastaan tekemät aiheettomat ja tosiaan poikamaiset syytökset.

Ed. J. Kohonen: Tämä ed. Kairamon tekemä väitös valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajaa vastaan näkyy olevan yksi poikamaisuus siinä jaksossa, jota eräiden porvarien taholta oikeistossa erikoisesti juuri ed. Gyllingiä vastaan tähän aikaan on nostettu. Ensiksi alotettiin se Uudessa Suomettaressa, jossa valtioneuvos Danielson-Kalmari oikein pääkirjoituksessa teki päähyökkäyksen ed. Gyllingiä vastaan siitä, että hän oli joutunut valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajaksi, ja nyt ed. Kairamo näkyy jatkavan tätä poikamaisuutta, jota on harjoitettu eräiden oikeistolaisten taholta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään V. J:n 57 §:n mukaan suureen valiokuntaan.

4) Välittäviä säännöksiä maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain, kansanäänestystä tarkoittavan lain ja kunnallisen vaalilain käytäntöön saattamista varten

koskevan hallituksen esityksen n:o 20 johdosta valmistettu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Senaattori Frey: Ensimäisessä täysi-istunnossaan marraskuun 27 päivänä tänä vuonna päätti nykyinen hallitus ei ainoastaan julaista eduskunnan hyväksymät kunnallislait maalais- ja kaupunkikunnille, lain kansanäänestyksestä sekä kunnallisen vaalilain, vaan myöskin kehoittaa asianomaisia kunnallisia viranomaisia ryhtymään kiireellisiin toimenpiteisiin kunnallisen vaalilain vaatimien vaaliluettelojen aikaansaamiseksi sekä sittemmin senaatille ilmoittamaan, minkä ajan kuluessa nämä luettelot voitaisiin saada valmiiksi. Vaikkapa mitään vastausta tähän kyselyyn ei vielä ole senaattiin jätetty, on senaatti kuitenkin saanut tietää, että näitä vaaliluetteloja, jotka esimerkiksi Helsingin kaupungissa tulisivat sisältämään noin 20,000 nimeä sen lisäksi, mitä valtiollisissa ääniluetteloissa tätä nykyä löytyy, ei aivan läheisessä tulevaisuudessa voitaisi saada valmiiksi. Vaikka senaatin tietoon sittemmin on tullut, että aikaa, jonka tämän kaupungin henkikirjoittaja alusta alkaen katsoi tarvitsevansa näiden luettelojen laatimiseen, sen jälkeen on voitu jonkun verran supistaa, niin on senaatti toiselta puolen saanut henkikirjoittajilta maaseudulla tietää, että he, jotka tätä nykyä laativat kruununveronkantoa varten tarvittavat luettelot, tammikuussa ovat velvolliset jättämään lisäluettelot valtiollisia vaaleja varten ja sen jälkeen kruununvoutien kanssa matkustamaan veronkantomatkoille, ovat katsoneet tarvitsevansa 2—3 kuukautta saadakseen täydelliset kunnalliset vaaliluettelot valmiiksi.

Mutta vaikka tämän viimeksimainitun ajan mahdollisesti voisikin supistaa sen kautta, että henkikirjoittajat vapautettaisiin joistakuista muista tehtävistään, niin on kuitenkin selvää, ettei näitä luetteloita kaupungeissa eikä maalaiskunnissa voitaisi saada aikaan, ennenkuin puolentoista tai kahden kuukauden kuluttua uudesta vuodesta lukien ja että kunnalliset vaalit, etenkin jos vaalilaissa määrättyjä valitusaikoja noudatetaan, tuskin voitaisiin toimittaa, ennenkuin myöhään keväällä. Vaikka laki- ja talousvaliokunta nyt esilläolevassa ehdotuksessaan tämän asian järjestämiseksi on ehdottanut suuria lyhennyksiä vaalilaissa määrättyihin valitusaikoihin — m. m. on valiokunta poistanut oikeuden valittaa kuvernöörin päätöksestä senaattiin — ja näin muodoin lyhentänyt sen ajan, joka joka tapauksessa on käytettävä näiden luettelojen lopulliseksi aikaansaamiseksi, niin on kuitenkin pelko, että vaali tulisi tapahtumaan hyvinkin myöhään, tämänkin ehdotuksen mukaan toteutunut. Sillä vaikka vaali voitaisiin toimittaa 20 päivänä maaliskuuta, kuten on ehdotettu, jota minä kuitenkin omasta puolestani käytännöllisillä perusteilla epäilen, — voidaan esimerkiksi ajatella, että tämän ajan kuluessa puhkeisi lakko, joka tekisi painatustyöt, jotka ovat tarpeen vaalia varten, mahdottomiksi — vaikka, sanon minä, vaali kaikista vaikeuksista huolimatta voitaisiin toimittaa 20 päivänä maaliskuuta, niin on tämä jo itsessään hyvinkin arveluttava asia. Sillä kunnes vaalin tulos on saatu tietää ja kunnes uudet valtuutetut voivat ensi kerran kokoontua, on vuoden alusta joka tapauksessa kulunut ainakin kolmen kuukauden aika, jona aikana arvattavasti suurin osa ainakin kaupunkikunnistamme, pääkaupunkimme siihen luettuna, olisi ilman kunnallisedustusta.

Valiokunta on tosin lakiehdotuksensa ensimäisessä pykälässä ehdottanut säädettäväksi, että viimeksi valittujen kunnallisten toimihenkilöiden toiminta-aika kestää siksi, kunnes tämän lain mukaiset vaalit ovat suoritetut. Mutta tämänsisältöistä säännöstä ei missään tapauksessa voida kat-

soa muuksi, kuin valtuutukseksi näille toimihenkilöille edelleenkin pysymään toimessaan. Missään tapauksessa ei näitä henkilöitä voida vastoin tahtoaan pakottaa pysymään näissä luottamustoimissaan, etenkin koska he sekä vanhan että uuden kunnallislainsäädännön mukaan ovat oikeutetut luopumaan toimestaan, kun se kolmen vuoden aika, joksi he ovat valitut, on umpeen kulunut. Ja mikäli minulle yksityisesti on ilmoitettu, niin täällä Helsingissä ei yksikään niistä valtuusmiehistä, jotka ovat vuorossa erota valtuusmiestoimestaan tämän vuoden kuluttua, enää tule pysymään toimessaan. Ja sama tulee helposti ymmärrettävistä syistä tapahtumaan muissakin kaupunkikunnissa. Ja vaikkapa jälellä olevat valtuusmiehet voitaisiin katsoa päätösvaltaisiksi, mitä kuitenkin hyvillä perusteilla voidaan epäillä, niin syntyy tavallisesti jonkun kuoltua tai poismuuton takia sellainen tilanne, että päätösvaltaisuus loppuu.

Tämän vuoksi on hallitus, joka on katsonut sen asian selväksi, että uuden vuoden alusta siksi, kunnes uudet kunnallisvaalit ovat toimitetut, mitään kunnallista edustusta ei tulisi kaupunkikunnissamme olemaan, ja joka on tahtonut välttää siitä johtuvan seisahduksen kuntien toiminnassa, koettanut mahdollisimmin supistaa tätä aikaa ja sen vuoksi ehdottanut, että kunnalliset vaalit ensi kerran toimitettaisiin 1917 vuoden valtiopäivämiesvaaleissa käytettyjen äänestysluettelojen perusteella, jolloin ne voitaisiin toimittaa hyvinkin pian, luultavasti jo tammikuun keskivaiheilla. Tämä ylimenoaika tulisi niinmuodoin niin lyhyeksi, ettei mitään erityistä haittaa siitä syntyisi. Mahdollisesti olisi hallitus voinut ehdottaa, että kokonaan uusi vaali jälleen olisi toimitettava sen jälkeen, kun vaaliluettelot joutuisivat valmiiksi, taikka ainakin, että kokonaan uusi vaali olisi toimitettava joulukuun 4 päivänä tätä vuotta, mutta sellainen lisäys voidaan hyvin helposti tehdä hallituksen ehdottamaan lakiehdotukseen.

Mitä lakiehdotuksen 2:ssa pykälässä määrättyyn taksoituslautakuntien vaaliin tulee, niin poikkeaa siinä ehdotettu menettelytapa suuressa määrin siitä, mitä uusissa kunnallislaeissa tästä vaalista määrätään. Näitten kunnallislakien mukaan ovat taksoituslautakunnat valittavat maalla syyskuussa ja kaupungeissa joulukuussa joka vuosi, ja kun maalaiskuntain ja kaupunkien kunnallislait astuvat voimaan vasta tammikuun 1 päivästä 1918 ja kaupungit nykyään voimassa olevien kunnallislakien mukaan ovat velvolliset joulukuussa toimittamaan nämä vaalit, niin ovat, mikäli tietooni on tullut, useimmat kaupunkikunnat jo määränneet tällaiset vaalit toimitettaviksi. Mutta kun tässä lakiehdotuksessa ehdotettu vaalien toimitustapa kuitenkin on käytännössä toteutettavissa, niin en tahdo sitä vastaan tehdä mitään muistutusta.

Esittämilläni perusteilla ja pääasiallisesti siihen nähden, että pitempi seisahdus kuntain toiminnassa olisi vältettävä, tahtoisin pyytää, että eduskunta vielä ottaisi tarkasti tutkittavakseen, eikö nykyoloissa olisi tarkoituksenmukaisinta järjestää vaalit pääasiallisesti hallituksen ehdotuksen mukaisesti, eikä sillä tavalla, kuin laki- ja talousvaliokunta esilläolevassa mietinnössään on ehdottanut.

Vid sitt första sammanträde den 27 november 1917 beslöt den nuvarande regeringen icke allenast att publicera de af landtdagen antagna nya kommunallagarna jämte lagen om folkomröstning och den kommunala vallagen utan äfven att uppmana vederbörande kommunala myndigheter att skrida till skyndsamma åtgärder för åstadkommande af sådana vallängder, som enligt den kommunala vallagen erfordras, samt till senaten inberätta, när ifrågavarande längder kunde antagas blifva färdiga. Svar på denna förfråga har visserligen ännu icke ingått, men genom enskilda förfrågningar och meddelanden har senaten erfarit, att dessa vallängder, som t. ex. i Helsingfors enligt uppgift komma att innehålla cirka 20,000 namn utöfver de 100,000, som för närvarande ingå i landtdagsvallängderna, icke inom den allra närmaste framtiden kunde blifva upprättade. Ehuru senaten sedermera erfarit att den tid, hvilken mantalsskrifvaren här i Helsingfors ursprungligen ansåg sig behöfva för att upprätta de till grund för vallängderna liggande förteckningarna, under vissa förutsättningar kunde i någon mån förkortas, medan å andra sidan enligt senaten tillhandakomna uppgifter från landsorten häradsskrifvare, som för närvarande äro sysselsatta med upprättandet af kronouppbördslängderna för 1918 och inom januari månad 1918 skola aflämna föreskrifna tilläggsförteckningar till landtdagsvallängderna och därefter å tjänstens vägnar böra medfölja respektive kronofogdar på dessas uppbördsresor, ansett sig behöfva en tid af 2 à 3 månader för att medhinna upprättandet jämväl af de kommunala vallängdsförteckningarna, har senaten i hvarje fall och äfven om sistsagda tid genom häradsskrifvarenes befrielse från en del af de dem åliggande öfriga göromålen kunde i någon mån förkortas, kommit till det resultat, att kommunala vallängder i ingen händelse kunde fås till stånd förrän halfannan eller par månader in på nyåret, och kommunala val sålunda, särskildt om de i kommunala vallagen före-

skrifna granskningS- och besvärstiderna blefve iakttagna, föga nog försiggå förrän långt in på våren.

Ehuru lag- och ekonomiutskottet i nu föreliggande förslag till ordnande af hithörande frågor genom starka reduktioner af de i vallagen föreskrifna fataljetiderna, bland annat genom afskaffande af valmans rätt att öfver guvernörens utslag i mål angående vallängd vädja till senaten, i hög grad förkortat den förberedande proceduren för valet, hafva likväl de af regeringen hysta farhågorna beträffande tidpunkten för valet äfven enligt detta förslag i allo besannats. Äfven om valet, såsom beräknadt är, kunde försiggå redan den 20 mars, hvilket jag för egen del på rent praktiska skäl nödgas draga i tvifvelsmål, — man behöfver ju endast föreställa sig att det under förberedelsetiden skulle utbryta en strejk, som omöjliggjorde att i tid få det för valet erforderliga vidlyftiga tryckningsarbetet färdigt — äfven om, säger jag, valet trots alla svårigheter kunde försiggå den 20 mars, så är detta likväl redan i och för sig en mycket betänklig sak. Ty tills valresultatet blifvit kändt och de nyvalde fullmäktige första gången blifva i tillfälle att sammanträda, kommer helt säkert, från årets början räknadt, en tid af mer än tre månader att förflyta, under hvilken tid med all sannolikhet en stor del särskildt af våra stadskommuner, bland dem vår hufvudstad, att vara i afsaknad af kommunal representation. Utskottet har visserligen i § 1 af sitt lagförslag stadgat att de senast valda kommunala funktionärernas mandat varar till dess val i enlighet med utskottets förslag förrättats. Ett stadgande af detta innehåll kan likväl aldrig innefatta annat än ett bemyndigande för ifrågavarande funktionärer att fortsättningsvis handhafva sina förtroendeuppdrag. I ingen händelse kunna personer, som såväl enligt den gamla som den nya kommunalförfattningen äro berättigade att frånträda sina mandat, mot sin vilja tvingas att handhafva dem utöfver den tid, för hvilken de blifvit valda. Och enligt hvad mig enskildt meddelats, kommer ingen enda af de fullmäktige, som vid detta års utgång äro i tur att afgå från hufvudstadens nuvarande kommunalrepresentation, att efter denna tid åtaga sig att därefter kvarstå i kommunalrepresentationen och samma förhållande torde af lättförklarliga skäl komma att äga rum äfven i andra kommuner. Äfven om de återstående fullmäktige, mangrannt samlade, skulle kunna anses beslutföra, hvilket dock på goda grunder torde kunna betviflas, så uppkommer dock vanligen hastigt nog genom dödsfall, bortflyttning eller dylikt en lucka, som i hvarje fall skulle upphäfva beslutförheten.

Det har därför synts regeringen som en gifven sak att under tiden från nyårets ingång till de nya valen kommunerna skulle blifva i afsaknad af representation, och för att den häraf följande stagnationen i den kommunala verksamheten, på hvilken i propositionen hänvisats, måtte i görligaste mån förkortas, har regeringen såsom nödfallsutväg föreslagit att de kommunala valen första gången skulle förrättas med ledning af 1917 års landtdagsvallängder, i hvilket fall man tänkt sig att de kunde försiggå snarast möjligt eller sålunda redan i medlet af januari. Öfvergångstiden blefve härigenom så kort att något synnerligt men icke däraf kunde befaras. Måhända hade regeringen bort föreslå, att valet skulle förrättas ånyo, så snart de kommunala vallängderna blifvit färdiga eller åtminstone att omval af samtliga fullmäktige borde ske den 4 december 1918 för att de vid det första valet utestängda röstberättigade skulle få göra sitt inflytande gällande. Men denna komplettering vore ju icke svår att få införd i lagförslaget.

Det föreslagna sättet för val af 1918 års taxerings- och pröfningsnämnder i städerna afviker visserligen väsentligt från det i de nya kommunallagarna föreskrifna valsättet. Enligt dessa böra sagda nämnder för följande år utses af stadsfullmäktige i december månad. Då kommunallagen för städerna träder i kraft först den 1 januari 1918 och städerna enligt nu gällande författning äro skyldiga att förrätta dessa val i december, torde de flesta stadskommuner redan hafva utlyst dylika val. Då det likväl icke stöter på praktiska svårigheter att verkställa valet så som utskottet föreslagit, vill jag ej längre uppehålla mig vid denna detalj.

På de af mig anförda skälen, alltså hufvudsakligen för undvikande af en ödesdiger stagnation i våra kommuners verksamhet, hvilken regeringen icke velat taga på sitt ansvar, nödgas jag enträget anhålla att landtdagen ville taga i noggrannt öfvervägande, huruvida det icke under nuvarande förhållande likväl vore ändamålsenligast att ordna öfvergången från den gamla till den nya kommunallagstiftningen i hufvudsak enligt regeringens proposition och icke på det sätt, som lag- och ekonomiutskottet föreslagit.

Ed. Anton Huotari: Suomen kansa on aina saanut sen kokemuksen, että hitaita ovat herrojen kiireet. Mutta että ne olisivat niin hitaita, kuin senaattori Frey tässä esitti, en minä olisi jaksanut luulla. Hän esitteli syitä, minkä vuoksi vaaliluetteloita ei saada niin ajoissa, että voitaisiin tässä tarkoitetut kunnanvaltuutettujen vaalit suorittaa uusien lakien mukaan jo tulevan

maaliskuun 20 päivänä. Hän mainitsi, että henkikirjoittajat eivät ehdi tehdä sanottuja luetteloja. Kuitenkin on totta, että henkikirjoittajien täytyy voimassaolevan lain mukaan tulevan tammikuun kuluessa toimittaa edustajavaaliluettelot ja niihin luetteloihin liittyvät myös lisäluettelot seuraaville kolmelle vuodelle, joten oikeastaan ei ole kysymys, kuin yhden vuoden lisäluettelosta, joka henkikirjoittajille tässä tulee lisää, ja sen ei luulisi tuottavan niin paljon vaikeuksia, etteivät sellaista lisätyötä henkikirjoittajat voisi näinkin pitkässä ajassa saada suoritetuksi.

Kaikki osoittaa sitä, että ei olisi halua käydä uusien kansanvaltaisten lakien mukaisiin vaaleihin, tietysti siinä tarkoituksessa, että lain sovelluttaminen edelleenkin saataisiin myöhästymään ja että siis ei tarvitse käydä antamaan äänioikeutta ainakaan niille henkilöille, jotka ovat 24 vuotta nuorempia. Tämän suuren merkityksen käsittää helposti, kun mainitsee senaattori Freyn esittämän esimerkin, että esimerkiksi Helsingin kaupungissa voisi näiden lakien mukaan 20,000 äänioikeutettua kansalaista jäädä äänioikeuden ulkopuolelle. Kun kerran tällainen ehdotus, joka senaatin esityksessä on, tietäisi niin suuria äänioikeutettujen joukkojen syrjäyttämistä vaaleista, niin jo tämän seikan pitäisi olla kylliksi varoittamaan, että senaatin esitystä sellaisenaan ei voida hyväksyä. Sen sijaan laki- ja taiousvaliokunnan ehdotuksessa on otettu huomioon kaikki ne seikat, mitkä tulevat kysymykseen, että voitaisiin mahdollisimman nopeasti nämä vaalit saada suoritetuiksi. Ja kun tarpeellisessa määrässä on lyhennetty niitä määräaikoja, jotka vakinaisissa vaaleissa on kunnallisvaaleja varten määrätty, niin on voitu tulla siihen tulokseen, että uusien lakien mukaiset vaalit voidaan suorittaa maaliskuun 20 päivänä. Tämä lykkäys, mikä tässä tapahtuu, on paljon vähemmän merkitsevä kuin se, että jätettäisiin mainitsemani suuret kansalaisjoukot kunnallisen vaikutusvallan ulkopuolelle tässä ensimäisessä tapauksessa, jolloin kansanvaltaisia kunnallislakeja olisi sovellutettava.

Jos näiden vanhentuneiden vaaliluettelojen mukaan vaalit suoritettaisiin, niin siitä olisi sekin haitta, että suuret joukot äänioikeutettuja ei voisi kunnallista äänioikeuttaan käyttää. Nämä vanhat vaaliluettelot ovat jo 3 vuotta vanhat, ja sen jälkeen ovat etenkin työläiset muuttaneet paljon asumapaikkoja eivätkä he olisi tilaisuudessa käyttämään vaalioikeuttaan. Valtiollisissa vaaleissa se vielä on jotenkuten korjattavissa, kun on tilaisuus äänestää vaaliotteella, mutta kunnallisissa vaaleissa ei tällaista oikeutta ole, ja niin ollen niille, jotka ovat toisella paikkakunnalla, ei kävisi mahdolliseksi ottaa osaa vaaleihin. Lisäksi näistä luetteloista on oikeudettomasti poistettu suuri joukko 24 vuotta täyttäneitäkin henkilöitä. Sitäpaitsi se, joka on ollut vaalilautakunnissa kuluvana vuonna, tietää, että samalla kun niistä luetteloista on poissa suuri joukko henkilöitä epäoikeudenmukaisten äänioikeusesteiden vuoksi, niin toiselta puolen niissä on melkoinen joukko kuolleita henkilöitä. Kuolleille niissä on annettu äänioikeus, mutta eläviltä on kielletty. Ollessani vaalilautakunnan jäsenenä kuluvana vuonna olin huomaavinani, että ainakin noin 5 prosenttia siinä vaaliluettelossa oli kuolleiden nimiä, joka onkin käsitettävissä, kun vaaliluettelot ovat niin vanhat.

Sitten senaattori Frey mainitsi, ettei ole mitään oikeutta pakottaa niitä henkilöitä, jotka olisivat eroamisvuorossa kunnallisista luottamustoimista, edelleen niitä pitämään. Minun nähdäkseni lainsäätäjällä on tällainen oikeus jatkaessaan heidän toimintakauttaan tuolla parilla kolmella kuukaudella, minkä tämä laki- ja talousvaliokunnan ehdotus tietäisi. Voi olla mahdollista, että herrat tulevat harjoittamaan sabotashia tässä asiassa, mutta kuitenkaan ei se saisi peloittaa lainsäätäjää käytäntöön sovelluttamasta omaa hyväksymäänsä lakia niin pian, kuin se suinkin on mahdollista. Sen kautta, että tätä lakia koetettaisiin nyt mahdollisimman pian saada käytäntöön sovellutetuksi, olisi ainakin seurauksena se, että ne kansalaiset, jotka nyt ovat kärsimättömiä nykyisten kunnallisten vallanpitäjäin toimiin, voisivat rauhoittua tietäessään, että niin nopeasti, kuin suinkin on mahdollista, toimitetaan uudet vaalit kansanvaltaisten lakien mukaan. Lisäksi näyttää siihen haluttomuuteen, mikä porvarillisten kunnallismiesten taholla esiintyy, olevan syynä se, että maa polttaa heidän jalkojensa alla, ja he tietysti haluaisivat siirtyä niin pian kuin mahdollista pois semmoisilta paikoilta, jotka ovat käyneet kuumiksi. Mutta koska he tähän asti ovat niin mielellään pitäneet kunnallisvaltaa käsissään, niin pitäköot nyt sen vielä pari kuukautta. Kyllä ne joukot, jotka uusien kunnallislakien mukaan ovat saaneet äänioikeuden, jaksavat sen pari kuukautta odottaa. Mutta sitä ne eivät jaksaisi käsittää, että he saisivat vielä kokonaisen vuoden odottaa, ennenkuin he voisivat varsinaisesti päästä vaikuttamaan kuntien asioihin. Sellaista kuitenkin tietäisi senaatin ehdotuksen hyväksyminen.

Vielä senaattori Frey mainitsi, että voitaisiin jonkun kuukauden kuluttua suorittaa taas uudet vaalit sen jälkeen, kun uudet vaaliluettelot olisi saatu valmiiksi. Mielestäni on tarpeetonta niin lyhyen ajan kuluessa taas lähteä suorittamaan

uusia vaaleja, koska tämän parin kuukauden lykkäyksen kautta kuitenkin voidaan tämä asia saada jo yksillä vaaleilla järjestetyksi. Sentähden minä ehdottomasti kannatan laki- ja talousvaliokunnan ehdottamaa lakiehdotusta.

Mitä tulee lakiehdotuksen toiseen pykälään, niin vasemmisto valiokunnassa alkuaan ei olluttkaan sellaisen pykälän kannalla, vaan olisi tyydytty ensimäisen pykälän säännökseen, että ne elimet, jotka tähänkin asti ovat hoitaneet, saisivat eteenkinpäin hoitaa kaikki toimet. Mutta kun toiselta puolen huomautettiin, että kunnallistaksoitus kaupungeissa saattaa viivästyä sen johdosta pitemmän aikaa siksi, että on epäselvyyttä, millä tavalla taksoituslautakunta nyt olisi valittava, niin yhdyttiin valiokunnassa siihen muotoon, mikä sisältyy valiokunnan ehdottaman lain toiseen pykälään ja nähdäkseni ei mikään estä lainsäätäjää, jos se sen soveliaaksi katsoo, tätä poikkeustapausta varten säätämästä sellaista pykälää, kuin siinä esiintyy, siis että nuo taksoitus- ja tarkastuslautakunnan vaalit kaupungeissa suoritettaisiin ensi tammikuussa viimeisten edustajavaalien luettelojen mukaan ja että niissä sovellettaisiin sitä yksinkertaista suhteellisuutta, mikä valiokunnan ehdotukseen sisältyy. Minä siis lausun suurelle valiokunnalle sen toivomuksen, että se, jotta mahdollisimman pian päästäisiin sovelluttamaan uusia kunnallislakeja käytäntöön, hyväksyisi laki- ja talousvaliokunnan esittämän lakiehdotuksen.

Ed. Vuoristo: Minusta tuntuu siltä, että meidän rikkaiden kansanluokkiemme senaatilla on aivan erikoisia ja ehkä pitkällekin tähtääviä syitä, joiden nojalla se tahtoo yhä edelleen jarruttaa uuden kunnallislain sellaisenaan voimaansaattamista ja yhä edelleen riistää laajoilta kansanjoukoilta äänioikeuden. Sitä on yhä enemmän omansa vakiinnuttamaan se, kun senaattori Arajärvi viime istunnossa väitti vaalien toimittamisen maaliskuussa kokonaan mahdottomaksi, niin nyt sen jälkeen, kun laki- ja talousvaliokunta aivan yksimielisessä mietinnössään on osoittanut tämän mahdolliseksi, senaattori Frey täällä esittää uusia näkökohtia, joitten täytteeksi, kun ne sellaisinaan eivät ole tarpeeksi päteviä, hän uhkaa eduskuntaa jo suorastaan kirjapainolakoilla, valtuusto- ja virkamieslakoilla ja sen sellaisilla. Täytyy todellakin olla silloin tärkeitä syitä tämän ehdotuksen vastustamiseen, kun hallituksen edustaja jo puheenvuorossaan täten välillisesti antaa aihetta tuollaiseen, jota sitten olisi sangen helppo käytännössä toteuttaa. Senaattori Freyn lausunto myöskin eräissä suhteissa oli senlaatuinen, että se minulle ainakin on aivan käsittämätön. Hän kuvatessaan niitä vaikeuksia, joiden vuoksi henkikirjurit eivät voisi luetteloita ajallaan toimittaa, mainitsi muun muassa, että henkikirjureilla on niin suuri työtaakka edessään, että niiden täytyy tammikuun kuluessa toimittaa valtiopäiväjärjestyksen määräämät vaaliluettelot sekä niihin liittyvät lisäluettelot. Valtiopäiväjärjestyksen mukaan nämä lisäluettelot olisi toimitettava kolmea lähinnä seuraavaa vuotta varten. Jos siis nyt henkikirjurit ovat tehtävänsä toimittaneet ja tehneet valtiolliset vaaliluettelot sekä lisäluettelot kolmea lähinnä seuraavaa vuotta varten, niin kysymys ei olisi enää laki- ja talousvaliokunnan mietinnön perusteella kuin yhdestä ikäluokasta, jolle vielä pitäisi tehdä lisäluettelo. Ja kun senaattori Frey sanoo, että näitä vaaleja varten tarpeellisten lisäluettelojen tekemiseen vielä menisi noin 2 à 3 kuukautta, niin tuntuu tosiaankin käsittämättömältä, miten henkikirjureilta tätä yhtä ikäluokkaa varten tehtävissä lisäluetteloissa menisi tällainen aika. Tämän eduskunnan valitsemisvaalien edellä viime syksynä lisäluettelot valtiollisia vaaleja varten muistaakseni valmistuivat noin parissa viikossa. Sitten senaattori Frey sanoi, että kenties ne nyt kuitenkin saataisiin toimitetuksi noin 1½ à 2 kuukaudessa. Meillä onkin aikaa niin paljon vielä. Laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä kyllä sanotaan, että luettelojen tulee olla valmiina tammikuun kuluessa, mutta kun huomioon ottaa, että luettelot tarkastuksen alaisiksi pitäisi asettaa vasta 15 päivänä helmikuuta, niin luettelot hyvin ennätetään tarkastaa, jos ne joutuvat tuolla 7 à 10 päivän seudussa helmikuuta. Ja meillä siis aikaa onkin näiden yhtä ikäluokkaa koskevien luettelojen valmistamiseen, jos henkikirjurit nimittäin ovat entisen tehtävänsä tehneet, lähemmä 2 kuukautta. Ja väite, että tässä ajassa ei ehdittäisi näitä laatia, on todella käsittämätön. Kyllä silloin henkikirjureita kai lienee muutettava. Varsinkin kun niillä on vielä tilaisuus ottaa niin paljon, kuin haluavat lisätyövoimaa. Olisi suoranaista jarrutusta, ellei niitä tehtäisi.

Minäkin pyydän kajota vielä siihen lausuntoon, jonka senaattori Frey antoi mainitessaan, että Helsingissä yksistään jäisi lisäluettelojen poissaolemisen vuoksi noin 20,000 ihmistä vaille äänioikeutta. Ne olisivat kai niitä nuoria kansalaisia, joita pitäisi ottaa lisäluetteloon. Tämän lisäksi tulisivat, jos vaalit toimitettaisiin vanhojen valtiollisten vaaliluettelojen perusteella, ne henkilöt, jotka ovat kolmen vuoden aikana Helsingistä pois muuttaneet tai Helsinkiin muuttaneet, jäämään pois, eikä liene liiaksia arvattua, jos näitä myös-

kin lienee lähimain yhtä paljon. Kolmessa vuodessa kai muutto Helsingistä on aiheuttanut noin 20,000 suuruisen väestönmuutoksen. Näin ollen Helsingissä yksistään jäisi kansalaisia vaille äänioikeutta noin 40,000. Jos nyt sitten suhteellisesti sen jälkeen arvioidaan tämä poisjääminen maan muissa osissa, niin jäisi nyt todennäköisesti heti ensimäisissä kunnallisissa vaaleissa vastoin eduskunnan jo kahdesti hyväksymää ja nyt vahvistamaa lakia satojatuhansia ihmisiä vaille äänioikeutta. Ja se on sellainen teko, jota ei voida puolustaa ja joka saattaa johtaa vielä suurempaan anarkiaan, kuin mihin senaattori Frey täällä uskotteli päinvastaisella menettelyllä jouduttavan. On saapunutkin maaseudulta myöskin viestejä, joissa nuoret kansalaiset, joille uusi kunnalislaki suo äänioikeuden, ilmoittavat, että he välttämättömästi tahtovat päästä mukaan. He eivät suostu enää odottamaan. Jos nyt sitten tulee valittavaksi kahden anarkian välillä, niin minun nähdäkseni on parempi ottaa sellainen, jota eduskunta laittomuutta harjoittamalla ei joudu synnyttämään. Jos eduskunta nimittäin harjoittaisi uusien kunnallislakien perusteiden rikkomista ja jättäisi kenties satojatuhansia kansalaisia vaille äänioikeutta, niin eduskunta tavallaan olisi silloin tämän anarkian synnyttäjä. Lisäksi herra Frey sanoi, että nykyiset vallanpitäjät eivät suostuisi toimikautta jatkamaan, koska uudet kunnallislait suovat heille oikeuden jättää toimensa. Hän siis edellytti, että he lainkuulijaisina noudattavat uutta kunnallislakia. Jos he sitä noudattavat, niin yhtä hyvin heidän pitäisi noudattaa eduskunnan nyt uuteen kunnallislakiin kenties säätämää lisälakia, joka ei tarkoita kuin pariksi kolmeksi kuukaudeksi heidän toimintakautensa jatkamista. Ja kun rikkaat tähän saakka ovat tappelemalla tapelleet saadakseen ne säilyttää itselleen, niin on ihmeellistä, elleivät he tahtoisi pitää niitä vielä kolmea kuukautta. Elleivät he sitä tekisi, niin he tahallisesti siinä tapauksessa tahtovat synnyttää tähän maahan anarkiaa, ja jos he sellaista tekevät, jos he jättävät kunnat ilman säännöllistä asiainhoitoa ja syntyy anarkinen tilanne, niin kaipa kansanjoukot sitten myös asiat selvittävät. Kai niiden on pakko menetellä samoin, kuin tämän eduskunnan. Kun venäläinen hallitus läksi pois täältä ja maa jäi ilman hallitusta, niin otti kansa itse vallan käsiinsä vallankumouksellista tietä, ja kai silloin, jos herrat synnyttävät anarkiaa ja jättävät kunnat ilman hallintoja, kansanjoukot menettelevät samoin, ottavat vallankumouksellista tietä vallan käsiinsä ja hoitavat kuntien asia niin kauvan kuin lainmukaiset vaalit tulevat ja päästään taas säännöllisiin oloihin. Mutta se tapahtuu silloin parempiosaisten kansanluokkain synnyttämän anarkian johdosta eikä eduskunta ole antanut siihen mitenkään aihetta. Kaiken tämän pohjalla minä ehdottaisin, että eduskunta uhkauksista huolimatta voidakseen säilyttää ennen tekemät päätöksensä pyhinä, taatakseen tämän maan kansalaisille oikeuden lain säätämässä järjestyksessä ottaa osaa ensi kunnallisiin valeihin, päättäisi hyväksyä laki- ja talousvaliokunnan ehdotuksen, kun sen esteeksi ei ole voitu esittää mitään muita päteviä seikkoja, kuin uhkaus varakkaiden kansanluokkain anarkiasta.

Ed. Annala: Ne toimenpiteet, joita laki- ja talousvaliokunta tässä mietinnössä ehdottaa, poikkeavat tosin tavattoman paljon uusista kunnallislaeista sekä kumoavat myös vanhan kunnallislain mukaan toimitettuja vaaleja ja toimenpiteitä. Mutta mielestäni nämä säännökset ovat välttämättömiä ja ovat ehdottomasti sellaisia toimenpiteitä, jotka parhaiten nykyhetkellä vastaavat suuren kansan enemmistön toivomuksia ja vaatimuksia kunnallisolojen pikaisesta uudistamisesta. Tällä lailla minun ymmärtääkseni, jos sen eduskunta hyväksyy, täytyy ehdottomasti olla samanlainen lain pyhyys, kuin kaikilla muillakin laeilla tässä maassa. Sentähden minun mielestäni on turhaa täällä puhua, kuten herra senaattori Frey, että ne kunnalliset toimihenkilöt, joiden toimintakausi päättyy tämän vuoden lopussa, eivät missään tapauksessa jatka toimintaansa. Se on minusta vähän liian rohkeasti väitetty, että meidän kunnallisissa toimissamme löytyy sellaisia luottamushenkilöitä, jotka eivät tottele lakia, jotka eivät tottele Suomen eduskunnan säätämiä lakeja. Jos niin olisi, niin minun mielestäni ei olisi mikään vahinko, vaikka nämä tällaiset herrat mitä kiireimmiten poistuisivat kunnallisista luottamustoimista. Minun mielestäni, niinkuin jo sanoin, on laki- ja talousvaliokunta osunut oikeaan näiden väliaikaisten säännösten laatimisessa, jotka tässä mietinnössä eduskunnan hyväksyttäväksi esitetään. Eräs seikka on kumminkin minun mieltäni kiinnittänyt, ja se on se, että valiokunta ehdottaa taksoituslautakuntien uusia vaaleja toimitettavaksi tammikuun kuluessa, sillä tavalla, kuin tässä toisessa pykälässä sanotaan, ainoastaan kaupunkikunnissa. Näyttää siltä, että valiokunta on tykkänään unohtanut maalaiskunnat ja minun tietääkseni, maalaiskuntalaisena, ovat taksoitusolot maalaiskunnissa paljon huonommalla kannalla monessakin kunnassa, kuin konsanaan kaupunkikunnissa, joten tämä taksoituksen uudistus olisi kaikkein tärkeimpiä

maalaiskunnissa juuri tällä hetkellä. Sentähden minä toivoisin, että suuri valiokunta ottaisi tämän seikan huomioonsa ja harkitsisi, jos se suinkin on mahdollista, tehden sen suuntaisen muutoksen tähän toiseen pykälään, että maalaiskuntain taksoitus- ja tutkijalautakunnat valittaisiin samalla tavalla, kuin tässä ehdotetaan kaupunkikuntien taksoituslautakuntien vaalista.

Sanotaan ehkä, että maalaiskunnissa on jo syyskuun kuntakokouksissa toimitettu uusien taksoituslautakuntien vaalit ensi vuotta varten. Se on totta, mutta minun mielestäni ei se olisi mikään suurempi asia, että nämä vaalit peruutettaisiin tämän lain voimalla, samalla tavalla, kuin tässä peruutetaan monia muita vaaleja, jotka on toimitettu entisen kunnallislain mukaan. Siis pitemmältä vaivaamatta eduskunnan aikaa minä, niinkuin sanottu, olisin muuten tyytyväinen näihin toimenpiteisiin, mitä valiokunta ehdottaa, jos tuollainen muutos tehtäisiin maalaiskuntien taksoitus- ja tutkijalautakuntien valitsemiseen nähden, kuin on ehdotettu toimitettavaksi kaupunkikuntiin nähden.

Ed. Schybergson: Då senatens representant anförde, att antagligen icke en enda af de stadsfullmäktige i Helsingfors, som äro i tur att afgå vid årets slut, vore villiga att fortfara med sitt mandat längre än så, hördes på vänsterhåll med indignation ordet „lakko". Detta ord, som eljes har så god klang på vänsterhåll, är synbarligen det mest förkastliga man kan tänka sig, om det kommer till användning på det motsatta hållet. För min del har jag förståelse för strejkbegreppet, finner det någon gång vara berättigadt och på sin plats, beroende på de omständigheter, som föreligga, och tänker mig, att det kan bli nödvändigt att bringa det till användning äfven från de samhällsbevarande elementenas sida.

I själfva verket har det inom stadsfullmäktigkretsar varit fråga om att upphöra med verksamheten oberoende däraf, att mandatet utgått eller icke, och stadsfullmäktige i Helsingfors liksom på andra orter ha haft fullt skäl att taga frågan härom under öfvervägande. Må man påminna sig t. ex. det uppträde, som ägde rum här i somras, då stadsfullmäktige nästan blefvo föremål för misshandel, ett uppträde af den art, att till och med herr Walpas-Hänninen ansåg sig böra taga afstånd från det och väckte en ärekränkningsprocess i anledning däraf, att han utpekades ha stått bakom det hela. Sedan hafva de nya kommunalförfattningarna blifvit antagna, och herr Mäki lofvade i tiden att, då vi kommit så långt, så skulle med ens de kommunala misshälligheterna upphöra af sig själft. Men de fortgå likafullt med nästan ökad intensitet. Stadsfullmäktige på de orter, där dylika uppträden förekomma, hafva all anledning att upphöra att fungera. Nu kommer den omständigheten till, att deras mandat utgår. Kan man då förtänka dem, som äro i tur att afgå, om de begagna sig af denna sin rätt? Visserligen sade herr Vuoristo eller någon annan af de föregående talarena, att, om lagen förlänger mandaten, så är hvar och en skyldig att ställa sig stadgandet härom till efterrättelse. Jag ber i anledning häraf att få fästa uppmärksamheten vid, att stadsfullmäktige icke äro tjänstemän, såsom samma talare antydde, utan de äro fria medborgare. Och om dem gäller detsamma som om Stjernhjelm i tiden, som då drottning Kristina mot hans vilja utnämnde honom till assessor i Dorpat, vägrade att emottaga platsen och på anmärkningen, att asessorsplatsen var drottningens och hon dit kunde sätta den hon ville, svarade han, att han satte sig hvart han ville. Så är det också med stadsfullmäktige. De kunna upphämtas med våld af röda garden, men de kunna icke af lagstiftningen tvingas att fullgöra sitt uppdrag, utöfver den tid, för hvilken de blifvit valde. Det skall då åtminstone vara ett grundlagsstadgande för att kunna medföra sådan påföljd. Man må i denna del hafva hvilken uppfattning som hälst, så kommer verkligheten att gestalta sig så, att de, som vid årets slut äro i tur att afgå, icke längre fullgöra uppdraget, och då det äfven under vanliga förhållanden är mycket svårt att få fullmäktige fulltaligt tillsamman, blir det från den 1 januari helt enkelt omöjligt.

Hvad följer af ett sådant interregnum? Vi veta, att stadsfullmäktige i Helsingfors under sommarmånaderna vanligen icke sammanträda. Och under vanliga förhållanden kunde man tänka sig att ett afbrott på några månader icke heller i början af året behöfde leda till alltför menliga följder. Budgeten blir väl fastställd under de närmaste dagarna. Nämnder och öfriga myndigheter kunna fungera inom budgetens ram. Men i närvarande tid blir följden af ett sådant interregnum, att då arbetarmassorna framställa sina anspråk, det svaret ges dem att landtdagen så begått, att ingen finnes, som kan ge dem besked eller villfara deras önskningar. Det medför utan tvifvel sina fördelar att så kan ske. Men åtminstone herr Vuoristo, som var så angelägen om att det icke skulle vara landtdagen, som kommer att bära ansvaret för ett sådant interregnum, borde icke medverka till ett beslut sådant som det ifrågavarande. Det var också han, som framhöll att om stadsfullmäktige trädde tillbaka, så toge folket, hvarmed han naturligtvis afsåg Broholms-

folket, stadens angelägenheter om hand. Detsamma innehöll den sista punkten i det ultimatum, som öfverlämnades till stadsfullmäktige härstädes sedan elleer då man senast hotade med kommunalstrejk. För min del är jag benägen att svara såsom fabriksägarena i Ryssland lära göra det då arbetarna vilja öfvertaga ledningen: var så god. Där lär det räcka högst två veckor innan samma arbetare komma till fabriksägaren och bedja honom att återtaga affärens skötsel. Någon gång har det händt att de kommit redan inom fyra dagar. Sköt om saken här i Helsingfors, betala ut miljoner i löner, om ni det vill och kan. Men landtdagen och isynnerhet vänstern har anledning att betänka sig, innan de afböja ett förslag så lojalt, som regeringens, isynnerhet om därvid göres det tillägget, att helt och hållet nya val skola äga rum åter i december nästa år, då i alla fall val förestå.

Det finnes icke ett så omtyckt ord uti vänsterns ordbok, som „jarruttaminen". Kan man då verkligen med skäl i detta fall beskylla regeringen härför? Dess förslag går tvärtom ut på ett genomförande så snart som möjligt af reformen.

Jag har trott mig böra lämna dessa upplysningar för att man icke här i landtdagen, då alla olyckor till följd af ett interregnum inom stadsförvaltning komma i dagen, skall kunna skylla från sig och säga att man icke kunnat tänka sig dem.

Ed. Bäck: Jag anser det vara min skyldighet att lämna följande upplysning. Då det föreliggande ärendet upptogs till behandling i lag- och ekonomiutskottet, voro den svenska gruppens medlemmar, hvilka sitta i sagda utskott, icke i tillfälle att deltaga i utskottets arbete. Det hade varit vår afsikt att framföra ungefär samma tankar som här uttalades af senator Frey. Vi voro likväl icke i tillfälle att göra det, emedan ärendet slutbehandlades i tre läsningar samma dag som frågan upptogs. Jag vågar uttala den förhoppning, att stora utskottet skall fästa vederbörligt afseende vid senator Freys uttalande.

För öfrigt kan jag icke underlåta att fästa kammarens uppmärksamhet vid det näst sista momentet i 7 § i föreliggande lagförslag. Där står: „Uti guvernörens utslag i mål angående vallängd får ändring icke sökas." Detta moment har naturligtvis blifvit godkändt af vänsterns representanter i lag- och ekonomiutskottet. Nu veta vi ju, — det torde icke finnas någon i denna kammare, som icke har kännedom därom — att tack vare röda gardets rätts- och frihetsprinciper åtskilliga af landets guvernörer hållas fängslade. Jag måste säga att, då jag läste det af mig påpekade momentet, jag icke kunde låta bli att fästa min uppmärksamhet vid den ironi, som där möter en.

Ed. Härmä: Työväestö, vaikka veroa maksavana, on kuitenkin pitkät ajat saanut sivullisena katsella, miten herrat ovat kuntien asioita hoitaneet, ja nämä ovatkin luokkaetujensa mukaisesti hoitaneet niitä kuntien työläisille tavattoman vahingollisesti. Työläisille tärkeisiin työttömyys- ja palkkakysymyksiin on suhtauduttu ylimielisesti, onpa eräs kaupunginvaltuusto härkäpäisellä menettelyllä toiminut niin, että jos kaupungissa olisi sattunut syttymään tulipalo, ei olisi ollut minkäänlaista suojaa enempää työväestölle kuin herroillekaan, mistä olisivat voineet hakea apua tulipaloa vastaan. Tämä onkin johtanut työväestön hyvin lukuisissa kunnissa toimeenpanemaan esiintymisiä näitä kunnallishallintoja vastaan. Onpa työläisten täytynyt useissa kaupungeissa kunnallislakia sivuuttamalla vaatia itselleen edustusta kunnallishallinnoissa, jotta räikeimmät epäkohdat voitaisiin korjata. Pitkien taistelujen jälkeen on saatu uudet kunnallislait. On täytynyt, porvariston laittoman jarrutuksen takia, se kun ei ole tahtonut tunnustaa viime eduskunnan laillisia päätöksiä, eduskunnan kaksi kertaa hyväksyä nämä lait, ennenkuin ne saatiin julaistuiksi, eikä vieläkään porvaristo tahtoisi antaa työläisille niiden säätämää oikeutta, vielä tahtoisivat he jättää 20—24 ikävuoden välillä olevat kansalaiset ilman äänioikeutta. Yhdyn ed. Vuoristoon, joka huomautti, että jos näin menetellään, ei se ainakaan onneksi koidu. Jos sitten kävisi niin, kuten herra senaattori arveli, että ne virkamiehet, jotka nyt kunnallisia elimiä hoitavat, rupeaisivat saboteeraamaan, jos tämä laki- ja talousvaliokunnan mietintö tulisi hyväksytyksi, niin tietääkseni ei siitä näiden parin kuukauden aikana aivan erikoista vaaraa syntyisi, koska nämä kunnallisvaltuutetut ovat useita kuukausia kestävällä kesälomallakin eikä heitä ole saatu, vaikka kiireelliset ja tärkeät asiat vaatisivat kokoontumaan näitä asioita aikanaan ratkaisemaan. Niin ettei tästä niin mahdottoman suuria vahinkoja koidu, kuten herra senaattori luulee, kyllä kai työväestö jaksaa sen kestää, koska se on tähänkin saakka jaksanut kestää herrojen luokkapolitiikkaa.

Ed. Johansson: Senator Frey har här försökt bevisa, att regeringens proposition angående öfvergångsstadganden för införande af kommunallag för landskommunerna, kommuna-

lag för städerna, lag om folkomröstning och kommunal vallag vore att föredraga framför lag- och ekonomiutskottets betänkande. Jag anser dock herr senatorns motivering till förmån för regeringens proposition vara svag och ohållbar. Hans kritik har tvärtom öfvertygat mig om att man nu så mycket som möjligt söker fördröja kommunallagarnas genomförande i enlighet med den nya kommunala rösträtten. (Oikealta: Barnsligheter!) Svårigheten att få valen att försiggå den 20 mars tror jag icke vore så stor, om helst litet god vilja finnes. Hans påstående om att strejk och dylikt skulle kunna förhindra tryckningsarbetet förefaller äfven mycket ohållbart. Det samma kan sägas om hans yttrande att bland fullmäktige flera, som nu äro i tur att afgå, icke skulle längre än till utgången af detta år åtaga sig sina mandat. Speciellt nämnde han i detta fall stadsfullmäktige i Helsingfors, och det tror jag nog, de skulle gärna vara med om en dylik bromsningspolitik. Det känner man till förut af svenska folkpartiets taktik.

Då jag ändå icke kan finna senatens åtgärd i detta afseende riktig, anser jag att lag- och ekonomiutskottets betänkande träffat det rätta och bakom detta betänkande stå, som synes, utskottets alla medlemmar. Här ha herrar Schybergson och Bäck försökt försvara regeringens proposition, och det kan man förstå, då man vet, att äfven dessa herrar röstat mot de nya kommunallagarnas genomförande. Det är icke alltför länge sedan en medlem af det svenska folkpartiet uttalade för mig, att han nog ansåg de nya kommunallagarna vara rättvisa, men han kunde ändå icke godkänna dem — det var icke en medlem af landtdagen — och på frågan, hvarför han icke kunde godkänna dem, svarade han, att det var därför att svenska folkpartiet redan lidit så stora förluster och gått så mycket tillbaka i det politiska lifvet och nu skulle ännu den sista positionen gå dem ur händerna.

Ed. Pennanen: Vasemmiston asiattomat hyökkäykset hallituksen esitystä vastaan voivat jäädä omaan arvoonsa. Minä en mitään takatarkoituksia hallituksen esityksessä ole nähnyt (Vasemmalta: Julkinen se onkin!), vaikka toisista syistä en ole voinut sitä sellaisenaan hyväksyä. Kun laki- ja talousvaliokunnan porvarilliset jäsenet ovat suostuneet muuttamaan hallituksen esitystä, niin ovat ne, ainakin minä, tehneet sen pääasiallisesti kahdesta syystä. Toinen syy on asiallinen, toinen, niin sanoakseni, poliittinen.

Senaattori Frey on, jos olen häntä käsittänyt oikein, lausunnossaan myöntänyt, että senaatin ehdottama menettelytapakin tietäisi lyhempää tai pitempää täydellistä seisahdusta kunnallisen toiminnan alalla. Mitkään olemassaolevat kunnalliset elimet eivät voisi toimia niin kauvan, kunnes uudet vaalit senaatin ehdottamalla tavalla olisi saatu toimitetuiksi. Minä myönnän sen, että senaatin ehdottamalla tavalla tämä seisahdus tulisi verrattain lyhyeksi, mutta sitä ei voitaisi kokonaan välttää. Laki- ja talousvaliokunta on koettanut ehdotuksellaan pyrkiä siihen, että tuota täydellistä seisahdusta ei ollenkaan tulisi. Siitä syystä se on rohjennut ehdottaa, että olemassaolevat kunnalliset elimet toimisivat siksi, kunnes uudet vaalit on suoritettu. Mitä tulee maalaiskuntiin, joissa on jo viime syyskuussa valittu kunnalliset virkailijat, siellä, minä olen vakuutettu siitä, että asia järjestyisi verrattain hyvin, seisahdus voitaisiin kokonaan välttää. Uskallan luulla, että maalaiskuntien kunnalliset toimihenkilöt tahtovat, mikäli mahdollista, toimia tämän ylimenoajan, säästääkseen kuntansa asioita joutumasta tuuliajolle. Minä myönnän kernaasti, että kaupunkikunnissa, joissa valtuustojen täydennysvaalit ovat jääneet toimittamatta nyt joulukuussa, on asia jonkun verran toinen. Siinä ilmestyy vaikeuksia, mutta on huomattava, että aivan vaikeuksitta tänä ylimenoaikana ei millään tavalla päästä. On vain kysymys, mitkä vaikeudet ovat helpommin voitettavissa. Laki- ja talousvaliokunta on rohjennut ehdottaa, että myöskin kaupunkikunnissa jo olemassaolevat elimet toimisivat toistaiseksi. Jos nyt asia on niin, kuin täällä on keskustelussa ilmennyt, että ainakin eroamisvuorossa olevat valtuuston jäsenet eivät tahtoisi enää toimia, niin verrattain helposti mielestäni olisi tähän lakiehdotukseen sisällytettävissä sellaisia säännöksiä, että kaupunginvaltuustot voisivat toimia vajalukuisina. Minusta olisi pääasia vain, että kaupungeissakin, samaten kuin maalaiskunnissakin, voitaisiin välttää täydellinen seisahdustila kunnanvaltuustojen ja muiden kunnallisten elimien toiminnan suhteen. Tämä nyt on se asiallinen syy, jonka nojalla minä olen voinut yhtyä laki- ja talousvaliokunnan ehdotukseen. Toinen, niin sanoakseni poliittinen syy, on se, että mielestäni on tänä ylimenoaikana koeteltava mahdollisuuden mukaan pyrkiä siihen, että ne välittävät säännökset ja se olotila, joka näiden säännösten nojalla luodaan, olisi sellainen, että sen pitäisi mahdollisimman lukuisten kuntalaisten tunnustaa, että työrauha kunnallisen toiminnan alalla säilyisi edelleen. Minusta on tähän pyrittävä niin paljon, kuin se yleensä on soveliasta ja sovinnollisia keinoja käyttäen suinkin mahdollista. Näillä perusteilla, kuten sanoin, olen ollut

valmis menemään siihen ehdotukseen, joka laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä esiintyy ja jolla näyttää, jos sen tuottamat käytännölliset vaikeudet saadaan voitetuiksi, olevan mahdollisuus saada tunnustusta ja kannatusta sekä oikealta että vasemmalta.

Ed. Mäki: Jos herraspuolueiden niiden edustajain taholta, jotka täällä ovat esiintyneet hallituksen ehdotusta puolustaen, olisi käytetty se toimintatarmo silloin, kun viimeinen eduskunta hyväksyi kunnallislait, niiden julkaisemisen hyväksi, ei tällaisia säännöksiä tarvitsisi ollenkaan ajatella. Nyt he sen sijaan, niinkuin ed. Schybergson vakuutti, olisivat valmiit antamaan koko putiikin, tehtaat ja muut sen sellaiset vasemmiston haltuun. Mutta uskallan luulla, että tällaiset lausunnot, jommoisen ed. Schybergson antoi, ovat kaikkea perää ja merkitystä vailla. Ne on annettu ainoastaan siinä tarkoituksessa, että on saatu puhua vain puhuakseen. Hallituksen esitys, minun mielestäni, ei ole hyväksyttävä sen vuoksi, että siinä suurelta määrältä nuorempia kansalaisia riistettäisiin äänioikeus. Minun ymmärrykseni mukaan pitäisi pitää tiukasti kiinni siitä, että kaikki ne, jotka saavat uusien kunnallislakien mukaan äänioikeutta käyttää, saisivat näissäkin ensimäisissä vaaleissa sitä käyttää. Sen vuoksi minä voin hyväksyä laki- ja talousvaliokunnan ehdotuksen pääpiirteissään ja toivoisin, että suuri valiokuntakin sen hyväksyisi, sillä ainoastaan sen kautta on mahdollisuus saada tämä mahdollisimman pian jo tänä vuonna voimaan. Jos tästä ruvetaan riitelemään ja monillekinpäin kääntelemään, on seurauksena, ettei sitä voida saada valmiiksi ehkä tänä vuonna ja jokainen silloin ymmärtää, mikä siitä on oleva seurauksena. Sentähden toivoisin, että suuri valiokunta tämän mahdollisimman pian käsittelisi ja hyväksyisi sellaisena kuin laki- ja talousvaliokunta on sen valmistanut.

Ed. Ahmavaara: Koko asiassa, hyväksyttiinpä se hallituksen esityksen tai valiokunnan esityksen mukaan, ei ole minusta mitään suurta periaatteellista kysymystä. Kysymys on ainoastaan käytännöllisistä toimista, nimittäin, millä tavalla tämä murrosaika, tämä liittyminen vanhasta uuteen voidaan suorittaa. Ja kun näin on asia, ei voi käsittää sitä raskaan tykistön käyttöä, mitä täällä on käytetty muka kansanvallan sortamisesta ja muusta sellaisesta. Eikö löydy enää parempia syitä näihin puheisiin kansanvallan sortamisesta kuin tällaiset muotoasiat, jotka käyvät naurettaviksi? Kun meillä on paljon työtä valiokunnissa, olisin toivonut, ettei turhaan olisi aikaa kulutettu täällä. Kyllä kansa jaksaa kestää, tapahtukootpa kunnallisvaalit maaliskuussa tai kesäkuussa, tätä kyllä kansa aivan tyynesti odottaa. Ne ovat ainoastaan edustajat täällä, jotka eivät malta odottaa, vaan käyttävät aivan turhanpäiväisillä jaarituksella eduskunnan kallista aikaa.

Ed. Airola: Kyllähän asia on tietysti niin, ettei porvaristo äänioikeuden rajoituksella ja riistolla voi kansaa niin uuvuttaa, ettei se jaksaisi kestää, niinkuin herra Ahmavaara sanoi. Mutta asianlaita on niin, että kansalla ei ole halua kestää, se ei tahdo sietää sitä, että oikeisto alituiseen läpi vuosien pyrkii siltä riistämään sananvaltaa asioissa, joissa sillä täytyy olla sananvalta ja joissa eduskunta on sille jo sananvallan myöntänyt. Se ei halua suostua siihen, että siltä otetaan pois äänivalta, joka sille jo hyväksytyillä kunnallislaeilla on kerran myönnetty.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan suureen valiokuntaan.

5) Erinäisiä muutoksia n. s. elintarvelakiin.

Puhemies: Esitellään elintarveasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2, sivu 3, ensimäisessä ponnessa oleva ehdotus, että esilläoleva mietintö käsiteltäisiin kuten valtiopäiväjärjestyksen edellyttämä keisarin ja suuriruhtinaan esitys.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, hyväksyen valiokunnan ehdotuksen, lähettäisi asian elintarveasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Utskottet föreslår i sin kläm å pagina 3, att dess förevarande betänkande måtte betraktas som i landtdagsordningen förutsatt kejsaren och storfurstens proposition. Och efter hvad jag förstod har presidiet också förordat nämnda förslag. Enligt min tanke skulle ett dylikt beslut kunna komma till stånd endast med öfverträdande af landtdagsordningen. I landtdagsordningens 29 §, hvilken fortfarande är gällande, stadgas, att motion icke kan upptagas rörande grundlag eller annan lag af den beskaffenhet, som i senare momentet af 29 § omförmäles. Nu föreligger ju det förhållande, att proposition till landtdagen öfverlämnats om ändring af detta stadgande i landtdagsordningen. Innan denna ändring kommit till stånd, kan landtdagen icke i enskilda fall dispensera från tillämpningen af

detta stadgande. Ett sådant beslut skulle också stå i strid med det förfaringssätt, som landtdagen redan härintills inslagit.

Beträffande i öfrigt utskottets förfarande att självmant upptaga till behandling frågor, som icke ankomma å dess befogenhet, synes det mig också att detta, om härutinnan en praxis finge inrota sig, skulle leda till oordning och inkräkta på det arbete, som utskottet enligt landtdagens uppdrag bör utföra.

Ed. Tokoi: Niinkuin tästä mietinnöstä näkyy, ei valiokunta ole tehnyt tätä omasta alotteestaan, vaan sen eduskuntaesityksen johdosta, jonka eduskunta on valiokuntaan käsiteltäväksi lähettänyt. Tämä eduskuntaesitys lähetettiin valiokuntaan ennenkun täällä oli suoritettu keskustelu niiden parin perustuslainluontoisen eduskuntaesityksen johdosta, jotka sitten jätettiin valiokuntaan lähettämättä. Tässä on arvattavasti luiskahtanut eduskunnalta läpi sormien eräs perustuslainluontoinen asia ja valiokunta sen johdosta on nyt tehnyt asiassa ehdotuksensa ja ehdottaa, että se olisi käsiteltävä niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä säädetään. Puhemiesneuvosto on tullut siihen käsitykseen, että muotoja noudattaen olisi nyt, sen jälkeen, kun eduskunta päättää käsitellä sen, jos päättää, niinkuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä säädetään, tämä lähetettävä valiokuntaan sellaista käsittelyä varten, kuin valtiopäiväjärjestys edellyttää. Tämän mukaisesti minä kuitenkin tahtoisin tähän ponteen, joka kolmannella sivulla on, tehdä sen muutoksen, että se kuuluisi „esilläoleva asia", eikä esilläoleva mietintö, käsiteltävä kuten valtiopäiväjärjestys edellyttää keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä. Tämä johtuu puhemiesneuvostossa tehdystä ehdotuksesta.

Ed. Ståhlberg: Minunkin mielestäni yksityinen edustaja tosin on oikeutettu panemaan lainsäädäntöasian alulle ainoastaan eduskuntaesityksen tai anomuksen muodossa, mutta sellaisen alotteen johdosta, joka kuuluu yksityisen edustajan oikeuksiin, voipi valiokunta eduskunnalle ehdottaa jonkun kysymyksen käsiteltäväksi siinä järjestyksessä, kuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä on säädetty, samalla tavoin kuin eduskunta voipi päättää sen myöskin senaatin tekemistä esityksistä. Kun valiokunta nyt on havainnut siinä vireille pannussa asiassa tarkoitettavan perustuslainluontoista säännöstä, jota ei voida valtiopäiväjärjestyksen mukaan käsitellä muussa järjestyksessä, kuin hallituksen esityksistä on säädetty, on minun mielestäni valiokunnalla ollut täysi aihe tehdä sellainen esitys, jonka se on tässä puheenalaisessa ponnessa tehnyt. Minä sen vuoksi kannattaisin puhemiesneuvoston ehdotusta.

Ed. Wrede: För min del måste jag ansluta mig till den uppfattning, som uttalades af herr Estlander. Landtdagen har också förut godkändt denna uppfattning, då landtdagen i tvänne fall vägrat att upptaga motioner i grundlagsfrågor, som af landtdagsmedlemmar framställts. Det som gäller angående enskilda medlemmar af landtdagen måste väl också gälla angående landtdagsutskott. För min del kan jag åtminstone icke förstå huru landtdagsutskott här skall kunna likställas med regeringen. Jag kan därför icke heller godkänna den slutsats herr Ståhlberg drog, att, då landtdagen en gång kan besluta att regeringens proposition skall betraktas såsom en sådan kejsaren och storfurstens proposition, hvarom i landtdagsordningen stadgas, detsamma också skulle gälla beträffande ett utskottsförslag. Det är väl dock en stor skillnad mellan landets regering och ett landtdagsutskott. Saken förändras icke heller, om man, såsom herr Tokoi föreslog, ändrar uttrycket „betänkande" i klämmen till „ärende", „asia". Saken blir i hvarje fall densamma. Då nu landtdagen fattat beslut att själf utöfva den högsta makten, ligger det enligt min mening synnerlig vikt därpå, att landtdagen utöfvar denna makt i de former, som i grundlag äro stadgade, såvidt sådana stadganden finnas. Det är ju i många fall som tillämpliga stadganden icke finnas, men i detta fall är stadgandet i 29 § landtdagsordningen, såsom redan sagts, tydligt och klart.

Ed. Ståhlberg: Pitäen ed. Tokoin sanamuotoehdotusta ainoastaan selvennyksenä, kannatan puhemiesneuvoston ehdotusta siinä muodossa, kuin ed. Tokoi sen täällä esitti.

Ed. Mäki: Ed. Wreden selitys, kun hän vetosi eduskunnan päätöksiin siitä, että eduskunta tahtoo käyttää keisarilla ja suuriruhtinaalla ollutta valtaa, ei ollut minun käsitykseni mukaan oikea siitä syystä, että eduskunta myös on päättänyt, että yksityisen edustajan tekemä sellainen alote voidaan eduskunnan päätöksellä valiokuntaan lähettää. Minusta ne päätökset, jotka eduskunta teki ja jotka koskivat torpparivapautusalotetta sekä äänioikeusrajoitusten poistamista ja ikärajan alentamista, olivat vain yksityisiä tapauksia. Eduskunta silloin ainoastaan päätti, että niitä alotteita ei valiokuntaan lähetetty.

mutta niillä päätöksillä ei suinkaan tahdottu vielä naulata kiinni periaatetta, että eduskunnan jäsenillä ei tuollaisten alotteiden tekoon olisi oikeutta. Jos eduskunnan enemmistö tahtoo sellaisen alotteen valiokuntaan lähettää, joka näin on syntynyt, niin se voi sen tehdä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Eduskunta hyväksynee puhemiesneuvoston ehdotuksen sillä selvennyksellä, jonka ed. Tokoi on ehdottanut.

Hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. T o k o i: Pyytäisin, että elintarveasiainvaliokunnan jäsenet kokoontuisivat heti tämän istunnon jälkeen valiokuntahuoneeseen käsittelemään valiokuntaan lähetettyä asiaa.

Seuraava täysi-istunto pidetään tänä iltana k:lo 7.

Täysi-istunto päättyy k:lo 1,35 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

26. Lauvantaina 15 p. joulukuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnäoleviksi kaikki ne edustajat, jotka olivat saapuvilla viime istunnossa, sekä heitä paitsi ed. Louhivuori, Pehkonen ja Setälä.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisten asiain vuoksi ed. Relander tämän illan istunnosta ja ed. Paavo Virkkunen tästä istunnosta sekä tämän päivän kolmannen istunnon alkuosasta.

Erinäisiä muutoksia n. k. elintarvelakiin

koskevan eduskuntaesityksen johdosta laadittu elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 a esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Ehdotuksen kunnallisverotuksessa verovelvollisten velvollisuudesta tulojensa ilmoittamiseen taksoitusviranomaisille

sisältävän eduskuntaesityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Kertomus valtiovarain tilasta vuosina 1913—15

esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon ensimäiseen istuntoon.

Seuraava täysi-istunto pidetään tänä iltana k:lo 9.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7,55 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

27. Lauvantaina 15 p. joulukuuta

k:lo 10,5 illalla.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Toinen käsittely:

Ehdotus laiksi suurten tulojen suostuntaverosta 539

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 2 ja 2 a; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 13.

Ehdotus laiksi leimasuostunnasta 540

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 6; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 14.

Ehdotus laiksi sisältävä välittävät säännökset maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain, kansanäänestystä koskevan lain ja kunnallisen vaalilain käytäntöön saattamisesta 545

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 7; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 20.

Ehdotus laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1917 ensimäisillä ja toisilla valtiopäivillä 546

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 8; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 8.

Ensimäinen käsittely:

Ehdotus laiksi tulojen ilmoitusvelvollisuudesta kunnallisverotuksessa 537

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Gyllingin y. m. edusk. esit. n:o 10.

Ehdotus laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodanaiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa, 2 p:nä kesäkuuta 1917 annetun lain 14 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi 538

Asiakirjat: Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 a, ed. Tokoin ja Watasen edusk. esit. n:o 24.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnäoleviksi kaikki ne edustajat, jotka olivat saapuvilla viime täysi-istunnossa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa yksityisten asiain takia tämän kuun 15 päivän illasta tämän kuun 21 päivän iltaan ed. Kiviniemi.

Puhemies: Päiväjärjestykseen on tehtävä sellainen muutos, että ensiksi käsitellään ne asiat, jotka ovat viimeisinä ensimäistä käsittelyä varten siitä syystä, etteivät suuren valiokunnan mietinnöt vielä ole saapuneet painosta.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi tulojen ilmoitusvelvollisuudesta kunnallisverotuksessa

sisältävän ed. Gyllingin ynnä muiden tekemän eduskuntaesityksen n:o 10 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Estlander: I de svenska landtdagsmännens intresse nödgas jag protestera mot att detta ärende är upptaget till behandling, enär något svenskt betänkande icke blifvit utdeladt. Jag hade anmärkt därom redan vid det föregåen-

de plenum, i händelse jag icke hade tänkt mig, att betänkandet skulle blifva utdeladt under mellantiden mellan detta och det nuvarande plenum. Men då detta betänkande på svenska saknas, nödgas jag föreslå, att ärendet måtte uppskjutas till måndagens plenum. Jag vågar vädja till presidiet, att det må skydda enskilda landtdagsmäns tillständiga rätt mot det fjäsk, den formlöshet och den oreda, som från åtskilliga håll söka inträngа i landtdagsarbetet.

Ed. Snellman: Tässä valiokunnan mietinnössä ehdotettu ilmoitusvelvollisuus ulottuu vain niihin veronmaksajiin, joitten tulot ovat vähintään 3,000 markkaa, ja näin ollen maassamme löytyy suuri määrä kuntia, joissa suurin osa verotettavista henkilöistä jää tämän ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle, joten toivoisin, että suuri valiokunta ottaisi tämän puolen harkittavakseen, että ilmoitusvelvollisuus olisi pakollinen kaikille veroa maksaville tai ainakin siihen määrään, kuin toisessa vastalauseessa ehdotetaan, nimittäin, että kaikki ne, joitten vuositulot ovat vähintäänkin 1,000 markkaa, kuuluvat ilmoitusvelvollisuuden alaisiksi.

Puhemies: Koska täällä on ilmoitettu, ettei mietintöä ole jaettu ruotsinkielisenä, niin en tietysti, kun asian esille ottamista on vastustettu, katso voivani sitä esitellä. Siihen, että asia on luultu voitavan esitellä, on ollut syynsä. Näin ollen raukee tämän asian esittely.

2) Erinäisiä muutoksia n. s. elintarvelakiin

koskevan ed. Tokoin ja Watasen eduskuntaesityksen n:o 24 johdosta valmisteltu elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 a, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Tokoi: Sen johdosta, että tämän mietinnön perustelut ovat hyvin suppeat ja kun on hyvin luultavaa, että yksi ja toinen edustaja tekee kysymyksen siitä, minkä vuoksi tämä mietintö näin erillisenä tulee eduskunnan käsiteltäväksi ja ehdotetaan sitäpaitsi vielä kiireellisesti käsiteltäväksi, niin pyydän eduskunnan tietoon saattaa, vaikka se muutenkin lienee edustajain tiedossa, että nykyään voimassaolevan elintarvelain 14 §:n nojalla on senaatti 5 päivänä kesäkuuta antanut määräyksen tai Suomen senaatin päätöksen, joka koskee Suomen kaupunkien ja muitten asutuskeskusten huoneenvuokrasuhteitten järjestämistä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa. Tämä senaatin päätös, joka on riippuvainen tuosta niin sanotusta elintarvelaista, joka päättyy, niinkuin tiedetään, toukokuun 1 päivänä ensi vuonna, joten tämä senaatin päätös ei voi ulottua pitemmälle kuin 1 päivään toukokuuta ensi vuonna. Tämän senaatin päätöksen 3 §:ssä sanotaankin: „Jos huoneenvuokralautakunta on vahvistanut vuokran, ei vuokralaista voida ilman lautakunnan suostumusta laillisesti irtisanoa muuttamaan ennen toukokuun 1 päivää 1918." Nyt on asialaita siten, että vuokrasopimukset useimmissa tapauksissa tehdään ennen vuoden loppua tai tässä vuoden vaihteessa ja ne tehdään vuodeksi eteenpäin, vieläpä useimmiten niinkin, että ne vuokrasopimukset, jotka nyt tehdään, alkavat ensi kesäkuusta ja loppuvat sitä seuraavan kesäkuun 1 päivänä. Nyt onkin jo tapahtunut, että huoneitten ja vuokrien irtisanomisia on jo tehty ja toisia uhataan tehdä tuhkatiheään. Huoneenvuokralautakuntien toiminta, joka on senaatin päätöksestä riippuva, jää rempalleen ja ellei nyt ennen vuoden loppua saada tässä muutosta ja senaatti sen perusteella anna uutta päätöstä, joka ulottuu vielä vuoden eteenpäin, niin uhkaa tässä tulla sellainen oikeudellinen ristiriita ja ilmeinen häiriö, joka varsinkin suurissa kaupungeissa saattaa tulla hyvinkin kohtalokkaaksi. Senvuoksi on valiokunta katsonut suorastaan velvollisuudekseen tehdä eduskunnalle tämän ehdotuksen, jotta tämä kipeä kysymys saataisiin ratkaistuksi ennen vuoden loppua.

Ed. Estlander: Jag ber att få föreslå, att detta lagförslag icke måtte af landtdagen godkännas. Det har föga att skaffa med den s. k. lifsmedelslagen och ordnandet af de förhållanden, som betingas af bristen på lifsmedel. Det stadgande, som det nu skulle gälla att förlänga, tillkom egentligen för att skyla öfver de obligatoriska författningar, som under krigstiden hade från rysk sida utfärdats och som man icke kunde få upphäfda och därför fann sig uti att på detta sätt sanktionera. I sak innebär det stadgande, som nu är ifrågasatt, att man förlänger en afsevärd orättvisa mot en klass inom samhället, som redan genom tidsförhållandena vidkännes synnerligen stora omkostnader för skötsel och reparationer af sina fastigheter. En ytterligare nackdel, som är förbunden med upprätthållandet af detta tillstånd, består däri, att all byggnadsverksamhet på detta sätt förlamas i

ännu högre grad än förhållandena i öfrigt skulle betinga, och komma därför, ju längre detta tillstånd fortvarar, de slutliga följderna att visa sig allt sämre och sämre.

Ed. Schybergson: Då jag under ett antal år varit gårdsägare, men icke är det mera, kan jag möjligen gifva ett besked i saken, till hvilket enkammaren kan hafva något förtroende, och detta besked går i samma riktning som herr Estlanders andragande. Det är en vanlig, men lika oriktig som vanlig föreställning, att detta att vara gårdsägare skulle vara en synnerlig lukrativ näring. Det kan möjligen vara det i fråga om de små lokalerna, men det är det bestämdt icke i fråga om större. Jag kan nämna, att i det företag, där jag varit med och där ett kapital på 250,000 mark var insatt, ingen dividend kom i fråga på i det närmaste ett tiotal år, och i all synnerhet sedan bränslet blifvit dyrt har det visat sig att alla hus med centralvärmeledning gingo med förlust eller åtminstone icke lämnade vinst. Nu är det mycket sannolikt, att i och med evakueringen af den ryska militären, hvilken vi måste antaga för gifven, lokaler öfverallt i landet blifva lediga. Då kan det gå i våra större och kanske också i våra mindre städer, som det gick i Kristiania på slutet af 1890-talet, där trots stegrade byggnadskostnader hyrorna föllo i anmärkningsvärd grad. Men om det också icke går så, utan tvärtom brist på lokaler fortfarande kommer att råda, har begränsningen af hyrornas belopp den påföljd, som herr Estlander har påpekat, nämligen att byggnadsindustrin aftager eller upphör, hvilket i sin tur verkar i den riktning, som man vill motarbeta. Jag tror, att detta lagförslag hör till de välmenta förslag, som äro skadliga icke minst just för den sak, som de afse att skydda. Jag förenar mig om herr Estlanders förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään V. J:n 57 §:n mukaisesti suureen valiokuntaan.

Ehdotus valiokunnan asettamisesta valmistamaan kysymyksiä, jotka koskevat maan kansainvälisiä suhteita.

Puhemies: Eduskunnalle on jätetty kirjelmä, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle!

Kaikissa itsenäisissä, perustuslaillisissa valtioissa, varsinkin tasavalloissa, on pidetty erittäin tärkeänä, että kansaneduskunnan puolelta valvotaan maan ulkopoliittisten suhteiden kehittymistä. Eritoten kansainvälisen tilanteen kriitillisenä ollen on tämä osottautunut suorastaan välttämättömäksi, jotta ei Eduskunta, jonka on kansalle vastattava maan ulkopolitiikankin suunnasta, joutuisi yllättäväin, uhkaavain tosiasiain eteen. Tätä varten on useissa maissa olemassa vakinaiset kansaneduskunnan valiokunnat, jotka ollen näissä asioissa yhteydessä hallitusten kanssa, valmistavat eduskunnille tarpeellisiksi havaittuja ehdotuksia.

Nys jos koskaan tarvitaan Suomen puolelta monipuolisesti harkittua suhtautumista muihin valtioihin sekä huolellista valmistelua maan kansainvälisten suhteiden järjestämisessä. Tästä ei voi jättäytyä syrjään Suomen Eduskunta, jonka käytettävänä nykyään on korkein valta maan asioissa. Jo mahdollisimman turvaavien kansainvälisten takeiden hankkiminen Suomen valtiolliselle riippumattomuudelle voi vaatia perustelevain lausuntojen valmistelua. Ja nykyisestä tilanteesta välttämättä johtuvain taloudellisten välien selvitys Venäjän ja muiden maiden kanssa tulee myös aiheuttamaan Eduskunnan toimenpiteitä, joiden valmisteluun olisi nyt jo syytä kiireellisesti ryhtyä.

Yllä esittämillämme perusteilla ehdotamme,

> että Eduskunta päättäisi, sillä tavalla kuin valiokuntain vaaleista on voimassa, asettaa erityisen valiokunnan, johon kuuluisi 17 jäsentä, ja jonka tehtäväksi tulisi Eduskunnan hyväksyttäväksi valmistaa tarpeellisiksi havaittavia ehdotuksia, jotka koskevat Suomen kansainvälisiä suhteita.

Helsingissä, 15 p. joulukuuta 1917.

Kullervo Manner. Yrjö Sirola.
Eetu Salin. Oskari Tokoi.
Edvard Gylling.

Asia pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi istuntoon.

---

3) Suurten tulojen vero.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 2 a ja otetaan jatkuvaan toiseen käsittelyyn siinä ja saman valiokunnan mietinnössä n:o 2 sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 13 suurten tulojen verosta.

Puhemies: Kun suuri valiokunta ei ole ehdottanut muutoksia siihen, mitä eduskunta on toisessa käsittelyssä päättänyt, vaan puoltaa sen hyväksymistä, niin eduskunta, päättäen pysyä ennen tekemässään päätöksessä, julistanee toisen käsittelyn päättyneeksi?

Keskustelu:

Ed. Gylling: Sen muutoksen johdosta, joka tähän lakiin eduskunnan eilisen päätöksen kautta tuli, tulee veron tuottokin huomattavalla tavalla muuttumaan. Suuri valiokunta ehdottaa eilen jaetussa mietinnössään, että eduskunta arvioisi suurten tulojen veron 85 miljoonaksi markaksi. Minun mielestäni tämä arvio nyt tarvitsisi korjauksen. En tiedä, onko oikea aika nyt ehdottaa tätä, mutta joka tapauksessa siltä varalta olisi asia tältä kohdalta lähetettävä valtiovarainvaliokuntaan uuden arvioimisen toimittamista varten.

Puhemies: Ehdotukset, jotka koskevat arvioimista, ovat tehtävät vasta sitten, kun lakiehdotus on hyväksytty. Arvioiminen kai riippuu siitä, tuleeko laki hyväksytyksi vaiko ei.

Ed. Schybergson: Det förefaller mig som om hr Gyllings förslag vore riktigt, och en återremiss för ny beräkning af skattens belopp vara påkallad, på det att vi vid frågans afgörande i tredje läsningen kunde hafva siffrorna till hands. Jag tillstyrker hr Gyllings förslag.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:ssä säädetään toisesta käsittelystä seuraavalla tavalla: „Toisessa käsittelyssä esitellään suuren valiokunnan mietintö, ja eduskunta ryhtyy lakiehdotusta tutkimaan ja tekee päätöksen kustakin sen eri kohdasta." Näin ollen toinen käsittely minun käsittääkseni tarkoittaa itse lakiehdotusta eikä arviosumman vahvistamista; ja käytäntö tavallisesti valtiopäivillä on ollut tämän mukainen.

Ed. Gylling: Siinä tapauksessa, että herra puhemies sallii uudistaa ehdotuksen sen jälkeen kun toinen lukeminen on julistettu päättyneeksi, minulla ei olisi mitään sitä vastaan. Voisin luopua tästä ehdotuksestani ja ehdottaa sen sitten uudestaan. Mutta minun käsittääkseni kyllä valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n 4:s momentti sallii tällaisen ehdotuksen tekemisen toisen lukemisen kestäessä. 4:s momentti kuuluu näin: „Asian toisen käsittelyn kestäessä voi eduskunta ja niinikään suuri valiokunta, kun sen tarpeelliseksi katsoo, vaatia uuden lausunnon siltä valiokunnalta, joka ensiksi on asian valmistellut."

Ed. Ståhlberg: Ponnet sellaiset, kuin tämä, joka sisältää arviomäärän veron tulosta, tulevat päätettäväksi kolmannessa käsittelyssä. Toinen käsittely minunkin mielestäni tarkoittaa ainoastaan itse lakitekstiä. Jos ed. Gyllingin ehdotus lausunnon hankkimisesta koskisi itse lakitekstiä, niin silloin olisi luonnollista, että selvitys siitä olisi välttämättäkin hankittava toisen käsittelyn kestäessä. Mutta kun asia nyt on itse lakiehdotuksen ulkopuolella, niin tuskin on syytä viivyttää toisen käsittelyn lopettamista tämän selvityksen hankkimista varten. Kolmannessa käsittelyssä kun ponsi tulee esille, voidaan tehdä toisesta lukemisesta aiheutuvia muutosehdotuksia ponnessa olevaan arvioon ja minä luulen, että valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja voi kyllä toimittaa niin, että tällainen muutosehdotus silloin on tarpeenmukaisesti perusteltu ja selvitetty, vaikka asiaa nyt ei lähetetäkään takaisin valiokuntaan.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Leimasuostunta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 6 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 14, joka koskee leimasuostunnan suorittamista 1918 vuoden loppuun.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu, jonka jälkeen toimitetaan yksityiskohtainen käsittely.

Yleiskeskustelua ei viriä, ryhdytään yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Gylling: Ensimäiseen pykälään pyydän tehdä sen muutosehdotuksen, joka on esitetty toisessa vastalauseessa ja joka koskee 1 §:n toista momenttia ja sisältää, että leimasuostunnasta ovat vapaita myös toimituskirjat, tuomiot, päätökset, resolutsionit oikeudenkäyntiasioissa. Minusta valiokunnan kanta siinä suhteessa, että oikeudenkäyntiä on verotettava, on väärä. Oikeudenkäynti

olisi saatava täysin kaikista leimaveroista vapaaksi.

Ed. Jalonen: Minä kannatan ed. Gyllingin tekemää ehdotusta.

Keskustelu 1 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan ehdotusta vastaan on ed. Gylling ed. Jalosen kannattamana ehdottanut että 1 §:n loppuun lisättäisiin toisessa vastalauseessa oleva 1 §:ää koskeva lisäys, joka kuuluu: Sekä toimituskirjat, tuomiot, päätökset ja resolutsionit oikeudenkäyntiasioissa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa on ed. Gyllingin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 99 jaa- ja 86 ei-ääntä; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Jalo Kohonen: Pyytäisin ehdottaa toisen pykälän ensimäiseen momenttiin sen kohdan, joka löytyy valtiovarainvaliokunnan mietinnön toisessa vastalauseessa sivuilla 23 ja 24.

Ed. Paasonen: Kannatan tehtyä ehdotusta.

Ed. Juutilainen: Minä vastustan tehtyä ehdotusta ja kannatan, että pykälä hyväksytään siinä muodossa, kuin valtiovarainvaliokunta ehdottaa, sillä ne kaupat, joita ehdotuksen mukaan tarkoitetaan veroittaa, eivät kaikki ole keinottelukauppoja vaan tavallisia kauppoja.

Ed. Kairamo: Siinä tapauksessa, että toinen vastalause tässä kohdin hyväksyttäisiin, tulee asteikko käytännössä kokonaan menettämään merkityksensä, sillä niin alhaalla kuin rahan arvo nykyään on, ei 50,000 markan hinnalla mitään suurta kiinteistöä osteta. Olisi sen vuoksi suotavaa, että valtiovarainvaliokunnan mietintö hyväksyttäisiin, ja kannatan sitä.

Ed. Gylling: Ei asteikko suinkaan menetä käytännöllistä merkitystään sen ehdotuksen kautta, mikä on toisessa vastalauseessa ehdotettu. Se saa ainoastaan sen merkityksen, että vähemmällä leimaverolla pääsevät vain pienet maakaupat, sellaiset, joita aivan pienviljelijät ja työläiset pitävät, mutta muut varsinaiset maakaupat tulevat kaikki saman veron alaisiksi. Valtiovarainvaliokunnan mietinnön vastaava kohta saattaa myös keskikokoisen tilan helpommin leimattavaksi kuin isomman ja siitä voi olla vielä se vaarallinen seuraus, että ruvetaan maakaupat tekemään keinotekoisesti siten, että sama kauppa jaetaan pariin kolmeen osaan ja siten päästään vähemmällä verolla. Se vaara ei ole niin suuri, jos vastalause tulee hyväksytyksi.

Ed. Kairamo: Se huomautus, jonka ed. Gylling teki, voidaan tietysti yhtä hyvin tehdä, jos asteikko lopetetaan vaikka kuinka alhaalla. Kustannukset sellaisen menettelyn johdosta, johon ed. Gylling viittasi, ovat kuitenkin siksi suuret, että tuskin on pelättävää, että se mainittavassa määrässä pääsisi käytäntöön.

Keskustelu 2 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin valiokunnan ehdotusta on ed. Jalo Kohonen ed. Paasosen kannattamana ehdottanut, että 2 § tulisi kuulumaan siten, kuin se on ehdotettu toisessa vastalauseessa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on edustaja Kohosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 101 jaa- ja 84 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä 2 §:n suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisesti.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Kirves: Kun tässä 3 §:ssä verotetaan myöskin semmoisia edistysseurojen toimeenpanemia valistustilaisuuksia, joilla on kasvattava merkitys, niin minä pyytäisin ehdottaa, että tämä 3 § laista poistettaisiin.

Ed. Kellosalmi: Jos tässä olisikin juuri siitä kysymys, josta edellinen puhuja huomautti, niin siinä tapauksessa voitaisiin joillakin muutoksilla saada tämä pykälä korjatuksi, mutta minä käsitän, että tässä on suorastaan isketty harhaan siihen tarkoitukseen nähden, jota yritetään. Tässä näet luullaan verotettavan näitä laitoksia, sirkusta, varieteeta j. n. e., mutta sitä ei tällä verotuksella ole tehty. Siinä tullaan verottamaan yhteiskunnan vähäväkisintä luokkaa, alaikäisiä ja lapsia, joilla ei ole suorastaan mitään tuloja. Niiden taskuista kerää valtio 10- ja 20-pennisiä. Kun tässä yhteydessä aiotaan asettaa veronalaisiksi alaikäiset, niin tällainen on ehdottomasti meidän oikeudentuntoamme loukkaava, ja sellaisena luulisin eduskunnan, asiaa tarkemmin harkittuaan, sen poistavan. Yhdyn edustaja Kirveen tekemään ehdotukseen, jota pyydän kannattaa.

Ed. Juutilainen: Esillä oleva pykälä ei koske ollenkaan yhdistysten, olkoot ne työväenyhdistyksiä, nuorisoseuroja tai muita, toimeenpanemia iltamia eikä huvitilaisuuksia. Se koskee vain sellaisia huvitilaisuuksia, kuin sirkus, varietee, elävätkuvat y. m. senluontoisia. Ei ole ainakaan taktillisesti minusta erikoisesti onnistunutta, että työväen ja köyhälistön nimessä puolustetaan, että mainitunlaiset huvitilaisuudet olisivat mahdollisimman vapaat ja ettei niistä mitään veroa kannettaisi. Sitten ei myöskään ole suotavaa, että pitämällä pääsyliput sirkuksiin ja varieteehen mahdollisimman huokeina, alaikäiset ja lapset sinne pääsisivät sieltä valistusta nauttimaan, niinkuin vasemmistosta toivotaan. Ja kun se yleisö, joka elävissäkuvissa käy, ei liioin maksa muuta veroa yhteiskunnalle, mutta yhteiskunta on kuitenkin velvollinen hankkimaan niillekin leipäkortit, voikortit ja yleensä muutenkin pitämään niistä huolta yhtäläisesti, kuin muistakin yhteiskunnan jäsenistä, niin on aivan oikein, että ne tällaisena aikana myöskin ottavat osaa verojen maksuun.

Ed. Hultin: Viimeinen puhuja on lausunut pääasiallisesti sen, minkä minä aioin esiintuoda. Viimeistä edellinen puhuja valitti, että tämä verotus suureksi osaksi tulee kohtaamaan alaikäisiä. Minä tahtoisin huomauttaa, että tässä verotetaan pääasiallisesti ala-arvoisia huveja (Vasemmalta: Ei ollenkaan!), minä toistan, enimmäkseen ala-arvoisia huveja, ja olisi suotavaa, että alaikäiset eivät niin suuressa määrin, kuin nykyään tapahtuu, kävisi näissä huveissa.

Ed. Kirves: Minun täytyy sieltä oikeistosta ja keskustasta puhuville huomauttaa, että heidän on paras lukea mietinnön sivulla 23 löytyvä vastalause. Täällä mainitaan niistä perusteista, minkä vuoksi tätä 3 pykälää ehdotetaan poistettavaksi. Jos he olisivat halunneet, olisivat saaneet lisäperusteita tälle nyt esitetylle poistamisehdotukselle tämän lain 13 §:stä, sillä nämä ovat niin läheisessä yhteydessä keskenään, että on aivan luonnollista, että ne ovat molemmat poistettavat. Jos ed. Juutilainen olisi lukenut 3 §:n, ei hänen olisi täällä tarvinnut tulla uskottelemaan, etteivät tässä pykälässä mainitut verotukset koske huvitilaisuuksia, joita edistysseurat panevat toimeen. Ja kun näin on asianlaita, niin sitä suuremmalla syyllä olisi ed. Juutilaisen syytä kannattaa meidän ehdotustamme. Näillä valtiopäivillähän ollaan sellaisessa tilanteessa, että hallituksen harjoittaman politiikan vuoksi on täytynyt tehdä työtä yötä ja päivää saadaksemme mietinnöt valmiiksi ja päästäksemme asioissa jonkunlaiseen tasoon. Tästä syystä emme ole voineet valiokunnassa ehdottaa niin täydellisiä muutoksia, kuin olisimme halunneet. Aikaa ei ole ollut meillä niin paljon. Kun tässä on tehty työtä siinä mielessä, että näitä ehdotuksia saataisiin täällä läpi, että saataisiin täällä eduskunnassa puheenvuoroissa esitetyillä syillä hyväksytyiksi niitä ehdotuksia ja niitä toimenpiteitä, joita työväenluokka, erittäin sen vähävarainen osa, tarvitsee, niin olisi aivan luonnollista, että maalaisliiton edustajat etupäässä äänestäisivät ehdotuksemme puolesta. Sillä minä olen vakuutettu, että mailla enemmän kuin kaupungeissa sivistys- ja edistysseurat ovat riippuvaiset huvitilaisuuksista ja silloin kun niistä vaaditaan veroa, niin minä luulen, ettei voida järjestää iltamia ja huvituksia valistavalla ja kasvattavalla ohjelmalla, vaan jätetään asiat todellakin humpuukimestarien hoidettaviksi.

Ed. Kairamo: Jos oikein kuulin, niin teki ed. Kellosalmi muistutuksen sen johdosta, ettei sirkuksia ja eläviäkuvia j. n. e. muka sellaisinaan veroteta, vaan että otetaan ainoastaan veroa pääsymaksuista, niinkuin 3 §:ssä ehdotetaan. Jos ed. Kellosalmi olisi tarkemmin seurannut, mitä on tapahtunut, olisi hän huomannut, että eduskunta on jo tänä iltana hyväksynyt sellaisen veron, jota hän tarkoitti. Se on sivulla 7. Se muistutus ei siis pidä paikkaansa. Muuten pitäisi vasemmiston olla tietoinen siitä, että yhteisen kansan keskuudessa on se mielipide vakiintunut, että juuri tällaiset tilaisuudet, kuin sirkukset ja akrobaattiseurat, elävätkuvat ja muut semmoiset ovat erinomaisen sopivat verotusta varten, ja että verotukseen saapi ottaa osaa ei ainoastaan itse nämä laitokset, vaan myös se yleisö, joka niissä käy.

Ed. Hänninen-Walpas: Pyhä neiti Hultin ja maalaisliittolaiset ovat julistaneet tässä 3 §:ssä mainitut huvitilaisuudet ala-arvoisiksi. He nähtävästi tahtoisivat verottaa huvittelijoita siinä tarkoituksessa, että ne eivät muka käyttäisi näiden hyvien henkilöiden mielestä ala-arvoisia huvituksia. Mutta kuitenkin täytyy heidän tietää, että tässä pykälässä on sellaisia huvitilaisuuksia, joita suomalaiset etenkin kaupungeissa käyttävät enemmän kuin mitään muuta. Ne ovat sellaisia, joihin kansalaisten on melkein pakko mennä, jos tahtovat elämäänsä jonkun kauniin ja huvittavan hetken. Juuri siitä syystä, että ne ovat niin yleisesti käytettyjä, pyritään niitä verottamaan saadakseen kiskoa niistä. Tuo kiskominen on hämmästyttävää. Jos esimerkiksi on huvitilaisuus, johon on 25 pennin pääsymaksu, niin tulee kiskotuksi 40 prosenttia veroa. Jos 5-henkinen perhe menee eläviinkuviin, mies, vaimo ja lapsia, niin saa maksaa valtiolle veroa siitä käynnistä markan. Sellainen verottaminen on, niinkuin suuressa valiokunnassa mainittiin, kerrassaan hävytöntä, ja se pitäisi saada lakkautetuksi. Tällä kertaa se ehkä voi mennä läpi, mutta jos vast'edes tullaan jatkamaan tällaista verotusta, niin vasemmiston täytyy asettua sille kannalle, että tällaiset verotukset hylätään. Ei anneta niiden mennä läpi, vaikka laittaisitte minkälaisia kiristyskeinoja tahansa, sillä moisella verotuksella juuri nyletään niitä, joita ei saisi nylkeä, nyletään voin hintaa ja karamellien hintaa lapsilta ja sen sellaista. Yläluokkalaisilla olisi paljon joutavampia varoja verotukseen käytettäviksi.

Ed. Juutilainen: En ole puhunut enempää pyhyydestä kuin pakanuudestakaan, mitä olen tahtonut vain sanoa, on se, että yhteiskunta on täysin oikeutettu verottamaan sirkuksessa, varieteessa ja elävissäkuvissa kävijöitä tänä aikana, jolloin yhteiskunnan täytyy uhrata tavattomia summia mainitun yleisön hyväksi, pitääkseen niistä huolta. Mitä nyt eläväinkuvain ohjelmiin tulee, niin kyllä niitä vastaan voi tehdä aivan täysin oikeutettuja muistutuksia. Ehkä yhtenä syynä sosialistien kannassa pileekin se, että useat työväenyhdistykset ovat viime aikoina perustaneet eläväinkuvain teattereja kaupunkeihin, ja ehkä ne toivovat sillä tavalla saavansa affäärinsä paremmin luistamaan, sillä yleisöä käy enemmän, jos pääsylippujen hinnat olisivat alhaiset. Olen muuten lukenut tämän valtiovarainvaliokunnan mietinnön 3 §:n, jota ehdotetaan poistettavaksi, ja juuri tässä pykälässä aivan tarkalleen sanotaan mielestäni se, että tämä ei ulotu edistysseurojen eikä työväenyhdistysten toimeenpanemiin iltamiin eikä huvitilaisuuksiin. Mutta mitä vastalauseeseen tulee, niin sehän ei vielä sitä todista, että lainpykälä on sellainen, mitä vastalauseessa sanotaan. Vastalauseessahan voi väittää yhtä ja toista, ja tässä vastalauseessa on sellaista tehty.

Ed. Wuorimaa: Luulen, että tästä kysymyksestä on aivan suotta tehty käyhälistökysymys. Eihän köyhälistö käy varieteessa, siellähän käyvät kaupungin varakkaat ja rikkaat. (Vasemmalta: Onhan siellä elävissäkuvissa!) Mitä tulee akrobaattitemppuihin, vahakuviin ja eläinkokoelmiin, niin nehän ovat ulkomaalaisia seikkailijoita, jotka kulkevat ympäri ja näyttävät kaikellaista joutavaa, josta ei ole mitään hyötyä. Niitä eläimiä, joita he kuljettavat mukanaan, he rääkkäävät, eivätkä ne ole sen näköisiäkään, kuin oikeat eläimet. Samanlaista on vahakuvien kanssa. Tämä on petkutusta, jolla houkutellaan köyhiltä ihmisiltä heidän roponsa. Toista on kinematograafien kanssa. Kun niissä näytetään oikeita hyviä kappaleita, ne ovat kannatettavia. Mutta niistäkin pitäisi saada eri laki, että ne tulisivat kunnallisen tarkastuksen alaisiksi. Siinä tapauksessa minäkin olisin sillä kannalla, että ne saisivat olla vapaita verotuksesta, sillä ne ovat silloin oppi- ja huvilaitoksia. Muut ovat humpuukia, suorastaan petkutusta.

Ed. Tirkkonen: Ed. Juutilainen huomautti täällä että ne, jotka käyvät kysymyksessä olevassa pykälässä mainituissa huveissa, ovat sellaista joukkoa, jotka eivät yleensä suorita yhteiskunnalle minkäänlaisia veroja, ja että sen vuoksi olisi edes tässä muodossa näitä veroja kannettava. Sikäli kuin minä olen huomannut, niin maaseutukaupungeissa, joissa tavallisesti tällaiset temppuilijat, kuin karusellit, sirkukset, elävätkuvat, akrobaatit ja vahakuvat markkinoilla yleensä esityksiään antavat, niin juuri maalaisliittolaiset ovat näitten varsinaisia markkinakundeja. Minä en suinkaan usko, olisiko nyt yleensä maaseutuväestön keskuudessa kokonaisuudessaan se joukko sellaisia, jotka eivät suorittaisi yhteiskunnallisia velvollisuuksiaan. Muuten, kun nämä huvit ovat maalaisliittolaisten ja heidän hengenheimolaistensa ainoat, mitä heille ylipäänsä on tarjolla, niin minun ymmärtääkseni pitäisi heidän olla omien etujensa vuoksikin ensimäisiä, jotka hyväksyisivät näitten huviverojen poistamisen.

Ed. Wiik: På borgerligt håll påstår man sig ju vanligen vara emot sådana bestämmelser, som inskränka den personliga friheten. Här vore nu

ett tillfälle att tillämpa denna princip. Det är visserligen sant, att cirkus-, varieté- och andra dylika tillställningar mycket ofta icke äro af upplyftande beskaffenhet, men vill man afhålla folk från att besöka dem, borde det ske genom att bereda tillfälle till mera förädlande nöjen. Påstår man, att kinematograferna mestadels visa dåliga bilder, hvilket jag påstår att icke är sant, så må man förbättra detta missförhållande genom att inrätta kommunala biografer eller på annat sådant sätt. Genom skatter höjer man icke folks bildningsgrad, ej heller förbättrar man biografbildernas beskaffenhet. Det tyckes för öfrigt råda mycket olika åsikter om hvad slags människor det är, som besöka biograferna. Herr Juutilainen antog, att det var företrädelsevis sådana personer, som ingenting betala åt samhället, utan som samhället tvärtom måste underhålla, hvaremot hans partikamrat Wuorimaa trodde, att det var företrädelsevis rika personer i städerna. Då frågan är för herrarna i salens mitt så oklar, är det bäst att de ej fastslå någon ståndpunkt i saken.

Ed. Kirves: Täällä vasemmistossa eräs puhuja huomautti, että maalaisliittolaisten pitäisi omien etujensa vuoksi äänestää näitten verojen vapautuksen puolesta, mutta eihän se ole enempää keskustan kuin oikeistonkaan etujen mukaista. Heidän etujensa mukaista on se, ettei suurten tulojen verolla heitä rasitettaisi liian paljon. Kun oli kysymys suurten tulojen verotuksesta, niin keskustassa ja oikeistossa oltiin sitä verotusta vastaan ja se oli heidän etujensa mukaista. Tässä on veron puolustaminen heidän etujensa mukaista, että saataisiin pienistä veroista niin paljon kassaan, ettei tarvitsisi suuria tuloja, joita he omaavat, verottaa. Tämä on pääsyy, ja se on merkittävä. Jos maalaisliittolaiset luulevat, että näillä veroilla saadaan maamme yhteiskunnalliset olot järjestetyiksi, niin ettei yhteiskunnan tarvitse pitää huolta kovempiosaisista kansalaisista, on se erehdys, niin se on oikeastaan jo — sanoisinko — maalaisliittolaisten ohjelman huippu, jonka mahdottomuus pitäisi kaikkien ymmärtää.

Mitä sitten tulee siihen, että yhdistykset perustavat elävienkuvien teattereita, niin ovat ne juuri koettaneet päästä tästä markkinahuijauksesta johonkin järjestettyyn toimintaan ja koettaneet saada sellaisen ohjelman, joka on todellakin opettavaa, kasvattavaa ja valistavaa. Ja silloin kun lähdetään tällaiselta perustalta, silloin tietäkää, että te näitä vastustaessanne kuljette niillä teillä, joita vaeltavat n. s. pimeyden ruhtinaat.

Ed. Paasonen: Eduskunta on jo aikaisemmin tämän lain 1 §:ssä hyväksynyt eräänlaisista huvitilaisuuksista veroja, jotka ovat sangen huomattavia, ne on maksettava silloin, kun lupa niiden toimeenpanemiseen pyydetään, ja mainitussa muodossa erinäisten huvitilaisuuksien verottaminen on paljoa parempi. Verotusmuoto tässä kolmannessa pykälässä on epäkäytännöllinen ja vaikea hoitaa, vaikea myöskin valvoa, ettei sitä väärinkäytettäisi. Minäkään en sentähden hyväksy verotusta 3 §:ssä mainitussa muodossa.

Ed. Luopajärvi: Jos en minä aivan väärin muista, on tämä 3 § tässä lakiehdotuksessa, samoin kuin sekin pykälä, jossa määritellään luvananto näitten teatterien pitämiseen, siis kaikki se, mikä tässä lakiehdotuksessa koskee huvien järjestämistä, nyt samalla tavalla, kuin se oli viime kesänä vastaavassa mietinnössä. Silloin oli mietinnön takana eduskunnan sosialidemokraattinen enemmistö ja mietintöä moitittiin oikeistosta. Minä ihmettelen sitä, että eduskunnan sosialistit nyt, kun eduskunnan oikeisto on tämän mietinnön takana, vuorostaan asettuvat tätä vastustamaan. Minä en voi tästä vetää mitään muuta johtopäätöstä, kuin sen, että tämä vastustus kai on siitä syystä, että tahdotaan vastustaa. En nimittäin luulisi, että periaatteen muutos muutamissa kuukausissa olisi tullut niin perinpohjaiseksi.

Ed. Gylling: Ed. Luopajärvelle vain huomauttaisin, että hänen muistinsa petti, sillä suuren valiokunnan mietinnössä, joka oli viimeinen askel, missä tämä viime kesänä oli eduskunnassa, oli juuri sosialistien alotteesta kinematograafi, elävätkuvat, jätetty pois, joten muutosta tässä suhteessa ei ole tapahtunut.

Ed. Tuomi: Eräs keskustasta heitetty väite on vielä torjumatta. Ed. Juutilainen nimittäin mainitsi, että se yleisö, joka kulkee näissä elävissäkuvissa ja muissa mietinnössä mainituissa huveissa, ei maksa yhteiskunnalle mitään muuta veroa. Se väite on väärä, Ajattelen nimittäin, että ed. Juutilainen tällä väitteellä tarkoitti köyhälistön luokkaa. Hän ei tiedä, että juuri tuo luokka suhteellisesti maksaa vähistä tuloistaan ja varoistaan enemmän veroa valtiolle kuin konsanaan yläluokka, nimittäin tuloveroina, henkilöveroina y. m.

Ed. Juutilainen: Ed. Luopajärven huomautus pitää paikkansa kylläkin, ainoastaan sillä oikaisulla, että sosialidemokraattinen ryhmä silloin suuressa valiokunnassa ensi lukemisessa äänesti tällaisen ehdotuksen puolesta, mutta sittemmin yön aikana on sosialidemokraattinen ryhmä nähtävästi ensi kerran hajonnut tämän kysy-

myksen puitteissa kahtia ja sitten toisessa lukemisessa tehtiin heidän taholtaan sellainen poisto, josta ed. Gylling huomautti. Muuten tämä sekä myöhempi kehitys osoittaa, että sosialidemokraattien ryhmästä tulee porvarillinen puolue, koska se tarvitsee sellaisia huveja, joista se tähän asti on erikoisen ankarasti syyttänyt porvareita.

Ed. Kullervo Manner: Ed. Juutilaisen viimeisestä lausunnosta päättäen maalaisliittolaiset eivät ikipäivinä tule sellaista kulttuuripuoluetta muodostamaan.

Keskustelu 3 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vasten valiokunnan ehdotusta on ed. Kirves ed. Kellosalmen kannattamana ehdottanut, että 3 § poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kirveen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä 3 §:n suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisesti.

4 § hyväksytään keskustelutta sekä samoin järjestänsä 5—8 §:t, ensimäisen luvun nimike, 9—13 §:t, toisen luvun nimike ja 14—18 §:t.

19 §.

Keskustelu:

Ed. Jalo Kohonen: Tämän lain 19 §:n pyydän ehdottaa semmoiseksi, kuin se löytyy valtiovarainvaliokunnan mietinnön 19 §:ssä sivulla 19 ja kuuluu se: „Tämä laki on voimassa julkaisemispäivästä 1 päivään huhtikuuta vuonna 1918."

Ed. Kirves: Pyydän kannattaa ed. Kohosen tekemää ehdotusta.

Ed. Paasonen: Luovun.

Keskustelu 19 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin suuren valiokunnan ehdotusta on ed. Jalo Kohonen ed. Kirveen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin sellaisena, kuin se löytyy valtiovarainvaliokunnan mietinnössä sivulla 19.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Jalo Kohosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä 19 §:n suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisesti.

20 §, 3 luvun nimike sekä alkulause ja otsikko esitellään ja hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Puhemies: Kun eduskunta kaikin puolin on hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen, julistetaan asian toinen käsittely päättyneeksi.

5) Välittävät säännökset kunnallislakien käytäntöön saattamista varten.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 7 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 20 välittävistä säännöksistä maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain, kansanäänestystä tarkoittavan lain ja kunnallisen vaalilain käytäntöön saattamista varten.

Puhemies: Ensin sallitaan yleiskeskustelu, sitten käsitellään lakiehdotus kohta kohdalta.

Keskustelu:

Ed. Schybergson: Det tillägg, som stora utskottet har föreslagit till § 1 och som går ut på, att för fullmäktiges beslut skulle fordras närvaro af endast halfva antalet, innebär, såvidt jag kan förstå, att stora utskottet har biträdt den uppfattning, som jag i dag gjorde gällande, nämligen att de, hvilkas tur är att afgå vid årets utgång, icke skäligen kunna tvingas att vidare fungera. Vi få sålunda räkna med att en tredjedel af stadsfullmäktige icke vidare efter detta års utgång kommer att deltaga i stadsfullmäktiges sammanträden. Hälften af hela antalet är tillräcklig enligt denna redaktion för att giltiga beslut skola kunna fattas, alltså trefjärdedelar af det antal, som är öfver, i händelse årets kontingent alls icke medräknas. Jag

betviflar i hög grad, att man skall komma till resultat ens med denna ändring.

Ed. v. Rettig: Herr Schybergson har framställt, huru det kommer att gå till i städerna, men på landsbygden kommer det att blifva ännu sämre. Om också stora utskottets förslag om att fullmäktige skulle vara beslutföra med endast hälften närvarande godkännes, kommer det ändå att kunna finnas sådana kommuner, där icke ens hälften kommer att finnas enligt den nu gällande kommunallagen. Den nya kommunallagen innehåller nämligen t. ex. att om det är 20,000 innevånare i en kommun, skall det vara 42 fullmäktige. De äro således beslutföra, om det finnes 21. Men enligt den gamla kommunallagen behöfde i en sådan kommun icke finnas 21 fullmäktige. Det är således möjligt, att i en sådan kommun fullmäktige icke ens blifva beslutföra, om också endast denna hälft behöfver vara närvarande. Härtill kommer ännu att enligt den nya kommunallagen kommunalstämmoinstitution icke existerar, men vi hafva ett stort antal landskommuner, där kommunalfullmäktige icke finnas och där således icke några kommunalfullmäktige komma att finnas, innan nyval skett. Stora utskottet säger visserligen, att „de kommunala organ och funktionärer, hvilka äro i verksamhet då kommunallagen för landskommunerna träda i gällande kraft, omhänderhafva vården af kommunens angelägenheter", men jag kan icke inse, att med orden de kommunala organen kan menas kommunalstämma. Ty om man menar kommuanlstämman därmed, skulle det innebära, att hela den nya kommunallagen träder ur funktion. Jag kan således icke förstå, att man skall kunna godkänna stora utskottets förslag. utan måste jag be att få förorda regeringens proposition, om också den ingalunda är till fylles, utan kommer att åstadkomma oerhörd oreda på landsbygden.

Jag vill ytterligare fästa uppmärksamheten vid en omständighet, som kan medföra mycken svårighet. Enligt den nya kommunallagen består kommunalnämnd af ordföranden, viceordföranden och minst 4 ledamöter, då kommunalnämnden enligt den gamla kommunalförfattningen kan bestå af 3 ledamöter. Det kan sålunda uppstå hos kommunalnämnden tvifvelsmål, huruvida en sådan nämnd, som består af 3 ledamöter, är beslutför, ehuru det i öfvergångsstadgandet står att de förra kommunala organen skola funktionera.

Ed. Ståhlberg: Edellisen puhujan muistutukset suuren valiokunnan ehdotusta vastaan perustuvat läpeensä väärinkäsitykseen. Kun on puhe päätösvaltaisesta lukumäärästä niin kauvan kun entinen kunnanvaltuusto toimii, on tämä lukumäärä tietysti laskettava sen entisen valtuuston koko lukumäärän mukaan. Sellaisessa maalaiskunnassa, jossa ei ole kunnanvaltuustoa, on päättävänä kunnalliselimenä kuntakokous. Ja suuren valiokunnan ehdottaman 1 §:n mukaan toimii kuntakokous edelleenkin, kunnes uuden asetuksen mukainen valtuuston vaali on toimitettu ja se on ryhtynyt tehtäväänsä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. von Rettig on ehdottanut, että suuren valiokunnan ehdotuksen sijasta hyväksyttäisiin hallituksen esitys. Sitä ehdotusta ei ole kannatettu, joten se raukeaa.

Yksityiskohtainen käsittely.

1—10 §:t sekä lakiehdotuksen alkulause ja otsikko hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Puhemies: Kun eduskunta kaikin puolin on hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen, julistetaan asian toinen käsittely päättyneeksi.

6) Edustajapalkkiot.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 8, joka sisältää ehdotuksen laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1917 ensimäisillä ja toisilla valtiopäivillä.

Keskustelu:

Ed. Alkio: Rohkenisin vielä kerran alistaa eduskunnan harkittavaksi, eikö sittenkin ehdotettu 30 markan palkka katsottaisi olevan sopusoinnussa sen aseman kanssa, jossa edustaja on sekä Suomen kansaan että nykyiseen tilanteeseen nähden. Tämän johdosta pyydän kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin. Esimerkiksi tältä vuodelta, jos edustajanpalkaksi määrätään 30 markaa päivältä, nousee palkka jo niille edustajille, jotka ovat olleet myöskin viime valtiopäivillä ja jotka ovat tulleet ja tulevat olemaan täällä kuusi kuukautta, jo 5,400 markaan. Kun arvelen, että ensi vuotenakin edustajatyö tulee olemaan koko lailla pitkäaikaista, tuntuu minusta siltä, että 30 markan palkalla päästään jo siihen tilaan, että edustajaa voidaan katsoa hyvin palkatuksi toimimieheksi tässä yhteiskunnassa. Vertailun vuoksi pyydän kiinnittää huomiota siihen, että esi-

merkiksi nykyään maalaiskansakoulun opettaja, vaikka hän saakin sen korotetun palkan, minkä viime eduskunta heille myönsi, palkka sittenkään ei nouse täyteen 2,500 markkaan. Hänen on tästä tehtävä työtä kumminkin 9 kuukautta vuodessa, ja raskasta työtä, joka joka suhteessa kilpailee ainakin sen työn raskauden kanssa, jota me täällä eduskunnassa teemme tai useimmat meistä. Niinikään esimerkiksi yliopiston dosentin varsinainen palkka on näihin saakka ollut 4,000 markkaa vuodessa. Yliopiston dosentin täytyy kuitenkin, valmistuessansa tehtäväänsä, kustantaa niin kalliita oppikustannuksia, että kun vertailee hänen 4,000 markan palkkaansa siihen, mikä on nykyään edustajan palkka, niin täytyy meidän ehdottomasti myöntää, että hän on meihin nähden sangen heikossa asemassa. Nykyään on dosentin palkka kyllä korotettu 1,000 markalla, mutta se ei paljoakaan asiaa muuta. (Vasemmalta: Se on sivutoimi.) Joskin dosentin toimi on sivutyönä muutamilla, on se toisilla minun tietääkseni melkein päätyönä, ja useitten on siihen päästäkseen suoritettava monivuotinen työ ilman palkkaa. Oppikoulujen opettajien palkat ovat 3,600:sta 6,600 markkaan vuodessa. Meidän täytyy nöyrästi myöntää, että oppikoulujen opettajien tila on näinä vuosina ollut sangen huono. Useita kertoja ovat he myöskin kääntyneet hallituksen puoleen pyynnöllä saada asemaansa parannetuksi palkankorotuksen kautta ja jokaisen kansalaisen on täytynyt myöntää, että tämä pyyntö on ollut oikeutettu. Tähän päivään saakka ovat oppikoulujen opettajien pyynnöt kuitenkin suureksi osaksi kaikuneet kuuroille korville ja useimmiten on syynä siihen merkitty olevan se, että valtion varat eivät riitä. Joskin niitä lienee nyt jonkun verran korotettu, ei sekään asiaa paljon muuta siihen verraten, että elinkustannukset ovat heille kohonneet samoin kuin kaikille muillekin kansalaisille. Ed. Salin viime istunnossa tästä asiasta keskusteltaessa huomautti siitä, että — minä en muista, sanoiko hän, että halonhakkaajilla on nykyään jo kohta samat palkat kuin edustajilla, jotakin ruumiillista työtä hän kuitenkin vertasi. Tämä seikka antoi minulle aihetta panna merkille sen tosiasian, että nykyään ruumiillisen työn arvo on kohoamassa ja että minun ainakin täytyy pitää sitä suurena historiallisena ajanmerkkinä. Merkitsen siitä, että on tulemassa aika, jolloin ruumiillinen työ palkataan samalla tavalla kuin henkinenkin työ, ja silloin tullaan siihen, että ruumiillisen työn tekijä voi kulttuuri-ihmisenä myöskin kohota henkisen työn tekijän rinnalle. (Vasemmalta: Se on tarkoitus meillä.) Meistä useimmat ovat ruumiillisen työn tekijöitä, mutta harvat meistä ovat sellaisessa tilassa, että ulkopuolella eduskunnan ansaitsemme edes semmoista palkkaa, minkä täällä ansaitsemme, jos 30 markkaakin saamme päivältä. Olen valmis myöntämään sen, että 30 markan päiväpalkka ei riitä nykyään Helsingissä herrastelemiseen, mutta jos me alistumme täällä elämään suhteellisesti samoissa olosuhteissa, kuin suurimman osan Suomen kansaa nykyään sekä kaupungeissa että maaseudulla täytyy elää, niin me tulemme 30 markan palkalla toimeen ja voimme myöskin jollakin tavalla siitä perhettämme elättää. Elämä tulee nykyään kalliiksi, mutta se ei tule ainoastaan meille kalliiksi, se tulee koko kansalle kalliiksi. Olin tänään tilaisuudessa puhuttelemaan erästä miestä, joka oli kaukaa pohjan periltä, ja hän sanoi, että suurin puute, mikä heillä nykyään on, ei ole se, ettei mahdollisesti saataisi jostakin viljaa, mutta heillä ei ole rahaa, millä sitä ostaa. Edustajilla täällä on toistaiseksi ollut elintarpeita saatavissa. Täällä saa niitä huokeammissa ruokapaikoissa hiukan huokeammalla, kalliimmissa ruokapaikoissa hieman kalliimmalla hinnalla. En minä usko, että yhdenkään edustajan on tarvinnut joutua täällä sen vuoksi velkaa tekemään, että 30 markan päiväpalkka ei siihen riittäisi. Valtion talouden kannattamattomuuden perussyyt — me tiedämme nykyään kaikin — Suomen valtiotalous ei nykyään kannata. Valtion talouden kannattamattomuuden perussyyt ovat siinä, että palkat ovat niin tavattomasti kohonneet kaikilla aloilla. Olemme olleet siinä käsityksessä, että valtion virkamiesten ja työntekijäin palkkoja voidaan jonkun ajan kuluttua jonkun verran alentaa. Mutta nyt minä pelkään, että jos edustajat menevät etusijassa korottamaan palkkojansa niin korkeiksi, kuin nyt on kysymys, nimittäin 40 markkaan päivältä, pelkään, että täten luomme vaikean esteen omienkin palkkojemme alentamiseen 40 markasta alaspäin. Millä perusteella me silloin, kun tulee kysymykseen alentaa korkeita virkamiespalkkoja ja korottaa pienpalkkalaisille palkkoja, millä perusteella me siihen pääsemme? Valtion tulot eivät nykyään riitä Suomen valtion menoihin. Rautatietalous on huimasti tappiotatuottavalla kannalla. Tänään kuulin, että kaikkia rautatientariffeja täytyisi korottaa 100 prosentilla, jos saavutettaisiin kannattavaisuus. Asian tällä kannalla ollessa on siis meidän syytä hieman omantunnon mukaan harkita sitä, mihinkä tilanteeseen asetamme itsemme kansan edessä silloin, kun meillä on määrättävissä, mitä otamme itsellemme palkkaa. Olen ollut sitä mieltä, että 20 markkaa olisi normaalioloissa kohtuullinen palkka meidän työstämme. Mutta minäkin olen valmis myöntämään, että nykyään on 30 markkaa välttämätön siitä syystä,

että elintarpeet ja elinkustannukset ovat niin kalliit. Mutta kun tämän sanon, huomautan samalla, että tätä palkkaa minä en käsitä lopulliseksi, vaan että silloin, kun olosuhteet muuttuvat ja elintarpeet alenevat, edustajain palkkaa on alennettava. En sano tätä missään agitationitarkoituksessa, vaan nimenomaan siinä tarkoituksessa, että edustajan työ ei saa koskaan muodostua palkkatyöksi, jossa he joutuvat olemaan riippuvassa asemassa. Edustajan työn pitää olla sellaista luottamustyötä, jonka kansa meille uskoo siinä varmuudessa, ettemme tämän luottamustoimen kautta sido itseämme kansan kukkaroon, niin ettemme pääse siitä irti. Maalaisliiton eduskuntaryhmä teki, ennenkuin tätä asiaa ruvettiin käsittelemään, yksimielisen päätöksen siitä, että meidän on kannatettava 30 markan päiväpalkkaa. Kun kuulin, että suuressa valiokunnassa on tänä päivänä tapahtunut meidänkin ryhmän keskuudessa hajaannusta tässä suhteessa, katsoin velvollisuudekseni asiasta julkisuudessa huomauttaa ja selittää ne perusteet, joitten pohjalla olen kirjoittanut perustuslakivaliokunnan mietintöön sen vastalauseen, jossa olen 30 markan päiväpalkkaa ehdottanut. Ettei täällä tarvitsisi useampia äänestysehdotuksia tehdä, pyydän kannattaa ensimäistä vastalausetta, se on professori Estlanderin vastalausetta, jonka tarkoitus sisältää samaa, kuin minunkin allekirjoittamani vastalause.

Ed. Annala: Ed. Alkio täällä vakuutti, että 30 markalla tulee toimeen Helsingissä ja minä myönnän sen, että minä olen sillä jotakuinkin sentään tullut toimeen ja minä olen käynyt samassa ravintolassa, kuin herra Alkio, mikäli minä olen huomannut. Mutta ed. Alkio unhotti tykkänään sen, että täällä on paljon edustajia, joilla on perhe kotona, jolla ei ole mitään tuloa siellä, ja minä luulen, että kun käy vaan syömässä siinä ravintolassa, missä ed. Alkio ja minä olemme käyneet, niin perheelle ei jää enää mitään kotiin lähetettävää. Se on ainakin minun kokemukseni ja sen tähden puolustaisin 40 markkaa, että perheelle liikenisi lähettää kotiin edes 10 markkaa päivältä.

Ed. Lagerlöf: En katso onnelliseksi, että olot meillä ovat kehittyneet siihen, että suuri osa eduskunnan jäsenistä on ammattipolitikoitsijoita, mutta minä katson Suomen kansalla olevan oikeuden valita semmoisia, jos se tahtoo. Ja kun se niitä nyt on valinnut, niin otaksun, että se myöskin on tahtonut, että sen luottamusmiehille, mimmoisia ne ovatkin, maksetaan semmoinen palkkio, että he voivat itse elää semmoisella tavalla, kuin heidän arvonsa vaatii, ja lähettää jonkun verran perheelleen, jos perhe sitä tarvitsee. Olen sentähden suuressa valiokunnassa asettunut enemmistön kannalle ja asetun sille nytkin.

Ed. Kiiskinen: Täällä ed. Alkio käytti vertauskuvanansa kansakoulunopettajia ja muita virkamiehiä. Se minusta ei sovi vertauskuvaksi sentähden, että opettaja asuu säännöllisesti vakinaisessa paikassa ja kotonansa. Hän on tiennyt jo edeltä säännölliset menonsa ja myöskin säännölliset tulonsa ja osannut sen mukaan järjestää elämänsä. Edustaja ei voi niin tehdä, joka tulee tänne vieraalta paikkakunnalta. Etenkin kun edustajatoimet ovat hyvin epävarmoja toimia. Nekin edustajat ovat joutuneet kärsimään taloudellisesti, joilla varsinaisesta toimestansa on pieni palkka. Edustajat eivät voi järjestää elämäänsä aivan niinkuin itse tahtovat. Kai ed. Alkio, jos ei hänellä ole täällä vakinaista kortteeria, tietänee, kuinka vaikeaa on asuntojen saanti ja kuinka monen edustajan on täytynyt uhrautua maksamaan hyvin korkeita vuokria saadaksensa edes jonkinlaista asuntoa.

Oikeistosta on kai edellytetty, että edustajain olisi elintasonsa asetettava valitsijainsa elämistavan tasolle, niinkuin meitä työväen edustajia voitaisiin vaatia asettumaan, mutta se käy tässä toimessa edustajille mahdottomaksi. Se tahtoo sanoa, että työläismaalaisedustajain pitäisi mennä johonkin työläisperheeseen asumaan, jossa on jo ennestään kymmenkunta henkeä asumassa. Siinä voi päästä huokealla vuokralla. Mutta kun edustajatointa ei voi hoitaa tällaisessa asunnossa, sentähden täytyy monien edustajain maksaa 200 markkaa ja sen ylikin huoneesta kuukaudessa. Teidän erään maaseutuedustajan, jolla on 9-henkinen perhe ja joka maksaa satakunta markkaa kuukaudessa omalla paikkakunnallaan vuokraa, lisäksi valon, puut ja muut menot, ja täällä maksaa hän parisataa markkaa. Tämä yksinomaan vuokrissa. Siinä on suuri ero. Virkamies asuu kotonaan, hän tulee paljon vähemmällä toimeen, kuin se, joka satunnaisesti käy ruokapaikasta toiseen. Eräs edustaja sanoi syöneensä 8 markkaa yhdellä kertaa eikä hän sanonut sen tuntuvan vielä missään, vähän ajan perästä meni sitten taas uudelleen syömään 5—6 markalla. Tämä esimerkkinä mainittuna, kuinka edustajilla on enemmän menoja, kuin säännöllisesti kotonansa asuvilla. Meille kaupungissa asuville se varmasti riittäisi, emme ole ainakaan me työväenedustajat tottuneet niin leveästi elämään, ettei tämä edustajapalkka riittäisi, mutta kun täällä ei ole tehty semmoista ehdotusta, että paikkakuntalaisille maksettaisiin vähemmän, niin en ole minäkään tahtonut sellaista

ehdotusta tehdä. Ed. Alkio sanoi, että normaalioloissa riittäisi 20 markkaa päiväpalkaksi. Mutta jos normaalioloissa maksettaisiin 20 markkaa, niin hänen täytyisi suhteellisuutta noudattaen nyt kannattaa 60 markaa, sillä niin suuri ero on nykyisellä ja normaalioloilla. Pyydän kannattaa suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. Hänninen-Walpas: Herra Alkio kuuluu käyvän syömässä hienossa ravintolassa, ja hän arvelee, että jos käy huonommassa paikassa syömässä, niinkuin sosialistisien edustajain nähtävästi pitäisi käydä, niin ehkä siellä tulisi kovin halvaksi. Olen käynyt kuppiloissa ja niissäkin ovat ruuan hinnat niin kalliit, että parikymmentä markkaa saa panna päivässä suun kautta menemään. Jos lasketaan muut menot, niin 30 markkaa kaiketi sujuu hyvin, vaikkakin elää proletarin elämää. Asettaisin ed. Alkion vastattavaksi kysymyksen, mitenkä voi edustaja tulla toimeen Alkion 30 markalla, jos ei itse elä täällä Helsingissä ja jos hänellä on toisessa kaupungissa, esimerkiksi Turussa perhe, jonka huoneen vuokra pitää maksaa, elatus pitää maksaa j. n. e. Jos ed. Alkio voisi esittää laskun, että perhe eläisi 30 markalla, niin voisin äänestää ed. Alkion ehdotuksen puolesta.

Ed. Pärssinen: Minusta on oikeastaan turhaa, että sosialidemokraatit erikoisemmin ajavat tätä asiaa, sillä minä olen varma, että jos meidän ryhmämme ei olisi tässä korotuksen kannalla, niin kyllä löytyy porvaristossa niin paljon edustajia, että se aivan suurella enemmistöllä menee läpi. Sillä aivan varmaan porvariedustajat, etenkin ne, jotka ovat maalta, tahtovat aivan yhtä hyvin tätä palkankorotusta, kuin mekin. Mutta nyt, kun uskotaan sen menevän läpi sosialidemokraattien äänillä, on hyvä huutaa sitä vastaan.

Ed. Hahl: Huomautan ainoastaan sen, että menettelyämme vastaan suuressa valiokunnassa voidaan taktillisessa suhteessa muistuttaa, mutta asialliseen tulokseen se ei vaikuttanut.

Ed. Aronen: Tarpeetonta on lähteä ed. Alkiolle todistelemaan, kuinka välttämätöntä nykyään on, että edustaja nauttii 40 markan päiväpalkkaa. Ed. Alkio ei ole niin tuhma, ettei hän käsittäisi tätä varsin hyvin. Käsitän koko ed. Alkion puheen agitatsionipuheeksi. Hän tuntee vaalikarjansa ja tietää, ettei parempaa vaalipuhetta ole nyt pidettävänä. Mutta minusta oli Alkion puhe liian huono agitatsionipuheeksikin.

Ed. Mikkola: Pyydän kannattaa ed. Alkion ehdotusta, mutta minä toivoisin myös, että maalaisliitto kokonaisuudessaan äänestäisi sen mukana. Silloin kun asia oli suuressa valiokunnassa esillä ja vaikka maalaisliittolaisilla oli oma vastalauseensa, niin he äänestivät vastaan, vaan yksi siellä oli ed. Alkion kannalla.

Ed. Alkio: Pyydän vain ilmoittaa ed. Aroselle, etten katso sopivaksi eduskunnan pöytäkirjaan merkitä hänelle vastaustani.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin suuren valiokunnan ehdotusta on ed. Alkio ed. Mikkolan kannattamana ehdottanut, että laki hyväksyttäisiin sellaisena, kuin se on perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 sivulla 4.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 127 jaa- ja 60 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Seuraava täysi-istunto pidetään ensi maanantaina k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 12,40 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

28. Maanantaina 17 p. joulukuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi pääoma- ja kuponkisuostunnasta 552
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 3; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 15.

2) Ehdotus laiksi osuustoimintalain 18 §:n muuttamisesta 558
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 5; lakivaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Leppäsen y. m. edusk. esit. n:o 14.

Toinen käsittely:

3) Ehdotus laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa, 2 p:nä kesäkuuta 1917 annetun lain 14 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi ..... „
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 9; elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:t 2 ja 2 a; ed. Tokoin ja Watasen edusk. esit. n:o 24.

Ensimäinen käsittely:

4) Ehdotus laiksi tulojen ilmoittamisvelvollisuudesta kunnallisverotuksessa 561
Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Gyllingin y. m. edusk. esit. n:o 10.

Esitellään:

5) Kertomus valtiovarain tilasta vuosina 1913—1915 ..... —

6) Ed. Kullervo Mannerin y. m. ehdotus valiokunnan asettamisesta maan kansainvälisten suhteiden järjestelyä varten 569

7) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuvaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki Rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta sekä 3 ja 4 §:n muuttamisesta 573
Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 6; ed. Arosen y. m. kirjoitus.

8) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuvaksi määrätä seuraavat lakiehdotukset:
a) Laki Ulosottolain 4 luvun 5, 6, 7 ja 8 §:n muuttamisesta;
b) Laki uuden Ulosottolain voimaan panemisesta ja siitä mitä sen johdosta on vaarinotettava 3 päivänä joulukuuta 1895 annetun asetuksen 27 §:n muuttamisesta; sekä
c) Laki marraskuun 9 päivänä 1868 annetun Konkurssisäännön 85 ja 90 §:n muuttamisesta 585
Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 7; ed. Arosen y. m. kirjoitus.

9) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuvaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki rangaistusten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun asetuksen 4 luvun 2 §:n muuttamisesta ..... „
Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 8; ed. Arosen y. m. kirjoitus.

10) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki Korkeimmasta Oikeudesta ..... „
Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 9; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

11) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määrätä seuraavat lakiehdotukset:

Siv.

a) Laki Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta;
b) Laki 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Vaalilain 13 ja 16 §:n muuttamisesta; sekä
c) Laki 2 päivänä huhtikuuta 1883 irtolaisista ja niiden kanssa menettelemisestä annetun asetuksen 9 §:n muuttamisesta.... —
Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 10; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.
12) Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamiseksi koskeva ed. Mikkolan y. m. anom. ehd. n:o 4..... —

Ainoa käsittely:

13) Erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymyksen järjestämiseksi ..... —
Asiakirjat: Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.
14) Määrärahan myöntämistä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittava anomusehdotus ..... —
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 44.

Pöydällepanoa varten esitellään:

15) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5 esityksen johdosta, joka koskee varojen osottamista kansanopetusta varten vuodeksi 1917 589
16) Lakivaliokunnan mietintö n:o 3 eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi järjestyksenpidosta kaupungeissa ..... „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arajärvi, Kallio, Hanna Kohonen, Mäkelä, Mänty, Orasmaa, Pehkonen, Pärssinen, Setälä, Talas, Tanskanen, Tokoi ja Välisalmi.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisasiain vuoksi ed. Airola tästä istunnosta, mikäli istunto jatkuu yli k:lo 11, ed. Välisalmi tämän illan istunnosta, ed. Mäkelä yhden viikon ajaksi, tämän illan istunto siihen luettuna.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. K. Manner: Pyydän ilmoittaa, että eduskunnan suuri valiokunta kokoontuu huomenna k:lo 12 päivällä.

Muutos päiväjärjestykseen.

Puhemies: On ilmoitettava sellainen muutos päiväjärjestykseen, että n:o 5 kohdalla oleva asia käsitellään n:o 12 kohdalla olevan asian jälkeen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Pääoma- ja kuponkisuostunnan suorittamista 1918 vuoden loppuun

koskeva hallituksen esitys n:o 15, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 3, esitellään mainitun kysymyksen kolmatta käsittelyä varten.

Puhemies: Kun nykyään ei ole voimassa eduskunnan tekemää päätöstä pääoma- ja kuponkisuostunnan suorittamisesta, on siis tässä kysymys uudesta suostunnasta. Valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n mukaan on sellainen ehdotus katsottava rauenneeksi, ellei sitä kolmannessa käsittelyssä ole kannattanut $^2/_3$ annetuista äänistä. On siis toimeenpantava lippuäänestys.

Keskustelu:

Ed. Gylling: Pyydän saada ehdottaa, että tämä asia pannaan pöydälle siihen eduskunnan istuntoon, jossa tulee lopullisesti käsiteltäväksi tämän vuoden rahasääntöä koskeva valtiovarainvaliokunnan mietintö.

Ed. Paasonen: Kannatan ed. Gyllingin tekemää ehdotusta, koska emme voi hyväksyä suostuntaveroa, ennenkuin tiedämme onko verontarvetta olemassa.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä kannatettu ja tämä kysymys on mielestäni ensin ratkaistava, niin pyy-

dän seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa tähän kysymykseen.

Ed. Kairamo: Koska eduskunnan päätös tämmöisessä asiassa joka tapauksessa on ehdollinen, riippuen siitä, tarvitaanko suostuntaa budjetin järjestelyä varten vai eikö, niin katsoisin, että asian lykkääminen on tarpeeton ja pyydän vastustaa pöydällepanoa. Tämmöiset asiat on ennenkin päätetty, ennenkuin budjetti lopullisesti on joutunut eduskunnan käsiteltäväksi.

Ed. Alkio: Minäkin pyytäisin vastustaa mietinnön pöydällepanoa siitä syystä, että tämän viikon lopulla nähtävästi kerääntyy niin paljon asioita, ettei olisi tarpeellista sinne enää lisää asioita kerätä. Minun toivoakseni myös ed. Paasonen valtiovarainvaliokunnan jäsenenä tietää, että vero joka tapauksessa tulee olemaan tarpeen.

Ed. Gylling: Asianlaita on se, niinkuin puhemies huomautti, että tässä on kysymyksessä uusi suostunta ja sen päättämiseksi vaaditaan $^2/_3$ äänten enemmistö. Periaatteellisista syistä minä puolestani ja vasemmistossa kai yleensä ollaan sitä mieltä, että sitä $^1/_3$, joka riippuu vasemmistosta, ei ole myönnettävä, ennenkuin on harkittavana ne tarpeet, joihin varat myönnetään, ja sen vuoksi on ehdotettu asian päättämisen lykkäämistä lauvantaihin. Mitään käytännöllistä vaikeutta ei pöydällepanosta ole, sillä, niinkuin ed. Kairamo sanoi, asia on joka tapauksessa budjetin vahvistamiseen saakka ehdollinen ja se voidaan siis yhtä hyvin päättää lauvantaina kuin nyt. On turhaa, että oikeiston taholta vastustetaan tätä pöydällepanoa. Pyytäisin niin ollen, että eduskunta ilman muuta tähän pöydällepanopyyntöön suostuisi.

Ed. Ahmavaara: En tahtoisi vastustaa tätä pöydällepanoa, jos olisi toivoa, että me ehdimme sekä tämän että budjettimietinnön käsitellä ennen joululomalle lähtöä. Mutta minä pelkään, että kun kaikki tulee yhteen läjään, niin voivat jäädä käsittelemättä ehkä kaikki. Silloin kävisi niin ikävästi, että tätä veroa ei voida vuoden alussa kantaa. Tosin sitä ei voida silloinkaan kantaa, jos budjettia ei hyväksytä, mutta minä luulen, että paremmin voitaisiin suoriutua asiasta, jos siitä jo tänä iltana päätettäisiin.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Gylling on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle siihen istuntoon, jossa tulee lopullisesti käsiteltäväksi tämän vuoden rahasääntöä koskeva valtiovarainvaliokunnan mietintö. Tätä ehdotusta on ed. Paasonen kannattanut; myös on tätä ehdotusta vastustettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Gyllingin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 98 jaa- ja 83 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Gylling: Kun sama vero viime kesänä oli eduskunnassa käsittelyn alaisena, pyysi ed. Arajärvi, nykyinen finanssipäällikkö, toisen käsittelyn kestäessä asian pöydälle siihen istuntoon, jossa rahasääntöä koskeva asia olisi käsittelyn alaisena. Meidän taholta ei sitä vastustettu, katsottiin, että se oli kohtuullinen pyyntö, niinkuin oli epäilemättä sekin pyyntö, joka nyt puoleltamme tehtiin ja johon eduskunnan porvarillinen enemmistö ei ole suostunut. Kun meidän mielestämme on välttämätöntä, että ennenkuin myönnetään suostuntaa, on tiedossa ja harkittuna, millä tavalla varat käytetään, ja kun tätä ei sallita, niin olen sitä mieltä, että on äänestettävä tätä suostuntaa vastaan ja se evättävä. Jos se siitä huolimatta havaitaan tarpeelliseksi, ehtii valtiovarainvaliokunta lauvantaihin mennessä tehdä uuden alotteen tästä asiasta.

Ed. Mäki: Minäkin kannatan sitä ed. Gyllingin tekemää ehdotusta, että koko tämä suostunta evätään, koska porvarilliselta taholta ei suoda edes sen verran tilaisuutta, että saataisiin rehellisesti harkita, mihin tarkoituksiin varoja tullaan käyttämään.

Ed. Alkio: Tämän johdosta minä katson asiakseni merkitä eduskunnan pöytäkirjaan, että sosialidemokraattinen ryhmä vastustamalla tätä veroa taasen kerran todistaa olevansa täällä suurkapitalismin ja yleensä kapitalismin paraimpana turvana. (Vasemmalta kiivaita vastaväitteitä.)

Ed. Gylling: Ed. Alkion kiero puhe tässä tarkoitti johtaa asian syrjään siitä, mistä nyt on kysymys. Nyt ei ole kysymys verosta, vaan sen käytöstä. Ed. Alkio tahtoo, että verosta on päätettävä ilman, että sen käytöstä tehdään ensin päätöstä. Ei semmoisella kieräilyllä mihinkään päästä, jota ed. Alkio on ruvennut ajamaan ja maalaisliitto hyvä-huudolla tervehti.

Ed. Kirves: Jo tämän eduskunnan alkuajoista saakka on porvaristo osoittanut, ettei se tahdo ottaa huomioon vähääkään vasemmiston taholta tulevia ääniä. Tänä iltana on se taas osoittanut sitä menettelytapaa, luottaen sosialistien hyvänahkaisuuteen, luottaen siihen, että vasemmistossa otetaan kiltisti vastaan kaikki, mitä siltä taholta heitetään, eikä ryhdytä mihinkään vastatoimenpiteisiin tällaisen menettelyn johdosta. Minä ilmoitan, että ryhmä tulee luultavasti äänestämään tätä verotusta vastaan. Ja vastuun saa kantaa ed. Alkio ja hänen sakkinsa, joka vastoin ennen tehtyä päätöstä tahtoo ottaa asian päätettäväksi, ennenkuin tiedetään, tarvitaanko varoja vai ei.

Ed. Kairamo: Pyydän ainoastaan todeta, että valtiovarainvaliokunnassa ei tähän asti ole ollut mitään erimielisyyttä tämän suostuntaveron tarpeellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Minusta olisi ollut lojaalisempaa, jos vasemmistolla kerran on epäilyksiä sen käyttämisen suhteen, että se olisi tuotu esille valiokunnassa eikä tällä tavalla yllätyksenä koetettu häiritä asian käsittelyä.

Ed. Alkio: Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajalle, ed. Gyllingille pyydän vain huomauttaa siitä, että minulle on herra Gylling ilmoittanut äsken puhemiesneuvostossa, samoin kuin muillekin puhemiesneuvoston jäsenille, että ehdotus budjetiksi on valmiina aivan kohta eduskunnalle jaettavaksi, joten hänellä pitäisi varmaankin olla tiedossa, mitä tarpeita eduskunnalla on näidenkin suostuntaverojen käyttämiseksi.

Ed. Schybergson: Herr Gylling har goda skäl för sitt förslag att förkasta ifrågavarande beskattning. För endast tvänne dagar sedan kom till följd af ett tillfälligt förslag från agrargruppen skatten på stora inkomster att ökas med 10 à 15 miljoner, eller sålunda mera än denna kupongskatt skulle inbringa. Bägge skatterna falla på i hufvudsak samma lager af samhället, slutresultatet skulle bli ungefär detsamma som enligt den Mannerska landtdagens förslag. Om vi sålunda antaga skatten på stora inkomster till det sålunda ökade beloppet, kan kapital och kupongskatten lämpligen förfalla. Jag finner sålunda herr Gyllings förslag hafva allt skäl för sig.

Ed. Paasonen: Ed. Kairamon lausunnon johdosta minä pyydän huomauttaa, että vaikkakaan valtiovarainvaliokunnassa ei tehty tämän veron suhteen meidän taholtamme hylkäävää ehdotusta, johtui se siitä yksinkertaisesta tosiasiasta, että verosta päätetään lopullisesti vasta silloin, kun nähdään, onko vero tarpeellinen vaiko ei, siis sen jälkeen, kun budjetti on valmistunut. Ed. Alkiolle pyydän lisäksi saada huomauttaa, että valtiovarainvaliokunta ei ole vielä yhdessäkään istunnossa edes ensimäisessä käsittelyssä käsitellyt budjettia eikä siis valiokunnan jäsenillä voi olla tietoa, minkälaiseksi budjetti tulee. Joskin jaosto, joka sitä on valmistanut, on jotakin suunnitellut, voi valiokunta sen kokonaan toisenlaiseksi muuttaa.

Ed. Gylling: Ed. Alkiolle minulla ei ole mitään muuta sanottavana, kuin mitä ed. Paasonen täällä sanoi. Budjettia on suunniteltu suurella kiireellä saatavaksi valmiiksi tämän viikon kuluessa, jos sillä on mitään merkitystä enää. Kun oikeiston taholta asetutaan tälle kannalle, niin meidän kannalta voi olla samantekevä, tuleeko budjettia aikaan vai ei; näitä rahojahan hommataan porvarien hallituksen hyväksi. Me olemme tehneet aika runsaasti työtä, mutta budjetti ei ole vielä edes hahmoilleenkaan valmis. Mitä ed. Schybergsonin ehdotukseen tulee, niin voin lisätä, että siellä on muitakin keinoja, joilla rahoja hankitaan, ei yksistään tämä, vaan myöskin laina kulkulaitosrahastolle. Voimme myöskin siinä suhteessa asettaa sellaisia ehtoja, että jos ei tätä pääoma- ja kuponkisuostuntaa lopullisesti myönnetä, niin ei myöskään lainaa tule.

Ed. Ahmavaara: Minä käsittäisin tämän tietämättömyyden, mitä täällä on nyt oletettu olevan, jos sen olisi lausunut joku muu, kuin valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja ja sen jäsenet. Kyllä minun täytyy sanoa, että he kyllä sentään tietävät aseman olevan sellaisen, että tarvitaan tätä suostuntaa niinkuin muitakin. Olemmehan yleensä nähneet sanomalehdissä, että aina 400 miljoonan markan lainoista on kysymys. Kyllä kai silloin tarvitaan verojakin, se kai on kaikille selvä. Sen vuoksi luulen, ettei tietämättömyyden syy mahda olla se, jonka tähden asiaa on tahdottu lykätä. Se budjetti, joka on jaoston käsiteltävänä, on tosin vain tälle vuodelle laadittu, mutta kyllähän sen perusteella tiedetään, että tulevalle vuodelle myös tarvitaan suuria veroja.

Ed. Nevanlinna: Ed. Gylling on sanonut, ettei nyt olisi kysymys itse veron myöntämisestä tai kieltämisestä, vaan veron käytöstä. Tätä on minun mahdoton ymmärtää. Veron käytöstä kaiketi eduskunta määrää silloin, kun se käsittelee kysymystä menoista. Siis, sitten kun eduskunta siihen asiaan käy, silloin on eduskunnalla myöskin tilaisuus harkita ne tarpeet, joihin se tahtoo nämä varat käytettäviksi. Kuinka eduskunnalta nyt riistettäisiin tämä harkinta, sitä en voi ymmärtää. Ja kun lisäksi asianlaita on niin, kuten monesti on huomautettu, että päätös joka tapauksessa jääpi ehdolliseksi, vaikka se tänä iltana tehdäänkin, niin en puolestani voi myöntää niitä muistutuksia oikeutetuiksi, joita vasemmiston taholta on tehty äskeistä eduskunnan päätöstä vastaan.

Ed. Airola: Minusta on tässä aivan yksinkertaisesta ja selvästä asiasta tehty konstikas sellaisilla selityksillä, että nyt ei ole vielä selvillä, tarvitaanko veroja vaiko ei. Minusta on aivan selvää, että menoja on olemassa ja ainakin olisi olemassa yllin kyllin, joten tarvittaisiin paljon veroja, tarvittaisiin lainojakin ottaa. Siitä ei siis ole kysymys, tarvitaanko rahoja vaiko ei. Minusta niitä tarvitaan. Kysymys on siitä, laatiiko tämä eduskunnan porvarillinen enemmistö menoarvion sellaiseksi, että se voidaan hyväksyä. Kun me näemme, ovatko ne menot, joita he tahtovat näillä veroilla ja lainoilla peitettäviksi, sellaisia, että ne meitä tyydyttävät, jos ne ovat hyväksyttäviä, niin annamme veroja, annamme lainojakin, mutta jos te tahdotte käyttää valtionvarat tarkoituksiin, jotka ovat kylläkin teille edullisia, mutta joita me emme voi millään ehdolla hyväksyä, sillcin me emme tietysti ole taipuvaisia teille rahoja luovuttamaan. Jahka me näemme, mihin tarkoituksiin te tahdotte hallituksenne käytettäväksi rahoja antaa, se määrää meidän kantamme, myönnämmekö varoja vai ei. Asia on mielestäni aivan selvä ja yksinkertainen. Siitä syystä myöskin entisen senaattori Nevanlinnan jutut siitä, että tämä päätös on ehdollinen ja myöhemmin sitten vahvistettava lopulliseksi, ovat joutavaa jaaritusta. Nyt siitä äänestetään määräenemmistöllä ja me voimme sen evätä. Jos se nyt hyväksytään, niin sitten, vaikkapa päätös onkin ehdollinen, te myöhemmin yksinkertaisella enemmistöllä teette sen ehdottomaksi ja käytätte varat minne vaan haluatte, vaikkapa lahtarikaartien ylläpitämiseksi, ja sellaiseen me emme tahdo etukäteen umpimähkään varoja myöntää. Me tahdomme ensin tietää, mihin te varoja käytätte, ja sitten ratkaisemme, annammeko vaiko ei.

Ed. Saarikivi: Ed. Ahmavaaran lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että eihän asia ole sillä hyvä, jos ed. Gylling on tietoinen budjetista, eikä edes silläkään, vaikka valtiovarainvaliokunnan jäsenet olisivat siitä tietoisia, jota ne eivät vielä ole, koska budjettia ei ole vielä laadittu. Tässä on kysymys siitä, että toisetkin edustajat pääsevät tästä asiasta selville. Siksi minäkin olen samaa mieltä kuin ed. Gylling, että tämä olisi ollut jätettävä pöydälle, siksi, kun käsitellään yleistä budjettia.

Ed. Wuorimaa: Ed. Airola on tunnustanut, että tarvitaan varoja ja tarvitaan paljon. Hän on myös sanonut, että asia on aivan yksinkertainen, ja yksinkertainenhan se todella onkin. Tässä on kysymys siitä, verotetaanko niihin tarpeisiin, mitä tarvitaan, suuria omaisuuksia ja rikkaita, vai tulevatko köyhät maksamaan sen. Jos vasemmisto ei tahdo hyväksyä sitä, että verotetaan varallisia ja suuria varallisuuksia, niin silloin se on asettunut sille kannalle, että täytyy verottaa köyhälistöä.

Ed. Kairamo: Se laki, jonka eduskunta jo toisessa käsittelyssä on hyväksynyt, on voimassa julkaisemispäivästä vuoden 1918 loppuun asti. Siis suostuntaveroja kannetaan ei ainoastaan vuodelta 1917, vaan myöskin ensi vuodelta. Jos ne näkökohdat, joita ed. Gylling y. m. ovat täällä esittäneet, pitäisivät paikkansa, olisi kai lain lopullinen hyväksyminen lykättävä siksi, kun ensi vuoden budjetti käsitellään eduskunnassa. Mutta ensi vuoden budjettia ei ole edes vielä lähetetty eduskunnalle ja aivan epätietoista on, milloin se voidaan täällä esittää. Jos ed. Gyllingin tarkoitus täällä saavutetaan, on siitä seurauksena, että tätä veroa ei voida kantaa enemmän toiselta kuin toiseltakaan vuodelta.

Ed. Airola: Pappi Wuorimaa koetti tässä taas selvää asiaa vääristellä. Jos me kiellämme tämän veron, niin ei se suinkaan sisällä sitä, että köyhiltä otettaisiin ne varat tarkoituksiin, joita me emme hyväksy. Jos me emme myönnä rikkailta otettavaksi sellaisiin tarkoituksiin, niin me vielä vähemmin suostumme siihen, että ne köyhiltä otetaan. Jos te tahdotte käyttää valtion varoja tarkoituksiin, joita me emme hyväksy, niin me emme ole taipuvaisia antamaan teille ollenkaan rahoja, vaan koetamme laittaa aseman sellaiseksi, että hallitussuunnan täytyy muuttua, että tulee maassa sellainen politiikka vallitsevaksi, joka käyttelee rahoja sillä tavalla, että se voidaan kansan laajoissa kerroksissa hyväksyä. Ja silloin voi-

daan myöskin varoja sille antaa ja silloin me annamme tietysti sellaisia veroja, jotka otetaan rikkailta. Turhaa on käydä sitä vääristelyillä toiseksi muuttamaan.

Ed. S. Häkkinen: Täällä ed. Alkio ja Wuorimaa ovat tahtoneet uskotella eduskunnalle, että tämä vero koskisi vain rikkaita. Mutta tässähän on säädös, jonka mukaan vero tulee kannettavaksi niiltäkin, joilla markkakin on korkotuloa. Puolestani olen sitä mieltä, että tämä vero ei ole osattu sopivaan esineeseen.

Ed. Alkio: Ei köyhillä ole mitään korkotuloja. Tahtoisin myös huonauttaa ed. Airolalle, että rikkaitten ja hyvävaraisten verottamisesta tässä on kysymys. Jos valtiokoneisto seisahtuu, eivät maalaisliittolaiset siitä ensimäisenä kärsi. Jos valtion virkamiesten palkat jäävät maksamatta, ei se meidän puoluettamme eikä valitsijaväkeämme suurestikaan henkilökohtaisesti liikuta. Jos valtion työläisten palkat jäävät maksamatta, ei sekään meitä liikuta. Antakaa vaan, hyvät herrat, valtiokoneiston seisahtua varain puutteessa, katsotaan sitten, ketä se liikuttaa. Me keskustassa koetamme puolueettomasti saada asiat sille kannalle, ettei valtioliike pysähdy. Valtiokonetta täytyy rahoilla rasvata. Teidän täytyy muistaa se, että silloin, kun te olette vallassa, tämän rasvan saamiseksi välttämättömästi tarvitaan oikeiston ja keskustan myötävaikutusta. Ja silloin kun oikeisto ja keskusta on vallassa, teidän täytyy, ollaksenne lojaalisia tätä valtiota kohtaan, alistua myös tunnustamaan, että yhteistoiminta eduskuntaryhmien kesken tällaisessa asiassa on ehdottomasti välttämätön; ei juonittelu auta.

Ed. S. Häkkinen: Pyydän huomauttaa ed. Alkiolle vain sitä, että hän sanoi, ettei köyhillä ole verotettavaa. Me voimme pitää köyhänä sitä, jolla on sata markkaa säästössä, mutta ei muuta omaisuutta. Siitä hän saa korkoa jonkun markan, josta menee veroa tämän lain mukaan. Minusta on sopimatonta, että oikeisto ja keskusta vastustavat näin vaatimatonta pyyntöä, kuin pöydällepanoa.

Ed. Hahl: Sikäli kuin minä voin tätä asiaa ymmärtää ja sikäli kuin se on selvinnyt niistä puheenvuoroista, joita tässä on esitetty, on minusta selvää, mitä tässä ajetaan takaa. Entisiltä ajoilta muistan, että tällaisissa tapauksissa on tehty päätös kolmannessa lukemisessa siinä mielessä, että se on ehdollinen ja se tulee lopullisesti lyödä lukkoon silloin, kun valtion tulo- ja menoarvio vahvistetaan. Mutta tällä kertaa on vasemmisto, joka nyt muodostaa vähemmistön eduskunnassa, halunnut ryhtyä käyttämään tätä keinoa puristaakseen oikeistolta rahallisia myönnytyksiä omiin tarkoituksiinsa. Tämä on erinomaisen sopiva keino, mutta tämä samalla paljastaa sen ajatuksen, mikä vasemmistossa on kansanvallasta. Tässä on aivan selvästi se tarkoitus, että vasemmisto vähemmistönä ollen koettaa määrätä niitä tarkoitusperiä, mihinkä valtiovaroja käytetään. (Vasemmalta: Aivan oikein!) Se ei aio siis alistua enemmistön päätökseen. Nyt ymmärrämme, mistä tässä on kysymys, tässä on kysymys siitä, ettei alistuta käyttämään valtiovaroja niinkuin enemmistö tahtoo. (Vasemmalta: Sehän on selvää! — Puhemies koputtaa.)

Ed. Airola: Porvarit ovat pitäneet erittäin tärkeänä, että meillä on tällainen oikeus. Kun he laittoivat valtiopäiväjärjestyksen, niin vastoin meidän tahtoamme ottivat senkin pykälän, että uusista veroista päätettäessä kolmas osa eduskunnan jäsenistä voi sellaisen evätä. Te olette tahtoneet, että vähemmistöllä olisi sellainen oikeus, ja kun te pidätte sen välttämättömänä, niin me käytämme sitä nyt, kun se on meille ja Suomen kansalle edullinen. Se kyllä voi viedä siihen, että edellinen puhuja voi jäädä ilman palkkaa. Vaikuttakaa siihen suuntaan, että porvariston politiikka muuttuu, silloin ei ole rahoista puute. Ja laittakaa maahan hallitus, joka tyydyttää myöskin työväkeä, silloin voi hallitus myöskin paljon paremmalla syyllä odottaa, että se saa riittävästi käyttövaroja.

Ed. Nevanlinna: Koska vasemmiston taholta yhä edelleen väitetään, että muka hylätyllä pöydällepanovaatimuksella olisi ollut asiallinen oikeus, niin täytynee kysymykseen vieläkin palata. Puolestani en nimittäin voi myöntää, että pöydällepanovaatimus olisi ollut asiallisesti perusteltu. On huomattava, että ne varat, joista tässä on kysymys, on katsottava jo käytetyiksi eikä eduskunnalla ole mahdollisuutta tässä suhteessa enää muuta kuin todeta tosiasia ja mahdollisesti lausua arvostelunsa siitä. Näin on laita, mitä tähän vuoteen tulee. Tämän veronmyöntämispäätöksen lykkääminen tämän vuoden budjettikäsittelyn yhteyteen ei siis olisi millään tavalla lisännyt eduskunnalle mahdollisuutta harkita tätä kysymystä sen mukaan, mitenkä varat ovat käytettävät. Mitä taas tulevaan vuoteen tulee, johon tämä laki myöskin ulottuu, on täällä jo huomautettu, että olisi joka tapauksessa mahdotonta, arvatenkin myös vasemmistolaisille, pyytääkään,

että päätös tästä lykättäisiin niin pitkäksi eteenpäin, kuin oliisi pakko, jos mieli tehdä päätös vasta sitten, kun 1918 vuoden budjettia käsitellään; siihenhän menee kuukausia aikaa. Siis väite, että täällä olisi vasten asiallisesti esitettyjä perusteita hylätty ehdotus pöydällepanosta, ei pidä paikkaansa.

Ed. Paasonen: Ed. Hahl on aivan oikein käsittänyt meidän tarkoituksemme, mutta tulkitsee sitä niinkuin piru raamattua. Meidän tarkoituksemme on todellakin varata määrärahoja, mutta ei itseämme varten, vaan työväkeä varten, kansan pohjakerroksia varten. Ja sellaisia tarpeita ovat m. m. kansan pohjakerrosten laajat sivistystarpeet, työkyvyttömyys ja vanhuusvakuutuksen pohjarahasto, johon meillä on aikomus ehdottaa useita kymmeniä miljoonia. Nämä ovat tarpeita, joita varten tahdomme pitää kätemme avonaisina voidaksemme niistä silloin, kun ne asiat tulevat esille, päättää.

Ed. Wuorimaa: Kaikkiin niihin tarpeisiin, jotka viimeinen puhuja luetteli, siis maan köyhän väestön tarpeisiin, tarvitaan paljon varoja. Kun vasemmisto nyt hylkää sen, ettei niitä varakkailta oteta, niin silloin se hylkää tämän köyhän väestön edistämisen mahdollisuuden. Se lisää sen kautta työttömyyttä, auttaa työttömyyden lisääntymistä ja estää myös elintarpeiden hankintaa. Tämän veron kieltämisellä siis lankeaa kaikki se kurjuus, mikä köyhälle väestölle tulee, vasemmiston niskoille, eikä siinä auta mitkään ulkokultaiset puheet, mitä ed. Airola on puhunut. Se on ulkokultaista temppuilua, jota vasemmiston puolelta on harjoitettu.

Ed. Airola: Ed. Wuorimaan lausunto on todella sellaista ulkokultaisuutta, ettei sitä voisi odottaa muilta, kuin papeilta ja siltä puolueelta, johon hän ennen kuului, ja jonka moraalista hän aikoinaan antoi niin erinomaisen lausunnon. Hänenhän pitäisi tietää, että valtion ja muiden yhteisöjen tulo- ja menoarviot laaditaan niinpäin, että ensiksi ratkaistaan, mitä menoja menokaudella on ja sittenkun on hyväksytty ja sovittu menoista, päätetään, että koska menoja on niin ja niin paljon, täytyy olla myöskin tuloja niin paljon, ja sitten vasta päätetään, mistä tulot otetaan. Sellainen menettely, jota hän suosittelee, että ensin kasattaisiin suuri joukko varoja veroilla, tietämättä, mihin niitä on käytettävä, ja kun on vissi määrä hallitukselle suotu varoja, sitten vasta päätettäisiin, mihin niitä käytetään, silloin voidaan tulla siihen, että varat käytetään aivan toisiin tarkoituksiin, kuin mihin veron myöntäjät tahtoisivat niitä käytettäviksi. Hän puoltaa tietysti tällaista menettelyä siitä syystä, että heillä onkin sellainen tarkoitus. He tahtovat meitä vetää nenästä, saada ensin myönnetyksi varoja, lainoja, ja sitten, kun se on tehty, kun työväen kannalta esitettäisiin sille tärkeitä tarpeita, niin he sanoisivat: ei niihin anneta, vaan varat annetaan lahtarikaartien hyväksi, sotalaitoksen hyväksi, virkamiesten palkkoihin y. m., mutta ei ollenkaan sellaisiin tarkoituksiin, jotka köyhälistön kannalta ovat tärkeitä.

Ed. Wuorimaa: Ed. Airola on koettanut selittää pois tosiasioita ja tehdä semmoisia päätelmiä, joissa ei ole mitään perää. Onko maalaisliitto missään kohdin kieltänyt varoja myönnettäväksi maamme köyhän väestön sivistyksen ja aineellisen toimeentulon edistämiseksi. (Vasemmalta: Kaikilla konsteilla.) Sitä se ei ole tehnyt. Siitä ei voi ed. Airola mitään esimerkkiä mainita. Se on mielikuvitusta tai koettaa hän sillä tavalla saada yleisöä luulotelluksi, että asia on toisella tavalla, kuin se todellisuudessa on. Mutta kun ed. Airola puhuu aina erityisesti lahtarikaarteista, niin missä näiden lahtarikaartien aseet olivat. Mutta ed. Airolan punakaartit nehän ovat rahoja kiristäneet, ja ehkä niille ed. Airola tahtoisi varata varoja ja mahdollisuutta aseiden tuomiseen Venäjältä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kuten sanottu, on asiasta toimitettava lippuäänestys. Luetaan niin ollen äänestysesitys.

Äänestysesitys:

Ken kannattaa puheenaolevan lakiehdotuksen hyväksymistä sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa"; ken ei sitä kannata, äänestää „ei"; jos lakiehdotuksen hyväksymistä kannattaa $^2/_3$ annetuista äänistä, on se hyväksytty, mutta muussa tapauksessa on lakiehdotus rauennut.

Äänestysesitys hyväksytään, minkä jälkeen toimitetussa äänestyksessä annetaan 106 jaa- ja 84 ei-ääntä.

Lakiehdotus on siis rauennut.

Asian kolmas käsittely on päättynyt.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Juutilainen: Pyydän saada merkitä pöytäkirjaan vastalauseeni sosialistien temppuilua vastaan. He ovat nyt julkisesti asettuneet pääoman ja kuponkien omistajien suojelijoiksi verotusta vastaan.

Ed. Ahmavaara: Minä pyydän myöskin merkitä vakavan vastalauseen tätä kevytmielistä päätöstä vastaan.

Puhemies: Asia on loppuun käsitelty.

Uusia hallituksen esityksiä.

Eduskuntaan saapuu senaattori Arajärvi, protokollasihteeri G. E. Albrechtin saattamana, ja lausuu:

Kunnioitettava herra Puhemies, arvoisa Suomen Eduskunta!

Suomen hallituksen määräyksen mukaan on minulla kunnia Suomen Eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset, nimittäin:

n:o 24 varojen hankkimisesta vuodeksi 1917 niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä;

n:o 25 valtiolainan ottamisesta Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi;

n:o 26 Suomen rahasta 9 päivänä elokuuta 1877 annetun lain 6, 10, 11 ja 16 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi;

n:o 27 valtiolainan ottamisesta elintarpeitten hankintaa varten.

Puhemies: Tulen esittämään ehdotukset eduskunnan käsiteltäviksi.

---

2) Ehdotuksen laiksi osuustoimintalakiin otettavasta uudesta pykälästä

sisältävä edustajain Leppäsen y. m. tekemä eduskuntaesitys n:o 14, joka on valmistelevasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 5, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Laki hyväksytään sellaisena, kuin se toisessa käsittelyssä päätettiin.

Puhemies: Asia on loppuun käsitelty.

3) Laki eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa 2 p:nä kesäkuuta 1917 annetun lain 14 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 9 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä elintarveasiainvaliokunnan mietinnöissä n:o 2 ja 2 a valmistelevasti käsitelty ed. Tokoin ja Watasen tekemässä eduskuntaesityksessä n:o 24 vireille pantu ehdotus mainitun lainkohdan muuttamisesta.

Keskustelu:

Ed. Airola: Minusta on kannatettava ja hyväksyttävä se tarkoitusperä, jota käsiteltävänä oleva lakiehdotus pyrkii toteuttamaan, nimittäin se, että senaatti saisi oikeuden pidentää sitä määräaikaa, josta on voimassa senaatin 5 päivänä kesäkuuta tänä vuonna antama päätös, joka koskee Suomen kaupunkien ja muitten asutuskeskuksien asuntovuokran järjestelyä. Käytän tilaisuutta esittääkseni senaatille kainon ja vaatimattoman toivomuksen, että senaatti, kun se pidentää tämän päätöksensä voimassaoloaikaa, samalla ottaisi sen päätöksen sisällön tarkistettavakseen, tekisi siihen eräitä muutoksia sekä selvennyksiä. Tämä on minusta välttämätöntä, jos tahdotaan, että tällä asuntovuokraa koskevalla päätöksellä saavutettaisiin tulos, jota sillä on tavoiteltu, nimittäin vuokralaisten suojaaminen liian korkeilta vuokrilta ja aiheettomilta häädöiltä tänä vaikeana aikana. Olen nimittäin tullut kokemuksesta havaitsemaan, että senaatin päätös siinä muodossa, kuin se tähän saakka ja nyt vielä on voimassa, ei kykene saavuttamaan sitä tarkoitusperää, johon se pyrkii. Ensiksikin siinä on se vika, että se ei ulotu kaikkialle niihin paikkakuntiin, joihin sen pitäisi vaikutuksensa ulottaa. Sen ensimäisen pykälän mukaan sillä on vaikutus kaupungeissa ja niissä asutuskeskuksissa, joissa senaatti harkitsee syytä olevan tai kunnat itse katsovat olosuhteitten sitä vaativan. Asianlaita on sillä tavoin, että on olemassa tiheästi asuttuja paikkakuntia, joissa on asuntopula, joissa talonomistajat ovat taipuvaisia kiskomaan ylettömän korkeita vuokramaksuja, mutta senaatti ei ole määrännyt, että niihin olisi asetettava sellainen huoneenvuokralautakunta, kuin mainitussa päätöksessä mainitaan. Kunnat eivät myöskään ole olleet halukkaita niin tekemään. Esimerkiksi Hollolan suuri kunta, jonka alueella on laajoja, tiheästi asuttuja esikaupunkeja, ei vaatimuksista huolimatta suostunut asettamaan tällaista lautakuntaa, joka suojaisi vuokralaisten oikeutta. Kuntakokouksessa talonomistajat eivät tietysti ole halukkaat hyväksymään sellaista lautakuntaa, joka asettaisi rajoja heidän saalistamishimolleen. Manttaalimiehet luokkatunteen, luokkasolidarisuuden vaikutuksesta ovat avustaneet heitä siinä ja aivan vasta viime päivinä on saatu menemään läpi ehdotus

huonevuokralautakunnan asettamisesta. Tällä väliajalla on siellä häädetty lukuisia työläisperheitä, aikana, jolloin uusien asuntojen saaminen on ollut miltei mahdotonta. On korotettu vuokria myös. Siinä suhteessa täytyisi tätä päätöstä korjata siten, että sen vaikutus tulisi ulottumaan kaikkiin tiheästi asuttuihin paikkakuntiin, joissa vuokralaisten suojaaminen on erityisemmin tärkeätä.

Toinen epäkohta tässä päätöksessä on se, että siinä irtisanomisoikeus on määritelty sellaisella tavalla, että se jättää häätöoikeuden riippuvaksi huonevuokralautakunnan, jollei juuri mielivallasta, niin kuitenkin vapaasta harkinnasta, ja tämän huonevuokralautakunnan vapaa harkinta on, kun sen puheenjohtajana usein on henkilö, joka valvoo isäntien intressejä, vuokralaiselle hyvinkin tyly ja vihamielinen. On kyllä paljon kaupunkeja, joissa, mikäli olen tiedustellut, häätöjä huonevuokralautakunnat eivät myönnä. Sellaisia ovat Viipuri esikaupunkeineen, Tampere, Turku j. n. e. Mutta toisia on, joissa niitä myönnetään ja myönnetään liian auliisti. Helsingissä on myönnetty liian auliisti häätölupia. Samoin Lahdessa. Siellä ei ole juuri mitään rajaa, siellä kelpaa miltei mikä syy tahansa irtisanomisen perusteeksi. Tavallisesti on syynä vuokrankorotushalu. Isäntä tahtoo nostaa vuokran esimerkiksi kahdenkertaiseksi. Kun vuokralainen ei siihen suostu ja kun tämän senaatin päätöksen mukaan vastoin vuokramiehen tahtoa saa nostaa vuokraa ainoastaan, jos vuokralautakunta siihen suostuu, niin isäntä järjestää asian niin, että hän toimittaa irtisanomisen vuokralaiselle, keksii jonkun tekosyyn, tavallisimmin sen, että isäntä itse tarvitsee huoneistoa joko siihen tai tähän tarkoitukseen. Tavallisesti se on aivan keksitty tekosyy, mutta huonevuokralautakunnassa ne käyvät usein täydestä. Voisin mainita täältä Helsingistä yhtenä esimerkkinä seuraavaa, kun Jordbrukarenas Mjölkcentral Aktiebolag halusi korottaa vuokramaksua oikein tuntuvasti, niin se menetteli seuraavaan tapaan. Se toimitti irtisanomisen vuokralaiselle, mutta ilmoitti samalla, ettei siitä tarvitse sen enempää välittää, ja lähetti kirjeen ja ilmoitti, että kyllä siinä myöhemminkin saa asua ja että sovitaan sitten myöhemmin vuokramaksun korottamisesta silloin ja silloin. Vuokralainen ilmoitti myöhemmin, että hän välttääkseen häädön, on suostuvainen nostamaan maksamaansa vuokraa 40 prosentilla, mutta yhtiö vaati enemmän, ja kun ei sillä tavoin sovintoa syntynyt, meni isäntä, tämä maitoyhtiö, huonevuokralautakuntaan Helsingissä, ilmoitti, että se itse tarvitsee huoneiston, selittäen syyksi, että he panisivat siihen asumaan erään konttoristinsa. Tällä konttoristilla oli ennestään asunto, yhtä hyvä asunto, ei hän siis ollut asunnontarpeessa, mutta huonevuokralautakunta katsoi kuitenkin syyn sellaiseksi, että irtisanominen olisi hyväksyttävä. Henkilö joutui häädettäväksi. Samalla tavalla Lahdessa, niinkuin sanoin, myönnetään auliisti näitä irtisanomislupia melkein minkä syyn nojalla tahansa. Kuvaavana esimerkkinä mainitsen erään talonomistajan, joka hääti vuokralaisensa. Vuokralainen kuoli, häneltä jäi 5—6-henkinen perhe. Isännällä oli itsellään ennestään talossa asunto. Hänellä oli pieni perhe, kolmihenkinen perhe. Tällä vuokralaisella, jolla oli kaksi kertaa suurempi perhe, oli isompi huoneisto. Isäntä selitti huonevuokralautakunnalle, että hän haluaa asua isommassa, nimittäin vuokralaisen huoneistossa ja että hän tahtoisi sanoa irti vuokralaisensa. Ja huonevuokralautakunta selitti: Joo, kyllähän se on sellainen syy, että täytyyhän sen johdosta saada sanoa irti. Kaupungissa ei ollut tiettävästi yhtään ainoata huoneistoa vuokrattavana, mutta siitä huolimatta tähän häätöön ryhdyttiin ja lienee se näinä päivinä pantu täytäntöön. Tällaisia esimerkkejä voisin Lahdesta ja Lahden ympäristöstä esittää paljonkin. Tekosyyn isäntä aina löytää.

Mainitsin äsken tavallisen menettelyn, mikä isännällä on, nimittäin, että hän tahtoo korottaa vuokran ja selittää huonevuokralautakunnalle, että hän itse tarvitsee huoneiston ja saatuaan irtisanomisluvan häätää entisen asukkaan ja nostaa uudelle asukkaalle vuokraa. Tässä on juuri yksi pahimpia kohtia. On sääntönä, että kun huoneisto muuttaa vuokralaista, niin silloin nostetaan vuokraa oikein tuntuvasti. Ne tapaukset eivät joudu huonevuokralautakunnan tutkittaviksi, sillä huonevuokralautakunta tutkii niitä asioita ainoastaan, milloin asianomaiset eivät siitä sovi. Tällöin ei mitään riitaa synnykään vuokramaksuista, sillä isäntä selittää, kun tullaan kysymään, ettei hän halua sitä vuokrata. Jos toinen tarjoo hyvin runsaan hinnan ja sopivat siitä, niin isäntä sanoo: „voihan sen sitten kuitenkin vuokrata". Mutta ellei tuntuvaa korotusta myönnetä, niin ei hän vuokraa ollenkaan. Vuokramaksusta ei siis asiaa vuokralautakuntaan voi vetää. Se olisi vedettävä sinne siinä muodossa, että riitakysymys koskee huoneiston vuokraamista, täytyykö isännän vuokrata se vai ei. Mutta se asia ei ole senaatin päätöksen mukaan ollenkaan huonevuokralautakunnan tutkittava ja ratkaistava, ja tällä tavoin huonevuokralautakunta ei voi sitä tutkia, vaikka tahtoisikin. Minä tiedän, että se aiheuttaa hyvin yleisesti häätöjä ja tuntuvia vuokrankorotuksia ja vielä aiheettomia vuokrankorotuksia. Sillä ta-

voin on esimerkiksi Lahden esikaupungissa eräs parhaista taloista tyhjänä. Jos menee kysymään sellaisesta asuntoa, niin isäntä ei ole halukas vuokraamaan, mutta jos tarjoisi hyvän hinnan, niin kyllä hän vuokraisi. Täytyisi olla sellainen määräys, että kaikki tyhjinä olevat huoneistot, silloin kun paikkakunnalla on asuntopula, on vuokrattava. Ellei isäntä hyvällä vuokraa, niin vuokralautakunta voisi pakottaa hänet sen tekemään.

Minun mielestäni tätä senaatin päätöstä on korjattava siihen suuntaan, että irtisanomisoikeus olisi talonomistajalla ainoastaan asetuksessa luetelluissa, selvästi määritellyissä tapauksissa, eikä, niinkuin siinä nyt on sanottuna: muissa tapauksissa on lautakunnalla valta päättää, mikä merkitys on annettava ilmoitetulle vuokrasopimuksen irtisanomisperusteelle. Sillä tämä jättää asian kokonaan riippuvaksi huonevuokralautakunnan harkinnasta, jopa mielivallasta; se voi hyväksyä hyvinkin joutavanpäiväisen syyn. Sellainen kohta on poistettava sen takia, että välttyisi mielivalta ja välttyisi myöskin huonevuokralautakunta, silloin kun siinä on tunnollisia henkilöitä, vaikeasta asemasta joutua ratkaisemaan, joutuuko vuokralaisperhe talven selkään asunnostaan vai ei, koska voimassa oleva asetus on asiasta epäselvä ja venyvä. Täytyisi olla selvempi asetus, etteivät huonevuokralautakunnan jäsenet joutuisi tällaiseen vaikeaan asemaan ja ettei mielivaltaa voisi käyttää ja aiheettomasti ihmisiä häätää.

Toiseksi olisi vuokran suuruus, silloin kun vuokralainen vaihtuu, aina alistettava vuokralautakunnan tutkittavaksi. Silloin ei olisi mahdollista, että vuokralaisen vaihtuessa nostetaan huoneen vuokraa, jopa kaksinkertaiseksi. Täytyisi olla nimenomaan määrättynä, että vuokraa ei saa korottaa myöskään silloin, kun huoneistoon tulee uusi vuokralainen. Ainoastaan samoissa tapauksissa, kuin entiselle vuokralaiselle, voidaan nostaa vuokraa, ainoastaan niissä tapauksissa saisi uudellekin nostaa, mutta ei muissa. Edelleen täytyisi siihen saada sellainen määräys, että tyhjiksi joutuvat asunnot olisi pakko vuokrata silloin, kun paikkakunnalla on asuntopula. Tällä alalla on syntynyt suorastaan keinottelua. Olette nähneet, että Helsingin lehdissä on alituiseen ilmoituksia, joissa luvataan milloin 50, milloin 100, milloin 500 markkaa palkinnoksi sille, joka hankkii pienenkin asunnon. Usein on kysymyksessä ainoastaan yksi huone, toisinaan kaksi; jopa tällaisistakin huoneistoista on luvattu palkkiota useita satoja markkoja. Tällöin joudutaan niinkin pitkälle, että isäntä ottaa itse tämän palkkion, antaa jonkun bulvaanin vastata tällaiseen ilmoitukseen, sekä nostaa palkkion isännän hyväksi, joka silloin tulee oikeastaan vuokran korotukseksi. Tämä on niin yleistä, niin tavallista, että minä esimerkiksi tiedän kaupungin, jossa huonevuokralautakunnan puheenjohtaja, kun hän muutti maakartanoonsa asumaan ja luovutti kaupunkiasuntonsa toiselle, koska ei itse sitä tarvinnut, otti siitä hyvästä, että siirsi kontrahdin toiselle, jonka sisällön hän muuten olisi itse joutunut maksamaan, vaikka ei siinä itse asunutkaan, ja joka oikeastaan siis oli hänelle hyvä työ, palkkiota 700 markkaa. Ja tällaista tapahtuu tuoreessa puussa — — — —. Hän itse piti sitä aivan selvänä ja viattomana asiana. Ja minä ymmärrän tämän, kun tämä menettely on niin yleistä, mutta sellaiselle pitäisi senaatin päätöksellä asettaa raja, jos yleensä tahdotaan vuokralaisia suojella. Sehän on mennyt niinkin pitkälle, että Helsingissä suuremmista asunnoista, ennenkuin niitä tahdotaan luovuttaa sille, joka haluaa niitä vuokrata, vaaditaan esimerkiksi, että hänen täytyy ostaa entisen vuokralaisen huonekalusto useinkin kymmenientuhansien markkain hinnasta tai jotakin siihen tapaan. Tällaiselle keinottelulle pitäisi ehdottomasti asettaa sulku.

Edelleen olisi tähän senaatin päätökseen pari selvennystä aikaansaatava. Siinä ei esimerkiksi määrätä sitä, onko huonevuokralautakunta oikeutettu määräämään toisen riitapuolen velvolliseksi korvaamaan toisen kulut. Usein siihen olisi aihetta, silloin kun toinen aivan aiheettomasti viepi asian huonevuokralautakuntaan. Kun mitään tästä ei ole määrätty, niin käytäntö on erilainen. Toiset katsovat, että on oikeus määrätä kulut ja määräävät tappiopuolen korvaamaan voittopuolen kulut. Toiset katsovat, että sellaista oikeutta heillä ei ole, vaan se kuuluu tuomioistuimille. Ja kolmannet ovat sitä mieltä — ja se ehkä lienee oikein —, että huonevuokralautakunnan pitää tästä kuluja koskevasta kysymyksestä antaa ainoastaan lausunto, kummanko se olisi korvattava ja olisiko se korvattava. Tässä tarvittaisiin siis joku lisämääräys tai selvennys.

Edelleen voisi tulla joku selvennys huonevuokralautakunnan päätösten täytäntöönpanosta. Minusta asia on kyllä selvä, mutta olen nähnyt, ettei käytännössä ole niin. Minusta asia on aivan selvä siinä suhteessa, että huonevuokralautakunta ei ole oikeutettu antamaan mitään häätöpäätöksiä, että sillä on ainoastaan oikeus 1) vahvistaa vuokran suuruus, 2) päättää, onko aihetta vuokrasopimuksen irtisanomiseen tai pitentämättä jättämiseen, ja 3) sovitella isännän ja vuokralaisen välisiä riitoja. Mutta minun mielestäni on selvä, että sillä ei ole oikeutta antaa häätöpäätöksiä. Näin kuitenkin käsittää asian Lahden maistraatti ja raastuvanoikeus. Kun huonevuokralautakunta

antaa lausunnon, jossa selitetään isännän ilmoittama syy sellaiseksi, että se oikeuttaa irtisanomiseen, silloin maistraatti ja raastuvanoikeus siellä katsovat, että häätöasia on jo ratkaistu, ettei siinä ole sen enempää tutkittavaa. Se määrää tämän täytäntöönpantavaksi samoin, kuin ulosottolaissa on säädetty valitustuomion täytäntöönpanosta, siis pitää sitä selvänä asiana ilman, että ottaa asiaa ollenkaan käsiteltäväksi. Kun vastakkaiselta taholta on esitetty väitteitä, niin on raastuvanoikeus selittänyt, että tämän häätöasian on jo huonevuokralautakunta ratkaissut, eikä siinä ole mitään tutkimista. Asia ei kuitenkaan voi olla sillä tavalla, sillä joskin huonevuokralautakunta katsoisi, että se syy, joka ilmoitetaan, on sellainen, että se oikeuttaa sen mielestä irtisanomisen, niin voihan olla olemassa toisia seikkoja, esimerkiksi se, että isäntä on myöhemmin tehnyt sopimuksen, jolla on luopunut tästä oikeudesta, tai jotakin muuta. Yleensä voi ajatella kaikennäköisiä seikkoja, jotka voisivat muuttaa sen, mitä huonevuokralautakunta aikaisemmin on asiassa lausunut. Vaikkakin asia on sillä tavalla, että senaatin päätöksen mukaan huonevuokralautakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta kuin siinä tapauksessa, että asian käsittelyssä on tehty joku muotovirhe, siis itse päätöksen asialliseen sisällykseen nähden ei voi hakea asiallisilla syillä muutosta, niin sittenkin on asia niin, että voi olla muita syitä, jotka tekevät asian sellaiseksi, että häätöä ei kuitenkaan voitaisi myöntää. Ja kun toisin paikoin menetellään toisella tavalla, niin olisi kai tämä päätös tehtävä niin selväksi, että myös Lahden maistraatti ja raastuvanoikeus noudattaisi samanlaista menettelyä, kuin muualla.

Tähän suuntaan, kuin olen tässä viitannut, olisi mielestäni välttämättä senaatin selvennettävä ja täydennettävä päätöstään silloin, kun se määrää, että sen päätöksen voimassaoloaika tulee pidennetyksi. Ellei näin tehdä, niin on joutavaa ilveilyä tällaisen päätöksen antaminen ja sen voimassaoloajan pidentäminen, sillä siitä päätöksestä huolimatta voidaan vuokramaksuja hyvinkin vapaasti korottaa, voidaan hyvinkin vapaasti toimittaa häätöjä. Täytyy siis välttämättä saada selvennys ja täydennys tähän päätökseen.

Ed. Watanen: Pyytäisin ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi mietinnön sillä muutoksella, kuin vastalauseessa ehdotetaan.

Ed. Hakkinen: Kun tämän pykälän toisessa momentissa sanotaan, että sen voimassaolo ei saa kestää kauvemmin kuin 1 päivään kesäkuuta 1919, mutta kun tilanteen vaikutuksesta saattaisi olla tarvis jatkaa edelleen tämän pykälän vaikutusta, niin haluaisin saada siihen sellaisen muutoksen, että se kestäisi kauvemman aikaa, ja sen vuoksi kannatan ed. Watasen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Watanen ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi lakiehdotuksen sellaisena, kuin se löytyy elintarvevaliokunnan mietintöön n:o 2 a liitetyssä vastalauseessa. Tätä ehdotusta on ed. Hakkinen kannattanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Watasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla.

Puhemies: 14 § laissa on siis hyväksytty suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisesti.

Alkulause ja otsikko hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Kun eduskunta kaikin puolin on hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen, julistettanee asian toinen käsittely päättyneeksi.

4) Ehdotuksen laiksi tulojen ilmoitusvelvollisuudesta kunnallisverotuksessa

sisältävän ed. Gyllingin y. m. tekeman eduskuntaesityksen n:o 10 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime lauvantaina pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. K. R. Häkkinen: Kuten on tiettyä, ei kunnallisverotuksemme ole tähän asti tuntenut mitään tulojen ilmoittamisvelvollisuutta verotettavan puolelta, enempää kuin taksoitusviranomaisetkaan ovat verollepanoa toimittaessaan olleet sidotut verotettavan niille ehkä vapaaehtoisesti antamiin tuloilmoituksiin. Puheenaoleva verotus on siinäkin tapauksessa, että taksoitettava on tulonsa ilmoittanut, nimittäin kokonaan perustunut taksoituslauta-

kunnan „arvioon". Tämän on, kuten asetuksen sanat kuuluvat, kuitenkin tullut olla „tunnollista". Onko se ollut aina edes „tunnollista", on asia erikseen; mutta kieltämätöntä ainakin on, että jo oikean pohjankin löytäminen tunnolliselle arviolle on ollut sangen vaikeata, kun ei ole ollut mitään verotettavan itsensä antamia tietoja sen luomiselle.

Kun esilläolevassa laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä nyt ehdotetaan säädettäväksi „laki tulojen ilmoitusvelvollisuudesta kunnallisverotuksessa", tietää se siis, että on tahdottu käydä poistamaan sangen tuntuvaa puutetta verotusoloissamme. Se periaate on valiokunnan lakiehdotuksessakin kuitenkin yhä säilytetty, että taksoituksen on perustuttava arvioon. Taksoituslautakunnalle on nimittäin siinä jätetty harkintaoikeus, „missä määrässä tuloilmoitusta voidaan panna taksoituksen perusteeksi". Kun kuitenkin tulojensa ilmoittaminen on pantu verotettavalle velvollisuudeksi, jonka laiminlyömisestä on niinkin tuntuva seuraus, kuin mietinnössä on ehdotettu, ja kun tahallisesti vääristä ilmoituksista tuomitaan rangaistukseen, olisi mielestäni toiselta puolen myöskin kohtuus vaatinut, että taksoitusviranomaisetkin olisivat osaltaan olleet velvolliset antamaan näille ilmoituksille sen arvon, että ne pantaisiin yleensä taksoituksen perusteeksi ja että ainoastaan siinä tapauksessa, kun on syytä epäillä ilmoitusta vääräksi, olisi oikeus turvautua arvioon ilmoitettujenkin tulojen taksoitusta varten. Kaikesta tästä olisi verotettavalla viimemainitussakin tapauksessa mielestäni se etu, että hänen, mahdollisesti valittaessaan kunnallisten taksoitusviranomaisten arviopäätöksestä, todistusvelvollisuus hänen antamansa ilmoituksen epäoikeudenmukaisuudesta ja taksoitusviranomaisten arvion oikeudellisuudesta kuuluisi riidattomasti viimemainituille. Jos sitävastoin taksoitusviranomaisilla on harkintaoikeus verotettavien tulojen määrään, voidaan taksoituksesta valitettaessa hyvinkin asettaa valittajan velvollisuudeksi todistaa verotuksen mahdollinen kohtuuttomuus ja ilmoituksensa oikeudellisuus.

Valiokunta on mietintönsä pohjana olevan esitysehdotuksen mukaan rajoittanut ilmoittamisvelvollisuuden ainoastaan niihin taksoitettaviin, joita „edellisenä vuotena on verotettu vähintään 3,000 markan tuloista tai joidenka tulot taksoitettavalta ajalta ovat nousseet samaan määrään". Siten rajoitettuna olisi ilmoittamisvelvollisuuden merkitys meillä, jossa verotettavat tulot yleensä ovat pienet, sangen suuressa määrässä vähentynyt. Maalaiskunnissa se supistuisi enempään kuin puoleen. ehkäpä $^1/_3$ verotettavien lukumäärästä. Paitsi työväestöä ja torppariluokkaa, jotenkin kokonaisuudessaan, jäisivät sen ulkopuolelle myöskin suuri osa pienempäin tilojen omistajista, jopa pikku keinottelijat j. n. e. Voidaan kyllä väittää, että onhan lakiehdotuksen mukaan kunnilla oikeus päättää, onko ilmoittamisvelvollisuus ulotettava sitä pienemmistäkin tuloista verotettaviin. Mutta tämä oikeus tulee varmaankin jäämään käyttämättä. Päätäntövalta kunnallisissa asioissa siirtyy uusien kunnallislakien vaikutukseen päästyä maassamme kerta kaikkiaan näille lakiehdotuksen mukaan ilmoittamisvelvollisuuden ulkopuolella oleville, eikä ole luultavaa, että he olisivat niinkään halukkaita säilyttämään itselleen velvollisuuksia, joista heille sen lisäksi olisi suoranaista aineellista vahinkoa kohoavan taksoituksen muodossa. „Tällaisille verrattain vähätuloisille olisi useinkin yksinkertaisen ansionsa laatuun nähden", käyttääkseni tässä mietinnön sanoja, vielä sangen helppoa vaadittujen ilmoitusten antaminen. Mitään erityistä kirjanpäätöstä ei niiden selville saamiseksi nimittäin useimmiten tarvittaisi. Ehdottomasti olisi mielestäni ilmoittamisvelvollisuus ulotettava ainakin kaikkiin niihin, joiden vuositulot ovat vähintäin tuhannen markkaa. Tässä suhteessa olen siis toisen vastalauseen kannalla.

Mutta valiokunnan lakiehdotus on ristiriidassa myöskin entisestään voimassaolevan lainsäädäntömme kanssa. Tarkoitan tässä kesäkuun 15 päivänä 1898 maalaiskuntain kunnallishallinnosta annetun asetuksen kumoamatta olevaa kuudetta lukua, joka sisältää muiden muassa määräykset kunnallistaksoituksesta. Siinä säädetään, että „kultakin vuodelta on taksoitus toimitettava seuraavan vuoden alussa". Toisen paikan mukaan taasen on „taksoitusluettelo pantava julkisesti tarkastettavaksi joko kuntakokouksessa, valtuustossa tai erityisessä tutkijalautakunnassa" niin pian, kun se heti taksoituksen päätyttyä on ollut sitä ennen 14 päivän ajan kuntalaisten nähtävissä. Kun se kuntakokous, jossa mainittu tarkastus on tapahtuva, taasen on „paraiten" pidettävä jo „tammikuun aikana", voidaan väittää, että lain tarkoitus on, että taksoituksen toimittamisen tulee tapahtua vuoden alussa ja niin varhain, että taksoituslautakuntien on kokoonnuttava heti uuden vuoden ensimäisinä arkipäivinä. Tällaiseksi onkin käytäntö poikkeuksetta ainakin maalaiskunnissa muodostunut. Sitä vaatii niissä sellaiseksi myöskin raha-asialliset syyt. Nyt tulee siis ilmoittamisvelvollisten antaa tuloilmoituksensa taksoituslautakunnalle heti vuoden alussa sen seuraamuksen uhalla, että heidän muuten tulee suorittaa heille lopullisesti määrätyn veron lisäksi 20 prosenttia siitä. Useassa, ehkäpä useimmassa tapauksessa, on verovelvollisten kui-

tenkin mahdotonta saada tuloilmoitustaan valmiiksi, jos taksoituslautakunta kokoontuu heti vuoden alussa, kuten sen tuleekin tehdä. Tämä koskee erittäinkin suurempia liikkeitä, joissa tilinpäätöksen valmistaminen parhaalla tahdollakin vaatinee ainakin kuukauden ja enemmänkin. Tällaiset suuret liikkeet eivät siis ennätä saada tuloilmoituksia valmiiksi edes sen kahden viikon kuluessa, jossa ajassa taksoituslautakunta on velvollinen niitä vaatimaan, ellei niitä muuten ole annettu. Seurauksena on jälleen 25 prosentin veron korotus. Liike on joutunut siis sakkoina maksamaan yhteensä 45 prosentin veronkorotuksen. Sen lisäksi se on menettänyt vielä valitusoikeutensa, ja kaikki ainoastaan siitä syystä, että se on lainsäätäjän asettaman mahdottomuuden edessä. Maataloudessakin on jo keskikokoisen tilanomistajan mahdotonta tilikirjojensa päätöstä muutamassa päivässä valmistaa. Hänellä on siis sama vastassa, kuin liikkeenharjoittajalla. Näin ollen tulisi laissa ehdottomasti olla määräys siitä, mitä aikaa ennen vuoden alusta lukien verovelvolliselta ei voida vaatia tuloilmoitusta eikä siis myöskään taksoitusta toimittaa.

Edellämainitun ankaran seuraamuksen alaisiksi joutuvat myöskin ne ilmoittamisvelvolliset, joilla ei taksoitusvuodelta ole mitään kirjanpitoa näyttää, eivätkä muutenkaan voi tarkalleen tulojensa määrää ilmoittaa. Ja sellaisia ovat kuntiemme ilmoittamisvelvollisista ainakin maaseudulla useimmat. Onhan tiettyä, etteivät esimerkiksi maanviljelijöistä vielä muut, kuin ani harvat, koskaan ole mitään kirjanpitoa pitäneet, eivätkä ehkä enimmät heistä sitä kykenekään pitämään. Ilman sellaista on maanviljelijän taasen vaikeampi kuin ehkä minkään muun ammatin harjoittajan tulojansa muuta, kuin suunnilleen, itsekään tietää.

Seuraavassa olen merkinnyt vielä erään muodollisen muistutuksen, joka ainoastaan omituisuutensa vuoksi mainittakoon. Lakiehdotuksen ensimäisessä pykälässä käyttää laki- ja talousvaliokunta nimityksen „kuntakokous" asemesta „kunnalliskokous". Ensinmainittu on kuitenkin sen yli 50 vuoden aikana, jona sitä on niin hyvin lainsäädännössä, kuin julkisessa ja yksityisessä elämässäkin ahkerasti käytetty, siksi vakiintunut, että ainakaan lainsäätäjältä ei olisi nyt enää odottanut uutta nimiehdotusta sitä vastaavalle käsitteelle. Jos nimityksessä jotakin käytännöllistä parannusta nyt enää, kun koko tarkoitettu kunnallinen edustuslaitos on joutumassa muinaismuistojen joukkoon, tahdottaisiin ehdottaa, olisi kai kunnankokous ollut etusijaan asetettava. „Kunnalliskokous" ei sen sijaan vastaa koko käsitettä. Se johtaa heti mieleen „kunnallispäivät", jonka nimityksen synonyyminä sitä onkin alettu käyttää.

Tämäntapainen on laki- ja talousvaliokunnan kaikilta pääkohdiltaan melkein yksimielinen mietintö. Asialla on ollut kiire! Siitä kai riippuu, että mietintö tuskin on saanut osakseen sitä tarkkaa harkintaa, joka eduskunnan valiokunnassa esitysehdotukselle aina olisi omistettava. Minuun ainakin on mietintöön sisältyvä lakiehdotus tehnyt sen vaikutuksen, että suurella valiokunnalla, jonka huomioon minäkin pyydän tekemäni huomautukset sulkea, on vaikea tehtävä edessään, ennenkuin se voi sitä ollenkaan hyväksyttäväksi ehdottaa.

Tästä syystä ja kun, kuten jo esityksessäni aikaisemmin huomautin, lakiehdotus on myöskin suoranaisessa ristiriidassa kunnallisesta verotuksesta voimassaolevien säännösten kanssa, ja kun tulojen ilmoittamisvelvollisuus käytännöllisistä syistä mielestäni edellyttää myös taksoituksen valmistelua, herää — niin kiireellinen ja tarpeellinen kuin laki olisikin — sittenkin ajatus, eikö vainenkin olisi viisainta jättää lainsäädäntö asiassa toimitettavaksi sen muutakin kunnallisverotusta koskevan esityksen ohessa, jota eduskunta kunnallislait hyväksyessään on päättänyt hallitukselta pyytää.

Ed. Bäck: Mietintöön liitettyyn toiseen vastalauseeseen on pujahtanut pari käännös- tai painovirhettä. Neljännen kappaleen kolmas lause kuuluu: „Kun voimassaolevain asetusten mukaan kunnallisverotus ei kohdistu ainoastaan". Se on oleva: „Kun voimassaolevain asetusten mukaan kunnallisverotus kohdistuu niihin tuloihin" j. n. e. Niinkuin se nyt on, eihän siinä ole mitään järkeä. Samalla, kun minulla on puheenvuoro, uskallan lausua sen toivomuksen, että suuri valiokunta ottaa huomioonsa tämän toisen vastalauseen.

Jag ber att få fästa kammarens uppmärksamhet vid den af ldgm. Gädda och mig undertecknade reservationen. I fjärde stycket, tredje satsen förefinnes en oegentlighet. Där står: „Då enligt gällande författningar den kommunala taxeringen berör blott de inkomster". Ordet „blott" bör strykas. Det skall heta: „Då enligt gällande författningar den kommunala taxeringen berör de inkomster" o. s. v.

Då jag anhållit om ordet, vågar jag uttala den förhoppning, att stora utskottet måtte taga vår reservation i beaktande.

Ed. Paronen: Ne kunnallisverotuksen alalla vallinneet epäkohdat, jotka ovat johtuneet siitä, että pakollista ilmoittamisvelvollisuutta ei ole ollut verovelvollisilla, ovat niin yleisesti tunnetut, että niistä kai ei voine olla kuin yksi mielipide. Mutta missä määrässä tämä nyt esilläoleva lakiehdotus, joka tarkoittaa näitten epä-

kohtien poistamista, tulee käytännössä tätä tarkoitustaan vastaamaan, siitä voidaan olla eri mieltä. Tästä lakiehdotuksesta puuttuu sellainen säännös, jonka nojalla taksoitusviranomaiset voisivat tarkastaa tehtyjen tuloilmoitusten oikeellisuutta, ja tämä puutteellisuus tekee koko lain suuressa määrässä tehottomaksi. Sillä kun verovelvolliset tietävät, että taksoitusviranomaiset eivät voi pätevästi todistaa tuloilmoitusta vääräksi, olipa se melkein minkälainen tahansa, ja kun sakko ja rangaistusmääräyksiä ei tietysti voida panna käytäntöön, ellei ole keinoja, joilla väärinkäytökset voidaan todistaa, on koko laki suuressa määrässä tehoton, jopa suorastaan aiheuttaa sitä vastaan rikkomista etenkin suurliikkeisiin ja suurtuloisiin nähden. Sillä aivan yleensä tunnettua on, että juuri suurtuloiset yhtiöt, yksityiset liikkeenharjoittajat y. m. eivät olleenkaan ole halukkaita maksamaan veroa yhteiskunnallisiin tarkoituksiin muuta, kuin siitä osasta tulojaan, jota he tavalla tai toisella eivät voi verotuksesta pimittää. Tämän käsityksen yleisyyttä todistaa muun muassa se, että useissa Euroopan maissa on säädetty lakeja pakollisesta tulojensa ilmoittamisvelvollisuudesta ja kaikissa näissä laeissa on säädetty rangaistusmääräyksiä ilmoittamisen laiminlyömisestä ja väärinilmoittamisesta. Nyt esilläolevassa lakiehdotuksessa on myöskin määräyksiä kirjanpitovelvollisille veronmaksajille erinäisten talous-, liike- ja tilikirjain sekä inventtausluettelon taksoitusviranomaisille esittämisestä; samoin on tässä sakkomääräyksiä niille, jotka tulojensa ilmoittamisen laiminlyövät, sekä sen lisäksi rangaistusmääräyksiä niille, jotka tahallisesti tulojansa salaavat ja petollisessa tarkoituksessa väärin tulonsa ilmoittavat. Mutta mitä merkitystä näillä määräyksillä on käytännössä, kun tästä laista puuttuu määräys, jonka nojalla voitaisiin vilpilliset ja väärät ilmoitukset pätevästi todistaa vääriksi ja sen nojalla saattaa rikolliset edesvastuuseen. Jos todella tahdotaan, että tämä laki tehokkaasti vaikuttaa niitten epäkohtien korjaamiseksi, joita kunnallisverotuksen alalla yhä enemmän ja enemmän on ruvennut ilmenemään, täytyy siinä olla säädetty myös sellaiset määräykset, joitten avulla lakia vastaan tehdyt rikokset ja rikosyritykset voidaan todeta. Sillä mitä merkitsee ankarinkaan rangaistusmääräys, jos ei rikollista voida todistaa syylliseksi. Sentähden olisi lakiin otettava sellainen määräys, jonka nojalla taksoitusviranomaiset voisivat tarkastaa pätevästi verovelvollisten ilmoitusten todenperäisyyttä, milloin aihetta näyttää olevan. Ilman tällaista säännöstä jää laki jotenkin kuolleeksi kirjaimeksi ja käytännössä tarkoitustaan vastaamattomaksi. Suuret liikkeet ja elinkeinonharjoittajat sekä yleensä rikkaat ja suurtuloiset, jotka tähänkin asti etupäässä ovat kunnallisverotuksen alalla vallitsevia epäkohtia hyväkseen käyttäneet ja niistä hyötynyt, jäävät edelleen samanlaiseen etuoikeutettuun ja rauhoitettuun asemaan, koska he aivan rauhallisesti voivat esittää kuinka vääriä tuloilmoituksia tahansa, tarvitsematta pelätä mitään seuraamuksia, kun tietävät, että verotusviranomaisilla ei ole oikeutta tarkastaa ilmoituksien oikeellisuutta. Mutta jos tässä laissa olisi uhkana sellainen säännös, että verovelvolliset tietäisivät, että heidän ilmoitustensa todenperäisyyttä voidaan tarkastaa ja he väärin ilmoitettuaan tulisivat maksamaan veronsa tuntuvasti korotettuina, vieläpä rangaistaviksi, johtuisi tällaisesta uhkasta se, että vääriä ilmoituksia tehtäisiin verrattain harvoin ja laki paljon suuremmassa määrässä vastaisi tarkoitustaan. Kun valiokunnan enemmistö ei ole suostunut ottamaan tähän lakiin edellämainitunlaista määräystä ja kun se ilman tällaista uhkaa ei vastaa tarkoitustaan, pyydän ehdottaa evästyksenä suurelle valiokunnalle, että tämän lain 5 §:ään hyväksytään otettavaksi seuraava lisämomentti, joka on painettuna tämän mietinnön sivulla 24 ensimäisessä vastalauseessa: „Jos taksoituksesta on valitettu ja tutkijalautakunta maalla tai tarkastuslautakunta kaupungissa havaitsee tehdyistä ilmoituksista tai esitetyistä asiakirjoista ilmeisesti käyvän selville, että niiden kautta on tarkoitettu vähentää verotettavaa tuloa, on tutkija- tai tarkastuslautakunta oikeutettu tämän lain 6 §:n 2 momentin säännöksiä noudattaen inventtausluettelon mukaan toimittamaan verovelvollisen omaisuuden tarkastuksen sekä suorittamaan kirjanpitokirjojen tahi muiden tarpeelliseksi katsottujen asiakirjain tarkkailun."

Ed. Vuoristo: Ed. Häkkinen esiintoi tätä lakiehdotusta vastaan ainoastaan sangen harvoja huomautuksia. Nekin olivat toisarvoisia. Kuitenkin hän ehdotti lakiehdotusta hylättäväksi. Ensimäinen huomautus koski sitä, että tuloraja on niin korkealla kuin 3,000, josta vasta ilmoitusvelvollisuus alkaa. Kuitenkin, jos lakiehdotus hyväksytään, on niitten kuntien valtuustoilla, jotka katsovat alemman tulorajan tarpeelliseksi, käytettävänä tilaisuus sen alentamiseen. Useissa kunnissa se tuottaisi ainoastaan haittoja, jos tuloraja olisi alhainen. Toinen huomautus koskee sitä, ettei ilmoitusvelvollinen kerkiäisi ilmoitusta tekemään siihen mennessä, kun verotus toimitetaan. Tässä on kaksi seikkaa, jotka tekevät sen mahdolliseksi. Taksoitusaikaa voitanee ensiksi jonkun verran lykätä myöhemmäksi useimmissa kunnissa ja toisena se, että lakiehdotus antaa tilaisuuden

siirtää verotettavan ajan yhden vuoden taaksepäin, niin ettei veroteta edellisen vuoden tulojen mukaan vaan lähimnä edellisen vuoden. Sellaista tapaa noudatetaan jo nyt erinäisissä maamme suurkaupungeissa, joissa on yhtiöiden y. m. liikkeiden ja taksoituslautakunnan välillä olemassa erityinen sopimus tässä asiassa. Valiokunta kyllä otti tämän seikan huomioon, joten se siellä ei hätäilemisen kautta jäänyt huomaamatta.

Mitä sitten tulee siihen sanaan kunnalliskokous, josta ed. Häkkinen mainitsi, niin voin ilmoittaa, että suomettarelaisen, nuorsuomalaisen puolueen ja maalaisliiton edustajien yhteisillä äänillä äänestyksen kautta se siihen jäi. Meidän mielestämme se on turhaa, eikä sillä ole mitään merkitystä, jos toisaalta sanotaankin, ettei siitä ole mitään vahinkoa.

Ed. Anton Huotari: Ed. Häkkisen esittämät muistutukset lakiehdotusta vastaan tuntuvat vain „katumattoman esteiltä". Asiallinen syy lienee se, ettei tahdottaisi toteuttaa tätäkään uudistusta, joka on mitä välttämättömin oikeudenmukaisen kunnallisen verotuksen aikaansaamiseksi. Tämä tehdään epäilemättä sen vuoksi, että silloin, kun tällainen pakollinen ilmoittamisvelvollisuus on olemassa, täytyy ruveta ilmoittamaan tulonsa, ja siitä aiheutuu tietysti lisäveroja. Tähän astihan verotusolot etenkin maaseudulla ovat olleet kokonaan epätyydyttävällä kannalla. Muuten pyydän minäkin suuren valiokunnan hyväksyttäväksi suositella ensimäistä vastalausetta, joka kohdistuu lakiehdotuksen 5 pykälään. Jos todellakin tämän ilmoittamisvelvollisuuden kautta tahdotaan tuntuvampaa parannusta aikaansaada, täytyy taksoitusviranomaisilla olla joku keino, jolla he saavat totuuden selville silloin, kun ilmeisesti on tehty vääriä ilmoituksia. Ja ainoa tällainen keino on se, että taksoitusviranomaiset saavat tarvittaessa toimittaa asianomaisen ilmoituksentekijän omaisuuden ja kirjojen tarkastuksen totuuden selville saamiseksi.

Ed. Estlander: Förevarande lagförslag kunde gifva anledning till åtskilliga betraktelser och gensagor beträffande de inskränkningar, som däri föreslås i den medborgerliga friheten, men då dylika anmärkningar i denna lagstiftande församling ingalunda torde mötas med någonslags förståelse eller gensvar, vill jag lämna dem därhän. I ett afseende nödgas jag emellertid upptaga utskottets förslag till närmare betraktande, nämligen i afseende å den omständigheten, som jämväl af reservanterna Gädda och Bäck beröres å pag. 25 i det svenska betänkandet beträffande § 10. I denna paragraf stadgas bl. a. också en rätt till s. k. efterbeskattning, d. v. s. en befogenhet, som skulle gälla för framtiden, att kunna för föregående år verkställa ett slags ny beskattning, i händelse någon del af en skattskyldig persons inkomster till äfventyrs skulle hafva blivit obeaktad vid den första taxeringen. Huru pass sympatiskt detta sätt att söka reparera tidigare försumligheter i taxeringen nu må befinnas, vill jag också lämna därhän. Men i det följande momentet af paragrafen tillämpas dylik efterbeskattning retroaktivt med hänsyn till inkomster för år 1915 och 1916. I detta afseende måste jag hålla före, i likhet med reservanterna, att ett stadgande af denna art, i händelse detta mot förmodan skulle ifrågakomma, innefattar en ändring af grundlag, i det att nämligen däri beröres s. k. förvärfvad rätt. Det förhåller sig enligt min tanke på det sätt, som också reservanterna gjort gällande, att då en skattskyldig för ett år blifvit taxerad och denna taxering, efter att hafva varit öfverklagad, stadfästes och sedermera vinner laga kraft, han icke vidare kan anses i afseende å sina inkomster för detta år underkastad taxering enligt kommunallagen. Den egendom han sålunda så att säga bärgat undan taxeringen, den äger han med en förvärfvad rätt, som skyddas af grundlag, på samma sätt som en person, hvilken genom laga kraft vunnet domstolsutslag har blifvit tillerkänd ett visst förmögenhetsbelopp, icke sedermera genom ny dom kan frånhändas detsamma. Det åberopas visserligen å pag. 19 såsom motiv för denna retroaktiva verkan, att det eventuelt kan hafva kommit i dagen, att något belopp af inkomsten skulle blifvit för dessa år otaxeradt, men denna omständighet kan enligt min mening icke vara afgörande, då ju taxeringen för året hade skett i laglig ordning och sålunda måste anses hafva vunnit laga kraft. Jag tillägger, till förekommande af misstydning, att naturligtvis hindrar icke förvärfvad rätt, att en viss egendom genom ny beskattning kan bli föremål för taxering, men att en beskattning enligt samma lagbestämningar tvänne gånger ålägges ett visst skattebelopp, anser jag strida mot de stadganden i grundlag, som skydda förvärfvad rätt.

Ed. Schybergson: Det är icke någon lycklig tanke att grunda statsbeskattning på kommunaltaxering. Det kan gå för en gång, i synnerhet om man såsom nu baserar statsbeskattningen på en redan färdig kommunal taxering, men såsom bestående institut skulle jag icke förorda det. Kommunalskatten är en repartitionsskatt. Om också de skattskyldiga i kommunerna taxeras, låt oss säga med endast 10 procent af deras verkliga

inkomst, så blir resultatet för dem detsamma, blott denna undertaxering sker efter samma norm längs hela linjen. För statsskatten kan däremot en sådan taxeringsgrund blifva ytterst ödesdiger. Jag tror mig veta eller har åtminstone hört uppgifvas, att äfven denna gång, då man visste, att beskattning af stora inkomster var förestående — man visste att den Bobrikoffska senaten var sysselsatt med att uppgöra ett lagförslag därom — att äfven denna gång, säger jag, taxeringarna på en del håll afsiktligen höllos under det verkliga beloppet för att sålunda få skydd mot skatten på stora inkomster, och man må nu införa denna deklarationsförfattning efter herr Gyllings mall, så skall det åtminstone i små samhällen blifva en frestelse och en möjlighet att så begå. Det är därför, jag upprepar det, icke lyckligt att grunda en inkomstskatt till statsverket på kommunal taxering.

För kommunernas behof återigen är en deklarationsplikt alls icke lika nödvändig som för statens, ty i kommunerna finnes det egna intresset, som gör att kommunens medlemmar hålla efter hvarandra, emedan, om någon skattas proportionsvis lägre än andra, dessa andra få betala så mycket mera. Därmed vill jag icke säga, att icke en deklarationsplikt också inom kommunerna bör genomföras. Den, som själf under ett flertal år deklarerat sina inkomster, kan icke önska annat än att deklarationen blir allmän. Men det är icke lika viktigt, som att en deklarationsplikt i fråga om beskattningen till statsverket kommer till stånd. Men den måste uppgöras efter andra normer än förevarande förslag och, jag upprepar det, icke grunda sig på kommunal taxering, ty det är som att sätta bocken till trädgårdsmästare. Så ofullgånget, så magistermässigt, som förslaget är, må det förfalla och regeringen i stället uppmanas att ju förr dess hellre utarbeta ett vederhäftigt förslag på detta område.

Ed. Kokko: Tämän lain 1 §:ssä säädetään, että ainoastaan ne, joilla on tuloja 3,000 markkaa, ovat ilmoittamisvelvollisia, jota vastoin niiden, joilla on tuloja alle 3,000, ei tarvitse ilmoittaa tai riippuu se kuntien vapaaehtoisesta määräysvallasta, jos sen alle olevista tuloista tarvitsee ilmoittaa. Jos tämä laki jää tällaiseksi, niin suurin osa itä-Karjalan verovelvollisia jäisi kokonaan tämän ilmoittamisvelvollisuuden ulkopuolelle, sillä itä-Karjalan pikku kunnissa on ainoastaan muutamia teollisuusmiehiä, joilla on tuloja enemmän kuin 3,000 markkaa. Minun mielestäni olisi siis pitänyt ulottaa tämä verovelvollisuus kaikkiin, joilla on 1,000 markan tulot.

Samalla tavalla on minun mielestäni väärin, että tällä lailla on taannehtivat luonne. Se riittäisi, että tämä laki otettaisiin käytäntöön kaikessa laajuudessaan vasta ensi tammikuun 1 päivästä. Myös minun mielestäni olisi riittänyt, että rangaistus ei olisi tullut rikoslain luontoiseksi, vaan että rangaistuksena kunnan vero olisi ollut kolminkertaisena maksettava, niinkuin täällä on ehdotettukin. Pääasiassa yhdyn toiseen vastalauseeseen.

Ed. Hultin: Kun minä otaksun, että tämä laki kaikesta huolimatta tulee pääkohdiltaan hyväksytyksi, pyydän saada lausua suurelle valiokunnalle parin pykälän suhteen huomautukseni. 5 §:ssä määrätään, että taksoituslautakunta voi velvoittaa verovelvollisen kahden viikon kuluessa toimittamaan lautakunnan nähtäväksi ja tutkittavaksi hänen talous- ja liikekirjansa y. m. sopimuksia ja velkasitoumuksia y. m. s., joka voi olla apuna taksoitukselle olennaisten tosiseikkain selvittämiseksi; ja 8 §:ssä sanotaan, että kuka ei näitä asiakirjoja säädetyn määräajan kuluessa toimita, hänen tulee suorittaa 20 prosenttia hänelle määrätystä verosta lisäksi. Jos hänelle sen jälkeen pannaan uusi määräaika, jonka kuluessa hänen on toimitettava nuo asiakirjat, eikä hän sitäkään kehoitusta noudata, täytyy hänen suorittaa vielä 25 prosenttia lisäksi. Tässä nyt ole tetaan, että kaikki verovelvolliset kansalaiset pitävät kirjaa tuloistansa ja tälle olettamukselle rakennetaan mainitut määräykset. En luule, että tämä olettamus pitää paikkaansa. Minun tietääkseni ei kansalaisilla yleensä ennestään ole tällaista kirjanpitovelvollisuutta. Sen vuoksi olisi mielestäni 5 §:ään tehtävä semmoinen lisäys, että se koskee ainoastaan niitä, joilla jo ennestään laissa on säädetty tämmöinen kirjanpitovelvollisuus. Muita ei voitane tällä lailla siihen velvoittaa. Yhdyn muuten niihin huomautuksiin, jotka ed. Kokko äsken teki 1 §:n suhteen. Arvelen muuten, että jos tämä lakiehdotus ilmoitusvelvollisuudesta tulee voimaan, niin varmaan hyvin monella ihmisellä on syytä entistä hartaammin rukoilla: „älä johdata meitä kiusaukseen".

Ed. Snellman: Toivoisin, että suuri valiokunta ottaisi huomioon sen lausumani toivomuksen, jonka lausuin viime lauvantaina, kun tämä asia oli esillä, että tässä laissa ilmoittamisvelvollisuus ulotettaisiin pääasiassa kaikkiin veronmaksajiin tai ainakin niihin, kuten toisessa vastalauseessa ehdotetaan, joiden tulo on vähintään 1,000 markkaa, sillä en pidä oikeuden ehkä kohtuuden mukaisena, että ilmoittamisvelvollisuus sää-

dettäisiin vain toisille veronmaksajille eikä toisille. Asian oikeuden ja selvyyden vuoksi on paras, että laissa sama velvollisuus ulotetaan kaikkiin.

Ed. Pennanen: Suuren valiokunnan jäsenenä en tässä lähetekeskustelussa katso sopivaksi ruveta vastailemaan kaikkiin niihin huomautuksiin, joita laki- ja talousvaliokuntaa vastaan on tehty. Ed. Schybergsonin lausunnon johdosta pyytäisin kuitenkin mainita sen verran, että valiokunnan käsityksen mukaan ilmoittamisvelvollisuus myöskin kunnallistaksoitusta varten on tarpeellinen. Sen tarpeellisuus on eduskunnassakin tunnustettu. Jo 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä eduskunnan hyväksymässä kunnallislakiehdotuksessa oli olemassa ilmoittamisvelvollisuus.

Eduskunta on lähettänyt tämän asian valiokuntaan kiireellisenä ja valiokunta on voimiensa mukaan koettanut valmistaa tätä asiaa kiireellisenä. Kuulin ed. Schybergsonin sanoneen, että tämä lakiehdotus on „maisterimainen". Ei minulla ole tilastoa, montako maisteria vaiko ei yhtään valiokunnassa on, mutta valiokunta on koettanut ottaa oppia ulkomaisesta lainsäädännöstä tällä alalla, josta onneksi on ollut suomennoksia Preussin, Tanskan, Venäjän, Ranskan ja Norjan laista ja lakiehdotuksista valiokunnalla käytettävissä ja melkeinpä kaikki ne ehdotukset, jotka valiokunnan mietinnössä ovat, sisältyvät myöskin joihinkin mainitsemiini ulkomaisiinkiin lakeihin. Ei valiokunta ehkä muutoin olisi pystynyt tällaistakaan laittamaan.

Ed. Estlander huomautti sitten tämän lain taannehtivasta vaikutuksesta. Puolestani en pysty väittämään, etteikö sekin tulkinta, jonka ed. Estlander esitti, olisi ehkä mahdollinen, mutta valiokunta puolestaan on katsonut, että sen tulonlisän, joka on saatu sillä tavalla, että ilman mitään laillista perustusta on kahtena edellisenä taksoitusvuonna jätetty taksoittamatta tuloja, ei pitäisi olla sellainen saavutettu oikeus, jolle pitäisi antaa perustuslain turva. Jos kumminkin eduskunnan lakimiehet ovat sitä mieltä, että tämä säännös veisi asian perustuslain luontoiseksi, niin ennemmin jätettäköön se sitten pois, jos sillä tämän lakiehdotuksen toteuttaminen käy vaikeaksi ja vaaranalaiseksi. Kuten sanoin, minä puolestani arvelisin, että tässä ei olisi mentävä ed. Estlanderin tulkintaan.

Mitä ed. Hultin sitten mainitsi siitä, että 5 §:n mukaan on asianomainen velvollinen esittämään talous- ja liikekirjansa ja korkokuittinsa ja muuta sellaista, jos niitä hänellä on, mutta tämä laki ei suinkaan ole mikään kirjanpitopakkolaki. Tämä ei velvoita ketään pitämään kirjaa liikkeestään, muita kuin niitä, joilla nykyisen lain mukaan on kirjanpitovelvollisuus. Eihän korkokuittiakaan tietysti vaadita nähtäväksi sellaiselta, jolla ei ole ollut syytä sellaista lunastaakaan. Sen pitäisi olla ilman muuta selvää.

Ed. Schybergson: En suinkaan kieltänyt, ettei ilmoittamisvelvollisuus olisi tarpeellinen myös kunnallistaksoituksessa. Päinvastoin mainitsin, että se, joka itse on monta vuotta ilmoittanut tulonsa, aivan mielihyvällä soisi, että sellainen määräys tulisi voimaan, mutta minä väitin, ettei se ole yhtä tärkeätä kunnan, kuin valtion taksoituksessa. Pääasia minun lausunnossani oli se, että tahdoin huomauttaa, että ilmoitus kunnallista taksoitusta varten ei ole riittävä, kun on kysymys valtion veroista.

Mitä taas tulee „maisterimaisuuteen", niin eiköhän se ole juuri oikea nimi, kun ulkomaisia malleja käytetään valiokunnissa, ilman että syvästi oman maan oloihin perehdytään.

Ed. Pennanen: Valiokunta on koettanut, sikäli kuin sillä on tilaisuus ollut, ottaa varteen myös oman maan oloja. Valiokunnalla on ollut käytettävänään, paitsi ulkomaalaisia malleja myös kotoisen lainvalmistelukunnan ehdotus verouudistuksesta, jossa on kosketeltu myös ilmoittamisvelvollisuutta ja joka ilmoitamisvelvollisuuteen nähden käy pääasiallisesti samaan suuntaan, kuin valiokunnan ehdotuksin.

Ed. Bäck: Ed. Pennasen lausunnon johdosta saan vain sanoa, että se lausuntaparsi, jota ed. Schybergson täällä käytti, on aivan oikea. Jollen väärin muista, niin sekä oikealta että vasemmalta tunnustettiin, kun tätä alotetta valiokunnassa käsiteltiin, että se oli hutiloimalla tehty. Jollen väärin muista, niin juuri ed. Pennanen sanoi, että niin oli asianlaita. Sentähden olen myöskin toisessa vastalauseessa viitannut siihen, että kun tämmöistä lakia ryhdytään laatimaan, olisi odotettava senaatin alotetta.

Ed. Ståhlberg: Siitä, että meidänkin kunnallisverotuksessa, samaten kuin kaikessa tuloverotuksessa, veroilmoitus on tarpeellinen, ei voine olla mitään eri mieliä. Valitettavaa on kuitenkin, että kun tämä uudistus nyt, vaikkakin myöhään, tulee esille, lakiehdotus on ollut laadittava sellaisessa kiireessä, kuin tämä on laadittu. Luulen sentähden, että suurelle valiokunnalle on välttämätöntä vielä tarkastaa siinä olevia säännöksiä. Mitä erityisesti tulee niihin säännöksiin, joita lakiehdo-

tuksen 10 §:ssä on 1915 ja 1916 vuoden tulojen jälkiverotuksesta, niin saattaa kyllä olla jonkun verran tukea sillä käsityksellä, jonka ed. Estlander täällä esiintoi. Mutta se kuitenkaan tuskin on oikea. Sisällykseltään nämä säännökset ovat käsittääkseni sellaisia, että tekevät entiseen kunnalliseen verovelvollisuuteen muuutoksia. Sillä entistä kunnallisverotusta koskevien säännösten mukaan ensi vuoden alussa toimitettavassa taksoituksessa ei voida taksoittaa muuta kuin 1917 vuoden tuloja. Kun taksoitus ulotetaan kahteen edelliseenkin vuoteen, niin tämä sisältää uuden lisätyn kunnallisen verovelvollisuuden ja on sellaisena arvosteltava. Nythän ei ole asianmukaista sellaisessa laissa, joka järjestää verotusmenettelyn, erikoiskohdan siinä, säätää myöskin itse verotusvelvollisuudesta, niinkuin tässä asiallisesti tullaan tekemään. Siitä syystä mielestäni voi olla hyvinkin suuria epäilyksiä puheenalaisten takaantuvien säännösten hyväksymistä vastaan.

Ed. Hultin: Lausuntoani vastaan tehdyn muistutuksen johdosta pyydän mainita, että kyllä olen huomannut sen, että 9 §:n mukaan säädettyä veronkorotusta ei ole määrättävä, jos verovelvollinen esittää seikkoja, jotka tekevät ilmoituksen laiminlyömisen ånteeksiannettavaksi. Mutta jätetään sanomatta, onko anteeksiannettava se seikka, ettei verovelvollinen laisinkaan ole pitänyt kirjaa tuloistaan. Se oli se, mikä oli sanottava.

Ed. Wrede: Då här redan uppstått diskussion angående 10 § i lagförslaget, ber också jag att därom få yttra några ord. För min del ansluter jag mig till den uppfattning, som tagit sig uttryck i den andra reservationen. Enligt nu gällande kommunallagar är ju förhållandet sådant, att under hvarje år taxering verkställes för inkomsten under det föregående året. Öfver taxeringen har den skattskyldige rätt att anföra besvär. Om besvär icke anförts eller om anförda besvär förkastats, uppstår ett liknande förhållande, som det, då en dom har vunnit laga kraft. Det årets inkomst, till hvilket taxeringen hänförde sig, är därefter fri för vidare kommunal taxering. Häraf följer, att den, hvilken enligt hittills gällande lag undergått taxering för åren 1915 och 1916, hvarom här är fråga, kan vara förvissad om att icke behöfva för dessa år undergå ny taxering. Uti detta förhållande gör förevarande stadgande i 10 § ändring. Enligt detta stadgande skulle inkomst, som skattskyldig haft under 1915 och 1916, under vissa förutsättningar underkastas ny beskattning. Det lider intet tvifvel att man härigenom ingriper i förhållanden, som redan vunnit stadga genom stadganden i tidigare gällande lag. Detta innebär att lagen gifves återverkande kraft, ehuru icke i vanlig mening, då lag ingriper i privata rättsförhållanden, men på annat sätt. enär här ett ingrepp sker i fråga om en skattskyldighet, som redan bör hafva varit afgjord enligt taxering, som skett på grund af förut gällande lag. Härigenom kommer detta stadgande i strid med den viktiga princip för lagstiftningen, att lag icke bör erhålla återverkande kraft. Det är en grundsats, som är erkänd så godt som öfverallt och som har synnerligen goda skäl för sig, emedan den hvilar så att säga på rättens egen natur och är nödvändig för rättssäkerheten. Ty om det blir vanligt att stifta lagar, som ingripa i tidigare förhållanden, så är det uppenbart, att rättssäkerheten därigenom i hög grad rubbas. Jag vill nu icke afgöra frågan, huruvida ett stadgande sådant som detta måhända borde behandlas såsom om ändring af grundlag är stadgadt eller tilläfventyrs enligt den procedur, som är stadgad för beslut angående ny skatt, utan jag inskränker mig till att föreslå, att denna paragraf måtte af stora utskottet godkännas enligt andra reservationen.

Ed. Estlander: Hr Ståhlberg sökte på sätt och vis i sitt andragande försvara det i § 10 ingående retroaktiva stadgandet, nämligen sålunda, att han framhöll, att genom detta lagförslag öfver hufvudtaget införas ändringar i tidigare bestående kommunal skatteplikt och att detta också skulle motivera en ny eller åtminstone ökad kommunal skattskyldighet. Jag måste häremot invända, att de ändringar i afseende å den kommunala beskattningen, som detta lagförslag tilläfventyrs medför, icke gälla själfva skatteobjektet, hvilket allt fortfarande blir ett visst års skattbara inkomster. Det är detta som saken gäller. Vi komma icke ifrån, att ovedersägligen denna retroaktiva bestämmelse i § 10 medför en förnyad beskattning af samma skatteobjekt med tillämpning af gällande kommunal lag och därför också innebär en rubbning af redan lagligen bestående förmögenhetsförhållanden. Blott med afseende å framtiden kan den af hr Ståhlberg åberopade omständigheten hafva någon giltighet. Den kan i detta fall försvaras, om den också enligt min tanke icke ens i detta afseende utvisar någon god lagstiftningspolitik.

Då jag nu har nödgats begära ordet för andra gången i denna diskussion, begagnar jag tillfället att förena mig om hr Schybergsons yrkande, att lagförslaget måtte afböjas och proposition af regeringen begäras.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

V. J:n 57 §:n mukaan asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Valiokunnan asettamisesta maan kansainvälisten suhteiden järjestelyä varten

tehty ed. Kullervo Mannerin y. m. ehdotus.

Keskustelu:

Ed. Alkio: Pyydän kannattaa sellaisen valiokunnan perustamista, mutta ehdotan kirjelmälle toisellaisen ponnen, kuin mikä siinä on. Siis ehdotan, „että eduskunta päättäisi asettaa valiokunnan, jonka tehtäväksi annetaan valmistaa eduskunnan sille lähettämiä asioita, jotka koskevat Suomen kansainvälisiä suhteita, ja että valiokunnan jäsenluku määrätään 17:ksi".

Ed. Wuorimaa: Suomessa ei ole tähän asti koskaan ollut ulkopolitiikkaa. Sen on hoitanut muinoin Ruotsi ja viimeisten sadan vuoden kuluessa Venäjä. Suomi on nyt tullut itsenäiseksi tasavallaksi, jonka tähden tulee tarpeelliseksi myöskin ulkopolitiikan järjestäminen. Miten se on järjestettävä, on tärkeä ajankysymys, sillä Suomen itsenäisyyden turvaaminen on kiireellisesti saatava toimeen, niin kauvan kuin poliittiset olot ovat maailmassa sitä varten suotuisat. Suomi tätä varten kaipaa ulkopolitiikan orgaania ja sitä varten koulutettuja henkilöitä. Suomella ei ole ollut varsinaisia valtiomiehiä muita, kuin viime vuosisadan alussa Armfelt ja Rehbinder ja viime vuosisadan keskipaikkeilla Snellman ja sen lopulla Leo Mechelin. Muut valtiomiehet ovat olleet tavallisia virka- ja kansliamiehiä tai erikoisia tiedemiehiä. Sentähden on Suomeen nyt luotava ulkopolitiikan orgaani, kun astumme kansallisuuden lapsenkamarista ulos täysi-ikäisten itsenäisten kansojen joukkoon ottamaan heidän kanssansa osaa kansojen yhteiseen tehtävään. Nämä orgaanit eivät voi, eivätkä saa olla vain kopioita toisten maiden ulkoasiain organeista sentähden, ettei meidän kotimainenkaan valtiomuotomme ole samanlainen kuin muiden. Meillä on eduskunta korkeimman vallan haltija ja vallan ainoa lähde. Senaatti tai hallitus on vain tämän vallan ulospäin näkyvänä toimeenpanijana. Niin kansanvaltaista hallitusmuotoa ei tätä nykyä ole missään muualla maailmassa. Tästä johtuu, että ulkoasiain hoito ja määräysvalta myös kuuluu eduskunnalle. Senaatti on vain ja saa olla vain tämän vallan ulospäin näkyvä edustaja ja sen määräysten täyttäjä. Ulkoasioita varten täytyy eduskunnan siis luoda orgaani, samoin kuin se tekee muita kotimaisia asioita varten. Tämmöisenä orgaanina on sitä varten valittu valiokunta. Tämän asettamisen välttämättömyydestä oli jo maalaisliiton ryhmällä yksimielinen ajatus silloin, kun se oli tehnyt päätöksen, että Suomi on julistettava itsenäiseksi, ja siihen päätti saada toiset ryhmät myöntymään. Kun vasemmisto nyt on tämän ehdotuksen tehnyt, niin emme voi muuta, kuin lausua tämän toimen erittäin tarpeelliseksi. Myös niillä kansoilla, joiden eduskunnalla on paljon pienempi pätevyys ja joissa hallitusmiehillä ja hallituksella on suureksi osaksi tai kokonaan hallitusvalta, on katsottu tarpeelliseksi saada kansalta neuvoja ja tukea tärkeimpien ulkoasiain ratkaisussa. Siten esimerkiksi Japanissa on niin sanottu vanhinten neuvosto, jonka neuvoa kysytään, kun on kysymys sodasta tai rauhasta tai valtakunta on joutunut johonkin vaaran tilaan. Mutta ulkoasiain määräämisvalta on sittenkin vain hallitsijalla ja hänen ministereillään. Useimmissa muissa maissa, kuten Ruotsissa ja Tanskassa, ovat eduskunnat asettaneet niin sanotun salaisen valiokunnan, joka eduskunnan puolesta neuvottelee hallituksen kanssa tärkeimmistä ulkoasioista, mutta määräämisvalta näissäkin on kuninkaalla taikka hallituksella, paitsi muutamissa suuremmissa asioissa, kuten kauppaliittojen hyväksymisessä ja muissa semmoisissa. Suomen ulkoasioiden valiokunnan sitävastoin pitäisi olla se elin, jolle hallitus esittää ulkoasiat ratkaistaviksi ja joka eduskunnan hyväksyttäviksi esittää semmoiset asiat, jotka sen ratkaisua vaativat. Se ei voisi siis olla vain hallitukselle neuvonantavana orgaanina, sillä siinä tapauksessa senaatti saisikin ulkoasioissa itse eduskunnan pätevyyden. Jos sellaista myönnettäisiin, voisi senaatti esimerkiksi vahvistaa ulkovaltojen kanssa tehdyt kauppasopimukset. Sentähden valiokunnan olisi käsiteltävä senaatin ehdottamia kauppasopimuksia ja esitettävä ne eduskunnan hyväksyttäviksi, ja samoin muita sopimuksia ulkovaltojen kanssa. Valiokunnan olisi myös käsiteltävä senaatin ehdotuksia diplomaattikuntien päämiesten nimittämisestä ja hyväksyttävä tai hylättävä nämä. Konsulipaikkojen valitseminen ja konsulien nimittäminen sitävastoin ovat semmoisia pienempiä virkamiesnimityksiä, joita voisi jättää senaatille. Senaatti kuitenkin kaikissa tapauksissa olisi se elin, joka saisi antaa valtakirjat. Sanalla sanoen, senaatti esiintyisi ulkonaisesti toimeenpanevana ja nimittäjänä, mutta valiokunnan ja tärkeimmissä kysymyksissä koko eduskunnan määräysten ja päätösten mukaan.

Eduskunta olisi siis ulkoasiain ylin orgaani, valiokunta valmistava ja osaksi päättävä jasenaatti esittävä ja toimeenpaneva.

Tämä järjestelmä on sopusoinnussa sen valtiomuodon kanssa, joka nykyään Suomessa vallitsee, ja tätä valtaa ei pitäisi eduskunnan luovuttaa pois itseltään.

Voitanee väittää, että on kiireellisesti ja salaisesti ratkaistavia toimenpiteitä, jotka eivät siedä viivyttelyä eikä julkisuutta. Myönnän, että semmoisia tulee olemaan sangen paljon. Mutta niitä voidaan kiireellisesti käsitellä myöskin valiokunnassa eikä mikään estä senaatin jäsenten läsnäoloa niissä ja keskusteluun osanottoa.

Mitä vaiteliaisuuteen taas tulee, pitää valiokunnan jäsenten, kuten hallituksenkin, osata vaieta siitä, mikä ei sovi tai ei ole tarkoitettu julkisuuteen ja joka voisi kompromentteerata joko omaa tai ystävyyssuhteissa olevaa maata. Mutta minun mielestäni ei meidän tarvitsekaan pelätä, että, kuten muutamat oikeistolaiset ovat arvelleet, vasemmiston valiokuntajäsenet heti juoksisivat ilmaisemaan vaiettavia asianhaaroja „Työmies"-lehdelle julkaistaviksi. Luulen, että vasemmistokin alkaa astua lapsen kengistä ja että sieltäkin saadaan valtiomiesalkeita.

Muuten ulkoasiainvaliokunta olisi jaettava kahteen osastoon: kauppapoliittisia asioita varten ja valtiopoliittisia kysymyksiä pohtimaan.

Maamme ensimäinen kiireellisin tehtävä olisi ryhtyä heti paikalla neuvottelemaan Venäjän nykyisten vallanhaltijain kanssa Suomen itsenäisyydestä ja erosta johtuvista kysymyksistä, kuten esimerkiksi 1) diplomaattisuhteiden solmimisesta Venäjän kanssa, 2) sota- ja laivaväen siirtämisestä maasta, 3) linnoitusten ja kasarmien tyhjentämisestä, 4) tulli- ja kauppasopimusten tekemisestä, 5) lennätinlaitoksesta, 6) Venäjän valtion omistaman maaomaisuuden lunastamisesta, 7) Venäjän sotaväen maassa tekemien vahinkojen hyvittämisestä ja muista semmoisista rahallisista välityksistä, jotka ovat syntyneet näiden molempien maitten välillä.

Tämä on erinomaisen kiireellistä, koska emme tiedä, milloin joku chauvinistinen kadetti- tai oikeistohallitus nousee Venäjällä. Neuvostovaltaa vastaan on kyllä väitetty sekä Venäjällä että täällä meidänkin maassa ja muutamissa muissa vieraissa maissa, että nykyisen Venäjän hallituksen kanssa ei voisi ryhtyä mihinkään keskusteluun eikä toimenpiteisiin. Mutta asia on nyt kuitenkin niin, että sillä on tätä nykyä valta käsissään, emmekä tiedä kuinka kauvan se kestää. Jos se kestäisi vaikkapa vain kuukauden tai pari, niin sittenkin olisi velvollisuus ryhtyä saamaan asioitamme selville sen kanssa. Ja meidän on muistettava, että niinkin suuret vallat, kuin keskusvallat, ovat katsoneet asiakseen ryhtyä tämän hallituksen kanssa keskusteluihin. On myöskin tavallaan Englanninkin hallitus ryhtynyt neuvottelemaan sen kanssa esimerkiksi englantilaisten alamaisten pääsystä Venäjältä takaisin omaan maahansa ja myös venäläisten vankien päästämisestä Englannista takaisin.

Koska nämä vallat ovat voineet ryhtyä toimenpiteisiin ja keskusteluihin Venäjän nykyisen hallituksen kanssa, niin ei meilläkään ole mitään syytä sitä karttaa, vielä vähemmän, koska kuitenkin nyt tämä nykyinen hallitus on se, joka on aikaansaanut rauhan ja joka myös nähtävästi on enemmän taipuvainen kuin mikään muu venäläinen hallitus, joka tulee sen perästä, myöntämään Suomelle riippumattomuuden, kun Suomen eduskunnan kautta tämä asia sille esitettiin. Kun taas Venäjän kanssa on saatu sopimus aikaan, on aivan varmaa, että pian saadaan muita valtioita tunnustamaan Suomi itsenäiseksi valtioksi ja heitä solmimaan diplomaattisia välityksiä Suomen kanssa. Täten olisi saavutettu jo päätetty asiaintila, jota eivät uudet venäläiset vallanpitäjät enää voisi uhata ja tuskinpa enää tyhjäksi tehdä.

Ja niinkauvan kun tämmöinen asiaintila vallitsee ja on mahdollisuus saada Suomi siltäkin puolen tunnustetuksi, niin minun mielestäni se on tehtävä ja tehtävä niin pian kuin mahdollista eikä saa enää tyytyä Venäjänkään puolelta pelkkiin lupauksiin. Sillä me tunnemme kokemuksesta, että venäläiset lupaukset ovat peräti epäluotettavia. Nikolai II valat ja lupaukset ja Kerenskin lupaukset ja suutelot ja kädenpuristukset ja bolshevikienkaan lupaukset eivät ole varmoja. Eivät ne kauvan kestä ja pysy. Muistetaan esimerkiksi, kuinka bolshevikit, jotka, sijoitettuina Helsinkiin viime kesänä, lupasivat kannattaa valtalain hyväksymistä ja Suomen itsenäisyyttä, sitten, kun ukko Stahowitsh piti heille puheen, peräytyivät asiasta. (Vasemmalta: Eivät ne olleet bolshevikeja.) Ja mitenkä sitten on elintarpeiden kanssa ollut? Elintarpeita ovat kaikki hallitukset luvanneet. Elintarpeita ei ole tullut ja kun niitä suurella vaivalla vihdoin on saatu rajalle asti, johon lupa on annettu, peruutetaan seuraavana päivänä lupaus ja estetään viljan saaminen. Sentähden on nyt otettava se, mikä voidaan saada viivyttelemättä. Sillä muuten, niinkuin roomalainen sanoo: p e r i c u l u m i n m o r a.

Venäjälle on lähetettävä valpas ja kykenevä Suomen edustus. Pitkät vuodet ja varsinkin viime aikoina on Suomi ollut kelpaamattomasti edustettu, ihan mitättömästi. Täällä meidän kansliaherrat ja päämiehet ovat istuneet ja jättäneet Venäjän tärkeän edustuksen tuuliajolle. Ei sen verran, että olisi järjestetty edes tiedustelujärjestö

ja oltu tietoisia Venäjän hallitsevien piirien ja olojen tapauksista. Ei mitään kerrassaan muuta, kuin ainoastaan nukkuva kauppa-asiamies. Pikku asioita vain on ajettu ja omista kotimaisista mahtiasemista ja mukavuuksista ja tuloista huolta pidetty j. n. e., jopa nyt se mies, jonka pitäisi olla Venäjällä näin tärkeänä aikana edustamassa Suomea, on ollut jo useita viikkoja täällä Helsingissä ja nauttii tietysti palkkaa, vaikkei hän mitään toimita. Eduskunnan olisi tämmöinen tila heti lopetettava. Olemme myös tänä päivänä nähneet sanomalehdistä, että rauhanneuvottelut alkavat Venäjän ja keskusvaltain välillä. Olemme myös nähneet, että Ukraina, joka on julistanut itsensä itsenäiseksi, on kiirehtinyt lähettämään sinne edustajia ja että Venäjän viranomaiset eivät ole estettä sitä vastaan tehneet. Näin Suomenkin tarvitsisi heti lähettää sinne edustajia, jotka pyrkivät pääsemään osallisiksi rauhanneuvotteluihin. Samaten olisi heti saatava energisiä miehiä Ruotsiin, Norjaan, Tanskaan, Englantiin, Saksaan, Ranskaan ja Pohjois-Amerikaan edustamaan Suomea. Ne eivät saa olla minkäänlaisia helsinkiläisten piirien suosikkeja tai kanslianollia eikä niitten tarvitse olla minkäänlaisia virkamiehiä, vaan niitten pitää olla laajanäköisiä, energisiä ja kieliä taitavia miehiä miltä alalta tahansa, liikemiesalalta, kirjallisuuden, teollisuuden, tieteellisyyden ja käytännöllisen elämän alalta. Pääasia on, että ne osaavat kieliä ja ovat muuten energisiä, isänmaallisia miehiä. Ei Suomen tarvitse lähettää sinne mitään ruhtinaita tai aatelismiehiä tai korkeita oppineita. Itseoppineetkin miehet, selfmade men, niinkuin englantilainen sanoo, voivat paremmin täyttää tämän tehtävän, kun niillä on vain energiaa ja kykyä. Tämän edellinen senaatti lähetti ensimäisen kauppa-asiamiehen Tukholmaan. Se lähetti helsinkiläisten suositusten mukaan semmoisen miehen, johon ei kukaan voinut tyytyä ja joka tunnustettiin kokonaan kykenemättömäksi toimeensa. Semmoista ei saa enää tapahtua, kun määräysvalta tulee eduskunnan ja sen elimien huostaan.

Mitä sitten tulee itse kysymyksessä olevaan valiokuntaan, sen pätevyyden ja toiminnan määräämiseen, niin on muistettava, ettei tätä valiokuntaa voida verrata muihin valiokuntiin, sillä Suomessa ei ole ollut mitään ulkopolitiikkaa ennen, eikä meidän perustuslakimme lainkaan mistään ulkopolitiikasta puhu. Sentähden se on aivan erityinen ja sille eduskunta voi määrätä ne tehtävät, mitkä sille tulevat vastaisuudessa kuulumaan. Sentähden olisi tarpeellista, että jätettäisiin perustuslaki- tai lakivaliokunnalle tehtäväksi erityisen ehdotuksen tekeminen uuden valiokunnan toiminnasta, jota sitten eduskunta käsittelisi ja hyväksyisi. Näillä edellytyksillä kannatan kaikin puolin, niinkuin tästäkin lausunnosta on ilmennyt, sitä toimenpidettä, johon vasemmisto on alotteen tehnyt siinä muodossa, kuin ed. Alkio on tehnyt.

Ed. Estlander: Det föreslagna utskottets tillsättande synes mig betänkligt i synnerhet därför att initiativet därtill icke utgått från regeringen. Jag tvekar också, om det öfver hufvudtaget ens är försvarligt att tillsätta ett sådant utskott nu, då intet ärende förefinnes, som skulle vara af den natur, att det borde till ett dylikt utskott hänskjutas, och således motivera en sådan åtgärd. Sådana initiativ, som kunde tänkas ifrågakomma, synas mig för resten snarare böra till grundlagsutskottet öfverlåtas, ty de torde närmast sammanhänga med detta utskotts kompetens. Jag vill emellertid icke motsätta mig det förslag, som hr Alkio gjort.

Ed. Sirola: Että ed. Wuorimaan lausunto päättyi ed. Alkion ehdotuksen kannattamiseen, oli täydellinen yllätys. Hänen lausuntonsahan lause lauseelta perusteli meidän ehdotustamme. Hän todisteli ja selitteli, että tarvittaisiin valiokunta, joka ei olisi aivan niinkuin muut eduskunnan valiokunnat, vaan jolla olisi väljemmät mahdollisuudet. Sen takia me ehdotimmekin sitä sellaiseksi, joka laatisi ehdotuksia ja alotteita sellaisissa asioissa, jotka siellä selviäisivät tarpeellisiksi, ja jotka se sitten esittäisi eduskunnan hyväksyttäviksi. Ei ole maalaisliittolaisten ehdotuksentekijäin puolelta millään tavalla vielä perusteltu, minkä takia he tahtoisivat tehdä tuon verran ahtaammaksi tämän valiokunnan liikkumistilan ja ainoastaan se, että herra Estlander kannattaa tätä ehdotusta, selvittää sitä jonkun verran. Siinä mahtaa olla yritys supistaa eduskunnallista kansanvaltaa ja eduskunnallista ulkoasiainhoitoa ja edustajain niihin asioihin tutustumista. Myönnän, että muodollisesti ed. Alkion ehdotus ei sitä vielä edellytä. Eduskuntahan voi ottaa ed. Alkionkin ehdotuksen mukaan ulkoasioita käsiteltäväkseen ja lähettää valiokuntaan. Meidän ehdotuksemme vain sisältää siinä suhteessa käytännöllisemmän tien sen koneiston luomiseksi, jota eduskunta on täällä laiminlyönyt — maalaisliittolaisten avustuksella. Panen tyydytyksellä merkille, että tässä myönnetään toimenpide tarpeelliseksi, mutta valitan, että astutaan näin varoen tälle alalle. — Ed. Wuorimaa on puhunut ulkopolitiikasta ja sen asioista. Minun käsittääkseni on niiden asiain aika silloin, kun hallituksen asianomaiset jäsenet ovat läsnä ja kun niistä tehdään alote.

Pyydän eduskuntaa yhtymään täällä tekemäämme ehdotukseen, joka on kirjelmässä ehdotettu.

P u h e m i e s: Tahdon huomauttaa ed. Sirolalle, että kunkin edustajan on puhuttava paikaltaan. Jos oikein ymmärsin, ei ed. Sirola ollut omalla paikallaan. (Ed. Sirola: En ole!) En tahtonut kuitenkaan keskeyttää puheenvuoroa.

Ed. W i i k: Det var en punkt i hr Wuorimaas anförande, som föranledde mig att begära ordet. Hr Wuorimaa påstod, att de ryska bolschevikernas löften visat sig lika föga att lita på som Rysslands tidigare maktägandes. Förhållandet är emellertid det motsatta. Vanligen är det så, att när en undertryckt folkgrupp eller ett tillbakasatt parti tillvinner sig makten, glömmer det så lätt hvad det förut förkunnat, och trampar sina egna frihetsideal under fötterna. Bolschevikerna däremot uppte ett storartadt exempel på motsatsen. Redan under de första krigsåren, medan bolschevikernas främsta män irrade förföljda omkring från land till land, förkunnade de precis samma grundsats, som de nu uppbära som regeringsparti. Uti sin inlaga till internationella socialdemokratiska konferensen i Kienthal år 1916 yttrade bl. a. bolschevikpartiets centrala kommitté, att detsamma motsätter sig all annexionspolitik, och utlade detta yrkande sålunda, att man med annexion icke blott har att förstå ett våldsamt införlifvande af ett land med ett annat, utan också ett lands våldsamma kvarhållande under ett annat lands välde, i den händelse det förstnämnda landet redan tidigare blifvit med det andra införlifvadt. Denna passus har ju alldeles direkt sin tillämpning på Finland. Mångfaldiga gånger under de första krigsåren hade jag lyckan att sammanträffa med ledande personer inom bolschevikpartiet och fick af deras egna män höra dessa samma grundsatser närmare utläggas, och jag har kunnat konstatera, att efter det bolschevikpartiet tillvunnit sig makten i Ryssland, har det i sina officiella proklamationer fastslagit till punkt och pricka samma principer, som de tidigare, under den tid de ännu voro undertryckta och förföljda, hade förkunnat. För första gången i världshistorien inträffar det att ett regeringsparti uppbär folkfrihetens grundsats.

För öfrigt hälsar jag hr Wuorimaas yttrande med glädje, för den händelse detsamma får tolkas som tecken på en växande förståelse på borgerligt håll för det berättigade i den taktik, som vårt parti hela tiden har följt i afseende å den internationella politiken. Vi ha med de svaga resurser, som stått oss till förfogande, sökt träda i förbindelse med utlandet, sökt påverka dess opinion, sökt klargöra för detsamma betydelsen af Finlands självständighetssträfvan. Det är verkligen på tiden, att landets folkrepresentation upptager och fullföljer denna sträfvan.

Ock än vidare. Genom vårt partis verksamhet sedan många år tillbaka har gått som en röd tråd den grundsatsen, att den rysk-finska frågan skall slutligt ordnas genom vänskaplig öfverenskommelse mellan de demokratiska elementen i de båda länderna. Vi uttalade denna grundsats redan på en tid, då man ännu icke kunde skönja den dag, då frågan skulle få ett aktuellt intresse. Vi sökte redan för flere år sedan tillmötesgå den i Finland bosatta ryska befolkningens berättigade kraf, samtidigt som vi bekämpade de ryska maktägandes imperialistiska sträfvanden. Efter revolutionen, då frågan om Finlands självständighet fått aktuellt intresse, ha vi med större energi än någonsin arbetat på att förverkliga denna vår grundsats, och nu är verkligen stunden kommen, då den kan förverkligas. Nu råder också i Ryssland en regim, hvars bärare äro redo att tillmötesgå vårt kraf, och det är under sådana förhållanden en brottsligt lättsinnig politik, som bedrifves af en del borgerliga element, hvilka uppträda på ett utmanande och förolämpande sätt gentemot det demokratiska Ryssland och söka på annat håll skydd mot den finländska och den ryska demokratien.

Det initiativ, som är framställdt, gläder mig så mycket mer, som det i sin mån söker tillgodose en princip, som också har uppburits och uppbäres af de demokratiska elementen i alla länder, nämligen att den hemliga diplomatin skall bort, denna diplomati, som närmast bär skulden till världskriget och till så mycket annat ondt. Denna diplomati, som i sin slutna kammare bestämmer öfver folkens väl och ve, den skall utbytas mot en från parlamentens sida utöfvad kontroll öfver den internationella politiken. Det initiativ, som nu är väckt, är ett steg till förverkligande för Finlands vidkommande af detta syftemål, åtminstone för den närmaste framtiden. Finlands internationella politik bör icke bestämmas enbart af en senat, hvars åtgöranden härutinnan icke kunna med tillbörlig noggrannhet kontrolleras. Det bör vara folkrepresentationens sak att icke blott öfvervaka denna politik, utan äfven i väsentlig mån bestämma dess riktlinjer och dess förfaringssätt.

Ed. W u o r i m a a: Edustaja Sirolan lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, ettei se ollut ollenkaan oikeutettu. Olen kannattanut ehdotusta

vain siinä mielessä, että tämmöinen orgaani perustetaan. Tein nimittäin ehdotuksen, että kun tällä orgaanilla ei vielä ole järjestysmuotoa, annettaisiin perustuslaki- tai lakivaliokunnalle tehtäväksi tehdä ehdotus eduskunnalle, kuinka sen on toimittava ja mikä pätevyys sillä on.

Ed. Sirola: Minun käsitykseni mukaan tälle valiokunnalle itselleen parhaiten sopisi suunnitella toimintamuotojaan, ja hyväksymällä meidän ehdotuksemme sille avautuisi heti siihen tilaisuus.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiassa on ed. K. Manner ja useat muut ehdottaneet, että eduskunta päättäisi sillä tavoin, kuin valiokuntien vaaleista on voimassa, asettaa erityisen valiokunnan, johon kuuluisi 17 jäsentä ja jonka tehtäväksi tulisi eduskunnan hyväksyttäviksi valmistaa tarpeellisiksi havaittavia ehdotuksia, jotka koskevat Suomen kansainvälisiä suhteita. Tätä vastaan on ed. Alkio ed. Wuorimaan kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi asettaa valiokunnan, jonka tehtäväksi annetaan valmistaa eduskunnan sille lähettämiä asioita, jotka koskevat Suomen kansainvälisiä suhteita, ja että valiokunnan jäsenluku määrätään seitsemäksitoista.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Mannerin y. m. tekemän ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 87 jaa- ja 102 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ed. Alkion ehdotuksen.

Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaan astuvaksi määrätä lakiehdotuksen Rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamisesta sekä 3 ja 4 §:n muuttamisesta.

Puhemies: Asian käsittelyä jatketaan. Kun asia viimeksi oli käsiteltävänä, ed. Bergroth ed. Roosin kannattamana ja lakivaliokunnan kirjelmässä olevan vastalauseen mukaisesti ehdotti, ettei kyseessäolevaa lakiehdotusta vahvistettaisi.

Keskustelu:

Ed. Juutilainen: Jos esillä oleva rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:n kumoamista sekä 3 ja 4 §:n muuttamista koskeva lainmuutos ei tulisi nyt tänä iltana vahvistetuksi, niin ei se ole mielestäni tämän eduskunnan syy. Mielestäni tässä eduskunnassa kyllä saadaan hyväksytyksi tarpeen vaatima mainittu lainmuutos, kun se vain esitetään kohtuullisessa muodossa. Edellisessä eduskunnassa, jossa, kuten tiedetään, oli sosialidemokraattinen enemmistö, oli tämä lainmuutos esillä. Alotteen siihen teki ed. Hakala ja lakivaliokunta laati aivan yksimielisesti mietinnön, jossa mainitun luvun 1 § kumottiin ja 2 § muutettiin näin kuuluvaksi: „Joka ilkeämielisyydestä julkisesti häpäisee jonkun Suomessa tunnustetun luvallisen tai suvaitun uskokunnan oppia, rangaistakoon vankeudella korkeintaan 3 kuukaudeksi tai enintäin 200 markan sakolla.

Syytettä tässä pykälässä mainitusta rikoksesta älköön virallinen syyttäjä tehkö, ellei asianomaisen uskokunnan hallitus ole sitä syytteeseen pantavaksi ilmoittanut." Tämän mietinnön takana olivat silloin kaikki lakivaliokunnan sosialidemokraattiset jäsenet, kuten edustajat Airola, Alavirta, Aronen, Anni Huotari j. n. e.

Esitettyään ensin historiikkia siitä, kuinka mainittu lainpykälä todellakin vaatii muuttamista, mainitsee valiokunta perusteluissaan muun muassa: „Valiokunta on edellä esitetyissä 10 luvun 1 ja 2 §:n säännöksissä pysyttänyt ainoastaan sen, joka säätää rangaistuksen jonkun uskokunnan oppien häpäisemisestä. Kuitenkin on katsottu tarpeelliseksi rajoittaa ja selventää tätä säännöstä siten, että on rangaistava ainoastaan sitä, joka ilkeämielisyydestä julkisesti häpäisee jonkun uskokunnan oppia. Siten toivottavasti estetään, että uskonnollisten kysymysten vaikkapa ankarastikin arvosteleva, jopa ivallinenkin käsittely voitaisiin tulkita rangaistavaksi teoksi."

Kun sitten lakivaliokunnan yksimielinen mietintö — joka lienee ollut ainoa koko viime eduskunnassa — saapui eduskuntaan, niin silloin vasta eduskunnan enemmistö huomasi, että muutos ei olekaan heidän mielestään kylliksi riittävä. Kun asia ehti suureen valiokuntaan (Vasemmalta: Rosenqvistin vika!), niin suuri valiokunta pyyhki kysymyksessä olevan 2 §:n kokonaan pois. Se siis tosiaankin jätti ainakin sille tulkinnalle varaa, että ilkeämielisyydessäkin voi ja saa julkisesti häväistä uskonoppeja ja uskonnollista vakaumusta. (Vasemmalta: Se ei porvareita tyydyttänyt suuressa valiokunnassa.) Kun tämäntapaisia hyppäyksiä tehdään näin vakavaa kysymystä

käsiteltäessä, niin ei ole ollenkaan ihme, jos eduskunta nyt ei katsoisi voivansa näin reposteltua lainmuutosta sellaisenaan hyväksyä. Olen vakuutettu siitä, että jos lainmuutos esiintyisi nyt siinä muodossa, kuin lakivaliokunta sen viime kesänä hyväksyi, se tulisi tänä iltana tässä eduskunnassa vahvistetuksi. Siis syy ei ole tämän eduskunnan, jos se epääkin lain vahvistamisen, vaan syynä on tämän lain hatara ja yltiöpäinen valmistaminen ja muodostelu. (Vasemmalta: Syy on Juutilaisen.) Olen mainitsemani lakivaliokunnan mietinnön allekirjoittajien joukossa ja olisin valmis myötävaikuttamaan lain vahvistamiseksi, jos sen 2 § olisi siinä muodossa, kuin se viime lakivaliokunnassa hyväksyttiin. Se minun mielestäni olisi kohtuullinen ja ajan vaatima muutos tämän lainpykälän suhteen. Olen sitä mieltä, että rikoslain 10 luvun 1 ja 2 § on muutettava, mutta muutettakoon ja tehtäköön siitä esitys siihen tapaan, kuin viime lakivaliokunta sen on hyväksynyt.

Ed. Saarelainen: Kuten ed. Juutilainen täällä lausui, niin kysymyksenalaiseen lakiehdotukseen viime istuntokaudella lakivaliokunnassa laadittiin kaikkien valiokunnan jäsenten hyväksymänä ed. Juutilaisen mainitsema 2 §. Kun tämän pykälän samalla istuntokaudella suuren valiokunnan vasemmistolaisedustajat pyyhkäsivät pois lakiehdotuksesta, niin se jäi niin paljon vaille, ettei siihen jäänyt yhtään sanaa, joka olisi määrännyt rangaistusta edes luvallisten uskokuntain oppien häpäisemisestä, ja niin ollen lakiehdotus on nyt sellainen, ettei yksikään edustaja, joka vähänkin tuntee kansamme oikeustajuntaa ja joka vähänkin lienee valitsijainsa kannalla, voi lakiehdotusta hyväksyä, äänestää sitä vahvistettavaksi vaan hylättäväksi. Minä tosin olen samaa mieltä tästä asiasta kuin mitä ed. Manner mainitsi kun tästä asiasta viimeksi keskusteltiin, että nykyisen voimassaolevan rikoslain 10 luvun määräykset, varsinkin mikäli ne koskevat rangaistusta, ovat liian korkeat. Säännökset eivät liene muutenkaan aikansa tasalla, joten näihin nähden muutoksia pitäisi lakiin saada. Sellaista muutosta osaltaan edellytti juuri vasta ed. Juutilaisen lukema 2 §. Ja jos se olisi pysytetty tässä lakiehdotuksessa, niin silloin se vastaisi paremmin tarkoitustansa, ja luulen, että jokainen edustaja olisi silloin voinut tämän lain hyväkyä. Mutta jos nyt lakiehdotus vahvistetaan tämmöisenä, niin puhumattakaan Jumalan pilkkaamisesta, ei tämä sisällä rangaistusta edes uskonoppien häpäisemisestä, vaan jokainen saa, jos tahtoo, pilkata ja häpäistä kansalaisten pyhimpiä tunteita. Semmoinen laki ei ole kansamme enemmistön tahdon mukainen. Vaikkapa voimassa oleva rikoslaki määrää, kuten sanoin, liian korkean rangaistuksen uskontorikoksista, niin tuomioistuimet siitä huolimatta ovat niistä yleensä lievät rangaistukset määränneet. Eikä rikoslain tarkoitus uskonnon alalla ole se, että se suojelisi jumalanpilkalta ja häpäisemiltä, sillä hän ei tarvitse meidän lakiemme turvaa, vaan niiden tarkoituksena on suojella niitä uskonnollisia tunteita, mitä suurin osa Suomen kansaa pitää pyhimpänä. Olen varmasti vakuutettuna siitä, että esimerkiksi vasemmistolaisten edustajain valitsijoista on suuri osa, jotka eivät hyväksy tämmöisenänsä tätä lakiehdotusta, kuin se nyt esitetään vahvistettavaksi. (Vasemmalta: Valetta!) Meidän lakimme asettaa muissakin tapauksissa tunteen lain suojan alaiseksi. Esimerkiksi rikoslain 20 luku suojelee myös siveellisiä tunteita. Lainsäätäjät ovat kautta aikojen pitäneet uskonnollisia tunteita niin arvokkaina oikeushyvinä, että ne ovat katsoneet niiden suojaamisen tarvitsevan erityistä lainsäädäntöä. Tahtooko nyt Suomen kansan eduskunta lainsäädännön kautta vieläkin, kuten tähän asti, suojella uskonnollisia tunteita vai ei, siitä on nyt kysymys. Minäkin puolestani olen lakivaliokunnassa tehdyn vastalauseen kannalla ja ehdotan lakiehdotuksen hylättäväksi.

Ed. Sjöstedt-Jussila: Minäkin kuulun niihin, jotka kesällä vastustimme kysymyksessä olevien rikoslain pykälien kumoamista, ja vaikkakin myönnän, että kehitys vaatii muutoksia kristillisen kirkon elämään, toimintaan ja ajatustapaan, niinpä voi olla paikallaan, että mainittujen pykälien rangaistusmääräyksiä korjataan, mutta niiden kokonaan poistamista en voi pitää suotavana, sillä eihän voi sallia, että maassamme luvallinen tai suvaittu uskontokunnan oppi jätetään alttiiksi kaikelle ilkeämielisyydelle ja julkiselle häpäisylle. Kun minun käsitykseni edelleen on kansastamme, että sen suuremmalle osalle vielä sopii tuo historiankirjoittajan kirjoittama kaunis tunnustus kansastamme, että se on kasvanut kiinni luterilaisen kirkon uskoon ja pitää sitä elämänsä voimana, niin olen sitä mieltä, ettei eduskunta kysymyksessä olevaa lakiehdotusta vahvistaisi ja kannatan siis lakivaliokunnan kirjelmään liitettyä vastalausetta.

Ed. L. Typpö: Kuten tunnettua, eduskuntaa on nyt vaadittu vahvistamaan ja voimaan astuvaksi saattamaan muiden muassa tätäkin lakiehdotusta uskontorikoksista. Eduskunta lähetti tämän lakivaliokuntaan lausunnon antamista varten ja lakivaliokunnassa pääsi se mielipide voitol-

le, mikä sen kirjelmässä esitetään, että laki on vahvistettava. Tämä antoi aihetta lakivaliokunnan vähemmistölle lausua eri mielipiteensä vastalauseessa, jonka alle minäkin olen kirjoittanut. Vakaumukseni on se, etten tule koskaan myötävaikuttamaan kyseessäolevan lain vahvistamiseen, syystä, että minä pidän sen kokonaan turmiollisena, sellaisena, jonka kautta ei edistetä todellista siveellisyyttä kansan keskuudessa. Tässä vain tahdotaan anastaa vapaus Jumalaa ja uskontoa rienaamaan, jolla räikeästi loukataan uskonnollisen ihmisen vakaumusta ja pyhimpiä tunteita, joka ei mielestäni saa olla laissa sallittu. Uskonto ei ole mielestäni ansainnut sellaista rangaistusta, että se heitetään lain ulkopuolelle. Sekään ei ole kristinuskon syy, jos ihmisiä alentuu kaikemmoisten paheiden teille. Sellainen ei ole tahtonut syventyä kristinopin vaikuttavaan voimaan vapautuakseen paheista. On sanottu, ettei uskonnolla ja siitä johtuvalla vakaumuksella ole mitään syytä asettaa niitä eri asemaan muista vakaumuksista. Mutta olen sitä mieltä Suomen kansan enemmistön kanssa, että kristinoppi on täysin arvokas ollakseen erityisesti lailla suojattu. Vuosituhansia on se tehokkaasti vaikuttanut kansojen todelliseen elämänparannukseen ja sivistykseeen. Rohkenen sanoa, että Kristuksen evankeliumi on ollut ja on vieläkin kaikkein tehokkaimpana lääkkeenä sielussaan murtuneille ja kurjille ihmisille. Se on ollut pelastavana kätenä lukemattomille ihmisille ajallisesta ja ijankaikkisesta onnettomuudesta. En kuitenkaan sentähden asetu kysymyksessä olevaa lakia puolustamaan, että minä itse kohtaani tarvitsisin tai tulisin pyytämään syytteitä asetettaviksi sen perusteella. Minulle kuuluu Vapahtajan kehotus ja esimerkki antaa anteeksi; vakaumukseni on noudattaa sitä. Mutta en kuitenkaan tahdo, että kristinopin arvoa loukataan sillä tavalla, että tahdotaan laillinen suoja kumota. En tahdo sillä uudessa suojeluslaissa lainsäätäjää vaivata, mutta entiset haluan pysytettäviksi, ja sentähden kannatan vastalauseessa olevaa pontta.

Ed. Rosenqvist: Jag hade icke tänkt yttra mig i denna fråga, då jag redan senaste vår var i tillfälle att angifva och utförligt motivera min ståndpunkt. Herr Manners andragande vid föregående plenum, då denna fråga var före, föranledde mig dock att begära ordet. Jag begärde ordet för att på samma gång jag ville skänka erkännande åt den hänsynsfullhet och måttfullhet, som denna gång präglade herr Manners andragande och som gör ett meningsutbyte i denna sak med honom möjligt, söka visa, att de sanningar han uttalade icke leda till det resultat, till hvilket han ville komma.

Herr Manner framhöll först, att ifrågavarande paragrafer i vår strafflag äro i hög grad föråldrade, icke mera motsvara tidens åskådningssätt. Detta är något, som vi alla erkänna; alla önska vi en revision, ja, en långt gående revision af denna lagstiftning. Men häraf följer icke, att nämnda paragrafer, särskildt den 2 § 10 kap. S. L. helt och hållet skall slopas utan att ersättas af något annat.

Herr Manner framhöll vidare, att de förseelser, mot hvilka man i nämnda paragrafer genom straffbestämningar reagerar, ofta äro en följd af obetänksamhet och tanklöshet. Detta är också riktigt. Detsamma gäller äfven många andra förseelser och brott, hvilka beröras i vår strafflag. Men däraf följer icke, att ifrågavarande paragrafer helt skola afskaffas, men väl att vid deras affattning och särskildt vid deras tillämpning hänsyn bör tagas till alla förmildrande omständigheter.

Vi instämma också alla i herr Manners påstående, att man icke genom stränga straffbestämmelser omskapar och pånyttföder människor. Härtill fordras helt visst andra medel. Men ett folks rättsmedvetande kan icke upphöra att genom straffbestämmelser reagera mot sådant, som det måste anse fördömligt, och i en dylik reaktion ligger såväl ett salt för samfundslifvet som äfven ett uppfostrande moment.

Slutligen betonade herr Manner nödvändigheten att med hänsynfullhet och mild förståelse bemöta andras öfvertygelser, särskildt religiösa öfvertygelser, vare sig dessa öfvertygelser äro kristna eller icke. Detta var verkligen gyllene ord från dessa läppar. Och han har otvifvelaktigt rätt att lägga dem oss alla på hjärtat, vare sig vi räkna oss till vänstern eller högern. Men slutsatsen blir äfven här en helt annan än den, hvilken herr Manner vill komma. Ty de, som yrka på en reaktion från samhällets sida gentemot den själens råhet, som kallas smädelse, hån och gäckeri af andras tro och heligaste öfvertygelser, dessa öfvertygelser må nu vara kristna eller icke kristna, positiva eller negativa, ställa sig just på den af herr Manner rekommenderade ståndpunkten. „Respekt för andras tro, vi fordra ju detsamma." Endast genom en fullkomlig begreppsförvirring kan man sammanblanda friheten att hylla och offentligen uttala hvilken religiös eller s. k. irreligiös öfvertygelse som helst med frihet att gäcka och håna andras tro och öfvertygelse.

Äfven det faktum att vi, såsom vi alla hoppas, med det snaraste erhålla en religionsfrihetslag, som inför fullständig religionsfrihet och sålunda möjliggör uppkomsten af en stor mängd olika, hvarandra delvis motsatta såväl kristna som icke kristna trossamfund, talar *för* och icke *mot* en lagstiftning af den art, hvarom här är fråga, en lagstiftning, som icke saknas i något kulturland. Den tid skall väl en gång komma, då själsodling och själsadel så genomträngt folkets alla lager, att paragrafer af denna art icke mera hafva någon tillämpning, då öfver hufvud inga straffbestämmelser behöfvas, emedan människorna låta sig bestämmas af höga, inre normer. Men dessa krigsår och icke minst de senaste månadernas historia, särskildt i vårt eget land, visa, att det tusenåriga rikets tillkomst ännu är fjärran. Vi påskynda icke, utan fördröja denna tid genom att upphöra at reagera mot former af själsråhet.

Jag ber att få uttala min anslutning till den lagutskottets skrifvelse åtföljande reservationen, men jag uttalar tillika den önskan och förhoppning, att vår regering med det snaraste måtte lämna oss en proposition innebärande ändring af ifrågavarande lagstiftning, en grundlig ändring, däri de sanningar, som herr Manner framhållit, måtte blifva beaktade.

Ed. Rentola: Kansamme uskonnollisesta tilasta tällä kertaa antaa vissin läpileikkauksen senkin kysymyksen käsittely, mikä nyt on esillä, ja joka tuli kyllä siksi perinpohjaisesti kesällä käsitellyksi, että mitään uutta tiettävästi emme siinä esille saa vedetyksi. Mutta kun nyt on toivoa, että asia saa toisen käänteen, että kesällinen eduskunnan päätös siinä jää vahvistamatta, niin sentähden katson velvollisuudekseni siinä käyttää puheenvuoroa.

En ole ollenkaan uskonnolliselta kannalta katsottuna niin kokonaan pessimistinen eduskuntaan, tähän kansan pienoiskuvaan nähden, kuin ehkä luulisi täytyvän olla niiden kerrassaan mauttomien ja alhaista sivistystä osoittavien pyhää pilkkaavien välihuudahdusten sekä varsinkin pappisjäseniin kohdistuvien sättimisten vuoksi, mitä useinkin täällä saa kuulla. Katson, että se on todistus uskonnollisen „kivun" hereilläolosta ja minä merkitsen ilolla, että se tapahtuu vasemmiston penkeiltä, kun taasen surulla totean, että oikeiston taholla usein käsitetään uskonto sellaiseksi adiofora-asiaksi, johon ei tarvitse enempää huomiota kohdistaa, kuin että olkaansa kohauttaa sille. Odotan, että kerran tapahtuu meidän vasemmistossamme, sosialidemokraateissamme, joihin minäkin kansantaloudelliselta kannalta katsottuna tunnustaudun, sellainen kirkastuminen, etteivät näin harkitsemattomat esitykset saa eduskunnassa enää nähdä päivänvaloa, kuin mitä kyseessä oleva lakiehdotuskin on. Siinä suhteessa pyytäisin saada vielä merkitä muistiin sen tosiasian, että Suomessa on tälläkin kertaa sentään suuri joukko kristittyjäkin sosialisteja, vaikka ei heillä nimenomaan tässä eduskunnassa ole varsinaista edustajaa yksinomaan heidän valitsemanaan. On minun kuitenkin ilmoitettava, että vissillä tavalla edustan noin puoltatoistakymmentätuhatta kristillissosialistista valitsijaa, ja koska varman vakaumukseni mukaan tulevaisuudessa meidänkin maassamme kristityt sosialistit merkitsevät paljon sekä taloudellisissa että sivistyksellisissä asioissa, niin tahdon huomauttaa siitä, että osa valveutunutta järjestäytynyttä työväkeä paheksuu tällaisia alotteita, kuin nyt vasemmiston taholta on tehty. Alotteentekijät eivät voi tässä asiassa nojautua työläisten laajoihin riveihin eheänä kokonaisena rintamana. Toivoisin, että vasemmiston taholla otettaisiin varteen myöskin ne monet pyhäkoulunopettajat, ne hartaat kristilliset työntekijät, jotka vielä viime syksynä, uskollisina kansantaloudellisille harrastuksilleen, vetivät tosin viivansa sosialidemokraattien ruutuihin, mutta jotka jyrkästi paheksuvat vasemmiston menettelyä sekä tässä asiassa että monissa muissakin asioissa. Älköön luultako, että se henkinen suunta, mikä on vallalla „Työmies"-lehdessä y. m. sosialidemokraattisissa lehdissä, sinänsä on meidän kansaamme jo mennyt ja tehnyt sen materialistisen maailmankatsomuksen omaajaksi. Kaukana siitä. Joudun virkaani suorittaessani joka viikko tekemisiin aivan selvien sosialidemokraattien, „Työmies"-lehden lukijain kanssa, jotka ovat kuitenkin parhaimpia kristiveljiä kuin taitaa löytyä maassamme, ja pyytäisin, että vasemmiston taholla kiinnitettäisiin tähänkin huomiota, jotta ei tehtäisi, jollen muuta sano, taktillista virhettä, niin että jouduttaisiin näiden vakavimpain sosialistien vieroksumisen alaisiksi, ja siten mahdollisesti sosialismin suuri asiakin ajautuisi säännöllisessä kehityksessään harhapoluille ja ehkäistyisi.

Mitä näihin lakipykälien merkitykseen erikoisesti tulee, niin siitä on täällä kyllä valaisevasti puhuttu sekä ed. Mannerin asiaa koskevassa viimeisessä lausunnossa, josta suurimman osan hyväksyn, että myöskin ed. Rosenqvistin lausunnossa. Siihen asiaan en tahdo siis sen enempää nyt huomiota kiinnittää, kuin merkitä vain kantani, että vaikkakaan en jumalanpilkan luvalliseksi julistamista kannata, niin olen kuitenkin sitä mieltä, että rikoslain kyseessä olevat kohdat kaipaavat jotakin muutosta. Mahdollisimman vähäiseksi käyköön kaikki rangaistus ja pakkotoimenpide

tällä alalla, kunhan vain laissa kyllä selvästi ilmenee, että kansan oikeustajunta reageeraa uskonnollisten arvojen maahan kaatamista vastaan. Mutta mitään muuta merkitystä minusta niillä ei pidä oleman, sillä se väärentäisi uskonnon olemusta ja on uskonnon leviämiselle haitta. Sentähden kannatan kyllä sitä kehitystä edelleen, jota on suuressa määrässä toteutettu, kun maassamme jalkapuurangaistukset y. m. poistettiin. Kaikki, mikä sitä muistuttaa ja millä on oleellista yhteyttä sen kanssa, se hävitköön. Mutta kun nyt ei ole alotetta tehty silmälläpitäen tuota näkökohtaa, vaan perin toisenlaisista syistä, niin minun täytyy sitä vastustaa. Syy tämän alotteen tekemiseen näkyy eduskuntaesitysmietinnössä n:o 4 viime kesäisiltä valtiopäiviltä. Siellä sanotaan, että „uskonnollinen vakaumus ei ole sellainen oikeushyvä, jota on rangaistusmääräyksillä suojattava". Siinä kiinnitetään huomiota uskonnon yhteiskunnalliseen merkitykseen ja väitetään, että uskonnolla yhteiskunnallisessa merkityksessä ei ole arvoa sikäli, että se olisi tunnustettava oikeushyväksi. Tähän nähden minä pyydän asettaa jyrkän vastalauseeni ja pyydän vastausta esimerkiksi seuraavaan kysymykseen:

Jos maamme pohjakerrokset, maamme sosialistit olisivat joko laestadiolaisia tai pietistejä tai muita sellaisia, niin katsovatko sosialistiset johtajat, että heillä olisi ollut niin paljon vaikeuksia punakaarteista y. m. sosialismia vastustavista liikkeistä, katsovatko, että heillä olisi ollut niin paljon vastusta, kuin nyt on ollut? Sillä minun käsittääkseni edesvastuullisimmat sosialistijohtajat ja nimenomaan monet kansanedustajat sentään paheksuvat ankarastikin sitä käännettä, minkä sosialismi osaltaan on nyt maassamme saanut. Mutta jos olisi sosialistisessa valitsijakunnassa joku uskonnollinen vakaumus vallalla, niin olenpa varma, että sosialistijohtajat pitäisivät sosialismin asian sinänsä varmempana, eivät joutuisi niiden siveellisten haittojen, niiden järjestykseen soveltumattomien ainesten kanssa tekemiseen, minkä kanssa heillä nyt on erinomaisen paljon tekemistä.

Tekee mieleni tässä ottaa pieni esimerkki, kun se on perin valaiseva. Minulla on ollut suuressa pitäjässä tunnettuna eräs oikeistolainen, kunnan johtomies, jota minä en useinkaan nähnyt siinä kirkossa, jossa minulla oli tehtävä suoritettavana, mutta pelipöydissä hän usein kyllä oli ja juopotteluseuroissa ja kaikenlaisten pilkkaajien seurassa. Mutta muutamia kuukausia takaperin jouduin liikkumaan siinä pitäjässä ja hän, entinen virnistelijä, otti vakavasti puheeksi, että missä piireissä nyt on enää kunnollisia, yhteiskuntaa säilyttäviä aineksia. Oli puhe elintarvelain rikkomisista. Hän myönsi, että me porvarit olemme sitä harjoittaneet ja että sosialistit ovat harjoittaneet sitä, niinkuin kaikissa piireissä on harjoitettu. Mutta ilman, että minä sanallakaan johdatin uskonnollisia seikkoja mieleen, niin hän mainitsi, että — sanon esimerkin vuoksi nimen, ei se sellainen ollut — että „jos yhteiskunnassa olisi sellaisia kuin nuo Paasosen tytöt, niin totisesti maa olisi reilassa. Joka asia minkä he lupaavat, on ehjä kuin timantti, pitää paikkansa, siihen saa luottaa". He olivat ompelijattaria, he olivat laestadiolaisia ompelijattaria ja jos ketään, niin lahkolaisia tämä kunnan johtomies katsoi yli olkansa, mutta hän oli tullut huomaamaan, että yhteiskunnassa ei ollut luotettavaa ainesta muualla kuin uskonnollisissa piireissä. Tuota esimerkkiä minä pyytäisin laajentaa koko yhteiskuntaa koskevaksi ja väittää, että jos koko yhteiskunnassa olisi, olkoot ne minkänimellisiä uskonnollisia tahansa, kreikkalais-katolisia tai mitä tahansa, jos ne vain ovat totisesti uskovia, niin yhteiskunnassa olisi oikeusturva toisenlainen, kuin tällä kertaa on. Ja tästä teen sen johtopäätöksen, että uskonnollinen vakaumus on yhteiskunnallinen hyvä, on oikeushyvä, jota kunkin yhteiskunnan ja valtion, sikäli kuin se tahtoo olemukselleen uskollinen olla, täytyy suojata lailla. Se on siis lailla suojattujen asiain piiriin vedettävä ja tästä asiastapa minulla vain onkin riitaa tämän esityksen tekijöitä vastaan. Muuhun puoleen en ollenkaan tahdo kajota, en pienimmässäkään määrässä siihen, mikä kuuluu Jumalan olemukseen, hänen kunniansa loukkaamiseen j. n. e. Niitä en tahdo käsitellä tämän asian yhteydessä. Mutta kun olen todennut, että uskonnollinen vakaumus on oikeushyvä niin katson että jokaisen oikeusvaltiosta käyvän yhteiskunnan tarvitsee suojella tuota oikeushyvää ja sentähden minä asetun lakivaliokunnan mietinnössä esitetyn vastalauseen kannalle ja pyytäisin sitten kohdistaa sanani oikeistolaisille.

Kun nyt on oikeistolaisten vallassa hylätä, jättää vahvistamatta tuo kesällä tehty laki tai antaa sen tulla vahvistetuksi, niin pyytäisin, että oikeisto pitäisi vaalilupauksensa. Jokainen, joka ei suostunut oikeistolaisten yhteiseen vaalitoimintaan syksyllä, hän oli hyvin lähellä joutua isänmaan kavaltajan, kaikessa tapauksessa uskonnon vastustajan y. m. sellaisen kirjoihin, niin pappi kuin joku sellainen saattoi ollakin; siinä ei merkinnyt mitään entinen toiminta. Ellei yhtynyt oikeistolaisten puoluetoimintaan, niin silloin sai nuo herjaukset ja syytökset kuulla. Kuinkahan nyt on? Ovatko oikeistopuolueet lähettäneet tähän eduskuntaan sitten sellaisia edustajia, jotka uskonnollista vakaumusta pyytävät vielä yhteiskunnassamme lailla suojella? Toivoisin, että niin olisi. Vaikka kyllä

katsoisin kansallemme sinänsä edullisemmaksi, sosialismille edullisemmaksi ja koko kansamme tulevaisuudelle edullisemmaksi, jos se olisi vasemmisto, joka tässä suhteessa asettuisi uskonnolliselle kannalle ja oikeisto julkisestikin jäisi sille epäkristilliselle kannalle, josta tunnusmerkkinä ovat oikeiston monet porvarillista ahneutta todistavat teot. Olen sitä mieltä, että asiat maassamme olisivat silloin paremmalla tolalla, ja se onkin minusta suurin onnettomuutemme, että vasemmistomme, sosialidemokratia, meillä on ottanut epäkristillisen kannan ajaakseen.

Pyytäisin lopuksi vielä huomauttaa, että eiköhän vasemmistossakin ole sellaisia henkilöitä, jotka ovat siksi avosilmäisesti lukeneet esimerkiksi Englannin sosialismin historiaa, että näkisivät ajanpitkään pätemättömäksi kannaksi sosialismin voittoon viemisessä sen antikristillisen kannan, mikä heillä nyt on. Eihän sosialismi ole pienimmässäkään määrässä kytketty materialistiseen, uskonnonvastaiseen maailmankatsomukseen, vaan pikemmin on juuri läheisessä sopusoinnussa kristinuskon kanssa. Tiedän, että vasemmistossa tässäkin eduskunnassa on uskonnollisia henkilöitä, ainakin muutamia, mutta kuinka paljon puoluekuri estää heitä tuomasta uskonnollista vakaumustaan ilmi, sitä en tiedä. — Kun oikeistolla, kuten sanoin, on valta tässä asiassa tyydyttää Suomen kansan oikeustajuntaa, niin minä toivoisin, että niin tapahtuisi, sillä kansamme lähetti oikeiston tänne tällä kertaa enemmistöksi myöskin sitä varten, että oikeisto tässä asiassa korjaisi kesällä tapahtuneen erehdyksen. (Vasemmalta: Ne ovat yhtä mustia, kuin te!)

Ed. L o h i: Minäkin yhdyn niihin, jotka ehdottavat, että tätä lakiehdotusta ei vahvistettaisi. Jo kesällä, silloin kun tätä asiaa käsiteltiin, kun sosialistit tekivät suuressa valiokunnassa sen keikauksen, että tahtoivat kokonaan poistaa ensimäisen ja toisen pykälän, päätti maalaisliiton eduskuntaryhmä asettua vastustamaan tällaista lainmuutosta, ja minä rohkenen toivoa, että tämä lakiehdotus ei tule nyt saamaan eduskunnan enemmistöa puolelleen. Täällä muuten arvokkaassa lausunnossaan ed. Manner huomautti siitä, että tavallisesti uskonnon pilkkaaminen ja häpäiseminen tapahtuu ajattelemattomuudesta ja kevytmielisyydestä. Mutta on otettava huomioon, että se voi tapahtua myös hyvin harkitusta ilkeämielisyydestä. Sitä oli tahdottu suojella sillä valiokunnan mietinnöllä, jonka lakivaliokunta ensin kesällä laati, mutta kun sosialidemokraatit tahtoivat tämänkin suojan uskonnolliselta tunteelta pois, silloin se meni sellaiseksi, että sitä ei enää voitu hyväksyä.

Ed. L ö t h m a n: Paraikaa pyrkii kansamme säännöstelemään itsenäisyyttään ja sille asianomaista tunnustusta ulkoapäinkin saamaan. Tämä kyseessäoleva rikoslain pykälä on mielestäni ilmaus siitä tosiasiasta, että kansamme on pannut arvoa sisäisellekin itsenäisyydelleen arvostamalla ja kunniassa pitämällä niitä periaatteita, jotka esiisillemme ovat olleet arvokkaita ja suoneet heille elämänsisältöä. Nykyinen lainlaatija tekisi mielestäni huonon palveluksen tuleville sukupolville, jos se siveellisistä ihanteista korkeimman, jumalihanteen rangaistuksetta jättäisi tahallisille pilkkaajille alttiiksi. Yhdyn kannattamaan lakivaliokunnan kirjelmään liitettyä vastalausetta, ettei eduskunta kyseessäolevaa lakiehdotusta vahvistaisi.

Ed. H e d b e r g: Efter landtdagsman Rosenqvists andragande, hvarom jag i hufvudsak förenar mig, kan jag fatta mig kort. Jag kan nämligen såväl förena mig om det uttalanle, som ingår i reservationen till lagutskottets skrifvelse, nämligen att första och andra paragraferna, 10 kapitlet i strafflagen, som angå religionsbrott, med afseende å innehållet äro föråldrade och erfordra en revision, i synnerhet beträffande straffmåtten. Men detta, att nämnda paragafer äro föråldrade och i behof af någon ändring är någonting helt annat än hvad det föreliggande lagförslaget innebär. Lagbestämningarna tarfva ändring, men ett helt borttagande af paragraferna eller en sådan ändring, som förutsättes i lagförslaget, är ju i alla fall att gå för långt och kan icke godkännas. Då den förra landtdagens beslut blef kändt ute i bygderna, möttes det af ett allmänt beklagande och motvilja. Missnöjet var ända därhän stort, att jag vågar det uttalandet, att denna kammares sammansättning till någon del åtminstone blef beroende af just detta ödesdigra beslut, åtminstone hvad angår det mindre antal socialister, som intagit sin plats i denna landtdag. Landet tog afstånd från en lagstiftning, som var egnad att skapa utvidgad möjlighet för ett utöfvande af hädelse. Gärna må medgifvas, att litet eller intet kan vinnas genom en tillämpning af dessa lagparagrafer, men deras förefintlighet har i alla fall en viss uppfostrande betydelse. De erinra folket om dess plikt, att egna nödig hänsyn för andras heligaste känslor. Och ett borttagande af dessa paragrafer tolkas af folkmedvetandet såsom ett försvar för den hänsynslöshet, som står bakom hädelsen. Jag ber att få understöda reservationens yrkande på att detta lagförslag icke måtte fastställas.

Ed. L e p p ä n e n: Edustaja Juutilainen koetti äsken uskotella, että jos tämä laki ei tällä kertaa

tulisi vahvistetuksi, niin syy ei olisi tämän eduskunnan, ja tuli siitä todistelusta siihen johtopäätökseen, että syy muka olisi sosialistien menettelyn viime eduskunnassa. Tämmöinen todistelu ei kuitenkaan missään tapauksessa pidä paikkaansa. Sillä on muistettava, että viime eduskunnassa koetettiin oikeiston taholta koko lakiehdotus lykätä yli vaalien, mutta kun siihen tarvittiin vähintäin kolmannes edustajia, ei sitä saatu kokoon. Tämän päätöksen takana oli siis yli $^2/_3$ eduskunnasta. Siis paljon muitakin, kun sosialisteja. Ja minulla on täysi syy olettaa, että ed. Juutilainenkin äänesti tämän lakiehdotuksen puolesta. Mutta että hänen kantansa nyt on muuttunut, johtuu ennen kaikkea siitä, että porvaristo on entistä enemmän lujittanut liittoaan; maalaisliittolaiset niiden mukana. Maalaisliittolaisten kannan voi osittain selittää johtuvan siitäkin, että heidän eduskuntaryhmänsä on saanut kaksi pappia. Näiden vaikutus on jo ihan silmiinpistävä. Olisi suullista, ellei nyt saataisi ehdotuksen taa edes yksinkertaista enemmistöä, vaikka edellisellä istuntokaudella oli määräenemmistö. Tätä minä pitäisin taantumuksena; ei ainoastaan vanhollisuutensa vaan ilmeisenä taantumuksena. Sen vuoksi miltei toivoisin, että lakia ei vahvistettaisi, jotta Suomen kansalla olisi todella tilaisuus nähdä, kuinka paljon eduskunta on muutamissa kuukausissa ehtinyt taantua. Tämän lakiehdotuksen kaatuminen ei olisi minun mielestäni niin suuri vahinko, kuin tämän taantumuksen toteaminen.

Ed. Anton Huotari: Sosialidemokraattinen puolue on julistanut uskonnon yksityisasiaksi ja siitä johtuu, että täytyy kunnioittaa toisten vakaumusta. Mutta oikeiston taholla nähtävästi ei tahdota sitä kunnioittaa, koska tahdotaan pitää sellaisia vanhanaikaisia säännöksiä rikoslaissa, jonka mukaan pienestäkin ajattelemattomasta sanasta voidaan tuomita suuriin vankeusrangaistuksiin. Ei edes katoolisissa maissa, joissa muotouskonnollisuus on sittenkin enemmän etualalla, ole tällaisia säännöksiä. Ed. Rentola tahtoi nykyajan surkuteltavat tapahtumat vetää myös tämän saman asian yhteyteen; selitti, että jos kansassa olisi uskonnollinen vakaumus syvällä, niin sellaisia tapahtumia ei näkyisi. Mutta ed. Rentola ei ehkä tiedä, että esimerkiksi Saksan talonpoikaiskapinan aikana, jolla oli kokonaan uskonnollinen luonne, nähtiin paljon kummempia tapahtumia, kuin mitä meidän maassamme nykyisin on nähty. Ne tapahtuivat raamatun nimessä ja sen puolesta. Se osoittaa siis, ettei yksinomaan vasemmiston uskonnottomuus, niinkuin täällä on sanottu, ole syynä niihin tapahtumiin, mitä on tapahtunut, vaan johtuu se kokonaan taloudellisista ja valtiollisista oloista. Sentähden näitä seikkoja ei pitäisi tällaisen asian yhteyteen ollenkaan sekoittaa.

Ed. Ahmala: Kyllähän valtion uskonto on kautta aikojen tarvinnut vankkoja tokeita, pysyäkseen pystyssä. Sen on sittenkin hiljalleen täytynyt antaa perään ja on tapahtunut uudistuksia kirkollisenkin lainsäädännön alalla. Kun vähänkin on silmäillyt historianaikuisia kirkon tapahtumia, niin huomaa, että siellä on mitä julminta kidutusta harjoitettu aina toisinajattelevia kohtaan. Ei tarvitse muuta, kuin pistäytyä vaikka Turun museossa katselemassa niitä kidutusvehkeitä, joilla on ennen ylläpidetty Jumalan kunniaa, kirkon ja valtion uskontoa, niin kyllä ne todella ovat pöyristyttäviä aseita näin maallikon mielestä. Kaikenmoista kidutusta on aina harjoitettu ja koetettu vainota toisinajattelevia uskonnon asioissa. Oikeastaan olen tullut siihen käsitykseen, että eritoten valtiokirkon uskonnon omistajat nauttivat erityisesti siitä, kun saavat jonkun kerettiläisen kynsiinsä, jota sitten voivat kiduttaa millä keinoilla tahansa, nykyään sulkemalla kuukausiksi ja vuosiksi vankilan tyrmiin. Minuun on, niin uskonnollinen kuin pohjaltani olenkin ja saanut uskonnollisen kasvatuksen, siitä huolimatta aina tehnyt hyvin pahan vaikutuksen, kun olen seurannut asiain kulkua ja nähnyt, kuinka varsinkin takavuosina työväen joukkojen edustajista on pitänyt olla vakinaisesti miehiä vankilan tyrmissä Jumalan kunniaa kirkastamassa ja uskontoa pyhänä säilyttämässä. Luulen, että se tuomiorovasti oli oikeassa, joka kerran yksityiskeskustelussa myönsi minulle, että se olisi uskonnolliselle elämälle suuri siunaus, että kirkko tulisi erotetuksi valtiosta ja kirkko sekä uskonto tulisi yhtä vapaaksi kuin muutkin yhteiskunnalliset yhtymät, olisi suuri siunaus uskonnolliselle elämälle eikä sitä tarvitsisi tukea erikoisella lainsäädännöllä, niinkuin nyt tahdotaan tehdä. Mutta sama tuomiorovasti muutamia kuukausia myöhemmin julkaisi kirjasen, jossa hän puhui ihan päinvastoin, joten minulta kunnioitus tätä tuomiorovastia kohtaan koko lailla hälveni. En ole vielä nähnyt, että vapaa-ajattelijat olisivat vaatineet erikoista lainsäädäntöä heidän vakaumukselleen turvaksi. Minusta riittäisi vielä hyvin nämä ankarat rangaistusmääräykset, joilla tahdotaan tukea tämänkin ehdotuksen mukaisesti valtiokirkon oppia. Ehdottaisin siis, että tämä laki hyväksyttäisiin sellaisenaan.

Ed. Rosenqvist: En föregående talare från vänstern hade rätt däruti, att bakom detta lagför-

slag vid senaste landtdag stodo icke endast socialdemokrater, utan äfven flere eller färre borgare, men från dessa senares sida framhölls uttryckligen att de icke gillade det fullkomliga slopandet af den andra paragrafen. Men då de ansågo sig stå mellan alternativet att för en längre tid bibehålla den föråldrade lagstiftningen och detta nya förslag, och då de icke ansågo, att en ändring snart var möjlig, så föredrogo de det nya förslaget. Nu stå vi icke inför detta alternativ. Det är möjligt, och vi skola hoppas, att denna möjlighet blir verklighet, att vi, om icke till denna landtdag, så åtminstone till våren, få ett såväl lagtekniskt som till innehåll fullt tillfredsställande lagförslag från regeringens sida.

I detta sammanhang vill jag också säga, att här icke är fråga om skydd för statsreligionen, icke ens om ett skydd för kristendomen såsom sådan, utan här är fråga om skydd gentemot och smädelse af hvilken religiös uppfattning som hälst. Här är fråga om skydd för den religiösa uppfattningen, den religiösa öfvertygelsen, den må vara kristen eller icke kristen, den må vara positiv eller negativ. Här är alls icke fråga om skydd endast för statsreligionen.

Ed. Ahmavaara: Pyydän saada pöytäkirjaan merkitä, että oman vakaumukseni ja valitsijaini toivomuksen mukaan tulen äänestämään vastaan tällaisen lainmuutoksen vahvistamista. Jos se, että ihmisten pyhimpiä tunteita koetetaan lailla suojata, jos se on taantumusta ja vanhoillisuutta, niin minä mielelläni olen sellaisen taantumuksen ja vanhoillisuuden takana.

Ed. Haapanen: Jo viime istuntokaudella, kun puheenaoleva lakiehdotus oli lopullisesti hyväksyttävänä, ilmoitin perustellussa lausunnossa vastustavani sen hyväksymistä. Olin jo silloin tällä kannalla, huolimatta siitä, että meidän ryhmässämme ei silloin ollut yhtään ainoaa pappia. Edelleen olen täydellisesti samalla kannalla, sillä en ole huomannut mitään syytä muuttaa mieltäni. Jokainen vakaumus, olipa se uskonnollinen tai ei, on tavallaan pyhä. Sitä ei saa tahallisesti eikä ilkeämielisyydessä loukata. Kun annan tämän tunnustuksen toisen vakaumukselle, vaadin samaa omallenikin. Tästä syystä katson, että puheenaolevan lain hyväksyminen tekisi luvalliseksi eräiden yleisesti kunnioitettavien vakaumusten loukkaamisen. Tosin nykyinen lainsäädäntö tässä asiassa ei minuakaan tyydytä, mutta tällä kertaa ei ole tilaisuutta sen muuttamiseen, mikä onkin kokonaan toinen asia. Yhdyn siis lakivaliokunnan kirjelmään liitettyyn vastalauseeseen, jossa ehdotetaan, että tätä lakiehdotusta ei eduskunta vahvistaisi.

Ed. Pärssinen: Ed. Rentolan sisäluku oli perin puutteellinen. Hän luki lauseen, jossa aivan selvään lausuttiin, että uskonnollinen vakaumus ei ole sellainen oikeushyvä, jota täytyy rangaistuksilla suojata. Tuo lause merkitsee siis sitä, että se on oikeushyvä, mutta ei kuulu niihin oikeushyviin, joita täytyy rangaistuksilla suojata. Täytyy löytyä valistuneempia keinoja, joilla tuota oikeushyvää suojellaan, ja minun mielestäni sellaisia valistuneempia keinoja ovat yleisen valistuksen kohottaminen ja suvaitsevaisuuden levittäminen.

Toiseksi on täällä sanottu, että jos pykälällä olisi sellainen muoto, että se määräisi rangaistuksen silloin, kun jumalanpilkka, niinkuin sitä nyt kutsutaan, tapahtuu ilkeämielisyydestä, se silloin hyväksyttäisiin. Moneen kertaan on vasemmiston taholta lausuttu, että melkein minkä uskonnollista vakaumusta, uskonnollisia käsitteitä arvostelevan kirjoituksen tahansa voisi sanoa johtuvan ilkeämielisyydestä, ja silloin tuomari aina löytäisi sellaisen tulkinnan, että saisi lausujan tuomita tyrmään. Tosiasiallisesti tuo vastustus, joka täällä kohtaa lain vahvistamista, johtuu siitä, että tahdotaan edelleen säilyttää jumalanpilkkarangaistukset.

Näiden, jotka säilyttävät jumalanpilkkarangaistuksia, olisi ollut hyvä kotona hiukan tutustua Uuteen Testamenttiinsa. He olisivat löytäneet sieltä sellaisen kohdan, jossa sanotaan, että Kristus, jonka oppia he itse täällä muka puolustavat, itse tuomittiin Jumalan pilkasta. Matteuksen evankeliumissa lausutaan: „Silloin repäisi pappien päämies vaatteensa, sanoen, hän on pilkannut Jumalaa, mitä me sillen todistajia tarvitsemme, nyt te kuulitte hänen pilkkansa." Sillä tavalla ovat papit ja vallanpitäjät jumalanpilkkatuomioita käyttäneet hyväkseen, ja niitä aina tullaan edelleenkin käyttämään totuudenjulistajia vastaan. Ed. Päivänsalo puhui kauniisti, kuinka ihmisyysaatteen vuoksi muka pitäisi säilyttää nämä pykälät. Ed. Päivänsalon olisi ollut hyvä muistaa vertausta, jossa ihmisiä vedettiin tilille siitä, miten he ovat ihmisyysaatetta täällä elämässä toteuttaneet. Se tapahtui viimeisellä tuomiolla jolloin sanottiin: „Mitä te olette tehneet yhdelle näistä pienimmistä, sen olette tehneet minulle." Ainoastaan mitä te olette tehneet sorrettujen, heikkojen, hylättyjen, unhotettujen hyväksi, siinä te olette uskontoa noudattaneet, kaikki muu huulipuhe on ollut niin inhoittavaa tekopyhyyttä, että älkäät hyvät porvarit luulko sillä voivanne Suomen uskon-

nollismielistä työväestöä, jota meidänkin valitsijoissamme myös on, harhaan johtaa. Se ajattelee teistä, että te olette niitä, „jotka syötte leskien ja orpojen leivän ja muodoksi pidätte pitkät rukoukset". Ja jos edelleen pyhästä kirjasta haette arvosteluja, te kapitalististen etujen ajajat, niin siellä kerrotaan fariseuksesta ja publikaanista, ja sanotaan, että nämä edellämainitut teeskentelijät ovat kaukana Jumalasta: „Voi teitä kirjanoppineet ja fariseukset, te ulkokullaiset, sillä te olette valkeasti sivuttujen hautojen kaltaiset, vaan sisältä olette täynnä kuolleitten luita ja riettautta." Edelleen kuuluu teidän tuomionne, „että publikaanit ja portot menevät teidän edellänne taivaan valtakuntaan".

Ed. Rentola: En tiedä, millä tavalla arvostellaan ed. Pärssisen viimeistä lausuntoa, mutta merkitsen sen ilolla muistiin, sen osan, mikä koski suoraan uskonnollisia asioita, mikä ei koskenut juridisia asioita, joista siinä lausunnossa myös on mainittu. Minä, kuten sanottu, pidin sitä todistuksena siitä että sosialidemokratia sinänsä ei meilläkään ole yhtä kuin uskonnon vastustus, jo olen iloinen tuon lausunnon uskonnollisesta osasta. Mutta kun ed. Pärssinen pyysi vastustaa minun lausuntoani, jossa lausunnossa olin tehnyt huomautuksia eduskuntaesitysmietinnössä oleviin perusteluihin, siellä kun sanotaan, että uskonnollinen vakaumus ei ole sellainen oikeushyvä, joka on rangaistusmääräyksillä suojeltava, siinä kohden olen toista mieltä ed. Pärssisen kanssa. Jos kerran uskonnollinen vakaumus on jonkunlainen oikeushyvä, silloin sitä myöskin on suojeltava rangaistusmääräyksellä, sillä ei ole yhteiskunnassa yhtäkään oikeushyvää, jota ei myöskin lailla suojella, vaikkakaan ei mitään ulkonaista ankarampaa rangaistusta olisi säädetty. En siis pääse muuhun, kuin siihen vakaumukseen, että jos kerran tahdotaan tunnustaa uskonnollinen vakaumus hyväksi, niin kyllä sitä on myöskin lailla suojeltava. Ed. Anton Huotarin lausunnon johdosta pyydän saada mainita, että emme me nyt elä keskiajan ja uudenajan välistä ajanjaksoa Saksassa, jolloin oli talonpoikain kapinoita. Me olemme Suomessa ja jos täällä olisi uskonnollista kansaa sinänsä, niin meillä ei olisi pogromeja eikä veljesmurhia eikä ikäviä esteitä sosialismin voittoon pääsylle, niinkuin nyt on, jolloin kansamme ei ole tarpeeksi uskonnollinen.

Ed. Kullervo Manner: Moitittavalla tavalla uskonnollisista asioista kai useimmiten puhutaan semmoisissa tilaisuuksissa, etteivät ne, jotka tahtovat uskonnollisia tunteita suojella, pääse ollenkaan niiden moitittavien tekojen kimppuun. Asia lienee niin, että sekä yläluokan että alaluokankin piirissä niistä asioista puhutaan ja lausutaan sopimattomuuksia yksityisissä seuroissa ja julkisissa kokouksissakin. Mutta Suomessa tuskin yhdessäkään sellaisessa tapauksessa on syytettä ja kannetta nostettu, vielä vähemmän tuomittu. Minusta näiden pykälien olemassaolo, joiden poistamisesta tai edelleen lakiin jättämisestä nyt on kysymys, on ennen kaikkea vaarallinen sen takia, että niitä käytetään väärin. Semmoisena aikana, jolloin poliittinen taantumus on vallalla, selvästi pääsee myös taantumus vallalle niissä kirkollisissa piireissä, joilla tämmöisiin asioihin on vaikutusvaltaa. Suomessa on tässä suhteessa nähty esimerkkejä. Ja vaikkapa eivät nyt kirkolliset piirit alotetta ottaisi, niin niin sanotussa maalikkopiireissä on niitä, jotka mielellään käyttävät tuollaisten pykäläin olemassaoloa harjoittaakseen joko puoluekostoa tai yksityistä kostoa j. n. e. Ja sitten ehkäpä useassa tapauksessa rangaistuksia tulee annetuksi semmoisista teoista, joita ei voi katsoa pilkaksi ja häväistykseksi, ainakaan tahallaan tehdyiksi, vaan teoista, jotka ovat tarkoitetut ja useasti olleetkin uskonnollisista asioista esitettyä kritiikkiä. Jos ei kritiikki aina muodoltaan onnistu tulemaan niin hyvä, kuin kaikki toivoisivat, niin paha on kuitenkin semmoisessa tapauksessa mennä antamaan tuomiota. Lisään vielä edellisessä istunnossa lausumani lisäksi, että kansanmiesten keskuudessa näistä asioista on melkoisessa määrässä toisellainen käsitys, kuin semmoisten poliitikkojen keskuudessa, jommoisia kaikki täällä ollaan. Olen lapsena ja nuorukaisena elänyt Lounais-Suomen heränneiden keskuudessa ja siellä opin näkemään, että ne talonpojat ja pieneläjät näissäkin asioissa pitelivät ymmärtämyksellä, mutta silti jonkinlaisella ankaruudella niitä, jotka pilkkasivat. Mutta koskaan en nähnyt kysymykseen otettavan, että raahattaisiin muuta, kuin korkeintaan kirkkoraadin eteen, useimmissa tapauksissa oikaistiin kahden kesken neuvojain kamarissa tai „seurassa", niinkuin sanotaan.

Ed. Juutilainen: Eduskunnan menettelyn viime kesänä, kun se hyväksyi esillä olevan lainmuutoksen, käsitin aivan samoin, kuin ed. Rosenqvist. Tulen äänestämään lain vahvistusta vastaan, mutta samalla pyydän lausua senaatille sen toivomuksen, että se mahdollisimman pian valmistaisi esityksen rikoslain 10:nen luvun pykäläin muuttamisesta ja jättäisi sen eduskunnalle, ja eduskunta viipymättä sitten muuttaisi mainitut lainpykälät sellaisiksi kuin ajanhenki vaatii.

Ed. Anton Huotari: Ed. Rentolan viimeinen lausunto osoitti, että hän nyt tahtoo vedota valistuksen voimaan. Edellisessä lausunnossa hän kuitenkin puhui uskonnon voimasta. Se todistaa, että hän on ristiriidassa itsensä kanssa. Tosiasia kuitenkin on, että sitä aikaa, jolloin Saksan talonpoikaiskapina oli, pidetään uskonnollisempana, kuin meidän aikamme on. Ja juuri uskonnon pohjalla silloista kapinaa käytiin, kuten silloisesta talonpoikain kapinalaulustakin käy esille, jossa sanotaan: „Minä olen köyhä Kunrad ja tulta nurkkiin vein, tein raamatun vain ohjeeksein." Se osoittaa, etteivät sellaiset tapahtumat, joihin ed. Rentola edellisessä lausunnossaan vetosi, suinkaan riipu uskonnottomuudesta, vaan samanlaisia tapahtumia voi taloudellisten syiden vaikutuksesta sattua uskontoa kilpenään pitävissäkin.

Ed. Runtti: Ed. Mannerin lausuntoon pyydän vähän kajota. Minusta on tehtävä selvä eroitus Jumalan pilkan sekä jonkun uskonnollisen ihmisen pilkasta. Olen yksi niitä, joka on elämänsä varrella paljokin saanut kärsiä uskonnonpilkkaa, eikä vielä koskaan ole juolahtanut mieleenikään vaatia niitä syytteeseen, jotka minua pilkanneet ovat, se ei ole koskenut minuun. Päinvastoin olen ollut siitä iloinen, että saan Jeesuksen nimen tähden kärsiä. Mutta kun Jumala tulee pilkatuksi ja häväistyksi ja Hänen nimensä ja sanansa häväistään, se aina loukkaa minua kipeästi.

Ed. Hänninen-Walpas: Viime eduskunnassa oli täällä porvarien taholla joukko henkilöitä, jotka olivat saaneet jossain määrin niin sanottua länsimaista sivistystä. He saattoivat tarkastella useita asioita vapaammalta kannalta kuin musta porvarillinen taantumus olisi sallinut. Niin he tekivät yhteiskunnallisiin asioihin nähden. Heitä saatiin kiittää muiden muassa siitä, että 8-tuntinen työpäivän laki saatiin läpi, kunnallislait läpi j. n. e. Heitä myös on kiittäminen siitä, että voimassa oleva häpeällinen laki, joka rankaisi niin sanotusta jumalanpilkasta, tuli melkoisella tavalla muutettua. Kuten tunnettua, tapahtui viime vaaleissa porvarillisten keskuudessa suuri edustajain karsiminen. Valistuneimpia, parhaimpia aineksia ruotsalaisesta puolueesta ja nuorsuomalaisesta puolueesta potkittiin viime vaaleissa pois ja niiden sijalle hankittiin mitä taantumuksellisimpia ja mustimpia aineksia. Niin ollen meni kai näkymättömiin se kehuttu nuorsuomalainen vapaamielisyys, joka tässä maassa on kerskaillut mitä pisimmälle menevästä sivistyksestään. Yleissivistyksellisissä asioissa on tässä eduskunnassa vallalla, niinkuin on huomattu, maalaisliittolaisten taantumuksellisuus. Maalaisliittolaiset ovat niissä asioissa luonnostaan taantumuksellisia. Heihän ottavat vastaan kirkkoherroilta ja papeilta, mitä ne suvaitsevat sanoa, ja muodostavat mielipiteensä, maailmankatsomuksensa osaksi sen mukaan. Se taas, mitä tämän keskustelun aikana on esitetty kirkkoherrojen puolelta, on toisilla sanoilla hiukan samaa, kuin mitä Rooman paavit ovat esittäneet kaikkea vapaata mietiskelyä, vapaata ajattelua vastaan. Pienen poikkeuksen tekee ed. Rentola, joka muistaakseni on myös pappi. Hän on useissa tilaisuuksissa, niinkuin tämänkin asian yhteydessä, vetänyt esiin kristillisen sosialismin, englantilaisen sosialismin ja sen sellaiset ja ollut muka ajavinaan niiden asiaa. Mutta todellisesti ei hän sitä tässä asiassa tehnyt. Sillä eihän tämän yhteydessä ole kysymyksessä kristillisten sosialistien vapauden suojeleminen, vaan on kysymyksessä valtiokirkon ja sen kätyreiden vapauden suojeleminen. Ed. Rentola, jos hän on pappi, tietää aivan hyvin, että kristinuskon voi jakaa kahteen valtavaan haaraan ja ne valtavat haaratkin vielä hyvin moniin toisiin haaroihin. Toinen valtava haara, minkä suojelemisesta tässä on kysymys, on juuri johtunut siitä kristinuskosta, mikä oli jo siirtynyt rikkaitten, mahtavien uskonnoksi ja mikä sittemmin julistettiin Rooman valtakunnan uskonnoksi. Sellaisena mahtavien uskontonahan se siirtyi keskiaikaan. Kun se oli keskiajan uskontona, silloin pantiin toimeen mitä raaimpia, hirveimpiä vainoja toisinajattelevia vastaan. Niitä kidutettiin, niitä poltettiin. Jos oli oppineita, jotka esittivät pitkäaikaisen tieteellisen tutkimuksen tuloksena katsantokantoja, jotka poikkesivat silloisten pappien katsantokannoista, niin niitä vainottiin mitä häpeällisimmällä tavalla. Ne eivät voineet julkaista tutkimusten tuloksia, vaikka pitivät niitä mitä pätevimpinä totuuksina. Jos saatiin tietää, että heillä oli sellaisia mielipiteitä, saatettiin heitä vetää jo yksistään sillä perusteella tutkittaviksi. Jos ne mielipiteet tulivat varmasti tunnetuiksi, pantiin heitä linnaan, kidutettiin kuulusteluilla, pakotettiin usein häpeällisellä tavalla peräytymään mielipiteistään, niinkuin Galilei, tai jolleivät he peräytyneet, niin heitä myöskin tapettiin. Mielipiteiden vaino oli silloin kauhea. Yksityiselämän turmeli vaino usein kokonaan. Pantiin toimeen mitä kamalin urkkimisjärjestelmä, jolla koetettiin ottaa selvää, kutka vastustivat vallassa olevaa kirkon uskontoa. Urkkijoina käytettiin lapsiakin vanhempiaan vastaan ja pakotettiin lapset antamaan ilmi vanhempansa, jotta he joutuivat hirvittävien inkvisitioonilaitosten käsiteltäviksi. Niiltä ajoilta ovat johdonmukaisesti peräisin nekin häpeälliset

lakimääräykset, jotka vielä nykyään kummittelevat eri maiden rikoslainsäädännössä. Niiltä ajoilta ovat kotoisin myös ne lakipykälät, joiden poistamisesta tai säilyttämisestä nyt on kysymys. Kun niiden säilyttämisestä on kysymys, niin kohdistuu tuo säilyttäminen tällä kertaa yhtä hyvin, kuin se kohdistui inkvisitioonin aikana, valtion uskonnon säilyttämiseksi. Ja samalla se kohdistuu kaikkea sitä alaa koskevaa vapaata ajattelua, jopa vapaata tutkimusta vastaan. Kysymys on siis mitä hirveimmästä, katalimmasta taantumuksesta, jota näissä asioissa maalaisliitto täällä edustaa ja johon oikeistolaiset ainekset, vaikkakin olisivat sivistyneitä, niinkuin ed. Rosenqvist, ovat nyt valmiit yhtymään. Minun mielestäni olisi suuri häpeä Suomelle, jos edelleen tuota taantumusta pidettäisiin yllä, olisi kerrassaan häpeä mennä sivistyspiireissä mainitsemaan, että meillä on sellaisia ja sellaisia määräyksiä vielä rikosiaissa.

Ed. Rentola kaiketi tietää, että se toinen puoli kristinuskoa, mikä on johtanut Englannissa ja muualla nykyaikaiseen kristilliseen sosialismiin, on aivan toiselta pohjalta lähtenyt. Se voidaan alkujuuriltaan johtaa ennen niin sanotun Kristuksen syntymisen aikaan. Silloinhan jo oli olemassa Palestiinassa lahkokuntia, jotka taistelivat silloisia rikkaita, silloisia sortajia vastaan ja koettivat yhdistää ihmisiä yhteistoimintaan, jotta he yhteistoiminnalla saavuttaisivat itselleen joitakuita parannuksia. Olisi väärin sanoa niitä sosialidemokraateiksi. Alkukristityt eivät suinkaan olleet sosialidemokraatteja nykyaikaisessa merkityksessä, vaan niillähän oli tarkoituksena muodostaa kommunistisia yhteisöjä, jotka etupäässä olisivat yhdessä kuluttaneet tavaroita. Mutta niillä ei ollut tarkoituksenakaan luoda niillä perusteilla, kuin nykyinen sosialidemokratia, mitään yhteistä tuotantovälineitä omistavaa järjestelmää. Luulen, että ed. Rentola ei suinkaan tahtoisi puolustaa sellaista liikettä meillä Suomessa nykyään, ei ainakaan sellaista, kuin miksi eräät tutkijat esittävät sen. Joskin hän hyväksyisi päämäärän, saattaisi ed. Rentolan ja alkukristillisen liikkeen välillä syntyä keinoista riita. Jotkut niitä liikkeitä tutkineet väittävät kyllä, että ne halusivat pyrkiä päämääräänsä rauhallisilla keinoilla, siten että olisivat valistuksellista tietä levittäneet aatteitaan, koettaneet saada ihmisiä hyväksymään niitä niin suuressa määrässä, että he olisivat panneet ne käytäntöön. Mutta löytyy myös toisia tutkijoita, jotka, käyttäen Uuden Testamentin erittäin räikeitä lauseita edukseen, tekevät niistä sen johtopäätelmän, että senaikaiset kristityt tahtoivat väkivaltaista tietä pyrkiä niihin päämääriinsä. He saarnasivat silloin väkivaltaisten keinojen käyttämistä; kun eivät julkisesti voineet tehdä sitä, niin pukivat he oppinsa kaikenlaisiin itämaalaisiin vertauksiin, niin että niitä mahdollisesti voidaan tulkita puoleen ja toiseen. Ed. Rentola ei luonnollisesti haluaisi, että meillä otettaisiin ohjeeksi se puoli alkuperäisestä kristillisyydestä, jos se on siinä ollut. Enkä minäkään sitä haluaisi, mutta minä huomautan ed. Rentolalle, ettei hän lähtisi kovin ratsastamaan sillä. Vielä voitaisiin läpi vuosisatojen seurata, mitenkä eri tapahtumain ilmetessä on käytetty Uuden Testamentin ja Vanhan Testamentinkin kapinallisia, räikeitä lauseita kiihoittaakseen väkivaltaisiin tekoihin ihmisiä. Ne ovat useissa kapinoissa, ei ainoastaan Saksassa, josta täällä mainittiin, vaan Englannissakin muodostaneet itse niitten liikkeitten pätevän kiihoittimen. Myöskin ovat anarkistit eräinä aikoina ottaneet juuri Raamatusta lauselmia, joilla ovat tukeneet oppiansa, ja täytyykin sanoa, että Raamattu siinä merkityksessä on anarkistisin kirja, mitä suomenkielellä on julaistu. Ei siis suinkaan puheenaolevan pykälän säilyttämisellä tarkoiteta, että ruvettaisiin suojelemaan Raamatussa ja kristillisessä liikkeessä ilmenneitä anarkistisia puolia. Niitten suojelemista ei kai kukaan ottanut ajatellakseen. Sillä, niinkuin huomautin, tahdotaan suojella ainoastaan sitä kristinuskoa, mikä esiintyy valtiokirkon yhteydessä ja sen suojaamana. Se suojelus voi tosiaankin muodostua yleiselle sivistykselle vaaralliseksi edelleenkin, niinkuin se on ollut vaarallinen näihinkin asti. Sillä niitten pykälien olemassaolo rikoslaissa estää tärkeitten tutkimusalojen vapaata käsittelyä. Se juuri estää alkukristillisyydenkin luonteen vapaata tutkimista ja niitten johtopäätöksien vapaata vetämistä, mitä niistä voidaan tehdä. Varsinkin ehkäisee se sen tutkimusalan tunnetuksi tekemistä, mikä koskee Jeesusta Kristusta itseään. Ulkomaillahan, niinkuin tiedetään, varsinkin Saksassa, on se tutkimus jo kauvan ollut hyvin vilkas, hyvin laaja. Luultavasti sillä tutkimusalalla on paljastettu paljo suuria totuuksia, sellaisia totuuksia, joittenka esittäminen meidän maassamme olisi epäilemättä puheenalaisen rikoslain pykälien alainen, joiden esittämisestä meidän maassamme tuomittaisiin henkilöitä pitkäksi ajaksi linnaan ainakin siinä tapauksessa, jos ne henkilöt kuuluisivat työläiskerroksiin ja varsinkin jos ne olisivat niin sanottuja sosialistien johtajia, esimerkiksi tämän viimeisen lakkokomitean jäseniä. Sellaisissa tapauksissa käytettäisiin, niinkuin vanhassa Kreikassa jo ennen käytettiin, jumalanpilkkajuttuja pelkkinä tekosyinä, joilla voitaisiin harjoittaa kostoa yksityisiä henkilöitä vastaan ja saada heidät tiilinpäitä lukemaan. Kansalle seli-

tettäisiin: se on sen takia, että hän niin pilkkasi Jumalaa.

Niinkuin tiedetään, on kokonainen koulukunta olemassa, joka on koettanut tutkia Kristuksen syntymää ja tullut siihen käsitykseen, että Kristusta ei ole ollut henkilönä eikä Jumalan poikana ensinkään olemassa. Sen koulun edustajissa on tieteellisesti oppineita henkilöitä. Löytyy toinen koulukunta, joka on tullut vakavilla tutkimuksilla siihen tulokseen, että Kristus kyllä on ollut olemassa, vaan on ollut vain tavallisena henkilönä, tavallisella tavalla syntyneenä henkilönä, niinkuin mekin täällä, ja ottanut osaa aikansa yhteiskunnallisiin rientoihin, kapinoinut vallassaolijoita vastaan, vetänyt niiden vihat päällensä ja sen takia ristiinnaulittu. Sitten löytyy muitakin koulukuntia, jotka selittävät tavalla tai toisella itse Kristus-probleemia. En tahdo jatkaa niistä pitemmälle. Huomautan vain tämmöisten suuntien olemassaoloa ja totean, että niiden lainpykäläin pysyttämisellä estetään Suomen kansa, vaikka sitä sanotaan valistuneeksi kansaksi, pääsemästä osalliseksi tiedemiesten pitkäaikaisten töiden tuloksista, jotka koskettelevat juuri näitä aloja. Toiset tutkimukset taasen koskettelevat Vanhaa Testamenttia. Nehän panevat Vanhan Testamentin tärkeät kohdat ankaran arvostelun alaisiksi ja osoittavat, niinkuin yleensä luonnontieteellinen kehitysoppi osoittaa, Vanhan Testamentin monet kohdat paikkaansapitämättömiksi, suorastaan valheiksi. Niistä asioista on voitu meillä esittää jonkun kerran vapaampia mielipiteitä luonnontieteellisissä kirjoissa, jopa niitä opetetaan kouluissa, työväen luennoilla j. n. e. Mutta sitten alkaa jumalanpilkka ja raamatunpilkka, jos näin esitettyjen ja opetettujen aineksien avulla osoitetaan, että tiede kumoaa sen ja sen raamatun kohdan. Niistä kohdista on tietysti joukko hyvin lapsellisia ja hyvin naurettavia, jotka synnyttävät pilkkaamishalua. Niissä on tarinakokoelmia vanhoilta ajoilta, niinkuin meidän Kalevalassamme. Mutta lausuupa sitten henkilö, joka on saanut meidän omien oppineittemme esittämistä tieteellisistä esityksistä moisia käsityksiä, niitä julki, niin voi joutua tiilenpäitä lukemaan. Joskus sellaisissa teoksissa, joita porvarilliset kustannusosakeyhtiöt julkaisevat, ansaitakseen rahaa, jotka käyvät tieteellisten teosten nimellä, lausutaan mielipiteitä, jotka ovat koko rohkeita. Erään kustannusosakeyhtiön kustannuksella, jonka toimihenkilönä on meidän nykyinen kirkollisasiainpäällikkö senaatissa, on ilmestynyt teos, jossa on hyvin viljalti tuommoisia yksityisiä kohtia. Eräässäkin lauseessa siellä lausutaan, että Mooses, Jeesus ja Muhamed olivat suuria petkuttajia. Siinä teoksessa on siis mitä raainta jumalanpilkkaa. Se saa kyllä mennä, juttua ei nosteta, kun tiedetään, että kustannusosakeyhtiön osakkeenomistajina, toimihenkilöinä on meidän yliopistomme korkeasti oppineita, professori, kirkollisasiain päällikkö, kirjailija Juhani Aho ja monet muut sellaiset kuuluisuudet, jotka keräävät rahaa tuollaisilla kirjoilla; yleiset syyttäjät katsovat sormiensa läpi — ja rikos saa tapahtua ilman, että kukaan joutuu linnaan. Mutta annas, että joku sosialistien „johtaja" sattuu sen lukemaan ja sanoo mätkähyttää asian jossain työväenkokouksessa, jossa joku urkkija sattuu sen kuulemaan, niin asia viedään korkeaan oikeuteen ja varmaan saa asianomainen istua usean kuukauden. Otin esimerkiksi tuon jutun, jossa loukkaus oli niin kerrassaan karkea. Kun eivät itse porvarit, ne, jotka nyt ovat olevinaan niin kauheasti Jumalan pyhyyden ja oikeuksien puolella, voi välttää tekemästä tuollaisia rikoksia, olisi narrimaista, jos samat henkilöt, jotka tuollaisia lauselmia levittävät, lähtisivät pysyttämään vielä edelleen rikoslakia vain siltä varalta, että jossakin sopivassa tilaisuudessa voisivat taas syyttää joitakin sosialistijohtajia tai varomattomia työläisiä ja passittaa linnaan. Suomen kansan suuret joukot, ainakin työläisjoukot, olkootpa sitten kristillissosialistisia tai muita, ovat jo siksi valistuneita, jotta niiden täytyisi saada aivan vapaasti käytettäväkseen myös kaikkea uskonnollista kirjallisuutta, olkoon se sitten uskontoa arvostelevaa, uskontoa vastustavaa tai uskontoa puoltavaa, olkoon Jumalaa kieltävää, Jumalaa arvostelevaa tai Jumalaa puoltavaa. Heidän tulisi saada vapaasti käytettäväksen kaikkea sitä, tutkiakseen joka puolelta asiaa ja etsiäkseen sitten tieteen tulosten avulla, mikä on totta, mikä on valetta. Meidän kansamme siveellinen kasvatus vaatisi tekemään näin, sillä ei suinkaan sitä kasvatusta voida käsittää siveelliseksi, mikä perustuu valheelle ja mitä täytyy tukea syöttämällä kansalle edelleen valheita. Uudenaikaisten sivistyskansojen joukkoon astuvan kansan, jollaiseksi meidän kansamme on tarkoitettu, täytyy tosiaan saada myös täysin vapaasti tutustua uudenaikaisen tieteen kaikkiin tuloksiin. Sanon vielä kerran, että minun mielestäni tämä eduskunta tekee suuren häpeätyön, jollei se poista tällä kertaa noita rikoslain pykäliä. (Hyvä-huutoja vasemmalta.)

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Vastoin valiokunnan ehdotusta on ed. Bergroth ed. Roosin kannattamana ja lakivaliokunnan kirjelmään liitetyn vastalauseen mu-

kaisesti ehdottanut, ettei eduskunta kyseessäolevaa lakiehdotusta vahvistaisi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy lakivaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Bergrothin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 91 jaa- ja 99 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis ed. Bergrothin ehdotuksen mukaisesti päättänyt, ettei eduskunta kyseessäolevaa lakiehdotusta vahvista.

Esitellään lakivaliokunnan kirjelmä, joka koskee ehdotusta, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaanastuviksi määrätä seuraavat lakiehdotukset:

a) Laki Ulosottolain 4 luvun 5, 6, 7 ja 8 §:n muutmisesta;

b) Laki uuden Ulosottolain voimaanpanemisesta ja siitä, mitä sen johdosta on vaarinotettava 3 päivänä joulukuuta 1895 annetun asetuksen 27 §:n muuttamisesta; sekä

c) Laki marraskuun 9 päivänä 1868 annetun Konkurssisäännön 85 ja 90 §:n muuttamisesta.

Lakivaliokunnan ehdotus hyväksytään keskustelutta.

Esitellään lakivaliokunnan kirjelmä, joka koskee ehdotusta, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaanastuvaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen:

Laki rangaistusten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun asetuksen 4 luvun 2 §:n muuttamisesta.

Lakivaliokunnan ehdotus hyväksytään.

Esitellään lakivaliokunnan kirjelmä, joka koskee ehdotusta, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen:

Laki Korkeimmasta Oikeudesta.

Keskustelu:

Ed. Aronen: Ehdotan, että eduskunta päättäisi lakivaliokunnan kirjelmään liitetyn vastalauseen mukaisesti vahvistaa käsilläolevan lakiehdotuksen. Teen tämän sen vuoksi, kun uskon, että jos tämä hylätään tällä kertaa, kuten lakivaliokunnan enemmistö ehdottaa, niin tästä tuskin saadaan lakia syntymään, ja kun mielestäni olisi verrattain tärkeätä, että tämä asia voisi lainsäädännöllä tulla järjestetyksi, niin senkin vuoksi ehdotan, että vastalause hyväksyttäisiin.

Ed. S. Häkkinen: Pyydän kannattaa ed. Arosen tekemää ehdotusta.

Ed. Sirola: Ikävä käyttää eduskunnan aikaa tällaisena myöhäisenä hetkenä, mutta asia on siksi vakava, että sitä ei voi laskea ilman muuta. Tällä hylkäämisehdotuksella, joka lakivaliokunnassa on saanut enemmistön, on tarkoituksena valmistaa tietä sellaiselle uudistukselle, joka sisältyy hallituksen esitykseen. Lakivaliokunnassa on jo koetettu asiaa ajaa niin kiireellisesti, että se voitaisiin ennen joululomaa saada päätökseen. Niiden oikeiston edustajain, jotka sellaisia kuvittelevat, täytyisi tehdä itsellensä selväksi, että se, mihin he tässä pyrkivät, ei ole ainakaan noin helposti saavutettavissa ja että sellaisen uudistuksen läpiviemiseen, sellaiseen taantumuspyrkimykseen tulee kulumaan hyvästi aikaa, jonka ajan kuluessa koetetaan laittaa niin, että sellaista taantumusta ei tapahtuisikaan. On nyt muistettava, että Suomen eduskunnalla on nyt ylimmän vallan haltijana tilaisuus pitää käsissään Korkeimman Oikeuden nimittäminen määräaikojen kuluttua ja ettei ainakaan meidän puoleltamme tulla suostumaan tämän oikeuden poisantamiseen. Se eduskunnan päätös, jota meidän puoleltamme ehdotetaan täällä vahvistettavaksi, on jo kompromissi ja sellaisena sen pitäisi oikeistolle riittää.

Uskallan asian tärkeyteen nähden vaivata eduskuntaa kuulemaan pienen selostuksen sellaisesta korkeimmasta oikeudesta, jonkalaista täällä halutaan luoda. Minun täytyy lähteä siihen esimerkkiä hakemaan tällä kertaa Amerikasta asti, mutta minusta on se esimerkki siksi kuvaava, että se ainakin on täällä osoitettava varoittavaksi esimerkiksi. Siitä ajasta kun siellä luotiin tällainen eroittamattomista tuomareista kokoonpantu korkein oikeus, jota täälläkin haaveillaan, siitä ajasta on kyllä kulunut lähemmä puolitoistasataa vuotta. Sielläkin silloin, kun tätä luotiin, oli samantapainen aika kuin meillä nyt, oli vallankumouksen ja samalla itsenäistymisen aika. Monia yhtymäkohtia on näillä ajoilla siellä ja meillä täällä nyt. Silloinkin yläluokka koetti kansallisen kokoomuksen puheenparsilla saada kansaa taisteluun vapautumisen puolesta ja lupasi ylimalkaisissa puheen-

parsissa kaikenlaista hyvää ja kaunista. Mutta miltä näyttivät olot maassa? Siltä, että köyhälistö oli samaan aikaan kapinassa tuota samaista yläluokkaa vastaan. Asestetut kansanjoukot tunkeutuivat oikeussaliin ja ajoivat sieltä tuomarit pois, ei siksi, että ne olivat Englannin hallituksen nimittämiä, vaan siksi, että ne olivat suurmaanomistajaluokkaan kuuluvia ja ajoivat sen suurmaanomistajaluokan etuja uutisasukkaita ja silloista työtätekevää yhteistä kansaa vastaan. Kun sitten ruvettiin Amerikassakin luomaan uutta perustuslakia, niin silloin meidän oikeistoamme vastaavat ryhmät muodostivat kansalliskokouksen suletuksi seuraksi, jossa ne suunnittelivat salajuonen yhteistä kansaa vastaan. Tämä konventsioni, josta kauniita puheenparsia „vapaudesta", „oikeudesta" ja „kansanvallasta" lähetettiin sanomalehdistön kautta ulospäin, tämä sama kokoomus suletussa piirissään neuvotteli siitä, kuinka voitaisiin kansanvaltaa mahdollisimmassa määrin rajoittaa. Ja niin sulettu oli tuo salakopla, että vasta 50 vuoden kuluttua löytyivät sen kokouksen pöytäkirjat ja paljastui, millä motiiveillä luotiin sellainen muka „kansanvaltainen" järjestelmä, jota täälläkin nyt esitetään yhtenä kansanvaltaisena järjestelmänä. Ja sieltä otettuja presidenttejä ja tämmöisiä virkalaitoksia koetetaan tyrkyttää muka kansanvaltaisina meillekin.

Ei ole nyt aihetta puhua niistä kansanvallan jarruista, jotka sisältyvät ylähuoneen ja presidentinviran asettamiseen. Mutta näitä ei silloin katsottu riittäviksi. Tiedettiin, että kun eduskunnan alahuoneeseen oli verrattain laajoilla joukoilla äänioikeus — yleinen se ei kylläkään ollut — niin sen täytyi jonkun verran noudattaa kansan vaatimuksia. Ylähuone, josta tehtiin täydellinen suurmaanomistajain laitos, on ensimäinen jarru, mutta senkin on täytynyt sangen monesti taipua yleisiin uudistusvaatimuksiin. Presidentti on sitten näiden edustajahuoneiden hyväksymiä uudistuksia jonkun verran uskaltanut estää tulemasta voimaan, mutta hänenkin on ollut taivuttava. On jäänyt sen jälkeen ainoastaan Ylioikeus, erottamattomista tuomareista kokoonpantu laitos, josta siitä saakka kuluneina aikoina on muodostunut täydellinen itsevaltius. Ei niinkuin sille olisi noita itsevaltaisia oikeuksia perustuslaissa säädetty, vaan niin, että se on ajan kehityksen kuluessa kohta kohdalta kasannut itsellensä juriidisen tulkinnan kautta yhä lisää valtaa, niin että se tällä hetkellä on edistyksen pahin jarru siellä. Ei siis ihme, että kun tuollainen muka kansanvaltainen laitos siellä luotiin, yhteinen kansa, pienviljelijät ja työväestö, nousivat julkiseen kapinaan sitä perustuslakia ja sen laitoksia vastaan, ja nämä perustuslait saatiin lävitse ainoastaan lahjuksilla, pakotuksella ja julkealla petoksella. Kun maan rikkain mies, suuri maakeinottelija George Washington oli nimitetty presidentiksi, nimitti hän myöskin Ylioikeuden tuomareiksi suurmaanomistajain asianajajia, niin että tuon luokan keskuudessa vallitsi suuri riemu, kun sen sijaan yhteinen kansa kapinoi jopa siihen määrin, että eräät tuomaritkin maan muissa osissa pitivät velvollisuutenaan ankarasti arvostella tuota tuomarilaitosta. Eräs näistä pikkuväen arvostelijoista sanookin, että „jos Washington todella halusi turmella Amerikan tuomarikunnan, niin ei hän olisi siinä suhteessa voinut selvempää askelta ottaa" — kuin nimittämällä kaikkein suljetuimman riistäjäluokan edustajia tähän tuomarikuntaan.

Osa näistä tuomareista oli silloin ja on ollut jonkunlaiseen turmelukseen taipuva, mutta sangen pieni ja häviävä osa, niin että on aivan tarpeetonta ylimielisesti sanoa, että se on sitä Amerikan tavallista virkamiesturmelusta. Amerikan Ylioikeuden historioitsija Gustavus Meyers sanoo nimenomaan, että suuri osa tämän Ylioikeuden tuomareita on ollut persoonallisesti moitteettomia miehiä. He ovat olleet luokkansa edustajia; toiset ovat olleet varakkaita luokkansa edustajia, toiset sitä merkillistä lajia, joka pienestä palkasta ottaa palvellakseen suurriistäjäin luokkaa ja tehdäksensä sille sellaisia palveluksia, joiden kautta tulee polkeneeksi jopa tietoisesti lakia ja oikeutta.

Amerikan vapautuksen jälkeen kohdeltiin sen todellisia vapauttajia, pienviljelijöistä otettuja sotilaita ja vähän suurempain tilallisten joukosta kotoisin olevia upseereja siten, että useimmat heistä pantiin velkavankeuteen ja heidät raastettiin, niinkuin puheenparsi kuului, „rikkaan miehen oikeuden" eteen. Useilta heistä riistettiin maat ja mannut. Kaikenlaisilla petoskaupoilla pidätettiin heiltä ja muilta velallisilta heidän maansa omistusoikeus ja tuomarikunta, varsinkin tuo Ylioikeus, vahvisti sellaiset tuomiot. Näin palkittiin siis m. m. maan vapauttajia siten, että heidät heitettiin maantielle.

Amerikan asutuksen mukana avautui Lännessä laajat alat viljelykselle, mutta silloin herrat siellä osasivat saman konstin, kuin meidän oikeistomme ja suurmaanomistajat ja heidän apulaisensa, sen nimittäin, että pitivät visusti huolta siitä, että vapaa maa ei avautunut viljelijälle, vaan koettivat herrat laittaa niin, että työvoimain ostajilla pysyisi alati työvoimaa tarjolla, että työttömyys ei pääsisi loppumaan ja että uutta asutusta sallittiin ainoastaan sikäli, kuin palkkatöistä riittäisi jo siellä tyhjiin imettyä työnhaluista väkeä lähetettäväksi uutta viljelysmaata raivaamaan. Tuota

järjestelmää tukemassa oli viime kädessä Amerikan Ylioikeus. Sen oli vahvistettava ne maan anastukset, joita suuret yhtiöherrat itsellensä kahmivat, voidaksensa sitten tuota vapaata, heidän käsiinsä petoksella ja turmeltuneen virkakoneiston kautta joutunutta maata myydä uutisasukkaille. Asia muistuttaa koko lailla sitä tapaa, jolla lampuoteja meillä Karjalassa on kohdeltu; samanlaista virkakoneiston turmellusta ja samanlaista oikeuslaitoksen menettelyä tuollaisten kauppojen laillistuttamiseksi.

Tuolla Ylioikeudella sen lisäksi, että se noita suurmaanomistajien ja suurten maanrosvojen petoskauppoja laillistutti ja muuten niiden hommia tuki, oli toisina tärkeimpinä tehtävinään tukea huijauspankkeja, joilla ei ollut riittäviä vastikkeita uloslaskemiaan seteleitä vastaamassa. Niin vihatuksi tuli tuo järjestelmä Amerikassa, että se vuonna 1800 kukistui. Silloin oli yläluokka Amerikassa niin ahtaalla, että sen täytyi asettaa presidentiksi todellakin maan parhaat. Jefferson oli valistusmies ja persoonallisesti moitteeton, mutta hänet pantiin presidentinpaikkaan turmeltumaan ja onnistuttiin siinä verrattomasti. Hänen suunsa sulettiin ja hänen kätensä sidottiin tuollaisessa virkapaikassa ja Ylioikeus turmeli siihen määrin tuon valistusajan edistysmielisen miehen toimenpiteitä — mikäli nyt yhden hallitusmiehen toimenpiteistä voi paljoa puhua — niin, että hän lausuikin käsityksenään, „että Amerikan liittohallituksen kukistumisen siemen on sen oikeusjärjestelmän perusteissa. Tämä hillitön laitos toimii kuten painovoima yöt ja päivät, voittaen alaa vähän tänään, vähän huomenna, edeten äänettömin askelin, kuten varas yli koko tuomiopiirin". Sillä tapaa valistusmies arvosteli sellaista oikeusjärjestelmää, jossa erottamaton Ylioikeus harjoitti vähittäistä, mutta varmaa vallananastusta käsiinsä kaikkea edistystä jarruttaaksensa.

Kuvaavana piirteenä, joka samalla on suurin vaara tällaisissa eroittamattomissa virastoissa ja tuomioistuimissa, on se, että kukistuva järjestelmä koettaa nimittää mieleisiään virkailijoita tärkeihin paikkoihin, niin että ne mahdollisimman kauvan sen jälkeen, kun järjestelmä itse on kukistunut, pitäisivät yllä sen valtaa. Niinpä myös teki federalistinen puolue vuonna 1800. Se loi koko joukon uusia tuomioistuimia ja nimitti niihin toimiin omat palvelijansa, niin että ne, jotka olivat määräajan tuomareita, koko sen määräajan heidän etujansa ajoivat, ja jotka olivat eroittamattomia, ajoivat sitä pitemmän ajan. Kuuluisimmaksi näistä tuli tuomari Marshall, joka hallitsi Yhdysvaltoja itsevaltiaasti 34 vuotta, ja kehitti itsensä mukaisen Ylioikeuden Amerikan todelliseksi diktaattoriksi.

Niitä periaatteita, joita tämä tuomiolaitos noudatti ja joita muillakin tahoilla eroittamattomat tuomioistuimet pyrkivät luomaan, oli ensiksikin se, että kerran huijausyhtiölle annettu lupa tai kauppakirja on peruuttamaton ja „saavutettu oikeus", kontrahti, vaikka sen synty paljastuisi minkälaiseksi tahansa. Toinen sen pyrkimys oli lujittaa Yhdysvaltojen keskitettyä valtiovaltaa, mikä oli suurmaanomistajien ja kapitalistien käsissä, lujittaa sitä valtioiden eduskuntia ja hallituksia vastaan, koska eräiden valtioiden eduskunnat ja hallitukset pyrkivät rajoittamaan suurpääoman valtaa, pyrkivät avaamaan maata viljelykselle ja pyrkivät muutenkin edistysmieliseen politiikkaan.

Sikäli kuin sitten etelän orjaherrat saivat valtaa tässä Ylioikeudessa, muuttui se heidän pyyteittensä tulkiksi ja jarrutti taas sitten pitkän aikaa kapitalistista kehitystä, tulkitsemalla lakia näitten Etelän taantumuksellisten orjaherrojen mielen mukaan. Erittäin kuvaavaa on, että kun Yhdysvallat hankkivat itselleen laajat Louisianan ja Floridan alueet, niin riensivät maahuijarit ja niiden luokat näiden oikeuslaitostensa, varsinkin Ylioikeuden turvin valtaamaan ne maat petos- ja huijauskaupoilla haltuunsa, taas kontrolloidakseen sitä, etteivät heidän palkkatyöläisensä pääsisi noin helposti uutisasukkaina maata viljelemään.

Ei ole kumma, että Yhdysvaltain kuuluisin presidentti Lincoln lausuikin tämäntapaisista oikeuslaitoksista seuraavaa: „Tuomarimme ovat yhtä kunniallisia, kuin muut ihmiset, mutta ei enempää. Heillä on muittenlaiset harrastukset: puolueensa, valtansa ja etuoikeuksiensa ylläpitämiseksi. Heidän ohjeenaan on, että „hyvän tuomarin on lavennettava oikeuden käytön alaa" — niinkuin latinalainen puheenparsi kuuluu — ja, jatkaa Lincoln, „heidän valtansa on sitäkin vaarallisempi, kun he ovat virassaan elinikänsä eivätkä, niinkuin muut toimihenkilöt, ole valitsijoillensa vastuunalaisia". Lincoln oli, niinkuin tiedetään, kuuluisin amerikalainen uutisasukkaitten ja vapaitten Lännen viljelijäin edustaja, ja vaikka hänkin sai polvensa syvälle notkistaa suurkapitalistien eteen, jäi häneltä kuitenkin muistoksi muutamia tuontapaisia puheenparsia, joissa hän leimaa sen järjestelmän, jota täällä, kumma kyllä, meidän maalaisliittommekin näkyvät lupautuvan tukemaan.

Sisällissodan jälkeen seuraa sitten Yhdysvalloissa pankki-, suurfinanssi-, rautatie-, tukkiyhtiöiden y. m. s. valta ja silloin pyrkivät ne taas muun muassa Ylioikeuden avulla ajamaan etujaan uutisasukkaitten ja Lännen viljelijäin kansanvaltaisia pyrkimyksiä vastaan. Sellaisia lakeja, joilla nuo Lännen viljelijät yrittivät

verottaa rautateitä, yrittivät rajoittaa niiden rajatonta kiskomista ja jotka olisivat heitä turvanneet tätä hirmuvaltaa vastaan, niitä lakeja julisti tuo samainen Ylioikeus Yhdysvaltojen perustuslain vastaisiksi. On esim. helppo kirjanpidollisesti saada aikaan sellaiselta näyttävä tilanne, että rautatieyhtiö, joka harjoittaa rajatonta kiskomista, jakaa osakkailleen vain 4—5 %, vaikka se itse asiassa jakaa sivuyhtiöittensä kautta satojakin prosentteja. Mutta kun pääyhtiö jakoi niin vähän, niin Ylioikeus saattoi selittää, että perustuslain mukaan kenenkään onnea ja „saavutettua oikeutta" ei saa turmella, jonka takia rautatieyhtiöiden kiskomista rajoittavat lait olivat mitättömät.

Samanlaista menettelyä harjoitti tämä Ylioikeus myöskin maanviljelijäin vahingoksi, laillistuttaen pankkeja, jotka harjoittivat setelihuijausta. Ja koko Amerikan maanviljelijäin taistelu trusteja vastaan on yhtä pitkä taistelu lakien mestausta vastaan — lakien mestaajina ei silloin ollut „maailman kansanvaltaisimmaksi" itseään kutsuva eduskunta, vaan näitä lakeja mestasikin tuo erinomaisista tuomareista koko oompantu Ylioikeus.

Se sama Ylioikeus sen sijaan osasi loistavasti tulkita lakeja työväkeä vastaan. Moni, joka haki korvausta tapaturmasta, silloin kun murtunut ratakisko tai muu yhtiön laiminlyönti oli syynä, menetti jutun, kun Ylioikeus selitti, että hän oli „itse mennyt vaaraan", ottanut „riskin" ja sai kärsiä seuraukset. Yhtä nerokas tämän oikeuden selitys oli, että työläisen onnettomuuteen oli syynä „toverin huolimattomuus", jonka takia yhtiö ei ollut vastuunalainen. Myöskin julistettiin laillisiksi sellaiset kontrahdit, joissa työläiset olivat sitoutuneet olemaan pyytämättä korvausta minkäänlaisessa tapauksessa. Tämä sama Ylioikeus julisti habeas corpus'in, persoonallisen oikeuden mitättömäksi, kun oli kysymys työläisistä, mutta samaan aikaan se julisti „mustan listan" sallituksi, kun joku laki yritti sellaista työnantajain boikottausta kieltää. Jos työläiset sen sijaan varoittivat tovereitaan ostamasta rikkurituotteita, niin tuomittiin heitä persoonallisella omaisuudellaan vastaamaan tuollaisesta kehoituksesta tuon saman Ylioikeuden tuomion perusteella.

Mutta tällaista järjestelmää vastaan on noussut ankara liike. Lännessä, jossa viimeinen vapaa amerikkalaisuus elää, ovat farmarit, pikkuporvarit ja työläiset luoneet kansanvaltaisia laitoksia, toteuttaen kansanvaltaisia periaatteita eri muodoissa niin pitkälle, kuin yleensä voidaan. Muun muassa on niitten ohjelmassa vaadittu tuomarien — ei vain erottamattomuutta vaan myös takaisinkutsumista. Kesken määräaikaista virkakautta, vaativat nämä, on voitava kutsua tuomari niinkuin mikä muu johonkin toimeen valittu erehtyväinen ihminen tahansa siitä toimesta pois, niin pian kun hän sitä väärin käyttää.

Tällainen tuomarin takaisinkutsumisoikeus oli säädetty Arizonan perustuslaissa, mutta presidentti Taft kielsi vahvistuksen tältä lailta, selittäen, että tuo kohta on Yhdysvaltain perustuslain vastainen. Ja hän piti tekopyhän puheen siitä, kuinka erottamaton tuomari on hänelle esikuva siitä vanhurskaasta oikeudesta, jota odotamme tulevan elämän portilla. Tämä kaunis fraasi ei estänyt häntä itseänsä, vaikka hän on ollut tuomari ja myös ylituomari, jäämästä kiinni sangen raskaista virheistä, jotka, kun niitä hänen toiseksi presidenttikaudeksi pyrkiessään paljastettiin, olisivat erään arvostelijan lausunnon mukaan tehneet hänet, jos oikeutta olisi käytetty, sopimattomaksi maan palvelukseen.

Me näemme siis, että tuollainen vallankumouskautena luotu eroittamaton Ylioikeus on toistasataa vuotta ollut todellisena vitsauksena ja painajaisena, ainaisena edistyksen jarruna, edistyslakien tappajana ja juriidisen tulkinnan perusteella muitten lakien vääntelijänä, niin että laki, joka on tarkoitettu trusteja vastaan, käännetään ammattiyhdistyksiä vastaan ja samaan tapaan muut. Siellä, kuten olen maininnut, vapaat viljelijät, pikkuviljelijät ja työväestö yksimielisesti vastustivat tämäntapaista järjestelmää ja pyrkivät siitä sellaiseen kansanvaltaiseen järjestelmään, ettei kenellekään ihmiselle annettaisi erehtymättömyyden valtuutuusta elämänsä loppuiäksi.

Minusta tämä ehdotus, jonka viime eduskunta hyväksyi, on aika pitkälle mennyt kompromissi. Asiallisestihan siinä taataan jotakuinkin tuomarien erottamattomuus. Sanotaan, että pitää olla „oikeutettu moite", ennenkuin eduskunta voi jättää uudestaan nimittämättä tuomarin. Meidän täytyy muistaa, että laintulkintaa tapahtuu usein hiushienolla tavalla, varsinkin niin, että sitä kehitellään vähitellen ja sillä tavalla tuollainen jarrutuslaitos, ilman että sen yksityiset jäsenet poikkeavat kovinkaan paljon suoranaisen lainrikkomisen tielle tai antavat „oikeutettuun moitteeseen" tilaa, kuitenkin harjoittavat jarrutusta ja kieroa laintulkintaa. Helppo on myös järjestää, niinkuin Amerikan Ylioikeudessa on tapana, että oikein vaarallisessa kysymyksessä hankitaan pienen pieni enemmistö sen oikean tulkinnan puolesta, jotta edes vähemmistö pelastuisi kansan silmissä. Jos täällä pyrittäisiin täysin puhtaaseen kansanvaltaan, niin eduskunta pidättäisi edelleen oikeu-

tensa nimittää tämmöisetkin virkamiehet mahdollisimman lyhyeksi ajaksi, pidättäisi itselleen täyden oikeuden niiden nimittämiseen, niin ettei olisi velvoitusta uudistaa virkanimitystä määräajan kuluttua. Siihenhän eduskunnalla pitäisi olla täysi oikeus ilman mitään selitystä. Vielä lisäksi olisi varattava oikeus kutsua pois virasta valitut virkailijat ilman erinomaisempia seremonioita sillä oikeudella, millä jokainen toimenantaja voi antamansa valtuutuksen lakkauttaa, kun ei katso sen enää oloja vastaavan.

Kun siis täällä lähdetään näin maltillista kompromissia tappamaan, niin on kai aihetta huomauttaa, kuinka vaaranalainen laitos tällaisesta Ylioikeudesta saattaa muodostua pienen koplakunnan kynsissä, jossa se voi tuomarien pitkäikäisyyden takia pysyä pitkät ajat. Samalla uudistan alussa tekemäni huomautuksen, että tappamalla tämän kompromissin perusteella syntyneen kohtuullisen uudistuksen tämä eduskunta ei kuitenkaan laillisin keinoin voine saada aikaan sellaista taantumusta, jota se yrittää. Ehdotan siis, että eduskunta vahvistaa viime eduskunnan päätöksen.

Puhemies: Myöhäiseksi kuluneen ajan vuoksi lopetetaan istunto. Kuitenkin käsiteltänen ne asiat, jotka on tarkoitettu pöydällepantaviksi.

Pöydällepanot:

Välikysymys Turun kaupungissa tapahtuneiden ryöstöjen johdosta.

Puhemies: Puhemiehelle on jätetty kirjelmä, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

On tullut tietoja siitä, että Turun kaupunki viime yönä on ollut pelottavien ryöstöjen alaisena. Eri piirien puolelta on siitä Suomen Eduskunnalle saapunut tänään näin kuuluva sähkösanoma:

„Turku on viime yönä ollut hillittömien kansanjoukkojen ryöstön esineenä. Sotilaspukuisiakin henkilöitä on ryöstäjien joukossa nähty. Näyteikkunat pääkatujen varsilla säpäleinä. Kaupoista hävinnyt tavaroita varsin suurien summien edestä. Ryöstöt toimeenpantiin miiliisilakon yhteydessä, koska kaupunki on vailla kaikkea järjestettyä suojaa. Odotettavissa olevain vieläkin vakavampiluontoisten levottomuuksien varalta anomme Eduskunnan puolelta pikaisia ja tehokkaita toimenpiteitä.

Kaupungin valtuusmiesten, Maistraatin, porvarillisten puolueitten, kauppayhdistysten, työnantajayhdistysten ja talonomistajayhdistysten puolesta joukko edustajia."

Sittemmin on vielä myöhään tänä iltana saapunut Turusta tietoja, että ryöstöt ovat tänä iltana alkaneet ja parhaillaan ammutaan Turun kaduilla.

Pyydämme sen johdosta saada asianomaisen senaatin jäsenen vastattavaksi esittää seuraavan kysymyksen:

Mitä Hallitus aikoo tehdä mainittujen tärisyttävien tapausten johdosta Turussa?

Antti Mikkola.

E. Nevanlinna. Iida Yrjö-Koskinen.
Wald. Bergroth. Osk. Ansh. Sjöstedt-Jussila.
Onni Rantasalo. Emil Schybergson.
Rafael Colliander. Julius Sundblom.
S. Wilh. Roos.

Puhemies: Asia pantanee pöydälle ensi istuntoon, joka pidetään tänään tiistaina kello 3 päivällä?

Ehdotus hyväksytään.

Varojen osottamista kansanopetusta varten vuodeksi 1917

koskevan esityksen johdosta valmistettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään ja pannaan pöydälle ensi täysi-istuntoon.

Ehdotuksen laiksi järjestyksen pidosta kaupungeissa

sisältävän eduskuntaesityksen johdosta valmistettu lakivaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ja pannaan pöydälle ensi täysi-istuntoon.

Varojen hankkimista vuodeksi 1917 niihin tarpeisiin, joihin valtion vakinaiset tulot eivät riitä,

koskeva hallituksen esitys n:o 24 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin Valtiopäiväjärjestyksessä on

säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle ensi täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Valtiolainan ottamista Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi

koskeva hallituksen esitys n:o 25 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esillolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin Valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, panisi asian pöydälle ensi täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Seuraava täysi-istunto on tänään tiistaina kello 3 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 1,26 aamulla.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

29. Tiistaina 18 p. joulukuuta

k:lo 3 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Esitellään:

1) Ed. Mikkolan y. m. välikysymys Turun kaupungissa tapahtuneiden ryöstöjen johdosta 591

2) Ehdotuksen varojen hankkimisesta vuodeksi 1917 niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä, sisältävä hallituksen esitys n:o 24..... ”

3) Ehdotuksen valtiolainan ottamisesta Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi sisältävä hallituksen esitys n:o 25..... 592

Ainoa käsittely:

4) Varojen osoittamista kansanopetusta varten vuodeksi 1917 koskeva hallituksen esitys..... —

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 17.

Ensimäinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi järjestyksenpidosta kaupungeissa ..... —

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Airolan edusk. esit. n:o 16.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Airola, Arajärvi, Haataja, Kallio, Kiviniemi, Mäkelä, Pehkonen, Pärssinen, Setälä, Talas ja Waljakka.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisten asiain vuoksi ed. Holsti tämän päivän iltaistunnosta ensi lauvantai-iltaan, ed. Haataja tämän päivän päivä-istunnosta, sekä sairauden takia ed. Waljakka tämän päivän istunnosta.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Turun kaupungissa tapahtuneita ryöstöjä

koskeva välikysymys, jonka esittämiseen ed. Mikkola y. m. ovat pyytäneet eduskunnan suostumusta, esitellään.

Puhemies: Kun asia valtiopäiväjärjestyksen mukaan on ilman keskustelua äänestyksellä päätettävä, pyydän saada tehdä seuraavan äänestysehdotuksen:

Ken sallii välikysymyksen tehtäväksi, äänestää „jaa”, jos „ei” voittaa, on välikysymys evätty.

Äänestysehdotus hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Ken sallii välikysymyksen tehtäväksi äänestää „jaa”, jos „ei” voittaa, on välikysymys evätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Eduskunta on siis päättänyt sallia välikysymyksen tehtäväksi.

2) Varojen hankkimisesta vuodeksi 1917 niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä,

ehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 24, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kokko: Täällä näitten kansanopetusta koskevien menojen joukossa ei ole erästä meno-

erää, nimittäin menoerää kansakoulujen jatkokurssien toimeenpanemista varten maaseudulla. Jatkokurssit ovat, niinkuin sanomalehdistä näkyy, melkein kokonaisuudessaan lamauksissa. Opettajain kesken on lakko syntynyt, kun opettajat ovat pitäneet liian pienenä sitä palkkaa, nimittäin 3 markkaa tuntia kohti. Ehdottaisin, että valtiovarainvaliokunnassa tätä asia käsiteltäessä tämäkin menoerä otettaisiin kyllin suurena huomioon ja korotettaisiin opettajain palkkaa 4 markkaan opetustuntia kohti.

Ed. Ahmavaara: Kyllä kai ed. Kokon huomauttama asia on tärkeä, mutta tuskin tänä vuonna ehditään näitä kursseja toimeenpanna.

Ed Pullinen: Huolimatta siitä, että rahain hoitokausi, jota varten tämä menosääntö on aiottu, alkaa olla lopussa ja on vaikea siihen näin ollen tehdä muutoksia, tahdon kuitenkin kiinnittää valiokunnan huomion pariin seikkaan. Maatalousseuroilla ei tässä ehdotuksessa ole lisättyä määrärahaa ollenkaan, ainoastaan on apurahat koroitettu entiseen määrään. Seurauksena vallinneesta ikävästä asiaintilasta maataloustoiminnan alalla on ollut, että maatalousvirkamiehet ja neuvojat ovat olleet aivan mitättömällä palkalla ja että useat niistä ovat olleet pakotettuja siirtymään pois maatalousseurojen palveluksesta ja sillä tavoin on koko maanviljelysseurojen neuvontatyö joutunut kärsimään. Nyt kun erityisesti tarvittaisiin maanviljelystuotannon kohoittamista ja maanviljelysseurain neuvontatyötä, niin olisi myös tärkeätä, että tämä virkamieskunta pysyisi paikallaan. Tämän takia onkin Maatalousseurain Keskusliitto anonut viime kesänä, että apurahat olisivat korotettavat jo tänä vuonna 25 prosentilla, mutta sitä ei ole tehty, eikä tässäkään otettu huomioon. Jotta voitaisiin pysyttää virkamieskunta ja neuvojat, olisi tarpeellista, että tämä korotus tapahtuisi jo tässä menosäännössä. Silloin voisivat maaviljelysseurat pysyttää virkamiehet paikoillaan.

Aivan samaa on sanottava hevoshoidon edistämisrahastosta. Sitä on korotettu ainoastaan 13,200 markalla, vaikka siellä on suuri joukko konsulentteja sekä neuvojiaja erityisesti tarvitsisi valtion siitosoriitten hankkiminen lisättyä avustusta. Toivon, että valtiovarainvaliokunta tähänkin tarkoitukseen osoittaisi 100,000 markan lisäyksen.

Ed. Kokko: Samalla kun lämpimästi kannatan sitä, mitä ed. Pullinen täällä ehdotti, niin samalla pyydän vastaukseksi ed. Ahmavaaralle huomauttaa, että rahat jatkokursseja varten kerkiävät vielä tätä vuotta varten siitä syystä, että kun jatkokursseja on toimeenpantu, niin palkkiot niistä maksetaan vasta jälkeenpäin. Tänä syksynä toimeenpannuista kursseista maksetaan palkkiot vasta vuoden vaihteessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

3) Ehdotuksen valtiolainan ottamisesta Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 25 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Kun seuraava täysi-istunto on ajateltu pidettäväksi tänä iltana k:lo 6, lopetetaan tämä istunto. Sitä ennen esiteltänee kuitenkin eräs hallituksen esitys.

Esitellään

Valtiolainan ottamista elintarpeitten hankkimista varten koskeva hallituksen esitys.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksestä, lähettäisi asian valtiovarainvaliokuntaan.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Seuraava täysi-istunto on tänään k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 3,43 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

30. Tiistaina 18 p. joulukuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi suurten tulojen suostuntaverosta 598

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 2 ja 2 a; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 13.

2) Ehdotus laiksi leimasuostunnasta 599

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 6; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 14.

3) Ehdotus laiksi sisältävä välittävät säännökset maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain, kansanäänestystä koskevan lain ja kunnallisen vaalilain täytäntöön saattamisesta 600

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 7; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 20.

Toinen käsittely:

4) Ehdotus laiksi tulojen ilmoittamisvelvollisuudesta kunnallisverotuksessa ..... —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 10; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Gyllingin y. m. edusk. esit. n:o 10.

Esitellään:

5) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki Korkeimmasta Oikeudesta ..... —

Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 9; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

Siv.

6) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määrätä seuraavat lakiehdotukset:

a) Laki Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta;

b) Laki 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Vaalilain 13 ja 16 §:n muuttamisesta; sekä

c) Laki 2 päivänä huhtikuuta 1883 irtolaisista ja niiden kanssa menettelemisestä annetun asetuksen 9 §:n muuttamisesta .. —

Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 10; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

7) Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamiseksi koskeva ed. Mikkolan y. m. anom. ehd. n:o 4 ..... —

8) Kertomus valtiovarain tilasta vuosina 1913—1915 ..... —

Ainoa käsittely:

9) Erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymyksen järjestämiseksi ..... —

Asiakirjat: Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

10) Määrärahan myöntämistä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittava anomusehdotus ..... —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 44.

Pöydällepanoa varten esitellään:

11) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 kansantajuisten tieteellisten luentojen avustamista tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta 620

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Airola, Arajärvi, Herrala, Holsti, Härmä, Kallio, Kiviniemi, Kuusinen, Lepola, Lohi, Mäkelä, Pehkonen, Pärssinen, Salin, Setälä, Talas ja Waljakka.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä tästä istunnosta saa sairauden takia ed. Lepola.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. K. Manner: Suuren valiokunnan jäsenille pyydän ilmoittaa, että valiokunta kokoontuu huomenaamuna kello 8 a. p.

Välikysymys Suomen itsenäisyysasiasta y. m.

Puhemies: Eduskunnalle on jätetty kirjelmä, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Viime marraskuun 15 päivänä julistautui Eduskunta Suomen korkeimman valtiovallan haltijaksi ja nimitti sittemmin jäsenet Suomen Senaattiin. Senaatti antoi Eduskunnan käsiteltäväksi ehdotuksen Suomen hallitusmuodoksi, joka on rakennettu sille periaatteelle, että Suomi on oleva riippumaton tasavalta. Julistuksessa Suomen kansalle ilmoitti Senaatti joulukuun 4 p:nä, että hallitus on kääntyvä toisten valtojen puoleen saadakseen maamme valtiollisen itsenäisyyden kansainvälisesti tunnustetuksi. Eduskunta hyväksyi joulukuun 6 p:nä periaatteen, että Suomi on oleva riippumaton tasavalta, ja valtuutti samalla hallituksen ryhtymään toimenpiteisiin mainitun tunnustuksen saamiseksi.

Noiden tapahtumien jälkeen on Suomen itsenäisyyskysymystä käsitelty erittäin vilkkaasti koti- ja ulkomaisissa sanomalehdissä. Niiden selostuksissa on ilmennyt, että eräs lähetystö, jossa on ollut Eduskunnan jäseniä, on käynyt Pietarissa neuvottelemassa siitä. Sitävastoin ei ole näkynyt ainoatakaan tiedonantoa, että Suomen Senaatti olisi ryhtynyt Venäjän minkään valtioelimen kanssa neuvotteluihin Suomen itsenäisyyden tunnustamisesta ja siitä aiheutuvista toimenpiteistä. Sen sijaan on liikkunut kummastusta herättäviä huhuja, että Suomen valtiollinen edustaja Venäjällä, Suomen ministerivaltiosihteeri, ei olisi edes oleskellut Pietarissa viime aikoina, joina hänen olisi pitänyt Suomen valtion palkkaamana virkamiehenä kaikella tarmolla ja taidolla työskennellä siellä suuren asiamme järjestämiseksi sovinnollisella tavalla. Maamme lukuisat kansalaiset ovat epäilemättä joutuneet ajattelemaan levottomina, eikö Senaatti olekaan tehnyt mitään Suomen itsenäisyysasian eduksi Venäjällä ja onko senaatti päinvastoin tahtonut osottaa vihamielisyyttä siellä vallassa oleville ja sen osottamiseksi sallinut ministerivaltiosihteerin olla poissa Pietarista.

Samoihin aikoihin on näkynyt sanomalehdissä esityksiä, että Ruotsin sotaväen Suomeen tulo olisi ajateltavissa ja että sen tehtäväksi tulisi yrittää poistaa venäläinen sotaväki Suomesta ja toimia täällä muka „järjestyksen" palauttamiseksi. Moisiin viittauksiin on liittynyt ajatus, että Ruotsi olisi saapa siitä palkkioksi Ahvenanmaan. Niinkin edesvastuullisen ja huomatun henkilön, kuin Suomen Senaatin entisen varapuheenjohtajan ja yliopiston nykyisen kanslerinviran hoitajan E. Hjeltin sanotaan pitäneen Ruotsissa Ahvenanmaan luovuttamista mahdollisena.

Näiden huhujen aiheuttamaa levottomuutta lisäävät vielä useissa ulkomaalaisissa sanomalehdissä olleet selostukset, joiden sisältönä on, että ulkomaiset vallat eivät vielä ole tunnustaneet Suomea riippumattomaksi tasavallaksi eivätkä tehnekään sitä Suomen ja Venäjän suhteen ollessa edelleen selvittämättä. Senaatti ei ole alussa mainittujen toimenpiteiden jälkeen antanut Eduskunnalle tietoja siitä, mitä on tehnyt Eduskunnalta saamansa tärkeän valtuuden nojalla, mitä tuloksia saavuttanut ja mitä aikoo tehdä. Moista salaperäisyyttä, mikä on omiansa synnyttämään monenlaisia maallemme vahingollisia huhuja ja väärinkäsityksiä, on Suomen kohtalosta huolehtivien ja Suomen kansalle vastuunalaisten edustajien vaikea sietää kauemmin. Suomen itsenäisyysasia on mitä julkisin kansamme ja kansojen asia. Sitä voidaan edistää paraiten julkisilla kaikkien kansalaisten arvosteltavina olevilla toimenpiteillä. Suomen Eduskunnan on välttämättä saatava jo ennen joululomalle lähtöään tiedot Senaatin tätä asiaa koskevista toimista ja suunnitelmista.

Pyydämme saada esittää Senaatin asianomaisen jäsenen vastattavaksi pian pidettävässä Eduskunnan istunnossa:

1) Mitä Senaatti on tehnyt niiden julkisuudessa näkyneiden esitysten johdosta, että Ruotsin sotaväkeä mahdollisesti tuotaisiin Suomen alueelle ja että Ahvenanmaa luovutettaisiin Ruotsille?

2) Mitä Senaatti on tehnyt saadakseen Venäjän ja muut valtiot tunnustamaan Suomi riippumattomaksi tasavallaksi, mitä tuloksia saavuttanut tässä asiassa ja mitä aikoo tämän asian hyväksi läheisessä tulevaisuudessa tehdä?

Helsingissä, 18 p:nä joulukuuta 1917.

Yrjö Sirola. Evert Eloranta.
Matti Paasivuori. Karl H. Wiik.
Jaakko Mäki. A. Harjula.
Eetu Salin. Emil Saarinen.

Asia pannaan pöydälle ensi täysi-istuntoon.

Ehdotus V. J:n 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta tämän vuoden ensimäisillä valtiopäivillä hyväksytyn lain vahvistamisesta.

Puhemies: Minulle on annettu eräs kirjelmä, joka on näin kuuluva:

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Pydämme kunnioittaen, että meille varataan tilaisuus saada Eduskunnan t. k. 18 päivän istunnossa esitetyksi ehdotuksemme,

että Eduskunta vahvistaisi ja voimaansaatettavaksi määräisi tämän vuoden valtiopäivillä hyväksytyn lain 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:ien muuttamisesta toisin kuuluviksi sekä määräisi, että tämä laki astuu voimaan heti.

Helsingissä, joulukuun 17 päivänä 1917.

Kullervo Manner. Väinö Jokinen.

Yrjö Sirola.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lausunnon saamista varten lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Ehdotus hyväksytään.

Ehdotus tämän vuoden ensimäisillä valtiopäivillä hyväksytyn mooseksenuskolaisia koskevan lain vahvistamisesta.

Suomen Eduskunnan Puhemiehelle.

Pyydämme kunnioittaen, että meille varataan tilaisuus saada Eduskunnan t. k. 18 p:nä pidettävässä istunnossa esitetyksi ehdotuksemme,

että Eduskunta vahvistaisi ja voimaansaatettavaksi määräisi seuraavat tämän vuoden valtiopäivillä hyväksytyt lakiehdotukset: laki mooseksenuskolaisista ja laki oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 7 §:n muuttamisesta, sekä määräisi, että nämät lait astuvat voimaan tammikuun 1 p:nä 1918.

Helsingissä, joulukuun 17 p:nä 1917.

Kullervo Manner. Väinö Jokinen.

Yrjö Sirola.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämäkin asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan lausunnon saamista varten.

Keskustelu:

Ed. Kullervo Manner: En vastustanut puhemiesneuvoston sitä ehdotusta, että edellinen asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Tähän toiseen ehdotukseen nähden tahtoisin olla toista mieltä. Pitäisin sen ratkaisemisen hyvin kiireellisenä. Perustuslakivaliokunnassa tosin on valmistunut jo asiasta toinen ehdotus, joka ei suuresti poikkea siitä päätöksestä, minkä eduskunta kesällä teki; mutta näyttää siltä, että perustuslakivaliokunnan ehdotus ei joudu käsiteltäväksi nyt ennen joululomaa ja siis tämän vuoden aikana. Ennenkuin eduskunta taas pääsee uudesti joululoman jälkeen työhön käsiksi ja ratkaisemaan senkin asian, josta nyt on kysymys, ovat mahdollisesti Venäjän ja keskusvaltojen väliset rauhanneuvottelut päässeet pitkään mittaan. Olen kuullut, että niiden taholta, joita tämä lakiehdotus koskee, ollaan nykyään hyvin huolissaan siitä tilasta, missä juutalaiset Suomessa vielä ovat, jopa on kuulunut sellaisiakin uhkauksia, että vaikutusvaltaiset juutalaisen kansallisuuden ainekset aikoisivat niissä rauhanneuvotteluissa Suomen asiaan puuttua sillä lailla, että rauhansopimukseen tulisi otetuksi jotakuinkin samanlainen pykälä, kuin aikanaan Romanian suh-

teen, nimittäin, että Suomi olisi velvollinen inhimillisesti suhtautumaan juutalaisiin. Tämän vuoksi katson tarpeelliseksi tehdä tämän ehdotuksen ja pyydän, että eduskunta hyväksymättä puhemiesneuvoston ehdotusta päättäisi heti asian käsitellä.

Ed. Ståhlberg: Se mietintö, jonka perustuslakivaliokunta on valmistanut mooseksenuskolaisia koskevasta kysymyksestä, on kirjapainosta luvattu jaettavaksi tänä iltana kello 8 ja pitäisi siis voida tämäkin asia saada loppuun käsitellyksi ennen joululomaa. Kaikissa tapauksissa ehtisi se ehdotus, joka nyt on käsiteltävänä, takaisin perustuslakivaliokunnasta vielä tämän viikon kuluessa, joten senkään tähden ei ole syytä jättää perustuslakivaliokunnan lausuntoa vaatimatta.

Ed. Anton Huotari: Pyydän kannattaa ed. Mannerin tekemää ehdotusta. Minun mielestäni olisi häpeäksi Suomelle, jos tulevissa rauhanneuvotteluissa täytyisi meille asettaa sellaisia ehtoja, joista on huhuttu. Mielestäni, ennenkuin tällainen tulee tosiasiaksi, eduskunnan pitäisi päättävästi asiassa toimia, niin ettei sellainen esiintyminen enää tulisi kysymykseen. Nyt jo olisi aika myöntää kansalaisoikeudet niille vähälukuisille mooseksenuskolaisille, jotka tässä maassa ovat vuosikymmeniä asuneet ja eläneet, suuri osa heistä syntynytkin täällä, ja ovat katsottavat samanlaisiksi maamme kansalaisiksi, kuin kuka tahansa.

Ed. Aronen: Minun mielestäni myös ei tämä asia siedä vähintäkään viivytystä. Meidän velvollisuutemme on ratkaista tämä kysymys mahdollisimman pian. On häpeäksi meille, että Suomen kansa, joka on vapaa kansa ja vaatii itsenäisyyttä itsellensä, kohtelee sillä tavalla omassa keskuudessaan olevaa kansaa, kuin meidän lakiemme mukaan juutalaisia vielä kohdellaan. Yhdyn ed. Mannerin lausuntoon.

Ed. Hultin: Kun ed. Manner on antanut täällä tietoja erinäisten vaikutusvaltaisten juutalaisten aikeista rauhanneuvotteluissa tehdä Suomen suhteen vähemmän suotuisia ehdotuksia, ehdotan, että ed. Manner välittäisi näille henkilöille ne rauhoittavat tiedot, jotka hänelle itselleenkin ovat tunnetut, että nimittäin perustuslakivaliokunta on käsitellyt tätä asiaa kiireellisemmin kuin useita muita kysymyksiä, jotka ovat olleet sen valmisteltavina, ja että tämä asia tulee muutamien päivien kuluessa täällä järjestetyksi, niin että ulkomaalaiset mooseksenuskolaiset voivat Suomessa saada kansalaisoikeuden samoilla ehdoilla kuin muut ulkomaalaiset, ja että niillä Suomen kansalaisina tulee olemaan samat oikeudet, kuin muunuskoisilla Suomen kansalaisilla.

Ed. Ahmavaara: Kun ed. Manner sanoi, että perustuslakivaliokunnan jo valmistettu mietintö on pääasiassa samanlainen, kuin se, mitä hän nyt tässä ehdotti vahvistettavaksi, niin minusta on aivan tarpeetonta edes lähettää perustuslakivaliokuntaan tätä, kun huomisistunnossa saadaan perustuslakivaliokunnasta mietintö samasta asiasta. Ehdotan siis, että tämä hylättäisiin ilman muuta.

Ed. Estlander: Jag understöder herr Ahmavaaras förslag.

Puhemies: Ed. Ahmavaara ehdotti, että tämä lakiehdotus hylättäisiin, ja sitä on kannatettu. Tämä on sellainen ehdotus, joka voidaan ottaa huomioon vasta sitten kun on päätetty siitä, jatketaanko asian käsittelyä vaiko ei.

Ed. Sirola: Kesällä olin Tukholmassa tilaisuudessa tapaamaan sanomalehtimiehiä, jotka edustivat useita lehtiä Euroopan suurissa maissa. Näitä oli varsin vaikea saada käsittämään, että oli ollut ainoastaan tsaarivallan syy, että juutalaiskysymystä Suomessa ei oltu aikaisemmin ratkaistu. Onneksi juuri noihin aikoihin Suomen eduskunta käsitteli kysymystä ja hyväksyi tämän lakiehdotuksen. Voin siis heille viitata oleviin tosiasioihin. Tämän jälkeen olisi aivan mahdotonta saada asiasta intresseerattuja ulkomaalaisia käsittämään, että mikään muu, kuin Suomen omat laitokset, enää voisi viivyttää tämän asian ratkaisua.

Ed. Huttunen: Että ed. Mannerin täällä esittämän ehdotuksen perustelut ovat oikeat, osoittaa muiden muassa eräs kirjelmä, jonka minä olen saanut Pietarista, ja joka on juutalaisten yhdistyksistä peräisin. Kirjelmässä mainitaan seuraavaa: „Pietarissa on perustettu juutalaiskomitea, jonka tehtävänä tulee olemaan juutalaisten oikeuksien valvominen Suomen itsenäisyyskysymyksen lopullisen ratkaisun yhteydessä. Venäjän kansalliskokouksessa, rauhankonferensissa ja koko sivistyneen maailman edessä tulee komitea painostamaan, että traktaattin, koskeva Suomen itsenäisyyttä, liitettäisiin pykälä, jonka mukaan Suomi, yhtä hyvin kuin Romania vuonna 1878, velvoitettaisiin olemaan rajoittamatta juutalaisten kansalaistasa-arvoisuutta Suomessa. Jos Suomi ei

tätä ennen promulgeeraa edellisen eduskunnan hyväksymää juutalaisten tasa-arvoisuutta koskevaa lakia, ryhtyy komitea tämän asian läpiviemiseksi agitatsiooniin niin hyvin kautta koko Venäjän kuin ulkomaillakin".

Olen saanut tietää, että erinäiset juutalaisyhdistykset Suomessa ovat ryhtyneet toimenpiteisiin Pietarin juutalaisjärjestöjen päätösten voimaansaamiseksi. Lienee tarkoitus myös kääntyä näinä päivinä Suomen senaatin puoleen pyynnöllä ryhtymään toimenpiteisiin eduskunnan päättämän lain voimaansaattamiseksi. Missä asteessa nämä toimenpiteet nyt ovat, se ei ole tunnettua. Puolestani kannatan ed. Mannerin kirjelmässä esiintuotua ehdotusta, että asia nyt ratkaistaisiin, enkä näe olevan syytä yhtyä puhemiesneuvoston ehdotukseen, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan, koska eduskunnalla on ennakkopäätös siitä, että se on eräissä tapauksissa eräitä viime eduskunnan päättämiä lakeja voinut lopullisesti hyväksyä lähettämättä niitä valiokuntaan.

Ed. Ståhlberg: Kun perustuslakivaliokunnan mietintö tänä iltana saapui eduskuntaan niin siitä pitäisi selvitä, että eräät säännökset viime valtiopäivillä hyväksytyssä laissa eivät enää ole soveltuvia, koska siinä muun muassa edellytetään, ettei olisi mitään säännöksiä vielä olemassa siviiliavioliitosta. Itse asialle ei tule minkäänlaista viivytystä sen kautta, jos tämä asia tavallista tietä nyt lähetetään perustuslakivaliokuntaan, koska eduskunnalla vielä tällä viikolla on mahdollisuus ratkaista asia lopullisesti sen lakiehdotuksen perusteella, jonka se paraimmaksi näkee.

Ed. Wrede: Herrar Ahmavaara och Estlander hafva visserligen rätt däri att, då grundlagsutskottets betänkande angående mosaiska trosbekännares rättigheter i dag utdelats i plenum, det nu väckta förslaget var fullkomligt öfverflödigt. Men då landtdagen förut remitterat dylika förslag angående stadfästande af lagar till vederbörligt utskott och en sådan praxis synes mig i allo riktig, ber jag att få förorda godkännande af talmanskonferensens förslag också i detta fall.

Ed. Väinö Jokinen: Ed. Ståhlbergin esittämä syy on pelkästään muodollista laatua. Se eduskunnan hyväksymän lakiehdotuksen kohta, jota hän tarkoitti, kuuluu: „Siihen asti kuin laki avioliiton solmimisesta siviiliviranomaisen edessä tulee noudatettavaksi, voidaan avioliitto mooseksenuskolaisten kesken solmia heidän uskonnollisten menojensa mukaan sekä avioliitto mooseksenuskolaisen ja muuta uskontoa tunnustavan kesken sen uskonnollisen yhdyskunnan menojen mukaan, johon toinen liittokumppaneista kuuluu". Siviiliavioliittoa koskeva laki astuu voimaan ensi vuoden alusta ja siitä johtuu kyllä jonkinlainen epäjohdonmukaisuus, jonka voisi korjata, mutta toiselta puolen seikka, kuten jo äsken sanoin, on pelkästään muodollista laatua. Mainittu pykälä mooseksenuskolaisia koskevassa laissa ei siten siis ollenkaan estä lakia nyt tulemasta vahvistetuksi.

Ed. Hultin: Siihen mitä ed. Ståhlberg äsken mainitsi, pyydän lisätä, että mooseksenuskolaisten asema tulee perustuslakivaliokunnassa nyt hyväksytyn ehdotuksen mukaan edullisemmaksi, kuin mitä se oli eduskunnan viime kesänä hyväksymän lain mukaan, siihen nähden nimittäin, että kesällä hyväksytyn lain mukaan mooseksenuskolaiset olisivat olleet velvolliset joka tapauksessa solmimaan avioliittonsa siviiliavioliittolain mukaan, mutta perustuslakivaliokunnan ehdotuksen mukaan heidän on, samoin kuin Suomen kansalaisten, sallittu solmia se vaihtoehtoisesti uskonnollisillakin menoilla.

Keskustelu puhemiesneuvoston ehdotuksesta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta siitä, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan, on ed. Manner ehdottanut, että asian asiallista käsittelyä jatkettaisiin. Tätä ehdotusta on ed. Anton Huotari kannattanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken ed. Mannerin ehdotuksen mukaisesti tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelystä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 86 jaa- ja 99 ei-ääntä; eduskunta on siis päättänyt puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lähettää asian perustuslakivaliokuntaan lausunnon saamista varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Suurten tulojen veroa

koskeva hallituksen esitys n:o 13, joka on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 sekä suuren valiokunnan mietinnöissä n:o 2 ja 2 a, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Kun nykyään ei ole voimassa eduskunnan tekemää päätöstä puheenaolevan suostunnan suorittamisesta, on siis tässä kysymys uudesta suostunnasta. Valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n mukaan on sellainen ehdotus katsottava rauenneeksi, ellei sitä kolmannessa käsittelyssä ole kannattanut $^2/_3$ annetuista äänistä. On siis toimeenpantava lippuäänestys.

Ed. Hurmevaara: Ehdottaisin, että suuren valiokunnan mietinnössä lakitekstin edellä oleva ponsi muutettaisiin näin kuuluvaksi: että eduskunta hyväksyy ja vahvistaa näin kuuluvan lain suurten tulojen verosta.

Puhemies: Tahtoisin vain huomauttaa, että tämä ehdotus tulee huomioonotettavaksi vasta silloin, kun ponsi esitellään käsiteltäväksi. Nyt on lakiehdotus käsittelyn alaisena.

Ed. S. Häkkinen: Pyydän kannattaa ed. Hurmevaaran tekemää ehdotusta.

Keskustelu lakiehdotuksesta julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Ken kannattaa puheenaolevan lakiehdotuksen hyväksymistä sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa"; ken sitä ei kannata, äänestää „ei"; jos lakiehdotuksen hyväksymistä kannattaa $^2/_3$ annetuista äänistä, on se hyväksytty, mutta muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut.

Äänestyksessä annetaan 187 jaa- ja 2 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on päätetty toisessa käsittelyssä.

Puhemies: Esitellään ehdotus, joka on valtiovarainvaliokunnan mietinnön n:o 2 sivulla 8, nimittäin, että eduskunta hyväksyy lain suurten tulojen suostunnasta, edellyttäen, että puheenaoleva suostunta havaitaan tarpeelliseksi.

Keskustelu:

Ed. Hurmevaara: Tässä yhteydessä uusin äsken tekemäni ehdotuksen, että nyt käsiteltävänä olevan ponnen tilalle hyväksyttäisiin näin kuuluva ponsi: että eduskunta hyväksyy ja vahvistaa näin kuuluvan lain suurten tulojen verosta.

Ed. S. Häkkinen: Pyydän kannattaa ed. Hurmevaaran tekemää ehdotusta.

Ed. Ahmavaara: Kun tämä laki on vielä ehdollinen, riippuen, tarvitaanko suostuntaa, niin tuskin eduskunta tätä vielä voisi mennä vahvistamaan.

Ed. Wrede: I anledning af ldgm. Hurmevaaras förslag ber jag få anmärka, att beslut angående bevillningar icke heller förut ansetts erfordra stadfästelse. Det är nog, att landtdagen godkänner en bevillning. Sedan ankommer det på regeringen att begagna sig af bevillningen i den mån behof däraf förefinnes. Jag förstår därför icke, i hvilket afseende landtdagen skulle skrida till en stadfästelse af nu ifrågavarande bevillning och måste därför motsätta mig det gjorda förslaget.

Ed. Gylling: Eduskunnan päätöksen suostunnan kantamisesta kyllä ei ole katsottu vaativan minkäänlaista vahvistusta. Mutta kun se on puettu lain muotoon, niin ovat ainakin ne lainoppineet, joita valtiovarainvaliokunta on aikaisemmin tässä suhteessa kuullut, katsoneet, että lain muoto puolestaan on vahvistettava.

Ed. Ståhlberg: Pyytäisin yhtyä ed. Ahmavaaran lausumaan mielipiteeseen ja siis sillä syyllä, että tämä laki olisi jätettävä vielä ehdolliseksi, vastustaa sen vahvistettavaksi päättämistä nyt. Verolakina se mielestäni kyllä voidaan vahvistaa aikanansa.

Ed. Hänninen-Walpas: Eduskunnalla on selvillä, että kaikki ne varat, mitä tällä verotuksella saadaan, tullaan hyvin tarvitsemaan. Sitähän osoittavat päivän selvästi ne esitykset, joissa ehdotetaan otettavaksi melkein mahdottoman suuria valtion lainoja. Olisi selvintä, että tämä laki tehtäisiin tällä kertaa ihan valmiiksi ja siis myös vahvistettaisiin.

Ed. Ahmavaara: Minua ilahuttaa se, että vasemmistokin nyt tietää, että tarvitaan varoja. Eilen illalla se ei sitä vielä tiennyt. Paljon pie-

nempi summa oli eilen kysymyksessä, ja vasemmisto äänesti sen kumoon siitä syystä, ettei tiennyt, tarvitaanko sitä veroa.

Ed. Mäki: Ahmavaaran lausunnon johdosta tahdon vain huomauttaa, että nyt on oikeisto unhoittanut sen, mitä se eilen tiesi ja mitä me emme tienneet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin valtiovarainvaliokunnan ehdotusta, joka on sivulla 8 valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 2, on ed. Hurmevaara ed. S. Häkkisen kannattamana ehdottanut tämän ponnen sijalle: Eduskunta hyväksyy ja vahvistaa näin kuuluvan lain suurten tulojen verosta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Hurmevaaran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 100 jaa- ja 92 ei-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen tässä osassa.

Esitellään sen jälkeen ponsi, joka löytyy samassa mietinnössä sivulla 16 ja joka on sama, kuin suuren valiokunnan mietinnössä n:o 2 sivulla 2.

Luetaan tämän yhteydessä eräs kirjelmä:

Suomen Eduskunnan
Valtiovarainvaliokunta.
Helsingissä joulukuun 18
päivänä 1917.
N:o 23.

Suomen Eduskunnalle.

Sen johdosta, että Eduskunta on toisessa lukemisessa päättänyt hyväksyä muutoksia valtiovarainvaliokunnan ehdottamaan lakiin suurten tulojen verosta, valiokunta kunnioittaen ehdottaa, että Eduskunta päättäisi arvioida suurten tulojen verosta saatavan tulon 95 milj. markaksi.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Edvard Gylling.

J. Laherma.

Puhemies: Tahtooko eduskunta hyväksyä tämän ponnen sellaisena, kuin valtiovarainvaliokunta on sen nyt ehdottanut?

Hyväksytään.

2) Leimasuostunnan suorittamista 1918 vuoden loppuun

koskeva hallituksen esitys n:o 14, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 4 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 6, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Kun nykyään ei ole voimassa eduskunnan tekemää päätöstä puheenaolevan suostunnan suorittamisesta, on siis tässä kysymys uudesta suostunnasta. Valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n mukaan on sellainen ehdotus katsottava rauenneeksi, ellei sitä kolmannessa käsittelyssä ole kannattanut 2/3 annetuista äänistä. On siis toimeenpantava lippuäänestys.

Keskustelu:

Ed. Hurmevaara: Pyydän ehdottaa, että käsiteltävänä oleva asia pantaisiin pöydälle siihen eduskunnan istuntoon, jossa tulee lopullisesti käsiteltäväksi tämän vuoden rahasääntöä koskeva valtiovarainvaliokunnan mietintö.

Puhemies: Ehkä ed. Hurmevaara jättää ehdotuksensa kirjallisesti.

Ed. Mäki: Kannatan ed. Hurmevaaran tekemää ehdotusta.

Ed. Kairamo: Eilisessä täysi-istunnossa käsitteli eduskunta verrattain laajalti pääoma- ja kuponkisuostuntaveroa ja erästä ehdotusta, jonka valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja, ed. Gylling silloin teki, samaa, mikä vasemmiston taholta nytkin on tehty. Eduskunta asettui silloin sille kannalle, että mitään pöydällepanoa ei katsottu tarpeelliseksi. Äsken on eduskunta ilman pöydällepanoa hyväksynyt erään toisen suostuntaverolain, ilman, että vasemmiston taholta olisi tehty mitään sellaista vaatimusta, vaikka sellainen olisi ymmärtääkseni pitänyt tehdä, jos tahdotaan jotain johdonmukaisuutta noudattaa. Huomioon ottaen sen kannan, mille eduskunta eilen asettui, pyydän puolestani vastustaa pöydällepanoa tarpeettomana. Tässäkään asiassa ei voi olla, eikä ole ollut, valtiovarainvaliokunnassa erimielisyyttä siitä, onko leimasuostunta edelleen kannattava vai ei.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Täällä on ed. Hurmevaara ed. Mäen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle siihen istuntoon, jossa tulee lopullisesti käsiteltäväksi tämän vuoden rahasääntöä koskeva valtiovarainvaliokunnan mietintö. Tätä ehdotusta on myöskin vastustettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Hurmevaaran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 105 jaa- ja 90 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Keskustelu asiasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Luetaan eduskunnan hyväksyttäväksi kirjallisesti laadittu äänestysehdotus.

Äänestys ja päätös:

Ken kannattaa puheenaolevan lakiehdotuksen hyväksymistä sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa"; ken ei sitä kannata, äänestää „ei"; jos lakiehdotuksen hyväksymistä kannattaa $^2/_3$ annetuista äänistä, on se hyväksytty, mutta muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut.

Äänestyksessä annetaan 106 jaa- ja 84 ei-ääntä. Lakiehdotus on siis rauennut.

Puhemies: Asian näin päättyessä ei tule esiteltäväksi myöskään arvioimisponsi, josta valtiovarainvaliokunta on lähettänyt kirjelmässä uuden ehdotuksen.

3) Välittävistä säännöksistä maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain, kansanäänestystä tarkoittavan lain ja kunnallisen vaalilain käytäntöön saattamista varten

annettu hallituksen esitys n:o 20, jota on valmistelevasti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 7, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Eduskunta päättänee hyväksyä ja vahvistaa lain sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty?

Keskustelu:

Ed. Estlander: Detta lagförslag föreslår jag att måtte förkastas. Dess ändamål är uteslutande att öfverskyla den omöjlighet att omedelbart tillämpa kommunalförfattningarna, som uppstått genom att dessa brådstörtadt och tanklöst drifvits igenom i landtdagen. Det enda naturliga är att tillämpningen får anstå tills de uti författningarna ingående bestämmelserna kunna i vanlig ordning iakttagas. Att härmed den afsedda lagändringens trädande i kraft uppskjutes vidpass ett år, det kan endast vara önskligt ur samhällsintressets synpunkt. Ty det sätt, hvarpå dessa nya författningar under hot och tvång och villervalla blifvit drifna fram till beslut och stadfästelse och hvilket kommer att kvarstå som ett mörkt blad i landtdagens historia, ådagalägger, att samhället med varsamhet allenast bör under denna tid skrida till den omfattande förändring, som dessa kommunalförfattningars tillämpning skall innebära. Jag tillägger, att det politiska parti, hvilket valt sådana representanter, som framom grundlag och samhällsordning sätta våld och tvång, som medvetet, kanske planmässigt, framkalla ett beväpnadt röfvarväsende för att tillrycka sig väldet i samhället, som afskilja sig från öfriga medborgare genom sitt försvar för de afskyvärda brott, hvilka därunder begåtts, detta parti, hvilket tolererar dylika representanter för sina sträfvanden, måste finna sig i att icke anses moget att omhändertaga vården af samhället, där lugn, lag och ordnade förhållanden böra råda, liksom också detta partis representanter måste betraktas såsom icke åtnjutande politiskt förtroende. Det vore mycket att här ännu tillägga om denna sak, men det sagda må vara nog i detta sammanhang. Jag hemställer om att detta lagförslag måtte förkastas.

Ed. Bäck: Jag ber att få understöda hr Estlanders förslag.

Ed. Kuusinen: Ed. Estlanderin lausunto kokonaisuudessaan on todistus siitä yhteiskunnallisesta ja sivistyksellisestä tasosta, jolla ruotsalainen ryhmä täällä eduskunnassa seisoo. (Vasemmalta: Ja muualla.) Puolue, jota se edustaa, on sanonut olevansa erityisesti jonkun länsimaisen kulttuurin edustaja tässä maassa. Luulen, että tulevina aikoina saavat ne, jotka tahtovat ruotsalaisen puolueen ryhmän esiintymisestä saada

oikean käsityksen, lukea vaikkapa tämän professorin lausunnon nähdäkseen, kuinka alhaisella kulttuuritasolla se puolue seisoo. (Vasemmalta: Hyvä!)

Ed. von Rettig: Vid andra behandlingen var jag i tillfälle att framställa, hurudana svårigheter och omöjligheter denna lag skulle komma att medföra. Dessa omöjligheter äro mycket stora i jämförelse med den obetydliga fördel, som skulle uppstå genom att 20-åringar nu skulle få rösträtt. Jag ber därför att få understöda hr Estlanders förslag.

Ed. Hänninen-Walpas: Tahdon vain lyhyesti merkitä, että professori Estlanderin puhe sisälsi hyvin törkeitä valheita.

Ed. Schybergson: Hr Walpas är den rätta mannen att censurera andras andraganden i detta afseende!

Hvad själfva saken beträffar, har jag delvis en annan åsikt än hr Estlander. Jag skulle så gärna unna herrarna och damerna till vänster att komma in i kommunalrepresentationen just nu med alla de svårigheter, som där förestå, och jag har förvånat mig öfver, att icke vänstern godkänt regeringens proposition, som skulle hafva fört dem till detta efterlängtade mål ett par månader tidigare än deras eget förslag. Deras förfarande förefaller nästan misstänkligt, det förefaller, som om de gärna i det längsta skulle vilja draga sig härför. Men trots detta anser jag det vara det riktiga, att denna författning, sådan som den nu hastigt blifvit tillyxad i landtdagens utskott, förkastas och vänstern i detta afseende finge hålla sig undan ännu några månader. Jag vill hoppas att stämningen i landet allt klarare skall gifva sig tillkänna och att det vid valen skall visa sig, att sosialisterna, oaktadt 20-årsbestämningen, skola komma i minoriteten.

Ed. Wiik: Det förslag, som från landtdagens höger framställts, vittnar ännu en gång om hela ansvarslösheten i den politik, som på det hållet fullföljes. Förslaget motiverades, såvidt jag kunde höra, därmed att i landet för närvarande icke råder det lugn, att folket med framgång kunde skrida till kommunala val. Likväl bör det vara kändt och uppenbart för hvar och en, som vill inse sanningen, att de excesser, som på en del orter förekommit, i väsentlig mån framkallats just genom de nuvarande kommunala maktägandes fullständiga oförmåga att inse hvad situationen kräfver.

Ed. Aronen: Olisi maallemme onnettomuudeksi, jos sellaisia „viimeisiä mohikaaneja" olisi enemmän eduskunnassa kuin ed. Estlander on, mutta rohkenen uskoa, ettei oikeistossa niitä ole monta, niin ettei ed. Estlanderin ehdotus tule saamaan täällä enemmistöä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Estlander ed. Bäckin kannattamana on ehdottanut lakiehdotuksen hylkäämistä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 163 jaa- ja 27 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä lain sellaisena, kuin se on päätetty toisessa lukemisessa. Lain kolmas käsittely on siis päättynyt. Laki- ja talousvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti tahtonee eduskunta myöskin vahvistaa nyt puheenaolevan lain.

Ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Asia on loppuun käsitelty.

Vastaus välikysymykseen, joka koskee Turun kaupungissa tapahtuneita ryöstöjä.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tulee tapahtumaan vastauksen antaminen ed. Mikkolan y. m. välikysymykseen, joka koskee senaatin kantaa Turun kaupungissa tapahtuneisiin ryöstöihin nähden. Sittenkun vastaus on annettu ja sen johdosta ehkä aiheutuva keskustelu julistettu päättyneeksi olen esittävä sen päiväjärjestykseen siirtymismuodon, joka on esitetty työjärjestyksen 31 §:ssä. Silloin vielä on tilaisuus niillä, jotka eivät hyväksy yksinkertaista siirtymistä päiväjärjestykseen, tehdä ehdotuksensa.

Senaattori Arthur Castrén: Välikyselyn johdosta pyydän saada tehdä selkoa tapahtumista Turun kaupungissa ja hallituksen suhtautumisesta niihin.

Ennen viime marraskuun suurlakkoa toimi Turun kaupungissa järjestyskunta, jonka miehistö

suurimmalta osaltaan oli valittu järjestyslautakunnan puoltolauseen nojalla, lautakunnan, jonka jäseninä oli neljä sosialidemokraattiseen puolueeseen ja kolme muihin puolueisiin kuuluvaa jäsentä. Tämän järjestyskunnan pyyhki pois suurlakko ja sen jälkeen otti omin valtuuksin järjestysvallan pidon haltuunsa niin sanottu miliisi, jonka miehistö oli kokoonpantu punakaartiin kuuluvista henkilöistä ja muista samansuuntaisista aineksista. Tämän miliisin johtajana toimi sanomalehdentoimittaja V. Lundberg, entisen poliisikunnan päällikön ollessa pidätettynä, samoin kuin lääninkuvernöörinkin. Viime marraskuun 28 päivänä tuli vastamainittu V. Lundberg erään toisen henkilön kanssa luokseni ja jätti pöytäkirjanotteen, joka oli laadittu Turun kunnallisjärjestön kokouksessa 27 päivänä samaa kuuta ja jossa muiden muassa sanottiin 4 §:ssä: Tarkistettiin kunnallisjärjestön aikaisempi päätös Turun kaupungin järjestyslaitoksen työväestön hallussapitämisestä ja päätettiin, että se edelleenkin pidetään työväen omana keinolla millä hyvänsä ja että hallituksen on se tunnustettava. 6 §:ssä kuvernöörikysymyksessä todettiin, että entinen kuvernööri Collan ei ole ollut sellainen, että se voisi työväestöä tyydyttää, joten työväestö vaatii, että entinen kuvernööri oli heti eroitettava ja valittava uusi, joka nauttii työväestön luottamusta. Uudeksi Turun ja Porin läänin kuvernööriksi vaati järjestö koko läänin työväestön kannattamana nimitettäväksi sanomalehdentoimittaja Eevert Elorantaa, ja siltä varalta, että toimittaja Eloranta kieltäytyisi, luennoitsija Jussi Saaristoa.

Mainittu lähetystö vaati, että hallituksen oli hyväksyttävä tämä työväenjärjestön päätös. Kun kuitenkin puheenalainen järjestyskunta oli omin valtuuksin ja siis laittomassa järjestyksessä ryhtynyt toimiinsa ja kuvernööri oli pidätettynä, jonka vuoksi myöskään kuvernöörinvirasta ei voinut silloin päättää, en katsonut voivani suostua näihin vaatimuksiin. Lähetystö sanoi kuitenkin pitävänsä järjestysvallan hallussaan ja vastustavansa kaikin keinoin entisen poliisikunnan astumista toimeensa. Ehdotin lähetystölle, että jos työväen järjestö ja se osa kaupunginväestöstä, joka ei lukeudu työväenpuolueeseen, olisi halukas rupeamaan sovitteluihin, olisin minä suostuvainen olemaan läsnä ja välittäjänä näissä neuvotteluissa. Jälkimäisellä taholla vastustettiin tätä aatetta silloin. Lähetin työväenjärjestölle asiasta 30 päivänä samaa kuuta sähkösanoman, joka on näin kuuluva: „Senaatti ei voi laillistuttaa sosialidemokraattisen kunnallisjärjestön toimenpidettä järjestyksenpidon haltuunottamisesta, koska poliisiohjesääntö vuodelta 1903, joka toisin määrää, on vielä voimassa. Kehoitetaan sentähden jättämään järjestyksen pito asianomaisille viranomaisille ja vapaalle jalalle laskemaan pidätetyt sekä sallimaan virastojen toimia. Jos työväestö ja muut kunnan asukkaat, jotka ovat eriävällä kannalla, tahtovat neuvotella ja sovitella asiassa, niin ovat tilaisuudessa saapua tänne senaatin välityksellä neuvottelemaan. Kuitenkin on ehtona, että pidätetyt sitä ennen vapautetaan ja virastot sallitaan toimia". Siihen saapui seuraavana päivänä eli siis kuluvan joulukuun 1 päivänä näin kuuluva vastaus Turun sosialidemokraattiselta kunnallisjärjestöltä: „Me emme ryhdy keskustelemaan vangittujen vapauttamisesta, ennenkuin meidän vaatimuksemme miliisilaitoksen laillistuttamisesta ja kuvernöörinviran täyttämisestä on hyväksytty". Tämän jälkeen olin minä joka päivä puhelinyhteydessä miliisilaitoksen kanssa Turussa ja kehoitin sen johtomiehiä rupeamaan ehdottamiini keskusteluihin ja sovitteluihin, jotta ei asia kovin kärjistyisi. Herra Lundberg ilmoitti nimittäin sekä ensi kerralla käydessään luonani että myöhemmin telefoonissa, että jollei näihin vaatimuksiin suostuttaisi, olisi Turussa piakkoin odotettavissa suuriakin epäjärjestyksiä. Näistä neuvottelukehoituksistani ei ollut kuitenkaan mitään tulosta, vaan molemminpuolin pysyttiin entisellä omaksumallaan kannalla. Vasta viime viikolla kuului puheluissa sellaista mielipidettä, että silloin olisi aika mahdollisesti ryhtyä keskusteluihin, jonka johdosta minä 13 päivänä joulukuuta, siis viime torstaina, lähetin sekä valtuustolle Turussa että vallankumouskomitealle, joka myöskin oli ollut keskusteluissa minun kanssani asiasta, näin kuuluvan sähkösanoman: „Ehdotan, että Turussa tästälähin, kunnes uusi poliisiohjesääntö astuu voimaan, toimii miliisi, jonka miehistön hyväksyy järjestyslautakunta. Tähän lautakuntaan valtuusto nimittää 3 ja kaupungin sosialidemokraattiset työväenjärjestöt yhtä monta jäsentä. Lautakunta ehdottaa myös miliisipäällystön ja senaatti nimittää virkaatekevän miliisinjohtajan. Kuvernööri ja poliisimestari lasketaan viipymättä vapaiksi sekä virastot sallitaan vapaasti toimia. Kuvernöörinviran hoidosta päättää senaatti erikseen. Tämän ohella ehdotan, että tähän asti toimineen kumouksellisen miliisin palkkauksesta ja muista sen yhteydessä olevista asioista valtuusto ja työväenjärjestöt lähettävät tänne kanssani neuvottelemaan ja sovittelemaan yhtä monta edustajaa". Tähän sähkösanomaan saapui seuraavana päivänä Turun valtuustolta myönteinen vastaus, joka kuului: „Ilmoitamme, että valtuusto on hyväksynyt tekemänne ehdotuksen kaupungin järjestyslaitoksen ylläpitämisestä siksi, kunnes uusi poliisiohjesääntö astuu voimaan,

sekä valinnut 3 edustajaa kanssanne neuvottelemaan tähän asti toimineen kumouksellisen miliisin palkkauksesta. Turun kaupungin valtuusmiehet Lönnblad, Rydman", Myöskin vallankumouskomitealta saapui viimeksi, sanottuna päivänä näin kuuluva sähkösanoma: „Turun sosiaalisen kunnallisjärjestön kokous päätti joulukuun päivänä (epäselvä) että vallankumouskomitealle ja järjestyslautakunnalle annetaan valtuus ryhtyä valtuuston ja hallituksen kanssa neuvotteluihin miliisilaitoksen suhteen. Jos valtuusto tai hallitus miliisilaitoksen tunnustavat, ovat samat järjestöelimet oikeutetut vapauttamaan kuvernöörin ja poliisimestarin sekä sen jälkeen ryhtymään neuvotteluihin hallituksen kanssa kuvernöörinviran täyttämisestä. Vallankumouskomitea vapauttaa yllämainitut henkilöt heti, kun miliisilaitos on laillistettu. Ellei tähän sähkösanomaan saavu vastausta tämän päivän iltaan k:lo 6:een mennessä tai jos vastaus on kielteinen, ryhtyy vallankumouskomitea käytettävissä oleviin vallankumouksellisiin keinoihin." Seuraavana päivänä eli 15 päivänä tätä kuuta saapui vallankumouskomitealta myöskin seuraava sähkösanoma: „Turun sosialidemokraattisen kunnallisjärjestön kokous joulukuun 14 päivänä päätti valtuuttaa valitsemansa jäsenet neuvottelemaan hallituksen kanssa, jos hallitus myöntää nykyiselle miliisilaitokselle entiselle poliisilaitokselle kuuluneet määrärahat. Kuvernööri ja poliisimestari vapautetaan niin pian kuin kunnallisjärjestöjen vaatimukset miliisilaitoksen laillistuttamisesta on hyväksytty. Vastausta vaaditaan tänään k:lo 4:ään mennessä."

Näihin vaatimuksiin, joissa siis asetettiin ehtoja neuvotteluille, en katsonut voivani suostua. Herra Lundberg ilmoitti kyllä telefoonitse minulle, että jollei hallitus empimättä suostuisi näihin ehtoihin, niin Turussa hänen luullakseen tulisi tapahtumaan suuria epäjärjestyksiä, ehkä verilöylyjäkin. Seuraavana päivänä eli joulukuun 15 päivänä ilmoitti hän edelleen telefoonitse, että ehtona keskustelujen alkamiselle oli myös se, että senaatti suostuisi maksamaan miliisin palkkaamiseen 130,000 markkaa, mutta jälkeen puolenpäivän lupasi hän kuitenkin, että ryhdyttäisiin neuvotteluihin, jos miliisin palkka kahdelta viikolta eli 54,000 markkaa suoritettaisiin, lisäten samalla, että jos ei sitä tehtäisi, oli pelättävä, että verisiäkin tapahtumia tulisi Turussa tapahtumaan.

Seuraava päivä eli sunnuntai ei tuonut muutoksia tässä asiantilassa. Olin silloinkin kyllä telefoonipuhelussa herra Lundbergin kanssa ja kehoitin häntä koettamaan saada miliisiä pitämään yllä järjestystä. Lundberg oli nimittäin ilmoittanut edellisenä iltana, että miliisi tulisi olemaan lakossa ja kaupunki siis olemaan ilman mitään poliisikuntaa.

Maanantainvastaisena yönä tapahtuivat sitten ne surulliset tapahtumat, jotka me kaikki tunnemme. Maanantaiaamuna, siis eilen, olin minä jälleen kosketuksessa puhelimitse herra Lundbergin kanssa ja sekä pyysin että vaadin, koska hän kerran oli ottanut järjestyksenpidon haltuunsa ja kieltänyt entistä poliisikuntaa toimimasta, että hänen tuli ylläpitää järjestystä eikä sallia semmoisia epäjärjestyksiä ja ryöstöjä, kuin edellisenä yönä oli tapahtunut. Tästä kumminkaan ei ollut mitään tulosta. Melkein joka tunti eilisiltana soitin minä miliisilaitokseen ja tiedustelin oloja siellä ja pyysin herra Lundbergin tekemään tehtävänsä siinä toimessa, jonka hän oli ottanut itselleen. Mutta herra Lundberg piti kiinni itsepintaisesti vaatimuksestaan ja vastasi yhtämittaa, että lakko ei lakkaisi ja ettei hän saisi miehistöä järjestyksenpitoon, ellei hallitus ehdottomasti hyväksyisi ennen ilmoittamiaan ehtoja. Kello 10:ltä illalla ilmoitettiin, että epäjärjestyksiä jälleen oli syntynyt, väkivaltaa ja ryöstöä harjoitettu, ja tuota tilaa jatkui pitkin yötä. Viimeisen ilmoituksen telefonitse sain herra Lundbergilta kello 2 seudussa, jolloin hän sanoi, ettei hän uskaltaisi edes käskeä miliisimiehistöä toimimaan, jollei ole tiedossa, että ehdot hyväksytään, sillä hän pelkäsi omaa turvallisuuttaan, mainiten myöskin, että asia oli mennyt niin pitkälle, ettei hän, jos järjestysmiehistö alkaisikin toimia, ollut varma siitä, että hän enää voisi palauttaa järjestystä. Ilmoitin herra Lundbergille silloin, että asia tulisi eduskunnan ratkaistavaksi välikyselyn kautta ja että minä ylimääräisellä junalla saapuisin tänä aamuna Turkuun.

Turun kaupungissa, josta muutamia tunteja sitten palasin, näkee pian, minkälaista jälkeä siellä on tehty viime öinä. Ne ovat kauhistuttavia nämä väkivallan ja ryöstön jäljet, mitkä varsinkin keskikaupungilla, ovat näkyvissä. Pitkiä riviä puotiikkunoita on säpäleiksi lyötynä, puodit osittain tyhjennetyt, niiden sisusta viety pois ja kaikki kalusto särjetty. Toisia ryhmiä taas on, joissa hävityksen jäljet jo oli korjattu, ikkunoita ja ovia suojeltu laudoilla, ja sitä työtä oltiin monin paikoin vielä tekemässä suurien kansanjoukkojen katselijoina ollen. Ryöstetyt puodit, joita on useita kymmeniä, olivat etupäässä sellaisia, jotka olivat sisältäneet kangas- ja vaatetustavaroita, kenkätavaroita, ruoka- ja säilyketavaroita, ja menetetyn tavaran arvo on hyvin suuri.

Suuria kansanjoukkoja oli liikkunut kaupungilla sekä yöllä vasten maanantaita että vasten tätä päivää, joissa suurin määrä oli ollut noin 18

—20 korvissa olevia nuoria miehiä, mutta myöskin paljon nuorempaa väkeä, aina lapsiin saakka, ja myös vanhempia. Naisia oli myöskin ollut mukana. Eräillä näistä oli ollut varusteita taakkain kantamista varten mukanaan ja myöskin joitakuita aivan pieniä lapsia oli ollut mukana ottamassa ja poisviemässä tavaroita. Kumpaisenakin yönä oli venäläistä sotaväkeä, sekä maa- että meriväen puvussa, ollut, ilmoituksen mukaan, kymmenittäin mukana rosvojoukoissa. Ainakin yksi venäläinen sotamies oli tavattu suorastaan ryöstöhommassa, saatu kiinni ja viety päävahtiin. Viime yönä olivat sotilaat aikuisin poistuneet, luultavasti päällystön käskystä tai kiellosta. — Tällä kaamealla kannalla ovat nyt asiat Turussa. — Kävin herra Lundbergin puheilla miliisiasemalla, kun en voinut muulla tavoin tulla kosketuksiin muiden edustavien henkilöiden kanssa sosialidemokraattisesta puolueesta. Kunnallisjärjestöllä ilmoitettiin olevan kokous tänä iltana, mutta sitä ei sanottu voitavan saada sitä ennen kokoontumaan. Miliisilaitoksella oli kuitenkin eräitä henkilöitä, jotka sanottiin kuuluvan tähän järjestöön. Asemalla kertoi herra Lundberg edellisten öiden tapahtumista, ilmoittaen miliisin edelleen olevan lakossa eikä ryhtyvän mihinkään toimenpiteisiin järjestyksen ylläpitämiseksi, ennenkuin eduskunta tai hallitus myöntyisi niihin ehtoihin, jotka miliisi oli tehnyt, eli siis laillistuttamaan miliisilaitoksen ja suorittamaan miliisin palkan. Myöskin sanoi herra Lundberg, että jos entinen järjestysvalta ryhtyisi toimimaan, tulisi hän sitä asevoimin vastustamaan. Pyysi muuten pikaista toimenpidettä hallituksen tai eduskunnan puolelta, koska hän pelkäsi, että ensi yönä ja ensi päivinä muussa tapauksessa tulisi vielä kauheampia selkkauksia, verilöylyjä, ehkä tapahtumaan. Henkilöt, sosialidemokraattiseen puolueeseen kuulumattomista piireistä, joiden kanssa tulin kosketuksiin, olivat taas sitä mieltä, että kun asia oli jäänyt eduskunnan ratkaistavaksi, ei heidän puoleltaan ollut siinä mitään tekemistä, ilmoittaen, etteivät he siis tahtoneet ja katsoneet edes olevansa oikeutetut ryhtymään minkäänlaisiin neuvotteluihin eikä sovitteluihin, vaan uskoivat asian ratkaisemisen eduskunnalle. Muuten olivat nämä piirit, mikäli voin huomata, aika toivehikkaita ja luottavia ja toivoivat kestävänsä, jos sikseen tulisi, suurempiakin koettelemuksia. — Edellisestä selvinnee, millä kannalla asiat nykyään Turussa ovat ja myöskin hallituksen suhtautuminen näihin asioihin. Hallituksella on nykyään tekeillä ehdotus uudeksi poliisisäännöksi, jonka tarkoituksena on saada poliisihoito nykyistä paremmalle ja tarkoitustaan täysin vastaavalle kannalle. Mutta sellaisia tapauksia varten, kuin Turun tapahtumat ovat, vaadittaisiin, jotta hallitus voisi tarkoitusperänsä perille ajaa, vankkaa järjestysvoimaa. Sellaista ei hallituksella, kuten tiedetään, ole käytettävänään. Lausun sentähden hartaana toivomuksenani, että eduskunta kannattaisi hallitusta siinä, että hallitus tulisi tilaisuuteen luomaan vankan, tehokkaan järjestyskunnan, jonka avulla hallitusvallalla tuollaisissakin ikävissä ja äärimäisyyteen menevissä tapauksissa, kuin nyt puheenalaiset tapahtumat ovat olleet, olisi keinoja saada aikaan järjestystä ja turvallisuutta maassa.

Senaattori Svinhufvud: Sisäasiaintoimituskunnan päällikkö on jo vastannut tehtyyn kysymykseen. Pyydän kumminkin lausua muutaman sanan asiasta, kosketellen pääasiassa sitä seikkaa, kuinka tärkeä järjestys maassa on. Että viime puolenvuoden aikana monin paikoin järjestys on ollut huono — toisinaan sitä ei ole ollut ensinkään — senhän me kyllä tiedämme. Turun kaameat ryöstöt meitä tällä hetkellä tärisyttävät. Mutta tuoreessa muistissa ovat myöskin ne kaikkinaiset epäjärjestykset, väkivaltaisuudet, pahoinpitelyt j. n. e., joita täällä syksyn kuluessa on tapahtunut. Syyt siihen, että järjestyslaitos ei ole sellainen, kuin valtiolta voidaan vaatia, ovat monenlaiset. Tässä tahdon vain kosketella yhtä puolta asiassa, sitä, johonka jo sisäasiaintoimituskunnan päällikkö viittasi. Kenraalikuvernööri Seynin pitkän regimin aikana joutui poliisilaitoksemme rappiolle ja huonoja, epäilyksenalaisia aineksia otettiin siihen. Maaliskuun-vallankumouksen jälkeen oli siis ensi tehtäviä poliisilaitoksen puhdistaminen ja uudistaminen. Eri paikkakunnilla meneteltiin tässä kohdin eri tavoin, mutta tuloksiin päästiin, jos kohta ei aina yhtäläisiin. Jonkun ajan päästä kävi kuitenkin ilmi, että järjestysvalta meillä Suomessa ylipäänsä oli heikko. Hallituksella ei ollut riittävää järjestysvoimaa käytettävänään silloin, kun suurempia epäjärjestyksiä sattui, esimerkiksi silloin, kun kansanjoukot ryöstivät valtion elintarpeita tai kun väkivaltaa käytettiin kunnallisia viranomaisia ja valtuustoja vastaan pakottaakseen heitä suostumaan pakottajain mielenmukaisiin päätöksiin. Edellinen hallitus koetti kyllä saada aikaan vahvempaa järjestysvaltaa, vaan se ei onnistunut syistä, jotka herrat edustajat aivan hyvin tietävät; nykyinen hallitus ei myöskään vielä ole saanut mitään tehokasta järjestysvaltaa aikaan.

Kuitenkin tiedämme kaikki, että jokaisen oikeusvaltion pohjana, jokaisen yhteiskuntajärjestyksen perustana on juuri järjestys. (Vasemmalta: Poliisi!) Poliisia ei tarvita, jos kansalaiset nou-

dattavat järjestystä ilman sitä. Ei mikään valtio voi ajanpitkään pysyä pystyssä, eikä mikään hallitus ole mahdollinen maassa, ellei siinä voida järjestystä pitää. Ja nyt, jos milloinkaan, meille Suomessa on tärkeätä, että jaksamme todellakin ylläpitää järjestystä. Nythän Suomi on julistautunut itsenäiseksi, mutta meidän on vaikeata pyrkiä vapaiden kansojen joukkoon, ellemme jaksa kotonamme saada järjestystä aikaan. Ja ulkomaiset vallat tuskinpa ottavat tunnustaakseen meitä jäseniksi vapaiden kansakuntien joukkoon, ellei täällä järjestystä ole. Tässä on siis kysymyksessä Suomen itsenäisyys. Mutta voimme huoleti lisätä: tässä on myös kysymyksessä koko maamme tai kansamme olemassaolo.

Nykyisenä elintarvepulan aikana käy asia meille kahta vakavammaksi. Niinkuin tiedetään, ovat oman maan ruokavarat, eritoten leipävilja, riittämättömät, me emme tule toimeen omillamme ensi satoon asti. Mutta tiedossa ja luvassa on viljaa sekä Amerikasta että Ruotsista, muualta Skandinaaviasta on toisia elintarpeita tarjolla. Vaan ensimäisenä ehtona elintarpeiden saannille on se, että maassamme vallitsee järjestys ja rauha. Siis ne kansalaiset, jotka täällä panevat epäjärjestyksiä toimeen, aiheuttavat sen, että nälkä voi tulla meille ylivoimaiseksi. Niiden vastuulle lankeaa suureksi osaksi juuri se, että ulkomaalta luvattua apua ei voida saada. Sellaiset epäjärjestykset, kuin nyt Turussa tapahtuvat, ovat sitä laatua, että ne voivat peloittaa ulkovaltoja lähettämästä tänne minkäänlaista apua, olipa se viljaa tai muita elintarpeita.

Sitten on ehkä syytä huomauttaa eräästä seurauksesta siitä, että meiltä puuttuu järjestystä, nimittäin siitä vaarasta, joka on tarjolla, että ulkovallat interveneeraavat, tulevat tänne ja miehittävät maan vieraalla sotajoukolla. Niinkuin tiedetään, on Suomessa paljon ulkomaalaisia, ja nämäkin ovat saaneet suuresti kärsiä viimeaikaisista levottomuuksista. Minkä verran heitä on loukattu Turun nykyisissä ryöstöissä, siitä ei vielä ole tietoa, mutta varsinkin marraskuun n. s. suurlakon eli vallankumouksen aikana sattui sangen useita tapauksia, jolloin ulkomaalaisten omaisuutta ryöstettiin ja jolloin myöskin heidän ruumiillista koskemattomuuttaan loukattiin; tapahtuipa, että joku ulkomaalainen täällä tapettiinkin. Lukuisissa valituskirjelmissä ovat eri konsulivirastot senaatille jättäneet protesteja niitä moninaisia väkivaltaisuuksia vastaan, joiden uhriksi ulkomaalaiset Suomessa ovat joutuneet. Ja Ruotsin pääkonsuli, joka edustaa lukuisinta vieraskansaista ainesta täällä, nimittäin ruotsinmaalaisia, on nimenomaan painostanut, että Ruotsin hallitus pitää Suomen eduskuntaa, Suomen hallitusta ja koko Suomen yhteiskuntaa vastuunalaisena niistä väkivaltaisuuksista, jotka kohtaavat ruotsinmaalaisia täällä. Selvää lieneekin, ettei mikään ulkovalta aivan kauvan voi sallia sellaisten olojen jatkumista, jotka eivät takaa heidän alamaisilleen alkeellisintakaan henkilökohtaista turvaa. Vaara on siis tarjolla, että ulkovallat ryhtyvät voimakeinoihin, jotka meille ovat sangen nöyryyttäviä.

Näin huonosti asiat ovat meillä ja jos pohjimmalta tarkastaa, missä syy on, niin se on kyllä siinä, että meillä ei ole yksimielisyyttä edes niin olennaisesta kansamme elinehdosta, kuin järjestyksen ylläpitämisestä omassa maassa. Sillä aivan ilmeistä on, että jos meidän kansamme, sen määräävät ainekset, tässä kysymyksessä seisovat yhtenä miehenä, niin eivät vieraat meille mitään voi, olipa sitten kysymyksessä vieraat idässä tai lännessä. Erinomaisen tärkeä on sen vuoksi, että eduskunta yksimielisesti tukee lainalaista yhteiskuntajärjestystä maassamme ja tuomitsee sellaiset anarkistiset teot, kuin Turun ryöstöt, ja samoin myöskin, että eduskunta osottaa kannattavansa lujan järjestysvallan toimeenpanemista maassamme. (Hyvä-huutoja ja kättentaputusta.)

Ed. W i i k: Herr Talman! Det har blifvit sagdt om Englands arbetare, att de ha en särdeles svår kamp att utstå, därför att deras bourgeoisi är den klokaste i världen. Den är klok därutinnan, att den förstår att ge efter, när det så behöfves. Det vore för mycket begärt att vårt lands borgarklass skulle efterlikna världens klokaste bourgeoisi. Men man behöfver icke gå så långt. Man kan vända sig till Tyskland, som ju i närvarande stund är föremål för vår borgarklass' lifliga beundran, och man skall där finna föredömen nog. När dess järnkansler skred att slå ner socialdemokratien, höll han visserligen polispampen i ena handen, men han höll också folkförsäkringslagarna i den andra. När har vår borgarklass gifvit efter i någon reformfråga utan att så att säga känna sig ha knifven på strupen? Under hurudana förhållanden antogs i våras lagen om 8 timmars arbetstid och kommunallagarna? Jo, under en tid, då samhället var i gungning och brottsjöarna utanför landtdagen voro nära att kasta ett stänk in uti den. Under hvilka förhållanden stadfästes dessa lagar af landtdagen i höstas? Och likväl är en sådan reform som den allmänna och lika kommunala rösträtten genomförd i många andra länder. Den har icke befunnits sätta det borgerliga samhällets existens i fara. Andra länders klokare bourgeoisi har funnit med sin egen fördel förenligt att gå med på reformen i

tid. Vårt lands borgarklass handlar annorlunda, och likväl beklagar den sig öfver socialismens snabba tillväxt här i landet! Och den nöjer sig icke med att hindra positiva framsteg, den söker därjämte hindra också upphäfvandet af rent reaktionära lagstadganden, som lefva kvar sedan gamla tider, lagstadganden, som äro nedsättande för ett framåtsträfvande kulturfolk. Fingo vi icke i går åse, huru landtdagens borgerliga flertal nästan enhälligt förkastade förslaget om upphäfvande af hädelseparagraferna. En fläckt från mörka medeltiden slog i den stunden mot oss. Det förefaller som om det icke funnes någon reaktionär lagparagraf, som ansåges kunna undvaras i klasskampen, och de enda medel, som vårt lands borgarklass kan tänka sig i kampen mot proletariatet, tyckes vara polispampen och strafflagsparagrafer.

Vi ha nyss fått höra, hvilken regeringens syn på dessa ting är. Den var icke annan än den i allmänhet inom borgarklassen gängse. Detta är ju naturligt nog. Senaten söker till och med draga nytta af det nuvarande tillståndet, så till vida som, enligt hvad regeringschefen antydde, i händelse regeringen misslyckas i sin utländska politik, de anarkiska företeelserna komma att användas som svepskäl (Oikealta: Inga svepskäl!) för att förklara bort detta misslyckande. (Oikealta: Det är fakta, inga svepskäl!)

Regeringschefen nämnde, att inom poliskåren under Seyns tid inkommit en mängd tvifvelaktiga element. Så skedde också med poliskåren i Åbo, och dess verksamhet blef därefter. Det är i färskt minne, hvilken behandling riksdagsmannen Branting utsattes för under sin vistelse i Åbo. Jag har med egna ögon fått se ldgm. Yrjö Mäkelin bli af polishänder neddragen från en talarstol. (Oikealta: Det är småsaker!) Kanske herr Colliander ville vänta tills han själf får ordet. Det dröjer icke så länge. (Oikealta: Jag följer bara herrarnas exempel!) — Nåväl, detta hände under Seyns tid. Men nu bör det observeras, att de tvifvelaktiga elementen, som regeringschefen sade ha insmugit sig i poliskåren under Seyns tid, de funnos kvar i Åbo poliskår efter revolutionen. Dock icke precis alla: s e x av dessa subjekt blefvo afskedade, de öfriga fingo stanna kvar. Bland annat blef hela detektiva polisen orubbad. Måhända var man tillfreds härmed på borgerligt håll, eftersom ingen protest mot detta sakernas tillstånd mig veterligen förspordes. På arbetarhåll däremot rådde stark bitterhet, och den ökades vid åsynen af de åtgärder, som myndigheterna vidtogo för att efter sitt tycke omorganisera denna kår. Stadsfullmäktige yrkade dess ökande med 110 man, något som senaten godkände, och dessa 110 man togos från den borgerliga skyddskåren, som Åbo-borgarna hade upprättat som sin klasskampsorganisation. (Oikealta: Det är icke sant!) Jag vet, att skyddskårerna ha olika syftemål på olika orter här i landet. Hvilket syftemål Åbo skyddskår hade, det inses tillräckligt, när man vet hvad slags folk Åbo-borgarna äro och hvad slags folk det stod i spetsen för kåren. — Denna åtgärd väckte en sådan ovilja, att till och med poliskåren i sin dåvarande sammansättning beslöt å möte uttala och genom protokollsutdrag bringa till sin chefs kännedom, att den ansåg sig för god för att samarbeta med nämnda element. Protokollsutdraget föranledde från polismästaren Nikanders sida ingen åtgärd. Enligt hans förmenande skulle nog förhållandena utjämnas, och några förfoganden behöfde därför från hans sida icke i saken vidtagas. Arbetarna däremot yrkade enständigt, att poliskåren måtte reformeras, erkannerligen i den riktningen, att arbetarna finge bestämmanderätt öfver den.

Så utbröt storstrejken. Arbetarna framförde kraf på milisens omorganisering enligt samma grunder som i Helsingfors och Tammerfors hade tillämpats. De åstundade absolut majoritet i ordningsnämnden, och därjämte yrkade de att få bestämma, hvem som skulle utses till kårens chef. Detta beslut fattades enhälligt af socialdemokratiska kommunalorganisationens möte. Det kan förtjäna nämnas — då man på borgerligt håll gör gällande, att de „stora sansade massorna" af arbetare skulle ställt sig afvogt gentemot socialisternas sträfvanden i denna sak — att de möten, där kommunalorganisationen fattat sina beslut i dessa frågor, varit särdeles talrikt besökta, stundom af ända till 2,000 personer, och att besluten varit enhälliga eller så godt som enhälliga.

De framställda yrkandena blefvo emellertid afslagna. Och för att se saken mot dess rätta bakgrund skall man något känna Åbo stads borgarklass. Man skall känna den i hela dess sociala obildning, i dess självsäkra uppblåsthet. Man skall ha iakttagit, hur den tror sig visa en manlig självständighet, när den i trångsynt oförståelse slår döfört till för tidens kraf. Man skall veta bland annat, att Åbo är donatorernas stad och att deras donationer, om icke alla, så dock till stor del, äro af det slag, att de föra i minnet Adolf Pauls omdöme om Åbo borgare för 30 år sedan tillbaka; att de sitta vid aftonsången på lördag kväll och be om syndernas förlåtelse för att under den nästa veckan kunna synda med gladt mod igen. Och dessa herra donatorer ha till sitt förfogande en svassande kår af tidningsmän af känd

tallriksslickartyp. Bilden vore ofullständig, om man icke härtill lade, att spritväldet florerat i Åbo så som i ingen annan stad här i landet, ity att stadens maktägande så godt som hvar och en varit intresserade i sprithandteringen, hvaraf följt att restriktionerna varit de minsta möjliga.

Det är begripligt att de sociala reformkraf, som i vår tid oafvisligen framställa sig, måste gå öfver dessa herrars horisont, och också yrkandena på ordningsmaktens demokratisering möttes med afslag. Huru möttes dessa yrkanden, då de framställdes för landets regering? Milischefen Lundberg kom inresande till Helsingfors och yrkade att hans kår måtte erkännas, legaliseras, att densamma måtte få det anslag, förutan hvilket den själffallet icke kunde verka, och att arbetarna skulle få majoritet i ordningsnämnden, emedan endast detta kunde trygga en demokratisk sammansättning af kåren och en demokratisk ledning af densamma. Han erhöll af vederbörande senatsledamot ungefär det svaret, att man icke hade någonting emot att diskutera saken och att man till och med kunde skicka någon karl till Åbo för att på ort och ställe titta på förhållandena. Men nästa dag kom det härifrån ett telegram, som meddelade att senaten icke går in på de framställda krafven, ty senaten påyrkar att den gamla „lagliga" polisen måtte återsättas i funktion. I stöd alltså af den lagliga, d. v. s. den bobrikoffska polisförordningen skulle den lagliga, d. v. s. den seynska poliskåren sättas i funktion. När Åbo socialdemokratiska kommunalorganisation behandlade detta svar, så kunde dess beslut själffallet icke annat bli, än att kommunalorganisationen vidhöll sin ståndpunkt. Det syntes klart för enhvar på detta möte, att innan några fruktbärande förhandlingar i saken kunde komma till stånd, måste de grundläggande momenten bli klargjorda.

Under den kommande tiden gestaltade sig emellertid penningfrågan allt mera brännande. Milisen hade haft till sitt förfogande de 500,000 mark, som den lyckats aftvinga de maktägande i staden. Men däraf hade 100,000 åtgått till att afhjälpa den mest skriande nöden bland arbetslösa och andra utblottade, och för öfrigt hade penningarna åtgått till milisens aflönande under såväl strejkveckan som tiden därefter, hvarigenom kassan var läns, ehuru någon slösaktighet icke hade iakttagits. Enär från borgerligt håll anmärkts, att milisen kommit fram med det ena krafvet efter det andra, och frågat, huruvida denna milis aldrig skall bli mätt, är det skäl att taga i betraktande, att dessa 500,000 mark är det enda, som milisen fått. Den kan själffallet icke fortgående funktionera utan att fortgående få anslag. Det anslag den första gången fick var förvisso icke så stort, att milismännen kunde lefva på räntorna däraf, och under den sista veckan ha faktiskt inga löner kunnat utbetalas, med den följd, att en del milismän formligen lidit hunger.

Med hänsyn härtill framställdes förslag om, att staden skulle anslå 200,000 mark för milisens aflöning. Detta förslag blef förkastadt af de kommunala vederbörande. Då hänvände sig ånyo milisen till senaten i ett telegram och fick det svaret, att enligt senatens åsikt borde tillsättas en ordningsnämnd, där arbetarna hade tre representanter och stadsfullmäktige äfvenså tre. Ordningsmaktens chef borde utses af senaten. Härigenom skulle arbetarna alltså icke kommit att få ett bestämmande inflytande öfver milisen, utan tvärtom, genom att dess chef utsåges af regeringen, vore därmed säkerställdt, att ledningen blefve borgerlig. Vidare yrkades i senatens telegram, att guvernören och polismästaren borde ofördröjligen försättas på fri fot. Arbetarna skulle alltså afstå från den enda trumf, som de egentligen hade på hand.

Detta senatens telegram behandlades af kommunalorganisationen i fredags, och därvid beslöts att till senaten afsända ett nytt telegram. Däri meddelades, att kommunalorganisationen befullmäktigade sina valda representanter att underhandla med regeringen, för den händelse denna medgåfve den nuvarande milisinrättningen det anslag, som tillkommit den förra polisen, och det utlofvades att, så snart dessa fordringar godkänts, guvernören och polismästaren skulle försättas på fri fot. Af senaten begärdes ett utanordnande af 130,000 mark, som för innevarande år finnes förutsatt för Åbo ordningsmakts behof, men som tills vidare icke användts. Då svaret på detta telegram lät vänta på sig, telefonerade milischefen Lundberg i lördags klockan 1 till senaten och fick då af senator Castrén det svar, att senaten vidhöll sin ståndpunkt och att det tillkomme stadsfullmäktige i Åbo att anslå medel för ordningsmakten där. Lundberg vände sig då till stadsfullmäktiges ordförande, som sade — att det tillkomme senaten att bevilja medel för sagda ändamål. Därtill lades, att någon laglig möjlighet icke fanns att för ögonblicket utanordna medel, eftersom stadsfullmäktige hade beslutit att så icke skulle ske. Lundberg erbjöd sig då att ställa milisen till stadsfullmäktiges förfogande i och för dessas sammankallande till möte, så att detta möte måtte kunna hållas ännu samma dag utan att behöfva utlysas i tidningarna. Detta anbud afslogs, och samtalet blef sålunda resultat-

löst. Senare samma dag framhöll Lundberg i ett samtal med länsstyrelsens representant Voss-Schrader de olidliga förhållanden, som han förutsåg att kunde bli en följd af fortsatt afslag å arbetarnas kraf, och han uppmanade Voss-Schrader att för senator Castrén framhålla dessa synpunkter och söka få penningefrågan löst. Voss-Schrader tillmötesgick hans anhållan och ringde till senator Castrén, som lofvade att senaten skulle behandla frågan om m å n d a g, alltså två dagar senare, men att senaten tills vidare vidhöll sin ståndpunkt. Samtidigt uppmanade senator Castrén att till Helsingfors afsända några representanter för arbetarna i och för underhandlingar. Detta sistnämnda förslag ansågo arbetarna ändamålslöst, alldenstund någon garanti för frågans gynnsamma lösning därmed icke var vunnen, då rörande hufvudpunkterna någon eftergift icke från stadsfullmäktiges eller senatens sida gjorts. Däremot önskade arbetarna ett om också mindre anslag, som skulle göra det möjligt att fortsätta underhandlingarna i ro, till dess en fredlig uppgörelse hade vunnits. Ty då miliskårens kassa faktiskt var läns, var milisen tvungen att inställa sitt arbete, såframt den icke fick något anslag. Bland annat framkastades den tanken, att Åbo stad skulle ge milisen ett lån om 54,000 mark, som sedermera skulle återbetalas af de medel, hvilka komme att ordinariter anslås för milisen. Också föreslogs det, att 60,000 mark måtte utbetalas af de penninger, som staden hade reserverade för ordningsmakten för år 1917.

Intet af dessa förslag ledde till påföljd. Under tio timmars tid fortsatte milischefen Lundberg sina försök, från klockan 1 till kl. 11 på lördag eftermiddag. Detta må anföras som belysande det påstående, som från borgerligt håll blifvit gjordt: att arbetarna (eller milisen) vägrat träda i underhandlingar! Det finnes nog andra, som antingen vägrat att göra det eller åtminstone visat en ytterst ringa lust att föra underhandlingarna till gynnsamt resultat. Här var i går en deputation, utsänd af Åbo bourgeoisi, som föreföll att vara rätt bekymrad öfver händelserna i Åbo och tycktes önska att från socialistiskt håll något måtte göras för att bringa saken på rätt bog. Jag yttrade då, att det är beklagligt, att man på borgerligt håll icke velat underhandla i denna sak. Deputationens medlemmar blefvo ganska uppbragta och försäkrade, att de borgerliga varit synnerligen benägna att underhandla. Då sporde jag: „när blefvo herrarna benägna att göra det?" och fick svaret: „klockan 7 på lördag eftermiddag". Låtom oss hålla i minnet detta historiska klockslag. Det var senaste lördag klockan 7 e. m. som Åbo borgare kommo underfund med, att de icke obegränsadt kunde topprida arbetarna.

När inga försök att inleda underhandlingar ledde till resultat, återstod för milisen endast att använda det medel, som i allmänhet af arbetare användes för att genomdrifva deras yrkanden, nämligen strejk. Från klockan 10 lördag eftermiddag utsändes icke vidare några milismän på pass, utan i den mån de utevarande vände åter, upphörde tjänstgöringen på gatorna. Men milisen behölls å poliskammaren fullt färdig att rycka ut hvilken stund som hälst, då meddelande komme om att konflikten vore bilagd. Så förgick natten och äfven söndagen, utan att någonting särskildt inträffade. Klockan 8 söndag kväll sågos spridda skaror af huliganer röra sig på gatorna. Klockan 10 kommo bud om att slagsmål här och där hade etablerats, ett kaféfönster sönderslagits o. s. v. Klockan 11 och 12 kommo meddelanden om butikplundringar, den ena mer upprörande än den andra. Då bestormades milischefen Lundberg af en del borgare med böner om att söka ställa förhållandena på rätt — och Lundberg beslöt att försöka hjälpa. Han var väl icke omedveten därom, att han kunde ådraga sig klander från de strejkandes sida genom att på sätt och vis upptaga ett arbete, som var underkastadt strejk. Han gjorde det i alla fall. Det vittnar om hans goda hjärta, och jag tror icke att någon af milismännen skall klandra honom för det. Han satte sig i en bil, for gata upp och gata ner, fångade in ett antal druckna personer och andra till synes misstänkliga individer, som fördes till poliskammaren och kvarhöllos där. Men mot morgonsidan utbröto oroligheter af större omfång, åsamkande rätt ansenlig skada.

Måndagen förflöt lugnt, men klockan 9 på kvällen syntes afsevärda troppar af huliganer ånyo samla sig på gatorna. När Lundberg fick meddelande därom, ringde han ånyo till senaten för att än en gång uppmana senator Castrén att vidtaga åtgärder för konfliktens lösning. Men hvad svarade herr senator Castrén? Jo, såsom af hans eget yttrande nyss framgick, yrkade han kort och godt att Lundberg skulle återställa ordningen, trots att senaten icke gjorde några eftergifter och trots att milisen i Åbo icke hade några penningar till förfogande och sålunda faktiskt var urståndsatt att fullfölja sin verksamhet. Jag frågar, hvilket omdöme man skall ge om ett sådant svar från senator Castréns sida? Ordet är djärft, men det gifves icke något annat ord än „provokation" (Vasemmalta: Riktigt!), som är fullt tillämpligt på ett sådant förfaringssätt.

Under nattens lopp fingo excesserna en allt större omfattning och en allt vildare prägel. Man kunde bl. a. konstatera, att äfven finsktalande personer, klädda i uniform, deltogo i plundringarna. Det var underhaltiga element, som stodo i förbindelse med likartade delar af den ryska militären, med personer tillhörande menschevik- och socialistrevolutionära partierna och stående på en vida lägre utvecklingsståndpunkt än bolschevikerna (Naurua oikealta). Det tyckes väcka munterhet. Jag ber herrarna undersöka denna sak, och ni skola finna den bekräftad. — Bland de organiserade klassmedvetna arbetarna uppstod självfallet en liflig ovilja i anledning af excesserna, vid tanken på de ofantliga ekonomiska förluster, som genom desamma hade vållats. Milisen var besluten att ingripa, trots strejken, i sådana fall, då det gällde att skydda stadens lifsmedelsförråd mot plundring, och det torde också ha förekommit fall, då den måste använda väpnad makt i sådant syfte. Desslikes vidtogos åtgärder för att skydda utländska undersåtar mot våldshandlingar. Rimligtvis kunde sålunda milisen anses ha gjort sin skyldighet och m e r än hvad dess skyldighet under strejktillstånd var. Men på borgerligt håll förefaller man att hellre låta excesserna fortgå, hellre låta värdefull egendom förstöras, än man går in på de rimliga kraf, som från arbetarnas sida framställts och hvilkas tillgodoseende skulle ha ledt till ordningens omedelbara återställande. Jag skall icke upptaga tiden med att bedöma detta förfaringsätt från borgarklassens sida. Omdömet är lätt nog att ge med kännedom om de fakta, jag här har omnämnt. Och det förefaller mig som om den arrogans, hvarmed landets regering under dessa veckor och äfven under detta plenum behandlat den ifrågavarande saken, icke vore alldeles klädsam.

Nu fordrar man att milisen skall ge efter. Med hvilken moralisk rätt fordrar man egentligen att den arbetande klassen, som ständigt sett sina väl motiverade yrkanden afslås och sina berättigade intressen tillbakasättas, nu skall afstå från en maktposition som den kommit att intaga, en af de få maktpositioner som den i samhället har? (Oikealta: De röda gardena skola bort.) Man fordrar, att arbetarna skola uppoffra sig för borgarklassens bästa. Med hvilken rätt fordrar man det? När i all världen har den maktägande klassen uppoffrat sig för den undertryckta klassens bästa? Och man fordrar, att våra socialdemokrater skola träda fram och rädda en situation, som genom de borgerligas halsstarrighet blifvit omöjlig att rädda, rent af förtviflad. Vill man, att vi skola påverka milisen i Åbo därhän, att den måtte frångå sina berättigade kraf, så säga vi bestämdt till, att det göra vi icke. Det skulle icke vara socialistiska landtdagsgruppen värdigt att svika sina klassbröder ute i landet. Vill man åter, att vi skola påverka de huliganmassor, som begå excesserna på Åbo stads gator, så vill jag säga till, att de människorna påverkas af ingen. Snarare kunde man nästan antaga, att de vore lättare att påverka från borgerligt håll, eftersom deras uppträdande, deras taktik ju vittnar om en långt gången individualism — och individualismen är ju i grund och botten det borgerliga betraktelsesättets väsen —, frånsedt den skillnaden, att storborgaren bemäktigar sig annans egendom på laga väg, hvaremot huliganen på gatan, som icke varit i tillfälle att stifta lag, bemäktigar sig den med våld. De huliganmassor, som plundra butikerna i Åbo, kunna icke påverkas af någon, men de kunna och böra hållas i styr. För det ändamålet behöfves en ordningsmakt, och den ordningsmakten finnes. Det beror nu på landets regering och på Åbo stadsfullmäktige att försätta den i funktion. Till det ändamålet tarfvas endast, att denna ordningsmakt erkännes som sådan och att den får de nödiga penningmedlen för att kunna utöfva sin verksamhet. Detta går man på borgerligt håll icke in på. Man föredrager att söka få den gamla reaktionära polisen kvar. Men man må inse, att arbetarna icke komma att i godo prisgifva sina intressen. De ha en alltför sorglig erfarenhet från de gångna tiderna, då polisen i Åbo stått under reaktionär ledning. De fordra, att den skall stå under demokratisk ledning och demokratisk kontroll, och bakom detta kraf stå Åbo 12,000 organiserade arbetare som en man.

Nu framställer sig för er, mina herrar, den frågan: skola ni taga hänsyn till denna mäktiga, samlade opinion? Ni må taga i betraktande, att Åbo milis under den tid den funktionerat skött sin sak bra. Den har lyckats fasttaga äfven sådana förbrytare, som den förra polisen icke, trots långvariga efterspaningar, lyckats få tag i. Den har i detta afseende utfört bragder, som fyllt äfven Åbo borgare med häpnad. Naturligtvis väntar ingen att de skola erkänna det, men blott de veta det, så är det nog. Denna milis kan sättas i funktion i samma stund som meddelande kommer om att konflikten bilagts, och en half timme efter det den trädt i verksamhet kommer ordningen i Åbo att vara fullständig och huliganmassorna tillfångatagna eller fördrifna. Och utan tvifvel skall därefter ordningen i Åbo bli fullt ut lika god som den allmänt erkännes ha varit i Helsingfors under den nuvarande milisens tid.

Mina herrar! Det ges för hvarje parti, för hvarje meningsgrupp, för hvarje samhällsklass understundom tillfällen, då man måste erkänna inför sig själf, att man har råkat i en återvändsgränd. Det fordras en del moraliskt mod, en del förmåga af självförvervinnelse att erkänna detta också för andra. Men ett faktum står i alla fall fast som ett faktum. Man kommer icke från det genom att vräka skulden på sina motståndare. Ni komma icke från det genom att i obehärskad förbittring fara ut mot socialdemokratien och framställa den som roten och upphofvet till allt ondt som händer och sker och erkannerligen till excesserna i Åbo. Därmed öfvertyga ni ingen människa, icke ens er själfva.

Nu gäller det för er att erkänna arbetarna som en medborgargrupp, som har egna intressen och rätt att göra dem gällande. Det gäller för er att erkänna Åbo milis som en lagligen existerande och fungerande inrättning och ge den de nödiga medlen för dess underhåll. Denna självförvervinnelse borde ju icke vara så svår, då man betänker, att denna milis dock icke under det borgerliga samhällets fortbestånd kan bli till någon arbetarnas klasskamporganisation. Den är tvungen att förbli en neutral institution, men arbetarna äro nöjda med, att den dock icke står under en mot dem fientlig ledning.

Det tillkommer ju icke mig att gifva råd åt er, men nog tror jag det skulle ligga i ert intresse att sluta upp med de öfversittarfasoner, som ni presterat blott alltför mycket. Vilja ni knyta näfven, så knyt den i byxfickan, men icke inför arbetarnas näsa. Ty det bär sig icke längre. (Vasemmalta: Bra!)

Ed. Eloranta: Senaatin sisäasiaintoimituskunnan herra päällikkö on täällä luonut lyhyen katsauksen viime päivien tapauksiin Turussa. Siinä ei esiintynyt mitään uutta, jota ei ole sitä ennen saatu sanomalehdissä lukea. Ainoa mitä tämän yhteydessä oli herra senaattorilla sanottavaa, oli se, että Turussa porvarit eivät halua ryhtyä neuvotteluihin, ja se, että senaatti pyytää tämän asian yhteydessä eduskunnalta valtuuksia lujan aseellisen järjestön muodostamiseen, jota tarpeen vaatiessa voitaisiin tuollaisissa tapauksissa käyttää. Sangen laiha selostus ja sangen kehnoja toimenpiteitä vastaisuuden varalle. Sen jälkeen senaatin herra puheenjohtaja vielä terästi sisäasiaintoimituskunnan päällikön esittämää vaatimusta lujan aseellisen voiman luomisesta tällaisten tapausten varalle käytettäväksi niin sanottuina rankaisuretkikuntina työväkeä vastaan siellä, missä työväestö ryhtyy lakoilla ja muilla sentapaisilla keinoilla ajamaan läpi oikeutettuja vaatimuksiansa. (Oikealta: Ryöstämään ja murhaamaan.) Senaatin herra puheenjohtajan lausunnon oleellinen sisällys oli sama, minkä Venäjän kuuluisa pääministeri Stolypin-vainaja aikoinaan lausui toimintansa poliittiseksi ohjeeksi, se on: „ensin rauhoitus ja sitten uudistukset". (Oikealta: Nykyisin sosialistien ohjelma.) Tällaisella ohjelmalla esiintyy maan hallitus aikana, milloin tarvittaisiin suuria ja syvälle käypiä uudistuksia mahdollisimman nopeaan. (Oikealta: Eivät rosvot niistä välitä!) Sillä se seikka, ettei uudistuksia ole ajoissa saatu, on johtanut asiat sille kannalle, missä ne nykyään ovat esimerkiksi Turussa. Senaatin puheenjohtaja peloitteli meitä sillä, että ulkomaalaiset tulevat ja miehittävät tämän maan, ellei rauhallisuus palaa siellä Turussa ja muualla, hänen esittämällään ja haluamallaan tavalla. Olen hiukan seurannut lausuntoja Ruotsin sanomalehdissä ja niitten lausuntojen välitse kuultaa sangen merkillisiä ajatuksia ja tarkoituksia, jotka viittaavat, että ulkomaalaisten suunnittelemalla Suomen miehityksellä on vaatijoita enemmän rajan tällä puolella kuin Suomenmaan rajojen ulkopuolella. En tiedä, minkä verran maan nykyinen hallitus näistä tietää, mutta luultavasti ne ovat myös tulleet herrojen senaattorien korville ne sentapaiset toivomukset ja lausunnot, ja senaatille on tämä seikka kai verrattain hyvin tiedossa.

Mainitakseni vähän tapahtumista Turussa, sen lisäksi, mitä ed. Wiik täällä jo on asian johdosta lausunut, on vähäisen lähemmin kosketeltava poliisin aikaisempaa toimintaa Turussa. Poliisilaitos Turussa on ollut aina, voi sanoa, maan vanhoillisin ja erittäinkin, mitä tulee sen kohteluun työväkeä vastaan, on se aina esiintynyt tavalla, joka on ollut omiaan herättämään kiukkua ja vastarintaa sellaista järjestelmää vastaan.

Alkaen surullisen kuuluisilta bobrikoffivuosilta kerääntyi sinne aineksia, joiden ainoa tarkoitus oli mustimman vanhoillisuuden palveluksessa esiintyen vastustaa kaikkia vapaampia tuulahduksia ja ennen kaikkea käydä työväen kimppuun silloin, kun käskettiin. Sosialidemokraattien vaalikokouksia Turussa hajoitettiin poliisivoimalla. Rauhallisena aikana, rauhallisia, lainsuojaamia vaalikokouksia lähti Turun poliisi hajoittamaan ylempien käskystä ja Turun porvariston toivomuksesta. Jos pidettiin joku juhla, silloin oli poliisimestari apulaisineen, konstaapeleineen kiskomassa puhujia alas puhujavalta ja toisinaan raastamassa niitä pitemmällekin, hajoittamassa kokouksia ja juhlia j. n. e. ja yleensä esiintyen tavalla, joka muistuttaa vanhimpien aikojen poliisimenettelyä itäpuolella Suomen rajaa. Yleisöön suhtautui poliisi aina säännöllisesti ylimielisen väkivaltai-

sesti. Silloin kun sieltäpäin raastettiin Krestyyn miehiä maan oikeuksien puoltamisesta, oli poliisi sekä Turussa että sen lähipaikoilla aina valmis käskystä menemään näitä miehiä vangitsemaan ja pois kuljettamaan; toisin sanoen aina valmis palvelemaan mustinta taantumusta ja väkivaltaa. Turun kaupungin kaduilla näyteltiin monta kertaa sangen traagillista näytelmää. Milloin sattui väenkokous, tai huomattavampi henkilö matkustamaan Turkuun tai pois tai muu tapaus, mikä veti väkeä liikkeelle, nähtiin poliisi, ratsain ja jalan, paljastetuin asein ryntäävän yleisön joukkoon katukäytäville ja yleensä esiintyvän tavalla, joka näytti sangen väkivaltaiselta, vaaralliselta ja törkeältä. Tällainen poliisijärjestelmä siellä säilyi osittain jopa aivan viime päiviin asti. Sen esiintymisestä voisi luetella kymmeniä, satoja esimerkkejä, jotka osoittavat sen, että poliisimenettely siellä ei ole ollut tarkoitustaan vastaava, jos tarkoituksena pidettiin hyvän ja oikeudenmukaisen järjestyksen ylläpitäminen. (Oikealta: Punakaarti sitä harjoittaa.)

Viimeisimpiä väkivaltatekoja, mitä Turun vanha poliisi suoritti, oli maaliskuun vallankumouspäivinä. Sen jälkeen, kun Venäjällä jo oli pääasiallisin vallankumous suoritettu ja mainingit siitä jo ulottuneet Suomeenkin, niin Turussa, turkulaisen poliisin välityksellä vangittiin eräs suomalainen työmies ja venäläinen sotilas, jotka olivat tehneet sen suuren synnin, että olivat ilmoittaneet työläisille, että nyt olisi syytä juhlia Venäjän vapauden voittoa. Nämä siepattiin kiinni suomalaisten poliisien toimenpiteellä, suoraa päätä vietiin sotaoikeuteen ja tuomittiin hirtettäviksi. Illalla myöhään annettiin tämä hirttotuomio, aamulla piti tuomio panna täytäntöön, mutta sitä ennen ehti vallankumouksellinen matruusijoukko pelastamaan nuo hirtettäviksi tuomitut. Ei ole ihme, jos kaiken tämän jälkeen, mitä siellä on poliisin taholta työväestöä vastaan tehty, vastenmielisyys vanhaa poliisijärjestystä vastaan on aivan ylivoimainen, voittamaton.

Maaliskuun vallankumous meni siellä jotenkin vähin muutoksin, ainakin, mitä koskee poliisilaitosta. Työväestö oli silloin liian rauhallista, se jätti poliisilaitoksen liian vanhoilliseksi, antoi armon käydä oikeudesta ja antoi jäädä virkaan sellaisiakin, joille kaikkein vähin rangaistus olisi ollut suoraa päätä virasta erottaminen. Kun tuollaisia aineksia työväestön hyvänahkaisuuden takia jäi poliisilaitokseen, oli siitä seurauksena, että se pyrki esiintymään vanhaan tapaan. Sinne lähetettiin poliisimestari, joka antoi määräyksen poliiseille lähteä kaduille passiin sapelit sivuilla, aivan vanhaan tyyliin ja muutenkin pyrkivät palauttamaan sitä laitosta vanhalle pohjalle eli, niinkuin senaattori sanoisi, „lailliselle kannalle". Ei tiedä, mitä tuosta toimenpiteestä olisi seurannut, jos se olisi saanut jatkua. Mutta Venäjän vallankumouksellisset sotilaat siitä hermostuivat, heitä ärsytti poliisin esiintyminen sapeli sivulla ja sanoivat: viekää sapelit kotiin, ne ovat aivan tarpeettomat. Poliisit tottelivat ja veivät sapelit pois ottaakseen ne taas esille nyt, sen jälkeen, kun senaatti olisi saanut poliisilaitoksen „lailliselle", sanoisinko vanhalle ryssäläiselle kannalle palautetuksi.

Kun tällä tavalla kävi, on luonnollista, että kumousliike ja vastenmielisyys poliisilaitosta vastaan alkoi kehittyä uudelleen. Kun sitten tuli suurlakko, seurasi siitä, että Turun työväestö oli pakotettu ryhtymään perinpohjaisempaan uudistukseen poliisilaitoksen suhteen, tekemään siinä muutoksia kansanvaltaiseen suuntaan, niin pitkälle, ettei poliisilaitosta voitaisi enää käyttää vanhoillisen järjestyksen palauttamiseen eikä myöskään työväkeä vastaan silloin, kun herrat niin tahtovat.

Tätä puhdistusta ryhdyttiin sitten lakon jälkeen suorittamaan ja poliisilaitosta ei luovutettu entisille miehille, vaan alettiin siellä siivoaminen ja otettiin tilalle uutta miehistöä. Suuri osa vanhoistakin miehistä ensin palautui takaisin poliisilaitokselle, mutta sitten kaupungin porvariston taholta lähteneistä kehoituksista poistui sieltä ja yritti aikaansaada vaikeuksia poliisilaitoksen eli nykyisen miliisilaitoksen uudelleenjärjestämisessä. Asia oli kuitenkin hiljaisuudessa järjestymässä verrattain tyydyttävään suuntaan, siksi kunnes tuli kysymys näiden miliisien palkoista. Kaupunginvaltuusto kieltäytyi maksamasta ja saman tempun on tehnyt myös maan hallitus. Suomen senaatti ei ole suostunut edes niitä palkkarahoja Turun miliisilaitokselle lähettämään, joita vanhalle viralliselle poliisilaitokselle oli määrätty ja ennen lähetetty. Se tahtoi puolestaan joka tapauksessa tehdä tämän uudistetun miliisilaitoksen toiminnan mahdottomaksi, sillä mahdottomaksi kai tulee köyhien miliisien työskennellä siellä ilman palkkaa aikana, jolloin elintarpeiden hinnat ovat niin hirvittävän korkeat.

Kun Turun työväestö oli kerta kaikkiaan päättänyt poliisilaitoksen siivota, niin se tavallaan tai pääasiassa palvellakseen sitä tarkoitusta jätti suurlakon päätyttyä, muut pidätetyt vapautettuaan, eräänlaisiksi panttivangeiksi läänin kuvernöörin ja Turun poliisimestarin, selittäen, että jos senaatti määrää sinne kuvernöörin, jonka Turun ja ympäristön työväestö hyväksyy, silloin he kyllä laskevat nuo vangitut vapaiksi. On kai paikallaan tässä yhteydessä huomauttaa, kun herra sisäasiaintoimituskunnan päällikkö täällä luki sanomalehti-

referaatin, missä mainittiin työväestön asettaneen minut kuvernööriehdokkaaksi, etten minä tässä puhu omassa asiassani. (Oikealta: Kyllä se siltä tuntuu.) Herrat tietävät yhtä hyvin kuin minäkin, että olen alun pitäen tuosta tehtävästä kieltäytynyt ja selittänyt heille, ettei ole syytä muutakaan sosialidemokraattia sinne ehdottaa. Kyllä minä puolestani annan teistä herrat porvarit kenelle tahansa sen paikan. (Oikealta: Minkä paikan?) Älkää yhtään pelätkö, että minä sinne tulisin menemään. Siellä ei nyt ole meikäläistä enemmän kuin siellä on teikäläistäkään kuvernööriä ja Turun työväestö on selittänyt, ettei sen työväen tahtoa vastaan tule siellä kuvernööri paikallaan istumaan. Eri asia sitten on, jaksaako se päätöksensä ajaa läpi, mutta se sen tahto kuitenkin on. (Oikealta: Se on eri asia.) Mutta tuskinpa se senaatin toivoma ja järjestämä aseellinen kaartikaan toistaiseksi vielä pystyy tätä kysymystä asevoimalla järjestämään. Näitä niin sanottuja ylimpiä paikallisia hallintoviranomaisia on siis Turussa pidetty pidätettyinä (vankeudeksi sitä tuskin voi sanoa) siitä syystä, että saataisiin näiden virkamiesten kohdalla muutos tyydyttävään suuntaan tapahtumaan. Herrasluokkien taholta on nimittäin annettu ymmärtää, että sillä hetkellä, kun ne pääsevät vapaiksi, he astuvat virkoihinsa ja Turun vanha aseellinen poliisijoukko tulisi näiden herrojen johdolla hyökkäämään työväestön kimppuun ja siten voisi syntyä aseellinen yhteenotto näiden kahden voiman välillä. Senaatille on se moneen kertaan selitetty, samoin kuin Turun valtuustolle ja muillekin, että sinä hetkenä, kun tämä miliisikysymys tyydyttävästi järjestetään, ne pidätetyt vapautetaan, ja sanottakoon se, omasta puolestani olen kehoittanut heitä jo ennen vapauttamaan, sillä ei kai nuo kaksi miestä määrää yleisiä asioita eikä ratkaisevasti voi niihin vaikuttaa, olkoot he sitten pidätettyinä tai vapaina. Ettei yksin tämän poliisilaitoksen vanhoillisuus ja herrojen pyrkimys palauttaa se ikivanhaan ja aikansa eläneeseen muotoon ole tämän kuohunnan takana, mikä Turussa nykyään on vallalla, vaan että siihen on muitakin ja yhtä painavia syitä olemassa, sen tietää jokainen vähänkin näitä tapahtumia vaikkapa kauempaakin seurannut. Tiedetään esimerkiksi se, että siellä elintarvekysymys on ollut yhtenä painavana tekijänä tämän kysymyksen tälle asteelle kärjistämisessä, ja kaupunginvaltuusto, joka nykyään on myöskin tekijänä tässä riitakysymyksessä, se on vuosien kuluessa härkäpäisellä menettelyllään aikaansaanut niin syvän vastenmielisyyden työväenjoukoissa, että ne ovat jo siitäkin syystä valmiit ajamaan tahtoaan tällä kertaa lävitse käytettävissä olevin keinoin, koska ne eivät voi vähääkään luottaa siihen, että kaupungin valtuusto tulisi tapojaan entisestään muuttamaan. Ja niinkuin viime päivien tapahtumat osoittavat, niin Turun valtuuston herrat eivät aio muuttaa vanhentuneita ja nykyisiin oloihin soveltumattomia tapojaan. (Oikealta: Ja työväki ryöstää!)

Minulla oli tilaisuus jonkun aikaa seurata läheltä Turun kaupungin elintarvepolitiikkaa. Äärimäisellä työväen painostuksella saatiin jotain aikaan, sangen vähän. Jyrkkä jarrutus aina oli vastassa ja kun piti ripeästi toimia elintarvekysymyksen järjestämiseksi, niin silloin porvarinpuolueitten taholta lähetettiin senaattiin kirjelmiä, joissa pyydettiin elintarpeiden rajahintoja korotettavaksi. Siihen rajoittui heidän toimintansa pitkiksiajoiksi. Työväestö siellä yhtä paljon tai melkein enemmän kuin missään muualla jätettiin vaille yhteiskunnallisten järjestöjen suojaa, jätettiin suojatta kaikenlaisten trokarien ja elintarvenylkijöitten käsiin. Pienet palkat, huonot työansiot, kurja elintarvepolitiikka, kaikki nämä yhdessä aikaansaivat tavattoman pitkälle kehittyvää katkeruutta, joka katkeruus nyt purkautuu esiin niissä ilmiöissä, joita Turussa viime päivinä on nähty. Jos kaupungin valtuusto olisi ajoissa ymmärtänyt hiukkasen järkevämmin suhtautua muuttuneisiin oloihin, niin olisi se helposti voinut kokonaan välttää sen ristiriidan ja ne väkivaltaisuudet, joita Turussa viime päivinä nyt on tapahtunut. Se on selvä ja varma asia, jonka jokainen Turun valtuustossa istuva herrasmies tietää, aivan niinkuin jokainen työläinen Turun kaupungissa ja muuallakin tietää. Valtuustolla ei siis ole ollut minkäänlaista halua ryhtyä asiassa aikaisemmin edes järkevään neuvotteluun. Joitakin yksityisiä porvareita siellä on ollut vähän järkevämpiä. Mainitaan tässä joku päivä sitten esimerkiksi pastori Kareksen yrittäneen aikaansaada neuvotteluja. Ne valtuuston taholta hylättiin. Herrat eivät ole halunneet riittävästi asemaa ymmärtäen ryhtyä rauhallisella tavalla asioita järjestämään.

Kun sitten Turun kaupungin miliisit jäivät ilman palkkaa, oli siitä luonnollisena seurauksena, että tämä miliisilaitos ei voinut kovin pitkälle toimia ilman, että se olisi saanut tehtävästään tuloja (Oikealta: ½ miljoonaa ryösti pankista!) ja siten elää. Se, niinkuin tunnettu, viime lauvantai-iltana ilmoitti ryhtyvänsä lakkoon siksi, kunnes tämä palkka-asia tulee tyydyttävällä tavalla järjestetyksi. (Siitä on ilmoitettu hallitukselle ja kaupungin valtuustolle, ja nyt onkin sitten hallituksen taholta päästy niin pitkällee, että meidän, sosialidemokraattisten Turun eteläisen vaalipiirin edustajain nimenomaisesta kehoituksesta saatiin matkus-

tamaan tämän päivän vastaisena yönä sinne herra senaattori Castrén. Turusta ilmoittivat iltapäivällä puhelimella, että herra senaattori Turussa käydessään ei yrittänyt vakavasti mitään sovintoa aikaansaada, vaan tavallaan pyrki esiintymään siellä samaan tapaan, kuin täällä eduskunnan edessä senaatin puheenjohtaja — koulumestarina, käskijänä, komentajana. Siellä on lakossa työväenvapaustaistelussa kauvan mukana olleita ja olemassaolontaistelussa harmaantuneita miehiä. Eivät ne ole minkään koulumestarin komennettavissa silloin, kun ne ovat vakaumuksestaan lähteneet johonkin yhteiskunnalliseen tehtävään mukaan. (Oikealta: Varastavat vakaumuksestaan ja ryöstävät. Se on kaunista työtä!) Näin ollen ei myöskään sellainen esiintyminen, jota herra senaattorin kerrottiin siellä osoittaneen, ollenkaan osoittanut tarkoitusta saada sovintoa aikaan. En tiedä, minkä verran tässä väitteessä on perää, mutta olen taipuvainen sen uskomaan, päättäen siitä käsityskannasta, minkä herrat senaattorit eilen illalla asiaa heille esiteltäessä tuntuivat omaksuvan. Heidän mielestään tämä asia olisi järjestettävä vain ylimielisin huomautuksin, mutta vakava, sovitteleva työ heistä tuntui tavattoman vastenmieliseltä. Aivan samaten, kuin herroista senaattoreista on tuntunut tavattoman vastenmieliseltä laatia esitys uudeksi poliisilainsäädännöksi. Eduskunnassa kesällä tehtiin asiasta alote. Se jäi loppuunkäsittelemättä. Nyt siitä on tehty uudelleen alote ja se on parissa kolmessa päivässä käsitelty valiokunnassa ja tulee kai pian eduskunnassa ratkaistavaksi. Nyt senaatin taholta ilmoitetaan, että heilläkin on tekeillä joku lakiehdotus tämän asian järjestämiseksi. Missä tarkoituksessa? Siinäkö, että työnnetään hallituksen esitys nyt eduskuntatietä valmistuvassa olevan eduskuntaesityksen tielle saadakseen sen puolivalmiina vielä syrjäytetyksi (Vasemmalta: Molemmat tapetaan!), ja mahdollisesti sitten tappaakseen kummankin. Ja taas jäätäisin sen vanhan seypiläis-bobrikoffilaisjärjestelmän puitteissa toimivan järjestelmän varaan Puolivuosia valmistetaan senaatissa esitystä, josta tavallisen hallituksen komiteoineen luulisi voivan valmistaa esityksen vähintään kahdessa viikossa. Tämä viivytteleminen osoittaa, että hallituksella ei ole vakavaa tarkoitusta poliisikysymyksen järjestämiseksi uudelle olosuhteita vastaavalle kannalle. En tiedä, mikä tässä herroilla on takana, mutta joka tapauksessa kumminkin tällaisen käsityksen saa, kun näitä senaatin herrojen toimenpiteitä joutuu syrjästä katsomaan. Herrojen harrastuksilla tässä suhteessa tuntuu olevan sellainen luonne että koko Turun rettelöt ovat sekä oikeistoporvareille ja miksei keskustaporvareille senaattia myöten välikappaleena, kun pyritään tässä maassa luomaan aseellista, järjestettyä sotalaitosta pystyyn. (Vasemmalta: Oikein!) Te nähtävästi, senaattorit ja porvariedustajat yleensä, olette sitä mieltä, ettei ole tarpeellista Turussa aikaansaada sovintoa. Annatte niiden tapella ja käytätte sitä sitten portaana, kun pyritte „lailliseen" sotalaitokseen ja kun pyritte saamaan tukea aina ulkomailta asti sotalaitoksen Suomeen perustamiseksi. Sanoisin mielipiteenäni: tuollainen menettely on rumaa ja vahingollista ja tulee aikanaan kyllä kostamaan itsensä. (Oikealta: Ryöstöt ja murhat kyllä ne tulevat kostamaan!) Te ette sillä virallisella sotalaitoksella asemaa paranna, vaan pahennatte. Ed. Ahmavaara tietää hyvin, jos hän yleensä vähääkään ymmärtää yhteiskuntapolitiikkaa, että aseellisin voimin ei maassa lopullisestikaan saada aikaan järjestystä, vaan yhteiskuntaolot järkeviksi ja oikeudenmukaisiksi järjestämällä. Rosvoista puhuminen pitäisi teidän puolelta, herra Ahmavaara, jättää, sillä ed. Ahmavaara tietää, että meidän luokastamme kauvimpana tässä maassa suurimmat rosvot ovat. (Yleistä, äänekästä naurua.) Ne suurimmat rosvot, joiden järjestelmällinen, pitkäaikainen työ on luonut tilanteen, joka sitten laski pikku rosvot saalistamaan sitä, mitä ehkä on jonnekin jäänyt. Myönnän, että teitä asema jonkun verran hermostuttaa, mutta teidän pitäisi myöskin ymmärtää, että tuollaisten välillisten keinojen käyttäminen, sillä sellaiseksi tämä nyt näyttää muodostuvan, ei ole järjestetyssä yhteiskunnassa luvallista. Olot eivät teidän toimenpiteillänne, herrat, järjesty, jos ette toimintatapojanne muuta. Mitä tulee erikoisesti huligaanimellastuksiin viime päivinä, niin se sanottakoon ja alleviivattakoon: Me emme huligaanitekoja hyväksy. Me olemme tuominneet ne kymmeniä kertoja, me olemme niistä varoittaneet, mutta myöskin sanoneet, ettemme iankaikkisesti pysty niitä hillitsemään, ellei oloja paranneta. (Vasemmalta: Provokaattorit niitä järjestävät, Oikealta: Kiihoittamaan te pystytte!)

Ed. Ahmavaara, joka niin innokkaasti tätä asiaa näyttää seuraavan, kai voisi antaa jonkinlaista selitystä siihen, mistä johtuu se, että todistettavasti viime lauvantaiaamupäivällä jo Tampereelta, Helsingistä ja kai osittain Viipurista asti oli Turkuun matkalla asestettuja huligaaneja, silloin kun Turussa ei ollut mitään miliisilakkoa eikä mitään varmuutta siitä, että lakko syntyy. (Oikealta: Tilattuja bolshevikkejä!) Kun Turkuun on tuollaisia salaperäisiä, pimeitä aineksia kertynyt muualta, osoittaa se, että tässä jotakin hämärää on takana. (Oikealta: On paljonkin!) Herrojen sietäisi tätä puolta asiasta tutkia ja kun sitä lähemmin tutkitte, niin luullakseni te vähemmän täällä siitä asiasta

puhutte. Mistä nuo huligaanit ovat saaneet aseita? (Oikealta: Rahja niitä tuo!) Te tiedätte, että kesällä, jolloin Suomessa ei mitään Rahja-nimistä miestä liikkunut, silloin ne etukaupunkien huligaanit asestettiin hämäristä lähteistä. Te tiedätte kaikki, että Helsingin huligaaneille annettiin aseita käteen silloin, kun kunnallislakko täällä uhkasi. (Oikealta: Me emme tiedä!) Turun esikaupungissa kerrotaan, mitenkä huligaaneille ilmestyi aseita käsiin silloin, kun odotettiin kunnallislakkoa, ja sosialidemokraattien taholta on aseita pois niiltä noukittu. Kun huligaaneja jotkut pimeät voimat asestavat, silloin melkein aina voi väittää, että takana on voimia, jotka tarvitsevat asestettuja huligaaneja ja että mitä on Turkua kohti jo ennen lakkoa lähetetty, osoittaa, että ne olivat sinne matkalla sekasortoa halunneitten herrojen tieten. Turun miliisilakko julistettiin lauvantaina k:lo 10 illalla. Siihen mennessä pidettiin varmana, että sovinto saadaan aikaan ja vasta siitä lähtien levisi tieto sunnuntaina muualle.

Nämä hämäräperäiset voimat yhdessä Turun esikaupungin pimeimpien aineksien kanssa nyt mellastavat, ja se sanottakoon ja alleviivattakoon, suuresti vahingoittavat järjestyneen työväen toimintaa ja pyrkimyksiä. Nuo tuollaiset rosvotyöt ja huligaanityöt, joita Turussa on harjoitettu, ovat tekoja, jotka kaikkein enimmän vahingoittavat järjestynyttä työväkeä. Sillä niitä voimia te herrat käytätte hyväksenne puheissanne, selityksissänne ulkomaille ja eräänlaisia ulkomaalaisia voimia tilatessanne rauhoittamaan Suomen työväkeä. Nuo huligaanimellakat hyödyttävät porvaristoa, mutta ne vahingoittavat sosialidemokratiaa. Siitä syystä olemme aina sellaisista teoista työväkeä varoittaneet ja ne tuominneet. Tämänpäiväisessä „Sosialistissa" Turussa onkin julaistuna verrattain suorasukainen julistus, jossa huomautetaan, että tuollaisia tekoja on koetettava estää ja kaikin mokomin on työväen pysyttävä erillään provokatooristen huligaanien väkivallanteoista.

Eilen illalla herrat senaattorit lausuivat, että Turun miliisin velvollisuus olisi ylläpitää järjestystä, vaikka eivät olisi palkkaa saaneet, tai sanoivat, eikö olisi sittenkin miliisin velvollisuus ylläpitää järjestystä? Huomautamme tähän: mahdollisesti teidän kannaltanne. Mutta ne ovat jo siellä saaneet olla viikon ilman palkkaa. Herrat senaattorit eivät edelleenkään lupaa toimittaa palkkaa, mutta sen sijaan suunnittelevat aseellista järjestöä, jonka lähettäisivät niiden selkään. Ja palkaksi siitä, että miliisit suojelevat yksityistä ja yhteistä omaisuutta, sitten jäisivät palkatta ja sen lisäksi saisivat rankaisuretkikuntia niskaansa. Tämä ei ole kovinkaan lohdullinen tilanne. Sellaisen aseman saavuttamiseksi ei kannata kovin paljon taistella. Turun miliisi, vaikka on lakossa, on lakkoaikana koettanut pitää sentään vähän järjestystä. Esimerkiksi viime maanantaita vasten aamulla tuli vähän rauhallisuutta, kun poliisiauto miehistöineen lähetettiin liikkeelle ja pakotettiin väkivaltaa harjoittavat huligaanit lopettamaan ryöstöjen tekemisen. Mutta kun kaupungin valtuusto ja Suomen senaatti eivät yritäkään edelleen asiaa rauhallisesti järjestää eikä näiden miliisien kohtuullisiin — minä sanon kohtuullisiin — vaatimuksiin suostuta, niin on asema sellainen, kuin se on. Lakko jatkuu väkivaltaisuudet jatkuvat, herrat näyttävät olevan tyytyväisiä, koska sitä tilannetta voidaan käyttää välikappaleena tuon lentävän, paikasta toiseen lähetettävän asestetun järjestön puolustamiseen, ja maan sotalaitoksen puolustamiseen ja mielialan osoitteeksi ulkomaille, mitä täällä muka oikeastaan tapahtuu. Me emme hyväksy, kuten sanoin, noita väkivallantekoja, mutta me sosialidemokraatit sentään järkevinä ihmisinä koetamme ymmärtää, mistä ne johtuvat. (Oikealta: Ja puolustaa!) Ja ymmärrämme, että se on olosuhteiden nurinkurisuus, joka johtaa tuommoisiin onnettomiin tuloksiin, ja koetamme siinä suhteessa saada muutoksia edullisempaan, järkevämpään suuntaan. Herrat porvarilliset eivät sitä halua eikä heidän asettamansa senaatti sitä halua. Ja niin ollaan siinä, missä ollaan. Epäjärjestykset jatkuvat ja epäkohdat säilyvät semmoisina kuin ne ovat, ja herrat pyrkivät palauttamaan epäkohtia nykyistä vielä pahemmiksi, niinkuin poliisikysymyksen yhteydessä pyritään tekemään. Kuten jo sanoin, me koetamme näitä tapahtumia ymmärtää, vaikkemme voi niitä hyväksyä. (Oikealta: Ja puolustatte kuitenkin!) Tässä maassa onkin kahdenlaisia ihmisiä, lukuunottamatta huligaaneja, jotka näitä väkivallantekoja tekevät, toisia, jotka tapahtumia ymmärtävät ja koettavat niitä järkisyillä poistaa, ja toisia, jotka eivät niitä tapahtumia ymmärrä. Ja niihin jälkimäisiin kuuluvat maan nykyisen hallituksen jäsenet. (Vasemmalta: Oikein!)

Ed. Mikkola: Minun on hiukan täydennettävä sitä kuvaa hävityksestä (Vasemmalta: Jonka on aiheuttanut yllytys), minkä senaattori Castrén antoi, niiden tietojen nojalla, joita olen ollut tilaisuudessa saamaan sekä Turussa ilmestyneistä sanomalehdistä että telefoonin avulla. Siellä on putipuhtaaksi ryöstetty koko keskikaupunki ja tärkeimmät valtakadut. (Vasemmalta: Ja vielä ovat senaattorit toivorikkaita.) Sellaiset liikekadut, kuin Linnankatu, Eerikinkatu, Aurakatu, Venäjän Kirkkokatu ja Humalistonkatu, jotka ovat

täynnä nykyaikaisia liikkeitä, erilaatuisia, ne ovat järjestelmällisesti myymälä myymälältä käyty lävitse, rikottu näyteikkunat, tunkeuduttu niistä sisään, kannettu tavarat ulos kadulle, josta sitten ryöstöjoukot, vaimot ja lapset ja kaikki, mitä lie, venäläisten sotamiesten auttamina ovat korjanneet tavarat talteensa. On olemassa selvät todistukset siitä, että suuri joukko näitä ryöstettyjä tavaroita on viety kätköihin venäläiselle sotilasasemalle sekä venäläisiin laivoihin. Senaattori Castrén sanoi, että on pääasiallisesti ruokatavarakauppoja, vaatekauppoja ja kenkäkauppoja ryöstetty. Mutta voin lisätä siihen, että on ryöstetty liikkeitä aivan ilman eroitusta ja etenkin ovat ryöstöt kohdistuneet sellaisiin liikkeisiin, kuin tupakkakauppoihin, joista kaikkein hienoimmat tavarat ensiksi on viety, väkiviinakauppoihin, jotka eivät ole olleet avoinna pitkiin aikoihin, tavarat kun on valtion laskuun takavarikoitu, kultasepänliikkeisiin, kellosepänliikkeisiin ja yleensä sen laatuisiin kauppoihin, missä on luultu olevan arvokkaampia esineitä. Eikä tähän ainoastaan ole ryöstöt rajoittuneet, vaan on kadulla kulkijoilta ryöstetty rahat, sormukset naisten sormista j. n. e. Mikäli tähän saakka on saatu tietää, lasketaan suoranaiset vahingot tavaroissa 700,000 markkaan sekä ikkunain särkemiset ainakin 100,000 markkaan. (Huutoja vasemmalta: Sovinto olisi ollut paljon halvempi! Puhemies koputtaa.) Vahingot eivät siis suinkaan ole vähäpätöiset, mutta sittenkin turkulaiset itse, mikäli olen kuullut, aivan tyynellä mielellä kärsivät nämä aineelliset tappiot, kun heidän mielestään nyt on koko maalle — ei ainoastaan Turulle, vaan koko maalle — selvinnyt, mitä oikeastaan kaikilla niillä vapaudenhuudoilla, joita tässä maassa on vallankumouksesta alkaen kaiutettu, lopullisesti on tarkotettu (Vasemmalta: Siinäpä se sanotaan!) ja mihin ne myös tähtäävät vastaisuudessa, sillä kaikki merkit viittaavat siihen, että Turku ei suinkaan ole muuta kuin ensimäinen, mutta se ei ole viimeinen kaupunki, jossa sama näytelmä tulee näyteltäväksi. (Vasemmalta: Lopettakaa jo sentään!)

Täällä lausui ed. Wiik ja sitä samaa laulua on täällä vasemmisto laulanut kaiken aikaa, että syy tähän kaikkeen on se, ettei saada parannuksia, että porvarit jarruttavat ja yhteiskunnalliset parannukset jäävät toteuttamatta. Hän mainitsi yhtenä esimerkkinä juuri kunnallislait, mutta kai nyt vielä vasemmistokin muistaa sen, että kunnallislait hyväksyttiin jo ennenkuin suurlakko varsinaisesti oli alkanut. Ja silloin kun suurlakko oli loppunut, ei ainakaan kunnallislakien hyväksymisen puutteen olisi pitänyt olla syynä näihin ryöstöihin, sillä nyt ainakin ne ovat jo aikoja sitten olleet vahvistetut. Sitten mainitsi ed. Wiik, että jumalanpilkkalakia ei ole vielä kumottu (Naurua eduskunnasta.) ja tämä olisi siis semmoinen parannus, että jos olisi poistettu rangaistus jumalanpilkasta, niin luultavasti Turun ryöstöjä ei olisi tapahtunut. (Naurua eduskunnasta, huutoja vasemmalta, puhemies koputtaa.) Sitten ed. Wiik, samoin kuin Elorantakin täällä kertoi, minkälainen se miliisi, herra Lundbergin miliisi, Turussa oikeastaan on. Minä tahdon sanoa, että on väärä sana käyttää „miliisiä", sillä siihen sillä ei ole mitään oikeutta. Se on sosialistien punakaarti ja minkä nimen se lieneekin itselleen ottanut, se ei asiaa muuta. Siinä suhteessa minun täytyy kertoa vähän laajemmin, miten Turun poliisilaitos oli aikaisemmin järjestetty. Se oli järjestetty, kuten muutkin poliisilaitokset Seynin aikana, niitten lakien mukaan, jotka olivat voimassa, ja vallankumouksen aikana ensimäiseksi se poliisimestari ja ne miehet, jotka olivat olleet innokkaimmat Seynin järjestelmää toteuttamaan, poistettiin viroistaan ja kaupunginvaltuuston toimesta valittiin järjestyslautakunta, johon kuului enemmistö sosialisteja. Tämä lautakunta otti tehtäväkseen käydä läpi ja tutkia kaikki ne syytökset, joita yleisöllä olisi ollut tehtävänä poliisin aikaisempaa toimintaa vastaan, ja tämän tutkistelun jälkeen kaikki entiset tottuneet, kunnolliset poliisimiehet, joiden toimintaa vastaan ei mitään muistutusta havaittu, asetettiin uudelleen virkaansa ja kaikkien kunnolliseksi tunnustama mies, luutnantti Nikander määrättiin hallituksen toimesta poliisimestarintointa hoitamaan. Poliisilaitos toimi säännöllisesti ja hyvin sen jälkeen, kunnes sitten tuli suurlakko, jolloin se ilman muuta, ilman minkäänlaista syytä suurlakon nimessä syrjäytettiin kokonaisuudessaan aina etsivää osastoa myöten ja sijaan astui pyytämättä herra Lundbergin punakaarti. Tämä punakaarti nyt ensimäisiksi teoikseen teki järjestyksen ylläpitämiseksi sen, että vangitsi kuvernöörin ja poliisimestarin ja pitää niitä vielä tänä päivänä lukkojen takana. Niitä on pidetty raastuvan arkistossa, kunnes nyttemmin lienevät siirretyt lääninvankilaan. Minä luulen, että ei voida ihmetellä, jos Turun kaupunkilaisilla ei ollut niinkään kovin suurta luottamusta eikä toivoa tästä uudesta poliisilaitoksesta, joka ensimäiseksi tehtäväkseen teki ensiksi edeltäjänsä, kunnollisen miehen vangitsemisen ja vankina pitämisen ja toiseksi ylimmän päällikön, läänin kuvernöörin vangitsemisen. Ja lisäksi oli tämä teko sitä katalampi, kun läänin v. t. kuvernööri, luutnantti Collan, koko sillä virka-ajallaan, jonka hän oli toimessaan vallankumouksen jälkeen, oli osoittautunut erittäin kyke-

neväksi ja kunnolliseksi mieheksi ja edistyspyrintöjä ja taloudellisia uudistuksia koko läänissä hartaasti ajavaksi henkilöksi, henkilöksi, jolla oli koko läänin ehdoton ja yleinen kannatus. Todistuksena tästä on sekin, että kaikkialla koko läänin kunnissa, nyt kun kuvernööri Collan on ollut vangittuna, on lausuttu mitä jyrkimpiä paheksumisia tätä toimenpidettä vastaan ja lähetetty lähetystöjä punakaartin puheille ja vieläpä uhattu väkivoimin, jos ei muu auta, lopulta tulla vapauttamaan kuvernööri. Lisäksi mainittakoon, että luutnantti Collan oli ensimäisiä upseereja Venäjällä, joka vallankumouksessa kaarteineen asettui kansan ja vallankumouksen puolelle tsaarin sortovaltaa vastaan.

Niinkuin sanoin, niin otti nyt herra Lundbergin punakaarti n. s. vallankumouksen alusta järjestyksen ylläpidon Turussa haltuunsa ja se oli pitänyt sitä hallussaan ainoastaan noin 10 päivää, kun se jo katsoi asiakseen ruveta kiristyksen avulla kaupungin viranomaisilta vaatimaan ½ miljoonaa markkaa palkaksi tästä. Eikä siinä kyllin. Kaupungin elintarvevaroja myös tämä oivallinen järjestyslaitos väkivallalla anasti 47,000 markkaa. Näin oli kulunut ainoastaan muutamia viikkoja ja noin puoli kuudettasataa tuhatta markkaa jo tämä järjestyslaitos oli kaupungille maksanut. Pian sen jälkeen vaati sama laitos taas lisäksi 200,000 markkaa, jonka vaatimuksen se kumminkin sitten alensi, kuten täällä on mainittu, 54,000 markkaan. Olkoon nyt kuinka hyvä järjestyslaitos hyvänsä tämä herra Lundbergin kaarti, niin on se kuitenkin myönnettävä ja sen kai sosialistitkin myöntävät, että se on verrattain kallis laitos. Suomen valtion ja kaupunkien koko poliisilaitosta varten on esimerkiksi nykyisen vuoden menoarviossa arvioitu vaadittavan 8 miljoonaa markkaa. Mutta Turun järjestyslaitos maksoi 10 päivässä lähes ½ kuudettasataa tuhatta markkaa, joka yksin Turussa tekisi vuodessa noin 18 miljoonaa markkaa. (Naurua eduskunnassa.) Jos samassa määrässä tulisi kaikissa Suomen kaupungeissa järjestyksenpito maksamaan, kuin tämä oivallinen Turun järjestyslaitos nyt maksaa, niin minä luulen, etteivät mitkään kuntain eivätkä myöskään mitkään valtion varat tähän tarkoitukseen riittäisi, vaikka suuria tulojakin verotettaisiin kuinka paljon hyvänsä. (Vasemmalta: Onko ne kaikki varat käytetty miliisin hyväksi?) Jaa, lienee niitä annettu myös joku määrä apulaisille, venäläisille sotamiehille. (Naurua.)

Sitten täällä on puhuttu myös siitä, että tämä kaikki on porvarien provokatsioonia. Siitä puhui ed. Eloranta viimeksi. Kaikki nämä ryöstöt ja epäjärjestykset, mitkä on tapahtunut, ne ovat muka porvarien provokatsioonia. Mutta minun tekisi mieli kysyä, kuinka silloin, jos tämä provokatsiooni on tullut porvarien taholta työväenasian vahingoittamiseksi, kuinka ei työväen sanomalehdistö ole suuremmalla ponnella tarttunut asiaan ja koettanut tehdä sitä kaikelle työväelle niin selväksi kuin suinkin, ja miksei se ole alkanut punakaarteineen, koko maasta koottuine punakaarteineen, marssia näitä porvarijoukkoja vastaan, jotka tällaisia provokatoorisia ryöstöjä tekevät. (Vasemmalta: Hoitakaa te omat joukkonne!) Mutta kun se vahingoittaa työväenasiaa. (Vasemmalta: Ei meillä ole niin paljo voimia, että kaikki voidaan estää.)

Niin, vielä tänä päivänä, kuten sanottu, ovat läänin v. t. kuvernööri ja poliisimestari vankeina, ja ed. Eloranta mainitsi, että se on tietysti aivan luonnollinen teko, että niitä pidetään panttivankeina, että saadaan vaatimukset toteutetuiksi. Näihin vaatimuksiin on sanottava, että ne ovat olleet ei ainoastaan laittomia, sillä kunnan ja valtion täytyy noudattaa voimassaolevaa lakia, kunnes uusi saadaan sijaan, vaan ne ovat myös kohtuuttomia, sillä on huomattava, että työväki Turun kaupungissa ei muodosta kaupungin ja yhteiskunnan enemmistöä vaan tuntuvan vähemmistön. Tuo vähemmistö tahtoo siis terrorisoida, sortaa, kaupungin väestön enemmistöä, venäläisten pistimien ja huligaanien avulla ryöstää kaupunkia ja pitää virkamiehet vankeina ja toimia niin, etteivät muutkaan virastot ole voineet toimia. Tämä, jos mikään, on vähemmistön sortoa mitä törkeintä laatua ja oikeussortoa mitä ilettävintä lajia. Ja sentähden on tultukin Turussa, samoinkuin epäilemättä täällä eduskunnassa ja koko maassa porvarillisissa piireissä täyteen vakaumukseen siitä, että tässä ei parannuksilla eikä myönnytyksillä eikä sovitteluilla mihinkään päästä. Sillä kun on vastakkain kaksi asiaa, oikea ja väärä, järjestys ja epäjärjestys, rikos ja toisten hyvä oikeus, niin silloin ei passaa mennä sitä rahalla ostamaan eikä myöskään sovitteluilla antamaan rikollisille perää. (Eduskunnasta: Hyvä- ja oikein-huutoja.) Turun kaupungin ryöstetyt asukkaat ovat päättäneet kärsiä viimeiseen asti ja ne loukkaukset, mitä sosialidemokraattien alkuunpanemalta ja vieläkin sen johdossa olevalta punakaartilta ja sen toiminnalta se on osakseen saanut, ja se toivoo ja osaksi on jo näyttäytynytkin todeksi, että myös järkevämpi osa työväkeä ymmärtää tämän ja liittyy niihin porvareihin, jotka tahtovat ylläpitää järjestystä, lakia, oikeutta ja persoonallista hengenturvaa maassa. (Eduskunnasta: Hyvä-huutoja.) Täällä senaatin puheenjohtaja syystäkin toivoi, että nyt jo nämä asianhaarat sekä ne vaarat, jotka

näiden epäjärjestysten vuoksi uhkaavat maata, olisivat avanneet koko kansan silmät ja siis myöskin vasemmiston näkemään, mistä on kysymys, että koko kansa ja tämä eduskunta sen edustajana yksimielisesti voisi ryhtyä tukemaan niitä toimenpiteitä, jotka tekevät hallitukselle mahdolliseksi kukistaa huligaanivalta. (Vasemmalta: Sotalaitos siis!) Nyt on ed. Wiikin ja Elorannan puheista ja myös niistä huudahduksista, joita ed. Walpas ja monet muut ovat tehneet, käynyt ilmeiseksi, etteivät he tahdo millään ehdolla minkäänlaista järjestystä saada tähän maahan. (Vasemmalta ankaria vastaväitteitä ja huutoja. Puhemies koputtaa.) Se järjestyslaitos, jota ed. Airola on alottanut, ei se tällaiseen riitä, sillä ensin täytyy saada epäjärjestykset pois ja ne alotteet, joita on tehty, voivat riittää ainoastaan säännöllisiin oloihin, mutta tarvitaan ylimääräisiä toimenpiteitä saadakseen sellaiset epäjärjestykset, kuin nyt on, poistetuiksi. On käynyt ainakin turkulaisille täysin selväksi, että kaikki ne valmistelut, joita on tehty, kaikki ne aseiden etsinnät, kaikki se viha ja parjaus, mitä sosialistisessa sanomalehdistössä on ollut perustettuja suojeluskuntia vastaan ja kaikki ne epäjärjestykset, joita on synnytetty, niillä on ollut aivan suunniteltu, yhtenäinen, määrättyyn tarkoitusperään tähtäävä päämaalinsa. Ja tämä tarkoitusperä ei suinkaan ole ollut edistysmielisten parannusten aikaansaaminen, vaan se on ollut yksinomaisesti terroriseerata yhteiskuntaa ja tulla siihen, mihin Turussa on tultu: Omaisuuden ryöstöön tai kukaties, niinkuin kauniimmin sanotaan, omaisuuden tasajakoon. Sillä tavalla tahtoo nähtävästi meidän vasemmistomme toteuttaa tässä maassa sosialistisen yhteiskunnan. (Vasemmistosta: Hävetkää, hävetkää!) En häpeä, kun on todistuksia niin paljon ja teidän päällenne tulee lankeamaan se veri, joka on vuodatettu, teidän vahingoksenne ne aineelliset vahingot, joita on tehty, sillä langat siihen, mitä on tehty Turussa, ne lähtevät Siltasaaresta. (Keskustasta ja oikeistosta: Hyvä-huutoja, vasemmalta vastaväitteitä: Roskaa! Puhemies koputtaa. Vasemmalta: Kaikkea se kehtaakin!)

Näin ollen ollaan ei ainoastaan Turussa vaan myöskin kaikkialla muualla maassamme jo varmaan tultu täyteen varmuuteen siitä, että niin välttämättömästi, kuin maan tila nykyisin vaatisikin kansan yksimielisyyttä, kuitenkin niin kauvan, kuin se vasemmisto, joka täällä nyt on, ja nykyiset johtajat sosialistista puoluetta johtavat, on se yhtenäisyys ja yksimielisyys mahdoton. Sentähden on ainakin niiden, jotka tahtovat tähän maahan saada järjestystä, jotka tahtovat, että tämä maa voisi nyt, kun otolliset ulkonaiset olot ovat olemassa, saavuttaa täyden itsenäisyyden ja voisi kulkea itsenäisenä kansana kansakuntien joukossa, niiden ainakin täytyy tukea niitä toimenpiteitä sosialisteista huolimatta, jotka hallituksen edustajat täällä ovat maininneet olevan välttämättömiä, jotta vältettäisiin nälkäkuolema ja ulkomaalaisten sekaantuminen sisäisiin asioihimme. Ja minä voinkin ilmoittaa herroille Airolalle ja muille, että pikemmin kuin luultiinkaan toteutui se, josta senaatin puheenjohtaja täällä varoitti, vierasten sekaantuminen — herrat vasemmistolaiset eivät kai katso sitä vieraaksi sekaantumiseksi, mutta meidän oikeistolaisten mielestä se on sitä. — Ilmoitettiin näet Turusta äskettäin telefoonitse, että uudet rykmentit venäläistä väkeä olivat ryhtyneet järjestyksenpitoon ja ajaneet huligaanit ja sosialistit pois kadulta, kun hämärän tultua ryöstöjoukot taas olivat alkaneet entisen mielityönsä, ensin ryöstäneet väkiviinakauppoja ja juopuneina sitten ryhtyneet ampumaan yksityisten asuntoihin ja ryöstämään. „Miliisin" taholta on ilmoitettu, että nyt tänä yönä porvariston perheet ja kodit tullaan ryöstämään, kun jo liikkeet on ryöstetty. (Vasemmalta: Jätettiinkö porvarit kadulle?)

Näin ollen minä puolestani en voi muuta, kuin mitä hartaimmin kannattaa niitä toimenpiteitä joiden senaatin puolelta on ilmoitettu olevan välttämättömiä meidän maamme ja kansamme suojaksi sekä ulos- että sisäänpäin. Minä haluaisin mielelläni, että tähän välikysymykseen voitaisiin perustellusti vastata. Mutta kun kysymyksen silloin pitäisi mennä valiokuntaan ja se viipyisi yli joululoman, niin minä luulen, että hallitus voi tyytyä siihen, että me puolueryhmittäin ilmoittaisimme yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen sisältävän eduskunnan puolelta täyden tunnustuksen ensiksikin hallituksen toimenpiteille ja myöskin niille toimenpiteille, joiden hallitus on katsonut olevan välttämättömiä ennen kaikkea järjestyksen palauttamiseksi. Minä sentähden ehdotan, että eduskunta näin tavoin lausuu toivomuksen, että hallitus tekee kaiken voitavansa järjestyksen palauttamiseksi ja tämän väkivaltaisuuden karkoittamiseksi ja ulkonaisten vaarojen estämiseksi ja että eduskunta täten siirtyessään yksinkertaiseen päiväjärjestykseen antaa täyden luottamuksensa hallitukselle.

Ed. Colliander: Herr Mikkolas andragande var så pass uttömmande, att det befriar mig från stora delar af det jag här tänkte framföra, men jag kan, då jag till stund som är varit i tillfälle att följa med denna frågas utveckling från det ögonblick, då den nu fängslade polismästaren tillsattes under samarbete med representanter för soci-

aldemokratiska partiet, hvars förtroende han således åtnjuter, eftersom det var de, som önskade få honom till polismästare, bestyrka att hans uppgifter till alla delar öfverensstämma med verkliga förhållandet. Om de skador, som nu öfvergått Åbo samhälle, kan jag nämna, att i 20 affärer dessa skador värderas till sammanlagdt 1,070,000 mark. De af föregående talare nämnda siffrorna voro sålunda något under det faktiska beloppet. Därtill kommer att 40 à 50 affärer ännu icke hafva uppgifvit, hvilka skador de lidit. Trots detta har Åbo samhälle ställt sig på den ståndpunkten, att detta icke får vara för frågans bedömande afgörande, då det gäller återställandet af laglig ordning. Detta klargör bättre än hvarje bemötande det fula och oriktiga i den karakteristik magister Wiik tillåtit sig af Åbo samhälle. Då det kommer från ett sådant håll som från magister Wiiks, kan denna karakteristik icke verka annorlunda än motsatsen mot hvad talaren med den hade afsett, och jag månde säga, att när han mot civilchefen utslungade den rentaf löjliga beskyllning, som han inlade i ordet provokatör, då har han i och med detsamma också vederlagt största delen af sitt andragande.

I öfrigt, jag kan med fara för ett par upprepningar dock icke undgå att fästa uppmärksamheten vid hans starkt betonade fordran på att milisen skulle vara helt och hållet uti socialdemokraternas hand. Herr Mikkola har redan klargjort, att de utgöra en ringa del af Åbo samhälle, endast $^1/_3$. Detta vore sålunda uppenbart förtryck från en minoritets sida och visar, i hvilken riktning man går, men dessutom vore det omöjligt att öfverlämna ledningen af ordningsmakten åt personer, som på ett så oerhördt sätt hafva dragit smuts och vanära icke blott öfver sig själfva utan också öfver det parti, som jag hoppas dock icke skall komma att godkänna deras handlingssätt. Det värsta med denna ordningsmakt, som ingenting annat är än röda gardet, det värsta med den är, att den icke blott har underlåtit att upprätthålla ordningen, den har dessutom h i n d r a t ordningens u p p r ä t t h å l l a n d e.

När man kommer med det vanliga socialdemokratiska „vi taga afstånd" och „vi ansvara icke för" o. s. v., så kan man mot det ställa ett uttalande af ett till tusendetal personer uppgående medborgarmöte i Åbo, däri det protesteras mot våldsåtgärderna o. s. v., till hvilkas anordnande omedelbar anledning gifvits af den i staden förefintliga s. k. milisen genom att denna vid sin afgång hotat a t t m e d v å l d h i n d r a a l l a å t g ä r d e r t i l l o r d n i n g e n s u p p r ä t t h å l l a n d e i s t a d e n. Detta är ett faktum, som ingen af herrarna från vänster kan komma ifrån. Den har hotat att med vapenmakt hindra ordningens upprätthållande. Hade den icke det gjort hade Åbo samhälles ordningsmakt haft alldeles tillräckliga medel att uppträda emot de huliganhopar, som härja i staden. Och det är en sådan milis man vill att regeringen skall sanktionera genom att betala ut medel för densamma. Denna milis — och det har jag med egna ögon sett — uppträder den ena dagen som rödgardister med rödt band om hatten och den andra dagen sätter den det omkring armen med ett litet tecken därpå, och då uppträder den som ordningsmilis. Det är nog för mycket att begära att samhället skall hafva något som hälst förtroende för en sådan milis. Då guvernörsaspiranten Eloranta höll sitt jungfrutal, sade han, att till guvernör i Åbo komme ingen mot arbetarnas önskningar. Men jag kan också försäkra, att den milisen icke kommer att godkännas bland annat af det skälet, att den upprätthåller oordning i Åbo stad.

Det vore också annars mycket att säga om guvernörsaspiranten Elorantas andragande, men det är alldeles nog att framhålla, att han liksom tidigare herr Airola har visat en besynnerlig förtrogenhet med vissa dunkla makters anordningar. Han visste redan veckan innan den s. k. strejken, d. v. s. revolten i Åbo, bröt ut, att rödgardister från Tammerfors, Viborg m. fl. orter voro på väg till Åbo. En sådan kännedom kan vara farlig, då han öppet uttalar den, ty det visar, att han har stått dessa händelser alltför nära, och jag tror mig kunna försäkra, att skall herr Eloranta sitta på guvernörsstolen i Åbo, så nog får han hafva omkring sig bra många rödgardister med ryskjapanska gevär, ty annars kan han icke nå den posten.

Åbo samhälle har nu stillsamt burit de lidanden, som huliganhoparna under ledning af röda gardet tillställt i staden. Men jag kan försäkra herrar socialdemokrater om att skall detta fortgå, så kommer man icke att foga sig i detsamma. Man har i det längsta velat visa tålamod, men man gör det icke i evighet, och då har från socialdemokratiskt håll det broderkrig kommit till stånd, hvilket herr Wiik ansåg vara fullt berättigadt. Man har låtit huliganer afväpna laglydiga medborgare, och man förstod icke då hvarför man med sådan ifver gjorde dessa vapenletningar. Men man begriper det nu. Man vågar icke gå mot ett ens bristfälligt väpnadt samhälle. Man ville afväpna detsamma för att sedan kunna utöfva de våldsdåd, hvarom Åbo stad nu bär ett så sorgligt vittnesbörd.

För några ögonblick sedan torde det stora möte i Åbo hafva afslutats, där de socialdemokratiska organisationerna hafva behandlat frågan om den

s. k. strejkens fortsättning, och enligt de uppgifter jag har, om de icke äro oriktiga, skulle man hafva beslutit att fortsätta strejken och vända sig med anhållan om understöd till socialdemokratiska organisationer i öfriga delar af landet i syfte att få milisen erkänd. Skulle detta icke ske, borde sådan åtgärd vidtagas, som skulle leda till landtdagens upplösning. Det är sålunda sådana tankar man bär på. Är min uppgift riktig, skulle detta med knapp majoritet hafva kunnat genomdrifvas, medan förnuftiga element hade ansett, att man hade varit alltför tålmodig mot de rena huliganelementen och att ordning måste eftersträfvas. Ja, en del talare hade till och med ansett att det riktiga vore att, då man nu på ett eklatant sätt visat, att röda-gardes-milisen icke varit sin uppgift vuxen, öfverlämna till de borgerliga att själfva upprätthålla ordningen. Hade detta förnuftiga förslag vunnit godkännande, kunde omedelbart ordningen i Åbo stad upprättas, och man hade då icke behöft vara med om den smäleken, att utländsk soldatesk skall komma och upprätthålla ordningen i en finländsk stad. På vårt håll kan man icke annat än betrakta denna ryska militär såsom utländsk, och det var nästan som att understryka senator Svinhufvuds ord om att man måste befara utländsk inblandning, då denna inblandning kom. Och om man försöker göra gällande — hvilket jag icke betviflar att man gör från socialdemokratiskt håll — att här åter är fråga om ett utslag af provokation, så kan det nämnas, att icke önska vi borgare ha någonting med den ryska soldatesken att göra. Ingripandet torde nog hafva kommit från helt annat håll. Men för mig har det icke framstått som en uppgift att här på något sätt gå till rätta med det socialdemokratiska partiet. Den uppgiften har sannerligen icke intresserat mig. Jag finner, att vi genomlefva så pass ödesdigra ögonblick i vår historia, att vi tvärtom borde, såvidt möjligt, sträfva till samarbete och söka få åtminstone i någon form ett sådant tillstånd, och det synes mig som om det i denna fråga icke vore omöjligt att få ett visst samarbete med vänstern, ifall den har mod att öppet erkänna, att ett våldsregemente som det i Åbo icke kan få fortgå. Man har mer och mer i Åbo kunnat iakttaga, hurusom plundringarna verkställts af allt sämre och sämre element, hvilka knappast något parti kommer att erkänna såsom sina, utan man kan säga, att det är de rena förbrytarelementen, som numera härja i Åbo stad. Då nu utvecklingen har gått i denna riktning, borde det ligga nära till hands att socialdemokraterna i stället för att försöka bortadvocera den del deras organisationer tyvärr haft i de olyckliga händelserna i Åbo, skulle ärligt och öppet deltaga uti opinionsyttringarna mot det, som nu pågår, fördöma det liksom alla andra måste göra det, och det är ju lätt att så göra, då man som sagdt icke mera vill göra gällande, att de, som de senaste tiderna hafva plundrat i Åbo, skulle tillhöra partiet. Det borde sålunda i denna fråga icke vara omöjligt att komma till ett samförstånd, och jag måste säga, att de talare, som kritiserat regeringen, bra litet betänkt, att den, om man kan göra någon anmärkning mot densamma, har visat kanske alltför stor tålmodighet vid bedömandet af läget, den har alltför länge underhandlat för att på en stillsam väg uppnå resultat med personer af en sådan halt som titulus Lundberg i Åbo. Jag förstår, hvarför regeringen så har gjort, och jag för min del ogillar detsamma icke, men då det nu begäres att ordning och skick skall återställas, så är det en fordran, som är så naturlig, att jag icke kan finna annat än att äfven socialdemokraterna borde kunna utan reservationer förena sig om densamma, och om den det gör, ligger det nära till hands, att vi inom relativt kort tid skola kunna få frågan om vår ordningsmakt löst på ett förnuftigt sätt.

Af samma orsaker som herr Mikkola ber också jag för min del att få förorda en enkel öfvergång till dagordningen. Det vore nämligen icke tillfyllestgörande, särskilt för det samhälle, som nu har lidit så hårdt, om denna fråga skulle gå till ett utskott och där drunkna för några veckor framåt, utan den borde såvidt möjligt omedelbart afgöras, och jag vill hopas, att de talare från vänstern, som efter mig hafva ordet, också skola kunna vara med om att i sina tal gifva uttryck åt sin afsky för de dåd, som förekommit i Åbo stad.

P u h e m i e s: Kun tänä yönä vielä on pidettävä toinen istunto erityisten kiireellisten asiain tähden, täytyy tämä istunto lopettaa. Kuitenkin esitellään erinäisiä asioita pöydällepantaviksi.

Ed. E l o r a n t a: Vastoin herra puhemiehen ehdotusta minä ehdotan, että tämän asian asiallinen käsittely jatkettaisiin yhtäjaksoisesti loppuun asti.

P u h e m i e s: Sitä ehdotusta ei oteta nyt tässä yhteydessä käsiteltäväksi.

Pöydällepanot:

Kulkulaitosrahastoa vuodeksi 1917

koskevan hallituksen esityksen johdosta valmistettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään ja pannaan pöydälle huomispäivän istuntoon.

Valtiolainan ottamista kulkulaitosrahaston tarpeisiin

koskevan hallituksen esityksen johdosta valmistettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Valtiolainan ottamista elintarpeiden hankintaa varten

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta valmistettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8 esitellään ja pannaan pöydälle ensi täysi-istuntoon.

Pääoma- ja kuponkisuostunnan suorittamisesta 1918 vuoden loppuun

laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9 esitetään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Ehdotuksen laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa

sisältävä hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3 esitetään ja pannaan pöydälle ensi täysi-istuntoon.

Kansantajuisten tieteellisten luentojen avustamista

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään ja pannaan pöydälle huomispäivän täysi-istuntoon.

Seuraava täysi-istunto alkaa k:lo 12,45 yöllä.

Täysi-istunto päättyy k:lo 12,5 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

31. Keskiviikkona 19 p. joulukuuta

k:lo 12,45 yöllä.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Ensimäinen käsittely:

1) Ehdotus valtiolainan ottamisesta elintarpeiden hankintaa varten 622
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 27.

2) Ehdotus laiksi pääoma- ja kuponkisuostunnaksi 626
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9.

3) Ehdotus valtiolainan ottamisesta kulkulaitosrahaston tarpeisiin 627
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7; hallituksen esitys n:o 22.

4) Ehdotus laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa ..... „
Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 12.

5) Ehdotus laiksi järjestyksenpidosta kaupungeissa ..... „
Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Airolan edusk. esitys n:o 16.

Puhemies: Nimenhuudon sijasta merkittänee pöytäkirjaan läsnäoleviksi ne edustajat, jotka olivat saapuvilla viimeisessä täysi-istunnossa.

Välikysymys Suomen itsenäisyydestä y. m.

Puhemies: Esitellään ed. Sirolan y. m. välikysymys, joka koskee senaatin suhdetta julkisuudessa näkyneihin esityksiin, että Ruotsin sotaväkeä mahdollisesti tuotaisiin Suomen alueelle ja että Ahvenanmaa luovutettaisiin Ruotsille sekä mitä senaatti on tehnyt saadakseen Venäjän ja muut valtiot tunnustamaan Suomi riippumattomaksi tasavallaksi, mitä tuloksia saavuttanut tässä asiassa ja mitä aikoo tämän asian hyväksi läheisessä tulevaisuudessa tehdä.

Kun asiasta keskustelutta on päätettävä, onko välikysymyksen teko sallittava vaiko ei, pyydän esittää seuraavan äänestysehdotuksen:

Ken sallii välikysymyksen tehtäväksi, äänestää „jaa", jos „ei" voittaa, on välikysymys evätty.

Tämän johdosta lausuu:

Ed. Schybergson: Jag beklagar att denna interpellation tages före redan vid detta plenum. Det har varit alldeles omöjligt att taga del af innehållet. Jag hemställer, huruvida icke talmannen finner det möjligt att uppskjuta föredragningen till annat plenum.

Puhemies: Keskustelua ei ole sallittava. Tämä asia pantiin pöydälle tähän istuntoon, niin että kaikilla on ollut tilaisuus saada siitä tieto ja kun keskustelua ei voida sallia, niin täytyy kai siitä äänestää. Hyväksytäänkö äänestysehdotus?

Äänestysehdotus hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Ken sallii välikysymyksen tehtäväksi, äänestää „jaa", jos „ei" voittaa, on välikysymys evätty.

Äänestyksessä annetaan 125 jaa- ja 45 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt suostua puheenaolevan välikysymyksen tekemiseen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Valtiolainan ottamista elintarpeiden hankintaa varten

koskevan hallituksen esityksen n:o 27 johdosta valmistettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Kairamo: Aika, joka valtiovarainvaliokunnalla on ollut käytettävänä näin suuren asian valmistamista varten, on ollut ilmeisesti liian lyhyt. Tästä on muiden muassa seurauksena, että mietintö ei käsittele hallituksen esitystä muuta kuin osaksi. Mietintö ei lausu mitään siitä järjestelystä, joka on pantu toimeen ja joka vaatii yksin monta miljoonaa markkaa vuodessa. Se ei lausu mitään niistä kaupoista, joita jo on tehty, onko ne katsottava edullisiksi vai ei. Mietintö ei myöskään arvostele sitä hallituksen ilmoitusta, jonka mukaan voidaan odottaa useaan kymmeneen miljoonaan nouseva tappio näistä kaupoista. Kaikki nämä seikat jätetään syrjään. Valiokunta tulee ennen pitkää palaamaan niihin. Mietintö asettuu sitävastoin erittäin suopealle kannalle kysymykseen siitä, kuinka suuri laina nyt tarvitaan. Mietinnössä esitetään hyväksyttäväksi, että hallitukselle annettaisiin valtuus ottaa lisää luottoa kyseessäolevaa tarkoitusta varten, mutta mietintö ei suoranaisesti vastaa hallituksen esitykseen, vaan on muodostanut loppupontensa, esittäen aina sataanmiljoonaan markkaan asti hallituksen käytettäväksi, lukuunottamatta nyt jo päätettyihin kauppoihin sidottuja varoja. Kuitenkaan mietinnössä ei sanota, mitä nyt päätetyillä kaupoilla oikeastaan tarkoitetaan. Valiokunnassa onkin lausuttu eriäviä mielipiteitä siitä, mitä näillä sanoilla on ymmärrettävä. Muiden muassa on se kauppa, joka jo keväällä tehtiin vehnäjauhojen ostamista varten Amerikasta, valiokunnassa pidetty sellaisena, jota ei olisi luettava siihen, mitä on mietinnössä tarkoitettu. Mainitsen sen, en sen vuoksi, että itselläni olisi epäilyksiä tässä suhteessa. Mutta hallituksen esityksen sanamuoto ei ole minunkaan mielestäni kaikissa suhteissa selvä. Olisi sen vuoksi ollut suotavaa, että valiokunta olisi tarkasti määritellyt, mitä se lyhyesti muodostetuilla sanoillansa tarkoittaa. Tämähän olisi ollut helppo tehdä. Mutta valiokunta ei ole ollut siihen halukas. Se on sen vuoksi tehty vastalauseessa, jonka pyydän jättää suuren valiokunnan erityiseen huomioon. Vastalauseesta käy selville, että valiokunta itse asiassa ehdottaa hallitukselle myönnettäväksi enemmän rahoja, kuin mitä hallitus itse on pyytänyt. Ne varat, jotka ovat sidotut jo tehtyihin kauppoihin, nousevat kaikkiaan 222 miljoonaan markkaan, tai jos eräs 13 miljoonan markan kauppa, niinkuin luultavasti on tarkoitettu, myöskin luetaan tähän, 235 miljoonaan markkaan. Kun tähän vielä lisätään 100 miljoonaa markkaa, jotka valiokunta ehdottaa myönnettäviksi, niin saadaan loppusumma ei 300 miljoonaa markkaa, jotka hallitus on pyytänyt, vaan 335 miljoonaa markkaa. Tähän ei vastalauseen tekijäin mielestä ole ollut riittävästi syytä, ja on vastalauseessa sen vuoksi ehdotettu, että senaatin käytettäväksi hyväksyttäisiin tällä kertaa 50 miljoonaa yli sen, mitä on sidottu entisiin kauppoihin. Näin saatu summa on tosin 15 miljoonaa pienempi kuin se, minkä hallitus on esityksessään pyytänyt. Mutta on otettava huomioon, että ensiksikin melko suuri määrä väkirehunkaupasta johtuvasta erästä on ajateltu suoritettavaksi verrattain pitkän ajan kuluessa, 6 kuukauden kuluessa, niin että valiokunta nähtävästi, ennenkuin tämä aika on kulunut loppuun, jo ehtii antaa lopullisen mietintönsä asiassa. Toiseksi on luultavaa, että koska ainakin osa ostetusta tavarasta jo on saapunut Suomeen ja laskettu markkinoille, siitäkin kertyy varoja, joita hallitus tietenkin voi tähän tarkoitukseen käyttää. Toivon siis, että suuri valiokunta ottaa huomioonsa esittämäni asianhaarat, kun se määrää otettavan lainan suuruuden.

Senaattori Kallio: Edellisen puhujan lausunnon johdosta ja silmäiltyäni tätä vastalausetta, jota hän suositteli suurelle valiokunnalle hyväksyttäväksi, pyydän mainita, että tässä on erehdyttävä tiedonanto siitä, että hallitus olisi jo käyttänyt 20 miljoonaa markkaa siemenviljan ostoon. On kyllä päätetty, että 20 miljoonan markan arvosta ostetaan siemenviljaa, mutta lopullisesti ei ole vielä sidottu yhtään varoja, vaikka on arvioitu siihen tarvittavan mainittu summa. Se on otettu taulukkoon arviomääränä, mutta varoja ei ole käytetty, ja siinä suhteessa tämä vastalause on erehdyttävä.

Ed. Gylling: On kyllä aivan totta, niinkuin ed. Kairamo äskeisessä puheenvuorossa sanoi, että valiokunnalla on ollut aivan riittämättömästi aikaa kysymyksessä olevan asian harkitsemiseen, ei täyttä vuorokautta, jolloin useita muita asioita on ollut harkittavina rinnan, ja se on aivan liian vähän niin suurta asiaa varten, josta nyt on puhe. Siitä syystä valiokunta on jättänyt kokonaan kä-

sittelemättä ne kysymyksen puolet, joista saattaisi olla erimieltä, nimittäin kysymykset niistä tappioista, joita valtiolle näistä kaupoista johtuu, ja niistä menoista, jotka johtuvat elintarvetoiminnasta yleensä. Niistä aikoo valiokunta antaa vast'edes uuden mietinnön. Mutta sen sijaan valiokunta on tässä lyhyessä ajassa voinut ottaa varman kannan pääkysymyksessä, nimittäin onko hallitukselle tällaisia varoja annettava elintarpeiden ostoon. Siinä suhteessa valiokunta yleensä on asettunut suopealle kannalle ja tahtoisin tietää, montako edustajaa tässä eduskunnassa on niitä, jotka eivät asettuisi suopealle kannalle tätä tarkoitusta varten pyydettävää lainaa kohtaan. Ed. Kairamo kyllä on yksi niitä. Tähän nähden valiokunta, vaikka olikin lyhyt aika käytettävänä, kun asia ilmoitettiin hallituksen taholta kiireelliseksi, päätti antaa asiasta eduskunnalle ehdotuksen, sen lyhyen mietinnön, joka nyt on voitu jakaa. Ed. Kairamo huomautti myös, että valiokunta tässä ehdottaa enemmän, kuin mitä hallitus on pyytänyt varoja käytettäväksi. Tämäkään ei pidä paikkaansa. Huomattava on nimittäin, että hallitus pyytää oikeutta saada käyttää lainavaroja 300 miljoonaan markkaan saakka kysymyksessäolevaa tarkoitusta varten, siihen luettuna kyllä aikaisemmin päätetyt kaupat. Mutta siinä muodossa, kuin hallituksen esitys on, se sisältää, että jos joku kauppa niistä, jotka jo on päätetyksi ilmoitettu, ei tule aikaan, siitä säästetyt varat olisi käytettävissä uusiin kauppoihin. Valiokunnalla kun ei ole ollut aikaa ja tilaisuutta harkita näitä kauppoja yksityiskohtaisesti, on se jättänyt nuo vanhat kaupat kokonaan syrjään ja sen sijaan katsonut, että olisi kohdistettava huomio siihen, että hallitus lähitulevana aikana saa riittävästi varoja vast'edes päätettäviä kauppoja varten. Entisistä kaupoista valiokunta tulee uudelleen esittämään vastaisessa mietinnössä mielipiteensä. Tämä 100 miljoonan markan määrä on ilmoitettu riittävän uusiin kauppoihin täydellisesti, mutta se ei ole enemmän vaan päinvastoin itse asiassa vähemmän, kuin mitä hallitus pyytää — hallitus saa vähemmän marginaalin niin sanoakseni — mutta kuitenkin riittävästi sen tarkoituksiin.

Ed. Kairamon ja hänen kannallansa olleiden valiokunnan jäsenten kannan käsittää kyllä, kun tietää, että he ovat sen elintarvepolitiikan kannattajia, jota pari kuukautta tänä syksynä kokeiltiin ja jonka surkeita tuloksia on nyt niin monella tavalla nähty, sen elintarvepolitiikan, joka nimenomaan asettui sille kannalle, ettei elintarpeita ole hankittava, niinkuin sanat kuuluivat — „huligaaneille" valtionvaroilla. Huligaaneilla tarkoitetaan silloin tietysti köyhälistöä.

Ed. Kirves: Kun tätä asiaa käsiteltiin eilen illalla valiokunnassa ja kun ed. Kairamo ja Nevanlinna olivat kaikkensa tehneet, ettei tätä asiaa olisi saatu käsitellyksi ennen joulua, ja kun vastustuksesta huolimatta päätettiin tuolla puhemiehen huoneessa, että tämä otetaan esille ennen joulua, niin ed. Kairamo sanoi, ettei huligaaneille anneta rahaa. Tahtoisin kysyä ed. Kairamolta, tarkoittiko hän huligaaneilla senaattia, vaiko tämän maan nälkää näkeviä. Teen tämän kysymyksen nyt herra Kairamolle. Toivon, että hän tässä rehellisesti vastaa, mitä hän tarkoitti. En tahdo mennä kertomaan, mitä ed. Nevanlinna vastasi Kairamolle. Hän saa vastata itse, mitä hän tarkoitti. Kunnioitan ed. Kairamoa ja Nevanlinnaa siinä määrin, että annan tunnustuksen, että he ovat osoittaneet olevansa vastustajia. He ovat vastustaneet tämän asian eduskuntaan saamista sekä puhumalla että keinottelemalla. Valiokunnassa meidän täytyi keskenämme sopia, että me annamme puhua vain ed. Kairamon ja Nevanlinnan ja siten me saimme tämän mietinnön tänne. Jos meidän kannallamme olevat olisivat ruvenneet vastaamaan ed. Kairamolle ja Nevanlinnalle, niin me vielä keskustelisimme tästä asiasta nytkin valiokunnassa. Eikö se ole totta? (Eduskunnasta: On.) Olen ajatellut, mitä varten ed. Kairamo ja Nevanlinna vastustavat tätä asiaa ja minun mieleni tekee kysyä, mikä on syynä. Onko heillä viljaa myytävänä? Pelkäävätkö he, että ulkomaista viljaa tulee ja heidän viljansa halpenee. Jos he tätä pelkäävät, silloin nykyinen elintarvepäällikkö Lavonius olisi arvannut aikanaan oikein, kun hän sanoi, että jos meidän maahamme tuodaan viljaa muualta, niin meidän maassamme viljanhinta halpenee. Tätäkö ed. Kairamo ja Nevanlinna pelkäävät? Jos teillä on viljaa, niin myykää. Jos ei ole, niin älkää vastustako, että saadaan tuota sieltä, missä sitä on. Luulen, että tämän maan kansa ja nälkää näkevät työläiset eivät ole ainoastaan siinä uskossa, että teillä ei olisi viljaa, kyllä ne uskovat, että teillä on viljaa, ja kun ne saavat tämän teidän vastustamisenne tietää, niin ne tulevat vieläkin enemmän vakuutetuiksi siitä. Sillä ei ed. Kairamo ole ilman viljaa, ja sitä hänen menettelynsä osoittaa. Hän arvelee, että kyllä ne silloin maksavat vaikka tuhat markkaa hehdolta, kun eivät muualta saa. Tämmöiseen käsitykseen olen tullut ed. Kairamon ja Nevanlinnan politiikasta. He saavat itse selittää, olenko oikeassa vai väärässä. Mutta tässä on myös huomattava toinen piirre. Saattaahan olla, että nämä herrat ovat vastustaneet rahojen antoa senaatille sen takia, että siellä on nyt herra Lavonius elintarveasioita hoitamassa, jota Suometar ei ole ke-

hunut. Nähtävästi suomalaisen puolueen miehet pelkäävät, että jos siellä jotain nyt tulisi. Kun sinne meni ratsumestari, nähtiin Suomettaren kehuvan häntä maasta taivaaseen, että se järjestää asiat niinkuin he haluavat, ja totta se olikin. Se teki niinkuin he tahtoivat. Se ei välittänyt tämän maan nälkäisistä ja viljavarastoista. Se antoi palttua kaikelle. Se antoi ylittää hintoja muiden, mutta kielsi sen elintarvevaliokunnalta, ja sentään se oli Suomettaren mieleinen mies. Siinä on myös yksi syy, minkätähden he tahtovat kieltää rahat huligaaneilta.

Ed. Nevanlinna: Jos vastalauseessa annetut tiedot jo päätetyistä kaupoista eivät ole oikeat, niinkuin maataloustoimituskunnan herra päällikkö väittää, niin syy siihen valitettavasti on kokonaan hallituksen esityksen, joka, niinkuin ed. Kairamo jo huomautti, ei ole näissä kohdin tarpeellisella selvyydellä kirjoitettu. Mutta jos niin onkin, että maataloustoimituskunnan päällikön ilmoittamat 20 miljoonaa markkaa eivät vielä ole sidotut, niin se ei missään tapauksessa vaikuta mitään muutosta siihen katsantotapaan, johon vastalause perustuu.

Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja ei ole kyennyt osoittamaan, että vastalauseessa tehty väite, että tämä valiokunnan ehdotus tietää enemmän myöntämistä, kuin hallitus pyytää, olisi väärä. Hallituksen esityksessä tahdotaan tietty summa, kaiken kaikkiaan 300 miljoonaa markkaa. Valiokunta puolestaan ehdottaa annettavaksi 100 miljoonaa sen lisäksi, mitä tähän asti on sidottu. Kuinka nyt nämä sidotut summat tahdotaankin arvioida vähempään kuin 215 miljoonaan, ei niitä mitenkään voi supistaa. Täällähän on saatu hallituksen taholta tietää, että ainoastaan tuota yhtä 20 miljoonan markan erää ei siellä katsota sidotuksi.

En voi vihdoin olla huomauttamatta siitä, että mikäli minä valiokunnassa asiaa käsitin, eivät ainakaan kaikki ne, jotka äänestivät valiokunnan ehdotuksen puolesta, olleet tarkoittaneet myöntää enemmän, kuin hallitus pyysi, mutta siihen joka tapauksessa asiat menivät. Nähdäkseni olisi perin omituista, jos summaa lisättäisiin siitä, mitä hallitus ehdottaa, varsinkin kun valiokunta nimenomaan ilmoittaa ja se muutenkin on eduskunnalle selvillä, että asiaa ei ole ehditty ollenkaan tutkia.

Ed. Schybergson: Enligt statsutskottets ordförandes uppfattning vore all kritik i denna fråga kontraband därför att den gäller lifsmedelsanskaffning. Jag medgifver, att om något är af vikt, så är det denna fråga, men något lugn eftertanke borde man också i denna sak iakttaga, helst det går ut på 3 à 400 miljoner. Det förefaller, som om till exempel inköpet af kött från Sverige med en förlust af 4 mark per kilogram skulle vara ganska betänkligt, och summan af 60 miljoner, som betalats på förhand för ett spannmålsparti, som icke har erhållits från Ryssland, likaså förskottsbetalningen till Amerika synes gifva anledning till någon kritik. Äfven på detta område måste man hushålla såvidt möjligt och icke strö ut pengar. Hvad beträffar senator Kallios uppgift, att utsädesspannmål icke vore inköpt, så förefaller denna uppgift något egendomlig, då antalet kilogram i propositionen uppgifvits till 11,700,000 kilogram. Huru kan detta sammangå med att detta parti dock icke är köpt. Jag beklagar, om så icke är fallet, ty jag befarar, att, så som frosten i stora delar af landet drabbat rågen och med den våldsuttagning, som har ägt rum från rödgardisters och andras sida, det lätt kan inträffa, att, om skörden i sommar icke är tillräckligt tidig, brist på utsädesspannmål kommer att uppstå.

Senaattori Kallio: Tämä hallituksen esitys on tehty yhtä suurella kiireellä kuin valtiovarainvaliokunnan mietintökin, niin että siinä on kyllä hyvin suppeassa muodossa esitetty ne rahatarpeet, mitkä elintarvekysymyksen hyväksi katsotaan tarvittavan. Mutta kaikessa tapauksessa käy tästä selville pääpiirteissä ne tarpeet, jotka tähän asti on siellä joko päätetty tai suunniteltu suurimpia ostoksia varten. Tässä on mainittu amerikkalaisen viljan hankinta ja se määrä on kiinnitetty jotenkin täyteen määrään, sillä vilja on ostettuna Amerikassa meidän tilille ja esityksessä mainitussa pankissa on avattu tili sitä varten. Tietääkseni on noin 50 miljoonaa kiloa jo ostettuna ja myöskin rahat varattuna loppuostoa varten.

Myöskin on eduskunnalle tunnettua, että keväällä ostettiin Venäjän hallitukselta 60 miljoonaa kiloa viljaa à 1 markka. Siitä on saatu tähän asti 7,800,000 kiloa. Sitäpaitsi näinä päivinä on muutamia lasteja saapunut myös, jotka eivät sisälly tähän kilomäärään. Minulla ei ole aivan kumminkaan tarkkaa tietoa viime päivien tulosta. Sinä päivänä, jolloin esitys esiteltiin senaatissa, oli, kuten jo mainitsin, 7,800,000 kiola saatu.

Mitä sitten tulee perunanostoon, oli miljoonan puudan kauppa tehtynä Virosta, mutta siitä ei ole saatu kuin toinen puoli, ja kun siitä jo on osa myyty, niin kuten tässä taulukossa on mainittu, ei siinä tule yht'aikaa olemaan kiinni enempää kuin noin 4 miljoonaa markkaa.

Mitä sitten siemenviljan ostoon tulee, niin edellinen puhuja ihmetteli sitä, ettei siinä ole varoja

käytetty, vaikka on jo esityksessä mainittu määrä, mikä summa ostetaan. Asia on selitettävissä siten, että on tehty arviomäärä, mikä ostetaan, ja annettu osuusliikkeiden Hankkijan ja Laborin toimeksi viljanosto. Mutta näitä ostoja ei päätetä, ennenkuin vilja on tutkittu, onko se täysin siemeneksi kelpaavaa, ja koska tutkimukset ovat aivan keskeneräisiä, niin viljaa ei ole otettu vastaan eikä niin ollen vielä myöskään sitä maksettu. Tästä johtuu, että ei ole tarvittu vielä varoja tätä varten. Tarkoitus on saada ostetuksi 11,700,000 kiloa, mutta surukseni täytyy ilmoittaa, että ei ole saatu tarjouksia niin suureen määrään, kuin oli tarkoitus, vaikka mainitut osuusliikkeet ovat koettaneet tehdä parhaansa. Eilen jatkettiin ilmoitusaikaa tammikuun viimeiseen päivään, mutta ilmoituksia on tullut siksi vähän, että näyttää sangen epätoivoiselta, voidaanko edes saada sittenkään ostaa tähän määrään asti.

Elintarvehankkija Ruotsissa on taas ostanut tuon naudanlihanmäärän ja sitä varten on luottoa otettu. Sen hinta on kyllä verrattain kallis, mutta ei ole katsottu voitavan olla sitä ottamatta maahan, sillä vaikkapa tämä tuntuukin kalliilta, niin karjakannan säilymiseksi maassamme on se sentään tulevaisuutta silmälläpitäen taloudellisesti kannattavaa, ja siitä syystä on hallitus päättänyt tämänkin kaupan tehdä.

Mitä toisiin kauppoihin tulee, niin ne ovat suunniteltuja kauppoja. Sillinosto on kumminkin täytynyt nyt esityksen valmistamisen jälkeen nopeasti päättää, joten sekin on lopullinen. Mielihyvällä olen nähnyt, että valtiovarainvaliokunta on suosiollinen kaikkien tämmöisten toimenpiteitten johdosta. Olisi ollut suotavaa, että valtiovarainvaliokunta olisi voinut ottaa asian koko laajuudessaan käsiteltäväksi, niin että se olisi lausunut mielipiteensä myös jo tehtyihin kauppoihin nähden. Omasta puolestani mielihyvällä näen, että se on myötätuntoinen ollut tuleviin kauppoihin nähden, vaikka se ei ole katsonutkaan voivansa ajan vähyyden tähden koko asiaa perinpohjin käsitellä, vaan on eduskunnalle ehdottanut ainoastaan tulevia ja keskeneräisiä kauppoja varten, joihin myös viljanosto kuuluu, varattavaksi 100 miljoonaa, joka kyllä tarvitaan.

Ed. Gylling: Ed. Schybergsonille vain tahtoisin huomauttaa, että en suinkaan ole ollut sitä mieltä, että näitä kauppoja ei saisi kritiseerata. En ole mitään sellaista lausunut eikä valtiovarainvaliokunta ole sitä mieltä. Mietinnössä sanotaan nimenomaan, että valiokunnalla ei ole nyt ollut lyhyen ajan vuoksi mitään mahdollisuutta käydä harkitsemaan nyt jo päätettyjen kauppojen tarkoituksenmukaisuutta, ja valiokunnan mietinnössä sanotaan vähän myöhemmin, että näin ollen täytyy valiokunnan mielestä kysymys kokonaisuudessaan jättää myöhemmin ratkaistavaksi näissä suhteissa. Se pidättää siis itselleen näihin kauppoihin nähden nimenomaan harkintaoikeuden. Sentähden se ei ole myöskään tahtonut sitoa tätä lainamäärää, jonka se asettaa hallituksen käytettäväksi, vanhoihin kauppoihin, vaan pitää sen erillään, ja minä luulen, että se on menettelytapa, joka tässä on oikea.

Ed. Luopajärvi: Sen johdosta, että ed. Kairamo ja Nevanlinna mietintöön liittämässään vastalauseessa ja myöskin nyt täällä istunnossa antamissaan lausunnoissa ovat esittäneet väitteen, että valtiovarainvaliokunta mietinnössään ehdottaa myönnettäväksi niin suuren lainamäärän, että se nousee yläpuolelle sen, mitä hallitus on esityksessään pyytänyt, katson minä olevan syytä mainita erään seikan, joka on oleellisesti vaikuttanut valiokunnan enemmistön mielipiteeseen ja valiokunnan päätökseen. Kun asianlaita oli, niinkuin täällä on huomautettu, siten, että valiokunnalla ei ollut riittävästi aikaa ryhtyä tätä kysymystä perusteellisesti käsittelemään, jos mieli saada kysymys lopulliseen ratkaisuun, ennenkuin eduskunta hajaantuisi joululomalle, ja kun valiokunnassa tuli eri mieliä siitä, mitenkä hallituksen esityksessä esitetyt laskelmat ovat käsitettävät, niin ehdotettiin, että pyydettäisiin senaatin valtiovaraintoimituskunnan päällikköä antamaan lähempiä selvittäviä tietoja asiassa valiokunnalle. Ja kun valtiovarainpäällikkö saapui valiokuntaan ja häneltä saatiin kuulla lähempiä selvityksiä ja nimenomainen ilmoitus, että jos valiokunta on tilaisuudessa tällä kertaa myöntämään vastaisia kauppoja varten 100 miljoonan markan luoton, niin silloin voidaan asia saada järjestetyksi, mutta vähemmällä summalla ei hän ainakaan voi ottaa vastuulleen asian onnellista järjestämistä. Tämä tiedoitus oli se oleellinen tekijä, joka vaikutti valiokunnan kantaan tässä asiassa. Tämä keskustelu on minun mielestäni riittävästi osoittanut sen, ettei ole voitu valiokunnan jäsenten, enempää ed. Kairamon ja Nevanlinnan, kuin toiseltakaan taholta, tehdä laskelmia siitä, miten nyt myönnettäväksi esitetty lainamäärä sopeutuu juuri tuohon 300 miljoonan markan määrään, koska se riippuu niistä vaiheista, miten ennen tehdyt ja suunnittelun alaisena olevat kaupat tulevat järjestetyiksi. Minä sen vuoksi, samalla kun olen katsonut olevan syytä tämän seikan mainita selvitykseksi valtiovarainvaliokunnan päätöksen syntymiseen, toivon, että suuri valiokunta tätä asiaa käsitellessään

katsoisi voivansa yhtyä siihen, mitä valiokunnan enemmistö ehdottaa.

Ed. Kairamo: Olen kiitollinen maanviljelystoimituskunnan päällikölle siitä seikkaperäisestä tiedonannosta, jonka hän äsken teki ja joka todistaa, mitä minä muuten luulin tietävänikin, että hallituksen välipuhe Hankkijan ja Laborin kanssa itse asiassa sitoo 20 miljoonaa markkaa — asiallisesti se sen tekee — ja että siis vastalause tässä on esittänyt asian oikein. — Sen lausunnon sisällys, jonka valtiovaraintoimituskunnan päällikkö maanantai-iltana antoi valiokunnan kokouksessa — kuulin minäkin sen — oli pääasiassa se, että hän ei katsonut voivansa tehdä uusia kauppoja elintarvepulan lieventämiseksi, ellei eduskunta sitä varten aseta hänen käytettäväkseen uusia rahoja, joita ei tähän asti ole sidottu. Sitä summaa, jonka ed. Luopajärvi mainitsi, en minä puolestani silloin kuullut, mutta kyllä erään toisen, melko pienemmän summan. Joka tapauksessa tämä on yksityinen tiedonanto, joka ei minusta paina läheskään sillä tavalla, kuin hallituksen virallinen esitys eduskunnalle.

Ed. Nevanlinna: Luovun:

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

2) Ehdotuksen laiksi pääöma- ja kuponkisuostunnan suorittamisesta 1918 vuoden loppuun

sisältävä valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Ett mera bakvändt sätt att återupptaga ett ärende i landtdagen torde knappast kunna utfinnas. Det enda utskottet anför såsom skäl för att landtdagen ånyo skulle upptaga frågan om denna skatt, är att landtdagen dagen förut har afböjt samma förslag. Någon annan motivering finnes icke, och ärendet blir så mycket märkvärdigare som det framgår att de medlemmar af landtdagen, som i går voro ense om att förkasta skatten, nu äro ense om att genom sina företrädare i statsutskottet ånyo föreslå samma skatt. Enligt min tanke föreligger här skäl att upptaga till undersökning, huruvida detta ärende kan ånyo på detta sätt komma till behandling. Ty fallet är ju det att, då landtdagen beslutit förkasta ett förslag om en kapital- och kuponggskatt, nu ifrågavarande nya förslag strider mot landtdagens beslut, och några skäl för att förändra landtdagens beslut hafva heller icke kunnat förebringas. Då jag säger, att detta beslut strider mot föregående beslut, så förbiser jag icke, att utskottet för skams skull höjt skattebeloppet från 5 procent till 5 ½ procent. Men icke förty anser jag, att här föreligger ett förslag, som står i bestämd strid till landtdagens beslut af den 17 innevarande månad. Ty beslutet innebär, att en kupong- och kapitalskatt icke skall uppbäras. Under den förra behandlingen hade det varit tillfälle att föreslå denna skatts förhöjning till 5 ½ procent, hvilket nu tagits till förevändning för det nya förslaget. Jag hemställer därför, att detta nya förslag alls icke måtte upptagas.

Ed. K. R. Häkkinen: Sittenkun eduskunta toissapäiväisessä istunnossaan oli päättänyt hyljätä valtiovarainvaliokunnan mietintöön n:o 3 sisältyvän lain pääoma- ja kuponkisuostunnasta vuodeksi 1918 ja valtiovarainvaliokunnassa heti sen jälkeen ja johdosta tehtiin ehdotus lain uudestaan esittämisestä eduskunnan hyväksyttäväksi, äänestin minä sitä vastaan. Samoin vastustin prosenttimäärän kohottamista 5 ½ prosenttiin. Kun eduskunta hylkäsi mainitun suostuntalain, tapahtui se muka siitä syystä, ettei eduskunnalla ollut tietoa, olisiko tämä vero laisinkaan tarpeellinen, kun tulevan vuoden budjettia ei oltu vielä käsitelty. Mielestäni olisi valiokunta näin ollen voinut tehdä uuden ehdotuksensa korkeintaan vasta ensi vuoden budjettiehdotuksensa yhteydessä, jos tämä nimittäin osoittaisi kysymyksessäolevan suostunnan tarpeelliseksi. Kun en ole allekirjoittanut vastalausetta, olen tämän tahtonut ilmoittaa.

Ed. Schybergson: Det är icke trefligt, då lik titta. Vi hafva knappast sluppit det Mannerska landtdagsspöket, och nu få vi ett nytt i kupongskatten. Jag förenar mig om herr Estlanders yttrande. Förslaget borde alls icke kunna upptagas till handläggning, men om så emellertid sker, förbehåller jag mig att vid ärendets vidare behandling yrka på förslagets förkastande. Då kan också statsuskottets ordförande lära sig att man icke får leka med allvarsamma saker.

Ed. Björk: Också jag ber att få förena mig om det uttalande, som här afgifvits af herr Estlander, och skulle jag anse, att ifrågavarande utskottsbetänkande icke borde remitteras till behandling i stora utskottet. Jag anser att en vidare behandling af förevarande ärende strider mot landtdagsordningen.

Ed. Airola: Kun eduskunta on kieltänyt jonkun veron myöntämisen hallitukselle, on minusta tarpeetonta, että eduskunnan puolelta tehdään ehdotus saman veron myöntämisestä. Minusta on oikeampaa odottaa, että hallitus itse pyytää veroja, vaikka eduskunnassa oltaisiinkin sitä mieltä, että niitä olisi annettava. Siitä syystä minäkin voin yhtyä valtiovarainvaliokunnan porvarillisten vastalauseessa olevaan ponteen. Joskaan en vastalauseen perusteluja hyväksy, niin hyväksyn ponnen, että mietintö ei antaisi aihetta toimenpiteisiin eduskunnan puolelta.

Keskustelu asiasta julistetaan päättyneeksi. Eduskunta lähettää asian suureen valiokuntaan.

3) Valtiolainan ottamista kulkulaitosrahaston tarpeisiin

koskevan hallituksen esityksen n:o 22 johdosta valmistettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Kairamo: Pyydän saada kiinnittää suuren valiokunnan huomiota siihen ponteen, joka on liitetty toiseen vastalauseeseen. Valiokunnassa on ollut voimakkaita virtauksia, jotka pyrkivät tarkasti määrittelemään, mitä lainatyyppejä olisi hyväksyttävä, ja sillä tavalla sitomaan hallituksen käsiä. Tämmöinen pyrkimys ei mielestäni olisi ollut vaarallinen, koska, niinkuin asianymmärtäväiset kyllä tietävät, ne eivät suuresti kuitenkaan vaikuta lainan tulokseen. Paljoa pahempi on se virhe, johon valiokunta mielestäni on tehnyt itsensä syypääksi sen kautta, että se ei ole tahtonut vapauttaa nyt otettavan lainan obligatsioneja ja kuponkeja verosta. Sellainen, kuin vasemmiston finanssipolitiikka nyt on, ja minkälaiseksi se on osoittautunut viimeksi siinä asiassa, joka äsken lähetettiin suureen valiokuntaan pääomaja kuponkisuostuntaverosta, sellainen, kuin tämä finanssipolitiikka nyt on, se ei voi olla herättämättä epäilyksiä ja vastenmielisyyttä niissä piireissä, joista lainansaanti lopulta kuitenkin riippuu, ellei saada takeita siitä, ettei eduskunta mielivaltaisesti ja oikullisesti säätäisi veroja, jotka vaihtelevat päivästä toiseen, milloin se on 5 prosenttia, milloin 5 ½ % prosenttia, ilman, että vasemmisto katsoo tarvitsevansa tuoda esille ainoatakaan sanaa muuttuneiden mielipiteittensä selvittämiseksi.

Ed. Ahmavaara: Pyydän vain ilmoittaa, mitä näihin perusteluihin sivulla 6 ponsilauseen jälestä tulee, että minä olen myöskin niiden kannalla, vaikka satunnaisesti olin valiokunnasta pois silloin, kun tätä käsiteltiin, joten arpa ratkaisi, että ne jäivät mietinnöstä pois.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suuren valiokuntaan.

4) Ehdotuksen laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa

sisältävän hallituksen esityksen n:o 12 johdosta valmistettu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Asia lähetetään keskustelutta suureen valiokuntaan.

5) Ehdotuksen laiksi järjestyksenpidosta kaupungeissa

sisältävän ed. Airolan y. m. tekemän eduskuntaesityksen johdosta valmistettu lakivaliokunnan mietintö n:o 3, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Nevanlinna: Valiokunnan mietintö on pääasiassa sama, kuin se alote, jonka johdosta se on annettu. Ensinnäkin on se periaate molemmille yhteinen, että kaupunkien järjestyslaitos, ja mitä siihen kuuluu, on oleva puhtaasti kunnallinen asia. Minä en nyt tahdo käydä kiistämään tästä periaatteesta, sillä lainsäädännössä eivät periaatteet ole pääasia, vaan itse käytännölliset säännökset. Mutta en voi kuitenkaan olla huomauttamatta, että on jokseenkin outoa mennä väittämään, että sellainen laitos, jonka päävelvollisuutena on ylläpitää oikeusturvallisuutta, olisi vieras valtiolle, jonka alkuperäisin tehtävä on juuri tämä. Viittaus entisyyteen ei tämmöisessä kysymyksessä todista mitään. On tunnettu asia, että alkuperäisissä oloissa kaupunkikunnilla oli iso joukko tehtäviä, jotka myöhemmän kehityksen kautta ovat siirtyneet valtiolle ja olennaisesti kuuluvat nykyaikaisen valtion tehtäviin. Onhan ainakin oikeuslaitoksen ylläpitäminen yleisesti tunnustettu juuri valtion tehtäväksi, ja kuitenkin tiedetään, että meillä vielä tänä päivänäkin vanhemman ajan jo voitetun kannan tähteinä on

asiain tila, jonka mukaan kaupungeilla on erikoisasema myöskin oikeudenhoidossa omalla alueellaan. Mutta tämä ei ole mitään, jota olisi kehitettävä, se on, niinkuin yleisesti tiedetään, luonnottomuus, anomalia, joka tulee häviämään niin pian kun niin monessa suhteessa vanhanaikuinen oikeudenhoitomme tulee uudistetuksi.

Mutta kuten sanottu, olkoon nyt tämän periaatteen kuinka tahansa, siitä näkyy sentään lakivaliokuntakin olevan selvillä, että jotakin sananvaltaa täytyy valtioelimille antaa kaupunkikuntienkin järjestyslaitosta määrättäessä. Valiokunta sanoo nimenomaan, että kuntien määräämisvalta tässä ei saa olla rajaton. Mutta valiokunta rajoittaa sitä ainoastaan antamalla valtiolle tarkastusoikeuden. Tämä ei minun luullakseni riitä. On ainakin yksi kohta, jossa valtion täytyy saada suoranaista määräämisvaltaa kaupunkien järjestyslaitokseen, jos mieli yleensä saada mitään kunnollista järjestyslaitosta kaupungeissa toimeen. Tämä kohta koskee järjestyslaitoksen päällikön nimittämistä. Valiokunta, jossa suloinen yksimielisyys nyt, niinkuin viimekin valtiopäivien lakivaliokunnassa, näkyy vallinneen, tietysti taaskin ainoastaan sillä hinnalla, että vasemmisto on sanellut päätökset oikeistolle, ehdottaa vasemmiston alotteen mukaisesti, että kaupungin valtuuston tulee saada nimittää myös järjestyslaitoksen päällikkö. Mutta jos tästä tulee laki, niin olen vakuutettu, että saamme hyvin pitkäksi ajaksi sanoa hyvästi kunnolliselle järjestyslaitokselle kaupungeissa. Sitä vastuunalaisuudentuntoa, jota vaaditaan sellaisen henkilön nimittäjiltä, voidaan odottaa ainoastaan, jos maan hallituksella on tämä nimittämisoikeus. Jos monikymmenpäinen edustuslaitos, sellainen kuin valtuusto, nimittämisen suorittaa, niin ei ole takeita siitä, että tämä nimitys tapahtuu tarpeellisella vastuunalaisuudentunnolla koko yhteiskuntaa kohtaan. Ja itse menettely, että valtuusto nimittää tällaisen toimihenkilön, on luonnoton siitä syystä, johon jo viittasin, nimittäin siitä, että tämän toimihenkilön päätehtävänä on juuri suorittaa valtion tehtäviä, nimittäin pitää huolta siitä, että oikeusturvallisuus säilyy. Hänellä on tietysti myöskin tehtäviä, jotka ovat kunnallisia, ja annettakoon mielellään valtuustolle joku vaikutusvalta myöskin nimittämiseen; mutta itse ratkaiseva nimitysoikeus täytyy olla maan hallituksella, jos tahdotaan todellakin kunnollista järjestysvaltaa.

Tämän yhteydessä on tehtävä toinen muistutus lakivaliokunnan ja alotteen ehdotusta vastaan. Se nimittäin, että myös järjestyslaitoksen muun päällystön nimittämisen täytyy kuulua jollekulle soveliaalle valtion elimelle, jolta voidaan nimittämisessä odottaa sitä vastuunalaisuudentuntoa, johon olen viitannut. Sopivimmin kaiketi läänin järjestysvallan korkein esimies, läänin maaherra, on oleva se, joka tämän muun päällystön nimittää.

On vielä toinen kohta, jossa lakivaliokunnan mietintö yhdenmukaisuudessansa alotteen kanssa nähdäkseni välttämättä vaatii muutosta. Ja se on yhtä tärkeä, kuin·ne, joihin tähän asti olen koskettellut. Lakivaliokunta yhtyy alotteeseen siinäkin, että kaupunkien järjestyslautakunnille voidaan valtuuston päätöksellä antaa niin laaja määräämisvalta, että tämän lautakunnan asiaksi tulee myöskin järjestysmiehistön ottaminen ja eroittaminen. On ilmeistä, että jos tästä tulee laki, ainakaan silloin ei mitään kunnollista järjestysvaltaa Suomen kaupunkeihin voida toivoa. Sillä jos puolue- ja luokkanäkökohtien mukaan kokoonpantu lautakunta määrää poliisimiehistön, niin silloin ei voida toivoa, että tämä vaali tapahtuisi riittävällä vastuunalaisuudentunnolla. Eikä kuria ja järjestystä yleensä voida toivoa järjestyslaitokseen millään muulla hinnalla, kuin sillä, että järjestyspäällikkö yksin ottaa ja eroittaa järjestysmiehistön. Hän on velvollinen vastaamaan hallitusta ja yhteiskuntaa kohtaan siitä, että tämä miehistö täyttää tehtävänsä. Hän vain voi siis tuntea sen vastuunalaisuuden, joka on välttämätön miehistön valinnassa. Annettakoon valtuustolle mielellään oikeus laatia järjestyslautakuntain ohjesäännöt, mutta laki on ehdottomasti korjattava niin, että siinä selvästi määrätään järjestyslaitoksen päällikön yksinasiaksi ottaa ja eroittaa järjestyslaitoksen miehistö. Hyvin tarpeellisena pitäisin puolestani myös sellaisen muutoksen, että valtuuston tekemä järjestyslautakunnan ohjesääntö vaatii pätevän valtion elimen vahvistuksen.

Kun minulla kerran on tästä asiasta puheenvuoro, en voi olla tuomatta esiin vielä yhtä huomautusta. Meillä on nykyään parlamentaarinen hallitus, se on hallitus, joka nojautuu eduskunnan enemmistön luottamukseen. Näin ollen pitäisi hallituksen ja eduskunnan enemmistön kaikissa tärkeissä asioissa kulkea käsi kädessä. Nyt on saatu sanomalehdistäkin lukea, että hallitus paraikaa valmistaa eduskunnalle annettavaa esitystä juuri samasta asiasta, jota tämä alote ja mietintö koskee. Näin ollen olisi odottanut, että ne lakivaliokunnan jäsenet, jotka edustavat nykyistä hallitusta kannattavaa eduskunnan enemmistöä, olisivat katsoneet parlamentaariseksi velvollisuudekseen, ennenkun kävivät tämän asian käsittelyyn, odottaa, kunnes hallituksen tulossa oleva esitys olisi ehtinyt eduskunnalle saapua, ja hallituksen kanta ja yleensä se, mitä hallitus tässä jokaiselle hallitukselle erittäin tärkeässä asiassa

katsoo välttämättömäksi. Hallitus olisi minun nähdäkseni kohtuullisesti voinut tätä näiltä valiokunnan jäseniltä vaatia. Valitettavasti on eduskunnassa jo ennen käynyt ilmi, että eduskunnan enemmistössä ei läheskään yleisesti käsitetä niitä vaatimuksia, jotka nuori parlamentarismimme asettaa eduskunnan hallitusta kannattavalle enemmistölle. Toivon, että aika opettaa. Jollei, niin meidän eduskuntavallastamme ei tule maalle onnea.

Ed. Airola: Kun toistamiseen tästä asiasta olen tehnyt eduskunnalle alotteen, niin olen lähtenyt siitä, että järjestystä tässä maassa, niinkuin muuallakaan, ei voi ylläpitää minkäänlainen muu järjestysvalta, kuin sellainen, joka nojautuu selvään ja tunnustettuun lakiin. Olen vakuutettu, että järjestystä ei kykene ylläpitämään, ei punainen kaarti, eivätkä suojeluskaartit, olipa sitten kyseessä sellaiset suojeluskaartit, joita perustavat yksityiset porvarilliset ryhmät, tai sellaiset, joita perustavat porvarit hallitusmahtinsa ja valtionvarojen avulla, eivät yleensä minkäänlaiset lain ulkopuolella olevat järjestysjoukkiot. Yhtä vähän minä uskon, että järjestystä voivat ylläpitää myöskään mitkään ratsastavat kolonnat, rankaisuretkikunnat, suunniteltakoon niitä erityisten kansalaisryhmäin taholta tai hallituksen taholta, niinkuin nykyään kuulutaan tehtävän, päättäen senaattorien Castrénin ja Svinhufvudin lausunnoista, jotka tässä illalla esiteltiin. Jos he laittavat jonkun aseellisen voiman, ilman että se nojautuu eduskunnan hyväksymään lakiin, niin vaikkapa sen heidän aseellisen voimansa takana olisi eduskunnan porvarillinen enemmistö, ellei kuitenkaan ole lakia olemassa, niin sellainen aseellinen voima, olkoon se ratsastava tai omin jaloin liikkuva, olkoon sillä kivääreitä tai revolvereja, sapeleita tai patukoita tai vaikkapa vielä lisäksi kuularuiskuja tai myös niitä pommeja, joita porvarit ovat koettaneet saksalaisten myötävaikutuksella tähän maahan tuoda, niin se ei kykene ylläpitämään järjestystä maassa ,se on vain omiaan nostamaan äärimäisen vasemmiston vastaansa, se on omiaan aikaansaamaan tässä maassa täydellisen anarkian, kansalaissodan, sekasorron ja turmion maalle ja kansalle. Jos tahdotaan, että järjestystä voidaan maassa ylläpitää, niin ensimäinen edellytys on se, että järjestysvalta muodostetaan lain pohjalle ja nimenomaan vielä eduskuntalain pohjalle, eikä minkään sellaisen hallinnollisen asetuksen, jommoiseen täällä viime aikoina sekä hallituksen että porvarillisten sanomalehdistön taholta on vedottu, mutta jonka laillisuudestakin on jo ollut, ainakin erinäisiin asetuksen kohtiin nähden, eri mieltä. Ei sellaisen nojalla myöskään voida järjestystä ylläpitää.

Tätä ei ole mielestäni tänä syksynä eikä viime kesänä ymmärretty. Tarkoitan, kun puhun viime kesästä, senaattori Serlachiuksen toimintaa, sillä hän siihen aikaan määräsi hallituksen politiikan tässä asiassa. Hallituksen taholta ei ole sitä ymmärretty, lieneekö tahdottukaan sitä ymmärtää. Siitä syystä ei myöskään ole järjestystä aikaansaatu. Aina kun hallitus on ryhtynyt johonkin toimenpiteisiin, oli sitten kyseessä Saksanmaan kaartin muodostaminen tai jos kaupungeissa, Turussa, Tampereella, Raumalla, tai jossakin muualla oli puhjennut levottomuutta, aina kun hallitusvallan taholta on pyritty sekaantumaan asiaan sillä tavoin, että on pyritty hallitusvallan suunnitteleman järjestysvallan avulla sitä järjestämään, silloin on aina saatu aikaan pahennusta. Niin uskon käyvän vastedeskin. Sentähden täytyisi eduskunnan hylätä ja tuomita se menettely, jota senaatti on tähän asti noudattanut ja jota se tuntuu aikovan edelleenkin noudattaa. On sanottava, että mitään rankaisuretkikuntia ja rankaisuretkueita, olivatpa ne sitten hallituksen puolesta järjestettyjä tai yksityisten kansalaispiirien toimesta järjestettyjä, ei ole hyväksyttävä.

Jos sen sijaan lähdetään muodostamaan järjestysvaltaa maassa siihen tapaan, kuin valiokunta on suunnitellut, niin silloin voidaan aikaansaada järjestysvalta, joka nojautuu lakiin ja myös lakiin, jonka eduskunta on tunnustanut ja hyväksynyt ja johon silloin kansallakin on enemmän luottamusta. Sellainen järjestysvalta nauttii kansan keskuudessa suurempaa auktoriteettia ja siihen luotetaan enemmän, sen toimenpiteitä ei käydä vastustamaan sillä tavoin, kuin tehdään sellaisille joukkueille, jotka eivät ole tällaiselta pohjalta lähteneet. Sentähden toivoisin, että suuri valiokunta käsittelisi asian kiireellisesti ja myös, ettei se ryhtyisi muuttamaan tätä lakia, ei ainakaan siihen suuntaan, kuin entisen keisari Nikolain neuvonantaja ed. Nevanlinna täällä suositteli. Sillä jos se tehdään, niin tuloksena on, ettemme saa mitään lakia järjestyksenpidosta, ja edelleen jää silloin tilaisuus anarkian rehoittamiselle ja kaikelle sille, mitä viime kuukausina on tapahtunut. Toivoisin, että valiokunnan mietintö ainakin pääpiirteissään jäisi muuttamatta suuressa valiokunnassa. En tahdo kajota mihinkään yksityiskohtiin, niistä mielipidettäni lausuakseni. Tyydyn vain huomauttamaan ed. Nevanlinnan lausunnon johdosta, että valiokunnan porvaristo oli siksi varovainen, että se teki sen, mitä hän sanoi, että niiden olisi pitänyt tehdä. Kun ne olivat yhdessä lukemisessa käyneet läpi minun alot-

teeni ja sen tärkeimmissä kohdissa hyväksyneet pienemmillä, toisarvoisilla muutoksilla, niin he alkoivat epäillä, että ehkä siinä sittenkin olisi koira haudattuna ja ettei sitä olisi ilman muuta hyväksyttävä sekä lähettivät lähetystön senaattiin kysymään, mitä siellä on tehty. Sieltä vastattiin, ettei asiassa ole päästy vielä tuota pitemmälle, vaan että se on aivan alkuasteillaan. Annettiin kuitenkin pitkänpuoleinen lakiehdotus sieltä valiokunnan nähtäväksi. Se nojautui keväällisen poliisikomitean vähemmistön kantaan, oli siitä laajennus ja huononnus ja valiokunta havaitsi, ettei siinä ollut yhtään kohtaa, joka olisi voitu tähän lakiin mukaan ottaa. Siinä suhteessa siis kyllä valiokunnan porvaristo koetti olla varovainen.

Hallituksen esitystä emme voi jäädä odottamaan. Järjestyslaitoksen aikaansaaminen lakiin perustuvasti on kiireellinen toimenpide ja kun minä olen vakuutettu siitä, ettei nykyinen hallitus tahdo asioita sinnepäin johtaa, niin ei ole odotettava sen alotteita. Sen toimenpiteet tässä tarkoittavat aikaansaada tämän miltei valmiina olevan lainsäädäntöasian karilleajamisen ja sen jälkeen tahtoisi hallitus järjestellä asiaa hallinnollisilla määräyksillä, joille hankittaisiin eduskunnan porvariston suostumus. Sellaisesta minä tahtoisin varoittaa niin hallitusta, kun eduskunnan porvaristoakin ja teroittaa vielä mieliin, ettei ole yritettävä hommata järjestysvaltaa, joka ei nojautuisi eduskunnan hyväksymään lakiin.

Ed. Mikkola: Vaikka olen suuren valiokunnan jäsen ja olen siis sellaisena tilaisuudessa valiokunnalle esittämään ne näkökohdat, jotka olivat määrävinä valiokunnassa, tahdon kuitenkin niiden edustajien varalta, jotka eivät kuulu valiokuntaan, mainita muutaman sanan. Ensiksi, niinkuin ed. Airola mainitsi, on asia kiireellinen, ja minä luulen puolestani, ettei siitä tule vaaraa, jos kaupunkien enemmistön käsiin, olkootpa ne mitä puoluetta tahansa, koko järjestyskysymyksen lopullinen määrääminen jätetään. Ja lisäksi on ulkomailta niinkin järjestystä rakastavassa ja niinkin järjestystä ylläpitämään kykenevässä maassa, kuin Englannissa, aivan selviä esimerkkejä siitä, että poliisilaitos puhtaasti kunnallisena laitoksena kylläkin käy päinsä ja voi täyttää tehtävänsä. Lisäksi, niinkuin ed. Airola mainitsi, tämä ei ole tapahtunut senaatin tietämättä, vaan on valiokunta saanut tietoonsa sen ehdotuksen suunnitelman, joka senaatilla on, mutta valiokunta on harkinnut, että nykyisissä oloissa ja kiireellisyyden vuoksi on ehdotus perustettava sen valmiina olevan esityksen pohjalle.

Ed. Åkesson: Hr Nevanlinna yttrade i början af sitt andragande, att han ej ville strida om principer, och dock utgjorde detsamma ingenting annat än ett angrepp mot den princip, på hvilken det af lagutskottet utarbetade lagförslaget bygger. Det kan icke vara hr Nevanlinna obekant, att den enväldiga styrelsens tilltag på 1600-talet att tillvälla sig rätten att utnämna de kommunala embetsmännen ledde till att i det närmaste tillintetgöra den municipala självstyrelsen och åtminstone lyckats förvandla det förnämsta organet för sagda självstyrelse, magistraten, till så godt som ett statsorgan. Vill man i fråga om ordningsväsendet ställa sig på grundvalen af den kommunala självstyrelsen, måste utnämningsrätten beträffande ordningsmaktens befäl tillkomma de kommunala myndigheterna; annars förblir ordningsmakten liksom hittills en statsinrättning, man må utstoffera den med hvilka kommunala grannlåter som hälst. Att åter en fara skulle föreligga däri, att ordningsmakten skulle ställas på kommunal fot, kan man med skäl betvifla, då man känner att den engelska polisen, som ju ej har namn om sig att höra till de sämsta, är en h. o. h. kommunal inrättning, anordnad i hufvudsak just enligt de principer lagförslaget innebär.

De skäl, som kunna anföras för ordningspolisens öfverlämnande åt de kommunala myndigheterna, gälla dock icke kriminal- eller detektiva polisen. Detektiva polisens verksamhet är en del af straffjusticen. Också denna har ju tidigare varit partikularistisk, men idén att rätten att straffa är ett statsintresse har vunnit allmän burskap och bestrides numera af ingen. Med rätten att straffa sammanhänger på det närmaste ordningen för utöfvandet af denna rättstraffprocessen. Liksom denna numera allmänt erkännes vara en statsangelägenhet och sålunda bl. a. städernas urgamla särskilda jurisdiktion upphört och stadsdomstolarna blott utgöra ett led af den allmänna domstolsorganisationen, bör äfven allt som hänför sig till denna, till brottens uppdagande och rannsakan falla enbart inom statens kompetens. Det är på sådan grund jag ansett nödvändigt reservera mig mot den uppfattning, som gjort sig gällande inom utskottsmajoriteten, att nämligen detektiva polisen borde undandragas statsmakten och lämnas beroende af de kommunala myndigheterna.

Saken har dock äfven en annan, mera praktisk betydelse. Ifall detektiva polisen bibehålles såsom statsinstitution, kan staten vid organiserandet af densamma mera taga hänsyn till hela landets, hela samhällets behof än hvad som blefve fallet, i händelse enhvar stadskommun vore tvungen att

vid sin ordningsmakt inrätta en särskild detektivafdelning. Organisationen blir ändamålsenligare och äfven manskapets utbildning bättre. Det ligger onekligen i sakens natur, att staten har bättre resurser än de enskilda kommunerna att sörja för den sorgfälliga utbildningen af dugliga detektiver, som för en framgångsrik värksamhet och ernående af tillfredsställande resultat är absolut nödvändig. Men härtill kommer att, medan den egentliga ordningspolisens verksamhet med relativ lätthet äfven i de mindre kommunerna kan ordnas tillfredsställande i enlighet med de lokala behofven, detta ingalunda alltid är eller ens kan vara fallet med den detektiva polisen. Det har därför exempelvis varit vanligt, att medlemmar af detektiva polisen i hufvudstaden ofta utbeordrats till landsorten för att efterspana brottslingar eller undersöka begångna brott, hvilkas uppdagande öfvergått den lokala polisens förmåga. Detta har med lätthet kunnat ske under nuvarande förhållanden, då polisen varit en statsinstitution; men ifrågasättas kan huruvida Helsingfors kommun framdeles vore villig att på detta sätt utlåna sina detektiver till andra orter, då underhållet och utbildningen af dessa ganska tungt komme att drabba kommunens skattskyldiga medlemmar.

Man har från vänsterhåll uttalat fruktan för att detektiva polisen i statens hand kunde komma att användas såsom ett politiskt verktyg af den art, för hvilken den ryska ohranan gjort sig så bedröfligt ryktbar. Härtill kan för det första anmärkas, att den ryska ohranan likaväl som den politiska polisen i andra länder icke är liktydig med detektiva polisen. Men dessutom ådagalägga sagda farhågor, att man ännu icke kunnat tänka sig in i de nya förhållanden, som numera skapats i vårt land. Inom en stat byggd på en så demokratisk grund som vår nu är och med all sannolikhet äfven i framtiden kommer att vara, kan det icke komma ifråga att regeringen skulle till den grad missbruka eller ens blifva i tillfälle att så missbruka statens institutioner som ett användande af kriminalpolisen för politiska syftemål skulle innebära. Men däremot föreligger en annan, större och äfven mera reel fara däri att detektiva polisen måhända ej är vuxen sin uppgift och ej kan tillfredsställa de anspråk en ordnad rättsvård ställer på densamma, — den faran nämligen, som inneligger i uppkomsten af ett flertal privata detektivbyråer. Vi hafva intill senaste tid varit förskonade härför, — detta sagdt utan att jag därmed vill yttra något ondt om de privata detektiverna, som under de senaste åren härstädes etablerats hufvudsakligen af vordna medlemmar af statspolisens detektiva afdelning, hos hvilka den ingrodda ansvarskänslan ännu är lefvande, — men får en längre tid förgå, under hvilken känslan af den officiella kriminalpolisens oförmåga att fylla sin uppgift får växa stark inom samhället, måste detta ovillkorligen leda till uppkomsten af privata detektiver af annan kvalitet, hvilka ej skola draga sig för att begagna de insikter af ofta intim och ömtålig art de under sin verksamhet komma i besittning af till främjande af egna egoistiska intressen. Erfarenheten från andra länder talar i detta afseende ett språk, som är skrämmande och ägnadt att gifva skäl till eftertanke.

Jag vågar därför uttala förhoppningen, att stora utskottet skall vid sakens behandling taga i öfvervägande och gifva beaktande åt den reservation jag fogat till utskottsbetänkandet.

Ed. Aronen: Ed. Nevanlinnan moite lakivaliokunnalle siitä, ettei sillä olisi ollut syytä ryhtyä käsittelemään tätä kysymystä sen perusteella, kun hallituksella muka oli esitys asiasta tekeillä, on kokonaan aiheeton. Lakivaliokunnalla oli syytä, jopa velvollisuuskin, ryhtyä tehdyn alotteen perusteella asiaa käsittelemään, jota vastoin hallituksella ei ollut pienintäkään syytä ryhtyä laatimaan esitystä asiasta, josta jo oli eduskunnalle eduskuntaesitys annettu. Minun nähdäkseni hallituksen pitäisi seurata jonkun verran tarkemmin eduskunnan työtä, jotta se tietäisi, milloin asiasta jo on alote tehty, ettei tarvitsisi kahta alotetta samasta asiasta tehdä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Puhemies: Seuraava täysi-istunto pidetään tänä iltana k:lo 6.

Täysi-istunto päättyy k:lo 2,55 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

32. Keskiviikkona 19 p. joulukuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia: Siv.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1917 ensimäisillä ja toisilla valtiopäivillä 634
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 8; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 8.

Toinen käsittely:

2) Ehdotus valtiolainan ottamisesta elintarpeiden hankintaa varten ..... „
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 10; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 27.
3) Ehdotus laiksi pääoma- ja kuponkisuostunnasta ..... „
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 11; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9.
4) Ehdotus valtiolainan ottamisesta kulkulaitosrahaston tarpeisiin 643
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 12; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7; hallituksen esitys n:o 22.
5) Ehdotus laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa 647
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 13; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 12.
6) Ehdotus laiksi tulojen ilmoittamisvelvollisuudesta kunnallisverotuksessa ..... —
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 14; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Gyllingin y. m. edusk. esit. n:o 10.
7) Ehdotus laiksi järjestyksenpidosta kaupungeissa ..... —
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 15; lakivaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Airolan edusk. esit. n:o 16.

Ainoa käsittely:

8) Kulkulaitosrahastoa vuodeksi 1917 koskeva hallituksen esitys ..... —
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 16.
9) Kansantajuisten tieteellisten luentojen avustamista tarkoittava anomusehdotus .. —
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Johanssonin y. m. anom. ehd. n:o 55.

Esitellään:

10) Puhemiehelle valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n mukaan tulevaa korvausta koskeva valtiovarainvaliokunnan kirjelmä 648

Pöydällepanoa varten esitellään:

11) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 maaseudun alkukoulunopettajain palkkaetujen parantamista tarkoittavain anomusehdotusten johdosta 649

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Eloranta, Holsti, Hänninen-Walpas, Kellosalmi, Kiviniemi, Mäkelä ja Wuorimaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä yksityisasiain takia saa ed. Wuorimaa tästä illasta ensi lauvantaiaamuun.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1917 ensimäisillä ja toisilla valtiopäivillä

sisältävä hallituksen esitys n:o 8, jota on valmistelevasti käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 8, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Asian käsittelyä varten ehdotan seuraavan menettelyn. Ensin sallitaan asiasta keskustella, sitten tehdään päätös lippuäänestyksellä perustuslakivaliokunnan mietinnön ehdotuksesta, joka on pontena mietinnön kolmannella sivulla, eli että esilläoleva lainsäätämisasia käsitellään siinä järjestyksessä, kuin valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n 2 momentissa on säädetty, se on kiireellisenä. Jos mainittu ehdotus hyväksytään, toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta ellei asian julistamista kiireelliseksi tapahdu, äänestetään, onko lakiehdotus jätettävä lepäämään vai hylättävä. Lopuksi käsitellään, jos asia on julistettu kiireelliseksi ja lakiehdotus hyväksytään, se perustuslakivaliokunnan mietinnön 2 sivulla oleva ehdotus, että eduskunta hyväksyisi ja vahvistaisi puheenaolevan lain.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Puhemies: Kirjallinen äänestysehdotus asian kiireelliseksi julistamisesta luetaan.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puheenaolevan ehdotuksen asian kiireelliseksi julistamisesta, äänestää „jaa" ken sitä ei hyväksy, äänestää „ei". Jos vähintään $^5/_6$ annetuista äänistä kannattaa mainittua ehdotusta, on se hyväksytty, mutta muuten on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 187 jaa- ja 7 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt, että esilläoleva lainsäätämisasia käsitellään siinä järjestyksessä, kuin valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n 2 momentissa on määrätty, se on kiireellisenä.

Nyt toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa", joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei"; jos vähintäin $^2/_3$ annetuista äänistä ovat jaa-ääniä, on se hyväksytty, mutta muuten on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 180 „jaa"- ja 15 „ei"-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä lakiehdotuksen sellaisena, kuin se toisessa käsittelyssä on päätetty.

Puhemies: Sen jälkeen hyväksyttänee ponsi sivulla 2 siitä, että eduskunta hyväksyy ja vahvistaa puheenaolevan lain.

Ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Asia on siis loppuun käsitelty.

2) Valtiolainan ottaminen elintarpeiden hankintaa varten.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 10, ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 8 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 27 valtiolainan ottamisesta elintarpeiden hankintaa varten.

Puhemies: Suuren valiokunnan ehdotus on sama, kuin valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 8 oleva ehdotus.

Suuren valiokunnan ehdotus hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Kun eduskunta kaikin puolin on hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen, julistetaan asian toinen käsittely päättyneeksi.

3) Pääoma- ja kuponkisuostunnan suorittaminen 1918 vuoden loppuun.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 11 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 9 tehty ehdotus laiksi pääoma- ja kuponkisuostunnasta.

Puhemies: Suuri valiokunta ehdottaa valtiovarainvaliokunnan asiassa antaman mietinnön hyväksymistä.

Keskustelu:

Ed. Ståhlberg: Kun eduskunta toissapäivänä hylkäsi miltei samanlaisen lain pääoma- ja kuponkisuostunnasta, kuin valtiovarainvalio-

kunta ja suuri valiokunta nyt ehdottavat, niin saattaa hyvinkin olla epäilyksiä siitä, eikö nyt esilläolevan ehdotuksen hyväksyminen olisi vastoin ennen tehtyä päätöstä ja eikö ehdotusta siitä syystä olisi jätettävä käsiteltäväksi ottamatta. Kun kuitenkin, nähtävästi juuri siltä varalta valtiopäiväjärjestyksen säännösten kiertämiseksi, veromäärä lakiehdotuksen 1 §:ssä on muutettu ja kun valtiovarainvaliokunnan tehtäviin kuuluu ehdottaa, miten varoja menojen suorittamiseen on hankittava, mikäli eivät vakinaiset valtion varat riitä, voidaan kenties sittenkin pitää muodollisesti mahdollisena valiokunnan nyt esilläolevan ehdotuksen käsiteltäväksi ottaminen.

Mitä itse asiaan tulee, on tämä ehdotus varsin merkillinen näyte siitä järkiperäisestä verotuspolitiikasta, josta vasemmiston taholta niin kernaasti puhutaan. Aivan heti sen jälkeen, kun vero on kokonaan hylätty, ehdotetaan ilman vähintäkään perustelua veromäärä korotettavaksi ennen ehdotetusta ja perustellusta määrästä, 5 prosentista 5 ½ prosenttiin, ja tämä korotus pannaan kohtaamaan muiden muassa kaikkia säästöpankkien ja säästökassojen tilille kerättyjä pikkusäästöjä, sen sijaan kun tavallisesti paljon varakkaammille tulevat suuret obligatiooni- ja osaketulot päästetään ennen ehdotetulla 5 prosentilla. Sellaisen kohtuuttomuuden välttämiseksi ja kun ennen ehdotetun veromäärän alentaminen on sekä vähemmän arveluttavaa, kuin sen korottaminen, että vähemmän ristiriidassa ennen tehdyn kokonaan hylkäävän päätöksen kanssa, niin ehdotan, että veromäärä sekä ensimäisessä että toisessa pykälässä muutettaisiin 4 prosentiksi. Pääoma- ja kuponkivero on näet siksi oikeutettu, että olisi väärin suuren verotarpeen aikana jättää se kokonaan pois. Jos tekemäni, myös suuressa valiokunnassa äänestyksenalaisena ollut ehdotus hyväksyttäisiin, täytyisi asia tosin lähettää takaisin suureen valiokuntaan. Mutta jos täysi-istunto sitä varten keskeytettäisiin esimerkiksi ½ tunniksi, olisi luullakseni mahdollista saada asia suuresta valiokunnasta takaisin ja toinen käsittely päätetyksi vielä tänä iltana ennen kello 12, niin että vero voisi lauvantaina ennen joululoman alkamista tulla lopullisesti säädetyksi ja vahvistetuksi.

Ed. Pennanen: Vasemmiston esiintyminen tässä verotuskysymyksessä on ollut sitä, jota „Työmies"-lehden kirjoituksissa tavallisesti sanotaan kenkkuilemiseksi, ja on omiansa osoittamaan, minkä verran perusteltuja olivat ne vasemmistoedustajain lausunnot, jotka tämän asian aikaisemmassa käsittelyssä siltä taholta esitettiin. Kannatan ed. Ståhlbergin ehdotusta ja ainoastaan sillä edellytyksellä, että tuo ehdotus tulisi hyväksytyksi, voin yhtyä nyt tähän jo kerran hylätyn veron hyväksymiseen. Valtiovarainvaliokunnan ehdotus, joka yhdeltä osaltaan nostaa veroa siitä alkuperäisestä ehdotuksesta, ei mielestäni tässä tilanteessa ole hyväksyttävä. Ei ainakaan sellaisella menettelyllä, mitä tälle asialle on osaksi tullut, voida päästä siihen, että kysymyksessäolevaa veroa korotettaisiin, pikemminkin on nyt mentävä siihen että vero kohtaa verovelvollisia hiukan alemmassa määrässä, kuin jos asia muitta mutkitta olisi suorastaan hylätty.

Senaattori Arajärvi: Hallituksen esitykset, mikäli ne veroja koskevat, ovat tulleet eduskunnassa pidellyiksi melko lailla vinoon menevällä tavalla. Täytyy myöntää, että ed. Ståhlbergin tekemä ehdotus, jos se eduskunnassa voi saavuttaa hyväksymisen, melkoisessa määrässä korjaa tapahtuneita virheitä. Tämä korjaus olisi sitäkin tähdellisempi, kun leimasuostunnan käydessä sillä tapaa, kuin kävi, huomattavasti suuria tuloja nähtävästi pääsee ilman veroa nyt sillä väliajalla, joka syntyy sen menettelyn takia, jonka eduskunta on omaksunut, Ei ole nimittäin kenellekään tuntematon asia se, että enemmän kuin suuri vaara on olemassa, että suurimmat perintöverot, mitä tässä maassa koskaan on ollut verotuksen esineenä, nähtävästi nyt pääsevät ilman leimaveroa. Tästäkin syystä minun mielestäni ed. Ståhlbergin ehdotus olisi hyväksyttävä, koska siten, niinkuin sanoin, tulisi paljo korjattua siitä, mitä tapahtunut on.

Ed. Hornborg: Den korta motivering, som ingår i statsutskottets betänkande n:o 9, utmärker sig genom ett slags grotesk humor. Det enda positivt uttalade motivet för det förslag statsutskottet nu kommer fram med är, såsom här tidigare af andra framhållits, det faktum, att landtdagen tidigare har afböjt ungefärligen samma förslag. Men dessutom ger sig utskottet, d. v. s. utskottets majoritet, sken af att tro, att landtdagen fattat sitt tidigare afböjande beslut i frågan därför, att 5 procent icke ansågs vara ett lämpligt tal. Nu har man höjt det till 5 ½ procent, och så bjuder man det ånyo åt landtdagen. Det är ju helt enkelt ett gyckel. Utskottets majoritet vet mycket väl, hvarför landtdagen tidigare afböjde förslaget. Här kan man verkligen säga, att den högra handen icke vet hvad den vänstra gör, och nog gör hela detta tilltag ett tydligt intryck af vänsterhändthet. Det förefaller mig som om landtdagens värdighet —den värdighet den nu ändå kanske, trots allt, i någon mån lyckats bevara — kräfde, att förslaget utan vidare förkastas.

Ed. Estlander: För att söka upprätthålla en hälsosam grundsats nödgas också jag föreslå, att förslaget om denna skatt finge förfalla.

Ed. Wrede: För min del kan jag fullt instämma i de omdömen angående statsutskottets förfarande, som afgifvits af senator Arajärvi, herr Hornborg och andra. Utan tvifvel är statsutskottet, oberoende däraf, att ett förslag om ny skatt af landtdagen förkastats, berättigadt att längre fram komma in med förslag om godkännande af samma skatt, men ett sådant förslag förutsätter, att nya omständigheter tillkommit, hvilka äro af den beskaffenhet, att de utvisa, att ett behof af skatt, som man förut icke vetat af, föreligger. Här ha icke några sådana nya omständigheter tillkommit. Det har icke varit möjligt, att saken kunnat komma i ett annat läge, då statsutskottet, omedelbart efter det landtdagen förkastat ifrågavarande skatt, föreslår den ånyo. Ett sådant förfarande kan icke heller jag stämpla annorlunda än såsom ett rent okynne. Vid sådant förhållande finner jag, att det hade varit riktigast, att landtdagens ärade herr talman icke upptagit det nu föreliggande förslaget till behandling i landtdagen. Den omständigheten, att skattebeloppet blifvit höjdt till 5 ½ procent, inverkar enligt min tanke icke på saken, ty om landtdagen förut funnit, att en skatt af 5 procent icke är behöflig, så är det stridande mot detta beslut, om landtdagen strax därefter besluter samma skatt till ett belopp af 5 ½ procent. Då saken emellertid fått upptagas till behandling, kan icke heller jag komma till annat resultat än att denna skatt bör af landtdagen afböjas. Jag förbehåller mig att vid tredje läsningen framställa förslag därom. Ett sådant förslag, som framställdes af herr Ståhlberg, vore nog sakligt riktigt, för den händelse man öfver hufvud taget anser sig kunna gå in på den skatt, hvarom här är fråga, men då jag, på skäl som jag anfört, icke anser detta vara möjligt, kan jag icke heller biträda herr Ståhlbergs förslag.

Senaattori Arajärvi: Minä puolestani en tahdo kieltää vapaaherra Wreden lausunnon periaatteellista oikeutusta enempää, kuin muittenkaan lausuntojen, jotka ovat annetut samassa mielessä, mutta, niinkuin edellisessä lausunnossani viittasin, minulla on aihetta huomauttaa, että se seikka, että eilen illalla tuli hylätyksi leimavero ja sen kautta ymmärtääkseni tuli useamman miljoonan markan verovähennys mahdolliseksi, vaikkakin leimavero säädettäisiin jo ensi tammikuun loppupuolella eduskunnassa, niin tämä on mielestäni riittävä reaalinen aihe hyväksyä ed. Ståhlbergin tekemä ehdotus, koska sillä lailla voidaan täytyy se aukko, mikä leimaveron ehdotuksen hylkäämisellä syntyy ja joka ehdys ei enää ymmärtääkseni ole muulla tavalla korjattavissa.

Ed. Rosenqvist: Jag ber endast att få till protokollet antecknadt, att jag i stora utskottet ställt mig på den statsutskottets betänkande åtföljande reservationens ståndpunkt och sålunda yrkat på, att utskottsbetänkandet icke måtte föranleda åtgärd från landtdagens sida. Jag har då utgått därifrån, att det finnes grundsatser, som icke få uppoffras äfven för stora fördelar.

Ed. Schybergson: Jag är skyldig att göra en rättelse till mitt första yttrande i denna fråga. Jag sade, att skatten på kuponger och kapital drabbar i hufvudsak samma klasser, som skatten på stora inkomster. Detta äger äfven sin riktighet i fråga om kupongskatten, i all synnerhet aktiekupongerna, hvilka till hufvudsaklig del innehafvas af dem, som äro intresserade i de industriella företagen och som i högsta grad drabbas af skatten på stora inkomster. Detsamma gäller äfven om kuponger på obligationer, emedan de industriella bolag, som emitterat obligationerna, i de flesta fall hafva åtagit sig att betala kupongskatter — innehafvarna af obligationerna undgå den —, men det gäller däremot icke om skatten på kapital, enär depositioner och sparkasseinsättningar vanligen göras af andra än de, som drabbas af skatten på stora inkomsterna, och vi skola komma ihåg, att de, som i de flesta fall icke höra till de kapitalstarkaste i ekonomiskt afseende, drabbats tyngre än någon annan af kriget, emedan penningen gått nedåt i värde så att det lilla kapital de möjligen äga, icke hafva köpvärde för hälften, kanske icke för tredjedelen af hvad det hade före kriget.

Hvad finanschefens yttrande beträffar, så vill jag fästa uppmärksamheten därvid, att genom de förändringar, som landtdagen vidtog i fråga om skatten på stora inkomster, betydliga hål fylldes. Skatten på stora inkomster i den dräkt, som landtdagen gifvit den, kommer att lämna statsverket 20 à 25,000,000 mera än om vi hade antagit regeringens proposition.

Ed. Kirves: Täällä on kaivattu tähän mietintöön lisäperusteluja, mutta ne, jotka ovat kaivanneet niitä, tietävät varsin hyvin, että meillä on ollut tällä kertaa niin vähän aikaa asiaa käsitellä, ja että me olemme luulleet, ettei oikeis-

tossa päinkään olla tästä tietämättömiä eikä lisäselvittelyjä vaadittaisi. Se olotila, mihin on jouduttu tämänkin veron suhteen, aiheutuu siitä, että meiltä kiellettiin tilaisuus saada harkita tätä asiaa, tarvitaanko näitä veroja vai eikö, ja kun meiltä kiellettiin tällainen tilaisuus, niin meillä tietysti ei ollut muuta keinoa, kuin koettaa lykätä tämän verolain vahvistaminen siksi, kun tiedämme, tarvitaanko niitä vai ei. Nyt me tiedämme, että niitä tarvitaan. Olen saanut ensimäisen vedoksen budjettimietinnöstä ja tiedän nyt, että niitä tarvitaan. Minun mielestäni se väite ei pidä paikkaansa, ettei olisi uusia seikkoja. Yhtenä uutena seikkana on se, että varoja tarvitaan. Sitten täällä on myöskin vedottu siihen, että puhemenjohtajan ei olisi pitänyt esittää tätä asiaa. Pyydän vain huomauttaa, että minusta näyttää, että eduskunnan puhemiehen olisi aika jo heittää kuuntelemasta niitä neuvoja ja ohjeita, joita oikeistosta annetaan. Ne ohjeet voivat tulla vaarallisiksi, ne ovat sitä jo olleet tavallaan, mutta voivat olla sitä vielä enemmän. Vielä on täällä huomautettu, että tämmöinen menettely alentaa valtiopäivien arvoa. Tämä menettely ei alenna valtiopäivien arvoa kansan silmissä, mutta teidän menettelynne alentaa valtiopäivien arvoa kansan silmissä, ja jos sellaista menettelyä jatkuu, ettei mihinkään vasemmiston vaatimuksiin suostuta, niin siitä on luonnollisesti seurauksena, että näiden valtiopäivien arvo menee yhä alemmaksi, vieläpä arveluttavassa määrässä. Sitten täällä finanssipäällikkö huomautti, että eilen hylätty vero oli sellainen, jonka kautta valtio menetti huomattavat tulomäärät, nimittäin perinnöistä ja testamenteista. Eräs hallituksen jäsen minulle tästä tänään päivällä jo huomautti ja minä pyytäisin nyt tähän vastata. Minun mielestäni vasemmistolla ei ole mitään syytä perintöveroja ja testamenttiveroja puolustaa, mutta sen veron tällä kertaa hylkääminen tietää sitä, että hallitus, senaatti ryhtyy toimenpiteisiin, jotta perintö- ja testamenttivero säädetään aivan erikoisena verona, erottamalla se leimaverosta, ja kun silloin tulee kysymykseen meidän veropolitiikkamme täytäntöönpano, niin voidaan vasta katsoa, hylkääkö vasemmisto sen veron vai hyväksyykö. Luonnollisesti senkin hyväksyminen riippuu siitä menettelystä, mitä porvaripuolueet harjoittavat. Mutta silloin on verotus kuitenkin sillä pohjalla, jolle vasemmisto sitä tahtoo, ja toivoisin, että nykyinen finanssipäällikkö tekisi tässä tehtävänsä ja koettaisi saada perintö- ja testamenttiveroehdotuksen piammiten eduskunnassa käsiteltäväksi erityisenä verona.

Senaattori Arajärvi: Ed. Kirveen lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että sen jälkeen, kun kuponkivero tuli hylätyksi eduskunnassa, niin kymmenen minuuttia myöhemmin minulla oli puhe muutamien huomattavien vasemmistoon kuuluvien edustajien kanssa ja he ilmoittivat, että huomenna tulee hylätty esitys uudessa muodossa eduskuntaan, ei tarvitse olla finanssipäällikön huolissansa, että kuponkisuostunta silloin tulee hylätyksi, ja vähän myöhemmin samana yönä ilmoitettiin, että mietintö on siitä valmis. Uusia näkökantoja ei minun mielestäni tällä välin voinut kenellekään ilmestyä. Mitä taas tulee perintöveroon, johon ed. Kirves kiinnitti huomiota, niin, mikäli minä olen saattanut huomata, leimaveron hylkäämiseen ei ainakaan ole julkisuudessa tuotu syyksi sitä, että esitys on tullut hallituksen puolelta siinä muodossa, kuin se tullut on, eikä vasemmistolla enemmän aikaisemmin, kuin tälläkään kertaa, ole ollut mitään halua hylätä leimaveroa siitä syystä, vaan päinvastoin minä muistan aikaisemman työn ajalta valtiovarainvaliokunnassa, että leimaveroasetus nimenomaan juuri siitä syystä tuli hyväksytyksi, että siinä oli perintövero mukana. Onko nyt kanta muuttunut, sitä minä puolestani ainakin epäilen. Mutta sanottu ei tietysti tiedä sitä, etteikö olisi paljon parempi, että perintöjä koskeva osa leima-asetuksesta olisi todellakin erillään. Sitähän on hallituksen puolelta aikaisemmin esitettykin, vaikka asia ei ole voinut kehittyä sille asteelle, että eduskunta puolestaan olisi sen silloin hyväksynyt.

Ed. Alkio: Viime kerralla, kun vasemmisto hylkäsi tätä asiaa koskevan veroehdotuksen, oli minulla tilaisuus huomauttaa siitä, että sosialidemokraattinen ryhmä tässä eduskunnassa sillä tavalla taasen kerran osoitti ajavansa kapitalistien etuja. Sillä kerralla huudahdeltiin vasemmiston puolelta vastamuistutuksia tätä minun tekemääni huomautusta vastaan. Mutta tällä kertaa pyydän palata asiaan ja huomauttaa siitä, kutka nyt puolustavat tämän veron hylkäämistä. Eivätköhän ne nyt tällä kertaa ole kapitalisteja? Sosialisteille tämän yhteydessä tahtoisin huomauttaa vanhasta totuudesta, että mitä ihminen kylvää, sitä hän saa niittää. Juuri sosialidemokraatit ovat täällä siis valmistaneet sen tilanteen, joka tällä kertaa tekee nähtävästi ilmeisesti hyvinkin vaaranalaiseksi, josko tätä veroa ollenkaan voidaan kantaa. Ja sellaisena siis minä muistutan siitä, että kun seuraavalla kerralla tulee tällainen asia, ei ole sosialistien hyvä ruveta „kenkkuilemaan".

Ed. Paavolainen: Jo valtiovarainvaliokunnassa lukeuduin niihin jäseniin, jotka ehdottivat esitettäväksi eduskunnalle, ettei valiokunnan mietintö antaisi aihetta toimenpiteisiin eduskunnan puolelta. Johdonmukaisesti tulen nytkin kannattamaan sitä mielipidettä.

Pyytäisin samalla huomauttaa eräästä käytännöllisestä seikasta. Kun jo tänä vuonna on kannettu 5 prosentin vero talletuksista, niin ovat pankit — ainakin säästöpankit maalla — näin vuoden lopulla alkamalla päättää tilikirjojansa ehtineet jo laskea tallettajille veroa 5 prosenttia heille hyvitetystä korosta. Jos nyt suostutaan valiokunnan ehdotukseen korottamalla vero 5 ½ prosenttiin tai suostutaan ed. Ståhlbergin ehdotukseen alentamalla 4 ½ prosenttiin, niin tulevat pankit saamaan paljon ansaitsematonta turhaa työtä. Heidän täytyy käydä muuttamaan kirjojansa ja vähentämään tahi lisäämään puolella prosentilla kaikilta koronsaajilta veroa. Tämmöinen toimenpide eduskunnan puolelta ei olisi toivottava. Se tulee herättämään suuttumusta kaikissa pankkipiireissä sekä myöskin tulee tekemään tämän eduskunnan jo ennestään kylliksi naurettavan päätöksen ja huopauksen sinne ja tänne vieläkin naurettavammaksi.

Ed. Hänninen-Walpas: Lakiehdotuksessa leimasuostunnasta oli eräitä sellaisia kohtia, joita vastaan eduskunnan täysi-istunnossakin tehtiin hyvin räikeällä tavalla huomautuksia. Nehän olivat niitä kohtia, joilla mitä vähävaraisimmilta kansalaisilta tahdottiin nylkeä veroa. Tottahan sellaiset kohdat tekivät koko lainkin meidän tahollamme osittain vastenmieliseksi. Mitä perintöveroon tulee, niin on hyvin muodotonta yhdistääkään niin suurta veroa muuhun leimaveroon, toisten pikkuverojen joukkoon. Pitäisi kerrankin päästämän siihen, että lakiehdotus perintöverosta esitettäisiin erillisenä. Jos se olisi tälläkin kertaa ollut erillisenä, niin luulen, että vasemmiston taholta olisi annettu ainakin sen mennä lävitse. Lausuisin sen evästyksen, että hallitus vastedes laittaisi ne erilleen.

Pääoma- ja kuponkiverotuslain käsittelystä on esitetty huomautus, että kun eduskunta kerran jo oli tehnyt päätöksen asiassa, ei sopisi nyt uudelleen ottaa asiaa käsiteltäväksi. V. J:n 69 §:n 1 momentti on kuitenkin pääasiassa tarkoitettu ehkäisemään, että eduskunta ei tekisi sellaisia päätöksiä, joiden käytäntöönpaneminen olisi ristiriitaista. Kun yksi lakiesitys on hylätty, niin silloin ei sille alalle ole saatu lakia. Valtiopäiväjärjestyksessä ei ole missään kohti määrätty, kuinka pitkä väliaika täytyy olla, ennenkuin toisen lakiesityksen siitä asiasta saa tehdä. Kun sellaista määräystä ei ole olemassa, niin saa toisen tehdä vaikka jo tunnin päästä, eikä siitä tehty uusi laki tule ristiriitaan minkään toisen lain kanssa, kun ristiriitaista lakia kerran ei ole olemassa. On jo kulunut monta kertaa yksi tunti, siis kyllin pitkä aika, että voidaan tehdä uusi lakikin tästä asiasta. Puhemiehen menettely, kun hän on sallinut asian ottaa käsiteltäväksi, on ollut siis täysin valtiopäiväjärjestyksen mukainen.

Ed. Airola: Siinä, mitä tätä lakiehdotusta vastaan on esitetty, on mielestäni yhtä ja toista varteenotettavaa. Minunkaan mielestäni ei ole ollut aihetta tällaisen lakiesityksen esittämiseen silloin, kun hallitus ei ole varoja pyytänyt, ja ilmoitan tässä asiassa yksityisesti olevani toista mieltä, kuin ne, jotka vasemmistossa ovat mielensä lausuneet, ja minun mielestäni tämä lakiehdotus olisi hylättävä.

Ed. Kallio: Kieltämätön tosiasia on, että tässä on kyseessä erehdyksen paikkaaminen, jonka vasemmisto on tehnyt, mutta kumminkin on se katsottava sellaisella tavalla tapahtuneen, että korjaus on mahdollinen täällä esille ottaa ja siitä syystä myöskin yhtyisin kannattamaan niitä, jotka katsovat mahdolliseksi asiaa vielä käsitellä. Ed. Airola tässä äsken sanoi, että hallitus ei ole muka pyytänyt tätä pääoma- ja kuponkiveroa. Kyllä se oli hallituksen esitys, jonka ed. Airola täällä puolueensa mukana pari päivää sitten äänesti nurin, niin että hallituksen mielipide ei ole eduskunnalle tuntematon. Mitä ed. Paavolaisen mielipiteeseen tulee, että tätä olisi vastustettava siitä syystä, että se on vastenmielinen jollekin pankinhoitajalle, niin olkoon sanottuna, ettei sellainen syy kelpaa perusteluiksi.

Ed. Pennanen: Pyysin vielä puheenvuoroa ed. Paavolaisen lausunnon johdosta. Sillä käytännöllisellä haitalla, johon hän viittasi, ei mielestäni ole paljo merkitystä. Jos tämä vero kokonaan jätettäisiin kantamatta, niin säästöpankkien kirjanpitäjillä on melkein sama työ edessä poistaessaan veroa, kuin muuttaessa 5 prosentista 4 prosenttiin. On vähän uutta laskemista vain, jos vero alennettaisiin 5:stä 4:jään.

Ed. Kairamo: Kun pääoma- ja kuponkisuostunta viime maanantai-illan täysi-istunnossa hylättiin, tapahtui se siitä syystä, kuten vasem-

miston puolelta ilmoitettiin, ettei oltu riittävästi osoitettu, tarvitaanko tätä suostuntaveroa tämän vuoden budjettijärjestelyä varten vai ei. Tästä huolimatta oli valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja, joka juuri aiheutti tämän hylkäämisen, heti sen jälkeen joku tunti myöhemmin valmis ehdottamaan ehdotuksen uudistamista eduskunnalle, huolimatta siitä, että minkäänlaista lisäselittelyä asiassa ei ollut tapahtunut. Ja kun seuraavana aamuna valiokunnassa ehdotettiin, että ryhdyttäisiin selvittämään budjettia, niin vasemmisto esteli sitä sillä perusteella, ettei ollut muka otollista ryhtyä budjettia valmistamaan, ennenkuin kuponkisuostunta on ensin selvitetty. Minusta ei voi juuri voimakkaammin todistaa puhuneensa perättömiä, kuin menettelemällä tällä tavalla. Tuntuu kuin vasemmisto nyt kerrankin olisi huomannut iskeneensä kirveensä kiveen. Paremman puutteessa keksitään nyt semmoinen selitys leimasuostunnan hylkäämisen puolustamiseksi, että olisi pitänyt olla erityinen perintöverolaki, ja vakuutetaan, että jos sellainen olisi ollut olemassa, silloin vasemmiston menettely olisi ollut toinen. Jos tämä väite pitää paikkansa, niin olisi vasemmisto ollut velvollinen valtiovarainvaliokunnassa selvästi ilmoittamaan kantansa. Mutta todellisuudessa se ei ole niin tehnyt. Ainoastaan lievästi on viitattu siihen, että perintövero olisi mieluummin eroitettava leimasuostuntalaista. Mutta mitään uhkaa, mitään vaatimusta siihen suuntaan ei ole siellä esitetty. Kun näin on tapahtunut, niin on vaikea parhaallakaan tahdolla uskoa niihin syihin, joita muiden muassa ed. Kirves ja Hänninen-Walpas ovat esittäneet. Olen allekirjoittanut valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen, mutta pyydän asian laatuun nähden saada kannattaa ed. Ståhlbergin tekemää ehdotusta. Tahdon kuitenkin samalla ilmoittaa, että ellei tätä ehdotusta hyväksytä, tulen äänestämään sen ehdotuksen puolesta, jonka ensiksi esitti ed. Hornborg.

Ed. Luopajärvi: Valtiovarainvaliokunnassa olen äänestänyt tämän uuden alotteen esilleottamisen puolesta. Tämän olen tehnyt siitä syystä, että olen katsonut tämän veron tarpeelliseksi ja olen myöskin sen puolesta äänestänyt eduskunnassa. Samalla minä kuitenkin katsoin velvollisuudekseni valiokunnassa huomauttaa jyrkässä muodossa siitä sopimattomasta menettelystä, johon sosialistien eduskuntaryhmän jäsenet olivat tehneet itsensä syypäiksi äänestämällä nurin tämän veron, koska heidän taholtaan kuitenkin katsottiin tosiasiallisesti tarpeelliseksi tämä vero, jota todistaa se, että he ryhtyivät uuden alotteen tekemiseen samassa asiassa heti sen jälkeen, kun kysymys oli saatu nurin äänestetyksi. Se tavattomasta ajan lyhyydestä johtuva pakollinen kiireellisyys, joka tämän mietinnön valmistamisessa on ollut, on luonnollisesti vaikuttanut sen, että valiokunta kokonaisuudessaan, sekä ne, jotka ovat olleet tämän alotteen tekemisen kannalla, että ne, jotka alotteen tekemistä vastustivat, ovat tämän mietinnön sisällön hyväksyneet siinä muodossa, kuin se nyt eduskunnalle esitetään. Kun tätä uutta lakiehdotusta on moitittu pääasiassa sen vuoksi, että lain ensimäisen pykälän mukaan säästöpankkeihin ja muihin talletuslaitoksiin pieniä säästöjä keräävät vähävaraiset kansalaiset joutuvat raskaamman veron alaisiksi, kuin lain toisessa pykälässä mainitut suurempien säästöjen tekijät, niin tämä laki sen vuoksi on sopimaton koska tulee raskaammin koskemaan vähävaraisia veronmaksajia, kuin kykenevämpiä, suurempia tuloja omaavia kansalaisia ja kun siinä samassa yhteydessä on tehty se muutosehdotus, että veroprosentti alennettaisiin 1 §:ssä 5 ½ prosentista ja toisessa pykälässä 5 prosentista 4 prosenttiin, ja kun sen lisäksi olen saanut tietää, että ellei tätä ehdotusta tässä muodossa tultaisi hyväksymään, niin silloin riittävän suuri vähemmistö tulee asettumaan kokonansa tämän lain hylkäämisen kannalle, joten kävisi sillä tavalla, että tämä vero lopultakin jäisi saamatta, ja ainakin vaaranalaiseksi, niin näistä syistä minä katson olevani velvollinen valitsemaan kahdesta pahasta vähemmän pahan ja äänestämään 4 prosentin puolesta.

Ed. Kuusinen: Jos ed. Airola tosissaan vastustaa tätä veroa, niin sitä vielä jonkun verran voisin käsittää, sillä ed. Airola tietääkseni on nykyisen senaatin vastustajia. Mutta mitenkä on selitettävissä se, että äärimäisessä oikeistossakin istuvat miehet vastustavat tätä senaatin pyytämää veroa. Senaatti on pyytänyt 5 prosenttia pääomasta ja kupongeista, mutta oikeistosta vastustetaan kokonaan tämän veron myöntämistä. Vieläpä on joku maalaisliittolainenkin asettunut tinkivälle kannalle ja luvannut ainoastaan 4 prosenttia. Ja mikä on kaikkein ihmeellisintä, olisi luullut, että ainakin ed. Arajärvi olisi nykyisen senaatin uskollisia kannattajia ja että hän siis puolustaisi hallituksen esitystä, siis ainakin 5 prosenttia. Mutta hänkin nyt tinkii sitä neljäksi. Jos ed. Arajärvi pitää oikeutettuna ainoastaan 4 prosentin veroa, niin hänen olisi pitänyt jo pari viikkoa sitten sanoa finanssipäällikölle, että pistetään esitykseen 4 prosenttia eikä 5. Me sosialistit emme ole oikeastaan nykyisen hallituksen kannattajia, vaan pikemmin vastustajia, mutta kun se

ehdottaa vaikkapa veroa, joka on oikea ja kohtuullinen, niin me kannatamme sitä, emmekä edes riitele puolesta prosentista sinne tai tänne. Jos hallitus on pyytänyt viittä prosenttia, niin voimme antaa vaikka 5 ½. Eihän tässä auta riidellä puolesta prosentista, niinkuin jonkun juutalaisen pankkiirin narinkassa. Toinen juttu on luonnollisesti leimavero. Siitähän on, kuten tunnettua, jo pitemmän aikaa meidän puolestamme esitetty se vaatimus, että perintövero olisi erotettava muista leimoista aivan erilleen; sitäpaitsi muissa leimoissa on meidän mielestämme aina ollut epäoikeutettuja veroja, eivätkä herrat ole suostuneet pienimpäänkään myönnytykseen meidän korjausehdotustemme johdosta. Ensi kerralla, kun tulee erityinen perintövero käsiteltäväksi, toivottavasti senaattori Arajärvelle saadaan myönnetyksi oikein hyvä perintövero. — Kun tämä pääoma- ja kuponkivero oli viime kerralla esillä, ei sitä sosialistien puolelta hylätty sen takia, että veroa olisi pidetty vääränä, eikä myöskään sen takia, ettei ollut tiettyä, tarvitaanko varoja, vaan ainoastaan sen takia, ettei tietty, mihin tarkoitukseen näitä varoja tarvitaan ja tultaisiin käyttämään. Ja kun porvarien puolelta ei suostuttu tätä asiaa lykkäämään budjetin käsittelyn yhteyteen, jotta nuo tarkoitukset olisivat tulleet samalla kertaa selvitetyiksi, silloin kyllä meidän puoleltamme ehdotettiin esitys hylättäväksi, mutta huomautettiin jo samalla kertaa, että tullaan yhtä kyytiä tekemään uusi alote tästä asiasta. Ja nyt se on tehty. Annetaan nyt hallitukselle vapaamielisesti tämä vero.

Ed. Paavolainen: Väärinkäsityksen välttämiseksi pyydän senaattori Kallion lausunnon johdosta mainita, että minä en ole väittänytkään, että mainitsemani käytännöllinen seikka olisi pätevä syy hylkäämiseen. Päinvastoin mainitsin, että kannatan mietinnön vastalausetta, sekä yhdyn ed. Hornborgin esittämään mielipiteeseen.

Ed. Wäinö Jokinen: Oikeiston taholta on tässä asiassa puhuttu vasemmiston „kenkkuilusta". Minusta nähden on vasemmiston tarkoituksena ollet saada lykätyksi tämän asian kolmas käsittely siksi, kunnes tulee nähtäväksi jonkinlainen esitys tulo- ja menoarviosta. Vasemmisto on sen tarkoituksensa saavuttanut. Jos menettely, jota on käytetty tämän tarkoituksen saavuttamista varten, on käynyt hiukan mutkikkaaksi, ei syy siitä suinkaan ole vasemmiston, vaan kokonaan oikeiston.

Ed. Hultin: Edustajien Walpas-Hännisen ja Kuusisen lausunnot ovat mielestäni omiansa rauhoittamaan niitä, jotka asian tässä vaiheessa ehkä aikovat hylätä nyt kysymyksessä olevan suostunnan. Nuo lausunnot sisältävät nimittäin viittauksen siihen, että valtiovarainvaliokunta ehkä tulee herättämään uudestaan kuolleista myös leimasuostuntaveron. Sopiihan lakiehdotuksesta jättää pois sirkusten, varieteen ja elävienkuvien pilettien verotuksen, niin asia voidaan jälleen uutena ottaa esille. Jotta tämä kävisi mahdolliseksi ja asian jouduttamiseksi ehdotan, että tämä pitkäksi venynyt keskustelu nyt lopetetaan.

Ed. Niukkanen: Tämä lakiehdotus tarkoittaa suurimmalta osaltaan sellaisten tulojen verottamista, joita kunnallisverotus ei voi tavata. Ei myöskään suurten tulojen vero, joka kannetaan kunnallisverotuksen pohjalla, käsitä näitä tuloja. Kun oikeisto on kerran hyväksynyt suurten tulojen veron, niin ei minun mielestäni sillä pitäisi olla minkäänlaista syytä asettua tähän veroon nähden hylkäävälle kannalle. Ei myöskään se, että vasemmisto täällä teki itsensä syypääksi siihen tyhmyyteen, mihin teki, anna oikeistolle vapautta tehdä itseänsä syypääksi samaan tyhmyyteen. Vasemmistokin kun on jo katunut ja tehnyt parannuksen tässä asiassa.

Senaattori Arajärvi: Ed. Kuusisen leikinlaskuun pyydän huomauttaa, että hän ystävineen on ollut vaikuttamassa muiden muassa siihenkin, että sellainen vasemmiston kannalta luultavasti koko lailla suotuisa ja tuottava vero, kuin vekselivero, on tullut hylätyksi ja arvattavasti ei ole tullut hylätyksi siitä syystä, ettei niitä varoja vasemmisto hallitukselle myöntäisi, olkoon hallituksessa kuka tahansa, vaan se on tapahtunut sen taitamattoman asiainhoidon takia, joka nyt on veropolitiikassa tapahtunut, jota ei voi kukaan kieltää, sillä ei selvää tosiasiaa sovi kieltää.

Ed. Juutilainen: Pääväite vasemmiston puolelta, minkä vuoksi he eivät voi käsiteltävänä olevia veroja myöntää, on ollut se, etteivät he ole muka tietäneet, onko valtiolla menoja. (Vasemmistosta: Ei!) Sitä on aina väitetty ja viimeksi tänä iltana. Olisi heidän sopinut katsoa vaikkapa omaa puolueohjelmaansa ja sen nojalla myöntää hallitukselle nämä verot sekä sitten ryhtyä vaatimaan vaikkapa niitä aikoja luvattuja 360 markan vanhuuseläkkeitä työväestölle. Kyllä kai niihin olisivat uponneet ne varat, mitä hallituksen kassoihin olisi jäänyt, vaikkapa nämä verot olisi myönnetty. (Vasemmalta: Ette te anna niitä. Puhemies koputtaa.) Maalaisliiton ohjelmassa on niin paljon uudistuskysymyksiä, että niiden toteut-

tamista riittäisi, vaikka nämä verot olisivat kymmenkertaiset.

Ed. Hänninen myöskin on tuonut esiin sen syyn, minkä vuoksi leimaverosuostunta hylättiin. Se on johtunut siitä, että eduskunta ei suostunut jättämään sirkuksia, varieteita ynnä muita huveja vapaiksi leimaverosta. Sen vuoksi he jättivät 12 ½ miljoonan markan veron niinkuin kaivoon. Nekin rahat olisi voinut minun mielestäni ottaa valtiolle ja lisätä vaikkapa työväestön vanhuusvakuutusrahastoon.

Ed. Hänninen-Walpas: Ed. Niukkanen kääntää viisauden tyhmyydeksi. Se on jo melkein joka tilaisuudessa hänen erikoisalansa. Hän saisi vaikka patentin, että saisi sitä edelleen jatkaa. Ed. Kairamon lausunnon johdosta täytyy huomauttaa: eikö ed. Kairamo ole seurannut asian käsittelyä valtiovarainvaliokunnassa ja eduskunnan istunnossa? Kymmenen sosialistia teki valtiovarainvaliokunnassa ehdotuksen, että leimasuostunta-asetuksesta poistettaisiin 3 ja 13 §. Suuren valiokunnan kaikki sosialistit äänestivät kolmatta pykälää pois. Eduskunnan täysi-istunnossa oli siitä puhe. Siis asia on meidän taholta täydelleen esitetty. Sitähän ei voi millään motiivilla kieltää.

Mitä pääoma- ja kuponkiveroon tulee, niin siinä, niinkuin ed. Luopajärvi mainitsi, verotetaan tosin liian varattomia henkilöitä. Henkilöt, jotka sijoittavat pari tuhatta markkaa pankkiin, menettävät jo muutamia markkoja. Huomautin suuressa valiokunnassa, että ne henkilöt tarvitsisivat kipeästi sellaiset varat voileivän ostamiseen tavallisena aikana ja nykyään saadakseen silakoita. Minun nähdäkseni tämäkään verolakiehdotus ei ole mieluinen sentähden, että siinä ei ole vapautettu ihan köyhimpien ihmisten säästöjä, vaan niitä verotetaan suhteellisesti yhtä hyvin, kuin pohattojen, joille eivät vähät rahat merkitse yhtään mitään. Kun näyttää siltä, että hallitusta kannattavat puolueet eivät halua senaatille rahoja, niin olen melkein tullut sille tuulelle, että äänestän tätä pääoma- ja kuponkiveroa vastaan. Hoitakoot hallituspuolueet asiat vaikka ilman rahoja! Eiväthän ne verot, mitä myönnetään tänä istuntokautena, tulle työväen vanhuudenvakuutuksen rahastoon, siitähän voi olla melkein varma. Tehän aiotte tuhlata ne sotalaitokseen ja jumala ties mihin. Täytyisi olla oikeistossa ja maalaisliitossa toisenlaisia edustajia, ennenkuin saataisiin vanhuusvakuutus tyydyttävällä tavalla järjestetyksi. Ja kun suhteet oikeistossa ovat sellaiset, niin pitäisi vasemmiston taholta oikeastaan kiristää, että te ette saisikaan käytettäväksi liikaa kansan varoja. Kun näyttää, että te tulette saamaan jo liikoja varoja, niin pitää kai ottaa huomioon tuo seikka silloin, kun tulee kysymys valtiolainain myöntämisestä, ja ruveta kieltämään valtiolainoja eikä sallia teidän velkaannuttaa monen sukupolven ajaksi korvia myöten tätä valtiota.

Ed. Luopajärvi: Ed. Kuusisen lausunnon johdosta minä vain uudestaan pyydän saada huomauttaa, etten suinkaan ilmoittanut puoltavani enkä puolla tämän veroprosentin alentamista neljäksi siitä syystä, että en tahtoisi tätä veroa kannettavaksi niin suurena, kuin se oli ensin ajateltu. Mutta olen tehnyt sen siitä syystä, kuten ilmoitin, että en antaisi tilaisuutta niille, jotka nyt mahdollisesti haluavat käyttää sosialistien viimekertaista tahdittomuutta hyväkseen, äänestää nurin tätä veroa ja siis kokonansa vapautua tästä verosta siinä nimessä, että vero muka koskee liian raskaasti vähävaraisia pikkutallettajia. Mitä tulee sitten ed. Walpas-Hännisen viimeksi esittämään lausuntoon, niin koska minulla tässä on tilaisuus, pyydän saada vain sen johdosta todeta, että hänen mielipiteensä mukaan täytyy tässäkin yhteiskunnassa, samoin kuin muinoin Roomassa, antaa suurille kansanjoukoille leipää ja huvituksia, antaa leivän ohessa sirkusta ja varieteeta, jotta he olisivat tyytyväisiä, ja että tämä tarkoitus, mitä huvituksiin tulee, saavutettaisiin, silloin ollaan valmiit uhraamaan 12 ½ miljoonan markan tuottoinen leimaveromäärä.

Ed. Kirves: Pyydän huomauttaa senaattori Arajärvelle, että minun väitteeni oli aivan oikea siinä, että sain lisätietoja. Kun tämä asia oli ensi kerran esillä, valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan ehdotuksesta, niin minä äänestin sitä vastaan ja monet meidän ryhmämme jäsenistä äänestivät sen puolesta hyvin epäröivässä mielessä. Niillä ei ollut asiat selvillä. Selvä kanta otettiin vasta seuraavana päivänä, jolloin oltiin tietoisia siitä, että vero tarvitaan. Mitä sitten tulee ed. Kairamon huomautukseen, että me emme olisi halukkaita eristämään leima-, perintö- ja testamenttiveroa, niin minun täytyy sanoa, että valtiovarainvaliokunnassa meidän puolelta perusteltiin valtiovarainvaliokunnan mietinnön 19 §:ää sillä, että me haluamme odottaa hallitukselta erityistä ehdotusta leima- ja perintöverosta. Sitä varten 19 § tuli sellaiseksi, että sen voimassaolo kestää vain huhtikuuhun asti ja tätä vastaan ed. Kairamo pani vastalauseen.

Tämmöinen on asiantila. En tiedä, tahtooko ed. Kairamo tarkoituksella täällä johtaa edus-

kunnan jäseniä harhaan, vai onko hänellä niin huono muisti.

Muuten minun täytyy huomauttaa, että meillä vasemmistossa on ollut aina se päämäärä, että me pyrimme vieromaan niitä veroartikkeleita, joilla verotetaan köyhälistöä, ja sitä täällä on takaa ajettu. Se on oikeastaan eduskunnan porvarillisen enemmistön syy, että tämä leimaveromietintö on tullut hylätyksi. Olen täällä jo kerran tätä ennen puheenvuorossani huomauttanut, että teidän on meidän vaatimuksiamme enemmän otettava huomioon, kuin tähän asti, jos te tahdotte asioita ajaa niin, että ne tulisivat Suomen kansan hyödyksi. Tässäkään siis ei ole meidän temppuilumme syynä, vaan se on teidän härkäpäisyytenne syy.

Ed. K u u s i n e n: Kyllä se on totta, mitä ed. Walpas huomautti, että tämä vero on pikkusen liian raskas kaikkein pienimmille säästäjille, mutta jos nyt jollain on vain pari tuhatta markkaa säästössä, niin ei se vero tee kuin 5½ markkaa, eikä sillä saa nykyään edes silakoita. (Vasemmalta: Saa sillä jonkun kappaleen, saa jonkun hännän ainakin. Puhemies koputtaa.) Ehdottaisin ed. Walppaalle sellaista kompromissia, että myönnetään tämä nyt yhdeksi vuodeksi. Seuraavana vuonna voisi tehdä alemman asteikon pienemmille säästöille. Mutta ei pidä nyt heittää lasta pois pesuveden mukana, niinkuin sanotaan, ei pidä sen puolen prosentin takia, mitä tässä on lisätty, syystä, että se koskee pienempiäkin säästäjiä, kokonaan vapauttaa niitä, joilla on säästössä miljoona tai viisikin miljoonaa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Yleiskeskustelun kuluessa on tehty, paitsi muutosehdotuksia 1 ja 2 §:ään, myöskin ehdotus, että lakiehdotus saisi raueta. Tämä viimeksimainittu ehdotus otetaan sitten huomioon, kun asian yksityiskohtainen käsittely on päättynyt.

Siirrytään yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §:stä ei enää aiheudu keskustelua.

P u h e m i e s: Tähän pykälään on ed. Ståhlberg tehnyt muutosehdotuksen, jonka mukaan 1 § tulisi näin kuuluvaksi: „Kun talletus-, pääoma-, säästökassa-, juoksevalle, konttokuranttitahi muulle sellaiselle tilille yksityis- tai säästöpankkiin pannuista rahoista maksetaan tai hyväksi kirjoitetaan korkoa, niin on vero, vastaava neljää prosenttia asianomaiselle hyvitetystä korosta, valtiovaraston hyväksi pidätettävä". Tätä ehdotusta on ed. Pennanen kannattanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Ståhlbergin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 94 jaa- ja 95 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä 1 §:n ed. Ståhlbergin ehdotuksen mukaiseksi.

2 §:stäkään ei enää aiheudu keskustelua.

P u h e m i e s: Vastoin valiokunnan ehdotusta on ed. Ståhlberg ehdottanut 2 §:n ensimäisen kohdan näin kuuluvaksi: „Kun korkokuponki, joka kuuluu sellaiseen obligatsioonilainaan, josta maksetaan korkoa Suomessa, tahi osinkokuponki kuuluva sellaisen osakeyhtiön liikkeeseen laskemaan osakkeeseen, joka tarkoittaa pankki- tai teollisuusliikkeen harjoittamista, rautatie- tai muuta yritystä, joutuu maksettavaksi, niin on vero vastaava neljää prosenttia kupongin arvosta valtiovaraston hyväksi pidätettävä". Toinen momentti on muuttumaton. Tätä ehdotusta on ed. Pennanen kannattanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Ståhlbergin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 98 jaa- ja 96 ei-ääntä. Eduskunta on siis tässä kohden päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen.

3 § hyväksytään muuttamatta sekä samoin järjestänsä keskustelutta §:t 4—6, alkulause ja otsikko.

P u h e m i e s: Vastoin suuren valiokunnan ehdotusta on ed. Hornborg ed. Estlanderin kannattamana yleiskeskustelussa ehdottanut, että lakiehdotus saisi raueta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se nyt on päätetty, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Hornborgin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Ed. Hornborgin ehdotus siis on hylätty.

Puhemies: Kun eduskunta ei muuttamattomana ole hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotusta, palautetaan asia V. J:n 57 §:n mukaisesti suureen valiokuntaan.

4) Valtiolainan ottaminen kulkulaitosrahaston tarpeisiin.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 12 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 7 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 22, joka koskee valtiolainan ottamista kulkulaitosrahaston tarpeisiin.

Puhemies: Suuren valiokunnan ehdotus on sama, kuin valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 7 on ilmoitettu.

Keskustelu:

Senaattori Arajärvi: Eduskunnalle jättämässään mietinnössä hallitus on osoittanut kulkulaitosrahaston vahvistamiseksi tarvittavan 200 miljoonaa markkaa, ja se ymmärtääkseni on vähin määrä, millä voidaan tulla toimeen se aika, jota hallitus on ajatellut. Valtiovarainvaliokunta on katsonut sopivammaksi ja suuri valiokunta myöskin on sen puolestaan hyväksynyt, että rahaasioita yleensä, tätä niinkuin muitakin, hoidettaisiin vain noin kuukausittain ja otettaisiin taas katsottavaksi, mitä silloin tarvitaan. Valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa ja sen perusteluissa kyllä näkyy, että tämä menettely valiokunnan enemmistön ja arvattavasti myös eduskunnan enemmistön puolelta ei ole puollettavissa, mutta kun olosuhteet nyt ovat sellaiset, kuin ne ovat, niin täytynee eduskunnan kaikista huolimatta omata se kanta, että on tyydyttävä pyrkimään ottaa 120 miljoonan markan laina, vaikkei kukaan saattane kieltää, että kahdensadan miljoonan lainatarve todella on olemassa. Jo viime kesänä, kun valtiovarainvaliokunta ja eduskunta harkitsi kulkulaitosrahaston tilaa, havaittiin 125 miljoonan markan laina välttämättömäksi, ja sen jälkeen kulkulaitosrahaston asema ei suinkaan ole parantunut, vaan suuressa määrässä huonontunut.

Tätä minä en ole tahtonut lausua siitä syystä, että haluaisin tehdä toisen ehdotuksen tai pyrkiä hedelmättömästi ajamaan toisenlaista ehdotusta eduskunnassa lävitse, mutta sietää tulla eduskunnan pöytäkirjaan merkityksi, että vastaisuus on osoittava, mikäli minä saatan ymmärtää, että käytäntöön otettu menettelytapa ei ole taloudellisesti edullinen Suomen kansalle.

Ed. Gylling: Valtiovarainvaliokunnan ehdotus 120 miljoonan markan lainan ottamisesta nyt tällä kertaa perustuu, ainakin mitä vasemmistoon tulee, joka on myötävaikuttanut päätöksen muotoon, siihen, ettei tällä kertaa ole tahdottu ottaa enempää lainaksi, kuin mikä on aivan välttämätöntä, ja jättää harkinta siitä, onko vastedes otettava laina, ensi vuoden budjettijärjestelyyn. On nimittäin meidän puolelta katsottu erittäin tärkeäksi, ettei oteta lainana muuta, kuin mitä muuten ei saada kokoon, mutta mahdollisimman paljon otetaan veroilla. Sen vuoksi, ettei kapitalistien onnistuisi tyydyttää lainavaroilla verotarvetta, joka suurimmaksi osaksi on syntynyt sota-aikojen tappioiden, huonon hoidon ja kaikenlaisten huijausten kautta, vyöryttää se sillä tavalla kansan maksettavaksi vastedes, olemme me tahtoneet, mikäli meidän voimistamme riippuu, vaikuttaa siihen, että ainakin suhteellisesti iso osa, ehkä suurin osa, saataisiin verojen kautta otetuksi takaisin niiltä väestöluokilta, jotka ovat sota-ajasta hyötyneet. Pidättääksemme tämän mahdollisuuden ensi vuoden budjettijärjestelyssä, olemme me pienempää lainasummaa ehdottaneet ja valiokunnan enemmistökin on harkinnut, että se riittää. Kulkulaitostoimituskunnan päällikkökään ei ole voinut kieltää, ettei tällä tultaisi hyvin toimeen, saataisi suoritetuksi ne suuret ylimääräiset työt, jotka hätäaputöiden muodossa nyt lähiaikoina ovat suoritettavina. Pyytäisin, kun minulla on puheenvuoro, ehdottaa, että eduskunta päättäisi valiokunnan ehdottaman ponnen tilalle hyväksyä sellaisen ponsimuodon, joka on ehdotettu ensimäisessä vastalauseessa.

Ed. Nevanlinna: Rohkenen ehdottaa, että eduskunta päättäisi tehdä mietinnön perusteluihin sen muutoksen, jota toisessa vastalauseessa ehdotetaan. Eroitus tämän ehdotuksen ja valiokunnan mietinnön välillä on ensinnäkin siinä, että vastalauseessa tunnustetaan oikeiksi ne perusteet, joilla hallituksen esityksessä osoitetaan, että kulkulaitosrahaston lähimmän ajan rahantarve todella nousee noin 200 miljoonaan markkaan. Nämät syyt ovatkin nähdäkseni pätevät. Tietysti voi asettua sille kannalle, että kulkulaitosrahaston

ja muiden valtion varojen välillä ei ole tarvis tehdä eroitusta, vaan että kulkulaitosrahastoon voidaan siirtää ylijäämävaroja sikäli kuin niitä valtion muissa niin sanotuissa rahastoissa esiintyy. Näin on usein todella menetelty ja voi siihen joskus ollakin aihetta. Mutta on kuitenkin jo valtion kirjanpidon selvyyden ja oikeuden kannalta suotavaa, että ne menot, jotka kuuluvat kulkulaitosrahastoon, todellakin tämän rahaston varoilla suoritetaan. Kulkulaitosrahastolla ei olekaan sellaisia tarpeita, joihin nähdäkseni olisi kohtuullista käyttää verovaroja. Sen tarpeet ovat ensinnäkin rautateiden liikenteen ylläpitäminen; sen pitää tapahtua rautateiden omilla tuloilla. Valitettavasti ei nyt ole asianlaita niin, mutta se on anomalia, luonnoton tila, joka on saatava korjatuksi. Edelleen on kulkulaitosrahastolla menoja uusiin yrityksiin kulkuneuvojen, nimenomaan rautateiden alalla, ja nämä ovat vuorostansa tarpeita, jotka ovat luonnollisemmin tyydytettävät toisenlaisilla varoilla kuin verotuloilla. Näin ei mielestäni ole mitään syytä asettua sille kannalle, että rahaston tarpeita ei olisi rahaston omilla varoilla tyydytettävä. Mietintö kuitenkin tavallaan asettuu tälle minusta hylättävälle kannalle, kun siinä muiden muassa viittaillaan siihen, että se kurssitappio, joka rautateille on syntynyt kuluvan vuoden kuluessa ruplista, ehkä olisi sopivimmin jätettävä niin sanotun valtiorahaston kannettavaksi. Edelleen eroaa puoltamani vastaluase siinä, että se jättää hallitukselle avonaisen vallan menetellä niinkuin asianhaarat voivat vaatia sopimuksenteossa Suomen Pankin kanssa niistä ruplavaluutoista, joista mietinnössä puhutaan sivulla 3 ja toisessa vastalauseessa sivuilla 7 ja 8. Mitä tulee perusteluihin, niin ovat tässä pääeroavaisuudet vastalauseen ja mietinnön välillä. Kun tällä kertaa olen kosketellut vastalauseen ehdotusta ainoastaan, mikäli se koskee mietinnön perusteluita, niin voinenkin rajoittua tässä yhteydessä tähän. Mutta minun sallittanee samalla tehdä toinenkin ehdotus, nimittäin ponnen edellistä johtolausetta, oikeammin sivulla 4 mietinnössä olevaa ensimäistä kappaletta koskeva. Pyytäisin ehdottaa, että tähän kappaleeseen tehtäisiin se muutos, joka toisessa vastalauseessa ehdotetaan sivulla 9 olevassa ponnessa, ja joka tietää, että eduskunta lausuisi, että uuden lainan obligatsioonien ja kuponkien tulisi olla Suomessa verovapaita. Periaate, että vissit arvot täten etukäteen vapautetaan verosta, ei ehkä ole kaikkein miellyttävintä laatua. On epäilemättä parempi, jos tämmöiset operatsioonit voidaan toimittaa ilman, että tämmöisiä poikkeuksia säädetään. Ne ovat kuitenkin olleet meilläkin tavallisia, ja kaikesta päättäen ovat nykyiset olot sitä laatua, että meidän valtiomme täytyy esiintyä tässä kohden jokseenkin nöyränä, jos se tahtoo saada rahantarpeensa lainamarkkinoilla tyydytetyksi. Olen kuullut pätevältä taholta nimenomaan ilmoitettavan, että tämän lainan menestymiselle veronvapauden takuu on hyvin tärkeä, ja niin ollen en puolestani rohkenisi ottaa vastuulleni, etten olisi koettanut tehdä, mitä olen voinut, jotta verovapaus tulisi myönnetyksi.

Ed. Paavolainen: Olin sitä mieltä valiokunnassa tätä lainakysymystä käsiteltäessä, että olisi esityksen mukaisesti valtuutettava hallitus ottamaan 200 miljoonan markan laina kulkulaitosrahaston vahvistamiseksi, koska valiokunnan ehdottama 120 miljoonan markan laina ei riitä, kuin pariksi kuukaudeksi ja on ryhdyttävä jo ensi vuoden alkupuolella hommaamaan uutta lainaa. Perusteeksi tälle mielipiteelleni pyydän huomauttaa, että kulkulaitosrahaston bilanssin, vuoden 1916 lopussa, mukaan tarvitaan varoja ei ainoastaan viime vuoden vajauksen peittämiseen lähes 8 miljoonaa markkaa, vaan myös vuonna 1915 otetun 30 miljoonan markan suuruisen lainan ja valtiorahastosta annetun 27 miljoonan suuruisen kassalainan suoritukseen. Nämä kolme erää jo tekevät lähes 65 miljoonaa markkaa. Tämän lisäksi hallituksen esityksessä ilmoitetaan tarvittavan kassavaroja 30 miljoonaa markkaa etupäässä siitä syystä, että tarverahastotilit ja etumaksut ovat viime vuodesta kasvaneet monilla kymmenillä miljoonilla markoilla. Vielä esitetään esityksessä, että kun valtionrautateiden tulot ovat kertyneet melkoiselta osalta ruplissa kurssin 266 $^2/_3$ mukaan ruplalta ja rautateiltä kannetut sotaverot ovat myös kertyneet saman kurssin mukaan ruplissa, on kurssieroitus kuluvalta vuodelta arvioitu 22 miljoonaksi markaksi. Jo näin laskien on lainan tarve lähes 120 miljoonaa markkaa, siis se summa, jonka suuruiseksi valiokunta ehdottaa lainan otettavaksi. Mutta kun hallitus on ollut pakotettu kulkulaitosrahaston taloutta varten ottamaan tilapäisiä vekselilainoja 100 miljoonan markan edestä, jotka kaikki eräytyvät maksettaviksi ensi vuoden alkukuukausina, viimeiset maaliskuun kuluessa, niin on selvää, että myös näiden suoritukseen tarvitaan rahoja. Ja mikä olisi ollut luonnollisempaa, kuin ottaa yhdellä kertaa niin suuri laina, että myös nämä vekselivelat olisivat tulleet maksetuiksi. Näin ollen olisi valiokunnan pitänyt ehdottaa eduskunnan valtuuttamaan hallituksen ottamaan 200 miljoonan markan suuruinen laina. Kun niin ei kumminkaan ole tapahtunut, niin olen ainoastaan tahtonut tuoda esille eriävän mielipiteeni valiokunnan mietinnön suh-

teen ja pahoitteluni siitä, ettei suuri valiokunta ole perusteluiksi hyväksynyt ed. Nevanlinnan esiintuomia perusteluita. Kannatan ed. Nevanlinnan ehdotuksia.

Ed. Roos: Af herr Nevanlinnas uttalande framgick, att till statsutskottets betänkande n:o 7 finnas bifogade tvenne reservationer. I det svenskspråkiga betänkandet, som har blifvit utdeladt, saknas emellertid dessa reservationer. Jag vill icke göra något särskildt yrkande med anledning häraf, men jag har ansett mig böra anmärka härom och framhålla, att det under sådant förhållande är omöjligt att ingå i pröfning af dessa reservationers innehåll.

Talmannen: Med anledning af ldgm. Roos' anmärkning ber jag att få delgifva, att i mitt exemplar förekommer hvardera.

Ed. Hurmevaara: Valiokunnan enemmistö ehdottaessaan tässä mietinnössä hallitukselle valtuutta kysymyksessä olevan valtiolainan ottamiseen, ei sano mitään siitä, millaisilla ehdoilla lainan saa ottaa. Valtiovarainvaliokunnan sosialistiset jäsenet ovat siinä suhteessa olleet eri mieltä ja päättäneet ehdottaa, että olisi edes määrättävä se korkein korkoprosentti, mitä lainasta saa sitoutua maksamaan. Sen vuoksi me olemme vastalauseessa ehdottaneet, että valiokunnan ehdottaman ponnen tilalle hyväksyttäisiin näin kuuluva ponsi:

„että eduskunta valtuuttaa hallituksen kulkulaitosrahaston vahvistamiseksi ottamaan 120,000,000 markan suuruisen kuoletuslainan viidenkymmenen vuoden maksuajalla ja korkeintaan 5 prosentin korolla". — Kannatan ed. Gyllingin tekemää ehdotusta.

Ed. Lehokas: Luovun.

Ed. Bäck: Jag begärde ordet af samma anledning som herr Roos. Först nu fingo vi det exemplar af utskottets betänkande, i hvilket de antydda reservationerna ingå. Det torde dock blifva möjligt för oss att hinna genomläsa reservationerna.

Ed. Rosenqvist: Jag begärde ordet med anledning af herr Roos' anmärkning, som ju är riktig. I det exemplar af betänkandets svenska upplaga, som utdelades i går aftse, ingå icke reservationerna, men det exemplar, som utdelades i stora utskottet i dag på morgonen, innehåller nog dessa reservationer. Nu först däremot efter det anmärkningen gjorts har ett svenskt exemplar, innehållande nämnda reservationer, här utdelats.

Ed. Paasonen: Edustajat Kairamo ja Nevanlinna ehdottavat vastalauseessaan, että mietinnön 4 sivun ensimäisen kappaleen toiseen lauseeseen lisätään sanat: „minkä ohessa lainan obligatsioonien ja kuponkien tulisi olla Suomessa verovapaat". Tämän johdosta on minun huomautettava, että jaoston laatimassa ehdotuksessa nämä sanat olivat, mutta sen jälkeen, kun asia tuli valiokunnassa ensimäiseen käsittelyyn, herrat Kairamo ja Nevanlinna ehdottivat nämä sanat pois sieltä. Kun asia tuli toiseen käsittelyyn valiokunnassa, ehdottivat herrat, että nämä sanat otettaisiin mietintöön. Mutta kun valiokunta oli ensimäisessä käsittelyssä näiden herrojen ehdotuksen mukaan nämä sanat poistanut, ei niitä enää toisessa käsittelyssä otettu mietintöön. Sen jälkeen herrat ilmoittivat tekevänsä vastalauseen. Tuntuu niinkuin olisi tämä vain tarkoituksella tehty, että saataisiin syy tehdä mietintöä vastaan vastalause.

Ed. Schybergson: Herrar Kairamos och Nevanlinnas reservation är enligt min tanke grundad på goda skäl. Jag påminner mig, att de italienska statslånen på 1870- och 1880-talen icke innehöllo någon försäkran om att kupongerna skulle vara skattefria, och Italien tog sig däraf anledning att äfven på statens kuponger lägga ända till 15 prosents skatt, hvilket hade till följd, att dessa obligationer i hög grad sjönko i värde. Sedan dess är det allmän kutym att statsobligationerna tillförsäkras skattefrihet och de privata obligationernas utgifvare förbinda sig att erlägga den skatt, som kan komma i fråga. Annars ha obligationerna icke afsättning. Hvad beträffar nu ifrågavarande obligationslåns slutbelopp, anser jag, att det hade varit lyckligare, om vi genast hade beslutit oss för 200,000,000. Ty för hvarje dag som går, blir penningemarknaden mer ansträngd. Till det institut, dit jag hör, ingick i dag en underrättelse från Stockholm, att räntan där hade stegrats till 8 ½ procent, och i och med freden, låt så vara en separat fred, komma de utländska förhållandena i detta afseende att inverka äfven på oss. För hvarje dag, som går kommer det att blifva svårare att anbringa detta obligationslån. Jag kan icke underlåta att anmärka, att om den Mannerska landtdagen antagit lex Tulenheimo och obligationslånen på grund häraf hade realiserats redan då, så hade vi kunnat göra det till många miljoner billigare än nu.

Ed. Luopajärvi: Valiokunnassa tätä kysymystä käsiteltäessä olin yhdessä maalaisliiton toisten edustajain kanssa sillä kannalla, että ne perustelut, jotka nyt sisältyvät toiseen vastalauseeseen, olisivat tulleet valiokunnan mietinnön perusteluiksi vastaavalta osalta. Eräitten porvarillisten valiokunnan jäsenten poissaolon vuoksi kuitenkin kävi sillä tavalla, että nämä perustelut eivät saaneet valiokunnan enemmistöä taaksensa ja niin ollen valiokunnan mietinnön perustelut saivat nykyisen muotonsa. Kun nyt on kuitenkin käynyt tällä tavalla, ja koska lopputulos lainasummaan nähden joka tapauksessa on sama, niin puolestani en katso tarpeelliseksi yhtyä siihen, että nämä perustelut tulisivat nyt muutetuiksi.

Mitä sitten tulee siihen ehdotukseen, joka täällä tehtiin vasemmistosta, että tämän lainan korkoprosentti määrättäisiin, niin puolestani pyydän saada uudistaa sen, mitä jo lausuin, kun tätä kysymystä evästettiin suureen valiokuntaan, että olisi annettava mahdollisimman vapaat kädet hallitukselle tämän lainan järjestämisessä. Ja siitä syystä olen sitä mieltä, että tämä laina päätettäisiin siinä muodossa, kuin valiokunnan mietintöön liittyvä ponsi sisältää.

Ed. Paasonen on täällä huomauttanut siitä, mitenkä ed. Kairamo ja Nevanlinna muuttivat mielipiteensä kaksi kertaa aivan päinvastaiseksi oman itsensä kanssa. Kun heidän taholtaan tätä viimeistä mielipiteenmuutosta ei mielestäni perusteltu siinä määrässä, että se olisi kyennyt kumoamaan heidän aikaisemman perustelunsa, niin en puolestani ole katsonut enemmän valiokunnassa, kuin nytkään, olevan syytä mennä tällaisten äkkinäisten mielipiteenmuutosten mukana. Sen vuoksi tässäkin suhteessa jäisin valiokunnan mietinnön taakse.

Ed. Gylling: Lausuisin vain ed. Schybergsonille, että tämä laina olisi saatu paljon helpommalla viime kesänä, jolleivät porvarilliset senaattorit olisi venäläisten kanssa vehkeilleet eduskuntaa vastaan ja olleet mukana eduskuntaa hajoittamassa. Silloin olisi kyllä säästetty monta miljoonaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Gylling ed. Hurmevaaran kannattamana ehdottanut, että valtiovarainvaliokunnan mietinnön sivulla 4 oleva ponsi muutettaisiin sellaiseksi, kuin se on saman mietinnön sivulla 5 olevan vastalauseen ponnessa. Kutsun tätä ed. Gyllingin ehdotukseksi. Sitä paitsi on ed. Nevanlinna ed. Paavolaisen kannattamana tehnyt perusteluihin kaksi eri muutosehdotusta; toinen niistä ehdotuksista on saman mietinnön sivulla 6 olevassa vastalauseessa oleva ponsi. Kutsun tätä ed. Nevanlinnan ensimäiseksi muutosehdotukseksi. Niinikään on ed. Nevanlinna ed. Paavolaisen kannattamana ehdottanut vielä sellaisen muutoksen perusteluihin, joka löytyy saman mietinnön sivulla 9 olevassa ponnessa. Kutsun tätä ed. Nevanlinnan toiseksi ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun nämä ehdotukset eivät ole keskenään vastakkaisia, lienee niistä äänestettävä kustakin erikseen valiokunnan ehdotusta vastaan.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Gyllingin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Eduskunta on siis siinä kohden päättänyt hyväksyä valiokunnan ehdotuksen.

2) Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Nevanlinnan ensimäinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 111 jaa- ja 82 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt tässä kohden hyväksyä valiokunnan ehdotuksen.

3) Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Nevanlinnan toinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 91 jaa- ja 104 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä kohden päättänyt hyväksyä ed. Nevanlinnan toisen ehdotuksen.

Puhemies: Kun eduskunta ei ole kaikin puolin hyväksynyt suuren valiokunnan mietintöä, lähetettänee asia takaisin sanottuun valiokuntaan?

Asia menee takaisin suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 13 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 12, joka sisältää ehdotuksen laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa.

Puhemies: Ensiksi sallitaan yleiskeskustelu, minkä jälkeen lakiehdotus käsitellään kohta kohdalta.

Keskustelu:

Ed. Päivänsalo: Pyytäisin ehdottaa, että eduskunta palauttaisi mietinnön valiokuntaan, antaen valiokunnalle tehtäväksi laatia lakiehdotuksen niille perusteille, jotka ehdotetaan ensimäisessä vastalauseessa.

Ed. Kaila: Tervehdin puolestani mielihyvällä käsiteltävää lakiehdotusta. On tunnustettava, että juutalaiset ovat eri maissa tuottaneet suuria vaikeuksia kansallisessa ja yhteiskunnallisessa elämässä. Tämä asianhaara on johtunut osittain uskonnollisista syistä, kun nimittäin juutalaisia on vääräuskoisina vainottu, osittain taloudellisista syistä, kun juutalaisilla on ollut erikoinen liikekyky, erikoinen kyky rikastua monestikin toisten kustannuksella. Joka tapauksessa on historian kuluessa osoittautunut, että milloin joku kansa on juutalaisia erikoisesti vainonnut, silloin ovat juutalaiset yhä enemmän eristyneet muista kansanluokista ja muodostuneet vaaralliseksi ainekseksi yhteiskunnassa. Sitävastoin kun juutalaiset ovat saavuttaneet yleiset inhimilliset ja yhteiskunnalliset oikeudet, samassa on myöskin niiden vaarallisuus kadonnut ja ne ovat sekaantuneet enemmän tai vähemmän muiden joukkoon. 19-vuosisadalla on kehitys yleensä kulkenut Euroopan sivistysmaissa siihen suuntaan, että juutalaiset ovat saavuttaneet yhtäläiset yhteiskunnalliset oikeudet, kuin muutkin kansalaiset. Näin on käynyt Englannissa, Ranskassa ja Ruotsissa ynnä muissa maissa, ja yleensä on huomattu, että samassa määrässä, kuin he ovat saavuttaneet näitä oikeuksia, on myöskin vastakohtaisuus heidän ja muiden kansanainesten välillä vähentynyt. Mutta missä antisemitismi on ollut huomattavan voimakas, niinkuin esimerkiksi Saksassa, siellä ovat juutalaiset enemmän eristäytyneet, kuin muualla ja siellä on heidän vaikutuksensa myöskin ollut enemmän vahingollinen, kuin muualla.

Minä puolestani tunnen tyytyväisyyttä huomatessani, että lakiehdotuksessa tahdotaan juutalaisille antaa täydet yhteiskunnalliset oikeudet. En tahtoisi, kuten vastalauseessa ehdotetaan, näitä oikeuksia antaa yksinomaan niille juutalaisille, jotka nykyään Suomessa oleskelevat, vaan myös niille, jotka tänne vastaisuudessa tulevat. On kyllä yleensä ollut se pelko vallitsemassa, että jos meillä juutalaiset saavat täydet kansalaisoikeudet, niitä rupeaa Venäjältä päin tavattomassa määrässä tänne tulvimaan, joten niistä tulisi suuri vaara yhteiskunnalliselle elämälle. On kuitenkin toivottavaa, että samassa määrässä, kuin Venäjällä tulee vapaat ja vakaantuneet olot, samassa määrässä myöskin juutalaiset siellä tulevat saavuttamaan sellaisen aseman, ettei heillä ole mitään syytä pyrkiä tulvimaan tänne Suomeen päin. Joka tapauksessa minä katson meidän maamme ja kansamme kannalta alentavaksi, jos me rupeamme asettamaan juutalaisia johonkin erikoisasemaan. Jos niin kävisi, että myöntäisimme ainoastaan niille juutalaisille täydet kansalaisoikeudet, jotka nyt ovat täällä, niin olisi meillä uusi juutalaiskysymys jo muutaman vuoden perästä, sillä varmastikin tänne saapuisi vuosien kuluessa uusia tulokkaita ja tulisi jälleen vaikeaksi suoritua niistä, jolleivät he voisi saada täällä kansalaisoikeuksia. Näin ollen juutalaiskysymys olisi taas jonkun ajan perästä uudestaan esillä. Minulla on se usko Suomen kansan voimaan, että se jaksaa kestää sen kilpailun, mikä mahdollisesti juutalaisten puolelta sille on tuleva. Näin ollen minä hartaasti toivon, että valiokunnan ehdotus tulee sellaisenaan hyväksytyksi.

Ed. Ingman: Kun suuren valiokunnan on saatava kaksi mietintöä valmiiksi ja eduskunnan on ne käsiteltävä vielä ennen k:lo 12, niin omasta puolestani luovun ehdottamasta vastalausetta äänestyksen alaiseksi. Toivon, että ne, jotka ovat samalla kannalla, myöskin luopuisivat sitä ehdottamasta. Kaikkein vähimmin on minusta nyt aikaa ryhtyä periaatteelliseen keskusteluun.

Ed. Anton Huotari: Ed. Päivänsalo on täällä tehnyt ehdotuksen, joka perustuu ed. Ingmanin vastalauseeseen, jossa peloitellaan juutalaisvaaralla. Kuitenkin on tosiasia, että nykyinen aika parhaiten on osoittanut, että pahimpia juutalaisia eivät ole suinkaan ne, jotka tunnustavat mooseksenuskoa. Meillä on yhtä hyvin vaara pelättävänä niiden „juutalaisten" taholta, jotka kiskomista harjoittavat vielä pahemmin, kuin mooseksenuskolaiset.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskeskustelu:

1—5 §:t, alkulause ja otsake hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Puhemies: Kun eduskunta on kaikin puolin hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen, julistettanee asian toinen käsittely päättyneeksi?

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kullervo Manner: Pyydän ilmoittaa suuren valiokunnan jäsenille, että suuren valiokunnan kokous on tässä huoneessa sen jälkeen, kun istunto on julistettu keskeytetyksi.

Puhemies: Varatakseen suurelle valiokunnalle tilaisuuden käsitellä ne asiat, jotka sille ovat lähetetyt, keskeytetään istunto k:lo 11:een.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 10,20 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 11 i. p.

Pääoma- ja kuponkisuostunnan suorittaminen 1918 vuoden loppuun.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 11 a ja otetaan jatkuvaan toiseen käsittelyyn siinä ja saman valiokunnan mietinnön n:o 11 käsitelty, valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 9 tehty ehdotus laiksi pääoma- ja kuponkisuostunnasta.

Ed. Manner lukee ääneen suuren valiokunnan mietinnön n:o 11 a.

Puhemies: Kun suuri valiokunta ei ole ehdottanut muutoksia siihen, mitä eduskunta on toisessa käsittelyssä päättänyt, vaan puoltanut sen hyväksymistä, niin eduskunta, päättäen pysyä tekemässään päätöksessä, julistanee asian toisen käsittelyn päättyneeksi.

Hyväksytään.

Valtiolainan ottaminen kulkulaitosrahaston tarpeisiin.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 12 a ja otetaan jatkuvaan toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 12 ja valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 7 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 22, joka koskee valtiolainan ottamista kulkulaitosrahaston tarpeisiin.

Ed. Manner lukee ääneen suuren valiokunnan mietinnön n:o 12 a.

Puhemies: Kun suuri valiokunta ei ole ehdottanut muutoksia siihen, mitä eduskunta on päättänyt toisessa käsittelyssä, vaan puoltanut sen hyväksymistä, niin eduskunta, päättäen pysyä tekemässään päätöksessä, julistanee asian toisen käsittelyn päättyneeksi.

Ensimäinen varapuhemies Ingman ryhtyy johtamaan puhetta.

Ensimäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksessä olevaa kuudetta, seitsemättä, kahdeksatta ja yhdeksättä asiaa ei tässä täysi-istunnossa esitellä.

10) Puhemiehelle vatiopäiväjärjestyksen 43 §:n mukaan tulevaa korvausta

koskeva valtiovarainvaliokunnan kirjelmä esitellään.

Sihteeri lukee:

SUOMEN EDUSKUNNAN
Valtiovarainvaliokunta.
Helsingissä,
joulukuun 17 p:nä 1917.
N:o 20.

Suomen Eduskunnalle.

Valtiovarainvaliokunta saa Eduskunnalle kunnioittaen ilmoittaa, että Valiokunta Valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n 4 momentin mukaisesti Eduskunnan päätettäväksi ehdottaa Eduskunnan Puhemiehelle 2,500 markan kuukautisen määrärahan niiden kulujen korvaukseksi, joita hänellä on valtiopäiväin aikana.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Edvard Gylling.

Sulo Vuolijoki.

Keskustelu:

Ed. Mäki: Ehdotan, että puhemiehen palkkio määrättäisiin 1,500 markaksi kuukaudelta.

Ed. J. Kohonen: Pyydän kannattaa ed. Mäen tekemää ehdotusta.

Ed. Luopajärvi: Puhemiehelle maksettava korvaus on aikaisemmin ollut 2,500 markkaa kuukaudessa. Kun tätä kysymystä käsiteltiin viime valtiopäivillä, jolloin oli eduskunnassa sosialidemokraattinen enemmistö ja myös siitä puolueesta valittu puhemies, päätti sanottu enemmistö puhemiehen palkkion 1,500 markaksi kuukaudelta. Valtiovarainvaliokunnassa silloin, äänestivät maalaisliiton edustajat siellä yhdessä toisten porvaripuolueitten edustajain kanssa palkkioksi 2,500 markkaa kuukaudessa sen perusteella, että aikaisemminkin asianlaita oli sillä tavalla ollut. Ne jäsenet, jotka maalaisliiton edustajista nyt ovat olleet saapuvilla valtiovarainvaliokunnassa tätä kysymystä käsiteltäessä, ovat äänestäneet saman määrän puolesta samalla perusteella, kuin aikaisemminkin. Mutta siihen katsoen, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä silloin, kun heillä on ollut oma mies eduskunnan puhemiehenä, on tämän korvauksen määrännyt 1,500 markaksi kuukaudessa, ja kun sen ryhmän taholta myöskin nyt ehdotetaan korvaus samaksi määräksi, minä puolestani katson, että tähän esitykseen olisi eduskunnan suhtauduttava myönteisesti. Omasta puolestani, jos olisin nyt ollut valiokunnassa saapuvilla tätä kysymystä käsiteltäessä, olisin silloin jo yhtynyt tästä syystä tähän määrään. Kun lisäksi ottaa huomioon sen seikan, että edustajapalkkio nyt on tullut määrätyksi näiltä valtiopäiviltä korkeammaksi, kuin se on ollut aikaisemmin, niin, vaikka onkin toiselta puolen myönnettävä, että puhemiehen palkkion suuruuden pitäisi olla jollain tavalla kuvastamassa sitä edesvastuullista ja edustavaa asemaa, joka puhemiehellä eduskunnassa on, kuitenkin, koska toiselta puolen on syytä ottaa huomioon, että palkkio alemmankin ehdotuksen mukaan tulee jo siksi huomattava, että todelliset menot puhemiehelle tulevat korvatuiksi, minä puolestani yhdyn siihen esitykseen, joka täällä on tehty, että tuo palkkio olisi 1,500 markkaa kuukaudessa.

Ed. Hänninen-Walpas: Viime valtiopäiväin aikana pitivät arvoisat herrat oikeiston edustajat 25 markkaa liian suurena palkkiona kansanedustajille. Tämän vuoden nykyisillä valtiopäivillä ovat he katsoneet, että 900 markkaa kuukaudessa, 30 markkaa päivässä, olisi ainakin riittävä. Kun oli kysymys 10 markan myöntämisestä kalliinajan takia lisää, niin nosti se sillä taholla kovaa vastarintaa. Samat herrat nyt ehdottavat eduskunnan herra puhemiehelle edustajapalkkion lisäksi 2,500 markkaa kuussa, siis kaikestaan he ehdottavat eduskunnan herra puhemiehelle 3,700 markkaa kuussa. Näin he tekevät, kun on joku arvohenkilö kysymyksessä, mutta kun joku työläinen sattuu olemaan kansanedustajana, he pitävät suurena skandaalina, että sellainen saisi 900 markkaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimäinen varapuhemies: Keskustelun aikana on vastoin valtiovarainvaliokunnan ehdotusta ed. Mäki ehdottanut, että puhemiehen palkkio määrättäisiin 1,500 markaksi kuukaudessa. Tätä ehdotusta on ed. Jalo Kohonen kannattanut. Kutsun tätä ehdotusta ed. Mäen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Mäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 77 jaa- ja 111 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt ed. Mäen ehdotuksen mukaisesti määrätä puhemiehen palkkion 1,500 markaksi kuukaudessa.

Pöydällepanot:

11) Maaseudun alkukoulunopettajien palkkaetujen parantamista

tarkoittavien anomusehdotusten johdosta tehty sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

12) Apulantojen maahansaannin aikaansaamista

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta tehty maatalousvaliokunnan II osaston mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on huomenna torstaina k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 11,50 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

33. Torstaina 20 p. joulukuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

1) Varojen osottamista kansanopetusta varten vuodeksi 1917 koskeva hallituksen esitys 652
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 17.

2) Kulkulaitosrahastoa vuodeksi 1917 koskeva hallituksen esitys 655
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 16.

Kolmas käsittely:

3) Ehdotus laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa 2 p:nä kesäkuuta 1917 annetun lain 14 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi 658
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 9; elintarveasiainvaliokunnan mietinnöt n:t 2 ja 2 a; ed. Tokoin ja Watasen edusk. esit. n:o 24.

Esitellään:

4) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki Korkeimmasta Oikeudesta ..... —
Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 9; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

5) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määrätä seuraavat lakiehdotukset:

Siv.

a) Laki Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta;
b) Laki 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Vaalilain 13 ja 16 §:n muuttamisesta; sekä
c) Laki 2 päivänä huhtikuuta 1883 irtolaisista ja niiden kanssa menettelemisestä annetun asetuksen 9 §:n muuttamisesta.... —
Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 10; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

6) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaansaatettavaksi määrätä seuraavat lakiehdotukset:
a) Laki mooseksenuskolaisista Suomessa; ja
b) Laki Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 7 §:n muuttamisesta ..... —
Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan kirjelmä n:o 4; ed. Kullervo Mannerin y. m. anom. ehd. n:o 4 ..... —

7) Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamiseksi koskeva ed. Mikkolan y. m. anom. ehd. n:o 4.

8) Kertomus valtiovarain tilasta vuosina 1913—1915 ..... —

Ainoa käsittely:

9) Erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymyksen järjestämiseksi ..... —
Asiakirjat: Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

10) Määrärahan myöntämistä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittava anomusehdotus ..... —
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 44 ja ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 45.

Siv.

11) Kansantajuisten tieteellisten luentojen avustamista tarkoittava anomusehdotus —

A s i a k i r j a t: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Johanssonin y. m. anom. ehd. n:o 55.

12) Maaseudun alkukoulunopettajain palkkaetujen parantamista tarkoittavat anomusehdotukset ..... —

A s i a k i r j a t: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 39; ed. Walkaman y. m. anom. ehd. n:o 4; ed. Hedbergin anom. ehd. n:o 41.

13) Apulantojen maahansaannin aikaansaamista tarkoittava anomuehdotus..... —

A s i a k i r j a t: Maatalousvaliokunnan II osaston mietintö n:o 1; ed. Kairamon anom. ehd. n:o 66.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arajärvi, Björk, Eloranta, Holsti, Kiiskinen, Kivinen, Kuusinen, Mäkelä, Talas, Wekara ja Wuorinen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä yksityisten asiain vuoksi saavat ed. Björk tästä päivästä ensi vuoden ensimäiseen täysi-istuntoon, ed. Bergroth ja ed. Yrjö Mäkelin ensi perjantain ja lauvantain istunnoista, ed. Wekara tämän viikon istunnoista, ed. Kujala tämän illan istunnon alkuosasta.

Lisäys päiväjärjestykseen.

P u h e m i e s: On ilmoitettava, että ulkopuolella tämä päivän päiväjärjestystä käsitellään ed. Mikkolan ja muitten välikysymysasia sen asian jälkeen, joka on kolmanneksi määrätty päiväjärjestykseen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Varojen osoittamista kansanopetusta varten

koskevan hallituksen esityksen n:o 17 johdosta valmistettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5, joka maanantaina tämän kuun 17 päivänä pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen a i n o a t a k ä s i t t e l y ä varten.

P u h e m i e s: Valiokunta tekee ehdotuksensa mietinnön sivuilla 8, 9 ja 10. Ellei yleiskeskustelua haluta, ryhdyttänee ehdotusta käsittelemään kohta kohdalta.

Kohdat 1—10 esitellään ja hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

11 kohta, määräraha maalaiskansakoulujen jatkokursseja varten (rajaton siirtomääräraha) 150,000 markkaa, aiheuttaa seuraavan

Keskustelun:

Ed. P a a v o V i r k k u n e n: Pyydän saada kiinnittää eduskunnan huomiota erääseen kohtaan tämän maalaiskansakoulujen jatkokursseja varten myönnettävän määrärahan perusteluissa.

Se esiintyy hallituksen esityksen sivulla 7 ja valtiovarainvaliokunta on sen sellaisenaan hyväksynyt. Hallitus ilmoittaa näissä perusteluissa muun muassa, että tämän vuoden syyslukukauden alusta on kurssien palkkio, joka nykyoloissa oli kohtuuttoman pieni, vastaten 2 markkaa tunnilta, koroitettu 50 prosentilla, ja luulee hallitus voivansa ilmoittaa, että nämä koroitetut palkkiot ovat vaikuttaneet elvyttävästi kurssien pitämiseen. Kuitenkin on asianlaita niin, että koulutoimen ylihallitus on tämän vuoden syyskuussa hallitukselle esittänyt, että tämä palkkio koroitettaisiin 100 prosentilla, huomauttaen, että 2 markan tuntipalkkio saatettiin kyllä toistakymmentä vuotta sitten pitää riittävänä, mutta jo muutama vuosi sitä on pidetty varsin niukkana, ja varsinkin nykyoloissa se on niin kohtuuttoman pieni, että se olisi kaksinkertaiseksi koroitettava. Ei 50:nkään prosentin koroitus ole omiansa lisäämään kansakoulunopettajan harrastusta tähän vapaaehtoiseen ja yhä tärkeämmäksi käypään kansanopetustyöhön. Tästä kouluhallituksen esityksestä huolimatta on hallitus koroittanut nämä palkkiot ainoastaan 50 prosentilla, mutta tästä osittaisesta koroituksesta ei liene ollut sitä tulosta jatko-opetuksen elvyttämiseksi, minkä hallituksen perustelujen sanamuodosta saattaisi päättää. Päinvastoin on tunnettua, että tämän koroituksen niukkuus on kansakoulunopettajapiireissä herättänyt, ja syystä herättänyt, suurta tyytymättömyyttä, joka myöskin viime aikoina on julkisissa lausunnoissa tullut ilmi. Niinpä on Suomen opettajayhdistyksen keskushallitus äskettäin tehnyt senaatiin anomuksen jatkokurssien palkkion koroittamisesta kouluhallituksen esittämään määrään ja kouluhallituskin lienee hiljakkoin uusinut tämänsyksyisen esityksensä. Se seikka, että hallituksen esityksessä on mainittu palkkio koroi-

tettu ainoastaan 50 %:lla, lienee ollut syynä siihen, että senaatissa ei ole katsottu voitavan ottaa asiaa uudelleen käsittelynalaiseksi.

Mutta jos tämä palkkiokysymys saapi jäädä tälle kohtuuttomalle kannalle, lienee odotettavissa, että kuluvan lukuvuoden kuluessa ei saada jatko-opetusta maalaiskansakouluissa lainkaan käyntiin. Jos sitävastoin eduskunta nyt lausuisi katsovansa kohtuulliseksi kouluylihallituksen esittämää aikaisempaan palkkioon verraten 100 prosentin koroitusta, niin varmaankin jo joululoman aikana alettaisiin suunniteltuja jatkokursseja järjestää, ja ne pääsisivät kohta alkavan kevätlukukauden alusta hyvään kulkuun. Pyydän tässä yhteydessä huomauttaa, että 100 prosentin, yhtä vähän kuin 50 prosentin, koroitus ei vaikuta mitään itse tämän, vuonna 1917 tarvittavan määrärahan suuruuteen, koska tämä määräraha tarvitaan edellisinä lukuvuosina jo toimeenpantujen jatkokurssien palkkioitten suorittamiseksi. Tunnettua näet on, että lukuisat, jopa sadat opettajat ovat pitkät ajat saaneet palkkiota odottaa vuosia sitten suoritetusta työstä. Niistä kursseista taaskin, jotka mahdollisesti tänä syksynä on aloitettu, tai joita tullaan toimeenpanemaan ensi kevätlukukauden kuluessa, suoritetaan palkkio vasta sen jälkeen, kun ne ovat pidetyt, siis ensi vuoden määrärahasta.

Sen nojalla, mitä minulla on ollut kunnia esittää, pyydän ehdottaa, että valiokunnan mietinnön sivulle 4 lisättäisiin 10 kappaleen jälkeen näin kuuluva lause: „11. Määräraha maalaiskansakoulujen jatkokursseja varten. Koska hallituksen syyslukukauden alussa 1917 päättämä jatkokurssipalkkioiden koroitus 50 prosentilla on nykyoloissa kovin vähäinen eikä ole riittänyt vaikuttamaan elvyttävästi jatkokurssien toimeenpanoon, katsoo eduskunta hyväksyttäväksi kouluhallituksen esittämää 100 prosentin koroitusta".

Ed. Walkama: Pyydän kannattaa ed. Virkkusen tekemää ehdotusta.

Ed. Kokko: Huomautukseksi hallituksen esitykseen, kun siinä sanotaan, että tämä 50 prosentin koroitus olisi vaikuttanut elvyttävästi jatkokurssien toimeenpanemiseen, pyydän saada mainita, että lukuvuonna 1911—1912, jolloin viimeksi säännöllisissä oloissa pantiin jatkokursseja toimeen, toimi 372 jatkokurssia, joissa oli 8,269 osanottajaa. Sittenkun hallitus lakkautti tämän sivistysmäärärahan, niin että opettajat eivät enää saaneet palkkioita, jäi liki 400 jatkokurssit maksamatta. Vaikka sitten tuli tietoon, että tänä vuonna tultaisiin saamaan jatkokurssipalkkioita, kun palkkio oli pieni, syntyi jatkokurssilakko. Kouluylihallitus oli kyllä päättänyt puoltaa 4 markkaan jatkokurssipalkkion opetustuntia kohtaan, mutta kun oli tullut tietoon, että hallitus tulee ehdottamaan vain 3 markkaa tunnilta, niin on taas jonkinlainen pysähdys tullut näiden jatkokurssien toimeenpanemisessa. Tämä seisahdus on sanomattoman suuri vahinko vapaalle valistustyölle, sillä monissa paikoin maaseudulla ne ovat melkein ainoat tilaisuudet, joissa kansannuorisolle opetetaan säännöllisesti määrätyitä tieteellisiä ja taloudellisia aineita. Että nämä kurssit uudestaan virkoisivat toimintaansa, pyydän lämpimästi saada kannattaa ed. Virkkusen ehdotusta, siis 4 markkaa opetustuntia kohti.

Senaattori Setälä: Hallitus on puolestansa kyllä ollut tietoinen näiden jatkokurssien merkityksestä, ja tahdon lisätä, että on erittäin valitettava asia, että näitä kursseja pitkien aikojen kuluessa on vain vähässä määrin pidetty. Pääsyy, minkä vuoksi kurssit ovat jääneet pitämättä, on tietenkin ollut se, että niistä ei lähinnä edellisinä vuosina ole mitään maksettu, vaan kurssien pitäjät ovat saaneet turhaan odottaa palkkiota työstänsä. Se koroitus, jonka senaatti, oikeastaan vasta tämän esityksen yhteydessä, on saattanut esittää, ei tietysti ole vielä kerinnyt millään tavalla vaikuttaa kurssien elvyttämiseen, joten siis ei suinkaan voi tämän mukaan vielä arvostella lisäyksen vaikutusta. Minulla puolestani ei kuitenkaan ole sitä vastaan mitään sanottavaa, jos eduskunta katsoisi nyt ehdotetun koroituksen myönnettäväksi.

Ed. Kairamo: Käsilläoleva mietintö on yksi niitä harvoja, joissa ei huomaa mitään vastalausetta. Siitä jo käynee selville, että valtiovarainvaliokunta ei ole tahtonut osoittaa välinpitämättömyyttä tai kylmäkiskoisuutta näitä kursseja kohtaan. Valiokunta on yksinkertaisesti ollut sitä mieltä, että näin myöhäiseksi kun aika on kulunut, tällä määrärahalla ei enää olisi käytännöllistä merkitystä, jos se otetaan kuluvan vuoden budjettiin. Se on varsinainen syy, minkätähden tämä tärkeä tarve ei ole saanut sijaa valiokunnan mietinnössä. Nähtävästi ei tule olemaan mitään estettä, että nämä kurssit ensi vuoden budjetissa otetaan riittävästi huomioon, ja ymmärtääkseni olisi sellainen määräraha, jota ed. Virkkunen ehdotti, enemmän paikallaan tulevan vuoden, kuin kuluvan vuoden budjetissa, jossa se ei enää ehdi mitään vaikuttaa.

Ed. Gylling: Ed. Virkkusen tässä ehdottama asia ei ole ollut valtiovarainvaliokunnan tietoon saatettu miltään taholta. Olisi ollut syytä, että se olisi esitetty asian lähetekeskustelussa tai muuten saatettu valtiovarainvaliokunnan harkittavaksi. Mutta koska itse asiassa ed. Virkkusen ehdotus tuntuu perin kohtuulliselta, niin minä puolestani katsoisin, ettei eduskunnalla tuollaiseen lausuntoon, vaikka aivan näin valmistamatta, olisi syytä asettua vastustavalle kannalle. Valitan vain, ettei sitä ole ennen esitetty.

Senaattori Kallio: En ole saanut muuta, kuin kerran kuulla ed. Virkkusen ehdotuksen, mutta siinä on perusteltu asia ikäänkuin sillä tavalla, että senaatin päätös olisi ehkäissyt näiden kurssien toimeenpanoa jo tänä syksynä. En voisi sellaista perustelua hyväksyä, sillä en usko sen olevan syynä tähän. Syy on siinä, että kun moneen vuoteen näitä ei ole maksettu, niin se on lamauttanut innostusta tällä alalla. Minulla ei ole niin huono käsitys opettajista, kuin ed. Virkkusella, että nämä kurssit yksistään olisivat pitämättä sen johdosta, onko 3—4 markkaa tunnissa palkkiota, vaan pääasia on se, että ne saavat siitä palkkion. On myöskin huomioon otettava, että kansakouluasetuksen muistaakseni 122 §:ssä opettajien velvollisuudeksi jo ilman palkkiota kuuluu tämä velvollisuus. Tällä en kumminkaan tahdo sanoa, ettei olisi asiaa edistettävä palkkioita maksamalla, kuten hallituskin on tehnyt. Mutta sellaista perustelua en katsoisi voivani hyväksyä, joka sisältyi ed. P. Virkkusen perusteluun.

Ed. Paavo Virkkunen: Pyydän huomauttaa sen johdosta, mitä ed. Kallio täällä lausui, että koulutoimen ylihallitus on pitänyt tätä opettajien toivomusta palkkion koroittamisesta niin kohtuullisena, että se jo kaksi kertaa on siitä tehnyt hallitukselle esityksen. Erityiset opettajajärjestöt ovat, niinkuin äskeisessä lausunnossani ja mainitsin, hallituksen puoleen kääntyen, anoneet, että hallitus ottaisi tämän kouluylihallituksen esityksen hyvään huomioonsa. Mielestäni jo nämä tosiseikat todistavat, että asia todella on kipeä ja että se on järjestettävä ehdottamallani tavalla. Minä pidän tätä opettajien toivomusta niin perin kohtuullisena, että minun kannaltani katsoen ei voisi olla muusta kysymystäkään, kuin että se otetaan varteen, etenkin kun nykyiset olot otetaan huomioon.

Keskustelu tästä 11 kohdasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin valiokunnan ehdotusta tässä kohden on ed. Paavo Virkkusen ed. Walkaman kannattamana ehdottanut, että valiokunnan mietinnön 4:nelle sivulle lisättäisiin 10:nen kohdan jälkeen näin kuuluva lauselma:

„11. Määrärahakansakoulujenjatkokursseja varten. Koska hallituksen syyslukukauden alusta 1917 päättämä jatkokurssipalkkion koroitus 50 prosentilla on nykyoloissa kovin vähäinen eikä ole riittänyt vaikuttamaan elvyttävästi jatkokurssien toimeenpanoon, katsoo eduskunta hyväksyttäväksi kouluylihallituksen esittämää 100 prosentin koroitusta".

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Paavo Virkkusen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Eduskunta on siis päättänyt tehdä sellaisen lisäyksen kuin ed. Paavo Virkkunen on ehdottanut. Tällä lisäyksellä 11 kohta hyväksytään.

Puhemies: 12:n kohdalla esitetty määräraha on poistettu.

13—15 kohdat hyväksytään erikseen keskustelutta.

Puhemies: Esitellään 16 kohta: Määräraha kansanlastentarhain kannattamiseksi (rajaton siirtomääräraha) 200,000 markkaa.

Keskustelu:

Ed. Hultin: Valiokunta ehdottaa määrärahan köyhien kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi koroitettavaksi 150,000 markasta 1,000,000 markkaan. Tätä perustellaan sillä, minkä me kaikki tiedämme, että ravintoaineiden hinnat ovat suunnattomassa määrässä kohonneet. Mutta saman perusteen tulisi vaikuttaa myös kansanlastentarhain määrärahan koroittamiseen. Näissä lastentarhoissa on nimittäin tapana antaa lapsille yksi ruoka-ateria päivässä. Monessa lastentarhassa ei sitä tänä syksynä ole voitu antaa syystä, että varat eivät ole siihen riittäneet. Ehdottaessaan kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoitetun siirtomäärärahan koroittamista, valiokunta huomauttaa, ettei ensi vuoden rahasääntö heti vuoden alusta ehdi valmistua. Sama seikka

tekee tarpeelliseksi jo kuluvan vuoden budjetissa koroittaa tämäkin määräraha, joka sekin koskee ravinnon hankkimista niille pikkulapsille, jotka käyvät kansanlastentarhoissa. Ehdotan, että puheenaoleva määräraha koroitetaan 200,000 markasta 300,000 markkaan.

Ed. Löthman: Pyydän kannattaa ed. Hultinin tekemää ehdotusta.

Keskustelu 16 kohdasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin valiokunnan ehdotusta tässä kohden on ed. Hultin ed. Löthmanin kannattamana ehdottanut, että määräraha tässä kohden koroitettaisiin 200,000 markasta 300,000 markkaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Hultinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Eduskunta on siis päättänyt tässä kohden hyväksyä ed. Hultinin ehdotuksen.

17—25 kohdat esitellään ja hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Puhemies: Aikaisemmin tehdyn päätöksen mukaisesti, jonka mukaan määräraha 16 kohdalla koroitettiin 200,000 markasta 300,000 markkaan, lienee loppumäärä 18,200,000 koroitettava ja määrättävä 18,300,000 markaksi.

Hyväksytään.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 63 §:n mukaan ovat näin tehdyt päätökset ehdollisia.

2) Kulkulaitosrahastoa vuodeksi 1917

koskevan hallituksen esityksen n:o 16 johdosta valmistettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6, joka tämän kuun 18 päivänä pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ainoata käsittelyä varten.

Puhemies: Asian esittelyn ja käsittelyn olen ajatellut sellaiseksi, että ensin sallitaan yleiskeskustelu ja sitten ryhdytään erikoiskäsittelyyn. Erikoiskäsittelyssä esitellään ensin mietinnön alkuosa, sivut 1—6, sitten kulkulaitosrahaston menot sivuilla 6—39 ja siinä sivuilla 32 ja 33 olevat ponnet sekä laskelmat sivuilla 47 ja 48, vihdoin kulkulaitosrahaston tulot sivuilla 39 ja 40 ja laskelmat sivuilla 46.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Yleiskeskustelussa ei kukaan halua puheenvuoroa.

Yksityiskohtainen käsittely.

Osa sivulta 1 sivulle 6 hyväksytään keskustelutta.

Kulkulaitosrahaston menot alkaen sivulta 6 sivulle 39 ja siinä sivuilla 32 ja 33 olevat ponnet sekä laskelmat sivuilla 47 ja 48.

Keskustelu:

Ed. Paasonen: Pyytäisin ehdottaa, että valiokunnan mietinnön sivulla 7 oleva viimeinen kappale, joka alkaa sanoilla: „Valiokunta ei tahdo epäillä esityksessä olevain lisäysten tarpeellisuutta", poistettaisiin mietinnöstä. Sitten samalla ehdottaisin, että mietinnön sivulle 15 ensimäisen kappaleen jälkeen lisättäisiin toisessa vastalauseessa sivulla 51 oleva kappale, joka alkaa sanoilla: „Tämän vuoden ensimäisien valtiopäivien j. n. e." sekä vielä samalle sivulle myöskin ensimäisen kappaleen jälkeen vastalauseen sivulla 52 oleva kappale.

Puhemies: Saanko kysyä edustaja Paasoselta, tarkoititteko kaikkia niitä kolmea muutosta, jotka ovat vastalauseessa, vai ainoastaan kahta?

Ed. Paasonen: Kyllä minä niitä kaikkia tarkoitin.

Ed. Annala: Pyydän kannattaa ed. Paasosen tekemää ehdotusta. Minua kummastuttaa, että valtiovarainvaliokunnan porvarilliset jäsenet ovat tahtoneet valiokunnassa ottaa mietintöönsä tällaisia kohtia, kuin sivulla 7 ja samoin sivulla 15, ensimäinen kappale. Jokaisen kai pitäisi tietää, joka jonkun verran on seurannut aikaansa, että rautatieläiset tämän sodan aikana ovat eläneet tavattoman epäedullisissa oloissa. Heidän palkkansa on normaaliaikoinakin ollut tavattoman niukka, niin että he hädintuskin ovat toimeentulleet. Ja nyt sodan aikana palkkaa on kohotettu tavattoman hitaasti. Palkankoroitusanomuksia kun on tehty, ovat ne viipyneet niin kauvan, ennenkuin koroitusta on hiukkasenkaan myönnetty, että kun koroitusta on vähän saatu, niin se ei ole enää

likimainkaan vastannut sitä elintarpeiden hinnannousua, joka sillä välin on tapahtunut. Jokaisen, joka on hiukankin seurannut rautatieläisten elämää ja harrastuksia, pitäisi huomata, mitä on vaikuttanut tämä rautatieläisten huono taloudellinen asema rautatieläisten siveelliseen tasoon. On tavattoman vaarallista koettaa antaa hallitukselle varoitus etukäteen, ettei hallitus saisi rautatieläisten palkkoja koroittaa. Vaikkakin valiokunta kyllä myöntää, että palkankoroitukset ovat olleet tarpeellisia, mutta sittenkin se tahtoo antaa tällaisen varoituksen.

Ed. Johansson: Jag afstår.

Keskustelu tästä kohdasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin valiokunnan ehdotusta on ed. Paasonen ehdottanut sellaisia muutoksia, kuin on toisessa vastalauseessa ja jotka ovat seuraavat: 1:ksi se, joka on merkitty numerolla 1 sivulla 50; kutsun tätä ed. Paasosen ensimäiseksi ehdotukseksi. Sen jälkeen hän on ehdottanut sellaisen muutoksen, kuin on vastalauseessa mietinnön sivulla 51 n:o 2 kohdalla: Kutsun tätä ed. Paasosen toiseksi ehdotukseksi. Edelleen on ed. Paasonen tehnyt sellaisen muutosehdotuksen, kuin on toisessa vastalauseessa mietinnön 51 sivulla tai oikeammin sivulla 52 n:o 3 kohdalla. Kutsun tätä ed. Paasosen kolmanneksi muutosehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Näistä ehdotuksista lienee kustakin erikseen äänestettävä valiokunnan ehdotusta vastaan?

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Paasosen ensimäinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla.

2) Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Paasosen toinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla.

3) Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Paasosen kolmas ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 82 ei-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä valiokunnan ehdotuksen tässä osassa.

Puhemies: Esitellään kulkulaitosrahaston tulot sivuilla 39—44 ja laskelmat sivulla 46.

Keskustelu:

Ed. Kairamo: Mietinnön sivulla 42 ensimäisessä kappaleessa ehdottaa valiokunta, että uusia tariffikoroituksia ei olisi pantava toimeen ilman eduskunnan hyväksymistä. Koska mielestäni ei voi olla eduksi rautatieasiain hoidolle, että sellaiset yksityiskohdat, kuin uudet tariffit, esitetään eduskunnan harkittaviksi ja hyväksyttäviksi, ennenkuin ne astuvat voimaan, pyydän saada ensimäisen vastalauseen mukaisesti ehdottaa, että mainittu kappale hyväksyttäisiin näin kuuluvana: „Tariffien koroituksien suhteen valiokunta katsoo asiakseen lausua, että niitä ei yleensä ole toimeenpantava eduskunnan mieltä kuulematta". Saattaa olla ehkä eri mieltä, onko edes tällainen asiain esittäminen eduskunnalle välttämätön, mutta en ole tahtonut omasta puolestani esittää mitään eriävää mielipidettä siitä, mitä valiokunnan vähemmistö on hyväksynyt.

Ed. Kotila: Pyysin puheenvuoroa kannattaakseni ed. Kairamon tekemää ehdotusta. Olin valiokunnassa myöskin sitä mieltä ja äänestin sen puolesta. Mitä ed. Kairamo jo ehdotuksensa perusteluiksi tässä on maininnut, on kyllä täysin paikallaan, mutta tämän lisäksi täytyy meidän ottaa huomioon, että kun eduskunta ei säännöllisissä oloissa luultavasti tule olemaan koolla kuin korkeintaan 4 kuukautta vuodessa, tuntuu jokseenkin sopimattomalta, että jokaisessa yksityisessä tapauksessa täytyisi eduskunnan nimenomaan hyväksyä, ennenkuin tariffien muutoksia saisi panna käytäntöön. Kyllä minun ymmärtääkseni tässä aivan riittää, jos sanotaan, ettei niitä yleensä olisi toimeenpantava ilman eduskunnan mieltä kuulematta, eikä noin yksityiskohtaisesti tarvitsisi eduskunnan hyväksyä jokaista eri tapausta.

Ed. Ottelin: Jag ber också att få understöda ldgm. Kairamos uttalande, så mycket mer som i § 57 af det förslag till regeringsform, som i pro-

position blifvit lämnadt åt landtdagen, framhålles, att landtdagen skulle äga enligt densamma rätt att fastställa de allmänna grunderna för afgifter, som skola erläggas vid järnvägar o. s. v., och icke fastställa själfva tariffen. Om landtdagen nu skulle godkänna utskottsbetänkandet i den form, hvari detsamma föreligger, så skulle den redan fastställa ett förhållande, som sedermera måste rifvas upp genom den nya regeringsformen, för så vidt den antages i den form den har i propositionen.

Ed. Ahmavaara: Pyysin puheenvuoroa myöskin kannattaakseni ed. Kairamon ehdotusta.

Ed. Nevanlinna: Se periaate tässä kysymyksessä, joka on saanut ilmaisun uuden hallitusmuotoehdotuksen 57 §:ssä ja johon eräs arvoisa puhuja jo on viitannut, on minunkin nähdäkseni tässä kysymyksessä ainoa oikea, voisipa melkein sanoa ainoa käytännöllisesti mahdollinen. Se on se, että eduskunta harkitsee ja vahvistaa ne yleiset perusteet, joiden mukaan maksuja on kannettava muiden muassa rautatiellä. Valiokunnan ehdotuksen voisi kuitenkin käsittää niin, kuin olisi tarkoitus, että eduskunnan hyväksyminen vaadittaisiin tariffeille semmoisenaan, siis kaikille niiden yksityiskohdille, joita eduskunta tuskin kuitenkaan on sovelias päättämään. Näin ollen on mielestäni sitä suurempi syy, että eduskunta hyväksyy ed. Kairamon ehdotuksen.

Ed. Gylling: Ensimäisessä vastalauseessa ehdotettu sanamuoto sisältää, että tariffien muutoksia ei yleensä saataisi panna toimeen eduskunnan mieltä kuulematta. Siis erinomaisen väljä sanontatapa; siinä olisi mieltä kuultava, mutta ei välttämättömästi noudatettava, ja sitäkin vain yleensä. Mielestäni eduskunnan oikeus, mitä tariffeihin ja valtion omaisuuden hoitoon tulee, täytyy välttämättömästi saada tunnustetuksi laissa. On nimittäin otettava huomioon, että uudempi valtiotalous kehittyy siihen suuntaan, että suuri, kasvava osa valtion tulotaloutta perustuu juuri valtion oman liiketoiminnan alalta saatuihin tuloihin. Niin on meillä asianlaita huomattavassa määrässä ollut, vaikka sodan johdosta liikeyritysten tulot ovat tulleet verrattain pieniksi. Tässä on siis itse asiassa kysymys hyvin tärkeästä itseverotuskysymyksestä, periaatteesta, saako eduskunta itse määrätä, vai jätetäänkö hallituksen salakähmäisesti hoidettavaksi tämä kysymys, vai annetaanko hallituksen, jossa porvaristo on vallassa, tämä asia järjestää sillä tavoin, että valtion rautateitten, muiden muassa liikelaitosten, hoito muodostuu enemmän tai vähemmän välilliseksi verotusmuodoksi. Ei ole mitään mahdotonta eduskunnalle yksityiskohtaisesti käsitellä ja päättää tariffeista ja tällä on se hyvä puoli, että saadaan estetyksi kaikki sellainen salajuonittelu tariffimaksuista, joka muuten helposti saattaa päästä vallalle. Mielestäni on hyvin suuri paino pantava valiokunnan lausunnolle sen takia, että vastoin sitä esitystä, joka koskee Suomen valtiotalouden itsehallinnon periaatteita ja joka on eduskunnalle annettu, nimenomaan teroitetaan itseverotusoikeuden periaatetta.

Ed. Schybergson: Det förfarande, som föreslås i ldgm. Kairamos reservation, är, såsom ldgm. Nevanlinna riktigt anmärkte, det enda praktiskt möjliga. Vi kunna vara öfvertygade om att äfven om landtdagen inskränker sig till att träffa afgörande om grunderna för järnvägstariffen, så kommer det att upptaga många af landtdagens sammanträden. Så olika som intressena äro mellan stadsbon och landsbon, mellan socialister och agrarer, komma vi i hvarje händelse att få rentut oändliga debatter i denna fråga. Och den, som litet helst haft att göra med järnvägstariffen med dess hundratal och tusental skilda poster, skall veta, att vi i denna tvåhundramans- och kvinnoförsamling komma till rena orimligheter, om vi skola diskutera hvarje enskild punkt. Då vi betänka, att hvarje plenum kostar landet 8,000 mark och antaga, att järnvägstariffen skulle upptaga 20 sammanträden, och för mindre kan det knappast gå, blir det 160,000 mark, och troligen bli besluten dessutom allt annat än fiffiga.

Allt detta bestyrker min uppfattning, att ldgm. Nevanlinna hade rätt, då han sade, att ett förfarande sådant som ldgm. Kairamo föreslog är det enda praktiska.

Ed. Kirves: Tämä tariffilausunto tuli valiokunnan mietintöön sen takia, että saatiin tietää hallituksella olevan suunnitelman tariffien koroituksesta nykyisestään 50 prosentilla, ja kun tällainen tiedonanto tuli valiokuntaan, ei luonnollisestikaan voitu jättää sitä huomioonottamatta. Täällä ed. Nevanlinna huomautti perustuslaista ja hallitusmuodosta, joiden suhteen hän näkyy olevan erikoistuntija, mutta jätti mainitsematta, että siellä myös mainitaan Suomen kansan itseverotusoikeudesta, josta hän vaikeni, mutta minun mielestäni ei olisi mitään syytä siitä itseverotusoikeudesta luopua. Jos ed. Nevanlinna ja muut ensimäisen vastalauseen allekirjoittajat tahtoisivatkin luopua tästä oikeudesta, niin minä

kuitenkin rohkenisin toivoa, että eduskunnan keskusta, maalaisliittolaiset etupäässä, olisivat meidän kanssamme tämän mietinnön kannalla, sillä ovathan he ennen osottautuneet olevansa näissä asioissa eduskunnan oikeuksien puoltajia.

Mitä sitten tulee ed. Schybergsonin lausuntoon, että tästä tulisi kallista lystiä, jos eduskunta pidättää itselleen kokonaan oikeuden tariffien hyväksymiseen, on minun vain huomautettava, että ed. Schybergson ja ne, jotka ovat hänen kannallaan, tahtovat tulkita tätä asiaa mahdollisimman epäedullisesti kansanvaltaisiin virtauksiin nähden. Minä sentähden toivon, ettei tälle mietinnölle anneta virkavaltaisuuden leimaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Kairamo ed. Kotilan kannattamana ehdottanut, että mietinnössä sivulla 42 ensimäisenä oleva kappale saisi seuraavan sisällön: „Tariffien korotuksien suhteen valiokunta katsoo asiakseen lausua, että niitä ei yleensä ole toimeenpantava eduskunnan mieltä kuulematta".

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kairamon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 104 jaa- ja 80 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt tässä kohden hyväksyä valiokunnan ehdotuksen.

P u h e m i e s: Kun muita ehdotuksia ei ole tehty, hyväksynee eduskunta tämänkin osan mietintöä.

Ehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s: Tämänkin mietinnön käsittelyssä tehdyt päätökset ovat ehdolliset.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. G y l l i n g: Sikäli kuin minä huomasin, ei puhemies nimenomaan esittänyt sivulla 45 valiokunnan mietinnössä olevaa osaa, joka seuraa tulo-osan jälkeen ja joka jatkuu sivulle 46. Siinä kyllä pääasiassa on sellaisia asioita, joissa valiokunta tekee työjärjestyksestään selkoa, mutta myöskin toisessa kappaleessa sivulla 45 sellainen huomautus, joka koskee tärkeää kysymystä. Siinä valiokunta katsoo välttämättömäksi „ilmoittaa odottavansa, että hallitus on kiinnittävä mitä vakavinta huomiota valtion rautateiden tulo- ja menoarvion häiriytyneeseen tasapainoon ja viipymättä ryhtyvä tarmokkaisiin toimenpiteisiin sen palauttamiseksi, sekä aikanaan esittämään asian vaatimat toimenpiteet eduskunnan hyväksyttäviks", siis lausunto, jolla on verrattain kauvaksi kantava merkitys ja joka siis ehkä sietäisi tulla nimenomaan hyväksytyksi.

P u h e m i e s: Minä katson, että tämäkin osa mietintöä sisältyy viimeiseen, mutta voitanee siitä erikseen päättää.

P u h e m i e s: Kenties eduskunta tahtoo hyväksyä sen osan mietintöä, joka on sivulla 45 ja jatkuu sivulle 46?

Tämäkin mietinnön osa hyväksytään.

3) Ehdotuksen laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa 2 p:nä kesäkuuta 1917 annetun lain 14 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä ed. Tokoin ja Watasen tekemä eduskuntaesitys n:o 24, jota on valmistelevasti käsitelty elintarveasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja 2 a sekä suuren valiokunnan mietinnössä n:o 9, esitellään k o l m a n t e e n k ä s i t t e l y y n.

P u h e m i e s: Ensin sallitaan asiasta keskustelu, sitten tehdään päätös lippuäänestyksellä elintarveasiainvaliokunnan ehdotuksesta, joka on pontena mietinnön 3 sivulla, eli että esillä oleva lainsäätämisasia käsitellään siinä järjestyksessä, kuin valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n 2 momentissa on säädetty, se on kiireellisenä. Jos mainittu ehdotus hyväksytään, toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Mutta ellei kiireelliseksi julistamista tapahdu, äänestetään, onko lakiehdotus jäävä lepäämään vaiko hylättävä. Lopuksi esitellään, jos asia on julistettu kiireelliseksi ja lakiehdotus hyväksytty, se elintarveasiainvaliokunnan mietinnön 2 sivulla oleva ehdotus, että eduskunta hyväksyisi ja vahvistaisi puheenaolevan lain.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa. Luetaan kirjallisesti laadittu äänestysesitys.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puheenaolevan ehdotuksen asian kiireelliseksi julistamisesta, äänestää „jaa"; ken sitä ei hyväksy, äänestää „ei". Jos vähintään $^5/_6$ annetuista äänistä kannattaa mainittua ehdotusta, on se hyväksytty, mutta muuten on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 173 jaa- ja 16 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt, että esilläoleva lainsäätämisasia käsitellään siinä järjestyksessä, kuin valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n 2 momentissa on säädetty, s. o. kiireellisenä.

Sen jälkeen luetaan hyväksyttäväksi seuraava äänestysesitys.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se toisessa käsittelyssä on päätetty, äänestää „jaa"; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei". Jos vähintään $^2/_3$ annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 168 jaa- ja 18 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä lakiehdotuksen sellaisena, kuin se toisessa käsittelyssä on päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Vielä tahtonee eduskunta hyväksyä sen ehdotuksen, joka löytyy ponnessa elintarveasiainvaliokunnan mietinnössä 2 sivulla ja tarkoittaa: että eduskunta hyväksyy ja vahvistaa seuraavan lain?

Ehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s: Asia on loppuun käsitelty.

Turun kaupungissa tapahtuneiden ryöstöjen

johdosta tehty ed. Mikkolan y. m. tekemä välikysymys ja sen johdosta annettu vastaus esitellään käsittelynalaiseksi.

P u h e m i e s: Keskustelua asianomaisen senaattorin vastauksen johdosta jatketaan.

Keskustelu:

Ed. J u u t i l a i n e n: Lainalaista yhteiskuntajärjestystä ja kansalaisten loukkaamattomuutta vastaan tähdätyt epäjärjestykset, joita Turussa on näytelty, ovat ilmauksia siitä laajasta järjestelmällisestä anarkiasta, jonka alaiseksi meidän lainalainen yhteiskuntamme on tänä syksynä joutunut. Joutuu aivan pakosta kysymään, mikä on järkyttänyt meillä lainalaisen yhteiskuntajärjestyksen, mikä on saattanut voimattomaksi maan perustuslait, jotka turvaavat tämän järjestyksemme ja kansalaisten loukkaamattomuuden. Meillä ei ole turvaa nyt, ei liioin milläkään kansalaisvapaudella. Vuosisatoja rakennettu maan laillinen järjestys on joutunut muutamissa kuukausissa näkymättömiin. Vallitsevan anarkian huippukohtana on pidettävä Turun epäjärjestyksiä. Ne ovat kapinaa laillista yhteiskuntaa vastaan. Joku järjestö, niin sanottu miliisi, on noussut kapinaan Suomen laillista eduskuntaakin vastaan. Eduskunta on asettanut sen hallituksen, jolta turkulainen miliisi, nojaten huligaanijoukkoihin, on koettanut kiristää itselleen virkapaikat ja aineellisia etuja, jotka lakien mukaan kuuluvat lailliselle järjestysvallalle ja kun eduskunnan asettama hallitus ei ole siihen voinut suostua, on hallitusta, mikäli kävi ilmi senaattori Castrénin lukemista sähkösanomista, uhattu Turussa toimeenpantavilla epäjärjestyksillä, jopa verilöylyilläkin. Ja samalla, kun on uhattu, on myös annettu tietää, että jos senaatti, sittenkun epäjärjestykset olivat jo alkaneet, suostuu näiden kiristäjien vaatimuksiin, niin puolessa tunnissa palautuu rauha Turussa. Tämä siis osoittaa, että ryöstöjen toimeenpanijat olivat niiden hallittavissa, jotka ahdistivat maan hallitusta taipumaan heidän laittomiin vaatimuksiinsa.

Olemme lukeneet usein kertomuksia, kuinka suurissa maissa ja niiden suurissa kaupungeissa muodostuu salaisia järjestöjä, joita kutsutaan milloin milläkin nimellä, „Mustakäsi" j. n. e. Ne lähettävät jollekin yhteiskunnan jäsenelle uhkavaatimuksen, että määrätyn ajan sisällä on toimitettava sen ja sen verran rahaa siihen ja siihen paikkaan, muutoin ei ole hänen henkensä ja loukkaamattomuutensa turvattu. Samoissa kertomuksissa usein nähdään, että on vangittu jonkun varakkaan perheen jäsen ja sitten jonkun ajan perästä lähetetty salainen tieto, että siellä on tämä panttivanki, ollen määrätyllä hinnalla sieltä lunastettava. Turussa esiintyy tällainen kiristys suuressa mittakaavassa. Sieltä käsin yritetään Suomen lailliselta hallitukselta kiristää varoja ja ilmoitetaan, että lainmukainen ja laillisesti ase-

tettu kuvernööri ja poliisimestari ovat panttivankeina eikä niitä ennen vapauteta, ennenkuin noihin vaatimuksiin myönnytään. Edelleen ilmoittaa Turun lakossa oleva miliisi, joka on tunkeutunut laillisen poliisin tilalle, ryhtyvänsä asevoimalla torjumaan, ettei laillinen poliisi saa astua epäjärjestyksiä estämään. Lakossa oleva miliisi siis lopettaa lakkonsakin siinä tapauksessa, että se haluaa käydä laillista järjestysvaltaa ehkäisemään, jos tämä ryhtyisi kansalaisten henkeä ja omaisuutta suojaamaan hyökkääjiä vastaan. Edelleen, ilmenee tässä menettelyssä niin ääretön edesvastuuttomuus, ettei sen ääriä näy. Kuka takaa, että ne ryöväykset, joita Turussa on toimeenpantu, ja ne loukkaukset, mitä siellä on kansalaisten omaisuutta ja kotirauhaa vastaan tehty, voidaan edes sovittaa vetämällä rikokselliset lain kouriin. Nämä rikokselliset suojautuvat nimettömien järjestöjen taakse ja järjestöt taas asettuvat näitä rikoksellisia suojelemaan. Ei olisi luullut, että meidän maassamme, jossa on, niinkuin jo alussa mainitsin, vuosisatainen laillinen järjestys, kansanvaltaisempi järjestys, kuin missään muualla maailmassa, nousevat jotkut edesvastuuttomat piirit meidän oikeusjärjestystämme kumoamaan ja että ne löytävät puoltajia itselleen kansaneduskunnassakin.

Kuitenkin on aivan turhaa luulla, että laki olisi meidän maassamme kuollut. Lait ovat edelleen voimassa, ja ne valvovat meidän yhteiskuntaamme, eikä yhteiskuntamme voi kauvan olla ilman, että se saattaa lait ja lainalaisuuden voimaan, maksoi se mitä maksoi.

Näitä epäjärjestyksiä, sanon kapinoita, on koetettu puolustella sillä, että muka maan toiset kansanluokat eivät myönny työväestön oikeutettuihin vaatimuksiin. Tämäntapainen vetoaminen ja väittäminen on valheellisin perusta, mitä koskaan voidaan jonkun tapahtuman tueksi esittää, Epäjärjestys ja anarkia on painautunut jo niin syvälle yhteiskuntaamme, ettei se valheellisilla selvittelyillä enää ole torjuttavissa. Siinä on katsottava totuutta suoraan silmiin. Jo mainitsin, että maassa on palautettava järjestys, maksoi mitä maksoi. Sitä vaatii isänmaan kohtalo, sitä vaatii kansalaisten hengen ja omaisuuden turvaaminen. Ja aivan varmaa on, että meidän yhteiskuntamme kykenee luomaan maahan järjestyksen ja järjestysvallan. Ei olekaan tällä hetkellä sen yhteisempää vaatimusta tässä maassa, kuin saada aikaan laillinen järjestys, lait voimaan ja kunniaan, niin että ne turvaavat jok'ikisen Suomen kansalaisen loukkaamattomuuden, niin ylhäisen kuin alhaisen. Se vaatimus on aivan yleinen ja se vaatimus kohdistuu ennen kaikkea tähän eduskuntaan.

Kansamme odottaa, että eduskunta korkeimman vallan omaavana täyttää kansan yksimielisen toiveen. En voi uskoa, että sellainen onnettomuus meidän kansaamme kohtaisi, ettei kansan valitsema eduskunta yksimielisesti palauta maahan järjestystä. Jos tämä eduskunta osoittautuu niin voimattomaksi ja niin kykenemättömäksi, ettei se sitä tehtävää kykene täyttämään, niin se silloin huonosti täyttää tehtävänsä ja varmaankin yhteiskunta on pakotettu silloin menemään sivu tästä kykenemättömästä eduskunnasta ja luomaan muita teitä järjestyksen tähän maahan. (Vasemmalta: Säätyeduskunta pystyyn, vai?) Mainitsin, että jos eduskunta ei siihen kykene, se täytyy muuten tehdä. En usko, että tässä eduskunnassa on sellaisia edustajia, jotka uskaltavat asettua sitä vaatimusta vastaan, että maahan on luotava järjestys ja järjestysvalta. (Vasemmalta: Kansanvaltainen.) Ehdottomasti kansanvaltainen, mutta sellainen, että se tottelee maan lakia ja maan hallitusta eikä mitään nurkkakuntia. Ei saa ilmestyä mikään henkilö Turkuun tai muualle, joka asettuu eduskuntaa ja hallitusta sekä maan lakeja vastaan nojautumalla huligaaneihin. (Hyvä!) Mitä tässä turha puhe hyödyttääkään. Emme voi enää jatkaa sitä leväperäisyyttä, mitä jo kuukausimääriä on jatkettu, mikäli se koskee järjestyksen maahan palauttamista. Tämän maan kansalaisten eteen, olkoot ne keitä hyvänsä, kuulukootpa ne mihin luokkaan hyvänsä, on asetettava ratkaistavaksi, tahtovatko he asettua lainalaisen yhteiskunnan taakse vai anarkian taakse. Kun tämä ratkaisu viedään jokaisen Suomen kansalaisen eteen, niin silloin tuskin tänne monta jää, jotka kannattavat anarkismi- ja ryöstövaltaa. Erikoisesti tämä ratkaisu on saatettava maan työtätekevän väestön ratkaistavaksi, sillä anarkia on heidän keskuuteensa peloittavasti levinnyt. (Vasemmalta: Nälkä synnyttää anarkiaa! Puhemies koputtaa.) Täällä ei vielä ole sellainen nälkä. (Vasemmalta: Te ette tiedä sitä.) Meidän maamme ei vielä ole ollut sodan jaloissa eikä muutenkaan semmoisessa tilassa, että millään syyllä voitaisiin puolustaa niitä anarkistisia tekoja, joita täällä on tehty. Elintarvekysymyskin on järjestettävä elintarvelain mukaan ja semmoisen järjestysvallan kautta, joka noudattaa lakia siinäkin kohdin. Ryöstö on kaikkein huonoin keino siinäkin. Täällä maassamme ovat työväentalot, jotka suomalainen työmies aatteelleen innostuneena on rakentanut ja joiden kautta hän toivoo vapautta, veljeyttä ja tasa-arvoisuutta saavansa, muuttuneet arsenaaleiksi, joissa on kivääri varastot, ja vankiloiksi. Niihin väkivalloin raahataan tutkimatta ja tuomitsematta Suomen kansalaisia. Näitä vankiloita ja arsenaaleja on kaikkialla maassam-

me. Ja siten on sosialidemokraattinen puolue joutunut voimattomaksi anarkian torjumiseen. Minä koetan uskoa asian olevan näin puolin. Ja kun se on joutunut voimattomaksi, kun anarkia on sen jalkojen alle, niinkuin laava, virannut, täytyy yhteiskunnan tulla mainitulle puolueelle avuksi sillä tavoin, että tämänkin puolueen jäsenten eteen on vietävä ratkaistavaksi, tahtovatko he saada maahan laillisen tilan yhtymällä luomaan laillisen järjestysvallan vaiko anarkian. Ja kun tämä ratkaisu sille asetetaan, niin silloin pääsee sosialidemokraattinen puolue liikkeelle, ja se toivottavasti kykenee silloin myös karistamaan pois ne liat, mitkä sen lippuun ovat nyt tahraantuneet. (Vasemmalta: Ei ole siinä likaa!) Kyllä siinä pesemistä on, jumala paratkoon. (Vasemmalta: Peskää oma puolueenne!) Sillä ennen kaikkea työväen ja työtätekevän luokan vuoksi maassamme tarvitaan laillinen järjestys, ja niiden edut yhtä hyvin, kuin muittenkin kansalaisten, sitä vaativat, samoin kuin sitä, että eduskunta ja hallitus hoitavat maan asioita eikä joku huligaaneihin nojautuva diktaattori, niinkuin Turussa on tapahtunut. Yleensä kaikki hallitukset tarvitsevat järjestysvaltaa maata hallitessaan. Sosialidemokraattien taholta on erikoisesti sopivissa ja sopimattomissa tilaisuuksissa syytetty nykyistä hallitusta, että se pyrkii luomaan järjestysvallan maahan, ja syytetty, että se käyttää sitä omiin tarkoituksiinsa. Tässä asiassa sopisi sosialidemokraattien puhua vähän hillitymmin, sillä niin sanotulla „punaisella senaatilla", jonka sosialistinen puolue aikoi panna kokoon, oli myöskin amnestian ohella ohjelmassaan järjestysvallan luominen. Se järjestysvalta, jonka he aikoivat valtiolle palkata, jos olisivat maan hallitukseen tulleet, harjoitti saman aikaan praktiikkaa maassa, ja se esiintyy nyt epävirallisena Turussa epäjärjestysten toimeenpanijana. Pyydän huomauttaa, että „punainen senaatti", ottaessaan ohjelmaansa järjestysvallan muodostamisen jo muodostuneesta kaartista, kukistui itse sen ohjelman eteen. Siihen jyrkästi katkesivat ne neuvottelut, jotka tarkoittivat kokoomushallituksen muodostamista eduskunnan vasemmistoryhmien kesken. (Vasemmalta: Täällä ei ole kuin yksi sellainen! Puhemies: Ed. Hännisellä ei ole puheenvuoroa, minä kutsun järjestykseen.) Sen vuoksi minusta sopisi heidän puhua hillitymmin syytellessä nykyistä hallitusta.

Ehdotan, että eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen huomauttamalla, että maahan on luotava laillinen, lakia suojaava järjestysvalta kaikista uhrauksista huolimatta ja myöskin kaikista esteistä huolimatta. Sekään seikka, että vaikkapa tässä eduskunnassakin olisi sellaisia jäseniä, jotka asettuisivat hallituksen pyrkimyksiä vaikeuttamaan, ei saa estää järjestysvallan luomista ja maan lakien voimaan saattamista.

Turkulainen yhteiskunta, joka on nähnyt sellaisen kauhunnäytelmän, jota se ei missään tapauksessa ole voinut odottaa, ei ainakaan odottanut, että se tulisi sieltäpäin, mistä se nyt tuli, on kuitenkin jaksanut tyynesti kestää tuon alhaalta- ja sisältäpäin tulleen raa'an sorron yhtä tyynesti, kuin Suomen yhteiskunta on kestänyt samantapaiset hyökkäykset, kun ne ovat tulleet ulkoapäin. Se seikka, että turkulainen yhteiskunta on turvattomuuden ja kauhujen keskelläkin luottanut vain lailliseen järjestykseen, lain pääsevän Suomessa takaisin kunniasijalleen, osoittaa, että meidän yhteiskuntamme kykenee maahan palauttamaan järjestyksen ja turvaamaan tämän kansan olemassaolon.

Ed. E s t l a n d e r: Det tillstånd af upplösning och förfall, hvari vårt samhälle nu befinner sig, utgör i viss mån den indirekta frukten af de senaste årens ryska förtryck och det direkta resultatet af en främmande soldatesks inblandning i våra angelägenheter. Men denna anarki härrör i än högre grad af den medvetna och sedan länge planlagda politik, som det sosialdemokratiska partiet i vårt land, utom som inom landtdagen, fullföljt och ännu fullföljer. Redan omedelbart efter den förändring händelserna i vårt land undergingo i samband med marsrevolutionen i Ryssland framträdde de otvetydiga tecknen af denna partiets politik i och med våldsamma strejker å landsbygden såsom bakgrund för yrkandet i landtdagen på 8-timmarslag samt anordnandet af tvång mot kommunala myndigheter i ett flertal städer i och för genomdrifvande af de nya kommunallagarna.

I samband därmed eftersträfvade partiet att med hot och pock få i sina händer polismakten, hvilket också dess värre till stor del lyckades till följd af svaghet och handfallenhet på flere håll samt på vissa håll åter någon sorts oklar föreställning om, att sådant vore ett nödvändigt rekvisit vid en sant demokratisk revolution. Att den revolution af vår statsförfattning och vårt samhälle, som åsyftas, ingalunda är i djupare mening demokratisk, utan tvärtom medvetet syftar till klasshegemoni och komme att leda till ett hos oss kanske aldrig förut förspordt klasstyranni, torde småningom blifva klarare och uppenbarare för allt vidare kretsar af medborgare.

Allt sedan våren har sosialdemokratiska partiets politik noga anslutit sig till den utveckling, som den ytterliga socialismen i Ryssland tagit. Samtidigt har en energisk verksamhet bedrifvits

för uppställande — som komplettering till den socialdemokratiska milisen i städerna — af beväpnade s. k. röda garden. Härvid visade sig den antydda nära samverkan med de ryska socialdemokratiska ytterlighetsmännen och de ryska, här förlagda truppernas mest förvildade element vara utomordentligt gifvande, på sätt de sista dagarnas händelser alltjämt ådagalägga.

Sålunda utrustadt och understödt af sådana bundsförvanter har partiet känt sig starkt nog att skrida till nya fortsatta försök at ernå sitt syftemål: att upphäfva sig till envåldsmakt inom samhället, stödjande sig på dessa med ryska vapen försedda hopar, hvilka anlita brandskattning, utpressning och plundring för besoldandet och underhållet af sina styrkor.

Situationen nådde sin kulmen i den s. k. storstrejken, som afsåg att sönderbryta statens och kommunernas organisation och utgjorde ett systematiskt våldförande af samhället samt ledde till föröfvandet af vidriga, kallblodiga mord och andra illgärningar.

Det såg ett ögonblick ut som om socialdemokratiska partiet skulle ryggat tillbaka för de mörka krafter, det själft genom flitig upphetsningsverksamhet med berådt mod satt i rörelse (Vasemmalta: Det är lögn!) men dessa betänkligheter, som gåfvo sig uttryck i halfva, slingrande, motbjudande undskyllningar, öfvervunnos nästan strax. Ånyo upptog vederbörande tidningspress sin förra uppgift; ånyo hördes i landtdagen hot om våld mot både landtdag och styrelse. Och snart uttogos nya steg på den en gång beträdda banan. Emot dessa öppna försök till skräckvälde, emot detta politiska parti, som ohöjdt vädjar till makt mot rätt och våld mot lag, samt tager blodsutgjutelse och grofva förbrytelser med i räkningen bland sina „utomparlamentariska kampmedel", står L. O. maktlös liksom ock styrelsen är det, då ämbets- och tjänstemän misshandlas och fängslas, myndigheter och domstolar hindras i sin verksamhet. Det har sofistiskt frågats hvad vi egentligen ha att förebrå socialdemokratiska partiet för. Samhället förebrår, nej, anklagar detta parti att uppresa sig mot det, som i hvarje samhälle äfven det mest demokratiska måste vara det högsta, samhällets lagliga representation och den rättsordning, som genom densamma i laga former antagits. Det är mot denna landtdag och den samhällsmakt landtdagen företräder, som socialdemokratiska partiet riktat sitt hot och hetsat sina hopar.

Denna interpellation har framtvungits af situationens allvar för att visa att landtdagsmännens medkänsla och uppmärksamhet följa medborgarna i deras kamp mot våldsmännen. Regeringens förklaring och meddelande synas mig i betraktande af närvarande sakläge tillfredsställande. Landtdagen måste göra hvad möjligt är för att understöda regeringens bemödanden. Landtdagen bör uttala sitt förtroende för senaten, men landtdagen bör ock därjämte uttala, att den pålägger det socialdemokratiska partiet och särskildt dess representanter inom landtdagen ansvar för det tillstånd af förvildning inåt och af svaghet utåt, som nu råder och hvarpå något slut icke ännu kan ses och som just nu, då Finland bereder sig att söka vinna erkännande för sin självständighet hos öfriga kulturfolk, vållar vårt land mer ondt än någonting och äfventyrar dess framtid, — liksom det kommer hvarje hederlig medborgare att rodna af skam och blygsel och förbittring. Landtdagen bör inför folket som inför utlandet göra detta parti och dess ledare — från hvilka partiet ej tagit afstånd — ansvariga ej blott för denna politik, utan ock till en dryg del för de Kains-dåd, som begåtts mot det egna samhället, för den Judas-gärning, som föröfvats mot fosterlandet. (Ed. Walpas: Ni själfva äro ansvariga därför!) Jag förordar enkel öfvergång till dagordningen.

Ed. Relander: Siitä vastauksesta, jonka hallituksen sisäasiainpäällikkö, senaattori Castrén täällä toissapäivänä antoi Turun tapahtumien johdosta tehtyyn välikysymykseen, käy mielestäni kyllin hyvin selville, minkätakia siinä taistelussa, jota Turussa viime päivinä on käyty, ei ainakaan toistaiseksi ole päästy minkäänlaiselle sovittelutielle. Syy on ollut yksinkertaisesti se, että Turun lakkolaiset tinkimättömästi vaativat vastapuolelta sekä hallitukselta sellaisia toimenpiteitä, joihin ei mikään oman arvonsa tunteva henkilö, vielä vähemmän koko maan hallitus, voi ryhtyä. Silloin kun lakkolaisten taholta vaaditaan puolueperusteelle rakennetun järjestysvallan laillistuttamista, siis järjestelmän käytäntöön ottamista, joka ilmeisesti johtaa ennemmin tai myöhemmin kansalaissotaan, kun vaaditaan, että sovitteluihin on ryhdyttävä kokonaan välittämättä siitä, että lakkolaiset ovat tehneet valtion paikallisten virastojen toiminnan mahdottomaksi, vanginneet hallituksen paikallisen edustajan, läänin maaherran j. n. e., kun samalla ilmoitetaan, että jos laillinen järjestysvalta ryhtyy järjestystä palauttamaan, siis muun muassa suoranaista rosvousta ehkäisemään, tulevat lakkolaisten joukot tällaista toimenpidettä asein vastustamaan, silloin ei asian kärjistymisestä voi syyttää hallitusta. Tällaisissa merkeissä ojennettua sovinnonkättä ei mikään kunniallinen hallitus voi puristaa.

Pyysin oikeastaan puheenvuoron ed. Wiikin aikaisemmin antaman lausunnon johdosta. Tässä lausunnossa kiinnitti huomiota erikoisesti se kohta, jossa ed. Wiik kosketteli sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän suhtautumista Turun tapahtumiin. Ed. Wiikin lausunto pohjistui siihen käsitykseen, ettei sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä voi tehdä mitään muuta järjestyksen palauttamiseksi Turussa, kuin antaa ohjeita porvareille. Ei kukaan voi vaatia, niin kuuluivat ed. Wiikin sanat, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä pettäisi turkulaiset puoluetoverinsa kehoittamalla heitä lakkotaistelussaan antamaan perään ja luopumaan vaatimuksistaan. Onko tämä tosiaankin ed. Wiikin käsitys asiassa? Olisiko se sosialistisen toveruuden pettämistä, jos sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä huomauttaisi turkulaisille tovereille, etteivät kaikki heidän vaatimuksensa ole oikeutettuja, ettei ole mahdollista millekään hallitukselle niitä kaikkia hyväksyä ja että tällaisista vaatimuksista olisi puolue- ja tässä tapauksessa koko maan etua silmälläpitäen luovuttava? Ei suinkaan! Olen vakuutettu siitä, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä täyttäisi velvollisuutensa puoluettaan ja puoluetovereitaan kohtaan, jos se turkulaisille sosialisteille suoraan sanoisi, että sen mielestä olisi sovittelujen alulle saamiseksi nyt heti virastojen toiminta Turussa saatava mahdolliseksi ja tässä mielessä muun muassa läänin maaherra ja poliisimestari vapautettavat. (Vasemmalta: Se on sanottu niille.) Ed. Wiik huomautti kyllä, että paras valtti turkulaisten sosialistien käsissä on heidän lakkotaistelussaan maaherran ja poliisimestarin panttivankeina pito. Uskon kuitenkin, että tällaista väitettä ei ed. Wiik ole tehnyt täysin vakavassa mielessä. Jos tällaisten yksityisten henkilöitten piinaaminen vankilassa olisi todellakin turkulaisten lakkolaisten paras taisteluvaltti, silloin täytyy sen asian, jota sosialistit lakolla ajavat, olla sellainen, ettei sitä asiallisesti voida puolustaa.

Kun minulla kerran on puheenvuoro, en voi kokonaan vaikenemalla sivuuttaa ed. Colliander in toissapäivänä antamaa lausuntoa. Tahdon siitä vain lyhyesti saada sanotuksi, että se mielestäni oli hyvä lausunto ja eritoten siinä suhteessa hyvä, että siinä oikeiston taholta täysin rehellisessä mielessä tarjottiin tässäkin sovintoa vasemmistolle.

Ennenkuin lopetan puheenvuoroni, kehoittaisin vasemmistoa tarkoin harkitsemaan tähänastista kantaansa järjestyskysymyksessä ja sitä tehdessään ottamaan huomioon, että meidän kansamme valtava enemmistö tahtoo rakentaa itsenäisen Suomen lujan sisäisen järjestyksen vankalle pohjalle. Se on järjestyskysymyksessä samalla kannalla kuin maan hallitus.

Ed. K o t i l a: Tästä asiasta on jo niin paljon puhuttu pitkin ja poikin, etten tahdo tällä kertaa ryhtyä pitempään lausuntoon tässä kysymyksessä. Tahdon heti aluksikin saada sanotuksi, että hallituksen edustajain toissailtaisessa istunnossa antamat lausunnot tyydyttivät minua pääasiallisesti. Mutta kun täällä on äskettäinkin vasemmiston taholta eräässä välihuudahduksessa sanottu, että nälkä tuo meille anarkiaa tullessaan, niin tahdon muutamalla sanalla katsella, luoda lyhyen viittauksen siihen „anarkiaan", mitä on tuolla Pohjan perukoilla, mitä on tuolla etäisimmissä sisämaan hallanarimmissa kunnissa, joissa on, minä voin sen vakuuttaa teille, tänäkin päivänä kumminkin nälkä painamassa suuremmassa määrässä, kuin näissä kulutuskeskuksissa, niinkuin Turussakin ja monissa muissa kaupungeissa. Jos te menette katselemaan, kyselemään näiltä nälkämaan kansalaisilta, mitenkä he vastaavat tähän kysymykseen, joka nyt täällä meillä on käsiteltävänä, jos te käskette heidän panna kätensä sydämelle ja vastata siihen rehellisesti, mitenkä he katsovat, että isänmaan nykypäivien hyvinvointi ja tulevien päivien kohtalot voisivat parhaiten meille onneksi muodostua, — jos nimittäin me kokonaisuudessa sitten sen vastauksen mukaan toimisimme, minkä nämä nälkämaan kansalaiset antaisivat —, niin se vastaus kuuluisi, että h e v a a t i v a t j ä r j e s t y s t ä, he vaativat sitä, että silloin kun me pidämme tässä maassa suuria kansalaiskokouksia, joissa koetetaan säännöstellä meidän vähäisten elintarpeittemme kulutusta, niin että niistä vähistä varoista, mitä meillä on, riittäisi kaikille vähänkin antamista, niin he vaativat, että silloin täytyy tämän maan hallituksen, tämän maan eduskunnan antaa kannatuksensa ja voimakas tukensa kaikille sellaisille toimenpiteille, jotka tarkoittavat järjestyksen ylläpitämistä ja tämän elintarpeiden jaonkin säännöllistä toimittamista. Sillä he myöskin tietävät, että mitä enempi meillä epäjärjestyksiä aikaansaadaan, sitä enemmän ennen kaikkea ne kansalaiset, joittenka elintarpeet ovat korttien varassa, sitä enemmän ne kansalaiset juuri saavat tästä tilanteesta kärsiä.

Meillä tällä kertaa on jotenkin epätoivoinen, mutta samalla myös hyvin lupaava tulevaisuus edessämme. Epätoivoinen siinä merkityksessä, että eläkö meidän kansamme yli tämän talven, leivän puolesta, elintarpeiden puolesta, ja kykeneekö se kestämään kaikkia niitä kärsimyksiä,

joita elintarpeidenkin puute tuo meille tullessaan; epätoivoinen vielä siinäkin, kykeneekö meidän kansamme tällä kertaa saavuttamaan niitä laajempia kansallisia oikeuksia, jotka näyttävät nyt meille tarjoutuvan. Mutta se on myöskin lupaava siinä merkityksessä, että jos meidän kansamme suurella yksimielisyydellä ja etenkin Suomen kansan eduskunta yksimielisesti tahtoo pyrkiä siihen laajempaan itsenäisyyteen, johon meille on tie avautunut, niin se on siksi lupaava tämä aika, että me voimme jotenkin varmuudella sanoa, että meillä on suuret mahdollisuudet edessämme. Meidän on joko otettava tämä itsenäisyytemme vastaan sellaisena, kuin se näyttää meille tarjoutuvan, tai sitten työnnettävä se pois luotamme. Ja ellemme me täällä Suomen kansan eduskunnassa tahdo antaa kannatusta niille pyrkimyksille, joita meidän hallituksemme suunnittelee sisällisen järjestyksen palauttamiseksi ja meidän itsenäisyytemme saavuttamiseksi, ellemme tahdo tarjota auttavaa, voimakasta kättämme hallitukselle näissä kysymyksissä, niin meidän itsenäisyysajatuksemme se käsitetään vain tuulentupana, jota ei ajatellakaan todellisuudessa saavuttaa.

Täällä on jo hallituksen vastauksessa myöskin huomautettu, että ulkoapäin on meille ollut luvattuna elintarpeita; mutta niiden saamisen ensimäisenä ehtona ja edellytyksenä on se, että täällä järjestys palautuu ja että voidaan taata, että nämä elintarpeet tulevat todella puutteenalaisille jaettaviksi. Kun tämäkin tieto hallituksen taholta tuodaan esiin, ja se tieto vierii sanomalehdistön kautta maamme etäisimpiäkin kolkkia myöten, niin me voimme olla varmat siitä, että sieltä tulee meille taasenkin tieto ja vastaus, että tällaisia mahdollisuuksia on myöskin ennen kaikkea otettava huomioon ja suhtauduttava asioihin sillä tavoin, että sellaiset mahdollisuudet eivät jäisi saavuttamattomiin. Sillä vaikka ne kaikki hyvät järjestelmät, mitä meidän maassamme kurjuuden lieventämiseksi koetetaankin nyt matkaansaattaa, vaikkapa ne kaikki hyvin onnistuisivat, kyllä sittenkin meillä tulee puute ja kurjuus olemaan siksi uhkaava, että kysytään todellakin kansan kuntoa, jos se jaksaa ensi satoon saakka kunnolleen elää.

Kun tapahtuneen epäjärjestyksen tueksi esitetään sitä, että on nälkä, ulkonaiset olosuhteet niihin pakottavina syinä, niin kyllä täytyy kansan psykologiaa kokonaisuudessaan tutkia näidenkin henkilöiden ja ennen kaikkea kansanedustajien, joiden on etukädessä vastattava maamme nykypäivien elämästä ja tulevaisista kohtaloista; kyllä meidän täytyy tutkia kansamme käsityksiä ja mielipiteitä vähän laajemmaltakin, kuin ainoastaan muutamien suurempien paikkakuntien työläispiireistä ja etten sanoisi yleensä huligaanien keskuudesta, sillä meillä on tosiaankin Suomen kansan terveesti ajatteleva suuri enemmistö, joka tahtoo antaa täydellisen tunnustuksensa hallituksen laillisille toimenpiteille. Mutta ellei tämän tunnustuksen kautta saada asioita korjatuiksi, niin minä pelkään, että kaikista vastoinkäymisistä huolimatta tämä kansa on nouseva puolustamaan niitä laillisia oikeuksiaan, niitä laillisia velvoituksia, joita kansan kokonaisuudessaan on edistettävä. Ja silloin jos meillä kansallinen elämä tosiaankin siihen vie, niin siitä ei voi olla kenellekään kansalaiselle hyviä ja hyödyllisiä seurauksia.

Minä siis toivon, että meidän eduskuntamme vasemmistoedustajat asettaisivat kätensä sydämelleen ja kysyisivät itseltään, mitä minun on tehtävä, että Suomen kansalle kaikkein parhaimmat päivät voitaisiin tuoda ja kaikkein parhaiten voitaisiin meidän sisällistä ja ulkonaista itsenäisyyttämme edistää? Ja ellei tähän kysymykseen saada täällä eduskunnassa ja koko Suomen kansan laajemmissa piireissä suurempaa kannatusta ja yksimielisempää vastausta, kuin mitä tähän asti vielä on näyttäytynyt, niin minä pelkään, että tulevaisuudessa vielä lisäksi maamme historiankirjoittajat tulevat ankaran arvostelun heittämään meidän kansamme ja etenkin tämän eduskunnan niskoille. Minä uskon ja olen siitä jokseenkin vakuutettu, että jos meidän kansamme noiden sisällisten eripuraisuuksien painamana ei pääse siihen toivomaamme laajempaan itsenäisyyteen, niin uskon, että tulevien sukupolvien tuomio lepää meidän hartioillamme, ja meistä sanotaan, että meillä oli suuret mahdollisuudet käytettävinämme, mutta me emme tahtoneet emmekä olleet valmiit niitä mahdollisuuksia käyttämään!

Ed. K o k k o: Näiden Turun ryöstöjen yhteydessä on monta kertaa huudettu, että ryöstöihin on ollut syynä kansan nälkä. Samoin myös lakkoviikolla tehtyjä ryöstöjä ja kauheita murhia puolustettiin sillä, että nälkäinen kansa etsii ruokaa, mistä sitä parhaiten saa. Mutta Turun ryöstöt eivät suinkaan ole tehdyt sellaisessa tarkoituksessa, nimittäin leivän vuoksi, koskapa sieltä tulleiden viestien mukaan on saatu tietää, että on ryöstetty tupakka-, väkijuoma-, kulta- ja kellosepänliikkeitä, vaatetus- ja kenkäkauppoja, ylellisyystavaroita ja siis sellaisia, joita ei suinkaan nälkäinen kansa välttämättömästi tarvitse. Ryöstämisen on siis täytynyt tapahtua pelkässä varastelemisen tarkoituksessa ja ilkeydessä. Tiedämmehän sanomalehtiuutisten perusteella, että satojen-

tuhansien markkojen arvosta on säretty kallisarvoisia näyteikkunoita ja sen sellaista. Niistä ei nälkä pakene. Sitähän ei voisi ihmetelläkään, jos roistoväki ja huligaanit tekisivät ilkeydessään vaikka minkälaista väkivaltaa, murhia ja särkemisiä, sillä sehän kuuluu heidän luonteeseensa, mutta sitä täytyy ihmetellä, että meidän vasemmistossa olevat edustajat, jotka eivät tietysti voi lukeutua sellaisiin joukkoihin, nehän ovat työväen kerma ja kulttuuriväki, kuinka he voivat sellaista puolustaa. Sillä kun täältä puhujapaikalta ovat porvarilliset tuominneet tällaisia tekoja, on vasemmistossa kaikenlaisia huudahduksia sinne väliin lähetetty, huudahduksia, joilla on tahdottu todistaa, että nuo porvarilliset paheksuessaan ovat tehneet heidän mielestään väärin. Sosialidemokraatit ovat tahtoneet mielensä sillä tavoin ilmaista, että tavallaan ryöstöjä kannattavat. Esimerkiksi, kun ed. Mikkola puhui, niin ed. Airola huudahti, että porvareille olisi tullut paljon huokeammaksi, jos olisivat antaneet 54,000, kun nyt ryöstöt kumminkin ovat nousseet miljooniin. Samanlaisia ja monenlaisia muita samaan tapaan käypiä välihuudahduksia on muillekin puhujille tehty, aivan niinkuin nytkin minullekin, jotka vain ilmaisevat, että vasemmistossa kannatetaan tavallaan tällaisia ryöstöjä ja murhia. (Vasemmalta: Törkeää valetta!) Ei se millään tavalla valetta voi olla, koskapa siellä vasemmalla on Turun tapahtumia aivan puhevuoroissakin kannatettu. Ryöstöihin on sanottu olleen syynä ei ainoastaan nälkä, vaan myöskin, kuten ed. Wiik puhui, että syynä kansan ryöstämishaluun on ollut se, että kansalle ei ole annettu sen pyytämiä oikeuksia. Muiden muassa ed. Wiikin mielestä oli kyllin pätevänä syynä se, että Jumalan pilkkaamisesta rangaistusmääräyksiä ei ole rikoslaista poistettu. Se hänen mielestään siis oli kyllin pätevä syy tällaisen ryöstämisen kannattamiseen. Jos nyt onkin tällaisia kauheita rikoksia ja ryöstöjä ollut ja kansa on siitä joutunut kärsimään, niin minä uskon, että sillä on päinvastaisetkin ja sangen suuret ja hyvätkin seuraukset, sillä sanotaan, että kaikki paha palvelee Jumalan hyviä tarkoituksia. Uskon, että voi niin käydä, jos sosialistinen eduskuntajärjestö, sosialistiset edustajat ja yleensä järjestynyt työväestö tällaisia ryöstöjä hyväksyy ja kannattaa, niin ne kannattavat silloin samalla riehumista heidän puolueensa haudalla. Suomen kansalla on toki vielä siksi luja usko hyvään ja niin ankara tuomitsemisvoima, että se tällaisen tulee tuomitsemaan niin ankarasti, kuin suinkin. Onhan ollut näkyvissä jo, että kansa asettuu ankaran tuomion kannalle, koskapa edistysmielisemmät ja järkevimmät sosialistit ovat tämän johdosta sanoutuneet puolueestaan irti. Tämä irtisanominen on jo tapahtunut niin suuressa määrässä, että he luulevat voivansa ruveta kannattamaan omaa sanomalehteäkin. Eihän pitkää aikaa ole siitä, kun eduskunnassakin semmoisen näytenumeroa jaettiin. (Vasemmalta: On niitä ennenkin ollut! Porvareita!) Olkoonpa vain, että ne sosialistit tulevat porvarillisiksi, en minä sitä ollenkaan paheksu, kunhan he vain sosialisteista luopuvat ja paheksuvat anarkiaa; eivät he silloin pahempaan päin mene, jos porvareiksi muuttuvat. (Huutoja eduskunnasta.) Tällainen lohkeileminen ja porvareihin liittyminen, niinkuin siellä tunnutaan huudahdettavan, sekin kyllä tekee lopun vähitellen tällaisista mellakoista, mutta meillä ei ole aikaa odottaa sitä hiljaista rauhantuloa, joka tämän lohkeilemisen kautta tapahtuisi, vaan minun mielestäni olisi hallituksen pikaisesti ryhdyttävä sellaisiin tekoihin ja toimiin, ja millä hinnalla tahansa, että saataisiin tällaiset kauheat teot mitä pikimmin lopetetuiksi. Jos ei hallitus asetu väkivaltaisuuksia estämään ja ryhdy kaikkiin voimakeinoihin, niin tämä palo voi levitä vielä suuremmaksi. Eilisiltana ja tänään tuli tieto rauhallisesta Joensuun kaupungista, että sinne pikkuiseen Joensuun kaupunkiin oli lähetetty venäläisiä sotamiehiä, jotka ovat siellä mellastaneet ja ampuneet pankkien, maistraatin ja seurahuoneen ovet ja ikkunat ja tehneet kaikenlaista kauheaa väkivaltaa. Siis se on merkki siitä, että tällainen palo leviää, ja se kiirehtii sitä suuremmalla voimalla ryhtymään ankariin toimenpiteisiin sen estämiseksi. Jos ei hallitus tällaiseen ryhdy, niin voi kansa mennä omin lupinsa järjestysvallan edelle, aivan niinkuin ed. Juutilainen jo sanoi, ja silloin, jos se tapahtuu sillä tavalla, ei se tietysti tapahdu järjestyneesti, vaan siitä voi tulla myös toiselta puolen pahoja seurauksia. On siis kiirehdittävä järjestysasiaa, sillä kansa ei suinkaan ristissä käsin tule odottamaan, mitä Turun diktaattoripäällikkö Lundberg tulee määräämään, mitä hän tahtoo aikaansaada ja mitä hän tahtoo kansaltamme ruveta kiristämään.

Ed. Härmä: Täällä ed. Juutilainen mainitsi äsken, että tähän maahan pitäisi saada järjestys, maksoi mitä tahansa. Me sosialidemokraatit olemme valmiit ensimäisinä hyväksymään tämän lausunnon, sillä mehän olemme siihen rehellisesti pyrkineet. Meillä on ero ainoastaan siinä asiassa, että me sosialidemokraatit käsitämme, että ainoastaan kansanvaltaisella järjestyksellä voidaan rauha ja järjestys tähän maahan palauttaa. Oikeisto, porvaristo, on sitä mieltä, että se voidaan palauttaa harvainvallalla. Siinä ainoastaan on ero asiassa. Tällä kertaa tämän järjestyksen pa-

lauttaminen Turussa maksaisi rahassa niin pienen määrän, että siitä ei ensinkään kannata puhua. Mutta toiselta puolen näihin vaatimuksiin liittyy myös poliisilaitoksen kansanvaltaistuttaminen. Ja kansanvaltaisuus se on porvaristolle niin kipeä paikka, että se antaa ennen huligaanien ja roistojen hävittää yhteiskunnan omaisuutta miljoonien arvosta, ennenkuin se puuttuu asiaan ehkäistääkseen nämä sillä ainoalla keinolla, jolla ne voidaan ehkäistä, nimittäin palauttamalla kansanvaltainen järjestys tähän maahan.

Täällä eduskunnassa on useasti huomautettu porvaristoa siitä, mihinkä sellainen politiikka johtaa, sellainen edesvastuuton jarrutuspolitiikka, jota porvaristo heti eduskunnan kokoonnuttua alkoi harjoittaa. Ennen marraskuun suurlakkoa sitä aivan vakavasti varoitettiin sekä vasemmiston että keskustan taholta. Me muistamme vielä kaikki ed. Rentolan kaamean, osittain valitettavasti jo toteutuneenkin lausunnon, kun hän mainitsi, että porvaristo harjoittaa sellaista politiikkaa, että se tulee vielä kylpemään veressä, ennenkuin tämä vallankumouskausi on loppunut. (Oikealta: Kuinka käy sosialistien?) Minä en tiedä. Tämä ei ollut sosialistien lausunto. Se oli maalaisliittolaisen taholta annettu, joka ei ainakaan ole sosialisti. (Vasemmalta: Papin puhe!)

Nämä varoitukset, joita on annettu sekä vasemmistosta että keskustasta sekä sopivissa että sopimattomissa paikoissa ovat kuitenkin kaikuneet kuuroille korville. Ne on leimattu uhkauksiksi, joilla on tahdottu porvaristoa peloittaa ja taivuttaa myönnytyksiin, ja ne on sivuutettu ylimielisesti. Porvaristo ei tahdo ymmärtää vallankumouskauden muuttuneita olosuhteita ja sen luomaa tilannetta, vaan menettelee aivan niinkuin ei mitään olisi tapahtunut, jarrutuksella estäen edistystyön silloin, kun koko maa huutaa uudistuksia, joilla yksin, nimittäin uudistusten toimeenpanolla, voitaisiin järjestys tähän maahan saada. Nyt sitävastoin, kuten täällä on useat kerrat huomautettu, vallankumous yhä jatkuu ja se tulee varmasti jatkumaan niin kauvan, kunnes porvaristokin ymmärtää, mihinkä toimenpiteisiin muuttuneet olosuhteet sen pakottavat. (Ed. Juutilainen: Ei vallankumous, vaan anarkia). Vallankumous johtaa anarkiaan. Juutilainen ei voi hillitä kauvan kiusaantuneita kansanjoukkoja, paremmin kuin sosialidemokraatitkaan voivat niitä hillitä silloin kun niiden olosuhteet kärjistyvät niin katkeriksi ja kurjiksi, että niiden on ehdottomasti lähdettävä liikkeelle. Näissä joukoissa on aina sellaisia huonoja huligaaniaineksia, jotka eivät kuulu sosialidemokraattiseen paremmin kuin porvarilliseenkaan puolueeseen, jotka tekevät sellaisia tekoja, joista eivät ainakaan sosialidemokraatit ole vastuussa. (Eduskunnasta: Puolessa tunnissahan te lupasitte palauttaa järjestyksen.) Turussa olisi voitu puolessa tunnissa palauttaa järjestys, jos hallitus ja Turun porvaristo olisi tahtonut.

Miksikä tämä vallankumous sitten tällä kertaa vyöryy Turussa voimakkaammin kuin muualla? Turkuhan on kautta aikain tunnettu sellaiseksi paikkakunnaksi, jossa työväenliike ja järjestäytyminen on ollut huonompi, kuin muissa paikkakunnissa. Ainakin ulospäin tällä kertaa näyttää kuin työväestö olisi siellä levottomampaa, kuin muualla. Minä turkulaisena tahdon lyhyesti kosketella niitä seikkoja, jotka käsitykseni mukaan ovat vaikuttaneet, että vallankumouskausi Turussa on muodostunut niin levottomaksi.

Ne syyt, jotka Turun työväestön viimeaikaiseen liikehtimiseen ovat vaikuttaneet, ovat aivan luonnolliset jälkeen sen monikymmenvuotisen sortokauden, jonka alaisena työväestö siellä on saanut elää. Turussa tietääkseni on rikkain, vahvin ja ylpein porvaristo, kuin missään muualla Suomessa, oikeita vanhan ajan viikinkejä, sellaisia herrasmiehiä, joille ei työväestön esitykset tähän asti ole merkinneet mitään. Työväestö, kuten jo sanoin, on ollut huonosti järjestynyt, se ei ole voinut sillä ponnekkuudella esittää vaatimuksiaan, että ne olisivat tulleet huomioonotetuiksi. Elinkustannusten kalleuteen nähden on Turku kalleimpia paikkakuntia Suomessa. Työväestön asema kautta aikain on ollut mahdollisimman kurja. Kun alkoi sota ja maataloustuottajat yhtyivät kiinteiksi järjestöiksi tarkoituksella poistaa kilpailu markkinoilta ja nostivat elintarpeitten hintoja määräämättömän korkeiksi, silloin teollisuuspaikoissa Turun työväestölle luettiin Siperiaan karkoitusuhkia ja kuolemantuomion uhkia, jos he vaan uskaltaisivat ryhtyä toimiin palkkojensa nostamiseksi. (Oikealta: Se on valhe!) Kun työväestö näistä julistuksista huolimatta, jonka palkat alkoivat painua alle nälkärajan, oli pakoitettu esittämään palkkavaatimuksia, silloin nämä turkulaiset herrat tehtailijat toivat teollisuuslaitoksiinsa vieraan maan sotaherrat yhdessä silloisen Turun kaupungin poliisimestarin, herra Ståhlen kanssa, jotka sitten työväestölle lukivat näitä Siperiaan karkoituksia ja kuolemanrangaistusuhkia. Viime kesän kuluessa olin tilaisuudessa aivan läheltä seuraamaan näitä työväen palkkakysymyksiä Turussa ja siellä oli useilla teollisuusaloilla useita ammattityöläisryhmiä, huomioonottaen palkat vielä viime kevätkesänä, 60—115 penniä tunnilta. Kun vertaatte näitä palkkoja nykyisiin tavattoman kalliisiin elinkustannuksiin ja vertaamme vielä niitä siihen, että Turku, kuten jo sanoin, on

kalliimpia paikkakuntia Suomessa — (Oikealta: Se on kaikkien halvimpia!) Ei missään tapauksessa, muistaakseni olen lukenut tilastoja, joissa Turku olisi kolmannella tai neljännellä tilalla. (Oikealta: Ei ole!) Se kokemus, mikä minulla on näissä, olen nimittäin viime kesänä liikkunut Turussa ja Hämeessä ja milloin missäkin ainakin maaseudulla, Turku on luettava kalliimpien paikkojen joukkoon. (Oikealta: Teidän mielestänne!) Kun niin on, ei ole ensinkään ihme, että työväestö silloin, kun vähän vapaampi aika koittaa, ryhtyy liikehtimään. Jos vertaatte Helsingin työläisten palkkoja Turun työläisten palkkoihin, vaikka elinkustannukset olisivat halvemmat, on suhde palkoissa kuitenkin ollut siksi erilainen, että jos siellä sattuisi olemaan elinkustannukset halvemmat, kuten te väitätte, jota en usko, niin sittenkään ei ole ihme, jos työväestö liikehtii. Kaupunginvaltuustolle nämä yksityiset teollisuudenharjoittajat esittivät vaatimuksen, että kaupungin töissä on maksettava vielä 10 prosenttia vähemmän palkkaa kuin yksityisten töissä. (Oikealta: Hätäaputöissä!) Kaupunki teettää vain hätäaputöitä. Tätä vaatimusta valtuusto auliisti noudattikin. Ja kun te vain, herrat Mikkola ja Colliander muistuttelette, minkälaisia lausuntoja te olette Turun kaupunginvaltuustossa antaneet, millä tavalla te olette työväestön esityksiä ja palkkakysymyksiä kohdelleet (Oikealta: Koska!), aivan yhtenään, ainakin koko sodan ajan (Oikealta: Valhe!), niin ei teidän tarvitse kummeksua, jos työväestö on tällä kertaa levoton. Jos tahdotte muistella, mitä Turun kaupungin valtuustossa olette lausuneet, ne ovat sanomalehdistössä ja valtuuston pöytäkirjassa tavattavissa. (Oikealta: Ei ole, herra kuvernööri!) Samalla kun lausuin, että se ei ole ensinkään ihmeteltävää, että työväestö siellä on levoton ja liikehtii, tahdon mainita, etten ensinkään tarkoita niitä ryöstöjä ja tihutöitä, joita Turussa on tapahtunut, sillä niiden kanssa ei järjestyneellä työväestöllä ole, eikä saakaan olla, mitään tekemistä. Vielä viime kesänä valtuusto ei tahtonut tunnustaa työväenjärjestöjä työväestön edustajiksi ja kaikki ne esitykset, palkankoroituspyynnöt, työttömyyshädän lieventämiset, joita järjestöjen puolesta työväen nimessä tehtiin, tulivat hylätyiksi. Näistä pienistä palkoista, niiden luomista tavattoman pienistä elämismahdollisuuksista, siitä ylimielisyydestä, jolla kaupungin kunnallisviranomaiset ovat työväestön vaatimuksiin suhtautuneet, kuin myöskin kurjasta elintarvekysymyksen järjestelystä johtuen ovat siellä työväestön mielet tavattoman katkeruuden vallassa. Tämä katkeruus puhkesi ensi kerran n. s. kunnallisen suurlakon muodossa, jolloin valtuusto edesvastuuttomasti hylkäsi vakinaisen palomiehistön niin pienet ja kohtuulliset vaatimukset, että paikkakunnan kaikkien porvarillistenkin sanomalehtien mielestä ne olivat aivan oikeutetut. Eikö ollut? (Oikealta: Ei!) Olihan! Tällä toimenpiteellä valtuusto kruunasi aikaisemmat tekonsa, jättäen koko kaupungin tulen vaaralle alttiiksi. Työväestön kiihtymys valtuuston menettelyä vastaan oli hyvin suuri ja ne toimenpiteet, joihin silloin lakkokomitea ryhtyi, nimittäin pidättämällä valtuusherrat istuntosaliin, olivat välttämätön teko, jos tahdottiin pelastaa heidät joutumasta raivostuneen kansanjoukon käsiin. Tämän toimenpiteen näistä pidätetyistä useat tunnustivatkin. Ja silloisella lakkojohdolla oli täysi työ säilyttää rauhallisuus edes siinäkin mitassa, kuin se säilyi, kun edesvastuuttomat porvarishuligaanit tekivät voitavansa saadakseen epäjärjestystä syntymään. (Ei!) Kyllä ne tekivät. Niitä pidätettiin pitkin katuja aivan yhtenään siitä, että revolveri kourassa pyrkivät saamaan pogromeja aikaan. (Valhe!) Lakko päättyi sitten erinäisillä ehdoilla, joissa työväestölle luvattiin suhteellinen edustus valtuustossa. (Se on valhe!) Silloinen senaattori Tokoi oli siellä sopimuksenteossa läsnä ja hän kai voi tämän todistaa. Kyllä niissä ehdoissa oli myöskin sellainen kohta. Se oli silloisissa sanomalehdissäkin sanottu, että työväestölle luvataan suhteellinen edustus valtuustoon. (Eduskunnasta huutoja. Puhemies: Minä pyydän huomauttaa, että ed. Härmällä on puheenvuoro eikä kenelläkään muulla.) Onko tätä lupausta täytetty? Ei ole. Kesän kuluessa sosialidemokraateille tarjottiin sieltä kaksi paikkaa. Onko tämä porvariston suhteellisuutta. Jos niin on, niin ainakaan työväestö ei ole siihen tyytyväinen. Elintarvekurjuuden yhä lisääntyessä puhkesivat levottomuudet uudestaan n. s. voijupakan yhteydessä. Siellä oli työväestö jo useamman viikon ollut ilman voita. Tässä ei tietysti olisi mitään pahaa, eikä se muuten olisi niin ärsyttänyt, sillä kyllähän työväestö on tottunut olemaan ilman ennenkin, mutta kun tähän yhtyi vielä huhuja, että Valion kellareissa löytyi voita suuret määrät, suuremmat, kuin koskaan ennen, ja kun nämä huhut yhä varmenivat, jättivät teollisuustyöläiset useissa paikoin työpaikkansa ja lähtivät näitä varastoja tarkastamaan. Ja kyllä näitä varastoja löytyikin. (Oikealta: Valtion varastoja.) Löytyi voita sekä juustoa, josta osa oli jo pidätetty siellä varastossa niin kauvan että se oli pilaantunutta. (Oikealta: Se on valhe!) Myöhemmin selvisi, että tämä oli valtiolle ostettua tavaraa. Mutta olkoon kenen tahansa, silloinkun tällaisena elintarvepulan aikana pidetään varastoissa elintarpeita niin kauvan, että

ne siellä mätänevät, on se rikollista, ja antaa se aihetta herättämään oikeutettua suuttumusta ja kiihtymystä kansanjoukoissa. Siellä torilla kieritteli sellaista pilaantunutta juustoa hyvin paljon. Koska elintarvelautakunta ei niitä suostunut jakamaan, vaikka sitä siihen pyydettiin ja vaikka senaatin antaman luvankin mukaan olisi niitä voitu 200 astiaa siellä jakaa, ryhtyi kansa, joita jo kaksi päivää oli petetty lupauksilla voin jakamisesta, itse tuohon epätoivoiseen tekoon ja jakoi itse itselleen voita. Ja tässä tilaisuudessa olivat parempiosaiset aivan samalla tavalla osallisina, kuin työläisetkin, sikäli kuin he vaan olivat tilaisuudessa lähelle pääsemään. Ja se sama poliisi, jota herra Mikkola täällä kiitteli tiistai-iltana, se sama poliisi järjesti vielä jonotusta voin tasaajille. Sitten seurasi jutun jälkinäytös. Viranomaiset vangitsivat 6—7 työläistä, jotka eivät olleet vähääkään sen syyllisempiä, kuin ne tuhannet muutkaan, jotka olivat juttuun sekaantuneet ja joita ei koskaan aiottu eikä olisi voitukaan kaikkia saattaa syytteeseen, mutta näitä onnettomia vastaan, jotka oli valittu porvariston luokkaoikeuden uhreiksi, jatkui oikeudenkäynti kummastuttavan hitaasti. 3—4 kuukautta saivat he virua tutkintovankilassa, eikä vieläkään mitään päätöstä ollut toivottavissa. Tämä menettely kiihdytti työväestön mieliä tavattomasti, sillä työväestö näki siinä porvariston luokkakoston. Juttu päättyi, kuten tiedetään, siten, että venäläiset sotilaat sekaantuivat asiaan, vapauttivat tutkintovangit, ilmoittamalla, että vallankumous ei salli, että kylläiset tuomitsevat nälkäisiä. Työväen suuttumusta ja kiihkoa näiden tapausten aikana lisäsi vielä se, että oikeuspaikalla, jossa näitä syytettyjä tutkittiin, oli sivuhuoneen ravintolassa juopuneita lahtarikaartilaisia pamput näkyvissä. He olivat tietysti tuodut sinne oikeuden suojaksi, mutta ainakin rauhallisia ihmisiä he häiritsivät. (Oikealta: Se on valhetta!) Se ei ole valhetta, siihen voidaan tuoda todistuksia niin paljon kuin halutaan. Järjestynyt työväestö, vaikka se tuomitsikin nämä voiryöstöt työväestölle vahingollisina menettelytapoina ja ryhtyi järjestö erinäisiin toimenpiteisiin niitä järjestön jäseniä vastaan, jotka olivat olleet tässä voitasauksessa, niin järjestynyt työväestö ei kuitenkaan tuominnut sitä tekoa, jolla venäläiset sotilaat vapauttivat nämä syytetyt. Sillä työväestön oikeustajunta sanoi, että näiden uhreiksi valittujen vangittuna pitäminen ei ollut oikein silloin, kun tuhannet muut yhtä syylliset tai syyttömät olivat vapaina ja koska omistavien luokkien rikollinen menettely oli kansanjoukot tällaiseen tilanteeseen saattanut. Omistavia luokkia suosiva, elintarvelakia rikkova elintarvelautakunnan menettely kiihdytti edellämainitun kysymyksen ohella työväestön mieliä. Kun työväestö sai olla useita päiviä ilman leipää tai useiden tuntien odotusten jälkeen sai milt'ei ravinnoksi kelpaamatonta kauraleipää, jaettiin elintarvelautakunnassa varakkaille lupalippuja, joilla he vastoin elintarvelakia ja senaatin antamia ohjeita oikeutettiin tavaroiden hankintaan ja omavaraistalouksien perustamiseen. Maaseudulla alkoi hillitön kilpailu trokarien kesken, jotka näille omavaraistalouden luvan saaneille hankkivat elintarpeita, ja hinnat kohosivat huimaavasti. Elintarpeitten tulo kaupunkiin ja työläisten elämismahdollisuudet kävivät entistä huonommiksi. Mielet olivat niin kiihtyneet, että yleinen vaatimus oli ryhtyä paikalliseen kunnallislakkoon, jolla pakotettaisiin vallanpitäjät oikeudenmukaisempaan menettelyyn. Ainoastaan ammattijärjestöjen toimikunnan välityksellä saatiin paikallinen suurlakon puhkeaminen sillä kertaa estetyksi, koska sieltä ilmoitettiin, että joka paikasta ympäri maata saapui tietoja, että koko maan työväestön esiintyminen oli välttämätön, elleivät omistavat luokat suostu luopumaan rikoksellisesta politiikastaan elintarvekysymyksen alalla. Myöskin huomautettakoon, että järjestynyt työväestö vaati Turun kaupungin silloisen elintarvelautakunnan johtajan asetettavaksi rikosoikeudelliseen syytteeseen, koska hän elintarvelakia ja senaatin antamia määräyksiä rikkomalla antoi varakkaihin kansanluokkiin kuuluville henkilöille tilaisuuden näitten omavaraistalouksien perustamiseen ja sillä tavalla vaikeutti jo ennestäänkin huonoja työväestön elämismahdollisuuksia. Samaan aikaan myöskin julkisuuteen tulleen silloisen prokuraattorin Svinhufvudin kirjelmästä huolimatta, jossa käskettiin ryhtymään tarmokkaisiin toimenpiteisiin elintarvelain rikkojia vastaan, ei kuitenkaan tästä huolimatta vielä tänä päivänä ole häntä vastaan syytettä nostettu, eikä ryhdytty toimenpiteisiin häntä vastaan, vaikka järjestöjen taholta on sitä pyydetty.

Sitten kokoontui eduskunta. Kansa odotti, että se kiireellisesti ryhtyisi varsinkin rempallaan olevaa elintarvekysymystä järjestämään. Mutta kului useita viikkoja, jolloin porvaristo puuhaili omissa puuhissaan, eikä mitään positiivista työtä tehty. Vasemmiston esitykset, jotka tarkoittivat asian rauhallista ratkaisua, hylättiin. Tällä menettelyllä sai porvaristo syntymään marraskuun suurlakon, jonka aikana se työväestön painostuksesta oli pakotettu tekemään pieniä myönnytyksiä. Olen tahtonut kosketella näitä aikaisempia tapahtumia sentakia, että ne luovat pohjan, joiden valossa viime päivien Turun tapahtumia on arvosteltava. Vuosikausia jatkuneet sorto, alhaiset pal-

kat, anastajaluokkien ylimielinen kohtelu ja varsinkin sodanaikainen rikollinen menettely elintarvekysymyksen alalla, minkätakia työväestö on saanut tarpeettomia lisäkärsimyksiä, siinä ne todelliset pohjavoimat, jotka nyt mieliä Turussa, niinkuin muuallakin, kuohuttavat. Se, että työväestön vaatimukset tällä kertaa erikoisesti kohdistuvat poliisilaitokseen, johtuu siitä, että työväestö poliisilaitoksessa on aina tottunut näkemään sen taantumuksen personoidun olemuksen häikäilemättömän toimeenpanijan, joka kullakin kerralla vallassa ollessa on työväestöä sortanut. Maaliskuun vallankumouksessa nämä laitokset puhdistettiin kansansortajista. Niin ei käynyt Turussa. Täällä ed. Mikkola tiistaina mainitsi, että järjestyslautakunnassa, joka asetettiin ja jonka tehtävä oli ottaa miliisimiehistö takaisin palvelukseen, oli sosialidemokraattinen enemmistö. Lopun herra Mikkola jätti mainitsematta. Senaattori Castrén myöskin mainitsi, että marraskuun suurlakko pyyhkäisi tämän järjestyslautakunnan. Valitettavasti hänkin oli saanut vääriä tietoja, joita sitten oli pakotettu eduskunnalle totena latelemaan. Tosiasia on, että tämä järjestyslautakunta jo hajosi aikaisin kesällä siitä syystä, että porvarilliset edustajat siitä poistuivat. Syyksi mainitsevat he sen, että eräs sosialidemokraattinen lautakunnan jäsen oli ollut torilla pidetyssä kansalaiskokouksessa sihteerinä. (Oikealta: Vai kokous.) Se oli kyllä kokous, joka oli syntynyt sen voijupakan yhteydessä. Siinä kokouksessa ei mitään rikollista tehty. Suomen kansalaisilla on oikeus kokoontua ja Suomen kansalaisilla on myös oikeus tällaisissa julkisissa kansalaiskokouksissa ryhtyä sihteeriksi. Sosialidemokraattien järjestyslautakuntaan yksin jäätyä, he eivät ole olleet päätösvaltaisia eivätkä siis myöskään voineet toimia. Sosialidemokraattisten järjestöjen kehoituksista huolimatta eivät porvarilliset ole suostuneet täyttämään tätä järjestyslautakuntaa, jotta se olisi voinut toimia, ja se hajosi porvarien poistuttua juuri siihen aikaan, kun mitä tärkeimmät tutkimustoimenpiteet poliisilaitoksen miehistöön nähden olisi ollut tärkeä suorittaa. (Ed. Mikkola: Ne olivat jo suoritetut.) Miks'ei ed. Mikkola maininnut tätä seikkaa ollenkaan? Miks'ei maininnut edes oikomalla senaattori Castrénin tekemää erehdystä, ettei sitä vasemmiston taholta olisi tarvinnut tehdä. Työväenjärjestöjen vastalauseista huolimatta, jotka vastalauseet saatettiin pöytäkirjanotteella poliisilaitoksen tietoon, tähän poliisilaitokseen hyväksyttiin lakonrikkureita y. m. työväelle syvästi vastenmielisiä henkilöitä, jotka jo aikaisemmalla toiminnallaan olivat osoittaneet, että he olivat aivan mahdottomia tällaiseen edesvastuulliseen toimeen. Täällä ed. Mikkola tiistaina lausui myöskin, että tämä miliisilaitos toimii hyvin ja kunnollisesti. Mahdollisesti se on totta. Minäkin olin siellä eräänä iltana näkemässä, että se toimii kunnollisesti. Mielet kun olivat tavattomasti kiihtyneet sentakia, että nämä muutamat henkilöt olivat voijutun takia vangitut ja kun työväestö meni katkeraa mieltään ja vastalausettaan esittämään poliisilaitoksen edustalla, hyökkäsivät herra Mikkolan kiittämät kunnolliset miliisimiehet, ratsupoliisit aivankuin vanhan ajan hunnit tätä rauhallista mieltäosoittavaa joukkoa vastaan. (Oikealta: Se on valhe!) Minä seisoin sillalla ja katselin. (Ed. Mikkola: Minä seisoin myös.) Siellä työväestö pakeni, kun ratsupoliisit hyökkäsivät sitä vastaan. (Oikealta: Sekin on valhe!) Työväestöllä ei ollut mitään pahoja tarkoituksia. Se ei mitenkään esiintynyt ärsyttävästi, jotta sellainen esiintyminen poliisien puolelta olisi tarvinnut tapahtua. Minä myönnän kyllä, että siinä poliisilaitoksessa oli paljon edellytyksiä, jotta siitä olisi syntynyt se kunnollinen, teidän luokkaeduillenne mahdollisimman tottelevainen ja kuuliainen poliisilaitos. Työväestö ei voi kuitenkaan tällaista hyväksyä. Varsinkaan vallankumouskautena se ei voi sallia, että nykyinen poliisilaitos entisen taantumuksellisen poliisilaitoksen tavoin taistelee työväestön oikeutettuja pyrkimyksiä vastaan. Sentähden on se tällä kertaa tehnyt sen Turussa, minkä maan työväestö jo muualla maaliskuussa teki, nimittäin ottanut miliisilaitoksen haltuunsa. Hallituksen taholta ei kuitenkaan tahdota tätä miliisilaitosta tunnustaa eikä maksaa sen miehistölle palkkaa, jonkatakia miehistön on täytynyt turvautua tuohon ainoaan taisteluvälineeseen, mikä työväestöllä on, nimittäin lakkoon. Sillä eiköhän se ole ed. Mikkolankin mielestä kohtuutonta, että jollekin lahtarikaartille, jonka olemassaolon laillisuus on aivan yhtä kyseenalaista kuin Turun miliisin, että sille toimettomalle joukolle maksetaan palkkaa ja sitävastoin kielletään sitä maksamasta miliisille, joka täyttää tehtävänsä ja toimii kunnollisesti. Täällä ainakaan senaattori Castrénilla, joka esitti hallituksen suhtautumista Turun tapahtumiin, ei ollut mitään muistuttamista tämän miliisin toimintaa vastaan, niin kauvan kun se oli toimessa, eikä ed. Mikkolallakaan ollut mitään sitä vastaan, niinkauvan, kun se toimi. (Ed. Mikkola: Oli.) Se vangitsi Turussa tavattoman paljon suuria rikollisia, joita ei ed. Mikkolan mielestä kunnollinen poliisilaitos kyennyt vangitsemaan. (Vasemmalta: Se oli vissiin pahasta. Melua. Puhemies koputtaa.) Kun ottaa vielä huomioon nykyisen vallankumouksellisen ja tavattoman levottoman tilanteen, niin sitä kummallisemmalta tuntuu porva-

riston menettely, jolla se miliisin palkan kielsi ja syöksi kaupungin sen hävityksen alaiseksi, missä se viime päivinä on ollut. Sillä ei voitane lakossa olevan miliisin syyksi lukea niitä huligaanitekoja ja ryöstöjä, joita muista kaupungeista saapuneet ammattivarkaat ovat yhdessä paikkakunnan huligaanien kanssa harjoittaneet. Nämä kauhuntapaukset olisi voitu kaikki välttää ja järjestys säilyttää niin hyvänä, kuin se tällaisena aikana voi minkään poliisilaitoksen alaisena säilyä, jos hallitus olisi osottanut pikkuisen ymmärtämystä ja sovinnonhalua. Eräässä sähkösanomassa, jonka senaattori Castrén viime tiistaina luki, mainittiin, että jos hallitus suostuu maksamaan miliisin palkat tehdystä työstä, niin vangitut kuvernööri ja poliisimestari heti vapautetaan ja miliisi edelleen hoitaa tehtävänsä. Ettei hallitus tähän suostunut, osoittaa mielestäni lyhytnäköistä ja turmiollista politiikkaa ja on sentähden hallitus vastuunalainen niistä epäjärjestyksistä ja ryöstöistä, mitä Turussa on viime päivinä tapahtunut. Paikkakunnan miliisi ja järjestynyt työväki ei ole niistä vastuussa. (Oikealta: On.) Sillä ne eivät ole olleet niissä mukana. (Oikealta: Ovat!), päinvastoin ovat tehneet voitavansa saadakseen sovinnon aikaan ja epäjärjestyksen vältetyksi. Hallituksen taholta ei ole tositeolla pyrittykään sovintoon. Viime maanantai-iltana, kun tilanne Turussa oli äärimmäisen kärjistynyt, sieltä soitettiin ja selitettiin tilanteen vakavuutta ja pyydettiin saada puhutella senaattori Svinhufvudia. Minä pariin kertaan pyysin senaattoria puhelimeen ja keskustelemaan Turussa vallinneesta tilanteesta, mutta hän ei suostunut tulemaan, ilmoitti vain, ettei asia kuulu hänelle ja ettei hänellä ole siinä mitään sanottavaa. (Vasemmalta: Hävytöntä.) Kun näin hallituksen esimies suhtautuu tietoisena siitä, mitä Turussa tapahtuu, näihin tapahtumiin, osoittaa se, ettei ole tahdottukaan todenteolla sovintoa. (Vasemmalta: Oikein! Provokatsioonia! He hyväksyvät ne silloin.) Kun sitten senaattori Castrénin kanssa lähdin tiistaiyönä Turkuun, lähdin siinä hurskaassa uskossa, että senaattori pyrki neuvottelun kautta järjestämään asioita. Tässä kuitenkin petyin, sillä mitään neuvotteluja pyynnöistäni huolimatta ei yritettykään senaattorin taholta. Pienen ajan esitelmöityään siitä, mitä kaikkia sähkösanomia hän oli Turkuun lähettänyt, oli hän valmis sieltä lähtemään. Uudistetuista pyynnöistäni, huomautettuani tilanteen vakavuudesta, lupasi hän, jos nyt sattuisi jonkun valtuusmiehen siellä näkemään, puhumaan asiasta. Mitään ehdotusta ei hän kuitenkaan paikallista miliisilaitosta edustaville henkilöille tehnyt. Myöhemmin ilmoitti hän puhelimella miliisilaitokseen, että mitään neuvotteluja ei tule. (Ed. Mikkola: Rosvojen kanssa.) Herra Mikkola käyttää mielellään sanaa rosvo. Niitä on vähän joka paikassa niitä rosvoja, jos siitä tahdottaisiin puhua. Tämä, ettei herra senaattori pyrkinytkään tarmokkaasti neuvotteluja aikaansaamaan, se jonkun verran kummastutti minua enkä sitä ymmärtänyt, ennenkuin täällä istunnon kestäessä, kuin juttua käsiteltiin, ja jälkeen ed. Mikkolan puheenvuoron, jossa hän ilmoitti, että asiat luistavat hyvin ja Turun porvaristo on toivorikasta. Kun ei vaan seuraisi pettymystä. Siellä tiistai-iltana pyydettiin miliisiä estämään rosvotekoja, johon miliisi suostui, lähti automobiilillä kiiresti estämään ryöstöjä. Miliisin sieltä palatessa Arsenin-kadulla ympäröi suojeluskaarti — en tahdo heistä käyttää rumempaa nimitystä — kotiinpalaavan miliisin ja alkoi tulen, poliisikamarin auto ammuttiin käyttökelvottomaksi. Miliisimiehet tietysti vastasivat tulella tuleen. Seuraus oli, että suojeluskaartilaiset pakenivat Torninmäkeen, josta sitten ammuskelivat kaupungille ja jonka sitten miliisimiehet luultavasti yhdessä punakaartilaisten kanssa piirittivät ja vangitsivat siellä muutamia henkilöitä. Minä en tiedä, mitä ed. Mikkola tuolla toivorikkaudella tarkoittaa, tarkoittaako hän, että kun näiden kysymysten annetaan jatkua, annetaan epäjärjestysten kehittyä, että sillä tavalla saadaan eduskunta suostumaan siihen, että hallitukselle annetaan oikeus laillistuttaa, virallistuttaa tuollaisia porvarillisen sanomalehdistön suosittelemia poliisikouluja, kuin Saksan maalla on, tai luulevatko he saavansa siten kiireellisesti sotalaitoksen aikaan vai tarkoittavatko, että ruvettaisiin luottamaan lahtarikaartilaisiin, jommoisia Turussa on. Mutta ei ainakaan se ensimäinen edesottaminen, johonka nämä Turussa ryhtyivät, ei se ole omiansa synnyttämään kovinkaan paljon toivorikkautta, niin että jos se toivorikkaus, josta ed. Mikkola puhui, perustuu niihin, niin kyllä se sitten on heikolla pohjalla.

Ja kun vielä ottaa huomioon ed. Elorannan mainitseman seikan, että pastori Kares oli tarjoutunut maanantaina rupeamaan neuvotteluihin, mikä tarjous miliisin puolelta hyväksyttiinkin, mutta josta hän porvarien taholta sai hyvin paljon mielipahaa kärsiä, ettei ollut halukas sitä yritystään uudistamaan, niin nämä seikat kumoamattomasti osoittavat, ettei porvariston ja hallituksen taholta ole yritettykään eikä sallittukaan asian kulkua rauhallisilla keinoilla järjestää. Niin ollen vastatkoon porvarit teostaan älköötkä sysätkö edesvastuuta työväestön ja eduskunnan vasemmiston kannettavaksi. Jos nämä ryöstöt olisivat aiheutuneet „Työmies"-leh-

den kiihoituksesta, niin samaa tapaa seuraten ei tässä maassa olisi ainoatakaan sosialidemokraattista työläistä elossa, ei ainakaan Turussa, siksi perin ärsyttävää on porvarilehtien kirjoitustapa ollut, jolla se on työläisiä mustannut. Tai ehkä saamme kiittää ainoastaan teidän luokkaetujanne, jotka edellyttävät työläisten olemassaoloa, jotta teidänkin olemassaolonne olisi mahdollinen, siitä, että tässä maassa vielä on työläisiä olemassa. Senaattori Castrén täällä mainitsi myös, että herra Lundberg olisi maanantaiiltana ilmoittanut, ettei hän voisi mitenkään saada järjestystä aikaan, vaikka sovinto palautuisikin. Minulle herra Lundberg ilmoitti aivan toista. Hän nimittäin ilmoitti, että he ainakin puolen tunnin kuluessa tulevat saamaan rauhallisuuden palautetuksi, jos vaan täällä saadaan asiat järjestetyiksi. Tämän minä myös ilmoitin tuolla huoneessa, jossa silloin luultavasti kaikki senaattorit olivat läsnä. Ed. Mikkola tahtoo mielellään käyttää niitä „Turun Sanomien" esittämiä valheita, jotka „Turun Sanomat" jo itsekin ovat aikaa sitten peruuttaneet, nimittäin siitä rahamäärästä, jonka Turun miliisilaitos sai niiden järjestyskustannusten peittämiseksi, jotka suurlakon aikana syntyivät, kun ed. Mikkola mainitsi, että kai ne antoivat niistä osan avustajilleen sotamiehille. „Turun Sanomat" ovat tämän aikaa sitten levittämänsä valheen myöntäneet perättömäksi. Herra Mikkola tahtoo käyttää sitä edelleen.

En tahdo tässä yhteydessä lähteä kuvailemaan sitä sanoin kuvaamatonta hävitystyötä, jonka alaiseksi Turun kaupunki on viime päivien huligaanimellastuksen ja ryöstön tähden joutunut. Mainitsen vaan, että ihmiset siellä ollessaan itkien pyysivät apua omaisuutensa suojaamiseksi ryöväystä vastaan. Hallitus, joka olisi voinut järjestää asiat, ei sitä tahtonut, sosialidemokraatit eivät sitä voineet. Sitten olisi kyllä miliisimiehistö voinut sen järjestää, olisi saanut rauhallisuuden aikaan, jos vaan hallituksen puolelta olisi tahdottu todenteolla tehdä sovinto. Koska tämän jutun samoin kuin muiden viime aikoina tapahtuneiden levottomuksien takia ovat täällä eduskunnassa porvarilliset edustajat, samoin kuin heidän sanomalehdistönsäkin, tahtoneet mustata työväkeä ja lykätä syyn tapahtumista sen niskaan, tahdon mitä jyrkimmin torjua sellaiset väitteet. Sosialidemokraattisella järjestyneellä työväellä ei ole pienintäkään osuutta niissä roistontöissä, joita viime aikoina on tapahtunut tässä maassa. Täällä eduskunnassa ei yksikään sosialidemokraatti nouse hyväksymään näitä ryöstöjä, joita on tapahtunut eduskunnan enemmistön ja hallituksen politiikan takia. (Oikealta: Entä herra Härmä?) Herra Härmä sanoi, että ne taloudelliset olosuhteet ja sorto, jonka porvaristo on aikaansaanut rikollisella menettelyllään, se synnyttää vallankomouksellisen liikkeen ja sen mukana on aina sellaisia huligaani- ja anarkistiaineksia, joiden teoista ei sosialidemokratia vastaa. Näiden tietoisesti valheellisten syytösten tarkoituksena, joissa järjestynyttä työväkeä on syytetty, on saada työväenliike hajalleen ja pirstotuksi, jotta se heikkenisi ja olisi helpompi sitä hallita. Tahdon näiden syytösten torjumiseksi esittää otteita sanomalehtikirjoituksista ja varoituksista koko vallankumouskauden kestäessä, koska niissä käy ilmi järjestyneen työväen suhde tapahtumiin Turussa. Heti marraskuun suurlakon puhjettua ensimäisenä päivänä oli „Sosialistissa" julistus, jossa muun muassa epäjärjestyksien välttämiseksi ja tällaisten pogromien syntymisen ehkäisemiseksi kielletään ihmisiä liikkumasta kadulla yöllä, ja sitten sanotaan: „Jokainen, joka rikkoo tätä määräystä vastaan, tullaan pidättämään ja rankaisemaan vallankumouksen lakien mukaan. Samanlaisten rankaisumääräysten uhalla on päihtyneenä esiintyminen ja kaikenlainen ilkivalta kielletty muinakin, kuin edellämainittuina vuorokaudenaikoina. Turussa 14 päivä marraskuuta 1917. Turun sosialidemokraattisen kunnallisjärjestön johtava komitea". Järjestyksen hyvänä säilymiseksi antoi piirineuvosto julistuksen, jossa sanotaan: „Järjestyskaartit on edelleen pidettävä kunnossa, niitä on vahvistettava, tarkastettava, poistettava huonot ainekset pois joukosta. Vallankumoukselliset komiteat on edelleen pidettävä pystyssä, niitä ei saa hajoittaa, niitä on vahvistettava, niiden toiminta säännösteltävä, kaikki epäluotettavat ainekset armotta poistettavat". Edelleen kirjoitetaan „Sosialistissa" 21 päivänä marraskuuta 1917 suurlakon loputtua pääkirjoituksessa, jossa tapahtumia selostetaan seuraavaan tapaan ja kirjoituksen lopussa sanotan: „Siksi on meidän pidettävä rivimme lujina, rintama ehjänä ja järjestys pyhänä". 22 päivänä marraskuuta julkaisee toimitusvaliokunta tiedonantolehdessä harkitsemattomia tekoja vastaan julistuksen, jossa sanotaan: „Toiminta harkituksi. Viittamalla työväen vallankumouksellisen keskusneuvoston julistuksessa annettuihin käytännöllisiin neuvoihin suurlakko-toiminnassa kehoitetaan yleisöä tarkasti seuraamaan siinä annettuja ohjeita. Jokaisen yksityisen henkilön on esiinnyttävä harkitusti. Kaikenlainen yltiöpäinen käyttäytyminen on kielletty ankarasti. Epäjärjestysten aikaansaaminen on asiallemme vahingoksi. On pysytettävä elämä

rauhallisena, kaikkea turhaa liikehtimistä on vältettävä." 23 päivänä marraskuuta 1917 „Sosialistissa" on pääkirjoitus, jossa sanotaan: „Viime päivinä on kieltämättä tapahtunut melko paljon sellaista, jota ei sosialidemokratian kannalta mitenkään käy hyväksyminen, niin vallankumouksen pyörteissä kuin on elettykin. Järjestyneen työväen tulee käydä taistelua kapitalistista järjestelmää, mutta ei yksityisiä henkilöitä kohtaan. Yhteiskunnalliset epäkohdat ovat löydettävissä kapitalistisesta tuotantojärjestelmästä ja vallitsevasta harvainvallasta. Kapitalistinen yhteiskunta on semmoisenaan suuri epäkohta eikä sen epäkohdan olemassaolosta voida syyttää sitä tai tätä yksityistä kapitalistia. Valitettavasti ei työväenluokka nykyiseen mennessä ole vielä ennättänyt siinä määrin kypsyä, että se kykenisi yhteiskunnallisen vallankumouksen suorittamaan ja asettamaan inhimillisen yhteisedun ylevän aatteen yhteiskunnallisen elämän johtavaksi vallitsevan riiston ja omanvoiton pyynnin tilalle. Tämän suurlakon aikana siellä täällä sattuneet yksityisten porvarien varattoman omaisuuden pirstomiset ja anastukset, tarpeettomat pahoinpitelyt y. m. sellaiset ovat ilmiselviä osoituksia siitä, kuinka kaukana sosialidemokratiasta eräs osa köyhälistöä vielä on. Järjestöjen riveissäkin on monia työläisiä, jotka eivät saata eroittaa järjestelmää yksilöistä ja jotka pitävät alhaista persoonallista kostoa paljon lähempänä tarkoitusperänä, kuin työväenluokan yhteisen asian ajamista. Jokainen tarpeeton väkivallan työ, jokainen ilman pakkoa annettu isku, kohdatkoonpa se vaikka porvariakin, on karhunpalvelus sosialidemokratialle. Se, mikä on vastoin inhimillistä oikeuskäsitystä, on myöskin vastoin sosialidemokratiaa, sillä sosialidemokratia on suuri ihmisyyden ja oikeuden aate sen kauneimmassa merkityksessä." Edelleen samassa kirjoituksessa sanotaan: „Mutta silti myönnettäköön, että työväen järjestöihin on päässyt pujahtamaan huonoja aineksia, joiden teot eivät suinkaan ole olleet sopusoinnussa työväen suurlakkoliikkeen tarkoituksen kanssa ja joita tekoja jokaisen valistuneen sosialistin tulee ankarasti paheksua." 25 päivänä marraskuuta piirineuvosto antoi julistuksen, jossa m. m. sanotaan: „Samalla vakavasti varoitamme kaikenlaisesta ilkityöstä ja omaisuuden hävittämisestä. Järjestys on pidettävä mahdollisimman eheänä, kaikki provokatooriset teot ehdottomasti estettävät ja tarkoin noudatettava niitä määräyksiä, joita vallankumouksellisen keskusneuvoston ja piirineuvostojen taholta tullaan antamaan." Puoluekokouksemme päätöksessä, joka 28 päivänä marraskuuta oli julaistuna lehdissä ja jossa puolueen kanta nykyisen ajan tapahtumiin osoitetaan, lausutaan m. m. seuraavaa: „Sosialidemokratia pyrkii toteuttamaan suuret historialliset tehtävänsä kaikilla kansan oikeudentuntoa vastaavilla keinoilla ja vaatii työväellekin oikeutta, kun muu ei auta, myös ase kädessä puolustaa itseänsä asestettuja vihollisia vastaan. Mutta silloin, kun työväki on pakotettu esiintymään ase kädessä, on pidettävä kiinni siitä, että väkivaltaa ei käytetä muuta, kuin väkivaltaa vastaan. Asettomia sekä niitä vastaan, jotka itse eivät väkivaltaan turvaudu, ei saa väkivaltaa käyttää, eikä missään tapauksessa sen enempää väkivaltaa, kuin on tarpeen työväkeä vastaan esiintyvän väkivallan murtamiseksi. Tästä yleisestä säännöstä poikkeavaa aseellista toimintaa puoluekokous ei hyväksy. Murhat, ryöstöt ja muut anarkistiset ilkityöt sosialidemokratia tuomitsee. Katalana herjana on torjuttava porvarien valheet, että suurlakon aikana tai sen jälkeen sattuneista raaoista anarkistisista teoista on annettu edesvastuu sosialidemokraattiselle puolueelle tai puolueen järjestöille taikka työväen vallankumoukselliselle keskusneuvostolle, sillä nämä ovat juuri koettaneet estää sellaisia tekoja."

3 päivänä joulukuuta Turun järjestyskaartin ylipäällikön kehoituksessa, joka kehoitus on annettu Turun järjestyskaartille, sanotaan: „Käsken komppanianpäälliköitä tarkoin pitämään silmällä, ettei pääse tulemaan riveihin epäluotettavia aineksia ja jos on jo päässyt, niin on ne heti poistettava" — näillä epäluotettavilla henkilöillä tarkoitetaan henkilöitä, jotka liittyvät järjestöihimme tarkoituksella saada provoseeratuiksi nämä joukot harkitsemattomiin tekoihin ja siten näillä harkitsemattomilla teoilla tuottaa työväenliikkeellemme vahinkoa. Edelleen sanotaan tässä julistuksessa: „Jokaisen on ehdottomasti toteltava ja noudatettava päällikköjensä komentoa ja määräyksiä uhalla, että jokainen omavaltainen teko tullaan rankaisemaan siten, että erotetaan joukostamme ja pidetään vastustajanamme."

Ammattijärjestön toimikunta ja puoluetoimikunta yhdessä antoivat maan työväestölle 10 päivänä joulukuuta 1917 julistuksen, jossa sanotaan: „Suurta sekaannusta ja häiriötä onkin tuottanut se, että suurlakkoaikana ja sen myöhäisemmissä jälkiselvittelyissä enemmän tai vähemmän edesvastuuttomat henkilöt, työläisryhmät ja erinäiset työväen järjestyskaartin osastot ovat ryhtyneet omapäiseen toimintaan, vieläpä vastustaneetkin edellämainittujen keskusjärjestöjen päätöksiä. Työriitain sovitteleminen ja suurlakon jälkiselvittelyjen suorittaminen on käynyt toisin paikoin aivan toivottomaksi, kun hyväksyttyjä sääntöjä ja edustajakokousten päätöksiä sekä keskustoimi-

kuntain ja valtuutettujen näihin sääntöihin perustuvia ohjeita ei aina ole noudatettu. Tällainen menettely on työväenjärjestöjen puolelta ankarasti tuomittava. Työläistoverit, te, joille työväenliikkeen menestys on kallis, tällainen hajaannus ei saa pitemmälle jatkua. On muistettava, että työväki ei taistele pienten ryhmäetujen, vaan koko työväenluokan puolesta. Aina ja ennen kaikkea näinä historiallisina hetkinä on mielessä pidettävä, että työväenliike on ehjä kokonaisuus, jonka edessä ryhmäetujen ja vielä enemmän persoonaetujen on ehdottomasti väistyttävä. Jokainen teko, joka ei perustu edellämainittujen järjestöjen sääntöihin ja edustajakokouksen päätöksiin, on pidettävä työväenliikettä vahingoittavana ja sellaisena tuomittava. Sellaisiin tekoihin syylliset jäsenet ovat järjestöistä eroitettavat. Sosialidemokraattisen puolueen ja ammattijärjestön alaisten järjestöjen on tarkoin valvottava, että heidän jäsenensä kaikissa toimissa pysyvät uskollisina järjestöjensä säännöille ja päätöksille. Puoluelehdistön on jatkuvasti vastustettava puoluetta ja ammattiyhdistysliikettä vahingoittavia pyrkimyksiä ja tekoja sekä teroitettava mieliin sisäisen kurin kunnioittamista".

13 päivänä joulukuuta 1917 järjestyskaartille osoitetussa julistuksessa kartin ylin johtava toimikunta tiedoittaa muun muassa seuraavaa: „Järjestyskaartien kullakin paikkakunnalla on tarkoin otettava selvää kaartiin liittyneistä jäsenistä ja niiden sopivaisuudesta järjestyskaartien jäseniksi huomioonottamalla sääntöjen 2 §:ssä olevat määräykset. Jos huomataan kaartiin kuuluvan jäseniä, jotka toiminnallaan aiheuttavat vahinkoa järjestyskaartin tarkoitukselle ja samalla järjestyneen työväen ylempien orgaanien hyväksymiin päätöksiin perustuvalle luokkataistelulle, ovat sellaiset jäsenet heti kaarteista erotettavat".

Kun miliisilaitos Turussa, sentähden ettei sille maksettu palkkaa työstänsä, pakotettiin lakkoon, selosti se tapahtumia seuraavasti: „Turun järjestynyt työväki on tehnyt kaiken voitavansa saadakseen kaupunginvaltuuston ja maan hallituksen sovinnollista tietä tunnustamaan ja lailliststuttamaan kaupunkimme nykyisen miliisilaitoksen sekä myöntämään varoja miliisin miehistön palkkaukseen, mutta mitkään sovitteluyritykset eivät senaatin enempää kuin valtuustonkaan taholta ole johtaneet suotuisiin tuloksiin. Työväen sovitteluyritysten viimeisimmät vaiheet Tämän kuun 13 päivänä pitämässään kokouksessa kaupunginvaltuusto röyhkeästi hylkäsi vallankumouskomitean ja järjestyslautakunnan yhteisesti esittämän pyynnön saada kaupungilta varoja miliisimiehistön palkkain maksamiseksi siihen asti, kunnes senaatti suostuu laillistuttamaan kaupunkimme miliisilaitoksen. Tämän jälkeen tämän kuun 14 päivänä pidetty Turun sosialidemokraattisen kunnallisjärjestön kokous päätti vaatia senaatin myöntämään varoja miliisimiehistön palkkain maksamiseen vielä käyttämättä olevista Turun entisen poliisilaitoksen tämän vuoden määrärahoista. Samalla järjestö ilmoitti olevansa halukas valitsemiensa edustajain kautta neuvottelemaan senaatin ja valtuuston edustajien kanssa miliisilaitoksen järjestämisestä. Tänään iltapäivällä puhelimitse antamassaan vastauksessa senaatin edustaja, sisäasiaintoimituskunnan päällikkö, senaattori Castrén jyrkästi ilmoitti, ettei senaatti myönnä vaadittuja varoja, ilmottaen samalla, että se on kaupunginvaltuuston asia, jos se tahtoo varoja myöntää. Tämä senaatin edustajan vastaus ilmoitettiin valtuuston puheenjohtajalle, joka taas puolestaan jyrkästi kieltäytyi ryhtymästä asian johdosta mihinkään toimenpiteisiin varojen myöntämiseksi. Vielä yritettiin usean kerran saada senaatin sekä valtuuston puheenjohtaja taipumaan ja samalla vakavasti huomautettiin vaarasta ja seurauksista, mitkä saattavat aiheutua siitä, että ellei järjestyslaitoksen ylläpitämiseksi tarvittavia varoja myönnetä, mutta kaikki yritykset saada herrat myöntämään asian sovinnollisen järjestyksen jäivät tuloksettomiksi. Herrojen härkäpäisyyden seurauksena oli miliisilakko. Kun Turun järjestynyt työväestö on päättänyt hinnalla millä tahansa pitää kaupungin järjestyslaitoksen käsissään siihen asti, kunnes koko maan järjestyslaitoksen kysymys tulee lainsäädännöllistä tietä uudelleen järjestetyksi ja kun miliisimiehistö on jo yhden viikon toiminut järjestyslaitoksen palveluksessa ilman palkkaa eivätkä asianomaiset virastot kaikista sovinnollisista yrityksistä huolimatta suostuneet myöntämään tarvittavia varoja, katsoi vallankumouskomitea ja järjestysvaliokunta tänä iltana pitämässään yhteisessä kokouksessa olevansa pakotetut käyttämään järjestyneen työväestön ja kaikkien rehellisten kansalaisten hyväksymää taistelukeinoa, lakkoa, toinen toistansa tunnustamaan kaupunkiimme nykyisen miliisilaitoksen sekä myöntämään varoja sen ylläpitämiseksi. Edellä esitettyjen syitten pakotuksesta alkoi siis Turussa miliisilakko tänä iltana k:lo 10, joten mainitun kellonlyömän jälkeen ei järjestynyt työväestö vastaa järjestyksestä, ei yleisön eikä omaisuuden turvallisuudesta kaupungissa eikä mistään muusta tämän sekä valtuuston herrain ja hallitusherrain aiheuttaman lakon haitallisista seurauksista siihen asti, kunnes mainitut herrat suostuvat myöntämään varat miliisilaitokselle sekä ryhtymään neuvotteluihin Turun

sosialidemokraattisen kunnallisjärjestön esittämäin vaatimusten pohjalla. Kaikki edesvastuu järjestyksenpidon lakkaamisesta sekä tämän lakon mahdollisista seurauksista lankee senaatille ja valtuustolle. Samalla kun edelläesitetyn teemme kaupungin väestölle tunnetuksi, huomautamme, että kaikki yritykset lakon rikkomisesta, yritettäköönpä sitä miltä taholta tahansa, tulee järjestynyt työväestö joukkovoimallaan ehkäisemään. Turussa joulukuun 15 päivänä k:lo 10 illalla 1917. Turun kaupungin miliisijärjestyslautakunta. Turun sosialidemokraattisen kunnallisjärjestyksen asettama vallankumouskomitea."

Turun sosiaalidemokraattisen kunnallisjärjestön kokouksen päätöksen johdosta, jossa kokouksessa suurella äänten enemmistöllä päätettiin, että virastot saatetaan käyntiin, kirjoittaa „Sosialisti" 10 päivänä joulukuuta 1917: „Päätöstä, että hallinnolliset viranomaiset tullaan panemaan jälleen käytiin, on tervehdittävä mielihyvällä ja sopivaan aikaan tulevana toimenpiteenä. Ei kukaan toivo sen hartaammin, kuin työväki, että läänissä saataisiin aikaan järjestys, että onneton seisaustila saataisiin lopetetuksi ja asia ratkaistaisiin koko Turun ja Porin lääniä tyydyttävällä tavalla. Työväestö on yrittänyt koko suurlakon jälkeisen ajan järjestää oloja, mutta sen on tehnyt tähän asti mahdottomaksi porvarien itsepintainen vastarinta. Se ei ole tahtonut myöntää työväestön oikeutetuille vaatimuksille oikeutta. Nyt porvaristolla ei liene mitään tekosyytä olla enää esteenä laillisten olojen palautumiselle. Olemme sitä mieltä, että kunnallisjärjestön olisi pitänyt vapauttaa sekä läänin entinen kuvernööri Collan että entinen poliisimestari Nikander. Entisiin virkoihinsa eivät ne pyrkine ja mitä hyötyä tuollaisten herrain syöttämisestä on kunnan kustannuksella. Työväki, joka tuntee joukkovoimansa, voi minä hetkenä hyvänsä valvoa, etteivät virkaherrat pääse ollenkaan vehkeilemään. Katsokaamme, onko heidän kauniissa lupauksissaan totta takana." Vielä olisi mainittava Turun piirin sosialidemokraattisen piirineuvoston kokouksen päätös ja lausunto, jossa kaikki tuollaiset epäjärjestykset ja anarkistiset teot kielletään jyrkästi ja jossa kehoitetaan rauhallisuuteen ja laillisten olojen palauttamiseen. Olen tahtonut näitä sanomalehtileikkeleitä lukea juuri sentähden, että täällä sekä oikeiston taholta että porvarillinen sanomalehdistö aivan yhtenään syyttää järjestynyttä työväestöä ja työväestön sanomalehdistöä niiden epäjärjestysten aikaansaamisesta, joita viime päivinä on tapahtunut. Kuitenkin koko vallankumouksen aikana on näissä sanomalehtileikkeleissä, joita olen esittänyt että työväenjärjestöjen taholta samoin kuin työväen sanomalehtien taholta on jatkuvasti, yhtämittaisesti pyritty rehellisesti järjestämään asioita rauhallista tietä. Ja siitä, etteivät kaikki porvarillisetkaan ole sillä kannalla, kuin oikeiston taholta esitetään ja että teidänkin joukossanne löytyy henkilöitä, jotka rehellisesti, peittelemättömästi uskaltavat tunnustaa teidän politiikkanne viheliäisyyden, sen onnettomuuden, mihin sellainen edistystä jarruttava politiikka johtaa, jota te olette harjoittaneet, siitä todistuksena tahdon esittää osia herra Ritavuoren alustuksesta Edistysmielisten klubissa, koska siinä kuvastuu, että teidänkin eivät kaikki hyväksy sitä menettelytapaa, jota te olette harjoittaneet. (Eduskunnasta: Ne on jo kerta luettu!) Kyllä kai se on opiksi teille, jos luetaan toinen kerta. Tässä alustuksessa muun muassa mainittiin: „Sosialistiselta taholta harjoitettu kiihoitustyö ei olisi voinut johtaa sentapaiseen rikolliseen joukkokäsitykseen kansan pohjakerrosten puolelta, mikä viime päivinä on ollut havaittavissa, ellei kansamme pohjakerroksilla todella olisi oikeutettuakin tyytymättömyyttä vallitseviin oloihin, ellei porvarilliselta taholta harjoitettu politiikka monesti olisi ollut sellainen, ettei se ole ollut omiaan synnyttämään luottamusta siihen, että epäkohtia todella tahdotaan perinpohjin korjata. Me tiedämme kaikki torpparikysymyksen vaiheet, kuinka kauvan sitä on viivytelty ratkaisematta, kuinka itsepintaisesti siinä on pidetty kiinni vallitsevista oloista, jotka kuitenkin maassamme ovat räikeämmät, kuin missään muussa maassa. Vain mitätön prosentti maalaiskuntien perheistä omistaa omaa maata. Valtava osa on torppareita tai tilattomia. Myönnytyksiin on oltu valmiita vain silloin, kuin ulkonaiset olosuhteet ovat suorastaan pakottaneet myönnytyksiin, kuten edellisen suurlakon jälkeen. 1914 vuoden valtiopäivillä, jolloin porvarit olivat enemmistönä, ei saatu aikaan edes viideksi vuodeksi eteenpäin kohdistuvaa väliaikaista lakia. Tämä saatiin aikaan vasta seuraavilla valtiopäivillä, jolloin sosialistit olivat enemmistönä. Ja kuitenkin täytyy kaikkien tunnustaa, että tuollainen laki on aivan välttämätön. Kunnallislaki hyväksyttiin aikanaan eduskunnassa. Mutta aivan yleisesti on porvarillisissa piireissä toivottu, ettei se tulisi vahvistetuksi. Ja nämä toivomukset kai vaikuttivatkin sen, ettei se vahvistusta saanut. Tämä johti siihen, että eduskunta viime valtiopäivillä vallankumouksen jälkeen, jolloin porvareihin nähden oli jonkunlainen pakkotila olemassa, joutui hyväksymään vielä entisestään paljon radikaalisemman kunnallislain. Sen jälkeen muuttuivat olot taas porvareille edullisemmiksi, valtiopäivät hajoitettiin ja heti ryhdyttiin puuhaamaan

rajoittavia muutoksia sekä tähän kunnallislakiin että samoilla valtiopäivillä hyväksyttyyn lakiin kahdeksan tunnin työpäivästä." Sekä edelleen: „Olen tahtonut vain edellisen kautta osoittaa, että porvarilliselta taholta aivan ilmeisesti on harjoitettu sellaista politiikkaa, että reformeihin, sellaisiin, kuin sosialistit ovat vaatineet, yleensäkin on ryhdytty vain silloin, kun on ollut pakko edessä ja että pakon vähetessä usein heti on ryhdytty peräätymään. Tämä ei ole voinut olla politiikkaa, ei sellaista politiikkaa, joka synnyttäisi luottamusta. Oikein tai väärin, on se antanut sosialisteille sen käsityksen ja pitänyt sitä käsitystä vireillä, että porvareilta ei saada mitään, jos ei heidän ole pakko siihen myöntyä ja että jos tahtoo jotakin aikaansaada, on porvareita kiristettävä aina silloin, kun siihen tilaisuutta on. Viime aikoina on siihen lisäksi tullut uusia syitä. Viittaan vain elintarvekysymykseen. Viime kevännä, kun meillä oli kokoomushallitus, tehtiin ainakin jotakin tämän kysymyksen ratkaisemiseksi. Mutta sen jälkeen, kun sosialistit erosivat senaatista ja eduskunta hajoitettiin, tehtiin tuskin mitään. Mistään sosialidemokraattisesta järjestelmästä ei kai ole ollut puhettakaan. Hallitukselta, jossa sen jälkeen, kun sosialistit siitä erosivat, on ollut vain muutamia jäseniä, ei tosin paljon voinut vaatiakaan, ja uuden hallituksen aikaansaamisesta ei ollut toiveita ennen eduskunnan kokoonkutsumista. Suureksi tappioksi maalle olikin, että se kriitillisenä aikana näin kauvan oli ilman hallitusta. Mutta on huomattava, ettei kuulunut julkisuudessa tuskin ainoatakaan sanaa porvarilliselta taholta, joka olisi paheksunut eduskunnan hajoittamista, ettei kai pantu kortta ristiin hajoituksen estämiseksi, niin että päinvastoin sosialisteihin kohdistuvalla ivanaurulla ja tyydytyksellä vastaanotettiin eduskunnan hajoitus. Kun sitten uusi eduskunta kokoontui, ryhdyttiin aluksi toimiin ikäänkuin näitä päätöksiä, jotka edellisessä eduskunnassa olivat tehdyt määräenemmistölläkin, ei olisi ollut olemassakaan." Minä uskon, että on sopivaa lopettaa juuri tällaiseen lauseeseen, jossa teidän omat miehenne arvostelevat teidän vahinkoa tuottavaa politiikkaanne.

Senaattori Kallio: Minulla ei ollut tarkoitusta pyytää puheenvuoroa tässä asiassa. Mutta edellinen puhuja, ed. Härmä arvosteli asioita sillä tavalla, että katson muutamalla sanalla kumminkin olevan syytä koskettaa hänen lausuntoansa, samalla kun valitan, että senaatin sisäinasiaintoimituskunnan päällikkö ei ollut kuulemassa niitä kieroja perusteluita, joita puhuja käytti hallituksen suhteesta nykyisiin Turun tapahtumiin. Puheenvuoroni aiheutui pääasiallisesti niiden perustelujen johdosta, mitä ed. Härmä tässä käytti niistä syistä, jotka ovat aiheuttaneet nykyisen olotilan. Hän johti syyt kesällisistä Turun tapahtumista, jolloinka Turussa anarkistisesti ryhdyttiin ryöstämään valtion omistamia voivarastoja, ja kuvasi valtion hankinnan sillä tavalla, että sen kautta oli tahdottu vain hätäännyttää työväen asemaa tässä maassa. Niiden voivarastojen tarkoitus oli aivan päinvastainen. Siihen asti oli jaettu säännöllisesti voita joka viikko kaikissa Suomen kaupungeissa. Mutta kun hallitus tiesi, että syksyllä ei tule niin olemaan, kun tuotanto vähenee, niin ryhtyi se varaamaan juuri pulakautta varten varastoja, joista olisi kansalle ja juuri puutteenalaisille jakaa. Tämän kaukonäköisen suunnitelman oli silloisen elintarvepäällikön, sosialidemokraattisen senaattorin Väinö Vuolijoen ehdotuksesta senaatti yksimielisesti hyväksynyt. Siis ne varastot olivat vallan päinvastaisessa tarkoituksessa, kuin puhuja tahallaan tahtoi täällä asian esittää. Ne eivät olleet mätänemistilassa, kuten hän sanoi. Sanomalehdissä kerrottiin kesällä, että torilla ja turuilla oli ajellut juustoja, joitten oli sanottu olevan mätänemistilassa silti, että niissä oli homepilkkuja, niinkuin aina on juustoissa, joita täytyy kuukausittain hoitaa kellareissa kehittääkseen ne sille asteelle, jolloin ne kauppaan lasketaan. Siis tällaista oli se mätänemistila, josta ed. Härmä luullakseni vastoin parempaa tietoaan esitti. Mitä vielä noihin voiryöstöihin tulee, niin on mainittava, että ne alkoivat siellä aivan anarkisesti, jolloin ryöstettiin ja jaettiin 93 dritteliä ilman edestä kansalle, ja häpeä sanoa, poliisikin oli ollut osallisena niissä jaoissa jo ennenkuin täältä tuli lupaus sen 200 drittelin jakamisesta, jotka päivää myöhemmin olisi muutenkin jaettu. Se määrä oli jo voilaboratoriossa otettu jakolistalle.

Mitä sitten nykyisiin Turun tapahtumiin tulee, niin puhuja sanoi, että miliisi siellä oli toiminut kunnollisesti ja olisi sentähden myöskin ollut kohtuullista, että sille olisi hallituksen puolelta maksettu palkka. Mutta tässä on kumminkin huomioonotettava se, että se miliisi oli astunut anarkisesti tehtäväänsä ja poistanut sen järjestysvallan, jonka hallitus oli sinne asettanut. Se oli läänin ylimmän poliisivalvojan, kuvernöörin pistänyt telkien taa, samoin kuin Turun poliisimestarinkin, ja onhan silloin kohtuutonta, että miltään hallitukselta vaaditaan palkkaa sellaisille joukkioille, jotka juuri olivat suistaneet järjestysvallan, jonka hallitus oli asettanut. Tällaista tekoa ei voida pitää kaikin puolin hyväksyttävänä, niinkuin puhuja tahtoi esittää. On suoras-

taan tärkeä sellainen syyte hallituksen suhtautumisesta Turun tapahtumiin, joihinka edellinen puhuja johtopäätöksillään tahtoi pyrkiä. Hän jotenkin suoraan väitti, että hallituksen toimenpiteet ovat olleet provokatoorisia. Hän luki sanomalehtileikkeleitä täällä, joita on osaksi jo kolmasti täällä ennen luettu, joissa sosialidemokraattinen puolue on kyllä osittain asiallisesti arvostellut väkivallantekoja ja jopa niitä jossain määrässä tuominnutkin, ja hän tahtoi näillä sanomalehtileikkeleillä, jotka olivat toisissa oloissa kirjoitetut, todistaa, että Turun työväen järjestöillä ei ole mitään tekemistä noitten ryöstöjen kanssa, jotka Turussa nyt ovat raivonneet. Mutta kuinka voidaan tästä perinjuurin puhdistautua, kun samalla hetkellä puhuja itse todistaa, että Turun työväenjärjestö, ainakin sen luottamusta nauttiva miliisi, olisi puolessa tunnissa voinut järjestyksen palauttaa ja estää nämä ryöstöt, estää teot, joita täytyy jokaisen kunniallisen kansalaisen pyrkiä estämään, jos yhteiskunnassa sellaista ilmestyy. Hän lausui nimenomaan, että työväenjärjestö oli päättänyt pitää käsissään poliisilaitoksen hinnalla millä hyvänsä. Siis täytyy kai tästä tehdä se johtopäätös, että miliisi oli sen luottamusta nauttiva järjestysvalta ja sen olisi ollut tällä hetkellä astuttava ryöstöjä vastaan. Kun se olisi sellaista kuntoa osoittanut, niin silloin olisi se myöskin voinut vaatia yhteiskunnallista luottamusta, mutta ei sillä hetkellä, jolloin se kädet ristissä katsoi, kun tällaista raivoa vastuuton joukko harjoitti yhteiskunnassa. Päinvastoin esitti hän työväenjärjestön suhteen lakkoon sillä tavalla, että joukkovoimalla päätettiin estää, jos joku lakkoa yrittäisi ehkäisemään. Eikö se ollut silloin välillistä kannatusta teoille, joita hekään eivät voi hyväksyä, paremmin kuin kukaan kunniallinen yhteiskunnan jäsen? Mutta meidän täytyy ajatella, että yhteiskunnan etu vaatii rauhaa ja meidän täytyy tällaisistakin oloista koettaa päästä säännöllisiin oloihin, ja sentähden minä uskallan toivoa, että sosialidemokraattinen puolue puolueena juuri nousee tuomitsemaan tällaisia tekoja ja koettaa tehdä kaiken voitavansa ja käyttää valtaansa silloin, kun se voi sen niin vähällä tehdä, että voi puolessa tunnissa tällaiset tärkeät teot estää, jos sillä kerran hyvää tahtoa siihen on. (Vasemmalta: Maksakaa miliisin palkat.) Palkoista voi neuvotella silloin, kun järjestys on mallikelpoinen ja kun myös yhteiskunnan kunnialliset jäsenet saavat nauttia kansalaisvapautta ja yhteiskunnan turvaa eikä niitä pidetä telkien takana syyttömästi, niinkuin Turussa nykyään kuvernööriä y. m. pidetään. Minusta se on kekäleen pesemistä, kun koetetaan puhdistautua tällaisesta teosta, jota täytyy, kuten sanoin, kaikkien tuomita, ja toivonkin, että eduskunta sen kumminkin lopuksi yksimielisesti tuomitsee ja tekee kaiken tehtävänsä, minkä se voi, järjestyksen saamiseksi tässä maassa.

Ed. Välisalmi: Tältä paikalta on monta kertaa sanottu, että vallankumous yhä vielä jatkuu. Siinä puheessa lienee kyllä perää. Jo melkein koko sodan ajan on useissa paikoin maailmassa esiintynyt merkkejä vallankumouksellisesta liikkeestä. Sitä on tapahtunut Saksassa, lujan järjestyksen ja kurin luvatussa maassa. Ovathan siellä vasemmistososialidemokraatit jo melkein sodan alusta saakka käyneet luonteeltaan aivan vallankumouksellista taistelua sotaa vastaan. Samanlaista on ollut Ruotsissa ja on muuallakin. Venäjän keväällinen suuri vallankumous antoi tietysti uutta virikettä vallankumouksellisille mielialalle maailmassa. Eikä sitä voine kieltää, etteikö täällä Suomessakin olisi ollut havaittavissa vallankumouksellista kuohuntaa. Miksikä ei täällä, koska sellaista paloa on tapahtunut vieläkin kansanvaltaisemmissa maissa, kuin tämä meidän maamme on.

Vallankumouksellisen kuohunnan valossa me ymmärrämme myös sen suurlakon, joka marraskuussa tapahtui. Työväestön kumouksellisen voiman täytyi jollain tavoin purkautua ja se purkautui suurlakkoon. Porvaristo oli osaksi sanomalehtikirjoituksissa, osaksi täällä eduskunnassa osoittanut, että se aikoi ryhtyä edistystä ja uudistuksia jarruttamaan, ja silloin työväestö turvautui tuohon varmimpaan ja aina käytettävissä olevaan aseeseensa, suurlakkoon. Vallankumouksellisena liikkeenä on suurlakko hyvin ymmärrettävissä, eikä sitä vastaan sellaisena ole mitään muistuttamista. Mutta on otettava huomioon, että suurlakko meillä ei pysynyt kokonaan selvänä vallankumouksellisena joukkoliikkeenä, selviä päämääriä tavoittelevana luokkatietoisen köyhälistön liikkeenä, vaan sattui sen kuluessa tapauksia, jotka epäilemättä mitä syvimmin olivat omiansa loukkaamaan ihmisten oikeudentuntoa.

Venäjällä, jossa vallankumous alkoi niin suurin toivein, on se sittemmin monina ajankohtina muuttunut jokseenkin selväksi sekasorroksi, anarkiaksi, järjestyksettömyydeksi, jossa ei ole lainkaan voitu hallita niitä aineksia, jotka käsittävät sanalla vallankumous murhaa, ryöstöä ja yleensä kaikenlaista väkivaltaa. Tämän esimerkin ei olisi luullut kulkeutuvan meille, mutta osittain kumminkin niin kävi. Onhan meillä niin erilaiset olot, kuin Venäjällä, ollaanhan meillä Venäjästä edellä niin paljon, ettei olisi luullut kaiken sen, mikä

Venäjällä oli välttämättömyys, siirtyvän tänne. Venäjällä on vallinnut anarkia pitkät ajat. Siellä ennen vallankumousta harjoitti hallitus täydellistä anarkiaa ja tapahtui vain vallankumouksen kautta siirto hallituksen anarkiasta kansan anarkiaan. (Vasemmalta: Niin meilläkin tapahtui!) Niin tapahtuikin. Työväestön mukaan oli tarttunut suoranaisia rikollisia aineksia, jotka kulkivat omia teitään, lakkojohdosta mitään välittämättä. Monille suurlakon aikaisille ilmiöille on minun ainakin mahdotonta löytää tyydyttävää selitystä vallankumouksen taustaa vastaan. Ne olivat konnantöitä, pysyvät sellaisina ja ovat jyrkästi tuomittavia. (Eduskunnasta hyvä-huutoja.)

Tuntui kuitenkin siltä, että suurlakon jälkeen elämä alkaisi taas asettua rauhallisiin uomiinsa, että päästäisiin taasen jonkunlaiseen järjestykseen ja että huumaantuneet mielet tasaantuisivat ja malttuisivat kurin ja järjestyksen puitteisiin. Niin tapahtuikin melkein kaikkialla. Turku vain siinä suhteessa teki poikkeuksen ja sangen surullisen poikkeuksen. Suurlakon aikana vangittiin siellä kuvernööri ja poliisimestari ja näitä on yhä edelleen säilytetty pidätettyinä, siitä huolimatta, että suurlakko aikoja sitten on julistettu loppuneeksi. Samoin on mieltenkiihkoa Turussa yhä edelleen riittänyt. Myönnän kyllä, että porvaristossa on suuri syy siihen, että näin on tapahtunut. Jos porvaristo ei olisi ollut niin itsepäinen ja olisi ajoissa ryhtynyt neuvottelemaan tilanteesta Turussa, niin tulos tällä hetkellä olisi toisenlainen. Syytä lienee hallituksessakin. Sittenkun kerran hallitus oli saatu, niin olisihan se voinut niin paljon antaa perään ylpeydelleen, että olisi lähtenyt uhkaavaa, yhä suuremmaksi käyvää vaaraa torjumaan.

Olkoon niinkin. Mutta sittenkään minä en jaksa nähdä mitään järjellistä syytä siinä, että näitä kahta virkamiestä yhä edelleen vangittuina säilytetään. Täällä on sanottu, että koko Turun porvaristo on työväestöä vastaan. Jos kerran niin on, niin kai Turun työväestö vielä olisi jaksanut sietää nämä kaksi porvaria lisäksi. Eikä ole lainkaan sanottua, että juuri nämä kaksi olisivat olleet ne pahimmin härkäpäiset. Ehkä olisi ollut myös mahdollista, että he, päästyään pakollisesta vankeudesta vapaiksi, olisivat vielä suostuneet ottamaan virkaeronkin ja lähtemään sellaisista paikoista, joissa he olivat tulleet vastenmielisiksi. Mutta intohimot olivat kiihtyneet molemmin puolin, ja tähän nyt on tultu.

Mutta Turussa on tapahtunut paljon pahempaakin, kuin tämä juuri mainitsemani seikka. Minun on tarpeetonta ruveta tässä toistamaan kaikkea, sitä surkeutta, mitä kulttuurikehtomme on saanut kokea. Kaikkihan se on jokaiselle tunnettua. Todettava vain on, että Turku on ollut täydellisen hävityksen alaisena. Siellä on riehunut ennen kuulumaton rivous ja rosvous. Siellä ei ole säästetty mitään, mikä on joutunut rikollisten käsiin. Siellä ovat kansalaiset olleet vailla omaisuuden ja ehkä — en voi varmasti sanoa — ruumiillisen koskemattomuudenkin turvaa. Täällä on sangen laajasti etsitty psykologisia syitä näihin tapahtumiin. Ne syyt ovat kai olemassa. Mutta toiselta puolen minun turkulaiset puoluetoverini ovat kertoneet ja on siitä mainittu Turun sosialidemokraattinen lehtikin, ettei siellä ole nälkää sammuttaakseen ryöstetty, vaan on suorastaan ryöstetty ryöstämisen halusta ja hävitetty hävittämisen halusta. Siellä on vallinnut täydellinen vandalismi. Siellä ovat olleet — ovat turkulaiset kertoneet — edesvastuuttomat ainekset liikkeellä, jotka ovat yleensä ottaneet sen, mitä on käsiin sattunut, ja rikkoneet sillä sen, mitä ovat suinkin ehtineet.

Näiden tapahtumien sanotaan johtuvan siitä, että Turussa syntyi miliisilakko. Niin kai olikin (Vasemmalta: Ei suinkaan!), että nämä tapaukset juuri silloin ilmenivät, kun Turussu miliisilakko syntyi, kun ei ollut järjestysvaltaa olemassa, siitä ei päästäne mihinkään, ja minusta on tämä miliisilakko käsittämätön. En voi tietää, mitenkä hyvin Turun miliisilaitos on toiminut, mahdollisesti aivan moitteettomasti, olen vielä taipuvainen uskomaankin, että niin on ollut asianlaita. Mutta minä en voi sittenkään ymmärtää — niin hyvin, kuin minä käsitänkin lakon ja niin hyvin, kuin minä tiedänkin, miten hyvä ase se on palkkataistelussa — en voi sittenkään ymmärtää, onko tarpeellista pitää niin järkähtämättömästi kiinni lakkopäätöksestä, että täytyy antaa mennä vaikka koko kaupungin maan tasalle saadakseen osoittaa, mihinkä järjestysvallan puute vie. Muistan, kun viime keväänä syntyi useissa paikoin maatyöläisten lakkoja, niin silloin me sosialidemokraatit, meidän piiritoimikuntamme ja yleensä järjestömme, koetimme selittää lakkolaisille, että karja ainakin on ruokittava, sillä jos se jätetään ruokkimatta, niin tulee tehdyksi rikoslainalainen teko. Kun Turun miliisi ryhtyi lakkoon, ja vaikka oli todellakin vaara, että koko kaupunki menee maan tasalle, ja vaikka saattoi olla sangen ilmeistä, että ihmishenkiäkin joutuu vaaraan, niin ei Turun miliisi hievahtanut. Siinä suhteessa minä en voi persoonallisesti hyväksyä Turun miliisilakkolaisten menettelyä.

Sekä jo aikaisemmin suurlakon yhteydessä sattuneet rikolliset teot että nämä viimeiset Turun tapahtumat osoittavat minusta, että tässä maassa

löytyy rikollinen aines, joka uhkaa koko yhteiskuntamme menestystä. Sellainen aines on saatava juuritettua pois, sillä kuka takaa, etteivätkö Turun tapahtumat uusiudu tänään taikka huomenna ja uusiudu, jos mahdollista, vielä suuremmalla voimalla, kuin Turussa. Minusta ei nyt tässä enää auta syytellä toisiaan, eikä tarvitse enää hakea psykylogisia syitä näille tapahtumille. Jos me tahdomme vähänkään järkeämme käyttää, niin ne syyt me ymmärrämme. Eihän tulipalonkaan tapahtuessa ruveta kyselemään, mistä tuli on syttynyt tai kuka on sen sytyttänyt, vaan ryhdytään sitä epäilemättä sammuttamaan, niin sosialistit kuin porvaritkin. Ja minun nähdäkseni on tässä nyt keksittävä keino tällaisten tapahtumien uusiutumisen varalle. Ei pidä jättää tätä kansaa turvattomaksi rikollista mellastelua vastaan. Minun luullakseni on ainoa pelastus voimakas järjestysvalta (Hyvä! Hyvä!), mutta sen täytyy olla kansanvaltaisen, se ei saa tulla minkäänlaisiksi rankaisuretkikunniksi, sillä niillä ei näitä tapahtumia saada lakkaamaan, eikä voida estää niiden uusiintumista. Ne ovat provoseerausta, ja minä olen kuullut, että tällaisia rankaisuretkiä aiottaisiin, mutta pitää tulla kansanvaltaiselle pohjalle perustettu niin kokoonpantu järjestysvalta, että siihen voivat kaikki kansankerrokset luottaa, että siihen saa luottamuksen myös Suomen työväestö. Ja täällähän on tässä eduskunnassa käsittelyn alaisena uusi asetusehdotus poliisitoimen hoidosta kaupungeissa. Sitä pitäisi kiirehtiä, ei pitäisi vitkastella sen kanssa; siitä saadaan se pohja, jolle Suomen järjestyslaitos on perustettava, sellainen järjestyslaitos, joka ehdottomasti pystyy saamaan tässä maassa järjestyksen aikaan. (Eduskunnasta: Oikein!)

Ed. Roos: Det bjuder mig alltför mycket emot att ingå på bemötande af de uttalanden, hvilka gjorts från vänsterhåll. De hafva också delvis redan ställts i rätt belysning, nu senast af senator Kallio, och komma väl att ytterligare belysas af dem, hvilka lefvat närmare förhållandena i Åbo. Jag kan därför inskränka mig till några få ord.

Det allmänna rättsmedvetandet inom vårt folk har på det allra djupaste blifvit kränkt utaf de terroristiska våldsdåd, hvilka hafva öfvergått Åbo samhälle. Och detta kränkta rättsmedvetande fordrar ovillkorligen satisfaktion, och landtdagen kan för närvarande gifva denna endast på det sättet, att landtdagen enigt och kraftigt uttalar sitt ogillande och fördömande af dessa våldsdåd. Detta är landtdagens ovillkorliga skyldighet, hvilken den utan att svika sin plikt mot folket och landet icke får uraktlåta att fylla, och jag kan icke annat än hoppas, att landtdagen åtminstone i denna fråga skall uppträda enigt. Jag ser en underpant härpå uti det uttalande, som senast gjordes af ldgm. Välisalmi. Våldsdåden i Åbo hafva väl i första hand gått öfver de borgerliga samhällsmedlemmarna, men de träffa samhället i dess helhet och således äfven de arbetande klasserna, ty det är en omutlig lag, att där känslan av trygghet försvinner, där lifvets normala gång rubbas, där arbetsron störes och möjlighet för näring och handel icke längre förefinnes, där upphör företagsamheten, där drager sig kapitalet tillbaka, där stanna de industriella verken och arbetsplatserna blifva toma, och följden af allt detta blir ovillkorligen, att arbetarna blifva utan arbete och utkomstmöjligheter, hvaraf ovillkorligen följer elände och brist i spåren. Samhället är en lefvande organism, hvars fortbestånd och förkofran bero däraf, att alla dess olika lemmar och organ uppfylla sina skyldigheter och utföra det värf, som åligger dem, men då en del af dessa organ icke blott själfva svika sin plikt, utan äfven genom våldsamt ingripande omöjliggör de öfriga organens funktioner, där lider hela organismen, där hotas hela samhället med undergång. Detta är ett obestridligt faktum, en orubblig sanning. Jag vågar uttala det hoppet, att denna enkla sanning måtte, med de kända genomsorgliga företeelserna i Åbo för ögonen, behjärtas af alla folkklasser i vårt land, och att härigenom känslan af samhörighet åter skall vakna inom alla folklager och alla och enhvar allvarligen vilja sträfva till att uppfylla sin plikt. Och då skall vårt folk kunna fylla sin plats inom de fria, självständiga nationernas led och utföra den mission, som folkslagens Gud har gifvit detsamma. — Jag förordar enkel öfvergång till dagordningen.

Puhemies: Ennenkuin annan puheenvuoron, ilmoitan, että tänä iltana suoritetaan keskustelu asiasta loppuun, mutta mitään äänestystä tai päätöstä ei tehdä.

Ed. Eloranta: Minulla ei ole paljon lisättävänä siihen, mitä jo tämän asian aikaisemmin esillä ollessa sen johdosta lausuin. Mutta kun ed. Mikkola samalla kertaa käyttämässään puheenvuorossa vetosi erikoisesti siihen, että Turun miliisilaitos nykyisessä kokoonpanossaan on laiton ja sitä ei siitä syystä voi missään tapauksessa hyväksyä, niin on syytä sen johdosta herra Mikkolalle huomauttaa, että tässä maassa on olemassa muutakin niin sanottua epälaillista, jonka kumminkin herra Mikkola on valmis ilman muuta hyväksymään. Tiedetään, että meillä on hal-

litus myöntänyt suuria summia varoja aseellisen porvarikaartin järjestämiseen, joka kaarti sellaisenaan ei ole millään lailla laillistettu. Se on täysin laillistamaton, puoleksi salainen järjestö, jota valtion varoilla on tuettu. Mutta herra Mikkolalla ei ole sen suhteen ollut mitään muuta, kuin kiitettävää sanottavana, vielä senkin jälkeen, vaikka samantapaisen kaartin yksi joukko on Turussa lähtenyt hyökkäämään miliisiä vastaan silloin, kun miliisi on ollut rosvojoukkoja hillitsemässä. Herra Mikkolan laillinen omatunto ei ole ollenkaan soimannut häntä silloin, kun hän on ollut hyväksymässä noita porvarien järjestämiä, valtion varoilla ylläpidettäviä laittomia järjestöjä. (Oikealta: En ole koskaan ollut.) Ette ole koskaan ollut, sanotte, mutta ette ole koskaan niitä vastaan julkisuudessa nousseet, joten olette ne ainakin vaitiollen täydelleen hyväksyneet.

Ed. Juutilainen ihmetteli täällä, että meillä on olemassa vanha, satoja vuosia vanha oikeus- ja yhteiskuntajärjestys, niin että mitä ihmettä tässä oikeastaan kapinoidaan. Herra Juutilainen ei näy ymmärtävän, mikä eroitus on vuosisatojen takana olevilla tapahtumilla sen ajankohdan kanssa, jossa nyt elämme, ja että siitä lähtien, kun vuosisadat ovat kuluneet, on tapahtunut paljon sellaista, joka vaatisi ehdottomasti muuttamaan myös yhteiskuntajärjestystä lakeineen ja laitoksineen muuttuneitten olojen mukaiseksi. Ja juuri se seikka, että nämä herrat niin intohimoisesti pitävät kiinni siitä ikivanhasta, on yhtenä suurena syynä siihen, ettei meillä päästä eteenpäin askeltakaan muuta, kuin sen verran kuin kansanjoukot pystyvät kehitystä eteenpäin viemään joukkojensa painolla.

Sitten herra Mikkolan viimeksi tästä asiasta antamassa lausunnossa on toinen kohta, johon erityisesti huomio kiintyi. Se oli se, jossa hän mainitsi, että pogromeja on tulossa muuallakin. Jos herra Mikkola on siitä varma, niin hän myöskin tietää, millä tavalla niitä pogromeja oikein valmistellaan. Kun muistaa minkälaisia menettelytapoja käytti Venäjän vanha tsaarihallitus, niin tietää, että yhtenä tärkeänä tekijänä sen toiminnassa oli pogromien järjestäminen, sillä hallitus ja vallassaoleva luokka hallituksineen tarvitsivat pogromeja määrättyä tarkoitusta varten. En tahtoisi näitä ehdottomasti rinnastaa, mutta jos herra Mikkolan tiedonannoissa, että sellaisia on tulossa muuallekin, pitää paikkansa, niin ainakin jonkinlaista henkistä yhteyttä näiden välillä on, nimittäin Venäjän vanhan hallituksen ja meillä nyt esiintyvien pogromien välillä. Ihmettelen muuten, kuinka ed. Mikkola oli miliisilakosta Turussa ja niistä kauhuntapahtumista olevinaan pahoillaan. Ed. Mikkola on täällä esittänyt ehdotuksen sotalaitoksen voimaansaattamisesta ja sitä tarkoitusta tuo Turun mellakka on erinomaisen hyvin palvellut. Se on palvellut sen porvarillisen aseellisen järjestön muodostamistarkoitusta, jolle täällä senaatin taholta on nyt pyydetty tukea tämän asian yhteydessä. Ed. Mikkolan pitäisi olla erittäin kiitollinen siitä tilanteesta, mikä Turussa on ollut vallalla, koska se on ollut kaikkein voimakkain tekijä viemään eteenpäin hänen ja hallituksen yhteisiä pyyteitä aseellisten järjestöjen työväestöä vastaan muodostamisessa. Intoilu kai itse asiassa onkin tavallista ulkokultaisuutta, jonka taakse peittyy se ilo, että niin on käynyt ja että hänen alotteensa on tuollaisista teoista saanut voimakasta yllytystä eteenpäin.

Miliisilakko ja pogromit ovat kaksi eri asiaa. Kun miliisilakko syntyi, pääsivät irti mellastamaan ne ainekset, jotka jo pitemmän ajan kuluessa pesiytyivät esikaupungeissa ja muualla. Ne kyllä ovat yritelleet ennenkin ja luultavasti ne tulevat vielä jälkeenkinpäin yrittämään. Mutta mitään erikoista tekijää ei miliisilakko niiden ilmiöiden synnyttämisessä muodostanut. Se ainoastaan teki mahdolliseksi niille päästä irti, mutta ne syyt, jotka siihen johtivat, olivat olemassa jo ennen ja niiden syiden aikaansaamista on erityisellä innolla kehittänyt ja kiihoittanut ed. Mikkola. Samanlaisella häikäilemättömyydellä ja julkeudella, jolla hän täällä eduskunnassa hyökkäsi vasemmiston kimppuun ja työväkeä vastaan, samanlaisella häikäilemättömyydellä herra Mikkola on myöskin hyökännyt työväestöä vastaan Turussa. Turun valtuustossa istuessaan ja yhtenä sen vaikutusvaltaisemmista henkilöistä on ed. Mikkola aina ollut ensimäinen vastustamassa työväestön oikeutettuja vaatimuksia. (Oikealta: Se on valhe!) Olen istunut ed. Mikkolan kanssa eräässä Turun valtuuston asettamassa toimikunnassa ja tiedän, minkälaista se toiminta on ollut. Silloin kun oli kiire ja elintarveasiat rempallaan, ei päästy minnekään, ei mitään ratkaisevia askeleita herra Mikkola uskaltanut siellä ottaa. Mutta kun sitten tuli, niinkuin esimerkiksi kerran sattui, joku venäläinen suuriruhtinas Turkuun, niin kyllä herra Mikkola oli valmis hommaamaan valtuustoa kokoon nopeasti ja juhlapuvussa pyrki sitä vastaanottamaan samalla aikaa, kun elintarvelautakunnassa pitä käsiteltämän pulmallisia elintarvejuttuja. Silloin ei Mikkolalta niihin riittänyt aikaa, oli muuta tehtävää herroilla.

Jos tahtoo saada hyvän läpileikkauksen Turun valtuustosta, joka on yksi suurimmista syylli-

sistä Turun levottomuuksiin, tarvitsee tutustua vain siihen esiintymiseen, jota ed. Mikkola eduskunnassa tämän asian yhteydessä on esittänyt. Herra Mikkola antoi niin hyvän läpileikkauksen Turun valtuustosta, että parempaa kuvaa ei voi siitä saada. Törkeää hyökkäämistä työväkeä vastaan, häikäilemätön aseellisten järjestöjen muodostamishalu, mutta myöskin häikäilemätön halu vastustaa oikeutettuja uudistuksia ja yhteiskunnallisten olojen parantamista. Täällä jo ed. Härmä huomautti siitä, kuinka porvarillisten sanomalehtien menettely Turussa on suunnattoman suuressa määrässä kiihoittanut työväkeä menettelemään siten, kuin se on menetellyt. Ed. Mikkolan esiintyminen tämän asian yhteydessä täällä on myös omiaan vaikuttamaan samaan onnettomaan suuntaan. Olojen ymmärtämättömyys, jyrkkä takaisinpäin vanhaan järjestelmään pyrkiminen kuvastuu herra Mikkolan harrastuksista. Ja sellaisilla harrastuksilla ei saada rauhallisuutta syntymään, siitä voidaan olla kaikki varmoja. Tarvitaan uudistuksia, ja uudistuksia täytyy koettaa saada nopeaan. Mutta siihen te ette pyri, vaan sen sijaan muodostamaan voimaa, jolla te siten kurjuuteen joutuneita työväenjoukkoja rankaisisitte. Herra Mikkola huomautti, että Turun levottomuuksista lankeaa vastuu vasemmistolle, ja se veri huutaa muka kostoa työväestölle. Uskallan heittää nuo huomautukset takaisin herra Mikkolalle ja sanoa, että herra Mikkolalla on raskas osuus siihen, että Turussa tällä kertaa nuo levottomuudet alkoivat, että herra Mikkola on tehnyt voitavansa estääksensä siellä järkevät uudistukset, ja siitä syystä siellä nyt on levotonta, ja jos tässä kenen niskoille tulee nyt veri asetettavaksi, niin kyllä kai silloin kulkee siinä suhteessa etumaisena herra Mikkola. (Vasemmalta: Oikein!)

Ed. Wrede: Jag har icke begärt ordet för att bemöta de yttranden, som från socialdemokratiskt håll här afgifvits, yttranden, i hvilka man försökt öfverskyla de i Åbo begångna våldsdåden med tal om demokrati och fåvälde, om reformer och reaktion och annat dylikt, som har med saken ingenting att skaffa, yttranden, hvilka öfver hufvud präglats af fullkomlig brist på uppfattning om hvad ett lagbundet samhälle innebär och en lika total brist på all samhällssolidaritet. Jag vill endast anmärka, att man icke därigenom gör sig fri från skuld för utbrott af hat och lidelser, hvilka man genom upphetsande pressuttalanden dag efter dag och år efter år framkallat och underblåst. Jag bör dock, då jag nämner detta, göra ett undantag för det yttrande, som afgafs af hr Välisalmi och som visar, att på detta håll också kan finnas känsla för samhällskrafven. Det vore blott önskligt, att en sådan uppfattning skulle vinna mera spridning. Jag vill därför icke heller vidare uttala mig om orsakerna till det som skett. Efter de uttalanden, som här gjorts af hrr Mikkola, Colliander och Estlander och andra, har jag öfver hufvud taget icke mycket att tillägga i sak, men jag har trott mig böra särskildt betona en synpunkt, som måhända icke blifvit här tillräckligt framhållen.

Jag ber att få göra detta genom att uttala mitt fulla erkännande för den hållning, som under dessa sorgliga händelser intagits af landets regering och jämväl af Åbo samhälle. Det har sagts på vänsterhåll, att plundringar och våldsdåden omedelbart hade upphört, om man blott gått in på de fordringar, som framställdes af den så kallade milisen i Åbo. Dessa fordringar gingo som bekant ut på, att denna så kallade milis skulle legaliseras och att åt densamma skulle utbetalas stora penningebelopp. Enligt min tanke hade det varit alldeles omöjligt såväl för regeringen som för Åbo stad att gå in på dylika fordringar. Dels äro dessa af den beskaffenhet, att det icke är möjligt att bifalla till dem, dels har den så kallade milisen i Åbo uppträdt på ett sådant sätt, att man icke gärna ens kan skrida till underhandlingar med densamma. Denna så kallade milis har fängslat ordningsmaktens högsta organ på orten, har begått åtskilliga andra brottsliga handlingar, och med dess goda minne hafva slutligen de senaste röfverierna och våldsdåden i staden föröfvats. Att ingå på dess fordringar skulle således innebära, att såsom ordningsmakt skulle legaliseras en brottslig sammanslutning och vidare att samhället med penningar skulle köpa sig fritt från banditers plundringar och våldsdåd. På sådana villkor kan en samhällsmakt icke gå in, så länge den vill representera ett lagbundet samhälle. Det kan ju inträffa, att den, som råkat i röfvarhänder, icke har någon annan utväg, än att köpa sig lös därifrån med pengar. Detta kan vara berättigadt i fråga om ensiklda personer, ehuru det också då leder till befrämjande af röfveriet, men i fråga om samhället är sådant icke berättigadt. Det skulle nämligen innebära ett fullkomligt öfvergifvande af rättsståndpunkten, och detta gör man aldrig ostraffadt. Det skulle också i praktiken leda till raka motsatsen mot hvad man åsyftar, ty att gå in på sådana fordringar skulle endast framkalla nya utpressningsförsök på samma ort och på andra orter, såsom också i själfva verket skett. Jag måste därför räkna senaten och chefen

för dess civilexpedition till stor förtjänst att icke hafva gått längre i beredvillighet till uppgörelse med Åbo milis än de gjort. Och hvad beträffar Åbo samhälle får jag lof att säga, att det är rent af upplyftande att se, huru detta samhälle hellre underkastar sig lidanden och förödelse än det gifver vika för våldet. Ur en sådan ståndpunkt, om den också för ögonblicket medför svåra följder, skall en bättre ordning slutligen uppväxa, medan däremot, om landtdagen, regeringen eller Åbo samhälle gåfve efter för den s. k. milisens oblyga fordringar, man kunde vara säker på, att dylika fordringar skulle efter några dagar framställas där och framställas rundtom i hela landet och penningeutpressningar öfverallt äga rum. Håller man blott fast vid rättsståndpunkten, såsom ett lagbundet samhälle bör göra, så måste förr eller senare, hvilka lidanden än må föregå detta, anarkin slutligen kunna nedslås och den lagliga, rättsliga ordningen åter komma till väldet och triumfera.

Det är i hufvudsak detta jag velat framhålla. Men visserligen är det nödvändigt, för att ordningen skall kunna återställas, att regeringen med all energi använder de kraftigaste medel, som stå till buds, för att skapa en så stark ordningsmakt som möjligt och med den nedslå brottet och okynnet. Vi hafva hört af regeringens främste man för ett par dagar sedan, att regeringen har för afsikt att så förfara, och jag tänker, att landtdagen kan vara öfvertygad om, att så också kommer att ske. Detta är också nödvändigt, om icke detta samhälle skall gå under. Finlands regering och landtdag hafva förklarat landet självständigt, men får anarkin fortfara och tillväxa, kommer denna självständighet aldrig att förverkligas. Vi hafva också att upptaga kampen mot en hotande hungersnöd, men om vi icke kunna bekämpa anarkin, kunna vi icke heller bekämpa hungersnöden, ty det är anarkin, som är svåraste hindret för dess öfvervinnande. Det närvarande tillståndet i landet är förödmjukande både för regeringen, som saknar fysiska maktmedel att bekämpa brottsligheten, och ännu mer för landtdagen, som förklarat sig för innehafvare af den högsta statsmakten, men icke har möjlighet att uppfylla ens de mest elementära fordringar, som måste ställas på statsmakten i ett ordnadt samhälle. Landtdagen kan emellertid, såsom jag nämnde, med tillförsikt räkna på att regeringen skall göra hvad i mänsklig förmåga står för att få laglig ordning åter införd i landet. Denna uppgift är utan tvifvel under nuvarande förhållanden svår, ja, ytterst svår, men den är tillika den viktigaste uppgift, som nu föreligger, och en uppgift, hvars fullgörande utgör ett lifsvillkor för landet, och regeringen kan därför också vara försäkrad om, att de bemödanden den kommer att göra för vinnande af detta syftemål skola vinna landtdagens understöd.

Jag upprepar ännu, att om man vill köpa fred för tillfället genom otillbörliga eftergifter och penningeutbetalningar, så kan man vinna endast en tillfällig fred, för ögonblicket och på en enda ort, men förvärrar sjufaldt tillståndet öfver hufvud. Det är helt andra och kraftigare medel, som måste användas. Jag ber att få uttala fullt förtroende till att regeringen skall veta att förstå situationens kraf och använda alla medel, som stå till buds, och förordar därför enkel öfvergång till dagordningen.

Ed. Schybergson: I likhet med den föregående ärade talaren har jag icke heller behof af att ingå i bemötandet af alla andraganden, från vänsterhåll till förmån för den s. k. milisen i Åbo. Men ett undantag bör jag dock göra beträffande herr Wiiks andragande. Det innehöll nämligen ett påstående, som ännu icke har blifvit bemödt, men bör bemötas, att nämligen Åbo samhälle vore ett af de värsta som öfver hufvud taget kunna tänkas i detta land. Och han anförde såsom källa en bok af författaren Adolf Paul. Jag har händelsevis för ett antal år tillbaka sedan stiftat bekantskap med boken därför att de skildrade händelserna åtminstone delvis förlagts till ett gods, med hvars förvaltning jag hade att skaffa under ett antal år. Jag kan försäkra, att den miljö, uti hvilken herr Paul, då ännu icke författare, utan något slags jordbruksarrendator, och hans bok rörde sig, var sådan, att det verkliga Åbo, denna donatorernas stad, såsom äfven herr Wiik kallade den, icke hade något slags beröring med den. Det kan vara nog om den saken.

Hvad sedan beträffar herr Lundbergs s. k. milis, så ber jag att få fästa uppmärksamheten vid en omständighet, som icke tidigare under diskussionen framhållits. När milisen i Helsingfors i somras gjorde strejk, så gick allt fortfarande sin jämna gång. Strejken varade några veckor, om jag icke missminner mig, och allting var som förr utan att afsaknaden af polis gjorde sig särskildt kännbar, snarare tvärtom. Nu däremot, i samma ögonblick som den Lundbergska polisen strejkade, utbröto oroligheterna, plundringarna, röverierna. Finnes det icke ett sammanhang mellan de bägge företeelserna? Måste man icke anse strejken hafva varit en signal, nästan en uppmaning till hvad som sedan skedde. (Oikealta: Riktigt!)

Herr Wiik har sagt, att man icke gärna lämnar från sig en sådan maktställning, som man vunnit, och att den Lundbergska milisens partivänner inom landtdagen därför icke kunna taga afstånd från den. Men det har redan sagts, att äfven om denna milis skulle representera arbetarna i Åbo, och det gör den synbarligen icke, då åtminstone halfva antalet är mot den, så representerar den för ingel del Åbo samhälle. Den har vidare, såsom landtdagsman Härmä framhöll, tydligen brutit mot de förhållningsorder, som det sosialdemokratiska partiet har gifvit. Den är sålunda på intet sätt att betrakta såsom folkelig ens i den bemärkelse som sosialismen tager detta ord, d. v. s. broholmsfolkelig, utan den är en hop af ett hundratal män med vapen i hand, hvilka beslutit sig för att tyrannisera och terrorisera samhället. Jag hade väntat mig, att icke en enda af de sosialistiska talarena skulle hafva tagit denna själfvalda röfvarhop i försvar eller talat om dess höfdings goda hjärta, och annat sådant, såsom herr Wiik gjorde, utan jag hade väntat mig, att partiet såsom en man hade uttalat sin förkastelsedom öfver dessa dåd, som väl icke ens för sosialismen själf kunnat vara önskvärda.

Hvad har resultatet blifvit? Jo, att den ryska militären öfvertagit ordningens handhafvande i Åbo. Detsamma hände här i Helsingfors vid det beklagliga uppträdet vid Hagnäs hallar 1906, då äfvenså rysk militär utkommenderades för att göra slut på oordningarna. Det lyckades också då. En kosacktrupp behöfde endast komma till stället för att den tidens Lundbergska trupper ögonblickligen skulle skingra sig. Det väckte stor ovilja på borgerligt håll att den ryska militären blef anlitad. Och likvisst skola vi komma ihåg, att vi då obetingadt erkände den ryska riksmakten och enligt gällande lag var vår ordningsmakt berättigad, att då polisen icke förmådde upprätthålla ordningen, tillkalla militär till dess hjälp. Men huru förhåller det sig nu? Är det icke under nuvarande ändrade förhållanden en outplånlig skam att det blef nödvändigt att låta rysk militär öfvertaga ordningens upprätthållande, låt så vara att det lyckligtvis icke har skett på tillskyndan af finsk myndighet eller finsk man, utan på yrkande af härvarande utländska konsuler.

Herr Välisalmi har sagt, att vi icke skola skylla på hvarandra. Herr Wiik sade detsamma, ehuru hans andragande sedan utgjordes af idel beskyllningar emot de borgerliga. Jag skulle vilja i detta afseende förena mig med herr Wiik och naturligtvis ännu hellre med herr Välisalmi. Hvad tjäna alla dessa beskyllningar till? — Hvad ligger det för vikt på en utredning af de psykologiska orsakerna till det passerade? Jag har en alldeles särskild anledning att undvika att ingå härpå. — Ty jag kan nämna, att för ett år tillbaka, då jag vid ett besök i Stockholm sammanträffade med en af våra politiska flyktingar där och det blef fråga om, huru förhållandena skulle gestalta sig vid fredslutet i Ryssland, så blef svaret: „anarki" och i Finland: „också anarki". Anarkin är en följd af kriget, af revolutionen i Ryssland, af allt det, som därmed sammanhängt. Vi kunna med skäl, såsom jag redan förut i annat sammanhang framhållit, anse den för den egentliga syndabocken. Men det lekande med elden, hvartill vänstern gjort sig skyldig (Vasemmalta: Högern också!) har utan tvifvel i hög grad bidragit till att dessa företeelser blifvit så svårartade.

Men, som sagdt, vi skola icke skylla på hvarandra. Vi skola se på företeelserna sådana de äro, och vi skola framför allt icke förtvifla om vårt folk, såsom det numera blifvit så vanligt till och med på finskt håll. Detta folk är väl icke så mycket bättre än andra, såsom vi tidigare trodde, men det är väl icke heller så mycket sämre än andra, såsom vi nu börja befara, utan det är som folk mestadels, och jag ville tillägga, att ett folk, som i hundra år varit förenadt med det ryska riket, med dess brist på ordning, kunde stå mycket lägre än vårt folk det gör. Vi få vara tacksamma för att under dessa hundra år förvildningen icke varit större och rättsbegreppen dock under normala förhållanden varit så pass stadgade, som de varit och som, vill jag hoppas, de i en framtid åter skola blifva.

Men ehuru jag sålunda vill söka en förklaring af dessa företeelser, äro de så ödesdigra, så farliga, att botemedel mot dem måste utfinnas, och i detta afseende har jag förmånen att få förena mig med herr Välisalmi, som uttryckligen framhöll, att en stark ordningsmakt göres oss alla behof. Jag kan nämna att jag, då jag aflägsnade mig från det plenum, då frågan senast förevar, hörde i trapporna uttryck sådana som att några sådana händelser som dessa till, och sosialismen vore förlorad. Jag fäste mig icke så mycket härvid. Jag vet, att socialismen är en så lifskraftig företeelse, att icke ens sådana tilldragelser som dessa kunna göra slut på den. Det är med den som med allt annat här i världen. Den lefver sina 50, 60 år, och så kommer någon ny -ism, som träder i dess ställe. Men låt så vara, att den icke härmed har fått dödsstöten, så har den dock blifvit försvagad. Utan att nu tala om fosterlandskärlek och endräkt och sådant, som på vän-

sterhåll har någon klang, och med hållande på den intressesynpunkt, som i stället nu värderas högst, kunna vi säga att det ligger i allas vårt intresse, i de borgerligas, men kanske ännu mera i socialisternas, att lag och ordning här upprätthållas och en stark ordningsmakt ju förr dess hellre fås till stånd.

I dagens tidningar har nämnts, att underhandlingar mellan den s. k. milisen i Åbo och regeringen hafva ägt rum, och tecken hafva under detta plenum tydt på, att de allt ännu fortsättas. Det är sålunda för tidigt att yttra sig om regeringens slutliga hållning, men jag vill hoppas, att den icke har förändrats, och under sådana förutsättningar kan också jag rösta för enkel öfvergång till dagordningen.

Ed. Anton Huotari: Tänä myöhäisenä hetkenä en tahdo pitkältä vaivata eduskuntaa. Pyydän vain saada lausutuksi, että sellaiset tapahtumat, joita Turussa on nähty, ryöstöt ja kiristykset, eivät ole hyväksyttäviä, ja että niitä täytyy tuomita. Yhteiskunnalla täytyy olla keinoja, joitten avulla se suojelee itsensä sellaisten tapahtumien uusiintumiselta. En tahdo lähteä pohtimaan niitä syitä, jotka ovat vieneet tällaisiin tapahtumiin, mutta tahdon lausua, että ne, jotka ovat tällaisia tekoja aiheuttaneet, eivät suinkaan ole ajaneet sillä sosialidemokraattien eikä työväen asiaa, vaan niitten syitten täytyy olla kokonaan toiset. Me emme tiedä, kenenkä asiaa ajavat ne, jotka tällaisia tekoja ovat toimeenpanneet, mutta siitä minä olen vakuutettu, että se asia ei ole kansan syvien rivien asia. On otaksuttavissa, että noissa tapahtumissa täytyy olla myöskin mustia voimia mukana, sillä muuten ei voisi sellaisia tapahtumia ajatella mahdollisiksi. Niitä täytyy olla, koska, kuten aikaisempina aikoina olemme nähneet, sellaisia mustia voimia on käytetty itäisen rajamme takana taistelussa työväestön pyrkimyksiä vastaan ja osittain myöskin meidän maassamme. Minulla on luulo, että tässä ollaan tekemisissä osittain samanlaisten voimien kanssa, sillä mihinkäpä olisivat jääneet ne taistelukeinot, joita kansan vihollliset aikaisemminkin ovat käyttäneet. Sellaisille mustille voimille epäilemättä ovat hyödyksi tällaiset tapahtumat ja rumat teot, jollaisia olemme nyt Turussa nähneet tapahtuvan. Sosialidemokraattien täytyy niitä tekoja paheksua.

Toisaalta on kaikkein tärkeintä tällä hetkellä, millä tavalla saataisiin estetyksi tällaisten tapahtumien uusiutuminen ja leviäminen. Nähdäkseni ei asiasta päästä tulokseen sillä, että syytellään toisiaan, vaan täytyy jotakin tehdäkin asiassa. Ja mielestäni on asiassa hyvään tulokseen pääseminen helppoa, kun kaikki yhteisesti yhdymme ajamaan sellaisen kansanvaltaisen järjestysvallan luomista, joka nauttii yhteiskunnan luottamusta. Siitä on olemassa ehdotus täällä eduskunnassa, valmis lakiehdotus. Sitä asiaa olisi jo aikaisemmin pitänyt kiireellisemmin ajaa.

Täällä on sanottu, ettei voida luottaa mihinkään luokkajärjestysvaltaan. Se ehdotus ei perustu mihinkään puoluevaltaan, vaan nojaa kunnalliselle pohjalle, ja kun nyt uusien kunnallislakien kautta kaikki kansankerrokset pääsevät vaikuttamaan kunnallishallintoon, niin pitäisi meillä olla niin paljon luottamusta tähän luomaamme uuteen järjestykseen, että me annamme myös järjestysvallan hoitamisen näille kunnallisille elimille. Sitä tietä luulen päästävän siihen tulokseen, että järjestysvalta jälleen alkaa nauttia yhteiskuntamme luottamusta, ja silloin ehkä päästään myös sellaisista tapahtumista, joista täällä niin paljon on puhuttu.

Lisäksi täytyy minun muistuttaa, että nyt, kun tällainen tulipalon aika on, kaikkien kansalaisryhmien tulisi tarkoin harkita tekojaan. On kuitenkin näkynyt sanomalehdissä uutisia, jotka viittaavat päinvastaiseen. On nimittäin näkynyt eräissä työnantajapiireissä suunniteltavan työsulkuja silloin, jos jotain levottomuutta alkaa ilmetä. Jos sellaiseen toimintaan lähdetään työnantajain taholta, niin minä uskon, että se on öljyn heittämistä tuleen, ja minä pyytäisin vakavasti varoittaa sellaiseen keinoon tarttumasta. Sillä jos se pannaan käytäntöön, niin epäilemättä se vie vain uusiin ristiriitoihin, ja silloin ei ole toivoakaan sen rauhan ja järjestyksen palaamisesta, joka rauhalliselle yhteiskuntakehitykselle on välttämätön ja joka on välttämätön myös sille edistystyölle, jota tämä kansa odottaa. Toivon, että tässä kysymyksessä eduskunta asettuu sille tielle, jonka kautta on luotavissa yhteiskunnan luottamusta nauttiva järjestysvalta, ja sen avulla toivottavasti päästään sellaisiin oloihin, ettei meidän tarvitse näin monituntisia keskusteluja epäjärjestyksistä täällä eduskunnassa pitää.

Senaattori Setälä: Haluan saada lausua iloni siitä, että tänä iltana on kuulunut sellaisia lausuntoja, kuin ed. Välisalmen ja myös viimeisen arvoisan puhujan.

Viimeinen puhuja viittasi mustiin voimiin, mutta meidän täytynee sanoa, että jokainen hirmuvalta, olipa se musta tai punainen hirmuvalta, näyttää käyttävän hyvin samantapaisia keinoja. Me olemme nähneet, mitenkä punainen hirmuvalta yhtä hyvin, kuin mustakin ensimäisenä keinona käyttää vapaan sanan tukahutta-

mista. Me olemme nähneet, mitenkä nämä kumpaisetkin ensimäisinä keinoinaan käyttävät järjestysvallan turmelemista. Me näemme samat menetelmät: kotietsinnät, kuulustelut, vangitsemiset ja vihdoin me näemme tuonkin yhteisen keinon, pogromin, hyökkäyksen kansalaisten henkeä ja omaisuutta vastaan. Niin, pogromiakaan ei poliisi koskaan itse pane toimeen, mutta poliisi seisoo katselijana, se antaa sen tapahtua.

Eihän suinkaan sosialidemokratia tämäntapaista missään tapauksessa voi hyväksyä. Kuinka voisi semmoinen puolue, jonka tunnussanana on: aseet pois kansainvälisissä taisteluissa, kuinka se saattaisi hyväksyä kansalaisten asestautumista toisiansa vastaan? Kuinka saattaisi semmoinen puolue, joka yhä edelleen vaatii vapautta, veljeyttä ja tasa-arvoa, kuinka se saattaisi vaatia vähemmistövaltaa: harvainvaltaa? Kuinka saattaisi puolue, joka vaatii kansanvaltaista järjestystä, kuinka se saattaisi vaatia semmoista järjestystä, jossa vähemmistöllä olisi valta käsissään? Sehän kai ainakin kansanvaltaan kuuluu, että kansalaisten enemmistö hallitsee, eikä vähemmistö, mutta hallitsee sillä tavalla, että vapaus ja tasa-arvo vallitsee. (Vasemmalta: Ei se niin hallitse.)

Eihän pitäisi sosialidemokratian myöskään voida kannattaa sitä Turun niin sanottua miliisiä, josta nyt on puhe. Tuleehan meidän muistaa, että se asevoimalla on ottanut haltuunsa järjestysvallan, että se on vanginnut virkamiehiä, että se on kiristyksellä itselleen hankkinut 500,000 markkaa. Se on ottanut Turussa järjestysvallan huolekseen ja vieläpä estänyt kaikkea muuta järjestysvaltaa. Totta kai sen näin ollen täytyy olla vastuunalainen järjestyksestä. Niin, se on kyllä vaatinut palkkaa siitä, se ei ole tyytynyt saamiinsa 500,000 markkaan, mutta pitäisihän olla jonkun verran epäkainoa vaatia maksua ja palkkaa semmoisesta työstä, johon itse on tunkeutunut kenenkään pyytämättä. Tämähän on semmoinen vallankumous, joka tahdotaan tehdä toisen maksulla. Nikolai I kerrotaan kerran kysyneen eräältä suomalaiselta hovimieheltä, jommoisia siihen aikaan vielä oli, tokko oli luultavaa, että Suomen kansa haluaisi tehdä kapinaa. Johon tämä liukas hovimies vastasi: „kyllä, teidän majesteettinne, jos teidän majesteettinne käskee ja itse maksaa kaikki kulut". Tässä niinikään tahdotaan tehdä vallankumous niiden maksulla, joita vastaan se tehdään. On ollut omituista se, mitä tänä iltana on useampia kertoja huomautettu, että Turun miliisimiehistö olisi voinut ½ tunnin kuluessa kaikki rauhattomuudet lopettaa, mutta ei ole sitä tehnyt. Tämänpäiväisissä sanomalehdissä kerrotaan — en tiedä lieneekö oikein — että huligaanit vaativat, että miliisille on maksettava nuo palkkarahat, muuten he, huligaanit, ryöstävät Suomen Pankin! Onhan siis omituista yhteyttä huligaanien ja tuon miliisin välillä (Vasemmalta: Porvarien juttuja; Puhuja: mahdollisesti; Puhemies koputtaa: Herra Walpas-Hännisellä ei ole puheenvuoroa, se on senaattori Setälällä!), mutta aivan viimeiset telefonitiedot kertovat tämän lisäksi — en tietysti voi taata niiden luotettavaisuutta — että paraillaan tapahtuu ryöstöjä, joissa miliisi itse on mukana.

On syytetty hallitusta ja on syytetty turkulaisia siitä, ettei ole tahdottu ryhtyä minkäänlaisiin neuvotteluihin tämän miliisin kanssa. Tahdon huomauttaa, että neuvottelut kuitenkin aina ovat rauenneet siihen, että niin sanotun miliisin puolelta on vaadittu, että ennakolta on suostuttava kaikkiin ehtoihin, mitä siltä taholta asetetaan. Se on ollut huono alkuperustus neuvotteluille. Vaadittiin määrätyn rahasumman maksamista. Mutta olihan kokemus edelliseltä kerralta osoittanut, että 500,000 markan maksaminen ei vapauttanut Turun kaupunkia ryöstämisestä, vaan päinvastoin olisi ilmeisesti ollut hyvin paljoa viisaampaa jo alussa kieltäytyä maksamasta, koska ryöstö kuitenkin tuli lopulta, vieläpä pienemmän summan vuoksi. Ja nyt, kun vielä tämän päivän kuluessa neuvotteluja on yritetty jatkaa, niin ne näyttävät raukeavan siihen, että vaaditaan sosialidemokraateille ehdotonta enemmistöä siinä komiteassa, joka asioita järjestelisi. Eihän tämä ainakaan ole mitään kansanvaltaista menettelyä, kun vähemmistölle vaaditaan ratkaisuvaltaa, enemmistön yli.

Sovinnon hinnaksi on vaadittu Turun niin sanotun miliisin laillistusta ja palkkaa semmoiselle miliisille, joka ei ole käsittänyt, että järjestysvalta ei milloinkaan ole oikeutettu tekemään lakkoa. Onhan tämä miliisi suorastaan rikkonut yksinkertaisimman ei ainoastaan kansalais- vaan i h m i s velvollisuuden, kun se ei ole ryhtynyt auttamaan hetkenä, jolloin lähimäisen omaisuus ja henki on ollut vaarassa. Se on asettanut, niinkuin monasti on huomautettu, meidät semmoisen häpeän alaisiksi, että vieraan on täytynyt osoittaa, mihin ihmisvelvollisuus vaatii, kun toinen on hädänalaisena. Venäläisen sotajoukon on täytynyt ryhtyä hillitsemään suomalaisten keskinäistä hurjistelua. Turun niin sanottu miliisi ei ole ymmärtänyt, että kaikista vähimmin on oikeutta tehdä lakko semmoisina hetkinä, jolloin kansa kokonaisuudes-

saan taistelee olemassaolostaan sekä vierasta valtaa vastaan, että myös nälkää vastaan. (Vasemmalta: Olisitte antaneet ruokaa silloin.)

Täällä on koetettu ivata sitä vaatimusta, että tarvitaan rauhaa, jotta voitaisiin saada aikaan uudistuksia. Mutta pitäisihän kuitenkin jokaisen myöntää, että on olemassa joitakuita oikeusvaltion yksinkertaisimpia edellytyksiä, joita ilman eivät edes mitkään reformit, ei eläminen ylipäänsä, ole mahdollinen. Täytyyhän olla omaisuuden, hengen ja persoonallisen loukkaamattomuuden turva, jotta yhteiskunta ylipäänsä voisi pystyssä pysyä.

Syytä näihin tapahtumiin on etsitty kaukaa, meidän yhteiskunnallisista oloistamme. Olkoonpa, että niissä on syytä, jokainenhan meistä tietää, että niissä on korjaamisen varaa, mutta jokainen myös tietää, ettei nykyiseen huliganismiin ole syynä yhteiskunnalliset epäkohdat. Me tiedämme myös, että meillä on edessä mahdollisuudet tehdä reformien työtä. Meillähän on eduskunta, joka on valittu yleisen äänioikeuden perustuksella. Meillä ei ole edes ensimäistä kamaria, jonka ylivaltaa vastaan Ruotsissa tätä nykyä taistellaan, mutta tarvitsematta ollenkaan ryhtyä semmoisiin keinoihin, joihin täällä on ryhdytty. Meillä on vasta hyväksytty kunnallislaki, joka on epäilemättä maailman kansanvaltaisimpia, samalla aikaa kuin Ruotsissa rauhallisin keinoin taistellaan semmoista kunnallislakia vastaan, joka sisältää 40 ääneen päättyvän ääniasteikon, ja me tiedämme, että nykyinen ministeristö, jossa on mukana sosialidemokraatteja, Branting etunenässä, on ohjelmakseen asettanut vain semmoisen kunnallisen äänioikeuden saavuttamisen, jonka mukaan jokaisella veroa maksavalla on yksi ääni. (Vasemmalta: Branting on porvari! — Keskustasta: On Valpaskin.) Joka tapauksessa meillä on edistymisen mahdollisuudet. Se, mikä eduskunnan päätöksiä on tähän asti estänyt toteutumasta, valta ulkoapäin, on nyt poissa; meidän velvollisuutemme on vain pitää huolta siitä, että se pysyy poissa, mutta sitä ei pidetä poissa semmoisella tavalla ja sentapaisilla tapahtumilla, jotka nyt meitä kaikkia ovat järkyttäneet.

Toivoisin, että eduskunta saattaisi yhtyä niihin ajatuksiin, joita edustaja Välisalmi on tuonut esiin. Siinä pitäisi olla semmoista, jossa me kaikki löytäisimme yhteisen pohjan työllemme. Pitäisihän meidän ennen kaikkea voida osoittaa, että me todellakin olemme valtiota muodostava kansa, jos me kerran yritämme itsenäisen kansan asemaa vaatia.

Ed. Rosenqvist: Här om aftonen diskuterade vi frågan om ett folks rättsmedvetande, dess humanitetsmedvetande kan och bör reagera mot hån och gäckeri af andras religiösa öfvertygelse. I dag hafva vi stått och stå inför en betydligt enklare fråga, nämligen den, om ett rättssamhälle äger rätt att reagera mot ett hänsynslöst öfverträdande af och ett hänsynslöst förakt för rättsordningen, mot våldsdåd, och röfverier af värsta slag. Att en sådan fråga alls behöfver uppställas och diskuteras i en lagstiftande församling är förvisso något upp- och nedvändt, lika upp- och nedvändt som om man till en kongress af matematiker skulle hänskjuta frågan, om två gånger två verkligen under alla förhållanden är fyra. Emellertid synes man här hafva hyst tvekan, om frågan, huruvida rättssamhället äger rätt och plikt att skydda och upprätthålla rättsordningen, verkligen alltid kan besvaras jakande. Hr Wiik har i sitt andragande häromdagen synbarligen kommit till ett nekande, åtminstone till ett vilkorligt svar på nämnda fråga. Han erkände visserligen behöfligheten af en ordningsmakt i samhället. Han förklarade, att Åbo stad i sin milis äger en förträfflig sådan, men man var icke, mente han, berättigad, vare sig från kommunens eller från regeringens sida, att fordra att denna ordningsmakt skulle inskrida mot huliganuppträden och röfverier. Detta kunde nämligen ske endast på ett vilkor, på det vilkor att kommun och stat först böjde sig för denna s. k. ordningsmakt, böjde sig för dess fordringar och tillmötesginge dess utpressningsförsök. Blott detta skedde, kunde nämnda ordningsmakt en half timme därefter inskrida mot röfvare och plundrare, och ordningen vore då återställd. Och detta enkla medel betecknades af talaren såsom „erkännande af arbetarena såsom en samhällsmakt", såsom „ett tagande af situationen sådan den är" o. s. v.

För denna af rödgardister sammansatta s. k. ordningsmakt, hvilken för några veckor sedan af ett vapenlöst och försvarslöst samhälle genom våldsdåd, utförda med stöd af ryska vapen, utpressade en half miljon, skulle nu kommun och regering böja sig och lägga yttermera några tiotaltusen mark till de redan utpressade. På denna enkla väg skulle, enligt hr Wiik, Åbo åter bli ett rättssamhälle. Och detta kallas att erkänna arbetarena såsom en samhällsmakt. Vi s. k. borgare hafva ett annat namn för dylikt. Vi säga, såsom hr Mikkola häromdagen sade: „Här stå mot hvarandra rätt och orätt, lag och våld, rätt och lag köper man ej med pengar." För oss vore Wiiks enkla medel till samhällsordningens återställande en neslig eftergift, för en hänsynslös, på all moralisk halt utblottad terror, och vi hafva redan i skolan lärt oss, att man icke bör för en ärtsoppa sälja sin förstfödslorätt.

Det innebär också ett groft vanställande af de verkliga förhållandena, då man, såsom här från flera håll skett, vill göra troligt, att här är fråga om någon kamp mot eller för arbetarena och deras intressen. Arbetarena behöfva lika väl som andra samhällsmedlemmar en samhällsordning. Äfven de behöfva en regering, som häfdar rättsordningen helgd och som icke böjer sig för terroristiska utpressningsförsök. En regering, som skulle beträda en dylik väg, skulle förlora all auktoritet inom samhället.

I spetsen för Finlands nuvarande regering står den man, som under tsarväldets mörkaste tid stod klippfast gentemot det våld, det förtryck och den moraliska ruttenhet, som då reste sig upp mot Finlands folk och som drog den monarkiska principen i smutsen. Det gäller för samma man och hans regering att nu liksom då häfda oförgängliga grundsatser, att stå modig och fast gentemot tyranniet och terrorn nedifrån, från moraliskt förvildade hopar, hvilka begagnande sig af fosterlandets försvarslösa ställning och med stöd af en främmande odisciplinerad soldatesk, medels de mest förkastliga medel söka genomdrifva sina egoistiska planer och afsikter och som sålunda i sin tur nedsmutsa såväl socialismens som demokratins fana. En eftergifvenhet nu vore icke mindre förkastlig än den var då, och den regering, som köpte en tillfällig fred och ett skenbart lugn med uppoffrande af grundsatser, utan hvilka ett ordnadt samhälle icke kan finnas, skulle förlora all aktning bland samhällets såväl ordningsälskande som ordningen öfverträdande skaror. I den förvissningen, att f. d. prokurator Svinhufvuds regering icke skall beträda en sådan väg, förenar jag mig med dem, som yrka en enkel öfvergång till dagordningen.

Ed. Ahmavaara: (Vasemmalta: Haukkuu nyt oikein!). Suomen eduskunta on aivan vasta julistanut Suomen itsenäiseksi tasavallaksi ja tämä päätös on tietysti otettu suurella riemulla vastaan kaikkialla maassa ja se olisi otettu vieläkin suuremmalla riemulla, jos teot ja tositoimet eduskunnan puolelta myös olisivat osoittaneet, että se todella pyrkii tähän suuren päämäärään. Mutta kun seuraa eduskunnan keskusteluja, olipa kysymys minkälaisen järjestysvallan kokoonsaamisesta tahansa ulkonaista ja sisäistä vihollista vastaan, niin silloin toiset liitelevät pilvissä ja hakevat hyviä hengettäriä, joiden nojalla kansa muka kyllä tulee toimeen ilman mitään aseellista turvaa. Ja kun nämä samat henkilöt samassa hengenvedossa sanovat olevansa realipolitikkoja, niin tuntuu jo melkein naurettavalta. Toiset taas katsovat, että kaikki järjestys on pahasta, se kun muka on kansanvaltaa vastaan, on sitä kansanvallan nimessä vastustettava. Onhan niitä kyllä ennenkin ollut sellaisia haaveilijoita, jotka ovat uskoneet hyviin hengettäriin ja muihin olioihin, olihan eräskin hallitsija, joka meidänkin kohtaloihimme paljon vaikutti, joka halveksi voimallistakin vihollistaan niin, että odotti vain, että enkeli Gabriel tulisi häntä pelastamaan. Hän kumminkin pettyi ja historia, puhuessaan tästä hallitsijasta, sanoo häntä idiootiksi. Kaukana tästä haaveilusta eivät ole ne tässä eduskunnassa, jotka luulevat, että koko ihmiskunta on nyt tullut semmoiseksi, ettei se tarvitse enää mitään voimakeinoja. Kun samaan aikaan, jolloin me näemme surullisia kokemuksia maassamme, kokemuksia, joita tämä kansa ei koskaan vielä ole nähnyt eikä kuullut, nimittäin, että järjestetyt rosvokaartit kulkevat ympäri maata, murhaavat ja pahoinpitelevät kansalaisia ja hävittävät niiden omaisuutta, kun samaan aikaan puhutaan järjestysvallan tarpeettomuudesta, niin ei silloin todella enää voi jaksaa näiden ajatusjuoksua käsittää.

Ne teot, joita viime kuukausina maassa on tapahtunut, ovat olleet todella niin surulliset, että olisi odottanut, ettei tässä eduskunnassa löydy yhtään edustajaa, joka ei heti niitä ankarasti tuomitse. Mutta valitettavasti on asia aivan toinen. Täällä tuntikausia kulutetaan siihen, että koetetaan hakea pehmikettä noille roistoille, koetetaan maalata, kuinka juuri yhteiskunta on syynä kaikkeen ja olot ovat muka sellaiset, että kaikki se, mitä nuo heittiöt ovat tehneet, on täysin oikeutettua. Ja kuitenkin samat puhujat lopuksi vakuuttavat, etteivät he hyväksy noita murhia ja ryöstöjä. Mitä tällaisesta moraalista on sanottava? Se on surkeaa moraalia se.

Kun on haettu täällä syitä ja pehmikkeitä noille kansan kaikkein huonoimmille aineksille, joita valitettavasti kaikissa sivistyskansoissakin on, ja niitten tekoja koetettu tällä tavalla lieventää ja pehmitellä, niin minäkin aivan lyhyesti viittaisin muutamiin ilmiöihin, joista nämä teot saavat selityksensä.

Jo pitemmän aikaa on meidän maassamme ollut etupäässä niiden taholta — minä en sano, ettei muultakin taholta sitä ole kuulunut — jotka sanovat tässä maassa muka kansanvaltaa ajavansa, yleinen lakien ja oikeusjärjestyksen halveksiminen. Näitä hyveitä on pilkattu, ne on tehty usein naurun alaisiksi kansanjoukoissa. Lain kunnioitusta ja lainkuuliaisuutta on pidetty jo aivan joutavana. Tällä tavalla on kylvetty sellainen anarkia, mitä nyt saamme nähdä. Sillä niin pian kuin joku kansa luopuu lainkunnioituksesta, kun

se luopuu siitä, mitä kansan oikeusjärjestys ja laki vaatii, niin on seuraus anarkia. Ei siinä löydy mitään väliastetta. (Vasemmalta: Miksi se luopuu?) Se on juuri tämä lain halveksuminen ja polkeminen, jota on vuosikausia saarnattu, joka on nyt hedelmänsä kantanut. (Vasemmalta: Miksi niitä poljetaan?) Tuulta on kylvetty ja myrskyä saadaan nyt niittää. Minä myönnän, että ed. Walppaalla on syytä ehkä enemmän, kuin kellään muulla täällä eduskunnassa tässä asiassa olla levoton. Mutta minä en tahdo kuitenkaan nyt tässä ruveta syyttelemään sitä, että työväenjärjestöt suorastaan olisivat Turussa sen enempää, kuin muuallakaan kehoittaneet ryöstöön, mutta niiden johtajain toiminta yleensä on johtanut siihen. Tuon muutamia esimerkkejä juuri tästä. Täällä on sanottu, mihinkä asti tällä tiellä järjestynyt työväki Turussa on mennyt ja mitä se on sallinut tehtävän. Tämä juuri osoittaa, ettei ole enää paljon rajaa siihen, että toinen ryhtyy ryöstöihin, sillä tässä sallitussa ilmenee jo anarkiaa, lain polkeminen ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen rikkominen. Täällä ovat sosialidemokraattiset puhujat myöntäneet, että Turun kuvernöörin ja poliisimestarin vangitseminen on tapahtunut työväenjärjestön päätöksen ja harkinnan mukaan, ja on sanottu, että niitä ei missään tapauksessa vapauteta, ennenkuin kaikkiin vaatimuksiin on suostuttu. Laiton vangitseminen yksityistä kansalaista kohtaan on jo törkeätä ja aina moitittavaa, ja kun tsaarivallan aikana harjoitettiin tämmöisiä laittomia vangitsemisia, niin, kunniaksi olkoon, vasemmistolehdetkin niitä tuomitsivat ankarasti. Mutta nyt, kun vangitaan laillisia virkamiehiä, jotka kansa on asettanut virkoihinsa laillisessa järjestyksessä, ja pidetään niitä vangittuina viikkoja ja kuukausia, niin onhan tämä jo niin törkeätä lainrikkomista, että tämä lähentelee ja on jo oikeastaan täydellistä anarkiaa. Mutta ei tämä vielä riitä. On sanottu täällä myöskin, että työväki Turussa on ottanut poliisilaitoksen haltuunsa eikä aio luovuttaa sitä laillisille haltijoille. Taaskin siis julkea laiton teko, se on väkivaltaa yhteiskuntajärjestystä vastaan ja anarkiaa. Täällä on tänä päivänä ed. Härmä vakuuttanut, että työväki Turussa on täydellisesti hyväksynyt sen ennen kuulumattoman rikoksen, että venäläiset, muukalaiset sotamiehet tulivat ja ryöstivät oikeuden edestä rosvouksista syytetyitä henkilöitä, uhaten tuomareita hengen menettämisellä, jos vähänkin yrittävät vastustaa. Onko tämä mitään muuta, kuin anarkiaa? Ei tämä ole mitään lievempää, kuin sekään, että toinen ryöstää ihmisen omaisuutta. Ja tämä on sanottu tapahtuneen Turun järjestyneen työväestön tahdosta (Ed. Härmä: En sanonut!) Niin on Härmä sanonut. On surullista, että näin on tapahtunut, mutta totuus on sanottava. Jos oman maan kansalainen tekisi näin törkeään rikokseen itsensä syypääksi, että oikeuden edestä riistäisi syytetyn pois, ilman että sitä saa tutkia ja tuomita, on se sangen raskas rikos. Mutta että muukalainen sotilasmahti tulee ryöstämään ja se saa kiitoksensa suomalaiselta järjestyneeltä työväestöltä, se on jotakin hämmästyttävää. On vedottu vallankumoukseen ja tästä haettu syytä ja sanottu, ettei vallankumouksessa muuten voi ollakaan, mutta, hyvät ystävät, ei suinkaan kenenkään päätarkoituksena ja pyrkimyksenä ole vallankumous. Eihän se voi olla muuta, kuin keino, jolla pyritään parempiin oloihin. Ei suinkaan meidän iänkaiken pidä ihailla sitä, että on vallankumouksen aika, niinkuin on useissa lausunnoissa sanottu. Meidän täytyy päästä vallankumouksesta laillisiin yhteiskuntaoloihin. Vallankumous on oikeutettu hyvin usein ja se on ollut nytkin oikeutettu, mutta jos pysähdymme siihen, emmekö pääse vallankumouksesta edemmäksi, niin emme ole mitään voittaneet, vaan kadotamme kaiken sen, mitä on vallankumouksessa saavutettu, ja vielä kenties paljon enemmän. Vielä on sanottu, että Turun järjestynyt työväestö ei ole luvannut väkivaltaa käyttää, kuin vississä rajoitetussa määrässä ja järjestöjen käskystä, mutta ei yksityisen henkilön. Tämä taaskin todistaa sitä lain polkemista, mitä edellisetkin. Mikä oikeus on jollakin kansalaisryhmällä vähemmistönä eikä edes enemmistönä tarttua aseisiin laillista yhteiskuntajärjestystä vastaan ja omaa kansaansa vastaan? Ei sitä pyhitä sekään, että työväenjärjestöt valtuuttavat tähän katalaan tekoon. Se on yhtä tuomittavaa, kuin sekin, että yksityinen tekee tätä. Se on kansan oikeutta ja, kansanvaltaa vastaan tähdätty. Ja harjoitettakoon sitä minkä järjestön nimessä tahansa, on se tuomittava ja vielä ankarammin tuomittava, että se on oikein järjestetty, oikein tarkoituksellisesti kansaa vastaan tähdätty. (Vasemmalta: On sotakin järjestetty.) Sota on toista, se on kansainvälistä taistelua, mutta ei suinkaan sotakaan ole ihailtavaa, en luulisi vasemmistonkaan sitä ihailevan. Kun vielä tähän lisään, että eräs, en tiedä hänen titteliään, titulus Lundberg, joka näkyy olevan johtomiehiä näissä punakaartien toimissa Turussa, on sanonut, että kyllä järjestynyttä työväkeäkin on ottanut ryöstöihin osaa, mutta hän selitti niiden motiivina, etteivät ne olleet ryöstäneet saadakseen tavaraa, vaan saadakseen vaatimuksensa perille. On tämäkin kaunis keino: ryöstetään toisen omaisuutta, jotta toinen olisi pakotettu taipumaan mihinkä tahansa.

Tuo herra Lundberg kuuluu kai järjestyneihin ja hän selittää tällaista. Kyllä tämä on jotain todella surkuteltavaa. On viitattu siihen, että tässä on provokatsioonia ja mustia voimia. Ja niitä on, siihen minäkin yhdyn. Sillä eivät suinkaan ne ole valkeat voimat, jotka tällaista harjoittavat, enkä usko työväestöstä niin pahaa, että se olisi sellaisiin toimiin ryhtynyt, ellei sitä olisi eksytetty. Se on valmistettu työväen leirissä valheellisilla uskotteluilla, kuinka sitä muka uhataan muiden kansalaisten puolesta. Uskon, että tässä on musta käsi idästäkin mukana. Kaikki ne surkeat tapahtumat, mitä venäläisen sotaväen puolelta on tapahtunut täällä, osoittavat, ettei siellä ole provokaattoreista puutetta. Siellä ovat varmaankin mustasotnialaiset mukana, samat, jotka tsaarivallan aikana koettivat eksyttää, surkea kyllä, kansanjoukkoja tämmöisiin tekoihin. Se on minun uskoni, että nuo samat voimat myös liikkuvat täällä. Ja sitä enemmän pitäisi järjestyneen työväen ryhtyä näitä mustia, pimeitä voimia ja murhatekoja vastaan. (Vasemmalta: Niitähän he vastustavat!)

On sanottu, että porvarit eivät tahdo rauhaa, ne muka tahtovat jatkaa tätä. No on sekin uskottavaa, että porvarit niin vähän välittävät omaisuudestaan ja hengestään, että antaisivat jatkuvasti ryöstää ja murhata. Hyvät ystävät, älkää nyt tällaista tuoko täällä esille. Sillä se ei mahdu pimeimpäinkään kansalaisten päähän tuollainen uskottelu. Se on vain sangen huono puolustus, joka pilaa koko teidän asianne, eikä teillä ole parempaa puolustusta. On puhuttu paljon harvainvallasta, ja kun tässä maassa koetetaan saada voimaan järjestetty hallitus, niin vasemmiston taholta väitetään, kuinka harvoille tahdotaan jättää valta j. n. e. Tahtoisin tästä harvainvallasta päästä pois sitäkin enemmän, kun harvainvalta on kaikkein huonompain kansanainesten kädessä, niinkuin se nyt on joutunut. Tämä on pahinta harvainvaltaa, kun sitä harjoittaa musta sakki, joka on pieni, kuin pisara meressä Suomen kansaan nähden; siitä huolimatta se harjoittaa terroria kansaa vastaan. Tästä kaikkien surkeimmasta harvainvallasta on meidän päästävä irti keinolla millä tahansa, sillä muuten me hukumme. (Vasemmalta: Turun valtuustosta myöskin.) On sanottu, ettei hallituksen puolelta ole tehty mitään. Minä yhdyn tähän, vaikka toisessa tarkoituksessa. Se on juuri valitettavaa, että meidän hallituksellamme vielä tähän asti ei ole ollut keinoja, millä ehkäistä tällaisia vallattomuuksia. Mutta eduskunnan velvollisuus on hallitukselle antaa keinot, millä se saa tässä maassa kansanvallan turvatuksi ja kansanvallan myös jatkumaan tässä maassa ja voittamaan anarkistit ja murhamiehet. Meidän on annettava hallitusvallalle niin voimallinen järjestyskunta, että se pystyy tukahuttamaan tällaiset surulliset ilmiöt, joista nyt on puhe. (Vasemmalta: Stolypinilla oli sellainen! Mutta se hävisi lopulla! Puhemies koputtaa.) Minä katson puolestani, että hallituksen velvollisuus on — ja minä olen vakuutettu, että samaa mielipidettä on suurin osa Suomen kansasta, olen sen mätkoillakin kulkiessani kuullut — kansalla on se vaatimus, että hallituksen ja eduskunnan pitää yksissä toimin saada tähän maahan niin luja järjestysvalta, että tällaiset surkuteltavat ilmiöt loppuvat, — ja minä uskon, että nykyinen hallitus käyttää kaiken voimansa luodakseen tällaisen järjestysvallan. Toivoisin, että eduskunta antaisi siihen tarvittavat varat, olkootpa ne vaikka suuriakin, sillä kysymys on niin suurista eduista ja arvoista, että siinä ei auta kitsaileminen. Toivoisin, että eduskunnassa heitetään pois kevyet ivat ja vastustuksenteko, kun on kysymys järjestysvallan voimaansaattamisesta, sillä nämä viimeiset päivät, joita vasemmistonkin puolelta on surkuteltu, ovat osoittaneet, että me olemme velvolliset kehoittamaan hallitusta luomaan mahdollisimman lujan järjestysvallan, niin että se kykenee pitämään järjestyksen täällä pystyssä. (Vasemmalta: Harjoittamaan porvaripolitiikkaa.)

Ed. **Mikkola**: En minä aikonut tässä asiassa enää käyttää puheenvuoroa, koska viime kerralla sanoin jo sen, mitä minulla on siitä sanottavaa, ja lisäksi siitä syystä, että minä en odottanut, että puheellani voisin vähimmälläkään tavalla vaikuttaa ainakaan vasemmistoon tai sen kantaan asiassa. (Vasemmalta: Mitäs valehtelee niin paljon!) Mutta minun täytyy siitä huolimatta pyytää puheenvuoroa oikaistakseni niitä lukuisia vääriä esityksiä, joita Turun kaupungista kotoisin oleva ed. Härmä toi esille, kun oli kysymys Turusta ja Turun nykyisten olojen syistä. Yhtenä syynä mainitsi ed. Härmä sen, että Turussa työväen palkat yleensä ovat sellaisia nälkäpalkkoja, että se on saattanut työväen epätoivoon. Minä luulen, että ed. Härmä tässä suhteessa erehtyy. Sillä kaupungin elintasoon verraten, sen suhteessa elintarpeisiin minä luulen, että Turku työväen palkkoihin nähden kykenee kilpailemaan minkä muun paikkakunnan kanssa tahansa. Se siis ei voi olla varsinaisena syynä siihen, mitä nyt Turussa on tapahtunut. Ed. Härmä mainitsi myöskin, että valtuusto on Turussa päättänyt kaupungin työväen pitää alhaisemmalta palkalla, kuin mitä ne saavat tehtaissa ja yksityisten töissä. Tämäkään tieto ei pidä paikkaansa, sillä kaupungin varsinai-

sella työväellä on ainakin yhtä suuret palkat, kuin yksityisten työnantajienkin työväellä. Mutta se on totta, että valtuusto myönsi niille työläisille, jotka ovat pakotettuja käyttämään kaupungin hätäaputöitä, joihin kaupungin täytyy antaa sellaisia töitä, jotka eivät ole tuottavia, näistä töistä maksaa jonkun verran alhaisemman palkan, kuin vakinaiselle työväelle tai yksityisten töistä maksetaan, mutta kuitenkin niin riittävän, että kohtuudella pitäisi työläisperheitten myöskin noilla hätäapupalkoilla tulla toimeen. Minä pyydän tämän lisäksi mainita vielä, että Turun kaupunki on uhrannut juuri hätäaputöihin nyt kulumassa olevan vuoden kuluessa verrattain suuria summia. Ne luetaan sadoissatuhansissa ja luultavasti, ennenkuin ensi talvi on lopussa, nousevat ne useihin miljooniin, sillä niin on työväki ahkerasti käyttänyt tätä tilaisuutta, että niissäkin paikoissa, missä työtä olisi ollut saatavissa, työläiset ovat lähteneet vakinaisista paikoista pois ja käyttäneet hyväkseen kaupungin hätäaputöitä. Sitten puhui ed. Härmä, että porvarillinen sanomalehdistö on käyttänyt kiihoitusta ja tämän kiihoituksen aiheuttamaa osaltaan myöskin olisi se kuohunta, mikä Turussa nyt vallitsee. Tämän väitteen vääryys on milloin tahansa todistettavissa, sillä lukekoon ken tahansa porvarillisia lehtiä, niin sellaista yllytystä ja kiihoitusta ne eivät sieltä löydä. Sen sijaan on asianlaita aivan toinen, mikäli tulee kaupungissa ilmestyvään sosialidemokraattiseen lehteen „Sosialistiin" ja siellä myöskin laajalti ruotsalaisiin piireihin levinneeseen „Arbetet"-lehteen. Varsinkin siitä asti, kun nämä uskalsivat jotakin puhua — sillä viime maaliskuuhun asti ne noudattivat kaikkein tarkimmalla huolella kaikkein äärimmilleenkin meneviä sortovallan määräyksiä, eivätkä uskaltaneet sanoa mitään, eivät edes senkään verran, kuin porvarilliset lehdet puhuivat — käyttivät nämä lehdet kaikkia mahdollisia tilaisuuksia ja erityisesti juuri elintarvepulaa hyväkseen kiihoittaakseen lukijakuntaansa niin suureen tyytymättömyyteen, kuin suinkin, kaikkia oloja ja kaikkea järjestystä sekä kaikkia virastoja vastaan kaupungissa. Siitä ovat todistuksina näiden lehtien omat palstat, joihin minulla tällä kertaa ei ole tilaisuutta tietysti muuta kuin viitata. Sitten mainitsi ed. Härmä, että Turun kaupungin valtuusto, silloin kun viime kevännä valtuusto oli vangittuna ja piiritettynä ja useita vuorokausia pidettiin vankina, kun sen johdosta sitten lopulta tuli sovinto, silloin muka annettuja lupauksia valtuuston paikkojen myöhemmästä täyttämisestä ei ollut porvarillisten puolelta täytetty. Mutta sekään väite ei ole totta, sillä sopimuksessa sanottiin nimenomaan, että sosialistit saavat paikkoja, mikäli niitä tulee avonaisiksi ja kaksi paikkaa tulikin silloin avoimiksi. Nämä tarjottiin molemmat, mutta työväestö ei huolinut niistä. Nyt joulukuun vaaleissa tarjottiin kaikki avonaisiksi tulleet, paitsi varapuheenjohtajan ja puheenjohtajan paikat, mutta työväestö kieltäytyi niitäkin ottamasta vastaan. Kun kunnallislaki oli edelleen voimassa, ei suinkaan valtuuston vallassa ollut antaa enemmän paikkoja, kuin niitä oli vapaina. (Vasemmalta: Olisitte eronneet jarruttamasta!) Sitten on ed. Härmä myös aivan väärin kertonut sen kuuluisan voijupakan ja sitä seuranneen oikeudenkäynnin. Asia oli sillä tavalla, että samana hetkenä, kun voiryöstöjä alkuunpantiin täällä Helsingissä, samana kellonlyömänä kokoontui Turussa elintarvelautakuntaan suuri määrä kaupungin työläisnaisia ja vaati voita ja sokeria. Nämä naiset, joihin sitten myöhemmin liittyi muutakin väestöä, saattoi Turun anarkistihommista tunnettu herra Hyrskymurto sitten työväentalolle ja siellä tehtiin päätökset ja vaatimukset, mutta sillä kertaa ei vielä päätetty tehdä ryöstöjä, vaan joku päivä myöhemmin kokoontui sama joukko, lisättynä Raunistulan, Nummenmäen ja muitten esikaupunkien väestöllä, joka piti kaupungin torilla suuren kokouksen, jossa kaupungin poliisikomitean yksi jäsen, talonomistaja Hellsten, sosialisti, oli sihteerinä. Se torikokous päätti ruveta ensin tutkimaan elintarvevarastoja ja sen päätöksen jatkona oli sitten, että kaupungin ja Valion huostassa olevat valtion voit päätettiin ensin jakaa alemmasta hinnasta, kuin mitä rajahinta oli, mutta sitten katsottiin edullisemmaksi, että ne on paras jakaa ilmaiseksi ja kaikille, jotka silloin tulivat, täytettiin, kelle helmat, kelle liinat, kelle perunakassit voita niin paljon, kuin suinkin voivat korjata ja kulettaa mukanaan, mikäli se ei kuumassa päivänpaisteessa sattunut sulamaan. Näin tapahtui tämä kansanvaltainen ryöstetyn voin jako. (Vasemmalta: Mikä surkea kuva nälästä!) Ei se ollut nälkä, joka siihen vaikutti, sillä suurimman osan nämä voinryöstäjät myivät 15 markasta kilon taas porvareille. (Vasemmalta: Ostaakseen silakoita!) Porvarit nimittäin jäivät kokonaan ilman voita ja täytyi päinvastoin heidän ostaa silakoita, kun kaikki voi ryöstettiin. (Vasemmalta melua.) Kun tämä voinryöstö oli tapahtunut julkisen kokouksen päätöksen nojalla, ja se oli ollut valtion ja elintarvelautakunnan voita, joka ryöstettiin ilmaiseksi ja jaettiin kelle sattui, etupäässä esikaupunkien asukkaille, niin oli kaupungin järjestyslaitoksen pakko ryhtyä tutkimaan asiaa ja tutkittiinkin kaikkia niitä henkilöitä, jotka poliisi tunsi tai sai tietoonsa, sillä seurauksella, että toiset vangittiin, toiset vangitse-

mattomina kutsuttiin teoistaan vastaamaan oikeuteen. Tutkinnossa havaittiin, että näitten joukossa oli suuri osa entisiä rangaistusvankeja, ehdolliseen vapauteen laskettuja vankeja, mutta myös suuri joukko sellaisia, joitten taskussa oli Turun työväenyhdistyksen jäsenkortit. Ja näitten vangittujen ja oikeuteen kutsuttujen asiaa raastuvanoikeus tutki pari eri kertaa tai ehkä kolmekin. Mutta se, että ne olisivat kuukausimääriä olleet tutkintovankeudessa, se on myös luettava herra Härmän väärien tietojen joukkoon. (Vasemmalta: Ei se ole väärä!) Mutta kun asia oli kypsynyt päätökselle, hyökkäsi joukko asestettuja merisotilaita oikeuden istuntohuoneeseen, vapautti siellä nämä vangitut, ryösti oikeuden ja yleisen syyttäjän asiakirjat ja suuren työläisjoukon saattamana riemukulussa nämä vapautetut sitten kuletettiin työväentalolle. (Vasemmalta: Niin se oli lehdissä!) Ja niin se oli todellisuudessakin! Ed. Härmän väite, että olisi tilaisuudessa ollut juopuneita poliisimiehiä vartioimassa, on niin perätön tieto, kuin joku tieto konsanaan perätön voi olla. Ed. Härmä mainitsi myös, että järjestyneellä työväestöllä ei saa olla mitään tekemistä ryöstöjen ja muitten väkivallantekojen kanssa. Sitä minäkin tahtoisin aivan kernaasti uskoa ja toivoa, että asia niin olisi, mutta ikävä kyllä täytyy minun mainita muutamia esimerkkejä jotka osoittavat, että asia todellisuudessa tällä kertaa nyt on päinvastoin. On huomattava nimittäin, että herra Lundberg, Turun n. s. miliisin eli oikeastaan punakaartin päällikkö, on sosialidemokraattisen „Arbetet"-lehden taloudenhoitaja ja miliisipäällikkönä on kai vastuussa yhdessä Turun työväenjärjestöjen kanssa ainakin siitä laittomasta teosta, joka sisältyy kuvernöörin ja poliisimestarin laittomaan vangitsemiseen ja niiden laittomasti ja syyttömästi jo toista kuukautta vankeina pitämiseen. (Vasemmalta: Onko hän ryöstänyt myös?) Tulemme siihen pian. Minä en tiedä, onko herra Lundberg ollut mukana eräällä retkellä tämän viikon alussa, jossa harjoitettiin tätä nyttemmin joka yö tavalliseksi tullutta tointa, ryöstää kaupungin kaduilla, ja jossa tätä ryöstöä koettivat estää eräät suojeluskuntaan kuuluvat jäsenet, kuitenkaan siinä onnistumatta. Mutta silloin, kun nämä suojeluskunnan jäsenet olivat palaamassa saapui poliisiauto ja sanomalehdissä ainakin oli kerrottuna, että autossa oli mukana herra Lundberg ja he vangitsivat nämä miehet ja pahoinpitelivät heitä veriin asti vangittaessa ja poliisivankilaan kuljetettaessa, jonka jälkeen luovuttivat ne, kuten ainakin sanomalehdissä on mainittu, venäläisen sotaväen huostaan. Se ei ole suoranaista ryöstöihin osaaottamista. Mutta ryöstöihin osaottamista sen sijaan on se, mitä toissapäivänä tapahtui Turussa leipuri ja kauppias Ellosen myymälää ryöstettäessä, Uudenmaan kadulla. Sinne oli huligaanijoukko kokoontunut ja alkanut ryöstötyönsä. Mutta sinne oli myöskin tullut parikolmekymmentä suojeluskuntalaista estämään tätä ryöstöä. Nämä suojeluskuntalaiset olivat asestetut browningeilla ja laukasivat yhteislaukauksen ilmaan, jonka jälkeen kivääreillä asestetut huligaanit, pelkureina, kuten tavallisesti, hajaantuivat. Mutta nämä menivät ilmoittamaan „lakossa" olevalle miliisille asiasta, sillä seurauksella, että poliisiauto, asestettuja miliisimiehiä mukana, saapui paikalle ja rupesi ampumaan, ei ryöstäjiä, vaan suojeluskuntalaisia, jotka olivat ajaneet ryöstäjät pakosalle. Suojeluskuntalaiset asettuivat ketjuksi kadulle ja ampuivat browningeillaan niin paljon, että poliisiauton — en tiedä oliko herra Lundberg siinä mukana — täytyi lähteä pakosalle. Mutta se ei sopinut poliisivallan arvoon, että se näin joutui tappiolle, ja se meni ja haki venäläistä sotaväkeä apuun ja venäläinen sotaväki taas vuorostaan karkoitti suojeluskuntalaiset.

Tänä iltana soitettiin minulle Turusta — luotettava henkilö sen teki, mutta on hän voinut tietysti erehtyäkin — että tänään siellä ovat alkaneet vanhaan totuttuun tapaan ryöstöt uudelleen ja että klo 11 ajoissa illalla ensiksi saapui Standardnimisen hotellin edustalle poliisiauto, siinä kuularuiskuja ja joukko miliisimiehiä mukana, jotka rupesivat ampumaan hotellia, ja sen jälkeen meni joukko toimittamaan muka elintarpeiden tarkastusta. Kun tämä tarkastustyö oli toimitettu, siirtyivät he lähellä olevaan Korkeala-veljesten leipomoliikkeeseen ja poliisiauton kuularuiskuineen ollessa portin edessä meni 60 miliisimiestä, muutamia merisotilaita ja huligaaneja läpi koko liikkeen, tehden siellä puhdasta jälkeä. Minä tahtoisin kysyä vielä, eikö tämä ole osanottoa ryöstöön, ja onko tämmöinen järjestysvalta paikallaan ja onko tämmöisellä järjestysvallalla valtaa tulla vaatimaan senaatilta palkkaa järjestyksen ylläpidosta?

Muuten senaattori Setälä jo mainitsi sen, jota minä aioin tuoda esille, nimittäin kysymyksen lakosta ja missä lakko on oikeutettu. Minä rohkenisin olla sitä mieltä ja toivon, että sosialidemokraatitkin sen hyväksyisivät ja koettaisivat saada sitä yleisesti tunnustetuksi periaatteeksi, nimittäin, että sellaisissa asioissa, kun on kysymyksessä hengen ja omaisuuden turvaaminen, lähimmäisen auttaminen, silloin kun sitä oikeudettomasti loukataan tai kun on kysymys tulipalon torjumisesta tai muusta sellaisesta yhteiskunnallisesta vaarasta, joka kohtaa lähimäistä, niin sil-

loin ei ole oikeutta tehdä lakkoa. Viime kevännä tapahtui Turussa palomiehistön lakko. Ja niin pian kun miehistö oli ryhtynyt lakkoon, syntyi useita tulipaloja eri osissa kaupunkia ja vääriä hälyytyksiä tuontuostakin, ja missä tulipalo syntyi, osoitti myöhemmin tapahtunut tutkimus, että ne kaikki olivat murhapolttoja; ei saatu selville kutka olivat nämä toimeenpanneet, mutta kaikissa tapauksissa todettiin, että ne olivat murhapolttoja, jotka tapahtuivat seuraavana yönä heti sen jälkeen, kun palomiehistö oli julistanut lakon. Nyt kun tämä n. s. järjestysvalta Turussa, herra Lundbergin miliisi tai punakaarti tai mikä se nyt lienee, kun se oli julistanut lakon alkavaksi klo ½ 10 illalla ja julistanut sen jo päivälehdissä, kokoontuivat esikaupunkien ja kaupungin huligaanit käyttämään tilaisuutta hyväkseen ja alkoivat ryöstöt ja sillä tavoin se alkoi. Miliisi oli olevinaan lakossa, mutta se ei ollut lakossa silloin, kun se ryhtyi tämän ryöstäjäjoukon tarkoituksia edistääkseen vangitsemaan rauhallisia, syyttömiä, ryöstöön osaaottamattomia kansalaisia ja suojeluskuntalaisia.

Täällä on huomautettu myöskin siitä, että olot kyllä tulevat paremmiksi, kunhan saadaan uusi järjestyslaki, ja tässäkin on aivan väärin tahdottu syy, ettei sitä nyt jo saatu, panna porvarien niskoille. Tietysti. (Vasemmalta: Miksi se seisoo suuressa valiokunnassa?) Lakivaliokunnan sosialidemokraattiset jäsenet voivat vakuuttaa sen, että porvarilliset jäsenet eivät suinkaan sitä lakia ole valiokunnassa jarruttaneet, vaan kaikella kiireellä koettaneet saada sitä valmiiksi ja valmistuikin se niin pian, että se olisi saatu tällä istuntokaudella loppuun käsitellyksi eduskunnassa, jos nimittäin ed. Gylling ei olisi toimittanut suureen valiokuntaan tämän lain edelle kiireellisenä lakiehdotusta tulojen ilmoitusvelvollisuudesta. Suuressa valiokunnassa minä tein nimenomaisen huomautuksen, että tämä järjestyslaki pitäisi saada välttämättömästi edelle tätä tulojen ilmoitusvelvollisuutta, mutta siihen ilmoitti puheenjohtaja, että se on mahdotonta, koska ilmoitusvelvollisuuslaki on julistettu kiireelliseksi, ja nyt tapahtuu, että yhtä vähän laki ilmoitusvelvollisuudesta, kuin laki järjestyksen pidosta kaupungeissa ehtii ennen joulua, siis uudeksivuodeksi valmistua. (Vasemmalta: Kenen syy?) Yhtenä syynä taitaa olla se, että tulojen ilmoittamislaki oli niin vaillinainen, että siitä korjaamallakaan ei tahdo saada kunnon kalua. (Vasemmalta: Koetatte estää sitä valmistumasta.)

Minun täytyy vielä, ennenkuin lopetan, ilokseni myöskin merkitä se tosiasia, että vasemmistossa on kumminkin tänä iltana esiintynyt kaksi edustajaa, jotka ovat suoraan ja selvään sanoneet ajatuksensa ja suoraan tuominneet ne rosvoteot, laittomuudet ja anarkian, joita tässä maassa on tapahtunut ja Turussa erityisesti. Kaikkien toisten nuotti sitävastoin on ollut sitä tavallista: ollaan paheksuvinaan asiaa, mutta tehdään se sellaisessa muodossa, että ainakin oman puolueen jäsenet tulevat siihen käsitykseen, että se on sellaista paheksumista, josta kansan keskuudessa sanotaan, „vie sinä, minä vikisen, ole vievinäs väkisin". (Vasemmalta: Häpeä!) En, sillä se on minun varma vakaumukseni, sen käsityksen minä olen saanut ja sen käsityksen täytyy myöskin olla oikean, koska varsinkin ed. Välisalmen ja osaksi Huotarin lausunnot sekä asiallisuudessa että näiden syiden ymmärtämisessä, olematta mitään porvarillisia puheita, kuitenkin niin jyrkästi sekä sävyltään että sisällöltään erosivat muiden sosialistien puheista. (Huutoja eduskunnassa. Puhemies koputtaa. Puhemies: Ed. Hänninen-Walpas ei ole saanut puheenvuoroa. Ed. Eloranta: Minä pyysin kumminkin.)

Ed. Wiik: Jag begärde ordet för att konstatera ett par fakta. En mängd händelser, som här blifvit omnämnda, ha blifvit belysta på helt olika sätt från olika håll, icke blott sålunda, att olika åsikter i princip uttalats, utan också att olika uppgifter i sak ha meddelats. Detta visar enligt min tanke, att här förefinnas saker, som mer än väl behöfva en opartisk undersökning. — För det andra: Det har blifvit konstateradt, att under de excesser, som för ett par nätter sedan försiggingo i Åbo, aflossades ett mycket stort antal skott ur coltpistoler, och vid något tillfälle, då personer, tillhörande den borgerliga skyddskåren, blefvo häktade, befunnos de innehafva dylika pistoler. Några coltpistoler finnas icke i milisens eller röda gardets händer, icke heller den ryska militären innehar sådana. Men tidigare, då ett antal skyddskårister tillfångatogos i Loimaa, befunnos de innehafva dylika. Vidare: Häromdagen utfärdades af militären i Åbo ett påbud, att ingen matros finge röra sig på gatorna efter kl. 9 om kvällen utan att vara försedd med ett särskildt tillstånd. En person, iförd matrosuniform, blef häktad, emedan han utan sådant tillstånd anträffades på gatan efter kl. 9. Denne man befanns icke kunna ett ord ryska, men talade däremot finska. Han skickades till Helsingfors för undersökning, och det befanns, att han hade tillhört härvarande borgerliga skyddskår, blifvit häktad under storstrejken och frigifvits efter det han undertecknat en förbindelse att icke vidare tillhöra en sådan kår.

Dessa fakta synas mig styrka det påstående jag gjorde, att här föreligga omständigheter, som i hög grad tarfva en opartisk undersökning, och jag understöder förty det förslag, som i sådant syfte blifvit framlagdt. Jag vågar till och med hoppas, att detta förslag enhälligt skall bli godkändt, ty ingen vill väl genom att motsätta sig detsamma draga öfver sig risken att bli ansedd såsom en, den där fruktar sanningen.

Ed. T o k o i: Minä en tahdo tässä asiassa olla monisanainen. Pyydän vain saada lausua sen käsityksen, että tämä Turku näyttää tulevan kaikille hallituksille sellaiseksi murheenlaaksoksi, joka tuottaa hyvin paljon vaivaa. Viime kesänä, niinkuin muistetaan, silloiselle hallitukselle myös Turku tuotti aika paljon vaivaa ja vastusta. Kuitenkin me onnistuimme silloin hyvällä tahdolla järjestämään asiat siten, että silloinen suurlakko saatiin lopetetuksi ja vangitut valtuuston jäsenet vapautetuiksi yösydännä siitä vankeudesta, jossa he olivat olleet jo pari kolme päivää.

Täällä senaattori Svinhufvud lausunnossaan mainitsi, että hyvä järjestys on itsenäisyytemme välttämätön ehto. Tämä senaattori Svinhufvudin lausunto ei ole mitään uutta, vaan olen minä saman ajatuksen lausunut tältä samalta paikalta jo ennemmin ja yhtä selvästi ja pyydän edelleen myös sen lausunnon takana seisoa. Minun mielestäni juuri hyvä järjestys on meidän olemassaolomme välttämätön ehto. Olen myöskin lausunut sen käsityksen, että jollemme me voi pitää järjestystä tässä maassa yllä, voi tulla vieras, joka pitää järjestystä ja perii tästä ylläpidosta ehkä liian kalliin maksun. Siitäkin syystä Turussa tapahtuneet epäjärjestykset, vandalismi on minunkin mielestäni ankarasti tuomittavat. Mutta se on tuomittava toisestakin syystä. Se on tuomittava siitä syystä, että se on myöskin meidän työväen vallankumousliikkeen pahin vihollinen. Vallankumouksen, voidakseen olla menestyksellinen ja voidakseen saada sille yleisen kannatuksen ja tunnustuksen, täytyy myös kyetä turvaamaan yksityisen omaisuuden ja yksityisen hengen ja turvallisuuden. Siihen ovat vallankumoukselliset kaikissa maissa pyrkineet ja siihen on myöskin Venäjän vallankumouksellinen työväki pyrkinyt. Sen vuoksi ovat nämä väkivaltaisuudet ja tämä vandalismi Turussa vielä kaksin kerroin masentavia. Merkillistä kuitenkin on, että tämä vandalismi tulee ihan kuin tilattuna sellaiseen aikaan, jolloin täällä meidän maassamme yhä enemmän ja enemmän kasvaa vastustus ja kaikin keinoin pyritään vastustamaan sitä työväen vallankumouksellista liikettä, joka tarkoittaa tämän maan virkamieskunnan ja yleensä koko tämän maan yhteiskuntalaitoksen enemmän kansanvaltaistuttamista, kuin mitä se vielä tällä hetkellä on.

Minä en tahdo viipyä pitemmältä näissä asioissa. Tahdon vain tuoda esiin vielä erään seikan, nimittäin sen, olisiko hallitukselle ollut mahdotonta, jos sillä todella olisi ollut hyvää tahtoa, saada asiat järjestetyiksi niin, että nämä levottomuudet, jotka siellä ovat tapahtuneet, olisivat tulleet estetyiksi. Minä olen tämän viime vuorokauden aikana koettanut saada syntymään sovittelua hallituksen ja Turun työväenjärjestön välillä ja olen saanut näissä yrityksissäni tietää ainakin ne perussyyt, joissa erimielisyydet ovat. Tärkein perussyy, tärkein erimielisyys ja tärkein riidanaihe on kuitenkin sitä laatua, että ymmärtääkseni sen poistaminen ei olisi ollut hallitukselle mahdoton, jos todella olisi ollut hyvää tahtoa. Tämä lakko ei olisi syntynyt, jos työväestölle olisi taattu se, mitä tässä maassa jo yhdeksässä kaupungissa työväestölle on taattu, nimittäin se, että heillä on enemmistö siinä järjestyslautakunnassa, joka huolehtii järjestyksenpidosta kaupungissa, ja että tämä järjestyslautakunta saa ottaa ja eroittaa miehistön ja samalla, että tämän järjestyslautakunnan ehdotuksesta myös nimitetään järjestyspäällikkö. Tämä on ollut Turun työväestön niitä vaatimuksia, joista se tinkimättömästi pitää kiinni. Muista kohdista olisi ymmärtääkseni sovinto ollut mahdollinen saada. Tähän ei kuitenkaan ole tahdottu suostua sen vuoksi, että se loukkaisi taas hallituksen käsityksen mukaan toisten kansanluokkain oikeuksia ja näin ollen tulisi työväestö etuoikeutettuun asemaan muiden luokkien rinnalla. Kuitenkin työväki väittää, että Turussa työväki edustaa 60 prosenttia Turun kaupungin väestöstä, joten jo tällä perusteella työväestöllä pitäisi olla oikeus tähän järjestyslautakunnan muodostamiseen. Toiseksi he sanovat, että kun he ottavat myös vastuulleen järjestyksen ylläpidon ja he tahtovat olla vastuussa kunnalle siitä, että he järjestyksestä pitävät huolta, niin he ottavat silloin niin raskaan velvollisuuden niskoilleen, että senkin seikan pitäisi antaa oikeuden muodostaa enemmistön. He eivät tahdo antaa porvaristolle enemmistöä järjestyslautakunnassa sen vuoksi että heitä on niin useasti ennen näissä kysymyksissä petetty ja he ovat aina saaneet katkerasti katua lyhytnäköisyyttänsä ja sitä, että ovat liian herkkäuskoisesti uskoneet porvariston lupauksiin, ja nyt tässä tapauksessa eivät aio antaa itseään vetää nenästä. Niinkuin tiedetään, maaliskuun vallankumouksen jälkeen järjestyslaitoksen ylläpito muodostettiin sille perusteelle, että annettiin järjestyslautakunnille jär-

jestyksen ylläpitö, joihin työväenjärjestöillä oli oikeus valita vähintäin puolet edustajista. Tällä tavalla muodostettiin järjestyslaitos Turussa alkuaan sillä tavoin, että siellä oli 4 työväen edustajaa ja 3 porvariston . Tämä näytti mahdolliselta tulla toimeen tällä tavoin, vaikka työväestö olikin enemmistönä. Järjestyslautakunta siellä hävisi ja on uudestaan tahtonut palauttaa sille kannalle, kuin maaliskuun vallankumouksen jälkeen ja saada muodostetuksi siellä edelleen enemmistön. Olisiko hallituksella ollut mahdollisuutta — epäilemättä olisi ainakin se voinut vaikuttaa siihen, että Turun kaupungin valtuusto olisi myöskin siihen suostunut. Mutta olen huomannut ikäväkseni sen tosiasian, että hallituksella ei ole ollut rohkeutta eikä todellista haluakaan saada tätä kysymystä tällä tavoin järjestetyksi. Toiselta puolen siltä on puuttunut voimaa järjestää tätä kysymystä toisella tavalla ja sen vuoksi tämä kysymys on jäänyt rempalleen ja tulokset ovat olleet surulliset, joita meidän kaikkien täytyy paheksua ja joiden johdosta meidän täytyy yksi toisensa perästä nousta lausumaan mielipahansa ja vastalauseensa. Minä siis toivoisin, että hallitussamalla kun se tahtoo todella palauttaa tähän maahan järjestyksen, palauttaa sen sillä tavoin, että se todella tyydyttää myös kansan työtätekeviä luokkia sillä kansanvaltaisella tavalla, johon ed. Välisalmi täällä viittasi, sillä minä rohkenen olla sitä mieltä, että muulla tavoin järjestyksen luominen tässä maassa ainakin nykyään vie vielä suurempiin onnettomuuksiin, kuin missä tällä hetkellä olemme.

Senaattori Castrén: En katso asiakseni vastata kaikkiin niihin syytöksiin ja salaviittauksiin, joita keskustelun kuluessa on lausuttu hallitusta vastaan. Ne jätän niiden omaan arvoonsa. Mutta täällä on tehty eräitä väitteitä suhtautumisestani näihin kyseenalaisiin tapahtumiin, jotka vaativat jonkinlaista vastausta. Täällä ovat monet puhujat muun muassa esittäneet kantani sovitteluihin nähden ja syyttäneet sen takia hallitusta siitä, että hallitus olisi ollut siinä suhteessa vastahakoinen. Olen jo viime kerralla esiintyessäni kertonut, että jo toimintaaikani alussa eli 28 päivänä viime marraskuuta, jolloin herra Lundberg tovereineen kävi lähetystönä luonani, esitin sovitteluja ja neuvotteluja asiasta pidettäviksi. Herra Lundbergkaan ei vastustanut niitä silloin, vaan piti sellaisia suotavana. Parin päivän kuluttua eli 30 päivänä samaa kuuta lähetin sähköteitse ehdotuksen sovitteluista. Mutta, niinkuin lukemastani vastaussähkösanomasta kävi ilmi, vastattiin seuraavana päivänä, ettei edes ryhdyttäisi keskusteluihin vangittujen henkilöjen vapauttamisesta, ellei miliisiä laillistuteta ja kuvernöörinvirkaa täytetä sillä tavoin, kuin lähetystö pöytäkirjan mukaan oli vaatinut. Pitkin matkaa tehtiin näihin sovitteluehdotuksiin herra Lundbergin puolesta semmoisia mahdottomia vaatimuksia, nimittäin vaatimuksia miliisin ehdottomasta laillistuttamisesta ja sen palkkain suorittamisesta, etten voinut niihin suostua. Sillä mitä olisi silloin jäänyt sovittelun varaan, jos olisin kaikkiin vaatimuksiin suostunut? Silloinhan olisi asia tullut neuvotteluitta vaadittuun suuntaan suoritetuksi. Sähkösanomista, joita viime kerralla täällä julkiluin, kävi siis ilmi, että olen tehnyt ainakin kaksi ehdotusta sovitteluihin ja esittänyt vielä pohjankin niille, mennen siinä niin pitkälle, että sitä toiselta puolen on jo pidetty liiallisena myöntyväisyytenä. Myöskin on täällä moitittu sitä, etten ole itsekohtaisesti käynyt paikalla, ennenkuin vasta tapahtumien jälkeen. Olin puolestani alkuaankin sitä mieltä, ettei tuollaisista puheluista olisi asialle suurtakaan hyötyä, ja varmistuin tuossa mielipiteessäni niiden keskustelujen kautta, joita minulla oli sosialidemokraattisen puolueen eturivinmiesten kanssa ja joissa he valittelivat, että heillä itselläänkään ei ollut mitään valtaa tovereihinsa ja heidän menettelyynsä nähden Turussa. Ja he lausuivatkin suoraan minulle, ettei heidän mielestään olisi mitään hyötyä käynnistäni ja esiintymisestäni siellä.

Ed. Tokoi mainitsi vastikään, että hallitus oli asettunut maltittomalle kannalle sovitteluissa, luopumatta sellaisista vaatimuksista, jotka hänen mielestään olivat kohtuullisia, esiintuoden semmoisena sen, että olin ehdottanut kuusmiehisen neuvottelukunnan eli neuvottelukunnan, jossa kummaltakin puolen olisi kolme jäsentä. Vasta tänä iltana on tehty huomautus tuota järjestelyä vastaan. Seuraavana päivänä, sen jälkeen, kun ehdotukseni olin tehnyt, suostui siihen Turun kaupungin valtuusto, ja sosialidemokraattisen puoluejärjestön ja vallankumouskomitean puolesta vastattiin myöskin, että heidän puolestaan oli edustajia tuohon lautakuntaan valittu, eikä mainittu sanaakaan siitä, että itse kokoonpanoa vastaan olisi mitään muistuttamista. Ainoastaan esiintuotiin ennen mainitsemani ehdot miliisin laillistuttamisesta ja palkkain suorittamisesta. Vasta tänä iltana, niinkuin mainitsin, on minulle tehty esitys siitä, että tuo lautakunta olisi toisin asetettava, että sen jäseniä pitäisi olla joko seitsemän taikka viisi luvultaan, josta enemmistö, siis neljä tahi kolme jäsentä, olisi annettava työväenjärjestöille ja vähemmistö, kolme tahi kaksi jäsentä,

porvarillisille puolueille. Muuten olimme herra Tokoin kanssa tänä päivänä molemminpuolisten myönnytysten kautta jo sopineet neuvottelujen pohjasta. Ettei sovitteluihin ryhdytty, riippui siitä kielteisestä vastauksesta, jonka herra Tokoi, ilmoituksensa mukaan, puolenpäivän aikaan sai Turusta. Myöskin on mainittu, että olisin esiintynyt käskevästi herra Lundbergiä vastaan. Ymmärtääkseni olen kuitenkin esiintynyt täysin sopivasti ja kohteliaasti häntä vastaan. Sen kyllä myönnän, että maanantaina, pogromi-iltana, silloin, kun väkivaltaisuudet ja ryöstöt olivat alkaneet, pyysin painolla ja vaatimalla, että hänen oli annettava järjestyskuntansa toimia, koska hän oli ajanut asian semmoiseen umpikujaan lakon kautta, ettei mitään järjestyskuntaa kaupungissa ollut, ja koska hän suoraan minulle oli ilmoittanut, että hän asevoimin tulisi vastustamaan, jos entinen tai joku muu järjestyskunta tulisi asiaan ryhtymään. Silloin minä tosiaankin vaadin hänen esiintymistään ja huomautin hänelle, kuinka suuren edesvastuun hän otti päälleen kielteisellä menettelyllään.

Turussa käyntini on ed. Härmä esittänyt tavalla, joka ei minun ymmärtääkseni ole totuudenmukainen. Mennessäni hänen kanssaan hra Lundbergin luo miliisikonttoriin kohdeltiin minua siellä töykeästi, etten sanoisi kouriintuntuvasti. Ja kun minä ilmaisin siellä matkani, samoin kuin ed. Härmänkin matkan tarkoituksen, joka oli tulla tiedustelemaan tilannetta Turussa, rauhoittamaan, mikäli voisimme, mielialaa ja saattamaan kumpaakin puolta, sekä työväenjärjestöä ja miliisiä että porvaripuolueita, sovitteluihin ja neuvotteluihin, niin sain minä aika ripityksen juuri herra Härmältä. Hän kääntyi nimittäin minun puoleeni herra Lundbergin ja hänen staabinsa läsnäollessa ja sanoi, että minun pitäisi tietää, että porvarilliset ovat yksinomaan syypäät siihen asiaintilaan, missä oltiin, ja teroittaa mieleeni ja ilmaista sekä hallitukselle että porvareille, että heidän syynsä oli tilanne kaupungissa se, että siellä levottomuuksia oli syntynyt ja tulisi syntymään, kuin myös, että ainoa keino pelastumiseen oli se, että minä hallituksen puolesta heti lupaisin läpiajaa kaikki miliisin vaatimukset. Ed. Härmän esiintyminen ei suinkaan ollut neuvotteluihin ja sovitteluihin kehoittava, joskin hän sanoi sitä kantaa ajavansa. Päinvastoin. Vastoin otaksumistani toimi hän siis päinvastaiseen suuntaan, josta minun tilaisuudessa täytyikin hänelle huomauttaa. Ed. Härmän esityksessä oli monta muutakin erehdyttävää kohtaa, muun muassa se, jossa hän sanoo yksinomaan hallituksen syyksi, ettei sovintoa ole aikaansaatu, hallitus kun ei olisi muka suostunut suorittamaan miliisin palkkaa. Mutta sellaista ehtoa yksinään ei ole koskaan tehty. Aina on ollut, paitsi palkansuoritusta, ehtona myös se, että miliisi olisi laillistutettava. Molemmat nämä vaatimukset on aina esitetty sovittelun ehdoksi. Ainoa kohta, joka on toisarvoiseksi asiaksi siirretty, on kuvernöörinviran täyttäminen, josta on luvattu keskustella. Se on herra Lundbergin puolesta ollut ainoa myönnytys. Olen puolestani tullut siihen käsitykseen ja olen edelleen sitä mieltä, että hallitus on koettanut tässä asiassa tehdä kaikkensa ja aikaansaada sovittelua, mikäli mahdollista, mennen myönnytyksissään niin pitkälle, että jos vain toiselta puolen olisi ollut hyvää tahtoa sovittelujen aikaansaamiseen, niin ne olisivat ehdottomasti syntyneet. Ymmärrän kyllä, että herra Tokoi ja monet muut sosialidemokraattisen puolueen jäsenet, nekin, jotka katsovat voivansa vaatia hallitukselle vankkaa ja tehokasta järjestysvaltaa, hyvän ja omaksutun tavan mukaan antavat jonkinlaisia letkauksia hallitukselle, vaikkakaan, luullakseni, ainakaan tässä tapauksessa ei olisi ollut siihen aihetta.

Ed. Colliander: Jag kan icke för min del underlåta att beklaga, att en person i den ställning, som förre senator Tokoi dock intager, tillåtit sig en så försåtligt ful insinuation, som den, att anarkin i Åbo kommer som beställd i det ögonblick, då regeringen försöker få frågan om ordningsmakten genomförd. En person i en mycket oansvarig ställning kan tillåta sig något sådant utan att vedervåga hvarje skymt af anseende, men jag hade sannerligen icke väntat det från herr Tokois sida.

Herr Tokoi förbigick i sin korta relation på ett mycket behändigt sätt utpressningen af 500,000 mark och glömde att ända till stund som är frågan om utpressningen af yttermera 54,000 mark var den väsentliga. Då jag personligen varit i tillfälle att deltaga uti de förhandlingar, som pågått, känner jag väl till dem och vet också, att hittills denna utpressning var den väsentligaste stötestenen för en biläggning af konflikten. Numera skjuter herr Tokoi vid underhandlingarnas fortsättande fram frågan om att socialdemokraterna måste få fyra platser af sju. Detta är en nyhet, som icke i förmiddags betonades af herr Tokoi. Den har nu kommit fram. Herr Tokoi har sålunda icke i sin relation förfarit ärligt.

Då man med den hänsynslöshet, som herrar socialdemokrater, tyvärr, i Åbo hafva utvecklat, har skäl att befara, att ordningsmakten komme att sammansättas af de element, som dels uti ett

ödesdigert ögonblick strejkat, dels förklarat sig med våld komma att hindra ordningens upprätthållande och dels aktivt deltagit i pogromerna, så må man förstå Åbo samhälle, om det under inga villkor kan godkänna det alldeles oberättigade kraf, som af förra senator Tokoi nu skjutes i förgrunden. Det vore liktydigt med att gifva sanktion åt de dåd, som nu öfvergått samhället, och det skulle i detta samhälle mottagas, ifall underhandlarna godkände detta, med ett skri af förbittring öfver att någonting sådant kunnat komma till stånd. Jag måste säga, att jag beklagar att i ett ögonblick, då man redan hade hoppats, att en uppgörelse i godo kunde komma till stånd, en sådan fordran som denna skjutes fram, genom hvilken vidare förhandlingar antagligen omöjliggöras.

Ed. Eloranta: Herra Mikkolan lausunnon johdosta minun on sanottava, että jos, niinkuin väitetään, juristin ensimäinen perusohje on: kiellä kaikki, kiellä viimeiseen asti, niin voinee sanoa: Herra Mikkola on kai sitten tuon ohjeen perusteella ensimäisiä juristeja tässä maassa. Hänen lausuntonsa sisälsi pelkkiä sofismeja, vääristelyjä ja uhkui edelleen vihaa vasemmistoa kohtaan, mutta mitään asiallista ja asiaan vaikuttavaa siinä ei vähääkään ollut. Senaattori Setälä täällä, kun on ollut puhe useainkin puhujain lausunnoissa siitä, mistä johtuvat nämä mellakat, niitten syistä, viittasi siihen, että nykyinen ajankohta, jolloin täytyy kohdistaa voimat ulospäin, ei ole sopiva radikaalisille muutoksille täällä kotimaassa. Tuo on se sama väite, jota on veisattu jo vuosikymmeniä ja jonka varjossa on pyritty vastustamaan kaikkia järkeviä ja syvälle käypiä uudistuksia. Ne samat väitteet on kuultu aina. Jo vanhojen säätyvaltiopäivien aikana kuultiin samoja väitteitä. Yleistä äänioikeutta ajettaessa vastustettiin sitä sillä, että nyt ei ole aika sellaisille uudistuksille, koska täytyy puolustaa maan oikeuksia venäläisyyttä vastaan. Siitä saakka ne ovat vuosi vuodelta toistuneet ja toistuvat edelleen ja niitä käytetään sellaisena tekosyynä, jonka taakse verhotaan todellinen tarkoitus, vanhoillisuus ja vanhojen olojen viimeiseen saakka ennallaan säilyttäminen.

Mutta kun tämä keskustelu nyt lähenee loppuaan, niin minun mielestäni tässä olisi syytä esittää, mikä on minun kantani menettelytapaan nähden asiassa sitä edelleen kehitettäessä. Täällä ovat huomauttaneet ed. Mikkola y. m., että yksinkertainen päiväjärjestykseen siirtyminen tässä asiassa riittäisi. Minun mielestäni se ei riitä. Eduskunnalla täytyy olla oikeus ja täysi velvollisuus ottaa mahdollisimman tarkoin selville ne syyt, joista ovat johtuneet nämä suuret ja surulliset levottomuudet. Sen vuoksi minun mielestäni olisi, jotta eduskunta saisi näistä seikoista mahdollisimman tarkat tiedot, ennenkuin se asiassa mitään lopullisesti päättää, tämä asia alistettava valiokunnan tutkittavaksi ja käsiteltäväksi, ja niiksi perusteiksi, joitten perusteella tämän käsitykseni lausun, mainitsen, että olisi saatava selville, mitä ja minkälaisissa oloissa kehittyneitä kansalaisjoukkoja on ollut osallisina käsiteltävänä olevissa Turussa tapahtuneissa ryöstöissä ja hävityksissä; mitkä syyt heitä ovat johtaneet niin epätoivoisiin rikoksiin, ja miten voitaisiin vastedes ehkäistä sellaisia tekoja syntymästä. Ja sen vuoksi tämä asia olisi minun mielestäni lähetettävä valiokuntaan, ja koska lakivaliokunnassa on käsitelty ehdotusta uudeksi poliisijärjestykseksi, niin minun mielestäni tämä asia myös oleellisesti kuuluisi lakivaliokunnan käsiteltäviin asioihin. En tahtoisi siitä kuitenkaan vielä erikoisemmin ehdotusta tehdä, koska täällä puhemiehen ilmoituksen mukaan kai tulee tilaisuus ehdotusten tekemiseen, sen jälkeen kun keskustelun tämä vaihe on päättynyt.

Ed. Sirola: Ed. Ahmavaara täällä julkilausui oikeiston sisimmän ajatuksen pukien sen sanoiksi, että meidän nyt on vihdoin „päästävä vallankumouksesta". Suomen porvaristo on saanut vallankumoukselta paljon. Ensinnä se sai Suomen kansan mukana keväällä vanhan laillisuuden, se on puoli vuotta nauttinut Kerenskin hallituksen apua uudistusten jarrutuksessa; vihdoinkin se tämän vallankumouksen edistymisen kautta on ollut tilaisuudessa, koko eduskunnan mukana, katsomaan Suomen tulleen itsenäiseksi, ja nyt se ed. Ahmavaaran suulla katsoo voivansa häväistä koko vallankumousta. Minä panen tämän merkille.

Tämän vallankumouksen yhteydessä on meidänkin maassamme esiintynyt yleistä kuohuntaa, ja ed. Schybergson on koettanut salonkikosöörin taituruudella laskea siitä leikkiä. Hänen leikinlaskunsa on ollut paljon sen ymmärtämystä, mutta se on ollut senlaatuista ymmärtämystä, mikä ilmenee ylhäisissä rappeutuvissa luokissa, joilla on jonkun verran selvää käsitystä, mutta puuttuu toimintakykyä. Sen sijaan, että ed. Schybergson käyttäisi älyänsä tällaisten seikkojen selvittämiseen, hän jättää hallitukselle vallan palkata rauhoitusretkikuntia. Tähän samaan tunnustukseen ovat porvarilliset eduskunnan ryhmät järjestänsä yhtyneet. Senaattori Setälä puhui paljon „valtiota muodostavista" kyvyistä, siitä, kuinka Suomen kansan pitäisi sellaista osoittaa. Samalla kertaa tämä hallituksen jäsen osoitti niin

alkeellista yhteiskunnallista käsitystä, että todellakin käy selväksi, kuinka vähän „valtiota muodostavia" ominaisuuksia siinä hallituksessa on. Hänelle voisi lähettää 25 pennin lentokirjasia, että hän oppisi ymmärtämään, millä tavalla sosialidemokratia suhtautuu sellaisiin porvarillisten vallankumousten tunnussanoihin, kuin „vapaus, veljeys ja tasa-arvoisuus". Hänelle pitäisi pitää alkeellisia luentoja siitä, kuinka ei ole sopivaa vetää esiin esimerkiksi niitä vaillinaisia uudistuksia, joita joissakin toisissa maissa normaalioloissa saatetaan kansalle tarjota. Tokihan hänen hallituksen jäsenenä täytyisi käsittää, että kunkin maan olot ovat sellaisia, kuin ne ovat ja että hallituksilta ei kysytä, mitä he niistä sanovat, eikä sitä, voivatko he sanoa jonkun asian olleen niin tai näin, vaan kysytään heiltä, millä tavalla he ovat maan asiat hoitaneet. Tässä Turun tapauksessa on todettava, että hallitus ei ole ottanut vastaan sitä järjestysvaltaa, jota on tarjottu, vaan aiheuttanut miljoonien vahingon. Se hallitus on sen kautta lausunut tuomionsa. Tälle asialle ei myöhempi historia tule uhraamaan monta riviä. Se tulee vain sanomaan, että anarkiaa ilmeni eräässä Suomen kaupungissa. Se tulee myöskin toteamaan, että sellaista siellä kaupungissa täytyikin syntyä, koska se oli Suomen vanhoillisin, taantumuksellisin paikka. Tuollaisessa taantumuksellisessa paikassa myöskin löytyvät ne ainekset, jotka tällaiseen ovat ottaneet osaa. Mikäli täällä on porvarillistenkin taholta ilmoitettu, on siihen ottanut osaa muiden muassa esikaupunkien väestöä. Kuten tiedetään, kokoontuu suurkaupunkien esikaupunkeihin paljon sellaisia aineksia, joiden keskuudessa elintaso on hirvittävän alhainen ja sivistys samanlainen. Sieltä kohoavat tämäntapaiset ilmiöt, ja jos siinä kaupungissa ei ole kykyä puhdistaa tällaisia esikaupunkeja todellisen yhteiskunnallisen uudistus- ja sivistyön kautta, niin ne jonakin hetkenä esiinpuhkeavat. Toiseksi voidaan todeta, että tällaisina sota-aikoina on koottu suuriin asutuskeskuksiin maaseudulta irtainta väestöä tavattomat määrät. Niiden asunto-olot ovat olleet kauhistuttavat. Ne ainekset eivät ole voineet joutua edes työväenjärjestöihin, järjestyneen työväenliikkeen valistavan vaikutuksen alaisiksi, ja useinkin ovat ne talonpoikaista alkuperää. Eräs tämän eduskunnan talonpoikaisia isäntiä on minulle kuvannut viimeaikaisia työväenrettelöitä ja hän on sanonut todenneensa, että ne hänen töissä olleet työläiset, jotka eivät tahtoneet alistua noudattamaan sovittuja työehtoja, olivat useimmat hävinneitä isäntiä ja sentapaisia maalaisyksilöllisiä aineksia.

Turussa näyttää järjestynyt työväestö myöskin olevan kumouksellista, kumouksellisempaa, kuin muissa Suomen seuduissa. Tämäkin saa riittävän selvityksensä sen taantumuksen kautta, jota tämän kaupungin vallanpitäjät ovat noudattaneet ja joka siinäkin ilmenee, että ne ovat kieltäytyneet hyväksymästä sellaista tosiasiallista järjestysvaltaa, joka olisi tämän miljoonantappion voinut estää.

Samoin kuin täällä toverini Tokoi, valitan minäkin sitä, että tämän kaupungin kumouksellinen järjestysvalta eräänä hetkenä katsoi voivansa antaa porvarillisten nähdä, miltä kaupunki näyttää silloin, kun ei pidetä järjestystä. Minä valitan sitä kumouksellisella kannalta, koska tällä kaikella on tuotettu kaikkein enimmin sosialidemokraattiselle kumoukselle vahinkoa. Mutta sellaista väitettä, kuin on tehty, ettei niillä olisi oikeutta tehdä lakkoa— vaikka heidän työtänsä ei ole korvattu, — sitä vastaan voi esittää sangen painavia seikkoja. Tämä eduskuntakin on antanut niille hyvän esimerkin. Silloin, kun Suomen kansan asema oli kaikkein vaarallisimmillaan, teki tämä eduskunta lakon. Täällä oli suurlakon aikana erittäin tärkeätä, että sotilas-, tavara- ja elintarvejunia kulki, mutta eräs joukko valtion virkamiehiä teki silloin lakon provoseeratakseen venäläisen sotaväen tai muiden puolelta liikkeen tätä lakkoa vastaan. He kieltäytyivät virkavelvollisuuksistaan erittäin vaarallisena hetkenä.

On erilaisia keinoja lopettaa epäjärjestys maassa ja eri seuduilla. Nykyisenkin olotilan aikana olisi esimerkiksi eräitä mahdollisuuksia päästä eteenpäin toistaiseksi. Mutta ei siitä päästä yksinään sillä ed. Välisalmen suosittelemalla poliisilaillakaan. Se olisi hyvä apu järjestyksen pidossa, mutta siinä tarvitaan muutakin, tarvitaan todellista aseman ymmärtämistä ja asioita ymmärtävää sovittelua ja järjestelyä silloin, kun tapaukset ovat kärjistymässä. Me olemme täällä edeltäpäin monta kertaa selostaneet, että semmoisia tapauksia saattaa tulla, koska meillä on sosialidemokratian hyvä selitystapa, joka jotenkin varmasti sanoo, mitenkä tilanne maassa kehittyy. Meitä ei ole uskottu. Tapaukset ovat tulleet, ja ne ovat skandaali maalle.

Toinen järjestyksen pitämistapa on se, jota ed. Juutilainen suositteli, s. o. valkoisen terrorin, rauhoitusretkikuntien tapa. Minä panen erikoisesti merkille, että huomatakseni porvarillisten puolueiden puhujien joukossa on tuskin muita, kuin ed. Juutilainen, joka on tässä yhteydessä vilauttanut valtiokaappausta. Hän on sanonut, että tässä on luotava järjestysvalta, vaikka tästä eduskunnasta huolimatta. Minun tekisi mieli ed.

Juutilaiselle luennoida hieman historiaa, mutta voisihan sen tehdä yksityisestikin. Panen kuitenkin merkille erään seikan: kun 1848 Ranskan vallankumous alkoi kallistua taantumukseen päin, niin pantiin siellä vasemmistoa lähinnä oleva puolue sitä vasemmistoa kukistamaan; pikkuporvaristo huligaanien ja porvarilliskaartilaisten avulla löi työväen veriin Pariisin kaduilla. Sitten sen pikkuporvariston ja talonpoikain porvaristolle antamalla asevoimalla se porvaristo löi pikkuporvariston, sen jälkeen suurporvaristo pienemmän porvariston, kunnes lopuksi tuli Napoleonin sotilasdiktatuuri, joka ajoi koko eduskunnan pois. Silloinkin vasemmistoa lähinnä oleva puolue ja ne kaikki muut järjestöt esiintyivät aina „järjestyksen" nimellä. Suurella voimalla huutaen järjestystä iski pikkuporvaristo työväen kimppuun ja suurporvaristo pikkuporvarien kimppuun j. n. e. Tämä näyttää ikäänkuin ennustukselta ja ed. Juutilainen voinee ehkä joskus todeta, että kehitys saattaa sinnepäin lähteä.

On kolmaskin keino pitää järjestystä. Sitä ei ole tässä maassa koetettu kuin pienessä leikkimuodossa. Se on kumouksellinen järjestys ja se saattaa myöskin tulla kysymykseen. Se saattaa tulla kysymykseen silloin, jos ed. Juutilaisen ehdottelemia menettelytapoja täällä ruvetaan noudattamaan. Jos eduskunnasta huolimatta, s. t. s. kaappaustietä, porvarilliset, edustaja Juutilaisenkin ryhmän suostumuksella, järjestelevät rankaisuretkikuntia ja sentapaisia, niin voi ennustaa, että se tulee kalliiksi. Minä en tiedä, voiko tämän maan työväestö tilanteen kehittyessä ajautua siihen, että se koettaa tai voi toteuttaa kumouksellisenkin järjestyksen; minä vain totean, että se olisi kolmas laji järjestyksenpitoa.

Meidän puolelta on nykyisin esitelty, millä tavoin sitä ensimäistä tapaa noudattaen voitaisiin, niin kuin olot nyt ovat, päästä eteenpäin. Mutta sen ehtona on kansanvaltainen uudistuminen läpi koko yhteiskunnan linjojen, sitten torpparien vapauttaminen y. m. seikkoja, joita ilman ei tässä maassa voida puhua „oikeusvaltiosta" edes porvarillisessakaan mielessä.

Muutaman viikon päästähän pidetään yleiset kunnalliset vaalit. Sen uuden järjestyslain mukaan, joka on valmistettu täällä, on sen jälkeen valtuustolla valta valita järjestyslautakunta kaupunkiin. Turkulaisten herrojen tarvitsisi siis sietää sitä tarjottua järjestysvaltaa toistaiseksi ainoastaan ja saisimme olla jotenkin varmat, että järjestys pysyisi. Todennäköisesti ei tulisi tällaisia miljoonahävityksiä, eikä skandaalia. Ei myöskään tarvitsisi pelätä uhkaa rankaisuretkikuntien takia, kun ei niitä laitettaisi. Mutta oikeiston puolelta väitetään, että tuo kansanvaltaisen järjestysvallan vaatimus on aivan mahdoton. Sekin asia jää historian tutkittavaksi ja minä ennustan, että ed. Juutilainen on silloin myöskin oleva tuomiolla.

Mutta minun mielestäni eivät eduskunnan keskustelut tule olemaan laisinkaan tärkeimmät asiakirjat tässä asiassa. Tämä asia olisi tutkittava läpeensä. Muissa maissa, semmoisissa „oikeusvaltioissa", kun sattuu tällaista — sillä sattuuhan niissä vanhoissa „sivistysmaissakin" ja sattuu useinkin, että jossakin nurkassa pääsee tuli liikkeelle — niin siellä on kuitenkin päästy jo niin pitkälle, että se tuli sammutetaan ja ruvetaan asioita tutkimaan. Parlamentit asettavat parlamentaarisia tutkijakomisiooneja, jotka ottavat tällaisen asian perinpohjaisen käsittelyn alaiseksi, tutkivat sen yksityiskohdat, pyytävät lausuntoja kaikilta asianymmärtäjiltä ja niiltä, jotka ovat lausuntoja halukkaat antamaan, saadakseen kaikinpuolisen valaistuksen asiaan ja sitten nämä julkaistaan mietintöinä. Sellaisia tutkimuksia on pantu toimeen tämäntapaisista ilmiöistä monissa maissa ja ne ovat olleet hyvin valaisevia. Meille sosialidemokraateille tällainen tutkiminen saattaisi olla hyvin mielenkiintoinen. Se sattukoon mihinkä järjestöön tai järjestön jäseniin tahansa, sattukoon porvareihin tai työläisiin tai muihin, sattukoon tähän eduskuntaan ja sen hallitukseen — tosiasian täydellinen toteaminen on kuitenkin pääasia. Ja kun on täällä paljon puhuttu siitä, kuinka suuri skandaali tämä asia on ulkomaihin nähden, niin minun mielestäni olisi kovin kummallista, jos ulkomailla porvarillisten edesvastuuttomat edustajat saisivat, kun kysyttäisiin, selittelyihinsä lisäksi vastata, että eduskunta ei tätä asiaa ole tutkituttanut; se on vain kuunnellut moninaisia selityksiä siitä ja sitten siirtynyt yksinkertaiseen päiväjärjestykseen. Se olisi minun nähdäkseni tässä asiassa sentään kaikkein suurin skandaali. Sen takia minä yhdyn ed. Elorannan ehdotukseen, että kun tulee päiväjärjestykseen siirtymisestä päätettäväksi, eduskunta päättäisi lähettää asian valiokuntaan.

Ed. Härmä: En tiedä, saako sellaista puheentapaa täällä käyttää, mutta kyllä minä silloin, kun ed. Mikkola puhui täällä, hiljaa sanoin edustajatoverilleni: kyllä tuo mies osaa rehellisesti valehdella. Pyysin puheenvuoroa korjatakseni muutamia virheellisiä lausuntoja, joita äskeisen lausuntoni johdosta on tehty. Ahmavaaralle tahtoisin ensinnäkin huomauttaa, etten ole sanonut, että vangittujen vapauttaminen tapahtui jär-

jestyneen työväen tahdosta. Minä ainoastaan sanoin, että työväen yleinen oikeustajunta ei tuomitse sotilaitten tekoa, vaikka se tuomitsee sitä tekoa, joka tapahtui voimankäytöksessä. Sanoin, että työväestön oikeuskäsite piti vääränä sellaisen vangitsemisen, että ainoastaan muutamia syytettyjä pidettiin kuukausimääriä vangittuina, kun toiset syylliset olivat vapaina. Myös Ahmavaaralle tahdon huomauttaa, kun hän porvarilehtien valheitten mukaan referoi Lundbergin puhetta: Ei Lundberg ole sellaista sanonut Turun palokunnantalossa, mitä porvarilehdet väittävät. Hän on ainoastaan sanonut, että jos kävisi ilmi, että on järjestyneitä työläisiäkin ollut viime päivien tapahtumissa mukana, niin se on syvästi valitettava asia, sellainen häpeä.

Mikkolalle tahtoisin huomauttaa, etten sanonut, että valtuusto olisi erityisellä päätöksellä varmentanut 10 prosenttia alemman palkan kunnan töissä, kuin mitä yksityiset maksavat. Minä ainoastaan sanoin, että yksityiset esittivät vaatimuksensa ja valtuusto sitä auliisti totteli. Myös tunnustan sen, että tällä kertaa viime päivinä vallankumouksen tai oikeastaan pakotuksen avulla on työväki saanut palkkoihinsa jonkun verran ja huomattaviakin korjauksia, mutta ne ovat ainoastaan työväen joukkovoiman pakotuksesta saadut ja aivan nyt parin viikon aikana. Samoin herra Mikkola sanoi minun valehdelleen sitä voijuttua selostaessani. Hän myös selosti sitä. Mutta minä en huomannut mitään muuta erilaisuutta kuin ainoastaan sen, että hän sanoi, että vangitut eivät olleet kuukausimääriä vangittuina. Kuitenkin hän loppupuolella puhetta sanoi, että sotilaat vapauttivat nämä tutkintovangit. En aivan tarkoin kuullut, mitenkä se oli ja miten Mikkola sen lausui, mutta ellei olisi ollut mitään vangittuja, niin miten niitä voi vapauttaa. Mikkola on kyllä juristi ja olisi hauskaa kuulla, mitenkä juristit selittävät tällaisen kohdan. Myöskin tahtoisin huomauttaa, kun hra Mikkola sanoi, että miliisiauto tuli estämään suojeluskuntalaisia ja ampumaan niitä silloin, kun nämä koettivat estää ryöstöjen tapahtumista. Aivan totuudenmukaista kuitenkin on, että tämä milisiauto palasi nahkuri Varjosen liikehuoneustosta, jossa par'aikaa ryöstöä suoritettiin ja johon sitä oli avuksi pyydetty, ja paluumatkalla kadulla suojeluskunta sen ympäröi ja alkoi ampua.

Myöskin herra senaattori sanoi, että minä ripitin häntä Turussa. Minä aivan yksinkertaisesti selitin sen tilan hänelle, mikä Turussa vallitsi, ja myös selitin sen, että ainoa keino pikaisen rauhan saamiseksi on, että miliisimiesten palkat taattaisiin, ja myös painostin erityisesti sitä seikkaa, että neuvotteluihin olisi ryhdyttävä. Herra senaattori kai, jos hän olisi täällä, tunnustaisi, että minä nimenomaan pyysin kaupungin pormestariksi kutsuttua henkilöä myöskin todistamaan sen, että minä pyysin herra senaattoria toimimaan siihen suuntaan, että neuvottelut saataisiin aikaan, joissa senaattori hallituksen edustajana, muutama neuvotteleva porvari valtuuston edustajana ja työväestö miliisilaitoksen edustajana olisivat tämän välirauhan tai sopimuksen, mikä siellä mahdollisesti olisi saatu, varmentaneet. Minä en ensinkään esittänyt mitään vaatimuksia. Pyysin ainoastaan neuvotteluja, joiden perusteella olisi rauha voitu saada, koska pelkäsin, että seuraavan yön tapaukset mahdollisesti menevät ohi niiden tapahtumien, jotka siellä jo edellisenä yönä olivat sattuneet ja jotka olivat kyllin kauheita, jotta sellaisia ei olisi voinut toivoa uusiutuviksi. Kyllä minä seuraavana päivänä „Uudessa Aurassa" luin, että porvarit olivat kieltäneet hänet ryhtymästä sovintoneuvotteluihin, se on valitettavaa sellainen. Mutta sittenkin mielestäni jos joku yksityinen ryhmä kieltäytyy neuvotteluihin ryhtymästä, niin uskon, että hallituksen edustaja, koko yhteiskunnan edun nimessä, ei saisi ottaa tällaisia ryhmäin vaatimuksia huomioonsa, vaan toimia sen mukaan, kuin koko yhteiskunnan etu vaati: kaikkien kansanluokkien rauhoittamista.

Ed. Juutilainen: Mielihyvällä totean sen, että kaksi vasemmistoryhmään kuuluvista edustajista on mielestäni vakuuttavasti ilmoittanut, että he eivät lähde Suomen lainalaista yhteiskuntaa uhkaavalle anarkian tielle vaan laillisuuden tielle ja sen vuoksi on hyviä toiveita, että tämä eduskunta voi tyydyttää Suomen kansan tällä hetkellä suurimman toivon, järjestyksen palauttamisen.

Keskustelu siitä asiasta, jota välikysymys koskee, julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Päiväjärjestyksen 31 §:n mukaan esitän eduskunnan hyväksyttäväksi päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sananmuoto on seuraava: Kuultuansa annetun selityksen, eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.

Keskustelu:

Ed. Eloranta: Vastoin puhemiehen ehdottamaa päiväjärjestykseen siirtymismuotoa ehdotan eduskunnan päätettäväksi seuraavaa: Koska eduskunnan mielestä on tärkeätä saada selville 1) mitkä ja minkälaisissa oloissa kehittyneet kansanjoukot ovat olleet osallisina käsiteltävinä ole-

vissa Turussa tapahtuneissa ryöstöissä ja hävityksissä, 2) mitkä syyt heidät ovat johtaneet näihin epätoivoisiin rikoksiin, 3) miten voitaisiin vastedes ehkäistä sellaisia tekoja syntymästä, päättää eduskunta lähettää asian lakivaliokuntaan.

Ed. Härmä: Pyydän kannattaa ed. Elorannan tekemää ehdotusta.

Ed. Estlander: Jag hemställer, att votering icke i denna sak skulle ske på detta plenum, i öfverensstämmelse med hvad herr talmannen själf meddelade tidigare.

Puhemies: Inte är det meningen heller. — Ei olekaan tarkoitus nyt toimeenpanna äänestystä tästä.

Ed. Juutilainen: Kysymykseni tarkoitti samaa.

Keskustelu päiväjärjestykseen siirtymisestä julistetaan päättyneeksi.

Seuraava täysi-istunto pidetään tänä päivänä, perjantaina, k:lo 1 päivällä.

Täysi-istunto päättyy k:lo 3,05 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

34. Perjantaina 21 p. joulukuuta

k:lo 1 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Esitellään:

1) Ehdotuksen Suomen rahasta 9 päivänä elokuuta 1877 annetun lain 6, 10, 11 ja 16 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi sisältävä hallituksen esitys n:o 26..... 702

2) Päiväjärjestykseen siirtyminen Turun kaupungissa tapahtuneita ryöstöjä koskevan välikysymyksen johdosta..... „

3) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen: Laki Korkeimmasta Oikeudesta 703

Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 9; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

4) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määrätä seuraavat lakiehdotukset:

a) Laki Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta;

b) Laki 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Vaalilain 13 ja 16 §:n muuttamisesta; sekä

c) Laki 2 päivänä huhtikuuta 1883 irtolaisista ja niiden kanssa menettelemisestä annetun asetuksen 9 §:n muuttamisesta.... 710

Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 10; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

5) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaansaatettavaksi määrätä seuraavat lakiehdotukset;

a) Laki mooseksenuskolaisista Suomessa; ja

b) Laki Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 7 §:n muuttamisesta..... „

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan kirjelmä n:o 4; ed. Kullervo Mannerin y. m. kirjoitus.

6) Ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa sekä voimaan saatettavaksi ja heti voimaan astuvaksi määrätä tämän vuoden ensimäisillä valtiopäivillä hyväksytyn lain 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi..... 712

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan kirjelmä n:o 5; ed. Kullervo Mannerin y. m. kirjoitus.

7) Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamiseksi koskeva ed. Mikkolan y. m. anom. ehd. n:o 4..... 713 ja 760

8) Kertomus valtiovarain tilasta vuosina 1913—1915 ..... —

Ainoa käsittely:

9) Erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymuksen järjestämiseksi ..... —

Asiakirjat: Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

10) Määrärahan myöntämistä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittava anomusehdotus..... —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 44 ja ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 45.

11) Kansantajuisten tieteellisten luentojen avustamista tarkoittava anomusehdotus —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Johanssonin y. m. anom. ehd. n:o 55.

12) Maaseudun alkukoulunopettajain palkkaetujen parantamista tarkoittavat anomusehdotukset ..... —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 39; ed. Walkaman y. m. anom. ehd. n:o 40; ed. Hedbergin anom. ehd. n:o 41.

13) Apulantojen maahansaanin aikaansaamista tarkoittava anomusehdotus ..... —

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan II osaston mietintö n:o 1; ed. Kairamon anom. ehd. n:o 66.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arajärvi, Bergroth, Björk, Eloranta, Holsti, Kairamo, Kiviniemi, Lohi, Louhivuori, Y. Mäkelin, Mäkelä, Pehkonen, Peurakoski, Setälä, Sundblom, Talas, Vekara ja Wuorimaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä yksityisten asiain vuoksi saavat ed. Sundblom tämän ja huomispäivän täysi-istunnoista ja ed. Paasonen tämän illan istunnon loppuosasta ja huomispäivän ajaksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen Suomen rahasta 9 päivänä elokuuta 1877 annetun lain 6, 10, 11 ja 16 §:ien muuttamisesta toisin kuuluviksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 26 esitellään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, lähettäisi asian p a n k k i v a l i o k u n t a a n.

Ehdotus hyväksytään.

2) Päiväjärjestykseen siirtyminen Turun kaupungissa tapahtuneita ryöstöjä koskevan välikysymyksen johdosta

esitellään.

P u h e m i e s: Kun asia viimein oli käsiteltävänä, julistettiin keskustelu annetun vastauksen johdosta päättyneeksi. Sen jälkeen puhemies työjärjestyksen 31 §:n mukaan esitti eduskunnan hyväksyttäväksi päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sanamuoto oli seuraava: kuultuansa annetun selityksen, eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen. Tätä vastaan on ed. Eloranta ed. Härmän kannattamana ja esittämillään perusteilla ehdottanut, että eduskunta päättäisi lähettää asian lakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Pyydän tämän johdosta esittää eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan äänestysesityksen:

Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen äänestää „jaa", jos „ei" voittaa, on ed. Elorannan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 95 jaa- ja 87 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: kuultuansa annetun selituksen, eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. H ä n n i n e n - W a l p a s: Asiasta oli erittäin pitkä keskustelu. Siinä esitettiin paljo asiaa valaisevaa, mutta itse tapahtumain syyt jäivät osaksi epäselville. Myös jäi epäselville, kutka oikeastaan olivat toimeenpanijoita ja järjestäjiä. Porvarien taholta esitettiin keskustelun kuluessa mitä pöyristyttävimpiä valeita, syyttäen sosialidemokraatteja. Asian sillä kannalla ollen olisi eduskunnan pyhä velvollisuus ollut järjestää tutkimus, että olisi saatu selville, miten asiat oikeastaan olivat. Kun porvaripuolueet eivät ole suostuneet siihen, pyydän minä panna päätöstä vastaan vastalauseen.

P u h e m i e s: Ed. Hännisen lausunnon johdosta pyydän huomauttaa V. J:n 68 §:n määräyksestä, jossa sanotaan, että joka ei yhdy tehtyyn päätökseen, on oikeutettu pöytäkirjaan ilmoittamaan eriävän mielipiteensä; älköön kuitenkaan sellainen ilmoitus aiheuttako enempää keskustelua.

Ed. C o l l i a n d e r, Då ldgm. Walpas tillåts att yttra sig, ehuru det icke var på sin plats ....

P u h e m i e s: Diskussion tillåtes icke. — Keskustelua ei sallita.

Ed. K u l l e r v o M a n n e r: Pyydän ilmoittaa yhtyväni ed. Walppaan perusteltuun vastalauseeseen. Ja herra puhemiehen äskeisen ilmoituksen johdosta pyydän ilmoittaa, että katson puhemiehen selityksen valtiopäiväjärjestyksestä vääräksi, mikäli se selitys ed. Walppaaseen kohdistui.

Ed. S. H ä k k i n e n: Pyydän myös yhtyä ed. Walpas-Hännisen tekemään vastalauseeseen.

Ed. A i r o l a: Ilmoitan myöskin vastalauseeni ja teen sen erityisesti siitä syystä, että hallituksen

selitys on niin ylimalkainen ja epäselvä, että siitä ei käynyt ilmi ollenkaan se, mitä hallitus aikoisi tehdä. Ainoa, mikä siitä kävi selville, oli se, että hallitus tahtoisi järjestää jonkun vahvan aseellisen voiman, mutta siitä ei käynyt selville, olisiko se voima esimerkiksi se venäläinen sotaväki, joka Turussa on esiintynyt, vaiko se Saksanmaan kaarti, vaiko joku lakiin perustuva järjestysmahti, vaiko joku muunlainen voima. (Puhemies: Keskustelua ei sallita pitemmälti.) En minä ole keskustellutkaan, vaan ilmoitan, millä syyllä panen vastalauseen, ja pyydän, että puhemies ei häiritse silloin, kun minä puhun.

Ed. Korhonen: Minäkin pyydän ilmoittaa vastalauseeni.

Ed. Annala: Pyydän yhtyä ed. Walpas-Hännisen vastalauseeseen.

Ed. Mäki: Minäkin pyydän yhtyä ed. Walpas-Hännisen esittämään vastalauseeseen.

Ed. Kujala: Pyydän myös yhtyä ed. Walpas-Hännisen vastalauseeseen, koska sitä pidän aivan oikeana.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Senaatin jäsen on pyytänyt tilaisuuden tuoda asiakirjoja.

Eduskuntaan saapuu senaattori Pehkonen protokollasihteeri Albrechtin seuraamana, lausuen:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Suomen Eduskunta! Suomen hallituksen määräyksen mukaan on minulla kunnia Suomen Eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset, nimittäin:

n:o 28, esitys ehdotuksineen laiksi säästöpankeista;

n:o 29, esitys erityisen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusrahaston perustamisesta.

Puhemies: Nyt jätetyt ehdotukset tulen esittämään eduskunnan käsiteltäviksi.

---

3) Esitellään ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määrätä seuraavan lakiehdotuksen:

Laki Korkeimmasta Oikeudesta.

Asiakirjat: Lakivaliokunnan kirjelmä n:o 9, ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

Puhemies: Kun asia viimein oli käsiteltävänä, ehdotti ed. Aronen ed. S. Häkkisen kannattamana, että eduskunta päättäisi asian kirjelmään liitetyn vastalauseen mukaisesti.

Keskustelu:

Ed. Wrede: För min del får jag föreslå, att landtdagen ville godkänna lagutskottets förslag och således besluta, att ifrågavarande lagförslag icke måtte stadfästas.

Ed. Kuusinen: Ne, jotka tahtovat, ettei tätä lakiehdotusta vahvistettaisi, vetoavat siihen, että nykyinen senaatti on antanut asiasta uuden esityksen, joka on kokonaan toisilla perusteilla, ja niinhän on kyllä tapahtunut. Mutta kun tässä on kysymys kahdesta eri periaatteesta, niin sietänee vielä ennen ratkaisua tulla lyhyesti mainituksi, minkälainen ratkaisu nyt esillä on.

Ennen oli keisarin ja suuriruhtinaan nimitettävinä Korkeimman Oikeuden jäsenet. Nyt se nimitysoikeus on eduskunnalla, koska eduskunta käyttää korkeinta valtaa Suomessa. Senaatti tahtoo, että se oikeus otettaisiin eduskunnalta pois. Kenelle? Ehkä senaatille itselleen tai presidentille. Se ei täysin käy selville. Senaatin esityksessä käytetään sanamuotoa „hallitukselle", mutta vielä ei ole päätetty, minkälainen hallitus Suomessa tulee olemaan. Tämän lakiehdotuksen mukaan, jonka eduskunta viime kesänä hyväksyi, jäisi Korkeimman Oikeuden jäsenten nimittäminen senaatin talousosaston asiaksi, mutta sen olisi ennen nimitystä kysyttävä ehdollepanosta eduskunnan lausuntoa.

Ennen oli asianlaita myös niin, että senaatin oikeusosaston jäsenet nimitettiin kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Nykyään on asianlaita aivan samoin. Nykyäänkin ne ovat nimitettävät kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Senaatti tahtoo esityksessään, että heidät nimitettäisiin kerrassaan elinijäkseen. Se on siis kerrassaan kumousta, jota senaatti ehdottaa tähän asti vallinneeseen asiaintilaan. Siinä lakiehdotuksessa, jota nyt tahdotaan vahvistettavaksi ja jonka eduskunta viime kesänä hyväksyi, siinä taas on sisältönä, että korkeimman tuomioistuimen jäsenet valittaisiin viideksi vuodeksi kerrallaan, kuitenkin niin, että voidaan valita uudelleenkin samat jäsenet, jos vaan heitä vastaan ei ole oikeutettua moitetta ilmaantunut.

Jos vähän lähemmin tarkastaa sitä erotusta, mikä on olemassa senaatin nyt antaman esityksen ja eduskunnan viime kesänä hyväksymän lain välillä, niin huomaa vielä pari tärkeätä seikkaa.

Senaatin nyt antaman esityksen 2 §:ssä sanotaan, että Korkeimman Oikeuden jäsenet nimittäisi hallitus „Korkeimman Oikeuden esityksestä"; siis saman Korkeimman Oikeuden esityksestä ja ilmeisesti myös sen esityksen m u k a a n. Viime kesänä, kun silloinen senaatti antoi asiasta ehdotuksen eduskunnalle, oli siinä käytetty toisenlaista sanamuotoa. Siinä sanottiin, että Korkeimman Oikeuden jäsenet nimitettäisiin „Korkeimman Oikeuden siitä tehtyä esityksen". Sanamuoto ei siis kovin paljoa poikkea, mutta poikkeaa jonkun verran ja sisältää sangen tärkeänkin eroituksen. Viime kesänä kyllä kuultiin täällä, että silloinkin alkuaan senaatille valmistettu ehdotus oli sisältänyt samanlaisen sanamuodon, jota nykyisen senaatin ehdotuksessa tässä kohden on käytetty; sen lienee valmistanut eräs nykyisen oikeusosaston jäseniä, mutta silloinen senaatti ei hyväksynyt sitä sanamuotoa, vaan tahtoi jättää hallitukselle toki harkintavaltaa sen ehdollepanoesityksen suhteen, jonka korkein tuomioistuin tulisi tekemään. Nykyiselle senaatille sitävastoin on kelvannut juuri sellainen sanamuoto, jota viimekesäinenkään senaatti ei tässä kohden hyväksynyt. Nyt senaatin esityksen mukaan ei jäisi hallitukselle edes mitään valitsemisvaltaa. Korkein Oikeus itse esittäisi aina vastaisuudessa jäsenensä ja hallitus olisi ainoastaan leimasin, joka painettaisiin Korkeimman Oikeuden tästä tekemän esityksen alle. Kesällä oli Suomella korkeimpana hallitusvaltana, sikäli kuin se tunnustettiin niiden porvarillisten puolelta, jotka nytkin kannattavat senaatin tästä asiasta tekemää esitystä, venäläinen hallitus, Venäjän hallitus. Silloin olisi siis sille jätetty edes harkintavaltaa korkeimman tuomioistuimen jäseniä nimitettäessä. Nyt ei jätettäisi suomalaiselle hallitukselle edes mitään harkintavaltaa tässä asiassa. Näyttää siis kuin senaatti ei oikein luottaisi itseensä tai ei ainakaan luottaisi valtansa ikuisuuteen.

Viime kesänäkin eduskunnalle jätetyssä senaatin esityksessä oli Korkeimmalle Oikeudelle pidätetty sangen suuri valta. Nykyisen senaatin tätä asiaa koskevassa esityksessä, sen 4 §:n mukaan, on se valta yhtä suuri, mutta se on lausuttu epämääräisemmin. Tarkoitan erityisesti 4 §:n ensimäistä kohtaa, jossa sanotaan, että Korkeimman Oikeuden käsiteltäviksi kuuluvat „ne oikeushallintoa koskevat ja muut asiat, jotka Korkeimmalle Oikeudelle on uskottu". Siinä on tietysti tärkeimpinä asioina oikeuslaitoksen alalla esiintyvät virkanimitykset. Niistä ei nyt ole esityksessä mitään erityisesti mainittu eikä mitään erityistä pois jätetty, vaan on tahdottu jättää asia jonkun verran epämääräisyyden varaan, kaiketikin siinä mielessä, että jos hallitus joutuisi eduskunnasta riippuvaksi, niin voitaisiin jättää Korkeimmalle Oikeudelle ylipäänsä kaikki virkanimitykset oikeuslaitoksen alalla.

3 §:ssä nykyisen senaatin esityksessä on erittäin huvittava eroitus verrattuna viimekesäisen senaatin asiasta antamaan esitykseen. 3 §:n 4 kohdassa nyt senaatti ehdottaa, että syytteet virkavirheistä olisivat Korkeimman Oikeuden tutkittavat ja lopullisesti ratkaistavat sikäli, kuin on kysymyksessä ne virkavirheet, „joita virkansa toimituksessa on tehnyt hovioikeuden presidentti tai jäsen taikka korkeimman hallinto-oikeuden presidentti tai jäsen". Viimekesäisen senaatin esityksessä oli tässä mukana myös Korkeimman Oikeuden jäsenten virkavirheet. Nyt on jätetty Korkeimman Oikeuden jäsenet virkavirheistään kokonaan laillisen edesvastuun ulkopuolelle. Nyt ei ole määrätty minkäänlaista tuomioistuinta heitä virkavirheistä tuomitsemaan. Viimekesäinen senaatti ehdotti, — ja se oli kyllä kummallinen ehdotus sekin, — että Korkein Oikeus saisi tuomita itsensä ja omat jäsenensä tekemistään virkavirheistä, jolloin arvattavasti tuomio tavallisesti olisi tullut olemaan verrattain — suopea. Mutta yhtä kummalliselta näyttää sentään sekin, että Korkein Oikeus, jonka, jos minkään, tulisi olla kumminkin tointensa laillisuudesta vastuunalainen edes jonkinlaisen laitoksen edessä, vapautetaan siitä kokonaan, että annetaan sille valta kokonaan astua laillisen edesvastuun ulkopuolelle.

Senaatin esityksen 16 § sitten kruunaa tämän esityksen luonteen. Siinä näet sanotaan, että samana päivänä, kun tämä laki astuu voimaan, „lakkautetaan senaatin oikeusosasto ja astuvat sen varapuheenjohtaja (siis sen nykyinen varapuheenjohtaja) ja jäsenet sekä virkamiehet (siis sen nykyiset jäsenet ja virkamiehet) vastaaviin toimiin Korkeimmassa Oikeudessa". Ja kun sen jälkeen näillä samoilla henkilöillä tulisi vastedes olemaan esitysoikeus kaikkiin täytettäviin toimiin korkeimmassa tuomioistuimessa, ja niillä henkilöillä, jotka nämä taas olisivat esittäneet ja saaneet niihin toimiin, tulisi olemaan ehdoton esitysoikeus kaikkiin myöhempiin toimiin tässä virkalaitoksessa, niin kyllä täytyy sanoa julki sama nimitys, mitä siitä käytettiin jo viime kesänä silloisen senaatin esityksen johdosta, nimittäin, että tässä tahdotaan tosiaan luoda Suomeen todellinen intialainen kasti oikeutta hoitamaan ja kansaa tuomitsemaan.

Suomi on jo nyt ylipäänsä ilmankin tunnetusti virkavallan luvattu maa. Ei voine kukaan kieltää, ettei täällä olisi virkavalta itsenäisempi kuin

useimmissa muissa nykyaikaisissa maissa. Tämä koskee luonnollisesti erityisesti hallintovirkavaltaa, joka verrattuna esimerkiksi Ranskan oloihin on äärettömän paljon itsenäisempi. Se on todellinen valtiomahti, ja täydellä syyllä on sanottu, että se on tässä maassa jo tähänkin asti ollut ensimäinen valtiomahti, huolimatta keisarista ja eduskunnasta. Kun nyt vahvistettaisiin ainakin yhtä itsenäiseksi ja riippumattomaksi valtiomahdiksi hallinnollisen virkavallan rinnalle myös tuomiovirkavalta, niin täytyy sanoa, että jos sellainen suuri taka-askel tulisi täällä säädetyksi, silloin saattaisi tässä maassa säätää hallitusmuodon minkälaiseksi tahansa, joka tapauksessa täällä olisi taantumus niin pitkäksi ajaksi aina turvattu, kuin tuon virkavallan itsenäinen asema olisi voimassa.

Ed. Sirola kuvasi viime kerralla, kun tämä asia oli eduskunnassa esillä, millaisiin väärinkäytöksiin Yhdysvalloissa on johduttu oikeusvirkavallan itsenäisyyden takia. Yhdysvalloissa nyt kumminkin on Korkeimman Oikeuden jäsenten nimittämiseen nähden olemassa oikeastaan jonkun verran oikea tapa siinä suhteessa, että siellä nimitetään Korkeimman Oikeuden jäsenet eduskunnan toisen huoneen suostumuksella, siis aivan niin kuin meidän eduskuntamme viime kesänä hyväksymän lain mukaan tapahtuisi. Yhdysvaltain Korkeimman Oikeuden jäsenet näet nimittää presidentti senaatin, se on sikäläisen ylähuoneen, suostumuksella. Mutta mistä johtuu niiden virkavaltaisuus siellä? Luonnollisesti etupäässä siitä, että heidät nimitetään eliniäkseen, juuri niinkuin senaatti täällä nyt tahtoo. Kaiken kansanvaltaisuuden perusehto virkavallan suhteen on se, että virkamiehiä lakataan nimittämästä eliniäkseen ja heidät valitaan määräajaksi. Kunnollliset virkamiehet voidaan sitten valita uudestaan aina määräajan kuluttua, vaikkapa siten tulisivat istumaan — ja niin pitäisikin kunnollisten virkamiesten istua — koko elinikänsä, mutta se on aivan toista, kuin että heidät suorastaan nimitetään eroittamattomiksi.

Oikeuslaitoksen alalla muutenkin, jos missään, on meillä kehittämisen varaa, jotta kansan itsehallinto-oikeus tulisi jonkunkaan verran siihen vaikuttamaan. Siinä on kehitettävä oikeudenkäyntijärjestyksen muutosta siihen suuntaan, että kansan itsehallintoelimille tulisi vaikutusvaltaa. On myös mahdollisimman pian kehitettävä täällä rikosasiain käsittelyä varten kansanvaltainen jurylaitos. Mutta ennen kaikkea on tärkeätä, että tulee päätetyksi sekä tässä asiassa että ylipäänsä uutta hallitusmuotoa säädettäessä virkamiesten valitseminen määräajaksi, niin tuomiolaitoksen kuin hallinnonkin alalla. Siinä mielessä puolustan käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen nyt vahvistamista, vaikka kyllä olen sitä mieltä, että jos se ei tulisikaan nyt vahvistetuksi, ei tämä asia silti tule tällä kertaa vielä lopullisesti ratkaistuksi.

Senaattori Setälä: Pääeroituksena viime kesänä hyväksytyn lakiehdotuksen ja hallituksen nyt antaman esityksen välillä on se, että hallituksen esitys sisältää sen, että Korkeimman Oikeuden tuomarit nimitetään eliniäksi ja ovat siis toimessansa riippumattomia. Riippumattoman ylimmän oikeuden aikaansaaminen on aina 1865:stä asti esiintynyt semmoisena tarkoitusperänä, johon Suomen kansaneduskunta yhä edelleen on pyrkinyt. Tässä ei ole tietysti silmämääränä suinkaan se, että tuomarit olisivat niin turvatussa asemassa kuin suinkin, vaan että oikeudenhakijat olisivat niin turvatussa asemassa kuin suinkin, että yhtä hyvin alhainen kuin ylhäinen voisi saada oikeutta, kun tuomari ei ole soveltaessaan lakia riippuvainen ei alhaalta eikä ylhäältäpäin tulevista määräyksistä. Tämä on pääasia: kun viime kesänä tehty lakiehdotus jättää ylimmän oikeuden tuomarit riippuvaiseen asemaan, olisi se jätettävä vahvistamatta. Minusta on tarpeetonta ryhtyä ollenkaan yksityikohtaisesti puhumaan niistä muista asioista, joita edellisen puhujan lausunto koski, sillä sillä tavalla viritettäisiin keskustelu, joka kuuluu vasta hallituksen esityksen käsittelyyn. Useat tehdyistä muistutuksista perustuvat ilmeisesti väärinymmärrykseen. Jos esimerkiksi sanotaan, että Korkeimman Oikeuden jäsenten nimitykset tapahtuvat „Korkeimman Oikeuden" esityksestä tai „Korkeimman Oikeuden tehtyä siitä esityksen", niin tässä on puhe vain puhtaasti sanamuodollisesta kysymyksestä, sillä kummallakaan sanontatavalla tietenkään ei ole tarkoitus sitoa nimittäjän käsiä. Eräät muut erovaisuudet riippuvat siitä, että samalla kertaa on annettu esitys hallitusmuodoksi, joka muutamissa kohdin täydentää Korkeimman Oikeuden suhdetta maan muuhun hallintoon. Sellainen asia, kuin Korkeimmon Oikeuden vastuunalaisuus, on ajateltu järjestettäväksi toiseen tapaan kuin aikaisemman hallituksen esityksessä. Niinkuin sanottu, keskustelu hallituksen nykyisen esityksen ja viime kesänä tehdyn ehdotuksen eroavaisuuksista ei kuulu tähän, vaan tulee vasta uudelleen esille. Mainitsemani pääeroavaisuus on minusta jo riittävä siihen, että eduskunnan viime kesänä tekemää päätöstä ei ole vahvistettava.

Ed. Schybergson: Liksom senator Setälä vill jag framhålla, att det, som ldgm. Kuusinen här framfört, hör till behandlingen af regeringens proposition, när den förekommer, och jag tycker därför, att ldgm. Kuusinen hade kunnat bespara oss den långa litanian. Vi ha annat att göra nu än att höra på hans långdragna jamande.

Ed. Wrede: I anledning af de anmärkningar, som gjorts mot lagutskottets förslag, då frågan första gången var före, af ldgm. Sirola, och denna gång af ldgm. Kuusinen, ber jag att få yttra några ord. Ldgm. Sirola gaf en omständlig skildring af de olägenheter, som enligt hans förmenande i Nordamerikas Förenta Stater följt däraf, att unionsdomstolens medlemmar tillsättas på lifstid och äfven i öfrigt hafva en synnerligen självständig ställning. Förhållandet är emellertid sådant, att de af honom påpekade missförhållandena, såvidt de öfver hufvud existera, hufvudsakligen härröra däraf, att ändring af Förenta Staternas konstitution är förenad med så stora omgångar, att sådan ändring praktiskt taget är omöjlig. För att belysa detta ber jag att få anföra, att ett sådant tillvägagående vid stiftandet af lag, som afviker från grundlag, hvilket hos oss äger rum och består däri, att sådan lag kan stiftas, blott det sker i den ordning som för stiftande af grundlag är stadgad, icke kan förekomma i Förenta Staterna, utan att där fordras att konstitutionen först måste ändras. Då denna konstitution nu är omkring 150 år gammal och någon afvikelse från dess stadganden i lagstiftningsväg icke kan ske, är det ju gifvet, att ett svårt band därmed lägges på lagstiftningen, och då till högsta domstolens uppgift hör att se till, att utfärdade lagar icke strida mot konstitutionen, blir följden, att denna domstol kommer i flera fall att förklara lagar, som antagits af kongressen, ogiltiga. Men orsaken till detta missförhållande ligger icke däri, att oafsättlighetsprincipen är tillämpad på denna domstols medlemmar, utan i det förhållandet med afseende å konstitutionen, som där äger rum.

Det torde för öfrigt icke kunna påvisas, att någonstädes olägenhet däraf uppstått, att domstolarna intaga en oberoende ställning, men å andra sidan finna vi, om vi taga i betraktande förhållandena i länder, där domstolarna varit beroende, såsom i England under Jakob II:s tid, att domstolarna där blifvit medel för befrämjande af förtryck och tyranni. Detta förtryck har visserligen i sådana fall mest utgått från monarken, men samma förhållande äger uppenbarligen rum, om det är ett allsmäktigt parlament, som begagnar sig af domstolar, hvilka äro beroende af dem. Den kan då också använda dem till utöfvande af förtryck.

Här ha också åberopats exempel från Schweiz. Där äro verkligen förbundsdomstolens medlemmar tillsatta på viss tid af förbundsförsamlingen. Men Schweiz har så många andra garantier för den medborgerliga friheten, hvilka garantier hos oss alldeles saknas, att någon nämnvärd olägenhet, såvidt mig är bekant, icke häraf uppstått. Alldeles säkert kan jag icke säga det, emedan jag icke närmare känner förhållandena där, men dessa garantier, såsom att där är rådande tvåkammarsystem, referendum o. s. v., finnas icke här. Dessutom är det att märka, att denna domstol i Schweiz har en ytterst begränsad kompetens. Den har hufvudsakligast att döma i frågor angående edsförbundets rätt och kantonernas rätt och tvister mellan kantonerna och enskilda personer eller själfva edsförbundet. Brottmål falla under dess kompetens endast på grund af att parterna öfverlämna saken till dess afgörande, så att den i dessa fall fungerar såsom en skiljedomstol. Detta exempel från Sshweiz, som här åberopats, är alltså icke tillämpligt i Finland. Öfver hufvud är det ytterst vanskligt att draga slutsatser för ett land af förhållanden i ett annat land.

Det kan emellertid utan fara för misstag påstås vara en allmänt erkänd konstitutionell grundsats, att tillvaron af oberoende domstolar, af domstolar, som äro oberoende af såväl regering som representation, utgör ett ytterst värdefullt och i de flesta fall oumbärligt villkor för skyddande af den medborgerliga friheten. Om man från denna synpunkt tager i betraktande det lagförslag, om hvars fastställande nu är fråga, så finner man, att det icke skulle förbättra det närvarande tillståndet med afseende å högsta domstolen i Finland, hvilket, såsom senator Setälä anförde, redan under 50 år betraktats såsom otillfredsställande, utan tvärtom försämra detta tillstånd. Högsta domstolens medlemmar skulle tillsättas på viss tid, såsom de hittills hafva tillsatts, men utom denna beroende ställning, hvaröfver man med skäl har klagat, oaktadt det icke kunnat påvisas, att de på denna grund låtit sig påverka af regeringen, skulle de ännu komma i beroende af folkrepresentationen. Det skulle bli ett dubbelt beroende, i stället för ett enkelt. Genom att antaga detta lagförslag skulle vi icke taga ett steg framåt, utan ett steg tillbaka.

I samband därmed kan jag icke underlåta att erinra om, huru landtdagen för icke länge sedan stadfäste en lag angående rättegångsfullmäktige, hvilken helt säkert kommer att medföra bety-

dande skada för rättsskipningen i landet. Jag anser, att våra förhållanden, ehuru i grunden sunda, ändå icke äro sådana, att vi hafva råd att fördärfva dem på alla möjliga håll och den ena gången efter den andra. Det kan ju nu vara nog med att det nämnda lagförslaget gick igenom. Vi må därför låta högsta domstolen, om vi, såsom jag förmodar, icke kunna få till stånd någon förbättring beträffande densamma, åtminstone blifva sådan den nu är, och icke ytterligare försämra densamma. Vi komma annars, då endast inkompetensen får föra talan vid lagstiftningen, därtill, att vi småningom fördärfva alla våra institutioner. Rättsskipningen är dock en af statens viktigaste uppgifter, och då man fordrar oberoende domstolar, gör man det ingalunda för att befrämja en angenäm ställning för domarna, utan för att trygga den medborgerliga friheten, denna frihet, som är en så stor nagel i ögat för våra socialister.

Hvad sedan beträffar den proposition i frågan, som öfverlämnats till denna landtdag, hör frågan därom icke till detta sammanhang. Jag upprepar mitt förslag, att landtdagen, med godkännande af lagutskottets skrifvelse, ville besluta att icke stadfästa lagförslaget.

Ed. Airola: Ehdotan, että eduskunta päättäisi hyväksyä lakivaliokunnan kirjelmään liittyvän vastalauseen. Samalla käytän tilaisuutta kiinnittääkseni eduskunnan huomiota siihen outoon asiaintilaan, että tässä maassa tällä kertaa ei ole olemassa mitään laillisessa järjestyksessä kokoonpantua korkeinta tuomioistuinta, vaan että meillä korkeimmassa tuomioistuimessa jäseninä istuvat henkilöt, joita ei ole laillisesti toimiinsa nimitetty ja jotka siis eivät ole laillisia tuomareita eikä heidän, se on senaatin oikeusosaston, antamat tuomiot ja päätökset ole lainvoimaisia, eikä ketään velvoittavia. Senaatin oikeusosaston jäsenten nimittäminen on ennen ollut keisarin ja suuriruhtinaan asia. Sen jälkeen, kun eduskunta on korkeimman valtiovallan käyttämisen ottanut omiin käsiinsä, on se eduskunnan asia. Kumpikaan ei ole näitä herroja tuomareiksi nimittänyt, vaan heidät on nimittänyt virkaan eräs laitos maan ulkopuolella, jota on sanottu Venäjän väliaikaiseksi hallitukseksi, mutta jota laitosta Suomen perustuslait eivät tunne eivätkä myönnä sille yhtään mitään toimivaltaa tässä maassa. Tästäkin syystä olisi tärkeätä, että eduskunta, hyväksyen lakivaliokunnan kirjelmään liittyvän vastalauseen, vahvistaisi kyseenalaisen lain, jotta tälläkin alalla saataisiin laittomuus korjatuksi, asiat jälleen lailliselle tolalle, ja saataisiin laillinen korkein tuomioistuin, joka voisi antaa laillisia tuomioita. Toistan ehdotukseni, että hyväksyttäisiin lakivaliokunnan kirjelmään liitetty vastalause.

Ed. S. Häkkinen: En malta olla lausumatta paria sanaa ed. Setälän lausunnon johdosta. Hän mainitsi nimittäin tuettavan sillä kansalaisten oikeutta, jos nimitetään elinkaudeksi korkeimmat tuomarit. Olisiko todellakin siitä niin suuri oikeusturva, että sitä voitaisiin esittää tuomarien eroittamattomuuden perusteeksi? Jos kansalaisten oikeustunto on niin heikko, että sen tuskin tarvitsee elinkaudeksi nimittää henkilö johonkin luottamustoimeen, olkoot sitten minkälaatuisia hyvänsä, ei häntä sillä saada tekemään oikeutta. Olen sitä mieltä, että nimitettäköön kansalainen vuodeksi tai kuukaudeksi tai vaikkapa päiväksi johonkin luottamustoimeen, jossa kansalaisille täytyy jakaa oikeutta, niin hän tekee sitä, jos hänellä on oikeudentuntoa. Mutta se mies, joka ei lyhyeksi ajaksi nimitettynä tee oikeutta kansalle, ei tee sitä, vaikka hän ikuisiksi ajoiksi nimitetään. En voi hyväksyä semmoista perustetta ikuisen nimittämisen puolesta. Mitä täällä sitten sanottiin, että ed. Kuusinen on tässä asiassa lausunut jotakin semmoista, mikä ei ole ollut tarpeellista tämän asian yhteydessä, niin minusta hän lausui niin asiallisia näkökohtia tämän asian käsittelyssä, että se valaisee tätä asiaa, ja pyydän saada yhtyä hänen lausuntoonsa. Muuten en voi olla huomauttamatta siitä epälojaalisuudesta, mille tämä eduskunta asettuu entistä eduskuntaa kohtaan sillä, että ehdotetaan hylättäväksi tällainen laki, jonka entinen eduskunta on suurella äänten enemmistöllä jo hyväksynyt. Olen kuullut täällä eduskunnassa lausuntoja jo ennemmin, joissa on vedottu siihen, että myöhemmän eduskunnan täytyy olla lojaalinen entistä eduskuntaa kohtaan käsitellessään niitä asioita, jotka entinen eduskunta jo on päättänyt. Nyt tältä samalta puolelta, nimittäin oikeistosta, tehdään sellainen väite, ettei sitä tarvitse ottaa huomioon. Kun eduskunta viime istuntokaudella päätti niin vapaamielisen lain, kuin tämä kysymyksessä oleva laki on, niin kyllä minä luulen, että lojaalisuus entistä eduskuntaa kohtaan vaatisi tätä eduskuntaa pysymään siinä päätöksessään. Ehdotan, että lakiehdotus vahvistettaisiin.

Ed. Hänninen-Walpas: Oikeiston taholta lausutut mielipiteet ovat kerrassaan huvittavia. Siellä kuvitellaan, että on olemassa ehkä jonkunlainen hegeliläinen ikuinen oikeuskäsitys, ja toiseksi, että tuomarit ovat ikäänkuin jumalia, jotka noudattavat ja toteuttavat kaikessa sitä

pyhää ja muuttumatonta oikeutta. Tällaiset käsitykset joutavat museoon, sillä ne ovat niin vanhanaikaisia. Uusiaikaisten tutkimusten mukaan tunnustetaan, että ihminen, kuuluipa mihin ryhmään tahansa, on pääasiallisesti riippuvainen siitä elinkeskustasta, johon hän kuuluu. Kun tuomarit, jotka aiotaan nimittää elinaikaisiksi, kuuluvat anastajaluokkaan, niin ovat he ensiksi riippuvaisia anastajaluokan mielipiteistä. Anastajaluokan keskuudessa on eri ryhmiä, toiset edustavat maakapitalisteja, toiset teollisuuskapitalisteja j. n. e. Eri vivahdukset voivat kuvastua meikäläisissä puolueissa. Siis voi olla erilaisia oikeuskäsitteitä ruotsalaisella puolueella, erilaisia nuorsuomalaisella puolueella ja erilaisia suomettarelaisella puolueella osittain, vaikka ne pääasiallisesti käyvät yhteen. Jos tuomarit tulevat jostakin näistä puolueista, niin tulee sen puolueen kannaksi muuttunut oikeuskäsitys vaikuttamaan myös tuomioihin. Lakipykälät ovat niin laajoja, että niitä voi tuomioita tehdessä venytellä puoleen ja toiseen. Siis tuomarit tulevat elinkeskustasta saamansa mielipiteensä mukaan vääntämään oikeutta ja useimmissa tapauksissa, mikäli työläiset tulevat kysymykseen, vääntävät ne työläisten vahingoksi. Kysymys ei voi olla riippumattomista tuomareista, sillä sellaisia ei ole olemassa. Ne ovat abstraktisia ihmeitä, joissa ei ole lihaa eikä luuta. Kaikki tuomarit ovat riippuvaisia. Kysymys on vain siitä, mistä ne tahdotaan riippuvaisiksi. Porvaripuolueet tahtovat riippuvaisiksi omasta puolueestaan, osakeyhtiöistään, trusteistaan ja sen sellaisista. Se on meidän mielestämme harvainvaltaa, sitä voidaan myös sanoa anarkismiksi, ei se ainakaan ole kansanvaltaa. Me haluaisimme myös jonkun verran saada vaikuttaa tuomareihin, ja kun meillä ei ole muuta keinoa, kun ei voida asettaa omia luokkatuomareita, niinkuin porvarit asettavat, niin tahtoisin, että me saisimme eduskunnan kautta kansanvaltaisella tavalla vaikuttaa tuomareihin. Tästä siis pääasiassa on riita, siitä pääasiassa riita, ovatko tuomarit yksinomaan anastajaluokasta riippuvaisia ja niitten oikeutta ajavia, anastajien luokkaoikeutta toteuttavia, vai tuleeko niitten olla kansanvallan kontrollin alaisia.

Ed. Sirola: Ed. Wredelle pyydän huomauttaa, etteivät Yhdysvaltain perustuslait anna ylioikeudelle oikeutta julistaa perustuslainvastaisiksi kongressin säätämiä lakeja, ja nimenomaan tällainen oikeus kiellettiin perustuslakikonventsionissa, mutta se on sen aikojen kuluessa anastanut itselleen juridisen tulkinnan kautta suurmaanomistajain ja suurkapitalistien hyväksymisellä. Lausunnollani halusin varoittaa tämän eduskunnan niitä aineksia, jotka vielä nimittävät itseään kansanvaltaisiksi, olemasta luomassa sellaista oikeuslaitosta, joka vuosikymmeniä täällä tulkitsisi ja vääntelisi lakeja sitäkin kehitystä vastaan, jota he mahdollisesti itse vielä maan kansanvaltaisen kehityksen mukana saattavat joutua ajamaankin.

Ed. Schybergsonille ja Setälälle huomautan, että nyt juuri on kysymys hallituksen esityksestä, sillä jos meidän ehdotuksemme täällä hyväksytään, niin hallituksen esitys tulee tarpeettomaksi. Sitä täytyy siis arvostella. Ja joka tapauksessa meidän on ollut huomauttava, että jos ei haluta ottaa tällaista siistiä lakia Korkeimmasta Oikeudesta, niin me emme voi myöskään laskea läpi hallituksen esityksen tapaista lakia.

Ed. Haataja: Kun lain vahvistaja harkitsee, onko joku laki vahvistettava vai ei, on hänen luonnollisesti ensinnäkin harkittava kysymystä, onko laki tullut aikaan siinä lainsäädäntöjärjestyksessä, joka sellaisen lain säätämisestä on voimassa, ja sitten on harkittava kysymystä, onko laki sisällöltään sellainen, että sen aikaansaaminen todella on maalle ja kansalle otollinen. Mitä tulee lainsäädäntöjärjestykseen tässä tapauksessa, niin viime valtiopäivillä perustuslakivaliokunnan porvarilliset jäsenet puolueisiin katsomatta asian lainsäädäntöjärjestyksestä annettuun lausuntoon liittämässään vastalauseessa asettuivat sille kannalle, että tällainen laki on saatava aikaan siinä järjestyksessä, joka perustuslain säätämisestä on voimassa, ja tämän kantansa he pätevästi vastalauseessaan perustelivat. Valiokunnan sosialidemokraattinen enemmistö asettui toiselle kannalle, vaikka heillä ei ollut tämän kantansa tukena yhtään lakimiestä. Myöskin eduskunnassa porvarilliset puolueet yleisesti asettuivat sille kannalle, joka perustuslakivaliokunnan mainitussa vastalauseessa esitettiin. Näin ollen siis viime valtiopäivillä esiintynyt kanta, että tällainen laki olisi säädettävä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, ei ole eduskunnan nykyisen enemmistön kannan mukainen, ja en voi ymmärtää, että eduskunnan nykyinen enemmistö siis voisi katsoa, että tämä laki on syntynyt siinä järjestyksessä, kuin tällaisen lain aikaansaamisesta on voimassa. Myös tämän lain sisältöön nähden on tuotu päteviä huomautuksia, joihin tahdon ainoastaan viitata. Puolestani tulen kaiken tämän perusteella siihen tulokseen, että tämä laki on jätettävä vahvistamatta.

Ed. Kuusinen: En puutu nyt tähän perustuslaillisuuskysymykseen, mutta pyytäisin tehdä vielä pari huomautusta toisten lausuntojen joh-

dosta muille eduskunnan jäsenille, jos ed. Schybergson sen sallii. (Vasemmalta: Hän on nukkunut huonosti.) Ed. Wrede ja Setälä lausuivat, että pyrkimys tuomioistuinten riippumattomuuteen on täällä vanha pyrkimys, ja senaattori Setälä sanoi vielä, että se on ollut Suomen kansan eduskunnan pyrkimys. Siinä on mielestäni osaksi totta ja osaksi perätöntä. Lähinnä se on ollut Suomen taantumuksellisten porvarien pyrkimys. Mutta se on ollut yleinenkin pyrkimys sikäli, kuin on ollut kysymys vapauttaa tuomioistuimet hallitsijan vaikutusvallasta. Ed. Wrede on siinä oikeassa, että milloin tuomiovalta on ollut erityisesti riippuvainen monarkin vaikutusvallasta, on siinä esiintynyt pahoja väärinkäytöksiä. Tunnetaan sitä täällä Suomessakin, eikä esimerkkejä tarvitse hakea kovinkaan vanhoilta ajoilta. Siinä suhteessa luulen, että hyvin suuri enemmistö Suomen kansasta on yksimielisesti vaatinut korkeimmalle tuomioistuimelle riippumattomuutta monarkin vallasta. Mutta esitettyjä muistutuksia ei voida perustella pätevästi silloin, kun on kysymys siitä lausunnon antamisesta ja vaikutusvallasta, mikä tulisi kansan eduskunnalle. Ei ed. Wredekään voi kai tosissaan väittää, ettei kansan eduskunta tässä maassa aina tulisi puolustamaan kansalaisvapautta, josta hän pelkäsi, että se joutuisi muka vaaraan, jos eduskunta saisi vaikutusvaltaa korkeimpaan tuomioistuimeen. Eduskunta tulee aina olemaan tässä maassa kaikkein vahvin ja varmin kansalaisvapauden turvaaja. — Sveitsin oloista vapaaherra Wrede tosin puhui sangen varovasti. Luulen, että hänkin pohjaltaan, kuten hyvin monet vanhoilliset kirjoittajat, on tyytyväinen siihen Sveitsin korkeimpaan oikeuteen, sillä se on jokseenkin vanhoillinen, mikä johtuu siitä, että siellä on eduskunnan enemmistö kovin vanhoillinen. Jos siellä työväenliike saa jonkun verran enemmän jalansijaa, niin edistysmielisempään suuntaan muuttuisi oikeuden hoitokin. Mutta ed. Wrede liioitteli kai siinä, että Sveitsin korkeimman tuomioistuimen valta on niin rajoitettu kuin hän mainitsi. Kyllä se on jonkun verran enemmän rajoitettu kuin meillä, mutta ylipäänsä se täyttää kaikki korkeimman oikeuden tehtävät, varsinkin sinä laitoksena, johon kaikki jutut vedotaan ja valitetaan, ja mitä muita tehtäviä varten korkeinta oikeutta yleensä on olemassa. Mutta tämä kysymyshän tulee kai esiin lähinnä sitten, kun tulee käsiteltäväksi hallitusmuodon säätäminen.

Ed. Anni Huotari: Yhdyn niihin, jotka ovat ehdottaneet, että lakivaliokunnan vastalause hyväksyttäisiin. Olen koko ajan odottanut, että oikeistossa nyt naisasian ajajat nousivat kannattamaan vastalausetta, jonka mukaan laki hyväksyttäisiin. Viime kesänä, kun esitys oli lakivaliokunnassa esillä, saatiin poistetuiksi ne rajoitukset, jotka oli asetettu naisten pääsylle Korkeimman Oikeuden virkoihin. Hallituksen esityksessä ne ovat taasen esillä. Kun meidän ryhmämme väheni, ei ole nyt minkäänlaisia toiveita, että naistenkaan vapautusta ajettaisiin. Minä kyllä tiedän, ettei tämä laki vielä muissa suhteissa naisia vapauttaisi, mutta kun sitten tulee toinen laki, jolla naisille myönnetään pääsy virkoihin, niin tämä laki ei enää olisi esteenä.

Ed. Annie Furuhjelm: Jag ville med anledning af hvad den senaste ärade talarinnan yttrat, säga, att min ståndpunkt åtminstone i denna fråga är, att jag icke kan ställa kvinnosaken framom frågan om domares oafsättlighet. Denna ståndpunkt har jag också omfattat vid senaste landtdag.

Ed. Vuoristo: Kun näitä jo viime valtiopäivillä päätettyjä ja hyväksyttäjä lakeja tässä muutama päivä takaperin lähetettiin valiokuntaan ja meidän taholta silloin osoitettiin, että tarkoitus oli lähettää ne valiokuntaan tapettaviksi, niin varsinkin keskustan taholta silloin jyrkästi vastustaen torjuttiin tätä väitettä ja sanottiin, että niin ei ole laita. Nyt me huomaamme, että valiokunnassa maalaisliittolaiset ovat jo olleet näiden lakien tappamisessa mukana. Ja minä pyydän panna merkille sen lopullisen äänestyksen, joka asiassa tulee tapahtumaan, eikö koko keskusta silloin tule toimimaan näitä lakiehdotuksia ja entistä vakuutuksiaan vastaan.

Ed. Hultin: Toivon, että kun hallituksen esitystä käsitellään lakivaliokunnassa, valiokunta korjaa sen vääryyden, mikä siinä naisia kohtaan on tehty.

Ed. Hänninen-Walpas: Eihän ruotsalaisessa eduskuntaryhmässä olekaan naisedustajia, siellä on ainoastaan „landtdagsmannia". Se selittää ed. Furuhjelmin lausunnon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Aronen ed. S. Häkkisen kannattamana ja vastoin lakivaliokunnan ehdotusta ehdottanut, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja 1 päivänä tammikuuta voimaanastuvaksi määrätä Suomen eduskunnan 30 päivänä heinäkuuta 1917 hyväksymän lain Korkeimmasta Oikeudesta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy lakivaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Arosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 97 jaa- ja 89 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis valiokunnan ehdotuksen mukaisesti päättänyt, että kyseenalainen lakiehdotus jätetään vahvistamatta.

4) Esitellään ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja julkaistavaksi määrätä seuraavat lakiehdotukset:

a) Laki Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta;

b) Laki 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Vaalilain 13 ja 16 §:n muuttamisesta; sekä

c) Laki 2 päivänä huhtikuuta 1883 irtolaisista ja niiden kanssa menettelemisestä annetun asetuksen 9 §:n muuttamisesta.

Keskustelu:

Ed. Aronen: Ehdotan, että eduskunta päättäisi lakivaliokunnan kirjelmään liitetyn vastalauseen mukaisesti vahvistaa käsillä olevat lakiehdotukset.

Ed. Wrede: På hufvudsakligen enahanda skäl som i fråga om näst föregående ärende ber jag få äfven beträffande detta förorda, att landtdagen ville, i öfverensstämmelse med lagutskottets förslag, besluta att lagförslaget icke måtte stadfästas.

Ed. Lautasalo: Kannatan ed. Arosen tekemää ehdotusta.

Ed. Haataja: Pyydän saada kannattaa ed. Wreden ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Aronen ed. Lautasalon kannattamana ja vastoin valiokunnan ehdotusta ehdottanut kirjelmään liitetyn vastalauseen mukaisesti, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja 1 päivänä tammikuuta 1918 voimaanastuvaksi määrätä esilläolevassa kirjelmässä mainitut lakiehdotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy lakivaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Arosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 96 jaa- ja 84 ei-ääntä. Lakivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti on eduskunta siis päättänyt, että kysymyksessäoleva lakiehdotus jätetään vahvistamatta.

5) Esitellään ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaansaatettaviksi määrätä seuraavat lakiehdotukset:

a) Laki mooseksenuskolaisista Suomessa; ja

b) Laki Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 7 §:n muuttamisesta.

Keskustelu:

Ed. Kullervo Manner: Ehdotan, että eduskunta päättäisi vahvistaa kysymyksessäolevat lait.

Ed. Hoikka: Kannatan ed. Mannerin tekemää ehdotusta.

Ed. Ståhlberg: Kun vielä tässäkin täysistunnossa on vaadittu viime valtiopäivillä hyväksytyn mooseksenuskolaisia koskevan lain vahvistamista, täytynee kosketella niitä syitä, joiden tähden se ei ole niin tarkoituksenmukainen kuin perustuslakivaliokunnan nykyiselle eduskunnalle annetun esityksen johdosta ehdottama ja myöskin eduskunnan jo kahdessa käsittelyssä hyväksymä lakiehdotus samasta asiasta.

Nyt esillä olevassa aikaisemmassa lakiehdotuksessa 5 §:ssä mooseksenuskolaisten avioliitto on järjestetty ainoastaan siihen asti, kun siviiliavioliittolaki tulee voimaan. Nyt tuo laki on jo annettu 2 päivänä viime marraskuuta ja määrätty noudatettavaksi tulevan vuoden alusta. Koko mainittu mooseksenuskolaislain pykälä olisi siis jo alusta alkaen kuolleena syntynyt. Se ei voisi olla voimassa kuin jonkun päivän, tuskinpa sitäkään, kun tässä laissa on edellytetty määrättäväksi erityinen voimaantulopäivä, arvatenkin tuonnempana mainitun lain julkaisemisesta. Niin ollen ei kannata paljon puhua siitä, että itse säännöskin olisi tullut ristiriitaan kirkkolain kanssa, kun avioliitto mooseksenuskolaisen ja luterilaisen välillä olisi voitu solmita myöskin luterilaisella vihkimisellä, mutta kirkkolain mukaan se ei olisi mahdollista.

Käytännöllisesti tärkeämpi seikka on sitävastoin, että siviiliavioliittolain voimaantuloajasta, tulevan vuoden alusta, lähtien jäisi mooseksenuskolaisten avioliitto tällä lailla kokonaan järjestämättä. Yleinen siviiliavioliittolaki taas ei voi täysin tarvetta tyydyttää eikä saata mooseksenuskolaisia täysin tasa-arvoisiksi muiden kanssa. Sillä kun siviiliavioliittolaissa säädetään, että avioliiton saa solmia joko vihkimisen kautta sen mukaan, kuin laissa on siitä säädetty, taikka siviiliviranomaisen edessä, niin sellaisena vihkimisenä ei voitane pitää avioliiton solmimista mooseksenuskolaisten uskonnollisten menojen mukaan, joista ei ole Suomen laissa mitään säädetty. Ja sitäpaitsi koko siviiliavioliittolaki ei ole sovellettava kreikkalais-katolisen uskonopin tunnustajiin eikä Venäjällä kirjoissa oleviin henkilöihin. Sellaisilla pitäisi kuitenkin, mikäli Suomen laista riippuu, olla mahdollisuus mennä laissa järjestettyyn avioliittoon silloinkin, kun toinen tai molemmat aviokumppanit ovat mooseksenuskolaisia.

Viime valtiopäivillä hyväksytyssä laissa mooseksenuskolaisista ei näiden todistuskelpoisuutta ole järjestetty, vaan sitä varten on hyväksytty erityinen laki Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 7 §:n muuttamisesta. Pykälälle tuli kuitenkin muistutuksista huolimatta viime valtiopäivillä annetuksi niin onneton sanamuoto, että siinä jo säädettäessä on hakasilla merkitty kumottuja ja muutettuja kohtia. Tämäkin muodollinen luonnottomuus saadaan asiaa vähääkään haittaamatta vältetyksi, jos huomenna kolmannessa käsittelyssä hyväksytään perustuslakivaliokunnan ehdottama laki mooseksenuskolaisista ja annetaan nyt vahvistettavaksi ehdotetun lakiehdotuksen raueta.

Ed. Väinö Jokinen: Lakiehdotuksen nyt vahvistamisesta olisi kyllä se seuraus, että mooseksenuskolaiset voisivat mennä avioliittoon vain siinä järjestyksessä, kuin laissa siviiliavioliitosta säädetään. Minun nähdäkseni ei tästä kuitenkaan olisi mitään haittaa, koska mielestäni on pyrittävä siihen, että kaikki muutkin avioliitot solmitaan siviiliviranomaisen edessä. Sen pienen haitan, josta edellinen puhuja huomautti ja joka koskisi kreikkalaiskatolisen uskon-tunnustajia, mikäli niistä tässä yhteydessä on puhe, korvaa se suuri etu, että laki tästä asiasta ed. Mannerin ehdotus hyväksyen nyt saadaan varmasti aikaan, kun tällä hetkellä sen sijaan on epätietoista, kuinka lopullisesti käy sen lain hyväksymisen ja voimaansaattamisen, joka eduskunnassa vielä on kesken käsittelyn.

Mitä sitten tulee Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 7 pykälän muuttamista koskevaan lakiehdotukseen, niin on totta, että siinä on muodollisesti jonkun verran muistuttamiselle sijaa. Mutta siinä suhteessa ei toki lain vahvistamisesta sellaisena, kuin se viime eduskunnassa hyväksyttiin, koidu mitään käytännöllistä haittaa. Lain tekstissä esiintyvät hakaset, joista edellinen puhuja mainitsi, jätettiin viime kesänä lakiehdotukseen kai jonkinlaisiksi „muistoiksi" silloisesta hallituksen esityksestä, jossa nämä hakaset olivat ja jonka perusteella laki laadittiin.

Ed. Kullervo Manner: Ed. Jokinen jo mainitsi, ettei ole takeita siitä, tuleeko perustuslakivaliokunnan näillä valtiopäivillä laatima ehdotus laiksi mooseksenuskolaisista vahvistetuksi. Päinvastoin on syytä pelätä, että niin ei kävisi. Eduskunnassa on tiettävästi melkoinen määrä jäseniä, jotka tässä asiassa ovat sillä kannalla, ettei olisi suotavaa, että eduskunta hyväksyisi sellaisille perusteille rakennetun lain, kuin minkä perustuslakivaliokunta on laatinut. Perustuslakivaliokunnan mietintöön liitetty vastalause osoittaa sen. Kun tarvitaan, jotta tämä laki tulisi näillä valtiopäivillä lopullisesti käsitellyksi ja hyväksytyiksi, suuret määräenemmistöt, niin veivat ne, jotka tässä asiassa ovat vanhoillisia, juutalaista kansallisuutta ylipäänsä vihaavalla ja vierovalla kannalla, käyttää tilaisuutta hyväkseen sen jälkeen, kun eduskunta on hylännyt nyt esillä olevan ehdotuksen, estääksensä asian kiireelliseksi julistamisen ja siten perustuslakivaliokunnan ehdottaman lain lopullisesti hyväksytyksi tulemisen.

Ed. Ståhlberg: Viimeisen puhujan epäilykset eivät voine olla paikkaansapitäviä, koska puheenalainen laki hyväksyttiin eduskunnassa toisessa käsittelyssä ilman äänestystä.

Ed. Kullervo Manner: Ed. Ståhlbergin huomautuksen johdosta saanen vastata, että äänestysehdotusta vastalauseentekijä vältti tekemästä sentakia, että tärkeät raha-asiat silloin vaativat eduskunnan ajan, ja jos äänestykseen olisi ryhdytty, niin aika olisi ehkä muihin tehtäviin tullut täpäräksi. En ole niin luottavainen kuin ed. Ståhlberg.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Manner ed. Hoikan kannattamana ja vastoin perustuslakivaliokunnan ehdotusta ehdottanut, että puheenaolevat lait vahvistettaisiin.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy perustuslakivaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Mannerin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Eduskunta on siis päättänyt valiokunnan ehdotuksen mukaan, ettei puheenaolevaa lakiehdotusta vahvisteta.

6) Esitetään perustuslakivaliokunnan kirjelmä n:o 5 ja ehdotus, että eduskunta päättäisi vahvistaa sekä voimaansaatettavaksi ja heti voimaanastuvaksi määrätä tämän vuoden ensimäisillä valtiopäivillä hyväksytyn

Lain 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi.

Keskustelu:

Ed. Wrede: Jag ber att få biträda den af ldgm. Estlander till grundlagsutskottets skrifvelse fogade reservationen, som går ut på, att landtdagen ville besluta att icke stadfästa senaste landtdags beslut angående ändrad lydelse af nu ifrågavarande paragrafer i L. O. Jag gör det icke blott på det skäl, som af reservanten anföres, utan äfven på den grund, att jag icke kan godkänna innehållet af första stycket i den af landtdagen beslutna 32 § L. O.

Ed. Alkio: Pyydän ehdottaa, että eduskunta perustuslakivaliokunnan ehdotuksen mukaan vahvistaisi tämän lain.

Ed. Estlander: Landet har för närvarande en regering, som är utsedd af folkrepresentationen och beror af dess förtroende. Vid sådant förhållande synes det mig som om det vore i ömsesidigt intresse, att landtdagen för behandlingen af viktigare ärenden läte initiativet bero af regeringens propositioner och sålunda behandlade dessa ärenden i samband med de initiativ af enahanda slag som från densamma tillställts landtdagen. Med åberopande af detta skäl, som utgör en närmare utveckling och komplettering af hvad jag i min reservation har anfört, ber jag att få åberopa densamma och samtidigt också antyda, att jag vid detta ärendes behandling i landtdagen senaste sommar reservationsvis anmälde min skiljaktiga åsikt beträffande innehållet af § 32, hvars ändring här är i fråga.

Ed. Juutilainen: Yhdyn ed. Alkion lausuntoon, että tämä laki vahvistettaisiin.

Ed. Wäinö Jokinen: Nykyinen senaatti kyllä pyrkii nimittäytymään „hallitukseksi" ja muutenkin esiintymään jonkunlaisena mahtina eduskunnan yläpuolella. Toivoa kuitenkin saattanee, ettei eduskunnassa olisi monta, jotka asettuvat ainakaan sille kannalle, että tämä senaatin mielimä asema estäisi eduskuntaa vahvistamasta jotakin tarkoituksenmukaiseksi katsomaansa lakiehdotusta yksinomaan sillä perusteella, että senaatti on tehnyt tai aikonut tehdä jonkin uuden ehdotuksen samassa asiassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Wrede ed. Estlanderin kannattamana ja vastoin perustuslakivaliokunnan ehdotusta ehdottanut, että eduskunta päättäisi olla vahvistamatta viime eduskunnan päätöstä valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 pykälän muuttamisesta toisin kuuluviksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy perustuslakivaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Wreden ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä perustuslakivaliokunnan ehdotuksen.

Puhemies: Täysi-istunto keskeytetään nyt k:lo 6:een.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Peurakoski: Minä pyydän eduskunnan valitsijamiehiä jäämään tänne päättämään jäsenten valitsemisesta siihen valiokuntaan, jonka eduskunta viimeksi on päättänyt valittavaksi.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 4 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 6 i. p.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä yksityiasiain takia tämän päivän istunnon loppuosasta ja lauvan-

tain istunnosta saavat edustajat Jalo Kohonen, Hanna Kohonen, Salo ja A. Mäkelin.

P u h e m i e s: Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet ilmoittavat täten kunnioittaen, että Eduskunnan kuluvan joulukuun 17 päivän istunnossa asetettavaksi päätettyyn valiokuntaan, jonka tehtäväksi annetaan valmistaa eduskunnan sille lähettämiä Suomen kansainvälisiä suhteita koskevia asioita, on valitsijamiesten kokouksessa valittu

j ä s e n i k s i: ed. Hänninen, Sirola, Gylling, Kuusinen, E. Huttunen, Y. Mäkelin, Salin, K. Manner, Ingman, Nevanlinnan, Lagerlöf, Alkio, Wuorimaa, Wrede, Estlander, Ståhlberg, Mikkola; sekä

v a r a j ä s e n i k s i: kahdeksan ensinmainitun tilalle ed. Tokoi, Wiik, V. Jokinen;

edustajain Ingmanin, Nevanlinnan ja Lagerlöfin tilalle ed. Pullinen, Haataja;

edustajain Alkion ja Wuorimaan tilalle ed. Relander;

edustajain Wreden ja Estlanderin tilalle ed. Rosenqvist; ja

edustajain Ståhlbergin ja Mikkolan tilalle ed. Erkko.

Helsingissä, joulukuun 21 päivänä 1917.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

J. Oskari Peurakoski.

Anton Huotari.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. W r e d e: Nyt valitun valiokunnan vanhimpana jäsenenä pyydän valiokunnan jäseniä kokoontumaan heti, kun tämä istunto keskeytetään, tänä päivänä, hallituksen huoneeseen.

---

7) Maan sotalaitoksen voimaan saattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamiseksi

koskeva ed. Mikkolan y. m. anomusehdotus n:o 4 esitellään.

P u h e m i e s: Silloin kun asia aiemmin oli käsiteltävänä, ilmoitettiin, että puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan. Ed. Johansson ed. Härmän kannattamana on ehdottanut anomusehdotuksen hylättäväksi.

Keskustelu:

Ed. A r o k a l l i o: Aikomukseni ei ole pitkälti jatkaa lähetekeskustelua tästä anomusehdotuksesta, joka jo on niin kauvan ollut pöydällä. Merkitsen kuitenkin muutamilla sanoilla anomuksen tekijöistä eriävän kantani. Maan sotalaitoksen voimaansaattamista olen pakotettu vastustamaan seuraavista syistä:

1:ksi, koska periaatteessa olen pakollista asevelvollisuutta vastaan, tämä pakollinen asevelvollisuus kun pienissäkin kansoissa ylläpitää sotaista henkeä ja helpoittaa sotaan ryhtymistä ja sotien käymistä. Ilman pakollista asevelvollisuutta ei nykyinenkään sota olisi voinut jatkua niin kauvan kuin se on jatkunut.

2:ksi, koska pakollinen asevelvollisuus on kansamme valtavalle enemmistölle vastenmielinen ja suuressa määrässä aiheuttaa nuorison maasta poismuuttamista.

3:ksi, koska kaikki sotilasvoimaan perustuva toiminta tänä aikana, tänä ajankohtana enemmän vahingoittaa kuin hyödyttää maatamme.

4:ksi, koska vähäinenkin, edes jossain määrin kykenevä, sotavoima tuottaa maalla suuria menoja, joihin meillä ei ole varaa ja joita voidaan toisella tavalla monin verroin hyödyllisemmin käyttää.

P a k o l l i s t a a s e v e l v o l l i s u u t t a ei olisi mielestäni nyt eikä vast'edeskään ajateltava. Pakollisen kansanmiliisin kysymyksenkään ratkaisulle t ä m ä a i k a ei ole suotuisa. Tällä en tahdo väittää, etteikö vastaisena aikana olisi välttämätöntäkin järjestää maamme puolustukseksi jonkinlaista, osaksi Sveitsin miliisin mukaista sotaväkeä, jonka tehokkuus pääasiallisesti olisi perustettava yksityisissä ampumaseuroissa saavutettuun tarkka-ammuntataitoon. Mutta, kuten jo sanoin, tämä aika ei ole sopiva tähänkään. Minun mielestäni olisi suorastaan valtiollinen virhe nyt ryhtyä minkäänlaisiin sotilashankkeisiin, olivatpa ne perustetut mille pohjalle tahansa. Sellaiset meidän rikkinäisissä oloissamme ja nälän uhatessa nykyään ainoastaan huonontaisivat sisäistä tilannettamme ja särkisivät yhä enemmän rintamaamme uloskinpäin. Suomen tasavalta on syntynyt ilman aseellista voimaa Venäjän vallankumouksellisen kansanvaltaisen liikkeen kautta ja ilman aseita se nyt tässä ajankohdassa on pys-

tyssäkin pidettävä. Olosuhteita hyväksemme käyttäen olisi mielestäni asioitamme nyt ajettava sellaisella taitavuudella, ettei tämä otollinen aika pääse meitä sivuuttamaan ja etteivät kotoiset riidat tule meille ylivoimaisiksi. Mitä välemmin olisi saatava Venäjältä siellä määräävän hallituksen kautta, olkoonpa se sitten mikä tahansa, tunnustus Suomen tasavallan riippumattomuudesta, jonka edellytyksenä luonnollisesti olisi oleva Suomen täydellinen puolueettomuus Venäjään, niinkuin muihinkin ulkovaltoihin nähden. Jos sitten Suomen itsenäisyys ja puolueettomuus tulee Europan suurvaltojen puolelta tunnustetuksi, ei Venäjän pääkaupunkia nykyisenkään sodan aikana uhkaa mikään vaara. Eikä Saksa voisi ulottaa sotatoimiaan puolueettomaan Suomeen. Venäläinen sotaväki vapautuisi heti lähtemään maasta pois häiritsemästä olojamme täällä ja kuluttamasta vähiä elintarvevarojamme. Suomelle avautuisi kauppatiet sekä itään että länteen ja etelään. Myymällä teollisuustuotteitamme, varsinkin puuta ja paperia, voisimme ostaa viljaa sekä Venäjältä että keski-Europasta. Nälänuhka saatettaisiin tällä tavalla paljon pienemmäksi ja olisi olemassa hyviä toiveita voida kokonaan se välttääkin. Samaten tehtaamme, joita nyt uhkaa työnseisaus, saisivat työtä yltäkyllin, ja sillä tavalla työnseisaus useilla aloilla täysin torjuttaisiin. Taloudellinen pulamme tulisi kaiken todennäköisyyden mukaan onnelliseen suuntaan ratkaistuksi, mikä tähän aikaan olisi kaikkein tehokkain keino rauhan ja levollisuuden palauttamiseksi maahan. Tähän päämäärään päästäksemme olisi nyt maamme k a i k k i voimat koottavat yhteen. Nykyisen vallankumouksellisen liikkeen etualalle ajamiin kansanvaltaisiin kysymyksiin olisi tämän ohessa suhtauduttava oikealla ymmärtämyksellä, niin että päästäisiin onnellisesti yli tämän kriitillisen ajan.

Suomen riippumattomuus ei ole asevoimin saavutettavissa eikä säilytettävissäkään. Toisellaisia voimia ja yksimielisyyttä ennen kaikkea siihen nyt tarvitaan, ja ne ovat meidän valintavarassamme. Voimmeko tehdä oikean valinnan, siihen antaa aikanaan vastauksen tämän eduskunnan toiminta ja tämän eduskunnan lainsäädäntötyö. Tästä riippuu myös sisäisten olojemme järjestäminen ja rauhan palaaminen maahamme. (Vasemmalta: Oikein!) Jos lisäksi nälkäisille voitaisiin saada leipää ja jos kunnalliselle pohjalle perustuva laki vahvasta järjestysvallasta saataisiin aikaan, jonka takana on yksimielinen eduskunta, silloin, ainoastaan silloin, olemme turvatut ja paremmin turvatut kuin pakollisesti kokoonpannun aseellisen sotaväen suojaamina. (Vasemmalta: Hyvä- ja Oikein- huutoja. Yksi rehellinen pappi Suomessa.)

Ed. K u j a l a: Minunkin täytyy yhtyä niihin, jotka ehdottavat hylättäväksi ed. Mikkolan anomuksen, koskeva sotalaitoksen voimaansaattamista. Sen takana piilee mielestäni lahtarikaartien perustuslaillistuttamisyritys. Meidän maamme muuten kuuluu niihin maihin, jotka tunnustavat kristinoppia. Sen perusteessa on jyrkkä tappamiskielto, joka lapsillemme opetetaan pienestä alkaen. Ja „rauha maassa" kuuluu sen periaatteisiin ja pari päivää on enää aikaa siihen, kun taas maan kirkoissa julistetaan „rauha maassa ja ihmisille mielisuosio". Tuntuu kohtalon ivalta, että juuri joulunaattopäivinä on Suomen eduskunnalla vuonna 1917 käsiteltävänä kysymys ammattimurhaajalaitoksen henkiinherättämisestä. Mutta tarkemmin ajateltua siinä ei mitään luonnotonta ole. Sillä historia osoittaa, että huolimatta näistä uskonnonkin perusteissa löytyvistä periaatteista ovat taloudelliset tekijät määränneet, että sotalaitokset ovat sikäli kehittyneet, kuin kapitalismi on kehittynyt, huolimatta siitä, onko maa kristillinen vai ei kristillinen. Vieläpä on taloudellisten etujen ristiriitojen, jopa hallitsijahuoneitten välisten vehkeilyjen ja etujen tähden käyty sotia, jotka on verhottu uskonnon vaippaan. Ristiretket, keskiajan luokkasodat, 30-vuotinen sota, useat siirtomaasodat ovat siitä hyvin selviä todistuksia.

Mutta pääasiassa haluaisin kosketella sitä raskasta militarismin taakkaa, minkä alla maan kansat huokaavat. Sillä tämä kysymys mielestäni ei ole yksin kansallinen eikä yksin suomalainen, mutta kansainvälinen. Kaikkein ensimäisenä esiintyy niissä tappioissa, mitä ihmiskunta, Suomi siihen mukaan luettuna, osaltaan on sodissa kärsiä saanut, ihmisuhrien lukumäärä. Perin tarkkoja tilastoja siitä kylläkään ei ole, mutta muiden muassa eräs ranskalainen Camille Flammarion esittää, että 300 vuoden aikana olisi sodissa surmattu lähes 20 miljoonaa ihmistä. Siihen ei sisälly vielä maailmansodan uhrit, joissa eräitten laskelmien mukaan on tapettu 6,400 ihmistä, raajarikkoisia ruhjottu noin 4,000 paikkeilla ja haavoitettu 18,000 paikkeilla joka päivä. Nämä ovat välittömät uhrit. Tähän eivät sisälly ne välilliset uhrit, mitkä ovat sodan seurauksista menettäneet henkensä ja kärsimään joutuneet. Ne ovat vallan laskemattomia summia. (Vasemmalta: Ne on liian pieniä numeroita.) Nämä murhatut ihmiset, keitä ne ovat? Ne ovat työväenluokkaan, talonpoikaisväestöön kuuluvia. Ne ovat olleet aina niitä ja ovat nytkin. Sillä kaikkien maitten sota-

asetuksissa on säilytetty herraskaisille etuoikeutettu asema. Ei niiden tarvitse sotarintamaan mennä. Ne saavat kaukaa katsella, kuinka työläisiä teurastetaan, kuinka työvoimaa, tuottavaa voimaa tuhotaan, kuinka siten tuotannolliselta työltä hävitetään voimia. Rahalliset tappiot suorastaan valtion menoina ovat myös niin huikeita, että vallan paikkansapitäviä numeroita niistä on vaikea saadakaan. Niillä numeroilla, mitä niistä saatavissa on, niillä on se paha vika, että ne monessa suhteessa ovat liian alhaisia. Eri maiden sotalaitokset, niiden ylläpito on pääasiallinen valtion menoerä kaikissa maissa. Ne summat, jotka militarismi eri maissa vuosittain nielee, ovat niin suuria, niin huikeita, että vallan päätä huimaa niitä ajatellessa. Niiden summien rinnalla ovat vähäpätöisiä ne summat, joita on käytetty yleensä kansan hyväksi, niihin tarkoituksiin, mitkä todella kansalle hyötyä tuottaisivat. Mutta kapitalistiset valtiot eivät tietystikään ole sitä pitäneet silmällä, mikä kansalle olisi edullista, vaan sitä, mikä olisi sille luokalle edullista, minkä tahtoa toimeenpanevana voimana hallitukset esiintyvät, ja sen vuoksi on empimättä kaikissa maissa myönnetty sotameno toisensa jälkeen. Saksalainen Bismarck sanoi aikanaan: „aseellinen rauha on pysyvä sota" ja ne menot, jotka eri maiden sotalaitokset vuosittain nielevät, ne kyllä tämän lauseen todistavat todeksi. Sotalaitos maksoi 1908 Japanissa 191 miljoonaa markkaa, Turkissa 125 miljoonaa, Romaniassa 45 miljoonaa, Serbiassa 20 miljoonaa, mutta Venäjällä se on korkein, 1,300 miljoonaa, Espanjassa 182 miljoonaa; suurimmista valtioista vielä mainitakseni: Pohjois-Amerikan Yhdysvallat 275 miljoonaa. Mainittakoon tässä sivumennen, että Amerikan militarismi maksaa vuosittain 1,100 miljoonaa dollaria, siis Suomen rahassa se viisikertaistutettuna, kuinka suuri summa siitä jo nouseekaan. Saksassa nämä menot nousevat 1,263 miljoonaan, Ranskassa 1,003 miljoonaan, Iso-Britaniassa 1,750 miljoonaan markkaan. Asukasta kohti nousevat nämä summat 3:sta 20 markkaan vuodessa. Korkein on tässä kohden Saksa, jonka jokaista asukasta kohti militarismi maksaa 20 markkaa. Suomessa ei tältä vuodelta ole numeroita sentähden, että Suomessa ei ollut sotalaitosta. Mutta maksoimmehan me tältäkin vuodelta sotamiljoonat venäläiselle militarismille; olihan meillä siinä uhria kyllin.

Sotalaitokseen Europan vallat uhraavat monta vertaa enemmän kuin ne uhraavat sivistyksen hyväksi. Tässä muutamia numeroita, mitkä osoittavat sitä suhdetta, mikä vallitsee militarismin hyväksi uhrattujen valtiomenojen ja kasvatus- ja sivistystarkoitukseen uhrattujen valtion menojen välillä. Jokaista henkilöä ja markkaa kohti sivistystarkoituksiin uhrattujen valtion menojen rinnalla uhraavat seuraavat eri valtiot sotalaitokseen henkilöä kohti seuraavat summat: Englanti 4 markkaa, Ranska 4:50, Yhdysvallat 1:50, Saksa 3 markkaa, Itävalta 3:50, Tanska ja Ruotsi 2 markkaa, Italia 9 markkaa, Belgia 2 markkaa, siis se pieni maa, joka nyt on hävitetty, se uhrasi 2 markkaa militarismille, Sveitsi 50 penniä (alhaisin on siis Sveitsi, jossa on miliisi), Venäjä 11 markkaa, siis $^1/_{11}$ sotamenoihin verrattuna vain Venäjältä on riittänyt valistustarkoituksiin. Sikäli kuin sotamenot ovat lisääntyneet on myös eri maiden valtiovelat lisääntyneet. Noin 32 eri valtion velat tekivät vuonna 1908 lähes 20,000 miljoonaa markkaa. Niistä oli Suomella silloin 140 miljoonaa markkaa. Henkilöä kohti tekivät valtion velat 32 valtiossa 9 markasta 1,338 markkaan henkilöä kohti. Suomessa oli valtiovelkojen määrä 49 markkaa henkilöä kohti. Kiinan valtiovelka, joka on alhaisin, on 9 markkaa henkilöä kohti, Australian 1,338 markkaa, siis korkein määrä henkilöä kohti. Suomen militarismi maksoi erään tilaston mukaan niinä 20 vuotena, kun se oli voimassa, silloisten elantosuhteiden mukaan noin 150 miljoonaa. Se ei ollut täyttä 5,000 miestä, vaikka asetuksen mukaan olisi pitänyt siihen määrää nousta. Kun sitten vuonna 1899 hallitus esitti, että vakinainen väki olisi ollut lisättävä 12,000 mieheen, laskettiin niiden menojen silloin nousevan 10 miljoonaan markkaan, silloin oli niin alhaiset elanto- ja olosuhteet, että nyt täytyisi vähintäin tuon summan kymmenkertaistuttaa, jos olisi puheena 12,000 miehisen vakinaisen armeijan saattamisesta sotapalvelukseen. Asetuksenmukainen määrä 5,000 miestä merkitsisi sen mukaan, mitä se silloin maksoi, noin 70—80 miljoonan menoerää; siinä ei vielä tarvitsisi olla raskasta asestusta, ei linnoituksia eikä muita, ainoastaan vakinainen sotaväki asestuksineen. Sen lisäksi ovat reservit. Nämä numerot eivät ole lopullisia eivätkä täydellisiä, reserveistä minulla ei ole numeroita esitettävänä, mutta reservinähän oli noin 20,000 miehen suuruinen joukko, joka kävi myöskin harjoituksissa 6 viikkoa vuosittain. Perustuslakikomitea laskee hallitusmuodossa esitettävän sotavoiman voitavan saada kuntoon 30,000,000:n vuosimenolla, mutta sitä ei voi pitää edes alimpana määränä verrattuna niihin olosuhteisiin, missä tällä hetkellä elämme. Vielä mainittakoon, että noin parissakymmenessä vuodessa Saksan militarismi maksoi 16,000 miljoonaa markkaa.

Näistä harvoista tässä esitetyistä numeroista voi saada aavistuksen jo puhtaasti rahallisista menoista, mitä valtiot uhraavat militarismin hy-

väksi. Sen lisäksihän tulee vielä muita menoja, muiden muassa työtappio. Suomen sotalaitos, jos 5,000 miestä olisi vakinaisena sotapalveluksessa, laskettuna 300 päivän mukaan, olisi se 1,500,000 työpäivää. Silloin laski valiokunta 1877—78 vuoden valtiopäivillä työtappion markaksi päivältä. Sekin täytyisi nyt kymmenkertaistuttaa; siis 5,000 miehen aikaansaama työtappio, kun ne olisivat poissa sotapalveluksessa tuotannollisesta työstä, olisi määrättävä 15 miljoonaksi markaksi vähimmässä tapauksessa. Korkein 1909—14 vuosien välillä lakoissa ja työsuluissa menetettyjen työpäivien summa oli 45—450 tuhatta työpäivää. Jos otetaan korkein luku 450,000, minkä katsoisi jonakuna vuonna työväenluokan menettävän työsuluissa ja -lakoissa, siis työseisauksissa yleensä, se ei olisi vielä lähes $^1/_3$ siitä työtappiosta, mikä militarismin vuoksi vähintään syntyisi, vaikkapa sekin kymmenkertaistutettaisiin, niin, että laskettaisiin 10 markkaa työtappioksi päivältä.

Mainittakoon vielä, että Suomessa on kärsitty työtappiota nyt sodan aikaan, 20,000 miestä lasketaan tehneen työtä keskimäärin 3 vuotta, siis 900 päivää jokaista 20,000 miestä kohti on syntynyt Suomessa työtappiota. Laskekaa 10 markaksi miehen päivätyötappio, kuinka suuri summa siitä tulee? (Vasemmalta: Kuinka suuri se on?) Minä en ole tässä tilaisuudessa laskemaan, mutta siitä tulee niin hirvittävä luku, että kauhistuttaa sitä laskea. On kyllä neljättä vuotta tehty patteritöitä Suomessa ja pyhät ja aret eräinä aikoina, ja on ollut enemmänkin kuin 20,000 miestä, mutta on ollut vähemmänkin, jotenka vähimpänä määränä voi pitää 20,000 miestä, jotka ovat Suomessa sotatöitä tehneet ja joitten työtappio pitäisi siis olla todellinen näin laskettuna eikä liian suuri.

No niin. Ruotsin militarismi vaatii 13 miljoonaa työpäivää vuodessa, siis 13 miljoonan työpäivätappio, 13 kertaa enemmän kuin kaikki Ruotsin sulut ja työseisaukset yhtenä vuonna yhteensä. Japanin militarismi vaatii 92 miljoonaa työpäivää vuodessa, Saksan militarismi vaatii 200 miljoonaa työpäivää j. n. e., niitä lukuja voisi jatkaa vaikka kuinka pitkälle, mutta nämä riittäköot osoittamaan, kuinka suuri kansallinen työtappio tässäkin tulee, osoittamaan, kuinka paljon valmisteita voitaisiin valmistaa näinä työpäivinä. Työtappion lisäksi täytyy ottaa myöskin huomioon se hävitys, mikä syntyy sotavarustusten johdosta ja metsien hävityksenä, joista jo ennen on mainittu. Ja se raaka-ainetappio, mikä tapahtuu sotavarustuksia valmistellessa, sekin on huomioon otettava. Mainittakoon vain yhdestä ainoasta asetehtaasta, Kruppista, miten paljon siellä vuosittain raaka-ainetta tuhlataan sotaaineitten valmistukseen: rautaa 1 miljoonaa tonnia, hiiliä 1,500,000 tonnia, koksia 1,500,000 tonnia, malmia 2,255,000 tonnia. Eikö näillä määrillä raaka-ainetta voitaisi ihmiskuntaa ääret tömän paljon hyödyttää? Tätenhän se juuri muuttuu kansainväliseksi tämä sotakysymys, koska nämä ainoat aineet, muista puhumattakaan, voisivat Suomeakin suuressa määrässä hyödyttää, esimerkiksi siten, että näitten tavaroitten hinta alenisi ja niitä olisi runsaammin käytettävissä, ellei kapitalismi pääsisi suuremmassa määrässä niitä mereen upottamaan, kuten se on tehnyt kahvin ja muitten aineitten kanssa silloin, kun niiden hinnat ovat alenemaan pyrkineet. Senpätähden ei ole ihme, että asetehtailijat ovat valmiit vehkeilemään ja yrittämään keinotekoisestikin aikaansaada sotia silloin, kun niidenkin teollisuustuotannon alalla syntyy liikatuotantoa, jotta sodissa taas sitä hävitettäisiin ja taas he saisivat valmistaakseen uusia sotavarustuksia ja taas uusia rikkauksia koota. Onhan Saksassa tehty paljastuksia, miten asekapitalistit ovat vaikuttaneet huomattavasti välillisesti sotien syntymiseen. Nehän leikkivät maan kansojen kohtalolla, aivan niinkuin meilläkin sotalaitoksen henkiin herättämällä, Lucina Hagmanin sanojen mukaan on aikomus leikkiä tällä kansalla, tämän kansan pohjakerroksilla, kuten kissa hiirellä. Ja kuka se on sitten, joka nämä rasitukset pääasiassa kantaa? Lucina Hagman kirjasessaan sanoo, että ne joutuvat kansan alempien kerroksien kannettaviksi pääasiassa. Se pitää paikkansa, sillä melkeinpä useimmissa maissa ovat verotusolot sillä kannalla, että kansan pohjakerroksilta tulli- y. m. sellaisten jokapäiväisiin elintarpeisiin kohdistuvien verojen kautta militarismin hyväksi suurimmat summat kootaan. Muiden muassa 1909 pantiin Saksassa toimeen eräs 500 miljoonan verotus, joka jakaantui kansankerrosten kesken siten, että $^7/_8$ siitä joutui työväen ja talonpoikien kannettavaksi. Muut vallanpitäjät saivat $^3/_7$ kannettavakseen, maanomistus pääsi vallan vapaaksi. Samaan suuntaan ne ovat käyneet verot meillä kuin muuallakin ja sentähden pitää valtiolainoja lisäksi ottaa, kun omistava luokka ei ainoastaan tyydy siihen, että se köyhälistön pojat omien etujensa vuoksi tahtoo surmata tappotantereille ja sotien välillä anastettuja omaisuuksia suojelemaan, vaan se haluaa ne viulut vielä maksattaa ja maksattaakin ne kansan pohjakerroksilla. Kun meilläkin sotalaitoksestamme on kysymys ja kun jonkun oikeistoedustajan kanssa siitä tulee puhe, niin he eivät löydä muuta perustusta sille, kuin että tarvitaan sitä „sisäistä järjestystä varten". Sanoisivat sen suo-

remmin: „sisäistä vihollista" varten, silloin sen luokkaluonne vähätietoisimmillekin paljastuisi. Muuten historian esimerkeillä voidaan militarismin luokkaluonne todistaa ja se voidaan todistaa militarismin kokoonpanostakin. Kaikissa maissahan pääasiassa työväenluokalla on raskain taakka siinä kannettavana sekä itse asevelvollisuutena että työnä, että myöskin maksuna. Jos asetetaan kysymykseen, minkätähden työväenluokan nuorisossa on eri maissa niin suuri määrä ammattimurhapukuun pukeutumaan haluavia, niin sille saa vastauksen katsomalla kouluoloja. Nykypäivien maailmassa kapitalismin ja kirkon holhouksen alaisena olevan koulun täytyy kasvattaa militarismihenkeä jo lapsiin. Vaikkapa katkismuksen 5 käsky tappamisen kieltääkin, niin täytyy opettajan selittää, että sodassa on murha luvallinen, ja kaikkia mahdollisia murhaa ihailevia kirjoja käyttää kouluoppilaillensa. Onhan meilläkin historian opetuksessa syyn ja seurauksen laki, taloudelliset syyt jätetty syrjään ja vain kerrottu lapsille, kuinka kruunaamattomat ja kruunatut murhaajapäälliköt eri maissa ovat mikä enemmän, mikä vähemmän saaneet pahaa ja hävitystä naapurimaissa aikaan, ja sellaiseksi tulemisen ihailua on meidän maamme lapsille opetettu. Ja onhan meillä ollut tuo militarismin korkea veisu, Vänrikki Stoolin Tarinat pääasiallisena oppikirjana myöskin kouluissa näihin asti, kirja, joka asettaa „Sven Dufva" runossa Suomen kansan siihen asemaan, ettei siitä ole kuin kanuunan ruuaksi. „Pää huono oli, mutt' sydän paikallaan." Sen sydän oli paikallaan, kun se hullupäisenä lähti yksin tappelemaan ryssiä vastaan ja tappamaan itsensä. Sellaisia tarvitsee militarismi kaikissa maissa kantamaan teurastajamanttelia.

Rauhanliike on melkein yhtä vanha kuin sotalaitos, sillä aina on kaikissa maissa sodasta kärsivien keskuudessa rauhanliikkeitä esiintynyt. Rauhanliikkeitä esiintyy tänä päivänäkin, esimerkiksi löytyy porvarillisia rauhanyhdistyksiä ja -seuroja, jotka hyvinkin kaunista, sydäntälikuttavaa rauhanaatteen kieltä puhuvat, ja voihan olla rehellisiä tarkoituksiakin näillä filantroopeilla, mutta heidän äänensä jää huutavan ääneksi korvessa niin kauvan, kun kapitalismia on. Niin kauvan ei rauhasta kysymystä voi olla ja niin kauvan, kun kapitalismi on, niin sen eduille on välttämätöntä, että on militarismia olemassa sen etujen turvaksi ja uusien etujen valloittamiseksi, ja siitä seuraa, että kaikkina aikoina ja tälläkin hetkellä todellisen rauhanaatteen ajajia vainotaan maasta maahan ja kaupungista kaupunkiin ja rauhan ja rakkauden Kristus riippuu tällä hetkellä verta vuotavana ristinpuussa maailman imperialismin koirien imiessä sen veristä ruumista. Sellainen on tällä hetkellä asema. Todellinen rauhanaate löytää vastakaikua köyhälistön piirissä. Jaettakoon rauhanpalkintoja niin paljon kuin hyvänsä, tehtäköön korulauseita vuorenkorkuiset kasat, rauha on yhtä kaukana tänään kuin huomenna, kuin 1700 vuotta sitten, ellei löydy toista tietä, jota kautta rauha on saavutettava. Se tie on kansainvälinen sosialismi. Sen tien alkuasteella on nyt jo Venäjän köyhälistö. Se on suorittanut sen historiallisen työn, että se on suurimmassa maailmansodassa saanut rauhanneuvottelut vakavalle alulle, ja on todennäköistä, että sen historiallisen työn hedelmä on kauvemmas kantava kuin kaikki rauhanfraasit yhteensä, mitä kaikkien yläluokan filantrooppien keskuudessa on maailmalle kylvetty. Tästä työstä voisikin sitä ihailla, vaikka ei sitä ihailua oikeistossa haluta, mutta köyhälistön täytyy sitä ihailla. Se on vain todistus siitä, että ennen eivät sodat lakkaa, ennenkuin on kapitalismi kukistettu, ja siten sodan vaara poistettu; sosialismi on rauhan turva. Siis vasta silloin, kun kansainvälinen sosialismi on voitossa, silloin astuu köyhälistön majesteetti valtaistuimelle ja silloin julistaa se maan kansoille rauhaa maassa, ei korulauseena, mutta todellisuutena.

P u h e m i e s: Ennenkuin puheenvuoroa annetaan seuraavalle puhujalle, esitellään kirjelmä, joka on saapunut senaatista.

Rautatietariffien korotus.

Sihteeri lukee:

S u o m e n E d u s k u n n a l l e.

Ne erittäin suuret menojen lisäykset, joita Suomen valtion rautatiet sotavuosina ja varsinkin kuluvana vuonna ovat saaneet kestää myönnettyjen palkankorotusten ja tarveaineiden kallistumisen vuoksi ja jotka menojen lisäykset eivät enää viime aikoina ole tulleet korvatuiksi samassa suhteessa kohonneiden tulojen kautta, ovat arveluttavassa määrin järkyttäneet valtion rautateiden taloudellista asemaa ja matkaan saaneet sen, että rautatieliikenne jo kuluvalta vuodelta, erinäisistä tariffikorotuksista huolimatta, todennäköisesti tuottaa tappiota, ajattelemattakaan mitään korkoa pääomalle.

Kuluvan vuoden aikana ovat henkilö- ja tavaraliikennetariffit valtion rautateillä muutetut kahdesti. Vuoden alussa olivat voimassa vuoden 1897 tariffit eräillä Senaatin maaliskuun 9 päivänä 1916 päättämillä muutoksilla ja lisäyksillä. Senaatin päätöksellä helmikuun 13 päi-

vänä 1917 korotettiin sitten näitä tariffeja tavaraliikenteessä 10:llä %, sekä henkilöliikenteessä 20:lla %:lla. Viime lokakuun 1 päivästä alkaen taas nuodatetaan tariffeja, jotka Senaatin päätöksen mukaisesti edellisen elokuun 24 päivältä ovat lasketut siten, että vuoden 1897 tariffit ovat korotetut matkustajaliikenteessä 100:lla %:lla ja tavaraliikenteessä 60:lla %:lla.

Jotta voitaisiin suunnilleen arvostella vuoden 1918 liikennetuloja, on laskelmien perustaksi otettu viime lokakuun liikenne, koska siinä parhaiten kuvastuu vuoden jälkimäisen puoliskon aikana tapahtunut liikenteen keskimääräinen vähentyminen ja nykyiset korotetut tariffit samoinkuin kalliista ajasta liikenteen hoidolle aiheutuneet tuntuvat lisäyksetkin silloin jo olivat voimassa, jotapaitsi nykyinen luonnollisempi ruplakurssi silloin tuli käytäntöön. Laskemalla vuoden 1918 liikennetulot tällä pohjalla, saadaan tulokseksi noin 150 miljoonaa markkaa. Ainakaan korkeammiksi ei vuoden 1918 tuloja voida nykyisten tariffien mukaan arvostella, koska liikenne kuluvan vuoden koko jälkimäisellä puoliskolla on tasaisesti vähentynyt ja sitä vähenemistä yhä jatkuu, ilman että kohoamista ainakaan talven kuluessa voitanee odottaa.

Mitä taas vuoden 1918 menoihin tulee, arvioidaan ne vähintäin 220 miljoonaa markaksi, mihin summaan sisältyy myöskin kaikilla osastoilla virkailijoille myönnetty kalliinajanlisäys, yhteensä 56,750,000 markkaa. Paitsi tätä lisäystä palkoissa on menojen kasvamiseen vielä vaikuttanut tarveaineiden, varsinkin polttopuiden, koneöljyn ja muiden voiteluaineiden sekä rautatarpeiden ja kaikkien muidenkin liikkuvan kaluston korjaustöihin tarvittavien aineiden suunnaton kallistuminen. Sitä paitsi on huomattava että koko sota-ajan liikarasitus, joka ei edes myöntänyt säännöllistä kunnossapitoa, nyt vaikuttaa sen epäedullisen, kun korjaustyöt ovat sitä suuremmat nykyisenä kalliina aikana.

Esiintuoduilla laskuperusteilla olisi niin muodoin ilman tariffikoroituksia ainakin noin 70 miljoonan markan suuruinen tappio odotettavissa lukuunottamatta rautateihin kiinnitetyn pääoman korkoa. Tämä tappio on sopivilla keinoilla koetettava saada estetyksi, ja olisi tällöin lähimpänä ja nykyisin ainoina tehokkaina keinoina turvauduttava tariffien korottamiseen.

On selvää, että tariffien korotustakin on varovaisuudella toimeenpantava. Kokemus koti- ja ulkomaalta osottaa, että liian korkeat tariffit osaltansa vaikuttavat liikenteen vähenemistä ja siten aikaansaavat päinvastaista kuin mitä niiden korotuksella todellisuudessa on tarkotettu. Toisaalta on huomattava, että entiset vuoden 1897 tariffit olivat alhaisemmat kuin melkein missään muussa maassa ja että nytkin sunnitellut prosenttimääräiset tariffikorotukset eivät vastaa puoltakaan menojen prosentillista nousua.

Edelläesitetystä näkyy, että valtion rautatiet tarvitsevat vuonna 1918 pyörein luvuin noin 50 % tulojen lisäyksen, jotta menot edes todennäköisesti saataisiin peitetyiksi ja suoranaiset tappiot vältetyiksi. Tämä lisäys saatanee, mikäli nykyisiin epäsäännöllisiin oloihin perustuviin laskelmiin voidaan luottaa, kohottamalla rautateiden nykyisiä tariffeja noin 50:llä %:lla.

Kun ei valtiontalouden etujen mukaisena voitane pitää, että valtion suurin liikeyritys tuottaa tappiota, ehdottaa hallitus eduskuntaa suostumaan siihen,

että Hallitus korottaa rautateiden tariffeja siten, että rautateiden itsensä kannattavaisuusperiaatetta niin paljon kuin mahdollista noudatetaan.

Senaatin päätöksen mukaisesti Kulkulaitosten ja yleisten töiden Toimituskunnan päällikkö:

Jalmar Castrén.

K. J. Flodström.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Ehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s: Esitellään hallituksen esitys n:o 28.

Ehdotus laiksi säästöpankeista.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan esityksen sillä tavalla, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksestä, lähettäisi asian pankkivaliokuntaan.

Ehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s: Esitellään edelleen hallituksen esitys n:o 29.

Erityisen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusrahaston perustamisesta.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan esityksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, lähettäisi asian valtiovarainvaliokuntaan.

Ehdotus hyväksytään.

Sotalaitoksen voimaansaattamista.

koskeva

Keskustelu jatkuu:

Ed. A. Mäkelin: Minä en ole puolestani paljon tämän eduskunnan kallista aikaa kuluttanut ja ilmoitan etukäteen nytkin, etten kovin kauvan teitä kiusaa. (Eduskunnasta: Hyvä!) Asia on kuitenkin minulle niin uutta, uutta ja vanhaa, uutta sen vuoksi, että tässä nyt kyseessäolevassa asiassa herätetään ne muistot minussa, jotka jo ovat aivan ruvenneet unohtumaan. Minä lienen yksi niistä harvoista tässä eduskunnassa, jolla on ollut kunnia saada tämä kasarmisivistys. (Vasemmalta: Huono kunnia!) Kun täällä ovat useat puhujat viitanneet, onpa kirjoitettukin, tuon kasarmikasvatuksen sivistävästä vaikutuksesta, lienee minulla syytä muutamin sanoin tuohon puuttua. Kasvatus täällä kasarmissa on kahdenlaista, ruumiillista ja henkistä. Ruumillisessa kasvatuksessa etupäässä koetetaan ruumista muokkailla reippaaksi, notkeaksi ja voimakkaaksi. Tässä ruumiillisen kasvatuksen harjoitusvälikappaleina käytetään kivääreiä, pistimiä, sapeleita, revolvereita, heinäsäkkejä, ihmisenkuvia j. n. e. Nämä opetusvälineet eivät tietenkään herätä kohta alussa mitään suurta kunnioitusta ainakaan niissä henkilöissä, jotka kovasti kauhistuvat kaikkea teurastusta. Siellä esimerkiksi, mainitakseni muutamia opetusmetoodeja, asetetaan heinäsäkki joittenkin pylväitten väliin ja tähän heinäsäkkiin pitää alkaa opetella pistämään. Katsokaas, eihän kapitalistisessa yhteiskunnassa, joka on tieteellisesti ja taiteellisesti valistunut, kelpaa se, että kylmää terästä sohaisisi lämpimään ihmisruumiiseen kovin rumasti, vaan se pitää käydä hyvin taiteellisesti. Asetetaan kädet niin, jalat justiin niin, polvi suorassa, rinta ulkona j. n. e., että se vain on hyvin kaunista. Lisäksi näillä ruumiillisilla harjoituksilla harjoitetaan marsseja, ampumista j. n. e. Nyt voisi joku arvella ja on sanottukin, että onhan tälläkin kasvatuksella kuitenkin hygieeninen merkitys. Minun täytyy, hyvät ystävät, sanoa, että sekin häipyy kokonaan militaristista taustaa vastaan. Sillä kaiken tämän harjoituksen takana, olkoon se kuinka kaunista, kuinka aistikasta tahansa, kaiken tämän takana on se, että oppii tappamaan ihmistä kauniisti.

Mutta sotaväessä ei tyydytä ainoastaan ruumiillisiin harjoituksiin. Siellä myös harjoitetaan henkistä minää ja kehitetään sielullisia lahjoja. Tästä mainitsen ensisijalla kirjaston. Pataljoonassa oli kirjasto ja mitään muita kuin siinä kirjastossa olevia kirjoja ei ilman komppanianpäällikön lupaa siellä saanutkaan lukea. Tämä kirjasto ei suinkaan ollut maailman ensiluokkaisin. Sotahistoriat, hallitsijain sukuluettelot ja roskaromaanit aina „Montekriston kreivistä" unikirjoihin saakka. Tällaisella kirjallisuudella ei suinkaan, hyvät ystävät, kovin paljon sielua kehitetä. Tällaisella kirjallisuudella tukahutetaan kaikki parempaan kirjallisuuteen pyrkivät vietit. Sanomalehtiä ei saanut lukea, ellei kapteeni, komppanian päällikkö, ollut antanut siihen lupaa. Ja siihen aikaan, kun minä olin Uudenmaan pataljoonassa, ei saanut siihen ensi komppaniaan tulla muuta kuin Uusi Suometar. Tätä saivat pojat lukea, mikäli se jouti 100 miehen käsiin, yksi ainoa lehti.

Sisäharjoituksissa oli toisena tekijänä tavallinen kuulustelu, jossa istuttiin, niinkuin oppilaat penkissä, ja vääpeli tai joku plutoonan päällikkö kyseli, kuinka pojat tuntevat velvollisuutensa. Tässä harjoituksessa taas etupäässä piti oppia tuntemaan ylhäisön arvot, piti oppia tuntemaan, mikä on minkin suuren prosentin virkaherra. Mutta lisäksi siellä piti tuntea, mitä on tehtävä missäkin tilaisuudessa.

Minä mainitsen teille erään hyvin kuvaavan opetustunnin tuosta sisäharjoituksesta. Tämän mainitsen sitä suuremmalla syyllä, kun minun tietääkseni tätä ei ole ennen Suomessa julkisuudessa mainittu. Ei ainakaan kaikkea. Yksi puoli tästä esimerkistäni on mainittu, mutta kokonaan salassa on toinen puoli. 1894 talvella oli Helsingissä suuri työttömyys. Ankara talvi, kova nälkä rasitti työväkeä. Työväestö, mikäli minä muistan, monta eri kertaa oli pyytänyt Helsingin valtuustolta työtä, että se työllään olisi saanut jonkun pennin ja penneillä ostaa leipää. Valtuusto ei uskonut, että työväestöllä oli nälkä, se ei nähkääs ollut vielä nähnyt kenenkään kadulla loikovan. Mutta nälkä lisääntyi. Työväestön täytyi ryhtyä toimimaan omin päin. Täällä läsnäolevat sen kai muistanevat. Työväestö meni silloin kauppahalliin kauppatorille, otti omin lupinensa sieltä syötävää, vei kotiinsa, söi, antoi vaimollensa ja lapsillensa. Silloin huudettiin anarkiasta. Se oli kauheata. Silloin poliisivoima oli riittämätön estämään tuota, mutta herroilta ei puuttunut silloin voimaa. Pataljoonasta komennettiin yksi komppania sotaväkeä joka vuorokausi hallin varalta. Tästä juuri ei ole julkisesti haasteltu. Tämä komppania sotaväkeä pidettiin niin kotona, että sillä vuorokaudella ei päästetty yhtään miestä lomalle. Sen piti olla aina valmiina, koska herrat telefoonilla kilkattaisivat komppaniaa teurastamaan työväkeä. Tämän tapauksen aikana si-

säharjoituksissa tehtiin esimerkiksi näin. Aliupseeri kyseli joltakin oppilaalta, että jos meidät nyt käsketään tuonne työväestöä rauhoittamaan, mitä te teette? Jaa, me teemme sitä, mitä päällikkö käskee, tuumi mies. Se on tehtävä, mutta jos päällikkö käskee ampumaan? Jaa, sitten täytyy ampua. Mutta jos siellä joukossa on teidän isänne, veljenne, sisarenne tai muu tuttavanne, mitä silloin on tehtävä, ammutteko silloinkin? Muistan pojan, kun hän painoi päätään alas ja sanoi: juu, me ammumme silloinkin, jos päällikkö käskee. Eikö se ole kauheata opetusta? Tuossa isä, joka on kaikkensa pannut liikkeelle saadakseen pojastansa miehen, tuossa äiti, joka on hyvät ja huonot kärsinyt lapsensa kanssa, koettanut kaikin keinoin saada siitä kunnon ihmistä. Ja kun siitä on tullut kunnon ihminen, reipas nuorukainen, voimakas mies, silloin pitää hänen tappaa oma isänsä ja äitinsä, jos kapitalismin edut vaativat ja kapitalisti käskee. Tällaista on siellä, hyvät ystävät, henkinen kasvatus.

Tässä mainitsemassani esimerkissä on vielä eräs julma puoli, ilkeä puoli. Silloin kun tällä lailla miehiä opetettiin ja kun ne oli komennettu aina vuorokauden varalle, niin sotilaat eivät saaneet puhua ulkopuolella kasarmia siitä, he eivät saaneet puhua siitä kaupungilla tuttavillensa. Tämän asian minä olen selittänyt jälkeenpäin itselleni kahdella eri tavalla. Oli mahdollista, että porvaristo piti tätä tekoa niin ilkeänä, ettei se siitä suonut ulkona puhuttavan, piti sitä niin rumana, että halusi sen salata. Se on asian toinen puoli. Mutta toinen puoli saattaa olla se, että asia piti pitää salassa sen vuoksi, ettei työväestö huomaisi pitää varaansa, vaan uudistaisi vielä tekonsa, menisi uudelleen tuonne kauppahalliin ja torille. Jos tämä jälkimäinen ajatus on oikea, niin minun täytyy sanoa, että tuo teko oli varsin pirullinen. Kätkettiin ne julkeat ajatukset toivossa, että joukko, osaamatta vaaraa pelätä, menisi uudelleen, jotta saataisiin siitä muutamia kymmeniä edes, tai ehkä muutamia satoja pyyhkäistä pois. Tämä on painunut niin syvälle minun sieluuni, vaikka onkin jo 21 vuotta kulunut, kun tuosta laitoksesta pääsin, niin minä varsin usein, varsinkin näin luokkataistelun aikana muistan tuon teon. Siitä syystä minä en koskaan odota, että porvaristo paljastaisi kaikki vehkeensä ja olisi rehellinen missään asiassa. Se on sotaväessä saadun kasvatuksen voima, joka minuun on vaikuttanut. Työväestö ei kuitenkaan uudistanut silloin tuota menoansa kauppahalliin eikä torille sen vuoksi, että Helsingin kaupunki rupesi silloin rakentamaan satamarataa. Tässä satamaratarakennuksella sai työväki työtä ja hiukan leipää. Työpalkat, mikäli minä muistan, eivät olleet verraten korkeat, jopa sanoivat, että alin palkka oli 75 penniä päivässä. Mutta vaikka palkat olivatkin noin kurjan pienet, työväestö kuitenkaan ei enää uudistanut tuota tekoa, ei uudistanut sen vuoksi, että se sai hiukan leipää.

Minun täytyy nyt tässä muistuttaa eräästä seikasta ja kysyä varsinkin oikeistolta ja keskustalta: kuka kiihoitti silloin tuon Helsingin työväestön, sillä silloin ei Helsingissä eikä koko Suomessa ollut sosialidemokraatteja, ei tiedetty Siltasaaresta yhtään mitään. Kuka kiihoitti silloin työväestöä? Se oli nälkä, joka silloin kiihoitti. Työväestö oli silloin vielä niin alkuperäisessä tilassa, että se ei tahtonutkaan vielä mitään uudistuksia, kun se vaan sai leipää ja vaikkapa vain 75 penniä päivässä, niin se oli tyytyväinen. Täällä ed. Mikkola mainitsi erään toisen asian yhteydessä, että uudistukset, valtiolliset uudistukset eivät riitä saamaan rauhoitusta maassa aikaan. Pyydän vakuuttaa, että ne kyllä riittävät, jos näitä uudistuksia annetaan riittävässä määrässä. Mutta ne eivät riitä silloin, jos edellisillä valtiopäivillä niitä annetaan ja jälkimäisillä valtiopäivillä niitä otetaan. Silloin eivät uudistukset mitään auta. Ja me sosialidemokraatit teemme kaiken voitavamme siihen, ettei kansaa enää tyydytettäisi yksistään leivällä, vaan että se ymmärtäisi myös vaatia valtiollisia oikeuksiansa.

Ed. Salin täällä tämän asian yhteydessä mainitsi, että sotamiehillä ei saa olla mitään periaatteita. Pyydän tähän lisätä, että sotamies ei saa myöskään pitää itseään ihmisenä, puhumattakaan periaatteista. Itse olen ollut tilaisuudessa näkemään, kun joku nuori luutnantti sanoo sotamiehelle: „sinä olet aasi". Kun sotamies ei tuohon vastaa, luutnantti uudistaa: „sinä olet aasi". — „Ymmärrän, herra luutnantti." — Puhumattakaan siis siitä, että se saisi edes pitää mielipiteensä ja järkensä, mutta sen täytyy tunnustaa itsensä aasiksi, jos vaan käsketään.

Kasarmielämä sitten yleensä, silloin kun pojat ovat vapaat harjoituksista, onkohan se sitten edistävää, onkohan se kehittävää ja kaunista? Ei, kaukana siitä. Siellä vallitsee mitä raakamaisin elämä, rivot puheet, raa'at laulut, inhoittavat leikit ovat kaikki ylimpänä silloin, kun on hiukankin vapaata aikaa. Tämänlaista laitostako ed. Mikkola y. m. haluaisivat vieläkin Suomeen perustaa? (Vasemmalta: Juuri samaa.) (Oikealta: Pikkusen muutettuna.) Jos näin on, niin minun täytyy sanoa, että silloin nämä herrat itse ovat tavattoman paljon taantuneita, koska he vielä tuommoista suunnittelevat. (Vasemmalta: Se on niiden ihanne.) Voimmehan nyt väittää, että

nykyaikainen opetus on jo ehkä toista, ehkä siellä ei enää tuollaista opeteta. Sanon taas, että jos nyt on opetus toisenlaista, jos siellä nyt annetaan vapaampaa opetusta ja jos siellä avataan tiedon portit auki, perustetaan kirjastot hyvät ja annetaan vapaasti lukea, jos siellä opetetaan sisäharjoituksiakin inhimillisemmin kuin ennen, niin minä sanon, että sellaisella sotajoukolla te ette tee yhtään mitään. Jos sotajoukolla halutaan jotakin tehdä, niin sen täytyy ennen kaikkea olla tietämätöntä, sen täytyy ennen kaikkea olla raakaa ja vasta silloin sillä on se merkitys, mitä kapitalistisessa yhteiskunnassa sotaväellä tarkoitetaan. Niin pian kun se rupeaa asioita itse ajattelemaan omalta kannaltaan, niin se voisi sanoa: „en minä tapa äitiäni, en minä tapa isääni, sillä eiväthän ne ole mitään pahaa tehneet, eiväthän ne muuta kuin ottavat leipää nälkänsä sammuttamiseksi", ja silloin ei kapitalisti voisikaan tuota sotaväkeä avuksensa käyttää. Olen muuten varma siitä, että jos meillä olisi ollut sotalaitos, ellei tuo kuulu diktaattori Bobrikoff olisi sitä aikoinaan hävittänyt, niin meillä ei olisi uudistuksia niin paljon kuin meillä nyt on. Puhumattakaan siitä, että meillä olisi 8 tunnin työpäivä, kunnallislaki, mutta minä menen niin pitkälle, että tuskin meillä olisi tätä yksikamarista eduskuntaakaan, jos meillä olisi suomalainen sotaväki. Sillä aina silloin, kun joukot olisivat tulleet tyytymättömiksi, aina silloin, kun sosialidemokratia olisi pannut toimeen mielenosoituksia y.m. tyytymättömyyden ilmaisuja, silloin olisi sotaväki pitänyt työväkeä kurissa, ja se olisi ajettu koreasti kotiansa. En minä nyt väitä, että tuo olisi kovin pitkälle onnistunut, mahdollisesti ehkä nyt jo olisi täytynyt jotakin uudistusta saada, mutta aika paljon sillä olisi voitu jarruttaa uudistuksia. Mutta sitä samaa toivotaan sotajoukoilta nytkin, vielä sama tarkoitus sillä on: pitää kurissa tyytymättömät joukot. (Vasemmalta: Ihan kuin Venäjällä ennen.)

Ed. Rentola täällä tämän asian yhteydessä viittaili käsiään ja sanoi, että sosialidemokratia ja sosialidemokraatit eivät ole oikeita puhumaan sotajoukkojen vastaan, että niillä on muka veriset kädet. (Keskustasta: Aivan niin.) Ed. Rentolalle y. m. porvaristolle minä pyydän sanoa, että minulla on aivan verettömät kädet, niin verettömät, etten ole vielä varista ampunut, niin verettömät, etten ole vielä teurastukseen julennut ruveta, mutta silloin olisi ehkä täytynyt siihen ruveta, jos Helsingin työväestö vielä yritti halleihin, ja ehkä minulla nyt ei olisikaan verettömiä käsiä. Mutta nyt ne ovat ja minä voin sen vuoksi vapaalla omallatunnolla vastustaa kaikkea verenvuodatusta.

Lisään tähän, että en hyväksy myöskään sitä verenvuodatusta, jota huligaanit tekevät, että se verenvuodatus on myöskin vierasta järjestyneestä sosialidemokraattisesta työväestöstä. Se verenvuodatus, jota me tuomitsemme ja jota te yritätte meidän päällemme vyöryttää, on puristettu työväestöstä julki ja sitä puristusta jatkuu teidän taholtanne vielä tänäkin päivänä kaikenlaisilla kiihoituksilla ja yllytyksillä. Niinkin rauhallinen mies kuin minä, kun toisinaan lukee porvarillista lehteä, niin hertoopa sappi kuohahtamaan. Silloin esimerkiksi, kun ed. Mikkola puhui täällä erään toisen asian yhteydessä, koski minuun niin pahasti, että yritin huutaa, mutta en saanut ääntä. Suutuin niin pahasti sen vuoksi, kun niin hävyttömästi vasten naamaa valehtelee mies. (Vasemmalta: Minä sain huudettua.) Niin, oli hyvä, että joku sai.

Herra Mikkola toivoo rauhoittavansa Suomen kansaa sotaväellä. Ed. Rentola taas arveli, että sotaväkeä ei tarvitakaan. Tarvitaan vain pamppu, semmoinen vain pikkuinen pamppu, jolla vähäisen ropsutellaan tuota roskakansaa selkään, sillähän se rauhoitetaan. Ed. Mikkola rauhoittaa lyijyllä ja kylmällä teräksellä, toinen pampulla. Minun täytyy sanoa, että Suomen työväestö, ei varsinkaan sosialidemokraattisesti valistunut työväestö ole enää mikään koira, että se pampunantajata hyväilee. Vakuutan teille, että sitä ei pampuilla saada luopumaan uudistusvaatimuksistaan, vakuutan myös teille, ettei sille tepsi enää kylmä teräskään eikä lyijy. Ainoa, millä työväestö ja sosialidemokraattiset järjestöt voidaan — ei pysäyttää vaan heikentää, niiden luokkavastakohtia hiukan himmentää, ovat uudistukset eikä mitkään muut. Mutta kapitalistisessa yhteiskunnassa, niin meillä kuin muuallakin ei tunneta rauhattomuuden syille muuta lääkettä kuin pamppu, pistin ja lyijy. Mitään muuta lääkettä ei kapitalistinen yhteiskunta tunnusta mellastelijoille.

Minulle voidaan sanoa, että onhan niitä uudistuksia saatu, ja niin varsinkin maalaisliiton taholta on minulle täällä lämpiössä sanottukin. „Olettehan te saaneet uudistuksia, 8-tuntisen työpäivälain, kunnallislait y. m." Sanoin: kyllä niitä on saatu uudistuksia, mutta nämä uudistukset tulevat liian hiljaa. Nykyaikainen kehitys menee moottoriveneellä edellä ja uudistukset tulla ketkuttavat soutuveneellä jälessä. Näiden väli se levenee yhä vaan. Emme väitä, ettei uudistuksia ole saatu, mutta niitä on saatu liian pienessä määrässä, ne rinnastettuina nykyaikaisen taloudellisen ja tieteellisen kehityksen kanssa. Kyllä me niitä olemme saaneet, mutta niitä me myös yhä edelleen tarvitsemme, ennenkuin vähänkään on toivoa yhteiskunnan rauhoittumisesta.

Olen muuten ajatellut itsekseni, että minun on vähän hauska nähdä, mitenkä ed. Mikkola y. m. pystyttävät uuden sotaväen. Täällä on sanottu — en kertaa sitä enää pitkälti, vaan mainitsen vain — että maan sosialidemokraattinen nuoriso ja maan sosialidemokraattiset järjestöt tekevät kaikkensa estääkseen tuon sotajoukon muodostumasta. Vakuutan teille, että teidän yrityksenne perustaa meidän maahamme tuo vanha sotajoukko laskee uutta viiniä vanhoihin leileihin. Minä vakuutan teille, että se epäonnistuu, se murskautuu kuin munankuori koron alla. Ainoaksi keinoksi jääpi teille silloin muodostaa vakinainen sotaväki värväyksen kautta. No hyvä! Silloin te rupeatte värväämään tähän sotajoukkoonne henkilöitä. Mutta te ette saa sinne mitään muuta kuin sitä huonointa ainesta. Te saatte sinne sitä ainesta, jota te olette nyt 2—3 päivää haukkuneet. Te saatte sinne juuri niitä huligaaneja, jotka paraikaa mellastavat, vanhoja Bobrikoffin aikuisia urkkijoita ja Bobrikoffin aikuisia poliiseja. Kukaan kunnon ihminen ei myy itseään rahasta enää kapitalistien teurastajaksi. (Vasemmalta: Niistä ne tykkääkin. Puhemies koputtaa.) Tunnustan, että ne niistä tykkäävät, mutta sanon, että se on vaarallisin sotalaitos, mitä olla saattaa, sillä se tosiaankin on valmis tappamaan kenen tahansa, se on valmis tekemään mitä tahansa, se on valmis sokeasti tottelemaan käskijöitänsä. Ja tämmöisestä sotajoukosta Herra meitä varjele!

Herrat luovat uutta Suomea, niinhän tämänkin asian yhteydessä on mainittu. Kyllä minun täytyy sanoa, että uuden Suomen luominen tätä tietä on täydellisesti epäonnistunut. Ei enää pimityksellä saada uutta Suomea nousemaan. Pimityksellä ei voida antaa uudelle maamme valtiomuodolle sitä arvoa, minkä sen pitäisi saada. Mutta toista olisi, jos herrat rupeaisivat täällä eduskunnassa esiintymään sellaisilla anomuksilla, että ne anoisivat koululaitoksia, että ne uhraisivat nuo 30 miljoonaa markkaa entisten lisäksi kouluihin, opetusvälineisiin j. n. e., että ponnistelisivat kaikessa saada jokaisen Suomen kansalaisen tietämään, mikä on hyvä, mikä paha. Sillä lailla minun käsittääkseni luotaisiin uutta Suomea. Toisin sanoen kaikki telkeet edistyksen tieltä pois, koulujen ovet auki, maksuttomat opetusvälineet, kaikille kansalaisille koulunkäynti yhtä helpoksi kuin se on tähän asti ollut rikkaiden porhojen pojille. Silloin luodaan uutta Suomea ja silloin tosiaankin luodaan sitä tavalla, jota ulkomaillakin täytyy kunnioittaa enempi kuin sitä, että me nyt suunnittelemme murhajoukkoja. Vielä toissailtana täällä eduskunnan ravintolassa tuntuivat oikeistolaiset laulavan: „Miekkaa ei tarvita, kuntoa vain." Toivoisin, että te pysyisitte tämän lempirunoilijanne ja lempirunonne säkeissä. Paitsi kuntoa ja tarmoa, tarvitaan nyt myöskin hiukan uhrauksia, ei taloudellisia uhrauksia niin suuresti kuin valtio-oikeudellisia uhrauksia, joiden kautta työväestö rupeaa saamaan taloudellisia voittoja. Niitä nyt tarvitaan eikä sotalaitosta. (Vasemmalta: Hyvä!)

Ed. Niukkanen: Täällä tämän kysymyksen ollessa ensi kertaa käsillä jo muutamat puhujat huomauttivat siitä, että kun maailmassa jokin kansa on tahtonut saavuttaa itsenäisyyden ja saada sen turvatuksi, on sen täytynyt olla valmis kantamaan myöskin siitä johtuvat velvollisuudet. Ennen kaikkea on siinä täytynyt olla sen verran kuntoa ja ryhtiä, että se on kyennyt ase kädessä puolustamaan vapauttansa. Maailmanhistoria ei tunne sellaista tapausta, että jokin kansa olisi saavuttanut itsenäisyytensä ja pysynyt itsenäisenä niin helpolla, kuin täällä useat niin sanotut rauhanenkelit kuvittelevat nyt Suomelle käyvän, nimittäin, että täällä vain laadittaisiin itsenäisyyden turvaksi jonkunlaisia paperille pantuja itsenäisyysjulistuksia. Se oli muistaakseni ed. Kuusinen, joka kerran täällä eräässä lausunnossansa sanoi mahdottomaksi ja järjettömäksi, että pieni Suomi ensimäisenä, silloin kun mitkään muut maat ja mahtavatkaan valtiot eivät vielä ole siihen ryhtyneet, lähtisi muodostamaan sosialistista ihanneyhteiskuntaa. Olen ed. Kuusisen kanssa tässä aivan samaa mieltä. Sellaisen yrityksen kävisi varmastikin samoin kuin aikoinaan siinä suhteessa erään sosialismin esitaistelijan yrityksille kävi, nimittäin, että kaikki hänen muodostamansa yhdyskunnat menivät järjestänsä konkurssiin. Eikö tässä kansallisen vapauden puolustamiskysymyksessä asia ole aivan sama? Eikö se ole yhtä järjetöntä, että pieni, vaatimaton Suomi lähtisi yksinänsä esiintymään itsenäisenä ja valtiona toisten itsenäisten valtioiden joukossa, sellaisena, että sillä ei olisi minkäänlaista sellaista valtion käskettävissä olevaa fyysillistä voimaa, johon ainakin toistaiseksi kaikkien näiden toisten valtioiden itsenäisyys juuri perustuu. Kyllä olen sitä mieltä, että jos meidän toimenpiteemme tämän itsenäisen Suomen tasavallan rakentamiseksi rajoittuisivat siihen, kuin täällä useat, muiden muassa ed. Arokallio, ovat lausuneet, niin tämä itsenäinen Suomen tasavalta tulisi kyllä esiintymään maailmanhistoriassa erikoisuutena. Mahdollisesti historioitsija voisi käyttää sitä esimerkkinäkin osoittaaksensa, minkälainen on sen kansan kohtalo, joka ei silloin, kun sillä äärettömän helpolla olisi ollut saavutettavissa itsenäisyys, ky-

ennyt mihinkään todellisiin toimenpiteisiin itsenäisyytensä turvaamiseksi, vaan joka koetteeksi rakensi itsenäisyytensä vain paperijulistuksiin. (Vasemmalta: Se on kovin tyhmää puhetta!) Ei meidän itsenäisyytemme ole sen vahvemmalle perusteelle vielä toistaiseksi laskettu. Mutta emmehän me voi menetellä itsenäisyytemme kanssa nyt niin kevytmielisesti, eihän meillä ole edes siihen oikeutta. Täällä on sanottu, että suurimmalle osalle Suomen kansasta on kansallinen puolustuslaitos vastenmielinen. Mahdollisesti se on suurelle osalle kansastamme vastenmielistä, mutta väitän, että se on vastenmielinen tällä hetkellä ainoastaan meidän kansamme huonoimmalle osalle. Meidän kansamme parhaimmistossa ja huomattavan suuressa osassa meidän kansaamme on Suomen itsenäisyysaate niin syvällä, että meillä ei ole oikeutta koettaa sitä tukahduttaa, eikä estää sitä ilmenemästä muiden muassa kansallisen puolustuslaitoksen muodossa, joka tällä hetkellä on kansallinen välttämättömyys. (Vasemmalta: Jo riittää! Kenen te voitatte sillä? Puhemies: Ed. Walpas-Hännisellä ei ole puheenvuoroa. Ed. Walpas: Huutelee ne muutkin välillä.) Sosialistiselta taholta on tämän asian yhteydessä väitetty, että tämän alotteen allekirjoittajilla, joihin minullakin on kunnia kuulua, ei olisi oikeutta tällaiseen tekoon, että me emme ole kysyneet siihen valitsijoiltamme lupaa. Voin väittää, että ainakin maalaisliitto on vaaleissa tällaisen luvan itsellensä ottanut, mutta voin samalla väittää, niinkuin täällä muistaakseni ed. Pennanen jo aikaisemmin huomautti, että sosialistit eivät vaaleissa ole kysyneet lupaa punakaartien perustamiseen ja niiden inhoittaviin tekoihin. (Vasemmalta: Eihän niitä nyt perusteta.) Täällä useat niistä, jotka ovat puhuneet yleiseen asevelvollisuuteen perustuvaa puolustuslaitosta ja militarismia vastaan, ovat samalla puolustaneet työväen asestautumista. Muiden muassa ed. Sirola on sanonut, että työväelle on annettava vapaus asestautua ja demokratian periaatteiden mukaan aseillansa vapaasti hosua ja puolustaa Pietaria ja demokratiaa. Ne, jotka ovat tällä kannalla, lähtevät nähtävästi siitä laskelmasta, että Suomen porvarit eivät kykenisi ollenkaan asestautumaan, että siis täällä punakaarti, muodostettuansa jonkinlaisen valtiollisen ohranan, kykenisi hallitsemaan tulevaisuudessakin, aivan niinkuin Nikolai II. Väitän, että tämä on erehdyttävä laskelma. Kyllä punakaartin tapaiset esiintymiset, suurlakon aikuiset esiintymiset ja viime päivien esiintymiset, Turun punakaarti-miiliisin järjestämät mellakat y. m. ovat sellaisia ilmiöitä, että ne ovat kylliksi voimakkaita synnyttämään kiihkoa porvarien keskuudessa vasta-asestautumiseen ja kyllä meidän porvarit nyt siksi hyvästi kykenevät tässäkin suhteessa kilpailemaan köyhän työväestön kanssa (Vasemmalta: Oikein puhuttu!), että jos työväestö aikoo pysytellä porvarien kanssa aseellisesti ylivoimaisena, käy tällainen sotatila juuri työväestölle itsellensä ylivoimaisen raskaaksi (Vasemmalta: Valitettavasti!). Tällainen asestautuminen on teidän aloittamanne ja luonnollisesti teillä ei ole oikeutta kieltää myöskään porvareita siitä. (Vasemmalta: Porvarien alkama se on. Lahtarikaartit olivat ensin.) Hyvät sosialistit ei meillä ja varsinkaan meidän köyhällä työväestöllä ole varaa tällaisen militarismin ylläpitoon. Ei meillä ole myöskään varaa tällaisena hetkenä hioa peistä toistemme pään varalle, meillä, samaan kansaan kuuluvilla. Kyllä meillä on täällä jo siksi laajat valtiolliset sekä kunnalliset oikeudet, että niitä kannattaa jo käydä yhdessä porvarin kanssa myös sosialistin puolustamaan kaikkea sortoa ja taantumusta vastaan, mitä minun käsittääkseni eteenkinpäin on juuri Pietarista päin kaikista enin odotettavissa. Venäjällä taasenkin on alkanut anarkia mitä täydellisimmässä muodossansa ja mitä kauhein sisällinen sota. Tuon laajan valtakunnan eri kansallisuudet ja eri heimot, surkuteltavan alkuperäisellä kehitysasteella olevat eri osat ovat nähneet välttämättömäksi ryhtyä tuosta suuresta sosialidemokraattisesta Venäjästä eristäytymään. nähneet välttämättömäksi kutsua sotaväkensä pois rintamalta suojelemaan maakuntiensa rajoja. Kyllä tuntuisi omituiselta, jos Suomen eduskunta todellakin osoittautuisi kokoonpannuksi niin epäkansallisista aineksista, että täällä tällaiset välttämättömimmät yritykset itsenäisyyden turvaamiseksi tulisivat tapetuiksi, vieläpä valiokuntaan lähettämättä. Sillä siitähän tässä nyt on kysymys. Ei tässä ole nyt kysymys sellaisesta virkavaltaisesta sotilaallisesta kastijärjestelmästä, tyhmien sotilaitten kasvattamisesta, mitä edellinen puhuja täällä kuvitteli. Ei myöskään kansanvaltaisia pyrkimyksiä vastaan tähdätyistä murhajoukoista ja muusta sellaisesta. Pitäisihän tämä jokaisen käsittää. (Vasemmalta: Niukkanen sataa miljoonaa ryssää vastaan.)

Ed. Alavirta: Asia on tärkeimpiä täällä eduskunnassa esillä olevista asioista. Senhän osoittaa jo se, että siitä on paljon puhuttu, ja epäilemättä vielä paljon puhutaan ja että se on sen vuoksi ollut täysi-istuntojen päivälistalla jo useat kerrat. Että asia on erittäin tärkeä, osoittaa myös se mielenkiinto, jota sille osoitetaan eduskunnan ulkopuolella. Jälkeen vaalien ovat siitä sanomalehdet jatkuvasti kirjoitelleet ja näinä päi-

vinä on se manannut esille monia kokouksia, joissa suurilukuiset kansanjoukot ovat siitä mielipiteensä lausuneet. Työväestön ja eräitten muittenkin kansalaispiirien keskuudesta on kuulunut voimakkaita ääniä sotalaitosta vastustavaan ja porvariston keskuudesta päinvastaiseen suuntaan.

Porvaristo näyttää varsin kiihkeästi haluavan tähän maahan jälleen perustaa oman sotalaitoksen. Ja minkätähden? Itsenäisyytemme turvaksi ja sisältä uhkaavaa vaara vastaan, vastaavat porvarilliset kuin yhdestä suusta. No epäilemättä kaipaakin Suomen itsenäisyys turvaamista. Se on saatava turvatuksi niin lujasti kuin mahdollista, siitä kai ei ole olemassa erimielisyyttä. Erimielisyys alkaa vasta siitä, millä keinoin, millä tavalla tuo turvaaminen olisi paraiten aikaansaatava. Porvarilliset ajattelevat heti aseita, omaa sotalaitosta. Mutta riittävätkö sitten aseet turvaamaan itsenäisyyttämme? Useat ryhmätoverini ovat jo kylläkin selvästi osoittaneet sellaisen olettamuksen mahdottomuuden. Minä pyydän lisäksi huomauttaa muutamista seikoista.

Entinen edustaja Lucina Hagman, joka viime valtiopäivillä oli täällä edustajana, on kirjoittanut kirjasen: „Tuleeko Suomen pystyttää asevelvollisuuteen perustuva sotavoima" ja siinä hän sanoo: „Onhan Suomella ennen ollut sataväkeä milloin minkin perusteen mukaan kokoonpantuna, mutta vaikkei kukaan tahdo entisten sotajoukkojemme urhoollisuutta vähäksi arvostella, päinvastoin, on kumminkin jokainen vihollinen maamme ottanut, joka on sen ottaa päättänyt." Näin Lucina Hagman. Jos aseet olisivat riittävät turvaamaan itsenäisyyttämme, niin olisi siihen jo aikaisemmin ehkä ollut tilaisuutta. Suomalaisilla oli aseita käsissään vuonna 1809, jolloin Suomi joutui Ruotsin ikeen alta Venäjän ikeen alle. Miksi ei silloin toteutettu täyttä itsenäisyyttä sen sijaan, että tyydyttiin autonomiaan? Vastaus on selvä. Aseet eivät riittäneet itsenäisyytemme turvaamiseen. Eivät ne siihen riittäneet myöskään Anjalan liiton päivinä eikä omalla sotaväellä myös päästy tsaarivallasta silloin, kun meillä oma sotaväki oli, vaikka tsaarivalta oli tehnyt itsensä niin vihatuksi kuin mahdollista ja vaikka itsenäisyyttä silloinkin toivottiin. Vasten tahtoaan täytyi porvariston tyytyä oman sotalaitoksen hajoitukseen, kun aseet eivät riittäneet sitä estämään. Eivätkä ne riitä nykyäänkään. Kuka uskoo meidän kestävän, jos kimppuumme hyökkää maalta ja mereltä joku sotilaallisessa suhteessa varustautunut valta? Minä pelkään, että me emme voi ollenkaan s i t e n varustautua, että kestäisimme ja että voisimme hyökkäykset torjua. Mahdollisuutemme varustautumiseen nähden ovat mielestäni liiaksi rajoitetut. Minusta tuntuu, että semmoisen onnettomuuden meitä kohdatessa, omasta sotalaitoksesta huolimatta olisi edessämme lopullisesti kaksi vaihtoehtoa: joko sankarillinen kuolema tai häpeällinen antautuminen. Kummassakin tapauksessa olisi edessämme kansallisen olemassaolomme perikato, juuri se perikato, jonka porvariston taholta on väitetty seuraavan siitä, ellei meillä uudelleen omaa sotalaitosta perusteta. Ed. Mikkola sanoi puheessaan, ja ed. Niukkanen toisti sitä samaa, että muut kansat ovat hankkineet itsenäisyytensä luomansa asevoiman avulla. Tuon väitteen todenperäisyyden kanssa saattaa olla vähän niin ja näin. Ainakin sen saattaa asettaa kiistaan, varsinkin mikäli se koskee pieniä kansoja. Mutta mikä on varmaa, on se, että kaikki ne kansat, jotka ovat itsenäisyytensä menettäneet, ovat sen menettäneet, vaikka niillä onkin ollut oma sotalaitos. Esimerkkejä tässä suhteessa ei tarvinne mainita, sillä ovathan monet sellaiset tapaukset varsin tunnettuja.

Tähän asianpuoleen tämän enempää koskettelematta saanen sanoa muutaman sanan siitäkin, minkälainen se oli se meidän sotalaitoksemme ja millä mielellä sitä sen olemassaolon aikana katseltiin. Se luo vähän valaistusta sille puuhalle, mikä nyt on esillä, että nimittäin tämä sama laitos entisenlaisena haudastaan esiin kaivettaisiin. Ed. Salin ja Latvala ja tässä istunnossa ed. Mäkelin ja eräät toiset vasemmistoedustajat ovat sitä kuvailleet ja ed. Sirola sanoi vuoden 1878 asevelvollisuuslakia ryssäläiseksi kopiaksi. Sellainen se kyllä onkin. Se on sitä sekä siihen nähden, että se luokittaa asevelvolliset asevelvollisuudesta vapautumiseen ja palvelusaikaan nähden toiset edullisempaan ja toiset epäedullisempaan asemaan, että koko rakenteeseensa ja varsinkin kurinpitoon nähden.

Heti alussa synnytti tuon lain voimaansaattamisen aikomus vastenmielisyyttä. E. Nevanlinna sanoo teoksessaan „Suomen raha-asiat", että 1877—78 säätyvaltiopäivillä „yleisen asevelvollisuuden toimeenpanolla oli, kuten tunnettua, lukuisa ja vaikuttava vastustajajoukko". Kun ottaa vaivakseen tutustua mainittujen valtiopäivien asia- ja pöytäkirjoihin, huomaa asianlaidan niin olleen. Asevelvollisuusasiainvaliokunnan mietintöön on Gustaf Silfversvan pannut vastalauseen, joka on varsin mielenkiintoinen. Vastalauseessaan herra Silfversvan lausuu: „Kukaan ei tahtone kieltää, että ihminen sivistystilassa elää työllä tai työstä, toisin sanoen, että työnteko on hänen olemisensa ehtona ja että hän pitää jokaisesta yksityisestä tai julkisesta toimesta täysin palkattaman, sillä työntekijä on palkkansa ansainnut. Jos nyt nämä

totuudet tunnustetaan, on myöskin myöntäminen, että kun ihmisen työnteko ei riipu ainoastaan luonnonlaeista, vaan myös on kirjoitettujen lakien alaisena, nämä jälkimäiset eivät saa estää, vaan päinvastoin, jos mahdollista, edesauttaa yksityisihmisen syntyperäisien luonnonlahjojen kehkeytymistä, kunhan ne eivät ole vahingollisia muille ihmisille. Kaikkia näitä lakeja tarkastaessaan ja punnitessaan onkin yhteiskuntatiede vaarinottanut sen työjärjestyksen vaatimuksia, jota nimitetään työnjaoitukseksi." Edelleen jatkaa herra Silfversvan: „Meidän aikoina on vihdoinkin tultu oikein ymmärtämään ja arvostelemaan tämän työnjaon suurta merkitystä ja ihmiskunta on siitä saanut mitä paraimmat hedelmät. Mutta siitä huolimatta on sotatoimen suhteeen ruvettu käymään päinvastaista suuntaa, siten, että on arvanheitolla tai muulla tavalla sidottu yhteiskunnan jäseniä asepalvelukseen, katsomatta heidän haluunsa ja taipumukseensa. Henkiorjuus ja mieskohtainen työpakko poistetaan, mutta keskellä tätä vapaan työnteon periaatteen edistymistä pysytetään tahi koetetaan panna toimeen sotamiehen ottoa eli pakollista miesten hankkimista seisovia sotajoukkoja varten. Niinkauvan, kun tämä poikkeuskohta on pysynyt, ei työ- ja kilpailuvapauden periajatus pääse täyteen voimaan, se järjestelmä, jonka mukaan seisovia sotajoukkoja ylläpidetään ja vakinaisella sotaväenotolla pakotetaan työtätekevät maanasujamet jättämään suuren osan työnsä palkasta ylläpidoksi toisille kansalaisille, jotka on pakolla pantu sotamiehiksi, ja näiden pakkosotamiesten on täytynyt toimittaa sellaista palvelusta, joka ei lisää maan tuottamusta, sellaista valtion määräämää palkkaa vastaan, joka ei mitenkään korvaa sitä, mitä he kadottavat, kun eivät saa työtä tehdä oman valintansa ja taipumuksensa mukaan." Ja edelleen sanoo herra Silfversvan vastalauseessaan: „Ei mikään lainsäädäntö voi niin syvälle koskea yhteiskunnan sisälliseen elämään kuin se, joka velvoittaa jokaisen asekykyisen nuorukaisen tahtoansa myöten tahi vastoin ja hänen itsensä ominaisuuksiin katsomatta rupeamaan sotamieheksi", ja vähän edempänä jatkaa hän: „Sitä mielipidettä, että Suomen arvo ja sen kansan kansakuntana pysymisen säilyttäminen vaativat omaa sotaväkeä, on usein vedetty vaikuttavaksi syyksi puheenaolevaan uhraukseen. Mutta luulen, että jonkin kansan arvoa ja sen kansakuntana olemista paremmin kannattavat sen hyvät tavat ja oikeudentunto, sen sivistys ja uutteruus kuin että arvo ja kunnian-anto riippuvat kanuunain ja painettien varoista. Nämät vaatimukset ja uhraukset vievät niin paljon henkisiä ja aineellisia voimia, että täällä napapiiriseuduilla muutenkin kyllin vaivaloinen sivistystyö siitä haittaantuu ja hervaantuu." Näiden 1877—78 vuosien säätyvaltiopäivien pöytäkirjoista käy myöskin ilmi, että varsinkin talonpoikaissäädyn, varsinaisen rahvaan edustajissa kyti tyytymättömyys. Niinpä talonpoika Puhakka lausui, tosin kyllä erään toisen asian yhteydessä, „Lakia, joka ei synny kansan hengestä, ei kunnioiteta", ja Värri lausui: „Jos lain pysyttäminen synnyttää toisaalta lain rikkomista, joka turmelee kansan rehellisyydentunnon, niin sellainen laki on poistettava." Yksimieliseksi ei myöskään tuon lain hyväksyminen tullut niillä valtiopäivillä, joka on pöytäkirjoista havaittavissa. Vuoden 1878 asevelvollisuuslaista muodostui sellainen laki, jota ei noudatettu, kuten talonpoikaisedustajat säätyvaltiopäivillä luulivatkin. Siitä todistuksena on se, että kutsuntain noudattaminen ei ollut läheskään säännöllistä. Vuoden 1891 valtiopäiville oli hallituksen pakko antaa esitys, jolla yritettiin kutsunnat saada paremmin menestymään. Esityksessään toteaa hallitus, että „aina siitä asti, kun Suomenmaalle voimassaoleva asevelvollisuuslaki pantiin käytäntöön, on huomio kiintynyt siihen, että vuosi vuodelta melkoinen määrä asevelvollisia nuorukaisia on ilman ilmoitettua tai tunnettua estettä jäänyt pois kutsuntatoimituksesta". Edelleen toteaa hallitus, että epäkohta on pysyväistä laatua, josta syystä hallitus oli asettanutkin komitean tutkimaan ilmiöitä ja ehdottamaan keinoja sen korjaamiseksi, ja edelleen, että monet asevelvollisuusikään tulleet nuorukaiset matkustavat maasta pois kutsuntoja pakoon ja palaavat takaisin iällä, jolloin heitä ei enää saata velvoittaa sotapalvelukseen. Sanottujen valtiopäivien lakivaliokunta esityksen johdosta antamassaan mietinnössä toteaa, „että kutsunnoista poisjääneitten asevelvollisten luku on todellakin hyvin suuri ja viimeisinä vuosina näyttää olevan enenemässä suhteellisesti suuremmassa määrässä kuin missä kutsuttujen luku on lisääntynyt". Numeroilla todistaa valiokunta tämän tosiasian. Mietintöönsä liittämässään liitteessä osoittaa se, että kutsunnoista oli poisjäänyt 9:nä vuonna, lukien vuodesta 1881 vuoteen 1889, yhteensä 13,100 kutsuntoihin kutsuttua. Valiokunta kuitenkin pääasiassa yhtyi puoltamaan hallituksen esitystä ja ehdotti asevelvollisuuslain eräitten pykälien muuttamista ankarammiksi ja kutsunnoista poisjääneitä vastaan nostettujen juttujen nopeampaa käsittelyä. Pääasiallisesti hyväksyivätkin säädyt valiokunnan ehdotuksen.

Mutta tällaisetkaan toimenpiteet eivät kuitenkaan suhdetta parantaneet. Vuoden 1894 valtio-

päivillä tekivät talonpoikaissäädyssä pohjanmaalaiset edustajat S. J. Slotte, Juho Torppa, Juho Koivisto ja Jakob Näs anomuksen, ettei 16 vuotta täyttäneille annettaisi ulkomaanpasseja, jotteivät pääsisi asevelvollisuutta pakoon. Anomus lähetettiin valiokuntaan, mutta ei ennättänyt valmistua. Vihdoin vuoden 1897 valtiopäivillä anoivat eräät edustajat sotapalvelusajan lyhentämistä, koska tyytymättömyys ja tottelemattomuus eivät olleet vähentyneet. Talonpoikaissäädyssä lausui J. Starcke: „Sotilastaakan epätasainen jakaminen lienee suureksi osaksi syynä siihen nurjamielisyyteen, jota rahvaallamme on sotalaitosta kohtaan. Tähän tulee lisäksi, että sotilaspiireissä on yleensä alettu huomata, ettei niin pitkä harjoitusaika kuin 3 vuotta vakinaisessa väessä ole tarpeellinen kelvollisten sotilaiden muodostamiseen."

Seuratessamme asioitten kulkua, huomaamme siis, että koko sen ajan, jolloin meillä oli oma sotalaitos voimassa, kapinoitiin kansan taholta sitä vastaan, eikä se ihme ollutkaan, sillä siinä sotalaitoksessa vallitsi kastihenki ja sillä oli puhdas luokkaluonne koko olemuksessaan. Tunnettu porvarillinen puoluejohtaja, herra Rantakari Uudessa Suomettaressa julkaisemassa kirjoituksessaan väittää sotalaitoksen vaikuttavan luokkavastakohtia tasoittavasti. Hän sanoo: „Kun köyhä ja rikas, kouluja käynyt sekä rahvaan mies, ylhäinen ja alhainen saa alistua samoihin rasituksiin, samoihin elämän vaatimuksiin, samaan vaatetukseen ynnä ruokajärjestykseen, niin on se omiaan lähentämään näitä aineksia toisiinsa." No, luulisi niin olleen suomalaisessa sotaväessä, kun niin tunnettu herra kuin Rantakari niin väittää, mutta siinäpä se onkin, että vuoden 1878 asevelvollisuuslaki ei tiedä kaikesta tästä paljon mitään. Se asetus ja sen nojalla kokoonpantu sotalaitos ei ole ollut omiaan tasoittamaan luokkavastakohtia. Päinvastoin esimerkiksi sellainen seikka kuin palvelusajan erilainen pituus erilaisessa yhteiskunnallisessa asemassa oleville on ollut omiaan syventämään luokkaerovaisuutta. Ja kaikista herrojen Rantakarin y. m. kaunistelevista maalailuista huolimatta oli suomalainen sotalaitos kansan keskuudessa vihattu, ja jos se sellaisenaan uudelleen saadaan pystytettyä, se vihattuna myöskin pysyy.

Suomalainen sotalaitos oli myöskin kallis laitos. Kasarmilaitokset jo yksistään ovat tulleet maksamaan kymmenkuntamiljoonaa markkaa. Olen poiminut muutamilta vuosilta numeroita, kuinka paljon sotalaitoksen ylläpito valtiolle tuli maksamaan. Varainhoitokautena 1883—85 nieli se 20,718,000 markkaa, vuosina 1886—1888 se nieli 15,831,000 mk., seuraavana varainhoitokautena eli vuosina 1889—1891 oli vastaava luku 16,400,000 mk. ja vuosina 1892—94 19,374,000 mk., keskimäärin siis yli 6,000,000 mk. vuodessa. Jos vertaa näitä summia esimerkiksi niihin summiin, joita valtiolta samoihin aikoihin meni kansakoululaitoksen avustamiseksi, niin on ero kerrassaan räikeä. Suhdetta kuvaa muitten muassa se kun hallitus pyysi säädyiltä suostuntavaroja kolmivuotiskaudeksi 1886—88 kansakoululaitosta varten vain 1,316,800 mk., mutta sotalaitosta varten 10,363,394 mk. 25 p:iä. Sama suhde kansanopetuksen ja sotalaitoksen kustannusten välillä tulisi olemaan vastaisuudessakin. Äskettäin täällä valtiopäivillä hyväksytyssä kansanopetusmenoarviossa hyväksyttiin loppusummaksi 18,300,000 mk. Se sotalaitos, jota nyt puuhataan perustettavaksi, tulisi perustuslakikomitean laskelmien mukaan maksamaan vähintäin 30 miljoonaa markkaa vuodessa.

Mutta sotalaitoksenkin on sanottu olevan siunausta tuottavan opetuslaitoksen ja että se siis joltakin osalta korvaisi sitä menetystä, mikä tapahtuu sen niellessä sivistystarpeisiin kipeästi tarvittavia varoja. Parasta olisi kumminkin sentään puhua puolella suulla niiden, jotka näin ajattelevat. Siveellisessä suhteessa on sotalaitoksen rappeuttava luonne hyvin tunnettu ja kasarmielämästä olevat kuvaukset tässä suhteessa ovat sellaisia, että niistä julkisissa paikoissa on ehdottomasti vaiettava. Sotilaskasvatuksesta tekisi mieleni lukea muutamia otteita sitä erityisesti tutkineen tunnetun antimilitaristisen kirjailijan Karl Liebknechtin teoksesta „Militarismi ja antimilitarismi", jossa annetuista kuvauksista suomalainenkaan sotilaskasvatus ei järin suuresti ole eronnut. Mutta riittänee, kun mainitsen, että sotilaskasvatuksen päätarkoitus on sokeaan tottelevaisuuteen opettamista ja että koko sotalaitoksen vaikutus kasvattaa raakuuteen. Ed. Salinin ja ed. Mäkelinin kertomat esimerkit antavat siitä täydellisen todistuksen. Epäilemättä tarvitsee nuorisomme kasvatusta, mutta sotalaitos ei sitä anna. Me sosialidemokraatit tahdomme ulottaa oppivelvollisuuden 15, jopa 16 vuoteen ja minusta tuntuisi paljon hyödyllisemmältä, jos sen sijaan, että 21—24 vuotiaat nuorukaiset pakotettaisiin toimettomuuteen ja oppimaan raakuutta, perustettaisiin opistoja, joissa noille nuorille miehille annettaisiin yleissivistyksellistä ja teknillistä opetusta. Olen vakuutettu, että siitä olisi meidän kansallemme, vieläpä meidän itsenäisyydellemmekin paljon enemmän hyötyä kuin sotalaitoksesta. Meillä ei tosiaankaan ole varaa siirtää tuhansia nuoria miehiämme tuottavasta työstä toimettomuuteen, meillä ei ole varaa uhrata heidän opis-

keluaikaansa aiheuttamatta mitä vakavimpia vaaroja kultuurillemme, meillä ei ole varaa tuhlata sisäisiin uudistuksiin ja sivistystarpeisiin tarvittavia varoja sotalaitokseen eikä meillä ole varaa käyttää kymmenientuhansien työläistemme työvoimaa hyödyttömään työhön teollisuuksissa, joita sotalaitos mahdollisesti synnyttäisi, kun varsin kipeästi tarvitsemme heidän työvoimaansa hyödylliseenkin työhön, varsinkin nykyisen maailmansodan päätyttyä, jolloin on pelättävissä työvoiman siirtymistä maastamme pois ja jolloin siis todennäköisesti uhkaa meillä työvoimanpuute.

Mutta vaikka näin onkin asianlaita, niin porvaristomme ei siitä näytä välittävän. Kerta kaikkiaan tuntuu sen mielestä olevan välttämätöntä saada sotalaitos pystyyn, maksoi se mitä hyvänsä ja oli siitä kansallistaloudellemme ja sivistyksellemme minkälaisia vaurioita tahansa. Ja porvaristo tarvitsee sotalaitosta etukädessä sisäistä vihollista, sisältä uhkaavaa vaaraa vastaan. Se henki oli porvareitten täällä käyttämissä puheenvuoroissa. Ed. Hästbacka lausui: „Sotaväki on ainoa keino yhteiskuntamme koossapitämiseksi." Se sisäinen vaara, se on porvareille tärkeämpi syy puuhaamaan omaa sotalaitosta kuin koskaan Suomen itsenäisyyden turvaaminen. Minusta tuntuu, että meidän porvaristomme ajatustavassa olisi suuressa määrässä yhtäläisyyttä erään saksalaisen vanhoillisen lehden Die Kreutzzeitungin vuonna 1907 julkaiseman kirjoituksen kanssa, jossa sanottiin: „Sisäinen vihollinen on vaarallisempi kuin ulkonainen, sillä se myrkyttää kansamme sielun ja lyö aseet käsistämme, ennenkuin olemme edes ehtineet kohottaa niitä." Mikä on se sisäinen vihollinen? Ed. Niukkanen puhui tässä Turun tapahtumista. Olisiko siis nuo tihutyöt se sisäinen vihollinen, jota vastaan tarvittaisiin sotalaitosta Suomeen? Eiköhän ed. Niukkanen sentään käsitä, että nuo Turun tapahtumat ja yleensä samanlaiset tapahtumat, mitä viime aikoina on tapahtunut, ovat *tilapäisiä* ilmiöitä? On suuri mahdollisuus siinä, että porvaristolla on niistä ollut hyötyä. Sotaväki sen sijaan on *vakinainen* laitos ja sitä tarvitaan siis myöskin vakinaista sisäistä vihollista vastaan. Mikä olisi se vakinainen, pysyvä sisäinen vihollinen? Bismarck, jota herra Rantakari viime valtiopäivillä niin mielellään täällä siteeraili, hän on vuonna 1906 sanonut: „Meidän tulee kohdella sosialidemokratiaa samoin kuin Roomassa niitä, jotka asetettiin ulkopuolelle oikeusjärjestystä, ja samoin kuin keskiajalla rauhattomaksi julistettuja. Sosialidemokraattinen kysymys on militaristinen kysymys. Sosialidemokratia pyrkii nyt ja menestyksellä voittamaan puolellensa aliupseerit. Suuret joukot sotilaista ovat sosialidemokraatteja. Ajatelkaahan vain, jos nämä joukot kieltäytyvät, kun keisari vaatii, ampumasta isiään ja veljiään. Näin Bismarck. Bismarck on siis sanonut sen, mikä tässä oikeastaan on kysymyksessä, sen nimittäin, mikä se vakinainen, pysyvä sisäinen vihollinen on, jota vastaan porvaristo tarvitsee vakinaista, seisovaa sotaväkeä. Näitä tilapäisiä tihutöitä vastaan sitä ei tarvita. Se pysyvä, vakinainen sisäinen vihollinen on siis sosialidemokratia. Minusta tuntuu, että meidän porvarilliset käsittävät asian samalla tavalla kuin Bismarck. Valtanne, poliittisen ja taloudellisen, säilyttämiseksi, jota sosialidemokraattinen liike uhkaa pahasti horjuttaa, te porvarit sotalaitosta tarvitsette. Siinä se pohjimmainen syy tällaisiin anomuksiin, jollainen nytkin on käsiteltävänä.

Onnistuvatko porvarit sitten tässä yrityksessään kaivaa uudelleen haudasta tuo vuonna 1878 perustettu suomalainen sotaväki? Saattavat onnistua. Saattaa olla, että tämä anomus tulee täällä valiokuntaan lähetetyksi ja sieltä palattuaan porvarien äänillä hyväksytyksi. Mitä sitten seuraa? (Vasemmalta: Mellakoita.) Ed. Härmä, ed. Sirola, ed. Mäkelin ja useat muut edustajat ovat täällä jo sanoneet, mitä sitten seuraa. Ovat sanoneet, että siitä seuraa asevelvollisuuslakkoja. Ja epäilemättä nekin seuraavat. Mutta siitä saattaa seurata vähän muutakin. Täällä näillä valtiopäivillä kansan pakotuksesta, kansan vaatimuksesta vahvistettiin kunnallislait. Näissä kunnallislaeissa myönnetään 20-vuotiaille äänioikeus, pääsevät siis nekin, näin nuoret, juuri ne, joita porvaristo suunnittelee uhrilampaiksi sotalaitokseen, juuri nekin pääsevät siis näissä kunnallisvaaleissa äänestämään. On luultavaa, että työväestö kunnallisissa vaaleissa saa niin paljon ääniä, että se tulee huomattavasti edustetuksi kunnallisissa laitoksissa. Sotaväkikutsunnat tarvitsevat kunnallisten laitosten apua, ja minä luulen, että jos tulee sosialidemokraatteja tarpeeksi paljon näihin kunnallisiin hallintoihin, niin ne tulevat siellä tekemään myös kaikkensa, jotta ei se porvarien suunnitelma onnistu, mitä he nyt hautovat. Ainakin tulee tämän maan valistunut työläisnuoriso vaikuttamaan kunnallisiin hallintoihin siihen suuntaan, että ne kieltäisivät apunsa silloin, kun sitä tarvittaisiin kutsuntain toimituksista. Siitä saattaa siis seurata kunnalliset ristiriidat ja pahimmassa tapauksessa saattaa siitä seurata kansalaissota. Voi asettaa kysymykseen, kun on tällaiset seikat silmien edessä, kun tietää, että näin tulee tapahtumaan, onko oikein, että eduskunta johtaa asiat sellaiseen tilaan, josta on tällaiset seurauk-

set. Eduskunta minun käsittääkseni täyttää väärin tehtävänsä, jos se siihen antaa asioiden viedä. Minun mielestäni ei eduskunnalla ole edes oikeutta päättää tästä asiasta. Se oikeus, jota eduskunta käyttää, on kansalle kuuluvaa oikeutta. Kansa vain on oikeuksiensa käytön siirtänyt eduskunnalle. Jos eduskunta ei tätä kansalta saamaansa oikeutta käytä kansan tahdon mukaan, nousee kansa, ja milloin joku yrittää riistää eduskunnalta kansan sille siirtämää oikeutta, nousee se myöskin. Niin se on tehnyt aina. Me tiedämme, että silloin kun kansa viime vaaleissa siirsi oikeuksiensa käytön eduskunnalle, ei ollut yleisestä asevelvollisuudesta edes kysymystäkään. Ed. Niukkanen väitti kyllä puhuneensa siitä, mutta ainakaan ei julkisuudessa siitä paljon mitään näkynyt ennen vaaleja. Perustuslakikomitean hallitusmuotoehdotuskin, jossa tästä asiasta oli ehdotus, pidettiin visusti salassa siihen saakka, kunnes vaalit olivat jo toimitetut. Olen varma, että jos asevelvollisuuden voimaansaattaminen olisi ollut vaalitaistelun esineenä viime vaaleissa, ei tämän eduskunnan kokoonpano olisi sellainen, kuin se nyt on. Ei ole porvareillakaan valitsijoiltaan saatua oikeutta päättää asiasta siihen suuntaan, kuin ed. Mikkola on ehdottanut. Ja minun nähdäkseni ei tällä eduskunnalla ole myöskään oikeutta panna nuorisolle lisää velvollisuuksia, antamatta sille lisää oikeuksia. Nuoriso ei ole saanut epäinhimillisten äänioikeusolojen vuoksi ottaa osaa eduskuntavaaleihin, ja kun sitä oikeutta meidän sosialidemokraattien puolelta nuorisolle ehdotettiin, niin hylkäsi eduskunnan porvarillinen enemmistö tuon ehdotuksen; ehdotuksen, jota meidän valitsijamme, nimenomaan sosialidemokraattiset edustajat ovat tänne lähettäneet ajamaan. Asevelvollisuus koskee juuri nuorisoa, sitä nuorisoa, jonka oikeuksien kaipuuta tämä eduskunta on niin kylmästi kohdellut. Sen sijaan, että te porvarit olisitte nuorisolle antaneet kansalaisoikeuksia, te nyt tahdotte sen uhrata luokkaharrastuksienne uhrilampaaksi. Se ei ole oikein. Teillä ei ole oikeutta sitä tehdä. Mutta jos te sen teette, niin katsoo se nuoriso täytyvänsä itse valvoa, ettei teidän katala aikeenne toteudu.

Mutta ehkä te ette niin suuresti välitä siitä, vaikka kutsunnat eivät onnistuisi. Ehkä ette aio niitä panna edes alkuunkaan, ehkä te tarvitsette 1878 vuoden asevelvollisuuslakia muuhun. Te ehkä olette iskeneet silmänne sen lain 14 ja 15 lukuun ja olette huomanneet, että niiden nojalla voitte toteuttaa hankkeenne oman sotaväen perustamisesta, vaikka kutsuntoihin ei menisi yksikään kutsutuista. Teillä saatta olla tarkoituksena perustaa tuo kiihkeästi kaipaamanne sotalaitos pelkistä vapaaehtoisista ja tarjokkaista, johon teillä on tilaisuus 1878 vuoden lain perusteella. Asevelvollisuuslain 90 §:n 1 momentissa sanotaan näin: „Jos joku haluaa vapaaehtoisena astua sotaväkeen, tulee hänen asianomaiselle pataljoonan komentajalle sisäänjättää hakemus", ja saman lain 99 §:n 1 momentissa sanotaan: „Paitsi 98 §:ssä mainittuja vapaaehtoisia, voi, kun vakinaisessa väessä on paikkoja avoinna, tarjokkaaksi siihen otetuksi tulla jokainen, joka 1) ei ole nuorempi kuin 17 eikä vanhempi kuin 30 vuotta, ja 2) sellainen, joka ei ole rikoksesta syytetty tai tutkimuksenalainen eikä myös häpeällisestä rikoksesta tai kuritushuonerangaistukseen tuomittu." Puolestani en epäile, että tällaisia tarjokkaita löytyy. Onhan jo olemassa vakituisesti palkattuja porvarikaarteja ja ehkä tässä onkin kysymyksessä lahtarikaartien laillistuttamisyritys. Ja vaikka näin ei vielä saataisikaan tarpeeksi suurta aseellista voimaa, niin en epäile vielä sitäkään, etteikö siihen saataisi lisäväkeä. Ranhan tultua voi tänne palata täysin harjaantuneita tarjokkaita, ja onhan tässä maassa kyllä sellaisia, jotka rahasta ovat valmiita niiksi rupeamaan. Onhan täällä aina löytynyt lakonrikkureita ja onhan täällä viimeisen vallankumouksen syrjään sysäämiä poliiseja y. m. Mutta tällä tavalla kokoonhaalittu sotalaitos on luonteeltaan etukädessä luokkalaitos. Se on varsinaisemmin kuin mikään muu tarkoitettu sisäisen militarismihankkeen toteuttamiseksi ja kansan suuret joukot tulisivat sen sellaiseksi käsittämään. On aivan luonnollista, että tämä veisi varmimmin asiaintilaan, josta minä jo olen huomauttanut, nimittäin kansalaissotaan. Viimeisen suurlakon aikuiset tapahtumat tukevat sitä käsitystä, että näin tulisi käymään. Kansan pohjakerrokset käsittäisivät tällaisen sotalaitoksen itseään vastaan tähdätyksi ja seuraus, kuten sanottu, olisi selvä.

Tätä kysymystä seurataan, paitsi täällä eduskunnassa, myös sen ulkopuolella äärettömän suurella mielenkiinnolla. Erittäinkin tehdään niin nuorison keskuudessa. Minulla on tälle eduskunnalle tässä suhteessa tuotavana terveisiä. Helsingissä oli muutamia päiviä sitten suuri nuorisokokous, jossa oli saapuvilla useihin satoihin nouseva nuorisojoukko, etupäässä järjestynyttä työläisnuorisoa, mutta oli siellä muitakin nuoria, vieläpä porvarillisiakin. Tässä kokouksessa hyväksyttiin yksimielisesti seuraava päätöslauselma:

„Historian hirvittävin verilöyly, yhä jatkuva maailmansota on kaikkien kansojen keskuudessa synnyttänyt palavan rauhan kaipuun ja pyrkimyksen hajoittaa imperialistisen riistokapitalismin tarkoitusperiä palveleva ja näiden asianajajana

esiintyvä, kaikkien kapitalististen maiden hallituksia tukeva armeija. Suomessa, jossa ei omaa armeijaa ole, on tämä antimilitarismineu liike voinut kohdistua vain yleisen rauhanpyrkimyksen kannattamiseen ja työskentelyyn sen ajatuksen levittämiseksi, että Suomeen ei enää ole luotava suomalaista valtiollista sotalaitosta missään muodossa. Suomen sosialidemokraattisen nuorisoliiton lipun ympärille järjestynyt köyhälistönuoriso on asettunut tämän antimilitaristisen taistelun eturintamaan, vieläpä vaatimalla sosialidemokraattista puoluettakin poistamaan kansanmiliisivaatimuksen ohjelmastaan. Syvällä katkeruudella on tämä nuoriso myös vastaanottanut tiedon siitä, että maamme eduskunnassa on tehty esitys suomalaisen sotalaitoksen täytäntöönsaattamisesta silloinkun koko maailman köyhällistön yhä vahvemmaksi kasvava yleinen mielipide vaatii armeijoitten hajoittamista. Emme tunnusta, että sellaisella eduskunnalla, jonka kokoonpanoon ei kansan satatuhatlukuinen nuoriso ikäluokka ole saanut välittömästi vaikuttaa, ja joka juuri äsken on röyhkeällä julkeudella estänyt kysymyksen nuorison valtiollisista oikeuksista pääsemästä edes valmistelunkaan alaiseksi, olisi vähimpiäkään oikeuksia asettaa velvollisuuksia kansamme nuorisoikäluokan kannettavaksi. Katsomme, että ne edustajat, jotka ovat esittäneet ja kannattavat alotetta suomalaisen armeijan aikaansaamisesta, ovat tehneet mitä raskaimman siveellisen rikoksen, ryhtymällä tekoon, johon heillä ei ole voinut olla edes omienkaan valitsijainsa valtuuksia, koska asevelvollisuuskysymyksen selvittelyllä ei vaalivalistustyössä ollut mitään osuutta. Kaiken tämän perusteella ankarasti tuomitsen heidän tekonsa.

Suomen kansan valtiolliselle itsenäisyydelle ei riitä turvaksi suomalainen armeija. Alkeellisinkin laskutaito sen todistaa. Ja juuri maailmansodan jaloissa nöyrtyvien Belgian, Serbian, Montenegron ja Romanian kohtalot sen todistavat. Kaikkien pienten kansojen mennyt historia todistaa, että niiden itsenäisyyttä ei ole voitu aseellisella voimalla puolustaa. Suomen työtätekevä nuoriso tuntee syvästi Suomen itsenäisyyden merkityksen. Se tietää myös, että vain sikäli kuin kansainvälisen köyhällistön luokkataisteluvoima kasvaa ja sen valta laajenee, sikäli tulee Suomen samoinkuin muidenkin, maiden, kansallinen itsenäisyys turvatuksi. Itsenäisyytemme turvaamista tätä tietä saattaa suomalainen sotalaitos vain vahingoitaa, mutta ei hyödyttää. Sen vuoksi tuomitsemme jyrkästi väitteet, että Suomen itsenäisyyden turvaksi tarvittaisiin sotalaitosta.

Mitä suurinta sekasortoa johtuisi oloihimme siitä, että sotalaitos edes väliaikaisestikaan, kuten on ehdotettu, ryhdyttäisiin maassamme toimeenpanemaan 1878 vuoden vanhan asevelvollisuuslain mukaisesti. Nuoriso tulee silloin tekemään kutsuntalakkoja. Ja vallanpitäjät voivat olla vakuutettuja jo etukäteen siitä, että jos asevelvollisuuden maassamme voimassaollessa jo 1880 luvulla kutsunnasta poisjääneitä oli niin paljon, että hallituksen 1891 vuoden valtiopäivillä täytyi esittää kovennettuja rangaistuksia kutsunnasta poisjääneille, tulevat nämä lakot nyt paisumaan niin valtaviksi, etteivät mitkään kovennetut määräykset niille mitään mahda. Ja kansan laajat piirit tulevat näille kutsuntalakkolaisille kieltämättä antamaan vielä avoimemman ja lujemman kannatuksen, kuin herrat antoivat Bobrikoffin ajan kutsuntalakkolaisille. Asevelvollisuuden täytäntöönpano 1878 vuoden lain mukaan vaatii myös kuntien myötävaikutusta. Kun vihdoin kunnallinen vaalioikeus ja äänioikeus on kaikilla 20 vuotisilla kansalaisilla, tulee nuorisoluokka tekemään kaikkensa, jotta kunnat kieltävät myötävaikutuksensa tässä asiassa. Silloin kun kunnat tekevät tämän, ei asevelvollisuutta voida laillisesti toteuttaa ja laitokseen, joka on asiallisesti inhottu ja vihattu ja jota aijotaan laittomasti toteuttaa, ei silloin voida panna vähintäkään merkitystä. Estääkseen tämän laajarintaisen taistelun ja sekasorron syntymästä, tulee eduskunnan ehdottomasti hylätä kaikki ehdotukset suomalaisesta armeijasta.

Räikeimmän rikollista olisi, että tämä armeija väliaikaisesti luotaisiin vapaaehtois- ja tarjokasjärjestelmää käyttäen 1878 vuoden laissa säädetyllä tavalla. Vapaaehtoisiksi ilmestyisi vain omistavien luokkien nuorukaisia ja tarjokkaiksi luultavasti hankittaisiin yhteiskunnan hylkyainesta, ehkä porvarillisten lahtarikaartien palkkakätyreitä, jotka ylläpidettäisiin valtion varoilla. Siten kokoonpantu armeija olisi selvästi olemassa vain niin kutsuttuja sisäistä vihollista se on Suomen työväenluokkaa varten. Sellaista joukkoa varten eduskunnalla ei ole oikeutta myöntää penniäkään Suomen kansan varoja.

Eduskunta, jolla itsestään ei ole mitään oikeuksia, vaan jolle kansa ainoastaan on uskonut omien oikeuksiensa käyttämisen, älköön yrittäkökään ryhtyä tekoihin, joiden se tietää olevan niin vastenmielisiä kansalle kuin on sotalaitos. Kansan nuorisolle älköön eduskunta yrittäkökään sälyttää lisää velvollisuuksia, ennenkuin se on antanut sille ensin oikeuksia, ennenkuin se on kansanvaltaistuttanut valtiolisen äänioikeuden siten, että jokainen 20 vuotias Suomen kansalainen on äänioikeutettu. Sen jälkeen kun nuorisolle on täten tunnustettu sille kuuluvat kansalaisoikeudet, on se myös itse puhuva velvollisuuksistaan. Jo ennakolta varmoja

voimme olla, ettei sen nuorison enemmistö suinkaan ole silloin itse ottava niskoilleen sitä murhakonevelvollisuutta, mitä sille eduskunnan porvarilliset nyt tarjoavat. Ei, työnsä ja kuntonsa kautta tulee se pyrkimään kohottamaan pientä Suomeakin sivistyskansaksi, joka oikeutetulla itsetyytyväisyydellä voisi tehdä työtä toisten rinnalla ihmiskunnan yhteisessä työrintamassa, taistelurintamassa, joka pyrkii pois nykyisestä kapitalistisesta raakalaisuudesta kohti korkeampaa sivistystä ja jalompaa ihmisyyttä."

Kymin—Voikan ja Kuusankosken tehdasseutujen sosialidemokraattiset nuoriso-osastot ovat valitsemansa toimikunnan kautta lähettäneet sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle kirjelmän, jossa sanotaan: „Nykyinen Suomen vallassa oleva kapitalistiluokka tuntee maaperän jalkojensa alla epävarmaksi, niin ettei se kykene mitään toimimaan omien luokkaetujensakaan hyväksi, ellei se ennen kaikkea saa aikaan sotalaitosta, joka olisi aina valmis täyttämään sen käskyt ja määräykset huolimatta siitä, vaikka maamme hallituksella olisikin tällä kertaa tärkeämpiäkin tehtäviä kuin yllämainitun laitoksen perustaminen. Tämän toimenpiteen alkusyynä katsomme olevan sen, ettei porvaristo tahtoisi tunnustaa niitä oikeutettuja vaatimuksia, mitä työväenluokka on sille tehnyt ja tulee tekemään, vaan kaikin puolin koettaa, tukea riistämishaluaan, johon tarkoitukseen se tulisi käyttämään näitä voimia. Senvuoksi toivomme, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä käyttäisi kaikkia mahdollisia keinoja tämän köyhälistön ja koko kansamme vahingoksi tähtäävän porvarillisen ehdotuksen vastustamiseksi ja ehkäistäkseen myös sen tulemisen eduskunnan päätökseksi. Tässä tarkoituksessa tulette te saamaan meidän jakamattoman kannatuksemme ja tulemme me tukemaan teitä kaikella käytettävissämme olevilla keinoilla." — Samansuuntaisia lausuntoja on hyväksytty kautta maan tämän kysymyksen johdosta pidetyissä kokouksissa. Voimakas antimilitaristinen virtaus vetää mukaansa nuorisoa, joka joutuisi porvariston militaristisen hankkeitten uhriksi.

Kun minun mielestäni sotalaitoksen uudelleen pystyttämisestä maahamme ei olisi minkäänlaista hyötyä vaan päinvastoin pelkkää vaaraa ja vahinkoa, niin minä olen samaa mieltä niitten edustajain kanssa, jotka ovat ehdottaneet kyseessäolevan lakiehdotuksen hylättäväksi valiokuntaan lähettämättä.

Ed. Tavastähti: Se seikka, että vasemmiston puolelta pariinkin kertaan on käännytty erityisesti porvariston naisten puoleen tässä asiassa, on antanut aihetta minulle hiukan pitkittää muutenkin pitkää keskustelua. Olen sitä mieltä, että Suomessa olisi voimaansaatettava sotalaitos niin pian kuin mahdollista. (Vasemmalta: Ei kuitenkaan ennen joulua.) Tämä ei johdu mistään sotaisesta innostuksesta. Jos meidän vallassamme täällä olisi äänestää siitä, onko maailmassa oleva sota vai rauha, niin en lainkaan epäilisi äänestää rauhan puolesta. Tämä ei kuitenkaan ole meidän vallassamme. Meidän on kyllä toimittava rauhan puolesta, mutta ei veljeilyllä eikä saattamalla isänmaatamme turvattomaksi, vaan rauhanaatetta ajamalla ja järjellisellä rauhanpolitiikalla. Täällä on huomautettu siitä, että meidän ei pitäisi perustaa sotaväkeä nyt, kun on mahdollisuuksia, että meidän asiamme rauhanneuvotteluissa voidaan järjestää niin, että meille kansainvälisesti taataan puolueettomuus. Sitä parempi, mutta me voisimme kyllä siinä tapauksessa pitää sotaväkemme niissä rajoissa, kuin asianhaarat vaativat. On myöskin puhuttu siitä, että tämä suuri sota on ihmiskuntaa siksi viisastuttanut, että voitaisiin sen jälkeen ehkä tulla sellaiseen tulokseen, että kaikkialla Euroopassa tapahtuisi aseitten riisuminen. Vieläkin parempi. Jos sellaiseen tulokseen voitaisiin tulla, niin silloin tietysti olisi hyvin pikkuinen asia riisua Suomen sotaväki aseista, jos kerran Euroopan suurvallat siihen pystyvät. Mutta niin kauvan kun meillä kaikesta tästä voi olla ainoastaan toiveita eikä mitään varmuutta, niin meidän täytyy koota kaikki mahdolliset voimat nuoren, vielä niin heikolla perustuksella olevan itsenäisyytemme turvaamiseksi. Jokaisella kansalla, samoin kuin yksilöllä, on siveellinen oikeus itsepuolustukseen.

Ed. Sirola eräässä puheenvuorossa viittasi niihin vaaroihin, jotka voivat itsenäistä kansaamme kohdata. Hän sanoi, että on mahdollista, että Venäjällä pääsee imperialismi voimaan ja että tämä ehkä koettaa iskeä kyntensä Suomen köyhälistöön. Voi käydä niin. Mutta voi käydä myöskin niin, etteivät sen katseet suuntaudu ainoastaan Suomen köyhälistöön vaan koko Suomen maahan ja Suomen kansaan. Voi myöskin käydä niin, että siellä pysyvät nykyiset sekasortoiset olot, että siellä ehkä ei nouse sellaista hallitusvaltaa, joka kohdistaisi sotaisia toimenpiteitä meitä vastaan, vaan että siellä on sellainen hallitus, joka ei kykene laumojansa hallitsemaan, ja että nämä laumat ehkä huomaavat meidän maamme sopivaksi saalistamisalueeksi ja että ne silloin eivät aina osaa tarkoin eroittaa porvaria ja oikeaoppista sosialistia. Sitä mahdollisuutta varten, että idästäpäin vaara uhkaisi Suomen köyhälistöä, on ed. Sirolan mielestä tämän köyhällistön nous-

tava itseään puolustamaan. Onhan aivan selvää, ettei ed. Sirola voi ajatella, että sellaisessa tapauksessa yhdessä hetkessä puhallettaisiin kokoon sotajoukkoja, vaan hänen täytyy olla sitä mieltä, että niitä täytyy tässä maassa löytyä, ja sitä mieltä epäilemättä vasemmistossa ollaan. Ainoa ero on vain siinä, millaisen tämän sotaväen tulee olla.

Siinä alotteessa, josta nyt on puhuttu, ehdotetaan kansallisen sotaväen perustamista, joka olisi laillisen hallitusvallan käskettävänä ja lainalainen. Sitä johtaisivat teoistaan edesvastuulliset upseerit. Siitä sotaväestä, jota ed. Sirola varmaankin on tarkoittanut, olemme jo saaneet jonkunlaisen kuvan. Se olisi luokkasotaväkeä, joka ei olisi laillisen hallitusvallan käskettävissä. Se olisi lain ulko- ja yläpuolella. Sen johtajat olisivat nimettömät ja edesvastuuttomat. Ehkäpä siis jokainen sotamies olisi teoistaan edesvastuullinen. Eipä suinkaan, sillä kun tämä sotaväki, tämä kaarti jo on täällä hiukan toiminut, niin sen yksityiset jäsenet ovat aina voineet sanoa, että he ovat lähetettyjä. Ed. Wiik on antanut tälle sotaväelle jonkun verran lisää ohjelmaa, sanoessaan, että on tapauksia, jolloin väkivallan käyttäminen on oikeutettua, ja että eräs sellainen tapaus on se, jolloin köyhälistö käyttää sitä porvaristoa vastaan. Tämä lausunto osoittaa meille, että tämä sotaväki tulisi olemaan hyvin pysyväinen, sitä ei voisi koskaan aseista riisua, sillä aina, siitä olen vakuutettu, tulee tässä maassa olemaan toisinajattelevia, joita siis pitäisi terrorisoida. Kun nyt niin selvästi on vasemmiston puolelta ilmoitettu, että jonkinlainen sotalaitos tässä maassa tarvitaan ja kun sitäpaitsi tiedämme, että se on olemassa, että sitä asestetaan, ja että sille äskettäin Tampereella kokouksessa on annettu hyvinkin luja järjestelmä, niin tuntuvat todellakin sellaiset rauhanpuheet, joita täällä myöskin on pidetty, ja kaikki ne rauhanjulistukset, joita meille täällä on luettu, hieman epäonnistuneilta. Meistä tuntuu todellakin, että ne ovat tarkoitetut lehterien lumeiksi. Jos samalla kertaa, kun näitä rauhanjulistuksia luetaan, myöskin sanottaisiin itsensä irti sekä siitä luokkasotaväestä, joka tässä maassa jo on, että myöskin niistä, jotka sen koneiston liikkeelle panevat, niin silloin voitaisiin nuo rauhanjulistuksen ottaa vakavalta kannalta.

Paitsi sitä, että tarvitsemme sotaväkeä mahdollisten ulkonaisten vaarojen torjumiseksi, niin me tarvitsemme sitä hallitusvallan tueksi. Vaikka täällä olisi sosialistinen hallitusvalta, niin sekin tarvitsisi tuekseen sotaväkeä. Täällä on kyllä sanottu, että kun kerran korkein valta on eduskunnan käsissä, niin toki Suomen kansa yhtenä miehenä pitää huolen siitä, että tätä valtaa totellaan. Kun täällä tämän saman korkeimman vallan valiokuntia karkoitettiin säätytalolta, niin ei näkynyt missään sitä Suomen kansaa, joka yhtenä miehenä olisi tämän teon ehkäissyt.

Meiltä on kysytty, tahdommeko olla mukana pystyttämässä murhalaitosta. Me emme tahdo olla mukana pystyttämässä murhalaitosta, vaan me tahdomme olla mukana pystyttämässä turvallisuuslaitosta, laitosta, joka turvaa jokaiselle rauhalliselle, lainkuuliaiselle kansalaiselle hengen ja omaisuuden. Kun on ollut puhe tästä järjestyksenpidosta omassa maassa, niin on se tahdottu selittää sillä tavalla, että tämä sotaväki olisi tähdätty työväestöä vastaan. Tämä on loukkaus Suomen työväestöä kohtaan, sillä olen vakuutettu siitä, että sen suuri enemmistö on sellaista, jonka järjestyksessä pitämistä varten ei tarvita sotaväkeä. On myöskin kutsuttu tätä sotaväkeä luokkasotaväeksi. Yleensäkin tuntuu oudolta se luokkarajojen selvänä pitäminen, mitä vasemmiston puolelta harjoitetaan. Meidän maassamme, jossa säätykierto kuitenkin on niin nopea, jossa työläisen poika voi olla korkea virkamies ja köyhän poika rikas mies, tuntuu tuo luokkarajojen teräväinen teennäiseltä, ja varsinkin tässä asiassa se siltä tuntuu, kun kuitenkin ovat kysymyksessä niin monet yhteiset edut, joita tällä sotaväellä olisi turvattava.

On kysytty meiltä, tahdommeko olla lähettämässä miehiä, veljiä, isiä taisteluun. Jos niin on, että se maamme ja kansamme puolustamiseksi on välttämätöntä, niin me tahdomme tässä uhrauksessa olla mukana. Siihen tarvitaan rohkeutta ja rohkeutta tarvitaan niiltä miehiltä, jotka sotaan menevät, sillä sodassa ei ainoastaan tapeta, vaan siellä voidaan myöskin kuolla.

Kun kerran aikaisemmin puhuin muutaman sanan tältä paikalta, niin minulle huudettiin muiden muassa, että oikeistolla ei ole mitään parempia tunteita. Minä puolestani olen siinä uskossa, että vasemmistossa on koko joukko parempia tunteita, vaikka nykyaikana niiden on vaikea päästä esille ja suurta rohkeutta vaaditaan siltä, joka niitä esille tuo. Minä nyt puolestani kääntyisin vasemmiston naisten puoleen ja kysyisin, tahdotteko te olla mukana perustamassa laitosta isänmaan puolustukseksi, järjestyksen puolustukseksi, lain ja oikeuden puolustukseksi, kaikkien kansalaisten hengen ja omaisuuden turvaamiseksi?

Ed. Juutilainen: Kun asevelvollisuuskysymys ja yleensä sotalaitos olisi tosiaankin meidän ratkaistavana, sikäli kuin se meitä suomalaisia koskee, niin se hyvä olisi. Mutta asia ei ole niin.

Me emme istu tässä eduskunnassa nyt vain Venäjän demokratian antamalla valtuudella. Jollei Saksan rautanyrkki olisi lyönyt Venäjän imperialistista valtakuntaa mäsäksi, niin Venäjän demokratia huokaisi samanlaisessa orjuudessa, kuin se on huokaillut vuosisatoja, tänäkin päivänä ja luultavasti me myöskin saisimme ristiä jo silmiämme täällä Suomessa. Mutta kun Saksan rautanyrkki löi mainitun kansoja orjuuttaneen valtakunnan mäsäksi, niin sitten sen pirstaleitten raoista pääsi myöskin pistämään päänsä esiin Venäjän demokratia ja sitä tietä myöskin Suomen vapaus. Tätä ei tarvitse sanoa miksikään ylistykseksi saksalaisille, mutta totuus sanottakoon, vaikkapa se olisi kuinkakin karvasta. Ja kun tältä pohjalta katsotaan kansojen vapaudenasiaa, niin me huomaamme olevamme tekemisissä sellaisen voiman kanssa, militarismin kanssa, että siinä eivät turhat laverrukset auta. Ennen suursodan alkamista lienee maailmassa ollut rauhanystäviä paljon enemmän kuin nyt, sellaisiakin, jotka kuvittelivat, että sodat ovat jo sivistyneestä maailmasta pyyhkäisyt pois, varsinkin kun tavattoman suuria kansainvälisiä järjestöjä oli asettunut sotaa vastustamaan ja tekemään sen mahdottomaksi.

Sellaisina on mainittava Euroopan hallitsijoitten rauhankonferenssit. Nikolai Romanow piti usein rauhankonferensseja ja hyväksytti siellä sellaisia ponsia, että suurvaltojen asestautumista on toimitettava vain sen verran, että tasapaino valtojen kesken pysyy yllä, ja väkivaltaa on tehtävä vain ainoastaan väkivallan murtamiseksi, ohjelma, joka pienoiskoossa on nyt sosialidemokraattisen puolueen ohjelmassa. Salassa samat hallitsijat tulisella kiireellä varustautuivat sotaan. Myöskin oli ennen sotaa laaja rauhanliitto, joka koetti kaikissa maissa lietsoa rauhanaatetta esiin, mutta mitä se sai aikaan ja missä se nyt on? Ja ennen kaikkea on ollut olemassa ja on tänäkin päivänä suuri kansainvälinen järjestö, joka on levinnyt yhtä paljon kaikkien kansojen keskuuteen kuin koskaan militarismi, nimittäin kansainvälinen sosialidemokraattinen liike. Se on jo pari vuosikymmentä sanonut taistelevansa sotien vastustamiseksi. Jo Brüsselin kongressissa 1891 käsitteli kansainvälinen sosialidemokratia sotien ehkäisemistä muiden muassa suurlakon avulla. Pariisin kongressi vuonna 1900 päätti, että kansainvälisenä menettelytapana on kaikkia sotilasvero- ja siirtomaamenoarvioita kiellettävä. Vuonna 1905, kun Marokon selkkaus oli, silloin lähetti kansainvälinen sosialistitoimisto kiertokirjeen kaikkiin maihin, jonka mukaan piti kaikkialla ryhdyttämän toimenpiteisiin, että uhannut eurooppalainen sota vältettäisiin. (Vasemmalta: Ja ryhdyttiin kanssa.) Tulen myöhemmin kaikkiin näihin, mihin on ryhdytty ja mihin ei. Vuonna 1905 lausui sosialistinen liitto Belgiassa pitämässään kokouksessa, että sodan ehkäisemiseksi olisi 1) tehtävä joukkojen liikekannalle asettaminen mahdottomaksi rautatiesuurlakon avulla; 2) järjestettävä suurlakko hiilikaivoksiin riistääkseen sotaakäyviltä valtioilta polttoaineita, jotka ovat välttämättömät laivastoille ja joukkojen kuletukselle; 3) lopetettava työ veistämöillä, arsenaaleissa ja sota-ampumatarvetehtaissa. Vuonna 1906 kirjoitti saksalainen sosialistien johtomies Liebknecht siihen tapaan, että nyt on jo Saksassa $^1/_3$ armeijasta niin punainen, että saksalaiset kenraalit ovat hermostuksissaan siitä, että saksalainen armeija on muka jo epäluotettava militarismiin nähden.

Kööpenhaminan kansainvälinen sosialidemokraattinen kongressi, joka pidettiin 2 päivänä syyskuuta 1910 — viimeinen kansainvälinen kongressi — ja jonka päätökset ovat tänäkin päivänä voimassa ja joiden pitäisi velvoittaa jokaisen maan sosialidemokraattisia järjestöjä niitä noudattamaan, hyväksyi päätöslauselman, jota se perusteli seuraavasti: „Kaikkien maiden työläisillä ei ole keskenään mitään riitoja tai eripuraisuuksia, jotka voisivat johtaa sotaan. Työväenluokalle, joka kantaa sodan päärasitukset ja sen seurauksista enimmän kärsii, on suurinta etua sotain poistamisesta. Kaikkien maiden järjestynyt sosialidemokraattinen työväestö on sentakia ainoa luotettava maailmanrauhan takuu." (Vasemmalta: Oikein!) Oikein kylläkin, mutta se oli vain tyhjä ponsi. Kongressin hyväksymät ponnet, jotka yksimielisesti hyväksyttiin, ovat sellaiset, että niissä uudestaan todetaan jo aikaisemmassa kongressissa hyväksytty päätös. Siinä sanotaan: „Kongressi, pitäen kiinni yhä uudelleen julkilausutusta sosialidemokratian parlamenttiedustajain velvoituksista taistella kaikin voimin varustuksia vastaan ja kieltää siihen tarvittavat varat, odottaa näiltä edustajilta, a) että he alituiseen uudistavat vaatimuksen, että valtioiden väliset riitatapaukset ovat pakollisesti jätettävät kansainvälisen sovinto-oikeuden ratkaistaviksi; b) että he yhä uudelleen tekevät alotteita yleisestä aseitten riisumisesta, ensiksi ja ennen kaikkea sopimuksen tekemisestä, jolla rajoitetaan merivarustuksia ja poistetaan kaappausoikeus; c) että vaativat salaisen diplomatian lakkauttamista ja kaikkien nykyisten ja vastaisten hallitusten välisten sopimusten ja välisopimusten julkaisemista; d) että he kannattavat kaikkien kansojen itsemäärämisoikeutta ja puolustavat sitä sotaisia hyökkäyksiä ja väkivaltaista sortoa vastaan."

Sotaisten selkkausten varalta vahvisti kongressi Stuttgartin päätöksen, joka kuuluu: „Jos sota uhkaa syttyä, niin ovat asianomaisissa maissa työväenluokat ja niiden eduskuntaedustajat kansainvälisen toimiston tukemina velvolliset ponnistamaan kaikki voimansa estääkseen sodan syttymästä, käyttämällä niitä keinoja, mitkä heistä näyttävät tehokkaimmilta, jolloin tietysti keinot muuttuvat aina luokkataistelun ja yleisen valtiollisen aseman jyrkkyyden mukaan. Jos sota sittenkin puhkeisi, on velvollisuutensa koettaa se pian saada päättymään." (Vasemmalta, Hyvä päätös.) Näihin ponsiin sisältyi vielä sellainen selitys, että on julistettava suurlakko kaikissa maissa silloin, kun sota on uhkaamassa. Nimenomaan ei sitä ponsiin sisällytetty sen vuoksi, että saksalainen valtiomies Ledebour, joka ponnet esitteli, kielsi, ettei sosialidemokratian pidä paljastaa korttejaan eikä panna ponsiin näkyviin suurlakkoa, että hallitukset voivat varustautua sen varalle. Mutta erikoisesti selitti mainittu saksalainen edustaja, että suurlakko kuuluu kansainvälisen sosialidemokratian taistelukeinoihin sodan uhatessa ja sisältyy se ponsiin. Tässä kongressissa, jonka päätökset ovat voimassa ja joitten olisi pitänyt velvoittaa kansainvälistä sosialidemokratiaa toimimaan niiden mukaan, oli 889 edustajaa Euroopan kaikista maista ja toisistakin maanosista: Saksasta 189 edustajaa, Ranskasta 148 ja Itävallasta 72 j. n. e.

Tällainen on se ohjelma ja päätöslauselma, jota sosialidemokratian olisi pitänyt kaikissa maissa elokuussa 1914 suursodan syttyessä noudattaa. Mutta noudattiko se sitä? Onko se sitä noudattanut tänäkään päivänä? Onko yhtään ratasta missään maassa pantu seisomaan suursodan aikana sen vuoksi, että sotavarustusten valmistaminen ehkäistäisiin, ehkäistäisiin sotajoukkojen liikkuminen j. n. e. (Vasemmalta: Ei se ollut ohjelmassa!) Oli se! Elokuussa 1914 kansainvälinen sosialidemokratia lysähti kerrassaan kokoon. Se osoittautui tulikoetuksessaan kaikkein heikommaksi kansainväliseksi järjestöksi, mitä on historiassa yleensä esiintynyt. Saksalainen sosialisti ja porvari hyökkäsivät rinnan aateveljiään ranskalaisia samoinkuin venäläisiä vastaan. Samoin tekivät ranskalaiset, englantilaiset ja venäläiset. Jo neljättä vuotta ovat teurastaneet toisiaan rinnan sosialistit ja porvarit, loitsien esille mittaamattomat kärsimykset ja hävitykset Euroopassa. (Vasemmalta: Bolshevikit pyrkivät rauhaan!) Ja tänäkään päivänä, vaikka Venäjän sosialidemokratia ojentaa hädän värisyttämää kättänsä kaikkien maiden köyhälistölle, nämä vetävät kätensä koukkuun ja jatkavat sotaa. Ei ole Ranska eikä Englanti rientänyt Venäjän sosialidemokratian avuksi, vaikka tietävät, että tarvittaisiin apua. Parlamenteissa ovat sosialistit auliisti myöntäneet varoja sotatarkoituksiin. Näin on sosialidemokraattinen kansainvälinen liike pettänyt puhtaimmat ja suurimmat periaatteensa. Sen vuoksi, kun se on tällä tavoin tehnyt, on rauhasta puhuminen ja aseiden riisumisesta puhuminen heidän taholtaan suurinta ilveilyä.

Entä sitten Venäjän sosialidemokratia. Mitenkä se voi toteuttaa sitä suurta ohjelmaansa, johon täällä aina vedotaan. Oikeastaan sosialidemokratiasta Venäjällä ei voi vielä liioin puhua. Siellä on vain suuria kansanmassoja, jotka toimivat vaistojensa mukaan, useasti kyllä ylevimmän demokratian hengen mukaan. Mutta sellaisesta demokratiasta, mitä länsimaissa ja mitä Suomessa on, ei Venäjällä voi puhua, ennenkuin monen vuosikymmenen perästä, vasta sitten, kun venäläiset massat ovat oppineet lukemaan, oppineet yhteiskunnan aakkoset, vasta sitten voi jotain sentapaista puhua. Suomen itsenäisyyttä uhkaavat sieltäkinpäin vakavat vaarat. Sitäpaitsi Venäjän demokratia ei kykene millään tavoin meidän sisäisiä asioitamme järjestämään, eivätkä suomalaiset sellaista apua tarvitse. Venäjä tarvitsee niin matruusit kuin muutkin valistuneemmat miehensä omaan maahansa työtä tekemään. Siellä on edessä suunnaton työ, jotta venäläinen köyhälistö todellakin voisi nousta edes sinnepäinkään, missä Suomen köyhälistö jo nyt on. Tarvitaan monen vuosikymmenen työ, ennenkuin Venäjän köyhälistö voi saavuttaa sen, mitä Suomen köyhälistöllä on jo vuosikymmeniä ollut. Sen vuoksi on aivan turhaa se, että he puhuvat tulevansa Suomen oloja muokkaamaan ja Suomen köyhälistöä auttamaan. (Vasemmalta: He ovat nyt meistä edellä paljon.) Se on turhaa puhetta.

Kun toiveet aseiden riisumisesta ja ikuisesta rauhasta ovat niin huonot, kun militaristunut demokratia on ne alas murskannut, niin tuskin meilläkään voidaan välttää sitä, ettemme joudu asevelvollisuutta kantamaan. Täällä Suomessa ei olisi tarvinnut millään tavoin yhtyä niihin sosialidemokraatteihin, jotka Saksassa, Venäjällä ja Ranskassa panivat sosialidemokratian ihanteet nurin. Täällä olisi voinut sosialidemokratia pitää lippunsa yllä, mutta se ei tahtonut. Se tahtoi aivan nimenomaan saada matkitella toisten maiden sotaisia, imperialisteiksi muuttuneita sosialisteja, jollei muuten, niin perustamalla itselleen tänne punakaartin ja kuvittelemalla, että tällä olisi jotakin vallankumouksellista tekemistä. (Vasemmalta: Me kuulumme zimmerwaldilaiseen internationaliin!) Zimmerwaldilainen internatio-

nali on yhtä mitätön kuin edeltäjänsäkin, sillä ei ole mitään merkitystä tämänkään sodan lopettamisessa. Se ei ole yhtään tikkua kyennyt vetämään ristiin, että raivoava suunnaton verenvuodatus olisi lopetettu. (Vasemmalta: Venäjän bolshevikit kuuluvat siihen! Puhemies koputtaa.)

Jo illalla täällä mainitsin, että Suomen työväentalot ovat tällä hetkellä arsenaaleja, kivääri-varastoja ja patruunavarastoja. Nyt voin tuoda esiin — minulla on tässä tämän päivän lehti — Suomen sosialistien sotaväen, nimittäin punakaartien, sotalait. Se on pitänyt äskettäin ensimäisen yleisen kokouksensa Tampereella ja siellä se on laittanut itselleen oikein perustuslait. Kokouksessa on ollut ympäri maata osanottajia, ja minä katson asiakseni ikuistuttaa Suomen sosialidemokraattisen puolueen perustaman sotaväen peruskirjan tämän kansanvaltaisen eduskunnan asiakirjoihin. Luen siitä osia, jotka kuuluvat näin: „Sääntöjen mukaan toimittavat puolue- ja ammattiosastot sellaisista henkilöistä, joiden tiedetään olevan luokkatietoisia, sosialidemokratian menettelytavoista selvillä olevia ja muutenkin luottamusta nauttivia, kaartin jäsenten valinnan. Valitut rekisteröidään erikoisen kokouksen hyväksymän rekisterikaavakkeen mukaan." Siis kutsuntaluettelo. „Käyttäen perusyksikkönä pituusmittaa." Siis aivan niinkuin arvannostossa vanhan militarismin aikoina meneteltiin. „Kaarti jakaantuu osastoihin, plutooneihin ja komppanioihin." Eikö tunnu militarismi? Eikö ed. Mäkelin muista noita sotamiesajoiltaan? J. n. e. entisten sääntöjen mukaan. „Asioiden järjestämistä varten maa jakaantuu 12 piiriin." Vanhan militarismin aikana oli Suomessa vain 8 pataljoonaa, uudella on niitä enemmän. „Joitten johdossa ovat 5-henkiset piiriesikunnat ja piiripäälliköt", siis komentajat. „Koko maan kaartien asioita hoitaa yleisesikunta ja ylipäällikkö." Tunnetaan näinä vuosina aivan hyvin, minkälaisia ne yleisesikunnat ja ylipäälliköt ovat muualla, ja ne eivät ole demokratialla pilatut. „Poliittisessa suhteessa kaarti noudattaa sosialidemokraattisen puoluetoimikunnan ja ammattiyhdistysliikkeessä ammattijärjestön toimikunnan määräyksiä." Tarkoin se noudattaa siis sosialidemokraattien poliittistakin ohjelmaa. „Kaartin hajoittamisesta määrää sosialidemokraattinen puoluekokous, tai se elin, kenelle se tämän toimen uskoo", sanotaan kaartin laeissa. No totta kai valtionkin militarismin sen perustajat voivat hajoittaa. Sitten tulee hauskin kohta. Olisin toivonut, että ed. Mäkelin olisi ollut täällä, hän kun puhui kuinka luutnantti komensi sotamiestä ja nimitti sitä aasiksi. Täällä luetaan: „Kurinpitosäännöiksi hyväksyttiin valmistavan toimikunnan ehdotus. Niissä säännöstellään edesvastuurikkomuksista, tottelemattomuudesta ja tehdään päällystön edesvastuu ehdottomaksi. Kaartin yksityisten jäsenten turvaamiseksi samoin kuin koko kaartin turvallisuuden järjestämiseksi päätettiin ryhtyä tiukkoihin toimenpiteisiin. Tehtiin joukko muita kaartin sisäistä elämää koskevia päätöksiä. Yleisesikunnan paikaksi määrättiin Helsinki. Valittiin esikunnan jäsenet ja kaartin ylipäälliköksi Ali Aaltonen." A. on entinen luutnantti suomalaisessa sotaväessä (Eduskunnasta naurua.), mies, joka Viipurissa harjoitti suurlakon-tai kapinantapaisen aikana sikäläistä punakaartia ja johti sitä. Pitkä miekka oli hänen kupeellaan kalissut pitkin katuja, kun hän siellä marssi ja komensi punajoukkoja, aivan niinkuin ennen luutnanttina ollessaan militarismin kasarmissa. Mitenkähän ylipäällikkö Ali Aaltosen armeijassa tulee kysymykseen luutnantin ja sotilaitten välisen kunnianteko. Eiköhän siinä säännöistä päättäen tule sama juttu, minkä ed. Mäkelin esitti olleen entisessä sotaväessä. Luutnantti-ylipäällikkö saattaa hyvinkin sanoa kaartilaiselle: Sinä olet aasi. Kaartilainen vastaa: Ei, minä olen sosialisti. (Eduskunnasta äänekästä naurua.) Luutnatti sanoo toisen kerran, että sinä olet aasi. Kaartilainen voi vielä uusia saman vastauksen, mutta kolmannella kerralla hän aivan varmaan jo sanoo: Juu, herra kapteeni, minä olen aasi.

Tuskinpa enää tämän pitemmälle tarvinnee osoittaa, kuinka militaristisen hengen läpitunkema on Suomen sosialidemokraattinen puolue. Tuskin preussiläinen militarismi jaksaa kilpailla sen kanssa. (Oikeistoista: Hyvä!) Ja kun näin meidän pienissä oloissamme sosialidemokraattinen liike on muuttunut enemmän militaristiseksi kuin sen monarkkiset edeltäjät, niin on pelättävä, että me joudumme kantamaan asevelvollisuustaakkaa sosialidemokraattisessa yhteiskunnassa, jos sellainen nimittäin tulisi tai jos he ovat vallassa, enemmän kuin sitä on kannettu yksinvaltiaitten ja monarkistien maissa. Kun tällä tavoin asia on, niin, minä uudistan, tuskin Suomi vapautuu asevelvollisuudesta.

Täällä on väitetty, että Suomi ei yksinään voi edes itseäänkään puolustaa. Sitä kyllä voidaan väittää, mutta jos, niinkuin näyttää, maailmanrauha jää aseitten varaan, niin ei suinkaan silloin Suomen itsenäisyys ole turvattu, jos sillä ei ole aseita, eikä puolustusjoukkoja. Suomen nähtävästi täytyy hankkia itselleen liittolaisia. Luultavasti varsinkin nyt, kun keskusvallat näyttävät jäävän voittajiksi, ovat pienet vallat pakoitetut hakemaan itsenäisyydelleen turvaa liittoutumalla. Ja jos Skandinaavian maat ja meidän sukulaisemme

Viro y. m. liittoutuvat puolustusliittoon, tulliliittoon ja kauppaliittoon keskenään, niin nähtävästi Suomen osuus siinä liitossa sen puolustusjoukon kautta, minkä me voimme panna kokoon, merkitsee paljon ja kenties sitä tietä on Suomen itsenäisyys turvattava. Kun minä asetun kannattamaan, että asevelvollisuuskysymys lähetetään valiokuntaan, on suurin syy se, että sosialidemokraattinen liike on pettänyt kaikki rauhantoiveet maailmassa. Valiokunnassa voidaan harkita, millä tavoin puolustuskysymys Suomessa on järjestettävä. Kaikista tapauksissa se on järjestettävä, ja kun asia tällä tavoin pysyy vireessä, niin me vakiinnumme siinä ja voimme ratkaista sen sillä tavoin, että se tyydyttää meidän vaatimuksemme ja kansalliset tarpeemme. Voihan olla ettei saadakaan tätä tietä vanhaa asevelvollisuuslakia voimaan sen vuoksi, että sosialidemokratia, perustettuaan itselleen jo armeijan ennemmin, ei ryhtyisi yhteistä kansallista puolustuslaitosta luomaan. Mutta se ei muuta asiaa ei yhtään miksikään. Kansallinen puolustuskysymys ei ole sillä ratkaistu, tuskin se sillä on pahentunutkaan, siksi suuri asia se on. Ja kun olen sitä mieltä, ettei Suomen puolustusarmeija ehdi nyt millään tavoin tällä hetkellä Suomen itsenäisyyttä tukemaan, kun näyttää sillä olevan vaikeuksia edessään, niin on sisällinen järjestys muuten luotava. Ehkä se menee vanhan poliisilaitoksen kautta, mutta siitä huolimatta sen rinnalla tulee puolustuskysymys aina olemaan päiväjärjestyksessä. Ei siitä päästä yli eikä ympäri.

Täällä ovat useat puhujat tahtoneet suorastaan provoseerata tätä kysymystä vetämällä esiin kaikki entisen sotalaitoksen varjopuolet. Kuka nyt käskee meitä perustamaan sentapaisen asevelvollisuuden, kuin oli entinen? Emmekö me voi laittaa siitä sellaista koulua, että annamme siinä mahdollisimman paljon hyödyllisiä tietoja ja opetuksia noille koululaisille ja samalla harjoitetaan niitä rivakoihin ruumiillisiin liikkeisiin, joka ei myöskään ole mikään huono ominaisuus. (Vasemmalta: Kansanopisto on parempi.) Maan puolustusasiaa voi hyvin puolustaa niitä puheita vastaan, mitä vasemmiston taholta on sanottu.

Olen luullakseni tuonut esiin eräitä esimerkkejä siitä, kuinka kansainvälinen sosialidemokraattinen liike on ollut kaikkein heikoimpia liikkeitä suuruuteensa nähden sotia vastustaessaan. Ja kun asevelvollisuuskysymys niin Suomessa kuin kaikkialla muuallakin, tulee nähtävästi ratkaistavaksi porvarillisen ja niin sanotun sosialidemokraattisen liikkeen välillä, olen tahtonut osoittaa, ettei porvariston ja sosialidemokratian imperialismilla ole mitään eroa. Ei ole olemassa mitään uutta auringon alla tässä asiassa. Kaikki ovat yhtä taistelunhaluisia, yhtä valtaushaluisia nyt niinkuin ne ovat olleet ainakin. Ja kun tämä otetaan pohjaksi, niin me luultavasti olemme tavanneet oikean pohjan, miltä lähdemme Suomen kansallista puolustusjoukkoa muodostamaan ja luomaan.

Ed. W r e d e: Då tiden redan är långt framskriden, vill jag endast helt kort ansluta mig till herr Mikkolas petitionsförslag.

Till den fullständiga organisationen af en oberoende stat hör med nödvändighet en militärinstitution. Utan en sådan institution kan ett självständigt statsväsende icke upprätthållas. Den, som motsätter sig upprättandet af egen militär, den motsätter sig därför i själfva verket också landets självständighet och oberoende. (Vasemmalta: Å-hå!) Vill man trygga detta oberoende måste man gå med på inrättande af en förhållandena motsvarande militärinstitution. Det är ju gifvet, att en sådan institution kräfver kostnader, och detta är så klart, att det varit fullkomligt onödigt att, såsom här skett i afton, utförligt framhålla, huru betungande dessa kostnader blefve. Men de äro oundgängliga, de m å s t e utredas, om vi vilja bilda ett självständigt Finland. Man bör komma ihåg, att friheten icke är en gåfva, som fås för intet.

Då jag sålunda biträder petitionsförslaget, vill jag därmed icke hafva sagt, att 1878-års värnepliktslag vore den bästa militärorganisationen för Finland. Jag har haft och har åtskillgt mot den att anmärka, särskildt den omständigheten, att det genom lottning skulle bestämmas, hvilka ynglingar borde uttagas till treårig aktiv krigstjänst, hvilket enligt min tanke måste anses innebära en stor orättvisa. Och ännu mindre kan jag tänka mig, att denna organisation under närvarande förhållanden vore den för landet lämpligaste. Men såvidt jag fattar saken, är här, åtminstone vid remissen af petitionen, alls icke fråga om hvilken militärorganisation borde antagas för landet, utan endast fråga om ett initiativ, hvarigenom denna ytterst viktiga fråga skulle bringas närmare sin lösning, ty en lösning måste den ovillkorligen få, om Finland skall blifva en självständig stat. Jag vill därför icke heller ingå på frågan, huru den finska militären bör organiseras, utan inskränker mig, som sagdt, till att förordna remiss af petitionen till vederbörligt utskott.

Ed. P a a v o V i r k k u n e n: En ole tuntenut erityistä kutsumusta ryhtyä omalta osaltani lisäämään sitä puhetulvaa, joka jo pari viikkoa sit-

ten, jolloin ed. Mikkolan y. m. anomusta täällä ensi kerta käsiteltiin, pääsi virtaamaan ja joka nyt pärskyy kuohuvana koskena ja varmaankin tulee riehumaan niin kauvan, että sen saapumista johonkin väliaikaiseenkaan suvantoon ihmissilmän on vaikea nähdä. Mutta minun täytyy kuitenkin se tehdä siitä syystä, että eräs arvoisa vasemmiston naisedustaja on aikaisemmassa keskustelussa suorastaan minun puoleeni kääntynyt, haluten kuulla minun mielipidettäni Suomen sotalaitoksen uudelleenpystyttämisestä. (Vasemmalta: Papin mielipide.) Minä en tiedä, saanko tätä ed. Anni Huotarin vetoamista minuun käsittää niin, että hän antaa erityisen arvon sille, mitä minä ajattelen tai olen ajattelematta. Mutta oli tämän asian miten onkin, en minä kieltäydy vastaamasta, kun minulta kysytään; ja onhan asia muutenkin sen arvoinen, että kun minä kerran olen manattu esiin tälle paikalle, minä sen suhteen määrään kantani.

Minä en ole ollut tilaisuudessa lukea ed. Mikkolan y. m. alotetta, en osaa siis tällä kertaa lausua mielipidettäni sen yksityiskohdista. Mutta se ei ole tarpeellistakaan. Nyt on kysymys pääasiasta ja pääasiaa, Suomen sotaväen pystyttämistä jossakin sopivassa, nykyhetken erikoisia ja erinomaisia oloja vastaavassa muodossa, sitä minä ilman epäilystä kannatan. (Vasemmalta: Pappismies, ai, ai!) Minä tiedän tässä edustavani en ainoastaan omaa vaan valitsijoittenikin käsitystä, joka muun muassa eräässä hiljakkoin pidetyssä suuressa kokouksessa, jossa olin saapuvilla, tuli julkilausutuksi. Minä omistan tämän kannan monista syistä, joista tahdon mainita tärkeimmät.

Suomen syntymässä oleva itsenäinen valtio tarvitsee sekä valtansa reaalisena vertauskuvana että voimansa ulkonaisena ilmaisukeinona Suomen nuorten miesten aseellistakin vartiopalvelusta. Jokaisella jotakin aatetta omistavalla lipulla, jos sillä on jotakin arvoa, on oikeus omistaa ympärillänsä kansansa nuorison valiojoukko suojelijana, tarpeen tullen myöskin aseellisena suojelijana. Totta kai, enemmän kuin millään muulla, Suomen tasavallan uudella lipulla täytyy olla tämä oikeus. Minä tosin en anna paljon arvoa sille valtiovallalle, joka hallitsee ja valtaansa käyttää etupäässä pistimien avulla. Sellainen hallinta on poliisivaltion itämaista tapaa. Ei kukaan ajattele, kun puhuu Suomen sotaväen uudelleenasettamisesta, hyökkäyssodan käymistä; emme me sitä varten sotalaitosta tarvitse, mitä taas puolustussotaan tulee, ei senkään meillä toivottavasti tarvitse tulla kysymykseen, vaikka se minun käsitykseni mukaan saattaakin olla uhattuun asemaan joutuneelle valtiolle erityisissä tapauksissa oikeutettu. Poliisivaltion pyyteistä ja sellaiselle mieluisasta militarismista ei ole täällä puhetta. Minä olen varma siitä, että Suomen uusi valtio on kaikessa toiminnassaan pyrkivä osoittautumaan sivistysvaltioksi, joka kasvattavalla ja henkisesti ohjaavalla hallinnollaan pyytää johtaa ja nostaa Suomen kansaa. Mutta myöskin nykyaikainen sivistysvaltio tarvitsee, ja käsittääkseni se välttämättä tarvitsee, aseellistakin voimaa ei pyrkiäkseen militarismin tarkoitusperiin, jotka minä tuomitsen, vaan säilyttääkseen oman arvovaltansa sivistysvaltiona. Tämän arvovaltansa edustamiseksi painolla sekä ulos- että erittäinkin sisäänpäin valtio tarvitsee tuekseen lujaa aseellistakin valtaa. Aseellinen valta sivistysvaltion käsissä on verrattava — voin sanoa — myrkkyyn asiantuntevan lääkärin käsissä. Myrkkyaineella voi taitamaton tai rikoksellinen ihminen synnyttää kauheita tuhoja, mutta lääkärin käyttämänä erityisissä tilanteissa ja sopivissa annoksissa se poistaa elimistöstä muutoin kuolettavan taudinsiemenen ja se parantaa elimistön. Samoin ovat yksityisten tai yksityisten joukkojen käsissä aseet, joitten pitämiseen he eivät ole saaneet valtiolta lupaa, joita he päinvastoin ehkä suuntaavat valtiota vastaan omien itsekkäitten tarkoitustensa saavuttamiseksi, ne aseet ovat aina turmioksi. Sellaisten käyttämiseen nähden toteutuu ennemmin tai myöhemmin sana: „Joka miekkaan tarttuu, se miekkaan hukkuu." Hetkellinen menestyskään ei voi kumota tämän sanan totuutta. Mutta sivistysvaltion käsissä aseellinen valta nykyisenä maailmanaikakautena on oikeutettu. Siihen voidaan sovittaa se sana, joka on lausuttu, että „se ei miekkaa turhaan kanna". Mutta tämä miekka ei ole niiden pelkona, jotka hyvää tekevät, vaan niiden, jotka tekevät pahaa.

Edellisestä käy ilmi se minun käsitykseni, että kansallinen sotalaitos tosin ei ole meille ollenkaan tarpeellinen suurvaltiollisten valloituspyrkimysten takia — sellaiset olkoot meistä kaukana —, se on vähemmässä määrässä, mutta kuitenkin jossakin määrässä, tarpeellinen maan puolustuksen vuoksi. Mutta se on aivan tarpeellinen, käsittääkseni, oman sisällisen, lujan järjestäytymisemme toteuttamiseksi, kansallisen selkärankaisuuden ja mieskuntoisen ryhdin edistämiseksi kansamme elämässä. Apeaksi on käynyt mieli, kun on kerrottu, että niissä väkivaltaisuuksissa ja huligaaniteoissa, joita viime aikoina maassamme on harjoitettu, ovat useissa tapauksissa johtavaa osaa näytelleet nuorukais-, jopa poikaiässä olevat villiytyneet ja harhaanjohdetut nuoret. Turun riehumisissa erittäin sanotaan näin olleen laita. Näille ja heidän kaltaisilleen nuorille teh-

dään käsittääkseni palvelus, ei parhain, mutta hyvä palvelus, jos heidät saatetaan sen kurin ja ohjauksen alaisiksi, minkä kansallinen, uudenaikaisten periaatteitten mukaan toteutettu asevelvollisuus saattaa tarjota. (Vsemmalta: Ei se toteudu.)

Viimeisillä sanoillani minä olen viitannut sotalaitoksen suhteelliseen siveelliseen oikeutukseen. Se katsantokanta, jonka minä omistan, ei ole ensinkään ristiriidassa rauhanaatteen kanssa. (Vasemmalta: On se.) Minä selitän asian, olkaa hyvä, odottakaa. Minua lämmittää rauhanaate enkä minä luovu siitä toivosta, että se kerran on ihmiskunnassa toteutuva. Minulla on korkea lupa omistaa tämä usko. Mutta me erehdymme suuresti, jos me tätä nykyistä maailmantilaa pitäisimme ihannetilana tai — niinkuin minä tahdon sanoa — Jumalan valtakuntana, ja me erehdymme yhtä suuresti, jos me kuvittelemme, että tämä ihannetila on saavutettu, kun esimerkiksi sotalaitos on poistettu. Minulla on — minä sanon tämän suoraan — jotenkin päinvastainen käsitys. Minä katselen asiaa siltä kannalta, että j o s — huomautan, että lausun tämän ehdollisesti — jos sotalaitos on muodostettu ensinnäkin kansallisten ja toiseksi nykyaikaisen sivitysvaltion koko henkeen ja toimintaan sopeutuvien periaatteitten mukaan, niin siinä tapauksessa kansallinen sotalaitos ei ole rauhanaatteen voiton tiellä, vaan se voi sitä osaltaan edistääkin. Rauhanaate ei saa olla, niinkuin moni näkyy sitä käsittelevän ja siitä ovat todistuksena eräät lausunnot täällä eduskunnassakin, se ei saa olla mikään kimalteleva saippuakupla, jolla ei ole yhtään mitään käytännöllistä merkitystä eikä mitään voimaa vaikuttaa eläväänelämään. Rauhanaatetta me emme aja menestyksellisesti sillä tavalla, että tahdomme väkinäisesti ja ulkonaisilla pakotuksilla, jollakin vallankumouksella, yrittää muodostaa tämän ulkonaisen yhteiskunnan ja valtion sellaiseksi, joka ei vastaa sen nykyistä kehitysastetta, johonka se vielä ei ole kypsynyt, vaan menestyksellä me ajamme rauhanaatetta siten, että nykyiseen, tosin hyvin puutteelliseen ja epätäydelliseen elämään, sen laitoksiin ja sen pyrkimyksiin koetamme sisältäpäin tuoda rauhanaatteen henkeä siten, että me koetamme siinä määrässä, kuin kullakin meistä on voimaa ja tilaisuutta, hapattaa nykyaikaisen elämän rauhanaatteen voimilla.

Kun minulla on tämä käsityskanta, niin minä suhtaudun, en tosin ihaillen, mutta en myöskään kielteisesti, vaan avonaisella ymmärtämyksellä Suomen valtion sotalaitokseen ja myöskin esillä olevaan alotteeseen. Sanottakoon kernaasti, että tässä on kysymyksessä välttämätön paha. Minäkin saatan käyttää tätä sanaa, vaikka jollakin varovaisuudella, mutta asian välttämättömyydestä nykyisenä maailmanaikana siitä minä en saata päästä. Mutta minä uskon kehitykseen ja siihen kehityksen päämäärään, jolloin ei sotalaitosta eikä aseita tarvita, jolloin se on tullut ihmiskunnassa voitetuksi kannaksi. (Vasemmalta: Korulauseita!)

Kun minä, niinkuin edellisestä käy ilmi, puollan kansallista sotalaitosta, minä kumminkin teen sen ehdollisesti; minä olen jo siihen viitannut. On epäkiitollista ryhtyä ennustamaan, minkälaisiksi olot tulevat maailmassa muodostumaan nykyisen maailmansodan tauottua. Luulen kuitenkin uskaltavani sanoa, että yleistä ja täydellistä aseistariisumista nykyisen kehityskauden aikana tuskin tulee tapahtumaan. Sitävastoin siitä aseellisesta rauhasta, joka lähes 50 vuotta on painanut sivistyskansoja ja ollut sangen vaikuttavana syynä maailmansodan syttymiseen, siitä tultanee pääsemään vapaiksi. Ei Suomen kansakaan itsenäisenä kansana ja omana valtiona voi kulkea muuta tietä, kuin muut kansat kulkevat, sotilaskysymyksen ratkaisemisessa. Eikä sen tarvitsekaan sitä tehdä. Mutta sillä saattaa olla tällä alalla aivan erikoiset tehtävät.

Kuten jo olen lausunut, meidän tehtävämme on muodostaa kotimainen sotalaitos sellaiseksi, että sekin tulee palvelemaan kansallisia ja yleissivistyksellisiä pyrkimyksiämme. Eräät puhujat ovat täällä ankaranpuoleisesti arvostelleet entistä suomalaista sotaväkeämme ja tämän arvostelunsa perustuksella tulleet sellaiseen tulokseen, että sellaista huonoa laitosta ei ole syytä uudistaa. Tuntematta tarkemmin entisen sotalaitoksen käytäntöä minä saatan epäillä, eikö tämä arvostelu ole yksipuolista. Mutta siinäkin tapauksessa, että se olisi aivan puustavillisesti oikea, ei vedetty johtopäätös ole oikea. Jos opetus on huonoa ja opettajat puutteellisia, niin eihän olevissa oloissa asia ole järjestettävä sillä tavalla, että opetus ja opettajat kokonaan poistetaan, vaan molemmat ovat parannettavat. Mielestäni on nuoren, heikon valtion ja pienen kansan erityisenä tehtävänä osoittaa nykyaikanakin, että kansallinen sotalaitos ei palvele mitään militaristisia pyyteitä, vaan sekin on tekijä, jota ei pidä halveksia kansallisessa sivistystyössä. Meillä on oleva tilaisuus järjestää kansallinen sotalaitoksemme sivistyksellisiä ja kasvatuksellisia, minä tahtoisin sanoa, parhaassa merkityksessä, kansanopistonäkökohtia silmälläpitäen. Meidän ei tarvitse ajatella sotilaitten ja upseerien keskinäisten välien muodostumista preussiläisen korpraalikomennon mukaan, paremminkin ranskalaisen tai japanilaisen veljeyssuhteen mukaisesti.

Olen ajatellut sitäkin, että kansallinen sotalaitos saattaisi olla yhtenä tärkeänä keinona yhteisyydentunnon voimistuttamiseksi rikkinäisessä kansassamme. Jos nuoret miehemme joutuvat seisomaan rinnakkain samassa rivissä, niin he ehkä paremmin, kuin mitä muutoin voi tapahtua, voisivat luokkavastakohtien ja yhteiskunnallisen elämän luomien vastakohtien läpi päästä toisiansa lähelle, tuntea ja tunnustaa toisensa saman yhteisen Suomen kansan miehiksi, miehiksi, joilla kaikkien vastakohtien uhalla on kaikkein suurin yhteistä.

Minä tulen toiseen ehtoon, jonka julkilausuminen tältä paikalta ja tässä yhteydessä minulle myöskin on tärkeätä. En voi ajatella muuta, kuin että meidän miespuolinen asekuntoinen nuorisomme, ainakin sen enemmistö, on vapaalla mielellään suorittava aseellisen palveluksen, jos maa ja kansa sen heille määrää. Syrjätarkoituksia tavoitteleva kiihoitus ehkä saattaa johtaa toiselle kannalle jotkut nuorisojoukot. Mutta varmana minä pidän sitä, että maamme nuoren miesväen enemmistö on noudattava isänmaan kutsua, jos se heille lausutaan. Ja voi tulla sekin aika, jolloin nekin, jotka alussa ovat hankkeelle vastahakoisia, kuuluen sekä vanhempaan että asekuntoiseen miespolveen, nekin saattavat muuttaa ajatuksensa ja pian tulla mukaan. Puolestani olen sitä mieltä, että sille nuorisolle, jolle isänmaa asettaa tärkeän, vaikka ei raskaan velvollisuuden suoritettavaksi, se myöskin antakoon täydet valtiolliset oikeudet.

Mutta saattaa olla tapauksia, joissa mieskohtaisen asevelvollisuuden suorittamiseen nähden jotkut nuoret miehet voivat tuntea sisällisiä, vakaumuksellisia epäilyksiä. Niitä minä kunnioitan, ja minä soisin, että valtiokin niitä kunnioittaisi. Sanomattakin on selvää, että minä en anna suurta arvoa sellaiselle käyttäytymiselle, kuin on se, mikä täällä on tullut ilmi, että näet suun täydeltä puhutaan laillista asestautumista vastaan, mutta samassa hengenvedossa suositaan laitonta punakaartien asestautumista aseellisen pakotuksen harjoittamisen tarkoituksessa kansalaisia kohtaan; tällainen kaksimielinen kanta ei ole mitään vakaumusta, vaan se on jotakin aivan toista. Mutta saattaa esiintyä nuoressa miehessä vakaumustakin ja varsin vilpitöntä. Sitä minä tahtoisin hellävaroin hoidettavaksi. Suomalainen maanpuolustuslaitos voitanee suuremmitta vaikeuksitta järjestää niin, että kun nuori miesväkemme yleensä saapuu lippujen luo, niin silloin niille, joille periaatteellisista syistä ehkä on vaikeata liittyä muihin, laillisesti tarjotaan tilaisuus toisella sopivalla tavalla suorittaa jotakin isänmaallista palvelustyötä.

Minä torjun vääränä sen käsityksen, että kansallinen sotalaitos, sellaisena kuin minä ajattelen sen järjestelyn ja toiminnan, olisi soveltumaton rauhanaatteeseen tai siveellisyyden vaatimuksiin. Minä saatan pitää mahdollisena, että ed. Anni Huotari, joka minua täällä on puhutellut, tai muut, jotka eduskunnan ulkopuolellakin ovat sanansa sotalaitosta vastaan julkisesti lausuneet, puhuvat hyvässä tarkoituksessa, mutta minä en pääse siitä, että heidän perustelunsa ovat sangen hatarat, ja pääasiaan nähden on heidän kantansa lyhytnäköinen ja harhaanviepä. Edellisestä seuraa, että minun täytyy pitää suorastaan valtiollisen kypsymättömyyden ilmauksena, jos tämä eduskunta kieltäisi ed. Mikkolan y. m. anomukselta oikeuden päästä valiokunnan käsittelyn alaiseksi. (Vasemmalta: Ei se mene sinne. Se on hylätty jo!)

Ed. Salovaara: Sota ja rauha, siinä kaksi mahtavaa, keskenään kamppailevaa. Rauhanlippua on kaunissa, julkisissa tilaisuuksissa pidetyissä esitelmissä ja puheissa esiintuotu. Tämän aatteen puolesta on suuria kirjateoksiakin kirjoitettu ja monia yhdistyksiäkin lienee tämän kauniin ja — miksi en sanoisi — ihmiskunnan suurimman ihanteen saavuttamiseksi perustettu. Mutta minkä verran maailmanmahti tosityössä on näyttänyt tehneensä tämän asian eduksi, siitä lie kuvaavimpana ja tuoreimpana esimerkkinä se maailmanpalo, jonka sammuttamisesta nyt tuntuu puhetta olevan. Ja joko nyt, kun tämä sota saadaan sammumaan, aseet maailmassa riisutaan ja maailmanrauha solmitaan ja joko nyt tuo tuhatvuotinen valtakunta alkanee, jonka toteuttamisesta eräs nuori poliittisella uralla urheileva viime kerralla, kun asiaa eduskunnassa käsiteltiin, suuressa ja kukaties tuon tuhatvuotisen valtakunnan äärimäiseenkin nurkkaan kuuluvassa puheessa tahtoi antaa näytteensä kelpoisuudesta tämän valtakunnan päämiehen tehtäviin, johon minä en usko hänellä taipumuksia olevan.

Ja kun katselee elämää kotoisissa oloissa, siellä, missä kuulee alituisesti rauhanaatteesta puhuttavan, mutta tositeossa sotaa tahdotaan, tästä taas kuvaavimpana esimerkkinä on meillä marraskuun järkyttävät veriset tapahtumat, tapahtumat, joille ei maailmanhistoriassa vertoja löydy. Ja onko tuo hirmutöiden tekijäjoukkue jo aseensa riisunut ja rauhan rakentanut? Siltä ei ainakaan näytä ne kaameat tapahtumat, jotka Turussa äskettäin suoritettiin.

Kun nyt näissä merkeissä ryhtyy tarkastamaan käsilläolevaa ed. Mikkolan y. m. tekemää esitystä vuonna 1878 vahvistetun ja sittemmin mahtikäskyllä syrjäytetyn asevelvollisuuslain uudestaan

arvoonsa nostamisesta tai miliisin kannalle muodostettavan maan suojelusvoiman uudelleenjärjestämisestä, niin tulee varmasti siihen vakaaseen käsitykseen, että tässä nuoressa tasavallassa tarvitaan hyvin järjestetty ja kansalliselle pohjalle rakennettu, tasavaltaisen hallituksen, eduskunnan ja jokaisen vapaan kansalaisen hengen turvaamiseksi ja kotien suojaamiseksi muodostettu suojelusväki. Mutta tämä hanke tuntuu erittäinkin vasemmistossa herättäneen vastenmielisyyttä ja tässä tarkoituksessa koetetaan hyvinkin rauhanaatteen ajajiksi ruveta. Vieläpä mitä katkerimmilla väreillä koetetaan kuvailla sitä hirmua, minkä jo entisen asevelvollisuuslain herättäminen tuottaisi. Ed., rouva Huotari tulkitsi viime kerran asiaa käsitellessä työläisnaisten katkeraa hätähuutoa poikiensa ja miestensä edestä, jotka muka tällaisen laitoksen kautta raajarikoiksi joutuisivat. Ei, rouva Huotari, ei sitä vielä tämä sotalaitos raajarikkoja enempää kuin orpojakaan maailmaan saata, jos vain rauhan aatetta ajaa jaksamme, ettei ulkoisen eikä sisäisen vihollisen kanssa tarvitse milloinkaan miekkoja mitellä. Terveinä, reippaina ja katse kauvas tähdättynä jättivät nuorukaisemme uudet kotinsa, kasarminsa, entisen asevelvollisuuslain nojalla kutsutut ja palvelusaikansa loppuun kuluttua. Mutta jos tämä Suomi joutuisi siihen tilaan, ettei muu auttaisi kuin ase kädessä lähteä suojelemaan sitä, eikö silloin jokaisen Suomen äidin olisi pidettävä kunnianaan lähettää poikansa tämän meille kalliiksi käyneen Suomemme edestä taistelemaan, ja — jos niin vaaditaan — myöskin kaatumaan?

Niissä keskustelukokouksissa, joihin Karjalan, erittäinkin raja-Karjalan kansaa oli kokoontunut, antoivat he allekirjoittaneelle evästyksiä lähteissäni tähän suureen tehtävään, muun muassa keskusteltiin myöskin sotalaitoksesta. Ja Karjalan äidit — miksi en sanoisi kaikkein enimmän sivistyksestä takapajulla olevat, siis luonnonlapset — he kuvailivat sitä mielialaa, mikä on venäläisillä äideillä, kun heidän poikansa ja puolisonsa on verileikkiin kutsuttu, puolustamaan suurta Venäjää. Puolustavatko he meitäkin? Ei, me emme tahdo heidän vertansa, me emme tahdo olla huonompia kuin Venäjän äidit, jos tämä Suomi tarvitsisi poikamme taikka puolisomme, niin me olemme valmiit heidät uhraamaan. Huonot Karjalan äidit olisimme, jos emme niin tekisi. Jos asevelvollisuusasiasta, jos uuden sotaväen hommasta eduskunnassa keskustellaan ja päätetään, niin sano, että Karjalan äidit ovat valmiit poikansa tähän isänmaan puolustuslaitokseen lähettämään.

Ed. Huotari vielä vaikeroi, että ne varat, jotka sotilasmenoihin tarvitaan, tarvittaisiin kansalaisten koulunkäyntiin. (Vasemmalta: Oliko tämä väärin?) Tämä vaikeroiminen oli väärä, mutta se toivomus, että varoja saataisiin kansanlapsille, on oikea, ja minä uskon, että tämä kansa myöskin tulee sen tekemään. Se tulee kaikille lapsillensa antamaan ainakin ensimäiset alkeet opintiellä.

Ed. Rentola vastusti entisen asevelvollisuuslain voimaansaattamista sillä, että tämä laki tuottaa turmelusta. Tämän puhuja sanoi vain jotakin sanoakseen. Tai olisiko hänellä todellakin niin vähän tietoa entisestä sotalaitoksesta, sen työstä ja toiminnasta? Tänä iltana ed. Mäkelin, joka itse kertoi olleensa niissä riveissä, joihin entisen asevelvollisuuslain mukaan kutsuttiin, teki sellaisen kuvauksen entisestä sotalaitoksesta, jota minä, myöskin mukana olleena, en milloinkaan ole nähnyt. Hän jakoi sotatoiminnan aivan oikein kahteen osaan, nimittäin sotaisiin harjoituksiin ja sivistysharjoituksiin. Sotaharjoituksissa hän meni vain niin pitkälle kuin jokaisen nahkapojan tai niiden, joita Sven Dufviksi kutsuttiin, tuli suorittaa. Jos kehittyvää sotilasta, tarkk'ampujaa tai rakuunaa katseltiin, ei hänen tarvinnut mitään pussia pistellä, vaan hän samallaisen toverin vastassa kivääri tai säilä kädessä mitteli voimiansa. Mutta tähän eivät loppuneet sotilasharjoituksen, vielä oli kaikenlaisia voimisteluharjoituksia, urheiluharjoituksia, kenttäharjoituksia, joitten kaikkien avulla tahdottiin kasvattaa Suomen saloseuduilta tulleista nuorukaisista sellaisia, jotka, jos vaara olisi uhannut tätä maata, olisivat rivakasti ja urheasti ja hyvin harjoitettuina voineet maatansa puolustaa. Voimistelu- ja urheiluharjoitusten tehtävänä oli luonnollisesti luoda terve ruumis, sillä onhan luonnollista, että sellaisessa ruumiissa terve sielukin viihtyisi ja sellainen sotilas myös kaiken tehtävänsä tekisi. Ja toden totta, näissä harjoituksissa onnistuttiinkin niin, että kun Suomen sotaväki kokoontui leiriharjoituksiinsa joko Krasnoje Selon tai Lappeenrannan leirille, jonne kumpaankin Venäjän paraimmat sotajoukot tuotiin ja joihin vieraittenkin valtain edustajia oli tullut seuraamaan näitä harjoituksia, niin kaikkien huomio kiintyi aina suomalaisiin sotilaisiin ja nämä kaikella kunnialla suorittivat sotaiset harjoitukset ja tehtävät.

Mitä sitten tulee sivistysharjoituksiin, niistä ei ed. Mäkelin näkynyt muistavan paljon mitään. Ja senpätähden minä tahtoisin ne tuoda esiin sillä tavalla, kuin minä itse olen nähnyt ja kokenut. Sivistysharjoituksia oli ensimäisenä pataljoonassa komppanian koulu, ratsuväessä eskadroonan koulu. Näihin kouluihin otettiin kaikki nuoret miehet ensimäiselle luokalle, mutta tämä luokka jaettiin moniin osastoihin, aina seen mukaan, kuinka oppilaan, kunkin sotilaan entiset

tiedot riittivät. Oli sellaisiakin oppilaita, jotka eivät tunteneet i-täkään, ja he luonnollisesti olivat sieltä, mistä minäkin, nimittäin itäsestä Karjalasta, mutta näistä useat lähtivät luku- ja kirjoitustaitoisinakin kotipuoleensa. Mutta näissä kouluissa opetettiin vielä laskentoa, mittausoppia, maantietoa ja esitelmien kautta myös yhteiskuntaoppia ja monta muuta. Nyt ehkä joku sanoo, mistä kaikki tällaiset opettajat saatiin. Nämä opettajat useimmiten olivat myös samoja sotilastovereita, mutta niitä, jotka olivat saaneet enemmän sivistystä. Ja toden totta, kun tällaiset toverukset olivat opettajia ja oppilaita, niin menestys olikin silminnähtävä. Ja useat oppilaista innostuivat niin pitkälle, että opettajat eivät useasti saaneet päivällisrauhaakaan oppilailtaan, kun nämä tulivat sitä tai tätä tiedustelemaan, miten se on tehtävä ja miten sen kanssa meneteltävä. Ja minä olen varma, että ne, jotka saivat olla tuossa kunniakkaassa opettajantehtävässä sotaväessä, olivat tyytyväisiä ja iloisia oppilaittensa menestyksestä. Toisena sivistyslaitoksena olivat lukusalit, joihin kaikki sanomalehdet, aikakauskirjat oli tilattu ja joihin kaikilla sotilailla oli tilaisuus mennä. Sitten olivat kirjastot, joista ed. Mäkelin sanoi, että ne sisälsivät mätää, kukaties pötyäkin. Eikö niissä ollut muuta kuin Montekriston kreivejä ja muita sentapaisia? En tiedä, miten ed. Mäkelinillä on niin huono muisti. Minä vetoan erääseen tuolla vasemmistossa istuvaan entiseen tarkka-ampujaan ja keskustassa ja oikeistossakin sellaisiin, jotka ovat tämän saman kurssin suorittaneet ja joitten täytyy minun kanssani sanoa, että todellakin kirjastot olivat mitä parhaita. Niihin oli koetettu saada kaikki Suomessa ja vieläpä muuallakin julaistut parhaimmat teokset. Ja minä suosittelisin erittäinkin ed. Mäkelinille erästä kirjastoa, jota lähempänä minä olin. Se on nimittäin Suomen rakuunarykmentin kirjasto. Se on tällä hetkellä Niittylahden kansanopiston kirjastona ja siellä sopisi käydä katsomassa, löytyykö siellä Montekriston keriviä ja tämäntapaisia, mutta kaikkea sitä, mitä kansalaiset tarvitsevat. Ne oppilaat, jotka ovat lähteneet Niittylahden kansanopistosta, ne ovat muistaneet monta kertaa sanoa niille, jotka tämän kirjaston tuntevat, että todellakin siellä oli kirjasto, jota kannatti lukea. Mutta olisiko Uudenmaan pataljoojoonassa, tässä Suomen keskuksessa, ollut todellakin kirjasto tällainen. Niin, minä uskon, että tämä riippuisi siitä, että kirjastonhoitaja ja koko se joukko, joka nämä kirjat valitsi, oli Montekriston kreiviin rakastunut, ja kukaties silloin tällaiset kirjat oli saatu, mutta sitä minä en usko. Sitten oli vielä sotajoukossamme raittiusseurat, joissa moni kansanlapsi sai ensimäisen tiedon päihdyttävien juomien turmiollisuudesta, ja moni sen siemenen saatuansa on ainaisesti ollut raitis. Lauluseurat, pataljoonien, rykmenttien ja vieläpä komppaniain ja eskadroonainkin erikseen, myöskin loitsivat esiin suomalaisten tunteita matkoillakin naapurimaissa. Lauluseurain vaikutuksesta on eräs kaunis muisto Viipurin pataljoonasta, jonka laulukuoro, noin 200-miehinen, otti osaa 1889 Viipurissa pidettyyn Kansanvalistusseuran laulujuhlaan. Tätä kuoroa johti silloinen tarkka-ampuja, nykyinen Helsingin Vanhankirkon lukkari Kruskopf ja tämä lauluseura kunnialla tuossa juhlassa suoriutui. Ja kun sitten katselee sotilaita, sotaväestä poislähteneitä tarkka-ampujia tai rakuunoita, niin näkee ja tapaa heitä monenlaisissa tehtävissä tässä maassa. Rautatiellä konduktöörinä on moni sellainen, joka sotaväkeen tulessaan ei osannut lukea, sen vähemmän kirjoittaa. Siis ei asevelvollisuuslakimme turmelusta tuottanut, vaan päinvastoin se monen rappeutuneen nuorukaisen nosti uuteen elämään. Kun liikkuu kautta Karjalankin, niin näkee siellä kunnallisissa tehtävissä monia entisiä sotilaita ja kylissä näkee heitä, sanoisinko, päätänsä pitempinä muita.

Ed. Rentola vielä mainitsi että Suomen nuorukaiset eivät tulisi kutsuntaa noudattamaan, jos entinen asevelvollisuuslaki otettaisiin käytäntöön. Mutta minä uskon, että tällaista ei puhuisi muu kuin sellainen, joka on jäänyt pois noista laittomista kutsunnoista, mutta sittemmin virkansa menettämisen uhalla on kumartanut Bobrikoffia. Sillä minä tiedän, että Suomen kansa ja sen nuorukaiset ovat laillisia ja minä uskon, että he eduskunnan päätöksiä mielellään täyttävät ja rakastavat.

Kotoista kuria sanoi vielä puhuja tämän kansan tarvitsevan niistä monista yltiöpäisyyksistä ja rikoksista, joita se on tehnyt. Vielä sanoi hän, että tämän rangaistuksen suorittajaksi on Luoja valinnut punakaartin. Tätä minä en usko ja tämä tuntuu minusta jonkunlaiselta houreelta. Jätän tämän Suomen kansan itsensä ed. Rentolalle vastattavaksi ja tuomionsa annettavaksi ja uskon kansan sen tekevänkin.

Ed. Latvala kuvasi myöskin koko surkeanlaisesti asevelvollisuuslakiamme, sitä entistä asevelvollisuuslakiamme. Hän sanoi nuorukaisten metsien luoliinkin piiloutuneen asevelvollisuutta karkuun. Minä oletan, että ed. Latvala oli ainakin 100 vuotta ajastaan jälellä. Mutta samalla huomautan ed. Latvalalle, että asevelvollisuuslain viimeisinä vuosina oli tarjokkaiden ja vapaaehtoisten luku niin suuri, ettei kaikkia voitu palve-

lukseen ottaa. Ed. Latvala kuvasi myöskin näitä sotilaita tyhjäntoimittajiksi. Mutta sen päiväohjelman, sen sotaisen ja sivistysharjoituksen jälkeen, jonka olen tässä edellä esiintuonut, ei sotilaille jäänyt suurestikaan aikaa tyhjäntoimittamiseen. Onhan luonnollista, että jokaisessa yhteiskunnassa löytyy myöskin sellaisia, joilla tahtoo olla taipumusta tällaisiin tyhjäntoimitajan tehtäviin, ja luonnollisesti eihän niitä liene joitakin sotaväestäkään puuttunut. Kannusten helinä tuntuu myöskin ed. Latvalaa kutkuttaneen. Nämä ovat kaikki niitä vastuksia, joilla hän koetti kuvailla sitä, ettei entistä asevelvollisuuslakia vaan mitenkään voimaansaataisi. Muistan erään karjalaisen kansanmiehen sanat, jotka kuuluivat: Voi sitä maata, jossa ei ole sotaväkeä. Kun nyt Suomi vapaaksi julistautuu, itsenäiseksi erkaantuu, omiin käsiinsä maansa kohtalot ottaa tahtoo, niin onhan selvää, että nyt jos milloinkaan on meidän saatava tälle maalle sotaväki, suojelusjoukko, saatava oma kansallinen kaarti, joka sitä sisäisten ja ulkonaisten vaarojen aikana varjelee. Toivon, etttä ed. Mikkolan y. m. tekemä esitys sotalaitoksen voimaansaattamisesta ja esityksen antamisesta suojelusjoukon miliisikannalle saattamisesta perustuslakivaliokuntaan lähetetään ja siellä todellakin koetetaan päästä siihen, että jos asevelvollisuuslakimme olisi kankea nostaa heti pystyyn, että suojelusjoukkomme järjestettäisiin miliisin kannalle. Onhan meillä siinä paljon esimerkkiä saatavana, muun muassa Sveitsistä, jossa jo koulupoika 12-vuotiaana otetaan miliisin kirjoihin.

Ed. Joukahainen: Pidän tätä kysymystä periaatteellisesti erittäin tärkeänä ja sen tähden olen myöhäisestä ajanhetkestä huolimatta tahtonut sanoa sen johdosta muutaman sanan. Ed. Mikkolan anomusehdotus lähtee ymmärtääkseni aivan oikealta pohjalta. Siinä nimittäin sanotaan, että Suomen kansan nyt, kun se on saavuttanut vapautensa, itsenäisyytensä ja riippumattomuutensa, on oltava valmiina puolustamaan näitä kaikin tarjona olevin keinoin. Tämä periaate on varsin oikea. Se on oikea ei ainoastaan kansakuntaan vaan myöskin yksilöön nähden, sillä jokaisella vapaalla miehellä on oikeus puolustaa itseänsä. Orjilla ei ole puolustusoikeutta, ja kansakunnalla, joka elää ja toimii orjuudessa, ei myöskään ole tällaista oikeutta. Tämä on tosiasia, jonka jokainen suomalainen epäilemättä tuntee sydämessään, vaikka hän ei ehkä sitä tahtone tässä yhteydessä tunnustaa. Puolustusoikeus on yksi niitä alkeellisimpia oikeuksia, joita kohtalo antaa jokaiselle yksityiselle ja kansakunnalle, ja ainoastaan tämän oikeuden nojalla voidaan minun ymmärtääkseni saavuttaa se vapaus, pysyväinen vapaus, jota yksilöt ja kansakunnat uneksivat. Ilman tällaista itsepuolustautumisoikeutta on kansakunta, samoin kuin yksilökin, tuomita orjuuteen tai, vielä pahempi, tuomittu kuolemaan. Minusta siis asian oikeudellista puolta vastaan ei kukaan voi pätevästi väittää, ja sikäli kuin olen keskusteluja, näitä pitkiä, väsyttäviä keskusteluja tässä eduskunnassa kuunnellut, niin olen huomannut, että kukaan ei ole sitä sitovasti voinut yrittääkään. Mutta on huomattava, että tällainen itsepuolustautumisoikeus ei ole käsitettävä ainoastaan, niinkuin tässä anomusehdotuksessa sanotaan oikeutena, vaan se on käsitettävä myöskin velvollisuutena, sillä se yksityinen ja kansakunta, joka ei joko ymmärrä tahi ei tahdo käyttää näitä oikeuksia, se minun käsittääkseni tekee itsensä syypääksi itsemurhaan.

Täällä on hyvin paljon puhuttu siitä, että tämän aseellisen puolustautumisen aika on jo mennyt ja on viitattu nykyisen maailmansodan kokemuksiin, mitenkä sellaiset pienet kansat, jotka ovat turvautuneet aseelliseen puolustukseen, mitenkä ne ovat joutuneet sodan uhreiksi. On viitattu Belgian, Romanian, Serbian j. n. e. kohtaloihin. Mutta sanomatta on jätetty eräs seikka, nimittäin se, että olisivatko nämä kansat tällä hetkellä, kun ne ovat noin keskeisessä asemassa Euroopan kartalla, kuin ne ovat, olisivatko nämä kansat tällä hetkellä ilman sotalaitosta pystyneet itsenäisyyttänsä säilyttämään yhtään paremmin. Mutta nyt kun niillä on ollut oma kansallinen sotaväki, ovat ne pystyneet sodan kauhuista huolimatta säilyttämään erään, jota sellainen kansa, jolla ei ole omaa kansallista sotalaitosta, ei ikipäivinä pysty säilyttämään, nimittäin kansallisen kunniansa. Meillä Suomessa ei ole oikeastaan koskaan ollut kansallista sotaväkeä. Se sotaväki, joka sen asevelvollisuuslain pohjalla, josta tässä nyt on puhuttu ja riidelty ja joka sen pohjalla saatiin voimaan, ei ollut kansallinen. Se oli vieraskielinen, sillä oli meille suurimmalle osalle suomalaisia vieraskielinen päällystö, sillä oli vieras kieli komennuskielenä, ja yleensä koko se aatesuunta, jonka mukaan sitä johdettiin, oli meille suomalaisille vieras. Ja sentakia meillä epäilemättä on olemassa paljon ennakkoluuloja kansallista sotaväkeä vastaan ja nimenomaan siitä yksinkertaisesta syystä — sanon sen vielä kerran — ettei meillä koskaan ole eheätä kansallista sotaväkeä ollut olemassa.

Sen sijaan olemme olleet erikoisen halukkaita sitkeisiin neuvotteluihin. Ne, jotka ovat olleet tilaisuudessa seuraamaan Suomen valtiollista elä-

mää 10—15 vuoden aikana, ovat olleet myöskin tilaisuudessa panemaan merkille sen tosiasian, että suomalainen rotu kenties on kaikkein sitkein käymään poliittista neuvottelua paperein ja suusanoin. Meillä on luotettu niin äärettömästi kaikellaisiin papereihin. Meillä on luotettu aikoinansa niihin papereihin, jotka tulivat lännestä, ja meillä on luotettu niihin papereihin, jotka ovat tulleet idästä. Me olemme panneet näitä papereita, joita me olemme saaneet, kirkkoihimme saadaksemme niille jotakin pätevyyttä, jotain historiallista voimaa, mutta me olemme nähneet, että ne paperit eivät ole pystyneet suojelemaan meitä. Vaan siitä huolimatta tässä maassa vieläkin on väkevä mielipide vallitsemassa, että me emme tarvitse minkäänlaisia muita kansallisia takeita, kuin ainoastaan näitä papereita. Ja kuitenkin suomalaiset, meidän esi-isämme ovat olleet vuosisatojen kuluessa voimakkaasti piirtämässä Euroopan karttaa. Ne ovat kulkeneet Euroopan ristiin rastiin, tuttaneet verellänsä, voi sanoa, melkein puolet Eurooppaa, ja kuitenkin aikaisemman Suomen historian ajalta tuskin voidaan mainita yhtään ainoata esimerkkiä, jolloin joku suomalainen olisi aivoissaan loihtinut esiin ajatuksen itsenäisestä, vapaasta Suomesta.

Sellaisia me suomalaiset olemme olleet. Mutta nyt on ratkaisun hetki tullut. Me olemme täällä eduskunnassa julistaneet Suomen itsenäiseksi ja riippumttomaksi ja olemme tulleet siihen vakuutukseen, että isänmaan vapaus on tällä hetkellä lähempänä kuin se kenties koskaan ennen on ollut. Ja minä luulen, että Suomessa on paljon sellaisia kansalaisia, jotka kaikesta tästä sekasorrosta, kaikesta siitä huolimatta, mitä tapahtuu tässä eduskunnassa ja sen ulkopuolella, ovat valmiit sydämessään tunnustamaan Suomen riippumattomuuden. Minä luulen, että tässä eduskunnassa jok'ainoa edustaja, vaikka hän ehkä huulillansa epäilee ja on poliittisista syistä valmis väittämään tätä tosiasiaa vääräksi, kuitenkin sydämessään tunnustaa, että tämä hetki on nyt erinomaisen lähellä. Suomen riippumattomuus on siis asiallisesti tosiasia ja sentakia minun ymmärtääkseni meidän kansallamme on syytä säilyttää tämä kallis tosiasia. Sentähden meidän kansallamme on tällä hetkellä muutakin tehtävää kuin riidellä siitä, missä muodossa me tätä tosiasiaa tahdomme säilyttää ja kehittää.

Minä en koskaan puolestani ole ollut sotalaitoksen ihailija. Päinvastoin olen lukenut itseni niihin, jotka ovat toivoneet tulevaa rauhanaikaa ei ainoastaan sorretuille kansoille — vaan ympäri koko maailman, niihin, jotka ovat toivoneet aseitten alaslaskemista. Mutta siitä huolimatta minun täytyy yhtyä niihin, jotka tässä eduskunnassa ovat tällä kertaa puhuneet kansallisen puolustuslaitoksen puolesta. Ja minun täytyy myös merkitä kantani niihin kansoihin nähden, jotka tällä hetkellä ovat osoittaneet voimakasta kykyä puolustaa itseänsä. Minun täytyy sanoa, että sellaisia kansoja, jotka ovat kestäneet taistellessaan suuria, voimakkaita ympärysvaltoja vastaan. jollaisessa tilanteessa esimerkiksi keskusvallat ovat olleet, sellaisia kansoja myös täytyy katsoa ihailulla, sillä niillä sittenkin on olemassa sitä, mitä meiltä suomalaisilta väitetään niin paljon puuttuvan, niillä on olemassa selkärankaa. Sitä meillä suomalaisilla ei ole ollut; ei sitä ole ollut aikoinansa oikeistolla, ja ehkei ole ollut keskustalla eikä myöskään näytä olevan vasemmistolla. (Vasemmalta: Ne ovat suuria kansoja.)

Vasemmisto on täällä pitkin matkaa tämän pitkän keskustelun kuluessa väittänyt, että h e i l l ä on oikeus puolustautua, mutta muilla ei. Tämä käsityskanta myös on johtanut niihin tekoihin, joiden todistajina me olemme viime päivinä olleet. Vasemmisto, lyhyesti sanottuna, ei ole meille porvareille tahtonut minkäänlaista itsepuolustautumisoikeutta myöntää. Täällä on jo puhuttu siitä, mitenkä vasemmisto on tavallaan oikeastansa pettänyt omat korkeat kansainväliset ihanteensa, mitenkä vasemmisto silloin, kun olisi ollut ratkaiseva hetki toimia omien kansainvälisten ihanteittensa mukaan, toimi niitä vastaan. (Vasemmalta: Ei ollut voimaa silloin.) Täällä myös viitattiin siihen, että se tuleva Zimmerwaldin Internationale, josta niin paljon on puhuttu, tulee toteuttamaan nämä ihanteet. Minä olisin erittäin iloinen, ja minä luulen, että keskustassa ja oikeistossa kaikkikin olisivat iloiset, jos näin tulisi käymään. Mutta se on tulevaisuuden asia. Jos tämä Internationale pystyy täyttämään sen, mitä edellinen ei ole täyttänyt, niin se on erinomaisen hyvä. Sen edeltäjä ei ole täyttänyt lupauksiansa siitä syystä, ettei ainoastaan Venäjän, vaan myös Ranskan, Englannin ja Saksan sosialidemokraatit, jotka ovat sitä vanhaa Internationalea tunnustaneet, ne ovat — minä yhdyn siihen puhujaan, joka täällä sen sanoi — ne ovat pettäneet aatteensa.

Eräät puhujat ovat täällä menneet hakemaan puolustusta puolustautumisvastaiselle kannalleen aina Kreikasta ja Roomasta asti. Muistaakseni ed. Pärssinen haki niitä sieltä saakka. Hän mainitsi, että nämä kaukaiset muinaiskansat tuhoutuivat siitä syystä, että ne olivat militarismin palvelijoita, uhrasivat liian paljon militarismin alttarille. Mutta sikäli kuin minä olen historiaa lukenut, niin olen huomannut, että silloin kun

näiden kansojen sotakuntoisuus väheni, silloin kun nämä kansat, niin kreikkalaiset kuin roomalaiset, alkoivat enemmän pelätä hienoa ihoansa, alkoivat enemmän pelätä naarmuja poskissaan, silloin totisesti ne alkoivat heikontua, josta seurauksena oli myös, että voimakkaammat, mahtavammat kansat, makedonialaiset ja germaanit, pohjoisesta tulivat ja laskivat ne valtansa alle.

Täällä on myös paljon puhuttu siitä, että meidän kansallinen sotaväkemme ei vastannut niitä tarkoituksia, joita sellaiselle ollaan oikeutettuja asettamaan. Minä myös olen sitä mieltä. Alussa jo viittasin siihen, että sillä oli paljon puutteita, vieraskielinen ja vierasmielinen upseeristo, vieras komennuskieli j. n. e. Mutta se, että täällä eräs puhuja heitti tätä kansallista sotaväkeä vastaan sellaisen syytöksen, että se olisi ollut ainoastaan herraspaheitten oppikoulu maalaisnuorisolle ja työläisille, se minun ymmärtääkseni on syytös, jota ei voida todistaa. Täällä herra Mäkelin, joka sanoi saaneensa perinpohjaisen kasarmisivistyksen, sanoi, ettei häneen vaikuttanut mitään tämä kasarmisivistys. Mutta minä olen sitä mieltä, että ainakin ed. Mäkelinin puheesta päättäen tämä kasarmisivistys häneen negatiivisesti vaikutti. Ja hän sanoi, että siellä kirjastossa ei ollut muita kirjoja kuin Montekriston kreivi ja muita sellaisia. Minä sanon, että on olemassa maailmassa sellaisia ihmisiä, jotka eivät kirjastosta koskaan mitään muita kirjoja hae kuin Montekriston kreivejä ja muita sellaisia. Ja jos kerran tämä kasarmikoulu on ed. Mäkeliniin jättänyt tällaisen vaikutuksen, niin emme voi sille mitään. Sanon vielä kerran, että on olemassa paljon ihmisiä, joille ei mikään maailman koulu pysty takomaan järkeä päähän. Muuten mainitakseni vielä kirjastoista, joista ed. Salovaara puhui, voin todeta, että esimerkiksi Otavan kansanopistolla on vanhan Mikkelin pataljoonan kirjasto, ja se on suurimpia ja kauniimpia kirjastoja, mitä millään kansanopistolla, kenties sitä kansanopistoa lukuunottamatta, josta ed. Salovaara täällä mainitsi, on olemassa. Nämä selvät asialliset esimerkit todistavat sitä, että meidän sotaväessämme, niissä pataljoonissa, joita meillä oli, eivät olosuhteet, eivät sivistykselliset, ja sanottakoon myös siveelliset, olosuhteet olleet niin kurjat, kuin täällä on koetettu vakuuttaa.

Ja sitten täällä oli eräs hauska rauhankyyhkynen, ed. Salin. Ihmettelin, kun näin ed. Salinin nousevan tänne vasemmistolle pyhitettyyn pönttöön, että mitähän sieltä mahtaa tulla. Ja kohta näinkin, että vasemmisto oli lähettänyt sen oikean kyyhkysensä liikkeelle. Näin, että ed. Salin on yhä täydellisesti uskollinen itsellensä. Minulla oli nähkääs 22 vuotta takaperin kunnia ja tilaisuus tutustua ed. Saliniin, ei mieskohtaisesti mutta kauvempaa; ja silloin kuulin hänen suustaan erään väitteen, joka tukee sitä, että mies on pysynyt itselleen uskollisena. Se tapahtui nimittäin Lahden raittiuskokouksessa, jossa tuli porvariston ja työväen kesken kinaa siitä, minkätakia työväki ryyppää niin paljon. Siihen koetettiin keksiä puolustuksia jos jonkinlaisia, mutta paraan minun nähdäkseni keksi ed. Salin, ei silloin vielä edustaja, vaan joku muu vaatimattomammassa ammatissa oleva mies. Hän sanoi, että „Suomen työväestöllä on rahaa, ja siksi se juo". No niin. Tällä tavoin sanoi ed. Salin silloin. Nyt on Salin täällä kansanedustajana, suurimman puolueen edustajana, ja hän on ollut senaattoriehdokas, pitänyt myös ohjelmapuheensa tuolta lavalta. Ja jos minä oikein ymmärrän edustaja Salinia, ja jos hän tosiaan on uskollinen omalle itselleen, sille nuorelle miehelle, joka puhui Lahden raittiuskokouksessa 22 vuotta takaperin, niin on hän myöskin valmis nyt sanomaan: kun Suomen työväestöllä on pistimiä, niin se pistää. Ja niin hän on sanonutkin. Tällaisen rauhankyyhkysen on vasemmisto lähettänyt meille rauhanasiasta puhumaan. Sentähden suokaa anteeksi herrat vasemmistolaiset, että tämä puhe ei tee meihin oikein syvää vaikutusta. Ed. Sirola on myös meille puhunut, ja hänen puhettaan on kerrattu monta kertaa. Hän sanoi, minkätakia Suomi, tai oikeastaan Suomen työväenluokka, tarvitsee aseellista voimaa, punakaarteja ja muita sellaisia. Hän sanoi, että ellei tällaisia ole ja ellei veljeileviä Venäjän solttuja saada täältä pois, niin Pietarin vallankumouksen nuppi on vaarassa. Siis tämän takia meidän täytyy kärsiä tätä sortoa, mitä täällä on. Ja vielä hän sanoi, että ellei näin ole, niin Suomen sosialidemokratia on vaarassa. Sanomatta hän jätti, vaikka sanojen välistä hyvin kuuli, että ellei venäläistä sotaväkeä täältä viedä pois, niin punakaarti on vaarassa. Siis paljon on vaarassa vasemmistolla tällä hetkellä, ja sentakia minä varsin hyvin ymmärrän puolestani, miksi vasemmisto niin kynsin hampain tappelee tätä kansallista järjestys- ja puolustuslaitosta vastaan ja tahtoo yksinomaisen oikeuden siihen pidättää itsellänsä. (Oikealta: Oikein!) Minun ymmärtääkseni vasemmisto tässä asiassa on soittanut liian korkeaa säveltä; sillä ei ole lähestulkoonkaan oikeita edellytyksiä siihen. Jos vasemmisto tosiaankin olisi tahtonut olla rehellinen itsellensä, niin se olisi epäilemättä lähettänyt tänne toisenlaisia puhujia ja koettanut puhua myöskin vähän toisenlaisessa äänilajissa. (Ed. Walpas-Hänninen: Minut olisi lähetetty.) Eh-

käpä, sillä onhan sanottu, että ed. Walpas-Hänninen kuuluu tätä nykyä vasemmiston oikeistoon.

No niin! Tällä olen vain yksinkertaisesti tahtonut minäkin puolestani panna vastalauseen sitä tapaa vastaan, millä vasemmisto on tätä rauhanasiaa ajanut. Minä puolestani olen yksinkertaisesti sillä kannalla, että tämä ed. Mikkolan anomusehdotus on lähetettävä asianomaiseen valiokuntaan. Ja minä kehoitan puolestani, että vasemmisto auttaa meitä sen lähettämisessä. (Vasemmalta: Hävetkää!) Minä toivon sitä siitä yksinkertaisesta syystä, että silloin te vasemmistolaiset pääsette meidän kanssamme järjestämään tätä asiaa. Silloin teillä on tilaisuus vaikuttaa meidän mielipiteisiimme ja tekoihimme. Mutta jos te jätätte tämän tilaisuuden käyttämättä, niin saatte olla varmat siitä, että samalla tapaa, kuin te kuljette yksinänne, tulemme mekin tekemään. (Hyvä!)

Ed. Yrjö-Koskinen: Pyydän sanoa vain muutaman sanan erään ed. Anni Huotarin aikaisemmin antaman lausunnon johdosta. Hän kysyi porvarinaisten kantaa sotilaskysymykseen nähden. Luulen voivani vakuuttaa, että porvarinaisten rauhanrakkaus on yhtä suuri, kuin mitä se konsanaan on vasemmistolaisnaisilla. „Aseet pois", lie yleinen tunnus, jonka maamme kaikki naiset ovat yksimielisesti omistaneet. Sotahan on jotain luonnonvastaista, jotain järjetöntä ja julmaa, jommoista ei pitäisi tulla kysymykseenkään ihmisten kesken ja kaikkein vähimmin kristittyjen kesken. Itse puolestani olen niitä haaveilijoita, jotka luulevat tämän nykyisen verileikin lopultakin johtavan aseiden riisumiseen ja riita-asiain jättämiseen kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistaviksi. Tämmöinen alote aseiden riisumiseen kyllä aikanansa rauhan tultua lähtee asianomaisten taholta. Valitan, ettei Suomi ole jaksanut pysyä aseettomana, jommoiseksi se muutamia vuosia sitten riisuttiin. Silloin me surimme sotalaitoksemme häviötä. Nyt perästäpäin tiedämme, mitä sen kautta vältimme. Mitä Suomen miehillä olisi ollut tekemistä Mandshurian kentillä, mitä nykyisessä maailmanmahtajain miekkojen mittelyssä. Mutta eihän nyt ole tarkoituksenakaan sotaa varten varustautua. Ainoastaan rauhan säilyttämiseksi sekä rajojen suojelemiseksi nyt ehdotettu alote lienee tarkoitettu. Katsokaas, niinkuin koti on ainoastaan silloin koti, kun se voi antaa jäsenilleen rauhaa ja suojaa, niin on valtionkin kyettävä antamaan oikeutta ja turvaa jäsenilleen, muutoin se ei ole enää oikeusvaltio, vaan siirtyy takaisinpäin nyrkkivallan aikoihin. Niinkuin vanhemmilla kodissaan pitää olla hallintovalta, niin hallituksellakin valtiossa, muutoin niin toisessa kuin toisessakin yleinen kurittomuus pääsee valtaan. Onhan meillä jo nähty kaikenmoisia kaarteja syntyvän, laittomuuksia ja kauhuntöitä tehtävän. Ja tuntuu kuin lopulta koko kansa tuhoutuisi nykyiseen onnettomaan tilaan. Turun tapahtumat sen parhaiten todistavat, kuinka olemme voimattomia, kun meillä ei ole minkäänlaista järjestyslaitosta. Siis juuri rauhan ylläpitämiseksi hallitusvalta tarvitsee asestettua suojeluskuntaa. Niinkuin kodissa ei sallita sivullisten sekaantuvan kodin asioihin, olkoonpa sitten läheinen naapuri, niin ei sitä sallita kokonaisen kansan asioihin. Jokainen kunnon koti, vähänkään omaa arvoa tunteva, torjuu inholla piiristään sellaisen sivullisten sekaantumisen sekä suree ja paheksuu kovin, jos tämä tapahtuu jonkun kodin jäsenen vaikutuksesta tai välityksellä. Samoin kansankin täytyy saada elää omaa elämäänsä, olla herra omassa maassaan. Eikä voi muuta kuin syvimmin valittaa, että on niitä, jotka haluavat antaa vallan sivullisille. Emmekö vihdoinkaan jaksa olla suomalaisia, vaan päästämme outoja, perin outoja tapoja vallalle rauhoitettuihin oloihimme nyt, kun vihdoinkin voisimme vapaasti elämätämme järjestellä. Meillä ei ole vähintäkään syytä tämmöiseen ikävään menoon, joka tartunnan tavoin on meille idästä tullut. Ja juuri sivullisten sekaantumista vastaan tarvitsemme suojajoukkoja. Meidän on vähän vaikea uskoa vasemmiston rauhanharrastuksen todenperäisyyttä, kun eivät teot vastaa sanoja. Kuinka voisimme luottaa teidän rauhanrakkauteenne, kun teillä on rauhanpalmu toisessa kädessä ja toisessa kädessä on venäläinen pistin sekä kuularuisku jalkojen juuressa. Sanotte kenties: täällä perustettiin suojakaarteja ja niitä varten mekin tarvitsemme aseita. Suojakaartit syntyivät yksinomaan kotien suojaamiseksi ja rikoksellisia vastaan. Niitä olisi kyllä tarvittu nykypäivien huligaaneja vastaan. Niin kauvan kuin te ette ole riisuneet aseitanne, niinkauvan kuin työväentalot monin paikoin ovat todellisia arsenaaleja, niin kauvan emme luota teidän rauhanpuheisiinne. Katsokaa! Ihmisten tekojen täytyy aina olla sanojen takana, muuten sanoilla ei ole arvoa. Nyt me olisimme tänä vuonna voineet kääntää Suomen historian kauniinta lehteä ja kuitenkin siitä on tullut historian ehkä likaisin lehti, täällä harjoitettujen väkivaltaisuuksien takia. Nepä juuri, nämä kaameat väkivaltaisuudet ovat avanneet silmämme näkemään, että meillä sittenkin tarvitaan aseellisia joukkoja. Muodoista neuvoteltakoon. Yleinen asevelvollisuus vanhaan tapaan ei tainne enää meillä menes-

työ. Mutta haettakoon sopivin, paras muoto kansalliselle järjestysvallalle. Ja luulen todellakin puhuvan enimpäin porvarinaisten puolesta, kun sanon, että juuri kotien rauhan ja yleisen turvallisuuden tähden tarvitsee hallituksemme voimakkaan järjestys- ja puolustuslaitoksen, joka antaa pontta sen vaatimuksille lainkuuliaisuuteen ja rauhan ylläpitämiseksi meidän maassamme.

Ed. Vuokoski: Suomen kansa on aina saanut olla toisten käskettävänä, toisten komennettavana. Mutta siitä huolimatta on kansamme säilyttänyt kansallisen olemuksensa, oman itsenäisen viljelyselämänsä. Tätä ei ole kansamme saanut ilman muuta, sen on täytynyt nämä olemassaolonsa välttämättömät edellytykset säilyttää taistelemalla, puolustamalla olemassaolonsa edellytyksiä. Jo varhaisena esihistoriallisena aikana, kun maamme asutus alkoi, muodostuivat täällä asunto-olot puolustusoloja silmällä pitäen germaanilaiseen tapaan. Talot rakenneettiin kahden puolen tietä, suorakaiteen muotoon, jotta naapurista vaaran tullen voitiin helpoimmin ja nopeimmin saada hyvä, uskollinen ystävä yhteiseen puolustukseen ryöväriä tai muukalaisvihollista vastaan. Puolustuslaitostaan on Suomen kansan muiden kansojen mukana täytynyt aina kehittää olevien olojen mukaan. Suomen kansa itsessään, sen pohjakerroksia myöten, ei ole varsinaisen sotalaitoksen ihailija. Sillä Suomen kansalla ei ole ollut, kuten jo alussa mainitsin, niitä edellytyksiä, jotta tästä kansasta olisi tullut varsinaisen sotilaslaitoksen suosija. Sillä vieraat käskijät ovat meidän parasta voimaamme vieneet pois maasta palvelemaan meidän kansallemme kokonaan vieraita tarkoitusperiä. Sitävastoin itsepuolustusaate on ja tulee aina olemaan Suomen kansan kaikkien kansankerrosten suosima. Tässä mielessä olen yksi tämän kyseessäolevan anomusehdotuksen allekirjoittajia, että nytkin, kun Suomen kansalle Kaitselmuksen korkea käsi on tarjonnut tilaisuuden ryhtyä itsenäisenä kansana luomaan uusia muotoja tulevaisuudelleen, on yhtenä tämänkin ajan välttämättömänä olemassaolon edellytyksenä oma kansallinen puolustuslaitos. Mutta minua surettaa eräs seikka tässä kysymyksessä. Kuten tunnettua, ovat meidän sosialidemokraattimme tässä kysymyksessä asettuneet poikkiteloin kansan syviä pyrkimyksiä vastaan. Tämän johdosta pyydän luoda lyhyen katsauksen siihen, minkätakia sosialidemokraatit meidän maassamme yleensä ovat voineet asettua tälle kannalle. Olin noin 22 vuotta takaisin päin tämän saman kadun varrella eräässä talossa kuulemassa sosialistipuhujaa. Sosiaalinen liike maassamme oli silloin tunnettu liikkeeksi, joka tarkoitti kaikkien kansalaisten veljestyttämistä, tasa-arvoisuutta, rauhaa ja sopua ihmiskunnan keskuuteen. Siellä mainittu puhuja alkoi esityksensä, sanoen: „Meidän aatteemme on rauhanaate, rakkaudelle perustettu", hyvin voimakasta paatosta käyttäen. Mutta vähän aikaa puhuttuaan hän sanoi: „Meidän tiemme käy vapauteen ruumiitten yli." (Vasemmalta: Ei silloin ollut vielä sosialisteja, hullu mies!) Maailmansodan syttyessä heräsi kaikkien kansamme yhteiskuntaa säilyttävien ainesten keskuudessa kysymys, mitä nyt tekevät maailman sosialidemokraatit, lähtevätkö he jatkuvaan kansain kamppailuun. Odotimme, milloin joltakin rintamalta lähtee puolet tai ehkä enemmänkin miehiä pois, hyläten veriset aseet ja veriset vaatteet. Turhaan olemme odottaneet jo pitkät ajat. Rinnan porvarien kanssa on kaatunut tuhansia sosialisteja veljinä. Nyt herää kysymys, oliko se rauhan ja aseista riisumisen itu niin heikko, koska se ei pystynyt vielä näinkään kovan kiirastulen vaikutuksesta ottamaan ratkaisevaa askelta. Se oli heikko, mutta toivotaan, että se tämän koettelemuksen puhdistamana pystyy sen toiste tekemään. Mutta niitä syitä, jotka tähän vaikuttavat, olisi minun mainittava ja samalla tunnustettava, että olen minä hyvin vähän lukenut sosialistista kirjallisuutta, joten en voi mennä pätevästi väittämään, mutta muistan kuulleeni, että Bebel, Lassalle ja eräät muut tunnetut maailman sosialistit olivat tietääkseni juutalaisia, tuota tahdonlujaa, voimakasta väkeä, ja he huomasivat, sosialistista liikettä kehittäessään, että sen idun ympärille on saatava joku sädekehä, jotta se voi paremmin voittokulkunsa maailmassa suorittaa. Sellaiseksi otettiinkin rauhanaate, kansojen veljestyttämisajatus. Tämän ymmärtää helposti, kun ottaa huomioon, että juutalaiset ovat ilman isänmaata, siroteltuina ympäri eri kansojen joukkoon ja että heillä on kaukaisena hämäränä aavistuksena mahdollisuus luvatun maan omistamiseen, johon toivoon he eivät kuitenkaan voi sitovasti luottaa. Toista on sellaisten kansojen, joille historian kuluessa on luonnollisesti muodostunut rajat kansallisrajoiksi. Sentakia ei ole juutalaisilla elävää kansallistuntoa siinä mielessä, kuin niillä kansoilla, jotka kuuluvat yhteen ja joita yhdistävät verisiteet yhteiseen isänmaahan. Kun nämä sosialistiset oppi-isät pohjaltaan olivat tällaisia, niin se tietysti ei voi olla vaikuttamatta heikentovasti myös siihen, että sosialidemokraatit eivät tässä maailmansodassa pystyneet jättämään aseita, vaan oli heidän pakko sortua natsionalismin, kansallisuustunnon alle. Tämän voi ymmärtää niitten kansojen sosialidemokraattien keskuu-

dessa, jotka ovat joutuneet sodan kamppailuun. Mutta jos ajattelemme meidän sosialidemokraattejamme ja kysymme, onko heidän täällä ollut pakko turvautua aseisiin, kuten on tapahtunut, ja mitä ovat sosialidemokraattimme tehneet näitten viimeisten viikkojen aikana. Sillä nähtiinhän täällä Helsingissä suomalaisten miesten vieraat pistimet olalla, verenvärinen nauha pään yli sidottuna, kulkevan katuja. Silloin Suomen kansan sosialidemokraattisen ryhmän edustajain tässä eduskunnassa olisi yhtenä miehenä pitänyt mennä kadulle ja sanoa aseitten kantajille: te häpäisette meidän pyrkimyksemme, te poljette alas meidän jalon aatteemme, me emme voi tunnustaa teitä enää taisteluveljiksemme, ellette kadu tuota tekoa ja jätä heti pois törkeitä aseita. Tällä perustuksella olisin minä katsonut teillä olevan siveelliset syyt ja velvollisuudenkin tässä eduskunnassa tehdä voitavanne niitten toimenpiteitten musertamiseksi, jotka tarkoittavat tähän maahan kansallisen puolustuslaitoksen aikaansaamista. Mutta kun asia ei ole tällä tavalla, niin minä en voi käsittää menettelyänne. Mutta kaikki erehdykset ovat korjattavissa, ja kuka ei erehtyisi. Tämän erehdyksen korjaatte paraiten sillä tavalla, että nyt arvoisat vasemmistolaiset yhdytte yhdessä luomaan tähän maahan sellaisen kansallisen puolustuslaitoksen, joka ei tarkoita teikäläisten sortamista, ja joka ei tarkoita porvarien sortamista, vaan tarkoittaa tämän maan yhteistä parasta, tämän maan säilyttämistä meillä jokaisella, niin sosialisteilla kuin porvareillakin. Sillä minä olen tietoinen siitä, että tässä maassa ennen kaikkea tarvitaan tervettä työvoimaa ja senkin säilyttämiseksi jo pitäisi puolustustoimenpiteisiin kiireellisesti ryhtyä, sillä terveen työvoiman tuhlaamista ovat sellaiset toimenpiteet, joita täällä viime aikoina on nähty. Tässä mielessä minä pyydän kannattaa tehtyä anomusehdotusta ja ehdottaa, että se käsiteltäisiin kiireellisenä kysymyksenä sekä valiokunnassa että eduskunnassa.

Ed. Lantto: Kun tässä asiassa on niin pitkiä ja selväntäviä puheita pidetty, ilmoitan vain lyhyesti yhtyväni niihin, jotka tahtoisivat asian perustuslakivaliokuntaan. Tätä en tee siinä mielessä, että entinen sotalaitos pitkine palvelusaikoineen voitaisiin jalkeelle nostaa, sillä minun mielestäni tästä kansasta on entinen sotaryhti kuivunut, — sitä ei ole enää olemassa, niinkuin meidän esi-isillämme, — eikä liene enää tarpeellistakaan. Mutta sittenkään emme saa aivan ilman sotalaitosta olla. Minä toivoisin, että asia tulisi valiokunnassa käsitellyksi siihen suuntaan, että sotalaitos olisi niin vähän kuin mahdollista kansamme varoja vaativa ja niin vähän kuin mahdollista yksilön persoonallista vapautta loukkaava ja että se niin ollen voisi saavuttaa koko eduskunnan hyväksymisen.

Ed. Kokko: On niin kovasti käyty vasemmiston kimppuun tänä iltana tämän asian vuoksi, että oikein on sääli ajatella, että minkä vuoksi jok'ikinen tämän asian vuoksi käy vasemmiston kimppuun. Tämä on kai johtunut siitä, että vasemmistolaiset ovat niin kovasti tätä ehdotusta kohdelleet, ovat koettaneet sitä kurikoida vahingottomaksi ja haudata sen joko elävänä tai puolikuolleena, ja elävänä hautaamistuumia he hautovat päässään nytkin. En oikein ole päässyt täyteen varmuuteen tänäkään iltana siitä, minkä vuoksi vasemmistossa ollaan niin vastahakoisia tälle asialle. Luulen, että se on paha omatunto vasemmistolla, joka panee heidät asevelvollisuusasiaa vastustamaan. En tahdo väittää, että porvaristo tahtoo tätä asevelvollisuusasiaa ajaa eteenpäin työväestön pään varalle. En voi ajatella myöskään sitä, miten niin ajattelemattomasti ja vähän harkitusti voidaan koettaa tällä tavalla uskotella. Ettehän te itsekään sitä usko, sillä jos asevelvollisuus tulisi yleiseksi, niinkuin se ennenkin oli, niin silloin tulisi riveihin sekä porvarillisia että sosialisteja, siis asevelvollisuutta ei voisi kummankaan pään varalle erityisesti järjestää, vaan olisi se tarkoitettu molempien käytettäväksi.

Aseiden pelosta eivät myöskään sosialistit tätä asiaa vastusta, vaikka siitä on rauhankyyhkysten tavalla puhuttu. Aseita he eivät myöskään pelkää. Aseiden pelosta eivät he rauhanasiaa aja, eivätkä rauhanaatteen ylistystä laula, koskapa he hommaavat niin paljon aseita. Luetaanhan sanomalehdistä, miten suuria määriä kiväärejä, kuularuiskuja ja pommeja on tänne kuletettu. Vähän väliä tulee Valkeasaarelta y. m. uutisia, että sosialisteille aseita on tullut ääretömiä määriä (Vasemmalta: Lahtarikaartilaisille myös.), suojeluskaarteille harvemmin.

Eivät vasemmistolaiset niitä hanki suojatakseen porvarien henkeä ja omaisuutta, sehän näkyy punakaartilaisten toiminnasta ja myöskin eri paikoille lähetettyjen rankaisukaartien toiminnasta. Mistä syystä on lähetetty rankaisukaarteja aina rauhalliseen Raja-Karjalaan, Rautuun saakka? Te huuhdahtelette sieltä vähän väliä, että lahtarikaartilaiset ovat käyttäneet aseita. Missä nyt niitä aseita ovat suojeluskaartilaiset käyttäneet, eiväthän edes äärimmässä hädässä itsepuolustukseksenkaan. Katsokaapas esimerkiksi Turussa, he ovat antaneet siellä vapaasti lahdata ja särkeä,

ei siellä ole tulleet lainkaan suojeluskaartilaisten aseet näkyviin. Siis teidän väitteenne, että niin sanotut suojeluskaartit ovat teidän pään varalle, raukeavat ihan itsestään ja kimmahtavat aivan turhina takaisin teihin itseenne, ettekä te tositeossa niitä huuhdahtelekaan. Porvarillisten taholta totisesti ajetaan rauhanaatetta käytännöllisesti, niinkuin olen sanonut, he ovat kärsineet ryöstöjä ja murhapolttoja tyynesti ja rauhallisesti ja siten parhaiten voittaneet. Siis se väite, että porvarilliset asevelvollisuusasiaa ajaisivat eteenpäin työväen pään varalta ja veljessotaan varustautuakseen, se on pelkkää mielikuvitusta, sillä asevelvollisuutta ei voida ajaa, niinkuin jo alussa mainitsin, porvareina eikä sosialisteina, vaan s u o m a l a i s i n a yhteistä vaaraa ja yhteistä vihollista vastaan, kaikki yhden ja yksi kaikkien puolesta. (Vasemmalta: Kaskua se on.) Ne, jotka suojeluskaarteja ovat olleet perustamassa, ovat perustaneet niitä vain suojelemaan kotejaan, etteivät ne joutuisi samanlaisen hirmuvallan alaisiksi, kuin Suomenlahden eteläpuolella. Koti on koti kaikille ja perhe kallis kaikille, olkoonpa porvari tai sosialisti. Minun ymmärtääkseni, kun on tällainen asia kuin kodin rauha kyseessä, pitäisi kaikkien voida yhtyä ja löytää toisensa. Me emme tahdo aseita hyökkäystä emmekä anastusta varten, vaan, niinkuin sanoin, kotejamme varten, senhän jokainen tietää, ja sitä varten näille kaarteille onkin annettu sellainen runollinen ja rauhanaatteelle kalskahtava nimikin kuin suojeluskaarti. En osaa ajatella, enkä ole päässyt varmuuteen siitä, onko jo silloin, kun sosialistien taholta ruvettiin aseita hankkimaan, olisiko jo silloin ajateltu tällaisia murhia ja ryöstöjä, kuin mitä punakaartit ovat harjoittaneet, vai olisiko vasta lakkokiihkon aikana murhan- ja ryöstönhalu heränny t. Sanotaan, että pedot, kun saavat verta haistaa, niin niiden petovaistot pääsevät liikkeelle, ja niin voimakkaasti, ettei niitä jaksa hillitä. Mieluummin uskoisin, että paljon jaloimmista syistä kaartinhankkeet lähtivät ja että tuo petomaisuus on vasta perästäpäin liikkeelle päässyt.

Säästäväisyyden kannalta eivät myöskään sosialistit asevelvollisuusasiaa vastusta, niinkuin siellä on tahdottu uskotella, sillä koskapa pysyväisesti ilmeisiksi ovat muuttuneet miljoonakiristykset — milloin kiristetään miljoonia Tampereella, milloin Viipurissa, milloin Turussa j. n. e. — Ja tietysti niitä miljoonia tarvitaan aseitten ostoon, sillä eihän niitä teillekään aseita ilmaiseksi anneta. Kiristys ja siten aseiden hankinta on huonoa taloudenhoitoa, paljon huonompaa kuin asevelvollisuuden voimaansaattaminen.

Ei myöskään vasemmiston taholta vastenmielisyys asevelvollisuutta kohtaan johtune säälistä nuoria ja vanhoja miehiä kohtaan, koskapa he ovat olleet valmiita hommaamaan punakaarteja ja ihan säälittä ihmisiä jättämään niiden teurastettaviksi. Samoin sotilaalliseen tapaan ovat he valmiita omista miehistään kaarteja valmistamaan, aivan niinkuin ed. Juutilainen täällä sanomalehdestä luki.

Koska säästäväisyydestä ei lähde tämän asian vastustus, ei säälistä, eikä rauhanaatteesta, niin täytyy olla syy paljon syvemmällä, ja minä arvelen, että perimäisenä syynä on se vanha vallanhimo. Arvelen, että sosialistit tahtovat yksin asestettuina venäläisten pistimien kanssa pitää hirmuvaltaa maassa ja sitä varten vastustavat asevelvollisuutta, etteivät porvarit saisi itsepuolustuksekseen aseita hommata. Minä, jos kukaan, olen rauhanystävä ja soisin, että ne miljoonat, jotka aseitten hankkimiseen, päällystön palkkaamiseen ja sen sellaiseen menevät, että ne käytettäisiin paljon parempiin tarkoituksiin ja että se nuorten miesten ajanhukka, mikä niiltä menee asevelvollisuuspalvelukseen, voitaisiin käyttää maanviljelyksen ja muitten elinkeinojen kohottamiseen, mutta niin kauvan kun meitä ympäröivillä naapurikansoilla on aseita, täytyy meilläkin olla niitä. Ilman niitä olemme niin turvattomia, että vaikka minkälainen vieraasta maasta tullut asestettu joukko lähtee maamme yli kulkemaan, emme kykene kotejamme suojaamaan. Me emme voi lähteä täältä pikku maasta ensimäiseksi hylkäämään asestautumista, vaan meidän täytyy kaikella tarmolla vaatia sosialistisella rauhanaatteen ajamisella ympäri maailmn, että aseet riisutaan kaikkialla yht'aikaa. Silloin minäkin mielelläni laulan, että „miehet, miekat naulahan nyt pankaa riippumaan".

Täällä ed. Latvala muistaakseni varmaankin leikillisesti sanoi, ettei ole perustuslain mukaistakaan, että otettaisiin asevelvollisuuslaki uudestaan sieltä haudasta, mihin bobrikoffilaisuus sen oli pannut, koska lakiemme mukaan asevelvollisuuden yhtenä tärkeimpänä tehtävänä oli suojella hallitusta ja valtaistuinta ja meillä hänen mielestään ei ole kumpaakaan. Minun käsitykseni mukaan on meillä 200-päinen hallitsijajoukko, pitäähän sillä olla aseellinen joukko suojelemassakin ja jo kerran sitä onkin koetettu suojata aseilla. Muistammehan, miten kesällä muutamana yönä suuret laumat meidän 200-päistä majesteettiamme koettivat suojata aseilla ja hurraa-huutojen kaikuessa marssivat täällä ympäristöllä. ,(Vasemmalta: Ei niillä ollut aseita.) En ollut katsomassa, mutta kuulin, että niillä oli ollut aseita. Tahtoisin asevelvollisuuslain semmoisenaan esillekaivaa jo siitäkin syystä, että me saisimme sen siitä bobrikoffilaisesta lu-

mosta ylös, mihin se oli laulettu. Olemmehan me koettaneet sitä joka valtiopäivien aikana saada takaisin siitä syystä, että asevelvollisuuslain oli vieras valta siihen hautaan pannut. Ottakaamme se pois vieraan vallan sorrosta ja jos ei siitä ole kalua, niin lyökäämme itse kurikalla siltä pää.

Täällä joku puhujista koetti hyvin synkin värein kuvata sitä elämää, mikä kasarmeissa on ollut. Olen itsekin ollut siellä, mutta ei siellä kasarmissa, missä minä olin, elämä ollut ollenkaan niin kurjaa, kuin on kuvattu. Mutta vaikkapa olisi ollutkin, niin mitäpä siitä. Jos asevelvollisuus tullaan nyt toimeenpanemaan, niinkuin luulen, niin sehän tulee perustettavaksi aivan toiselle, kokonaan kansanvaltaiselle pohjalle. Nyt tulee olemaan aivan toisellainen suhde miehistön ja opettajien välillä kuin ennen, se tulee olemaan niin kansanvaltainen, kuin ikinä saattaa olla.

Täällä on ed. Lantto viitannut siihen, että asevelvollisuutemme pitäisi tulla sellainen, että se niin vähän kuin mahdollista loukkaisi kansanvaltaisia periaatteita ja persoonallista vapauta. Sellaiseen minäkin yhdyn. Olenpa kuullut, että Sveitsissä on sellainen asevelvollisuus, joka pienillä muutoksilla kelpaisi esimerkiksi meillekin. Sitten täällä on joku vasemmiston puhujista ainakin sivuhuudahduksissa maininnut, että jos perustetaan vapaaehtoinen rekryyttilaitos, niin me saamme siihen kaikkein pahimmat huligaanit, sellaiset, jotka ovat nyt Turussa mellastaneet. Lausuisin puolestani ne tervetulleiksi, sillä silloin niistä vähitellen tulisi miehiä, sillä tiedän, että niitä miehiä, jotka sotaväessä ovat olleet, käytetään maamme parhaimpina miehinä, kuntain luottamustoimiin. Ja mikä iloisempaa, jos kaikki ne, jotka nyt ryöstävät ja polttavat, saataisiin vaikka asevelvollisuudenkin kautta kasvatetuiksi kunnon miehiksi. Arvattavasti silloin loppuisivat kaikki ne ryöstöt ja murhat, jotka nyt pitävät maatamme niin kauheassa jännityksessä ja tärisyttävät koko kansaa.

Näillä kaikilla syillä, mitä olen maininnut, puolustan, että asevelvollisuus meillä muodossa tai toisessa pantaisiin toimeen, ja kannatan sen vuoksi ed. Mikkolan anomusehdotuksen asianomaiseen valiokuntaan lähettämistä. Ehkäpä siellä valiokunta sitten kunnollisen pohjan asialle laatii.

Ed. Haapanen: Valitan, että tätä keskustelua ei ole tyydytty pitämään lähetekeskusteluna, jota se oikeastaan on. Täällä on käyty tämän asian ensimäiseen käsittelyyn ja muutamien mielestä jo lopulliseen käsittelyyn, joksi se kenties saattaa tullakin. Siten täällä on jouduttu tekemään työtä, joka oikeastaan kuuluisi valiokunnalle. Nämä laajat lausunnot, suorastaan esitelmät asevelvollisuusjärjestelmää vastaan tai sen puolesta eivät olisi tässä käsittelyssä ollenkaan kuuluneet asiaan. Oikeastaan ne alentavat eduskuntatyön arvoa. Kun minä käsitän tämän vain lähetekeskusteluksi, niin yhtenä anomuksen allekirjoittajana pyydän sille valiokunnalle, jonne tämän toivon lähetettävän, lausua eräitä näkökohtia.

Nyt keskustelussa on näyttänyt siltä, ettei löydy yhteistä pohjaa, jolta tätä asiaa niin vasemmisto kuin oikeisto voisi ryhtyä käsittelemään. En ole varsin näin toivoton. Tuntuu, että yhteinen pohja löytyy, varsinkin jos asiaa katsotaan maalaisliiton ja sosialidemokratian kannalta. Minulla on tässä esillä Suomen sosialidemokraattisen puolueen ohjelma. Sen yleisessä osassa 9. kohdassa kosketellaan tätä kysymystä. Siinä sanotaan ensimäisenä vaatimuksena, että sotilastaakkaa yleensä on vähennettävä. (Vasemmalta: Se on vanha.) Tässä suhteessa maalaisliitto on aivan samalla kannalla. Tässä kohdassa ei sanota, että sotilastaakka on kokonaan lakkautettava. Tämän ohjelman luojat eivät ole siis pitäneet mahdollisena kokonaan sotalaitoksen poistamista. Kysymys on vain sen muodosta. — Toisessa kohdassa täällä sanotaan, että on järjestettävä kansanpuolustus vakinaisen sotaväenoton sijaan. Tässäkin suhteessa maalaisliiton ohjelma on aivan samalla kannalla. Me olemme kansanpuolustuksen kannalla, joka parhaiten tapahtuu miliisin, siis ajoittain harjoituksessa olevan sotajoukon muodossa. Ensimäisenä toimenpiteenä, joka kiireellisesti olisi voitu saada aikaan, ajateltiin entisen sotalaitoksen uudistamista, joka oikeastaan on laillisena olemassa, kun se vain pantaisiin käytäntöön. Mutta alotteentekijänä minä en puolestani suinkaan niin tarkasti pitäisi tästä muodosta kiinni. Siitä kuitenkin olisi saatu keskustelulle lähtökohta. — Sitten täällä mainitaan kolmantena ajatuksena samassa kappaleessa, että rauhanaatetta on käytännössä toteutettava. Tämänkin periaatteen alle olemme aina kirjoittaneet. Mutta eihän tällä hetkellä vielä edes sosialidemokraatit tunne yleistä aseetonta rauhaa, johon kyllä olkoon pyrittävä. Tehkäämme niin keskusta kuin vasemmisto kaiken voitavamme rauhanaatteen hyväksi. Mutta niin vasemmisto kuin keskusta ohjelmissaan myöntävät, että eräänlaista kansanpuolustusta meidän maassamme tälläkin hetkellä tarvitaan. Ellei sellaista saada, niin me varmasti tulemme sortumaan vieraan vallan alle.

Kun siis minun nähdäkseni löytyy tällainen yhteinen pohja, niin minusta asia joka tapauksessa on sen arvoinen, että siltä pohjalta sitä olisi koetettava

edelleen kehittää. Jo se suuri mielenkiinto asiaan, joka tämän lähetekeskustelun aikana on esiintynyt, todistaa, että kysymys on erinomaisen tärkeä ja varmasti laajakantoinen. Tämän asian perusteellinen harkinta ei voi tulla kysymykseen täällä yleisessä eduskuntakäsittelyssä, vaan se tapahtuu ainoastaan valiokunnassa. Siellä vastakkaiset mielipiteet törmätköötyhteen. Siellä esitettäköön syitä asian puolesta ja sitä vastaan. Molempia epäilemättä löytyy.

Eräänä ja pääsyynä asevelvollisuuslaitosta vastaan on maalattu yleensä sodan kauhut kokonaisuudessaan. Mutta tämän vastineeksi voidaan lausua, että kukaan kansalainen tässä maassa ei ole Suomea suunnitellut miksikään sotilasvaltioksi. Meillä ei ole edes syytä ruveta näyttelemään aseellista rauhaa, sillä meillä ei ole siihen edellytyksiä.

Toisena pääsyynä asevelvollisuuslaitosta vastaan on vielä selitetty, että se kysyy varoja. Jos me kerran myönnämme kansanpuolustuksen tarpeellisuuden, niin tottahan siihen tarvittavat varatkin löydetään. En epäile, että eräänlaista kansanpuolustusta maamme taloudellisesti ei voisi kestää.

On sanottu, että sotalaitos ärsyttää eräitä kansalaisryhmiä. Mahdollisesti. Mutta toiselta puolen on tuotu esimerkkejä siitä, että sillä on myöskin kannatusta. Samalla tavalla kuin on ollut kokouksia sotalaitosta vastaan, on ollut myös sen puolesta.

Täällä on väitetty, että sotalaitos turmelee miehiä, on tuotu esimerkkejäkin siitä. Minuun ne eivät ole vakuuttavasti vaikuttaneet. Päinvastoin toiselta puolen tunnustetaan, että se oli jo siinäkin muodossa, joka nyt epäilemättä on jo vanhentunut, erinomainen tai ainakin jonkunlainen kasvatuslaitos miehille, joista monet eivät olleet saaneet minkäänlaista kasvatusta ennen. Ja todistuksena siitä, että laitos miellytti, on se, että hyvin moni pakollisen palveluksensa suoritettuaan jäi vielä vapaaehtoisesti palvelustansa jatkamaan, samoin kuin siinä, että vapaaehtoisesti tarjoutui henkilöitä enemmän kuin mitä viime vuosina laitokseen voitiin vastaanottaa. Nythän olemme ensi kerran siinä asemassa, että voimme vapaasti oman mielemme mukaan järjestää asevelvollisuus- ja yleensä puolustuslaitoksemme. Siinä asemassa emme koskaan ole ennen olleet. Täällä on aina ollut joku muu valta, ennemmin lännestä, sittemmin idästä, joka on määrännyt myöskin sen muodon, mitenkä me puolustamme itseämme. Suomen miehet ovat olleet aina velvollisia puolustamaan vierasta lippua. Nyt olemme ensi kerran siinä asemassa, että meillä olisi mahdollisuus puolustaa omaa lippuamme. Nyt olisi syy tätä koettaa, ja luulen, että siinä kaikki oikein ajattelevat kansalaiset ajattelevat samalla tavalla.

Kun annan tunnustuksen kansanpuolustukselle, niin en tässä viittaa ollenkaan punakaartin enkä sieltäpäin näkyvään tarpeeseen. Nämä kaartit ovat syntyneet jonkunlaisina seurauksina yhteiskunnan sairaloisiin ilmiöihin, ja ne ovat arvioitavat sellaisina. Olen vakaasti vakuutettu siitä, että näitä ilmiöitä ei paranna lyijy eivätkä pistimet. Ed. Mäkelinin lausunnossa, jossa oli paljon vanhentuneita kaskuja, jossa paljon ammuttiin yli, oli kuitenkin eräs vertaus, jonka tässä suhteessa voin hyväksyä. Hän selitti, että kehitys kulkee kuin moottoriveneellä edellä, uudistukset tulevat soutaen perässä, siis liian hitaasti. Tässä vertauksessa on hyvin paljon totta. Keino jouduttamiseen on se, että täytyy saada moottori myöskin tuohon jälkimäiseen veneeseen, että siis olojen parantaminen pitäisi tapahtua riittävällä nopeudella. Tätä tietä saadaan lääkettä niihin sairaloisiin ilmiöihin, joihin olen viitannut. Tiedän, että löytyy aineksia yhteiskunnassa, joihin on hyvin vaikea tätäkään tietä vaikuttaa, mutta toiselta puolelta olen vakuutettu, että jos Suomen työväestö tuntee Suomen isänmaakseen, tuntee siinä viihtyvänsä, niin silloin katoaa voima noilta vaikeasti hoidettavilta aineksilta. Vielä käsitän, että tuo kansallinen puolustuslaitos ei ole vähimmässäkään määrässä ristiriidassa lainalaisen yhteiskuntajärjestyksen kanssa. Emmehän me voi ajatella minkäänlaista yhteiskuntaa, jolla ei ole keinoja pitää järjestystä maassa, se kai täytyy vasemmistonkin myöntää ja sehän on käytännössä jo monta kertaa näytetty. Kun Turussa huligaanit järjestivät mellakoita, täytyihän tässäkin viimein tapahtua asettaminen. Se tapahtui sotaväen kautta, eikä tätä toimenpidettä vastaan ole vasemmiston taholta noussut yhtään ääntä. Tosin tämä rauhoittava sotaväki ei ollut suomalaista, se oli vierasta, mutta luulen, että vaikka rauhoittajina olisi ollut suomalaisia kansanpuolustusjoukkoja, niin yhtä suurella tyytyväisyydellä toimenpide olisi hyväksytty. Ja muuhun kuin tämäntapaisiin toimiin ei kansanpuolustusta koko maassa tulla koskaan käyttämään. Ei meidän ole päästävä eikä pyrittävä siihen, että täällä marssitetaan kaksi suomalaista joukkoa vastakkain, olkoon millä nimellä tai tarkoitusperällä tahansa, siihen ei ole oikeutta. Nämä vastakkaiset ainekset ovat sulatettavat yhdeksi kansanpuolustusjoukoksi, jolla on omat tehtävänsä. Se tehtävä on koettaa puolustaa meidän kansallista olemassaoloamme sen rajojen ulkopuolelta tulevaa väkivaltaa vastaan.

Edellisessä olen koettanut katsoa asiaa kylmän järjen kiihottomalta kannalta. En näe peikkoja en oikealla enkä vasemmalla, vaan sanon sen, että molemmin puolin sellaisia tahdotaan nähdä ja sellaisia maalata. Sellaiseksi maalaukseksi minä käsitän senkin, että tämä anomus tahdotaan tappaa valiokuntaan lähettämättä. Minusta näyttää siltä, että siinä pelätään asiassa semmoista heikkoutta, joka ei kestäisi sitä asiallista arvostelua, jonka alaiseksi se valiokunnassa joutuisi. Ajattelen, että tähän pelkoon ei ole syytä. Kun siis luulen, että on yhteinen pohja, jolle voidaan rakentaa, tulen äänestämään tämän alotteen valiokuntaan lähettämisen puolesta.

P u h e m i e s: Täysi-istunto keskeytetään neljännestunnin ajaksi ja asian käsittely keskeytetään.

Täysi-istunto keskeytetään kello 12,7 yöllä.

Jatketaan täysi-istuntoa
k:lo 12,30 yöllä.

Sulettu istunto.

P u h e m i e s: Edustajille on jaettu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4. Kun siinä mainittu asia soveliaimmin minun mielestäni on käsiteltävä istunnossa, joka ei ole julkinen, olen antanut tyhjentää kuuntelijaparvet ja jätän nyt eduskunnan päätettäväksi, onko asia käsiteltävä julkisesti vaiko ei.

Eduskunta päättää käsitellä asian istunnossa, joka ei ole julkinen.

Adressin lähettämistä Venäjän Perustavalle Kokoukselle

koskeva perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle seuraavaan istuntoon, joka alkaa k:lo 1 yöllä.

Täysi-istunto päättyy k:lo 12,35 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

35. Lauvantaina 22 p. joulukuuta

k:lo 1 yöllä.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnäoleviksi kaikki ne edustajat, jotka olivat saapuvilla viimeisessä täysi-istunnossa.

Adressin lähettämisestä Venäjän Perustavalle Kokoukselle

koskevan eduskunnassa tehdyn ehdotuksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o. 4, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään ainoaan käsittelyyn istunnossa, joka ei ole julkinen.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Ehuru en af dem, som undertecknat förslaget om aflåtande af en adress, kan jag icke med godt samvete och bibehållen själfkänsla rösta för det förslag, som grundlagsutskottet nu framställt. Af flere skäl vill jag icke framlägga något annat förslag till adress och inskränker mig endast till att yrka på förkastande af förslaget, då jag anser, att ett beslut om detsamma kan anstå ännu någon tid.

Ed. Schybergson: Jag har med tillfredsställelse konstaterat, att detta förslag af grundlagsutskottet, låt så vara att det är ett kompromissförslag, dock är afgifvet utan meningsskiljaktighet och utan reservation. Med en sådan här hänvändning till den ryska nationalförsamlingen uträttar man kanske icke så mycket, men skall man någonting uträtta, så bör då åtminstone aktstycket vara tillkommet utan meningsolikhet. Förslaget synes mig också i hufvudsak hafva träffat det riktiga. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten vid en omständighet, som gör, att affattningen af dylika aktstycken till yttermera ett tredje språk utöfver de två, som använts vid uppsättandet af originalen, är förenad med stora svårigheter. Det är därför man tidigare under ständerlandtdagarna åtminstone någon gång inslog det förfarandet, att man, innan texten slutgiltigt fastställdes, lät öfversättningen till ryska äga rum, och därefter vidtog sådana språkliga ändringar af originalet, som påkallades för att en olikhet icke skulle kunna konstateras mellan originalet och öfversättningen. Vi, som läsa den svenska och den finska texten jämsides, kunna redan därigenom konstatera, att en ojämnhet uppstått i den svenska texten, hvilken i många fall icke motsvaras af den finska, och än mera kommer detta att göra sig gällande i fråga om öfversättningen till ryska.

Mitt förslag vore därför, att vi skulle öfverlämna åt justerings- och expeditionsutskotten att, i händelse samtliga medlemmar af dessa utskott äro ense, vidtaga af dem nödigbefunna ändringar i formellt afseende. Med denna utgångspunkt skulle jag be att få framhålla en del uttryck, som jag finner vara föga lyckligt funna, isynnerhet med hänsyn till ryska läsare.

Redan i andra stycket, första meningen, står det: „Den stora ryska revolutionen har grundlagt en ny tidsperiod i Rysslands och Finlands historia." Denna mening kommer att för ryska läsare förefalla mindre väl funnen. En gemensam historia hafva vi icke, och att likställa i värde Finlands historia med Rysslands kommer säkert icke att falla dem i smaken.

Längre fram förekommer ett uttryck om skillnaden i religion. Det är icke fråga om, att icke olikheten i religion skall framhållas i detta aktstycke, men det är säkert icke lyckligt att göra det blott i en bimening, nästan som om det vore en bisak man talade om. Det stöter oss, men det stöter också en rysk läsare.

Vidare vill jag framhålla, att man icke gärna, när man vänder sig till Rysslands nationalförsamling, talar om det „begåfvade"

ryska folket. Finlands folk får icke gifva det ryska folket vitsord.

Den sista meningen i samma stycke, där det står, att ett självständigt, oberoende Finland kan blifva ett stöd för det ryska folkets demokratiska kulturutveckling, innebär en oartighet, en alldeles för stor pretention, att detta lilla folk skall blifva ett stöd för det ryska i dess kulturutveckling.

Och sist och slutligen komma vi till någonting, som säkert stöter alla hem i Finland, kanske intet undantaget. Det är nämligen slutstrofven, där man säger, att hemmen i Finland välsigna Ryssland. Sedan man har påpekat den fullkomliga olikheten i lynne, i religion, i språk m. m., så kommer man med denna sats, som äfven för den ryska läsaren måste synas vara påfallande osann, troligen på alla håll att framkalla ett medlidsamt löje.

För min del skulle jag här föreslå uttrycket „Välsignande Rysslands högsinta statshandling" (siunaten Venäjän ylevää valtiotekoa).

Jag gör icke dessa förslag för att här påkalla någon omröstning. Det är omöjligt att i en så talrik församling kunna korrigera ett aktstycke af denna art. Mina yttranden afse endast att vara en „evästys", i händelse justerings- och expeditionsutskotten, som naturligtvis ställa sig i förbindelse med aktstyckets författare, efter det den ryska öfversättningen blifvit gjord, enhälligt finna anledning förekomma till rättelse.

Jag ber att få tillägga, att man i Ryssland är mycket känslig för nyanser och att en kritik af detta aktstycke, vare sig i konstituerande församlingen eller i tidningspressen, kan medverka till, att resultatet icke blir det vi skulle önska.

Ed. Ståhlberg: Perustuslakivaliokunnan ehdotuksessa on tosin yksityiskohtia, joita en voi pitää onnistuneina enkä kaikkia oikeinakaan. Mutta kun ehdotettu toimenpide on käsittääkseni tarpeellinen ja adressiehdotus sekä pääasialliselta sisällykseltään että muodoltaan tarkoitustaan vastaava, niin puollan sen hyväksymistä. Ja lopullinen päätös asiasta olisi mielestäni tehtävä nyt, sillä toimenpiteeseen ryhtyminen voi käydä kiireelliseksi eikä ole sanottu, että lähiaikoina on mahdollista saada toimitus-ja tarkastusvaliokuntia tarpeeksi täysilukuisina kokoon. Lisäksi tulee vielä eräs selkka. Työjärjestyksen 37 §:n mukaan oli keisarille ja suuriruhtinaalle menevä adressi eduskunnan itsensä lopullisesti hyväksyttävä. Vaikka ei tätä välttämättömästi pitäisikään nyt puhenaolevaan tapaukseen soveltuvana, niin mielestäni on kuitenkin syytä noudattaa samaa menettelyä yleensä eduskunnan lähettämiin adresseihin nähden. Rohkenen sentähden toivoa, että eduskunta hyväksyisi perustulakivaliokunnan ehdotuksen sellaisenaan.

Ed. Roos: Jag begärde ordet endast för att fästa uppmärksamheten vid § 37 i A. O., enligt hvilken det icke torde vara möjligt att följa det af ldgm. Schybergson framställda förslaget.

Ed. Rosenqvist: Det är icke utan tvekan, som jag, då jag deltagit i ärendets behandling i grundlagsutskottet, afstått från min ursprungliga tanke att reservera mig. Det är visserligen naturligt att i en skrifvelse sådan som denna åtskilligt skall ingå, beträffande hvilket såväl från smakens som från ändamålsenlighetens synpunkt meningarna kunna vara delade. Och den enskilda har ingen rätt att fordra, att hans uppfattning skall blifva bestämmande. Men i detta aktstycke ingår äfven sådant, som icke varit påkalladt af sakliga skäl eller af syftet med adressen, utan som dit indrifvits af ett underordnadt biintresse. Vill man hafva enighet i en sak af vikt — och denna sak måste ju anses vara sådan —, då måste man vara mäktig den självöfvervinning, att man icke hänsynslöst söker påtvinga andra en uppfattning eller en mening, som de icke kunna gilla, helst om det på intet sätt är nödvändigt, att denna mening eller denna uppfattning kommer till uttryck i ifrågavarande aktstycke. Skulle icke tiden hafva varit så knapp och hela planens framgång riskerats eller afsikten möjligen försvagats, om en reservation hade framträdt, skulle jag icke hafva afstått från min ursprungliga tanke att framkomma med ett motförslag i utskottet. Detta ville jag nu hafva sagdt, då jag icke inlämnat någon reservation.

Ed. Ingman: Pyydän kaikin puolin yhtyä ed. Ståhlbergin lausuntoon ja kannattaa myöskin hänen ehdotustaan adressin tarkistamisesta.

Ed. Schybergson: Jag hade förbisett A. O:ns stadgande, hvilket icke i allo öfverenstämmer med L. O. i denna del eller åtminstone utgör ett tillägg till den. Jag måste erkänna, att mitt förslag vid sådant förhållande

icke kan genomföras, och jag blir då tillika tvungen att afstå från ändringsförslagen så när som på ändringen af sista meningen, där jag skulle hemställa om att man byter ut de ord, som nu finnas där, mot de af mig föreslagna.

Ed. Kullervo Manner: Perustuslakivaliokunnassa olleita sosialidemokraatteja ei tämä adressiehdotus tyydytä. Siinä ei kuitenkaan ole vastalausetta. Se johtuu osaksi siitä, että saimme valiokunnassa asian käsittelyn aikana sen käsityksen, ettei porvarilliseltakaan taholta tulla vastalausetta laittamaan. Kun kuitenkin toisen lukemisen lopussa semmoinen vastalause ilmoitettiin ja luettiin, niin olisimme kai mekin olleet pakotetut tekemään edes lyhkäisen semmoisen. Mutta kun, kuten ed. Rosenqvist täällä on ilmoittanut, se peruutettiin, niin emme mekään sitten omasta puolestamme tahtoneet vastalausetta panna. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, kuten jo sanoin, että ehdotus meitä tyydyttäisi. Asialliselta sisällöltään siinä on puutteellisuuksia ja heikkouksia. Muodolliselta puolelta se myös ansaitsee moitteita. Näkee jo ensi lukemalta, että sitä on paikkailtu. Se johtuu siitä, että ensimäinen luonnos adressiksi, joka valiokunnalle esitettiin, tuli syrjäytetyksi. Me valiokunnassa olevat sosialidemokraatitkatsoimme sen ensimäisen sisältävän niin paljon kansalliskiihkoisia ja epädemokraattisia harrastuksia ja pyrkimyksiä, että katsoimme olevamme pakotetut jyrkästi asettumaan sitä vastaan. Se ehdotus, joka nyt eduskunnalle esitetään, on muokkaus ehdotuksesta, jonka eräs valiokunnan sosialidemokraattinen jäsen on tehnyt. Valiokunnan porvarilliset jäsenet ovat enemmistövoimallansa siinä tehneet sellaisia muutoksia, että pihtienpitimet näkyvät. Minun nähdäkseni useat niistä ovat asiallisia huononnuksia ja sen muodollisesti heikommaksi tekemistä. Meitä kuitenkin on myös elähyttänyt se pyrkimys, että tämmöisessä suuressa asiassa pitäisi, jos suinkin mahdollista on, Suomen eduskunnan voida pääpiirteissään yksimielisenä esiintyä. Minusta tässä adressissa ei liene sellaista, jota nyt ei tavallinen demokraatti, porvarillinenkin demokraatti, voisi sietää. Ei siinä nähdäkseni myöskään ole ainakaan karkeata kansalliskiihkoa, ja kun mielestäni näissä suhteissa tätä nyt ei ainakaan suuresti voi moittia, niin minäkin olen voinut kannattaa tämän adressiehdotuksen hyväksymistä. Yksityiskohdista olisi aihetta paljonkin riidellä. Ja jos meidän olisi kirjoitettava tällainen asiakirja ja saisimme sen vapaasti tehdä, niin epäilemättä sekä sisältöön nähden että muotonsa puolesta se poikkeaisi paljon tästä. Mutta saamme tähän nyt tyytyä, sentähden varsinkin, kun nähdäkseni porvarilliset nyt ovat, ihme kyllä, tällä kertaa jaksaneet hillitä sisuansa. Ed. Schybergson sanoi eräässä puhemiesneuvoston kokouksessa, kun oli puhe näistä suurpoliittisista kysymyksistä, että eiköhän olisi parempi, että yksi puoli hoitaisi näitä asioita Minä käsitin hänen tarkoittaneen sillä sitä, että porvarilliset yksin näitä tällaisia ulkopolitiikan asioita hoitaisivat. Pidän sitä seikkaa, että valiokunnan porvarilliset ovat nyt tukahduttaneet tällä kertaa tuon yksinkulkemishalunsa, merkkinä siitä, että ed. Schybergsonin yksinkulkemishalulla ei tällä kertaa ole kannatusta syistä, jotka asianomaiset itse kai paraiten tietävät.

Ed. Alkio: Tällainen asiakirja ei tietysti milloinkaan voi olla mallikelpoisen työn tulos, sillä se syntyy kompromissin kautta, jonkalaista tässäkin on ollut olemassa. Mutta minä katson kuitenkin että se on koko onnistunut saavutus näitten valtiopäivien työstä. Kun vertaan tätä saavutusta siihen, mitä eduskunnassa on kuluneen vuosikymmenen kuluessa tällä alalla yritetty, on tämä ensimäinen adressi Venäjälle päin, jossa ei ole minkäänlaista vastalausetta. Kun siis tällainen tulos on saavutettu, pidän sitä jo sellaisenaan onnellisena enteenä. Tämän adressiluonnoksen on laatinut sosialidemokraattisen ryhmän joku edustaja. Ei tähän ole sen jälkeen suuriakaan muutoksia, ainakaan asiallisia, tehty. Minä pidän, että adressi sellaisenaan olisi minunkin käsityskannaltani voinut useissa suhteissa olla toisenlainen, mutta sen päätarkoituksen, jota tällä ajetaan, minä käsitän tämän adressin kautta saavutetuksi. Sen kauttahan tahdotaan Venäjän kansalliskokoukselle ilmituoda meidän päätöksemme siitä, että Suomi tästälähin on oleva itsenäinen, Venäjästä riippumaton valtio. Tällä teolle pyydetään Venäjän kansalliskokouksen antamaan sellainen tunnustus, mikä tällaisessa tapauksessa aina katsotaan tarpeelliseksi. Tällä ei ole tarkoitus pyytää Venäjän kansalliskokoukselta Suomelle itsenäisyyttä; me olemme itsenäisyyden jo päättäneet ottaa, se on, niinkuin tässä asiakirjassa lausutaan, meille historian helmasta noussut. Mutta me vetoamme tässä Venäjän kansalliskokoukseen sillä edellytyksellä, että siellä myös-

kin vallankumousajan luomien ihanteitten pohjalla todella katsotaan olevan syytä omasta puolestakin toteuttaa ne kansojen vapautta tarkoittavat periaatteet Suomeenkin nähden, joita vallankumous on yhtämyötään ilmilausunut. Ilman tällaista toteamista ei Venäjän vallankumous ole toteuttanut ajatustansa ja aikomustansa kansojen vapauteen nähden. Kun siis tällä asiakirjalla koetamme saada aikaan Suomen lopullisen itsenäisyyden tunnustamista Venäjän kansalliskokouksen puolelta, niin, kun tämä asiakirja menee sinne koko Suomen eduskunnan yksimielisen ajatuksen ilmauksena, katson, että näinä vaikeina aikoina päästyämme tässä eduskunnassa siihen, että koko eduskunta voi olla tämän ajatuksen lausuman takana, olemme myös omassa keskuudeesamme saavuttaneet voiton, joka ansaitsee eduskunnan pöytäkirjaan tänä iltana merkitä. Minä sen vuoksi, kun olen lausunut myös sen ajatuksen, että muutamissa suhteissa olisin halunnut kirjoittaa tämän asiakirjan toisin, en sillä sano, että minä sillä heikonnan tämän asiakirjan vaikutusta. Minä edellytän, että puhujat oikealla ja vasemmalla eivät myöskään ole sitä tarkoittaneet, vaan että me kaikin olemme yksimielisiä siitä, että vaikkakaan tämä asiakirja ei ole meidän jokaisen sanontatavan mukainen, niinkuin olisimme halunneet sen kirjoittaa, se kumminkin sisältää kokonaisuudessaan sen ajatuksen, minkä olemme tahtoneet ilmilausua. Ja sentähden pidän, että eduskunnan olisi adressi sellaisenaan ilman muutoksia hyväksyttävä.

Ed. Kuusinen: Luulen, että se luonnos, jonka pohjalla tämä adressiehdotus on syntynyt, oli jo alkuaan tarkoitettu pääasiassa semmoiseksi, jonka väliokunta voisi yksimielisesti hyväksyä, eikä siis ollut tarkoitettukaan erikoisesti sosialistien kantaa ilmaisemaan.

Ajattelin lausua pari sanaa siitä puolesta, jonka ed. Schybergson täällä mainitsi, nimittäin, että venäjänkielelle käännettynä mahdollisesti voisi adressiin tulla eri väri, kuin mitä on alkuperäisessä suomalaisessa tekstissä. Siinä minusta on perää, vaikka en kyllä pysty asiaa täysin arvostelemaan. Kuitenkin mielestäni on täysi-istunnossa vaikea — miltei mahdotonkin — tehdä edes osittaisia korjauksia adressiehdotukseen. Luulisinkin, että tämän voisi hyväksyä tällaisenaan, mutta että tämmöisessä asiakirjassa käännöksen tulisi tapahtua kenties jonkun verran vapaammin, kuin miten tavallista virallista tekstiä käännetään. Sillä kielihän tämmöisessä lausunnossa usein on semmoista kuvakieltä, joka, jos sille edes oikean värin tahtoo vieraassa kielessä saada, on käännettävä jonkun verran vapaasti. Tämän adressin venäläisen käännöksen valvomisesta ehdottaisin, että eduskunta antaisi tehtäväksi toimitusvaliokunnalle — ehkä se sille ei olisi mahdotonta — joko itse tai jonkun jaostonsa kautta ja asiantuntijain avulla jonkun verran valvoa venäläistä käännöstä, joka tästä tehdään.

Ed. Tokoi: Näin myöhäisenä ajanhetkenä, jolloin vasta puoli tuntia takaperin on saanut tämän adressiehdotuksen käsiinsä on tietenkin mahdotonta lähteä perinpohjaisempaa ja asiallisempaa arvostelua tästä adressiehdotuksesta lausumaan. Kuitenkin tahdon tässä yhteydessä todeta sen mielestäni hauskan tosiasian, että tässä adressiehdotuksessa, joskin typistetyssä ja jonkun verran peitetyssä muodossa, esitetään ne samat ajatukset, joita minulla oli kunnia tässä samassa huoneessa esittää jo viime kevännä. Vain vapaa ja itsenäinen Suomi on mielestäni oleva kyllin arvokas naapuri vapaalle ja itsenäiselle Venäjälle. Samoin on myös tässä esitetty se tosiasia, että vapaa Suomi ei suinkaan voi eikä saata olla esteenä Venäjän vastaiselle kehitykselle, vaan päinvastoin näiden kehitykset käyvät täysin sopusoinnussa toistensa kanssa. Se, että eduskunta nyt avonaisella ja julkisella asiakirjalla kääntyy ensimäisenä Venäjän kansan puoleen, sen mahdollisesti pian kokoontuvan täysivaltaisen, edustavan perustavan kokouksen puoleen täydellä, vilpittömällä luottamuksella siitä, että tämä Venäjän kansan laillinen edustuslaitos on puolestaan myöskin käsittävä asian oikean laidan, sen historian kulun, johonka me nyt olemme joutuneet, ja vilpittömästi ja avanaisesti tunnustava myöskin Suomen itsenäisten ja vapaitten kansojen joukkoon. Niinkuin sanottu, tämä on mielestäni aivan oikea teko, että tehdään juuri tällä tavalla, ja olen puolestani vakuutettu, että tämä teko on avaava tien niiden viimeistenkin muodollisten esteiden poistamiselle ja samalla myös johtava siihen, että toisetkin valtiot tulevat tunnustamaan Suomen itsenäiseksi kansaksi, vapaaksi valtioksi, ja siten Suomen itsenäisyys on lopullisesti tullut täydelliseksi tosiasiaksi.

Ed. Välisalmi: Minun mielestäni tämä adressiluonnos sanoo jokseenkin hyvin sen, mitä tällä hetkellä tällä eduskunnalla on Ve-

näjän perustavalle kokoukselle sanottavaa. Jos minä olisin ollut kirjoittamassa tätä adressia, niin tietysti minä olisin sen kirjoittanut jonkun verran toisin kuin tämä luonnos, mutta tässä nyt on kysymys siitä, että me osaamme vihdoinkin sanoa mahdollisimman yksimielisesti ja riitelemättä sen, mikä on ehdottomasti sanottava. (Hyvä!) Minun käsittääkseni tämä adressiehdotus voidaan hyväksyä tällaisenaan, mitä sisällykselliseen puoleen tulee. Muodollisesti tämä todellakin, sikäli kuin minä olen ehtinyt silmäillä sitä, kaipaa jonkunverran korjamista. Venäläisenä käännöksenä tulee se ehdottomasti kärsimään, sillä niitä sanontatapoja, mitä täällä on käytetty, ei voida täysin vastaavasti kääntää venäjäksi. Minun mielestäni olisi nyt tehtävä, aivan niinkuin ed. Kuusinen juuri äsken ehdotti, että käännös annettaisiin hänen ehdotuksensa mukaisesti tarkistettavaksi, jonka vuoksi minä yhdyn siinä kohden ed. Kuusisen ehdotukseen.

Ed. Schybergson: Jag skall erkänna, att herr Kuusinens förslag kan afhjälpa någon del af olägenheterna i detta afseende, men tror mig dock böra anmärka, att det kan gå såsom det gick 1891, då ryskan i sin tur öfversattes till svenska och denna befanns fullkomligt afvikande från originalet. Det kunde uppvisas, att den ryska texten icke är öfverensstämmande med landtdagens beslut, och det vore ledsamt, om så sker.

Då jag har ordet, ber jag tillika att få nämna, att det yttrande af mig, som herr Manner anförde, fälldes uti talmanskonferensen i ett sammanhang, för hvilket herr Manner hade bort redogöra, för att det icke, lösryckt, skulle få en annan betydelse än det hade då det fälldes, om man nu öfver hufvud taget har anledning att rapportera de yttranden, som jämförelsevis förtroligt fällas i talmanskonferensen.

Ed. Hornborg: Det måste beklagas, att det föreliggande adressförslaget så sent har kommit tillbaka från utskottet, att det icke vidare kan till utskottet återremitteras. En lindrig bearbetning efter föregående remissdebatt i landtdagen skulle utan tvifvel göra resultatet betydligt acceptablare. De af ldgm. Schybergson framställda detaljanmärkningarna finner jag fullkomligt befogade, och skulle jag vara böjd att framställa ytterligare en eller ett par. I stort sedt synes mig dock förslaget vara fullt antagligt, och sådana förhållandena nu äro, då vi icke hafva tid att vidare bearbeta det, får det väl lof att gå sådant det nu ter sig. Dock anser jag mig icke böra underlåta att understödja det enda af ldgm. Schybergsons förslag, som han själf fortfarande håller på, nämligen hans ändringsförslag beträffande adressens sista mening. Då icke andra ändringsförslag framställts, kan väl i alla fall detta ena komma under ompröfning här i kväll.

Jag vill för öfrigt konstatera, att den svenska öfversättningen, som är gjord i största hast, hvilket också är helt naturligt, lider af två svåra öfversättningsfel och en del oegentlikheter och måste göras om.

Ed. Sirola: Perustuslakivaliokunnan varajäsenenä olen ollut jonkun verran tätä asiakirjaa valmistamassa. Kun siihen toimeen käytiin, lausuin ajatuksen, että tässä asiakirjassa pitäisi eduskunnan voida lausua eräs vakuutus, vakuutus sellainen, joka Venäjän vallankumouksellisen demokratian puolelta aiheuttaisi empimättä vastauksen: „ole vapaa!" Se vakuutus kuitenkin tästä asiakirjasta puuttuu. Se olisi tiedonanto siitä, että Suomi omalta kohdaltaan lähtee riippumattomana toteuttamaan vallankumouksellisen demokratian periaatteita. Eduskunta ei sitä vakuutusta voi antaa ja se lause, joka täällä on ennen viimeistä kappaletta, että „näillä edellytyksillä itsenäisestä kansanvaltaisesta Suomesta" j. n. e., on enemmän korulause kuin hyvällä omallatunnolla annettu vakuutus. Mutta tällaisenaan on tämä asiakirja kutakuinkin sellainen, kuin minkä tämä eduskunta voi saada aikaan, ja minä vain toivon, että tämä ei nyt ainakaan pilaisi meidän mahdollisuuksiamme Venäjällä, vaikka siinä onkin koko lailla vahvasti tehostettu kansallisuuksien eroavaisutta, jolla minun nähdäkseni monien kansallisuuksien Venäjällä ei voida käsittää olevan niin perinpohjaista merkitystä, kuin me ehkä luulemme. Toivon myös, että se käännös, joka tästä suoritetaan, tulisi sellainen, ettei sen takia tämä adressi Venäjän vallankumouksellisen demokratian edustajain puolelta aiheuttaisi väheksyvää hymähdystä.

Ed. Hultin: Useimmat niistä ehdotuksista, jotka ed. Schybergson on tehnyt, ovat perustuslakivaliokunnassa olleet pohdinnan ja arvostelun alaisina ja useimmat niistä ovat siellä äänestyksellä tulleet hylätyiksi. Tämä koskee myös sitä muistutusta, jonka hän teki viimeisen kappaleen sanoihin: „sen kotien

siunatessa Venäjää". Valiokunnassa ehdotettiin näiden sanojen poistamista, mutta äänestyksellä päätettiin ne pysyttää. Siihen nähden olisin pitänyt suotavana, että näistä sanoista ei enää olisi herätetty kysymystä, koska äänestys voisi täällä antaa saman tuloksen, kuin valiokunnassa. Mutta kuin juuri tämäkin kohta voi olla vaikea saada venäjäksi oikein käännetyksi, on ehkä syytä vaihtaa mainittu sanonta ed. Schybergsonin ehdottamaan. Luulen nimittäin, että venäjänkielessä, samoin kuin esim. ranskankielessä, ei ole sanaa, joka täsmälleen vastaiksi käsitettä koti. Ehkä tällä on venättä taitavia henkilöitä, jotka tästä voivat antaa varman tiedon.

Ed. Hänninen-Walpas: Asia on eduskunnassa käsitelty monelta kannalta. Oikeusperusteet ovat toisten mielestä olleet toisenlaisia, toisten toisenlaisia. Minun käsitykseni mukaan on Suomen itsenäistyttämisessä suoritettu kaksi astetta. Toinen käsittää Suomen perustuslaillismonarkistisen valtiosäännön mukaan eduskunnalle siirtyneen hallitsijan oikeuden. Me lähdimme siltä pohjalta, että vallankumous oli ilman muuta siirtänyt sen eduskunnalle. Tässä adressissa on tunnustettu se periaate, niinkuin jo aikaisemmin eduskunnan päätöksessä. Mutta keisarin ja suuriruhtinaan oikeuden siirtyminen eduskunnalle ja Suomen kansalle ei suinkaan ole rikkonut Haminan rauhansopimuksen sitä kohtaa, jolla Suomi luovutettiin Venäjälle. Siinä kohdassa nimenomaisesti sanotaan, että luovutus tapahtui itse Venäjälle. Kun julistauduttiin itsenäisiksi, niin rikottiin se kohta yksipuolisesti ilman Venäjän suostumusta. Kun sellainen teko tehtiin, olisi, ennenkuin lähdetään lähettämään adressia perustavalle kokoukselle, ollut välttämätöntä hankkia Venäjän nykyiseltä väliaikaiselta hallitukselta suostumus, sitoumus siitä, että se suostuu laskemaan meidät irti Venäjästä. Eduskunta valtuutti senaatin ajamaan itsenäisyysasiaa. Meille ei ole annettu mitään selostusta, onko senaatti hankkinut Venäjän nykyiseltä väliaikaiselta hallitukselta tuollaista sopimusta tai edes ilmoitusta. Jos sellainen olisi saatu, niin olisi se ikäänkuin sitonut Venäjän perustavaa kokousta eikä olisi siellä oleville Suomen vihollisille annettu niin hyvää valttia tämän adressin tarkoitusta vastaan, kuin niillä tulee olemaan, jollei ole noin menetelty, jollei senaatti ole hankkinut Venäjän väliaikaiselta hallitukselta sellaista sitoumusta. Ehkei sitä ole olemassa, koska perustuslakivaliokunta ei ole mitään maininnut siitä. Näin ollen täytynee ehkä lähettää tämä adressi ilman sitä ja sillä tulee ehkä olemaan vastaavassa määrässä heikompi merkityskin perustavassa kokouksessa. — Tämä adressi ei ole minun mielestäni erittäin todistelevaa laatua. Suomen oikeutta siinä ei yritetäkään todistaa, vaan esitetään muuten tapahtuneet teot. Jos oletetaan, että Venäjän kansalliskokouksessa tulisi riitaa Suomen oikeudesta, niin sellaisten tapausten varalta täytyisi joko eduskunnan tai hallituksen ryhtyä toimenpiteisiin saadakseen myöskin perusteellisesti todistelevan asiakirjan jotakin tietä joko käytettäväksi siellä keskustelussa taikka, jos mahdollista, jaettavaksi perustavan kokouksen jäsenille.

Ed. Tuomi: Tämä adressi ei minuakaan täysin tyydytä. Minun mielestäni tämän asiakirjan olisi pitänyt olla laajempi ja paremmin sosialidemokraattista katsomusta edustava tai sitten suppeampi, sisältävä vain lyhyen tervehdyksen Venäjän perustavalle kansalliskokoukselle ja ilmoituksen siitä, että Suomi on julistautunut itsenäiseksi. Valiokunnassa olen kuitenkin alistunut lojaalisesti ottamaan osaa tämän asiakirjan laatimiseen.

Ed. Kuller'vo Manner: Ed. Walppaan lausunnon johdosta huomautan, että asiaa alkuasteella käsiteltäessä teimme kyllä perustuslakivaliokunnassa sen esityksen, että pitäisi perusteellisempi ja todistelevampi asiakirja laatia. Mutta porvarillisten taholta heti huomautettiin, ettei olisi aikaa sellaisen laatimiseen enää ja aika tosiaan olikin täpärällä. Sosialidemokraattinen ryhmä enemmän kuin valiokunnan sosialidemokraattiset jäsenetkään eivät kuitenkaan voi olla vastuussa siitä, että näin vähän todisteleva, etupäässä julistusluontoinen asiakirja nyt on syntynyt; vaan lankee siitä vastuu porvarillisille eduskuntaryhmille, jotka sen sijaan, että heti valtiopäivien alussa olisivat ryhtyneet laatimaan tällaista perusteellista asiakirjaa, ensin kuhertelivat kenraalikuvernööri Nekrasowin kanssa ja sitten pitivät eduskuntaa lakkotilassa.

Ed. Kokko: Kun tätä adressia ruvettiin käsittelemään puhemiesneuvostossa ja perustuslakivaliokunnassa, niin tuntui, ettei siitä tule mitään. Porvarillisten laatimaa pohjaa pidettiin liian lyhyenä ja vasemmiston pohjalla laadittuna se nyt on saatu ja se on melkein

sellaisenaan hyväksytty, niin ettei siinä pitäisi paljon olla muutettuna. Siis pitäisi tämän adressin nyt olla vasemmistolekin mieluinen. Tämän adressin voipi tehdä kahdellasadalla eri tavalla. Voi olla erilaisia mielipiteitä mitä sen pitäisi sisältää, mitä ei. Ensimäinen ajatus vasemmistolla oli se, että adressin pitäisi sisältää kaikenlaisia, historiallisia ja maantieteellisiä asioita, että venäläiset saisivat tietää tosiasioita.

Minä olin silloin sitä mieltä, että jos lisätietoja tarvittaisiin, niin voisi pieniä kirjasia jakaa perustavan kokouksen jäsenille. Eikö hän olisi parempi, että tämä adressi tällaisenaan hyväksyttäisiin ja annettaisiin toimitus- ja tarkastusvaliokunnan toimeksi venäjänkielinen käännös siihen tehdä.

Ed. Relander: Minunkin mielestäni on se muutos, jota ed. Schybergson on puoltanut 5:lle sivulle kappaleen loppuun, ilmeinen parannus ja sentakin toivoisin, että eduskunta oikeuttaisi toimitusvaliokunnan tällaisen muutoksen tekemään. Olen muuten sitä mieltä, että tämän lausekohdan kääntäminen venäjänkielelle on sikśi vaikea, että jo siltäkin kannalta asian ottaen tässä olisi toimitusvaliokunnalle annettava oikeus tarvittavan muutoksen tekoon.

Ed. Ståhlberg: Niinkuin jo aikaisemmin huomautin, on eduskunnan adressin sanamuoto lopullisesti nyt jo hyväksyttävä. Tämä tietysti ei estä, että venäjänkielisessä käännöksessä käytetään tarpeellista vapautta. Luulen, että olisi paras tyytyä siihen, mitä ed. Kuusinen ehdotti venäjänkielisestä käännöksestä, ryhtymättä nyt tekemään muutoksia ehdotukseen. On erittäin arveluttavaa näin suuressa kokouksessa tämäntapaiseen asiakirjaan tehdä yksityiskohtaisia muutoksia. Sentähden minä vastustaisin myöskin ed. Schybergsonin muutosehdotusta.

Adressin perilletoimittamisen oli perustuslakivaliokunta päättänyt ehdottaa annettavaksi puhemiesneuvoston tehtäväksi. Jos tulisi hyväksytyksi tämä ehdotus, jonka aioin tehdä silloin, kun adressi on hyväksytty, niin myöskin huolenpito venäjänkielisestä käännöksestä olisi annettava samalle puhemiesneuvostolle. Minä arvelen, että kaikissa tapauksissa venäjänkielisen käännöksen aikaansaamiseen ja tarkastamiseen täytyy käyttää asiantuntevaa apua syrjästäpäin.

Ed. Kuusinen: Voin kyllä luopua siitä ehdotuksestani, että venäjänkielisen käännöksen valvominen jäisi toimitusvaliokunnalle ja yhtyä siihen, että se tulisi puhemiesneuvostolle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Schybergson ed. Hornborgin kannattamana ehdottanut perustuslakivaliokunnan ehdotuksen hyväksyttäväksi siten muutettuna, että viimeisen lauseen sanat: „sen kotien siunatessa Venäjää" vaihdetaan sanoiksi: „siunaten Venäjän ylevää valtiotekoa".

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puheenaolevan adressiehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Schybergsonin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 77 jaa- ja 92 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta siis on päättänyt hyväksyä adressiehdotuksen siten muutettuna, kuin ed. Schybergson on sen ehdottanut.

Puheenvuoron saatuaan vielä lausuvat

Ed. Ståhlberg: Perustuslakivaliokunnan puolesta pyydän ehdottaa eduskunnan päätettäväksi, että nyt hyväksytty adressi toimitettaisiin perille puhemiesneuvoston toimesta ja sen valitseman lähetystön kautta niin pian kuin perustava kokous kokoontuu.

Ed. Juutilainen: Kannatan ed. Ståhlbergin ehdotusta.

Ed. Airola: Hyväksyn tehdyn ehdotuksen muuten, mutta ehdotan, että tämä lähettäminen toimitettaisiin ei puhemiesneuvoston vaan ulkoasiainvaliokunnan toimesta.

Ed. Vuoristo: Pyydän kannattaa ed. Airolan tekemää ehdotusta.

Ed. Juutilainen: Sellainen ehdotus, minkä ed. Airola teki, tehtiin eilisiltana perustuslakivaliokunnan sosialidemokraattisten jäsenten taholta ja asiasta aiottiin toimittaa äänestyskin, mutta sittemmin heidän edustajansa luopuivat tästä ehdotuksesta sen vuoksi,

että katsottiin olevan vaikeata saada joululoman aikana ulkoasiainvaliokunta kokoon, kun sen sijaan puhemiesneuvosto on helpommin kokoon saatavissa.

Ed. Kullervo Manner: En ollut siinä perustuslakivaliokunnan kokouksessa, jossa asiasta päätös tehtiin. Mutta sen verran, kuin olen asiaa ehtinyt ajatella, niin tuntuisi minusta asianmukaisemmalta, että se valiokunta, joka nyt on päätetty asettaa ja on asetettukin niin sanottuja ulkoasiota hoitamaan, saisi tässäkin hoitaa sen, mitä siinä hoidettavaa vielä on. Sillä ulkoasioihinhan tämä kuuluu. On huomautettu, että puhemiesneuvosto on paremmin saatavissa joululoman aikana kokoon kuin ulkoasiainvaliokunta. En nyt ole varma, mutta sikäli kuin niitten jäsenten olinpaikkoja tunnen, joita kummassakin on, niin luulen, ettei kumpikaan niistä voi joululoman aikana täysilukuisena kokoontua. En voi sanoa, kumpi voisi täysilukuisempana kokoontua. Sen vuoksi, että ulkoasiainvaliokunta tuntuu asianmukaisemmalta, voisin sitä puolustaa.

Ed. Ingman: Minusta voi tuottaa voittamattomia vaikeuksia, jos tämän asian järjestäminen tulee erityisen valiokunnan asiaksi, siitä syystä, että mainittu valiokunta ei ole päätösvaltainen, ellei siinä ole 14 jäsentä saapuvilla ja voi niin ollen olla suorastaan mahdotonta saada sitä joululoman aikana päätösvaltaisena koolle. Sitävastoin puhemiesneuvostolla ei ole tällaista rajoitusta, niin että se voi tehtävän suorittaa vähälukuisempanakin.

Ed. Nevanlinna: Nähdäkseni puhuu ed. Ståhlbergin edustuksen puolesta sekin seikka, että valiokunnat on asetettu asiain valmistelua varten, jotavastoin sellaiset toimenpiteet kuin tämä, jossa on kysymys täytäntöönpanosta, voinevat luonnollisemmin olla puhemiesneuvoston suoritettavina.

Keskustelu asian johdosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Ståhlberg ed. Juutilaisen kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi, että adressi toimitettaisiin perille puhemiesneuvoston toimesta ja sen valittavan lähetystön kautta niin pian kuin perustava kokous kokoontuu. Tätä vastaan on ed. Airola ed. Vuoriston kannattamana ehdottanut samanlaista toimenpidettä, kuin ed. Ståhlberg, muutoin, paitsi että tämä toimi annettaisiin ulkoasiainvaliokunnalle eli erityiselle valiokunnalle.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Ståhlbergin ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Airolan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla.

Puhemies: Siis ehdotettu toimenpide on päätetty antaa ed. Ståhlbergin ehdotuksen mukaan puhemiesneuvostolle.

Ed. Ståhlberg: Ehdottaisin, että pöytäkirja tämän asian käsittelystä tehtäisiin julkiseksi niin pian kuin puhemiesneuvosto katsoo sen soveliaaksi.

Ed. Ingman: Kannatan ed. Ståhlbergin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Eduskunta hyväksyy tehdyn ehdotuksen.

Puhemies: Minun ymmärtääkseni edustaja Ståhlberg aikaisemmin ehdotti ja siihen yhtyi edustaja Kuusinen, että venäjänkielisen käännöksen tarkastus jätettäisiin toimitusvaliokunnalle.

Ed. Ståhlberg: Edustaja Kuusinen ehdotti ensin erityiselle valiokunnalle jätettäväksi huolenpidon venäläisestä käännöksestä, mutta luopui sitten tästä ehdotuksesta ja yhtyi siihen, että se voisi tulla puhemiesneuvoston asiaksi. Kun puhemiesneuvosto nyt on saanut toimekseen adressin perille toimittamisen, niin siihen kai sisältyy myöskin huolenpito tarpeellisesta venäläisestä käännöksestä.

Puhemies: Kenties eduskunta, pitäen mainitun toimenpiteen riittävänä, edelleen tahtoo hyväksyä adressin lopullisen sanamuodon?

Adressin lopullinen sanamuoto hyväksytään.

Kysymys Suomen edustamisesta rauhanneuvotteluissa.

Puhemies: Tässä istunnossa esitellään myös eräs krjelmä, joka on jätetty eduskunnan puhemiehelle.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Allekirjoittaneet pyytävät täten saada Eduskunnalle ensi tilassa esittää ehdotuksen,

että Eduskunta sillä tavoin, kuin valitsijamiesten vaaleista on säädetty, kiireellisesti valitsee viisi henkilöä edustamaan Suomea kohta alettavissa rauhanneuvotteluissa;

että Eduskunta velvoittaa mainitut edustajat rauhankongressissa vaatimaan Suomen riippumattomuuden turvaamista sellaisilla perusteilla, jotka tekevät mahdolliseksi Suomen ystävällisen suhtautumisen muihin kansakuntiin; sekä

että Eduskunta antaa sille valiokunnalle, jonka se on päättänyt asettaa Suomen kansainvälisiä suhteita koskevien asioitten valmistelua varten, tehtäväksi ensi tilassa esittämään ehdotuksen mainittujen edustajain ohjeiksi.

Helsingissä, 20 p:nä joulukuuta 1917.

Karl H. Wiik. Jalo Kohonen.

Kullervo Manner. E. Huttunen.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin siihen erityiseen valiokuntaan, jonka eduskunta äskettäin on asettanut.

Ed. Hänninen-Walpas: Minun mielestäni olisi, ennenkuin asiasta voitaisiin tehdä päätöstä, saatava tieto, onko senaatti ryhtynyt minkäänlaisiin toimenpiteisiin mainitussa asiassa, ryhtynyt hankkimaan lupaa, että Suomi saisi olla osallisena rauhanneuvotteluissa.

Senaattori Setälä: Tämä kysymys edellyttäisi, että hallituksen puolesta jo nyt tässä tilaisuudessa vastattaisiin siihen välikysymykseen, joka tästä asiasta on hallitukselle tehty. Siihen ei hallituksella ole tällä kertaa tilaisuutta.

Ed. Estlander: Jag hemställer, att detta ärende måtte bordläggas till nästa plenum.

Ed. Hänninen-Walpas: Kyllä senaatin jäsenillä täytyisi olla oikeus ja velvollisuus vastata ilman erikoisia välikyselyitä tällaisissa pikkuasioissa. Ellei arvoisa senaatin jäsen ole tilaisuudessa tekemään sitä nyt, niin toivon minä, että hän on valmis tekemään sen ensi istunnossa. Kannatan sentähden ed. Estlanderin ehdotusta.

Ed. Airola: Ed. Setälän lausunto pani minut ajattelemaan, että asia olisi siihen tapaan, kuin kyseenalaisessa välikysymyksessä sanotaan huhuiltavan, ja että siis sellaisia juonia olisi olemassa Suomen kansan turmioksi. Tästä syystä minä pyytäisin ehdottaa, että eduskunta päättäisi velvoittaa senaatin jäseniä antamaan vastauksen. Siihen on eduskunnalla oikeus, sillä eduskunta asettaa ja eroittaa senaattorit, eikä siis kysymyksen tekemisiä senaatin jäsenille ole arvosteltava yksistään sen mukaan, mitä valtiopäiväjärjestys puhuu välikysymyksen tekemisen oikeudesta. Senaatin jäsenten täytyy sille, joka on oikeutettu sen asettamaan ja eroittamaan, olla valmiita vastaamaan aivan niinkuin rengin pitää olla valmis vastaamaan, kun isäntä kysyy.

Ed. Wrede: Jag begärde ordet för att understöda herr Estlanders förslag om bordläggande af detta ärende till nästa plenum. Beträffande ldgm. Airolas förslag anser jag redan på grund af den form, hvari det framställdes, att därvid icke kan fästas det ringaste afseende. (Bra!)

Puhemies: Kun ed. Estlander on ehdottanut asian pöydällepanoa ja sitä ehdotusta on kannatettu ja tämä keskeyttää asian käsittelyn, on tästä ehdotuksesta siis ensiksi päätettävä.

Ed. Kullervo Manner: En minäkään tahdo vastustaa ed. Estlanderin ehdotusta, vaikka minulla kyllä on se tunto, että ed. Estlanderin pöydällepanopyyntö ei johtune siitä, ettei hän olisi valmis tästä asiasta päättämään. Minusta tuntuu, kun otan lukuun

sen tavan, jolla ed. Estlander ylipäänsä tällä istuntokaudella on esiintynyt näissä ulkopolitiikan kysymyksissä, ja senkin tavan, millä eduskunnan vaikutusvaltaiset ainekset siihen ovat suhtautuneet, sekä senaatin menettelyn, että tällä pöydällepanopyynnöllä on tarkoitus saada aikaan se, että tämän ehdotuksen tarkoitus ei toteutuisi. Ja siinä paljon paremmin onnistutaan, jos se pannan huomiseksi pöydälle. Mutta kun minä en tiedä, onko ed. Estlanderilla tämmöinen tarkoitus ja saako — jos hänellä tällainen tarkoitus on — tämä enemmistön kannatuksen, niin minä olen valmis odottamaan seuraavaan istuntoon nähdäkseni, onko ed. Estlander ja eduskunnan enemmistö niitä miehiä ja naisia, jotka tahtovat hoitaa nämä asiat yksin.

Ed. Sirola: Asian kai voisi panna pöydälle. Minä myöntyisin siihen sillä nimenomaisella edellytyksellä, että senaatti sitten myöskin olisi valmis antamaan tälle eduskunnalle kaikki ne selitykset, mitä se tarvitsee, ennenkuin se hajaantuu joululomalle. Täällä on ainakin maalaisliittolaisten puolelta — en tiedä ryhmänkö suostumuksella vai sitä ilman — annettu lausunto, jossa nimenomaan selitettiin, että tämä eduskunta tulee harjoittamaan kansanvaltaista ulkopolitiikkaa, ja jos edustajat täältä katsovat voivansa lähteä maalle saamatta tietoja siitä, miten maan asioita hoidetaan, voimatta selittää valitsijoilleen, mitä ohjeita he tässä suhteessa ovat antaneet ja mitä tietoja saaneet, niin ei voida puhua kansanvallasta yhtään mitään. Minä en ainakaan voi lähteä lomalle tällaisena aikana, ennenkuin ainakin olisin saanut eduskunnan päätöksen, että se vaatii nämä tiedot hallitukselta tai sitten, ettei se niitä tietoja tahdo.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian asiallista käsittelyä vastaan on ed. Estlander ed. Wreden kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Estlanderin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Asia on siis pantu pöydälle ed. Estlanderin ehdotuksen mukaan seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemies: Sulettu istunto on nyt päättynyt.

Puhemies: Jatketaan ed. Mikkolan y. m. tekemän anomusehdotuksen käsittelemistä, joka koskee

Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamiseksi.

Minä pyydän edustajia jatkamaan asian käsittelyä ja pyytämään uudelleen puheenvuoroja, kun tämä on uusi istunto.

Ed. Airola: Mikäli yleensä ollenkaan kuulee sitä, mitä herra puhemies sieltä sanoo, niin sain sen käsityksen, että istunto keskeytettiin eikä lopetettu ja tämä olisi siis istunnon jatkoa eikä uusi istunto ja puheenvuorot siis ovat vielä voimassa.

Puhemies: Se istunto, jossa tämä käsiteltiin, on julistettu päättyneeksi. Tämä ei ole sama vaan uusi istunto. Se on sanottu aivan selvästi ja huomataan siitäkin, että sen jälkeen, kun asian käsittelyn keskeytys tapahtui, pantiin siinä täysi-istunnossa eräs asia pöydälle tähän täysi-istuntoon.

Ed. Pärssinen: Kun minulla on puheenvuoro tässä ed. Mikkolan alotteessa, niin pyydän, että se myöhäisen ajan vuoksi pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Puhemies: Tahdon vielä, ennenkuin puheenvuoroa annan, ilmoittaa, että keskustelu asiasta toimitetaan loppuun tänä yönä, mutta äänestystä asiasta ei toimiteta.

Senaattori Kallio: Aioin tehdä saman ehdotuksen, jonka puhemies teki, ja sen vuoksi luovun.

Ed. Mikkola: Minäkin pyysin puheenvuoroa tehdäkseni saman ehdotuksen menettelytavasta, jonka puhemies sanoi tulevan noudatettavaksi.

Ed. Kullervo Manner: Herra puhemies ilmoitti, että keskustelu tullaan tänä ilta-

na istunnossa lopettamaan. V. J:n 48 § sanoo: „Täysi-istunnossa on jokainen edustaja oikeutettu siinä järjestyksessä, jossa hän on ilmoittautunut, saamaan puheenvuoron sekä pöytäkirjaan vapaasti puhumaan ja lausumaan mielensä kaikista silloin keskustelun alaisina olevista asioista." Herra puhemiehen ilmoitus, että keskustelu tultaisiin tänä iltana eli tässä istunnossa lopettamaan, merkitsee sitä, että silloin kun herra puhemies suvaitsee lopettaa, tai katsoo, että tämä ilta on loppu, silloin loppuisi myös asian käsittely ja puheenvuorojen käyttöoikeus. Toiselta puolen voi myös selittää niin, että istuntoa voi kestää vaikka vuoden, ja niin sitä on selitettävä.

Puhemies: Tahtooko kukaan puheenvuoroa?

Ed. Väinö Jokinen: Pyytäisin vastustaa sitä ehdotusta, minkä puhemies esitti, ja yhdyn siihen käsitykseen, minkä ed. Manner puolestaan ilmitoi.

Puhemies: Minä en vastaa mihinkään, sillä minä en voi sotkeutua toisten puheeseen. Minä menettelen sen mukaan, mitä minä pidän laillisena, ja jokaisella on oikeus tehdä se, mitä valtiopäiväjärjestys hänelle myöntää.

Ed. Sirola: Katson, että voidaan sellainenkin menettely hyväksyä, että päätöstä ei tämän keskustelun jälkeen, joka voi kestää jonkun aikaa, tehdä nyt, vaan jossakin seuraavassa istunnossa, mutta sellaista päätöstä ei voi eduskunta tehdä, vielä vähemmin puhemies, että edeltäpäin ilmoitetaan, että jossain asiassa on keskustelu suoritettava loppuun asti. Suomen valtiopäiväjärjestys ei sellaista tunne.

Puhemies: Minä en ole tarkoittanut sillä, mitä minä sanoin, sitä, että keskustelun täytyy loppua, vaan tietysti, että keskustelua jatketaan niin kauvan kuin meillä aikaa on. Se on itsestään selvä. On aivan selvä, että minä en voi määrätä sitä, mitenkä kauvan keskustelu voi jatkua.

Ed. Nevanlinna: Erään lausunnon johdosta, joka äskettäin annettiin, täytyy mielestäni huomauttaa, että henkilö, joka on ollut eduskunnan puhemiehenä, tietänee sen, että sellaista menettelyä, jota herra puhemies on ilmoittanut tultavan noudattamaan, on tässä eduskunnassa monta kertaa noudatettu ilman mitään muistutuksia.

Ed. Airola: Se entinen menettely on ollut se, että on ilmoitettu, että sittenkun keskustelu on päättynyt, lopetetaan istunto ilman, että äänestystä toimitetaan ja se on aivan toista, kuin mitä täällä puhemiehen toimesta ilmoitettiin, mutta jos, niinkuin puhemiehen viimeinen ilmoitus antaa ymmärtää, hänen aikaisempi ilmoituksensa on käsitettävä niin, että hän lopettaa istunnon vasta sitten, kun puheenvuoroja ei enää ole pyydetty ja pyydetyt puheenvuorot kaikki ovat käytetyt, niin silloin tietysti voidaan julistaa keskustelu päättyneeksi, mutta sitä ennemmin puhemies tietysti ei voi julistaa keskustelua loppuneeksi vaan jokainen, joka pyytää puheenvuoroa, on oikeutettu sen saamaan.

Ed. Aronen: Kun esityslistalla olevan 7:n asian käsittely on keskeytetty, niin ehdottaisin, että tämän asian annettaisiin olla keskeytettynä ja jos istuntoa jatketaan, otettaisiin seuraavat asiat esityslistalla käsiteltäviksi ja tämä asia vasta seuraavassa istunnossa.

Ed. Jalava: Kannatan ed. Arosen tekemää ehdotusta.

Ed. Kuusinen: Ehdotan, että tämä asia pantaisiin pöydälle.

Puhemies: Kun täällä ed. Pärssinen on pyytänyt, että asia pantaisiin pöydälle ja sitä on kannatettu ja tämä keskeyttää asian asiallisen käsittelyn, on ensin tästä päätettävä.

Ed. Mikkola: Totean vain sen temppuilun, mitä vasemmisto täällä tämän asian käsittelyssä on tahtonut käyttää ja jo aikaisemmissakin istunnoissa on käyttänyt, nimittäin puhetulvalla koettaa saada kokonaan estetyksi asian lähettämisen valiokuntaan. Samaa tarkoittaa ed. Arosen ehdotus, että se taasen jätettäisiin toistaiseksi ja sama, että asia nyt pantaisiin pöydälle. Se on jo ollut viikkokausia pöydällä ja käsittelemättä. Nyt on lähdettävä lomalle ja se on ainakin, kun käsittely ei koske muuta kuin valiokuntaan lähettämistä, saatettava loppuun. On oikeuden ja kohtuudenmukaista, että se käsitellään ja että puhetulva sosialistien puolelta ei sitä saa estää eikä tehdä mahdottomaksi kysymyksen lähettämistä valiokuntaan.

Puhemies: Kaiken erehdyksen välttämiseksi minä tahtoisin ilmoittaa, mitä ed. Arosen

ehdotukseen tulee, jota ed. Jalava on kannattanut, että se on sellainen ehdotus, jota minä en anna ottaa ollenkaan käsiteltäväksi siitä syystä, että puhemies määrää päiväjärjestyksen.

Ed. Airola: Minun täytyy torjua se syytös, jonka ed. Mikkola esitti, että täällä vasemmistossa olisi suurella puhetulvalla koetettu jotakin tehdä. Asianlaita oli sillä tavalla, että koko iltakauden porvarit alituiseen olivat puhumassa sotalaitoksesta ja kaikista mahdollisista asioista. Emmehän me puhuneet. Päinvastoin porvarit itse ovat puhuneet siitä asiasta puuta ja heinää, pitkää ja lyhyttä vaikka kuinka paljon. Meidän puoleltamme on puhuttu paljon vähemmän kuin porvarillisten puolelta, niin että jos puhumisesta tahdotaan käsittääkseni jotakin syyttää, niin ed. Mikkola voi syyttää itseään ja omia luokkatovereitaan.

Ed. Kullervo Manner. Kyllä kai ed. Airola oli oikeassa siinä, ettei täältä vasemmiston taholta ole puhuttu tässä asiassa yhteensä sentään niin paljon, kuin sieltä oikealta puolelta tänä iltana varsinkin. Mutta olipa nyt kummalta taholta puhuttu runsaammin, niin olisi oikeus- ja kohtuussyytä panna tämä asia nyt pöydälle ja jättää se joulun jälkeen. Te olette sanoneet, että olette valitsijoiltanne saaneet tässä asiassa selviä ohjeita, jopa olette väittäneet havainneenne muka sosialistienkin valitsijain olevan osittain samalla kannalla asiassa. Nyt tulee joululoma ja suurin osa edustajia menee täältä maaseudulle. Antakaa nyt näiden maaseudulta kotoisin olevain sosialistien saada tilaisuutta keskustella valitsijainsa kanssa ja kysellä heidän mielipiteitään. Ja voitte tekin vielä vahvistaa asiassa uskoanne. Pöydällepano minusta olisi oikein ja kohtuullista. Jos te ette semmoiseen kohtuulliseen ehdotukseen suostu, niin täytyy kai sitten käyttää niitä keinoja, mitä on, ja pitää huolta siitä, ettei asia ennen joulua valiokuntaan mene.

Ed. Pärssinen: Onko ed. Mikkolan alote niin kovin huono, että häntä peloittaa sen joutuminen kansan arvostelun alaiseksi? Kun vasemmiston puolelta on koetettu lykätä asiaa niin pitkälle, että se menisi joulun jälkeen, niin on tietysti tarkoitettu sillä, että Suomen kansa saa lausua siitä mielipiteensä. Kuten kaikki tiedämme, ei ole valittu tähän eduskuntaan edustajia, jolla olisi evästyksiä, ainakaan kaikilla, tässä asiassa. Pelkäättekö, että asialle käy yhtä huonosti kuin sille teidän hallitsijakunnallenne, jota aioitte pystyttää?

Ed. Sirola: Olen ollut tässä eduskunnassa joskus ennen. Silloin on tapahtunut, että istuntokauden lopulla on tullut tällaisia aamuhetkiä, ja on ollut hyvin tärkeitä lakiehdotuksia ja anomuksia pöydällä ja on rukoiltu, että niistä saataisiin päätös ennen istuntokauden loppua. Silloin on oikeiston penkiltä noussut puhuja toisensa jälkeen ja voimallisesti vedonnut puhemieheen, että hänen pitää lopettaa istunto. Nyt ei ole mistään sellaisesta kysymys. Nyt ei ole kysymys minkään ehdotuksen tappamisesta, ei edes viivytyksestä, kysymys on vain siitä, että edustajat pääsisivät nukkumaan voidakseen huomenna käsitellä tärkeätä budjettia. Ed. Mikkolan alote jäisi vain pöydälle. Me kyllä toivoisimme sen olevan pöydän alla, mutta se on eri juttu. Kun sitten taas tänne kokoonnutaan, niin se alote voidaan lähettää valiokuntaan, jos eduskunnan enemmistö sitä tahtoo, — emmehän me nyt voi tästä asiasta kevääseen asti puhua! — Kaikin puolin on kohtuullista, että joko istunto keskeytetään, tai asia pannan pöydälle, se on sitten yhdentekevää kumman näistä valitsette.

Ed. Jalava: Jos minä oikein kuulin, niin herra puhemies ilmoitti, että hän nyt ei voi laskea ed. Arosen ja minun kannattamaani ehdotusta äänestyksen alaiseksi, että ehdotusta siis ei voi ottaa huomioon, koska puhemies määrää itse eduskunnan päiväjärjestyksestä. Saattaa niin olla, mutta kyllä se ainakin minun mielestäni tuntuu sentään tällä kertaa jonkun verran mielivaltaiselta. Eduskunnan työjärjestys määrä, että eduskunnan istuntoa ei pidetä jälkeen kello 11 yöllä, paitsi jos eduskunta itse niin päättää. Ei ole vielä eduskunnalta puhemies kysynytkään, ainakaan minun tietääkseni tänä yönä, jatketaanko eduskunnan istuntoa jälkeen kello 11. Tässä on siihen suostuttu ilman muuta, ja nyt kun aika on kulunut pitkälle aamuhetkeen ja muut tärkeät asiat vaativat myös ratkaisuansa, niin olen sitä mieltä, että olisi oikeus ja kohtuus, että tämä asia olisi voitu tällä kertaa keskeyttää, panna tämä pöydälle ja sitten ottaa muut esityslistalla olevat asiat käsiteltäviksi.

Ed. Hänninen-Walpas: Sotilasasian käsittely on kiihoittanut epäilemättä mieliä. Kiihoitus tahtoo sokaista järkeä jonkun ver-

ran. Minusta näyttää, että nyt on vähän käynyt sillä tavoin. On tiettyä, että sotilasasiasta pyydettyjä puheenvuoroja on yli 20 käyttämättä. Jos asia otetaan uudelleen esille, niin epäilemättä sama määrä puhujia ilmoittautuu taas. Jos keskustelu alkaa, niin voi sitä kestää 6—7 tuntia. Kun tiedetään, että meillä on tänään valtiovarainvaliokunnan laaja mietintö käsiteltävänä, niin olisi kerrassaan järjetöntä alkaa keskustelua sotilasasiasta. Täytyisi saada tutustua edes hiukkasen valtiovarainvaliokunnan mietintöön. Toivoisin, että puhemies käyttäisi tyrannivaltaa, kun tästä ei muuten tule selvää, ja keskeyttäisi istunnon.

Ed. Anton Huotari: Pyydän ehdottaa, että myöhäisen ajan vuoksi tämä täysi-istunto keskeytettäisiin ja suoritettaisiin vain pöydällepanot.

Puhemies: Minä pyydän puhujille huomauttaa, ettei nyt ole kysymys muusta kuin ed. Pärssisen ehdottamasta pöydällepanosta.

Ed. Ahmavaara: Sosialistien taholla on pyydetty asia lykättäväksi joulun jälkeen sen vuoksi, että he saisivat kuulla valitsijainsa mielipidettä. Jokainen jo huomaa, mikä veruke tässä on. Pyydän huomauttaa, että se seikka, että tämä asia lähetetään valiokuntaan, ei suinkaan estä sosialisteja kuulemasta valitsijainsa mielipidettä niin monessa kokouksessa kuin tahtovat. Muusta tässä ei ole kysymys, joten asia voidaan lähettää valiokuntaan. Nämä väitteet ovat niin kuultavia verukkeita, että niistä pitäisi luovuttaman. Lopussa sanoikin ed. Manner oikean syyn, että tämä on vain jarrutusta, ja sen me olemme ymmärtäneet sanomattakin.

Ed. Schybergson: För en gångs skull ber jag att få förena mig med herr Huotari och yrka på att plenum nu afbrytes. Det ligger ingen vikt på att detta ärende remitteras till utskott. Ty om regeringen vill taga initiativ i fråga, kan den göra det på grund af den diskussion, som här ägt rum, enär ingen av majoriteten har uttalat sig mot remiss.

Vi hafva över hufvud taget icke någon utväg att förhindra en obstruktion af den art, som här är i fråga. Jag förstår icke, hvarför vi skola plåga våra talmän genom att fortsätta plenum. Herrar socialister skulle jag däremot gärna unna att sitta här några timmar ännu.

Ed. Airola: Ed. Schybergson puhui aivan oikein ja järkevästi tällä kertaa.

Kun, kuten tähänastinen keskustelu jo osoittaa, kysymys asian pöydällepanosta voi venyä hyvinkin pitkälle ja kun aika jo on näin pitkälle kulunut, on kyllä oikein ja kohtuullista, että ennenkuin päätetään ed. Pärssisen tekemästä ehdotuksesta, päätetään siitä, keskeytetäänkö istunto vai ei. Ja tämä seikka on sellainen, että puhemiehen pitäisi alistaa se eduskunnan ratkaistavaksi. Niin on tehty ennen. Kun herra Svinhufvud oli puhemiehenä, niin muistan, kuinka alituiseen porvarillisten taholta tehtiin ehdotuksia istunnon keskeyttämisestä. Kun kello tuli 11, nousi joku ja teki ehdotuksen, että istunto keskeytetään, toinen kannatti ja äänestettiin siitä. Kun hän hävisi, kului joku minuutti ja heti tehtiin uusi ehdotus, taas kannatti joku ja siitä äänestettiin. Sellaista peliä jatkui usein tuntikausia. Nyt herra puhemies sen sijaan tahtoisi itse päättää asian oman viisaan älynsä mukaan. Minusta olisi parempi, että hän jättäisi asian eduskunnan ratkaistavaksi, jotta olisi helpompi siitä päättää. Pyydän, että puhemies ilmoittaisi, mikä on se erityinen syy, josta puhutaan työjärjestyksen 30 §:ssä, ja jonka takia herra puhemies on näin tavattoman pitkälle yli työjärjestyksen määräämän ajan sallinut istunnon jatkua.

Ed. Walkama: Minua ihmetyttää, että muuten niin puhelias vasemmisto tällä kertaa vaikenee. Syynä lienee, se että lehterit ovat nyt tyhjinä.

Ed. Vuoristo: Minun mielestäni kun täällä on paljon tärkeämpiä asioita, muun muassa elintarveasioita, ollut jo viikkokausia pöydällä ja kun huomenna on niinkin tärkeä asia kuin tulo- ja menoarvio käsiteltävänä ja edustajain pitäisi valmistua ja tutustua siihen ja kun valtiovarainvaliokunta on työskennellyt tätä ennen yötä päivää ja valvonut viikkokausia, niin jos tällaisen pikkuasian vuoksi eduskunnan jäseniä valvotetaan, on se hävytöntä ja turhanpäiväistä kiusantekoa. Äsken oikeiston taholta puhuttiin yksimielisyydestä ja pidettiin sen aikaansaamista tärkeänä, ja sen päälle viitsitään ruveta tällaiseen. Tämä eduskunta kaatuu omaan pikkumaiseen ja härkäpäiseen menettelyynsä. Te yritätte pitää meitä toisissa asioissa apureina, mutta samassa hengenvedossa taas potkitte meitä, mutta tällä tavoin ei eteenpäin päästä.

Ed. Sirola: Alistaisin puhemiehen harkittavaksi, eikö ehdotus istunnon keskeyttämisestä keskeytä asian asiallista käsittelyä, siis myös keskustelua pöydällepanosta.

Ed. Nissinen: Pyydän saada kannattaa ed. Schybergsonin tekemää ehdotusta.

Ed. Hurmevaara: Koska minunkin mielestäni istunnon keskeyttäminen olisi kaikkein tehokkainta pöydällepanoa, niin minä kannatan istunnon keskeyttämistä.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Täällä on asian asiallista käsittelyä vastaan ed. Pärssinen ed. Jalavan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Pärssisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 68 jaa- ja 103 ei-ääntä. Eduskunta on siis ed. Pärssisen ehdotuksen mukaisesti päättänyt panna asian pöydälle seuravaan täysi-istuntoon.

Tämän johdossta lausuu

Ed. Hurmevaara: Minä huomauttaisin siitä seikasta, että ed. Pärssinen tosin ehdotti asian pöydälle seuravaan istuntoon, mutta tätä ed. Pärssisen ehdotusta siinä muodossa ei kukaan kannattanut.

Puhemies: Niin paljon kuin minä ymmärsin, minä tein äänestysehdotuksen ja se hyväksyttiin ja sitä vastaan ei muistutusta tehty.

Ilmoitusasia:

Suomen kansainvälisiä suhteita koskevain asiain valmistelua varten asetetun valiokunnan puheenjohtajasta ja varapuheenjohtajasta.

Puhemies: Minun on ilmoitettava, että se erityinen valiokunta, joka äskettäin asetettiin, on valinnut puheenjohtajakseen ed. Ingmanin ja varapuheenjohtajaksi ed. Alkion.

Pöydällepano.

Varojen hankkimista vuodeksi 1917 niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä

koskeva hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10 pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysi-istuntoon.

Seuraava täysi-istunto pidetään tänä päivänä k:lo 10 a. p.

Puhemies: Tahtoisin ilmoitaa, että tarkoitus on ollut, jotta maalle aikovat edustajat pääsivät matkustamaan kaupungista pois, lopettaa täysi-istunto viimeistään k:lo 4 i. p. tänään lauvantaina.

Täysi-istunto päättyy k:lo 3,45 aamulla.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

36. Lauvantaina 22 p. joulukuuta

k:lo 10 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Kolmas käsittely:

Ehdotus laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa 775
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 13; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 12.
Ehdotus valtiolainan ottamisesta elintarpeiden hankintaa varten 776
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 10; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 27.
Ehdotus valtiolainan ottamisesta kulkulaitosrahaston tarpeisiin ..... „
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 12 ja 12 a; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7; hallituksen esitys n:o 22.
Ehdotus laiksi pääoma- ja kuponkisuostunnasta 777
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 11 ja 11 a; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9.

Ainoa käsittely:

Hallituksen esitys, joka koskee varojen hankkimista vuodeksi 1917 niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä 778
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 24.

Esitellään:

Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamiseksi koskeva ed. Mikkolan y. m. anom. ehd. n:o 4..... —
Kertomus valtiovarain tilasta vuosina 1913—1915 ..... —

Ainoa käsittely:

Erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymyksen järjestämiseksi ..... —
Asiakirjat: Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Airolan ja K. Mannerin kirjoitus.
Määrärahan myöntämistä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittava anomusehdotus ..... —
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Latvalan y. m. anom.-ehd. n:o 44 ja ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 45.
Kansantajuisten tieteellisten luentojen avustamista tarkoittava anomusehdotus ..... —
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Johanssonin y. m. anom. ehd. n:o 55.
Maaseudun alkukouluopettajain palkkaetujen parantamista tarkoittavat anomusehdotukset ..... —
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Alkion y. m. anom.-ehd. n:o 39; ed. Walkaman y. m. anom.-ehd. n:o 40; ed. Hedbergin anom. ehd. n:o 41.
Apulantojen maahansaannin aikaansaamista tarkoittava anomusehdotus.... —
Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan II osaston mietintö n:o 1; ed. Kairamon anom. ehd. n:o 66.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Ahmavaara, Arajärvi, Arffman, Bergroth, Björk,

Colliander, Eloranta, Estlander, Hakkinen, Harjula, Heikkinen, Holsti, Kiviniemi, Hanna ja Jalo Kohonen, Korhonen, Kuusinen, Lohi, A. Mäkelin, Y. Mäkelin, Mäkelä, Paasonen, Päivänsalo, Pärssinen, Salin, Salo, Snellman, Vekara ja Wuorimaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa tämän päivän istunnosta ed. Päivänsalo.

Rautateitten tariffien korottamista

koskeva senaatin ehdotuksen johdosta valmistettu valtiovarainvaliokunnan kirjelmä esitellään.

Puhemies: Esitellään ja luetaan valtiovarainvaliokunnasta saapunut kirjelmä joulukuun 21 päivältä 1917 n:o 29, joka koskee senaatin tekemää ehdotusta, että eduskunta suostuisi siihen, että hallitus saisi koroittaa rautateitten tariffeja siten, että rautateitten itsensäkannattavaisuusperiaatetta niin paljon kuin mahdollista noudatetaan.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan Valtiovarainvaliokunta.
Helsingissä, 21 p:nä joulukuuta 1917.
N:o 29.

Eduskunnalle.

Senaatti on lähettänyt kuluvan joulukuun 21 päivänä Eduskunnalle kirjelmän, jossa Senaatti ehdottaa Eduskuntaa suostumaan siihen, että hallitus saisi korottaa rautateitten tariffeja siten, että rautateitten itsensä kannattavaisuusperiaatetta niin paljon kuin mahdollista noudatetaan.

Kirjelmässä tehdään aluksi selkoa siitä, miten henkilö- ja tavaraliikennetariffeja valtionrautateillä on muutettu. Kuluvan vuoden alussa oli voimassa vuoden 1897 tariffit eräillä Senaatin maaliskuun 9 päivänä 1916 päättämillä muutoksilla ja lisäyksillä. Senaatin päätöksellä helmikuun 13 päivältä 1917 korotettiin sitten näitä tariffeja tavaraliikenteessä 10 %:lla sekä henkilöliikenteessä 20 %:lla. Viime lokakuun 1 päivästä alkaen taas noudatetaan tariffeja, jotka Senaatin päätöksen mukaisesti edellisen elokuun 24 päivältä ovat lasketut siten, että vuoden 1897 tariffit ovat korotetut matkustajaliikenteessä 100 %:lla ja tavaraliikenteessä 60 %:lla.

Senaatin kirjelmässä on myös summittaisia arviolaskelmia ensi vuoden tuloista ja menoista valtionrautateillä. Menot arvioidaan ensi vuonna vähintäin 220,000,000 markaksi ja tulot nykyisten tariffien mukaan laskien ja ottamalla laskuperusteeksi viime lokakuun liikenteen 150,000,000 markaksi. Täten syntyisi ilman tariffien korotuksia ainakin noin 70,000,000 markan suuruinen tappio, lukuunottamatta rautateihin kiinnitetyn pääoman korkoa. Koska Senaatin mielestä tämä tappio olisi sopivilla keinoilla koetettava saada estetyksi, olisi tällöin lähimpänä ja Senaatin kirjelmän mukaan nykyisin ainoana tehokkaana keinona turvauduttava tariffien korottamiseen.

Mitä suunnitellun tariffien korotuksen suuruuteen tulee, sanotaan kirjelmässä, että valtion rautatiet tarvitsevat vuonna 1918 pyörin luvuin noin 50 % tulojen lisäyksen, jotta menot edes todennäköisesti saataisiin peitetyiksi ja suoranaiset tappiot vältetyiksi.

Valiokunta on jo mietinnössään kulkulaitosrahastossa vuodeksi 1917 kiinnittänyt huomiota siihen, että kulkulaitosrahaston budjetti kuluvalle vuodelle osoittaa, että valtionrautateitten tulot tätä nykyä eivät läheskään riitä peittämään rautateiden liikenteen tuottamia menoja. Valiokunta myös lausui, että valtionrautateiden menot varsinkin tänä vuonna osoittavat niin suurta nousua, että tarpeellisen tasapainon pysyttämiseksi valtionrautateiden taloudessa ja kohtuullisen pääomankoron saamiseksi kaikesta päättäen on välttämätöntä ryhtyä suunnittelemaan uusiakin toimenpiteitä tulojen enentämiseksi. Tähän antaa aihetta myös rahan arvon viimeaikainen aleneminen, joka tekee, että kuljetusmaksujen entisellään pysyttäminen merkitsisi samaa kuin alennuksen myöntäminen niihin.

Eduskunta on kuluvan kuun 20 päivänä hyväksynyt valiokunnan mietinnön kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1917 ja periaatteellisesti siis hyväksynyt sen kannan, että kuljetusmaksuja on korotettava tarpeellisen tasapainon pysyttämiseksi valtionrautateiden taloudessa. Miten suureksi tariffeja olisi nyt korotettava, ei Valiokunnan saatavissa olevan valmistelun perustuksella ole mahdollista ratkaista, koska valiokunta ei ole myöskään tietoonsa saanut niitä ehdotuksia, joita rautatiehallituksen taholta nyt kyseessäolevassa suhteessa on tehty. Rautateiden kannattavaisuutta ei myöskään olisi yksinomaan tariffien korotuksella pyrittävä saavuttamaan. Valiokunta on kuitenkin katsonut Senaatin kirjelmässä olevien tietojen perusteella, että rautatietariffien korotus 50 %:lla

nykyisestään näyttää rautateiden kannattavaisuuden palauttamiseksi joka tapauksessa tarpeelliselta.

Edellä olevan perusteella Valiokunta kunnioittaen ehdottaa Eduskunnan päätettäväksi,

että Senaatti valtuutetaan korottamaan rautateitten tariffeja ensi vuoden alusta lukien korkeintaan 50 %:lla.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Edvard Gylling.

Sulo Vuolijoki.

Keskustelu:

Ed. Kullervo Manner: Valtiovarainvaliokunta havaitakseni ehdottaa senaatille valtaa harkintansa mukaan 50 prosenttiin asti koroittaa rautatietariffeja. Olisi kuitenkin ollut tarpeellista tässä suhteessa eräitä rajoituksia tehdä. Sellaiset rajoitukset olisivat voineet koskea III luokan matkustajapilettejä, elintarpeitten kuljetusta ja myöskin välttämättömimpien maanviljelystarvikkeiden kuljetusta. Toisen ja ensimäisen luokan matkustajapilettien koroittaminen suuremmassa määrässä kuin kolmannen luokan ei varmaankaan tulisi niille, joita koroitus tulisi kohtaamaan, tuntumaan niin raskaalta kuin suurelle osalle niistä, jotka käyttävät kolmannen luokan matkustajapilettiä. Mitä taas tulee elintarpeisiin, niin tulisi valtion puolestansa helpommilla rahhdeilla kuin muille tavaroille koettaa edistää niitten kuljetusta mahdollisimman paljon. Mitä läheisimmässä yhteydessä halvempien elintarverahtien kanssa ovat taas tärkeimpien maanviljelystarvikkeiden alemmat rahdit, sillä sikäli kuin niille ovat rahdit halvemmat, sikäli myöskin on mahdollisuuksia, että maanviljelijät niitä hankkivat ja käyttävät ja siten edistävät ja kohottavat elintarpeitten tuotantoa. On vaikea näin yhdeltä kuulemalta päättää, mihinkä paikkaan valtiovarainvaliokunnan kirjelmää tuollaiset lisäykset olisi tehtävä, ja sentakia täytyy minun omasta puolestani tunnustaa, etten voi nyt varsinaista ehdotusta siinä tehdä. Olisi kuitenkin hyvä, jos senaatti osaisi omastakin alotteesta ottaa tämän huomioon siinä tapauksessa, että eduskunnassa sille ajatukselle löytyisi suurempi kannatus. Mutta myönnän, silloin kun valtiovarainvaliokunnan kirjelmä tuohon muotoon on laadittu, että senaatille ei siihen mitään pakkoa ole, päinvastoin on mahdollista, että eräitä muita tariffeja, esimerkiksi semmoisia, joitten koroitus koskee vähävaraisempia väestöluokkia, koroitetaan suhteellisesti enemmän kuin toisia.

Ed. Komu: Viimeisen puhujan lausunnon johdosta ilmoitan, että valiokunnan mielipide ei ole ollut niin yksimielinen, kuin mitä kirjelmästä selvisi. Päinvastoin sosialidemokraattisten jäsenten taholta valiokunnassa tehtiin ehdotus, jonka mukaan juuri elintarpeitten kuljetukseen ja kolmannen luokan matkustajiin nähden ei koroituksia olisi tehtävä suhteellisesti samassa suhteessa, kuin muita korotuksia tehdään. Valiokunnassa siitä äänestettiin, mutta se ei saanut kannatusta siinä määrässä, että olisi tullut hyväksytyksi. Ettei kysymykseen liity vastalausetta, johtuu siitä, kun valiokunnan lausunto tulee kirjelmän muodossa ja että valiokunta sai tuota pikaa hätäisesti viime yönä asian ratkaista.

Ed. Kirves: Mitä tariffien koroitukseen tulee, ei niitä ole järjestetty jälkeen vuoden 1897, siis 20 vuoden kuluessa. Tästä oli seurauksena, että tariffien koroitus nyt, kun se tulee näin pitkän ajan jälkeen, on verrattain tuntuva, ja jo tästä syystä valiokunta asettui sille kannalle, että tariffien koroitusta niissä kohden, missä ed. Manner mainitsi, ei olisi senaatin saatettava niin tehokkaasti voimaan kuin niissä kohden, missä se ei koske elintarpeitten, koulu- ja työläispilettien ja muiden sellaisten koroittamista.

Ed. Kairamo: Ne näkökohdat, jotka edustaja Manner toi esille, olivat kyllä harkinnanalaisina valiokunnassa, mutta pitäisipä nyt olla selvää jokaiselle, että kun valtiovarainvaliokunta kokoontuu keskiyön ja eduskunnan täysi-istunnon aikana, niin ei voida siellä ratkaista sellaisia vaikeita teknillisiä kysymyksiä kuin matkustajaluokan hintojen määrääminen, elintarpeitten kuljettaminen rautatiellä y. m. s. Valiokunnan vähemmistö oli sitä mieltä, että hallituksen esittämä loppuponsi olisi ollut sellaisenaan hyväksyttävä ja tähän olisi ollut sitä suurempi syy, koska hallitus perusteluissaan on ilmoittanut aikovansa noudattaa juuri sitä prosenttimäärää, minkä valiokunta sitten ehdotti korkeimmaksi.

Ed. Kokko: Pyytäisin lämpimästi kannattaa sellaista menettelytapaa, jonka jo ed. Manner toi esille, ettei samassa suhteessa, kuin tariffeja yleensä, koroitettaisi niitä kolmannen luokan matkustajille, ei elintarpeille eikä maanviljelystarvikeaineille.

Ed. Luopajärvi: Sen johdosta, mitä täällä edustajat Manner, Komu ja muut ovat lausuneet siitä, että tuossa kirjelmässä olisi pitänyt mainita lähemmin, millä tavalla tätä tariffikoroitusta

eräissä suhteissa olisi järjestettävä, pyydän saada sen lisäksi, mitä ed. Kairamo täällä mainitsi, ilmoittaa, että valiokunnassa tästä keskusteltaessa kiinnitettiin valiokunnan enemmistön taholta huomiota siihen, että jos tuollaisia yksityiskohtaisia määritelmiä jossakin vississä suhteessa tähän eduskunnan kirjelmään lisättäisiin, kirjelmä siinä suhteessa kadottaisi eheytensä. Jos lähdettäisiin käsittelemään erikoisaloja, mitä on koroitettava ja miten on koroitettava, niin se saattaisi viedä asian niin laajalle alalle, että valiokunnalla ei ollut tilaisuutta ratkaista sitä niissä olosuhteissa, mitkä valiokunnalla oli käytettävinään. Sen sijaan lausuttiin valiokunnassa huomautus, että kun kirjelmä laaditaan tällaiseen yleismuotoon ja esitetään sellaisenaan eduskunnalle, niin silloin ovat edustajat, jotka tahtoisivat eri kohtia asiassa painostaa, tilaisuudessa keskustelun aikana merkitä pöytäkirjaan mielipiteensä. Ja koska sitä paitsi on tunnettu aikaisemmalta ajalta se pyrkimys, mikä eduskunnassa on ollut vallitsevana matkustajapilettien hintoihin nähden eri luokissa j. n. e., niin on hallitus tilaisuudessa sekä näiden annettavien lausuntojen että myöskin sen perusteella, mihin viittasin, ottamaan huomioon näitä näkökohtia tariffia yksityiskohtaisesti laatiessaan. Nämä olivat ne näkökohdat, jotka vaikuttivat siihen, että kirjelmä laadittiin tällaiseen yleismuotoon.

Mitä tulee koroitusrajan määräämiseen, oli siinä suhteessa myöskin valiokunnassa kaksi eri mielipidettä. Enemmistö valiokunnassa kuitenkin tuli sille kannalle, että korkein raja olisi pysytettävä tässä 50 %:ssa, ja katsoi olevan tarkoituksenmukaista, että se myöskin kirjelmässä mainitaan, sitä suuremmalla syyllä, koska hallitus puolestansa on arvioinnissa myös tullut samaan prosenttimäärään, ja ettei toiselta puolen olisi aihetta sille väitteelle, että eduskunta antaa aivan rajattoman oikeuden hallitukselle tässä järjestelyssä eikä muka niin ollen eduskunnan vastaus asiallisesti merkitsisi mitään.

Senaattori Jalmar Castrén: Rautatien tariffien kohotusta on ehdotettu sekä senaatin että ymmärtääkseni myös valiokunnan puolelta siinä tarkoituksessa, että valtionrautateitten tulot saataisiin edes jotakuinkin vastaamaan varmoja ja odotettavia menoja. Jos tähän päätökseen nyt pannaan ehtoja, joiden kantavuutta ei tällä hetkellä voida arvostella, niin pannaan myöskin kokonaan vaaranalaiseksi tällä kohotuksella tarkoitetun tarkoitusperän saavuttaminen. Varsin huomioonotettavia ovat kyllä ne näkökohdat, joita erinäiset edustajat ovat täällä lausuneet, ja mikäli ne voidaan huomioon ottaa, arvaan minä, että niihin tullaan kiinnittämään huomiota, silmälläpitäen kuitenkin sitä tarkoitusperää, johonka tällä yleisellä tariffinkoroituksella pyritään.

Mitä taasen tulee erityisten tavaralajien kuljetuksen helpottamiseen alempien tariffien kautta maanviljelyskoneitten ja elintarpeitten kuljetuksessa, niinkuin täällä on mainittu, niin olisi minun mielestäni parempi lähteä siltä perusteelta, ettei rautateitten taloutta olisi rasitettava siten, että näille laskettaisiin alemmat kuljetusmaksut, vaan koetettaisiin niitä edistää muulla tavalla varoista, joita tähän tarkoitukseen erikoisesti voitanee myöntää. Rautateitten talous olisi siten pidettävä erillään muista tarkoitusperistä, jotta sillä tavalla voitaisiin tarkalleen katsoa ja määrätä, mitä rautatiet tuottavat ja kuinka paljon varoja käytetään erikoisten, kylläkin huomiota ansaitsevien, tarkoitusperien edistämiseksi.

Senaattori Arajärvi: Sen jälkeen, kun kulkulaitostoimituskunnan päällikkö on esiintynyt, ei minulla ole siihen paljon lisättävää. Kuitenkin erään lausunnon johdosta, joka täällä annettiin ja joka tiesi sitä, että jos hallituksen esitys hyväksyttäisiin, asiallisesti eduskunnan päätösoikeus tässä suhteessa ei merkitsisi mitään. Asianlaita ei kumminkaan ole näin. Hallitus ei ole kirjelmässään pyytänyt tariffien koroitusoikeutta sen pitemmälle, kuin rautateitten itsekannattavaisuus vaatii. Ja kirjelmästä näkyy myöskin, että hallituksessa on epäilyksiä, voidaanko tariffien koroitukselle edes niin pitkälle mennä tällä haavaa. Todennäköistä on, että esimerkiksi rautateihin kiinnitetyn pääoman korko ei saata tällä kertaa tulla huomioon otetuksi. Kyllä ymmärtääkseni olisi suotavaa ja toivottavaa, että eduskunta tyytyisi päättämään ainoastaan sen, että rautatien tariffeja ei saa koroittaa sen korkeammalle, kuin rautateiden oma talous vaatii. Toisin sanoen eduskunta on oikeutettu ja velvollinen pitämään huolta ennen kaikkea siitä, että rautateiden tariffeja ei määrätä sellaisiksi, että ne muodostuvat verotuskeinoksi hallituksen kädessä.

Ed. Aronen: Minäkin olen sitä mieltä, että terveen liikkeenhoidon periaatteet vaativat, että kutakin liikettä on hoidettava sillä tavalla, että liike kannattaa itsensä ja tuottaa myöskin voittoa, eikä sillä tavalla, kuin meidän rautatieliikkennettä nykyään hoidetaan, että se tuottaa suunnattomat määrät tappiota. Hyväksyn sen ajatuksen, mikä kirjelmässä on esitetty, mutta toivon, että eduskunta päättäisi lisätä sellaisen ajatuksen, kuin ed. Man-

ner täällä lausui. Ehdotan sen vuoksi, että eduskunta päättäisi, että rautatietariffeja koroitettaessa on silmällä pidettävä sitä, että kolmannen luokan matkustajilta sekä elintarpeiden ja maanviljelystarvikkeiden kuljetuksessa ovat maksut suhteellisesti alhaisemmat kuin muusta liikenteestä, ja toivon että hallitus rautatietariffia järjestäessään ottaisi huomioon tämän.

Ed. Kirves: Ed. Komu on jo tässä edellä lausunut valiokunnan vähemmistön mielipiteen, joka on sama kuin minkä edustaja Manner on täällä esittänyt. Sitten on senaattori Castrén täällä esittänyt sen käsityksen, jonka yhteenveto on se, että pannaan rautateitten talous vaaranalaiseksi, kun ei ole hyväksytty hallituksen kirjelmässä olevaa mielipidettä. Mielestäni tässä ei ole pantu vaaranalaiseksi mitään. Tämä on minusta valiokunnan puolesta verrattain pitkälle menevä myötätuntoisuus senaattia kohtaan. Onhan finanssipäällikölle tunnettua, että valtiovarainvaliokunta, saadessaan tiedon asian tilasta rautatiellä, oli sitä mieltä, että tässä yhteydessä olisi hankittava tietoja valiokunnalle rautatiehallituksen ja senaatin puolelta. Näitä tietoja ei kuitenkaan saatu, jonka vuoksi valiokunnalla oli täysi oikeus päättää sillä tavalla, kuin se on tässä päättänyt. Valiokunta ei ole koettanut saada näitä tarkoitusperiä toteutetuiksi yksinomaan tariffien koroituksella, vaan se myöskin toivoo jotain muuta tietä ja jotain muuta toimintaa hallituksen puolelta tämän tarkoitusperän saavuttamiseksi. Ja kun näin on asianlaita, niin minusta hallituksen jäsenillä ei oikeastaan olisi syytä olettaa, että valiokunnan tarkoitus on saattaa vaaranalaiseksi rautateiden talous. Mitä sitten muuten tulee tähän asiaan, niin tässä on eduskunta kerta kaikkiaan ryhtynyt käyttämään sitä valtaa, mikä eduskunnalle kuuluu, ja olen minä ja moni muu vasemmistossa ollut vakuutettu siitä, että jos eduskunta olisi ennen ottanut tällaisen vallan, ei rautatielaitos olisi siinä tilassa, kuin se nykyään on. Jos eduskunnan ääntä olisi ennen edes kuultu, rautateitten talous olisi aivan toisella kannalla. Eihän mikään estä hallitusta, jos se näkee, että ne toimenpiteet, joita eduskunnan puolelta myönnetään, hallitukselle eivät riitä, antamasta eduskunnalle ehdotusta sellaisiksi toimenpiteiksi, joita tarpeellisiksi havaitaan, sekä siitä, millä tavalla nämä vaikuttavat eri liikenteenhaaroihin ja eri matkustajaluokkiin, sekä millä tavalla ne olisivat järjestettävät. Tämä on se pyrkimys, johon eduskunta on pyrkinyt, ja silloin nähdäkseni ollaan tässä aivan terveellisellä pohjalla. Minä siis toivoisin, että kun eduskunta kokoontuu tänne joulun jälkeen, saa se näistä suunnitelmista ja ehdotuksista tarkemman selonteon.

Puhemies: Jos ed. Kirves tahtoisi jättää kirjallisen ehdotuksen tänne.

Ed. Kirves: Minä voin luopua.

Ed. Murto: Mielestäni koroitettu tariffi ei yksin vie perille siihen tarkoitukseen, josta on kysymys. Monessakin suhteessa se voisi vaikuttaa usein päinvastaisesti. Mutta löytyy toisia keinoja, joilla mielestäni voidaan asiaa korjata, kun siihen tarpeeksi tarmokkaasti ryhdytään, ja niitä keinoja on monia. Pyydän vain kiinnittää huomiota yhteen ainoaan. Meillehän on tunnettua se surkeus ja puute, mikä meillä on rautateiden liikkuvan kaluston suhteen, ja jos tämäkin puute tulisi korjatuksi, niin liikennettä voitaisiin paljo suuremmassa määrässä järjestää kuin nyt. Mutta asioiden nykyisellä kannalla ollen ei voi edes tyydyttävästi liikennettä saada välitettyä. Minä myönnän, että nykyisissä oloissa on vaikeuksia tämän puutteen korjaamiseksi, mutta paljon siinäkin voidaan tehdä, jos vain tahdottaisiin. Noin toista vuotta takaperin sanomalehdissä nähtiin uutinen, että rautatiehallitus on tilannut vetureita Amerikasta kokonaista 25 kappaletta. Mutta niitä ei ole vieläkään käytännössä, vaikka ne ovat tilatut ja maksetut, syystä, ettei niitä ole vielä saapunut, samaan aikaan kun rautatiellämme on ääretön puute. Samaan aikaan tekivät kotimaiset tehtaat myöskin tarjouksia, mutta niitä ei otettu huomioon, tilattiin vain Amerikasta. Tällaiset epäkohdat ovat tietysti poistettavat. En tarkoita sillä, että se olisi nykyisen hallituksen asia, mutta rautatiehallitus oli siihen syyllinen, että tällaisia virheitä on tehty. Nykyään mahdollisesti rautatiehallitus kylläkin tilaisi kotimaasta, mutta raaka-aineita ei ole, kun tehtailijat eivät ole aikoinaan voineet tehdä tilauksia ulkomaille raaka-aineiden saamiseksi. Mainitsen vain tämän yhtenä esimerkkinä. Monista muista voisin vielä mainita rautateillämme polttoaineiden järjestelyn, jossa pikainen korjaus olisi tarpeellinen.

Senaattori Jalmar Castrén: Pyydän vain edellisen arvoisan puhujan lausunnon johdosta saada sanotuksi, että sotavuosina ei ole voitu kotimaasta saada enempää vetureita, kuin mitä täällä on saatu, sillä niitä on kysytty kotimaisista tehtaista, mutta oli pakko Amerikasta tilata. Osa niistä on jo saapunut ja niitä kootaan paraillaan.

Ed. Airola: Pitkää aikaa ei ole kulunut siitä, kun eduskunta päätti, että se itse tahtoo nämä asiat järjestää ja epäsi hallitukselta avonaisen valtuuden päättää tariffien korotuksesta. Nyt kuitenkin eduskunta asiallisesti joutuu antamaan milt'ei avonaisen valtuuden senaatille. Tämä johtuu siitä, että asia on tuotu eduskunnassa niin myöhään esille, että valiokunta on voinut vain pintapuolisesti asiaa käsitellä. Ja nyt, kun se eduskunnalle esitetään, ei ole sitä painettuna jaettu, suullisesti vain luettu kertaalleen, ja eduskunnalla on vain vähän aikaa jälellä, eikä ole tilaisuutta omistaa tarpeeksi aikaa asian käsittelyyn. Näin ollen eduskunta joutuu päättämään tämän asian jokseenkin umpimähkäisesti, antamaan laajempia valtuuksia, kuin mitä se ehkä pitäisi suotavana, ja mitä se tekisi, jos sillä enemmän aikaa olisi. Tämä johtuu siitä, että senaatti tässäkin asiassa menettelee niinkuin eräissä toisissakin, että se pyrkii anastamaan itselleen valtaa, josta se tietää, ettei se sille kuulu, koettaa käydä ratkaisemaan omin päin asioita, joista tietää, että ne olisivat eduskunnalle esitettävät. Tällä tavoin asia senaatin kautta ei ole eduskunnalle esitetty. Sittenkuin eduskunta on ilmoittanut, että se tahtoo itse näistä asioista määrätä, sitten tulee asia esille, mutta niin myöhään, että asian käsittelylle ei voida riittävästi aikaa varata. Minä tahtoisin lausua sen ajatuksen, että vastaisuudessa senaatti tuo asiat eduskunnalle siksi ajoissa esille, että ne ehditään täällä käsitellä perusteellisemmin, kuin mitä tässä nyt on tilaisuus.

Ed. Murto: En tahdo ryhtyä väittelemään, onko siinä senaattorin vastauksessa minkä verran perää, mutta työttömyyskysymyksen yhteydessä, keskustellessani Tampereen Pellava- ja Rautateollisuus O. Y. konepajan johtajan, insinööri Lavoniuksen kanssa asiasta ilmoitti hän, että mainittu konepaja oli vielä viime kesäkuussa tehnyt tarjouksen rautatiehallitukselle, jolloin sillä oli ollut tilaisuus saada raaka-aineita tarkoituksiin, mutta nykyään se on mahdotonta. Tämä kaikki tapahtui samaan aikaan, kun kotimaassa alkoi työttömyys suuressa määrin ilmestyä. Kuten muistamme, on tilaus Amerikasta tehty toista vuotta takaperin ja mainittu konepaja teki viimeksi tarjouksensa viime kesäkuussa.

Ed. Lautasalo: Koska elintarpeitten hinnat nykyään ovat siksi kalliita, etteivät ne siedä enää korotusta, niin tämän perusteella on pidettävä tariffia suhteellisesti alempana niiden kuljetukseen nähden. Sama suhde on myöskin maataloustarvikkeisiin nähden, sillä nämä maataloustarvikkeet ovat mitä läheisimmässä yhteydessä elintarvekysymyksen kanssa. Samaten mitä kolmannen luokan matkustajiin tulee, ne ovat myös vähävaraista väestöä, jotka kolmannessa luokassa matkustavat, joten tässä suhteessa olisi myös tariffi suhteellisesti alennettava, näin ollen olisi hallituksen otettava nämä näkökohdat huomioon, niinkuin tässä jo edellä on esitetty, ja tämän perusteella pyydän saada kannattaa ed. Arosen tekemää ehdotusta.

Senaattori Setälä: Ed. Airolan lausunnon johdosta pyydän saada huomauttaa, että tariffin määrääminen rautateillä on ollut senaatin asiana myös entisen järjestelmän, tsaarivallan aikana. Tämä ei ole siis ollut mitään semmoista, mitä senaatti olisi pyrkinyt itselleen anastamaan.

Ed. Kairamo: Ed. Airolan lausunnon johdosta pyytäisin huomauttaa, että sellaisen menettelytavan noudattamista, kuin hän suositti, saattaa kohdata voittamattomia esteitä, joko sen kautta, että eduskunta ei, niinkuin nyt on asian laita, voi siihen omistaa riittävästi aikaa taikka sitten, että eduskunta yleensä ei ole koossa silloin, kun tariffiin olisi tehtävä muutoksia — kenties ei niin perinpohjaisia, kuin hallitus nyt katsoo tarpeellisiksi, vaan ainoastaan osittaisia pienempiä muutoksia. Sitäpaitsi on otettava huomioon, että hallituksen kirjelmä tässä asiassa ilmeisesti on aiheutunut sen päätöksen johdosta, jonka eduskunta teki toissapäivänä kulkulaitosmietinnön käsittelyn yhteydessä, ja ne viittaukset, joita vasemmiston puolelta on tehty siitä, että hallitus nyt olisi pyrkinyt jotakin aivan tavatonta tekemään, niillä ei siis nähdäkseni ole mitään aihetta todellisuudessa.

Senaattori Kallio: Niiden toistakymmenen vuoden aikana, kun minulla on ollut tilaisuus valtiovarainvaliokunnassa seurata näiden kysymysten kehitystä, olen tullut siihen käsitykseen, että hallituksen ehdottama sanamuoto tässä olisi ollut parhain, jonka mukaan kannattavaisuusperiaatetta olisi eduskunta velvoittanut hallituksen pitämään tariffeissa silmällä. Siihen ajatukseen sisältyy myöskin se vasemmistosta tehty ehdotus, että kolmannen luokan piletejä ja elintarpeiden kuljetusta myöskin silloin voisi edistää tämän kautta. Valtiovarainvaliokunta ja eduskunta on useassa mietinnössään lausunut sen mielipiteen, että ensimäinen ja toinen luokka kannattaa rautatiellä huonommin kuin kolmas luokka. Mutta kun nyt valtiovarainvaliokunta on kirjelmän valmistanut ja asettunut siinä sille kannalle, että se jättää kyllä liikkumisoikeutta hallitukselle, mutta kum-

minkin asettaa maksimirajaksi 50 prosenttia, niin en minä tahdo tässä toisenlaista ehdotusta tehdä, sillä näin äkkiä heitetyt ehdotukset usein herättävät epäilystä eduskunnassa ja siitä syystä minusta ei ole tarpeellista myöskään, vaikka pääpyrkimys ed. Arosen ehdotuksessa on oikea, ryhtyä hyväksymään sitä, vaan tyytyä valiokunnan mietintöön.

Ed. Gylling: Minä en voi nähdä, etteikö hallitus olisi voinut tuoda tämän asian paremmin valmisteltuna eduskuntaan, kuin mitä nyt on tapahtunut. Minä en sentakia voi olla lausumatta siitä, mitä ed. Kairamo ja edelliset puhujat oikeistossa tässä suhteessa ovat esittäneet. Vaikeuksia minusta ei ole käsitellä näitä tariffikysymyksiä, jos ne aikanaan esitellään ja esitellään niita asiapapereita, jotka kuuluvat asiaan. Mutta nyt ei ole saatu edes niitä ehdotuksia, jotka koskevat nyt kysymyksessä olevaa tariffinkoroitusta, muuta kuin aivan summittaisia, hätäisesti kokoon kyhättyjä tietoja senaatin kirjelmästä eduskunnalle. Jos senaatti tahtoo asettua lojaaliselle kannalle eduskuntaan nähden, niin sen täytyy mielestäni myös silloin esittää asia valmisteltuna tänne. Ed. Kairamo sanoi, että senaatin on pakottanut tämän asian tuomaan tänne eduskunnan kulkulaitosrahaston yhteydessä tekemä päätös. Mutta näin ei saata olla asianlaita, jos hallitus on käsittänyt asemansa oikein, sillä myös sen ehdotuksen mukaan, joka oikeiston puolelta on tehty, olisi hallituksen ehdoton velvollisuus ollut joka tapauksessa tuoda tämä asia eduskuntaan. Tuon ehdotuksen mainittu kohta kuuluu: „Tariffinkoroituksien suhteen katsoo valiokunta asiakseen lausua, että niitä ei yleensä ole toimeenpantava eduskunnan mieltä kuulematta." Jos eduskunta olisi tuon pienen lauseen hyväksynyt, niin ei suinkaan hallitus seuraavana päivänä olisi ollut oikeutettu eduskunnan mieltä kuulematta nostamaan 50 prosentilla tariffeja. Kun hallituksen taholta tiedettiin, että oli tällainen ehdotus tekeillä oikeistonkin puolelta, niin silloin olisi paremmin valmisteltuna voinut asian eduskuntaan tuoda, ja siis oltiin selvillä siitä, että eduskunta tahtoo näin suurissa kysymyksissä sanoa sanansa. Minusta siis se tapa, jota on noudatettu tämän asian eduskuntaan tuomisessa, sen huono valmistelu, ei osoita, että hallitus tahtoisi tässä asiassa asettua sille kannalle, mitä olisi siltä vaadittava, vaan tahtoo tavallaan asettua tuollaiselle rempuilevalle kannalle, ei täysin lojaaliselle kannalle eduskuntaan nähden.

Ed. Nevanlinna: Minäkin olen kuulunut siihen vähemmistöön valiokunnassa, jonka mielestä olisi ollut oikeinta hyväksyä hallituksen ehdottama päätösponsi. Olen katsonut voivani yhtyä valiokunnan ehdotukseen siitä syystä, että valiokunnan lausunto ei sisällä mitään tämän ehdotuksen vastaista, toisin sanoen sen periaatteen vastaista, että rautateiden tulee kannattaa itsensä, ja toiselta puolen siitä syystä, että, mikäli hallitus itse ilmoittaa, sillä ei ole tällä kertaa aikomuskaan panna toimeen suurempaa koroitusta kuin 50 %:iin nousevaa.

Tässä yhteydessä, kun minulla kerran on puheenvuoro, pyydän saada lausutuksi, että olen puolestani käsittänyt hallituksen tiedonannon niin, etteivät senkään mielestä ne toimenpiteet, joihin on ryhdyttävä rautateiden tulo- ja menoarvion pahasti häiriytyneen tasapainon palauttamiseksi, voi rajoittua yksinomaan tariffikoroituksiin. Koko tämä vakava kysymys on otettava täydellisesti tutkittavaksi ja sen yhteydessä on aivan välttämätöntä ottaa myöskin selvitettäväksi, missä määrin ja millä tavoin supistuksia rautateiden liikennekustannuksiin, jotka nykyään ovat luonnottoman korkeat, voidaan aikaansaada.

Muuten en voi olla lausumatta muutamaa sanaa niiden muistutusten johdosta, joita vasemmalta on tehty hallituksen menettelyn johdosta tässä asiassa. Minun luullakseni on joksenkin turhaa koettaa uskotella, että nykyisissä oloissa Suomen senaatti aikoisi tai tahtoisi ajaa jotain omavaltaisuudenpolitiikkaa sellaisessa kysymyksessä, kuin nyt esillä oleva on. Tämä hallitus on eduskunnan asettama, se nojaa tykkänään eduskunnan enemmistön luottamukseen, sillä ei ole eikä voi olla mitään muita pyrintöjä, kuin tällä eduskunnan, se on tämän eduskunnan, enemmistöllä. Jos tällainen hallitus menisikin poikkeuksellisessa oloissa, sellaisissa jotka nykyään vallitsevat, asiaa eduskunnalle esittämättä koroittamaan rautateiden liikennetaksoja sanokaamme 50 %, niin se olisi teko, jota on arvosteltava aivan toisin kuin jos eduskunnalle aivan vieras, eduskunnasta aivan riippumaton hallitus tällaiseen tekoon kävisi.

Nykyinen hallitus on eduskunnan enemmistön luottamusmiehistö. Sillä on oikeus vaatia, että eduskunnan enemmistö uskoo, että toimenpiteet, joihin se ryhtyy, ovat todellakin välttämättömiä. Tällä eduskunnalla on oikeus ja tilaisuus ottaa jokainen sen teko tarkastettavaksi. Se voi sen johdosta ilmoittaa, ettei se tekoa hyväksy, ja tämä hallitus lähtee silloin. Tätä uutta suhdetta, jossa nykyänsä hallitus ja eduskunta ovat toisiinsa, ei tietenkään vielä yleisesti meillä tajuta. Mutta on välttämätöntä, että tästä uudesta suhteesta tulee piakkoin käsityksiin selvyys, sillä muuten me emme pääse siihen hedelmälliseen toimintaan,

johon meidän täytyy päästä. En voi myöskään muuta käsittää, kuin että hallituksen menettelyn tässä asiassa, toisin sanoen siinä, että se vasta eduskunnan tekemän päätöksen jälkeen toi kysymyksen tänne, on määrännyt se luonnoton kiire, jolla nykyisen hallituksen on täytynyt muutamien viikkojen kuluessa käsitellä lukemattomia asioita. Sillä on, minä kuvittelen, tällä hallituksella, ollut kädet jokseenkin täynnä. Jos se on nyt — viidennelläkö olemassaolonsa viikolla? — vasta voinut kiinnittää huomiota tähän kysymykseen, niin minä en luule, että kukaan tätä kohtuudella voi ihmetellä. Olen vakuutettu, vaikken tosin ole puhunut asiasta ainoankaan hallituksen jäsenen kanssa, että toisenlaisissa oloissa, joissa olisi rauhallisen toiminnan tilaisuutta, hallitus tietenkin olisi, ennenkuin se ryhtyi panemaan tariffien koroitusta toimeen kaikessa rauhallisuudessa, jättänyt asian eduskunnan tutkittavaksi. Nyt oli asema edessä, että rautatiet tuottavat miljoonittain — en tällä haavaa muista, kuinka monta miljoonaa, sillä yleensä en koskaan muista mitään numeroita — tappiota liikenteestä. Tätä tilaa ei voi suuritta häiriöittä jatkua ainoatakaan kuukautta. Eduskunta oli joululomalle juuri lähdössä, sen valtiovarainvaliokunta on ollut yötä päivää työssä niissäkin asioissa, jotka hallitus on tänne jo esitetyksi saanut. Rohkenen näin ollen suuresti epäillä, paljonko aikaa näissä oloissa valtiovarainvaliokunnalla olisi ollut omistaa tälle kysymykselle, vaikka se olisi saatu tänne aikaisemminkin ja vaikka aineisto olisi ollut kokonaisia paperivuoria. Sekään erinomaisen kiitettävä työinto ja työkyky, jota valtiovarainvaliokunnan arvoisa puheenjohtaja kehittää, ei minun luullakseni olisi tehnyt mahdolliseksi tässä asiassa saada paljoakaan enemmän aikaan kuin mitä nyt on tapahtunut.

En voi muuta käsittää, kuin että ne syytökset, joita vasemmiston taholta valtiovarainvaliokunnan herra puheenjohtajakin on katsonut sopiviksi tässä asiassa vasemmiston ainaisten agitatsioonitapojen mukaan heittää hallitusta vastaan, eivät ole vähimmässäkään määrässä oikeutettuja. (Hyvä, Hyvä!)

Senaattori Arajärvi: Sen johdosta, että eräillä näkyy olevan halu tuoda esille sitä käsitystä, että hallitus olisi voinut tätä asiaa nopeammin hoitaa, kuin se on hoitanut ja eduskunnan tietoon saattaa, täytyy sanoa muutama sana. (Vasemmalta: Se on sanottu jo.) Ei ole hallituksen puolelta sanottu. (Vasemmalta: Juu, senaattori Castrén sanoi! — Puhemies koputtaa.)

Valtion kassavarojen tila on ollut ahdas, jonka eduskunta tietää. Valtiovaraintoimituskunnassa on huolella seurattu päivä päivältä sitä tavatonta rahojen tarvetta, joka rautatiehallituksella on ollut, ja siitä syystä on myöskin kiirehditty näitten asioitten esilletuloa niin paljo kuin mahdollista, 15 päivästä alkaen tätä kuuta. Eilen havaittiin, että valtionvaroja ei ollut valtion panoja ottotilillä enemmän kuin 215,000 markkaa, ja tämä kaikki aiheutuu rautateitten tavattoman suurista odottamattomista menoista, niin että on toteutunut se, jota minä aavistin silloin, kun 25 miljoonan markan lyhytaikainen laina oli kyseessä, jota vasemmisto luuli erinomaisen runsaaksi ja jolla voidaan peittää kaikki ne menot, mitä peitettävää on. Tariffin koroitusta on tämän johdosta hallituksessa eritvisesti kiirehditty, mutta eduskunnalle ei ollut sitä aikomus päätettäväksi antaa. Kyllä tämä täytyy myöntää aivan avoimesti. Vanhan oikeuden mukaan, joka hallitukselle on aina kuulunut, tämä asia olisi nopeasti yksistään hallituksessa päättynyt, ellei eduskunta olisi tariffeihin nähden tehnyt sitä päätöstä, jonka se teki toissapäivänä. Ja se päätös aiheutti, sen valtiovarainvaliokunnan herra puheenjohtaja persoonallisesti hyvin tietää, sangen nopeat toimenpiteet hallituksen puolelta, että eduskunnan lausuma tahto tässä suhteessa tulisi täytetyksi. Valtiovarainvaliokunnan herra puheenjohtajankin täytyy antaa tässä suhteessa tunnustus hallitukselle siitä nopeudesta ja lojaalisuudesta, jolla se on toiminut eduskuntaa kohtaan. Sen suurempaa nopeutta ja sen pitemmälle menevää lojaalisuutta ei valiokunnan herra puheenjohtajakaan hallituksessa istuessaan olisi millään lailla voinut saada aikaan.

Ed. Juutilainen: Tiedämme kaikki hyvin, että maamme yleensä kaikki asiat, mutta erikoisesti raha-asiat ja rautatietalous kaipaavat perinpohjaista järjestelyä. Mutta tähän järjestelyyn on ollut aikaa nykyisellä senaatilla, samoin kuin eduskunnallakin, vasta muutamia viikkoja. Sen vuoksi kulkulaitostoimituskunnan päällikön antama selitys siitä, minkätakia tariffia koskeva esitys on ollut sellainen, kuin se on, minua täydellisesti tyydyttää. Ja yhtäläisesti kuin senaatilla ei ole ollut siihen aikaa paremmin perehtyä, ei sitä myöskään ole ollut eduskunnalla eikä valtiovarainvaliokunnalla. Meidän molempain on täytynyt käydä asia ratkaisemaan vähäisillä valmistuksilla, ja kun katson, että tämäntapainen asian käsittely on väliaikaista laatua, niin olisin suonut, että eduskunta nyt tällä kertaa olisi ilman mitään hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan an-

taman kirjelmän. Olisimme siten säästyneet siitä turhasta ja nähdäkseni hyödyttömästä keskustelusta, johonka valmistumattomina olemme nyt käyneet.

Ed. Kirves: (Äänestys! Äänestys!) Olisitte huutaneet äänestystä silloin, kun ed. Nevanlinna oli puhujalavalla. Ed. Nevanlinnan resepti pakottaa minun käyttämään tämän puheenvuoron ja niin ollen minun täytyy se käyttää. Minun täytyy palata aikaan, jolloin yksikamarinen eduskunta aloitti toimintansa ja jolloin ed. Nevanlinna suositteli samanlaista reseptiä, kun nytkin ja jolloin valtiovarainvaliokunnan mietintö sisälsi täydellisesti ed. Nevanlinnan kirjoittaman reseptin. Se sisälsi sen, että rautatiellä pitää liikennemenoja supistaa vähentämällä työvoimaa ja pidättämällä rautatiehallitusta korottamasta työväestön palkkoja, vaikkakin ne olisivat kuinka alhaiset. Tämä mielipide lausuttiin 1908 valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ja se tulikin eduskunnan päätökseksi. 1909 vuoden valtiopäivillä ilmoitettiin tämän johdosta, että rautatiehallitus on asettanut 19 eri komiteaa toteuttamaan Nevanlinnan reseptiä. Sen jälkeen annettiin tietää valtiovarainvaliokunnalle, että reseptin toteuttaminen aiheutti työvoiman vähentämistä, joka johti rautateitten menojen säästämiseen 100:aan, jopa 200:aan tuhanteen markkaan, ja samalla se sisälsi sen, että rautatiellä asetettiin kolme piirihallitusta, vai oliko niitä neljä, lähes 300,000 markan vuotuisilla menoilla, siis työväkeä vähennettiin ja virkamiehiä lisättiin. Tätä ed. Nevanlinnan reseptiä toteutti rautatiehallitus ja senaatti siinä määrin, että vuonna 1911 oli eduskunta pakotettu lausumaan aivan päinvastaista ja määräämään rautatiehallitukselle, että sen on luovuttava siitä työväkeä kiristävästä politiikasta, johonka se Nevanlinnan reseptin mukaan oli antautunut. Tämä on tosiasia ja siitä ei kerta kaikkiaan päästä mihinkään. Nyt on Nevanlinna suositellut samanlaista reseptiä, joka vei rautatietalouden siihen, missä se nyt todellisuudessa on. Minun nähdäkseni nytkin suositeltu resepti saattaa uudelleen rautatielaitoksen sellaiseen tilaan, johon entinenkin, että eduskunnan täytyy taas suurella voimalla ja tarmolla puuttua niitä asioita selvittelemään, kuten se nyt on jossakin suhteessa taas ollut pakotettu. Tila oli sellainen, että eduskunnan sosialistien ehdottamia ehdotuksia eikä työväestön anomuksia koskaan otettu huomioon eikä pantu eduskunnan päätöksiä täytäntöön, jos ne koskivat työväen olojen parantumista. Tänä vuonna valtiovarainvaliokunnassa suositteli Nevanlinna samaa reseptiä, mutta se hylättiin. Tästä asiasta ei ollut minulla aikomusta käyttää puheenvuoroa, jollei ed. Nevanlinna olisi siihen suorastaan pakottanut. Täällä on huomautettu että valiokunnan ehdottamalla toimenpiteellä asetetaan vaaranalaiseksi lopputulos. Mutta omasta puolestani ja vasemmistoon nähden luulen, että lopputulos tulee edullisemmaksi, mitä se toisessa tapauksessa olisi voinut tulla. Jos ed. Nevanlinnan reseptiä ruvetaan toteuttamaan, silloin asetetaan liikenne uudelleen vaaranalaiseksi ja saatetaan rautateitten talous rappiotilaan, sen työvoimat rappiotilaan, sen työvoimat tyytymättömiksi, sen työvoimat uhkaamaan työlakolla saadakseen olojaan parannetuksi. Siihen vie ed. Nevanlinnan resepti ja siitä toimenpiteestä minä tahtoisin nykyistä senaattia ja rautatiehallitusta ehdottomasti varoittaa.

Täällä on sitten huomautettu, että eduskunnalla ei ole aikaa yksityiskohtaisesti ryhtyä tariffia tutkimaan, ja jos se sitä tutkii, niin se silloin astuu alalle, jota se ei tunne, ja on mahdottomuus silloin saada asioita oikealle tolalle. Eduskunta ei ole ymmärtääkseni sitä tarkoittanutkaan, se on tarkoittanut ainoastaan sitä, että se tahtoo pitää näissä asioissa itselleen määräysvallan, ettei nykyinen senaatti mene yli eduskunnan, niinkuin se on pyrkinyt jo osittain menemään, vaan että näistä asioista annetaan aikoinaan tieto ja ehdotukset niiksi toimenpiteiksi, joita tarvitaan, eduskunnan hyväksyttäviksi. Kun minä oletan, että hallitus todella on eduskunnan palvelija — siinä kohden voin yhtyä ed. Nevanlinnaan —, niin minun täytyy ihmetellä, että hallituksen taholta selitetään asia päinvastoin ja ruvetaan vetämään vastaköyttä eduskunnan kanssa. Minä sentähden olisin sitä mieltä, että tässä hyväksyttäisiin ed. Arosen ehdotus lähimmäksi ohjeeksi, ja uudistan edelleen sen, mitä ensimäisessä puheenvuorossani sanoin, että senaatin ja rautatiehallituksen toimenpiteet alistetaan aikanaan valtiovarainvaliokunnan ja sen kautta eduskunnan tutkittaviksi ja samalla myöskin, jos uusia toimenpiteitä tarvitaan, eduskunnan hyväksyttäviksi. Tämän minä teen sitä suuremmalla syyllä uudelleen, koska minä olin käsittävinäni senaatin jäsenten lausunnoista, että he tätä vastustavat. Minä sentähden vielä suuremmalla syyllä toivon, että niistä tariffimuutoksista ja niistä toimenpiteistä, joihin ryhdytään, annetaan valtiovarainvaliokunnalle viipymättä tieto.

Ed. Hänninen-Walpas: Ed. Nevanlinna on huomauttanut, että nykyinen hallitus on eduskunnan enemmistön luottamusmiehiä. Se tiedetään ja sehän tässä juuri on epäilyttänyt, sillä

eduskunnan enemmistön afääripolitiikanhan määräävät Suomen suurimmat liikehuijarit. Kun siten on laita, on vasemmiston velvollisuus koettaa pitää jonkun verran kurissa, jotta rautatieliikennepolitiikkaa ei johdettaisi pelkästään kapitalistien etujen mukaan ja Suomen kansan suuren enemmistön vahingoksi. Sentakia on välttämätöntä, että näin rautatien tariffeja tutkitaan myös eduskunnassa. Toiselta puolen on kuitenkin selvää, että nykyinen tila on sangen epävakava. Rahan arvo muuttuu yhtämittaa. Siitä johtuu myös, että rautatien tariffipolitiikkakin vaatisi ehkä tiheitäkin muutoksia. On luonnollista, että niin lyhyessä ajassa, kuin nykyinen hallitus on ollut, ei ole voitukaan esittää päteviä tariffiehdotuksia tänne. Jos sieltä olisi esitettykin riittävästi aineksia, niin kyllä minä puolestani tunnustan rehellisesti, että hallitus ei olisi parhaalla kouluttamisella voinut tehdä minusta näin lyhyessä ajassa tariffialalla niin hyvää ammattimiestä, että olisin voinut ottaa edesvastuulleni mahdolliset hyödyt ja vahingot, mitä päätöksistäni eduskunnassa olisi voinut tulla. Tilanne pysyy edelleen epävakavana ja tariffien uudistukset tulevat luultavasti tarpeellisiksi ehkä hyvinkin pian. On toivottavaa, että uutta uudistusta varten hallitus toimittaa ed. Gyllingille muutaman kuorman papereita ja myöskin eduskunnalle riittävät selostukset, joiden nojalla voidaan tehdä päätökset, ei ehkä tariffien erityiskohdissa, mutta ainakin pääsuunnista, mitenkä rautatietariffipolitiikka on järjestettävä. Ei ole syytä peljätä, että hallitus anastaisi lopullisesti eduskunnalta mitään valtaa, sillä eduskunnan valta tässä asiassa nykyään on sellainen, että se voi antaa sitä joksikin aikaa senaatille, mutta taas voi ottaa pois, milloin tahtoo, senaatilta. (Oikealta: Äänestys!)

Ed. Luopajärvi: Mielestäni tämä keskustelu on todistanut että se kirjelmäehdotus, jonka valiokunta on esittänyt, on sellainen, että sitä vastaan ei olisi tarvinnut lähteä muistutuksia tekemään. Vasemmistosta on oltu tilaisuudessa keskustelussa tuomaan esille niitä näkökohtia, joihin valiokunnassa tahdottiin huomiota kiinnittää. Toiselta puolen taas on tunnustettu, että 50 prosentin määrä, mikä mainittiin valiokunnan kirjelmän ponnessa, sisälsi ainoastaan sen saman, mikä on hallituksen kirjelmän perusteluissa. Olen vakuutettu siitä, että ellei hallitus olisi maininnut mitään 50 prosentista, sitä ei olisi myöskään eduskunnan kirjelmäehdotukseen valiokunnassa lisätty. Omasta puolestani olen ollut valiokunnassa — voin sen mainita, koska tämä keskustelu on venynyt laajemmaksi, kuin odotin —, sitä mieltä, että tämä ponsi olisi saanut jonkun verran toisenlaisen luonteen, että siihen olisi sisältynyt ajatus, että tuo 50 prosentin koroitus järjestettäisiin normaalina, mutta että ei olisi estetty jossakin kohdassa järjestelyssä nousta jonkun verran sen yli ja toisissa kohdin alle. Ehdotus ei saanut kannatusta, vaan selitettiin, että se sanamuoto, joka oli esitetty, ei ollut sopiva ja mieluummin valiokunta kokonaisuudessaan jäi kirjelmässä esiintyvän ponsiluonnoksen taakse. (Äänestys! Äänestys!) Kun siltä taholta, josta esitettiin, että ponsimuoto olisi toinen, nimittäin, ettei siinä prosentista olisi mainittu mitään, on täällä ed. Nevanlinna kastonut voivansa tähän yhtyä, joten keskustelu on riitelyä turhasta. Kun tässä on johduttu puhumaan siitä, että hallitukselle ryhdyttäisiin antamaan epäluottamuslausetta, on se mielestäni tämän asian yhteydessä ollut tarpeeton. Se on osoittanut ainoastaan sitä, että mieliala on oikealla ja vasemmalla hermostuneempi kuin tässä kysymyksessä olisi tarpeellista. Tässä on näyttäytynyt, että pohjimmalla on keskusteluun ollut syynä riita siitä, minkä määrän valtaa saa eduskunta ja minkä määrän hallitus. Ja siitä, että äärimäinen vasemmisto ja oikeisto ovat asiassa jyrkästi eriävällä kannalla, johtuu, että se sopivissa ja sopimattomissa tilaisuuksissa virittää tällaisen tarpeettoman keskustelun.

Ed. Mäki: Tahdon lyhyesti lausua käsityksenäni, että minusta olisi voitu yleisiä suuntaviivoja tässä mietinnössä siihen suuntaan määrätä kuin ed. Kullervo Manner esitti, ja se, että maalaisliittolaiset eivät ole tällaiseen ehdotukseen yhtyneet, kai johtuu siitä, että heilläkin on edustajia hallituksessa. Tämä vieressäni istuva maalaisliittolainen, ed. Juutilainen antoi siitä kuvan kerran kun senaattori Pehkonen toi tänne hallituksen esitystä; hän huudahti ihastuksesta, kun näki Eero toverinsa hallituksen edustajana tuovan esityksiä, se on siitä kun johtuu myös, etteivät maalaisliittolaiset ole tahtoneet sellaista ohjetta hallitukselle antaa, kuin sosialidemokraattiselta puolelta on ehdotettu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Sen lisäksi, mitä valiokunta on asiassa ehdottanut, on ed. Aronen ed. Lautasalon kannattamana ehdottanut eduskunnan päätettäväksi, että rautatietariffeja koroitettaessa on silmällä pidettävä sitä, että kolmannen luokan matkustajilta sekä elintarpeitten ja maanviljelystar-

peitten kulutuksesta ovat maksut suhteellisesti alhaisemmat kuin muusta liikenteestä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Arosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Eduskunta siis on päättänyt hyväksyä valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Ehdotuksen laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa

sisältävä hallituksen esitys n:o 12, jota on valmistelevasti käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 13, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Asian esittelyssä ja käsittelyssä olisi meneteltävä seuraavasti. Ensin sallitaan asiasta keskustelu ja sitten tehdään päätös lippuäänestyksellä perustuslakivaliokunnan ehdotuksesta, joka on pontena mietinnön 5 sivulla, eli siis, että ehdotus laiksi mooseksenuskolaisista käsiteltäessä siinä järjestyksessä, kuin valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n 2:ssa momentissa on säädetty, s. o. kiireellisenä. Jos mainittu ehdotus hyväksytään, toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta ellei kiireelliseksi julistamista ole hyväksytty, äänestetään, jätetäänkö lakiehdotus lepäämään vai hylätäänkö se. Lopuksi, jos asia on julistettu kiireelliseksi ja lakiehdotus hyväksytty, esitetään se perustuslakivaliokunnan mietinnön 4 sivulla oleva ehdotus, että eduskunta hyväksyisi ja vahvistaisi puheenaolevan lain.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Puhemies: Kun puheenvuoroa ei haluta, niin luetaan kirjallinen äänestysehdotus.

Sihteeri lukee:

Ken hyväksyy puheenaolevan esityksen asian kiireelliseksi julistamisesta, äänestää „jaa": ken sitä ei hyväksy, äänestää „ei"; jos vähintään $^5/_6$ annetuista äänistä kannattaa ehdotusta, on se hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 170 jaa- ja 1 ei-ääni.

Puhemies: Eduskunta on siis valiokunnan ehdotuksen mukaan päättänyt, että ehdotus laiksi mooseksenuskolaisista käsitellään siinä järjestyksessä, kuin valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n 2:ssa momentissa on säädetty, eli siis kiireellisenä.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Senaatin jäsen on pyytänyt saada tuoda asiakirjoja.

Eduskuntaan saapuu protokollasihteeri Albrechtin seuraamana

senaattori Talas, joka lausuu:

Kunnioitettava herra Puhemies! Arvoisa Suomen eduskunta! Suomen hallituksen määräyksen mukaan on minulla kunnia eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset, nimittäin n:o 30, esitys laiksi Oikeudenkäymiskaaren 15:n luvun 10:n pykälän muuttamisesta toisin kuuluvaksi; n:o 31, esitys laiksi yhdistyksistä ja n:o 32, esitys painovapauslaiksi.

Puhemies: Nyt annetut esitykset tulen esittämään eduskunnan käsiteltäviksi.

Puhemies: Edelleen on äänestettävä käsilläolevan mooseksenuskolaisia koskevan lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Luetaan kirjallinen äänestysesitys.

Sihteeri lukee:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se toisessa käsittelyssä on päätetty, äänestää „jaa"; joka ei sitä hyväksyy, äänestää „ei"; jos vähintäin $^2/_3$ annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 163 jaa- ja 6 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on päättänyt siis hyväksyä lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on hyväksytty toisessa käsittelyssä. Lakiehdotuksen kolmas käsittely on siis päättynyt.

Puhemies: Esitän edelleen eduskunnan hyväksyttäväksi mietinnön 4:nnellä sivulla olevan ponnen, että eduskunta hyväksyisi ja vahvistaisi lain.

Ponsi hyväksytään.

Puhemies: Asia on loppuun käsitelty.

Valtiolainan ottamista elintarpeiden hankintaa varten

koskeva hallituksen esitys n:o 27, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 8 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 10, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Kun kysymyksessä on valtiolainan ottaminen, on sellainen ehdotus valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n mukaan katsottava rauenneeksi, ellei sitä kolmannessa käsittelyssä ole kannattanut $^2/_3$ annetuista äänistä. On siis toimeenpantava lippuäänestys.

Keskustelu:

Senaattori Kallio: Asian ensimäisessä käsittelyssä olen minä lausunut tyytyväisyyteni siihen lopputulokseen, mihinkä valtiovarainvaliokunta on tullut, tosin vaillinaiseen lopputulokseen, sillä se ei ole katsonut voivansa ajan lyhyyden takia ottaa asiaa käsiteltäväkseen muuta kuin yhdeltä osalta, nimittäin elintarpeiden uusia hankintoja varten. Kumminkin hallituksen esityksessä oli sellaisia toimenpiteitä esitetty eduskunnan hyväksyttäviksi, joitten toteuttaminen on niin kiireellinen, että eduskunnan perusteltua lausuntoa niissä osissa ei voi hallitus jäädä odottamaan, ellei suorastaan eduskunta asetu niitten toimenpiteitten tielle. Hallituksen esityksen viimeisellä sivulla mainitaan muun muassa, että valtio ottaisi osaa niihin menoihin huomattavassa määrässä, kun elintarpeiden uusi luetteloiminen ja tarkastus pannaan toimeen. Se määrä oli myös mainittu siellä arviolta 2,850,000 markaksi. Elintarvehallitus oli ajatellut, että korkeintaan valtio ottaisi osaa $^3/_4$:lla niihin menoihin, joita kunnille tästä aiheutuu, mutta seikkaperäistä ehdotusta tästä ei ole tehty. Nyt kumminkin on senaatti suunnitellut tämän uuden luetteloimisen ja tarkastuksen toimeenpantavaksi tammikuun 7 päivänä ja luonnollisesti tässä tarvitaan varoja. Mutta tämän vuoden budjetissa ei ole varattu suorastaan tätä tarkoitusta varten mitään varoja. Ensi vuoden budjettia meillä ei vielä taas ole. Mutta kun valtiovarainvaliokunta ei ole asettunut tätä toimenpidettä vastaan, niin katson minä hallituksen jäsenenä, että se on pitänyt sen suotavana, vaikka ei ole ajan vähyyden takia katsonut voivansa seikkaperäisesti asiaan perehtyä. Ja näin ollen minä tulen siihen lopputulokseen, että näitä varoja, mitkä hankintaa varten eduskunta nyt on osoittanut, voidaan myös käyttää tähän tarkoitukseen ennakkona siksi, kunnes eduskunta voi asiaa tutkia ja seikkaperäisesti osoittaa varat myöskin suorastaan tätä varten, sittenkun myöhemmin voidaan nämä kustannukset lähemmin osoittaa. Ajattelin tehdä suoranaisen muutosehdotuksen tässä suhteessa mietintöön, mutta koska tuollaiset äkkiä heitetyt esitykset ja ponnet eduskunnassa tällaisella kiireellisellä hetkellä voivat herättää epäilyksiä, niin olen vain tahtonut todentaa tämän, että tällaiseen toimenpiteeseen täytyy hallituksen ryhtyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puheenaolevan ehdotuksen valtiolainan ottamisesta, äänestää „jaa"; ken sitä ei hyväksyy, äänestää „ei". Jos vähintään $^2/_3$ annetuista äänistä kannattaa ehdotusta, on se hyväksytty, mutta muussa tapauksessa on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 153 jaa- eikä yhtään ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on päättänyt hyväksyä ehdotuksen valtiolainan ottamisesta sellaisena, kuin se toisessa käsittelyssä hyväksyttiin.

Asia on loppun käsitelty.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Gylling: Pyytäisin valtiovarainvaliokunnan jäseniä seuraavan äänestyksen aikana kokoontumaan puhemiehen huoneeseen.

Valtiolainan ottamista kulkulaitosrahaston tarpeisiin

koskeva hallituksen esitys n:o 22, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 7 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 12 ja 12 a, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n mukaan tällainen ehdotus on katsottava rauenneeksi, ellei sitä kolmannessa käsittelyssä ole kannattanut $^2/_3$ annetuista äänistä. On siis toimitettava lippuäänestys.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puheenaolevan esityksen valtiolainan ottamisesta sellaisena, kuin se on toisessa

käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa"; ken sitä ei hyväksy, äänestää „ei"; jos vähintään $^2/_3$ annetuista äänistä kannattaa ehdotusta, on se hyväksytty, muussa tapauksessa on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 142 jaa- eikä yhtään ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ehdotuksen lainan ottamisesta sellaisena, kuin se hyväksyttiin toisessa käsittelyssä. Asia on siis loppuun käsitelty.

Pääoma- ja kuponkisuostunnan suorittamista 1912 vuoden loppuun

tarkoittava ehdotus, joka on tehty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 9 ja jota myös on käsitelty suuren valiokunnan mietinnöissä n:o 11 ja 11 a, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Kun nykyään ei ole voimassa eduskunnan tekemä päätös pääoma- ja kuponkisuostunnan suorittamisesta, on tässä siis kysymys uudesta suostunnasta. Valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n mukaan on sellainen ehdotus katsottava rauenneeksi, ellei sitä kolmannessa käsittelyssä ole kannattanut $^2/_3$ annetuista äänistä. On siis toimitettava lippuäänestys.

Keskustelu:

Ed. Palmgren: Då detta ärende handlades i stora utskottet, hade jag äran framhålla det lag- och formvidriga samt äfven i öfrigt otillständiga däri, att vårt största parti till först för att obstruera röstade mot förslaget till lag om kapital- och kupongskatt, men, så fort det fått sin onda vilja igenom, genast tog initiativ till samma frågas omedelbara upptagande till förnyad behandling. Härvid verkade det själffallet icke på saken, att förslagsställarna sökte blanda bort rättsfrågan genom en skenmanöver att från 5 till 5 ½ % öka siffran för den form af beskattning de nyss afböjt. Jag stämplade då detta förfarande såsom okynne samt ägnadt att undergräfva landtdagens värdighet. Ehuru jag tidigare hade röstat för godkännande af propositionen i ämnet, tvekade jag därför icke att i stora utskottet föreslå afböjande af det nya förslaget i samma sak. Hvad som därefter inlupit i frågan skall icke rubba den öfvertygelse däri jag från början hyst och i stora utskottet uttalat. Jag tvekar därför icke att nu vördsamt föreslå, det landtdagen behagade afböja det föreliggande förslaget. Landtdagen har verkligen goda skäl att taga afstånd från manövrer af detta slag.

Ed. Wrede: Också jag ber, i öfverensstämmelse med hvad jag redan vid frågans andra behandling yttrade, att få förorda förkastande af detta förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Ken kannattaa puheenaolevan lakiehdotuksen hyväksymistä sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa"; ken ei sitä kannata, äänestää „ei"; jos lakiehdotuksen hyväksymistä kannattaa $^2/_3$ annetuista äänistä, on se hyväksytty, mutta muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut.

Äänestyksessä annetaan 145 jaa- ja 21 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä lakiehdotuksen semmoisena, kuin se hyväksyttiin toisessa käsittelyssä.

Puhemies: Lakiehdotuksen kolmas käsittely on siis päättynyt.

Puhemies: Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietinnön n:o 9 sivulla 1 oleva ponsi: että eduskunta, edellyttäen, että puheenaoleva suostunta vahvistetaan tarpeelliseksi, hyväksyisi j. n. e.

Ponsi hyväksytään.

Puhemies: Esitellään ponsi 3 sivulla, että eduskunta arvioisi pääoma- ja kuponkisuostunnasta 1917 saatavan tulon 7,500,000 markaksi sekä vuonna 1918 saatavan tulon 8,500,000 markaksi.

Tämän yhteydessä esitellään valtiovarainvaliokunnan kirjelmä, jossa valiokunta ehdottaa muutoksen aikaisempaan ehdotukseensa.

Sihteeri lukee:

Valtiovarainvaliokunta.
Helsingissä 21 päivänä
joulukuuta 1917.
N:o 28.

Eduskunnalle.

Sen johdosta, että eduskunta toisessa lukemisessa on päättänyt muutoksia valtiovarainvalio-

kunnan ehdottamaan lakiehdotukseen pääoma- ja kuponkisuostunnasta, valiokunta kunnioittaen ehdottaa, että eduskunta päättäisi arvioida pääoma- ja kuponkisuostunnasta saatavan tulon sekä vuonna 1917 että vuonna 1918 7,500,000 markaksi.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Edvard Gylling.

Sulo Vuolijoki.

Valtiovarainvaliokunan kirjelmässä oleva ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Varojen hankkimista vuodeksi 1917 niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä,

koskevan hallituksen esityksen n:o 24 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Olen ajatellut meneteltäväksi siten, että ensin toimitetaan yleiskeskustelu ja sen jälkeen ryhdytään erikoiskäsittelyyn, jossa käsitellään tehdyt päätökset kunkin osaston kohdalla sitä koskevista ehdotuksista, ensiksi mietinnön alkuosa sivulta 1 sivulle 7, toiseksi sivulta 7 aina sivulle 26, joka osasto koskee vakinaisia menoja, pääluokittain ja niitä vastaava laskelman osa sivuilla 51—57, kolmanneksi sivulta 27 aina sivulle 36 ylimääräisistä menoista alaosittain ja niitä vastaava laskelman osa. Sen jälkeen esitellään sivut 37—42 valtion tuloista osastottain ynnä laskelman vastaava osa sivuilla 48—50. Sen jälkeen käsitellään se osa, joka seuraa tätä sivulla 42 ja päättyy viivaan sivulla 45. Sitten seuraava osa sivulta 45 sivun 46 loppuun ynnä siinä olevat ponnet. Ja vihdoin ponnet sivulla 47. Näitä ponsia päätettäesä on otettava huomioon ehkä tehtävät muutospäätökset. Jos valtiovarainvaliokunnan mietintöön tehdään muutoksia, olisi asia palautettava takaisin valiokuntaan niistä ehkä aiheutuvien ehdotusten tekemistä varten.

Ehdotetun menettelyn johdosta lausuu

Ed. Kairamo: Yhdyn muuten herra puhemiehen ehdottamaan menettelyyn, mutta pyytäisin kuitenkin huomauttaa, että jos mietinnön perusteluihin tehtäisiin sellainen muutos, joka ei aiheuta muutoksia laskelmiin, niin minun käsittääkseni sellainen muutos voidaan tehdä tarkastusvaliokunnan toimenpiteen kautta. Minä teen tämän huomautuksen sen vuoksi, että aika on niin täpärä, ja on sen vuoksi ehkä vaikea saada erityinen lausunto valtiovarainvaliokunnalta.

Puhemies: En puolestani tahdo pitää kiinni ehdotuksestani, vaan katson erittäin sopivaksi sen ehdotuksen, jonka ed. Kairamo teki. Ehkä se voitanee hyväksyä?

Hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. Kairamo: Eduskunta on vanhastaan tottunut siihen, että budjetin käsittelyä varten käytettävä aika supistuu ylen vähäiseksi. Syistä, jotka ovat edustajille yleisesti tunnetut, tätä epäkohtaa ei nytkään ole voitu välttää. Pikemmin saattaa sanoa, että se tällä kertaa esiintyy tavallista räikeämmässä muodossa. Jos, niinkuin nyt on ollut ainakin tarkoitus, koko rahasääntökäsittely on suoritettava vajaan vuorokauden kuluessa ja oikeastaan täytyy laskea minuutteja sitä varten, niin ymmärtää, että kun on kysymys näin laajaperäisten laskelmien arvostelusta, toimituksen asiallinen puoli pakostakin käy milt'ei illusooriseksi. Asia tuntuu vielä enemmän epäilyttävältä, kun myöskin se aika, jonka valiokunta on voinut tehtäväänsä käyttää, on ollut, niinkuin mietinnön 1 sivulla nimenomaan huomautetaan, poikkeuksellisen lyhyt. Tosin on valiokunta työssään voinut tärkeissä kohdin nojautua niihin valmistaviin tutkielmiin, jotka suoritettiin valtiovarainvaliokunnassa tämän vuoden ensimäisillä valtiopäivillä ja joita ilman kai olisi ollut tuiki mahdotonta saada mietintöä valmiiksi ennen joululomaa. Mutta kun suuria osia mietinnön tekstistä on voitu valiokunnassa käsitellä ainoastaan kursoorisesti, lukemalla ne kerran läpi, niin on ilmeistä, etteivät ainakaan kaikki valiokunnan jäsenet voi täysin tyytyväisinä katsoa tekemäänsä budjettiehdotusta.

Mietintö saa tällä kertaa leimansa siitä, että se on valmistunut vasta tilivuoden päättyessä; se on siis enemmän relatioonin kuin budjetin luontoinen. Toiset mietinnön kappaleet olisi ainakin yhtä hyvin, toiset ehdottomasti paremmin, olleet paikallaan relatioonimietinnössä kuin tässä. Yleensä onkin valiokunta tyytynyt toteamaan, millä tapaa rahasäännön eri kohdat ovat muodostetut ja millä tapaa niihin merkityt määrärahat ovat käytetyt, poiketen kuitenkin tästä säännöstä muutamassa harvassa tapauksessa.

Koska eduskunnan hyväksymällä budjettimietinnöllä ja siinä käytetyllä sanontatavalla nyttemmin on entistä suurempi merkitys, lienee kuitenkin syytä huomauttaa, että melkoinen osa valiokunnan jäsenistä on ollut eri mieltä erinäisten perusteluihin otettuja lauseiden sopivaisuudesta, joista valiokunnassa myöskin on suoritettu äänestys. Tämä on ennen kaikkea sanottava mietinnön sivulla 25 olevasta kappaleesta, joka koskee Saksanniemen kartanoon sijoitettua ratsupoliisikoulua. Tästä valiokunta lausuu, että on kyseenalaista, olisiko senaatin pitänyt omin päinsä siihen ryhtyä. Tämän merkillisen mielipiteen tueksi ei valiokunta tuo esille mitään muuta perustelua, kuin että koulun järjestäminen on eräille kansalaispiireille antanut aihetta epäilyksen lausumiseen. Luulisi, että ne veriset ilkityöt, joita on harjoitettu pitkin syksyä, olisivat saaneet ainakin eduskuntapiirit oivaltamaan, että senaatin toimenpide oli todellakin välttämätön. Mutta valiokunta katsoo, että asia on kyseenalainen. En tiedä, onko valiokunnan enemmistö sitä mieltä, että hallitus ei yleensä saisi toimia niin pian, kun jostakin kansalaispiiristä lausutaan epäilyksiä sen toimenpiteen johdosta. Ainakin valiokunta katsoo, ettei senaatin olisi pitänyt toimia „omin päin". Mutta se ei ilmoita, mistä puuttuva kannatus olisi ollut hankittava, kenties niin sanotulta Mannerin eduskunnalta. Sellainen lausunto kun sivulla 25 on, jos mikään, omansa aiheuttamaan epäilyksiä, oikeutettuja epäilyksiä ei ainoastaan „eräissä kansalaispiireissä", vaan kaikkialla missä ymmärretään, että sellainen eduskunnan julkilausuma lamauttaisi kaikki hallituksen toimenpiteet järjestyksen ja yleisen turvallisuuden palauttamiseksi maahan. Minä rohkenen sen vuoksi, viitaten samalla vastalauseessa esitettyihin perusteluihin, ehdottaa, että sivulla 25 olevat lauseet, jotka alkavat sanoilla: „Tähän ryhmään sisältyy", ja loppuvat sanoihin: „Tällaisen hankkeeseen ryhtyä", poistettaisiin mietinnöstä.

Huonosti harkitut myöskin ovat muutamat muut lauseet. Niin on keskellä sivulla 10 lause. koskeva väärinkäytöksiä lääninhallituksissa ja ensimäinen kappale sivulla 11, joka koskee poliisivoiman käyttämistä. Nämä ovat nykyisessä ylimalkaisessa muodossaan enemmän iskuja tyhjään ilmaan. Epäilemättä on väärinkäytöksiä, ehkäpä räikeitä väärinkäytöksiä eräissä lääninhallituksissa tapahtunut, ja selvää on sanomattakin, että virkamiehet, jotka havaitaan niihin syyllisiksi, ovat rangaistavat. Mutta valiokunnassa ei suinkaan ole osoitettu, että näitä rikoksia koskevat viralliset tutkimukset olisivat todellakin, niinkuin mietinnössä sanotaan, olleet toimitetut liian rajoitetussa määrin eikä myöskään ole tutkimusten tuloksia valiokunnassa esitetty sillä tavoin, että valiokunnalla olisi ollut aihetta antaa kategoorisia direktiivejä, sellaisia, kuin se on antanut. Mielestäni olisi valiokunnan pitänyt rajoittua siihen, että se olisi vaatinut tutkimukset loppuun suoritettaviksi ja virastojen hoito saatettavaksi lailliselle kannalle. Puhe kansan luottamuksesta on tässä yhteydessä erehdyttävän epämääräinen ja sille voidaan helposti antaa harhaanjohtava merkitys. Myöskin väitteet sivulla 23, jotka koskevat postilaitoksissa esiintyneitä epäkohtia, eivät ole valiokunnassa toteen näytetyt. Onko niitä ollut, en tiedä, mutta niin jyrkkä lause, kuin täällä on esitetty, on joka tapauksessa ennenaikainen. Näiden väitteiden johdosta en kuitenkaan aio tehdä mitään muutosehdotusta, riittänee ilmoitus siitä, että valiokunta ei ole ollut niistä yksimielinen.

Eräässä kohden poikkeaa valiokunnan mietintö huomattavassa määrässä siitä, mitä hallitus on esittänyt. Hallitus on nimittäin esityksen sivulla 6 ehdottanut, että olisi varattava hätäaputöitä varten 26,349,355 markan 25 pennin suuruinen määräraha. Näitä rahoja on myöskin valiokunta ehdottanut käytettäviksi ainakin pääasiassa samalla tavalla, kuin hallituskin on ajatellut. Mutta valiokunta on menetellyt toisella tavalla, siten nimittäin, että se on jakanut rahat — ei tietysti samaa summaa, mutta huomattavan suuren summan — eri toimituskuntia kohti. Siitä on olemassa yhteenveto mietinnön sivulla 6. Olisi ollut suotavaa, että tähän yhteenvetoon olisi liitetty lause, jossa hallitukselle annettaisiin jonkunverran vapautta siinä tapauksessa, että päteviä syitä siihen ilmestyy, käyttämään hätäaputöitä varten varattuja rahoja jonkun verran toisellakin tavalla, kuin mitä tässä on määrätty. Saattaa helposti tapahtua, että talven kuluessa havaitaan, että varat voitaisiin edullisemmin käyttää jossain toisessa hätäaputyössä, kuin mitä ennen on tarkoitettu, ja se olisi silloin ymmärtääkseni asialle eduksi, jos hallitus voisi harkintansa mukaan näin menetellä. Tällainen ehdotus on myös valiokunnassa tehty, mutta se ei siellä saanut riittävää kannatusta, enkä minä sen vuoksi katso asiakseni sitä täällä uudistaa.

Ed. Gylling: Niinkuin edellinen arvoisa puhuja mainitsi, on eduskunnalla kovin riittämätön aika tämän asian käsittelyyn ja aivan samalla tavalla on ollut valiokunnan laita. Sillä ei ole ollut läheskään mahdollisuutta sellaiseen tarkasteluun, jonka erityisesti nyt olisi täytynyt budjettiin näh-

den toimittaa. Tämä asia kuitenkaan ei ole autettavissa. Se on kuitenkin vaikuttanut sen, että budjetti monessa suhteessa ei ole voinut tulla sellaiseksi, kuin sen toisissa olosuhteissa olisi täytynyt tulla. Tähän seikkaan on myös vaikuttanut se, että budjetti käsittää suureksi osaksi tapahtuneita tosiasioita, eikä niihin muutosta tietysti ole voinut aikaansaada. Vaikkakin näin on asianlaita, niin on kumminkin se budjetti, jonka valiokunta ehdottaa eduskunnalle hyväksyttäväksi, monessa suhteessa eroava niistä rahasäännöistä, joita tällä maalla ennen on ollut. Siitä huolimatta, että budjetista ei ole voitu karsia pois sen kasvannaisia ja siihen ennestään sisältyviä menoja semmoisiin tarkoituksiin, joita ei eduskunta saattane hyväksyä, siitä huolimatta se merkitsee varsin huomattavaa edistysaskelta, entiseen olotilaan nähden sellaista edistysaskelta, joka melkein tekee tämän budjetin ainakin siedettäväksi vasemmiston taholta. Voinen mainita, että nämä edistysaskeleet valiokunnan eduskunnalle esittämässä budjetissa suureksi osaksi ovat sellaisia, jotka jo kesällä valtiovarainvaliokunnan asiassa antamassa mietinnössä oli esitetty, joka mietintö pääasiassa on määrännyt myös nyt valiokunnan ehdotuksen sisällön.

Valiokunnan ehdottama rahasääntö päättyy menopuolella kovin suuriin summiin, meidän maamme oloissa harvinaisen suuriin summiin. Se ylittää puolen miljaardin markan määrän ja se on summa, jota ennen sotaa tässä maassa ei tarvinnut uneksiakaan. Ennen sotaa ei budjetin menopuoli noussut kuin korkeintaan 180 miljoonan vaiheille ja vuoden 1916, lähinnä edellisen vuoden, menopuoli oli vain puolet siitä, mitä nykyisen rahasäännön menopuoli sisältää. Tämä siis on laajentunut vallan tavattomassa määrässä. Eikä tämä koske ainoastaan bruttolukuja, vaan ovat nettomenot, s. o., jos otetaan valtion liikeyrityksien menot, rautateiden, postin, kanavien ja kruununmetsien menot pois menojen joukosta ja tarkastetaan nettomenoja, niin osoittavat nettomenot samanlaista huomattavaa lisäystä. 100 miljoonan markan sijasta ennen sotaa on nyt 290 miljoonan markan nettomenojen lisäys. Se lisäys, joka tässä on entiseen olotilaan nähden, noin 190 miljoonan markan määrä, käsittää yleensä sellaisia menoja, joita voitanee katsoa vasemmiston kannalta suurimmaksi osaksi hyväksyttäviksi, ainakin periaatteellisesti. Tuo 190 miljoonan markan määrä, joka nykyisessä budjetissa nettomenoissa esiintyy lisäyksenä rauhanaikaisiin menoihin, on nimittäin kokoonpantu pääasiassa seuraavista eristä. Siinä on kalliinajanlisäys-määräraha noin 47 miljoonaa, joka on katsottava kallistuneitten olosuhteitten ja rahan arvon alenemisen takia aivan välttämättömäksi ja josta ei yleensä erimielisyyttä voine esiintyä. Toinen lähes yhtä suuri määräraha on aiheutunut niistä poikkeuksellisista oloista, joissa nyt elämme, ja siitä uhkaavasta työttömyydestä, joka yhä laajemmin näyttää leviävän ja pakottaa valtion ryhtymään tarmokkaisiin toimenpiteisiin sen aiheuttaman hädän lieventämiseksi. Tätä tarkoitusta varten budjettiin otettu summa lähentelee 42 miljoona markkaa. Kolmas, myös poikkeuksellisista oloista johtunut, menoerä on elintarveasiain aiheuttama. Se ei esiinnyt budjetissa asian tärkeyden mukaisena. Suurin osa tätä varten tarvittavista varoista on hankittu lainoilla, joita eduskunta juuri äsken loppuun käsitteli, eivätkä ne ole budjetissa mukana. Mutta budjetissakin se esiintyy huomattavana rahamääränä, valiokunnan ehdotuksen mukaan 8 miljoonan markan suuruisena. Näiden menojen lisäksi, jotka nousevat yhteensä lähes 100 miljoonaan markkaan, on budjetissa sitten tavallista paljon isommassa määrässä menoja yleensä kaikenlaisiin ylimääräisiin, tuottaviin tarkoituksiin, ennen kaikkea erilaisiin rautatiemenoihin. Nämäkin ovat myös menoja, jotka voi hyväksyä. Se menojen lisäys, joka nykyisessä budjetissa on ennen sotaa vallinneisiin oloihin nähden, on siis suureksi osaksi sellaisia tarkoituksia palveleva, jotka on mahdollista myös meidän taholta hyväksyä, ja tämä on yksi niitä seikkoja, jotka tekevät tämän budjetin meidän taholta siedettäväksi. Siinä osassa budjettia, joka on vanhaa perua, ei kyllä ole ollut mahdollista paljon muutosta aikaansaada. Sehän on hoidettu tämä rahasääntö niin, ettei eduskunta ole ennenkuin vuoden lopussa voinut siihen päästä käsiksi. Joka tapauksessa budjetin menopuoli esiintyy aivan toisena kuin ennen sotaa, myös vallankumouksen tuloksena, ja pyritään budjetissa nyt jossain määrin toteuttamaan valtion kautta myös suuria yhteiskunnallisia tehtäviä, tyydyttämään kipeitä yhteiskunnallisia tarpeita. Nämä viimemainitut saavat kuitenkin kokonaan leimansa niiden poikkeuksellisten olojen johdosta, joissa me nyt elämme. Ne ovat hätäapumäärärahoja, määrärahoja kalliinajanlisäyksiin ja sen luontoisiin. Mutta se periaate niissä kumminkin esiintyy myös numeroiden suuruuden kautta aika vahvasti tunnustettuna, että valtion menosäännön on palveltava suuria yhteiskunnallisia tarkoituksia, niissä on valtionvaroja käytettävä yhteiskunnallisiin uudistuksiin eikä yksinomaan, niinkuin on tapahtunut tähän saakka, virkamiesluokan palkkaamiseen ja sen menoihin. Niin pian kuin ne poikkeukselliset

olot joissa nyt elämme, ovat poistuneet, sellaiset poikkeukselliset yhteiskunnalliset tarpeet jäävät budjetista pois. Mutta silloin on välttämätöntä, että näiden yhteiskunnallisten tarpeiden tilalle astuu sellaisia yhteiskunnallisia tarpeita, joilla on vakavampi, pysyvämpi merkitys ja joihin ei tässä budjetissa vielä voitu paljoakaan koskea. Siinä on ainoastaan yksi sellainen menoerä, jommoisia vastedes olisi saatava budjettiin, nimittäin menoerä työväen vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen aikaansaamiseksi, johon valiokunta ehdottaa 40 miljoonaa markkaa ja joka budjetissa esiintyy sen 8 miljoonan markan määräisenä, joka ehdotetaan tätä tarkoitusta varten siirrettäväksi valtiovaraston rahoista sen lisäksi, mitä siirretään valtion lainausrahastosta tätä tarkoitusta varten. Samalla tavoin kuin budjetti yleensä antaa hyvän kuvan valtioiden yhteiskunnallisista pyrkimyksistä, näyttää minusta tämän rahasäännön menopuoli eräissä suhteissa varsin huomattavaa edistystä, joka todistaa, että se on vallankumouksen aikana vasemmiston tehokkaan vaikutuksen alaisena syntynyt ja että tämä vaikutus on tehnyt menopuolen sellaiseksi, että budjetin puolesta saattaa äänestää.

Merkitystä kumminkaan vailla ei myöskään ole se muutos, joka on tapahtunut budjetin tulopuoleen nähden. Tulopuolen summat ovat luonnollisesti muuttuneet, kasvaneet yhtä suuressa määrässä kuin menopuolenkin summat. Vakinaiset bruttotulot olivat ennen sotaa 180 miljoonan markan vaiheilla. Tämän vuoden budjetti osoittaa 400 miljoonan markan summaa, viime vuoden noin 300 miljoonan asemasta. Nousu on siis suuri ja huomattava. Myös nettotulot ovat nousseet, ne olivat siinä 100—200 miljoonan markan vaiheilla ennen sotaa, nyt ne ovat 200 miljoonan markan vaiheilla. Lähes kaksinkertainen nousu siis siinäkin, ja mikä on huomattavaa, on, että se tapa, jolla valtio nämä nettotulonsa kerää, on aikalailla toinen kuin ennen sotaa. Ennen sotaa se oli pääasiallisesti välillinen verotus, kuluttajien verottaminen, joka oli vallalla. $^2/_3$ osaa koko valtion vakinaisista nettotuloista saatiin välillisillä veroilla. Sen sijaan säästettiin tarkasti pääomaa ja omaisuutta verottamasta. Välittömät verot olivat aivan mitättömänä osana valtion tuloja, 5—6 miljoonaa markkaa sen 70 miljoonan sijasta, joka vastasi välillisten verojen summaa. Tässä suhteessa on tapahtunut melkoinen muutos esilläolevassa budjetissa. Välittömät verot, ne, jotka kohdistuvat omaisuuteen ja tuloihin, ne ovat budjetissa nousseet noin 4—5 prosentista, missä ne olivat ennen sotaa, noin 50 prosenttiin valtion nettotulojen määrästä. Se on huomattava parannus valtion tulotalouden hoidossa, joka näissä tuloissa paljastuu, ja vastaava vähennys on tapahtunut välillisten verojen puolella. Ei kylläkään ole kiellettävissä, etteikö suureksi osaksi nyt tapahtunut muutos johtuisi nykyisistä oloista, nehän ovat vähentäneet välillisten verojen merkitystä ja pakottaneet hakemaan uusia tulolähteitä. Mutta huomattavasti on myös eduskunnan myötävaikutus siinä suhteessa merkinnyt, se kun nyt on päättävästi asettunut kannattamaan oikeutettuja tuloihin tai omaisuuteen kohdistuvia veromuotoja ja karsinut pois ne sodan aikana syntyneet kohtuuttomat verot, joita oli olemassa.

Tällä tavoin on budjetin tulopuoli muodostunut huomattavasti siedettävämmäksi kuin se oli ennen sotaa. Yhdessä suhteessa kuitenkin on tulopuoli kehittynyt suuntaan, jota ei ole katsottava miltään taholta edulliseksi ja joka epäilemättä on tarmokkailla toimenpiteillä saatava autetuksi. Se on valtion liikeyritysten tuloihin nähden. Nämä tulot muodostivat ennen sotaa huomattavan pohjan valtion taloudessa. Noin $^1/_4$, eräinä vuosina jopa $^1/_3$, valtion nettotuloista oli tuloa liikeyrityksistä. Vuonna 1913 saatiin tästä tulolähteestä 30 miljoonaa markkaa, vuonna 1916, jolloin nettotulot olivat suurimmat ainakin kirjanpidon mukaan, lähes 50 miljoonaa markkaa. Nyt sitävastoin valiokunnan laatima budjetti osoittaa, että valtion liikeyrityksistä ei saada mitään tuloja, vaan tuottavat ne noin 20 miljoonan markan tappion. Jos se suhde olisi ollut olemassa, joka oli ennen sotaa, että $^1/_4$ tai $^1/_3$ valtion nettotuloja saatiin liikeyrityksistä, olisi nyt näistä liikeyrityksista saatava summa noussut lähes 100 miljoonaan markkaan. Millaisia mahdollisuuksia tulojen käyttämiseen hyödyllisiin yhteiskunnallisiin tarkoituksiin liikeyritysten parannetun hoidon — epäilemättä nyt hyvin puutteellisen hoidon — kautta avautuu, se näkyy ilman muuta näistä luvuista. Kruunun metsätalouden tulos on ennen kaikkea saatava korjatuksi, koskettelematta nyt sitä kohtaa, josta tässä eduskunnan istunnossa jo aikaisemmin oli puhe, nimittäin valtionrautateitten taloutta. Mielestäni on ollut tarpeellista tässä nyt esitettyä budjettia lyhyesti kosketella, koska ne mielestäni perustelevat enemmän kuin budjetin yksityiskohdat sitä, että tämän budjetin puolesta vasemmistonkin taholla saatetaan äänestää.

Samalla — kuluttamatta tähän asiaan, josta voisi paljonkin puhua, eduskunnan aikaa — tahdon kuitenkin kosketella erästä kohtaa, johon edellinen puhuja lausunnossaan kosketteli. Mitä tulee siihen kohtaan, joka koskee n. s. Saksanniemen poliisikoulua sivulla 25, ei se minuakaan täysin tyydytä. Se ehdotus, joka meidän taholta on

tässä suhteessa tehty, oli toinen. Siinä kiinnitettiin huomiota myöskin siihen salaperäisyyteen, jota Saksanniemen poliisikoulua perustettaessa viranomaisten puolelta oli harjoitettu, joka on mennyt niin pitkälle, etteivät edes kaikki hallituksen jäsenet tienneet, että tällaiseen tarkoitukseen määräraha oli myönnetty. Se tapahtui sellaisen salakähmäisyyden varjossa. Ja se on selvää, että kun suuria menoja tällaisena aikana tuollaisiin tarkoituksiin tuollaisessa muodossa käytetään, valiokunta ei saata olla kiinnittämättä huomiota tähän seikkaan ja tällaiseen menoerään, jonka tarpeellisuudesta ja luonteesta ja vaikutuksesta sitäpaitsi meidän tahollamme on aivan vakiintunut käsitys. Tähän suuntaan minä olisin tästä lausunut. Mietinnön nykyinen sanamuoto on tässä kohden maalaisliittolaisten laatima.

Muuten pyytäisin lisätä, että valiokunnan ei ole onnistunut saada käytettäväkseen kaikkia asiaa koskevia asiapapereita senaatista. On pyydetty ja luvattu päivästä päivään, mutta merkillistä kyllä, ei ole niitä saatu. Muita tietoja kyllä on yleensä annettu, mutta tässä asiassa ei ole saatu muuta kuin ne pienet tiedot, jotka mietintöön on pantu. Sama on asianlaita erääseen toiseen budjetin kohtaan, erääseen koskikauppaan nähden, jota valiokunta olisi tarkemmin tutkinut. Siitäkään ei ole voitu saada asiapapereita senaatista, huolimatta siitä, että tietoja on koetettu kaikilla tavoin saada sieltä puristetuksi.

Mitä sitten tulee niihin muihin kohtiin, joita ed. Kairamo kosketteli, en katso olevan syytä kosketella muuhun kuin sivulla 6 olevaan työttömyysmäärärahoja koskevaan kohtaan. Ed. Kairamo olisi siinä halunnut yleistä lauselmaa, joka olisi jättänyt hallitukselle mahdollisuuden käyttää näitä määrärahoja myös toisella tavalla, kuin mitä valiokunta on tässä ehdottanut. Minun nähdäkseni sellainen oikeus kuitenkin on tarpeeton sentakia, että eduskunta on koko kevään koolla. Jos hallitus ei näitä määrärahoja jostakin syystä voisikaan siihen tarkoitukseen käyttää, kuin valiokunta hallituksen omien suunnitelmain perusteella on ehdottanut, niin silloin on mahdollisuus esittää asia eduskunnalle uudelleen ja saada määräraha käyttää sillä tavoin, kuin tarve vaatii. Hallitus ei missään tapauksessa jää rahanpuutteeseen, sillä käyttövaroja on joka tapauksessa, aivan määrättömiä, hätäaputöitä varten budjetissa, muitten lisäksi 10 miljoonan markan määrä, ja sehän riittää kyllä huomattaviin yrityksiin se.

Ed. Luopajärvi: Edustajat Kairamo ja Gylling ovat täällä jo lausunnoissaan viitanneet siihen poikkeukselliseen tilanteeseen, jonka vallitessa eduskunta on joutunut käsittelemään esillä olevaa kysymystä ja jonka vallitessa varsinkin valtiovarainvaliokunta on ollut pakotettu näin laajasta kysymyksestä ehdotuksen valmistamaan. Niinikään on viitattu siihen, että valiokunnalla ei olisi ollut mahdollisuutta näin lyhyessä ajassa saada kysymystä lainkaan ratkaistuksi, jos ei olisi ollut käytettävänänsä niitä esitöitä, jotka valtiovarainvaliokunta tämän vuoden ensimäisillä valtiopäivillä kysymyksen johdosta on valmistanut. Kun minä puolestani olin edellisten valtiopäiväin valtiovarainvaliokunnassa mukana myös siinä tämän kysymyksen käsittelyn vaiheessa, jossa valmistava työ koottiin lopulliseen muotoonsa ja valmistettiin mietintö, ja kun silloin myöskin asianlaita oli sillä tavalla, että valiokunta ei voinut käyttää riittävästi aikaa kysymyksen perusteelliseen valmisteluun, niin sen johdosta, että mietintöön silloin tuli otetuksi eräitä määrärahoja, joiden suhteen olin yhdessä eräitten toisten valiokunnan jäsenten kanssa eriävällä kannalla, minä silloin valiokunnassa jo lausuin sen mielipiteen julki, etten ole kaikissa kohdin voinut yhtyä siihen, mitä valiokunnan mietintö sisältää, mutta koska ei ollut silloin aikaa vastalauseen tekemiseen eikä myöskään käsittääkseni ollut sillä käytännöllistä merkitystä, on ryhtynyt mitään kirjallista vastalausetta tekemään, sitä vähemmän, koska pääasiassa kuitenkin oli jouduttu olemaan mietintöön nähden yksimielisiä. Nyt on ollut asianlaita valiokunnassa aivan sama. Minä en katso olevan syytä lähteä tässä keskustelemaan niitä eri määrärahoja koskevia kohtia, jotka mietinnössä esiintyvät, syystä, että saataisiin tämä asia tällä kertaa onnellisesti loppuun käsitellyksi, ja myöskin siitä syystä, kuten täällä on jo aikaisemmin huomautettu, että tällä mietinnöllä tällä kertaa ei ole sitä merkitystä, kuin mietinnöillä tavallisesti, koska tämä on jouduttu rakentamaan oikeastaan vasta sen jälkeen, kun tapahtumat jo ovat olleet, siis yhtä paljon relatiooniominaisuudessa kuin budjetti ominaisuudessa.

Olen katsonut kuitenkin olevan syytä kiinnittää huomiota tällä kertaa erääseen kohtaan mietinnön perusteluissa. Mietintöön on liitetty eräiden valiokunnan jäsenten vastalause, koskeva mietinnön sivulla 25 olevaa kappaletta „Erinäisistä määrärahoista". Vastalauseessa huomautetaan, että tämä lausuma, joka koskee Saksanniemen Porvoon pitäjässä perustetun ratsupoliisikoulun toimeenpanemista, olisi ollut kokonaan jätettävä mietinnöstä pois. Toiselta puolen täällä on ed. Gylling huomauttanut, että tämä lausuma ei oikeastaan riitä sanomaan sitä, mitä olisi pitänyt sanoa, koska siinä ei ole annettu hallituksen me-

nettelystä sitä arvostelua, kuin menettelyn laatuun nähden olisi ollut syytä. Tämä lausuma on tullut mietintöön liittyneeksi mitä kohtalokkaimmin siitä syystä, että valiokunnalla asioita käsitellessään on ollut erinomainen kiire. Niinpä kun esimerkiksi tätä kohtaa käsiteltiin, olin muiden muassa minä valiokunnassa siinä käsityksessä, että käsittely olisi ensimäinen varsinainen käsittely, koska se oli ensimäinen sen jälkeen, kun asia oli palannut jaostosta. Tähän kohtaan ei ollut jaostossa kiinnitetty mitään huomiota. Nyt esitettiin sosialistien taholta tälle paikalle lausunto, jossa, samaan suuntaan, kuin ed. Gylling täällä äskettäin lausunnossaan huomautti, painostettiin sitä, että Saksanniemen poliisikoulu on perustettu aivan salaperäistä tietä, että ei ole ollut mitää julkisia tietoja sen olemassaolosta ja että tämä tällainen „salakähmäisyys", niinkuin sanottiin, on ollut omiansa synnyttämään suurta levottomuutta ja pelkoa laajoissa kansalaispiireissä. Toiselta taholta esitettiin valiokunnassa se mielipide, että asiasta ei olisi lausuttava yhtään mitään. Kun kysymyksessä kuitenkin oli lähes miljoonan markan suuruinen määräraha ja kun vasemmiston taholta tahdottiin yhä painostaa sitä, että hallitus ei ole uskaltanut tästä asiasta mitään mainita ja että myöskään nyt oikeisto ei uskalla tästä asiasta mitään mainita, joka muka todistaa sitä, että tällä yrityksellä, tällä toimenpiteellä on ollut se tarkoitus, mitä vasemmiston taholta siinä suhteessa on väitetty, niin silloin eräät valiokunnan jäsenet, muiden muassa minä, katsoimme, asiaa siltä kannalta, että tällaiseen väärään syyttämiseen ei olisi annettava aihetta. Lausuimme nimenomaan sen mielipiteen, että tässä ei ole ollut minkäänlaista salakähmäisyyttä, vaan että hallituksen toiminta on ollut aivan julkista. Kun vasemmisto ehdotustaan ei millään tavalla muuttanut, ja kun oikeisto ei mitään vastaavaa lausumaa ehdottanut, silloin meikäläisten taholta ehdotettiin lausuma, joka mietinnössä esiintyy, ollen lausuma nopeasti tehty korjaus siitä lausumasta, joka oli vasemmiston taholta ehdotettu. Tätä ehdotusta tehdessä olin ainakin minä, joka olin ollut estetty ottamasta valiokunnan istuntoon sen alusta asti sillä kertaa osaa, enkä siis tiennut, kuten mainittu, että käsittely oli jo julistettu toiseksi lukemiseksi ja että kysymys siis meni tällä käsittelyllä lukkoon, nimenomaan siinä käsityksessä, että toisessa lukemisessa, jonka otaksuin tapahtuvan heti ensimäisen lukemisen päätyttyä, on tilaisuutta lausumaa korjata. Sitä tilaisuutta ei, kuten sanottu, kuitenkaan tullut. Kun kappale tuli siis tässä muodossa mietintöön liittymään ja kun vasta jälestä olen ollut tilaisuudessa tarkistamaan kantaani tähän kappaleeseen nähden, niin olen tullut siihen, että joskin olisi saattanut olla aihetta niissä olosuhteissa, jolloin Saksanniemen poliisikoulu perustettiin, ottaa harkinnan alaiseksi, onko siihen ollut syytä — varsinkin sen vuoksi, että muutamia viikkoja ennen senaatin siviilipäällikkö oli lausunut samansuuntaisen ajatuksen, — niin kuitenkin koska tätä kysymystä saatetaan katsella myöskin toisessa valaistuksessa ja koska nykyisissä oloissa kappaleen tässä muodossa mietinnössä oleminen saattaisi synnyttää väärinkäsityksiä, synnyttää sellaista käsitystä, että eduskunta tällä hetkellä on sillä kannalla, että ei olisi voimakasta järjestysvaltaa maahan saatava, minä näihin syihin nähden ehdotan tämän kappaleen muutettavaksi sillä tavalla, että ainoastaan lausutaan se, mihinkä näitä varoja on käytetty. Tällä menettelyllä poistetaan aihe siltä syytökseltä, että asia olisi niin kipeä porvareille, etteivät uskalla julkilausua miljoonan markkaa sisällytetyksi tähän tarkoitukseen. Mutta toiselta puolen myöskin on asialta poistettu se leima, että tahdottaisiin lausua jonkinlainen välillinen puolustus niille vallattomuuksille, joita maassa viime aikoina on tapahtunut. Tästä syystä ehdotan, että kappale hyväksyttäisiin näin kuuluvana: „Tähän ryhmään sisältyy valiokunnan saamain tietojen mukaan kuluvan vuoden syyskuun 4 päivänä annetun maksumääräyksen nojalla eversti Jalanderille suoritetut 400,000 markkaa sekä viime lokakuun 13 päivänä annetun maksumääräyksen nojalla samalle suoritetut 450,000 markkaa. Lähempää tilitystä näiden varojen käytöstä ei eversti Jalander vielä ole senaatille antanut. Mikäli valiokunta kuitenkin on saanut tietää, ovat nämä varat käytetyt Saksanniemen kartanoon Porvoon pitäjässä perustetun ratsupoliisikoulun perustamis- ja ylläpitämiskustannuksiin. Valiokunta on menoerän sisällyttänyt laskelmaansa. Ryhmän menot ovat siten esityksen mukaisesti j. n. e." Tässä on ainoastaan suoraan selostettu, mihinkä nämä varat on käytetty, ja siten asia jätetty avonaiseksi, ryhtymättä lausumaan mitään relatiooniluontoista puoleen tai toiseen.

Täällä ed. Kairamo lisäksi äsken kosketti erästä toista kohtaa valiokunnan mietinnössä, kohtaa, jossa oli lausuttu arvostelu eräistä virkamiesten harjoittamista laittomuuksista, jotka laittomuudet olivat joutuneet päivänvaloon niiden tutkimusten johdosta, joita viime kesän kuluessa hallitusvallan toimeenpiteestä on eri paikoilla maata suoritettu. Tämän johdosta tahdon saada pöytökirjaan merkityksi, että valiokunta pientä vähemmistöä lukuun ottamatta lausumassaan oli yksimielinen.

Ed. Estlander: Jag förenar mig om den reservation, som är betänkandet bifogad och som hänför sig till utskottets uttalande å pag. 25 och 26. Men jag ber att få härtill ännu foga några ord. Landtdagen har nyligen uttalat sin förkastelsedom öfver senaste yttring af den socialdemokratiska partipolitiken, såvidt detta hänför sig till sköflingen af Åbo stad. Men landtdagen torde hafva anledning att icke helt och hållet glömma att här i Nyland såväl på landsbygden, som i Helsingfors, där landtdagen arbetar, samma anarki allt fortfarande underblåses. Länets högsta ämbetsman är allt jämt fängslad och hindrad att vidtaga med sin tjänsteutöfning. Polismakten befinner sig allt ännu på samma underhaltiga fot som redan före storstrejken och på hvilken den lämnades, då storstrejken med sina ohyggligheter drog öfver. De krafter, som då betjänade sig af samhällets svaghet, arbeta alltjämt, färdiga att när det för dem är lägligt, låta nya våldsamheter utbryta. Ett uttalande från landtdagens sida vore därför i anledning af dessa, af mig nu endast flyktigt berörda förhållanden i hög grad på sin plats. Det är endast den kort tillmätta tid, som för närvarande står landtdagen till buds för behandling af detta ärende och de med betänkandet sammanhängande frågor, som gör, att jag nu icke föreslår något särskildt uttalande i det af mig berörda syftet.

Här vore för öfrigt på många ställen anledning att framhålla, huru alltigenom skeft, såsom det varit att vänta, och huru missvisande betänkandet är affattadt, då det ju synbarligen bär prägel av dess närmaste författare, och den meningsgrupp han tillhör. Särskildt med afseende å framställningen af polisförhållandena är denna skefhet i framställningen så påtaglig, att den visserligen tvingar till en protest, medan å andra sidan det icke heller är nödvändigt att framhålla annat än detta, för att hvarje sundt och förnuftigt tänkande medborgare i landet må inse vidden af det orättvisa i framställningen. Såsom sagdt, den är genomgående skef, den syftar att med allt gevalt påtvinga landtdagen uttalanden till förmån för det socialdemokratiska partiets skötebarn, den väpnade klasspolisen; den försöker till och med att insinuera ett godt ord till förmån för de s. k. ordningsnämnderna, hvilkas verksamhet i oordningens och den sociala omstörtningens tjänst numera torde af alla inses. Till och med ett dylikt förord saknas här icke. Denna samhällsuppfattning, som sålunda oblygt pockande föres fram i detta betänkande, liksom den gjort sig bred öfverallt, där det endast varit möjligt, den torde dock måhända ännu förtjäna att man därpå spiller några ord. Den innebär i korthet sagt, att ett majoritetsparti, — ehuru det visserligen hos oss icke ens är fråga om ett majoritetsparti, utan endast ett minoritetsparti, — att ett majoritetsparti har rätt att exploatera stat och samhälle och att ordningsmakten särskildt är till för att skydda det segrande revolutionära partiet i detta dess lofliga förehafvande. Denna uppfattning har framförts vid otaliga tillfällen af mer eller mindre bemärkta personager inom vänstern, och i diskussionen om Åbo-interpellationen till och med af mycket bemärkta sådana. En dylik uppfattning synes bäst lämpa sig för presidentaspiranter i sydamerikanska halfblodsrepubliker. Det är där denna samhällsuppfattning och det är där dylika individer och deras politik höra hemma.

Ed. Hornborg: Jag hade anhållit om ordet i syfte att ansluta mig till herr Kairamos uttalande rörande den anmärkning, som i statsutskottets betänkande framställts gentemot senatens åtgärd att inrätta en skola för ridande polis. Denna anmärkning motiveras med en hänvisning till misstankar, som senatens åtgärd på vissa håll hade uppväckt. Statsutskottets majoritet har emellertid förbisett, att de misstankar, som lågo till grund för senatens åtgärd och som delades af större delen af vårt folk, senare ha på ett fruktansvärdt sätt bekräftats. Jag finner det onödigt att nu här hänvisa till den s. k. storstrejken och hvad därunder skedde, eller till händelserna i Åbo. Men till det, som herr Estlander anförde, vill jag ytterligare tillägga, att just nu i Helsingfors närmaste grannskap, på den nyländska landsbygden, allmogen öppet plundras af beväpnade band. Genom att spränga polisskolan på Saksanniemi har röda gardet skapat förutsättningar för att ostördt kunna utföra de plundringar, som för närvarande pågå. Motiveringen för den ifrågavarande anmärkningen ter sig i belysningen af de senaste tilldragelserna — tilldragelser, som ännu icke tillhöra det förgångna — mer än lofligt flat och tarflig.

Jag nämnde, att jag hade tänkt understödja herr Kairamos ändringsförslag. Jag är emellertid nu böjd för att understödja herr Luopajärvis, ty det finnes icke något skäl att ur betänkandet utelämna konstaterandet af det ändamål, för hvilket dessa 850,000 mark hafva användts. Jag ber således att få understödja herr Luopajärvis ändringsförslag.

Ed. Nevanlinna: Niinkuin ed. Kairamo, niin en minäkään ole valiokunnassa voinut yhtyä kaikkeen siihen, mitä perusteluissa esitetään. Olen

kaikkeen pääasialliseen nähden niissä kysymyksissä, joita ed. Kairamo kosketteli, ollut samalla kannalla, kuin hän, ja pyydän sentähden yhtyä hänen lausuntoonsa. Sen lisäksi tahdon saada ilmoitetuksi, että minulla on ollut suuret epäilykset myöskin sitä ehdotusta vastaan, jonka valiokunta perustelee sivulla 24, kun se ehdottaa raittiustyön kannattamismäärärahan nyt nostettavaksi toisella puolella, kuitenkin osoittamatta niitä uusia tarpeita, jotka tekisivät tämän oletuksen välttämättömäksi. Edelleen olen ollut sitä mieltä, että valiokunnan lausunto sivulla 26 olevassa ensimäisessä kappaleessa, mikäli se koskee eläkkeiden myöntämistä tai myöntämättä jättämistä, olisi ollut jätettävä pois. Syy tähän mielipiteeseeni on se, ettei ole periaatteellisesti oikein, että eduskunta käypi antamaan ohjeita siitä, keille eläkkeitä on annettava, keille ei. Toista on, että yleinen lainsäädäntö siitä, millä perusteilla eläkkeitä on myönnettävä, voidaan antaa eduskunnan myötävaikutuksella. Mutta kun tässä ei siitä ole kysymys, vaan itse lainsäädännön sovelluttamisesta, niin minusta tämä lausunto ei ole paikallaan.

Lopuksi olen ollut valiokunnassa sitä mieltä, että valiokunnan olisi tullut, mitä tulee työkyvyttömyysrahaston perustamiseen, odottaa hallituksen esitystä asiasta, jonka tiedettiin olevan juuri tulossa, ja nythän se onkin jo eduskunnalle annettu. Nähdäkseni olisi lojaalisuus eduskunnan enemmistön puolelta sen itsensä asettamaa hallitusta kohtaan vaatinut, että ainakin hallitusta kannattava osa valiokunnan jäsenistä olisi tämän kantani omaksunut, mikä kuitenkaan ei tapahtunut.

Mitä vihdoin tulee siihen kysymykseen, jota vastalauseessa kosketellaan, niin olen vastalauseen yhtenä allekirjoittajana tietenkin samalla kannalla, kuin ed. Kairamo. Mutta kun nyttemmin toinenkin ehdotus on asiasta tehty, joka on asiallisesti sama kuin vastalauseen, ja sitä on kannatettu, niin minun ei tarvitse nimenomaan kannattaa vastalausetta.

Ed. Schybergson: Det är icke lång stund som den, hvilken icke suttit i statsutskottet, haft att stifta bekantskap med detta betydelsefulla betänkande, men det har ändå varit tillräckligt för att se, huru folkelig eller, såsom jag tillåt mig att här om dagen yttra mig, broholmsfolkelig motiveringen allt igenom är. Men jag tänker att ingen fäster sig så mycket vid det. Vi hafva blifvit vana vid att agrarerna då och då lämnat sin ordinarie kavaljer och taga sig en sväng med socialdemokraterna, och det må vara dem unnadt, eftersom de däri finna behag. Deras smak kan jag dock icke rätt fatta. Men hvad jag i alla fall måste uppehålla mig vid är Saksanniemi frågan, som redan af andra har berörts, men yttermera förtjänar belysas, icke därför att senaten behöfver taga sig så mycket af den, helst anmärkningen gäller en civilchef, som redan har fallit, men för själfva sakens skull. Vi skola komma ihåg, huru den nuvarande situationen har uppstått. Vi skola komma ihåg, att skaror, som visserligen icke voro beväpnade, men i stället hade sina näfvar till förfogande, angrepo bland annat stadsfullmäktige i Helsingfors. Jag var med där och vet, huru det uppträdet gestaltade sig. De borgerliga måste tänka på att på något sätt skydda sig, och grundade skyddskårerna. Dem blefvo åter huliganerna rädda för, och så fingo vi de röda gardena, och då måste skyddskårerna förökas, och när de växte till, så måste röda gardena ökas och likaså beväpningen på hvartdera hållet. Vi kommo, såsom herr Estlander riktigt uttryckt det, till förhållandena i Mexiko eller Balkanstaterna. Det är nästan ohjälpligt, och, såsom jag vid ett föregående tillfälle har sagt, kanske ännu farligare för socialismen än för reaktionen.

Det är under sådana förhållanden som detta förslag om Saksanniemi kåren kom till. Då herr Gylling säger, att saken bedrefs i hemlighet och att detta var det största felet däri, skall man betänka, under hvilka förhållanden vi nu arbeta. Stadsfullmäktige i Helsingfors ha varit tvungna att hålla sina sammanträden för slutna dörrar, för att det icke skulle gå som vid sammanträdet i augusti. Man måste under sådana tider, äfven i fråga om de mest lojala företag, undvika att blifva störd på detta numera mycket vanliga sätt. Däraf hemlighetsfullheten. Men vi skola hoppas, att vi numera komma öfverens, herr Gylling och jag, och att vi nu göra Saksanniemi saken ånyo fullt öppet, starkare, kraftigare och med användande af större belopp, än förut. Det är oundgängligt, för att det icke skall gå rent på sned i detta land.

Hvad särskildt beträffar det ifrågavarande uttalandet, vill jag fästa uppmärksamheten vid att det är rent af farligt, om det tack vare de glesnade leden på borgerligt håll kommer att godkännas, ty hvarje uttalande från landtdagen, som kan tydas såsom en svaghet i fråga om ordningens upprätthållande, kommer att verka menligt på det produktiva arbetet i landet och på möjligheten att under de närmaste åren täcka budgeten. Vi skola icke helt och hållet glömma också den sidan af saken. Det finnes redan personer med

betydande kapital, som flyttat eller ha för afsikt att flytta härifrån och det är framförallt en mängd företag, som hafva varit planerade, men nu icke förverkligas. Det är icke minst för stadsarbetarna och för arbetarna i konsumtionscentra som detta är ett memento. I likhet med herr Hornborg förenar jag mig om herr Luopajärvis förslag.

Senaattori Louhivuori: Sen johdosta, että täällä on valiokunta ehdottanut, että vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen toimeenpanoa varten perustettaisiin 40 milj. markan erikoinen rahasto, pyydän minä vain ilmoittaa mahdollisten väärinkäsitysten välttämiseksi, että näin etukäteen, kun ei vielä ole minkäänlaista lopullista suunnitelmaa tämän vakuutusmuodon järjestämiseksi, on teknillisesti aivan mahdotonta laskea, kuinka paljo varoja tätä tarkoitusta varten tarvitaan, tarvitaanko 30 miljoonaa, 40 miljoonaa vaiko kenties 60 miljoonaa markkaa tuollaiseksi rahastoksi. Niin ollen on hallitus tekemässään esityksessä ehdottanut, että varsinaisen rahasäännön ulkopuolella oleva lainausrahasto, joka pyörein luvuin tekee noin 32 miljoonaa markkaa, tällä kertaa määrättäisiin pohjarahastoksi vastaisuudessa aikaansaatavaa vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta varten. Kun jo kaksi kertaa valtiovarainvaliokunta on tämän pohjarahaston nimenomaan 40 miljoonaa markaksi harkinnut, niin olen minä katsonut velvollisuudekseni tämän ilmoituksen tehdä, ettei ehdotetun summan suuruus, 40 miljoonaa markkaa, perustu minkäänlaisiin laskelmiin siitä rahantarpeesta, mikä tässä suhteessa tulee olemaan. Tietysti vakuutusmuodon järjestäminen tulee olemaan sitä helpompi, kuta suuremmat rahastot ovat sitä varten käytettävissä silloin, kun niitä tarvitaan.

Ed. Niukkanen: Pyysin puheenvuoroa kannattaakseni ed. Luopajärven ehdotusta. Ed. Luopajärven korjausehdotus mietinnön sivulla 25 on parempi kuin ensimäinen vastalause. Tämä asia, josta tässä puhutaan, nim. poliisikoulun perustaminen Saksanniemelle on siksi tarpeellinen, että siitä voi hyvällä syyllä tässä mietinnössä mainita. Meidän poliisikantamme on niin äärettömän huonoa, että meidän täytyy saada se uusittua. Entinen poliisimme oli matelijoita ja venäläisen ohranan palvelijoita. Nykyinen punakaarti-miliisi on osoittautunut olevansa valmis kaikkiin semmoisiin toimintatapoihin, mihin entinen valtiollinen poliisikin. Esimerkiksi Turun tapahtumat antavat siitä selvän kuvan. Siellä nykyinen miliisi on tehnyt itsensä syypääksi aivan samoihin tekoihin, kuin entinen tsaarin suojeluspoliisi, silloin kun se järjesti muun muassa juutalaisteurastuksia y. m. sentapaisia yhteiskuntaa provoseeraavia tekoja, siten osoittaakseen omaa tarpeellisuuttaan. Sen vuoksi nämä tällaiset koulut uuden, suomalaisen ja kunnollisen poliisikannan luomiseksi ovat siksi tarpeellisia, että niihin käytetyt menot voidaan julkisesti hyväksyä.

Ed. Kairamo: Sitten, kun ed. Luopajärvi on korjannut valiokunnassa tekemänsä erehdyksen, pyydän minä saada ajan voittamiseksi peruuttaa ehdotukseni. Molempien, ed. Luopajärven ja minun ehdotukseni välillä ei ole suurempaa eroa, kuin että se voidaan sanoa makuasiaksi.

Ed. Hultin: Pyytäisin huomauttaa, että jos ed. Luopajärven ehdotus tulee hyväksytyksi, niin jää vielä korjaamatta eräs lause, nimittäin se, että eversti Jalander ei ole vielä senaatille antanut tilitystä näistä varoista. Tämä sisältää jonkun laisen epäluottamuslauseen. Tiedetään, että eversti Jalander on kauvan ollut ja yhä istuu syyttömästi vankeudessa, joten hänen on mahdoton tilitystä antaa. Kärsimästään vääryydestä pitäisi hänelle päinvastoin antaa hyvitys. Ehdotan, että poistetaan lause: „Mitään lähempää tilitystä näitten varojen käytöstä ei eversti Jalander ole vielä senaatille antanut."

Ed. Hänninen-Walpas: Herra Jalanderille suoritetut rahat ovat oikeastaan salaa valtiolta kavallettuja. (Puhemies koputtaa.) Minun täytyy vain valittaa, että aika ei anna myöten oikein arvostella tuota tekoa.

Ed. Roos: Jag anhåller att få understöda fröken Hultins förslag.

Senaattori Arajärvi: Sen yleiskeskustelun johdosta, joka täällä on nyt pidetty ja jonka yhteydessä on kosketeltu erinäisiin sekä maan rahataloudellisiin oloihin että järjestyksen ylläpitoon, saatan minä puolestani pitää sopivana lausua tässä sen, mitä minulle liike- ja rahamiespiireissä joku aika sitten lausuttiin, keskusteltaessa valtion rahaasiain tilasta ja maan yleisistä finansseista. Sanat kuuluivat jotenkin tähän tapaan ja minä ne puolestani nyt adresseeraan Suomen eduskunnalle, jolla valta on käsissä: Toimittakaa maahan järjestys. Sitä seuraa reipas toiminta ja työnilo. Rahoja on käytettävissä. Tuloja karttuu. Raskaatkin verot otetaan kannettaviksi, sillä niitähän kuitenkin maksetaan vain saavutetuista voitoista.

Ed. Hurmevaara: Puhemiehen kiukuttelusta huolimatta yhdyn minä ed. Walpas-Hännisen lausuntoon.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ne ehdotukset, mitä ed. Luopajärvi ja Hultin ovat täällä tehneet, otetaan huomioon silloin, kun tullaan siihen erikoiskäsittelyyn, josta täällä alussa ilmoitin.

Ryhdytään yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Mietinnön kohta siv. 1—7 aina siihen saakka, missä vakinaiset menot alkavat, hyväksytään keskustelutta.

Varsinaiset menot.

Pääluokat 1—13 esitellään ja järjestänsä hyväksytään keskustelutta.

14 pääluokka: Sekalaisia yleisiä menoja.

Puhemies: Tässä on vastoin valiokunnan ehdotusta ed. Luopajärvi ehdottanut, että se kappale, joka alkaa sanoilla, „Erinäisiä määrärahoja", saisi seuraavan sanamuodon: „Tähän ryhmään sisältyy valiokunnan saamien tietojen mukaan kuluvan vuoden syyskuun 4 päivänä annetun maksumääräyksen nojalla eversti Jalanderille suoritetut 400,000 markkaa sekä viime lokakuun 13 päivänä annetun maksumääräyksen nojalla samalle suoritetut 450,000 markkaa. Mitään lähempää tilitystä näiden varojen käytöstä ei eversti Jalander vielä ole senaatille antanut. Mikäli valiokunta kuitenkin on saanut tietää, ovat nämä varat käytetyt Saksanniemen kartanoon Porvoon pitäjässä perustetun ratsupoliisikoulun perustamis- ja ylläpitokustannuksiin. Valiokunta on menoerän sisällyttänyt laskelmaansa." Tätä ehdotusta on ed. Hornborg kannattanut. Ed. Hultin taas on ehdottanut muutoin samaa, kuin ed. Luopajärvi, paitsi että hän on tahtonut tästä edelleen poispyyhittäväksi sanat „lähempää tilitystä näiden varojen käytöstä ei eversti Jalander ole vielä senaatille antanut." Tätä ehdotusta on ed. Roos kannattanut.

Ed. K. Manner: Vieläkö tästä pääluokasta saa puhua?

Puhemies: Kyllä.

Ed. K. Manner: Tähän 14 pääluokkaan on myöskin otettu varoja senaatille ulkoasiain hoitoa varten. Kun senaatti on näitä asioita hoitanut moitittavalla salaperäisyydellä, jopa niinkin pitkälle menevällä salaperäisyydellä, ettei se ole eduskunnalle vielä toimistaan ja suunnitelmistaan antanut mitään tietoja, jopa ainakin tähän asti on kieltäytynyt vastaamasta ulkoasioita koskevaan eduskunnan hyväksymään välikysymykseen, niin oikeastansa olisi paikallansa kieltää senaatilta varoja tätä ulkoasiain hoitoa varten, sillä on syytä pelätä, että niitä varoja käytetään huonosti — eräitä merkkejä siinä suhteessa on, — mutta en kuitenkaan viitsi tehdä semmoista ehdotusta, merkitsen vain vastalauseeni siitä tavasta, millä senaatti asiassa suhtautuu eduskuntaan.

Puhemies: Viimeisen puhujan lausunnon johdosta tahdon nyt jo ilmoittaa, vaikka olin aikonut siirtää sen ilmoituksen tuonnemmaksi, että senaatin puheenjohtaja Svinhufvud on ilmoittanut että hän on valmis tässä istunnossa antamaan vastauksen täällä tehtyyn välikysymykseen. Mutta olin sitä mieltä, että sitä ei olisi esiteltävä ainakaan ennenkuin vielä tämä mietintö on saatu käsitellyksi, kun tämä on nimittäin kiireellinen.

Ed. K. Manner: Minä pyydän puhemiehen nyt antaman tiedonannon johdosta merkitä mielihyväni, että senaatilta lopulta saadaan selvitystä, mutta se ei mitenkään muuta minun arvosteluani senaatin aikaisemmasta menettelystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi tästä mietinnön osasta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestettäessä olisi haettava vastaehdotusta valiokunnan ehdotukselle ensin äänestämällä ed. Luopajärven ja ed. Hultinin ehdotuksista ja näistä voittava asetettava vastaehdotukseksi valiokunnan ehdotukselle?

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken vastaesitykseksi valiokunnan ehdotusta vastaan hyväksyy ed. Luopajärven ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on vastaesitykseksi hyväksytty ed. Hultinin ehdotus.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Vastaehdotukseksi valiokunnan ehdotusta vastaan on eduskunta hyväksynyt ed. Luopajärven ehdotuksen.

2) Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on edustaja Luopajärven ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 73 jaa- ja 91 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt tässä kohden hyväksyä ed. Luopajärven ehdotuksen.

15) pääluokka: Eläkkeitä ja yleisiä apurahoja.

Hyväksytään.

Ylimääräiset menot.

Siviilitoimituskuntaan kohdistuvat hallinnonhaarat. Hyväksytään.

Kamaritoimituskuntaan kohdistuvat hallinnonhaarat. Hyväksytään.

Sotilasmenoja. Hyväksytään.

Kirkollisasiaintoimituskuntaan kohdistuvat hallinnonhaarat. Hyväksytään.

Maanviljelystoimituskuntaan kohdistuvat hallinnonhaarat. Hyväksytään.

Kulkulaitostoimituskuntaan kohdistuvat hallinnonhaarat.

Keskustelu:

Ed. E. Huttunen: Tämän pääluokan menoja koskevan kappaleen loppuun minä ehdottaisin lisättäväksi seuraavan kappaleen, joka ei kuitenkaan muuta itse laskelmia. Se koskee valtion töitä ja niitä periaatteita, joiden mukaan niitä olisi suoritettava. „Kun valtion toimesta tullaan täten toimeenpanemaan suuremmoisia yleisiä töitä, joihin kiinnitetään kymmeniä miljoonia markkoja valtion varoja, ja kun näiden töiden tuottama hyöty tulee ulottumaan vastaisuudessa sangen pitkälle tulevien sukupolvien hyödyksi, jolloin on tarpeen kansantaloudellisesti mitä suunnitelmallisin ja tuottavin työ näitä töitä suoritettaessa, on valtion toimesta suoritettavissa yleisissä töissä maksettava työn laatuun katsomatta kunnollinen työpalkka ja että työolot järjestetään silmälläpitäen tarkoituksenmukaisia ja työväestöä tyydyttäviä työsuhteita." Pyydän mainita, että tämänsuuntainen ehdotus tehtiin myös valtiovarainvaliokunnassa, mutta yhden äänen enemmistöllä tuli se siellä hylätyksi. Toistan sen nyt täällä ja ehdotan, että eduskunta sen hyväksyisi.

Ed. Lehokas: Pyytäisin saada kannattaa äsken tehtyä ehdotusta sitäkin suuremmalla syyllä, kun tämänluontoisia töitä, joista tässäkin on kysymys, nimittäin työttömyyden torjumiseksi tarkoitettuja, usein teetetään ja tulkitaan siten, että niissä ei tarvitse noudattaa niitäkään harvoja työväensuojeluslakeja, joita on käytännössä meillä, ja niissä usein tahdotaan maksaa pienemmät palkat kuin tavallisista muista töistä. Kannatan siis ed. Huttusen tekemään ehdotusta.

Ed. Saarikivi: Pyysin puheenvuoroa kannattaakseni ed. Huttusen tekemää ehdotusta.

Ed. Kairamo: Valiokunnassa tehtiin sama ehdotus ja huomautin siellä, että tietysti on suotavaa, että työväelle maksetaan kunnollisia palkkoja. Mutta jos pidetään tarpellisena nimenomaan tästä huomauttaa, olisi minusta myöskin syytä sanoa, että silloin on vaadittava kunnollista työtä, ja kun tähän ei tahdottu suostua, niin valiokunta äänestyksen jälkeen ei puolestansa ole tahtonut hyväksyä tätä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan ehdotuksen lisäksi on ed. E. Huttunen ed. Lehokkaan ja muiden kannattamana ehdottanut puheenaolevan kappaleen loppuun lisättäväksi seuraavaa: „Kun valtion toimesta tullaan täten toimeenpanemaan suuremmoisia yleisiä töitä, joihin kiinnitetään kymmeniä miljoonia markkoja valtion varoja ja kun näiden töiden tuottama hyöty tulee ulottumaan vastaisuudessa sangen pitkälle tulevien sukupolvien hyödyksi, jolloin on tarpeen kansantaloudellisesti mitä suunnitelmallisin ja tuottavin työ näitä töitä suoritettaessa, on valtion toimesta suoritettavissa yleisissä töissä maksettava työn laatuun katsomatta kunnollinen työpalkka, ja että työolot järjestetään silmälläpitäen tarkoituksenmukaisia ja työväestöä tyydytäviä työsuhteita."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. E. Huttusen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Eduskunta on siis päättänyt tässä kohdin hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen.

Senjälkeen esitellään järjestyksessään muut mietinnön osat, jotka hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Kun tarkoitus oli, että tämä istunto lopetettaisiin k:lo 4, niin täytynee kaikki muut asiat jättää tällä kertaa käsittelemättä.

Hyväksytään.

Puhemies: Seuraava täysi-istunto pidetään 8 päivänä ensi tammikuuta 1918 k:lo 7 i. p., jollei sitä ennen erityistä ilmoitusta anneta.

Täysi-istunto päättyy k:lo 3,45 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

37. Tiistaina 8 p. tammikuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Ahmavaara, Alopaeus, Arajärvi, Arokallio, Aronen, Björk, Holsti, Jalava, Juutilainen, Kirves, Kiviniemi, Kokko, Kuusinen, Leinonen, Lepola, H. I. Linna, Lohi, Nurmela, Nurminen, Paavolainen, Pehkonen, Pullinen, Rentola, Saarinen, Salovaara, Sinkko, Sundblom, Waljakka ja Virkki.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat ed. Arokallio perheessä sattuneen kuolemantapauksen takia tämän kuun 12 päivään saakka, ed. Waljakka sairauden takia yhden viikon ajaksi sekä ed. Alopaeus, Aronen ja Sundblom yksityisasiain vuoksi tämän ja huomispäivän täysi-istunnoista.

Ilmoitus Suomen itsenäisyyden tunnustamisesta.

Puhemies: Senaatin puheenjohtaja tulee tekemään eduskunnalle erään ilmoituksen.

Senaatin puheenjohtaja Svinhufvud: Hallituksen puolesta pyydän kunnioittaen eduskunnalle tehdä seuraavan ilmoituksen. Suomen hallituksen ja eduskunnan julistettua Suomi itsenäiseksi ja riippumattomaksi valtioksi, on hallitus kääntynyt suurvaltojen, Skandinavian maitten ja useitten muitten ulkovaltojen puoleen saadakseen Suomen riippumattomuuden tunnustetuksi. Tämän johdosta ovat saapuneet seuraavat vastaukset hallitukselle. Ensinnäkin on saapunut vastaus Venäjältä:

Venäjän kansankomisarioiden neuvoston puoltolauseen johdosta on Venäjän työläis-, sotilas- ja talonpoikaisedustajain neuvoston toimeenpaneva keskuskomitea kokouksessaan 22 päivänä joulukuuta 1917 vanhaa lukua päättänyt

1) tunnustaa Suomen tasavallan valtiollisen itsenäisyyden;

2) yksissä neuvoin Suomen hallituksen ja Suomen työväenluokan edustajain kanssa asettaa erityisen komitean valmistamaan niitä käytännöllisiä toimenpiteitä, jotka aiheutuvat Suomen eroamisesta Venäjästä.

Toiseksi on tullut vastaus Ruotsista. Kuninkaallinen Ruotsin pääkonsuli Suomea varten on kirjelmässään 6 päivältä tammikuuta t. v. Suomen hallitukselle tietoon saattanut, että Hänen Majesteettinsa Ruotsin kuningas on mainitun kuun 4 päivänä pitämässään valtioneuvoston kokouksessa päättänyt tunnustaa Suomen itsenäiseksi ja riippumattomaksi valtioksi.

Kolmanneksi on saapunut tunnustus Ranskan tasavallalta. Ranskan tasavallan konsuli Suomea varten on kirjelmässään 6 päivältä tammikuuta 1918 saattanut Suomen hallituksen tietoon, että Ranskan tasavallan hallitus on 5 päivänä mainittua tammikuuta tunnustanut Suomen tasavallan vapaaksi ja suvereeniseksi valtioksi. Mainittu konsuli on sen ohessa hallitukseltaan saamansa valtuuden nojalla vakuuttanut, että koko Ranskan kansa sydämestään toivottaa Suomelle onnellista ja kukoistavaa tulevaisuutta, Suomen nyt astuttua vapaitten kansojen joukkoon, samalla esiintuoden, että Ranskan tasavalta on vakuutettu siitä, että ne vapauden ja oikeuden tunteet, jotka elähyttävät Suomen uutta tasavaltaa, tulevat olemaan yhdistävinä siteinä molempien tasavaltojen välillä, siteinä, jotka nojaavat niihin periaatteisiin, jotka aina ovat ohjanneet näitä kansoja ja ovat olleet niiden turvana niitten historian vaikeina aikoina, sekä että Ranskan demokratia on onnellinen siitä, että sillä vastedes on rinnallaan Suomen tasavalta yhteisessä pyrkimyksessään toteuttamaan niitä ihanteita, jotka ovat kaikille vapaille kansoille yhteisiä.

Vielä voin mainita, että sähkösanoma on tietänyt kertoa, vaikkakaan ei virallista vahvistusta

ole vielä saapunut, sen, että Saksakin on Suomen itsenäisyyden tunnustanut.

Kun nyt Venäjän kansa ylevämielisesti on Suomeen nähden täyttänyt lupauksensa pienten kansojen itsemääräämisoikeuden toteuttamisesta, kun Ruotsi, jonka kanssa Suomella aikaisemmin useiden vuosisatojen kuluessa on ollut yhteinen kohtalo, on Suomen riippumattomuuden tunnustanut, ja kun johtavassa asemassa olevat, sotaakäyvät suurvallat Ranska ja Saksa ovat sen niinikään tehneet, voimme pitää selvänä, että Suomen itsenäisyys on taattu ulkoapäin siinä merkityksessä, että se lähitulevaisuudessa on saavuttava yleisen kansainvälisen tunnustuksen.

Niinikään on selvää, että Suomi nyt eroitettuna Venäjästä, samalla kuin Suomi nyt on riippumaton, se samalla myös on puolueeton valtio, joka pyrkii ylläpitämään ystävällisiä välejä kaikkien muiden valtioiden kanssa. Ilmoittaen tämän Eduskunnalle hallitus lausuu vakaumuksenaan, että Suomen kansa sekä sisäisesti että ulkonaisesti on osoittautuva kyllin arvokkaaksi astumaan niiden jalojen kansojen rinnalle, jotka ovat sen vapauden tunnustaneet.

P u h e m i e s: Arvoisat Edustajat. Riemumielin on kansamme ottanut vastaan ne viestit Suomen itsenäisyyden tunnustamisesta, jotka viime päivinä ovat meille saapuneet. Venäjän demokratian edustajat ovat Venäjän puolesta ensimäisinä tunnustaneet Suomen täyden itsenäisyyden. He ovat siten teossa käyneet toteuttamaan, sitä kansojen itsemääräämisoikeutta, jota he voimakkaasti ovat koko maailmalle julistaneet. Vapaa Suomi on hyvänä naapurina ymmärtävä tästä osoittaa kiitollisuuttaan Venäjän kansaa kohtaan.

Erinomaisella tyydytyksellä olemme ottaneet vastaan tiedon siitä, että Ruotsi on astunut itsenäisyytemme tunnustajien ensi riviin. Ne monipuoliset lujat siteet, jotka kautta vuosisatojen ovat yhdistäneet molemmat kansat Pohjanlahden kummallakin puolella, tulevat epäilemättä nyt yhä vahvistumaan.

Suomen vapauden ja itsenäisyyden tunnustajien ensi riviin on asettunut myöskin Ranskan tasavalta. Ihailulla olemme tutustuneet Ranskan kansan taisteluun vapauden puolesta. Kiitollisina tunnustamme, että meidänkin vapautemme osaltaan on kasvanut siitä siemenestä, jota Ranskan monet vapaudentaistelijat ovat kylväneet. Kiitollisuutemme Ranskan nyt vapaudellemme antaman tunnustuksen johdosta on sitä suurempi, kun Ranska on kehoittanut myöskin Englannin, Italian ja Yhdysvaltojen hallituksia viipymättä tunnustamaan Suomen itsenäisyyden.

Syvä on kiitollisuutemme myös Saksaa kohtaan joka, niinkuin saamme pitää varmana, sekin on tunnustanut Suomen itsenäisen tasavallan. Suuret ovat ne lahjat, henkiset ja aineelliset, jotka Saksan kansa on meille täällä kaukaisessa pohjolassa halki vuosisatojen antanut. Toivomme niitten läheisten välien, jotka vanhastaan ovat yhdistäneet Saksan ja Suomen kansan toisiinsa, yhä lujittuneina jatkuvan.

Arvoisat Edustajat! Kansamme itsenäisyys on saanut useiden maailman vapaitten kansojen tunnustuksen. Suomi on astunut maailman itsenäisten valtojen joukkoon ja sen harras toivo on tarkan puolueettomuuden pohjalla säilyttää hyvät välit muitten valtojen kanssa. Meidän oma asiamme on sisällisesti vahvistaa vapauttamme. Vapautemme lujin perustus on oleva siinä, että uutterasti, hellittämättömästi teemme työtä inhimillisen edistyksen kaikilla aloilla.

Arvoisat edustajat! Kehoitan teitä yhtymään hartaaseen eläköön-huutoon niitten kansojen puolesta, jotka jalossa vapaudenrakkaudessaan ovat Suomen täyden itsenäisyyden tunnustaneet. Eläköön! (Kolminkertainen eläköön-huuto.)

Ja vielä raikas eläköön-huuto vapaalle Suomelle, Suomen vapauden pysymiselle, lujittumiselle kehittymiselle, Suomen kansan ikionneksi ja menestykseksi. Vapaa Suomi eläköön! (Kolminkertainen eläköönhuuto.)

P u h e m i e s: Seuraava täysi-istunto on huomenna kello 6 iltapäivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 8,25 illalla.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

38. Keskiviikkona 9 p. tammikuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Ulkopuolella päiväjärjestyksen:

Vastaus ed. Sirolan y. m. välikysymykseen 813

Esitellään:

Ehdotuksen laiksi Oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 10 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä hallituksen esitys n:o 30 792

Ehdotuksen laiksi yhdistyksistä sisältävä hallituksen esitys n:o 31 ..... „

Ehdotuksen painovapauslaiksi sisältävä hallituksen esitys n:o 32 ..... „

Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamiseksi koskeva ed. Mikkolan y. m. anom. ehd. n:o 4 ..... „

Kertomus valtiovarain tilasta vuosina 1913—1915.

Ainoa käsittely:

Erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymyksen järjestämiseksi ..... —

Asiakirjat: Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

Määrärahan myöntämistä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittavat anomusehdotukset ..... —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Latvalan y. m. anom.-ehd. n:o 44 ja ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 45.

Kansantajuisten tieteellisten luentojen avustamista tarkoittava anomusehdotus. .. —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Johanssonin y. m. anom.-ehd. n:o 55.

Maaseudun alkukoulunopettajain palkkaetujen parantamista tarkoittavat anomusehdotukset ..... —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 39; ed. Walkaman y. m. anom. ehd. n:o 40; ed. Hedbergin anom. ehd. n:o 41.

Apulantojen maahansaannin aikaansaamista tarkoittava anomusehdotus ..... —

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan II osaston mietintö n:o 1; ed. Kairamon anom. ehd. n:o 66.

Pöydällepanoa varten esitellään:

Lakivaliokunnan mietintö n:o 4 anomusehdotuksen johdosta, joka tarkoittaa vahvan, ainoastaan laillisten viranomaisten käskettävänä olevan järjestysvallan aikaansaamista ..... —

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Ahmavaara, Arajärvi, Aronen, Björk, Holsti, Kallio, Kiviniemi, Lehtosaari, Lepola, Lohi, Nurmela, Salovaara, Sundblom ja Waljakka.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Ahmavaara yksityisten asiain vuoksi tämän viikon ajaksi, ed. Salovaara sairauden tähden lääkärintodistuksen nojalla kuluvan tammikuun ajaksi.

Toimenpiteitä ilmaantuneen työttömyyden johdosta

tarkoittava ed. Tokoin y. m. allekirjoittama kirjoitus esitellään.

P u h e m i e s: Ed. Tokoi ynnä useat muut ovat jättäneet eduskunnalle erään anomusehdotuksen.

Anomusehdotuksen lukee julki ed. Mäki, samalla ehdottaen, että se lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian valtiovarainvaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Senaattori A r a j ä r v i: Tehdyn alotteen johdosta arvatenkaan ei ole muuta kuin hyvää sanottavaa. Niin paljon kuitenkin on mainittava, että siitä huolimatta, vaikka eduskunnan tekemät päätökset, joihin tässä alotteessa viitataan, eivät vielä ole hallitukselle saapuneet, on hallitus kumminkin ryhtynyt erinäisiin, jopa laajoihinkin toimenpiteisiin juuri töiden alkamiseksi. Tänään esimerkiksi ovat eduskunnan jäsenet saaneet sanomalehdistä nähdä, että hallitus eilen juuri puheenaolevista rahoista päätti yli 4 ½ miljoonaa markkaa olevan käytettävän ja työt heti olevan pantava alulle, mikäli ne valtion alullepantavissa ovat. Ja arvattavasti myöskin ne erinäiset kunnat ja yksityiset, jotka ovat apurahoja huomattavia määriä saaneet, tulevat menettelemään samoin. Aikaisemmin on myöskin jo näistä työttömyyttä varten osoitetuista varoista melkoisia apurahoja käytetty. Missä määrin mainituista 10 miljoonasta markasta voidaan 3 miljoonaa eroittaa suorastaan avustuksiksi, on asia, jonka valtiovarainvaliokunta ottanee käsiteltäväkseen. Minä puolestani, ainakin nyt näin oikoselta kädeltä asiaa harkiten, pidän sitä vaikeanläntänä, jos mielitään panna käytäntöön kaikki ne hätäaputyöt, joita on suunniteltu ja joita nyt jo päätetty on. Jos valtiovarainvaliokunta tilanteen tällaiseksi harkitsee, niin se epäilemättä on osoittava uusia varoja hallitukselle, nämä 3 miljoonaa markkaa tai enemmän. Samaten valtiovarainvaliokunta tullee aivan lähimpinä päivinä havaitsemaan, että ne varat, jotka hallitukselle on myönnetty, eivät riitä juoksevien menojenkaan peittämiseen, vielä vähemmin näin yleisluontoiseen avustukseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Kun muita ehdotuksia ei ole tehty, lähetettänee asia valtiovarainvaliokuntaan?

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Ehdotuksen laiksi Oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 10 pykälän muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 30 esitellään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, lähettäisi asian lakivaliokuntaan.

Ehdotus hyväksytään.

Ehdotuksen laiksi yhdistyksistä

sisältävä hallituksen esitys n:o 31 esitellään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esisestä, lähettäisi asian lakivaliokuntaan.

Ehdotus hyväksytään.

Ehdotuksen painovapauslaiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 32 esitellään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksestä, lähettäisi asian lakivaliokuntaan.

Ehdotus hyväksytään.

Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamiseksi

koskeva ed. Mikkolan y. m. anomusehdotus n:o 4 esitellään.

P u h e m i e s: Kun asia oli viimein käsiteltävänä, ilmoitettiin, että puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan. Keskustelun kuluessa on ed. Johansson ed. Härmän kannattamana ehdottanut anomusehdotuksen hylättäväksi.

Keskustelu:

Ed. K u l l e r v o M a n n e r: Kun ennen joululomaa eräässä istunnossa ehdotin, että asia olisi

pantu pöydälle joululoman jälkeen, perustelin pyyntöäni silloin sillä, että olisi tilaisuus meillä vasemmistolaisilla joululoman aikana kuulla työväen mielipiteitä asiasta, joka oli viritetty sen jälkeen, kun vaalit olivat suoritetut ja eduskunta oli istuntonsa alkanut. Nyt näinä parina viikkona, jolloin eduskunta ei ole ollut koolla, onkin useissa paikoin työväki pitänyt kokouksia ja näissä mielipiteensä asiassa esiintuonut. Ne mielipiteet ovat yksimielisesti pohjustuneet siihen, että vakinaista sotalaitosta missään muodossa ei Suomenmaahan olisi laitettava. Kun asia aikaisemmin on täällä ollut keskustelunalaisena, niin ovat jotkut eduskunnan arvoisat jäsenet huomauttaneet, että sotalaitos Suomessa olisi tarpeellinen maan itsenäisyydenkin turvaamiseksi. Tätä vastaan on vasemmiston taholta huomautettu, nähdäkseni hyvilläkin perusteilla, että tällainen pieni maa ei koskaan voi omistaa sellaisia voimaresursseja, että se pystyisi tehokkaasti puolustamaan itsenäisyyttänsä ja olemassaoloansa muiden suurlukuisempien ja paremmilla varusteilla varustettujen kansojen keskuudessa. Nähdäkseni eduskuntakin on tässä asiassa asettunut samalle kannalle. Eräässä asiakirjassa, jonka eduskunta on hyväksynyt, on se lausunut: „Suomen kansa ei voi eikä tahdo perustaa valtiollista itsenäisyyttään fyysillisiin voimakeinoihin." Kun eduskuntakin on mielestäni näin kantansa tässä lausunut, niin samalla kun minä yhdyn tehtyyn ehdotukseen, että ed. Mikkolan alote hylättäisiin, pyytäisin, että eduskunnan muutkin jäsenet tahtoisivat pitää kiinni tästä yksimielisesti hyväksytystä kannasta.

Ed. Paasonen: Olen myös joululoman aikana ollut tilaisuudessa asiasta keskustelemaan ja neuvottelemaan valitsijaini kanssa ja ovat he lausuneet ehdottomana mielipiteenään olevan sen, että työväestön taholta ei tulla antamaan yhtään penniä sotalaitoksen hyväksi eikä yhtään miestä sotalaitoksen palvelukseen. Se on heidän järkähtämätön kantansa, ja luulen, että tämä sama on työläisten kanta kaikkialla maassa.

Ed. Pärssinen: Kun eduskunnan on kuultava asioissa kansan ääntä, niin tahdon minäkin puolestani todeta, että joulupäivänä ovat Suomen työtätekevän luokan naiset kymmenissä eri kokouksissa pitkin maata pohtineet tätä asiaa ja lausuneet nimenomaan, että he vastustavat sotalaitoksen muodostamista tai jälleenasettamista Suomeen ja tulevat olemaan mukana siinä työssä, jolla tullaan tekemään tämä porvarillisten yritys mahdottomaksi.

Ed. Airola: Tätä alotetta, mikäli minä tiedän, ei ole jaettu edustajille. Täällä on kyllä jaettu alotteita paljon pienemmistäkin asioista, mutta tästä asiasta en ainakaan minä ole saanut nähdäkseni mitään kappaletta. Näin ollen ei voi tarkoilleen tietää, mitä tämä alote sisältää, mutta mikäli olen kuullut ja ohimennen toisen kädestä nähnyt, niin sen pitäisi sisältää sen, että entiset pataljoonat palautettaisiin, toisin sanoen, että saatettaisiin voimaan jo useita vuosia käytännöstä poissa ollut asevelvollisuuslaki. Loppupuolella siinä kai puhutaan myöskin kansanpuolustuksesta. Jos oikein ymmärrän, niin tämä kansanpuolustusta koskeva osa on otettu siihen mukaan, jotta hanke ei näyttäisi niin kovin rumalta. Jos vakavasti tavoiteltaisiin kansanpuolustuksen aikaansaamista, jos tahdottaisiin se tehdä niin, että kansanpuolustus olisi todella kansanvaltaisesti järjestetty, niin silloin minä puolestani olisin valmis sitä kannattamaan. Sosialidemokratisen puolueen ohjelmassa 9:s kohta kuuluu: „Sotilastaakkaa on vähennettävä ja kansanpuolustus on järjestettävä vakituisen sotaväenoton sijaan. Rauhanaatetta on käytännössä toteutettava." Tämän mukaisesti kannattaisin alotetta, jos se todella tarkoittaisi kansanpuolustuksen aikaansaamista ja vielä sillä tavoin, että se olisi todellakin kansanvaltaisesti järjestetty ja että olisi takeita siitä, että sitä ei voida väärinkäyttää. Niinkuin sanottu, minä sitä silloin kannattaisin. Mutta kun alotteella on tarkoituksena aikaansaada vain seisova sotaväki, jota käytettäisiin poliisin tehtävissä luokkataistelun välikappaleena, niin en voi sellaista tarkoitusta hyväksyä, ja kun tämän alotteen nojalla ei voida mitään muuta parempaakaan aikaansaada, niin minäkin olen valmis kannattamaan alotteen hylkäämistä.

Ed. Hänninen-Walpas: Luin juuri sanomalehteä. Siinä oli tiedonanto, jotta porvarien lahtarit ovat tappaneet kolme työmiestä Nickbyn aseman luona. Jos porvareilla olisi vakituinen sotaväki tuollaisissa tilaisuuksissa, olisivat he tietysti tappaneet vielä enemmän. Pyytäisin asettaa porvarien omilletunnoille vastattavaksi, eivätkö ne uhrit, mitkä täten ovat tulleet ja jo ennen tulleet, vielä riitä vai tahdotteko te lähteä mestaamaan vielä enemmän Suomen työväkeä. (Keskustasta: Kuka läksi?)

Ed. Lankila: Kun minä joululoman aikana olin tilaisuudessa kulkemaan maaseudulla, tulin huomaamaan, etteivät ainoastaan ne valitsijat, jotka ovat valinneet sosialistisia edustajia tähän eduskuntaan, ole tätä sotalaitosta vastustavalla

kannalla, mutta myöskin suuri osa sellaisia pieneläjiä maaseudulla, jotka ovat äänestäneet tänne muita kuin sosialisteja, on ehdottoman jyrkästi vastaan koko tällaisen sotalaitoksen muodostamista, mitä tällä ehdotuksella takaa ajetaan.

Ed. Kujala: Joululomalla ollessani antoi sekä työväestö että suuri osa pienviljelijöitä minulle seuraavat evästykset: Jos porvaristo kaikesta huolimatta tulee saattamaan voimaan sotalaitoksen tässä maassa, tullaan se estämään kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla ja tämä huolimatta siitä, vaikka ed. Mikkola Pohjanmaalla pitämässään puheessa olikin lausunut eräänlaisia uhkauksia. Ne uhkaukset eivät missään suhteessa tule järkyttämään kansan mielipidettä tässä suhteessa.

Ed. Wrede: Jag ber blott i anledning af ldgm. Walpas-Hänninens yttrande få konstatera, att således enligt socialistisk terminologi de, som försvara lif och egendom mot öfverfall, äro mördare, men de, som gå ut på ströftåg för att plundra och röfva och mörda, de göra rätt. (Bra!)

Ed. Hänninen-Walpas: On todistettu, että porvarien taholta ensin muodostettiin lahtarikaarteja. Ne lahtarikaartit uhkasivat työväen alkeellisimpia oikeuksia ja vapauksia. Siitä johtui, että työväki omin päinsä rupesi varustamaan itseään aseilla vastaan. Porvarien alotteesta on siten syntynyt sellainen tila, että Suomen kansan keskuudessa on oikeastaan sissisota paraillaan käymässä. Jos porvarit, jotka ilman virallista sotaväkeä ovat jo saaneet sissisodan käymään, jos sellaiset ylpeät, pöyhkeät porvarit saavat vakinaisen sotaväen käyntiin, tulevat he niin röyhkeiksi, että alkavat polkea kaikkia työväen vapauksia ja esiintyvät vasten kaikkia työväen pyrkimyksiä. Sota tulee ehkä saamaan suurempia ja laajempia muotoja. Mielestäni ei niin tyhmille ja vaarallisille porvareille, kuin suomalaiset porvarit ovat, pitäisi antaa niin vaarallista asetta, kuin sotaväki on. He eivät voisi käyttää sitä järjestyksen ylläpitämiseksi, vaan lisätäkseen anarkiaa ja riitaa kansalaisten keskuudessa.

Ed. Kairamo: Harvoin lienee solvaussanaa suuremmalla syyllä sanottu bumerangiksi, kuin tässä tapauksessa sanaa „lahtarikaarti". Se kilpistyy takaisin heittäjäänsä.

Ed. Palmgren: Jag har anhållit om ordet för att tacka herr Walpas-Hänninen för de meddelanden han här har gjort. Under upprepade samtal i de kretsar jag närmast rör mig i har ja flere gånger hört uttalas, att man på socialistisk arbetarehåll, åtminstone bland dess ledare, ick skulle dela de tankar och gilla de gärningar, sor under de senaste tiderna tyvärr så ofta genor röda gardet kommit till synes. Jag förstår n herr Walpas-Hänninens uttalande så, att åt minstone han är bland dem, som godkänna röd gardenas gärningar, och det är värdefullt för os att veta, huru därmed förhåller sig.

Ed. Hänninen-Walpas: Ed. Palmgre valehteli taas, kuten tavallista.

Ed. Palmgren: Jag har förstått saken så att herr Walpas-Hänninen genom det uttaland han gjort och det sätt, på hvilket han upptagi denna fråga, skänkt stöd åt de åtgärder, som frå röda gardets sida vidtagits. Jag har icke påstått att herr Walpas gör så eller så, utan jag har sagt att jag på grund af hans egna uttalanden förstå honom så och så. I anledning af herr Walpas Hänninens senast fällda yttrande ber jag at direkte till herr Walpas-Hänninen få ställa frå gan: Godkänner herr Walpas-Hänninen röda gar dets åtgärder eller godkänner han dem icke?

Ed. Hänninen-Walpas: Ed. Palmgre ei kumminkaan ymmärrä oikein vastausta, jo vastaisi. On turha vastata. (Äänekästä naurua.

Ed. Palmgren: Då herr Walpas-Hänninen påstår, att jag gjort mig skyldig till osanning anser jag mig hafva rätt att fordra, att her Walpas-Hänninen svarar på min fråga: Godkänner han röda gardets åtgärder eller godkänne han dem icke? Jag anhåller att svaret må sk endast med ja eller nej.

Ed. Schybergson: Ynkligt!

Ed. Palmgren: Då herr Walpas-Hänninen har underlåtit att besvara en så enkel och direkt ställd fråga, så finner jag denna vägran innebär att herr Walpas-Hänninen erkänner, att den upp fattning jag ansåg inneligga i hans tidigare yttrande var riktig, hvarför jag således kan för utsätta, att herr Walpas-Hänninen godkänne röda gardets tilltag, ehuru herr Walpas-Hänninen är en sådan stackare, att han här icke våga medgifva, att han har denna åsikt. (Ed. Walpas-Hänninen: Skäms!)

Ed. Airola: Minä puolestani en hyväksy rosvouksia enkä murhia enkä yleensä tarpeetont

väkivaltaa ja pidän suurena onnettomuutena, että maassamme on muodostettu aseellisia järjestöjä. Mutta ymmärrän toiselta puolen, että porvaristo ja suojeluskaartit nykyisin ja viime kuukausina ovat saaneet niittää sitä, mitä ovat kylväneet. Heihin nähden on toteutunut se raamatun sana, että se, joka miekkaan tarttuu, se miekkaan hukkuu. Ennen porvaristo muodosti kaarteja nimenomaan torjuakseen kunnallislain uudistuksen ja 8-tuntisen työpäivän ja muun uudistuslainsäädännön (Oikealta: Vale!) ja turvatakseen elintarpeet porvaristolle ja jättääkseen työväestön vähempään. (Oikealta: Valetta!) Muutoin alkukesästä suojeluskaartit, joita myöhemmin on sanottu lahtarikaarteiksi, synnyttivät vastavaikutuksen ja saattoivat asestautumaan ne, joita vastaan tämä asestautuminen oli tähdätty. Ja sittenkun asestautuminen on alkuun päässyt, on turhaa tutkia enää syitä tapahtuneisiin väkivallantekoihin ja yhteentörmäyksiin, sillä tällaisessa kansan sisäisessä varustelussa pitää paikkansa sama kuin kansain keskeisessäkin varustelussa. Kun kerran on lähdetty varustautumisen tielle, niin se ehdottomasti johtaa väkivaltaan, yhteentörmäyksiin, murhiin ja joukkomurhiin. Kansain kesken on sillä tavoin, ja kun yhteentörmäyksiä sitten tulee, on aivan mieletöntä lähteä tutkimaan, kummalta taholta on alku hyökkäykseen tehty, sillä se menee ketju ketjulta yhä taaksepäin eikä pätevästi voi sanoa, mistä hetkestä alkaa kummankin puolen syyllisyys. Samoin kuin maailmansodassa on turhaa riidellä, alkoiko sodan Saksa vaiko Venäjä, samoin on meidän maassamme turhaa riidellä, hyökkäsikö punainen kaarti vaiko lahtarikaarti, kun joku yhteentörmäys, niinkuin Sipoossa, tapahtuu. Pääasia on, että kun porvaristo miekkaan tarttui, niin silloin toiselta puolen on miekkaan eli aseisiin tartuttu. Ja niin kauvan kun porvariston taholta niin tavattomalla kiihkolla, kuin esimerkiksi ed. Mikkola sekä täällä eduskunnassa että eduskunnan ulkopuolella, vaatii porvariston asestautumista valtiomahdin avulla, niin on tietysti ymmärrettävä, ettei punainen kaarti halua luopua aseistaan, niin kauvan kun lahtarikaartit aseineen ovat olemassa ja niin kauvan kun tämän lahtarikaartin tueksi eduskunnan ja hallituksen myötävaikutuksella koetetaan aikaansaada seisovaa sotajoukkoa. Kun luovutte lahtarikaarteista ja seisovasta sotajoukosta, ei ole punaista kaartia tarvis (Oikealta: Naurua), ja se lakkaa olemasta.

Senaattori Arajärvi: Koska keskustelu on päässyt liikkumaan ulkopuolella sen alotteen, josta nyt puhuttaman pitäisi — on puhuttu erilaisista kaarteista, niiden oikeutuksesta ja merkityksestä — niin lie paikallaan sanoa myös se, jota ei suoraan minun tietääkseni ole vielä eduskunnassa sanottu. Maa on joutunut sekä ulkonaisesti että sisäisesti nyt sellaiseen tilanteeseen, että eduskunnan pitäisi niin vasemmalta kuin oikealta huolehtia siitä, että aseellisia joukkoja, minkänimellisiä ne ovatkin, punaisia tai valkoisia, ei saa maassa olla muuta kuin hallituksen kädessä. Ovatko ne hallitukselle ja missä määrin tarpeellisia, on toinen asia, mutta järjestetty yhteiskunta ei ole terve, jos aseellisia joukkoja saa kulkea irrallaan ulkopuolella hallituksen määräyksiä ja käskyjä, olkoon sitten hallituksessa kuka tahansa, oikeisto tai vasemmisto. Tämä pitää minun ymmärtääkseni lyödä kiinni eduskunnassa ja eduskunnan on siinä tilanteessa, johon olemme joutuneet, aivan erityisesti koetettava hoitaa asia tällä tavalla. (Oikealta: Hyvä! hyvä!)

Ed. Lantto: Surkuttelen, että tämmöinen mieliala vallitsee täällä. Eikö Suomen nuoren tasavallan eduskunnan miehillä ole parempaa puhuttavaa nyt, kun pitäisi uutta Suomea luoda. Kun tämmöinen henki vallitsee eduskunnassa, onko kumma, jos ulkona tapahtuu, mitä näinä päivinä on tapahtunut. Minun mielestäni olisi tällaiset puheet lopetettava, enemmän ymmärrettävä toisiaan ja otettava asia asialliselta kannalta eikä tuommoisilla puheilla häväistävä toisiaan.

Ed. Pärssinen: Kun porvaristo taas vetoaa eräisiin vallankumousajan ilmiöihin, niin tapahtuu se vain sentähden, että saataisiin katse pois itse asiasta. Se on heille kipeä. He tahtovat perustaa sotalaitoksen, joka tulisi olemaan pysyväinen ja vuosikymmeniä palvelemaan murhatarkoituksia. Sen sotalaitoksen tilille tulisi satoja ja tuhansia ihmishenkiä. Kun vielä täällä avonaisesti on tunnustettu, että se tulisi toimimaan Suomen omassa maassa nimenomaan työväkeä vastaan (Salista: Se ei ole totta!), niin tulisi olemaan tapauksia, jolloin sen sotalaitoksen joukot esimerkiksi lakoissa tai muissa tilaisuuksissa — voitaisiin sanoa, että ne ovat muka levottomuuksia — pääsisivät surmaamaan työväkeä. Ja porvaristo, joka nyt äänestää sellaisen laitoksen puolesta, ottaa omalletunnollensa tällaisia hirvittäviä ihmismurhia, joita tuon sotalaitoksen joukot tulisivat tekemään. Kun tuollaisia joukkomurhia porvaristo ottaa omalletunnollensa, niin ne muutamat tapaukset, joita nyt on sattunut, ovat aivan pieni raiska siihen hirvittävään malkaan verraten, mikä on teidän omassa silmässänne.

Ed. Kokko: En minäkään hyväksy punaenkä valkokaarteja, mutta minun mielestäni kuitenkin hallituksella täytyy olla jonkinlainen aseellinen voima Suomen itsenäisyydenkin takia. Ei tarvitse muuta kuin viitata Savonlinnan tapauksiin, miten vieras valta tulee ja tekee mitä tahtoo eikä meillä ole mitään turvaa. Siitä syystä hallituksella täytyy olla jonkinlainen järjestetty aseellinen voima, jolla se voi määräyksiään ja persoonallisen turvan tukea. Moraalinen valta ei merkitse mitään, jollei ole mitään reaalista valtaa, millä sanoja täytäntöön pannaan. Täällä vasemmistossa puhutaan, että porvarit ovat lähettäneet verikaarteja matkaan. En tiedä yhtään sellaista tapausta, että porvarit olisivat niitä lähettäneet, mutta punakaartit ovat niitä lähettäneet. Ed. Pärssinen puhuu porvarien omastatunnosta. Mitä suuria murhia on porvarien omallatunnolla? Katsokaa omaan poveenne!

Ed. Wrede: På vänsterhåll ha fällts åtskilliga yttranden, som gå därpå ut, att upprättandet af ett militärväsen, liksom äfven upprättandet af en ordningsmakt vore åtgärder, som äro riktade mot arbetarklassen. Ldgm. Airolas yttrande gick ut härpå, likaså ldgm. Pärssinens och kanske äfven andras. Man ställer sig således på den ståndpunkt, att man drager likhetsstreck mellan arbetarklassen å ena sidan samt brottslingar, röfvare, mördare, tjufvar och dylika personer å den andra. Hela denna tankegång är en blodig skymf mot arbetarklassen. Jag känner arbetare, som äro alldeles annorlunda beskaffade än deras representanter här i landtdagen, som äro mycket rättänkande människor och som ingalunda skulle vilja likställas med samhällets och ordningsmaktens fiender. Det är sant som hr Airola säger, att här uppstått en strid, men det är en strid emellan det finska samhället å ena sidan och sådana ligor eller föreningar å andra sidan, som vilja kullstörta detta samhälle genom att bringa det i anarki och genom att upprätthålla denna anarki. Samhällets skyldighet är att med alla medel, också med vapenmakt, om det behöfves, bekämpa anarkin, om nämligen samhället vill äga bestånd, och det är en skyldighet, som är oafvislig. Jag säger detta icke för att öfvertyga vänsterns medlemmar; jag vet att detta icke skulle lyckas. De hafva den uppfattning, som jag nämnde. Jag vill endast konstatera, att det är samhällets oafvisliga plikt, att det är landtdagens och regeringens skyldighet att ställa så till, att dessa våldsdåd upphöra.

Då jag har ordet, kan jag icke underlåta att uttala min förvåning öfver det yttrande, som här afgafs af senator Arajärvi. Det kan hända att jag icke rätt uppfattade honom, men det föreföll mig som om han i någon mån skulle hafva likställt de organisationer, som ställa sig i samhällsordningens tjänst samt förklarat sig beredda att understöda ordningsmakten och uppträda till försvar för samhällsmedlemmarnas lif och egendom, med de brottsliga organisationer, som uppträdt under namn af röda garden. Om detta var senatorns mening, så kan jag icke annat än beklaga att en sådan uppfattning kunnat göra sig gällande inom vår aktade styrelse, till hvars främsta åliggande hör att finna medel, genom hvilka röfvarväsendet och anarkin kunde stäfjas.

Senaattori Arajärvi: Ed. vapaaherra Wreden lausunnon johdosta tahdon sanoa, että hän epäilemättä on ymmärtänyt minua väärin. Sanoin — ja siinä pysyn — että on pidettävä sairaalloisena ilmiönä yhteiskunnassa sitä, että on irrallisia aseellisia joukkoja ulkopuolella hallituksen määräysvaltaa, tai sellaisia, jotka eivät alistu hallituksen ohjeitten alaisiksi, olivatpa he minkänimellisiä tahansa. Ja eduskunnan täytyy, kansakunnan yhteistä parasta ja terveyttä silmällä pitäen, pitää huolta siitä, että kaikki aseelliset joukot alistuvat noudattamaan hallituksen määräyksiä ja ohjeita, olkoon hallituksessa vasemmisto tai oikeisto. Tässä minä pysyn ja katson, että jos tahdotaan järjestys saada täällä aikaan, maan asema turvatuksi ulos- ja sisäänpäin, niin on tälle tielle astuttava, aivan avoimesti puhuttava asiasta, ja hallituksen alle on alistuva punainen kaarti ja alistuva muut ennemmin tai myöhemmin tai laskettava aseet alas. Puolestani luulen kyllä ja olen vakuutettu siitä, että niillä, jotka asioita hoitavat, on erilaisia käsityksiä toisella ja toisella puolella tehtävistänsä.

Ed. Alkio: En ole tässä asiassa käyttänyt ennen puheenvuoroa ja pyydän sentähden tällä kertaa, koska keskustelu on vielä uudelleen asiasta virinnyt, lausua siitä eräitä ajatuksia. Olen muutamia vuosikymmeniä elänyt siinä ihanteellisessa toivossa, että kun Suomen itsenäisyys kerran toteutuu, tämän kansan ei tarvitsisi enää turvata hallituksensa auktoriteettia siten, että se uskoisi hallituksensa käytettäväksi verisen miekan. Sanon „verisen miekan" siitä syystä, että minä en tunne mitään muuta kuin miekkoja, jotka ovat aina vuodattaneet verta. Mutta kun nämä viime vuosien olosuhteet ovat muodostuneet sellaisiksi, kuin ne ovat Euroopassa muodostuneet, täytyy minun julkisesti ja rehellisesti tunnustaa, että käsitykseni ihmiskehityksestä oli mennyt liian

pitkälle. Olen viime vuosina saanut tulla huomaamaan sen, että se kulttuuri, jolle eurooppalainen ihmisyys perustui, oli siinä määrin kehittynyt väärään suuntaan, että järjestys ei vielä tämänkään sodan jälkeen näytä olevan varma muuten kuin siten, että jokaisessa valtiossa täytyy turvata hallitukselle oikeus esivallan miekkaan.

Tämän keskustelun yhteydessä on tullut esille monenlaisia kysymyksiä meidän sisäisestä nykyisestä eripuraisuudestamme. Sen ohessa on sosialidemokraattien puolelta asetuttu vastustamaan suomalaisen sotaväen asettamista ja asestamista sen vuoksi muka, että sillä tarkoitettaisiin nimenomaan työväen oikeuksia vaarantaa ja uhata. Puolestani olen kokonaan toisessa käsityksessä, nimittäin siinä, että se ei ollenkaan ole ollut alkuperäisenä tarkoituksena. Minun on mainitseminen, että jo silloin, kun Suomessa tätä ennen asevelvollisuuslaki säädettiin, se silloin säädettiin nimenomaan tarkoituksella suojella Suomen rajoja. Siinä tapauksessa, jos vihollinen ryntäisi Suomeen, maamme ollessa yhteydessä Venäjän kanssa, oli pyritty siihen, että Suomi sillä tavalla ikäänkuin erikoisoikeutensa ansaitsisi omalla miehuudellaan itsellensä sellaisen mahdollisuuden, että se kerran voisi itse vaatia itsellensä täydellistä itsenäisyyttä kansojen joukossa. Kun nyt olemme tulleet siihen, että Suomi on päässyt itsenäiseksi valtioksi, on minun mielestäni täällä, niin oikealla kuin vasemmalla, alistuminen sen tosiasian tasolle, että meillä on nyt olemassa sellainen rauhattomuuden tila maassa, joka ennen kaikkea uhkaa kansanvaltaa ja Suomen nuorta vapautta. Sosialidemokraateille ei suinkaan ole tuntematonta — ja minun mielestäni on teeskentely tässä asiassa aivan turhaa — tuntematonta se, että punakaarti nykyään uhkaa enemmän sosialidemokraattien *periaatteita* ja sosialidemokraattien valtaa tässä maassa kuin milloinkaan porvariston valtaa. Minä nimittäin olen tottunut käsittämään, että sosilidemokratia turvautuu kansanvaltaan. Kansanvallan minä olen taas käsittänyt sisältävän sen periaatteen, että yhteiskunnassa on saatava aikaan sellainen järjestys, jota kaikki ehdottomasti noudattavat. Porvarivalta on aina suhteellisesti turvautunut huomattavassa mitassa väkivaltaan. Se on ollut yhteydessä niiden suurvaltiollisten periaatteiden kanssa, jotka 19-vuosisadalla Euroopassa kehittyivät. Kun kansanvalta on väkivaltaa vastaan noussut, se on noussut nimenomaan edellyttäen, että kansanvallassa toteutetaan ne periaatteet, jotka tuottavat kansalle hyötyä. Jos meillä nyt toteutetaan punakaartilaisten periaatteet, se ehdottomasti merkitsee sosialidemokratiankin tappiota. Tältä kannalta katsoen, kun nimittäin pidän sosialidemokratian eräät tarkoitusperät oikeina, väitän, että sosialidemokratia on tässä suhteessa asettunut kieltämään itsensä silloin kun se on asettunut kieltämään Suomen nykyisen tasavallan hallitukselta miekan, hallitukselta, joka tulee olemaan tästälähin täällä aina kansanvallan asettamana. Sosialidemokratia ilmeisesti laskee tätä asiaa järjestäessään tilannetta sen mukaan, mitenkä täällä muutamat, jotka eivät olekaan johtavia sosialidemokraattisessa liikkeessä aatteelliselta kannalta katsoen, mitenkä he suhtautuvat Venäjällä suureksi suunniteltuun yhteiskunnalliseen vallankumoukseen. Olemme siis siinä tilassa, jolloin sosialidemokraattien on valittava, asettuvatko he edelleen oman periaatteensa kannalle, siten, että odottavat kapitalismin kehittymistä siihen saakka, että se oman mahdottomuutensa vuoksi kukistuu ja jättää yhteiskunnallisen valtansa kansanvallan käsiin, vai turvautuvatko anarkismiin. Olen tottunut elämäni aikana pitämään kansanvallan lippua sinä, jonka juurella minun on ollut taisteltava. Minä en ole sosialidemokraatti, enkä usko, että sosialidemokratia sellaisenaan tulee tässä yhteiskunnassa koskaan toteutumaan. Mutta kun minä puhun nykyisen Suomen tasavallan kansalaisena ja edustajana, niin katson, että jos täällä tahdotaan kansanvaltaa toteuttaa, on ennen kaikkea lähdettävä nyt siitä, että takaamme tälle nykyiselle tasavallalle sen pystyssäpysymisen mahdollisuudet, mitkä eduskunta asettamalla miekan Suomen esivallan käteen voisi sille taata. Jos me sitä emme voi taata, seuraa siitä, että täällä tulee nousemaan punakaartilaisterrorismi, joka uhkaa, niinkuin jo sanoin, kansanvaltaa ja koko itsenäisyyttämme.

Täällä on kauniisti puhuttu siitä, mitenkä joulun aikana on pidetty sosialidemokraattisten naisten kokouksia, joissa on jyrkästi vaadittu, että minkäänlaista sotalaitosta ei saa panna toimeen. Kuulen mielihyvällä, että naisten keskuudessa on sellainen mielipide vallalla, kuten miestenkin keskuudessa, ettei mitään sellaista, militaristista, sotalaitosta haluta, jonka tarkoituksena olisi toteuttaa suurvaltiollisia periaatteita, joiden nojalla nykyinen Eurooppa on kehittynyt sellaiseen tilaan, että se on tekemässä täydellistä konkurssia. Mutta jos Suomi asettaa nykyisessä tilassa esivallan käteen miekan siinä merkityksessä, kuin se kansanmiliisin periaatteelle järjestettynä olisi mahdollinen toteuttaa, niin se merkitsisi sitä, että se uhka, joka on olemassa, jos täällä kahdenlaiset vapaasti muodostuneet kansalaiskaartit käyvät toisiansa vastaan, se uhka ilmeisesti häviää, jos, niinkuin senaattori Arajärvikin huomautti, johto tulee hallituksen käsiin.

Koko tämän eduskunnan koossaolon aikana on vasemmiston puolelta useita kertoja erityisesti kiinnitetty huomiota siihen, että hallituksen käsiin ei saa niin paljon valtaa uskoa, kuin esimerkiksi sotalaitoksen pystyynsaattamisessa sille tulisi uskotuksi. Minä nyt olen siinä mielipiteessä, että mikään valtio ei tule toimeen eikä pysy pystyssä, ellei siinä hallitukselle uskota järjestyksenpitovaltaa. Suomen eduskunta olkoon kernaasti korkeimpana määrääjänä tässä meidän tasavallassamme. Mutta eduskunta sellaisenaan ei voi käyttää valtaansa siten, että sen auktoriteettia uskosivat ne, jotka eivät käsitä joka hetki eduskunnan toteuttavan heidän tarkoituksiaan. Nämä viime päivien kokemukset täällä Helsingissä, nimittäin punakaartin menettely, on ilmeisenä todistuksena siitä, että meillä on syytä kavahtaa niin oikealla kuin vasemmallakin siltä taholta tulevaa uhkaa. Jos me sen teemme asettamalla täällä sellaisen järjestysvoiman, joka kykenee pitämään kurissa punakaartin, niin me sillä tavalla ilmeisesti turvaamme tämän kansan olemassaolon. Sillä tavalla me paremmin kuin mitenkään muuten estämme, että täällä verta vuodatetaan. Minulla on siitä hieman havaintoja, että tällaisen turvan olemassaolo on vaikuttanut eräillä tahoilla sen, että veren vuodattaminen on voitu sen kautta estää. Luulisin sen vuoksi, että sosialidemokraateilla on syytä myöskin asettua sille kannalle, joka esimerkiksi ed. Airolan ensimäisessä lausunnossa jo ilmeni, että hän on valmis puolustamaan sellaista kansan asestamista, jonkalaisen sosialidemokraattisen puolueen ohjelma sisältää. Luullakseni, jos tämä asia lähetetään valiokuntaan, voidaan asiaa kehittää sille pohjalle ja silloin ollaan oikealla tolalla. Kyllä tämä tilanne meillä nyt on sellainen, että sekä oikealla että vasemmalla on päästävä yksimielisyyteen siitä, mitenkä Suomen tasavallan olemassaolo turvataan. Minäkin olen täydellisesti vakuutettu, että asevoimin emme ulkonaista vihollista vastaan voi mitään tehdä. Mutta Suomen tasavallalle on ilmestynyt eräitä velvollisuuksia ulkovaltojakin kohtaan, joita emme voi välttää: Meidän täytyy ulkovaltojen edustajat tässä maassa turvata väkivallalta. Sellaiseen turvaamiseen eivät punakaartilaiset kelpaa siitä syystä, että punakaartilaisten järjestyminen, niinkuin yhä selvemmin alkaa näkyä, tarkoittaa melkein päinvastaista. Punakaartit näyttävät tavoittelevan ennen kaikkea eräiden utopististen yhteiskuntaihanteiden toteutumista, yhteiskunnallista vallankumousta. Ne sellaisinaan eivät toteudu, vaan tulee toteutumaan jotakin aivan toista, ja valta tulee silloin jäämään sellaisille voimille, joidenka edessä kansanvallan lopulta täytyy kukistua. Ja tässä suhteessa on uhkaavana ennen kaikkea ulkovaltojen voima. Minä sen vuoksi ehdotan, että eduskunta lähettää tämän asian valiokuntaan, ilman tuollaisia lapsellisia pikkumaisia riitaisuuksia enää jatkamatta. Ratkaisu on nopeasti saatava aikaan ja se on minun käsitykseni mukaan ennen kaikkea kansanvallan edun kannalta välttämätöntä.

Ed. Estlander: På andraganden sådana som här hafva framförts från vänstern vill jag hvarken nu eller någonsin spilla ett ord. Men jag begärde ordet i anledning af senator Arajärvis första uttalande. Jag hade gärna sett att jag efter hans andra uttalande skulle hafva kunnat afstå från ordet, men tyvärr är det icke fallet. Jag är den första att erkänna, att det är landtdagen som i första hand bär ansvaret för att alltjämt här i landet råder en anarki sådan som icke i något civiliseradt samhälle borde kunna tolereras. Det är landtdagens fel, därför att landtdagen icke har åt den regering den tillsatt öfverlämnat makt nog att stäfja dessa brott. Men detta är också den enda ursäkt, som senaten kan anföra, då den icke förmår att upprätthålla det första villkoret för ett ordnadt samhälle, icke förmår uppfylla den första skyldighet, som en regering har gentemot det samhälle den företräder. Under sådana förhållanden borde icke en regeringsmedlem kunna framställa en jämförelse mellan de brott, som nu med berådt mod begås af en väpnad organisation gentemot stat och enskilda, och det fullt berättigade, lagliga skydds- och nödvärn, som under dessa förhållanden påtvingas den enskilda medborgaren och sammanslutningar af enskilda medborgare och hvilket nödvärn innebär fullgörande, såvidt det är möjligt för enskilda medborgare, af den plikt, som skulle ankommit å statens och samhällets verkliga ordningsmakt. Jag hade, som sagdt, önskat att senator Arajärvi hade i sitt senaste andragande visat sig hafva insett, att hans första uttalande sköt fel. Jag tror tyvärr att han icke gör detta och därför nödgas jag inlägga denna protest mot hans uttalande.

Senaattori Louhivuori: Väärinkäsitysten välttämiseksi pidän velvollisuutenani mainita, että senaattori Arajärven lausunto ei ollut niin asetettu, että sen voisi katsoa selvästi ilmaisevan hallituksen mielipiteen, varsinkin kun senaattori Arajärven lausunto asetetaan yhteyteen nyt esilläolevan keskustelun kanssa. Senaattori Arajärvi, niinkuin hän itse ilmoittikin, lausui oman mielipiteensä.

Senaattori Arajärvi: Edustaja Estlanderin lausunnon johdosta pyydän ilmoittaa, että

en ensimäisessä enkä jälkimäisessä lausunnossani verrannut enemmän toisia kuin toisiakaan aseellisia kaarteja enkä niiden teoista puhunut mitään. Minulla ei ole ollut siihen mitään aihetta tässä yhteydessä, kun tiedän, että tämä asia myöhemmin tulee esille, mutta katson olevan syytä tässä, kun asia oli joutunut keskustelussa siihen tilanteeseen, kuin se oli joutunut, lausua sen, että eduskunnan tulee sekä oikeistossa että vasemmistossa pyrkiä siihen, että se panee kaikki voimansa, kaiken aseellisenkin voimansa, mitä sillä on, hallituksen käteen, ja luulen, että ed. Estlander myöskin on valmis tunnustamaan, että tämä on terve asiaintila, johon meidän kaikkien niin oikeistossa kuin vasemmistossakin tulee pyrkiä kaikella sillä voimalla, mikä meille itsekullekin on annettu. Se on se, joka vie terveelle tielle kehityksen tässä maassa. En ole lausunut yhtään mitään toisesta tai toisesta aseellisesta joukosta tai sen teoista. Minulla ei ole ollut tässä yhteydessä aihetta siihen ollenkaan ja katson, että koko keskustelu on tässä suhteessa vialla. Alote ei ole antanut aihetta siihen.

Ed. Airola: Senaattori Arajärvi sanoi maan joutuneen siihen tilaan, että eduskunnan tulee niin oikeistossa kuin vasemmistossa tavoitella sitä, että maassa ei voisi irrallisia aseellisia joukkoja liikuskella. Tästä hänen lausunnostaan huolimatta näyttää hallituksen kanta olleen viime aikoina aivan päinvastainen. Hallituksen salaisten päätösten, hallituksen kiertokirjeitten ja ohjeitten nojalla on irrallisia aseellisia joukkoja, joiden toiminta ja olemassaolo ei nojaudu mihinkään lakiin, liikkunut Pohjanmaalle, Kauhavan tienoille päin, mainitakseni yhden esimerkin. On muodostettu, ei ainoastaan jalkaväkeä, vaan vieläpä ratsuväkeäkin, aivan irrallisia aseellisia, salakähmäisesti puuhattuja joukkoja, lakiin perustumattomia joukkoja. Hän tosin lisäsi, ettei voida sallia sellaisia, jotka eivät ole hallituksen käskynalaiset. Mutta jos yleensä ei voida sallia irrallisia aseellisia joukkoja liikuskelemassa maassa väkivallantöitä suunnittelemassa, niin ei voida myöskään hallitukselle antaa valtaa tällaisten joukkojen muodostamiseen. Jos jotain aseellisia voimia tässä maassa tarvitaan, niin ne tarvitaan eduskunnan päätöksellä ja niiden täytyy nojautua lakiin.

Ed. Wrede sanoi, että vasemmiston taholta tahdotaan yhtäläistyttää työväki ja roistot ja rosvot, kun puhutaan siitä, että suojeluskaartit olisi tähdätty työväkeä vastaan. Me emme tahdo yhtäläistyttää rosvoja ja työväkeä emmekä edes tahdo yhtäläistyttää suojeluskaarteja ja rosvoja ja roistoja, vaikkakin eilis- ja toispäivän sanomalehdet kertoivat, että esimerkiksi Porvoon suojeluskaartista melkoinen määrä on tuomittu vankeuteen varkauksista; yksikin tehnyt 50 eri varkautta. Me kuitenkin teemme eron siinä, etteivät kaikki suojeluskaartilaiset ole varkaita ja rosvoja, joskin niiden joukossa melkoinen määrä sellaisia on ja joskin ne ovat suunnitelleet tekemään tekoja, joita ei hyväksy kansan oikeustajunta eikä hyväksy myöskään laki. Mutta me joudumme väittämään sitä, että suojeluskaartit ovat tähdätyt työväkeä vastaan, sen johdosta, mitä porvarillisten taholta sanotaan. Kun esittelijäsihteeri Listo kirjoittaa Suomettareen suojeluskaartien tarkoituksesta, niin me päättelemme siitä, mitä varten ne ovat olemassa. Ja kun kevätkesästä oli olemassa maatyöläisten lakkoja ja silloin hyvin yleisesti sanottiin: odottakaa jahka suojeluskaartit saadaan pystyyn, ei silloin tehdä lakkoja, — tällaisesta me päätämme, mitä varten suojeluskaartit ovat olemassa. Siitä syystä minun mielestäni täytyy suojeluskaarti ja kaikki ne aseelliset voimat, joita perustetaan, perustakoon niitä sitten hallitus tai perustakoon niitä kuka tahansa, jos ne eivät nojaudu lakiin, pitää samassa arvossa irrallisina aseellisina joukkoina, joita ei voida hyväksyä. Ja suotavaa olisikin, että kaikista niistä päästäisiin.

Hallitukselle ei voida ollenkaan myöntää monopoolia tässä asestautumisessa. Hallituksen kokoonpano on tässä maassa sellainen, että toinen puoli kansaa ei luota siihen ollenkaan. Se tietää, että jos se hallitus saisi tämän aseellisen voiman käsiinsä, niin se aseellinen voima ei olisi järjestyksen ylläpitämistä varten, vaan luokkataistelun välikappale taantumuksen pöngittämiseksi ja uudistuslainsäädännön vastustamiseksi, ehkä myös tukena suorastaan — sanokaamme — valtiokaappauksen toimeenpanemiseksi. Jos Svinhufvudin senaatilla vaan on aseellinen voima, niin silloin yritetään myös siepata eduskunnalta valta joko valtionhoitajain tai presidentin tai senaatin käsiin.

Jos koko maata varten tarvittaisiin aseellinen voima järjestyksen ylläpitämiseksi, niin sitä ei suinkaan voisi uskoa sellaisen koplakunnan määräysvallasta riippuvaksi, kuin on nykyinen senaatti, joka ei edusta muuta kuin yhtä yhteiskuntaluokkaa. Jos joku sellainen voima on välttämätön, niin se täytyy alistaa eduskunnan alaiseksi. Täytyy muodostaa eduskunnan toimesta toimikunta, järjestyslautakunta, jossa on edustettuna sekä alaluokka että yläluokka. Sellaisen johtamalla aseellisella voimalla on auktori-

teettia ja tiedetään, että se ei ole luokkataistelun välikappaleeksi tarkoitettu, vallankin, jos sen käyttämisestä voi päättää ainoastaan määräenemmistöllä. Silloin se todellakin on olemassa yksistään järjestyksen ylläpitoa varten. Mahdollisesti voisi siihen suuntaan käypää, valtiolle kuuluvaa järjestysvaltaa ajatella.

Mutta ei porvariston taholta tahdotakaan mitään lakiin perustuvaa järjestysvaltaa. Täällä kun on ollut kyseessä laki järjestyksen pidosta kaupungeissa, niin sen kohtalot ovat vallan selvästi osoittaneet, ettei porvaristo halua saada mitään lakiin perustuvaa järjestysvaltaa maahan. Kun asiasta oli komitea laatinut mietinnön viime kesänä, niin hallitus ei monien kuukausien kuluessa saanut edes mietintöä painetuksi. Sen harrastus oli niin vähäinen. Kun yksityistä tietä asia eduskunnassa otettiin esille, niin porvariston taholta viime kesänä jarrutettiin niin, että se silloin jäi käsittelemättä. Näillä valtiopäivillä, kun asia tuli esille, se valiokunnassa meni oleellisilta kohdiltaan muuttumattomana yksimielisesti läpi ensimäisessä lukemisessa. Ensimäisen ja toisen lukemisen välillä porvarilliset edustajat halusivat tutustua siihen, mitä hallitus asiassa on tehnyt, nähdäkseen olisiko hallituksen toimesta keksitty jotain sellaista, mitä asiassa olisi varteenotettava. Tällöin saatiin senaatista senaatin laatima luonnos ja yksimielisesti oltiin siitä mieltä, ettei siinä ollut mitään sellaista, joka olisi tähän lakiin otettava. Toisessa lukemisessa hyväksyttiin laki sellaisena, kuin se oli ensimäisessä lukemisessa läpikäyty. Kun asia tuli eduskunnassa esille, niin Nikolai II entinen neuvonantaja, ed. Nevanlinna läksi vastustamaan puuhaa ja sen jälkeen on hallitus monta kuukautta puuhattuaan saanut paperille asiasta esityksen ja tuonut tänne. Ja nyt porvaristo kautta leirin pitää suurta melua saada asia uudelleen käsittelyn alaiseksi ja teroitetaan maalaisliiton mieleen, kuten „Hufvudstadsbladetissa" tehtiin, että muistakaa, että te olette hallituspuolue, ja täytyy hallituksen esitystä kannattaa ja hylätä lakivaliokunnan tekemä lakiehdotus. Uskon, että tulee niin käymään asiassa, jossa on yksimielisesti valmistettu laki, uskon, että se tullaan hylkäämään ja ottamaan hallituksen esitys käsittelyn pohjaksi. Porvariston taholta ei tahdota lakiin perustuvaa järjestysvaltaa, sellaista, jota kansa tahtoo, nimittäin kunnallista. Tiedetään, että monissa kunnissa tulee olemaan sosialistinen enemmistö ja että sen sosialistisen valtuuston johtama järjestysvalta ei olisikaan käytettävissä luokkataistelun välikappaleena. Siitä syystä tahdotaan nujertaa tämä laki, viivyttää sen toimeentuloa, jotta sillä aikaa hallitus saisi, niinkuin tänä päivänä on sanomalehtien kertomuksien mukaan tapahtunut, pitää salaisia kokouksia salakähmäisesti puuhallakseen suojeluskaarteja, Saksanniemen kaarteja tai Kauhavan kaarteja, muodostaakseen jalka- ja ratsuväkeä, ja jotta se yleensä voisi tälläiseen mielivaltaiseen aseelliseen voimaan nojautuen ajaa omia tarkoitusperiään, eikä järjestyksen ylläpitämistä.

Ed. Heimonen: Koska ed. Kokko täällä mainitsi Savonlinnan mellakoista, sallittanee minun tässä yhteydessä puhua Savonlinnan tapahtumista. Suurlakon tai oikeammin marraskuun vallattomuuksien aikuiset ja sen jälkeen monin paikoin tapahtuneet kotirauhan häiritsemiset ovat nykyään laajassa mittakaavassa Savonlinnassa. Kun sikäläinen punakaarti ei marraskuun rettelöiden aikana luullut olevansa kyllin voimakas kuristamaan porvareita, on se nyt korvannut laiminlyöntinsä, saanut venäläistä sotaväkeä pistiminensä tueksi. Varmalta taholta olen saanut tietää, että Savonlinnan ja Mikkelin järjestyneen työväen johtomiehet ovat pyytäneet paikkakunnalle venäläistä sotaväkeä, uskotellen, että siellä muka olisi suuri asestettu joukkue, joka toimeenpanee epäjärjestyksiä. Vieläpä oli ilmoitettu, että Savonlinnaan tulevat radatkin ovat miinoitetut. Lauvantaina tämän kuun 5 päivänä saapui sinne 15 vaunullista sotaväkeä, lähestyen erittäin varovasti. Jo viisi kilometriä ennen Savonlinnaa olivat laskeutuneet junan edelle, kulkien ampuma-asennossa ja tarkastaen joka pölkyn pään ja niitin radalla. Saavuttuaan Savonlinnaan näkivät sotamiehet ihmeekseen täydellisen rauhan vallitsevan ja poistuvat, kuultuaan, ettei heitä siellä tarvita. Mutta Savonlinnan työväen johtomiehet eivät olleet tähän tyytyväisiä. Pitikö tarjottu apu näin hylätä? Sotilaat käännytettiin Putikon asemalta takaisin ja sunnuntaiaamuna alkoivat myrskystä ja lumipyrystä huolimatta tavanmukaiset nuuskimiset, kotirauhan häiritsemiset ja aseiden ryöstöt. Kaikki huomatuimmat henkilöt ja ylioppilaat pidätettiin suojeluskuntalaisina ja pistimien välissä talutettiin työväentalolle. Ei edes kirkkoakaan jätetty rauhaan, vaan juuri iltapäiväjumalanpalveluksen aikana tunkeutuivat nuuskijat sinnekin ja pakottivat näyttämään kaikki paikat, jopa urkujen sisustankin . On aivan sietämätöntä tällainen huligaanien mellastus. Olisi jo aika lopettaa tuollaiset vallattomuudet. Onko järjestynyt työväki juopunut vapaudesta, vai antaako se tosiaankin keskuudessaan löytyvälle huligaainekselle niin suuren val-

lan? Eivätkö venäläiset sotilasviranomaiset voisi hillitä kurittomia laumojansa ja estää niiden sekaantumista sisäisiin asioihimme? Jos niin on, emmekö tarvitse mitään järjestys- ja puolustuslaitosta yhä uusiutuvien huligaanimellastusten ja ulkoapäin hyökkäävien kurittomien laumojen ja itsenäisyytemme suojaksi?

Ed. Hänninen-Walpas: Pyydän panna vastalauseen niitä säädyttömiä nimityksiä vastaan, joita sivistymätön oikeisto on täällä käyttänyt. Maalaisliittolaisten taholta on vielä tässä istunnossa esitetty sotalaitoksen järjestämisen syyksi, jotta sitä tarvitaan muka maan puolustuksen takia. Tuon kohdan selvittämiseen ei suinkaan tarvitse monta sanaa. Mitä merkitystä oli maan puolustukseen nähden meidän entisellä vakinaisella sotaväellämme? Sotaan Suomen kaarti otti osaa kerran Puolassa. Siellä se auttoi Venäjän hirmuhallitusta kukistamaan Puolan kapinaa. Se teki sen niin kunniakkaasti, että sai merkkejä palkinnoksi urhoollisuudesta. Helsingin porvarit tykkäsivät sen siitä toimenpiteestä niin, että pitivät komeita juhlia kaartinsa urhotöiden johdosta, sen johdosta, että se oli Puolan kapinata kukistanut, kukistanut sen vapautuspyrinnöt. Mitä vihollisia meillä nyt olisi maamme ulkopuolella, joita vastaan pitäisi luoda oma sotaväki? Olisiko Venäjä sellainen vihollinen? Mitä Suomen pieni sotaväki voisi tehdä Venäjää vastaan, vaikkapa Venäjä olisi sellaisessa tilassa, kuin nykyään? Kyllä sieltä bolshevikit voisivat laittaa niin paljon voimia, vaikka niitä tarvitaan muuallakin, että Suomen sotaväki ei merkitsisi mitään. Ja suhde tulee olemaan aina minun arvatakseni sellainen. Siis on turhaa puhetta, että venäläisiä vastaan tarvittaisiin täällä yhtään sotamiestä. Missä maamme rajoilla olisi muita sellaisia vihollisia, joita vastaan olisi suojeltava suomalaisella armeijalla Suomen kansaa? Ajatteletteko Ruotsia, että Ruotsin kansa lähtee tappelemaan Ahvenanmaan takia? Ruotsin kansa on niin paljon suurempi meikäläistä, se on käyttänyt niin paljon varoja ja miehiä sotaväkensä varustamiseen, että maamme ei voisi käydä niin suureen varusteluun, että kestäisi tappelussa Ruotsin kanssa. Ainoa naapurikansa, jonka kanssa voisimme kestää tappelussa, jos hyvin varustautuisimme, olisi Norja. Mutta meidän ja Norjan rajat sattuvat yhteen semmoisilla seuduilla pohjoisessa, joiden takia ei maksa vaivaa lähteä tappeluun. Minä en löydä miltään taholta meidän maamme rajoilla joukkoja, joita vastaan meidän olisi varustautuminen. Siis yksinkertainen johtopäätös on se, että tätä sotaväkeä varustetaan ainoastaan sisäistä vihollista vastaan. Niihin sisällisiin vihollisiin eivät kuulu pelkät rosvot ja huligaanit. Niitä on kyllä kapitalistinen järjestelmä synnyttänyt Suomeen paljon, niinkuin se on synnyttänyt niitä jokaiseen muuhun maahan. Mutta melkein kaikissa maissa käytetään niitä vastaan yksistään järjestysvaltaa, poliisivaltaa. Jos rosvojen ja huligaanien määrä karttuu niin suureksi, jotta tavallisella järjestysvallalla, poliisivallalla, ei voida pitää niitä aisoissa, silloin tiedetään yksinkertaisesti, että yhteiskuntajärjestelmä on niin mätä, ettei sitä enää voida pitää sotalaitoksellakaan kunnollisesti yllä; se on niin mätä ja kehno jo silloin, ja se vaatii uudistuksia, reformeja, sellaisen pohjan luomista, että se kasvattaa terveempiä ihmisiä, jotka eivät antaudu rosvouksiin ja murhiin. Mutta sotaväen laittaminen ehkäisee juuri tuollaisien reformien toimeenpanemisen, se kasvattaa porvarien itseluottamusta, pöyhkeyttä ja luokkatunnetta niin voimakkaaksi ja suureksi, että he vastustavat sotaväen avulla reformeja. Tulos tulee olemaan se, että sotaväkeä tullaan käyttämään itse varsinaista työväenliikettä vastaan. Niin on käynyt semmoisissa kansanvaltaisissa maissa kuin Ranskassa. Siellä on ammuttu työväkeä lakkotapauksissa. Kun on tutkimus pantu toimeen, niin on huomattu, että on tapettu työläisiä aivan viattomasti. Samanlaiseen pöyhkeyteen voi sotaväen olemassaolo kiihoittaa täällä. Venäjällä oli voimakas sotilasvalta. Mitä se pelasti? Seuraus oli, että Venäjän kapitalistiluokat estivät reformien toimeenpanemisen, juuri luottaen sotaväkeen, ja sillä keinoin kasvattivat vallankumousliikkeen. Tulokset tunnetaan. Ovatko ne tulokset nyt toivottavia? Jos teillä porvareilla olisi ollut täällä voimakas sotaväki, niin tulokset olisivat samanlaiset kuin Venäjällä. Tällä kertaa vielä eivät ne ole täällä niin suuret. Jos vastaisuudessa tulee teille sotaväki, niin Suomesta voi tulla Nikolai II pikkuvaltakunta, sen sijaan kuin Venäjä voi muuttua sivistysvaltioksi.

Ed. Rosenqvist: För min del hade jag uppfattat senator Arajärvis första och andra andragande väsentligen på samma sätt som herr Estlander och har för den skull begärt ordet. Då dag efter dag, vecka efter vecka förgår utan att regeringen visat sig mäktig att upprätthålla rättsordningen i dess mest primitiva form, och då dag efter dag, vecka efter vecka förgår utan att man ens får se några bestämda tecken till resoluta åtgärder från regeringens sida för fyllande af denna dess första plikt, då har, synes det mig, en medlem af denna regering icke anledning att vända sig mot fredliga medborgare, som skrida

till självförsvar, fredliga medborgare, som beväpna sig för att icke låta vapenlösa människor nedslaktas och plundringar begås och hvilka på detta sätt vilja upprätthålla den rättsordning, som af andra borde upprätthållas. Senator Arajärvi har rätt däruti, att allt detta vittnar om sjukliga företeelser i samhällsorganismen, men det sjukliga ligger icke däri att medborgare under sådana förhållanden skrida till självförsvar, utan det sjukliga ligger däri, att ett dylikt självförsvar från deras sida skall blifva nödvändigt. I likhet med herr Estlander vill icke heller jag här lägga all skuld på regeringen. Skulden faller äfven på landtdagen, men tiden är nu inne för såväl regering som landtdag att göra sin plikt och icke mera tillåta något sådant, som nu försiggår i vårt land. (Oikealta: Bra!)

Ed. Colliander: En del talare hafva gjort gällande att deltagandet i denna diskussion skulle innebära en afvikelse från det egentliga ämnet och vara ovärdig och olämplig. Detta kan jag icke vara med om. Det vore tvärtom olämpligt och ovärdigt att under de förhållanden, som nu råda i landet, icke beröra de frågor, som af flere talare blifvit berörda. Jag skall äfven för min del be att med några ord få beröra dessa frågor.

Angående senator Arajärvis yttrande måste jag säga, att detsamma var synnerligen olyckligt affattadt genom sin oklarhet. Jag skall dock icke däraf beröra annat än den del, som synes visa, att senator Arajärvi synbarligen icke känner till, att skyddsgardena bildats på helt annat sätt än röda gardet. I de stadgar, som finnas uppgjorda för skyddsgardena och som ingalunda hållits hemliga, utsäges det fullt tydligt och klart, att dessa skyddsgarden ställa sig till den lagliga ordningsmaktens disposition och skola handla i samklang med denna ordningsmakt. Det borde sålunda icke vara möjligt att på något sätt, icke ens såsom senator Arajärvi gjorde det, jämnställa dessa garden med röda gardet eller ens beklaga, att dessa skyddsgarden finnas till. Tvärtom borde en medlem af senaten vara tacksam för att det ändå finnes så mycket företagsamhet hos finska folket, att det kunnat åstadkomma sådana skyddsgarden.

I anledning af herr Walpas-Hänninens yttrande vill jag säga, att man icke bör taga hans ord alldeles så, som de fattats. Herr Walpas-Hänninen är en herre, som alltid i brydsamma ögonblick vill flyta öfver. Nu håller röda gardet på att ställa till liknande historier, som man i Ryssland fått upplefva, och då är det alltid bra för herr Walpas-Hänninen att ställa det för sig så, att han vid ett eventuellt lämpligt befunnet ögonblick kan vara med röda gardet och sålunda icke blifva utsatt för att af röda gardet ens kunna misstänkas vara dess motståndare. Det är nu herr Walpas-Hänningens verkliga natur, som här kommit fram, så, som jag uppfattat honom. Med anledning af herr Walpas-Hänninens och herr Airolas m. fl:s yttranden vill jag säga, att gången af dessa båda gardens uppkomst jämte de senaste händelserna klargör den himmelsvida skillnaden mellan dem. Jag skall hålla mig till händelserna på min hemort. I nejderna däromkring uppstodo storstrejker, under hvilka de mest oerhörda öfvergrepp mot den personliga friheten begingos. I slutet af maj häktades stadsrepresentationen och Åbo stads gator fylldes af socialdemokraternas garde, militäriskt ordnadt, hvilket i större eller mindre hopar genomströfvade gatorna och hindrade all verksamhet och hvilka under samarbete med rysk militär beväpnade trängde sig in i affärerna, stängande dem med våld. Tre månader efter dessa händelser och sedan oerhörda våldshandlingar gång efter annan upprepats, blef det för medborgarna klart, att, då ordningsmakten var så svag, som den var, skyddsgarden måste bildas på frivillig grund för att, såsom det uttryckligen sades, stöda den lagliga ordningsmakten i dess sträfvan att upprätthålla ordningen, icke mot hederliga arbetare utan mot de banditbopar, som härjade i stad och bygd. Om det säges att det var olämpligt att sådana garden bildades, så då har den, som fällt yttrandet „olämpligt", därmed dömt sig själf. Jag skulle med hänsyn till händelserna på den ort jag representerar vilja fråga: Huru hade herr Walpas-Hänninen ställt sig, ifall skyddsgardena hade gått ut och plundrat butiker, söndrat fönsterrutor o. s. v.? Antag att detta hade skett i arbetarkvarteret. Det är lätt att bilda sig en föreställning om huru vänstern då hade skrikit.

Nu har röda gardet tagit sig friheten besätta det hus, där den nyinrättade socialstyrelsen har sitt säte. Huru hade herr Walpas-Hänninen uppträdt ifall i stället skyddsgardet hade besatt Folkets hus på Broholmen och med ryska vapen drifvit ut herr Walpas och andra. Man behöfver endast uppställa denna fråga för att förstå den himmelsvida skillnaden mellan ett ordningsgarde, som bildats på laglig grund och ställt sig till den lagliga ordningsmaktens förfogande, samt ett sådant garde, som herr Walpas-Hänninen försvarar och som nu skickas ut i smärre hopar för att besätta järnvägsstationer samt företaga väpnadt anfall och som gjort detta under veckor och månader i olika bygder i vårt land.

Jag har endast några ord att tillägga. Jag vill framföra dem härifrån. Jag vill då närmast återgå till den fråga, som är den egentliga dis-

kussionsfrågan i dag, d. v. s. militärfrågan. Man gör från vänstern oerhörda ansträngningar att sammanknippa militärfrågan med påståenden från vänsterhåll, att militären uppställes emot arbetarena. Jag kan godt förstå, att man måste anlita detta eländiga och utslitna motiv för att på något sätt kunna motivera sitt motstånd mot militärens upprättande, ty annars skulle man ju ändå vara tvungen att medgifva, att vårt land måste hafva åtminstone någon militärstyrka; annars utsätta vi oss för sådant, som nu skett, då ryska rayonkommitténs ordförande förklarar att den ryska militären icke kan lämna landet, emedan Finland icke kan försvara sin neutralitet. Ja, han gör till och med gällande att kontrollen öfver tullen, krigscensur och bevakningen af gränsen genom rysk militär icke kan upphöra just emedan landet saknar egen finsk militär. Detta yttrande af denna utomordentligt demokratiska representant för det demokratiska Ryssland borde väl klargöra för herrarna af vänstern, att vi måste upprätta en egen militär, ifall vi vilja slippa denna främmande militär. Men det är kanske just det, som herrarna af vänstern icke vilja.

Denna finska militär, som det har varit fråga om, kunde också mycket väl upprättas ungefär på det demokratiska sätt herr Airola antydde. Icke eftersträfva vi borgare att få till stånd hvad som går under namnet af preusseri, långt därifrån. Detta tilltalar oss alls icke. Vi skola gärna från vårt håll vara med om att ordna militärfrågan så demokratiskt som detta öfver hufvud taget är möjligt, och vi skola lämna alla möjliga garantier för att denna militär icke skall användas mot arbetarklassen, medan den däremot självfallet måste användas, till och med med demokraternas tillstånd, mot sådana företeelser, som vi för närvarande haft så många sorgliga exempel på, tack vare det af socialdemokratiska partiet startade och under dess egid stående röda gardets tillgöranden.

Senaattori Setälä: Ed. Rosenqvistin lausunnan johdosta minä pyytäisin saada sanoa, että sen mukaan, kuin minulle on tunnettua, hallitus tulee toisessa yhteydessä aivan ensi tilassa tekemään selkoa toimistaan ja kannastaan järjestysvallan aikaansaamiseen nähden. Tähän katsoen ja kun asianomaisen toimituskunnan päällikkö ei ole saapuvilla ja kun sitäpaitsi tämän asian käsittely ei varsinaisesti kuulu nyt esilläolevaan asiaan, ei minun ymmärtääkseni saata tulla kysymykseen, että hallituksen toimintaa ja kantaa järjestysvallan aikaansaamiseen nähden nyt tässä yhteydessä käsiteltäisiin.

Nyt esilläolevaan asiaan nähden minä puolestani tahtoisin ainoastaan lausua sen, että Suomen nuoren tasavallan pitäisi ainakin osoittaa, että se on järjestysvaltio eikä mikään rosvovaltio, niinkuin esimerkiksi Albania. Albaniankin tunnustivat kyllä Europan vallat, mutta vähän ajan perästä nähtiin, että sellaisesta valtiosta ja sen itsenäisyydestä ei kumminkaan tullut mitään, ja se vaara on käsillä, että Suomen tasavallan on käyvä samalla tapaa, jos nykyinen tilanne jatkuu. Jos Suomi ei voisikaan tulla kykeneväksi ulospäin ylläpitämään itsenäisyyttään, pitäisi sille ainakin olla kunnianasia pitää sisäistä järjestystä yllä sillä tavalla, ettei se tulisi tuottamaan häpeätä sekä itsellensä että niille valloille, jotka sen itsenäisyyden tunnustavat. Järjestetyn sotaväen — sanottakoonpa sitä sitten miliisiksi tai millä nimellä tahansa — hallituksen käytettävänä olevan sotavoiman aikaansaaminen kaiketi lopultakin on ainoa keino, jolla voidaan päästä nykyisestä tilanteesta, jota ei voi sanoa muuksi kun sairaalloiseksi.

Ed. Hornborg: Det är icke min afsikt att förlänga denna föga tilltalande diskussion. Det, som enligt min uppfattning hade bort sägas, har redan uttalats af andra. Herr Walpas-Hänninens militärpolitiska betraktelser skulle visserligen kunna gifva anledning till vissa anmärkningar, men det lönar väl sig inte att spilla krut på kråkor eller vatten på gäss. Den sakliga diskussionen torde väl lämpligen uppskjutas till ett senare skede af nu föreliggande frågas behandling.

Jag har nu anhållit om ordet egentligen för att fastslå, att det mest cyniska, som vi under den senare tidens landtdagsdebatter hafva varit tvungna att åhöra — och dock ha landtdagsdebatterna icke lidit någon brist på cynismer — äro vissa vänsterledares tal om „lahtarikaartit". Detta lika lumpna som lögnaktiga öknamn ha de panna att använda innan de själfva gittat tvätta från sina händer det blod, som utgjutits af deras egen partiorganisation, det röda gardet, den enda organisation i detta land, som genom sina gärningar gjort sig förtjänt af detta öknamn. Det är svårt att gifva ett uttryck i ord åt de känslor, som politiker af denna typ uppväcka. Men nog är den dominerande känslan förakt.

Ed. Anni Huotari: Kun tämä asia oli täällä erään kerran esillä, pyysin, että porvariston naiset ainakin tässä asiassa olisivat meidän va-

semmiston kanssa samalla kannalla ja ilmoittaisivat vastalauseensa sotalaitosta vastaan. Minun on merkille pantava, että yhtään ääntä ei sieltä puolelta tullut tätä vastustamaan. Tahdon sen merkitä pöytäkirjaan, sillä, mikäli minä tiedän, ovat meidän porvarinaisemme liitossa kansainvälisessä naisliikkeessä, jotka kaikissa maissa ovat nousseet puhumaan rauhanaatteen ja aseiden riisumisen puolesta. Kun he taas menevät liittokokouksiin ulkomaille kehumaan niitä „suuria töitä", joita täällä eduskunnassa ovat tehneet, voivat he mainita, että sellaisen maan eduskunnassa, jossa naisilla kymmenen vuotta on ollut äänioikeus, ja eduskunnan jäseninä on naisia, sinä aikakautena, jolloin oli suuri hätä ja nälkä olemassa, jolloin kansan lapsia kuoli nälkään, he äänestivät vakinaisen sotalaitoksen puolesta, johon maan varoja uhrataan vähintään 30—40 miljoona vuodessa.

Sitten täällä huomautin, että papit, jotka ovat ihmisyydenaatetta, rakkaudenaatetta sanoneet puhuvansa, he äänestäisivät ihmisyyden puolesta. Yksi ainut nousi siltä puolelta sotalaitosta vastaan. Se oli rovasti Arokallio. Vieläpä, jos sanomalehdissä on perää, on ed. Virkkunen käynyt agiteeraamassa tämän aatteen puolesta muuallakin ja neuvomassa, mitenkä tämä tärkeä asia, murha-aseiden käytäntöön saanti, saataisiin yksinkertaisella äänten enemmistöllä eduskunnassa läpi. Sillä jos määräenemmistö tarvittaisiin, niin se ei menisi eduskunnassa läpi. Sosialistit voivat sen estää. Tämä on merkillepantava silloin, kun sieltä puolelta kaikenlaista törkyä syydetään tänne vasemmalle puolelle. He ovat itse tämän sota-ajan raaistuttamia ja tulleet niin verenhimoisiksi, että mitkään järkisyyt eivät vaikuta heihin aikana, jolloin anarkia kaikkialla maassa on jalansijaa saanut, jolloin pitäisi rauhallisella edistys- ja uudistustyöllä saada kansa rauhoittumaan, silloin he täällä äänestävät murha-aseiden puolesta.

Ed. Tuomi: Keski-Suomen järjestynyt työväestö on monissa kokouksissaan ilmaissut mielipiteenään, että se jyrkästi vastustaa vakinaisen sotalaitoksen perustamista ja on velvoittanut täällä olevat edustajansa äänestämään tätä puheenalaista porvariston taholta tehtyä anomusehdotusta vastaan. Uudenvuodenpäivänä olin eräässä työläisnaisten järjestämässä kansalaiskokouksessa saapuvilla ja siellä kaikki yksimielisesti vastustivat tällaisen vakinaisen sotalaitoksen perustamista. Samassa kokouksessa he evästivät edustajiaan, että meidän on täällä lausuttava jyrkkä vastalause senaatin menettelyä vastaan siinä, kun se on luovuttanut kansan varoja näitten porvarillisten suojeluskaartien tukemiseen. Sielläpäin muuten ilmeni levottomuutta työläisten keskuudessa sentakia, kun kierteli huhuja ja melkein varmoja tietojakin siitä, että sinne Keski-Suomen ja Pohjanmaan rajapitäjiin muodostetaan parailaan suurta porvarillista suojeluskaartia. Sen pääpaikkana tulisi kai olemaan Kauhava. Näin ollen sitäkin suuremmalla syyllä katsottiin, että työväen edustajain on muistutettava täällä, eduskunnassa, että hallituksen olisi käskettävä tuollaiset suojeluskaartit hajaantumaan ja että niiltä olisi riisuttava aseet.

Ed. Laine: Täällä on sanottu, että jos sotalaitos saadaan toimeen, niin sillä sorretaan ja uhataan työväkeä. Aikaisemmissa istunnoissa sanottiin myös, että asevelvollisiksi tulee pääasiallisesti otettavaksi työväkeä, köyhälistöä, ja että varakkaammat voivat ostaa itsensä tästä irti. Kuinka tämä sotaväki, joka sitten tällä tavalla on kokoonpantu työväestöstä, voisi samaa työväkeä sortaa? Lujaa järjestysvaltaa kaivataan tässä maassa, ettei valmista yhteiskuntaa hävitetä, vaan saadaan rauhassa tehdä rakentavaa työtä. Minua evästettiin nyt tänne lähtiessäni monelta taholta sillä, että eduskunta koettaisi toimia niin, että pian saataisiin maahan luja järjestysvalta. Olen aina ollut rauhanaatteen puolella ja on vaikea minun ollut ajatella sotalaitosta, vaan tulen tässä äänestämään tämän anomusehdotuksen valiokuntaan lähettämisen puolesta ja toivon, että se sieltä nousee sellaisena, että voin sen sitten hyväksyä. Eläimetkin puolustavat pesäänsä, emokin puolustaa poikiansa. Minusta tämä viimeinen aika, jota olemme eläneet, on osoittanut, että meidän yhteiskunnassamme löytyy niin paljon sellaisia yhteiskuntaa ja kotia hävittäviä voimia, jotka vastaan meidän kotien hoitajain, emojen täytyy nousta suojelemaan niitä. Meidän täytyy suosia sellaisia voimia, jotka auttavat meitä tässä puolustustyössä.

Ed. Mäkelä: Viime viikkoina on Lappajärvelle ja Vimpelin pitäjään alkanut saapua verrattain suuressa määrässä vierasta aseellista siviiliväkeä. Niitä lienee siellä näissä pitäjissä nykyään jo noin 500 à 600 vaiheilla. Ne ovat hyvin asestettua väkeä aina käsipommeista alkaen. Viime kuun 29 päivänä Vimpelin kuntakokouksessa oli kysymyksenä näitten järjestöjen tukeminen kunnan taholta. Tässä tilaisuudessa, jossa Vimpelin kunta kieltäytyi antamasta enemmän aineellista kuin siveellistäkään kannatusta tällaiselle tuntemattomalle joukolle, selitettiin tämän

väestön agenttien taholta, että ne ovat nykyisen hallituksen sotamiehiä. Sanottiin, että ne toimivat, niitä on alettu järjestää hallituksen suostumuksesta, jopa hallituksen kehoituksesta, ja niiden tehtävänä tulee olemaan nykyisen hallituksen tarkoitusperien aseellinen tukeminen. Sen johdosta pyytäisin kysyä täällä olevilta hallituksen edustajilta, herroilta senaattoreilta Arajärveltä ja Setälältä, onko totta, mitä sieltä näiden joukkojen taholta on ilmoitettu, onko totta, että nykyinen hallitus eduskuntaa kuulematta, eduskunnan selän takana, on ryhtynyt tuollaisia aseellisia joukkoja järjestämään, vai ovatko ne luettava niihin sairaalloisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin, joita senaattori Arajärvi valitti nykyään yhteiskunnassa ilmenevän?

Ed. Hänninen-Walpas: Oikeiston taholla ei kai tunneta eroa sosialidemokratian ja anarkismin välillä. Jos mitä anarkistisia ilmiöitä tässä maassa sattuu, niin „Hufvudstadsbladetissa" luetaan ne sosialidemokratian syyksi ja „Hufvudstadsbladetin" mukaan sitten oikeiston ruotsalaiset edustajat tekevät samalla tavalla. Suomettarelaisissa lehdissä näyttää käyvän aivan samalla tavalla. Edustaja Colliander on täällä nudistanut väitteen, että Turun tapahtumat muka ovat sosialidemokraattien syyksi luettavat. Turussa on ollut sosialidemokraatteja, jotka ovat ennen luetut niin sanottuihin revisionisteihin, jotka ovat edustaneet samaa suuntaa, kuin Bernstein Saksassa. Me täällä Helsingissä olemme jyrkemmällä kannalla. Mutta ne ryöstöt eivät kuulu kummallekaan, ei marxilaisille eikä revisionisteille. Sivistyneen ihmisen pitäisi olla siitä edes hiukan selvillä, edes sen verran työväenliikkeen historiasta selvillä, että tietäisivät sosialidemokratian olevan jotain aivan toista kuin anarkismi, että Marx ja Engels jo eläessään tappelivat anarkismia vastaan niin paljon kuin voivat ja että anarkismi syntyy yhteiskunnallisista oloista niiden eräällä taloudellisella kehitysasteella. Niinkään etevät henkilöt kuin Marx ja Engels eivät voineet estää anarkismia syntymästä, vaan paisui se niin voimakkaaksi, että tukahutti melkein sosialidemokraattisen liikkeen eräissä maissa, hävitti ensimäisen sosialidemokraattisen internatsionalin. Jos oikeistolaiset eivät tunnustaisi olevansa niin sivistymättömiä ja tietämättömiä kaikesta työväenliikkeestä ja anarkismin synnystä, niin heidän täytyisi tunnustaa olevansa niin suuria keljuja, että vastoin parempaa tietoansa koettavat tehdä viattomia ihmisiä syypäiksi tekoihin, joihin he eivät ole syypäitä. Täällä on tapahtunut samallaista syyttämistä, jota „Hufvudstadsbladet" käytti väittäessään, että minä järjestin pörssimellakat, olin niissä varsinaisena regissöörinä. Vein sen syytöksen raastupaan, ja siellä syyttäjä ei voinut tuoda esiin muuta, kuin että minut oli nähty kävelevän Espiksellä samaan aikaan, kun pörsissä oli mellakoita. Syyttäjä sai sakkoa 200 markkaa. „Suometar" on syyttänyt minua murhaajien johtajaksi. Olen vetänyt „Suomettaren" täällä olevan päätoimittajan raastupaan, asia tulee toisen kerran esille tämän kuun 12 päivänä. Ed. Hornborg, joka täällä käski pesemään kädet verestä, laittakoon siihen raastuvan istuntoon kaikki todistuksensa tämän „Suomettaren" vastaavan herran avuksi ja näyttäköön siellä, olenko minä syypää vai en. Sen jälkeen, kun se asia on ollut raastuvassa, tulen syyttämään edustajaa suoraan keljuksi, jollei hän esitä todistuksia.

Ed. Pärssinen: Jos on perää siinä, mitä luin sanomalehdissä, että ed. Mikkola on eräässä puheessa Pohjanmaalla nimenomaan lausunut, että me tarvitsemme vain pari muuta sellaista mellakkaa kuin Turun, niin saamme kyllä sotalaitoksen pystyyn ja vähennetyksi sosialidemokraattiset edustajat 60:ksi, sekä turvatuksi porvarisvallan pitkiksi ajoiksi, jos tässä hänen puheessaan on perää, niin minä vedän ainakin sellaisen johtopäätökseen, että Turun mellakat on järjestetty siltä taholta ja että ed. Mikkolan sormet eivät ole puhtaat niistä likateoista, mitkä Turun mellakoissa tapahtuvat, ja minä sen uskon.

Ed. Tanskanen: Tästä asiasta on käytetty puheenvuoroja niin puolelta kuin toiseltakin. Mutta kun varsinkin tänä iltana useat vasemmistopuhujat ovat vedonneet kokemuksiinsa, ovat puhuneet, että työväenpuolueen kokoukset monessa paikassa ympäri maata ovat panneet jyrkän vastalauseen tätä ehdotusta vastaan, niin sehän on luonnollista, että työväenpuolue ja työväen kokoukset on sitä vastustaneet. Mutta onhan toisiakin kansalaisia, joiden ääntä myöskin on kuultava. Minua muistutettiin myöskin joululoman aikana siitä ja tehtiin usein kysymyksiä, että minkätähden eduskunta ei saa toimeen järjestysvaltaa tässä maassa, tahtooko eduskunta katsoa välinpitämättömänä niitä suuria rosvouksia ja ryöstötekoja, joita punakaarti ja huligaanit saavat tehdä. Tuollaisia kysymyksiä minulle tehtiin hyvin monta kertaa. Tietysti minun täytyi vastata heille, että se asia on ollut eduskunnassa, nimittäin sotalaitos, monta kertaa käsillä, mutta se on aina tukehtunut suureen puhetulvaan ja aina jäänyt pöydälle. Ja niinhän se näyt-

tää nytkin käyvän. Mutta minä toivoisin, että kerrankin tämä asia äänestettäisiin valiokuntaan ja tehtäisiin se sillä evästyksellä, että valiokunta koettaisi muodostella kysymyksen sillä tavoin, että se tyydyttäisi koko eduskuntaa. Sillä jokainenhan itse myöntää, että meillä olisi järjestysvalta, oli se poliisilaitos, miliisilaitos tai sotalaitos, aivan välttämätön. Ilmoitan kantani, että tulen äänestämään asiaa valiokuntaan.

Ed. Rosenqvist: Innan klubban faller, ber jag att med några ord få återföra diskussionen till den fråga, som här egentligen föreligger. I likhet med herr Airola i hans första andragande beklagar jag, att ifrågavarande petition ännu icke i tryck kommit oss tillhanda, och i likhet med herr Airola måste jag bekänna, att jag endast har en mer eller mindre dunkel föreställning om petitionens innehåll. Men det gäller ju nu icke här för oss att fatta position för eller mot denna petition, utan fråga är endast om petitionen skall remitteras till utskott eller ej, och då petitionen behandlar ett ärende, som är aktuellt och af största betydelse, och då öfver hufvud denna landtdag icke plägar vägra remiss till utskott, äfven då det är fråga om petitioner, hvilkas öde redan på förhand synes vara afgjordt, finner jag icke någon anledning att vägra ärendets remiss till utskott. Därmed har man på intet sätt bundit sig vid petitionens innehåll.

Ed. Kullervo Manner: Tämän asian käsittelyssä on riittävällä selvyydellä käynyt ilmi sekä alotteen tekijän suullisista lausunnoista aikaisemmissa istunnoissa että myöskin porvarillisten muista lausunnoista, että sillä yrityksellä, joka alotteeseen sisältyy, on tarkoitus olla, jos se toteutuu, jonkinlainen sosiaalinen muka lääkekeino. Kun ottaa huomioon, että tahdotaan joko varsinaisen sotalaitoksen tai sotalaitoksen muotoon järjestetyn järjestyslaitoksen kautta poistaa se yksityinen asestautuminen, mitä nyt maassa on, ne rauhattomuudet ja mellakat ja sellaiset rumat ja pahat ilmiöt, joita on esiintynyt, niin porvaristo, turvautuessaan tämmöiseen keinoon, turvautuu kerrassaan huonoon lääkkeeseen pahaa poistaakseen. Ne rumat ilmiöthän ovat johtuneet ja syntyneet siitä yhteiskunnallisesta tilasta, jossa tämä maa on ollut. Eräässä aikaisemmassa istunnossa muistaakseni joku huomattava porvarillinen puhuja lausui, että se anarkia ja epäjärjestys, mikä on vallinnut, on osittain peräisin venäläisen sortovallan ajoilta. Siinä on epäilemättä perää. Mutta siihen on vaikuttanut myöskin paljon Suomen porvaristo omalla politiikallaan ja menettelyllään eikä vähimmin eduskunnassa tämän istuntokauden aikana. Monta monituista päätöstä on tässä eduskunnassa tehty, joiden on täytynyt mitä suurimmassa määrässä kiihoittaa ja yllyttää työväen mieliä, työväen, joka tahtoisi, että kansanvaltainen järjestys tässä maassa pääsisi voimaan ja työväelle hyödyllisiä uudistuksia saataisiin aikaan. Jos sitä levottomuutta, joka ilmenee nykyisin, tahdotaan raudalla ja muilla voimakeinoilla poistaa, niin se voidaan korkeintaan poistaa pinnalta, mutta sisältä sitä ei voida tehdä. Tarvitsisi käyttää niitä lääkekeinoja, jotka paremmin tehoisivat, se on: Kansanvaltainen edistys ja tehokas uudistustyö. Tuntui omituiselta kuulla senaattori Setälän suusta esityksiä lujan järjestysvallan ja kunnollisen järjestyksen aikaansaamisesta tähän maahan, kun on tunnettua, että herra Setälän senaatti on kaikkein tehokkaimmin vaikuttanut siihen, että viime kuukausina tässä maassa ovat yksityiset kansalaisryhmät asestautuneet, ja tehokkaasti vaikuttanut siihen, että nuo asestautuneet joukot ovat törmänneet yhteen. Se, että herra Setälän senaatti rupesi salassa hommaamaan Saksalan kartanoon sitä kaartia, niin salassa, ettei siitä viikkokausiin suuren yleisön keskuudessa tiedetty mitään, vieläpä koetettiin valheellisesti kieltää sitä, se seikka on synnyttänyt tässä maassa niin suurta katkeruutta, että kuluu vuosia, ennenkuin se haihtuu.

Ed. Lankila: Kun sekä työväen että porvarien kaartit nousivat aikoinaan omavaltaisesti, ilman laillista pohjaa, tuli porvareille erityinen kiire saada omille kaarteilleen laillinen pohja asevelvollisuuslaista tai muusta sitä vastaavasta ja punaiset kaartit saada tämän kautta suorastaan lainvastaisiksi. Nyt on jo jokseenkin vissi selviö se, että näitten suojeluskaartien pystyssäpitämisessä on tämän maan hallituksella olemassa varsin suuri aineellinenkin osansa. Tiettyä, jopa todistettuakin on, että suojeluskaartin hyväksi on käytetty valtion varoja julkisesti ja ed. Mäkelän tekemä huomautus viittaa myöskin siihen, että salaisesti on käytetty valtion varoja tavalla tai toisella näiden kaartien ylläpitämiseen siten, että siitä ei kellään ole mitään varmoja tietoja, kun asia on näin, niin ei ole mikään ihme se seikka, että porvarit pyrkivät kaartinsa laillistuttamiseen tuota tietä, mihin he nyt tähtäävät. Se oikeastaan osoittaa sitä, että sotalaitos on jo tähän maahan käytännössä ennen perustettu ja vaatii se enää vain sellaista lakia, joka sen perustamisen pyhittäisi ja oikeuttaisi herrat julkisesti ja laillisesti käyttämään valtion varoja sen pystyssäpysymiseksi. Tämä on käynyt jokseenkin sel-

antamaan tämän alustuksen puitteissa Etelä-Pohjanmaan maakuntakokouksesta se käsitys, että väksi jo edellisillä kerroilla, kun tätä kysymystä on käsitelty, ja tänä iltana se näyttää käyvän yhä selvemmäksi.

Ed. Harjula: Tämän kysymyksen herättäjä, kysymyksen vireille panija täällä eduskunnassa, on asiaa pyrkinyt kehittämään myös eduskunnan ulkopuolellakin varsin voimakkaalla tavalla. Viimekuluneen joulukuun 29 päivänä Seinäjoella pidettyyn Etelä-Pohjanmaata käsittätävään kokoukseen oli kutsuttu saapumaan eri kuntien valtuutettuja. Tämä kokous muodostui pääasiassa sosialistien haukkumiseksi, jossa pyrittiin antamaan sosialisteista siinä maakunnassa ja yleensä koko maassa mahdollisimman synkkä kuva. Kysymyksen alustaja oli sama, joka täällä on sotalaitoskysymyksen herättänyt, ja kun vertailee siinä alustuksessa lausuttuja ajatuksia niihin väitteisiin, joita työväestön taholta on tehty, että sotalaitos on tarkoitettu pääasiassa saada aikaan työväestöä vastaan — minulla on siitä alustuksesta muistiinpanoja — selviää, että niin todellakin on laita, että sotalaitos on suunniteltu työväestöä vastaan. Ed. Mikkola täällä ensinnä, kun hän asiaan siirtyy, hiukan epäilee, olisiko hänellä etelän miehenä mitään sanottavana pohjalaisille, jotka sellaisenaan ovat kaikkein parhaiten asestautuneet ja jotka niin muodoin eivät siis enää mitään opetusta kaipaa. Hän kuitenkin viittaa, että maailman historia on lyhyellä ajalla harpannut pitemmän askeleen kuin ennen vuosikymmeninä. Olot ovat lyhyellä ajalla suuresti muuttuneet ja entiselleen ne eivät palaa. Euroopan kartta tulee sodan jälkeen muuttumaan. Suomen suhde on sodan aikana paljon muuttunut. Suomi on julistautunut itsenäiseksi, mutta itsenäinen Suomi tarvitsee tekoa ja voimaa ja voiman takana rautaa. Suomen itsenäisyyden säilyttämiseksi ei tämä maa ole vielä keksinyt muuta vastausta kuin vankan sotavoiman, että onkin tärkeä kysymys, miten itsenäinen Suomi järjestää itsensä. Yli 50 vuotta oli Suomi ilman omaa sotalaitosta. Vuonna 1877 laadittiin yleinen asevelvollisuuslaki. 1878 se astui voimaan. Suomen sotalaitoksen perustamisen johdosta lausuttiin venäläiseltä taholta epäilyksiä Suomen liiallisesta itsenäisyydestä. Bobrikoffin aikana lakkautettiin oma kansallinen sotalaitos, joka oli ehtinyt kunnostaa itsensä. Nyt on Suomi itsenäinen valtio. Sen ensimäisiä tehtäviä on sotalaitoksen järjestäminen. Niin on tehty Puolassa, Ukrainassa ja varsinkin kaikkein ensiksi niissä maissa on muodostettu oma kansallinen sotalaitos. Kuinka suomalaisetkaan voisivat muuta ajatella kuin oman sotalaitoksen perustamista, jos kerran itsenäisyydellämme tarkoitetaan jotakin. Idästä ja lännestä uhkaa vaara. Nyt jo Ruotsi uhkaa ja milloin tahansa voi syntyä rajariitoja, jonka puolustukseksi tarvitaan vankka sotalaitos. Riippumattomuus, jos sitä ei sotavoima turvaa, on vain paperipuolueettomuus, minkä Belgian kohtalo on meille todistanut. Mutta ennen kaikkea tarvitaan sotalaitosta oman sisäisen turvallisuuden suojelemiseksi. Täällä on noussut pinnalle roskajoukko, joka vaatii panttiveroja, ja miehet hykertelivät suurimman puolueen turvissa tyytyväisinä käsiään. Meille tuli yleinen valtiollinen äänioikeus liian aikaiseen. Kansa ei ole siihen kypsynyt. Sosialidemokraattinen puolue on perustanut valtion valtioon, muodostamalla punakaarteja. Sitä ei olisi sallittu, jos täällä olisi ollut oma sotalaitos. Nykyään on hallitus voimaton; punaiset rosvojoukot voivat milloin tahansa tulla ja pakottaa sen hyväksymään mitä tahansa. Se naatin on täytynyt alentua rosvopäällikön kanssa neuvotteluihin. Pohjalta noussut sorto on kukistettava, samoin kuin ylhäältäkin tullut sorto on kukistettu. Venäläiset sotilaat ovat roistoja. Ellei täällä saada sisäistä järjestystä palautetuksi, on Ruotsi velvollinen sekaantumaan naapurinsa asioihin. Jos ruotsalaisten täytyisi tulla tänne järjestystä pitämään, olisi se häpeä koko Suomen kansalle ja vaatisi Ruotsi tästä palkkioksi Ahvenanmaan. Sotalaitosta vastaan on kyllä tehty paljon väitteitä, muiden muassa on Hagman kirjasessaan niitä esittänyt. 300,000—400,000 miehinen joukko voi täällä tehdä ihmeitä. Belgian ja Serbian ja Montenegron kävi kyllä nykyisessä sodassa huonosti, ei sen vuoksi, että ne olivat pieniä vaan siksi, että ne menivät väärälle puolelle. Mutta niiden kohtalo ei ole niin huono, kuin yleensä luullaan. Ne ovat kyllä menettäneet maansa, mutta ovat säilyttäneet kunniansa, ja luultavasti sodan jälkeen tulevat saamaan maansakin takaisin. On kyllä puhuttu sotalaitoksen suurista kustannuksista, mutta sotalaitoksen hyväksi kustannukset eivät ole koskaan liian suuret, sillä jos ei ole mahtavaa sotalaitosta, niin voi tulla punainen risti rappujen eteen. Rauhanmaailmaa ei synny, se on haaveellinen ihanne, joka ei koskaan toteudu. Suomi ei voi kulkea maailman silmissä ensimäisenä, ellei sillä ole mahtavaa sotalaitosta, Sotalaitos on parhain kansan kasvattaja; sotapalveluksessa syntyy yhteistuntoa ja tasa-arvoisuutta. Eduskunnalle toteaa ed. Mikkola tehneensä mainitun esilläolevan anomusehdotuksensa.

Tässä on aika paljon vielä mielenkiintoisia kohtia, joita lienee tässä joskus vielä tämän kysymyksen yhteydessä syytä esiintuoda. Huomautan vain siitä tavasta, millä tässä on puhuttu nimenomaan työväkeä vastaan. Sillä tässä on pyritty

sotalaitos on tärkeä ennen kaikkea sisäisen järjestyksen palauttamisessa eikä siinä suinkaan ole peitetty sitä tarkoitusta, mihinkä sillä pyritään ja tähdätään. Ja kun tämän kokouksen kautta tahdottiin saada ikäänkuin koko Etelä-Pohjanmaan väestön yhteiskunnan mielipide tulkituksi, kun sillä tahdottiin antaa niin voimakas leima, olen minä ollut eräissä kokouksissa, joissa on ollut myöskin Etelä-Pohjanmaan kansalaisia koolla. Ja niissä on myöskin tehty päätöslauselmia ja on myöskin ollut käsiteltävänä sotalaitoskysymys ja erittäin Seinäjoella pidetyn viittaamani kokouksen tekemät päätökset ja siellä lausutut ajatukset ja kokoukset, joissa olen ollut saapuvilla, ovat olleet täysin päinvastaiset. Siis se käsitys, että Etelä-Pohjanmaalla olisi aivan yksimielinen käsitys ed. Mikkolan sotalaitosajatuksen takana, on väärä eikä siis sellaisena ainakaan koske Etelä-Pohjanmaan työväen ainesta. Etelä-Pohjanmaan työväestö paraillaan pitää kokouksia, joissa se pyrkii teroittamaan sitä vaaraa, mitä sotalaitoksesta tälle malle on koituva, ja kokouksissa, joita on pidetty, on yhteinen käsitys se, että sotalaitosta on työväestön kaikin sen käytettävissä olevin keinoin pyrittävä estämään tässä maassa voimaantulemasta. Jos kaikista huolimatta kävisi niin, että sotalaitos täällä aikaansaataisiin, on Etelä-Pohjanmaalla työväki sanoutunut irti julkisesti ja virallisesti siitä narripelistä, mikä viime joulukuun 29 päivänä Seinäjoella pidetyssä maakuntakokouksessa on tahdottu esilletuoda.

P u h e m i e s: Keskeytetään asian käsittely. Senaatin jäsen on pyytänyt jättää lakiehdotuksia.

Uusia hallituksen esityksiä.

Istuntosaliin astuu senaattori H e i k k i R e n v a l l esittelijäsihteeri G. Albrechtin seuraamana ja lausuu:

Kunnoitettava herra Puhemies, arvoisa Suomen Eduskunta. Suomen hallituksen määräyksen mukaan on minulla kunnia eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset, nimittäin:

n:o 33 laiksi yksityisten koulujen ja kasvatuslaitosten perustamisesta ja ylläpitämisestä,

n:o 34 laiksi yksityisten oppikoulujen valtionapumääristä,

n:o 35 leimasuostunnan suorittamisesta 1 päivään huhtikuuta 1918,

n:o 36 laiksi Suomen lipusta.

P u h e m i e s: Eduskunnalle nyt jätetyt lakiehdotukset olen esittelevä eduskunnan käsiteltäviksi.

P u h e m i e s: Jatketaan sen asian käsittelyä, joka oli käsittelynalaisena, ennenkuin hallituksen esitykset tuotiin eduskunnalle, ja joka koskee

Maan sotalaitoksen voimaansaattamista.

Keskustelu jatkuu:

Ed. M i k k o l a: Pyydän ensiksi mainita sen, että viimeinen arvoisa puhuja monessa suhteessa aivan väärin ja väritetysti esitti sen lausunnon, minkä minä annoin tästä kysymyksestä Etelä-Pohjanmaan kokouksessa. En tahdo kuluttaa aikaa rupeamalla yksityiskohdittain korjaamaan niitä vääriä esityksiä, joita hän antoi, mutta tahdon ainoastaan merkitä tämän.

Tahtoisin, koska keskustelu on kuitenkin venynyt näin pitkälle, vasemmiston tietoon saattaa eräitä mielipiteitä, jotka muualla maailmassa sosialidemokraattien piirissä vallitsevat, ja huomautan, että minun käsitykseni mukaan Suomen sosialistit tai ainakaan sen edustajat täällä nykyisin eivät ole sosialisteja siinä merkityksessä, kuin ovat länsi-Euroopan sosialistit, vaan he ovat ottaneet valmiit kaavat Venäjältä ja koettavat Suomen maaperään istuttaa niitä käsityksiä, niitä oppeja ja sitä käytäntöä, jota Venäjällä nykyisin harjoitetaan. Sillä esimerkiksi Saksan sosialidemokraattisen puolueen virallisessa selonteossa sotilaskysymyksestä lausutaan seuraavaa: „Voimistelu- ja urheiluleikkien sisällössä ja järjestelyssä on johtavana aatteena kansalaisten kasvatus asekuntoisuuteen. Vapaan kansan on osattava käyttää aseita. Sen sotakuntoisuus on yhteiskuntarauhan tuki ja turva. Jo lapseen on juurrutettava käsitys, ettei kukaan ansaitse vapaan miehen nimeä, joka ei osaa käyttää aseita ja verellään ja hengellään taistella vapauden puolesta. (Vasemmalta: Punainen kaarti koettaa!) Kun ylimielistä vihollista on pidäteltävä loitolla kotikonnulta, silloin on nuoresta pitäen ruumiinharjoituksessa harjautuneen ja sotapalvelukseen koulutetun kansalaisen hehkuvalla innolla urheasti puolustettava kotiliettään ja kaikkien yhteistä omaisuutta. Voi sitä, ken tohtii kajota vapauden pyhyyteen." Sopiiko tämä yhteen meidän sosialistien täällä esittämien periaatteiden kanssa? Kun sota alkoi, meni ranskalaisten marxilaisten pääjohtaja Jules Guesde jäseneksi porvariministeristöön ja puolusti tätä menettelyään seuraavasti: „Tosin jatkuu luokkataistelu, mutta hallitus on nyt enemmän kansallisen puolustuksen komitea kuin yrittäjä-etujen suojelusväline. Jos proletääri asuu viidennessä kerroksessa ja talonomistaja ensimäisessä, ei proletääri kuitenkaan kieltäydy auttamasta talon pelastustyötä tulipa-

lon sattuessa. Hän auttaa välittömän inhimillisen myötätunnon kannustamana, ja sitä paitsi myöskin pelastaakseen huonekalunsa ullakkokamarissa. Ja hän tekee sen sitä kernaammin, kun hänen varma vakaumuksensa on, että talo, jossa hän asuu, kaikesta puutteestaan huolimatta on parempi tai ainakin hänelle sopivampi kuin mikään muu talo." Ja Bebel, jota hänen väsymättömyytensä johdosta sotalaitosta koskevien epäkohtien arvostelijana usein on esitetty kansallisen puolustuslaitoksen vastustajana, torjui tämän moitteen valtiopäiväpuheessaan 2 päivänä maalisk 1880 seuraavasti: „Jos niin kävisi, että joku valtio, mikä tahansa se olisi, tahtoisi vallata Saksan aluetta, niin asettuisi Saksan sosialidemokratia tätä vihollista vastaan yhtä hyvään rintamaan kuin mikä tahansa muu puolue." Kun häntä tämän lausunnon johdosta moitittiin puolueensa taholta, vastasi hän seuraavasti: „Voisi kyllä olla vaikea sosialidemokratialle mahdollisessa taistelussa Saksan alueellisen koskemattomuuden puolesta tavallaan puolustaa myöskin mainiota kotimaista hallitustamme, sosialidemokratian kuolemanvihollista, mutta siitä ei se pääsisi vapaaksi vieraan valloittajan kautta, vaan omasta voimastaan. Maaliskuun 2 päivän puheessani", lausui hän, „ei ole yhtään sanaa, joka tinkisi vähääkään kannastamme, sillä puolustussodassa me emme puolusta vihollisia ja heidän laitoksiaan, vaan itseämme ja meidän maatamme, jonka laitoksia me pyrimme muodostamaan oman mielemme mukaisesti ja joka yksin on meidän toimintapaikkamme." Vuonna 1895 kirjoitti Bebel: „Saksan työtätekevät luokat ymmärtävät maansa riippumattomuuden ylläpitämisen tärkeyden yhtä selvästi etujensa mukaiseksi kuin ne, jotka pitävät itseään kansan valittuina johtajina ja hallitsijoina, eikä työkansa halua taivuttaa niskaansa minkään vieraan vallan ikeen alaiseksi."

Vielä selvemmin lausui Bebel kantansa maaliskuun 7 päivänä 1904, osoittaen puheensa porvareille: „Hyvät herrat, te ette enää voi käydä menestyksellistä sotaa ilman meitä. Jos te voitatte, voitatte meidän kanssamme, ette ilman meitä. Ja sanon vielä enemmän: Meillä on kaikkein suurimmat edut valvottavina, jos me joudumme sotaan — otaksun nimittäin, että Saksan ulkopolitiikkaa johdetaan niin varovasti, ettei se itse anna aihetta sotaan — vaan sota tulisi olemaan hyökkäyssota, sota, joka koskisi Saksan olemassaoloa, niin silloin — minä annan teille sanani siitä — olemme me viimeiseen mieheen, jopa vanhimmatkin meistä, valmiita ottamaan kiväärit olallemme ja puolustamaan Saksanmaata. Emme teidän mieliksenne, vaan vieläpä teistä huolimatta."

Kun nämä sanat vastustajien puolelta joutuivat pilkan esineeksi, palasi Bebel valtiopäiväpuheessaan joulukuun 10 päivänä 1904 tähän aineeseen seuraavilla sanoilla: „Vaadimmeko ehkä yleistä kansanpuolustusta, yleistä kansanasestusta vain leikin vuoksi? Ei, koska me katsomme ulkonaisia vaaroja vastaan tarpeelliseksi, että jokaisella asekuntoisella miehellä on mahdollisuus tarttua asiaan. Sen takia me vaadimme sitä. Te olette kai mahdottomasti pitäneet hauskaa sen johdosta, että minä keväällä selitin, että itse iästäni huolimatta sellaisessa taistelussa maan riippumattomuuden puolesta tarttuisin pyssyyn. On pilkattu ja ilkuttu sen johdosta. Niin, mutta minä sanon sen verisen totisella mielellä: Minä ja minun ystäväni, me emme luovuta kappalettakaan Saksanmaata muille maille, sillä me tiedämme kyllä, että siinä silmänräpäyksessä, kuin Saksaa paloteltaisiin, kansan koko henkinen ja yhteiskunnallinen elämä välttämättömästi tuhoutuisi niin pitkäksi aikaa, kuin sellainen vieras herruus vallitsisi, ja sinä aikana kansan kaikki toiveet keskittyisivät pyrkimykseen ajaa vihollinen pois maasta."

Vuonna 1913 Bebel esitti Saksan valtiopäivien menoarviokomitean yksityisluontoisessa kokouksessa seuraavan lausunnon: „Saksassa ei yleensä ole ketään ihmistä, joka tahtoisi jättää maansa alttiiksi vihollisen hyökkäykselle. Tämä koskee erityisesti sosialidemokratiaa, vaikkapa sitä vastustajien taholta, osaksi ymmärtämättömyydestä, osaksi pahoinsuopaisuudesta, syytetään isänmaattomuudesta." Sen jälkeen, kun on selostettu Saksan uhattua asemaa Venäjän naapurina ja viitattu maailmansodan mahdollisuuteen, päättyy esitys näin: „Tämän takia ei ole ainoastan oikein, vaan myös aivan välttämätöntä, että joka mies tehdään asekuntoiseksi. Sosialidemokratia oli ensimäinen suuri puolue, joka selvästi oivalsi tämän ja sentähden otti ohjelmaansa kansan kasvatuksen yleiseen asekuntoisuuteen. Mutta sosialidemokratia menee vielä pitemmälle. Se ei tyydy kehittämään kansaa asekuntoiseksi vain ruumiillisessa ja teknillisessä suhteessa. Isänmaata ei puolusteta vain kuularuiskuilla ja kanuunoilla, keihäillä ja miekoilla, vahvoin nyrkein ja nopein säärin, vaan siihen kuuluu myöskin eräitä määrättyjä henkisiä ja siveellisiä ominaisuuksia kansassa. Sosialidemokratia tahtoo vahvistaa myöskin näitä henkisiä ja siveellisiä ominaisuuksia. Sillä, niinkuin kaikkien kansojen historia kaikkina aikoina opettaa, riippu kansan säilyminen ensi sijassa siitä itsestään. Näiden henkisten ja siveellisten ominaisuuksien katsoo sosialidemokratia olevan syvään juurtuneina siihen todelliseen

yhteyden ja vapauden tunteeseen, joka yhdistää koko kansanyhteiskuntaa." Sellaisista henkisistä ja siveellisistä ominaisuuksista on isänmaanrakkaus ja kansallistunto varmaankin yksi. Siitä lausuu Karl Marx 20 päivänä heinäkuuta 1870 Engelsille lähettämässään kirjeessä: „Ranskalaiset sietävät selkäänsä. Jos Preussi voittaa, voittaa valtiovallan keskityksen aate, joka on hyödyllinen saksalaiselle työväenluokalle." Engels taas kirjoitti: „Jos Saksa häviää, istuu bonapartismi varmana satulassaan vuosikausia ja Saksa on kuittina vuosikausien, kenties sukupolvien ajaksi. Silloin ei myöskään enää voi olla puhetta itsenäisestä saksalaisesta työväenliikkeestä. Taistelu kansallisen olemassaolon saavuttamiseksi vaatii kaikkien voimat ja huomion ja parhaassa tapauksessa joutuisivat Saksan työläiset Ranskan työläisten talutusnuoraan. Jos Saksa voittaa, loppuu bonapartismi ja iänikuinen riita Saksan kansallisen yhtenäisyyden saavuttamisesta, ja Saksan työväki voi järjestäytyä aivan toisessa mittakaavassa kuin tähän saakka. Koko Saksan kansa, sen kaikki luokat ovat oivaltaneet, että ensi sijassa on kysymys kansallisesta olemassaolosta ja sentähden ovat he heti lyöttäytyneet yhteistoimintaan. Että tällaisissa olosuhteissa eräs saksalainen poliittinen puolue saarnaa täydellistä vastaanhangoittelua ja asettaa kaikki mahdolliset sivunäkökohdat pääasian edelle, näyttää minusta aivan käsittämättömältä", siis Liebknechtin politiikkaa arvostellessa. Jos menemme vähän vielä ajassa taaksepäin, saamme tietää, mitä Ferdinand Lassalle lausuu asiasta. Hän lausuu: „Eikö olisi mahdollista nyt aikaansaada jotain suurta, jotain mahtavaa ja kansallista?" Ja hän vastaa Preussin nimessä: „Jos Napoleon kansallisuusperiaatteen nimessä korjaa Euroopan karttaa etelässä, niin hyvä, me teemme saman pohjoisessa. Jos Napoleon vapauttaa Italian, niin otamme Schleswig-Hollstein." Georg v. Volmar Stuttgartin kansainvälisessä sosialistikongressissa 1907 vastustaa Hervén tunnettua maksimia, joka julistaa kansalaissodan ainoaksi oikeutetuksi sodaksi, seuraavasti: „On valhetta, että internationali merkitsisi samaa kuin antinationali, on valhetta että meillä muka ei olisi isänmaata, ja tässä minä lausun sanan isänmaa lisäämättä siihen mitään hienon hienoja käsitteiden selvittelyjä. Tiedän, että sosialismin pitää olla kansainvälistä ja myöskin mistä syystä. Mutta rakkaus ihmiskuntaa kohtaan ei voi hetkeäkään estää minua olemasta kunnon saksalainen, yhtä vähän kuin se voi estää teitä olemasta kunnon ranskalaisia tai italialaisia. Yhtä täydellisesti kuin me tunnustamme kansojen yhteiset sivistysharrastukset, me tuomitsemme ja vastustamme niiden kiihoittamista toisiaan vastaan, yhtä vähän me voimme liittyä haavekuvaan kansallisuuden loppumisesta ja vaihtumisesta muodottomaan kansalliseen sekoitukseen. Aivan syystä me pilkkaamme patriotismin ja kansallistunnon karikatyyrejä vastustajiemme joukossa, mutta senpä takia me emme saa antaa toisille oikeutettua moitteen aihetta karikeeraamalla internationalismia." Ja edelleen: Ne, jotka internationalen periaatteitten nimessä kieltävät sotalaitoksen joka muodossaan, osoittavat, että „he ovat aivan pintapuolisesti perehtyneet näihin periaatteisiin ja ettei heillä ole näistä asioista sen selvempää käsitystä kuin niillä henkilöillä, jotka huutamalla „aseet pois!" luulevat saavansa aikaan ikuisen rauhan. Sellainen menettely on todellakin samaa kuin koettaa parantaa tauti taistelemalla sen oireita vastaan tai kansanomaisemmin puhuen: alkaa rakennuksen rakentaminen katosta." Sillä ymmärretään tosin se uskollisuus, jolla venäläinen sosialidemokratia on pitänyt kiinni internationalen tunnussanasta, mutta se, joka pitää tätä tunnussanana länsivaltojen sosialidemokraattisille puolueille, ymmärtää väärin kehityksen kulkua. Hän asettaa aikaisemman kehitysasteen tulevaisuuden ihanteeksi.

Minä olen tahtonut mainita nämä otteet, joita olisi voinut jatkaa sekä Saksan että muitten maitten huomattavien sosialidemokraattien lausunnoista kuinka pitkälle tahansa, osoitukseksi siitä, että se henki, joka länsimaitten sosialistien keskuudessa vallitsee, on aivan vieras sille hengelle, joka tässäkin kysymyksessä esiintyy meidän vasemmistomme keskuudessa.

Täällä on ed. Pärssinen mitään todistuksia esiintuomatta ja aivan aiheettomasti väittänyt, „että Turun mellakat on järjestetty siltä taholta (mainiten minua), että ed. Mikkolan sormet eivät ole puhtaat niistä likateoista, mitkä Turun mellakoissa tapahtuivat". Tällaisen julkisen solvauksen johdosta pyydän minä panna mitä jyrkimmän vastalauseen, sillä todentotta minun sormeni eivät ole olleet mukana eivätkä tule olemaan mukana silloin, kun toimitetaan ryöstöjä, väkivallantekoja ja muita rikoksia, mitä Turussa on tapahtunut.

Ed. Anton Huotari: Ed. Mikkola on suotta vaivautunut lukemaan ulkomaisten sosialidemokraattien lausuntoja. Ne sosialidemokraattien keskuudessa yleensä tunnetaan. Ja tarpeetontahan niitä on ollut lukea meille senkin vuoksi, koska Suomen sosialidemokraattien ohjelmassa on pykälä kansanpuolustuksesta. Sitä ei ole sieltä poistettu ja jos sellaisesta asiasta on kysymys,

niin silloin voidaan sitä harkita, aivan niinkuin ed. Airola täällä aikaisemmin lausunnossaan mainitsi. Mutta siinä kysymyksessä, joka nyt on esillä, nimittäin kuolleen Suomen sotalaitoksen henkiinherättämisessä, siinä me emme tahdo olla mukana. Ed. Rentolalla täällä asian aikaisemmin erään kerran esilläollessa olisi hengenmiehenä ollut syytä sanoa niinkuin aikoinaan Latsaruksesta sanottiin: Herra, hän jo haisee! Samalla tavalla on Suomen vanhan sotalaitoksen laita. Sitä emme tahdo olla mukana pystyttämässä, mutta eri asia on kansanvaltaisen kansanmiliisin järjestäminen. Jos sellaisesta tulee joskus kysymys, niin sitä me saatamme harkita.

Ed. Hänninen-Walpas: Saksan sosialidemokraatit myönsivät varoja nykyiseen sodankäyntiin. Heidän oli pakko puolustaa sitä menettelyään mahdollisimman hyvällä tavalla. Eräs sen suunnan sosialisteista, tunnettu revisionisti Edvard David, kirjoitti kirjan, johon hän oli koonnut koko joukon Bebelin ja muiden lausuntoja. Minuun teki sen vaikutuksen kuin ed. Mikkola olisi aikonut kääntää suuren osan näitä lausuntoja ja lukea ne kaikki meille. Hän ei kuitenkaan ollut kääntänyt kaikkea, vaan jätti joukon lukematta, joita mahdollisesti voisi esittää toisella kerralla. — Kautskyllä niitä on lisää, vaikka ne ovat kylläkin tunnettuja. Niistä lausunnoista on käynyt selville, kuinka isänmaallisia Saksan sosialidemokraatit ovat olleet, Bebel niiden mukana. Mutta ed. Mikkola jätti huomauttamatta, mitä Saksan porvarit sanovat niistä isänmaallisista sosialidemokraateista, he sanovat, että ne ovat isänmaattomia roikaleita. Jos me täällä asettuisimme isänmaanrakkauden kannalle, niin siitä huolimatta meidän porvarit haukkuisivat meitä samalla tavalla. Jos meidän maamme olisi samassa asemassa, kuin Saksa oli siihen aikaan, kun Bebel esitti eräät lausuntonsa, niin epäilemättä useat meidän sosialidemokraatit asettuisivat samalle kannalle. Olihan odotettavissa suuri maailmansota, ja siihen maailmansotaan olisi epäilemättä yhtynyt silloinkin ehkä Venäjä. Venäjällä oli työväenliike kuristettu, siellä ei ollut työväellä mitään vapauksia. Ja Saksan sosialidemokraateilla oli täysi syy pelätä, että jos tulisi sellainen sota ja Venäjä voittaisi, niin samanlainen kuristuskausi alkaisi Saksassa. Heillä oli syytä antaa sellaisia lausuntoja, kuin Bebel antoi. Mutta eiväthän ne sovellu meikäläisiin oloihin, yksinkertaisesti syystä, että me emme kykene vastustamaan mitään ympärysvaltaa, niinkuin äsken huomautin.

On olemassa toisia maita, jotka ovat samassa asemassa, kuin mekin. Norja on sellainen, Tanska on sellainen. Miksi ei ed. Mikkola esittänyt niiden sosialidemokraattien käsitystä asiassa? Norjan ja Tanskan sosialidemokraatit ovat asettuneet sille kannalle, ettei olisi pidettävä minkäänlaista sotaväkeä niissä maissa; jos he saisivat tahtonsa läpi, niin sotaväki sieltä hävitettäisiin. Meidän sopii asettua samalle kannalle siitä syystä, ettemme voi pakkokeinoilla vastustaa kansoja, joissa on esimerkiksi toistasataa miljoonaa asukasta. Me voimme käyttää ainoastaan valistuksellisia ja muita sensellaisia keinoja.

Ed. Pärssinen heitti hyvin pahan epäluulon ed. Mikkolaa ja muita hänen tovereitaan vastaan. Ikävä kyllä, ettei niitä asioita vielä ole voitu tutkia. Mehän teimme sen vaatimuksen, että asetettaisiin puolueeton lautakunta tutkimaan Turun tapahtumia. Porvarit sen hylkäsivät. Olikohan tutkiminen heille niin kipeä asia? Esimerkkejä ei puutu, että taantumus käyttää anarkistisia tekoja aseinaan saadakseen syytä ylläpitää sotalaitosta j. n. e. Mainitsen vain jonkun tapauksen. Pariisin herra poliisimestari Andrieux antoi erään rikkaan herran välityksellä rahaa, että sillä kustannettaisiin anarkistista lehteä. Venäjällä oli tapana järjestää levottomuuksia ja ryöstöjä. Jos keisari jonakin hetkenä osoitti jonkinlaisia taipumuksia reformeihin, poliisiherrojen avulla niitä järjestettiin, sotaväen avulla ne tukahutettiin ja siten saatiin keisarin reformiharrastukset nurin. Sellaisia esimerkkejä voidaan esittää monista muista maista. Kun Turun mellakoista on ilmennyt seikkoja, jotka ovat osoittaneet, että on ainakin perusteita epäillä niiden olleen jossain yhteydessä tämän sotilaskysymyksen kanssa, niin olisi minun mielestäni sitä pitänyt puolueettomasti ja tarkasti tutkia.

Ed. Kullervo Manner: Monet kokemukset ulkomailta siitä, kuinka porvaristo on käyttänyt sotalaitosta yhteiskunnallisena lääkityskeinona työväkeä vastaan, ovat semmoisia, jotka ovat vaikuttaneet Suomen työväkeenkin siihen suuntaan, että se jyrkästi vastustaa sotalaitoksen uudestaanluomista tähän maahan. Omasta maasta on myöskin olemassa sentapaisia kokemuksia. Ed. Salin eräässä aikaisemmassa istunnossa kuvaili aikanansa tapahtunutta Hyvinkään lakkoa. Venäläisen vallan ajoilta on kokemusta siitä, kuinka Venäjän virkavalta osittain eräitten Suomen porvarillisten ryhmäin kannattamana ja heidän hyväksymisellänsä on sotalaitosta ja sotaväkeä käyttänyt kansan ja eritoten työväen vapauspyrkimyksiä vastaan. Näinä aikoina ovat näitä työväen keskuuteen kiintyneitä ajatuksia vahvistaneet monet porvarilliset toimenpiteet ja lausunnot. Pyydän sivumennen viitata erääseen. Senaa-

tin poliisiasiaindepartementin eräs virkamies oli viime vuonna Viipurissa virka-asioilla, sovittelemassa miliisilakkoa. Luotettavien todistajien kertomusten mukaan oli tämä virkamies virkamatkallaan ollessansa ottanut puheeksi muiden muassa kysymyksen sotalaitoksen uudistamisesta. Hän oli sanonut, että kunhan saataisiin hallitukselle 6 miljoonaa markkaa rahaa ja eduskunnan päätös, että sotalaitos saadaan perustaa joko panemalla vanha asevelvollisuuslaki voimaan tai muulla tavalla, niin asia on selvä. Kun hänen kanssaan jutteleva henkilö huomautti, etteihän se sillä ole selvä, että te ette saa siihen väkeä, työväki kieltäytyy lähtemästä, hän vastasi siihen, että saahan vanhan asevelvollisuuslain mukaan ottaa vapaaehtoisia, ja kun niitä saadaan riittävä määrä, niin sitte pakotetaan muut asevelvollisuustarkastukseen ja alistumaan asevelvollisuuslakiin. Jos keltaisessa talossa Senaatintorin varrella esittelevien virkamiesten keskuudessa on tällaisia ajatuksia, niin kuinka paljon on niitä sitten hallitsevien mielessä; ja kun tällaisia seikkoja tulee julkisuuteen, niin sitä enemmän on syytä peljätä, että ajatellusta suomalaisesta sotaväestä tulisi hirveä uhka ja vaara työväen pyrinnöille.

Ed. Harjula: Pyydän vain vastata ed. Mikkolalle, että minun asiani ei ole suinkaan, jos hän myöntää lausuneensa Seinäjoella sen, mitä täällä on esiintuotu. Totean vain, etten ole väärin selittänyt asiaa. Asia on todenmukaisesti esiintuotu ja pyydän vain lisätä hänen lausunnostaan vielä, että hän lausui, että eduskunnassa on sosialisteilla liian paljon valtaa, eivätkä he myönnä varoja sotalaitoksen hyväksi, mutta jos sattuu vielä pari kolme sellaista tapahtumaa, kuin Turussa, niin eduskunta hajoitetaan ja määrätään uudet vaalit ja sitten, on ihme, jos ei Suomen kansa ole tulut järkiinsä ja suorita vaaleja niin, ettei eduskuntaan valita 60 enempää sosialisteja.

Ed. Colliander: I anledning af hr Manners yttrande ber jag att få konstatera, att hr Manner har förändrat ståndpunkt sedan den tid han jämte andra ynglingar uppmanade den finska ungdomen att gå till värnepliktsuppbåden, oaktadt dessa uppbåd voro olagliga.

Ed. Kullervo Manner: Olen tosiaankin muuttanut siitä ajasta kantaani ja luulen tehneeni sen itselleni eduksi. Pyydän kuitenkin herra Collianderille huomauttaa, etten ole koskaan kehoittanut ketään menemään sinne, vaikka itse olen sen tehnyt.

Ed. Alma Jokinen: Se intohimoinen sävy, millä tämä keskustelu oikeiston taholta alettiin, on jo omiansa antamaan minulle ainakin sen käsityksen, että nyt ei olla hyvää asiaa ajamassa. Kun hyökätään aivan niinkuin kissat ja koirat toistensa kimppuun siltä taholta juuri, niinkuin me täällä tällä taholla olisimme kaikki punakaartilaisia ja kaikki välttämättä olisimme käyneet vähintäin Turun rosvousretkillä, niin panee se ajattelemaan, että onko nyt todellakin Suomen eduskunta oikealla asialla ja onko se todellakin valvomassa tämän nuoren Suomen itsenäisen tasavallan etuja ja luomassa uudistuksia Suomen kansan onneksi ja menestykseksi. Minä ainakin olen saanut sen käsityksen, kun olen kuunnellut tämän asian käsittelyä, että kaikkea muuta tällä asialla ajetaan kuin Suomen kansan onnea ja menestystä. Turmiota, jos se päätetään siihen suuntaan, kuin täällä on porvariston taholta sitä ajettu, turmiota sillä saatetaan Suomen kansalle, kansalaissotaa yhä edelleen, kansalaisvihaa yhä enemmän. Minulla on se käsitys, että oikeisto tahtoo päästä kostamaan Suomen työväenluokalle, se tahtoo päästä kostamaan punakaartille, mutta myös koko sosialidemokraattiselle puolueelle ja se toivoo voivansa kostaa tämän sotalaitoksen avulla. Se on juuri käynyt selville siitä tavattoman kiukkuisesta ja intohimoisesta sävystä, joka siltä puolelta on tullut, mutta se ei ole saanut ainakaan minua vakuutetuksi, että olisi kysymys esimerkiksi kansanmiliisistä, jonka tarkoitus olisi puolustaa kansan etuja sekä sisään- että ulospäin. Mitä tulee esimerkiksi kansanetujen puolustamiseen ulospäin sotalaitoksen avulla, niin minulla on se käsitys, mikä täällä on sanottu jo monta kertaa, että tämä pieni maa ei sotalaitoksellaan mitään etujansa voi puolustaa, vaan paljon paremmin puolustaa se niitä rauhantiellä ollen ja rauhan työtä tehden. Ei sotalaitoksella eikä salaisella diplomatialla Suomen itsenäisyyttä turvata ja ylläpidetä, vaan avonaisella ja vilpittömällä toiminnalla kaikkien kansojen nähden. Ja mitä taas tulee rauhan ylläpitämiseen sisäänpäin, niin on minulla se käsitys, että olisi saatava kaikki kansalaiset laskemaan aseensa alas, olisi tehtävä, niinkuin nyt Savonlinnassa on tehty, että on pantu punakaartin ja suojeluskaartin aseet yhteiseen kellariin ja sitä vartioidaan yhteisesti, ja kun päättävät tapella keskenään, niin yhteisestä päätöksestä ottavat he aseet ja rupeavat tappelemaan. (Yleistä naurua.) Siinä on jo jotakin järkeä ja sellaisia päätöksiä olisi mielestäni saatava aikaan muuallakin. Rauhantoimintaa olisi kaikkien rehellisten ja Suomen kansan parasta harrastavien kansalaisten ruvettava har-

rastamaan yhä enemmän ja enemmän eikä suinkaan lisäämään sitä asekurjuutta, joka meillä nyt jo kyllin suuri on ja tuottaa tavatonta turmiota.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvosto on ehdottanut, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Vastoin tätä on ed. Johansson ed. Härmän kannattamana ehdottanut, että anomusehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Johanssonin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 94 jaa- ja 91 ei-ääntä; eduskunta on siis päättänyt lähettää asian perustuslakivaliokuntaan.

Vastaus välikysymykseen.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tulee tapahtumaan vastausten antaminen ed. Sirolan y. m. allekirjoittamaan välikysymykseen, joka koskee niitä toimenpiteitä, joihin senaatti ehkä on ryhtynyt Suomen itsenäisyyden tunnustamiseksi. Sitten, kun vastaus on annettu ja sen johdosta ehkä aiheutunut keskustelu julistettu päättyneeksi, olen esittävä sen päiväjärjestykseen siirtymisen sananmuodon, joka on esitetty työjärjestyksen 31 §:ssä. Silloin on vielä tilaisuus niillä, jotka eivät ehkä hyväksy yksinkertaista siirtymistä päiväjärjestykseen, tehdä ehdotuksensa.

Senaattori Svinhufvud: Eduskunta on asianomaisen senaatin jäsenen vastattavaksi 19 päivänä viime joulukuuta hyväksynyt seuraavan välikysymyksen: „Mitä senaatti on tehnyt niiden julkisuudessa näkyneiden esitysten johdosta, että Ruotsin sotaväkeä mahdollisesti tuotaisiin Suomen alueelle ja että Ahvenanmaa luovutettaisiin Ruotsille? 2:ksi: Mitä senaatti on tehnyt saadakseen Venäjän ja muut valtiot tunnustamaan Suomen riippumattomaksi tasavallaksi, mitä tuloksia saavuttanut tässä asiassa ja mitä aikoo tämän asian hyväksi läheisessä tulevaisuudessa tehdä? Tarkoitukseni oli vastata tähän välikysymykseen jo istunnossa viime joulukuun 22 päivänä ja siinä mielessä olin asiassa tehnyt ilmoituksen eduskunnan puhemiehelle. Kun ennen istunnon päättymistä en silloin saanut tähän tilaisuutta, pyydän antaa vastauksen nyt.

Välikysymyksen ensimäisestä kohdasta saan ilmoittaa, että hallituksella ei ole tietoja siinä mainittujen esitysten todenperäisyydestä, että Ruotsin sotaväkeä mahdollisesti tuotaisiin Suomen alueelle tai että Ruotsin hallitus suunnittelisi Ahvenanmaan liittämistä Ruotsiin. Ilman muuta on ymmärrettävissä, ettei Suomen hallituksen taholta siinä tarkoituksessa ole minkäänlaista alotetta tehty tai myötävaikutusta osoitettu, eikä hallitus myöskään ole katsonut toistaiseksi tarpeelliseksi ryhtyä mihinkään toimiin puheenalaisten epämääräisten huhujen johdosta.

Toisessa kohdassa esitetyn kysymyksen johdosta oli minulla tilaisuus eilisessä istunnossa eduskunnalle ilmoittaa pääpiirtein ne toimenpiteet, joihin hallitus Suomen itsenäisyyden kansainväliseksi tunnustamiseksi oli ryhtynyt, ja samalla mielihyvällä todeta ne suoranaiset tulokset, joita näiden toimenpiteitten kautta toistaiseksi on saavutettu. Minun on näihin tällä kertaa lisääminen vain tiedonanto siitä, että Ranskan tasavallan konsuli on täydennysnootissa tämän kuun 7 päivältä ilmoittanut, että Ranskan hallitus on päättänyt virallisesti tunnustaa Suomen tasavallan itsenäisyyden 4 päivänä tätä kuuta aamupäivällä ja samalla kertaa kehoittanut liittolaismaita myöskin tunnustamaan meidän uuden tasavaltamme sekä että tämä Ranskan puolelta annettu tunnustus on annettu omaehtoisesti jo ennenkuin Pariisiin sitä varten määrätty lähetystö on sitä pyytänyt. Ranskan kansa on, kuten nootissa sanotaan, täten uudelleen osoittanut, että se ei ole luopunut ylläpitämästä vanhoja vapauden traditsiooneja eikä suomasta apua nuoremmille kansoille, joilla niilläkin on oikeus omaan kansalliseen kehitykseen.

Suomen uudesta asemasta tulee johtumaan myös Suomen valtiollisen edustuksen järjestäminen ulkomaille, jonka pääperusteista eduskunnalle tulee annettavaksi esitys. Olojen pakosta on hallitus kuitenkin aikonut jo nyt asettaa väliaikaisia edustajia niihin ulkomaanpaikkoihin, joissa Suomen valtiolliset tai kaupalliset edut sitä vaativat, jo ennenkuin tätä koskeva kysymys saadaan lopullisessa muodossa järjestetyksi. Mitä erittäin tulee Suomen valtiosihteerinvirastoon Pietarissa, jota välikysymyksen perusteluissa on erikseen käsitelty, suunnitellaan sen muodostamista Suomen lähetystöksi Venäjällä. Toistaiseksi toimii se vähennetyin voimin Venäjällä olevain suomalaisten etujen valvojana. Ministerivaltiosihteeri on senaatin päätöksen mukaan senaatissa ottanut osaa Suomen suhteista ulkomaihin johtuneiden asiain käsittelyyn.

Vastauksen johdosta lausuu:

Ed. Sirola: Senaatin puheenjohtaja kai tässä asiassa aikoo selvitä luottaen lauseeseen, että „kun loppu on hyvä, niin on kaikki hyvä". Kuitenkin on muistettava, että asia, Suomen itsenäisyyden vakiinnuttaminen, ei suinkaan ole lopullisesti vielä valmis, ja toisekseen täytyy meidän todeta, että alku ei ainakaan ole ollut hyvä. Politiikkaa voidaan arvostella pariltakin kannalta, esimerkiksi tutkien, onko se periaatteellisesti hyväksyttävä, ja jos on, silloin sitä politiikkaa noudatettaessa tullut tilapäinen tappiokin on otettava moitteetta vastaan. Toiseksi voidaan politiikkaa arvioida siltä kannalta, onko se ollut oikein laskettu ja niiden laskelmien perusteella vienyt tarkoitettuihin tuloksiin. Jos niin on, silloin se saattaa olla siedettävää, mukiinmenevää. Senaatin ulkopolitiikka ei ole ollut kumpaakaan. Se on ollut väärin laskettua, ja että tulokset eivät ole huonommat, se ei ole senaatin ansiota, vaan on se tulos tullut huolimatta tässä asiassa tehdyistä virheistä.

Meidän puoleltamme jo alun pitäen peljättiin, että tässä asiassa tultaisiin harjoittamaan huonoa ja jopa vaarallistakin politiikkaa. Samalla lähdimme siltä periaatteelliselta kannalta, että tämän eduskunnan olisi jo alun alkaen ollut lähdettävä harjoittamaan eduskunnallista ulkopolitiikkaa. Sitä varten teimme täällä ehdotuksia, mutta ne hylättiin. Maalaisliittolaisetkin, joiden keskuudesta täällä on esiintynyt puhujia, jotka sanoivat, että aiotaan ulkopolitiikassa nimenomaan harjoittaa eduskunnallista politiikkaa, ovat tässä asiassa osoittautuneet joko taitamattomiksi tai kieroiksi.

Jos me käymme lävitse tämän nuoren tasavallan ulkopoliittiset ensi askeleet, niin siinä saamme valaistusta näille kysymyksille. Ensiksikin se, että senaatti esiintyi tämän eduskunnan edessä itsenäisyysjulistuksineen, ennenkuin eduskunta oli asiaa harkinnut ja itse päättänyt ryhtyä asiassa toimenpiteisiin, oli virhe. Toinen virhe oli se, että kun eduskunta asettui tässä asiassa sille kannalle, joka oli ainoa luonnollinen ja mahdollinen ja jonka mekin hyväksyimme, niin sekin tehtiin taitamattomasti ja tökerösti. Me ehdotimme silloin, että lausuttaisiin periaatteessa Suomen riippumattomuus ja samalla ilmoitettaisiin, että pyritään toteuttamaan se sovinnossa Venäjän kanssa neuvotellen ja että eduskunta sen merkiksi, että se ryhtyy harjoittamaan eduskunnallista ulkopolitiikkaa ja ulkopolitiikan jatkuvaa valvontaa, asettaisi sitä varten valiokunnan. Tämä meidän ehdotuksemme hylättiin. Silloin oli meillä jo selvillä, että tämän senaatin ja nähtävästi eduskunnan enemmistön ulkopolitiikka tulisi olemaan periaatteellisesti hylättävää. Jäi jälelle ainoastaan kysymys siitä, olisiko se ulkopolitiikka edes huolellisesti laskettua, ja sen perusteella siedettäviin tuloksiin vievää.

Seurasi huolestuneen odotuksen aikoja. Sanomalehdissä nähtiin artikkeleita ja huhuja. Varsinkin Ruotsin vanhoillinen sanomalehdistö kirjoitti hyvin ahkerasti, ja mikäli olen noita kirjoituksia saanut käsiini, niin olen todennut, että niissä on ollut, ei aina niin muodollisesti mutta usein niiden hengessä sävy, joka yllytti Ruotsia sekaantumaan Suomen asiaan tavalla, jossa Ruotsi panisi jotain pantiksi, ja sen lunnaiksi sitten olisi oikeutettu saamaan jotakin palkintoa. Tosin useimmissa näistä kirjoituksista tällainen ajatus ulkonaiseen sävyyn ja muotoon nähden kiellettiin, mutta siihen oli heillä sitä helpompi, kun samaan aikaan Ahvenanmaan kysymys kohosi esille tavalla, joka Ruotsin muutamat asiaa harrastavat lehdet vapautti siinä asiassa puhumasta kaikkea, mitä monet nähtävästi sielläkäsin ovat ajatelleet. Huomautan, että eräs suomalaisen miehen Tukholmassa antama haastattelu tässä asiassa oli omiansa herättämään huomiota. Se mainitaan meidän välikysymyksessämme, se on senaattori Edvard Hjeltin haastattelu. Hän esiintyi tosin sen haastattelun antaessaan „yksityishenkilönä", mutta sen jälkeen on näkynyt, että hän on ulkomailla esiintynyt senaatin virallisena edustajana ja ainakaan meille ei ole ilmoitettu, onko hän vasta haastattelun annettuaan tällaiseksi edustajaksi ulkomaille nimitetty, vai miten on. Joka tapauksessa jää sikäläisille ja suomalaisille helposti se käsitys, että hän jo puhuessaan Ahvenanmaankysymyksestä on esiintynyt senaatin virallisena edustajana, diplomaattina ja lausunut ajatuksia, joiden lähtökohdaksi voitaisiin ajatella esimerkiksi meidän senaattia. Hän lausui nimittäin, että Ahvenanmaan luovutus olisi kyllä Suomelle raskas uhraus eikä hän osannut sanoa, olisiko eduskunta kansallisuuksien itsemääräämisoikeuden perusteella, johon suomalaiset vetoavat itsenäisyysjulistuksessaan, halukas tyydyttämään ahvenanmaalaisten itsenäisyyspyrkimystä, mutta sen sijaan esitti hän sananmukaisesti, että „jos Ruotsi olisi Suomen vapautustyöhön asettunut sille kannalle, että se olisi varmistettu Ruotsin avulla ja yhteisvaikutuksella (anslutning), saatettaisiin ottaa ajateltavaksi, että itsenäinen Suomi tunnustuksen osoitukseksi vanhalle emämaalle silloin luovuttaisi Ruotsille Ahvenanmaan". Huomautan, että tämän lausunnon alkupuolella on huomattava epätarkkuus, kun puhutaan, että Suomen riippumattomuutta olisi voitu vaatia pelkän „kansallisuuksien" itsemääräämisoikeuden perusteella. Se on kokonaan

toinen kysymys kuin se, mille Suomen itsemääräämisoikeusvaatimus on perustettu. Se on perustettu sille, että Suomi ei ole ainoastaan kansallisuus vaan kansakunta (nation) ja valtio. Toiseksi on outoa, että herra Hjelt on voinut juuri nimenomaisena mahdollisuutena esittää tämän Ahvenanmaan luovuttamisen Ruotsille annettavan palkkion kannalta ja sen sijaan ollut epävarmempi siitä, olisiko se ahvenalaisten itsemääräämisoikeuden kannalta tunnustettava. Muuten tämä kysymys on laajakantoinen eikä suinkaan näissä yksinkertaisissa puitteissa ratkaistavissa, koska siihen yhtyy moninaisia pyrkimyksiä eikä meillä ole tällä hetkellä tiedossamme, minkälaisilla tarkoituksilla minkäkinlaiset valtiot saattaisivat Ahvenanmaan saaria omaksensa hankkia, niin että Suomen eduskunnan on täysi syy tätä asiaa pitää mielessänsä.

Tosiasia on kuitenkin, että noiden sanomalehtikeskustelujen aikana, joita siitä asiasta on Ruotsinkin lehdissä käyty, ja niissä kirjeissä, joita Suomestakin sinne on lähetetty, on jo selvinnyt tämän asian yhteydessä olevan sivutarkoituksia. Niinpä esimerkiksi muistaakseni niinkin vastuunalaisessa asemassa oleva henkilö kuin Axel Lille on erään kirjoituksensa lopettanut kehoituksella, että Ruotsista tultaisiin Suomeen apuun, jopa tehden naurettavan viittauksen, että samoin kuin kerran Venäjältä käsin lähetettiin kutsu viikingeille, että he tulisivat tätä suurta mutta epäjärjestykselllistä maata hallitsemaan, nimittäin nyt muka pitäisi Suomesta lähettää tieto, että kun emme kykene itseämme hallitsemaan, olisi sieltä tultava avuksi.

Useissa kirjoituksissa on nimittäin esitetty viimemainittu asia, tuo toinen kysymys, joka oli meidän välikysymyksessämme, se, että Ruotsista tänne kutsuttaisiin apua järjestystä pitämään. On aivan varma, että Ruotsin lehdet eivät olisi voineet siinä sävyssä kirjoittaa tuollaisen retken mahdollisuudesta, jollei niille olisi varsin auktoritatiiviselta, minä en tahdo sanoa viralliselta, taholta siinä suhteessa annettu viittauksia Suomesta käsin. Missä määrin hallitus tarkoin seurasi tämän asian kehitystä ja missä määrin se olisi vaikuttanut tämän asian käsittelyyn, siitä olisi ollut tärkeätä saada tietoja ja olisi tärkeätä sitä asiaa vielä tutkia valiokunnassakin. Siksi paljon Suomelle vaarallisia ulkopoliittisia seikkoja siihen jo kytkeytyy. Meidänhän täytyy ymmärtää, että semmoisessa asemassa, kuin silloin oltiin ja yhä ollaan, tuollaisen retkikunnan Suomeen kutsuminen ja siitä yleensä politikoiminen oli mitä vaarallisinta meidän asemassamme.

Samaan aikaan, kun näitä asioita käsiteltiin Ruotsin lehdissä, kehittyi Suomessa muita ulkopoliittisia tekoja. Niin esimerkiksi tuotiin erään istunnon lopulla tänne senaatilta tiedonanto, että se on ilman muuta antanut täkäläiselle venäläiselle sotaväelle vaatimuksen, että sen on poistuttava maasta. Koko tämän asian käsittely sanomalehdissä, osaksi täällä eduskunnassakin, ja tämä senaatin teko myös ilman valmistusta eduskunnassa ovat olleet mitä arkaluontoisimman asian varomatonta ja huonoa käsittelyä. Siinäkin senaatin kirjelmässä, joka senaatin puolesta on luettu Ruotsin kuninkaalle, käsitellään myös tätä asiaa. Sanotaan nimittäin: „Sen valtiollisen eristyksen tähden, johon Suomi on Venäjällä nykyään vallitsevan anarkian vuoksi joutunut, maata uhkaavan nälänhädän ja välttämättömyyden tähden poistaa maasta kurittomat joukot, jotka ovat alituisena vaarana lailliselle järjestykselle, on tämän vaatimuksen esittäminen käynyt tärkeäksi asiaksi, joka ei siedä lykkäystä." Samoina päivänä, kun tämä hallituksen virallinen lausunto on Suomen lehdissä, saadaan myös lukea uutinen, että eräitten välillä tapahtuneitten seikkain johdosta ja senaatin päämiehen käytyä Pietarissa voidaan Venäjältä käsin ilmoittaa näin: „Suomi ei nykyään enää vaadi venäläisten joukkojen poiskuljettamista Suomen rajojen sisältä. Neuvostohallituksen virallisen edustajan sanojen mukaan ei venäläisiä sotajoukkoja tulla missään tapauksessa ennen rauhan solmimista poistamaan Suomesta, koska näitten on suojeltava pääsyä Pietariin." Mitä tahansa tästä asiasta ajatellaan ja miten siihen suhtaudutaankin, jokaisen täytyy myöntää, että kansainvälistä luonnetta olevan asian käsittely tällä tavalla on tosiaankin ollut arveluttavaa. Diplomaattisella kielellä sitä sanottaisiin vähintään „epäkohteliaisuudeksi", joka on jo hyvin paljon sanottu, mutta siitä voitaisiin käyttää paljon raskaampiakin nimityksiä.

Tällaisia seikkoja tapahtui, mutta sitä ulkovaltain tunnustusta ei kuulunut. Silloin teimme välikysymyksemme huolestuneina siitä käänteestä, jonka asia ilmeisesti näytti saaneen. Välikysymyksemme teimme joulukuun 18 päivänä. Eduskunta hajaantui 22:ntena, ilman että olimme saaneet vastausta. En yhtään epäile, etteikö senaatin puheenjohtajan ilmoitus siitä, että hän oli täällä vastausta antaakseen, olisi oikea, mutta minä huomautan, että asiallisesti se ei muuta tässä asiassa mitään. On muistettava, että eduskunta oli silloin jo päättänyt hajaantua joululomalle, ja että edellisenä päivänä, tai sinä aamuyönä, jona tämän eduskunnan oikeisto välttämättä tahtoi täällä vielä keskustella muista asioista, olisi ollut hyvä tilaisuus tästäkin keskustella, ja jollei asia olisi täällä selvinnyt, tutkituttaa valiokunnassa. Silloin olisi nähdäkseni voitu vielä asia

eduskunnan päätöksellä saattaa oikeammalle tolalle. Että se ei tolalla ollut, sitä osoittavat nyt seuraavat nolaukset. Ensinnäkin tunnettu postimerkkijuttu. Senaatti saa ilmoituksen, että Suomea ei voida ottaa maailman postiyhdistykseen kansainvälisten suhteitten selvittämättömyyden takia. — Tuli tieto rauhanneuvotteluista, joitten yhteydessä kuiskailtiin Saksan vaativan sotaväen poistamista täältä, mutta samalla selvisi, että asia ei ainakaan ole niin selvä ja että sieltäkäsin oli Suomen hallitus saanut neuvon kääntyä Venäjän hallituksen puoleen. — Se neuvo, joka ei kelvannut eduskunnan sosialistien antamana ystävällisenä ehdotuksena täällä, se täytyi siis käydä niin kaukaa hakemassa ja muodostui tämä asia siis nolaukseksi, „blaskiksi".

Porvarillisissa lehdissä alkoi tunnustuksen viipyessä olla huolestunut sävy. Jopa jotkut kyselivät, eivätkö sosialidemokraatit voisi tässä asiassa mitään tehdä. Sellaista kirjoittelivat samat sanomalehdetkin, jotka, kun sosialidemokraattisen puolueen edustajia oli käynyt toveritervehdyksellä venäläisten puoluetoverien luona, alituiseen viittailivat, että „eduskunnan selän takana" harjoitetaan jotain politiikkaa. Kuka on eduskunnan selän takana virallisesti, ehkä kuitenkin porvariryhmien tieten, harjoittanut politiikka, josta on ollut tulla vahinkoa?

Sosialidemokraatit todellakin katsoivat vuoden loppupuolella, että nyt täytyy esiintyä, vaikka ei oltukaan saatu eduskuntaa harjoittamaan alkeellisimman yksinkertaista kohteliaisuutta ulkopolitiikassaan. Lähetimme tuon puoluetoimikunnan tunnetun kirjelmän sosialidemokraattiselle puolueelle ja asia kehittyi sitä tietä edelleen. Eduskunnan jäsenet kai ymmärtävät, miltä tämän nuoren tasavallan, vaikkakin epävirallisina olevista, edustajista on täytynyt tuntua, kun on kuultu huomautus, että puuhataan itsenäisyyttä maalle, jolla on sellainen hallitus, mikä tässä asiassa on käyttäytynyt „säädyttömästi".

Samaan aikaan olivat Pietarissa jo senaatin tunnustelijat, maaperän tutkijat, ja vähän sen jälkeen matkusti sinne myös senaatin puheenjohtaja. Meidän sanomalehtemme eivät ole kertoneet, mitä kauniita lauselmia hän olisi täällä Venäläiselle hallitukselle jättänyt ja mitä kauniita puheita hän olisi siellä pitänyt. Samaan aikaan senaatin sekä virallisia lausuntoja että sen lähettämien edustajien puheita Ruotsin ja Saksan hallituksille on kyllä julaistu. Senaatin puheenjohtajalla olisi ehkä kuitenkin ollut yhtä ja toista tulkittavaa Venäjän työväenluokan edustajille, olisihan voinut muistuttaa Suomen taistelua itsehallintonsa puolesta ja muistuttaa, kuinka Venäjän työväenluokan taisteluilla vuonna 1905 saavutimme kokolailla suuria etuja ja ilman suurempia omia ponnistuksia ainakin tilapäisesti oikeutemme. Olisihan voinut kuvata taaskin, kuinka tuon saman työväenluokan taistelujen kautta ja vasta niiden kautta on Suomi tullut tilaisuuteen näin vaivatta päästä edes näinkin pitkälle itsemääräämisen tiellä. Tällaisista kohteliaisuuksista, joilla olisi voinut olla syvää asiallista sisältöä, eivät sanomalehdet tiedä mitään. Että sittemmin täällä eduskunnassa ja sanomalehdissä on kohteliaisuuksia sinnekin päin lausuttu, se ei nyt enää paljon voi korjata sitä epäkohteliaisuutta, jota ennen tässä asiassa on tehty.

Tällä tavalla näemme, että tämä meidän senaattimme tässä ulkopolitiikkaa harjoittaessaan eduskunnan porvarillisten ryhmien sille antamilla avoimilla valtuuksilla on hyvin monessa kohdin menetellyt taitamattomasti niissäkin asioissa, jotka ovat tulleet julkiseen tietoon. Me tiedämme, että tämän hallituksen valtuuttamia asiamiehiä liikuskelee muitten hallitusten ja niiden valtiomiesten sekä julkisten toimihenkilöitten luona. Ne keskustelevat monenlaisista poliittisista, kauppasopimus- y. m. asioista ja näiden keskustelujen perusteella saattavat monet niiden yksityisesti tai julkisesti antamat lausunnot saada suurenkin kantavuuden. Huomautan sanomalehtien kertoneen, että senaatin edustaja Saksan hallituksen luona on erityisesti tehostanut Suomen ja Saksan „etujen yhteyttä". Tällainenkin lausunto kansainvälisissä arkaluontoisissa asioissa voi saada suuren merkityksen. Nämä näiden senaatin asiamiesten keskustelut ja esiintymiset tuolla saattavat hyvin olla samanlaisen hengen elähyttämiä, kuin ovat olleet senaatin teot tällä alalla. Olisi siis täysi syy tällä eduskunnalla uudelleen tutkituttaa nämä asiat, hankkia ulkomaisista sanomalehdistä tietoja ja lausuntoja ja saada näiden senaatin edustajien tänne antamat viralliset ja muut selostuksensa, niin että täällä olisi eduskunta täysin selvillä, ettei ainakaan enemmän tyhmyyksiä näissä asioissa ole tehty. Ja nyt kait tämän eduskunnan porvarillisiinkin ryhmiin kuuluvista edustajista löytynee monia, jotka ymmärtävät, että tämän eduskunnan on ruvettava itsensä valvomaan ulkoasiain hoitoa, sitä ohjaamaan, siitä antamaan määräyksiä, sillä jokainenhan ymmärtää, että ei tämä maa politiikassaan selviä vielä sillä, että julistetaan sen olevan „puolueettomana", vaan tuollaisen puolueettomuuden ylläpitäminen asettaa tällaisen valtion mitä vaikeimpiin ja vastuunalaisimpiin tilanteisiin, ja onhan selvää, että tälle senaatin avoimen valtakirjan antaminen näiden asiain hoidossa olisi mitä edesvastuuttomin teko.

Ehdotan siis, että eduskunta päättäisi lähettää tämän asian asettamaansa erityiseen valiokuntaan, jonka tehtäväksi tulisi tutkia senaatin teot Suomen riippumattomuuden tunnustamista haettaessa ja antaisi niistä perustellun lausunnon.

Ed. Estlander: Senatens ordförandes svar synes mig vara tillfredställande och motsvara situationens kraf, och tillåter jag mig därför vördsamt föreslå, att landtdagen ville godkänna enkel öfvergång till dagordningen.

Ed. Bäck: Jag ber att få understöda herr Estlanders förslag.

Ed. Nevanlinna: Minäkin pyydän saada yhtyä tähän ehdotukseen. Eduskunnalla on ollut tilaisuus eilen virallisesti saamistansa tiedoista todeta, että hallituksen toimenpiteet kysymyksessä olevassa suuressa asiassa ovat olleet erinomaisen menestykselliset. Suurempaa, maalle edullisempaa tulosta ei nähdäkseni eduskunta saata toistaiseksi odottaa. Näin ollen ei nähdäkseni eduskunnalla ole mitään syytä viipyä tämän asian tutkimisessa, vaan voi ilman muuta siirtyä päiväjärjestykseen.

Ed. Alkio: Minäkin katson, että senaatin puheenjohtajan antama vastaus tehtyyn välikysymykseen on asiallisesti täysin riittävä, joten yksinkertaiseen päiväjärjestykseen siirtyminen on paikallaan.

Ed. Eloranta: Kannatan ed. Sirolan tekemää ehdotusta.

Ed. Tokoi: Samalla kun minä puolestani yhdyn kannattamaan ed. Sirolan täällä tekemää ehdotusta, rohkenen tässä yhteydessä mainita, että meidän itsenäisyytemme kehitys on käynyt pääpiirteissään siihen suuntaan, jonka me jo aikaisemmin viime kevännä otaksuimme tulevan tämän meidän itsenäisyyskysymyksemme lopulliseksi ratkaisuksi. Pyydän vain mainita, että viime huhtikuun 20 päivänä rohkenin täällä eduskunnassa lausua muiden muassa seuraavaa: „Että rohkenen puolestani toivoa, että Venäjän kansa ja sen johtavat piirit ovat myös viipymättä osoittavat ei ainoastaan sanoissa vaan myös teoissa, että ne lupaukset, jotka vapaan Venäjän kansan edustajat ovat meille antaneet, että ne lupaukset ovat sen arvoiset, että ne myös pidetään kaikilta eri osilta ja kaikkia yksityiskohtia myöten." Edelleen rohkenin lausua: „Että Suomen kansan itsemääräämisoikeus, Suomen kansan itsenäisyyden alku on nyt varmalla pohjalla ja meidän velvollisuutemme on nyt sitä kehittää järkähtämättä ja johdonmukaisesti ja sillä tavalla, että Suomen kansan itsenäisyys jo läheisessä tulevaisuudessa tulee taatuksi." Silloin näitä lausuntoja ainakin eräillä tahoilla käsitettiin, etten sanoisi, vähintään liian rohkeiksi, ehkäpä epädiplomaattisiksi. Mutta pyydän vielä edelleen huomauttaa tai todeta sen tosiasian, että tältä tieltä, tältä pohjalta poikkeuksellisesti, väliaikaisestikin luopuminen on minun ymmärtääkseni osoittautunut virheelliseksi ja vääräksi. Meidän olisi ollut minun ymmärtääkseni tämän itsenäisyyskysymyksemme kehityksen kaikilla asteilla selvästi ja peittelemättä ja rehellisesti osoitettava, että me voimme itsenäisyytemme paraiten ja taatuimmin saada turvatuksi sovinnollista tietä Venäjän kansan ja sen edsutajain kanssa. Tätä ohjetta ei ole kaikilla asteilla ymmärtääkseni noudatettu ja se oli jo, tunnustakaamme se suoraan, johtaa meidän itsenäisyyskysymyksemme lopullisen ratkaisun hyvin arveluttavalle pohjalle. Että se nyt kuitenkin onneksi on saatu uudestaan palautetuksi oikealle tielle ja lopullisesti hyväksytyksi, siitä me tietenkin kaikki voimme yksimielisesti iloita. Mutta mitä takeita eduskunta voi antaa siitä, ettei Suomessa yleensä pääse Venäjää kohtaan vihamielinen suunta vallalle, joka vihamielinen suunta saattaisi vaikuttaa niiden hyvien välien rikkoutumiseen, jotka puolestani toivon Suomen ja Venäjän kansan välillä jäävän pysyväisiksi?

Ed. Airola: Kun arvostellaan hallituksen menettelyä, mitä hallitus on tehnyt maan itsenäisyyden tunnustetuksi saattamiseksi, niin siinä, kuten ed. Sirola jo sanoi, ei saa ed. Nevanlinnan tapaan ottaa varteen yksinomaan sitä tulosta, mihin on päästy, sillä välistä päästään tyhmienkin tekojen ja pahojenkin tekojen, pahojenkin virheiden jälkeen suotuisiin tuloksiin. Aina eivät virheet kosta itseänsä. Tässäkin tapauksessa tulokset ovat olleet suotuisat. On saavutettu tunnustus Venäjän hallitusmahdin taholta. Tulkoon nyt Venäjälle mikä hallitus tahansa, niin se seisoo tapahtuneen tosiasian edessä ja tehdyn kumoaminen on paljon vaikeampaa. Samoin kuin molempien sotivien puolten päävaltojen taholta on tunnustus tullut, niin asia tulee myös rauhanneuvotteluissa tapahtuneena tosiasiana esille, ja on suuria toiveita siitä, että asia järjestyy sielläkin meille suotuisalla tavalla.

Mutta ajatelkaammepa, että ulkonaiset olosuhteet olisivat käyneetkin hiukan toisin, kuin mitä ne nyt kävivät ja miten ne kävivät juuri vasten porvarillisten toiveita. Porvaristomme, niin mei-

dän hallituksemme kuin eduskunnankin porvaristo, toivoi, että Venäjällä bolshevikit kukistuisivat. Olisipa tämä porvarien toive toteutunut, jos olisipa bolshevikkihallitus kukistunut muutamaa päivää ennen, kuin herra Svinhufvud lopultakin alentui menemään Venäjän sosialistien puheille, niiden puheille, joita entinen Nikolain neuvonantaja Kairamo sanoi inhoittaviksi, olisipa tämä hallitus kukistunut, olisiko sieltä silloin tullut tunnustusta? Ehkä olisi tullut. Ja ellei ennen perustavan kokouksen kokoontumista olisi sellaista tunnustusta saatu, niin luotettavia eivät ole toiveet, että Venäjällä ehkä kokoontuva perustava kokous tai muu kansan eduskuntalaitos olisi sellaista tunnustusta antanut. Ainakaan mitään varmuutta ei siitä ole. Ja ellei Venäjän taholta olisi tällaista tunnustusta sovinnolla saatu, voimakeinoilla emme kai olisi kyenneet sitä ottamaan; ainakaan siitäkään ei ole mitään varmuutta. Ja ellei Venäjän taholta olisi saatu tunnustusta joko sovinnolla tai voimakeinoilla, niin hyvin vähän on silloin varmuutta siitäkään, että Saksa ja Ranska ja Ruotsi olisivat tällaista tunnustusta antaneet. Nähdään siis, että se seikka, että Svinhufvudin senaatti on halveksuvasti suhtautunut Venäjän hallitusvaltaan silloin, kun sen ovat muodostaneet sosialistit, on ollut syöksemäisillään meidän kansamme itsenäisyyden aivan täydelliseen perikatoon. Ja se, että näin hullusti ei käynyt, vaan päinvastoin kävi suotuisasti, se on Venäjän bolshevikkien ansio, jotka kykenivät pysymään vallassa niin kauvan, että herra Svinhufvudkin ennätti joukkoineen muuttaa mielensä ulkoapäin tulleen opetuksen vaikutuksesta ja havaita, että ainakaan ulkopolitiikassa eivät saa persoonalliset ja puoluevastenmielisyydet olla vaikuttamassa menettelytapaan, vaan siellä täytyy olla kohtelias suorastaan niillekin, joita Kairamon tapaan inhoo.

Ed. Wiik: När vårt folk tager sina första och i sanning stapplande steg på självständighetens bana, är det af högsta nöden att hämta lärdomar icke minst af egna begångna felsteg. Det felsteg, som af Finlands senat i förevarande ärende blifvit begånget, beror ingalunda på någon tillfällighet. Det är en produkt af hela det betraktelsesätt, hela den politik, som i självständighetsfrågan bedrifvits af de borgerliga allt sedan denna fråga kom på tapeten. Äfven under de mörkaste tider af folkförtryck, då näppeligen någon utsikt syntes för ett ernående af folkfrihet här i landet, bevarade vi sosialdemokrater hoppet om att en ljusare framtid skulle vinnas med medel, som motsvara vårt folks rättsmedvetande, genom ett stegrande af de demokratiska krafterna inom vårt eget folk och med tillhjälp af motsvarande krafter i andra länder. Oaktadt de aberrationer, som det demokratiska tänkesättet under krigstiden ådagalagt och som herr Mikkola tidigare i kväll berättade oss något om, pågår likväl en stegring och en koncentrering af de demokratiska krafterna i alla länder. Detta ha vi Finlands sosialdemokrater varit medvetna om, och vi ha hyst den förhoppningen, att dessa krafter i sinom tid skulle bli starka nog att hjälpa vårt folk till en friare ställning, änskönt vi icke kunde förutse, vid hvilken tidpunkt eller i hvilken form denna hjälp skulle komma.

För borgarklassen har framtiden tett sig helt annorlunda. Man har tänkt sig självständigheten importerad medels utländska bajonetter. En sådan politik har självfallet icke kunnat vinna anklang inom sosialdemokratins led, icke blott därför, att den strider mot dess rättsmedvetande, utan också emedan den vittnar om höggradig brist på insikter i de verkliga drifkrafterna för det politiska lifvet. Omedelbart, då orienteringen i tysk riktning tog sin början, framhölls från vår sida däremot, att äfven i händelse Tysklands seger vore garanterad, hvilket ingen då kunde förutse, kunde man ännu mindre förutse, huruvida denna seger komme att bli så fullständig att den gåfve Tyskland möjlighet att enväldigt bestämma äfven öfver en fråga af så underordnad betydelse som Finlands öden, och huruvida icke fastmera det intresse, som Tyskland möjligen kunde ha i afsende å Finland, komme att utbytas mot något af de många andra intressen, som komme att framställa sig vid det aflägsna fredsslutet.

Härmed afser jag ingalunda att bryta stafven öfver det företag, som från finländska ynglingars sida igångsattes i början af år 1915. Det var ett företag, som i hvarje händelse genom deltagarnas självuppoffring och mod höjer sig vida öfver den klasspolitik, som borgarklassen i öfrigt uti denna fråga har uppburit. Ty om man kan säga, att sagda ynglingars företag härflöt ur en osjälfvisk entusiasm, måste å andra sidan sägas, att storborgarklassens förhållande till samma fråga grundat sig på dess klassintressen. Tyskland framstod med sin starkt centraliserade regeringsmakt, sin militärmakt, sitt arbetsgifvar- och godsägarvälde som det samhällsideal också vår borgarklass tänkte sig, och det är naturligt, att den under sådana omständigheter sökt en orientering åt det hållet. Tyskland föreföll den som idealet redan före revolutionen i Ryssland, och det måste göra det i så mycket högre grad efter revolutionen, som där borta i öster hade släppt demokra-

tiska krafter lösa, hvilka syntes dag för dag alltmera allvarligt hota borgarsamhällets bestånd.

Om vi socialdemokrater redan före revolutionen ställde oss afvisande gentemot den „tyskvänliga" politiken — om jag får använda detta missbrukade uttryck — var det självklart att vi skulle göra det i så mycket högre grad efter revolutionen, som hade öppnat möjligheter till fredlig öfverenskommelse med Ryssland. Den „tyskvänliga" politiken hade öfver hufvud icke vunnit någon anklang inom våra led. Det var på sin höjd ett ringa fåtal, som lånat sitt öra åt densamma, och också dessa hade förvisso betraktat den snarast som en nödfallsutväg i yttersta trångmål, då de icke kunde skönja någon annan möjlighet till en friare framtid för Finland.

Efter revolutionen kunde vår borgarklass ännu något så när komma sams med den ryska regeringen, så länge denna var borgerligt sammansatt, och utan tvifvel hyste man då ännu förhoppningen, att den ryska interimsregeringen kunde i vissa fall uppträda till den finländska borgarklassens bistånd gentemot demokratin i Finland, i händelse den sistnämnda blefve alltför hotande. Men i och med detsamma det ryska proletariatet genomförde sin revolution i november förlidet år förändrades situationen som genom ett trollslag, och därefter har man på borgerligt håll icke vidare velat taga någon befattning med regeringsmakten i Ryssland. Tvärtom har man funnit lämpligt att uppträda på ett kränkande, ett rentaf utmanande sätt mot densamma.

I den politik, som vi socialdemokrater i afseende å Ryssland bedrifvit, har kunnat sedan åratal skönjas som en röd tråd en sträfvan att ernå förbindelse med de rent demokratiska elementen i Ryssland och om möjligt samförstånd med dem. Redan för några år tillbaka sträfvade vi att beskära åt ryska undersåtar i Finland skäliga rättigheter, så att icke några berättigade invändningar gentemot vår politik kunde från ryskt håll göras. Under hela år 1917 har det varit vårt parti, som haft det arbetsdryga värfvet att underhålla förbindelserna med den ryska demokratin, att upplysa den om vår sträfvan och att påverka den i en för oss gynnsam riktning. Vi hafva i rikligt mått fått skörda hån därför från vår borgarklass' sida. Men det är oss godt att veta, att våra sträfvanden icke förty ledt till det resultat, som vi i dag som är alla glädja oss öfver.

I Ryssland hade vi att göra med väsentligen tre olika slags element. Till det första med dem, som helt stodo på vår sida, som voro benägna att när som helst medge finska folkets rätt till självbestämmelse. Med dem gällde det att underhålla förbindelser, att ge dem material till belysande af vårt lands ställning och vårt folks sträfvanden. För det andra fanns det element, som voro bestämda motståndare mot oss. Dem gällde det att bekämpa, och jag tror mig kunna säga, att vi socialdemokrater bekämpade dem så länge de hade makten, medan våra borgerliga sökte ställa sig in hos dem. För det tredje fanns det element, som sväfvade mellan dessa bägge ytterligheter, som voro tillgängliga för upplysning, därest sådan bedrefs och som därför måste upplysas. Jag tror, att vårt bemödande i sådant afseende icke varit fruktlöst. Därför: när en person som landtdagsmannen, professor Estlander nyligen vid ett medborgarmöte i Helsingfors påstått, att vi socialdemokrater vid mångfaldiga tillfällen f ö r s v å r a t självständighetssträfvandena, så kunna vi taga ett sådant påstående med mycket stort lugn, särskildt då det kommer från en person, som under hela den tid den borgerliga interimsregeringen i Ryssland bestod, lade in sin juridiska auktoritet nå att försvara detta ryska ministerråds förmenta rätt att utöfva högsta makten i Finland.

Genom november-revolutionen i Ryssland kom för första gången regeringsmakten i det landet att innehafvas af ett parti, som helt och obetingadt är villigt att medge Finland full rätt till självbestämning. Därmed var möjligheten gifven för oss att genomföra den grundsats, som vi häfdat i så många år: att genom vänskaplig öfverenskommelse med Rysslands demokrati borde vinnas en tillfredsställande lösning af den finsk-ryska frågan. Men trots denna för oss så gynnsamma omhvälfning i Ryssland förklingade våra maningar fortfarande för döfva öron, då de uttalades till våra borgerliga partier. Deras politik gestaltade sig därefter. Då senaten i följd däraf kom att begå de grofva felsteg, som den begick och för hvilka den också inom borgerliga kretsar fått uppbära ett rätt skarpt klander, bör det sägas ut, att senaten icke allena är skuld till dessa felsteg, ty den har endast fullföljt den politik, som den samlade borgarklassen själf har förfäktat och tillstyrkt. Resultatet af denna politik blef den förödmjukelse, som vi alla känna. Det hade kunnat bli värre, i händelse icke i Ryssland hade suttit just den regering, som där sitter. Hade där icke varit en socialdemokratisk regering, hade följden otvifvelaktigt blifvit den, att Ryssland icke erkänt Finlands självständighet, och en mängd utländska makter, framför allt den makt, som våra borgerliga främst satt sin förtröstan till, skulle icke heller ha erkänt denna självständighet. Rysslands regering hade icke varit tvungen att ge det erkännande den gaf. Den

gjorde det lika fullt, emedan den företräder folklager, som icke ha intresse af att förtrycka andra folk. Sedan detta erkännande getts, måste till och med i den finländska borgarpressen medges, att därmed den väsentliga förutsättningen för Finlands självständighet var vunnen. Det är beklagligt, att den insikten icke vunnits tidigare.

Denna historia ådagalägger, huru farlig de borgerligas klasspolitik har varit — ty klasspolitik är det, som också härutinnan bedrifvits. Det var klasshänsyn, som hindrade de borgerliga att vända sig till den proletariska regeringen i Ryssland, och lika fullt ledde händelsernas utveckling därhän, att den självständighet, som våra borgare helst hade sett hämtad på tyska bajonettspetsar, den fingo vi mottaga som en gåfva ur det ryska proletariatets hand. Må vi mottaga den med ödmjukhet, erkänna att vi icke själfva förvärvat den. Vi ha visserligen fordrat den som vår rätt, men vi hade icke kunnat taga denna rätt, om icke Rysslands proletariat godvilligt och ordhålligt hade gett oss den.

Jag skall icke uppehålla tiden med att bedöma senatens politik uti denna fråga. Omdömet är ju självfallet och har här blifvit afgifvet. I de flesta andra länder skulle väl en regering efter att ha begått en intrampning af detta slag näppeligen tänka på att vidare stå kvar. Jag vet icke, huru vår senat härutinnan tänker sig saken. Möjligen ämnar den kvarstå — och här har ju från de borgerliga partiledarnas sida förklarats, att de fortfarande ämna understöda den. För oss socialdemokrater kan det vara synnerligen likgiltigt, ty med den nuvarande sammansättningen af landtdagen skulle dock icke någon väsentligt annorlunda sammansatt senat fås till stånd.

Men af denna historia bör dock dragas lärdomar. Det är väsentligen tvänne olika linjer, som man kan tänka sig för Finlands kommande utrikespolitik. Skall det bli den borgerliga linjen, enligt hvilken vi ägde ställa oss afvogt gentemot Ryssland, det demokratiska revolutionära Ryssland, och i stället landet skulle bringas under tyskt inflytande, hvarigenom kanske med dess självständighet icke blefve i praktiken alldeles mycket bevändt och hvarmed naturligen skulle skulle följa, att Finland blefve tvunget militarisera sig så mycket som dess krafter det tillåt? Eller skall det bli den socialdemokratiska linjen, som pekar hän mot folkförbrödning, mot internationellt samförstånd med alla nationer och främst med den stora nation, som är vår granne i öster? Af afgörandet härutinnan beror ofantligt mycket, och häraf framgår, af hvilken väsentlig betydelse det är att socialdemokratins inflytande, att kort och godt d e m o k r a t i n s inflytande öfver Finlands utrikespolitik blir stadgadt. Det skedda må vara en läxa för den borgerliga landtdagsmajoriteten. I alla länder sträfva de verkligt demokratiska elementen att afskaffa den hemliga diplomatien, som bragt så mycken ofärd öfver världen. Denna hemliga diplomati har nu stuckit upp sitt hufvud också i det självständiga Finland och enkannerligen med den borgerliga majoritetens vetskap och samtycke. Vi socialdemokrater gjorde hvad vi kunde för att åstadkomma, att åt regeringen skulle ges närmare instruktioner i afseende å de åtgärder den ägde vidtaga för vinnande af erkännande åt Finlands självständighet. Vårt förslag förkastades — och följderna föreligga nu.

Jämte det jag understöder ldgm. Sirolas förslag, förenar jag mig om den förhoppningen, att den borgerliga majoriteten verkligen måtte draga lärdom af det skedda och för framtiden förstå att låta landtdagen ha sitt bestämmande ord med i laget, då det gäller vårt folks lifsfrågor inom den internationella politikens område.

Ed. S a l i n: Sanomalehtiselostuksen mukaan on senaatin valtiollisena asiamiehenä Berliniin lähetetyssä diplomaattisessa retkikunnassa ollut yhtenä jäsenenä myöskin valtiotieteenprofessori Erich. Hän äsken ilmestyneestä valtiollisesta kirjasestaan päättäen näyttää olevan tämän senaatin oikeana valtiollisena neuvonantajana täällä kotonakin ja kun hän on tietenkin koko porvariston valtiollinen auktoriteetti, niin hyväksyvät he tietenkin yksimielisesti tämän valtioviisaan opit ja ohjaukset. Tämä professori Erich moittii varsin ankarasti tässä kirjasessaan viime eduskunnan enemmistöä ulkopolitiikan ajamisesta, kohdistaen syytöksensä siis sosialidemokraattista puoluetta kohtaan, vaikka tämä sosialidemokraattinen puolue ja sen eduskuntaryhmä ajoi niin viime eduskunnassa kuin tässäkin sellaista ulkopolitiikkaa, jota professori Erichkin oli pakotettu sitten Berlinissä käyntinsä neuvomaan senaatille ja porvaristolle. Tämä herra neuvoo edelleen sekä porvaristoa että hallitusta olemaan välinpitämätön eduskunnan mielipiteestä ulkopolitiikan alalla. Hän sanoo, että eduskunta on edesvastuuton laitos hoitamaan tällaisia asioita. Hän, niinkuin kaikki muutkin porvarit, on sellainen ideologinen individualisti, joka luulee, että jonkun erityisen ihmisen päässä, sanokaamme nyt tällä kertaa senaatin puheenjohtajan Svinhufvudin päässä, on paljon enemmän järkeä kuin kahdensadan Suomen eduskunnan jäsenen päässä yhteensä, järkeä vasta sitten tuon yhden yksilön

päässä, kun hän on koroitettu tuollaiselle korkealle jalustalle, kuin senaattori Svinhufvud nyt on. Silloin, jos hän istuisi täällä meidän 200 joukossa, olisi hän samanlainen nolla kuin mekin, edesvastuuton. Mutta sittenkun hän siirtyy noille senaatin tuoleille, muuttuu hän ei ainoastaan koko eduskunnan vaan Suomen kansan ainoaksi auktoriteetiksi. Me sosialidemokraatit olemme aina kammoksuneet tämmöistä auktoriteettiuskoa ja tulemme edelleen sitä kammoksumaan ja meillä on aina siihen ollut pätevät syyt. Taaskin kun näemme, että niinkin viisas mies kuin Erich, jota minäkin olen pitänyt viisaana miehenä, kun en ole ennemmin lukenut hänen tuhmia kirjojaan, josta luulimme tulevan valtionhoitajan tai jonkun kuninkaanalun, kun hänkin saattoi erehtyä neuvomaan tällasia menettelytapoja, ja sitä sitten seuraa koko hallitus, jonka pitäisi olla todellakin vastuunalainen, jolla pitäisi olla auktoriteettia, sekin antaa nolata itsensä uskoessaan Erichin neuvoa, että Venäjä on ennen pitkää joku sellainen tekijä, jotenkin sisällyksetön yleiskäsite, johon nähden Suomen itsenäisyyskysymys ratkeaa aivan itsestään, on meillä edelleen syytä kummaksua auktoriteetteja. Niin ne käsittivät nämä hallitusherrat, samoin kuin Erich, että koska Venäjällä ovat bolshevikit ruvenneet hallitsijoiksi, niin mitä sellainen 100 miljoonan hengen valtakunta enää merkitsee. Me julistamme Suomen riippumattomaksi ja sillä hyvä. Mutta siellä ulkona suurissa maissa, joissa vuosisatain kokemuksista on opittu, että täytyy politiikassa ottaa lukuun muitakin kuin tunnesyitä ja muitakin kuin puoluesyitä, täytyy pitää valtakunta valtakuntana, huolimatta siitä, että jos on konservatiivit, vapaamieliset tai sosialistit hallituksen päämiehinä, niiden kaikkien velvollisuutena on pitää valtakunnan eduista huolta. Niinpä bolshevikitkin ovat ruvenneet pitämään Venäjän valtakunnan eduista huolta, vaikka he eivät ole luopuneetkaan periaatteistaan samalla tavalla, kuin Kerenskin hallitus, että siitä huolimatta, vaikka tuntevatkin itsensä loukkautuneiksi Suomen hallituksen menettelystä, kun ensin lähdettiin kumartelemaan Ruotsista, Saksasta ynnä muista maista tunnustusta Suomen riippumattomuudelle, he tunnustivat kumminkin tämän Suomen riippumattomuuden, kun tiesivät, että täällä on järkevämpiäkin aineksia eduskunnassa kuin Suomen porvarillinen hallitus on ollut. He tiesivät, että olimmehan me sosialidemokraatit täällä alun pitäen tehneet asiallisen ja sävyisän ehdotuksen tämän porvarisenaatin ja porvariston töykeän ehdotuksen vastapainoksi. Me kävimme sitäpaitsi, kuten sanomalehdistä on käynyt ilmi, Venäjän bolshevikkihallitukselle selostamassa, ettemme kaikki ole yhtä tuhmia Suomen eduskunnassa, vaan on lähes satakunta päinvastaisella kannalla olevaa edustajaa. Niin me sanoimme. Silloin ruvettiin neuvottelemaan, kun näimme minkälaiset ne paperit olivat, ja sitten näkivät toiset vievän paperit sinne uudelleen ja sitten arvasi mennä herra Svinhufvudkin, kun täytyi, ja niin asia selvisi. Hyvähän se oli, että päästiin niinkin siihen tulokseen. Mutta arveluttavaa se kyllä oli silloinen hallituksen suosittelema ja eduskunnan hyväksymä tahditon menettelytapa, jolla meidän riippumattomuusjuttumme aloitettiin. Minä nimittäin, niinkuin eduskunta muistaa, ilmaisin jo silloin epäilykseni siitä, että eiköhän ollut tuommoinen päätös vähän niinkuin hosumalla tehty ja että me sosialidemokraatit emme ainakaan lähde vastaamaan sellaisesta menettelytavasta. Olin sinä iltana melkolailla hermostunut tuosta asiasta, sillä minunkin rinnassani, vaikka olen sosialidemokraatti, sykkii välistä isänmaallinen sydän. Kun hermostunut olin, menin heti tästä salista ulos tuulettamaan itseäni ja tapasin käytävällä erään Venäjän vallan edustajan. Kysyin häneltä kiihkeällä tavallani, mitä luulette tästä lapsesta tulevan, kysyin heti sen jälkeen, kun herra puhemies oli naulannut kiinni eduskunnan riippumattomuuspäätöksen. Tämä vieraan vallan, Venäjän vallan edustaja sanoa sävähti minulle heti näin: „Suomen porvaristo vapautti Venäjän satavuotisesta velvollisuudesta. Kuinka voi nyt Suomi puolustaa menettelyänsä kansainvälisen politiikan edessä. Maa on miehitetty ja se voidaan julistaa minkälaiseksi venäläiseksi maakunnaksi tahansa. Venäjän kadetit ovat hienoja juristeja ja ne kyllä ymmärtävät antaa oikean arvon sellaiselle asialle", tarkoittaen sitä asiakirjaa, mikä juuri oli täällä eduskunnassa hyväksytty. Minun mielestäni olivat kaameat ja pahaa ennustavat nuo lauseet. Ja nämä tulivat sellaisesta suusta, joka oli kumminkin enemmän vasemmalla kuin kadetit, ehkei vallan bolsheviki. Tämän kuultuani minulla oli syytä sitä enemmän hermostua siitä eduskunnan menetelytavasta, ja kerroin tästä muutamille tovereilleni, että eiköhän tästä mahda vain koitua hyvinkin pahaa meidän itsenäisyysasiallemme ja sille toivorikkaalle tilanteelle itsenäisyysasiassamme, pelkäsin, että eiköhän tällä menettelyllä ole pilattu hyvä asia ja menetetty hyvä tilaisuus. Ja senpätähden me sosialidemokraatit aloimme heti neuvottella asiasta bolshevikkien kanssa ja koetettiin tehdä voitavamme tämän asian oikealle tolalle saattamiseksi, siitä huolimatta, että porvaristo ylenkatseellisesti ja ylimielisesti oli hylännyt meidän säyseän, myö-

hemmin oikeaksi havaitun, menettelymme. Mutta ei ole tämä pahinta, mitä tähän asti on tapahtunut. Mutta kun nyt, niinkuin näyttää, ja kuten on jo ilmoitettu, koko porvaristo antaa tunnustuksensa hallituksen kieltämättä poikamaiselle ja taitamattomalle ulkopoliittiselle menettelylle, niin kehoittaa tämä porvaristo tätä hallitusta jatkamaan omavaltaisesti eduskuntaa kuulematta yhä edelleenkin tätä ulkopoliittista edesvastuutonta haihattelua. Ja kun sen valtiollinen neuvonantaja, professori Erich näkyy tässä kirjasessaan neuvovan vielä paljon pitemmällekin vastaisuuteen nähden Suomen porvaristoa ja hallitusta, sanomalla muun muassa, ettei Suomen itsenäisyysasiaa voida menestyksellisesti ajaa, ellei samalla voida selvittää, että vähäväkisellä Suomella on joitakin ulkopuolisia tukipylväitä, jotka takaavat, että tuo itsenäisyys pysyy pystyssä. Täytyy olla tiedossa joku ulkomaalainen tuki, johon se itsenäisten valtioiden kilparadalle astuttuaan voisi varsinkin vaaran hetkellä turvautua. Ja sitten Erich täällä viittailee, mistä päin niitä tukipylväitä pitäisi etsiä. Hän sanoo, että Länsi-Eurooppaan päin viittaa kaikissa tapauksissa Suomen menneisyys, samoin kuin sen nykyisyys. Ja edelleen: „Hyvillä syillä voidaan perustella sitä käsitystä, että Suomelle varsin onnellinen ulkopoliittinen kehityssuunta olisi jäsenyys mahdollisesti vasta syntyvässä pohjoismaisessa liitossa." Äärimäinen oikeisto täällä tietenkin on erittäin kiitollinen tällaiselle valtiolliselle opastelulle. Siihenhän heidän intressinsä ovat aina kohdistuneet. Ruotsinkielisinä ja -mielisinä heistä onkin se ymmärrettävä, mutta luulenpa, että suomenkielisessäkin porvaristossa on paljon sellaisia aineksia, joiden intressit myös viittaavat ja vievät samaan suuntaan. Minä puolestani pidän tällaista opastusta meidän itsenäisyydellemme varsin vaarallisena. Sen sijaan, että Erich sanoo, että Länsi-Eurooppaan päin viittaa kaikissa tapauksissa Suomen menneisyys, niin sanoisin, että juuri tämä Suomen menneisyys ei sinnepäin suinkaan viittaa. Sillä tuntien ruotsalaisen, nimittäin Ruotsinmaan ruotsalaisten, itserakkauden, niiden vanhan vuosisataisen vihan Venäjää kohtaan ja sellaisen suuruudenhulluuden, joka Ruotsin vei aikanansa perikatoon, niin jos Ruotsi, niinkuin Erich tässä viittaa, saisi Suomen ja mahdollisesti muitakin uusia valtioita ulkopoliittisen liittoonsa, voisi Ruotsin vallata edelleen tuo suuruudenhulluus. Ruotsalaiset saattaisivat todellakin kehittää käytännölliseksi menettelytavaksi sen ajatuksensa, minkä he aina minulle tyrkyttivät sinä aikana, kun Ruotsissa olin parikymmentä vuotta sitten, että jos meidän Kalle XII:lla olisi vain ollut sellaiset aseet, kuin meillä nyt on, niin kyllä Pekka olisi saanut selkäänsä, sillä heillä on kipeä paikka se, että Kaarle XII joutui häviöön Pietari Suuren kanssa ja se on heidän veressään niin syvällä, että milloin vaan tulee siihen tilaisuus, syöksähtää se jälleen esille. Kerran minulta kysyi eräs ruotsalainen nuori herrasmies kuninkaallisessa puutarhassa eräänä aamuyönä, tarjosi sikarin ja tuli puhelu: Te olette ulkomaalainen, kun ette puhu oikeata ruotsia? Mistä olette? Suomesta? Niin, minä olen suomalainen. Oletteko Ruotsin suomalainen vai Ryssän suomalainen? Ei, minä olen Suomen suomalainen. Pääasia on: Annatteko ryssää selkään? Siitä sovitaan myöhemmin, sanoin minä. Niin, tämä on pääasia, antaa ryssää selkään silloin, kun voimasuhteet vain ovat tulleet sellaisiksi, ettei se voi käydä päinsä, ja silloin saatamme me suomalaiset myös saada selkäämme. Silloin jatkuu taas se vuosisatoja kestänyt taistelu Venäjän ja Ruotsin välillä, jota taistelua käydään meidän Suomessamme ja meidän Suomestamme.

Sentähden, tämän vakavan asian tähden minä en suinkaan anna sellaiselle hallitukselle, joka niin taitamattomasti ja tahdittomasti on menetellyt tähän asti ulkopoliittisissa asioissa, avointa valtakirjaa menetellä edelleen samalla tavalla, vaan vaadin tämän eduskunnan yhtenä, Erichin sanoin, „edesvastuuttomana" jäsenenä, hiukan jakamaan sitä suurta vastuunalaisuutta, mikä meille kaikille tämän maan itsenäisyydestä ja riippumattomuudesta koituu, ja yhdyn sen vuoksi ed. Sirolan esitykseen, että tämä asia lähetetään siihen erityiseen valiokuntaan, jonka eduskunta on hiljan asettanut ja joka nähdäkseni huomenna ensi kerran kokoontuu.

Ed. Wuorimaa: Kun hallituksen puheenjohtaja on antanut mielestäni tyydyttävän vastauksen tehtyyn välikysymykseen ja myöskään minun mielestäni ei tässä yhteydessä voida ottaa esille ulkoasiain toiminnan järjestämistä maassamme, koska se lähi-istunnoissa tulee toisessa yhteydessä kaikessa laajuudessaan esille, niin kannatan minä täällä tehtyä esitystä, että eduskunta siirtyy yksinkertaiseen päiväjärjestykseen.

Mutta ulkoasioista puhuessa kuitenkin on minulla asia, joka minusta tuntuu erittäin tärkeältä mainita. Ja se on, että oikeiston penkeillä istuu edustaja, joka päättäen sekä kotimaisissa että ulkomaalaisissa sanomalehdissä olleista kirjoituksista agiteeraa Suomen silpomista. Minä pyydän kääntyä välikysymyksellä ruotsalaiseen puolueeseen, tietääkö se siitä ja onko siinä perää,

mitä sanomalehdet ilmoittavat, ja mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tämän asian suhteen, joka minusta näyttää olevan hyvin lähellä isänmaanpetosta.

Senaattori Svinhufvud: Tapahtuneen keskustelun johdosta tahdon vain tehdä pienen lisäyksen lausuntooni.

Saadakseen Suomen itsenäisyydelle Venäjän taholta tunnustuksen, aikoi hallitus alkuperäisin kääntyä perustavan kansalliskokouksen puoleen. Se johtui siitä, että kansalliskokousta niin Venäjällä kuin muuallakin entisen väliaikaisen hallituksen aikana sekä myöhemminkin pidettiin korkeimman vallan lähteenä, jonka ratkaistavaksi eri kansallisuuksien erilleen pyrkimiset katsottiin kuuluvan; tämänsuuntainen viittaus löytyykin hallituksen lausunnossa eduskunnalle silloin, kun Suomen itsenäisyys täällä julistettiin. Käsitys siitä, että itsenäisyysasiassa oli käännyttävä Venäjän perustavan kansalliskokouksen puoleen, ei ollut tuntematon eduskunnallekaan, niinkuin eduskunnan toiminta hyvin osoittaa. Mutta kun perustavan kansalliskokouksen koolletulo kuitenkin yhä lykkääntyi eikä Suomen tunnustamista nimenomaan Venäjän puolelta voitu jättää epävarmaan tulevaisuuteen, teki hallitus, kuten eilisessä istunnossa olin tilaisuudessa ilmoittamaan, asiasta esityksen kansankomissarien neuvostolle. Tähän oli muodollisestikin sitä enemmän syytä, kun kansankomissarien neuvosto ynnä toimeenpaneva komitea eräitten ulkovaltain puolelta oli saanut entistä enemmän tunnustusta osakseen.

Ed. Estlander: I anledning af de många, långa och oroliga andraganden, som afgifvits från vänstern, torde det måhända vara skäl att framhålla, att det säkerligen icke varit de socialdemokratiska önskningarna, som ledt till det resultat, som härintills uppnåtts.

Ed. Pennanen: Kannatan ehdotusta, että eduskunta, hyväksyen senaatin herra puheenjohtajan antaman selityksen, siirtyisi päiväjärjestykseen. Pitäköötkernaasti herrat Salin, Sirola ja Wiik sen ajatuksen, että he tässä maassa ovat hienotuntoisimpia ja kaukonäköisimpiä diplomaatteja. Itsepä he sen sanovat. Meille muille se on uskon asia niin kauvan, kunnes he voivat sen joillakin tosiasioilla osoittaa.

Ed. Sirola: Ed. Pennaselle pyydän huomauttaa, että me emme ole kehuskelleet tässä asiassa erinomaisilla ansioilla, sillä me tiedämme hyvin, ettei meidän voimilla eikä meidän porvariston voimilla eikä meidän voimilla yhteensä olisi tätä Suomen itsenäisyyttä voitu saada toimeen, jos olisivat sitä vastassa olleet toisenlaiset voimat. Ja sentakia me olemme täällä aivan vaatimattomasti koko ajan tässä asiassa huomautelleet sitä, mitä alkeellisin kohteliaisuus kansainvälisissä asioissa vaatisi, ja olemme tehneet sen kainosti ja sellaisella tavalla, ettei meidän voitaisi sanoa häirinneen niitä mahdollisia poliittisia suunnitelmia, joita tämän eduskunnan porvarillisella enemmistöllä ja sen senaatilla tässä asiassa olisi ollut. Mutta vähitellen kävi selville, että tällä eduskunnan enemmistöllä ja tällä hallituksella ei oikeastaan ollut mitään kunnollista politiikkaa ja sitä varten tässä on täytynyt alkaa esiintyä ja huolestuneina kysyä, aiotaanko sitä jatkaa.

Mikä selitys oli esimerkiksi senaatin puheenjohtajan tässä antama lausunto siitä, että oli aikomus kääntyä Venäjän perustavan kansalliskokouksen puoleen ja sentakia ei ollut tullut käännytyksi Venäjän silloisen hallitusvallan puoleen. Eihän siitä ollut kysymys, vaan meidän välikysymyksemme yhteydessä oli nimenomaan kysytty, minkä venäläisen hallituselimen puoleen oli aikomus kääntyä. Se, että senaatti, sivuuttaen kaikki venäläiset valtioelimet, lähti seikkailemaan muualle, se tässä oli se suuri virhe, jota ei voida millään lauselmilla muuksi muuttaa.

Myöskin se senaatin puheenjohtajan vastaus, jonka hän antoi sanomalehdistön kautta ennen joulua meidän välikysymykseemme, oli toisenlainen kuin nyt. Siinä sanottiin nimenomaan, ettei ole käännytty minkään venäläisen valtioelimen puoleen. Jos se vastaus olisi annettu täällä eduskunnassa, silloin se olisi tietysti aiheuttanut periaatteellisen keskustelun ja eduskunnan enemmistö olisi saanut äänestää siitä, haluaako se sivuuttaa kaikki venäläiset valtioelimet ja lähteä muualle asiaa ajamaan. Siitä oli kysymys.

Minä luettelin mielestäni riittävän määrän sellaisia seikkoja, jotka aiheuttaisivat vähintään tämän asian tutkimisen eduskunnan puolelta. Minä panen merkille, että maalaisliittolaiset vastustavat tämän asian tutkimista. He eivät tahdo eduskunnan vastuunalaisen valiokunnan mietintöön koota tässä asiassa esitettyjä asiakirjoja, lausuntoja ja julkisesti tietoon tulleita kirjoituksia y. m. Tämä, että ei tahdota Suomen riippumattomuuden tunnustamisen asiakirjoja yhteen koota ja niitä eduskunnassa lähemmin arvostella, millä nimellä sellaista voitaisiin sanoa? Äskeisessä keskustelussa ed. Alkio täällä komeili sillä „kansanvaltaisuuden lipulla", jonka juurella hän muka tahtoo taistella. Missä on tässä asiassa se kansanvaltaisuuden lippu, kun nimenomaan vastustetaan eduskunnallista

tutkimusta mitä tärkeimmässä kansan elinkysymyksessä?

Minä olin aikonut jättää tämän asian tällä kertaa siihen, mitä täällä lausuin, koska pidin itsestään selvänä, että asia menisi valiokuntaan. Mutta kun se nyt näyttää epäilyttävältä, täytyy minun hiukan jatkaa. — Asianlaita on nyt se, että Suomen asiaa ovat ennen Venäjän vallankumousta tämän sodan aikana ja sen jälkeen ajaneet ulkomailla erinäiset ryhmät ja ajaneet sitä tavalla, joka on saattanut tämän Suomen riippumattomuuspyrkimyksen mitä suurimpaan vaaraan. Olkoot olleet mitä parhaimmat vaikuttimet niillä henkilöillä, ryhmillä ja puolueilla, jotka ovat toimineet, kuitenkin on niiden ryhmien tahólta, jotka usein ovat sanoneet toimineensa Suomen kansan nimessä, toimittu väliin vaarallisellakin tavalla.

Ruotsista käsin kun tuli tieto Ruotsin hallituksen ensimäisestä lausunnosta Suomen riippumattomuuskysymyksessä, niin Ruotsin vanhoillisimmat porvaristolehdet ja Suomen porvaristolehdet tunsivat pettymystä, se pettymys olisi voitu estää, jos olisi otettu vaivaksi hiukan tutkia suomalaisten politikkojen suhtautumista Ruotsin oloihin hiukan aikaisemmin. Asianlaita on nimittäin se, että suomalaisia henkilöitä on ollut mukana sodan aikana Ruotsissa ajamassa n. s. aktivistipolitiikkaa, se on kiihoittamassa Ruotsia suurvaltaunelmin lähtemään seikkailemaan, sotaan Venäjää vastaan ja on siinä ollut yhtenä tämän politiikan, ei pää- vaan sivutarkoituksena Suomen vapauttaminen. Nimenomaan on useissa julkaisuissa mainittu, että tarkoituksena on „virkistää" Ruotsin kansaa, joka muka on liiaksi „veltostunutta" ja „laiskistunutta". Se olisi ollut ajettava sotaan, siellä on siis ollut sama pyrkimys, mikä muuallakin porvarillisilla, kaikkein taantumuksellisimmilla ryhmillä, nimittäin hämätä sisäpolitiikan sotkuisia asioita ja kansan tyytymättömyyttä sillä, että innostutetaan niitä muka „kansallisten etujen" nimessä ulkonaisiin, sotilaallisiin seikkailuihin. Kun suomalaisia on ollut tällaisessa politiikassa mukana, politiikassa, joka on herättänyt Ruotsin kansan mitä valtavimmassa enemmistössä suurta suuttumusta, niin olisi tämä seikka ollut otettava huomioon.

Se Ruotsin poliittinen suunta, joka suosi tämäntapaisia pyrkimyksiä ja jonka mukana nämä suomalaiset ovat toimineet, se suunta kärsi viime syksyn vaaleissa musertavan tappion. Tuli hallitus, joka edusti niitä ryhmiä, jotka tässä tahtovat ajaa aivan toisenlaista politiikkaa. Liberaalit ja oikeistososialistit, s. o. Ruotsin nousevan porvariston ja sen järjestyneen työväestön edustajat, ovat jotenkin yhdenmukaisesti koko ajan Ruotsin kansaa varoittaneet tästä seikkailupolitiikasta ja on Ruotsin porvaristolla vahva pyrkimys läheiseen yhteistyöhön Venäjän demokratian kanssa, ollen sillä siinä sekä taloudelliset että poliittiset pyrkimykset päämääränä. Siis se, joka näistä asioista hiukankin pintapuolisestikin jotain tiesi, hän tiesi, millä tavalla olisi ollut suhtauduttava Ruotsin nykyiseen hallitussuuntaan ja miten olisi ollut ymmärrettävä sen suhtautuminen venäläisiin oloihin. Olisi ollut ymmärrettävä, että siltä hallitukselta ei ole voitu toivoa sellaista politiikkaa, joka olisi loukannut Venäjää.

Toinen seikka, joka myöskin tulee aiheuttamaan tutkimuksia ja johon tämä eduskunta ei suinkaan saa olla välinpitämätön, on suhde Saksaan. Minä nyt en tahdo enää puhua siitä sotilaallisesta yrityksestä, joka on tunnettu ja josta on eduskunnassakin viime kesänä ollut jonkun verran puhetta. Se on pienempi asia. Siitä on tässä eduskunnassa lausuttu, että jos jotkut nuoret miehet ovat halunneet persoonallisessa uhrautuvaisuudessaan valmistautua taistelemaan tsaarivaltaa vastaan Suomen vapautumiseksi, niin sitä on lievemmin arvosteltava. Mutta suomalaisia, porvrillisia politikkoja on myös ollut mukana yllyttämässä Saksassa eräitä ryhmiä, joiden toimesta on luotu kokonainen Suomeakin koskeva kirjallisuus. Sen tietoisena pyrkimyksenä on ollut todistella, kuinka tärkeätä olisi Saksalle luoda tänne pohjoiseen militaristinen etuvartio, joka ulottuisi Jäämeren saakka ja joka puoltaisi keskusvaltojen etuja Venäjää vastaan.

Minä olen myöskin puhellut erinäisten saksalaisten piirien edustajien kanssa ja on silloin käynyt selville, että sieltä käsin esimerkiksi ollaan hyvin intresseerattuja Suomen väenlisäyksen nopeudesta, s. o. tahdotaan tietää, kuinka Suomessa osataan kasvattaa nousevaa nuorisoa mahdolliseksi tykinruuaksi tulevissa valtataisteluissa maailmassa. Kuvallisia julkaisuja, jopa suomalaisten miesten nimellä varustettuja, on julaistu — niitä voisi hankkia kokoelman näytteeksi — jotka viittaavat siihen, minkälaista politiikkaa ovat suomalaiset ajaneet.

Minä huomautan, että asiaa muuttaa kokolailla se, onko tätä politiikkaa suunniteltu ennen Venäjän vallankumousta vai sen jälkeen, ja panen merkille, että osa näistä politikoista on saattanut Venäjän vallankumouksen jälkeen jonkun verran tarkistaa politiikkaansa, mutta toinen osa ei ollenkaan. Päinvastoin on osa innostunut kirjoituksissa ja julkaisuissa yllyttämään kaikkia pyrkimyksiä, joiden tarkoituksena olisi Venäjän hajalle lyöminen. Kun tällaiset seikat eivät suinkaan ole voineet olla tuntemattomia venäläisille

piireille, niin niiden valossa tällainen politiikka Suomen puolelta, mitä täällä vähin on valaistu, on todellakin näyttänyt vähintään epäkohteliaalta.

Näiden kahden seikankin johdosta olisi jo ollut mitä tärkeintä asian eduskunnallinen tutkituttamien. Samalla olisi voinut selvitä, missä määrin senaatin käyttämät asiamiehet ovat yhteydessä tämäntapaisten esitöiden kanssa, ja missä määrin nämä ja heidän hallituksensa siis aikovat tämäntapaista politiikkaa jatkaa.

Tärkeä olisi myöskin tutkittava se, josta ed. Wuorimaa lausui, se, että eräs eduskunnan jäsen on kirjoitellut Ahvenanmaan Ruotsin liittämisestä. Sen hän vielä voisi tehdä yksityisenä henkilönä, mutta kun sanomalehdessä mainitaan, että Ahvenanmaan kuntien kokous on päättänyt kääntyä Ruotsin hallituksen puoleen, esittäen sille Ruotsiin liittymisen, niin voiko Suomen eduskunta silloin olla kysymättä, eikö näillä Ahvenanmaan kunnilla saattaisi olla jotakin sanomista Suomenkin eduskunnalle? Onko tällainen tosiasia kokonaan sivuutettava silloin, kun Suomen eduskunta keskustelee ulkopolitiikastaan ja sen suunnasta. Niinkuin minä äsken huomautin, ei tämä Ahvenanmaan kysymys ole niin yksinkertainen, ei ainoastaan ahvenalaisten itsemääräämiskysymys, vaan liittyy siihen mitä moninaisimpia intressejä, joiden selvittäminen on hyvin tärkeätä Suomen kansalle, Suomen eduskunnalle.

Minä siis panen vielä kerran merkille, että maalaisliittolaisetkaan puheistaan huolimatta eivät halua edes tutkituttaa Suomen alkavan ulkopolitiikan eri suuntia ja mahdollisuuksia eivätkä halua siinä suhteessa ryhtyä noudattamaan kansanvaltaisuuden alkeellisimpia vaatimuksia. Eräässä äskeisessä puheenvuorossaan toisen asian yhteydessä sanoi ed. Alkio, että tämän sodan kokemukset ovat muka osoittaneet, että pitää varata sotavoimaa hallituksen käytettäväksi. Minä huomautin, että tämän sodan kokemukset ovat kypsyttäneet kaikissa maissa mitä voimakkaimman liikkeen, jonka ainoana pyrkimyksenä on ottaa pois sotaväen ja ulkopolitiikan edesvastuuton hoito hallituksilta, koska tämä seikka on ollut mitä tärkeimpänä tekijänä tämän maailmansodan mielettömän teurastuksen irtilaskemisessa. Eri maissa on perustettu „kansanvaltaisen kontrollin" yhdistyksiä, joiden toimipiiri jo sodan painostuksen ja sensuurin alaisenakin ollen laajenee laajenemistaan ja jotka tulevat tulevissa vaaleissa saamaan mitä valtavimman nousun. Niiden tuloksena tulee aivan varmasti olemaan eduskunnallinen ja tarkasti eduskunnan valvonnan alainen ulkopolitiikka. Se, että tällaisten esiintuotujen seikkain johdosta Suomen eduskunnan porvarillisilla ryhmillä ei ole edes paljo mitään sanottavaa, eikä mitään tutkittavaa, se on sangen kuvaavaa tälle alkavalle tasavallalle.

Ed. Schybergson: Ldgm. Wuorimaa gaf denna diskussion en egendomlig vändning, då han riktade sig till den svenska gruppen med en interpellation, liksom den skulle hafva regeringen och tyglarna i sina händer. Men jag kan emellertid lugna herr Wuorimaa därmed, att han kunde följa med den svenska tidningspressen i landet. Därifrån kan han få besked i saken, och om några veckor kanske också från en af Sveriges mest ansedda tidskrifter. Annat kan väl den svenska gruppens medlemmar icke göra än uttala sig offentligt.

Herr Estlander talade om alla de många och oroliga andragandena på vänsterhåll. Ett undantag måste väl ändå göras för hr Eetu Salin. Jag hörde visserligen icke ett ord af hvad han sade, men rolig såg han ut, och det kan man sannerligen icke säga om de andra talarna från vänstern. Jag har visserligen icke brytt mig om att höra på dem heller, det af den enkla anledning att, när man börjar ett angrepp mot regeringen i dess utrikespolitik, såsom herr Sirola, med att säga att när slutet är godt så är allting godt, så är det renaste nonsens att hålla på i flere timmar därmed.

Ed. Alkio: Ed. Sirola äskeisessä lausunnossaan parikin kertaa kääntyi minua vastaan. Pyydän parilla sanalla hänelle vastata.

Ensinnäkin minä en katso, että tämän asian yhteydessä on ainoa mahdollinen keino saada historiaa varten säilytetyksi ne asiakirjat, mitkä ovat syntyneet sen toimen ja toiminnan yhteydessä, mikä Suomen senaatilla on ollut Suomen tasavallan itsenäisyyden tunnustetuksi saamiseksi ulkovaltain kesken. Minä nimittäin edellytän, että historiantutkija kyllä jo muutenkin pitää huolta näiden asiakirjain kokoamisesta. Kysymys siis ei ole tässä kansanvaltaisuudesta, vaan yksinkertaisesti järjestelystä. Kun minulla sen lisäksi ei ole toiveita, että kaikki muut asiakirjat, jotka valaisevat Suomen itsenäisyystaistelua viime marras- ja joulukuulla, saataisiin tämän asian yhteydessä säilytetyiksi eduskunnan asiakirjoihin, en siitäkään syystä tätä vaadi. Minä nimenomaan mainitsen, että niitä asiakirjoja, jotka ovat syntyneet sen johdosta, millä tavalla sosialidemokraattinen puolue on viime marraskuulla toiminut synnyttäessänsä yhteistoimintaa punakaartin

ja niiden ainesten kanssa, jotka Venäjällä ovat pyrkineet tekemään mahdottomaksi yksin bolshevikkihallituksenkin, niitä asiakirjoja, jotka tässä ovat syntyneet, en luulisi voitavan tämän asian yhteydessä Suomen eduskunnan asiakirjoihin saada kootuksi. Tämäkin jää historiantutkijan tehtäväksi ja varmasti tulee myöskin jollakin tavalla sen kautta toteutetuksi, niin että jälkimaailma saa arvostella, kuka täällä näinä kuukausina on oikealla tavalla Suomen ulkopolitiikkaa johtanut. Ed. Sirola on kaikkein viimeisiä miehiä, joilla on oikeus puhua Suomen itsenäisyysasiasta niin, kuin hän on tänä päivänä puhunut. Sillä muutamia viikkoja takaperin hän tässä samassa eduskunnassa julkisesti lausui, että hän ei ole niitä miehiä, joka tulee vaikuttamaan siihen, että venäläinen sotaväki vedettäisiin pois Suomesta, koska sen toimen kautta tulisi joutumaan vaaraan Pietarin vallankumous. Kuinka kauvas kantava tämä väite oli, sen saattaa käsittää siitä, että se pitkiksi ajoiksi täällä pani kysymään, mitä herra Sirola tällä oikeastaan oli tarkoittanut. Ei se ainakaan silloin tarkoittanut sellaista Suomen itsenäisyyttä, josta ed. Sirola tänä iltana on puhunut. Mutta minä en tahdo tätä keskustelua uudelleen virittää. Huomautan vain siitä, että on olemassa koko joukko sellaisia salaperäisiä lankoja, joihin minä myöskin pelkään, että ed. Sirola on sillä tavalla sotkeutunut, että jos tämän asian yhteydessä ruvettaisiin näitä lankoja selvittelemään, siitä emme pääsisi selville. (Vasemmalta: Kaledinilaisiako myös?) Mutta tämän asian yhteydessä nämä tutkimukset eivät voi tulla kysymykseen. (Vasemmalta: Ette uskalla.) En minä pelkää. En minä ole hallitusmies! (Vasemmalla melua.) Asia on sillä tavalla, että myöskin tämänpäiväisen keskustelun aikana, jolloin täällä sosialidemokraattiselta taholta ei yksikään ääni ole uskaltanut nousta taistelemaan sitä punakaartilaisterrorismia vastaan, joka paraikaa vallitsee maassa, on saatu panna merkille se, että ellei sosialidemokraattinen puolue rohkene nousta punakaarteja vastaan sellaisiin toimenpiteisiin, että se ottaa niiltä pois aseet, niin kauvan sosialidemokraattisen puolueen on täällä turha kerskailla, että se parhaimmin nykyhetkellä edustaa Suomen itsenäisyyden toteuttamista ulkovaltojen keskuudessa. Sosialidemokratia on itsekin vakuutettu siitä, että jos täällä joudutaan siihen tilaan jatkuvasti, että Suomessa punakaartilainen terrorismi vallitsee, se on suurin vaara nykyhetkellä Suomen itsenäisyydelle. Mutta sosialidemokraattinen puolue, joka itse asiassa pelkää punakaartilaisten terrorismia, on niin raukkamainen, että se ei uskalla täällä eduskunnassa asettua meidän muiden kanssa sitä tuomitsemaan, koska siitä olisi varmana tai ainakin heidän kannaltaan epäiltävänä tuloksena se, että sosialidemokraattinen puolue sen kautta joutuisi jakaantumaan kahtia. Tässä siis on sosialidemokraattien taholla olemassa sellainen sisällinen taistelu, joka toiselta puolen pidättää heitä yhteydessä niiden voimien kanssa, jotka nykyään enemmän kuin mikään muu uhkaavat Suomen tasavallan itsenäisyyttä, toiselta puolen heillä on edelleen ihanteena ja pyrkimyksenä koettaa pysytellä ainakin ulkonaisesti sosialidemokraattien periaatteen kannalla. Tässä on sellanen ristiriita, että nykyhetkellä, kun arvostellaan sitä, kutka tässä maassa taistelevat tai toimivat Suomen itsenäisyyden toteuttamiseksi, sosialidemokraateilla on viimeiseksi oikeus kerskailla jostakin semmoisesta, että he olisivat tehneet voitavansa tämän itsenäisyyden toteuttamiseksi.

Ed. Wiik: Herr Estlander yttrade nyss, att erkännandet af Finlands självständighet icke hade åstadkommits genom „de socialdemokratiska önskningarna". Att några önskningar skulle kunnat ha ett så märkligt resultat, har visserligen ingen påstått. Herr Estlander nämnde icke hvilken han ansåg den verkliga orsaken vara till att detta erkännande fåtts, men hans partikamrat, bankdirektör Schybergson, yttrade för några dagar sedan offentligt, att sannolikt detta sakförhållande vore att tillskrifva inverkan från den tyska diplomatiens sida. Jag vill då försäkra dessa bägge herrar, att så icke är fallet. Huruvida öfver hufvud något försök från de tyska diplomaternas sida att påverka Ryssland i denna sak gjorts, har jag mig icke bekant, men hvad jag vet är, att en sådan påverkan i sådant fall skulle varit utan betydelse. Jag kan upplysa de nämnda herrarna om, att den nuvarande ryska regeringen allt sedan sin tillkomst varit redo att när som helst medgifva Finland självständighet, och att den icke gjort det förr, har berott på att den icke från finskt håll uppmanats därtill. Så motbjudande det än måste vara för högern, har dock Finlands självständighet erhållits icke ur kejsar Wilhelms hand utan ur Lenins. I huru hög grad den borgerliga utrikespolitiken gjort bankrutt, afspeglar sig i det sakförhållandet, att de första makter, som erkände Finlands självständighet voro Ryssland och Frankrike, och först som fjärde makt kom Tyskland. Jag säger därmed icke, att Tyskland har bedragit Finland, ty det har det icke gjort. Det är de finländska borgarna, som bedragit sig själfva. Vilja de fort-

sätta med det, så var så god, men oss bedraga de icke.

Ed. Airola: Ed. Alkio tässä vaihteen vuoksi otti taas keskustelunalaisiksi punakaartit, joista äsken paljon puhuttiin. Tästä asiasta puhuminen onkin helpompaa ja mukavampaa kuin puolustaa hallitusta ja hallituksen sellaista menettelyä, että silloin, kun on ollut kyseessä tunnustuksen saaminen Venäjältä Suomen itsenäisyydelle, se on mitä ajattelemattomimmalla tavalla osoittanut halveksumistansa tätä samaa Venäjää ja sen kansaa ja hallitusmahtia kohtaan. Mutta kun hän kerran saadaksensa huomion asiasta poiskäännetyksi siirtyi puhumaan punakaartista ja siinä samassa teki itsensä syylliseksi siihen, että lausui perättömiä, niin täytyy minun siitä muutama sana lausua. Hän sanoi, että sosialistiselta taholta ei ole uskallettu käydä tuomitsemaan niitä väkivallantekoja, joita punakaartit ovat tehneet, ja ettei ole uskallettu käydä riisumaan aseita punakaartilta. Mitä näihin seikkoihin tulee, niin kumpaisestakin minä ainakin olen lausunut mielipiteeni. Sanoin tuomitsevani sekä punakaartin että kaikki muutkin väkivallanteot ja selitin puolestani, että olisin halukas myötävaikuttamaan — ja olen ollutkin — siihen, että saataisiin maahan sellainen järjestysmahti, johon vasemmisto ja oikeistokin luottaisi ja joka nauttisi auktoriteettia, niin että punakaarti kävisi tarpeettomaksi ja siltä voitaisiin riisua aseet. Mutta jos ed. Alkio vaatii, että minun nyt pitäisi lähteä riisumaan punakaartilta aseet, niin minun täytyy sanoa, että sitä en todellakaan uskalla, sillä minulla ei ole tämän parempaa asetta ja jos menen riisumaan punakaarteilta aseita, niin eivät nämä tee sitä, ei vaikka ed. Alkio tulisi taakseni ja löisi nyrkkiä ja sanoisi, että kyllä sen täytyy tapahtua.

Ed. Sirola: Ed. Alkion ei pitäisi tekeytyä yksinkertaisemmaksi kuin hän on. Sillä hänkin käsittää, että en tarkoittanut asiakirjain kokoomista arkistoon kokoomistarkoituksessa, — vaikka hyvä ne olisi painattaa edustajain tietoon — vaan puhuin niiden kokoomisesta eduskunnallista, kriitillistä tutkimista varten. Minä selittelin äsken, millä tavoin Suomen asiaa on ulkomailla ajettu, ja voin vakuuttaa, että Suomen sosialidemokraattisella puolueella on ollut täysi työ Venäjän ja muiden maiden demokratioilta saada poistetuksi se antipatia, mikä on Suomen riippumattomuuspyrkimykseen takertunut, kun sitä on ajettu Saksan imperialismin merkeissä. Se, että venäläiset sosialistit ovat ryhtyneet itsenäisyyttämme kannattamaan ja sen lopulta tunnustaneet, johtui yksinomaan siitä, että Suomen sosialidemokratia on voinut osoittaa sitä samaa asiaa, Suomen riippumattomuutta, myös voitavan ajaa kansanvaltaisena asiana. Sellaisena, ja vain sellaisena se on demokratin kannalta saatu tunnustetuksi.

Ed. Alkio manasi myös esille asestamiskysymyksen. Niinpä kyllä, tämän asian yhteydessä saatettaisiin myös tutkia, kuinka suojeluskaartit ovat saaneet aseita. Että se ei ole tapahtunut yhtä rehellisesti kuin punakaartin asestaminen, se on kylläkin selvä.

Ed. Ingman: Kun eduskunta lähti joululomalle kaksi päivää ennen joulua, oli eduskunnassa yksimielisenä vallalla se käsitys, että Suomen itsenäisyyden tunnustaminen oli saatava Venäjän perustavalta kokoukselta. Eduskunta ryhtyi myöskin tarpeellisiin toimenpiteisiin tunnustuksen saamiseksi siltä taholta. Kun hallitus lähipäivinä joulun jälkeen ei ryhtynyt mihinkään erityisiin toimenpiteisiin tunnustuksen saamiseksi Venäjältä, niin se oli täysin lojaalista menettelyä eduskuntaa kohtaan. Heti kun sitten kävi selville, että perustavan kokouksen kokoontuminen lykkääntyi kauvemmaksi aikaa, ryhtyi hallitus niihin toimenpiteisiin, jotka johtivat Suomen itsenäisyyden tunnustamiseen Venäjän hallituksen puolelta. Minä en voi käsittää, millä oikeudella ed. Airola näin ollen kahteen kertaan puhuu siitä, että hallitus olisi osoittanut halveksumista Venäjän hallitusta kohtaan. Jos joku on osoittanut siinä halveksumista, niin eduskunta on siihen ainakin yhtä syypää kuin hallituskin. Mutta minä pidän, että ed. Airolan puhe on aivan aiheetonta ja maallemme erittäin vahingollista.

Ed. Alkio: Ed. Sirolan äskeisen lausunnon johdosta täytyy minun vielä sanoa muutama sana. En kuulu niihin, joka olisi halveksunut Venäjän bolshevikkihallitusta enempää kuin sitä liikettäkään, sillä minä käsitän, että tässä liikkeessä on esiintynyt eräs uusi maailmantekijä, joka myöskin on pannut alulle ja pitkälle ajanut rauhanaatteen. Mutta Suomen sosialidemokraattinen liike on esiintynyt pelkkänä matkijana siihen nähden ja omistanut siitä vain sen huonot puolet, jättäen toteuttamatta omassa maassa niitä hyviä puolia, joihin tämä suuri aate olisi aiheuttanut ja oikeuttanut. Sanon siis, että Suomen sosialidemokraateilla on syytä ottaa arvostelessansa viime kuukausien täällä tapahtunutta valtiollista toimintaa huomioonsa se, että he eivät ole esiintyneet aina Suomen etujen puolesta, niin-

kuin heidän olisi tullut esiintyä. Sillä he ovat laskeneet liian paljon siihen kansainväliseen aatteeseen, jonka perusteella Venäjän bolshevikkiliike on rauhanaatteensa julistanut. Suomen sosialidemokraattinen liike ei tarkoittanut marraskuun alulla Suomen itsenäisyyden toteuttamista, vaan yhteiskunnallisen vallankumouksen toimeenpanemista, joka olisi alkanut Venäjällä, jatkunut Suomessa ja laajennut ympäri Euroopan. Esitän kaiken julkisesti siksi, että siihen on koko viime marraskuun alkupuoli ja vielä tämän päivän tapaukset punakaartilaisten toiminnan kautta todistuksena. Kun me muut emme pidä, että yhteiskunnallisen vallankumouksen aika olisi tullut, jotka käsitämme, että meidän sosialidemokratiamme on tässä pyörtynyt tai johtunut historian tapauksia selittämään väärin, kun me emme siis usko, että yhteiskunnallinen vallankumous on tällä kertaa toteutettavissa, vaan olemme vakuutettuja siitä, että Suomen työtätekevänkin kansan kannalta on välttämätöntä, että nämä viikot ja kuukaudet kulutetaan Suomen itsenäisyyden voimistamiseksi ja toteuttamiseksi, niin väitän, että tässä suhteessa on Suomen sosialidemokraattinen liike haparoinut sekä julkisesti että salaisesti, löytämättä oikeata lankaa. Suomen sosialidemokraattinen liike on erehtynyt ja se on siitä saanut myös ulkomailla ainakin yhtä ankaraa arvostelua sosialidemokraattien taholta, kuin mitä nykyinen Suomen porvarillinen hallitus on saanut toiminnastansa täällä sosialisteilta. Tällainen on asiain tila. Minä siis sanon ed. Sirolalle, että ne toimenpiteet, mitä te mahdollisesti zimmerwaldilaisten kokouksessa Tukholmassa suunnittelitte, eivät ole toteutuneet. Mahdollisesti ne toteutuvat vasta, mutta niillä ei ole niin läheinen yhteys Suomen itsenäisyyden kanssa, kuin niillä on epäilemättä yhteiskunnallisen vallankumouksen suunnittelujen kanssa. Ja sellaisenaan minä uudelleen sanon, että ed. Sirola ei ole oikea, puolueeton mies puhumaan tässä eduskunnassa silloin, kun on kysymys siitä, kuka on vilpittömimmin ajanut Suomen itsenäisyyden asiaa, onko se ollut sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä vaiko Suomen hallitus.

Ed. Hänninen-Walpas: Vallankumous on tehnyt Suomen työväenliikkeeseen epäilemättä suuria muutoksia. Minä en ole ollut tilaisuudessa edes ottamaan selvää, mitä kaikkia ilmiöitä ja mitä kaikkia liikkeitä työväenliikkeen yhteydessä nykyään on. Näin ohimennen minusta näyttää kuitenkin, että siellä on olemassa useita eri suuntia. Ne voidaan ryhmittää ainakin neljään ryhmään. Yksi, lähinnä porvareita, on anarkistinen ryhmä, joka panee toimeen kaikenlaisia pikkutekoja, joilla ei toteuteta sosialidemokraattista yhteiskuntaa. Toinen ryhmä näyttää olevan sellainen, joka arvelee nyt jo ajan tulleen panna toimeen jonkinlainen sosialinen vallankumous Suomessa. Se ryhmä ei ole vieläkään kuollut, niinkuin ed. Alkio olettaa, vaan elää edelleen ja mahdollisesti tulee toimimaankin, jos esimerkiksi suurissa Euroopan maissa sodankin yhä kestäessä tai sodan päätyttyä tulee voimakkaita vallankumousliikkeitä, varsinkin jos Ruotsissa. Kolmas ryhmä on niitä, jotka ajattelevat, että taloudellinen kehitys Suomessa ei ole vielä niin pitkällä, että sen perusteella voidaan mitään sosialistista vallankumousta panna toimeen. Neljäs ryhmä on sitten äärimäinen revisionistinen ryhmä, joka arvelee, että sitä työväenluokan avulla yksistään ei voida panna toimeen. Kuten sanottu, voisi luetella ehkä muitakin ryhmiä. Emme tällä hetkellä tiedä, minkälaisiksi ne sodan kestäessä tulevat muodostumaan tai sodan päätyttyä. Epäilemättä työväelle tulee paljon selvittelyä näistä eri ryhmistä. Mahdollista on, että niistä haarautuu eri puolueitakin — siitä emme tällä hetkellä tiedä vielä. Mutta pesän selvittelyn tulee suorittamaan työväki itse, ei ed. Alkio tule sitä suorittamaan, eikä se oikeastaan kuulu eduskuntaan, se suoritetaan puoluekokouksissa j. n. e. Kun tämä hämminki menee sivu, aletaan päästä väljemmille vesille.

Mitä puheenaolevaan välikysymykseen tulee, niin sehän piti käsiteltämän jo aikoja ennen, kokonaan toisissa oloissa. Olot ovat sen jälkeen muuttuneet. On saatu tuloksia, jotka peittävät senaatin tekemät synnit niin suuressa määrässä, että senaatti ei mene tällä kertaa nurin. Siltä kannalta katsoen siis keskustelu näyttää turhalta. Ed. Estlander on täällä heittänyt viittauksen, että kun senaattia ei saada nurin, niin sosialidemokraatit eivät olisi toivoneet niitä tuloksia, joihin on päästy. Minä pyydän huomauttaa ed. Estlanderille, että eivätkö sosialidemokraatit olisi voineet estää näitä tuloksia, jos olisivat tahtoneet. Luuletteko te, hyvät porvarit, ettei sosialidemokraattinen puoluetoimikunta ja Venäjän bolshevikkien puoluetoimikunta olisi voineet yksimielisesti järjestää niin, että Venäjältä olisi tullut Suomen itsenäisyyden tunnustus vasta tämän keskustelun jälkeen, esimerkiksi huomenna tai ylihuomenna? Tietysti olisi voitu järjestää. Sosialidemokraattinen puoluetoimikunta järjesti niin, että tunnustus tuli aikaisemmin. Se ei ollut porvarien ansio, vaan niiden neuvottelujen ansio, mitä Suomen ja Venäjän sosialistien välillä on käyty. Sosialidemokraattinen puoluetoimi-

kunta on siis pelastanut Svinhufvudin senaatin lankeemuksesta, joka olisi ollut välttämätön, jos ei tänä iltana olisi ollut mitään tuloksia esitettävinä eikä niistä toiveitakaan. Kiittäkää sosialidemokraattista puoluetoimikuntaa — minulla ei ole kyllä siitä ansiota, että saatte elää itsenäisinä ja vahvistua edelleen. Pidetyssä pitkässä keskustelussa on sivuutettu pääkohta senaatin menettelyssä. Ruotsi luovutti Haminan rauhanteossa nykyiseen Suomeen kuuluvat pääosat Venäjälle. Se rauhansopimus oli edelleen voimassa. Senaatti lähti kuitenkin tekemään ehdotusta, jotta Ruotsi tunnustaisi Suomen, ennenkuin oli hankkinut Venäjältä mitään tunnustusta. Jos Ruotsi olisi tuohon ehdotukseen taipunut, niin se olisi rikkonut Haminan rauhansopimuksen erään kohdan. Se olisi sen rikkonut yksipuolisesti, ja silloin olisi Venäjällä ollut täysi syy katsoa, että Ruotsi on julistanut sodan Venäjää vastaan, kun se kerran rikkoi edellisen rauhansopimuksen. Siis se oli ärsytyspolitiikkaa. Sen takana oli mahdollisesti politiikka, joka ehkä olisi tyydyttänyt suomalaisia aktivisteja ja myöskin ruotsalaisia aktivisteja, nimittäin saada silloin, kun Ruotsi oli tunnustanut Suomen itsenäisyyden, Ruotsilta väkeä, jonka avulla olisi ajettu Venäjän bolshevikien sotavoimat pois täältä. Mahdollisesti olisi sitä tietä jouduttu sotaan. Useissa Ruotsin lehdissä näkyikin olleen varoituksia tuosta politiikasta, selityksiä, että jos Ruotsi tekisi niin ja niin, siitä mahdollisesti tulisi sotatila. Ja että senaatti, Venäjältä ensin tunnustusta ottamatta, olipa se nykyiseltä hallitukselta tai kansalliskokoukselta, lähti hakemaan Ruotsista tunnustusta ensin, se oli mielestäni rikoksellista ja vaarallisinta politiikkaa, mitä tässä asiassa on harjoitettu. Sitä ei voida peittää Svinhufvudin väitteellä, että eduskunta oli tahtonut hankkia tunnustusta Venäjän kansalliskokoukselta. Sittenkin, jos niin olisi tahdottu, olisi ollut paras viivyttää tunnustuksen kerjäämistä Ruotsilta, jollei olisi tahdottu vaaralliseen tilaan saattaa Ruotsia; ennen olisi pitänyt ottaa joltakin Venäjän pätevältä laitokselta tunnustus, ennenkuin lähteä tuolle vaaralliselle uralle. Ja sitä vaarallista tekoa ei saa millään pois. Me saamme kiittää Jumalaa — tai sattumaa — ettei tullut vaarallisia seurauksia.

Muuten meidän ei kannata kiistellä siitä, kuka tämän itsenäisyyden on Suomelle hankkinut. Saksa on ensiksikin tuottanut Venäjälle tappion. Siinä on yksi tekijä. Venäjän vallankumous on kukistanut keisarin, siinä on toinen tekijä. Se vallankumous on kukistanut ruhtinas Ljvoffin ja Miljukoffin vallan. Se oli yksi tekijä. Sitten se kukisti Kerenskin hallituksen, joka myös vastusti Suomen itsenäisyyttä. Vihdoin on saanut vallan puhtaasti sosialidemokraattinen työväki, joka on noudattanut, Suomelle itsenäisyyden antaessaan, jo ennen näitä tapauksia luomiaan ohjelmia. Se on seurannut siinä kansainvälisen sosialidemokratian ohjelmaa, joka kannattaa kaikkien kansain täyttä itsemääräämisoikeutta. Siis maailman sosialidemokratia, etupäässä Venäjän sosialidemokratia on tämän itsenäisyyden meille lahjoittanut. Meidän täytyy antaa tunnustus ja kunnioitus niille, jotka ovat tehneet todella työn ja uhranneet vielä sitä tehdessään paljon voimia joukostaan, terveitä ihmisiä. Niitähän on kaatunut taistelussa Kerenskin joukkoja ja muita aineksia vastaan. Ne ovat verellä ja uhrauksilla pyhittäneet meidän itsenäisyytemme. Eikä se liene vieläkään täydelleen turvattu, sillä tiedetäänhän, että Kaledinin joukot ja muut uhkaavat kukistaa vallankumousliikkeen. Jos se nykyään tapahtuisi, voisimme jonakin rumana päivänä menettää itsenäisyytemme, sillä meidän voimamme eivät suurissa tappeluissa merkitse mitään. — Minun mielestäni olisi eduskunnan velvollisuus lähettää tunnustusadressi niille, jotka oikeastaan ovat antaneet meille itsenäisyyden luottamusmiestensä kautta. (Vasemmalta: Oikein!)

Ed. A. Furuhjelm: De borgerliga grupperna hafva i kväll fått sig många förebråelser för ett odemokratiskt handlingssätt. Nu vågar jag fråga vänstern, hvad som är mera demokratiskt, de borgerligas förslag att landtdagen skulle vända sig till en folkrepresentation för att erhålla erkännande, eller vänsterns att vi ägde vända oss till en regering? Såvidt jag kunnat finna har vänstern i hela sin politik i landtdagen drifvit på den satsen, att regeringen betyder ingenting, men folkrepresentationen allt, och då tycker jag, att det hade varit i konsekvens med hela dess politiska tänkesätt att anse, att vi främst hade bort vända oss till Rysslands konstituerande nationalförsamling.

Ed. Airola: Tosin yksi nainen, vaikkei olekaan hullu, voi kysyä enemmän kuin yhdeksän viisasta vastata, mutta tämän kysymyksen johdosta tahdon kuitenkin sanoa, että on tahdottu vääristellä asiaa. Me emme ole tahtoneet moittia sitä, että hallitus on tahtonut kääntyä yksistään Venäjän perustavan kansalliskokouksen puoleen, vaan me olemme moittineet sitä siitä, että hallitus on lähtenyt Ruotsiin ja kaikkialle muualle, mutta ei Venäjän puoleen, siitä, että se on halveksinut Venäjää, Venäjän kansaa ja erityisesti niitä, jotka

Venäjän taholla ovat meidän hyväksemme sangen paljon tehneet, nimittäin Venäjän bolshevikkeja. Siitä me olemme moittineet, ja meidän kantamme ei myöskään tietysti ole, että tahtoisimme kääntyä yksistään Venäjän hallituksen puoleen ja porvarit sitten muka taas Venäjän kansanedustuksen puoleen. Silloin kun me vaatimuksemme olimme esittäneet, Venäjällä ei ollut kansaneduskuntaa, ei ollut muuta kuin kansan suurten joukkojen, työväen, sotamiesten ja talonpoikain asettamat neuvostot ja niitten asettama kansankomissarien neuvosto. Ne olivat sillä kertaa ne orgaanit, jotka pätevimmällä tavalla edustivat Venäjän kansaa, ja me tahdoimme, että käännytään niitten puoleen ja sillä tavalla käännytään Venäjän kansan puoleen. Ja kun niitten kanssa asia olisi pantu alulle, olisi ollut aika miettiä, miten asia järjestyy Ruotsin ja muitten sellaisten kanssa.

Ed. Sirola: Ed. Furuhjelmille pyydän huomauttaa, ettei tämä meidän hallituksemme myöskään ole Ruotsissa eikä Saksassa hakenut eduskuntaa käsiinsä, vaan on kääntynyt hallitusten puoleen. Ero on vain siinä, että siellä on porvaris-, jopa oikeistohallitukset, joihin meidän hallituksemme tunsi vetovoimaa, eikä vasemmistohallitus, jonka puoleen se ei halunnut mennä.

Keskustelu hallituksen puheenjohtajan vastauksen johdosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tämän keskustelun kuluessa on ehdotettu, että asia lähetettäisiin erityiseen valiokuntaan, jonka tulisi ehdottaa perustelu päiväjärjestykseen siirtymismuodosta. Tämä ehdotus otetaan huomioon, kun kysymys päiväjärjestykseen siirtymisestä tulee ratkaistavaksi. Työjärjestyksen 31 §:n mukaan esitän eduskunnan hyväksyttäväksi päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: kuultuansa annetun selityksen, eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen. Tätä ehdotusta vastaan on ed. Sirola ed. Elorannan kannattamana ehdottanut, että asia lykättäisiin erityiseen valiokuntaan.

Ed. Kullervo Manner: Edellisen keskustelun kuluessa ovat porvaripuolueiden johtajat ehdottaneet yksinkertaiseen päiväjärjestykseen siirtymistä. Nämä ehdotukset näkyvät, samoin kuin keskustelu kovasti huvittavan herroja hallituksen jäseniä. Muiden muassa senaattori Setälän naureskeli niin, ettei hän ehtinyt nukkumaankaan hallituksen penkillä, niinkuin joskus on suvainnut tehdä. Minusta kuitenkin näyttäisi olevan, sen lisäksi, mitä keskustelun kuluessa on esitetty, syitä, jotka perustelisivat asian valiokuntaan lähettämistä. Ed. Walpas puheenvuorossaan jo kiinnitti huomiota erääseen semmoiseen seikkaan, että nimittäin eduskunnan tulisi lähettää kirjelmä Venäjän kansan komissarineuvostolle ja työ- ja sotamiesneuvoston kongressin asettamalle komitealle itsenäisyytemme tunnustamisen johdosta; se voisi tulla valiokunnassa harkituksi.

Ja sitten eräs toinen seikka, se, että senaatti, ennenkuin se kääntyi Venäjän puoleen, kääntyi muutamien muiden valtioiden puoleen, herätti ja herättää yhä huomiota. Niissä Venäjän kansanaineksissa, jotka ovat tunnustuksen antaneet, ei se ole herättänyt sillä tavalla huomiota, että heidän taholtaan olisi jotain peräytymistä odotettavissa, mutta kyllä niissä aineksissa, jotka Suomelle myönnettyä itsenäisyyttä katselevat pahoilla silmillä, kadetit, oikeistolaiset ja eräät muut ainekset, jopa porvarilliset demokraatit ovat sanomalehdistössä lausuneet mielipiteitä, joista ilmeisesti käy selville se heidän ajatuksensa, että Suomen taholta on menetelty sopimattomasti ja Venäjää loukkaavasti. Ei tiedä, kuinka poliittiset tapahtumat vaihtelevat ja ajat muuttuvat; ja saattaa siis tulla aika, jolloinka nämä Suomen itsenäisyydelle vihamieliset ja sitä vastenmielisesti katselevat ainekset tuntevat maaperää jalkainsa alla ryhtyäkseen jonkinlaisiin toimiin Suomea vastaan. Jos eduskunta nyt siirtyy yksinkertaiseen päiväjärjestykseen, se kai merkitsee sitä, että eduskunta puolestansa hyväksyy hallituksen toimenpiteet kaikin puolin niin yhdessä kuin toisessa suhteessa. Olisi kuitenkin suotavaa ulospäin, ennen kaikkea Venäjälle päin, ettei eduskunta antaisi sellaista väriä. Ja se tapahtuisi siten, että asia lähetettäisiin valiokuntaan perusteltuun päiväjärjestykseen siirtymistä varten. Etupäässä näistä syistä pyydän ilmoittaa yhtyväni ed. Sirolan ehdotukseen.

Ed. Ingman: Vastoin edellistä puhuja minä en voi käsittää, että kysymys jonkinlaisen kiitosadressin tai muun semmoisen lausuman lähettämisestä Venäjälle voisi tulla valiokunnassa harkinnan alaiseksi tämän asian yhteydessä, vaan valiokunnan täytyisi tietysti rajoittaa tehtävänsä perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen ehdottamiseen. Muuten ensi kerran nyt kuulen ed. Mannerin lausunnosta sen, että kadettiainekset ja heistä ehkä oikealla olevat Venäjällä olisivat pahoillaan siitä, ettei Suomen puolelta ole käännytty bolshevikkihallituksen puoleen ajoissa. Minä olen elänyt hyvin toisenlaisessa käsityksessä siitä, kuinka asiaa sielläpäin arvostellaan.

Ed. Estlander: Jag ber att få understöda den föregående talarens uppfattning därutinnan, att förslaget om aflåtande af någon slags adress till den nuvarande regeringen i Ryssland icke i detta sammanhang bör upptagas.

Ed. Kullervo Manner: Ed. Ingmanille pyydän huomauttaa, etten sanonut kadettien olevan siitä pahoillaan, ettei bolshevikkihallituksen puoleen käännytty, vaan ovat kyllä siitä mielipahansa ilmaisseet, että on käännytty muualle, ennenkuin Venäjän puoleen, nimenomaan syyttäneet suomalaisia varsinkin siitä, että ovat Saksan asettaneet enimmän suositun valtion asemaan.

Keskustelu päiväjärjestykseen siirtymisestä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Esittämääni yksinkertaista siirtymistä vastaan on ed. Sirola ed. Elorannan kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin erityiseen valiokuntaan. Nimitän edellistä puhemiehen, jälkimäistä ed. Sirolan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Sirolan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 97 jaa- ja 87 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt, kuultuansa annetun selityksen, siirtyä päiväjärjestykseen.

Keskustelu sen johdosta, että erinäiset edustajat, jotka ovat hallituksen jäseniä, ovat ottaneet osaa edelliseen äänestykseen.

Puheenvuoron saatuaan lausuu:

Ed. Airola: Valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n nojalla on edustajalla oikeus lausua mielensä kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu. Tähän pykälään viitaten pyydän alistaa eduskunnan puhemiehen harkittavaksi, onko tehty päätös syntynyt siinä järjestyksessä, kuin valtiopäiväjärjestys määrää, toisin sanoen, onko toimitettu äänestys laillinen, vai olisiko se laittomana kumottava ja toimitettava uusi äänestys.

Tämän alistukseni perusteluksi pyydän lausua muutaman sanan.

Valtiopäiväjärjestyksen 53 §:n mukaan edustajaa mieskohtaisesti koskevassa asiassa saakoon tämä olla mukana keskustelemassa, mutta ei päätöstä tekemässä. Tässä äsken tapahtuneessa äänestyksessä ainakin eräät eduskunnan jäsenet, jotka ovat senaattoreina, ottivat äänestykseen osaa jättämällä lippunsa uurnaan. Tässä kuitenkin mielestäni on kyseessä asia, joka koskee mieskohtaisesti heitä, sillä sisältäähän eduskunnan päätös välikysymysasiassa ei ainoastaan moraalisen lausunnon, vaan vieläpä lausunnon, joka voi vaikuttaa jopa taloudellisestikin hallituksen jäsenen etuihin. Kun vertaa tätä pykälää toiseen valtiopäiväjärjestyksen kohtaan, nimittäin 38 §:ään, jonka mukaan ei voida valita ketään sellaiseen valiokuntaan, jossa tilinteko hänen virkatoimistaan voipi tulla tarkastettavaksi, siis herra Arajärveä tai jotakin muuta ei voitaisi valita sellaisen valiokunnan jäseneksi, joka tutkisi hänen toimintaansa. Nyt hän on mennyt pitemmälle. Hän on ottanut osaa tällaiseen tutkimiseen. Minusta tuntuu, että heillä ei olisi ollut oikeutta ottaa äänestykseen osaa. Jos katsottaisiinkin, että valtiopäiväjärjestys ei selvästi sitä kiellä, niin kuitenkin minusta heidän menettelynsä on moitittavaa eikä olisi luullut hallituksen jäsenen arvon sallivan sellaista menettelyä oman asiansa puolustamiseksi.

Ed. Kullervo Manner: Minäkin pyydän yhtyä niihin ajatuksiin, jotka ed. Airola esitti. Nähdäkseni ei voi olla valtiopäiväjärjestyksen mukaista se, että senaatin jäsen äänestää kysymyksessä, joka asiallisesti koskee luottamuslauseen antamista hänelle, kun on koko senaatista kysymys, taikka luottamuslauseen epäämisestä. Ed. Airola jo huomautti, että sellaisessa tapauksessa ovat kysymyksessä myöskin mieskohtaiset edut suoranaisesti. Jos luottamuslause senaatille annetaan, niin he todennäköisesti jäävät virkoihinsa; jos taas epäluottamuslause annetaan, jommoista merkitsee useimmissa tapauksissa asian lähettäminen valiokuntaan perusteltua päiväjärjestykseen siirtymistä varten (Oikealta: Ei ollenkaan.) — sanoin useimmissa tapauksissa (Oikealta: Ei ollenkaan.) — käsitetään kumminkin niin (Oikealta: Ei ollenkaan.), että senaatin jäsenet semmoisessa tapauksessa voisivat erota ja menettää ne palkat, mitkä heillä virkamiehenä senaattoritoimestansa on. Mutta vaikka näinkään ei olisi, niin kaikissa tapauksissa on siivotonta ottaa osaa äänestykseen äänestääkseen luottamuslausetta itsellensä. (Oikealta: Ei ollenkaan.) Eivät työväenjärjestöissäkään luottamusmiehet niin menettele. (Vasemmalta: Skandaali.)

Ed. Ståhlberg: Esillä ollut välikysymys ei käsittääkseni koskenut ketään hallituksen jä-

sentä mieskohtaisesti; ja sentähden äänestys siitä, oliko yksinkertaisesti siirryttävä päiväjärjestykseen taikka asia lähetettävä valiokuntaan, oli sellainen, että hallituksen jäsenet, jotka ovat eduskunnassa jäseninä, olivat aivan esteettömät ottamaan osaa äänestykseen.

Ed. Kirves: Valtiopäiväjärjestyksen mukaan on edustajan ilmoitettava, ettei hän ota osaa äänestykseen semmoisissa asioissa, jotka koskevat hänen toimintaansa, ja sitä tapaa täällä edellisillä valtiopäivillä ovat eräissä suhteissa entiset eduskunnan jäsenet noudattaneet. He ovat nimenomaan ilmoittaneet — sen näkee eduskunnan pöytäkirjoista —, että koska tämä asia koskee heitä, pidättyvät he sen vuoksi äänestyksestä. Kun nyt ei ole tällä tavalla tapahtunut, niin minä yhdyn ed. Airolan ilmoittamaan kantaan.

Ed. Hänninen-Walpas: Toimitettu äänestys koski kaikkia senaattoreja mieskohtaisesti, sitä ei voida kieltää, siis myös valtiopäiväjärjestys selvästi kielsi senaattoreja ottamasta osaa äänestykseen. Ja kun kerran valtiopäiväjärjestystä on rikottu, ei asiasta päästä muuten kuin toimittamalla uusi äänestys. Sitä paitsi ei eduskunta voi millään tavalla laskea sellaista äänestystä Suomen kansan tietoon. Työväen keskuudessa jokainen tulee nauramaan sille. Se on korjattava niin pian kuin mahdollista.

Ed. Ingman: Ihmettelen, ettei ed. Walpas pitänyt tätä opetuspuhettaan silloin, kun oli kysymys esimerkiksi 40 markan päiväpalkan äänestämisestä edustajille itselleen. Silloin olisi saattanut puhua edustajia mieskohtaisesti koskevasta asiasta. Tässä ei ole suinkaan kysymys hallituksen jäseniä mieskohtaisesti koskevasta asiasta; on suorastaan lapsellista koettaa sitä väittää. Tässä on kysymys hallituksen noudattamasta politiikasta. Olen sitä mieltä, että edustajan vallassa ei ole itse ratkaista, tahtooko hän ottaa johonkin äänestykseen osaa vai ei, vaan jollei selvä laki estä häntä ottamasta osaa äänestykseen, on hän velvollinen ottamaan siihen osaa. Mielestäni senaatin jäsenet tässä tapauksessa ovat olleet valtiopäiväjärjestyksen mukaan velvolliset ottamaan äänestykseen osaa.

Ed. Wrede: Jag ber att få förena mig om herrar Ståhlbergs och Ingmans uppfattning. Här var fråga om sättet för sakens behandling, huruvida landtdagen skulle omedelbart öfvergå till dagordningen, eller om ett utlåtande först skulle begäras af utskott, således blott om proceduren, och äfven därför kan något jäf enligt min tanke här icke äga rum.

Ed. Mäki: Ed. Ingmanin vetoaminen siihen, miksi ei ed. Walpas silloin pitänyt saarnaansa, kun oli kysymyksessä edustajain palkat, ei sovi verrannollisesti tämän asian yhteyteen, sillä ed. Ingmanin pitäisi tietää, että jos kaikki edustajat olisivat kieltäytyneet päättämästä tästä palkkakysymyksestä, se olisi jäänyt ainiaaksi päättämättä. Kuka olisi päättänyt palkasta, kun eduskunta on yksin oikeutettu edustajain kautta siitä päättämään? Huomautan lisäksi, että silloin kun asetettiin tätä senaattia, jokainen piti kohtuullisena, että ne, jotka olivat ehdokkaina senaattiin, kieltäytyivät ottamasta osaa äänestykseen ja silloin maalaisliittolaistenkin taholta hätäiltiin äärettömästi, että jos jotkut sosialistisenaattoriehdokkaista äänestäisivät omaa listaansa, siis pitivät luonnollisena, että ne, jotka olivat ehdokkaina, eivät ottaneet osaa äänestykseen.

Ed. Alkio: Minulla on asiasta aivan sama käsitys, kuin ed. Ingmanilla. Mitä tulee ed. Mäen rinnastuksiin, ovat ne aivan väärät. Sillä on aivan eri asia valita itseään senaattiin tai olla äänestämässä sellaisen kysymyksen, kuin nyt on esillä, lähettämisestä valiokuntaan. Olen aivan vakuutettu, että jos asia olisi mennyt valiokuntaan, ei tulos olisi ollut toisenlainen kuin nytkään. Tämän sanon nimenomaan ed. Mannerille, joka tässä lausui toisenlaisen edellytyksen. Olen siis sitä mieltä, että edustajan on äänestettävä jokaisessa tapauksessa, milloin laki ei toisin määrää.

Ed. Salin: Asialla on vastaisuuteenkin nähden merkitystä. Tämä menettelytapa on mielestämme valtiopäiväjärjestyksen kanssa ristiriidassa. Ja olkoon niin kuin ed. Alkio sanoi, että valiokuntaan lähetettynä olisi ollut sama päätös kuin nyt. Jos tätä menettelyä ruvetaan noudattamaan edelleen, ja tämä muuttuu tavaksi, jota aina seurataan, niin saattaa siitä koitua varsin omituisia seuraamuksia tulevaisuudessa, kun puoluesuhteet eduskunnassa ovat nyt kerran sellaiset, kuin ainakin tätä nykyä ovat. Enkä minä vielä jaksa uskoa ed. Mikkolan otaksumaa, että seuraavissa vaaleissa vasemmisto aivan kuuteenkymmeneen hupenee. Jos pysytään 90 ja 100 vaiheilla, saattaa usein syrjään pantu lippu ratkaista asian, niinkuin muutama kerta tämän eduskunnan istuntokautena on käynyt. Jos silloin hallituk-

sen jäsenet senluontoisissa asioissa, kuin nyt, myöskin ottavat osaa äänestykseen, niin koituu siitä sellainen tulos, että hallitus pysyy aina moitteettomana, vaikka se joskus tekisikin itsensä suurempiinkin synteihin vikapääksi kuin tällä kertaa, esimerkiksi sellaiseen, että pari kolme maalaisliittolaistakin tunnustaisi sen menettelyn virheelliseksi. Vaikkei se tällä ajalla olekaan maalaisliittolaisille luvallista, kun oikeistosanomalehdet pitävät niin lujassa kurissa, että heidän pitää ehdottomasti joka tapauksessa kannattaa tätä hallitusta, teki se sitten mitä tuhmuuksia tahansa. Minä huomautan vielä eräästä toisesta asiasta. Jos nyt luulette, että tämän härkäpäisyytenne avulla pysytte paremmin satulassa, niin saattaa se tehdä päinvastoin heidän asemansa heikommaksi. Minä huomautan nyt siitä ilmastosta, joka kuulostaa eduskunnan ulkopuolelta, että tällaiset pikkuseikat saattavat vaikeuttaa hallituksen asemaa. Minä en nimittäin saata uskoa — minäkin seuraan ulkomaalaisia sanomalehtiä — minä en saata uskoa, että Ruotsin santarmit tulisivat hallitukselle avuksi, niinkuin näytään otaksuttavan. Minä satuin uudenvuodenpäivänä lukemaan Ruotsin hallituksen äänenkannattajasta — sitä ei kuitenkaan kannata ottaa vakavalta kannalta, — että sieltäpäin lähetettäisiin apua, niin että minä en pelkää pohjanmaalaista lahtarikaartiakaan, jolla meitä sosialidemokraatteja peloitetaan. Minä varotan sentähden eduskunnan enemmistöä ja hallitusta käyttämästä kaikkia, jopa likaisia, keinoja asiansa puolustukseksi ja ehdotan, koska tämä asia on meidän mielestämme valtiopäiväjärjestyksen kanssa ristiriidassa, että se lähetettäisiin valiokuntaan tutkittavaksi.

Ed. Hurmevaara: Ed. Kirves sanoi, että siitä, että senaattorit eivät ennen äänestystä tehneet ilmoitusta, että he eivät äänestykseen ota osaa, voidaan päättää, että he ovat äänestykseen osaaottaneet. Tässä on kuitenkin muitakin todistuksia. Minä satuin näkemään senaattorien Arajärven, Louhivuoren ja Setälän ottavan äänestykseen osaa. Epäilemättä toisetkin senaattorit ovat äänestykseen osaaottaneet, mutta minä ainakin näin nimenomaan näiden ottaneen osaa. (Oikealta: Eihän sitä kukaan kielläkään!) Kaikenlaista menettelyä ne porvarit sitten ottavat puolustaakseen, kuin tätäkin.

Ed. Ingman: Ed. Mäki kysyi, kuinka koroitetun palkkiokysymyksen olisi käynyt, jollemme olisi ottaneet osaa sen asian ratkaisuun. (Vasemmalta: Silmänkääntötemppuja! Puhemies koputtaa.) Sen olisi käynyt niin, että vanha palkkio 15 markkaa olisi jäänyt voimaan. Se olisi kyllä koskenut mieskohtaisesti meidän kukkaroomme, mutta ei maailma silti olisi nurin mennyt. Muuten täytyy minun sanoa, että kyllä vasemmisto nyt, päästääkseen senaatin kimppuun, ajaa itsensä sellaiseen umpikujaan, että ystävällisesti neuvoisin herroja ja rouvia sillä puolen ajoissa kääntymään ympäri. Sillä mihin heidän esittämänsä katsantokanta vie? Jokainen tietää, että esimerkiksi jonkun lakiehdotuksen hyväksyminen tai hylkääminen voi merkitä epäluottamuslausetta hallitukselle paljon suuremmassa määrässä kuin kysymyksen ratkaisu, onko välikysymysasia lähetettävä valiokuntaan perustellun päiväjärjestykseen siirtymismuodon laatimista varten. Ovatko herrat ja rouvat vasemmalla todellakin sitä mieltä, että milloin on ratkaistava sellainen lakiehdotus, jonka hyväksymisestä tai hylkäämisestä hallituksen paikoillaan pysyminen riippuu, eduskunnan jäseninä olevat hallituksen jäsenet eivät saa siihen ottaa osaa? Ja kuka sen sitten ratkaisee, milloin joku lakiehdotus tai jonkun lakiehdotuksen kohta on tämänlaatuinen? Niinkuin sanottu, ystävällinen neuvoni olisi, että peräytyisitte ajoissa.

Ed. Airola: Ed. Ingman on taas ruvennut huonoilla konsteilla ajamaan huonoa asiaa. Ei jonkun lain hyväksyminen tai hylkääminen kaada hallitusta. Jos senaattorit ovat yhtä häikäilemättömiä ja kainostelemattomia, kuin olivat äsken, niin vaikka eduskunta hylkäisi kaikki hallituksen esityksissä tänne käsiteltäväksi joutuvat asiat, niin kyllä voivat he istua senaatissa ja nostaa palkkiota. Välikysymys kaataa välittömästi hallituksen, mutta ei jonkun lain hylkääminen. Siis on kieräilyä sellainen selittely, jota ed. Ingman täällä esitti.

Muutenkin aina kun joku oikein huono asia on porvareilla ajettavana, niin silloin tehdään niinkuin ed. Ingman teki edellisessä puheenvuorossaan, turvaudutaan edustajain palkkoihin, vaikka palkkio on molemmille tarpeellinen ja mieluisa, molempien yhteisesti päättämä ja hyväksymä. Mutta aina, kun on puhdistettava porvareita ja haukuttava vasemmistoa joko eduskunnassa tai sen ulkopuolella, silloin vedetään esiin edustajain palkkio. Ja jos tahdotaan lähteä palkasta keskustelemaan, niin olihan tässä kysymys suuremmasta kuin edustajain palkasta. Edustajain palkka on kahdesti koroitettunakin ainoastaan 40 markkaa, mutta senaattorien palkka on vielä paljon suurempi. Ed. Alkio sanoi, että jos olisi lähetetty asia valiokuntaan, niin luottamuslause sieltäkin olisi tullut, ettei hallitus olisi kaatunut.

Mahdollisesti, jos kaikki porvariedustajat, myös maalaisliittolaiset, vastoin yksityisesti antamaansa vakuutusta, ovat sitoutuneet siihen, että sokeasti kannattavat hallitusta, tehköön se mitä tahansa, niinkuin tähän asti kokemus kyllä on osoittanut, silloin kyllä tiedetään, että menköön minkälainen asia tahansa välikysymyksen yhteydessä valiokuntaan, niin kyllä luottamuslause tulee. Mutta tuollaista ei tarvinne ilman muuta edellyttää kaikista edustajista, vaikka monista porvareista voisi niin puhua. On siis olemassa mahdollisuus, että valiokunnassa löytyisi joitakin oikeamielisiä, rehellisiä porvareita, jotka olisivat äänestäneet sosialistien kanssa epäluottamuslauseen hallitukselle. Silloin olisi ollut kyseessä aivan mieskohtaiset edut, suorastaan palkan säilyttäminen, ja jos kerran ollaan jääveje, kun on palkansaanti kysymyksessä, kun kieltäydytään äänestämästä itseään senaattiin, niin aivan yhtä mieskohtaisesti koskee se, kun on kysymyksessä heidän sieltä eroittamisensa.

Mitä tulee muuten mieskohtaisuuteen, niin kun on esimerkiksi kyseessä jonkun johtokunnan tai sen toiminnan arvosteleminen, vaikka ne ovat joukkona, toimikuntana toimineet, niin katsotaan kuitenkin, että ne ovat mieskohtaisesti vastuussa ja siitä syystä eivät myöskään jäsenet ota osaa, kun siitä asiasta päätetään. Samoin meillä tällaisista asioista, joista hallitus kokonaisuudessaan on mukana päättämässä, on senaatti kokonaisuudessaan, samoinkuin jokainen senaattori mieskohtaisesti, vastuussa, ja siis asia koskee aivan mieskohtaisesti heitä, sekä moraalisesti että muuten, — koskee yksin rahakukkaroa myöten heitä yksilökohtaisesti.

Ed. Hänninen-Walpas: Minä pyydän vielä valaista oikein alkeellisella tavalla tätä asiaa, koska oikeisto ja keskusta eivät näy olevan siitä selvillä. Suomessa on olemassa osuuskuntia ja osakeyhtiöitä. Niiden vuosikokouksille esitetään tilinpäätös. Minä pyydän kysyä, missä osakeyhtiössä tai osuuskunnassa saa hallinto äänestää tilinpäätöksestä? Niissä kokouksissa esitetään myös toimintakertomus. Toimintakertomuksen hyväksyminen tai muuttaminen voi tulla myöskin äänestyksen alaiseksi. Ei missään osakeyhtiössä eikä osuuskunnassa saa hallituksen jäsen ottaa osaa sellaiseen äänestykseen. Yhdistyksissä samalla tapaa toimitetaan tuhansia äänestyksiä, jotka vastaavat nyt puheenaolevaa äänestystä, eikä niissä sallita hallituksen jäsenten ottaa osaa. Tämä äänestys on ihan samanlainen, kuin äänestys osakeyhtiöissä, asiallisesti ihan sama. Lait ja yleinen tapa kieltävät ottamasta osaa äänestykseen. Kuinka eduskunta siis voisi semmoista hyväksyä?

Ed. Kuusinen: Ed. Ingman äsken sanoi, että tällaisessa tapauksessa on jokaisen eduskunnan jäsenen velvollisuus äänestää, siis vaikka onkin hallituksen jäsen. Miksei se velvollisuus ollut silloin, kun nykyinen hallitus valittiin? Silloinne kieltäytyivät. Ed. Ingman ei kai muista, että meillä on nyt voimassa hiukan muutettu valtiopäiväjärjestys, kuin oli tässä pari kuukautta sitten. Vähän ennen joulua eduskunta vahvisti valtiopäiväjärjestyksen muutoksen, jossa säädetään, että hallituksen jäsenten tulee olla eduskunnan luottamusta nauttivia. Samasta muutoksesta myös selviää, että eduskunta voi välikysymyksen jälkeen — mikä tähän asti ei ollut niin itsestään selvää, mutta nyt on aivan selvä, — että eduskunta voi antaa hallituksen jäsenille epäluottamuslauseen ja sen kautta ottaa hallitukselta sen edellytyksen pois, mikä nyt voimassaolevan valtiopäiväjärjestyksen mukaan on välttämätön, että hallituksen jäsenet voivat hallituksessa olla. Jos nyt seurattaisiin niin järjetöntä tulkintaa kuin ed. Ingmanin, silloin joutuisivat hallituksen jäsenet aina äänestämään heille ehdotettua epäluottamuslausetta vastaan, sekä tällä asteella, jossa välikysymys nyt on, että myös silloin, kun se menee valiokuntaan ja sieltä tulee nimenomainen ehdotus epäluottamuslauseeksi. Sellainen ei ole meidän valtiopäiväjärjestyksemme, sellainen ei voi olla mikään valtiopäiväjärjestys. — Minä kuvittelen vähän sitä, minkä mielialan tämä tapaus, jollei nyt pureta tapahtunutta äänestystä, tulee herättämään esimerkiksi Ranskassa, kun siellä kuullaan, että hallituksen jäsenet ovat täällä itse äänestäneet — ei nyt juuri epäluottamuslausetta vastaan, mutta kuitenkin sellaisen ehdotuksen puolesta, joka sulkee pois epäluottamuslauseen mahdollisuuden. Luulen, että ranskalaiset, vaikka eivät tunnekaan meidän valtiopäiväjärjestystämme, vaikkeivät tiedäkään sen pykälän olemassaolosta, joka nimenomaan kieltää eduskunnan jäsenen äänestämästä itseään koskevassa asiassa, tulevat katsomaan, että se, tämä Suomen uuden itsenäisen valtion ensimäisen hallituksen menettely on siinä määrässä tahditon ja naurettava, että sitä voi tosiaankin jo sanoa kansainväliseksi skandaaliksi. Eiköhän oteta ja sovinnolla pureta tämä päätös nyt, kun hyvä sää on vielä olemassa, jottei siitä pääsisi näiden seinien sisältä tietoa ainakaan niihin maihin asti, joista on tullut tunnustus tälle valtiolle, joka näin alottaa retkensä vapaiden kansojen joukkoon.

Ed. Pennanen: Ed. Airolan esittämän vastalauseen johdosta pyydän huomauttaa, että jos hänen esittämiään mielipiteitä olisi jo aikaisemmin puustaimellisesti sovellutettu eduskunnassa, niin niiden edustajain, jotka eivät ole suorittaneet lainopillista tutkintoa, ei olisi sopinut ottaa osaa äänestykseen ja päätökseen silloin, kun oli kysymys oikeudenkäymiskaaren 15 luvun erinäisten pykälien muuttamisesta, joissa myöskin ei-juristeille myönnettiin oikeus ilman tuomarin lupaa ajaa ihmisten asioita alioikeuksissa ja myöskin ylemmissä. Tietääkseni tällaista hienotunteisuutta ei edes Airola silloin vielä osoittanut.

Ed. Luopajärvi: Minun mielestäni tämä jälkikeskustelu on oikeastaan paljon enemmän kuin varsinainen keskustelu näyttänyt tehdyn välikysymyksen todellisen tarkoituksen. Tässä on minusta tullut esiin se, että välikysymyksellä onkin, ei ainoastaan pääasiassa, vaan yksinomaan tahdottu kaataa hallitus ja että sivuasiana on ollut kokonansa se aihe, mistä välikysymys tehtiin. Kun oikea asianlaita on näin paljastunut, niin silloin mielestäni esimerkiksi ne vetoamiset, joita täällä varsinaisen keskustelun aikana muun muassa ed. Sirola teki maalaisliittolaisiin, että he muka myyvät kansanvaltaisuutensa silloin, kun lähtevät kannattamaan hallitusta tällaisessa kysymyksessä, ne vetoamiset silloin tulevat paljastumaan vain jonkinlaiseksi yritykseksi saada aikaan hämmennystä selvässä asiassa.

Täällä ed. Salin äsken vetosi muun muassa siihen, että kun äskeisen äänestyksen tulos tulee tiedoksi ulkopuolella eduskunnan, niin siitä saattaa olla vaaraa meidän hallitukselle. Minun mielestäni on omituista, että se on juuri ed. Salin, joka aina joutuu tekemään tällaisia uhkauksia, milloin „tulivuoren purkauksesta", milloin muista eduskunnan ulkopuolella olevista voimista, jotka ovat vaarana parlamentaariselle toiminnalle tässä maassa. Minä toivon, että ed. Salin luopuisi tällaisesta uhkauksien lausumisesta, sillä hän on sentään parlamentin jäsen; taikka olisiko katsottava hänen myös kuuluvansa niihin, jotka eivät luota parlamentaarisiin menettelytapoihin, vaan toiminnallaan täällä eduskunnassa tahtoo myötävaikuttaa siihen, että ne voimat, joihin hän viittailee, saisivat aiheen käydä hallituksen ja eduskunnan kimppuun.

Täällä myös ed. Kuusinen lausui, että jos nyt peruutetaan äskeinen päätös, niin ei se tule tietyksi maan rajojen ulkopuolella ja että Suomen senaatin kunnia olisi silloin pelastettu. Onko nyt sitten sillä tavalla, että eräät sanomalehdet eivät leviä ulkopuolelle maan rajojen, esimerkiksi sosialidemokraattisen puolueen pää-äänenkannattaja „Työmies", vai onko tämä käsitettävä niin, että sosialidemokraattisessa puolueessa tunnetaan, että esimerkiksi „Työmiehen" lausunnolle ei ulkopuolella maan rajojen anneta sitä merkitystä, kuin todenpuhuvalle lehdelle pitäisi antaa, ja siis että jos siinä jotain sanotaan, sitä ei maan rajojen ulkopuolella uskota. Asia nimittäin on sillä tavalla, että kukaan ei usko sitä, ettei tieto sellaisesta keskustelusta, kuin tässä on tapahtunut, tulisi leviämään maan rajojen ulkopuolelle. Siis ed. Kuusisen kehoitus tässä suhteessa oli mielestäni lapsellinen.

Ed. Schybergson: Jag afstår.

Ed. Eloranta: Nähtyäni äsken tapahtuneen äänestyksen ja sen jälkeen kuultuani, millä intohimolla senaattorien omituista menettelyä puolustetaan, saa se merkille panemaan erään seikan. Jos herrat senaattorit olisivat olleet varmoja siitä, että heille ei valiokunnassa tässä asiassa epäluottamuslausetta tule, olisivat he aivan varmasti jättäytyneet pois äänestyksestä, luottaen oikean asiansa voittoon. Mutta se seikka, että he, ottamalla osaa äänestykseen, koettivat estää asian tutkituksi tulemista, osoittaa, että herroilla senaattoreilla taitaa tässä asiassa olla paljon enemmän syntejä omallatunnollaan, kuin mitä me julkisuudessa asiasta vielä tiedämme.

Ed. Airola: Ed. Pennasen lausunto osoitti, ettei kaikille pidä näyttää totuuden tynkiä, sillä ne kehittävät sen hulluuteen asti. Jos hänen tulkintaansa rupeaisi noudattamaan, niin esimerkiksi silloin, kun oli kysymyksessä 8-tuntisen työpäivän laki, ei siinä olisi saanut äänestykseen ottaa osaa kukaan työmies eikä kukaan työnantaja, ei myöskään työnantajaliiton sihteeri Palmgren, koska asia koskee näitä hyvin persoonallisesti.

Mitä tulee siihen asianajajalakiin, niin hänen tulkintansa mukaan hänellä olisi ollut syytä kieltäytyä siitä äänestyksestä, sillä entisen lain mukaan, joka osaksi monopolisoi asianajo-oikeuden, siis olisi ollut mahdollista, että jos hän olisi yrittänyt asioita ajaa, niin se häneltä olisi evätty, mutta kun laki muutettiin, niin sitä ei voida evätä. Sen sijaan minulla, joka ajoin monopolisoimislain aikana asioita ja sen jälkeen en ole ajanut, ei ole ollut laista yhtään mitään persoonallista etua, koska minä haitatta ja ilman, että kukaan esti, ajoin asioita sen lain mukaan, jota täällä muutettiin.

Mitä sitten muuten tulee itse tähän asiaan, palatakseni siihen, niin kyllä täällä toiset senaat-

torit ovat osoittaneet suurempaa kainoutta, kuin mitä nyt on tapahtunut. Kun esimerkiksi oli kyseessä Tokoin senaatin toiminnan arvostelu, niin valiokunnassa ed. Tokoi liitti vastalauseeseen ilmoituksen: „Yhtyen vastalauseen muihin osiin ilmoitan, etten ole ottanut osaa enempää mietinnön kuin vastalauseen käsittelyyn siltä osalta, mikä koskee senaatin toiminnan arvostelua." Tämän hän toisti suullisesti täällä täysistunnossa. Se osoittaa, että hän ei ole tahtonut vaikuttaa siihen, miten hänen toimintaansa arvostellaan. Toisin on täällä nyt käynyt. Porvarillisten senaattorien taholta, kun on ollut kyseessä heidän virassa pysymisensä tai sellaisen mahdollisuuden poissulkeminen, joka voisi viedä heiltä senaattorinpaikan, niin silloin he rientävät joukolla äänellänsä vaikuttamaan asiaan ja vielä silloinkin, kun voimasuhteet ovat sellaiset, että muutamista äänistä, mahdollisesti juuri heidän äänistään riippuu, pysyvätkö he senaatissa vai ei.

Ed. Salin: Ed. Luopajärvi huomautti minulle vakavasti siitä, että tapaan täällä joskus ilmaista käsitykseni siitä, mitä sosialidemokraattisen puolueen valitsijajoukot ajattelevat tuolla ulkopuolella täällä tapahtuneista asioista, ja hän lausui sen julkean otaksuman, että koska minä näin uhkailen täällä, niin kai minä käyn kiihoittamassa näitä joukkoja tuolla eduskunnan ulkopuolella tätä eduskuntaa vastaan toimimaan. Se oli toki liian julkea otaksuminen. Kyllä olen vanha agitaattori, mutta en minä tätä edustajatointa ole käyttänyt agitatsioniin siellä eduskunnan ulkopuolella. Ed. Mikkola kyllä näyttää sitä tekevän.

Mutta ilmaisen tämän käsitykseni siinä mielessä, niinkuin äskenkin sanoin, että täällä eduskunnassa ei tehtäisi mitään sellaista, mikä kiihoittaisi noita joukkoja eduskuntaa ja hallitusta vastaan toimimaan. Teen sen aivan siinä mielessä, kuin ed. Luopajärvi tarkoitti, että me kansan edustajina täällä voisimme tehdä rauhassa ja menestyksellisesti työtä. Siinä mielessä olen vain eduskunnan ulkopuolelle viitannut enkä suinkaan vaikeuttaakseni eduskunnan asemaa enkä provoseeratakseni joukkoja sitä vastaan.

Ed. Roos: Då vänstern uttalat så skarpa domar däröfver, att en del af de senatorer, hvilka sitta såsom landtdagsmän, deltagit i omröstningen och velat göra omröstningens laglighet på grund häraf tvifvel underkastad, så har det synts mig vara skäl att till protokollet få konstateradt, att dessa senatorers deltagande i omröstningen icke inverkat på valresultatet, ty röstskillnaden utgjorde tio, och så många senatorer sitta icke såsom landtdagsmän.

Ed. Hänninen-Walpas: Keskustelun kuluessa on ilmennyt, että 4 herraa senaattoria on ottanut äänestykseen osaa. Siis jos uusi äänestys toimitettaisiin, niin ei itse asian ratkaisu siitä muuttuisi, saattaisi tulla 87 toiselle puolelle, 93 toiselle puolelle. Ei siis sentähden vaadita uutta äänestystä, että asian ratkaisun oletettaisiin tulevan toiseksi, niinkuin ed. Luopajärvi uskoi. Ainoastaan sen takia, että tulisi oikea menettely heti käytäntöön, että eduskunnan päätös tehtäisiin sillä tavoin, että se herättäisi itse edustajissakin tyydytystä ja kunnioitusta. Minä olen vakuutettu, että tämä keskustelu kyllä vaikuttaa sen, että vastaisuudessa ei tapaus tule uudistumaan. Myöskin minä olen vakuutettu siitä, että senaatin nykyinen puheenjohtaja, senaattori Svinhufvud, joka usein on asettunut selvän lain tarkoituksen kannalle, tulee myöskin pitämään huolta siitä, että hänen senaattorinsa eivät tule aiheuttamaan vastedes tällaista skandaalia. Mutta vaikkakin tällainen tapaus estetään tulevaisuudessa, niin siitä huolimatta olisi hyvä, että nyt toimitettaisiin uusi äänestys. Eduskunta säilyttäisi silloin edustajain ja myöskin kansan mielessä täyden arvon.

Ed. Alkio: Sosialidemokraatit ovat tahtoneet kai tässä erityisesti alleviivata sitä, että he tällaisissa asioissa ovat erittäin lojaalisia eduskuntaa kohtaan. Kun tätä viimeistä senaattia muodostettiin, oli esillä myöskin n. s. ehdotus „punaisen senaatin" muodostamiseksi. Silloin julkisesti tiedettiin kertoa, että punaisen senaattin aiottu puheenjohtaja oli kääntynyt senaatin virkamiehistön puoleen kysymyksellä, olisivatko ne valmiit asettumaan lojaalisiksi sellaista senaattia kohtaan, jonka tulisi valitsemaan ja nimittämään n. s. Mannerin eduskunta. Tämä menettely ei kai tarkoittanut sitä, että oli kysymyksessä oma etu, kun tiedettiin, että tämä nykyinen eduskunta ei olisi valmis valitsemaan n. s. „punaista senaattia". Minä vain tämän alleviivaan tämän keskustelun yhteydessä osoittaakseni sitä, ettei se lojaalisuus ole vasemmalla niinkään tarkoin punnittu silloin, kun siellä on kysymyksessä oma etu. Tässä ei ole voitu sellaista etsimälläkään löytää, sillä viimeinenkin toteaminen osoittaa, että äänestys kuitenkaan ei olisi tullut toiseksi, vaikkakaan senaattorit eivät olisi ottaneet osaa äänestykseen.

Ed. Anton Huotari: Oikeiston taholta on selitetty, että tässä ei olisi kysymyksessä sel-

lainen mieskohtainen asia, mistä puhutaan V. J:n 53 §:ssä. Herrat ovat kuitenkin unohtaneet, että nykyisin voimassaoleva V. J:n 32 § on kokonaan toisenlainen, kuin mitä se ennen oli. Sen ensimäinen momentti kuuluu: „Senaatin talousosaston jäsenet, jotka nimitetään Suomen eduskunnan luottamusta nauttivista henkilöistä, ovat virkatoimistaan eduskunnalle vastuunalaiset kaikki yhteisesti hallituksen toiminnan yleisestä suunnasta ja kukin erikseen omista virkatoimistaan." Tämän mukaan asia on mieskohtainen jokaiselle eikä senaattori siis saisi ottaa osaa äänestykseen.

Ed. Schybergson: Jag tycker att hans majestät landtdagen nu så småningom kunde unna sig någon hvila och sluta att prata om en sådan strunt sak som denna.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On ehdotettu, että asiassa toimeenpantaisiin uusi äänestys sen johdosta, että erinäiset senaatin jäsenet ovat ottaneet osaa äänestykseen. Koska kuitenkin minun mielestäni mainittu menettely ei ole valtiopäiväjärjestyksen vastainen eikä siis mitään syytä ole uuden äänestyksen toimeenpanoon, en katso voivani tehdä mainitusta ehdotuksesta päätösehdotusta.

Tämän johdosta lausuu:

Ed. Airola: Ilmoitan, etten voi hyväksyä puhemiehen käsitystä ja menettelyä, ja ehdotan, että eduskunta päättäisi lähettää puhemiehen menettelyn perustuslakivaliokuntaan tutkittavaksi lausunnon antamista varten. Ilmoitan myös, että olin pyytänyt puheenvuoroa, ennenkuin puhemies löi nuijan pöytään.

Ed. Eloranta: Kannatan ed. Airolan ehdotusta.

Keskustelu asiasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Airola tyytymättömänä puhemiehen lausunnon mielipiteeseen ehdottanut, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Tätä ehdotusta on ed. Eloranta kannattanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen menettelyn, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Airolan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 94 jaa- ja 87 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä puhemiehen toimenpiteen asiassa.

Luja järjestysvalta.

Puhemies: Senaatin puolelta on täällä pyydetty tehdä ilmoitus.

Senaattori Arthur Castrén lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Pitkäaikaisten, kovien koettelemusten ja kärsimysten jälkeen on maamme saavuttanut valtakunnallisen itsenäisyyden ja riippumattomuuden. Mutta sisäinen tilanne maassa ei laisinkaan vastaa tällaisen vapaan aseman alkeellisimpiakaan edellytyksiä ja vaatimuksia. Maassa ei vallitse tarpeellista järjestystä, ei omien kansalaisten eikä täällä lukuisasti asuvien ulkomaalaisten henkeen, omaisuuteen eikä oikeuksiin nähden. Niin asianomaisten virastojen kuin ulkomaiden edustajain ja sanomalehtien jokapäiväiset ilmoitukset puhuvat siitä selvää kieltä. Tänäkin päivänä on riehunut aivan pääkaupungin lähimmässä lähistössä Helsingin n. k. punakaartin aiheuttamia verisiä kahakoita sen ja rauhallisen väestön kesken, jossa ihmishenkiäkin on menetetty. Turun kaupungista saapui juuri äsken tieto, että sikäläinen punakaarti on loukannut kolmea ruotsinmaalaista, syytäen m. m. heidän tavaransa eräästä hotellista kadulle. Venäjältä saapuneet anarkistiset ainekset ottavat pesäpaikkansa täällä, toimien aivan julkisesti ja väkivalloin sekä kylväen kumouksen ja anarkian siementä täällä majailevaan, jo ennestään osaltaan rauhattomaan sotamiesainekseen. Tilanne käy näin hetki hetkeltä mitä vakavimmaksi ja saattaa maamme, ellei pikaista parannusta aikaansaada, tuokiossa täydellisen anarkian valtaan.

Poliisilaitokset, jotka varsinkin suuremmissa kaupungeissa viime maaliskuu Venäjällä tapahtuneen vallankumouksen jälkeen ja sieltä tulleiden maininkien seurauksesta asetettiin osin työväenjärjestöjen, osin kunnallisten järjestöjen toimesta miliisikannalle, eivät ole kyenneet vastustamaan eikä tukahuttamaan maassa monin paikoin ilmennyttä vallattomuutta ja rikollista toimintaa, eivätkä muutenkaan ole tehtävänsä tasalla, jota paitsi miliisin ammattitaitokaan ei ole tyydyttävä. Onpa sellaisiakin kaupunkeja, joissa n. s. punakaarti on vallannut poliisilaitoksen, ryhtymättä tai antamatta muidenkaan ryhtyä mihinkään toimeen järjestyksen ylläpitämiseksi. Tällainen tehtäväänsä pystymätön miliisilaitos on kuitenkin, joskin siihen uusien järjestelyjen

kautta saataisiinkin jonkun verran parannusta Eduskunnalle tehdyssä esityksessä tarkoitettuun suuntaan, senaatin mielestä riittämätön. Sen lisäksi ja täydennykseksi tarvitaan vielä ammattitaitoinen, luotettava, hallitusta totteleva järjestyskunta. Tätä vaatii ehdottomasti sekä edelläkerrottu surkea sisällinen tilanne että myös lukuisain ulkovaltojen, varsinkin Englannin ja Ruotsin taholta, niiden edustajain kautta Hallitukseen kohdistettu painostus näiden valtain Suomessa oleskelevia alamaisia kohdanneitten törkeiden loukkausten takia.

Esitetyn johdosta on senaatti katsonut tosiolojen vaatimaksi viipymättä ryhtyä toimenpiteisiin sellaisen tehokkaan ja täysikuntoisen Suomen valtion järjestyskunnan perustamiseksi, joka luotettavasti pystyisi ylläpitämään järjestystä ja turvallisuutta maassa.

Nämä toimenpiteet tiettävästi vaativat huomattavasti suurempia menoeriä, kuin on totuttu normaalioloissa poliisilaitoksen ylläpitoa varten osoittamaan. Hallitus ei ole tilaisuudessa eikä katso välttämättömäksikään asian tässä vaiheessa esittää, miten paljon varoja lujitetun järjestyskunnan toimeenpanoa ja ylläpitoa varten tarvitaan, mutta antaa Hallitus siitä tiedon v. 1918 tulo- ja menoarviota koskevassa Eduskunnalle jätettävässä esityksessä.

Siihen nojaten, mitä edellä on esitetty, ja koska Hallitus kerrottuun tarkoitukseen tarvitsee tavallista runsaampia varoja, odottaa Hallitus,

että Eduskunta päättäisi oikeuttaa Hallituksen ryhtymään kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joita se katsoo tarpeelliseksi lujan järjestysvallan luomiseksi maahan.

Senaatin päätöksen mukaan

Sisäasiaintoimituskunnan Päällikkö,

Senaattori Arthur Castrén.

Eero Koskimies.

Helsingissä, 9 p:nä tammikuuta 1918.

Keskustelu:

Ed. Ingman: On mahdotonta ratkaista tätä tärkeätä asiaa näin ensi kuulemalta, niin välttämätöntä kuin tietysti onkin, että se tulee nopeasti ratkaistuksi. Minä sentähden rohkenen ehdottaa, että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon.

Ed. Wrede: Jag ber att få biträda herr Ingmans förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun pöydällepanoa ei ole vastustettu, päättänee eduskunta panna asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon?

Asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Puhemies: Nyt keskeytetään täysi-istunto 10 minuutiksi.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 2,25 yöllä.

Puhemies: Asian, jonka esittelen, on eduskunta aikaisemmin päättänyt käsitellä täysi-istunnossa, joka ei ole julkinen. Olen sen vuoksi antanut tyhjentää kuuntelijaparvet ja esitän asian.

Suomen edustusta kohta aloitettavissa rauhanneuvotteluissa

koskeva ed. Wiikin y. m. allekirjoittama kirjelmä esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin asetettuun erityiseen valiokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Af många skäl, såväl principiella som praktiska, anser jag att landtdagen icke borde taga befattning med ärenden af detta slag, som röra utrikespolitiken. Men beträffande detta ärende föreligger ytterligare skäl för att landtdagen icke skulle taga befattning därmed, nämligen det skälet, att det för ögonblicket är fullkomligt ovisst, huruvida Finland under några omständigheter alls kan komma att blifva representerad vid fredskongressen. Inom parentes sagdt, vi veta icke hvilken fredskongress det här kan bli fråga om. Är det de fredsunderhandlingar, som komme att leda till separatfred mellan Ryssland och Tyskland, eller är det en allmän fredskongress? I detta afseende lider förslaget af en betänklig oklarhet. Under sådana förhållanden och då förslaget påtagligen afser ett godt syfte, nämligen att tillvarataga de möjligheter, som till äfventyrs finnas för Finland i antydt afseende, hemställer jag, att detta förslag icke måtte remitteras till utskott, utan att landtdagen ville befullmäktige senaten att, ifall af behof, utse fullmäktige vid de kongresser, där fred kan komma att slutas efter det nuvarande världskriget.

Ed. Ståhlberg: Asia on mielestäni niin tärkeä, että sitä ei olisi ilman edelläkäynyttä valiokuntaselvittelyä ratkaistava suuntaan tai toiseen. Mahdollista on hyvinkin, että valiokunta tulee siihen tulokseen, jota ed. Estlander on täällä ehdottanut, mutta kaikissa tapauksissa on aivan paikallansa, että päätös eduskunnassa tehdään siitä vasta valiokunnan ehdotuksen pohjalla. Kannatan sentähden puhemiesneuvoston ehdotusta.

Ed. Kuusinen: En voi kumminkaan olla huomauttamatta ed. Estlanderin ehdotuksen johdosta, vaikka se ei ehkä kannatustakaan saisi, miten merkillistä on, että pidetään Suomen osanottoa rauhanneuvotteluihin sellaisena asiana, jossa eduskunnalla ei pitäisi olla mitään sanomista, vaikka hyvin tiedetään, että siinä voi tulla kysymykseen Suomelle aivan elinkysymykset. Voihan rauhanneuvotteluissa tulla esille esimerkiksi Suomen alueiden linnoittamiskysymyskin y. m. Onhan mitä tärkein maan etu vaatimassa, että koetetaan saada siellä sananvaltaa, ja ellei olla aivan äärimäisen vanhoillisella kannalla, niin täytyyhän toki eduskunnalla edes tällaisissa asioissa olla sananvaltaa. Ja eduskunnalle luonnollisesti myöskin voi kuulua aloite tässä asiassa, koska eduskunnalla on ylipäänsä kaikki valtiovalta Suomessa nykyään käsissään. Toisten maiden puolelta ei muille valtioelimille kuin eduskunnalle tunnustettaisi tarpeellista arvoa Suomen puolesta puhujana. — Muuten en tässä yhteydessä voi olla mainitsematta, että tässä taas on yksi niitä tapauksia, jolloin mielestäni sopimattoman kauvan on viivytelty aloitteen esittämistä eduskunnalle. Tämähän olisi voitu esittää jo ennenkuin eduskunta lomalle läksi. Minusta on käytännöllisestikin tärkeää, ettei edustajain ehdotuksia näin kauvan viivytetä. Eikä siitä pitäisi olla kenellekään vahinkoa.

Ed. Kullervo Manner: Ed. Kuusisen lausunnon johdosta pyydän vain huomauttaa, että kyllä tämä kirjelmä esiteltiin jo ennen joulua viimeistä edellisessä istunnossa, mutta tämä herra Estlander silloin pyysi sen pöydälle miettiäkseen sitä joulun ajan. Siinä tilaisuudessa minä puolestani ilmoitin, etten vastusta pöydällepanoa, kun tahdoin nähdä, mitä tarkoituksia herra Estlanderilla on. Nyt hän on tarkoituksensa paljastanut. Hänen lausuntonsa osoittaa, että hän tässäkin asiassa ajaa sellaista politiikkaa, joka syrjäyttää eduskunnan. Herra Estlander tietää aivan hyvin, että voi tulla rauhanneuvotteluissa kysymykseen sellaisia asioita, jotka mitä syvimmin voivat koskea Suomenmaata ja sen tulevia kohtaloita, mutta herra Estlander tahtoisi pitää eduskunnan sieltä syrjässä ja ajettavaksi semmoista politiikkaa, joka mahdollisesti hänelle ja hänen sakilleen olisi mieluista. Mutta semmoista ei saa sallia.

Ed. Estlander: Ehuru jag säkert kunde blifva i tillfälle att framdeles närmare utlägga de anledningar jag har för mitt förslag, vill jag nämna, att det är just till följd af omsorgen om att Finlands intressen och rätt må blifva, i fall af behof, på bästa sätt tillvaratagna som jag föreslagit, att landtdagen icke måtte taga befattning med detta ärende, utan öfverlämna till och befullmäktiga senaten att draga därom försorg.

Ed. Kuusinen: Minä huomaan ed. Mannerin lausunnosta, että tämän asian esittelemistä ei olekaan viivytelty. Sikäli kuin viime lausunnostani se kohta kohdistui puhemieheen, pyydän anteeksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun ed. Estlanderin ehdotusta ei ole kannatettu, niin se raukeaa. Eduskunta tahtonee päättää, että asia puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lähetettäisiin erityiseen valiokuntaan?

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Sulettu istunto on päättynyt.

Puhemies: Myöhäisen ajan takia lopetettanee istunto, mutta sitä ennen käsiteltänee pöydällepano, joka on viimeisenä päiväjärjestyksessä?

Vahvan, ainoastaan laillisten viranomaisten käskettävänä olevan järjestysvallan aikaansaamista

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Seuraava täysi-istunto pidetään ensi perjantaina k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 2,40 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

39. Perjantaina 11 p. tammikuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Esitellään:

Ehdotuksen laiksi yksityisten koulujen ja kasvatuslaitosten perustamisesta ja ylläpitämisestä sisältävä hallituksen esitys n:o 33 842

Ehdotuksen laiksi yksityisoppikoulujen valtioavun määristä sisältävä hallituksen esitys n:o 34 ..... „

Ehdotuksen leimasuostunnon suorittamisesta 1 päivään huhtikuuta 1918 sisältävä hallituksen esitys n:o 35 843

Kirjelmä, joka koskee toimenpiteitä lujan järjestysvallan luomiseksi maahan ..... „

Kertomus valtiovarain tilasta vuosina 1913—1915 ..... —

Ainoa käsittely:

Erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymyksen järjestämiseksi ..... —

Asiakirjat: Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

Määrärahan myöntämistä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittavat anomusehdotukset ..... —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 44 ja ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 45.

Kansantajuisten tieteellisten luentojen avustamista tarkoittava anomusehdotus ... —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Johanssonin y. m. anom. ehd. n:o 55.

Maaseudun alkukouluopettajain palkkaetujen parantamista tarkoittavat anomusehdotukset ..... —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 39; ed. Walkaman y. m. anom. ehd. n:o 40; ed. Hedbergin anom. ehd. n:o 41.

Apulantojen maahansaannin aikaansaamista tarkoittava anomusehdotus ..... —

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan II osaston mietintö n:o 1; ed. Kairamon anom. ehd. n:o 66.

Vahvan ainoastaan laillisten viranomaisten käskettävänä olevan järjestysvallan aikaansaamista tarkoittava anomusehdotus .. —

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 4 ed. Wreden y. m. anom. ehd. n:o 3.

Pöydällepanoa varten esitellään:

Talousvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee tuulaakimaksun laskemisen perustetta 896

Talousvaliokunnan mietintö n:o 1 eduskuntaesitysten johdosta, jotka sisältävät ehdotuksen väliaikaisiksi säännöksiksi alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta ..... „

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi „

Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi postisäästöpankista Suomessa 24 päivänä toukokuuta 1886 annetun asetuksen 2 §:n muuttamisesta ..... „

Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen Suomen rahasta 9 päivänä elokuuta 1877 annetun lain 6, 10, 11 ja 16 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi ..... „

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11 esityksen johdosta, joka koskee erityisen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusrahaston perustamista ..... „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Ahmavaara, Arokallio, Björk, Eronen, Holsti, Hälvä, Hänninen-Walpas, Luopajärvi, Salovaara, Sundblom ja Vuokoski.

Ilmoitusasiat:

Ensimäinen varapuhemies: Eduskunnan herra puhemiehen on ilmoitettu olevan sairas.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat seuraavat edustajat: ed. Eronen ja ed. Vuokoski hallituksen antaman toimen takia tämän ja huomisen päivän istunnoista, sairauden vuoksi tämän illan istunnosta ed. Luopajärvi sekä yksityisten asiain tähden ed. Sundblom tämän viikon loppuun ja ed. Björk ensi tiistaihin.

Vapautuksia valiokuntien jäsenyydestä.

Ensimäinen varapuhemies: Ed. Peurakoski pyytää vapautusta suuren valiokunnan jäsenyydestä sillä perusteella, että hän on talousvaliokunnan puheenjohtaja ja hänen olonsa suuren valiokunnan jäsenenä näyttää tuottavan suurta hankaluutta talousvaliokunnan työlle. Puhemiesneuvosto puoltaa tätä pyyntöä.

Pyyntöön suostutaan.

Ensimäinen varapuhemies: Ed. Linna, K. E., pyytää vapautusta elintarveasiainvaliokunnan jäsenyydestä, koska hän on jäsen niinhyvin maatalous- kuin elintarveasiainvaliokunnissa sekä suuressa valiokunnassa sekä varajäsenenä työväenasiainvaliokunnassa. Puhemiesneuvosto puoltaa tätä pyyntöä.

Pyyntöön suostutaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Ehdotuksen laiksi yksityisten koulujen ja kasvatuslaitosten perustamisesta ja ylläpitämisestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 33 esitellään.

Ensimäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esillä olevan ehdotuksen sillä tavoin, kuin keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty, lähettäisi tämän esityksen sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Väinö Jokinen: En tahdo lausua mitään sen lakiehdotuksen johdosta, joka sisältyy senaatin esitykseen, koska olen jäsenenä siinä valiokunnassa, johon se on ehdotettu lähetettäväksi. Minusta on tämän asian yhteydessä kuitenkin lausuttava, että paljon tärkeämpää kuin sellaisten lakiehdotusten jättäminen eduskunnalle, jotka sisältyvät tähän ja seuraavaan senaatin esitykseen, olisi ollut oppivelvollisuuslakiehdotuksen jättäminen eduskunnalle, jonka uudistuksen toteuttaminen on jo aivan liian kauvan viipynyt. Sen sijaan, että hallitus olisi tässä tärkeässä asiassa jättänyt ehdotuksen eduskunnalle, niinkuin senaatin ohjelmassa on luvattu, jättää se eduskunnalle vähemmän tärkeitä lakiehdotuksia, jotka tulevat viivyttämään toteutumasta niitä ehdotuksia oppivelvollisuuslaiksi, joita sivistysvaliokuntaan on aikaisemmin eduskuntaesitysten perusteella lähetetty.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Esitys lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Ehdotuksen laiksi yksityisoppikoulujen valtioavun määristä sisältävä hallituksen esitys n:o 34 esitellään.

Ensimäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esillä olevan ehdotuksen sillä tavalla, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, lähettäisi asian sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Gylling: Tämän lakiehdotuksen mukaan oikeutetaan yksityiskoulut lain perusteella saamaan valtioapua, jos ne täyttävät vissit, valtioavun saamiselle vaaditut ehdot ja suostuvat tarkastukseen, jota tätä varten vaaditaan. Minusta ei ole tällaista yleistä oikeutta myönnettävä, vaan harkinta pysytettävä

kaikissa yksityistapauksissa eduskunnan käsissä. Se valtion meno erä, joka on kyseessä, on suuri ja sentakia minä evästykseksi sivistysvaliokunnalle pyytäisin lausua, että se ensimäisen pykälän tässä lakiehdotuksessa muuttaisi siihen muotoon, että tässä valtioavun määristä lausuttaisiin ainoastaan ne yleiset perusteet, joitten mukaan niitä myönnetään, mutta että päättäminen valtioavun myöntämisestä kullakin kertaa jäisi eduskunnan päätöksen varaan, tapahtukoon se sitten erikoisena asiaa tai budjetin yhteydessä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan lähetetään asia sivistysvaliokuntaan.

Ehdotuksen leimasuostunnan suorittamisesta 1 päivään huhtikuuta 1918

sisältävä hallituksen esitys n:o 35 esitellään.

Ensimäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esillä olevan ehdotuksen sillä tavalla, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, päättäisi lähettää asian valtiovarainvaliokuntaan. Jollei kukaan halua käyttää puheenvuoroa, eduskunta hyväksynee puhemiesneuvoston ehdotuksen?

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Toimenpiteitä lujan järjestysvallan luomiseksi maahan

koskeva viime istunnossa pöydälle pantu kirjelmä esitellään.

Keskustelu:

Ed. K. Manner: Senaatin kirjelmässä esitetään siinä olevan ehdotuksen perusteluiksi koko joukko asioita, joista useimmat, tai ehkä oikeastansa kaikkikin, ovat enemmän tai vähemmän tunnettuja. Huomautetaan, että rauhattomuutta maassa on olemassa, jopa verisiä yhteentörmäyksiä sattunut. Edelleen lausutaan, että nykyisissä oloissa ovat myös eräät ulkomaitten maassa oleskelevat alamaiset joutuneet vaaraan ja menettäneet omaisuuttaankin. Senaatin kirjelmässä väitetään myöskin, että eräät maan kaupunkien järjestyslaitokset olisivat hyvinhuonossa kunnossa. Tämän perusteella sitten pyydetään, että eduskunta päättäisi oikeuttaa hallituksen „ryhtymään kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joita se katsoo tarpeellisiksi lujan järjestysvallan luomiseksi maahan".

Kirjelmässä huomautetaan myöskin, että senaatin ehdotuksen toteuttaminen tulee vaatimaan varoja tavallista enemmän. Näyttääpä siltä, että senaatti on otaksunut tarvittavain varojen nousevan hyvinkin suuriin summiin.

Senaatin pyyntö siis asialliselta sisällöltään on melko harvinainen. Siinä vaaditaan valtaa ja rahaa tavallista suuremmassa määrässä. Pinnalta katsoen näyttää siltä, että kysymyksessä olisi vain tavallinen, nykyisissäkin oloissa tavallinen järjestystoimenpide. Mutta kun asiaan pyrkii syventymään, niin huomaa, että se ei nyt vallan tavallinen järjestystoimenpide olekaan, johon pyydetään valtuutta ja varoja. Senaatin kirjelmä näet johtaa ihan etsimättä ajatukset — ei ainoastaan niihin ristiriitoihin, joita nykyinen vallankumouskausi on yhteiskunnassa synnyttänyt—myöskin koko suureen yhteiskunnalliseen pulman. Minuun ainakin se on tämän vaikutuksen tehnyt. Ymmärtääkseni senaatin ehdotusta on myös käsiteltävä tältä kannalta, ehkäpä juuri ennen kaikkea tältä kannalta, nimittäin suuren yhteiskunnallisen kysymyksen eräänä ilmiönä. Sen verran, kuin näitä järjestyskysymyksiä ylipäänsä käsitelty yhtenä yhteiskunnallisen kysymyksen osana. Tosin kyllä melkoisessa määrässä toisessa mielessä ja toisella tavalla, kuin mitä työväen taholla on tehty.

Jos pysyy hyvin ahtaasti senaatin kirjelmän puitteissa, niin näyttäisi siltä, että se asia, jota varten senaatti valtaa ja varoja pyytää, olisi verraten helposti ratkaistavissa, s. o. rauha palautettavissa, levottomuus poistettavissa ja ihmiset ylipäänsä tyytyväisiksi oloihin saatavissa. Se, että senaatin kirjelmä kokonaisuudessaan on nähdäkseni rakennettu sille pohjalle, että asia on ratkaistavissa vain noilla vähillä toimenpiteillä, hiukan runsaammilla varoilla ja hiukkasen laajemmilla valtuuksilla, osoittaa, että senaatin taholla ei ole, ainakaan kirjelmän sisällöstä päättäen, käsitetty asemaa niinkuin se olisi käsitettävä. Ehdottomasti senaatin ehdotus toimenpiteiksi johtaa mieleen sen ajatuksen, että syyt koko

siihen surkeuteen, mikä on ollut nähtävissä, olisivat siis muka verraten pintapuolisia ja satunnaisia. Sen sijaan kokonaan jää syrjään asian syvempi ymmärtämys. Mutta eiköhän kuitenkin asia liene niin, että kaikilla niillä ilmiöillä, joihin senaatin kirjelmässä viitataan ja joiden poistamiseksi senaatille pyydetään valtakeinoja ja varoja, on ennen kaikkea syvät, yhteiskunnallisessa elämässä jo pitkän aikaa sitten vallinneet syyt, eivätkä tilapäiset viime viikkojen tai viime kuukausien tai joistakin erikoisista, puolella taikka toisella alulle pannuista toimenpiteistä yksistään johtuvat syyt? Puolestani olen sitä mielipidettä, että syyt niihin ilmiöihin, joihin senaatin kirjelmässä viitataan, ovat syvällä koko Suomen yhteiskuntaelämässä, juontavat jo pitkältä, mutta ovat saaneet virikettä ja yllykettä viime vuosien ja viime kuukausien oloista.

Väitän, että pääasiallisin syy niihin ilmiöihin on se talousjärjestelmä, jonka puitteissa elämme ja jonka alaisina kukin kohdastamme olemme. On tunnettua, että levottomuutta ja sen levottomuuden aiheuttamia ilmiöitä on runsain määrin huomattu juuri työväen keskuudessa. Mutta tiedetään myöskin, että nykyisen talousjärjestelmän vallitessa on juuri työväki parempiosaisiin verrattuna paljon vähemmillä tuloilla. Se on joutunut raatamaan ylen pitkiä työpäiviä. Suuret joukot köyhälistöä elää tuon kaiken vuoksi huonoissa asunta-oloissa. Köyhälistön keskuudessa näistä syistä myöskin juoppous, prostitutiooni ja muut paheet voivat siten saada pikemmin jalansijaa ja myöskin syvemmin turmella ja hävittää siellä siveellistä kuntoa ja elintarmoa. Ja semmoisessa maaperässä voi myöskin varsinainen rikollisuuskin paljon paremmin versoa. Porvarillisetkin tutkijat, esimerkiksi rikostieteen alalta, lienevät jotakuinkin yksimielisiä siitä, että rikollisuudelle on paras maaperä huonot sosiaaliset olot. Eräskin professori Aschaffenburg esimerkiksi sanoo, että hädän, ja nälänkauhu on semmoinen, että se panee vahvimmatkin siveelliset periaatteet horjumaan ja murtumaan.

Työväenluokan huono ja kurja asema synnyttää taas tietenkin tyytymättömyyttä oloihin. Se tyytymättömyys vuorostaan herättää kysymyksen, mitä pitäisi tehdä, jotta olot parantuisivat? Ja niin syntyy, kehittyy työväen taistelu, luokkataistelu omistavia vastaan. Se taistelu voi ilmetä ja on ilmennyt historiallisena aikana monissa muodoissa. Siihenkin taas täytyy löytyä syyt muussa kuin yksilöiden ja ryhmien paljaassa tahdossa. Siihenkin ovat vaikuttamassa olevat olot. Semmoisissa työväen yksilöissä ja ryhmissä, jotka ovat kasvaneet ja kehittyneet kehittyneemmissä taloudellisissa oloissa ja joissa siis yhteenkuuluvaisuuden ja yhteiskunnallisuuden tunto on voimakkaampi, niissä myöskin harvemmin — eikä ainakaan koskaan niin räikeällä tavalla, kuin erässä toisissa tapauksissa,—anarkistiset ilmiöt pääsevät voimaan. Sen sijaan niissä piireissä työväkeä, jotka ovat saaneet vaikutteita yksilöllisistä toiminta- ja elintavoista, taasen yksilölliset taistelutavat ja keinot saavat jalansijaa. Ei ole harvinaista esimerkiksi Helsingissä työväenjärjestöissä saada panna merkille, että semmoisissa työläisryhmissä, jotka ovat kasvaneet Helsingissä tai muissa teollisuuspaikoissa, niissä ehkä jo parissa polvessa olleet teollisuustyöläisiä, eivät anarkistiset ja muut individualistiset pyrkimykset saa niin jalansijaa kuin semmoisissa työläisryhmissä, jotka ovat esimerkiksi verrattain hiljan tulleet maalta, maaseudun yksilöllisestä elämästä yht'äkkiä suurkaupungin hyörinän ja sen valkutusten alaisiksi tempautuneet.

Nykyisen talousjärjestelmän vaikutukset näkyvät siten yhteiskuntaelämässä, niin ollen myöskin työväen joukkojenkin toiminnassa toisinaan selvemmin, toisinaan epäselvemmin. Näinä aikoina nämä erilaisuudet ovat tulleet hyvin ilmi itse tämän ajan oloista johtuvista syistä. Mitä tulee erikoisesti työläisryhmiin, on toisissa yksilöllisen ja anarkistisen, toisissa taas järjestetyn ja suunnitelmallisen toiminnan kannattajia.

Kapitalistinen talousjärjestelmä on luonut rikoksillekin maaperän. Se sama järjestelmä on tekemällä tehnyt rikollisia aineksia, niitä elähyttänyt ja niille jatkuvasti toimittaa aiheita. Sotavuodet erikoisesti ovat huonoja vaistoja ja heikkouksia pakottamalla pakottaneet yhä voimakkaammin esiintymään. Ei ole tuntematonta se, että taloudellinen kurjistuminen juuri kansan pohjakerrosten keskuudessa tuntematonta se, että taloudellinen kurlafi s sotaaikana on hirvittävästi lisääntynyt. Elämisen kallistumiseen verrattuna ovat työväen palkat olleet, varsinkin ensimäisinä sotavuosina, hyvinkin pienet. Myöhemmin ne jonkun verran ovat kohonneet. Mutta tuskinpa ne nytkään vastaavat sitä, mihinkä elantokustannukset ovat nousseet. Löytyy kohteellisesti eläviä ihmistä, jotka ovat pakotetut suuren perheen elättäjinä sanomaan, että mitkään

palkat eivät nyt tahdo riittää. Sen tuntevat työläiset mutta myöskin virkamiehet ja muut pieneläjät. Tämä on epäämättömästi selvää jokaiselle, joka on seurannut asioita. Elintarvehallituskin sen toteaa, kun se on valmistanut ulkomaille lähetettäville asiamiehilleen kirjelmän maan tilasta ja oloista. Siinä on nimenomaan huomautettu *nälänhädästä*, joka on uhannut ja jonka alaisena jo osa Suomen kansan jäseniä on ollut. Tämmöisten olojen on täytynyt vaikuttaa yksilöllisestikin levottomuutta herättävästi ja mieliä kiihoittavasti — sitä enemmän, mitä yksilöllisempiä ovat olleet ne, jotka tämmöisten olojen painon alaisiksi ovat joutuneet.

Mutta sota-ajan *valtiollinen sortokin* puolestansa teki kaikkensa, jotta mieltenkiihtymys kasvoi. Kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen valtiollista toimintaa kahlehdittiin. Senkin täytyi myös vaikuttaa yllyttävästi kaikkiinkin, mutta eritoten niihin, jotka kiihkeämpiä mieleltänsä olivat, mutta joiden kehitys oli sellainen, että ne helposti syttyivät yksilöllisiin, ehkä anarkistisiin tekoihin.

Sota-ajan olot aiheuttivat myöskin *siveellistä rappeutumista* monenmoista. Ed. Kujala tältä paikalta viime valtiopäivillä kuvaili räikein värein sitä siveellistä rappeutumista, jota Venäjän valtion sotatyöt levittivät ja aikaansaivat. Mutta se siveellinen rappeutuminen leveni laajemmalle. Kauppamiesmoraali, joka ei koskaan ole ollut korkea, aleni ihan minimaaliseksi. Kansalaismoraalikin aleni ylipäänsä. Rikollisuus kasvoi tavattomasti. Yritin eräänä sotavuonna poliisitilastojen mukaan laskea, mitenkä kallis aika Helsingissä oli vaikuttanut rikollisuuteen. Tuloksena oli, että rikollisuus, varsinkin niin sanotut omaisuusrikokset olivat hämmästyttävässä määrässä lisääntyneet.

Tämäntapaiset seikat täytyy ottaa huomioon, kun arvostellaan niitä ilmiöitä, joiden todistajina on saatu olla. Sen huonon, vahingollisen ja saastuttavan vaikutuksen, mikä ylipäänsä kapitalismilla, mutta varsinkin sota-ajan kapitalismilla on ollut, sen täytyi olla sitä tuhoisamman esimerkiksi työväen keskuudessa, nimenomaan sen heikompien ainesten keskuudessa, *mitä vähemmän työväen järjestöt saattoivat vastavaikutuksen aikaansaamiseksi toimia*.

Mutta vallassaolijain sota-ajan politiikkaan kuului työväen järjestötoiminnan joko kokonansa tukahuttaminen taikka sen rajoittaminen mahdollisimman paljon. Työväki ei saanut vapaasti järjestöissänsä harjoittaa sitä valistustyötä, jonka kautta se on Suomessa parin vuosikymmenen kuluessa pystynyt kasvattamaan koko joukon terveesti ajattelevia, vankoilla siveellisillä periaatteilla varustettuja työläismiehiä ja -naisia. Sen järjestötoiminta halvaantui osittaisesti. Ei saatu työskennellä edes palkkain kohottamiseksi ja muuten työväen taloudellisen aseman parantamiseksi, niinkuin olisi ollut tarpeen. Juuri senkin kautta tyytymättömyys ja ärsyyntyminen tuli yhä syvemmäksi ja katkerammaksi. Sentakia kiihkeimmät, ajattelemattomimmat ja vähimmän kehittyneet joutuivat jo ennen Venäjän vallankumousta melkein tuleen ja liekkiin. Näin säälimättömästi vallanpitäjät menettelivät, sanalla sanoen: estivät melkein kaiken sellaisen toiminnan, millä työväki olisi voinut asemaansa parantaa ja kohottaa sekä sen kautta välillisesti rauhallisuuttakin aikaansaada. Mutta ne vallanpitäjät samalla myöskin löivät törkeästi laimin tehdä itsepuolestansa semmoista, mikä olisi työväen asemaa kohottanut ja parantanut. Tämmöisissä oloissa täytyi pakolla syntyä maaperä *kumoukselliselle ajattelulle ja kumoukselliselle toiminnalle*.

Tuli sitten Venäjän viimekeväinen vallankumous. Se vavahutti niinkuin sähköisku tämänkin yhteiskunnan. Luulen, että porvaristossakin silloin oli joukko niitä, jotka katsoivat sitä niinkuin odotettua tapahtumaa, jotka toivoivat siltä paljon hyvää Suomelle ja sen tulevalle valtiolliselle elämälle. Olivathan porvariston eräät osat tavallansa työskennelleetkin Venäjän kumouksen hyväksi, tai ainakin olivat olleet jonkinlaisessa kesketuksessa siihen kumoukseen keväällä osaaottaneiden eräiden ainesten kanssa aikaisemmin. Mutta porvariston kumouksellisuus keväällä supistui hyvin vähiin. Sen menettely olikin oikeastaan *kumouksen petosta*. Selväähän kyllä on, ettei kapitalistiluokka ja sen eri ryhmät voikaan pitkälti ja pysyväisesti olla kapitalistisen yhteiskunnan puitteissa kumouksen kannalla. Sehän merkitsisi sitä, että se luokka kaivaisi perustuksia omalta olemassaololtansa. Rajoitetussa määrässä ja vissejä luokkatarkoituksia varten porvaristo siis saattaa olla kumouksellinen. Suomen porvaristo oli kumouksellinen niin pitkälle, että se näki tsarismin kukistuvan, pieni osa niinkin pitkälle, että sen kumouksen avulla olisi ollut valmis jopa aktiivisellakin toiminnalla myötävaikuttamaan Suomen vapauden hyväksi ja lujittamiseksi. Mutta siihen se pysähtyi. *Työläis-*

luokan kumouksellisuus taas tähtää toisaalle, kauemmaksi ja korkeammalle. Ja sentähden työväenluokassa täytyi kasvaa sen aivan oikean käsityksen, että porvariston kumouksellisuus olikin kumouksen pettämistä.

Vaikkapa nyt niinkin on, niin olisi Suomen porvaristo kuitenkin voinut asemaa maassa korjata, pelastaa yhtä ja toista, jos se tätä petostaan on olisi yrittänyt korjata edes reformeilla. Mutta siinäkin ovat tulokset sangen vähäiset. Keväällä Venäjän kumoustaisteluiden mieliä kuumentaessa, niiden herättäessä toiveita työväenluokassakin paremmasta tulevaisuudesta, syntyi palkka- ja työpäivän lyhennystaisteluja. Ne olivat katkeria. Sillä Suomen kapitalistit olivat sodan ajalla tottuneet siihen, ettei tarvitse tapella, kun venäläinen militarismi piti huolta siitä, ettei työväenkortteleista tappelijat päässeet liikkeelle. Jos ne lähtivät liikkeelle, teljettiin ne vankiloihin tai niille annettiin hallinnollisia sakkoja. Osaksi sen takia, osaksi kapitalismin luonnollisen pyrkimyksen johdosta vastustaa semmoisia työväen pyrintöjä, jotka kapitaalin lisäarvoa vähentävät, asettuivat kapitalistit tanakasti vastustamaan noita työväen vaatimuksia. Mutta keväisten tunnelmien vallassa ja kevätvoimilla ne useimmat sittenkin menivät lävitse. Vielä katkerammiksi ja ehkäpä myöskin seurauksiltaan tuhoisemmiksi muuttuivat myöhemmät palkkataistelut maaseudulla. Mutta silloin olikin jo osa porvaristoa tuntenut saaneensa maata jalkojensa alle enemmän kuin keväällä.

Eduskunnallinen toiminta, nimittäin porvariston näyttelemä osa viime eduskunnassa, oli myöskin semmoista, ettei se ainakaan todistanut sitä, että se olisi tahtonut täysillä purjeilla lähteä poistamaan sitä sosialista taantumusta, mikä parikymmentä viime vuotta oli Suomessa vallinut ja jonka seuraukset olivat räikeinä näkyvissä. Kaiken tämän täytyi synnyttää Venäjän vallankumouksen kuumentamissa työväen mielissä yhä enemmän kiihtymystä. Asema oli siis vaikea: työväen toiveita vastassa seisoi porvariston vankka muuri, eikä ollut varmuutta siitä, saisiko Suomen työväenluokka edes tämän vallankumouksen kautta ja tänä kumouskautena enempää, kuin se sai eräinä aikaisempina kumouskausina. Hyvät herrat! Tämäkin tulee ottaa jokaisen rehellisen olojen arvostelijan huomioonsa, kun pyrkii määräämään kantansa senaatin esillä olevaan ehdotukseen.

Porvaristo asettui siis jo keväällä vastahankaan työväen uudistusvaatimuksia vastaan. Selvästi se antoi ilmi, että se ei tahtonut astua edes porvarillisen kumouksen tielle, jota tässä yhteiskunnassa oli syytä kyllä suorittaa. Sillä tiedetäänhän, että Suomen yhteiskuntaa vaivaavat vielä monessa suhteessa feodaaliset jätteet. Mutta ei kulunut kauvan, ennenkuin porvariston eräiden ryhmien taholla osoitettiin selviä taantumuksellisuuden merkkejä. Askel siis oikealle päin. Se ristiriita, joka syntyi Suomen eduskunnan ja Venäjän hallitusvallan välillä jo viime kevännä, joka jotkui kesän ja syksyn, herrätti taantumuksellisia vaistoja porvariston eräissä osissa. Rakenneltiin enemmän taikka vähemmän luottavaisia suhteita Venäjän porvarillisen „vallankumoushallituksen" välillä toiselta puolen ja Suomen porvariston eräiden ainesten välillä toiselta puolen. Ne välit kehittyivät ajoittain semmoisiksikin, että eräillä porvaristonkin tahoilla on aika ankarastikin lausuttu niistä arvosteluja. On ominaista meikäläiselle yhteiskunnalle, että esimerkiksi nykyisessä senaatissa istuu vierekkäin henkilöitä, jotka tuollaisessa kardinaalikysymyksessä, joka Suomen poliitillista elämää koskee, ovat omanneet ihan vastakkaisia mielipiteitä, mutta jotka verrattain pian saattoivat yhtyä hallitsemaan maata. Sekin minusta on pikkuinen todistus, mutta todistus sittenkin siitä, että porvaristossa vakava edistysmielisyys ei ole voinut pesiytyä juuri ollenkaan.

Se taantumuksellisuus jatkui syksyn kuluessa. Venäjällä puhkesi tunnettu Korniloffin kapina. Silloin huomasi Suomen porvaripuolueiden vaikutusvaltaisista ja suuntaa määräävistä lehdistä, että sitä katseltiin, jos ei nyt erikoisilla Suomeen nähden lasketuilla toiveilla, niin ainakin semmoisella tavalla, joka ei sitä vieronut. Joka viitsii nyt, kun jo olemme Suomen tasavallan jäseniä, kun ehkä voidaan jo ennakkouluulottomammin arvostella niitäkin aikoja, jolloin porvaristo pelkäsi vaalien edellä sosialidemokraattien valtaa eduskunnassa ja jolloin se laski joitakin toiveita vielä Venäjän kerenskiläiseen hallitukseen, niin — joka viitsi ottaa lukeakseen esimerkiksi „Suomettaren", „Hufvudstadsbladetin" ja „Helsingin Sanomain" artikkeleita Korniloffin kapinan ensi päiviltä, hänen täytyy tulla lähipitäen samaan tulokseen, kuin mitä nyt olen sanonut.

Porvariston taantumuksellisuus esiintyi sittemmin yhä mustempana, kun bolshevikkikumous alkoi Venäjällä. Ja eihän se kummallista ollut. Tiesihän porvaristo tämän ryhmän yhteiskunnallisen ohjelman, sen pyrkimykset ja harrastukset. Otin marraskuussa harvi-

naisuutensa vuoksi „Hufvudstadsbladetista" erään palan kuvaamaan sitä kantaa, joka silloin porvareissa vallitsi. Ja jotta voisin todistaa väitteeni, luen sen. Siinä kirjoitettiin 11 päivänä marraskuuta, — kumous silloin oli alkanut: „Voi resoneerata, että tilaisuus on menetetty. Mutta tilanne on vaihtunut. Herra Kerenski nukkuu tänään yönsä omassa vuoteessaan Pietarissa. Yhdentekevä, jos hän tai joku muu asetetaan Venäjän hallituksen etunenään, mutta kaikissa tapauksissa saa Venäjä konsolideeratun valtiovallan. Tämän edessä olisi kai direktoriosatu ollut päivän asia. Uskokaamme, että manifesti nyt tulee herra Nekrasowin keralla ja että asiat joutuvat samalle kannalle, kuin ennen bolshevikkiseikkailua. Toivokaamme sitä." Hufvudstadsbladetin tämä toivomus juoksi santaan. Suomesta tuli tasavalta eikä — herrojen Kerenskin ja Nekrasowin valtiollinen liittolainen. Mainitunlaisetkin seikat, hyvät herrat, pyydän teitä ottamaan huomioonne arvostellessanne nykyistä kiihtynyttä tilaa maassa.

Mutta älkää silti unohtako sitäkään aikaa, minkä tämä eduskunta on istunut. Muistetaan, kuinka ensimäiset ajat tapeltiin valtakysymyksestä. Kysymys oli pohjaltaan siitä, onko valta oleva tässä maassa kansalla ja kansan eduskunnalla vaiko jollakin ryhmällä, esimerkiksi „hallituksella" ja sen kautta „hallituksen" takana olevalla omistavalla luokalla. Se kysymys kiihoitti mieliä täällä. Ja sen täytyi myös ulkopuolella eduskuntaa herättää tavatonta huomiota. Päätös siitä lopulta sitten suurien taistelujen ja myös ikävien tapahtumien jälkeen tuli se, kuin tiedetään: valta julistettiin kuuluvaksi eduskunnalle. Mutta se ei tapahtunut eduskunnan vaikutusvaltaisen porvariston taholta suosiosta, vaan mikäli näyttää — pakosta. Maalaisliittolaiset ottivat silloin hoitaaksensa Jumalan kättä ja ratkaisivat asian (Keskustasta: Hyvin!) — Suomen porvariston onneksi. Mutta ennenkuin tämä oli tapahtunut, oli jo kyllin ehditty kylvää vihan, suuttumuksen ja katkeruuden siementä. Ja niistä siemenistä, siinä maaperässä, jonka kapitalismi on luonut, nousee myös helposti anarkiaa ja vallattomuutta.

Tämän eduskunnan enemmistön suhtautuminen moniin kansanvaltaisuuteen tähtääviin viime eduskunnan päätöksiin on myös ollut semmoista, että sen on täytynyt eduskunnan ulkopuolella olevien suurten joukkojen mieliä kiihoittaa. Ja sitten te olette olleet kovakorvaisia hyville uudistusehdotuksillemme. Te panitte penkin alle meidän taholta tehdyn ehdotuksen, joka tarkoitti torppariluokan vapautuksen alkuunsaattamista. Nyt olette myöhemmin nähneet, että torpparijoukoissa on mieliala levoton. Ne ovat tehneet jossain paikoin veronmaksulakko-päätöksiä. Toisilla ne uhkaavat. Ei niitä ole tarvinnut siihen kiihoittaa. Luonto jo, alkeellisin itsesäilytysvaisto opettaa niitä käyttämään sitä keinoa, joka lähinnä on, se on: kieltäytyminen avustamasta tavalla tai toisella niitä, jotka heidän työstänsä hyötyvät. Tosin semmoiset veronmaksulakot ovat kai käsitettävät lainvastaisiksi. Mutta mitä sille tehdään? Erään toisenkin tärkeän ehdotuksen eduskunnan porvarillinen enemmistö tappoi. Nimittäin ehdotuksen valtiollisen äänioikeuden eräitten rajoitusten poistamisesta ja äänioikeusikärajan alentamisesta. Kun eduskunnan istuntokauden alussa esitettiin se sosialidemokraattisen ryhmän „Me vaadimme" — ohjelma, niin oli siinä myös yhtenä kohtana äänioikeuden laajentaminen. Ellen väärin muista, niin porvareissa oli niitä, jotka sanoivat, että onhan siinä ohjelmassa hyviäkin kohtia, ja joku sanoi nimenomaan äänioikeusuudistusta semmoiseksi, jonka saattoi ottaa huomioon. Ainakin yksityisesti olen kuullut joidenkuiden porvarien lausuvan sen ajatuksen. Mutta tylysti tämäkin ehdotus kuitenkin tapettiin. Näitten kahden uudistuksen ystävällisesti vastaanottaminen ja vielä enemmän niiden toteuttaminen olisi varmasti monin kerroin enemmän vaikuttanut mieliä tyynnyttävästi ja rauhoittavasti kuin — muutaman sadan miehen aseellinen armeija.

Porvariston elintarvepolitiikka on myös koko sodan aikana ja vielä senkin jälkeen, kun Suomen omat laitokset ovat voineet sitä asiaa kokonaan hoitaa, ollut semmoista, joka on ihmisissä tyytymättömyyttä herättänyt. En viitsi lähemmin siihen asiaan puuttua. Mainitsen vain erään asian, koskapa „Helsingin Sanomat" tänään antaa siihen erikoisen aiheen. Lehdessä nimittäin kerrotaan, että nyt tulee valtion maksettavaksi korvauksena maanviljelijälle nelisenmiljoonaa markkaa sen johdosta, että elintarvepäällikkö Åkerman aikoinaan oli menetellyt niin, että toiset maanviljelijät joutuivat saamaan valtiolle luovuttamistaan viljoista pienemmät maksut kuin toiset. Tämmöinen menettely johtui tietystikin silloisen herra elintarvepäällikön harrastuksesta ehkäpä jonkun

maanviljelijäryhmän hyväksi. Tai jos ei se sitä ollut, niin se oli kumminkin ihan anteeksiantamatonta ymmärtämättömyyttä, ajattelemattomuutta, josta kustannukset nyt saa Suomen kansa maksaa. Silloin kun se asia oli päiväjärjestyksessä, kirjoitti professori von Wendt siitä ja nimitti senaattori Åkermanin — hallitusmiehen — sen menettelyn rikosoikeudellisella termillä petos. Ja sitä kai se lähinnä olikin. Tämmöiset kolttoset ja tapahtumat, joitten seurauksena sitte on ollut muun muassa se nälänhätä, josta elintarvehallituskin nyt puhuu, on epäilemättä osansa tehnyt kaikkeen siihen, mitä näinä aikoina on saatu ikäväksemme kokea ja nähdä.

Työttömyysasiassa samanlaista. Kunnat, joitten tehtävänä ensikädessä olisi käytännölliset asiat tässä hoitaa, ovat monesti auttamattoman sokeita ja välinpitämättömiä olleet. Pyydän vain huomauttaa, että Helsinginpitäjä lienee tässä suhteessa näytellyt kaikkein surkeinta osaa. Sikäli kuin eräät asiantuntijat, — eivät helsinginpitäjäläiset vaan eräät muut — ovat kertoneet, oli Helsinginpitäjän kunnallinen valta viikko-, kuukausimääriä vitkuttanut kunnallisten hätäaputöitten alkuunpanoa, siitäkin huolimatta, että hallituksen taholta oli varattu varoja ja avattu mahdollisuus töitten tekoon. Mutta sitten onkin käynyt niin, että Helsinginpitäjässä, Malmilla ja muualla siellä mielten kiihtymys jopa huligaanimaisuus, rähinät ja mellakat ovat olleet ehkä pahimmat kuin missään muualla, Turkua ehkä lukuunottamatta. Näin saadaan hyvin pian tämmöisenä aikana niittää sitä, mitä on kylvetty.

Näin ovat siis luokkavastakohdat kärjistyneet koko yhteiskunnassamme, kärjistyneet ihan polttopisteeseensä, vallan ratkeamistilaan saakka. Kas, asiahan on yleensä niin, että kapitalistit ja proletaarit eivät koskaan voi pysyväisesti sopia keskenänsä. Niitten välillä niin kauvan, kun niitä luokkia on olemassa, vallitsee leppymätön taistelu, taistelu, joka ei taukoo, ennenkuin sen taistelun syyt ovat lakanneet olemasta. Mutta se taistelu voi olla muodoiltaan erilaista. Ja sen vaikutukset myös yhteiskuntaelämäänkin ovat erilaisia. Se taistelu voi esiintyä sivistyneissä, siedettävissä muodoissa, mutta se voi myös esiintyä äärimäisen sietämättömissä, epäsivistyneissä, jopa vallan inhoittavissa muodoissa. Molemmilla puolilla, kapitalistien ja proletaarien puolella, tiedetään hyvin, että nämä kaksi luokkaa eivät voi pysyvästi sopia keskenänsä. Mutta myöskin tiedetään, että niitten välistä taistelua voidaan järjestää sillä lailla, että se ei muutu yhteiskuntaelämää vallan sietämättömäksi tekeväksi. Mutta meillä Suomessa vastakohdat olivat jo viime vuosien kautta, sota-ajan tapahtumien ja tämän vuoden ensimäisten kuukausien olosuhteiden vuoksi kärjistyneet jo tavattoman pitkälle, niin pitkälle, että tarkkanäköinen epäilemättä jo viime kevännä, saatikka sitten kesällä saattoi huomata, että tästä tilanteesta ei päästä ilman, että tapahtuisi semmoista, jota suurin osa ihmisistä ei ehkä toivo ja jota kaikki kuitenkin edeltäpäin jonkun verran pelkäävät. Porvariston asestautuminen, joka oli tapahtunut jo sodan alkuaikana, nähdäkseni oli vaarallinen yritys juuri tässä suhteessa. Ei näet voida kieltää, että porvaristo oli sodan varhaisempana aikana melkoisessa määrässä jo asestautunut. Se lienee kyllä tapahtunut isänmaallisessa tarkoituksessa ensikädessä. Lähinpänä tarkoituksena kai oli, kuten on sanottu, suojella koteja ja ihmisiä silloin, kun Suomi tulisi evakuoitavaksi. Ehkäpä kaikkein kiihkeimmillä aktivistisilla aineksilla myös oli mielessä, että jos saksalaiset olisivat täällä maihin nousseet, niin niitä salaa tuotuja aseita olisi käytetty Suomen kansan vapauden lujittamiseksi. Mutta porvaristo ei myöskään unohtanut oikeata luontoansa silloin, kun sen eräällä osalla oli nuo aseet käsissään. Se rupesi ajattelemaan niitten käyttämistä erikoisesti luokka-asemansa turvaamiseksi. Sitä enemmän tämä ajatus porvareille tuli mieleen, kun niistä syistä, joihin edellä olen viitannut, mieliala maassa tuli levottomaksi ja työväen vaatimukset kuuluviksi. Työväen taisteluinto näet kasvoi ja rupesi näyttämään siltä, että työväki ei tahtonut laskea näitä aikoja luistamaan ilman, että tätä yhteiskuntaa uudistetaan ja kansanvaltaistutetaan kelpolailla. En tahdo sanoa, että läheskään enemmistössä porvarillista yleisöä tietoinen luokkatarkoitus olisi ollut silloin vallalla. Mutta varmalta näyttää — ja siihen kai löytyy todistuksiakin —, että porvariston taantumuksellisimmissa ja vanhollisimmassa aineksissa tämä ajatus jo verraten aikaisin oli selvinnyt. Niissä oloissa heräsi ihan itsestään, täytyi herätä, myöskin työväen keskuudessa ajatuksen työväen asestaumisesta.

Asestauminen tapahtuikin. Ja nyt on pitkin maata porvarillisia ja työväen yksilöitä suuret joukot, ehkäpä satojatuhansia, joilla on revolverit, pistoolit, suurella osalla hyviä makasiinikivääriä käytettävissä, ehkäpä kuu-

laruiskuja ja osaksi tykkejäkin. Seisomme nyt toisiamme vastassa ase kädessä.

Ja hallitus puolestaan ei kesällä suinkaan menetellyt viisaasti, jotta päästäisiin siitä asemasta, mihin oli jouduttu. Erästä poliisijuttua viime eduskunnassa käsiteltäessä puhui senaattori Serlachius. Puheessansa hän esitti ajatuksen, ettei pitäisi laittaa porvariskaarteja eikä työläiskaarteja. Jopa hän sanoi hylänneensä ehdotuksen ratsastavista kolonneista valtion toimessa. Tämä senaattori Serlachiuksen ajatuskanta oli porvarin kannaksi minusta ymmärtäväisen, situatsioonia käsittävän miehen kanta, siis siedettävä ja melko hyvä. Mutta senaattori Serlachius ei jaksanut tästä kannastansa pitää kiinni. Hänestä tuli sittenkin sen ratsastavan kolonnan luoja. Ehkäpä Uudenmaan läänin nykyistä maaherraa on liian paljon syytetty sen luojaksi. Hän oli luultavasti sen teknillinen järjestäjä. Mutta sen kolonnan isä hallituksessa lienee ollut senaattori Serlachius. Sen askeleen ottaminen oli suuri onnettomuus. Sen täytyi kärjistää olosuhteita, vastakohtia sitäkin enemmän, kun se tapahtui salaa. Tiedetään, että se teknillisesti järjestettiin, miehet siihen koottiin, ne harjoitettiin jo kesällä ennen vaaleja. Ja vasta sen jälkeen, kun vaaliliput oli uurnaan jätetty, herra Setälän senaatti laski siitä julkisuuteen virallisen tiedonannon. Minuun teki tämä sen vaikutuksen, että pelättiin senaatin tuollaisen toimenpiteen ennen vaalia, jos se tulee julkisuuteen, herättävän ikävää huomiota, ehkäpä hiukan vahinkoakin eräitten porvarillisten vaalitoiminnalle. Mutta sitten, kun vaalioperatioonit oli suoritettu kaikella sillä rajuudella, millä ne suoritettiin, senaatti asiat laski julkisuuteen. (Vasemmalta: Petkuttajia olivat. Eikös hävetä, Setälä?)

Tämmöisetkin seikat pyydän teidän myöskin ottamaan huomioon, kun nyt arvostelette työväkeä, sosialidemokraattista puoluetta, sen puolueen tässä kamarissa olevaa ryhmää, jopa kun te arvostelette punakaartilaisia, sanon, kun te arvostelette niitä huligaaneja, jotka nyt tekevät pahoja ja rumia töitä!

Täällä on monta kertaa sanottu meille moittien, että työväki, sosialistit, varsinkin työväen johtajat olisivat ne varsinaiset syntipukit koko siihen sekamelskaan ja kuohuntatilaan, jossa Suomen yhteiskunta nyt on. Mutta asia kumminkin on niin, että työväen taholta ei ole tässä luokkasodassa ammuttu ensimäistä laukausta. Tämän vallankumouskauden aikana ensimäinen laukaus ammuttiin kai Huittisissa viime kesänä porvarien tulilui-kuista. Mutta on sitäkin vanhempi tapaus, joka vielä tänä päivänä katkeroittaa työväen mieliä. Se on marraskuun suurlakon ajalta 1905. Senaatintorilla ensi kerran valkokaartin riveistä ojennettiin revolverit työväen aseetonta kaartia vastaan. Silloin työväen taholta annettiin niille kaarteille lahtarikaartin nimi ja perintönä se sitten on kulkenut tänne asti. Se verisen yhteentörmäyksen uhka porvarien taholta silloin ensimäisessä suurlakossa kantoi hedelmänsä jo Hakaniemen mellakoissa ja se palauttaa katkeria ajatuksia vielä tänä päivänäkin monien työläisten mieliin.

Porvaristo on nyt näinä viime viikkoina puhunut paljon järjestyksen puolesta maassa ja vaatinut pontevia toimenpiteitä. Mutta samalla myöskin te tai teidän luokkanne julkiset edustajat kirjoituksissa ja puheissa ovat käyttäneet kaiken korkeasti kouluutetun taitonsa, parjauksen ja valheen avulla, jopa yllytyksen ja kiihoituksenkin avulla tehdäkseen vaikeaksi järjestyksen aikaansaannin maassa. Tuntuu monesti siltä, kuin löytyisi porvaristossa niitäkin, jotka ilmomielin näkevät kaiken sen, mitä tapahtuu. Tämänpäiväisessäkin „Hufvudstadsbladetissa" eräs kirjoittaja toteaa, että syndikalismi yhä nousee ja kasvaa ammatillisissa järjestöissä. Edelleen sanotaan, että koko sosialidemokraattisen rakennuksen olemassaolo horjuu. Johtajain, — jommoisista porvaristo puhuu, — sanotaan työväen keskuudessa menettävän luottamuksensa. Mutta porvariston sitävastoin sanotaan heräävän. Siinä lehdessä lisätään vielä, että kaikki näyttää menevän ihan yli hyvienkin toiveiden, ellei olisi erästä pikkuista epävarmuutta, — se on: jos vain „sammakot suossa", maalaisliittolaiset, tarjoisivat edes vähänkin mahdollisuuksia porvareille siihen, että niihin voisi laskea tässä „parlamentaarisessa pelissä". Minuakin jo loukkasi tämmöinen puhetapa maalaisliittolaisista. (Vasemmalta: Ei se niistä liikaa ole.) Kyllä se on liikaa sentään, sillä ovat ne jonkun hyvän työnkin tehneet. Lisäksi annetaan teistä arvoisat maalaisliittolaiset tällainen atesti: On surullista tässä maassa, että niin paljon pitää riippua parista-kymmenestä indiviidistä, joiden henkinen horisontti tuskin nousee kuntakokousmiestä korkeammalle. (Hilpeyttä vasemmalta.) Tämä arvostelu todistaa sitä, että maalaisliittolaiset eivät ole eivätkä tahdo olla mukana kaikissa niissä koiruuksissa, joita oikealla suunnitellaan. Ja se on sentään hyvä asia. Mutta sosialisteista sitä parjausta

ja valhetta vielä enemmän harjoitetaan. Kun porvaristo harjoitti vaaliagitationia, niin suomalaisten puolueiden yhteinen vaalijuntta julkaisi kirjan, muistaakseni kunnallislakiuudistuksesta. Sen häntäpäässä oli kerrottu, että viime eduskunnan puhemies olisi ollut puheenjohtajana voimellakkain aikana Helsingissä jossakin semmoisessa kokouksessa, jossa oli päätetty mennä ryöstämään niitä voivarastoja tai jotain semmoista. Tämä kertomus oli valhetta, sillä se henkilö, jota tarkoitetaan, ei koko tuossa kokouksessa ollut saapuvillakaan. Mutta taantumuksellinen porvaristo häpäisee valtiollisia vastustajiaan vasemmalla. Se häpäisee ja rankaisee omiansakin, semmoisia, jotka eivät tahdo olla mukana kaikkein julkeimmassa ja häikäilemättömimmässä taantumuksellisessa politiikassa. Ruotsalainen puolue osoitti asettaessansa ehdokkaita näille valtiopäiville, millä lailla kohdellaan niitä, jotka joskus koroittavat äänensä ja antavatkin sen hyvien asiain puolesta. Näillä valtiopäivillä näytään myöskin uhkaavan tulevalla istuntokaudella rangaista niitä ruotsalaisia porvareita, jotka eivät samassa rivissä aina tahdo kulkea luokkatoveriensa kanssa.

Tämmöisissä oloissa, kun porvariston politiikan avulla ja johdosta on syntynyt mielenkuohua ja tyytymättömyyttä ihan määrättömästi, kun anarkiakin nostaa päätänsä tyytymättömyyden järvestä, tämmöisenä aikana sitten nousee myös t a a n t u m u s, s e l v ä, r ä i k e ä j a a v o n a i n e n t a a n t u m u s. Se kuvittelee yleiselle mielipiteelle enemmän hirmuisuuksia, kuin on tapahtunutkaan. Se maalailee paholaisen seinälle useammalla sarvella, kun sillä niitä onkaan. Se ponnistaa kaikki voimansa saadaksensa yhteiskunnan herkkäuskoiset ainekset uskomaan, että nyt on jo vallan viimeinen hätä käsissä. Pikkuporvarillisia vaistojahan voidaankin kutitella helposti. Niitä vaistoja voidaan yllyttää sillä seurauksella, että toiselta puolen ajetaan niitä raakaan yksilölliseen anarkismiin, niinkuin on tapahtunut, mutta toiselta puolen niitä myös ajetaan järjestyksen ja järjestyksenpidon nimellä — siihen anarkiaan, jota poliisivaltion toiminta tarkoittaa. Samalla tehdään kuitenkin komeita liikkeitä parlamenteissa ja parlamenttien ulkopuolella: puhutaan kansanvaltaisesta elämästä ja järjestyksestä. Kerran aikaisemmin tämmöisestä samanlaisesta asiasta täällä puheen ollessa neiti Furuhjelm esitti, että tämähän eduskunta on kaikkein kansanvaltaisin eduskunta maailmassa, sen olemassaolo perustuu erittäin laajaan kansanvaltaiseen äänioikeuteen. Peräähän näissä väitteissä kyllä on. Mutta mitä sellaisella kansanvaltaisuudella tehdään, kun ei sillä saada aikaan sitä, mikä on kansalle tarpeellista ja välttämätöntä, jotta se voisi elää, kehittyä kulttuuri-ihmisiksi ja kansa kulttuurikansaksi niin nopeaan kuin olisi tarvis? Puhutaan uudistuksista sanomalehdissä, levitellään käsiä ja sanotaan: olemmehan sen ja sen jo antaneet, olemmehan lähettäneet valiokuntaan semmoisen ja semmoisen uudistusehdotuksen. Samalla kuitenkin ne samat taantumukselliset sekä julkisesti että salaa punovat juonia, mitenkä saisivat uudistuksesta pala palalta repeämään pois semmoista, mikä olisi todellista uudistusta ja mikä todella veisi demokratian asiaa tässä maassa eteenpäin. Moisten komeilujen jälkeen sitten korkeasti lisätään, että ei tarvita muuta kuin voimaa ja aseita, järjestystä ja järjestyspäälliköitä ja sitten — on muka kaikki hyvin ja asiat juoksevat, niinkuin niitten pitääkin, elämä palautuu säännöllisille raiteille, Suomen epäjärjestyksellinen yhteiskunta muuttuu järjestykselliseksi, rauha palautuu ja ihmisten mielet muka tulevat tyytyväisiksi! Taantumus meillä Suomessa kulkee nyt demokratian ja reformien kyltti rinnallansa. Kummallista: taantumus on aina ja kaikkialla, kun se on ponnistanut voimansa tehdäksensä jonkun oikein suuren hyökkäyksen, teeskennellyt demokratia- ja reformiystävällisyyttä. Se sama tuoksu on minusta myöskin senaatin ehdotuksessa tässä järjestysasiassa.

Minkätakia taantumus kehuu noin itseänsä, koettaa peittää kyntensä demokratian ja reformistisuuden verholla? Minkätakia se niinkuin „Hufvudstadsbladetissa", noin iloisin naamoin toteaa, että syndikalismi lisääntyy? Minkätakia huudetaan koko maailmalle, ulkomaillekin, että tämä maa on hukkumassa anarkiaan? Minkätakia syytetään järjestynyttä työväenliikettä, sitä, joka aina on taistellut anarkiaa vastaan ja jonka olemassaolo on ollut kaikkein paras anarkian ehkäisemiskeino, minkätakia sitä juuri syytetään anarkiasta? Minkätakin näin tehdään? Sentakia, että taantumus tahtoo tämmöisenä aikana p e r i n p o h j i n l y ö d ä t y ö v ä e n l u o k a n ensin hajalle ja sitten maahan. „Hajoita ja hallitse" oli vanhain roomalaisten poliitillinen ohjesääntö. Se on myös kapitalistisen porvariston poliitillinen ohjesääntö. Mutta väärin te syytätte, kun te syytätte työväenluokkaa, sen järjestöä, sen valtiollista puoluetta anarkian tekijäksi, synnyttäjäksi, lietsojaksi ja

ylläpitäjäksi. Olen varma siitä, että tässä maassa löytyy satojatuhansia työmiehiä ja työläisnaisia, jotka huutavat: Alas anarkia! Mutta he lisäävät samalla myös: Alas se yhteiskunta, joka anarkiaa synnyttää! Ja edelleen: Eläköön vallankumous! Työväki, joka sanoo: „Alas anarkia," joka järjestötoimintansa kautta anarkiaa vastaan taistelee, se nimittäin vihaa sydämestään kapitalismia ja porvarisvaltaa. Se tietää myöskin, että porvariston anarkian yhtenä parhaana tukena ja apukeinona on aina ollut poliisivalta. Tässä maassa on saatu sitä kokea kauvan ja montakertaakatkeroittavasti. Eri poliitillisten suuntien vaihtuessa myöskin porvariston eräät osat ovat saaneet sen suureksi katkeruuden aiheeksensa kokea.

Kun luokkatietoinen työväki taistelee anarkiaa vastaan — esiintyköön se missä tahansa ja missä muodossa hyvänsä — ja kun se sen julistaa omien tarkoitustensa, oman taistelunsa pahimmaksi viholliseksi, niin samalla se kuitenkaan ei tahdo olla apuna ja välikappaleena porvarisvallan lujittamisessa poliisivallan kasvattamisen ja kehittämisen kautta. Hallituksen ehdotus kumminkin tässä suhteessa tähtää tavattoman pitkälle. Se näyttää minusta merkitsevän oikeastansa (Vasemmalta: Kansalaissota!) diktatuuria. Esitetäänhän, että eduskunta oikeuttaisi hallituksen ryhtymään kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joita se katsoo tarpeellisiksi lujan järjestysvallan luomiseksi maahan. Tiedän, että hallituksessa istuu henkilöitä, esimerkiksi hallituksen päämies, jotka kantavat tässä maassa mainetta siitä, että ovat vankkoja laillisuudenmiehiä. (Ääntä vasemmalta.) Mutta saattaa tulla semmoisiakin poliitillisia tilanteita, jolloin vankimmankin laillisuudenmiehen laillisuus ja laillisuusperiaatteet horjuvat samalla lailla, kuin nälän ja puutteen kourissa taistelevan työmiehen parhaimmat siveelliset periaatteet saattavat murtua. Ja ne, jotka edesvastuuttomina seisovat hallituksen takana, taantumuksellinen porvaristo, ne eivät välitä laillisuudesta mitään. Niille on voitto, luokkavoitto, luokkavaltansa tukeminen ensimäinen asia. Jos siihen kelpaa laillisuus, niin käytetään sitä välikappaleena, mutta ellei se siihen kelpaa, niin pannaan se nurkkaan. Näin on ollut tässä maassa ennenkin. Enkä usko, että porvaristo Suomen tasavallassakaan olisi tässä suhteessa tapojansa ja mielipidettänsä muuttanut.

Senaatin pyytämä valta on minusta eräässäkin toisessa suhteessa sangen arveluttava. Se nähdäkseni avaa takaportin korkeimman vallan siirtymiselle senaatin käsiin, tosin ehkä väliaikaisesti, mutta sittenkin. Ja kun sitä sinne vähitellen ja tilapäisesti, ensin yksityisten tapausten ohella useammin, siirretään, niin sitä sinne lopuksi joutuu enemmän, kuin maan edun kannalta on hyödyllistä ja tarpeellistakaan.

Lisäksi senaatin ehdotus merkitsee ylen runsaiden varojen käyttämistä tarkoitukseen. Senaatti ei ole katsonut tarpeelliseksi, kuten se sanoo, ilmaista, kuinka paljon suunnillensa se tarvitsee ajattelemansa järjestyskunnan laittamiseen ja pystyssä pitämiseen. Mutta kun sanotaan, että ne ovat melkoisessa määrässä suuremmat kuin mitä poliisimenoihin on totuttu maksamaan, ja kun taas poliisimenot tässä maassa ovat olleet melkoisen suuret, on syytä otaksua, että ne rahavarat, joita senaatti aikoo käyttää, ovat myöskin hyvin runsaat.

Minnekä sitte joudutaan, jos tämä senaatin pyyntö täytetään? Joudutaanko siihen, mihin sanotaan tarkoitettavan, nimittäin järjestykseen, rauhaan, tyytyväisyyteen ja mielten tyyneyteen maassa. Pelkään kaiken muun voivan seurata tätä. Silloin kun ne olot, joita senaatti tällä aikeellansa aikoo ruveta korjaamaan, kun se kiihtynyt mieliala, ne ilmiöt, joita senaatti tahtoo tällä aikomallansa järjestyskunnalla poistaa, ovat syntyneet syvistä tosiasiallisista epäkohdista ja vallassa olevan porvariston politiikasta, kun ne siis johtuvat semmoisista syistä, niin näyttää olevan mahdotonta poistaa ne hallituksen esittamillä keinoilla. Ei tämmöisiä pahoja yhteiskunnallisia epäkohtia ja mätäilmiöitä ole kai missään muuallakaan saatu pysyväisesti ja yhteiskunnalle hyödyllisesti edes lyhyeksikään aikaa poistetuiksi tuommoisilla voimakeinoilla. (Vasemmalta: Ei Venäjälläkään.) Ei Venäjälläkään, sanoo ed. Hurmevaara. Hyvästi järjestetyssä Saksassakin, joka järjestyksen puolesta porvarillisilla puhujilla on ollut mallimaana, on nähty, että esimerkiksi Bismarckin aikainen rautainen politiikka johti lopulta anarkistisiin ilmiöihin, yksilöllisiin murhiin ja työväenliikkeessä erään semmoisen sivustan syntymisen, joka ajoi niin kutsuttua suoraa toimintaa, mikä lähenteli vallan anarkiaa. Samallaisia merkkejä on nähty muuallakin. Englanti taas on erinomainen esimerkki siitä, kuinka porvaristo ymmärtäväisellä ja viisaalla menettelyllänsä on monta kertaa voinut estää mieltäkuohuttavan raa'anluokkataistelun ilmiöt. Joskus on Englannin porvaristo ollut niin ymmärtäväinen, että se hätätilassa on ymmärtänyt astua askeleen

taaksepäin, ennenkuin se on laskenut kiihtyneet joukot niskaansa. Puolestani pelkään, että jos senaatin ehdotus saa eduskunnan hyväksymisen ja se pannan käytäntöön ja toteutetaan semmoisella tavalla, kun porvarillisten vallassapitäjäin saattaa otaksua sen tekevän — on nimittäin otettava huomioon, että porvarillisessa yleisössä, varsinkin sen ääntäpitävässä yleisössä nykyään näkyy olevan vallalla semmoinen mieliala, että kun lyömään ruvetaan, niin pitää lyödä niin, että tuntuu, — se on oleva onnettomuudeksi. Kun olen sanomalehdistä muutaman kerran huomauttanut, niin voin vieläkin mainita, että eräässä tämänpäiväisessä pääkaupungin porvarillisessa lehdessä sanotaan, että muutoin kyllä se vuoden 1870:n ranskalainen resepti olisi käyttökelpoinen, ellei se tekisi tätä meidän itsenäisyyden saavuttamisaikaamme niin rumaksi ja siinä suhteessa siis tekisi pahaa vaikutusta. Tiedätte, arvoisat edustajat, mikä resepti se oli. Kenraali Gallifet ammutti maahan syyllisiä ja syyttömiä, miehiä, naisia ja lapsiakin, teurasti niinkuin Chicagon teurastamoissa säälimättömästi teurastetaan eläimiä. Lähetettiin lisäksi kymmeniä miehiä, vallankumoustaistelijoita, vuosikausiksi vankisiirtoloihin kitumaan ja henkisesti ja ruumiillisesti surkastumaan. Ehkäpä Suomen porvaristossa on nyt niitä, joille tuo rauhoitustapa olisi mieluinen. Saadaan pelätä, että kun taistelun kuumuuteen joudutaan, semmoiseenkin ehkäpä erehdytään.

Nyt on jo tapahtunut siellä täällä pienempiä yhteentörmäyksiä työväen ja porvariston joukkojen välillä. Verta on vuotanut, ihmishenkiä ikäväksemme on menetetty. Mielet ovat yhä enemmän kiihtyneet molemmilla tahoilla. Katkeruus on käynyt yhä syvemmäksi, ehkäpä niin syväksi, että jonakuna kiehumishetkenä täällä mekin voimme joutua toistemme tukkaan, koska ulkomailla parlamenteissa joskus mustepullotkin lentelevät. Ei tarvita muuta kuin että tulee pikkuinen sysäys. Pikkuisista yhteentörmäyksistä tulee suuri, voi tulla sota, k a n s a l a i s s o t a. Tahdotaanko sitä? Uskon, että porvaristossakin löytyy paljon niitä, jotka eivät kansalaissotaa toivo eivätkä tahdo. Työväenjoukoissa niitä varmasti löytyy paljon. Mutta kaikkien taantumuksellisimmat ainekset porvaristossa, ne, jotka ovat varmat siitä, että heillä on käytettävinänsä semmoiset voimakeinot, jotka tepsivät, ne, ehkä olisivat valmiit pian, mahdollisimman pian, tekemään semmoisen leikkauksen, joka turvaisi ja takaisi heidän asemansa. En kiellä, etteikö työväen kiihkoisimmissa, anarkiaan taipuvammissa aineksissa olisi myöskin niitä, jotka vain odottavat tilaisuutta, koska saisivat pistää sen pistimen siihen vissiin paikkaan, josta ed. Salin täällä kerran puhui. Puolestani en toivoisi luokkavastakohtien kärjistyvän nyt tähän pisteeseen. En toivoisi sitä, sillä luulen, että siitä olisi vahinkoa. Ei ainakaan pitäisi millään teolla kiihdyttää taikka erikoisesti jouduttaa tuommoisen mahdollisuutta, vaan pikemmin menetellä niin, että se lykkäytyisi mahdollisimman kauvaksi. Mutta, kuten jo sanoin, porvarillisella taholla löytyy niitä, jotka ehkä eivät ainoastaan odota sitä, vaan jotka toivovatkin sitä. Ed. Mikkola on Pohjanmaalla sanomalehtien mukaan pitänyt erään puheen. En tahdo sanoa, että sen puheen eräät kohdat nimenomaan viittaisivat suoranaisesti tällaiseen mielialaan hänessä. Mutta hänen puheensa tarkoitetut kohdat tekevät kuitenkin sen vaikutuksen, että hänkin on niin hermostunut, että odottaisi jonkun ratkaisun tapahtuvan, ja jos se sitten on inhoittava, niin olkoon.

Kansalaissodan vaaran minusta senaatin ehdotuksen hyväksyminen tuo esiin sitäkin suuremmilla syyllä, kun porvaristo eräissä verrattain pienissä asioissa, esimerkiksi eräissä virkamiesasioissa, itsepintaisesti menettelee niin, että sen täytyy herättää harmia jopa rauhallisissakin työläisissä. Tiedetään, että eräät maaherrat ovat menetelleet sillä lailla, että ovat saaneet osaksensa työväen sankkojen joukkojen vastenmielisyyden. Näistä ei tahdota millään elkeillä luopua. Ne pidetään paikoillansa. Ja sittenkun työväen taholta esitetään vaatimuksia niiden poistamisesta viroistansa ja kun jotkut intoilijat ja ajattelemattomammat rupeavat sitten käyttämään väkivaltaakin tuommoisten virkamiesten syrjään työntämiseksi, niin silloin lyödään suurella miekalla näitä ihmisiä. Ja kuitenkin te itse omassa keskuudessanne harjoitatte samanlaista virkamiesten seulomista. Viime päivinä on porvarillisissa suurissa pääkaupungin lehdissä käyty kiivasta taistelua siitä, ovatko Viipurin hovioikeuden kaikki virkamiehet kunnollisia ja kyllin arvokkaita tämän hovioikeuden jäseniksi. En tahdo tähän juttuun asiallisesti puuttua. Se on teidän keskinäinen asianne. Mutta sanon vain, että kun työväki saa lukea näistä tällaisista teidän riidoistanne ja näkee, kuinka siellä puolella ja toisella hiotaan miekkoja, puhutaan myrkyllisiä sanoja ja uhataan vastaisuudessa ryhtyä erinäisiin tekoihin, niin onko ihme, että nuori

16—17-vuotias punakaartilainenkin sanoo: Jaaha, seurataanpa Hufvudstadsbladetin esimerkkiä. Hufvudstadsbladet lupaa näet rangaista suomettarelaisia ja nuorsuomalaisia siitä, että ne panivat pari sen Malinin Viipurin hovioikeuden jäsentä nykyiseen. Punakaartilainen voi sanoa, että ehkäpä minäkin otan ja seuraan tätä esimerkkiä alallani.

Kyllähän porvaristo voi saada pystyyn kai tuommoisenkin järjestyskunnan, jos eduskunnan enemmistö hallitukselle siihen luvan antaa. Ja myös tavalla tai toisella saanette rahaakin. Onhan hallituksella nyt jo käytettävänä varoja, ei tosin tähän tarkoitukseen — tähän tarkoitukseenhan aiotaankin vasta tämän vuoden budjetin yhteydessä varoja saada. Mutta onhan hallituksella sentään niin eteviä juristeja — ja jollei siellä ole, niin hallituksen ulkopuolella on kyllä sellaisia, jotka löytävät jostakin lakiparagraafin, jonka perusteella, vaikkei eduskunta myöntäisikään niitä varoja, selittävät, että ennen myönnettyjä varoja voi käyttää. Mutta ei sittenkään sellaisella järjestyskunnalla, jota hallitus suunnittelee, ja sen toiminnalla, kuten jo useasti olen sanonut, rauhaa saada palautetuksi. Eikä sillä myöskään voida tukahduttaa sitä *kumouksellista henkeä*, joka nyt kaikissa tapauksissa vallitsee koko työväenluokan mieliä. Ei sitä voida tukahduttaa. Se purkautuu ennemmin tai myöhemmin sillä tavalla, että se vie tämän maan demokraattista kehitystä eteenpäin. Mutta älköön se koskaan purkautuko anarkiana. Älköön se koskaan purkautuko sekasortona, vaan järjestettynä köyhälistön vallankumouksena, silloin kun se purkautuu.

Ette te, arvoisat porvarilliset, hyväksymällä senaatin pyynnön, voi tukahduttaa kumousta. Se on nyt tämän ajan oleellisia ilmiöitä. Historiakin todistaa sen, että sitä ei tukahduteta. Kun yhteiskunta on kypsynyt vissiin asteeseensa, kun joku tuotantomuoto rupeaa olemaan valmis siinä määrässä, että voidaan odottaa siirtymistä korkeampaan tuotantomuotoon, silloin se siirtyminen tapahtuu varmasti. Tapahtukoon se sitten enemmän tai vähemmän väkivaltaisesti, tapahtukoon se nopeammin tai hitaammin, mutta se menee kaikissa tapauksissa historiallisella voimallansa eteenpäin. Silloin kun tämän kapitalistisen järjestelmän alkutaistelut suoritettiin Ranskan vallankumouksessa, silloin feodaalinen yhteiskunta nousi takajaloillensa. Se tuomitsi nousevan porvariston verihurtiksi, yhteiskunnallisen rauhan häiritsijöiksi ja nimitti sen kaikilla niillä pahoilla nimityksillä, joita ranskankielellä jo siihen aikaan oli runsas varasto. Ja kuitenkin Ranskan vallankumous meni eteenpäin. Se kesti kyllä vuosikausia eikä se päättynyt yksistään siihen maahan, missä se oli alkanut. Se kulo levisi yli Euroopan, koko sivistyneeseen maailmaan kypsään maaperään. Ja niin vähitellen niistä taisteluista nousi ja kehittyi porvarillinen yhteiskunta siihen muotoon, missä se tänä päivänä on. Mutta Ranskan vallankumous ei olisi esimerkiksi Saksassa voinut saada vaikutusta ja maaperää, elleivät sielläkin olot, taloudelliset ja niiden mukana poliittiset, olisi kehittyneet sellaisiksi, että vallankumous oli välttämätön. Kapitalistinen yhteiskunta ja sen ylirakenne, valtio, ne vuorostaan rupeavat nyt saamaan semmoisia muotoja, että *vähitellen on vältämätön kapitalistisen talousjärjestelmän vaihtuminen toiseen*. En tahdo mennä väittämään, että se nyt on suoritettavissa, että yhdellä loikkauksella voitaisiin hypätä sosialismiin. Päinvastoin en uskoisi sen nyt olevan mahdollista, mainittakoon sivumennen.

Kun näin ovat asiat, niin turhaa on luulla, että senaatin ehdottamalla järjestysvallalla saataisiin ensiksikään järjestystä tässä maassa kunnolliseksi. Toiseksi sen kautta ei voida sitä kumouksellista mielialaa tukahduttaa, joka on proletaareja vallannut. Mutta kolmanneksi sillä ei myöskään saada kai *yksilöllisiä anarkistisia ilmiöitäkään* poistumaan. Päinvastoin on syytä pelätä, että ne käyvät yhä räikeämmiksi. Onhan nähty ennenkin sitä. Tiedätte, että laajat kansankerrokset jyrkästi vastustavat sellaista rauhoitusmenettelyä, sellaista sosialista lääkitsemiskeinoa, jota senaatin ehdotus ja porvariston pyrkimykset ylipäänsä tässä suhteessa tietävät. Ja jos niin on, niin silloin myöskin kiihkeimmät aineksel saattavat yhä enemmän erehtyä yksilöllisen anarkismin tielle. Teissä porvarillisissakin on paljon sellaisia aineksia, jotka, koska kerran porvarillinen maailmankatsomus ylipäänsä on yksilöllistä, ovat erehtyneet päivän politiikassa tätä kantaa ajamaan. Ei ole nimittäin harvinaista, että työväen luottamusmiehet näinä aikoina saavat kirjeitä, — sisällöstään päättäen porvareita — joissa ei ole allekirjoitusta, mutta joissa luvataan ottaa hengiltä se ja se työväen edustaja, toimitsija tai luottamusmies, ellei se esimerkiksi eroa eduskunnasta tai ellei se tee semmoista tai semmoista j. n. e. Mitä väkivaltaisimpiin keinoihin yhteiskunnassa ryhdytään, sitä

enemmän sikiää ja kasvaa tuollainen yksilöllinen politiikka.

Puolestani siis katsoisin onnellisimmaksi ja parhaimmaksi, jos ei se suunnitelma, jota hallitus nyt ajaa, koskaan toteutuisi. Jos minun sallitaan antaa teille neuvo, niin se olisi: pysähtykää sillä tiellä! Teillä on kyllä viime aikoina tunnussanananne ollut: ei mitään myönnytyksiä! ei yhtään peräänantamista! on seisottava paikallaan ja kaaduttava siihen! Ymmärrän kyllä tämänkin. Se voi olla semmoisen porvarillisen ryhmän ajatuskannan mukaista, joka jo on tuomittu tuhoutumaan. Siihen kuuluvat ajattelevat: murskautukoon kaikki, murskautukoot itsekin, mutta tapahtuuhan samalla myös hävitystä ympärillä laajoissa piireissä. Toiset ovat niin yksinkertaisia, että sanovat: tapahtukoon oikeus, vaikka maailma häviäisi. Mikä sitten on oikeutta? Senaatin ehdotuksen kannalla olijat pintapuolisesti katsoen luulevat olevansa oikeassa. Minä tahtoisin tässä asiassa ja ylipäänsä Suomen kansan politiikassa, sen eduskunnan politiikassa harjoitettavan sosialista oikeutta. Senaattori Serlachius ollessansa tämän eduskunnan jäsenenä piti kerran puheen ja lausui, että yksi asuntolaki on parempi kuin 10 rikoslain pykälää. Se oli hyvin sanottu. Mutta senaattori Serlachius, kuten jo sanoin, ei itse jaksanut noudattaa tätäkään ohjelmaansa. Ei sitä näytä jaksavan noudattaa sekään senaatin siviilipäällikkö, joka senaattori Serlachiuksen jälkeen nyt sitä salkkua hoitaa, ja eivät myöskään sille kannatustansa näytä jaksavan antaa muutkaan senaatin jäsenet, koskapa ehdotus tällainen, kuin kysymyksessäoleva, on tänne jätetty. Mutta pyytäisin kuitenkin, herrat senaattorit, teitä seuraamaan, käytäntöön sovelluttamaan tätä senaattori Serlachiuksen lausumaa ohjetta. Se minusta on paras lääke. Senaatin puheenjohtaja on, kuten jo sanoin, saanut porvaristolta maineen, että hän on järjestyksen ja laillisuuden mies. Useilla muillakin senaatin jäsenillä on sama maine. Mutta toivoisin, että te myös koettaisitte hankkia itsellenne toisen mainesanan: sosialisesti ymmärtäväisiä miehiä. Luopukaa tästä niin sanotun lujan järjestysvallan luomishankkeestanne. Hankkeenne saumojen läpi paistaa, että siitä tulee sotajoukko, armeija, joka voi ja varmastikin tulee tuottamaan sanomattomia onnettomuuksia tähän maahan. Luopukaa siitä ja ruvetkaa toteuttamaan sosialista oikeutta. Sillä tiellä te pääsette pitemmälle ja sillä tiellä voitte nähdä meidät selkänne takana teitä eteenpäin lykkäämässä. Tässä nyt esittämässänne asiassa meidän täytyy seista teitä vastaan. Työväki ei ole lähettänyt meitä tänne äänestämään varoja semmoisten laitosten perustamiseksi, jotka uhkaavat työväen vapautta, ei antamaan ääntämme semmoisten hankkeitten virittämiseksi, jotka voivat kansanvaltaista edistystä tässä maassa estää, häiritä ja ehkäpä tukahduttaa. Työväki on lähettänyt meidät tänne ajamaan työväenasiaa, leipää ja oikeutta sille vaatimaan.

Luulen riittävästi näyttäneeni, että kaikki se ikävä, mikä nykyään Suomen yhteiskunnassa vallitsee, on johtunut yhteiskunnallisista epäkohdista, kurjuudesta, jota työväki on saanut kokea, kohtelusta, jota se on saanut kärsiä, hädästä, puutteesta, nälästä ja sorrosta, jonka alaisena se on saanut taistella. Semmoiseen hätään on käytettävä muita keinoja kuin miesjoukkoja ja aseita; siihen tarvitaan toisia lääkkeitä. Niistä olen puhunut ja ne lääkkeet tepsivät varmasti. Me sosialidemokraatit emme tahdo vastustaa järjestyksen huoltamista, päinvastoin tahdomme olla mukana siinä. Mutta monta kertaa on jo sanottu, että siitä pitää laittaa kansanvaltainen järjestys ja kansanvaltaisesti se turvattava. Siinä työssä me olemme mukana. Mutta samalla kun me huudamme: alas anarkia, joka ilmestyy ryöstöissä (Oikealta: Milloin?), murhissa ja muissa samantapaisissa, samalla me myös huudamme: alas semmoinen poliisianarkia, jota porvaristo valmistaa. Senaatin ehdotus on vaarallinen siinä suhteessa, että se vie porvariston järjestettyyn anarkiaan. Ja sentakia me olemme viimeiseen asti sitä vastustamassa. Mutta jos niinkin käy, että te tämän ehdotuksen hyväksytte, niin mitäpä sille sitten voidaan. Täytyy ottaa vastaan se, mitä tulee, jos sen täytyy tulla. (Vasemmalta: Kyllä sitä vastaan ovat jumalatkin voimattomat!) Sitten jälestäpäin saanemme nähdä, mitä siitä seuraa: hyvääkö vai pahaa. Hyvä olisi, jos ei kaikesta huolimatta sittenkään seuraa mitään enempää ikävää, kuin mitä nyt jo nähdään, paha, jos seuraisi enemmän ikävää. Mutta sen sanon teille vielä: senaatin ehdotuksen hyväksyminen ei missään tapauksessa kumminkaan merkitse sitä, että työväen vallankumouksellinen mieliala, että kumousliikkeiden mahdollisuudet tästä maasta poistuisivat. Ei! Jos kerran eurooppalaisen vallankumouksen edellytykset nyt ovat olemassa, niin kyllä kai ne sitten myöskin rupeavat olemaan vähitellen Suo-

messa. Senaatin ehdotuksen hyväksyminen voi nähdäkseni siinä suhteessa — en sano olla hyväksi tai pahaksi — vaikuttaa niin, että se jouduttaa tuota vallankumouksellisten liikkeiden alkamista. Tahdotteko te sitä? Se on teidän asianne. Toivotteko te sitä? Sekin on teidän asianne. Luulen, että porvaristossa on melkoinen osa niitä tai oikeastaan kaikki, jotka eivät toivoisi sitä, mutta toivovat tämän ehdotuksen hyväksymisellä tekevänsä sen tyhjäksi. Mutta toiveet ovat toiveita vain. Tulevat tapahtumat ja tulevien aikojen historia todistaa sitten, kuinka oikein tässä on arvattu ja mitä lopultakin tulee. Mutta jos tämä ehdotus tulee hyväksytyksi ja sitä sitten lähdetään kaikella sillä intohimolla toimeenpanemaan, mikä porvaristossa nyt on vallalla, kaikilla porvariston käytettävillä voimilla, niin ei syy seurauksiin ole meidän. Mutta jos tahdotte saada jonkinlaista järjestystä täällä aikaan ja mielten tyyneyttä, niin taivuttakaa senaattinne ja lähtekää itsekin, reippaasti ja rehellisesti demokraattisten sosialistien uudistusten tielle. Sillä tavalla putoavat pian aseet ihmisten käsistä, niin oikealla kuin vasemmalla. Pyssyt pannan seinälle, revolverit laatikkoon eikä enää tarvitse sorvata kansainvälisen oikeudenkin kieltämiä dum-dum-kuulia, jommoisia porvariston ylhäisimmillä nyt on.

Senaattori A. Castrén: Sen lisäksi, mitä lausutaan käsilläolevassa hallituksen kirjelmässä, joka minulla oli kunnia tältä paikalta tämän kuun 10 päivänä lukea julki, pyydän yksityisenä hallituksen jäsenenä lausua seuraavaa:

Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen järjestyneessä ja terveessä yhteiskunnassa kuuluu hallituselimien tehtäviin ja tulee hallituksella sen vuoksi olla käytettävänään tarpeellista ja tehokasta valtaa ja voimaa. Samasta syystä on vältettävä ja terveen yhteiskunnan kannalta vaarallistakin, että yksityiset kansalaiset tai sen eri ryhmät ottavat tämän toiminnan yksinomaiseksi oikeudeksi ja voimakeinoin pitävät sitä käsissään. Seuraus onkin tällaisesta toiminnasta tavallisesti riita ja epäsopu eri kansalaiskerrosten kesken ja vihdoin kansalaisten asestautuminen toisiaan vastaan. Tällaiseen tilanteeseen on nyt tultu maassamme ja sen seurauksia havaitsemme päivittäin toinen toistaan kaameammassa muodossa. Ensinmainittua periaatetta noudattaen on hallitus katsonut velvollisuudekseen, estääkseen tällaisten tapahtumien toistumista, jopa yleisiä kansalaiskahakoita ja veljessotaa syntymästä, ryhtyä toimiin kaikkien yhteiskunnan säilymistä ja rauhallista kehitystä edistävien kansankerrosten kokoomiseksi ja yhteenliittämiseksi yleisen rauhan ja turvan palauttamiseksi maahan. Sitä on eritoten vaatinut juuri saavuttamamme asema itsenäisenä ja vapaana valtiona, jolla ei lainkaan ole sotavoimia eikä myöskään, niinkuin ennen jo on esitetty, muitakaan keinoja järjestyksen turvaamiseksi. Hallitus on varmasti vakuutettu siitä, että kaikki oikeamieliset, kunnon kansalaiset tulevat yksimielisesti ja uhrautuvasti avustamaan hallitusta tässä pyrkimyksessä. Samalla on hallitus suunnitellut ja ryhtynytkin jo valmistaviin toimiin tarpeellisen tehokkaan ja varustetun järjestyskunnan aikaansaamiseksi, joka hallituksen valvonnan ja lähempien määräysten alaisena tulee toimimaan yksissä neuvoin vastamainittujen kansalaisjärjestöjen kanssa ja niiden keskuksena. Tämä järjestyskunta on tarkoitettu niin voimakkaaksi, että siitä tarpeen vaatiessa voidaan hallituksen määräysten mukaan lähettää osastoja eri osiin maata paikallisen järjestysvoiman avuksi, jota sen vuoksi toisin paikoin voi pitää verrattain pienenä. Mitä järjestyskunnan sijoitukseen, varustukseen ja lähempään järjestelyyn tulee, katsoo hallitus tällaisten toimenpiteiden kuuluvan sen tehtäviin. Tästä tulee hallitus antamaan tiedon myöskin tänne sijoitetun venäläisen sotaväen johdolle ja tulee hallitus samalla vaatimaan, ettei sotaväki, sikäli kuin se vielä ei ole voinut noudattaa hallituksen jo aikaisemmin sille antamaa kehoitusta poistua maasta, tule sekaantumaan tähän yksinomaan yhteiskunnan turvallisuutta ja järjestystä tarkoittavaan hankkeeseen. Sikäli kuin se suunnitelma, joka nyt on pidetty sopivana, osoittautuu toteutettaessa riittävän tehokkaaksi, tulevat kustannukset siitä kuukausittain, perustamiskustannuksia lukuunottamatta, nousemaan miljoonan markan korville. (Hälinää vasemmalta.) Vartauksen vuoksi mainitsen, että poliisivoiman ylläpitäminen Helsingissä nousee noin 400,000 markkaan kuukaudessa. Kokonaiskustannusten määrä tulee tietysti riippumaan siitä, milloin tämä ylimääräinen järjestysvalta voidaan lakkauttaa, milloin sitä voidaan vähentää, vai täytyykö sitä mahdollisesti lisätä.

Senaattori Svinhufvud: Kerran ennen olen eduskunnassa lausunut, kuinka tärkeätä maallemme on, että järjestystä voidaan ylläpitää. (Vasemmalta: Mutta ei ole yritetty

vaan.) Sen jälkeen, kun tämän lausuin, on Suomen riippumattomuus tullut tunnustetuksi Suomen naapurien puolelta ja myöskin eräiden suurvaltojen puolelta. Tämä riippumattomuuden tunnustaminen se meitä velvoittaa entistä enemmän. Meidän täytyy täällä saada aikaan järjestys, meidän täytyy täällä jaksaa suojata ihmisten henkeä ja omaisuutta (Hyvähuutoja). Jos me emme siihen kykene, jää se tunnustus, joka meille on annettu, muodolliseksi; asiallisesti meitä ei oteta lukuun vapaana valtiona. (Vasemmalta melua. Varapuhemies: Ei saa häiritä.) Hallitus vetoo nyt eduskuntaan, hallitus vetoo myöskin kaikkiin niihin kansalaisiin, jotka pitävät rauhaa ja turvallisuutta yhteiskunnan perusehtona. (Hyvähuutoja ja valtavaa kättentaputusta. Vasemmalta kovaa melua. Varapuhemies kehoittaa useita kertoja järjestykseen. Mielenosoitus jatkuu.)

Varapuhemies: Keskeytän täysi-istunnon 15 minuutiksi.

Täysi-istunto keskeytetään 8,43 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 9,5 i. p.

Hallituksen esitys tuodaan.

Ensimäinen varapuhemies: On ilmoitettava, että hallituksen jäsen tuo erään esityksen.

Eduskuntaan saapuu esittelijäsihteeri G. E. F. Albrechtin seuraamana senaattori K. Kallio ja lausuu:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Suomen Eduskunta!

Suomen Hallituksen määräyksen mukaan on minulla kunnia Suomen Eduskunnalle jättää seuraava Hallituksen esitys n:o 37: Esitys eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa 2 päivänä kesäkuuta 1917 annetun lain 13 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi.

Ensimäinen varapuhemies: Esitys esitellään eduskunnan käsiteltäväksi.

Keskustelu jatkuu:

Senaattori Setälä: Ensimäinen arvoisa puhuja, joka tässä asiassa käytti puheenvuoroa, on kosketellut viimesyksyistä poliisikoulua ja sitä salaperäisyyttä, jolla se muka on toimeenpantu. Se henkilö, jonka raskaana velvollisuutena oli siihen aikaan koettaa pitää huolta järjestyksen ylläpidosta ja jolla myöskin on tiedot asian yksityiskohdista, ei ole täällä, ei edes kotimaassa eikä voi puolestaan vastata. Minä kuitenkin tiedän asiasta sen verran, että voin sanoa arvoisan puhujan esityksen olevan suuressa määrin harhaanvievän.

Jokaiselle, joka ei ole antanut kiihoituksen ja kiihtymyksen peittää silmistään totuutta, on tunnettua ja tiettyä, ettei tätä poliisikoulua perustettu mitään kansamme luokkaa vastaan. Sen tarkoituksena oli ainoastaan kantajoukon aikaansaaminen tehokkaalle järjestysvallalle. On mainittava, että vähäistä ennen oli Helsingissä useita viikkoja kestänyt miliisilakko, siis lakko sellaisella alalla, jossa lakon ensinkään ei pitäisi saada tulla kysymykseen. Edessä oli siis se mahdollisuus, että missä osassa maata tahansa järjestysvalta minä hetkenä hyvänsä saattoi tehdä lakon ja yhteiskunta käydä sen edessä kokonaan voimattomaksi ja turvattomaksi, niinkuin kohta sen jälkeen selvästi näkyikin niin sanotuiden voimellakoiden aikana, jotka kaasivat sosialistisen senaatin.

Katsoen siihen, että kansalaisten hengen ja omaisuuden turvaaminen on jokaisen hallituksen alkeellisimpia velvollisuuksia, ehdotti silloinen siviilitoimituskunnan päällikkö senaatille viime syksynä poliisikoulun perustamista ja varojen myöntämistä puheenalaiseen tarkoitukseen. Että miehistöä jo sitä ennen olisi harjoitettu, on ainakin minulle tuntematonta. Itse asian laadustakin pitäisi olla selvää, että tämä ei voi olla totta. Onhan huomattava, että senaatin varapuheenjohtaja Tokoi erosi vasta 17 päivänä elokuuta ja että senkin jälkeen senaatissa vielä oli sosialidemokraattisia jäseniä, siis senaatin tieten tämmöinen harjoittelu ei ainakaan voinut tapahtua sillä tavoin, ettei se myöskään samalla olisi tullut yleiseen tietoon.

Miksi asiata siis pidettiin salassa sen jälkeen, kun se senaatissa esitettiin? Ainoana

syynä oli se, että siviilipäällikölle oli ilmoitettu, että venäläinen sotaväki aikoi estää kaiken tehokkaan järjestysvallan aikaansaamisen ja tukahduttaa sen ensimäiseen alkuunso. (Vasemmalta: Miks'ei sitä ennen vaaleja sanottu? Varapuhemies: Ei saa häiritä.) Minä en ole koskaan ennen, kuin vasta tänä iltana ed. Mannerin suusta kuullut sitä ajatusta, että tämä asia olisi ollut minkäänlaisessa yhteydessä vaalien kanssa. Että tällä poliisikoululla ei saavutettu sitä, mitä sillä tarkoitettiin, se johtui siitä, että punakaarti sen toiminnan tuhosi. Syynä tähän ei saattanut olla mikään muu kuin, että puheenalaisesta koulusta ja sen tarkoituksesta oli levitetty kokonaan vääriä tietoja.

Senaattori Louhivuori: Se anarkian tila, johon maame on joutunut, on mennyt niin pitkälle, että se uhkaa jo maan hallintoakin mitä tärkeimmillä aloilla. Maanantaina kuluvan tammikuun 7 päivänä aamupäivällä esitettiin sosialidemokraattisen puolueen alkuaan perustaman aseellisen järjestön puolelta, jota aikaisemmin kutsuttiin „Työväen järjestyskaartiksi" ja joka nykyään, hyläten tuon edes johonkin järjestykseen viittaavan nimityksen, kutsuu itseään „Punaiseksi kaartiksi", senaatin puheenjohtajalle kirjallinen vaatimus, että entinen kenraalikuvernöörintalo luovutettaisiin tuon järjestön käytettäväksi. Saatuaan tähän vaatimukseen kieltävän vastauksen, tunkeutui samana päivänä kello 3 iltapäivällä asestettu, arviolta noin 40—50 miehen osasto „Punaista kaartia" mainittuun taloon, ryhtyen valtaamaan itselleen talon yläkerrassa aluksi 3 huonetta, jotka oli osoitettu vastaperustetun sosialihallituksen käytettäviksi ja joista jo aikaisemmin senaatti oli käskenyt siirtämään huonekaluja osaksi toisiin huoneisiin, osaksi senaattiin järjestettävää erästä uutta huoneustoa varten ja valmistamaan sosialihallitukselle näihin huoneisiin tilaa. Helsingin kaupungin miliisi oli jo aamupäivällä saanut käskyn estää senaatin tietoon tullut väkivaltainen tunkeutuminen kyseessäolevaan huoneistoon, mutta osoittautui miliisi haluttomaksi ryhtymään velvollisuutensa mukaiseen vastarintaan. Saatuani puhelimella tiedon tapahtumasta, läksin viipymättä senaatin taloudenhoitajan seuraamana entiseen kenraalikuvernöörintaloon, jossa vaadin saada puhutella joukon johtajia ja tiedustelin heidän nimiänsä, ilman että heillä oli rohkeutta niitä ilmoittaa. Vaadin joukkoa poistumaan ja heidän kieltäydyttyään siitä, panin vastalauseen sitä törkeätä lainrikosta vastaan, mitä tietää tunkeutuminen valtiolaitosten hallussa olevaan huoneustoon, ilmoittaen samalla ryhtyväni nykyisin käytettävissä oleviin toimiin tapahtumain johdosta. Tähän he vastasivat vaatimuksella, että heitä varten tyhjennettäisiin muutamia huoneita ja ellei sitä tehtäisi, tulisivat he itse niin tekemään.

Sillä välin olivat sosialihallituksen ylitirehtööri ja erinaiset virkamiehet jatkaneet työskentelyään hallitukselle kuuluvissa, alakerrassa sijaitsevissa huoneissa. Kun ylitirehtööri viimeisenä poistui virastosta, tapasi hän talon porvaskäytävän ja ulkoeteisen miehitettynä aseellisilla punakaartilaisilla. Tiedusteltuaan tämän joukon aikeita, pani myöskin ylitirehtööri niitä vastaan jyrkän vastalauseensa, huomauttaen, kuinka valitettavaa oli, että väkivaltaisilla pakkotoimilla häiritään sen uuden keskusviraston toimintaa ja paraikaa tapahtuvaa järjestämistä, joka on asetettu muiden muassa kiireellisesti huolehtimaan viime vuoden kuluessa vahvistettujen työväen suojelusta, 8 tunnin työpäivää, työntekijäin tapaturmavakuutusta, työnvälitystä, työttömyysvakuutusta koskevien lakien ja säännösten toimeenpanosta ja kieltolain järjestämisestä. Tähän kaartin johtomiehet, kieltäytyen nytkin nimiään ilmoittamasta, vastasivat toimivansa kaartin päätösten mukaan, välittämättä mistään laeista, esivallasta tai parlamentaarisesta toiminnasta. Tämän jälkeen on kaartilaisia majaillut öisin sosialihallituksen huoneissa ja vartioinut päivällä niitä, kuulustellen sinne pyrkiviä. Yläkerrasta he ovat ottaneet haltuunsa kaikki pienemmät huoneet ja yhden isomman salin, alikerrasta ainakin yhden huoneen. Sosialihallituksen eri osastojen juuri alulle pantu järjestäminen on täten ehkäisty, niin ettei varsinkaan kansliaa eikä raittiusosastoa voida pysyvästi järjestää, ja sosialihallituksen rauhallinen toiminta aseellisen ja väkivaltaisuudestaan tunnetun joukkueen suureksi osaksi valtaamassa ja vartioimassa huoneistossa on käynyt mahdottomaksi. Erittäinkin on huomattava se yleisöön kohdistuva loukkaus, kun vapaita kansalaisia, heidän kääntyessään julkisen viranomaisen puoleen, tutkivat ja kuulustelevat asiattomat aseelliset miehet. Ainoastaan kiireellisimmät asiat on sosialihallitus voinut käsitellä, tilapäisesti kokoontumalla hallitukselle kuuluvassa köyhäinhoidontarkastusosaston huoneistossa, joka toistaiseksi on sijainnut eri paikassa, kuin tse hallitus. Sosialihalli-

tuksen jatkuvalle säännölliselle toiminnalle on tämä olotila sietämätön, jopa mahdoton, ja vaikuttaa mitä häiritsevimmin niiden tärkeäin sosialisten tehtäväin suorittamiseen, mitkä jo edellä mainittiin. — Samanlaisen häiriön alaiseksi on joutunut entiseen kenraalikuvernöörintaloon sijoitettu vakuutusneuvosto, joka niinikään on vasta tänä vuonna alkanut toimintansa ja on osittain vielä järjestelynalaisena, samoin työväen tapaturmalautakunta. Työväen järjestyskaartin menettely kohdistuu siis tässä tapauksessa suorastaan sellaisten lakien toimeenpanoa ja valvontaa vastaan, mitkä eduskunta on säätänyt työväen vaatimusten ja tarpeiden täyttämiseksi, työväen itsensä eduksi ja menestykseksi. Se kunnallinen järjestysvalta, joka nyt on olemassa Helsingissä, ei ole tahtonut tai ei ole kyennyt tätä estämään sisäisen heikkoutensa tai ehkäpä jäsentensä pelkuruuden vuoksi.

Niiden useiden tapausten joukossa, jotka edelleen kuvaavat nykyistä olotilaa, tahdon vielä lukea otteen kirjelmästä, jonka Englannin valtakunnan täkäläinen edustaja on maan hallitukselle lähettänyt ja joka eilen senaatissa esiteltiin. Tässä kirjelmässä Englannin edustaja, huomautettuaan niistä loukkauksista, jotka ovat Englannin alamaisia ja heidän omaisuuttaan tässä maassa kohdanneet, jatkaa: että tälläiset hyökkäykset Englannin alamaisia vastaan ovat omiansa tekemään hyvin pahan vaikutuksen sekä Englannin hallitukseen että Englannin kansaan, koska tällaisista tapauksista luonnollisesti kirjoitetaan Englannin sanomalehdistössä, eikä konsuli luule, että se on oleva Suomelle eduksi aikana, jolloin Suomi pyytää Englannin apua elintarve- ja muissa vaikeuksissaan. Huomautettakoon, että Englanti on yksi niitä valtoja, jotka eivät vielä ole tunnustaneet Suomen itsenäisyyttä.

Ed. Nurminen: Esillä oleva asia on ehdottomasti tärkeä. Sitä osoittaa yksistänsä se, että tällä esityslistalla päiväjärjestykseksi on samasta asiasta kaksi alotetta. Tiedämme, että vielä suuresta valiokunnasta on samasta asiasta lakiehdotus käsiteltävänä. Se todistaa, että asialla on tärkeä merkitys. Mutta tarkastaessa näitä esityksiä huomaa, että vaikkakin ne pyrkivät samaan, on kuitenkin perusteluilla ja ehdotuksilla, joihin ne tähtäävät, suuri ero. Siinä esityksessä, joka on suuressa valiokunnassa käsiteltävänä kaupunkien järjestyksenpidon järjestämisestä, sanotaan muiden muassa seuraavasti: „On tarmokkaasti pyrittävä toteuttamaan aatetta kansan hallitsemisesta sen itsensä kautta. Tämä periaate edellyttää, että luovutaan aikaisemmin tavoitellusta valtiovallan keskittämisestä ja yhä useampia hallinnon aloja siirretään itsehallintoyhdyskuntien hoidettavaksi." Ja tässä anomusehdotuksen johdosta annetussa lakivaliokunnan mietinnössä, joka on tämänpäiväisessä päiväjärjestyksessä, sanotaan eräässä kohdassa näin: „Kun nykyinen valtion poliisi, jonka toiminta on nojautunut hallinnollisiin asetuksiin, ohjesääntöihin ja kiertokirjeisiin, menneinä vuosina on menettänyt laajojen kansankerrosten luottamuksen, on tarpellista, että poliisilaitos maassa kokonaan järjestetään uudestaan, niin että kaikki järjestystä kansankerrosten luottamuksen, on tarpeellista, toiminnassa." Kaikkien kansankerrosten päästessä, uusien kunnallislakien astuttua voimaan, osallisiksi kunnalliseen edustukseen ja siten vaikuttamaan niiden kokoonpanoon ja suuntaan, voi toivoa, että järjestysvalta kaupungeissa saa osakseen yleistä luottamusta. Yhtäläisistä syistä olisi käytäessä uudistamaan järjestyksen hoitoa maaseudulla, valiokunnan mielestä erittäin suotavaa, että se sielläkin järjestettäisiin kunnalliseksi asiaksi. Tämä kolmas alote, hallituksen kirjelmä, päättyy, että „eduskunta päättäisi oikeuttaa hallituksen ryhtymään kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joita se katsoo tarpeellisiksi lujan järjestysvallan luomiseksi maahan". Siis ehdotukset päättyvät molemmat aivan päinvastaisille periaatteille. Onkohan sattuma, että tämä hallituksen alote on tullut juuri vähän ennen, kuin lopultakin on tälle eduskunnalle tullut esityksiä, jotka tarkoittavat järjestysvallan saattamista oikealle, tarkoitusta vastaavalle pohjalle. En luule, että se on paljas sattuma. Näen siinä toisellaisenkin ilmiön. Näen siinä nimittäin tarkoituksellisuuden, näen siinä huipun sille taantumuspolitiikalle, jota tämäkin eduskunnan porvaristoaines niin yksimielisenä on ajanut. Lakivaliokunnassa, kun oli kysymyksessä nämä valiokunnassa käsiteltävinä olevat alotteet, varsinkin ed. Wreden y. m. tekemä alote lujan järjestysvallan luomisesta, oli kysymyksessä, että mihinkä tuo alote tähtää, minkälaista järjestysvaltaa siinä tahdottaisiin aikaansaada, ja silloin oli pitkä keskustelu asiasta. Valiokunnan puheenjohtaja, ed. Antti Mikkola sanoi saaneensa sen käsityksen asiasta, että alote tarkoittaisi sellaisen poikkeuksellisen ajan järjestysvallan luomista, joka olisi hallituksen vapaasti käytettävissä kaikkien niiden

voimien kukistamiseksi, jotka joukkoilmiöinä nousevat yhteiskuntajärjestelmää kumoamaan. Valiokunta, kuten huomaatte, on asettunut asiassa toiselle käsityskannalle, se käsitti, että jos ryhdytään järjestysvaltaa tässä maassa järjestämään sellaiselle pohjalle, että se tulisi tarkoitusta vastaavaksi, sen pitää perustua noihin vanhoihin kansanvaltaisiin periaatteisiin, että se nauttii kaikkien kansalaisten luottamusta. Nyt huomaan, että tässä näkökohdassa, jonka jo ajateltiin olevan ed. Wreden anomusehdotuksen takana ja hallituksen esityksessä, on yhtäläisyyttä, ja huomautan, että myös yhtäläisyyttä on niissä perusteluissa, joilla niitä on ajettu. Valiokunnassa ed. Mikkola selvitti tuollaisen järjestysvallan, tuollaisten kolonnain tarpeellisuutta sillä, että se on kehityksen luoman olotilan välttämätön tulos. Hän piti pitkän puheen valiokunnan jäsenille siitä, että kehitys meillä Suomessakin on pakotettu kulkemaan samanlaiseksi, kuin se on Venäjällä, että vasemmistoainekset, yhä äärimmäiset vasemmistoainekset pääsevät valtaan ja että sitä ei voida estää millään muulla, kuin juuri sellaisilla järjestyskolonneilla, jotka sen tukahduttavat. Kun oli kysymyksessä uudistusten aikaansaaminen kansalle, kansan syville kerroksille, jotka näinä kumouksellisina aikoina liikehtivät, ja oli kysymyksessä myöskin tämän järjestysvaltakysymyksen järjestäminen lailliselle pohjalle, että tuo vanha kiertokirjeisiin, hallinnollisiin asetuksiin ja mielivaltaan perustuva järjestelmä ja siitä aiheutunut vastenmielisyys valtion poliisia kohtaan häipyisi, että uudistustyöllä myös järjestysvallan järjestämisellä voitaisiin saavuttaa se, että asioista selviydyttäisiin rauhallisesti ja kunnollisesti, niin ed. Mikkola sanoi, etteivät ne merkitse mitään. Uudistuksilla ei saavuteta tässä asiassa mitään. Ne ainoastaan, jos uudistuksia myönnettäisiin, saisivat aikaan sen, että vaatimukset tulisivat yhä suuremmiksi, täytyisi mennä yhä enemmän vasemmalle uudistuksia myönnettäessä, ja lopulta oltaisiin kuitenkin siinä tilanteessa, että järjestyskolonnat olisivat ne, jotka aseman selvittäisivät. Siitä syystä, hän sanoi, on lähdettävä sille tielle ilman uudistuksia. Päästään vähemmällä, porvaristo pääsee silloin vähemmällä. Jotenkin tämänsuuntainen oli hänen puheensa sisältö. Nyt samaan pyrkii esilläoleva hallituksen esitys, kuten sen päätösehdotuksessa täydellisesti esiintyy. Kysymyksessä siis on näin ollen eduskunnassa, kun se suhtautuu tähän asiaan, ratkaista, voidaanko tällä keinolla, voidaanko tähän perustuen tosiaankin tässä maassa järjestys palauttaa sekä tehdä sen säilyminen mahdolliseksi. Omasta kohdastani olen siinä vakaumuksessa, että niiden taholta, jotka tätä esitystä esittävät, sellaisenaan hyväksyttäväksi puolustavat, on unohdettu kaksi asiaa, ainakin kaksi. Ensimäinen on se, josta täällä edellinen puhuja jo mainitsi, että me seisomme sellaisessa tilanteessa, että kansalaissodan voi sanoa olevan kynnyksellä, että kansanluokat, omistava ja omistamaton kansanluokka, asestautuneina seisovat toisiansa vastassa ja että tarvitaan ainoastaan senkaltaista ulkonaista provokatoorista aihetta, jolla tämä sota todellakin saadaan syttymään. Näen vaaran siinä, että tähän hallituksen esitykseen perustuvat järjestyskolonnat ja niiden käyttämiseen vapaan vallan antaminen hallitukselle muodostuvat siksi aiheeksi. Voisi olla kysymyksessä tämänkaltaisena kumousaikanakin, jossa nyt elämme, antaa erinäisissä tapauksissa hallitukselle vapaita valtuuksia aseellisen voimankin käyttämiseen. Näen, että sellaisia mahdollisuuksia voisi meillä Suomessa tälläkin hetkellä olla, mutta en näe nyt. Sellaisia edellytyksiä saattaisi olla siinä tapauksessa, jos Suomen vallassaoleva luokka olisi viime vuoden aikana harjoittanut jonkunverran kaukonäköisempää yhteiskuntapolitiikkaa, kuin mitä se todellakin on tehnyt. Jos se ensiksikin olisi ymmärtänyt suhtautua viime eduskunnan, viime valtiopäivien, työn aikana silloin esiintyneisiin kysymyksiin niin, että se työ olisi tullut hedelmälliseksi, olisi tullut hedelmälliseksi niin, että olisi saatu järjestetyksi valtion raha-asiat, järjestetyksi työt työttömille aikanaan, että elintarvekysymys ei olisi päässyt kärjistymään siihen pisteeseen, missä sen nyt tiedämme olevan, että olisi myös tämä järjestysvalta jäjestetty lailliselle, kansanvaltaiselle pohjalle aikanansa ja jos olisi tämän tällaisen yhteiskunnallisen uudistustyön jälkeen olemassa hallitus, jossa myös kansan pohjakerrokset olisivat edustettuina, joka nauttisi koko Suomen kansan luottamusta — silloin näkisin mahdollisuuden siihen, että tuolle hallitukselle tällaisena hetkenä voitaisiin, kuten sanoin, vapaita valtuuksia aseellisen voiman käyttämiseen myöntää. Menisin vielä jonkunverran pitemmälle. Menisin niin pitkälle, että jos porvaristo viime vaalitaisteluansa ei olisi käynyt sillä valheellisella perustella, kuin se sen teki, sillä valheellisella perustella nimittäin, että viime valtiopäivät eivät saaneet mitään aikaan muuta kuin edustajain palkankoroituksen ja vapaa-

liput edustajille, jos porvariston vaaliohjelmassa olisi ollut muutakin kuin vaan sosialidemokraattien toiminnan lokaan tallaaminen tässä maassa, jos sen vaaliohjelmassa olisi ollut nuo „leipää ja särvintä" sanat muutenkin kuin vain pilkkana ja ivana, eikä olisi ollut siellä senkaltaisia kohtia, joissa sanotaan, että eduskunnan viime valtiopäivillä säätämät tärkeimmät lait ovat hylättävät, kunnallislait ovat hylättävät, jätettävät vahvistamatta, että 8-tuntisen työpäivän laki on jätettävä vahvistamatta j. n. e. ja korkeinta oikeutta koskeva laki hylättävä — jos näitä ei olisi ollut, vaan päinvastoin olisi ollut ohjelmana, että viime valtiopäivilllä suoritettu työ on saatava voimaan, — sillä jokainen, yksinkertaisinkin, käsittää, että porvaristolla sen voimaansaantimahdollisuudet olivat, niinkuin se on näillä valtiopäivillä selvästi esiintynyt. — Jos tämän eduskunnan kokoonnuttua ei olisi tarvinnut tämän Suomen kansan pohjakerrosten lähteä kumouksellisella toiminnalla valloittamaan näitä tärkeimpiä lakeja, vaan tämä eduskunta olisi ensimäisenä toimenpiteenään ne käytäntöön vahvistanut, jos tänne olisi syntynyt myöskin tämän kansanvaltaisen työn jälkeen hallitus, jossa olisi tällainen kumouksellisen ajan vaatimuksia vastaava kokoonpano, kokoonpano sellainen, jota suurlakon aikana sosialidemokratian taholta ehdotettiin, 8 sosialidemokraattia, 4 porvarillista — silloin vielä minä näkisin, että olisi tilanne olemassa sellainen, että voitaisiin myöntää, niinkuin sanoin, vapaat kädet aseellisen voiman käyttämiseen hallitukselle. Mutta nyt näitä ei ole. Porvaristo on tehnyt aivan päinvastaista, kuin sen olisi pitänyt tehdä. Se ei vielä huomannut silloinkaan, jolloinka viimeinen hetki olisi ollut huomata, silloin, jolloin tämän maan järjestyksestä kaikkein suurimmassa määrässä vastuunalainen joukko ja tässä maassa viime vuoden ajalla, maaliskuun vallankumouspäivien jälkeen kaikkein suurinta uurastustyötä järjestyksen säilyttämiseksi tehnyt maan järjestyneen työväenluokan täytyi lähteä kumouksellisilla keinoilla näitä vähäpätöisiä, alkeellisimpia oikeuksiansa saavuttamaan. Silloinkaan ei vielä käsittänyt porvaristo, että politiikan muutos on tarpeen, että tässä maassa tarvitaan kansanvaltaista politiikkaa yhtäläisesti kuin sitä tullaan tarvitsemaan kaikissa valtakunnissa, kaikissa maissa niitten sotavuosien jälkeen, joissa ihmiskunta on saanut viime vuosina elää. Ja porvaristo sitä ei käsitä vielä, sillä ennenkuin tämänkaltaisen esityksen olisi eduskunnalle sen asettama ja sen luottamusta nauttiva halltus tuonut, olisi ainakin vähintäänkin odottanut, että olisi ollut eduskuntaryhmille, jos ei suorastaan eduskunnalle, esityksiä, jonkunlainen ohjelmaluonnos siitä, minkälaista politiikkaa täst'edes tulee tämä Suomen kansanvaltainen eduskunta ja sen hallitus ajamaan. Olisi silloin pitänyt olla tämän eduskunnan puolelta Suomen kansalle varmoja vakuuksia siitä, tuleeko uusi hallitusmuoto rakennetuksi kansanvaltaiselle pohjalle, tuleeko täällä muutoin eduskunta harjoittamaan kansanvaltaista lainsäädäntötyötä, tullaanko korkeinta oikeutta koskeva laki lopullisestikin tuhoamaan, vai tullaanko siinä kansanvaltaisuuden periaate toteuttamaan, tullaanko täällä sotalaitoksessa maan puolustusalalla ajamaan käytäntöön se, mitä valiokuntaan lähetetty alote voi edellyttää, vai tullaanko siinä myös kansanvaltaisuutta huomioonottamaan, sen järjestelyssä j. n. p. Vähintään olisi pitänyt lisäksi olla hallituksen muodostaminen uudelle pohjalle, hallituksen muodostaminen sellaiseksi, että sillä on, kuten sanottu, kansan syvien rivienkin luottamus. Näitä ei ole tehty. Onko väärin sanottu? Ainakaan minä en vakaumuksestani mihinkään voi päästä sanoessani, että tässä maassa on suuret joukot, jotka ovat tarkkaavina katselleet, mitä täältä tuleman pitää, jotka ovat katselleet myös Euroopan näyttämölle, ovat tulleet huomaamaan, että vastavaikutus, joka sodan synnyttämänä on syntynyt, on kallistanut ja tulee kallistamaan yhä enemmän vaakaa vasemmalle, vaakaa siihen suuntaan, että ne joukotkin, jotka ovat kolme vuotta saaneet kestää sodan hirmujen ja sotatilanteen kuristamissa oloissa, että niittenkin oikeutta tulee ottaa huomioon, että niillekin valtaa täytyy myöntää ja että tarvitaan Suomessa samankaltaista huomioonotettavaa, ja jos ei sitä älytä, ei kuitenkaan voida estää niitten todellista tapahtumista. Jos tällaisessa tilanteessa siis esitetään tämänkaltainen ehdotus, jossa porvariston hallitus saisi vapaat kädet aseellisen voiman käyttämiseen, täytyy minun sanoa, että se vaikuttaisi näissä joukoissa provoseeraavasti. Se vaikuttaisi toisin, jos, kuten sanoin, hallitus olisi toiselle pohjalle rakentanut, jos sillä hallituksella olisi näitten kumouksellisten voimain luottamus. Mutta kun sitä ei ole, niin ei tällä esityksellä voi nähdä muuta toteutunneena, kuin että siinä on pyrkimyksenä, rehellisenä tarkoituksena diktatuurivallan ottaminen tämän hallituksen käsiin, että sitä ei tulla käyttämään, eikä sen

tarkoituksena olekaan yksinomaan pienien häiriöitten kukistaminen, vaan sillä on tämänkaltainen valtaan koskeva vaikutus ja merkitys.

Kun asia on siis tässä tilanteessa, katsoisin asian ratkaisulle onnellisimmaksi, että käsittely tästä lykättäisiin, lykättäisiin siten, että asia pantaisiin pöydälle käsiteltäväksi tuon suuressa valiokunnassa olevan järjestyksenpitoa koskevan lakiehdotuksen yhteydessä. Ja tämä lykkääminen on minun mielestäni välttämätöntä siitä yksinkertaisesta syystä, että jos eduskunnassa tätä halutaan, jos vallassaoleva luokka tahtoo järjestää tämän asian toisin, kuin mitä täällä puheissa ja mielipiteissä on esiintynyt, että tämä on se keino, jolla voidaan ja tulee uudistustyö estää, jolla voidaan kansanvaltaisuuden toteuttaminen estää ja voidaan vain tällä keinolla, järjestysrankaisuretkien, verilöylyjen muodossa ylläpitää, on silloin porvariluokkien osoitettava Suomen kansalle ne seikat, joista se on epätietoinen, on asetettava takeet niistä seikoista, joista mainitsin, että tullaan harjoittamaan kansanvaltaista uudistuspolitiikkaa täällä, että tullaan muodostamaan hallitus, johonka voivat kansan syvät rivit luottaa. Muuten pelkään, että asia ei tule ratkaistua onnellisesti. Minun mielestäni on siihen hyviä esimerkkejä olemassa. Venäjällä on koetettu tämänkaltaiseen väkivaltaan perustuvalla järjestyksellä saada tukahdutetuksi ne liikkeet, joita ovat ajan olosuhteet synnyttäneet. Onnistuttiinko siinä? Siinä ei onnistuttu, senhän me kaikki tiedämme. Täällä Suomessa olisi monta anarkistista ilmiötä, olisi monta ikävää selkkausta voitu välttää, jos esimerkiksi poliisiasiainpäällikkö Serlachius olisi aikanaan kiirehtinyt eduskunnalle sen esityksen antamista, jolla poliisilaitos maassamme, järjestyksenpito järjestettäisiin toiselle pohjalle. Sitä viivytettiin, ryhdyttiin järjestämään järjestyskolonneja eduskunnan selän takana, kansan tietämättä. On sanottu täällä, ettei se niin salaisuudessa ollut. Mutta olen kuullut, etteivät kaikki senaattoritkaan olisi tienneet esimerkiksi noiden 800,000 markan myöntämisestä tähän tarkoitukseen. Tuo järjestyskolonna on tullut tuhotuksi. Totta on, että nyt on kysymyksessä, kuten senaattorin esityksessä täällä mainittiin, paljon vahvemman, miesluvultaan paljon suurilukuisemman kolonnan muodostaminen, ehkä on tarkoituksena saada ulkomaalla koulutetut voimat, ehkä on tarkoituksena entisten satojen sijaan saada tuhansia ja myöskin lisäksi vielä vapaaehtoisia, kuten täällä on mainittu. Onhan niitä miehiä. Mutta minä sittenkin rohkenen epäillä, että jos tälle tielle lopullisesti lähdetään porvariston taantumuspolitiikan ajamisen aikaansaamisen merkeissä, sen uudistustyön estämisen merkeissä, jota Suomen kansa nykyisissä oloissa ehdottomasti kaipaa, niin ei tämä suurilukuinenkaan järjestyskolonnakunta voi estää lopullisesti tapahtumasta niiden kumouksellisten voimien, oikeuksien valtaanpääsyä. Selvitykseksi mainitsen, ei ole silloin kysymyksessä hajanaiset ilmiöt, hajanaiset esiintymiset. Sosialidemokratia, jota täällä Suomessa porvaristo on kaikin keinoin koettanut saada mahdottomaksi järjestystä säilyttämään näissä kumouksellisissa joukoissa, porvaristo on koettanut sitä nimittäin juuri niillä ed. Mannerin mainitsemilla väärillä kuvauksilla, parjauksilla, sosialidemokratian ja järjestyneen työväen pyrkimyksistä, on koettanut tällä provokatoorisella menettelyllä saada aikaan sen, että luottamus sosialidemokratiaan häviäisi työväenluokan keskuudessa. Sillä on osaksi saavutettu sitä, saavutettu tällä taantumuksellisella, eduskunnallisella toiminnalla, tällä tuloksettomuudella, joka täällä eduskuntatyössä on esiintynyt ja tuolla porvariston yleisellä sosialidemokratian lokaanvetämisellä saatu aikaan, että se luottamus on senkaltaisissa piireissä suurissa määrin menetetty, jotka ovat tulleet maaseudulta, jotka eivät ole luokkatietoisia, jotka eivät ole tietoisia historiallisista voimankäytön edellytyksistä, mutta kun tämä, sen osan, joka tietoinen on, ja rivinsä kuitenkin kyennyt tässä kaaoksessa koossapitämään, kun sen kanssa tulee kysymykseen diktatuurin käyttäminen, sitä vastaan, minä näen, että se ei menesty minkään taantumuksellisen luokan käsissä. Täällä Suomessa ei voida harjoittaa taantumuksellista diktatuuria, siitä saatte olla varmat. Jos siihen ei vielä ole saatu opetuksia, oppia ja selvää käsitystä, johtuu se yksinkertaisesti vain siitä, että ne voimat, jotka harjoittavat, jotka pyrkivät kansanvaltaiseen yhteiskunnalliseen uudistustyöhön, ne odottavat sitä, ne odottavat sitä rauhallisen kehityksen tietä, mutta jos tässä maassa syntyy omistavan luokan diktatuuri, taantumuksellinen diktatuuri taantumuksellisessa tarkoituksessa estämään edistystä, niin se kukistuu omaan mahdottomuuteensa. Sitä vastaan nousee toinen diktatuuri, joka on kumouksellisten voimien käsissä, ja vuosi 1918, ehkä vielä seuraavatkin, ovat niitä vuosia, jotka luovat edellytykset tämän kumouksellisen diktatuurin pysymiseen voi-

massa. Siitä on meillä kehitys, esimerkiksi Venäjällä, täysin selvänä esimerkkinä. Me tulemme sellaisia esimerkkejä epäilemättä vielä näkemään ja siitä syystä varottaisin porvaristoa ratkaisemasta tätä kysymystä näillä enteillä, joissa se nyt on ratkaisuun lähdössä. Varottaisin ratkaisemasta sitä yksipuolisella vastuulla. Tahtoisin, että tämä kysymys, joka, kuten sanottu, on tärkeä, voitaisiin järjestää niin, että täällä maassa tosiaankin kansanvaltaisuuden siemen säilyisi ja kansanvaltaisilla toimenpiteillä voitaisiin järjestää sekin kysymys, joka järjestysvaltaan perustuu, ja että siis tämän tuloksen saavuttamiseksi koetettaisiin asiassa saada aikaan pohja, jolle voitaisiin rakentaa lakiin perustuva yhteiskunnan kansalaisia tyydyttävä ratkaisu, ei minkäänlaisten avoimien valtuuksien myöntämisellä hallitukselle, jolla on yksipuolinen luottamus, eikä vapaan vallan käyttämisellä siihen valtaan, joka voi muodostua valtioksi valtion keskellä, joka voi muodostua toiseksi valtioksi siihen valtioon, jossa kuitenkin on olemassa kansalaisia muitakin, kuin vain se ryhmä, jonka eduille ja tarkoituksille tuollainen diktatuurivalta ehkä olisi hyvinkin toivottu ja tarkoituksenmukainen. Tällä perustella, kuten sanottu, ehdotan, että tämän kirjelmän johdosta päätöksen teko jätettäisiin pöydälle sen lakiehdotuksen yhteyteen järjestyksenpidosta kaupungeissa, joka on suuressa valiokunnassa nyt käsiteltävänä.

Ensimäinen varapuhemies: Puhuja on hyvä ja jättää ehdotuksensa kirjallisesti laadittuna.

Ed. Välisalmi: Siitä päivästä, jolloin tässä eduskunnassa keskusteltiin Turun surullisista tapahtumista, on sekasorto maassamme, joka silloin näytti talttuneen muilla paikkakunnilla, päässyt jälleen uuteen vauhtiin. Melkein joka päivä tuo tullessaan uusia yllätyksiä, uusia sanomia terrorista, joka milloin milläkin maamme kolkalla vallitsee. Jokaisen rauhallista kehitystä harrastavan kansalaisen mieltä ovat nämä tällaiset sanomat omiaan mitä suurimmassa määrin järkyttämään. Kaikenlainen järjestetty yhteiskuntatoiminta uhkaa tässä maassa käydä mahdottomaksi. Ja tämä vielä tapahtuu hetkellä, jolloin pitäisi tositeossa ruveta luomaan uutta Suomea. Vieläpä on tapahtunut muutamia ulkovaltain alamaistenkin loukkauksia. Tällaiset loukkaukset itsenäisyytemme juuri tunnustaneitten valtojen alamaisia kohtaan saattavat johtaa nuoren tasavaltamme mitä ikävimpiin selkkauksiin. Entä sitten niiden valtain alamaisten loukkaukset, jotka vielä eivät ole ehtineet Suomen itsenäisyyttä julkitunnustaa. Niillä saattaa olla hyvinkin ikävä vaikutus, varsinkin kun on kysymys sellaisesta kansallisuudestaan arasta maasta kuin Englanti. Saattaa käydä niin, että tunnustus yksistään tällaisten syiden johdosta jää kokonaan tulematta. (Vasemmalta: Tekosyy se on.) Ja kaiken lisäksi: onhan se häpeä, ettei itsenäiseksi itsenäisten rinnalle kohonnut Suomi voi nousta sisäisestä sekasorrosta. (Hyvä, hyvä!)

Täällä on pari minun edelläni vasemmistosta puheenvuoroa käyttänyttä edustajaa puhunut sangen laajalti niistä yhteiskunnallisista syistä, jotka ovat työväestön mieliä tällä hetkellä kiihoittamassa. Nämät syyt ovat epäilemättä olemassa. Sosialidemokraattinen työväestö, järjestynyt työväestö, on aina ollut kumouksellista ja miksikä se ei olisi sitä nyt tällaisena hetkenä, jolloin kumouksen henki liikkuu koko Euroopassa ja jolloin olosuhteet vielä enemmän kuin muulloin ovat tätä kumousta lietsomassa. Mutta kumouksellinen henki työväestössä tietää aina purkautua järjestetyssä ja säännöllisessä muodossa. Se ei koskaan harhaannu teille, jotka olisivat moitteenalaisia. Olisi törkeä loukkaus järjestää minkäänlaisia pakkotoimenpiteitä kumouksellista työväkeä vastaan. Minä en usko, että hallituskaan voisi sellaista loukkausta tehdä, uhmailla sillä tavalla maailman elinvoimaisinta mahtia. (Vasemmalta: Lapsellista! Uskokaa pois vaan, kyllä se sen tekee.)

Mutta on huomattavaa, että kumouksellisina aikoina liittyy aina työväestön mukaan aineksia, joille kumouksellinen henki on verrattain vieras ja joita tuskin tyydyttäisivät minkäänlaiset yhteiskuntauudistukset. Sellaisilla aineksilla ei ole minkäänlaista omanarvon tuntoa. Turhaa on vedota niiden edesvastuuntuntoon tai käsitykseen tärkeästä elettävänä olevasta hetkestä. Olen aikaisemmin tältä samalta paikalta lausunut, että sellaisia aineksia vastaan täytyy olla luja järjestysvalta, ja minä toistan sen saman nyt.

Eduskunnan suuressa valiokunnassa on paraillaan käsiteltävänä laki järjestyksenpidosta kaupungeissa. Mikäli suuren valiokunnan jäsenet ovat tietäneet kertoa, joutuu tämä laki eduskunnan lähimpään istuntoon. Se laki, edellyttäen, että se menisi eduskunnassa läpi lakivaliokunnan sille antamassa muodossa, takaisi kaupunkeihimme kunnollisen, kansanvaltaisen järjestysvallan. Järjestysvalta

tulisi silloin ymmärtääkseni kaikkia kansalaispiirejä tyydyttäväksi ja kaikkien kansankerrosten luottamusta nauttivaksi, mahdollisimman puolueettomaksi, ja — ennen kaikkea — tulisi järjestyksenpito kuntien kunniaasiaksi, kun nämät joutuisivat siitä välittömästi vastaamaan. Näin ollen uskon vakavasti, että tällainen järjestysvalta voisi tukahduttaa tässä maassa esiintyneen ilki- ja väkivallan.

Mutta nyt lienee otettava huomioon, että kunnallisten asiain hoito tällä hetkellä on eräänlaisessa murroskohdassa, jota tulee kestämään siihen saakka, kunnes uudet kunnanvaltuustot, uusien kunnallislakien mukaan valitut, tulevat astumaan toimeensa. Kunnanvaltuustojen tuleva kokoonpano tulee olemaan hyvin suuresti erilainen, kuin mitä se on ollut tähän saakka, joten minusta tuntuu siltä, että tätä uutta järjestysvaltalakiakaan olisi vaikeata taikka tarkoituksetonta panna astumaan voimaan juuri nyt, ennenkuin uudet kunnanvaltuustot ovat toimeensa ryhtyneet.

Hallitus on pyytänyt eduskunnalta avonaisia ja rajattomia valtuuksia järjestääkseen sellaisen järjestysvallan, joka voisi tukahduttaa tässä maassa esiintyneet väkivaltaiset ilmiöt. Olisi odottanut, että jo siinä kirjelmässä, jolla hallitus eduskunnan puoleen kääntyi, olisi annettu tarkempi selko hallituksen suunnitelmista. Tällainen kääntyminen tässä maassa korkeinta valtaa pitävän mahdin puoleen on lievimmin sanoen outo. Vasta nyt tänä päivänä vilahutti sisäasiainttoimituskunnan päällikkö hiukan niitä suunnitelmia, joita hallitus on hautonut. Sikäli kuin minä ehdin niitä käsittämään, ei niillä asiaintilaa parannettaisi, vaan pikemminkin johdettaisiin maa vielä pahempaan sekasortoon. Turun tapahtumain esillä ollessa tässä eduskunnassa huomautin minä, ettei pitäisi ryhtyä suunnittelemaan mitään rankaisuretkikuntia, koska sellaiset olisivat omiaan vain pahentamaan asioita. Nyt kumminkin näyttää, että hallitus avonaisen valtakirjan saatuaan perustaisi lentäviä poliisiosastoja samaan malliin, kuin niin sanottu Saksanniemen kaarti, josta täällä on jo useampia kertoja mainittu. Nämä osastot olisivat yksinomaan hallituksen käskettäviä ja kulkisivat pitkin maata rauhoitusretkillä. Hyvin luultavaa on, että niiden päällystökin tulisi olemaan sellainen, että jo se yksinään herättäisi laajoissa kansankerroksissa katkeruutta; voisi herättää aina siihen määrään, että järkevätkin ainekset rupeaisivat jo vastustamaan tällaista toimintaa ja että kumouksellisuus siinä tapauksessa saattaisi puhjeta muodoissa, jotka olisivat sangen vähän toivottavia. Luulen, että tällä menettelyllä, niinkuin täällä edellinen puhuja huomautti, johdettaisiin maa täydelliseen kansalaissotaan. Vielä on hyvin paljon mahdollista, että tähän sotaan yhtyisi se vieras aines, joka vielä tässä maassa toistaiseksi on. Voisiko sitten hallitus loppujen lopuksi murtaa vastustuksen vereen, sitä en osaa sanoa, mutta ainakin tulisi verta vuotamaan hyvin paljon.

Mutta kuitenkin olisi jotain tehtävä. Saattaisihan tässä heittää esille ajatuksen, että hallitusta olisi muutettava useampien ja kaikkienkin kansalaispiirien luottamusta nauttivaksi. Mutta se ajatus tuskin saisi kannatusta oikeistossa ja ehkei vasemmistossakaan, joten siitä lienee sen enempää tarpeetonta puhua. Voisihan kuitenkin — vaikkapa nyt valmistumassa olevaa lakia järjestyksenpidosta kaupungeissa ei katsottaisikaan voitavan heti saattaa voimaan —, voisihan ajatella jonkinlaista väliaikaista järjestelyä juuri niillä samoilla perusteilla, joille lakivaliokunnan mietintö asiasta on rakennettu. Useissa kaupungeissa lepää nyt jo järjestysvalta niillä perusteilla. Sitä vain pitäisi parantaa ja kehittää. Minulla ei ole mitään sitä vastaan, että miehistöä lisätään niin paljon, että se kykenee toimimaan. Se tehtäköön, mutta älkäämme lähtekö tielle, joka vie taaksepäin; joka vie siitäkin vähäisestä kansanvallasta, mikä on saatu, takaisin taantumukseen.

Maaseudulla on myöskin syntynyt epäjärjestyksiä. Hallituksen olisi pitänyt, ennenkuin se lähti tällaisia esityksiä eduskunnalle antamaan, laatia esitys järjestyksenpidosta maalaiskunnissa. Kun se nyt kuitenkaan ei ole sitä tehnyt, niin voisi tätä järjestysvaltaa, joka kaupunkeihin perustettaisiin, myöskin käyttää maaseuduilla tarpeen vaatiessa. Sellaista menettelyä on ennenkin käytetty, mikä, ettei sitä käytettäisi nyt. (Vasemmalta: Laukossa.) Niin, Laukossakin muun muassa. Minusta on parasta, että tämä hallituksen esitys lähetetään lakivaliokunnan kiireellisesti pohdittavaksi. Lakivaliokunta on juuri käsitellyt sen lain, josta olen muutamia kertoja maininnut, ja sama valiokunta voisi lausua mielipiteensä järjestyksen väliaikaisesta hoidosta. Sellaisella menettelyllä uskoisin saavutettavan parhaat tulokset.

Ed. W r e d e: Jag kan icke börja mitt yttrande utan att uttala ett beklagande öfver det

bemötande, som här kom senatens ordförande till del och hvilket möjligen kan verka, att det ställer sig omöjligt för styrelsens medlemmar att uppträda i landtdagen och sålunda komma i den rapport med representationen, som dock är så högst önsklig.

Det förslag, som här framställts af civilchefen, har gifvit anledning till andraganden, som varit både långa och hvad ordalydelsen beträffar nog så kraftiga, i hvilka man sökt visa obehöfligheten och skadligheten af sådana åtgärder, som av civilchefen påyrkats. Emellertid motsvaras dessa andragandens längd och form ingalunda af de anförda skälens styrka. Tvärtom måste man säga, om man närmare synar dessa yttranden i sömmarna, att sällan ett förslag motsagts på så klena grunder som i detta fall. Ty hvad är det som i dessa yttranden anförts mot förslaget? Jo man har kommit fram hufvudsakligen med det påståendet, att landtdagen icke skulle hafva varit nog reformvänlig. Denna landtdagens konservativa eller, såsom man uttryckt sig, reaktionära ståndpunkt skulle hafva väckt en sådan förbittring hos arbetarklassen, att en del af denna klass, bragt till förtviflan, gifvit sig in på brottets bana. Dessa andraganden hade varit lämpliga, om frågan gällt införandet af 8-timmars arbetsdag eller ålderdomsförsörjning eller någon dylik reform af social betydelse, hvilken landtdagen skulle motsatt sig. Men med förevarande fråga har allt detta ytterst litet, ja intet att skaffa. Ty vi måste taga i betraktande de händelser, som just nu, i dessa dagar, pågå.

Jag vill därför icke vidare ingå på detta kapitel, hälst också den senaste ärade talaren visade grundlösheten af detta argument mot förslaget. Jag vill endast antyda ett par omständigheter. Den ena är den, att de värsta plundringståg verkställdes och de största oordningar ägde rum strax efter det landtdagen fastställt tvenne lagförslag af den stora sociala bärvidd som lagen om 8-timmars arbetsdag och lagarna om kommunalförvaltning i stad. Vidare: tror nu någon verkligen att dessa röfvarligor, som ströfva omkring i bygderna under mord och plundringar, göra det i syfte att reformera detta samhälle? Det är ju en tanke, som är rent af löjlig. Då man uti ett sådant läge som det närvarande vill göra gällande, att inga andra åtgärder behöfvas än stiftandet af lagar, som åsyfta vidtgående sociala reformer, handlar man ungefär som den, hvilken finner sitt hus varit i behof af särskilda förbättringar och när eldsvåda uppstår underlåter att släcka elden och endast tänker på dessa förbättringar i huset. Ty sådant är ju förhållandet för närvarande hos oss, såsom då en byggnad hotas att förstöras genom brand.

Af ungefär samma beskaffenhet är också det argument, att härmed skulle åsyftas att skapa en diktatur, genom hvilken regeringen blefve i stånd att med de borgerliga gruppernas begifvande och goda minne motverka alla reformer till förmån för arbetarklassen. Också detta skäl är ju sådant, att ingen människa torde vara så enfaldig, att han tror att det vore på allvar menadt. Visserligen är det ju klart, att all makt kan missbrukas och också denna, men faran för missbruk är i detta fall ytterst ringa, och om man af fruktan för denna fara motsätter sig nödvändiga åtgärder, kan man råka i mycket större fara. Lika obefogadt är det att tala om att det här skulle gälla att skydda de borgerliga gruppernas klassintressen gentemot arbetarna. Det, som det gäller att skydda, är samhället, fosterlandet, mot ligor, som uppträda som fäderneslandets fiender. Det är därför icke heller här fråga om en kamp mellan olika samhällsklasser, såvida icke herrar socialister vilja göra sig solidariska med brottslingar, utan det är fråga endast om en kamp mellan samhället, finska staten, å ena sidan och brottsliga ligor å den andra. Det är detta som frågan gäller.

Hvad åter beträffar talet om beväpnade organisationer och anskaffandet af vapen på borgerligt håll, så har jag alltför liten kännedom därom för att kunna yttra mig i denna fråga. Jag vill blott framhålla, för det första att de organisationer, som gå under namn af skyddskårer, ställa sig i samhällets tjänst och till den officiella ordningsmaktens förfogande och vidare, att den fara man i dem sett bör vara undanröjd, då användandet af dessa organisationer öfverlämnas åt regeringen. Det förslag, som gjorts från senatens sida, går just ut därpå att det icke vidare skall vara nödvändigt för enskilda medborgare att själfva i hvarje ögonblick nödgas vara beredda att försvara lif och egendom, utan att regeringen, såsom dess skyldighet är, öfvertager denna uppgift.

Hvad den första talaren i afton yttrade angående verkningarna af kriget och den lifsmedelsnöd, som därigenom alstrats, är ju nog i många afseenden riktigt. Jag vill särskildt påpeka en följd af krigstillståndet, som icke här förut framhållits. Under de på en mängd orter i landet förekommande s. k. batteri- eller tranchéarbetena togs en stor mängd finskt

arbetsfolk i ryska militärens tjänst. De vande sig där att utföra ett ytterst dåligt och litet arbete några få timmar om dagen för en hög dagspenning, och dessa samma element rekrytera, förmodar jag, till stor del de röda gardena. Ty att lefva med sina händers arbete det vilja de icke, och det torde blifva ganska svårt att få dem att göra det. Sedan de arbeten, i hvilka de deltogo, upphört, hafva de slagit sig på röfveri såsom det lättaste utkomstmedlet. Det är nog sant, såsom här yttrats, att brottsligheten tilltager under abnorma förhållanden, men här är ju icke fråga om någon vanlig brottslighet, utan beväpnade organisationers öppna kamp mot samhället.

De tvenne talare, som skarpast angrepo detta förslag, sökte göra gällande, att det borgerliga samhället genom att förhindra eller motsätta sig reformer skulle hafva bidragit till att utstå ett sådant hat mellan samhällsklasserna, att därigenom en oöfverstigligklyfta uppstått, som leder till medborgerligt eller inbördeskrig, och de hafva dömt detta borgerliga samhälle och särskildt de borgerliga landtagsgrupperna ytterst strängt. Jag kunde i anledning häraf säga, att äfven mig litet döma lyster. Hvilka är det, som i främsta rummet utsått hat mellan samhällsklasserna? Månne icke det parti, som tagit klasshatet till kampmedel, och de tidningar, som dag efter dag i hätska artiklar, fulla med osanningar, söka utså hat mellan samhällsklasserna och till och med ofta direkt uppmana till brott. Denna sådd af hat utgör en mycket väsentlig orsak till de sorgliga företeelser, som vi nu måste bevittna.

En annan orsak därtill föreligger enligt min tanke uti det inflytande från öster, som under tiden efter revolutionen så starkt gjort sig gällande. Det är en egendomlig och ingalunda glädjande omständighet att just nu, när Finlands folk förklarat sig oberoende från Ryssland och dess oberoende också erkännes af främmande makter, den ryska eröfringen i det inre, om jag så får säga, d. v. s. det ryska inflytandet på tänkesätt, seder och uppfattning, gör större framsteg än någonsin förut. Ty i det afseendet har den ryska eröfringen under det trefjärdedels år, som förgått sedan revolutionen, gjort större framsteg än under hela det föregående århundradet. Därigenom har inom vida kretsar af befolkningen ingjutits en uppfattning af samhället, som icke är den fria finska medborgarens, utan den lösgifna ryska slafvens. Denna uppfattning har inträngt i vissa delar af vårt folk till en sådan grad, att det skall blifva svårt att utrota den. Hvilken rysk uppfattning jag menar torde vara klart. Jag vet, att vårt stora grannland innehåller också sådana element, som stå på en hög kulturell och human ståndpunkt, men det är icke deras inflytande, som gjort sig gällande hos oss, utan det är den bolschevikiska anarkismens, och det är denna uppfattning jämte klasshatet, som föranledt vårt socialdemokratiska parti att sätta vapen i händerna på de röda skarorna och att ingå fostbrödralag med den härvarande anarkistiska ryska soldatesken och sålunda ansluta sig till Finlands fiender. Jag kan icke neka, att en sådan uppfattning åtminstone i ett af de andraganden, som i afton hållits, gaf sig ganska tydligt tillkänna.

Jag berörde redan antydningsvis den för vårt land ofantligt viktiga tidpunkt, i hvilken vi nu lefva. Finlands landtdag och Finlands regering hafva den utomordentligt höga uppgiften att förverkliga och trygga fosterlandets frihet och oberoende. Om vi hålla oss först till den yttre sidan af saken, så har ju detta i vissa mån skett med stor framgång sålunda att särskilda makter redan erkänt Finlands oberoende. Men det viktigaste återstår. Den främmande militär, som under kriget blifvit hit förlagd och genom sina anarkistiska tendenser utöfvat ett så fördärfligt inflytande i Finland och på ett så skadligt sätt blandat sig i landets inre angelägenheter, är till största delen ännu kvar här, och innan den är borta, är landets oberoende icke förverkligadt.

Taga vi åter i betraktande de inre förutsättningar för landets oberoende, som måste förefinnas för att man skall med trygghet kunna se framtiden an, så är det också klent beställdt därmed. Landtdagen har förelagts proposition om en regeringsform, som skulle fastställa den statsorganisationen, som är behöflig för landet, reglera statsmaktens olika organ och dessas funktioner och öfverhufvud formerna för statslifvet. Men af detta förslag har tillsvidare blifvit intet, och det är ytterst tvifvelaktigt, huruvida landtdagen i dess nuvarande sammansättning är kapabel att åstadkomma en regeringsform, som verkligen duger till någonting. Men intet nog därmed. Vi hafva icke ens fått en nödtorftig regering af de viktigaste funktionerna i statslifvet, utan befinna oss allt ännu i ett så onaturligt och ohållbart stadium, som att den högsta regeringsmakten är i händerna på landtdagen, hvilken hittills icke kunnat och i längden ännu mindre kom-

mer att kunna fylla därtill hörande uppgifter. Vidare sakna vi ett eget militärväsen, denna så ytterst nödvändiga del af en statlig organisation, och en stor del af representationen synes vara af den meningen, att någonting sådant icke heller behöfves. Och så till sist, och för att komma till den fråga, som nu föreligger, vi sakna en ordningsmakt, som vore sin uppgift vuxen och vore värd detta namn. Jag behöfver icke vidlyftigare karakterisera den ordningsmakt, som nu finnes i städerna, de s. k. miliserna. Erfarenheten gifver snart sagdt hvarje dag vid handen, att dessa icke ens i ringaste mån äro sin uppgift vuxna.

Nu har här åberopats, att till behandlig föreligger ett lagförslag angående ordningsmakten i städerna, och den talare, som senast hade ordet, var också af den meningen, att nu föreliggande fråga borde lämnas beroende till dess landtdagen behandlat ifrågavarande lagförslag. Enligt min tanke inverkar utgången af den frågan dock icke alls på förevarande ärende. Först och främst hänför sig lagförslaget endast till ordningsmakten i städerna, och den ordningsmakt, som därigenom skulle skapas, egde fungera endast inom stad och dess afhysta område. Men oordningar hafva, som vi veta, egt rum också på landsbygden. Vidare komme denna ordningsmakt, sådan lagutskottet i sitt betänkande föreslagit densamma, icke att kunna upprätthålla ordningen i kritiska tider. Den komme att blifva af ungefär samma beskaffenhet som de nuvarande miliserna, visserligen något förbättrad, och om lagförslaget vidare undergår nödiga ändringar, ytterligare förbättrad, så att den möjligtvis kan komma att under normala tider nöttorftigt upprätthålla ordningen. Men att i sådana tider som den nuvarande bekämpa anarkin, därtill blefve den fullkomligt oduglig. Jag måste därför motsätta mig det förslag, att detta ärende skulle i något afseende lämnas beroende af ifrågavarande förslag. Ställningen är nu sådan — och jag behöfver efter de yttranden här afgifvits af civilchefen och senator Louhivuori och andra icke vidare karakterisera den — att det behöfves vida kraftigare åtgärder. Det behöfs både kraftiga och snabba åtgärder, om icke landet skall gå under i anarki. Saken gäller helt enkelt Finlands vara eller icke vara. Om anarkin icke stäfjas, går landet under såsom självständig stat, därom är icke det ringaste tvifvel. För detta tillstånd är landets regering ansvarig, men för det samma är också landtdagen ansvarig. Den vore det i hvarje händelse, men den är det i dubbelt hänseende, sedan den själf tagi högsta regeringsmakten i sina händer och visat sig icke förmå uppfylla denna, den mes elementära fordran man måste ställa på er regeringsmakt.

På grund af allt detta är det med tillfredsställelse, som åtminstone jag mottagit det meddelande civilchefen gjort, naturligtvis icke tillfredsställelse öfver det tillstånd som föranledt det, utan däröfver att åtgärder äntligen vidtagits för rättandet af detta tillstånd. För hvar och en, som vill att ordning och lugn skola råda i landet, måste det vara ytterst angeläget, att sådana åtgärder vidtagas som här är fråga om. Därtill kommer en annan omständighet, som också blifvit här berörd, nämligen de talrika kränkningar gentemot främmande staters medborgare, som här ägt rum och som kunna föranleda ett ingripande från dessa staters sida gentemot Finland, hvilket, också det, gör slut på landets oberoende. Det är därför hög tid att kraftiga och energiska åtgärder vidtagas. Det hade enligt min tanke till och med varit lyckligt, om det steg, hvarom nu är fråga, redan tidigare skulle hafva vidtagits. Det återstår blott att hoppas, att regeringen skall finna på de bästa, lämpligaste, åtgärder, och att de åtgärder, som vidtagas, icke blifva några halfva åtgärder, utan sådana, som leda till målet, samt att något kompromissande med brottsligheten, och eftergifter för de brottsliga ligornas fordringar icke må äga rum. Då den senaste talaren föreslog remiss af detta ärende till lagutskottet, måste jag för min del motsätta mig ett sådant förslag. Någon remiss erfordras icke för sammanhanget med det motionsförslag, som lagutskottet behandlat, ty frågorna äro, såsom jag förut anfört, oberoende af hvarandra. Och vidare skulle detta högst angelägna ärende därigenom alldeles obehörigt fördröjas. Jag tillåter mig därför föreslå, i öfverensstämmelse med civilchefens framställning, att landtdagen ville besluta bemyndiga regeringen att vidtaga alla de åtgärder, hvilka den finner nödiga för skapandet af en stark ordningsmakt i landet.

Ed. Löthman: Mitkä syyt nykyisin vallitsevaan järjestyksettömyyteen lienevätkin, niihin en kajoo. Niihin on tänä iltana kajottu sekä vasemmalta että viimeksi ed. Wrede. Varma vaan on että se kurittomuus ja epäjärjestys, mikä maassamme nyt vallitsee, on omiansa seurauksiltaan mitä vakavimmin uhkaamaan nuorta vapauttamme, tahraa-

maan itsenäisen Suomen nimeä sekä omassa maassa että vieraiden kansojen keskuudessa. Kenen koti on suojassa, kenen henki ja omaisuus turvassa, kenellä työrauha silloin kuin järjestys puuttuu? Onko asiain näin ollen yhteiskunnallisilla uudistuksilla pysyvää sijaa, voidaanko niitä hedelmällisesti eteenpäin kehittää silloin kuin tällainen olotila maassa vallitsee? Entä ne sivistykselliset arvot, joita kansamme henkensä viljelyksessä on saavuttanut tässä maassa useinkin suurilla uhrauksilla. Mihin vaaraan ne joutuvatkaan? Entä se tapojen raaistuminen, jota huligaanimaisuus kylvää? Miten voimakkaasti nämät ilmiöt kutsuvatkaan järjestystä rakastavia kansalaisia ja yhteiskuntaa säilyttäviä voimia tarmokkaaseen järjestystyöhön? Järjestyksen pysyttäminen, sen niin pahasti häiriydyttyä kuin nyt on tapahtunut, voimaperäiseksi saattaminen, se on mielestäni niin tärkeä että kansan olemassaolo kansana mitataan järjestyksen ja itsekurin merkeissä. Kuulun niihin tämän eduskunnan jäseniin, jotka oikeuttavat hallituksen ryhtymään kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joita se katsoo tarpeelliseksi lujan järjestysvallan luomiseksi maahan.

Ed. Nissinen: Tässä järjestysasiassa voimme toivoa jotakuinkin hyviä tuloksia, jos koko eduskunta on sisimmässään yksimielinen. Tätä asiaa olen kovin itsekseni harkinnut, miten meidän vasemmistomme tässä asettuu, ja olen tullut siihen lopputulokseen, että se suurimmaksi osaksi on samaa mieltä kuin me oikeistolaiset, että meidän on maksoi mitä maksoi saatava vahva ja hyvä järjestysvalta maahamme. Olen tullut tähän tulokseen siitä, että olen vähitellen nähnyt, että sama isänmaallinen henki, joka sykkii siinä ryhmässä, johon kuulun, sykkii myös suuressa osassa vasemmistolaisia. Olen tahtonut päästä selville, onko internationaalinen henki vähentänyt tätä tunnetta vasemmistolaisissa, mutta olen monesta puheesta ja toimesta ilokseni huomannut itsenäisyyskysymyksessämme, että kyllä se sykkii siitä huolimatta yhtä voimakkaana. Meidän on tunnustettava, että itsenäisyyskysymyksemme sai ensimmäisen voimakkaan sysäyksensä viime kesänä juuri vasemmiston taholta. Luin Hufvudstadsbladet lehdessä kirjoituksen silloin, joka sanoi, että jos tästä hankkeesta sanoo mitä tahansa, niin on erittäin ilahuttavaa nähdä, miten puhdas isänmaallinen henki on sosialidemokraattien päämotiivi heidän tässä työskentelyssään. Kun sitten tulimme lähelle joululomaa, sanoi ed. Sirola että „olen niin levoton maamme kohtalosta, etten voi lähteä maaseudulle, ennenkuin tiedän, miten asiat kehittyvät." Ja ilokseni näin lehdissä, miten samalta taholta tätä asiaa autettiin pontevasti sen synnytystuskissa. Tämä kaikki osoittaa, että vasemmisto mitä hartaimmin ja pontevimmin on tätä meidän suurta kysymystämme edes-auttanut. Se on sitten ilokyynelin silmissä, kuin kohta sen perästä kuin sosialistien lähetystö oli Pietarissa käynyt, luettiin ympäri koko meidän Suomea kansankomisarioneuvoston jalo päätös. Kun minulla nyt on tässä puheenvuoro, niin poikkean vähän itse asiasta. En malta nimittäin olla samassa yhteydessä mainitsematta, että tämä päätös, jonka tämä neuvosto teki, osoittaa, että niissä miehissä löytyy mitä suurinta valtioviisautta. Tämän kautta voivat paraiten parantua ne lukemattomat haavat, jotka entinen venäläinen sortovalta oli täällä aikaansaanut sekä vasemmiston että oikeiston riveissä. Tämän kautta he saivat uuden hyvän sovun aikaansaamiselle näitten kansojen välille suurimman tuen. Suurin pelko meillä on, millä lailla se sotilasosasto, joka täällä majailee, millä lailla se täältä lähtee, mutta kun viimeaikoina näyttää ilahuttavasti siltä, että Helsingin aluekomitea on pontevasti alkanut rangaista niitä sotilaita, jotka tahtovat aikaansaada maassamme häiriötä, niin voimme toivoa, että me tulemme heistä eroamaan ystävinä, joka on mitä suurimmasta merkityksestä tuleville suhteille näitten kansojen välillä. Tämän tahdon erityisesti mainita ed. Tokoin lausunnosta viime täysi-istunnossa. Niinkuin olen sanonut, olen vakuutettu, että vasemmisto pyrkii samoilla tunteilla kuin oikeistokin rakentamaan nuorta Suomen tasavaltaa, sille kannalle, että jokainen voi täällä rehellisellä, ahkeralla työllänsä elää onnellisena ja että vasemmisto tahtoo niinkuin oikeisto pelastaa kulttuurimme anarkistisesta häviöstä. Sitte tulee kysymys punakaartin järjestämisestä. Mikä on siinä ollut syynä? Mitä vasemmisto siinä oikein on ajatellut? Olen koetellut päästä perille heidän ajatuksistaan siinä suhteessa ja olen tullut siihen lopputulokseen, etteivät he miten kään ole voineet ajatella mitään vallankumousta täällä meillä. Sillä kun meillä on nyt kerran yhtäläinen sekä valtiollinen että kunnallinen äänioikeus, niin poikkeus parlamenttaariselta kannalta veisi suoraan harvainvaltaan, jota juuri sosialidemokraatit enimmiten

vastustavat. Se veisi takaisin meidät tsaarin ajalle. Se ei voi olla heidän tahtonsa. Olen ajatellut, että tarkoitus on ollut, että nyt, kun on äärettömän levottomat ajat, niin ne on perustettava järjestystä pitämään ja tässä suhteessa saatava mitä mallikelpoisimpaan kuntoon. Siitä on heidän lehdissään monta kertaa nimenomaan juuri ollut puhe. Mutta siinä on erehdytty hyvin pahasti. Sillä siihen ei ole ollut kylliksi voimia eikä kylliksi varoja, ja kun niihin on liittynyt sellaisiakin aineksia, joilla vain on halu koko meidän itsenäisyysasiamme ehkä saada karille ajetuksi, niin olen vakuutettu siitä, että meissä kaikissa on selvinnyt se asia, että aseet on riisuttava pois yhtä hyvin yhdeltä kuin toiselta, mitä kiireimmin sitä parempi ja ainoastaan, niinkuin ed. Airola sanoi, linkkuveitsi jokaiselle taskuun. Hallituksen ja kaupunkien on luotava järjestysvalta ja se kernaasti ottakoon palvelukseen parhaat miehet sekä puna- että valkokaarteista ja toisille lapio käteen. Työtä meillä on joka miehelle kylliksi tässä maassa. On kyllä hirveän kallista nyt rakentaa, mutta se ei auta, nyt on myrsky vinkumassa ja meidän on uhrattava paljon ja johdettava rakas isänmaa onnelliseen satamaan, ja meidän eduskunnan jäsenten on mitä tarmokkaimmalla työllä koetettava saada sellainen kansanvaltainen yhteiskunta rakennetuksi, että me täydellä syyllä voimme näyttää ihmiskunnalle, että Suomi oli oikeutettu pääsemään itsenäisenä kansakuntain joukkoon. Pyytäisin, että vasemmisto myös tulisi kannattamaan tämän ajatuksen perilleajamista ja toivon, että meidän hallituksemme voi saada sellaisen järjestysvallan, joka tyydyttää sekä vasemmistolaisia että oikeistolaisia. Meidän eduskuntamiestemme on valvottava siinä suhteessa, ettei millään lailla sellaista valtaa saa väärinkäyttää ja minä luulen, että jo sen vallan olemassaolo tulee ehkäisemään ne anarkistiset teot, joita meidän maassamme nyt tapahtuu.

Ed. Wuorimaa: Olen näiden valtiopäivien alusta ihmetyksellä kuunnellut vasemmiston taistelua yhteiskunnallista järjestystä vastaan ja rosvojoukkojen puolesta. Kuulin kohta valtiopäivien alussa ed. Airolan puhuvan lahtarikaarteista, joiden tarkoituksen hän väitti olevan surmata työväestöä. Samaa nuottia sitte vedettiin kiihkeästi vasemmiston useissa sanomalehdissä ja yllytettiin harkintaan kykenemättömiä aivoja luuloon, että tosiaan aijottaisiin työväestöä surmata, että oli henki kysymyksessä (Vasemmalta: Pappi valehtelee). Älkää nyt murisko, odottakaa loppuun.

Sitten vasemmisto on synnyttänyt nuo ed. Airolan synnyttämät todelliset lahtarikaartit, jotka kuten Afrikan villit heimot tekevät hävitysretkiä rauhalliselle maaseudulle ja kaupungeissa vangitsevat rauhallisia ihmisiä ja tekevät heille väkivaltaa, riistävät ja saaliinhimoisina saalistavat, sortaen kaiken inhimillisen oikeuden ja vaaraansaattavat nuoren maamme vuosisatojen jälkeen saavutetun vapauden ja polkien kaikki sosialidemokraattien saarnaamat käsitteet, vapaudesta, veljeydestä ja tasa-arvoisuudesta lokaan, jotka käsitteet ovat kauniit ja ihanat.

Vasemmiston edustajat ovat eduskunnassa monet kerrat vakuuttaneet, että he ajavat ryysyköyhälistön asiaa, köyhälistön asiaa, ja viime aikoina että he ajavat työväen asiaa. Minäkin olen aikoinani ajanut laajojen syvien rivien asiaa, niiden nostamiseksi tasa-arvoisiksi maan kansalaisiksi vapaassa Suomessa, sillä niin pieni kansa kuin Suomen, voi olla voimakas ainoastaan, jos sen kaikki kansan kerrokset ovat henkisesti itsetietoisia, tasa-arvoisia ja taloudellisesti hyvinvoipia kansalaisia. Olen ensimäinen, joka jo säätyvaltiopäivillä astuin ajamaan työtätekevän kansan asiaa, ja olen iloinnut jokaisesta saavutuksesta tähän suuntaan. Mutta nyt täytyy minun surren nähdä, että juuri ne, jotka sanovat ajavansa työväen asiaa etunenässä, pettävät laajojen kansankerrosten ja työväen ja työtätekevän luokan etuja ja jättävät nämä petomaisien rosvojoukkojen käsiin. Sitä juuri vasemmisto on tehnyt ja tekee yhä edelleenkin, synnyttäen ja luoden esiin rosvojoukkoja. Niitä he ovat provoseeranneet eduskunnan puhujalavaltakin, vasten parempaa tietoaan koettaen selittää joukkojensa toimivan porvarien provokaattoreina, niinkuin ed. Eloranta selitti Turun tapahtumat. En mene sanomaan, uskovatko vasemmiston edustajat että porvariston tarkoitus oli surmata suojeluskaartien kautta työväestöä, että niiden järjestäminen oli suunniteltu oman maan kansalaisia vastaan eikä niiden vieraiden joukkojen suojaksi, jotka Virossa ja Liivinmaalla ja nyt viimeksi näinä päivinä palattuaan Persiasta hävittävät kylät ja kaupungit ja surmaavat ihmisiä joukottain, tappaen, polttaen, ryöstäen ja herättäen kaameaa kauhua kaikessa maailmassa. Mutta jos he nyt tosiaan tämmöiseen uskovat, niin he ovat itsensä niin vakuutelleet näillä perättömillä tiedoilla, että he itsekin

uskovat omia keksimiään satuja ja valheita, sillä ne ovat suoranaisia valheita. Tämä psykolooginen tulos on henkinen laki: Joka kylvää vihaa ja valhetta, joutuu itse omaa valhettaan uskomaan. Niin vaarallista on leikkiä henkisten aseiden kanssa.

Mutta vaikka nyt vihdoin yksi ja toinen vasemmiston edustaja muiden muassa ed. Airola ja Välisalmi ja muutamat muut ovat rohjenneet tunnustaa, että he eivät hyväksy punakaartien kaameita töitä, niin on kuitenkin tämä puolue kokonaisuudessaan asettunut kannalle, joka ei sisällä selvästi murhajoukkojen tekojen paheksumista ja josta esimerkiksi ed. Valpas-Hännisen esiintyminen viime istunnossa oli merkitsevänä todistuksena ja ovat tämän kautta suuresti vahingoittaneet työtä tekevän kansan etua maassa.

On nimittäin luonnollista että semmoiset kaiken yhteiskuntaelämän mahdollisuutta hävittävät hirmutyöt, joita nyt nämä niin sanotut punakaartit yhä toimeenpanevat, synnyttävät ankaraa taantumusta ja tukahuttavat kehitysyritykset, jotka näyttävät hävittävän kansallisen elämämmekin ja maamme itsenäisyyden ja siis vahvistavat suunnattomasti niiden piirien vaikutusvaltaa, jotka elävät muinaisuudessa ja joiden pyrintö on ja on ollut säilyttää vain vanhoja etuoikeuksia, eivätkä käsitä vapauden, tasa-arvoisuuden ja veljeyden korkeita periaatteita. Sosialidemokratian tämmöinen kehitys maassa ei kuitenkaan ole ihmeteltävää. Vihaa on kylvetty ja vihalla ei mitään rakenneta. Sentähden sosialismi on voinut vain repiä, mutta ei rakentaa. Sentähden tulokset sen viimetalvisesta enemmistöstä eduskunnassa ja hallituksessa myöskin menivät niin myttyyn kuin ne menivät. Mutta tässä repimisessä onkin juuri sen historiallinen oikeutus. Tunnustan, että se on ollut välttämätön, että ilman sen repivää toimintaa ei olisi saatu materialismin ihailuun vaipunutta porvaristovaltaa väistymään. Sosialismi on siis yhteiskunnallinen ilmiö, joka on taantumuksen synnyttämä ja ylläpitämä, mutta myöskin tämän taantumuksen tuho ja häviö. Mutta kun sosialismikin on puhtaasti materialistinen ja perustaa menettelynsä luokkataisteluun, ja kylvää vihaa eri luokkien välillä, niin se ei voi uutta ja parempaa yhteiskuntaa luoda.

Filosoofi Marxin aatteet ovat jo vanhentuneet. Historian kulku on ne jo jättänyt taakseen. Paremman ja onnellisemman yhteiskunnan syntyä ei saada luokkataistelun ja vihan lietsomisella. Se on samaa kuin yksityisten lietsominen hävittämään toisiaan. Siitä ei tule yksityisille ihmisille muuta kuin häviöä ja tuhoa. Vaan onnellisuus saavutetaan kaikkien kansakerrosten saattamisella veljeyteen, siis rakkauteen ja yhteisymmärrykseen toisistaan vieraantuneiden kansankerrosten välillä. Se rakentaa eikä vie koskaan niihin kielteisiin ilmiöihin, mihin Marxin esittämä luokka- ja vihataistelu on vienyt maan. Se ei voi synnyttää petomaisia ihmisiä ja rosvojoukkoja, joita yhteiskunnan on itseään suojelemista varten sitten taas tukahutettava.

Kun vasemmisto on ajanut asiattälle kannalle eikä vieläkään miehuullisesti rohkene sitä vastaan yhtenä miehenä nousta, vaan vielä kohtelee anarkistisia ilmiöitä niinkuin tänäkin päivänä muutamista puheenvuoroista on näkynyt, niin lankee myös vastuu kaikesta onnettomuudesta ja taantumuksesta, mikä voi syntyä tasavallallemme ja erittäinkin kohdata syviä rivejä, juuri vasemmiston niskoille. Kun maamme on miten mahdollista pelastettava siitä tuhosta, minkä anarkia synnyttää ja on saattamassa kansamme nälkäkuoleman partaalle ja tuhoon, ja anarkia ei vakuutuksista, ei edes sosialidemokraattien johtajien kehoituksesta välitä, vaan päinvastoin, niinkuin ed. Manner täällä lausui, lähettää uhkauskirjeitä kaikille niille vasemmistonkin jäsenille ja edustajille, (Vasemmalta: Porvarit mitä lähettävät.) jotka vähänkin tohtivat asettua sitä vastaan, niin on ainoa keino, että kansaneduskunta antaa hallitukselle väliaikaista valtaa saattaa maahamme laillisen järjestyksen niin pian kuin mahdollista ja siksi kuin se asetus ennättää tulla voimaan, jota nyt valmistetaan suuressa valiokunnassa. Ed. Manner on täällä myös puhunut rikosten lisääntymisestä varsinkin omaisuutta vastaan, mutta ei tahdo muistaa, että tämä on suoranainen seuraus niistä kehoituksista, joita hänen puolueensa lehdet ja useat agitaattorit ovat jo kymmenen vuoden kuluessa myöhään ja varhain levittäneet ja siten hämmentäneet oikeudentunnon ja oikeuskäsitteen nuorisossa, sillä rikostentekijät ovat löydettävät juuri kaikkein nuorimmasta polvesta. Olisi odottanut, että ed. Manner sen sijaan että lykkää syyn toisille, rehellisesti olisi tunnustanut, että syy siveelliseen rappiotilaan ja rikollisuuteen ei ole haettavissa ainoastaan venäläisen byrokratian kaikkia lakeja sortavasta järjestelmästä, joka on saattanut sen maan kaikki kerrokset siveelliseen rappiotilaan, eikä ole haettavissa edes yksin kotimaisen byrokratian toiminnasta, vaan lopullisesti ja viimeksi sosialidemokra-

tian vihan kylvöstä ja niiden yllytyksistä, sekä että hän olisi miehuullisesti tunnustanut, että sosialidemokraattien johtomiehet ovat tehneet suuren erehdyksen, joka nyt on korjattava siten, että saadaan mitä pikimmin järjestys maahan, ennenkuin ulkovaltojen täytyy sekaantua maamme oloja järjestämään. Ed. Manner sen sijaan on laatinut kymmeniä kertoja jo puolueensa puolesta märehdittyjä puolitotuuksia.

Hyvät vasemmiston jäsenet ja edustajat, menkää itseenne, puhdistakaa ensin itsenne huonoista elementeistä, jotka ovat sekaantuneet teidän joukkoonne ja, jotka pilaavat teidän maineenne sosialidemokraatteina, ja alkakaa uudistettuina nykyisistä kokemuksista uutta jalompaa taistelua ja kylvöä koko maamme kansan onneksi, taistelua rakkaudessa kaikkea sitä vastaan, joka estää kansamme onnen saavuttamista, ja yhtykää sentähden kannattamaan tässä hallituksen väliaikaista yritystä matkaansaattaa järjestystä maassamme. Me voimme seurata sen toimintaa, ja jos he tekevät jotakin semmoista, joka näyttäisi pahalta ja julmalta tai, joka saattaisi kansan vapauden vaaraan, voimme heidät yksinkertaisesti kaataa siltä istuimelta, johon heidät on asetettu.

Puolestani siis hyväksyn hallituksen ehdotuksen. Se on nykyään ainoa keino maamme pelastamiseksi epätoivoisesta tilasta.

Mutta ennenkun lopetan, pyytäisin vielä sanoa muutamia sanoja äärimmäiselle oikeistolle. Täällä ed. Manner luki kirjoituksen, joka on äärimmäisen oikeiston, siis ruotsalaisen ryhmän päälehdessä, ja jossa tavalla, joka on kaikkea arvoa vailla, hyökätään Suomen eduskunnan jäseniä ja yhtä koko ryhmää vastaan. Tämmöinen menettely, ilman että ruotsalaisen puolueen edustajat ovat mitään vastaväitettä semmoista puolueensa päälehden kirjoitusta vastaan tehneet, osoittaa, kuinka äärimmäinen oikeisto, ruotsalainen puolue, on vaipunut alas, kuinka se on vanhentunut ja joutunut semmoiseen tilaan, ettei se ymmärrä eikä käsitä kansan nykyisiä pyrkimyksiä, vaan ainoastaan omia luokkaetujaan, ja toiseksi, että se elää muinaisuudessa ja on puolue, joka nykyään kummittelee ikäänkuin muumio, joka on päässyt karkaamaan Kairon muumiomuseosta.

Ed. Hultin: Kun keskustelu tästä asiasta on jo venynyt pitkäksi ja minä puolestani en tahdo sitä enää pidentää, tahdon vain lyhyesti ilmoittaa, että katson täyttäväni yksinkertaisen velvollisuuden valitsijoitani kohtaan kannattamalla osaltani valtuuksien myöntämistä hallitukselle lujan järjestysvallan luomiseksi maahan kaikkein Suomen kansalaisten ja täällä asuvien ulkomaalaisten hengen, vapauden ja omaisuuden turvaamiseksi.

Ed. Pennanen: Pyydän ilmoittaa, että nuorsuomalainen eduskuntaryhmä yksimielisesti kannattaa ja tukee hallitusta sen pyrkimyksissä lainalaisen järjestyksen ja turvallisuuden palauttamiseksi maahamme. Ryhmämme tunnustaa hallitukselle täyden valtuuden ryhtyä niihin toimenpiteisiin, joita hallitus mainitun tarkoituksen saavuttamiseksi pitää välttämättömänä. Kannatan siis ed. Wreden ehdotusta, joka on sama kuin se ponsi, joka löytyy hallituksen nyt käsiteltävän kirjelmän alla.

Kun minulla kerran on puheenvuoro, pyydän omasta puolestani huomauttaa, että se kaupunkien järjestyslaitoksen uudistus, jota eduskunta paraillaan valmistaa, on aijottu säännöllisempiä oloja varten eikä semmoisena siis voi täyttää tämän, maassamme ennen kuulumattoman ajan tarvetta ja vaatimuksia. Nyt on ryhdyttävä aivan pikaisiin ja mahdollisimman tehokkaisiin toimenpiteisiin rosvouksien ja muun ilkivallan ehkäisemiseksi, kustannuksia ollenkaan arkailematta. Sillä se vahinko, mikä nykyisin riehuvasta anarkiasta ja ilkivallasta koituu niin taloudelliselta kuin siveelliseltä, niin kansamme kunnian kuin valtiollisen olemassaolonkin kannalta katsoen, on sellainen, että se ei ole rahassa laskettavissa. Järjestystä rakastavia ja lainalaista yhteiskuntaa kannattavia kansalaisia on toki tässä maassa valtava enemmistö. Viimeiseen asti ovat nämä kansalaiset odottaneet, että punakaarti, anarkian aseellinen kotimainen tuki, sosialidemokraattisten järjestöjen alaisena noiden järjestöjen painostuksesta talttuisi, mutta niin ei ole tapahtunut. Sosialidemokraattiset järjestöt joko eivät ole uskaltaneet tai eivät ole kyenneet hallitsemään punaista kaartia. Sen ja yleensäkin vieraiden aseiden tukemat irralliset ryövärijoukot ovat näin ollen vaan saaneet uutta uskallusta tihutöitänsä varten. Tämän nähden ja kokien on kansalaisten kärsivällisyyden mitta alkanut jo pakostakin täyttyä. Siksipä ne vaativatkin vakavasti, että hallituksen on ryhdyttävä tekemään anarkiasta loppu. Vaativat, että eduskunnan on tuettava tätä hallituksen pyrkimystä, taattava hallitukselle

mahdollisuudet turvallisuuden ja järjestyksen palauttamiseksi. Nyt on jo aika tehdä mahdottomaksi kaikki kaksimielisyys anarkiaan suhtautuessa, joko olla järjestyksen ja laillisuuden palauttamisen puolella tahi sitä vastaan. Sillä kotiemme hävitystä ja häväistystä, kunnallisten ja yhteiskunnallisten laitosten väkivaltaista kohtelua, yksityisten kansalaisten väkivaltaista pahoinpitelyä ja nuoren tasavaltamme alueella vierailevien ulkomaalaisten loukkaamista emme me enää tahdo, emmekä voi sietää. Me luotamme eduskunnalle vastuunalaiseen hallitukseen. Ja mitä vaikeuksia hallituksen pyrkimykset kysymyksessä olevassa asiassa kohdannevatkin, tietäköön hallitus, että kansamme enemmistö sitä tässä asiassa tukee.

Ed. Airola: Kun maassa vallitsevaa anarkiaa, sekasortoa ja rikoksia vastaan ryhdytään taistelemaan, olisi tärkeintä, että hallituksen puolelta silloin lähdettäisiin laillisuuden pohjalta. Tätä ei ole meidän maamme hallitusvalta muistanut niin kauvan kuin seyniläisen järjestelmän jälkeistä aikaa olemme eläneet. Sitä se ei ole muistanut edes tänä iltana ja eduskunnan viimeisessä istunnossa, kun se on tämän esityksensä tehnyt. Suomen valtiopäiväjärjestys tai mikään muu Suomen laki ei tunne sellaista alotetta, jonka senaatti on esittänyt. Ei se ole armollinen esitys, ei se ole anomus, ei se ole eduskuntaesitys eikä se ole mikään muu, jonka V. J. tunnisi. Se on sellainen avonaisen valtakirjan pyyntö, joka ei nojaudu mihinkään lakiin. Tällä tavalla kun alku on tehty, niin tietää, mitä siitä seuraa. Ja kuitenkin olisi erittäin tärkeätä, että saataisiin tässä maassa lopultakin syntymään sellainen voima, joka kykenisi palauttamaan maahan järjestyksen, kykenisi palauttamaan maahan säännöllisen lainsäädäntötyön edellytykset, säännöllisen kehityksen yhteiskuntaelämälle. Paljon on viimeisen puolen vuoden ja kolme neljäsosa vuoden aikana tässä suhteessa puutteellista ollut. Mikään myrsky ei ole mennyt mainingeitta eikä mikään vallankumous ole mennyt ilman että sen jälkeen seuraa rosvouksia, mellastuksia, yhteiskunnallista myllerrystä. Mutta sen hillitsemisessä täytyisi osoittaa yhteiskuntaolojen ymmärrystä sillä tavoin että siinä voitaisiin korjausta saada, mutta ei sillä tavoin että luetaan vain lakia, varustetaan aseellisia joukkoja, joilla koetetaan järjestää toinen luokka toista vastaan. Sillä tavoin ei saada korjausta. Se nähtiin esimerkiksi viime alkukesästä kun eräs senaattori ja prokuraattori — taisivat olla herrat Svinhufvud ja kuka se toinen olikaan, sen tiedätte — menivät rauhoittamaan erästä torpparilakkoa. He lukivat lakia ja seuraus oli että seuraavana päivänä tapeltiin. Kun lähtivät sosialistiset edustajat torpparilakkopaikoille, siellä tavallisesti saatiin aikaan sovinto ilman tappelua. Jos hallituksen, erityisesti kesällä myöskin niiden hallituksen jäsenten taholta, joiden vastuulla järjestyksen pito maassa oli — tarkoitan erityisesti herroja Serlachiusta ja Tulenheimoa — olisi ymmärretty tämäkin puoli asiasta, niin luultavasti meillä olisi säästytty hyvin paljosta siitä surkeudesta, mitä Suomessa on viime kuukausien aikana tapahtunut. Uskon, että monta ihmistä olisi säilyttänyt henkensä, uskon että satojen tuhansien, jopa miljoonien arvosta omaisuutta olisi jäänyt tuhoutumatta, jos olisi koetettu muodostaa sellaista järjestysvaltaa, joka nojautuu lakiin ja, joka nojautuu eri kansankerrosten antamaan tunnustukseen. Mutta tätä ei ole hallitusherrain taholta koskaan tahdottu ymmärtää. Kun Tokoin senaatti aikoinaan täysi-istunnossa teki päätöksen, poliisikomitean ehdotuksen mukaisesti, että järjestyslautakunnat on järjestettävä kaupunkeihin ja niiden avulla muodostettava järjestysvalta kaupunkeihin, niin poliisiministeri, suomettarelainen herra Serlachius, — joka sitten ilmestyi myöhemmin tähän lavalle ilmoittamaan ettei hän kykene pitämään järjestystä maassa, mutta joka siitä huolimatta kuukausikaupalla vielä sen jälkeen eronpyynnöstä huolimatta oli sotkemassa tässä maassa järjestystä, — senaatin selän takana antoi silloin salaisia ohjeita kuvernööreille, jotka tekivät tyhjäksi tämän senaatin päätöksen. Kun myöhemmin sitten salaisten kiertokirjeitten ja salaisten ohjeitten nojalla käytiin muodostelemaan aseellisia ratsastavia ja muita joukkoja, ei se voinut tarkoittaa järjestyksen aikaansaamista maahan, vaan luokkavihan lietsomista, eri yhteiskuntapiirien kiihoittamista toisiansa vastaan. Järjestyksen aikaansaamiseksi porvariston taholta — otettuna lukuun niin porvarilliset hallitusherrat kuin myöskin porvarilliset edustajat, — ei tässä maassa ole pantu keväällisen vallankumouksen jälkeen tikkua ristiin. On vain pidetty suurta ääntä sosialistien suhtautumisesta rosvouksiin, niiden suhtautumisesta punakaartiin ja puhuttu, että pitää saada vankka järjestysvalta. Mutta julkisesti ei ole tahdottu koskaan sanoa, minkälainen se järjestysvalta on. Mikäli se julkisuuteen on sit-

ten tullut, on nähty, että se on luokkakaarti, aseellinen voima, joka on tähdätty punaista kaartia vastaan. Sitä sillä taholla on pyritty aikaansaamaan, sitäkin salakähmäisesti eduskunnan selän takana, yhteiskunnan selän takana, kansan tietämättä. Ennen vaaleja puuhattiin sitä jo pitkät ajat, mutta vaikka siihen oli käytetty valtion varoja paljon, vaikka oli hankittu murha-aseita, harjoitettu hevosia ja miehiä käymään toisen kansanluokan kimppuun silloin kuin joku viranomainen antaa siihen kehoituksen, ei kuitenkaan yhdelläkään porvarillisella edustajalla tai porvarillisella senaattorilla tai porvarillisella sanomalehtimiehellä ollut rehellisyyttä, silloin kuin haukkuivat sosialisteja, sanoa, että heillä on semmoinen meininki olemassa. Vasta kun vaalit olivat tapahtuneet, niin seuraavana päivinä sitten tämä ilmoitettiin. Samoinkuin elintarvekurjuudesta ennen vaaleja moitittiin sosialisteja, miten elintarveasiat ovat päässeet hunningolle ja miten on suuri surkeus vallalla ja miten maitoakin saa, — sanottiin siellä Hämeen puolessa — kun äänestää vain senaattori Holstia eduskuntaan. Mutta sitten kun vaalit olivat tapahtuneet, kirjoittivat seuraavana päivänä Helsingin Sanomat ja eräät muut sanomalehdet, että elintarveasiat olivat herra Åkermanin aikana päässeet siihen asteeseen, että siitä on tehtävä loppu, sillä alalla vallitsee anarkia. Tällä tavalla salakähmäisesti puuhattiin myös järjestysasioissa eikä yhtään mitään tehty sen hyväksi, että olisi voitu saada aikaan laki, jolla olisi voitu näitä asioita järjestää, jolla olisi voitu tehdä järjestysvalta, joka olisi nojautunut sekä oikealle että vasemmalle, laki josta kaikki kansankerrokset olisivat voineet myöntää, että se on eduskunnan myötävaikutuksella syntynyt laki, ja että sen lain nojalla asetettu järjestysvalta yksistään on asetettu järjestystä ylläpitämään, mutta ei nostamaan toista yhteiskuntaluokkaa toista vastaan. Keväällä muutamassa päivässä komitea laati asiasta lakiehdotuksen. Senaatti olisi voinut sen jo, tahdon väittää, ennen juhannusta antaa eduskunnalle esityksenä. Mutta että sitä ei annettu, se johtui siitä, että silloista poliisipäällikköä Serlachiusta ei miellyttänyt se komitean tekemä lakiehdotus, joka kuitenkin, sittenkun se minun toimestani pari kertaa on täällä eduskunnassa esille tullut, on valiokunnassa saavuttanut yksimielisen kannatuksen ja näyttää myöskin suuressa valiokunnassa likipitäen yksimielisen kannatuksen saavuttavan. Jos senaatin toimesta olisi kesällä jo annettu tästä asiasta esitys, olisi aikaansaatu laki, aikaansaatu kaupunkeihin järjestysvalta, joka nojautuisi ei vain salaisiin kiertokirjeisiin, vaan selvään lakiin. Sellaista järjestysvaltaa olisi kunnioitettu enemmän. Olisi myös voitu maksaa näille järjestyksenpitäjille palkat, ettei olisi tarvinnut syntyä palkoista lakkoja. Ajatelette esimerkiksi Turun tapahtumia. Siellä oli miliisi, se oli ollut toimessa, mutta sille ei maksettu palkkaa. Ne tekivät lakon, ilmoittivat, että kun järjestysvalta lakkaa toiminnasta, luultavasti tulee tapahtumaan laittomuuksia, tapahtumaan varkauksia, mahdollisesti ryöväyksiä ja muuta pahempaa. Asia olisi ollut autettavissa sillä tavoin, että olisi maksettu näille palkka, tunnustettu se laitos. Sitä ei tahdottu tehdä. Seuraus oli hyvin surullinen. Satojentuhansien markkojen edestä omaisuuden häviötä väkivaltaa, sekasortoa oli seurauksena. Entäpä jos tämä miliisi olisi jo tunnustettu aikaisemmin lainsäädännön avulla, jos olisi ollut laki, joka olisi sen toiminnan järjestänyt, ei olisi mitään tämmöistä lakkoa tullut. Ei olisi tapahtunut näitä ryöväyksiä, ei omaisuuden hävittämistä.

Asia on ollutkin sillätavoin, että millä paikoin ovat olot saaneet kehittyä ilman, että hallituksen jäsenet ovat siihen sekaantuneet siellä ne ovat menneet siivosti. Otetaan joku kaupunki jossa on järjestyslautakunta, jonka toimintaan ei ole herra Castrén eivätkä herrat Serlachius ja Tulenheimo sekaantuneet, siellä on säilynyt rauha, siellä on säilynyt järjestys, ei siellä ole rosvottu eikä ihmisiä tapettu eikä muutakaan. Tampere, Viipuri, Lahti, sen sellaiset kaupungit, siellä on ollut siivoa. Mutta kun Helsingissä eduskunnan kokoontuessa herra Jalanderin avulla herrat Setälä ja Serlachius & Tulenheimo aikoivat muodostaa suojeluskaarteista sellaisen aseellisen voiman, jolla valtaisivat Helsingin poliisilaitoksen, jonka toisivat sitten tänne eduskunnan ympärille, jotta mitään mielenosoituksia kunnallislakien ja 8-tuntisen työpäivälain läpiajamiseksi ei voisi tapahtua, silloin alkoivat jo täällä häiriöt. Kun Turussa ei hallitus suostunut järjestelemään asioita siihen tapaan, kuin oli niissä kaupungeissa, joissa olot ovat siivosti kulkeneet, niin siellä syntyi rosvouksia. Yleensä olen tehnyt sen havainnon, että kun johonkin asiaan on senaatin puolelta kajottu, on järjestys joutunut häiriöön.

Senaatilla on ollut pyrkimyksenä alunpitäen saada seyniläinen järjestysvalta voi-

maan. Sentähden se nimitteli poliisimestareiksi sellaisia henkilöitä kuin erään luutnantti Wiléniuksen, josta „Uuden Päivän" toimittaja, joka on täällä eduskunnan jäsenenä, kertoi, että hänet eräänä päivänä ammuttiin kotonaan siitä syystä, että hän oli santarmiurkkija. Kun tällaisia henkilöitä on kansan taholta vaadittu poistettaviksi, ovat ne olleet senaatin suosikkeja. Senaatti on niitä siipiensä suojassa nostanut ja kohottanut. Kun ei voinut Pohjanmaalle panna tällaista urkkijaa, koetti se siirtää hänet jotakin toista maamme kulmaa onnellistuttamaan. Menipä se niin pitkälle, että koetti saada käytäntöön yksinpä ne vihatut Seynin aikaiset univormut. Senaatilla on ollut pyrkimyksenä saada muodollinen puoli järjestykseen, saada sellaiset poliisijoukot, joilla on kypäri, univormuhattu päässä, sapeli vyöllä ja jotka ovat, valmiita komennuksen mukaan tekemään mitä tekoja tahansa. Kun se ei ole herroille onnistunut, niin turvautuivat suojeluskaarteihin ajattelematta, että silloin kuin maassa ovat luokkavastakohdat niin jyrkät kuin meidän maassamme, kun toinen puoli kansaa on sosialisteja ja toinen puoli porvareita, ja intohimot niin korkealle leiskuvina vastakkain, kun meidän maassamme on, silloin kun esimerkiksi ed. Mikkola kulkee Pohjanmaalla selittämässä miten tämä eduskunta olisi hajotettava j. n. e., niin tällaisen olotilan vallitessa pyritään muodostamaan aseellista voimaa, joka nojautuu ainoastaan toiseen puoleen kansaa, pyritään sekin muodostamaan vielä salakähmäisesti tavalla, joka ei nojaudu mihinkään lakiin. Ei sillä tavalla saada järjestystä, mutta sillä tavalla saadaan jotakin, joka on hyvin kauhistavaa. Tässä maassa on jo rosvottu, tapettu ihmisiä, tehty väkivaltaa aseellistenkin voimien toimesta, vieläpä niin, että on ollut mukana vierasta aseellista voimaa. Mutta jos luullaan, että tämä on korjattavissa sillä tavalla että muodostetaan uusi irrallinen aseellinen joukko, niinkuin senaattori Arajärvi viime istunnossa sanoi, niin erehdytään. Sillä tavalla aikaansaadaan alku kansallissodalle, ja mitä siitä seuraa, sitä en rohkene käydä päättelemään.

Sanotaan, ettei se ole tähdätty työväkeä vastaan eikä edes punakaartia vastaan — myönnetään näet että punakaartien enemmistö on siivoa rehellistä väkeä, mutta että siellä on joukossa kuritushuoneessa olleita rikoksellisia aineksia, joilla ei ole tarkoituksena muu kuin hankkia itselleen yksityistä etua, käyttää tilannetta hyväkseen tehdäkseen varkauksia ja ryöväyksiä, harjoittaa yksityistä kostoa — ja että tätä varten tarvitaan sitten sellainen lentävä kolonna, joka maksaa miljoonia. Tällaisia aineksia vastaan voisi olla tarpeen järjestysvalta, voisi olla tarpeen vielä suurempi järjestysvalta kuin mitä on mahdollista järjestää sen lain puitteissa, mikä on suuressa valiokunnassa tällä kertaa. Mutta ei sellaista järjestysvaltaa, kuin Svinhufvudin senaatti suunnittelee. Mitä se sellainen järjestysvaltä aikaansaa? Oletetaan että siihen otetaan tuhannen miestä tai vaikka 2 tai 3 tuhatta, tai vaikkapa kutsutaan Saksanmaalta takaisin suomalaiset ylioppilaat varustettuina kivääreillä, kuularuiskuilla, käsikranaateilla, ei sillä tavalla voida järjestystä palauttaa eikä ylläpitää. Kun te hyökkäätte jossain Sipoossa jonkun punakaartin kimppuun, niin olkoon että ne, jotka ovat siellä, ovat rikoksia tekemässä, niin asiaa tutkimatta eivät heidän kaartilaistoverinsa voi olla ilman muuta siitä vakuutettuja. He nousevat puolustamaan tovereitansa, nousevat kaarti kaartia vastaan ja kun suojeluskaarti ja punakaarti tulevat vastakkain, on siinä tuhannet erinomaisilla aseilla, kaikilla nykyajan murhavälineillä varustetut joukot vastakkain. Luuletteko että silloin on täällä kaunis järjestys? Vaikka emme välittäisi siitä, kuinka paljon kuolee kaartilaisia tai — herra Relanderin tapaan — kuinka paljon hänen valitsijoitansa talonpoikia kaatuu, täytyy ottaa huomioon, että kun sotaa käydään, silloin rintamalla kaatuu kaikkia. Ei ainoastaan ole vaarassa ne, jotka ase kädessä hyökkäävät toisiansa vastaan. Siinä kaatuu puolueettomia ja niitäkin, jotka eivät tahdo ollenkaan sekaantua koko verileikkiin. Jos esimerkiksi Pohjanmaalta tuodaan Kauhavalaisia ja mitä kaarteja ne kaikki lienevätkään tänne kuularuiskuineen, ratsujoukkoineen Helsingin punakaartia vastaan, niin kyllä siinä vuotaa hyvin paljon viatontakin verta silloin kun nämä koettavat, kumpi heistä vahvempi on.

On otettava vielä lukuun, että, kun nämä kaartit rupeavat keskenään tappelemaan, siinä ei ole ainoastaan se mahdollisuus, että ne tuhoavat toisiansa ja meitä syrjässäolevia, vaan on mahdollista, jopa jokseenkin varmaa, että asiaan sekaantuu myöskin venäläinen sotaväki. Ja on myöskin hyvin varma, että silloin kun suojeluskaarti saa sen, mitä se lähtee hakemaan, nimittäin selkäänsä, niin silloin professori Estlander ynnä hänen kumppaninsa sähköttävät Ruotsiin, että sieltä tarvitsisi tulla tänne ne Ruotsin kuninkaan sotajoukot.

(Vasemmalta: Ja saksalaiset?) Saksalaiset eivät tule tänne, ne eivät ole niin tyhmiä, että lähtisivät kun ei ole omat edut kysymyksessä, järjestämään pientä perheriitaa ja sillä tavalla nostamaan itseään vastaan muita kansallisuuksia. Mutta Ruotsissa niitä kyllä löytyy, vallankin kun tehdään siihen tapaan kuin senaatin lähettiläs, entinen yliopiston rehtori, senaattori ja varakansleri sanomalehdistön selostuksen mukaan, joita hän ei ole peruuttanut eikä kieltänyt, on tehnyt, nimittäin ilmoittanut, että kun sieltä tällaista apua saadaan, niin voidaan ottaa harkittavaksi se seikka, että annetaan palkaksi Ahvenanmaa. Se on maanpetturuutta, mutta se on asia, jota herra Svinhufvud ei pidä niin tärkeänä, että hän olisi ryhtynyt sitä tutkimaan. Hän välikysymykseen vastatessaan ilmoitti, ettei heillä ole tietoa siitä asiasta, ei puhunut siitä, olisivatko he edes yrittäneet saada selvitystä, yhtä vähän kun siitäkään, missä määrin on maanpetturuuteen tehnyt itsensä syypääksi eduskunnan jäsen Sundblom. Riippumatta siitä, onko ahvenanmaalaisilla pienten kansojen itsemääräämisoikeuden perusteella aihetta erkaantua Suomesta ja yhtyä Ruotsiin ja onko meidän siihen suostuttava vai ei, niin se menettely, mitä hän on harjoittanut Ahvenanmaalla ja maan ulkopuolella, on sellaista, että se tekisi mahdottomaksi hänen olla eduskunnan jäsenenä. Sillä ei se ole herra Sundblom, joka määrää, missä kulkee Suomen raja kartalla. Joskin kansallisuuksien välillä meidän maamme sisällä olisi vedettävä rajoja, niin kyllä siinä etupäässä pitäisi olla sananvalta Suomen eduskunnalla eikä herra Sundblomilla ominpäin. Jos hän tahtoo asiassa jotain vaikuttaa, niin pitäisi hänen tulla tänne, nousta puhujalavalle, jossa hän on monta kertaa esiintynyt, ja esittää sieltä ajatuksensa ja mielipiteensä. Mutta kun hän menee yllyttämään Suomen kansalaisia yhtymään yhteistoimintaan ruotsalaisten kanssa ja ryhtyy sitä tietä pyrkimyksiään toteuttamaan, niin se on mitä pahimmin tuomittava. Tähän tapaan me voimme, jos lähdemme seuraamaan sitä tietä, mitä senaatti nyt ehdottaa eduskunnalle, joutua siihen, että me joudumme täällä keskenämme tukkanuottasille, tappeluun ja tappeluun kaikilla uudenajan murhavälineillä. Harjoitetut joukot joutuvat vastakkain, joutuu vieraita aseellisia voimia mukaan, syntyy olotila, joka voi kehittyä sellaiseen mittaan ja määrään, ettei sitä tällä hetkellä voi ajatellakaan. Tahtoisin varoittaa sille tielle lähtemästä.

Tämä alote, niinkuin alussa jo mainitsinkin, on sellainen, ettei Suomen laki ja valtiopäiväjärjestys sitä tunne. Turhaa on tietenkin ehdottaa, ettei sellaista alotetta otettaisi käsiteltäväksi ja jokseenkin turhaa on myös tehdä mitään ehdotuksia, jotka poikkeavat siitä, sillä tämä senaatin alote on niitä niin sanottuja panssaroituja ehdotuksia. Se ei ole oikeastaan enää ehdotus. Se on toimenpide, joka on alussa, joka on osaksi toteutettu ja, joka on tuotu julkisuuteen ja tänne eduskuntaan ainoastaan siitä syystä, että se vaatii valtion varoja, Suomen kansan varoja niin paljon, kuin tuo herra senaattori Castrén äsken mainitsi. Ellei olisi niitä miljoonia kyseessä, ei tätä asiaa olisi eduskuntaan tuotu ollenkaan. Olisi pestattu joukkoja vain, olisi harjoitettu niitä ja sitte komennettu miehet tappelemaan keskenään. Eikä tässä valinnassa edes sillä taholla kovin tarkkoja olla. Ollaan kärkkäitä moittimaan, että punakaartin joukossa on huonoja aineksia. Vedetään esiin Sippolan papinkirja, se präntätään lehtiin, mutta jos lähdettäisiin tarkastamaan suojeluskaartin papinkirjoja, eikö löytyisi yhtä hyviä. Jos ottaisitte esimerkiksi sen varasjoukkueen, joka muodosti Porvossa osan siitä suojeluskaartista, jossa yksi ainoa oli tuomittu 50 eri varkaudesta, luuletteko, että niitten papinkirjat näyttävät paljo paremmilta. Kyllä se on sillä tavalla, että jos nostetaan köyhiä ihmisiä tappelemaan toisiaan vastaan aseilla, niin silloin tavallisesti saadaan esiin ne huonoimmat ainekset. Ei teistä kukaan lähde sinne, vaikka maksettaisiin hyvä palkka, paljo parempi kuin se porvarillisten herrain kadehtima edustajapalkkio. Ette te sittekään lähde. Mutta ne vanhat bobrikoffilais-poliisit, eron saaneet vahtimestarit ja sen sellaiset, kun ne tällaisena kalliina aikana elintarpeiden puutteessa ovat, niin niitä on helppo houkutella sinne. Kun niille maksaa, niin niitä on helppo saada tekemään yhtä ja toista. Ja ne on harjoitettuja, sillä monet ovat olleet ja lienevät olleet miltei kauttaaltaan Suomen rakunarykmentin jäseniä, niinkuin esimerkiksi Saksanniemen kaartinkin jäsenet.

Tällä tavoin jos nostetaan kaksi kaartia vastakkain, joihin kumpaankin — olen valmis myöntämään — kuuluu huonoja aineksia, niin ei siitä jälki ja seuraus ole hyvä. Jo senkin vuoksi, että vaikka aluksi teette hyökkäyksiä jossain Nickbyssä tai ehkä Turussa tai muissa yksityisissä paikkakunnissa ja sellaisten olosuhteiden vallitessa, joissa täytyy myöntää, että ne, joitten kimppuun hyökätään, ovat sel-

laisia, että niitten toiminta on estettävä, niin sitä toimenpidettä ei tulla tukemaan kansan laajoissa kerroksissa, sillä sitä katsellaan epäluulolla. Kun se nojautuu ainoastaan omistavaan luokkaan, niin silloin ajatellaan että te ensiksi nujerratte nuo punakaartin huonoimmat ainekset, sitte te hävitätte koko punakaartin, ja kun teillä ei ole mitään aseellista voimaa enää vastassa tai voimaa, joka voisi teidän kanssanne voimia mietellä, niin sitten te käytte koko järjestyneen työväenliikkeen kimppuun, sieppaatte eduskunnalta korkeimman valtiovallan noille herroille Setälälle y. m. jotka ovat aikaisemmin hyökänneet eduskuntaa vastaan yhdessä Stahovitsch ryssän kanssa, käytte kunnallislain kimppuun, käytte kahdeksantunnin työpäivälain kimppuun, sillä ennen vaalejahan te vakuutitte, että kun te saatte vaan vallan, niin nämät lait otetaan uudelleen tarkastuksen alaisiksi ja laitetaan niin, että veroja maksamattomat eivät kunnan asioista saa määrätä ja päättää.

Sanotte, ettei sitä ole niin pahasti sunniteltu ja ajateltu ja olen valmis myöntämään etteivät teistä kaikki sitä tee. Porvareissa on yksityisinä ihmisinä koko miellyttäviä, mukavia henkilöitä, mutta kun ottaa niitä ryhmänä, puolueena ja eduskuntaryhmänä, niin silloin ei niillä ole mitään omaatuntoa eikä mitään häpyä ja ne ovat valmiit vaikka mihin (Oikealta: Entäs sosialistit?) Niissä on asianlaita samoin, samoin kuin esimerkiksi tämä eduskunnan herra varapuheenjohtaja, jonka olette monta kertaa kuulleet puhuvan sitä, josta te olette jokainen vakuutetut, että hän ei itse ajattele sillä tavoin kuin hän sanoo.

Tähän tapaan jos te tahdotte puuhata järjestyksen aikaansaamiseksi maassa, niin se vie sotaan, tappeluun, kansalaissotaan, sekasortoon, anarkiaan, vie Suomen itsenäisyyden perikatoon. Jos te tahdotte kaiken, mitä meillä nyt on, tuhota Suomessa, niin lähtekää sille tielle. Mutta ellette sitä tahdo, niin ottakaa hetkinen aikaa, ajatelkaa mitä valtuuksia olisi senaatille annettava. Kun senaatti on niin taitamaton, niin kykenemätön, ettei se yhdeksän kuukauden aikana ole vielä ehtinyt valmistaa lakiehdotusta asiassa, johon tarvittaisiin vain kymmenkunta pykälää, kuinka te voitte antaa sille avonaisen valtakirjan ryhtyä, niin kuin senaatti itse sanoi, k a i k k i i n toimenpiteisiin, siis myös väkivaltaan ja murhaan saakka? Kuinka te voitte luvata sen käytettäväksi miljoonia ilman että te lähetätte ensinnä asian valiokunnan harkittaväksi.

Asia pitäisi lähettää lakivaliokuntaan käsiteltäväksi tältä laillisuuspuolelta. Samoin pitäisi lähettää se valtiovarainvaliokuntaan, jotta valtiovarainvaliokunta miettisi, voidaanko niin paljon varoja tähän tarkoitukseen käyttää kuin hallitus pyytää ja mitä se aikoo käyttää ja mistä ne varat otetaan ja millä tavalla. Tällaista ehdotusta en kuitenkaan tee, sillä minä arvaan, että porvarisedustajilla on ollut keskenään neuvotteluja ja he ovat päättäneet, että asia tänä yönä päätetään, sanokoot sosialistit mitä tahansa, että koko tämä paraati on, niin kuin olen ennemmin sanonut, ainoastaan sentähden välttämätön, että voidaan näyttää, ettei senaatti sentään ihan rosvoamalla ota Suomen kansan varoja käytettäviksi omiin tarkoituksiinsa, vaan että se tekee sen eduskunnan enemmistön suostumuksella. Tehän olette sen päättäneet jo etukäteen ja siitä syystä en ehdota asian valiokuntaan lähettämistä.

Mutta samoin kuin minä olen koettanut ennemmin teille hankkia sellaista järjestysvaltaa, joka voisi nojautua eri kansankerroksiin ja, jolla olisi edellytyksiä palauttaa järjestys maahan, samoin tahdon antaa teille viittauksia nytkin, mihin tapaan olisi järjestysvalta muodostettava, jos tahdotaan maassa järjestystä aikaansaada eikä sekasortoa ja kansalaissotaa. Jos se laki, josta minä olen alotteen tehnyt, ja joka pian valmistuu, ellei sitä porvarien taholla kovasti jarruteta ja, joka olisi viime vuonna valmistunut, ellei suomettarelaisten ja nuorsuomalaisten taholla olisi sitä niin kovasti jarrutettu, jos se nyt lähipäivinä valmistuu ja tulee voimaan, niin sillä lasketaan jo pohja järjestyksenpidolle kaupungeissa. Ja te tiedätte, että jos kaupungeissa on järjestys ja siellä järjestysvalta, jota voidaan käyttää, niin silloin on maalla myöskin koko lailla toiveita järjestyksenpidosta. Jos rupeaa Sipoosta jotakin mellastusta kuulumaan, ja sieltä virka-apua pyydetään, voidaan Helsingistä lähettää järjestysmiehiä sinne, ne voivat palauttaa järjestyksen ja vaikka siellä tulee tappelukin ja vaikka siellä tapetaan ihmisiä, niin kansan keskuudessa ei synny levottomuutta, rauhattomuutta, ei olla epätietoisia siitä, mitkä voimat ne ovat, jotka keskenään aseellisesti kamppailevat, tiedetään, että se on eduskunnan hyväksymään lakiin perustuva järjestysvalta, joka on lähtenyt rosvoja ja rikollisia kurissa pitämään. Ei näiden rikollisten ainesten puolelle nouse yhtään kelpo kansalaista, ja sillä tavalla voidaan rikollisia aineksia nu-

jertaa. Mutta jos katsotaankin, että tämä joukkue, jonka eri kaupungit muodostavat järjestyksen ylläpitämiseksi, on liian heikko, jos arvellaan, että tuhatkunta poliisia Helsingissä ei riitä Helsinkiin ja Helsingin ympäristöön, niin voidaan järjestää koko maata varten järjestysmahti, mutta sen täytyy nojautua senkin lakiin ja olla muutenkin sellainen, että sen toimenpiteitä, sen kokoonpanoa sitä kokonaisuudessaan kannattaa kansamme enemmistö niin ylhäällä kuin alhaalla. Täytyy laittaa semmoinen järjestysvalta, joka ei ole luokkakaarti. Ei punakaarti pysty järjestystä ylläpitämään eikä suojeluskaarti pysty sitä ylläpitämään eikä mikään sellainen kaarti, joka nojautuu jompaankumpaan ryhmään. Ne voivat vain nostaa toisen luokan toista vastaan. Täytyy saada sellainen, jota komentaa ja johtaa molemmilta puolin aikaansaatu orgaani, jota siis myös kannattaa sekä oikeisto että vasemmisto. Minusta oikeastaan tästäkin asiasta pitäisi lain muodossa päättää, mutta kun tiedän, että teillä on niin kiire saada Suomen kansalaiset keskenään tappelemaan, että te ette malta odottaa edes yhtä viikkoa, jonka aikana ehtisi eduskunnan valiokunnan ja suuren valiokunnan kautta kulkea kaikissa asteissa laki, joka ehkä sisältäisi yhden ainoan pykälän tai ehkä kaksi pykälää niin en ehdota mitään lainsäädäntötoimenpidettä, vaan ehdotan, että eduskunta sen sijaan, että se tekisi sellaisen päätöksen, kuin senaatti ehdottaa, hyväksyisi tämäntapaisen ponnen ohjeeksi hallituksen toiminnalle: että senaatti valtuutetaan järjestyksen ylläpitämistä varten muodostamaan aseilla varustetun ja aseiden käyttöön harjoitetun järjestön, jonka kokoonpanosta päättämään ja käyttämistä valvomaan asetetaan komitea, johon eduskunta valitsee kolme sosialistia ja kolme porvaria, ja joka määrää sanotun järjestön käyttämisestä siten, että sanottua aseellista voimaa saa käyttää ainoastaan silloin, kun edellämainitun komitean enemmistö antaa siihen suostumuksen. Tällaisen järjestysvallan takana olisi sekä oikeisto että vasemmisto, sitä ei voitaisi käyttää mihinkään puoluetarkoituksiin, ei luokkataistelun välineenä, koska silloin ei saataisi komiteassa enemmistöä. Sitä voitaisiin käyttää ainoastaan, kun syntyy joitakin sellaisia levottomuuksia niinkuin Turussa tai sellaisia voiryöstöjä, kuin kesällä oli j. n. e., ja ainoastaan silloin, kun paikallinen järjestysvalta ei kykene järjestystä palauttamaan. Sekään tietysti ei aivan ensi tulevaisuudessa pystyisi järjestystä palauttamaan, sillä niin korkealle intohimot ovat nykyisin lietsotut, että olkoon minkälainen järjestysvalta tahansa, niin mainingit vyöryvät jonkun aikaa joka tapauksessa korkealla, mutta jos lähdetään tältä tasapuolisuuden kannalta, niin sillä tavoin voidaan edes yrittää rauhoittamista, vallankin jos siihen liittyy vielä radikaalinen uudistuslainsäädäntö tukemaan sitä rauhoittamalla mieliä ja herättämällä alaluokan keskuudessa luottamusta siihen, että valtiovallan toimesta tässä maassa jotakin aikaan saadaan myöskin syvien rivien aseman parantamiseksi. Sillä tavoin tasapuolisuuden kannalta lähtien voidaan jotakin aikaansaada, mutta jos te laitatte luokkakaartin, niin se saa vain aikaan kansalaissodan, sekasortoa ja maamme itsenäisyyden tuhon.

Ed. Schybergson: Jag har anledning att vid detta tillfälle påminna om ett yttrande af herr Tokoi uti ett af hans tal såsom regeringschef. Han sade på följande sätt: „Jos tässä maassa pääsee vallalle epäjärjestys ja sekasorto, niin pelkään, että silloin tulevat toiset kansat, jotka ovat tottuneet pitämään järjestystä, ja hallitsevat meitä, ja silloin me saamme maksaa heille ehkä kalliin veron siitä opetuksesta, jonka he meille epäilemättä tulevat antamaan." Samma sak har ju yttrats här i afton på flere håll, men det förefaller som om dessa ord skulle kunna tagas emot med särskildt förtroende äfven af vänstern, då de uttalats af vänsterns åtminstone förut främsta man. Huruvida han nu har fått lämna plats åt herr Manner är mig icke bekant. Det är naturligtvis detta, som framför allt är motivet för upprättandet af en stark ordningsmakt. Men det finnes också andra motiv, och jag formodar, att de organiserade arbetarena, af allt att döma, kommit till insikt därom, att den oordning, den förvildning, som nu förefinnes, är kanske farligast för dem. Den är farlig i ekonomiskt afseende, och det är ju trots all idealism ändå något som arbetarena hafva sinne för. Den är farlig därför att all företagsamhet på det viset upphör. Men den är också farlig därför, att reaktionen får ett öfvertag, som till och med en så reaktionär man som jag ogärna skulle önska. (Vasemmalta: Åhå!) Är det icke förvånande herr Valpas-Hänninen? Men så är det nu ändå. Det samma har äfven utsagts af några vänstertalare. Herr Välisalmi framhöll sålunda uttryckligt, att de oroliga element,

som framträda under sådana orostider som dessa, hafva sinne hvarken för reformer, folkvälde eller frihet eller öfverhufvud någonting annat än för sina röfvarbragder. Det är detta vi böra göra ett slut på. Frågan gäller då naturligtvis sättet. Herr Manner vill göra reformer, men medan gräset gror, dör kon, såsom det heter. Vi hafva icke tid med detta sätt att göra slut på oordningarna, på anarkin. Det måste finnas andra metoder, och vi hafva öfverhufvudtaget icke något annat val än att gifva regeringsmakten rätt att gripa in eller att låta de enskilda fortfarande själfva taga sig sin rätt.

Det har talats om den föreslagna ordningsmakten i städerna, och herr Airola har hållit före, att landsorten också därmed är betjänad. Jag kan försäkra herr Airola, att äfven nu, då man skulle tycka att de borgerliga i land och stad hafva så många gemensamma intressen, vägra skyddskårerna i städerna att stå landsorten på något sätt till tjänst. Och det är kanske så godt att så sker, samt att landsorten sålunda får själf taga sakerna om hand. Det finnes icke några organiserande kårer här i södra Finland, utan det är allmogen, det är bönderna och deras söner som skydda hem och härd. Det finnes ingenting agressivt i detta, ty de göra det endast sig till försvar, de angripa icke. Och jag kan upplysa om att den socken, där blodiga sammanstötningar nu senast ägt rum, nämligen Sibbo, fanns icke ett militärgevär, före storstrejken senaste höst eller åtminstone voro de lätt räknade. Det är därefter allmogen skaffat sig sina gevär. Jag förmodar att, såsom många af vänsterns talare förutsagt, denna strid kommer att förnyas, och upphetsningen och bitterheten blifva större och större. Är det då icke bättre att regeringsmakten får sådana fullmakter, att den kan stäfja den ödesdiga striden.

Jag gifver herr Manner rätt däri, att man icke på detta sätt kan slutligen bota det onda. Det erfordras många långa år, innan den förvildning, som kriget har fört med sig, kommer att lämna rum för en normalare tingens ordning, här liksom annorstädes. Men det hör till dessa läkemedel, som måste användas. De verka för ögonblicket.

Jag är för min del alls icke rädd för att regeringen skall missbruka dessa fullmakter. I ett så demokratiskt land som vårt, med en så stark socialism lär väl ingen regering öfverskrida hvad ovillkorligen är nödvändigt. Det kan ju hända att regeringen till och med vore benägen för en kompromiss af den art, som herr Airola antydde. Men det är på regeringen, icke på landtdagen, det ankommr att inleda underhandlingar härom.

Då det under budgetdebatten var fråga om Saksaniemiskolan, gällde den hufvudsakliga anmärkningen från statsutskottets ordförande, hemlighetsfullheten vid inrättandet af denna skola. Senator Setälä har bemött anmärkningarna härom så fullständigt, att det förvånar mig, att herr Airola kom fram med den en gång till. Men nu framlägges förslaget öppet. Kritiken har fullt tillfälle att göra sig gällande. Hvad jag emellertid befarar är, att sjukdomen har gått så långt, att här ingenting vidare hjälper. Men vi måste göra hvad vi kunna.

Jag hade hoppats att vänstern skulle mera än som skett betonat, att härvid någon slags öfverenskommelse borde äga rum för att landtdagen skulle kunna gemensamt taga ståndpunkt mot anarkin. Vänstern är nu icke blott i tillfälle till, utan pliktig att gifva svar med ja eller nej på den fråga herr Palmgren ställde till herr Valpas-Hänninen vid sista plenum och som han då undvek att besvara. Det ser ut som om svaret nu skulle blifva det att vänstern icke kan vara med om effektiva åtgärder för undertryckande af anarkin. Ja hvad står att göra? För min del kan jag icke annat än tillstyrka regeringens förslag.

Då jag vid senaste plenum hade ordet, fick jag anledning till en uppgörelse med herr Vuorimaa beträffande svenska landtdagsgruppen och Ålandsfrågan. Jag är denna gång skyldig att säga några ord i anledning af hans senaste angrepp mot den svenska gruppen. Han gjorde den svenska gruppen ansvarig för ett kåseri under strecket i en tidning. För min del beklagade jag det, när jag läste kåseriet i fråga och jag gjorde det så mycket hellre som jag är öppet villig att erkänna, att agrargruppen, då det gällde öfvertagandet af högsta makten och fastställandet af kommunal- och 8-timmars arbetsdags-lagarna, trots det att vi till höger icke kunnat erkänna tillvägagåendet vara formellt riktigt, dock gjort saken en mycket god tjänst, såsom förhållandena nu efteråt hafva visat sig, och därför förtjänar allt erkännande. Men, att göra oss ansvariga för ett kåseri i en tidning, det är dock för mycket. Man brukar icke ens göra tidningens redaktion ansvarig för understreckarena. Så groft som herr Vuorimaa framstält sin anmärkning, må det åtminstäne leda därhän, att saken kvittas oss emellan.

Ed. Hàataja: Minun on puolestani ensin lausuttava muudan sana sen osan johdosta ed. Airolan lausunnossa, jossa hän toi esille, että puheena oleva senaatin alote ei olisi laillinen eikä siis muodollisesti oikea. On huomattava, että kun eduskunta on ottanut korkeimman vallan käyttääksensä, tämä tosiasia pakoittaa sellaisiin ja siinä muodossa tehtyihin alotteisiin, kuin nyt on kysymyksessä. Ja minun nähdäkseni kukaan, joka kerran katsoo, että eduskunta laillisesti tätä korkeinta valtaa nyt käyttää, ei voi kieltää sitä, että se alote, joka senaatin taholta nyt on käsiteltävänä, on muodollisesti täysin oikea ja voi yksinkertaisella ääntenenemmistöllä tehdyn eduskunnan päätöksen kautta johtaa muodollisesti oikeaan tulokseen.

Mitä sitten itse asiaan tulee, niin täällä on tänä iltana puhuttu laajasti niistä syistä, jotka ovat aiheuttaneet nykyisiä julkeita rikoksia ja veritöitä. Näistä syistä riittäisi hyvinkin paljon puhetta. Niistä voisi puhua vielä paljon pitemmästi kuin ed. Manner niistä puhui, ja voisi tuoda esille hyvin monia seikkoja, jotka hän jätti kokonaan mainitsematta ja jotka olisivat näiden syiden oikealle ymmärtämiselle erinomaisen tärkeitä. Kuitenkin minun nähdäkseni asia on tällä hetkellä sellainen, että näiden syiden kaikinpuoliseen ja yksityiskohtaiseen tarkastamiseen ei ole aikaa eikä myöskään välttämätöntä tarvetta. Nyt on minun nähdäkseni vain todettava, että mitkään syyt, olivat ne minkälaisia tahansa, eivät voi oikeuttaa sellaisia tapahtumia, joita meillä on viime viikkoina ja viime kuukausina tapahtunut. On vain todettava, että maassamme panee epäjärjestyksiä, murhia ja ryöstöjä toimeen joukko aseistettuja henkilöitä, joita ei voida lukea miksikään yhteiskunnalliseksi järjestöksi ja jotka ovat katsottavat ainoastaan aivan tavalliseksi, järjestyneeksi rikollisjoukkueeksi. Jokaisen kansan ja ennenkaikkea sen, joka on juuri itsenäisen elämänsä alussa, on tuollaiset järjestöt aivan välttämättömästi kukistettava sekä pidettävä huolta siitä, että yhteiskunnassa on rauha ja järjestys. Huolenpito tästä kuuluu lähinnä maan hallitukselle ja meillä niin ollen senaatille. Puolestani käsitän, että meillä hallitusta tähän saakka on estänyt ryhtymästä kaikkiin niihin toimiin, jotka tavallisissa oloissa olisivat tällaisia joukkoja vastaan tulleet kysymykseen, painavat syyt, niiden joukossa maamme itsenäisyyspyrkimyksen epävarma asema sekä myöskin venäläisen sotaväen johdon sekaantuminen sisäisiin asioihimme. Nyt on hallitus kuitenkin katsonut hetken tulleen toisellaiseen toimintaan. Se tahtoo saada näille toimenpiteille tukea eduskunnassa ja jokaisen edusmiehen on siis vastattava kysymykseen, tahtooko hän tuota tukea antaa vai eikö hän sitä tahdo. Vastaus ilmaisee samalla myös, tahtooko hän, että järjestys maahan on palautettava, vai eikö hän sitä tahdo. Muuhun tulokseen ei voi asiain tilasta tulla, sillä mitään muita keinoja järjestyksen palauttamiseen ei ole.

Puolestani olen ensimäinen myöntämään, että maassamme tarvitaan yhteiskunnallisia parannuksia. Mutta nyt kysymyksessä olevat ilmiöt ovat sellaisia, joita ei suinkaan voida tällaisten yhteiskunnallisten parannusten varaan jättää. Puhtaasti rikollisia joukkoja nimittäin eivät riitä mitkään yhteiskunnalliset parannukset hillitsemään, vaan siihen tarvitaan toisellaista toimintaa. Tällaisesta toiminnasta nyt on kysymys. Sellainen toiminta on ehdottomasti saatava aikaan.

Täällä on puhuttu hyvin paljon näistä yhteiskunnallisista parannuksista ja työläisten ja vähäväkisten kansanluokkien asian hoitamisesta. Tahdon nimenomaan painostaa sitä, että näiden kansanluokkien asiat eivät kulje eteenpäin eikä niiden asemaan voida saada mitään pysyviin tuloksiin johtavia parannuksia, ellei maassa ole rauhaa ja järjestystä ja ellei niitä johdeta rauhallisen yhteiskuntaelämän pohjalla. Voidaan kyllä saada aikaan joku tilapäinen etu jollekin yksityiselle vähäväkiselle. Mutta mitään pysyvää ja laajoille kansankerroksille hyötyä tuottavia parannuksia ei voida saada aikaan. Jos siis näitä asioita todellakin tahdotaan korjata, niin yksinomaan jo niiden takia on rauhan ja järjestyksen palauttaminen maahan välttämätön, ilman sitä nämätkään asiat eivät kulje. Muuten siitä on erinomaisena todistuksena myös se, mitä senaatin sosialitoimituskunnan päällikkö juuri tänä iltana asian tästä puolesta on esilletuonut. Niiden, jotka ovat valmiit näistä parannuksista aina niin paljon puhumaan, on otettava tämä puoli asiassa huomioon. Sillä ei tässä riitä puheet, ja mahdollisuutta hedelmällisiin töihin tällä alalla ei ole, ellei rauhaa ja järjestystä saada.

Nähdäkseni on siis hallitukselle myönnettävä pyydetyt valtuudet, ja ne on myönnettävä siinä mielessä, että hallitus käyttää niitä kaikella tarmolla ja kaikella oikeamielisyydellä. Sen tulee käyttää niitä kaikkia rosvo- ja rikollisuusjoukkoja vastaan ja kaikkien epäjärjes-

tysten estämiseksi. Sen on käytettävä niitä tavalla, joka varmasti takaa, että rauha maahan palautuu. Minun on huomautettava, että aseistettavien voimien ei tarvitse suinkaan käyttää aseitansa, jos rikolliset joukot eivät käy kansalaisten hengen, omaisuuden ja vapauden kimppuun. Jos taas niiden kimppuun käydään, on sen asevoimin estäminen ei ainoastaan täysin oikeutettua, mutta myös välttämätön velvollisuus jokaiselle hallitukselle, ja sen laiminlyöminen hallituksen taholta on lievimmin sanoen moitittavaa. Mutta myöskin on luonnollisesti moitittavaa, jos näitä voimia käytetään toisissa tapauksissa, sellaisissa tapauksissa, joissa nimenomaan tällaiset tapaukset eivät niiden käyttämistä vaadi. Puolestani edellytän, että hallitus siis näitä voimia todellakin käyttää tarpeellisella tarmolla ja oikeamielisyydellä. Huomautan, että näiden valtuuksien antaminen asettaa sille erinomaisen raskaan velvollisuuden ja raskaan tehtävän. Mutta uskon, että hallitus on tietoinen tämän tehtävän raskaudesta ja siitä velvollisuudesta, minkä se sille asettaa. Sillä edellytyksellä ja siinä mielessä minä myöskin näiden valtuuksien antamista puolustan. Ellei hallitus niitä valtuuksia pysty eikä voi asianmukaisesti käyttää, on luonnollista, että se siitä tulee aikanansa tilille. Minä kyllä tiedän, että hallitus sen tietää, mutta olen kuitenkin katsonut olevan syytä siitä tässä huomauttaa.

Täällä on puhuttu siitä, että asia olisi lykättävä valiokuntaan. Kuitenkin tämä asia, jos mikään on selvästi kiireellinen. Se ei siedä sitä viivyttelyä, jota asian valiokuntaan lähettäminen tietää. Myöskään valtiopäiväjärjestys ei vaadi tällaisen asian valiokuntaan lähettämistä, vaan voidaan se ilman sitäkin käsitellä. Näin ollen yhdyn siihen ed. vapaaherra Wreden tekemään ehdotukseen, että hallituksen pyyntöön on heti myöntävä vastaus annettava. Samalla kuin tämän lausun omana mielipiteenäni, pyydän myös saada mainita, että tämä tulos on myös suomalaisen puolueen eduskuntaryhmän tulos tässä asiassa. (Vasemmalta: Sen arvasi!)

Ed. Kokko, ei ole saapuvilla, kun puheenvuoro hänelle annettaisiin.

Ed. Joukahainen: Erityisesti kiinnitin tässä keskustelussa huomioni ed. Airolan lausuntoon, sillä siinä kaikkein selvimmin ilmeni vasemmistolaisten taholta se vaatimus, mitä minäkin puolestani pidän tällaisen yrityksen pohjana, nimittäin että näiden valtuuksien antamisen ja yleensä järjestysvallan luomisen maahan tulee levätä laillisella perustalla. Ja kun minä luin tämän päiväisen, tai oikeastaan eilisen, Työmiehen pääartikkelin, niin huomasin, että siinäkin painostettiin samaa seikkaa. Työmiehessä, on nimittäin pääartikkelina kirjoitus, jonka nimi on „Luja järjestysvalta", nimi tosin sitaatissa. Siinä kirjoituksessa on eräs lause, joka herätti huomiotani, ja se kuuluu näin: „Järjestysvalta ei saa muodostaa valtiota valtiossa. Sen tulee olla julkinen ja kansan määräysvallan alainen". Tämä lause on minun ymmärtääkseni sellainen, että sen voisi vallan hyvin asettaa jonakuna yleispätevänä vaatimuksena seurattavaksi nykyisissäkin oloissa. Mutta kun käänsin lehden ympäri, niin tapasin toisen kirjoituksen, joka on työväenjärjestyskaartin yleisesikunnan kiertokirje työväenjärjestyskaarteille. Siinä yleisesikunta kääntyy maan työväenjärjestyskaartien puoleen muutamilla huomattavilla lausunnoilla. Kirjoituksessa kerrotaan ensiksikin, millä lailla Tampereella pidetyssä työväen järjestyskaartien edustajakokouksessa kaartille säännöt hyväksyttiin. Siinä sanotaan, että „kokous, johon eri puolilta maata oli kokoontunut kolmattasataa edustajaa, ei luonnollisesti voinut olla kaikissa asioissa vallan yksimielinen. Erimielisyyttä ilmeni varsinkin siitä, annetaanko puolueelle määräämisvalta kaartien yli, vai pidättääkö kaartti kaikessa ratkaisevasti vallan itselleen. Kokous hyväksyi säännöt tässä kohden 121 äänellä 79 vastaan siinä muodossa, että puolueelle jää ylin määräämisvalta kaartin johtoon ja poliittiseen toimintaan. Vähemmistön taholta pantiin vastalause päätöstä vastaan, mutta lausuttiin samalla julki, että yhtenäisen, voimakkaan järjestön luomiseksi on välttämätöntä, että vähemmistö lojaalisesti alistuu hyväksyttyihin sääntöihin."

Tämä kaikki tähän asti on niinkuin ollakin pitää. Mutta äkkiä seuraa ympärikäännös. „Helsingin kaartin edustajat ryhtyivät kuitenkin heti kokouksesta saavuttuaan kiihoitustyöhön hyväksyttyjä sääntöjä ja edustajakokouksen yksimielisesti valitsemaa yleisesikuntaa vastaan. Maaperä hajoittavallekin toiminnalle oli suotuisa, kun kaartin vakavampi aines, vanhemmat puolueen jäsenet, eivät viime aikoina ollet ottaneet osaa kaartin kokouksiin ja toimintaan, joka siten on jäänyt pääasiassa myöhemmin puolueeseen liittyneiden jäsenten varaan". Edelleen sanotaan, että „siinä kokouksessa, jossa kaarti päätti,

ettei hyväksytä edustajakokouksen hyväksymiä sääntöjä, oli päätöstä tehtäessä noin 300—350 jäsentä, ja kuitenkin aikaisemmissa Helsingin kaartin kokouksissa oli ollut 2,000 ja enemmänkin osanottajia". Ja niin jatketaan samaan suuntaan: „Helsingin kaartin esikunta on tämän kuun 9 päivänä julaissut tiedonannon, että se aikoo ryhtyä laajentamaan Helsingin kaartin aikaansaamaa hajaannusta yli maan, samaan aikaan kuin kaartit järjestäytyvät edustajakokouksen hyväksymällä pohjalla".

Tällä kannalla ovat nyt siis Helsingin punaisen kaartin asiat, ja minun ymmärtääkseni tämä Työmiehen pääartikkelin lauselma valtiosta valtiossa voidaan vallan hyvin sovittaa Helsingin punakaartiin. Siis sosialidemokraattisella puolueella on ainakin yksi valtio omassa valtiossaan, ja tämä valtio on Helsingin punakaarti. Ja ne teot, joihin Helsingin punakaarti viime päivinä on ryhtynyt, ne varsin hyvin todistavat, ettei sosialidemokraattisella puolueella enää ole vaikutusvaltaa tähän kaartiin ja että kaarti siis elää ja toimii itsenäisenä valtiollisena elimenä sosialidemokraattisen puolueen rinnalla täällä.

Mutta tämä ei ole ainoa ilmiö meidän maassamme. Tahdon kertoa erään toisen samanlaisen, vaikka paljon pienemmässä mittakaavassa. Tämä koskee sitä kylää, josta olen kotoisin, nimittäin Haminaa. Se on tähän saakka ollut tunnettu ainoastaan pyöreistä kaduistaan ja Haminan rauhasta, vaan nyt viime päivinä se on tullut tunnetuksi punakaartistaan. Jokainen niin vasemmistossa kuin oikeistossa ja keskustassakin tuntee varsin hyvin tämän punakaartin retken Kuopioon, ja luulen, että joka ainoa sosialidemokraatti, joka ei ole niin kumouksellinen kuin nämä punakaartit ovat, epäilemättä sydämessään häpeää sitä retkeä.

Kun torstaina tulin tänne istuntoon tavoitti minut ovella eräs vasemmiston edustaja, ed. Leppänen, ja kysyi Haminan punakaartin vointia. Jokainen vasemmistossa tietää, että ed. Leppänen on ollut joku viikko takaperin selvittämässä Haminan punakaartin ja sikäläisen miliisin, järjestyslaitoksen välejä. Ja epäilemättä jokainen, joka sattui lukemaan sen kirjoituksen, jonka ed. Leppänen silloin kohta sieltä tultuaan julkaisi Työmiehessä, silloin sai huomata, että Haminan punakaarti oli tällainen „villi" punakaarti, jonkalaiseksi myös Helsingin paljoa suurempi punakaarti on muodostunut. Sentähden sielläkin tulokset, seuraukset tästä punakaartin astumisesta valtioksi valtiossa ovat näyttäytyneet samanlaisina kuin täällä Helsingin lähistölläkin. Olette epäilemättä lehdistänne lukeneet viime päivien tapauksista siellä. Olette myös olleet tilaisuudessa toteamaan, mikä merkitys sikäläisellä punakaartilla oli siinä työtaistelussa, jota siellä käytiin. Minulla puolestani ei ole mitään sitä vastaan, että hätäaputyöläisille siellä maksetaan niin hyvin kuin voidaan, niin että ne varsin hyvin tullevat toimen. Mutta jo ed. Leppänen kirjoituksessaan Työmiehessä mainitsi, että Haminan kaupunkikunnan taloudellinen asema on tätänykyä niin huono, ettei se siedä niin suuria palkkiorasituksia kuin on vaadittu, ja samaa voin minäkin paikallisena henkilönä vakuuttaa. Ennenkuin tämän syksyn hätäaputyöt aloitettiin, laskettiin Haminassa kaupungin omaisuuden ja velkojen lyövän jotakuinkin yhteen, ja nyt on laskettu, että jos nykyisiä menoja, noin 20,000 markkaa viikossa, jatkuu säännöllisesti uuteen leipäkauteen saakka, niin silloin Haminan kaupungilla on lähes miljoonan markan velat eikä se pelastu niistä mitenkään muuten kuin konkurssin avulla. Tämän kaiken tietysti jokainen haminalainen, niin hätäaputyöläinen kuin muukin hyvin tietää, mutta siitä huolimatta esitettiin sellaiset vaatimukset, jotka sosialidemokraattisen eduskunnan jäsenenkin mielestä olivat kohtuuttomia. Niitä koetettiin silloin herra Leppäsen välittäjänä ollessa, tosin tuloksetta, ajaa lävitse; nyt ne ovat väkivoimalla lävitse ajetut, ja jokainen tietää, että punakaarti sielläkin menetteli aivan samalla tapaa kuin Turussa ja muualla, missä sen voimiin on turvauduttu.

Ja mitä on Haminan punakaarti? Nuoria, 16, 17, ehkä korkeintaan 20 vuoden ijässä olevia henkilöitä useimmat, henkilöitä, jotka eivät edes Nummisuutarin Eskon lailla voi sanoa: „Henkirahan minäkin puolestani maksan". Haminan punakaartilaisista voidaan hyvin monesta sanoa, etteivät ne tähän saakka vielä ole maksaneet henkirahaa puolestansa. Ja nämät henkilöt, jotka kerran ovat olleet minuunkin sangen läheisessä suhteessa, nimittäin koulussa, nämät henkilöt ovat nyt ottaneet määrätäkseen kunnan taloudesta, ovat ottaneet laskeaksensa kaupunkikuntansa veroa maksavien jäsenten hartioille sellaisen taakan, joka tulee vaatimaan hyvin laajakantoisia ja suuria ponnistuksia, ennenkuin se saadaan poistettua.

Olen tahtonut painaa mieleenne nämä kaksi esimerkkiä siitä syystä, että minun ymmärtääkseni sosialidemokraattinen eduskunta-

ryhmä ei sittenkään voi olla eikä saa olla, niinkuin se on yrittänyt, vastuuton kaikesta siitä, mitä punakaarti tekee. Minun ymmärtääkseni on ainakin ollut sellainen hetki olemassa, jolloin sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä samoin kuin muutkin sosialidemokraatit tässä maassa olivat verrattain läheisessä kosketuksessa näitten järjestöjen kanssa. En tiedä, mikä sitte aiheutti sen, että irtaantuminen, joka nyt on huomattavissa voi sanoa melkein pitkin linjaa, on tapahtunut, mutta luulisin asian olevan niin, että punakaarti päästyänsä vallan makuun tahtoo sitä valtaa yhä enemmän. Meidän ei ymmärtääkseni täällä tarvitse kiistellä siitä, mitenkä järjestys maassa on palautettava, eikä oikeastaan siitäkään, kuka sen käytännöllisesti palauttaa. Asema on nyt sellainen kuin sekä vasemmalta että oikealta on vakuutettu, niin että tässä tarvitaan kaikkien kansalaisryhmäin yhteisiä voimia. Ja minä puolestani vilpittömästi toivoisin, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ja koko sosialidemokraattinen puolue olisi mukana järjestystä palauttamassa. Mutta ne esimerkit, jotka täällä eduskunnassa ovat ilmenneet, eivät ole antaneet valoisia toiveita. Täällä on liian paljon luotettu siihen, että kun saadaan kunnallinen miliisilaitos järjestetyksi, ensin kaupungeissa ja myöhemmin maalla, että silloin ilman muuta aivan kuin siveellisen voiman pakosta järjestys palautuu. Puolestani uskallan olla epäilijä siinä suhteessa. Jos kerran nykyisellääkin ollen vasemmalla on sellaisia järjestöjä, jotka asettuvat ulkopuolelle puolueen määräämisvallan, niin luulen, että tällaiset järjestöt eivät sitte myöhemminkään tule hyväksymään vasemmiston tekoja järjestyksen ja rauhan palauttamiseksi. Sitte vielä eräs seikka, joka saa minut varsin epäuskoiseksi kunnallisen miliisin työkykyyn nähden. Ja se on se, että miliisi, sikäli kun se nyt on eri kaupungeissa toiminut, on osoittanut vissejä oireita lakkoilemiseen tuollaisina kriitillisinä hetkinä. Tämä on yleisesti tunnettu asia, ja niin kävi pienessä Haminassakin. Kun punakaarti rupesi raahaamaan valtuusmiehiä putkaselleihin, oli miliisi pakoitettu poistumaan pois vartiokonttorista. Siis valtuusmiehillä ei ollut mitään turvaa miliisin puolelta punakaartia vastaan. Samanlaisia ilmiöitä on ilmestynyt muuallakin siellä täällä. Vaan tämä nyt ei vielä olisi niin vaarallista, mutta vaarallisempi on se käsitys, mikä vasemmiston taholla näytti päivällä suuren valiokunnan kokouksessa olleen miliisilakkokysymyksestä. Siellä nimittäin naurettiin eräälle edustajalle, joka uskalsi esittää vaatimuksen, ettei miliisi saisi tehdä lakkoa. Nyt on kuitenkin itse sosialidemokraattien keskuudessakin olemassa sellaisia mielipiteitä, jotka puhuvat tämän vaatimuksen puolesta. Minulla on tässä edessäni sosialidemokraattiseksi itseänsä nimittävä lehti, ja siinä on eräs pala, jonka pyydän tässä loppujen lopuksi lukea. (Vasemmalta: Ei se ole sosialidemokraattinen. Puhuja: No, odottakaa.) „Toiselta puolen näyttää osassa työväestöä asustavan vallan päätön miliisi-innostus, aivan kuin Turun järjestyslaitoksen pysyttäminen millä hinnalla hyvänsä yksin työväen käsissä olisi koko köyhälistöluokan elämän vuoksi välttämätöntä. Sitäkin vähemmän on syytä pitää mainittua kysymystä minään varsinaisena työväen „elinkysymyksenä", koska työväestölle uusien kunnallislakien käytäntöön tultua lähiaikana tarjoutuu tilaisuus vaikuttaa voimasuhteitten mukaisesti järjestyslaitoksenkin kehittämiseen. Eikä taas ole mitenkään peljättävissä, että järjestysvalta, vaikka se ei yksistään työväen käsissä olisikaan, voisi nykyoloissa suinpäin hyökätä köyhälistön joukkoliikettä vastaan, varsinkaan jos se liike seisoo puhtaasti sosialidemokraattisella pohjalla ja niin ollen sopusoinnussa kansan terveen oikeustajunnan kanssa." Ja sitten seuraa kursivoitu lause: „Jos ei työväki kykene pitämään järjestyslaitosta käsissään muuten kuin väkivallan avulla ja vandalismin turvissa, niin jätettäköön ennemmin koko laitos kiluineen kaluineen porvareille. Pysyvästi ei työväki voikaan järjestyslaitoksen ohjia käsissään pitää, jos ei sillä ole siihen muita edellytyksiä ja muita keinoja. Itse miliisilakossa on semmoisenaan jotain luonnotonta. Vaikka rauhallinen lakko onkin siveellisesti hyväksyttävä taisteluase, niin ei se kuitenkaan sovellu käytettäväksi joka paikassa ja joka asiassa. Ajatellappa esimerkiksi sairaanhoitajain lakkoa, vaarallisten vankien vartijain lakkoa, koneenkäyttäjäin, lämmittäjäin ja perämiesten lakkoa höyrylaivassa keskellä aavaa merta, j. n. e. Kyllä on työasioita, joista täytyy tehdä selvää muuten kuin lakon avulla. Ja sellainen lakko, joka ei saisi puhjeta, on myöskin järjestyksenvalvojain lakko, joka nykyisissä kireissä ja sekavissa oloissa on tavallistakin vaarallisempi."

Tämä kirjoitus on otettu turkulaisesta „Sosialisti"-lehdestä „Työn Valta"-lehteen, niin ettei minulla ole sen johdosta mitään lisättävää. Muuten minua — sanottakoon suoraan — ed. Airolan esitys miellytti koko lailla, mutta

näin hätäisesti päätellen en vielä usko, että siellä sittenkään on täysi tosi takana. Suotakoon tämä minulle anteeksi, mutta sinä vähänä aikana, minkä olen eduskunnassa ollut, olen ehtinyt oppia tämän epäuskoisuuteni vasemmalta. He puolestaan eivät halua uskoa porvareista mitään hyvää, ja tämä epäusko tahtoo siirtyä keskustaankin, varsinkin kun istuu niin rajalla kuin minä.

Ed. Kellosalmi: Mitä varsinaisesti järjestyksen ylläpitämiseen maassa tulee, jonka puitteissa tätäkin kysymystä koko illan on jauhettu, ja jauhettu sitä jo kolmatta kuukautta, niin täytyy sanoa, että sellaisenaan se ei ole mikään varsinainen järjestyksenpitokysymys ja järjestyksen järjestäminen maahan. Ne orgaanit, jotka meillä on järjestyksenpidossa tätä nykyä, ovat ehdottomasti, kun asia puolueettomasti arvostellaan, sellaiset ja sellaisissa käsissä, että ne kykenevät maassa järjestyksen pitämään. Mutta porvaristo tahtoo tähän yhteyteen mieluisasti sotkea kokonaan toisen ja varsinaiselle järjestyskysymykselle vieraan kysymyksen. Se tahtoo nimittäin kieltää sen vallankumouksellisen ajan, jossa ehdottomasti elämme samoin vallankumouksen olemassaolon ja sen aiheuttamat tapaukset ja vaikutukset. Vielä nytkin ne yhteiskuntaamme tällä hetkellä koskettelevat. Nämä tosiasiat kieltäen tahtovat sotkea vallankumouksen pieneen ja kokonaan siitä erossa pidettävään järjestyksenpitokysymykseen. Ja siinä onkin se pahin, että tässä kysymyksessä ei eduskunnassa ole päästy vielä tämän pitemmälle. Uskon että tämänkään illan käsittely ja se päätös, joka uhkaa tulla, ei tule viemään tätä kysymystä lähemmäksi sitä ratkaisua, johon täällä porvariston taholta ilmoitetaan pyrittävän. Kyllä se ehdottomasti sellaisenaan vie asian kokonaan toisille teille. Kehittää entistä suuremman anarkian maahan, kehittää suoranaisen kansalaissodan, sodan sellaisen, että tuskin maassamme sellaista on ennen missään muodossa ollut. Kun tällainen vaara on ihan ovella, ihan lähipäivien asia, niin kenen asiana, jos ei juuri kansaneduskunnan, sen edustajien asiana on koettaa tehdä voitavansa sen estämiseksi.

Meidän porvaristo on vakuuttanut vakuuttamasta päästyään että se tahtoo antaa kansalle uudistuksia, joita kansa niin voimakkasti vaatii. Mutta onko se tässä työssä päässyt vielä sanoja pidemmälle? Ei. Päinvastoin jokainen toimenpide tässäkin eduskunnassa, mitä meillä porvarien taholta on tämän kolmen kuukauden aikana esille tuotu, on tähdätty siihen, että kaikki saavutetutkin uudistukset olisi muodossa tai toisessa vedettävä sisään, kiristettävä ja lujitettava sitä luokkavaltaa, porvarien valtaa, josta nyt ehdottomasta meidän täytyy tai myöhemmin päästä. Täällä on vedottu uudistuksissa siihen, että on vahvistettu 8-tuntinen työpäivälaki ja kunnallislait. Mutta hyvät porvarit, myöntäkää se, että ainoastaan tilanteen pakotus teidät hyvin vastenmielisesti sai nämät rippeelliset uudistukset tekemään. Uudistukset jotka oli aikaisemmilta eduskunnalta suoritetut, ja ainoastaan teidän poliitisen vehkeilynne kautta eivät silloin päässeet voimaan ja vaikutukseen. Olen vakuutettu siitä, että jo tänä iltana, ehkä jo aikasemminkin, olisi poissa päiväjärjestyksestä näitä asioita koskevat pitkät ja väsyttävät keskustelut sekä tällainen tilanne, joka maassa vielä vallitsee, jos heti eduskunnan kokoonnuttua olisi vakiinnutettu kansanvallan perusteet sille pohjalle jonka sosialidemakraatit „Me vaadimme" ohjelmassaan toivat täällä esille. Tarkoitan sitä, mikä n. s. valtalailla silloin tahdottiin toteuttaa. Näin jos tehtiin, niin todellakin olisi kansan pohjakerroksille, tälle liikehtivälle kumouksellisille voimalle, sosialidemokraattisille aineksille, annettu niin paljon luottamusta eduskunnallisia uudistuksia kehittävään työhön, että nämä saavutukset ehdottomasti jo olisivat pystyneet tyynnyttämään vielä vasemmalla olevat vallankumouksen liepeistä nyt pinnalle sukeutuneet voimat ja siten estämään ne monet tuohotyöt joista nyt näitten voimien vaikutuksesta on maassa saatu kärsiä ja kokea. Näin kun olisi tehty, ja kun toisaalta porvaristomme olisi ryhtynyt keskuudessaan siivoamaan sitä salaista hyvin laajalle kehittynyttä aseellista järjestäytymistä, joka jo viime keväästä lähtien on ollut voimassa, olisi se toisaalta ollut sellainen toimenpide, joka olisi maassa kehittänyt ja varmentanut rauhaa ja järjestystä eikä lisännyt anarkiaa ja epäjärjestystä, niinkuin se nyt joka päivä tekee.

Todellinen järjestyksenpitotarkoitus ei ole ollut kaikilla niillä toimenpiteillä, joita porvaristo keskuudessaan on aseistamiseksi suorittanut. Selvitettiin kyllä, että oli tarkoitettu asestautua venäläistä barbarismia, raakalaisuutta vastaan, jos se eräissä olosuhteissa ryhtyy tässä maassa suorittamaan hävitystyötä. Minäkin uskoin ja olin vakuutettu, että eräissä porvarispiireissä oli kehitetty aseistautumista siinä tarkoituksessa, mutta se sai heti mukaansa sellaisia voimia ja vaikutusta

sekä myös johtajia, jotka antoivat sille aivan toisen tehtävän, hyökkäyssuunnitelman kansan työtätekevää luokkaa vastaan. Järjettömästi oli järjestetty tämä asestautuminen venäläistenkin varalle. Siinä kun ei tahdottu erottaa mitään. Olisiko nyt vastustettu järjestyneitä vallankumouksellisia voimia vai raivoavia huligaaniaineksia. Viimemainittuja sellaisen oletetun tilanteen vallitessa olisi täytynyt jokaisen suomalaisen pitää aisoissa ja estää niiden hävitystyötä. Mutta vielä sen jälkeen kun tämä odotettu tilanne oli ohi, on porvaristomme kahta kuumeisemmin aseistautunut ja varustautunut. Ketä vastaan? Venäläistä demokratiaa vastaan ja myöskin samalla Suomen työtätekevää luokkaa vastaan. Ja se aseistautuu vielä jokainen päivä ja hetki. Se käyttää, provoseeratakseen tässä maassa aseellisen taistelun, keinoja minkälaisia tahansa. He sotkevat sanomalehdissään jokainen päivä ja määrätyssä äänilajissa ulkovaltojen alamaisetkin näihin sisäisiin asioihimme. Saadakseen sillä tavalla syntymään kansainvälisiä selkkauksia. Mitä sanotte siitä, että esimerkiksi Kokkolassa jonkun paikallisen epäjärjestyksen vuoksi hankitaan erikoisesti toisenkymmenen kilometrin päästä paloruiskun letkun päähän ruotsinmaalainen, jotta sitten epäjärjestyksessä riehuvat joukot mahdollisesti kohdistaisivat vihansa tätä henkilöä vastaan ja sillä tavalla synnyttäisivät kansainvälisiä selkkauksia? Mitä sanotte siitä, että eräät konsulaatit aseistavat tässä maassa henkilökuntansa sillä tavalla, että kansainvälisten sääntöjen vastaisia ampumavälineitä hankkivat henkilökunnalleen? Ei kai se ole puolustamista varten, vaan sillä täytyy olla hyökkäävä, suorastaan mahdollisimman paljon raatelua ja vahinkoa synnyttävä tarkoituksensa. Olen ollut tilaisuudessa näkemään verrattain suuren määrän dum-dumkuulia, jotka ovat löydetyt erään konsulaatin henkilökunnalta. Nämä kuulat koeteltuina osottivat, että ne koiran päähän ammuttuina synnyttävät pienen reiän, mutta räjähdettyään vievät toisen puolen päätä mennessään. Onko nämät mitään aseita itsepuolustusta varten? Kyllä niillä on joku muu tarkoitus. Kyllä ne siellä konsulaatin suojassa muka paremmin säilyvät, että ne sitten sopivan hetken tultua ovat paremmin saatavissa ja käytettävissä kansan teurastukseen.

Oliko se järjestelmä, jolla on lähdetty tässä maassa muodostamaan suojeluskuntia, ollenkaan sellainen, että se tähtäsi yleisen järjestyksen pitoon maassa? Ei. Kyllä sen tarkoitusperät ovat kokonaan toiset. Tällekin asialle saatte koko paljon valoa siitä, mitä niiden johtaja Uudenmaan läänin kuvernööri Bruno Jalander on eräässä kuulustelussa kertonut. Hän selostaa tähän tapaan: „Elokuulla sattuneiden mellakoiden aikana päättivät Helsingin kaupunginvaltuusmiehet perustaa kaupungin kustannuksella kunnallisen suojeluskunnan, joka toimisi yhteistoiminnassa miliisien kanssa, jos nämät siihen suostuisivat. Ellei miliisi suostuisi, toimisi suojeluskunta yksin. Myös päätettiin perustaa koko maata käsittävä ratsastava joukko, jos eduskunnan enemmistö on samaa mieltä. Senaattori Serlachius kääntyi kenraalikuvernööri Stahovitschin puoleen tiedustellen, saako tällaisia kaarteja perustaa, johon kenraalikuvernööri suostui. Jalander ryhtyi järjestämään kaarteja. Parooni Korff oli eri mieltä, joten hänen toimenpiteensä eivät onnistuneet kyllin pontevasti. Nekrasowin tultua kenraalikuvernööriksi kysyi tämä, kuinka kaartit aikovat suhtautua saksalaisiin, jos heitä maahan tulee. Jalander selitti, että jos venäläiset peräytyessään tekevät väkivaltaa, suojelevat suojeluskunnat suomalaisten omaisuutta. Vaalien tulokset tietoon saatuaan julkaisi Jalander kehoituksen suojeluskuntain perustamisesta kuntiin. Yövartijat ilmoittivat tällöin liittyvänsä kunnalliseen suojeluskuntaan, vaikka vielä toimivat erossa. Kuvernööriksi tultuaan muodosti hän suojeluskunnista joukon, joka käsitti 1050 miestä ja joka sitte päätettiin suurentaa käsittämään 1100 miestä. 600 miestä varten hommasi rahat vormujen hankkimista varten.“ Näin suurisuuntainen toimenpide ja kuitenkin kaikki tapahtui niin senaatin kuin eduskunnankin selän takana. Onko tämä oikeata peliä? Onko tällä rehellinen tarkoitus? Onko se todella tarkoitettu siihen, mihin sen sanotaan tähtäävän, nim. avonaiseen ja puolueettomaan järjestyksenpitoon tässä maassa? Ei! Kyllä sillä on luokkakaartin tarkotus, silloin kun sitä tehdään salaisesti, vaikkakin valtion varoilla ja sen virkamiesten avulla ja suostumuksella. Jalander jatkaa: „sanoi lukeneensa lehdistä ja kuuli poliisi K. Roviolta, että työväki vastustaa hänen puuhiaan ankarasti. Jalander sanoi tietäneensä eduskunnan ja miliisin välisen sopimuksen, mutta kun oli saanut senaatilta kirjeen, että miliisilaitoksen miehistöä supistetaan, katsoi hän tarpeelliseksi järjestää suojeluskuntia.“ Siis julkista kansan kontrollin alaista miliisilaitosta katsotaan senaatin taholta tarpeelliseksi supistaa ja salaista, julkista kontrollia

vailla olevaa luokkakaartia sitävastoin sitä voimakkaammasti lisätä. Onko tämä myöskään oikea kansanvaltainen menettelytapa tällaisena vallankumouksellisena ja verrattain epäjärjestyksille alttiina aikana? Ei! Siis kehitetty suorastaan päinvastaista kuin mihin on sanottu pyrittävän. Jalander jatkaa vielä: „sanoi tutustuneensa yövartijayhdistyksen miesten kanssa, joiden johdossa on Enson tehtaan omistaja eversti Standertskjöld. Poliisikoulun johto on kunnan varoilla palkattu." — +— — — — —. „Ahrenberg ja Jalander ovat perustajia. Yövartijat kirjoittautuivat kunnalliseen suojeluskuntaan. Jalander oli näiden päällikkönä. Ratsuväkeä aijottiin saada Saksanniemeen 200 miestä, joille hän kaikin tavoin koetti hankkia aseita, mutta ei saanut. Ainoastaan 200 miekkaa, 28 colt-pistoolia sai hankituksi, kivääreitä ei lainkaan." Mutta tähän ei suinkaan loppunut tämä homma. Sitä jatkettiin. Ja hän (Jalander) selittikin myöhemmin, „että aseitten hankkimiseen nähden on lisättävä vielä, että senaattori Serlachius on käynyt kenraalikuvernööri Nekrasowin puheilla, pyytäen saada hankkia kiväärejä suojeluskaartilaisille. Hän sai tähän luvan ja aijottiin maamme viiteen suurimpaan kaupunkiin saada 200 kivääriä Berdan-mallia kuhunkin, eli yhteensä 1000 kivääriä. Näiden 1000 kivääri n ostaminen häiriintyi parooni Korffin saksalaismielisyyden vuoksi."

Miksikä tällaista kaikkea toimitetaan valtion varoilla salaisesti kansan selän takana ja sen tietämättä? Minä uskon, jos tämä toimenpide senaatin taholta, niin sapelivaltaiselta kuin se näyttikin, olisi ollut julkista ja tapahtunut eduskunnan tieten, niin mahdollisesti se eduskunnassa tapahtuneen keskustelun ja muovailun jälkeen olisi tullut sellaiseksi että eduskunta olisi sen hyväksynyt. Vastatkaapa herrat porvarit, jos näin olisi tehty, niin eikö tällä hetkellä maassa olisi tilanne toinen? Eiköhän tässä maassa jo oltaisi onnellisesti kulettu ohi sen ajan, joka yhä vielä tuottaa tämän kansan keskuuteen niin paljon sekasortoa ja epäjärjestystä, vieläpä on vuodattanut viatonta verta. Mutta tähän on järjestelmällisesti vallankumouksesta lähtien porvaristomme pyrkinyt senvuoksi, että se on nähnyt vallan olevan luisumassa käsistänsä pois eikä se ole kyennyt julkisesti lähteä avoimeen tappeluun kansanvaltaa vastaan, on sen täytynyt ruveta käyttämään hyväkseen tällaisia pimeitä, mustia voimia. Eikä tämä asestautuminen porvariston taholta ole tässä yhteydessä kuin hyvin pieni murto-osa. Vielä suuremmassa määrässä tapaa sitä vapaaehtoista tietä meidän suurrahakkaiden suosiollisella myötävaikutuksella. Eihän ole ollenkaan enää salaisuus se, että suurporvaristo panee satoja tuhansia, aina miljoonia liikkeelle aseitten ostamista varten. Toimettomat tai muuten joutilaat oliot, rappiolla olevat ylioppilaat, paikattomat konttoristit ja vapaapileteillä varustetut rautatien laiskat virkamiehet ovat näiden aseiden säännöllisessä kuletuksessa ja rahtaamisessa ympäri maan jokaiseen pienempäänkin soppeen. Sillä tavalla yhä enemmän ja voimakkaammin aseistutaan kansaa vastaan. Talonpoikien keskuudessa herraskaiset kartanonomistajat esiintyvät kauneilla puheilla siitä, mitenkä sosialistit nyt tulevat ja uhkaavat teidän kotejanne ja omaisuuttanne, ja kehotetaan liittymään suojeluskaarteihin. Luvataan varat ja kannatus mutta ajattelemattomain ja yksinkertaisten talonpoikain on lähdettävä ottamaan selkäänsä saamisen vaara, mikä siinä tapauksessa on, jos joudutaan yhteen työväenkaartin kanssa. Sellaisesta porvarien toiminnasta eräillä paikkakunnilla on ollut seurauksena, että yksinkertaiset talonpojat ovat vastanneet näille herroille, kun ovat kaarteihin houkutelleet, että jos teitä haluttaa tapella, lähtekää itse edellä kyllä me sitte tullaan auttamaan, jos olette oikeassa asiassa, mutta jos selkänähassanne. Missä näin tervejärkistä talonpoikaisväestöä on, siellä on kaartin perustaminen jäänyt toteutumatta. Mutta ikävä kyllä niitä on enää harvoja paikkoja tässä maassa. Läpi maan on kansaa aseistettu porvariston taholta mitä mahdollisimman salaisesti ja aseistetaan vieläkin jokainen päivä. Hyvät herrat, ei tämä aseistaminen ole sitä, miksikä te sitä nimitätte, nimittäin lujan järjestysvallan maahan luomista ja että siten saataisiin maahan luja järjestys. Ei se on kansalaissodan valmistamista. Luulen että olette näissä valmistuksissa päässeet jo niin pitkälle että olette kaiken järkenne menettäneet. Tänä iltana koetatte saada viimeisen voitelun taisteluvalmiudellenne ja siten synnytetyksi tähän maahan kansalaissodan. Sain tähän käsitykseeni vielä lisävarmuutta siitä, mitä ed. Joukahainen mainitsi puheessansa. Hän nimittäin ed. Airolan lausunnosta, — joka oli verrattain tyhjentävä ja ainakin minun puolestani kaikin puolin niitä käsityksiä vastaava kuin minä näistä asioista omaan — että sitä olisi kannatettava. Mutta että hän ei sittenkään, sen liittoutuman vuoksi mikä heillä on mustimman oikeiston kanssa, läh-

de eri teille vaan on mukana synnyttämässä kansalaissotaa. Tähän viittaa myös se, että hän, lukiessaan tämänpäiväisestä Työmieslehdestä työväen järjestyskaartin yleisesikunnan kirjelmän, jätti pois sen osan, joka osottaa mihin suuntaan työväen ja kaartin keskuudessa koetetaan asiantila tässä maassa johtaa. Jatkan siis tämän julistuksen referoimista siitä, mihinkä hän sen lopetti. Siinä sanotaan: „Tämän johdosta tahtoo yleisesikunta huomauttaa, että yleisesikunta on valmis ottamaan huomioon kaikki esitykset sääntöjen muuttamiseksi, jos sellaisia sille esitetään ja ryhtymään voimassaoleviin sääntöjen määräämiin toimenpiteisiin niiden suhteen. Helsingin kaartin itsenäiseksi julistautuneen ryhmän ja sen esikunnan taholta ei ole kuitenkaan mitään esitystä yleisesikunnalle tehty, joten Helsingin kaartin esikunnan toiminta on katsottava työväen järjestyskaartin voimia hajottavaksi, ja on sellaisena jyrkästi tuomittava. Järjestyskaartien on otettava huomioon vakava aika ja muistettava että työväki on voimakas ainoastaan yksimielisenä lujasti järjestyneenä joukkona. Järjestäytyminen on nyt suoritettava edustajakokouksessa hyväksyttyjen sääntöjen perustalle ja noudatettava niitä. Eräiden joukko-osastojen toiminnan johdosta huomautamme, että joukko-osastojen komentajilla ei ole oikeutta ryhtyä sotilaalliseen toimintaan ilman yleisesikunnasta tai piiriesikunnasta saatua lupaa, paitsi erinäisissä tapauksissa, niissä rajoissa, mitä edustajakokous tästä päätti ja mistä tulemme antamaan lähempiä ohjeita." Tämä kaikki viittaa myös siihen että työväen järjestyskaartien taholta pyritään mahdollisimman lujaan itsenäiseen kuriin ja siellä missä kuri on heltymässä, ryhdytään täysin pätevään ja tehokkaaseen toimenpiteeseen sen palauttamiseksi. Ei tämäkään pitäisi olla porvaristolle aiheena kansalaissodan herättämiseen. Olen vakuutettu siitä että tämä järjestelmällinen aseistautuminen työväenkin taholta, joka on ehdottomasti syntynyt itsepuolustusta varten, sinä hetkenä lakkaa kun tämä eduskunta lähtee todellakin rehellisten kansanvaltaisten uudistusten tielle, saattaa kansan vakuutetuksi siitä että sillä on rehellinen tarkoitus turvata kansanvallan perusteet tässä maassa, ja sillä voimalla ja lujuudella mitä perustuslakiemme nojalla voidaan saada, ettei kansavallan perusteet roikkuisi sen tai tämän mielijohteen varassa, mikä pienelle maalaisliiton ryhmälle kunakin hetkenä saattaa päähän pälkähtää. Sillä varmasti useammin kuin kerran on meillä ollut ikävät kokemukset siitä että jos maalaisliittolaiset yhtenä päivänä ovat vähin vasemmalla, he toisena tai kolmantena päivänä ovat sitä enemmän oikealla ja sillä tavalla tekevät tyhjäksi kaiken sen uudistustyön mitä mahdollisesti muuten itsenäisellä ja johdonmukaisella menettelyllä maalaisliittokin kykenisi tekemään jos se johdonmukaisesti kulkisi omaa tietänsä. Kun porvariskaartit ovat aseistautuneet näin ääriään myöden, niin on työläistenkin täytynyt samalla tavalla, mutta julkisesti, puolustusta varten aseistautua. Miksemme todellakaan eduskunnassa saa aikaan sellaisia yhtenäisiä toimenpiteitä, jotta nämä molemmat kaartit voisimme riisua aseista. Se ei ole tälle eduskunnalle mahdottomuus, jos sitä todenteolla tahdotaan. Mutta porvaristomme ei sitä tahdo, vaan se tahtoo kansalaissotaa. Se ei salli kansanvallan perusteiden vakiinnuttamista eikä kaartien aseista riisumista. Se luottaa suureen porvariskaartiinsa, joka on salainen ja jonka aseistautumisen määrää ei kansa tarkalleen tiedä, ainoastaan muutamat harvat, jotka ovat rahansa niiden aseitten ostamista varten likoon panneet. Mutta toisaalta tietävät melkein kivääriä myöten ne aseet, mitä työväen kaartien käsissä on. Ovat voitonvarmoja.

Ja sitte se rosvous ja anarkia, jota työväen järjestyskaartien on selitetty niin suuresti harjoittaneen. Mitä se useimmissa tapauksissa on ollut. Lukuunottamatta niitä tapauksia, jotka suurlakon yhteydessä ovat tapahtuneet, ei paljon mitään. Sen jälkeen se ei ole ollut mitään muuta, kuin yhtä laittoman, työväen järjestyskaartia vastaan tähdätyn, suojeluskaartin asevarastojen etsintää ja niiden aseitten takavarikoimista työväen järjestyskaartin käsiin. Ja näistä teoista on säännöllisesti jokikinen päivä meidän porvarillinen sanomalehdistömme koettanut istuttaa suurien rubriikkien avulla kansaan käsitettä, minkälaista ryöväystä ja rosvousta nämä muka harjoittavat. Sehän on selvää, että tätä voidaan saivartelu-laillisuuden kannalta nimittää väkivallaksi. Mutta kansan käsitteissä, kun asiat sille oikein selvitetään, ei se ole läheskään sitä väkivaltaa miksi te tahtoisitte sen käsitettävän. Sehän on kahden kokonaan lain ulkopuolelle asettuneen aseellisen järjestön keskenäistä kamppailua toistensa vahingottamiseksi. Ei niille (porvariskaarteille) tarvitse antaa sitä pyhää, järjestyksen ja yhteiskunnallisen rauhan ylläpitomanttelia, jota te tahdotte niin sopivissa kuin sopimattomissa

missa tilaisuuksissa niiden päälle sälyttää. Eivät ne tarvitse sellaisia asemääriä, jos on kodin rauhan puoltamisesta kysymys, kuin mitä Viipurinkin läheltä muutama päivä sitte löydettiin, noin 15,000:een nousevia granaattimääriä. Ei siihen tarvita kokonaisia laivanlasteja aseita, kuten viikon päivät sitte lähellä Uuttakaupunkia, Pyhänmaan rannalla, lossättiin öiseen aikaan mantereelle ja jotka ovat kuletetut ympäri maata. Ei kodin turva tarvitse sitä, että Saksassa toisissa tarkoituksissa ollut Suomen nuoriso odottaa raskaitten aseitten kanssa ulkomailla hetkeä tullakseen taistelemaan kansalaissotaa tässä maassa. Ei! Kyllä nämä kaikki ovat sitä, että ei niillä rakenneta rauhaa eikä järjestystä tähänmaahan. Te saatte niillä syntymään todellakin sellaisen epäjärjestyksen ja anarkian ja niin suuren verenvuodatuksen, että sitä ei vielä ole ollut. En usko, että porvaristo vielä tänäkään iltana oivaltaa lähteä tässä asiassa sille tielle, joka todellakin tähän maahan palauttaisi järjestyksen ja rauhan. Mutta siitä huolimatta yhdyn kannattamaan ed. Nurmisen ehdotusta, että tämän kysymyksen käsittely lykätään siksi kuin eduskunta on saanut käsiteltäväkseen juuri valmistumassa olevan lain järjestyksenpidosta kaupungeissa.

Ensimäinen varapuhemies: Ed. Nurminen on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle käsiteltäväksi järjestyksenpitoa kaupungeissa koskevan lakiehdotuksen yhteydessä ja sen jälkeen päätettäväksi. Tätä ehdotusta on nyt ed. Kellosalmi kannattanut. Kun ehdotus on senlaatuinen, että se keskeyttää, jos se hyväksytään, asian asiallisen käsittelyn, niin kehotan seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa tähän ehdotukseen.

Ed. Eloranta: Minulla ei ole tähän kohtaan mitään sanottavaa ennenkuin vasta sitte, kun asian asiallinen käsittely jatkuu, jos se tänä iltana tulisi jatkumaan.

Ed. Juutilainen: Olin pyytänyt puheenvuoroa asian asiallista käsittelyä varten, mutta pyydän vastustaa pöydällepanoehdotusta, ja ehdotan, että asian käsittelyä jatketaan edelleen.

Ed. Orasmaa: Olen pyytänyt puheenvuoroa asian asiallista käsittelyä varten, mutta minulla ei ole mitään sitä vastaan että se pannan pöydälle.

Ed. Harjula: Luovun.

Ed. Anton Huotari: Luovun.

Keskustelu asian pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimäinen varapuhemies: Keskustelun aikana on ed. Nurminen ed. Kellosalmen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle käsiteltäväksi järjestyksenpitoa kaupungissa koskevan lakiehdotuksen yhteydessä ja sen jälkeen päätettäväksi. Kutsun tätä ehdotusta ed. Nurmisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Nurmisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 98 „jaa"- ja 88 „ei"-ääntä; eduskunta on siis päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Orasmaa: Kannatan ed. Airolan tekemää ehdotusta.

Ed. Eloranta: Aina silloin kun taantumuksellinen porvaristo ryhtyy vallankaappauspuuhiin, niin se tarvitsee niille teoilleen jonkinlaisia tekijöitä lähtökohdaksi. Historia osoittaa, että eri aikoina, jolloin on erikoisemmin työväenluokkaa vastaan sortotoimenpiteitä tähdätty, on myös niiden toimenpiteiden edellä käynyt tapahtumia, joita on käytetty perusteena sortotoimenpiteitä järjestettäessä ja hyväksyttäessä. Niin kävi esimerkiksi silloin, kun Saksassa Bismarckin aikana säädettiin niin sanottu sosialistipoikkeuslaki. Sen edellä kävi erinäisiä tapahtumia, joita sitten käytettiin perusteeksi tuon lain hyväksymiselle. Ne perusteet osoittautuivat myöhemmin vääriksi, eli toisin sanoen kävi ilmi, että ne väkivallan teot, joita käytettiin tekosyynä, olivat tilauksesta suoritettuja tekoja.

Meillä on nyt tällä kertaa esillä senaatin esitys suuren aseellisen järjestysjoukon perustamiseen ja myös meillä on senaatin taholta esitetty perusteeksi erinäisiä tapahtumia, joita on selitetty pääasiallisimmaksi

syyksi siihen, että tällaista kaartia täytyisi lähteä Suomeen muodostamaan. Minun huomiotani kiinnitti erityisesti tässä senaatin ehdotuksen perusteluissa viittaus Turun tapahtumiin. Tällä sanotaan: „Turun kaupungista saapui juuri äsken tieto, että sikäläinen punakaarti on loukannut kolmea ruotsinmaalaista, syytäen muiden muassa heidän tavaransa eräästä hotellista kadulle." Epäilin tuon tiedonannon todenperäisyyttä ja vaivauduin ottamaan selvää, sikäli kuin sen täältä Helsingistä käsin on voinut tehdä, tuon tapahtuman todellisesta luonteesta. Ja minkälainen tämä tapahtuma oikeastaan on? Tutkintopöytäkirja kertoo siitä tähän tapaan. Muutama viikko sitten esitettiin venäläisen sotilaskeskuskomitean taholta hotellin omistajalle pyyntö saada lisää huoneita entisen, sotilaitten hallussa olevan huoneuston rinnalta. Hotellin omistaja siitä kieltäytyi. Asia jäi sillä kertaa sillensä, mutta vähän sen jälkeen kun tämä pyyntö oli hotellin omistajalle esitetty, ilmeistyi kolmen huoneen ovelle, jotka olivat lähinnä sotilaitten hallussa olevia huoneita, nimilaput, joissa selitettiin, että niissä huoneissa asui Ruotsin alamaisia. Sotilaskomitean taholta uudistettiin pyyntö lisähuoneitten saamisesta. Kun edelleen jyrkästi kieltäydyttiin, niin päätti sotilaskomitea ottaa ilman muuta vieressä tyhjänä olevat 8 huonetta. Niiden joukossa olivat myös huoneet, joiden ovilla olivat nuo nimilaput, joita jo mainitsin. Mitä nämä kolme huonetta sitten sisälsivät? Niissä ei ollut yhtään asukasta ollut viikkokausiin. Ne olivat tyhjät. Kaksi oli aivan tyhjää, kolmannessa huoneessa oli naisen hatturasia ja korkkiruuvi. Kun sitten otettiin edelleen selvää siitä, kenen niissä sitten oikeastaan piti asua, niin saatiin selville, että ne olivat merkityt hotellin palvelijain nimiin. Näistä palvelijoista on yksi tullut nyt vuoden vaihteessa, mutta kaksi näistä on ollut pitemmän aikaa hotellin palveluksessa ja ne ovat kyllä kansallisuudeltaan ruotsalaisia, mutta he eivät asu niissä huoneissa, vaan kokonaan toisella puolella rakennusta palvelijain huoneustossa. Kun tiedettiin, että sotilaat ottavat huoneet, asetettiin palvelustyttöjen nimilappu ovelle ja selitettiin, että siellä asuu Ruotsin alamaisia, vaikka siellä ei asunut mitään, jollei asukkaiksi tahdo sanoa korkkiruuvia ja hatturasiaa. Kun sotilaat nostivat tämän rasian ja korkkiruuvin ulos, selittää senaatti täällä, että niistä huoneista häädettiin Ruotsin alamaisia ja viskeltiin heidän tavaransa ulos. (Vasemmalta: Vahinko ettei senaattori ole kuulemassa.) Tällaisia asioita taitaa senaattorin olla vaikea kuunnella, siitä syystä kai ei ole saapuvilla. Tutkintopöytäkirjassa tullaan siihen lopputulokseen, että koko juttu on tarkoituksella tehty. Siis suoraan sanoen se on puhdasta provokatsioonia. Tällaista tapausta sitten senaatti käyttää perusteluna vaatimukselle että tänne Suomeen muodostetaan suuri aseellinen poliisijoukko. (Oikealta: Tuontapaisia; puhemies koputtaa: ei saa häiritä puhujaa). Täällä ed. Mikkola väittää välillä, että se on ainoa tapaus. Ehkä muut ovat samantapaisia. Luultavasti senaatti valitsi tapahtumain kiinteimmät kohdat esityksensä perusteluihin ja nekin ovat tuollaisia. Rehellisyyttä ei näytä olevan enää porvaristolla vähääkään. On sotkettu myöskin tähän Turun juttuun punakaarti, ne olivat kumminkin venäläisiä sotilaita, jotka tuon huoneiden valtauksen siellä suorittivat. Punakaartilaisia oli pyydetty tapahtuman näkijöiksi.

Jos ottaa huomioon sen, mitä Turussa tapahtui miliisilakon aikana ja edellä, niin saa tämä sama Turun tapahtuma vielä lisävalaistusta. Silloinkuin Turussa herraskaiset olivat järjestäneet miliisilakon ja sanottakoon myöskin välillisesti, maan hallitus, kieltäytymällä maksamasta miliiseille palkkaa, jolloin varmasti tiesivät, että siellä täytyi miliisilakon syntyä, niin vähää ennen tuon lakon puhkeamista, eli toisin sanoen silloin kun oli laskettu että miliisilakko voi jonkun päivän kuluttua puhjeta, hävisi Ruotsin konsuli Turusta. Miliisit hakivat sitä käsiinsä voidakseen ottaa selville Ruotsin alamaiset Turussa, saada niiden nimiluettelon ja siten asettaa niiden omaisuuden ja turvallisuuden erikoisen suojan alaiseksi. Konsuli oli poissa, häntä ei saatu mistään käsiin, eikä muutakaan konsuliviranhoitajaa tai henkilöä, jolta olisi voitu tämä nimiluettelo saada (Oikealta: Miliisikö asian järjesti?). Tuli sitten miliisilakko, tuli levottomuudet ja niissä levottomuuksissa onnettomuudeksi joutui joitukuita Ruotsin alamaisia jonkunverran vahinkoa kärsimään. Kun Ruotsin konsuli oli piilossa, piti Turun porvaristo huolta että Ruotsiin sähkötettiin, kuinka ruotsalaisten turvallisuutta ja omaisuutta siellä loukataan. Olin Turussa sovittelemassa miliisilakkoa ja onnistuin siinä. Istuin sen jälkeen kun sovinto oli saatu aikaan, samassa poliisilaitoksen huoneessa, missä senaatin edustaja senaattori Castrén oli surullisen nolon sovittelutehtävänsä myöskin joku päivä aikasemmin suorittanut. Sinne

tulee hyvin hermostuneen näköisenä Ruotsin pääkonsulaatista valtuutettu herrasmies, esittää valtakirjansa ja sanoo: Täällä Turussa on hänen saamiensa ja konsulaattiin saapuneiden tietojen mukaan pahanlaisesti pidelty Ruotsin alamaisia, jopa häiritty heidän turvallisuuttaankin; ja vaatii, että miliisin on heti paikalla asetettava takeet siitä, että Ruotsin alamaisten turvallisuus siellä säilyy, koska muussa tapauksessa erinäisten seikkain perusteella Ruotsista lähetetään aseellisia joukkoja Turkuun suojelemaan Ruotsin alamaisia. Sain tämän valtuutetun lausunnosta sen käsityksen, että täältä Suomesta käsin oli annettu viittaus sentapaiseen menettelyyn. Kun miliisin taholta huomautettiin, että he olivat kyllä valmiit suojaamaan aikaisemminkin Ruotsin alamaisten omaisuutta ja turvallisuutta, mutta se oli sangen vaikea tehtävä syystä, että Ruotsin alamaisten nimiluetteloja ei saatu käsiin, sillä Ruotsin konsuli oli silloin piilossa kun nämä luettelot olisi tarvittu. Onko tosiaankin niin, kysyi tämä valtuutettu. Kyllä asia on niin. Jos asia on niin, sanoi valtuutettu, siinä tapauksessa täytyy sellainen konsuli eroittaa. En tiedä, onko tuo tapahtunut. Luulen, että Ruotsin nykyinen konsuli Turussa on turkulaisille siksi tärkeä, että hän on saanut jäädä virkaansa kaikesta tästä huolimatta.

Hyvät herrat! Tällaisten suurten kysymysten kuin tämä, edellä, käy tapahtumia joita tulee tavallaan kuin tilauksesta. En tiedä missä määrin nämä viime päivien tapahtumat ovat tulleet tilauksesta enkä voi siinä suhteessa esittää mitään päteviä todisteita. Mutta äsken mainitsemani Turun hotellijuttu asettaa koko tämän esityksen sangen omituiseen valoon. Punakaartilaisten retki Sipoon pitäjään viittaa vähän samaan. Ehkä myöhemmät tutkimukset tulevat siinä suhteessa tuomaan esiin jotakin ehkä samantapaista kuin Turun hotellijuttu.

Mutta herrojen taholta ei näytä vieläkään luotettavan siihen, että jo näillä tapahtumilla saataisiin tämä poliisijuttu täällä hyväksytyksi tai muita samantapaisia juttuja hyväksytyiksi. Senvuoksi näyttää olevan tarkoitus edelleen pitää huolta tuontapaisten juttujen syntymisestä, Turussa uhkaa miliisiselkkaukset uudelleen syystä, ettei ole päästy sovinnollisen työn alkuun. Turkua näyttävät herrat pitävän erityisenä kokeilukenttänä ja välikappaleena tämäntapaisissa asioissa. Turussa ovat työläiset olleet pitkän aikaa mitä suurimman nälänhädän partaalla. (Oikealta: Se ei ole totta!) Se on totta. Turkuun on tilattu elintarvelautakunnan kautta viljaa tuontikunnalta ja hallitukselta. Täältä Helsingistä on jo jonkun aikaa säännöllisesti lähetetty tyhjät tilauskaavakkeet takaisin, mutta ei mitään viljaa eikä lupaustakaan siitä, että saadaan viljaa tuonnempanakaan. Turusta on monta kertaa puhelimitse soitettu minulle ja kysytty tiedänkö minä, mitä senaatti oikeastaan arvelee, missä tarkoituksessa se aikoo näännyttää Turkua nälällä. On huomattava, että Turussa herraskaisilla on verrattain suuret elintarvevarastot, sillä siellä jos missään oli aikaisemmin aikaa niitä koota ja elintarpeilla huijata. Työläiset eivät sitä voineet ja joutuivat ensin hätään, ja joutuivat nälänhädän eteen syöstyinä asemaan, jossa rauhallisuuden säilymisen kanssa on vähän niin ja näin. Elintarvehallituksen menettely siinä, että se ei lähetä Turkuun elintarpeita, on johtanut siihen, että mahdollisesti näinä päivinä lähtevät nälkiintyneet joukot valtaamaan valtion makasiineista siellä olevan viljan. Se on kai siemenviljaa varten pääasiassa säilytetty ja minä koetin varoittaa, etteivät missään nimessä lähtisi ottamaan siemenviljavarastoja. He vastasivat puhelimessa: vaaditteko, että me kuolemme nälkään, kun ei ole viljaa paikkakunnalla eikä muualta mitään saada? Missä tarkoituksessa tuontapaista menettelyä harjoitetaan, on epäselvää, mutta asettamalla senkin yhteyteen tämän esityksen kanssa, tuntuu silläkin olevan jonkunlaista yhteyttä. Tällaisella suunnitelmallisesti järjestetyllä kiristyksellä yritetään siellä edelleen ylläpitää anarkiaa, jopa syöstä paikkakunta vielä entistä hurjempaan anarkiaan.

Mainitsin äsken Ruotsin alamaisten loukkauksista. Mainittakoon vielä yksi tapahtuma, jolla on selvä provokatsioonin luonne, ja jonka sanomalehdistö on kertonut Kokkolasta. Siellä oli miliisilakko. Miliisilakkoa yritettiin siellä rikkoa ja suunniteltiin kerran aseellinen voimakas porvarihyökkäys sitä laitosta vastaan. Se kumminkin epäonnistui. Samaan hyökkäyksen aikaan järjestettiin palokunnan höyryruiskua, jolla olisi poliisilaitoksen huoneusto upotettu veteen ja pakoitettu miliisi sillä tavalla sieltä lähtemään. Sanomalehdistö kertoi, että tämän ruiskun letkua kadulle oikaisemaan asetettiin vaarallisimpaan paikkaan Ruotsin alamainen, joka oli Ykspihlajan sahalta haettu sinne vartavasten tarkoituksella, että jos yritetään estää tuota, niin saadaan taas aihe siitä väittää, että Ruotsin alamaista siellä on loukattu. Useat

muut Ruotsin alamaisten loukkaukset johtavat juurensa samantapaisista syistä (Oikealta: Asiaan!). Kyllä tämä kuuluu asiaan, sillä nämät ovat juuri niitä perusteita, joilla senaatin esitys lepää.

Senaatin taholta on täällä tämän yön kuluessa tehty se asemaa selventävä tiedonanto, että hallitus on jo ryhtynyt aseellista voimaa järjestämään, joten eduskunnalla ei tässä enää muka olisikaan mitään muuta tehtävää hallituksen mielestä, kuin ainoastaan laillistuttaa eli siunata heidän toimenpiteensä, minkälaisia ne sitte ovatkin olleet. Eräänlaista kiristystä, jonka porvaristo tietysti mielihyvällä nielaisee semmoisenaan ja tämäniltaisesta keskustelusta päättäen hyväksynee kai porvaristo senaatin tässä asiassa tekemän esityksen. Meille tämä ei tule erikoisen suurena yllätyksenä, sillä me olemme jo aikaisemmin tottuneet tämäntapaisiin ilmiöihin.

Kun maaliskuun vallankumouksen jälkeen täällä alkoi kuulua ääniä, että eräänlaisia aseellisia järjestöjä muodostetaan, selitettiin niitä järjestöjä muodostettavan joidenkin suurporvarien rahoilla. Mainittiin Sinebrychoff ja muutamia muita nimiä. Aseellisia järjestöjä muodostui, keksittiin poliisikoulu Saksalassa, aina vaan yksityistä laatua. Mutta lopulta on noiden aseellisten järjestöjen taakse ilmestynyt hallitus, ensin Setälän hallitus ja senjälkeen tämä nykyinen hallitus, joten, kun näitä järjestöjä edelleen kehitettiin ja lujitettiin, niin voi aivan hyvin jo aikaisemmin otaksua, että kyllä kai näiden viimeaikaistenkin aseellisten porvarijärjestäytymisten taakse taas ilmestyy hallitus, ja niin se nyt onkin tehnyt. Se on tavallaan tunnustanut ne koko laajuudessaan omikseen ja antanut meille sen jo aikaisemmin aavistetun tiedon, että kansan varoja on käytetty ehkä paljonkin tämän tapaisen homman järjestämiseen. Ja siihen järjestämiseen luonnollisesti tarvitaan vielä varoja aivan tuhottomasti, niinkuin senaatin taholta on ilmoitettu, noin miljoona markkaa kuukaudessa palkkoihin ja perustamiskustannuksiin luultavasti vähintään 10 miljoonaa, jos sekään riittää; minä luulen, että menee paljon enemmän. Taikka millä rahoilla sitte maksetaan ne suuret asemäärät, jotka Suomeen on viimeaikoina tuotu? Eivät yksityiset porvarit ole niin halukkaita niitä asevarastoja ja lähetyksiä maksamaan, ellei ole pakkoa, ja koska hallitus todennäköisesti aulilla kädellä alkaa suorittaa niistä hintaa, niin tietysti ovat herrat tyytyväisiä ja maksattavat kansan varoilla tuottamansa aselähetykset, ellei hallitus jo aikaisemmin olisi välittänytkin niiden maahantuontia. Sanomalehdet tiesivät kertoa hiljattain, miten Suomen porvarikaarteille Valkeasaarelta tuli lävitse 950 kivääriä käsittävä lähetys. Rautatieviranomaisten suosiollisella avulla se luisti sieltä Keski-Suomeen päin. Maksaa sekin lähetys jonkunverran. Sanomalehdet kertoivat hiljattain tapahtumasta, josta jo ed. Kellosalmi mainitsi, kuinka huomattavan suuri laivanlasti aseita tuotiin Pyhämaassa maihin. Siellä niitä lossattiin öisin viikkokausia ja kuljetettiin ympäri maata. Ei sekään lasti ilmaiseksi tullut ole. Kyllä sekin maksaa, ehkä miljoonia, niin että kyllä nämä poliisikaartin perustamiskustannukset tulevat nielemään suunnattomia summia Suomen kansan varoista. (Keskustasta: Huligaanien syy!).

Tämä esitetty homma tulee tavattoman kalliiksi ja vaaralliseksi. On eräs tapa, joka olisi paljon helpompi kuin tämä, tai oikeastaan se ei maksaisi mitään, ja jolla voitaisiin Suomessa järjestystä palauttaa hyvin huomattavasti ja olosuhteita rauhoittaa ja tyynnyttää. Ja se keino olisi se, että tämä nykyinen, asemaa kokonaan ymmärtämätön senaatti eroaisi, ja sen tilalle asetettaisiin toinen, joka ymmärtää maan aseman ja osaa myöskin toimia yhteiskuntaelämää järjestäessään niin, ettei tarvita mitään tuommoisia mahtavia aseellisia armeijoja aina aseissa. Sillä keinoilla täällä voitaisiin verettömästi ja maksuttomasti nuo asiat järjestää. Herrat eivät halua sitä. Herrain taholla on tarkoitus kerta kaikkiaan nyt päästä ratkaisevasti lyömään työväenjärjestöt hajalle aseellisin voimin. Ja siitä syystä te joka tapauksessa haluatte saada aseellisia voimia valtion varoilla pystytetyksi, joita sitte käyttäisitte luokkataistelun välikappaleena työväkeä vastaan, silloin kun työväestö pyrkii alennustilastaan pikkusen kohoamaan. Siitä syystä te ette käytä tuota halvempaa keinoa, vaan sitä kalliimpaa, jonka te luulette vievän ratkaisevammin perille, mutta jossa te voitte pahanlaisesti erehtyä.

Yksi puoli tässä porvarien ja senaatin varusteluhommassa kiinnittää erikoisesti huomiota, josta en saata olla myös täällä mainitsematta. Se on sen aseistuksen laatu, jota herraskaartit ovat käyttäneet ja aikovat käyttää edelleen taistelussa maamme työväenluokkaa vastaan, joksi se taistelu nyt asiassa on kiertynyt, olkoonpa sen alkuperäinen tarkoitus sitte ollut mikä tahansa. Minä tässä muistaakseni syyskuussa saksin „Turun Sanomista" erään kuvan teksteineen. Voin sen eduskun-

nalle näyttää. Se on tällainen. Siinä on alla: Itävaltalaisia tapparoita. Nämät ovat rakenteeltaan sellaisia, että ne ovat lyömä- ja pistoaseena sangen tuhoisia. Ne ovat pituudeltaan noin 40—80 senttiin, tukevia lyömäaseita, varustettuja kahdella pitkäpiikkisellä renkaalla lyöntipäässä ja vahvemmalla kohdalla ja sitte kärjessään tikarilla. Jos niillä lyö, niin nämä piikkirenkaat ruhjoovat pahanlaisesti pääkallon tai mihin se sattuu, tai sitte hätätilassa voi niillä pistää, jolloin se vaeltaa tavallisesta sotilastikarista. Kirjoitus alla alkaa sanoilla: Havainto-opetuksen välineenä käytettyinä ylläolevat aseet j. n. e. „Turun Sanomat" tahtovat tällä kuvalla ja kirjoituksella kehoittaa muillakin paikkakunnilla porvareita, että laittakaas tämmöisiä. Havainto-opetuksen välineinä käytettäviksi nämät olivat tarkoitetut. Sanottiin, että nämät ovat itävaltalaisia tapparoita, joita itävaltalaiset käyttävät sodassa. Mutta eräs herrasmies Turussa, joka sattui kerran olemaan vähän liiemmäksi iloisella tuulella, tuli kehaisseeksi, etteivät nämä ole mitään itävaltalaisia tapparoita; nämä, mitä tässä on kuvattu, ovat turkulaisten porvarien varastoista. Nämä ovat valokuvatut Turussa eräällä pöydällä, huoneessa, jossa oli sängyn alla noin 50 kappaletta käsittävä varasto näitä, hienossa herrassalongissa. Tällaisia raakalaiskauden murha-aseita herrat järjestävät ja tällaisilla aseilla sitte käydään sotaa työväkeä vastaan, parempain puutteessa. Valtion varoilla näitä tuskin on hankittu. Kyllä kai nämä on herrojen omilla varoilla hankittu. Ja että on tarkoitus käydä näillä työläisten kimppuun, osoittaa se, että eräässä iloisessa herraseurassa, missä oli noin 6—7 herrasmiestä koolla, eräs heiluttaen tällaista kädessä — niissä on nimittäin hihna, joka sopii ranteeseen, etteivät ne luiskahda kädestä — sanoi, että kun ensin syötetään jonkun aikaa jäkälällä työläisiä ja sitte viimeistellään näillä, niin totta me sitten pääsemme sosialisteista. Tuollaisia raakalaisajatuksia ja raakalaistarkoituksia ja raakalaisajan aseita herroilla on. Nämä ovat niitä alkuperäisempiä, silloin kun ei vielä ollut riittävästi parempia aseita, ampuma-aseita saatavana.

Mutta ettei herrojen ampuma-aseetkaan ole niin aivan viatonta laatua, osoittavat eräät esimerkit, joita on saatu viime aikoina selville. Kansainvälisillä sopimuksilla on jo aikoja sitte määrätty jyrkästi, että räjähtäviä kuulia ei saa käyttää sodassa eikä minkäänlaisessa taistelussa edes Afrikan villejä heimoja vastaan, vaan että aina on käytettävänä sotilas- ja poliisiaseissa kuulia, joissa on kova kärki, kuulia, jotka eivät ihmiseen tai elolliseen olentoon sattuessa räjähdä. Tämä on kaikkien kulttuurimaiden sopimuksella varmennettu. Minulla on täällä pieni kokoelma porvarikaarteilta lahjoitettuja kuulia ynnä muita verityövälineitä. Ne ovat vaarallisia niille, jotka eivät osaa niitä käyttää. Ehkä saan kunnian esitellä eduskunnalle, (kaikki eivät näe näitä läheltä, olen vähän liian kaukana). Tässä on ensimäinen kuula, joka sopii tavalliseen suurkaliiberiseen sotilasmalliseen Winchester kivääriin. Tässä on kova kuori, mutta se on tasapäinen ja se sattuessaan maaliin räjähtää, tekee pahanlaisen haavan. Sitte on toinen, sopii samaan kivääri laatuun. Tässä on kova kuori alempana, mutta kärjessä on pehmeä lyijykärki. Tällainen kuula räjähtää myös maaliin sattuessaan ja aikaansaa sangen tuhoisan jäljen. Tässä taas on hollantilaisen kivääärin kuula, aika vahvalla työteholla varustettu. Tässä on kova mantteli, mutta kärjessä reikä, jossa on lähes sentin mittainen ontto reikä lyijyssä sisällä. Kun tällainen kuula sattuu maaliin ja kohtaa kovemman vastustuksen. (Oikealta: Älkää ojentako tännepäin.) Ed. Juutilainen tuntuu pelkäävän näitä, mutta hänen kaartinsa kyllä tietää, kuinka vaarallisia ne ovat: johtuu siitä, että sisässäoleva lyijy syöksyy onttoon kärkeen ja teräskuoren kappaleet sinkoavat joka puolelle. Haava tulee vallan kauhea. Tässä on eräs kuula, jota käytetään meriväen kuularuiskussa, vanhemmassa mallissa. Sopii suurkaliiberiseen kivääriin. Pehmeä kärki ja räjähtää kuten nämä toisetkin. Tässä on vielä suurempi kuula, jossa on pehmeä lyijykärki ja kova kuori kauvempana; sopii eräänlaiseen revolverityykkiin. Se on koko lailla suuri ja työteho aika voimakas. Kun tällainen kuula, jossa on pehmeä kärki sattuu maaliin, menee lyijy kasaan ja samalla kuula räjähtää ja syntyy hyvin suuri määrä kuumuutta, niin että tällä ei synny ainoastaan hirveä repeämä vaan samalla myös palohaava. Tässä taas on eräästä erään porvarikaarteille saapuneesta saksalaisesta aselähetyksestä käsikranaatin sytytysosa, saksalaista tekoa. Räjähtää 5 sekunnin kuluttua siitä kun se on viskattu. Työteho on niin suuri, että asiantuntijat väittävät sillä aikaansaatavan 50 metrin säteellä niin voimakkaan hävityksen, että kaikki elollinen sillä alalla tuhoutuu. Näitä saapui Kotkaan melkoisen suuri lasti, jonka venäläiset sotilaat suurimmaksi osaksi takavarikoivat. Minun ei kai tarvitse lähemmin mainita näiden kuulien lähettäjäin nimiä,

mutta kaikkia on seurannut kirjalliset, valaehtoiset todistukset, mistä on saatu, ja että ne on saatu Suomen porvarien asevarastoista, joita on varattu Suomen työläisluokkaa vastaan. On kokonaisia laatikollisia löydetty samasta paikasta. Te puhutte moraalista, sivistyksestänne ja teidän luokkanne taistelussa työväestöä vastaan käyttää aselajeja ja kuulia, joita on kielletty käyttämästä edes raakalaisheimoja vastaan. Millä oikeudella te puhutte raakuudesta muissa luokissa, kun teidän taistelutapanne ovat mailman raaimmat! (Vasemmalta: Onko myrkytettyjä?) On ollut myrkytettyjäkin: on saatu selville, että joissakin kuulissa on ollut myrkkyä. Loimaalta saatiin suurlakkokahakkojen aikana kuulia, joissa kärki oli laitettu sahanterän muotoiseksi, joten se sattuessa maaliin repii hirveästi ja tekee kauheän jäljen. Eivätkö herrat usko Suomen työläisen kuolevan tavallisella sotilaskuulalla, että täytyy tuollaisia hirvittävän raakoja välineitä käyttää.

Tämäntapaista tavaraa senaatin ehdotuksen mukaan aijotaan kai ryhtyä maksamaan ja oikein virallisesti työväestöä vastaan käyttämään. Ja ehkä nämät jo on tuotukin valtion varoilla ja senaatin suostumuksella, kuka tietää? Kun tällaisia mahdollisuuksia sisältää senaatin ehdotus ja kun se lepää tuonkaltaisilla perusteilla, joista alussa mainitsin, on tällä eduskunnalla täysi syy tappaa sellainen alote ja siitä syystä ehdotan, että koko tämä senaatin esitys semmoisenaan hyljätään. (Vasemmalta: Hyvä!)

Täällä ovat herrat surkutelleet sitä että epäjärjestyksiä maassa on. Ette tästä maasta poista epäjärjestyksiä hirveästi räjähtävillä kuulilla. Ne poistuvat järkevän yhteiskuntaolojen järjestelyn kautta, jolloin syyt levottomuuksiin ja mellakoihin loppuvat. Maalaisliiton taholta rovasti Wuorimaa valitti, että levottomuus on tavattoman suuri, mutta he koettavat puolestaan tukea senaattia sen näissä hommissa, yhdessä oikeistoporvariston kanssa, vaikka ne vähän väliä heitä solvaavatkin. En ihmettele, vaikka tässä maassa on levottomuutta silloin, kuin puolue, maalaisliitto joka nimittää itseään kansalliseksi ja, jonka äänestäjäin suurin osa on vähäväkistä väestöä ja, joka puolue istuu eduskunnan keskustassa, kun sen puolueen johtajana on poliittisesti yliikänsä eläneitä muumioita täällä oikealla, ei ole ihme silloin, jos maan asiat menevät hullusti, kun maan johdossa on sellaisia aineksia. (Vasemmalta: Hyvä!)

Ed. Juutilainen: Maalaisliiton ryhmän puolesta pyydän saada ilmoittaa, että ryhmämme kannattaa senaatille niiden valtuuksien myöntämistä, joita se on järjestyksen palauttamista ja turvaamista varten eduskunnalta pyytänyt. Tämän tekee ryhmämme sen vuoksi, että se tahtoo täyttää valitsijainsa yksimielisen toivomuksen siinä, että maassa turvataan kansalaisten henki ja omaisuus ja ne kansalaisvapaudet, jotka täällä maassa täytyy kansalaisilla olla, ja samoin, että Suomen itsenäisyys myöskin tulee turvatuksi. Ryhmämme käsittää, että meidän valitsijoillamme ei ole tällä kertaa sen suurempaa, kiinteämpää toivomusta ja suoraa vaatimusta, kuin että maahan on palautettava järjestys. Ja kun valitsijat odottavat tätä eduskunnalta, niin ryhmämme käsitys on, että eduskunnan on toimeenpanovalta asiassa annettava hallitukselle ja myönnettävä myös siihen tarvittavat varat. Tässä ei ole kysymys mistään muusta, kuin rosvojoukkojen ja yhteiskuntarauhaa häritsevien ainesten kurissapitämisestä. Tämä ei koske yhtään työväenasiaa eikä uudistuksia. Päinvastoin tätä tietä saadaan vasemmistonkin kaipaamat uudistukset maassa toimeenpannuiksi, kun ensin turvataan kansalaisvapaus ja lainalainen yhteiskunnallinen rauha. Ne pitkät puheet, mitkä täällä on uudistuksista puhuttu terrorismin poistamiskeinoina ovat muuttuneet sellaiseksi ralliksi, joka ei enää pysty kehenkään. Ryhmämme voi uskoa hallitukselle järjestyksen palauttamisen sitäkin suuremmalla syyllä, kun käsitämme, että rosvojoukkoja on maassa vain enemmistö kaikkiin puoluesiin katsomatta mitätön pieni murto prosentti maan väestöön nähden, ja maan väestön suurin, suunnaton enemmistö kaikkiin puoleisiin katsomatta toivoo, että maassa palautetaan ja turvataan järjestys. Täällä on sanottu, että senaatin ehdotus, jos se hyväksytään, vie kansallissotaan. Ei siitä mitään kansalaissotaa synny, jos ryöstöt ja terrorismi estetään ja rosvot pannaan linnaan. Sitte on myös sanottu, että se vie vallankumoukseen. Tuskin vallankumouksen asiaa voi sosialidemokraattinen ryhmä rosvojoukkojen toimeenpantavaksi uskoa tässä maassa, jos se jolloinkin sitä yrittäisikin. Se on kaikkein huonoin sitäkin tekemään.

Sitte täällä yritti ed. Manner istuntua maan vanhimman kulttuuripuolueen konsuilla tuleen tuodessaan ensiin sen maalaisliittoa häväisevän kirjoituksen, joka oli julaistu tuon kulttuuripuolueen pää-äänenkannattajassa, ja tällä hän hankki helppohintaista naurua omalta puolueeltaan ja kaiketi oikeistostakin. Minä en aikonut tähän ollen-

kaan kajota sen perästä kuin ed. Schybergson oli tuonut esiin, ettei hän hyväksy sellaista maalaisliittoa kohtaan tehtyä herjausta. Mutta ed. Schybergson ei edustakaan ruotsalaista ryhmää, vaan omaa ryhmäänsä. (Oikealta: Ei.) Ja sen vuoksi kun ruotsalaisen ryhmän ja samalla sen pää-äänenkannattajan takana on tietysti niin kunnianarvoisat henkilöt kuin tämän eduskunnan jäsenet yliopiston professorit Rosenqvist, Wrede, Estlander y. m. niin sen vuoksi olen tämän vielä sivumennen maininnut ja toivon, että he ottaisivat pää-äänenkannattajallensa tänne eduskuntaan oman kustantamansa kirjeenvaihtajan ja sillä tavoin ehkä voisivat saada niin arvokkaan miehen sitä tekemään ettei hän uudistaisi enää tuontapaisia herjauksia. Nyt mikäli tiedetään, toimittaa sitä tehtävää eräs tämän eduskunnan virkailija. Vanha sananlasku kyllä sanoo, ettei niin huonoa lintua ole, joka pilaa pesänsä, mutta täällä näkyy sellainen lintu olevan.

Sosialistien taholta on esitetty keino, paras keino heidän mielestään, aseman ratkaisemiseksi olevan siinä, että nykyinen hallitus eroaisi ja tilalle astuisi se niin sanottu punainen senaatti. En tiedä millä tavoin tämä asemaa auttaisi, mutta se nyt kumminkin on varma, että sillä olisi jo aivan valmis järjestyskaarti olemassa ja kuuluisat esikunnat olisi sillä myös jo valmiina, mutta kyllä minun mielestäni on kaikkein huonoin keino järjestyksen maahan palauttamiseksi, että se punainen senaatti-vainaja nousisi ylös ja alkaisi maassa järjestystä panna toimeen.

Minä niinkuin olen maininnut, kannatan, että eduskunta myöntää hallitukselle valtuudet ja hallitus viipymättä asettaa sellaisen järjestyskunnan ja ainoastaan sellaisen järjestyskunnan, joka rosvojoukot ja ryöstäjät sekä epäjärjestysten toimeenpanijat pitää maassa kurissa.

Ed. Colliander: Då det nu tyckes vara meningen att såvidt möjligt draga ut på tiden genom att prata en hel hop om alla möjliga och omöjliga saker (Vasemmalta: Prata inte!) Jo jag kommer att göra det, så vill jag lämna mitt lilla bidrag till herrar socialisters arbete i det afseendet. Inte är det någon konst att vaka en hel natt, isynnerhet när man har så godt sällskap som af herrarna. Jag måste säga att det icke var utan ett visst nöje man kunde höra på herr Elorantas trefliga amsagor från Åbo. Dem kunde man berätta för små barn och få dem att tystna. Det han hade att berätta visar dessutom att herr Eloranta måste stå i nära förbindelse med något slags kontraspionageafdelning, som håller reda på hvad den ena eller andra herrn säger vid det ena eller andra festliga tillfället, eftersom han är så synnerligen väl underrättad och anser det lämpligt att i landtdagen på småtimmarna framföra sina små historietter, hvilka ingen kan kontrollera och hvilka därigenom få sitt utomordentligt stora värde. Tänk om någon skulle berätta små historier t. ex. från Björneborg. Då kunde man nog komma att berätta ganska lustiga historier om en del personer, men jag skall ingalunda gå med på detta slags sätt att tala i landtdagen, och jag vill icke heller närmare beröra de historier, som berättades om händelserna på hotel Phoenix i Åbo. Herr Eloranta tyckes vara specialist också på det området och vara villig att taga den ryska militären i försvar, då den gör sina öfvergrepp. Det vare honom väl unnadt.

Den samling af dum-dumkulor och dum-dumhistorietter, kunde man tillägga, som herr Eloranta kom fram med, visar, att herr Lundberg i Åbo måtte ha lämnat herr Eloranta några typer från det lager, som röda gardet naturligtvis har ett så rikt förråd af. Hvarför skulle de hämta det från något annat håll, då man vet, att röda gardet varit bäst beväpnadt och att herr Rahja kan leverera mer i den stilen när som hälst, vare sig han hämtar det från den ena fronten eller från den andra. Att då försöka såsom bevis för att dessa dum-dumkulor härstamma från borgerligt håll i Åbo draga fram ett tidningsutklipp, däri den borgerliga tidningen aftrycker en från Danmark härstammande bild, som i sin tur lånats antagligen från Tyskland, det är ett sätt att föra i bevis saker och ting, som gör sig bra bland herrarna, men som på oss verkar enbart löjeväckande (Ed. Valpas: Herr Colliander är så orolig.) Herr Valpas sade något, som jag icke kunde höra, men det kan vara detsamma, vad han säger brukar inte vara så mycket värdt. Om Herr Valpas icke fortsätter med att störa mig, skall jag öfvergå till de stackars svältande arbetarna i Åbo, och jag framställer frågan: Hvarför svälta de där i Åbo? Jag skulle för resten sätta ett bra stort frågetecken bakom ordet „svälta" när det gäller arbetarna i Åbo. Jag har mig bekant att de socialdemokratiska arbetarna hafva varit mer energiska i att förse sig med förråd än de borgerliga, och skulle det icke vara i landtdagen skulle jag till och med kunna nämna namn, som ange att de uppgifter, hvilka läm-

nats mig, äro riktiga. Vore arbetarna i Åbo icke så föga redo att visa sina förråd, skulle de icke vara så mycket mot denna lifsmedelsinventering som de nu varit. Vi borgare i Åbo hafva förklarat att vi äro villiga att lämna våra förråd till påseende. Det hafva arbetarna icke velat. Men om de svälta eller komma att svälta, hvilket är troligt, kan åtminstone röda gardet en tid lefva på de förråd, som herr Elorantа meddelade att det kommer att röfva från borgarena. Men när sedan också de förråden äro slut och när arbetarna måste svälta på grund af att det icke finnes mat, skulle jag be att få fråga: hvarför sker det? Jo, det sker därför att socialdemokraterna i Åbo och deras röda garde med våld tagit lifsmedelsärendena i sin hand och skött dem på ett så utomordentligt sätt, att de förstört alla de förråd, som där funnits, så att staden faktiskt nu är utan, och de hafva dessutom gjort det omöjligt att komplettera förråden, ty det finnes ingen människa, som har förtroende för en sådan lifsmedelsnämnd, som de lyckats tillsätta. Däri ligger orsaken till att det blir lifsmedelssvårigheter, och skulle man vilja gå längre tillbaka i tiden, kunde man påvisa, att herrar socialdemokrater allt sedan våren varit verksamma i samma riktning, och det ser ut som om herrarna verkligen skulle vilja åstadkomma denna hungersnöd för att främja sina anarkistiska planer. Så ligger landet, om vi se det sådant det verkligen är. När herr Eloranta säger, att det skulle finnas ett botemedel och ett enkelt sådant, det nämligen att den nuvarande senaten skulle afgå och en röd senat träda i stället, då allting som genom ett trollslag skulle blifva lungt och inga miljoner skulle behöfva offras för några Saksaniemi- eller andra kårer, så bevisar detta yttrande en sak tydligt och klart: socialdemokraterna skulle, ifall de ville, ha förmåga att åstadkomma lugn i landet, men de vilja det icke, tvärtom. Det är därför de behöfva sina röda garden, och det är därför de måste se genom fingrarna med allting, som nu händer och sker. Annars skulle man icke kunna komma fram med ett sådant yttrande att blott vi tillsätta vår röda senat så är allt lugnt — om nu herr Elorantas yttrande har något värde. Men — det måtte väl hafva det, eftersom det hälsades med bravorop från socialdemokratiskt håll.

Jag vill icke hjälpa herrarna längre med att fortsätta denna öfverflödiga diskussion. Men jag kan ju berätta en anekdot till de andra anekdoter, som här berättats från olika håll och på sidan om ämnet, och härmed kommer jag till och med litet in på ämnet. Det blir nog en smul dyrt det sätt att anordna ordningsmakt i landet, som vi praktiserat t. ex. i herr Elorantas och min kära hemstad. Först kostade det 500,000 mark att upprätthålla oordning i Åbo. Sedan kostade det 60,000 mark. Så begärde man något öfver 40,000, och i dag har socialdemokraternas kommunalorganisation i Åbo beslutit två saker, för det första att den dyrbara herr Lundberg, sorgligt ryktbar, enhälligt skall blifva uppställd som kandidat för milischefsposten i Åbo — han, som varit så dyrbar, att han tills nu kostat 600,000 mark; för det andra begär man att 75,000 mark åter skola utbetalas för Lundbergs milis. Annars skall man veta att taga ut dessa penningar med våld. Det är den sista lilla anekdoten som bidrag till herr Elorantas hemortskrönika.

Ed. Anton Huotari: Pitäisi olla itsestään selvää, ettei hallitukselle voida antaa sellaisia avoimia valtuuksia, kuin se on pyytänyt tässä asiassa. Olen sitä mieltä, että kaikki järjestyksenpitokysymykset pitäisi järjestää sille pohjalle, kuin lakivaliokunnan aikaisemmin hyväksymässä lakiehdotuksessa on esitetty, ja koska ainoastaan valiokuntakäsittelyn kautta voidaan yhdenmukaisuutta saada aikaan, niin kannatan ed. Välisalmen aikaisemmin tekemää ehdotusta asian lähettämisestä valiokuntaan.

Ensimäinen varapuhemies: Ed. Välisalmi on ehdottanut, että senaatin kirjelmä lähetetään lakivaliokuntaan, kiireellisesti pohdittavaksi. Tätä ehdotusta on ed. Anton Huotari kannattanut. Kun tämä ehdotus on senlaatuinen, että se, jos se hyväksytään, keskeyttää asian asiallisen käsittelyn, kehoitan seuraavia puhujia lausumaan mielipiteensä siitä.

Ed. Eloranta: Minulla ei ole mitään muutettavaa siitä, mitä jo sanoin täällä aikaisemmin. Ed. Colliander väitti, että esittämäni patrunaat olisivat miliisipäällikkö Lundbergin varastosta. Vakuutan, että Lundbergin varastossa ei ole sellaisia. Kaksi kappaletta on Turun porvaristolta saatu tämäntapaisia, mutta ne eivät ole Lundbergin varastoista. Jos ed. Colliander tahtoisi saada tietää, missä niitä on, niin hän voisi pistäytyä vierailulle vaikka Kytäjän kartanoon. Sen omistaa kamarijunkkari Linder, joka ehkä voi niitä esitellä. Colliander tietää, mihin puolueeseen herra Linder kuuluu.

Ensimäinen varapuhemies: Pyydän huomauttaa että puhuja on hyvä ja kohdistaa puheensa ed. Välisalmen ehdotukseen.

Ed. Eloranta: En huomannut tätä muutosta keskustelussa.

Ed. Kujala: Pyydän kannattaa ed. Elorannan ehdotusta siinä, että anomusehdotus hyljätään.

Ed. Lankila: Pyysin puheenvuoron asiallista käsittelyä varten.

Keskustelu asian lakivaliokuntaan lähettämisestä julistetaan päättyneeksi.

Ensimäinen varapuhemies: Ed. Välisalmi on ed. Anton Huotarin kannattamana ehdottanut, että senaatin kirjelmä lähetetään lakivaliokuntaan kiireellisesti pohdittavaksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestaa „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Välisalmen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 94 jaa- ja 91 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Kysymys täysi-istunnon lopettamisesta.

Senaattori Kallio: Kun täällä ed. Eloranta esitti Turun viljan puutetta siinä hengessä kuin hallituksella ja sen asiamiehellä olisi ollut tarkoituksellista se, että Turkuun ei ole kylliksi viljaa saatu, ja kuvasi sen siinä hengessä kun olisi siten koetettu saada epäjärjestyksiä aikaan, pyydän panna vastalauseeni tuollaista tahallista vääristelyä vastaan, sillä en usko, että ed. Eloranta on niin tietämätön, että tämä on johtunut suoranaisesta viljan puutteesta. Ed. Eloranta tietää, että missään Suomen kaupungissa ei ole syyskuusta joulukuun alkuun ollut riittävästi viljaa. Viikottainen viljan kulutus oli ollut korttitalouksille 2,297,000 kiloa ja tuontikunta saattoi 6 päivästä syyskuuta 25 päivään marraskuuta toimittaa vain keskimäärin viljaa 662,000 kiloa viikossa joten kaupungeille ei voitu jakaa muuta kuin 49 prosenttia siitä määrästä, mikä olisi tarvittu korttitalouksien perusteella. Esimerkiksi Helsingissä täytyi käyttää näillä viikoilla 1/3 perunajauhoja leipään ja osittain kieltää jauhojen myynti ja myydä tällaista leipää että saatiin vähänkin riittämään. En usko, että ed. Eloranta olisi niin tietämätön niistä tapauksista, ettei olisi hyvällä tahdolla voinut ymmärtää, että hallitus myös Turkuun olisi antanut viljaa jos olisi ollut. Pidän tämän tahallisena vääristelynä.

Mitä tulee siihen kuulanäytteeseen, jonka hän esitti, jonka yhteydessä antoi salaviittauksen, että ehkä nekin ovat hallituksen hankkimia, pidän sitäkin yhtä tahallisena vääristelynä, valheena ja panen vastalauseeni sitäkin vastaan.

Ed. Airola: Tässä työjärjestyksessä on kohta, jossa sanotaan: „Täysi-istunto ei saa jatkua jälkeen kello 11 illalla, jollei puhemies katso siihen erityistä syytä olevan tai eduskunta niin päätä." Kuulin, että herra varapuhemies, joka nyt johtaa puhetta, puhemiesneuvostossa esitteli, ettei yleensä olisi istuntoa jatkettava yli yhdentoista. Mitään erityistä syytä, josta työjärjestys puhuu ei ole ilmoitettu, mutta siitä huolimatta on istuntoa jatkettu näin myöhälle. Ei ole asiaa edes esitetty eduskunnan päätettäväksi. Luulen, että tällaisella menettelyllä ei ole mitään laitaa. Jos täällä ruvetaan istumaan alituiseen 3—4 saakka yöllä, niin minkälaista se työ on, mitä te päivällä teette? Tästä syystä kun arvelen, että majesteetin pitäisi saada nukkua, ehdotan eduskunnan päätettäväksi, että istunto nyt keskeytetään.

Ed. Mäki: Puhemiesneuvostossa eilen illalla juuri, niinkuin ed. Airola äsken esitti, herra varapuhemies Ingman teki ehdotuksen, että tästä lähtien ruvettaisiin noudattamaan sellaista tapaa eduskunnan istuntoihin nähden, että ne keskeytettäisiin klo 11 illalla, niinkuin työjärjestyksessä on edellytetty, mutta tällä kertaa näyttää hän heti poikkeavan siitä ehdotuksestaan, kun siis tällainen poikkeus on taas tehty ja kun ed. Airola on ehdottanut, että istunto nyt lopetettaisiin, niin kannatan ed. Airolan tekemää ehdotusta.

Ensimäinen varapuhemies: On tehty ehdotus istunnon lopettamisesta. Kehoitan sentähden seuraavia puheenvuoron

pyytäneitä, jos tahtovat puhevuoroa käyttää, lausumaan tästä mielipiteensä.

Ed. Aronen: Olen samalla kannalla kun ed. Airolakin, että tällaiset yö-istunnot ovat suorastaan ihmisrääkkäystä. Puhemiehen ei pitäisi rääkätä itseään ja eduskuntaa ja vieläpä osaa lehteriyleisöä. Minun mielestäni istunto pitäisi nyt lopettaa.

Ensimäinen varapuhemies: Kun seuraavat puhevuorot ovat pyydetyt käsiteltävänä olevasta asiasta, niin edellytän, että seuraavat puhujat eivät tahdo käyttää puhevuoroa istunnon keskeyttämisestä.

Ed. Bäck: Jag föreslår att plenum måtte fortsättas, tills ärendet blifvit slutbehandladt. Det är ren ironi, då man från vänsterhåll talar om människotortyr. Det är ni, herrar till vänster, som plåga oss.

Ed. Nevanlinna: On erinomaisen mieluista kuulla kerrankin, tietääkseni ensi kerran, vasemmistosta se mielipide lausuttavan, joka nyt on tuotu esiin, mitä tulee näihin yöistuntoihin, niitä on tietääkseni juuri siltä taholta tähän asti vaadittu. Mutta tällä kertaa on nähtävästi pakko jatkaa. Sillä nyt on minun käsittääkseni sellainen erityinen syy olemassa, jota työjärjestys vaatii yöistuntoja varten. Tämä asia on kaikesta päättäen niin kiireellistä laatua, ettei eduskunnan sovi siinä lykkäystä tehdä. Kannatan siis myöskin, niin ikävää kuin se onkin, istunnon jatkamista, kunnes asia on loppuunkäsitelty.

Ed. Juutilainen: Vastustan myöskin istunnon keskeyttämistä ja kannatan, että istuntoa jatketaan.

Ed. Hänninen-Valpas: Olen seurannut koko ahkerasti asian käsittelyä ja saanut sen käsityksen, että tähän asti on lojaalisesti molemmin puolin käytetty puheenvuoroja sen mukaan, kuin asian laatu on vaatinut. Jos oikeiston taholla asetutaan kiusanteon kannalle, siten, ettei haluta lopettaa istuntoa ja laskea edustajia nukkumaan, niin on mahdollista, että vasemmistonkin taholla asetutaan kiusanteon kannalle, ja siinä tapauksessa voi asian käsittely tulla kestämään liian kauan, ennenkuin puheenvuorot ovat loppuneet. Minun mielestäni tämmöinen kiusanteko puolella ja toisella ei sovi parlamentaariseen menettelyyn, ja sen takia odottaisin, että istunto lopetettaisiin.

Ed. Juutilainen: Jo ne lukuisat äänestykset, joita täällä on tänään toimitettu, ja useat pitkät puheet, mitkä vasemmiston taholta on pidetty, jotka ovat olleet toisten puheiden kertaamista, ovat olleet suoraa kiusantekoa. Niillä on tahdottu tämä asia saada jarrutetuksi ja mahdollisesti yritätte nyt puhetulvaan hukuttaa eduskunnan yrityksen saada maassa järjestysvalta toimeenpannuksi. Senvuoksi tältä puolelta ei ole mitään kiusantekoa, jos tahdotaan asian asiallista käsittelyä jatkaa, vaan tahdotaan siten saada eduskunnassa viimeinkin jotakin aikaan asiassa, jonka ratkaisua koko kansa yksimielisesti odottaa. (Melua vasemmalta).

Ed. Lankila: Minusta on kummallista että tämän asian kanssa täällä eduskunnassa porvareilla nyt on niin tavattoman kiire. Eilen kun suuressa valiokunnassa oli tätä asiaa koskeva lakiehdotus käsiteltävänä, niin samoilla porvareilla ei ollut ollenkaan kiire, eikä loppua tahtonut tulla yleiskeskustelusta laisinkaan. Suuren valiokunnan jäsenistä tuntui siltä, että siellä tuli porvarien puolelta todella kiusanteko kysymykseen eikä mikään varsinainen asian käsittely. Heillä oli nähtävästi tarkoituksena saada tapetuksi sen lakiehdotuksen. Mutta nyt tuli äkkiä niin tavattoman kiire, että täytyisi muka vastoin suuren vaatijajoukon tahtoa istuntoa jatkaa.

Minäkin voin puolestani sanoa, että jos se niikseen tulee, niin kyllähän taitaa herroille ensin nälkä ja uni tulla, kuin meille. Kannatan istunnon keskeyttämistä.

Ed. Eloranta: Ed. Juutilaisen, joka ei koskaan puheenvuoroissaan tee muuta kuin kertaa toisia, paitsi mitä tulee mauttomiin raakuuksiin, ei pitäisi mainita siitä, että vasemmistossa muka jotkut ovat kerranneet toistensa lausuntoja. Minun mielestäni on varsin kohtuullista, että nyt jo lopetetaan tämä istunto. Te tiedätte jokainen hyvin, että tänään aamupäivällä täytyy taas melkein kaikkien edustajain mennä valiokuntiin ja jos täällä istutaan niin kauan, että täältä saadaan marssia suoraan valiokuntatyöhön, niin seuraa siitä, ettei siellä tule työstä mitään. Se viivyttää eduskuntatyötä paljon enemmän. Ja jos joku mietintö sellaisella päällä syntyisikin, kun työssä ovat silmät kiinni ja nukutaan, niin tulee työ sellaista, että täällä siitä sitte riidellään taas viikkokausia. On parempi, että nyt mennään nukkumaan ja tehdään huomenna kunnollista työtä ja tullaan taas uudis-

tunein voimin, kun on päästy vähäksi aikaa lepäämään.

Ensimäinen varapuhemies: Koska keskustelu täysi-istunnon lopettamisesta näkyy vievän myöhään, niin lopetetaan täysi-istunto. Kuitenkin toimitetaan ensin pöydällepanot.

Pöydällepanot:

Tuulaakimaksun perustetta

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 2;

Ehdotusta väliaikaisiksi säännöksiksi alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta

koskevan eduskuntaesityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 1;

Ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Valtiopäiväjärjestyksen 32, 46, ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5;

Ehdotuksen laiksi postisäästöpankista Suomessa 24 päivänä toukokuuta 1886 annetun asetuksen 2 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esityksen johdosta laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 1;

Ehdotuksen Suomen rahasta 9 päivänä elokuuta 1877 annetun lain 6, 10, 11 ja 16 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 2;

Erityistä työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusrahaston perustamista

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11

esitellään peräkkäin ja pannaan järjestänsäpöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Hallituksen esitys n:o 36 laiksi Suomen lipusta

esitellään.

Ensimäinen varapuhemies: Eduskunta päättänee käsitellä esilläolevan esityksen sillä tavoin kuin V. J:ssä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä ja panee asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon?

Ehdotus hyväksytään.

Muutos suuren valiokunnan jäsenyydessä.

Ensimäinen varapuhemies: On ilmoitettava että suuren valiokunnan jäseneksi ed. Peurakosken tilalle tulee ed. Päivänsalo.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Ståhlberg: Pyydän ilmoittaa, että perustuslakivaliokunnan täksi päiväksi lauvantaiksi klo 11 ilmoitettu istunto peruutetaan.

Seuraava täysi-istunto on tänään k:lo 1 päivällä.

Täysi-istunto päättyy k:lo 3,40 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

40. Lauvantaina 12 p. tammikuuta

k:lo 1 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Esitellään:

1) Ehdotuksen laiksi Suomen lipusta sisältävä hallituksen esitys n:o 36 898

Ensimäinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta ..... „
Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 18.

3) Ehdotus laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi 899
Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 7.

4) Ehdotus laiksi postisäästöpankista Suomessa 24 päivänä toukokuuta 1886 annetun asetuksen 2 §:n muuttamisesta ..... „
Asiakirjat: Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 19.

5) Ehdotus laiksi Suomen rahasta 9 päivänä elokuuta 1877 annetun lain 6, 10, 11 ja 16 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi „
Asiakirjat: Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 26.

6) Ehdotus erityisen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusrahaston perustamisesta .. „
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 29.

7) Ehdotus laiksi sisältävä väliaikaisia säännöksiä alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta ..... „
Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Savolaisen y. m. edusk. esit. n:o 19 sekä ed. Alkion y. m. edusk. esit. n:o 20.

Siv.

Esitellään:

8) Kirjelmä, joka koskee toimenpiteitä lujan järjestysvallan luomiseksi maahan .. 902

9) Kertomus valtiovarain tilasta vuosina 1913—1915.

Ainoa käsittely:

10) Erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymyksen järjestämiseksi ..... —
Asiakirjat: Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

11) Määrärahan myöntämistä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittavat anomusehdotukset ..... —
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 44 ja ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 45.

12) Kansantajuisten tieteellisten luentojen avustamista tarkoittava anomusehdotus .. —
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Johanssonin y. m. anom. ehd. n:o 55.

13) Maaseudun alkukouluopettajain palkkaetujen parantamista tarkoittavat anomusehdotukset ..... —
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 39; ed. Walkaman y. m. anom. ehd. n:o 40; ed. Hedbergin anom. ehd. n:o 41.

14) Apulantojen maahansaannin aikaansaamista tarkoitava anomusehdotus ..... —
Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan II osaston mietintö n:o 1; ed. Kairamon anom. ehd. n:o 66.

Siv.

15) Vahvan ainoastaan laillisten viranomaisten käskettävänä olevan järjestysvallan aikaansaamista tarkoittava anomusehdotus ..... —

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Wreden y. m. anom. ehd. n:o 3.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Ahmavaara, Arajärvi, Arokallio, Björk, Holsti, Anton Huotari, Hänninen-Walpas, Kallio, Hanna Kohonen, Nevanlinna, Pehkonen, Pärssinen, Salovaara, Setälä, Sirén, Sundblom, Talas, Waljakka, Vuokoski ja Välisalmi.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisasiain takia seuraavat edustajat: ed. Välisalmi tämän päivän istunnosta, ed. Anton Huotari tästä istunnosta sekä ed. Sirén täksi ja maanantaipäiväksi.

Muutos päiväjärjestykseen.

Ensimäinen varapuhemies: Päiväjärjestykseen on ilmoitettava sellainen muutos, että kuudetta asiaa ei esitellä ensimäiseen käsittelyyn vaan ainoaan käsittelyyn.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi Suomen lipusta

sisältävä hallituksen esitys n:o 36 esitellään.

Ensimäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä esitys lähetettäisiin siihen valiokuntaan, jonka eduskunta viime joulukuun 17 päivänä on päättänyt asettaa valmistamaan eduskunnan sille lähettämiä Suomen kansainvälisiä suhteita koskevia asioita. Sen ohessa puhemiesneuvosto ehdottaa, että edellämainittu valiokunta kutsuttaisiin ulkoasiainvaliokunnaksi.

Eduskunta päättää hyväksyä puhemiesneuvoston ehdotuksen.

2) Ehdotuksen laiksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 18, jota valmistelevasti on käsitelty talousvaliokunnan mietinnössä n:o 2, esitellään ensimäiseen käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Laine: Pyydän ilmoittaa, että käsiteltäessä tätä asiaa valiokunnassa olin samalla kannalla, kuin vastalauseen allekirjoittajat. Erehdyksestä on nimeni jäänyt pois vastalauseen allekirjoittajien joukosta ja sentähden ilmoitan tästä suullisesti.

Ed. Hedberg: Jag ber att få förena mig om det senaste uttalandet.

Ed. Takkula: Tämän asian ollessa valiokunnassa ehdotimme me maalaisliittolaiset, että tämä laki kokonaisuudessaan hylättäisiin sillä perusteella, että tämä on kokonaan sellainen vero, jota kaupungit yksinään kantavat kuluttajien kustannuksella, olematta kaupungeilla mitään oikeutta tai siveellistä velvollisuutta kantaa kansalta tällaista veroa, koska kaupungit perivät erittäin saamalla satamamaksut kaksinkertaisesti. Hallitus ehdottaa tuulaakimaksun jatkettavaksi 2 vuodeksi. Valiokunta ehdottaa ainoastaan yhdeksi vuodeksi, sillä perusteella, että hallitus yhden vuoden aikana kyllä ehtii tämän lain ehdottaa kokonaan poistettavaksi, kuten hallituksen esityksessä näkyy. Koska hallitus ja valiokuntakin ovat tulleet siihen käsitykseen, että tämä laki on ennenpitkää poistettava, eivät maalaisliittolaiset ole tahtoneet vastalausetta valiokunnan mietintöön panna, vaan toivomme, että hallitus laittaa eduskunnalle esityksen tämän tuulaakimaksun poistamisesta kokonaan.

Ed. K. Saari: Vasemmisto on tässä asiassa valiokunnassa yleensä vastustanut tätä veroa periaatteellisista syistä, kun se on välillinen vero, joka epätasaisesti rasittaa työväenluokkaa. Sitäpaitsi se on jo vahentunut veromuoto, joka olisi lakkautettava. Olemmekin katsoneet, että hallitus kyllä voi antaa tästä tuulaakiveron lakkauttamisesta eduskunnalle esitysehdotuksen ensi istuntokaudella. Riittää kyllä, kun esitys vain yhdeksi vuodeksi tällä kertaa hyväksytään. Ehdotan, että talousvaliokunnan mietintö hyväksyttäisiin sellaisenaan.

Ed. L o h i: Ed. Takkulan lausunto oli siinä suhteessa erehdyttävä, että sillä ei olisi päästy tämän maksun kantamisesta, jos tämä lakiehdotus olisi hylätty, sillä tämä lakiehdotus koskee yksinomaan tuulaakimaksun laskemisen perusteita. Tein talousvaliokunnassa ehdotuksen, että valiokunta ehdottaisi koko tuulaakimaksun lakkautettavaksi, mutta se ei saanut kannatusta, ja katsoen siihen, että hallitus esityksessään huomautti, että siihen tarvitaan esitöitä, en ole katsonut tarpeelliseksi liittää vastalausetta, jos tämä laki vielä yhdeksi vuodeksi hyväksytään, jotta hallitus pääsee suoriutumaan niistä esitöistä, mitkä johtuvat siitä, että koko tämä verotus lakkaa.

Ed. I n b o r r: Jag ber endast få meddela, att jag vid behandlingen af detta ärende i utskottet i allt väsentligt omfattat samma åsikt, som kommer till uttryck i den betänkandet vidfogade reservationen. Jag kan för min del icke tro, att det är möjligt för regeringen att under den korta tid, som nu står till dess förfogande, vidtaga förberedande åtgärder för att få tolagsafgiften aflyftad till ingången af 1919. Det är därför alldeles nödvändigt att landtdagen åtminstone denna gång besluter att godkänna regeringens proposition, sådan den till landtdagen öfverlämnats. Jag har ansett det vara nödvändigt att meddela detta, då jag icke varit i tillfälle att underteckna den till betänkandet fogade reservationen.

Ed. T a v a s t ä h t i: Teen puolestani saman ilmoituksen, kuin ed. Laine.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia menee V. J:n 57 §:n mukaan s u u r e e n v a l i o k u n t a a n.

3) Ehdotusta laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun V. J:n 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi

koskevan hallituksen esityksen n:o 7 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen e n s i m ä i s t ä k ä s i t t e l y ä varten.

Kukaan ei halua puheenvuoroa. Asian ensimäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia menee V. J:n 57 §:n mukaan s u u r e e n v a l i o k u n t a a n.

4) Ehdotusta laiksi postisäästöpankista Suomessa 24 päivänä toukokuuta 1886 annetun asetuksen 2 §:n muuttamisesta

koskevan hallituksen esityksen n:o 19 johdosta laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun asian e n s i m ä i s t ä k ä s i t t e l y ä varten.

Kukaan ei halua käyttää puheenvuoroa. Asian ensimäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia menee s u u r e e n v a l i o k u n t a a n.

5) Ehdotusta laiksi Suomen rahasta 9 päivänä elokuuta 1877 annetun lain 6, 10, 11 ja 16 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi

koskevan hallituksen esityksen n:o 26 johdosta laaditun pankkivaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen e n s i m ä i s t ä k ä s i t t e l y ä varten.

Kukaan ei halua käyttää puheenvuoroa. Asian ensimäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia menee s u u r e e n v a l i o k u n t a a n.

6) Ehdotusta erityisen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusrahaston perustamisesta

koskevan hallituksen esityksen n:o 29 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun asian a i n o a t a k ä s i t t e l y ä varten.

E n s i m ä i n e n v a r a p u h e m i e s: Valtiovarainvaliokunta ehdottaa mietintönsä ponnessa, että kysymys erityisen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusrahaston perustamisesta ei anna aihetta toimenpiteisiin eduskunnan puolelta.

Kukaan ei halua käyttää puheenvuoroa. Eduskunta hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

7) Ehdotusta laiksi väliaikaisista säännöksistä alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossa pidosta

koskevan ed. Savolaisen y. m. eduskuntaesityksen n:o 19 sekä ed. Alkion y. m. eduskuntaesityksen n:o 20 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime täysi-istunnossa pantiin

pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Senaattori Louhivuori: Siinä tilanteessa missä nyt olemme juovutusjuomista ja niiden käyttelystä voimassaoleviin säännöksiin nähden, on lainsäädäntötointa, jonka kautta täysi selvyys tällä alalla saavutetaan, pidettävä tervetulleena. Onko kuitenkin esilläolevan mietinnön mukainen kieltolaki mahdollinen täydessä määrässä toteuttaa tällä hetkellä, jolloin siveelliset käsitteet kansassamme ovat erinomaisessa määrässä höltyneet ja tehokkaan järjestysvallan aikaansaamista koskevat hankkeet kohtaavat jyrkkää vastustusta huomattavan ryhmän taholla valtiopäivilläkin, on seikka, josta sekään, joka koko elämänsä ajan on pitänyt alkoholikysymystä yhtenä tärkeimmistä yhteiskunnallisista kysymyksistä, ei voi olla täysin vakuutettu. Saattaa kyllä sen vuoksi olla tilanteen vaatimaa, että rangaistusmääräykset väliaikaisessa kieltolaissa ovat, niinkuin ehdotetaan, ankarammat kuin ne varsinaisessa kieltolaissa tulevat olemaan, joskaan nekään eivät tietysti, olivatpa ne kuinka ankarat hyvänsä, voi muuta kuin osittain täyttää tarkoitustaan, niin kauvan kun valtiovallalla ei ole keinoja rangaistusmääräyksiä panna toimeen.

On toinenkin kohta nyt esilläolevassa lakiehdotuksessa, jonka tarkoituksenmukaisuudesta voi olla eri mieltä. Se on säännös, että lainalaisia ovat ne juomat, jotka sisältävät enemmän kuin 2 tilavuusprosenttia alkoholia. Tosin vuoden 1909 valtiopäivillä hyväksytyssä ja 29 päivänä toukokuuta 1917 annetussa kieltolaissa on tämä alkoholiraja. Mutta sen jälkeen, nimittäin 30 päivänä joulukuuta 1912 annetussa asetuksessa mallasjuomien tehdasmaisesta valmistuksesta, muutettiin alkoholiraja 2½ prosenttiin, ilman että raittiusväen taholta katsottiin raittiuskannalta olevan haittaa tällaisesta muutoksesta. (Ohoh!) — Alhainen alkoholiprosentti tekee, että miedot mallasjuomat ovat valmistettavat miedosta vierteestä. Niiden ravintopitoisuus ja maku kärsivät ja ihmiset joutuvat ostamaan rahallaan pääasiallisesti vettä. Huomattava näet on, että alkoholipitoisuus ei saa nousta ylimpään rajaan, vaan pitää sen varovaisuussyistä olla aina jonkun verran sen alla, koska ne käymisprosessit, mitkä voivat tapahtua jo valmiissa miedossa alkoholijuomassa, silloin kun se on pastörisoimatonta, helposti aiheuttavat alkoholiprosentin nousemista, jos juoma jonkun aikaa on varastossa, yli lain salliman rajan. Niin ollen jos esimerkiksi korkein sallittu alkoholiprosentti on 2, niin todellisen alkoholiprosentin pitää olla jonkun verran alle kahden. Jos korkein sallittu alkoholiprosentti on 2 ½, niin todellisuudessa tulee silloin korkein alkoholiprosentti, mikä tarkoitetaan saatavan juomaan, olemaan hiukan yli 2 tai siinä 2:n vaiheilla. Tietenkään ei alkoholiprosentti saa nousta niin korkealle, että juopumuksen vaara olisi olemassa, sehän on luonnollista. Mutta 2 ½ prosentin ei voi sanoa olevan niin korkean alkoholimäärän, että juomaa, ilman että siihen sekoitetaan joitakin vieraita aineksia, voisi pitää päihdyttävänä, muuta kuin kenties niissä tapauksissa, jolloin näitä juomia käytetään niin luonnottomia määriä, että sitä käyttöä voi pitää sairaalloisena.

Tosin on hyvin paljon sanomalehdissä kirjoitettu siitä, että mietoja mallasjuomia, joiden korkein sallittu alkoholiprosentti viime vuosina on ollut 2 ½, on käytetty juovutustarkoituksiin. Mutta sikäli kuin on voinut saada todellisuutta vastaavia tietoja niistä tapauksista, niin viittaavat ne siihen, että näissä tapauksissa on mietoon mallasjuomaan sekoitettu vieraita aineksia, milloin spriitä, milloin muita aineita, taikka on erikoista menettelyä käyttämällä, sokeria y. m. sekoittamalla alkoholiprosentti itse juomassa saatu nousemaan.

Kun nyt varsinaiset oluet ovat poistetut ja tulevat poistettaviksi, niin ovat monet sellaiset henkilöt, jotka aikaisemmin ovat käyttäneet väkevämpiä juomia pöytäjuominaan, siirtyneet käyttämään mietoja mallasjuomia, jota osoittaa näitten juomien käytön runsas lisääntyminen. Jos nyt näissä miedoissa mallasjuomissa korkein sallittu alkoholiprosentti alennetaan puolella prosentilla, niin on pelättävissä, että kotipanosten ja salaa valmistettavien väkevämpien mallasjuomien määrä tulee lisääntymään huomattavasti, paljon huomattavammin, kuin mitä näitä juomia valmistettaisiin, jos alkoholiprosentti pysytettäisiin 2½. Varsinaisessa kieltolaissa, joka ei vielä ole astunut voimaan, on tosin alkoholiprosentti 2, mutta mikään ei estä, jos se huomataan tarkoituksenmukaiseksi, muuttamasta tätä prosenttia erityisellä lailla, ennenkuin kieltolaki astuu voimaan.

Vielä on eräs seikka, joka kiinnittää huomiota talousvaliokunnan mietinnössä. Se on 10 §:n 2 momentti, jossa sanotaan, että senaatilla on oikeus määräämänsä ajan kuluessa lunastaa valtiolle valmistus- tai sisäänostokustannuksia vastaavasta hinnasta näiden juomain myyntiin ja anniskeluun laillisesti oikeutettujen varastoista sellainen alkoholitavara, joka voidaan käyttää lääkinnöllisiin, teknillisiin tai tieteellisiin tarkoituksiin. Tosin alkoholintarve lääkinnöllisiin, teknillisiin ja tieteellisiin tarkoituksiin on tällä hetkellä melkoinen verrattuna näitten juomien varastoihin, koska elintarvelain nojalla on kielletty näitten juomien val-

mistaminen, niin että käynee kyllä pakolliseksi lunastaa näihin kieltolaissa luvallisiksi osoitettuihin tarkoituksiin ainakin suurin osa niistä varastoista, mitkä maassa nyt ovat olemassa. Kumminkin periaatteellisesti ottaen lienee pidettävä vääryytenä sitä, että senaatille myönnetään vain oikeus lunastaa valtiolle nämä juomat sellaisissa oloissa, joissa ei näitten juomien varastojen haltijoilla ole ollut tilaisuutta loppuunmyydä juomavarastojaan ennen tämän väliaikaisen kieltolain voimaanastumista. Sellainen väliaikahan varsinaisessa kieltoaissa säädetään. Olisi kenties syytä sen vuoksi tämä pykälä saattaa velvoittavampaan muotoon.

Edelleen kiinnittävät huomiota tässä ehdotuksessa sen perusteluissa sivuilla 4 ja 5 olevat ohjeet senaatille ryhtyä senaatin asettaman kieltolakikomitean suunnitelmaa kieltolain toimeenpanemisesta toteuttamaan. Mitä itse tähän suunnitelmaan tulee, niin on minulla syytä ilmoittaa, että senaatti on jo näihin toimiin ryhtynyt, kumminkin siten, että ei ole katsottu olevan syytä perustaa erikoista ylihallitusta tätä asiaa hoitamaan, vaan on, sen jälkeen, kun senaatissa on pidetty välttämättömänä keskittää useimpien sosialiasiain hoito ja johto erityiselle sosialihallitukselle, myös raittiuskysymyksen käsittely katsottu voitavan erityisenä osastona liittää sosialihallitukseen, osastona, joka toimii jotensakin itsenäisenä, kumminkin yhteistoiminnassa niitten osastojen kanssa, jotka muita sosialisten kysymysten puolia edustavat. Se seikka, että näin on menetelty, johtuu, paitsi siitä, että jo valtiotaloudellisista syistä käy tarpeelliseksi keskittää virastoja, niin ettei synny suurempaa määrää itsenäisiä keskusvirastoja, kuin on välttämätöntä, myös siitä syystä, että sellaisten yhteiskunnallisten kysymysten käsittely, kuin on tässä kyseessä oleva, tapahtuu tietenkin paljo perinpohjaisemmin ja sen käsittelyssä voidaan käyttää suurempaa asiantuntemusta, kun on tuollainen yleisempi, kumminkin samoilla aloilla liikkuva virasto asioita hoitamassa, kuin jos olisi erikoinen pienempi ja tietysti sen mukaisesti heikommilla työvoimilla varustettu virasto sitä tekemässä.

Mitä itse niitten suunnitelmien sisällykseen tulee yksityiskohdissa, joita senaatilla on tässä suhteessa, niin käyvät ne pääasiallisesti yhteen sen komiteamietinnön kanssa, johon talousvaliokunnan mietinnössä viitataan.

Olen tehnyt muutaman huomautuksen esillä olevan mietinnön johdosta. Nämä seikat kuitenkin, niinkuin helposti huomaa, ovat vähemmän tärkeitä sen pääasian rinnalla, että meillä tässä nyt on toteutumassa tärkeä yhteiskunnallinen uudistus, joka epäilemättä tulee tuottamaan paljon onnea ja siunausta isänmaalle, jos se saadaan toteutumaan, jos tässä kansassa löytyy todellista raittiudenharrastusta ja jos siinä osassa kansaa, jossa ei tätä harrastusta ole, on riittävästi lainkuuliaisuutta ja pyrkimystä alistaa omat pyyteensä yhteisen hyvän alaisiksi.

Ed. Hedberg: Efter senator Louhivuoris uttalande, om hvilket jag så väl kan förena mig, ber jag endast att få fästa medlemmarnas i stora utskottet uppmärksamhet vid reservationen å sid. 11 i utskottets betänkande. De öfverhöfvan höga straff bestämmelserna i själfva utskottsbetänkandet äro, såvidt jag kan förstå, föga lyckliga. Vi hafva under en längre tid redan vant oss vid öfverhöfvan straffbestämmelser. Åttatusen mark och tre månaders fängelse har ju varit någonting vanligt man fått höra. Men den åsyftade verkan af de bestämmelserna har ingalunda motsvarat de önskningar, man ställt på dem. Jag vågar därför hoppas, att man skall kunna förena sig om den formulering till § 11 i lagförslaget, som reservationen angifver. Och vågar jag också förutsätta, att det på de grunder, som i slutet af reservationen, å sid 11, finnas angifna, skall blifva möjligt att kunna få från betänkandet aflägsnade den förefintliga betraktelsen öfver frågan om inrättande af en alkoholstyrelse.

Ed. Rosenqvist: Jag begärde ordet för att anhålla om ärendets bordläggning till första plenum i nästa vecka.

Ed. Estlander: Då diskussionen i denna sak synes komma att blifva långvarig och då på dagordningen följer ett ärende, som från senaste plenum uppsköts och som enligt min tanke bör gå före alla andra ärenden och afslutas, understöder jag herr Rosenqvists bordläggningsförslag.

Ensimäinen varapuhemies: Kun kaksi puhujaa on pyytänyt mietinnön pöydällepanoa, niin on se pöydälle pantava. Kehoitan sentähden seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa kysymykseen pöydällepanoajasta.

Ed. Lankila: Pidän asiaa siksi tärkeänä, että pyydän vastustaa asian pöydällepanoa.

Ed. Pärssinen: Seuraavaan istuntoon.

Ed. Savolainen luopui puheenvuorostaan.

Ed. Takkula: Minä asetun pöydällepanoa vastaan, koska se vain suotta viivyttää asiaa, ja kun tämä on väliaikainen laki, joka olisi saatava

pian käytäntöön, jos sillä tahdotaan saavuttaa se, mitä on tarkoitettu, mutta jos sitä tahdotaan edelleen viivyttää, niin jää tämän lain merkitys kuolleaksi kirjaimeksi, jos varsinainen kieltolaki astuu voimaan 1919, ja työ, mikä on tehty, menee hukkaan.

Ensimäinen varapuhemies: Annetun lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että mietintö on pantava pöydälle valtiopäiväjärjestyksen 56 §:n mukaan.

Ed. Lohi: Valitan sitä, että tällaista asiaa on pyydetty pöydälle. En käsitä, mitä todellista syytä siihen on, mutta kun valtiopäiväjärjestyksen mukaan se täytyy panna pöydälle, niin yhdyn siihen ehdotukseen, että se pannaan pöydälle ensi istuntoon. Minun täytyy myös valittaa sitä, että täällä esiintyy puhujia, jotka eivät ota selkoa valtiopäiväjärjestyksestä, mitä se tässä suhteessa vaatii.

Ed. Kirves: Kun tämä asia välttämättömästi näyttää eräiden edustajien mielestä vaativan pöydällepanoa ja kun tätä pöydällepanoa ei voida vastustaa, niin pyydän ehdottaa, että eduskunta pitäisi tänään kello 5 uuden istunnon ja asia pantaisiin pöydälle tähän istuntoon.

Ed. K. Saari: Kannatan ed. Kirveen tekemää ehdotusta.

Ed. Pärssinen: Kun sanoin seuraavaan istuntoon, olin siinä luulossa, että tänään on vielä istunto, ja olen samaa mieltä, kuin ed. Kirves, että asian on tultava tänään vielä esille.

Ed. Alkio: Tämän asian tärkeyteen katsoen ehdottaisin, että koska päivällä tai parilla ei tässä paljon voiteta ja tämä päivä lienee varattu muita asioita varten, tämä mietintö pantaisiin pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Ed. Pärssinen: Minua suorastaan kummastuttaa, miten ed. Alkio viitsii tuollaista täällä puhua. Onko nyt niin kiireellistä luovuttaa hallitukselle rajatonta valtaa muodostaa maan järjestysvalta (Oikealta: On!), että se kysymys täytyy tänään käsitellä ja tällainen todellinen kansan elinkysymys lykätä. Jos te lykkäätte kieltolakiasian ensi viikkoon, niin onko se rehellistä; kuka sen tietää, milloin se tulee esille ja kuinka kauvan te aiotte sitä jarruttaa.

Ed. Relander: Pyydän saada kannattaa ed. Alkion ehdotusta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimäinen varapuhemies: Keskustelun aikana on ed. Rosenqvist useiden kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon ensi istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Rosenqvistin ehdotukseksi. Edelleen on ed. Kirves ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle tänään klo 5 pidettävään eduskunnan istuntoon. Tätä ehdotusta on ed. Pärssinen kannattanut. Edelleen on tehty ehdotus, että se pantaisiin pöydälle ensi istuntoon, mutta minä käsitän, että tämä ehdotus on sama, kuin ed. Kirveen, niin että on olemassa vain kaksi ehdotusta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Kirveen ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Rosenqvistin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 79 jaa- ja 95 ei-ääntä; eduskunta on siis päättänyt panna mietinnön pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

8) Toimenpiteitä lujan järjestysvallan luomiseksi maahan

koskeva senaatin kirjelmä, jonka käsittely edellisessä istunnossa keskeytyi, esitellään jatkuvaan käsittelyyn.

Ensimäinen varapuhemies: Asian aikaisemmassa käsittelyssä on tehty erinäisiä ehdotuksia, jotka aikanaan otetaan huomioon.

Keskustelu:

Ed. Kujala: Suomen senaatti ilmoittaa täytyvänsä pyytää eduskunnalta lupaa käyttää poikkeuksellisen laajakantoisia toimenpiteitä anarkiaa vastaan. Tämä anarkiaa vastaan taistelu tässä muodossa on minun mielestäni samanlaista, kuin Belzebubin kautta paholaisen ulosajaminen, sen yksikertaisen syyn tähden, että koko tämä yhteiskunta lepää tuotannollisen anarkian perusteella ja kun tästä tuotannollisesta anarkiasta seuraa myöskin käytännöllistä anarkiaa. Tuotannollisen anarkian seurauksena ensiksikin on äärimäinen yleisyys toisella puolen ja äärimäinen kurjuus toisella puolen ja sen kurjuuden pohjalta me näemme vuosittain — puhumattakaan mistään muista seurauksista — useita tuhansia ihmislapsia

jätettyinä alkeellistakin inhimillistä hoitoa ja kasvatusta kadun ja maantien kasvatettaviksi. Nämä olennot kehittyvät tässä olotilassa ja näissä olosuhteissa katkeraksi kaikkea sitä vastaan, mikä muistuttaa ihmisyyttä ja yhteiskuntaa yleensä. Laitakaupungeilla ja tiheään asutuissa keskuksissa, missä kapitalismi on pitkälle jo kehittynyt, siellä kun tahtoo avoimin silmin katsella, niin näkee sen anarkian oraan jo versovana, josta porvaripiireissä täällä on niin suurta melua pidetty ja äärettömän laajakantoisia voimakeinoja sitä vastaan esitetty tarvittavan.

Tultuaan sitten sellaiseen ikään, jolloin voisi työvoimansa käyttämisen kautta olla yhteiskunnalle hyödyksi, ne joutuvat kehittämään sakilaisia, huligaaniarmeijoja ja viimeisenä kauniina kukkasena saamme nähdä niitä tuloksia, joita on Turussa ja useissa paikoin muuallakin maassa tapahtunut. Siis tämä ilmiö, josta tuo niin sanotun lujan järjestyksen tarve on sanottu johtuvan, on vain seuraus syistä ja taas syinä useille seurauksille, joten parannuskeinot siinä pitää olla toisenlaisia. Parannuskeinoja en tässä esitä, sillä ed. Manner koko hyvin niitä esitti. Minua vain muuten ihmetyttää, että porvaristo, valtaapitävä luokka, tahtoo taistella anarkiaa vastaan, anarkiaa, josta sille itselleen on äärettömän suuri hyöty. Sillä sosialidemokratian voimistuttua ja työväenjärjestöjen kehityttyä, syntyy tästä porvaristolle sellainen vastus, ettei sitä pistinvoimilla tuhota voi, mutta mitä enempi on anarkistisia voimia, niin sanottuja järjestymättömiä voimia, toisin sanoen yhteiskunnan omalla kohtelullaan katkeroittamia voimia, jotka eivät järjestyneen työväestön menettelytavoista ole tietoisia, niitä voidaan käyttää tarkoituksiin, joiden kautta voidaan näyttää, kuinka tarpeellista on sellainenkin „luja järjestysvalta", jota nyt tahdotaan esilläolevan alotteen kautta puuhata. Muutamia tällaisia yhteiskunnan hylkijöitä, muutamia herroja ja siitä muodostuu kopla, joka panee toimeen veritöitä ja porvarislehdistö huutaa työväenluokan toimeenpanemasta anarkiasta, työväenluokan järjestöjen johtamasta rosvouksesta. Puhutaan ympäri sivistysmaailmaa, kuinka Suomen kansa muka ei itsenäisyyttä pysty ylläpitämään ja järjestystä aikaansaamaan, samalla kertaa, kun tuottajaluokan eräät ainekset siitä iloitsevat, että mahdollisimman paljon tällaisia anarkistisia ilmiöitä olisi olemassa, jotta saisi suuremmassa määrässä syitä, ei anarkian vaan työväenliikkeen tukahduttamiseksi. Se jo täällä sotilaskysymyksen yhteydessä esitettiin. Ed. Mikkolan lausunto Seinäjoella eräässä kokouksessa myöskin on omiaan tätä käsitystä tukemaan. Hän ikäänkuin tietoisena siitä, että jotain vielä tapahtuu, ennusteli jo sellaista. Muuten on mainittava, että meillä Suomessa on v. 1917 julkisessa kokouksessa kehoitettu Suomen kansalaisia anarkiaan. Ed. Mikkola tai Antti Mikkola Turun valtuuston kokouksessa sanoi „että elintarvelakia ei tarvitse noudattaa, se on vain sosialistien suun tukkeeksi laadittu" ja kun porvarillisessa mielessä ei anarkian ja laillisuuden välillä mitään ole, on silloin täytynyt ehdottomasti tulla siihen käsitykseen, että ed. Mikkola kehoitti Suomen kansalaisia anarkian tielle, polkemaan lakia, esittämällä, että eduskunnan hyväksymää lakia ei tarvitse noudattaa. Sitä on seurattu muissakin piireissä ja mitä se on saanut aikaan käytännöllisessä elämässä, siitä tulen myöhemmin esittämään, kun tulee elintarvekysymys esille. Muuten täällä on äärettömän paljon puhuttu huligaaniteoista ja muista sen sellaisista. Minun täytyy sanoa suoraan, julistettakoon minut henkipatoksi tästä hetkestä alkaen, jos tahdotaan, sellainen menettely, seurauksiltaan niin laajakantoinen ja koko ihmiskuntaan nähden kauhea, mitä elintarve-alalla on saatu aikaan, on monin verroin kauheampi ja vahingollisempi seurauksiltaan yhteiskuntaan nähden, kuin koko huligaanien kaikessa yksinkertaisessa rikollisuudessaan aikaansaamat teot yhteensä. Toistan, että tämän jälkeen saattaa minullekin sataa uhkauskirjelmiä, joissa henkeä uhataan. Mutta samaantekevä: totuus ei pala tulessakaan. Mitä yleensä tulee porvarillisten esiintymiseen, kun on syytetty työväkeä siitä, että työväenainekset yltiöpäisiin tekoihin ovat osaaottamassa ja että luokkavihaa ja katkeruutta edelleenkin kylvetään ja yllytetään. Kuka on tässä maassa viime vuosina ja etenkin viime aikoina yllyttänyt ja ärsyttänyt kansan pohjakerrosten mieliä. Sodan aika on selvä todistus siitä, minkälaiseen asemaan työväki silloin joutui, kuinka alituinen kiusanteko ja pilkkaaminen, sen hädälle ja kurjuudelle nauraminen oli yleistä ja miten maamme virkamiehistökin ärsyttävällä menettelyllä vastoin sille annettujen ohjesääntöjen määräyksiä kohteli virkatoimissaan työväestöä ikäänkuin olisi ollut tekemisissä jonkun ihmissyöjäkansan, jonkun Kongon yläjuoksulla asuvan Aino-kansan kanssa eikä suomalaisen köyhälistön kanssa. Huippukohtana voidaan mainita, että Suomen viranomaiset, jotka osoittautuivat maaseudullakin hyvin saamattomiksi, kun tuli kysymykseen järjestyshäiriöiden ehkäiseminen, rikollisten kiinnisaaminen, osoittautuivat erittäin innokkaiksi, kun oli kuljetettava Suomen työläisiä Venäjän militarismin määräämiin pakkotöihin, jopa käsiraudoissakin. Tämä ärsyttävä menettely ei tietystikään ole voinut olla jälkiä jättämättä, etenkin kun sen takana oli tarkoitus, useimmiten

ehkä vastoin sotilasviranomaisten antamia määräyksiä, pelastaa maanomistajia täyttämästä niille annettuja määräyksiä pakkotöihin saapumisesta ja panna työväestö pakollisesti ne suorittamaan maanomistajain edestä. Vielä ärsyttävämmäksi kävi keväällä virkamiehistön ja maanomistajain menettely, kun vallankumouksen jälkeen Suomen maalaisköyhälistö, joka on saanut olla asemassa, jossa sitä on kohdeltu kuin koiraa, on saanut hattu kourassa, selkä kyyryssä kulkea rikkaiden palatsienkin ohi, se myöskin vaati oikeuksia ja katsoi täytyvänsä työnseisauksella näitä vaatimuksia tukea. Silloin meneteltiin eri paikoin erittäin ärsyttävästi, josta huippukohtana mainittakoon ne tunnetut tapaukset Huittisissa ja Ypäjällä ja monet muut kautta maamme. Tässä maanomistajat, nimismiehet ja poliisit yksissä neuvoin ottivat elämäntehtäväkseen työväestön ärsyttelemisen saadakseen sen ilmeisesti ärsyttävällä menettelyllä maltittomiin tekoihin. Ja on kiitettävä sosialidemokraattisen valistuksen levenemistä maalaistyöväen piiriin niin laajassa mitassa. Siitä johtunut maalaistyöläisten lakkolaisten raudanluja tyyneys ja kylmäverisyys esti enempää tapahtumasta, kuin mitä tapahtui, ja pysytti rauhallisen järjestyksen. Jossakin toisessa maassa, esimerkiksi Virossa, olisi jo punainen kukko laulanut varakkaiden palatseissa. Ei siis sovi syytöksiä heittää ilman jonkunlaista perustusta. Edelleen kiihoittelivat porvaristolehdet maanomistajia ja omistavaa luokkaa yleensä käyttämään raakoja voimakeinoja jo keväällä maatyöläislakkojen aikana. Kun täällä eduskunnassa käsiteltiin elintarvekysymystä, ed. Alkio silloin sanoi tarvittavan käyttää aseellista voimaa maatyöväestöä vastaan. Herra Alkio on Suomen „puolueettoman" nimellä kulkevan nuorisoseuraliikkeen johtava sielu. Hänen puolueettomuutensa ja sen saman nuorisoseuraliikkeen puolueettomuus käynee tästä ilmi! Samaan aikaan kirjoitti Suometar, että hallituksella pitäisi olla voimakeinoja, ja ellei sillä niitä ole, niin täytyy niitä hankkia. Silloin oli Venäjällä Kerenskin hallitus vallassa. Tarkoitettiin kai, että niitä sieltä piti hankkia. Ja aseellisen voiman käyttöön silloin ei ollut edes sellaista näennäistä syytä, kuin nyt on porvarien mielestä olemassa. Edelleen kirjoitti Uusi Suometar puhuessaan näistä asioista myöhemmin, mainiten muiden muassa kirjoituksessaan kansalaissodan mahdollisuuksista, „että verta tulee vuotamaan". Myöskin kirjoitti samainen lehti, kun Tampereen metallityöläiset pyysivät kokouksen päätöksen nojalla viljaa, kun nälkä uhkasi kaupunkia ja hallitus lähettikin sinne viljaa, niin Suometar moitti siitä hallitusta ja kirjoitti, että sen sijaan, että sinne lähetettiin viljaa, olisi pitänyt valjastaa ylimääräinen juna viemään aseellisia voimia pitämään kurissa työläisiä ja opettamaan heitä olemaan siivolla ja vangitsemaan johtajia. Tämmöistä provoseeraavaa kirjoitustapaa jatkui edelleen, vieläpä suoranaista murhanuhkaakin eräs kirjoitus huokui. Siinä puhutaan järjestyshäiriöistä ja sanotaan, että työväen toimitsijain niskoille siitä syy vieritetään. Sitten kerrotaan, että kun saksalaiset valloittivat Rigan, siellä tapahtui ryöstöjä ja „mitenkä sitten kävi", viittaus siihen, että täällä voisi samalla tavoin käydä. Mikäli siitä saatiin tietää, mitä Rigassa tapahtui, oli se, että Rigan oma porvaristo saksalaisten avulla murhautti toista sataa kansalaista. Sellaista siis ennusti Uusi Suometar käyvän mahdolliseksi meilläkin. Sellainen provoseeraava menettely on niin pitkälle menevää ja toisia kansanluokkia toisiaan vastaan kiihoittavaa, että täytyy ihmetellä, että senkin verran niinä aikoina rauhallisuus säilyi. Mihin oikeastaan sitten tähdätään sillä, niin sanotulla järjestysvoimalla nyt kerta kaikkiaan? Siihen, että niin sanotut suojeluskunnat, joille tahdotaan tällä alotteella saada laillinen perusta, saisivat harjoittaa temmellystä, joka osittain on suuressa määrin omalla tavallaan onnellistuttanut jo maatamme. Että näille suojeluskuntalaisille on opetettu tehtävä hyvin, osoittaa erään saksanniemeläisen suojeluskuntalaisen kirje, jossa tämä kirjoittaa eräälle tuttavalleen, että „voi voi jos pääsisi vallan päälle, niin kyllä näytettäisiin mitä on valta". Ja kirjoitustapa osoittaa miehen yksinkertaisuutta, jolta nähtävästi, mikäli oikokirjoituksen laadusta voi päättää, puuttuu yksin alkeellisin kansakoulusivistyskin. Kun sellaisia aineksia on niihin suojeluskuntiin koottu ja niiden päähän saa mahtumaan, että heille on vissi tehtävä tarkoitettu: kun teille määrätään, tehkää niin, silloin ei tarvinne kai epäillä, mikä on se lopullinen tarkoitus, mitä varten ne tulevat käytettäviksi. Sen tarkoituksen ilmaisee vielä selvemmin ruotsalaisen puolueen äänenkannattaja Wasabladet. Siinä kirjoitettiin joku aika takaperin muiden muassa näin: „Talvella kun nälänhätä tulee, ei meidän tule nukkua, ennen talven tuloa on porvarien jotakin tehtävä. Paljon puhuttu asestettu järjestysvalta ei liene silloin ehkä riittävä. Ainoastaan käyttämällä sosialistien keinoa, yhteenliittymistä, järjestymistä, kuria, voimme kestää myrskyn, jos se tulee. Kaularaudalla ja sotisovalla on oleva tunnuslause." Tuskinpa tämän jälkeen tarvinnee epäillä, mitä „rauhaa" tarkoitetaan. Raudalla ja sotisovalla tahdotaan saada rauha pysymään. Tällä voidaan tarkoittaa sellaistakin rauhaa, „raudalla ja sotisovalla" aikaansaatavaa, kuin Virossa vuo-

sina 1905—1906, jolloinka saksalaisten paroonien antaman luettelon mukaan Venäjän hallituksen pyssyhurtat ja rangaistusretkikunnat panivat toimeen pieksäjäiset kaikkine niine hirmutöineen, joista jokainen lukeva Suomen kansalainen on selville päässyt. Jos sellaista tarkoitetaan, niin voi silloin sen alkuunpanijoita!

Historia muuten osoittaa, ettei sillä tavalla koskaan ole rauha rakennettu. Täällä oikeiston puolelta eilen myös lausuttiin periaate: „ensin rauhoitus, sitten uudistukset". Siis tuo vanha periaate, jota Stolypinin hallituskin aikoinaan Venäjällä noudatti: Ensin rauhoitus, — mutta niitä uudistuksia ei sitten tullut koskaan, ennenkuin kansa itse ne lopulta otti. Niin voi käydä täälläkin. Täällä voidaan sanoa: Ensin rauhoitus, sitten uudistukset. Rauhoitus voi tulla mutta uudistuksia ei, ennenkuin ollaan valmiit ne itse ottamaan.

Lujan järjestysvallan aikaansaaminen; minun luullakseni pitäisi olla siinä jo historiallisia todistuksia siksi paljon, että sellainen hautausmaan rauhan saavuttaminen, kuin mitä rankaistusretkikunnilla ja erikoisen poikkeuksellisilla toimenpiteillä, nimittäin työväen pyrkimyksiä tukahduttamalla aikaansaadaan, ei ole pitkällinen eikä myöskään tuota iloa edes niillekään taantumuksen eturintaman miehille, jotka innokkaasti sellaista „rauhaa" ajavat. Eihän ole kuin vähän paremmin kuin puoli vuotta siitä kulunut, kun Venäjän tsaarihallituksen rauhoituspolitiikan surullinen lopputulos oli nähtävissä. Tuntuu muuten hyvin kummalliselta, että puhutaan silloin aina laillisuudest ja lailliselta järjestysvallasta ja muusta, kun samalla kertaa eräissä toisissa suhteissa muiden muassa elintarvelain noudattamiseen nähden, räikeimmästi on ilmenyt, että Suomen porvariston kuuluisa, kautta maailman ylistetty „lainkuuliaisuus" on kärsinyt lopullisen vararikon. Luja järjestys saadaan sillä aikaan, kun työväestölle, kärsivälle osalle Suomen kansaa annetaan empimättä leipää ja oikeutta sen sanan laajimmassa merkityksessä. Silloin merkisee se samalla myös järjestystä itsessään, koska syntyy silloin olotila, jossa ei ole tyytymättömyyden syytä ainakaan paljon. Siinähän on järjestyksen ja rauhan turva, siis sitä tietä on menetävä ja silloin saadaan järjestys aikaan.

Mitä tulee siihen lailliseen järjestykseen tässä kohden, niin koska nyt hyvin pian voidaan saada käsiteltäväksi ja päätetyksi ja vahvistetuksi laki järjestyksenpidosta maamme kaupungeissa ja se järjestyspitokysymyksen kokonaisuudessaan järjestää, niin on senkin vuoksi mielestäni tarpeetonta tämä alotteessa tarkoitettu toimenpide. Minä siis kannatan ed. Elorannan tekemää ehdotusta, että tämä alote hylätään.

Ed. Rentola: En aio käyttää eduskunnan äärettömän kallista aikaa vieritelläkseni syytösten tulvaa puolelta toiselle, niinkuin suuri osa eduskunnan aikaa tällä istuntokaudella minun nähdäkseni siihen on mennyt, että on kurjuuden syitä luultu voitavan muutamilla lausunnoilla niin perinpohjaisesti esittää, että sillä tulisivat vastustajat vakuutetuiksi, ja käytetty samaa menetelmä yhtämittaa, vaikka on nähty, ettei siitä muuta tule, kuin että näännytämme ja väsytämme täällä itsemme, niin ettemme jaksa kunnollista eduskuntatyötä tehdä niissäkään asioissa, joissa se muuten olisi mahdollista. En siis semmoisessa tarkoituksessa puheenvuoroa pyytänyt. Teidän, että siinä tarkoituksessa on jo monta puheenvuoroa pyydetty ja käytetty ja tullaan ehkä käyttämään, mutta katsotan kuitenkin olevani velvoitettu käyttämään silti puheenvuoron, vaikka aika onkin ylen täpärä. Katson, että olen velvoitettu siitä syystä käyttämään puheenvuoron tässä kysymyksessä, koska eduskunnassammekin on niin yksinkertaisia käsityksiä rauhanystäviä, militarismin kiivaista vastustajista, ettei voida heitä eroittaa anarkian ja laittomuuden välillisistä kannattajista. Ja ellen tässä kysymyksessä nyt merkitsisi kantaani sillä lailla, kuin sen merkitsen, niin katson, että olisin anarkian, laittomuuksien ja terrorin ainakin välillinen kannattaja. Anarkian, laittomuuden ja terrorin välilliseksi kannattajaksi katson ehdottomasti sen, joka ei esivallalle anna sellaisia voimakeinoja, että lainkuuliaisuuteen saadan pakotetuiksi ne, joilla ei kansalliskunnon tunnusta, lainkuuliaisuutta, ole olemassa rinnassaan. Ja maassa on nyt peloittavan paljon rikkaita ja köyhiä, joilla tuota kansalaistunnusta ei ole rinnassaan. Eikä ole esitetty eduskunnan taholta mitään semmoisia keinoja, millä eduskunta, joka on korkeimman vallan omaaja maassa, voisi anarkian lopettaa, voisi turvattomat henkeen ja omaisuuteen nähden turvata ja voisi ennen kaikkea pitää yllä Suomen tasavallan mainetta oikeusvaltiona. Ei ole eduskunnan puolelta voitu mitään tässä suhteessa aikaansaada, riippukoon se sitten meidän rikkinäisyydestämme täällä eduskunnassa tai mistä muusta syystä tahansa. Sitä ei ole aikaansaatu ja eduskunta kuitenkin loppukädessä vastaa siitä, mitenkä kansamme ja maamme käy. Kun hallitus, senaatti on kääntynyt eduskunnan puoleen pyynnöllä, että se valtuutettaisiin ryhtymään niihin toimenpiteisiin, joihin se katsoo välttämätöntä olevan, että järjestys maahan palautettaisiin, niin merkitsisin itseni välillisesti ainakin laittomuuden kannattajaksi, ellen myötämielisesti suhtautuisi tuohon hallituksen pyyntöön. Voi kyllä asettaa kyseeseen, eikö hallitus olisi jollain toisella tavalla voinut tätä tarkoitusperäänsä toteuttaa,

tavalla sellaisella, joka olisi kohdannut suurempaa, yksimielisempää kannatusta eduskunnan puolelta, kuin nyt on kohdannut tämä kirjelmä, minkä senaatti on eduskunnalle jättänyt. Sitä en tiedä, olisiko hallituksella ollut mahdollisuutta sillä tavalla esittää tämä asia, että eduskunta kokonaisuudessaan olisi lähtenyt hallitusta siinä tukemaan, niinkuin katson, että kukin eduskunta, jos se tahtoo nimensä arvoinen olla, on pakotettu siitä huolehtimaan, että laillinen järjestys maassa säilyy. Sitä en tiedä, olisiko hallitus voinut millään toimenpiteellä löytää suurempaa kannatusta eduskunnan puolelta. Mutta en tahdo, kun ei minulla vielä ole toistaiseksi todistuksia siihen, epäillä, että tällä hallituksella on paha tahto maahan nähden, että sillä on tahto hajoittaa eduskunta toimenpiteellään sellaiseksi, että sillä itsellään olisi mahdollisimman vähän tukea eduskunnasta. En ymmärrä, että se olisi mahdollista. Käsitän siis, että hallitus on tehnyt parhaansa. Hallitus ei ole parempaa keinoa keksinyt tähän, johon sillä velvollisuus on, ja minun on ottaminen tämä hallitus nyt sellaisena, kuin se paremman puutessa on, ja tukeminen sitä siinä, missä sillä on hyvää tahtoa. Katson, että sillä on hyvä tahto saattaa maahan rauha, palauttaa järjestys, turvata ulkomaisten ja kotimaisten kansalaisten henki ja omaisuus ja, kuten jo sanoin, minun täytyy myötämielisesti suhtautua tuohon. Ei ole eduskunnassa tämän asian ollessa esillä tuotu mitään semmoista välittävää ehdotusta kaikkein jyrkimpäin hallituksen vastustajain ja hallituksen ehdotuksen välillä, että se olisi onnistunut saavuttamaan kannatusta täällä. En näe siis, että enää on muuta tietä jälellä kuin antaa sillä eduskunnan vähäisellä enemmistöllä, mikä on saatavissa hallituksen esityksen taakse, hallitukselle tunnustus ja velvoittaa, vaatia hallitus Suomen lakien mukaisesti huolehtimaan siitä, että maassa on järjestys, maassa on rauha. Niitten lakien mukaisesti, jotka nyt jo ovat olemassa, voi hallituksen hyvin valtuuttaa noin suurilla valtuuksilla rauhasta ja järjestyksestä huolehtimaan. Sillä maassamme eivät ole tällä kertaa niin barbaariset, niin keskiaikaiset lait vallalla, että meidän olisi välttämätöntä inhimillisyyden tähden tehdä vallankumous lainalaista järjestystä vastaan. Jos niin olisi, niin minä, niin kiinteästi kuin toivoisinkin voivani olla rauhanmies, katson, että muutamissa suhteissa on vallankumous välttämätön ja olisin vallankumouksen ystävä, jos meillä olisi sellainen olotila, kuin on muutamissa muissa maissa tällä kertaa. Mutta kun meillä on siksi kansanvaltainen valtiomuoto ja siksi radikaalisia uudistuksia lainlaadinnassa jo ennätetty aivan viime aikoina toteuttaa, joskaan ei vielä riittävästi, niin en katso, että nyt on oikeus toimeenpanna vallankumousta meidän yhteiskunnallista järjestystämme vastaan. Se tulisi toimitettavaksi kuitenkin välillisesti eduskuntaryhmien tai yksityisten edustajain avustuksella, jollemme suhtaudu myötämielisesti hallituksen esitykseen. Katson siis, että jos tahdomme kantaa arvonimeä kansanedustaja, parlamentin jäsen, niin me olemme kaikki, puolue-eroavaisuuksista huolimatta, velvoitetut suhtautumaan lojaalisesti tähän hallituksen pyyntöön ja niihin toimenpiteisiin, joita hallitus lain puitteissa alkaa sitten harjoittaa rauhan palauttamiseksi maahan. Ja edellytän, että eduskunnassamme on anarkisteja hyvin vähän. Olen kerran suuren valiokunnan istunnossa väittänyt sitä vissejä oikeistolaismielipiteitä vastaan. En sano, että ne olivat eduskunnan oikeistolaisryhmien mielipiteitä, mutta kuitenkin oikeistolaismielipiteitä on maassamme paljon sellaisia, että kivenkovaan väitetään suuri osa eduskunnan sosialidemokraattisesta ryhmästä anarkisteiksi. Väitän, että niin ei ole laita, ja olen vakuutettu, että tämänkin asian käsittelyssä se tulee ilmenemään, vaikkakin vasemmistosta annetaan sellainen lausunto oikeiston ja hallituksen toiminnasta, kuin täällä on annettu ja vaikkapa uhkailtaisiinkin vielä, niinkuin mahdollisesti tehdään, suurlakolla, kansalaissodalla, jossa Venäjän bolshevikit vielä tulisivat toisten kansalaisryhmien puolelle. Mutta vaikka niin vielä tapahtuisikin, niin luen sen suureksi osaksi luokkataistelun taktiikan syyksi. Luokkataistelua täytyy käydä vissillä asteella näissä merkeissä, enkä minä syytä, niinkuin usein syytetään oikeiston puolelta, että sitä niin käydään. Se on sillä tavalla, että kun henkilöjoukot ovat inhimillisen rasituksen alla henkisesti ja ruumiillisesti niin turmeltuneet, etteivät ymmärrä siivoa inhimillistä puhetta, niin täytyy, jos ne tahtoo saada voimaksi jonkun aatteen ympärille, niin ikävää kuin se onkin, inhimillisyyden kannalta heitä vissillä tavalla kiihoittaa. Puolestani annan anteeksi vissiä kiihoitusta suurten asiain ajajille, vaikka en anna anteeksi sitä, että kiihoitusta harjoitetaan kiihoituksen vuoksi. Ja sitäkin tahdon uskoa, ettei eduskunnan vasemmisto kokonaisuudessaan ole harjoittanut eikä tule harjoittamaan kiihoitusta vain kiihoittamisen tarkoituksessa. En siis usko, että siltä puolelta asetutaan aseellisen kansalaissodan kannalle, vaikka uhkauksia siihen suuntaan onkin kuulunut. Olen vakuutettu, että siellä on siksi laajakatseisia, kauas katsovia henkilöitä meidänkin maamme sosialististen johtomiesten

keskuudessa, että tietävät, mikä sosialismin ja työväenaatteen lopullisesti vie voittoon. Sitä ei suinkaan vie voittoon semmoinen olotila, kuin maassamme nyt vallitsee. Ja että vasemmistonkin taholla on pyritty siitä olotilasta pois, sitä todistaa ed. Airolan alote laiksi järjestyksenpidosta kaupungeissa, jota toivoisin, niinkuin olen maininnut, suuren valiokunnan istunnoissa kiirehdittävän. Se ei tosin kerkiä nyt tähän tilanteeseen. Mutta se on todistus, että vasemmistossa tahdotaan päästä tästä tilanteesta ja uskon, että vasemmistossakin on sellaisia, jotka vissillä, salaisella myötätunnolla suhtautuvat hallituksen nyt kyseessäolevaan esitykseen, vaikka eivät kokonaisuudessaan sitä hyväksykään, niinkin esimerkiksi en minäkään ihan empimättä ole päättänyt äänestää sen puolesta. Olen siinä ryhmässä, jossa istun, lausunut vakavia epäilyksiä hallituksen esityksen johdosta, mutta kun muita esityksiä ei ole ollut eikä muulla tavalla anarkiasta päästä, niin täytyy minun hyvin vakaalla mielellä sitä kannatan. (Vasemmalta: Miks'ei kannata Airolaa?) Vaikkei mielestäni kuulu hyviin parlamentaarisiin tapoihin jatkaa jonkun välihuudahduksen jälkeen esitystä, lausun kuitenkin nyt, että ed. Airolan esitys ja kaikki muut esitykset, jotka vasemmistosta tähän asti ovat esille tulleet tämän kysymyksen käsittelyssä, eivät löydä eduskuntaenemmistöä. Jos ne kerran eivät voi tyydyttää eduskuntaa, — ja nimenomaan ed. Airola esiys ei tyydytä minua siitä syystä, että hänen ehdotuttamansa järjestyvaltakunta ei tulisi kokoopannuksi parlamentaaristen voimasuhteitten mukaan — niin ei eduskunta voi olla siltä jollakin muulla tavalla järjestämättä kyseessäolevaa asiaa. Vaikka meillä ei ole sellaista hallitusta, jota minä olen toivonut, nimittäin radikaalissosialistista hhallitusta, mutta kun kuitenkin sekä porvarillisessa että sosialistisessa yhteiskunnassa, yleensä kussakin yhteiskunnassa täytyy olla joku hallitus ja sen takana tarpeellinen fyysillinenkin voima, että se saisi lakia tottelemattomat järjestykseen, niin minun täytyy valtioaatteen kannalla olijana kannattaa sitä hallitusta, joka olemassa on ja joka jonkinlaisen järjestyksen voi tomeensaada.

Evästyksenä hallitukselle, senaatille, kun se tällaiset valtuudet saa, niinkuin nyt ilmeisesti tulee käyttämään, päättäen jo niistä puheenvuoroista, joita asiassa on käytetty, pyytäisin minäkin puolestani alleviivata semmoisia seikkoja, joita vasemmiston taholla on kosketeltu, nimittäin, ettei pienimmässäkään määrässä tuo senaatin nyt saama suuri valta tule käytetyksi sillä tavalla, että sitä tosiasiallisesti voisi leimata aseeksi luokkataistelussa puoleen tai vastaan. Sillä hetkellä, jolloin se senaatti, jolle luottamuslausettakin vissillä tavalla tänään luulen voivani äänestää, sillä hetkellä, kun se senaatti pienimmissäkin määrässä erehtyy sellaisiin tekoihin, jotka minun yksityisen katsantokantani mukaan ovat luokkataisteluun puuttumista, niin silloin ainakin yhtenä eduskunnan jäsenenä kieltäydyn kannattamasta sitä, ja vaikkapa vielä heikompivoimainen senaatti saataisiin tilalle, niin minun täytyisi olla kaatamassa sitä, vaikkakin senaatin parlamentaarinen kaataminen olisi ylen edesvastuullinen asia tällaisenä aikana. Toicin, että niin porvarillinen kuin nykyinen senaattimme onkin, se ymmärtää tilanteen vaikeuden ja niin, ettei se liian vähäksi arvioi kansainvälistä sosialidemokratiaa ja köyhälistön nousevaa valtaa ja ettei se pienimmälläkään tavalla käytä sitä miekkaa, joka nyt sen käteen annetaan, ettei se pienimmälläkään tavalla käytä sitä herättääkseen meidän kansamme pohjakerroksissa sitä käsitystä, että hallitus on antautunut luokkataistelun välikappaleeksi. Silloin tästä luottamuslauseesta senaatille saisimme katkerasti katua. Mutta en minä kuitenkaan näe minkään nykyisen senaattimme toiminnan osoittavan sitä, että se olisi niin lyhytnäköinen, että se alistuisi puoluepyyteiden palvelukseen ja että siltä puuttuisi isänmaallista mieltä niin suuressa määrässä, että se voisi katsoa tuota valtuutta, jonka se on saapa, sillä tavalla, että se käyttäisi sitä vanhoillisimpain porvarillisten pyyteiden pöngittämiseksi ja auttamiseksi, joita pyyteitä kyllä on olemassa ja joissa erityisesti saa tuntemusta sellainen, joka esimerkiksi yhteiskunnalliselta asemaltaan, joka niinkun on laita minunkin, pikemmin olisi luettava oikeistoon, mahdollisesti äärimäiseen oikeistoon, mutta joka mielipiteiltään on ehkä jyrkintä vasemmistoa, sellainen semminkin tulee tuntemaan, että maassamme on edelleenkin jopa taantumuksellistakin porvaristoa, mutta en katso, että on aika ruveta siitä syytöksiä tekemään ja siitä sen enempi puhumaan. Mutta pyydän vain tämän ikäänkuin evästykseksi omasta puolestani senaatille esilletuoda, että tässä suhteessa odotetaan suurta varovaisuutta, suurta laajasydämisyyttä, jos niin tahtoisin sanoa, humanitettia senaatilta, kun se käy käyttämään sitä esivallan miekkaa, jonka minäkin nyt puolestani vissillä tavalla siunaan, ollenkaan pelkäämättä niitä kieroja ja ilkeämielisiä huomautuksia, joita tiedän siitä aiheutuvan. Sillä esimerkit todistavat, että tällaisessa tapauksessa mielellään käyttäydytään, sanon suo-

raan, hävyttömästi toisen vakaumusta kohtaan. Pyydän muistuttaa sitä asiaa, että kun ed. Paavo Virkkunen tätä senaattia asetettaessa toivotti siunausta tälle senaatille vakaumuksensa mukaan, maailmankatsauksensa mukaan, eikä monessa suhteessa arvokkaassa puheessaan sanaakaan puhunut miekasta, niin vasemmiston puolelta kehdattiin käyttäytyä sillä tavalla, että väitettiin ed. Virkkusen siunanneen tuon senaatin miekan. Sillä senaatilla ei ole miekkaa ollutkaan tähän asti, ja nyt vasta on kysymyksessä, että sille senaatille annetaan miekka sellainen, että se voi rikkaan ja köyhän huligaanin pitää kurissa, ja tällä kertaa ei voi huligaaneja pitää kurissa ilman miekkaa, kun huligaanit, olkootpa rikkaita tai köyhiä, kuulukoot siihen tai tähän kaartiin, ovat tavalla tai toisella saaneet aseita, joita ne käyttävät petojen tavalla, ellei heitä siitä estetä. Juuri sosialidemokratian periaatteiden mukaan rauhanmiehenä minä katson, että nyt täytyy ryhtyä miekkaan, täytyy antaa miekka sillä tavalla hallituksen käsiin, että se voi taittaa miekan pois niiltä, jotka anarkian ylläpitämiseksi sitä käyttävät. Mutta sittenkun se on suoritettu, myöskin miekka siinä määrässä hallitukselta pois, jossa se nyt sitä pyytää. Ja uskon, että kun tämän ajan ohi päästään, niin silloin voidaan niitä inhimillisiä hallitusperiaatteita lähteä sovelluttamaan, mihinkä vasemmiston taholta yleensä viitataan puheissa ja millä on suurta myötätuntoa keskustassa, niinkuin keskustaryhmän ensimäinen mies täällä hiljattain puheessaan mainitsi, ja meidän kansamme laajoissa kerroksissa elää sellainen vakaumus, että kun kansan sivistys ja taloudellinen hyvinvointi kohotetaan, niin miekan käyttö hallituksen tukena supistuu sangen vähään. Nyt kun sitä ei ole ollenkaan, niin ei voida päästä tuolle kehityksen uralle, ellei sitä ainakin väliaikaisesti anneta ja huolimatta siitä, minkälaisen pilkan alaiseksi tästä voin tulla, pyydän siunata sen miekan. Mutta niin pian kuin se miekka menee ilhimillisyyden ja laillisuuden rajojen ulkopuolelle pienemmässä määrässä ja semminkin jos tarkoitettuna, niin pyydän kirota sillä voimalla, mikä minulla on, sitä miekkaa ja sallin silloin kyllä anarkian tulla maahan jumalallisena rangaistuksena. Jos meidän hallituksemme, joka miekan sai käteensä ja jolle valtuudet annettiin eduskunnan enemmistön puolelta, käytti sitä niin taitamattomasti tai niin pahassa tarkoituksessa, että se vaan ei kukistanut epäjärjestystä, vaan jollakin muulla tavalla sitä pyysi käyttää, niin tiedän historiasta, että siitä seuraa sille hallitukselle kukistus ja se hallitus itse sortuu ehkenpä vereenkin tai meteleihin kuitenkin. Ja sen katson siksi kiroukseksi, mistä minä mainitsin: en minä sitä inhimilliseltä kannalta toivo, mutta minä tiedän, että semmoinen tulee ja pyydän sen saada myöskin esiin vetää tällä hetkellä, että tänä aikana on sangen varovasti käytettävä pakkokeinoja, joissa välikappaleena mahdollisesti täytyy olla aseita.

Sanoin, että tämän puheenvuoroni pyysin torjuakseni sellaisia syytöksiä, joita rauhanystävä saa kuulla, että sinä olet anarkisti, sinä olet punakaartilainen, joista minä en suinkaan ole saanut oikeiston taholta jäädä osattomaksi ja joka oikeiston menettely ei pienimmässäkään määrässä sido eduskunnan oikeistoa ja keskustaa ehjäksi kokonaisuudeksi, vaan on omiansa sitä hajoittamaan. Tällaisilta syytöksiltä kärjen taittaakseni olen tahtonut vähän pitemmän puheenvuoron käyttää, todistaakseni, miten minun kannaltani sosialidemokraattina ja hauranystävänä ja militarismin kiivaana vihollisena, miten minun kannaltani nyt kuitenkin ollaan siinä asemassa, sellaisessa tilassa, että hallitukselle täytyy antaa nuo valtuudet, joita se on pyytänyt. Kun ei Suomen tasavallan tulevaisuutta voida tälläkertaa muulla tavalla turvata ja kun emme kansalaisrauhaa saa muuten pysymään tänä ylimenoaikana, niin tulen äänestämään sen puolesta, että senaatille myönnetään pyytämänsä valtuus.

Ed. Lankila: Ensinnäkin minun täytyy ed. Rentolan profeteerauksesta huomauttaa sitä seikkaa, että kyllä hän on siinä ehdottomasti väärässä, jos hän luulee, että täällä vasemmistossa on yhtään tämän hallituksen ehdotuksen kannattajaa. Niin edulliselta kuin se saattaisi hänelle tuntuakin, niin kyllä se tällä kertaa on kuitenkin aivan väärä profeteeraus. (Ei ole niin.)

Kuten tunnettua, oli se entinen, meidän mieluinen poliisijärjestys, joka viimeksi nyt maaliskuun vallankumouksen pauhuissa tuomittiin virattomaksi, täydellisesti hallitusvallan komennettavana ja myöskin kuuliainen ja uskollinen hallitusherrojen käskyille, olivatpane käskyt sitten minkälaisia tahansa. Se on kyllä tosi, että niitä poliiseja etupäässä komentelivat venäläisen virkavallan miehet tämän maan yleispoliittisissa asioissa, mutta yhtä totta on sekin, että kotimaiset porvarit käyttivät näitä myöskin omiin tarkoiauksiinsa, ja yhtä kuuliaisesti ne poliisit tottelivat kotimaisenkin hallituksen määräyksiä. Tarvittiin vain viittaus herrojen taholta ja poliisin nyrkit olivat valmiit mihin hyvänsä, kotimaisen porvariston käskyjä täyttämään.

Olisi luullut tämän maan herrojen olevan täysin tyytyväisiä tähän poliisijärjestykseen, sillä, kuten muistetaan, oli se sekä hyvin „luja" että „vahva", paljon lujempi ja vahvempi kuin ehkä tästä tulee, joka nyt on rakenteella olemassa. Mutta porvaristo silloin ei itsekään ollut tyytyväinen „lujaan" järjestysvaltaan, siksi, että se heidän mielestään oli liika luja, sitä kun joissakin tapauksissa venäläiset hallitusherrat käyttivät niin tasapuolisesti herroihin kuin työläisiinkin nähden, että herrat saivat joskus tuntea täydellisesti, miltä maistuu, kun on oikein „luja ja vahva" järjestysvalta maassa olemassa. Harvoin sen voimaa porvareihin silloinkaan kohdistettiin, kyllä sen poliisin nyrkin kovuudet työläiset tunsivat useimmin nahassaan, mutta milloin se herroihin sattui, niin äläkän nostivat ja hiiteen sen poliisivallan tuomitsivat. Muistan aivan hyvin sen ajan, kun Bobrikoff koetti viedä maamme sotamiehiä Venäjälle sotapalvelukseen ja jota vastustaakseen tämän maan — silloin vallankumouksellinen osa porvaristoa — kiihoitti asevelvollisuusiässä olevat miehet asevelvollisuuslakkoon. Siinä asiassa oli sen ajan hallituksen käytettävänä oleva poliisi Venäjän vallan yksityinen käskyläinen ja kohteli herroja ja työläisiä samalla tavalla. Mutta silloin sai luja järjestysvalta kuulla kunniansa juuri tämän maan porvariston puolelta. Niitä poliiseja vihasivat porvarit vähintään yhtä syvästi kuin sen ajan työläisetkin ja heitä koetettiin pettää niin paljon kuin suinkin. Ei suinkaan ollut rikos vetää virkavaltaista hallituksen poliisia nenästä kätkemällä näiden poliisien vainoomia ja pidättämiä henkilöitä, etteivät olisi joutuneet poliisin käsiin. Ei tarvitse olla kovin vanha eikä kovinkaan hyvämuistinen muistaakseen tämän aivan hyvin. Sitä mukaa kuin hallitus käytti poliiseja tarkoituksiinsa jatkui myös porvariston viha poliisiin. Jos olisi silloin ollut niin laaja lausunto- ja painovapaus, kuin nyt on olemassa, olisi varmaankin saatu kuulla ja nähdään yhtä tuimia puheita ja kirjoituksia sen ajan porvariston lehdistä ja suista, kuin tähän aikaan sosialistien.

Täällä on paljon puhuttu siitä, ettei nyt ole kansalaisten henki ja vapaus turvassa. Sitä se ei ollut siihenkään aikaan, kun tämä hallitusvallan käytettävänä oleva voimakas ja luja poliisi oli olemassa, vaikka, niinkuin sanottu, sen määrääjänä, rajattomilla valtuuksilla, oli hallitus. Ero oli vain siinä, että silloin eivät olleet punakaartilaiset turvattomuutta lisäämässä, murhaamassa ja vangitsemassa, vaan sen teki hallitukselle kuuliainen poliisi. Sitä käytettiin sen lisäksi melkein yksinomaan kaikkeen muuhun kuin järjestyksen ylläpitoon ja niin käytetään aina sellaista poliisivaltaa, jonka yksityisenä komentajana on hallitus. Siitä on esimerkkejä ei ainoastaan meidän maassamme eikä meidän lähimmässä naapurimaassamme Venäjällä, vaan kaikissa niissä maissa, missä kapitalismin kehitys on tullut sille asteelle, että se on edellyttänyt työtaisteluja ja työväenliikkeitä. Hallitukselle vihamielisten ihmisten rankaisemiseen on käytetty ja usein käytetään taloudellisessa taistelussa välikappaleena poliisia ja myöskin poliittisessa taistelussa, vaikka sen tehtävänä pitäisi olla ainoastaan järjestyksen valvominen maassa. Hallitukselle vihamielisten ihmisten rankaisemiseen ja lakkotaisteluitten tuhoamiseen, siihen niitä on aina, kuten sanottu, tavallisesti käytetty. Tahdon muutamia esimerkkejä mainita sellaisista tapauksista. Kaikki muistavat Kuusiluodon sahalaitosten lakon Torniossa. Muistaakseni se tapahtui 1909—1910, jolloin Oulusta ja Helsingistä haalittiin hallituksen käskettäviä poliiseja auttamaan työnantajia tuossa lakkotaistelussa. Ne tulivat sinne ja alkoivat panna toimeen työnantajain käskystä häätöjä niin surullisen kuuluisalla tavalla, ettei tänäkään päivänä yhdenkään ihmisen mielestä ole häipynyt se kauhea kuva, jonka se sai aikaan. Tämän tehtävän ne suorittivat niin perusteellisesti, että sen voi ainoastaan hallituksen käytettävissä oleva raaka poliisivalta toteuttaa. Ja monella tavalla se osoitti olevansa oikea esimerkiksi sopiva poliisinyrkki. Koko tuon Kuusiluodon saaren valtuutta se käytti sen Antti Kurtti O. Y:n kuin myöskin hallituksen sille antamien valtuuksien nojalla mitä raakamaisimmalla, häikäilemättömimmällä tavalla. 45—50 asteen pakkaseen se oli valmis käsipuolesta riepumattamaan huoneesta sairaita vaimaja ja lapsia, vanhuksia, jotka eivät liikkeelle päässeet. Ja vaikka tiedettiin, että tuo saari on lähes pienikulman päässä lähimmästä talosta, ei yhdenkään näiden poliisinyrkkien, hallituksen edustajain, mistään ilmeestä huomannut, että ne olisivat ollenkaan ajatelleet, kuinka vaaranalaisiksi he olivat valmiit panemaan suuren joukon ihmishenkiä, kuoliaaksi paleltumiselle alttiiksi heittämällä heidät ulos. Kaikki läheiset rakennukset olivat Antti Kurttin puutavarayhtiön omistamia ja ensimmäinen yksityisasunto oli 7—8 kilometrin päässä meren selällä. Mihinkään muuhun ei ollut turvaakaan. Sen lisäksi hallituksen poliisit käyttivät muulla tavalla valtaansa sangen häikäilemättömästi. Kaikkien muiden ihmisten pääsy Kuusiluodon saarelle, jossa tuo saha sijaitsi, oli ehdottomasti kielletty. Tässä eduskunnassa on varmaan 2—3 edustajaa, jotka tuon lakon aikana yrittivät tulla suksilla hiihtämällä tuolle saarelle, mutta joita ½ kilometrin päässä poliisi oli vas-

taanottamassa ja palauttamassa takaisin. Minutkin kyydittiin yhtiön hevosella väkisin pois tästä saaresta, kun en muuten halunnut lähteä. Samoin tehtiin sahatyömiesliiton luottamusmiehelle Matti Karvoselle. Ja kun eräs ruotsalainen kansakoulunopettajatar Alina Lax huomautti eräästä raakamaisesta teosta valtion poliisille, oli tuolla poliisilla niin lujat valtuudet, että opettajatar joutui kuukaudeksi linnaan siitä, että sanoi: Käyttäkää, hyvät herrat, vähän inhimillisempiä keinoja. Sellaiseen kykenee valtion poliisi. Entä Kemi-yhtiön lakkotaistelussa vuonna 1906 Kemijoen suulla. Sinne myöskin haalittiin Helsingistä ja Oulusta poliiseja yli puolentoista sataa. Sielläkään näillä ei ollut minkäänlaista tehtävää varsinaisen järjestyksen ylläpidossa. Sillä epäjärjestyksiä ei yrittänytkään tuossa lakkotaistelussa, — josta minulla on persoonallisia kokemuksia olemassa — syntyä. Vasta sen jälkeen, kun Helsingin ja Oulun poliisivoima, hallituksen määräämä poliisivoima, tuli paikalle, silloin vasta alkoi näkyä epäjärjestyksiä ja näkyi niin kauvan kuin poliisit olivat paikalla ja saivat sitä suuremman räikeyden, jota enemmän tuo hallitukselle uskollinen „luja" järjestysvalta, poliisijoukko, sai viinaa päähänsä.

Täällä eilen jo sivumennen mainittiin Laukon torpparilakosta, jossa hallituksen poliisi on ollut talouspolitikoitsijana, työnantajain etuja ajamassa. Joka muistaa senkin elämän ja senkin järjestyspidon, mitä Laukossa tuolla ajalla tapahtui, niin jokainen sellainen, joka voipi antaa vähänkin oikeata arvoansa poliisien tuollaiseen toimeen käyttämiselle, se on ehdottomasti jyrkästi vastustavalla kannalla tähän hallituksen nykyiseen esitykseen nähden. Kuten äsken sanoin, yhdessäkään näissä mainitsemissani tapauksissa ei poliisivaltaa tarvittu järjestyksen ylläpitämiseen. Niiden tehtävänä oli ainoastaan valvoa tai takaa-ajaa kapitalistisen työnantajain etua työntekijäin etujen kustannuksella. Ellen aivan väärin muista, lienee hallituksen poliisia käytetty myös lakonrikkureina eräissä lakonalaisissa työmaissa. Mikä oleellinen ero nyt sitten olisi olemassa tämän entisen hallituksen „lujan" ja tämän nyt esillä olevan hallituksen „lujan" poliisi- tai järjestysvallan välillä, jos tämä tulisi syntymään. Ei mitään asiallista eroa, ainakaan työläisiin nähden, parempaan päin. Ainoa ero on vain siinä, että venäläinen ylikomento joskus käytti sitä myöskin porvareihin koskettaen. Mutta nyt saisi kotimainen hallitus yksin ylimmän komennon, ja siis aina tulisi tämän järjestysvallan verinen nyrkki olemaan kohotettuna tämän maan työväestön pään päälle. Tämän maan porvaristo ei enää tarvitse pelätä venäläistä taantumusta, että se tulisi komentamaan poliisivoimaa siihen suuntaan, että tämän maan porvaristo joutuisi itse sen nyrkistä kärsimään. Se aikoo itse asettua edustamaan Venäjän vanhimman poliisin nyrkkiin turvautuvan taantumuksen ylläpitäjää. Voimme tämän sanoa kokemuksemme perusteella, kun tiedämme, että herramme hallituksessa ja sen ulkopuolella, pappimme ja jumaluusopintohtorimme ovat aina voineet osoittaa voivansa olla häikäilemättömämpiä kuin konsanaan Venäjän porvarit ja niiden hallitus sellaisissa tapauksissa, jolloin äärimäinen häikäilemättömyys on ollut heidän etujensa mukaista ja kun se ei ole tuottanut heille suurempaa vaaraa. Poliisikomento siis tämän hallituksen esityksen mukaan tulisi olemaan ei ainoastaan niin paha ja työläisten kannalta niin vihattava kuin entinen bobrikoffilainen ja seyniläinen poliisi, mutta pajon pahempi ja vihattavampi siksi, niinkuin on kuultu, kun tämä pantaisiin kokoon kaikkien vihaamista lahtarikaartilaisista. Siksi sitä hanketta tullaankin meidän taholtamme viimeiseen asti vastustamaan ja mitä tehokkaimmalla tavalla.

Täällä ovat porvarit puhuneet sosialistien veritöistä ja murhista, hirmuisista rikoksista kokonaisuudessaan. Senaatin edustaja täällä kävi oikein erityisenä asiana ilmoittamassa kenraalikuvernöörintalon valtaamisesta eilen. Nyt tiedetään, että porvarien lahtarikaartilaiset ovat tuolla Sipoon mellakassa jo ennen sitä valloittaneet Sipoon kirkon ja käyttäneet sitä linnoituksenaan. Ne laukaukset, joilla kaksi punakaartilaista tapettiin ja kaksi havoitettiin, ammuttiin Sipoon kirkosta. Onko tämä kunniakkaampaa teidän puolueellenne, kuin mitä punakaartilaisten kenraalikuvernöörintalon valloitus on ollut. Porvarien yleensä pitäisi näistä tällaisista asioista entistenkin tapausten rusteella puhua pikkusen hillitympää kieltä, kuin mitä he ovat puhuneet. Sanoin asestautumisesta. Asia on nimittäin siten, että milloin porvarit ovat vähänkin vallankumouksellisella päällä, kun asiat siihen ovat heitä pakottaneet, ovat nämä ensikädessä aina olleet valmiita veritekoihin ja murhiin. Ensimäisen suurlakon aikana tappoivat he kaksi suurarvoista valtion virkamiestä, Bobrikoffin ja Johnssonin. Niitä eivät tappaneet punakaartilaiset vaan porvarit. Toinen murhaajista päästettiin karkuun Sörnäisten vankilasta porvarien avulla ja sekä Hohenthalin että Schaumanin kuvat ovat tätä nykyä monen porvarillisen pöydällä pyhimyksinä, niiden, jotka täällä juuri punakaartilaisten raakuudesta puhuvat, kun he vallankumoustaistelussa sattuvat jonkun verityön tekemään. (Vasemmalta: Kysykää senaattori Castrénilta!) Saanen sen kysymyksen tehdä, mitä herra senaattori siitä tykkää? — Samoin murhasivat he viro-

laisen Sardin ilman minkäänlaista aihetta. Minulla oli kunnia tuntea persoonallisesti tuo murhattu santarmi, kaikkien inhoama Sardi, joka monessa suhteessa oli rehellisempi suomenmielinen kuin hänen murhaajansa. (Keskustasta: Hyviä tuttavuuksia!) Luulen, että se tuttavuus ei ole paljo huonompi, kuin mitä siellä puolella saattaa olla siltä ajalta ja myöskin viimeisiltä ajoilta, etenkin suurlakon aikana. Heti kun suurlakko syntyi, — ottamatta ollenkaan selvää, onko se ollenkaan tarpeellista vaiko ei, — porvarit heti silloin alkoivat hankkia aseita ulkomailta tänne ja tyrkyttää niitä työlästen käytettäviksi. Kuten tiedetään, paljon ennen kuin suurlakko puhkesi, paljon ennen kuin oltiin selvillä, että siinä taistelussa aseita tarvitaan, niin paljon ennen oli lähetetty miehiä ostamaan kivääreja ulkomailta. Paljon ennen oli Grafton-laiva lastattu Suomeen tuotavilla kivääreillä, joita täällä sittemmin käytettiin ja joita lossattiin alas Möylyn saarelle Torniossa ja Etelä-Suomeen. Mutta se murhaaminen oli silloin suurta ja jaloa, oikein isänmaallista, kun sillä palveltiin porvarillisten etuja, vaikka ne kohdistuivat melkein yhtä laillista hallitusta ja sen toimenpiteitä vastaan kuin punakaartien tomenpiteet nykyisin. Täällä on tuotu porvarien suulle esiin epävirallisia, todistamattomia tietoja Turun mellakoista punakaartia ja samalla meitä vastaan. Minäkin tahdon esittää vastapainoksi pari sellaista esimerkkiä, myös Turun tapahtumista. Eräs virolainen herrasmies — sanomalehtitietojen mukaan — oli erään suomalaisen herran kanssa seuraamassa Turun ryöstöjen aikana erään puodin portailla näitä ryöstöjä ja he ihmettelivät yhdessä sitä seikkaa, että huomasivat niitten ryöstäjien joukossa turkulaisiin porvariperheisiin kuuluvia nuoria miehiä olevan mukana. Samoin on saatu tietää, että sen jälkeen, kun nuo mellakat ovat Turussa loppuneet, on alettu tuoda takaisin eräisiin liikkeisiin silloin ryöstettyjä tavaroita, ja nämä takaisintuonnit ovat tapahtuneet paljon varkaimmin, paljon salaisemmin kuin itse varkaudet. Nämä ovat, kuten sanottu, yhtä virallisia kuin porvarien puolelta tuodut esimerkit punakaartista, joten en pane päätäni pantiksi niiden varmasta todenperäisyydestä.

Ed. Juutilainen „omintakeisessa" lausunnossaan viime yönä sanoi järjestysvaltaa tultavan käyttämään vain huligaaneja ja rosvoja vastaan. Mikäli viime vaalien ajoilta muistan porvarien lausunnoista, ovat kaikki sosialistit huligaaneja ja roistoja. Eräässä suuressa helsinkiläisessä lehdessä olivat nimittäin sosialistien ja porvarien vaaliliput nähtävinä. Sosialistien kuvioon oli siinä painettu: „Tätä äänestävät ainoastaan huligaanit ja rosvot." Siis kaikki sosialistit Juutilaisen ja yleensä porvarien lausunnon mukaan ovat huligaaneja ja roistoja ja siis tätä nyt rakenteella olevaa lujaa ja vahvaa, yksin hallituksen käytettävänä olevaa poliisivaltaa tullaan kai noiden lausuntojen perusteella käyttämään huligaaneja ja rosvoja: koko työväestöä vastaan. Kyllä asia on nyt siten, että kun porvaristo tähän asiaan sisällyttää niin häikäilemättömästi omia luokkapyyteitään, se kun ei ole tyytyväinen ainoastaan järjestysvaltaan, vaan tahtoo pystyttää työväen niskaan virkanyrkkisen poliisin, niin siitä syystä epäilen tästä aiotusta „lujasta, vahvasta" järjestysvallasta tulevan hyvin löyhän.

Kun täällä ovat porvarit tahtoneet väittää, ettei näitä nyt nikkaroitavia poliisien raaka-aineita, suojeluskuntia, olisi alussa jo aiottu käyttää työväkeä vastaan, en malta olla tässä yhteydessä esittämättä erästä pientä, mutta varsin valaisevaa esimerkkiä Mikkelistä. Viime kevännä kuin alettiin näitä suojeluskuntia perustaa, sain minäkin kutsun saapua siihen yölliseen kokoukseen, jossa tätä asiaa valmistettiin. Minua pyydettiin mukaan sentähden, että Mikkelin porvarit halusivat kalastella suojeluskuntaan myös työläisiä ja tiesivät, että minulla oli jonkinlainen vaikutusvalta Mikkelin ja sen ympäristön työväkeen. Koetin saada mahdollisimman tarkasti tietoon, mikä ohjelma oli tuon hankkeen takana, etenkin kun sanottiin silloin jo olevan heillä suurempi varasto kivääreja. Silloin sain kuulla seuraavan ohjelman: Tarkoituksena on estää venäläisiä sytyttämästä tulipaloja metsiin ja raiskaamasta toisten vaimoja ja tyttöjä ja ajaa ne vihdoin väkivalloin pois tästä maasta sekä estää ympäri maata tapahtuvia huligaanimellakoita. Mitähän niillä „huligaanimellakoilla" siihen aikaan tarkoitettiin? Oliko siihen aikaan kysymyksessä huligaanimellakoita siinä merkityksessä, kuin niitä nyt on? Ei suinkaan; siihen aikaan juuri oli useammissa paikoin maatyöläisten sekä torpparien lakkoja. Eikä kauvankaan tarvinnut tuossa tilaisuudessa keskustella, ennenkuin porvarien taholta suoraan sanottiin näillä huligaanimellakoilla tarkoitettavan noita rauhallisia lakkoja. Siis selvästi oli tähdätty käyttää aseita työläisiä vastaan, joilla ei silloin ollut vähintäkään tarkoitusta aseita käyttää. Tämä ei ole luulottelua eikä kuulopuhetta. Tämä on siinä keskustelussa tapahtunut huomautus, jossa niinkuin sanoin, olin läsnä.

Täällä ed. Rentola äsken antoi ymmärtää, että tämä hallituksen nyt esilläoleva esitys on tullut tänne eduskuntaan sentakia, että eduskunta ei ole tehnyt eikä kyennyt tekemään tämän asian suhteen mitään. Rentolan, suuren valiokunnan jäsenenä,

pitäisi tietää, että tämä eduskunta on ollut työskentelemässä juuri tämän järjestysvallan hyväksi, koska hän on ollut yhdessä minun kanssani käsittelemässä sitä lakia, mistä hän sentään tässä mainitsi ja mikä laki olisi varmasti joutunut juuri eiliseen eduskunnan istuntoon käsiteltäväksi suuresta valiokunnasta, ellei porvaristo sitä olisi tahtonut siellä jarruttaa tarkoituksella, että se jäisi pois tämän halituksen esityksen tieltä ja että sellaisen järjestystoimenpiteen tilalle, joka oli todella kansanvaltaisempi ja olisi todellla luja sentakia, että sen takana olisi tämän kansan suuri enemmistö, että se jäisi pois ja sen tilalle tulisi tämä „luja" ja „vahva" hallituksen yksityisen käskyn alaisena oleva poliisijoukko, jota voidaan käyttää mielin määrin, mihin kulloinkin hallitusherrojen ja heidän kannattajainsa kapitalistien edut vaativat.

Kaiken sen perusteella, mitä täällä olen lausunut, yhdyn kannattamaan ed. Elorannan tekemää ehdotusta, että tämä laki ilman mitään mutkitteluja missään valiokunnassa tapetaan.

Ed. Leppänen: Lienee jotakuinkin hyödytöntä ruveta tässä asiassa enää erikoisemmin puhumaan, sillä minusta näyttää siltä, että eduskunnan oikeisto on tämän kysymyksen ratkaissut, jo ennen kuin se on edes ehtinyt tulla eduskunnassa käsittelyn alaiseksikaan. Heidän käsityksensä nimittäin näyttää olevan jo täydellisesti vakaantunut siitä, että nykyisestä anarkistisesta tilasta voidaan päästä ainoastaan siten, kuin hallitus ehdottaa. Koska kuitenkin tämäntapaiset toimenpiteet, minun käsittääkseni, johtavat ehdottomasti turmioon, niin pidän sen vuoksi velvollisuutenani lausua eriävän käsitykseni asiasta.

Siitä ei tässä maassa liene kovinkaan paljon erimielisyyksiä, etteikö anarkiaa nykyisin olisi ja etteikö se olisi seurauksiltaan sangen turmiollista. Eikä myöskään erimielisyyksiä luulisi olevan siitä, etteikö anarkia tukahduttamiseksi täytyisi tehdä kaikkea, mitä nykyoloissa tehdä voi. Mutta tämän pitemmälle ei tämä yksimielisyys tässä asiassa riitä. Me vasemmistossa käsitämme tämän hetken vaatimukset aivan kokonaan toisin, kuin mitä oikeiston taholta näytään käsitettävän. Oikeiston käsityksiä kuvannee parhaiten tämä hallituksen esitys. Se lähtee siitä käsityskannasta, että hallituksella, sen nykyisessäkin kokoonpanossaan, täytyy olla käytettävissä luja järjestysvalta, jota se voi vapaasti liikutella kaikkialla maassa, missä semmoista tarvitaan. Me taas käsitämme, että jos nykyiselle hallitukselle uskottaisiin tämmöinen luja „järjestysvalta", niin juuri se, jos mikään muu, olisi omiansa viemään tämän maan täydellisen anarkian syliin. Se johtuu siitä, että tässä maassa ei ole semmoista hallitusta, joka nauttisi kansan luottamusta. Nykyinen hallitus on ehdottomasti oikeistohallitus ja semmoisena yksinomaan oikeistolaisten, maan vanhoillisimpien ainesten kannatusta nauttiva, kun sen sijaan vasemmiston taholla, ja yleensä kansan syvien rivien taholla, vallitsee mitä suurin epäluulo nykyistä hallitusta vastaan. Jos siis tämän hallituksen käsiin semmoinen miekka uskottaisiin, josta ed. Rentola täällä äsken niin kaunopuheisesti puhui, niin merkitsisi se, meidän käsityksemme mukaan, jotakuinkin samaa kuin ilmeinen sodanjulistus vasemmistoa, yleensä kansan työtätekevää luokkaa vastaan. Oikeisto tosin vakuuttaa, että hallitus tulisi tätä aseellista joukkoa käyttämään yksinomaan anarkistisen ilmiöden tukaduttamiseksi. Ja saattaahan niin ollakin, että oikeistossa osa todella käsittää asian näin, mitä he meille vakuuttavat. Mutta anarkistisista ilmiöistä on oikeiston ja vasemmiston käsitykset niin suuressa määrässä erilaiset, että jos nykyinen hallitus saisi mielin määrin tämmöistä asetta käytellä, niin se tulisi arvatenkin hyvin suuressa määrässä käyttämään sitä kaikenlaisten kansan oikeutettujenkin vaatimusten, mielenosoitusten y. m. sellaisten estämiseksi ja niin ollen synnyttäisi niillä toimenpiteillään lisää anarkiaa.

Jos maassa olisi voitu saada aikaan jonkinmoinen kokoomushallitus, joka edes jossain määrin kokoaisi eduskunnan vasemmistoa, keskustaa ja yleensä porvarillisia radikaalisia aineksia, niin silloin kyllä voitaisiin ajatella tämäntapaista järjestelyä, mutta nykyoloissa tuntuu se sulalta mahdottomuudelta. Jo se tapakin, jolla tätä kysymystä on lähdetty ajamaan, on omiansa osoittamaan, että tässä ei todellakaan pyritä mihinkään järjelliseen ratkaisuun. Ensinnäkin asian esilletuominen eduskunnassa oli jo aivan poikkeuksellisenlaatuinen ja lisäksi ei oikeisto ole suostunut minkäänlaiseen valmisteluun tässä asiassa: ei ole suostuttu edes lähettämään asiaa valiokuntaan valmistelua varten. Samoin tässä on kysymys verrattain suurista rahamääristä, jotka ehdottomasti tarvitsisivat myös valtiovarainvaliokunnan lausuntoa. Noihin puoliin ei ole lainkaan tahdottu kiinnittää minkäänlaista huomiota, vaan on oikeiston vaatimuksena ollut, että kohta, kun kysymys on eduskunnassa herätetty, olisi se ilman muuta naulattava kiinni. Tämäntapainen menettely jo sellaisenaan on anarkiaa, joka synnyttää, täydellä syyllä, epäluuloa. Jotakin näissä oloissa kuitenkin ehdottomasti täytyy tehdä. Ja siitä pyydän lausua oman käsitykseni.

Minun käsittääkseni nykyiset sairaalloiset ilmiöt johtuvat pääasiallisesti siitä, että kummaltakin puolelta on ryhdytty aseelliseen varustautumiseen.

Oikeisto siitä syyttää vasemmistoa ja vasemmistoa syyttää oikeistoa. Sikäli kuin tätä asiaa on voitu selville saada, näyttää todenmukaiselta, että oikeistolaisainekset tässä yhteiskunnassa ovat asestautumisen panneet alulle ja vasemmisto on ainoastaan vastannut tähän virtaukseen itsepuolustustarkoituksessa. Kun asema on kehittynyt tämmöiseksi, että kummaltakin puolen epäillään ja syytellään toisiaan, on siitä seurauksena asestautumisen kilpaa jatkuminen. On selvää, kun semmoista harjoitetaan, että siitä myös täytyy tapahtua aseellinen yhteentörmäys. Niitä on jo tapahtunut ja kaiken todennäköisyyden mukaan niitä vastaisuudessa tulee yhä enemmän tapahtumaan. Tämän turmion poistamiseksi ei luonnollisesti voisi olla mitään muuta keinoa, kuin että molemmilta puolilta saataisiin aikaan aseistariisuminen. Mutta tämä on niin rohkea unelma, etten omasta puolestani, niin toivottavaa kuin se olisikin, luule siinä suhteessa mitään voitavan tehdä, kun kummaltakin puolen epäillään siinä määrin toisiaan.

Mitä taasen tulee poliisijärjestyksen aikaansaamiseen maahan, niin tunnettu tosiasia on, että eduskunnassa on paraillaan käsittelyn alaisena kaupunkien poliisilaitosta koskeva lakiehdotus, jolla, jos sitä kunnollisesti käytäntöön sovellutetaan, voidaan aikaavoittaen päästä käytännölliseen tulokseen. Mutta nyt oikeisto väittää, ja hallituksella näyttää olevan sama käsitys, että vaikka sellainen laki astuisikin voimaan ja sen mukaan järjestyksenpito kaupungeissa järjestettäisiin, niin ei sillä olisi asema nykyhetkellä autettavissa, vaan täytyisi ainakin tämän väliajan varalle ryhtyä nopeampiin ja tarmokkaampiin toimenpiteisiin. Jos niin on, jos oikeisto ja hallitus tähän ehdottomasti pyrkivät, niin miksi silloin ei koeteta järjestää sen aseellisen joukon johtoa niin tasapuolisesti kuin se nykyoloissa voi suinkin olla mahdollista. Siihenhän viittasi muiden muassa ed. Airolan ehdotus, joka täällä ei näy oikeiston taholta saavan minkäänlaista kannatusta osakseen. Jos tämäntapainen ehdotus tulisi eduskunnan päätökseksi, joka minusta näyttäisi olevan ainoa nykyoloissa tyydyttävä ratkaisu, niin silloin kenties onnistuttaisiin ulospäin saamaan se vaikutus, että sitä joukkoa ei missään tapauksessa käytetä minkään luokan puoluetarkoituksiin, vaan ehdottomasti koko yhteiskunnan, yksinomaan koko yhteiskunnan, etuja silmällä pitäen. Ja jos tämä vaikutus saataisiin juurtumaan yleiseksi, niin silloin ei luonnollisesti sitä vastaan voisi herätä minkäänlaista epäluuloa ja silloin sen toimintaan suhtauduttaisiin verraten laajoissa piireissä ymmärtämyksellä. Mutta jos sen johto jätetään hallitukselle ja siten sille annetaan tässä suhteessa täydellinen diktaattorivalta, niin silloin on selvää, että se on työtätekevän luokan silmissä aivan samaa kuin hallitus olisi julistanut sodan sitä yhteiskuntaluokkaa vastaan ja silloin sen luonnollisesti täytyy ryhtyä varustautumaan ja silloin aseelliset yhteentörmäykset ovat mahdottomia välttää. Eikä ainoastaan aseelliset yhteentörmäykset, vaan siitä saattaa kehittyä aivan ilmeinen kansalaissotakin. Tätä ei näy, ikävä kyllä, oikeisto, enempää kuin keskustakaan, täydelliset tajuavan, siksi edesvastuuttomasti tästä asiasta on osa heistä täällä puhunut. Ja jos niistä osa tajuaakin asian syvällisemmin, niin eivät ne näytä pitävän sitä laisinkaan niin vaarallisena. Päinvastoin minusta näyttää siltä kuin oikeistossa vallitsisi yleensä semmoinen käsityskanta, että tässä maassa ovat asiat jo kehittyneet siihen mittaan, että kansalaissota ei ole enää vältettävissä, joten siis on parasta heti varustaa hallitus täysillä valtuuksilla sen varalta. Tämmöinen käsityskanta ei näytä olevan vieras ainakaan osalle oikeistoa ja tämä on ehdottomasti turmiollista.

Omasta puolestani, olen näet yleensä aina pelännyt kaikenlaisia anarkistisia ilmiöitä, sillä minä näen ne ennen kaikkea työväenluokalle turmiollisiksi, pidän todellakin tämäntapaisia asiantilan käsittämistä erittäin turmiollisena ja siksi vieläkin kehoitan, että molemmin puolin kiinnitettäisiin entistä vakavampaa huomiota ed. Airolan ehdotukseen. Täällä muiden muassa ed. Rentola äsken mainitsi, että se olisi muuten hyvä, mutta sillä on se paha puoli, ettei se näytä saavan eduskunnan enemmistön kannatusta. Jos ennakolta asetutaan siihen nähden hylkäävälle kannalle ainoastaan tämän perusteella, niin selvähän on, ettei se silloin saa eduskunnan enemmistön kannatusta. Mutta jos koetettaisiin työskennellä siihen suuntaan, että se saisi eduskunnan enemmistön kannatuksen, niin minun nähdäkseni se ei olisi mikään mahdottomuus. Muutamat eduskunnan oikeiston jäsenet ovat viitanneet, että ed. Airolan ehdotuksella on se heikko puoli, että jos sen johtoon asetetaan yhtä monta sosialistia kuin porvariakin, niin seuraus on se, että minkäänlaisissa tapauksissa sitä joukkoa ei voida saada liikkeelle, sillä ratkaisussa aina äänet lankeavat tasan. En missään tapauksessa voi käsittää näin käyvän, sillä jokainen myöntänee, että silloin kun jossakin on ihan ilmeisesti anarkia vallalla, jos kaikenlaisia huligaanitekoja, ryöstöjä ja sen semmoisia tapahtuu, niin en usko, että sen hallinnon johdossa olevat henkilöt, olkoot sosialisteja tai porvareita, kieltäisivät siinä tapauksessa käyttämästä sitä joukkoa, kun se kerran on nimenomaan sitä tarkoi-

tusta varten perustettu ja kun anarkisten tekojen vastustamista pidetään molemmin puolin välttämättömänä. Tämän käsitykseni tukemiseksi pyydän mainita, että kun esimerkiksi Viipuria uhkasi uudenvuoden alussa miliisilakko, niin siellä ryhdyttiin nimenomaan työläisten puolelta mitä pontevimpiin toimenpiteisiin huligaanitekojen, ryöstöjen ynnä muiden varalle. Siellä oli todellakin työväestön taholta järjestetty niin suuret järjestöjoukkueet, että vaikkapa tiedettiinkin suuret määrät kaikenlaisia huligaaneja muiltakin seuduilta matkustaneen nimenomaan tätä tilaisuutta varten paikkakunnalle, niin eivät ne olisi voineet lainkaan esiintyä. Kun nyt työläisten piireissä on tällainen käsityskanta vallalla, niin ymmärrettävää on, että jos tämmöisen aseellisen joukkueen johtoon pannaan näitä samoja aineksia, eivät ne koskaan voi kieltäytyä antamasta apuaan silloin, kun se on todellisen tarpeen vaatimaan. Näiden johdossaolo on ainoastaan takeena siitä, ettei tätä joukkuetta tultaisi käyttämään porvariston luokkaetujen palvelukseen. Tällainen tae täytyy yhteiskunnalla ehdottomasti olla, ennenkuin millekään hallitukselle, tai eduskunnallekaan, voidaan tämäntapaista aseellista valtaa usko. Elleivät oikeistolaiset tätä ymmärrä nyt, niin kyllä silloin todellakin tämän maan asiat ovat perin huonolla kannalla. Omasta puolestani kuitenkin viimeiseen asti uskallan toivoa, että tässä saadaan pätevämpi ratkaisu aikaan, kuin mitä oikeisto ennakolta jo näyttää päättäneen. Muuten me johdamme tämän maan täydelliseen anarkiaan, ehkäpä ihan ilmeiseen kansalaissotaankin, ja en ainakaan minä tahdo olla edesvastuussa eduskunnan näin lyhytnäköisestä toiminnasta.

Ed. Harjula: Esillä olevassa hallituksen kirjelmässä eduskunnalle on lause, jossa sanotaan olevan sellaisiakin kaupunkeja, joissa niin sanottu punakaarti on vallannut poliisilaitoksen ryhtymättä tai antamatta muidenkaan ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin järjestyksen ylläpitämiseksi. Koska epäilemättä tuolla lauseella tarkoitetaan muiden muassa Vaasan kaupunkia, koska sen järjestyksenpitokysymys tätä nykyä on asteella, joka on saattanut antaa aihetta hallituksen kirjelmässä käyttää osaltaan tuollaista lausetta, katson velvollisuudekseni tähän puoleen asiasta tämän kysymyksen yhteydessä kajota. Kun hallitus pyytää tällaisiä rajattomia valtuuksia järjestyksen palauttamiseksi, niin minullekin on selvinnyt paljon tämän kirjelmän kautta, ja varsinkin tämän keskustelun kuluessa, mikä tästä on virinnyt, siitä mitä minulle lausuttiin jo Vaasassa porvarillisten piirien taholta joululoman aikana järjestyskysymyksen esilläollessa. Siellä nimittäin tiedettiin jo visinä tosiasiana kertoa, että eduskunta tulee aivan ensi töikseen joululoman loputtua järjestämään koko maan järjestyskysymyksen niin, että siinä ei ole sosialisteilla yhtään mitään sanottavaa. Siellä tiedettiin kertoa tästä jo tosiasiana ja se pidettiin jo niin selvänä, että eduskunta ensimäisessä istunnossaan tulisi jotakin tämäntapaista valtaa hallitukselle myöntämään ja että jo sitä ennen on hallituksen taholta ryhdytty visseihin toimenpiteisiin, jotka sitten ovat mahdollisimman nopeasti toteutettavissa, ja sikäli, mikäli ne ainakin Vaasaa koskisivat, olisivat perinpohjin ratkaisevia laadultaan. Tämän kysymyksen yhteydessä on tarpeellista hiukan kajota, miksi Vaasan järjestyslaitoskysymys on sillä kannalla, kuin se on, koska minun käsittääkseni sillä täytyy olla yleisempikin merkitys ja se sellaisenaan on vain osa koko tämän kysymyksen kokonaisuudesta.

Järjestyskysymys ei ole suinkaan Vaasassa ainakaan uusi ja minusta tämän hallituksen esityksen voisikin hyvästi yhdistää tai oikeastaan pitää jatkona seyniläisen hallituksen järjestyspolitiikalle. Johan seyniläisen järjestyksenpidosta huolehtivan hallituksen aikana esimerkiksi Vaasan kaupungin poliisilaitokseen tilattiin kiväärejä, joita maaliskuun-vallankumouksessa venäläinen sotaväki takavarikoi tuosta poliisilaitoksesta 225 kappaletta. Niillä toimenpiteillä jo silloin pyrittiin johonkin tällaiseen voimaperätseen kysymyksen järjestämiseen. Tämä aikoinaan jo herätti Vaasan työväestössä tavattoman vakavia epäilyksiä, mihinkä nuo toimenpiteet johtaisivat, ja kun siitä ei ole riittävää selvitystä olemassa vielä tänä päivänä, mitä tuolla kivääreillä varustaumisella silloin tarkoitettiin, niin lienee syytä pitää tätä hallituksen esillä olevaa ehdotusta jonkinlaisena selvityksenä nyt kysymykseen, kun maaliskuun-vallankumouksen jälkeen järjestyskysymys Vaasassa jäi tavallaan selviämättä, kun se tehtiin mahdottomaksi paikallisen tuomioistuimen kautta — Vaasan kaupungin maistraatti oli päätöksellään estänyt kaikenlaisten uudistusten toimeenpanon mainitussa laitoksessa. Päätöksessä nimenomaan kiellettiin, että mitään ei saa eroittaa tuosta laitoksesta ja että laitos on säilytettävä kokonaan sellaisena, kuin se oli ollut, toistaiseksi, ja kun tällä tehtiin mahdottomaksi minkäänlainen järjestely kaupungin järjestyslaitoksessa, oli siitä seurauksena, että oli tavattoman vaikea edes räikeimpien epäkohtien korjaaminen. Se toiselta puolen työväestössä herätti tavattoman suurta

tyytymättömyyttä. Asianlaita oli sellainen, että sen laitoksen — Vaasan poliisilaitoksen — palveluksessa oli 8 kappaletta Venäjän alamaisia, jotka Suomen lakienkaan mukaan eivät olisi mitenkään olleet oikeutettuja olemaan tuon laitoksen palveluksessa, ja lisäksi tiedettiin, että siellä oli olemassa aineksia, jotka olivat kaikille vähänkään oikeudentuntoa omaaville ihmisille siinä määrin vastenmielisiä, että niiden poistaminen oli suoranainen välttämättömyys. Kuitenkin tällä tuomioistuimen päätöksellä tuon kysymyksen järjestäminen tehtiin mahdottomaksi. Se oli omiaan herättämään työväestön keskuudessa mitä vakavinta huolta siitä, että tuota järjestyskysymystä ei saada siellä kelvollisella tavalla hoidetuksi. Sittemmin kun myöhemmin tätä kysymystä Vaasassa on pyritty työväen taholta saamaan mahdollisimman tasapuolisesti järjestetyksi, siinä on pyritty tekemään ehdotuksia, jotka olisivat ainakin kaiken tasapuolisuuden nimessä olleet varteenotettavat, että järjestyskysymys olisi siellä saatu menemään niin hyvin, ettei minkäänlaista aihetta olisi ollut ainakaan Vaasan osalta tällaiseen huomautukseen, mikä hallituksen kirjelmässä nyt esiintyy. Mutta siellä ei päästy mihinkään, jopa niinkin pitkälle kehittyi asia, että kun ei järjestyslaitoskysymyksessä päästy mihinkään asialliseen tulokseen, tehtiin ehdotus, että olisi muodostettu järjestystoimikunta, jonka olisi annettu tuosta tunnetusta tuomioistuimen päätöksestä huolimatta toimittaa alitoksessa sellaista siivotusta, joka oloihin katsoen oli välttämätöntä. Tämä järjestystoimikuntakysymys sai kuitenkin sellaisen muodon, että siihen ei työvästö katsonut voivansa tyytyä, koska ei ollut mitään takeita, että sen kautta olisi päästy järjestelyssä mihinkään tulokseen. Niinpä työväestö tästä järjestystoimikunnan asettamisesta, minkä Vaasan valtuusto vihdoinkin oli päättänyt asettaa, teki valituksen ja tuo valitus lähetettiin senaattiin jo viime elokuulla. Kun kuvernööri oli valituksen hylännyt, niin seuraava aste oli valitus senaattiin, mutta tuo valitus on senaatissa yhä edelleenkin, sitä valitusta ei ole sieltä palautettu eikä siis senaatin taholta ole ryhdytty minkäänlaisiin toimenpiteisiin. On siis ilmeistä, että senaatti ainakin Vaasaan nähden on pyrkinyt varaamaan itselleen mahdollisuuden saada tällaiseen lausuntoon tarpeellisen aiheen, mihin edellä olen viitannut.

Kun marraskuun-suurlakko puhkesi, tuli järjestyslaitoskysymys Vaasassa taaskin uuden vaiheen alaiseksi. Silloin muodostui tilanne senlaatuiseksi, kun Etelä-Pohjanmaalla on erittäin huomattavasti ollut havaittavissa sellainen nousu niin sanottujen suojeluskuntien taholta, jotka pyrkivät tätä järjestyskysymystä saamaan mahdollisimman voimakkaalla tavalla järjestetyksi, ja kun siitä seurauksena oli, että venäläinen sotaväki oli ilmoittanut ottavansa Vaasan järjestyslaitoksen käsiinsä, ellei työväestö saa siinä vaikutusvaltaa itselleen, oli tästä seurauksena, että Vaasan järjestyskaarti marraskuun-suurlakossa, marraskuun 16 päivänä esitti vaatimuksen, että järjestyslaitos luovutettaisiin työväen järjestyskaartin haltuun. Tämä luovutus tapahtuikin ja siitä saakka on Vaasan järjestyskaarti pitänyt tavallaan huolta Vaasan järjestyksen hoitamisesta. On huomattava, että tämä tapahtui nimenomaan estäkseen vieraan vallan sekaantumasta Suomen kaupungin järjestysasioihin. Miten tämä on vastapuolelta selitetty, on kuvaavaa. Se on selitetty suorastaan rikolliseksi teoksi, räikein värein on selitetty laittomuudeksi, josta hallitus näyttää saaneen tähän kirjelmäänsä aiheen ottaa tällaisen lauseen. Ja vielä on otettava huomioon se tapa, miten paikkakunnan porvarillinen sanomalehdistö on kysymykseen suhtautunut, miten se on kysymystä arvostellut, jopa radikaalista maalaisliiton pää-äänenkannattajaa myöten, joka selvittely on ollut kaikkea muuta kuin totuutta rakastavaa. Muiden muassa Ilkka-lehti on kirjoittanut, että Vaasan järjestyslaitoskysymys on tehty sellaiseksi, että on estetty laillinen poliisi pitämästä Vaasassa järjestystä, vaikka tämä on kokonaan valheellinen siitä syystä, että työväen järjestyskaarti tarjosi kaikille entisille, niillekin, joita se inhoten katselee entisinä bobrikoffilaisen virkavallan kätyreinä, tilaisuuden olla tässä laitoksessa mukana, hoitaa järjestystä Vaasassa. Mutta kun nämä herrat näkivät hyväksi osaksi asettautua lakkokannalle, osaksi kieltäytyä järjestyksenpidosta, ei luonnollisesti työväen järjestyskaarti voinut saattaa asioita tuuliajolle, vaan on se hoittanut asiat edelleen kaikesta siitä huolimatta, että koko porvaristo on asettunut täysin saboteeraavalle kannalle, kaikin keinoin vaikeuttamaan järjestyksen pitoa Vaasassa, jopa on menty niin pitkälle, että on niin sanottujen suojeluskuntien taholta järjestetty vissejä provokaattoreja, joilla on koetettu aiheuttaa paikkakunnalla tapahtumia, joista olisi saanut aihetta uusiin repäisevämpiin reklaameihin muka työväen järjestyskaartin järjestyksenpidon kelvottomuudesta. On tästä kysymyksestä yritetty sosialidemokraattisen työväen taholta Vaasassa neuvotteluja vastapuolueen kanssa, ja kun Vaasan läänin maaherran puheenjohdolla vihdoin saatiin sopimusehdotus aikaan asian järjestämiseksi viime joulun tienoissa, mitenkä ovat suhtautuneet tähän sen jälkeen paikalliset, samoinkuin

yleensäkin, viranomaiset? Tätä kysymystä ei ole haluttu kehittää loppuun. Se on nimenomaan katkaistu siinä toivossa, että hallitukselle tullaan saamaan nyt esitetyt valtuudet ja että vihdoinkin voitaisiin jo lukuisat suuret, aikaisemmin yritetyt suunnitelmat toteuttaa, sillä Vaasan kaupungissa sekä ympäristössä oleville porvariston suojeluskaarteille on jo monta kertaa annettu kutsut vissillä kellon lyömällä saapua kaupunkiin tekemään puhdasta työväen järjestyskaartin hallussaan pitämästä poliisilaitoksesta. Jos hallitus nämä vatuudet saa, on epäilemättä ensimäinen tämän toimenpiteen tulos havaittavissa Vaasassa, siellä kai ryhdytään mahdollisimman repäiseviin toimenpiteisiin. Viime joulunaattona oli tietojen mukaan eräs tällainen turnausyritys aikeessa porvarikaartin taholta Vaasan järjestyslaitosta vastaan aikaansaatu. Tämä kuitenkin päättyi siten, että yritys sekaantui niihin surullisen kuuluisiksi tulleisiin Vaasan ympäristön selkkauksiin venäläisen sotaväen kanssa, joka ei liene vieläkään aivan tyytysten selvitty ja josta on jälelle vielä joitakin loppusuorituksia kai paikkakunnalla tekemättä. Tiedossani vain on, olen saanut kuulla tällaista käsitystä, että jos porvaristolla on vakava aikomus väkivalloin, voimakeinoin tätä järjestyskysymystä saada järjestetyksi, olisi venäläinen sotaväki myöskin päättänyt asiaan puuttua. Täällä on minusta liian vähän kiinnitetty huomiota siihen seikkaan, mitenkä tuo kysymys venäläiseen sotaväkeen nähden tämän toimenpiteen kautta tulee järjestetyksi. Vaasan työväenkaarti on pannut kaikki voimansa liikkeelle saadakseen kysymyksen hoidetuksi rauhallisesti, siitä varsin voimakkaasta vastapropagandasta huolimatta, mikä paikkakunnalla on ollut havaittavissa. Jos se tämän toimenpiteen kautta käy ylivoimaiseksi, ei ole suinkaan työväestön syy. Saattaa olla, että herroilla senaattoreilla on sangen varmat ja tarkat lupaukset siitä, että venäläinen sotaväki ei tule sekaantumaan tämä maan sisäisiin asioihin, järjestysasioihin, ja saattaa olla, että näillä on täydet valtuudet siitä, että vieras voima pysyy kaikissa tapauksissa syrjässä, ja se olisi hyvä ja toivottava. Mutta minä puolestani tuota kysymystä epäilen, kun porvaristo siihen pyrkii niin hämmästyttävällä tavalla, kuten on käynyt selville näistä keskusteluista. Meikäläistten käsityksille ei asian järjestämiseksi anneta minkäänlaisia huomiota, jopa on käynyt selville sekin, että kaikki vakavammat pyrkimykset koettaa estää vieraan aineksen sekaantumista meidän sisäisiin asioihimme ovat leimatut aivan valheellisella tavalla teoiksi, joista olisi muka syytä hallituksen saada tällaisia valtuuksia, joita se nyt pyytää. Puolestani olisin sitä mieltä, että tämän kysymyksen järjestämiseksi olisi hallituksella ollut muita teitä käytettävissä, kuin tällaisten valtuuksien saaminen. Se olisi voinut päästä asialliseen tulokseen muulla tavalla. Täällä on niihin jo viitattukin, en tahdo niitä toistaa, totean vain, että näen tässä yrityksessä vaaran, josta koituu mitä vakavimpia ikävyyksiä myöhemmin, ja että työväestön tästä pelistä on kokonaan ja ehdottomasti pysyttävä syrjässä. Ja kun työväestö sen tekee avoimesti ja selvästi, on porvaristolla täysi syy vielä kerran pysähtyä miettimään, onko tuo yritys sittenkään aivan loppuun harkittu, onko se niin tarkoituksenmukainen, kuin mitä sillä tahdotaan uskoa aikaansaatavan. Jos hallitukselle tämmöiset valtuudet myönnetään jos siellä Etelä-Pohjnmaalla ne valmiiksi harjoitetut kaartit, ehkä jo lähtökäskynkin saaneet sotavoimat, saavat vissejä määräyksiä ryhtyä visseihin tekoihin, tietää se vain sitä, että silloin paljastuu kokonaan se juonien punomisvyyhti ihmisille, mitä tässä asiassa on epäilemättä harjoitettu jo kauvan aikaa. Totta kyllä on, että Vaasan kaupungissa ei ole porvaristolla ollut näytettävissä minkäänlaisia sellaisia huomattavia anarkistisia ilmiöitä. En nyt tahtoisi puuttua niihin muutamiin ikäviin tapauksiin, mitä Vaasan ympäristöllä joulun aikana tapahtui. Ne eivät meikäläisten kannalta ole mitenkään merkittäviä, sillä sen lystin suorittivat kokonaan suojeluskuntalaiset ja venäläinen sotaväki, jossa meikäläisillä ei ollut mitään tehtävää. Tahdon vain todeta, että työväen taholta on tähän saakka onnistuttu Vaasassa säilyttämään sellainen olotila, josta porvaristo ikäväkseen ei ole kyennyt saamaan aihetta muuhun, kuin mahdollisesti tuollaiseen huomautukseen tässä kirjelmässä. Mutta mitään sellaisia loistavia ryöstöjä ja roistontekoja sieltä ei ole voitu keksiä eikä niitä löydy, ja minä puolestani merkitsen, että se on luettava työväen suojeluskaartien ansioksi. Ja kun tämä hallituksen toimenpide nähtävästi tätää nimenomaan tämän niin sanotun punakaartin eli työväen suojeluskaartin kukistamiseen ja kun sillä pyritään Vaasan oloihin nähden saamaan sellainen käänne oloihin, joista mahdollisesti porvaristo myöhemmin voisi saada sitten aihetta enempään propagandaansa, niin minä puolestani vain pidin velvollisuutenani huomauttaa näistä seikoista. Ja loppujen lopuksi toivoisin, että ei tällä kysymyksellä pidettäisi sentään niin tavatonta kiirettä, koska kerran muuten on näyttäytynyt porvariston taholta ainakin Vaasaan nähden, ettei tässä kysymyksessä ole haluttu kiirettä pitää. Sitä ilmeisesti on jarrutettu siellä, ei ole pyritty vakavasti vastapuolueen taholta

minkäänlaisiin toimenpiteisiin, joista olisi ollut käytännöllistä tulosta. Siellä on ilmeisesti asetuttu vastustavalle kannalle, pyritty siihen, että olisi vaikeutettu järjestyksenpitoa Vaasassakin ja ilmeisesti myöskin siihen, että olisi lisätty vaaraa, että venäläinen vieras voima olisi sekaantunut sisäisiin asioihimme. Ja jos tuo vaara tämän hallituksen valtuuden kautta suurenee, se ei suinkaan ole syöväen syy.

Ed. Gylling: Lukuisat puheenvuorot sekä eilen että tänä päivänä ovat kai eduskunnalle selvästi osoittaneet, että sekä täällä eduskunnassa että sen mukana varmaankin hyvin suuressa osassa koko meidän maatamme on mitä suurimpia arveluja sellaista ehdotusta vastaan, joka hallituksen taholta eduskunnalle nyt on tehty. Nähdään mitä suurimmalla huolella, että hallitukselle ja sellaiselle hallitukselle, joka meillä nyt on, luovutettaisiin sellainen valtuus, josta tässä nyt on puhe. Toistan nimenomaan sanat sellaiselle hallitukselle, sillä se hallitus, mikä meillä nyt on, nojaa porvaristoon ja siellä pääasiassa oikeistoon. Porvariston vasemmisto laahustaa mukana, ei uskalla hallitusta vastaan asettua ja siunaa kaikki sen teot. Tämä hallitus on kumminkin sisäpolitiikassaan jo monella tavalla osoittanut sellaisia oireita, että on arvelluttavaa nykyisessä ajankohdassa luovuttaa sille sellaista valtaa, mitä se nyt itsellensä tahtoo. Eduskunnalle on eilen meidän ryhmämme eräitten edustajain taholta jätetty eräs kirjelmä, jossa pyydetään, että eduskunta ottaisi tutkiaksensa tämän hallituksen eräitä tekoja, jotka ilmeisesti ovat lain- ja määräysten vastaisia ja joiden tekojen kautta tämä hallitus nykyisessä olotilassa pyrkii systemaattisesti laajentamaan valtaansa yli sen, mitä sille kuuluu laillisesti, toisin sanoen , että tämä hallitus harjoittaa jo nyt valtiokaappauspolitiikkaa joka päivä, askel askeleelta. Tällaiselle hallitukselle, joka ei tiedä asettaa toiminnallensa niitä rajoja, joita laki ja sen laillliset oikeudet sille asettavat, puhumatta kokonaan siitä, mitä sen yksityiset jäsenet ovat toimineet ja tehneet, on vaarallista nykyaikana, jos on vaarallista yleensäkin, antaa sellaisia valtuuksia, mistä nyt on kysymys. Se on vaarallista muiden muassa sentakia, että meillä on juuri maan hallitusmuoto valmistettavana. Jos hallitukselle ja sellaiselle halitukselle, josta nyt on kysymys, jätetään niin suuret valtuudet järjestyksenpidossa, joista nyt on kysymys, toisin sanoen rajattomat valtuudet aseellisen voiman ylläpitoon tässä maassa, merkitsee se itse asiassa hyvin paljon kansanvaltaisen hallitusmuodon tulevaisuudelle tässä maassa. Sillä aseellinen joukko, varsinkin silloin, kun hallitusmuotoa ei ole saatu lopullisesti valmiiksi, merkitsee itse asiassa jo hallitusmuotoa. En luota tähän hallitukseen ja luulen, että suurin osa Suomen kansaa ei luota siihen, että se tulee käyttämään sen pyytämää valtaa sillä tavalla, kuin ne maalaisliittolaiset uskovat, jotka epäillen katsovat näitä hallituksen toimenpiteitä, mutta kuitenkin ovat tahtoneet hallitukselle puoltaa kyseessäolevan vallan antamista.

Tahtoisin siitä syystä, että kysymys, josta nyt on tehty ehdotus, otettaisiin tarkemman ja yksityiskohtaisemman valmistelun alaiseksi, kuin mitä hallituksen taholta on ajateltu ja eduskunnan oikeiston taholta ilmeisesti ajatellaan, toisin sanoen olen sitä mieltä, että erityinen järjestyslaistos, jos se havaitaan tarpeelliseksi, järjestettäisiin sille pohjalle, ettei se olisi hallituksen käytettävänä, vaan olisi eduskunnan käytettävänä, s. o. ainakin siihen asti, kunnes hallitusmuoto on meillä. Sillä tämä takaisi meille, että meille tulee hallitusmuoto sellainen, jonka kansa ja eduskunta tahtoo. Muuten saadaan semmoinen hallitusmuoto, jonka tahtoo oikeisto ja äärimäinen oikeisto.

Toinenkin seikka minusta puhuu sen puolesta, ettei eduskunnan pitäisi päättää asiaa nyt, vaan lähettää se valiokuntaan, se nimittäin, että tällaista asiaa nähdäkseni laillisesti ja valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti eduskunta ei voi päättää sillä tavalla, kuin hallitus on ehdottanut. Nyt ei ole kysymys mistään pienestä menosta eikä mistään pienestä toimenpiteestä, vaan erittäin laajakantoisesta toimenpiteestä ja toimenpiteestä, joka tuo mukanaan suuria menoja valtiolle. Poliisipäällikkö täällä vasemmalla on ilmoittanut miljoonan markkaa kuukaudessa tulevan kysymykseen. Se on tietysti vallan arviosumma, saattaa nousta paljon suuremmaksi ja vuoden mittaan siitä tulee tietysti kymmeniin miljooniin menoja valtiolle. Tällaisia kysymyksiä edellyttää valtiopäiväjärjestys ehdottomasti valiokunnassa valmistettaviksi ja käsiteltäviksi. Jollei niin tehdä, toimitaan vastoin valtiopäiväjärjestystä, ainakin vastoin sen henkeä.

Kun on näin asianlaita, ei minusta eduskunnalla ole edes oikeutta päättää sitä ilman valiokuntavalmistelua, vaan se on ehdottomasti valiokuntaan lähetettävä. Valiokuntaan lähettämistä on täällä eräiltä tahoilta kyllä vastustettu sillä syyllä, että asia on kiireellinen ja että sentakia olisi nopeasti saatava asiassa päätös aikaan, niinkuin kuulemma hallitus kiristää itsellensä tässä asiassa valtuuksia erinomaisella kiireellä. Olen kumminkin vakuutettu, että jos kiire johonkin johtaa, se johtaa siihen, että lyödään pää seinään

suurella kiireellä, sillä minusta ei ole epäilystäkään, että jos toimitaan niinkuin hallitus tahtoo, jos eduskunta antaa hallitukselle nuo valtuudet, niin saattaa hallitus mahdollisesti lopulta saada voiton, mutta joka tapauksessa se ei tule käymään helposti. Olen melkein varma, että siitä on kansalaissota ja levottomuudet seurauksena. Tätä olisi toki vältettävä. Siinä ei päivän tai viikon lykkäys asian käsittelyssä eduskunnassa tietysti mitään merkitsisi.

Näitä näkö kohtia silmälläpitäen pyytäisin puolestani ehdottaa, että eduskunta ehdotuksen tekemiseksi eduskunnan johdon ja valvonnan alaisena toimivan kansanvaltaisen järjestysvallan aikaansaamiseksi päättää lähettää asian lakivaliokuntaan, jonka asian rahallisesta puolesta tulee pyytää valtiovarainvaliokunnan lausuntoa. Valiokunnat tietysti saattavat käsitellä tämän asian sillä kiireellä, jonka he näkevät asianhaarain vaativan. Paljon pienemmässä tapauksessa, joka esiintyi viime kesänä Helsingin miliisilakon yhteydessä, katsottiin välttämättömäksi valiokuntakäsittely ja valiokunta käsitteli asian nopeasti ja siitä oli tulos, joka johti aseman selventämiseen. Minusta tehtäisiin mitä turmiollisin virhe, jos meneteltäisiin niinkuin hallitus tahtoo. Sentakia ehdotaan, että eduskunta nyt päättäisi ehdottamallani tavalla hankkia asialle selvityksen ja selvittelyn perusteella vasta ryhtyä nyt kysessä olevaan toimenpiteeseen.

Ed. Eloranta: Tänä aamuna, tämän asian esillä ollessa jo mainitsin, että koko tästä hommasta voi koitua sangen vaarallinen yritys, ja sellaiseksi se asia nyt alkaakin muodostua. Täällä suurella painostuksella porvarit koettavat vaikuttaa asiaan, saadaksensa hallituksen esityksen eduskunnassa hyväksytyksi ja todennäköisesti jo nyt olemassa olevat porvarikaartit laillistetuksi hallituksen poliisivoimaksi, jota sitten tarpeentullen käytettäisiin. Ovatko herrat ja hallitus oikein vakavasti ajatelleet, mihin tämä homma lopultakin johtaa? Sain puolisen tuntia sitten eräitä hämmästyttäviä tietoja puhelimella. Kuultuani päivällä, että jotain erikoista on tapahtumassa Porvoossa, pyysin sieltä tietoja ja sain niitä äskettäin. Ne tiedot eivät ollenkaan puhusenaatin alotteen hyväksymisen puolesta. Niiden tietojen mukaan on Sipoon pitäjän seutuville ja Porvooseen kerätty suuri aseellinen porvarijoukko, jolla on tarkoitus lähteä kävelemään Helsinkiä kohden, sikäli kuin sielläpäin asiasta oli jotakuinkin luotettavia tietoja saatu. Helsingissä ei minun tietääkseni tällä kertaa sellaista aseellista hyökkäystä tarvita.

Porvoon kaupungissa tällä hetkellä elämöi jo mainittu asestettu porvarikaarti. Noin kolmisensataa miestä käsittävä joukko siellä terrorisoi työväkeä parhaillaan. Niitä on kerätty sinne sekä Porvoosta että lähipitäjistä. Tänään iltapäivällä ne ovat vanginneet työväenjärjestöihin kuuluvia henkilöitä, kaksi niistä kulettaneet Sipooseen, kolmatta aikoneet lähteä viemään, mutta kun se siitä jyrkästi kieltäytyi ja näkivät, että sitä ei voi saada elävänä lähtemään, niin lopulta törkeyksiä lasketeltuaan päästivät sen irti. Sen jälkeen vangittiin vielä kolme työläistä. En tiedä näiden kohtalosta, enkä siitä, mitä herraskaarti aikoo näille työläisille tehdä. Mutta niiden herraskaartilaisten puheista päättäen eivät suinkaan aikomukset ole mitään rauhallista laatua. Herraskaarti on siellä — tai ehkä herra Castrén ilmoittaa, onko se senaatin poliisikaarti — on siellä vallannut työväentalon, pitää sitä asemapaikkanaan. Kuuluu myöskin, sikäli kuin puhelimessa sain selville, kontrolleeraavan puhelinkeskusasemaa, joten eivät työläiset pääse tietoja levittämään. Porvarikaartilaiset käyvät siellä parast'aikaa työväen asunnoissa nuuskimassa, ärsyttämässä ja ärjymässä työläisille. Missä tarkoituksessa? Tarkoituksena on nostattaa työväestö aselliseen vastarintaan ja siten saada aihetta oisoittaa, että kylläpä sitä poliisikaartia tarvitaan. (Vasemmalta: Ed. Mikkolan ennustus. Puhuja: Ja monen muu porvarin ennustus, lisättäköön.) Herrat käyttävät voimakkaita keinoja vaikuttaakseen eduskunnan porvaristoon. En tiedä, onko senaatilla osaa tuontapaisessa hommassa. Toivoisin, että sitä ei olsi. Mutt sen tiedän, että porvariluokkien johtavilla aineksilla siinä hommassa on sormet pelissä, ja se peli ei suinkaan ole mitään siivoa eikä kaunista.

Jos nyt Porvoossa porvarikaarti onnistuu terrosiseeraamaan työväkeä niin pitkälle, että syntyy vakavampi yhteentörmäsys, niin tietävätkö herrat, mihin se johtaa? Porvarikaarti on jo senaatin esityksen pohjalla katsonut itsensä oikeutetuksi esiintymään niin, kuin se nyt esiintyy, ja katsonut kai tavallaan olevansa jo laillinen mahti maassa. Tämä kai johtuu siitä, että eduskunnan porvariryhmät ovat todennäköisesti jo ennakolta antaneet senaatille sitoumuksen ajaa tämä senaatin ehdotus läpi. Näin ollen ovat porvarit pitäneet asemaa sellaisena, että se on jo hallituksen poliisijoukkona valmiina. Sillä pohjalla kai toimintaa nykyäänkin siellä Porvoossa hoidetaan.

Asema alkaa kehittyä aika vakavaksi. Jos te nyt laillistutatte ne kaartit, jotka paraillaan terroriseeraavat työväkeä tarkoituksella virittää kansalaissota maahan, niin kyllä te astutte askeleen,

jota te tulette myöhemmin raskaasti katumaan. Olkaa siitä varmat, niin varmat kuin olettekin tällä hetkellä, että tulette niiden avulla työväestön lyömään veriin ja häviöön. Kun asema on tuollainen, ja kun tämän esityksen takaa pilkistää tuollaisia ilmiöitä esiin, niin on tällaiselle kysymykselle ainoa oikea käsittelytapa se, että se ilman muuta hylätään. Me emme tarvitse sellaista asestettua joukkoa, jonka ensimäiset esiintymiset Suomessa ovat sen leimanneet kutakuinkin kamalin värein. Me tarvitsemme täällä ripeästi uudistuksia. Älkää luulko porvaripuolueiden taholla, että te röyhkeästi uudistuksia jarruttaen selviätte asemasta suurella poliisikaartilla. Sitä te ette tule tekemään. Te ette selviä siitä aseellisella voimalla, vaan te selviätte siitä uudistuksia nopeasti toteuttamalla ja antamalla takeita siitä, että täällä ruvetaan pääsemään siedettäviin yhteiskunnallisiin oloihin laillista tietä. Silloin loppuvat pyrkimykset laittomille teille, niinkuin maassamme tähän asti, ikävällä kyllä, erinäisissä tapauksissa on tapahtunut.

Herrojen taholla ei näytä olevan halua hyväksyä edes niitä välitysehdotuksia, joita sosialidemokraattien taholla on asiassa jo kaksikin tehty. Välit tuntuvat tällä kertaa aika selviltä. Luokkataistelu on joutunut kohtaan, jossa näytään jouduttavan aseellisen ratkaisun tielle, ja sille tielle joudutaan siitä syystä, että te maaliskuun vallankumouksen jälkeen olette voimanne mukaan jarruttaneet kaikkea uudistustyötä, riistäneet luottamuksen kansalta rauhalliseen edistykseen ja nyt yritätte korjata asemaa keinoilla, joita esillä oleva hallituksen esitys tietää.

Täällä tänä aamuna ed. Colliander asiasta antamassaan lausunnossa mainitsi, että epäjärjestyksen ylläpitäminen Turussa tulee aika kalliiksi. Olen samaa mieltä, että epäjärjestysten ylläpitäminen ja niiden kukistaminenkin tulee aika kalliiksi; se maksaa rahaa ja verta. Ja siitä syystä luopukaa sellaisesta politiikasta. Jos käyttäisin samanlaista väittelytapaa, kuin ed. Colliander, väittäisin minä, että herrat Colliander y. m. ylläpitävät anarkiaa Turussa. En tahdo suoraan sanoa, että herra Colliander olisi niin tehnyt, joskin viime aikojen tapahtumat sellaiseen viittaavat, niin Turun tapahtumat kuin paraillaan Porvoossa sattuvat tapahtumat. On vielä aikaa. Palatkaa siltä tieltä, jolle nyt olette astumassa ja jo osittain astuneet, niin vielä saadaan rauha. Mutta jos te tänä iltana täällä hyväksytte hallituksen esityksen, niin kyllä te silloin saatte sen seurauksista yksin vastata.

Ed. Kiviniemi: (Vasemmalta: Päivällisloma.) Ensinnäkin on mielestäni otettava huomioon tätä esitystä käsiteltäessä se seikka, että järjestyslaitoksen, jossa tässä on kysymys, ollakseen tehtäväänsä soveltuva, ensimäisenä ehtona täytyisi olla, että hallitus, jonka käskettävänä se on, seisoo kansanvaltaisella ja parlamentaarisella pohjalla. Mutta niinkuin tiedämme, nykyisen hallituksen takana on tässä eduskunnassa vähän enemmän kuin puolet. Lähes toinen puoli eduskuntaa on omavaltaisesti sulettu pois hallituksen muodostamisesta. Meillä on jo riittävästi kokemuksia siitä, että epäparlamentaarinen hallituksen kokoonpano on johtanut siihen, että todellinen kansan hyväksi tehtävä uudistustyö tässä eduskunnassa käy aivan mahdottomaksi. Onko tällä nykyisellä hallituksella sitten kansan enemmistön luottamusta takanaan, niinkuin täällä oletetaan? Minä epäilen. Kansa on työttömänä ja nälässä, se odottaa eduskunnalta ja hallitukselta työtä ja leipää. Ajatelkaapa hyvät naiset ja herrat, mitä saa aikaan sellainen toimenpide, että sille annetaan leivän asemesta lyijyä ja rautaa! Kyllä tällaisilla toimenpiteillä ei voida rauhaa maahan saada, ja se on myöskin tosiasia, että anarkiaa on olemassa, ja kun sitä kerran on olemassa, niin sen poistamiseksi ja estämiseksi täytyy käyttää, jos ei muu auta, vaikkapa voimakeinoja, mutta ei tällä tavalla, kuin tässä hallituksen esityksessä on, sillä se tuottaa vain yhä lisää anarkiaa. Ainoa keino on mielestäni se, että kysymyksessä olevan järjestysvallan luomiseen käydään kansanvaltaisia periaatteita noudattaen. Sillä tavalla saadaan anarkia asettumaan, kun samalla hankitaan leipää ja työtä. Diktatuurilla ei tätä Suomen kansaa hallita, tulkoon se oikealta tai vasemmalta. Kansalla on vuosisatojen raskaat kokemukset siitä ja se tulee sen kukistamaan tavalla tai toisella. Täällä ed. Rentola samalla sekä siunasi että kirosi sen miekan, minkä hän hallituksen käteen antoi. Hän kirosi sen nimittäin siinä suhteessa, jos sitä aletaan käyttää kansainvälistä ja varsinkin meidän maasamme olevaa sosialidemokratiaa vastaan. Minä puolestani olen vakuutettu, että sitä tullaan juuri sitä vastaan käyttämään, sillä anarkia onneksi se on ohimenevää ja sillä ei tule olemaan juuri suurta kannattavuutta; se näin murrosaikoina kyllä nousee pinnalle, mutta sosialidemokraattinen voima on jo siksi suuri maassamme, että anarkia ei tule saamaan suurempaa kantavuutta. Minulla on lähes parinkymmenen vuoden aikana, mitä olen työväenliikkeessä ja sosialidemokraattisessa liikkeessä ollut mukana, selvät persoonalliset kokemukset siitä, että poliisivaltaa silloin, kun käskikäyttämään tähän tarkoitukseenjänä on olemassa jänä on olemassa yliluokka, tullaan juuri etupäässä käyttämään tähän tarkoitukseen. Sillä paik-

kakunnalla siellä kaukaisessa Lapissa, missä olen toimiskellut, minä luokkatovereiltani olen saanut liikanimen revisionisti ja porvareilta samoin myös liikanimen hiljainen sosialisti ja olen aina koettanut toimissani käyttää rauhallisia ja siveellisiä keinoja, mutta siitä huolimatta olen useamman kerran joutunut poliisin kanssa tekemisiin ja olen tullut siihen vakaumukseen, että tässäkin on kysymyksessä ei anarkian kukistaminen, ei huligaanijoukkojen kukistaminen, vaan sosialidemokraattisen liikkeen kukistaminen, sillä se on paljon vaarallisempi liike olemassa olkeistolle kuin anarkia. Täällä on paljo puhuttu lahtarikaarteista ja punakaarteista. Ennen joululomalle lähtöäni olivat minulle nämät kummatkin aivan tuntemattomat. Tiesin ainoastaan sen, mitä niistä oli puhuttu. Lapissa käydessäni kumminkin tulin huomaamaan, että olemattomia ne eivät ole, ja vieläpä sain sen havainnon, että niitä käytetään tarkoituksellisesti. Tänne kaukaiseen Lappiinkin on lähetetty suojeluskunta ja mikäli selvisi sen toiminnasta, tarkoitus oli sillä saada aikaan siellä rauhattomuutta, että olisi syytä käydä kansaa rauhoittamaan. Täällä on ed. Gylling jo ehdottanut tämän asian valiokuntiin ja pyytäisin myös sitä kannattaa.

Ensimäinen varapuhemies: Kun useita puheenvuoroja on pyydetty, keskeytetään nyt täysi-istunto ja jatketaan kello ½ 8 i. p.

Täysi-istunto keskeytetään kello 5 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo ½ 8 i. p.

Ensimäinen varapuhemies: Jatketaan päiväjärjestyksessä olevan 8:n asian käsittelyä.

Aamupäivällä teki ed. Gylling seuraavan ehdotuksen: että eduskunta ehdotuksen tekemiseksi eduskunnan johdon ja valvonnan alaisena toimivan kansanvaltaisen järjestyskunnan aikaansaamisesta päättäisi lähettää asian lakivaliokuntaan, jonka asian rahallisesta puolesta tulee pyytää valtiovarainvaliokunnan lausunto. Tätä ehdotusta on ed. Kiviniemi kannattanut. Eduskunta hylkäsi viime istunnossa ed. Välisalmen ehdotuksen tämän asian lähettämisestä lakivaliokunnan vamisteltavaksi. Kun ed. Gyllingin nyt tekemä ehdotus mielestäni oleellisesti on sama, en katso voivani asettaa sitä äänestyksen alaiseksi.

Ensimäisen varapuhemiehen ilmoituksen johdosta lausuu

Ed. Gylling: Minusta puhemiehen käsitys tässä asiassa ei ole oikea. Valtiopäiväjärjestys puhuu siitä, että on sama ehdotus ollut ennen äänestettävänä. Puhemies ei ole itsekään väittänyt, että tässä olisi kyseessä sama ehdotus. Hän sanoi, että tässä on kysymyksessä oleellisesti sama ehdotus. Minun ehdotukseeni ensiksikin sisältyy perustelu asian lähettämisestä valiokuntaan. Sitä ei lähetettäisi sinne avonaisesti. Siinä on oleellinen ero. Sitten on myös ehdotettu pyydettäväksi valtiovarainvaliokunnan lausuntoa, jota ei ennen ollut ehdotettu. Nähdäkseni siis ehdotus ei ole sellainen, että sitä olisi kieltäydyttävä äänestämästä. En kumminkaan tahdo tehdä vaatimusta, että eduskunta päättäisi lähettää puhemiehen menettelyn perustuslakivaliokuntaan harkittavaksi, koska voin muuttaa tämän ehdotuksen hiukan, sellaiseen muotoon, että puhemiehellä ei ole mitään syytä kieltäytyä sitä äänestyttämästä, nimittäin sillä tavoin, että se lähetetään sekä laki- että valtiovarainvaliokuntaan. Aion tehdä siitä ehdotuksen.

Ed. Wrede: Frågan huruvida det af herr Gylling framställda förslaget är detsamma som det i går af landtdagen genom votering förkastade beror icke därpå, huruvida ordalydelsen är densamma, utan därpå huruvida detta förslag innehåller någonting annat eller någonting utöfver hvad det genom votering förkastade förslaget innehåller. Såvidt jag fattat dessa förslag, är herr Gyllings förslag icke vidsträcktare utan mera begränsadt än det förra förslaget, så att det rymmes inom detsamma. På grund däraf anser jag herr talmannens förfarande att icke upptaga det till votering vara fullkomligt riktig.

Ed. Gylling: Ed. Wredelle pyytäisin huomauttaa, että on hyvin mahdollista, että eduskunta eilen juuri siitä syystä hylkäsi ehdotuksen lähettämisestä valiokuntaan, että se oli laajempi kuin nyt ehdottamani.

Keskustelu puhemiehen ilmoituksen johdosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimäinen varapuhemies: Mitään ehdotusta ei ole tehty.

Ed. Aronen: Luovun.

Ed. Suutala: Esillä olevan kysymyksen yhteydessä on huomautettu, että sosialidemokraattisessa ryhmässä on henkilöitä, jotka kannattavat hiljaisuudessa hallituksen tekemää esitystä. Tämä huomautus pakotti minut pyytämään puheenvuoron torjuakseni tuon väitteen. Vieläpä olen vakuutettu muistakin ryhmätovereistani, että yhtään niissä ei ole sellaisia, jotka kannattaisivat hallituksen tekemää esitystä. Mielestäni on tähän maahan saatava oikea järjestys, mutta järjestystä ei palauteta tähän maahan pampuilla eikä ampuma-aseilla. Oikea järjestys palautuu vain niissä oloissa, kuin kansan pohjakerroksilla on hyvinvointi. Silloin ei ole järjestyksen häiritsijöitä, jokainen tahtoo säilyttää hyvinvointinsa ja huligaaniainekset voidaan silloin helposti pitää aisoissa.

Täällä on paljon väitetty siitä kuka on syyllinen nykyiseen levottomaan tilaan maassa. On myöskin selvästi osoitettu, että syyt siihen ovat niin syvällä, että niitä ei voida poistaa aseellisten joukkojen muodostamisella. Tarvitaan uudistuksia, jos mielitään poistaa levottomuuksia. Mutta tämän eduskunnan porvarit eivät tahdo uudistuksia. Heillä on ohjeena Stolypinin politiikka: „ensin rauhoitus, sitten uudistuksia". Nykyisellä politiikalla porvaristo osoittaa, että se ei ymmärrä aikaansa, eikä ole mikään ihme, jos he tällä politiikalla „löisivät päänsä seinään", kuten on ennustettu.

Esilläoleva esitys osoittaa, että hallitus ei ole oppinut mitään Suomen itsenäisyyskysymystä järjestettäessä. Itsenäisyyskysymyksen järjestäminen oli nimittäin takaperoista, niinkuin esillä oleva kysymyskin. Nyt kun hallituksen pitäisi tyynnyttää työväenluokkaa, lähennellä sitä uudistuksilla, tahtoo hallitus päinvastoin tervehtiä sitä lyijyllä. Tuleeko hallitus onnistumaan, on hyvin epäilevää, vaikkakin hallituksen tukena on eduskunnan porvaristo ja lisäksi ed. Rentolan antama siunaus. On hyvinkin luultavaa, että nykyisissä oloissa suurten aseellisten joukkojen muodostaminen synnyttää vielä rauhallisessa työväestössä sellaisen mielialan, joka voi puhjeta tekoihin sellaisiin, että epäjärjestys vain tässä maassa lisääntyy.

Kuka tässä maassa on ensin nostanut aseen kansalaistaan vastaan. Kenen toimesta on ensin perustettu aseellisia järjestöjä? Ei ainakaan työväen taholta sitä ole tehty. Kyllä ne olivat Suomen porvariherrat, jotka ensin asestautuivat. Porvariston taholta alettiin viime kesänä perustaa aseellisia järjestöjä, niitä he kutsuivat palokunniksi, suojeluskunniksi j. n. e. Ainakin Keski-Suomessa levitettiin palokunta-aatetta väellä ja voimalla. Pitkin pitäjiä kulki miehiä, jotka selittivät kansalle palosammutusaatetta, jokaisella miehellä oli mukanaan palokalunäytteitä. Tosin ei ennen ole ollut sellaisia palokaluja, jotka sopivat housuntaskuun, mutta kun kuunneltiin, alettiin käsittää.

Näillä palokunnilla oli tarkoitus estää vihollisen tihutöitä, jos he yrittivät niitä tehdä. Se oli kaunis ajatus, jonka moni työläinenkin hyväksyi. Mutta nämät palokunta-aatteet saivat pian toisen suunnan. Maassa oli useita työtaisteluja ja silloin ryhdyttiin suojeluskuntain taholta levittämään sellaista aatetta, että nämä aseelliset suojeluskunnat tulevat sekaantumaan työtaisteluihin. Tällöin myöskin huomasivat työläiset suojeluskuntien oikean tarkoitusperän. Sittemmin kärjistyi asema yhä uhkaavammaksi. Maanviljelijät puhuivat jo vaalien edellä maateollisuustyöväen nälkään tappamisesta. Suojeluskunnat esiintyivät uhkaavasti, antaen ymmärtää, että tulevat elintarvelevottomuudet asevoimin kukistamaan. Kun työväestö tunsi sellaisen, aseellisen, järjestön asiat ja uhkaukset, ei ole ihmeellistä, että aseita alettiin heille haalia. Porvaristo haukkui, että työväki saa aseita venäläisiltä. Mutta porvaristo sai samaan aikaan milloin mihinkin paikkaan rannikkoa aseita. Mistä aseet tulivat, on minulle tuntematonta, mutta vieraalta saatuja ne joka tapauksessa olivat, sillä kotimaassa ei sellaisia valmisteta.

Tällä tavoin ovat maassamme eri kansanluokat asestuneet luokkataisteluun. Porvaristo on sen aloittanut ja täten pakottanut työväen seuraamaan esimerkkiä. Nyt pyytää senaatti eduskunnalta lupaa julistaakseen kansalaissodan tässä maassa. Kuten näyttää, tulee majesteetin enemmistö tämän luvan myöntämään. Nuori tasavalta alkaa huomenensa sotatoimilla. Se ei sodi vierasta vihollista vaan omaa kansaa vastaan. Huonosti aletaan uutta Suomea luoda. Edesvastuu lankeaa senaatin ja eduskunnan porvariston kannettavaksi. Me työväen luokan edustajat olemme osoittaneet paljon hyviä keinoja, millä tavoin maa rauhoitettaisiin. Te otatte omat keinonne. Hyvä on! Nähdään tuonnenmpana, miten tuletten onnistumaan.

Täällä on järkisyillä perusteltu tämän kysymyksen valiokuntaan lähettämistä. Mielestäni asia on sellainen, että se vaatisi tarkkaa harkintaa, ennenkuin päätös tehdään. Mutta kun asia ei näytä menevän valiokuntaan, yhdyn niihin, jotka ovat ehdottaneet kysymyksen hylättäväksi.

Ed. Salin. Luovun.

Ed. Sirola: Viime yönä ed. Colliander jatkoi asian käsittelyä muutamilla viisasteluilla, jotka eivät kyllä asiallista vastausta kaipaisi, mutta saattaahan niidenkin perusteella panna muutamia seikkoja paikallensa. Kun sosialistit ovat osoitelleet keinoja, jotka saattaisivat maahan palauttaa järjestystä, niin koetti hän siitä vetää johtopäätöksen, että sosialistit voisivat siis palauttaa järjestyksen, mutta eivät tahdo. — Sosialistit ymmärtävät ja porvarienkin pitäisi ymmärtää, että kansanliikkeet ovat luonnonvoima, yhteiskunnallisten seikkojen ilmaus, ja siis yhteiskunnallisten lakien alaisia. Me voimme täällä niitä selostella, analysoida ja koettaa siten osoittaa, löytyisikö tällaisesta tilasta pääsyä pois. Joidenkin maiden eduskunnat pitävät tällaisten ilmiöiden tutkimista hyvin tärkeänä. Kun Amerikassa viime vuosina ilmeni sangen jyrkkiä luokkataistelun ja kansalaissodan ilmauksia, varsinkin Lännen suurten lakkojen yhteydessä, niin asetti Yhdysvaltain kongressi tutkijakunnan, joka matkusti ympäri maata ja otti vastaan eri kansanluokkain ja järjestöjen edustajia ja yhteiskunnallisia toimihenkilöitä kaikilta aloilta sekä tiedusteli niiltä tarkoin, mitkä heidän mielestään ovat tällaisten ilmiöiden syyt, ja pyysi heiltä ehdotuksia tällaisten ilmiöiden voittamiseksi. Vaikka siellä valtiovallalla on käytettävänänsä sotavoimia ja käyttääkin niitä usein häikäilemättä, niin kuitenkin se piti tärkeänä tallaisten alati uudistuvien ilmiöiden tutkimisen. Ja se tutkimus valaisi syvälti sen maan yhteiskunnallisia oloja. Tämän eduskunnan istuntoaikana on jo useita kertoja ilmennyt seikkoja, jotka olisivat aiheuttaneet sellaisia tutkimuksia, joita eduskunnan asettamain toimikuntain olisi ollut suoritettava jonkunlaisella tuomarinvallalla, niinkuin joissakin muissa maissa eduskunnalliset komiteat asioita tutkivat, ja me olemme täällä ehdottaneet edes valiokuntakäsittelyä sellaisille seikoille kuin Turun jutulle ja nyt taas tälle, mutta siitä on kieltäydytty. Pyydän panna merkille, että ei ole hallituksen, eikä porvarillisten ryhmien puolelta annettu edes selvityksiä niiden väitteiden johdosta, joita on tehty hallituksen esityksen perusteluissa esitettyjä seikkoja kohtaan. Ja vaikka selityksiä toiselta ja toiselta puolelta annettaisiinkin, niin ne kumminkin olisivat valiokunnassa tutkittavat, sillä onhan eduskunnan arvoa alentavaa esityttää itselleen asioita, joista annetaan erilaisia tietoja, eikä ryhdytä niitä tutkimaan.

Me olemme koettaneet lausua käsityksemme niistä syistä, jotka kuohuntailmiöitä synnyttävät. Sanottakoon vielä, että ne ilmiöt nousevat siitä tosiasiasta, että luokkasuhteet ovat kärjistyneet Suomessakin, vaikka porvarislehtien puolelta elintarvekysymyksen y. m. yhteydessä melkeimpä ruikuttamalla valitellaan, että kaikkihan tässä kärsimme ja kaikki olemme samassa asemassa. Kuitenkin on selvinnyt esimerkiksi viime vuoden tilinpäätöksistä tietojen tullessa, että monissa Suomen kaupungeissa, muiden muassa Turussa, on ilmestynyt kymmenittäin uusia miljoonanomistajia! Tämä samaan aikaan, kun suuri joukko kansasta on työttömyyden ja riittämättömän ravinnon, jopa suoraan nälän kynsissä. Tällainen ilmiö on niin merkille pantava, että olisi tosiaankin ihme, jos tässä maassa olisivat rauhallisemmat olot. Niin kauvan kuin tällaiset vastakohdat vallitsevat, niin kauvan on luonnollista, että pysyy levottomuuden tila ja että luokkayhteiskunnan, porvarillisen yhteiskunnan järjestys voi olla aina vain väliaikaista, tilapäistä. — Seväliainen järjestys, joka entisten luokka ja voimasuhteiden vallitessa on vallinnut, murtuu aikana, jota sanotaan vallankumoukselliseksi. Silloin ilmenevä kuohuntatila asettuu vasta, kun on löytetty ne muodot, joiden puitteissa luokat muuttuneiden voimasuhteiden aikana suostuvat elämään keskenään rauhallisissa väleissä. Näiden yhteiskunnallisten aakkosten mainitsemista ja kertaamista ei täällä tarvitsisi, jollei toiselta puolen ilmeisesti yritettäisi kieltää niitä.

Täällä on jo monasti osoitettu, kuinka nykyisen senaatin johtama politiikka, tai turhaa on sanoa senaatin politiikka, se kun on senaatin ja tämän eduskunnan enemmistön politiikka, sillä sehän näyttää olevan yhteinen, — niin, se politiikka on monessa kysymyksessä ollut suorastaan provokatoorista. On mainittu elintarveasia. Herra Colliander koetti täällä viisastella siitä, että sosialistit eivät muka uskalla antaa tarkastaa varastojansa. Tällaistä törkeyttä on kyllä saatettu heittää porvarislehtien palstoilla, mutta tosiaankaan ei olisi uskonut, että sitä olisi eduskunnassa esitetty. Sosialistithan ovat ensimäisinä vaatineet asioitten selvittämisen ensi ehtona rehellistä elintarvevarastojen tarkastusta. Siihen horjahtivat hallituslaitoksetkin hetkeksi, tässä ennen joulua, mutta porvarislehdissä nousseen vastarinnan takia ne sitten perääntyivät ja turmelivat tämän kalliin inventoimisen. Sosialistit kieltäytyivät myötävaikuttamasta sellaiseen elintarvevarastojen luetteloimiseen, jota varten ei ollut velvollisuutta kaikkien näyttää varastojaan. Tapasin tänään erään helsinkiläisen talonmiehen. Hän sanoi, että nyt ovat keksineet vielä toisen kierouden tässä elintarveasiassa. Oli nimittäin ollut takoitus, että talonmiehet kokoaisivat talossa asuvilta niiden elintarveilmoitukset ja toimittaisivat ne perille. Mutta

nyt on tullut peruutus ja annettiin asujamille oikeus viedä ne itse toimistoon. Tämä talonmies oli täysin vakuutettu siitä, ettei olisi tarvinnut tälläiseen keinoon ryhtyä, ellei olisi oltu selvillä siitä, että talonmiehet tietävät vähin talossa olevista varastoista, ja näyttäisi kovin törkeältä, jos jonkun elintarvevaraston ilmoitus talon asioista tietävän talonmiehen tietojen perusteella ilmenisi vääräksi. Sanottakoon, että tämä on turhaa epäluuloa. Niin enhän minä tiedä, missä määrin siinä on perää, mutta toistan vain, että se elintarvetarkastus, jonka piti olla kaikin puolin luotettava, molemmin puolin luotettavien henkilöiden yhteisesti suorittama, se on näin monenkertaisilla koukuilla ja kiertoteillä turmeltu ja muutettu selvästi provokatsiooniksi, ärsytykseksi, jonka korjaaminen taas on vaikea, jos sitä edes korjata halutaankaan.

Toinen ärsytys on ollut herrojen torpparipolitiikka. Te tiedätte, että Suomen torpparien keskuudessa harkitaan paraikaa veromaksulakkoa ja porvarilliset sanomalehdet hoilaavat, että se on taas uusi sosialistien kiihoituskeino, jolla ne koettaavat saada torpparit onnettomuuteen. Nyt kuitenkin on muistettava, että Suomen torpparit ovat uuden eduskunnankin aikana toistakymmentä vuotta saaneet odottaa — ei puhettakaan oikeudesta, vaan odottaa jokapäiväisen työnsä turvaa. He ovat olleet kymmenintuhansin häätöjen varassa, ja eduskunta on vuodesta vuoteen roikutellut sellaisiakin väliaikaisia toimenpiteitä, kuin ovat olleet sopimusten jatkamiset. Sillä tavalla ovat porvarilliset luulleet pääsevänsä tästä asiasta. Mutta vaikka asiat ovat näin, niin nytyin vielä viivyttelee hallitus ja eduskunnan enemmistö torpparivapautusta, ilmeisesti koettaen sitä päästä.

On mainittu myös perustuslakikysymys. Herra Wrede täällä eilen ennusti, että eduskunta tässä kokoonpanossaan ei näy saavankaan kokoon mitään perustuslakia. Hän tietysti tarkoitti sellaista perustuslakia, jota hän voisi olla läpilaskemassa, — että hän ei hyväksy minkäänlaista perustuslakia, minkä tämän eduskunnan vasemmisto ja keskustakin ehkä laatisivat, se on selvä. Mutta on sangen kuvaavaa, että tämä eduskunta selitetään kelvottomaksi laatimaan utta perustuslakia vapaalle Suomelle! Siis tässäkin asiassa sitä samaa provokatsioonia, kuin elintarvekysymyksessä ja maatalouskysymyksessä.

Tulee ajatelleeksi: mikä on kaiken tämän takana? Ja vastaus voi olla ainoastaan yksi. Tämän senaatin ja sitä yllyttävien ryhmien takana on kapitalistinen liikevoitto. Ja ymmärtäähän sen niin hyvin. Suomen porvarit eivät ole saaneet niin vapaasti isännöidä kuin joidenkuiden muiden maiden porvarit. Heidän on täytynyt riistämisensä jakaa venäläisen virkavallan kanssa. Heidän on täytynyt alistua Venäjän porvariston holhoukseen maatalous- ja tullipolitiikassa. Onhan selvää, että heille maan riippumattomuus voi kajastella ainoastaan vapaana liikevoiton kahmimisena, esteettömänä tilaisuutena nyt kerrankin järjestää asiansa niin, että voisi kaikkilla valtiovallan keinoilla kenenkään häiritsemättä saada kääriä kokoon sellaisia voittoja, joihin tilaisuus olisi. Tälle seikalle asettavat nyt muutamat tosiasiat rajoja. Kansanvaltainen perustuslaki, virkavaltaisuuden hävittäminen, yhteiskunnalliset uudistukset, työväen suojelus- ja vakuutuslait, sen sellaiset ovat suurporvaristolle häiritseviä, vaikkakaan ne eivät vielä itsessään koske liikevoittoon eivätkä tee sen kokoomista suinkaa mahdottomaksi. Päinvastoin ne yrittelevää porvaristoa ajavat uudenaikaisempiin liiketapoihin ja teknillisiin uudistuksiin, mutta saamaton porvaristo on siksi vanhoillinen, että se mieluimmin kokoaisi liikevoittoa kehnossa asemassa pidetyn työväestön työstä. Tämän liikevoiton, kylmän liikevoiton kannalta arvioi porvaristo asemaa Suomessa. Se arvioi sitä jotakuinkin näin: Jos mennään pitemmälle uudistusten myöntämisessä, niin tässä maassa kuitenkin täytyy jakaa liikevoittoa jossain määrin muiden ryhmien, työväenluokan kanssa, annetaan työväenluokalle keinoja voimistua, järjestyä ja pitää puoliansa palkkataisteluissa ja yhteiskunnallisessa taistelussa. Se olisi estettävä, ja se voidaan estää esimerkiksi siten, että saadaan lyödyksi jollakin tavalla sosialistipuoluetta. Sita varten provoseerataan asiaintila kärjistyneeksi ja koetetaan saada asema näyttämään siltä, kuin olisi sosialistinen puolue syypää siihen kärjistymiseen. Tätä kömpelöä menettelyä on koetettu monissa maissa ja se on hiukaksi ajaksi voinut onnistuakin. Se näytti näet menevän talonpoikiin ja pikkuporvarillisiin aineksiin ja nämä saadaan auliisti suurporvareita kannattamaan.

Talonpoikia houkutellaan vielä toisellakin. Heitä houkutellaan myös liikevoitolla. Koko sodan ajan on sitä Suomessa harjoitettu. Suomen maanviljelijäin, suurviljelijäin ja keskikokoistenkin viljelijäin kannalta on prof. Gebhard ja hänen joukkonsa kiihoittamalla kiihoittaneet maanviljelijöitä nyt kerrankin kokoamaan rahaa ja panemaan taloutensa rahatalouden pohjalle niillä voitoilla, joita nyt on tilaisuus koota. Ja kaikki raivo, näitä ahtaasti ajattelevien luokkien raivo on koetettu kohdistaa kaupunkien työväestöä vastaan, jolla on ollut röyhkeyttä sodan aikana vaa-

tia syödäksensä voita! Talonpoikia houkutellaan siis liikevoitolla, porvarien mukaan pääsemisellä, ja samalla heitä yllytetään „järjestyksen häiritsijöitä" vastaan ja selitetään, että yhteiskunnallinen rauha ei voi parantua, jolleivät he liity yhteen muiden omistavien ja yhteiskuntaa säilyttävien piirien kanssa.

Tällaiseen asemaan on nyt meillä jouduttu ja ilmeisen provokatoorisesti koetetaan saada aikaan yhteiskunnallisen tilan kärjistyminen yli rajojensa. Porvaristo tahtoo Suomen itsenäisyydessä tehdä rahaa, ja mitäpä se muuta siinä tahtoisi! Suomen työväestö on tätä itsenäisyyttä puuhannut ja sen puolesta paljon toiminut ja taistellutkin ja se tahtoo tämän itsenäisyyden tehdä kansanvaltaiseksi, ja toiseksi, tehdä sen edistykselliseksi, sellaiseksi, että tässä maassa työväestökin voisi elää ja toimia, vallata itselleen tässä maassa sellaisen aseman, joka siitä kerran tekisi onnellisen, omavaraisen työväen asuinsijan. Pienemmät talonpojat väliin vilauttelevat, että heilläkin olisi samantapaisia pyrkimyksiä ja että hekin tahtoisivat sovinnollista yhteistyötä työväen kanssa, niin että heidän osuuskuntansa ja työväen osuuskaupat olisivat muka yhteisessä tavaravaihdossa ja ettei muka esiintyisi kapitalististen välikäsien riistämistä. Taistelu osuuskauppa-alalla on osoittanut, kuinka pitkälle talonpojat ovat tältä kannalta joutuneet, ja heidän puheensa kaikuvat yhä enemmän ja enemmän ontoilta. Pantakoon siis merkille, että talonpoikaiset puolueet eivät ole oikeutettuja enään tuontapaisia tunnussanoja ja lippuja vaalitaistelussa liehuttamaan, kun he kaiken jäljenkin tällaiselta pyrkimykseltä täällä pois pyyhkivät. He siis siirtyvät siihen leiriin, joka tahtoo Suomen itsenäisyydeestä tehdä rahaa, ja lupaavat siitä pyrkimyksestä, joka tahtoo Suomen itsenäisyyden tehdä kansanvaltaiseksi ja edistykselliseksi.

Kun porvaristo tahtoo Suomen itsenäisyydestä tehdä rahaa, niin se myös erityisellä painolla huomauttaa, että jollemme kykene täällä takaamaan hengen ja omaisuuden turvaa, niin tänne voi tulla vieraita tämän maan asioita hoitelemaan, ja kerrotaan, kuinka sen ja sen maan edustajat jo huomauttelevat, että heidän hallitukseensa tekee hyvin pahan vaikutuksen, kun tällaisia ilmiöitä on maassa. No meidän hallituksemme edustajat olisivat oikeutetut ja velvolliset kaikkiin tällaisiin huomautuksiin vastaamaan, ettei pitäisi puuttua toisen maan asioihin, kun eivät omassakaan maassa nämä asiat ole paljon parempia. Sillä niinkuin onkin täällä, meidän sosialistienkin taholta, puhuttu Englannin porvariston viisautta, joka aina osaa tällaiset kärjistyneet tilanteet väistää, niin on se kuitenkin vain osittain totta. Me tiedämme, että siellä on luokkataistelu sangen usein leimahtanut tai ollut leimahtamassa avoimeksi luokkasodaksi, ja tiedämme, ettei ole varsin kauvan, kun Brittein saarilla ovat tykit jyrisseet kansalaissodassa maan eri kansallisuuksien ja ryhmäin kesken. Muistettanee ettei ole niin monta vuotta sitten, kun Ranskan viininviljelijät lähtivät suoranaiseen aseelliseen sotaan hallitussuuntaa vastaan ja valvomaan siten oikeuksiansa. Eikä nyt kuitenkaan tämän perusteella ole siltä maalta „sivistysmaan" nimeä tahdottu riistää eikä sen maan porvaristo liene kerjännyt muitten maitten apua tämän nousun tukahduttamiseksi. Päinvastoin — kun oli omistavia viininviljelijöitä liikkeellä — niin pääministeri alentui neuvotteluihin ja koetti tulla sovintoon, niin että tyydytettäisiin sen verran näitten vaatimuksia, kuin niitten rauhoittamiseksi tarvittiin. Tällaisia esimerkkejä voisi mistä sivistysmaasta tahansa kertoa, niin ettei nyt tarvitse täällä esiintyä aakkosellisilla opetuksilla, että jos tässä maassa porvarillisen provokatsioonin vaikutuksesta luokkataistelu leimahtaa sangen kärjistyneeksi, se merkitsisi tämän maan arvon ja kunnian menetystä. — Oikeastaan voidaan sanoa, että tällaisia aikoja, jolloin muutamissa vuosissa kansat harppaavat edistyksessä vuosikymmenien normaaliaikojen askeleita, ne jälkeenpäin muistelevat historiansa kunniakkaimpina aikoina. Niitä, jotka tällaisina aikoina esiintyvää edistysvaatimusta ovat voimakkaimmin edustaneet, niitä on historia kunnoittanut, samalla kun se on jättänyt ikuisesti häpeämään ne, jotka eivät tällöin ymmärrä ajoissa järjestää yhteiskunnallista suhdetta edes siedettävälle kannalle, vaan laskevat maassansa irti kansalaissodan, koska, kuten historia osoittaa, kansalaissodankin kautta täytyy edistyksen ajaa tiensä, jos sen eteen muuten esteitä asetetaan.

Käsittääkseni ei minkäänlaisella järjestyskunnalla voida taatusti tämän maan oloja rauhoittaa. Rauhoituskeinona voi olla ainoastaan systeemin ja politiikan muutos, poliittinen muutos sellainen, että tämä eduskunta uusien valtaryhmitysten kautta ottaisi johdon pois äärimäiseltä oikeistolta, joka sitä ilmeisesti käyttää Suomen kaikkien pienimpäin, mutta suurinta voittoa kahmivien ryhmien hyväksi.

Tulee kysyneeksi itseltään, kutka tässä maassa tulevat suurporvariston toimesta taistelemaan sellaisen suurporvarillisen järjestyksen ylläpitämiseksi, joka edistyksen tukahduttaisi. Ensinnäkin siihen palkataan sellaisia, jotka tuollaiseen toimeen itsensä palkata antavat. Toiseksi siihen toimeen narrataan talonpoikia. Kolmanneksi sii-

hen kuulemma on kutsuttu mukaan sitä nuorisoa, joka tästä maasta sodan aikana on siirtynyt Saksaan asetaitoa oppimaan Suomen itsenäisyyden ja vapauden puolesta taistellakseen. Olen ollut viime kesänä tilaisuudessa tapaamaan eräitä tähän joukkoon kuuluvia. He ilmaisivat syvää tyytymättömyyttä sitä vastaan, että Suomen porvarilliset ryhmät jättivät heidät oman onnensa nojaan. Heidän täytyisi kestää huonoa kohtelua, järjetöntä asiain järjestelyä eikä heille annettu tietoja ja takeita siitä, millä tavalla he voisivat hyödyttää isänmaata. Kun heidän korviinsa oli tullut, että sosialistit tarmokkaammin ajavat Suomen itsenäisyyden asiaa, niin useat heistä lähestyivät sosialistipuoluetta saadakseen siltä apua. Heille täytyi minun vastata, että kun sosialistinen puolue ei ole heitä lähettänyt tällaiseen toimeen, ei se myöskään voi heille ohjeita antaa. Nimenomaan huomautin, ettei useiden heidän paikkansa nähtävästi ole sosialistisessa puolueessa. Kun he vakuuttivat „sympatiojansa" sosialistista puoluetta kohtaan, täytyi heille yksinkertaisten tosiseikkojen avulla osoittaa, että taistelu Suomen itsenäisyydestä tulee leimahtamaan taisteluksi Suomen eri luokkien ja puolueiden kesken siitä, mikä sisältö tälle itsenäisyydelle annetaan. Hekään eivät tule — niin oli heille sanottava — määräämään kantaansa satunnaisten sympatiojen perusteella, vaan on ilmenevä, kumpaan luokkaan he kuuluvat, niihinkö, jotka tätä itsenäisyyttä ajavat liikevoiton takia, vai niihinkö, jotka sitä ajavat kansanvallan ja työtätekevän kansan asiana. Tämä selitykseni osaksi masensi ja loukkasi heitä ja he jäivät ajattelemaan tätä asiaa ja kypsyttämään, mihinkä joukkoon he tulisivat kuulumaan. Tulevaisuus, ehkä ei kaukainenkaan, tulee näyttämään mihin heidän „sosialistiset sympatiansa" ovat joutuneet, ja näyttämään, onko heille onnistuttu uskottamaan, että taistelu liikevoiton puolesta on taistelu Suomen itsenäisyyden puolesta.

Asema siis tässä maassa on niin vakava, että minun käsitykseni mukaan ainoastaan radikaalinen järjestelmän muutos voisi aseman pelastaa, järjestelmän muutos sellainen, joka tässä maassa takaisi kansanvallan ja edistyksen työtä jokaijoka riisuisi aseista suuromistajat ja niiden kätyrit joka riisuisi aseita suuromistajat ja niiden kätyrit sekä laittaisi niin, että ainoastaan työtätekevä kansa tässä maassa, olkoot ne sitten työtätekeviä pienomistajia tai palkkatyöntekijöitä, jäisi puolustamaan tämän maan työntekijäin oikeutta, omaisuuttaa ja etuja. En näe muuta kunnollista tämän jännittävän tilanteen ratkaisua. (Vasemmalta hyvä-huutoja.)

Ed. T u o m i: Senaatti on hieman paljastanut eduskunnalle sotaisia aikeitaan. Se on jonkun verran kohottanut sitä kulissia, sitä esirippua, jonka takana porvaristo on varustautunut aseelliseen toimintaan. Ainakin tarkastellessani tilannetta siinä maakunnassa, jonka köyhälistön edustajana täällä olen, huomasin, että porvaristo ajoi siellä yhtärinnan kahta asiaa. Siellä pestattiin ja värvättiin asevelvollisuusiässä olevia nuorukaisia Saksaan muka pelastamaan sillä tavalla Suomea ja luomaan Suomen itsenäisyyttä ja toisella kädellä järjestettiin porvarillisen suojeluskaartin osastoja. Nämä porvarillisten agentit touhuilivat ahkerasti ja saivat muiden muassa työläisnuorukaisiakin erehtymään lähtemään tuonne vieraille maille. Niinpä kerrotaan, ainakin minulle eräs tuttavani nuori työläinen kirjoitti Amerikkaan päästyään, että Ruotsin rautateilläkin vielä oli Suomen porvarillisten agentteja houkuttelemassa Amerikkaan menevia siirtolaisia lähtemään heidän hommiin Saksaan ja luvattiin suuria palkkioita. Edellinen puhuja huomautti, mitenkä nuo narratut nuorukaiset tulivat isellä petetyiksi. Käydessäni joululomalla kuulin sielläpäin porvarillisten taholta sanotun, jopa julkisissa kokouksissakin oli siitä keskusteltu ja puhuttu, että nyt nuo Saksassa murhaajiksi koulutetut nuorukaiset raahataan tänne kotimaahan porvariston luokkataisteluarmeijaan. Niin kerrottiin siellä ja luutavasti on senaatti lähtenyt tätä lujaa suojeluskuntaa perustamaan väärästä päästä. Se on tahtonut muodostaa tuollaisen murhaajajärjestön, jonka tarkoituksena on porvariston luokkavallan tukeminen. Se on salaisesti lähtenyt muuttamaan suojeluskuntien nimellä perustettuja järjestöjä hallituksen sotajoukoksi ja siihen tarkoitukseen se tahtoo nyt kahmaista eduskunnan porvariston myötävaikutuksella Suomen kansan varoja monia miljoonia, kuten täällä senaatin edustaja puheessaan ilmoitti. Kuitenkin tarvittaisiin nuokin miljoonat paljon parempiin tarkoituksiin, ne tarvittaisiin Suomen kärsivän köyhälistön elinehtojen parantamiseen, niille olisi äärettömän monta paljon tarpeellisempaa rahan reikää olemassa, mutta kun porvaristo tahtoo luokkavaltaansa levittää, niin se tarvitsee tuollaisia palkkasotajoukkoja. Se tarvitsee niitä myöskin taistelussa työväestöä vastaan. Tältä puhujalavalta on jo todettu, mitenkä ennen poliiseja käytettiin työtaisteluiden särkijöinä. Minäkin muistan sellaisia tapauksia, jolloin täältä Helsingistä asti tuotettiin poliiseja taistelemaan työväestöä vastaan. Niitä tuotettiin kuuluisan paperisulun aikana Mäntän ja Äänekosken paperitehtaille. Tehtaiden työväestöä oli kidutettu huonoilla palkoilla ja pitkillä työpäivillä, vieläpä pidennettiin työpäivä 12-tuntiseksi, ja kun se vaati työpäivän lyhennystä ja sitä ei myönnetty ja siitä

kehittyi lakko, niin silloin paperiteollisuuspomot julistivat yleisen työsulun ja täältä Helsingistä asti tuotettiin hallituksen poliiseja. Niitä kyllä tuotettiin muka siinä tarkoituksessa, että jos syntyisi epäjärjestyksiä, siis epäjärjestyksiä tukahduttamaan, mutta niitä ei syntynyt, niin poliisin ainoana tehtävänä oli seisoa tehtaan porteilla rikkurien suojelusenkeleinä. Rikkurien ja poliisien yhteistoiminnalla murrettiin työläisten oikeutettu työtaistelu. Täällä ed. Rentola oli olevinaan rauhanmies, mutta hän päinvastoin siunasi hallituksen miekan. Hän siis toteutti tuota vanhan testamentin oppia. Hän huomautti, että hallituksen ei pitäisi tätä miekkaansa tahrata viattomain vereen. Siis hän varoitteli hallitusta käyttämästä tätä asetta huonosti viattomia kansalaisia kohtaan, mutta sen sijaan hän, unohtaen mestarinsa opin, tahtoi kuitenkin heiluttaa koston miekkaa. Tahtoi antaa senaatin käteen kostonmiekan ja sen käytön periaatteeksi vanhan Mooseksen lain, että henki hengestä, silmä silmästä, hammas hampaasta. Tuolla tavalla ei suinkaan tämän maan nälkäistä köyhälistöä rauhoiteta, että hallitus kohottaa kostavan miekan niitä kansalaisia vastaan, jotka yhteiskunnallinen kurjuus on ehkä pakottanut harkitsemattomiin tekoihin. Päinvastoin sillä puhalletaan yhä enemmän luokkavihaa meidän kansamme keskuuteen. Jo tämän suojeluskunnan perustamishomma on sellainen, että se köyhälistöstä tuntuu ihan luokkalaitokselta. Jo se seikka, että nuo porvarillisten perustamat suojeluskunnat muutetaan hallituksen sotajoukoksi, se jo antaa sen kuvan, että tässä todellakin tahdotaan lähteä taistelemaan työväenluokkaa vastaan. Ja näin ollen levottomuus ja kiihtymys työväenluokan keskuudessa kasvaa. Sitä vahvistavat vielä porvarillisten lausunnot. Olen kuullut monen työläisen vakuuttavan maaseudulla, että siellä yleensä omistavan luokan taholta tolkutetaan nälkäisille työläisille, että nyt on tullut meidän vuoromme pitää sosialisteja kurissa. Onpa menty niinkin pitkälle, että on sanottu, että on parempi keittää viljasta viinaa, kuin jakaa sitä sosialisteille. Kun valmistetaan viljasta viinaa, niin silloin voi tuottajakin viettää jonkun hauskan hetken, on eräskin keuruulainen isäntämies sanonut, ja sosialisteja riittää kyllä kuolemaan asti. (Vasemmalta: Anarkistinen sääntö.) Kyllä kai se aikalailla anarkistiselta tuntuu. Eräät manttaalijehut ovat vakuuttaneet, ettei mitään hätää, vaikka sosialisteilta loppuukin leipä; ne ovatkin tässä jo mellakoineet kyllin kauvan ja nyt ei tarvitse muuta, kuin panna kova kovaa vastaan ja jatkaa hautausmaita. Sellaisia lausuntoja ja sentapaisia kuulee maaseuduilla siellä kansan seassa liikkuessaan. Ovatko nuo kaikki lauselmat ihan noin tarkoituksella sanottuja vai olisiko niissä osaksi sellaisiakin, joita ladeltaisiin jonkinlaisessa tyhmyydessä tai porvarillisessa tietämättömyydessä, mutta joka tapauksessa ne antavat selvän kuvan siitä, miltä kannalta meidän maamme omistava luokka yleensä katselee köyhälistöä, millä tavalla se ottaa osaa sen kärsimyksiin. Ja aivan johdonmukaisesti näkyy hallitus olevan uskollinen kannattamaan omistavan luokan toivomuksia ja mielialoja. Se ei ole yrittänytkään voimaperäisesti järjestää edes elintarvekysymystä. Se on hoippunut siinä asiassa sinne tänne, tänään antanut tämänlaisia määräyksiä, huomenna tuollaisia, aivan vastakkaisia, ja näin ollen on nälkäkurjuus vain yhä lisääntynyt. Ja nyt kaiken huipuksi muodostetaan hallitukselle luokkasotaväki, jota tullaan käyttämään työväestöä vastaan. Oikeastaan sellainen hallitus, kuin meillä nykyään on, joka ei nauti läheskään koko kansan luottamusta, ei saisi myöskään ottaa haltuunsa tuollaisia aseellisia voimajärjestöjä. Yhdyn siihen täällä lausuttuun mielipiteeseen, että tuo hallitus olisi kukistettava tai jonkun verran uudistettava. Ainakin siitä olisi poistettava ne ainekset, jotka kesällä vehkeilivät Suomen itsenäisyyttä vastaan, jotka olivat Kerenskin hallituksen apureina, muiden muassa eduskunnan hajoituksessa. Mutta Suomen porvaristo on häpeämätön j häikäilemätön. Nuo samat herrat istuvat täällä eduskunnassa ja hallituksen penkeillä siitä huolimatta muka hyvinäkin Suomen itsenäisyysmiehinä, tulevat tänne eduskunnan puhujalavallekin pitämään sieltä kaunissanaisia saarnoja ja herjaamaan työläisiä. Jo olisi aika sellaisten herrojen ottaa kamppeet kainaloonsa ja marssia pois hallitustalosta. En suinkaan tahdo sanoa, että tarvitsisiko sitten muodostaa punainen senaatti, vai mikä tahansa, mutta luulen, että sen huonompia herroja ei porvaristossakaan enää löydy. Olisivat ne vaihtelun vuoksi edes toisenlaisia. Näkisihän edes toisenlaisia naamoja täällä eduskunnassa taistelemassa köyhälistöä vastaan. Sekin olisi jo vaihtelua ja vaihtelu aina virkistää.

Ed. Gylling: Pyydän lyhyesti uudistaa äsken tekemäni ehdotuksen asiallisesti, mutta muuttaa sen sikäli, että asia lähetettäisiin valmistettavaksi lakivaliokuntaan ja valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Mäkelä: Lujan sisäisen järjestyksen luominen maahan on kai jokaisen suomalaisen kansalaisen sydämenasia. Sillä sanoohan jo alkeellisin yhteiskunnallinen vaisto, että maa ei voi elää ilman järjestystä, että anarkistinen tila vie maan

auttamattomaan onnettomuuteen. Ja todellakin anarkistinen tila, luonnoton yhteiskunnallinen tila on jo joutunut maassamme tavattoman pitkälle. Tässä joululoman aikana Pohjanmaalla ollessani tapasin erään nuoren miehen, joka kertoi minulle, että hänen isänsä oli kehoittanut häntä rupeamaan porvarien perustamaan järjestyskaartiin, mutta että hän oli kieltäytynyt siihen ryhtymästä. Tiedusteltuani niitä syitä, jotka pakottivat häntä kieltäytymään, kertoi tämä nuorukainen, että hänellä on kaksi veljeä eräässä tehdastyössä ja nämä veljet kuuluvat punakaartiin. Hän on laskenut, että jos hän ryhtyisi porvarikaartiin, voisi olla mahdollista, että hän joutuisi kivääri kädessä kohtaamaan veljiänsä, jotka suurlakon aikana olivat uskollisesti vartioineet ja valvoneet työväenasian puolesta. Kun hän isälleen, joka sivumennen olkoon sanottuna on yksi maalaisliiton huomattavampia johtomiehiä, oli perustellut tätä käsitystä, oli isä hänelle huomauttanut, että nyt on aika sellainen, jolloinka ei saa paljon periaatteista välittää. Ollaan asemassa sellaisessa, että tarvitaan rahaa ja kun järjestökaartissa maksetaan hyviä palkkoja, niin sinne on mentävä. Eihän ole oikeutta yleistää tällaista asiaa. Ei ole oikeutta väittää, että esimerkiksi jokainen maalaisliittolainen isä, joka suomettarelainen isä, nuorsuomalainen ja ruotsalainen isä olisi antanut pojillensa tällaisia neuvoja. Kyllä uskon, että porvarillisissakin puolueissa ei ole yhteiskunnallinen ja siveellinen turmelus vielä ennättänyt ainakaan kaikissa niin pitkälle. Mutta mielestäni jo tällainen tilanne kuvastaa sitä tavattoman traagillista yhteiskunnallista asemaa, johon on jouduttu. Kun veli ja veli, mahdollisesti isä ja poika voivat minä päivänä hyvänsä syöksyä toistaan vastaan kivääri kädessä, niin kyllä on silloin yhteiskunnalla täysi syy ryhtyä miettimään, mitenkä tällainen asiaintila voitaisiin lopettaa. — Olisin puolestani ensimäinen kannattamaan esillä olevaa hallituksen esitystä, jos vain olisin varmuutettu siitä, että tämän kautta todellakin voitaisiin pysyvä yhteiskunnallinen järjestys ja rauha saada tähän maahan palautetuksi. Mutta en jaksa tätä asiaa uskoa. Täällä on huomautettu, enkä minä saata olla merkille panematta vieläkin sitä seikkaa, että nykyinen hallitus ei ole se hallitus tässä maassa, joka kykenee yhteiskunnallista järjestystä, todella luovaa, positiivista yhteiskunnallista työtä tekemään, ei ole se hallitus siitä syystä, että nykyinen hallitus ei edusta Suomen kansaa. Se edustaa vain osaa Suomen kansasta, vain korkeintaan puolta Suomen kansasta, erästä luokkaa. Uskon, että todellisuudessa ei porvaristossakaan löydy tuskinpa yhtään ainoata sellaista edustajaa, tervejärkistä ihmistä, joka syvimmässä vakaumuksessaan olisi sitä mieltä, että tätä maata voitaisiin hallita ilman työväenluokkaa, että voitaisiin jättää tämän maan asioita järjestettäessä työväenluokka huomioonottamatta. Varsinkin hetkenä sellaisena, missä nyt eletään, jolloinka koko Euroopassa, kautta maailman työväenluokka yhä voimistuneempana, yhä tietoisempana omasta voimastaan, yhä selvempänä omista päämääristään nousee valtaamaan uusia kansanvaltaisia voittoja, valmistautuu kukistamaan luokkavaltaa ja asettamaan yhteiskuntia eri valtakunnissa uusille kansanvaltaisille perusteille. Tällaisena hetkenä ei voi ajatella, että jossakin Euroopan kolkassa Suomessa, olkoonpa vain vaikka pienessä Suomessa, jossa kuitenkin on työväenluokka niin valveilla, jossa sosialidemokratia on jo välistä ollut enemmistönäkin kansaneduskunnassa, että sellaisessa maassa todellakin voi hallitus huomioonottamatta työväenluokan tahtoa, pyytämättä sen apua ja vielä enemmän, vastoin sen jyrkkää tahtomusta, voi kuvitella mielessänsä luoda yhteiskunnallisen rauhan. Että tämä hallitus itsekään ei sitä usko, sitä todistaa tämä hallituksen esitys. Sillä tämä hallituksen esityshän sisältää selvästi pyrkimyksen väkivaltaisella tavalla, aseellisella tavalla, rautaisilla, verisillä keinoilla panna toimeen tässä maassa järjestys. Se itsekin tuntee, että sen jalkain alla ei ole sitä siveellistä, yhteiskunnallista pohjaa, joka takaa hallitukselle maassa auktoriteettia, sitä auktoriteettia, jonka pohjalla terve yhteiskunnallinen järjestys ja kehitys voidaan luoda. Sentähden, koska historia osoittaa, koska kaikki tapahtumat joka ainoan kansan historiassa näyttävät, että hallitus sellainen, jonka jo alkuaan ensimäisenä pystyssä pysymisen ehtona on raaka väkivalta, ovat kiväärit ja pistimet, se hallitus on jo lausunut silloin oman kuolemantuomionsa ja osoittanut siveellisen heikkoutensa. Tähän nyt kuitenkin pyrkii meidän hallituksemme. Se ei ota huomioonsa tuoreita historiallisia tapahtumia, joissa me olemme eläneet. Se ei muista tsaarivallan surullista historiaa. Se on unohtanut, että jos mikään valta maailmassa, niin oli tsaarivalta lujasti pistimien, santarmilaitoksen, salaisten urkkijain ja kaikenkaltaisten fyysillisten mahtikeinojen kautta pantu pysymään pystyssä, se on unohtanut sen seikan, että samainen hallitus sortui juuri niihin pistimiin, joihin se oli nojautunut, joilla se oli istunut. Ja se oli paljon voimakkaampi ja vahvempi pistinvalta, mikä tsaarivaltaa oli tukemassa, kuin konsanaan meidän lyhytaikainen hallituksemme tässä maassa voi kyetä luomaan. Siis ei ole väkivalta lopullisestikaan se pohja, ei se tie, jota olisi lähdettävä kulkemaan. Kun me sosialidemokraa-

tit käsitämme asian tällä tavalla, niin meidän pyrkimyksemme luomaan yhteiskunnallista järjestystä on löytää sellainen pohja tälle järjestysvallalle, joke ei nojaudu yksipuolisuuteen, jota ei tue vain yksi luokka ja yksi ryhmä tässä yhteiskunnassa, mutta jonka takapuolelle voi asettua kansa, kaikki sen paraimmat ainekset. Sitä varten on juuri, katsokaa, täällä sosialistien taholta jo jätetty usein mainittu lakiehdotus poliisilaitoksen järjestämisestä kaupungeissa. Se nojautuu kansanvaltaiselle pohjalle. Ja mikäli olemme saaneet huomata, niin tämäkin eduskunta on yksimielisenä, todennäköisesti yksimielisenä, asettunut ainakin periaatteessa sen katsantokannan pohjalle, että järjestysvallan täytyy tässä maassa nojautua kansanvaltaisille perusteille, että valtion poliisilla todellakaan ei ole enää elämisen oikeutta meidän maassamme sen jälkeen, kun tsaarivalta on kukistunut, ja sen jälkeen, kun byrokratinen järjestelmä kautta Euroopan horjuu perustuksiaan myöten. Ja sentähden tämänkin kysymyksen käsittelyssä on koettanut sosialidemokraattinen puolue, sen eri edustajat, löytää sovittelupohjaa, positiivista tietä päästä tästä vaikeasta asemasta, koska se on syvästi vakuutettu siitä, että tätä tietä kulkiessa joudutaan suureen yhteiskunnalliseen onnettomuuteen. Tällaisia ehdotuksia on tehty. Sellaisen ehdotuksen teki muiden muassa ed. Airola, erään ehdotuksen suuntaviivoja viivoitteli poliisimestari Wälisalmi j. n. e. Sosialidemokraatit ovat pyrkineet siis vilpittömään sovintoon, löytämään täällä terveellinen pohja ja koettaneet vaikuttaa, mikäli ovat voineet, porvaristoon tältä puhujalavalta kymmenisen tuntia, että ainakin kokolailla riittävästi on kiusattu porvaristoa, koetettu vaikuttaa, että se tulisi meidän kanssamme luomaan yhteiskunnallista järjestystä sellaiselle järjelliselle pohjalle, jossa voitaisiin todellakin kutsua kaikki kansalaiset puolustamaan tätä järjestystä eikä taistelemaan tätä järjestystä vastaan. Sehän on ollut meidän kantamme. Porvariston asiaksi jää, jos se ei tahdo tälle tielle lähteä. Porvariston asiaksi jää, jos se tahtoo heittää taisteluhansikkaan työväestöä vastaan. Työväki joutuu silloin siihen asemaan, että se joutuu puolustamaan itseään ja puolustamaan itseään kaikilla niillä keinoilla, joita nykyinen hetki työväenluokan käsiin antaa. Sillä ei ole mitään muuta keinoa.

Mikäli tämän asian käsittelystä on voinut päättää, me emme tule tässä onnistumaan. Porvaristo antaa meille taisteluhaasteen ja samalla kertaa se neuvoo meitä, että kunhan te käskette punakaartit riisuutumaan aseista, niin sitten kukaties vaikka tässä lähdettäisiin jonkunlaista sovitteluakin harjoittamaan j. n. e. Tuo punakaartijuttu se on vähän kumma juttu. En ole ollut erikoisesti punakaartien ihailija, koska en usko yleensäkään, että pysyväisesti, pitkäaikaisesti voi tässä maassa enemmän sosialistinen hallitus hallita punakaartilaisten pistimien avulla ja luoda yhteiskunnalle pysyväistä rauhaa kuin porvaritkaan niin sanottujen lahtarikaartien pistimien avulla. Sentähden olen jotenkin epäluulolla ja kylmäverisesti suhtautunut tähän liikkeeseen. Ymmärrän tätä liikettä, se on syntynyt olojen pakosta ja se on tältä puhujalavalta niin monta kertaa selitetty, että minun ei tarvitse sitä uudelleen kerrata. Mutta kun minä Pohjanmaalla olin tilaisuudessa olemaan mukana, kun nykyisen hallituksen kantajoukot siellä paraikaa järjestyvät suurine asestettuine järjestöineen, hyvine aseineen, pommineen ja mitä kaikkea heillä onkin, ja kun, sikäli kuin Etelä-Pohjanmaalla, josta näyttää aiottavan luoda uusi Doni, jossa suomalainen kaledinilaisuus alkaa näytellä jonkinlaista historiallista osaa meidän kansamme historiassa — sikäli kuin siellä nämä joukot valmistuivat ja niitä kertyi sinne, alkoi yhä enemmän kuulua ääniä: „nyt sosialistit tapetaan", niin minä olisin tällä hetkellä, kuulkaa hyvät ystävät, sellaisessa tunnetilassa, että tahtoisin neuvoa työväestöä olemaan varovainen ja tahtoisin sanoa, sen sanon suoraan tältä puhujalavalta, jokaiselle punakaartilaiselle: Pitäkää varanne! Jos tällainen tilanne syntyy, niin älkää antako teurastaa itseänne niinkuin lampaita, vaan kuolkaa niinkuin kuolee työmies! Se on minun yksityinen vakaumukseni, en puhu tästä ryhmäni kantaa tulkiten, se on minun psykologinen tajuntani, joka minulle sanoo tällä tavalla.

Äskettäin täällä oli verisiä yhteentörmäyksiä punakaartilaisten ja järjestyskaartilaisten välillä Sipoon pitäjässä. Tänä päivänä on tullut tietoja, että Porvoossa on suojeluskaarti vanginnut sikäläisen järjestyskaartin päällikön, riistänyt sen työmaalta, vallannut työväentalon ja elänyt ja elämöinyt siellä niin, että Porvoossa vallitsee täydellinen sotatila. Suojeluskaarti on alkanut siellä hyökätä. No niin, yhtä ja toista sellaista kuuluu joka päivä, joka osoittaa, ettei olla pyrkimässä luomaan sisäistä rauhaa ja järjestystä tässä maassa.

Kuulin äskettäin erään henkilön kertovan tositietoja eräältä paikkakunnalta, että täällä eräällä suurtilalla, Sarvilahdessa, sen nuori parooni von Born on pakottanut alustalaisiansa kirjoittautumaan suojeluskaartin jäseniksi, ja joka ei ole kirjoittautunut listalle, niin se — omavaraistalous kun heillä on — on alkanut kieltää niiltä ruokatavaroita, ja nyt nämä alustalaiset siitä syystä,

etteivät ole totelleet tätä kiristystä eivätkä alistuneet omantuntonsa ja yhteiskunnallisen käsityksensä ja vaistonsa vastaisia tekoja suorittamaan, nyt ne seisovat nälkäkuoleman partaalla. On surullista ajatella tätä. Koko maa on nyt tällaisessä kaaostilassa ja kuitenkin porvaristo, vaikka se itse menettelee tällä tapaa, yhä uudelleen ja uudelleen sanomalehtiensä kautta, eduskunnan puhujalavalta ja kaikilla mahdollisilla keinoilla koettaa syyttää sosialidemokraatteja järjestyksen, rauhan, turvallisuuden, yksilöllisen vapauden ja kaiken muun pyhän loukkaamisesta, niin ettei olisi paljon sanottu näille herroille, jos sanoisi, että tarvitsisi sentään jonkun verran hävetä.

Täällä pastori Wuorimaa vetosi sosialidemokraattien omaantuntoon ja käski papillisella auktoriteetilla pistää kätemme omaan poveen ja hakea sieltä parasta, mitä hän luulee siellä sittenkin löytyvän, vaikka täällä pinnalla olisikin vähän raakaa ja huonoa. Neuvoisin pastori Wuorimaata (Vasemmalta: Rovasti se on. Puhuja: No jos se on rovasti, niin sen edesvastuu on sitä suurempi. Olen vain sitä pitänyt pastorina enkä muuna.), että se koettaisi sieltä omasta joukostaan etsiä, kuinka paljon siellä on sellaisia isäntiä, jotka käskevät poikiansa mennä ampumaan veljiänsä, jos vain hyvästi maksetaan, niinkuin minulle kertoi se poika Pohjanmaalla. Ehkäpä siellä olisi myöskin ripitettäviä. Ja sitten kun ne ovat ripitetyt, niin tulisivat meitä ripittämään. No niin, asianlaita nyt on kerta kaikkiaan sillä tavalla, että tältä pohjalta ja näitten näkökantojen perustuksella minä puolestani ja, luulen, koko sosialidemokraattinen ryhmä on asettunut vastustamaan tätä hallituksen esitystä, kun käsitetään, että se ei tuo meille järjestystä, mutta epäjärjestystä. Ja voi käydä niin, ettei se vapauta maata anarkiasta, mutta asettaa maan anarkian jalkoihin ja voi johtaa meidät sellaiseen yhteiskunnalliseen asemaan, jossa sekä porvaristoa että työväestöä kohtaa suuri yhteiskunnallinen onnettomuus. Sillä jos kansalaissota syttyy, joka ei ole nyt kaukana, niin se täytyy olla julma ja se täytyy olla verinen. Kun nälkäiset joukot, joilta elämä on riistänyt kaikki, joilla ei ole enää muuta, kuin kaksi ihannetta, kuolema ja kosto, kosto, joka velvoittaa elämään, kuolema, joka on vain vapauttaja, joka lopettaa kärsimyksistä, kun se joukko nousee, niin se ei sittenkää, hyvät herrat, ole masennettu niin helposti, ei ole nutistettu niin helposti, kuin te kenties luulette. Ja tämän joukon takana saattaa tulla uusia voimatekijöitä, yhteiskunnallisia voimatekijöitä, joihin muiden muassa ed. Airola eilen viittasi, että tätä probleemia ei ratkaistakaan Suomen työväenluokan ja Suomen porvariluokan välisenä taisteluna, vaan että siihen liittyy vieraita aineksia, joita me emme voi estää. Olen taipuvainen ajattelemaan, että jos kansalaissota syttyy, jos porvaristo ryhtyy työväenluokkaa vastaan taistelemaan ja sitä ei voida välttää, niin ne vallankumoukselliset voimat Venäjällä, joitten kädestä meidän maamme porvaristo on ottanut tasavallan testamentin tälle kansalle, joka verensä ja henkensä on uhrannut Venäjän köyhälistön, Venäjän työväenluokan vapauden puolesta, ne joukot eivät tule sallimaan, että heidän silmäinsä edessä Suomen köyhälistöä teurastetaan. Sillä kansainvälinen sosialidemokraattinen vallankumouksellinen vaisto ja sen pyhä velvoitus ajaa niitä siihen. Voidaan sanoa, se on teidän syynne. Ei ole aika lähteä syitä tutkimaan. Eletään sellaisessa ajassa, kuulkaa, hyvät ystävät. Se on historian tehtävä tutkia syitä. Aika on seisoa realisten tosiasiain pohjalla eikä riidellä, kuka on syypää, koettaa etsiä vilpittömästi tietä pelastukseen tästä vaikeasta asemasta. Jos venäläiset voimat ryhtyvät, jota pelkään, jota en soisi ja jota kukaan sosialidemokraattinen edustaja tässä huoneessa ei soisi, jos ne liittyvät myös tähän liikkeeseen, niin silloin saa tämä kansalaissota, se on varma, paljon verisemmän, paljon laajemman, turmiollisemman ja syvemmälle käyvän luonteen. Silloin loimuavat lieskat tässä maassa ja silloin todella joudutaan siihen, josta vuosikausia on peloitettu, että kun venäläiset sotamiehet pakenevat saksalaisia aseita, niin ne polttavat teidän kartanonne, juodutaan näkemään sitä, jota ei tultaisi näkemään, jos meidän porvaristolla olisi jonkun verran järkeä, valtiollista älyä, kaukonäköisyyttä käydä sovinnollista tietä ratkaisemaan tätä asiaa. Tietysti tästäkin tullaan syyttämään sosialidemokraatteja, mutta tahdon tältä puhujalavalta herroille huomauttaa, että silloin kun te itse seisotte omaisuudetta, alastomina kotinne hiiltyneillä raunioilla, on sosialidemokratia vilpittömästi, on Suomen työväenluokka vilpittömästi etsivä keinoja näitten raunioille rakentaakseen vielä koteja, uusia koteja, luodaksensa vielä uuden rauhallisen ja onnellisen isänmaan, niinkuin tämä luokka uskollisena elämänsä tehtävälle on kautta vuosisatojen pilkattuna, häväistynä, nälkää kärsien luonut tässä maassa yhteiskunnallisia arvoja, kasvattanut täällä rikkauksia, itse osattomana kaikesta, niin on se luokka tulevaisuudessakin se voima, joka on rakentava tämän yhteiskunnan. Sitä ei tule, hyvät herrat, rakentamaan Svinhufvudin senaatin pistimet eikä tapparat, sen tulee rakentamaan työväenluokka, sen uuden Suomen, sen uuden tasavallan, jota me olemme tässä luomassa. Muistakaa se! Hyvä-huutoja ja kättentaputuksia.)

Ed. S. Häkkinen: Pyydän kannattaa ed. Gyllingin tekemää ehdotusta, että asia lähetettäisiin laki- ja valtiovarainvaliokuntiin. Mutta kun minulla kerran puheenvuoro on, niin en minäkään voi olla ihmettelemättä sitä, että meidän porvarilliset eivä ole mitään oppineet eivätkä mitään unohtaneet. Tästä asiasta on kuitenkin niin paljon puhuttu, että minä en tahdo kajota enää niihin puoliin, joista lausuttu on, mutta viittaan vähän niihin äärettömiin rahasummiin, joita tämä kyseenalainen asia tulee vaatimaan, jos se, kuten varmana pidän, porvarillisen enemmistön taholta ajetaan läpi. Eiköhän todella näillä summilla, joita tulisi tuohon turmiolliseen asiaan käytettäväksi, voitaisi tehdä jotain kauniimpaa, pysyvämpää, hedelmällistä työtä! Eiköhän nälkä, joka nyt on nostattanut levottomuutta maassa, suureksi osaksi poistuisi, jos se 12 miljoonaa markkaa, joka on laskettu menevän tuon järjestysvallan ylläpitämiseen vuosittain, käytettäisiin leivän ostoon? Olen laskenut, että noilla varoilla ostettaisiin noin 80,000 hengen vuotuinen leipä. Meidän maassamme on kodittomia tuhansittain. Jos noilla varoilla perustettaisiin uusia koteja, olen laskenut, että niillä varoilla, jos lähipitäen 4,000 markkaa käytettäisiin kutakin kotia kohti, voitaisiin perustaa noin 3,000 uutta kotia. Olen laskenut, että jos mainittu summa käytettäisiin maanviljelyksen parantamiseen, jos otettaisiin raakaa maata viljelyksen alle ja uhrattaisiin 1,000 markkaa jokaista hehtaaria kohti, jolla maan kasvukykyä lisättäisiin, niin voitaisiin saada kasvukuntoon noin 12,000 hehtaaria maata. Jos tuo maa voisi tuottaa, niinkuin olen laskenut, vuotuista satoa noin 24 miljoonaa kilogrammaa, tällä viljamäärällä leivän puolesta ruokittaisiin 240,000 henkeä yksi vuosi. Jos todellakin tällä tavalla varoja käytettäisiin, niin luulen, että rauha saavutettaisiin tässä maassa ja tuollaisiin turmiollisiin tekoihin ei tarvitsisi käydä käsiksi.

Ensimäinen varapuhemies: Ed. Gylling on ed. Häkkisen kannattamana ehdottanut, että eduskunta ehdotuksen tekemiseksi eduskunnan johdon ja valvonnan alaisena toimivan kansanvaltaisen järjestysvallan aikaansaamisesta päättäisi lähettää asian lakivaliokuntaan ja valtiovarainvaliokuntaan. Kun tämä ehdotus on senlaatuinen, että jos se hyväksytään, se katkaisee asian asiallisen käsittelyn, kehoitan seuraavia puhujia lausumaan mielipiteensä siitä.

Ed. Kirves: Täällä on ed. Gylling tehnyt ehdotuksen, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, ja pyytäisin puolustaa tätä valiokuntaan lähettämistä muutamilla sanoilla. Valtiopäiväjärjestyksen 43 § säätää, että kaikki ne raha-asiat on valmistettava valtiovarainvaliokunnassa, mitkä hallitus eduskunnalta tahtoo, ja kaikki ne raha-asiat, jotka ovat eduskunnan päätettävissä. Kun tämä minun mielestäni koskee raha-asioita, jotka ovat eduskunnan päätettävissä, niin eduskunta ei voi tätä asiaa valtiopäiväpäättää. Uskon, että tullaan väittämään ja on jo väitetty vastaan, ettei valiokuntakäsittely ole tarpeen. Mutta minun täytyy huomauttaa, että meillä entinen menettelytapa on aina ollut sellainen, jotta pienimmätkin raha-asiakysymykset on aina valmistettu valiokunnassa ja eduskunnan oikeistosta on löytynyt miehiä ennen, jotka ovat tällaista käsitystä tukeneet. Se seikka, että täällä nyt on tapahtunut päinvastoin, osoittaa, että oikeistossa on tapahtunut vallankumous näissä kysymyksissä. Mutta se tietysti on tapahtunut luokkaetujen vuoksi. Luokkaedut ovat törmänneet enemmän vastakkain, ja he arvelevat, että jos se menee valiokuntaan, niin voi se jonkun verran viivystyä ja mahdollisesti siellä voidaan asia selvittää niin, että tuo heidän solvaamansa keskusta voi joutua kannattamaan hylkäävää ehdotusta.

En käsitä, voisiko puhemies edes antaa äänestää tästä asiasta ilman valiokuntakäsittelyä valtiopäiväin alussa antamansa vakuutuksen perusteella. Varapuhemies on silloin vakuuttanut, että hän puolustaa Suomen kansan oikeutta ja noudattaa valtiopäiväjärjestystä. Minun nähdäkseni, jos tästä asiasta päätetään ilman valiokuntakäsittelyä, silloin ei eduskunnan varapuhemies noudata valtiopäiväjärjestyksen 43 §:ää eikä antamaansa vakuutusta. Voidaan vielä huomauttaa, että meillä on laillinen hallitus, joka tietää, mitä se eduskunnalta anoo. Myönnän, että meillä on laillinen hallitus, mutta se on siksi sikamainen, ettei se välitä valtiopäiväjärjestyksestä sen vertaa, että noudattaisi edes valtiopäiväjärjestyksen sanamuotoa, vielä vähemmän sen henkeä. Jos hallitus pysyisi laillisuuden tiellä, niin se koettaisi estää eduskuntaakin poikkeamasta laillisuuden tieltä. Mutta tällä tempulla se nyt osoittaa, että se piittaa viisi laillisuudesta, kun luokkaedut ovat kysymyksessä, ja minkätähden? Sentähden, että se on luonut virastoja, joihin se on pannut kaikki porvarisluokkaan kuuluvat poikanulikatkin, ja ettei työväki voisi niitä vetää alas niiltä istuimilta, johon hallitus ne on asettanut, tarvitsee se niitä suojelemaan lahtarikaarteja. Täällä on esitetty jo ehdotus, että eduskunta tutkisi näitä virastoasioita jonkun verran, ja rohkenisin toivoa, että se esitys ei tulisi täällä hylätyksi Kun olen va-

kuutettu, että tässä ehdottomasti rikotaan valtiopäiväjärjestystä, jos tämä asia päätetään ilman valiokuntakäsittelyä, niin rohkenisin vedota niihin valtiovarainvaliokunnan jäseniin, jotka ennen aina enemmän kuin muut eduskunnan jäsenet ovat olleet tässä kohden valtiopäiväjärjestyksen puoltajia ja eduskunnan finansioikeuden puoltajia hallitusta vastaan, rohkenisin toivoa, että ainakin valtiovarainvaliokunnan jäsenet tulevat äänestämään tämän asian käsittelyn puolesta, niinkuin valtiopäiväjärjestyksessä säädetään.

Keskustelu ed. Gyllingin ehdotuksen johdosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimäinen varapuhemies: Ed. Gylling on ed. S. Häkkisen kannattamana ehdottanut, että eduskunta ehdotuksen tekemiseksi eduskunnan johdon ja valvonnan alaisena toimivan kansanvaltaisen järjestyskunnan aikaansaamisesta päättäisi lähettää asian lakivaliokuntaan ja valtiovarainvaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Gyllingin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 94 jaa- ja 90 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Mäki: Täällä on jo osoitettu, mihin kaikkiin tarkoituksiin porvaristo tahtoisi käyttää sitä lujaa järjestysvaltaa, josta nyt tässä on kysymys. Minun mielestäni kuitenkin on jätetty koskettelematta yhtä puolta, jonka tarkoituksensa toteuttamiseen porvaristo ymmärrykseni mukaan ehdottomasti myös tarvitsee tätä lujaa järjestysvaltaa. Me tiedämme, että tämän maan porvaristo on häikäilemättömällä tavalla kohdellut täällä Suomessa olevaa maanvuokraajaväestöä, joka myöskin on ruvennut tänä aikana liikehtimään ja vaatimaan itsellensä oikeuksia. Me tiedämme myöskin, että maaseutumme maanviljelijäväestöstä tuo väestö muodostaa huomattavimman osan, sillä nouseehan sen luku tilaston mukaan 160,000 maanvuokraajaruokakuntaan. Nyt kun meidän, sosialidemokraatien taholta useimmilla valtiopäivillä on koetettu tällekin luokalle saada lain turvaa, on se porvarillisten taholta häikäilemättömästi estetty. Kun yritettiin viimeksi saada torppariväestölle 5 vuoden suojaava laki, niin silloin pääasiallisesti suomettarelaisen puolueen äänillä tuli tämä laki äänestetyksi yli vaalien ja torppariväestö jäi maanomistajien mielivallan varaan heidän häätöuhkansa ja häätöjensä alaiseksi. Sittemmin on näilläkin valtiopäivillä saatu takuuta, selittää ja selittää, laatia uusia ja uusia lainselityksiä siinä suhteessa, että olisi saatu maanomistajain häätövimmaa vastaan tätä torppariluokkaa suojatuksi. Maatalousvaliokunnassa on nytkin taas valmisteltavana sen ensimmäisessä osastossa lakiehdotus, joka selittää, että ne suojaavat määräykset ulottuvat myös niihin torppareihin, jotka olivat häätöuhkan varassa, kun se 5 vuoden suojaava laki ei astunutkaan voimaan 1916, vaan vasta viime vuonna. Torppariväestö on nyt ruvennut pitkin maata uhkailemaan veronmaksulakolla ja meidän omistava luokkamme näkyy olevan tuosta hiukan peloissaan. Onpa porvarillisissa lehdissä jo ollut kirjoituksia, joissa vakavasti varoitetaan torppariväestöä ryhtymästä veronmaksulakkoon. Onpa niissä koetettu osoittaakin, ettei torppariväestö tuollaisella toimenpiteellä mitään etuja itsellensä saavuttaisi. Sentähden jos torppariväestö kuitenkin aikoisi toteuttaa nuo tarkoituksensa, jos se tahtoo lakon kautta ajaa vaatimuksiansa perille, niin sentähdenhän tarvittaisiin, herra senaattori Castrén, luja järjestysvalta, että te saisitte mennä riistämään ovet torpparien mökeistä ja akkunat nostaa lumihankeen ja sairaat vanhukset ja lapset ajaa pellolle. Sitävartenhan tarvitaan lujaa järjestysvaltaa. Herra siviilipäällikkö, Teidän askeleenne tulevat olemaan tavattoman vaivaloisia, ennenkun olette saaneet tuon kaiken ohjelmanne lävitse, sillä tässä maassa, niinkuin tiedätte, on tavattoman suuri määrä tätä luokkaa ja se tulee olemaan tavattoman vaikea tehtävä, jos, niinkuin luulen, torppariväestö, jos porvaristo härkäpäisyydellänsä ei tahdo torppareille suojaa laittaa, antaa teille tilaisuuden lujalla poliisivoimallanne ryhtyä heitä konnuiltansa ajamaan ja mökeistänsä pois häätämään. Etteköhän itse voisi, herra senaattori, jo tulla siihen uskoon, että tuo tehtävä tulee olemaan Teille tavattoman vaikea, sillä tuo maanvuokraajaväestö ei millään muotoa taivu niinkään helposti teidän tahtonne alle, vaikka olisi kuinka luja järjestysvalta teidän tukenanne. Tällaisia seikkoja siis on olemassa, joidenka takia porvaristo tarvitsee lujaa järjestysvaltaa. Mutta toiselta puolen, hyvät herrat,

ettekö luule, että se myös kasvattaa tässä maassa ja etenkin sen työtätekevässä luokassa ja vähävaraisemmassa väestössä tavattoman voimakkaan vastarinnan sitä teidän politiikkaa vastaan. Luulen, ettei riitä teidän järjestysvaltanne, vaikka se koettaisi olla kuinkakin luja, vaikkapa sen takana olisivatkin kaikki ne kouluutetut voimat, joita Saksalanniemellä ynnä muualla, vaikkapa itse Saksassa, olisi sitä varten kasvatettu. Sitävarten, ennenkuin tähän maahan saataisiin rauha ja luja järjestys, tarvitaan uudistuksia, niinkuin täällä on menot kerrat sanottu. Olen ennemmin tältä paikalta monen monta kertaa sanonut, että tässä maassa saadaan rauha ja järjestys pysymään yllä, jos jokainen tämän maan kansalainen tuntee saavansa tässä maassa oikeutta, eikä vain velvollisuutta tunne niskassaan. Tämän asian puoli oli mielestäni myöskin tärkeä mainita, koska hyvin ymmärrään, että kun porvarilehdet ovat asiasta kerran kirjoittaneet että niistä hankkeista maanvuokraväestön kannalta olisi syy luopua ja varoittaneet torppareita veronmaksulakosta ja koska he ovat toiselta puolen myöskin osoittaneet, että sosialistit näyttävät torppariväestöä tämmöisiin tekoihin kiihoittavan, oli tarpeellista tämä mainita tässä järjestyslaitoskysymyksen yhteydessä, koska käsitän, että porvaristo on myöskin sen ottanut laskuihin, että he saadakseen torppariväestön häädetyksi tarvitsevat lujaa järjestysvaltaa. Kuitenkin viimeiseen asti toivoisin, ettei tämän maan porvaristo olisi niin sokea, että se johtaisi maan politiikkaa sillä tavalla, ettei se ota huomioon ollenkaan kansan vähävaraista väestöä, kansamme työtätekevää luokkaa, ettei se ota huomioon sen etuja eikä ollenkaan politiikkaansa muodosta sen mukaiseksi, että se todellakin ryhtyisi antamaan leipää ja oikeutta työväenluokalle, eikä vain tarjoisi sille lyijyä. Olen aivan vakuutettu siitä, että ne ovat viimeisiä varoituksia tältä puhujalavalta, joita tässä voidaan antaa porvaristolle, jos se härkäpäisesti siihen suuntaan toimii kuin mihin se näyttää pyrkivän. Se ehdottomasti johtaa tässä maassa asiat sille tolalle, josta ed. Alkio on aikaisemmin puhunut, nimittäin kansalaissotaan, jota vaaraa hän ennemmin on vakuuttanut syvästi pelkäävänsä. Mutta mikäli saatan huomata, niin herra Alkiokin on täällä eduskunnassa ollessaan porvarillisten leivonnan alaisena ja heidän vaikutuksensa alaisena lakannut pelkäämästä tuota kansalaissodan vaaraa, vaikkakin herra Alkio ja hänen liittolaisensa, nimittäin maalaisliittolaiset saavat kuulla moitteita liittolaistensa toisten suurporvariryhmien taholta, vaikka heitä verrataankin sammakkoon, joka ryömii takapihalla, ei kuin suossa, niin siitä huolimatta, vaikka näin katkeraa opetusta saavat, siitä huolimatta ovat aina tuon suurporvariston tukena täysin kannattamassa sen edesottamisia. Mutta minä sensijaan olen vakuutettu siitä, että suurin määrä ed. Alkion että toistenkin maalaisliittolaistenkin valitsijoista olisivat ja ovat ehdottomasti toisella kannalla, kun maalaisliittolaiset täällä eduskunnassa (Keskustosta: Eivät ole!). Olen aivan varma ja tunnen sen yhtä hyvin kun ed. Takkulakin. Olen liikkunut myös niissä piireissä kuin ed. Alkiokin ja vakuutan, että tunnen paremminkin mielialaa pienten maanviljelijäin keskuudessa kuin ed. Alkio koskaan voi tulla tuntemaan, ehkäpä on ed. Takkulan kanssa samoin. Heidän pienten maanviljelijäin, keskuudessa on ehdottomasti olemassa toisellaisia käsityksiä, kuin mitä maalaisliittolaiset täällä edustavat. Olenkin kauvan aikaa ollut sitä mieltä, että maalaisliiton päähän on mennyt valta, kun saivat Eeronsa ja entisen senaattori Kallionsa senaattiin. Siitä on ollut seurauksena, että he kaikissa senaatin ja porvariston edesottamisissa ovat valmiit niitä äänillään tukemaan. Olen tuon valtakysymyksen erityisesti pännut merkille maalaisliittoon ja heidän huomattaviin edustajiinsa nimittäin Ed. Juutilaiseen nähden, minä kun istun hänen vieressään. Olen voinut panna merkille, kuinka hän tyydytyksellä aina on katsellut silloin, kun maalaisliittolaisia edustajia on istunut hallituksen penkillä tai ollut tuomassa aloitteita eduskunnalle hallituksen puolesta. Ensi kerran olin tilaisuudessa panemaan tämän tapauksen merkille, silloin, kun senaattori Pehkonen ensi kerran toi hallituksen esitystä eduskunnalle, niin ed. Juutilainen ei huomannutkaan, vaan levitti käsiään ja sanoi että; Eeroko se olikin (Huutoja: Asiaan!). Olen tässä tahtonut todeta vain, minkä takia maalaisliitto tahtoo politiikallansa ja edesottamisillansa tukea toisia herraspuolueita. He ovat saaneet muutamia penninkejä ja silloin ovat valmiit kannattamaan kaikkia suurporvariston edesottamisia. Heidän vakuuttelunsa siitä, että heilläkin olisi jotakin kansanvaltaisia aatteita päässä, ovat turhia siitä syystä, että he ovat sen täysin toiminnallansa osoittaneet, että he ovat hairahtuneet senjälkeen kuin heistä on tullut hallituspuolue. Toiselta puolen otan tyydytyksellä huomioon, jos maalaisliittolaiset osoittavat vastaisella toiminnallansa, etteivät ole tulleet sidotuksi nöyriksi hallituksen ja suurporvariston kannattajiksi. Mutta heidän pitää näyttää sen toiminnallaan, ennen en usko ennenkuin he voivat sen osoittaa

etteivät kaikissa ole suurporvariston mukana. Tässäkin meillä on esillä asia, jossa maalaisliittolaiset voivat, jos he todellakin kykenevät siihen, osoittaa etteivät he tanssi suurporvariston ja hallituksen pillin mukaan (Melua. Puhemies: Ei saa häiritä!). En minä siitä juuri häiriinny. Mutta tosiaankin heidän pitää se osoittaa tosityössä. Kun olen merkinnyt myöskin maalaisliiton kantaa maatalousvaliokunnassa, niin olen tullut huomaamaan, että maalaisliittolaiset ovat aivan samaa maata muuten porvariston kanssa, (Vasemmalta: Paljon hullumpia) joissakin asioissa, niinkuin täältä huomautettiin, he ovat paljon hullumpiakin. Ed. Luopajärvi tuossa koitti naukuttaa, että hän olisi esimerkiksi yksi, joka olisi ehkä hiukan kansanvaltaisempi. Mutta ei siinä voi pistää veistä väliin sillä kyllä hänelläkin on paljon taantumuksellisia mielipiteitä. Maatalousvaliokunnassa on myöskin voinut panna merkille saman seikan, jonka täällä eduskunnassakin voi panna merkille, maalaisliittolaisten tavattoman häälyväisyyden. Siellä kun on ollut kysymys torppariasioista, niin maalaisliittolaiset, varsinkin rovasti Vuorimaa, jota ed. Mäkelä luuli pastoriksi, ovat heilahdelleet puoleen ja toiseen, eikä ole tahtonut tulla oikein selvää, mikä on maalaisliiton kanta, josta minun on täytynyt usein huomauttaa, syystä, että asiassa päästäisiin paremmin eteenpäin jos maalaisliittolaiset määrittelisivät jo ennen kantansa, ettei toinen kulkisi toista ja toinen toista tietä ja siten jouduttaisiin yksissä asioissa jauhamaan niin kauan, että sitte eduskunnan arvoisa varapuhemieskin tulee huomaamaan, että maatalousvaliokunnasta ei tule mitään valmista. Se olisi hyvin ikävää, siitä voisi joutua syytteeseen tällä kertaa ehkä kansanpuolueen arvoisa jäsen ed. Pullinen, ja voisi siitä saada osansa Suomettarilaiseen puolueeseen kuuluva lakimies Haatajakin, joka on eduskunnan arvoisaa varapuhemiestä Ingmania ollut neuvomassa siitä, ettei eduskunnan maatalousvaliokunnasta vuoden 1917 ensimäisillä valtiopäivillä tullut kuin vähän valmista.

P u h e m i e s: Täytyy muistuttaa puhujaa työjärjestyksen 25 §:n määräyksestä, että kunkin puhujan velvollisuus on pysyä tarkoin käsiteltävänä olevassa asiassa.

P u h u j a: Kiitän ja koetan mahdollisimman tarkoin siinä pysyä. — Niin, tässä on kysymyksessä lujan järjestysvallan luominen, ja kun siitä on kysymys, niin silloin täytyy myös tarkastella, mistä syystä sellainen luja järjestys maassa tarvitaan. Ja ehdottomasti silloin täytyy tutkia niitä syitä, jotka ovat aiheuttaneet sellaisia ilmiöitä, joidenka tähden nyt senaattori Castrénin täytyy myöhäiset yökaudet istua ja odottaa mieluista päätöstä. Mutta, joka tapauksessa jokaisen rehellisen ihmisen täytyy tunnustaa, että tässä maassa ei olisi tällaisia asioita esissä eikä täällä tarvitseisi näin myöhäisiä yökausia tässä asiassa jauhaa, jos meidän porvaristomme ymmärtäisi, millä tavalla tässä maassa saadaan järjestys pysymään. Jos hallituksen puolelta tälläkin kertaa olisi kyetty antamaan eduskunnalle esitys torpparivapautuksesta, sen sijaan kun se tulee yhä uusilla ja uusilla kirjelmillä järjestyslaitoksen lujaksi saattamisesta eduskuntaan, niin olen vakuutettu siitä, että tähän maahan saataisiin paljon helpommalla järjestys. Mutta hallituksesta ei vaan rupea kaikista vatkutuksista huolimatta kuulumaan sellaista esitystä, jonka pohjalla torpparivapautusta voitaisiin ryhtyä käsittelemään, sillä eduskunnassa ei ole mahdollisuutta lakiehdotusta asiasta laatia ennenkuin hallitus on asiasta esityksen antanut. Tätä en sano erityisesti siviilipäällikölle, mutta voisi hänkin vaikuttaa asiaan niin, että sieltä senaatista piammiten saataisiin siitä asiasta esitys. Sinne eduskunnan maatalousvaliokuntaan on kyllä kuljetettu salakuljetusteitä ed. Haatajan kautta ja ed. Vuorimaan vielä suuremman salakuljetuksen kautta muutamia lakitekstejä, joidenka pohjalla siellä on ryhdytty asiaa käsittelemään. Mutta mitään oikeutta siihen ei ole ollut. Me olemme siellä asiaa käsitelleet vähän noin luvattomasti. Mutta saadaksemme pysymään tässä maassa lujan järjestyksen, ei pidetty kiinni niistä säännöksistäkään joita on olemassa. Sillä jos niissä tarkkaan olisi pysytty, ei meillä olisi ollut mahdollisuutta torpparivapautusasiaa lakimuodossa käsitellä. Mutta, joka tapauksessa olisi suotavaa, että tuosta asiasta hallituksen esitys tulisi, sillä muussa tapauksessa heidän täytyy jauhaa sitä siellä maatalousvaliokunnassa koko istuntokauden, eikä meillä ole lopuksikaan mahdollisuutta eduskunnalle jättää lakiehdotusta, vaan lopuksi täytyy kääntyä ehkä anomuksella kunnianarvoisan hallituksen puoleen, että se antaisi tässä mainitsemassani asiassa esityksen. Me sosialidemokraatit kyllä istuntokauden alussa teimme lakiesityksen muodossa alotteen torpparivapautukseksi, ja sen pohjalla olisi kyllä eduskunnan maatalousvaliokunnassa ollut tilaisuus asiaa käsitellä, mutta niinkuin eduskunnan porvarillisetkin jäsenet muistavat, eduskunnan porvaristo tämän alotteen tappoi ilman, että sitä valiokuntaan lähetettiin. Ja niin annettiin torppariluokalle tässä maassa taas yksi viittaus siihen, että tulkaa omillanne toi-

meen. Torppariväestössä onkin sen teon jälkeen, jonka eduskunnan porvarilliset tekivät, herännyt harras halu siihen, että he rupeevat itse auttamaan itseänsä ja suunnittelevatkin nyt toimenpiteitä joidenka kautta he luulevat voivansa saada itsellensä suurempaa vapautta ja oikeutta kuin mitä heillä tähän saakka on ollut. Jos nyt sen sijaan porvariston menettely olisi ollut toisenlaista tässäkin asiassa, se alote, joka sosialidemokraatiselta taholta tehtiin, olisi lähetetty maatalousvaliokuntaan ja siellä sitte ryhdytty todellista torpparivapautusta laatimaan, niin olen aivan vakuutettu siitä, ettei ainakaan tuota lujaa järjestysvalta tarvitsisi niin suuresti luoda kuin herra senaattorin nyt täytyy eduskunnalle esittää. Ja olen vakuutettu siitä, että jos ei tuota torppariluokkaa vapauttavaa lakia saada eduskunnassa syntymään, niin herra senaattori Castrénin täytyy taas muutamien päivien tai viikkojen kuluttua tulla eduskuntaan ja ilmoittaa, että tarvitaan vielä paljon suurempi poliisivoima, täytyy ehkä ruveta kokoomaan ryssänmaalta tai Saksasta poliisivoimia saadakseen tähän maahan lujan järjestyksen.

Näillä tällaisilla teoillansa, joilla porvaristo tässä maassa ja etenkin tässä torpparikysymyksessä on tehnyt, on se jännittänyt jousen niin kireälle, että sitten täytyy suunnitella sellaisia pakkotoimenpiteitä, joita tämänkin käsillä oleva hallituksen kirjelmä tietää. Aivan samalla tavalla on porvaristo härkäpäisesti menetellyt muidenkin uudistusten suhteen ja siitä ja muista samanlaisista porvariston menettelyistä on ollut seurauksena juuri sellainen olotila, missä nyt olemme, siitä ei pääse yli eikä ympäri. Porvaristo on sitten kuin se on tällaista politiikkaa noudattanut, joutunut harkitsemaan millä tavalla he voisivat pitää kurissa sitä tyytymätöntä kansanosaa, jollekka he eivät ole minkäänlaista oikeutta eikä leipääkään tässä maassa riittävästi suoneet. Sitä varten rupesivat he perustelemaan suojeluskuntia ja sitä varten he vakuuttivat yhä uudelleen sekä senaattorinsa että eduskunnan jäsenten kautta tarvittavan maassa lujaa järjestystä. Lähtekää rehellisten uudistusten tielle, säätäkää kunniallinen torpparivapautus, ryhtykää muihinkin uudistuksiin, ryhtykää rehelliseen elintarpeiden jakeluun, sekä antakaa nälkäisille leipää, työttömille työtä, niin olen varma, että sillä tavalla voidaan tässä maassa järjestys palauttaa, tyytyväisyys saadaa ihmisten mieliin, eikä meillä tule olemaan suurta siitaa siitä, millä tavalla tässä maassa saataisii järjestys pysymään.

Ed. Annala: Tällä asialla, tällä senaatin kirjelmällä on sanottu olevan tarkoituksena, että maahan pitäisi saada luja ja voimakas järjestys ja on väitetty hallituksen taholta, ja tämän esityksen puoltajien taholta että hallituksella on halua ja se tahtoisi saada maassa järjestystä. Olen jonkun verran tosiasiain perusteella ruvennut epäilemään, onko todellakin hallituksen tarkoitus pitää hyvää järjestystä tässä maassa, eli halua siihen. Muuten pyytäisin esittää pienen esimerkin omasta kunnastani, miten hallitus on menetellyt siellä järjestyksen pidon suhteen. Maarian kunnassa, kuten tiedetään sijaitsee Raunistulan esikaupunki, joka on tullut kuuluisaksi huligaanimaisuudestaan, sillä onhan tunnettua, että tällaisiin esikaupunkeihin pakenee yhteiskunnan huonoin aines ja näin ollen niissä on tavallisinakin, normaalisina aikoina aina järjestys huono ja hyvin epävarma. Täällä Raunistulassa on hallitusvallan taholta pidetty jo viime vuosina poliisivoimaa, joka on noussut noin pariinkymmeneen mieheen. Sillä niinkuin muuallakin seyniläisyyden aikana tämän poliisivoiman toiminta ei tietysti kohdistunut pääasiassa järjestyksen pitoon, vaan joihinkin muihin tarkoituksiin. Siellä oli nimismies, joka jo Bobrikoffin ajoilta tunnettiin bobrikoffilaisuuden ja Venäjän taantumuksen alttiiksi ja auliiksi kätyriksi ja näin ollen sitä alun pitäen työväki katseli epäluuloisesti, ja yleensä kaikki järjestystä rakastavat ihmiset katselivat hyvin epäluuloisesti koko sitä poliisivoimaa Raunistulassa päämiehistä ruveten. Ja kun ei tämä poliisivalta siellä voinut eikä kyennyt, eikä tahtonutkaan pitää järjestystä, eikä koettanutkaan saada huligaaneja pysymään kurissa, niin tyytymättömyys tätä poliisijärjestystä vastaan Maarian kunnassa oli aivan yleinen. Sitten tuli maaliskuun vallankumous, jolloin näitä seyniläisiä poliisilaitoksia ruvettiin kautta maan puhdistamaan. Maarian kunnassakin, jossa tyytymättömyys oli aina ollut voimakas tätä poliisivoimaa, poliisilaitosta vastaan, myöskin sosialidemokraattisen kunnallisjärjestön ja valtuuston taholta, yhteisesti tehtiin suunnitelmia tuon poliisilaitoksen uudistamiseksi Raunistulassa. Esitettiin nämät suunnitelmat ja vaatimukset läänin herra kuvernöörille, mutta ilman minkäänlaisia tuloksia. Nämä seyniläisen järjestelmän kätyrit, nimismies poliiseineen olivat entisiltä paikoillaan, eikä ole ollenkaan ihme, että tällaista joukkuetta vastaan oli tyytymättömyys kohonnut miltei katkeruudeksi, sentähden että poliisit maaliskuusta alkaen vielä entistä vähemmän, kun tiesivät, että heitä kohtaan on tyytymättömyys kohonnut äärimmäisyyksiin, eivät yrittäneetkään järjestystä pitää Raunistulassa. Sitten tuli marraskuun suurlakko

ja järjestynyt työväki oli pakoitettu silloin ottamaan järjestyksenpidon huoleksensa. Se poisti nämät seyniläiset poliisit nimismiehineen ja rupesi huolehtimaan järjestyksestä. Siellä kunnallisjärjestö valitsi 30-miehisen miliisimiehistön, ja se on tähän päivään saakka pitänyt järjestystä siellä ja pitänyt sellaista järjestystä, että Raunistulassa ei ole milloinkaan ollut niin hyvää järjestystä. Ja se ei ole ainoastaan työväen taholta tunnustettu, mutta se on tunnustettu kaikkien kuntalaisten taholta, siitä ollaan aivan yksimielisiä Maarian kunnassa. Mutta tämä miliisimiehistö, joka oli kokoonpantu köyhistä vähävaraisista työläisistä, ei luonnollisesti voinut ilman palkkaa toimia. Maalaiskunnissa, kuten tiedetään, on järjestyksenpito tykkänään valtion asia eikä kunta voinut ottaa tuollaista menoerää kantaaksensa, koska järjestyksenpidosta kuten sanottu oli ennen huolehtinut valtio. Sosialidemokraatisen kunnallisjärjestön taholta käännyttiin hallituksen puoleen pyytäen tälle miliisimiehistölle palkkaa väliaikaisesti, niinkauvan kun uudestaan poliisilaitos järjestetään kaupungeissa ja taajaväkisissä yhdyskunnissa, koska tiedettiin, että tällainen lakiehdotus oli eduskunnassa tekeillä. Hallituksen taholta ei annettu minkäänlaista lupausta, ei edes mitään toivoakaan, että näille miliiseille tullaan maksamaan palkkaa valtion varoista. Yksityisten kuntalaisten ja sittemmin kuntakokouksen taholta kumminkin järjestettiin asia sillä tavalla, että ensin yksityiset omalla vastuullaan lainasivat tämän miliisimiehistön palkkaukseen rahat ja sittemmin kuntakokous myönsi ja tunnusti miliisimiehistön tarpeellisuuden ja myös, että se on vastannut tarkoitustaan ja että se on pitänyt hyvää järjestystä, ja kuntakokous takaisi sille palkan siksi, kun hallitus saadaan myöntämään varoja tämän miliisimiehistön palkkaamiseksi väliaikaisesti. Viime keskiviikkona viimeksi me- minä olin mukana Maarian sosialidemokraatisen kunnallisjärjestön valtuuttamana — käännyimme hallituksen puoleen. Maarian kunnan kuntakokouksen esimies pastori Ellilä — ottakaa huomioon, että se oli pappismies, ettei se ollut ainakaan sosialismiin kallistuva — oli mukana puolustamassa sosialidemokraatisen kunnallisjärjestön anomusta ja tunnustamassa kuntalaisten puolesta, että tämä miliisimiehistö on todellakin pitänyt sellaista järjestystä, että minkäänlainen muunlainen laitos ei voisi Raunistulassa nykyaikana sellaista järjestystä pitää, jonka täytyy jokaisen asiantuntijan myöntää, että siellä ei olisi minkäänlainen enemmän entinen poliisivoima kuin joku muka samanmallinen poliisivoima eli järjestysvalta voinut pitää järjestystä. Niinkuin minä jo huomautin, järjestyksen pito muallakin kaupungeissa on näinä levottomina aikoina hyvin epävarmaa, mutta tällaisissa esikaupungeissa se on sitä vieläkin suuremmassa määrässä. Hallituksen taholta me käännyimme senaattori Castrénin puoleen, mutta senaattori ei antanut minkäänlaista toivovakaan meille, että tälle miliisille ruvetaan palkka maksamaan ja niin ollen Maarian kuntalaiset levottomina, milteipä kauhulla odottavat sitä hetkeä, jolloin tämän miliisimiehistön on lakattava toimesta ja jolloin huligaaniainekset pääsevät mellastamaan Raunistulan esikaupungissa. Minusta on näyttänyt siltä, että tuon Raunistulan miliisimiehistön olisi myös pitänyt tehdä lakko. Sillä tavallahan Turun miliisimiehistö sai hallituksen myöntämään palkan, kun se ensin teki lakon, jolloin saatiin tehdä mellakat Turussa ja ryöstöt ja ikkunain särkemiset, ja sitten hallitus palkitsi tämän miliisin, kun sillä tavalla oli mellakat saatu toimeen. Sitä kai on odotettu Maariankin miliisiltä ja sitten vasta sille myönnettäisiin palkat. Maarian kuntalaiset ovat kuitenkin käsittäneet paremmin, eivätkä ole laskeneet asiaa tällaiseen tilanteeseen. Mutta on aivan varmaa että Maarian kunta, joka muutenkin on tavattomasti rasitettu menoilla, ei kauvan voi tällaista luottoa miliisille antaa, että se sille rahoja lainaa, jollei hallituksen taholta minkäänlaisia toiveita anneta, että kunnalle takaisin suoritetaan ne rahat, ja silloin ainakin epäilen, että Raunistulassa tapahtuu mellakat, ja semmoisessa kylässä voidaan vielä monin verroin suurempia epäjärjestyksiä saada aikaan, vaikkapa pienemmässä muodossa, mutta kuitenkin syvemmin vaikuttavia kuin Turussa voidaan panna toimeen. Tästä kaikesta olen ruvennut epäilemään että tämänkin senaatin esityksen takana lienee jotain muuta kuin hyvän järjestyksen valmistamisen halu ja tarkoitus, ja mielestäni tämä pieni esimerkki, joka ei liene ainoa maassa, todistaa, että siihen, millä tavalla hyvä järjestys pidetään maassa, ei hallitus ole tahtonut kiinnittää mitään huomiota, se on vaan odottanut että, joka paikassa tuo järjestys ensin rikottaisiin ja sitten vasta voitaisiin hallituksen mielenmukaisilla keinoilla ruveta järjestystä pitämään. Niinkuin jo huomautin sellaisessa paikassa, sellaisessa suuressa esikaupungissa, jossa tuollainen tavattoman herkkä ja huono aines asustaa, siellä on tavattoman vaikea minkäänlaisella lujalla, voimakkaallakaan järjestysvallalla saada järjestystä pysymään. Siellä voidaan järjestys vähäksi aikaa säilyttää, voidaan vähäksi aikaa ajaa piiloon ne voimat. Mutta ne puhkeavat siellä uudestaan ja uudestaan ja se lienee onnetonta. Sitä kai ei olisi toivottava. Sellai-

sella paikkakunnalla, minkään muunlainen järjestysvalta ei voi pitää järjestystä kuin yksinomaan työväen miliisi. Se on sentään sellainen joukko, että huonoimmatkin huligaaniainekset tottelevat, sillä niillä on se vaisto, että he ovat heidän omaa luokkaansa ja ajavat heidän luokkansa asiaa ja sentähden niillä on jonkinlainen auktoriteetti näiden huligaaniainesten keskuudessa.

Ed. Hanna Kohonen: Täällä ovat oikeiston naisedustajat ryhtyneet kannattamaan kyseessäolevaa hallituksen ehdotusta muiden muassa kotien rauhan nimessä. Erään toisen asian yhteydessä mainitsi ed. Yrjö-Koskinen, että naisille on heidän kotinsa heidän linnansa. Pyytäisin huomauttaa, että kyllä tämä käsite on suhteellista kuten kaikki muukin. Olisin halunnut kysyä ed. Löthmannilta, sattuiko hän huomaamaan, miten hänen vaalipiirissään eräs koti joulun aikana hävitettiin maan tasalle, miten Keiteleellä nimismies meni erääseen torppaan, otti siitä pois ikkunat ja perhe sekä neljä alaikäistä lasta jäi pakkaseen. Eikö se ollut kodin häpäisemistä mitä raaimmalla tavalla? Kuopiossa, jossa oli lähes 40 asteen pakkanen joulun- ja uudenvuoden välillä, tulivat viranomaiset erään työläisen asuntoon ja ottivat ikkunat pois. Työmies jäi kolmen lapsen kanssa pakkaseen. Hän oli niin epätoivossaan, että osti brovningin lausuen: „Minun lapsiani ei ainakaan heitetä kadulle paleltumaan, ennemmin häviän täältä koko perheineni". Ainoastaan säälivät työläistoverit pelastivat nämä töyläisihmiset pakkasen käsistä. Tällaisia tapauksia, jolloin poliisi mitä raaimmin on palvellut kapitalistien harrastuksia, mitä raaimmin häväissyt työläisten koteja, on sadottain. Sentähden tuntuu porvarillisten naisten perustelu niin teennäiseltä. Porvarillisten kotien rauhaa ei ole tuskin yhtä kertaa todellisuudessa sillä tavalla häväisty, kuin työläiskotien rauhalle on usein tehty. Välikappaleena, kapitalistien käytettävänä on aina ollut taantumuksellinen, porvarillinen poliisi. Kun olen vakuutettu, että nykyisen taantumuksellisen hallituksen vapaasti käytettävänä oleva poliisiarmeija olisi mitä suurin vaara työläiskodeille, kuten koko työväen luokalle, yhdyn sentähden kannattamaan ehdotuksen hylkäämistä.

Senaattori A. Castrén: Eräiden huomautusten johdosta pyydän lausua muutaman sanan. Edustaja Eloranta on keskustelun kuluessa, satuin silloin olemaan poissa, maininnut, ettei hallituksen kirjelmässä mainitut viimeiset tapahtumat Turussa olisi todenmukaisia. Ne perustuivat Ruotsin kenraalikonsulin suullisiin ilmoituksiin. En ollut silloin tosiaan saanut virallista ilmoitusta tapahtumista enkä saanut täällä ollessani myöskään, vaikka telefoonitse käännyin kahdenkin henkilön puoleen, mutta, niinkuin sanottu, Ruotsin konsuli ilmoitti minulle asiasta ja sanoi, että hän tulee ilmoittamaan siitä heti hallitukselleen ja vaatimaan jyrkkiä toimenpiteitä asiassa. Hän lupasi kumminkin olla hallitukselleen ilmoittamatta siksi, kun hän kuulisi, jos hallituksen puolesta täällä tehtäisiin ehdotus järjestysvallan vahvistamisesta, niinkuin hän oli kuullut, että aikomus oli tehdä. Ed. Eloranta on myöskin maininnut ja esittänyt jotensakin kuvaavassa muodossa tapahtumia Porvoon kaupungista. Silloin kun hän esiintyi tältä paikalta eli noin kello 4 seuduissa ei ollut vielä minkäänlaisia ilmoituksia asiasta minulle saapunut. Hänen vielä puhuessaan pääsin kumminkin puhelinyhteyteen Porvoon kanssa. Silloin ei vielä tiedetty poliisikamarissa mitään asiasta, sinne ei ollut mitään ilmoitettu. Pormestari tiesi kertoa kuulleensa, että eräät suojeluskuntalaiset olivat aikoneet vaatia punakaartilaiset takaisin niitä aseita, joita joku aika takaperin pakkokeinoin kaupunkilaisilta oli otettu, vaan sanoi, että hän puolestaan on kehoittanut olla ryhtymättä minkäänlaisiin väkivallan tekoihin asiassa. Sittemmin olen saanut viranomaisilta ilmoituksen siitä, että edellä puolen päivän oli tosiaankin eräitä suojeluskunnan jäseniä käynyt työväenyhdistyksen puheenjohtajan luona ja pyytänyt häntä keskusteluihin näistä aseista, ja hän olikin saavuttuaan suojeluskunnan majoituspaikkaan kertonut tietävänsä, että aseita oli kaupunkilaisilta ryöstetty, ja pahoitellut sitä. Suojeluskuntalaiset olivat sen jälkeen menneet punakaartin johtajan luo ja vaatineet häntä tulemaan keskusteluihin, käyttämättä kuitenkaan mitään väkivaltaa. Siellä oli tämä johtaja ilmoittanut tosin aseita otetun kaupunkilaisilta, mutta että nuo aseet olivat jaetut punakaartin kesken, joten niitä ei voitaisi saada takaisin. Suojeluskuntalaiset olivat kumminkin, tietäen, että työväentalolla Porvoossa säilytettäisiin aseita, menneet sinne ja löytäneet sieltä kolme laatikkoa aseita, (Vasemmalta: Kotitarkastus!) jotka he olivat poliisimestarin samaten kuin työväenyhdistyksen varapuheenjohtajan Merikosken ja eräiden punakaartin edustajain läsnä ollessa luetteloineet ja sittemmin ottaneet haltuunsa. Niiden joukossa oli havaittu muiden muassa yksi revolveri, jonka eräs kaupunkilainen oli tuntenut omakseen ja häneltä muutamia viikkoja sitten ryöstetyksi. Myöskin on ilmoitettu, että mitään väkivaltaa ei ole käytetty eikä mitään kotietsintää yksityisten luona harjoitettu.

Ed. Annala on tehnyt selkoa miliisin palkkauksesta Maarian pitäjässä. Hänen selostuksensa on aivan oikea ja tasapuolinen. Palkkausasiaa ei ole voitu ratkaista vielä sen vuoksi, että niinkuin tiedetään, kuvernöörinvirasto Turussa ei ole voinut toimia ja sieltä ei ole voitu saada sentähden lausuntoja ja tietoja tästä asiasta. Yksipuolisten miliisin vaatimusten nojalla ei hallitus ole voinut asiaa ratkaista, vaan tulee se aivan ensi päivinä ratkaistuksi sen anomuskirjelmän nojalla, jonka ed. Annala eräiden muiden kanssa on jättänyt senaattiin ja joka on tullut toimituskuntaan eilispäivänä.

Muuten on täällä keskustelun aikana annettu hallituksen toiminnasta lausuntoja, jotka eivät ole erittäin suotuisia. Huolimatta niistä tulee kumminkin hallitus toimimaan kansanvaltaisesti ja ajamaan kykynsä ja taitonsa mukaan niitä kansanvaltaisia reformeja, joita se on luvannut, muiden muassa juuri torppariasiaa, ja tulee hallitus myöskin nojaamaan toiminnassaan ei pistimiin vaan kansaan. Se tulee kääntymään, niinkuin täällä on ilmoitettu, koko Suomen kansan puoleen, sen kansanaineksen puoleen, joka rakastaa rauhallista kehitystä, ja siihen sisältyvät ei ainoastaan porvarilliset, mutta siihen sisältyvät myöskin sosialidemokraatit, jotka luullakseni suurimmaksi osaksi lukeutuvat niihin kunnollisiin aineksiin, joiden puoleen tässä on tarkoitus kääntyä. Se järjestyskunta, joka on tarkoitettu pystyyn saada, ei tule harjoittamaan koston toimia eikä luokkapyyteitä ajamaan. Sillä tullaan ainoastaan vastustamaan ja lyömään alas anarkia ja mielivalta, joka vallitsee tässä maassa nykyään. Keskusteluista päättäen luulisi, että meidän kansamme olisi täydellisessä sotatilassa. Niin kumminkaan ei ole laita. Ainoastaan jotkut rauhattomat ainekset ovat aikaansaaneet vallattomuutta ja muita rikoksia. Olen tullut tässä keskustelussa siihen käsitykseen, että kaikki täällä esiintyneet ovat olleet yhtä mieltä, kaikki ovat sisimmässään pyrkineet aikaansaamaan rauhaa ja turvaa maassa. Sitä harrastaa hallituskin tällä toimenpiteellä. Se kehoittaa kansalaisia, vetoo niihin, pyytää niitä rakentamaan uutta Suomea, ei sen jälkeen, niinkuin ed. Mäkelä ennusti, kun se on poltettu ja ryöstetty, vaan nykyisestään eteenpäin.

Ed. Härmä: Viimeisten kuukausien aikana on Suomen yhteiskuntajärjestys ollut käymistilassa. On sattunut sellaisia tapahtumia, joihin anastajaluokat, jotka tähän saakka ovat saaneet rauhassa riistää ja kuristaa työläisten elämismahdollisuuksia, eivät ole tottuneet. Näistä viimeaikaisista tapahtumista, yhteiskuntaa järkyttävistä teoista, syyttää porvaristo sosialisteja ilman minkäänlaista oikeutta. Sosialidemokraatien vaatimuksista huolimatta ei porvaristo ole suostunut toimeen panemaan minkäänlaista tutkimusta, jotka tutkimukset olisivat selvenneet, minkälaisia aineksia on näihin viimepäivien tapahtumiin ottanut osaa, minkälaiset ovat olleet ne syyt, jotka ovat ihmisiä tällaisiin tekoihin pakoittaneet. Tähän eivät porvarilliset edustajat täällä eduskunnassa pyynnöistä huolimatta ole suostuneet, vaan he ilkeämielisyydessään lykkäävät syyt kaikista viimepäivien tapahtumista sosialidemokraattien niskoille, vaikka sosialidemokraatit ovat tehneet voitavansa saadakseen rauhan säilymään, niin paljon kuin se tällaisena levottomina aikoina on mahdollista. Porvaristo tietää, että se valehtelee syyttäessään sosialidemokraatteja näistä teoista, mutta porvaristo valehtelee tietoisesti, tarkoituksellisesti. Se käyttää ilkeämielisiä provokatsionikeinoja saadakseen työväestön joukot hajalle. Se on porvariston tarkoituksena syyttäessään sosialidemokraatteja. Se tietää aivan yhtä hyvin kuin sosialidemokraatitkin, että sellaiset kuohuma-ajat, sellaiset suuret yhteiskuntaa mullistavat teot ja tapahtumat, joita viimepäivinä on tapahtunut, eivät synny joidenkin yksilöjen tahdosta tai tahtomattomuudesta, eivät synny jonkun sosialistiagitaattorin tai sosialistien sano-malehden kiihoituksesta ja yllytyksestä, vaan täytyy niillä aina ehdottomasti olla vissit tekijänsä, useimmissa tapauksissa juuri taloudelliset tekijät, jotka luovat tällaisia oloja ja tällaisia tilanteita, joissa, kuten olemme nähneet, eivät perinnäiset keisarinimet eivätkä keisarikruunut eikä myöskään vallitseva yhteiskuntajärjestelmä, jota vastaan kumous on tähdätty, paina tämän kumouksen käsissä ja kumouksen vyöryssä enempää kuin lehdet tuulessa, vaan kaikki murskaavan laineen tavoin kumous muodostaa sen todellisen voiman, joka silloin sanelee määritelmänsä ja tahtonsa, joihin määritelmiin silloin vallassaolijain, elleivät tahdo sortua, on taivuttava. En tahdo tässä tilaisuudessa lähteä selostamaan niitä syitä, jotka ovat vaikuttaneet, että tällaisia tilanteita syntyy, sillä samoin tämän kysymyksen kuin useiden muidenkin kysymysten yhteydessä on täällä kyllin selvästi osoitettu ne yhteiskuntataloudelliset seikat, jotka ovat Suomenkin yhteiskuntajärjestelmän tällaiseen kuohutilaan saattaneet. Täällä on osoitettu esimerkiksi porvariston menettely elintarvekysymyksen alalla, maatalous-, torppari- ja mäkitupalaisten olojen järjestämisestä kuin myöskin se suunnaton, tavattoman pitkälle menevä riisto, mitä porvaristo sodan aikana on harjoittanut, on osoitettu, mitenkä nämät ovat ne todelliset syyt,

jotka ovat vaikuttaneet tällaisen kuohunta-ajan syntymiseen Suomessakin. Mutta tahdon mainita että aina tällaisten tapahtumain sattuessa on työväenjoukkoja petetty. Työväestön on annettu tällaisissa tilaisuuksissa vuodattaa vertansa ja petetty lupauksilla. Tällaiset kumousliikkeet ovat tapahtuneet porvariluokkien hyväksi ja porvariluokat ovat voineet lupauksillaan kiihoittaa työväen toimeenpanemaan kumouksia heidän hyväkseen. Mutta työväestö ei enään tahdo alistua tähän. Historia opettaa työläisiä jo nyt. Mutta se myös varoittaa. Se opettaa työläisiä siinä merkityksessä, että se osoittaa että voimakkain yhteiskunnallinen voima on työväenluokka silloinkuin se herää tietoisuuteen, vaatimaan itselleen oikeuttansa. Mutta tällaiset tapahtumat, joita historiassa on tapahtunut, varoittavat myöskin työväenluokkaa, sillä ne osoittavat mitenkä sellaiset saavutukset, joita työväestö useinkin hyvinkin katkeran taistelun avulla onnistuu itselleen hankkimaan. Miten ne työväestöltä pian takaisin riistetään, ellei se voimakkaan yhtämittaisen luokkataistelun avulla huolla siitä että se voi nämä tällaisissa kansanliikkeissä saavuttamansa saavutukset säilyttää. Se että porvaristo aina kullakin kertaa vallassa olevat luokat, ovat voineet työväestön saavutukset työväestöltä riistää, johtuu siitä, että työväestö tähän saakka ei ole ollut tarpeeksi valveutunut, ei tarpeeksi valistunut, kyllin hyvin järjestynyt, voidakseen nämät etuisuudet säilyttää, jotka se taistelun avulla on onnistunut itselleen hankkimaan. Tämänkin taistelun aikana on työväestö saanut jonkunverran etu- ja itselleen puristetuksi omistavilta luokilta. Nyt tahdottaisiin ne riistää. Työväestö ei tule sitä sallimaan. Työväestö ei saa eikä sillä ole oikeuttakaan vaarantaa niitä etuisuuksiaan, joita se taistelun avulla on onnistunut itselleen hankkimaan. Tahdon lyhyesti kosketella aikaisempia tällaisia tapahtumia, jolloin työväestö on noussut taistelemaan, jolloin se on saanut etuisuuksia ja mitenkä nämät etuisuudet ovat siltä riistetyt. Tahtoisin mainita esimerkiksi Ranskankin vallankumouksen, jossa porvariluokka sai lupauksilla kiihoitetuksi työväestön toimeenpanemaan vallankumouksen porvariluokan hyväksi, mitenkä porvaristo valtaan päästyään häpeällisesti petti työväestölle antamat lupauksensa ja oli valmis verivirtoihin hukuttamaan työväestön pienimmätkin vapauspyrkimykset. Meidän porvaristollamme suunnitellessaan tällaisia rankaisuretkikuntia työväestöä vastaan on aivan samat pyrkimykset kuin mitkä historia todentaa Ranskan porvaristolla olleen Ranskan suuren vallankumouksen aikana. Vuoden 1905 taisteluilla Venäjän ja Suomenkin työväestö onnistui saamaan jonkunverran etuisuuksia. Mutta eipä ehtinyt silloinkaan pitkää aikaa kulua kun nämät etuisuudet työväestöltä takaisin riistettiin. Suomettarelaisen puolueen Pietarin matkojen ja santarmipalveluksien tuloksena oli, että ensiksikin saatiin kokoontumiselle kuristuslaki, jossa Suomen työväestön toiminta ja kehitysmahdollisuuksia kaikin tavoin rajoitettiin. Herra Stolypinin kuuluisa pikaoikeus Pietarissa vaati paljon uhreja, eivätkä Suomen vallassaolijat suinkaan silloin häikäilleet metsästäessään valtiollisesti epäiltäviä taantumusta vastustavia henkilöitä ja lähettäessän ne Pietariin murhattaviksi. Nämät ovat mustia lehtiä Suomen porvariston historiassa. Sosialidemokraattiset puhujat ja sanomalehtimiehet vangittiin, jumala- ja majesteettirikosjuttuja tuli satamalta ja työväestön toimintamahdollisuudet rajoitettiin miltei olemattomiin. 8-tunnin työpäivälaki, joka muutamilla aloilla, varsinkin paperiteollisuudessa saatiin aikaan, muutettiin taas 12-tuntiseksi ja myöhemmän saman taantumuksen tuloksena olemme vielä saaneet vilja- eli nälkätullit, ynnä monet muut hyvät työt, joilla Suomen porvaristo Venäjän taantumuksen suojassa on Suomen työväenluokka kurittanut ja sen elämismahdollisuuksia huonontanut. Tämän vallankumouksen aikana, kuten jo huomautin, on porvariston Suomen vallassaolijain täytynyt työväestön pakoituksesta tehdä osittain pieniä myönnytyksiä työväestön elämismahdollisuuksien turvaamiseksi. Ja porvaristo huomaa, että ellei tässä jotakin tule väliin, on mahdollista, että täytyy vieläkin uusia myönnytyksiä työläisluokalle tehdä. Tähän saakka on porvaristo ennen vallankumousta rauhassa kenenkään häiritsemättä voinut työläisiä riistää ja sen elämismahdollisuuksia huonontaa. Sen käytettävänä on ollut vieraan maan pistimet, joihin se on voinut nojautua taistelussa työväestöä vastaan. Nyt kun nämät pistimet ovat pettäneet, kun vallankumouksen pyörteissä porvariston on täytynyt tehdä myönnytyksiä ja mahdollisesti täytyy edelleen tehdä, täytyy saada oman maan työläiset taistelemaan oman maan työläisiä vastaan ja sen takia suunnittelee Suomen hallitus nyt tällaisia kaarteja voidakseen estää työläisten vaatimassa itselleen leipää ja olkeutta. Puolestani näen tässä senaatin esityksessä tarkoituksellisen kansalaissotaan tähtäävän merkityksen. Sillä porvaristo tietää samoinkuin me työläisten edustajatkin tiedämme, että työväestö Suomessa on jo niin valveutunut, että se missään tapauksessa ei enään tule laskemaan niitä etuisuuksia käsistään, joita se taistelun avulla on onnistunut itselleen

hankkimaan, eikä se saakaan, eikä sillä ole oikeuttakaan saattaa itseään sellaiseen tilanteeseen, jossa porvaristolle kävisi mahdolliseksi näiden etuisuuksien riistäminen. Ja työväestön täytyy ja sen velvollisuuskin on taistella itsensä ja lapsiensa puolesta viimeiseen mieheen, jos niin vaaditaan, jotta tällainen porvariston katala aije ei missään tapauksessa tulisi onnistumaan.

Ed. Eloranta: On erittäin ilahuttavaa, että herra senaattori täällä tavallaan peruutti osan niistä perusteista, joilla hänen ja senaatin täällä asiassa tekemä esitys lepää. Hän mainitsi saaneensa tietonsa Turun tapahtumista Ruotsin kenraalikonsulilta ja semmoisina ne olisivat Ruotsin kenraalikonsulin laskulla. Mutta kun asia kehitetään niin pitkälle, että siitä tehdään esitys eduskunnalle ja esityksen perusteluihin asia kirjoitetaan, niin kyllä sentään pitäisi hallitukselta vaatia vähän enemmän, kuin että se jonkun suullisen keskustelun varassa lähtee kirjoittamaan vääriä selostuksia esityksensä perusteeksi ja sen pohjalla sitte lähtee vaatimaan eduskunnalta rajattomia valtuuksia aseellisten järjestöjen muodostamiseksi. Se, mitä Turun tapahtumista mainitsin eduskunnan aikaisemmassa istunnossa, pitää täydelleen paikkansa. Herra senaattori yritti asiaa nyt vieläkin kaunistella tavalla, joka muistuttaa porvarillisen kyläagitaattorin esiintymistä jollakin syrjäkulmalla, jossa voi ihmisille yhtä ja toista paikkaansa pitämätöntä sanoa.

Senaattori mainitsi Ruotsin kenraalikonsulin esiintymään jyrkkänä. Miksei senaatti sitten ottanut kiireellisesti asiasta selvää ja selostanut asian Ruotsin kenraalikonsulille oikein ja siten hälventänyt epäluuloa ja ruotsalaisten harrastuksia näissä kysymyksissä. Siitä ei ollut kumminkaan senaattorin selityksessä viittaustakaan, vaan päinvastoin hän otti konsulin selitykset kaikki täydestä ja lähti sitte sen perustalla runnaamaan lävitse esitystään eduskunnan edessä.

Herra senaattori mainitsi myöskin tapahtumista Porvoossa. Hän yritti niitäkin omalla tavallaan esittää toisiksi, kuin mitä ne todellisuudessa ovat olleet. Asian laita on, niinkuin edellä olen huomauttanut, että siellä on porvarikaarti terroriseerannut työväestöä, tunkeutunut niiden yksityisasuntoihinkin, vienyt niiltä, yhtä ja toista ja sillä tavalla osoittanut, ettei ainakaan siitä sakista ole milloinkaan järjestyksen pitäjäksi eikä sen tapaisista muistakaan aseistetuista sakeista. Yksi pikkuinen tapahtuma kuvaa hyvin sen esiintymistä. Muistaakseni kuusimiehinen joukko näitä porvarikaartilaisia tunkeutui työväentalolle. Siellä oli yhdistyksen huvitoimikunta näytelmäharjoitusta ja näytelmäkappaleen järjestelyä varten koolla ja muutamia naisia. Nämä miehet hyökkäsivät sinne sisään, ra'asti esiintyen, asestettuina jokainen kiväärillä, revolverilla ja käsigranaateilla, ja uhkaisivat, että ellei anneta asevarastoja heille, niin he opettavat, niillä työvälineillä, joita heillä oli mukana. Ei se esiintyminen ollut niinkään rauhallista keskustelua, jota käydään käsigranaateilla. Tosin he eivät joutuneet niitä käyttämään, kun siellä ei ollut muita kuin niitä huvitoimikuntalaisia, etupäässä naisia, jotka eivät ryhtyneet näiden aseistettujen herrojen kanssa taisteluun. Herra senaattori väitti, että ne menivät kysymään, missä ovat ne porvareilta takavarikoidut aseet ja vaatimaan niitä itselleen. Kaunista kysymystä. Mutta vielä kauniimman valon saa asia, kun muistaa, että porvarit itse veivät työväentalolle nämä aseet kirjallisen sopimuksen perusteella, ja että nyt vastoin tätä sopimusta lähdettiin ne anastamaan sieltä pois. Se osoittaa herrojen pyrkimyksen ja keskustelujen oikeata luonnetta.

Siellä Porvoossa on tällä hetkellä saamieni tietojen mukaan noin kolmisen sataa porvarikaartilaista aseissa. Osa niistä on majoitettu palokunnantalolle ja osa seurahuoneelle. Porvoo on linnaleiri. Kaksi suurta rankaisuretkikuntaa on sieltä lähetetty maaseudulle Porvoon ympäristölle, samanlaisissa keskustelutarkoituksissa, kuin ne ovat Porvoossakin esittäneet. Ja yhtä ja toista ehkä myöskin kulkee mukana, kun ne lähtevät. Porvoon työväentalolla väitettiin niiden anastaneen osan huvitoimikunnan näytelmävälineisiin kuuluvaa omaisuutta, jolla ei ole mitään tekemistä sota-aseiden eikä poliittisten asioiden kanssa.

Eilen illalla tuli kauppias Vainiota vastaan Porvoon sillalla kolme porvarikaartilaista, hampaisiin asti asestettuina, kiväärit suorana. Kun päästiin lähelle, viritettiin hanat ja uhattiin laskea lävitse. Kai tämäkin oli sitä hiljaista keskustelua, joksi senaattori Castrén mainitsi niiden esiintymisen Porvoossa. Kun Vainio luonnollisesti ei mitään vastarintaa yrittänytkään, niin ampuminen jäi ja Vainio pääsi sillä kertaa menemään.

Porvoon porvarikaartilaiset olivat nähtävästi kovin hermostuneet siitä, että he eilen olivat joutuneet tekemään hukkamatkan Sipoon pitäjään. Ne olivat lähteneet sinne voimakkaana aseellisena järjestönä muka rankaisemaan punakaartia. Olivat saaneet kai vääriä tietoja, en tiedä mistä, ei suinkaan hallituksesta, että siellä Sipoossa muka olisi punakaartilaisia ja niin lähtivät suurella joukolla sinne. Kun pääsivät Sipooseen oli siellä

kaikki rauhallista, ei ollut yhtään punakaartilaista. Ja päästyään takaisin Porvooseen olivat aika raivoisalla päällä ja toimeenpanivat yhtä ja toista edellä esitettyä.

Pidätettyinä olivat Porvoossa — olen onnistunut saamaan tietooni kolme nimeä: kirjansitoja Merikoski, konemestari Lehtinen ja työmies Sundqvist. Nämä ovat kumminkin päästetyt vapaiksi luultavasti täältä Helsingistä saatujen viittausten johdosta.

Noita Porvoossa majailevia poliisikandidaatteja on koottu sinne Mäntsälästä, Pernajasta, Pornaisista ja Porvoon maaseurakunnasta. Millään kaunistelemisella ei niiden terroria ja toimenpiteitä siellä voida kaunistella, vaan tosiasia on ja sellaisena pysyy, että ne ovat siellä aseissa työväestöä vastaan ja odottavat vaan, että heidän toiminnallensa lyötäisiin laillisuuden leima päälle, jotta voisivat lähteä oikein perusteelliseen rauhoitustyöhön venäläiseen malliin.

Ed. Rikkonen: Hedelmästä puu tunnetaan, sanoo eräs sananlasku. Jo silloin kun tämän nykyisen hallituksen ohjelma oli käsiteltävänä, olin tilaisuudessa erikoisesti kiinnittämään huomiota juuri tähän hallituksen järjestyskysymykseen, mikä meillä nyt on ollut esillä päiväjärjestyksessä. Silloin jo viittasin erääseen venäläiseen ohjelmaan, jossa mainittiin, että ensin rauhoitus ja sitten uudistus. Ei ole kulunut pitkältä aikaa ennenkuin tämä ohjelmasta selvästi läpinäkyvä kohta on alkanut tuottaa hedelmiä. Sensijaan että tällä ajalla olisi hallitus ryhtynyt tarmokkaisiin uudistustoimenpiteisiin, sensijaan että hallitus olisi ryhtynyt tarmokkaisiin elintarveasiain järjestelytoimenpiteisiin, että hallitus olisi tällaisilla yleisillä toimenpiteillä, tosirauhoittavilla toimenpiteillä ryhtynyt tyydyttämään tämän maan ja eritoten tämän kansan kiihtynyttä mielialaa, on se ryhtynyt toimenpiteisiin, kuten sanoi aikaisemmin venäläinen sortunut hallitsija, että on raudalla ja miekalla tätä kiihtynyttä kansaa hallittava. Tämä minua epäilytti jo, kuten sanoin silloin ohjelmaa käsiteltäessä, ettei meillä ole odotettavissa tältä uudelta hallitukselta mitään hyvää. Näin on asianlaita. Täällä on äärettömän paljon jo puhuttu niistä suojeluskaartien perustamisista, että niitä alettiin jä aikaisemmin perustella. Jos tähän maahan olisi tullut asemansa oikein ymmärtävä hallitus ja kun se tiesi, että tämä maa on anarkian partaalla — sen täytyi tietää jo silloin kun se kerran toivoi kykenevänsä ottaa hallituksen tehtävät vastaan, siksi oli jo pitkälle meneviä anarkian oireita maassa kaikkialla olemassa, sen täytyi myös tietää ne aseelliset järjestöt, joita jo oli pitkin kesää ja pitkin vuotta ympäri maata perustettu. Sen täytyi tietää myös, että niitä aseellisia järjestöjä oli käytetty luokkataistelussa työväkeä vastaan kuten täällä on myös jo mainittu. Mitä olisi silloin tarmokkaan, kykenevän hallituksen ollut velvollisuus tehdä niiden käyttöoikeuksien nähden? Minun nähdäkseni ei olisi ollut mitään muuta oikeampaa keinoa kuin kieltää ne sellaiset suojeluskaartin nimellä perustetut järjestöt toimimasta, ne palokuntien perustamiset lakkautettava. Mutta niin ei tehty, vaan päinvastoin tämä palokuntien perustamiskuume kiihtyi kaikkialla, sellaisillakin paikkakunnilla, joissa ei mitään rauhattomuutta ole ollut enemmän nyt kuin normaaliaikoinakaan. Mainitsen vain että Karjalan syrjäisissä kunnissa, joissa ei ole edes puhtaasti palkkatyöväkeä kovinkaan monta kymmentä kylässä eikä pitäjässäkään useita satoja, vaan koko pitäjän väki suorastaan on pikkutilallista puolittain palkkatyöläisjoukkoa. Näissä kunnissa, joissa ei suurkapitalisti vielä ole tehnyt tehtäväänsä yhteiskunnallisessa merkityksessä, jotka elävät varsin vanhanaikaista talonpoikaiselämää, näissäkin oli kiertelemässä pitkin vuotta agentteja palokuntia perustamassa ja sittemmin myös niitten pikkuviljelijöitten vilja-aittojen suojelemista varten. Näitten pikkuviljelijöitten vilja-aittojen suojelemista varten taaskaan ei tarvinnut mitään semmoisia aseellisia järjestöjä perustaa enemmän nyt kuin ennemminkään on ollut, sentähden, että näissä pitäjissä ei ole montakaan sellaista talollista, jolla useinkaan riittää viljaa omiksi tarpeikseen paljonkaan yli joulun, jotka itsekin ovat juuri nälänhädän partaalla. Mitä hyötyä tällaisille kunnille todellakin oli aseellisen järjestön perustamisesta, oliko asestettava näitä kunnan asukkaita toisiaan vastaan, sentähden, että he jakaisivat jokaiselle aseet kädessä viimeisen leipäpalan, mikä heillä vielä on olemassa. Tämä on surullinen ilmiö varsinkin sellaisilla seuduilla, kuin sielläpäin oli. Tästä kaikesta huolimatta täällä porvarilliset edustajat hykertelevät käsiänsä nyt hallituksen tällaisen ohjelman esille tultua ja kuumeentapaisella kiireellä koettavat saada tällaista hallituksen ohjelmaa läpiajetuksi tässä eduskunnassa. Mitä varten? Muka anarkiaa kukistamaan. Täällä on jo mainittu, että eduskunnalla on käsiteltävänä kaksikin lakia, jotka molemmat perustuvat kunnalliselle pohjalle järjestyksen ylläpitoa varten. Miksi ei yhtäläistä kiirettä ole ilmennyt porvarillisissa piireissä tai porvarillisilla edustajilla näitten lakien jouduttamisessa. Meidän taholta Airola teki jo viime kesänä ensimäisen alotteen kaupunkien järjestys-

lain aikaansaamiseksi. Samoin uudisti hän tämän esityksen nyt jo eduskunnan istunnon alussa. Nyt täällä on istuttu jo kolmatta kuukautta ja tämä laki vieläkin on suuressa valiokunnassa ja kuka tietää, milloin se sieltä joutuu, jos yhtäläistä jarruttamispolitiikkaa porvaristo harjoittaa näitten järjestyslakien voimaansaattamiseksi. Minkätähden näitä lakeja kohtaan porvaristolla on niin erinomaisen jyrkkä vastenmielisyys? En ihmettelisi, jos oikeistoporvaristo yksinomaan jarruttaisi näitten lakien voimaansaattamista. Sen voisin käsittää. Ymmärtäisin sen, kun tiedän, että ne perustuvat kansanvaltaiselle pohjalle, koska niitten kokoonpanoon pääsevät vaikuttamaan kaikki kunnan asukkaat. Ja sellaista järjestyksen ylläpitoahan ei oikeistoporvaristo kaipaa, sillä se ei ole luokkalaitos silloin ja se ei turvaa yksinään oikeistoporvariston, se on kapitalistiluokan etua. Mutta nähtävästi täytyy minun ymmärtää maalaisliittolaisten menettelyä sillä pohjalla, että tämän sotatilanteen aikana ovat maalaisliittolaiset gulasheeraamisen avulla hyötyneet muutamia markkoja voikilonhinnan nylkemisellä ja ne ovat saaneet tällä tavalla maistaa kapitalistisen riistännän esimakua ja se tuntuu erinomaisen hyvälle maalaisliittolaisista, ja kun se kerran tuntuu heistä hyvälle, niin mitäpä muuta, kuin lyödä ryysyt yhteen oikeistoporvariston kanssa. Noudattaen samoja periaatteita voi olla mahdollisuus yhä edelleen päästä suurempaan riistämistilaisuuteen. Tältä pohjalta voin käsittää meidän maalaisliittolaistemme suhteen tähän kysymykseen. Täällä on erittäin monta kertaa myös muistutettu, että tällainen järjestyksen ylläpitolaitos tulisi synnyttämään vain katkeruutta laajoissa kansalaiskerroksissa, katkeruutta sentähden, että siitä ei olisi takeita laajoilla kansankerroksilla, että sitä ei käytettäisi luokkaoikeuksien puolustamistarkoituksissa. On usein jo muistutettu niistä aikaisemmista poliisilaitoksista, jotka samalla tavalla ovat aina olleet valmiit hyökkäämään työläisten niskaan. Silloin ei ole tehty kansalaismurhia porvariston mielestä, kun vanhemmilla ajoilla nuo poliisit panivat toimeen pieksäjäisiä ja vieläpä tekivät murhiakin. En malttanut olla esiintuomatta näitä näkökohtia juuri sentähden, että tämä on minun nähdäkseni yksi sellainen kipinä, joka juuri tällä kertaa olisi vältettävä heittämästä kansan keskuuteen. Tämä on se kipinä, joka saattaa luokkavastakohdat, sen viimeisenkin mikä vielä solidaarisuutta on olemassa, viimeisenkin solidaarisuuden tunteen häviämään. Ja kun kerran porvaristo ja maalaisliitto ovat näin härkäpäisesti tahtoneet tämän viimeisen kipinän heitettäväksi kansan keskuuteen, kun porvaristo ja maalaisliitto ovat tahtoneet heittää tällaisen roihun alulle, että tässä maassa täytyy heidän näkökantansa mukaan tulla kansalaissota, siis kuten eräs maalaisliiton edustaja äsken tuolla alhaalla lausui, että hän käsittää, että tämä kansa ei selviydy ilman kansalaissotaa, niin on melkein yhdentekevää, milloin se sota tulee. Siis se on selvästi sanottu ilman kaunistelematta, se on koruton lause. Ja siis tällä teolla on juuri tarkoitus heittää tuo kipinä kansalaissodan alkamista varten. Mutta koska aika on näin myöhä, niin ehdotan, että keskeytettäisiin asian käsittely ja lopetettaisiin isttunto tänä iltana.

Ed. K u j a l a: Herra senaattori Castrén äsken täällä sanoi, että suojeluskunta, joka nyt aijotaan pystyyn saada, ei ole tarkoitettu luokkapyrkimyksiä tukemaan, vaan järjestystä valvomaan. (Keskustasta: Niin onkin.) Voisin tähän yhtyä, ellei minulla olisi eräitä epäilyksiä. Pyydän siis tämän johdosta asettaa herra senaattori Castrénille ja muille porvareille pari kolme kysymystä. Ensiksikin: Kuuluuko järjestykseen tai onko järjestyksen valvonta sellainen, kun suojeluskaartilaisosasto nimismiehen johdolla asettuu väljyksiin ja sieltä ampuu pahaa aavistamattomaan väkijoukkoon kuten Huitisissa? Eikö tämä ole pikemmin salamurha? Ja toiseksi: Onko järjestyksen valvonta sellainen, järjestyksen ja rauhan palauttaminen sellaista, kuin tapahtui Suodenniemellä? Sinne menivät herrat senaattorit Svinhufvud ja Serlachius sovinnontekoa varten, heidät oli sinne lähetetty. Mutta sen sijaan, että he olisivat rauhaan ja sovintoon pyrkineet saamaan maatyöläiset ja maanomistajat, he esiintyivät suoranaisesti maanomistajien puolesta, uhkaavasti työläisiä vastaan, samalla kuin nimismies kehoitti rikkureita hyökkäämään lakkolaisten kimppuun, jota kehoitusta nämät tottelivatkin, jossa kahakassa viikatteella lyötiin muiden muassa eräälle henkilölle haava käteen.

Pyydän vielä esittää näitä kysymyksiä. Onko järjestyksen valvomista sellainen, kuin tapahtui Malmilla, että suojeluskuntaosasto menee ihmisten kotiin, vangitsee siellä henkilöitä, joista persoonallisesti muutamia tunnen, ja ne ovat minun tunteakseni aivan rauhallisimpia ihmisiä, eivät edes punaisia sosialisteja kaikki, vaan teosoofisen mailmankatsomusten omistavia, joka mailmankatsomus sisältää sen, ettei edes kärpästäkään saa tappaa. Näitä pidettiin pitkät ajat vangittuina ja laskematta edes onnettoman perheen äitiä, pienten lasten äitiä, isäänsä katsomaan. Ja edelleen: onko järjestyksen valvonta se, kuin tapahtui Kangaslammilla joku aika takaperin, jossa ed. Sopa-

sen johtama suojeluskaartilaisosasto lähti vangitsemaan toistakymmentä työläistä ja kuulustelussa mikäli sieltä tietoja saatiin, ei noudatettu sellaista tapaa läheskään, mitä alkeellinen ihmisyys vaatii edes syytettyjä kohtaan noudattamaan.

Vielä voisi jatkaa näitä kysymyksiä, mutta nämä riittäköot. Erään seikan tahdon vielä mainita. Minun mielestäni jos kerran järjestystä tarvitsisi palauttaa, niin sen täytyisi tapahtua sellaisilla paikoilla, missä rauhattomuuksia on. Mutta esimerkiksi Tuusulassa pani nimismies toimeen lahtarikaartin perustamisen, lähetti kirjelmän asiassa kunnallislautakunnalle ja kunnallislautakunta kehitti asian edelleen ja siellä muodostettiin suojeluskunta aikana, jolloin ei minkäälaisia rauhattomuuksia ollut tapahtunut, ollut tapahtunut, eikä niitä siellä tapahtunut aikaisemminkaan. Ei siis vähintäkään aihetta ollut sellaisen etupäässä porvareista ja talonpoikaisaineksista kokoonpannun luokkakaartin perustamiseen, kun ei silloin edes ollut minkäänlaista puhetta eikä tietoa suurlakostakaan, että senkään varalta olisi tarvinnut heidän luokkansa kannalta varustautua. Kuuluuko myös hyvän järjestyksen valvontaan ja ylläpitoon se, että kunnat äänioikeusolojen ollessa epänormaalisia ja harvainvaltaisia ovat menneet varoillansa aina 10,000 — 50,000 markkaan saakka tukemaan porvarillisten lahtarikaartien perustamista ja panemaan niitä alulle, koska niissä kunnissa, joissa näin on tapahtunut, ei edes ole sellaisia järjestyshäiriöitä sattunut, joita ei olisi voitu varsinaisella poliisivoimalla ehkäistä? Näihin kysymyksiin tuskin saa tyydyttävää vastausta. Ja edelleen voisi asettaa myös kysymykseen, mikä tarkoitus oli sillä Helsingin suojeluskunnan joku aika sitten talonomistajille antamalla mystillisiä määräyksiä sisältävällä kirtokirjeellä. Kun näinkin paljon on epäilyksen syitä, niin minusta edelleenkin tuntuu, että tämä ehdotus täytyy hyljätä, ja minusta tuntuu siltä, että jos tämä ehdotus menee päätökseen, tämä senaatin anomus, niin silloin on eduskunnan kautta annettu Suomen köyhälistölle sodan julistus.

Ed. Eloranta: Kannatan täällä tehtyä ehdotusta, että istunto nyt lopetettaisiin tältä päivältä.

Ensimäinen varapuhemies: Onko keskustelu esilläolleesta asiasta päättynyt?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimäinen varapuhemies: Kaksi puhujaa on ehdottanut istunnon lopettamista ja pyydän asettaa tämän asian eduskunnan ratkaistavaksi. Esitän eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan äänestysehdotuksen:

Ken tahtoo jatkaa täysi-istuntoa, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Rikkosen ehdotus istunnon lopettamisesta hyväksytty.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Eloranta: Tänne kuului vähän huonosti, mutta sikäli kuin kuulin, oli puhemiehen tekemä äänestysesitys väärä, sillä on kysymys asian asiallisen käsittelyn jatkamisesta tai istunnon tällä hetkellä lopettamisesta. Täällä ed. Rikkonen ehdotti, että istunto lopetetaan tältä päivältä, kannatin sitä ehdotusta, ja herra varapuhemies huomautti, että onko keskustelu tästä asiasta päättynyt. Jokainen katsoi, että esilläolevasta istunnon lopettamisesta oli kysymys, eikä itse asiasta, joten äänestysesityksen olisi pitänyt kuulua: ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää jaa, ja ne jotka kannattavat ehdotusta istunnon keskeyttämisestä, äänestävät ei.

Ensimäinen varapuhemies: Pyytäisin tämän johdosta huomauttaa, että en ole eduskunnan käsiteltäväksi esittänyt muuta asiaa kuin päiväjärjestyksessä olevan 8:n asian ja kysyin ed. Elorannan puheenvuoron jälkeen, oliko keskustelu esillä olevasta asiasta päättynyt ja julistin keskustelun päättyneeksi.

Ed. Väinö Jokinen: Tällä istuntokaudella edustajat, ja edustajat vallankin vasemmistossa, ovat saaneet tottua puhemiesten taholta paljoon mielivaltaan. Tänä iltana esiintyy jo toisen kerran tapaus, jolloinka puhemies ilmeisesti pyrkii menettelemään vastoin niitä määräyksiä, mitä valtiopäiväjärjestys puhemiehelle asettaa.

Tehtiin ehdotus siitä, että istunto keskeytettäisiin. Sellaisen ehdotuksen hyväksyminen tietysti keskeyttää asian asiallisen käsittelyn, ja puhemiehen on tuollaisen ehdotuksen esiinnyttyä rajoitettava keskustelu siihen kysymykseen. Nyt ei ole niin tapahtunut, vaan pyrkii puhemies heti lopettamaan asian koko käsittelyn. Täten väärällä tempulla pyritään muuttamaan asian käsittelyn järjestystä, siitä mikä sen pitäisi valtiopäiväjärjestyksen mukaan olla.

Ed. Kullervo Manner: Minustakin näyttää selvältä, että sen jälkeen kun oli tehty kan-

natettu ehdotus istunnon lopettamisesta, ei puhemiehellä ollut työjärjestyksen mukaan oikeutta sisällyttää kysymykseensä esillä olevan asian käsittelyn lopettamisesta mitään muuta kuin sen ehdotuksen käsittelyn lopettamisesta, joka merkitsee asian käsittelyn keskeyttämistä. Kun puhemies ei nimenomaan sanonut tarkemmin mitä hänen kysymykseensä sisältyi, niin se, joka tahtoo työjärjestystä seurata, ei voi tulla mihinkään muuhun tulokseen kuin siihen, että kysymys tarkoitti viimeistä kannatettua ehdotusta, jonka hyväksyminen veisi asian asiallisen käsittelyn keskeyttämiseen. Yhdyn siis siihen käsitykseen, jonka ed. Eloranta on herra puhemiehen tekemästä äänestysesityksestä lausunut, ja kannatan hänen ehdottamaansa muotoa sille.

Ensimäinen Varapuhemies: Kun ilmeisesti on käsitetty väärin lausuntoani keskustelun päättymisestä, niin olen valmis muuttamaan tämän esitysesityksen sellaiseksi, kuin ed. Eloranta on esittänyt. Esitän siis seuraavan äänestysehdotuksen: Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa; jos „ei" voittaa, on ed. Rikkosen ehdotus hyväksytty.

Ehdotus hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Rikkosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 93 jaa- ja 86 ei-ääntä.

Ensimäinen varapuhemies: Eduskunta on siis päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä. Haluaako kukaan lausua mielensä itse asiasta? Onko keskustelu päättynyt?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on tehty seuraavat ehdotukset: ed. Wrede ed. Pennasen y. m. kannattamana on ehdottanut, että eduskunta päättäisi oikeuttaa hallituksen ryhtymään kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joita se katsoo tarpeelliseksi lujan järjestysvallan luomiseksi maahan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Wreden ehdotukseksi. Edelleen on ed. Airola ed. Orasmaan kannattamana ehdottanut, että senaatti valtuutetaan järjestyksen ylläpitämistä varten muodostamaan aseilla varustetun ja aseiden käyttöön harjoitetun järjestön, jonka kokoonpanosta päättämään ja käyttämistä valvomaan asetetaan komitea, johon eduskunta valitsee kolme sosialistia ja kolme porvaria ja joka määrää sanotun järjestön käyttämisestä siten, että sanottua aseellista voimaa saa käyttää ainoastaan silloin, kun edellämainitun komitean enemmistö antaa siihen suostumuksen. Nimitän tämän ehdotuksen ed. Airolan ehdotukseksi. Edelleen on ed. Eloranta ed. Kujalan kannattamana ehdottanut että senaatin ehdotus hylättäisiin. Nimitän tämän ehdotuksen ed. Elorannan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Mitä äänestysmenettelyyn tulee, olisi mielestäni etsittävä vastaesitys ed. Elorannan hylkäävää ehdotusta vastaan äänestämällä ed. Wreden ja Airolan ehdotuksen välillä. Se joka voittaa, olisi pantava sitte ed. Elorannan hylkäävää ehdotusta vastaan.

Ehdotettu menettelytapa hyväksytään.

Ennen äänestyksen ryhtymistä lausuu

Ed. Mäki: Sosialidemokraattisen ryhmän puolesta ilmoitan, että me emme voi ottaa osaa tähän äänestykseen, joka toimitetaan ed. Wreden ja ed. Airolan ehdotuksien välillä, vaan pidättäydymme äänestämästä.

Äänestykset ja päätökset:

1) Ken äänestyksessä hyväksyy ed. Wreden ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Airolan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 93 jaa- ja 5 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ed. Wreden ehdotuksen tässä äänestyksessä.

2) Ken hyväksyy ed. Wreden ehdotuksen, äänestää „ja"; jos „ei" voittaa, on ed. Elorannan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 97 jaa-, ja 85 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ed. Wreden ehdotuksen, että eduskunta päättäisi oikeuttaa hallituksen ryhtymään kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joita se katsoo tarpeelliseksi lujan järjestysvallan luomiseksi maahan.

Ed. Sirola: Pidän päätöstä turmiollisena Suomen kansalle ja ilmoitan sitä vastaan vastalauseeni. Teen sen sitä suuremmalla syyllä, kun

eduskunta on kieltäytynyt asiaa edes valiokunnassa valmistuttamasta. Pyytäisin myöskin käsityksenäni lausua, että jos tämän perusteella porvarillisia kaarteja perustetaan ja laillistutetaan, työväestö siitä huolimatta tulee pitämään niitä luokkakaarteina, vain entistä vaarallisempina.

Ed. Tirkkonen: Yhtyen ed. Sirolan lausuntoon mainitsen, että tällä päätöksellä on porvaristo kokoillut vain työväestön sydämiin myrkkyä myrkyn päälle.

Ed. Eloranta: Minäkin pyydän yhtyä ed. Sirolan tekemään vastalauseeseen ja katson että eduskunta tällä päätöksellä on pyrkinyt virittämään luokkasotaa ilmiliekkiin.

Ed. Jalo Kohonen: Yhdyn ed. Sirolan vastalauseesiin.

Ed. K. Saari: Yhdyn ed. Sirolan vastalauseeseen.

Ed. Jalonen: Yhdyn ed. Sirolan tekemiin vastalauseisiin.

Ed. Vuoristo: Kun, monia kertoja puheenvuoroa pyydettyäni nyt sen vihdoinkin olen saanut, niin pyydän koko sosialidemokraattisen ryhmän nimessä merkitä meidän valitsijaimme, Suomen sosialidemokraattisen työväestön puolesta tehtyä päätöstä vastaan mitä vakavimman vastalauseen. Me merkitsemme tämän johdosta että Suomen porvarillinen hallitus ja eduskuntaryhmät ensimäisinä tekoina, kuten he sanovat, nuoressa tasavallassamme ovat luoneet luokkasotajoukon, joka on tähdätty Suomen työväkeä vastaan. (Ei! Ei! On! On! Melua eduskunnassa).

Ja edelleen: Me ymmärrämme että porvariston aikomuksena on — se tulee sen teoillaan osoittamaan — tämän sotajoukon avulla viedä lopulliseen voittoon ja päämäärään ne valtiokaappauspyrkimykset, joita se on pitkin syyskautta yrittänyt ja on tämä ilmeisenä sodan julistuksena Suomen työtätekevälle väestölle. (Vasemmalta: Oikein!) Se saattaa kyllä tietää Suomen työväestölle läheisessä tulevaisuudessa suuria kärsimyksiä ja taisteluita, mutta me olemme vakuutettuja että, — kuten edellisinä pitkinä sortokausina, — Suomen työväestö tulee kestämään tämänkin sorron. Se tulee kokoomaan sitä, lujittamaan sitä ja viemään kohti lopullista voittoa ja se nousee entistä voimakkaampana sen sorron alta. (Vasemmalta: Hyvä! Hyvä! Kättentaputuksia).

Ed. Lankila: Alas hallitus! (Vasemmalta: Se olisi vangittava tänä yönä).

Ed. Pärssinen: Kun katselin äsken porvarien naurua, niin tuli mieleeni eräs raamatunlause.

Ensimäinen varapuhemies: Pyydän huomauttaa, että saa panna vastalauseen, mutta ei jatkaa keskustelua.

Puhuja: Yhdyn vastalauseeseen ja perustelen vastalausettani. Minun täytyy muistuttaa tuota lausetta, jossa sanotaan: „Te, jotka nauratte, te kohta itkette".

Ed. Manner: Minulla ei ole muuta sanottavaa, kuin ilmoitan yhtyväni siihen lausuntoon, jonka ed. Vuoristo esitti.

Ed. Kujala: Yhdyn sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolelta esitettyyn vastalauseeseen ja pyydän herroille muistuttaa; ken kylvää tuulta, niittää myrskyä.

Ed. Tuomi: Keski-Suomen järjestyneen työväen puolesta, jonka edustaja olen, ilmoitan jyrkän vastalauseen tätä päätöstä vastaan.

Ed. Kirves: Minun mielestäni tämä päätös sotii valtiopäiväjärjestyksen 43 §:ää vastaan ja että ensimäinen puhemies on tämän asian äänestyttänyt vastoin antamaansa vakuutusta rikkoen täten Suomen perustuslain.

Ensimäinen varapuhemies: Kun aika on myöhään kulunut, lopetetaan täysi-istunto.

Ed. Airola: Minä ehdotan että eduskunnan istunto lopetetaan niin että porvaristo veisaisi: „Syttynyt on sota julma".

Seuraava täysi-istunto on tiistaina k:lo 2 p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 12,25 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

41. Tiistaina 15 p. tammikuuta

k:lo 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Esitellään:

1) Ehdotuksen eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa kesäkuun 2 p:nä 1917 annetun lain 13 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä hallituksen esitys n:o 37 948

2) Kertomus valtiovarain tilasta vuosina 1913—1915 965

Ensimäinen käsittely:

3) Ehdotus laiksi sisältävä väliaikaisia säännöksiä alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta ..... „

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Savolaisen y. m. edusk. esit. n:o 19 sekä ed. Alkion y. m. edusk. esit. n:o 20.

Ainoa käsittely:

4) Erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymyksen järjestämiseksi 972

Asiakirjat: Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

5) Määrärahan myöntämistä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittavat anomusehdotukset ..... —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 44 ja ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 45.

6) Kansantajuisten tieteellisten luentojen avustamista tarkoittava anomusehdotus .. —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Johanssonin y. m. anom. ehd. n:o 55.

Siv.

7) Maaseudun alkukouluopettajain palkkaetujen parantamista tarkoittavat anomusehdotukset ..... —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 39; ed. Walkaman y. m. anom. ehd. n:o 40; ed. Hedbergin anom. ehd. n:o 41.

8) Apulantojen maahansaannin aikaansaamista tarkoittava anomusehdotus ..... —

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan II osaston mietintö n:o 1; ed. Kairamon anom. ehd. n:o 66.

9) Vahvan ainoastaan laillisten viranomaisten käskettävänä olevan järjestysvallan aikaansaamista tarkoittava anomusehdotus ..... —

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Wreden y. m. anom. ehd. n:o 3.

Pöydällepanoa varten esitellään:

10) Lakivaliokunnan mietintö n:o 1a lepäämään jätetyn lakiehdotuksen johdosta, joka koskee osuustoimintalain 19 §:n muuttamista 986

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arajärvi, Eloranta, Holsti, Wäinö Jokinen, Nurmela, Paasivuori, Pehkonen, Retulainen, Salovaara, Setälä, Talas ja Tavastähti.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Tavastähti sairauden vuoksi täksi päiväksi, ed. Retulainen niinikään sairauden tähden täksi päiväksi, ed. o. Jokinen yksityisasiain vuoksi tämän päivän istunnon alkuosasta.

Suomen eroaminen Venäjästä.

Esitellään senaatin puheenjohtajan kirjelmä, joka koskee jäsenten valitsemista erityiseen komiteaan niiden käytännöllisten toimenpiteiden valmistamista varten, jotka aiheutuvat Suomen eroamisesta Venäjästä.

Ensimäinen varapuhemies: Eduskunnalle on saapunut eräs senaatin kirjelmä, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

Suomen Senaatin
Puheenjohtaja.

Suomen Eduskunnalle.

Kokouksessaan viime joulukuun 22 päivänä (v. l.) on Työväen, Sotamiesten ja Talonpoikain Edustajain Neuvoston Yleisvenäläinen Toimeenpaneva Komitea, samalla kun se tunnusti Suomen Tasavallan valtiollisen riippumattomuuden, päättänyt muodostettavaksi yksissä neuvoin Suomen Hallituksen ja Suomen työväenluokan edustajain kanssa erityisen komitean valmistamaan niitä käytännöllisiä toimenpiteitä, jotka aiheutuvat Suomen eroamisesta Venäjästä.

Omasta puolestaan pitäen tällaisen komitean asettamista tarkoituksenmukaisena on Hallitus siihen kokoonpanotapaan nähden, jota komitealle Venäjän puolelta on ehdotettu, katsonut olevan aihetta antaa komitean suomalaisten jäsenten määräämisen Eduskunnan asiaksi.

Ilmoittaessaan tämän Eduskunnalle saa Hallitus kunnioittaen lisätä, että Hallituksen mielestä olisi komiteaan asetettava kymmenen jäsentä, niistä puolet Suomen valtuutettuja, minkä ohella Suomen edustaja Venäjällä samoinkuin Venäjän Hallituksen edustaja Suomessa saisivat osaa ottaa komitean töihin kuitenkin ilman äänioikeutta.

Komitea olisi oikeutettava yksityiskohtaisten kysymysten selvittelyä varten asettamaan jaostoja ja alakomiteoja sekä muutenkin apunaan käyttämään tarvittavia asiantuntijoita. Komitean kokoontumispaikaksi olisi Helsingin kaupunki sopivin.

Suomen Senaatin päätöksen mukaan

P. E. Svinhufvud.

George Winckelmann.

N:o 35.

Helsingissä, tammikuun 14 päivänä 1918.

Ensimäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä asia lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan.

Ehdotus hyväksytään.

Erinäisten senaatin toimenpiteiden tutkimista ja tutkimuksesta aiheutuviin toimenpiteisiin ryhtymistä

tarkoittava ed. Gyllingin y. m. allekirjoittama kirjelmä esitellään.

Kirjelmä on näin kuuluva:

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti viime marraskuun 15 päivältä käyttää Eduskunta itse sitä valtaa, joka voimassa olleiden säännösten mukaisesti ennen on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle. Toimenpanevaa valtaa käyttämään asetti Eduskunta viime marraskuun 24 päivänä jäsenet Senaattiin. Senaatin toimivalta on määritelty Senaatin ohjesäännössä vuodelta 1892. Senaatin monet toimet osottavat kuitenkin, että Senaatti pyrkii laajentamaan valtaansa sille kuuluvien rajojen sivu ja täten anastamaan valtaa, joka kuuluu Eduskunnalle. Tällainen laiton menettely, johon jo sinänsä sisältyy vaarallinen kehitys, käy sitä arveluttavammaksi, kun Suomen uusi hallitusmuoto paraillaan on valmistelun alaisena, ja Senaatin toiminnan suunta saattaa suuresti vaikeuttaa kansanvaltaisen hallitusmuodon toteutumista. Olemme senvuoksi katsoneet olevan aihetta kiinnittää huomiota tähän vaaralliseen laittomuuteen.

Ylempien virkamiesten nimitys ei Senaatin ohjesäännön mukaan ole Senaatin, vaan korkeimman vallan asiana. Siitä huolimatta on Senaatti toiminta-aikanaan tehnyt useita tällaisia nimityksiä, m. m. nimittämällä Vaasan läänin kuvernöörin, erinäisten keskushallitusten ylitirehtöörejä y. m.

Niinikään on Senaatti useissa tapauksissa myöntänyt määrärahoja, joita ei ole menosäännössä, m. m. sellaiseenkin tarkoitukseen kuin Saksanniemen poliisikoulua varten, joka homma laajoissa kansalaispiireissä on herättänyt oikeutettua suuttumusta. Nyt kuluvalle vuodelle ei vielä Eduskunta ole rahasääntöä vahvistanut, mutta siitä huolimatta ei Senaatti ole Eduskunnalta hankkinut valtuutusta väliaikaisesti hoitaa valtiotaloutta viime vuoden rahasäännön puitteissa, vaan määrännee menoja omavaltaisesti.

Ja erittäin arveluttavalla tavalla on Senaatti mennyt yli valtuuksiensa perustamalla useita suuria uusia virastoja ja määrätessään näille vuosirahansäännön sekä vahvistaessaan niiden johtosäännöt. Niinpä on Senaatti viime joulukuun 10 päivänä vahvistanut asetuksen maataloushallituksen perustamisesta entisen maanviljelyshallituksen tilalle, ja samalla uudelle suurennetulle virastolle vahvistanut lisätyn vuosirahasäännön. Saman joulukuun 15 päivänä on Senaatti hyväksynyt asetuksen merenkulkuhallituksen perustamisesta ja samalla vahvistanut tälle uudelle, erittäin suurella virkamiesjoukolla varustetulle, entistä luotsi- ja majakkalaitoksen ylihallitusta korvaamaan tarkoitetulle keskusvirastolle, niinikään uuden suuresti lisätyn vuosirahasäännön. Joulukuun 28 päivänä Senaatti on hyväksynyt asetuksen sosialihallituksesta, joka uusi keskusvirasto samalla on saanut 197,000 markkaan nousevan palkkaussäännön vakinaiselle virkamieskunnalleen. Vihdoin on Senaatti 28 päivänä joulukuuta vahvistanut vakuutusneuvoston johtosäännön ja sille 26,000 markkaan nousevan palkkaussäännön. Jokainen näistä uusista virastoista sitäpaitsi tulee saamaan erilaisiin viraston menoihin „määrärahan, jonka Senaatti määrää" tai joka „rahasäännössä osotetaan". Näiden toimenpiteiden kautta on siis asetettu kymmenittäin ja sadottain uusia virkamiehiä ja virkailijoita, sekä aiheutettu valtiolle useiden satojentuhansien, jopa miljoonan markan uusi vuotuinen lisämeno.

Näihin toimiin ei Senaatti ohjesääntönsä mukaan ole oikeutettu ryhtymään. Päinvastoin on Eduskunta viime heinäkuun 18 päivänä säätämänsä lain kautta Suomen korkeimman valtiovallan käytöstä pidättänyt Eduskunnalle ratkaisuvallan m. m. edellä kosketelluissa asioissa. Ja viime marraskuun 15 päivänä päätti Eduskunta toistaiseksi itse käyttää sitä valtaa, joka voimassa olleiden säännösten mukaan ennen oli kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle. Nykyisin asetetulla Senaatilla edellytti sen puheenjohtaja siinä ohjelmakirjelmässä, joka seurasi Senaatin asettamista tarkoittavaa ehdotusta, kyllä olevan eräitä oikeuksia, joita Senaatin ohjesääntö sille ei myöntänyt. Tuota ohjelmakirjoitusta Eduskunta kuitenkaan ei edes käsitellyt, vielä vähemmin hyväksynyt, eikä Senaatin vallan laajennus siten ole saattanut tapahtua.

Edellämainitun laatuiset monilukuiset Senaatin toimet ovat täten tapahtuneet voimassaolevia lakeja ja määräyksiä syrjäyttämällä, merkiten siis itse asiassa jatkuvaa vallankaappausta Senaatin taholta Eduskunnan oikeuksia vastaan. Näiden päätösten kautta on myös syrjäytetty Suomen kansan ikivanhaa itseverotusoikeusperiaatetta, johon kuuluu sekä Eduskunnan oikeus vapaasti myöntää suostuntoja valtion tarpeisiin, että myöskin samalla harkita ja päättää valtion menoista. Varsinkin nykyisin, kun enemmän kuin puolet valtion nettotuloista ovat suostuntoja, on tämä Eduskunnan päättämisoikeus menoihin nähden sekä käytännöllisesti tärkeä että ilmeinen. Jos kuitenkin Senaatti Eduskuntaa kuulematta myöntää suuria määrärahoja, tulee Eduskunnan entinenkin harkintaoikeus riistetyksi. Ja erittäin raskaassa muodossa tämä tapahtuu, kun Senaatti perustaa uusia suuria virastoja ja vahvistaa niille menosäännöt, siten aiheuttaen ei ainoastaan tilapäisen, vaan pysyväisen suostunnan tarvetta yhä kasvattavan lisämenon. Jo monarkistisen sortovallan aikana vuonna 1908 on Eduskunta tällaisia näkökohtia silmällä pitäen lausunut, että jo siinäkin tapauksessa, että yleensä tuntuvampi palkkausmenonlisäys on kyseessä, Eduskunnalle on annettava tilaisuus lausua asiasta mielipiteensä. Tämän suuntaisen lausunnon on Eduskunta sittemmin uudistanut tavantakaa, viimeksi pari viikkoa sitten hyväksyessään rahasääntöä vuodelle 1917 koskevan Valtiovarainvaliokunnan mietinnön. Hallituksen nyt kyseessäoleva menettely on siis tämänkin Eduskunnan nimenomaisen päätöksen kanssa jyrkässä ristiriidassa.

Kun Senaatin nyt kyseessä olevat lainvastaiset teot nähtävästi ovat vain osana Senaatin taholta ajettuja vallankaappaushommia, ja Eduskunnalla laillisesti on oikeus ja velvollisuus tarkastaa Senaatin jäsenten virkatoimia sekä virkavallan väärinkäytösten johdosta ryhtyä pikaisiin ja tehokkaisiin toimiin, niin ehdotamme:

että Eduskunta asiaa tutkittuaan ja vaadittuaan Senaatilta lausuntoa sen nyt kyseessä olevassa suhteessa tekemistä lainvastaisista teoista päättäisi ryhtyä toimitetusta tutkimuksesta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Helsingissä, tammikuun 11 päivänä 1918.

Edvard Gylling. H. Hurmevaara.
E. Huttunen. O. W. Kuusinen.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa kesäkuun 2 p:nä 1917 annetun lain 13 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 37 esitellään.

Ensimäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä, päättäisi lähettää asian elintarveasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kujala: Elintarvekysymyksen suhteen on uhrattu äärettömän paljon työtä ja vaivaa. Suuri määrä palkkavirkailijoita on hikipäässä sen kysymyksen järjestämiseksi työskennellyt. On syntynyt suuret kasat asetuksia, määräyksiä ja määräysten määräyksiä toinen toistaan korvalle lyöviä ja ristiriitaisia. Ja mitkä ovat siitä kaikesta tulokset? Ne voidaan hyvin lyhyesti määrätä siten, että on syntynyt vuorenkorkuinen kasa papereita ja sen sisästä on puikahtanut esiin pieni hiiri. Siinä on kerta kaikkiaan tulos elintarvekysymyksen tähänastisesta järjestämisestä. Siihen asti kuin elintarvekysymystä järjestelivät tsaarivallan täkäläiset edustajat sivuuttamalla kansaneduskunnan, niin voitiin väittää, että ne olivat laittomia, ja hyvällä syyllä, sillä ne eivät olleet Suomen kansaneduskunnan säätämiin lakeihin perustuvia määräyksiä, joita silloinen hallitus elintarvekysymyksen järjestelemiseksi antoi. Senpä vuoksi pääsikin ainakin työväenluokan keskuudessa helpoituksen huokaus, kun elintarvelaki oli vahvistettu. Nyt toivottiin, että kuitenkin jossain määrin, niin paljon kun yleensä poikkeuksellisissa oloissa on mahdollista, saadaan elintarvekysymys järjestetyksi kaikkia tyydyttävälle kannalle. Mutta ilo siitä oli lyhytaikainen. Heti kun elintarvelaki oli syntynyt ja kun se oli vahvistettu ja noudatettavaksi määrätty, niin asettui koko omistavan luokan rintama sitä vastaan julkiseen taisteluun. Siitä on täällä jo ennen puhuttu, jotenka vain tyydyn lyhyesti sen merkille panemaan, että muutama päivä sitten kertoivat sanomalehdet, että vieläkin on kuntakokousten päätöksillä eräissä osissa maata päivätty asettua elintarvelakia vastustamaan, päätetty olla sitä noudattamatta, ja vieläpä kuntakokoukset ovat päättäneet elintarvelain rikoksista mahdollisesti tuomittavat sakot suorittaa sakonsaajille kunnanvaroista. Kun näin pitkälle menevään alennustilaan on tuo kuuluisa kautta maailman ylistetty Suomen porvariston lainkuuliainen moraali vajonnut, kun se on lopullisen vararikon tehnyt, niin silloin ei enää ole kysymys mistään muusta kuin oikeastaan siitä, mistä niin paljon on puhuttu, anarkiasta. Jos esimerkiksi katselee niitä tarkastuksia, mitä useimpiakin on pantu toimeen, ja satoinventeerauksia, niin ne kaikki ovat olleet suorastaan narripeliä. Etenkin viimeinen tarkastus, joka määrättiin toimeenpantavaksi näinä päivinä ja jota paraillaan pitäisi jatkua, siitä tarkastuksesta ei voi ollakaan mitään tuloksia, eikä sillä ole tarkoitettu olevan mitään tuloksia, koska kerran on annettu sellainen mahdollisuus, että se, jolla on varastoja takanaan, voi hankkia kaksi todistajaa ja niillä todistuttaa elintarvelautakunnalle antamansa ilmoituksen todenperäisyyden. Nuo todistajat ovat verrattain helposti hankittavissa. Senpä vuoksi onkin näkynyt, että tarkastusten jälkeen on tarkastetuissa liikkeissä myyty sellaisia elintarpeita ja sellaisia kulutustarpeita ja hyödykkeitä, joita ei todistetun tiedonannon mukaan pitänyt ollenkaan löytyä. Niinpä esimerkiksi lamppuöljyä eli petroleumia on tarkastuksen jälkeen liikkeessä, jossa sitä ei pitänyt löytyä, myyty 8 markasta litra. Kun tällä tavalla tarkastuksia toimitetaan, kun tällä tavalla elintarvelakia yleensä sovellutetaan, niin ei ole ihmekään, että tyytymättömyys ei tule vaimenemaan, pikemmin päin vastoin kasvamaan. On sanottu, ettei ole ollut kokemuksia, mitenkä täällä olisi elintarvekysymystä järjestettävä meidän maassamme. Kokemuksia taas siitä ei puutu. Kokemuksia olisi ollut historiassa entisiltä nälkävuosilta sekä kokemuksia myöskin sodan ajalta muista maista. Entisinä nälkävuosina on ollut sama ilmiö nähtävissä, mikä nytkin on uudistunut. Jo vuonna 1696—97, jolloin esimerkiksi Viron kansasta kuoli 20 prosenttia nälkään ja Suomen kansasta noin kolmasosa, niin varakkailla oli silloinkin puuttumatta elintarpeita ja köyhät kuolivat nälkään viljamakasiinien äärille silmät rukouksessa taivasta kohden kohdistettuna ja kädet ristissä, ja apua sieltäkään käsin ei tullut. Niitten kokemusten olisi jo pitänyt opettaa ajattelevalle ihmiselle, että tässä maassa ei ole tällä kertaa sen parempia edellytyksiä elintarveasiain järjestelyn onnistumiseen kunniasanan ja muitten sellaisten siveellisten traditsionien perusteella kuin ennenkään. Käytäntö on osoittanut, että niin ei ole käynyt. Käytäntö on osoittanut, että samaan aikaan kuin työväenluokan piireissä nälkä yhä kiihtyy, varakkaiden piireissä ei

ole puutetta mistään. Kun tulin maalta tänne Helsinkiin, niin kyselin Helsingin työläisiltä, eikö teillä ole täällä tarpeeksi elintarpeita, koska esimerkiksi sieltäpäin joka päivä kulkee elintarvekuormat tänne; tottakai se jossakin täytyisi tuntua, etenkin kun siellä ei ole useinkaan rahallakaan ollut viikkokausiin saatavissa aina minkäänlaisia elintarpeita. Ihmetellen ovat he jääneet kysymysmerkkeinä katsomaan, mitä tarkoitan, pitäisikö täällä löytyä elintarpeita, ja kun he ovat selittäneet tilannetta täällä, niin olen päässyt siitä käsitykseen, että elintarvepula täällä, sekä kaupungeissa muuallakin ja teollisuuskeskuksissa on ollut vielä kauheampi, kuin puhtaasti maakylissä, ja maakylissäkin on jo käynyt niin, että perhekuntia on ollut useita viikkoja jopa kuukaudenkin ilman mahdollisuutta edes rahallakaan, jos sitä on vähän ollut, ostaa elintarpeita; sanalla sanoen on ollut ei ainoastaan puute vaan suoranaista nälkää jo olemassa eri osissa maata. Tämä nälkä, suoranainen nälkä on viime päivinä käynyt niin kauheaksi, että on epätoivon partaalle vaipuneita työläisperheitä jo useammassa sellaisessakin maalaispitäjässä ja maalaiskylässä, jossa on suuria maatiloja ja jotka taloudellisessa suhteessa ovat puhtaasti maanviljelysseutuja. Samaan aikaan sanomalehtiuutiset kertovat miltei joka päivä elintarvepuutteesta, nälästä, kurjuudesta, vilusta, kaikesta siitä ja siitä seuraavista taudeista, jopa suoranaisia nälkäkuolematapauksiakin on tapahtunut, vaikka ei niitä ole aina tullut julkisuuteen, sillä meidän yhteiskunnassammehan köyhän kuolema on niin pian unohdettu, kuolipa hän sitte millä tavalla hyvänsä; eihän se ole niinkuin rikkaan kuolema, josta puoli maailmaa saa tiedon.

Selvimpänä todistuksena siitä, että puute ja hätä jopa nälkä suorastaan on osittain jo vallitsemassa ja osittain uhkaamassa, ovat ne lukuisat kirjeet, joita eri osista maata elintarvelautakunnilta ja kunnilta on saapunut elintarvehallitukselle. Ne kirjeet, niistä otetut otteet puhuvat hyvin kamalaa kieltä meidän ajastamme. Muun muassa Pyhäjärven elintarvelautakunta pyytää: „Nöyrimmästi pyydämme emmekö olisi tilaisuudessa kauttanne saamaan edes pienemmän määrän syömäviljaa". On mainittava, että Pyhäjärven kunnassa Uudenmaan lääniä on jo pitemmän aikaa täytynyt korttitalouksissa käyttää kuorimattomista kauroista tehtyä jauhoa sekoittaen siihen perunaa ja mahdollisesti kaikkia muutakin lisäkkeitä, ja on toisinaan ollut työläisperheitä, jotka eivät ole viikkokausiin saaneet edes kortilla määrättyä annosta. Vetelin kunnasta ilmoitetaan: „Vilja on aivan kaikki ja ehdoton hätä edessä, ellei aivan heti viljaa tänne saada". Oulaisten kunnasta: „Vaan yhdeksi viikoksi on leipäviljaa, jolloin rukiin siemenet tulevat kaikki syödyiksi; pyydetään teitä mitä pikimmin toimittamaan meille syömäviljaa". Pyhäjärven kunnasta Oulun lääniä: „Minun täytyy uudistaa pyyntöni saada aivan heti leipäviljaa 4,250 hengelle huomauttaen, että tämä henkilömäärä jää nyt aivan yksinomaan tuontiviljan varaan. Pitäjän kahdella kyläkunnalla on useita nälkäkuumesairaita". Raivolasta ilmoitetaan: „Pyydämme mitä pikimmin lähettämään meille jotakin lajia syömäviljaa, että voisimme jotakin jakaa kuluttajille". Lapin kunnasta pyydetään: „Meidän on tällä viikolla varasto loppuun kulutettu, joten pyydämme kiireellistä toimenpidettä". Metsäpirtistä: „Meillä alkaa syöminen olla jo lopussa. Nyt olisi ihan heti saatava, tahi muuten tulee nälkä päälle". Simon kunnasta: „Ei ole voitu jakaa likimainkaan korttiannoksia. On täytynyt elää viikkomääriä pelkillä perunoilla. Kuluttajilta on jäänyt useilta viikoilta kortteja käyttämättä. Hyväansiollisiin metsätöihin ei ole voinut mennä eväiden puutteessa. Ellei viljansaantimahdollisuuksia saada entisestään millään tavalla korjatuiksi, on odotettavissa ennenpitkää paikkakunnaltamme „kansainvaelluksia viljarikkaimpiin seutuihin". Tohmajärven kunnasta: „Emme tiedä, miten tilanteesta selviämme. Elintarvelautakunnan käy mahdottomaksi toimia ja hätä voipi tiheästi asutulla paikkakunnalla johtaa tekoihin, jotka ovat vaarallisia yhteiskunnalle". Suojärven kunnasta: „Eikö nyt Elintarvehallitus voisi antaa ruokaa myös siellä, jossa kuljetusvaikeudet ynnä muut tekevät elämisen yleensä tukalammaksi. Puhtaalla sienellä ja jäkälällä ei tälläkään yksistään voida elää. Antakaa viljaa." Pihlajavedeltä: „Nyt loppuu meillä vilja kokonaan. Tähän saakka on juuri päästy siten, että olemme saaneet rukiinsiementä maanviljelijöiltä, mutta nyt on kaikki saantimahdollisuudet omalta alueelta lopussa ja korttieläjäin luku lisääntyy päivä päivältä." Varpaisjärven kunnasta: „Nyt näyttää asemamme varsin toivottomalta, jos emme saa heti edes pienempää viljalähetystä, sillä monen perheen on jo täytynyt turvautua syömään pettua, olkea, jäkälää, y. m. leivän asemesta. Asiain näin ollen pyydämme tekemään kaikkenne meidän turvaamiseksi viljalla." Samalla tavalla kirjoittavat Petäjävesi, Evijärvi, Ilomantsi, Parikkala ja sangen monet muut. Sähkösanomia myöskin saapuu samansisältöisiä joka päivä. Haukiputaalta sähkötetään: „Pyydämme teitäkin puolestanne vaikuttamaan, että kunnallemme toimitetaan sähkö-

määräyksellä pikatavarana jauhoja, sillä Tuontikunnan määräämät liikkeet ilmoittavat, ettei heillä ole lähettää. Kortillaeläjät olleet viikon saamatta viljaa, kuolevat nälkään, ellei pikaisesti saada jauhoja." Pohjois-Karjalan maamiesseuran neuvoja sähköttää: „Ollessani paraikaa Elintarvehallituksen järjestämällä esitelmämatkalla Pielisjärvellä, jossa on 3,000 nouseva tehdastyöväestö, olen saanut luotettavasti tietää, että täkäläisellä Elintarvelautakunnalla ei ole ollut jaettavana viljaa pariin viikkoon ja lisäksi varastojen tarkastuksessa on todettu, että sadoissa ruokakunnissa on kaikki varastot jo useita päiviä loppuneet. Asema on uhkaava. Elintarvelautakunnassa odotetaan pikaista viljalähetystä." Impilahden kunnasta sähkötetään: „Mikä syynä, kun tänne on lähetetty viljaa neljän kuukauden aikana puoliviikon annokset? Miksi muualla jaetaan koko viikon annokset? Ellei pikaisesti lähetetä kokoviikon annoksia, seuraukset tuhoisat." Uudenkirkon kunnasta sähkötetään: „Kiirehdimme ilmoittamaan, että nälkämellakat ovat jo alkamassa. Olemme tehneet kaikkemme niiden estämiseksi. Kauratkin ovat jo loppuneet. Tarkastimme perinpohjin jo marraskuussa omavaraistaloudet, joitten lyhennysten tulokset on syöty. 13,000 korttieläjää on kuukauden aikana saanut kolmen päivän annokset. Toivomme vielä, että järjestys säilyisi anarkian asemasta. Voitteko meitä auttaa?" Pielisjärven kunnasta sähkötetään: „Viljavaramme on kokonaan jo loppuneet. Emme ole voineet jakaa tälläkään viikolla kuin mitättömän pienen osan. Ylimääräisellä junalla jos lähetetään viljaa, ehkä säästyvät vielä ihmiset nälkäkuolemasta."

Näistä muutamista otteista tiedonannoista, joita elintarvehallitukselle ja tuontikunnalle on saapunut, jo kyllä pääsee selville, minkälainen asema on maassa. Sentakia tuntuukin kauhealta, että vielä näinä päivinä lukee sanomalehdissä sellaisia uutisia, että maassamme poltetaan viljaa viinaksi ja että yhdessä ainoassa kunnassa, esimerkiksi Suodenniemellä, ja senkin kunnan yhdessä ainoassa kolkassa yhdessä päivässä on hävitetty viisi viinapolttimoa ja yhdessä näissä viinapoltimoissa oli muiden muassa kaksi hehtoa ruisjauhoja valmiina viinaksi keitettäväksi. Näitten viljojen on täytynyt ehdottomasti tulla maanomistajilta, sillä eihän niillä torppareilla ja pieneläjillä, työläisillä, joita käytetään renkinä salaviinapolttimoissa, eihän niillä itsellään ole viljaa. Useimmista paikoista samanlaisia uutisia saa melkein joka päivä lukea. Muiden muassa Kangasniemen kunnasta kerrotaan, että siellä poltetaan 25 hehtoa viikossa viljaa viinaksi. Ja onpa käynyt niin, että on sopimus viinatehtailijain ja viljanantajain välillä, että viinatehtailija antaa määrätyn määrän viinaa siitä vissistä viljamäärästä, minkä hän saa raaka-aineeksi kirottua myrkkyjuomaa keittääkseen. Kun tällaista saa vallita vielä tässä maassa, jossa kieltolakia on jo monet vuosikymmenet vaadittu ja vihdoin saatu voimaan, kun kieltolain aatetta ei vielä voida edes sen vertaa käytännössä saada toteutetuksi, että voitaisiin työväenluokan uhatessa joutua nälkäkuoleman uhriksi, estää salaviinapolttimoja niin tyyten, että viimeinenkin viinatehdas hävitettäisiin, niin silloin on maassamme todellakin luja järjestysvalta tarpeen, mutta sellainen järjestysvalta, joka valvoo järjestystä tällaisissa suhteissa ja tällaisista rikoksista tekee lopun, mutta ei sellaista järjestysvaltaa, joka lauvantai-iltana päätettiin laittaa, jonka tarkoituksena on kai ratkaista elintarvekysymys „pikaisesti" etenkin näillä paikkakunnilla, joista tässä äsken luin niitä kamaloita uutisia nälkälevottomuuksien uhkaamisesta. On äärettömän kurjaa jo ajatellakin, että haaskataan viljaa viinaksi, kun kansan ravinnoksi jokikinen jyvä tarvittaisiin ja tarvittaisiin niin tarkkaan, että tuskin voinne olla varma, josko saadaan edes kylvöjen siementä säilytetyksi ensi kevääseen. Vieläpä saa lukea sanomalehdissä tavan takaa uutisia siitä, mitenkä elintarpeita mätänee varastoissa ja mitenkä niitä salataan, kuljetetaan pitkin metsiä ja siellä annetaan mädätä. Mahdottomissa ja mahdollisissa paikoissa osoittivat äskettäin toimenpannut tarkastukseet löytyneen salavarastoja, ullakoilta aina ulkohuoneisiin ja lantakasoihin saakka. Siitä huolimatta on tarkastus ollut sellaista kuin se on. Ainoa tarkastus, mikä jonkunlaisia tuloksia on tuottanut, oli se, minkä työväen järjestyskaartilaiset panivat toimeen eri osissa maata elintarvelautakuntien jäsenten mukana ollessa, joka vilja sitten elintarvelautakuntien toimesta jaettiin elintarvejärjestelystä annettujen asetusten sekä elintarvelain että muiden määräysten perusteella tunnon tarkasti kuluttajille. Porvarilehdet ovat tietysti nimittäneet näitä tarkastuksia ryöstöiksi, mutta jos se on ryöstöä, että otetaan laillisessa järjestyksessä varastosta, jonka omistaja vastoin lakia on itselleen pidättänyt ja jaetaan sitten maksaen hänelle siitä säädetty hinta, kuluttajille rahan edestä myytäväksi, niin eikö paljon paremmalla syyllä ole se rikoksellista, että edelleenkin elintarpeilla saadaan sillä tavoin keinotella ja saadaan aikaan sellaista tuhoa, kuin mitä on

seurauksena nälkätautien leviämisestä, joista meillä kyllä on historiallisia todistuksia olemassa. Joten me olemme kyllä siitä selvillä, jos tahdomme laskea, mikä on siitä seurauksena, että nälänhätä pääsee maassa raivoamaan. Muuten on hyvin kuvaavaa, että heti kun rauhanneuvottelut alkoivat, joita rauhanneuvotteluja gulashimaailma on sydämmessään kironnut, alkoi porvarilehdistön palstoilla joka päivä olla ilmoituksia, joissa tarjottiin kaikenlaisia elintarvetarvikkeita, hyödykkeitä aina kemiallisiin aineisiin saakka, joita ei siihen saakka mukamas ollenkaan pitänyt löytyä, tarjottiin myytäväksi korkeilla hinnoilla. Mainittakoon muiden muassa että pohjanahkan maassa piti olla aivan lopussa ja viime aikoina on tarjottu pohjanahkaa eri liikkeille ja eri paikkakuntien jalkineliikkeenharjoittajain liiton osastoille monien kymmenien tuhansien kilojen partioissa, tietysti korkeilla hinnoilla. Ja monasti ilmoitukset ovat loppuneet seuraavasti: „Vastaus tämän lehden konttoriin" tai „se ja se telefoonin numero". „Vastaus tämän lehden konttoriin" on omiaan osoittamaan, mitenkä läheisessä vuorovaikutuksessa maamme porvarilehdistö on ollut elintarvekeinottelijain kanssa ja miten sitä on suojeltu, ja mainittakoon tässä yhteydessä, että se elintarvehallituksen antama määräys yli maan toimitettavasta elintarpeitten inventeeraamisesta oli myöskin tarkoitettu suojaamaan elintarvegulasheja, siinä kun jätettiin sellainen takaportti kuin jo äsken mainitsin, että elintarvegulashit saavat „todistuttamalla" ilmoituksensa totuudenmukaiseksi pitää varastossa vaikka kuinka paljon elintarpeita. Elintarvekeinottelu maassamme on käynyt viime aikoina vallan julkiseksi. Joka päivä saa täällä Helsingissä, kun kulkee ja pitää vähän silmiään auki ja ottaa selvää yhdestä ja toisesta, kun tulee puheeksi esimerkiksi elintarvepula, öljypula ja muuta semmoista saada vastauksen, että kyllä sitä sentään saatavissa löytyy. Siellä ja siellä saa ostaa karkeita vehnäjauhoja 7—8 markkaa kilo, öljyä saa ostaa, tietysti salaa, 4—5 ja 8 markalla litra. Voita sa ostaa 20 markkaa kilo, saippuaa 8—10 markkaa kanki ja aina edelleen kaikenlaisia tavaroita. Siis kylliksi löytyy gulashien varastossa. Mutta kun ei maamme hallintolaitokset eikä viranomaiset tahdo käydä käsiksi asiaan, jotta elintarvekeinottelu loppuisi, täytyy minun tulla siihen johtopäätökseen, että sellaisella elintarvepolitiikalla, mitä tässä maassa on tähän hetkeen asti ajettu, tahdotaan ilmeisesti provoseerata nälkämellakoita saadakseen samassa yhteydessä tuhotuksi sen kansanvaltaisen uudistusliikkeen, mikä kansan pohjakerroksen keskuudessa nyt on käymässä. Mitenkään muuten sitä ei voi käsittää, sillä elintarvelain 13 § jo sellaisenaan kuin se on voimassa olevassa elintarvelaissa antaisi kyllä oikeuden täydellisesti tarkastaa kaikki mahdolliset ja mahdottomat paikat, ja ottaa selvää missä varastoja löytyy, ettei niitä niin vallan julkisesti saataisi sentään myydyiksi. Ne hinnat, joilla salakaupoissa elintarpeita tarjotaan, ovat sellaisia, että työläisten palkoilla ei niitä osteta. Varakkaat kyllä ovat siten saaneet itselleen elintarpeita hankituksi ja näin ollen pelastuneet kaikista tämän poikkeusajan seurauksista. Ja onpa melkeinpä elämä käynyt usein ylellisemmäksi kuin mitä se on rauhan aikana ollut. Elintarvehallituksen määräyksessä on myöskin, että jokaisella saa olla 5 kg. voita ja 3 kg. kahvia ja mitä kaikkea siinä saaneekaan olla tarkastuksen ulkopuolella. Nämä 5 kg. henkeä kohti merkitsee esimerkiksi sitä, että jos varakas perhe, jossa on useita henkiä, on voinut hankkia sen voimäärän, niin saa pitää, mutta köyhällä työläisellä esimerkiksi siellä meilläpäin ei ole ainakaan pariin kuukauteen voinokaretta ollut nähtävissäkään pöydällä, puhumattakaan siitä, että sitä viisin kiloin olisi. Voihan sitä sieltäpäin salavihkaa olla tullut Helsinkiin ja täällä ovat maalaisten salakuormia vastaan automobiilit menneet, ja siihen on pistetty sotilas tai sotilaspukuun puettu suomalainen istumaan. Se on ollut sellainen etiketti, että mikään järjestysvalta ei ole siihen pystynyt. Vaikka sitä kuormaa olisi epäiltykin, niin sitä ei ole pystytty tarkastamaan, sillä sehän on ollut „sotilastavaraa". Tämmöinen keinottelu on käynyt meillä mahdolliseksi, eräältä osalta sitä ei ole voitu torjua, silloin kuin tämä maa vielä kuului toisen maan „alamaisuuteen" eikä ollut „itsenäinen", niin sotilashallinto oli tässä maassa sellainen este, että tuo keinottelutapa kävi päinsä. „Sotilastavaran verhossa saatiin kuljettaa keinottelijoille elintarpeita ja keinottelijat niitä möivät niille, kellä oli varaa niitä hankkia. Kaikkein suurin, sanoisinko lievimmin, erehdys oli se, että omavaraistalouksia ollenkaan järjestettiin, sillä omavaraistalouksista oli se paha seuraus, että silloin kuin omavaraistalouksien viljatarve oli ennen viimeksi annettuja määräyksiä aina 15 päivään saakka syyskuuta turvattu ja ne saivat puhdasta ruista, niin korttitaloudet ovat saaneet käyttää kauroja, kuorimattomia ohrajauhoja ravinnokseen yksinomaan. Sitä kai tarkoitettiin näiden omavaraistalouksien järjestämisellä, sillä jos omavaraistalouksien järjestäminen olisi kohdistunut raskaamman työn teki-

jöihin, siitä ei olisi niin paljon tyytymättömyyttä vielä herännyt, sillä jos kerran niin on asianlaita, että jollakin tavalla täytyy järjestellä elintarvekysymystä, niin täytyy ottaa huomioon silloin, että raskaantyön tekijä ehdottomasti enemmän ravintoa tarvitsee, kuin henkisen työn tekijä, riippuen siitä, mitä laatua työkin on. Mutta omavaraistaloudet järjestettiinkin sillä tapaa, että rikas manttaalimies sai omavaraistalouteensa ottaa vaikka minkälaista väkeä. Olkoonpa, että määräys oli, ettei siihen saanut ottaa muita kuin omalla maalla asuvia, mutta sitä määräystä, jos mitään, on kaikkein pahimmin kierretty. On otettu kaikenlaisia näiden maanviljelijäin suosikkeja omavaraistalouteen ja siten siihen on joutunut kaikkia muita, kuin raskaan työn tekijöitä. Ja näin ollen ovat raskaan työn tekijät ne, jotka ovat korttijärjestelmän varaan joutuneet ja joiden täytyy esimerkiksi maanviljelystöissä ja metsätöissä y. m. ansaita leipänsä, ovat joutuneet sellaiseen asemaan, että niiden on täytynyt lähteä kesken työstänsä, sillä ei kaurajauhoilla pitkälle maata pusketa eikä halkoja lyödä, se on selvää. Myöskin olisi pitänyt ottaa huomioon se, että työväestöllä yleensä ei ole ollut mahdollisuutta hankkia itselleen kaikenlaisia muita sivuelintarpeita, kuin kasviksia, voita, juustoa, lihaa, maitoa y. m. sellaista, joita rikkaalla maanomistajalla on ollut tilaisuus hankkia. Eivät normaaliaikanakaan yleensä henkisen työn tekijät ja etenkin sellaiset, jotka eivät mitään yhteiskunnassa hyödyllistä työtä tee, ole olleet suuria leivän kuluttajia. Pääasiassa se on ollut „raakatyömies", niinkuin sanotaan, jonka on täytynyt mahansa täyttää etupäässä pelkällä leivällä ja perunoilla ja silakalla. Ja kun näitäkään aineita ei ole ollut saatavissa, ehdottomasti silloin on täytynyt tulla nälän, muuta ehtoahan ei ole. Mitä taas tulee jäkälään, niin sitä ei voida ravintoaineena ottaa lukuun senjälkeen kuin herra Tigerstedt on antanut siitä lausuntonsa.

Tällä esityksellä, mikä tässä nyt on käsiteltävänä, on kyllä tarkoitettu antaa taaskin nälkäiselle työväenluokalle jonkunlainen rauhoitusjulistus. Sillä vaikka tässä on annettu kireämpiä määräyksiä tarkastuksen toimittamisesta, niin tällä ei ole vielä taattu se, että kruununpalvelijat esimerkiksi sen paremmin tottelisivat tätä pykälää muutettuna, kuin ovat totelleet sitä sen alkuperäisessä muodossa. Ja kun vielä elintarvetoimikunnalle ehdotettu valta on niin monen mutkan takana, kuin se tässä on, niin on hyvinkin epäiltävää, tokko tällä toimenpiteellä saadaan aikaan sanottavia tuloksia. Ja sitäpaitsi sillä on se paha vika, että se, kuten kaikki muutkin sellaiset määräykset, on tullut liian myöhään. Samalla tavalla kuin tuli myöhään tämä viimeinen kortille asettaminen, niin samalla tavalla on tullut myöhään tämäkin, sillä nythän melkein alkavat elintarvevarastot olla lopussa, eihän siinä kohta ole mitään tarkastettavaa ainakaan monin paikoin, ja se, mitä toisin paikoin elintarpeita on, kun on tietona, että tällainen laki tulee ehkä eduskunnassa hyväksytyksi, kyllä silloin on aikaa viedä varastot vaikka kuinka kauvas korpeen tai äkkiä polttaa viimaksi. Onhan viimeistenkin tarkastusten aikana, marraskuussa, kun elintarvelautakunnat työväenjärjestyskaartien avulla tarkastuksia toimeenpanivat, niin silloinkin kun edellisessä talossa oli tarkastus käymässä niin siitä talosta oli vilja viety toiseen taloon, kun siitä olivat tarkastusmiehet lähteneet, niin toisesta talosta vietiin vilja tarkastettuun taloon ja niin kuljetettiin viljakuormaa kuin jotakin aarretta paikasta toiseen aina tarkastusta pakoon. Ennenkuin tässä maassa, jossa omistava luokka äärimmäisyyteen saakka on asettunut vastustamaan elintarvelakia, saadaan tehokas tarkastus, pitäisi olla tavattoman suuri armeija käytettävänä, pitäisi olla vähintäin sellainen armeija, jota nyt senaatti hommaa. Jos sitä armeijaa käytettäisiin tähän tarkoitukseen, niin se olisi ainoa ansiopuoli, mitä sillä voisi olla. Siitä huolimatta tahtoisin lausua elintarvevaliokunnalle evästyksenä, että se koettaisi tästä rauhoitusjulistuksesta edes jonkunlaisen saada niin että siitä olisi edes jonkunlaista käytännöllistä hyötyä.

Ed. E s t l a n d e r: Det måste på det högsta beklagas, att regeringen ansett sig tvungen till landtdagen aflåta en proposition af det innehåll, som den förevarande. Det kan icke annat än väcka förvåning att regeringen icke tagit lärdom af erfarenheten, som ju dock alldeles tillräckligt tydligt ådagalagt, hurusom det system, hvilket i lifsmedelsfrågan inslagits, endast ledt från nederlag till nederlag. Ännu i allra senaste tid hafva de af regeringen påbjudna åtgärderna endast medfört ett öppet och djärft förnekande från ett stort partis sida, en omständighet, som regeringen icke kunnat öfvervinna och som gjort att de af regeringen påbjudna tvångsåtgärderna med sina olägenheter och de risker dessa åtgärder medfört fallit på den lagtrogna delen af samhället. I själfva verket är det ju också endast under sällsynta förutsättningar, som det har visat sig möjligt att i ett land genomföra ett sådant lifsmedelsregleringssystem som här nu är i fråga. Endast om samhäl-

let genomtränges af en medveten solidaritet och om därjämte inom samhället eller staten gifves en kraftig styrelsee, har det visat sig möjligt att vidtaga åtgärder hörande till det system för lifsmedelsreglering, som senaten nu alltjämt vill fortgå med.

Senaten förklarar emellertid, såsom jag antydde, utan att draga lärdom af hvad som verkligheten tydligen gifvit vid handen, i propositionen, att det väsentligaste fel, som härintills yppat sig och som närmast behöfver undanrödjas, är det att regeringen icke haft tillräckligt vidsträckta fullmakter, och uti förevarande proposition begär därför regeringen sådana för att kunna med större kraft och konsekvens sätta systemet i verket. I själfva verket innehåller emellertid denna proposition någonting helt annat. Det är icke för regeringen själf som dessa ytterligare fullmakter begäras, utan det förstärkta bemyndigande, som här afses, skulle direkt tilläggas kommunala organisationer och dem, som genom dessa organisationer visat sig drifva sitt spel.

Förslaget gäller närmast en bestämning, hvarigenom hemfriden skulle ytterligare äfventyras. Hemfriden har ju dock skattats högt i vårt samhälle och af lagstiftningen omhuldats och omhägnats. I regeln har intrång i hemfriden genom husundersökningar kunnat i särskilda fall blott i rättssäkerhetens intresse äga rum genom vissa af statens myndigheter. Huru vill nu regeringen försvara att, såsom propositionens stadganden innebära, tillspillogifva hemfriden och eventuellt medborgarenas egendom åt inkompetenta för att icke säga tvetydiga verktyg, hvilkas bedrifvande det icke kommer att blifva möjligt, liksom det icke härtills varit möjligt att öfvervaka eller styra? Hvilken moralisk rätt kan åberopas för yrkandet på att enskilda medborgare skola afstå sina lifsförnödenheter till statens upplag, då det redan alltför tydligt visat sig att staten icke kan skydda dessa förråd mot en beväpnad partiorganisations systematiska plundringar?

Hela det system i hvilket den af regeringen nu begärda fullmakten skulle utgöra en ny länk, borde med det allra första öfvergifvas. Det borde öfvergifvas icke endast af moraliska och politiska, utan också af juridiska och ekonomiska skäl; af moraliska skäl, därför att detta system undergräfver laglydnaden; af politiska skäl, därför att det beröfvar regeringen understöd från de samhällsklassers sida, som härintills och framdeles gärna önska skänka regeringen understöd; af juridiska skäl, därför att dylika bestämningar kränka enskildas rätt, och af ekonomiska skäl, därför att med detta system följer stora och fullkomligt inproduktiva kostnader.

Det är en omständighet i afseende å den föreslagna bestämningen, som jag ber att ytterligare få fästa uppmärksamheten vid. Genomförandet af en sådan bestämning synes mig icke kunna ske annat än i samma ordning som ändring af grundlag fordrar. Ty den bestämning, som ingår i 13 § af lagen angående förfogande öfver egendom af visst slag under de af kriget framkallade undantagsförhållanden, sammanhänger på det närmaste och ändrar själfva grunden för denna samma författning, som landtdagen senaste sommar antog och som tillkom under iakttagande af 60 § L. O. Det är uppenbart, att landtdagen icke skulle hafva varit beredd att antaga en dylik lag, om däri sådana inskränkningar skulle hafva gjorts i medborgarenas friheter, som nu genom denna och tilläfventyrs ännu kommande bestämningar afses.

Jag slutar med att uttala den förhoppningen, att landtdagen icke skall godkänna det i propositionen ingående lagförslaget. Skulle mot förmodan detsamma komma att godkännas, så upprepar jag att det är ägnadt att ytterligare undergräfva statsmakten och att från regeringen aflägsna också sådana samhällselement och klasser, som härintills understödt och äfven framdeles gärna ville kunna understöda regeringen.

Ed. Bäck: Efter herr Estlanders andragande har jag i själfva verket ingenting att anföra. I likhet med honom vågar äfven jag uttala den förhoppning, att det föreliggande lagförslaget måtte af landtdagen förkastas. Jag kan nämligen icke förstå annat än att det ändringsförslag, som nu skall af landtdagen behandlas, innebär en kränkning af principen om hemmens oantastlighet, och det är ju på denna princip som det moderna, lagbundna samhället bygger.

Ed. Yrjö-Koskinen: Tämä kireä sotaaika koskenee kenties kaikkein kipeimmin perheenemäntiä. Ruokatavaroita ei ole sanottavasti saatavana, vaan niiden hankkiminen kysyy tavattomasti vaivoja ja ponnistuksia — tuntikaupalla jonotusta ruokarippeen takia —, joten voimme pitää aivan varmana, että tämä aika on aivan erikoisesti naispuolisten kansalaisten hermoja ja kärsivällisyyttä kysynyt. Verrattomalla tasamielisyydellä on enimmillä paikkakunnilla kuitenkin nämät vaikeudet kestetty ja kaikkia meitä elähyttää paremman ajan toivo. Ymmärrämmehän, että erikoinen aika vaatii tietenkin erikoisia toimenpiteitä ja niihin on alistuttava vaikkakin monasti on ollut vaikea käsittää niiden tarkoituksenmukaisuutta.

Oikeutettua ihmettelyä ja paheksumista on naisten piireissä herättänyt se, että nämä järjes-

tystoimet on annettu niin tykkänään miesten käsiin, ettei elintarvehallituksessa ole ainoatakaan naista, ainoatakaan edustajaa siitä ryhmästä, jonka yksinomaisena tehtävänä on läpi aikojen ollut huolehtiminen ravinnon hankkimisesta ja sen hoidosta. Tähän astihan on selitetty, että juuri tämä puoli elämän tehtävistä on naisten jotakuinkin ainoa toimiala. Nyt elintarveasiain hallinto ja hoito on yhtäkkiä otettu yksinomaan miesten patentiksi ja niin on säännöstelemässä ollut henkilöitä, joilla ei ole mitään muuta kokemusta ruuasta kuin minkä ovat ateriasta saaneet, joko pitäen sitä hyvänä tai huonona. Kokemusta kuitenkin vaaditaan kaikilla työaloilla. Kokemus on ensimäinen, jota ihmisellä täytyy olla onnistuakseen toiminnassaan. Juuri tämä kokemuksen puute lienee syynä kaikkiin niihin moniin erehdyksiin, joita on tehty, ja niitä erehdyksiä on ollut monta. Me olemme tuon tuostakin lukeneet sanomalehdistä kuinka niitä ja niitä ruokavaroja on huonon hoidon tai kuljetuksen takia pilaantunut. Ja jos menemme kauvemmaksi ajassa, niin pitää panna merkille, että esimerkiksi talouskoulut on jätetty niin ruoka-aineiden puutteeseen, että toisten niistä on täytynyt lakkauttaa toimintansa. Ja kuitenkin jos milloin, olisi nyt opetettava maamme naisia vähästä laittamaan terveellistä ja halpaa ruokaa, ja se olisi käynyt aivan helpolla antamalla kouluille kuljetuslupia sekä hiukan lisäannoksia jauhoja ynnä muita opetusväliaineita. Vaikkakin maamme talouskoulut ovat koko ikänsä tottuneet niukalla toimeentulemaan, ei niissä sentään osata tyhjästä opettaa ruokaa laittamaan. Läntisissä naapurimaissamme on aivan toisin. Siellä ovat sekä elintarvehallitukset että elintarvelautakunnat voimiensa mukaan koettaneet turvata tämmöisten koulujen toimintamahdollisuutta, ja minun tietääkseni siellä ei ole ainoatakaan koulua suljettu niinkuin meidän maassamme. Esimerkiksi syksyllä ei annettu kouluille lainkaan säilöönpano-opetusta varten sokeria, mutta sen sijaan saivat yksityiset henkilöt ja seurat, eräskin henkilö 6,000 kiloa sokeria marjatuotteiden valmistamista varten. Kouluille annettuna olisi tämä sokerimäärä tietänyt laitoksen kannattamista, samalla taidon leviämistä laajoihin piireihin. Nyt voitto tuli yksityisten taskuihin. Syksyllä perheille luvattu hillosokeri tuli vasta, kun kaikki marjat, puoloja lukuunottamatta olivat tyystin loppuneet.

Sitten on nykyisessä järjestelmässä vielä paljon omituisuuksia, joita on vaikea käsittää. Kotien täytyy esimerkiksi luovuttaa suolalihavarastonsa, mutta samalla kaupunkien myymälöissä myydään suolattua lihaa ilman korttia. Öljy, kynttilät, saippua y. m. takavarikoitiin ennenkuin säännöstelyä oli suunniteltukaan ja siitä oli seurauksena yleinen pimeys, jonka vaikein puoli lienee maalla se, että täytyy lehmiä pimeässä lypsää, puhumattakaan monesta muusta kodin toimien vaikeutumisesta sen kautta ettei saa ostaa öljyä tai kynttilöitä. Siirappia ja perunajauhoja, joita takavarikoidaan, annettaisiin pääasiassa ravintoloille ynnä muille ruokalaitoksille kotien kustannuksella. Sairaita ja työkyvyttömiä veroitetaan terveiden takia. Esimerkiksi lastenkodit, sairaalat, lastentarhat y. m. ovat pakoitetut maksamaan maidosta ja voista paljon korkeampia hintoja kuin tavalliset ostajat, joten sairaaloiden hintoja on täytynyt koroittaa, ja lastentarhat eivät tiedä millä tavoin tulevat toimeensa. Maidosta esimerkiksi nämä laitokset saavat maksaa 1: 30 penniä litralta kun muut maksavat 85 penniä, ja voista nämä saavat maksaa 20 markkaa, kun muut maksavat 12 markkaa 20 penniä. Monopoolin tähden täytyy esimerkiksi maalaisen syödä liha itse, jollei tahdo myydä sitä venäläiselle sotaväelle. Naapurille, joka talvella asuu kaupungissa ja on ilman lihaa, hän ei saa antaa sitä edes lahjaksi, koska se silloin takavarikoidaan. Kaupunkilainen, joka on kesällä pitänyt porsasta, ei saa rehellisellä tavalla tuoda lihoja kaupunkiin. Elävänä saa tuoda ja täällä teurastuttaa, mutta silloin, huolimatta kalliista teurastuskustannuksista ja muista menoista mitä semmoisen elävän elukan kuljettamisesta on, pidätetään teurastuslaitoksella vielä veri ja sisälmykset. Maitoa ei huvilanomistaja saa tuoda itseänsä varten kaupunkiin vaikka olisikin lehmä, jos huvila on siksi pieni, ettei häntä voi katsoa varsinaiseksi „karjanomistajaksi", ellei karjasta riitä maitoa elintarvelautakunnalle. Täten ovat monet pakoitetut teurastamaan karjansa, se on kesälehmänsä. Lihoja hän ei saa, vaan ne ovat jätettävät elintarvelautakunnalle. Samaan lajiin käypiä esimerkkejä, jotka todistavat mitä suurinta epäkäytännöllisyyttä, olisi jos kuinka paljon lueteltavana. En luule, että järjestely olisi tämmöinen, jos naisten taloudellinen tieto ja taito olisi ollut mukana. Onhan naisten joukossa semmoisia, joilla ei ole yksin perhekokemusta, vaan laaja sekä tuottaja- että kuluttajakouluutus. Ulkomailla, lehdistä päättäen, on meneteltty aivan toisin kuin meillä ja siellä onkin tultu toisiin tuloksiin. Siellä otettiin naiset alusta alkaen mukaan enkä tiedä, että siellä olisi tämmöisiä epäkohtia, kuin mitä meillä on ollut.

Sanottanee, että olen nyt mennyt ulkopuolelle asian. Olen tahtonut saada pöytäkirjaan valiokunnalle merkityksi meidän naisten käsitys tämän maan yhteiskunnallisesta talouden hoidosta ja luulen puhuneeni tuhansien perheenemäntien ajatukset julki.

Mitä itse esillä olevaan asiaan tulee, tulee tehty esitys yhä vielä lisäämään perheenäitien vaikeuksia. Kotimme ovat linnamme emmekä halua päästää outoja sitä penkomaan. Sanotaan, että toimenpide on kansan psykologian vuoksi välttämätön, että se on tarpeellinen lääke tyydyttämään tyytymättömiä mieliä. Mutta onko se todella hyvä ja tarkoituksenmukainen lääke? Eiköhän liene vain myrkkyä, joka yhä enemmän turmelee kansaamme? Jos päästetään vieraita penkomaan koteja, totutaan siihenkin epätapaan ja viimeinenkin kunnioitus toisen kotia kohtaan häviää kansasta. Sehän on aivan luonnollista. Jokaiselle kunnialliselle ihmiselle lienee aluksi vastenmielistä nuuskia toisten koteja, mutta tämä arkuus häviää vähitellen ja piankin liikutaan ujostelematta ja rohkeasti toisen pesässä. Kotien koskemattomuus, rauha ja pyhyys häviää, jos suostumme antamaan elintarvelautakunnalle avoimen valtakirjan tarkastamaan „konttoreita, huoneuksia ja aluksia" — lienee tarkoitettu alustoja, vai onko tarkoitettu veneitä; en oikein ymmärrä — „ja muita säilytyspaikkoja". Luulen, että kansamme huonontuu, vajoo yhä syvemmälle oikeudentunnon puutteessa, jos sen jäseniä näin 10,000 opetetaan kotitarkastustehtäviin, tuommoiseen tähänasti inhoittavaan toimeen, ja kuka takaa, että tarkastajat ovat, kuten 3 §:n 3 momentin lopussa sanotaan, „rehellisiä ja tunnollisia henkilöitä". Meneekö elintarvehallitus ja elintarvelautakunnat takuuseen siitä? Juuri nyt kuulin aamulla, että täällä Espoossa jo käy miehiä, joilla on todistus mukanansa „Esbo Lifsmedelsnämndiltä", tarkastamassa koteja. Muiden muassa olivat tulleet erään vanhan rouvan luo, joka sattui olemaan yksin huvilassaan, ja vaikka hän näytti paperin, että oli jo antanut kahden todistajan tarkastaa kotinsa, nämä vaativat tarkastusoikeutta ja hänen tietysti ei auttanut muu kuin antaa tarkastaa. Tarkastajat antoivat kuitin tarkastuksestaan ja sen kuitin alla oli kolmantena miehen nimi, jota epäillään osallisuudesta äsken paikkakunnalla tapahtuneeseen murhaan. Tämä on totinen tosi. Semmoisia voi olla toisillakin paikkakunnilla näitten tarkastajien joukossa, joita lähetetään koteihin. Jos tällä lailla järjestetään, niin eikö pitäisi saada kodissa vaatia vastatarkastusta, ennenkuin nuo oudot kotien penkojat sieltä poistuvat? Ollaanko varmoja siitä, ettei näitten tarkastusten nojalla tulla läheisessä tulevaisuudessa ryöstöjä tekemään? Kansamme on tässä suhteessa viime aikoina saavuttanut surullisia ennätyksiä. Onhan epärehellisyys ruton tavoin levinnyt. Pitääkö sitä vielä ikäänkuin elvyttää. Sitäpaitsi, sen minkä tunnen oloja, ovat emäntien, sekä porvarien että työläisten varastot niin pienet, ettei toimenpiteellä mitään kokoon saada. Jonkun on suurella vaivalla onnistunut saada sianlihakimpaleen, toisella on voita, mutta ei ole lihaa j. n. e. Jokaisella on ollut suuria vaikeuksia noudattaessaan elintarvehallituksen aikaisemmin annettuja kehoituksia. En uskoisi kenenkään istuvan suurilla varustuksilla. Mistä niitä olisi saatu? Kerrotaan kyllä kummallisia juttuja siitä, kuinka sillä ja sillä on vintti täynnä sokeritoppia ja kuinka muka Mommilasta tuotiin tuhansia kiloja mannaryynejä y. m. s. Kaikki sellaisia kummallisia ryövärijuttuja, joissa luultavasti ei ole lainkaan perää. Nehän paljon muistuttavat Andersenin satua, jossa yhdestä höyhenestä tuli monta kanaa. Luulen että tuohon yleiseen tarkastusharrastukseen on paljon syynä myöskin uteliaisuus. On niin hauska nähdä, kuinka sillä ja sillä on. Ei todella kannata kodin pyhyyttä loukata tuollaisen uteliaisuuden tyydyttämiseksi. Kauppavarastoja tarkastettakoon ja muitakin semmoisia paikkoja, joissa on elintarpeita kaupan ja liiatenkin tarkoin siellä, missä riittää viljaa viinan myyntiin. Kauppa ei ole koti. Se on paikka, johon vieraan jalka muutenkin astuu ja paikka yleensä, missä gulashaus voi tulla kysymykseen. Siellä tulkoon tarkastus. Mutta eiväthän kodit ole gulashien tyyssijoja. Jos nyt annetaan tässä pyydetty oikeus hallitukselle ja luotetaankin sen hienotunteisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen, joita minulla ei ole syytä epäillä, niin eihän tiedä, kuinka kauvan tämä hallitus on ohjaksissa eikä, minkälainen hallitus ja elintarvepäällikkö näitä seuraa. Eduskunta, jos se suostuu, niin se sitoo kätensä eikä mahda mitään, vaikka kuinka räikeitä kotietsintöjä pantaisiin toimeen. Olkoon vain, että tämä annettu oikeus ei kestäisi kauvan, mutta lyhyessäkin ajassa voidaan korvaamattomia vaurioita saada aikaan, jos kotien oikeuksia käydään särkemään. Ehdotettu lain muutos on aivan turha, koska voimassa oleva laki jo nytkin sallii elintarvelautakuntien toimittaa kotietsintöjä, jos joku kieltäytyy ilmoittamasta varastojaan, tai jos on syytä epäillä ilmoituksia vääriksi. Se seikka, että ilmoitus on toimitettu, ei estä kotietsinnän toimittamista, jos on riittäviä syitä epäluuloon,

esimerkiksi jos joku tarjoo kaupaksi tavaroita ja ilmoittaa niitä olevan vain omiksi tarpeikseen, tai maanviljelijä ilmoittaa varastonsa hyvin pieniksi eikä hän tiettävästi ole myynyt mitään ja viljellyn pinta-alan mukaan kuitenkin hänellä voidaan otaksua olevan enemmän. Se on turha siksikin, että pakollisen kotietsinnän kautta huhuja löytyvistä varastoista ei kuitenkaan saataisi loppumaan, huhuista kun sittenkin kyllä huolta pidettäisiin, ja jos ei mitään löydetä, sanotaan tavallisesti: „ne olivat niin hyvin piilotetut". Ja lopuksi se on suotta siitä syystä, että tämä pakollinen kotietsintä yli koko maan ei vastaa niitä suuria kustannuksia, joita se vaatii. Mutta ennen kaikkea se on vaarallinen, koska sillä annettaisiin hallitukselle, kuten jo sanoin, tulipa se sitten olemaan millainen tahansa, oikeus mielivaltaisesti tunkeutua ihmisten koteihin. Pyydän sulkea kaikki nämä asiat arvoisan valiokunnan huomioon.

Ed. Relander: Siinä lausunnossa, joka täällä äskettäin vasemmiston taholta annettiin, huomautti puhuja muiden muassa siitä, että silloin kun elintarvelaki hyväksyttiin, tämä eduskunnan päätös otettiin työväenpiireissä erikoisella mielihyvällä vastaan sen takia, että tämä päätös oli tasapuolinen. Maanviljelijäin piireissä ei tätä elintarvelakia pidetä tasapuolisena lakina ja siksi heidän joukossaan ei myöskään tätä tällaista tyytyväisyyttä tämän lain vahvistamisen jälkeen ole ollut havaittavissa. Mutta joskaan siihen ei ole oltu tyytyväisiä, niin siihen kumminkin on alistuttu; asema on vaatinut siihen alistumaan. (Melua vasemmalta.) Siihen alistuttiin toivossa, että hallitus käyttäisi niitä oikeuksia maatalouden tukemiseksi, jotka oikeudet tämä laki hallitukselle myöntää. Kokemus on kumminkin selvästi osoittanut, että maanviljelijät toiveissaan tämän lain sovelluttamiseen nähden ovat täydelleen pettyneet. Siitä mitä hallitus tämän lain nojalla olisi voinut tehdä, siitä se on tehnyt ainoastaan niin pienen osan, ettei sitä kannata juuri mainitakaan. Samalla kun toivon, että elintarvevaliokunta, joka tämän asian saa käsiteltäkseen, koettaa selvittää, eikö sitä päämäärää, johon hallituksen esitys tähtää voida saavuttaa toimenpiteillä, jotka eivät siinä määrin, kuin hallituksen esityksessä löytyvät toimenpiteet, uhkaa rehellisten ihmisten kotirauhaa, samalla uskallan toivoa, että hallitus, ennenkuin tämä asia tulee lopullisesti täällä eduskunnassa ratkaistavaksi, ryhtyy tositeolla sovelluttamaan käytäntöön niitäkin kohtia elintarvelaissa, jotka tukevat maataloutta. Erikoisesti tahtoisin suositella hallitukselle elintarvelain 4 §:ää, jossa sanotaan: „Tuotannon turvaamiseksi ja edistämiseksi olkoon senaatilla valta päättää, että valtio sitoutuu määrä-ajan kuluessa ostamaan Suomessa tuotettua viljaa, siementavaraa, perunaa ja muita juurikasveja vahvistetusta hinnasta, jos näiden elintarpeiden hinta yleisessä kaupassa ei siihen nouse".

Senaattori Kallio: Joka kerta kun tämä elintarvelaki muodossa tai toisessa on ollut tässä eduskunnassa esillä, ei ole voinut kuulla mitään muuta kuin moitteita puolelta ja toiselta niitä toimenpiteitä vastaan, joihinka on täytynyt yhteiskunnassa ryhtyä, jotta saataisiin pahin, nimittäin anarkia, estetyksi tässä maassa. Täällä ensimäinen puhuja ed. Kujala koetti kaiken sen puutteen, mikä tällä alalla on olemassa, siirtää elintarvehallituksen viaksi, ikäänkuin sillä olisi ehtymättömät varastot, joita se voisi, mistä vain se äänen kuulee, osoittaa myöskin sinne riittävästi elintarpeita, koskekootpa ne mitä lajia tahansa. Ja sen voin vakuuttaa, että elintarvehallitus mielihyvällä tekisikin, jos se olisi mahdollista. Mutta olen ennen jo huomauttanut tässä eduskunnassa, että kun maahan on tuotu viljavaroja vuodessa noin 300 miljoonaa kiloa vähemmin kuin normaalioloissa, niin silloin on aivan luonnollista, jos elintarvehallitus ei ole voinut tehdä enään sellaisia ihmeitä, että se voisi olemattomalla ruokkia olevia. Ed. Kujala lausui, että tähänastinen elintarvepolitiikka on hoidettu sillä tavalla, että se on ikäänkuin tarkoituksella provoseerannut nälkämellakoita. Voin vakuuttaa, että vaikkakin elintarvepolitiikassa on meillä ollut vaihtelevaisuutta, kaikkina aikoina on siellä kumminkin ollut hyvää tahtoa ja pyrkimystä saada elintarpeita kaikille. Hallitus on idästä, lännestä ja etelästä, jopa pohjoisestakin koettanut saada elintarpeita niin paljon kuin suinkin mahdollista. Onhan yritetty jo satojen miljoonien markkojen arvosta tehdä elintarvehankintoja kaikilta ilmansuunnilta, mutta olevat olot ovat ne tehneet mahdottomiksi ja oman maan sato ei tässä suhteessa voi tyydyttää kysyntää. Ed. Kujala piti elintarvelain vikana sitä, että se takaa omavaraistalouksille leipää. Sosialidemokraattien puolelta on aina ja kaikkina aikoina vaadittu sitä, että kullakin on oikeus työnsä tuotteisiin. Ja onhan nyt toki kaiken järjen nimessä kohtuullista, että maamies, joka raataa ja ahertaa pellollaan, saa pitää siitä tällaisissakin oloissa edes sen verran, että hengissä pysyy. Riittävästi ei ole sille voinut yhteiskunta jättää eikä taata, mutta kumminkin sen verran, että se voisi elinkeinoaan jatkaa kaikkien niiden hyödyksi ja hyväksi, jotka eivät hanki elin-

tarpeita. Olisihan aivan tunnotonta ottaa kokonaan pois elintarpeet niiltä, jotka, kuten jo sanoin, ovat ahertaneet niiden hyväksi, ja antaa ne niiden hyödyksi, jotka toimenpiteillään ovat suorastaan ehkäisevästi vaikuttaneet elintarvetuotantoon. Sillä onhan muistettavaa, että esimerkiksi keväällä kaikkien tärkeimpänä aikana, kylvöaikana, pantiin toimeen noin 3,000 tilalla työlakkoja, ja niiden vaikutukset ovat meillä nyt nautittavana.

Kun kesällä hallitus rupesi varaamaan pulakautta varten elintarpeita, niin sanottiin muiden muassa Turussa, että sillä oli yllyttävä vaikutus, kun ei ollut silloin kansalle riittävästi jakaa voita ja samalla tiedettiin, että sitä oli varastossa, ja syytettiin hallitusta, että jos se olisi elintarpeita jakanut säännöllisesti, niin mellakoita ei olisi tullut. Silloin se ei luonnollisesti olisi voinut pulakautta varten varata mitään. Pyydän mainita näiden päivien esimerkin siitä, että tuokin väite on jotenkin perusteeton. Turussa on tosin viljapuute, mutta elintarvehallitus koetti tehdä parhaansa saadakseen sinne viljaa kaikkialta. Lähetettiinpä viime perjantaina ja lauvantaina Loimaalta, Salosta, Viipurista y. m. pitäjistä sinne viljaa noin 50,000 kg Turun elintarvelautakunnalle. Mutta siitä huolimatta joukko turkulaisia punakaartilaisia lähti liikkeelle maaseudulle kun kuuli, että valtiolla oli Hankkijan varastoissa ostettuna siemenviljaa tulevaa satokautta varten, niin menivät ne sunnuntaita vasten yöllä Mellilään noin satakunta henkeä aseistettuna ja ryöstivät valtion jalostetut siemenvarastot ja kuljettivat ne Turkuun ylimääräisellä junalla, jonka olivat pakoittaneet Turun asemalta lähtemään heidän tarkoituksiaan palvelemaan. Sittemmin on niitä koetettu pelastaa siltä kohtalolta, mihinkä ne olivat joutuneet. Tämäkin esimerkki osoittaa yllälausutun väitteen perusteettomuuden. Vaikkakin Turkuun oli koetettu hankkia viljaa, niin anarkistiset voimat katsoivat kuitenkin sopivaksi tuhota kokonaan hallituksen toimenpiteet. Ja kun hallituksella taas ei kevätkylvöjen aikana ole antaa viljaa, niin tässä eduskunnassa ja koko maassa täällä moititaan hallitusta leväperäisestä toiminnasta. Jokainen niistä puhujista, jotka ovat nytkin käyttäneet tässä puheenvuoroa, ovat asettuneet moittivalle kannalle. Minäkin myönnän, että vaikka näitä asioita millä tavalla hoidettaisiin, niin aina on näissä asioissa myös moitteelle tilaa.

Tässä kaikki edelliset puhujat kahdella poikkeuksella ovat pitäneet kokonaan tarpeettomana tämän esityksen. Hallitus toivoikin, että se voisi saada luetteloimisen ja tarkastuksen aikaan ilman tätä, mutta käytäntö on osoittanut, että sen toivo oli turha.

Sanomalehdistössä on moitittu hallitusta siitä, että se ei pannut aivan ankarassa muodossa tarkastusta toimeen. Mutta on huomattava, että elintarvelaki ei pakollista tarkastusta salli muussa kuin niissä tapauksissa kun ilmoituksen tekijä joko niskottelee tai on elintarvelautakunnalla syytä luulla, että elintarpeita on salattu ilmoittaessa. Kumminkin olisi luullut, että yhteiskunta lojaalisesti puolelta ja toiselta suhtautuisi näihin asioihin. Minä olen aina ottanut nämä ilmoitukset ja tarkastukset siltä kannalta, että ne ovat omistavalle luokalle kaikkien edullisimpia juuri sen kautta, että kun epäluulot saadaan poistetuksi niin anarkistinen henki ei voi siinä määrin levitä maassa kuin se muuten luulojen perustuksella leviää. Ja minulla on tästä hyvin selviä esimerkkejä pitäjästä, missä tarkastuksentekijät, niiden joukossa työläisetkin, ovat lausuneet ihmettelynsä siitä, että omistavalla luokalla todella on niin vähän elintarpeita, että he eivät olisi sitä tarkastamatta uskoneet. Ja omistavat luokat ovatkin suhtautuneet näihin tarkastuksiin mikäli tiedän verrattain lojaalisesti, vaikka osittain, varsinkin naiset ovat olleet sangen levottomia kodin rauhan tähden. Mutta luulen, että heidänkin pelkonsa tässä suhteessa on jossain määrin liioiteltua, sillä ei kumminkaan noita Espoon esimerkkejä, joista ed. Yrjö-Koskinen täällä mainitsi, toki liene paljon, sillä heidän toimenpiteensä on suoraan lainvastainen, jos kerran ilmoituksentekijä ei nimenomaan ole tahtonut alistua tällaiseen vapaaehtoiseen tarkastukseen. Ed. Yrjö-Koskinen myöskin moitti elintarvepolitiikkaa siitä, että siinä ei ole käytetty naisten suojaavaa työtä hyväksi. Niin kumminkaan ei ole asian laita, sillä kotitaloustoimikunta, joka on verrattain ripeästi toiminut tällä alalla, on ollut yhdellä poikkeuksella kokonaan naisista kokoonpantu ja on heillä ollut siitä syystä toimialaa valtionkin puolelta ja useissa elintarvelautakunnissa, kautta maan on myöskin naisia käytetty elintarvelautakunnan työtä tukemassa. En tahdo väittää, että olisi riittävästi otettu heitä kaikkialla huomioon, sillä onhan naisilla näkökohtia, joissa he epäilemättä ovat tarkkasilmäisempiä kuin miehet. Mutta mikäli tunnen, ovat he tämmöiseen jatkuvaan vastuunalaiseen työhön monin paikoin sangen haluttomia ja sen takia se on jäänyt kuntien elintarvelautakunnissakin suuressa määrin miesten tehtäväksi. Mikäli voin asiaa arvostella, olisi eduskunnan mielestäni hyväksyttävä tämä hallituksen esitys, jonka se on tehnyt. Sillä on edistävä ja toiselta puolen rauhoittavakin vaikutus, eikä sitä myöskään saa halveksia tällaisena aikana, jolloin epäluuloa eri kansanluokilla on moisia vastaan niin

valtavana vallalla, kuin meidän maassamme on nykyään. Luulen, että näitä näkökohtia silmällä pitäen eduskunnalla on syytä hyväksyä tämä esitys ja tämän kautta me saamme täydellisemmin sen inventoimisen aikaan, mihinkä on ryhdytty ja jota ihmeellistä kyllä vasemmisto on ryhtynyt tällä kertaa vaikeuttamaan.

Ed. Anni Huotari: Täällä on jo toisen kerran ed. Yrjö-Koskinen puhunut siitä, että kotimme on meidän linnamme. Meidän työläisten koteja tosin ei voi likellekään linnaksi sanoa, sen tähden ei kai porvarisnaiset pidä työläisten kotia ja niiden rauhan kunnioittamista kovinkaan tärkeänä. Muistuu mieleeni, kuinka vuosi takaperin eräs porvarillinen naisyhdistys, jota lähellä luullakseni vapaaherratar Yrjö-Koskinen on, pani tuollaiset kodintarkastukset Tampereella ja sen ympäristöllä toimeen. Oli jonkinlainen palkinto myönnetty niille työläisäideille, jotka jaksoivat, oliko se koko vuoden tai 9 kuukautta, en tarkemmin muista, pitää kotinsa hyvässä järjestyksessä ja he antoivat 3 tai 8 markan palkkion sille, joka parhaiten kotinsa hoitaa. Nämä herrasnaiset ottivat oikeuden käydä tarkastamassa näitä työläiskoteja kerran kuukaudessa eli mitenkä heille sopi. Se, jos mikään, loukkasi työläisäitejä, sillä me tiedämme, miten vaikeata työläisäitien on pitää kotinsa puhtaana niissä pienissä oloissa, joissa he ovat. Silloin sanoivat Tampereen työläisnaiset, että mitä sanoisivat herraskaiset, jos me nyt menisimme heidän kotejansa tarkastamaan, heidän, joilla on monet huoneet, monet palvelijat siivoa pitämässä, jos me menemme heidän kotiinsa tarkastamaan, mitenkä he ovat kotinsa lattian laasseet ja lapsensa pesseet. Silloin varmasti olisi sanottu, että sosialistit ovat raakoja, eivätkä turvaa toisen kodin rauhaa. Tämä sen takia, kun ed. Yrjö-Koskinen sanoi, ettei kukaan kunniallinen ihminen lähde toisen kotia nuuskimaan. Nyt kun elintarvetarkastus tulee, joka pidetään välttämättömänä, ruvetaan tätä, kun se heidän kotejansa koskee, vastustamaan. Tahdon tuoda esille tämän esimerkin, mitenkä on ero toisen ja toisen kodin rauhan välillä. Jos kellä ei ole varastoja takanansa, sen on turha peljätä tarkastusta. Minun kotiani on käyty tarkastamassa, ja sai se tapahtua. Kannatan tämän suuntaisia toimenpiteitä, kuin esityksessä ehdotetaan, vieläpä jyrkennettyinä.

Ed. Hanna Kohonen: Ed. Yrjö-Koskinen valitti sitä, että niin vähässä määrässä on käytetty naisten kokemusta elintarvekysymyksen järjestämisessä. Minusta tuntuu kuitenkin siltä, että porvarilliset naiset itse ovat syypäät siihen, että heitä niin vähän on käytetty tätä kysymystä järjestettäessä. Kun syksyllä eduskunta kokoontui, niin koko maa tunsi, että elintarvekysymys oli rempallaan. Tänne Helsinkiin järjestettiin suuria kokouksia. Täällä kokoontuivat tuottajat, kuluttajat, sekä eri kuntien elintarvelautakunnat, ja kaikilla näillä oli jotakuinkin samaan suuntaan käyvät toivomukset, että kysymys pitää mahdollisimman nopeasti järjestää. Vieläpä kaikki nämä eri elimet, yhtä hyvin tuottajat kuin kuluttajatkin, olivat halukkaita panemaan toimeen puheenaolevan elintarpeiden tarkastuksen. Helsingin suomalaiset naisjärjestöt „kiitettävästi" harrastivat myöskin elintarvekysymyksen järjestelyä. Se lausunto, jonka he antoivat suurten ja vahvojen elinten yhteisen työn tuloksesta, oli siksi sapekas, että ei tosiaankaan olisi odottanut sitä semmoisilta, jotka sanoivat tuntevansa elintarvekysymystä ja yleensä yhteiskunnallisia kärsimyksiä. Porvarilliset naiset harjoittavat hyväntekeväisyyttä ja rakastavat kansaa, silloin kuin se ei vähennä heidän etujaan, eikä vähennä heidän mukavuuksiaan. Mutta nyt on myöskin nähty se, että kun koko maa on hädän partaalla, suuren, järkyttävän hädän partaalla, silloin puuttuu meidän porvarinaisiltamme lähimäisen rakkautta. Kyllähän sitä lähimäisen rakkautta riitti niinkauvan, kuin jäkälä oli muodissa, niinkauvan kuin saatiin kehoittaa ihmisiä kokoomaan jäkälää, mutta kun esiintyi eräs liian rehellinen tiedemies, joka todisti, että jäkälä on vahingoksi, ja kun tämä leivänlisäke kadotti merkityksensä, silloin myöskin porvarillisten naisten puuha elintarvehädän poistamiseksi supistui kerrassaan olemattomiin. En ole huomannut muiden ryhmien kuin eduskunnan vanhoillisimpain, nimittäin ruotsikkojen, samalla tarmolla vastustavan elintarvelain määräyksiä, kuin porvarilliset naiset tekevät. Kun näin on asia, ei suinkaan ole ihmeteltävissä, että porvarillisten naisten neuvoja ja apua elintarvekysymyksen järjestelyssä ei edes porvarillinen hallituskaan suureksi arvioi. Minun mielestäni on hallituksen esitys se vähin, mitä tällä kertaa voidaan ottaa huomioon ja hyväksyä. Tarvittaisiin vielä lisäksi jossain määrin vielä pitemmälle meneviä määräyksiä, ennenkuin todellakin voidaan saada se sekasortoinen tila selvitetyksi, missä nyt ollaan elintarvekysymyksen alalla.

Ed. Yrjö-Koskinen: Pyydän vain huomauttaa kahdelle arvoisalle naisedustajalle, jotka juuri puhuivat, että minunhan ehdotukseni koski aivan yhtä paljon työläiskodin rauhottamista kuin konsanaan porvariston kodin rauhaa

Ed. Kohoselle pyydän sanoa, että sen kokouksen kanssa, josta hän puhui ja sen lausunnon kanssa, mikä siellä annettiin, minulla ei ole ollut mitään tekemistä. En edes tietänyt siitä. Sitte ed. Huotari kosketti erästä tapausta Tampereella. Vaikkei se kuulu tähän asiaan rohkenen sanoa muutaman sanan. Sikäläinen naisyhdistys pani toimeen kilpailun kodin siisteydessä ja pienten lasten hoidossa, ja tähän kilpailuun saivat vapaaehtoisesti ottaa osaa ne perheen äidit, jotka tahtoivat. Se ei ollut mikään pakkotoimenpide eikä äideille yllätys, että naisyhdistyksen palveluksessa oleva kodinneuvoja tuli käymään. Ilmoituksen nojalla nämä perheen äidit ottivat osaa kilpailuihin ja sitoutuivat sen ehtoihin, johon muiden muassa kuului, että Naisyhdistyksen kodinneuvoja ja yksi jäsen saivat neljän kuukauden aikana kerta kuukaudessa käydä tarkastamassa kodin siisteyttä sekä pienten lasten hoitoa. Ja samalla kodinneuvoja antoi heille neuvoja ja opastusta juuri näissä toimissa. Tämä oli aivan vapaaehtoista. Kyllähän muissakin asioissa otetaan osaa kaikenmoisiin kilpailuihin ja alistutaan niihin ehtoihin, mitkä ovat näissä kilpailuissa, eikä se mitä ed. Huotari puhui, että työläisnaiset olisivat olleet kovasti pahoillaan tästä, pidä paikkaansa. Ei siellä huomattu ollenkaan sellaista, vaan mitä ystävällisin suhde vallitsi kodinneuvojain ja näitten henkilöiden välillä, jotka olivat tekemisissä näissä kodeissa. En luule ollenkaan, että se herätti minkäänlaista katkeruutta, olisihan sitä joskus silloin kuullut, ja se oli mitä parhaimmassa tarkoituksessa.

Ed. W r e d e: För min del ber jag att få ansluta mig till den uppfattning, som här uttalats af herr Estlander.

Hvad särskildt beträffar frågan, huruvida detta lagförslag borde behandlas i den ordning, som i 60 § L. O. stadgas, så kunde ju något tvifvel därom uppstå enär det betänkande af grundlagsutskottet angående den fråga, som afgafs vid senaste landtdag, icke särskildt uppräknar 13 § bland de stadganden i förslaget, som innebure ändring af grundlag. Emellertid finner man vid genomgåendet af nu ifrågavarande lag, att de olika stadgandena i densamma stå i så nära samband med hvarandra, att det skall blifva ytterst svårt att särskilja mellan sådana stadganden, hvilka äro af grundlags natur, och sådana hvilka icke äro det. Hela det system, hvarpå lifsmedelslagen bygger, innebär en afvikelse från grundlag. Det innebär stora ingrepp i sådana personliga rätttigheter, som äro skyddade af grundlag, och då nu förevarande förslag till ändring af 13 § går ut på att ytterligare utvidga befogenheten till sådana ingrepp uti personliga, genom grundlag skyddade rättigheter, synes det mig vara riktigast att också detta förslag behandlas i samma ordning.

Jag begärde egentligen ordet i anledning af senator Kallios yttrande. Senator Kallio beklagade sig öfver att alla, som yttrat sig i frågan, klandrat regeringen i anledning af dess åtgärder med afseende å lifsmedelsfrågan. För min del vill jag icke uttala något klander mot regeringen, men vill dock öppet utsäga, att jag anser den lifsmedelspolitik, som blifvit följd, i många afseenden hafva varit olycklig, liksom det också torde vara uppenbart, att den icke ledt till afsedt resultat. Att man numera, sedan lifsmedelsförråden veterligen blifvit så godt som uttömda, så att sådana förråd knappast mera finnas någonstädes, skulle kunna upphjälpa detta system genom att ytterligare skärpa de tvångsåtgärder, hvarpå lifsmedelslagen bygger, det är ett antagande, hvartill jag tror att någon grund icke finnes. Redan de enormt höga prisen på spannmål och andra lifsmedel, som för närvarande äro gällande, borde ju, tycker man, hafva framkallat förråd, där sådana finnas. Man kunde visserligen tänka sig, att genom en omfattande, på husundersökning baserad inventering, sådan den här föreslås, ytterligare något mindre belopp lifsmedel kunde uppspåras, men tager man i betraktande å ena sidan den ringa utsikt härtill finnes och de små belopp, om hvilka här kan vara fråga, samt å andra sidan de oerhörda trakasserier, som blefve en följd af det nu föreslagna stadgandet, de många kränkningarna af husfriden, den ökning af lagöfverträdarnes antal, som härigenom skulle framkallas, och slutligen det stora slöseri med penningar och arbetskraft, som detta skulle föranleda, så tror jag att vinsten icke stode i något förhållande till alla dessa olägenheter.

Det bör med afseende å detta förslag ännu anmärkas, såsom här redan nämndes, att det icke är regeringen, som skulle få befogenhet att förordna om allmän lifsmedelsinventering öfver hela landet eller delar af landet, utan den s. k. lifsmedelsstyrelsen, och likaledes att i enskilda fall de undersökningar, hvarom här är fråga, skulle kunna verkställas icke blott af ansvariga tjänstemän och icke ens alltid behöfde verkställas af lifsmedelsnämndens medlemmar, utan kunna anställas också af dess betjänte och till och med af andra personer. Här har redan en ärad talare anfört exempel på hvilka missbruk i detta afseende redan nu, då inventeringen icke varit så omfattande, ägt rum, i det att man därtill användt

personer, som alls icke borde få användas till sådana värf.

Jag vill icke vara vidlyftig och slutar därför här, men vill på grund af hvad jag anfört lägga lifsmedelsutskottet på hjärtat att verkligen noggrannt undersöka, huruvida det är nödvändigt att vidtaga åtgärder af den karaktär som dessa. Jag ber dock att få göra ett litet tillägg. Senator Kallio anförde såsom skäl för förslaget, att en sådan lag som denna kunde verka lugnande på opinionen på en del håll. Det är ju möjligt, att den kan verka lugnande på vissa grupper, men mycket säkert är att den på andra håll verkar allt annat än lugnande och tvärtom åstadkommer mycken förargelse. Jag hemställer ännu, att lifsmedelsutskottet måtte finna utväg, hälst att föreslå förkastande af denna lag, men åtminstone vidtaga väsentliga förändringar uti densamma.

Ensimäinen varapuhemies: Täysi-istunto keskeytetään nyt ja jatketaan k:lo 7 tänä iltana. Täysi-istunto keskeytyy k:lo 4,25 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 7 i. p.

Ensimäinen varapuhemies: Jatketaan päiväjärjestyksessä olevan ensimäisen asian käsittelyä.

Keskustelu:

Ed. Lehokas: Pyysin puheenvuoroa, kun senaattori Kallio täällä tapansa mukaan nyt jälleen siirsi koko elintarvekysymyksen sille tolalle, joka vähimmin olisi edesvastuullinen hallituksen elintarvepolitiikalle. Aina silloin kun on tästä asiasta kysymys eduskunnassa, on samainen senaattori aina pitänyt saman puheen, joka sisällöltänsä käsittelee sitä, mitenkä vaikea on senaatin ja elintarvehallituksen saada näissä oloissa ulkomailta viljaa. Puhe oli nytkin saman sisältöinen, alkoi sillä, miten ed. Kujala täällä on muka hallituksen elintarvepolitiikkaa arvostellut tavalla, ikäänkuin tällä hallituksella olisi loppumattomat elintarvevarat, ja sitten jatkui selostus siitä, mitenkä paljon Suomessa tarvitaan ulkomaista viljaa oman maan viljan lisäksi. Ja edelleen siitä, mitenkä hallitus on koettanut idästä ja lännestä hankkia viljaa, mutta ei ole saanut, ja loppujen lopuksi, mitenkä työväki viime kesänä teki lakkoja. Kun minun tietääkseni ei tässä eduskunnassa enemmän kuin ulkopuolellakaan ole vielä koskaan arvosteltu hallituksen elintarvepolitiikkaa siltä kannalta, mitenkä hallitus on ulkomailta koettanut puuhata elintarpeita, — en minä ainakaan ole kuullut arvostelua siitä — niin on mainitun senaattorin täällä pitämät puheet olleet huitomista tyhjään ilmaan. Voitaisiin kyllä ottaa sekin puoli arvosteltavaksi, mitenkä hallitus on koettanut ulkomailta saada viljaa, vaikka minulla ei ole siihen tällä kerralla ainehistoa. Sen verran kuitenkin voin mainita, että esimerkiksi bolshevikihallitus Venäjällä on ilmoittanut, ettei meidän hallituksemme koskaan ole kääntynyt heidän puoleensa viljan saamiseksi Venäjältä. Ed. Kujalan puhe samoin kuin kaikki ne puheet, mitä elintarvekysymyksestä on eduskunnan vasemmiston taholta täällä pidetty, ovat kohdistuneet eräisiin visseihin kysymyksiin, joihinka, jos hallituksen puolelta tähän asiaan koskaan vastataan, pitäisi juuri vastattaman. Ensiksikin elintarpeiden tarkastuksen aikaansaaminen toisella tavalla, kuin mitä sitä on nyt viimeksikin yritetty. Missä määrin hallitus on tehnyt voitavansa elintarpeiden tarkastuksen suhteen, ja missä määrin hallitus on siinä ollut puolueeton, se on kysymys, mihinkä herrojen senaattorien pitäisi vastata. Että tässä asiassa nyt viimeisen tarkastuksenkin aikana, jota me sentään kaikki odotimme jonkun verran puolueettomammaksi, kuin entinen tarkastus oli ollut, nytkin on harjoitettu niin ilmeistä odottamatonta puolueellisuutta, että se veikin koko elintarvehoitokysymyksen sille tolalle, missä se oli silloin, kun surkean kuuluisa senaattori Åkerman sen hallinnon jätti. Toinen on se, missä määrin hallitus on elintarvekysymyksen alalla koettanut estää keinottelua. Täällä juuri äsken mainittu sosialistinen puhuja mainitsi, mitenkä eräässäkin liikkeessä oli ilmoitettu, ettei heillä löydy paloöljyä, ja kuitenkin on sellaista sittemmin havaittu myydyksi j. n. e. Minulla ei kyllä satu olemaan esimerkkejä siitä, missä määrin jälkeen tämän tarkastuksen on ilmennyt suoranaista petosta elintarpeitten tai muitten kysymyksessä olevien tarpeitten ilmoittamisessa, mutta että tällä alalla on keinottelua harjoitettu tässä maassa ilettävimmässä muodossa, sen tietää jok'ainoa tässä huoneessa oleva. Mutta mitä on hallitus todellakin tehnyt elintarvepolitiikassa tässä suhteessa, sitä haluaisin herroilta senaattoreilta tietää. Ja sitten kolmanneksi, missä määrin nyt tämän uuden suunnan aikana elintarvepolitiikassamme ovat tuomioistuimet puolueettomasti ja kaikella sillä ankaruudella, mikä on ollut käytettävissä, langettaneet elintarvelain rikkojia edesvastuuseen. Että tässä asiassa on myös ollut huutavaa vääryyttä, puolueellisuutta tähän saakka käytännössä, siitä jok'ainoa asiaa seurannut selvillä. Se on näistä kuin on aina ollut

kysymys, eikä siitä, missä määrin hallitus on koettanut tai ei ole koettanut saada viljaa ulkomailta. Sitäkin sietäisi arvostella, mutta se on vaikeampi kysymys, koska sellaisen sisälle ei ole niinkään helppo päästä, mutta nämä epäkohdat, jotka äsken mainitsin, ovat niitä epäkohtia elintarvekysymyksessä, joita kansa näkee joka päivä silmäinsä edessä, näkee sen huutavan vääryyden, mitä tällä alalla on harjoitettu, ja näkee, kuinka voimaton, saamaton ja haluton on senaatti elintarvehallituksineen näitten epäkohtien poistamiseksi ollut.

Ed. Härmä: Sen johdosta, että senaattori Kallio ja useat muutkin oikeiston puhujat ovat sanoneet muiden kysymysten esillä ollessa Turkuun lähetetyn niin paljon viljaa, että se pitäisi siellä riittämän, ja koska senaattori Kallio tämän kysymyksen yhteydessä taas on näistä viljalähetyksistä puhunut, tahdon Turun elintarvelautakunnan tiedonantojen mukaan huomauttaa, että kahden viikon kuluessa on kaupunki saanut viljaa vain 66,003 kilogrammaa, sitä edellisen 6 viikon kuluessa on saatu viljaa 246,037 kg. Viimemainituilta viikoilta tekee saatu määrä viikkoa kohden vain 41,006 kilogrammaa, kahdelta viime viikolta 33,000 kg. Viikoittainen tarve korttien mukaan on vähän yli 85,000 kilogrammaa. Näin ollen ei siis kaupunki ole saanut edes puoltakaan sitä määrää, mikä tarvittaisiin, että nykyiset pienet annokset tulisivat tyydytetyiksi. Ja kuten tässä elintarvelautakunnan tiedonannossa huomataan, on senaattori Kallion aivan turhaa kerta kerran jälkeen nousta tämän eduskunnan puhujalavalta puhumaan siitä, mitenkä Turkuun on lähetetty viljaa niin paljon että sitä pitäisi siellä riittävästi olemaan eikä turkulaisilla olisi mitään syytä levottomuuteen. Ed. Yrjö-Koskiselle tahdon huomauttaa, että nykyisen elintarveanarkian jatkuessa ei heidän kotinsa linnarauha ole turvattu, vaan voivat sitä häiritä milloin punakaartilaiset milloin suojeluskuntalaiset, milloin joidenka toisten vähemmän miellyttävien henkilöiden mellastelu sillä niin kauan kuin nykyistä pulaa jatkuu ja elintarvevarastoja löytyy tai luullaan löytyvän ei rauhallisuus ennen palaja ennen kun oikeudenmukainen kaikkia käsittävä varastojen tarkastus ja inventtaus on toimeenpantu ja jos tämä kysymys säännöstellään lailla ja asianomaiset virastot saavat tämän tarkastuksen suorittaa niin ainakin minä uskon että ne myöskin pystyvät löytämään henkilöitä, jotka tämän toimen voivat säädyllisesti toimittaa.

Ed. Hultin: Nykyisen elintarvepulan pääasialliset tekijät ovat, kuten kaikki tietävät, kadon johdosta syntynyt viljanpuute, vaikeus saada elintarpeita ulkomailta, täällä majailevan venäläisen sotaväen suuri elintarpeiden kulutus, keinottelu ja jobbaus sekä epäjärjestykset ja väkivaltaisuudet. On oikeastaan turhaa puhua viime vuoden kadosta. Siihen täytyy kuitenkin kajota huomauttaakseen, miten tärkeätä on, että nyt kaikin keinoin pyritään siihen, ettei viljanpuute tule ensi vuonna uudistumaan. Tämän vuoksi on sekä ryhdyttävä voimakkaasti maanviljelyksen parantamiseen, että myöskin vältettävä semmoisia tekoja, jotka ovat omiansa vähentämään ensi sadon toiveita. Sellaisiakin tekoja valitettavasti tapahtuu. Olemmehan tänään sanomalehdistä lukeneet sellaisen pelottavan uutisen, että eräällä paikkakunnalla edesvastuuttomat punakaartilaiset ovat ryöstäneet suuren määrän valtion varaamaa siemenviljaa. Mitä tulee elintarpeiden hankintaan ulkomailta, niin mielestäni on lausuttava hallitukselle ja elintarveviranomaisille täysi tunnustus niistä tarmokkaista toimenpiteistä, joihin he ovat tässä suhteessa ryhtyneet. Mitä taas vallitsevan puutteen kolmanteen tekijään eli täällä majailevan venäläisen sotaväen kulutukseen tulee, tiedämme, että tämä sotaväki ei suinkaan elä ainoastaan omasta maastaan tuoduilla muonavaroilla, vaan hyvin suuressa määrässä kuluttaa tämän maan niukkoja varoja. Tämä ei suinkaan ole kuvittelua. Olemmehan joka päivä tilaisuudessa kaduillamme näkemään, miten esimerkiksi suuria lihakuormia kuljetetaan kasarmeihin, samalla kun kaupungin asukkaat vain harvoina viikon päivinä voivat myymälöistä saada lihaa ostaakseen. Sanomalehdissä julaistuista selonteoista on nähty, että venäläinen sotaväki maassamme kuluttaa yhtä paljon lihaa kuin koko siviiliväestö yhteensä liikekeskuksissa. Tunnettua myös on että talollisten on täytynyt riistämättömistä varoistaan luovuttaa heiniä sotaväen tarpeisiin ja usein on tapahtunut, että näitä vaatimuksia on säestetty väkivallan uhalla. Äärimmäisen hädän sanelema on senvuoksi kansamme vaatimus, että vieraan sotaväen, jonka paikka ei enää muutenkaan ole riippumattomassa Suomessa, on palattava kotimaahansa. Venäjällä ei voi olla mitään vaaraa tällaisesta paluusta. Olen muuten ihmettellyt, ettei vasemmisto yleensä ole kiinnittänyt huomiota siihen seikkaan, miten suuressa määrässä tämä venäläisen sotaväen kulutus kärjistää elintarvepulaamme. Ehdotetulla elintarpeiden tarkastuksella on, kuten on ilmoitettu, tarkoituksena paljastaa keinottelutarkoituksessa kerätyt ja salatut varastot. Mutta muistakaamme, että keinottelijat ovat erinomaisen ovelaa väkeä ja heitä on nykyään tässä maassa sangen paljon. Niitä asuu

sekä kellarikerroksissa että paraatikäytävän huoneistoissa ja ne kyllä pystyvät piilottamaan varastonsa. Senvuoksi olisi ryhdyttävä heihin nähden toisellaisiinkin keinoihin, kuin tässä esityksessä mainittuihin. Joka päivä melkein on tilaisuudessa näkemään sanomalehtien ilmoitusosastoissa ilmoituksia järjestelynalaisten elintarpeitten myynnistä. Sekä sokeria että voita tarjotaan julkisesti kaupan „korkeampiin hintoihin". Ja tunnettua on, että näissä tapauksissa rajahintoja paljon suurempia hintoja sekä vaaditaan että maksetaankin. Elintarveviranomaisten olisi mielestäni kiinnitettävä huomiota tämmöisiin ilmoituksiin ja niiden johdolla ryhdyttävä ehkäisy- ja rankaisutoimenpiteisiin.

Mutta ovat kuluttajatkin syypäät jobbauksen ja keinottelun kukoistamiseen. Miksi ovat he valmiit maksamaan kuinka korkeita hintoja tahansa eikä vaan aivan välttämättömistä ruoka-aineista, mutta myös enemmän ylellisyystavaroista? Ja tällaiseen kilpailuun eivät ota osaa ainoastaan varakkaat, vaan myös vähempivaraiset. On maksettu aina 36 markkaan kahvikilolta, 25 markkaa voista ja sokerista ja, niinkuin sanoin, tämmöisiä hintoja maksavat ei vain rikkaat, joilla ehkä on sellaiseen tuhlaukseen varaa, mutta myöskin vähempivaraiset. Ainakin kerrottiin sillä paikkakunnalla, jossa viime kesän oleskelin, kun hinnat alkoivat kohota, että se tapahtui senvuoksi, että työmiehet maksoivat mitä vain vaadittiin, vieläpä tarjosivat enemmänkin. Tässä suhteessa olisi kuluttajienkin asetuttava vastustamaan jobbausta. Supistakaamme tarpeemme niin paljon kuin voimme, ja kieltäytykäämme maksamasta noita huimia hintoja, niin jobbarien liikevoitto supistuu ja heidän lukunsa vähenee ehkä samassa suhteessa.

On totta, että ehdotettu elintarvevarastojen tarkastus yksityisissä kodeissa on näissä herättänyt paljon huolestumista. Tätä ei voi kummastella, kun ottaa huomioon, miten suuressa määrin yksityisten kansalaisten turvallisuus ja omaisuus viime aikoina on ollut väkivaltaa harjoittavien kansalaisten puolelta uhattu ja miten varsinkin elintarpeita on monissa paikoin ryöstetty. Meillä on tämän johdosta täysi syy vaatia, että milloin tarkastuksia katsotaan välttämättömiksi, on annettava täydet takeet siitä, että nämä eivät anna aihetta minkäänlaisiin väki- eikä ilkivallan tekoihin. Sellainen tapaus, mikä täällä aamupäivällä mainittiin tapahtuneen Espoon pitäjässä, on mitä ankarimmin tuomittava. Jos sikäläinen elintarvelautakunta teki itsensä syypääksi semmoisen henkilön valitsemiseen tarkastajaksi, jota on syytetty murhasta, niin se on ollut anteeksiantamatonta. Mutta mielestäni on myös rehellisten ja kunniallisten kansalaisten otettava huomioon, ettei heidän sovi kieltäytyä tarkastajan toimista, niin epämiellyttäviä kuin ne epäilemättä tarkastajalle itselleen ovatkin. Nämä toimet ovat käsitettävät yhteiskunnallisiksi luottamustoimiksi. Jos kunnon kansalaiset niistä kieltäytyvät on vain seurauksena, että nämä toimet joutuvat vähemmin luotettavien henkilöiden suoritettaviksi, josta yhteiskunta kärsii.

Ed. Wrede huomautti aamupuolella, että kotien varastot yleensä ovat varsin pienet ja että senvuoksi on tarpeetonta ulottaa tarkastusta näihin varastoihin. Olen käsittänyt asian niin, että ne, joilla on pienikin varasto, käyttäisivät etupäässä sitä kuluttaaksensa sitä vähemmässä määrin yleisiä varastoja. Näin on elintarvehallituksen taholta kuitenkin selitetty tarkotuksen olevan. Tyydytyksellä on tervehditty, että elintarvehallitus on ottanut huomioon julkisuudessa tehdyt muistutukset, ettei niitä henkilöitä, jotka ovat järjestelynalaisten elintarpeitten käytössä noudattaneet erikoista säästäväisyyttä, ole asetettava ainakaan huonompaan asemaan kuin ne, jotka eivät ole olleet yhtä säästäväisiä. Ilmoitus, että edelliset saavat säästöistään säilyttää vaikkapa vain hyvinkin pienen osan, on ollut omiaan yleisöä rauhoittamaan ja on ollut sitä tarpeellisempi, kun meidän kansallamme yleensä valitettavasti näkyy olevan vähemmän taipumusta säästäväisyyteen kuin monella muulla kansalla. Joku aika takaperin julaistiin sanomalehdissä senaatin puheenjohtajan allekirjottama elintarvekysymyksen järjestämistä koskeva selitys, joka oli osotettu Suomen naisille ja jonka tarkotuksena oli poistaa ehdotettujen toimenpiteitten herättämät epäilykset ja huolet. Puolestani katson että selityksessä esitetty perustelu on tyydyttävä. Siinä vakuutetaan, että tarkastusta varten tullaan antamaan ohjeita kotirauhan turvaamiseksi ja asiaan kuulumattomain estämiseksi siihen sekaantumasta. Jos tämä onnistuu, on kaikki hyvä, ja olen varma siitä, että Suomen naiset ja perheenäidit, jotka niin monessa muussa suhteessa ovat tottuneet alistamaan oman etunsa yhteiskunnan vaatimusten alle, tulevat tässäkin tapauksessa osottamaan että heidän myötävaikutukseensa hädän lieventämiseksi ja kansallisen onnettomuuden välttämiseksi ei turhaan vedota. Ehdotettuun tarkastukseen, jos sellainen katsotaan välttämättömäksi, on kaikkien kansalaisten alistuttava eikä yksikään kansanluokka saa siitä vetäytyä pois. Yleinen asema maassamme on elintarvepuutteen tähden ja muistakin syistä niin vaikea, että eduskunnan velvollisuus mielestäni on kaikilla keinoin helpot-

taa hallituksen ja elintarveviranomaisten, olkoot ne sitten valtion tai kunnan viranomaisia, pyrkimyksiä suoranaisen nälänhädän estämiseksi. Yhdeksi sellaiseksi toimenpiteeksi käsitän esilläolevan ehdotuksen ja olen sen vuoksi puolestani valmis sitä kannattamaan.

Ed. Ståhlberg: Siihen keskustelussa esiintuotuun käsitykseen että puheenaoleva esitys olisi käsiteltävä siinä järjestyksessä kuin perustuslain muuttamisesta on voimassa, en puolestani voi yhtyä. Vaikka elintarvelaki on säädetty mainitussa järjestyksessä, ei siten syntyneen lain tarvitse olla perustuslain luontoinen eikä tietääkseni mikään osoita, että sitä olisi sellaiseksi tarkoitettu. Muutoksia elintarvelakiin voidaan siis tehdä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, mikäli ne eivät itse sisällä poikkeusta perustuslaissa. Sellaisen poikkeuksen sisältää aikaisemmin päätetty muutos elintarvelain 14 pykälään. Mutta ilmoitusvelvollisuutta ja tarkastuksia koskevia säännöksiä ei viime valtiopäivillä pidetty perustuslakia koskevina eikä siihen käsitykseen liene syytä myöskään nyt ehdotettuihin ja muutettuihin säännöksiin nähden. Nämä säännökset ovat epäilemättä arveluttavan pitkälle meneviä ja sentähden onkin valiokunnan tarkoin harkittava, ovatko ne välttämättömiä niin laajalti kuin esityksessä ehdotetaan. Kaikissa tapauksissa olisi ainakin ehdotetun 13 §:n 3 momenttia selvennettävä niin että siitä selvästi näkyy mitä siinä ehdotettu koko maata tai osaa siitä koskeva yleinen tarkastus käsittää ja kuka voi käyttää siihen esityksessä mainittuja henkilöitä, keneltä siihen siis pitää olla nimenomainen valtuutus. Ei saa jäädä epävarmaksi, kuka kulloinkin vastaa siitä, että mikin toimitusmies on lähetetty tarkastusta toimittamaan.

Ed. Haapanen: Käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen mukaan tulee elintarvelaki entisestään kiristymään. Se on kyllä paikallaan sellaisiin nähden jotka keräävät elintarpeita taakseen tai harjoittavat niillä keinottelua. Tätä luonnollisesti ei saa sallia, sitä vähemmän, kun nyt nälänhätä yhä enemmän uhkaa maata. Mutta kiristys tässä menee hiukan liian pitkälle varsinaisiin elintarvetuottajiin nähden. Esityksen 13 §:n 2 momentin mukaan voi elintarvelautakunta käyttää kaikenlaisia „palvelusmiehiä" yksityisten henkilöjen varastojen tarkastajiksi. Tässä voi avautua mahdollisuuksia monenlaisen mielivallan harjoittamiseen. Kuka takaa millaisia „palvelusmiehiä" tullaan milloinkin tässä käyttämään ja missä sivutarkoituksessa he ehkä tulevat tarkastuksen nimessä liikkumaan. Tosin voidaan sanoa, että tässä elintarvelautakunnat jäsentensä kautta eivät voi kaikkea tarkastusta toimittaa. He kyllä ehtivät ne tehdä kaikissa niissä tapauksissa, joissa tarkastuksia todella tarvitaan. Lisäksi voi käydä niin että tarkastus, jossa käytetään apumiehiä, muuttuu eräänlaiseksi ammatiksi näille henkilöille. „Epäilyttäviä tapauksia" he kyllä tulevat riittävästi löytämään. Sitten tulee maaseudulla tarkastukset seuraamaan toistansa ehkä loppumattomiin. Niin luonnollisesti ei saa tapahtua. Olisi siis mielestäni puheenaolevan pykälän 2 kohdassa mainitut „palvelusmiehet" kokonaan siitä poistettavat.

Ed. Tokoi: Kun ei ole tavallista että valiokunnan jäsenet evästävät itseään niissä asioissa, jotka lähetetään johonkin valiokuntaan, niin en minäkään tahdo lähteä lausumaan itse asiassa mitään evästyksiä. Arvelen, että valiokunnan jäsenet ovat olleet hyvin kiitollisia kaikista niistä eväistä, mitä valiokunta tässä asiassa on tänä päivänä ja iltana saanut. Mutta hyväkin on joskus liikaa. Meillä nimittäin oli tarkoitus, että me nopeasti ja ripeästi toimien olisimme voineet mahdollisesti saada jo tämän illan istuntoon valiokunnan mietinnön pantavaksi pöydälle, mutta nyt tämä evästyskeskustelu näyttää tekevän tämän meidän ripeän suunnitelmamme ainakin tällä kertaa hyvin epäilyksen alaiseksi. Jos evästyskeskustelu olisi rajoittunut vähempään, niin sillä arvolla, millä hallituksen esityksiä on tietysti varsinkin tällaisessa asiassa kohdeltava, olisi valiokunta luultavasti voinut antaa mietintönsä vielä tämän illan istunnossa.

Ed. Kairamo: Minunkin mielestäni on lakiehdotuksen kolmas kappale sellainen, että se ehdottomasti kaipaa selventämistä ja täydentämistä. Yhdyn niihin puhujiin, jotka tätä tarkoittavat. Mutta vielä enemmän: pyytäisin jättää elintarvevaliokunnan harkittavaksi, onko tämä kappale ollenkaan tarpeellinen. Kun on kysymys niin tärkeästä, elämän tavallista kulkua siihen määrin häiritsevästä ja niin suuria kustannuksia vaativasta toimenpiteestä, kuin on yleinen koko maata käsittävä elintarpeiden tarkastus, niin nähdäkseni ratkaisu siitä, onko sellainen ja missä määrin toimeenpantava, on jätettävä hallituksen tehtäväksi, sitä ei saisi jättää keskusviraston päätettäväksi. Elintarvehallitusta tosin elähyttää kiitettävä innostus tehtäväänsä sekä varsinkin järkähtämätön usko käyttämiensä metoodien luotettavaisuuteen. Kuitenkin on jo kokemus mielestäni osoittanut, että meillä ei ole riittävästi edellytyksiä siihen.

että tällainen tarkastus todellakin antaisi niitä tarkkoja tietoja, joita toivotaan. On senvuoksi syytä huomauttaa, että näitä puutteellisuuksia ei suinkaan korvata senkautta, että tarkastuksia alinomaa toinen toisensa perästä pannaan toimeen. Se tarkastus, joka näinä päivinä on tapahtunut ja paraillaan vielä jatkuu, on jo toinen viimeisen sadon jälkeen. Minun ymmärtääkseni niin kauan kuin maan hallituksella on viljamonopooli, ei yleensä pitäisi tulla kysymykseen muuta kuin yksi tarkastus vuodessa. Sellaiset tulokset, kuin nyt on saavutettu, jolloin toimeenpantu tarkastus on suureksi osaksi arveluttavassa määrässä ajanut karille, eivät ole asialle eduksi, vaan ne kasvattavat päinvastoin kansalaiset lain halveksumiseen ja myöskin sen rikkomiseen. Pyytäisin siis, että otettaisiin vakavasti harkittavaksi, eikö riittäviä valtuuksia voisi antaa maan hallitukselle tarvitsematta niitä sitä paitsi myöntää elintarvehallitukselle.

Ed. W r e d e: En ärad talare, herr Ståhlberg, har såsom sin mening uttalat, att förevarande lagförslag icke berör grundlag och därför icke heller behöfver behandlas enligt 60 § L. O. Han har i sådant afseende anfört, att lifsmedelslagen, ehuru den innebär viktiga ändringar i grundlag, dock icke själf är af grundlagsnatur, och därför kan ändras i samma ordning som annan lag. Detta är nog i och för sig riktigt, och riktigt är också, att grundlag icke innehåller uttryckliga stadganden angående husundersökning, men dessa omständigheter äro enligt min tanke här icke afgörande. Senaste landtdags grundlagsutskott yttrar angående förevarande lag: af det ofvan anförda framgår att lagförslaget i sina viktigaste och väsentligaste stycken innebär ett afsteg från stadgandena i grundlag. Å andra sidan sakna öfriga stadganden i förslaget betydelse utom i sammanhang med ofvan berörda stadganden. Enligt grundlagsutskottets uppfattning bör förty lagförslaget i sin helhet behandlas på sätt som angående ändring af grundlag är stadgadt. Detta uttalande är enligt min tanke alldeles riktigt. Hvad särskildt beträffar de stadganden, som tillåta undersökning af förrådsrum och bostadslokaler, där födoämnen kunna förvaras, så hafva dessa stadganden sin betydelse endast såsom medel för verkställande af beslag å sådana ämnen. Det är således den utvidgade rätten till beslag som här är hufvudsaken, icke själfva husundersökningen, och stadganden angående beslag af välfånget gods äro ju, såsom alla torde erkänna, sådana, att de innebära ingrepp i medborgares genom grundlag skyddade rättigheter.

Då nu således förevarande lifsmedelslag i sin helhet är af den natur, att den ändrat grundlag, och det lagförslag, som nu föreligger, innebär ett ytterligare steg i samma riktning, ett längre gående ingrepp i medborgares rättigheter än lifsmedelslagen, så kan jag icke komma till någon annan slutsats än att samma skäl, som verkade att lifsmedelslagen måste betraktas såsom innebärande ändring af grundlag, också här hafva sin tillämpning och att sålunda också detta förslag borde behandlas såsom om ändring af grundlag är stadgadt.

Ed. E s t l a n d e r: Jag kan afstå från ordet, då friherre Wrede har anfört just de omständigheter, som det var min afsikt att påpeka, och får jag i allo förena mig om friherre Wredes uttalande.

Ed. S c h y b e r g s o n: Ordföranden i lifsmedelsutskottet, herr Tokoi, har meddelat, att utskottets afsikt varit att redan i afton slutbehandla denna fråga och framlägga betänkandet för landtdagen. Det hade utan tvifvel varit en snabb manöver, annat kan man icke säga, och upplysningsvis kan tilläggas, enligt hvad utskottsmedlemmar nämnt, att betänkandet i själfva verket föreligger färdigt med fyra reservationer så pass vidt från hvarandra gående, att egentligen ingen af utskottets medlemmar står bakom betänkandet. Jag är för ingen del den, som klandrar ett utskott för att det fullgör sitt arbete redan på förhand på grund af aktstycken, som det kunnat på privat väg erhålla, långt därifrån. Jag har heller ingenting emot att detta har skett af den hänsyn, den speciella uppmärksamhet, som enligt herr Tokois mening bör ägnas regeringens propositioner. Men öfverhufvud tror jag att i just denna fråga satsen „skynda lagom" kan vara tillämplig. Ty förhållandena förändra sig så snabbt, att det kunde vara skäl att vänta någon dag eller någon vecka för att icke komma till alldeles onödiga och förhastade åtgärder. Hvarje dag som går närmar oss den tidpunkt, då vår sjöfart under neutral flagga kan vidtaga och närmar sig också den tidpunkt, då vi kunna få spannmål, med kringgående af de stora centra Moskwa och Petersburg, öfver Polen och Tyskland, och jag tror det vore lyckligare, om vi skulle rikta vår energi på anskaffande af spannmål i stället för att helt och hållet gå upp i ransoneringen och alla dessa tvångsåtgärder, som dessutom äro fullkomligt gagnlösa. Jag vet icke att lifsmedelsfrågan har lidit på att lifsmedelsutskottets berömda petitionsbetänkande har legat obehandladt i sex veckor eller så, och jag

tror knappast, att det skulle skada, om det skulle gå på samma sätt med nu förevarande proposition.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimäinen varapuhemies: Eduskunta päättänee hyväksyä puhemiesneuvoston ehdotuksen ja lähettänee asian elintarveasiain valiokuntaan?

Ehdotus hyväksytään.

2) Kertomus valtiovarain tilasta vuosina 1913—1915

esitellään.

Ensimäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Ehdotus hyväksytään.

3) Ehdotus laiksi sisältävä väliaikaisia säännöksiä alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta.

Esitellään ensimäiseen käsittelyyn talousvaliokunnan mietintö n:o 1 ed. Savolaisen y. m. edusk. esityksen n:o 19 sekä ed. Alkion y. m. edusk. esityksen n:o 20 johdosta, jotka sisältävät ehdotuksen laiksi väliaikaisia säännöksiä varten alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta.

Keskustelu:

Ed. Alkio: Kun eduskunnassa viime kerralla tätä asiaa käsiteltiin, käytti senaattori Louhivuori tilaisuutta palauttaakseen uudelleen keskustelun alaiseksi kysymyksen siitä, eikö mallasjuomien väkevyysprosenttia olisi koroitettava 2½ prosenttiin, valiokunnan mietinnössä kun prosenttimäärä on ehdotettu kahdeksi. Hän tämän lausuntonsa perusteluissa huomautti, että raittiuspiireissäkään ei olla ollenkaan yksimielisiä siitä, olisiko mallasjuomien alkoholiprosentti oleva 2½ vai kaksi. Tämän johdosta pyydän vaan lyhyesti huomauttaa, että minun tietääkseni raittiuspiireissä ollaan aivan yleisesti sitä mieltä, että mietojen mallasjuomien alkoholiprosentin pitää olla korkeintaan kaksi. Tämä mielipide lausuttiin hyvin selvästi ilmi muiden muassa Vaasassa pidetyssä yleisessä raittiuskokouksessa vuonna 1916.

Sitä paitsi on kokemus osoittanut, että näistä miedoista mallasjuomista on joka tapauksessa sangen suuri vaara olemassa yhteiskunnan ei ainoastaan rauhalle vaan siveydellekin. Minulla on tässä eräs asiakirja, joka selvästi osoittaa miltä kannalta maaseudulla nykyään yleensä katsellaan mietojenkin mallasjuomien kauppaa. Se on nimittäin pöytäkirjanote Kemin raastuvanoikeudesta, jossa on käsitelty muuan syytejuttu erästä kaljanmyyjää vastaan Rovaniemeltä. Siellä esiintyi todistajina muiden muassa kruununnimismies — nimi on tässä sivuasia — ja hän lausui: „Pyynnöstä saan täten valanvelvoituksella todistaa, että pullokaljan kauppa Rovaniemellä, niinkauvan kuin olen siellä ollut nimismiehenä, on aikaansaanut paljon pahennusta varsinkin Rovaniemen kirkonkylässä, missä tätä juomaa virvoitusjuoman nimellä anniskellaan. Olevat pullokaljan ravintolat ovat muodostuneet krouvipaikoiksi, juopuneitten temmellyspaikoiksi, missä juomahimoa tyydyttävät henkilöt, jotka sekoittamalla kaljaan alkoholipitoisia aineita tai ilman niitä nauttivat kaljaa sellaisissa mahdottomissa määrissä, että päihtyvät. Useita rikosjuttuja Rovaniemen kihlakunnanoikeudessa käsiteltäessä on käynyt ilmi, että syytetty on joutunut rikokselliselle tielle vasta sitten, kun hän jossain kaljaravintolassa on juonut jotain pullokaljaa. Ja niitä anniskelevat ravintolat ovat katsottavat ei ainoastaan juoppouden edistäjiksi, vaan myös rikollisuuden levittäjiksi paikkakunnalla. Ylenmääräisen pullokaljan juopottelun seurauksena on myös, että pullokaljan anniskelujen ympäristöt Rovaniemen kirkonkylässä ovat siivottomia, vieläpä epäterveellisiä." Todistuksensa lopussa hän sanoo: „Kaiken ylläolevan ja monien muitten tässä yhteydessä mainitsematta jääneitten epäkohtien nojalla katson, että pullokaljan kauppa, joka kannattajikseen on saanut omaa voittoaan tavoittelevia ja usein alhaisen moraalin omaavia henkilöitä, on muodostunut Rovaniemellä suoranaiseksi maanvaivaksi". Suusanaisessa todistuksessaan — tämä oli kirjallisesta todistuksesta — mainittu todistaja vielä lisää: „Myöskin oli se seikka huomattavissa, että paljon nousevaa nuorisoa käy tällaisissa kaljakaupoissa". Eräs toinen todistaja lausuu näin: „Pyynnöstä täten todistan, että Rovaniemen poliisilaitoksella kuluvan vuoden ajalla juopumuksen takia on ollut pidätettynä 67 henkilöä, joista 62 sanoi saaneensa juopumuksensa pullokaljasta ja 29 sanoo juoneensa pullokaljaa Kalle Vilho Autin — nimittäin syytetyn — omistamassa kaljamyymälässä niin paljon, että ovat joutuneet jotkut lopulta muistamattomiksi, ja että on juotu siellä niin paljon, kuin kukin on pyytänyt, olkoonpa

ostaja selvä tai juopunut". Lisää edelliseen, että „oli nähnyt poikasiakin juopottelemassa kaljaloissa, jotka pidetään auki joka päivä k:lo 9:stä aamulla k:lo 9:ään illalla ja joihin todistajakin oli nähnyt kantajain hevosten kuljettavan kaljaa sunnuntainakin ennen kello 6 illalla". Eräs toinen todistaja todistaa: „Ne, jotka ovat nauttineet mainittua juomaa, väittävät, että 15 kaljapullollisesta menettää sekä liikuntokykynsä että muistinsa". Todistaja huomautti vielä, että „kuntakokouksessa on suurin osa läsnäolijoista, jopa itse juojat ja myymälänpitäjätkin tahtoneet saada rajoitusta pullokaljan myymiselle tai sen kokonaan poistamista vaatineet. Ainoastaan kantaja ja pari kolme muuta, joilla kaljan menekistä on aineellista etua, vastustavat sitä." Edelleen todistettiin, että „myymälöissä kulkee vapaasti alle ja päälle 10 vuoden ikäisiä lapsiakin".

Luulen, että jo tässä asiakirjassa olevat todistukset ovat riittävän selviä osoittamaan, että pullokaljasta sellaisena, kuin sitä nyt kaupoissa esiintyy, siitä on sellaisenakin olemassa yhteiskunnallisesti huomattava vaara. Sen vuoksi pyydän suurelle valiokunnalle suositella, että missään tapauksessa ei ryhdyttäisi muuttelemaan kaljan prosenttimäärää sitä korkeammaksi, minkälaisena se nyt on tässä valiokunnan mietinnössä.

Mietintöön liitetyssä vastalauseessa on tahdottu vastustaa sitä, ettei rangaistusmääräyksiä tämän lain rikkomisesta olisi koroitettava tai määrättävä niin korkeiksi, kuin miksi valiokunta on ne ehdottanut. Olen puolestani kuitenkin sitä mieltä, että rangaistusmäärät tässä tapauksessa täytyvät olla hyvin korkeat. Siitä on jo eräitä vuosia — taitaa olla 6 vuotta — kun tässä eduskunnassa tein ehdotuksen silloin salapoltosta johtuvain rangaistusten koroittamisesta. Silloin esiintyi täällä sellainen mielipide, että rangaistusmäärät eivät olleet entisessäkään paloviina-asetuksessa liian matalat, ja nimenomaan viitattiin siihen, että salapoltto maassa ei ollut niin korkea, että sitä oli syytä, aihetta tällaisella poikkeustoimenpiteellä ruveta erikoisesti vastustamaan. Sittemmin on saavutettu kokemus, joka on osoittanut, että väkijuomalainsäädäntömme on ollut täysin riittämätön niitä väärinkäytöksiä vastaan, joita sittemmin on nyt viimeisinä vuosina viinan salapolton kautta tapahtunut. Tässä suhteessa on ollut turvauduttava niihin sota-ajan pakkotoimenpiteisiin, jotka nyt ovat olleet jonkunlaisena apuna tätä turmiota vastassa. Asianlaita on kumminkin sillä tavalla, että tänä aikana on salapolttopahe päässyt maassa siihen määrään kukoistamaan, että pelkään, että tätä pahetta on hyvin vaikea saada poiskitketyksi muuten kuin siten, että sangen ratkaisevia ja jyrkkiä lainsäädäntötoimenpiteitä on sitä varten aikaansaatava. Minun mielestäni senvuoksi valiokunnan ehdottamat rangaistusmääräykset eivät suinkaan ole liian korkeita ja ankaroita, vaan pikemmin liian mietoja. Täällä on usein huomautettu siitä, kun kieltolakikysymyksistä on keskusteltu, että kieltolaki maassa kenties ei voisi tulla käytännössä toteutetuksi sen johdosta, että ne, jotka haluavat väkijuomia käyttää, ne niitä laittomia teitä itsellensä hankkivat. Näinä sotavuosina on saatu huomata, mitenkä maassa yläluokat, sivistyneet luokat yhdessä sen kurjimpien kerrosten kanssa ovat olleet mukana toimeenpanemassa väkijuomien laitonta hankintaa. Olen tullut puolestani siihen käsitykseen, että kieltolain kautta saadaan, kun se voimaan tässä maassa tulee, saadaan ruveta taistelemaan myöskin niitä kansanluokkia vastaan, jotka enimmin ovat peloitelleet sillä, että syvät rivit eivät alistu kieltolain pakkomääräysten alle. Senvuoksi arvelen, että myöskin niitä rangaistusmääräyksiä, joita tässä nyt säädetään, voidaan varsin hyvin sovelluttaa myöskin niihin herrasluokkiin, jotka salateitä ovat tänne hankkineet itsellensä väkijuomia ulkomailta ja niitä näinä vuosina käyttäneet siten vieden koko siveellisen pohjan siltä raittiustaistelulta, jota täällä on syvien rivien keskuudessa käyty ja koetettu saada moraalia kohotetuksi salapolttoa vastaan. Olen siinä uskossa, että kun muutama vuosi kieltolailla täällä kokeillaan, ollaan pakoitetut ryhtymään aivan uuteen lainsäädäntötoimenpiteeseen, joka ankaroilla pakkomääräyksillä tulee hillitsemään tämän maan ylä- ja alaluokkien harjoittamaa väkijuomien laitonta hankintaa.

Mitä vihdoin tulee alkoholihallitukseen, jota myöskin mietinnön perusteluissa on ehdotettu, olen sitä mieltä, että alkoholihallituksen tarkoitusperä saavutetaan jo sillä toimenpiteellä, joka on sen kautta jo toteutettu, että maan sosialihallituksen yhteyteen on järjestetty erikoinen alkoholiosasto. En senvuoksi katso, että valiokunnan mietintö, vaikkapa se tällaisenaan hyväksyttäisiinkin, oikeastaan enää sisältää määräystä siitä, että senaatin olisi ehdottomasti tällaista alkoholihallitusta ruvettava toteuttamaankaan, vaikkapa tämä kohta mietinnössä hyväksyttäisiinkin. Sen vuoksi en ehdota myöskään sen poistamista, vaan hyväksyn mietinnön sellaisenaan.

Ed. Estlander: Förevarande i motionsväg framställda lagförslag hör till raden af de lagar,

som, efter att hafva i den tidigare finska lagstiftningen utgjordt sällsynta undantag, begynnt blifva allt vanligare, sedan lagstiftningen ankommer å enkammarlandtdagarna, nämligen s. k. tvångslagar. Det utmärkande för denna lagstiftning nödgas jag se i det förakt, som lagstiftaren visar för det, som dock utgör själfva grunden för lagens upprätthållande, nämligen den inom samhället rådande öfvertygelsen om lagbestämningarnas billighet och rättvisa och om deras nödvändighet. Att denna förutsättning saknats har tydligen ådagalagts genom nödvändigheten att inom kort till tidigare bestämningar på ett visst område foga nya lagbestämningar, som nära nog kommit lagstiftningen att öfvergå till ren kriminallagstiftning. Också beträffande förevarande lagförslag kan det sägas, att dess ändamål just är att med åsidoskjutande af en af landtdagen nyligen antagen lag, som ännu icke trädt i kraft, sätta andra strängare lagbestämningar, emedan man befarar, att den tidigare lagstiftningen icke skall leda till målet. Man förmår således icke höja sig till insikt om hvad det är som gör, att tidigare tvångslagstiftning icke kan åstadkomma det ofta nog goda ändamål, som därmed åsyftas, och man bygger därför på ständigt nya, skärpta straffbestämningar. En sådan lagstiftning kan jag icke tveka om att benämna en dålig lagstiftning.

Beträffande förevarande förslag vill jag icke dess mera ingå i detaljer än att jag framhåller, att också dessa lagbestämningar beröra, i samma mån som själfva förbudslagen det gjorde, enskildas förvärfvade rätt. Jag kan i det väsentliga förena mig om hvad vid ett tidigare tillfälle af en medlem af senaten yttrades rörande särskilda mer betydande punkter i lagförslaget. Jag anser emellertid för min del, att detsamma icke borde blifva lag och kan därför icke heller omfatta den bifogade reservationen, ehuru jag i allo erkänner syftet med densamma.

En särskild omständighet, som i betänkandet beröres på pag. 4 och 5 och som också hafva sammanhang med bestämningarna i §§ 7 och 12 i lagförslaget, vill jag här ännu framhålla. Det förefaller mig som om det förhållandet skulle förtjäna mera uppmärksamhet än som härintills kommit detsamma till del. Det är nämligen den hunger efter nya tjänster och den ifver att finna anledning till dylika tjänsters inrättande, som i vårt samhälle alltmera försports, allt eftersom den moderna demokratin griper omkring sig. Det kan vara på sin plats att signalera denna tendens, som måhända inom kortare tid än man förmodar kan komma att förskaffa vårt samhälle en dyrare och sämre byråkrati än de föreställa sig, hvilka varit vana att förknippa detta ord med begreppet „borgerligt samhälle".

Ed. K. S a a r i: Tämän käsilläolevan lakiehdotuksen tarkoituksena on ehkäistä sitä rikollisuutta, jota nykyään väkijuomaliikkeen alalla kautta maan harjoitetaan hirvittävässä määrässä. Asiassa on myöskin jonkunverran sekavuutta lainkäytönkin alalla. Laajoissa piireissä nimittäin ollaan epäselvillä siitä, mitä lakimääräyksiä olisi sovellutettava väkijuomarikoksia tuomittaessa. Muutamissa piireissä on oltu sitä mieltä, että maaliskuun manifestin mukaisesti tässä suhteessa väkijuomiin nähden on voimassa mitä asetuksessa 9 päivältä kesäkuuta 1892 paloviinan valmistuksesta, kuljetuksesta ja varastossapidosta säädetään. Niinpä Hufvudstadsbladetissa kuuluu viime syyskesällä olleen mainittuna, että pääkaupungin ravintoloissa olisi ruvettu anniskelemaan muutamia lajeja juovutusjuomia muka täysin laillisesti. Varsinaisen viinalakimme rangaistusmääräykset taasen ovat nykyaikaisiin oloihin nähden niin lievät, että niiden avulla on mahdotonta tehokkaalla tavalla saada ehkäistyksi salapolttoa ja salakapakoimista, joita eri puolilla maatamme valtavassa määrässä nykyään harjoitetaan. Olemme saaneet tässä sodan aikana nähdä, miten salaviinanpoltto, salaviinakauppa ja ennustetut kieltolain kiertämiset ovat varsinkin eteläPohjanmaalla versoneet. Niinpä varmuudella kerrotaan yhdessä ainoassa kylässä eräässä eteläPohjanmaan kunnassa löytyvän 9 salapolttimoa, joiden tuotteita kaupitellaan salavihkaan kaikkialla ympäristössä. Juopottelu pahe on vähitellen kehittynyt arveluttavaan määrään, samallaiseksi kuin se oli muutama vuosi sodan edellä. Hallinnolliset väliaikaiset kieltomääräykset ovat kadottaneet kaiken tehonsa. Tuntuu melkein siltä kuin kieltolain vastustajat olisivat koettaneet kaikki voimansa panna liikkeelle salapolton ja salaisen väkijuomakaupan tukemiseksi, heikentääkseen vahvistetun kieltolain vaikutusta sen voimaan tullessa kesäkuun 1 päivänä 1919. Tämä porvarillisen yhteiskunnan synnyttämä mätäpaise leviää arveluttavassa määrässä ja etupäässä joutun siitä kärsimään työväenluokka hyvin ymmärrettävistä syistä. Se vahingoittaa työväen luokkaa siveellisessä ja taloudellisessa suhteessa suuresti. Se heikentää työväenluokan taistelutarmoa ja lisää vaan yhä sen taloudellista kurjuutta. Ikävintä asiassa on vielä se, että syyllisiksi väkijuomarikoksiin joutuvat yleensä köyhät ihmiset. Salapolttajat eivät kykenisi ilkeätä ammattiaan harjoittamaan, elleivät porvarillisiin puolueisiin

kuuluvat varakkaammat talon isännät yhtyisi heitä avustamaan ja tukemaan luovuttamalla tietensä salapolttajille viljaa viinan keittämiseen. Tällainen yhteistoiminta salapolttajien ja varakkaampien talonisäntien välillä lienee jotenkin yleistä ja suurimpana vaikuttimena tähän yhteistoimintaan on rahan ja väkijuomain himo. Kerrotaanpa salapolttajien joskus maksaneen ruishehtolitrasta 300 markkaakin viljanomistajalle. Toiset taas antavat viljansa salapolttajille saadaksensa viinaa siitä maksuksi. Osa taas vaatii viljasta muodostuneen viinan kaikki itselleen ja suorittaa rahassa salapolttajalle palkan. Viimemainittu keino kuuluu kaikkein parhaiten kannattavan, varsinkin kun viinasta saa 60—70 markkaa litralta. Kummallisinta on, että tähän tarkoitukseen löytyy nykyäänkin kyllin viljaa, vaikka koko kansa kärsii nälkää. Tämä pahe on muuten muuttumassa aivan ammattimaiseksi rikollisuudeksi, joka suurelta osalta on ihmisten käsityksessä muuttumassa luvalliseksi elinkeinoksi, ellei viivyttelemättä ryhdytä niin tarmokkaisiin toimenpiteisiin, että se saadaan tyyten hävitetyksi tästä maasta.

Vielä on tässä yhtenä nurinkurisuutena huomattava se, että rangaistus väkijuomarikoksista poikkeuksitta kohtaa työläisiä, jotka, kuten mainitsin, useimmiten olojen pakosta ovat joutuneet tässä asiassa rikollisten penkille, sen sijaan kuin heidän yllyttäjänsä ja avustajansa kulkevat vapaina kunniallisina kansalaisina. Senkin seikan jo osaltaan luulisi kehoittavan kaikkia oikeamielisiä kansanedustajia yhtymään tätä käsilläolevaa lakiehdotusta sellaisenaan ilman lievennyksiä kannattamaan saadaksemme tämän paheen poistetuksi kansasta.

Sodan aikana, jolloin väliaikaisten määräysten nojalla meillä on ollut olemassa osittainen kieltolaki, olemme saaneet kokea, mitä kieltolaki mahdollisesti vaikuttaa. Se on tuonut esiin monta muuta huomioonotettavaa rikospuolta asiassa. Salapoltto ei ole ainut, jolla kieltolakia tullaan rikkomaan, vaan tämän tilanteen aikana on useita muita rikollisia keinoja yritetty käyttää. Yksi sellainen on ulkomaisten väkijuomien salainen maahan kuljetus. Löytyy nimittäin niinkin kurjia ihmisiä, jotka ansiokseen, voiton himosta, antautuvat ulkomaalaisten väkijuomien välittäjiksi harjottaen ilkeää, luvatonta ammattiaan mitä häikäilemättömimmin, kuten erinäiset oikeudenkäynnit maassamme osoittavat. Kokemus on myöskin osoittanut, etteivät voimassaolevat määräykset alkoholipitoisten aineiden saannista lääkinnöllisiin tarkoituksiin ole voineet estää mainitun tarkoituksen varjolla hankkimasta samalla puheenaolevia aineita myöskin juovutustarkoituksiin. Samoin on sodan aikana ainakin jonkun verran saatu alkoholipitoisia aineita juovutustarkoituksiin apteekeista. Alkoholipitoisten aineiden väärinkäyttöä ehkäisemään tarvitaan sentähden voimakas valvonta. Siitä syystä onkin valiokunnan enemmistö pitänyt varsin tarpeellisena huomauttaa hallitukselle, että olisi alkoholiliikkeen järjestämistä ja silmälläpitoa varten järjestettävä erityinen sensuuntainen hallintoelin, kuin senaatin asettaman kieltolakikomitean mietinnössä 2 esitetään, sillä asia on siksi tärkeä kansalle, että se vaatii erityisen viraston tai erityisen tarmokkaan virastonosaston valvomaan kieltolain noudattamista. Samallaisen vaatimuksen on tietääkseni tehnyt myös sosialidemokraattinen raittiusliitto. Kieltolain vastustajat kyllä hyvin ymmärrettävistä syistä vastustavat tehokasta valvontaa, sillä heillä valvonta lieventäisi kieltolain vaikutusta antaen tilaisuuksia juomahaluisille juopottelemiseen. Alkuperäisessä hallituksen esityksessä viime istuntokaudella, jota kyllä ei annettu valiokunnalle, mutta kuitenkin oli jo valmiina senaatissa, olikin otettu itse lakitekstiin erityinen määräys alkoholihallituksen asettamisesta. Samoin oli tämän lakiesityksen alotteessa samallainen pykälä, mutta valiokunnassa se sittemmin jäi pois, kun selitettiin, että senaatti on jo puuhassa asettaa erityisen sosialihallituksen, jonka yhteyteen myös perustettaisiin osasto valvomaan juuri näitä alkoholirikoksia. Asian tärkeyteen nähden on kuitenkin välttämätöntä tästä asiasta huomauttaa edes perusteluissa, se on tärkeä mielestäni siihenkin nähden että sen ajatuksen hyväksymisellä perusteluihin tulee eduskunta lausuneeksi asiasta käsityksensä, ettei se jää yksinomaan hallituksen mielivallasta riippuvaksi ja ettei hallituksen tarvitse mennä toimintavaltansa ulkopuolelle järjestäessään kyseessä olevaa hallintoa. (Vasemmalta: Se on mennyt jo!) Mutta ei tarvitse uudestaan mennä sitä rikkomaan. (Vasemmalta: Ei se piittaa eduskunnasta mitään.) Vielä väittävät vastalauseen allekirjoittajat rangaistuspykäliä liian ankariksi verraten niitä varsinaisen kieltolain vastaaviin pykäliin. Asian laita on kuitenkin mielestäni niin, että varsinaisen kieltolain vastaavat rangaistuspykälät ovat jo vanhentuneina liian lieviä nykyajan oloihin verraten. Vastalauseessa mainituista sadan markan sakoista ei rikollinen nykyään välitä yhtään mitään. Kun pontikkalitrasta maksetaan 70 markkaa, niin nauraa rikollinen sadan markan sakolle. Niinpä eräs rikollinen saatuaan sakkoa oikeudessa 300 markkaa, sen heti suoritti kerskuen, että ensi sunnuntaina hän ansaitsee 500 markkaa puhdasta

voittoa. Jos käsilläolevalla lakiesityksellä aiotaan saada parannusta aikaan, on vähimpänä vaatimuksena valiokunnan ehdotus tällaisenaan hyväksyttävä. Mitä sitte alkoholiprosenttimäärään tulee, jota senaattori Louhivuori puheenvuorossaan arveli liian alhaiseksi pitäen 2 ½ prosentin alkoholipitoisuutta edullisempana mainiten, ellen väärin muista, että herraskaiset sietävät vielä 2 ½ prosentin alkoholijuomaa pöytäjuomana, mutta jos se määrätään 2 prosentiksi, olisi se jo liian mietoa. Ymmärtääkseni on senaattori tässä eksynyt puolustamaan juoppoutta, vaikka olen kuullut häntä mainittavan raittiusmieheksi. Asia on niin, että 2 ½ prosentin rapakaljamyymälät maaseudulla muodostuvat melkein täydellisiksi kapakoiksi monissa seuduin maatamme. Juopot siellä viihtyvät päiväkausia ja poistuvat humalapäissään. 2 ½ prosentin rapakaljasta on siksi paljon alkoholia, että se tyydyttää alkoholihimoa kiihoittaen yhä enemmän sitä nauttimaan, jota vastoin 2 prosentisessa on vähemmän kiihoitusvoimaa. Viimeksimainittu on siis raittiuden kannalta katsoen korkein määrä, jota voidaan sallia ja, jonka voi hyväksyä, jos on tarkoitus saada kansa raittiiksi. Edelliseen nähden ehdotan siis että suuri valiokunta hyväksyisi käsillä olevan lakiesityksen muuttamatta.

Ed. Savolainen: Pyysin puheenvuoroa myöskin senaattori Louhivuoren lausunnon johdosta, jossa hän täällä eduskunnan viime istunnossa valiokunnan mietintöä vastaan muistutuksia teki. Senaattori Louhivuoren muistutukset koskivat ensinnäkin alkoholipitoisuuden korkeinta rajaa. Valiokunnan mietintö on tässä kohden yhtäpitävä yleisen kieltolain kanssa, sitä paitsi tämä ei ole mikään uusi asia, johon 1907 vuoden valtiopäivillä säädetyssä laissa määrättiin väkevien ja mietojen mallasjuomien välinen raja 2 prosentiksi. Myöhemmin 1912 hallituksen esityksessä nostettiin tuo alkoholipitoisuus 2 ½ prosenttiin valtiovarainvaliokunnassa ja silloin asiaa käsiteltäissä lausuttiin epäilyksiä. Muiden muassa ed. Alkio mainitsi, että alkoholipitoisuusrajan koroitus saattaisi tulla maaseudun vitsaukseksi ja esteeksi niille raittiusharrastuksille, joita tässä maassa valtavasti on jo ajettu. Ed. Helenius-Seppälä myöskin arveli, että lieneekö valiokunta osunut oikeaan tämän alkoholirajan koroituksessa; ed. Helenius-Seppälän epäily on tässä kohden myöhemmin osoittautunut oikeaksi. Jos senaattori Louhivuoren mielipide tulisi suuressa valiokunnassa hyväksytyksi, olisi se esittämätön taka-askel nykyään vallitsevista oloista sekä isku raittiusväen monivuotisille harrastuksille. Tässä joulun edellä on ollut keskustelua tohtori Valmarin kanssa, joka on ollut hoitamassa näitä asioita elintarvehallituksen asianomaisessa jaostossa ja tohtori Valmari on nimenomaan huomauttanut, että niiden taholta, jotka ovat mietoja mallasjuomia pääkaupungissa valmistaneet, nimittäin tehtailijain taholta, ei ole yhtään muistutusta tehty siitä, että alkoholiraja on ollut alennettu 2 prosenttiin kuten tiedetään senaatti elintarvelain nojalla on sen jo aikaisemmin alentanut. Vielä mainittiin, että tehtailijat ovat omasta alotteestaan ruvenneet valmistamaan alle 2 prosentin sisältävää mallasjuomaa ja että se on ollut maultaan ja kestävyydeltään täysin tyydyttävää. Tosin on muistettava ettei se ole tyydyttänyt väkijuomahimoa siinä määrin kuin alkoholipitoisuuden korkealla ollessa, mutta raittiuskannalta se on ollut hyväksyttävä. Ed. Tokoin senaatti oli laatinut esityksen väliaikaiseksi kieltolaiksi ja oli se myöskin asettunut 2 prosentin kannalle. Kun oli asiantuntevalta taholta saanut selvityksen, että tämä raja on täysin riittävä. Jos alkoholiraja säädettäisiin niin korkealle, kuin senaattori Louhivuori toivoisi, menettäisi kieltolaki kokonaan merkityksensä, jonka vuoksi sitä eivät voi raittiusmieliset edustajat täällä eduskunnassa, eikä eduskunnan ulkopuolella kannattaa. Toinen muistutus oli senaattori Louhivuorella lakiehdotuksen 11 §:n toista momenttia kohtaan, jossa pykälässä annetaan senaatille valtuudet lunastaa nyt löytyviä varastoja. Senaattori Louhivuori halusi, että olisi tämä pykälä ulotettava niin pitkälle, että se *velvoittaisi* senaatin nämä varastot lunastamaan. Senaatille, jonka tulee pitää kuitenkin huolta siitä, mikä on maalle ja kansalle edullista, riittää, että sille annetaan oikeus lunastaa sellaiset alkoholitavarat, mitä se voi käyttää lain sallimiin tarkoituksiin, varastojen omistajille taas jää tilaisuus myöhemminkin kieltolain voimaan astumisen perästä viedä pois varastonsa tästä maasta, nimittäin sellaiset varastot, joita senaatti ei katsoisi voitavan lunastaa, joten tämän §:län hyväksymisestä taloudellista vahinkoa ei varastojen omistajille tulisi, jota senaattori Louhivuori pelkäsi. Kolmas muistutus oli mietinnön perustelujen viimeistä kappaletta vastaan. Täällä on pari edellistä puhujaa siitä jo huomauttanut. Tämä kappale, vaikka se ei olekaan nykyisen lakitekstin kanssa niin tärkeässä yhteydessä on se kuitenkin ollut valiokunnan enemmistön mielestä tärkeä. Ne lakiesitykset, jotka tämän istuntokauden alussa eduskunnalle jätettiin, niissä molemmissa oli lakitekstiin nimenomaan otettu asiaa koskeva pykälä, monien seulomisien perästä jätettiin se valiokunnassa pois. Mutta valiokunnan enem-

mistö piti tätä kohtaa välttämättömänä mietinnön perusteluissa koska ei ole mitään takeita siitä, tuleeko senaatti riittävästi valvomaan kieltolain noudattamista. Tämän kansan enemmistö, etenkin sen työtätekevä luokka, on tehnyt niin paljon työtä kieltolain eteen, että sillä täytyy olla jo alun pitäen varmat takeet siitä, että tämä laki tulee kunnolleen noudatetuksi ja että lain valvominen järjestetään sille pohjalle, että se takaa sen onnistumisen. Mainittu kappale ei suinkaan sitovasti määrää, että alkoholihallitus olisi nimenomaan perustettava, mutta jättää senaatille avonaisen vallan järjestää sen valvonnan vaikka tuon sosialihallituksen yhteyteen. Kuitenkin on välttämätöntä, että siitä senaattia jo huomautetaan silloin, kun tulee kysymykseen kieltolain käytäntöönpaneminen, että tämän lain noudattamisen valvonta ei saa jäädä sattuman varaan. Kieltämätön tosiasia on se, että tässä maassa on vielä äärettömän paljon kieltolain vastustajia, tietoisia vastustajia, ja ennenkuin laki voidaan yksityiskohdittain toteuttaa, täytyy olla sitä varten virasto, joka hoitaa alkoholiasioita koko maassa ja jonka puoleen raittiusväki yksimielisesti ja luottamuksella voi kääntyä näissä asioissa ja antaa apua silloin kuin se ylin orgaani siltä sellaista vaatii. Lakiehdotus edellyttää myöskin kuntien valittavia raittiusvalvojia. Jos ei näillä raittiusvalvojille ole jonkunlaista keskusorgaania, jonka puoleen ne kääntyvät, jollei alunpitäen tule yhteinen suunnitelma lain valvomisessa käytäntöön, niin siitä saattaa olla vahinkoa koko kieltolain valvonnalle. Sitäpaitsi kieltolakikomitea on jo mietinnössään n:o 2 perustellut jo siksi asiallisesti ja hyvillä syillä sen valvonnan tarpeellisuuden, kuin myöskin sen käytäntöönpanemisen, että ei ole eduskunnalla minkäänlaista epäilystä, etteikö siinä ole otettu kaikki ne näkökohdat huomioon, mitkä asian tärkeydelle sekä kansanvaltaisuuden kannalta tässä asiassa tarvitaan. Vastalauseen allekirjoittajat ovat myöskin mainittua kappaletta pitäneet tarpeettomana ja ehdottaneet sitä poistettavaksi. He ovat olleet sitä mieltä, että sellaisen tehtävän voi uskoa senaatille ilman erikoista muistutusta. Me sosialidemokraatit olemme olleet sillä kannalla, ettei voi edeltäpäin sanoa, mitä senaatti mahdollisesti tulee tekemään, että eduskunnan päättämät lait tulee kaikissa kohdissa noudatetuiksi. Lain valvonta on yhtä tärkeä, kuin sen vahvistaminenkin.

Mitä tulee sitten noihin rangaistusmääräyksiin, niin ovat ne jo nykyään aivan riittämättömät sen vuoksi, että rahan arvo on niin paljon alentunut entisestään, joten ne rangaistusmääräykset, mitä yleinen kieltolaki sisältää, eivät enää vastaa tarkoitustaan. Puolestani arvelenkin, että varsinaisessa kieltolaissa tullaan ihan heti, kun sen käytäntöönpanoa ruvetaan sovelluttamaan, tässä kohdin lakia muuttamaan. Kokoontuuhan eduskunta joka vuosi tästä lähtien, joten eduskunalla on tilaisuus tehdä niitä korjauksia, mitä tarpeelliseksi näkee. Olen samaa mieltä, kuin ed. Alkio, että useaan muuhunkin kohtaan on yleisessä kieltolaissa muutoksia tehtävä, lisäksi eduskunnan on ryhdyttävä vastaisuudessa järjestelemään uusia toimenpiteitä mietojen mallasjuomien käyttämiseen nähden, ja että täällä mainitut ja usein sanomalehtiuutisissa luetut rikkomukset ja se sekamelska, mikä mietojen mallasjuomien käytössä kautta maan nykyään on vallalla, on eduskunnan otettava huomioonsa ja ryhdyttävä jatkuviin toimenpiteisiin lainlaadinnan tiellä kieltolain viitoittamaan. Toivon siis, että senaattori Louhivuoren huomautukset enemmän kuin vastalauseetkaan eivät eduskunnan puolelta, ainakaan eduskunnan enemmistön puolelta, ansaitse minkäänlaista huomiota, ja että suuri valiokunta asiaa käsitellessään tulee hyväksymään talousvaliokunnan mietinnön.

Ed. Tanttu: Talousvaliokunnassa asetuin kannattamaan suorastaan sitä ajatusta, että lain valvonta kuin myöskin niin sanottu alkoholihallitus jätettäisiin kokonaan senaatin huoleksi. Vastalauseen tekemistä pidin kuitenkin vähäarvoisena, kun oltiin tietoisia siitä, mitenkä hallitus tässä asiassa ryhtyy toimenpiteisiin niinkuin viime istunnossa senaattori Louhivuoren lausunnossa kävi ilmi. Muuten olen rangaistusmääriin nähden samalla kannalla, kuin mitä lähemmin perusteli ed. Alkio.

Ed. Hedberg: Jag begärde ordet för att understryka att det, som jag anser vara det vägande motivet för höjandet af alkoholprocenten från 2 till 2 ½ procent, är, att det redan finnes afsevärda lager af 2 ½ procentiga maltdrycker, hvilka det vore mindre välbetänkt att i denna tid, då näringsvärden så väl behöfva tillvaratagas, göra oåtkomliga för konsumtionen. Påståendet att den 2 ½ procentiga maltdrycken nu vore i så afsevärdt hög grad vådlig därför, att den skulle användas som berusningsmedel, håller påtagligen icke streck, ty blandar man till 2 ½ procentig dryck hvarjehanda droppar och dylikt för att få den till rusdryck, så gör man det med alldeles samma resultat med 2-procentiga drycker.

Ed. Takkula: Minäkin talousvaliokunnassa asetuin sille kannalle kuin valiokunnan mietintö,

vaikka siinä eräitä kohtia minun mielestäni on vähän heikkoja. Mutta siitä huolimatta en vastalausetta tehnyt. Mitä tulee alkoholipitoisuuden rajan alentamiseen kahteen prosenttiin, niin oltiin valiokunnassa tietoisia siitä, ettei mitään haittaa ole siitä tavaran pilaantumiseen nähden, tavara pysyy yhtä hyvänä, onko tilavuus kaksi tai 2 ½ prosenttia. Ed. Alkio jo selitteli Rovaniemen kihlakunnan oikeuden pöytäkirjasta mitä pullokalja saattoi vaikuttaa eri paikkakunnilla. Tämä oil vain yksi esimerkki, Rovaniemen kunta, satoja samanlaisia esimerkkejä on olemassa. Minä ehdotin valiokunnassa, että se alkoholiraja, joka on alle sen prosentin, mikä on vapautettu varsinaisesta laista, sekin jätettäisiin kunnallisen itsehallinnan alaiseksi, että jos kunnat näkevät niiden synnyttävän epäjärjestystä paikkakunnalla, olisivat oikeutettuja niiden myynnin lakkauttamaan. Tämä ehdotukseni saavutti valiokunnan ensimäisessä lukemisessa kannatuksen, mutta toisessa lukemisessa tämä ehdotus tuli hylätyksi sillä edellytyksellä että on joitakin muita säännöksiä, jotka sotivat tätä ehdotusta vastaan ja että olisi ensin ne kumottava. Muuten kannatan talousvaliokunnan mietintöä sellaisenaan.

Ed. Päiväns a l o: Eihän ole mikään mieltyttävä tapa rangaistusmääräyksillä kansaa kasvattaa ja suojella, mutta hyvä on jos silläkin tapaa voisi auttaa edes yhtäkään heikkoa luonnetta vajoamasta salapolton virittämiin ansoihin. Minusta olisi todellakin suuri etu, jos 500 markan sakkomääräyksellä voitaisiin auttaa Suomen kansaa enemmän kuin 100 markan sakkomääräyksellä. Ja minä uskon että tällä koroittamisella on merkityksensä. Sillä nykyään kuuluu maksettavan jopa 100 markkaa limonaatipullosta viinaa ja silloin totta tosiaan ei ole 500 markkaa sakkona liian korkea. Olen ikäväkseni maaseudulla huomannut että toisissa paikoissa nyt alkaa rehoittaa salapoltto ja sellaisetkin nuoret, jotka eivät muuten ehkä himoitsisi väkijuomia, joutuvat toisten vieteltäväksi, kun rangaistuskaan ei peloita ja he ovat heikkoja luonteita. Mutta jos rangaistusmääräykset tulevat korkeammiksi, niin ehkä ainakin toiset niitä kavahtavat. On viitattu ulkomaiden esimerkkiin, että siellä valistustoimenpiteillä koetetaan vaikuttaa kansaan; siellä on vapaus tässä suhteessa suurempi. Mutta ei muisteta, että Suomen kansa on vielä siksi nuori ja raju kansa, että siitä ei ole vielä kuollut se prosenttimäärä, mikä ulkomaitten kultuurikansoista on kuollut alkoholimyrkytykseen. Sentähden meidän määräyksemme täällä täytyvät olla kovempia, jotta säilyttäisimme kuolemasta sitä osaa, mikä on heikompaa. Ja kun täällä on ehdotettu, että prosenttimäärä, joka olisi luvallinen, määrättäisiin 2:ksi — hallituksen esityksessä oli 2 ½ — niin puoltaisin 2 prosenttia juuri näitten heikkojen tähden. Sillä jos toinen sietääkin 2 ½ prosenttia, niin ihmiset eivät ole samanlaisia, ja meillä on paljon sellaisia, jotka saisivat vahinkoa 2 ½ prosentista, jos se tulisi yleisesti luvalliseksi. Kun ajattelemme näitä heikompia, niin minusta meillä on velvollisuus koettaa suojelevan lakiasäätävän toiminnan kautta heitä varjella. Kannatan siis tätä 2 prosenttia samoinkuin korkeampia sakkomääräyksiä.

Ed. A n t o n H u o t a r i: Minun huomioni on kiintynyt lakiehdotuksen 7 §:ään, jossa puhutaan kuntakokouksesta. Uusien kunnallislakien mukaan ei kuitenkaan sellaista laitosta enää ole olemassa. Maaliskuun 20 päivänä toimitetaan uusien lakien mukaan valtuustojen vaalit. Siinä tapauksessa, jos tämän lain voimaanastuminen jää niin myöhäiseksi, niin joutaa tämä määräys kuntakokouksista kokonaan pois. Ainoastaan jos tarkoitus on saada laki ennen maaliskuun 20 päivää voimaan, siinä tapauksessa se muodollisesti voi olla, mutta käytännöllisesti luultavasti ei silloinkaan tule olemaan mitään merkitystä. Lisäksi olen alkoholihallituksen suhteen samaa mieltä, kuin vastalauseessa esitetään. Minusta näyttää ihmeelliseltä se keskushallituksien perustamisvimma, mikä meillä nykyisin on. Kohta näyttää joka toinen porvari olevan joko ylitirehtööri tai ylitarkastaja ja aina vain uusia ylihallituksia pitäisi perustettaman. Minun nähdäkseni tämän asian hoidon voi järjestää toisella tavalla, ettei tuollaista erikoista ylihallitusta sitä varten tarvitse perustaa, niinkuin nähtävästi jo on järjestettykin sosialihallitukseen. Koko lausuma erikoisesta alkoholihallituksesta joutaisi mietinnöstä pois.

Ed. K o p o n e n: Vaikka talousvaliokunnassa olinkin sillä kannalla, että erikoinen alkoholihallitus olisi perustettava, mutta kun hallituksen toimenpiteestä on perustettu erikoinen osasto tätä varten sosialihallituksen yhteyteen, niin katson, että se kappale tästä mietinnöstä joutaisi pois.

Ed. K. S a a r i: Ed. Anton Huotarin puhevuoron johdosta tahtoisin huomauttaa siitä kuntakokoussanasta, että valiokunnassa oli kyllä siitä puhe ja oltiin sitä mieltä, että tämä lakiesitys olisi saatava heti voimaan jo ennen maaliskuun 20 päivää, ja sen johdosta jätettiin se kuntakokoussana pykälään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimäinen varapuhemies: Asian ensimäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia menee suureen valiokuntaan.

4) Erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymyksen järjestämiseksi

tarkoittavan ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoituksen johdosta laadittu elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 jonka käsittely viime joulukuun 12 p:nä keskeytyi, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Ensimäinen varapuhemies: Asian aikaisemmassa käsittelyssä on ed. Tåg ed. Estlanderin kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi mietintöön liitetyn ensimmäisen vastalauseen. Tämä ehdotus tulee aikanaan otettavaksi huomioon. Ensin sallitaan yleiskeskustelu, jos halutaan, ja sitten esitellään mietintö osasto osastolta.

Yleiskeskustelu jatkuu:

Ed. Tokoi: Tämän asian käsittely on tässä eduskunnassa jäänyt, etten sanoisi, verrattain surulliseksi. Viime marraskuun 28 päivänä esittivät edustajat Airola ja Kullervo Manner kirjelmän eduskunnalle siinä mielessä että eduskunta kiireellisesti käsittelisi siinä ehdotetut asiat ja päättäisi velvoittaa hallitusta ryhtymään kirjelmässä esitettyihin toimenpiteisiin. Joulukuun 11 päivänä antoi elintarveasiainvaliokunta asiasta mietintönsä, joka pantiin pöydälle, ja nyt on tammikuun 15 päivä. Siis tämän kiireellisen asian käsittelyyn ei ole kulunut vallan täyttä kahta kuukautta, muutamia päiviä vaille. Tämä osottaa tavallaan sitä käsitystä, mitenkä tällaisia meidän mielestämme kiireellisiä asioita täällä eduskunnassa käsitellään. Tämä asia on ollut aidattuna eräiden toisten asiain taakse. Joulun edellä se oli aidattuna ed. Mikkolan anomusehdotuksen taakse, anomusehdotuksen, joka koski sotalaitoksen perustamista tähän maahan. Jälkeen joulun se oli aidattuna sen asian taakse, joka koski lujan järjestysvallan perustamista tähän maahan. Sitten kun eduskunta nämä kaksi asiaa oli saanut käsitellyksi, niin nyt lopultakin on tämän kysymyksen vuoro tullut. Vaikka ei muuten tuntisikaan tuota vanhaa tunnettua lausetta, että ensin rauhoitus ja sitten vasta uudistukset, niin tämän asian käsittely sen elävästi on ainakin täällä eduskunnassa todistanut. Muuten nyt kun asia on uudestaan tullut esille ja sillä välillä kun tätä kysymystä on täällä eduskunnassa käsitelty, on tapahtunut eräitä seikkoja, jotka kehoittavat uudestaan ottamaan ne kysymykset esille, jotka jo ennen joulua, silloin kun pikimältään tähän kysymykseen päästiin käsiksi, esitettiin, katson asiaksi niitä hiukan verestää.

Tämä mietinnön ensimäinen kappale tai ensimäinen osa päättyy ponsilauselmaan: „että eduskunta kehoittaisi senaattia heti toimituttamaan, mikäli sitä ei ole tehty, kaiken elintarve varastojen ja tärkeimpäin kulutustarpeiden tarkan luetteloimisen". Siihen aikaan oli tiedossa, niinkuin valiokunnan mietinnössä sanotaan, että valiokunta on saanut tietää, että perustettu elintarvehallitus paraikaa suunnittelee yleisellä kontrollilla tapahtuvaa elintarpeiden luetteloimista, mutta kun sen pikainen toimittaminen olisi erikoisen tärkeä, haluaa valiokunta kuitenkin kunnioittaen ehdottaa j. n. e. Silloin kun asia valiokunnassa ja eduskunnassa käsiteltiin, oli laskettu tieto liikkeelle siitä että hallitus todella aikoo panna toimeen tarkalla kontrollilla varustetun luetteloimisen, joka tyydyttäisi kaikkia kansankerroksia. Tähän käsitykseen ja siihen luottamukseen perustui valiokunnan ehdottama ponsilauselma. Nyt tämä kontrollilla varustettu luetteloiminen on tapahtunut, ja siitä sallittanee muutama sana lausua. Ensin suunnitteli elintarvehallitus, että tämä kontrollilla varustettu luetteloiminen pantaisiin toimeen sillä tavalla, että jokainen elintarvelautakunta asettaa riittävän määrän miehiä, jotka elintarvelautakunnan tekemän suunnitelman mukaan jakavat elintarvehallituksen laatimat lomakkeet, kyselykaavakkeet ja samalla elintarvelautakunnat antavat näiden asiamiestensä jakaa nämä kaavakkeet ja näitä kaavakkeita kootessaan toimituttaa kaikissa ruokakunnissa tarkastuksen, sikäli kuin ruokakunnan päämies tällaisen tarkastuksen sallii toimitettavaksi. Ja täten saa elintarvelautakunta asiamiesten kautta varmasti selville sen, että luetteloihin annetut tiedot ovat oikeita. Tätä varten varustettiin täällä Helsingissä elintarvelautakunnassa useita satoja henkilöitä elintarvelautakunnan käytettäväksi, jotka kuuluivat kaikkiin yhteiskuntakerroksiin. Näin toivottiin saatavan sellainen tarkka ja luotettava luetteloiminen aikaan. Mutta aivan viime tingassa elintarvehallitus muutti tämän päätöksensä siten, että annettiin määräys siitä, että jokaisen ruokakunnan päämiehellä on oikeus todistuttaa ilmoituksensa oikeaksi kahdella todistajalla, joista toisen tulee olla kruunun- tai kunnanviranomainen. Tällaisilla todistuksilla varustettu luetteloiminen on katsottava päteväksi, eikä elintarvehallituksen tarkastajan enää niissä tapauksissa ole sallittava tarkastusta toimituttaa. Tämän johdosta syntyi

ristiriitaa useammissa kaupungeissa ja kulutuskeskuksissa siitä, onko tällä tavalla toimeenpantu tarkastus katsottava päteväksi vaiko ei. Tämä yhtäkkinen muutos elintarvehallituksen käsityksessä saattoi arveluttavaa sekaannusta aikaan, ja useissa kaupungeissa, kuten Helsingissä, työväki kieltäytyi myötä vaikuttamasta tällaiseen tarkastukseen, johon se jo oli suunnitellut lähteä mukaan ja puolestaan asettanut yli 400 henkilöä elintarvelautakunnan käytettäväksi tarkastusta toimitettaessa. Se kieltäytyi myötä vaikuttamasta tällaiseen tarkastukseen. Nyt sanotaan, että onhan tietenkin tällaisilla todistajilla varustettu tarkastus katsottava myös luotettavaksi. Minä en tahdo kieltää, etteikö se eräissä tapauksissa voisi olla luotettava. Mutta yleensä käsitys kuitenkin on se, että se ei ole luotettava. Tosin sanotaan, että näistä tarkastajista tai toimitsijoista toisen tulee olla kunnan- tai valtionviranomainen, mutta näillä todistajilla, pankaa huomioon, ei ole oikeutta toimituttaa mitään tarkastusta, vaan ainoastaan katsoa, että asianomaisen ruokakunnan päämiehen antamat tiedot heidän käsityksensä mukaan ovat oikeat. Silloin ruokakunnan päämies tavallisimmin esittää luettelonsa ja sanoo, että herrat tarkastajat ovat ystävälliset ja katsovat ettei minun talossani ole muuta kuin minkä minä olen luetteloon merkinnyt. Kruununpalvelijan ja todistajan tarvitsematta ollenkaan joutua omantuntonsa kanssa tekemiseen voi hyvin helposti toimittaa tuollaisen päällispuolisen katsastuksen ja todistaa, että annetut tiedot ovat oikeat. Hän todistaa vain sen, että ne tiedot, jotka on merkitty, ovat hänen tietonsa mukaan oikeat, mutta kun hänellä ei ole ollut oikeutta ryhtyä perinpohjaisempaan tarkastukseen ja siitä syystä hän ei voi missään muodossa vakuuttaa etteikö voisi, jos kotietsintä todella toimitettaisiin, mahdollisesti vielä löytyä varastoja lisäksi enemmän kuin mitä on luetteloon merkitty. Mutta tämän ei tarvitse olla päätekijä. En tahdo väittää, että useimmissa tapauksissa todistukset ovat väärät, mutta täytyy ottaa huomioon, että joissakuissa tapauksissa tuollaisilla psykoloogisilla momenteilla saattaa olla hyvinkin ratkaiseva merkitys. Nyt on yleisessä mielipiteessä, vallankin työväen keskuudessa, sellainen käsitys yleinen, että tällaiset todistukset eivät ole katsottava päteviksi, koska varsinkin omistavien luokkien keskuudessa Tuppurainen tulee takaamaan Tappuraista, ja ne ovat kaikki veljeksiä keskenään, ja sentähden he eivät tällaisiin todistuksiin voi ehdottomasti luottaa. Jos olisi menetelty sillä tavalla, kuin alkuperäisesti suunniteltiin, niin kaikki epäluulo olisi kadonnut ja se vastustus, joka tällä hetkellä on syntynyt, olisi kokonaan poissa. Elintarvehallitus on vedonnut lain 13 §:ään ja huomauttanut, että elintarvelautakunnilla ei ole oikeutta tämän lain mukaan sellaisen tarkastuksen toimittamiseen. Mina myönnän, että asianlaita on niin, mutta eihän olisi ensi kädessä tarvinnut ensi kerralla ehdottomasti kotietsintää toimittaa, vaan olisi tapausten kulku tapahtunut pääasiallisesti seuraavalla tavalla, nimittäin että elintarvelautakuntien lähettämät lomakkeiden kerääjät olisivat tulleet lomakkeita takaisin ottaessaan jokaiseen ruokakuntaan ja pyytäneet, että he saavat vapaasti tarkastaa ruokakunnan varastoja, missä ikänä he luulevat niitä löytyvän. Silloin tämä olisi tapahtunut n. s. vapaaehtoisena tarkastuksena ja jokainen rehellinen ja omaatuntoaan seuraava ruokakunnan päämies olisi antanut aivan vapaasti tarkastaa ja sanonut, että herrat ovat hyvät ja tarkastavat joka paikan, missä luulevat elintarpeita löytyvän, vieläpä myötävaikuttavat tällaisen tarkastuksen toimittamiseen ja he olisivat voineet todeta, että ruokakunnan huostassa ei löydy muuta kuin mitä luetteloon on merkitty. Jos ruokakunnan päämies olisi kieltänyt näiltä elintarvelautakunnan lähettämiltä asiamiehiltä tarkastuksen toimittamisen, niin on luonnollista, ettei lain mukaan olisi näillä tarkastusmiehillä ollut pakollista kotietsintäoikeutta, mutta silloin he olisivat yksinkertaisesti merkinneet luettelon alareunaan, että ruokakunnan päämies on kieltänyt heitä tarkastamasta varastojaan, ja silloin olisi jäänyt tämä 13 §:ssä mainittu kohta voimaan, nimittäin että „kuvernöörillä tai elintarvelautakunnilla on valta kahden valitsemansa jäsenen läsnäollessa kruununpalvelijalla tarkastuttaa niskoitteleva tai väärien tietojen antamisesta epäluulonalainen henkilö". Silloin olisi ehdottomasti jäänyt epäluulo, että henkilö, joka ei vapaaehtoisesti suostu antamaan elintarvelautakuntien lähettämäin tarkastusmiesten tarkastaa varastojaan, on silloin asiallisesti epäluulonalainen, ja silloin elintarvelautakunta olisi kruununpalvelijalla voinut toimituttaa laillisen tarkastuksen, joka tarkastus silloin täydellisesti olisi ollut tämän 13 §:n mukaisesti toimitettu, eikä kukaan sitä olisi voinut välttää. Sitä paitsi tällä alkuperäisesti suunnitellulla tavalla toimitettu elintarpeiden tarkastus olisi minun ymmärtääkseni monessa tapauksessa ollut hyödyllinen senkin vuoksi, että elintarvelautakunnan lähettämät tarkastusmiehet ja lomakkeiden kokoojat olisivat epäilemättä olleet kykenevämmät ja pätevämmät täyttämään nämät lomakkeet kuin monet ruokakuntien päämiehet itse ovat. Nyt on asianlaita siten, että monet eivät kykenekään täyttämään niitä, ne saatta-

vat tulla aivan epätäydellisiksi ja sellaisiksi, että niiden johdolla on mahdotonta mitään tärkeitä johtopäätöksiä vetää, vaan jos tähän pystyvät elintarvelautakunnan lähettämät henkilöt samalla kun olisivat tarkastaneet varastot, olisivat myös täyttäneet lomakkeet, niin tilasto olisi ehdottomasti tullut luotettavampi, kuin mitä se nyt on tullut. Tämän vuoksi minä olen tahtonut osoittaa, että se toimenpide, johon elintarvehallitus ryhtyi tätä tarkastusta toimittaessaan, ja se käänne, jonka se viime tingassa teki, se on ollut minun mielestäni hyvin turmiollinen ja sangen suuresti vaikeuttanut elintarvekysymyksen tyydyttävää järjestystä, jota se olisi voinut paljon helpommin tehdä, jos tarkastus olisi tehty sillä tavalla, kuin se alkuperäisesti suunniteltiin. Nyt elintarvehallitus on kyllä lähtenyt korjaamaan tätä sillä, että se on antanut esityksen tämän elintarvelain 13 §:n muuttamisesta, joka tänä päivänä lähetettiin elintarveasiainvaliokuntaan. Tällä muutoksella tahdotaan elintarvehallitukselle antaa laajempi oikeus tarkastuksen toimittamiseen, kuin mikä nyt voimassaolevassa laissa on. Jos valiokunta ja eduskunta viime kädessä, sillä eduskuntahan sen viime kädessä muuttaa tämän pykälän muuttaa sensuuntaiseksi, että elintarvehallitukselle ja myös elintarvelautakunnille myönnetään tällä lailla tarkastusoikeus, niin silloin kyllä tarjoutuu elintarvelautakunnille tilaisuus epäilyttävissä tapauksissa tarkastuksen toimittamiseen nyt vielä jälkeenkinpäin, mutta sitä virhettä, mikä nyt on tapahtunut, ei ymmärtääkseni enää tällä lainsäädännölläkään voida täydellisesti poistaa.

Minä siirryn sitten ensimäisen kohdan ja tulen vielä, koska yleiskeskustelu on, erääseen toiseen kohtaan, josta mainitaan mietinnössä sivulla 6 „että eduskunta kehottaisi senaattia tehokkaasti ja järkiperäisesti sovelluttamaan elintarvelakia rajoittamalla elintarpeiden hintoja ja laajentamalla valtion kontrollia elintarvekauppaan nähden". Minä tahtoisin tässä yhteydessä erikoisesti eduskunnan huomiota ja samalla myöskin hallituksen huomiota kiinnittää siihen mielestäni tärkeään kohtaan, että elintarpeiden hintain nousua olisi koetettava todella rajoittaa, vieläpä jos suinkin mahdollista ryhdyttävä ainakin kulutustarpeiden hintoja myöskin alentamaan. Minä tahtoisin tässä vedota etupäässä teollisuudenharjoittajiin. On usein sanottu, että äärimmäisellä oikeistolla ja äärimmäisellä vasemmistolla saattaa olla yhtymäkohtia. Jos missään on yhtymäkohtia, niin tässä mielestäni tällainen yhtymäkohta ainakin on olemassa ja se on reaalinen ja kieltämätön yhtymäkohta. Asian laita on nimittäin siten, että elintarpeiden hintain yhä kallistuessa siitä on seurauksena toiselta puolen ollut, niinkuin jo viimein, kun tästä asiasta käytin puheenvuoroa, mainitsin, on ollut suorastaan välttämättömyyden pakko myös tulla siihen, että työpalkkoja on korotettava ja niitä on täytynyt kaikesta vastustuksesta huolimatta korottaa entisestään melkoisesti. Puhumattakaan siitä, että tällaisista työpalkankorottamisvaatimuksista ja toiselta puolen työpalkankorottamisen vastustuksista johtuu aina riitoja työntekijäin ja työnantajain välillä. Me, varsinkin ystäväni ed. Palmgrenin kanssa, joka täällä edustaa Suomen työnantajainliittoa ja minä puolestani Suomen ammattijärjestöä, tiedämme vallan hyvin, minkälaisiin riitoihin nämä johtavat. Mutta ei sillä hyvä, että ne johtavat ainaiseen riitaan ja taisteluun näiden kahden äärimmäisen vastakohdan, nimittäin työntekijäin ja työnantajain välillä. Siitä seuraa vielä toinen mielestäni tärkeä taloudellinen seuraamus. Me tiedämme tai ainakin toivomme, että sotatila mahdollisimman pian loppuu. Me joudumme silloin taas kansainvälisen kilpailun alaiseksi. Me joudumme samoin kuin kaikki muutkin kansat lähettämään tuotteitamme maailman yleisille markkinoille, ja maailmanmarkkinoiden hintasuhteet tulevat vaikuttamaan myöskin meidän maamme talouteen, ja meidän maamme tuotanto, varsinkin teollisuustuotanto, joka aina on riippuvainen maailmanmarkkinoista ja siellä vallitsevista hintasuhteista, saattaa tämän sotatilan kehityksen vaikutuksesta joutua hyvin vaikeaan asemaan senvuoksi, että täällä tunnottomat keinottelijat, joiden keinotteluharrastuksia ei ole tahdottu tarmokkaasti estää, ovat saaneet elintarpeiden hinnat nousemaan niin luonnottoman korkeiksi, josta on ollut seurauksena myös tuotantokustannusten tavattoman suuri kohoaminen, että meidän maamme teollisuus ei kestä silloin enää mailman markkinoilla kilpailua niiden teollisuustuotteiden kanssa, jotka on valmistettu aivan toisenlaisissa edellytyksissä, jotka on valmistettu niissä maissa, missä hallitus ja yhteiskunta ovat ymmärtäneet ajan paremmin, rajoittaneet keinottelua ja koettaneet pitää elintarpeiden hintoja joissakin kohtuullisissa rajoissa ja kykenevät valmistamaan silloin tuotteensa myöskin paljon huokeammalla, kuin meidän maamme teollisuus kykenee valmistamaan. Minä olen vakuutettu siitä, että me tulemme näkemään ennen pitkää, mihinkä tässä todella on jouduttu. Senvuoksi olisi aika nyt jo hyvissä ajoin ryhtyä kaikkiin toimenpiteisiin elintarpeiden hintain korottamista vastaan, ja koetettava kaikin keinoin taistella, ei ainoastaan niiden korottamista vastaan, vaan myös painaa niitä alas, sillä se ei ole ainoastaan työväen kannalta, vaan

myöskin kansantaloudelliselta kannalta erinomaisen tärkeätä. Minä olen varma siitä, että meidän maamme teollisuuden harjoittajain, jotka edustavat — sanoisinko — voimakkaita, teollisuusluokkaa, täytyy olla minun kanssani tässä suhteessa aivan samaa mieltä. He eivät voi tulla mihinkään muuhun johtopäätökseen kuin siihen, jonka minä olen tässä asiassa esittänyt. Minä siis rohkenen luottaa, että tässä kysymyksessä, jonka minä tässä esitin, ei ainoastaan työväestö, vaan myös teollisuudenharjoittajat ovat minun kanssani samaa mieltä, ja tulevat tässä eduskunnassa ja myös hallitukseen vaikuttamaan niin paljon kuin suinkin mahdollista, ja heidän vaikutuksensahan tässä suhteessa on suurempi kuin meidän vaikutuksemme, sillä sanokaamme se nyt suoraan, hallitus näyttää omaksuvan sen käsityksen, niinkuin sosialistit olisi jo heitetty yli aidan, joidenka puheesta ei tarvitse enää välittää yhtään mitään, mutta toivottavasti he vielä suurteollisuuden harjoittajain puheita jonkun verran uskovat.

Tahdon tässä suhteessa todistaa tämän väitteeni, mitenkä yleensä näytään hallituksessa ja täällä eduskunnassakin suhtauduttavan äärimmäiseen vasemmistoon. Muun muassa hallituksen esitys, joka tänä päivänä lähetettiin valiokuntaan, on ollut kaikissa ryhmissä jo ennen, kuin hallitus esityksensä eduskunnalle antoi, keskustelun alaisena. Hallitus on kysynyt kaikkien eduskuntaryhmien mieltä, mille kannalle ne asettuisivat tämän 13 §:n muutosten suhteen. Sosialidemokraattiselle ryhmälle, joka edustaa eduskunnan suurinta ryhmää, ei hallituksella ole ollut etukäteen mitään sanottavaa. Se on jättänyt sen kokonaan huomioon ottamatta, samalla kun se on muiden ryhmien mieltä tässä asiassa jo etukäteen kysynyt. Tämä vain todistaa sitä, millä mielellä, millä tavalla yleensä suhtaudutaan tällä kertaa äärimmäiseen vasemmistoon, mutta minä kuten sanoin, olen vakuutettu siitä, että vasemmiston esittämä kanta on tässä ei ainoastaan meidän kannaltamme, vaan myöskin kansantaloudelliselta kannalta täysin oikea ja paikkansa pitävä.

Senaattori Louhivuori: Kun asianomaisen toimituskunnan päällikkö ei ollut täällä saapuvilla ed. Tokoin lausunnon ensi osan aikana, niin pidän minä tarpeellisena oikaista erään väärinkäsityksen, joka esiintyi ed. Tokoin lausunnossa, samoinkuin suuressa osassa yleisöäkin on esiintynyt. Mitä nykyiseen elintarvetarkastukseen tulee, ei senaatti ole tehnyt mitään muutosta alkuperäiseen suunnitelmaansa tarkastuksen suhteen. Se suunnitelma, joka oli tullut julkisuuteen, oli elintarvehallituksen suunnitelma. Valitettavasti osa yleisöä käsitti suunnitelman senaatin suunnitelmaksi ja katsoi senaatin muka päätöstään muuttamalla peräytyneen aikaisemmalta kannaltaan porvarillisen yleisön painostuksesta. Niin ei, kuten sanottu, tapahtunut, vaan senaatti, saatuaan elintarvehallituksen ehdotuksen käsiteltäväkseen, teki päätöksensä siinä muodossa, jossa se sitte julaistiin. Senaatti ei ole siis muuttanut päätöstään puoleen tai toiseen.

Ed. Relander: Nyt esillä olevassa mietinnössä tekee elintarvevaliokunta selkoa niistä yleisistä näkökohdista, joihin sen mielestä elintarvekysymyksen järjestelyssä olisi tällä kertaa päähuomio kiinnitettävä. Esitykseen liittyy samalla erinäisiä esityksiä toimenpiteiksi asiassa.

Että yleensä mielenilmaisu eduskunnan taholta elintarvekysymyksen yhteydessä on nykyisenä ajankohtana paikallaan, siitä olen valiokunnan enemmistön kanssa yhtä mieltä. Se onneton elintarvepolitiikka, jota meillä suurin piirtein katsottuna on harjoitettu, on saattanut tämän kysymyksen sellaiseen umpikujaan, ettei siitä voida selviytyä ilman tarmokkaita toimenpiteitä eduskunnankaan taholta. Mutta samalla kun lausun tämän käsitykseni on minun jo heti alussa valitettava, että valiokunta tässä niin tärkeässä asiassa ei ole saanut parempaa mietintöä kokoon kuin sen, minkä se nyt on eduskunnalle esittänyt.

Tätä mietintöä on jo asian ollessa ennen joululomaa esillä täällä eduskunnassa arvosteltu, vieläpä eräissä lausunnoissa verrattain ankarastikin. Mutta sen suurinta heikkoutta ei mielestäni kumminkaan ole vielä tarpeeksi painostettu. Tätä mietintöä ei tee ensisijassa huonoksi sen ylimalkaisuus, vaan sen sijaan sen yksipuolisuus.

Niissä neljässä ponnessa, jotka valiokunnan mietinnössä esiintyvät, ei löydy ainoatakaan kohtaa, ei ainoatakan sellaista toimenpidettä, joka tarkoittaisi sen tuotannon tukemista, josta lopultakin riippuu elintarveaineiden vastaiset saantimahdollisuudet tässä maassa. En voi tässä suhteessa olla vertaamatta valiokuntaa sellaiseen taloudenhoitajaan, joka panee pääpainon menojen järjestelyyn, mutta jättää kokonaan tuuliajolle tuloista huolehtimisen.

Maanviljelijöille asetetaan yhä uusia ja uusia velvollisuuksia, mutta samalla ei ehdoteta ainoatakaan toimenpidettä, joka olisi omiaan helpottamaan sitä kuormaa, joka on maanviljelijäin kannettava ja joka kuorma tulee päivä päivältä yhä raskaammaksi.

Ettei minua tässä yhteydessä käsitettäisi väärin, tahdon nimenomaan saada sanotuksi, ettei mielestäni maanviljelijöillä ole oikeutta nykyi-

senä vaikeana aikana kieltäytyä niiden velvollisuukien täyttämisestä, jotka tämä aika sille asettaa. Mutta se, mihin niillä on siveellinen oikeus, on vaatia eduskunnalta ja hallitukselta myötätuntoa niissä heidän pyrkimyksissään, jotka tarkoittavat maataloustuotannon kehittämistä kykeneväksi täyttämään näitä velvollisuuksia. Lisään tähän: maanviljelijöillä on oikeus tässä suhteessa vaatia ei yksistään platoonisia mielenilmaisuja, vaan tositekoja.

Tältä kannalta asian ottaen on mielestäni välttämätöntä ettei eduskunta, hyväksymällä nyt esilläolevan mietinnön sen nykyisessä yksipuolisessa asussa, anna tämän maan maanviljelijöille uutta iskua vasten kasvoja. Tässä yhteydessä on eduskunnan kehoitettava hallitusta sovelluttamaan käytäntöön, ei ainoastaan niitä elintarvelain pykäliä, jotka tarkoittavat kuluttajien etuja vaan myöskin niitä, jotka turvaavat tämän maan elintarvetuottajia, maanviljelijöitä. Tällaisia pykäliä on kysymyksessä olevassa laissa olemassa, joskaan ei niin useita kuin meidän taholla on ollut oikeus toivoa. Erikoisesti tahtoisin tässä yhteydessä huomauttaa niin sanotusta elintarvelain 4 §:stä, joka koskee erinäisille maataloustuotteille asetettavia minimihintoja. Kun käsitykseni mukaan nyt esilläolevan mietinnön yksipuolisuus, sellaisena kuin sen edellä olen esittänyt, on parhaiten korjattavissa sen kautta, että mietinnön 7 sivulla oleva kolmas ponsi perusteluineen palautetaan takaisin valiokuntaan, esittämälläni tavalla uudelleen muodostettavaksi, pyydän saada ehdottaa, että valiokunnan mietinnön kolmas ponsi perusteluineen palautettaisiin takaisin valiokuntaan siten muutettavaksi, että siinä kehoitettaisiin hallitusta ryhtymään niihin toimenpiteisiin elintarvetuotannon tukemiseksi, joihin sillä eduskunnan aikaisemmin hyväksymän niin sanotun elintarvelain mukaan on oikeus.

Ennenkuin lopetan, tahtoisin vielä kiinnittää arvoisan eduskunnan huomiota erääseen seikkaan. Täällä on eräissä aikaisemmissa lausunnoissa, joita nyt esilläolevissa asioissa on sosialidemokraattien taholta annettu, huomautettu siitä, että niillä toimenpiteillä, joita tässä mietinnössä hallitukselle suositellaan, on ennen muuta tarkoituksena rauhoittaa mielialaa maassa. Olen tässä suhteessa näiden vasemmistolaisedustajain kanssa yhtä mieltä, mutta meidän käsityksemme eroavat silloin, kun tulee kysymykseen, ketä on rauhoitettava. Sosialidemokraatit näkevät rauhattomuutta yksistään heidän joukossaan. Minä näen sitä myöskin maanviljelijäin keskuudessa, ja voin vakuuttaa eduskunnan vasemmistolle, että tämä maanviljelijäin rauhattomuus on aivan yhtä vaarallista yhteiskunnalle, kuin konsanaan se rauhattomuus on, jota vasemmistolaiset tarkoittavat, ei siinä mielessä, että se johtaisi vasemmiston punaiseen terroriin, vaan siinä mielessä, että se panee meidän kansamme taloudellisen elämän perustan horjumaan. Uskallan toivoa, että eduskunta hyväksymällä tässä asiassa tekemäni ehdotuksen omaksuu tässäkin asiassa tasapuolisen kannan.

Ed. Niukkanen: Yhtyen ed. Relanderin tekemiin huomautuksiin mietinnön sivulla 7 olevaa pontta vastaan, pyydän tehdä vielä eräitä huomautuksia. Mietinnön ensimäisessä osassa tahdotaan kehoittaa senaattia taasen uuteen varastojen luetteloimiseen. Tämä on mielestäni kumminkin sellainen toimenpide, että siihen ei totisesti meidän senaattiamme tarvitsisi eduskunnan enää yllyttää. Tässä suhteessa ei meidän entistä eikä nykyistä hallitustamme voida suinkaan moittia laiskuudesta. Senaatti on siinä suhteessa osoittanut keväästä lähtien hämmästyttävää työkykyä, ja tuotteliaisuutta. Aina keväästä lähtien on senaatti toiminut ukaassien ja määräyksien laatimiseksi, jotka tarkoittavat enimmältä osaltansa juuri varastojen selvillesaamista, sillä tavalla, että jos se olisi tehnyt työtä tuotannon lisäämiseksi ja elintarpeiden hankkimiseen ulkoa yhtä paljon, niin varmasti olisi saatu jaettavaksi nälkäisille koko lailla elintarpeita. Kiertokirjeitä ja julistuksia on tullut senaatista sillä tavalla, että niiden lakien kokoelmaa on ollut edes elintarvelautakuntien mahdoton seurata, puhumattakaan muista ihmisistä. Näiden lakien kamalalla ja sekavalla tulvalla, jota on ollut ihmisten mahdoton noudattaa, on käsittääkseni ja kokonansa hävitetty valtiovallan auktoriteetti kansan silmissä. Niillä on tuskastutettu elintarvelautakunnat siihen määrin, että niihin on monissa paikoin melkein mahdotonta saada enää jäseniä. Niillä on äärimmilleen tuskastutettu maanviljelijät ja sen päälle tuotettu kunnille peloittavia menoja, menoja, jotka nousevat pienissä ja köyhissä maalaiskunnissa kymmeniintuhansiin markkoihin jo viime vuodelta ilman, että kaiken tämän vastineeksi on juuri nimeksikään saatu elintarvelautakuntien käytettäväksi elintarpeita.

Ei myöskään sen takia ole tällainen kehoitus tarpeellinen, että meidän uusi elintarvehallituksemme ei ymmärtäisi varastojen ylösottamiseen ryhtyä. Jo ennenkun tämä mietintö oli edes ilmestynyt, alkoi uudesta elintarvehallituksesta sataa määräyksiä ja ukaasseja aivan samalla tapaa kuin niitä on tullut entisestä hallituksestakin. Ympäri maata on taasen paraillaan tiedusteltu olemattomien varastojen suuruutta, viime ke-

väästä lähtien jo viidennen kerran ja nuuskittu tyhjiä salvoja, ilman että elintarpeita on sieltä löytynyt.

Tätä ainaista inventteerausta on tähän saakka puolustettu sillä, että sosialistit sitä vaativat ja että sillä on tukittava sosialistin suu. Nyt kun minun käsittääkseni meidän sosialistimme ovat jo tästä vaatimuksesta luopuneet, niin minä käsitän sen päätöksen, jonka sosialistisen järjestöjen johtokuntien kokous viime joulukuun 30 päivänä teki, kun se pani jyrkän vastalauseensa tällaisia inventteerauksia ja kotitarkastuksia vastaan, ei mielestäni siitäkään syystä enää tarvitse tämmöistä inventauspolitiikkaa jatkaa. Tämän vuoksi ja kun jokainen voi olla nyt jo siitä varma, että elintarpeita eivät tämmöiset toimenpiteet lisää ja että jos se työ, minkä valtion ja kuntien asettamat elimet siihen käyttävät ja ne miljoonat, mitä se tulee valtiolle ja kunnille maksamaan, käytettäisiin mihin muuhun tahansa, tulisivat ne hyödyllisemmin käytetyiksi, niin siksi ei mielestäni eduskunnan asia olisi hallitusta tällaisiin toimenpiteisiin enää kehoittaa, vaan pikemminkin sitä niistä kieltää ja osoittaa sille joitakin hyödyllisempiä aloja sen elintarvepolitiikassa.

Sitten tässä mietinnössä puhutaan valtion maksettavista alennuksista sen hankkimien elintarpeiden hintoihin nähden, sekä valtion väkirehujen hankinnasta, ja jakelusta ja kulutuskeskuksien turvaamisesta maidolla. Näistä samoista asioista puhui myöskin nykyinen uusi elintarvehallitus, virkaan astuessaan, julkaisemassaan elintarveohjelmassa. Siinä nykyinen elintarvepäällikkömme, maalaisten kesken „rajahinta Lavoniuksen" nimellä tunnettu herra, ilmoittaa yhtenä toimenpiteenään, että valtio ottaa yksin monopoolikseen myöskin väkirehujen tuonnin ja kaupan, sekä jakaa väkirehuja kohtuhintaan ainoastaan niille maidon tuottajille, jotka tuovat maitoa voimeijereihin tai kulutuskeskuksiin. Elintarvevaliokunta ei tässä mietinnössä sano tästä asiasta mitään määrättyä, niinkuin se tässä yleensä ei sano asioista mitään positiivista. Mutta kun tämä uuden elintarvehallituksen suunnittelema toimenpide on mielestäni mitä tyyppillisin kuvaamaan uuden elintarvehallituksemme elintarvepolitiikan suuntaa, huomioonotettuna kulustuskeskuksien ja maaseudun tarpeet, niin en malta olla kajoamatta siihen muutamalla sanalla.

Aikaisemman järjettömän elintarvepolitiikan johdosta on karjakanta maassamme huimasti vähentynyt. Viime kesäinen rehukato on tätä vähenemistä yhä jouduttanut, niin että useilla seuduilla, joista kato on kovimmin kohdannut, maanviljelijät ovat olleet pakoitetut hävittämään karjansa aina puoleen entisestä. Kun sen lisäksi ovat seuranneet valtion määräämät kauratakavarikot ja monet muut samansuuntaiset hallituksen toimenpiteet, johtuu siitä, että maaseudun lehmätön väestö kärsii joksenkin yhtä suurta maidon ja voin puutetta kuin kulutuskeskuksienkin väestö. Tällaista maalla, syrjässä kulutuskeskuksista asuvaa lehmätöntä köyhää työläisväestöä on meidän maassamme hyvän joukon yli miljoona henkeä, eli paljoa enemmän kuin meidän kulutuskeskuksien väestö, niiden varakkaat ja joutilaat luokat mukaan luettuina. Hallituksen toimenpide, että se ensin takavarikoituaan kaurat maanviljelijöiltä ottaen väkirehujen kaupan ja jakelun yksin monopoolikseen ja jakaa niitä ainoastaan niille maidon tuottajille, jotka tuovat maitoa kulutuskeskuksiin, tietää sitä, että koko nämä mainitsemani väestön osat jäävät ainakin kevään lähestyessä kokonaan ilman maitoa. Ja toiselta puolelta se tietää sitä, että hallitus käyttää huikeita summia valtionvaroja kulutuskeskuksien ja kaupunkien väestön, myöskin niiden gulashien ja miljonäärien ruokkimiseen maidolla, kun se nimittäin aikoo korvata maidon hinnan ja sen tuotantokustannusten välisen eron väkirehuilla kulutuskeskuksiin maitoa tuoville maanviljelijöille. Toisin sanoen hallitus antaa kaupunkien gulasheille köyhänapua, sillä sitä se tosiasiassa on, vaikkakin valiokunta tässä mietinnön viidennellä sivulla tahtoo olla kaupunkien varakkaita luokkia kohtaan niin hienotunteinen, että selittää niille, ettei tällaista apua ole köyhäin avuksi katsottava.

Eiköhän valtion ja hallituksen velvollisuus, olkoon kulutuskeskuksien väestö miten vaativaa ja miten levotonta tahansa, olisi sentään noudattaa tasapuolisempaa politiikkaa? Eiköhän sillä olisi sentään yhtä suuri velvollisuus talonpoikia ja maaseudun työläisiä ja niiden lapsia, kuin kaupunkien gulasheja ja punakaarteja kohtaan. Eiköhän se, jos se nyt kykenee niitä väkirehuja hankkimaan, voisi jakaa niitä edes vaikka vastineeksi niistä kauroista, mitä se syrjäseutujen maanviljelijöiltä takavarikoi. Hallituksen on otettava huomioon, että maamme syrjässä kulutuskeskuksista elävä väestö, sen tilaton työväestö ja köyhä tilallinen väestö, ovat juuri sitä väestön osaa, joka elää tälläkin kertaa kaikkein tukalimmissa oloissa, niin työansioihin kuin elintarpeitten puutteeseen nähden. Kun otetaan huomioon viime vuoden huono sato, jonka johdosta syrjäseutujen talollisten omat viljavarat ovat nyt jo yleensä kokonaan lopussa ja se seikka, että ne viljavarat, joita hallitus aina joskus onnistuu saamaan ulkoa, pysähtyvät säännöllisesti kaupunkeihin ja kulutuskeskuksiin ja syrjäseutujen elintarvelautakunnat

jäävät niistä melkein kokonaan osattomiksi, niin johtuu siitä, että sikäli kuin tässä maassa nyt jo nälkää nähdään, näkee sitä juuri kulutuskeskuksista syrjässäoleva väestö ja kaupunkilaiset siihen katsoen huutavat nälästä suotta. Tämän vuoksi hallituksen toimenpiteet elintarpeiden hankkimiseksi eivät saa kohdistua ainoastaan kaupunkien ja kulutuskeskuksien ruokkimiseen, kuten sen ohjelma ja useimmat sen toimenpiteistä viittaavat. Sen velvollisuus on huolehtia yhtä paljon syrjäseutujen nälkäisistä, kuin kaupunkilaisista, vaikka ne eivät olekkaan aina sen korvan juuressa kaupunkilaisten tavoin huutamassa.

Ed. Tirkkonen: Minun mielestäni ed. Niukkasen jutut punakaartista tämän asian yhteydessä ovat tarpeettomia siitä syystä, että elintarvekurjuus oli äärimmillään jo ennen kaartien syntymistä. Porvarit perustivat lahtarikaartinsa maaseuduilla mahdollisia elintarveselkkauksia tukahduttamaan ja tämän jälkeen perusti työväki järjestyskaartinsa. Ed. Niukkanen ihmetteli, että sosialistit ovat luopuneet elintarvetarkkailun vaatimuksesta. Ed. Tokoi varsin selvästi mainitsi mitä työväki tässä suhteessa vaatii, joten ed. Niukkasen järjen olisi täytynyt jo se käsittää. Kun porvaristo väitti silloin, kun työväestö vaati elintarpeiden tarkkailua, että tuotannon harjoittajilla ja gulasheilla y. m. parempiosaisilla ei ole varastoja, ja kun hallituksen toimenpiteestä tämä tarkkaaminen järjestettiin sillä tavalla ettei ollut tarvis työväenluottamusta nauttivia miehiä tarkastuksessa käyttää, niin siitä syystä ei työväestö myöskään niihin luota. Jos työväestö tällaisen porvariston keskuudessaan toimeenpaneman tarkastuksen hyväksyisi, olisivat porvarilliset täysin oikeutettuja ja tulisivatkin mahdollisesti sanomaan että, katsokaappa nyt, sosialistit huusivat, että varastoja on olemassa, mutta tarkastuksessa ei niitä ole ilmennyt, ja että tämä huuto oli aivan aiheeton. Tämän elintarvekysymyksen ollessa eduskunnassa käsiteltävänä ovat porvarilliset, eritoten maalaisliittolaiset, koettaneet pestä porvarilliset elintarvelain rikkojat valkoisiksi pulmusiksi kuitenkaan siinä onnistumatta.

Lailliset olot ja laillinen järjestys maahan, jyrähtää senaatin esimiehen bassoääni eduskunnan vasemmiston puhujalavalta vaatiessaan eduskunnalta rajattomia valtuuksia, käyttääkseen Suomen kansan varoja asevoiman pystyttämiseksi ja siten porvarillisen diktatuurin luomiseksi maassa. Porvarilliset lehdet, agitaattorit ja eduskunnan porvarillisista ryhmistä — Juutilaiset mukaan luettuina — panssaroittunut kompromissi ovat yhtyneet kuoroon, joka nyt laulaa laillisuuden hymniä nälkäisille työläisille silloinkin kun ne tukehtumaisillaan lainpuristuksesta ja porvarien lainrikoksista, epätoivoisena tukkivat korvansa, tälle musiikille, silloin kun ne koettavat hakea, vieläpä laillisia keinoja sammuttaakseen nälkäänsä. Senaatin esimiehen laillisuuskuoro laulaa lauluansa, mutta hänen omansa, porvarit antavat palttua laillisuudelle, silloin kun se estää heitä harjottamasta kansan pohjakerrosten nylkemistä. Työväestön mielestä olisi välttämätöntä että tämän laillisuuskarjunnan yhteydessä olisi edes kerta varotettu manttaalimiehiä, sota-ajan gulasheja ja muita sota-rosvoja elintarvelain rikkomisesta. Sitä ei kuitenkaan ole tehty. Ei koira koiran hännälle polje, sanotaan. Viime vaalien edellä, kun muun muassa maalailiittolaiset kävivät kansan keskuudessa agitatsioonimatkoilla, niin he selittivät, että elintarvelaki on syntynyt sosialidemokratian painostuksesta, ja että nyt näette, että seuraus sosialistien elintarveasiain järjestelystä on vain elintarvekurjuus. Ei selitetty edes sitä, että, muistaakseni ainoastaan 4 eduskunnan jäsentä äänesti tämän lain hyväksymistä vastaan. Silloin kun tämä elintarpeiden luetteloiminen lain säädettyä toimeenpantiin, on kiistämätöntä, että juuri maalaisliiton ja muiden manttaaliporhojen keskuudessa tämän lain rikkomus suurimmassa määrässä tuli ilmi. Eräs esimerkki monilukuisista. Eräässäkin talossa pohjois-Karjalassa ilmoitettiin elintarvelautakunnalle ylijäämää kotitaloudesta olevan 4 hehtolitraa viljaa. Pari päivää sen jälkeen tuli tukkiyhtiön työnjohtaja ja osti samasta talosta 40 hehtolitraa ruista à 200 markkaa. Tämä oli luonnollisesti jätetty ilmoittamatta. Tämä ei ole muuta kuin yksi esimerkki, mutta riittää jo kuvaamaan miten pohjois-Karjalan manttaalimiehillä on väljä omatunto. Omavaraistaloudet, jotka silloin pohjois-Karjalassakin perustettiin, olivat yleensä järjestetyt sillä tavoin, että parempiosaiset herrasväet, papit, lukkarit ja suntio, y. m. kirkolliseen säätyyn kuuluvat otettiin näiden manttaalimiesten omavaraistalouksiin, ehkäpä vielä lähimmästä kaupungista hyvät ystävät ja sukulaiset haalittiin tämän omavaraistalouden yhteyteen, joten paikallinen työväestö ja muu köyhempi väestö jäivät kokonaan oman onnensa nojaan. Näin pohjois-Karjalassakin. Työväestöä, joka ei ollut hyvissä väleissä erittäinkin sosialisteiksi tunnettujen, on täytynyt tyytyä pureksimaan kauranakanoita perunain ja nauriiden kera. Karjantuotetta meillä pohjois-Karjalassa on yllin kyllin ja yleisesti tunnettua on että paikallisen väestön tarpeeksi on sitä ollut viime kesänä. Joensuussa, joka on pohjois-Karjalan kaupan keskus, siellä harva se yö, ettei olisi pitkin jokea

laivat, moottorit ja maantiellä hevoset kuljettaneet voikuormia, mutta paikallisen väestön tarpeeksi niitä ei koskaan saatu. Ja kaikissa näissä salakuljetuksissa olivat osallisina juuri manttaalimiehet trokarien kanssa. Syy minkätähden ei pohjois-Karjalassa parempi-osaisten kuluttajain keskuudessa ole elintarvepula kärjistynyt niin äärimmilleen kuin se on työväestön keskuudessa on se, että nämä tällaiset elintarpeiden salakuljettajat tiesivät että on edullista tyydyttää parempiosaisia, tuomalla niille elintarpeita niinkuin karjantuotteita y. m. sen vuoksi etteivät ne nousisi tyytymättömyydestä työväestön kanssa yksissä neuvoin toimimaan epäkohdan poistamiseksi. Joensuun kaupungista, kerrottiin — varmalta taholta — erinäisten kauppiaiden kuljettavan kätköihin viljaa; tiedettiin myöskin, että erinäiset herrasperheet olivat salonkeihinsa järjestäneet salaamiaan viljavarastoja huonomman ajan varalle. Kun työväestön keskuudessa oli äärimmilleen muun muassa karjantuotteiden puutetta kärsitty, niin nämä ryhtyivät viimein yrittämään saada edes jossain määrin puutetta lievennetyksi. Salakuljettajilta, takavarikoimisia suunniteltiin, mutta ei tiedetty siihen minkäänlaista keinoa, kun viranomaisten, lain nojalla antamat, määräykset olivat niin sekavat ja mutkikkaat. Silloiselle senaatin elintarveosastolle lähetettiin elintarvelautakuntain taholta lukuisia kirjelmiä tiedustellen, miten olisi näiden pidätettyjen varastojen kanssa meneteltävä. Näihin kyselyihin ei hyvin usein saatu edes vastausta. Lukemattomista elintarvelain rikkomisista ei pohjois-Karjalassakaan ole kertaakaan yritettykään rangaista. Onpa tapahtunut sellaistakin, että viranomaiset ovat suorastaan kieltäytyneet rankaisutoimenpiteistä. Porvarilliset nyt myöntävät itsekin, että lakia on rikottu räikeästi. Täytyy sanoa, että tuskin milloinkaan, ainakaan Suomessa, on niin törkeästi rikottu lakia kuin juuri porvarit ovat elintarvelakia rikkoneet. Onko silloin ihme jos Turun ryöstöretkeilijät ja mahdollisesti jotkut punakaartilaiset saavat laillisuudesta ja sen noudattamisesta samat käsitykset kun porvareillakin on. Millä oikeudella porvaristo voi vaatia lainkuuliaisuutta joukoilta, kuin se itse ei näytä esimerkillään, että laki on pyhä? Näemme aivan selvästi, että lakia eri ryhmien keskuudessa näytään noudatettavan vain silloin, kun se on taloudellisille eduille välttämätöntä. — Nyt tämän jälkimäisen tarkastelun myöhästyminen näyttää minun käsittääkseni olevan tarkoituksella tehty, ja muodolliseksi syyksi on vielä koetettu tulkita, että työväestö tässä muka krenaisi. Kun hallitus ennakolta tiedusteli porvarillisten ryhmien mielipiteitä tämän asian suhteen, niin oli sillä nähtävästi porvarien antama suunnitelma asiassa, ennenkuin eduskunnassa sitä kerittiin käsitellä. Muutamat porvarilliset eduskunnan jäsenet olivatkin sitä mieltä, että eduskunnalla ei olisi syytä tähän asiaan tarttua lainkaan, vaan olisi se jätettävä senaatin tehtäväksi, koska sillä on jo asia vireillä. Nyt toimeenpannussa tarkastuksessa porvaristo on kehunut toimittavansa tämän tarkastuksen työväestön mieliksi ja poistavansa ne aiheettomat epäluulot, jotka ovat kohdistuneet porvaristoa ja niiden elintarvekätköjä kohtaan, mutta se menettely jota tässä seurataan ei poistaepäilyä. Miksi tätä tarkastusta laillisuutta ja sen pätevyyttä on koetettu myöhästyttää, on hyvin ymmärrettävissä. Maalaisliittolaiset ovat hallituksellekin mahdollisesti selittäneet, että viljavarastoja on vaikeanlainen kotona säilyttää tarkastusten tullen, ja sen vuoksi olisi viivytettävä, että rekikelin tultua manttaalimiehet heinä- ja halkoreissuilla voisivat kyydittää viljansa varmempaan talteen. Tällä ei suinkaan ole sanottu sitä, että niitä mahdollisesti hyvin suuressa määrin on, mutta on niitä kuitenkin. Nyt toimitetun tarkastuksen tuloksista kerrotaan sanomalehdissä, muun muassa että kun Tohmajärven elintarvelautakunnan tarkastusmiehet toimittivat tarkastuksen Ryösiössä Pekka Variksen talossa, niin löydettiin riihen vinniltä ylösantamatonta siemenviljaa 23 säkkiä. Mainittu Varis on jo entuudestaan tunnettu viinankeittäjä ja on istunut 4 ½ kuukautta vankeudessa. Olikohan nytkin kätketty vilja aijottu jalostettavaksi? Tapaus on yksi tuhansien joukossa. Kuinka monta kätköä piileneekään mitä kummallisimmassa paikassa, joita tuskin onnistuu löytämään muutoin kuin vahingon kaupassa. Viinatehdas on myöskin löytynyt Hammaslahdella Kauppisen tilalla tämän kuun 10 päivänä. Tehdas sijaitsee Hakkaraisen maalla erään lesken torpan luona ja löytyi sieltä 3 à 4 hehtoa ruisviljaa, jota rikkaat kuuluvat kuljettavan sinne. Torpan nälkäinen lapsi tiesi kertoa, että siellä on viljaa enemmänkin, mutta he eivät uskalla sitä ottaa. Tässä äsken toimitetussa tarkastuksessa muun muassa Sortavalassa, jossa on asukkaita muistaakseni noin 4,000 paikoilla on saatu viljaa 48,500 kiloa. Tämä on kyllä elintarvelautakunnalle jo aikaisemmin ilmoitettu, mutta voi tämänkin erään parhaillaan toimitettavan tarkastuksen tuloksena merkitä. Jos kaikkialla maassa toimitettu tarkastus tuottaa niin hyviä tuloksia, kuin mainitsemissani paikoissa, niin on siitä suuressa määrässä etua.

Ed. Alkio: Pelkään, että tämäkin on huono paperi, nimittäin siihen tarkoitusperään nähden,

johon sen kautta pyritään. Mielestäni olisi täällä nyt jo, kun kevät taasen alkaa lähestyä, enemmän kiinnitettävä huomiota siihen, millä tavalla elintarpeita todellakin saadaan, kuin tarkasteluun, josta niin vasemmalla kuin oikeallakin saatetaan olla vakuutettuja siitä, että tämä tarkastelu tuottaa verrattain tyhjän tuloksen. Viime keväänä, kun eduskunta sai tehtäväkseen ruveta suunnittelemaan elintarvepolitiikkaa, silloin jo tältä puhujalavalta suositeltiin sitä että elintarvepolitiikassa on erityinen huomio pantava siihen, että tuotannon lisääminen muodostuisi tosiasiaksi. Silloinkin elintarvelakia säädettäessä katsottiin, että tuotannon lisääminen on luonnollinen asia, että siinä ei tarvita mitään erikoistoimenpiteitä hallituksen puolelta. Ainoa, johon katsottiin toimenpiteitä tarvittavan, oli säätää pakkotoimenpiteitä niitä vastaan, jotka elintarvetuotannosta tulivat huolta pitämään. Nyt olemme tämän viimekeväisen lainsäädäntötoimenpiteen ja -uskon hedelmiä nauttimassa. Tämä usko ei ole kantanut hyviä hedelmiä. Maassa vallitsee nälkä ja, elleivät merkit petä, tulee nälkä kasvamaan ensi syksynä. Ei ole kukaan sanonut, että sota loppuu tänä vuonna. Ja jos Suomessa jätetään elintarpeiden lisääminen taasen vain pelkän sattuman varaan, pakkolainsäädännön varaan ensi keväänä, pelkään, että tuleva vuosi on raskaampi kuin tämä vuosi. Mutta olipa asianlaita siinä suhteessa miten tahansa, jos sotakin loppuu, viittaavat kaikki merkit siihen, että maailman viljatuotanto on nykyään siksi lamautuneessa tilanteessa, että jos me joudumme tulevanakin vuonna pääasiassa elämään siitä, minkä verran viljaa voidaan saada ulkomailta, hinnat tulevat olemaan niin korkeat, että se suorastaan tulee silloin raskaammin rasittamaan maata kuin nykyhetkellä, ja viime vuonna, jolloin sotateollisuuden tuottamat tulot ovat riittäneet jossain määrin korvaamaan sekä teollisuustyöntekijäin että työnantajain tarpeet. Sen vuoksi palaan siihen asiaan, josta jo viime keväänä, kun elintarveasiat olivat täällä keskustelun alaisena, huomautin, nimittäin siihen, että on kerta kaikkiaan luovuttava käsityksestä, että pakkotoimenpiteet ovat parhaita keinoja saadaksensa elintarvetuotannon tässä maassa lisätyksi. Jos maanviljelyksen tahdotaan tuottavan lisää elintarpeita ensi syksynä, on välttämätöntä, että hallitus nyt jo ryhtyy toimenpiteisiin varataksensa riittävän määrän varoja sitä varten, että maanviljelystuotannolle taataan kaikki kannattavaisuuden edellytykset, että se lisää tuotantomäärää ensi kevään kylvöaikana. Tässä tarkoituksessa on tärkeätä silloin ryhtyä sellaisiin pakkotoimenpiteisiin, että maanviljelijät velvoitetaan kyntämään laajemmat alueet kevätkylvömaita ja kylvämään ne. Mutta tällaiseen pakkotoimenpiteeseen ei ole oikeutta muuten kuin sillä tavalla, että valtio sitoutuu vastaamaan kaikista mahdollisista tappioista. Siihen tarvitaan kenties kymmeniä miljoonia markkoja. Mutta tässä maassa on totuttu kymmenmiljoonia käsittelemään jo hyvin kepeästi. Pyytäisin siis ehdottaa, että hallituksen puolelta ryhdyttäisiin toimenpiteisiin, joiden kautta ensi keväänä alettaisiin toimia niin, että Suomen maa tuottaisi tulevaa vuotta varten kansallensa riittävän määrän elintarpeita.

Tämän yhteydessä on minun kiinnitettävä huomiota vielä eräseen seikkaan. Äskeisessä lausunnossaan ed. Tokoi nimenomaan viittasi siihen yhteisetuun, joka vasemmiston ja äärimmäisen oikeiston kesken on olemassa, kun on kysymys elintarpeitten hankinnasta teollisuusväestöä varten. Tällä kertaa hän sen selvästi ja julkisesti tunnusti, että sellainen etuyhteys on olemassa. Keskustan puolelta on tätä etua usein mieliin teroitettu. Tämä etuyhteys on nähtävästi ollut jossain määrin vaikuttamassa siihen, että elintarvelakia ei ole toteutettu sikäli, mikäli se olisi ollut *mahdollista* myöskin teollisuustuotteiden hintain alentamiseen ja kansan tarpeitten niillä tyydyttämiseen nähden. Esimerkiksi vaateteollisuus on tässä maassa saanut viettää kultaisia markkinoita. Kuinka suunnattomia voittoja tällä alalla on ansaittu, ei kuulu minun tilitettäväkseni tällä kertaa. Jokainen meistä tietää sen, että vaateteollisuus on viettänyt erinomaisia markkinoita. Hallituksen puolelta on selitetty, että hintojen rajoitus-toimenpiteet tässä suhteessa eivät ole mahdollisia, koska tehtaat silloin lakkauttavat tuotannon. Olen sitä mieltä, että kun kerran pakkotoimenpiteitten aikaan on tultu, jolloin eräs osa maan kansaa, joka edustaa tuotantoa, voidaan lain pakolla velvoittaa kansan yleistä tarvetta tyydyttämään oman vahinkonsa uhalla, kyllä silloin on *sosialismia* toteutettava myöskin muihin ei vaan maanviljelijöihin nähden! Kun siis nyt, jolloin on kylmät pakkaset ja kansa maassa näkee vilua, kysytään, mitä elintarvelailla voidaan tehdä tämän vilun poistamiseksi, on käsittääkseni hallituksen toimittava niin, että Suomen vaateteollisuustehtailijat velvoitetaan sopivilla, kohtuullisilla hinnoilla valmistamaan kangasta että tämän maan viluista kansaa saadaan pukea lämpimästi. Muuten muillakin aloilla, varsinkin mikä koskee maanviljelyskaluja, ei ole tietääkseni teollisuuteen elintarvelakia sovellutettu maanviljelyskalutuotannon helpoittamiseksi. Elintarvelakia sovelluttaen on mahdollisuus sekin

tehdä. Jos ensi keväänä tahdotaan, että maanviljelys pystyy suorittamaan sen asevelvollisuuden, mihin kansan tarve sen tällä kertaa komentaa, on välttämätöntä, että hallituksen puolelta nyt jo pidetään huoli siitä, etteivät tähän tarkoitukseen tarvittavat koneet, joita monta vuotta on oltu ostamatta ja lisäämättä, tule loppumaan silloin kun tarvitaan ja etteivät ne ole hintansa puolesta mahdottomia ostaa. Nämä ovat toimenpiteitä, joihin on ryhdyttävä, jos kansaa tahdotaan suojella siitä puutteesta, joka mahdollisesti on tulemassa tulevana vuonna.

On turhaa vasemmiston, keskustan ja oikeiston välillä riidellä siitä, minkä verran kukin ryhmä tai kansanluokka on rikkonut elintarvelakia. Sitä ovat rikkoneet kaikki. Eikä käräjänkäynnillä siitä tule mitään leipää.

Mutta täällä on eräs kansalaisjoukko huomattavan vapaasti päässyt temmeltämään markkinoilla, joita vastaan ei myöskään hallituksen puolelta ole riittävän voimakkaasti työskennelty, ja se on gulashijoukko. Näiden sotavuosien aikana on liike-elämä suureksi osaksi muodostunut pelkäksi keinotteluksi. Liike-elämän siveellinen pohja on viety ja se on muuttunut huijaukseksi, joka on kiskonut kansan elinvoimaa. Näihin on nyt kiinnitettävä huomiota. Olemme saaneet viime aikoina huomata, mitenkä suuret joukot teollisuudenharjoittajia varustautuu toimeenpanemaan työnsulkuja, joka ilmeisesti tapahtuu eräältä osalta myös sen vuoksi, että teollisuuden kannattavaisuusmarkkinat jonkunverran näyttävät huononevan siitä, mitä ne ovat edellisinä vuosina olleet. Nykyään olemme tulemassa sellaiseen tilanteeseen, jolloin tässä maassa ei saisi panna toimeen työnsulkuja. Se on yksi Suomen kansallisen rauhan elinehtoja. Jos teollisuus tulee tuottamaan tappiota niissä oloissa, jotka nyt ovat tulossa, tuottakoot; juuri ne miljoonat, jotka ovat kokoonkäärityt sotavuosina, ovat käytettävät nyt niiden tappioiden korvaamiseksi ja Suomen kansallisen rauhan toteuttamiseksi. On monta kertaa tosiasiain pohjalla todistettu, että työväki, vaikkakin se saa hyviä palkkoja, kuitenkin on kärsinyt puutetta. Sellaista työväkeä on maassa ollut paljon jos on ollut hyvinvoipaakin. Puutetta ei saa ryhtyä nykyhetkellä lisäämään. Mutta mitä useampi teollisuuslaitos sulkee ovensa ja siten ryhtyy itsekkääseen taisteluun työvoimaa vastaan, sitä useampi työläinen joutuu kärsimään nälkää. Ja se, se merkitsee sisällistä sotaa.

Äsken muutamien järjestysasioita koskevain keskustelujen yhteydessä väitettiin, että järjestysvallan toteuttaminen tässä maassa merkitsisi sisällistä sotaa. Olen sitä mieltä, että järjestysvallan toteuttaminen merkitsee täällä s i s ä l l i s t ä r a u h a a. Mutta se edellyttää, että eduskunnan puolelta ilmilausutaan se vaatimus, että niiden voimien, jotka nyt voivat koottujen kapitaalien avulla järjestää maassa työmarkkinoita, tulee se tehdä, niin ettei täällä synny suunnattomia työttömien laumoja, jotka vilussa ja nälässä joutuvat viimeiseen asti kiihoittumaan tätä yhteiskuntaa vastaan. Jos eduskunnan puolelta voidaan tehdä jotakin tällaisen tuloksen ehkäisemiseksi, siinä on yksi keino siihen, mitenkä täällä Suomessa voidaan saavuttaa sitä kansallista rauhaa, jota me nyt niin kipeästi kaipaamme. Mutta siinä on myöskin edellytys eräisiin toisiin tuloksiin. Sen kautta me tulemme siihen, että tähän maahan voidaan saada ulkomailta sitä leipää, jota omasta maasta ei tarkastamallakaan löydä. Rauhattomuus vallitsee maassa, olkoon sen syyt mitkä tahansa. Olen sitä mieltä, että jos me nykyään voimme saada ulkomailta leipää, suuri syy tämän rauhattomuuden aaltoilemiseen on silloin poistettu. Mutta sen saavuttamiseksi on myöskin niiden, jotka eduskunnassa edustavat työväen joukkoja, ryhtyminen tämän rauhan toteuttamiseen vakavasti, todenteolla. Heidän on auktoriteettisanallansa vaikutettava työväenjoukkoihin siten, että he osoittavat olevansa myös sitä mieltä, että maassa on saatava rauha aikaan ehdolla millä tahansa. Tämän rauhan yhtenä ehtona on se, että täällä lakataan syyttelemisestä niitä elintarvetuottajia, jotka kuitenkin ovat antaneet tälle kansalle leipää tähän asti. Jatkuva syytteleminen siihen suuntaan vaikuttaa negatiivisen tuloksen. Jos tätä syyttelemistä jatkuu, on aivan ilmeistä, että se tulee synnyttämään tietämättömissä kansanjoukoissa kaupungeissa, jotka eivät tunne maan tuotanto-oloja, sellaisen edellytyksen, että tämä syytteleminen on tosi. Kun tällä syyttelemisellä ei kuitenkaan ole totuuden pohjaa, pitää sen eduskunnassa kerrankin kyetä sosialidemokraattisen ryhmänkin tunnustamaan. Silloin kuin tälle pohjalle päästään, on sellainen sovinnon pohja aikaansaatu, jonka kautta Suomeen voidaan saada viljaa nyt aluksi ulkomailta, tulevan kesän tuotannon kautta kotimaasta.

Haukkuminen ja parjaaminen siis pois! Me olemme nyt Suomen vapaan tasavallan kansalaisia. Meille jokaiselle on hyvin tärkeätä saada täällä olot järjestetyksi niin, etteivät meiltä ennen pitkää katso eurooppalaiset vallanpitäjät pakon vaativan ottaa tätä vapautta. Meidän tulee hoitaa nyt hyvin tämä kansallinen taloutemme. Elinehto tässä on se, että me teemme jotakin, varataksemme mahdollisuudet kaikille kansalaisille työnsä onnistumiseen maassa, ettemme luo tahallamme

riidan syitä, jotka mahdollisesti tekevät tuotannon täällä mahdottomaksi ja sen kautta elämän.

Elintarveasiaa käsitellessä olen katsonut asiakseni viitata näihin seikkoihin. Niinkuin sanoin, elintarpeita meille ei lähde tämän paperipalan kautta, mutta niitä lähtee sen kautta, jos me ryhdymme toimeen elintarpeiden tuotannon lisäämiseksi. Siihen olen tässä lausunnossani koettanut antaa viitteitä. Olen vakuutettu siitä, että jos maassa otetaan niitä huomioon, tulos on hyvä.

Ed. Schybergson: Jag har en räkning ouppgjord med herr Gylling allt sedan det tillfälle, då detta betänkande föregående gång föredrogs i kammaren. Den gäller Helsingfors stadsfullmäktige och deras tillvägagående i lifsmedelsfrågor. Herr Gylling hade icke nog starka ord för stadsfullmäktiges beslut i frågan, och jag har trott, att hans uttalande icke bör få kvarstå utan bemötande i landtdagens handlingar.

Helsingfors stadsfullmäktige emottogo af lifsmedelsnämnden meddelande om att det kunde räcka endast några veckor innan lifsmedlen, speciellt brödsäden, voro slut. Det har lyckligtvis gått en tid framåt utan att detta hot blifvit verklighet, men man kan väl förstå, att stadsfullmäktige inför ett sådant meddelande kände behof att gifva uttryck åt sitt missnöje öfver både regeringens lifsmedelspolitik och lifsmedelsnämnden i Helsingfors. Det var isynnerhet en sak, som i hög grad förbittrade oss. Lifsmedelsnämnden hade sändt till Österbotten en för ändamålet väl kvalificerad person, som där inledt underhandlingar om betydande kvantiteter hafre och smör till ett skäligt pris, ehuru ett pris, som obetydligt öfversteg maximipriset. Men det fanns ingen möjlighet att få öfverenskommelse till stånd. Lifsmedelsnämnden lär icke ens hafva gjort framställning hos senaten om tillåtelse att få i detta fall öfverskrida maximipriset, och följden var, att vi stodo inför hotande hungersnöd, för att icke säga hungersdöd, såsom en talare i stadsfullmäktige, den som var skarpast i sina uttalanden, yttrade sig.

Man får icke förbise den omständigheten, att sådana konsumtionscentra, som särskildt ett lands hufvudstad, utgör den största fara under sådana tider som dessa och att det därför ligger vikt på att tillförseln till dem framför allt gynnas, medan landsorten i hvarje händelse med sitt självhushållssystem reder sig något så när. Det var inför detta faktum som Helsingfors stadsfullmäktige beslöto att anhålla om tillåtelse att få öfverskrida maximiprisen och sålunda öka tillförseln till Helsingfors. Sådant var det rysvärda brott, för hvilket herr Gylling beskyllde stadsfullmäktige.

Herr Tokoi hade ett långt andragande, som dock icke syntes erbjuda något synnerligt intresse, att döma af den fullständiga likgiltighet, med hvilket det åhördes. Men det var ett par omständigheter i detta andragande, som dock tåla att beröras. Han talade bland annat om uppskofvet med behandlingen af det förevarande betänkandet. Såvidt jag kan påminna mig var det hans eget partis talträngdhet i fråga om Mikkolas petition, som föranledt detta uppskof. Eljes hade denna fråga länge sedan varit afgjord. Men, såsom jag redan senast sade, har ingen skada skett. Det kan tvärtom låta tänka sig, utan att vi därför behöfva vara bekymrade, att vi, om vi nu afbryta plenum i vanlig tid, yttermera få ett uppskof, först till fredagen, och enär då åtskilliga ärenden med preferens förekomma, kan det hända, att denna sak får ligga till sig ännu, och herr Tokoi då möjligen lefva i den öfvertygelsen, att utskottets förslag skulle haft utsikt att godkännas af kammaren, hvilket jag för min del hoppas att icke komme att ske. Herr Tokoi var i sitt senaste andragande begifven på klagovisor, och den andra klagovisan gällde, att regeringen icke hade kommunicerat i lifsmedelsfrågan med socialisterna, utan endast med de borgerliga. Det kan förtjäna konstateras, att herr Tokoi, och troligen hans parti också, sålunda synas sätta mera värde på kommunikationen med regeringen än man af andra yttranden trott sig kunna döma.

När herr Tokoi anförde detta, rann det mig i minnet, att hans egen regering och hans parti, som då var majoritetsparti här i landtdagen, då partiet dref storpolitik, sannerligen icke bekymrade sig om att på något sätt inviga den öfriga landtdagen däri och i sådana frågor var det ändå nästan oförlåtligt att icke göra det.

Ed. Tanskanen: En olisi viitsinyt tässä asiassa käyttää puheenvuoroa, mutta kun täällä eräs pohjois-Karjalasta kotoisin oleva edustaja Tirkkonen Joensuun kaupungista puhui pohjois-Karjalan oloista toisin kohdin mielestäni totuudesta poikkeavalla tavalla niin katson velvollisuudekseni, kun minäkin olen pohjois-Karjalasta, myös lausua pari sanaa. Varsinkin mitä ed. Tirkkosen puheeseen tulee, että siellä ei omavaraistalouksiin olisi otettu kuin pappilan ja yleensä porvaripuolueisiin kuuluvia henkilöitä, mutta ei yhtään työväkeen kuuluvaa olisi otettu niihin. Sen minkä minä tiedän ainakin niissä kunnissa, jotka ovat lähellä minua, on asiat aivan toisin. Muutoin siellä yleensä on omavaraistalouksia vä-

hän. Se mikä määrä niitä lieneekin, tuskin nämä maalaistaloudet ovat talouksiinsa yhdistelleet kaupunkilaisia ja kilometritehtailijoita, joten siinä osassa ed. Tirkkosen tiedot lienevät paikoillaan. Mutta minä kuitenkin Juuasta ja Pielisjärveltä tunnen useita maalaistaloja, jotka ovat ottaneet kaiken tiloillaan asuvan väestön, torppineen ja työläisineen omavaraistalouksiinsa. Muuten yleensä sain ed. Tirkkosen puheesta sen käsityksen että ainoastaan porvarit siellä niinkuin muuallakin törkeästi rikkovat elintarvelakia. Minäkin myönnän että on tapahtunut elintarvelain rikkomisia. Mutta ei ainoastaan porvarit vaan myös työläiset ovat rikkoneet elintarvelakia yhtä törkeästi. Esimerkiksi viime kesänä ja syksynä, kun oli viljan takavarikointi, niin sattui niin, että moni torppari, mäkitupalainen ja työmies, joilla oli viljavaroja ja jotka kuuluvat tietämäni mukaan työväen puolueeseen osasivat salata viljansa, aivan niinkun paraskin porvari, eivät ilmoittaneet mitään, saivat elintarvelautakunnan kortit. Eikö tämäkin ole selvää lain rikkomista? Ja sitten jos puhutaan rikoksista, niin sieltä on kuulunut aina tänne Helsinkiin asti että rosvot viime syksynä ovat tyhjentäneet ihmisten potattikuoppia, vilja- ja rahavaroja aivan samalla tavalla kuin muuallakin maassamme on nykyaikoina tapahtunut. Muuten tässä asiassa tahdotaan verukkeita vetää jos johonkin suuntaan. Olisi mielestäni sopivinta, että tämä asia ratkaistaisiin siten kun ed. Relander esitti, jota minä kannatan.

Ed. Rosenqvist: Om man icke med herr Alkio vill beteckna detta betänkande såsom ett dåligt papper, kan man åtminstone säga, att det är ett rätt betydelselöst sådant. Herr Relander har, synes det mig, alldeles riktigt karakteriserat detsamma. Det är, framhöll han, ensidigt, det innehåller icke det, som det framom annat bort innehålla, och det, som det innehåller, är alltför allmänt, alltför abstrakt utsagdt för att egentligen hafva någon betydelse. Men äfven från en annan synpunkt synes detta betänkande vara misslyckadt. Af dess fyra klämmar synes den första numera vara betydelselös, sedan regeringen redan skridit till inventering af samtliga lifsmedelsförråd. De tre öfriga klämmarna åter innehålla i hufvudsak detsamma, och det, som de innehålla, kan i korthet uttryckas med de två första raderna i den andra klämmen eller „att landtdagen måtte uppmana senaten att kraftfullt och rationellt tillämpa lifsmedelslagen." Man kan nu fråga sig: är det då verkligen behöfligt att, för att gifva senaten detta enkla råd, framkomma med ett betänkande sådant som detta? För min del kan jag icke inse nödvändigheten däraf och förenar mig för den skull med dem, som undertecknat den första reservationen och hvilka yrka, att detta memorial ej måtte föranleda till någon åtgärd från landtdagens sida.

Ed. Gylling: Ed. Schybergson koetti selvittää valtuuston aivan aiheettoman sekaantumisen elintarvepolitiikkaan viime syksynä Helsingissä muka kovin viattomana toimenpiteenä. Itse asiassa se oli asiatonta sekaantumista, jolla toiselta puolen olisi voinut olla mitä turmiollisin ja kauvas kantavin merkitys. On nimittäin otettava huomioon että silloin elettiin Åkermanin elintarvepolitiikan merkeissä, jonka tarkoitus oli ajaa maan elintarvepolitiikka mitä suurimpaan sekasortoon, ja ajoikin. Sehän tahtoi elintarvepolitiikassaan saada vapaan kaupan ja hillittömän keinottelun säännöstelyn tilalle sellaisena aikana, jolloin tiedettiin että säännöstely oli ainoa, joka saattoi pelastaa kuluttajakeskustat nälänhädästä. Tämä politiikka oli edullinen porvareille. Sentähden sitä porvarien taholta kannatettiin, porvarilehdet, varsinkin ruotsalaiset ylistelivät sitä ja häntä mainittiin tarmokkaaksi elintarvepäälliköksi, ja odotettiin hänen toimiltaan yhä jatkuvaa menestystä. Tällaisissa oloissa tapahtui Helsingin valtuuston sekaantuminen elintarvepolitiikkaan, josta ed. Schybergson mainitsi. Tähän Åkermanin elintarvepolitiikkaan oli kuulunut myös se, että se kyllä määräsi rajahinnat elintarpeille, mutta salli erinäisten keinottelijain senaatin luvalla niitä ylittää, tällä tavalla antaen tilaisuuden mitä merkillisimpäin asiain syntymiselle. Helsingin elintarvelautakunta ei alentunut Åkermanin elintarvepolitiikan alaiseksi, vaan piti käsityksensä mukaisesti kiinni siitä, että elintarvelakia ja rajahintoja on noudatettava.

Elintarvelautakunta näki nimittäin että, jos Helsingin elintarvelautakunta tähän keinotteluun yhtyisi, silloin olisi auttamattomasti hukassa koko elintarveasiain järjestely, jolle kannalle nyt on palattu, ja joka, jos yleensä mikään, voi pelastaa maamme elintarvehädästä ja nälänhädästä kuluvan talven aikana. Mutta silloin sai se tämän maan suurimman porvarillisen järjestön, kaupunginvaltuuston, jossa oli edustettuna tunnetusti suurkapitalistit, niskaansa. Ne eivät tahtoneet sallia että porvariston luottamusmiehen, senaattori Åkermanin elintarvepolitiikka tehtäisiin tyhjäksi, että estettäisiin hänet saamasta epäjärjestystä voimaan. Porvarit näkivät että heille on Åkermanin elintarvepolitiikka edullinen ja siitä syystä tahtoi Helsingin valtuusto pakoittamalla saada pakoitetuksi Helsingin elintarvelautakun-

nan, samoinkuin monet muut elintarvelautakunnat olivat tehneet, alistumaan maalle mitä turmiolisimpaan menettelyyn, ja senvuoksi se tekikin sivu elintarvelautakunnan alistuksen senaattiin, että Helsingin kunta ryhtyisi, samoinkuin monissa muissakin paikoissa oli asian laita, ostamaan elintarpeita sivu rajahinnan. Ed. Schybergson esitti juuri valtuuston kokouksessa, että senaatille tehtäisiin esitys, että elintarvelautakunta vapautettaisiin noudattamasta rajahintoja, siis täydellinen vapaa kauppa, tosin vain elintarvelautakuntien välillä, mutta sittenkin täydellinen vapaa kauppa näissä rajoissa. Monet muut puhujat valtuustossa menivät vielä pitemmälle. Kaikki rajahinnat oli poistettava, kaikki rajoitukset elintarpeiden vapaalle kaupalle oli hävitettävä. Ed. Schybergsonin käsityskanta voitti ja sen mukaan tehtiin alistus senaattiin, mutta onneksi ei senaatti rohjennut alistusta ottaa huomioon. Suureksi osaksi luulen sen johtuneen siitä tarmokkaasta esiintymisestä, jota elintarvelautakunta osoitti. Sen esiintyminen pelasti epäilemättä sen verran, kuin silloin pelastettavissa oli ja teki mahdolliseksi säännöllisiin oloihin palaamisen. Jos valtuusto olisi onnistunut, ei se olisi ollut lainkaan mahdollista. Ed. Schybergson sanoi, että se esitys oli tehty myös hallitusta vastaan. Se ei pidä paikkaansa, se oli selvästi hallituksen tukemista. Seuraus senaattori Åkermanin politiikasta kumminkin oli, että laajoissa kansankerroksissa vakaantui se suureksi osaksi oikeutettu käsitys, että tämän politiikan aikana tuottajat, varakkaammat kuluttajat, keinottelijat olivat kasanneet itselleen suuria varastoja, oli viety oikealta ja tasapuoliselta elintarvejakelulta salaa ja piiloon paljon elintarpeita, joitten turvissa toivottiin talven kuluessa elettävän sinä aikana, kun varattomilta puuttuisi elintarpeita. Ja minä luulen, että juuri tämä valtuuston tukema elintarvepolitiikka suureksi osaksi on edesvastuussa niistä elintarvetarkasteluista, joita syksyn kuluessa on toimitettu. Ed. Schybergson kantaa niistä ehkä yhtä suuren vastuun kuin silloinen elintarvepäällikkö senaattori Åkerman.

Ed. Tuomi: Yhdyn kannattamaan kaikkia niitä toimenpiteitä, mitä tässä valiokunnan mietinnössä ehdotetaan. Mielestäni ne toimenpiteet eivät ole vielä kylliksikään tehokkaita estämään sitä häikäilemätöntä keinottelua ja sitä välinpitämättömyyttä, omistavain luokkien ja niitten apurien taholta on ollut tässä elintarveasiassa. Tosiasia on nyt, kuten täällä on jo todettukin tänä iltana, että tuo elintarveinventoiminen tai arvioiminen, jota näinä päivinä on toimitettu, on ollut sellaista, ettei se ole vastannut tarkoitustaan. Se on vain ollut tuollaista omistavan luokan jäsenten varastojen tarkastamattomuutta. He ovat saaneet edelleenkin vapauden joillakin luotettavilla apureilla todistuttaa, ettei heillä ole mitään elintarpeita salatuissa varastoissa, ja sillä hyvä. Hallitus inventeeraa näiden varastoja saadakseen selville, onko niillä vielä kuinka paljon elintarpeita olemassa, ja sitten kun tällainen pintapuolinen tarkastus menee ohi, ne voivat kaivaa kätköt käsiinsä ja sen jälkeen taas lähteä rahan voimalla keinottelemaan itselleen lisää elintarpeita, ylittäen rajahintoja sekä kaikin tavoin rikkoen elintarvelain määräyksiä. Mietinnössä vaaditaan myös, että eduskunta kehottaisi senaattia tehokkaasti ja järkiperäisesti sovelluttamaan elintarvelakia järjestämällä elintarpeitten hintoja ja laajentamalla valtion kontrollia elintarpeiden kauppaan nähden. Sekin on oikea toimenpide, sillä jo kerrankin, jo vihdoinkin olisi aika panna jonkunlainen raja sille tavattomalle elintarpeiden hintain nousulle, joka on ollut jatkuvana ilmiönä tämän sotatilan aikana. Mietinnössä ehdotetaan, että „eduskunta kehottaisi senaattia nojautumalla elintarvelakiin ryhtymään tarkastamaan ja järjestämään niissä teollisuuksissa tapahtuvaa tuotantoa ja jakelua, joitten tuotteet ovat jokaiselle välttämättömiä". Tämäkin toimenpide olisi tuiki tarpeellinen. Täällä ed. Alkio puheessaan moitti, ettei sosialistit ole vaatineet teollisuustuottajia velvoitettavaksi välttämättömien tarvikkeiden pakkovalmistukseen. Hän mainitsi esimerkkinä, että olisi valmistettava viluiselle kansalle halvalla lämpimiä vaatetarpeita. Me sosialistit emme suinkaan tule tämmöistä vaatimusta milloinkaan vastustamaan, päinvastoin me olemme aina valmiit puoltamaan sitä. Järjestynyt työväki on vaatinut sitä. Me olemme elintarvelakia laatiessamme sisällyttäneet sen lakiin ja eritoten painostaneet, että muun muassa paperikeinottelulle pantaisiin jonkunlainen sulku, mutta sitä eivät ole nämä hallitukset enempää kuin muillekaan teollisuustarvikkeille pantavaa sulkua ottaneet rakentaakseen, ei sekään hallitus, jossa maalaisliittolaisilla on oma edustajansa. Huomautan ed. Alkiolle, että hänen olisi pitänyt silloin jo tehdä tämä ehdotuksensa, kun hänen leivänkasvattajatoverinsa Kallio oli senaatin elintarvehallituksen päällikkönä. Silloin kai se olisi tehokkaampi ollut, silloin se olisi aikanaan ollut vaadittava eikä nyt vasta jälkeenpäin ruvettava sitä esittämään. Mutta sittenkin me voimme siihen hyvällä syyllä yhtyä. Sitten täällä eräät puhujat keskustelussa tänä iltana ovat viitanneet siihen, ettei tällaisiin pakkotoimenpiteisiin olisi tarvin-

nut vieläkään ryhtyä, vaan päinvastoin tässä saataisiin vielä jotain sovittelua aikaan. Pyydän huomauttaa, että maanviljelijäin puoleen on usein hallituksen taholta ojennettu sovittava käsi. Muistan ainakin, että jo senaattori Vuolijoki aikanaan laati ja julkaisi sanomalehdissä tuollaisen kehoituksen maanviljelijöille ja osoitti, että heidän velvollisuutensa oli yhteisen nälänhädän uhatessa ruveta kaikin keinoin torjumaan sitä, antamaan viljansa ja muut elintarpeet valtion kontrollin ja sen toiminta jakelun alaiseksi. Muistelen, että sen jälkeinenkin hallitus jonkunlaisen julistuksen julkaisi ja sittemmin on nykyinen hallitus vedonnut myös siihen seikkaan, näiden tuottajien isänmaallisuuteen, mutta kaikki merkit viittaavat, että vetoaminen siihen on ihan turhaa. Siis on ryhdyttävä kaikkiin niihin toimenpiteisiin, mihin voidaan suinkin ryhtyä yhteiskunnan edun kannalta, että saataisiin vallitseva elintarvekurjuus torjutuksi. Tässä mietinnössä viitataan siihen, että eduskunta kehoittaisi senaattia huolehtimaan siitä, että elintarvelakia ja sen perusteilla annettuja rajahintamääräyksiä tarkkaan noudatetaan, ja että senaatti käskisi asianomaisia viranomaisia noudattamaan rajahintamääräyksiä ja muita elintarvelakia vastaan tehdyt rikokset. Tämä kohta sietäisi erikoista tehostamista siinä suhteessa, että ainakin elintarvelautakunnat velvoitettaisiin noudatamaan rajahintamääräyksiä ja muita elintarvehallituksen antamia säännöksiä. Surullinen tosiasia on, että elintarvelautakunnatkin ja varsinkin ne, joissa on porvarillinen enemmistö, ovat järjestelmällisesti ja häikäilemättömästi koko sotakauden rikkoneet elintarvelakia ja tällä tavalla yhdessä keinottelijain ja tuottajain kanssa vaikuttaneet siihen, että rajahinnat ovat nousseet korkealle. Sellaisetkin elintarvelainrikkojat, elintarvelautakuntien jäsenet olisivat tämän lain mukaan asetettavat syytteeseen. Se kai olisi ainoa tehokas tapa. Täällä on huomautettu erään elintarveherran menettelystä, nimittäin elintarvehallituksen entisen päällikön senaattori Åkermanin menettelystä. Hänen menettelynsä, jos mikään, aiheutti tässä maassa yleistä sekasortoa. Hän, kuten porvarilehtien selostajat siihen aikaan kertoivat, kun hän ryhtyi elintarvehallituksen johtoon, lupasi astua uusille urille järjestämään elintarveasiat sellaisiksi, että ne tulevat tyydyttävällä tavalla ratkaistuiksi. Me olemme nähneet tuon herran edesottamisen, mihinkä se johti. Se johti siihen, että elintarvelautakunnatkin kilpailivat toistensa kanssa rajahintain ylittämisessä, ja se johti siihen, että nyt Suomen valtiolta maanviljelijät vielä velkovat neljä miljoonaa markkaa hyvitysrahoja, nimittäin ne maanviljelijät, jotka eivät siihen asti olleet rikkoneet rajahintain ylittämisellä elintarvelakia. Tämä elintarvepäällikkö julisti rajahinnat mitättömiksi „houkutellakseen" enemmän viljaa valtion jakeluun ja kun sitä ei tullut syntyi viljahuijaus ja jos ketään olisi tässä maassa elintarvelain mukaan rangaistava, olisi tuo herra ensimäiseksi asetettava syytteeseen, sillä hänen toimintansa merkitsi nälkää satoihin ja tuhansiin köyhälistökoteihin, se merkitsi leivän puutetta, se merkitsi viikottaista leivättä olemista monessa työläisperheessä. Kun näin häikäilemättömästi menetellään, ei ainoastaan yksityisten keinottelijain taholta, vaan kokonaiset elintarvelautakunnatkin rikkovat lakia ja elintarvehallituksen päällikötkin, niin olisi lakia tässä suhteessa tehostettava sellaiseksi, että ne voitaisiin saattaa rangaistukseen. Tosin siinäkin tulee vaikeuksia, ettei niitä saataisi syytteeseen. Kuvaavana esimerkkinä on, mitenkä syyttäjäviranomaiset elintarvelakia sivuuttivat voi mainita Jyväskylässä, että ei yleinen syyttäjä tahtonut ollenkaan ottaa huomioonsa elintarvelautakunnan taholta ilmoitetun keinottelijan asettamista syytteeseen. Vasta monien tehtyjen vaatimusten ja monien viikkojen jälkeen otettiin asia vireille, ja silloin oikeudessa tuomittiin vain muutama kymmenen markkaa sakkoa elintarvekeinottelijalle. Täällä on ed. Relander sanonut, että nämä ehdotetut toimenpiteet, joihin nyt aijotaan ryhtyä, ovat uusi isku vasten maanviljelijäin kasvoja. Se sanonta oli aiheetonta. Maanviljelijöiltä ei ole, lukuunottamatta niitä yksityisiä ryöstötapauksia, joita ehkä lienee tapahtunut, otettu ilman rahatta mitään. Päinvastoin ne ovat saaneet viljastaan ja elintarpeistaan mahdollisimman korkean hinnan. Heidän ei ole myöskään tarvinnut nälkää kärsiä niinkuin köyhälistön. Heillehän on jätetty omavaraistaloudet ja varattu viljaa suurimmille tuottajille koko vuodeksi eikä ainoastaan heille, vaan kaikille heidän omavaraistalouksiinsa kuuluville. Heillä ei ole siis ollut mitään hätää. Päinvastoin ovat saaneet tuotteillaan korkeat hinnat. Tosiasia on, että maaseudulla on tuottajilla ollut yllin kyllin leipäviljaa, osaksi rääpiäkin, syöttää eläimille ja keittää viinaksi samaan aikaan, kun tuhannet työläisperheet kituvat leivän puutteessa. Tuottajien ja talollisten leipäannoksia ei ole tarkoin mitattu. Siellä syödään kuten ennenkin ja on syöty leipää ilman mitään rajoituksia, ja siellä järjestelmällisesti rikottiin elintarvelakia siinäkin, että kun hallituksen leväperäisyyden takia ei ainakaan otettu viime vuoden satoa takavarikkoon, niin vastoin annettuja säännöksiä myllytettiin viljaa salaisesti, ja myytiin sitä salakaupoin mahdollisimman kor-

keista hinnoista, kiskottiin noin 200—250 markkaa ruishehdosta Keski-Suomessa ja on kai kiskottu yli kolmenkin sadan markan.

Täällä ed. Niukkanen puhui siitä, miten maaseudullakin lehmättömät ovat joutuneet särvinpulaan. Se on kyllä totta, mutta tämäkin särvinpula aiheutui ainakin ensimäisinä sotavuosina siitä, kun maidontuottajat olivat niin saaliinhimoisia, että ne sivuuttivat pitäjänsä ja paikkakuntansa köyhälistön maitotarpeen, ja sen sijaan kärräsivät ja kärryyttivät maidon ja voin rajan taakse Venäjälle. Sillä tavalla menettelivät meidän isänmaalliset maanviljelijät silloin. He ajoivat kapitalismin kultavaljakolla silloin, kun lähellä heitä asuvat köyhälistöläiset kärsivät nälkää.

Näiden asiain yhteydessä päivällisessä keskustelussa vastustettiin, että elintarveinventteerausta, jota tässäkin mietinnössä ehdotetaan, ei olisi pantava toimeen, kun sillä loukattaisiin kotien pyhyyttä. Ed. Ida Yrjö-Koskinen vakuutti, että kodit ovat semmoisia linnoja, joihin ei jokaista nuuskijaa olisi laskettava. Hän puhui siinä julki omistavan luokan katsomuksen. Sen mukaan ovatkin omistaviin luokkiin kuuluvien ja etupäässä yläluokan kodit sellaisia luokkalinnoituksia, joihin ei sallittaisi minkäänlaisen yhteiskunnallisen tarkastuksen ulottua. Niissähän on totuttu nauttimaan elintarpeita yllin kyllin eikä koskaan tunnettu puutetta. Mainittu edustajakin — vapaaherratar — kuulunee sellaisiin koteihin, joilla on ollut aina turvatut elintarpeet ja, joissa voidaan huolettomasti niitä pureksia ja vielä valtion eläkkeitä syödä napsutella. Toista on köyhälistöläisten kotien. Siellä on alinomainen puute irvistämässä oven raosta sisään ja vieraina nälkä ja hätä. Siis hän toi kyllä esiin oikean käsityksen siitä, että herraskaisten kodit ovat tähän asti olleet semmoisia luokkalinnoituksia, joihin ei ole saatu missään tapauksessa koskea. Vaikka viheliäiset köyhälistöläiset ovat kuolleet hivuttavaan nälkään tuon linnoituksen vieressä, niin ei sittenkään olisi millään tavalla tuon onnellisen kodin rauhaa saanut häiritä. Kun tältä kannalta näitä elintarvekysymyksiä ajatellaan, niin on selvää, että omistava luokka ja sen edustajat täällä, porvaristoedustajat, tahtovat kivenkovaan vastustaa kaikkia sellaisia tehokkaita uudistuksia, joilla todellakin saataisiin jonkunverran nälkää järjestetyksi tässä maassa. Me sosialistitkin myönnämme, että sota-ajasta johtuva tilanne ja kapitalistinen tuotantojärjestelmä ne ovat aiheuttaneet elintarvehädän, mutta me myös väitämme, että jos hallitukset olisivat aikoinaan tehokkaammin järjestäneet elintarvekysymyksen, niin paljon olisi voitu elintarvehätää lieventää. Ja paljon voitaisiin sitä vieläkin. Voitaisiin omavaraistalouksien viljamääriä pienentää ja varata vain muutamaksi kuukaudeksi kaikille tässä maassa leipää, toivossa, että ehkä niiden kuukausien perästä avautuisi ulkomailtakin kauppateitä, ja avautuisivat ne ovet, joiden takaa saataisiin tänne riittävästi elintarpeita.

Ensimäinen varapuhemies: Kun aika on kulunut myöhäiseksi ja useita puheenvuoroja vielä on pyydetty, täytyy keskeyttää tämän asian käsittely ja lopettaa täysi-istunto. Kuitenkin täytynee toimittaa pöydällepanot. Sitä ennen kuitenkin annan puheenvuoron ed. Mannerille, joka on pyytänyt puheenvuoroa erästä ilmoitusasiaa varten.

Ed. K. Manner: Eduskunnan suuri valiokunta, joka aikaisemmin on kutsuttu kokoon huomiseksi k:lo 1:ksi päivällä kokoontuukin vasta k:lo 6 iltapäivällä.

Pöydällepano:

Osuustoimintalain 19 §:n muuttamista

koskevan lepäämään jätetyn lakiehdotuksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 1 a esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on perjantaina k:lo 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy k:lo 11,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

42. Perjantaina 18 p. tammikuuta

k:lo 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Esitellään:

1) Erinäisten senaatin toimenpiteiden tutkimista ja siitä aiheutuviin toimenpiteisiin ryhtymistä tarkoittava ed. Gyllingin y. m. kirjoitus 990

Toinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi järjestyksen pidosta kaupungeissa ..... —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 19; lakivaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Airolan y. m. anom. ehd. n:o 16.

3) Ehdotus laiksi sisältävä väliaikaisia säännöksiä alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta ..... —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 18; talousvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Savolaisen y. m. edusk. esit. n:o 19 sekä ed. Alkion y. m. edusk. esit. n:o 20.

4) Lepäämään jätetty esitys, joka koskee osuustoimintalain 19 §:n muuttamista .... —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 4; lakivaliokunnan mietinnöt n:ot 1 ja 1 a; edusk. esit. n:o 1.

Pöydällepanoa varten esitellään:

5) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätöitä koskevain säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä sekä samana päivänä annetun vaalilain 37 §:n muuttamisesta 997

Siv.

6) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee lakia eduskunnan esitysoikeuden laajentamisesta 997

7) Lakivaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 10 §:n muuttamisesta..... „

8) Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa 2 päivänä kesäkuuta 1917 annetun lain 13 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi ..... „

9) Ulkoasiain valiokunnan mietintö n:o 1 jäsenien valitsemisesta sekakomiteaan, jonka tulee valmistaa Suomen eroamisesta Venäjästä aiheutuvia käytännöllisiä toimenpiteitä ..... „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Alopaeus, Arajärvi, Arokallio, A. Furuhjelm, Hakala, Holsti, Kallio, Koponen, K. E. Linna, Louhivuori, Malmivaara, Ottelin, Paasonen, Pehkonen, Saarinen, Salovaara, Setälä ja Talas.

Ilmoitusasiat.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat sairauden tähden ed. Arokallio toistaiseksi ja ed. Annie Furuhjelm lääkärintodistuksen nojalla toistaiseksi, ed. Alopaeus tämän viikon ajaksi ja ed. Ottelin täksi ja huomispäiväksi sekä yksityisten asiain takia ed. Lehmus tästä päivästä ensi maanantaiiltaan, ed. Suutala tästä illasta ensi viikon tiistaihin, ed. Mäki tämän päivän iltaistunnosta ensi tiistaiaamuun, ed. Koponen yksityisten asiain ta-

kia tämän istunnon alkuosasta, ed. Paasonen täksi ja huomispäiväksi, ed. Malmivaara ensi maanantaihin saakka, ed. Hakala tästä päivästä ensi maanantai-iltaan ja ed. K. E. Linna yksityisten asiain takia tämän ja huomispäivän istunnoista. Perheessä sattuneen sairauden vuoksi saa ed. K. Saari vapautusta tämän kuun 19 päivän illasta 23 päivän aamuun asti.

Ruotsin valtiopäiväin tervehdyssähkösanomat.

Puhemies: Eduskunnalle pyydän ilmoittaa, että Ruotsin täkäläinen pääkonsuli eilispäivänä on käynyt luonani ja ilmoittanut, että Ruotsin ulkoasiainministeri oli sähköteitse hänelle toimittanut Ruotsin valtiopäiväin ensimäisen ja toisen kamarin tervehdykset Suomen eduskunnalle.

Sähkösanomat, jotka pääkonsuli samalla puhemiehelle jätti, ovat näin kuuluvat:

Kun Ruotsin valtiopäivät tänään ovat tulleet koolle, tahtoo niiden ensimäinen kamari, uskollisesti pitäen mielessään vuosisataisia yhteisiä muistoja, lähettää vapautuneelle Suomen kansalle tervehdyksensä ja lämpimimmät onnentoivotuksensa, toivottaen valoisaa tulevaisuutta Suomen ja Pohjolan menestykseksi.

Hugo Hamilton.
Puhemies.

Ruotsin valtiopäiväin toinen kamari lähettää Suomen Eduskunnalle onnittelunsa sen johdosta, että Suomi on astunut Pohjolan itsenäisten valtioiden joukkoon. Se, mitä Suomen kansa on ikävöinyt ja sen runoilijat ennustaneet, on tullut eläväksi todellisuudeksi. Eläköön vapaa Suomi.

Daniel Persson.
Puhemies.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta antaisi puhemiehelle toimeksi näihin tervehdyksiin lähettää sähköteitse vastauksen tähän tapaan, ensimäiselle kamarille:

I anledning af Kammarens lyckönskan uttalar Landtdagen sin uppriktiga glädje och sänder Kammaren sitt djuptkända tack.

Kamarin tervehdyksestä ja lämpimistä onnentoivomuksista lausuu Eduskunta vilpittömän ilonsa ja lähettää Kamarille hartaat kiitoksensa.

Toiselle kamarille:

I anledning af Kammarens lyckönskan uttalar Landtdagen sin uppriktiga glädje och sänder Kammaren sitt djuptkända tack.

Kamarin onnentoivomuksesta lausuu Eduskunta vilpittömän ilonsa ja lähettää Kamarille hartaat kiitoksensa.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään keskustelutta.

Ylellisyystavarain tullimaksujen korottamista

koskeva senaatin valtiovaraintoimituskunnan kirjelmä esitellään.

Puhemies: Tämä kirjelmä on painettu ja jaettu edustajille. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Kirjelmä on näin kuuluva:

Suomen Eduskunnalle.

Suomen Senaatin
Valtiovaraintoimituskunta
Helsingissä, tammikuun
10 päivänä 1918.
N:o

Nykyisen sodan aikana ovat asianomaiset sotilaspäällystöt yhdessä maan entisen kenraalikuvernöörin kanssa antaneet erinäisiä määräyksiä tavarantuonnista ulkomailta Suomeen. Niiden mukaan on suurin osa tavaroita maahan tuotavaksi kiellettyjä, ellei esitetä todistusta siitä, että tavarat ovat alkuperältään liittoutuneesta tai puolueettomasta maasta, toisia taas sallitaan tuoda vihollismaistakin, mutta maksamalla niistä kaksinkertainen tulli. Sama tullinkorotus kannetaan jälkimäisistä tavaroista silloinkin, kun niitä ilman alkuperätodistusta tuodaan muista kuin vihollismaista. Suomen valtiosäännön vakuuttamisesta viime maaliskuun 20 päivänä annetussa julistuskirjassa ilmoitettiin näiden tuontimääräysten lakkaavan voimassa olemasta vasta sodan loppuessa.

Kun Suomi nyttemmin on saavuttanut itsenäisen valtakunnan aseman ja sen on tämän mukaisesti sovitettava kaupalliset menettelytapansa, on herännyt myös kysymys, onko enää aihetta sovelluttaa edellämainittuja tavaratuontia rajoittavia määräyksiä.

Täytynee myöntää, että niin haitallista kuin edellämainittujen sotilassäännösten noudattami-

nen välistä on ollut tarpeellistenkin tavarain ulkomailta hankkimisessa, on niistä kuitenkin ollut se hyöty, että niiden kautta on vähemmän tarpeellisten tavarain maahantuontia sota-aikana jossain määrin ehkäisty.

Jos rajoitukset nyt yhtäkkiä poistetaan, on seurauksena se, että maahamme alkaa tulvia ylellisyystavaroita, joita suuret määrät lienee koottu naapurimaihin aikomuksessa heti kiellon peruuduttua tuoda ne tänne. Tämä ei olisi suotavaa. Ulkomaista valuuttaa ja tonnistoa on etupäässä käytettävä sellaisia tavaroita varten, joita Suomessa välttämättä tarvitaan. Sentähden olisi ylellisyystavaroitten maahantuontia, mikäli mahdollista, ehkäistävä määräämällä niille korotettu tulli.

Tullia määriteltäessä on otettava huomioon, että rahan arvo on tuntuvasti alentunut ja että tullimaksut ylellisyystavaroista ovat meillä jo kauan aikaa olleet liian alhaiset. Korottamalla tullimaksut esim. kaksinkertaisiksi tulisi niiden suhde tavarain nykyisiin arvoihin paremmin vastaamaan vuoden 1913 tullimaksujen ja tavarain hintain keskinäistä suhdetta.

Tullikorotuksen kautta hankituilla lisätuloilla saataisiin myös korvatuksi ne suuriin summiin nousevat ylimääräiset menot, mitkä tullilaitoksen henkilökunnalle maksettavina palkanlisäyksinä on sota-ajan aiheuttaman kalliinajan johdosta valtiovaroista suoritettu ja yhä edelleenkin suoritetaan.

Ylellisyystavaroiksi, joiden tullimaksut olisivat korotettavat, luettanee etupäässä seuraavanlaatuiset tavarat: juomatavarat, makeiset, tupakka, eetterit, alkoholipitoiset lääkeaineet, leikkikalut, keinotekoiset kukat, posliiniset koriste-esineet, korutavarat, vaatetetut naistenpäähineet, kosmeettiset aineet, silkkipäällyksiset jalkineet, hansikkaat, kulta-, hopea-, platina- ja pronssiteokset, soittokalut, turkikset, käsilaukut, nyörinpunojanteokset, pitsit ja tyllit, silkkiset sukankutojanteokset, töyhdöt, silkkikudelmat, silkkinauhat ja kirjoliinat. Näistä ulkomailta tuoduista tavaroista kannettiin vuonna 1916 tullimaksuja yhteensä 5,473,786 markkaa.

Ehdotetut tullinkorotukset ovat aijotut ainoastaan väliaikaisiksi ja voimassa pysyviksi korkeintaan siksi kunnes Hallituksen viime kesäkuussa asettaman tullikomitean tekeillä oleva ehdotus uudeksi tariffiksi tulee vahvistetuksi. Vaikkakin Hallituksella ohjesääntönsä mukaan on oikeus vahvistaa pienempiä lisäyksiä tullitaksaan, jommoisten kaltaisina nyt ehdotetut tullinkorotukset voitanee pitää, on Hallitus kuitenkin harkinnut oikeammaksi Eduskunnan hyväksyttäväksi ehdottaa:

> että samalla kun tavarantuontia rajoittavat sota-ajan määräykset kumotaan Hallitus oikeutetaan korottamaan kirjelmässä mainitunlaisten ylellisyystavarain tullimaksut.

Suomen Senaatin päätöksen mukaan

Valtiovaraintoimituskunnan Päällikkö

Juhani Arajärvi.

Arthur Järnefelt.

Keskustelu:

Ed. Gylling: En vastusta asian valiokuntaan lähettämistä enkä tahdo myöskään itse asiasta mitään puhua, mutta tässä kirjelmässä on kumminkin eräs kohta, jota vastaan ei voi jo tässä kohden olla lausumatta pari sanaa.

Tämän kirjelmän lopussa sanotaan, että „ehdotetut tullinkorotukset ovat aiotut ainoastaan väliaikaisiksi ja voimassa pysyviksi korkeintaan siksi kunnes hallituksen viime kesäkuussa asettaman tullikomitean tekeillä oleva ehdotus uudeksi tariffiksi tulee vahvistetuksi. Vaikkakin hallituksella ohjesääntönsä mukaan on oikeus vahvistaa pienempiä lisäyksiä tullitaksaan, jommoisten kaltaisina nyt ehdotetut tullinkorotukset voitanee pitää, on hallitus kuitenkin harkinnut oikeammaksi eduskunnan hyväksyttäväksi ehdottaa nyt ehdotetut toimenpiteet. Tulos, johon hallitus on tullut, on oikea, mutta perustelut ovat väärät. Nyt ei ole ehdotettu mitään pieniä lisäyksiä tullitaksaan, vaan käsittävät ehdotukset huomattavia muutoksia siihen, koskien pariakymmentä eri tavaralajia, ja näihin nähden ehdotetaan hallitukselle rajaton valtuus tullien korottamiseen. Mitään oikeuksia senaatilla noitten tullikorotusten toimeenpanemiseen ei suinkaan ole, ainoastaan jonkunlaisiin pienempiin selvityksiin ja sen laatuisiin lisäyksiin kohdistuva oikeus kenties senaatilla ennestään on voinut olla.

Tämän olen tässä tahtonut ensin lausua, ennenkuin asia valiokuntaan menee.

Ed. Nevanlinna: En voi olla samaa mieltä kuin edellinen puhuja. Sen asian käsittelyssä, joka on päiväjärjestyksessä ensimäisenä, on tilaisuus puhua siitä, mikä senaatin valta tätä nykyä

lain ja asetuksen mukaan on. Minulla on tästä asiasta toinen käsitys kuin edellisellä puhujalla ja luulen myöskin voivani osoittaa käsitykseni oikeaksi.

Ed. Hänninen-Walpas: Suomen riippumattomuudesta johtuvat asiat eivät ole vielä täysin selviteltyjä. Minä pelkään, että jos me nyt, ennenkuin ne tulevat selvitellyiksi, lähdemme korottamaan tulleja, ne voivat vaikeuttaa meidän asemaamme ulkomailla. Ehkä emme saavuta niin edullisia tuloksia, jos tuollaisia tarkoituksia nyt jo ilmaantuu. Toivoisin, että valiokunta ei ehdottaisi eduskunnalle yhtään näitä korotuksia ulkoasiaimme tällä kannalla ollen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan lähetetään asia valtiovarainvaliokuntaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Erinäisten senaatin toimenpiteitten tutkimista ja siitä aiheutuviin toimenpiteisiin ryhtymistä

tarkoittava ed. Gyllingin y. m. kirjoitus, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään.

Keskustelu:

Senaattori Svinhufvud: Kun esitellyssä kirjelmässä tehdään erinäisiä syytöksiä senaattia vastaan, olen katsonut asiakseni tässä lausua muutaman sanan. En tässä kajoa alotteen muotoon, jätettäköön se sikseen. Asiallisesti teen muutamia huomautuksia.

Kirjelmässä väitetään, että senaatti on mennyt yli valtuuksiensa, koettanut anastaa valtaa, joka senaatille ei kuulu, ja on tämä muka tapahtunut pääasiallisesti kahdella eri alalla, nimittäin mitä tulee virkamiesten nimityksiin ja mitä tulee uusien virastojen perustamiseen. Kirjelmässä näytään asetuttavan sille kannalle, että senaatin toimivalta on määritelty senaatin ohjesäännössä vuodelta 1892 ja että senaatin siis olisi pitänyt pysyä tämän ohjesäännön puitteissa tarkoin. Varovaisuuden vuoksi kirjelmässä kuitenkin mainitaan, että nykyinen senaatti, joka asetettiin, on edellyttänyt, että sillä olisi eräitä oikeuksia, joita senaatin ohjesääntö sille ei myöntänyt, mutta sanotaan, että kun ohjelmakirjoitusta eduskunta ei ole käsitellyt, saatikka hyväksynyt, niin senaatin vallan laajennus ei siten ole saattanut tapahtua. Tämä on lyhyesti kirjelmän perustelu.

Siihen minä pyydän vastata, että senaatti ei ole mennyt niitten valtuuksien yli, joita senaatti edellytti sille kuuluvan silloin, kun senaatti asetettiin, jonka kannan senaatti myös edellytti eduskunnan hyväksyneen. Siinä kirjelmässä, jonka perusteella nykyinen senaatti asetettiin, sanotaan muun muassa seuraavasti: „Päätöksensä kautta marraskuun 15 päivältä on Suomen eduskunta päättänyt toistaiseksi itse käyttää Suomen suuriruhtinaalle kuulunutta valtaa. Käsitykseni mukaan — s. o. minun allekirjoittamassani kirjelmissä — ei eduskunta kuitenkaan tällä päätöksellään ole tarkottanut ryhtyä itse välittömästi hallitusvaltaa käyttämään, mikä jo käytännöllisistäkin syistä olisi mahdotonta. Edellytän senvuoksi, että eduskunta jättää senaatin käytettäviksi ne oikeudet, jotka ovat välttämättömät, jotta senaatin talousosasto voisi täyttää maan hallituksen tehtävät."

Tällä edellytyksellä siis tarjouduttiin senaattiin. Ainoastaan tällä ehdolla on nykyinen senaatti ryhtynyt tehtäväänsä ja kun eduskunta kerran on asettanut tämän senaatin, niin eduskunta on myöskin hyväksynyt sen ehdon, jolla senaatti on selittänyt olevansa valmis ryhtymään toimeen. Muunlainen tulkinta ei voi tulla kysymykseen. Jos taas kysytään, mitkä oikeudet ne olivat, jotka senaatti piti tarpeellisina, jotta senaatin talousosasto voisi täyttää hallituksen tehtävät, niin on asia siinäkin aivan selvä. Senaatti eli silloiset ehdokkaat nykyiseen senaattiin edellyttivät, että senaatti saisi saman toimintavallan kuin mitä oli ollut siihenastisen senaatin käytettävänä. Tämä käy aivan selvästi ilmi siitä, mitä jo lausutaan samassa äskenmainitsemassani kirjelmässä, jossa jatko siihen paikkaan, josta äsken luin, kuuluu näin: „Niinpä muun muassa pidän selvänä, että senaatin talousosaston tulee eduskunnalle valmistaa ja antaa esityksiä tarpeellisiksi havaittujen uusien lakien aikaansaamiseksi. Samoin edellytän, että senaatin oikeusosaston jäsenet, senaatin prokuraattori sekä ne muut korkeimmat virkamiehet, joitten nimittäminen on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, tästälähin ovat senaatin talousosaston nimitettävät."

Nämä seikat, jotka mainitaan, ovat sellaiset, jotka siihenastisiin senaatin valtuuksiin eivät kuuluneet. Me olemme siis tässä katsoneet senaatille täytyvän myöntää laajempia valtuuksia. Ja tämä seikka käy vielä selvemmäksi, jos otetaan huomioon, että ne henkilöt, jotka esittivät kilpailevan listan, joka samalla kertaa kuin nykyinen senaatti asetettiin, oli sen kanssa kilpailemassa,

ne henkilöt lausuvat kirjelmässään muun muassa: „että senaatin talousosasto valtuutetaan käyttämään sitä toimivaltaa, mikä on määrätty 13 päivänä syyskuuta 1892 annetussa asetuksessa sisältävä ohjesäännön Suomen senaatille sekä sitä muuttavissa asetuksissa heinäkuun 23 päivältä 1896 ja marraskuun 18 päivältä 1917". Tässä viimeksimainitussa senaatin ohjesäännön muutoksessa siinä juuri lausutaan ilmi nämä laajennetut valtuudet. On siis aivan selvä, että kahden puolen, molemmilta niiltä tahoilta, joilta senaattorilista esitettiin, edellytettiin, että senaatti saisi käyttää niitä valtuuksia, joita siihenastinen senaatti oli käyttänyt, toisin sanoen siihen kuului n. s. hallinnollinen lainsäädäntö, siihen kuului juuri oikeus nimittää sellaisia virkamiehiä, joista kirjelmässä on puhe, maaherroja, ylempiä virkamiehiä j. n. e., siihen kuului myös valta perustaa uusia virastoja j. n. e.

Minä luulen täten selvästi osoittaneeni, että hallitus ei suinkaan ole mennyt yli valtuuksiensa, vaan päinvastoin toiminut niitten valtuuksien puitteissa, jotka eduskunta selvästi on sille senaattia asettaessaan tunnustanut, ja voin tässä vielä huomauttaa, että sikäli kuin muistan, ei keskustelussa ollenkaan tehty mitään huomautuksia näin laajoja valtuuksia vastaan. Tällä neuvoin siis koko se perusta, jolle kirjelmä on rakennettu, on paikkansa pitämätön. Ne erinäiset kohdat, joihin kirjelmässä viitataan, ovat siis sen mukaan arvosteltavat. Mitä tulee ylempien virkamiesten nimityksiin, niin tässä mainitaan Vaasan läänin kuvernöörin virasta ja keskushallituksien ylitirehtörien virasta. Nythän on ilmeistä, että sen tunnustuksen mukaan, minkä eduskunta on antanut senaatille, senaatilla ei ole valtuutta nimittää ainoastaan näitä vaan vieläkin korkeampia virkamiehiä, vaikka semmoisten nimitystä ei vielä ole sattunut. Mitä uusiin virastoihin tulee, niin on aivan selvää, että niitten perustaminen kuuluu niihin valtuuksiin, jotka senaatille silloin tunnustettiin. Missä määrin tällaiset virastot ovat tarkoituksenmukaisia, se on aivan toinen kysymys. Siitä ei ole tässä puhe. Se on toinen asia, joka voidaan ottaa esille toisessa yhteydessä, jos tahdotaan. Muuten voin tässä huomauttaa, että niitä virastoja, jotka tässä perustettiin, oli kauvan aikaa valmisteltu; ne olivat valmiit jo silloin, kun astuimme senaattiin. Siinä ei ollut muuta tekemistä kuin niin sanoakseni asetusten julkaiseminen ja virastojen perustaminen ja nämä virastot, jotka tässä mainitaan, tarkoittivat järjestää semmoisia aloja, joissa uudistus oli kipeästi tarpeen, ja sentähden senaatti katsoi velvollisuudeksensa ryhtyä asiaan, perustamaan virastoja, ja senaatti katsoi, että jos se olisi tämän laiminlyönyt, olisi siihen voinut kohdistua oikeutettuja moitteita. Maataloushallituksen uudistaminenhan hyödyttää maan pääelinkeinoa maataloutta, merenkulkuhallituksella on tarkoitettu saada meidän luotsiasiamme jälleen lainmukaiselle kannalle ja sosialihallitushan, jos mikään, on myös ollut aivan tarpeellinen. Mitä vakuutusneuvostoon tulee, niin sehän on laitos, joka mainitaan siinä marraskuun 18 päivänä 1917 annetussa senaatin ohjesäännön muutoksessa. Että senaatti vielä sen perästä on muodostanut elintarvehallituksen, voin herroille mainita, että sekin on ollut aivan välttämätön. Mitä taas tulee siihen, että puhutaan siitä, että senaatti ei ole hankkinut eduskunnalta valtuuksia väliaikaisesti hoitaa valtion taloutta viime vuoden rahasäännön puitteissa, niin voin mainita, että odotetaan senaattiin viime vuoden rahasääntöä eduskunnasta tulevaksi. Niin pian kun se on tullut, ollaan valmiit pyytämään, että saadaan sitä noudattaa.

Minä luulen, että se, minkä tässä olen jo lausunut, riittää osoittamaan, että senaatti ei ole missään kohdin mennyt yli sille kuuluvien valtuuksien. Jos todellakin olisi ollut kirjelmän syytöksissä perää, olisi ollut ihmeteltävää, että nyt vasta, kun senaatti on näin kauvan toiminut, tehdään muistutuksia. Siitä olisi tehty heti muistutus ja se olisi pitänyt tehdä jo aikaisemmin, jos muistutuksissa olisi ollut perää. Mutta se on toinen asia. Oli miten oli, senaatti ei ole mennyt yli niitten valtuuksien, mitkä eduskunta asettaessaan senaatin tunnusti senaatille kuuluviksi.

Ed. Nevanlinna: Niinkuin hallituksen esimies huomautti, lähtee esillä oleva kirjelmä siitä edellytyksestä, että senaatille kuuluva valta olisi yhä edelleen määritelty senaatille vuonna 1892 annetussa ohjesäännössä. Näin ei kuitenkaan ole asianlaita. Sen jälkeen on senaatin oikeuksia laajennettu kaksikin eri kertaa annetuilla yleisillä asetuksilla. Ensinnäkin asetuksella 23 päivältä heinäkuuta 1896, jossa muiden muassa senaatin nimitysoikeutta erinäisiin virkoihin melkoisesti laajennettiin ja niinikään senaatin oikeutta valtiovarain käyttöön. Mutta vielä suuremman laajennuksen sai senaatille kuuluva valta sillä asetuksella, joka annettiin 12 päivänä syyskuuta 1917 ja joka on julaistuna mainitun vuoden Asetuskokoelmassa, n:ssa 69. (Vasemmalta: Se on laiton, kuka sen on antanut?) Tällä asetuksella senaatti sai vallan lopullisesti ratkaista kaikki muut hallintoasiat paitsi asetuksessa nimenomaan luetellut. Niiden valtuuksien sisällä, jotka täten senaatille tulivat kuulumaan, on senaatin toiminta

täydellisesti pysynyt, lukuunottamatta mahdollisesti, että senaatti on antanut eduskunnalle ehdotuksia erinäisiksi lainsäädäntötoimiksi, koska mainitsemani viime vuonna annetun asetuksen mukaan senaatille ei tullut kuulumaan oikeutta esitysten tekoon eduskunnalle. Mutta näihin oikeuksiin tuli kuulumaan muiden muassa kaikkien muiden virkamiesten nimittäminen kuin senaatin oikeusosaston jäsenten ja prokuraattorin sekä ministerivaltiosihteerin ynnä hänen apulaisensa, niinikään uusien virastojen perustaminen ja ohjesääntöjen antaminen sekä vuosirahasääntöjen vahvistaminen niille, ja — sivumennen sanottuna — myös tullimaksujen määrääminen, josta edellisen asian yhteydessä oli puhe. Tosin tämän asetuksen mukaan, jonka antamisen aikana Suomi vielä oli yhdistettynä Venäjään ja täällä oli kenraalikuvernööri, senaatin piti käyttäessänsä täten sille annettua valtaa tiedottaa päätöksensä kenraalikuvernöörille ja erityinen menettely oli säädetty sille varalle, ettei kenraalikuvernööri senaattiin yhtyisi. Mutta sittenkun kenraalikuvernööriä ei ole, on kaiketi ilmeistä, että senaatilla on oikeus yksin käyttää puheenaolevia valtuuksia. Kun kirjelmän allekirjoittajat eivät tästä asetuksesta mitään puhu, niin nousee kysymys siitä, mikä tähän vaikenemiseen on ollut syynä. Jollei vaitiololla sivuutettaisi myös 1896 vuoden asetusta senaatin vallan laajentamisesta, niin pitäisin otaksuttavana, että vaitiolo johtuu siitä, että kirjelmän allekirjoittajat eivät katso mainittua syyskuussa 1917 annettua asetusta senaatin vallan laajentamisesta laillisesti syntyneeksi, koska se oli silloisen väliaikaisen hallituksen antama. Minulla on ollut aikaisemmilla valtiopäivillä tilaisuus kannattaa sitä mielipidettä, että mainitulla väliaikaisella hallituksella täytyy katsoa olleen käytettävänään se valta, joka oli kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, ja tunnettua on, että väliaikainen hallitus ryhtyi useihin valtiotekoihin, jotka meidän valtiosääntömme mukaan kuuluvat hallitsijalle, ja että nämä valioteot ovat Suomessa pidetyt pätevinä. Omalta kannaltani on selvää, että tuo avoin kirje syyskuun 12 päivältä 1917 on laillinen asetus. (Vasemmalta: Se on laiton!) Jos siinä olisi sisällyksen puolesta säännöksiä, joita hallinnollisessa järjestyksessä ei olisi voitu laillisesti antaa, niin asia olisi toisin, mutta niin ei ole laita. Asetus pysyy sisällykseltään niiden rajain sisällä, jotka laillisesti ovat vedetyt taloudelliselle tai niin sanotulle hallinnolliselle lainsäädännölle.

Näin ollen raukeavat kirjelmän allekirjoittajain väitteet, että senaatti olisi sivuuttanut sille laillisesti kuuluvan vallan. Mutta vaikkei ottaisikaan syyskuun 12 päivänä 1917 annettua asetusta senaatin vallan laajentamisesta lukuun, niin on hallituksen esimies jo nähdäkseni todistanut, että kirjelmän syytöksiltä puuttuu aihe. Kun nykyisen hallituksen esimies niiden henkilöiden puolesta, jotka nyt muodostavat senaatin, antoi tietää ne edellytykset, joilla puheenaolevat henkilöt olivat valmiit astumaan hallitukseen, ja kun eduskunta valitsi nämä henkilöt, niin täytyi katsoa, että eduskunta myös hyväksyi mainitut edellytykset. Ja niihin kuului, niinkuin hallituksen esimies osoitti, myös se, että senaatti olisi oikeutettu käyttämään sitä hallitusvaltaa, jota senaatti siihen asti oli käyttänyt. Tätä ei sanota juuri näillä sanoilla siinä kirjelmässä, jonka nykyisen hallituksen esimies puheenaolevassa tilaisuudessa luki, koska sanat kuuluivat: „Käsitykseni mukaan ei eduskunta kuitenkaan tällä päätöksellä ole tarkoittanut ryhtyä itse välittömästi hallitusvaltaa käyttämään, mikä jo käytännöllisistä syistä olisi mahdotonta. Edellytän sen vuoksi, että eduskunta jättää senaatin käytettäväksi ne oikeudet, jotka ovat välttämättömät, jotta senaatin talousosasto voisi täyttää maan hallitustehtävät." Sanat ovat siis, niinkuin näkyy, hiukan toiset kuin ne, joita minä käytin, mutta että tarkoitus ilmeisesti todella oli, kuten hallituksen esimieskin ilmoitti käsittäneensä, se, että senaatilla olisi käytettävinänsä kaikki ne oikeudet, joita Suomen senaatti sillä haavaa käytti tai lähinnä sitä ennen oli käyttänyt, se käy riidattomasti ilmi siitä, että nykyinen hallituksen esimies katsoi välttämättömäksi edellytykseksi suostumisellensa ja toveriensa suostumiselle hallitukseen menoon sen, että näitä valtuuksia vielä olisi laajennettava, koskapa hän ilmoitti pitävänsä selvänä, että senaatin talousosaston tulee eduskunnalle valmistaa ja antaa esityksiä, sekä että myöskin senaatin oikeusosaston jäsenet ja senaatin prokuraattori y. m. korkeimmat virkamiehet, joihin minun kannaltani tosin kuului vain ministerivaltiosihteeri ja hänen apulaisensa, olisivat senaatin talousosaston nimitettävät.

Kuinka asiaa siis katsoneekin, niin täytyy mielestäni tulla siihen tulokseen, että ne raskaat syytökset, joita kirjelmässä katsotaan mahdollisiksi tehdä senaattia vastaan, ovat kaikkea oikeutusta vailla. Näin ollen täytyy minun ehdottaa, että kirjelmässä tehty ehdotus hylättäisiin.

Ed. W r e d e: Ehuru senatens högt aktade ordförande och jämväl den senaste ärade talaren tillfylles uppvisat foglösheten af den beskyllning, som i nu förevarande skrift riktas emot senaten, ber äfven jag att få göra några anmärkningar.

Min första anmärkning vore då den, att ifrågavarande inlägg hade bort ske i form af en interpellation, hvilken form i L. O. är stadgad för framställningar af detta slag, medan L. O. icke känner skrifvelser i den form som den nu inlämnade.

Vidare synes det mig att af alla i landtdagen företrädda partier det socialdemokratiska är minst skickadt att framställa anmärkningar om bristande laglydnad hos landets regering. Det socialdemokratiska partiet, som ännu aldrig haft bakom sig finska folkets flertal, hade det oaktadt genom det proportionella valsättets natur erhållit majoritet i den landtdag, som sammanträdde senaste vår. Då sedermera valen senaste höst utföllo sålunda, att partiet numera utgör minoritet i landtdagen, har partiet icke velat böja sig för folkets genom valen uttalade vilja. Det har icke velat foga sig i rollen af ett minoritetsparti, utan söker att med andra, icke parlamentariska medel behålla den makt, som glidit detsamma ur händerna. I sådant syfte är det som det socialdemokratiska partiet beväpnat de röda gardenas banditligor samt ställt till blodsstrejken senaste november, och ehuru partiets medlemmar delvis i ord ogillat de mord, röfverier och stölder, som under sagda strejk begingos, har partiet dock åter erkänt dessa röda-gardes-organisationer och beslutit deras upprätthållande, medan partiet tillika med den största möjliga energi motsatt sig bildandet af en stark ordningsmakt, som kunde skydda samhället mot anarkin, och gjort det med åberopande af skäl, som icke kunna betecknas annorlunda än som en enda sammanhängande kedja af osanningar. Detta parti ställer sålunda beväpnad makt mot den finska statsmakten; det vill enligt ryskt mönster skapa en arbetardiktatur för att därmed behärska och förtrycka folkets flertal och det gör detta med tillhjälp af ryska bajonetter. Och detta göres under en tid, som är så kritisk för landet som möjligt och därför skulle kräfva ett endräktigt arbete på lagliketens återställande och samhällets återuppbyggande efter den senaste tidens oordningar. Det är detta parti således, hvilket öppet sträfvar att omstörta den lagliga ordningen och öppet trotsar folkviljan, sådan denna gifvit sig uttryck i valen, det är detta parti, som beskyller regeringen för lagöfverträdelser och statskupp.

Den framställning, som uti föreliggande skrifvelse gifves angående senatens förment lagstridiga åtgärder, grundar sig på den icke uttryckligt uttalade förutsättningen, att det „öppna bref" af interimsregeringen af den 12 september 1917, hvarigenom monarkens rättigheter med vissa i brefvet nämnda undantag öfverfördes till senaten, vore lagstridigt och således ogiltigt. Jag vill ingalunda här upptaga frågan om hvilken befogenhet skall anses rättsligen hafva efter revolutionen tillkommit den ryska interimsregeringen, sålänge denna regering egde bestånd i Ryssland, utan vill endast erinra därom, att denna regering faktiskt utöfvade högsta makten i Finland och att den i denna egenskap faktiskt erkändes af alla partier i landet. Särskildt kom sådant erkännande densamma till del från det socialdemokratiska partiets sida, och det i högre grad än från andra partier, ty då finska män efter utbrottet af den ryska revolutionen vidtogo åtgärder om att utverka det manifest angående återställandet af Finlands rätt, som utfärdades den 20 mars, var socialdemokratiska partiet det enda, som därvid yrkade att interimsregeringen borde, med förbigående af landtdagen, vidtaga sådana Finlands inre förhållanden rörande åtgärder, hvartill icke ens Finlands egen, lagliga regeringsmakt hade varit befogad, och det var endast genom medlemmarnas af de öfriga grupperna ansträngningar som detta tilltag afböjdes. Det socialdemokratiska partiet har således mindre än något annat parti rätt att tala om interimsregeringen såsom en olaglig regering och om de af den utfärdade förfoganden, hvilka i landet vunnit efterföljd, såsom ogiltiga. Det var först senare som från partiets sida den uppfattningen uttalades att interimsregeringen icke borde erkännas såsom innehafvande högsta makten i Finland. Men härtill är att anmärka, att enligt både juridisk och moralisk rätt ett erkännande, som är gifvet, icke utan vidare kan återkallas. Det kan återkallas endast under vissa förutsättningar, hvartill bland andra hör att ändring af de faktiska förhållandena ägt rum. Sådan ändring hade emellertid icke skett.

Härtill kommer ännu en annan omständighet, nämligen att den af senatens ordförande åberopade förordningen af den 8 november 1917, som reglerar senatens expeditioner och arbetet där, grundar sig på det af mig nämnda brefvet från interimsregeringen af den 12 september, och då denna förordning åberopas i nu föreliggande skrifvelse, ligger också däri ett indirekt erkännande af brefvet af den 12 september. Hvad nu beträffar detta bref af den 12 september, som är undertecknadt af ministerpresidenten Kerenski och kontrasigneradt af ministerstatssekreteraren Enckell, så gick det ut på att från ett ryskt organ, nämligen interimsregeringen, öfverföra högsta maktens befogenheter till ett finskt organ, nämligen senaten, således ett syfte, hvars berätti-

gande och nytta för Finland icke borde kunna af någon bestridas. Detta bref hade fullkomligt samma syfte som den proposition, hvilken af den Tokoiska senaten utverkades och öfverlämnades till landtdagen angående öfverförande af vissa befogenheter från interimsregeringen till senaten. Den enda skillnaden bestod däri, att brefvet var en slutlig åtgärd och att det gick längre än propositionen. Då man, såsom den Tokoiska senaten, enhälligt kunnat vara med om öfverlämnandet af en sådan proposition, där interimsregeringens makt också erkännes, så bör man icke heller kunna förneka giltigheten af nu ifrågavarande bref.

De befogenheter återigen, som genom det öppna brefvet af den 12 september öfverlätos åt senaten, voro till sin natur utan undantag sådana, som endast kunna tillkomma regeringsmakten i landet, icke sådana, som kunna tillkomma dess representation, och då sedermera landtdagen den 15 november, efter det den ryska regeringen blifvit störtad, förklarade sig vara innehafvare af högsta makten samt icke långt därefter tillsatte en senat, så kunde detta på grund af det anförda icke innebära, att landtdagen skulle hafva tillegnat sig själf sådana befogenheter, som förut blifvit tillagda senaten, utan måste naturligtvis innebära, att landtdagen omhändertog de befogenheter, som icke öfverförts till senaten, utan i det nämnda brefvet förbehållits interimsregeringen. Härtill kommer den omständigheten, som af senatens ordförande framhölls, eller att enligt ordförandens i senaten uttryckliga förklaring såväl han som hans kolleger emottogo uppdraget att ingå i senaten endast under den uttryckliga förutsättningen, att senaten skulle hafva dessa befogenheter och därtill ännu något mer. Vid sådant förhållande kan det enligt min tanke alls icke vara tal därom att senaten skulle hafva öfverskridit sina befogenheter eller handlat lagstridigt. Med den af herr Gylling m. fl. inlämnade skriften kan landtdagen därför enligt min tanke ej göra annat än besluta att lämna densamma utan allt afseende.

Ed. Gylling: Kirjelmässämme kosketeltu asia, senaattimme viimeaikainen menettely, ei ole mikään vähäpätöinen asia. Pyydän huomauttaa, että senaatin toiminnan kautta tapahtuu mitä suurmerkityksellisintä kehitystä. Sen kautta itse asiassa epäilemättä jo suureksi osaksi luodaan tälle maalle hallitusmuotoa, ja se on ennen kaikkea tämän kautta, kun tuo senaatin menettely ilmeisesti sisältää valtiokaappauksen kautta yrityksen, yrityksen luoda maahan hallitusmuoto, jota — minä olen varma siitä — ei edes eduskunnan enemmistö hyväksy. Me olemme tahtoneet tähän arveluttavaan asiaan kiinnittää huomiota, pyytää, että eduskunta tutkisi asian, vaatisi senaatilta selvitystä ja tutkimuksen perusteella ryhtyisi toimenpiteisiin. Tätä ehdotusta eivät nyt edelliset puhujat edes tahdo ottaa harkittavaksikaan, eivät siis tahdo tutkimusta toimitettavaksi.

Senaatin puheenjohtaja edellisen lausuntonsa kautta koetti osoittaa, että muka ne senaatin toimenpiteet, joihin kirjelmässämme viitataan, eivät ole senaatin nykyisen toimivallan ulkopuolelle meneviä. Hän väitti, että virkanimityksetkin ja uusien virastojen perustamiset, joita molempia senaatti on hyvin suuressa määrässä harjoittanut, uusien virastojen perustamista ehkä enemmän kuin mikään muu hallitus koskaan tässä maassa on tehnyt, että ne kaikki ovat täysin senaatin toimivallan piiriin kuuluvia. Ei hän kumminkaan kyennyt osottamaan yhtään nimenomaista eduskunnan päätöstä, jonka nojalla näin olisi asianlaita. Hän viittasi vain siihen, että siinä ohjelmakirjoituksessa, joka oli liitettynä eräiden edustajain eduskunnalle osotettuun ehdotukseen asettaa nykyinen senaatti, oli senaatti edellyttänyt, että sillä olisi toimivaltaa useissa suhteissa enemmän kuin senaatin ohjesäännön mukaan senaatille kuuluisi. Mutta ei hänkään voinut esittää, että eduskunta olisi hyväksynyt tämän ohjelmakirjoituksen. Ei sitä sen hyväksyttäväksi edes ehdotettukaan enkä minä luule, että kukaan vasemmiston edustajista on ollut sitä mieltä, että tässä sellaista edellytystä olisi edes hiljaisesti hyväksytty, ja luulen, ettei oikeistossakaan itse asiassa sitä ole ollut, ainakaan silloin ei kukaan niin asiata selvitellyt. Päinvastoin huomautan, että eduskunta muutamaa päivää ennen hylkäsi nimenomaisen ehdotuksen, että senaatille siirrettäisiin korkein valta, joka ennen oli kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle. Eduskunta päätti silloin itse ottaa käytettäväkseen tuon korkeimman vallan. Nyt senaatti kuitenkin edellyttää, että sille itse asiassa melkein kokonaan, paria vähäpätöistä poikkeusta lukuunottamatta, kuuluu sittenkin tuo korkein valta, ilman että siitä minkäännäköistä päätöstä on tehty. On tämä jokseenkin julkeata laintulkintaa, jonka avulla ilman eduskunnan päätöstä itse asiassa tehdään suuria muutoksia maan hallitusmuotoon, ilman mitään nimenomaista päätöstä miltään taholta, yksistään senaatin puheenjohtajan ohjelmakirjoituksen kautta. Tämän kautta toki tullaan siihen, että meidän valtiomuotomme on rakennettu kokonaan juoksevalle hiekalle. Eihän sillä ole sitten enää minkäänlaista merkitystä, jos se tuolla tavalla

kaikenmoisten toimenpiteiden perusteilla katsotaan ilman muuta syrjäytetyksi.

Ed. Nevanlinna ja hänen jälkeensä ed. Wrede viittasivat, että senaatin toiminnalla olisi laillinenkin pohja, nimittäin Kerenskin hallituksen manifesti syyskuun 12 p:ltä, jonka mukaan senaatille oli annettu verrattain suuressa mitassa erinäisiä valtuuksia, joita keisari ja suuriruhtinas ennen oli käyttänyt. Tämä avoin kirje, niinkuin tunnetaan, on kuitenkin aivan laiton. Koskaan ei ole tässä maassa eduskunta tunnustanut ylimmän vallan siirtyneenkään Venäjän väliaikaiselle hallitukselle eikä sillä hallituksella siis ollut mitään oikeutta tuollaisen asetuksen antamiseen eikä senaatin puheenjohtajakaan, tahdon sen nimen omaan lausua, kehdannut viitata tähän asetukseen. Ilmeisesti ei hänkään katsonut sillä olevan mitään merkitystä. Sitäpaitsi, jos olisi ollutkin sillä asetuksella merkitystä, niin se asetus on kumottu eduskunnan päätöksen kautta, joka tehtiin silloin, kun eduskunta itse päätti käyttää keisarin ja suuriruhtinaan valtaa.

Ei eduskunta silloin päättänyt käyttää sitä valtaa, jonka Kerenski oli jättänyt jälelle, vaan sitä valtaa, joka keisarilla ja suuriruhtinaalla ennen oli ollut. Näin ollen minusta on aivan selvää se, mitä tässä keskustelussa on senaatin toimenpiteitten laillisuudesta sanottu, että se on paikkansa pitämätöntä, on väärää.

Ei ole lainkaan sitäpaitsi koetettukaan puolustaa eräitä senaatin toimenpiteitä, joita on kirjelmässämme mainittu, nimittäin niitä, joiden kautta loukataan eduskunnan vanhaa suostuntaoikeutta. Asettaessaan uusia virastoja on näet senaatti tälle maalle asettanut menoja, jotka lisäävät suostuntain tarvetta huomattavassa määrässä. Eduskunta on jo entisen keisarivallan aikana kymmenkunta vuotta sitten pitänyt kovasti kiinni siitä, että viraston menosääntöjen muutoksiakin, palkkauksen korotuksia, uusien virastojen perustamisia y. m. ei saisi toteuttaa ilman, että eduskunta asiaa on harkinnut niin kauvan kuin suostuntaa eduskunnalta pyydetään. Tämä ei ole lainkaan surettanut senaatin jäseniä, vaan näitäkin eduskunnan ikivanhoja oikeuksia se on mennyt loukkaamaan. Tätä loukkausta ei senaatin puheenjohtaja ole koettanut puolustaa, sivuutti ne vaikenemalla. Sitä vaikeammat ovatkin loukkaukset niitä päätöksiä vastaan, joita itse on ollut tekemässä.

Minusta on näin ollen ilmeistä, etteivät edelliset puhujat enempää kuin senaatin puheenjohtajakaan ole millään pätevällä tavalla kyenneet väittämään vääräksi sitä väitöstä, jota meidän kirjelmämme koskee, nimittäin, että senaatin toimenpiteet merkitsevät jatkuvaa vallan anastusta senaatin käsiin, sellaisen vallan, joka oikeastaan kuuluu eduskunnalle ja jota eduskunta ei millään päätöksellä ole jättänyt senaatin käytettäväksi. Lisään siihen, että eduskunnan vasemmistossa on pettämättömän varma se käsitys, että tällaista vallankaappaushommaa on jatkuvasti ajettu. Tämä on kieltämätön tosiasia ja pyydän kiinnittää huomiota siihen, että tämä on myöskin meidän mielestämme sellainen tosiasia, jota me emme tule sallimaan tapahtua. Sen vaikutuksesta meidän mielestämme kehitys tässä menee sellaiseksi, jota emme kansanvallan asiaa ajaen missään tapauksessa tule hyväksymään. Olemme kyllä tässä eduskunnassa vähemmistönä emmekä sen takia, niinkuin epäilemättä eduskunnan enemmistö tässä asiassa tulee tekemään, kykene estämään, että senaatin laittomat toimenpiteet siunataan. Mutta me, vaikka olemmekin vähemmistössä, emme ole valtaa vailla. Valtiopäiväjärjestyksen mukaan on vähemmistöllä sittenkin huomattava valta, jos se katsoo, että hallitus laittomasti, vähemmistön mielestä, kansan tärkeimpiä elinehtoja loukkaamalla, käyttää valtaansa. Silloin on vähemmistöllä todellakin laillinen valta se estää. Ei mikään laki, pyydän huomauttaa, ainakaan tällä istuntokaudella pääse voimaan, jos vähemmistö tahtoo sen estää, ei yksikään uusi suostuntavero tule hyväksytyksi, siinä tapauksessa, että vähemmistö sanoo, että se ei sitä hyväksy, ei yksikään valtiolaina tule hyväksytyksi, jos sosialidemokratinen vähemmistö ei anna siihen suostumusta. Tämä on perustuslaillinen oikeus, joka valtiopäiväjärjestyksen mukaan on vähemmistön käsissä. Tämä on myöskin sellainen tosiasia, jota oikeiston ja hallituksen kannattajain ei ole jätettävä huomioonottamatta. Ja olen varma siitä, että vasemmistossa näitä keinoja myöskin tullaan käyttämään sellaisen kehityksen estämiseksi, jota senaatti nykyisin ajaa. Me emme tule missään muodossa sellaisen hallituksen politiikalle ja sellaiselle eduskunnan politiikalle, joka tukee hallituksen politiikkaa, antamaan kannatusta. Minusta näyttää myös ilmeisen selvältä, että se hallituksen politiikka, jota nyt ajetaan ja jonka me olemme leimanneet vallankaappauspolitiikaksi, ei ole valtiopäiväjärjestyksen hengen mukainen. Sillä asettaessaan nyt kyseessäolevan oikeuden vähemmistön käsiin, on se epäilemättä tässä tarkoittanut sitä, ettei mitättömän pienen enemmistön ole häikäilemättömästi pystyttävä valtaansa käyttämään, että se on osoittanut tien, millä tavalla hallituksen on valtaa käytettävä. Toisin sanoen, sellainen luokka-, puoluehaliitus, joka häikäilemättömästi perustuen eduskunnan

pienen enemmistön valtaan, tahtoo asioita ajaa, sillä ei ole edellytyksiä valtiopäiväjärjestyksemme mukaan toimia. Vähemmistö saattaa sellaisen hallituksen toimet tehdä laillisesti tyhjiksi. Tätä vastaan on tietysti enemmistöllä käytettävänänsä eräs keino, nimittäin valtiopäivien hajoittaminen. Se voi hajoittaa eduskunnan ja vedota uudelleen kansaan. Se on keino, jolla se voi koettaa päästä perustuslaillisella tiellä tulokseen niissä asioissa, joissa se ei nykyisen valtiopäiväjärjestyksen mukaan saa päätöstä aikaan. Mutta luuleeko nykyinen enemmistö, että se saa muutosta sittenkään asiaintilaan? Luulen, että se 10 vuoden kokemus, joka nykyisen vaalilain mukaan toimitetuista vaaleista on saatu, osoittaa päivän selvästi, että ne muutokset, joita vaalien kautta saadaan eduskunnan kokoonpanoon, yleensä eivät ole suuret. Vuodesta toiseen, vaaleista toiseen saattaa tulos vaihtua, kymmenkunta edustajaa enemmän toiselle puolelle ja vähemmän toiselle, sellaista näkyy voivan tapahtua, mutta suurempia muutoksia ei meidän valtiopäivävaalimme historia lainkaan osoita. Niinpä luulen melkein matemaatisella varmuudella olevan edeltäpäin sanottavissa, että uusien vaalien kautta kenties sosialidemokratia tulee vähempänä, se kenties tulee suurempilukuisena takaisin, mutta missään tapauksessa ei asia muutu niin paljon, että sosialidemokratia menisi $^1/_3$:ksi, yhtä vähän kuin että se vaalien kautta saavuttaisi $^2/_3$ enemmistön tässä eduskunnassa. Sillä tulisi siis epäilemättä olemaan edelleenkin sellainen valta eduskunnassa, että eduskunnassa ei voida päätöksiä tehdä, tämän maan hallitusta ei voida laillisesti hoitaa, jos vähemmistö katsoo, että sitä hoidetaan niin vaarallisella tavalla, että se keinolla millä hyvänsä on estettävä ja hallitus kukistettava.

Näihin seikkoihin olen tahtonut viitata, koska ne minun mielestäni osoittavat, ettei hallitusvalta koskaan tässä maassa voi olla niin sanottu luja puoluehallitus, jos tahdotaan nykyisen valtiopäiväjärjestyksen puitteessa olla, sen täytyy olla sellainen, jonka eduskunta määrää, ja valtion painopisteen täytyy olla meillä täällä eduskunnassa. Siihen viittaavat myöskin aivan selvään mielestäni todelliset puoluesuhteet meillä Suomessa. Eivät nekään ole sellaisia, että niiden perusteella voisi vallan täydellisyys kerääntyä parlamentaariselle hallitukselle, kuten esimerkiksi Englannissa.

Tähän nähden ja sen toiminnan johdosta, jota hallituksen politiikassa viime aikoina on esiintynyt, minusta ollaan menossa aivan väärälle tolalle. Hallitus koettaa meillä ajaa sellaista eduskunnan enemmistöön nojautuvaa politiikkaa, jota n. s. parlamentaarisella vallan täydellisyydellä varustetut hallitukset — esimerkiksi Englannin — ajavat. Mutta meillä ei ole semmoisia hallituksia eikä siihen ole todellisia edyllytyksiä. Me tulemme epäilemättä vasemmistossa kaikenlaisia yrityksiä kiven kovaan vastustamaan ja jos eduskunnan enemmistö ei tähän meidän aivan kohtuulliseen pyyntöömme — minä luulisin aivan oikeutettuun pyyntöömme — tule antamaan perään, täytyy meidän tietysti silloin myöskin käyttää kaikkia niitä keinoja, joita me valtiopäiväjärjestyksen mukaan voimme käyttää.

Ed. Kuusinen: Hallituksen puheenjohtajan selityksessä oli kaksi pääperustetta, joihin hän nojasi, toinen se, että ennenkuin senaatin nykyiset jäsenet valittiin, hän puolestaan eduskunnan tieten ilmoitti joitakuita edellytyksiä hallitukseen menolleen ja toinen peruste eräs asetus marraskuun 8 päivältä. Tästä jälkimäisestä täytyy minun puolestani sanoa, että se on minulle tuntematon. En ole tähän päivään asti tiennyt, että Suomessa olisi sellaista laillista asetusta, kuin minkä senaatin puheenjohtaja mainitsi. Luulen myös, että tämän asetuksen laatu, sen laillisuus ja sisällys, on useimmille eduskunnan jäsenille tuntematon. Kun hallituksen esimies nimenomaan tähän vetosi, katsoisin minä, että ennenkuin keskustelua asiasta voidaan hyödyllisesti jatkaa, olisi syytä saada tähän asetukseen tutustua. Pyydän sen vuoksi ehdottaa, että tämä asia pantaisiin pöydälle esimerkiksi ensi viikon ensimäiseen istuntoon. Tätä puoltaa myöskin se, että senaatin puheenjohtajan esityksessä oli koko joukko yksityiskohtia, joihin mielellään tarkemmin tutustuisi ja niitä tarkistaisi, ennenkuin tätä keskustelua jatketaan, jollei tahdo ottaa sitä niin kevyeltä kannalta, kuin ainakin osaksi vapaaherra Wrede, että lähtee riitelemään tässä yhteydessä punaisesta kaartista ja sen semmoisesta, taikka väittää ilman muuta ilmeisesti laittomia asetuksia laillisiksi, niinkuin ed. Nevanlinna. Kysymys on nähdäkseni pääasiassa siitä, seisooko eduskunta yhä vielä marraskuun 15 päivän päätöksen kannalla, se kai lopultakin tässä käsityksen ratkaisee. Jos tunnustetaan, että eduskunnalle kuuluu keisarin valta, niinkuin eduskunta silloin päätti, niin se ei voi kuulua senaatille, se on aivan selvä. Mutta asian eri puolet olisivat kuitenkin nyt tarpeellisella vakavuudella valaistavat.

Ed. Hurmevaara: Kannatan ed. Kuusisen tekemää ehdotusta.

Puhemies: Kun nyttemmin on ehdotettu, että asia pantaisiin pöydälle ja siitä on päätettävä,

ennenkuin asian asiallista keskustelua jatketaan, niin pyydän seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa yksinomaan kysymykseen pöydällepanosta.

Ed. Hultin: Minun tarkoitukseni oli puhua asiasta eikä tästä pöydällepanosta.

Ed. Alkio: Luovun.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin asian asiallista käsittelyä on ed. Kuusinen ed. Hurmevaaran kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kuusisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Ed. Kuusisen ehdotuksen mukaan tulee asia jäämään pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Puhemies: Kun aika on kulunut jo näin pitkälle ja toinen täysi-istunto on k:lo 7, täytynee tämä istunto lopettaa. Kuitenkin toimitettanee

Pöydällepanot:

5) Ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätöitä koskevain säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä

sekä samana päivänä annetun vaalilain 37 §:n muuttamisesta sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

6) Lakia eduskunnan esitysoikeuden laajentamisesta

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

7) Ehdotuksen laiksi oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 10 §:n muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

8) Eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa, poikkeuksellisissa oloissa 2 päivänä kesäkuuta 1917 annetun lain 13 §:n muuttamista toisin kuuluvaksi

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

9) Jäsenien valitsemista sekakomiteaan, jonka tulee valmistaa Suomen eroamisesta Venäjästä aiheutuvia käytännöllisiä toimenpiteitä

koskeva ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on tänä iltana k:lo 7.

Täysi-istunto päättyy k:lo 4,5 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

43. Perjantaina 18 p. tammikuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Ainoa käsittely:

1) Ehdotus jäsenten valitsemisesta sekakomiteaan, jonka tulee valmistaa Suomen eroamisesta Venäjästä aiheutuvia käytännöllisiä toimenpiteitä 1000

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; Senaatin Puheenjohtajan kirjelmä.

Ensimäinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätöitä koskevain säännöksien muuttamisesta ja täydentämisestä 1001

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 9.

3) Ehdotus laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 29 ja 75 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi .... „

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7; hallituksen esitys n:o 3.

4) Ehdotus laiksi oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 10 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi ..... „

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 30.

5) Ehdotus laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa, 2 p:nä kesäkuuta 1917 annetun lain 13 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi 1002

Asiakirjat: Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 37.

Siv.

Toinen käsittely:

6) Ehdotus laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi.. 1003

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 14; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 7.

7) Ehdotus laiksi postisäästöpankista Suomessa 24 päivänä toukokuuta 1886 annetun asetuksen 2 §:n muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 17; pankkivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 19.

8) Ehdotus laiksi Suomen rahasta 9 päivänä elokuuta 1877 annetun lain 6, 10, 11 ja 16 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi.. „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 15; pankkivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 26.

9) Ehdotus laiksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta 1004

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 16; talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 18.

Ainoa käsittely:

10) Erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymyksen järjestämiseksi..... 1006

Asiakirjat: Elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoitus.

11) Määrärahan myöntämistä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittavat anomusehdotukset ..... —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 44 ja ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 45..... —

12) Kansantajuisten tieteellisten luentojen avustamista tarkoittava anomusehdotus.

Siv.

A s i a k i r j a t: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Johanssonin y. m. anom. ehd. n:o 55.

13) Maaseudun alkukouluopettajain palkkaetujen parantamista tarkoittavat anomusehdotukset ..... —

A s i a k i r j a t: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 39; ed. Walkaman y. m. anom. ehd. n:o 40; ed. Hedbergin anom. ehd. n:o 41.

14) Apulantojen maahansaannin aikaansaamista tarkoittava anomusehdotus ..... —

A s i a k i r j a t: Maatalousvaliokunnan II osaston mietintö n:o 1; ed. Kairamon anom. ehd. n:o 66.

15) Vahvan, ainoastaan laillisten viranomaisten käskettävänä olevan järjestysvallan aikaansaamista tarkoittava anomusehdotus ..... —

A s i a k i r j a t: Lakivaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Wreden y. m. anom. ehd. n:o 3.

P ö y d ä l l e p a n o a v a r t e n e s i t e l l ä ä n:

16) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi selityksestä 23 päivänä syyskuuta 1917 annettuun asetukseen erinäisistä maaliskuun 13 päivänä 1916 voimassa olleista torppaa, lampuotitilaa ja mäkitupa-aluetta koskevista vuokrasopimuksista 1014

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Alopaeus, Arajärvi, Arokallio, Eloranta, A. Furuhjelm, Hakala, Holsti, Kallio, Kuusinen, Lehmus, K. E. Linna, Louhivuori, Luopajärvi, Mänty, Nurmela, Ottelin, Paasonen, Pehkonen, Saarinen, Salovaara, Setälä, Suutala ja Talas.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisasiain vuoksi seuraavat edustajat: ed. Saarinen tämän illan istunnosta, ed. Luopajärvi tästä illasta ensi maanantai-iltaan, ed. Mänty tästä illasta ensi tiistaiaamuun, ed. Kujala huomenaamusta ensi tiistaiaamuun saakka, ed. Salin huomisesta alkaen ensi viikon torstaihin saakka ja ed. Lankila tästä illasta ensi torstai-iltaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus jäsenten valitsemisesta sekakomiteaan, jonka tulee valmistaa Suomen eroamisesta Venäjästä aiheutuvia käytännöllisiä toimenpiteitä,

joka on pantu vireille senaatin puheenjohtajan eduskunnalle lähettämässä kirjelmässä ja jota on valmistelevasti käsitelty ulkoasiain valiokunnan mietinnössä n:o 1, esitellään a i n o a a n k ä s i t t e l y y n.

P u h e m i e s: Valiokunta tekee ehdotuksensa ponsissa mietinnön 2:lla ja 3:lla sivuilla.

Keskustelu:

Ed. I n g m a n: Pyydän ehdottaa, että toiseen ponteen, joka on ylhäällä sivulla 3, tehtäisiin sellainen muutos, että sana „valitsijamiesten" vaihdettaisiin sanoihin „kansliatoimikunnan jäsenten", niin että ponsi tulisi kuulumaan: Komitean jäsenet valitaan niinkuin eduskunnan kansliatoimikunnan jäsenten vaalista on säädetty. Teen tämän muutosehdotuksen siinä tarkoituksessa, että vaali voisi tapahtua heti, kun tämä mietintö on loppuunkäsitelty, jos eduskunta voi yhtyä komitean jäsenistä.

Ed. A h m a v a a r a: Pyydän saada kannattaa ed. Ingmanin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Vastoin valiokunnan ehdotusta on ed. Ingman ed. Ahmavaaran kannattamana ehdottanut sellaisen muutoksen valiokunnan toiseen ponteen, että siinä olevan sanan „valitsijamiesten" sijasta käytettäisiin sanoja „kansliatoimikunnan jäsenten" vaalista; siis että mainittu kohta tulisi kuulumaan: että komitean jäsenet valitaan niinkuin eduskunnan kansliatoimikunnan vaalista on säädetty.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ed. Ingmanin asiassa tekemän ehdotuksen.

Puhemies: Kun asia on loppuunkäsitelty, voitanee toimittaa sekakomitean jäsenten vaali? Kenties edustajat tahtovat tehdä ehdotuksiaan?

Puheenvuoron saatuaan lausuvat.

Ed. Ståhlberg: Asetettavaksi päätettyyn komiteaan pyydän ehdottaa jäseniksi pankinjohtajan, senaattori Juho Kusti Paasikiven, kauppaneuvos Lars Krogiuksen ja senaattori Leo Ehrnroothin.

Ed. Wrede: Jag ber att få biträda herr Ståhlbergs förslag.

Ed. Alkio: Pyydän saada ehdottaa jäseneksi tähän komiteaan dosentti, tohtori V. O. Sivénin.

Ed. Vuoristo: Pyydän saada ehdottaa jäseniksi tähän komiteaan edustajat Edvard Walpas-Hännisen, Oskari Tokoin ja Evert Huttusen.

Ed. Haataja: Pyydän myös saada kannattaa ed. Ståhlbergin tekemää ehdotusta.

Ed. Juutilainen: Kannatan ed. Alkion tekemää ehdotusta.

Ed. Kohonen: Pyydän saada kannattaa ed. Vuoriston tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska ei muita ehdotuksia ole tehty ja 7 jäsentä on valittava, niin kai eduskunta pitänee ehdotetut valittuina, ja he ovat: pankinjohtaja, senaattori Juho Kusti Paasikivi, kauppaneuvos Lars Krogius, senaattori Leo Ehrnrooth, dosentti V. O. Sivén ja edustajat Edvard Walpas-Hänninen, Oskari Tokoi ja Evert Huttunen. Eduskunta tahtonee pitää nämä valittuina?

Hyväksytään.

2) Ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätöitä koskevain säännöksien muuttamisesta ja täydentämisestä

sisältävän, hallituksen esityksen n:o 9 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Kuusinen: Minä pyydän saada ehdottaa valiokunnan hyväksyttäväksi mietintöön liitetyn ensimäisen vastalauseen.

Ed. Y. Mäkelin: Minä kannatan ed. Kuusisen tekemää ehdotusta.

Ed. Juutilainen: Suosittelen suurelle valiokunnalle, että mietinnössä oleva 14 §, joka koskee valtiopäivämiespalkkiota, hyväksyttäisiin siinä muodossa, kuin toisessa vastalauseessa on esitetty.

Ed. Alkio: Pyydän kannattaa ed. Juutilaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan

3) Ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 29 ja 75 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi

sisältävän, hallituksen esityksen n:o 3 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoron saatuaan lausuu:

Ed. Hedberg: Det bör vara regeringens proposition n:o 3, icke n:o 30, såsom dagordningen upptager. Det torde föreligga tryckfel i den svenska texten.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Ehdotuksen laiksi oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 10 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävän, hallituksen esityksen n:o 30 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 5, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Asia lähetetään keskustelutta suureen valiokuntaan.

5) Ehdotuksen laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa, 2 p:nä kesäkuuta 1917 annetun lain 13 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä, hallituksen esityksen n:o 37 johdosta laadittu elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 3, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun kysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Tokoi: Suurelle valiokunnalle pyytäisin suositella tähän valiokunnan mietintöön liitettyä ensimäistä vastalausetta. Ensimäinen vastalause poikkeaa mietinnöstä kahdessa eri kohdassa. Ensimäinen, joka on kyllä vähemmän tärkeä kohta, koskee erään lisämomentin ottamista puheenaolevaan 13 §:ään, jonka ehdotuksen mukaan elintarvelautakunnille jäisi joka tapauksessa oikeus tarkastuksen toimittamiseen, milloin ne katsovat syytä olevan. Toinen, mielestäni tärkeämpi lisäys on se, joka johtuu edellisestä osittain, nimittäin siitä, että elintarvelautakuntien oikeuksia tätten tulisi laajennetuksi. Elintarvelautakuntien oikeudet eivät ole riittävän laajat vallankaan siinä suhteessa, mikäli koskee elintarverikkomusten syyttämistä. Voimassa olevan lain mukaan elintarvelain rikkomusten syyttäminen kuuluu syyttäjäviranomaisille, yleisen lain mukaan. Nyt on asianlaita siten, että elintarvelautakunta voi kyllä ilmiantaa rikollisen syyttäjäviranomaiselle syytettäväksi, joka syyttää sitä tavallisessa oikeudenkäyntijärjestyksessä. Kuitenkin syyttäjäviranomaisia on, niinkuin tiedetään, varsin vähän ja useimmissa tapauksissa, vallankin maaseudulla, saattaa olla asianlaita siten, että syyttäjäviranomaiset eivät ole halukkaitakaan tällaisia syytteitä vireille panemaan ja niistä kantamaan. Sen vuoksi näyttäisi välttämättömältä, että elintarvelautakunnat olisivat tämän lain rikkomuksia koskevissa asioissa varustettavat yleisen syyttäjän oikeuksilla, joten ne voisivat omassa asiassaan esiintyä syyttäjinä ja lainrikkomukset tulisivat aikanaan syytteeseen pannuiksi ja myöskin tarmolla oikeudessa ajetuiksi. Sen vuoksi olemme ehdottaneet, että tästä aiheutuisi myöskin muutos lain 17 §:ään, ja pyydän nämä muutokset suositella suuren valiokunnan huomioon.

Ed. Hästbacka: Jag afstår.

Ed. Rosenqvist: Ifrågavarande betänkande af lifsmedelsutskottet innehåller icke någon utredning angående sättet för ärendets behandling, om lagförslaget skall behandlas såsom det, då det är fråga om ändring af grundlag, är stadgadt, eller icke. Såsom bekant, framträdde vid ärendets remiss till lifsmedelsutskottet olika meningar rörande denna sak och det från sakkunnigt håll. För min del är jag böjd att ansluta mig till den uppfattning, som då gjordes gällande af herr Estlander och frih. Wrede. Men en motsatt uppfattning framträdde äfven och detta från sakkunnigt håll. Detta visar att denna sak är allt annat än klar. Den behöfver utredning. Jag föreslår, att betänkandet måtte remitteras till grundlagsutskottet för att grundlagsutskottet måtte afgifva svar på frågan, huru ärendet skall behandlas, om såsom om ändring af grundlag är stadgadt, eller icke.

Då den af mig väckta frågan i detta skede ännu icke kan komma före och ärendet således icke nu kan återremitteras till grundlagsutskottet, återtager jag mitt förslag. Stora utskottet är i tillfälle att göra samma förslag eller också landtdagen vid andra behandlingen.

Ed. Ahmavaara: Toivon päinvastoin kuin ed. Tokoi, että suuri valiokunta ei ota huomioon ensimäistä vastalausetta erityisesti juuri syyttäjää koskevassa kohdassa. Syyttäjältä vaaditaan jonkunverran lainopillisia tietoja. Jos syyttäjäksi tulee aivan lainoppia vailla oleva kansalainen, ei asia suinkaan tule silloin tarmokkaasti ajetuksi, vaan jää ajamatta tai tulee huonosti ajetuksi. Toiselta puolen koskee elintarvelaki siksi läheltä ihmisten persoonallisia oikeuksia, ettei sitä pidä saada vastenmielisemmäksi sillä tavalla, että tehdään ymmärtämättömyydestä tai muusta syystä aiheettomia syytöksiä ja sillä tavalla saatetaan laki niin vastenmieliseksi, ettei sitä kukaan seuraa. Valiokunta on oikeaan osunut, kun se syyttäjätoimen jättää yleiselle syyttäjälle eikä muille.

Ed. Hultin: Ed. Tokoi huomautti äsken toisesta vastalauseesta, jossa ehdotetaan lain muuttamista siihen suuntaan, että rikkomukset elintarvelakia vastaan joutuisivat pikemmin rangaistuiksi kuin nykyään tapahtuu. Jätän tämän asian tutkimisen suurelle valiokunnalle. Mutta tahtoisin puolestani huomauttaa, että on tapahtunut toisia varsin vakavia rikkomuksia, jotka ovat vaikuttaneet ehkä enemmänkin nykyiseen elintarvepulaan kuin konsaan elintarvelain rikkomiset. Tarkoitan elintarpeiden ryöstöjä. On ollut lukuisia tämmöisiä tapauksia, jotka ovat jääneet rankaisematta. Muistutan esimerkiksi Turun voimellakoita y. m. tapauksia, joissa kyllä ryöstäjät on asetettu syyt-

teeseen, mutta joissa heitä kuitenkaan ei ole saatu rangaistuksi, syystä, että heidät on väkivallalla vapautettu oikeuden käsistä. Joka päivä on tilaisuus sanomalehdistä lukea tämmöisistä elintarveryöstöistä, milloin suurimmista, milloin pienemmistä, eri osissa maata. Tämänkin päivän lehdissä kerrotaan, mitenkä punakaartilaiset ovat kahtena päivänä peräkkäin olleet ryöstöretkillä täällä saaristossa. Minusta on syytä kiinnittää eduskunnan huomiota tähän vakavaan asiaan. Se tosin ei tule parannetuksi millään elintarvelain muuttamisella, vaan siihen vaaditaan järjestysvallan lujittamista.

Ed. Watanen: Yhdyn siihen toivomukseen, minkä ed. Tokoi täällä suurelle valiokunnalle lausui, ja pyydän huomauttaa, että ellei elintarvelautakunnan syyteoikeutta saada riidattomaksi, niin silloin menettää tarkastuskin merkityksensä. Mitä merkitystä on silloin tarkastuksilla, joissa koetetaan saada elintarvelainrikkojat ilmi, ellei elintarvelautakunnalla ole riittävästi syyteoikeutta. Ja kun kokemus on osoittanut, että toiset tuomioistuimet ovat tulkinneet elintarvelakia siten, että tuota oikeutta ei olisi elintarvelautakunnilla — mainitsen esimerkiksi, että Helsingin kaupungin raastuvanoikeuden 4:s osasto on asettunut tuollaisen tulkinnan kannalle. Siis on ihan välttämätöntä, kun muutenkin paikallisten elintarvelautakuntien valtuuksia ruvetaan laajentamaan, että ne myös laajennetaan ja tehdään riidattomaksi tämä syyttäjäoikeus. Toivoisin, että suuri valiokunta kiinnittäisi tähän asian puoleen huomiota ja hyväksyisi ensimäisen vastalauseen.

Ed. E. Saari: Ensimäisessä vastalauseessa esitetty ajatus, että elintarvelautakuntain valtuudet ulottuisivat syyttäjätoimen alalle, ei ole ollut varsinaisesti elintarveasiainvaliokunnassa käsiteltävänä. Elintarveasiainvaliokunnassa on nimittäin ollut tiedossa, että hallituksen taholta tultaisiin myöhemmin antamaan esitys, joka tulisi koskemaan elintarvelain muuttamista ja jossa tämäkin seikka tulisi korjatuksi. Se seikka, ettei mietinnössä ole mitään mainittu tästä kysymyksestä, ei siis suinkaan merkitse sitä, että elintarveasiainvaliokunta olisi asian ratkaissut. Valiokunta vain ei ole katsonut sen kysymyksen ratkaisun soveltuvan tämän asian yhteydessä.

Pyysin puheenvuoroa myöskin huomauttaakseni siitä painovirheestä, joka varsinaisessa lakitekstissä näkyy pujahtaneen 13 §:n 1 momenttiin. Siellä sanotaan „tiedustella"; pitäisi olla sana „tiedustellessa".

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

6) Valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 14 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 5 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 7, joka sisältää ehdotuksen laiksi 20 p:nä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi.

Puhemies: Käsittelyn pohjaksi pannaan suuren valiokunnan mietintö.

Eduskunta hyväksyy suuren valiokunnan asiasta tekemän ehdotuksen.

Puhemies: Eduskunta on siis suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan päättänyt, että eduskunta antaa puheenaolevan esityksen raueta.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Postisäästöpankkiasetuksen 2 §.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 17 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä pankkivaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 19, joka sisältää ehdotuksen laiksi postisäästöpankista Suomessa 24 p:nä toukokuuta 1886 annetun asetuksen 2 §:n muuttamisesta.

Puhemies: Käsittelyn pohjaksi pannaan suuren valiokunnan mietintö.

Eduskunta tahtonee hyväksyä lakiehdotuksen 2 §:n

Hyväksytään.

Niinikään hyväksytään lain alkulause ja otsikko.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Suomen raha.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 15 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä pankkivaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 26, joka sisältää ehdotuksen Suomen rahasta 9 päivänä elokuuta 1877 annetun lain 6, 10, 11 ja 16 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi.

Puhemies: Käsittelyn pohjaksi pannaan suuren valiokunnan mietintö.

Keskustelu:

Ed. Kellosalmi: Esilläolevasta asiasta tehdyn suuren valiokunnan ponnen ehdotan muutettavaksi näin kuuluvaksi: „Että eduskunta hyväksyisi ja vahvistaisi puheenaolevaan esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen, kuitenkin muuttamalla sen johtolauseen näin kuuluvaksi: Suomen eduskunnan päätöksellä säädetään täten, että Suomen rahasta 9 päivänä elokuuta 1877 annetun lain 6, 10, 11 ja 16 §:lät muutetaan näin kuuluviksi:"

Ed. Rikkonen: Kannatan ed. Kellosalmen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin suuren valiokunnan asiassa tekemää ehdotusta on ed. Kellosalmi ed. Rikkosen kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi ja vahvistaisi puheenaolevaan esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen, kuitenkin muuttamalla sen johtolauseen näin kuuluvaksi: „Suomen eduskunnan päätöksellä säädetään täten, että Suomen rahasta 9 päivänä elokuuta 1877 annetun lain 6, 10, 11 ja 16 §:t muutetaan näin kuuluviksi."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kellosalmen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 82 jaa- ja 96 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ed. Kellosalmen ehdotuksen.

Puhemies: Koska eduskunta siis ei ole hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotusta muuttamattomana, palautetaan asia suureen valiokuntaan.

9) Tuulaakimaksu.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 16 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä talousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 18, joka koskee tuulaakimaksun laskemisen perustetta.

Keskustelu:

Ed. Haataja: Niin hyvin talousvaliokunta kuin suuri valiokuntakin ovat ehdottaneet tuulaakimaksun laskemisen perusteet voimassa oleviksi ainoastaan vuoden 1918 loppuun. Talousvaliokunta edellyttää, että siihen mennessä kysymys tuulaakimaksun kokonaan poistamisesta saadaan lopullisesti järjestetyksi. Tämän johdosta on huomautettava, ettei liene erimielisyyttä siitä, että tuulaakimaksu on saatava mahdollisimman pian poistetuksi, sillä se on semmoinen perintö vanhemmilta ajoilta, joka semmoisenaan ei enää nykyisin ole sopiva. Sen sijaan voi olla erimielisyyttä siitä, kuinka pian tämmöinen poistaminen voi tapahtua. Se selonteko tuulaakimaksun vaiheista, joka eduskunnan jäsenille on jaettu, osoittaa, että ainakin joissakin kaupungeissa, ehkä kaikissa, tuulaakimaksu on nähtävästi katsottava privilegioluontoiseksi maksuksi ja sellaisena voi sen poistaminen tapahtua ainoastaan perustuslain säätämisestä voimassa olevassa järjestyksessä. Jos näin on, vaaditaan siis tällaiseen poistamiseen sekä hallituksen esitys että määräenemmistöllä tehty eduskunnan päätös. On huomattava, että hallituksen esityksen laatiminen asiassa ei ole niin nopeasti tehty, kuin ehkä ensi katsauksella voisi luulla. Olosuhteet tuulaakimaksuun nähden ovat nimittäin eri kaupungeissa erilaiset ja on siis niistä otettava selko, ennenkuin tällainen esitys voidaan antaa, jota paitsi myös kaupunkeja on kohtuuden mukaan asiassa kuultava. Lisäksi tähän kysymykseen liittyy vaikea kysymys siitä, onko tuulaakimaksusta, kun se poistetaan, annettava kaupungeille vastiketta ja miten niitten kustannusten suorittaminen on järjestettävä, joita kaupungit ovat tuulaakimaksuilla ylläpitäneet. Näin ollen näyttää siltä, että hallitukselta on mahdoton vaatia tarpeellisia valmistuksia asiassa niin nopeasti, että asia voitaisiin saada kuluvan vuoden valtiopäivillä lopullisesti ratkaistuksi. Lisäksi on mielestäni vaikea pakottaa hallitusta uhraamaan paljon aikaa ja työtä tällaiseen kysymykseen juuri tällä hetkellä, kun monet suuret asiat on hoidettava ja vaativat tarkoin hallitukselta kaiken ajan. Näin ollen puolestani katsoisin kohtuulliseksi ja oikeaksi, että tuulaakimaksun laskemisen perusteet määrättäisiin voimassa oleviksi vuoden 1919 loppuun, samalla tavalla kuin hallituksen esityksessä on ehdotettu. Ellei niin tapahdu, niin voidaan helposti joutua sellaiseen tilanteeseen, että kaupungeilla on oikeus tuulaakimaksun kantamiseen, mutta säännöksiä sen kantamisen perusteista ei ole olemassa. Jos tällaiseen tilanteeseen joudutaan, niin se suinkaan ei ole hal-

lituksen vika, vaan se on eduskunnan vika ja nähdäkseni on eduskunnan syytä tällaista välttää. Pyydän siis saada ehdottaa, että talousvaliokunnan mietintöön liittyvä asetusehdotus hyväksyttäisiin semmoisena, kuin se on hallituksen esityksessä.

Ed. Wuorimaa: Tästä tuulaakimaksusta on yksikamarisilla valtiopäivillä, niinkuin jo vanhassa säätyeduskunnassakin, riidelty paljon. On toiselta puolen oikeiston taholta aina väitetty, että tuulaaki olisi oikeudellisella tavalla syntynyt ja perustuslain mukainen ja, että se siis olisi muutettava perustuslain järjestyksessä. Näin ei kuitenkaan ole asianlaita. Tuulaakimaksun on kuningas vastoin Ruotsin säätyjen ja valtiopäivain oikeutta myöntänyt ensin Tukholmalle ja sitten Göteborgille ja sitten muutamille muille kaupungeille, muiden muassa Viipurille ja Turulle jo vuodesta 1635 alkaen. Sittemmin on se ollut monen vaiheen alainen. Ruotsin eduskunta on aina pitänyt, että tämä on uusi vero, jonka yksinomaan eduskunta saa määrätä, ja kuningas on sentähden ollut pakotettu usein poistamaan se. Vähän väliin se on poistettu ja taas ovat muutamat kaupungit, kun eduskunta ei ole ollut koossa, pyytäneet tuulaakimaksun itsellensä kuninkaalta. Tuulaakimaksun pyysivät ne ensin sentähden, että kun kauppa suureni ulkomaitten kanssa, kaupungeille tuli jonkunlaisia kustannuksia painoista ja mitoista ja sitten laitureista ja makasiineistä. Mutta tämä tuulaakimaksu nousi monta vertaa suuremmaksi kuin mitä näitten mittojen ja painojen ylläpito tuli maksamaan, ja sentähden ne käyttivät sitä vähitellen muihin tarpeisiin, esimerkiksi virkamiesten palkkaamiseen, ja vihdoin ovat kaupungit täällä Suomessa käyttäneet sitä kunnallisverojensa maksamiseen. Näin ollen vihdoin vähää ennen kuin Suomi erosi Ruotsista 1799 vuoden säädyt taas poistivat veron laittomana, eivätkä ole koskaan sitä semmoisena hyväksyneet. Suomessa vuoden 1872 valtiopäivillä hallitus oli pakotettu esittämään tämän tuulaakiveron hyväksymisen säädyille, mutta esitti ainoastaan sen maksamistavan eikä itse veron perusteita. Mutta säädyissä nousi silloin vastustus sitä vastaan. Ne eivät myöntäneet itse veroa oikeutetuksi, mutta sillä kerralla kuitenkin erityisten poliittisten olojen tähden hyväksyivät sillä ehdolla hallituksen esityksen tuulaakiveron maksamistavasta, että säätyeduskunnalle annettaisiin esitys itse tuulaakiveroituksen perustuksista. Semmoisena se on kulkenut vuodesta vuoteen säätyeduskunnassa, jossa oikeistopuolueilla oli täysi valta siksi kuin tuli yksikamarinen eduskunta. Silloin yksikamarisessa eduskunnassa nousi kysymys siitä, onko tämä vero laillinen, ja melkein jokaisille valtiopäivillä on eduskunta vaatinut, että se saisi hallituksen esityksen veron lakkauttamisesta, koska se on kaikin puolin epäoikeutettu. Mutta hallitus ei ole täyttänyt tätä eduskunnan määräystä tähän asti. Nyt taas on se sama asia esillä. Ja nyt on toiveita, koska eduskunnalla on suuriruhtinaan valta ja nykyinen senaatti on vastuunalainen eduskunnalle, että vihdoinkin päästään tästä vuosisatojen vääryydestä. Kun ed. Haataja vielä yrittää saada täällä tämän asian vanhalle epäoikeutetulle kannalle, niin hän tekee siinä aivan väärin, mutta toivon sentään, että eduskunta hyväksyy mietinnön semmoisena kuin valiokunta on sen laatinut.

Ed. Bäck: Jag tager mig friheten understöda hr Haatajas förslag. Jag gör detta visserligen med viss „bäfvan" efter den senaste talarens anmärkande. Ty såsom kändt är ldgm. Wuorimaa specialist på detta område. I alla fall förordar jag ldgm. Haatajas förslag.

Ed. Haataja: Pyydän ed. Wuorimaan lausunnon johdosta mainita, että minä jo eduskunnan suuressa valiokunnassa suosittelin hänen luettavakseen sitä historiallista katsausta tuulaakimaksun kehitykseen, jota on eduskunnan jäsenille jaettu. Nyt huomaan, että ed. Wuorimaa ei ole sitä tehnyt. Niin ollen katson olevan syytä mainita siitä muutamia kohtia, jotka osoittavat mitä on huomattavaa tämän tuulaakimaksun privileegioluonteena. Siinä sanotaan: alkuaikoina tämä oikeus eri kaupungeille vakuutettiin privilegioilla, resolutsiooneilla, kirjeillä ynnä muilla asiakirjoilla. Niinikään sanotaan, että täten saatu oikeus vahvistettiin porvariston ja kaupunkien erioikeuksissa 23 päivältä helmikuuta 1789. Ja lisäksi sanotaan, että Ruotsissa on erioikeuksien luontoisuus jonkun kerran tunnustettu säätyjenkin puolelta. 1809—10 vuoden valtiopäivät ovat siihen suuntaan lausuneet käsityksensä ja myöhemminkin on se valtiopäivien kirjelmissä tuotu esille. Niin ollen luulisi pitävän paikkansa sen lausumani käsityksen, että joissakin, ehkä kaikissakin, kaupungeissa tuulaaki näyttää olevan privileegion luotoinen. Joka tapauksessa on tämä kysymys sellainen, että se vaatii harkitsemista ja sellaista valmistelua veron poistamiseksi, etten näe sitä mahdolliseksi tämän vuoden loppuun mennessä. Olen valmis myöntämään, että se on poistettava, mutta näen sen nyt tällä hetkellä käytännössä mahdottomaksi.

Ed. Wuorimaa: Se selonteko, josta ed. Haataja puhui, on siltä puolelta, jota ed. Haataja

puolustaa, tehty tendensimäiseksi. Se ei ole ihan asiakirjojen ja historiallisten tapausten mukainen. Tuulaakista on siinä sanottu, että se on privilegio ja että se on vahvistettu kaupunkien privilegioissa. Mutta kaupunkien privilegioissa ei ole puhuttu tuulaakimaksusta mitään. Oikeudet, joita kaupungeille vahvistettiin, eivät suinkaan olleet laittomia oikeuksia. Eduskunta lausui vuonna 1799, että sen veron säätäminen kuuluu eduskunnalle eikä kuninkaalle ja että se ei sentähden ollut laillinen. Vuoden 1810 Ruotsin valtiopäivät eivät koske meitä ollenkaan, ne olivat koossa sen jälkeen, kun Suomi oli eronnut Ruotsin valtakunnasta. Ja mitä ne ovat sitten päättäneet, se on asia, joka koskee Ruotsia eikä Suomea.

Ed. Peurakoski: Pyydän myös saada kannattaa ed. Haataja tekemää ehdotusta. Hallituksen esityksestä käy selville, että hallituksen huomio on tämän veron poistamiseen kiintynyt, mutta hallitus on harkinnut tarvittavan siihen enemmän aikaa kuin mitä on aikaa tämän vuoden valtiopäiviin, jolloinka asia olisi oikeastaan uudestaan ratkaistava, jos vero poistetaan. Minusta ei ole mitään syytä epäillä hallituksen hyvää tahtoa. Ja kun hallituksella, jos se saa valmistavat työt ajoissa suoritetuiksi, työt, joiden tarpeellisuuden talousvaliokuntakin mietinnössään myöntää, on tilaisuus jättää eduskunnalle esitys tämän veron poistamisesta jo aikaisemmin, ei ole mitään syytä asettaa hallitusta siihen, että sen tämän vuoden valtiopäiville täytyy tehdä samanlainen esitys kuin mikä nyt on käsiteltävänä.

Ed. Wrede: Också jag ber att få förorda godkännande af propositionens förslag, och då en ärad föregående talare, ldgm. Bäck, förmälte att han gaf sitt förord med en viss „bäfvan", så ber jag få nämna, att jag gör detta utan den ringaste tvekan.

Ed. Alkio: Tämä kysymys tuulaakimaksun privileegioluonoisuudesta ei ole nyt ensi kertaa eduskunnassa esillä. Siitä on täällä jo kokolailla laajasti ennenkin keskusteltu ja on tultu meikäläisten taholla ainakin siihen käsitykseen, että nämät privilegiot perustuvat huomattavassa määrässä, niinkuin ja täällä ed. Wuorimaa lausui, ainakin tendenssimäiseen tulkintaan. Viimeisen kerran muistaakseni 1912 vuoden valtiopäivillä asiaa tutkittiin ja tultiin meikäläisten puolelta siihen käsitykseen. Ymmärtääkseni on asia sen luontoinen, että hallitus kyllä voi asiassa pikemminkin toimittaa tutkimuksen niin laajan kuin asian nykyinen käsittely vaatii. Täällä on myöskin niiden puolelta, jotka itse asiassa tätä privilegioluontoisuutta puolustavat, jo edellisillä kerroilla, kun asiaa on käsitelty, oltu sitä mieltä, että tässä muodossa kannettu vero on vanhentunut; ainakin jotkut ovat sitä käsitystä kannattaneet. Kun asian laita kerran on tunnustettu olevan tällainen, ei ole minun mielestäni mitään syytä lykätä tällaisen vanhentuneen verotusjärjestelmän uudistusta toistaiseksi, vaan siinä suhteessa on pyrittävä pikaisesti uudistamaan oloja siihen suuntaan, kuin valiokunnan mietintö edellyttää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin valiokunnan ehdotusta on ed. Haataja ed. Bäckin y. m. kannattamana ehdottanut, että lain sanamuoto tulisi kuulumaan siten, kuin se on hallituksen esityksessä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Haatajan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 106 „jaa"- ja 69 „ei"-ääntä. Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen asiassa.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Erinäisiä ehdotuksia elintarvekysymyksen järjestämiseksi

sisältävän ed. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjoituksen johdosta valmistettu elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ainoaan käsittelyn jatkamista varten.

Puhemies: Asian aiemmin käsittelyn kuluessa on ed. Tåg ed. Estlanderin kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi mietintöön liitetyn ensimäisen vastalauseen. Jatketaan asian yleistä keskustelua.

Keskustelu:

Ed. Kujala: Käsiteltäessä kysymystä elintarvelain 13 §:n muuttamisesta teki senaattori Kallio sen syytöksen, että keväiset maatyöläisten lakot olisivat ainoa syy siihen elintarvepulaan ja suoranaiseen nälänhätään, mitä kysymyksessä olevassa mietinnössä ehdotetulla toimenpiteellä on

aikomus myös torjua. Hän mainitsee muiden muassa Suomettaren tietojen mukaan maassamme olleen keväällä 3,000 maatyöläisten lakkoa. En nyt ainakaan mene kontrolleeraamaan tuota tietoa, kun minulla ei ole tilastoja, mutta tuskinpa niitä nyt sentään kolmetuhatta mahtui olemaan tässä maassa. Mitä näihin lakkoihin tulee, niin eivät minun mielestäni ainakaan ne ole syynä elintarvepulaan, sillä ruis oli kylvetty edellisenä syksynä, jolloin lakkoja ei ollut, ja se korjattiin taas viime syksynä, jolloin ei myöskään enää ollut lakkoja. Jos kevätkylvöjen myöhästymiseen tai kokonaan tekemättä jättämiseen olisikin olleet syynä jossain määrin lakot, niin minusta tuntuu, että se syy on kokolailla tekaistu, sillä maanomistajat eivät niinkään suurta painoa panneet maatyöläisten lakoille, kuin he panivat sille seikalle, että elintarvelaki rajoitti muka heidän oikeuksiansa menetellä tavaransa kanssa niinkuin he parhaiten tykkäävät. He sanoivatkin, että „jääköt kylvämättä, samantekevä, eihän sitten ole sosialistihallitukselle mitään pakkoluovutettavaa". Tuskinpa maanomistajat aavistivat, että nyt tulikin toinen hallitus, jota vastaan asiallisesti tämä kiusanteko on siis kohdistunut. Muuten tuota maanomistajain kiusantekoa vastaan kyllä pitäisi käyttää elintarvelain suomaa valtaa, mutta siihen ei ole näkynyt olleen vähintäkään halua. Onhan kuulunut ääniä ympäri maata ja myöskin jokainen, joka on vähänkin kulkenut, on ollut tilaisuudessa näkemään, mitenkä suuressa määrässä etenkin suuremmilla tiloilla on jätetty ei ainoastaan kevätkylvöt vaan jopa syyskylvöt tekemättä ja kesantomaakin tykkänään rappiotilaan ja valmiita kylvöjä on syötetty elukoille ja osaksi jätetty mätänemään ja nyt talven tullen jätetty latoihin puimatta, vaikka siihen olisi ollut tilaisuus. On sanottu ,että „parempi on, kun hiiret ja rotat syövät, kuin että ne joutuvat sosialistien syötäväksi". Tuollainen kiusanteko yhteiskuntaa kohtaan vaatisi vakavia toimenpiteitä ja mielestäni kaikkein tepsivin keino olisi se, että alettaisiin suunnitella keinoja, millä tavalla saataisiin omistajien viljelemättä jättämät maat viljelykseen otetuiksi. Siitä ei tässä mietinnössä puhuta mitään ja se siinä on mielestäni aukko. Siihen tullaan kuitenkin ennen pitkää, tuskinpa on kesä ehtinyt ennenkuin porvarilliset ja hallitus tulevat näkemään, että tällaiset toimenpiteet ovat välttämättömiä; ei näytä olevan pitkään aikaan toiveita suuressa määrin ulkomaalta saada tänne viljaa, ja tähänkin asti se on perustunut vain lupauksiin. Ed. Kallio on tahtonut vierittämällä syyn maatyöläisten niskoille pelastaa Åkermanin ja hänen kurjan elintarvepolitiikkansa ja salata kansalta Åkermanin elintarvepolitiikan todellisen luonteen. Silloin kun Åkerman nimitettiin elintarvepäällikköksi, kirjoitti Suometar siitä: „Tietoa siitä, että herra Åkerman on saatu ottamaan vastaan elintarvepäällikön vaativan, monen mielestä suoraan ylivoimaisen tehtävän, on tervehdittävä ilolla. Hänen monipuolinen tietonsa, elintarvekaupan alalla saavuttamansa kokemukset ja tunnettu organisatorinen kykynsä antaa meille syytä odottaa paljon uudelta elintarvepäälliköltä". Tällaisella tervehdyksellä otettiin vastaan ratsumestari, siis sotaherra Åkerman. Käytäntö on osoittanut, missä määrin sotilaallinen kasvatus on edellyttänyt kykyjä elintarveasiain järjestämiseksi. Åkermanin kerrotaan — niin on eräitten asiantuntijain taholta saatu tietää — astuneen elintarvepäällikönvirkaan sillä ehdolla, että hän saa poistaa elintarpeitten rajahinnat ja tämä on tapahtunut samojen tietojen mukaan senaattori Kallion ja muiden senaattorien suosiollisella luvalla ja myötävaikutuksella. Kuitenkin on sitten ennen vaaleja kavahdettu panemasta toimeen tätä elintarpeitten rajahintain poistamista. Vaalien jälestäkään ei ole voitu sitä tehdä, vaikka Åkerman on sen esittänyt, sillä tilanne maassa on käynyt niin vakavaksi, että on ollut arveluttavaa senaatinkaan mielestä ryhtyä sellaiseen tekoon. Näkyvimpänä tuloksena on Åkermanin elintarvepolitiikasta ollutkin, että on saatu kansan varoista maanviljelijöille useita miljooneja, tämä sen tuloksena, että Åkerman petti maanviljelijöitä, jotka ennen lokakuun 13 päivää luovuttivat viljansa, toiset, jotka luovuttivat myöhemmin, saivat korkeamman hinnan. Tässä on pelattu liian korkeata peliä kansan varoilla, niinkuin ainakin herrojen tapa yleensä on. Sitten on koko elintarvepolitiikassa sellaisenaan myöskin eräs ala tykkänään järjestelyn ulkopuolelle ja se on teollisuustuotteiden hintain järjestely. Lukuunottamatta sokeria ei minkään muiden teollisuustuotteiden kauppaa ole järjestetty. Teollisuuskapitalistit ovat saaneet rajattomiin korottaa tuotteittensa, tärkeittenkin tarvikkeitten hintaa, muiden muassa paperin. Seuraus siitä on ollut, että paperin puutetta ovat saaneet kärsiä etupäässä työväen lehdet, ei suinkaan sentähden, ettei paperja olisi, vaan toisesta syystä. Samoin kaikki muut, kuten talouskalut, maanviljelyskalut y. m., ovat hinnassa kohonneet. Tuosta on täytynyt olla tulos ristiriita, katkeroittava ristiriita, joka on etenkin pahimmin koskenut pienviljelijöitä, kun heidänkin täytyy ottaa kaikenlaisia tarpeita teollisuudelta ja niillä ei ole ollut rajahintoja. He ovat myöskin pyrkineet saamaan tuotteistaan korkeita hintoja. Jos olisi järjestetty teollisuustuotteiden rajahinnat ja säänöstetty niiden kauppaa, samalla myöskin maataloustuotteis-

den kauppaa, olisivat tulokset olleet jonkun verran toisenlaisia kuin nyt. Nyt näkyvimpänä tuloksena koko elintarvepolitiikasta ja eniten Åkermanin aikaisesta elintarvepolitiikasta on, että Suomi on saavuttanut maailmanenäätyksen elintarvehintain korkeudessa. Saksassa ne ovat kohonneet 70 prosentilla, Suomessa kohonneet samaan aikaan 500—700 prosentilla. Ruotsin ja Suomen elintarvehintain välillä on suhde koko lailla valaiseva. Tässä on muutamia tavaroita, joiden hinnat on rinnastettu Suomessa ja Ruotsissa. Ne käsittävät sodan aikaa. Ruotsissa esimerkiksi täysimaidon hinta on kohonnut 110 prosentilla, mutta Suomessa 450 prosentilla. Voin hinta on kohonnut Ruotsissa 95 prosentilla, Suomessa vähintäin 400 prosentilla. Munien hinta Ruotsissa on kohonnut 100 prosentilla, Suomessa noin 500 prosentilla. Räikein on suhde sokerissa. Sen hinta on kohonnut Ruotsissa 5 prosentilla, mutta täällä 450. Halot ovat kohonneet Ruotsissa 155 prosentilla, täällä 500; ruisjauhot ovat kohonneet Ruotsissa 70 prosentilla, täällä 600 prosentilla; perunat ovat kohonneet Ruotsissa 65 prosentilla, täällä 700 prosentilla; herneet ovat kohonneet Ruotsissa 100 prosentilla, täällä 2,000 prosentilla; eikä ihme olekaan, tahdotaanhan jo 700 markkaa hernehehdosta. Ja perunain kohoaminen ei ole myöskään mikään tuulesta temmattu, sillä sen sijaan kun ennen sotaa myytiin niitä 3 tai 5 mk. hehto, niin ennen näitä valtion järjestelyitä trokarit kävivät niistä tarjoamassa 100 à 250 markkaa hehdolta. En sitten tiedä, mitenkä on ollut mahdollista maksaa niin korkeita hintoja perunoista; luultavasti ainoastaan ruokalat ja keittiöt ja muut rikkaat voivat niitä käyttää sellaisilla hinnoilla.

Tämmöiset suhteet ovat olemassa elintarvehintojen välillä muissa maissa ja meillä ja meillä pyrkivät vielä elintarpeitten hinnat suhteettomasti kohoamaan. Missään suhteessa ei ole sanottavasti pyritty sellaisiin tehokkaisiin toimenpiteisiin, ehkäisemään keinottelua, josta viime kerralla jo täällä erään toisen asian yhteydessä toin esimerkkejä, että kansa olisi edes jonkun verran voinut rauhoittua ja tyydytyksellä katsella, että maamme hallitus edes jossain määrin pyrkisi sen hätää lievittämään.

Senaattori Kallio väitti muiden muassa niinkin, että minä olisin poikennut siitä ohjelmasta, „että työntekijän on saatava työnsä tulokset". Hän sitten puheli, että maamiehen täytyy sentään saada, kun hän ahertaa raskaassa päivätyössä, elintarvetuotteistaan tarpeeksi syödä. Myönnänkin sen mikäli se koskee niitä, jotka itse tekevät työtä, mutta eihän senaattori Kallio voi väittää, että rikkaat maatilanomistajat i t s e tekevät työtä. Jos tässä on kysymys siitä, että työntekijät vain saavat leipää kylliksi, niin silloin etupäässä on työväenluokka ansainnut leipää ja laiskat herrat eivät ollenkaan. Ei siis ole kysymys mistään ohjelman poikkeamisesta. Päinvastoin senaatin äskettäin antama asetus taas antaa tilaisuutta kaikille loiseläjille, laiskoille joukoille muodostaa omavaraistalouksia, varata itsellensä elintarpeita sillä aikaa kun monessakin paikassa moni kuolee nälkään. Niinpä esimerkiksi joulunaikana on Uudellakirkolla kuollut 3 lasta nälkään lääkärintodistuksen mukaan. Tämä ei ole ainoa tapaus, niitä on useita, mutta kuten viime kerralla huomautin, haudataan ne hiljaisuuteen. Nehän ovat köyhiä ihmisiä, jotka kuolevat, kun sen sijaan rikkailta ei puutu edes jokapäiväisenä herkkuna sokeritortut, vaikka sokerista pitäisi olla puute ja sokeria tarjotaan myytäväksi.

Sitten senaatti on äskettäin antanut päätöksen, jolla se julistaa erinäisiä elintarpeita takavarikon alaiseksi tammikuun 7 päivästä alkaen. En ymmärrä, mitä merkitsee sellainen takavarikkoon julistaminen, kun ei tiedetä, kuinka paljon tavaraa on. Sanotaan, että julistetaan jonkun kauppiaan tavaravarastot takavarikkoon siitä päivästä alkaen eikä ollenkaan ole tietoa, paljonko siellä oli tavaraa, kun se takavarikkoon julistettiin. Sehän edellyttää, että ensin olisi tehtävä tarkastus, josta ei olisi ennakolta ilmoitettu, että „silloin ja silloin tullaan", niinkuin ammattitarkastajilla on tapana ilmoittaa työnantajalle, milloin tulee tarkastus, että ehditään poistaa alaikäiset sivupaikkoihin siksi aikaa. Tarkastuksen pitäisi tulla „niinkuin varas yöllä", kuten sanotaan, ilman tietämättä, ja kun näin olisi saatu äkkiyllätyksellisellä tarkastuksella tietoon kaikki varastot, sitten tietystikin niistä olisi luettelo ja silloin voitaisiin ne julistaa takavarikkoon ja sitten, jos tavaran haltija olisi hävittänyt jotakin, niin tiedettäisiin luettelosta, kuinka paljon tavaraa piti olla, ja jos sitä asianomaisella ei niin paljon löydy, niin täytyy tulla kysymys, miten hän on hävittänyt, onko hän hävittänyt sitä lain ja määräysten sallimissa rajoissa vai muuten. Vasta silloin tarkastus voi olla tehokas. Semmoisia tarkastuksia ei tässä mietinnössä oikeastaan edellytetä. Monessa suhteessa olisi tämän mietinnön ehdotuksia täydennettävä siihen suuntaan esimerkiksi teollisuustuotteiden tarkastukseen ja rajahintojen määrittelyyn ja kaupan säännöstelyyn nähden ja sitten myöskin voisi tulla kysymys siitä, että elintarvelain 11 §:n mukaisesti, sikäli kuin siinä annetaan hallitukselle valtaa, alettaisiin ottaa kysymykseen, eikö olisi tarpeellista järjestellä keinoja, millä saadaan viljelykseen ne maat, mikä nyt vain tahallaan kiusan-

teon vuoksi jätetään viljelemättä, silloin kun kerran maassa on tila niinkin vakava, kuin se tällä kertaa on. Mietinnössä on myöskin tahdottu tavallaan pelastaa hallitus saamasta moitetta siitä huolimattomuudesta, mitä se on harjoittanut, jotenka minunkin täytyy yhtyä kannattamaan toista vastalausetta.

Ensimäinen vastalause on siitä hyvin kuvaava, miltä kannalta sen ryhmän miehet, joihin ensimäisen vastalauseen allekirjoittajat kuuluvat, katselevat elintarvekysymystä. Se on heile kysymys, joka ei mitään merkitse. Siitä ryhmästä voi sanoa, että kylläiset eivät haluakaan järjestää, eivätkä ymmärrä, eivätkä tunne tarvettakaan järjestää nälkäisten elintarvekysymystä. He kuuluvat siihen joukkoon, joilta ei mitään puutu, vaikka halla veisi aidanseipäät, ja sen vuoksi he kyynillisen ylimielisesti ehdottavatkin, ettei asia antaisi aihetta minkäänlaisiin toimenpiteisin. Luulen sentään, että eduskunnassa ei kovin monta löydy sellaista, jotka näin ylimieliseltä kannalta enää tällä hetkellä katselevat elintarvekysymystä.

Lopuksi pyytäisin asettaa hallitukselle kysymyksen, koska tässä maassa aiotaan jakaa köyhälistöllekin sokeria, sillä sitä myydän kuitenkin salakaupassa alkaen 17:sta markasta 26:een markkaan kilo, ja että sitä on valmistettu, ettei siitä pitäisi niin kovin puute olla, sitä todistaa Auran sokeritehtaan suuret voitot. Me kortilla eläjät olemme kuukausimääriä ilman sokeria ja kuitenkin sitä on olemassa, koska sillä kauppaa harjoitetaan.

Minä siis kaiken lopuksi asetun kannattamaan mietintöön liitettyä toista vastalausetta, vaikken suuressakaan määrin aseta toiveita siihen, että tästä olisi mitään sanottavampaa käytännöllistä hyötyä, sillä kuten täällä on jo ennen tästä asiasta huomautettu, on sillä se sama paha vika kuin kaikilla muillakin elintarvekysymystä koskevilla aloitteilla, että se on tullut liian myöhään, että tässäkin toteutuu vanha sananlasku: „ennen kurki kuolee ennenkuin suo sulaa".

Senaattori Kallio: Ed. Kujalan lausunnon johdosta pyydän saada lausua muutaman sanan. Hän alotti lausuntonsa sillä, että olisin muka sanonut, että elintarvepuutteeseen on ainoana syynä keväälliset maatyölakot. Sitä en ole koskaan sanonut enkä toki sellaista ole koskaan ajatellutkaan, sillä tiedän, että syyt ovat paljon syvemmät, kuten tuossa lausunnossani toinkin esille. Oman maan sadon niukkuuteen oli syynä kuivuus, halla ja maatyölakot myöskin osaltaan lisäsivät tätä sarjaa. Mutta pääasiallinen syy on se, ettei ole saatu tuoduksi ulkoa viljaa, sillä koskaanhan meillä ei oman maan sato ole tähän riittänyt, niin että Kujalan lausunto tässäkin oli kovin kömpelö ja vapaalla kädellä pidelty.

Mitä sitten tulee siihen väitteeseen, että maanviljelijät olisivat jarruttamalla ja huonoissa tarkoituksissa vaikuttaneet sadon niukkuuteen, niin se väite on myöskin tuulesta temmattu, kun puhutaan yleensä maanviljelijöistä, jospa jossakin ehkä yksilöitä on niinkin yksinkertaisia ollut — sitä en tiedä. Ed. Kujala myöskin täällä väitti, että olisin senaatin jäsenenä kannattanut vapaita hintoja senaatissa viljalle ja siinä suhteessa niin sanotun Åkermanin politiikkaa. En tahdo ruveta työtoverini elintarvepolitiikkaa lainkaan arvostelemaan, vaan sen voinen kumminkin sanoa, että en ole ollut koskaan senaatin jäsenenä vapaiden hintojen kannalla, vaan olen nähnyt olosuhteiden vaativan viljaan nähden kiinteitä hintoja ja niitä olen myöskin joka tilanteessa ajanut. Mitä ed. Kujalan tilastoon tulee, ei se nyt myöskään ne sanomalehtileikkeleet, mitä hän täällä esitti, liene sellaisia, joita voisi pitää perustana arvostellessa meillä elintarvepolitiikka.

Kun minä viime kerralla sanoin, että toki maanviljelijöilläkin pitäisi olla sikäli oikeus työnsä tuotteisiin, että saa kohtuullisen ravinnon, niin Kujala tahtoi tätä minun väitettäni turhaaksi sen kautta, että Suomen maanviljelijät eivät muka tee työtä. Kyllä Kujala silloin tuntee Suomen maanviljelijöitä sangen vähän, eikä ole nähtävästi ollut niiden parissa muualla kuin Tuusulan lakkoja suunnitellessa, sillä minulla on se vakaumus, että useimmat Suomen maanviljelijät tekevät raskasta ruumiillista työtä, ja silti olen myös väittänyt, että heillä täytyy myös olla oikeus työnsä tuotteisiin. Ed. Kujala sanoi, että työläisillä on oikeus näihin elintarpeisiin ennen herroja. Sitä kai maanviljelijätkin ovat tarkoittaneet, kun he ovat ottaneet hyvin yleisesti maallansa asuvat torpparit ja mökkiläiset omaan istalouteensa, sillä jokainen järkevä maanviljelijä toki tunnustaa sen, että niillä, jotka maatyötä tekevät hänen pellollaan ja tiluksillaan, on oikeus ennen kuin niillä, jotka ovat kokonaan ulkopuolella tai suorastaan ovat vaikeuttaneet elintarvetuotantoa. Mitä sitten siihen tulee, että senaatti olisi määrännyt 7 päivänä tammikuuta eräitä tavaroita takavarikkoon, niin sitenhän todella on asian laita ja hallitus suunnitteli silloin myös yleisen inventeerauksen ja tarkastuksen, mutta sosialidemokraattinen puoluejohto on sitä ryhtynyt vississä suhteessa häiritsemään ja on siinä muutamissa kaupungeissa onnistunutkin, mutta, mikäli tiedän, maaseudulla tämä toiminta on edistynyt verrattain hyvin. Sama puhuja puolusti sitä, että

tarkastuksen tulisi tapahtua niinkuin varas yöllä. Kyllä meillä voi olla ed. Kujalan kanssa tässä suhteessa jyrkästi eriävät mielipiteet, sillä kyllähän niitä tarkastuksia on tapahtunut yölläkin ja menty varkain pistimien turvissa, kuten Mellilässä viime sunnuntain aikana, mutta ei hallitus koskaan voi sellaisia tarkastuksia suosittaa, joissa lähtee tavara tarkastajan mukaan. Sellaiset tarkastukset tulevat „niinkuin varas yöllä". Mitä sokerin jakoon tulee, niin sitä on jaettu, mikäli sitä on hallituksen käytettävissä ollut, kaikille kansalaisille samalla tavalla. Jos kaupassa hallituksen toimien ulkopuolella on löytynyt siellä täällä sokeria, ei se ole Suomen sokeritehtaista, vaan lienee se sotilastavarana tänne kuljetettu ja näitten sotilaitten toimintaa vastaan on hallitus, niinkuin jokainen ymmärtää, vississä suhteessa voimaton.

Ed. Schybergson: Endast en replik till herr Gyllings yttrande i saken vid senaste plenum. Om jag icke hörde orätt, så gjorde han mig ansvarig för senatens och särskildt senator Åkermans lifsmedelspolitik. Jag vet inte med hvad jag har förtjänat den tvifvelaktiga äran, då jag icke talat ett ord om saken med senator Åkerman och icke heller med någon af senatens medlemmar. Herr Gylling torde hafva baserat sitt uttalande på något yttrande af mig vid stadsfullmäktiges sammanträde den 9 oktober, och jag tog i anledning däraf kännedom om hvad det innehöll, men kom till det resultatet, att det endast framhöll de svårigheter, under hvilka lifsmedelsnämnden i Helsingfors arbetade, vidare att jag starkt klandrade privata jobbare, men däremot ansåg att lifsmedelsnämnderna, som icke hade något eget intresse i saken, kunde få större frihet. Denna tanke blef sedan upptagen af andra, hvilka framställde ett förslag om att lifsmedelsnämnderna skulle befrias från maximiprisen, men stadsfullmäktiges hemställan härom ledde icke till någon åtgärd från senatens sida. Detta är nu allt. Jag kan icke förstå hr Gyllings andragande annorlunda än såsom ett uttryck af hvad jag ville kalla „licentia Gyllingiana".

Det ser nu ut som om ärendet skulle komma till slutligt afgörande. Mitt antagande vid senaste plenum, att det skulle blifva efter en tid ännu, håller således icke streck, och jag kan unna herr Tokois betänkande att omsider komma till ett afgörande. För egen del förenar jag mig med dem, som yrka på dess förkastande.

Ed. Koponen: Minun mielestäni tämä asia, mikä eduskunnassa on esillä, on tullut liian myöhään, ja vielä merkillisempää on, että kun tämä asia on eduskunnassa esillä, joutuu sen tielle kaikenlaisia kysymyksiä, muiden muassa sotilaskysymys. Elintarpeitten luetteloimisen olisi mielestäni pitänyt tapahtua jo syksyllä, silloin siitä olisi voinut saada tarkkoja tietoja, kuinka paljon meidän maassamme on viljaa. Sen mukaan olisi pitänyt jakaa sitä henkilöä kohden ja siitä olisi seurauksena ollut, että ei olisi tullut niin suurta puutetta kuin nyt. Sillä tiedämmehän, että on tapahtunut sellaista, toisissa paikoin ihmiset ovat nälkäkuoleman partaalla, toisissa keitetään viljaa viinaksi ja siten hävitetään viljaa. Nyt on asian kehitys sellaisessa asteessa, että esimerkiksi Pielisjärvellä on useita tuhansia henkilöitä, jotka eivät ole saaneet ollenkaan viljaa ja ovat nälkäkuoleman partaalla. Täällä jo ed. Kujala mainitsi siitä puheenvuorossaan. Elintarvelautakunnan siellä on täytynyt ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, että työläiset on kutsuttu koolle neuvottelemaan, millä tavalla tämä kysymys olisi järjestettävä. Työväestö tietysti koetti käyttää niitä keinoja, jotka olivat lähinnä laillisia. Se lähetti lähetystön Helsinkiin elintarvehallitukseen hankkimaan tietoja sieltä, millä tavalla tämä kysymys olisi järjestettävä. Samalla se antoi toimeksi käydä tuontikunnassa. Minulla oli kunnia olla jäsenenä tässä lähetystössä ja elintarvehallituksessa vastattiin, että he ovat aivan voimattomia kysymyksen edessä. Siellä tultiin siihen tulokseen, että ainoa pelastus olisi, jos senaatti tekisi uuden päätöksen siitä, että omavaraistalouksien aikaa lyhennettäisiin, sillä Pielisjärvi on niitä kuntia, joissa omavaraistalouksien aika kestää syyskuun 15 päivään. Tultiin siihen tulokseen, että senaatin olisi lyhennettävä aikaa, ja siten voitaisiin pelastaa ihmisiä nälkäkuolemasta. Mentiin sitten tuontikuntaan, sieltä vastattiin, että viljaa ei ole mistään saatavissa. Asia on nyt siis sillä asteella, että ihmisiä on nälkään kuolemaisillaan. Ja nyt vasta ryhdytään tällaisiin toimenpiteisiin tarkan luetteloimisen toimeenpanemiseksi. Kun täällä on senaatin edustajia, niin toivoisin, että he ottavat tämän asian huomioon ja tekevät ensi tilassa toisenlaisen päätöksen, jolla lyhentäisivät aikaa omavaraistalouksilta.

Ed. Tirkkonen: Niistä, jotka vastustavat elintarveasiain järjestelyä mietinnössä ehdotettuun suuntaan, voi päättää jo ulkomuodosta, ettei tämä järjestely ole heille eduksi. Ja siksi ne sitä vastustavat. Täällä on tehty ehdotus tämän mietinnön hylkäämisestä, vaikka tiedetään hyvin, että tässä ehdotetulla toimenpiteellä olisi suuri merkitys. Jos tämä toimenpide järjestettäisiin

sosialidemokraattisen ryhmän ehdottamaan suuntaan, niin tulos voisi olla hämmästyttävä. Mainitsen muutamia esimerkkejä näinä päivinä toimitettujen elintarvekätköjen tarkastuksien tuloksista: Sanomalehdissä kerrotaan, että kun Suomusjärven kirkkoherran elintarvevarastoja tarkastettiin, niin ilmoituksensa mukaan oli hänellä varastossa 10 hehtolitraa ruista ja 20 kiloa leipää. Tarkastusmiehet eivät kuitenkaan tähän luottaneet, vaan vaativat varastot tarkastettaviksi, ja kun tarkastus oli toimitettu, ilmeni, että tällä arvoisalla kirkkoherralla eräässä salvossa oli 39 hehtolitraa ja toisessa 10 ½ hehtolitraa eli yhteensä 49 ½ hehtolitraa ruista. Perheessä, joka on omavaraistaloudeksi ilmoitettu, on 5 jäsentä. Kun tälläinen summa jo tässä nälkäisen seudun pappilassa löytyi ruista ja tämän lisäksi vielä 55 kiloa yli ilmoitetun määrän leipää, niin on tämä jo erä, joka, rehellisesti tunnustaen, puolustaisi edelleen näitä tarmokkaita toimenpiteitä tarkastuksen suhteen. Se, että tällainen hengenmies viitsii näin suuresti viekastella, tuntuu minusta, että tämän eduskunnan pappissäätyyn kuuluvien edustajien virkaveljenä tämä on tavallisen katkera murheen kryyni. Suomenniemeltä kerrotaan, että tämän kuun aikana melkein yötä päivää on viljakuormia kuljetettu Savosta Suomenniemelle päin. Elintarvelautakunta oli ruvennut kuormia tutkimaan ja pidättänyt niistä kymmenkunnan. Pidätetyt ovat kehuneet olleen Savossa erään talon, jonka hinkalosta mitattiin 10 hevoskuormaa rukiita, eikä hinkalo ole vielä näyttänyt siitä vajuneen. Tarkastus sielläkin on ollut olevinaan. Savon Sanomain toimittaja ja maalaisliiton edustaja Haapanen tietää ehkä näiden viljojen passituksesta. Hän juuri näihin aikoihin liikkui Savon puolella maata. Liperissä Ristinpohjassa toimitetussa tarkastuksessa erään vaatimattoman talollisen viljavarastosta löydettiin niinikään ylösantamattomia rukiita toistakymmentä hehtoa. Saman pitäjän Kokonvaaran kylässä, jossa on vain toistakymmentä taloa, löydettiin 3 kekoa puimatonta ja ylösantamatonta, s. o. salattua viljaa, joka riihitettynä tekee vähintään 15 hehtolitraa. Uudellakirkolla, ehkä ed. Niukkanen tietää näistä asioista lähemmin, toimitti Viipurin etsivä Korhonen punakaartilaisten avustamana tutkimusta eräässä varkausasiassa ja löydettiin silloin erään emäntä Haukan salaamat viljakätköt, 2,000 kiloa. Parkanon kirkolla paloi lahtari kaartien innokkaalta hommaajalta, eräältä nahkurilta, salakätkö, jossa oli lähes parikymmentä suurta sokeritoppaa ja sen lisäksi kahvia ja vehnäjauhoja suuret määrät. Elintarpeiden tuontikunnalle saapuu päivittäin lukemattomia epätoivoisia kirjelmiä ja sähkösanomia eri seuduilta maata. Tiedonannoissa ilmoitetaan nälkäkuoleman kättään kurottavan ja nälkäkuoleman tapauksia ovat lääkärit jo todenneetkin. Pielisjärvelle pitäisi olla ylimääräinen juna lähetettäväksi, ennenkuin elintarvelautakunta toivoo voitavan välttää nälkäkuolemaa. Tohmajärveltä ilmoittaa elintarvelautakunta, että nälkä voi johtaa tekoihin, jotka voivat olla yhteiskuntaa järkyttäviä. Karihaarasta kerrotaan, että neljä työläistä on sairastunut lääkärin lausunnon mukaan ravinnon puutteeseen. Tällaisten ilmoitusten luku suurenee päivittäin.

Kun aikaisemmin tätä asiaa käsiteltäessä mainitsemani ja nyt esittämäni erät lasketaan, niin tekevät nämä jo lähes 200,000 kiloa ruista. Sievonen summa vain parin päivän sanomalehdissä kerrottuna. Tälläkin voidaan jo nälkäkuoleman partaalla olevain köyhempien seutujen puutetta suuressa määrin lievittää. Jos tahdottaisiin tukalassa asemassa olevien auttamiseksi toimia rehellisesti, niin kurjuutta voitaisiin lievittää, mutta kun oikeisto yleensä ei vielä ainakaan naamasta päättäen tiedä mitä on nälkä, niin on silloin turhaa heiltä tässä asiassa tehokasta ratkaisua odottaa. Yhdyn toiseen vastalauseeseen.

Ed. von Rettig: Till det, som är yttradt af herr Hästbacka och mig i första reservationen, ber jag att få tillägga några ord.

Då den första klämmen skrefs, visste utskottet redan, att regeringen skulle vidtaga en inventering. Klämmen var sålunda redan då onödig. Nu har inventering skett, och det finnes sålunda ingen anledning för landtdagen att nu fatta ett sådant beslut. I den andra klämmen uppmanas senaten att kraftigt och rationellt tillämpa lifsmedelslagen, begränsande priserna på lifsmedel o. s. v. Det är allt åtgärder, som regeringen redan vidtagit, och det finnes sålunda ingen anledning att nu uppmana regeringen därtill. Regeringen har gjort detta på ett ensidigt och därför olyckligt sätt. Vi böra sålunda icke söka få den att fortgå på denna väg. Hade utskottet i stället uppmanat regeringen att verka för lifsmedelslagens ändring i syfte att få lifsmedelsproduktionen ökad, hade jag förstått, att det varit någon anledning till denna kläm.

I den tredje klämmen uppmanas senaten att vidtaga med öfvervakandet och anordnandet af tillverkningen i en del industrier. Detta innebär ett försök att göra industrierna beroende af regeringen, och jag kan därför förstå, att det kan på vänsterhåll hafva ett visst intresse, men det synes mig icke vara möjligt, att landtdagen skulle kunna fatta ett sådant beslut med så vidtgående

verkan på grund af den tarfliga motivering, som utskottet består sin kläm.

Den fjärde klämmen innehåller ingenting annat än andra klämmen, och jag behöfver sålunda icke taga vidare notis om den.

Hvad hela utlåtandet beträffar, kan jag icke finna någon anledning för det än att landtdagen genom att fatta detta beslut skulle göra ett svagt försök att få den stora allmänheten att tro, att landtdagen åstadkommit någonting för lifsmedelsfrågans lösande. Jag ber att få förorda herr Hästbackas och min reservation.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Tågin yleiskeskustelun kuluessa tekemä ehdotus, joka tietää mietinnön hylkäämistä, otetaan huomioon sittenkun mietinnön yksityiskohtainen käsittely on loppuun suoritettu. Ryhdytään siis yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Esitellään mietinnön alkupuoli ponnen loppuun, joka löytyy mietinnön 3:nnella sivulla.

Kukaan ei halua puheenvuoroa. Valiokunnan ehdotus hyväksytään.

Seuraava osa, joka päättyy ponteen sivulla 6, hyväksytään samoin keskustelutta.

Seuraava osa, joka päättyy ponteen sivulla 7.

Keskustelu:

Ed. Relander: Pyydän uudistaa yleiskeskustelun yhteydessä tekemäni ehdotuksen, että tämä mietinnön kolmas ponsi perusteluineen palautettaisiin takaisin valiokuntaan, siten muutettavaksi, että siinä kehotettaisiin hallitusta ryhtymään niihin toimenpiteisiin elintarvetuotannon tukemiseksi, joihin sillä eduskunnan aikaisemmin hyväksymän niin sanotun elintarvelain mukaan on oikeus.

Ed. Niukkanen: Pyydän kannattaa ed. Relanderin tekemää ehdotusta.

Puhemies: Kun ed. Relander ed. Niukkasen kannattamana on ehdottanut asian palauttamista valiokuntaan ja kun se ehdotus, jos se hyväksytään, keskeyttää asian enemmän käsittelyn, pyydän seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa kysymyksen tähän osaan.

Keskustelu tästä ehdotuksesta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin valiokunnan ehdotusta on ed. Relander ed. Niukkasen kannattamana ehdottanut, että mietinnön kolmas ponsi perusteluineen palautettaisiin takaisin valiokuntaan siten muutettavaksi, että siinä kehotettaisiin hallitusta ryhtymään niihin toimenpiteisiin elintarvetuotannon tukemiseksi, johon sillä eduskunnan aikaisemmin hyväksymän elintarvelain mukaan on oikeus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Relanderin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 100 jaa- ja 77 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Päätöksen johdosta lausuu

Ed. Relander: Pyydän saada lausutuksi eduskunnan pöytäkirjaan vastalauseeni eduskunnan nyt tekemän päätöksen johdosta. Tämä päätös tietää sen, että eduskunnan käsityksen mukaan ne kohdat elintarvelaissa, jotka tarkoittavat maatalouden tukemista, ovat sinne otetut vain silmänlumeeksi eikä tositarkoituksessa.

Ed. Tokoi: Pyydän sanoa, että tämä päätös ei tiedä mitään muutosta elintarvelakiin, vaan pysyvät sen kaikki kohdat siitä huolimatta voimassa.

Puhemies: Eduskunta tahtonee siis hyväksyä tämän käsilläolevan osan, joka päättyy ponteen sivulla 7.

Hyväksytään.

Puhemies: Esitellään seuraava osa, joka päättyy ponteen sivulla 8.

Keskustelu:

Ed. Watanen: Pyytäisin ehdottaa, että sivulla 8 oleva kolmas kappale ja sivun lopulla oleva ponsi hyväksyttäisiin toisessa vastalauseessa ehdotetussa muodossa.

Ed. E. Saari: Olen jo tämän kysymyksen yleiskeskustelun yhteydessä huomauttanut siitä, että elintarvekysymyksen yksityiskohtainen

säännösteleminen ja hoitaminen on hallituksen asia. Eduskunnan ei mielestäni pitäisi mennä sellaiseen yksityiskohtaiseen neuvomiseen hallitukseen nähden kuin esimerkiksi tässä sivulla 8 oleva kolmas kappale edellyttää. Siellä nimittäin, jos tämä kappale tulee hyväksytyksi, tullaan antamaan eduskunnan puolesta hallitukselle aivan vääriä ohjeita, minkälaisia asiamiehiä ja toimeenpanijoita hallituksen on asetettava. Minä siis yleensä näillä perusteilla ehdotan, että sivulla 8 oleva kolmas kappale, joka alkaa sanoilla: „Jotta elintarvelain käytäntöön sovelluttaminen j. n. e." poistetaan.

Ed. Hakkinen: Kun ottaa huomioon sen onnettoman elintarvepolitiikan, mitä edellinen hallitus on harjoittanut, niin ei ole kai paljon, jos nykyiselle hallitukselle, jossa on entisen hallituksen jäseniä mukana, lausuttaisiin vähän vakavammin kuin ennen on asiasta sanottu. Valiokunnan enemmistö on ollut sitä mieltä, että hallitukselle ei asiasta olisi pitänyt sanoa mitään. Niiden mielestä on hallitus menetellyt aivan oikein. Mutta kun tietää mitenkä huonolla kannalla asiat ovat, niin ei pitäisi olla liikaa, jos senaatille nyt eduskunta jotakin velvottaisi. Asetun sille kannalle, mitä toisessa vastalauseessa sanotaan. Sen johdosta pyydän kannattaa, kuten yleiskeskustelussa jo tein, ed. Watasen tekemää ehdotusta.

Ed. Runtti: Pyydän kannattaa ed. Saaren tekemää ehdotusta.

Keskustelu 8:nnella sivulla olevasta osasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin valiokunnan ehdotusta on ed. Watanen ed. Hakkisen kannattamana ehdottanut, että ponsi ynnä se kappale sivulla 8, joka alkaa „Kun" sanalla ja on ponnen edellä, saisivat sellaisen sanamuodon kuin niillä on toisessa vastalauseessa. Ed. E. Saari on ed. Runtin kannattamana taas ehdottanut, että sivulla 8 oleva kolmas kappale, joka alkaa sanalla „Jotta", poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksessä olisi meneteltävä siten, että ensin äänestetään valiokunnan ehdotuksen ja ed. Watasen ehdotuksien välillä ja sitten edelleen valiokunnan ehdotuksen ja ed. E. Saaren ehdotuksen välillä.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

1) Ken hyväksyy elintarveasiainvaliokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Watasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 91 jaa- ja 84 ei-ääntä. Eduskunta on siis tässä kohden päättänyt hyväksyä valiokunnan ehdotuksen.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Tokoi: Pyydän saada vain eduskunnan pöytäkirjaan merkityksi, etten ole ottanut osaa nyt toimitettuun päätökseen.

Ed. Paasivuori: Minä teen samanlaisen ilmoituksen, etten ole ottanut osaa äänestykseen.

2) Ken hyväksyy elintarvevaliokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. E. Saaren ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 85 jaa- ja 88 ei-ääntä. Eduskunta on siis tässä kohden päättänyt hyväksyä ed. E. Saaren tekemän ehdotuksen.

Puhemies: Seuraa sitten jälellä oleva osa, joka on sivulla 9 mietinnössä.

Tämä osa hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Nyt kun yksityiskohtainen käsittely on päättynyt, otetaan äänestyksen alaiseksi ed. Tågin tekemä ehdotus. Vastoin valiokunnan mietinnön hyväksymistä sellaisena, kuin se nyt on hyväksytty, on ed. Tåg ed. Estlanderin kannattamana ja elintarveasiainvaliokunnan mietintöön n:o 1 liitetyn ensimäisen vastalauseen mukaisesti ehdottanut, että herrojen M. A. Airolan ja Kullervo Mannerin kirjelmän ei tulisi aiheuttaa mitään toimenpidettä eduskunnan puolelta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy elintarveasiainvaliokunnan ehdotuksen sellaisena, kuin se edellisillä äänestyksillä on päätetty, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Tågin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 115 jaa- ja 56 ei-ääntä; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä valiokun-

nan ehdotuksen sellaisella muutoksella, kuin aiemmin on tehty.

P u h e m i e s: Asia on loppuun käsitelty.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. B ä c k: Hänvisande till § 30 i A. O., vågar jag föreslå, att plenum måtte afbrytas. Dock torde bordläggningen, som är upptagen på dagordningen, kunna föredragas.

Ed. W u o r i m a a: Kannatan ed. Bäckin ehdotusta.

P u h e m i e s: Myöhäiseksi kuluneen ajan vuoksi lopetetaan täysi-istunto. Kuitenkin toimitetaan päiväjärjestyksessä 16 asiana oleva pöydällepano.

Pöydällepano:

16) Hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi selityksestä 23 päivänä syyskuuta 1917 annettuun asetukseen erinäisistä maaliskuun 13 päivänä 1916 voimassa olleista torppaa, lampuotitilaa ja mäkitupa-aluetta koskevista vuokrasopimuksista,

valmistettu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Seuraava täysi-istunto pidetään ensi tiistaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 11,10 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

44. Tiistaina 22 p. tammikuuta

k:lo 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Kolmas käsittely:

Ehdotus laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi 1016

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 14; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 7.

Ehdotus laiksi postisäästöpankista Suomessa 24 päivänä toukokuuta 1886 annetun asetuksen 2 §:n muuttamisesta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 17; pankkivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 19.

Ehdotus laiksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta 1017

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 16; talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 18.

Toinen käsittely:

Ehdotus laiksi Suomen rahasta 9 päivänä elokuuta 1877 annetun lain 6, 10, 11 ja 16 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi .. 1023

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 15 ja 15 a; pankkivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 26.

Ehdotus laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätöitä koskevain säännöksien muuttamisesta ja täydentämisestä .... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 20; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 9.

Ehdotus laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 29 ja 75 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi .. 1031

Siv.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 21; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7; hallituksen esitys n:o 3.

Ehdotus laiksi oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 10 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi ..... —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 23; lakivaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 30.

Ehdotus laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa, 2 p:nä kesäkuuta 1917 annetun lain 13 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 22; elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 37.

Ensimäinen käsittely:

Ehdotus laiksi selityksestä 23 päivänä syyskuuta 1917 annettuun asetukseen, joka sisältää määräyksiä erinäisistä 13 päivänä maaliskuuta 1916 voimassa olleista torppaa, lampuotitilaa ja mäkitupa-aluetta koskevista vuokrasopimuksista 1017

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 23.

Esitellään:

Erinäisten senaatin toimenpiteiden tutkimista ja siitä aiheutuviin toimenpiteisiin ryhtymistä tarkoittava ed. Gyllingin y. m. kirjoitus ..... —

Toinen käsittely:

Ehdotus laiksi sisältävä väliaikaisia säännöksiä alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta 1018

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 18; talousvaliokunnan mietintö

Siv.

n:o 1; ed. Savolaisen y. m. edusk. esit n:o 19 sekä ed. Alkion y. m. edusk. esit. n:o 20.

Ehdotus laiksi järjestyksen pidosta kaupungeissa ..... —

A s i a k i r j a t: Suuren valiokunnan mietintö n:o 19; lakivaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Airolan y. m. anom. ehd. n:o 16.

Lepäämään jätetty esitys, joka koskee osuustoimintalain 19 ü:n muuttamista .... —

A s i a k i r j a t: Suuren valiokunnan mietintö n:o 4; lakivaliokunnan mietinnöt n:ot 1 ja 1 a; edusk. esit. n:o 1.

A i n o a k ä s i t t e l y:

Määrärahan myöntämistä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittavat anomusehdotukset ..... —

A s i a k i r j a t: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 44 ja ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 45.

Kansantajuisten tieteellisten luentojen avustamista tarkoittava anomusehdotus ... —

A s i a k i r j a t: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Johanssonin y. m. anom. ehd. n:o 55.

Maaseudun alkukouluopettajain palkkaetujen parantamista tarkoittavat anomusehdotukset ..... —

A s i a k i r j a t: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 39; ed. Walkaman y. m. anom. ehd. n:o 40; ed. Hedbergin anom. ehd. n:o 41.

Apulantojen maahansaannin aikaansaamista tarkoittava anomusehdotus ..... —

A s i a k i r j a t: Maatalousvaliokunnan II osaston mietintö n:o 1; ed. Kairamon anom. ehd. n:o 66.

Vahvan, ainoastaan laillisten viranomaisten käskettävänä olevan järjestysvallan aikaansaamista tarkoittava anomusehdotus —

A s i a k i r j a t: Lakivaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Wreden y. m. anom. ehd. n:o 3.

P ö y d ä l l e p a n o a v a r t e n e s i t e l l ä ä n:

Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1917 vuoden toisilla valtiopäivillä 1033

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Alopaeus, Arokallio, Holsti, Wäinö Jokinen, Kuusinen, Lankila, Nissinen, Ottelin, K. Saari, Salin, Salovaara ja Sirola.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatöistä saavat yksityisten asiain vuoksi ed. Väinö Jokinen tämän päivän istunnon alkuosasta sekä sairauden takia ed. Ottelin tämän päivän istunnosta ja ed. Nissinen lääkärintodistuksen nojalla toistaiseksi.

Muutos päiväjärjestykseen.

P u h e m i e s: On ilmoitettava päiväjärjestykseen sellainen muutos, että erinäisten senaatin toimenpiteitten tutkimista ja siitä aiheutuviin toimenpiteisiin ryhtymistä tarkoittava ed. Gyllingin y. m. kirjoitus esitellään vasta sen asian jälkeen, joka koskee lepäämään jätettyä esitystä osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi 20 p:nä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:ien muuttamisesta toisin kuuluviksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 7, jota on valmistelevasti käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 5 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 14, esitellään k o l m a n t e e n k ä s i t t e l y y n.

P u h e m i e s: Toisessa käsittelyssä on eduskunta, hyväksyen suuren valiokunnan mietinnön, päättänyt, että puheenaoleva esitys saisi raueta. Näin ollen lienee siis vain todettava, että esitys saa raueta?

Hyväksytään.

P u h e m i e s: Asian kolmas käsittely on päättynyt. Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotuksen laiksi postisäästöpankista Suomessa 24 p:nä toukokuuta 1886 annetun asetuksen 2 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 19, jota on valmistelevasti käsitelty pankkivaliokunnan mietin-

nössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 17, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Eduskunta päättänee hyväksyä ja vahvistaa lain sellaisena kuin se toisessa käsittelyssä on päätetty?

Hyväksytään.

Puhemies: Asian kolmas käsittely on päättynyt. Asia on lopullisesti käsitelty.

3) Tuulaakimaksun laskemisen perustetta

koskeva hallituksen esitys n:o 18, jota on valmistelevasti käsitelty talousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 16, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Eduskunta päättänee hyväksyä ja vahvistaa lain sellaisena kuin se toisessa käsittelyssä on päätetty?

Hyväksytään.

Muutos päiväjärjestykseen.

Puhemies: Koska suuren valiokunnan mietintöjä niistä asioista, jotka ovat päiväjärjestyksessä tämän jälkeen toiseen käsittelyyn esiteltäviksi määrättyinä, ei ole jaettu, ei niitä asioita tällä kertaa voida esittää, vaan esitellään ensimäistä käsittelyä varten maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3.

---

9) Ehdotuksen laiksi selityksestä 23 p:nä syyskuuta 1917 annettuun asetukseen erinäisistä maaliskuun 13 p:nä 1916 voimassa olleista torppaa-, lampuotitilaa ja mäkitupa-aluetta koskevista vuokrasopimuksista

sisältävä hallituksen esityksen n:o 23 johdosta valmisteltu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Mäki: Ennenkuin asia lähetetään suureen valiokuntaan, lienee tarpeellista evästykseksi lausua muutama sana. Maatalousvaliokunnan enemmistö on asettunut sille kannalle tätä lakia säätäessä, että me vasemmisto emme ole voineet sitä kantaa omaksua. Kuten tiedetään, on tämän lainselityksen laatiminen aiheutunut siitä, että niin sanottu takautuva laki lykkäytyi yli vaalien etupäässä suomettarelaisten, johon myös muutkin porvarilliset osittain tekivät itsensä syypääksi, vaikutuksesta, se on sen viivästymisen takia kun nyt on ollut laadittavana ja täytynyt laatia lainselitys. Olisi myöskin odottanut, että porvarilliset olisivat valiokunnassa asettuneet sille kannalle, että tämän lainselityksen kautta asetuttaisiin turvaamaan kaikkia niitä torppareita, lampuoteja ja mäkitupalaisia, jotka maaliskuun 13 p:nä 1916 olivat häätöuhan varassa. Niin ei kuitenkaan ole tahtonut menetellä meidän porvaristomme. Valiokunnan enemmistö nimittäin antaa siunauksensa sille ajattelemattomalle toiminnalle, jota jotkut maanomistajat ovat harjoittaneet, ne nimittäin, jotka ovat käyttäneet hyväkseen sitä väliaikaa, ettei niin sanottu takautuva laki astunut voimaan maaliskuun 13 p:nä 1916 vaan vasta viime vuonna, siis 1917. Nyt ovat muutamat torpparit tulleet sentakia häädetyiksi, samoin ovat toiset tulleet pakoitetuiksi tekemään epäedullisia sopimuksia. Se, mikä tässä minua vaivaa, on se, että porvarilliset tällaisten tekojen kautta, kun he tällaiselle kannalle asettuvat lakia säätäessään, siunaavat ne kaikkein häikäilemättömimmät teot, joita joku maanomistaja on edustanut, joka on torpparinsa häätänyt. Ne maanomistajat tulevat siis edullisempaan asemaan, jotka ovat häikäilemättömimpiä riistäjiä, ja sentähden on suoranainen vääryys, että heille tällainen häätöoikeus turvataan. Sentakia toivoisin, kun asia suuressa valiokunnassa käsitellään, että otettaisiin huomioon tämä sosialidemokraattien vastalauseessa oleva ehdotus, että kaikki ne torpparit, lampuodit ja mäkitupalaiset, joiden sopimukset 13 päivänä maaliskuuta 1916 olivat voimassa, tulisivat saamaan aivan samanlaisen lainsuojan ja että ne maanomistajat, jotka ovat heidät vahinkoon saattaneet, joutuisivat heille tuon vahingon korvaamaan. Tämän asian olisivat kyllä saaneet järjestää meidän porvarillisemme, sillä he tämän sopankin ovat keittäneet, eikä meidän vasemmistolaisten velvollisuus olisi aina pitää huolta, selvittää heidän keittämäänsä soppaa. Mutta vaikka me kuinka yrittäisimme saada lainlaatijat viljelemään oikeutta maanvuokraajia kohtaan, niin siitä huolimatta selitetään se porvarilliselta taholta mahdottomaksi. Toivoisin, että suuressa valiokunnassa olisi kuitenkin vasemmiston lisäksi joku määrä oikeampimielisiä porvareita, kun niitä

maatalousvaliokunnan ensimäisessä osastossa ei ollut, niin että saataisiin tämä lain selitys siinä suhteessa korjatuksi ja oikeudenmukaiseen muotoon laadituksi.

Ed. Haataja: Pyydän vain ed. Mäen lausunnon johdosta lyhyesti mainita, että asian siihen suuntaan järjestäminen, kuin ed. Mäki on lausunnossaan tuonut esille, voisi tapahtua ainoastaan uuden lainsäädännön kautta, mutta ei lainselityksellä. Nyt tässä asiassa on saatu propositsioni lainselitykseksi eikä miksikään uudeksi laiksi, ja niinmuodoin ei sen perusteella voida saada aikaan sitä, mitä ed. Mäki on ehdottanut. Kun olen suuren valiokunnan jäsen, en tahdo asiaan enempää puuttua, sillä olen tilaisuudessa siellä siitä lähemmin selkoa tekemään.

Ed. Mäki: Ed. Haataja on tässä asiassa asettunut lakijuristina muodollisuuden varjolla puolustamaan sitä rumaa tekoa, jonka he valiokunnassa ovat tehneet. Minun mielestäni ei suuren valiokunnan pitäisi ottaa sitä huomioon.

Ed. Hakkinen: Ed. Haatajan käsitys kyllä on ollut valiokunnassa esillä, mutta se ei ole voinut vakuuttaa meitä vasemmistolaisia sen käsityksen oikeudenmukaisuudesta, ettei tämän lain selitystä voisi sovelluttaa niihin seikkoihin, mitä mietintöön liitetyssä vastalauseessa sanotaan. Asian laita on nimittäin se, että ed. Haataja tahtoo väittää, että niitä henkilöitä varten, jotka ovat tulleet häädetyiksi tai muuten ovat sopineet asiasta, olisi sovellutettava uusi laki. Asian laita on kuitenkin sellainen, että tämän lain selityksen tulisi koskea niitäkin, jotka ovat joutuneet, vastoin omaa syytään, joko häädetyiksi tahi epäedullisiin sopimuksiin. Kun asian järjestäminen lie tässä tapauksessa ehkä vaikeanlainen, siitä syystä Haataja tahtoo väittää, ettei tämän lain selitys sovi siihen. Jos siitä jonkunlaisia vaikeuksia syntyisi, niin se olisi niiden asianomaisten kesken sovittava, jotka tämmöiseen tilanteeseen ovat joutuneet vastoin vuokramiehen tahtoa. Tältä kannalta katsoen olisi suuren valiokunnan kiinnitettävä asiaan huomiota ja järjestettävä niin, että tämän lain selitys tulisi tasapuolisesti kohtaamaan kaikkia niitä, joita se koskee.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

11) Väliaikainen kieltolaki.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 18 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitellyt ed. Savolaisen y. m. ja ed. Alkion y. m. tekemät eduskuntaesitykset n:ot 19 ja 20, jotka sisältävät ehdotuksen väliaikaisiksi säännöksiksi alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta.

Puhemies: Käsittelyn pohjaksi pannaan suuren valiokunnan mietintö. Ensin sallitaan yleiskeskustelu ja sen jälkeen käsitellään mietintö kohta kohdalta.

Keskustelu:

Ed. Pärssinen: Suuri valiokunta on poistanut talousvaliokunnan mietinnön perusteluista 4 sivun lopulla ja 5 sivulla olevan kappaleen, joka koskee kieltolain valvontaa ja alkoholihallituksen perustamista. Tämä poistaminen johtuu nähtävästi siitä, että eduskunnassa tehtiin muutoksia alkoholihallituksen perustamista vastaan. Mutta samalla kuin tämä poisto on tehty, on myöskin poistettu tärkeitä määritelmiä siitä, että kieltolain valvonta on saatava tehoisaksi. Siis on paljon muutakin poistettu, kuin pelkästään se kohta, joka koskee alkoholihallitusta.

Kuitenkin on mitä tärkeintä, että eduskunta nyt hyväksyessään väliaikaisen kieltolain heti alusta pitäen sanoo sitovasti senaatille, että se vaatii kieltolain valvonnan tehokkaan järjestelyn aikaansaamista tässä maassa. Niinkuin tiedämme, on hallituksen toimenpiteestä elintarvelakiin nojaten nyt jo voimassa tavallaan kieltolaki. Siitä huolimatta, kun ei ole tehokasta kieltolain valvontaa, rehoittavat kaikenlaiset väkijuomarikokset. Niinpä esimerkiksi on salapoltto paikotellen maassamme hyvin yleistä ja on siitä täällä eduskunnassakin räikeitä esimerkkejä tuotu esiin. Niinikään harjoittavat eräät apteekit sopimatonta väkijuomien myyskentelyä lääkkeiden varjolla, lääkärien reseptejä käytetään väärin ja vieläpä on kaupungeissa salakapakoita. On siis hyvin tärkeätä, että kun lähdetään kieltolain oloissa elämään, saadaan heti niin tehokas kieltolain valvonta, jotta kieltolain viholliset eivät pääse sanomaan, että tämä laki sortuu sen lain moninaisiin rikkomuksiin. Nykyistäkin kieltolakia vastaan kohdistuvat rikokset johtuvat juuri siitä, että tuollaisia tehokkaita valvontamääräyksiä puuttuu.

Se senaatti, joka toimi maassamme kesällä, asetti kieltolakikomitean ja on tämä kieltolakikomitea tehnyt suunnitelman siitä, miten kieltolain valvonta maassamme olisi järjestettävä. Ei ole minun mielestäni paikallaan, että eduskunta,

vaikka sen jäsenillä on ollut tilaisuus tutustua tämän komitean ehdotelmiin ja talousvaliokunta nimenomaan on niihin tutustunutkin ja niitä mietinnössään puoltanut, ei sanoisi mitään sitovaa tässä kohden eikä millään tapaa lähtisi tukemaan niitä toimenpiteitä, joita kieltolakikomitea on suunnitellut pelkästään sen vuoksi, että ei alkoholihallitusta hyväksytä. Kieltolakikomitean suunnitelmat sisältävät pääasiallisesti sen, että kunnissa järjestettäisiin kieltolain valvojia taikka kieltolakia valvovia toimikuntia ja että nämä toimet osittain olisivat palkkatoimia ja osittain luottamustoimia. Sillä tavalla tulisi tämä työ mahdollisimman vähillä kustannuksilla järjestetyksi, mutta kartettaisiin se, että ilman muuta jäädään tuuliajolle asiassa. Niinikään on ajateltu, että se virasto, johon tämä valvontatyö keskittyy, olisi vuorovaikutuksessa kautta maan kieltolain valvontaa toimeenpanevain komiteain ja henkilöjen sekä asiaa harrastavain kansalaisjärjestöjen kanssa.

Eräs toinen asia on myöskin, jossa eduskunnan olisi mielestäni mielipiteensä lausuttava, nimittäin asetutaanko valtion monopolin kannalle siihen väkijuomatuotantoon nähden, jota tullaan harjoittamaan lääketieteellisiin ja teknillisiin tarkoituksiin. Ensimäisessä kieltolaissa on sellainen kohta, että valtio ottaa tämän väkijuomatuotannon monopolikseen, mutta kun toinen kieltolaki laadittiin vuonna 1909, niin silloisten valtiollisten olojen vuoksi ei katsottu voitavan tuollaista ajatusta toteuttaa. Nyt ovat valtiolliset olosuhteet muuttuneet ja jos kohta varsinainen kieltolaki sisältääkin sellaisen vaihtoehdon, että valtio voi joko itse ottaa väkijuomatuotannon monopolikseen tai antaa sen sitä varten muodostetulle yhtiölle, niin kieltolain kannalta ja raittiuden kannalta on hyvä, että asetutaan alunpitäen valtion monopolin kannalle, jolloin kieltolain valvonta todella voidaan paljon tehokkaammin järjestää, sekä myöskin vältetään sitä, että yksityiset tällä alalla voisivat hyötyä.

Ehdotan siis, että eduskunta ottaisi suuren valiokunnan mietintöön talousvaliokunnan mietinnöstä sen sivuilla 4 ja 5 olevan kohdan, kuitenkin muutettuna. Tuo kohta alkaa sivulta 4 sanoilla: „kun puheena olevan väliaikaisen kieltolain valmistuttua" j. n. e. Kappale otetaan otetaan sivulta 4 alas ja sivulta 5 puoliväliin. Siinä nimittäin selostetaan kieltolokikomitean työtä. Kieltolakikomitean mietinnössä n:o 2 on katsottu tarpeelliseksi erityisen alkoholiasiainhallitus-nimisen keskusvirastonperustaminen, joka toiselta puolen johtaisi kieltolain valvontaa, ollen yhteistoiminnassa viranomaisten ja kuntien asettamien raittiuden valvojien sekä tällä alalla työskentelevien vapaiden kansalaisjärjestöjen kanssa, toiselta puolen pitäisi huolta sen alkoholitavaran hankkimisesta, mitä maassa tarvitaan lääkinnöllisiin, teknillisiin ja tieteellisiin tarkoituksiin. Tätä varten olisi varsinaisen kieltolain astuttua voimaan perustettava — tässä sanotaan „alkoholiasiainhallituksen alainen" — minä ehdotan muutoksen „yksi tai useampi valtion alkoholitehdas sekä kauppa- ja välitysliike". Kappaleen tämä osa on ainoastaan selostavaa laatua kieltolakikomitean työstä ja olisi se otettava sellaisenaan. Sivun 5 loppu olisi muodostettava niin, että eduskunta lausuisi, että se ei pidä kiinni alkoholihallituksesta. Siis pyyhittäisiin sivun 5 lopulta kappale pois ja muutos kuuluisi näin: „Joskaan eduskunta ei pidä erikoisen alkoholihallituksen perustamista tarpeellisena, katsoo eduskunta, että kieltolain toimeenpaneva johto, jotta lainvalvonta tulisi tarpeeksi tehokkaaksi, on jätettävä tähän asiaan erikoisesti perehtyneille viranomaisille. Koska kieltolain valvonnalle on epäilemättä suureksi helpotukseksi, jos sen toimeenpanijat voivat vedota siihen, että eduskunta on muutenkin antanut suoranaisen kannatuksensa edellämainitulle toimeenpanosuunnitelmalle, pitää eduskunta asianmukaisena lausua: „että senaatin on kiireellisesti järjestettävä kieltolain toimeenpano ja tehokas valvonta sensuuntaisesti, kuin kieltolakikomitea on ehdottanut".

Kuten sanoin, kokemus on näyttänyt, että tähän saakka ei ole hallituksen toimesta järjestetty kieltolain valvontaa. Mielestäni eduskunta ei voi sivuuttaa asiaa, ilman että se sanoo jotain sitovaa. Siis eduskunta ehdottamassani lausunnossa luopuu erikoisesta alkoholiasiainhallituksesta, mutta erikoisella ponnella velvoittaa hallituksen kieltolain valvonnan tehokkaasti järjestämään.

Ed. Savolainen: Kun suuri valiokunta on poistanut mietinnön perusteluista kokonaan sen kappaleen, mikä koskee kieltolain valvontaa, on minun mielestäni tämän kohdan poistaminen tälle asialle vahingoksi. Koska pidän kieltolain valvontaa yhtä tärkeänä kuin sen lain vahvistamista, enkä tässä suhteessa luota Louhivuoren senaattiin, katson, että tässä yhteydessä on eduskunnan jotain sanottava, mitä senaatin kieltolain valvonnassa on otettava huomioon, kuin myös siitä, mihinkä suuntaan alkoholiasiain hoito on järjestettävä. Sen vuoksi kannatan ed. Pärssisen ehdotusta.

Ed. Lohi: Se seikka, että suuri valiokunta poisti sen kohdan talousvaliokunnan mietinnöstä, josta edelliset puhujat ovat muistuttaneet, ei suinkaan johtunut siitä, että suuri valiokunta ei olisi

tahtonut kieltolain valvontaa saada tehokkaaksi. Se johtui vain yksinomaan siitä, että tämä kappale oli laadittu siihen muotoon, että on välttämättä perustettava erikoinen alkoholiasiainhallitus. Minäkin olen sitä mieltä, että eduskunnan olisi valvonnasta jotain sanottava, ja voin yhtyä täydellisesti ed. Pärssisen täällä tekemään ehdotukseen siinä suhteessa. En tiedä, ottaako puhemies toisen vai kolmannen käsittelyn yhteydessä sitä äänestettäväksi, mutta kaikissa tapauksissa tulen tätä ehdotusta kannattamaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Ed. Pärssisen tekemä ehdotus, jota on kannatettu, otetaan huomioon, sittenkun lakiehdotus on kohta kohdalta käsitelty.

Lakiehdotuksen yksityiskohtainen käsittely.

1—10 §:t esitellään ja hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

11 §.

Keskustelu:

Ed. H e d b e r g: De öfverhöfvan höga straffbestämningar, som i förslaget inneligga, verka påtagligen icke sympatiskt för lagen. Möjligheterna för lagens genomförande äro i alla fall rätt väsentligt beroende på, med hvilka sympatier eller antipatier allmänheten omfattar densamma. De höga straffbestämningarna, som icke stå i öfverensstämmelse med de straffbestämningar, som ingå i själfva den antagna förbudslagen, komma påtagligen icke heller att hafva åsyftad verkan. Fastmer är det anledning att befara, att såväl åklagarmakten som den dömande makten har svårighet att utmäta dessa i utsikt ställda höga straff. Straffbestämningar så höga, som här föreskrifvas, kunna ofta blifva orättvisa. Låtom oss tänka, att ett t. o. m. oafsiktligt öfverträdande af detta förbud, till exempel genom ett i nödfall skedt lån af alkoholhaltiga drycker, sätter domaren utom möjligheten att utmäta mindre straff än 500 mark för denna förseelse. Häri inneligger ingen rimlighet och ingen rättvisa, och föreslår jag därför, att § 11 erhölle den i reservationen föreslagna lydelsen: „Öfverträdelse af denna lag bestraffas första gången med böter ej under ethundra mark, eller fängelse icke under två månader. Vid återfall vare straffet böter icke under femhundra mark eller fängelse icke under tre månader."

Ed. I n b o r r: Då jag i allt väsentligt kan omfatta de synpunkter, som framfördes af ldgm. Hedberg, så ber jag att få understöda det af honom gjorda förslaget.

Ed. R o s e n q v i s t: Äfven jag begärde ordet för att understöda nykterhetsvännen Hedbergs förslag. Man befordrar icke verklig nykterhet, som blott är ett organiskt led i en hela själslifvet omfattande nykterhet, med onyktra, drakoniska straffbestämmelser.

Ed. S a v o l a i n e n: Entiset rangaistusmääräykset ovat aivan liian lievät nykyoloissa. Kun viinankeittäjät ja konjakkikauppiaat saavat litralta 200—300 markkaa, niin ne eivät välitä sellaisista rangaistuksista. Katson, että rangaistusmääräyksen tarkottaminen on aivan sopusoinnussa kaiken muun nykyään vallitsevan tilanteen kanssa.

Keskustelu 11 §:stä julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Vastoin valiokunnan ehdotusta on ed. Hedberg ed. Inborrin kannattamana ehdottanut, että puheenaolevalle pykälälle annettaisiin sellainen sisältö kuin vastalause sisältää.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa" jos „ei" voittaa, on ed. Hedbergin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 141 jaa- ja 43 ei-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä 11 §:n semmoisena, kuin suuri valiokunta on ehdottanut.

Uusia hallituksen esityksiä tuodaan.

P u h e m i e s: Senaatin jäsen tuo lakiehdotuksia.

Istuntohuoneeseen saapuu senaattori P e h k o n e n senaatin kanslistin Max Dittmarin seuraamana ja lausuu:

Kunnioitettava herra Puhemies! Arvoisa Suomen eduskunta! Suomen hallituksen määräyksen mukaan on minulla kunnia eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset, nimittäin: n:o 38 Siitä ajasta, jolloin kaupunkien tutkijalautakuntien vaalit on ensi kerran toimitettava vuonna 1918, n:o 39 Siitä verosta, joka on suoritettava pa-

loviinan valmistamisesta Suomessa sekä tämän veron käyttämisestä vuonna 1918, n:o 40 Laiksi luvasta saada toistaiseksi harjoittaa ruoaksi kelpaavan metsänriistan pyyntiä satimilla, ja n:o 41 Erinäisten vuokra-alueiden eroittamisesta itsenäisiksi tiloiksi.

Puhemies: Eduskunnalle nyt jätetyt lakiehdotukset tulen esittelemään eduskunnan käsiteltäviksi.

Esitellään edelleen 12 §, joka hyväksytään keskustelutta.

13 §.

Keskustelu:

Ed. Wuorimaa: Kuten on tunnettua, rikotaan kieltolakia maaseuduilla siten, että on erityisiä henkilöitä, niin kutsutuita viinatrokareita, jotka ovat ammatikseen ottaneet kuljettaa viinaa ja väkijuomia pitäjästä pitäjään ja käyttävät pääasiallisesti rautatietä, eivätkä ole kotoisinkaan siltä paikkakunnalta, missä he toimintaansa harjoittavat. Kun semmoisia tavataan ja annetaan niille kutsu oikeuteen, niin ne eivät tule vastaamaan sentähden, että niiden kotipaikka ei ole tunnettu. Samaten ovat viime aikoina viinankeittäjät hankkineet itselleen keittäjiä toisista paikkakunnista, jotka ovat siinä paikkakunnassa tuntemattomia, ja kun heitä tavataan ja annetaan heille haaste oikeuteen, niin he eivät kuitenkaan koskaan ilmaannu sinne, sentähden, että he tavallisesti antavat väärän ilmoituksen kotipaikastaan ja siis eivät ole tavattavissa. Kun kerran tahdotaan ehkäistä väkijuomien myyntiä ja salapolttoa, niin minun mielestäni pitäisi rangaistusmääräysten olla semmoisia, että tämmöiset varsinaiset ammattimiehet tosiaan rangaistaisiin. Laista kyllä puuttuu määräyksiä myös, mitä tehdään niille, jotka keitättävät viinaa, mutta se tarvitsisi eri pykäliä, ja kun sitä ei ole lakiehdotuksessa, en tee siitä mitään ehdotusta. Mutta nämä, jotka tavataan itse rikkomuksesta, niin sanotut viinatrokarit ja viinankeittäjät, ne tarvitsevat jotakin erityistä rangaistusmääräystä, että voitaisiin ehkäistä heidän toimintaansa. Sentähden pyytäisin ehdottaa, että tämä pykälä tulisi näin kuuluvaksi: „Jos tämän lain säännösten rikkomisesta tavattu henkilö tavataan itse työssä tai saatuaan haasteen tällaisesta rikkomuksesta vastaamaan vielä jatkaa rikollista toimintaansa, on hänet vangittava." Se sisältää sen, että tuntematon viinatrokari, jonka kotipaikka ei ole tunnettu, jos hän tavataan itse työstä, on vangittava ja pidettävä vangittuna siksi, kun hänen asiansa oikeudessa on ratkaistu.

Ed. Takkula: Kannatan ed. Wuorimaan tekemää ehdotusta.

Ed. Alkio: Luovun.

Ed. Wrede: Jag ber att få motsätta mig det gjorda förslaget och hoppas, att det icke skall godkännas af kammaren. Landtdagen har redan vid 11 § godkänt stadganden, som stå i strid med vår allmänna lagstiftnings principer. Om man nu också i fråga om häktning går så långt, som ldgm. Wuorimaa föreslagit, kommer denna lag att i sanning blifva ett monstrum, visserligen icke till förmån för nykterheten, men till skada för en sund och förnuftig lagstiftning.

Senaattori Louhivuori: Samalla kun yhdyn vapaaherra Wreden käsitykseen, täytyy minun mielipiteenäni lausua, ettei ed. Wuorimaan ehdotus suinkaan raittiuskannalta ole puolustettavissa, sillä käytämössä tuottaa sellaisen ehdotuksen hyväksyminen niin suuria vaikeuksia, että en luule, että tulee suinkaan helpoksi tämän lain valvominen ja toimeenpaneminen, jos sellainen säännös lakiin pannaan.

Ed. Hedberg: Efter senator Louhivuoris yttrande kan jag inskränka mig till att anmäla min anslutning till det af friherre Wrede gjorda uttalandet.

Ed. Alkio: Pidän taas, että ed. Wuorimaan ehdotuksella on suuri käytännöllinen merkitys tämän lain valvomiseen ja noudatetuksi saamiseen nähden. Esimerkiksi salapolttotapauksissa on hyvin tärkeätä, että niillä, jotka yrittävät saada edesvastuuseen salapolton harjoittajia, on tilaisuus niin pian kuin mahdollista panna saksiin ne, jotka rikkovat tätä lakia. Luulen, että lain noudattaminen tällä pohjalla tulee olemaan huomattavasti helpompi. Sen vuoksi kannatan sitä.

Keskustelu 13 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin valiokunnan ehdotusta on ed. Wuorimaa ed. Takkulan kannattamana ehdottanut, että kyseessä oleva pykälä tulisi näin kuulumaan: „Jos tämän lain säännösten rikkomisesta tavattu henkilö tavataan itse työssä tai saatuaan haasteen tällaisesta rikkomuksesta vastaamaan vielä jatkaa rikollista toimintaansa, on hänet vangittavat."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Wuorimaan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 128 jaa- ja 57 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä 13 §:n sellaisena kuin suuri valiokunta on ehdottanut.

14 § hyväksytään keskustelutta sekä samoin 15 §.

Puhemies: Esitellään lakiehdotuksen alkulause ja otsikko.

Keskustelu:

Ed. Bäck: Jag tager mig friheten föreslå, att ingressen måtte utgå, således orden „I öfverensstämmelse med Finlands Landtdags beslut stadgas som följer:".

Ed. Schybergson: Jag ber att få understöda herr Bäcks förslag. Denna ingress är en reminiscens från de tider, då regering och lagstiftning icke voro på samma hand. Man har nu lappat om den i stora utskottet på ett sätt, som gör, att det är intet förstånd med den alls. Denna ingress behöfves icke numera.

Ed. Estlander: För min del kan jag understöda herrar Bäcks och Schybergsons förslag därutinnan, att formuleringen „Medels beslut af Finlands landtdag stadgas som följer:" är oriktig, men enligt min tanke borde det af själfva lagen ändå framgå, att densamma blifvit af landtdagen antagen, och föreslår jag därför, att den ingress skulle införas, som fanns i ekonomiutskottets betänkande, eller att det skulle heta „I öfverensstämmelse med Finlands landtdags beslut varder stadgadt som följer:".

Ed. Schybergson: När landtdagen en gång har ställt sig på den ståndpunkten, att någon särskild stadfästelse af de af densamma antagna lagarna icke erfordras, så behöfves icke heller denna ingress.

Ed. Wrede: Då jag anser det vara i sin ordning, att själfva lagen angifver, på hvad sätt den tillkommit, och jag i öfrigt delar de synpunkter, som uttalats af herr Estlander, och delvis de, som uttalats af herr Schybergson, ber jag att få biträda herr Estlanders förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin valiokunnan ehdotusta on ed. Estlander ed. Wreden kannattamana ehdottanut, että lain alkulause saisi sellaisen sisällön kuin talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1. Ed. Bäck ed. Schybergsonin kannattamana on ehdottanut, että alkulause kokonaan poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestettäessä olisi mielestäni meneteltävä siten, että ensin asetetaan suuren valiokunnan ehdotusta vastaan ed. Estlanderin ehdotus. Se näistä, kumpi voittaa, asetetaan vastaehdotukseksi ed. Bäckin ehdotusta vastaan.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken tässä äänestyksessä hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Estlanderin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 131 jaa-ääntä ja 55 ei-ääntä. Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Bäckin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Eduskunta on päättänyt hyväksyä alkulauseen sellaiseksi, kuin suuri valiokunta on ehdottanut.

Otsikko hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Esitellään edelleen suuren valiokunnan ponsi mietinnön 2 sivulla.

Keskustelu:

Ed. Pärssinen: Pyydän saada uudistaa sen ehdotuksen, jonka yleiskeskustelussa tein, että perusteluihin otetaan ehdottamani kohta ja hyväksytään ehdottamani ponsilauselma.

Ed. Hakkinen: Pyydän kannattaa ed. Pärssisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Suuren valiokunnan mietinnössä olevaa ehdotusta vastaan, että eduskunta hyväksyisi puheenaolevan lakiehdotuksen perustelut talousvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti, poistamalla niistäkin sen kappaleen, joka alkaa 4 sivun alaosasta ja jatkuu 5 sivun loppuun, on ed. Pärssinen ed. Savolaisen kannattamana ehdottanut, että mainitut perustelut hyväksyttäisiin siten muutettuina, että ne ovat samanlaiset kuin talousvaliokunnan mietinnössä siihen lauseeseen asti sivulla 5, joka alkaa sanoilla „Tätä varten". Se lause ja perustelujen jatko olisi kuuluva näin: Tätä varten olisi varsinaisen kieltolain astuttua voimaan perustettava yksi tai useampi valtion alkoholitehdas sekä kauppa- ja välitysliike. Joskaan eduskunta ei pidä erityisen alkoholiasiainhallituksen perustamista tarpeellisena, katsoo eduskunta, että kieltolain toimeenpanon johto, jotta lain valvonta tulisi tarpeeksi tehokkaaksi, on jätettävä tähän asiaan erikoisesti perehtyneille viranomaisille. Koska kieltolain valvonnalle on epäilemättä suureksi helpotukseksi, jos sen toimeenpanijat voivat vedota siihen, että eduskunta on muutenkin antanut suoranaisen kannatuksensa edellämainitulle toimeenpanosuunnitelmalle, pitää eduskunta asianmukaisena lausua, että senaatin on kiireellisesti järjestettävä kieltolain toimeenpano ja tehokas valvonta sen suuntaisesti kuin kieltolakikomitea on ehdottanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Pärssisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 91 jaa- ja 95 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt tässä kohden hyväksyä ed. Pärssisen ehdotuksen.

Puhemies: Kun eduskunta ei ole hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotusta, palautetaan asia takaisin suureen valiokuntaan.

Puhemies: Täysi-istunto keskeytetään ja jatkuu kello 8 illalla.

Täysi-istunto keskeytetään kello 4,40 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 8 i. p.

4) Suomen rahasta annetun asetuksen 6, 10, 11 ja 16 §.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 15 a ja otetaan jatkuvaan toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 15 ja pankkivaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 26, joka sisältää ehdotuksen Suomen rahasta 9 päivänä elokuuta 1877 annetun lain 6, 10, 11 ja 16 §:n muuttamisesta.

Puhemies: Suuri valiokunta puoltaa lakiehdotusta eduskunnan päättämässä muodossa. Näin ollen eduskunta pysynee päätöksessään ja voitanee toinen käsittely julistaa päättyneeksi?

Ehdotus hyväksytään.

5) V. J:n valtiopäivätöitä koskevat säännökset ja vaalilain 37 §.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 20 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 6 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 9, joka sisältää ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäk. 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätöitä koskevain säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä sekä samana päivänä annetun vaalilain 37 §:n muuttamisesta.

Puhemies: Käsittelyn perusteeksi pannaan suuren valiokunnan mietintö.

Sallitaan ensin yleiskeskustelu ja sen jälkeen käsitellään mietintö kohta kohdalta.

Yleiskeskustelu:

Ed. Päivänsalo: Minusta eduskunnan istuntokaudeksi ehdotettu neljä kuukautta on aivan liian pitkä. Katson, että kolmen kuukauden kuluessa hyvin ennätettäisiin käsitellä kaikki tarpeelliset asiat, varsinkin jos puheaika rajoitettaisiin määräminuuteiksi, niin että eduskunta pääsisi kuulemasta ja Suomen kansa maksamasta niitä tyhjänpäiväisiä pitkiä lausontoja, joita täällä usein esitetään. Pelkään, että tämäkin istuntokausi venytetään pitemmäksi kuin kolmen kuukauden aikuiseksi, ja pelkäänpä vielä, että tähän vaikuttaa ainakin osaksi se päivärahan suuruus, mikä määrättiin.

Ed. Snellman: Pyydän saada kannattaa ed. Päivänsalon tekemää ehdotusta, että kolmeksi kuukaudeksi lyhennetään eduskunnan istuntoaika, etenkin kun samoja alotteita saa jatkaa seuraavilla valtiopäivillä.

Puhemies: En huomannut, että ed. Päivänsalo täällä oikeastaan olisi tehnyt mitään ehdotusta.

Ed. Päivänsalo: Pyydän saada yksityiskäsittelyssä jättää sen pykälän ehdotuksen, kun asianomainen pykälä tulee esille.

Ed. Aronen: Vastustan ed. Päivänsalon tekemää ehdotusta. Huomautan, että Suomen kansa saa maksaa pappiensa saarnoista paljon enemmän kuin edustajain pitkistä puheista, pappien saarnoista, joista sille ei ole sielun eikä ruumiin hyvää. Luulen, että ed. pappi Päivänsalon ehdotus johtuu siitä, että „itsestään paha pappi saarnaa".

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ryhdytään yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Päivänsalo: Ehdotan, että 14 §:n toinen momentti tulisi näin kuuluvaksi: „Palkkio on varsinaisilta valtiopäiviltä 2,700 markkaa taikka jos eduskunta on hajoitettu tahi edustajantoimi lakannut ennenkuin 90 päivää on kulunut valtiopäiväin alusta, kolmekymmentä markkaa päivältä. Varsinaisilta valtiopäiviltä, jotka kokoontuvat eduskunnan hajoittamisen ja uusien vaalien jälkeen muuna kuin lakimääräisenä aikana, sekä myös ylimääräisiltä valtiopäiviltä olkoon palkkio niinkuin viimeksi on sanottu, ei kuitenkaan yhteensä enempää kuin 2,700 markkaa.

Ed. Estlander: Vid senaste landtdag beslöts att åt landtdagens medlemmar utverka fribiljett å statens järnvägar och detta icke endast under tiden för landtdagens sessioner, utan för hela landtdagsperioden. Enligt min tanke är detta beslut stridande mot L. O:s 14 §, enär denna paragraf uppenbarligen åsyftar att uttömmande reglera landtdagsman tillkommande förmåner. Enär i 1 mom. bestämmes, att landtdagsman åtnjuter arvode af statsmedel och därutöfver ersättning för resa från och till landtdag, så innefattar detta eo ipso att en ersättning för resor under andra förhållanden icke tillkommer landtdagsman. Då sålunda redan i praktiken uppstått ett förhållande, som icke är förenligt med L. O., men enligt mångas uppfattning detta icke tydligt framgår at stadgandets ordalag, bör denna paragraf undergå en sådan förändring, att saken blifver fullkomligt klar. Enligt mångens tanke kunde det måhända vara skäl att genom ändring i L. O. sanktionera detta förhållande, men för min del anser jag det vara bättre, om genom L. O. ett sådant tillvägagångssätt förbjudes. Jag ber i detta afseende få föreslå den förändrade lydelse, som ingår i tredje reservationen.

Då jag har ordet och det gäller 14 §, vill jag för min del ansluta mig till det i andra reservationen ingående förslaget, att landtdagsmannaarvodet skulle beräknas enligt 25 mark för dagen.

Ed. Kuusinen: Ehdottaisin, että 14 §:n toinen momentti tulisi kuulumaan: „Palkkio olkoon 30 markkaa päivältä eduskunnan koossaoloaikana." Siis palkkio tämän ehdotuksen mukaan on päivältä sama kuin valiokunnankin ehdotuksessa, mutta tässä ei ole minkäänlaista korkeinta määrää. Valiokunta itse on hyväksymässään 17 §:ssä esityksen mukaisesti päättänyt ehdottaa, että eduskunta voi päättää, että valtiopäivät ovat aikaisemmin tai myöhemmin lopetettavat kuin neljän kuukauden kuluttua. Jos välttämättömien töiden takia on tarpeen jatkaa valtiopäiviä jonkun verran yli neljä kuukautta, niin on aivan kohtuullista, että silloin myöskin vastaava päiväpalkka ylipäiviltäkin edustajille suoritetaan. Muutoinhan varattomille edustajille olisi mahdotonta olla valtiopäivillä mukana enää näin jatkettuna aikana. Tällä kannalla oli myös eduskunta viime kesänä asiasta päättäessään.

Puhemies: Saisinko ehdotuksen kirjallisesti.

Ed. Juutilainen: Mietintöön liitetyn toisen vastalauseen mukaisesti pyydän saada ehdottaa, että kyseessä olevan lain 14 § hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin se on hallituksen esityksessä. Sen mukaan tulisi palkkio olemaan 3,000 markkaa varsinaisilta valtiopäiviltä, tai 25 markkaa päivältä.

Ed. Snellman: Kannatan ed. Päivänsalon tekemää ehdotusta.

Ed. Lehokas: Pyydän saada kannattaa ed. Kuusisen tekemää ehdotusta siitä syystä, että todellakin voidaan tulla sellaiseen tilanteeseen, että eduskunnan työtä täytyy pakostakin jatkaa yli lain säätämän ajan, ja se tulisi olemaan varsin-

kin köyhemmille edustajille sangen kiusallista, koska pitäisi työskennellä tämän yliajan ilman korvausta. Ed. Päivänsalolle pyytäisin huomauttaa, että hän on taaskin kuluttanut eduskunnan kallista aikaa aivan turhanpäiten siitä syystä, että hän täällä uudelleen esittää ne samat esitykset, jotka hän esitti suuressa valiokunnassa. Kun ne eivät suuressa valiokunnassa menneet läpi, olisi pitänyt ed. Päivänsalon siitä ymmärtää, koska suuri valiokunta on pienoiskuva eduskunnasta, että mikä siellä ei mene lävitse, ei se tavallisesti mene lävitse myöskään eduskunnassa.

Ed. Juutilainen teki itsensä syypääksi samanlaiseen virheeseen. Lasken, että sellaiset ehdotukset edustajapalkkion vähentämiseksi, kuin ed. Juutilainen teki, ovat enemmän ala-arvoista kansan suosion tavoittelemista kuin todellista kansan ja maan edun edistämistä.

Ed. A l k i o: Pyydän kannattaa ed. Juutilaisen tekemää ehdotusta.

Ed. R o s e n q v i s t: Äfven efter min mening borde första momentet i 14 § förtydligas, antingen i den riktning, att de vid senaste landtdag introducerade fribiljetterna legaliseras, att det blir fullt tydligt, att de äro i öfverensstämmelse med landtdagsordningen, eller också så, att det blir tydligt att de icke äro lagliga, d. v. s. i den riktning, som tredje reservationen föreslår. För min del omfattar jag det senare alternativet och understöder därför den tredje reservationen beträffande detta moment.

Ed. S c h y b e r g s o n: Då landtdagen tog initiativ till utfärdandet af fribiljetter åt landtdagsmännen — det var vill jag minnas på Helenius-Seppäläs förslag — så motsatte jag mig förslaget, emedan det icke var tillständigt, att initiativet utgick från landtdagen. Men själfva saken, att landtdagsmännen erhålla fribiljetter anser jag såsom gammal järnvägsman vara ingenting annat än en artighet, så mycket mer motiverad nu, då vi innehafva regeringsmakten. Det är dessutom jämförelsevis anspråkslöst, att vi få åka i andra klass. Första klass vore väl den för oss mest lämpade och med vår „värdighet" mest öfverensstämmande.

Keskustelu 14 §:stä julistetaan päättyneeksi

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on vastoin valiokunnan ehdotusta ed. Estlander ehdottanut, että 14 §:n ensimäinen momentti muutettaisiin sellaiseksi kuin se on ehdotettu mietintöön liitetyssä kolmannessa vastalauseessa. Pykälän toiseen kohtaan on ed. Juutilainen ed. Alkion kannattamana ehdottanut sellaista muutosta kuin mietintöön liitetty toinen vastalause sisältää. Näitä ehdotuksia on kumpaakin kannatettu. Ed. Päivänsalo ed. Snellmanin kannattamana on ehdottanut, että 14 §:n toinen momentti tulisi kuulumaan näin: „Palkkio on varsinaisilta valtiopäiviltä 2,700 markkaa taikka, jos eduskunta on hajoitettu tahi edustajantoimi lakannut ennenkuin 90 päivää on kulunut valtiopäivien alusta, kolmekymmentä markkaa päivältä. Varsinaisilta valtiopäiviltä, jotka kokoontuvat eduskunnan hajottamisen ja uusien vaalien jälkeen muuna kuin lakimääräisenä aikana, sekä myös ylimääräisiltä valtiopäiviltä olkoon palkkio niinkuin viimeksi on sanottu, ei kuitenkaan yhteensä enempää kuin 2,700 markkaa."

Edelleen on ed. Kuusinen ed. Lehokkaan kannattamaan ehdottanut, että puheenaoleva toinen kohta tulisi kuulumaan näin: „Palkkio olkoon 30 markkaa päivältä eduskunnan koossaolo-aikana."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Äänestyksessä olisi meneteltävä seuraavaisesti: Ensin olisi äänestettävä 14 §:n ensimäisestä kohdasta valiokunnan ja ed. Estlanderin ehdotusten välillä. Sitten olisi äänestettävä 14 §:n toisesta kohdasta erikseen siten, että ensiksi äänestettäisiin ed. Juutilaisen ja ed. Päivänsalon ehdotusten välillä; sen jälkeen asetettaisiin ed. Kuusisen ehdotus sitä vastaan, joka edellisessä äänestyksessä on voittanut; sen jälkeen suuren valiokunnan ehdotus sitä vastaan, joka lähinnä edellisessä äänestyksessä olisi voittanut.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Estlanderin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä 14 §:n 1 kohdan sellaisena kuin se on suuren valiokunnan ehdotuksessa.

14 §:n 2 momentti.

Ken tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Juutilaisen ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on tässä äänestyksessä ed. Päivänsalon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. On siis tässä äänestyksessä hyväksytty ed. Päivänsalon ehdotus.

Ken vastaesitykseksi suuren valiokunnan ehdotusta vastaan hyväksyy ed. Kuusisen ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on vastaesitykseksi hyväksytty ed. Päivänsalon ehdotus.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Vastaesitykseksi on siis hyväksytty ed. Kuusisen ehdotus.

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kuusisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 95 jaa- ja 90 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä puheenaolevan 14 §:n toisen kohdan sellaiseksi kuin suuri valiokunta on sen ehdottanut.

15 § hyväksytään keskustelutta.

17 §.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Tämän pykälän mukaan tulisi eduskunta aina kokoontumaan varsinaisille valtiopäiville ensimäisenä päivänä helmikuuta. Minussa on syntynyt epäilyksiä siitä onko varovaista määrätä tämä päivä niin, ettei eduskunta voisi kokoontua varsinaisille valtiopäiville aikaisemmin tai myöhemmin, jos siihen syytä olisi. Ennen on tässä pykälässä ollut sellainen määräys, että hallitsija on voinut myös muuna vuoden päivänä kutsua eduskunnan koolle. Pitäisin tarpeellisena, että otettaisiin nytkin tähän pykälään sellainen määräys, että eduskunnan kokoontuminen muuna vuoden päivänä varsinaisille valtiopäiville kävisi mahdolliseksi. Ehdotan sentähden, että alkuosa pykälää tulisi kuulumaan: „Eduskunta kokoontuu varsinaisille valtiopäiville vuosittain ilman erityistä kutsumusta ensimäisenä päivänä helmikuuta, jollei eduskunta lähinnä edellisillä valtiopäivillä muuta päivää määrää, ja lopettaa istuntonsa" j. n. e. Epäilen, että ellei tällaista muutosta tehdä, voi käydä niin, ettemme voi pitää ollenkaan tämän vuoden varsinaisia valtiopäiviä — ellei nimittäin tämä asia ole selvä sekä toimitus- että tarkastusvaliokunnan puolesta, sekä laki julaistu Asetuskokoelmassa ennen 1 päivää helmikuuta — vaan saamme pitää 1917 vuoden toisia valtiopäiviä mahdollisesti vielä ensi syksynä. Mutta aivan riippumatta tästä tilapäisestä syystä olisi minusta varovaisinta avata mahdollisuus eduskunnalle lähinnä edellisillä valtiopäivillä määrätä toinen vuodenpäivä.

Ed. Alkio: Pyydän saada kannattaa ed. Ingmanin tekemää ehdotusta.

Ed. Kuusinen: Vastustan tätä muutosehdotusta. Se on mielestäni tarpeeton. Ei tuollaista lisämääräystä tarvita muissakaan maissa, missä on määrätty eduskunta kokoontuvaksi määrättynä vuodenpäivänä. Jos on fyysillisesti aivan mahdotonta silloin kokoontua, niin silloin se kokoontuminen lykkääntyy, niinkuin muidenkin luonnonesteiden takia; mutta ei pidä jättää tilaa sellaiselle mielivallalle, että maa voisi joutua olemaan ilman eduskuntaa puolitoista vuotta. Käsitän hyvin, että tällaista mahdollisuutta herrat tahtovat varata itselleen silloin, kun heillä on enemmistö eduskunnassa, mutta se ei ole ainakaan minkään kansanvallan mukaista.

Ed. Alkio: Se johtopäätös, minkä ed. Kuusinen tästä ehdotuksesta veti, on kokonaan väärä. Se on tehty nimenomaan silmälläpitäen esimerkiksi nykyistä tilaa, jolloin, niinkuin ed. Ingman huomautti, on hyvin vaikeata saada asia järjestetyksi, ellei tätä muutosta valtiopäiväjärjestykseen hyväksytä. Siinä ei ole minkäänlaista sellaista salatarkoitusta, jota ed. Kuusinen on siinä kaivannut.

Ed. Kuusinen: Herra Alkion tarkoitus on tietysti vain kannattaa niitä ehdotuksia, mitä äärimmäisestä oikeistosta tarjotaan. Ei siinä muita tarkoituksia hänellä tarvita. Mutta mitä ne tarkoittavat, jotka ovat keksineet tuon konstin, sitä ei pitäisi herra Alkionkaan mennä vannomaan.

Ed. Ingman: En enempää nyt kuin muulloinkaan tahdo kilpailla sydänten ja munaskuitten tutkimistaidossa ed. Kuusisen kanssa, sillä siihen en pysty. Huomautan vain, että jos tämä lakiehdotus nyt tämmöisenään hyväksytään, se täytyy saada julaistuksi Asetuskokoelmassa ennen helmikuun 1 päivää, ja meidän on silloin lopetettava nämä valtiopäivät viimeinen päivä tammikuuta ja alotettava uudet 1 päivänä helmikuuta.

Ed. Kuusinen: Ei ole sekään tarpeen. Nämä valtiopäivät voivat jatkua vielä kuukauden eteenpäin, ja ensi vuonna kokoonnutaan säännölliseen aikaan helmikuun 2 päivänä. Myös voidaan tämän lain mukaan jatkaa valtiopäiviä tänä

vuonna pitemmältäkin. Vielä syksylläkin voidaan istua. Tämän mukaan on eduskunnan enemmistöllä valta siitä päättää.

Keskustelu 17 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin valiokunnan ehdotusta on ed. Ingman ed. Alkion kannattamana ehdottanut, että 17 §:n alkupuoli tulisi näin kuulumaan: „Eduskunta kokoontuu varsinaisille valtiopäiville vuosittain, ilman erityistä kutsumusta, 1 päivänä helmikuuta, jollei eduskunta lähinnä edellisillä valtiopäivillä muuta päivää määrää, ja lopettaa istuntonsa" j. n. e.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä 17 §:n ed. Ingmanin ehdotuksen mukaisesti.

§§:t 30, 31 a hyväksytään järjestään keskustelutta.

35 §.

Keskustelu:

Ed. Wrede: I denna paragraf har stora utskottet till utskott, som äro lagbestämda, tillagt utskottet för utrikesärenden. Tillsättandet af ett sådant utskott har vid denna landtdag påkallats af att sättet för behandlingen af utrikesärenden ännu icke är bestämdt. Det kan ju vara möjligt att ett sådant utskott äfven framdeles vid en eller annan landtdag behöfves, men möjligt är äfven att det framdeles visar sig obehöfligt. Då dessutom landtdagen i hvarje fall enligt L. O. har rätt att tillsätta andra än de här nämnda utskotten, såframt sådana utskott äro behöfliga, föreslår jag, att paragrafen måtte godkännas enligt grundlagsutskottets betänkande.

Ed. Kuusinen: Mielestäni se muutos, minkä suuri valiokunta on tehnyt tämän pykälän ensimäiseen momenttiin, on kyllä aivan paikallaan. Mutta sen yhteydessä on myöskin tämän pykälän 4 momentti, jossa sanotaan, että valtiovarainvaliokunta voi jatkaa työtänsä myöskin valtiopäivien väliajalla. On hyvin luultavaa, että erityisesti juuri ulkoasiainvaliokunnan täytyisi silloin tällöin voida jatkaa työtänsä myöskin valtiopäivien väliajalla. Mahdollista on, että jonkun muunkin valiokunnan niin täytyy tehdä. Ehdottaisin sen vuoksi, että 4 momentissa alku, joka alkaa sanalla: „Valtiovarainvaliokunta", tulisi alkamaan sanalla „Valiokunta" ja että samasta momentista pyyhittäisiin pois sana „samojen", joten momentti tulisi kuulumaan: „Valiokunta jatkakoon, milloin eduskunta niin päättää, tointansa myöskin valtiopäivien väliajalla" j. n. e.

Ed. Wuorimaa: Ed. Wreden lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että kun Suomi nyt on tullut itsenäiseksi ja saanut uuden tehtävän ulkovaltojen kanssa, niin on myöskin vältämätöntä, että sillä jokaisilla valtiopäivillä on ulkoasiainvaliokunta. Tämmöiset valiokunnat ovat säännöllisiä myöskin naapurimaissamme ja jollei semmoista olisi myöskin Suomessa, olisi seuraus siitä, että ulkoasiain hoito oikeastaan siirtyisi eduskunnasta pois hallitukselle, mikä ei taas ole suotavaa. Historia näyttää yltäkyllin, että jos hallitus yksin hoitaa ulkoasioita, siitä ei koidu maalle eikä kansalle suotuisia tuloksia, se tulee riippumaan silloin pienestä klikistä, joka voi määrätä kansan kohtalot aivan vastoin kansan omaa tahtoa. Sentähden ed. Wreden ehdotus tässä ei ole paikallaan, vaan tarkoittaa taantumusta ja ulkoasiain vallan pois siirtämistä siitä, mihin se kuuluu. Muuten ulkoasiainvaliokunta, kuten ed. Kuusinen lausui, tuleekin ja täytyykin tulla istumaan usein väliajoilla, ja sentähden minä siinä suhteessa kannatan hänen ehdotustaan.

Ed. J. Kohonen: Pyydän kannattaa ed. Kuusisen tekemää ehdotusta.

Ed. Bäck: Jag ber att få understöda friherre Wredes förslag. Går hr Kuusinens förslag igenom, så skulle detta åstadkomma, att landtdagen i själfva verket blefve permanent, och därhän böra vi väl inte sträfva.

Ed. Wrede: I anledning af hr Wuorimaas yttrande vill jag blott anmärka, att man kan läsa historien på olika sätt. Den enda tid i Sveriges och vår historia, då riksdagen regelbundet sysselsatte sig med utrikesärenden, eller frihetstiden, uppvisar ett dåligt resultat af detta deltagande. Resultatet var krig, genom hvilket riket förlorade värdefulla landsdelar, och äfven andra betänkliga följder. Ännu vida betänkligare blefve förhållandet, om utskottet för

utrikesärenden skulle sitta mellan landtdagarna. Detta skulle icke kunna undgå att medföra konflikter mellan detta utskott och regeringen samt åstadkomma en ytterst betänklig svaghet i handhafvande af utrikesärendena.

Ed. Wuorimaa: On aivan totta, niinkuin ed. Wrede sanoi, että historiaa voidaan lukea eri tavalla. Pyydän huomauttaa vain Ruotsin historiasta, mikä aika oli Ruotsin valtakunnalle kaikkein onnettomin ja kaikkein enimmin tuhoa tuottava. Oliko se vapauden aika, vai sekö, jolloin Kustaa III tai Kustaa IV Adolf hallitsivat? Luulen, että jokainen historiantutkija tunnustaa, että aika, jolloin Kustaa III ja Kustaa IV yksin hoitivat politiikkaa, oli kaiken onnettomin ja saattoi Ruotsin valtakunnan melkein häviönsä partaalle.

Ed. Ingman: Kiinnitän huomiota siihen, että ed. Kuusisen muutosehdotus neljänteen momenttiin tarkoittaa sitä, että mikä valiokunta tahansa, ei vain valtiovarainvaliokunta ja ulkoasiainvaliokunta, voisi jatkaa työtänsä myöskin samojen valtiopäiväin väliajalla. Täten voitaisiin tulla siihen, että valtiopäivät voisivat valiokunnissaan olla koolla ympäri koko vuoden, ja sitä pyytäisin vastustaa.

Ed. Alkio: Luulen, että tämän asian yhteydessä ei tarvitse ruveta ratkaisemaan kysymystä siitä, mikä tehtävä ulkoasiainvaliokunnalla tulee olemaan ulkoasiain hoidossa. Olen sitä mieltä, että tämä ed. Kuusisen tekemä ehdotus ei ole kannatettava. Viime kesänä, kun tätä asiaa käsiteltiin ja siitä siksi paljon keskusteltiin edustajain keskuudessa ja myöskin eduskunnassa ja näissä piireissä, minä ainakin tulin vakavasti vakuutetuksi siitä, että jos tällainen määräys asetettaisiin valtiopäiväjärjestykseen, siitä tulisi olemaan se seuraus, että eduskunta kokonaisuudessaan saisi olla täällä koossa kokonaisen vuoden. Kun minulla puolestani on epäilys siitä, että tällainen tulos olisi epäedullinen Suomen kansalle ja koko eduskunnan työlle, olen sitä mieltä, että tätä muutosta ei ole hyväksyttävä.

Ed. Kuusinen: On se merkillistä, että vaikka kuinka hyvän ehdotuksen tekisi, niin ed. Ingman nousee vastustamaan ja ed. Alkio aivan matemaattisen varmasti kannattamaan. Tässäkin on tapaus sama. Ei ole, niinkuin ed. Ingman sanoo, että mikä valiokunta tahansa tulisi istumaan valtiopäiväin väliaikana, vaan ainoastaan se valiokunta, jonka eduskunta siihen määrää. Ja teillähän on eduskunnassa enemmistö. Ettekö usko voivanne säilyttää sitä enemmistöä? Jaa, minäkin sitä suuresti epäilen, jos jatkatte semmoista politiikkaa, kuin olette näillä valtiopäivillä ajaneet. Mutta kääntäkää paremmaksi, niin teillä ehkä ei ole pelkoa siinä suhteessa. Minusta viime valtiopäiväin jälkeen asia tässä suhteessa on muuttanut. On tapahtunut tällä välin semmoinen muutos, että Suomesta on tullut itsenäinen valtakunta. Ed. Alkiokin on kai sen huomannut. Ja tämän johdosta tarvitaan myös ulkoasiainvaliokunta ja sen erityisesti täytyy voida istua muulloinkin kuin valtiopäiväin aikana, sillä ulkoasioissa on joskus sellaisia, joiden ratkaisu ei odota sitä 8 tai 9 kuukautta, minkä eduskunta on lomalla.

Ed. Hornborg: I anledning af hr Wuorimaas senaste uttalande ber jag att i den historiska sanningens intresse få påpeka, att Gustaf IV Adolf, under hvilkens regeringstid riket verkligen drabbades af olyckor, icke var i tillfälle att ensam leda utrikespolitiken. Tvärtom ingrepo diverse obehöriga personer, såsom männen på Sveaborg och åtskilliga andra. Att Sverige under Gustaf III skulle varit utsatt för speciella utrikespolitiska olyckor är mig icke bekant.

Ed. Wuorimaa: Edellisen puhujan lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että hän juuri lausunnollaan todisti sitä, mitä minä sanoin, nimittäin, että kun kuninkaalla oli yksin oikeus hoitaa politiikkaa, eduskuntaa kuulematta, hän joutuikin suosikkien ja henkilöiden johdettavaksi, jotka eivät olleet edesvastuullisessa asemassa. Mitä Kustaa III:n politiikkaan tulee, niin jokainen, joka tuntee hänen historiansa, tietää kuinka vaaralliselle kannalle hän saatti Ruotsin valtakunnan.

Ed. Kuusinen: Täytyy pyytää anteeksi, että puhun Ruotsin historiasta minäkin. Mutta noille ruotsalaisille herroille täytyy sanoa, että jos olikin kurjaa se ulkopolitiikka, mitä vapauden aikana valtiopäivät Ruotsissa harjoittivat, niin on toki jokaisen myönnettävä, että paljon kurjemmasta ulkopolitiikasta vapaudenajan valtiopäivät Ruotsin pelastivat, nimittäin siitä tilasta, mihin se oli joutunut Kaarle XII:n loppuaikana. Ei ole Ruotsin historiassa ollut niin hirveätä ulkopoliittista alennustilaa ja tuskin tulee olemaankaan, kuin silloin oli, ja että Ruotsi siitä pelastui, se oli valtiopäivien ansio, tosin porvarillisten luokkavaltiopäivien ansio.

Ed. Hornborg: Jag vill icke förlänga denna diskussion. Jag vill endast framhålla det kända faktum, att Gustav IV Adolf hade att kämpa mot den fruktansvärda politiska demoralisation, som hade uppkommit under frihetstiden. I hr Kuusinens senaste uttalande ligger, synes det mig, en icke ringa portion af sanning, men Karl XII var enväldig och hade utan tvifvel ett för stort inflytande på utrikesangelägenheterna.

Ed. Alkio: En tahdo mennä Ruotsin historiaan, pysyn vaan tässä Suomen historiassa. Ensiksikin valtiovarainvaliokunnalle on tässä lakiehdotuksessa tarkoitettu varata istuntokausien väliajallakin oikeus istua etupäässä budjetin valmistelua varten. Tälle ulkoasiainvaliokunnalle ei eduskunta ainakaan toistaiseksi ole antanut sellaisia valtuuksia, että se rinnan, tai yhteydessä hallituksen kanssa, voisi hoitaa ulkoasioita, vaan valiokunnan tehtävänä on eduskunnan antamien määräysten mukaan toimia antamalla mietintöjä eduskunnalle, joka taaskin antaa ohjeita hallitukselle. Sittenkun viime kesänä näistä valiokunnan istuntojen väliajoilla tapahtuvista töistä keskusteltiin, on tässä maassa tapahtunut vallankumous. Jos meillä olisi edelleen sellainen tilanne kuin viime kesänä, jolloin oli epätietoisuutta siitä, kuka maan hallituksen asettaa, voisin minäkin muuttaa mielipiteeni siitä, mikä tehtävä nyt on ulkoasiainvaliokunnalla. Mutta tilanne on muuttunut siten, että me olemme tilaisuudessa asettaa senaatin, jonka eduskunta valitsee ja joka on eduskunnalle edesvastuullinen sekä politiikastaan että laillisesti. Eduskunta näin ollen on siis nykyään senaatin kanssa toisenlaisissa suhteissa kuin vielä viime kesänä. Minun käsitykseni mukaan eduskunnalla ei ole syytä varata, eipä edes ulkoasiainvaliokunnalle, ainakaan toistaiseksi, erityistä tilaisuutta istua istuntokausien väliajalla, koska tällä valiokunnalla ei ole oikeutta nykyisten valtuuksiensa perusteella antaa senaatille välittömästi ohjeita ja neuvoja. Vasta sen jälkeen kun täällä on ehditty säätää laki ulkoasiain hoidosta ja kun sen perusteella mahdollisesti tehdään ehdotus, että ulkoasiainvaliokunta saa ulkoasiain hoidossa senaatin rinnalla tai senaatin apuna erikoisen tehtävän, silloin voidaan ottaa kysymyksenalaiseksi järjestää asia niin, että ulkoasianvaliokuntakin voi istuntokausien väliajalla kokoontua ja tehdä tehtävänsä niinkuin tässä olen sanonut.

Ed. Wuorimaa: Ed. Hornborgin lausunnon johdosta on vain huomautettava, että Kustaa IV Adolf ei tullut vapaudenajan jälkeen, vaan Kustaa III ajan jälkeen, joka oli saattanut Ruotsin politiikan vaikeaan asemaan, ja että hänellä sentähden, jos hänellä oli voitettava jotain, oli voitettavana Kustaa III:nen erehdykset. Mitä siihen tulee, että ulkoasiainvaliokunta olisi oikeutettu istumaan väliajalla, niin on huomautettava, että missä semmoisia on ulkomailla, ne istuvat aina, milloin tarvitaan. Ei niillä ole mitään rajoituksia. Suomen täytyy tietysti olla uusimpien poliittisten olojen ja valtioitten tasalla eikä jäädä niiden jälkeen.

Ed. Kuusinen: Kustaa IV oli hullu, mutta herra Alkio on hyvin ajattelematon. Hän ei ajattele sitä, että nämä ulkoasiat ovat sen luontoisia, että niissä on aivan välttämätöntä antaa ulkoasiainvaliokunnalle tavallista laajempia valtuuksia, jos eduskunta ei kerran istu läpi vuoden. Niissäkin maissa, missä eduskunta istuu paljon pitemmän ajan kuin meillä, Ruotsissa esimerkiksi, on niillä valtiopäiväin valiokunnilla, jotka käsittelevät näitä asioita, ylipäänsä laajemmat valtuudet. Meillähän se on ihan välttämätöntä. Ajatellaan vain, että hallituksen on tehtävä sopimuksia, valtiollisia tai vaikka vain taloudellisia sopimuksia, vieraitten valtojen kanssa. Luulen, ettei edes herra Alkio ole tarpeeksi taantumuksellinen vaatiakseen, että niissä asioissa pitäisi hallituksen saada vapaasti päättää koko maan puolesta mitä tärkeimmissä kansan elinkysymyksissä; vaan ehdottomasti niissä täytyy asia järjestää sillä tavalla, että jollei voida lykätä sopimuksen päättämistä siihen asti kun eduskunta kokoontuu, tai jollei voida saada tai ei kannata kutsua ylimääräisiä valtiopäiviä kokoon, niin täytyy hallituksen ja jonkun valtiopäiväin valiokunnan yksissä ratkaista asioita. On siis aivan tarpeellista varata ulkoasiainvaliokunnalle kokoontumisoikeus muulloinkin kuin valtiopäiväin aikana. Ja jos se on tarpeellista, niin minkätähden se pitäisi nyt tehdä mahdottomaksi, niin että myöhemmin tarvitsisi erityisesti perustuslakia muuttaa, ennenkuin voisi aikaansaada tyydyttävän järjestelyn.

Ed. Hornborg: Jag är tvungen att säga ännu ett par ord. Den upplysning hr Wuorimaa gaf mig var verkligen förbluffande, men innebar dock ingen nyhet för mig. Hade den inneburit det, hade det varit högst vemodigt för mig. Men om hr Wuorimaa verkligen tror, att en konung under sin regering ofelbart måste kunna göra slut på en djupt rotad demoralisation, hyser hr Wuorimaa en alltför hög tanke om konungamakten. Den ifrågavarande demoralisationens verkningar sträckte sig genom många decennier.

För att emellertid komma från historiska exempel till själfva saken vill jag framhålla, att det knappast finnes ett område för statens verksamhet, som är så svårt att på ett riktigt sätt reglera som det utrikespolitiska. Utan tvifvel måste ju regeringen vara ansvarig inför folkrepresentationen för sin utrikespolitik. Men å andra sidan förefaller det mig som om all erfarenhet skulle visa i den riktningen, att inblandning från oansvarigt håll i utrikespolitiken lätt leder till fördärf, och om det skall bli för framtiden lag i vårt land, att landtdagen direkte kan ingripa i utrikespolitiken och icke nöjer sig med att efteråt vara i tillfälle att eventuellt ställa regeringen till ansvar för dess åtgärder, så anser jag det vara en ganska betänklig sak. Jag ansluter mig i den förevarande frågan till friherre Wredes uppfattning.

Ed. Wuorimaa: Ed. Wrede lausui tämän keskustelun kuluessa, että voidaan historiaa lukea eri tavalla. Olen lukenut ed. Hornborgin kanssa sen eri tavalla. Se on minun käsityskantani historiasta, minkä olen esittänyt. Ed. Hornborgilla on toinen. Siitä ei tarvitse kiistää. Mitä siihen lausuntoon tulee, minkä ed. Hornborg itse asiasta antoi, että jos hallituksella olisi ulkopolitiikassaan tukena eduskunnan valitsema valiokunta, sillä ei olisi mitään vastuunalaisuutta, niin tämä on väärä käsitys, sillä jos hallituksella on takanaan henkilöitä, jotka eivät ole eduskunnan valitsemia, ovat ne edesvastuuttomia, mutta eduskunnan valitsema valiokunta on vastuunalainen niistä toimista ja neuvoista, joita se antaa hallitukselle. Eduskunnan valitseman valiokunnan tehtävänä on siis olla hallituksen edesvastuullisena tukena ja neuvonantajana.

Ed. Wrede: Jag skulle vilja fråga hr Wuorimaa, som alltid är så färdig att åberopa paragrafer, i hvilken paragraf det finnes stadgadt om landtdagsutskottens ansvarighet inför representationen.

Ed. Aronen: Uskon tulkitsevani koko eduskunnan mielipiteen, esittäessäni toivomuksen, että herrat Hornborg ja Wuorimaa valistaisivat toisiaan Ruotsin historiassa tuolla ravintolan puolella, eivätkä vaivaisi täällä edustajia asioissa, joista edustajat ovat ilmankin selvillä.

Keskustelu 35 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Wrede ed. Bäckin kannattamana ehdottanut, että 35 §:n ensimäinen kohta saisi sellaisen sanamuodon, mikä sillä on perustuslakivaliokunnan mietinnössä. Vastoin valiokunnan ehdotusta on niinikään ed. Kuusinen ed. Wuorimaan kannattamana ehdottanut, että tämän pykälän 4 kohta tulisi kuulumaan seuraavasti: Valiokunta jatkakoon, milloin eduskunta niin päättää, toimintaansa myöskin valtiopäiväin väliajalla j. n. e.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun molemmat nämä ehdotukset ovat erillisiä, lienee ensiksi äänestettävä valiokunnan ja ed. Wreden ehdotuksen välillä ja sitten erikseen valiokunnan ja ed. Kuusisen ehdotuksen välillä?

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1 momentista.

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Wreden ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 112 jaa- ja 74 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä puheenaolevan pykälän ensimäisen kohdan sellaisena, kuin se on suuren valiokunnan ehdotuksessa.

Pykälän 4:s kohta.

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kuusisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 89 jaa- ja 94 ei-ääntä; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä 35 §:n 4 kohdan sellaisena, kuin ed. Kuusinen on sen ehdottanut.

37 §, 45 ja lakiehdotuksen alkulause ja otsake hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Puhemies: Suuri valiokunta ehdottaa sivulla 2, että esityksessä oleva ehdotus laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun vaalilain 37 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi saisi raueta.

Ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Kun eduskunta ei ole muuttumattomana hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotusta, palautetaan asia suureen valiokuntaan.

6) Eduskunnan esitysoikeuden laajentaminen.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 21 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 7 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 3, joka tarkoittaa eduskunnan esitysoikeuden laajentamista ja sisältää ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen 29 ja 75 §:n muuttamisesta.

Puhemies: Käsittelyn pohjaksi asetetaan suuren valiokunnan mietintö.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Jag anhåller om att få förorda det förslag till formulering af 29 §, som ingår i reservationen. Utom de skäl för en sådan begränsning af landtdagens motionsrätt, som i reservationen ha framhållits, vill jag också särskildt understryka hurusom möjligheten för landtdagen att motionera rörande den s. k. administrativa lagstiftningen skulle verka försvagande på regeringens initiativ och på följdriktigheten i regeringens handlingssätt samt följaktligen äfven på dess känsla af ansvar.

Ed. Kullervo Manner: Ehdotan 29 §:n toisen momentin poistettavaksi.

Ed. Wrede: Också jag ber liksom hr Estlander att få förorda reservationen.

Ed. S. Häkkinen: Pyydän kannattaa ed. Mannerin tekemää ehdotusta.

Ed. Ingman: Ed. Mannerin ehdotuksen hyväksyminen ei muuttaisi sitä, mitä kirkkolain säätämisestä on voimassa, sillä säännökset siitä, kuinka kirkkolakia on säädettävä, ovat kirkkolaissa. Mutta ed. Mannerin ehdotuksen hyväksyminen voisi saada aikaan sekaannusta ja myöskin levottomuutta niissä, jotka arvelisivat, että on tarkoitus tehdä jonkunlaisia muutoksia kirkkolain säädäntöjärjestykseen. Pyydän sentähden vastustaa ehdotusta.

Ed. Roos: Jag anhåller att få förena mig om hr Ingmans uttalande.

Ed. Bergroth: Yhdyn kannattamaan ed. Ingmanin lausuntoa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Estlander ed. Wreden kannattamana ehdottanut, että puheenaoleva 29 § saisi sen sananmuodon, joka sillä on mietintöön liitetyssä vastalauseessa. Ed. Kullervo Manner on ehdottanut sellaista muutosta, että pykälän viimeinen kohta poistettaisiin. Tätä ehdotusta on ed. S. Häkkinen kannattanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksessä olisi mielestäni meneteltävä siten, että ensin äänestettäisiin ed. Estlanderin ja ed. Mannerin ehdotusten välillä. Kumpi näistä voittaa, se asetettaisiin vastaehdotukseksi valiokunnan ehdotusta vastaan.

Puhemiehen ehdotuksen johdosta lausuu

Ed. Ståhlberg: Ed. Mannerin ja ed. Estlanderin ehdotukset ovat aivan erillisiä. Molemmista niistä olisi äänestettävä erikseen mietintöä vastaan.

Puhemies: Tokkohan se on soveliasta? Ed. Estlanderin ehdotuksessa on kaksi momenttia, joista ed. Manner ehdottaa toisen poistettavaksi. Ed. Estlanderin ja ed. Mannerin ehdodukset siis eivät ole toisistaan riippumattomat vaan vastakkaiset. Minusta on oikeampi sellainen menettely, kuin ehdotin.

Ed. Wrede: Hr Estlanders förslag, som öfverensstämmer med reservationen, hänför sig till 1 mom. af 29 § och hr Manners förslag hänför sig till 2 mom. och går ut på uteslutande af 2 mom., de äro således alldeles oberoende af hvarandra och kunna icke ställas upp som kontrapropositioner mot hvarandra.

Puhemies: Ed. Estlander on kannattanut vastalausetta, joka on liitetty mietintöön. Siinä on kaksi momenttia. Minä tahtoisin siis edelleenkin väittää, että ed. Estlanderin ehdotus on ehdotus, joka koskee koko pykälää. Tuloksen kyllä pitäisi olla sama, mutta oikeampana kuitenkin pitäisin sitä menettelyä, mitä minä ehdotin.

Ed. Gylling: Saattaisihan olla eduskunnassa sellaisia, jotka hyväksyisivät molemmat ehdotukset, ja ne tulisivat estetyiksi puhemiehen näin ehdottaman menettelyn kautta sitä tekemästä.

Puhemies: Ei täällä minun mielestäni ole sellaista ehdotusta tehty. Kyllä minä pidän sellaisen menettelyn, jota olen ehdottanut, oikeam-

pana, sillä nämä ovat toisilleen vastakkaisia ehdotuksia kaikki. Mutta sallin kyllä eduskunnan ratkaista asian.

Ed. Setälä: Minun nähdäkseni ed. Mannerin ehdotus koski ainoastaan toista momenttia, ja se voidaan hyväksyä tai hylätä aivan riippumatta edellisestä, nimittäin ed. Estlanderin ehdotuksesta. Niinkuin tässä jo huomautettiin, voi kyllä mahdollisesti joku hyväksyä molemmat.

Keskustelu äänestysehdotuksen johdosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Olen tehnyt äänestysehdotuksen, jonka mainitsin. Sitä vastaan on ed. Ståhlberg ehdottanut, että äänestyksessä pitäisi menetellä siten, että äänestettäisiin erikseen valiokunnan ehdotusta vastaan ed. Estlanderin ehdotuksesta ja erikseen valiokunnan ehdotusta vastaan ed. Mannerin ehdotuksesta. Tämän johdosta pyydän saada tehdä seuraavan äänestyksen: Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Ståhlbergin ehdotus hyväksytty.

Äänestysehdotus hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Ståhlbergin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Eduskunta on siis päättänyt menetellä äänestyksessä ed. Ståhlbergin ehdottamalla tavalla.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Estlanderin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Eduskunta on siis tässä kohden päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kullervo Mannerin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 98 jaa-ääntä ja 87 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä 29 §:n sellaisena, kuin suuri valiokunta on ehdottanut.

Ehdotus 75 § poistamisesta hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen alkulause ja otsikko hyväksytään samoin keskustelutta.

Puhemies: Kun suuren valiokunnan ehdotus on muuttamattomana hyväksytty, julistettaneen asian toinen käsittely päättyneeksi?

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Myöhäiseksi kuluneen ajan takia lopetettanee istunto? Kuitenkin suoritettanee pöydällepanot.

Pöydällepanot:

Sitä aikaa, milloin kaupunkien tutkijalautakuntain vaalit on ensi kerran toimitettava vuonna 1918,

koskeva hallituksen esitys n:o 38 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä puheenaolevan ehdotuksen sillä tavalla, kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksessä, panisi esityksen pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Paloviinan valmistamisesta Suomessa suoritettavaa veroa sekä tämän veron käyttämistä vuonna 1918

koskeva hallituksen esitys n:o 39 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, päättäen käsitellä esilläolevat ehdotuksen sillä tavoin kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä panisi asian pöydälle ensi täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Ehdotuksen laiksi luvasta saada toistaiseksi harjoittaa ruuaksi kelpaavan metsänriistan pyyntiä satimilla

sisältävä hallituksen esitys n:o 40 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäen käsitellä esilläolevan ehdotuksen sillä tavoin kuin valtiopäiväjärjestyksessä

on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä panisi asian pöydälle ensi täysi-istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Erinäisten vuokra-alueiden erottamista itsenäiseksi tiloiksi

koskeva hallituksen esitys n:o 41 esitellään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa että eduskunta päättäen käsitellä esillä olevan ehdotuksen sillä tavoin kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty keisarin ja suuriruhtinaan esityksistä panisi asian pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Työsuunnitelman täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1917 vuoden toisilla valtiopäivillä

sisältävä puhemiesneuvoston ehdotus esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Seuraava täysi-istunto pidetään ensi perjantaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 11,15 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

45. Perjantaina 25 p. tammikuuta

k:lo 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Esitellään:

Ehdotuksen laiksi siitä ajasta milloin kaupunkien tutkijalautakuntain vaalit on ensi kerran toimitettava vuonna 1918 sisältävä hallituksen esitys n:o 38 1037

Ehdotuksen laiksi siitä verosta, joka on suoritettava paloviinan valmistamisesta Suomessa sekä tämän veron käyttämisestä vuonna 1918 sisältävä hallituksen esitys n:o 39 ..... „

Ehdotuksen laiksi luvasta saada toistaiseksi harjoittaa ruuaksi kelpaavan metsänriistan pyyntiä satimilla sisältävä hallituksen esitys n:o 40 ..... „

Ehdotuksen laiksi erinäisten vuokra-alueiden erottamisesta itsenäisiksi tiloiksi sisältävä hallituksen esitys n:o 41 ..... „

Kolmas käsittely:

Ehdotus laiksi Suomen rahasta 9 päivänä elokuuta 1877 annetun lain 6, 10, 11 ja 16 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi .. 1047

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:t 15 ja 15 a; pankkivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 26.

Ehdotus laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1916 annetun valtiopäiväjärjestyksen 29 ja 75 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi .. 1048

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 21; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7; hallituksen esitys n:o 3.

Toinen käsittely:

Ehdotus laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1916 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätöitä koskevain säännöksien muuttamisesta ja täydentämisestä .... —

Siv.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:o 20 ja 20 a; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 9.

Ehdotus laiksi oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 10 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi ..... —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 23; lakivaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 30.

Ehdotuksen laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa, 2 p:nä kesäkuuta 1917 annetun lain 13 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi ..... —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 22; elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 37.

Ehdotuksen laiksi sisältävä väliaikaisia säännöksiä alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta ..... —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:o 18 ja 18 a; talousvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Savolaisen y. m. edusk. esit. n:o 19 sekä ed. Alkion y. m. edusk. esit. n:o 20.

Ehdotus laiksi järjestyksen pidosta kaupungeissa ..... —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 19; lakivaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Airolan y. m. edusk. esit. n:o 16.

Lepäämään jätetty esitys, joka koskee osuustoimintalain 19 §:n muuttamisesta .. —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 4; lakivaliokunnan mietinnöt n:ot 1 ja 1 a; edusk. esit. n:o 1.

Esitellään:

Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1917 vuoden toisilla valtiopäivillä ..... —

Siv.

Erinäisten senaatin toimenpiteiden tutkimista ja siitä aiheutuviin toimenpiteisiin ryhtymistä tarkoittava ed. Gyllingin y. m. kirjoitus ..... —

Ainoa käsittely:

Määrärahan myöntämisestä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittavat anomusehdotukset ..... —

Asiakirjat: Sivitysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 44 ja ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 45.

Kansantajuisten tieteellisten luentojen avustamista tarkoittava anomusehdotus ... —

Asiakirjat: Sivitysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Johanssonin y. m. anom. ehd. n:o 55.

Maaseudun alkukouluopettajain palkkaetujen parantamista tarkoittavat anomusehdotukset ..... —

Asiakirjat: Sivitysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 39; ed. Walkaman y. m. anom. ehd. n:o 40; ed. Hedbergin anom. n:o 41.

Apulantojen maahansaannin aikaansaamista tarkoittava anomusehdotus ..... —

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan II osaston mietintö n:o 1: ed. Kairamon anom. ehd. n:o 66.

Vahvan ainoastaan laillisen viranomaisten käskettävänä olevan järjestysvallan aikaansaamista tarkoittava anomusehdotus —

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Wreden y. m. nom. ehd. n:o 3.

Pöydällepanoa varten esitellään:

Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 eduskuntaesitysten johdosta, jotka sisältävät ehdotuksen laiksi työajasta maa- ja kotitaloudessa 1067

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee leimasuostunnan suorittamista 1 päivään huhtikuuta 1918 ..... „

Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 anomusehdotusten johdosta, jotka tarkoittavat metsä- ja uittotyöläisten olojen parantamista ..... „

Siv.

Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 anomusehdotusten johdosta, jotka tarkoittavat työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen toteuttamista 1067

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Alopaeus, Arajärvi, Arokallio, Eloranta, Holsti, Hänninen-Walpas, Kallio, Louhivuori, Nissinen, Ottelin, Salin, Salo, Setälä, Sirola ja Talas.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatöistä saavat sairauden takia ed. Alopaeus tämän ja huomispäivän istunnoista ja ed. Ottelin lääkärintodistuksen nojalla yhden viikon ajaksi, sekä yksityisasiain takia ed. Sirola ensi keskiviikkoon asti, ed. A. Mäkelin tämän päivän istunnon loppuosasta, ed. Relander ensi lauvantai-aamusta maanantai-iltaan.

Vapautuksia valiokuntain jäsenyydestä.

Puhemies: Esitellään eduskunnalle saapunut kirjelmä:

Eduskunnalle.

Koska hallituksen minulle jättämien tehtävien suorittaminen estää minut ottamasta osaa eduskuntatyöhön, anon täten kunnioittaen, että minut eduskunnan istunnoista toistaiseksi vapautettaisiin.

Samalla anon kunnioittaen, että minut vapautettaisiin valtiovarainvaliokunnan ja toimitusvaliokunnan jäsenyydestä.

Helsingissä 25 päivänä tammikuuta 1918.

Rudolf Holsti.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa näihin anomuksiin suostumusta.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Esitellään vielä toinen vapautuksenpyyntö.

Suomen Eduskunnalle.

Katsoen siihen, että olen vakinaisena jäsenenä kolmessa valiokunnassa: lakivaliokunnassa, suuressa valiokunnassa ja toimitusvaliokunnassa ja

kun viimeksimainitun työ nykyään vaatii valtiopäivien kuluessa paljon enemmän aikaa kuin ennen, jolloin työ pääasiassa suoritettiin valtiopäivien loputtua, anon sentähden vapautusta toimitusvaliokunnan jäsenyydestä.

Helsingissä tammikuun 25 päivänä 1918.

Erkki Kaila.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tähän pyyntöön suostuttaisiin.

Ed. Kailan pyyntöön suostutaan.

Ehdotus asetuksen pientiloista vahvistamisesta.

Puhemies: Esitellään vielä seuraava kirjelmä.

Suomen Eduskunnalle.

Vuoden 1914 valtiopäivillä on eduskunta hyväksynyt „Asetuksen pientiloista", joka kumminkin vielä on vahvistamatta.

Koska ne toimenpiteet, jotka parastaikaa ovat vireillä vuokraviljelmien muodostamisesta itsenäisiksi tiloiksi sekä tilattoman väestön asuttamiseksi, edellyttävät mainitun asetuksen voimassaoloa, saamme kunnioittavimmin ehdottaa,

että eduskunta päättäisi vahvistaa ja voimaanastuvaksi määrätä vuoden 1914 valtiopäiväin 17 päivänä maaliskuuta hyväksymän „Asetuksen pientiloista".

Helsingissä, 22 p:nä tammikuuta 1918.

Edvard Takkula.	Kalle Nurmela.
K. A. Lohi.	Lauri Kr. Relander.
Albin Manner.	J. P. Kokko.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lausunnon antamista varten maatalousvaliokuntaan.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi siitä ajasta, milloin kaupunkien tutkijalautakuntain vaalit on ensi kerran toimitettava vuonna 1918,

sisältävä hallituksen esitys n:o 38 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksesta laki- ja talousvaliokuntaan.

2) Ehdotuksen laiksi siitä verosta, joka on suoritettava paloviinan valmistamisesta Suomessa, sekä tämän veron käyttämisestä vuonna 1918

sisältävä hallituksen esitys n:o 39 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

3) Ehdotuksen laiksi luvasta saada toistaiseksi harjoittaa ruuaksi kelpaavan metsänriistan pyyntiä satimilla

sisältävä hallituksen esitys n:o 40 esitellään..

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. S. Häkkinen: Kun esityksestä ei käy selville, tarkoittaako hallitus laajentaa metsästysoikeutta myös maattomille ja tilattomille, niin pyytäisin valiokunnan huomiota kiinnittää siihen seikkaan, että mietintö laitettaisiin sellaiseksi, että kaikilla kansalaisilla olisi oikeus metsästää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

4) Ehdotuksen laiksi erinäisten vuokra-alueiden erottamisesta itsenäisiksi tiloiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 41 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä maatalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Nurmela: Nyt eduskunnalle jättämässään esityksessä erinäisten vuokraalueitten erottamisesta itsenäisiksi tiloiksi on hallitus osoittanut vilpitöntä halua saada viimeinkin tämä suuri ja kärjistynyt yhteiskunnallinen epäkohta tyydyttävästi ratkaistuksi. Ehdotus toteutettuna sisältää tosiasiallisesti kaikkien torppien ja lampuotitilojen julistuksen itsenäisiksi tiloiksi vuokramiehille minun nähdäkseni hyvin edullisilla ehdoilla. Asiallisista syistä ei tähän esitykseen ole vielä sisällytetty mäkitupa-alueita, vaan lupaa hallitus lähiaikoina antaa niistäkin esityksen eduskunnalle. Ehdotetun lain alaisiksi kuuluvat kaikki ne vuokraalueet, jotka käsittävät vähintäin 1 hehtaarin viljeltyä maata, josta ½ hehtaaria tulee olla peltoa, paitsi jos ne sijaitsevat taajaväkisten yhdyskuntain, kaupunkien tai kuntain maa-alueilla. Jotta vuokramies ei missään suhteessa olisi epävarma viljelmänsä omistajaksi

tulemisesta, ei lakiehdotukseen ole jätetty maanomistajalle mitään erityistä oikeutta vuokraalueen lunastamiseen siinäkään tapauksessa, että talon oma tilusala on pieni ja perillisten kesken tapahtuvassa talon jaossa näyttäytyisi tarpeelliseksi vuokraalueen lunastaminen. Ainoastaan ennen erottamista tapahtuvalla vapaalla kaupalla voi omistaja ostaa vuokraviljelmän omakseen. Koska vuokraalueen rajat useinkin ovat mutkaiset ja maat muutenkin sopimattomasti sijoitetut talon viljelyksiin nähden, on maanomistajalle jätetty oikeus tilusvaihdolla korvata tämä epäkohta, mikäli se katsotaan oikeutetuksi. Samoin voidaan vaihtaa torpanalue tai osa siitä johonkin toiseen viljelysala-arvoltaan yhtä hyvään alueeseen, jos vuokraalueella on jokin erityinen arvo, esim. teollisuuspaikkana.

Vuokraalueesta suoritettavan lunastushinnan laskuperusteet ovat ehdotetut ankarimpiakin kohtuusvaatimuksia silmälläpitäen ja ovat näin ollen vuokramiehelle erittäin edulliset. Perushinnaksi ehdotetaan paikkakunnalla käytetty vuokraalueen hinta vuosina 1910—1914, josta vielä on vähennettävä kaikki se tilan arvon nousu, jonka on aikaansaanut joko vuokramies tai hänen edeltäjänsä ja josta vuokramiehelle ei ennen ole korvausta suoritettu. Tästäkin ennen sotaaikaa käytännössä olleesta maapohjahinnasta ehdotetaan lisäksi alennettavaksi arviolautakunnan harkinnan mukaan korkeintaan puolet eli 50 %. Jälkeen vuoden 1914 otettujen vuokratilojen arvo lasketaan perustamistilaisuudessa arvioidun vuokratilan arvon mukaan. Jos tämän ajan jälkeen on talon metsästä otettu rakennuspuita, on niiden hinnasta puoli korvattava. Kun vuokramies saapi valtion välityksellä 5 ½ % kuoletuslainalla 49 vuoden aikana suorittaa tämän nykyisiä todellisia maanhintoja paljon alhaisemman hinnan, paitsi jos tila on yli 15 ha viljelyskelpoisia maita, jolloin ylimenevä alamäärä on vuokramiehen itsensä ostettava toisin sopivilla maksuehdoilla arvioimisessa käyvän hinnan jälkeen niin näitä lunastusehtoja voi pitää vuokramiehille hyvin edullisina.

Kun vuokratilojen lunastus täten rajoittamalla maanomistajan oikeutta lunastushinnan määräämisessä ja valtion avunannon kautta on paljon helpompaa kullakin paikkakunnalla nykyisin voimassa olevia hintoja, johtuu siitä, että keinottelun välttämiseksi tulee näiden tilojen niin kauan, kun tilan hinnan kuoletusaika kestää, olla eduskunnan vuonna 1914 hyväksymän, tosin vielä vahvistamattoman, lain pientiloista alaisina. Perintötorppien, se on sellaisten torppien, jotka aikoinaan on annettu jollekin talon perilliselle hänen perintöosansa vastikkeeksi, itsenäisiksi tiloiksi erottaminen toimitetaan ehdotuksen mukaan lunastuksetta, jos niitä hallitaan vielä alkuperäisten vuokraehtojen mukaan, omistajien muutoksista huolimatta. Tämä on kohtuullinen ja oikea periaate, sillä v. 1895 jakolaissa näille määrätty erotusaika on useimmilta perintötorpan omistajilta mennyt sivu aivan huomaamatta, siihen aikaan kun vielä hyvin pintapuolisesti seurattiin lainsäädäntöuudistuksia.

Torppien ja lampuotitilojen itsenäisiksi erottaminen on ehdotettu toimitettavaksi asetushallituksen alotteesta ja sen suunnitelman mukaan. Asutushallituksen alaistensa viranomaisten ja asutuslautakuntien avulla tulee koota tilastoa kustakin kunnasta tämän lain alaisista vuokraalueista ja julkaista se sekä muuten saattaa asianosaisten tietoon. Tällaisten suoritusten jälkeen on vuokraalueet katsottava itsenäisiksi, vaikka he siitä johtuvia oikeuksia pääsevätkin nauttimaan vasta sen jälkeen, kun erottaminen on laillisesti loppuunsaatettu sekä siitä säädetty määräaika kulunut. Se että tästä laista on vielä jätetty pois mäkitupa-alueitten järjestely, saattaa tuollaisen luettelon laatimisen vaikeaksi, kun kussakin epäilyttävässä tapauksessa täytyy itse paikan päällä tutkia, täyttääkö vuokraalue laissa määrätyt suuruusehdot. Minun mielestäni olisi käytännössä tämä suuri vuokraalueitten vapauttamisuudistus saatu paljon helpommaksi, jos olisi yhdistetty tähän lakiin myös mäkitupa-alueet. Silloin ei tarkemmin valmistelevaa tilastoa laadittaessa olisi paikan päällä tarvinnut tutkia, onko mikäkin vuokraalue tämän tai tuon lain alainen. Ne poikkeukset, joita ajatellaan ottaa mäkitupa-alueita koskevaan ehdotukseen, olisi samassa ehdotuksessa yhtä hyvin voitu ottaa huomioon. Siten olisi voitettu sekin, että tilasto erotettavista alueista olisi saatu paljon pikemmin julaistuksi ja tällöin olisi vältetty hankaluudet ja ne monet kustannukset, jotka aiheutuvat siitä, että samasta tilasta ensin erotetaan torpat lohkotiloiksi ja sen jälkeen mäkituvat taaskin ehkä lohkotiloiksi. Olisi koetettava pyrkiä siihen, että nämät kaikki erottamiset voitaisiin toteuttaa samalla kertaa. Sillä jouduttaan asiaa ja säästetään paljon aikaa ja rahaa. Kun hallitus on luvannut vielä antaa ehdotuksen mäkitupa-alueitten itsenäisiksi tiloiksi erottamisesta, kehottaisin valiokuntaa harkitsemaan, eikö näitä asetuksia mitenkään voitaisi yhdistää. Ainakin hallituksen tulisi järjestää niiden käytännöllinen käsittely erottamisen aikana siten, että ne voitaisiin samalla kertaa suorittaa paikan päällä. Asutushallituksen saatettua asianomaisten tietoon luettelot itsenäisiksi tiloiksi erotettavista vuokra-

viljelmistä, ehdotetaan esityksessä, että niiden erottamisen toimittaa maanmittari lohkomalla, tätä lakia ja jakolakia noudattamalla. Työ on tietenkin järjestettävä yhtäjaksoisesti toimitettavaksi samalla paikakunnaalla. Itse lohkominen on tässä poikkeava tavallisesta lohkomistoimituksesta. Maa-alueen kauppakirjan asemesta on toimitusmaanmittarin käytettävä vuokrakirjaa ja tätä lakia ja tämän lain perusteella asutushallituksen tekemää luetteloa. Siitä johtuu, että lohkominen on tavallista vaikeampaa ja onkin asetuksessa määrätty että toimitusmaanmittarin on toimitukseen kutsuttava arviolautakunta, jossa paitsi toimitusmaanmittaria puheenjohtajana on kaksi asutushallituksen jäsentä, toinen vuokranantajain ja toinen vuokramiesten valitsema. Tämän lautakunnan tulee vuokrakirjan tai välipuheen sekä torpparin viljelysnautinnon ja tämän asetuksen mukaan määritellä vuokra-alueen rajat, onko ja minkä verran hakamaata annettava, miten paljon metsämaata puheenaolevaan tarpeeseen lohkaistava ja onko ja miten vaaditut tilusvaihdot toimitettava. Myöskin on tämän arviolautakunnan arvioitava vuokra-alueen lunastushinta ja sen suorittamistapa. Voisi ajatella että tällainen arviolautakunta toisenlaisessa kokoonpanossa suorittaisi mainitut tehtävät, jolloin maanmittarille, sittenkun arviolautakunnan päätökset ovat voittaneet lainvoiman, jäisi vain valvoa itse lohkomistoimitusta. Tämä kuitenkin edellyttäisi sitä että arviolautakunnassa maanmittarin sijalla olisi joitakin muita päteviä henkilöitä, jotka voisivat huolehtia jaosta, jyvittää maata ja toimittaa tilusvaihtoja sekä muutenkin tehdä täydellisen tämän lain määräämän torpanerottamisehdotuksen. Jos tällaisia henkilöitä saataisikin riittävästi, jota minä epäilen, niin toimitusmaanmittarin sittenkin, koska voimassaolevan lain mukaan muut sitä eivät voisi tehdä, tulisi uudestaan toimittaa alueen kartoitus ja kun toimitusmaanmittaria ei erityisen paljon hidastuttaisi hänen toimimisensa arviolautakunnan puheenjohtajana ja kun muutenkin uskon että kussakin kunnassa valitut arviolautakunnan jäsenet ovat maanmittarin matkassa toimituksessa uskottujen miesten sijasta läsnä, joiden läsnäolo lohkomisessa ei ole välttämätön, niin näidän hallituksen esityksessä ehdotetun arviolautakunnan kokoonpanon, sen asiallisuuden ja asian jouduttamisen kannalta onnistuneena. Nykyisen jakolain mukaan on lohkominen toimituspaikalla loppuunsaatettava ja sitten annettava valitusosoitus, jollei toimitusta keskeytetä. Koska tässä torpanalueita määrättäessä ja vaadittuja tilusvaihtoja käsiteltäessä on siksi paljon tulkintasijaa, että arviolautakunnan saattaa oikeutetusti arvella tehneen sellaisen ehdotuksen, johon jommankumman asianosaisen on syytä koettaa saada muutosta, olisi mielestäni tässä laissa hyväksyttävä se jakolaista poikkeava menettelytapa että jos toimitusmaanmittarin loppukokouksessa, johon lainmukaan on kutsuttava asutushallituksen edustaja, maanomistaja ja vuokranantaja, esittää tämän esityksen ja joku asiallisista ilmoittaisi tyytymättömyyttä tätä ehdotusta vastaan, niin voitaisiin silloin jo sen verran keskeneräisenä ollen tuo toimitus-alistaa maanjako-oikeuden käsiteltäväksi. Silloin vältettäisiin toimituksessa muutoin ehkä aiheutuvaa turhaa työtä siten että myöhemmin oikeuksissa muutettaisiin tätä arviolautakunnan ehdotusta ja silloin tulisi tietenkin niillä osilla, missä rajanmuutoksia tapahtuu, pyykitykset y. m. tarpeettomiksi. Näin menetellen aiheutuvia riitaisuuksia on asetusehdotuksessa esitetty käsiteltäviksi maanjako-oikeuksissa. Nyt kun on aijottu yhtäjaksoisesti suoritettavan näitä torppien eroittamisia, tulisivat nämä maanjako-oikeudet yhtaikaa käsittelemään samoilla paikkakunnilla hyvinkin monia eri asioita ja kun hallituksen ehdotuksen mukaan on koetettu kohdistaa alkuvalmisteluja mahdollisimman pitkälle, niin tällä tavalla ei nähdäkseni kovin paljon maanjako-oikeuksia tulla turhaan vaivaamaan. Hallituksen esitys siis nähdäkseni on omansa jouduttamaan torpparien vapauttamista sikäli kun sitä muutetaan niin että tämä laki saataisiin myöskin käsittämään mäkitupa-alueväestöä. Siinä on myöskin otettu huomioon kaikki ne kohtuulliset vaatimukset, mitä lunastushintaan nähden voidaan asettaa. Mielestäni, jos nyt hyvää halua vaan on saada tämä tärkeä ja kauvan odotettu uudistus suotuisaan ja lopulliseen ratkaisuun, valiokunta on kyllä tämän hallituksen esityksen nojalla tässä onnistuva. Ja toivon että valiokunta seuraa niitä pääperusteita, mitä hallitus esityksessään on kysymyksen ratkaisulle viitannut.

Ed. Lagerlöf: Pyydän saada ehdottaa, että esitys pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon. Katson asiakseni huomauttaa, että asian käsittely ei sen kautta tule viipymään, koska asia jo käsitellään asianomaisessa valiokunnassa.

Ed. Koivisto: Pyydän saada kannattaa ed. Lagerlöfin ehdotusta, että asia pantaisiin pöydälle tiistain istuntoon.

Puhemies: Kun esitys jo on ollut yhden kerran pantuna pöydälle, on se nyt lähetettävä valiokuntaan, kuten valtiopäiväjärjestyksen 55 §:ssä määrätään.

Ed. Kujala: Minun mielestäni on pöydälle paneminen tarpeeton sen vuoksi, että tämä asia on niin monta vuotta, jopa vuosikymmentä, ollu kysymyksen alaisena, joten siitä on kyllä jo ehtinyt muodostaa mielipiteensä eri ryhmät niin oikealla kuin vasemmalla, näinollen minä katson, että pöydällepanoehdotus tuntuu asian tahalliselta viivyttely-yritykseltä.

Ed. Estlander ei ole saapuvilla.

Ed. Kuusinen: Minun piti pöydällepanosta puhua, mutta siitä on ed. Lagerlöf jo saanut vastauksensa.

Ed. Takkula: Minun mielestäni on myöskin turha tämä pöydällepaneminen.

Ed. Gylling: Tämä hallituksen esitys olisi saattanut ehkä muutamia vuosia, viisi, kymmenen vuotta sitten merkitä todellakin uudistusaskelta, jos se olisi tehty niissä oloissa, jotka silloin vallitsivat. Mutta niinkuin tavallisesti oikeistosta päin tehdyt ehdotukset, niin tämäkin on senlaatuinen, että se seuraa aina jälessä, ja epäilemättä se ei ole senlaatuinen, että se lainkaan kykenisi tyydyttämään niitä vaatimuksia, joita kansanvaltaisissa piireissä ja torpparien omissa piireissä sekä vasemmistopiireissä täällä eduskunnassa torpparien vapautukselle asetetaan. En tahdo esityksen yksityiskohtiin enempää käydä käsiksi, mutta viittaan vain yhteen ainoaan, joka huomattavan selvästi osoittaa esityksen oikeaa luonnetta. Siinä nimittäin ehdotetaan, että valtio maksaisi meidän maanomistajillemme osan siitä ansiottomasta maanarvon noususta, joka on torppien maan hintaa kohottanut. Toisin sanoen valtio suorittaisi maanomistajille osan siitä maanarvon noususta, joka torppien mailla on tapahtunut. Nyt, jos mikään, niin yhteiskunta, valtio yhteiskunnan korkeimpana edustajana, tuon ansiottoman arvonnousun on oikeutettu saamaan itsellensä, jos oikeudellisia perusteita pidetään silmällä. Tämän lain mukaan päinvastoin yhteiskunta luovuttaisi yksityisille tuon ansiottoman maanarvon nousuu. Se on nyt niin taantumuksellinen ehdotus, ettei toki tällaisena aikana olisi sellaista luullut miltään puolelta kehdattavan esittää. Ei edes aikaisemmin, kun torppariasia on ollut eduskunnassa esillä, ole tuollaista vaatimusta esitetty. Minä toivoisin, että maatalousvaliokunta tässä suhteessa ja monissa muissa suhteissa tekee puhdasta jälkeä tähän esitykseen nähden, ja tekee sen sellaiseksi, jota meidän taholtamme on vaadittu, vaikkakin ehkä on vähän toiveita, että eduskunnan enemmistö nyt siihen suostuu, koskapa se ennen joulua hylkäsi käsittelyn kokonaan meidän ehdotukseltamme tämän asian järjestämiseksi.

Ed. Lagerlöf: Kun lähtee arvostelemaan tätä esitystä, ei voi olla huomaamatta, että semmoinen arvostelu oikeastaan on mahdoton asian nykyisessä tilassa. Päänaino asiassa on nimittäin pantava sille vaikutukselle, joka aiotulla maalaisolojen reformilla voipi olla sosialisiin oloihin ja tämän maan viljelysmahdollisuuksien kohottamiseen. Kun katsoo esilläolevaa esitystä, ei pääse selville siitä, onko tai missä määrässä ja missä osissa tämä esitys osa tietoisesta, harkitusta ohjelmasta vai ei. Hallitus on esityksessään luvannut antaa esityksen pienistä toisen maan viljelijöistä, mutta hallitus ei ole sanonut, mimmoinen tämä esitys tulee olemaan. Koko tämän asian merkitys on kumminkin haettava juuri näissä pienissä asujissa. Ja tämän esityksen arvo ja merkitys riippuu kokonaan siitä, mimmoinen tulee olemaan se esitys, jonka hallitus niistä antaa.

Pyysin asian pöydällepanoa sen vuoksi, että olisin tahtonut vähän laajemmin tuoda esiin niitä näkökohtia, joita tuossa pienten vuokralaisten asiassa pitäisi vaarinottaa ja jotka osaksi riippuvat siitä, missä muodossa nyt esillä oleva esitys palaa valiokunnasta ja mahdollisesti tulee saavuttamaan huomiota eduskunnassa. Minulla nyt ei ole tilaisuutta sitä sen laajemmin tekemään. Sanottakoon kumminkin nyt jo se, että minä odotan hallitukselta, että se muuttaa kantansa sikäli, että sen uuden esityksen esineeksi tulee paljon suurempi joukko toisen maan viljelijöitä kuin tämän esityksen mukaan tulisi; toisin sanoin, että se uusi esitys ei tule tarkoittamaan ainoastaan niitä, jotka viljelevät korkeintaan puolta hehtaaria peltoa ja saman verran muuta viljelysmaata, vaan että tämä raja vietäisiin hyvin paljon ylemmäksi, että se vietäisiin niin paljon ylemmäksi, että sen alle joutuisivat kaikki ne pienet vuokratilat, jotka eivät ole niin suuria, että niistä voidaan tehdä varsinaisia itsenäisiä maanviljelystiloja, niinkuin niistä torpista, joita tämä esitys pääasiallisesti kohtaa. Ne muodostavat nim. nämä pienet tilat aivan toisen ja erityisen vuokramiesten luokan, aivan toisen kansanluokan kuin suurten torppien haltijat, ja tätä luokkaa ei saa jättää niin hoidotta kuin se on jätetty tähän saakka. Se käsitys alkaa olla yleinen niin porvareissa kuin vasemmistossa, että sen luokan aseman turvaamiseen täytyy nyt valtion ryhtyä ja ryhtyä sillä tavalla, että se tuntuu. Itse puolestani olen minä ajatellut semmoista menettelyä, suurin piirtein, että nämä pienet alueet — ja ne eivät enää tulisi

niin pieniä olemaan — pakkolunastettaisiin valtion laskuun ja että vuokramiehet velvoitettaisiin pakkolunastussummasta valtiolle korvaamaan ainoastaan jonkun osan, mutta että he sen sijaan eivät saisi omistusoikeutta aivan ilman ehtoja, vaan olisi velvolliset viemään pienet tilansa semmoiseen viljelyskuntoon, joka voisi edistää maan tuotantokykyä.

Puhemies: Tahtooko puhuja jatkaa lavalta?

Puhuja: Minä luulen, että minun on turha jatkaa sen enempää. Minä olen pääasian sanonut.

Ed. Estlander: Det är icke min afsikt att vid detta tillfälle närmare ingå på själfva det förslag, som propositionen innefattar. Min afsikt är endast att framhålla, då nu denna proposition går till specialutskottets behandling, hurusom det torde vara nödvändigt att särskildt utreda, i hvad mån den ifrågasatta lagen kan tillkomma utan ändring af grundlag. Till sitt hufvudsyfte innebär detta lagförslag ju det, att jordegaren skall vara skyldig att afstå sin jord åt enskilda brukare. I detta afseende går sålunda författningsförslaget utöfver den allmänna grunden för expropriation, sådan densamma för närvarande genom lag är fastställd, ty enligt gällande författning är expropriation af fast egendom möjlig endast för allmänna ändamål. Med hänsyn härtill synes det mig, att det utskott, till hvilket propositionen remitteras, borde af grundlagsutskottet inbegära utlåtande rörande de delar, i hvilka lagförslaget komme att ändra grundlag..

Ed. S. Häkkinen: En voi olla huomauttamatta siitä seikasta, että hallitus ei näy ymmärtävän niitä liikkeitä, joita mäkitupalaisten, torppien ja lampuotien keskuudessa nykyisinä aikoina on huomattavissa. Pidän aivan onnistumattomana tätä esitystä, mikä nyt on eduskunnan käsiteltäväksi lähetetty hallituksen puolelta. En olisi uskonut, että sellaisilla esityksillä tahtoo tulla hallitus, joka tahtoo näytellä ajavansa kansan parasta ja kansan toivomuksia. Mutta kun tämä asia menee valiokuntaan ja valiokunta kai harkitsee sen hyvät ja heikot puolet ja laatii eduskunnalle esityksen, joka ehkä paremmin voisi tyydyttää, niin en tahdo yksityiskohtaisemmin siihen kajota. Mutta muutamassa kohdassa en voi olla mainitsematta valiokunnan harkittavaksi muutamaa sanaa.

Täällä eduskunnassa on jo kaksilla eri valtiopäivillä tehty alote n. s. perintötorpparien oikeuksien turvaamiseksi.. Kuten tunnetaan, niin vuonna 1916 tammikuun 1 päivänä päättyi se asetus, joka säätää, että perintötorpat olisi ilman muuta erotettava itsenäisiksi tiloiksi asianomaisten maanvuokraajain vaatimuksesta. Se asetus ei ole enää olemassa ja eduskunta on aina hylännyt alotteet, mitkä tuon asetuksen uusimiseksi on tehty. Olisin toivonut, että hallitus, käsitellessään asiaa, olisi edes näissä kohdissa esittänyt eduskunnalle jotain sellaista, joka olisi voinut tyydyttää sekä eduskuntaa, että niitä tuhansia torppareita joilta perintöoikeus on riistetty näiden nykyisten voimassa olevien asetusten mukaan. Pyydän tämän puolen asiasta sulkea valiokunnan harkittavaksi.

Ed. Luopajärvi: Kun tämä kysymys menee valiokuntaan, pyytäisin evästyksenä valiokunnalle lausua erään seikan.

Tämä lakiehdotus on laadittu silmälläpitäen torpparikysymystä kokonaisuudessaan. Kuitenkin tiedetään, että torppariolot eri osissa maata ovat aivan erilaiset, ja niin esimerkiksi olot Pohjanmaalla ovat aivan toiset kuin mitä varsinaisilla torppariseuduilla etelä-, lounais- ja myöskin keski-Suomessa on laita. Pohjanmaalla on jo monta vuosikymmentä takaperin torpparikysymystä järjestelty sikäli, että vuokraoikeudet ovat yleensä annetut kirjallisesti joko määrävuosiksi tai vuokraajien elinajaksi. Tästä johtuu, että olosuhteet ovat muuttuneet monessa suhteessa aivan toisiksi kuin ne ovat olleet silloin, kun vuokraoikeudet on luovutettu. Kun Pohjanmaalla toiselta puolen maanomistussuhteet ovat kehittyneet aivan toiseen suuntaan kuin muualla Suomessa, nimittäin talojen pieneneminen on tapahtunut ja edelleen tapahtuu sangen suuressa mitassa, on tästä ollut seurauksena, että esimerkiksi usea niistä vuokraoikeuksista, jotka on annettu 50, 60 tai 70 vuotta takaperin jostain tilasta, ovat nyt jääneet ainoastaan tuon tilan jonkun osan omistajan vastattavaksi. Tila on saatettu jakaa joko perintöjaossa perillisten kesken tai myymällä eri osiin. Tilalla on saattanut olla useampia torppia, siinä on ollut esimerkiksi laillinen tilusjako, tässä tilusjaossa on nämä torpat jaetut eri osakkaille. Kun v. 1909 astui voimaan takautuva vuokrasopimus, kävi monessa tapauksessa sillä tavalla, että esimerkiksi kahdesta samanarvoisesta torpasta, joista toisen oikeudet oli annettu joitakuita vuosia aikaisemmin kuin toisen ja joista toinen kuuluu yhdelle, toinen toiselle talonosalle, muutamia vuosia vanhempi ei ulottunut tämän takautuvan lain alaiseksi ja se talonomistaja, jonka maalle tämä torppa oli langennut jaossa, vapautui kaikesta vastuusta tähän torppaan; torppa lankesi talolle vapaasti.

Sen sijaan toinen osakas joutui kärsimään siitä, että hänen osalleen joutunut torppa tuli kuulumaan tämän takautuvan lain alaiseksi. Näin ollen talonomistaja, jonka alueella tämän lain alaiseksi joutunut vuokra-alue sijaitsee, tuli kärsimään vääryyttä verraten siihen talon osakkaaseen, joka on vapautunut kokonaan kaikesta vastuusta. Sen vuoksi minä ehdotan, että valiokunta kiinnittäisi tähän seikkaan huomiota ja että laki nyt tässä suhteessa laadittaisiin sellaiseksi, että vuokra-alueisiin nähden ei joudu vastaamaan yksistänsä se talonomistaja, jonka alueella vuokratilus nykyään sijaitsee, vaan että vastuu ulotetaan koko siihen tilaan, josta vuokraoikeudet on aikanaan annettu. Siis että ne maanomistajat, jotka omistavat osia tästä tilasta, joutuvat yhdessä sen osakkaan kanssa, jonka tiluksilla vuokra-alue on, kärsimään sen tappion, mikä tästä tälle tilanosalle syntyy.

Ed. S. Häkkinen: Ettei syntyisi väärinkäsitystä siitä, mitä äsken lausuin, pyydän vielä käyttää puheenvuoroa. Täällä kyllä hallituksen esityksen 9 § kuuluu näin: „Jos vuokra-alue on perintömaan vastikkeeksi tai muuten ainaiseksi jollekin luovutettu, ja nykyinen vuokramies hallitsee vuokra-aluetta alkuperäisen vuokrasopimuksen perusteella, erotetaan vuokra-alue itsenäiseksi tilaksi lunastushintaa suorittamatta." Minun lausunnossani ei tullut lausutuksi tätä kohtaa, mutta minä tarkoitinkin lausunnollani vain niitä, jotka ovat tulleet häädetyiksi vuokraesineeltä, vaikka heillä perinnöllinen vuokraoikeus on ollut.

Ed. Lohi: Pyysin puheenvuoroa oikeastaan ed. Häkkisen ensimäisen lausunnon johdosta, sillä minä tulin siihen käsitykseen, että hän ei ollut lukenut tätä esitystä, vaan nyt, kun hän on lausuntonsa oikaissut, minä en tahdo siihen sen enempää kajota.

Ed. Pullinen: Asian käsittelylle valiokunnassa olisi ollut suuresta merkityksestä, että toinenkin mäkitupalaisten erottamista koskeva esitys olisi tullut samalla kertaa valiokunnalle tiedoksi. Ainakin olisi ollut tärkeätä, että näissä perusteluissa olisi pääpiirteissä viitattu siihen, minkälaiseksi tämä toinen puoli asiasta on aikomus järjestää. Kun tämä ei ole ollut nähtävästi mahdollista, käytän tätä tilaisuutta lausuakseni toivomuksen, että hallitus koettaisi valmistuttaa tämän toisenkin esityksen, ennenkuin tämä kysymys ehtii valiokunnassa ratkaisevaan käsittelyyn.

Ed. Kujala: Koska asian asiallista käsittelyä jatketaan, niin pyydän minäkin lausua muutamia yleisiä periaatteita, millä tavalla pääasiassa suurin piirtein katsottuna torpparit olisi vapautettava. Kun katselee Suomen asutushistoriaa, näkee siitä porvarillistenkin historioitsijain selvittämänä, että Suomessa kaikkein aikaisimmin on vallinnut maan yhteisomistus. Sitten se on kehittynyt yksityisomistukseksi ja muodostunut pientalonpoikaisviljelykseksi. Sen jälkeen on tänne sitten tuotu Ruotsin yhteiskuntajärjestys ja valtiomuoto ja sen mukana myös virkamiehistö. Tämä virkamiehistö sai palkkansa luonnossa siten, että se sai maatiloja haltuunsa, sillä Ruotsin hallitus selitti, että „maa kuuluu Ruotsin kruunulle ja Jumalalle". Nämä suuret maatilat, jotka tällä tavalla joutuivat Ruotsin hallituksen suosikkien haltuun, muodostuivat pääasiallisiksi torpparien orjuuttamislaitoksiksi. Maa, jonka Suomen kansan se osa, joka nyt on torppari- ja muina vuokraviljelijöinä, sen esi-isät ovat itse asiassa raivanneet korvesta, on joutunut toisiin käsiin, ei siis ole niitten käsissä, joille sen todenteolla pitäisi kuulua. Muistan m. m. erään suometarlaisen huomatun miehen lausuneen, että maa on sen, joka sitä viljelee. Siis itse asiassa maan ei pitäisi kuulua tässä maassa ainakaan niille suurille aatelisherroille, joitten suvut vuosisatain kuluessa ovat sen saaneet haltuunsa sekä äsken mainitsemallani tavalla, nim. siten, että Ruotsin hallitus ollessaan tämän maan isäntänä jakeli niitä suosikeilleen, että myös siten, että suoraa tai epäsuoraa väkivaltaa käyttäen ajettiin alkuperäiset viljelijät pois tiloiltansa ja niitten tilat otettiin suurten omistajain haltuun ja niitten tilain entiset, todelliset, oikeat omistajat saivat luvan raskaita veroja vastaan ruveta torppareiksi ennen omistamalleen ja itsensä tai sukunsa raivaamalle tilalle. Kylliksi raskas on ollut se taakka, jota maamme torpparluokka on saanut kantaa; kylliksi raskas se uhri, jonka se on saanut kantaa harvalukuiselle maanomistajaluokalle siitä niukasta leivästä, minkä se on kyynelten höystämänä saanut nauttia. Yksipuolinen, maanomistajia yksin suosiva lainsäädäntö on kautta vuosisatojen tehnyt torpparien aseman täysin oikeudettomaksi. Isännät ovat saaneet miltei rajattomalla mielivallalla määrätä torppareille veroja. Jopa tässä maassa yritettiin kehittää suoranainen maaorjuuskin, mutta sen estivät eräät väliintulleet seikat, m. m. Kaarle yhdeksännen maiden palautus oli voimakas este, mutta se ei estänyt torpparilaitosta edelleen kehittymästä. Sehän oli torppari, joka suuren hovin omistajalle ensin viljeli maan, puhdisti sen viljan, laittoi sen leiväksi, kantoi sen maanomistajan pöydälle. Sehän oli torppari, joka kehräsi ja kutoi kankaat ja langat pellavista ja villoista ja ompeli ne maanomistajan ja

hänen läheistensä valmiiksi käytettäviksi. Sehän oli torppari, joka joukkoineen sai pestä pyykit, kuurata huoneet, jopa kantaa tuhkaa kartanolle sitä varten. Sehän oli torppari, joka sai valmistaa kartanolla maatiluksilla tarvittavat työvälineet, mikäli niitä puusta valmistettiin, sehän oli torppari, joka metsistä sai kantaa marjoja herrojen eteen. Sanalla sanoen siis torpparimaailma sai valmistaa herroille olotilan niin hyväksi, niin „autuaalliseksi", kuin vain pappien kuvittelemassa taivaassa saattaa olla. Ja tämän huomioonottaen ja asutushistoriallisiin seikkoihin nojaten täytyy pitää selvänä, että ainakin suurten sukukartanojen torpparien tilukset on mielestäni ilman minkäänlaista korvausta otettava heiltä pois ja tilusten viljelijät julistettava tilustensa perinnöllisiksi haltijoiksi. Tämä yleisenä periaatteena täytyykin hyväksyä. Mikäli tähän periaatteeseen tulisi poikkeuksia kysymykseen, on se vain silloin, jos maanomistajat ilmeisesti joutuvat kärsimään sellaisia vahinkoja torppariva pautuksesta, jotta hänen oma elämänsä käy mahdottomaksi. Silloin saattaa tulla kysymykseen jonkunlaisen korvauksen maksaminen maanomistajalle, ja sekin vain, kun on kysymyksessä pienemmät maanomistajat, jotka eivät itse eikä heidän sukunsa ole suoraan rosvoamisella maita haltuunsa saaneet, vaan ovat ostaneet sen ainakin lähivuosina eivätkä siis ehtineet vielä nauttia etuja, mitkä vastaisivat heidän suorittamaansa kauppahintaa maatilasta, johon sisältyy vapautettaviksi aiottuja torppia. Sellaisessa tapauksessa ainoastaan tulisi kysymykseen jonkunlaisen korvauksen myöntäminen. Tämä periaate ei tietystikään tule saamaan kannatusta, sillä eduskunnan nykyinen kokoonpano takaa sen, että maanomistajien edut torpparien etujen edellä tulevat mahdollisimman hyvin valiokunnassa huomioonotetuiksi, mutta siitä huolimatta esitän, että valiokunta yrittäisi ainakin nyt jo ottaa huomioon tätäkin periaatetta, sillä se on torpparimaailman yleinen käsitys, että he ovat tarpeeksi hyvin jo suorittaneet sen maansa hinnan, jotta heille kuuluisi nyt jo oikeus saada nauttiakseen itse työnsä tulokset. Itse tämä periaatteen sovelluttaminen kyllääkään ei vielä takaa kaikille vuokramiehille oikeutta sentähden, että on vanhoja torpparisukuja viime vuosina epätäydellisen ja epävakaan, yksipuolisesti maanomistajia yksin turvaavan lainsäädännön takia joutunut tiloiltaan häädetyiksi pois ja uusia on tullut tilalle, ja näin ollen nämä vanhat torpparit ovat useimmissa tapauksissa menettäneet kaikki etunsa. Ne uudet, jotka muutamia vuosia takaperin ovat joutuneet torppaa asumaan, joutuisivat saamaan nyt tässä etuja, jotka kokonaisuudessaan eivät heille kuuluisi, mutta löytyy kyllä keinoja, jos niitä vain tahdotaan keksiä ja sovelluttaa tässäkin suhteessa inhimilliseltä kannalta mahdollisen oikeuden jakamiseen eri torppariryhmien kesken. Hallituksen esitys tässä suhteessa siis periaatteellisesti poikkeaa siitä katsantokannasta, minkä sosialidemokratian täytyy omaksua ja on omaksunut. Sitten hallituksen esitys poikkeaa myös eräässä toisessa periaatteellisessa seikassa, nim. siinä, onko vuokramiehille annettava omistusoikeus vai hallinto-oikeus, ja ehdottomasti täytyy asettua vastustamaan omistusoikeuden periaatetta, sillä omistusoikeus on jo nyt käytännössä muodostunut pikkuviljelijälle kahleeksi. Hallinto-oikeus riittää; hallinto-oikeus kun taataan perinnölliseksi niin, että viljelijä tuntee siinä olevansa turvattu eikä häntä joka hetki häätö uhkaa, niin hänelle ei suinkaan ole silloin pääasiallisesta merkityksestä, saako hän sanoa sen „omakseen", että se on minun, tai saako hän sanoa, että hänellä on siihen varma hallinto-oikeus, jota ei mikään järkytä.

Hallituksen esityksessä on myös muutamia kohtia, jotka koko suuressa määrin ovat parannuksen ja selvittelyn tarpeessa. Minä pyytäisin asettaa myös kysymyksen, minkätähden esim. hallitus ehdottaa, että yli 15 ha suuremmista alueista laskettaisiin nykyinen hinta? Siis nykyinen sotatilan muodostama poikkeuksellinen hinta. Minkä tähden myöskin niin mutkallista koneistoa erottamistoimituksen täytäntöönpanijaksi ehdotetaan, kuin 13 § tietää, sillä sehän sitä tietä kestää monta vuotta, ennenkuin siitä valmista tulee. 21 §:n mukaan ehdotetaan, että nämä tilat, näin muodostetut pientilat joutuisivat äsken vahvistetuksi julaistun pientila-asetuksen alaisiksi, siis sen karsina-asetuksen alaisiksi, joka mahdollisimman vähiin supistaa pienviljelijän liikkuma-alan. (Eduskunnasta: Ei sitä vielä ole vahvistettu. — Puhuja: Äskenhän sitä ehdotettiin vahvistettavaksi.) On kokemuksia olemassa, minkälainen on niiden valtion välityksellä muodostettujen pientilallisten asema, joiden oikeuksien ja velvollisuuksien käytännöllisessä järjestelyssä on noudatettu sitä periaatetta, minkä mainittu asetus pientiloista sisältää. Nehän eivät suuressakaan määrässä eroa eikä oleellisesti sanottavasti ollenkaan torppareista. Se vain ero on, että isäntänä on valtio ja pehtoorina kuvernööri, kun taas yksityisen tilalle on isäntänä omistaja ja hänen asettamansa työnvalvoja. Niittenhän vuokrakirja sisältää koko joukon sellaisia määräyksiä, joiden rikkomista tuskinpa voi aina joka tapauksessa välttää, ja sellaisessa tapauksessa menettäisi pientilan haltija oikeutensa vuokraesineeseen, menettäisi uhraamansa työvoiman ja omaisuuden ja siirtyisi edelleen palstatyö-

läisarmeijaan pikemmin, kuin mitä se tapahtuisi kapitalistisen kehityksen vaikutuksen kautta.

Näitä yleisiä periaatteita torpparivapautuksesta suosittaisin asianomaisen valiokunnan huomioonotettaviksi, sillä nämä yleiset periaatteet, joista tästä olen tuonut eräitä esille, ovat koko torpparimaailman yhteinen vaatimus Suomessa ja sen vaatimuksensa puolesta se tulee taistelemaan kaikilla sen käytettävissä olevilla keinoilla, kunnes se on saanut sellaisen hyvityksen, joka vastaa sen tekemiä uhrauksia ja vuosisataisia kärsimyksiä.

Ed. Lantto: Tämä torpparivapautuskysymys on tietenkin semmoinen kysymys, että sen ratkaisua on joudutettava kuta enemmän. Tämä hallituksen esitys onkin minun mielestäni jotakuinkin oikeaan osunut. Kuitenkin minä pidän tässä torpparivapautusasiassa vaikeimpana kysymyksenä metsänkäyttöoikeuden ratkaisua, josta puhutaan 5 §:ssä. Minä tunnen Pohjanmaalla keskikokoisia tiloja, joilla on kymmenenkin torpparia, ja näillä torppareilla on metsänkäyttöoikeus sillä tavoin, että ne saavat ottaa maassa olevaa puuta ja myös lehtipuuta isännän osoittamista paikoista. Näillä on ollut veroa noin 20—25 markkaa, toisin paikoin on vero ollut suurempi. Nyt kun näille tullaan jakamaan erityisiä palstoja, tekee tämä monellekin suurta haittaa. Siis minä pyydän maatalousvaliokuntaa erityisesti kiinnittämään huomiota 5 §:ään.

7 §:n suhteen, jossa puhutaan, että on vuokra-alueen arvioinnissa huomioon otettava, kuinka kauvan vuokramies on siinä asunut, pyytäisin otettavaksi huomioon myös sen asian, minkälainen vero sillä vuokra-alueella on ollut, johon viitataan myös meidän nykyään käytännössä olevassa vuokralaissa, että vuokra-alueitten lunastusta arvioitaessa on huomioon otettava, kuinka suuri vero sillä vuokra-alueella on ollut olemassa. Kun on toisia vuokra-alueita, joissa on samanlaisista alueista vuokra 50 markkaa, toisissa 10 markkaa, pitää luonnollisesti sen, jolla on ollut suuri vero maksettavana, saada halvemmalla semmoinen paikka lunastetuksi, ja päinvastoin, jos on pieni vero ollut, semmoinen paikka luonnollisesti voisi tulla vähän kalliimmasta lunastettavaksi.

Ed. Mäki: Minä olisin pitänyt suotavana, että ne eduskunnan jäsenet, jotka eivät kuulu siihen valiokuntaan, johon tämä asia tulee menemään, olisivat lausuneet käsityksiä ensiksikin siitä, mihinkä tai kuinka suuriin vuokra-alueisiin tämä laki olisi ulotettava, olisivatko mäkitupa-alueet päinvastoin, kuin hallitus ehdottaa, otettavat lain alle. Toiseksi siitä, onko hallituksen ehdotus siinä osunut oikeaan, kun se asettaa vuokratilojen lunastamisen pakolliseksi, niin että kaikki torpparit, jotka tahtovat näitä etuja käyttää hyväkseen, ovat velvolliset lunastamaan torppansa eikä heille jää varaa valita, josko edelleen haluavat olla vuokramiehinä. Olisi mielestäni tässäkin suhteessa ollut hallituksen ehdotus parempi, jos olisi annettu torppareille oikeus joko olla vuokramiehinä tai käyttää tässä laissa määrättyä lunastusoikeutta hyväkseen. Sitten myöskään en mitenkään ymmärrä tässä 5 §:ssä olevaa määräystä siitä, että ainoastaan 15 hehtaarin suuruisen metsämaan saisi torppari Oulun, Kemin ja Lapin kihlakunnissa ja ainoastaan 10 ha suuren metsäalan itselleen eroitetuksi maan muissa osissa. Olisin tässäkin tapauksessa sitä mieltä, että torppareille olisi eroitettava heidän metsänkäyttöään vastaava maa-ala, samoin, jos heillä jo on ollut sellainen metsäala eroitettuna, saisivat sen haltuunsa. Siis ylintä rajaa ei käsitykseni mukaan ollenkaan tarvittaisi, vaan torpparit, lampuodit ja mäkitupalaiset saisivat pääasiassa sellaisen alueen niin viljelys- kuin metsämaatakin, kuin mikä heidän nautinnossaan nykyisinkin on. Mitä tulee lunastusmenettelyyn, ei se minua tyydytä, kuitenkaan en tahdo siitä ehdotuksia tehdä, koska minulla on valiokunnassa tilaisuus koettaa vaikuttaa siihen ja olen jo koettanutkin, joskin se usein on kaikunut kuuroille korville. Tämä hallituksen ehdotus, jossa se ehdottaa, että sellaiset mäkitupalaiset, joilla on yksi ha vähempi viljelysmaata, josta ½ ha peltoa, jäisivät asetuksen ulkopuolelle, on minusta kovin epäonnistunut. Ja koska täällä on asianomaisen maataloustoimituskunnan apulaispäällikkö, toivoisin, että hän selostaisi, millä perusteella tällaiset mäkitupa-alueet on tahdottu jättää tämän lain ulkopuolelle, kun ei ole millään tavalla perusteluissa osoitettu niitä syitä, jotka sen ovat aiheuttaneet, eikä myöskään toista näitä mäkitupa-alueita koskevaa lakiehdotusta ole eduskunnalle jätetty. Näistä muutamista seikoista olisi ollut hyvä, jos valiokunnan jäsenet olisivat saaneet evästyksiä. Saattaa olla niin, etteivät eduskunnan jäsenet vielä ole tutustuneet näihin eri kohtiin, mutta kuitenkin on ehkä asia siksi selvä, että olisi voitu joitakin ohjeita valiokunnalle antaa lähetekeskustelussa.

Ed. Snellman: Tässä lakiesityksessä eräiden vuokra-alueiden saattamiseksi itsenäisiksi tiloiksi ehdotettu korvaus maanomistajalle on mielestäni liian alhainen. Sillä maanomistajat sentään olisivat jossain määrin kohtuulliseen korvaukseen oikeutetut. Toivoisin, että arvoisa valio-

kunta ottaisi tässä suhteessa arvionsa perusteeksi vuokra-alueen metsien ja rakennuksien suhteen ed. Linnan y. m. lukuisain edustajain allekirjoittaman anomusehdotuksen. Luulisin, että tällä pohjalla korvausasia saataisiin paremmin järjestetyksi. Tilattoman väestön kysymys on ehdottomasti tärkein kysymys. Mutta samalla kun se on tärkein, se on myös valtiollinen ja yhteiskunnallinen kysymys ja näin ollen pääasiassa ratkaistava valtion ja yhteiskunnan kustannuksella tavalla sellaisella, että vuokratilojen lunastajat eivät suinkaan tule liiaksi rasitetuiksi, vaan että he saavat kohtuullisella korvauksella vuokra-alueensa itsenäiseksi tilakseen. Toivoisin, että arvoisa valiokunta näitä periaatteita silmälläpitäen tulisi suotuisaan tulokseen tämän tärkeän kysymyksen ratkaisussa.

Ed. K a i r a m o: Valtiopäivätyö on valitettavasti yhä enemmän muodostunut sellaiseksi, että parhaammallakin tahdolla on melkein mahdotonta niin lyhyessä ajassa, kuin tavallisesti on käytettävissä, pöydällepano ja lähetekeskustelun välillä perehtyä tärkeisiin asioihin. Niin on minullekin käynyt ja tällä kertaa en sen vuoksi ole tilaisuudessa kaikin puolin noudattamaan sitä kehoitusta, jonka ed. Mäki äsken lausui, niin mielelläni kuin sen tekisinkin. Pyydän kuitenkin parissa kohdin asiaan kosketella. Minusta tekisi maatalousvaliokunta itsensä syypääksi virheeseen, jos se nyt ryhtyisi hallituksen ehdotusta laajentamaan niin että mietintö käsittäisi myöskin mäkitupalaisia. Sillä tavalla se menettäisi kalliin ajan ja viivyttäisi asian ratkaisua, jota suinkaan ei olisi toivottava, varsinkin kun hallitus nimenomaan sitoutuu ennen pitkää antamaan toisen ehdotuksen, jossa mäkitupalaisten asema järjestetään. Toivoisin, ettei maatalousvaliokunta antaisi houkutella itseään tähän, vaan odottaisi aikansa ja jouduttaisi asian ratkaisua.

Toiseksi pyytäisin huomauttaa, että ymmärtääkseni joku ylin raja lunastettavalle torpan alueelle on välttämätöntä säätää, koska lunastamisehdot nyt tehdään niin ankariksi, kuin ne ovat ehdotetut hallituksen esityksessä, ja luultavasti myös tullaan eduskunnassa hyväksymään. Ei voi olla oikein, että pakotetaan erinomaisen halvalla hinnalla maanomistajat luopumaan niin suurista alueista, kuin eräissä tapauksissa torpparialueet ovat. Niitä on sellaisia, jotka käsittävät kymmeniä hehtaareja viljeltyä maata, siis paljo enemmän, kuin yksi torppariperhe elatustansa varten tarvitsee. Se ei ole kohtuullista, että yhdelle perheelle otetaan enemmän, kuin mitä se tarvitsee, jos se tapahtuu, niinkuin tässä on ehdotettu, toisen yksityisen kansalaisen kustannuksella. Se tulee aiheuttamaan juonittelua ja huijausta maan kanssa, ja siitä ei ole mitään pysyväistä hyötyä.

Senaattori P e h k o n e n: Niiden huomautusten johdosta, joita täällä osittain sillä aikaa, kuin olen ollut kuulemassa, osittain aikaisemmin, ennenkuin ehdin saapua, on esityksen johdosta tehty, pyydän esittää muutamia näkökohtia. Kun otamme huomioon ne tilastonumerot, jotka osoittavat tilattoman väestön kysymystä meidän maassamme, täytyy jokaisen luonnollisesti tulla siihen tulokseen, että se esitys, joka tällä kertaa on käsiteltävänä, on vain yksi osa siitä suuresta uudistusten ja reformien sarjasta, johonka maakysymysten alalla hallitus ja eduskunta saavat lähipäivinä tutustua. Onhan meidän maassamme vuonna 1901 kerätyn tilaston mukaan ollut itsenäisiä viljelmiä ainoastaan noin 110,000, kun sen sijaan vuokraviljelmiä on ollut 160,000, ja vielä maaseudulla ilman minkäänlaista viljelmää olevia perheitä yli 200,000. Se alote, joka on esillä, käsittää ainoastaan yhdeltä osalta tätä väestöluokkaa, joka kokonaisuudessaan on luettava uudistuksen alalla sittenkin yhteen. Se edustaa ainoastaan vajaata 100,000 perhettä yhteensä noin 350,000 perheestä. Sen lisäksi tämä alote ei ulotu edes kaikkiin niihin perheisiin, jotka varsinaisina vuokraviljelijöinä tässä maassa asuvat, vaan jäävät sen ulkopuolelle vielä kaikki ne vuokraviljelmät, jotka ovat kruunun virkatiloilla sekä yleensä valtion mailla, jotka nekin vuokraviljelmät nousevat useampaan tuhanteen ja joiden aseman järjestelyn täytyy tulla yhteen yleensä maakysymyksen järjestelyn kanssa. Kun kuitenkin oli tärkeätä päästä maakysymyksen käsittelyssä alkuun, oli hallitus pakotettu lyhyen ajan vuoksi ottamaan esille sen osan, joka hallituksen käsityksen mukaan oli kiireellisin ja enemmän kantava siihen työhön nähden, mikä uudistuksessa on tehtävänä. Torpparien ja lampuotien aseman parantamiseen nimittäin pakottavat sekä yhteiskunnalliset että maataloudelliset että myöskin sosialiset kysymykset. Sen sijaan mäkitupalaisten ja työmiesten olojen parantamiseen eivät näin välittömästi liity suorastaan maatalouskysymykset, vaikka niidenkin aseman ratkaiseminen tulee vaikuttamaan välillisesti maatalouteen, tulee vaikuttamaan lopullisesti ehkä enemmän kuin vuokraajain aseman järjestäminen. Ja sellaisenaan maataloudenkin kannalta on perin tärkeätä, että näidenkin asemaa koskevia uudistuksia saadaan ensi tilassa ajetuksi läpi sillä tavalla, että ne uudistukset turvaavat tämän väestöluokan toimeentulon ja samalla myöskin sen

elinkeinon kohottamisen, jota tämä väestöluokka myöskin harjoittaa. Lyhyesti mainittuna siinä syyt, miksikä tämä kysymys on ensiksi tahdottu valmistaa. On myönnettävä, tästä johtuu se heikkous, johonka, sikäli kuin kuulin täällä, on puheenvuoroissa viitattu, ettei mahdollisesti tätä ratkaistaessa voida täysin yhdenmukaista ohjelmaa pitää silmällä. Minä kumminkin luulen, että se periaate, joka tässä on omaksuttu, täytyy olla pohjana niille uudistuksille, joita jatkona tälle tullaan esittämään ja eduskunnassakin ajamaan. Niin paljon kuin mahdollista on saatava pitkäaikaista maatalousammattia harjoittava väestö kiinteästi asuinpaikkoihinsa kiintymään sillä tavalla, että ne saavat riittävän toimeentulon vuodesta toiseen tarvitsematta aseman epävakaisuuden tähden lähteä liikkumaan paikasta toiseen. Ja tähän silloin sisältyy minun käsittääkseni, vieläpä osaltaan työmiesasuntoihinkin nähden, omistusoikeus tai sitä lähentelevä vuokramuoto, niin että myös työmiesasunnon yhteydessä perhe voipi harjoittaa ainakin pienessä mittakaavassa maanviljelystä saadakseen siitä toimeentulonsa turvaksi ikäänkuin pohjan. Sen kautta käsittääkseni nämä pienemmät viljelijät pääsevät riippumattomampaan asemaan niistä joko pysyväisemmistä tai tilapäisistä työnansioista, joita heidän ympärillään on tarjona. Heillä on siinä tuki, joka aettaa heidät työmarkkinoilla jo edullisempaan asemaan, kuin missä he muuten olisivat. Toistaiseksi en kuitenkaan voi lähemmin esittää niitä perusteita joilleka hallituksen toimenpiteet näihin nähden tulevat rakentumaan. Esitän näin ollen ainoastaan yksityisen ajatukseni siihen nähden.

Mitä nyt esilläolevaan osaan tästä uudistusten sarjasta tulee, on edellä sanotun periaatteen omaksuen hallitus katsonut sekä reformin läpiajamiselle että myös vuokraajain aseman järjestämiselle edulliseksi, että se yhtenäisesti viedään läpi. Reformin yhteydessä maatalouden kannalta täytyy ehdottomasti järjestelyjä tapahtua tilusrajoihin nähden ja se järjestely myös suurimmalta osaltaan on vuokraajien kannalta tarpeellinen. Se voi parhaiten tapahtua silloin, jos järjestely samoilla alueilla tapahtuu samalla kertaa. Poikkeuksena on tässä edellä viittaamiini perusteihin katsoen erotettu mäkitupa-alueet eli yleensä pienimmät viljelmät erilleen sekä myöskin ne vuokraviljelmät, jotka liittyvät kuntien alueisiin. Tämän viimemainitun on hallitus katsonut voivansa tehdä siihen nähden, että kunnallishallinnossa ensi vuosina jo tulee olemaan edustettuna myös tilaton väestö, ja näin ollen voi toivoa, että kunnallishallinto järjestää olot omilla tiloillaan vastaavasti sikäli kuin ei kuntain asutuksen tai muitten yleistä laatua olevien näkökohtien vuoksi ole välttämätöntä toisin järjestää. Nämä pienemmät viljelmämuodot on myös erotettu erilleen siitä syystä, että niiden yhdistäminen tähän voisi viivyttää suurempien viljelmien erottamista tarpeettoman pitkälle niitten työvoimien puutteessa, joita erottamistoimenpiteessä on käytettävä, kun sen sijaan, jos ne erotetaan erilleen, voidaan mahdollisesti ajatella näitten pienten alueitten erottamisessa käytettäväksi apuna henkilöitä, jotka eivät ole päteviä suurempia viljelysaloja erottamaan ja järjestelyjä tekemään, mutta joita näillä pienillä alueilla mahdollisesti voidaan käyttää.

Toiseksi myöskin vastaisuuteen nähden nähtävästi näillä pienemmillä alueilla tulee olemaan monin kerroin enemmän otettavana huomioon asunto-olot ja yleensä sosialiset olot, kun sen sijaan suuremmilla on aina määräävinä maataloudelliset olot. Näin ollen jos lainsäädäntötyötä vastaisuudessakin tarvitaan, näyttää tarkoituksenmukaiselta nämä kaksi eri luokkaa erottaa erilleen. (Vasemmalta: Mielivaltainen jako.) Mitä niihin aloihin tulee, joita on esitetty erotettavaksi vuokraviljelmiä itsenäisiksi muodostettaessa, on yleensä asetuttu sille kannalle, että vuokraaja saapi nautittavakseen sen alueen, jota hän ennenkin on asunut. Siten erotettaisiin tonttimaa, viljelys- ja viljelyskelpoiset maat sekä myöskin hakamaa sikäli kuin se on ollut vuokraviljelemänä erotettu ja sen lisäksi välttämätön kotitarvemetsä, kuitenkin niin, että entiselle omistajalle jäisi tarpeellinen kotitarvemetsä. Kun tässä voipi erinäisissä oloissa yleensä asianomaiset keskenään alueestaan myöskin sopia, on lainsäätäjän kannalta katsottu tarpeelliseksi määrätä se pakollinen korkein raja, johon asti pakosta voidaan mennä, mutta jos metsämaan laajuus ja olevat olot ovat suotuisat tai tekevät mahdolliseksi, voidaan keskinäisellä sopimuksella ja toimituksessa osallisena olevan arviolautakunnan sitä välittäessä liittää laajempiakin alueita, jos vuokraaja katsoo voivansa sellaisen lunastaa ja maanomistaja katsoo voivansa sen luovuttaa. Yhteiskunnan kannalta on nimittäin tässä tärkeätä pitää silmällä niitä perusseikkoja, jotka tämän reformin aiheuttavat, se tahtoo sanoa, on pidettävä silmällä, että tämän reformin yhteydessä saadaan niin paljon kuin mahdollista muodostetuksi sellaisia pienviljelyksiä, jotka tosiaankin kykenevät elättämään perheen ja takaamaan sille työn mahdollisuuden, mutta yhteiskunnan kannalta ei ole tähän nähden välttämätöntä, että nämä viljelmät ovat erityisemmin laajoja, koska laajempi alue voi toisellakin tavalla tulla viljellyksi ja vastaisuudessa palstoitetuksi pienviljelyk-

sen lisäämistä varten. Siitä syystä on hallituksen esitykseen asetettu korkein raja, joka sekä metsämaata että viljelys- tai viljelyskelpoista maata on pakollisesti uuteen tilaan liitettävä. Myös yhteiskunnan kannalta on tärkeätä se, että reformin yhteydessä toimitetaan sellaisia järjestelyjä, jotka vastaisuudessa takaavat nousevan ja edistyvän pienviljelyksen, niinkuin mainitsin, aluerajojen järjestelyn. Ei myöskään yhteiskunnan kannalta voi olla välttämätöntä tämän kysymyksen yhteydessä mennä niin pitkälle, että uudistus suorastaan loukkaisi entisen omistajan oikeuksia siinä, missä muulla tavallakin voidaan sama asia järjestää. Siitä syystä on myös tahdottu sallia tilaisuus erinäisten seikkain vallitessa toimittaa siirtoja, kunhan vain maatalouden edut uudella viljelyksellä tulevat sen siirron jälkeenkin yhtä hyvin turvatuiksi, kuin ne muutenkin olisivat olleet.

Kun kysymyksen järjestely koskee mitä läheisimmin omistusoikeutta, on luonnollisesti varsin vaikeata määritellä ja päästä yksimielisyyteen siitä lunastushinnasta, joka reformin yhteydessä olisi suoritettava luovutetusta maasta. Siinä luonnollisesti voidaan lähteä kahtaalta arvioimaan. Esityksessä on lähdetty siitä säännöllisestä olotilasta, joka meillä vallitsi ennen epäsäännöllistä sotatilaa, ja tästä arviosta on tahdottu vähentää se, mikä yleensä voidaan katsoa, ei tässä tapauksessa täysin lainmukaisesti, vaan yhteiskunnan reformin kannalta ja muuten oikeutetuksi vähentää hinnasta. Toinen arvioperuste olisi se, että lähdettäisiin yleensä laskemaan, mitä luovutuksessa on maan omistajan omaa, ja tultaisiin yksistään yhteenlaskulla loppusummaan. Kun arvioimisen toimittaa arviolautakunta, jossa on edustajia molemmin puolin, näyttää käytännössä mahdollisimmalta ja enemmän oikeaan osuvalta se, että arviomiehet voivat lähteä nykyisestä arvosta ja vähentää siitä pois niitten uudistusten arvon, joka voidaan katsoa vuokraajalle kuuluvaksi tai jonka vähennyksen vuokraaja voi katsoa oikeutetuksi saamaan. Kun samalla on pidettävä silmällä lunastushintaa määrättäessä ja sen maksua järjestettäessä sitä, että uusi viljelijä voi varmuudella sen hinnan suorittaa ja siis nousee jaloilleen viljelmällään, on välttämätöntä valtion käydä välittämään hinnan suoritusta, niin alhainen kuin se mahdollisesti voi ollakin. Siitä syystä on valtio-obligatsiooneilla asetuttu välittämään tätä lunastushintaa.

Mitä itse erottamistoimitukseen tulee, on siinä hallituksen esityksessä pyritty myös mahdollisuuden mukaan oikeaan tiehen. Sillä tavalla on jätetty erottamistoimituksesta väliltä pois yksi maanjako-oikeuteen vetoaminen ja on katsottu tämä voitavan tehdä siitä syystä, että tässä on mukana nyt arviolautakunta, joka osittain vastaa maanjako-oikeutta, ja että kuitenkin lopuksi on oikeus asettaa asia kokonaisuudessaan maanjako-oikeuden ratkaistavaksi.

Tahtomatta sen lähemmin tässä yhteydessä asiata perustella pyydän vielä kiinnittää huomiota siihen, että hallituksenkin käsityksen mukaan tämä on ainoastaan alkuosa maareformin alalla ja tulee hallitus, jos sillä tilaisuutta tulee jatkuvasti olemaan, työskentelemään saadaksensa eduskunnalle myös esityksiä niiksi toimenpiteiksi, joilla jälelläolevan vuokraajaluokan asemaa parannetaan samoja periaatteita huomioonottamalla. Samoin pitää hallitus tärkeänä, että maanviljelystyöväen aseman parantamiseksi ryhdydään toimenpiteisiin mahdollisimman pian. On luonnollista, että tällaista laajaa kysymystä ei muutamassa viikossa voida käsitellä eikä ratkaista, siitä kai on kokemus eduskunnan asianomaisella valiokunnalla — vaan tulevat ne viemään jonkun ajan. Toivottavaa kuitenkin on, että asia tämän talven kuluessa saataisiin pääasiassa käsitellyksi, vieläpä eduskunnassakin.

Ed. Bäck: Jag begärde ordet med anledning af hr Mäkis uttalande. Det torde vara kammaren väl bekant, att det finnes torpare, hvilkas legoområde hufvudsakligast utgöres af fiskevatten. Jag hoppas att dessa fiskartorpares rättigheter måtte ihågkommas vid utskottsarbetet. För öfrigt framhålles i slutet af propositionens fjärde moment, att regeringen för närvarande utarbetar en proposition jämväl angående reglering af backstugusittares ställning. Jag vågar uttala den förhoppningen, att, då regeringen framkommer med proposition i detta ärende, äfven de backstugusittare måtte ihågkommas, hvilkas rättigheter bestå hufvudsakligast i fiskevatten.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi Asia lähetetään maatalousvaliokuntaan.

5) Ehdotuksen laiksi Suomen rahasta 9 p:nä elokuuta 1877 annetun lain 6, 10, 11 ja 16 §:ien muuttamisesta toisin kuuluviksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 26, jota on valmistelevasti käsitelty suuren valiokunnan mietinnöissä n:ot 15 ja 15 a sekä pankkivaliokunnan mietinnössä n:o 2, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Eduskunta päättänee hyväksyä ja vahvistaa lain sellaisena, kuin se toisessa käsit-

telyssä on päätetty. Laki hyväksytään ja vahvistetaan.

Puhemies: Asian kolmas käsittely on päättynyt. Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1916 annetun valtiopäiväjärjestyksen 29 ja 75 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 3, joka on valmistelevasti käsitelty suuren valiokunnan mietinnössä n:o 21 ja perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 7, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiasta keskustella, sitten tehdään päätös lippuäänestyksellä perustuslakivaliokunnan ehdotuksesta, joka on pontena mietinnön kolmannella sivulla, eli, että esillä oleva lainsäätämisasia käsitellään siinä järjestyksessä, kuin valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n 2:ssa momentissa on säädettynä, s. o. kiireellisenä. Jos mainittu ehdotus hyväksytään, toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Mutta ellei kiireelliseksi julistamista tapahdu, äänestetään, onko lakiehdotus jätettävä lepäämään vaiko hylättävä. Lopuksi esitellään, jos asia on julistettu kiireelliseksi ja lakiehdotus hyväksytty, se perustuslakivaliokunnan mietinnön toisella sivulla oleva ehdotus, että eduskunta hyväksyisi ja vahvistaisi puheena olevan lain.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Kun ei puheenvuoroa haluta, luetaan ja hyväksytään kirjallisesti laadittu äänestysesitys.

Äänestykset ja päätös:

Ken hyväksyy puheenaolevan ehdotuksen asian kiireelliseksi julistamisesta, äänestää „jaa"; ken sitä ei hyväksy, äänestää „ei". Jos vähintään $^5/_6$ annetuista äänistä kannattaa mainittua ehdotusta, on se hyväksytty, muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 182 jaa-ääntä eikä yhtään ei-ääntä; eduskunta on siis päättänyt käsitellä asian kiireellisenä.

Luetaan ja hyväksytään seuraava kirjallinen äänestysehdotus:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa", joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei"; jos vähintään $^2/_3$ annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 183 jaa- ääntä ja 2 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä lakiehdotuksen sellaisena kuin se on päätetty toisessa lukemisessa.

Puhemies: Edelleen tahtonee eduskunta mietinnön toisella sivulla olevan ehdotuksen mukaisesti vahvistaa lain.

Puhemies: Laki vahvistetaan.

Puhemies: Asian kolmas käsittely on päättynyt. Asia on loppuun käsitelty.

Puheenvuoroon saatuaan lausuu

Ed. Peurakoski: Pyydän eduskunnan valitsijamiehiä jäämään tänne valitsijamiesten kokoukseen, joka pidetään heti eduskunnan täysistunnon keskeytettyä.

Seuraava täysi-istunto pidetään tänä iltana klo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 4,45 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

46. Perjantaina 25 p. tammikuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Toinen käsittely:

Ehdotus laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1916 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätöitä koskevain säännöksien muuttamisesta ja täydentämistä 1050

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:o 20 ja 20 a; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 9.

Ehdotus laiksi oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 10 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi 1052

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 23; lakivaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 30.

Ehdotuksen laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa, 2 p:nä kesäkuuta 1917 annetun lain 13 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi..... „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 22; elintarveasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 37.

Ehdotuksen laiksi sisältävä väliaikaisia säännöksiä alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta ..... —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:o 18 ja 18 a; talousvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Savolaisen y. m. edusk. esit. n:o 19 sekä ed. Alkion y. m. edusk. esit. n:o 20.

Ehdotus laiksi järjestyksen pidosta kanpungeissa ..... —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 19; lakivaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Airolan y. m. edusk. esit. n:o 16.

Lepäämään jätetty esitys, joka koskee osuustoimintalain 19 §:n muuttamista .... —

Siv.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 4; lakivaliokunnan mietinnöt n:rot 1 ja 1 a; edusk. esit. n:o 1.

Esitellään:

Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1917 vuoden toisilla valtiopäivillä ..... —

Erinäisten senaatin toimenpiteiden tutkimista ja siitä aiheutuviin toimenpiteisiin ryhtymistä tarkoittava ed. Gyllingin y. m. kirjoitus ..... —

Ainoa käsittely:

Määrärahan myöntämisestä kansakoululasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittavat anomusehdotukset ..... —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 44 ja ed. Lanton y. m. anom. ehd. n:o 45.

Kansantajuisten tieteellisten luentojen avustamista tarkoittava anomusehdotus .. —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Johanssonin y. m. anom. ehd. n:o 55.

Maaseudun alkukouluopettajain palkkaetujen parantamista tarkoittavat anomusehdotukset ..... —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 39; ed. Walkaman y. m. anom. ehd. n:o 40; ed. Hedbergin anom. n:o 41.

Apulantojen maahansaannin aikaansaamista tarkoittava anomusehdotus ..... —

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan II osaston mietintö n:o 1; ed. Kairamon anom. ehd. n:o 66.

Vahvan, ainoastaan laillisten viranomaisten käskettävänä olevan järjestysvallan aikaansaamista tarkoittava anomusehdotus. —

Siv.

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Wreden y. m. anom. ehd. n:o 3.

Pöydällepanoa varten esitellään:

Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 eduskuntaesitysten johdosta, jotka sisältävät ehdotuksen laiksi työajasta maa- ja kotitaloudessa 1067

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee leimasuostunnan suorittamista 1 päivään huhtikuuta 1918 ..... „

Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 anomusehdotusten johdosta, jotka tarkoittavat metsä- ja uittotyöläisten olojen parantamista ..... „

Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 anomusehdotusten johdosta, jotka tarkoittavat työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen toteuttamista ..... „

Puhemies: Nimenhuudon sijasta merkittänee saapuvilla oleviksi kaikki ne edustajat, jotka olivat läsnä tämän päivän ensimäisessä täysi-istunnossa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa yksityisasiain takia lauvantai-illasta ensi viikon torstai-iltaan ed. Lehmus.

Valitsijamiesten kirjelmä erinäisistä valiokuntain jäsenten vaaleista.

Puhemies: Luetaan valitsijamiehiltä saapunut kirjelmä:

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet ilmoittavat täten kunnioittaen, että sittenkuin Eduskunta istunnossaan kuluvan tammikuun 11 päivänä on vapauttanut edustaja K. E. Linnan elintarveasiainvaliokunnon jäsenyydestä, on hänen sijaansa elintarveasiainvaliokunnan jäseneksi valitsijamiesten kokouksessa tänään valittu ed. Nissinen.

Sitttenkuin valitsijamiehille on ilmoitettu, että Eduskunta tänään pitämässään istunnossa on vapauttanut edustaja Holstin valtiovarainvaliokunnan sekä toimitusvaliokunnan jäsenyydestä ja edustaja Kailan toimitusvaliokunnan jäsenyydestä, on ed. Holstin sijaan valtiovarainvaliokunnan jäseneksi valittu saman valiokunnan varajäsen, edustaja Paavolainen sekä toimitusvaliokunnan jäseneksi edustaja Holstin sijaan valiokunnan entinen varajäsen, edustaja Arokallio ja ed. Kailan sijaan niinikään saman valiokunnan varajäsen, edustaja P. Virkkunen.

Sen johdosta, että edellämainittujen vaalien kautta on tullut avoimeksi varajäsenen paikka valtiovarainvaliokunnassa edustaja Paavolaisen sijaan, on hänen tilalleen valtiovarainvaliokunnan varajäseneksi valittu edustaja Kaitila, sekä toimitusvaliokunnassa varajäsenen paikat edustajain Arokallion ja P. Virkkusen sijaan, ja on heidän tilalleen valittu toimitusvaliokunnan varajäseneksi: edustaja Arokallion sijalle edustaja Löthman ja ed. P. Virkkusen sijalle edustaja Kaila.

Helsingissä, tammikuun 25 päivänä 1918.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

J. Oskari Peurakoski.

Anton Huotari.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Erinäisten valtiopäivätöitä koskevain säännösten muuttaminen ja täydentäminen.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 20 a ja otetaan jatkuvaan käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 20 ja perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 6 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 9, joka sisältää ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1916 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätöitä koskevan säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä.

Puhemies: Suuri valiokunta puoltaa eduskunnan toisessa käsittelyssä tekemää päätöstä sellaisenaan, mikäli koskee 17 §:ää. Tämä lienee vain todennettava.

Sitävastoin valiokunta ehdottaa, että 35 § saisi sen sanamuodon, joka on ehdotettu suuren valiokunnan asiasta antamassa mietinnössä n:o 20.

Keskustelu:

Ed. Y. Mäkelin: Minä pyydän ehdottaa, että eduskunta hylkäisi suuren valiokunnan ehdotuksen ja pysyisi varemmin tekemässään päätöksessä.

Ed. Tuomi: Minä kannatan ed. Mäkelinin tekemää ehdotusta.

Ed. Ståhlberg: Niillä syillä, joita keskustelussa aikaisemmin on esiin tuotu, puollan suuren valiokunnan ehdotuksen hyväksymistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Täällä on ed. Mäkelin ed. Tuomen kannattamana ehdottanut, että eduskunta, hyläten suuren valiokunnan ehdotuksen, päättäisi pysyä ennen tekemässään päätöksessä. Ed. Ståhlberg sitävastoin on ehdottanut, että suuren valiokunnan ehdotus hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on eduskunta päättänyt pysyä asian toisessa käsittelyssä ennen tekemässään päätöksessä.

Äänestyksessä annetaan 96 jaa- ja 91 ei-ääntä; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen asiassa tässä kohden.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puheenvuoron vielä saatuaan lausuvat:

Ed. Tuomi: Niillä perusteilla, jotka ovat esitetyt perustuslakivaliokunnan mietintöön liitetyssä ensimäisessä vastalauseessa, ehdotan, että eduskunta hylkäisi tämän lakiehdotuksen ja päättäisi vahvistaa vuoden 1917 ensimäisillä valtiopäivillä hyväksytyn lain samasta asiasta.

Ed. Kuusinen: Kannattaisin, että tämä lakiehdotus hylättäisiin, jotta sen tilalle voisi tulla viime valtiopäivillä päätetty laki vahvistetuksi.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestykseen 57 §:n 3 kohdan mukaan voi eduskunta, sen jälkeen kun asia toisessa käsittelyssä on palautettu suureen valiokuntaan, vain hyväksyä tahi hylätä suuren valiokunnan uudistetussa käsittelyssä tekemät ehdotukset. Sen jälkeen on toinen käsittely julistettava päättyneeksi. Nyt on tällainen menettely jo toimitettu ja niin ollen ei sellainen ehdotus kuin se, jonka ed. Tuomi on tehnyt, voi tulla äänestyksen alaiseksi. Tahdon vielä lisätä tähän, että jos nyt tällainen äänestys toimitettaisiin ja ed. Tuomen ehdotus hyväksyttäisiin, siitä seuraisi, että asian täytyisi vielä kolmannen kerran mennä suureen valiokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kuusinen: Tällainen ehdotus eduskunnassa tehtiin jo ennen ennenkuin valiokunnan mietintö menikään suureen valiokuntaan. Herra puhemies ei silloin sitä ehdotusta, vaikka se esitettiin täällä, ottanut huomioon. Ajattelin, että kenties herra puhemies ottaa sen huomioon heti toisessa lukemisessa sen jälkeen, kun asia palaa suuresta valiokunnasta. Niin ei kuitenkaan tähän asti ole tapahtunut. Sen vuoksi on meidän käsittääksemme täytynyt nyt vielä, kun kerran toinen lukeminen vielä ei ole päättynyt, uudistaa tämä ehdotuksemme. Se tarkoittaa koko suuren valiokunnan ehdotuksen hylkäämistä. Jos käsitettäisiin suuren valiokunnan ehdotus niin ahtaaksi, kuin herra puhemies nyt, nimittäin, että olisi kysymys ainoastaan siitä yhdestä kohdasta, minkä suuren valiokunnan viimeksi antama mietintö sisältää, niin voisi herra puhemiehen käsitys olla kai oikea. Mutta kun on kysymyksessä ehdotus, joka tarkoittaa koko lakiehdotuksen hylkäämistä, niin se käsittääkseni koskee koko sitä lakia, minkä suuri valiokunta on ehdottanut, ja se nähdäkseni voisi nyt tulla tässä päätettäväksi, koska semmoinen voi tulla vielä kolmannessakin lukemisessa ratkaistavaksi.

Ed. Ståhlberg: Minä en muista, tehtiinkö tällaista ehdotusta ennenkuin asia meni suureen valiokuntaan ja mitenkä sen ehdotuksen käsittelyn laita oli, mutta kyllä kai sittenkin asia on ollut toisessa käsittelyssä eduskunnassa jo muutosten johdosta lähetetty takaisin suu-

reen valiokuntaan, ei valtiopäiväjärjestyksen mukaan voi päättää mistään muusta kuin niistä muutosehdotuksista, joita suuri valiokunta on tehnyt. Sellainen muutos, joka tehtäisiin ennen suureen valiokuntaan lähettämistä, samaten kuin suuressa valiokunnassakin tehty ehdotus voisi olla myöskin ehdotus kokonaan hylkäämisestä. Mutta sittenkuin asia kerran on muutosten johdosta suuressa valiokunnassa ollut, ei voida V. J:n mukaan mielestäni päättää mistään muusta kuin suuren valiokunnan tekemistä uusista muutosehdotuksista.

Ed. K u u s i n e n: Minä en tehnytkään muistutusta sitä vastaan, ettei puhemies silloin, kun aikaisemmin tällainen ehdotus tehtiin meidän puolelta, ottanut sitä ratkaisun alaiseksi. Siinä oli puhemies kenties silloin oikeassa. Mutta kun semmoinen ehdotus silloin tehtiin ja sitä kannatettiin, niin sen pitäisi pitää paikkansa. Puhemiehen olisi pitänyt ottaa se toisessa lukemisessa huomioon. Siitä on tässä nyt kysymys.

Ed. T u o m i: Minä olen samaa mieltä kuin ed. Kuusinen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian toinen käsittely on päättynyt.

Oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 10 §.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 23 ja otetaan t o i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 5 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 30, joka sisältää ehdotuksen laiksi oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 10 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi.

Eduskunta hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen keskustelutta.

Erinäisen omaisuuden käytöstä annetun lain 13 §.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 22 ja otetaan t o i s e e n k ä s i t t e l y y n siinä sekä elintarveasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 37, joka sisältää ehdotuksen laiksi eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa 2 päivänä kesäkuuta 1917 annetun lain 13 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi.

Keskustelu:

Ed. S t å h l b e r g: Pyydän ehdottaa 13 §:n 3 momentille sen sanamuodon, joka on suuren valiokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa.

Ed. W a t a n e n: Silloin kun tätä asiaa lähetekeskustelussa evästettiin suureen valiokuntaan, lausuttiin meidän taholta jo sellaisia toivomuksia, että suuri valiokunta olisi tehnyt sellaisen korjauksen tähän mietintöön, kuin ensimäisessä vastalauseessa ehdotetaan. Valitettavasti suuri valiokunta ei ole ottanut sitä huomioonsa, vaan ehdottaa hyväksyttäväksi mietinnön semmoisenaan. Minä siis pyytäisin, että eduskunta tekisi tuon muutoksen, joka on mielestäni aivan välttämätön, ja ehdottaisin, että eduskunta hyväksyisi ne muutosehdotukset, mitkä elintarveasiainvaliokunnan mietintöön liitetyssä ensimäisessä vastalauseessa ehdotetaan.

Ed. A. H. V i r k k u n e n: Niissä käsittelyissä, joiden alaisena tämä asia ennen on eduskunnassa ollut, on jo useampaan kertaan huomautettu, että hallituksen esitys melkoisessa määrässä laajentaa elintarvelain määräyksiä elintarvevarastojen tarkastuksesta ja siten enemmän kuin vastaava kohta elintarvelaissa kajoaa yksityisten oloihin ja elämään. Omasta puolestani olen kuitenkin valiokunnassa katsonut voivani hallituksen esityksen hyväksyä kaikissa sen pääkohdissa. Olen nimittäin sitä mieltä, että kun yleinen nälänhätä uhkaa maata, ei ole oikeutta kenelläkään vastustaa niitä toimenpiteitä, joihin hallitus katsoo olevansa pakotettu ryhtymään uhkaavan hädän torjumiseksi. Kuitenkin olen, niinkuin mietintöön liitetyssä 4:nessä vastalauseessa olen lausunut, sitä mieltä, että määräykset yleisestä maassa tapahtuvasta elintarvevarastojen tarkastuksesta olisivat senaatin eikä elintarvehallituksen annettavat. Kun ryhdytään toimenpiteeseen, joka niin syvälti, kuin yleinen kodeissa tapahtuva tarkastus, koskee jokaisen yksityisen oloihin, olisi mielestäni määräys siitä senaatin annettava. Siitä olisi sekin etu, että tuollaiseen määräykseen kansalaiset, määräys kun kieltämättä on vastenmielinen, kernaammin alistuvat, jos se on senaatin antama, kuin jos määräyksen antaa joku keskusvirasto. Sen vuoksi olen, niinkuin jo sanoin, ehdottanut 4:nnessä vastalauseessa, että tämä kyseessäolevan 13 §:n kolmas momentti muutettaisiin siten, että siinä ensimäinen sana „elintarvehallitus" olisi muutettava sa-

naksi „senaatti". Kun kuitenkin ed. Ståhlberg suuren valiokunnan mietintöön liittämässään vastalauseessa on antanut tälle momentille paremman muodon, niin minä pyytäisin saada kannattaa ed. Ståhlbergin muutosehdotusta, sillä muutoksella, että siinä ensimäinen sana „elintarvehallitus" muutetaan sanaksi „senaatti".

Ed. E. S a a r i: Samalla kun pyydän saada kannattaa ed. A. H. Virkkusen tekemää ehdotusta siinä suhteessa, että kolmannen momentin ensimäinen sana „elintarvehallitus" muutettaisiin sanaksi „senaatti", samalla rohkenen ehdottaa niillä syillä, jotka ovat esitetyt allekirjoittamassani kolmannessa vastalauseessa, että kysymyksessä olevan 13 §:n toisen momentin neljänneltä riviltä poistettaisiin sanat „tai palvelusmiehensä".

Ed. L o h i: Tämän 13 §:n kolmannen momentin sanamuoto on jossain määrin epäselvä ja ed. Ståhlbergin ehdotus on siinä suhteessa parannus. Mutta koska se ei asialisesti muuta sitä, mitä suuren valiokunnan ehdotus sisältää, niin minun mielestäni tämän muodollisuuden takia ei kannattaisi enää tätä lakiehdotusta viivyttää ja palauttaa takaisin suureen valiokuntaan. Asialla on mielestäni sitä paitsi jo siksi kiire, kun monissa paikoin maata ihmiset ovat nälkäkuoleman partaalla. Tällaiseen tarkastukseen on maaseudulla yleensä vapaaehtoisesti suostuttu ja tarkastus maaseudulla toimitettu. Mutta useissa kaupungeissa sitä ei ole voitu toteuttaa, kun laki ei siihen velvoita. Nyt olisi meidän pian saatava tarkastus aikaan kaupungeissa, että nähtäisiin minkä verran on elintarpeita jälellä. Sentähden toivoisin, että eduskunta hyväksyisi nyt tämän lakiehdotuksen muuttamattomana.

Ed. A h m a v a a r a: Pyydän saada kannattaa ed. Ståhlbergin tekemää ehdotusta. Minusta on erittäin hyvä sekin, kun tässä on selvään sanottu, että näillä tarkastajilla täytyy olla valtuutus. Nykyään kun kaikenlaisia huligaaneja kulkee tarkastajien nimellä, on välttämätöntä tietää, kelle antaa varastonsa tarkastettavaksi.

Ed. H a k k i n e n: Vaikka maan elintarveasiat ovat mitä epävarmimmalla kannalla, ei nykyinen hallitus näytä pystyvän sen paremmin asiaa selvittämään kuin edellinenkään hallitus. Siitähän näkyy olevan todistuksena, että nykyinen elintarvehallitus ei katso voivansa toimia nykyisen hallituksen kanssa. On ilmeisesti tarpeen korjaus elintarvelaissa, joka velvoittaisi toimintaan niin, että siitä olisi hyötyä koko kansalle. Mutta niistäkin pienistä parannuksista, joita tähän lakiin pyritään saamaan, koettaa oikeisto päästä. Minkäänlaisia parannuksia ei siltä taholta tahdota elintarvelakiin. Kun kuitenkin joka tapauksessa näitä parannuksia tarvittaisiin ja niitä tähän asti on valiokunnan mietinnössä vielä liian vähän, niin se ei suinkaan ole liian suuri lisäys, mitä ensimäisessä vastalauseessa on esitetty. Minä pyytäisin, että eduskunta suostumalla tällaiseen lisäykseen sen sinne ottaisi, ja siten kannatan ed. Watasen tekemää ehdotusta.

Ed. T a k k u l a: Minä pyydän saada kannattaa ed. Saaren tekemää ehdotusta, että 13 §:n 2 momentissa olevat sanat „tai palvelusmiestensä" poistettaisiin.

Ed. L e h o k a s: Minä pyysin puheenvuoroa kannattaakseni myös ed. Watasen tekemää ehdotusta, nim. että elintarveasiainvaliokunnan mietinnön 13 §:n 4 momentti tulisi kuulumaan niinkuin saman mietinnön ensimäisessä vastalauseessa ehdotetaan. Ja pyytäisin tämän perusteluksi sanoa ed. A. H. Virkkuselle, joka ehdotti toisenlaista muotoa, että saattaa tapahtua niin, että ennenkuin paikkakunnan elintarvelautakunta ehtii tehdä jostakin otaksutusta luvattomasta varastosta ilmoitusta senaatille tai edes senaatin elintarvehallitukselle ja nämä ehtivät asiasta antaa lausuntonsa menee paljon aikaa, jonka vuoksi juuri olisi tarpeen, että elintarvelautakunnille paikkakunnille annettaisiin oikeus ilman elintarvehallitusta tai senaattia kuulematta tehdä tällainen tarkastus. Jollemme tälaista luottamusta usko elintarvelautakunnille, niin silloin emme myöskään usko, että ne kykenevät muutenkaan toimittamaan sitä tärkeää tehtävää, mikä niille näin raskaan elintarvepulan aikana on uskottu ja pitäisi uskottaman. Minun mielestäni on ei vain kohtuullista, vaan hyvin asiallista, että ensimäisen vastalauseen ehdotus tässä kohden hyväksyttäisiin.

Ed. J u u t i l a i n e n: Kun edelliset valtiopäivät hyväksyivät n. k. elintarvelain, tapahtui se siinä järjestyksessä, kuin perustuslainluontoisesta lainsäädännöstä on säädetty. Silloinen perustuslakivaliokunta samoin kuin eduskuntakin selitti yksimielisesti, että mainittu laki kaikissa tärkeimmissä ja oleellisimmissa kohdissaan merkitsee poikkeusta perustuslain säännöksistä. Mai-

nitsemassani valiokunnan lausunnossa sanotaan m. m.: „Niinpä lakiehdotukseen 2 § on ristiriidassa porvaristolle ja kaupungeille annetun vakuutuksen 1 §:n kanssa, sillä tavaran omistajalle tuottaa estettä ja haittaa se, ettei hän saa vapaasti määrätä tavaransa myyntihinta." Nyt esilläolevan lain muutos tarkoittaa saada 13 §:än kautta yhä laajemmat valtuudet saman lain 2 §:ssä mainittuihin säännöstelyihin, tavaroitten etsimiseen ja myöskin niiden kauppaan tuomiseen. Siitä huolimatta ei ole nyt lain muutosta käsitelty sillä tavoin, kuin perustuslainluontoista lain muutosta tulisi käsitellä. Näin ollen rohkenen kiinnittää herra puhemiehen huomiota siihen, eikö esilläoleva lain muutos olisi käsiteltävä sillä tavoin, kuin perustuslainluontoiset muutokset on käsiteltävä. Kun elintarvelain 14 § oli äskettäin esillä, joka koski vain kaupunkitalojen vuokrasitoumusten pidentämistä muutamilla kuukausilla, niin silloin selitettiin, että se on perustuslainluontoinen asia ja käsiteltiin myöskin siinä järjestyksessä. Silloin eduskunnan lakimiehet, joilla nähtävästi on suuria taloja kaupungeissa, selittivät, että tässä loukataan perustuslailla turvattuja oikeuksia, mutta nyt, kun katseet kiinnitetään maaseutuun ja vaikkapa tässä mennään pitemmälle yksityisomaisuuden loukkaamisessa kuin vuokrasopimuksissa, selitetään, ettei lain muutos koske ollenkaan perustuslaeissa turvattuja oikeuksia.

Ed. Niukkanen: Minä en myöskään voi päästä siitä käsityksestä, että nyt taasen on selitetty perustuslakia vääriu. Tämän pykälän säännökset loukkaavat erittäin syvästi perustuslain yksityisille kansalaisille takaamia oikeuksia. Sen vuoksi minä, yhtyen ed. Juutilaiseen, pyytäisin huomauttaa samaa, kuin hänkin, että arvoisa eduskunnan puhemies ottaisi harkittavaksensa, eikö asia olisi käsiteltävä niinkuin perustuslain muuttamisesta on säädetty.

Senaattori Kallio: Tässä esityksessä ei ole ei ole ollut kyseessä kuin yhden pykälän muuttaminen. Siitä huolimatta on valiokunnan mietintöön liitetty 4 eri vastalausetta, joissa tahdotaan antaa eri muotoja tälle pykälälle, jopa kokonaan pidetään tämän pykälän hyväksymistä tarpeettomanakin. Nyt on vielä suuren valiokunnan mietintöön liitetty vastalause, joka myöskin on muodollista laatua, niinkuin 2 niistä vastalauseista, jotka on liitetty tähän mietintöön. Minä katson omasta puolestani voivani yhtyä suuren valiokunnan mietintöön, joka on jokseenkin sanasta sanaan sama kuin hallituksen esitys. Tässä on huomautettu siitä, että sanat „palvelusmiehensä välityksellä" olisi tästä poistettava. Kun kumminkin elintarvelautakunnissa, ainakin suuremmissa, on vakituinen virkailija, kirjuri, ja se henkilö on epäilemättä yhtä perehtynyt näihin asioihin kuin elintarvelautakunnan jäsenetkin, ja sen vuoksi on aivan kohtuullista, että hän myöskin saa tällaisia tehtäviä elintarvelautakunnan toimesta toimittaa. Mitä sitten tulee siihen, että senaatti eikä elintarvehallitus voisi antaa tällaisia määräyksiä, niin on minusta tämä käytännöllinen toimenpide, joka kuuluu lähinnä elintarvehallitukselle silloin, kun kerran inventeeraus pannaan toimeen, jossa epäilemättä jokainen elintarvehallitus neuvottelee senaatin kanssa ja on elintarvelain mukaan siihen velvollinenkin, niin että tässäkään suhteessa ei asia mielestäni kaipaa mutosta. Suuren valiokunnan vastalauseen eduksi on myöskin täällä mainittu se, että siinä nimenomaan sanotaan, että tarkastajat ovat valtuutettuja henkilöitä. Se on vallan luonnollista, että nekin henkilöt ovat valtuutettuja, joita hallituksen esityksessä ja suuren valiokunnan kolmannessa momentissa tarkoitetaan, niin etten katso olevan enää syytä asiaa lykätä, vaan hyväksyn suuren valiokunnan mietinnön tällaisenaan.

Ed. E. Saari: Senaattori Kallion lausunnon johdosta katson olevan syytä huomauttaa, että tosin lienee erinäisillä paikkakunnilla tärkeätä, että elintarvelautakunnat saisivat käyttää palvelusmiehiänsä kotitarkastuksien toimittamisessa. Mutta kun nyt elintarvelaissa ei ole erityisesti määritelty, kuinka paljon elintarvelautakunnassa saa olla jäseniä, niin mikään ei estä elintarvelautakuntien jäsenmäärää asettamasta niin suureksi, että sellaisia kotitarkastuksia saadaan riittävän usein pidetyksi. Minun käsittääkseni ei kuitenkaan tarvitsisi vieläkään pyrkiä siihen, että sen lisäksi, mitä kolmannessa pykälässä on yleisen inventeerauksen ja luetteloimisen yhteydessä toimitettavien kotitarkastusten pitämisestä säädetty, alinomaan tarvitsisi ihmisten olla sellaisille vaaroille alttiina, että milloin tulee elintarvelautakunnan jäsen, milloin elintarvelautakunnan vakinaisessa palveluksessa oleva henkilö, milloin punakaartilainen ja milloin minkälainen henkilö, joka on saanut valtuutensa tarkastuksen pitämiseen tavalla tai toisella.

Ed. Watanen: Ed. Saaren lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että jos poistettaisiin tästä mietinnöstä se kohta, mitä kolmannen vasta-

lauseen allekirjoittajat ehdottavat, niin se tuottaisi suuria vaikeuksia suuremmilla paikkakunnilla, esim. Helsingissä. Täällä elintarvelautakunnan palveluksessa on useita kymmeniä henkilöitä, joita välttämättömästi tarvitaan, ja jos nämä kaikki sitten otettaisiin, niinkuin ed. Saari arvelee, lautakunnan jäseniksi, se käytännössä tulisi hyvin haitalliseksi, kokoukset olisivat suuria ja kestäisivät hyvin kauvan, niin että siitä ei olisi muuta kuin vahinkoa, ja kun lautakunnat ottavat palvelukseensa henkilöitä, ne ovat ehdottomasti silloin velvolliset ottamaan huomioonsa sen, ettei lautakunnan palvelukseen voi päästä muita kuin kunnollisia ihmisiä. Sitäpaitsi täytyy lautakunnan palveluksessa olla erityisiä ammattimiehiä, asiantuntijoita, ja jos kiellettäisiin, ettei näitä tällaisia palvelushenkilöitä elintarvelautakunta voisi käyttää, niin siitä olisi seurauksena, että elintarvelautakuntien toiminta tulisi kovin vaikeaksi, joten ed. Saaren ehdottamasta muutoksesta olisi vahinkoa lautakuntain toiminnalle. Valiokunnan mietinnössä lautakunnan oikeuksia ei ole liikaa, niin ei niitä pitäisi mitenkään enää supistaa. Siis olisin sitä mieltä, ettei pitäisi tuota kohtaa ainakaan poistaa, sen sijaan yhä edelleen suosittelisin, että näiden paikallisten elintarvelautakuntien valtuuksia laajennettaisiin, että lautakuntien toiminta järjestyisi paremmaksi ja että ne voisivat tehokkaammin valvoa elintarvekauppaa ja jakelua sekä ehkäistä keinottelua.

Ed. Bäck: Vädjande till de uttalanden, som tidigare afgåfvos af hrr Estlander och Wrede beträffande det föreliggande förslaget, tager jag mig friheten påyrka, att den i lagen föreslagna ändringen måtte förkastas. Detta mitt förslag kunde ju göras under tredje behandlingen af ärendet, men det kan ju icke skada att redan nu påyrka förkastande af § 13 i lifsmedelslagen.

Ed. Hästbacka: Jag ber att få understöda det uttalande, som här gjordes af hr Bäck.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Uusia hallituksen esityksiä tuodaan.

Puhemies: Hallituksen jäsen on pyytänyt tehdä ilmoituksia.

Senaatinkanslisti Max Dittmarin seuraamana saapuu istuntosaliin senaattori Heikki Renvall ja lausuu:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Suomen Eduskunta!

Suomen hallituksen määräyksen mukaan on minulla kunnia eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset, nimittäin n:o 42 2 päivänä kesäkuuta 1917 eräänlaatuisen omaisuuden käyttämisestä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa annetun lain 1, 11 ja 15 pykälien muuttamisesta sekä n:o 43 laiksi naisen kelpoisuudesta tuomariksi sekä laiksi Oikeudenkäymiskaaren 1 luvun 6 §:n sekä 15 luvun 3 §:n muuttamisesta.

Puhemies: Eduskunnalle nyt jätetyt lakiehdotukset tulen esittämään eduskunnan käsiteltäviksi.

Eräänlaisen omaisuuden käytöstä annetun lain 13 § muuttamista

koskevan hallituksen esityksen n:o 37 käsittely jatkuu.

Puhemies: Asian käsittelyn kuluessa on tehty useita eri ehdotuksia. Mitä ensiksi koskee lakiehdotuksen 13 §:n toista momenttia, on ed. E. Saari ed. Takkulan kannattamana ehdottanut, että toinen momentti saisi sellaisen muodon, kuin elintarveasiainvaliokunnan mietinnön kolmas vastalause sisältää. Sen lisäksi on ed. Ståhlberg ed. Ahmavaaran kannattamana ehdottanut 13 §:n kolmanteen momenttiin sellaista muutosta, kuin suuren valiokunnan mietintöön liitetty vastalause osoittaa. Tätä vastaan on ed. A. H. Virkkunen ed. E. Saaren kannattamana ehdottanut, että mainittu momentti saisi sellaisen sanamuodon, kuin on elintarveasiainvaliokunnan neljännessä vastalauseessa mainittu. Mitä taas 13 §:n neljänteen momenttiin tulee, on ed. Watanen ed. Lehokkaan kannattamana ehdottanut, että neljäs momentti saisi sen sanamuodon, kuin on ehdotettu elintarveasiainvaliokunnan ensimäisessä vastalauseessa. Tämän lisäksi on ed. Watanen ehdottanut ed. Lehokkaan kannattamana, että lakiehdotukseen 17 §:nä lisättäisiin sellainen määräys, kuin elintarveasiainvaliokunnan mietinnön ensimäisessä vastalauseessa on sanottu.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. A. H. Virkkunen: Minun ehdotukseni, jota ed. E. Saari käsittääkseni on kannattanut, oli se, että tämän 13 §:n kolmanneksi momentiksi hyväksyttäisiin ed. Ståhlbergin muutosehdotus semmoisena, kuin se on suuren valiokunnan mietinnössä, kuitenkin siten muutettuna, että siinä ensimäinen sana „Elintarvehallitus" muutettaisiin sanaksi „Senaatti"; minä olen siten luopunut siitä ehdotuksesta, jonka mietintöön liit-

tämässäni vastalauseessa olen tehnyt, että toinen momentti säilytettäisiin semmoisena, kuin se on elintarveasiainvaliokunnan mietinnössä.

Ed. Hakkinen: Jos oikein kuulin puhemiehen selostuksen, oli se sellainen, ettei ed. Watasen tekemä ehdotus olisi sisältänyt muuta kuin 17 §:ää koskevan ehdotuksen, mutta minä kuitenkin huomasin sen sillä tavalla, että ed. Watanen halusi saada myöskin ensimäisessä vastalauseessa kuuluvan kohdan 4 momentin mietinnön 13 §:ään ja sellaisena minä olen sitä kannattanut.

Puhemies: Niinkuin minä luin, sisältää ed. Watasen ehdotus kaksi eri ehdotusta. Toinen käsittää muutoksen 13 §:n 4 momenttiin ja toinen sisältää lisäyksen lakiin 17 §:nä, siis kaksi eri ehdotusta. Minä selontoen korjaan, mikäli koskee 13 §:n 3 momenttia, sillä tavoin, että ed. Ståhlberg ed. Ahmavaaran kannattamana on ehdottanut, että mainittu momentti tulisi kuulumaan sillä tavoin, kuin se on suuren valiokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa. Sitävastoin on ed. A. H. Virkkunen ehdottanut, että mainittu momentti tulisi muutoin kuulumaan samalla tavalla kuin ed. Ståhlberg on ehdottanut, paitsi että ensimäinen sana „Elintarvehallitus" muutettaisiin sanaksi „Senaatti".

Ed. Hurmevaara: Ed. A. H. Virkkusen äsken käyttämä puheenvuoro oli minun mielestäni aiheeton. Hän selitti, että ed. Saari kannatti hänen ehdotustaan. Ed. Saari nimittäin kyllä puheenvuorossaan kannatti ed. Virkkusen ehdotusta sikäli, että 13 §:n 3 momentin ensimäiseksi sanaksi otettaisiin „Elintarvehallitus" sanan tilalle sana „Senaatti", mutta ed. Saari ei kannattanut ed. Virkkusen ehdotuksen sitä osaa, että täksi momentiksi otettaisiin ed. Stålbergin suuren valiokunnan mietintöön liittämässä vastalauseessa oleva ehdotus. Puhemies siis mielestäni aiheettomasti muutti selostustaan ed. A. H. Virkkusen aiheettoman huomautuksen johdosta.

Puhemies: Ed. E. Saari on suosittanut kolmatta vastalausetta ja on sen lisäksi ehdottanut, että kolmanteen momenttiin tulisi sanan „Elintarvehallituksen" sijalle sana „Senaatti". Sen minä olen tänne merkinnyt, mutta odotetaan siksi kunnes saadaan pöytäkirjasta nähdä, mitenkä ehdotus todellisuudessa on ollut.

Kun pikakirjoittajilta on saatu ed. E. Saaren lausunto, jatkaa

Puhemies: Pyydän nyt lukea pöytäkirjan, mikäli se koskee ed. E. Saaren ehdotusta. Ed. E. Saari on lausunut tällä tavalla: „Samalla kun pyydän saada kannattaa ed. A. H. Virkkusen tekemää ehdotusta siinä suhteessa, että kolmannen momentin ensimäinen sana 'Elintarvehallitus' muutettaisiin sanaksi 'Senaatti'."

Selvyyden vuoksi tahdon siis vielä tehdä selkoa niistä muutoksista, jotka on ehdotettu 3 momenttiin. Ed. Ståhlberg ed. Ahmavaaran kannattamana on ehdottanut, että mainittu momentti tulisi kuulumaan sillä tavalla, kuin se on ehdotettu suuren valiokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa. Sitävastoin on ed. A. H. Virkkunen ed. E. Saaren kannattamana ehdottanut, että mainittu momentti tulisi kuulumaan muutoin samalla tavalla, kuin ed. Ståhlberg on ehdottanut, paitsi että ensimäinen sana „Elintarvehallitus" muutettaisiin sanaksi „Senaatti".

Puheenvuoron saatuaan lausuvat vielä selonteon johdosta:

Ed. Airola: Minun mielestäni eduskunnan puhemies on edelleen väärässä ja ed. Hurmevaara oikeassa. Kuten puhemiehen lukemasta ed. Saaren lausunnosta näkyy, niin hänen kannatuksensa koskee nimenomaan yhtä ainoata sanaa eikä ed. Virkkusen ehdotusta kokonaisuudessaan, joka koskee momenttia muutenkin, sisältäen myöskin saman ehdotuksen kuin ed. Ståhlbergin tekemä ehdotus, joten minusta on selvää, että ed. Virkkusen ehdotus ja ed. Saaren ehdotus eivät ole samat eikä niitä voida varteen ottaa, kun kumpaakaan ei ole sellaisenaan kannatettu.

Ed. E. Saari: Minun käsitykseni mukaan ed. A. H. Virkkusen lausunto sisälsi sen ehdotuksen, jonka ed. Ståhlberg oli tehnyt, mutta ed. A. H. Virkkunen lisäsi vielä ehdotukseensa, että „Elintarvehallitus" muutettaisiin sanaksi „Senaatti", ja tätä ed. Virkkusen tekemää lisäystä minä olen kannattanut. Se käy mielestäni varsin selvästi esille myöskin minun lausunnostani, jonka puhemies luki.

Ed. Bäck: Jag ber att få fråga, huruvida det af mig framställda förslaget nu kommer under omrötsning?

Puhemies: Hr Bäcks förslag kommer under omröstning, sedan lagens detaljbehandling slutförts. (Ed. Bäckin ehdotus tulee äänestyksen alaiseksi sitten kun lakiehdotuksen erikoiskohtainen käsittely on suoritettu.)

Ed. Bäck: I § 57 mom. 3 heter det: „Blef stora utskottets förslag icke oförändradt godkändt, öfverlämnas lagförslaget, i den lydelse det genom landtdagens beslut erhållit, ånyo till stora utskottet, på hvilket det ankommer att förorda förslaget med eller utan ändringar eller att afstyrka dess antagande." Såvidt jag kan fatta, torde den af mig upplästa satsen icke kunna tolkas annorlunda än att landtdagen, så länge andra läsningen pågår, har rätt att föreslå förkastande af ett lagförslag lika väl som den har rätt att föreslå ändring af en särskild paragraf.

Puhemies: Jag har icke vägrat, att underkasta hr Bärks förslag omröstning, men sker det, sedan detaljbehandlingen slutförts. (En ole kieltäytynyt äänestyttämästä ed. Bäckin ehdotusta, mutta se äänestys tapahtuu sittenkun erikoiskäsittely on suoritettu.)

Ed. Airola: En minä ole pyytänyt puheenvuoroa.

Ed. Hurmevaara: Minä en vieläkään myönnä oikeaksi puhemiehen viimeistä selostusta. Puhemiehen lukemasta ed. Saaren lausunnostahan selvisi, että ed. Saari kannatti vain ed. Virkkusen ehdotuksen osaa, eikä koko ehdotusta. Ed. Virkkusen ehdotusta kokonaisuudessaan ei siis sittenkään ole kannatettu.

Ed. Airola: Kuten ed. Saari itse lausui, kannatti hän ed. Virkkusen tekemää lisäystä, ei siis ehdotusta kokonaisuudessaan. Hänen omasta lausunnostaankin käy ilmi, ettei hänen kannatuksensa koske ed. Virkkusen ehdotusta kokonaisuudessaan vaan lisäystä momentin ensimäiseen sanaan. Kun asia on osoittanut kovin vaikeaksi, niin ehdotan, että istunto keskeytettäisiin kymmeneksi minuutiksi, jotta eduskunnan puhemieskin voisi asiasta päästä selville.

Puhemies: Minun käsitykseni mukaan asianlaita on sellainen, että ed. E. Saari on kannattanut ed. A. H. Virkkusen ehdotusta. (Oikealta: Oikein!)

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksessä olisi mielestäni meneteltävä seuraavalla tavalla: Ensiksi mikäli koskee 13 §:n 2 momenttia olisi äänestettävä valiokunnan ja ed. E. Saaren ehdotuksen välillä. Mikäli taasen koskee 13 §:n kolmatta momenttia, olisi, jotta saataisiin vastaehdotus valiokunnan ehdotukselle, ensin äänestettävä ed. Ståhlbergin ja ed. A. H. Virkkusen ehdotuksen välillä ja se niistä, kumpi voittaa, pantava vastaehdotukseksi valiokunnan ehdotusta vastaan. Mikäli sitten koskee 13 §:n 4 momenttia, olisi äänestettävä valiokunnn ehdotuksen ja ed. Watasen ehdotuksen välillä ja vihdoin olisi äänestettävä valiokunnan ehdotuksen ja ed. Watasen ehdotuksen välillä, mikäli koskee 17 §:ää. Sittenkun kaikki nämä äänestykset on suoritettu, tulisi äänestettäväksi sen ehdotuksen välillä, mikä siten on saatu, ja ed. Bäckin hylkäävän ehdotuksen välillä.

Äänestysmenettelystä viriää seuraava

Keskustelu:

Ed. Ståhlberg: Ed. Watasen ehdotus 13 §:n 4 momentiksi ei ensinkään vastaa valiokunnan ehdotuksen 4 momenttia, vaan koskee aivan eri asiaa. Ensimäisen vastalauseen 4 momentti, jota ed. Watanen on kannattanut, on lisäys kolmanteen momenttiin ja siitä kokonaan riippuva. On sentähden kolmannesta momentista äänestettäessä ensin äänestettävä minun ehdotukseni ja ed. Virkkusen ehdotuksen välillä ja sitten se, joka niistä voittaa, pantava mietinnön kolmatta momenttia vastaan lisättynä ensimäisen vastalauseen neljännellä momentilla ja se sanamuoto, joka siten on saatu, pantava mietinnön kolmatta momenttia vastaan sellaisenaan. Sittenkun äänestys täten on kolmannesta momentista tapahtunut, on erikseen äänestettävä mietinnön neljännestä momentista, joka koskee aivan eri asiaa, sen hyväksymisestä tai poistamisesta päätettävä.

Puhemies: Tahtoisin huomauttaa, että elintarveasiainvaliokunnan mietintöön liitetyssä ensimäisessä vastalauseessa sanotaan nimenomaan, että ensimäinen, toinen ja kolmas momentti valiokunnan ehdotuksen mukaisesti, ja sitten puhutaan tästä. Minun käsittääkseni seuraa, kun pykälässä ei ole mitään muuta jälellä kuin neljäs momentti, että tämä on tuleva sen sijalle.

Ed. Ståhlberg: Neljäs momentti ensimäisessä vastalauseessa ei yksinään voi ollenkaan olla olemassa. Sillä ei ole mitään merkitystä; se on lisäys kolmanteen momenttiin ja koskee samaa asiaa, yleisen tarkastuksen toimittamista. Sitävastoin mietinnön neljäs momentti koskee sitä, että joka on tarkastuksen yleensä toimittanut, ei saa ilmoitusta tehdä. Niitä ei siis voi mitenkään panna vastatusten.

P u h e m i e s: Minä en voi tulla muuhun käsitykseen kuin siihen, että ensimäinen vastalause tarkoittaa, että 13 § tulisi kuulumaan sillä tavoin kuin vastalauseessa on sanottu, se tahtoo sanoa, että ensimäinen, toinen ja kolmas momentti valiokunnan ehdotuksen mukaisesti, ja muu osa tulisi olemaan niinkuin vastalauseessa on sanottu. Jos ehdotuksia tehdään muulla tavalla, se on toinen asia, mutta tällä tavalla kai siitä, mitä nyt on ehdotettu, on äänestettävä.

Ed. S t å h l b e r g: Senhän se kyllä sisältää, mutta kun vastalauseen neljäs momentti koskee samaa asiaa, kuin kolmas momentti mietinnössä, niin se on pantava sitä vastaan. Sitävastoin neljäs momentti mietinnössä koskee toista asiaa, se on jätetty vastalauseessa pois ja siis ehdotettu hylättäväksi. Sentähden on ensin äänestettävä vastalauseen neljännestä momentista yhdessä kolmannen momentin kanssa ja sitten on äänestettävä mietinnön neljännen momentin hyväksymisestä tai poistamisesta.

Ed. L o h i: Minä yhdyn ed. Ståhlbergin ehdotukseen. Tästä samasta äänestysmenettelystä keskusteltiin suuressa valiokunnassa myöskin pitkään ja suuren valiokunnan puheenjohtaja pitkän miettimisen perästä yhtyi ed. Ståhlbergin samanlaiseen ehdotukseen.

P u h e m i e s: Tämän asian käsittely nyt keskeytetään. Täysi-istunto lopetetaan. Seuraava istunto on tänä iltana k:lo ½ 10 i. p.

Istunto lopetetaan k:lo 9,10 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

47. Perjantaina 25 p. tammikuuta

klo 9,45 i. p.

Päiväjärjestys

täysi-istunnossa, joka ei ole julkinen.

Siv.

Pöydällepanoa varten esitellään:

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 eduskunnassa tehdyn alotteen johdosta, joka koskee Suomen edustamista rauhanneuvotteluissa 1059

Annettuaan ennen istunnon alkua tyhjentää kuuntelijaparvet lausuu

Puhemies: Nimenhuudon sijasta merkittänee läsnäoleviksi kaikki ne edustajat, jotka olivat saapuvilla viime täysi-istunnossa.

Suomen edustamista rauhanneuvotteluissa

koskevan eduskunnassa tehdyn alotteen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Puhemies: Seuraava täysi-istunto pidetään tänä iltana kello 10. Täysi-istunto on päättynyt.

Täysi-istunto päättyy klo 9,50 i.p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

48. Perjantaina 25 p. tammikuuta

k:lo 10 illalla.

Päiväjärjestys

täysi-istunnossa, joka ei ole julkinen.

Siv.

Ainoa käsittely:

Ehdotus, joka koskee Suomen edustamista rauhanneuvotteluissa 1061

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Wiikin y. m. kirjelmä.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnäoleviksi kaikki ne edustajat, jotka olivat saapuvilla viime istunnossa.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Suomen edustus rauhanneuvotteluissa.

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 eduskunnassa tehdyn alotteen johdosta, joka koskee Suomen edustamista rauhanneuvotteluissa, esitellään mainitun kysymyksen ainoata käsittelyä varten suljetussa istunnossa.

Keskustelu:

Ed. Wrede: Jag ber att få meddela, att jag biträder den första till betänkandet fogade reservationen, ehuru jag icke var i tillfälle att underteckna densamma, då jag icke deltog i ärendets slutliga behandling i utskottet.

Ed. Estlander: Jag begärde ordet för att fästa landtdagens uppmärksamhet vid det förslag jag reservationsvis framställt, att landtdagen skulle med förkastande af utskottets förslag befullmäktiga senaten att, om tillfälle till deltagande i fredsunderhandlingarna erbjudes, för ändamålet utse delegerade. Det föreliggande betänkandet betraktas, förmodar jag, af utrikesutskottet såsom ett slags gesällprof för vidare arbete såsom utrikesministerium. I detsamma är därför också sammanförd en hel del mer eller mindre disparata spörsmål, som utskottet förmenar att skulle kunna upptagas vid de fredsunderhandlingar, där man tänker sig, att Finlands plats utan vidare skall vara gifven. En hel del af dessa ärenden äro emellertid sådana, att de, om utlandet öfver hufvud taget skulle fästa uppmärksamhet vid detta betänkande, endast vore ägnade att framkalla ett visst skimmer af löje öfver dessa landtdagens första trefvande steg på utrikespolitikens område.

Hvad som emellertid är betänkligare än innehållet i utskottsbetänkandet är själfva förslaget, som går ut på att landtdagen nu skulle själf öfvertaga utrikespolitiken. Ett sådant steg synes mig betänkligt i tvänne afseenden. För det första komme ett dylikt beslut att binda händerna på senaten, som framdeles icke kunde anse sig vara befogad att vidtaga åtgärder på detta område, huru nödvändiga dessa än månde vara, då ju likväl senaten är den, som är närmast till hands att följa med händelserna utomlands och förutse och vidtaga mått och steg i anledning af hvad som händer. I all synnerhet med afseende å förslaget, att instruktion för fredsfullmäktige skulle meddelas af landtdagen, komme enligt min tanke betänkliga följder att i detta afseende uppstå. Men vidare vore detta beslut af landtdagen också därför betänkligt, att landtdagen därmed skulle betunga sig själf med uppgifter, som äro främmande för landtdagen och som landtdagen förmodligen skulle komma att sköta mer eller mindre direkt genom utrikesutskottet och detta utan att därvid förelåge någon som hälst garanti för sakkunskap och insikter, för konsekvens och ansvar vid åtgärder och förslag.

Ed. Ingman: Kun on syytä, että ehdotettujen valtuutettujen vaali voisi tapahtua heti, jos eduskunta päättää, että niitä on valittava, niin

ehdottaisin ponteen sellaisen muutoksen, että vaali olisi toimitettava, niinkuin eduskunnan kansliatoimikunnan jäsenten vaalista on säädetty. Minä sentähden ehdotan, että ponnesta poistettaisiin sana „valtiopäiväjärjestyksessä" ja että sana „valitsijamiesten" vaihdettaisiin sanoihin „kansliatoimikunnan jäsenten", niin että ponnen alku tulisi kuulumaan: „että eduskunta viipymättä valitsee, sillä tavoin kuin on eduskunnan kansliatoimikunnan vaalista säädetty" j. n. e.

Ed. Hänninen-Walpas: Minä ehdotan, että tämän asian käsittelyä jatkettaisiin julkisessa istunnossa.

Ed. Kuusinen: Minusta tuntuu kanssa niinkuin tämä ei olisi julkinen istunto ja niinkuin sen salaisena pitäminen ilman eduskunnan päätöstä ei olisi valtiopäiväjärjestyksen mukaista, sillä siitähän täytyy eduskunnan jokaisessa erityisessä tapauksessa erikseen päättää valtiopäiväjärjestyksen 49 §:n mukaan. Tämä koskee myös viime istuntoa. Minä kannattaisin sitä ehdotusta, jonka ed. Walpas täällä teki. Sillä ehkä jonkun verran korjattaisiin tapahtunutta pientä laittomuutta.

Puhemies: Kun ed. Wiikin y.'m. alotekirjelmä viime joulukuun 22 päivänä lähetettiin valiokuntaan, tapahtui se istunnossa, joka ei ollut julkinen. Eduskunta on siten alottanut tämän asian käsittelyn istunnossa, joka ei ollut julkinen. Sentähden olen jatkanut asiain käsittelyä samalla tavalla. Tietysti ei mikään estä eduskuntaa nyt päättämästä toisenlaista menettelyä. Pyydän siis edustajia nyt ensin kohdistamaan lausuntonsa siihen, mikä koskee istunnon julkisuutta.

Ed. Wuorimaa: Minä vastustan, että sitä julkisesti esitetään tässä. On monta semmoista asiaa, joiden suhteen on parempi ja välttämätön maalle, etteivät ne tule julkisesti esille sanomalehdissä ja leviä muihin maihin ennen aikaa. Tietysti se näin suuresta joukosta aina leviää jollain tavoin, mutta ei kuitenkaan julkisena referaattina, joka voi vahingoittaa rauhanneuvottelijain toimintaa. Minä vastustan siis tehtyä ehdotusta.

Ed. Kuusinen: Puhemiehen lausunnon johdosta huomauttaisin, että tuskinpa voi valtiopäiväjärjestystä tässä kohden niin tulkita, että sen mukaan voitaisiin jossakin asiassa päättää etukäteen, että se asia, milloin se vain tulee esille, kaikissa vaiheissaan käsitellään salaisena. Valtiopäiväjärjestys käyttää nimenomaan sanoja „erityistapauksessa toisin määrää". Sen mukaan täytyy jokaisen täysi-istunnon muodostaa se erikoistapaus, jolloin siitä erikseen on päätettävä. Muutoin kannattaessani tämän asian käsittelemistä julkisena, tein sen sillä perusteella, että mielestäni tämä salaisuus ei ole ainoastaan tarpeetonta vaan myös vahingollista. Valiokunnan mietinnössä ei nähdäkseni ole mitään, joka olisi salaista, eikä ole hyväkään, että näissä asioissa lähdetään salaisen käsittelyn tielle, vaan on se, mitä päätetään, päätettävä julkisesti. Pidän erittäin tärkeänä, että tästä tulisi julkinen käsittely.

Ed. Wiik: Också jag begärde ordet för att understöda herr Walpas-Hänninens förslag. Jag hyser den förhoppningen, att landtdagens utrikespolitik icke kommer att bli af det slag, som behöfver undandraga sig dagsljuset. Visserligen har det på borgerligt håll i afseende å utrikespolitiken yppat sig sträfvanden, som jag kan förstå att man vill undanhålla dagsljuset, men så mycket nödvändigare är det att dessa saker bringas till allmänhetens kännedom och underkastas offentlig debatt, som de för resten alläredan varit föremål för i tidningspressen.

Ed. Alkio: Minä tahtoisin vain tämän keskustelun johdosta kiinnittää huomiota siihen, että kun valiokunnassa oli kysymys siitä, käsiteltäänkö tämä asia julkisessa vai salaisessa istunnossa, arvoisat sosialidemokraattiset jäsenet eivät muistaakseni yksikään siellä olleet sillä kannalla, että asia olisi käsiteltävä julkisessa istunnossa.

Ed. Tokoi: Kyllä valiokunnassa ed. Walpas- Hänninen, juuri kun siellä tehtiin ehdotus, että valiokunta puolestaan ehdottaisi, että tämä asia käsiteltäisiin eduskunnassa suljetussa istunnossa, meidän puolelta ilmoitti, että me emme tule tällaista ehdotusta kannattamaan, jolloin valiokunnan puheenjohtaja ilmoitti, että koska valiokunta ei ole yksimielinen, valiokunta ei tee mitään päätöstä, vaan toistaiseksi liimataan mietinnön päälle lappu, ettei se ole julkisuutta varten. Eduskunnalle jää tilaisuus päättää, onko se käsiteltävä julkisessa vai salaisessa istunnossa.

Ed. Bäck: Jag afstår.

Keskustelu asian käsittelyn julkisuudesta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin puhemiehen menettelyä, jonka mukaan asia olisi edelleen käsiteltävä istunnossa, joka ei ole julkinen, on ed. Hänninen-Walpas ed. Kuusisen kannattamana ehdottanut, että asia käsiteltäisiin julkisessa istunnossa.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kuusinen: Herra puhemiehen selonteon johdosta, koska se viittaa siihen ikäänkuin puhemies tahtoisi äänestyttää asiata, tahdon vain huomauttaa, että tästä huonosti voi äänestys tulla kysymykseen, koska valtiopäiväjärjestyksen mukaan eduskunta päättää ainoastaan silloin kun se tahtoo sellaisen istunnon, mutta ei päätä julkisen istunnon pitämistä. Istunto on valtiopäiväjärjestyksen mukaan aina julkinen, jos ei toisin päätetä.

Puhemies: Puhemies on katsonut puolestaan, että tämä olisi entisen päätöksen nojalla käsiteltävä ilman julkisuutta ja sen johdosta toistan vielä, että jätän eduskunnan päätettäväksi onko asia käsiteltävä julkisena vai ei. Katson, että selontekoni siis on oikea.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen toimenpiteen, että asia käsitellään istunnossa, joka ei ole julkinen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on eduskunta päättänyt hyväksyä ed. Walpas-Hännisen ehdotuksen.

Äänestyksessä annetaan 98 jaa- ja 83 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt edelleen käsitellä asian istunnossa, joka ei ole julkinen.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Wuorimaa: Minä pyydän myös vastustaa ed. Estlanderin ehdotusta, että hänen ja ed. Rosenqvistin vastalause täällä hyväksyttäisiin. Ei ole siihen enää aikaakaan ja semmoinen ehdotus on vallan suotta tehty. Sitäpaitsi on nyt erinomaisen kiire, että Suomen edustajat saapuvat rauhanneuvotteluun. Kun olemme seuranneet rauhanneuvotteluja Brestissä, niin olemme huomanneet, kuinka siellä on useita kertoja Suomi jo mainittu. Ja kun seurataan niitä sanankäänteitä, mitä Saksan ministeri Kühlmann on lausunut, niin se on epävirallinen kehoitus Suomelle lähettää sinne edustajia. Viimeisessä istunnossa tuli esille myös Ahvenanmaan kysymys ja siinä ministeri Kühlmann huomautti siitä, kuinka se on kysymys, joka läheisesti koske Suomea, ja kysyi Venäjän edustajain päämieheltä, herra Trotskilta, mitä hän siitä ajattelee: „Hän on tunnustanut Suomen itsenäiseksi. Eikö tämä koske myös Ahvenanmaata." Herra Trotski vastasi, että Ahvenanmaan kysymys jää semmoiseksi, kuin se on ollut ennen itsenäisyysjulistusta, eikä Suomen itsenäisyyden julistus vaikuta siihen mitään. Mutta hän pyysi 10 päivän viivytystä ja tulee sitten antamaan tarkemman selityksen. Sittemmin on saatu tietää, että Ruotsin diplomatia on ollut myös toimessa asiassa. Virallisissa lehdissä, Wienissä Neue Allgemeine Pressissä on kirjoitus, joka näyttää, ettei se ole satunnainen, vaan että se on inspireerattu Ruotsin puolesta, ja siinä puolustetaan sitä, että Ahvenanmaa tulisi kuulumaan Ruotsille, koska siellä asuu yksinomaan ruotsalaisia. Mutta viimeisessä Lokal Anzeigerissa on kirjoitus, jossa väitetään että Saksan pitäisi valvoa omia etujaan niin, että se saisi Ahvenanmaalle hiiliaseman ja laivastoaseman tarvittaessa.

Keskeytyneet rauhanneuvottelut alkavat ensi maanantaina uudestaan ja sinne on myös kutsuttu Ruotsin edustajia ja on aivan välttämätöntä että meidänkin edustajamme ovat siellä. Toisessa vastalauseessa vaaditaan, että Suomen senaatti ensin ottaisi selvän siitä, pääsevätkö Suomen rauhanneuvottelijat ollenkaan ottamaan osaa näihin rauhanneuvotteluihin. Mutta kun muistamme jo mainittuja lausuntoja Suomesta ja myös kuinka Ukrainan edustajat pääsivät ottamaan osaa rauhanneuvotteluihin, huomaamme, etteivät hekään lähettäneet edustajia, jotka ensin pyysivät lupaa päästä osanottoon siinä, vaan he lähettivät edustajansa rauhanneuvotteluihin suoraan. Ja huolimatta siitä, että Pohjois-Venäjän rauhanneuvottelijat asettivat kaikenlaisia esteitä siihen, etteivät he suorastaan saisi ottaa oman maansa puolesta neuvotteluihin osaa, niin siellä kuitenkin Keskusvaltain puolesta heidät tunnustettiin ja pakotettiin Pohjois-Venäjän edustajat myös tunnustamaan heidän oikeutensa. Samalla tavalla tulee varmaan tapahtumaan Suomen edustajien kanssa ja minä puolestani ehdotan, että he niin pian kuin mahdollista lähtisivät sinne ilman edelläkäypiä kysymyksiä senaatin puolelta. Mutta yksi asia kuitenkin pitäisi senaatin tehdä, että senaatti eduskunnan puolesta antaisi heille valtakirjan.

Ed. Tokoi: Vaikka pidänkin asiaa erittäin kiireellisenä ja tärkeänä, että Suomi mitä pikimmin tulisi edustetuksi rauhanneuvotteluissa, niin kuitenkin sopivaisuussääntöjen kaikkein alkeellisimpainkin vaatimusten mukaan olisi kuitenkin kohtuullista, että hallitus kiirellisellä sähkösanomalla kääntyisi asianomaisten valtojen puoleen tiedustaen sitä, voivatko nämä Suomen edustajat ottaa osaa näihin rauhanneuvotteluihin. Olisi epäilemättä hyvin, etten sanoisi, nolaavaa, jos Suomen edustajat menisivät sinne etukäteen, ennenkuin on minkäänlaista varmaa tietoa siitä, voivatko nämä

siellä olla edustajina. Muutenhan heille voitaisiin koreasti sanoa: Mitäs herrat oikeastaan haluavat? ja suljettaisiin ovi heidän nokkansa edessä. Silloin se paluu olisi hyvin tuskallista. Sen vuoksi minä pyytäisin ehdottaa, että sen lisäksi, mitä valiokunta ehdottaa rauhanneuvotteluihin osanotosta, hyväksyttäisiin toisessa vastalauseessa oleva ehdotus, että hallitus viipymättä kääntyisi asianomaisten hallitusten puoleen ja tiedustaisi näiden asianomaisten hallitusten lupaa meidän osanottollemme rauhanneuvotteluihin.

Ed. Ahmavaara: Minä pyydän saada kannattaa ed. Ingmanin tekemää ehdotusta vaalien toimittamisesta. Muuten edellisen puhujan lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että minusta on aivan tarpeeton sellainen neuvonanto senaatille. Kyllä senaatti tietää sanomattakin, mitä sen on tehtävä ja että sen velvollisuuksiin kuuluu sellainen toimenpide. (Vasemmalta: Hyvä on, jos osaisi sen tehdä!) On siis aivan tarpeetonta näin yksityiskohtaisesti lähteä neuvomaan hallitusta mitä sen on tehtävä.

Ed. Hänninen-Walpas: Ed. Ahmavaara on erehtynyt tästä valiokunnan mietinnöstä. Valiokunnan mietinnön tarkoitus on, ettei senaatti pyytäisi ennakolta mitään lupaa rauhanneuvotteluja pitäviltä valloilta, vaan lähettäisi edustajat sinne ilman mitään ennakkotiedustelua. Kun se on sosialistien mielestä sopimatonta, niin on tehty toinen vastalause. Minä pyydän kannattaa ed. Tokoin ehdotusta, että eduskunta hyväksyisi toisen vastalauseen. Ja vielä painostan erikoisesti, että me sosialistit tässä toisessa vastalauseessa osoitamme hallitukselle erinomaista luottamusta, kun annamme sille näin erinomaisen tärkeän tehtävän.

Ed. Ahmavaara: Kyllä minä olen lukenut tämän mietinnön enkä ole löytänyt täällä sellaista, mitä ed. Walpas-Hänninen sanoi sen sisältävän. Tässä ei puhuta siitä asiasta mitään.

Ed. Kuusinen: Tahtoisin vain lausua, että mielestäni sosialidemokraattien osanotto näihin neuvotteluihin ja suomalaisen valtuuskunnan toimintaan niiden yhteydessä voi tulla kysymykseen ainoastaan, jos ne ohjeet, joista valiokunnan mietinnössä mainitaan ja jotka tulevat myöhemmin päätettäviksi, tulevat sellaisiksi, etteivät ne sisällä mitään sosialidemokratian periaatteiden vastaista. Jos ne semmoista tulevat sisältämään, luulen, että on silloin mahdotonta neuvotteluihin sosialidemokraattien puolelta ottaa osaa. Ohjeiden päättäminen eduskunnan puolesta on taas aivan välttämätön. Epäilemättä erinäisistä kohdista on suuria ristiriitoja olemassa, joista täytyisi ennen osanottoa eduskunnan päättää.

Ed. Bäck: Jag måste uppriktigt erkänna att jag för min del hälst hade sett den första reservationen godkänd. Men enär detta hopp torde komma på skam och det möjligen finnes en förhoppning, att det förslag, som jag nu framkommer med, skall vinna behörigt beaktande, tager jag mig friheten föreslå, att såsom en andra kläm måtte tilläggas „samt att senaten måtte befullmäktigas utfärda för fredsunderhandlingarna behöriga instruktioner".

Ed. Walpas-Hänninen: Ed. Bäckin ehdotus, että ohjeiden antaminen jätettäisiin senaatille, ei ole ollenkaan kansanvaltainen. Ehdotuksen täytäntöönpano johtaisi epäilemättä n. s. salaiseen diplomatiaan: senaatti antaisi eduskunnan ja kansan selän takana piilossa joitakin ohjeita, joista ei luultavasti koskaan saataisi tietoa siinä tapauksessa, että senaatti arvelisi niiden olevan kansan enemmistölle vastenmielisiä. Senaatilla on, niinkuin tiedetään jo koko joukko valtiomiehiä ulkomailla. Meillä ei ole kaiketi kellään, ei ainakaan täältä vasemmistosta, tietoa, minkälaisia ohjeita senaatti on niille antanut. Silloin tällöin näkyy kuitenkin ulkomaalaisista lehdistä tietoja, että nämä senaatin lähettämät ja valtion varoilla palkatut valtiomiehet tekevät melkein tyhmyyksiä. Niinpä oli sellainen tieto valtioneuvos Hjeltistä. Hän lörpötteli Ruotsissa ollessaan yhtä ja toista vahingollista. Professori Wendtin mainitaan olleen myöskin Suomen valtion palveluksessa Tukholmassa ja hän on siellä sekaantunut Ahvenanmaan kysymykseen ja muihin valtiollisiin asioihin ja lasketellut mielipiteitään, jotka eivät luultavasti saisi tämän eduskunnan kannatusta. Voisi vielä luetella koko joukon muita esimerkkejä, jotka osoittaisivat, että nykyisen senaatin ulkomailla olevat valtiomiehet menettelevät sangen taitamattomasti. Sitä suurempi syy on eduskunnalla välttää, että nykyinen hallitus ei saisi ainakaan enempi oikeuksia toimia omin päinsä ulkoasioissa, kuin sillä on, vaan päinvastoin pitäisi eduskunnan ruveta pitämään tarkempaa huolta, että Suomen vahingoksi eivät Suomen valtion asiamiehet saisi laverrella sitä ja tätä ulkomailla, vaan täytyisi ehkä eduskunnan pohtia asiat, määritellä kanta ja pitää huolta siitä, että ulkomailla olevat Suomen valtion asiamiehet edustaisivat siellä eduskunnan kantaa, mikäli se on maalle eduksi.

Ed. Bäck: Jag ber blott att få framhålla, att ifall mitt förslag mot förmodan ginge igenom, det skulle vara nödvändigt att vidtaga vissa förändringar i det näst sista stycket i betänkandet.

Ed. Mäki: Minun on lyhyesti vain ilmoitettava, että sosialidemokraattinen ryhmä on kokonaisuudessaan sen mielipiteen takana, jonka ed. Kuusinen täällä äsken esitti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin valiokunnan ehdotusta on ed. Ingman ed. Ahmavaaran kannattamana ehdottanut, että ponsi tulisi kuulumaan näin: „että Eduskunta viipymättä valitsee, sillä tavoin kuin on eduskunnan kansliatoimikunnan jäsenten vaalista säädetty" j. n. e. Ed. Wrede ed. Estlanderin kannattamana on ehdottanut, että ponsi saisi sen sanamuodon, kuin mietintöön liitetty ensimäinen vastalause osoittaa. Tämän lisäksi on ed. Tokoi ed. Hännisen kannattamana ehdottanut, että mietintöön liitettäisiin sellainen lisäponsi, kuin toinen vastalause osoittaa. Ed. Bäckin ehdotusta ei ole kannatettu, joten se raukee.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Hakiessamme vastaehdotusta valiokunnan ehdotukselle olisi mielestäni ensin äänestettävä ed. Ingmanin ja ed. Wreden tekemien ehdotusten välillä ja se näistä, kumpi voittaa, asetettava valiokunnan ehdotusta vastaan. Sen jälkeen äänestettäisiin erikseen ed. Tokoin lisäyksestä.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Tokoi: Ei minun mielestäni puhemiehen ehdottama tapa vie nyt oikeille perille senvuoksi, että ed. Wreden ehdotus on vastakkainen kaikille näille muille ehdotuksille siten, että se tarkoittaa koko tämän valiokunnan ehdottaman perusteen muuttamista toisenlaiseksi. Mielestäni oikeinta olisi, että ensin äänestetään valiokunnan ehdottamasta ponnesta ed. Ingmanin tekemää ehdotusta vastaan ja kun on nähty, mimmoiseksi se muodostuu, tästä toisessa vastalauseessa tehdystä lisäyksestä, otetaanko se vaiko ei, ja minkälaiseksi se muodostuu, pannaan vastakkain ed. Wreden ehdotusta vastaan, koska se on olemukseltaan aivan toisenlainen.

Ed. Wrede: Jag ber att få biträda herr Tokois uppfattning.

Puhemies: Minulla ei olisi mitään sitä äänestystä vastaan, että ensin siis äänestetään ed. Ingmanin ja valiokunnan ehdotuksista ja se niistä, joka voittaa, asetetaan ed. Wreden ehdotusta vastaan. Mutta jos nyt asetamme sillä lailla, kuin ed. Tokoi esitti, että ennenkuin päätetään ed. Estlanderin ehdotuksesta, äänestetään ed. Tokoin lisäehdotuksesta, niin, jos ed. Estlanderin ehdotus voittaisi, ei voitaisi saada enää hyväksyä ed. Tokoin ehdottamaa lisäystä siihen.

Ed. Tokoi: Päinvastoin, jos nyt ensinnä äänestetään valiokunnan ehdotuksesta ja ed. Ingmanin siihen tekemästä muutoksesta, muuttukoonpa se minkälaiseksi tahansa, se ei vaikuta siihen, otetaanko siihen lisäys tai ei. Sen jälkeen äänestetään siitä, minkälaiseksi se on sitten muuttunut ja tämän lisäysehdotuksen välillä, jos siihen tulee lisäys tai ei, se kumpaisessakin tapauksessa on vastakkainen ed. Estlanderin ja ed. Wreden ehdotuksen välillä, mutta jos äänestettäisiin sillä lailla kuin herra puhemies on ehdottanut, voisi tulla kysymykseen, että tulisivat molemmat hyväksytyiksi, sekä ensimäinen että toinen vastalause, ja ne on mahdottomat samalla kertaa hyväksyä.

Puhemies: Ei minulla ole mitään sellaista äänestysmenettelyä vastaan kuin tämä ed. Tokoin ehdottama, jonka mukaan siis ensiksi äänestettäisiin valiokunnan ehdotuksen ja ed. Ingmanin ehdotuksen välillä ja sitten hyväksytäänkö niistä se, joka voittaa semmoisenaan, vaiko ed. Tokoin ilmoittamalla lisäyksellä, ja lopuksi asetettaisiin edellisessä äänestyksessä voittanut ehdotus ed. Wreden ehdotusta vastaan.

Tämä ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken tässä äänestyksessä hyväksyy valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on tässä äänestyksessä ed. Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Ed. Ingmanin ehdotus siis on hyväksytty.

2) Ken hyväksyy valiokunnan ehdotuksen siten muutettuna kuin edellisellä äänestyksellä

päätettiin, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Tokoin lisäehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Ed. Tokoin lisäehdotus siis on hylätty.

3) Ken hyväksyy valiokunnan ehdotuksen siten muutettuna kuin ennen on päätetty, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Wreden ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Ed. Wreden ehdotus siis on hylätty.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä valiokunnan ehdotuksen ed. Ingmanin tekemällä muutoksella.

Rauhanneuvotteluihin valtuutettavien henkilöiden vaali.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Ingman: Minä pyydän ehdottaa, että valtuutetuiksi valittaisiin seuraavat kolme henkilöä: senaattori, valtioneuvos Edvard Immanuel Hjelt, professori Rafael Waldemar Erich ja senaattori, pankinjohtaja Otto Eliel Stenroth.

Ed. Tokoi: Minä pyydän puolestani ehdottaa, että näiksi valtuutetuiksi valittaisiin seuraavat kaksi edustajaa, nimittäin sanomalehdentoimittaja, kansanedustaja Yrjö Elias Sirola ja kansanedustaja, filosofianmaisteri K. H. Wiik.

Ed. Mikkola: Pyydän kannattaa ed. Ingmanin tekemää ehdotusta.

Ed. Häkkinen: Pyydän kannattaa ed. Tokoin tekemää ehdotusta.

Ed. Alkio: Pyydän myöskin kannattaa ed. Ingmanin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska täällä ei ole muita ehdotuksia tehty, kuin nämä viisi, ja viisi on valittava, niin eduskunta, joka siten näyttää voivan yhtyä valittavista henkilöistä, päättänee pitää edellämainitut keskustelun kuluessa ehdotetut henkilöt puheenaolevaan toimeen valittuina?

Hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat vielä:

Ed. Ingman: Pyydän ehdottaa, että tämän asian käsittelyä koskeva pöytäkirja saatetaan julkiseksi silloin kuin puhemiesneuvosto katsoo sen soveliaaksi.

Ed. Ahmavaara: Pyydän saada kannattaa ed. Ingmanin tekemää ehdotusta.

Ed. Kuusinen: Tahtoisin pöytäkirjan tehtäväksi heti julkiseksi, mutta turhien äänestysten välttämiseksi luovun tekemästä ehdotusta siitä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Eduskunta tahtonee hyväksyä ed. Ingmanin tekemän ehdotuksen.

Ed. Ingmanin ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Sulettu istunto on päättynyt.

Sittenkun pääsy kuuntelijaparville on tehty vapaaksi, ja ennenkuin on esitelty käsiteltäväksi mitään muuta asiaa, viritetään edustajien taholta kysymyksistä,

Onko täysi-istuntoa jatkettava vai onko se lopetettava ja milloin seuraava täysi-istunto on pidettävä.

Keskustelu:

Ed. Wuorimaa: Minä ehdotan, että täysistunto lopetettaisiin, kun kello on näin paljon.

Ed. Gylling: Jos eduskunta päättää täysistunnon nyt lopetettavaksi, niin minusta olisi samalla päätettävä, että toinen täysi-istunto pidetään huomenna k:lo 11 aamupäivällä. Päiväjärjestyksessä seuraisi nimittäin nyt sen kirjelmän käsittely, joka koskee senaatin toimenpiteitä ja jonka alla on minunkin nimeni. Sen käsittely on eduskunnassa jatkunut kovin pitkälle ja se olisi välttämättä saatava loppuunkäsitellyksi kerrankin.

Puhemies: On erinäisiä mietintöjä, joiden pöydällepano on ensin suoritettava. Sittenkun se on toimitettu, jää eduskunnan päätettäväksi, onko istuntoa jatkettava vai ei. Mikäli minä ymmärsin, ei ed. Gyllingillä ollut mitään sitä vas-

taan, että tämä istunto nyt päätettäisiin, vaan ehdotti hän, että seuraava istunto olisi huomenna k:lo 11.

Ed. Gylling: Niin ehdotin — sen asian käsittelemistä varten, josta mainitsin.

Ed. Hurmevaara: Kannatan ed. Gyllingin ehdotusta, että huomenna kello 11 pidettäisiin istunto, jossa loppuun käsiteltäisiin se asia, josta ed. Gylling mainitsi.

Ed. Juutilainen: Minä vastustaisin ehdotusta, että huomenna pidetään istunto.

Puhemies: Tämä istunto, kaiketikin päätetään? Kuitenkin toimitetaan pöydällepanot.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon ensi istuntoon:

Ehdotuksen laiksi työajasta maa- ja kotitaloudessa

sisältäväin eduskuntaesitysten n:o 33 ja 34 johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1;

Leimasuostunnan suorittamista 1 päivään huhtikuuta 1918

koskevan hallituksen esityksen n:o 35 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12;

Metsä- ja uittotyöläisten olojen parantamista

tarkoittavain anomusehdotusten n:o 82 ja 86 johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2;

Työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen toteuttamista

tarkoittavain anomusehdotusten n:o 83 ja 84 johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3;

Ehdotuksen laiksi Korkeimmasta Oikeudesta

sisältävän hallituksen esityksen n:o 10 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 6.

Ehdotuksen laiksi Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta

sisältävän hallituksen esityksen n:o 11 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 7;

Toimenpiteitä kalliinajan aiheuttamien kyydinpitokustannusten korvaamiseksi

tarkoittava anomusehdotuksen n:o 17 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3;

Mielisairashoidon edistämistä

tarkoittavan anomusehdotuksen n:o 11 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 4;

Tutkijakunnan asettamista Suojärven lahjoitusmaalla asuvien lampuotien olojen tutkimista varten

koskevan anomusehdotuksen n:o 26 johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 4;

Valtioavun myöntämistä Satakunnan Keuhkotautiparantola-Osakeyhtiölle

koskevan anomusehdotuksen n:o 10 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 3;

Erinäisiä muutoksia Suomen evankelislutherilaiselle kirkolle 6 päivänä joulukuuta 1869 annettuun kirkkolakiin

tarkoittavan hallituksen esityksen n:o 21 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 8; ja

Kalliinajanlisän myöntämistä Suomen Pankin virkailijoille

koskevan pankkivaltuusmiesten esityksen johdosta laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 3.

Kysymys seuraavasta täysi-istunnosta.

Puhemies: Seuraavan täysi-istunnon on puhemies ehdottanut ensi maanantaiksi k:lo 2 päivällä. Täällä on ehdotettu, että seuraava täysistunto pidettäisiin huomenna lauvantaina k:lo 11 päivällä. Haluaako kukaan tästä puheenvuoroa?

Keskustelu:

Ed. Kuusinen: On kysymys siitä kirjelmästä, joka koskee senaatin harjoittamia laitto-

muuksia. Senaatti jatkaa näitä laittomuuksia joka päivä ja yhä häikäilemättömimmin. Minusta ei olisi sen käsittelyssä enää lykkäämisen varaa.

Puhemies: Nyt ei ole puhe päiväjärjestyksestä vaan täysi-istunnon ajasta. Päiväjärjestys määrätään myöhemmin.

Ed. Kuusinen: Puhemies on tässä huomautuksessaan aivan oikeassa. Mutta minä olen myöskin oikeassa, kun minä tällä huomautuksella perustelin sitä, että istuntoa nyt jatkettaisiin ja käsiteltäisiin tämä ed. Gyllingin y. m. esittämä kirjelmä.

Ed. Estlander: Jag ber att få föreslå, att nästa plenum hålles instundande vecka om tisdag. Jag gör det därför att den ordning ju redan blifvit antagen, att plena hållas om tisdag och fredag, och det synes mig, att detta är ägnadt att införa ett lugnare och bättre tempo i landtdagsarbetet än om plena hållas alltför tätt.

Ed. Schybergson: Jag understöder herr Estlanders förslag. Jag finner, att de arbeten, som varit påskyndade, redan hunnit blifva undangjorda, och den Gyllingska skrifvelsen kan gärna afgöras någon dag senare. Det var herr Kuusinen, vill jag minnas, som yrkade på dess bordläggning. Vi andra hade varit färdiga att omedelbart afgöra den. Om herrarna till vänster icke prata för mycket, medhinna vi den nog om tisdag.

Ed. Kuusinen: Se on ihan totta, että se minun ehdotuksestani pantiin pöydälle. Mutta se pantiin pöydälle tiistain istuntoon ja jos oikein olen käsittänyt, niin tänään on perjantai. Ja toisekseen se pantiin pöydälle että saataisiin käsiin se ehdotus, johon senaatin puheenjohtaja vetosi, ja nähtäväksi, onko se laillinen vai laiton. Se on nyt saatu käsiin ja nähty, että se on laiton. Asian käsittelyä voidaan nyt hyvin jatkaa.

Ed. Aronen: Minä kannatan ed. Kuusisen tekemää ehdotusta, että istuntoa nyt jatkettaisiin etupäässä päiväjärjestyksessä olevien 14 asian käsittelyä varten.

Ed. Leppänen: Paitsi sitä, että ed. Gyllingin kirjelmässä mainittu asia on kiireellinen, pyydän myöskin huomauttaa, että eduskunnalle kasaantuu tavattoman paljon muitakin asioita valiokuntaan lähetettäviksi. Mutta kun ne istunnosta toiseen lykkääntyvät, niin senkin vuoksi olisi pitänyt eduskunnan istuntoja pitää tiheämpään ja kauvemmin, jotta ei aivan tukehduttaisi asiain paljouteen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin puhemiehen ehdotusta, että seuraava täysi-istunto pidettäisiin maanantaina kello 2 on ed. Estlander ed. Schybergsonin kannattamana ehdottanut, että istunto pidettäisiin ensi tiistaina. Ed. Gylling on ehdottanut istunnon pidettäväksi huomenna lauvantaina kello 11 ja sitä ehdotusta on ed. Hurmevaara kannattanut. Ed. Kuusinen on ehdottanut, että tätä istuntoa jatkettaisiin ja sitä ehdotusta on ed. Aronen kannattanut. Tästä minä jo aikaisemmin, kun esitettiin pöydällepanot, lausuin, että tämä istunto päättyy, eikä sen johdosta mitään huomautettu. Se asia siis on selvä, joten nyt on siis vain äänestettävä uuden istunnon ajasta. Onko selonteko oikea?

Ed. Kuusinen: Sen huomautuksen johdosta, minkä puhemies teki äsken, pyytäisin lausua, että eduskunnalla epäilemättä työjärjestyksen mukaan on oikeus päättää myös istunnon jatkamisesta. Työjärjestyksen 30 § säätää nimenomaan, että eduskunnan on päätettävä, pitääkö istunnon jatkua jälkeen kello 11. Nyt ei ole istunto vielä päättynyt, koska täällä vielä keskustellaan.

Puhemies: Minä täällä jo aikoja sitten lausuin, että tämä istunto lopetetaan nyt, ja sen johdosta ei silloin mitään huomautettu. Sitten syntyi kokonaan uusi keskustelu siitä, pidetäänkö uusi istunto huomenna vai maanantaina vaiko tiistaina.

Ed. Kuusinen: Jos puhemies tällä tarkoittaa, että puhemies ei voi ottaa minun ehdotustani äänestyksen alaiseksi, niin puhemies ei voi siitä jättää äänestyttämättä muuten kuin selittäen sen olevan valtiopäiväjärjestyksen vastaisen ja minä luulen, että puhemies vähän arvelee, ennenkuin sellaisen selityksen antaa.

Ed. Ahmavaara: Se on epäilemättä vastoin valtiopäiväjärjestystä sen jälkeen, kun puhemies julisti, että tämä istunto lopetetaan. Nyt ei ole muuta tehtävää kuin äänestää näistä kolmesta, nim. onko istunto huomenna, maanantaina vai tiistaina.

Puhemies: Keskustelu on tästä loppunut.

Selonteko hyväksytään.

Puhemies: Äänestyksessä olisi mielestäni meneteltävä siten, että hakiessamme vastaehdotusta puhemiehen ehdotukselle, olisi ensin äänestettävä ed. Estlanderin ja ed. Gyllingin ehdotusten välillä. Kumpi niistä voittaisi, tulisi sitten vastaehdotukseksi puhemiehen ehdotukselle.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kuusinen: En tahdo tehdä ehdotusta puhemiehen kieltäytymisen lähettämisestä perustuslakivaliokuntaan tutkittavaksi, kun puhemies kieltäytyy äänestyttämästä minun tekemääni valtiopäiväjärjestyksen mukaista ehdotusta, mutta tahdon kumminkin, ennenkuin hyväksytään puhemiehen tekemä äänestysesitys, ilmoittaa siitä vastalauseeni.

Äänestys ja päätös:

Ken vastaesitykseksi puhemiehen ehdotusta vastaan hyväksyy ed. Estlanderin ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on vastaesitykseksi hyväksytty ed. Gyllingin ehdotus.

Äänestyksessä annetaan 94 jaa- ja 87 ei-ääntä; vastaesitykseksi puhemiehen ehdotusta vastaan on siis hyväksytty ed. Estlanderin ehdotus.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Gylling: Minä ilmoitan vastalauseen sen johdosta, että tällä tavoin estetään eduskuntaa käsittelemästä ja päättämästä sen hallituksen moninkertaisista laittomuuksista, joka kaiken muun lisäksi nykyisin provoseeraa ilmeistä kansalaissotaa. Vastatkoon oikeisto seurauksista! (Vasemmalta: Oikein! Hyvä!)

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Estlanderin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 127 jaa- ja 52 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt puhemiehen ehdotuksen mukaan pitää täysi-istunnon ensi maanantaina k:lo 2.

Täysi-istunto päättyy k:lo 12,20 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.